

I. F. D. E.

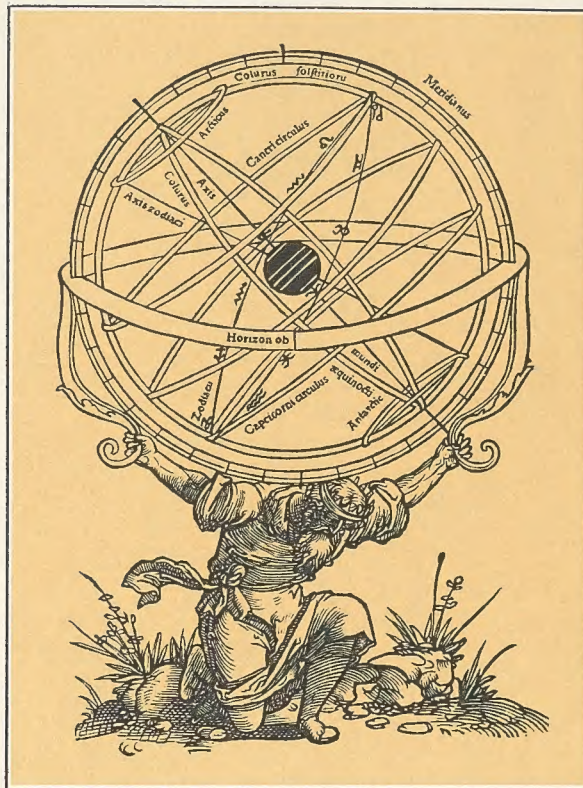
1. 5. 9. 2.

ST 1.1-

56

*The Dibner Library
of the History of
Science and Technology*

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

21 Rule

1001

CONR. GESNERI
TIGVRINI, MEDICINÆ
ET PHILOSOPHIAE PROFESSORIS
in Schola Tigurina, Historiæ Animalium Liber III.
qui est de Auium natura.

NUNC DENVO RECOGNITVS AC PLVRIBVS IN
*locis emendatus, multisque nouis Iconibus & descriptionibus locupletatus, ac
denique breuibus in margine annotationibus illustratus, sicut plenius
decima pagina indicabit.*

ADIECTI SVNT AD CALCEM LIBRI INDICES ALPHA-
betici decem super nominibus Auium in totidem linguis diuersis: & ante illos Enumeratio
Auium eo ordine quo in hoc volumine continentur.

FRANCOFVRDI

Ex officina Typographica Ioannis Wecheli,
Impensis Roberti Cambieri.

MDLXXXV.

Cum gratia & priuilegio S. Cæsareæ Maiestatis ad decennium.

Joēs Josephus Comē. ab Inzaghi. A. 1692

THE CHURCH
OF THE
MARTYRS
OF THE
REFORMATION
IN THE
CITY OF
LONDON

ADJECTIVE
AND
NOUN
IN THE
CITY OF
LONDON

THE
CITY OF
LONDON

THE
CITY OF
LONDON

ILLVSTRI ET GENEROSO VIRO D. IOANNI IACOBO FVGGE- RO, KIRCHBERGÆ ET VVEISSENHORNII DO-

MINO, &c. DOMINO ET MÆCENATI SVO

Conradus Gesnerus Tigurinus S. D.

VICQV ID literis ita prodendum ac illustrandum est, vir amplissime, ut nihil præterea eo in genere desideretur, quantum quidem ab uno homine perfici potest, ad id duo maxime requiruntur, iudicium siue ratio, & experientia. Illud à natura, vel Deo potius (à quo omnis natura dependet) confertur; hæc in hominis posita arbitrio videtur. Nam ut aliquis ratione & iudicio polleat, vel natura ingeniosus solersq; sit, non penes ipsum est: Vt ve-

Rationis & experientias ad omnes artes necessitas, earumque inter se cōparatio.

rò multa experiatur, audiat, videat, legat, peregrinetur, obseruet, & inertio otio ignaviaque superior in usum atq; experientiam omnia vocet, hoc quisq; vel facere vel non facere potest: nisi valetudo, aut fortuna, aut maior aliqua causa impediatur. Multi ingenio præstant, experientia destituti, qui rationem potius alijs gnauis & laboriosis, rerum scientiam acquirendi præscribere, quàm ipsi aliquid cum laude perficere possunt. Sic dialectici cum rerum cognitionem nullam profiteantur, artibus & scientijs omnibus modum, ac rationem qua constituentur, quaque commodè tum disci tum doceri possint ostendunt. Alij cum iudicio & ratione parum, utcunq; experientia multum valeant, sæpe neq; delectum habere, neq; modum aut ordinem in rebus seruare, non ex paruis magna, non ex manifestis seu rationi seu sensibus, obscura: non omnino alterum ex altero venari & deprehendere, non videre res inter sese cognatas, similes aut dissimiles: non denique alia huiusmodi, quæ viri ingenio acres & rationali methodo instructi præstare possunt. Rarò autem contingit ut unus homo his ambobus donis pariter excellat: eò quòd ferè uni temporis tantum detrahitur, quantum impenditur alteri. Quamuis enim ingenium multis natura datum sit, oportet tamen id quoque bonis disciplinis & artibus condiscendis à puero coli ac perfici, perituum alioqui negligentia, qua fecundissimi interdum agri pereunt. Plato philosophos utcunque sapientes viros, in forum & actiones publicas si prodeant, prorsus ineptos ac ridiculos vulgo se præbere ait. An quòd ingenio illi careant? Nequaquam. sed quoniam desit eis rerum civilium usus, & litigandi, & varijs iudicum auditorumque affectibus se accommodandi experientia, quam illi veluti se indignam aspernantur. Hæc duo (ratio inquam & experientia) reipsa separari non debent, neque alterum sine altero quisquam sibi optare: nisi fortè aliquis siue fortunis siue animo diues, idemque otiosus & solitarius, ratione rerum ac contemplatione esse contentus, quàm ad actiones & experientias progredi malit: & contra alius propter genus vitæ, per quod ei otioso ac solitario esse non licet aut libet, agere potius & experiri multa vel exigua cum ratione, quàm summa cum intelligentia otari, ac sibi & Musis viuere, optarit. Sed siue reipsa separentur, siue cogitatione solum contemplantis, ratio sanè multò nobilior, magisque honoranda fuerit, experientia fortè utilior. Quamobrem illa apud paucos & sapientes, hæc multorum & vulgi iudicio præfertur. Author est Galenus hæc duo tanquam crura esse, quibus ars omnis innitatur absoluaturque, in alterutro seorsim omnino

Epistola

vacillatura. Sed è duobus cruribus nobilius dextrũ est. nam omne dextrum ferè sinistro calidius validiusq; esse aiunt: inq; cruribus & manibus, motus initiũ à dextris proficisci. Vita corporibus nostris primum à iecore, deinde etiam corde & cerebro influit. à iecore quidem utilior, hoc est, magis necessaria, & tempore prior. à corde verò nobilior, à cerebro nobilissima. Sic solam experientiam, licet illam aliquis magis necessariam, utilioremq; & fortè etiam tempore priorem esse affirmet, (quod tamen non omnino conceditur,) per se ignobilem esse dixerim. quæ si cũ ratione suum opus peragat, iam præstantior fuerit. præstantissima verò ratio, quæ cum nihil ipsa particulare agat, animo interim cõtèmpletur uniuersa, (sive simpliciter, ut primus philosophus: sive quæ intra certos scientiarum limites concluduntur, ut architectus in sua, alij in alijs artibus,) & cæteris quid factũ sit opus imperare, & docendo dictandoq; præesse nõrit. Ratio uniuersalia præcepta complectitur, quibus tanquam ideis & exemplaribus, icones & particularia omnia insunt potentia, ut loquuntur philosophi, & ex hoc tanquam fonte scaturiunt. Hac instructus haud paulò facilius & breuiori tempore, experientiæ quantum satis est sibi comparabit, quàm fieri contrà posset. Nam ab experientia & particularibus ad rationem ac uniuersalia longè difficilior via est: ut ardua in aduersum fluminis nauigatio ad fontem, deorsum à fonte facilis: & similiter omnis ferè descensus procliuior ascensu. Ratio enim semper à superioribus scientijs inchoans quasi descendit. à particularibus verò ad rationem ascensus est. Ut facile per vasta maria nauigatio magnetis & nauticæ pyxidis opera dirigitur: sine illa, si longius iter sit, erratur: ad proxima verò & quæ conspectum non effugiunt, magnetè opus non est. Ita ad res nobis proximas, quæque nostris sensibus usurpantur, ratione non indigemus, ut neque lumine per meridiem accenso. At si quid remotius est, si obscurius, nihil absque ratione perficitur. Hac verò sicut magnes ad Septentrionem seu polum, ad Deum, hoc est verè supremum mundi fastigium, in quo solo immobili vertuntur ac mouentur omnia, siue suapte natura, siue diuina potius & ineffabili quadam vi influente trahenteque, sese conuertit. Hac nobis in animo lucet, non quidem perse, sed mutuata hanc lucem à suprema lucidissimaque spiritali mente ac luce, ut suam Luna à Sole, obscura alioqui & opaca. Sed video me ista nimis altè repetere, ac instituti oblitum, nescio qua voluptate has contemplationes promouente, longius digressum.

Libri de animalium historia, quoque ordine, & quâ-
tis laborib.
sint confecti.
pti.

Ad historiam animalium venio. In hac equidem conscribenda eadem hac duo, quæ ad artem omnem atq; omne opus laudabile constituendum necessaria sunt, quantum eius omni ingenio meo summisque laboribus efficere potui, coniungere sum conatus. Quòd si ingenium iudiciumque aliquando mihi defuit, in hac rerum singularium infinita ferme copia ac varietate, & occupationibus meis omnino diuersi generis, mirum non est: atque facilius hac parte, ni fallor, veniam merebor apud illos qui ipsi etiam homines, neq; iudicij vnde quaq; absoluti se esse meminerint. Rationis quidem & iudicij vis in ipso eorum quæ conscribuntur ordine, maxime elucescit. Ordo autem primum in toto, deinde per partes singulas consideratur. Ego meos de Quadrupedibus & Avibus libros literarum ordine diuidere volui, doctorum tum veterum tum nostræ memoriæ quorundam in hoc exempla secutus. Ne verò hic ordo cognatas animantes nimium distraheret, eas plerunq; pariter coniunxi, singulis nempe post commune & præcipuum unius generis nomen deinceps commemoratis: ut hic in Avium historia post Accipitrem varijs accipitrum falconumque differentijs: post Gallinaceas alites villaticas, plurimis eiusdem generis terrestris aut aquatici avibus. Omnia equidem per suas classes ordine magis artificioso digerere potuissem, id quod feci in libris qui solas effigies Quadrupedum & Avium cum nomenclaturis Latinis, Italicis, Gallicis & Germanicis continent. sed alphabetica series cum alijs, tum præcipue minus exercitato lectori, quiq; genera & species non satis distinguit, ad inquirendum commodior mihi visa est. Cæterum in partibus singularum historiarum, quas primis octo alphabeti Latini literis plerunq; notavi atq; distinxi, observati ordinis rationem reddidi cum in primum de animalibus librum præfarer. Sunt sanè omnia in eis eo ordi-

Nuncupatoria.

eo ordine partim naturali partim artificioso disposita, ut nihil usquam extra suum & constitutum semel ab initio ordinem reperiatur, & tanquam in acie suum singula locum tueantur, ita ut si vel prius vel posterius legerentur, institutum turbaretur nostrum. Hoc etiam rationis opus fuit, ad quod genus animal quodq; pertineret videre: item quo nomine apud veteres Græcos, Latinos, Hebræos (neque enim in alijs linguis monumenta habemus vetusta) appellatum fuisset: & in multis magnisq; scriptorum dissensionibus verum aut vero proximum deprehendere: & ubi vetera nomina non inueniebantur, solerter imponere noua. In his & alijs quæ ratione duce perficiuntur, nunquid effecerim, aliorum esto iudicium, bonorum scilicet ac eruditorum hominum. Rogo autem illos etiam ne præcipientem fortè aut temerariam de scriptis nostris sententiam ferant, antequam ea quæ in primum librum ad lectorem præfati sumus legerint atque perpenderint. His enim intellectis velim eos in ipsis libris sparsim quæ voluerint degustare, & inde non tam an optimus qui in hoc genere scribi posset hic sit liber, neque an talis qualem ipsi maximè probarent, cum sua sit cuique sententia, quàm an proposito ac promissionibus meis magna ex parte satisfaciat experiri. Sed ut iudicio parum præstiterim, diligentia certè, cura & laboris non multum spero in me desideratum iri. Nam & annis hætenus multis hoc institutum exercui, ita ut si minus etiam temporis in cuiuscunq; professionis aut scientiæ studiū collocassem, in ea iam fortè non essem postremus. Libros veterum ac recentiorum in diuersis linguis (quarum qualemcunq; notitiam Dei gratia sum consecutus) innumeros legi: & scripta authorum supra centum quinquaginta, quos post præfationem in primum librum enumero, in unum volumen conclusi: ita ut quorundam ferè integros libros, omnium nempe qui ex professo de animalibus quicquam condiderunt, sed ordine mutato, assumserim: ex alijs passim quæ huius argumenti erant excerpserim. Literas ad homines doctos in diuersas Europæ regiones frequentissimas misi, quibus animalium effigies eorumq; naturæ descriptiones petij, & sæpius frustra, ut semper maior est illiberaliū numerus. Quid dicā de laboribus illis quos domi ac foris videndo subinde sciscitandoque quàm plurima pertuli? Sumptibus etiam pro mea tenuitate non peperci, quos si facere maiores potuissem, vel ullus Mæcenas meis studijs contigisset propitius, multò absolutius hoc opus euasurum fuisset. quod fortassis in posterum aliquando fiet, si Deo opt. max. videbitur. Ego quidem quandiu vixero paulatim præcipuam hanc de animalibus Naturæ in hoc mundi theatro partem, & alteram quæ de stirpibus agit, ornare atq; excolere pergam, & contra nostri sæculi in hæc studia ingratitudinem & contemptū forti animo eluctabor. Sat mihi solatiū fuerit, utcunq; paucis sed doctrina & virtute præstantibus viris, ac tibi inter illos in primis nobilissime J. O. J. A-^{De utilitate huius operis.}
COBE FVGGERE, non displicuisse. Dedi equidē operā ut & iucunda & utilis tota hæc tractatio esset, nec ad ullius priuata studia eam accommodaui, sed in uniuersum prodesse omnib. volui. Est quod hic legant philosophi, præsertim naturæ studiosi, sed etiam morum atq; virtutum disciplina. est unde medici, poetæ, grammatici, philologi & utriusq; linguae candidati, proficiant ac oblectentur. Ea sanè quæ circa victum & cibum ex singulis animantibus docen-^{Scopus authoris.}
tur, communi omniū utilitate legentur. Primarius quidem hæc ut conderem scopus mihi fuit, ipsa rerum notitia, & honestissima contemplatio naturæ, quæ animis ad architecti per omnia summi & nostri naturæq; domini ac patris cognitionem ac venerationem conscendentibus, sese submittens scalarum instar præbet, & veluti per gradus in sublime prouehit. Secundus, ut hoc veluti communi commentario multa & varia quæ de animalibus extant, pulcherrima præsertim veterum scripta, interpretarer, quæ vel ex professo vel obiter de illis reliquerūt. Et quoniam in sacris quoque literis crebra diuersorum animalium mentio fit, & magna hætenus circa quàm plurima eorum nomina, alijs aliter interpretantibus, dissensio ac ignorantia apud ipsos etiam Judæos & eorum Rabinos fuit: in Hebræicis etiam nominibus enucleandis non mediocrem diligentiam adhibui. Reliquas utilitates taceo: hoc tantum addam, multa sanè præclara & cognitu digna in his libris extare de affectibus, moribus, varijsq; virtutibus, vi-

Epist. Nuncupatoria.

Dedicatio.

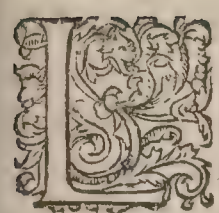
rijs & ingenijs animalium, quæ non tantum legentem oblectare, sed hominem etiam docere & sui officij admonere possunt. De venatione & aucupio multa: item quomodo ali seruarique debeant animantes singula. Volui autem celsitudini tuæ, clarissime heros & Mæcenæ optime, pulcherrimam huius operis partem, hoc de Avium natura volumen dicare & consecrare, ut & felicius in tui nominis auspicio publicè appareret, & meam erga te observantiam testaretur. Te certè unum omnium hoc munere dignissimum iudicaui: & multis hætenus annis, quibus in eo perficiendo elaboravi, animo meo id tibi nec temere nec immeritò destinaui. Nam ut ceteras in te virtutes, quibus te Dominus Deus plenissimè ornauit, tuæque in quàm plurimos mortaliū beneficia & liberalitatē, & quæcunq; in te laudanda sunt, ijs relinquā celebranda, qui id facere grauius locupletiusque possunt, & te tuæque propius ac familiarius norunt: quis nobilium & principum virorum, tantum in bonis literis & hominibus earum studiosis fouendis ac promouendis operæ sumptusque collocare dignatur? Neque tu verò in hoc solum plerosque omnes longè post te relinquis, sed doctrina etiam & penitiorē literarum cognitione, in principibus viris rara, luculenter excellis. Testantur hoc multæ doctissimorum virorum lucubrationes (& inter præcipuos Hieronymi Wolfij Bibliothecæ tuæ præfecti) quas illi clarissimo nomini tuo, non tam ut splendoris aliquid illi adferrent, quàm ut authoritatem suis operibus inde mutuati compararent, inscripsere. Testatur amplissima illa quam paras omne genus librorū BIBLIOTHECA, tanto quidē studio, ut plerosque etiā reges in eo iam aut æques aut superes. Ac sanè regium istud opus te liberalissimū & regio verè animo præditū heroem vehementer decet, maiorem tuæ famæ in omnem posteritatem gloriam propagaturū apud omnes bonos & sapientes perennaturam, quàm si eundē aut multò maiorem sumptum in magnifica ædificia, vel alias res, quæ vulgo hominum admirationem pariunt, conferre voluisses. Quamobrem Deum bonorum omnium benignissimum authorem etiam atque etiam orabimus, ut & amplitudinē tuam, fortunasque omnes, & hunc in te nunquam satis laudatum animum quàm diutissimè incolumem conseruet. Vale. Tiguri Heluetiorum,

idibus Martij, anno Salutis D. M. LV.

CONRA-

CONRADI GESNERI AD LECTO-
REM PRÆFATIO.

LIBRORVM nostrorum de animalibus prolixitatem, & ex omni genere scriptorum sed non inordinatam congeriem, quanquam copiose excusavi in primi libri ingressu, atque omnem consilij mei institutiq; rationem explicavi, non desinunt tamen quidam hæc nobis ceu vitia obijcere. quibus nunc etiam, si fortè illa non legerint, breuiter respondebo. Primum quod ad prolixitatem, fuit illa mihi sanè laboriosa, ac maluissem tantis laboribus abstinere, nisi aliud propositum nostrum fuisset. Sic enim in vniuersum mihi persuadeo, nihil vtilius, nihil magis optandum esse studiosis hominibus, quàm in omnibus artibus, scientijs, historijs & quibuscunq; rebus vtilibus quæ in libros & literas relatæ sunt, duos extare libros, Pandectas & Epitomen. Pandectas appello volumen maius, & diexodicam, hoc est plenam & copiosam tractationem, in qua omnia omnium quæ bene & vtiliter dicta scriptæ sunt, bono ordine congerantur. Epitomen verò compendium illius maioris operis, in quo omnia certius breuiusq; proponantur, & rerum explanationis maior quàm verborum habeatur cura. Sed paulò fusiùs sententiam meam exponam, quoniam niam ad communem studiorum rationem vtilis videtur. Pandectas igitur in quocunque argumento conscribi operæpretium foret, à viro erudito, ingenioso, diligente, laborioso, & variarum linguarum perito, vt transferre ex omnibus aliquid posset: quem vel rex aut princeps, vel diues aliquis & liberalis Mæcenas proposito honestissimi laboris præmio foueret. Antequam verò rem aggredieretur, diu seculum meditari, & cum viris doctis deliberare oporteret, cum de opere vniuerso, tum eius ordine, methodo, ac locis locorumq; partibus & particulis, ita vt tota diuisio non temere, sed ex philosophiæ & dialecticæ præceptis institueretur. Deinde operis iam inchoati specimen, non multis, sed paucis & in eo genere doctissimis viris ostendendum, illorumq; consilio & consensui candide acquiescendum. Sic igitur nobis instructus Pandectarum, si contingat, futurus author, congerat ille primum & materiam operis paret, vel ex omnibus qui id argumentum ex professo, aut etiam obiter aliquam eius partem tractauerint libris: vel illis tantum qui ipsi ac doctis (quorum consilio vtitur) probati fuerint. Congesta deinde in locos & ordines quæq; suos referat, quorum tabulam seu breuem rationem ipse sibi conscripserit ab initio operis præfigendam: & ne quid absq; causa repetatur & abundet, cum multa à multis eadem dicantur: & è conuerso ne quid omittatur, caueat. Authorum nomina vbiq; adscribat: non solum vt suum cuiq; reddatur, quod homines gratos decet, cum omnes iuuandi & bene merendi animo scripserint: sed etiam propter rerum certitudinem. plus enim aut minus cuiq; creditur, prout alijs alio doctrina, aut experientia, aut quo vixit sæculo prior aut posterior fuerit. Et quod plurimum testimonio confirmatur, id certè fidem magis meretur. Nominentur igitur authores, nec magna interim de stilo cura sit, quanquam is inæquabilis futurus est. Satis enim laboris circa cætera infumitur. Stili verò elegantia & æqualitas ad Epitomen magis pertinet, quæ quidem scribetur vt serie continua legatur, cum Pandectæ commentariorum potius loco sint. Addat etiam vocabula & sententias (si sit opus, Græcæ & Hebraicæ linguarum, quæ vt antiquissimæ inter cæteras, ita doctissimæ sunt: & sacri profaniq; libri his linguis conscripti quàm plurimi extant. Sententias verò, id est coniuncta aliquot verba quandocunq; in his linguis citauerit, mox Latinè exprimat, propter eos qui harum linguarum imperiti sunt. Ex cæteris autem linguis nihil adferet, sed quæ ex ijs placuerint Latinè reddet. Nuda tamen rerum de quibus agitur, præsertim si physicum argumentum fuerit, in diuersis linguis poni vocabula, laudari. Quæ ad philologiam, Grammaticam & poëticam spectant, non omittat, sed separet. Quod si res aut sententia eadem ad locos diuersos quadrare videatur, sat fuerit in vno posuisse, & à cæteris ad illum remittere. Verba & sententias authorum, in quibus aliquid dubium, obscurum, falsum aut corruptum est, quoad eius potest, explanare, conciliare, arguere, & emendare conetur, vbi res postulabit. Sæpius enim hoc facto opus non erit, cum ipsi authores inter se hoc præstant, quod vel apertè sit, vel ex collatione deprehenditur. Est autem hoc optimum genus commentariorum, cum loca authorum collatione mutua dilucidantur. quod in Pandectis facillimè fit, cum eiusdem argumenti scriptorum sententiæ in vnum omnes locum conueniant. Ita fiet vt non solum in Epitomen eiusdem operis, sed prorsus in omnes quotquot iisdem de rebus aliquid literis mandarint authores, vnum hoc volumen absolutissimi commentarij vice sit. Postremò non aliena tantum recitet, sed summa cura omniq; studio de suis etiam obseruationibus, quicquid desiderari potest, quicquid vtile aut iucundum cognitu adinuerit, scriptis ac inuentis veterum addat. Sic absolutæ fuerint Pandectæ seu commentarij, quorum vsus erit præcipuè doctoribus & professoribus vni alicui scientiæ peculiariter addictis: ac digni erunt vt tanquam thesauri in Bibliothecis asseruentur. Et quanquam non scripti sunt vt continua lectione euoluerentur, præsertim ab illis quibus per occupationes, aut genus diuersum studiorum, aliàmve ob causam, id facere aut non libet aut non licet: erunt tamen illis etiam vtilis, si eis tanquam Dictionarijs vti voluerint, ita vt vna tantum de re de qua inquirunt in ipsis legant, quam propter ordinem eundem perpetuò seruatum reperient facile. Ex his Commentarijs postea fiet Epitome, ita vt certa tantum & vera, aut maximè probabilia accuratè deligantur, & sicut dixi, rerum duntaxat cura habeatur, non et-

*Excusatur
operis pro-
lixitas.*

*Optandum
in omnibus
ijs quæ lite-
ris prædictis
sunt, duos
extare li-
bros, Pan-
dectas in
quas ordine
omnia o-
mnium di-
ligenter ac-
curatè de-
scripta essent:
& earum E-
pitomè, &c.*

Epitome.

Epistola

iam verborum. Quicquid ad philologiam aut Grammaticam facit, poetica, prouerbia, similia, fabulæ, superstitiosa, superflua, dubia, falsa, obscura, pugnancia, & quicquid est huiusmodi omittantur. Authorum nomina non citentur. Stilus esto purus, elegans, & æquabilis: elocutio brevis & arguta. Nihil nisi Latinum afferatur. Græca, Hebraica, & multò magis cæterarum linguarum vocabula omittantur. Ab hac Epitome Lector ad Pandectas tanquam commentarios se recipiet ubi voluerit. Hæc discentibus aptior erit, illæ docentibus. Talem quandam rationem ferè in Iuris ciuilibus prudentia secutus est Iustinianus cum primum Pandectas, deinde Institutiones veluti earum Epitomen conscribi imperauit. Et Procopius Gazæus sophista in plerisque veteris testamenti libros commentariorum ex patribus Pandectas primum, deinde compendium ædedit, quod patrueles mei typographi Latinitate donatum proximè in lucem dabunt. Idem olim Vincentius Belluacensis, vir non malè de bonis literis meritis, multis magnisque de omni philosophia, theologia & historijs voluminibus editis, præstare conatus est. Et ego nuper amico meo Hieronymo Massario Italo medico excellenti author fui, vt optimos vetustissimosque rei medicæ authores in Pandectas redigeret, quod opus iam propemodum ab eo confectum, & breui Basileæ excudendum spero. Sic certè studiorum laboribus consulitur, ne eadem toties apud diuersos sint legenda, non acquiescente interim animo, dum aliud apud alios fortè melius inuentum iri speratur. Magna hæc commoditas est, omnia semel tantum legi, & vno in loco, ne tempus inquirendo abeat. Sic etiam sumptibus parcitur, quo minus multi codices sint emendi. Poteram pluribus de huius consilij in omnibus literis vtilitate differere, nisi hæc satisfactura viris bonis & doctis arbitrarer. Illis si hoc probabitur, & ego eandem in hisce libris ratione secutus sum, quàm ad Pandectas quacunque condendas laudaui, eadem opera prolixitatis nostræ & tot scriptorum congestionis excusationem admittent: præsertim cum agnoscam rerum magnitudine copiaque me superatum, meo quoque desiderio non satisfecisse, & in multis tum doceri tum reprehendi me posse fatear, idque vt fiat cupiam. Non enim tam gloriæ meæ, quàm pulcherrimi huius operis illustrandi auidus sum. Cæterum Epitomen omnium cum primum fuerit commoditas, si non ipse conscribam, per eruditum ac diligentem aliquem virum fieri curabo. Interim hisce tanquam Pandectis & Commentarijs super animalium natura fruantur studiosi, neque duos se mihi & nimium seueros vel operis totius æstimatores, vel in singulis si quæ occurrant erratis, ad veniam difficiles præbeant. In peregrinis quarundam linguarum vocabulis lapsus sum fortè aliquando, siue in orthographia tantum, siue quòd falsa pro veris posuerim, vt in Illyricis, Hispanicis, Italicis & alijs fortasse. quod sicubi deprehenderetur, culpa in illos reijcienda fuerit à quibus scripta vel dictata accepi. Iam si animalia quædam omissa sunt, poterunt illa tamen ferè omnia ad genera aut species eorum quæ posuimus, referri. Fateor equidem tum icones tum historias complures accedere potuisse, si nihil in fortuna mea & alijs quibusdam causis impediti fuisset. Sed hæc ipsa quæ præstiti tam multa sunt, vt facile sperem non negandam mihi veniam propter omissa. Quòd si quis indices tantum, qui nomina animalium continent ordine literarum, inspicere, & in Latinis ac vernaculæ linguæ tantum vocabulis, quantum ex illis numerum ignoret, vel saltem Latine nominare nequeat, experiri voluerit, quanto in labore ac difficultate sim versatus facile intelliget. Figurarum siue iconum inæqualitatē, & quòd sæpe nulla proportionē seruata minores factæ sunt, quæ maiores esse debebant, vel contrà, in primi libri præfatione excusaui. Culpa quidem mea non est: neque hoc impedit lectorem aut spectatorem, cum magnitudinis differentia plerumque à nobis adscripta sit. Auium quidem nomina naturasque ante nos & pauci & breuiter attigerunt, ex quibus Gyb. Longolius Germanus, & Gulielmus Turnerus Anglus viri doctissimi præcipuam merentur laudem. Mihi ratus sæpe sum (inquit Longolius) Galeni tempestatem, cum viris etiam magnis auium formæ cognitionesque tam fuere ignotæ, vt is coactus sit alaudas ita lectoribus suis, citatis huc & fabulis & poetarum testimonijs describere, quemadmodum in ludo grammatico literatores solent. Idem animaduertit Aristotelem hac in parte minus quàm in alijs historijs fuisse diligentem. Sanqualis & immusculi auium Plinij sæculo nomina solum tenebant. Quidam (inquit) post Mutium augurem visos non esse Romæ confirmauere. Ego (quod verisimilius est) in desidia rerum omnium non arbitror agnitos. Quod si olim cum libri multi de animalium natura adhuc extabant, qui iam interierunt, tam obscura eorum natura fuit, venia certè nos sumus digniores qui in tanta obscuritate & tam paucis angustisque veterum descriptionibus adiuti scribimus, si quando offendimus, si multa ignoramus. Frustra desideramus Trogi de animalibus libros, ex quibus decimum citat Charisius: qui etiam Fabiani seu Fauiani philosophi de animalibus & caussarum naturalium libros nominat. Ptolemæum aliquot libros reliquisse commentariorum de regia Alexandriæ & animalibus in ea nutritis, Athenæus refert. Apud eundem liber secundus Alexandri Myndij de animantibus volucribus memoratur. Callimachi de auiibus libri crebra est in Scholijs Aristophanis mentio. Ex veteribus hi omnes interierunt, & alij complures in primi libri ingressu nobis enumerati. Ex recentioribus Græcis, inuenio Georgij Pisidæ quædam de diuersis animalibus scripta in quibusdam Italiæ bibliothecis latitare: quæ quidē non magni momēti esse iudico. Mallem qui Bononiæ in cœnobio quodam occultatur Nemefiani poetæ Latini de aucupio librum nobis tandem publicum fieri. Ego nullum ex scriptoribus nondum publicatis hæcenus consequutus sum, præter Græcam paraphrasin in Oppiani Ixeutica, id est de aucupio libellos,

*Excusantur
alia quadam.*

*Tactationis
de animalibus
presertim
auium
difficultas:
Ergo causam
sa veterum
huius argu-
menti ali-
quot libro-
rum inte-
ritus.*

*Qui extant
nondum
publicati.*

Ad Lectorem.

los, quos quidem Latinos feci, & passim huic de auibus volumini integros inserui: & recentiorum quorundam Demetrii Constantinopolitani & alterius innominati de accipitribus eorumq; cura libros similiter Græcè scriptos: item Æliani animalium historiam Græcam, quæ tamen interprete Petro Gillio iam dudum Latine legitur. Edoardus Wottonus Anglus nuper de animalium differentiis libros decem ^{publicati quidam.} ædidi, in quibus etiam si suarum observationum quod ad historiam nihil adferat, neq; noui aliquid doceat, laudem tamen & lectione dignus est, quod pleraq; veterum de animalibus scripta ita digesserit, ac inter se conciliarit, ut ab uno ferè authore profecta videantur omnia, stylo satis æquabili & puro, scholijs etiam ac emendationibus utilissimis adiectis: & quod priusquam ad explicandas singulorum naturas accederet, quæ communia & in genere dici poterant doctissime exposuerit. Petri Bellonii Cenomani de auibus librum Lutetiæ hoc ipso tempore excudi audio, qui fortè iam absolutus est, ad nos quidem nondum peruenit. In illo non dubito raras aliquot auium & icones & descriptiones haberi. Nam ille partim in Gallia, partim in remotissimis orbis regionibus, quas peregrinationibus suis ei inuisere datum est, non pauca quibus nos caremus sibi comparare potuit. Idem in libro Gallico, quem Singulares observationes inscripsit, passim aliquot auium meminit, unde nos & alia quædam & meropis effigiem mutuati sumus.

CATALOGVS DOCTORVM VIRORVM, QVI

AD ABSOLVENDAM AVIVM HISTORIAM LIBERALISSIMÈ NOS ADIUVERUNT.

Ægidius Tschudus Claronensis, vir illustris.

Guliel. Røndeletius, medicus, in Schola Mons-peliensi professor regius, cuius nuper doctissimi absolutissimiq; de piscibus libri prodiderunt.

Hieronymus Zanchius Italus, theologiae & philosophiæ interpres in Schola Argentinensi.

Hieronymus Massarius Vicentinus medicus.

Melchior Guilandinus Borussus medicus.

Ioannes Caius Anglus medicus.

Ioannes Dryander, medicus & professor in Academia Marpurgensi.

Leodigarius Grimault Normannus.

Ludovicus Lauaterus Tigurinus, ecclesiæ minister.

Nicolaus Dalonville diœcesis Charnotens.

Raphael Seilerus Augustanus C. L. V. Geryonis Seileri medici F.

Thomas Erastus Helvetius medicus.

Vlysses Aldrouandus Bononiensis medicus.

¶ Et præter hos alij in primo & secundo libro à me nominati, tum ab initio librorum, tum etiam cum iconibus, descriptionibus vel historiis quas singuli communicarunt, ex diuersis Germaniæ, Galliæ, Angliæ & Italiæ regionibus ad me missi. Scio etiam in Hispanijs, in Dania & remotioribus ad Septentrionem Scandinaviæ locis, multos esse doctissimos viros ad quos fortassis nostri quoq; libri deportantur: quorum si quis liberalitate ac beneuolentia sua me prosequi, ac laboribus nostris fauere dignabitur: nã ille & mihi alacritatem & stimulum ad reliquos de aquatilibus, serpentibus & insectis libros citius absoluendos addiderit, & publicum in promouenda hac naturæ historia beneficium præstiterit. Rogo itaq; doctos omnes in remotissimis regionibus, qui in hos libros inciderint, primum ut æquos ac benignos censores se nobis exhibeant, deinde si quid ad eos emendandos, augendos, iconibus & descriptionibus nouis, aut quoquo modo illustrandos conferre possunt, id candidè, liberaliter matureq; ut faciant. Quod si quis non multa docere aut communicare possit, illum utcunq; pauca, & vel vnum aut alterum quippiam duntaxat nobis præstitisse, gratissimum fuerit. Scribendi quidem mittendiq; occasio non deerit, per mercatores præcipuè, qui magna emporia frequentant, Antuerpiam, Venetias, Lugdunum, Francfordiam & alia, ad quæ etiam maiorum Germaniæ nostræ ciuitatũ mercatores adire solent, per quos curari & transmitti ad me facile poterit quicquid acceperint. Ego quoq; eadem via ad viros doctos & liberales, quorum nomina & voluntatem cognouerim, tum scribendo, tum si quid desiderarint mittendo, gratum me declarare potero.

ROBERTVS CAMBIERVS CIVIS AC BIBLIO-
pola Francofurtensis candido Lectori S.

CUM in animo haberem, beneuole lector, Conradi Gesneri commentarios de historia animalium rursus prelo committere, quod nulla iam ferè amplius exemplaria venalia extarent, curauì eos prius à quodam viro erudito relegi ac recognosci, ut si quid vel corrigendum, vel immutandum, vel transponendum, aut etiam ad operis ipsius illustrationem ac studioforum utilitatem addendum animaduertetet, id cum iudicio & bona fide exequeretur. Id autem ab ipso diligenter prestitum fuisse, non dubito quin omnes qui diligenter hanc editionem cum superioribus contulerint, agnitori sint. Atq; ut id melius à quouis animaduerti possit, quid in hac editione effectum sit, paucis explicabitur. Primum, cum in manu haberemus quoddam exemplar, impressum quidem, sed multis in locis ab ipso D. Gesnero sua ipsius manu annotatum, emendatum & auctum, quod ab eo tempore quo primum illos commentarios in lucem ediderat, aliqua adhuc in diuersis authoribus obseruasset, quedam diligentius animaduertisset, de alijs etiam ab amicis viris doctis monitus fuisset: cum etiam aliquas schedas & chartas ipsius ab heredibus accepissemus, in quibus reperta sunt nonnulla notata digna quæ in ipsis comentarijs non erant adscripta, ea omnia diligenter fuerunt expensa, ac inde multa multis in locis fuere vel correctæ vel addita secundum ipsius authoris mentem & iudicium, quæ lectoribus non parum utilitatis allatura speramus. Secundo, cum multa paralipomena in calce librorum adiecta essent, ea suo quoq; loco reposita sunt, ac in suum ordinem restituta. Tertio, cum in superiore editione aliquot auium icones omissæ essent, eas in hac exprimi curauimus, quantum à nobis recuperari potuerunt, ac præterea aliquot nouarum auium nouas tum icones tum descriptiones adiecimus, quas in ipsius Gesneri tum chartis tum libro de iconibus auium adiectas reperimus: ita ut multis modis auctiores iam hi commentarij prodeant. Postremo, etiamsi in prolegomenis in primum librum de historia animalium D. Conradus Gesnerus satis ample moneat lectores, quem ordinem in his commentarijs teneat, quare per certos characteres vniuscuiusq; animalis historiam diuidat, & qua de re sub vnoquoq; characterè agat, tamen quia non est facile omnibus illum ordinem ita memoria tenere, ut inter legendum semper eum obseruare queat, ideo placuit annotationibus in margine totum hoc opus illustrare, ut quid quoq; in loco tractetur primo intuitu quiuis animaduertere queat, ac si quid in eo lector prompte reperire cupiat, querendo non defatigetur, sed subito quod cupit assequatur. Hac ratione igitur ornatum & illustratum iam hunc de Auibus librum damus, reliquos posthac etiam eadè ratione edituri, Deo volente. Quod si operam in hoc libro recognoscendo & in recudendo collocatam, beneuole lector, tibi placere animaduertierimus, maiorem posthac in reliquis itidem edendis alacritatem ac studium adhibebimus. De hoc adhuc te monitum velim, quod etiam si dedissemus operam, quantum in nobis erat, ut omnia paralipomena suo loco restituerentur, tamen aliqua remanserunt, ea tamen pauca: quia cum hoc opus iam sub prelo esset, incidimus in quendam librum in quo reperimus aliquot auium nouas figuras vel descriptiones, quarum quæ suo loco reponi potuerunt, restitui curauimus. quæ autem non potuerunt, quod iam operis impressio ulterius processisset, ad calcem libri adiecimus, ne te ijs fraudaremus: quod & te æqui boniq; consulturum confidimus. Quod superest, rogo omnes doctos ac studioforum utilitatis amantes viros, ut si quas alias aliarum auium vel icones vel descriptiones, aut quicquam aliud quod ad hoc opus ornandum, & studia aliorum promouenda conferre possit, habuerint, nobis benigne communicare dignentur, ut posthac si quando hunc eundem commentarium rursus excudi operæ pretium fuerit, adijci queant. Et quoniam reliquos eiusdem Gesneri libros de Quadrupedibus tum viuiparis tum ouiparis breui etiam rursus excudendos tradere decreui, ac spero etiam, Deo iuuante, me reliquam historiam animalium de Serpentibus & insectis ex ipsius Gesneri schedis collectam & concinnatam cum tempore in lucem editurum, si qui ad eos libros emendandos augendos aut quoquo modo illustrandos quicquā conferre possint, id candide, liberaliter & mature ut faciant, oro. In quo rem non tantum mihi, sed & omnibus viris studiosis gratissimam, ac sibiipsis non inutilem fecerint: quando quidem & nominis ipsorum honorifica mentio fiet, & ipsorum laborem liberalitatemq; grato animo agnoscere ac compensare paratus sum. Vale.

TENOR PRIVILEGII.

RUDOLPHVS II. diuina fauente clementia electus Romanorum Imperator, semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatia, Sclauoniæ &c. Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Notum facimus tenore præsentium vniuersis: Quod cum nobis humiliter exponendum curauerit noster & Imperii sacri fidelis dilectus, Robertus Cambier, ciuis ac Bibliopola Francofordiensis, se magnis sumptibus obtinuisse à Christophoro Froschouero, ciue & typographo Tigurino, librariam negociationem, in qua inter alia, reperta fuerint opera quondam CONRADI GESNERI, de Animalibus tractantia, ab eodem ante suum obitum aucta, quæ pro studiosorum vsu & vtilitate publica, tam Latino quàm Germanico, ac alio forte, quo sibi videbitur, idiomate, vnà cum libro quodam de Insectis, nec nō Dictionarium Latino-germanicum IOANNIS FRISII TIGVRINI, eiusdemq; Epitomen, magno studio & labore reuisa atque castigata, prælo committere decreuerit, vereri autem ne æmuli aliqui, priuato quæstui intenti, ipsum sperato laborum ac impensorum suorum fructu & emolumento priuaturi sint: demissè supplicando, vt priuilegio nostro Cæsareo ipsum ab huiusmodi imposturis munire atque instruere clementer dignaremur. Nos sanè, indemnitati memorati Roberti Cambier hac in parte consultum cupientes, non ignari quippe, quantum ex eius generis æditionibus ad studiosam iuuentutem vtilitatis redundare soleat, humilibus eiusdem precibus deesse nolimus. Ideoq; omnibus ac singulis Chalcographis, Bibliopolis, aliisve, quamcunq; librariam negociationem exercentibus, auctoritate nostra Cæsarea firmiter inhibemus, ne quis supra dicta opera, postquam ipsius Roberti Cambier studio in lucem prodierint, per decennium à prima die æditionis numerandum, intra sacri Romani imperii, regnorumq; ac ditionum nostrarum hæreditariarum fines, simili aut alio quopiam charactere vel forma, siue in toto, siue in parte, imitari, recudere aliove recudenda dare, vel alibi etiam recusa adducere, vendere aut distrahere clam vel palàm citra expressum eiusdem, vel hæredū suorum consensum, ausit. Si quis verò secus faciendo, priuilegium hoc nostrum Imperiale transgredi aut violare conatus fuerit, eum non solum libris illis, vbicūque depræhensis, (quos quidem dictus Bibliopola eiusve hæredes ac mādatarii vel propria auctoritate, vel magistratus loci illius ope, sibi vindicare poterunt) priuandum, sed & pœna insuper decem Marcharum auri puri, fisco nostro, fraudis vindici, & sæpe fato Roberto Cambier, eiusve hæredibus, ex æquo pendenda decernimus mulctandum. Dummodo tamen huiusmodi opera nihil scādaloſum, aut orthodoxæ religioni Catholicæ, sacriq; Romani Imperii constitutionibus aduersum, siue in præfationibus, siue in textu, vel alias quomodolibet in se contineant, ipseque Robertus Cambier quamprimum terna ad minus cuiuslibet operis exemplaria propriis sumptibus ad Cancellariam nostram Imperialem transmittere teneatur. Quod si neglexerit, priuilegio hoc nostro neutiquam vti possit, sed eo ipso priuatus & exutus censeatur. Quocirca vniuersis ac singulis nostris & sacri Romani Imperii, regnorumq; ac dominiorum nostrorum hæreditariorum subditis ac fidelibus dilectis, cuiuscunque status, gradus, ordinis, conditionis aut præeminentiæ existant, tam Ecclesiasticis quam secularibus strictè mandamus, ne quenquam priuilegium & interdictum hoc nostrum Cæsareum impune spernere, transgredi, aut violare patiantur, quin potius contumaces, si quos compererint, præscripta multa plecti, aliisve idoneis ac opportunis modis coerceri curent. Quatenus & ipsi eandem pœnam euitare voluerint. Harum testimonio literarum manu propria subscriptarum ac sigilli nostri Cæsarei impressione munitarum. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die vigesima mensis Martij, anno Domini millesimo, quingentesimo octuagesimo quinto: Regnorum nostrorum Romani decimo, Hungarici decimotertio, & Bohemici itidem decimo.

Rudolphus.

V. S Vieheuser. D.

Ad mandatum sacræ Cæs^æ
Ma^{tis} proprium.

P. Obernburger.

DE PROVIDENTIA DEI CIRCA animalia, ex psalmo ciiii. secundum Hebræos.

D O M I N V S fontes emittit in fluuios, qui inter medios montes defluunt: vt inde potet omne genus animalium quod in agris degit, & sitim extinguat onagri. Supra fluuios quæ in aëre volitant aues nidulantur, & inter arborum frondes cantillant. D O M I N V S rigat montes è nubibus, & fructu operum eius satiantur quæcunque degunt in terris. Fœnum in vsum bestiarum producit, & è terra cibum homini olera ac fruges. Vinum etiam prouenire facit, quod animos hominum exhilaret: & oleum, quo niteant corpora: & panem, qui vires hominum confirmet. Ab illo incrementum capiunt arbores, & quæ in Libano eminent cedri tam excelsæ, vt ipse videri possit plantasse illas. In iis nidificant volucres, ciconiæ nidum abies sustentat. Montes altissimi capris feris incoluntur, in saxis latitant cuniculi. Lunæ statura mutationum tempora definiuit, & Soli occasum. Ab illo sunt etiam tenebræ noctis, in quibus quæ per diem latuerat syluestres bestię prorepunt. Leones tum rugientes inhiant prædæ, vt beneficio Dei saturentur. Iterum exorto Sole in latibula & cubilia sua se recipiunt: homo autem ad perficiendum opus quisque suum progreditur vsque ad vesperam. Quot quantaque sunt opera tua Domine? quæ tu omnia sapienter fecisti. plena est terra variis possessionibus tuis. Inmensi maris littora quantum inter se distant? hoc natantium & reptilium innumeras continet tum maximas tum minimas animantes. Per mare transeunt naues, & cetæ ac belluæ marinæ, quas vt in eo luderent creauisti. Hæc omnia te suspiciunt, & vt tempestiue à te alantur expectant, &c.

CONRA-

CONRADI GESNERI TI-
GVRINI HISTORIAE ANI-
MALIVM LIBER III, QVI
EST DE AVIBVS.

DE AVIBVS QVARVM NOMI-
NA SIVE PARTICVLARIA SIVE GE-
NERALIA AB A. LITERA INCIPIVNT.

DE ACANTHIDE AVICVLA, QVAM
Gaza Spinum & Ligurinum vocat.

A.

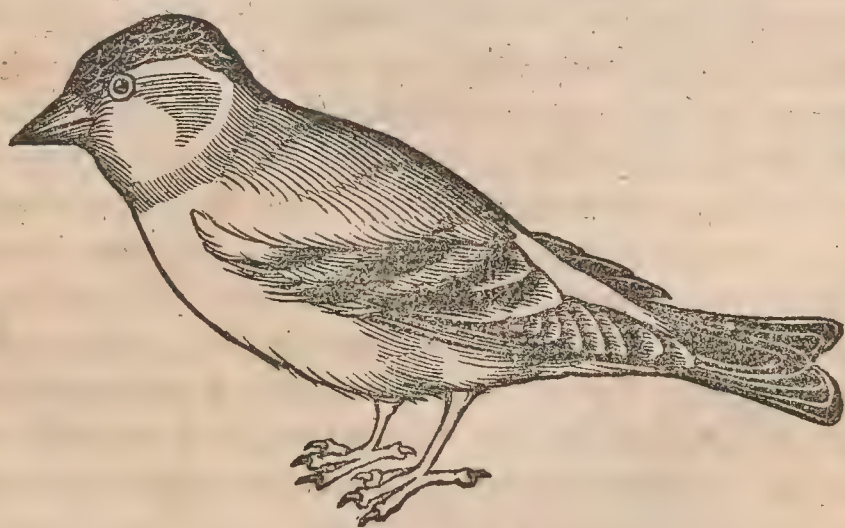
CANTHIDEM
& carduelē ple-
riq; nostro ſecu-
lo pro eadē auc
accipiūt, quod v-
triq; à spinis ſiue
carduis nomē ſit:

diligentiores diſcernunt. Acanthylis
avis eſt quę & acanthis dicitur: ſpinus
& ligurinus à Theodoro, alia omnino
ab argathyli. diſtat etiam à carduele,
quę *thraupis* vocatur Ariſtoteli, Her-
molauſ. Gaza quidem thraupin car-
carduelē vertit. hæc, vt omnes norūt,
voce & colore floridis cōmendatur.

acāthides verò Ariſtoteli & vita & colore ignobiles ſunt, ſed valēt vocis amœnitate. Hinc facilè con-
ſtat vulgò hodie dictam carduelem, quum varijs floridisq; coloribus placeat, ab acanthide diuerſam
eſſe. Eſt autem acanthis, cuius figurā dedimus, colore viridi, ſed obſcuro non ſplendido: (viridem ſa-
nè colorem in chlorione etiā auc Ariſtoteles damnat: Vireo, inquit, totus viridis eſt. & mox, nec gra-
ti eſt coloris.) vertex nigri coloris eſt, & ſimiliter alarum pennæ, viridi tamen eas diſtinguente. quam
obrem aliqui (vt Gybertus Longolius) chlorin putauerunt: quam ego potius aliam auiculam totam
χλωρον, hoc eſt viridem exiſtimo, vnde & nomen ei apud Germanos. Grapaldus grāmaticus nō in-
doctus, rectè acanthida aliam à carduele credit: carduelem verò paſſerem ſolitarium eſſe non rectè.

¶ Noſtra igitur, Gaze & Hermolai acanthis, Siculis *legora* dicitur: Italis *lugaro* & *lugarino*, vel *legorin* & *Nomina*
luganello: vnde etiam Gaza ligurinum tranſtulit. Vocis origo forſan Græca fuerit, *ἀκανθὶς* τὸ λυγρὸν τὸ φω- *diuerſa*
νὸς à vocis argutie. Niphus Italus *leucarū* vulgò dici ſcribit. Gallis, vt audio, appellatur *ſcenicle*, alibi *ſe-* *uariarū*
rin vel *ceriſin*, alibi *cinit*. Germanis *Zinſel* vel *Zeisel* vel *Zyſel* vel *Zyſchen*. (Germanorū *Zyſchen* nō *linguarū*.
puto eſſe Achātida, quòd avis ſit peregrina, & nuſquā in his Europæ partibus appareat, niſi in hyeme,
& nō ita inter ſpinas inueniatur, vt Linaria & Dytſelfinca inueniuntur. Ex literis cuiuſdam docti viri
ad Geſnerum.) Louanienſibus *Gāluogel* Friſijs *Siſgen*. Polonis *czizek*. Illyrijs *czisz*. Turcis *vi lugan*

¶ Albertus ex Auicennæ nimirum interprete vbi acanthis apud Ariſtotelem legitur, corruptiſſimas

De diſcrī-
mine in-
ter Acan-
thidē &
carduelē.

Acanthidis duo sunt genera. voces habet, ut *fatalyz, afflaados, amastorochoz*. Acanthidis seu ligurini duo sunt genera, minus quod non valde dissimile cardueli colorem ex albo nigroq; mixtum habet, nos etiam *Distelsincken* vocamus. Maius fringillam duplo excedit, cætera ferè simile, *Kirchsincken* (potius *Kirßsincken* & *Kernbeisser*. colore virunq; ignobile, amœnitate vocis cōmendatur, Eberus & Peucerus. Ligurinus communia quædam habet cum cardueli auicula per excellentiam dicta, quod & colorū elegantia & vocis amœnitate cæteris in hoc genere præferatur. itē cum fringilla & miliaria siue linota: quas omnes, ceu vnius generis cardueliū species quatuor diuersas Albertus enumerat. Turnerus acanthidē facit auiculā cui a viriditate nomen apud nos, *ein Grünsinck* vel *Grünsing*/ de qua nos inter chlorides dicemus. nostram verò acanthidem, chlōrin putat propter colorem viridem, et si Gaza luteolā transtulit. Luteola (inquit Turnerus acāthida nostram intelligens) Anglis vocatur *a siskin* Germanis *ein Sey-10 sich*/ quibusdā *ein Engelschen*: lutea (chloreo) multò minor est & colore ad viriditatē magis tendēte, pectore luteo, & rostro longiusculo, tenui & acuto, auriuitis simili, duas habet maculas nigras: alterā in fronte, alterā sub mento, cantillat non insuauiter. Rara apud Anglos hæc est, nec vspiam ferè alibi quā in caueis cernitur. Semel tamē in Cātabrigianis agris vidisse recordor. Huius generis sunt quas Anglia aues *CANARIAS* vocat, Hæc ille. Syluaticus acalanthida (voces apud ipsum corruptæ sunt, *acardelentes* & *acalantia*) carduelem exponit.

B.

Spini magnitudine est culicilega auicula, Aristot. De colore eius præcedenti capite dictum est. Acanthis auis minima est, Plinius. Fœmella cinerea est & varia, imo ventre pallida, Eberus & Peucerus.

C.

Vbi reperiuntur. Capiuntur ligurini in Heluetia non passim, sed in montibus præcipuè, ijsq; nemorosis, in quibus etiam per æstatem nidificare ac degere solent. Carduelium genera omnia gregatim volant, Albertus. *Volatus.* Idem in carduelium genere præcipuè musicam esse scribit illam, quæ hoc nomen per excellentiā sibi vulgò vendicauit: ab ea ziselam, id est ligurinum. Ligurini & vita & colore ignobiles sunt, sed valent vocis amœnitate, Aristot. Spinus splendide canorus est, Ælian. Littoraq; alcyonem resonant, & acanthida dumi, Vergilius. *A'εδον χορὸν διὰ τῆς ἀκανθίδος*, Theocritus. ¶ In spinis viuit, Plinius: inde nomē, Ælianus. In spinis habitare acanthidem Aristoteles & Alexander scribunt, Cælius. Acanthophaga neq; vermem neq; vllum animal attingunt, Aristot. Hæc sunt apud nos (inquit Albertus) genera vinconū, sicut aues ceycos (*Zeisle* potius) dictæ apud nos, & vinco cardui (id est carduelis, & vinco rubēs pectore, & auis *Gurse* dicta,) Hæc ille. Sed vinconem simpliciter appellamus fringillam quæ quidem vermibus pascitur. Spinus, carduelis & auriuitis dormiunt & pascuntur eodē in loco. vermē aut quoduis animal edere aspernantur, Aristot. Acanthis est auis minima, sed fœcunda. nam duodenos simul parit pullos, Plinius. Herbarum pabulo reficitur: & ob hoc odio habet equos, &c. Author libri de naturis rerum, acanthidem cum floro (sic transfert Gaza *ἄνθρον* Græcè dictum) confundens. Aucupes nostri nihil certi de acanthidis nostræ pullorum numero & nido referre potuerunt, quòd hæc auicula non apud nos, sed in altis montium syluis nidificet. Aues parua, ut philomena, alauda & sciscendula, (ligurinum intelligere videtur,) & huiusmodi, semel anno pariunt quatuor aut quinque oua, Albertus. *Providentia.* ¶ Spini aues in posterum longissimè prouidentes, hominibus ad rerum futurarum coniecturam sapientiores sunt. Etenim hyemem futuram præsentunt, & niuem prænoscent, & multa cautione obseruant, ne ijs opprimantur: itaq; earum acerbitates metuentes, tanquā ad perfugia, sic ad loca nemoribus frequentia confugiunt, Ælianus.

D.

Antipathia inter acanthidem & ægithum. Spinus, florus & ægithus (quem salum voco) odium inter se exercent. & nimirum sanguinem ægithi & flori misceri non posse dicitur, Aristot. Spini & sali sanguinem (ægithali in codicibus græcis Æliani) si quis in eodem vase permisceat, coire & commisci negat. deinde, Hunc acāthum sacrum esse aiunt genijs, qui præsunt hominibus itinera ingredientibus, Ælianus. Plinius etiam lib. 10. Acanthis (inquit) in tantum odit auem ægithum, ut non coire credant sanguinem eorum. Spinus & asinus inimici inter se sunt. victus enim spino a vepribus, quas asinus tenellas adhuc pascit, Aristot. & Plinius. *Spinum & asinū & alaudam.* Corydalis, id est alauda odit acanthylidem, Ælianus, & Philes.

E.

Γρύττη sunt vascula parua testacea, ut aurificum *αἰμικράϊ χῶραι*, & potistrides, id est potoria vascula omnium auium acanthidū, Tzetzes: in caueis scilicet inclusarum. Genera carduelium omnia cornu suspensum, rostro trahunt ut bibant, sed a potu temere delabi sinunt, Albertus. Eadem omnia quomodo capiantur in Carduele scribam ex Alberto.

H.

οἰώνυμα. ἀκανθουλὶς. ἀκανθίς. A. Acanthis auis eadē quæ acanthyllis, (malim *ἀκανθουλὶς* per λ simplex:) & apud Lacones *ἀκανθίς*, Hesychius & Varinus. *Ἀκανθουλὶς*, genus passeris, lidem. *Ἀκανθίς*, apud Theocriti Scholiasten legitur, p iōta in penultima, ego per υ malim. *Acalāthis, ἀκαλαθίς*, auis nomē est, Varinus: Videtur au-

tur autem hæc vox per metathesin facta pro acanthylis. Resonant & acanthida dumi, Vergilius libro 3. Georg. sunt qui legant, — *resonant acalanthida dumi*. Aristophanes in Auibus Dianæ acalanthidis nomen fingit in auium honorem. nam acalanthis nomen est auis ut interpres admonet: item canis, ὡς τὸ ἀλέλειν, id est ab adulando. fortassis quod familiaribus aduletur, peregrinos allatret. Rursus idem poëta in Pace, obscurum quoddam & fictum oraculum referens, Χ' ἡ κώδων (obstrepera, clamosa) ἀχλαλιδίς ἐπὶ φρονιμῇ τυφλά πικτεῖ. vbi Scholiastes, de solo cane memoratur in prouerbio, quod festinās cæcos pariat. itaq; acalanthis videtur hic canis alicuius insignis nomen esse. quanquam & aues βασιλῆες (id est regiæ) vulgò dictæ acalanthides nominentur. Acanthis auis est, quam alij lusciniæ, alij carduelem esse volūt, Grammaticus quidam. Α' χελιδίς ἢ ἀχελιδνίς, πρῶτον ἐν ταῖς ἀχελιδνίς καὶ χελιδνί, Varinus. ¹⁰ Locus est apud Aristotelem historia anim. 9. 13. de acanthyli, vbi Plinius 10. 33. & Gaza melius argathylim legerunt. Est autem argathylis auis diuersa, quæ lino intexit nidum, in ripariarum genere.

¶ Est & apud Græcos spinus vel spinnus dicta auis, & Pollux σπινθία auiculas nominat. Ο' πινθία De Spino. ρων τὰς σπινθίας πωλεῖ καὶ ἐπὶ τῷ ὄβολῳ, Hoc est fascem ē septenis spinnis connexam obolo vendit. Aristophanes: vbi interpres nihil aliud quàm spinnum genus auis interpretatur, & ex eo Varinus. Idem Aristophanes in Pace τῷ σπινῷ penultima breui dixit, Scholiastes εἶδος πρῶτον facit. Σπῖνοι ab Oppiano in Ixeuticis numerantur inter aues quæ visco fallantur. Idem paulò post spinos & turtures sub arboribus capi scribit, aue sui generis demonstrata. Τίλλειν τε φάπας καὶ κίχλας ὁ μὲν σπῖνοις. Eubulus apud Athenæum. est autem senarius iambicus, penultima in spino correpta. Idem, citante rursus Athenæo inter alias auiculas σπῖνια & ἀχελιδνίδας nominat. Hic spinus Græcorum an idem sit acanthidi, quam voce Latina Gaza spinum vertit, non facile dixerim, sed diuersus videtur, & per onomatopœiam sic dictus. Σπῖνα ὁ σπῖνος, Hesych. Gelenius spinum Illyricè vocat *piemicze*, Germanicè *Grasmugg*. sed hæc curruca est ut ego iudico, & docti fere consentiunt. Σπῖνος per onomatopœiam dicitur, (ut & verbum σπίζω apud Aratum,) Varinus in Α' σπιδας. Sed Aratus primam corripit, & acuit, καὶ σπῖνος ἢ ὡς σπίζων. id est, Et spinus in aurora sibilans, inter signa imminentis tempestatis. Videtur autem prima semper acui debere, non circumflecti, tanquam brevis. nam Aristophanes cum producere vellet, *n* literam duplicauit. Auienus ex Arato pro spino fringillam reddidit, hoc versu: Si matutino fringilla resultat ab ore. Σπινθία, εἶδος ὀρνιθῶν, σπῖνοι. Cæterum σπῖνος penanflexum, nomen est lapidis Aristoteli in Mirabilibus. Auis spinæ, id est auis tragumlitides, obscurus quidam, Syluaticus si bene memini. *vide* plura infra in fringilla. Bellonius acanthidem Græcorum veterum, Gallis vulgò *Serin* dictā, Græcis hodie ³⁰ *spinidia* vocari docet. Eustathius spinum auē dictam ait ὡς τὸ σπίζω τὸ ἐκλείνω. Malim ego per onomatopœiam vtrunque & verbum & auis nomen factum. *vide* Ælianum 4. 60.

¶ Acanthis picta, apud Textorem in epithetis. Sed apparet hoc epitheton acanthidi adscriptum à recentiore aliquo qui eandem carduelem putauit, ut etiam ipse Textor.

¶ Acanthidem superat cornix, ab Erasmo inter prouerbia memoratur. Astyle credibile est, si vincat acanthida cornix, Vocalem superet si turpis ædona bubo, Calphurnius.

¶ Auicula quædam rubente capitis vertice insignis ex parorum siue ægithalorum genere, vulgò *Thannmeisle* id est parulus abietum, (volitat enim in syluis circa abietes) appellatus, à nonnullis etiam *Waldzinsle* id est acanthis syluatica nominatur. figuram eius inter paros requires.

Pontani solertiam mirari licet, qui in libro de aspiratione lenam Acanthida Propertio de lo- ⁴⁰ De Lena quacitate nuncupatam & aurium offensaculis, prodere sibi permisit. nisi quod apud Theocriti inter- Acanthi- pretem obseruatum est, dici acanthida auem colore variam, voce ληνεάν, id est stridulam (argutam *de dicta* potius, quod laudatur, stridulum non item) quam ex varietatis ratione pœcilida item nuncupent, *Proper-* Cælius. nos de pœcilide in pica dicemus. ista quidem Theocriti Scholiastæ pœcilis, omnino cardue- *tio.* lis vulgo etiamnum dicta videtur, non ligurius. sed nimirum veteres etiam, in diuersis regionibus præsertim & temporibus, hæc nomina confuderunt. Quod si acalanthis auis eadem quæ acanthis est, acalanthis autem κώδων, id est tinnula, obstrepera, loquax ab Aristophane cognominatur, ut supra citauimus, non ineptè dixerit Pontanus.

DE ACCIPITRE, IN CUIVS HISTORIA MVLT A

insunt communia omnibus auibus vncorum vnguium quæ ad prædam auium nutriuntur & instituuntur, accipitrum, falconum, aut aquilarum generis.

A.

ACCIPITER auis rapax ab accipiendo nomen tulit, vel quod in auspicijs olim accepta grataq; es- *Accipiter* set. Est autem nomen commune, & multa auium prædæ inhiantium genera complectitur, ut fal- *unde di-* cones, nifos, buteones, &c. Astures etiam de natura accipitrum sunt; Crescentiensis. Et alibi, Accipi- *ctus sit.* tres quidam sunt parui, qui communi nomine vocantur accipitres: & quidam magni, qui vocantur

Astures astures. sunt autem ita congeneres ut magnus & parvus canis. Accipiter dicitur etiam astur ab astu naturali quem habet, quia semper ferè latet, & iuxta terram, contra morem falconum, Albertus. Astures, etiam dicitur ac- id est accipitres Theodotion ad Ptolemaeum regem Aegypti scribens, in falconum generibus collocacipitres. uit, accipitres & omnes aues rapaces, quarum usus est in aucupio, falcones vocans, Idem. Astures vulgo notæ aues sunt, sic nuncupatæ Firmico Matheos quinto, qui & falcones non reuicet, Cælius. Accipiter asterias est Aristoteli, quem nos asturem corruptè dicimus, Niphus. *Vide infra in Capite de accipitribus diuersis.* Accipitres ambo carniuori sunt, id est palumbarius & fringillarius, qui multum inter se magnitudine differunt, Aristot. de hist. anim. 8.3. unde apparet duo hæc genera præ cæteris, accipitris nomine simpliciter ferè nominari. Albertus in huius loci interpretatione palumbarium asturè facit: fringillarium verò, id est minorem accipitrem, nisum aut speruerium vulgè dictum. Michael Ephesus accipitrem palumbarium, falconem gentilem interpretatur, Niphus. Astorgios Pausanias ponit, quos Itali astures dicunt, Volaterranus. Ego in Pausania libris hæcenus hoc non legi. Torgos quidem vultures dici inuenio apud Hesychium, à Torgio Siciliae monte, in quo nidificent. Astures ex genere infimo aquilarum vel miluorum esse Paulus Iouius scribit. sed cum accipitrum generis eos esse inter omnes harum rerum peritos conueniat, cum aquilis aut miluis eos confundi absurdum est. Tertiolus (aliqui etiam *De Tertio cur triculum & trizolum* scribunt) vocatur mas in accipitrum & falconum genere. quia simul tres in nido nascuntur, duæ feminæ, & tertius mas: qui foemina minor est minusq; audax & fortis. foeminae quidem simpliciter accipitres aut falcones dicuntur, Crescentiensis. Tertiolum absolutè positum pro accipitre mare accipi obseruauimus: alioqui pro aliarum etiam rapacium mare usurpatur, quæ ternos scilicet pariunt. nam tinnunculus (inquit Aristot.) fecundissimus in hoc genere non parit supra quatuor. Aquila, Theodotion, & Symmachus omnia accipitrum genera falcones vocant: & ea quatuor generibus dirimunt, asturem primæ quantitatis ponentes in genere primo: & asturem minorem quem tercellinum vocamus in genere secundo: & nisum in genere tertio, muscetum in quarto: Quibus nullo modo consentiendum. Nam tercellinus (qui sic vocatur, quoniam pulli tres in vno nido nascuntur, duæ foeminae & tertius mas, Tardius) inuenitur in nido accipitis, & muscetus in nido nisi. Sexu enim duntaxat differunt, cum tercellinus mas sit, accipiter foemina: & similiter nisus foemina, muscetus mas, Alber. Crescentiensis accipitres mares, qui foeminis minores & inutiliores sunt, muschetos vocauit: nos Alberti sententiam & nomina magis probamus. Hoc admonendus est lector, quod cum falconibus & accipitribus permulta sint communia, operæ pretium fore ut qui curiosius horum vel illorum historiam cogniturus est, utranq; perlegat. sæpe enim authores communia quædam de vno tantum genere proderunt. *Nomina Hebraica.* *שׂוֹרֵץ*, nez, Hebræis accipiter est. Rabbi Kimhi interpretatur auem quæ venetur, & ad dominum suum redeat, vulgo dictam *sparuerium*. similiter R. Salomon Leuit. 11. Author Chaldaici dictionarij asturem exponit. Chaldaica interpretatio Leuit. 11. habet *נָבָא*, naba. Arabica *بَاس*, bas, Andreas Bellunensis *alba* interpretatur auē quæ falco peregrinus vulgè dicatur. Persica *ماران باس*, mar an bas. Septuaginta

ginta *יעצ*. Hieronymus accipiter. Deuteronomij etiam cap. 14. pro *nez* voce Hebraica *לxx* vertunt *נורע*, id est coruus. Sed hæc vox omnino accipitrem significat, à qua forsitan etiam nifus Latina descenderit. videtur autem facta à verbo *נצח*, *naḥah*, quod volare significat, quoniam hæc avis volatu plurimū valeat. Iob 39. *נצח*, *nozah*, vocabulum plumam significat, & nō accipitrē vt quidam vertunt; Munsterus. Septuaginta relicta voce Hebraica *νεσς* reddiderunt. *פריס* etiam, *peres*, Leuit. 11. & Deur. 14. accipiter exponitur vel haliaetos: à Iudæis vulgo *בלאבוס*, *Blafus*. *ספוס* quidem vel *ספוס* aquila est venationi dedita: item *Σαυος*, aquila apud Macedones, Varinus. Plura de Hebraica voce *peres*, deq; Græcis *σπυγος* & *πέρυς*, leges infra in Capite de accipitribus diuersis. *Thachmas* Hebraica voce, avis quædam est immunda & rapax, de qua Leuit. 11. hanc quidam accipitris genus, quidam lusciniam interpretantur. Munsterus. ¶ *Albasach* est avis quæ dicitur accipiter, Bellunenfis. nos supra *bas* Arabicam, *bas* Persicam vocem esse diximus. *Albazi* & *falcosachari* & *albasach*, auium rapacium nomina leguntur apud Auicennam 2. 614. vbi vetus interpres habet, accipiter & cristatela (si rectè legitur. tinnunculum quidem accipitrem Italicum aliqui tristunculum vocant) & *basich*. Vocem *albazi* Bellunenfis falconem peregrinum interpretatur. *Sarsir* Hebraicam vocem Prouerb. 30. alij aliter exponunt, vt recitabimus in Aquila. quidam autē *אשטורגל*, *asturgal*, sturnum aliqui coniiciunt intelligendum, ego asturem malim. Pro *schachaph* dictione Hebraica Leuit. 11. Septuaginta *hierax*, id est accipiter vertunt. nobis bubo potius videtur. vide in Bubone. Ægyptij accipitrem *thaustru* nominant, Ælianus. Apud Libyes: *βερβας* vocatur, Helych. Græcè *ιερὰξ*: & hodie vulgò *περαύρι*, quod nomē etiā falconi attribuunt. Accipitris nomen licet, vt dixi, veteribus plura genera contineat, apud recentiores tamen pro vno ferè vsurpatur, cuius hîc effigiem damus, in quo genere mas tercellinus vocatur. Alunus tamen accipitrem Italicè simpliciter *terzolo* interpretatur, alij *sparaniero* vel *sparuiere*, quem vulgò nifum interpretantur. Accipiter Hispanis est *halcón*. Gallis, *austour*, mas *tiercelet*. Germanis, *Habich* vel *Habicht*/vel *Habicht*: (mas verò qui minor est, *das Hâbchle*) Flandris, *Haffin*. Anglis *hawke* vel *hobie*. Illyrijs *gestrzab*. Polonis *zastrazamp*. Nuper quidam, qui animalium nomenclaturas scripserunt, accipitrem Germanis simpliciter dictum (*Habicht*) subbuteonem Aristotelis interpretati sunt, quibus ego non assentior.

B.

Accipitres fortiores maioresq; fiunt in regionibus aquilonem versus, Albertus. Et alibi, Omne animal abundat vbi copia fuerit cibi quo vitur. quare cū huius generis aues pascantur auibus, præfertim aquaticis, quæ & tardiores sunt ad volatum, & carnosiores ad escam: iccirco versus septentrionem accipitrum & falconum & aquilarum abundant genera, vt in Britannia, Suecia, Liuania, & finitimis regionibus Sclauorum, Prutenorum & Ruthenorum. Et quia frigida sunt istæ regiones, & in terris frigidis nascuntur corpora magna, quæ copioso sanguine & spiritu abundant, vnde audacia & feritas proueniunt: ideo etiam aues rapaces in iam dictis regionibus magnæ sunt, magisque rapaces & feroces. In alijs verò locis secundum proportionem vigor, audacia & ferocitas in eis spectantur. Inueniuntur accipitres in alpibus quibusdam nidificare, qui cæteris præferuntur, vt qui nascuntur in alpibus de Brusia in Sclauonia. boni etiam reperiri dicuntur in alpibus circa Veronam & Tridentum, Crescentiensis. In Helueticis etiam alpibus multi, ijq; magni & fortes capiuntur, cum alijs plerisq; tum Galanda monte Rhætico, inde Mediolanum & in Italiam delati magno venduntur. Tappius præ cæteris laudat Germanicos, præsertim in Marchia Westphaliæ captos, vnde (inquit) in Brabantiam, Galliam, Hispaniam & Angliam deferuntur, ac maioris inter cæteros vaneunt. Aduentitij accipitres etiam ex Creta importantur, Budæus. Astures & nifos circa Neapolin captos, multò maiores & præstantiores nostris (Helueticis) esse audio. Astures (inquit Crescentiensis) nascuntur in alpibus & nemoribus. Sunt autem super pulcritudine & bonitate asturum indicia eadem quæ de accipitribus traduntur. ¶ Accipitrum genera diuersa, quæ magnitudine, forma & venandi modo differunt, mox post communem accipitris historiam singillatim prosequemur. Astures (inquit Tardius) ex Armenia & Persia omnibus præferuntur: deinde è Græcia, tertio ex Africa. Armenijs oculi virides, sed præstant qui oculis & dorso nigricant. Persicus corpore grandi est, & bene vestito plumis, oculis clavis, cauis: supercilijs pendentibus. Græcus capite grandi spectatur, & raris in collo plumis. Africano dorsum nigrum, & oculi similiter in iuuentute. nam ætatis progressu rufescunt. Ceterum forma asturis laudatur huiusmodi: Astur boni ponderis esto, vt qui ex Armenia magna adfertur. In Syria aues quæ prædæ & aucupio seruiūt, ad pondus emuntur, eoq; maioris quò plus appenderint, colorem & alias earum condiciones parum curant. Albus astur obesior est, pulcher & facilis institutioni, sed inter cæteros infirmior. gruem enim capere non potest. sed quoniam in sublimi volat, & facilius fert frigiditatem in alto aëre, ad aues quæ altius volant capiendas probatur. Astur subniger, & cui plumæ à vertice frontem versus instar capillitij dependent, elegans est, sed parum fortis. Laudabilis forma asturis est, si caput sit modicum, facies longa & angusta sicut in vulture, & si similitudine aquilam referat: fauces & gula probantur amplæ: oculi magni, caui, cum paruo orbe nigro in eis: nares, aures, cauda & pedes ampli: rostrum longum & nigrum: collum longum, pectus crassum, caro dura, coxæ longæ carnosæ & distantes: ossa crurum & genuum breuia, ungues crassi & longi: plumæ coxarum caudam versus latæ: & similiter plu-

Accipitru
copia in
septentrionalibus
& frigidis
regionib.

Accipitru
seu astur
forma laudanda de-
scriptio.

*Forma a-
sturū da-
mnata.*

ma in cauda, quæ etiam subruffæ & molles præferuntur. Color sub cauda non alius quàm in pectore, probatur: & super singulis pennis in superiore parte caudæ aliqua diuifio. Color in extremis caudæ pennis niger esse debet circa caules seu lineas pennarum. Inter colores excellit ruffus qui vergit ad nigrum aut fuscum splendidum, &c. Signa in paruis asturibus laudantur hæc: oculi clari & ampli, item capacitas aurium & oris ampla, caput paruum, collum longum, digiti longi, pennæ breues & occultæ, pedes virides, vngues ampli & excarnies, concoctio facilis, excrementi meatus amplus, & excretio longius emissa. Si quæ nigredo in extremo rostro fuerit, bonum est signum. Damnantur tum in magnis tum paruis asturibus, caput magnum, collum breue, carnosum, molle, & plumis plenum: pennæ colli mixtæ & inuolutæ: coxæ breues & graciles, crura longa, digiti breues, color Bæticus nigricans, asperitas sub pedibus. Oculi rubentes instar sanguinis, nunquam quiescere, semper appetere pugnā, & de pertica in faciem astantis velle inuolare. improbantur & qui maciem ferre non possunt, & si obesentur, fugiunt. Timidus etiam, quod vix possit institui, & manum aucupis fugiat. Item cui plumæ supra oculos dependent, & alba oculorum pars nimium alba est, color ruffus aut Bæticus clarus. His notis insignes plerunque mali sunt, & reuocati ad manum non redeunt. Si quando tamen huius formæ accipiter reperiatur bonus, illum planè optimum fore existimandum. Fit enim interdum, sed rarò, vt improbam quoque corporis speciem bonæ conditiones & virtutes sequantur. Placet accipiter, leuis, alacris, quiq; nō facile fatigetur, & aues magnas capiat. Hæc omnia Tardius. Accipitrum pulcritudo cognoscitur, si sunt magni, breues, paruo (& oblongo, Tappius) capite, pectore & spatulis crassis, tibijs amplis, pedibus magnis & expansis, pennarum colore nigro. Crescentiensis. Tappius præterea requirit in probò accipitre, collum paruum & longum, nares amplas, linguam & interiora oris nigra, alas paruas & breues, modicè inflexas ferè vt gallinæ, cum pennis latis & validis: cruribus magnis, latis (seu planis) & altis, quæ versus coxas angusto interuallo distent, magno versus pedes, modicè inflexis: cauda oblonga, ruffa aut nigra: maculis in pectore fuscis, pennis dorsi puniceis quarum extrema albicent: plumis femorum giluis seu subruffis absque maculis: cauda etiam maculis quæ fulmina (forte *pectines* potius Germanicum *Strål* / homonymon est) picta referant insigni cum alijs diuersæ figuræ, Hæc Tappius. ¶ In accipitrum delectu primæ partes tribuuntur neanisco, id est iuueni, (inquit Demetrius Constantinopolitanus:) secundæ ophiocephalis dictis, quod caput serpentium instar paruum & planum habeant. Rotundi & quadrati oblongis præponuntur. Nares sint amplæ, citrinus color in naso non admodum splendeat. talis enim accipitrem breuis futurum vitæ significat. Lingua optima quæ nigra fuerit, deinde quæ dimidiam partē alteram nigram, alteram albā habuerit: pessima ex toto alba. Est etiā is breuis vitæ, qui vulgò *ελαφοφόρος* dicitur, (a maculis in naso quas Græci *ελας* vocant,) Omnis laudatus accipiter pennas tredecim in cauda gerit, & in paruis digitis *χρόματα*, οὗς καὶ φασὶ βαρυθήρας εἶναι μάλιστα. Et rursus, Laudabilis accipiter caput habet paruum, & superius planū, (ὡς ὁ γύλας καὶ ὁ ἄρδος ἀετὸς,) linguam nigram, *ελας*, id est maculas in naso nigras, pennas caudæ tredecim vel vndecim: in vnguibus veluti squamas (*οἷα χεράγματα, ἢ γὰρ εἰς τὰ χρώματα λεπίδας*) instar cyprini piscis: & intrinsecus clauos habet post id quod cornu (*κόρνον*) vocatur tanquam perdix mas. Καλὸν δὲ εἶναι καὶ ἢ γὰρ μακρὰν ὄρεϊ ὅτι πολὺ λαγνίαν τὴν ὀρεὶν ἔχει. Et mox accipiter laudatur *ελοφοφόρος* (forte *ελαφοφόρος*, quæ tamen supra dixit breuis vitæ esse: sed rursus laudauit *ελας*, id est maculis in naso nigris insignem) id est qui grana tanquā milij nigra habet, vel qui circa vnguis radicem scissuram (*χεράγμα*) ceulineam habet: vel infra alam pennam acutam versus latus aut humeros: καὶ εἰν τὰ βασιλισκίαι μακρὰ ἔχει ἰσατέρως περὶ τὰ πτερὰ: καὶ εἰν ἔχει ἢ γὰρ πλεον σιέπον λοχοκόρον τὸ ὄρεϊ αὐτῶς τὸ μέσον, Hucusque Demetrius. De accipitrum siue falconum natura, viribus, animiq; præstantia ex pennarum colore iudicanda, in genere dicemus in Hierofalcho ex Belisario. ¶ Accipitres in Ægypto minores quàm in Græcia fiunt, Aristot. Accipitres magnitudine aquilis non inferiores sunt, Gillius. Non in hoc tantum, sed omni auium rapacium genere mas minor est, foemina maior & fortior. Ferocia accipitribus non nisi diuino ex calore inest, qui quanto est in masculo vehementior, tanto minus virium sufficit ad clementum: foeminis autem, quia remissior est, maius crescendi adiumentum præstat. Impedit enim minus id naturæ calor intemperatus, Calentius in epistolis. Aues prædatoriæ colore variant, pro ratione loci & arborum. nam quæ in frutice spinoso aut acere (opulo) habitant, ad ruffum aut nigrum colorem magis inclinant: quæ in fago, ad giluum seu pallidū. In regionibus frigidis, & in rupibus accipitres maiores & fortiores fiunt, sed difficilior instituantur quàm qui in loco calido nati educatiq; fuerint, Tappius. Quædam temporis ratione mutari videntur, vt accipiter, vpupa, & similes volucres, Theophrastus & author Geoponicorum 15. 1. Donatus mihi aliquando est accipiter totus albus, captus in montibus nostris, Augustinus Niphus Sueffanus. Accipiter colorem oculorum mutat & rostrum, Physiologus. Accipiter totus est varius: sed primo anno fuluas & nigras habet maculas, deinceps autem maculis albis & nigris distinguitur, quæ albiores & nigriores fiunt cum sæpius mutatus fuerit. Pedes eius crocei, vngues magni, sed non quanti aquilarum. Caput quàm aquilæ rotundius: rostrum curuum, & pro eius portione breuius quàm aquilæ, & longius quàm falconū. In dorso paucas habet maculas albas, & plures nigras. Alas pro sua portione habet acutiores quàm aquilarū genera, & minus acutas quàm genera falconum, Albertus. Accipiter auis est elegans, valido corpore, dorsi colore fusco vel subnigro, capitis fusco

*Generalis
accipitrū
forma.*

fusco dilutior, pectore & ventre varius, oculis splendidis, rostro adunco, aspectu alacri, pedibus crassis, & vnguibus longis, Stumpfius. Accipiter eiusdem ferè figuræ est cum niso, qui Sperterius vocatur, licet maior eo sit. Est etiam minor aquila truncali, sed maior quàm aquila quæ pisces rapit, Albertus. In asture anterior pars capitis extensa paulatim angustior fit, & terminatur in rostrum, ut etiam in capite *Caput.* aquilæ, Idem. In asture anterior capitis pars paulatim extensa colligitur & terminatur in rostrum, sicut & aquilæ caput. falconis verò caput naturale non extenditur nec similiter se colligit, Albertus. Vncinatis vnguibus sunt quibus incuruum est rostrum, ut accipitres, aquilæ, Ælianus. Ἰέραξ τὸ ὀπίρυνχίδα γεγάμωκεν ὑπὸ τὸν γένυ, Innominatus apud Suidam. Rostra accipitrum nimis magna non probantur. accipitres enim parum leues arguunt, ut in Hierofalcho recitabimus ex Belisario. Accipitri ventri- *Ventri-* culus est feruentior, Aristot. Iecori eius simul & intestino iungitur fel, Idem. Fel plerisq; toto intestino *culus.* est, sicut accipitri, miluo, Plinius. Et alibi, Fel in quibusdam intestino tantum iungitur, ut columbis, accipitri. Accipitrum & aquilarum fel colore ærugineo est interdum, Galenus. Accipitris lien magnitu- *Lien.* dine deficit, Aristot. Et rursus, Accipitribus, ut magnæ parti auium, lien adeò exiguus est, ut propemodum sensum effugiat. Asturis & nisi cauda dependet, Albertus. Apud Demetrium Constantinopolita- *Cauda.* num & alia quædam partium accipitris rariora nomina leguntur, superius à nobis memorata: & hæc, Οὐελοὶ ἰνύχων, mucrones vnguium. Ἐλάττα, vel, ἐλατῆρες τῶν πτερῶν ἢ τῶν ἔρῶν: maiores pennas intelligo, *Pennæ.* quæ in alis & cauda sunt, (Schwingsfedern): ut χαλύπτρας (aliàs χαλύπτρας) minores. Verba eius de accipitre in caueam incluso subscribam: Καὶ ὅταν γένηται λιπαρὸς πᾶν, καὶ ἀρξῇται ἀφ' ἐαυτοῦ ῥίπτειν τὰς χαλύπτρας, καὶ τότε λοιπὸν μάδιζε ὅλα τὰ πτερὰ τῶν ἐλάτων παρ' ἐξ ὁλίγων χαλυπύρων τῶν ἐγγύς τῶν ἐλάτων. Et alibi, Πρὸς θραυσίπτερον ἱέρακα: Ὑδα πηλικῆ καὶ θερμῶν συχρῶ τὰς (ταὺς potius in fœminino) ἐλάτας αὐτῆς διάχει. Et rursus, Ἐὰν ρευματῶς ὁ ἱέραξ τὰς ἀγκῶνας, ῥίπτῃ αὐτῶν τὰς ἐλάτας. Item, Προσέχων ὥστε μὴ βλαβῶναι αὐτῶν τὰς ἐλατῆρας τῶν πτερῶν, ἢ τῆς ἔρᾶς. Hinc & πρῶτελλάτα, vel potius πρῶτελάττα vox composita videtur, & ex maioribus alarum pennis primas ac longissimas significare, quas & ocyptera nominari censeo. nam, ut Scholiastes Aristophanis scribit, pennarum aliæ πῖλλα, vocantur, (minores scilicet mollioresque, plumæ potius dicendæ:) aliæ πτερὰ, id est pennæ simpliciter. aliæ ὠκύπτερα, maximæ scilicet, in quibus ad pernicitatem volandi præcipua vis. Ἐπὶ τοῖς σοῖς ὠκύπτεροις γελά, Aristoph. in Auibus. Porro ἀλειπάρειαν partem in orthopygio pustulæ instar eminentem interpretor, sic dictam fortassis quòd humorem album & pinguem contineat. Αἰλειπάρεια ὅτι τὸ ἐπάνω τῶν ὀπισθίων τὸ ἐξιδάμνον, ὃ πέρ πινες καλῶσι κρηλῶ, Demetrius. Hoc est, Aliptarea pars est supra crura (sic interpretor τὰ ἐπίδια in auibus) quæ eminet, hordeum nonnullis dicta. Hac parte inflàmata vel tumescente aues quædam morbo acuto pereunt, nostri morbum auium vocant. ¶ Asturis & nisi cauda dependet (ob longitudinem scilicet) quod in falconibus improbat, Albert. Accipitrum caudæ tæniis quibusdam transuersis distinguuntur, & cruribus quàm buteones breuioribus sunt.

C.

Aues omnes quarum adunci sunt vngues, carnibus vescuntur, ut genera aquilarum, miluorum, *Quibus* accipitrum & falconum omnium, Albertus. Accipiter auidissimè & raptim cibum suum deuorat. A- *vescatur* uium quas ceperit cor nunquam edit: idq; nonnulli in coturnice & turdo, alij in alijs obseruarunt, Aristot. Auium non edunt corda, Plinius. Accipitres nūquam auium corda, veluti religione quadam con- *accipi-* strictos, edere accepimus. Ælianus. Albertus contrarium scribit: Si quid (inquit) de præda appetunt, *corda nō* cor eruunt ac deuorant, quare auem captam ad latus perforant. aliquando cerebrum è capite extra- *edunt.* ctum vorant, reliquo corpore reiecto. Idem coredulum auem facit quæ venatione viuat, & corda eorum quæ venature dat, de reliquo corpore parum accipiat: quasi idem planè coredulus qui accipiter fit. *Vide infra in a.* Sed Albertum reprehendit Niphus, cor auium ab accipitre, quas rapuerit, gustari negans. Nullum genus accipitrum aut falconum ad reliquias prædæ suæ reuertitur dum syluestre est: nec ullum ex eis infidet cadaueri, sicut faciunt aquilarum & miluorum genera, Albertus. Accipiter nullas fruges exedit & conficit, sed & carnes vorat, & sanguinem exsorbet, iisdemq; suos alit pullos, Ælianus. Accipiter syluestris adhuc prædatur aues domesticas, ut gallinas & anates, quas statim deuorat. Capit etiam cornices, & huiusmodi. Quum lepores capit, sinistrum pedem terræ infigit, & dextro prædam tenet: tum quàm primum potest oculos eius eruit, & interficit. Cicuratus autem etiam magnas aues inuadit, audaciam acquirens ab adiutore homine: nempe gruem, anserem, ardeam, & alias huiusmodi aues. Absq; negotio quidem rapit anatem maiorem, & mergum, & fulicam: easq; etiam in satis magna copia, Albertus. Plura de accipitrum cicuratorum cibo dicemus infra capite quinto. Vescuntur etiam muribus. Accipitres nobiles aquilonares maximè delectantur cancris, quos tamen non venantur: & ideo cicurati isti melius quibusuis alijs aues magnas capiunt, & cancrorum cibum à dominis præmij loco accipiunt, Albertus. Soli sui generis aues deuorant, *vide in D.* ¶ In hieroglyphicis legitur accipitres aquam non bibere, sed sanguinem, Cælius. Ὅσα τῶν πτερωτῶν τ' ὀπίρυνχίδα γεγάμωκεν ὑπὸ τὸν γένυ, οἷα ὅτιν ἀετὸς, ἱέραξ καὶ καλχηρὶς, ἀλλὰ τε τὰ μὴ πίνοντα, Suidas in Γαμψώνυχος, vnde locum in voce Ἐπίρυνχίδα corruptum restitues. At Gillius bibentes eos facit, his verbis: Accipiter si corpus (hominis *De potu* defuncti) attigerit, ieiunus manet: neq; si vnus tantum aquam in sulcum deriuat, aquam gustat: quòd *accipitrū,* sanè existimet illi vnico homini incommodare, sua nimirum potione aquam ex illius vsu auferens: Sin

plures homines irrigant, videns affluentis aquæ copiam, velut ab eis inuitatus, libenter bibit. ¶ Accipitres ad libidinem sunt inflammatisimi, Ælianus. Accipitres etiam specie diuerſi inter ſe coire putantur, Arist. Coeunt etiam cum aquilis & ſpurias aquilas gignūt, Idem. Quo tempore aues libidine accenduntur, quicquid rapacium auium eſt, vt falcones, ſacri, & aliæ, cum aſture congregantur. hinc fit vt pro diuerſitate parentum audacia & fortitudine multum inter ſe differant, Tardius. Accipitrum minimo ſimilis eſt cuculus magnitudine atq; volatu, qui magna ex parte per id tempus non cernitur, quo cuculus apparet. Vnde putauerunt aliqui cuculum ex accipitre fieri immutata figura. Sed ita ferè euenit vt ne cæteri quidem accipitres item cernantur, cum primum vocem emiſit cuculus, niſi perquam paucis diebus. Aliquando tamen vnà viſi ſunt & cuculus, & ſimilis ei accipiter. Quinetiam ab accipitre interimi cuculus viſus eſt, quod nulla auis ſuo in genere ſolet facere. Imitatur autem accipitrē non alio quàm colore, niſi quod hic maculis diſtinguitur ceu lineis: cuculus velut punctis, Aristot. Coccyx (inquit Plinius) ex accipitre videtur fieri, tempore anni figuram mutans, quoniam tunc non apparent reliqui, niſi perquam paucis diebus: ipſeq; modico tempore eſtatis viſus non cernitur poſtea. Eſt autem neq; aduncis vnguibus ſolus accipitrum, nec capite ſimilis illis, neq; alio quàm colore, ac riſtu (aliàs victu) columbi potius. Quin & abſumitur ab accipitre, ſi quando vnà apparuere, ſola omnium auis à ſuo genere interempta. Accipitres (inquit Ælianus) ineunte vere delecti ex omnibus duo in Ægyptum ablegantur, ad ſpeculandas inſulas quaſdam deſertas quæ Libyæ adiacent. Ij autem vbi reuerterint, præeuntes eò, alios deducunt: quibus duobus cæteri peregrè illius profectionis feſtum agunt. Cùm ad eas inſulas peruenierunt, quas illi duo ſpeculati commodiores ſibi indicauerunt: hinc in multa quiete, & tranquillitate pariunt, & excludunt, paſſeresq; & columbas venantur. pullos cum magna redundantia alunt, deindeq; firmos ad volandum in Ægyptum abducunt, tanquam ad paternas ſedes. Accipiter cùm ex ſeſe tria oua peperit, vnum ſolum ſelectum alit, alia duo frangit, quod ipſum eo tempore facit, cùm vngues amiſit, quòd tres pullos tum alere nequeat, Gillius. Tria aut quatuor oua parit, aut vt plurimum quinq;, Albert. Vicenis diebus incubat, Aristot. & Plinius. ¶ Accipiter locis ſaxoſis & arduis nidulatur, Aristot. Genus eorum quoddam nidos facere in petris excelsis præruptisq; aſſolet, Idem. Noſtrates etiam obſeruarunt eos nidulari in aſperis & altis rupibus inter vepreta, quandoq; ſuper arbore, acere præſertim; aut quercu, aut fago, & ſuper abiete aliquando vel pinu. In Inſula Africæ Cerne in Oceano accipitres totius Maſſyliæ humi foetificant, nec alibi naſcuntur illis aſſueti gentibus, Plinius. ¶ Θάστρος ἰππῶν. Homerus Iliad. v. Accipiter velociſſimè volat, nec niſi in primo ſui motus impetu rapit, poſtea lentius volat: quòd ſi in principio fruſtretur, ab auis perſecutione ceſſat, & in aliquam arborem inſidet tanta nonnunquam indignatione vt ad dominum reuerti recuſet, Creſcentienſis. Et rursus, Quantum poteſt ad rapidum prope terram volitat, ne ab auibus, quibus inſidiatur, videri poſſit. Solus & abſq; ſocio volat, quòd prædæ participem non admittat, Idem. Omnes accipitres volant iuxta terram, Albertus. ¶ Accipitres cæteri hyeme abeunt præter æſalona, Plinius. ¶ Sonus falconum vt plurimum craſſior & prolixior eſt, & ab acuto in grauius procedens quàm aſtutum vel niſorum, Albertus. Accipiter pipat, Author Philomelæ: Πῖπ verbum per onomatopœiam factum de accipitrum voce in Polluce legimus. Accipitres, atq; oſſifragæ, mergiq; marini, Longè alias alio iaciunt in tempore voces, Lucretius. ¶ Gallus Indicus perinde vt accipitres acri atq; acuto videndi ſenſu viget, Gillius. Accipiter oculos habet celeriter mobiles, ἐκινῆτοις, Aristot. in Phyſiog. ¶ Accipitres pennas mutant inter ſolennes D. Walpurgæ, & D. Iacobi dies, Tappius. Accipitres ſimul in continuo vitæ tempore exuunt: aliæ quædam aues ſucceſſiuè hoc faciunt, ſicut pica &c. Albertus. Cùm primum pennas mutarit accipiter, formoſior euadit: & ſimiliter omnes quæ ad aucupium adhibentur aues, ætatis progreſſu ſubinde pulchriores fiunt, Stumpfius. Diuus Gregorius author eſt, accipitrem vbi conſenuit & pennis ſe grauatum ſentit, ad Solis iubar conuerti, præſertim aſtro flante: tum corporis meatibus calore patefactis, alas tandiu vibrare, donec pennæ veteres defluant: ſic nouas renaſci, & ſenectam eius renouari, Tappius.

Quæ ad accipitrum valetudinem, & morbos eorumq; curationem ſpectant, ad caput quintum referre placuit.

D.

Rapacitas. Homines quorum oculi fuerint mobiles, præcipientes (ὀξέεις) & rapaces iudicantur, argumento accipitrum, Aristot. in Phyſiognomicis. Accipiter eiſdem ferè conſuetudinis eſt & rapacitatis vt aquila, Alber. Auis eſt iracunda, quamobrem ſolitariè volat præterquam tempore coitus, Idem. Iſidorus accipitrem auem regiã eſſe ſcribit, & animo planè regio præditã. Eſt enim animoſus, & magis animo quàm vnguibus armatus, ita vt animi fortitudine in eo compenſetur quod corporis magnitudini deeſt, quod ferè etiam in paruis hominibus contingit. Quamuis enim pectus ei anguſtum & modicæ carnis ſit, in illo vno tamen vnguibus & roſtro neglectis confidit. Eſt & hoc fortitudinis ſignum, quòd in ſublimi & patente longè lateq; aëre prædam inuadere non dubitat, Tappius. Accipiter præ cunctis auibus fortis & intrepidus eſt, & omnes impugnat, etiam corpore maiores, Stumpfius. In hoc genere nobiliores, prædam non tam propter eſcam quàm auiditate gloriæ petunt, & ipſa crudelitate delectantur, Albertus.

¶ Aucupes fide digni in ſuperiori parte Germaniæ, quæ Sueuia ſuperior nuncupatur, narrauerunt nobis

nobis se aliquando ingressos in penitissimū syluæ locum ut caperent astures, inuenisse asturem magnū, *Quedam ætate valde proiecta, & præ senio ferè canum, in cuiusdam arboris ramo. & cum paulatim accedenti-* *ad mores* bus ipsis non fugeret, tandem cæcum esse propter senium deprehendisse. itaque latentes observare vo- *& inge-* luisse unde nam viueret: vidisseq; paulò post accipitres duos iuniores, qui carnes ex præda allatas mi- *nium ac-* nutatim discerptas ei administrarint, Albert. Olores & accipitres soli aues sui generis deuorant, Eberis *capitrum* & Peucerus, seducti à Plinio. Plinius autem Aristotelis verba non intellexit: quibus Aristoteles probat *pertinen-* cuculum non esse generis accipitrum, cum ab accipitre deuoretur, id quod nulla auis facit. nulla enim *tia.* sui generis aues vorat (cygnis exceptis.) Accipitres tum astures tum sparuerij (id est maiores & minores) pullos suos volantes cibant ferè mensis spatio, & postea recedunt ab eis. Et docent eas capere aues, 10 quas viuas adferunt, & coram eis dimittunt, incitantq; pullos ad capiendum. Vbi autem perfectè iam volaces & ad capiendum idonei fuerint, relinquunt eos. Hæc quidem ita se habere non ex aucupibus tantum accepi, sed etiam ipse expertus sum, Albert. Nisus, ac tertiolus locum deligunt, in quo aues captas quotidie deplumant, multaq; cura mundant, quandiu compares aues incubant, quibus & eas ministrant, Alexander quidam author obscurus. ¶ In insula Africae Cerne in Oceano accipitres totius Massyliae humi foetificant, nec alibi nascuntur, illis assueti gentibus, Plinius. Et mox, In Thraciae parte super Amphipolim homines atque accipitres societate quadam aucupantur, &c. ut in E. referam. Accipitrum genus est quod escæ illecebris capitur, iisdemq; mansuefactum, postea nunquam abscedit ab eo quem experitur in se benignum, *Ælianus.* Accipiter Ægyptius mitis est præter alios qui alibi sunt, Strabo lib. 17. Accipiter auem quam ei fors sub noctem offert, tota nocte sub pedibus tenet, tandem 20 oriente Sole licet famelicus eam dimittit: & quamuis eandem aliàs obuiam habuerit, non persequitur, Physiologus. Vide infra in H. d. aliqui hoc de Niso scribunt, ut Albertus refert, qui an id verum sit expertum se negat. Hierosolchum aliqui scribunt venire è locis transmarinis inter greges anserum syluestrium, & ex ijs vnū noctu protrudere sub pedes suos vitædi frigoris gratia, alterum interdum ut vescatur dilaniare. ¶ Hieracium herbâ accipitres scalpendo, succoq; oculos tingendo, obscuritatem cum sensere discutunt, Plinius.

¶ Accipitres aiunt à cordibus tanquam sacro quodam initiatis se sustinere. nunquam enim auium corda, veluti religione quadam constrictos edere, Gillius: *Vide supra in C.* Hominem mortuum si inhumatum perspexerint, iniecta gleba humare dicuntur: & si illos hoc ipsum Solon, sicut Athenienses non facere instituerit, Gillius ex Plutarcho de Iside. Homini insepulto de super puluerem 30 injiciunt, Tzetzes 61. Accipitrem Ægyptij Soli acceptum putant, cuius totam naturam aiunt ex sanguine & spiritu constare: & hominis misericordia eum affici, & mortuum lugere, ac in oculos eius terram aggerere, in quibus scilicet Solis lumen habitasse existimet. Eundem (accipitrem) compluribus annis viuere arbitrantur, & post vitam vi quadam vaticinandi pollere, & à corpore solutum summa ratiocinandi & præfagiendi scientia præditum esse. *τελεῖν τε ἀγαλμα τε καὶ ναὺς κινεῖν*, Porphyrius libro quarto de abstinendo ab animatis. Accipiter si corpus (hominis defuncti) attigerit, ieiunus manet. neque si vnus tantum aquam in sulcum deriuat, aquam gustat: sed tantum si plures, ut in C. recitauit ex Gillio.

¶ Accipiter bellum gerit cum aquila, Textor. Aquila capit accipitrem & quamuis aliam auem *Accipit-* rapacem, quum eas viderit gestare lora pedum, cibi (prædæ) aliquid esse putans: quare eas capere cō- *tris hostis* natur, ut conijcimus. nam in deserto (vbi hæ aues feræ sunt & sine loris) nō inuadit eas, Albert. Nocturæ aquila. 40 à cæteris auibus infestatæ auxiliatur accipiter collegio quodā naturæ, bellumq; partitur, Plinius. ¶ Accipiter congregiens cum aue quæ dicitur *kokye*, vincitur: ipsa tamen pugnam non incipit, Obscurus *Quib. in-* quidam ex Aristotele. Accipiter ab omnibus quibus insidiatur instinctu naturæ cognoscitur, & cum *festus sit* eum vident aut sentiunt (aues,) garriunt, fugiunt, & se quantum possunt occultant, Crescentienfis. Anse- *accipiter.* res & canes & magnas struthiones nihili faciunt, contra accipitrem vel multò minimum formidant, *Ælianus.* Lepus vocem accipitris exhorret latitans, Volaterranus. Columbæ inest quidam & gloriæ intellectus, nosse credas suos colores, varietatemq; dispositam. quinctiam ex volatu creduntur plaudere in coelo, varieq; sulcare. Qua in ostentatione ut vincit præbentur accipitri, implicatis strepitu pennis, qui non nisi ipsis alarum humeris eliditur, alioquin soluto volatu in multum velociore. Speculatur oc- 50 cultus fronde latro, & gatudentem in ipsa gloria rapit. Ob id cum ijs habenda est auis quæ tinnunculus vocatur, defendit enim illas, terretq; accipitres naturali potentia, in tantum ut visum vocemq; eius fugiant, Plinius. Columbæ foetæ emissæ, propter pullos quos habent, utiq; redeunt, nisi à coruo occisæ, aut ab accipitre interceptæ: quos columbarij interficere solent, duabus virgis viscatis, &c. ut in E. referemus, Varro. De columbario aut potius palumbario accipitre, infra in peculiari capite agetur. Accipitres alij non nisi ex terra rapiunt auem: alij non nisi circa arbores volitantem: alij sedentem sublimi: alij volantem in aperto. Itaq; & columbæ nouere ex ijs pericula, visq; confidunt, vel subuolant, contra naturam eius auxiliantes sibi, Plinius & *Ælianus.* Plura vide infra in capite de accipitribus diuersis. Distinctio generum ex auiditate: alij non nisi ex terra rapiunt auem: alij non nisi circa arbores volitantem: alij sedentem sublimi: aliqui volantem in aperto, Plinius. Venandi differentia in accipitre notatur. neque enim simili modo æstate ut hyeme rapit, Aristot. Albus color in columbis à quibusdam

non nimium laudatur, nec tamen vitari debet in ijs quæ clausæ continentur. nam in vagis maximè est improbandus, quòd eum facillimè speculatur accipiter, Columella. Et alibi, Albæ gallinæ propter insignem candoris ab accipitribus & aquilis sæpius abripiuntur. Si accipitris vocem audierint incubantes gallinæ, oua vitiantur, Plinius. Vestibulum in quo aues aluntur, retibus munitum sit, ne aquila vel accipiter inuolet, Columella. Omne ornithoboscion apricum eligi debet, intento supra rete, quod prohibet gallinas extra septa volare, & in eas inuolare extrinsecus accipitrem aut quid aliud, Varro. Primam coturnicum (quum vere ad nos redeunt) terræ appropinquantem accipiter rapit, Plinius. Alauda in segetibus artificio magno, quo pueros & accipitres fallat, nidum constituit, Gybertus Longolius. Nessorrophium (id est locus ubi anates aluntur) contegitur clatris superpositis vel grandi macula retibus, ne aquilis aut accipitribus inuolandi potestas sit, Columella. Accipitres crocodilorum hostes sunt, Ælianus, ut pluribus referam in *h.* Accipitres serpentibus & venenatis bestiis inimicissimi sunt. nec enim ipsos serpens, nec scorpius, vllave alia mala bestia latere potest, Ælianus. Buteo genus auis, qui ex eo se alit quod accipitri eripuerit, Festus. ¶ Chamæleonti vis maxima contra accipitrum genus. detrahare enim supravolantem ad se traditur, & voluntarium præbere lacerandum cæteris animalibus, Plinius. Vite nigra si quis villā tinxerit, fugere accipitres aiunt, tutasq; fieri villaticas alites, Idem. Accipiter odit radicem sylvestris asparagi, Textor. Accipitrem panis necat secundum Augustinum, Physilogus. Os tibiæ accipitrum si ad aurum admoueat, sic ipsum illecebra quadam mirabili ad se allicit, quemadmodum Heracleotem lapidem sua vi prædicant quasi præstigijs & captionibus ferrum ad se attrahere, Ælianus.

Accipitri inimici sunt Chamæleon. Vitis nigra. Radix syl-

vestris asparagi, Panis. Authores qui de accipitribus scripserunt.

E.

Aquilæ, Symmachi & Theodotionis epistolæ extant apud Ptolemæum Philometorem regem Ægypti, in quibus de moribus & remedijs auium rapacium in genere tractatur, Albertus. De struzeria, sic vocant aucupium per accipitres, multi & magni libri extant, Tortellius in Orthographia ubi de Horologio. Nos nuper Demetrii cuiusdam Constantinopolitani librum Græcum, quem ille ad Imperatorem Constantinop. scripsit, de accipitrum educatione & cura, doctissimi Augustæ Vindelico-rū medici Achillis Gassari beneficio nacti sumus. Albertus Magnus libro 23. voluminis sui de animalibus, multa de accipitribus & cæteris rapacibus auibus conscripsit & ex alijs scriptoribus collegit, videlicet ex epistolis Aquilæ, Symmachi & Theodotionis: item ex Guilielmi cuiusdam libro, & altero Falconarij Friderici Imperatoris. Petrus Crescentiensis etiam in opere de agricultura quædam de hoc genere auium scripta reliquit: deinde Belisarius Aquinius Aragoneus Neritiorum dux: & nostra memoria Eberhardus Tappius Lunensis de iisdem librum Germanicum condidit: & Guilielmus Tardius Gallicum ad Carolum octauum Galliæ regem. Nec dubito quin aliæ etiam lingue, præsertim Italica, eiusdem argumenti libros habeant. Nos quæ apud iam dictos aliosq; authores reperimus, pleraque omnia ab eis mutuabimur, remedijs tantum ad singulos morbos pertinentibus exceptis: quòd ea persequi velle cum ex alijs quibusdam, tum ex Demetrio maximè, nimis longum foret. Quæ tamen apud Albertum, Petrum Crescentensem & Belisarium remedia inueniuntur, ponemus omnia.

Quomodo accipiter sanus ab egroto discernitur.

¶ Empturus accipitrem certis notis sanum ab ægro discernet. Accipiter igitur ægrotans (inquit Albertus) pennis & alis quodammodo inhorrescit, alæ ei dependent, clamorosus est propter sensum doloris. cibum sæpius reijcit incoctum: Struma afficitur, & interdum repletionem ut homo, quo tempore obtusius cernit, grauis ac piger ad volandum est. cibum fastidit, somni & quietis cupidus est, prædam obiectam negligit, & in terram residet: reuocatus cum esca ad manum domini non citò reuertitur, vocatus non respicit vocantem, Hæc Albertus. Columbæ bibendum infundito vinum vetus odoratum admixto asaro, (Græcè ἀσάρ scribitur:) deinde columbam accipitri obijcito, qui si æger fuerit non attinget eam, Demetrius. Vel accipitrem humi pone iuxta pedes tuos, & manum quam carnem teneas quantum potes eleuato, vocatoq; accipitrem. qui si continuò ad manum aduolârit, sanum esse iudicabis: secus, ægrotum, & non emendum, Idem. Vel, scobem ferri bene tritam accipitri obijce cum carne qua solitus est pasci. hanc si deuorârit, partes eius interiores infirmas esse conijcies. Quòd si aliquando à deglutita ferri scobe ossa eius vel articuli crepitum ediderint, interiora eius infirma fuisse conijcies, auxilium verò ex hoc ipso remedio maximum ei futurum expectabis. Vel, Pulmone ouillo adhuc calente ciba accipitrem, & si nihil incommodi inde senseris, interiora eius sana esse credito. Si verò deterius habuerit, & ægrè concoxerit, signum est eum ægrotare. & postridie inuenies eum tristiores. Hunc ne emito: si verò tuus sit, idoneam curam ei impendito, Hucusque Demetrius. Signa sanitatis in auibus rapacibus à Tardio hæc referuntur: Si alui excrementum continuum fuerit, non interruptum, nec densum: Si turundos ingestos (de quibus infra dicemus, Galli curam vocant) non humidos sed siccos, aluo reiecerit: Si super pertica tranquillè se gesserit: Si rostro alas suas repurget ab inferiore parte vsque ad summam: Si pennæ eius veluti vinctæ splendeant: Si coxas æqualiter teneat: Si venæ duæ quæ in radicibus alarum sunt motu moderato pulsauerint, Tardius. Et rursus, Accipitrem (aut quamuis auem rapacem) calore externo affici intelligitur, si os aperiat, lingua tremat, & anhelus sit, &c. Frigoris verò signa sunt, si oculos claudat, pedem alterum eleuet, plumis inhorrescat. Defatigatus aut æger notatur, si os clausum fuerit, alæ dependeant, & crebrò respiret per nares. Deniq; morti

mortui vicinus, si alui excrementum viride redditur, & quum in perticam ipse volatu se eleuare non potest.

Accipiter qui de nido extractus fuerit, nidarium vocant, præ cæteris laudatur: & dominum raro deferit: similiter ramarius, hoc est qui de nido egressus de ramo in ramum matrem sequitur, optimus esse solet. Secundi meriti est forus dictus, captus scilicet postquam nidum reliquit, antequam pennas in feritate mutaret. Qui verò post id temporis captus fuerit, raro consuevit cum hominibus viuere vel morari. si tamen permaneat, bonus est. quia in feritate fuit solitus aucupari. & quanto animosior videtur & audacior in opere ac meliorum morum, tanto ab expertis melior iudicatur, Crescentiensis. Nidularios mansuefactarii vocant, qui ex nidulo rapti sunt, & domi adoleuerunt. Ramales qui iam ferme adulti & nido oberrantes, ramulatim volitantes capiuntur. Hos (vt arbitror) præferunt. celeritate enim nidularijs præualent. Nidularij vt obsequiosissimi, sic deterrimi. Peregrini vt in primis volucres, sic contumaces & maiore negotio curabiles, vt qui ab infantia non obdurerint. Hi tamen duorum generum: hornotini præstantissimi putantur, id est qui antequam deplumescant mansuecunt. anniculi, id est deplumes, bimi, trimi & deinceps ad obsequium redigi non possunt, Budæus in Pandect. Rob. Stephanus *ramâge* Gallicè dictum interpretatur accipitrem, qui aliquandiu liberè volarit, sed is potius forus fuerit. In nido captum *nieds* nominat, Tardius eundem *nyais*. Illum qui nuper nido egressus pauco tempore matrem suam volando de ramo in ramum secutus est, *branchier*, id est ramarium. nam Galli ramum *branche* appellant. Tardius rectè accipitrem *branchier* & *ramâge* eundem facit: Sorum verò dictum ait à colore quem Galli *foret* nominant. Est autem forus qui aliquandiu liberè volauit, sed antequam penas mutaret hornotinus adhuc, id est primo anno captus est. Tappius nidarium Germanicè vocat *ein Nistelsing*/ramariâ *ein Esteling*, sorum *ein Wildfang*, nostri nidarium *ein Nest-uogel*/ramarium *ein Nistvogel*.

¶ Accipitres, falcones & omnes aues rapaces, item auiculæ minores, quomodo capiantur retibus, tum magnis quæ parietes, tum minoribus quæ araneas vocant, Crescentiensis scribit libro decimo operis de agricultura, capitibus 21, & 23. Accipitres nondum adulti facilè capiuntur: rete sublimè tenditur, & post id alligato graculo, auceps iuxta latens in tugurio sono fistulæ accipitrem vocat, donec is propior factus graculum conspiciat, in quem conspectu mox inuolans intricatur & capitur. Sic etiam nisi & musceti capiuntur, Stumpfius. Columbæ fœtæ emissæ, propter pullos quos habent, vtique redeunt, nisi à coruo occisæ, aut ab accipitre interceptæ: quos columbarij interficere solent, duabus virgis viscatis defixis in terrâ inter se curuatis, cum inter eas posuerint obligatum animal, quod intercipere soleant accipitres, qui ita decipiuntur cum se obleuerint visco, Varro. ¶ Visco (inquit Crescentiensis) capiuntur accipitres cæteræq; aues rapaces. In terram duæ vel tres infiguntur virgulæ inuiscatæ, parum distantes, & ad se inuicem inflexæ, in medio quarum ligatur auis aliqua, vt colubus, vel pullus, vel caro, aut mus pro miluis & quibusdam alijs auibus rapacibus quæ talia petant, ad quæ cum aues venerint, capiuntur cordulis. Circa principium Propontidis in alto quodam colle inuenimus aucupem, qui speruerios migrantes (Gal. *espresiers passagers*) capiebat circa initium Maij, quo tempore alibi aues pleræq; circa nidos suos (& incubationem) occupantur. Aduolabant illi & milui à dextro latere maris magni, &c. Vide Bellonij singularia. 209. a. ¶ Falcones & aquilæ capiuntur apud nos in nidis, per hominem funelōgissimo de rupe submissum, Albertus. Accipitrum pullos aliqui è nidis scalis oblongis ad arbores appositis non sine periculo eximunt. Sic autem captorum enutritio periculosa simul & molesta est. Nam & tenera pullorum corpora facilè ægrescunt: & si præter spem conseruentur, toto die miserabiles voces ædunt. est quando ne noctu quidem intermittant, & improbam istam consuetudinem perpetuò clamoræ retineant, Demetrius. Apud eundem alios quoq; modos diuersos, accipitres capiendi, reperies, cum fistula, reti, visco: ex quibus ille imprimis mirabilis, quo capitur accipiter ab homine supino iacente, ita vt totus paleis aut herbis integatur, manu sinistra auem (gallinam aut columbam) teneat, & fistula vocet accipitrem, quæ cum aduolarit dextera apprehēdat, & fascijs ritè obligatum in tugurio condat. Accipitres nidarij & ramarij (inquit Crescentiensis) nutriuntur bonis auibus & carnibus pluries & indie paulatim in hora vt magis dominum diligant. Possunt etiā eis dari oua in paropsidibus fracta & agitata, & in aquam feruentē proiecta, & postea digitis simul cōstricta. Idem fit in foris à principio, sed cum omnino iā cicures facti sunt, semel tantum quotidie pascendi sunt post tertiā, absoluta cōcoctione scilicet, non prius: quod per gutturi vacuitatem cognoscitur ab expertis. quod si cibus de gutture vsq; ad diem sequentē non descenderet, rādiu etiā sine cibo relinquantur. Si verò de gutture descēderit, bis die cibum offerre poteris securè: nisi velis eodem die aut sequēte ad aucupium accedere. tunc enim accipitrem famelicū esse oportet, vt auidius in prædā ruat, & facilius ad dominum redeat, Hæc ille. Carnes (inquit Demetrius) accipiter edat recentes: & si necesse fuerit, intra biduum maceratas: nūquam verò ante triduum. Talis enim caro & calculum & omnem morbum pestilentem & corruptionem inducit. Sint autem carnes agnorum, ouium, hircorum, bouum & porcorum: cum pilis, si animalia adhuc tenera fuerint, sin adultiora, absque pilis. Quod si accipitres labore attenuati fuerint, per vnum aut alterū diem tantum præbeantur, nam si pluribus diebus eis vescantur, efferantur animis, & calculi in eis generantur. Dandę igitur prædictæ carnes diebus alternis. bubula enim pluribus diebus

Nidarius accipiter quis dicatur.

Sorus.

Nidularius.

Ramalis.

Hornotinus.

Anniculus.

Decapitum accipitrum.

De ratione accipitres nutriendi.

sumpta cruditatem facit. caprina verò concretos in ventre calculos probè dissolvit, sed stomachum aquosum reddit & appetitiam deijcit. Ouilla subinde data, calculos gignit. quare sanguinè hircinum recentem, vt primū à mactatione coierit, dare oportet, vt qui calculos maximè soluat: & ab hoc vno adamantem lapidem vinci aiunt. Leporina cū sanguine data sine ossibus & medullis, prodest. Illa verò (ossa & medullas) deuorata vermes in vtre auis generare aiūt, vnde illa aucupe causam ignorante intereat. Ceruina ad satiem concedi non debet. est enim difficilis concoctu. Potest etiā vrsina, si contingat, pauca & calida preberi. Copiosius enim sumpta etiam hæc plurimum grauāt. Catulorum verò seu canicularum sanguinem totum calidum vnā cum carnibus edant. conducit enim vt soluantur qui in ventre coierint calculi vt hircinus quoque. Murina sola etiam quotidie data, aut saltem alternis diebus, iuuat, vnā cum pilis, omnibus interaneis utilis. phlegma enim & bilē purgat, fluxiones pituitosas reprimat, calculos soluit, coryzam seu grauedinem instantem pellit, stomachum dissolutum corroborat: in summa, omnino salubris est accipitri. In auiū genere vtilissima columba, alis & pedibus minutatim concisis, licet sitim ad breue tempus moueat. Corui cor, cerebrum, iecur, & perparum de pulpa pectoris conceduntur: sanguis omnino vitandus est, vtpote salsus & perniciosus accipitri, sicut omnia falsa. Idem de cornice dicimus. Ossa etiam & interiora relinquenda. vrunt enim & nimiam ac noxiam sitim excitant. Cæterum anatis caro omnis & sanguis conducit maximè. itē gruis, & anseris, sed absq; multo sanguine. nam si copiosum anseris sanguinem sumpserit accipiter, corde grauatur: & sicut homines ebrij vim rationis obtundunt, & temere se gerūt, sic accipiter antequā concoxerit ad venatum ineptus est. Ardeolæ cerebrum cū corde & iecinore edat, si opus sit. ne scilicet tristetur accipiter si nihil de suo labore præmij ceperit, & alacrior ad prædam fiat. carnes cæteras tanquam noxias relinquat. Lari etiā, si fortè capiatur, cor cū sanguine & paucis de pectore carnibus edat. reliquæ enim eius partes virosæ grauēsque sunt. De mergo ad satietatem edere potest. est enim auis hæc dulcissima & facilis concoctu. Otidis etiam & picæ caro tota vtilissima est. præterea palūbis, merulæ, & gallinæ, si tempestiue dentur, carnes maximè iuuant. caput tamen pedes & alas adimito gallinis, ne auē domesticam edere se intelligat, & neglectis deinceps auib. feris circa casas volitet, Hucusq; Demetrius 1. 27. Et cap. 22. Caro (inquit) non semper prodest. Suilla tū datur accipitri cum macilentus fuerit. obefat enim omnino, præcipue verò hyeme datur cum frigore læsa & cōsumpta fuerint accipitrum corpora. Bubula rarò conuenit. est tamē apta ad purgationem, pondere suo auis aluum deprimens, si astricta fuerit. datur autem bis, aut vt plurimum ter mense. Caprina & ouilla omnitempore cōueniunt. Præ omnibus quidem utilis est cibus de pullis columbarum, si calidi edātur, tum æstate tum hyeme. Καὶ ἡ σὺν- 30
χὴς δὲ ἔσποβόλῃ τῆς πτερῶν τῆς ὀρνίθου, (locus est mutilus.) Cæterum corui & cornicis carnes tanquā omnino noxiæ nunquam dari debent. Anseris verò caro perutilis est. His addemus reliqua etiā ex eiuf-

De modo & quantitate alimentorum accipitris cap. 19. Edat accipiter lance appensam carnem, scilicet ouillæ vncias nouem, caprinæ vnc. decem, hircinæ nouem, ceruinæ octo, leporinæ quinque, de sue magna sex, de porcello septem, de catulo octo, vrsinæ sex. De auibus verò, vt grue, anseris, perdice, palumbe, turture, merula, sturno, satiari eum licet, diligēter & subinde cauēdo ossa, aut pilos aut pennas. Oportet autem accipitrem non prius moueri quā excrementa illa vomitu reiecerit. Imperitus quidem auceps hoc tempore auem ægrotare suspicabitur, quod segnior facta sit & cibum fastidiat. Ceterū pennas, ossa & pilos vnā cum carne deuorari perutile fuerit. Nam cum asperæ & siccæ hæ partes sint, pituitā stomacho inhaerentem abradunt, & secum educunt: vnde accipitrem à difficilibus morbis seruari cōtingit.

Quomodo nutrirī debeat. Quomodo nutrirī debeat accipiter caput 20. Nutriēdus est accipiter hora quarta postquam gestatus fuerit, deinde ad perticam (contū) suam religandus donec concoxerit. Pertica sit ex phillyrea (phillyra potius, id est tilia: aliqui perticam ex acere siue opulo laudant,) æqualis, neq; crassior iusto, neq; tenuior. Quod si ægrè concoquat, in offam carnis (vnāquanq;) maluē satiuæ (folium) tenerum indito, vt simul deglutiat. hoc etiam prodest accipitri qui pennas suas offendit. Tempore hyemis pridie antequā ad venationē exeas, dabis ei σίλιον τὸ λεγόμενον γηπόνομον (sile vel fefeli intelligo,) & aloē puram pro magnitudine auis, nempe si magna sit, instar fabæ: si minor, instar ciceris. Purgari etiā debet sum-

De ijs quibus abstinere debet. De ijs quibus abstinere debet accipiter caput 21. Carnē olidam cuiuscunq; animātis ne dederis accipitri. parit enim luē pestilentem, & lapides: & interanea eius putredine afficit, vnde auis subito perit. Carnem etiam cū sale non dabis. Sal enim in corpore accipitris dissolutus, vitalem eius spiritum extinguit. Idem sine carne per se datus, viscera accipitris perdit. Pinguedo etiam carnis de quocūq; animali, cibo accipitris nō cōuenit, quod facultatem concoctricem impediat, & stomachū remittat seu laxet. Deniq; oleum accipitri contrarium est, propter admixtum salem, Hæc omnia Demetrius.

¶ Auibus rapacibus (inquit Tardius) præter cibū consuetū interdum dari debet modicum de coxa aut collo gallinæ. hic cibus enim auē corpulentam reddit. Intestina gallinæ cum plumis deuorata dilatant intestinum auis infimum, quo excrementū redditur & humores reduntantes exiccant. Carnes insalubres sunt frigide, & caro bubula, suilla, aliæq; difficiles cōcoctu, maximè verò animalium quæ libidine agitantur, ex quorum carne sumpta nonnūquā moritur auis aucupe causam ignorante.

Caro

Caro gallinæ non cōuenit aui. nam cū frigida sit, ventrem eius turbat: & quoniam dulcis & lauta est, cū gallinæ ferè vbiq̃ reperiantur, aui desiderio harum deliciarum, si inter volandum gallinam conspexerit, præda relicta ad illam se conuertet. Quod si hoc vitio laborare auem animaduertis, pascas eam paruis auiculis, & columbis vbi primum volare incipiunt, aut hirundinibus paruis. Columbæ adultæ & picæ (atqui Demetrius picam laudat: sed differentia fortè est respectu ætatis) caro amar a & noxia est. Nocet etiam vaccina, quod ventrem laxet, non quidem qualitate, sed pondere suo. Quod si penuria melioris deteriore carne auem pascere oportuerit, lauetur illa aqua tepida, & parum in ea reponatur: deinde exprimatur, si hyems fuerit: sin æstas, refrigeretur. non tamen nimium exprimatur. aqua enim pondus addit carni, & vt citius per gulam descendat efficit, & intestina dilatat, & crassos humores si qui insunt expurgat. Non omnis autem caro, sed ea tantum quæ crassioris succi est, lauari debet, & præberi illo tēpore tantum quo auem purgare & attenuare visum fuerit. Reliquo omnitempore bonis & calidis cibus eam alemus, sine pinguedine, sine venis & neruis. Cum pascas eam, non permittes eam auiditati suæ, sed intercipies, vt per interualla modicè quiescat. sic enim suauius edet. Interdum ei subtrahes carnem antequam saturetur, & esum eius retardabis. Sed cura ne videat carnem, & auido ad eam motu fatigetur. Deniq; fac vt paruas auiculas deplumet, vt ruri facere solet. ¶ Accipitres (inquit Tappius) optimè aluntur carne & minutis auiculis. Columbæ nondum adultæ, & gallinæ pectore discissæ laniatæq; in duas partes, calidæ adhuc nō parum eis sapiunt. Vidi etiam aucupes quosdam in aliarum carnum & auium inopia, catulos accipitribus in cibum mactasse. Cerebrum auium commendatur, vt pote laxum & facile concoctu. Medulla ex cruribus præfertur. Pinguedo etiam (Demetrius omne pingue vituperat) ex calidis auibus sumpta conducit, & venas & ossa purgat, & pennas valde confirmat. Intestina dari non debent pro alimento, sed tantum cū ventrem & corpus purgare libuerit. Lingua optimè quidem sapit accipitri, sed cæteris alimentis postponi debet. Cor sanè præfertur, & nihil eo suauius gustat accipitres, quod Aristotelem, Plinium, aliosq; ignorasse miramur, qui accipitrem corde abstinere falso scribunt. Pulmo etsi non admodum lautus sit, facile tamen cōcoquitur, iecur difficulter. Renes & lien improbantur. Alæ de gallina calidæ abreptæ coxis præferuntur. Coxæ quidem frigidæ potius dari debent, sed in aqua calida recalcæ: & similiter venter ac lumbi, quæ partes si absq; aqua calfiant, insalubriter alent, Hæc ille. ¶ De cibo & potu accipitris diximus nonnihil etiam suprā cap. 3. Mutationis pennarum tempore quomodo nutriendus sit, inferius dicetur. ¶ Accipiter si sæpe sanguinem auium biberit, vires acquirit & audaciam ac desiderium capiendi, Albertus ex Aquila, &c. Accipitri dum nutritur non debet negari aqua frigida: nec multum coniungantur alæ eius nisi pendeant, Ex eodem, &c. Ponuntur aliquando accipitres in riuium fluentem vt lauent, quod si tum biberint, Germani suo vocabulo eum haurire dicunt, *schöpfen*.

¶ De mutatione pennarum in auium rapacium genere, quam nostri vocant *mussen* / Galli *muer*. *De pēnarum mutatione in accipitribus.* Auarium vel cauea cui includuntur mutationis tempore à Demetrio ἐγκλειστρα vel ἐγκλειτρον, αἰκίμα, οἰκίσκος, & μύτα nominatur. Vnde verbum etiam μύττωσαι, vel μύττω (apud recentiores: pro quo Demetrius ἀποβάλλειν τὰ πτερὰ, μεταβάλλειν, ἀλλάττειν, ῥίπτειν, πτεροφύγειν, μαδίγειν). Accipitres anniuersaria cura plumas in auariis amittunt, Budæus. Accipitres (inquit Crescentiensis) mutantur singulis annis. Debent autem poni mense Martio vel Aprili in gabia (cauea) magna de industria ad hoc facta, exposita ad Solem in loco calido, vt iuxta muros plagæ meridionali oppositos. Et perficitur mutatio pennarum eius principio Augusti, & in pluribus in medio, & quibusdā in fine. In quibusdam verò non perficitur omnino. Ad hoc conducit, si bene pascantur bonis carnibus, præcipuè auium, & ouis, vt satis pinguescant. Sic enim optimè mutant. Quidam conferre aiunt stelliones, testudines & lacertas in cibo. Sunt qui eos deplument, vt nouæ pennæ citius subnascentur. sed multi hoc modo iam læsi & perditii sunt, Hæc ille. Cū mutare pennas inceperit, exime eum ab omni labore & abundanter ciba. quoties enim esurierit, tot signa fracturarum vel fracturas habebit in pennis. Conducunt etiam hoc tempore glebæ (cespites) virides substratæ pedibus, & Solis calor moderatus. nimius enim æstus nocet, Albertus. Accipiter tempore mutationis pennarum (vt prolixius differit Belisarius) cibus calidis, id est auibus viuus pascatur: idq; in loco à ventis & frigore tuto, eodemq; tranquillo, & à strepitu remoto. Iam cum eis sic inclusis exercitium negetur, ne in otio cibus nimium saturati de valetudine periclitentur, alternis diebus modò solidioribus cibus modò fluidis alantur. quum verò alarum pennas principaliores mutauerint, solidiores dandi sunt cibi, ossaq; vesperi: dum modo accipitris deinde guttur discerptis auium collis impleatur. Cæterum qui ex ipsis pinguiorēs euaserint, nimiumq; saturi cibo, (adeò vt cibum respuant) pipionibus non omnino pennatis pasci debent. hi enim & palato magis sapiunt, & facilius concoquuntur.

¶ De eadem ex libro primo Demetrii. Quomodo post venationem tractandus & nutriendus sit accipiter, (tempore mutationis,) & qualibus auariis includendus, Caput 15. Quum iam tempus fuerit (abierit,) venationis auium, quando scilicet peregrinationem suam perficiunt anseres, anates, grues, & aliæ aues, auceps quotidie exeat ad aucupium coruorum & cornicum, earumq; auium quæ regionem nō mutant, nec peregrinantur. Hoc autem faciat circa calendas Maias, obiter & tanquam per ludum hoc aucupio se exercens, vsq; ad tempus includendi accipitris. Deinde auarium paret egregium *Quomodo tempore mutationis tractandus sit accipiter.*

& per amplum, aut saltem mediocre & quod includendæ aui satis capax sit, cuius ostium Solem orientem spectet. Debet autem id virgis septum esse, non vitro clausum, ita ut & satis sit luminis, & nullus aui exitus pateat. Vitrum enim statim effringit, aduolans scilicet, ludens & allidens se. Vitro fracto vel auolat, vel vitri fragmentis vulneratus perit. Sit autem in medio auiarij pertica transuersa cui insistas. Aqua etiam perpetuò adsit in vase ligneo, quotidie mutanda. Vas neq; profundum esto, neq; omnino nimis exigua cavitae: sed latum amplumq; & moderatè cauum, ne dum lauat accipiter pectus offendat, aut pennas recens pullulantes peruertat. tales enim illæ manent in posterum, quales ab initio formantur. Sic inclusus vescatur carne calida: aut saltem ante diem vnum macerata. Dabis etiam alternis diebus suillam de porcello, in auiario. iuuat enim. & similiter alternis columbas, mures & catulos pro more obijce. Item senecta anguis minutatim concisa, ut fieri solet, & carnibus admixta iuuat, ac optimè promouet mutationem pennarum. Aliud. Testudinem in locis siccis captam adempto cortice supinam accipitri edendam appone. qualitas enim carnis eius & succus cōducunt, & mutationem pennarum totius corporis accelerant. Præter hæc nihil aliud tentabis in accipitre incluso. nam imperiti quidam pēnas cum dolore euellunt, cum longè satius sit, secundum naturam per victus rationem ac sine dolore id moliri, ut pennæ paulatim defluat. In cauda tantum, si quæ fractæ fuerint, leniter & paulatim nec vlla vi extrahes, & ne sanguinem elicias cauebis. hic enim si fluat, ut pennæ distortæ subnascentur efficit. Quod si accipitrem penitus mansuetum desideres, ut cum ad venatum prodieris non multo labore opus sit, vnum & alterum diem de manu eum pascito: deinde carnem in pertica ei alligato ut inde petat, ne humi posita sordes terræ adhæreant & auem lædant. Sic nutrirī solitus cicur manebit, & cum tēpus postulauerit promptus erit, nec multo labore ad correctionem egebit. Debet autem, cum ab auiario eximitur, eodem modo institui ac cicurari, quo nouelli & qui primū venari incipiunt. Mutatis iam pennis formosior fiet. Cæterum caudam primo anno magnam habent accipitres, secundo minorem, reliquis deinde semper æqualem, ita ut neq; crescat neq; decreseat. ¶ Ex alio libro Greco rudiore, quomodo includendus sit accipiter, & qualibus caueis. Vtile fuerit à septentrione simul & meridie, vel ab ortu & occasu lumina seu fenestras habere caueam, ut auis mediocri & temperatè calida aëris constitutione fruatur. Oportet etiam perfectam & amplam esse caueam, ut duas aut tres perticas (contraria) capiat, per quas accipiter transilire & vbi libuerit insidere queat. Plurimum enim hoc exercitio proficit. Porro cum accipitrē pascere volueris ut pennæ ei decidant, purgatione ad hoc præscripta (inferius cap. 25. ut conijcio, quam nos quoq; infra inter purgationes ponemus) vtere: Et in nares eius diligenter infla, ut ne minimum quidem sordium relinquatur in temporibus eius. Postquam verò purgatus fuerit, fac ut saltē per quinque dies satietur perdicibus. & noctu cælo sereno sub dio ipsum colloca, ita ut nullā prorsus fumi acrimoniam percipiat. Saturato iam perdicibus dabis suillam, donec abundè corpulentus fiat & pennas alarum, quas *καλυπτήρας* vocant, sponte abijcere incipiat. Tum deinceps reliquas quoq; pennas detrahito, exceptis elatis, id est maioribus alarum pennis, & paucis quæ iuxta elatas sunt calypteribus. Quod si bene pascus fuerit, sine dolore pennas remittet: Quo facto vinū astringens ore hauustum insperge in loca pennis nudata, ne sanguinis fluxus sequatur. Tum in pertica eum per vnum aut alterum diem siste: deinde in caueam dimitte, & vas rotundum suppone in quo lauetur, cuius latitudo sit trium pedum, profunditas dodrantalis, aquam autem per paucam contineat ab initio cum auis primū immittitur, nempe ad duos vel tres digitos, ut bibere tantum possit, non etiam lauare. Vbi verò pennas eius iam pulchrè subnasci videris, tum vas implebis aqua ut etiā lauet. Est autem aqua quotidie mutanda, & vas diligenter lauandum. Nam si excrementum in vas inciderit, & auis ex illa aqua vel biberit vel lauerit, statim coryza infestante interit. Auis ex manu aucupis edat in cauea carnem omnino puram, & plerunque calidam. nam si carnem sordidam ingesserit, calculi innascuntur & perit. Quod si non ex aucupis manu, sed (ut quidam faciunt) perticæ alligatam carnem ederit, breui efferatur, & hominem accedentem videns, in cauea perturbata seipsam offendit, & planè fera redditur: & si iam pinguis fuerit, facile in morbum incidit. ¶ De accelerando pennarum defluio, & accipitre citius e cauea eximendo, Caput 17. Si auis inclusa caueæ tardius remiserit pennas, victus ratione adhibebis huiusmodi: Primū cibos ei præbebis ut prædictum est: deinde aquam bibendam nullam dabis, & post septem dies lixiuium factum de cinere e sarmentis vitiū puro, absq; alia materia admixta, aqua dilutum appones. Sunt qui marinam aquam apponant, aut eius loco salsam. Lixiuio quidem de sarmentis, ut dictum est, apposito, siue inde bibat accipiter, siue lauetur tantum, corpore eius relaxato pennas omnino facilius mutabit. Quod si inde biberit, nunquam laborabit calculo. Pennis iam reiectis aquam puram, ut prius, iterum dato. Aliud ad idem. Semen agni seu viticis contusum macera in aqua dulci. eam colatam in potu dato columbæ, & adhuc pernoctare eam dimitte, deinde accipitri laniantdam obijce. Aliud. Lacertā viridem in olla noua cum aqua probè decoquito. deinde in mortario conterere, & in vase aliquo cum decocto suo permisce aquam aliam tepidam affundens. In hanc aquam demersum accipitrem laua, & citò abijciet pennas. Aliud. Opobalsamum carni quam edit frequenter permisce. Aliud. Lacertam minutatim discinde, ita ut ne possit carnem apprehendere vnguibus, sed ore tantum sumat. nam si vnguibus comprehenderit eam, emanans inde lacteus liquor vnguibus nocet constringendo eos. Aliud. Pullis hirundinum frequenter pascere accipitrem.

¶ De eadem ex lib. 2. rudiore, (quem cum Demetrij libro manuscriptum habemus Græcè,) cap. 53. Ut accipiter mutet, Priusquam ipsum in mutam, id est caueam immittas, caput eius extende, (σκηπταξον,) & cum aqua siue decocto lupinorum (hoc suprâ contra pediculos faciendum præceperat) ablue, & sic demum in caueam immitte: in quam arenam inicies & pumicem (ἵνα πρίβῃ τὸ μέταλλον: fortè, ut affricet rostrum,) & mensam rotundam impones: & per dies decem pullum columbæ dabis: (singulum nimirum quotidie.) Si tardius mutet, pellem serpentis tritam & carni inditam in cibo da- aut lac edendum à potu. Augusto mense quotidie aquam appones. Cæterum antequam eum è cauea eximas diebus decem antè quotidie ingreditor prope eum, ne si subito eum è cauea auferas, aufugiat & auolet. Varij modi ad promouendam accipitris mutationem. Lacertos virides viuos (vel μωπερδς, vel σαλάγι) vel mures vel ciconiam, vel turturem ei in cibum dabis tertio quoq; die. Aut lacertos virides in Sole sicca, & tritas cum suilla misce, quâ accipiter deuoret. Cum verò iam mutauerit accipiter aqua marina calida pēnas eius foueto per triduum, vel cum aceto acerrimo calefacto. Et rursus cap. 80. Accipitrem de cauea exempturus, ante lucem cum ipso obambula: & antequam Sol oriatur ad perticam eum repone. Vespero verò lucernam huc illuc (ante ipsum) mouebis, & gestabis ipsum donec illucescat. ¶ Ut auis mutet pennas super manu, inquit Tardius, quò melius cicuretur, nec metuat sibi ab hominibus, nutrito ipsum in manu, nunc hoc nunc alio cibi genere, subinde mutans, frequentius tamen illum cibum præbebis quem ipsa prætulerit. Mane & vesperi eam gestato. Tempore calido pone ipsam in domicilio frigido, in quo pertica sit super qua volare possit pro arbitrio. Si inquieta fuerit in manu, afflato in rostrum eius, & sub alas, & per reliquum corpus. Ferè aut non est irrequieta, nisi cum incipit pennas abijcere. Cum igitur abijcere iam cœperit, include illam in domicilium iam dictum, & cespitem herbæ viridis ei substerne & sabulū. Aquam semel ei per septimanam appones. Sic rectè mutabit, & bona euadet. Quòd si velis ut auis sine carnis esu pēnas mutet, vitellum oui duriusculè coques, tum in aqua refrigerabis, & absterges ouum. Et quando primum auem eo pascere volueris, ut facilius assuescat, miscebis vitellū cum sanguine gallinæ aut alterius auis. Mutatio pennarum auis perfici debet in loco incluso, solitario, à puluere & fumo immuni: & quò nullus sit gallinis accessus, ne pediculis eorum decidentibus auis inuadi possit. Locus hic meridiem versus ne pateat, ventos ac pluuiam vitandi causa. Impones aut sabulum, & tertio quoq; die herbas recentes, salicum frondes, (& huiusmodi quæ refrigerent:) & ante auem vas aqua plenum ad bibendi lauandiq; vsum. Auem in domicilium mutationis immissurus, à pediculis prius libera: Eandem cum exemeris purgato medicamentis, ut in capite de purgatione docetur. Rostrum ei acuendum vngendumq; est. Pennas seu plumas sub collo & cauda ei demes. Tempore mutationis per dies septem pullis columbarum vnà cum sanguine cibetur, deinde per tres alios carne macerata parum in vrina. Ut bene ac citò mutet, pascatur carne erinacei sine pingui: Aut glandulas quæ in collo ouium sub auriculis sunt minutatim incisas cibo eius immisce, ut quoquo modo deglutiatur, siue sponte, siue aliqua inuentione tua. Et cum pennas iam abijcere inceperit, ne amplius dederis, ne fortè nouas etiā pennas cum veteribus amittat. Aut pro glandulis iam dictis carnem murium maiorum (rattos vocant) vel talparum butyro vnctam triduo ei dabis. Deinde frustulum de carne serpentis præbe vnà cum pelle, nempe tres paruos globulos, inter caput & caudam. Ut quælibet auis bene mutet, pascito eam catulina lardo perfusa, ex illa canis parte quam Galli *mulettam* vocat: & postea eandem partem in frusta seu bolos dissectam præbe. nam hic cibus maximè ei secundum naturam est. Quum pennæ iam defluere inceperint, carnem qua vescitur vnge oleo sesamino. sic enim pennæ crassiores mollioresq; nascentur. nam sicciore facile rumpuntur. Non eximes aut eam à domicilio mutationis, donec pennas omnes probè mutauerit. Quòd si pennæ subnascantur macræ, siccæ, & breues, & auis non abundarit pingui eis alendis sufficiente, nutries eam pipionum & aliis calidis carnibus. Si quæ pennæ non exciderint, aut male natæ fuerint, vngantur oleo laurino, quod & veteres defluere facit & bonas suboriri. Si quid incommodi vel morbi ingruerit aui inter mutandum pennas, præstabit medicamenta omnia (pro mutatione instituta) differri donec conualescat. nam ea quæ mutationem pennarum promouent, naturæ eius contraria sunt. ¶ Si auis (rapax fœmina, mutationis tempore) oua in ventre gignat in domicilio mutationis vel alibi, ægrotat aut mori periclitatur. Signa autem sunt hæc: Anus ei inflatur & rubescit, nares etiam & oculi inflantur. Dabis igitur ei præseruandi causa post Martium mensem auripigmentum pisi quantitate cibo eius permixtum: sic desiderium istud amittet. Et capite ro qua vescetur per octo aut decē dies abluatur liquore illo qui de vitibus recens putatis destillat. ¶ A- uis à mutationis tempore corpulentior facta, si aërem & ventum frigidum sentiat, irrequieto corporis motu se calfacit. est autem periculum ne ab ascitio isto calore refrigeretur & fortè moriatur. Gestabis igitur eam placidè & extra calorem, capitio inuolutam, (capitium, id est capitis tegmen nostri in accipitre vocantur haub / Galli *chapperon*.) Et quoniam obesus & ferocior factus est, ne fugiat, purgabis eum globulo è pinguedine lardi, in capite de purgatione descripto. Pasces autem pulmonis ouilli segmentis, tandiu lotis donec sanguinem & succum omnem amiserint. sic enim maciem aui conciliant. Perticam eius fimo pingui aut quauis pinguedine inunges ut lubrica fiat. sic alligata super eam auis noctu, cum firmo gradu insistere nequeat & subinde labatur, nō poterit somno frui, vnde macrescet & mitior fiet. Sed fac ut diligenter alliges, ne auolet. nam si nimis obesus sit, nec satis purgatus & reuocationi obediēs,

Accipi-
tris agro-
tantis tē-
pore mu-
tationis,
signa &
remedia.
Ratio acci-
pitres post
mutationem tra-
ctandi.

auolabit. ¶ Auis si post mutationem cibum fastidiat, appetitum ei hoc remedio excitabis: Aloën citrinam tritam misce cum succo brassicæ rubræ, & inde infarci intestina gallinæ in imo ligata, quæ accipitri glutienda dabis. Deinde manu gestabis vsq; ad transactam meridiem: Tum bono recentiq; cibo, postridie gallina eum pascet. Deinde aquam vt lauet appones. Hoc remedio (ex aloë) vermes etiam de corpore accipitris exiguntur, Hæc omnia Tardius. ¶ Astures (id est maiores accipitres,) mutantur vt accipitres, Crescentienfis.

DE RELIQUA TRACTATIONE ACCIPITRUM AVIVMQUE RAPACIUM, & mansuetudine, & ipso aucupio.

¶ Aucupij genus per accipitres, hodie vbiq; gentium notum & frequentatum, mirum est priscis inauditum fuisse. neq; enim Aristoteles neq; Plinius, qui genera aquilarum accipitrumq; tradidēre vsquam eius rei meminerunt, nec alius prorsus veterum scriptorum qui extant, vt arbitror. Iulius tantum Firmicus lib. 5. cap. 8. mentionem eorum facit, qui tempore Constantini Imperatoris fuit, Constantini magni filij. Quin & Plinius lib. 10. ita inquit, In Thraciæ parte super Amphipolim homines atq; accipitres societate quadam aucupantur. hi ex syluis & harundinetis excitant aues, illi superuolantes depri-
Ratio ad- munt. Rursus captas aucupes diuidunt cum eis, Budæus in Pandectas. Addit Plinius, Traditum est mis-
miranda fas in sublime ibi (aliâs sibi) excipere eos, & cum tempus sit capturæ, clangore ac volatus genere inuita-
aucupadi re ad occasionem. Mihi postrema illa verba, & cum tempus sit capturæ, non suo loco collocata viden-
per acci- tur: Aristoteles enim in Mirabilibus narrationibus pueros in Thracia scribit cum auiculas aucupantur, 2
pitres in accipitres asciscere (ωδλαμβάνειν) socios, & cum in locum capturæ commodum peruenerint, καλεῖν
Thracia. τοὺς ἑταίρους ὀνόματι κεκραγόντας, id est, accipitres nominatim clamando aduocare. Plinius verò ab ipsis accipitribus clangore suo ac volatus genere (volant enim deorsum persequentes) homines ad occasio- nem inuitari sentit. quod etsi verum esse videtur, non suo tamen loco & ordine à Plinio scribitur. Pri- mum enim accipitres vocantur, deinde auiculæ exturbantur, (vel contra,) tertio auiculæ ab accipitri- bus homines clangore & volatus genere inuitantibus deorsum impelluntur, quarto ab hominibus ca- piuntur, postremo pars earum præmij loco in sublime accipitribus ibi excepturis reijcitur, quod Ari- stoteles in historia animalium lib. 10. cap. 36. dixit, ἵππῃσι γὰρ τῆς ἱρνίθωνος ἰδ' ὑπολαμβάνουσιν, quæ ver- ba Gaza præterit. Thraciæ parte (verba sunt Aristotelis ex loco iam citato, Gaza interprete) quæ olim Cedropolis vocabatur, homines societate accipitrū per paludes aucupantur. Cum enim ipsi lignis, quæ 3 tenent, arundines & fruteta mouerunt, quo aues euolarent, accipitres desuper insectantur: quorū me- tu aues perculsæ terrā repetunt. mox homines percutiunt baculis, itaq; capiunt. tum partem earū quas ceperint auīū, accipitribus impartiuntur. Atqui in libro Mirabilium, non ἐν τῇ Θράκῃ τῇ καλαμδύνῃ πο- τε Κερδρονόποι, sed Περὶ τῶν Θράκῃ τῶν ὑπὸ Ἀμφιπόλεως legimus. ego posteriorem lectionē malim. legimus enim Amphipolim Thraciæ vel Macedonię ciuitatem esse, vel inter vtranq; sitam. Cedropo- lim verò in Caria ponunt authores. Circa Thraciam (inquit Aristot. in Mirabilibus) quæ supra Amphi- polim est rem prorsus admirandam, & ijs qui non viderint incredibilem fieri aiunt. Pueri enim è vicis & agris vicinis ad aucupiū auicularum egressi, accipitres sibi socios assumunt. Nempe cum ad locū ca- pturæ aptū peruenerint, accipitres clamando nominatim vocant: qui audita puerorū voce aduolant, & auiculas deturbant in fruteta, vbi pueri eas baculis percussas capiunt. Hoc quidem maximè aliquis 4 miretur, quod accipitres quascunq; ipsi aues ceperint, pueris aucupibus deijciant, cum pueri ex omni- bus captis parte tantum aliqua accipitribus reddita discedāt. Gillius in Æliano suo aliter: Accipitres, in- quit, in Thracia accepi ad hanc rationem cum hominibus per paludes societatem aucupadi coire: ho- mines explicatis retibus quiescere: accipitres autem superuolantes exterrere aueis, ac intra retia cōpel- lere. Thraces si quas ceperint aues, cum accipitribus partiri, eosq; tum ad aucupij societatem fidus ha- bere: Sin cum his earū partem quas ceperint auium, non cōmunicauerint, dissociari atq; distrahi. Nota & exercita priscis Romanis & Græcis venatoria fuit: at volatile aucupium, cuius est hodie studium fla- grantissimum, atq; omni organo oblectandi animi instructissimū, antiquitas ipsa nunquam suspicata
Artificiū est. Quod certè mirum videri potest, quum in tantum hodie creuerit id aucupandi artificium, vt nec
aucupadi ardeæ nec milui intra nubes cōditi, euadere humanas manus possint: imò verò quum huiusmodi alites 5
per acci- sublimipetæ, cum genere illo prædonum in nubium superficie tanquam in theatro commissi, specta-
tres vete- culum suæ necis præbere adigantur aucupantium oculis: sic vociferantibus auariis dimicantes certa-
rib. igno- mine atroci & capitali, quasi lanistis imperantibus: vsque adeo pollet hominum artificium in auctoran-
tum. dis accipitribus, & ad venatum sublimem instituendis, & mansuetificandis ad obsequium, Budæus in Philologia. Et rursus, Aucupandi disciplinam (ait) non leuiter colui & exercui: libensq; nunc ipse, sed a- nimi tantum causa, spectare alites illos prædones in campestri & lacustri riualiq; aucupatu soleo. Qui venatus tamen quidam sublimis videtur magis esse, aut volaticus, quàm aucupium: tamen si in vtroque ludicro, non tam capturæ & prædæ studere instituimus, quàm voluptati aucupandæ aurium & oculo- rum. Nam vt in syluestri venatione omnes aditus ceruis liberæ fugæ pandimus: sic in illa sublimi & aë- rea, miluos & ardeas non humi captare, non in volatu depressiore opprimere, aut incautis anteuertere solemus:

solemus: sed alite prius emissario generoso more vtimur: imbelli quidem illo, sed tamen eas aues an-
fractu inaniter infesto consectante & territante, quoad sublimes euaserint: quum interim prædones il-
los alites sinistro brachio gestemus, obnuptis capitulis, nec antè manu mittamus, quò sublimius sit au-
cupium & caelestius, Hec Budæus. Apud priscos nullum exemplum fuit domuisse aues ad venandum.
Venabantur illæ suapte natura sibi, nunc etiam nobis. quæ diligentia aut exercitatio adeò increuit, vt in
artem & quidem non paruam euaserit, studium nobilium hominum ac diuitum: sicut pauperum ac
tenuiorum illud, quod nec ipsum affirmem olim in vsu non fuisse, noctua, asione, vlula, alijsq; quibus-
dam volucris captare alias volucres, quod propriè aucupari dicitur. nam alterum magis venari est.
hoc insidiosum, illud violentum. hoc ex occulto, illud ex aperto. hoc blanda specie decipiens, illud et-
iam antequam noceat minans, Tortellius in Orthographia in mentione Horologij.

¶ Aues rapaces cicurare primus inuenisse dicitur rex Daucus, qui diuino intellectu nouit natu- *Ratio do-*
ram accipitrum & falconum, & quomodo cicurandi & ad prædam instruendi essent, & quibus reme- *mandi &*
diis curandi. Hunc alij multi secuti, plures ipsarum auium rapacium addiderunt, Crescentiensis. Acci- *cicurandi*
piter facilè domatur, præsertim fœmina. mas enim plerunque aliquanto morosior est, Stumpfius. Ca- *accipitres.*
ueat dominus accipitris ne quo modo lædat eum: sed cùm viderit eum paratum & volentem stare su-
per manu vel pertica, suauiter tangat ipsum: & eleuet, si pendet. & quantum potest consideret mores &
voluntatem eius, & per omnia ipsius voluntatem sequatur. Et semper in manu eum cibet, nec vlla in re
ei resistat. est enim hæc auis ingenij perquam iracundi. Moerentem ad aucupium ne emittat, nisi vide-
rit prædæ auidum, & maximè ad graculos & garrulos. Sed neque nimis è longinquo eum emittat. nam
cùm assequi auem non potest, sæpe indignans recedit, & aliquando in arborem descendit, nec ad do-
minum vult redire. Cauendum etiam ne dominus accipitrem nimium fatiget, neq; tam avarus sit cir-
ca coturnicum aut aliarum auium acquirendam multitudinem, vt accipitrem lædat, vel ad indignatio-
nem prouocet. sed captis ijs, quas accipitrem sponte appetere videt, sit contentus, & ex ipsa præda eum
cibet, vt sibi suam venationem sentiat profuisse, & ad venandi amorem incitetur, Crescentiensis. Et
rursus, Cicurantur accipitres si plurimum tenentur in manu, & maximè in aurora tempestiue, & inter
multitudinem hominum: & inter sonitus molendinorum, fabrorum, & similium. Instruuntur nidarij
& ramarij (nam cæteri per se sunt in feritate instructi) hoc modo: Cibetur accipiter hora nona bono
cibo, & postridie teneatur in loco per obscuro vsque ad nonam. Tum portetur ad locum venationis, &
non emittatur primo aduersus picas, graculos aut perdices, quòd hæ aues robustiores sint: & si eas su-
perare non posset, imminueretur eius audacia: sed emittatur in coturnices, turdos, merulas, & similes.
Quòd si vis vt graculos capiat, habeas vnam capram, cui multas pennas de alis auferes: & in aliqua fos-
sa abscondus, ante conspectum accipitris projicies, & accipitrem dimittes. Capiunt autem coturnices,
perdices, graculos, garrulos, picas, & alias aues, vt merulas, turdos, passeris, & his similes, Hæc omnia
Crescentiensis. Accipiter syluestris citius mansuescit, si multum ieiunare permittatur. Quòd si iuuenis
est auis, custodiatur in loco temperato inter calidum & frigidum. & in loco in quo stat habeat semper
mentam & saluiam. Et accipiter præcipuè inter rapaces, in folijs salicis, demum super lignum salicis aut
abietis semper sedeat, Albertus ex Aquila, Sym. Theodot.

¶ De institutione accipitrum ex Alberti de animalibus lib. 23. cap. 22. Si cum asture vel niso aucu- *De insti-*
pari volueris, curandum est prius vt probè ad manum assuetus sit accipiter. Cicurabis autem hunc in *tutione*
modum. Primo vincies per diem ac noctem, & tenendo eum cum zona prælonga vt sæpius ad manum *accipitru.*
aduolet facies: & quoties aduolarit, semper aliquid cibi dabis. Cùm autem volueris vt aucupetur, pri-
mo die accipe columbam cuius alis detractæ sint pennæ. hanc sæpius fac sub pedibus eius effugere, &
vt iterum capiat eam (cura.) Deinde muta eam subinde in melius volantem: & pro paruis infirmisq;
auibus fortiores & maiores substitue, vt in historia falconum quoq; docebimus. Hac enim in parte in-
stitutio quarumuis auium rapacium conuenit. Quotiescunq; autem ceperit auem, aliquid sanguinis ei
forbendum cõcedatur, cum prouocatione & sibilo aucupis, idq; coram canibus. sic enim reddetur au-
daciore. Porro accipitrem in aues syluestres dimissurus, cibato eum bubula adhuc tenera, aut lingua
porcina quæ in aceto vrinaue parum macerata sit, & postridie summo mane aucupium aggredere, Cu-
rabis autem ne dimittas accipitrem, si fieri poterit, nisi cùm auis prope est, & è regione eius, ita vt eam
videat. Sunt qui dicant, si accipiter mane pascatur carne macerata in vrina (vt prædictum est) & vespè-
ri de eadem parum sumat, postridie verò mane de lingua porcelli, & vespèri exeas ad locū (rapariam)
in quo sunt aues, ausurum etiam magnas aues capere. Porro si accipiter videns venationem neglexerit,
nimis obesum esse, & pennas pinguedine refertas habere cogites, quòd delicatius nutritus sit. Subtra-
has ergo ei partemimenti consueti, & cibum leuem ac facilem concoctu dabis. Nam fames naturalis
excitabit in eo desiderium maiores aues capiendi. Seruabis autem illam victus rationem continenter,
quam ei conuenire experièris. Et si nimium corpulentus fuerit albo trito (aloë trita, legerim) cum pu-
legio eum extenuabis, non nimium tamen, ne infirmus & pusillanimis fiat. A mense Augusto ad No-
uembrem vsq; accipitrem media inter macram & obesam corporis constitutione seruari conuenit: à
Nouembri verò & deinceps obesum & robustum esse præstat. Diu etiam in die manu gestandus est: &
hora tertia pascendus coxa de pullo gallinæ. Postea concedendum ei vt per horæ spatiū in aqua lauet.

Deinde dimittatur ad Solem donec pennas cōponat se perungendo. Postea pōnatur in loco obscuro vsq; ad vesperam. Perticę cui insistit pannus lineus imponatur, ne vngues lædat. A vespera teneatur (gestetur) manu vsq; ad primū somnum, tum statues eum in perticam, supposito panno vt dictū est, & accendes coram eo lucernam per totam noctem. postridie circa diluculum vino asperges, & pones ad ignem clarum. Orto iam die ad aucupiū progredieris: & si videris eum aues appetere, emittes: sin minus, ea quę iam diximus repete. Si quid verò ceperit, permitte ei cibum de præda pro arbitrio.

¶ Auis rapax, nuper capta, si tam valida sit, vt pedibus se sustinere possit, statues eam super trunco ligneo, aut potius super pertica, vt cōmodius moueat & extendat alas, nec in terram offendat. Subijcies autem ei herbam ebulum, cui facultas inest calfaciendi & resistendi vitiis renum & articulariis. Carne semper vel vt plurimum viua nutries. sic enim pennę probiores nascentur. Cæterum auis tenera adhuc capta, & in locum frigidum posita, ex renibus (lumbis) laborabit, nec seipsam sustinere poterit, & mori periclitabitur, Tardius. ¶ De aue gestanda, aspicienda, & ad canes assuefacienda ex eodem. Auis manu dextra melius gestatur quàm sinistra. facilius enim dextra ad volatum proijcitur, & auis inde ad volatum leuior ac perniciosior fertur. Inter ascendendum etiam in equū & ab eo descendendum, auis tutior in dextra quàm sinistra erit. Quod si super manu irrequieta fuerit & volitaret, repone eam leniter & placidè, vt cognoscere te familiariter & amare addiscat. Quum capitiū ei demes in faciē eius ne inspexeris. Inter equitandum gestans auem, cauetō diligenter ne alicubi, præsertim in portis & ad parietes eam offendas, quod fieret si illis in locis inquieta foret aut volitaret. Fumus & puluis ab ea arceantur. Fac vt canibus assuescat, & sequatur eos, nō refugiat. quare curabis vt ante & circa eam sint, dum pascitur. Deniq; ad illa omnia quę ad aucupium pertinent videnda assuefieri eam oportet. ¶ Auis interdum alas suas non bene sustinet, quādo scilicet nuper super manu gestari aut in pertica insistere cœpit, & ex nimio irrequieto motu calefacta est, & postea refrigerata. Ligabis eam igitur super aqua, ita vt aquam ingredi cogatur, & mouendo concutiendoq; se in aqua alas dirigat & emendet. Deinde pones eam ad Solem aut ignem, & curabis vt calidā maneat neq; refrigeretur. Aut per tridū vrinam semper in alas eius emitte, & rectè eas sustinebit. ¶ Vt auis bene assuescat reuocatorio, (sic enim vocāt recentiores quidam instrumentum, quod Galli *loirre*, nostri *suder*, vnde verbum *loirrer* *suderen* reuocare:) & ad aucupium volatu rectè vtatur. Auem, inquit Tardius, non solues, donec decēter ad manū redire & cibū super ea capere assueuerit. Sic demum à manu solues, & ne fugiat modicum vini in oculos eius inflabis: & cū ad somnum te recipies, collocabis eam prope te in pertica (*sur tertean*) aut aliter cōmodè, cum candela ardente iuxta. Tum ante diem capitiō obnubatur & manu imponatur. Sic eam tractabis donec reuocatorium ei familiare sit, & ab hominibus non amplius sibi timeat. Deinde docabis eam inuadere prædam, & vngues placidè à præda remittere ne rumpantur. Curabis autem ne ad manum reuertens in terram cadere consuescat, sed ad manum redeat. & cū eam conscenderit, proijce reuocatorium in medium hominum, vt dum id persequitur, homines sequi, non fugere, consuescat. Et cū à manu descēderit, diligenter reuoca, vt reuocatorium amet. id enim nisi amauerit, vtcunque bona aliās auis, non laudatur. Auis emissā iuxta flumina, aut inuia loca & vbi eam sequi nō licet, plerunq; amittitur. Prima eius præda coturnix esto, vel perdix, deinde lepus, postremò aues magnæ. Saturetur parte prædæ, præsertim si præda magna fuerit. Ad felix aucupium requiritur venator diligēs & peritus, auium rapacium societas egregia, & locus prædæ ferax.

Quo tēpo
re aucu-
pandum.

¶ Hyemis tempore, inquit Belisarius, cibi maior est appetentia auibus: tum etiam à coēundi ardore magis sunt alienæ. Fieri enim solet, vt si Maio mense miluos, accipitres volando persequantur, syluestrium accipitrum amore ad dominum non redeant. Nam per aëra deperdi sæpius eos cōspeximus. Veris etiam principium satis accipitrum venationi aptum esse dicimus. toto enim diei spatio venari licet, propter aëris temperiem.

Accipi-
tres quā-
docapien-
di & quo-
modo cō-
modè nu-
triendi ci-
curandi.

¶ Accipitres quando capiendi, & quomodo commodè nutriendi cūcurandiq; ex Demetrij lib. 1. cap. 7. Accipitres capiendi tempus primum ante octauum diem calendarum Iunij incipit, & vsq; ad finem Iulij durat: de paruis loquor, quiq; è nido eximuntur. Illorum enim qui iam à parentibus ad venationem instituti sunt, capiendi tempus vsq; ad Augustum (Augusti finem nimirum) durat. Oportet autem accipitres captos in domicilio obscuro includi, ita vt placidè insistant perticæ, & modica dici parte manu moderatè gestentur, diluculo scilicet, & rursus vesperi, vt per frigidiores tantum diei partes in aëre æstiuo ferantur. Nam qui subinde & multum in aëre calido gestantur, volitantes & à manu aucupis pendentes calorem supra naturam augent, & pulmones accendunt, vnde breui omnino pereunt, exiguo ad venatum tempore vtilis, nec vllum in eis mortis futuræ signum aucupi apparet. Deinde pedibus eis lorum alligabis quindecim digitorum longitudine, colore nigro, non rubro, propter aquilas: Quæ rubro colore eminus conspecto, escam (nempe carnem recentem) ab eis ferri putantes, inuolant & abripiunt eos. Porro gestari debent accipitres in summo carpo (brachiali) manus sinistrae, digitis introrsum spectantibus. (Γενέσθω δὲ τὸ κοινὸν αὐτοῖς ἀνάκλημα βάσις τῷ ἰσχυρῶς καὶ τοῖς.) In summa verò manus parte aut in pollice insistere accipitri nō permittendū, quod inde ad venationem nō satis validè impelli & proijci possit, vnde fit vt minus strenuè in prædā feratur. Facile aut & probè cūcuratur poppysmis siue sonis per labia ad fistularū imitationē effectis, & manuū palpatione, & verbis blandis. Est. n. hoc animal exquisito

exquisito ingenij sensu præditum, nec rationis pro sua natura, nec memoriae expers, itaq; consuetudinem, naturæ suæ oblitus, facile assumit, & per totam vitam conseruat. Fumo læduntur: quamobrem non debent nimis prope ignem vel lucernam gestari. Solet autem lucerna in tenebris splendens liberam & duram ac ferocem ipsorum ingenij vim emollire ac mitigare. Pertica cui insistant, nec admodum crassa, nec tenuissima sit, nec inæqualis, sed commodiorata, ita ut ungues aperti dum perticā complectuntur, interiorum pedis partem impleant, ut nihil cautum seu vacuum relinquatur: & unguis posterior cum anterioribus copulari possit & concludi. Vinculū quo pedibus religantur ad perticā paulo laxius sit, ut modicè auolantes reuolantesq; facile in ipsam redeant. nā breuiore vinculo interdū fit ut accipitres volando impediti ad perticā se allidant & perdant. (Εἴτω δὲ ἡ γοῦν ὠδὴ πέντασμα καὶ βῆλον [velum] ἡ ποικίλω αὐτῶν εἰς τὰς δεξιὰς ὅπου ἐφεσκήχασιν, ἵνα ἀνιπλάμηνται μὴ ἀλγυρέωνται.) Porro cū plures accipitres in vna pertica ponuntur, interuallum inter vincula singulorum circiter digitos viginti-quinque esto, ne si se contingere possint, inter se pugnantes unguibus se mutuò conficiant. Cum enim semel assueti sint venationi, & prædam gustarint, si esurire cœperint, ne suo quidem generi parcunt. Cibus aucupes quotidie dabunt diluculo, eumq; recentem, nec semper eundem quod fastidium parit: sed alium atq; alium quotidie, si fieri potest. Sic enim auis appetitus seruatur, & ipsa suauius vescitur, ac ideo facilius concoquit. Cæterum lauacra eis esse oportet ex aquis dulcibus, ut fontibus aut fluuijs perennibus, tertio plerumq; aut quarto die, ut sordibus alarum absterfis liberius & velocius volent. Tum paucis diebus elapsis, modicum de cibo consueto subtrahes, & vocanti adesse assuefacies. Et primum quidem de manu alicuius prope astantis, in manum vocantis ipsum aucupis & carnem tenentis transfundere discat. Hoc ubi iam satis didicerit, funiculum tenuissimum viginti quinque cubitos longum extende, & per catenulam ferream annulum cuius tenuissima sit circumferentia (ad pedem auis alligato.) Funiculi igitur extremitatem vnā accipitri liberam dimittes ut volet: alteram manu sinistra retinebis vnā cum carnis frusto. debet autem manus pellibus validis muniri propter mucrones unguium accipitris. Et cum accipiter iam volat, eleuabis manum sinistram paulatim & carnem ei ostendes cum magno clamore, sibilo & adhortationibus ad te vocans & inuitans ut mox aduolet. Quod si omnino auolare voluerit, facile per funiculum retrahetur. Sic diligenter institutus, deinceps etiam reuocatus recta ad te redibit. Cum in manu iam fuerit, permitte ei bis aut ter degustare carnem: & tum, ut rursus recorderetur cibi, cautè eam subtrahito ex unguibus, ne pedes eius aut ungues lædas, aut tuam ipsius manū. Vulnerat enim unguibus suis tanquam gladio. Obteges igitur carnem veste circa pedes accipitris, & paulatim digitis dexteræ manus carnem trahens, pollice sinistræ eandem elides. Subtractam manu dextra in humerum tuum læuū impones. Sunt qui eminus stantes accipitrem alicubi fune alligatum ad se vocet: quod aui periculosum & noxium est. nam dum celeri volatu ad aucupem contendit, lapide aliquo vel arbore vel herba (frutice) supra terrā eminente intercepta & offensa, in solū quandoq; alliditur & perit: Aut si forte seruetur, propter malam tamē hanc consuetudinē, semper sibi tutū huiusmodi volatum fore putans, in postetum omnino læditur. Porro cū iam satis assueta fuerit ad vocem aucupis promptè aduolare, feritatis suæ libertatem omnino oblita, tum demum funiculum ab aue solutum à loco aliquo sublimi vel arbore suspendimus (ἐλευθερον τῆ δεξιᾶς πλὴν χοῖνον ἐξάσαντες, &c.) & auem ut protinus voce audita aduolet consuefacimus. Postremò cum hoc etiā probè fecerit, ad venationē adgredimur, quā primò aduersus minores aues suscipimus, ut graculos, cornices & similes. In his. n. exercitatus ac institutus ab aucupe, & audacia sibi cōparata, maiore deinceps animo magnas etiā aues inuolabit.

¶ Ex eiusdem Demetrij lib. i. cap. 8. quomodo oporteat instituere (κακονίζειν) accipitres, & venationem docere, ac venantibus eis auxiliari: Tertio antequam venatum exeas die (sic enim legendū videtur) parum alimenti præbebis accipitri, & per totum diem manu gestabis. altero (etiam) die propter collectam in eo pituitam, cibi omnino parum dabis, nempe ad nucis auellanæ quantitatem, ac similiter manu gestabis quietè per totum ferè diem. Nocte sequente somno fruatur quieto. Postridie ante Solis ortum, Deo inuocato ut venationi faueat, cum accipitre ad pugnam aduersus aues alacriter te pares. Vbi iam parum à porta progressus, accipitrem vinculo liberaris, & lora simul collecta sinistræ manus chirotheca obuelaueris, vndiq; circumspecies sicubi volantes aues appareant. Et cū locum insidijs aptū deprehenderis, manum dextram accipitri obtendes, & aliorum prospicere simulās, cælansq; astutè prospectū tuum, cautè ad locum venationis procedes: Quò cū iam prope accesseris, cū impetu adcurrere & auium gregem excita, simulq; magna vi & contentione accipitrē de manu mitte, & in aues tāquam hostes audacter impetum ut faciat alta voce hortare. Tum statim etiam ipse magna celeritate accipitrē sequere: & priusquam graue aliquid patiatur, præsentia tua eum iuuat. Quippe si solū tuoq; auxilio destitutum aues illi quæ capta est congeneres viderint, grues grui, anseres anseri, (hæc enim duo genera præcipuè gregatim degunt) accipitrem perdunt. Et siue tu omnino non adsis, siue longius absis, opem aui congeneri laturæ adsumt magna cum proptitudine. itaq; accipitrem vulnerant, & vndiq; eum cingentes pennas ei abrodunt, & auem captam rostris apprehensam trahunt, donec vel relinquat eam accipiter, vel simul cum ea pessundet. Tu igitur placidè propius ad accipitrem accedes, & ferarum auium genus dissipabis: tum auem captam accipies, & humi sedens pedè altero pennas caudæ accipitris subleuabis, ne quid de eis frangatur. Has enim natura ei contulit, ut hisce ceu gubernaculis vtens

aërem in quamcunque libêret partem remigio alarum sulcaret. Deinde euaginato cultro, qui ad latus sinistrum gestandus est auium cædi paratus, fauces primum captæ auis incides, & sanguinem scaturientem calidum accipitri bibendum permittes: & de carnibus circa collum, deinde etiam de cerebro, corde, iecinore & ventre (eum pascas.) Postea pedibus apprehendens auem captam, latenter & astutè carnem subtrahes, ita ut auis dolum omnino non percipiat. Et sic ad nouam venationem te parabis, quam quidem accipiter cibo satur negligeret. Itaq; pedes etiã eius sanguine captæ auis illines, ut de alia etiam capienda promptius cogitet. Est enim accipiter memoria probè præditus: & præsentibus rebus scitè se accommodat: & contumeliam ab adulatione pulcrè discernit. Porro ubi tertio aut ad summum quarto ad venationem euolârit accipiter, non amplius eum emittes, utcunque auidus & promptus ad eã videatur & è manu subinde prouolet, ne vno die nimis defatigatus, inutilis multo deinceps tempore fiat. quiete enim recreatur: continui verò laboris molestia, graui plerunque morbo implicatur. Cæterum multæ sunt causæ ut aliquando præda frustetur & aberret accipiter: ut cum in celeri volatu repente aquilam viderit, metu fortioris se auis seipsam potius seruare quàm prædam persequi cupit. Sæpe de manu imperitè emissus, & lumbis subito læsus, captura frustratur. Interdum & loris intricatur, & alias multas ob causas impeditur & aberrat, quas paulatim studiosus venator experiendo cognoscet. Recreatum igitur accipitrem per diem vnum, aut alterum ad summum, ad pectus tuum admotum verbis & vocibus blandis delinies, & veluti strenuam ac generosam auem alloquêris, cui per malum aliquem genium victoria impediatur. nam & laudes & contumelias hoc animal agnoscit, & hominis animum ac voluntatem è gestibus conijcit. Quod si post dictam quietem accipiter venari pergat, nihilo propter frustrationem tristior, bene habet: sin ad volandum necessario magis quàm voluntate segnior fuerit, propter lassitudinem quæ præcessit, mox cibo eum satiabis, & ut solus aliquandiu quiescat curabis, ac domum reuersus ita tractabis ut suo loco inter remedia accipitris explicabimus. At si statim à prædæ frustratione in arbore aliqua insideat, tanquam dolens, arte prædicta reuocetur. Quod si vocantem tardius exaudiat, siue quod natura durus & difficilis sit ad parendum, siue propter frustrationem, siue propter contumeliam aliquam à te illatam, (per hæc ad odium mouetur accipiter:) Si sic inquam afficiatur, & arbori insidens magna diei parte, inspiciat quidem te dum gestas carnem, non tamen descendat, tum carne in funiculum tenuem (in laqueum scilicet funiculi) innexa ab vna parte, & ab altera lapide vel ligno quod eleuare secum non possit alligato, de conspectu eius discedes. Sic enim te nusquam apparente, paulatim ad carnem aduolans retinebitur. Sed quoniam consuetudo ceu altera natura in hære solet, abdicatus venatione accipiter iste ad sobolem tantum procreandam seruetur, quam expectare ex eo præstat, quàm tam incommoda aue tanta molestia ad venandum vri.

De tractando & pascendo accipitre.

¶ De tractando & pascendo accipitre: & quomodo vnà cum cane perdices ab eo capiantur, ex Demetrii cap. 194. & 195. Cum accipiter iam satis institutus exercitatusq; & nutritoris sui vocem ac sibilum agnoscere assuetus fuerit, ita ut cum semel eum alloquutus fuerit, mox vel euolet, vel ad manum redeat, & inde emissus demonstratam sibi escam petat: In summa, Cum ad venationem idoneus fuerit, pascas eum die ante futuram venationem proximo carne caprina vel ouilla, vel de grillo puro, non neruosa nec pingui, eaq; recenti, nec ad satiem, sed ad dimidiū duntaxat illius qua saturari posset. Quod si recens (& calida à mactatione) caro defuerit, frigida vtatur, sed eiusdem diei: at si pridie mactatum sit animal, caro ne præbeatur frigida, sed recalfacta, præsertim si tempus frigidum fuerit Hyeme igitur cibum accipitris in carnem tepidam iniice, & expurga si quid foris infederit sordium: tum extractam accipitri edendam dato. Quod si aqua tepida desit, igne calfactam carnem digitis contrecta & celeriter circumage, ut calfiat quidem non tamen siccetur. At si aqua tepida simul & igne destituaris, sanguine puro madefactam escam sub axilla repones, ita nec carnem nudam attingat linteum quo esca inuoluitur, sed supra indusium sit, ne odore corporis humani infecta, & suam qua pollet roborandi vim amittat, & insuper accipitri noceat. Sic calefacta carne accipitrem pascas. Iam nutritum loco consueto collocabis, ubi ad octauam vsq; vel ad nonam horam maneat. Tum manu sinistra exceptum sursum atq; deorsum ages placidè cum poppysmo siue sibilo oris, manu dextera interim anteriores & posteriores partes demulcens, & ita gestabis vsq; ad vesperam. Prodest hoc & excitat auem ad venationem, & alium promouet (*καὶ εἰς τὸ χωνεύσαι*) & cibi appetitum conciliat. Vesperali loco solito eum statues ad diluculum vsq;, & rursus cum surrexeris manu gestabis, idq; prope lumen siue ex cera, siue lychnum, sed fumum cauebis. Sibilo (poppysmo) etiam vteris, & demulcebis, ut familiaris tibi & cicur reddatur, & ab eo amêris. Nam gestatio in manu, assentatio & poppysmi mitem efficiūt. Debet autem canicula quoq; venatoria ei adesse, cum vescitur, & cum sursum deorsumq; agitur, ut mutua familiaritate inter se assuescant: & cum opus fuerit, accipiter canem ceu socium respiciat, nec tanquam ab hoste refugiat. Tum in aurora venatum exhibis, & circumspicies locum qui non omnino planus & supinus (*ὀπίος*) sit, sed & riuo aliquo irrigetur, & frutera habeat, non illa quidem continua, sed longiusculis interuallis diffita: & qui nō inæqualiter partim accliuus partim decliuus sit. Hæc enim auibus, quas accipiter insectatur, conducunt, & refugia eis suppeditant: ipsi verò accipitri, continuo nunc sursum nunc deorsum volatu, & laborem augent & audaciam minuunt, & aduersus aues ignauiorē efficiunt, ipsius deniq; aucupis gloriam imminuunt. Porro locum nactus idoneum, antequam perdices te conspiciant, in solum subside-

to, &

rō, & perdicū cantus auscultato. Solent enim diluculo vocem quandam placidam & clarā ædere. hanc
 tu secutus, locum quā fieri potest proximè occupa, leniter interim enuntians, *éa, éa, éa*. Hæc enim vox
 perdices persuadere solet, vt capita inclinent deorsum & non turbentur prius, quā illo qui ita pla-
 cidè vocat, conspecto. Cum verò iam propius accesseris, continuè vocē *éa, éa, éa* blandè repetito: & si-
 mul obseruato ne paulatim dilapsæ è cubilibus perdices, tibi & venatoribus negotiū inquirendi pariant.
 His ritè peractis ab eo qui perdices trāquillat & cohibet, tu qui venaris vnā cum socio, canes venaticos
 vinctos tenebis: cumq; intellexeris perdices loco quiescere, locū fruticosum & densum circunspicies,
 qui ad refugiū quoq; latendi gratia aptus sit. Illic venationis socios statues, & rite diligenterq; (cum at-
 tentione) progredi eos iubebis, & voces ædere consueas, & sibilis vti, & virgis quas pro more venato-
 res ferunt, ramos obuios quosq; ferire, item terrā & herbas, & si quid aliud obuiam fuerit. Virgis cōfra-
 ctis lapides proijciant, aut glebas terræ, vt continuo sonitu perdices exturbentur. Tu verò qui accipitrē
 manu læua gestas, perdices euolaturas è longinquo expecta: & cum vocem exturbātium (*παγαυεῦσι*)
 audieris, vide num accipiter quoq; vt primum volantes conspexit perdices, inuolare in eas cupiat: non
 solues tamen ipsum, sed auertes parum ne videat donec transuolārint, tum demū emittes cum demon-
 stratis perdices, vt rectè à tergo eas persequatur. Emitteres autem solerter manu porrecta, cum blandi-
 tijs & adhortatione, vt animosum reddas: & vocem eò magis intendes, quo longius ille insequendo di-
 stabit. Similiter deinceps etiam singulis vicibus accipitrē solues. nam voce familiari & cōsuetā auribus
 hausta, audacior fit & promptior ad persequendū, ita vt inter volandum vocē domini audiens ne aqui-
 læ quidem aduentū, à qua cōfiscitur, extimescat. Cæterum si nondū visis perdices cum primo extur-
 batorum clamore dimittatur, aberrabit, & forte alicubi offenderet, ac segnior ad venationem & inutilis
 erit. Hæc de emissionē dixerim. Porro vbi iam comprehenderit autē accipiter, festinabis ad eum prope
 & placide accedens, & blande voce consueta vtēris, nempe *ωί, ωί, ωί*: & ore sibilans assidebis, manu al-
 tera contos apprehēdens, (*τῇ χειρὶ ὅτι λαβόμενος*) altera caudam eius complanabis, (demulcebis): &
 prædam pro arbitrio gustare, eaq; satiari eum permittes. Deinde in sedem solitam (in contum) leniter
 & sine molestia eum collocabis: nec illic insidentem negliges, sed per diem ac noctē semper quinquies
 manu palpabis, & loco etiam mouebis. Hòc enim modo & cibum gula contentū concoquet, & sanus
 deget. Si verò neglexeris, cibū non concoquet, & is qui in gula relictus est acefcet. Vnde accipiter non
 parū lædetur, partim cruditate, partim odore prauo cibi corrupti. Hoc igitur si accederit, diluculo eum
 manu gestabis, & ad secundā vsq; horam circunferens obserua num alius ei soluatur. deinde ad cibū
 inuitatus, modicè tantum de eo gustet. Postridie venatū exhibis secundū modū præscriptum. Et cum ab
 exturbatoribus perdices inquisitæ euolarint, eminus accipitrē solues vt à tergo persequatur. Sic enim
 solutus nō dissipat perdices, sed vno in loco collectas vt in fruteto assequitur. Tum tu clamore vrgebis,
 sibilabis, & lapides (si opus sit) in perdices emittes. Sic enim cogente necessitate vna saltē (aut plures) de
 fruteto euolabit, & ab accipitre capietur. qua capta, noli accipitrem amplius vrgere. Interea verò dum
 perdicē à se captā retinet, cultro perdicis guttur aperies, & caput cum medulla (cerebro) in duas partes
 secabis: & accipitri permittes vt vnguibus & rostro perdicem fortiter apprehendat, & edat, te interim
 dextra manu eam ad os accipitris ad mouente. Dum autē perdicem sic ab accipitre tenetur, noli perdicem
 quam manu tenes ad te retrahere, sed molliter remitte. Retinet enim accipiter perdicē vnguibus tam
 validè, vt nullo modo dimissurus esset, sed quò tu magis traxeris eò fortius apprehensus. Te verò ma-
 num dextram, vt dixi, laxius ac mollius remittente, non poterit de capite perdicis epulari, nisi vnguibus
 etiam, reliquo corpore omisso, ipsam apprehēdat. Illo igitur circa caput occupato, tu reliquū suffuratus
 in peram conde. Festinabis autem vt cures carnosas duntaxat capitis partes & medulla refertas ab acci-
 pitre deuorari: osses verò solerter vnguibus eius exemptas cani obijcies, vt is quoq; edat & alacris fiat.
 Ergo si prima venatio bene successit, aggredieris alteram. Quòd si inter volandum (*ὑπὸ πτερῷ*) accipiter
 perdices ceperit, maior is labor est: at si in frutetū aliquod se abdiderint perdices, accipiter verò sursum
 euolet, aut prope eas cōfidat, canem venaticū vocabis, & solito more alloquendo hortaberis: quòd si fe-
 stinare ipsum, & subinde olfacere, & caudā frequēter mouere videris, illic latere scias perdices: & quā-
 do vna ex eis euolutura sit obserua, vt simul voces & hortaris accipitrē calmando, *εἰ, εἰ, λάλει, λάπρυ*,
 (vide an melius scribatur infra, *εἰ, λάλα, λά*). (Hæc namq; voces animant accipitrē & fortè reddunt. Si
 verò locus humilior aut alioqui incōmodus fuerit vbi accipiter desedit, reuocatū ad te sinistra excipe,
 & cum cane te sequente perdices inquire: Et cum ex signis prædictis perdicū motum animaduertes,
 clama *τὸ πτερόν*. Ceterū accipiter subinde audiens illud *ὁ λωνοί*, (forte *εἰ, ωί*) volatū perdicis obseruat,
 & ad capturā se parat. Quòd si accipiter prædā conspexerit, & inuolare in eam gestiuerit, ab aucupe ve-
 rò parum vigilē & negligente, semel aut iterum impeditus, nec volare permissus fuerit, ignauior fit in
 posterum, & prædæ negligentior. Sin verò cum attentione emissus, vnā aut alterā perdicē aut plu-
 res facile nec multo negotio comprehenderit, sexies aut octies emissio eius repeti poterit. At si propter
 impedimentum aliquod, duas aut tres tātum in diuersis emissionibus assecutus fuerit, idq; labore mul-
 to, fac ne amplius eum soluas, ne nimium fatigetur & fame laboret. Est quando promptè de manu a-
 uolat, sed postea (*εἰσιδ' ὅτι* locus est corruptus) instar timidi militis, in arbore aliqua se occultat, & ad
 escam quoq; vocatus redire detrectat, tui prædæq; pariter oblitus. Hoc si acciderit, siue propter loci

difficultatem, siue propter stationem incommodam, siue quòd nihil adiuuetur à cane, siue quòd cibum non appetat: oportebit te subire latibulum siue frutetum, (& cani pro more blandiri:) & si quam habes absconditam perdicem, siue viuam, siue mortuam, in accipitrem latenter inijcito: aut si perdix non sit, pullum gallinaceum vel columbam: & simul voce consueta vtitor, ἔλει, λάλα, λά. Quòd si ad te redierit accipiter, nutries eum placidè, & non vrgebis, ne deinceps etiam in venatu frustreris. Nam accipiter, præsertim si nimium vrgeatur, venationem prorsus obliuiscitur & omnino inutilis fit, nisi aliqua arte emendetur. Dicunt autem imperiti quidam emendari eum, & ad venandi alacritatem reuocari, si cibui ei negetur: quod forte aliquid rationis habet: sed ita macrescet & extenuabitur. quamobrem non istum, sed qui subijcietur emendandi modum probarim. Sint igitur duo accipitres (sic enim transfero, locus est obscurus) alter scilicet ad venatum promptior, alter inertior, qui si venari non pergat, & in frutetum subire metuat, vt extrahat inde quam insequabatur perdicem, tu alteram perdicem accipitri promptiori obijcies, ita vt videatur illa esse quàm ignauior accipiter persequabatur: & promptiorem ceu prædam nactum ad te recipies: alterum longius abesse iubebis, & canem odorum iuxta frutetum collocans, prædam in eo latentem vt prodat, & perdicem exturbet, curabis. Sic quidem accipitres ignaui celeriores fiunt, & ad diligentiorē deinceps inquisitionem præparantur, ceu qui frustra confectas frutetorum frondes extimuerint agnoscentes.

Quomodo assuefaciendi sint accipitres ad capiendos phasianos.

¶ Quomodo assuefaciendi sint accipitres ad capiendos phasianos, ex Demetrij cap. 196. Aduersus phasianos etiam exercendi sunt accipitres, non tamen circa finem venationis. Postremæ enim perdices capiendæ sunt, vt postquam de eis degustarint accipitres, venandi labor desinat: non autem ex remissa & leuiore persecutione, impetus vehementia hebetetur & infirmetur. (Sed ex his verbis contrarium inferri videtur, nempe perdices prius capiendas esse.) Ceterum ad inuentionem phasianorum, vocibus & clamoribus nihil opus est. strepitus tantum in frondibus & ijs quæ obuia fuerint, & sibili subtile ædantur. Nam si clamorem audierit phasianus, pedibus paulatim fugiens dilabitur, ita vt nisi à cane comprehendatur, aliter capi nequeat. At si strepitus in ramis & sibili ædantur, metu affectus euolat è fruteto vbi latet: & si auceps in propinquo fuerit, statim illo volante accipitrem soluet, qui vel illico phasianum capiet, aut saltem non procul elapsus, vt non multo labore opus sit. Plurimum autem iuuatur accipiter, si è loco sublimi in prædam emittatur. Sic enim etiã solertes accipitres minus frustrantur: & ineptiores maiorem sibi solertiam acquirunt.

De capiendis anatibus.

¶ De capiendis anatibus, ex eiusdem cap. 197. Cum accipitrem animaduertes iam inutilem factum (ætate nimirum) nec amplius persecutioni perdicum sufficere, exercebis eum postremò aduersus anates. assuefacies autem hunc in modum. Gestato eum manu sinistra vt moris est: & à dextro femore tuo cymbalum æreum suspendes, quod cum opus erit pulsabis. Tum anatem admodum cicurem (hæc enim syluestribus similis est) alteri cuiquam committe in loco decliui (humili) tenendam. deinde cum accipitre accede propius, & cymbalo pulsato, ex composito, emittatur anas ab eo qui retinet in sublime. tu vero accipitrem solues, qui facile capta anate satiabitur, & deinceps in reliquas quoq; anates similiter segeret. eadem enim ratio in syluestribus seruanda est. Nam cum illæ in humilibus & nemorosis locis versantur, (καθιλυται, καθιζονται, confidunt) accipiter ne ab eis videatur ad terram vsq; demitti debet. & paulatim ex improviso accedendum, tum subito cymbali sono & clamore excitata aliqua anas in altum subuolabit: de qua capta accipiter gustet, vt ad reliquas etiam capiendas paratior sit. Capiuntur & alio modo, quando scilicet non in stagnis degunt, sed eminus in aquoso aliquo loco confidentes accipiter viderit. mox .n. vt vidit persequi gestit. at auceps vltius progreditur, ne ante tēpus accipitre conspecto diffugiant anates. Cum igitur quàm fieri potest accesserit proximè, accipitrem eis ostendet, & cymbalum pulsabit: postremò in euolantes immittet accipitrem. Debet autem anatarius accipiter sine tintinabulo esse.

Qua ratione accipiter ad prædam alacris reddi possit.

¶ Accipitrem prædæ non appetentem (ἀγευστον, pro ἀνόρεστον) hoc modo auidum reddes: Gallinæ mactatæ sanguinem folio aliquo excipe, & coagulari sine. De hoc sanguine ad venationem exiturus dato accipitri aliquid in cibo, sic escæ appetentior & ad prædam alacrior fiet, vt pote sanguinis dulcedine inuitatus, Demetrius cap. 14. ¶ Si venari recuset, include eum per dies quindecim loco obscuro, ita vt lucem non videat, nisi quantum opus est ad capiendum cibum, cuius tertiam partem detrahes, demum ad venationem educes. Innominatus in Orneosophico cap. 94. A viro quodam aucupij perito audiui, si quis accipitri duo aut tria ad summum grana cocci cnidij integra dederit, illum omnino cogi ad prædam inquirēdam, aut de morte periclitari: nimirum quòd gula nimis inflammata tam acri pharmaco, cibum, quo acrimonia temperetur & extinguatur, requirat.

De accipitre famem non sentiente, ad arbores offendente, & volare detrectante quomodo curandus sit.

¶ Si auis quæ venari debet famem nō sentiat, dabis ei vesperi in cura sua (vt vocant) pilulam aloës cum succo brassicæ rubræ: aut tres offulas carnis, saccharo magnitudine pisi singulis incluso. Mox enim alu⁹ his aut ter subducetur & fames sequetur, Tardius. ¶ Si auis in arbores offendere soleat, sine vt ter quatēve tempore nubilo, pluuiō & cum ros cecidit, se offendat. Sic enim percepta molestia in posterū sibi cauebit, Idē. ¶ Aui volare detractanti, aquā vt lauet appones: & cibum eius aqua tepida diligēter ablues. Aut dato ei capatoriū de pinguedine lardi, quod in capite de purgatione auis descripsimus, Idē.

¶ Aberrat quandoque auis longius, ita vt tintinabula eius non amplius audiantur. Hoc accidit quoniam

quoniam aues rapaces sæpe prædam suam ad cauernas deferunt iuxta aquas, quamobrem tintinabula earum audiri nequeunt. Circumspicies igitur vbinam cæteræ aues volitent & clament. Illic enim tuam esse putabis, quæ causâ clamoris est aliarum. At si neq; videris neque audiueris quicquam, ascende in locum aliquem altum, & aurem alteram ad terram submitte occlusa superiore, & audies aues elamantes. Quod si locus planus & apertus sit, frontem in terram inclinato, & aure altera obturata, audies quæ in parte auis tua tibi quærenda sit, Tardius.

¶ Auem aduersus prædam animabis, & vt aues magnas aggrediatur, efficies, hoc pacto: Escam qua tempore venationis vitur, vino madefacito: aut si astur sit, aceto, & magnitudine amygdali dato. Quum vis vt volet, da ei tres offulas carnis vino madentes. Aut pullo columbæ vinum rostro infundes, deinde facies eum volare donec vinum (aliàs acetum) in carnem eius distribuatur. ea auem tuam pascas in aucupio. Si auis sit audax, ne gestaueris eā manu, nisi in loco solitario. Tardius. ¶ Si auis aliam prædam quam debet persequatur, odium eius sic illi excitabis: Fel gallinæ tecum in promptu habeas, eoq; inungas pectus auis quam ceperit, & vt modicum inde gustet permitte. nam propter amaritudinem illam odio habebit deinceps id genus auium, Idem.

¶ Adnectuntur eorum pedibus tintinnabula cum orbiculis argenteis indice circumscriptis, vt si amissi inuenti fuerint, ad dominos referantur. Sæpe enim euagari longissimè & vltra famam solent ij qui sublimiugi dicuntur, Budæus in Pandectas. Accipitres venatorum vocibus altis prolixioribusq; (vt ab acuto in grauius procedant) longius assuefaciendi sunt, ad eosq; redire (quum venatores voluerint) vel fame vel consuetudine cogantur, Belisarius. ¶ Si auis rapax detrectat vel obliuiscitur reuerti, obijcito ei auem aliquam. amat autem præ cæteris columbum album. Quam ob causâ columbum aut aliam auem albam semper tecum in aucupio habebis, vt auem tuam non sua sponte reuertentem ea obiecta reuoces. Caro gallinæ, vt supra dictum est in capite de cibo, hîc parum utilis est. Recusat autem auis reuerti diuersas ob causas, vel quia non satis assueta est portari & manu teneri: vel quia odit dominum suum, quod durius ab eo tractetur: vel propter dolorem aliquem qui recens accidit. Nidarius quidem non tam facile fugit, quàm qui mutauit, (le mue, Gallicè.) Si auis morosior sit ad reditum, rostrum eius noctu inunge pinguedine de vmbilico equi magnitudine fabæ. sic amabit dominum suum, & facile ad eum redibit. Aut glycyrrizam tritam per noctem in aqua relinque, & in ea aqua colata carnem vaccinam per segmenta incisam macera, ac inde pascito auem. Et si enim caro vaccina in cibo accipitris improbetur, ad hoc remedium tamen conuenit. Si præ superbia non redeat, salem rubentem instar magni pisi cibo eius impone. inde enim omnia excrementa reddet, & superbia eius corrigitur, Tardius. ¶ In accipitrem δυσκλιττοντα, id est difficulter redeuntem: Misodulum (id est ocimum) herbam siue aridâ, siue recetem, & cyminum, trita cribrataq;, & cum optimo melle subacta, per biduum dato. Aliud: Staphisagriæ albæ (ἀγρίος σαφίδος λευκῆς: vide ne bryoniam intelligat, alioqui σαφίδος ἀγρίας dicturus vt alibi: & nullam nos agnoscimus staphisagriam albam) grana quindecim: aloës filiquas tres: geponi (γυπὼν, fil vel seseli accipio) grana decem, laseris filiquas tres: oui album: vini optimi quantum satis est: aphronitri albi dimidium: mellis parum, trita liquidis misce, & inunge, Demetrius. ¶ In accipitrem fugientem, (Πρὸς ἀγρόροντα, malim ἀγροεύροντα:) Accipitrem linteolis inuolutum in balneum parum immitte, & non amplius fugiet, Idem. ¶ In ferum & ægrè mansuescentem: Inuolutum linteolis in officina fabri (χαλκείον, lego χαμείον) suspende, & crebris illic sonis cicurari sine, Idem. ¶ In fletum & clamorifera: Allium de sulco (area) acceptum tere & inunge, dicens: Aduersus fletum te inungo, Demetrius. Aliud. Vespertilionem captam pasce tribus granis staphisagriæ: deinde accipitri edendam obijcito, & in contum collocato: vbi si non statim concoxerit, per biduum flebit, deinceps verò so. clamorifera esse desinet, Demetrius. Si auis rapax nimium clamorosa fuerit, accipe vespertilionem, cui piper tritum impones, & aui in cibo dabis: aut si vespertilio non sit, alia quæuis auis eodem modo cum pipere parata ad idem nõ oberit. Nimius quidem clamor vel propter morbum aliquem, vel debilitatem ex macie, vel propter oua in aue generata prouenit, Albertus.

¶ Accipiter aues capit supinus ferè & sursum se conuertens, Albertus. Falco venationis tempore amat focium venandi falconem, & diuidit cum eo prædam sine pugna, quod non facit astur vel nisus, Idem. ¶ Si auem rapacem obesam habere volueris, pasce eam carne bouis masculi, vel porci: sin macram, gallinis nondum adultis aqua madefactis: sin temperatam, gallinis prouectæ ætatis. Quod si voles vt expedita sit ad aucupandum, cura vt facias ei bonam vesicam gutturis, & include in tenebris, accensa ibi lucerna modica, & aucupare alternis diebus, Albertus.

¶ Sturni ad quemlibet impetum accipitris comprimuntur in aëre, & flatu alarum coniuictarum remouent accipitrem: qui super ipsos ascendens (ascensus) comprimitur stercoreibus ipsorum, & inquitur, ita vt appropinquare non possit, Albertus. ¶ Perdices, phasiani & anates quomodo per accipitrem capiantur, supra ex Demetrio docuimus. ¶ Astures, id est maiores accipitres (vt ipse interpretatur) cicurantur, instruuntur & nutriuntur sicut accipitres. Capiunt autem perdices & coturnices, phasianos & angutiones (forte agirones, id est ardeas) & multas similes aues, scilicet anates, anseres, corniculas, & ferè omnes aues in quas emittuntur: nec non cuniculos, lepores paruos & magnos: licet eos sine auxilio canum retinere nequeant. feriunt etiam capreolos paruos, & eos impediunt adeo

Sturni

flatu alarum acci-

pitrem re-

mouent.

Quæ ani-

malia ve-

nentur a-

stures.

quod canes eos capere possint, Crescentiensis. Accipiter mas rapere potest leporem qui ad dimidiū corpulentia suā peruenerit: foemina verò etiam adulto lepore potitur. Vidi ipse felem satis robustam ab accipitre capi. Iucundum sanè aucupium est omne genus auium per accipitrem venandi, sed sumtuosum atq; laboriosum, Stumpfius. Accipitres vt & falcones auium etiā maiorum genus omne capiunt, nempe grūes, ardeas, anseres, tardas, & reliquas, Tappius. ¶ Si vis vt auis tua lepores aut cuniculos capiat, doce eam in iuuentute, & gyros liga in cruribus eius prope pedes interiecto spatio palma, quae sit distantia cruris à crure. sic enim sine laesione capiet, Albertus. ¶ Iustae magnitudinis accipitres & integræ ætatis cum vulpibus pugnaciter certare aiunt, & saepenumero contra aquilas & vultures pugnare, Gillius.

¶ Accipitrum genera diuersa, siue institutione tantum, aut consuetudine, & venandi modo, siue etiam specie differentia, infra seorsim describemus.

Quomodo quiescente accipitre aues capiuntur. ¶ Quiescente etiam accipitre, aues capiuntur, (vt Oppianus libro 3. Ixeuticorum docet) res mira visuque iucunda. Auiceps accipitrem circa aliquem arboris truncum deponit, (alligat.) Huius conspecti metu auiculæ sub frondibus se occultant, & timore astricti, tamquam homines in itinere cum subito apparuit latro, nullam in partem prouolare audet. Tum auiceps sic perturbatas & attonitas paulatim ab arbore detrahit.

¶ Germani peculiaria quædam ad aucupium per aues rapaces pertinentia vocabula habent: ex quibus quædam etsi proprie de falcone, & eius genere, cui à cæruleis pedibus nomen est, vsitata reperiuntur, pleraque tamen in genere ad aues rapaces pertinent. nam nidos eorum vocant gestend/ id est stationes. Captæ induuntur capitijs, & velamentis quibusdam, Sy werdend geheubt mit reuschhuben: vnd wann man sy ansacht zutragen/ werdend sy erst recht geheubt. Vincula pedum calceos nominant, Ihre gfeß heist man geschuech. Lora breuiora, wurffriemen: longiora. Das lang gfaß. Manui aut conto (perticæ) insistere, non insidere dicuntur, Sy stand vff der Hand oder Stangē/ vnd heist mit gessen. Institui dicuntur, non mansuescieri aut cicurari, Sy werdens bericht/ heist man/ mit zam noch heimlich gemacht. Inuitantur & pascuntur in reuocatorio, Man lockt vnd äht sy vff dem Luder. Galli loirre nominant. Turundis est stupa aut alia materia ingestis vespertim interdum purgatur earum ventriculus Man gibt jnen zu zeyt gegen Abend zu werffen/ das ist vff grob Lutsch ein gwell. Hos postridie mane denuo reijciunt, Das werffent sy morgens wider/ Volantes ascendere dicunt, singen. Cum accipiter captam à se perdicem aufert deducere dicitur, Wann der Habch ein Beldhum hinweg führt/ heist es geleitet. Ardeas vel anates superne alternis feriunt, & rursus (sed hoc falconibus proprium est) Sy schlahend die Reiger oder Antvögel von oben herab/ ne einer vmb den andern/ vnd singend dann wider. Super præda quam ceperint pascuntur: Wann sy ichts fahen/ werdend sy vff dem das sy gefangen abgericht vnd geist. Si verò nihil ceperint, inuitatæ & vocatæ ad reuocatorium pascuntur: So sy aber nichts gefangen/ lockt vnd äht man sy vff dem Luder. Alas earum appellant schwingen: dorsi partem superiorem inter alas, das Lach. Cum aberrant, in aliam regionem feruntur, & breui quidem tempore multa miliaria emetuntur: Wann sy jrr werdend/ fallend sy einander Lend yn/ furzer zeit viel Meilen. Accipiter venatori familiaris & ad venationem promtus redditur, Der Habch wird lockt oder bereit. Cum aucupem volando sequitur accipiter, vel, cum ab aucupe ad volatum emittitur, hoc nostris priuatim dicitur gerihen. Accipitrem emittere ad aucupium, Den Habch werffen. Aucupium, aut venationem potius, per aues rapaces exercere, beissen. Reuocatorium vocat Albertus, quod Germani, luder. Budæus scapum vocauit. Galli simili voce loirre & rapel. Conijcio autem vocem Germanicā factam à verbo laden/ quod est inuitare. inuitatur enim accipiter cicur cibo porrecto, & alta voce aduocatur, vt ad manum redeat instrumentum reuocatorium dictum tenentis venatoris: cui aliquando etiam alæ adduntur, vt accipiter eminus videns auem esse putet. Sed vtuntur hoc vocabulo aucupes etiam de alio instrumento, quo accipitrum genera fera ad escam propositam inuitantur, vt laqueis aut virgis visco illitis circa escam capiantur. Ponitur autem esca aliquando inter quatuor parietes, & aliàs de mortua, aliàs de viua aue, vt cum vlula vel noctua exponitur. ad noctuam sanè audius feruntur quam ad vlulam accipitres. Escam huiusmodi de viua aue nostri peculiariter nominant rur oder sürlass. Mouetur enim à venatore, vt accipiter ex motu eam viuere animaduertens, promptius ad eam descendat mouere autem nostri rüren dicunt.

De accipitrum pennarum curandis. ¶ Auem rapacem cui penna vna aut plures fractæ sunt, Galli nominant halbrenè, Robertus. Vt pennæ accipitris deficientes crescant, inuolue eum solerter, & caules pennarum (τὰς καυλίσκας τῆς πτερόν) pinguedine visci inunge, & statim enascentur pennæ, Demetrius. Vt pennæ accipitris teneræ citò alantur, radices rubi in vino ad tertias decoque, & foramina inde madefacito, Idē. Sed remedia plurima ad pennarum vitia diuersa tradit Demetrius à cap. 147. vsq; ad cap. 162. Multa etiam eiusdem argumenti in Gallico Tardiui libello, & alijs recentioribus leges: nempe quomodo pennæ fractæ siue ab vna parte, siue vtraque, solidentur: vel distortæ tantum aut curuæ, dirigantur: vel omnino amissæ reparentur: vel inuiscatæ, visco liberentur. ¶ Si pennam fractam sine dolore extrahere volueris, accipe sanguinem grylli (seu gliris) vel sanguinem muris, & vnge locum pennæ, & cadet. Tum melle per decoctionem valde densato, fac virgulam ad modum foraminis in quo penna inhæsit, & inferere foramini, & enascetur

enascetur noua penna. Item succo papaueris calido perunge pennas eius, & intinge cibos eius in eundem, Albertus.

¶ Vngues fracti vt reparentur, ex Tardiuo. Si vnguis in aue fractus fuerit aliqua ex parte, vngatur pinguedine serpentis & crescet, ita vt eo commodè vti possit non minus quàm cæteris. At si totus fractus est, & sola pars tenerior relicta, fac digitale (vt vocant) id est tegumentum digiti è corio, quod pinguedine gallinæ implebis, & digito cuius vnguis fractus est inserto, corioq; alligato, alternis diebus inspicias, donec pars tenerior indurata sit. Quòd si propter vnguem violētius fractum caro sanguine manet, imposito sanguine draconis trito cohibebis. Si digitus tumeat, perungatur pinguedine gallinæ, oleo rosaceo & violaceo, cum terebinthina trita & mastiche. Cæterum quomodo reparetur vnguis amissus, & quomodo emendetur is qui in rectum nascitur, non aduncus, docebimus infra in capite de vitijs pedis, Hæc Tardiuus.

¶ De purganda & extenuanda aue. Ineunte autumnno accipitrarij saginam auarij medicamentis exinaniunt, (extenuare id appellant, quod nostri exagitare dicunt,) rursusq; ad prædam instituunt, inedia perdomitant, inditis in os stupeis turundis auiditatem eorum ludificantes, simul sic euocatis excrementis volaciores reddi affirmantes, simul famem irritari, atque ita ad obsequium redigi. Hyeme etiam ad gelu sub dio nonnullos alisse iuuat, nonnulli si alserint continuò inhorrescunt & morte periclitantur reiecta ingluuie. In omni genere veterani difficilius extenuantur, & minus volucres sunt, sed ad prædam solertiores & minus obnoxij. terram enim volatu stringentes, deuolantem auem excipere nouerunt, aut angustissimis finibus latebram eius circumscribere ne venatores aberrant. Tyrones vt volaces, sic erronei & expatiatores, Budæus in Pandectas. Nostri turundos illos è stupa vel plumis factos vocant *ein gewell* à rotunditate vt conijcio. formantur enim instar pilulæ vel oliuæ. Solent autem eos accipitribus & falconibus sub noctem dare, quos illi postridie mane aluo reddunt. quòd si siccos reddiderint, signum est sanitatis: sin humidos & viscosos, morbi. quare sæpius hoc purgandi genus in eis repetitur, nisi nimium macri fuerint, Tappius. Pluma quæ datur falconi, fit è pedibus leporis aut cuniculi, vel è lana xylina, vel è plumis quæ reperiuntur super articulo alarum gallinæ veteris, Robertus. Turundi interdum dari debent accipitri, vt ingluuies eius & intestina purgentur ab excrementitijs humoribus qui illic ex auibus deuoratis colliguntur: nec alijs postea cibus detur donec turundos reiecerit. Quòd si nimis parum forte sumpserit, & nihil reiecerit, iterum aut tertio dabis: & tandem plumas simul omnes reddet. Si post mutationem pennarū, vel post hyemem, vel postquam accipiter diu sine exercitio manserit, præsertim in abundantia cibi, plumæ viscosæ & sordidæ reddantur, purgandus est hoc modo. Lardum ad quantitatem articuli extremi in digito, id est tertiæ partis digiti, in quatuor partes dissectum, misce & subige diu cum pipere trito, sale vsto & modico lateris vsti: & accipitrem leniter tene donec hoc remedium in gulam ei inferatur. Deinde manu eum excipe, & ingluuiem ac guttur eius frigida consperge, ne statim rejiciat. Tum in locum purum depone, & videbis excrementa multa ab eo reddi. sic vacuatus per horas sex ieiunet, quibus exactis modicum carnis recentis ei dato, vel oua butyro mixta, Tappius.

¶ Rursus ex eodem. Accipiter præter turundos, alias quoque sex ob causas cibum rejicit. Prima est, cum ingluuies eius offensa vel allisa fuerit. Altera, cum vena aliqua vel neruus ex animali quod vorat, linguæ eius implicatur. Tertia, cum pastus ante tempus datur, nimis cito scilicet à præcedente pastu. Quarta, cum nimio cibo repletur, ita vt vincere illum & cōcoquere nequeat. Quinta, cum cibum prauum aut putridum edit. Sexta, cum ventriculus crudus & ineptus concoctioni est, Tappius: à quo etiam petes remedia aduersus hæc omnia singillatim, ex cap. 55. libri eius de aucupio per aues rapaces.

¶ Cura (sic Gallicè vocat *purgationem per turundos*) fieri debet è pluma, aut paruis auiculis cōtusis, aut è pedibus cuniculorum leporumve fractis, ita vt vngues & ossa demantur. E lana xylina turundus improbatur. lædit enim & vrit pulmonem, vnde auis moritur: & maximè cum lana xylina non fuerit lota. Nam si alia supradicta desint, lana xylina vti licebit per diem vnum in aqua macerata. Tempore igitur purgationis quotidie dabis aliquem turundum, siue de lana xylina (vt dictum est,) siue de pluma, siue de carne lota, si nihil obstet. Turundus ex aliquo prædictorum in aqua maceratus & lotus, intestinum auis egregiè dilatat, & siccatur humorum in aue redundantium copiam. Ceterum manere reiectus ab aue, si sit purus, non siccus tamen, & sine malo odore, bonæ valetudinis signum est. Fimus auis debet esse purus, albus & clarus, & nigredo in medio eius bene nigra. Idem si glutinosus sit, & digito tactus adhæreat, bonam concoctionem & sanitatem auis indicat. Humidus, putidus, & crassus, phlegma & cruditatem. Auis diutius retinet turundos nec facile rejicit, cum in corpore eius caro superflua fuerit, aut pustulæ, aut humores nimij. Quòd si tremat super manu, signum id est turundos adhuc retineri. quare non pascas eam donec reiecerit: & nisi eodem die reddat, cura saltem vt reddat postridie, hoc modo: Pinguedinem lardi aqua bis aut ter ablutam, recenti semper affusa, cum pauco sale & pipere trito, formabis in catapotium, quod auis deglutiat. Tum obserua quidnam rejiciat, & nisi turundos illos reiecerit, accipe quicquid ab eo reiectum est, idq; cōtusum & panno inuolutum aui olfaciendum præbe. tunc enim turundos reddet. Vel aliter, da ei magnitudinem fabæ de duabus aut tribus fibris radicis chelidonix bona carne inuolutam, ad cælendam eius amaritudinem. Deinde auem Soli aut igni ex-

pone, & nisi turundos reijciat, pascito eam vesperi coxa gallinæ calida & saccharo condita. Tardius.

¶ Si auem quolibet tempore purgare volueris, & appetitum ei excitare, & bonam aluū reddere, sic facies: Octauo aut quintodecimo quoque die, da ei pilulam vnam ex illis quas cōmunes vocāt, aut magnitudine fabæ aloē citrinam inuolutam bona carne ad celandam eius amaritudinem. Tum inducto capitis pones eam in locum calidum aut ad Solem vel prope ignem, vbi per duas horas eam relinques, vt alius interim ei deijciatur. Et cum aloē siue pilulam reiecerit, (neque enim tam cito liquefcit,) acceptam serua in aliud tempus. Auem deinde manu exceptam bono & viuo cibo nutries, vt ab infirmitate ex purgatione acquisita reficiatur. Aloē quidem hoc modo exhibita vesperi, vermes etiam de corpore auis egregie educit. Et pilulæ iam dictæ (communes) ab aue deglutitæ initio Septembris similiter contra vermes profunt, & contra alios auium rapacium morbos. Sed debet hoc remedium pro auium diuersitate augeri minuiue. Accipitri enim minus dabis quàm cæteris rapacibus, excepto niso cui minimus modus cōuenit. Vel aliter, Pinguedinem lardi suilli per diem vnum in aqua recente macerati, aliquoties mutata, saccharum, piper tritum, aloē, & medullam, pari singulorum quantitate, vnde tres quatuorve aut plures pilulas effingas pro iudicio tuo, permisce, & inde vnā aui dato mane. Deinde Soli aut igni exponito, neque ante duas horas pascito: quibus elapsis, in cibo ei cōuenient gallinæ, auiculæ, & mures maiores minoresve, in paruas buccellas dissecti. Tum vesperi cum ingluuiēs reducta seu imminuta fuerit, dabis ei quatuor aut quinque semina caryophyllorum trita & bona carne modica inuoluta. Cum vero prædictis pilulis vsus fuerit, & humores ab eis commoti, palatum & nares bono aceto cū pipere trito semel asperges: & postea si opus sit, aqua in nares inspirata eam refrigerabis: Et Soli igniue expones. sic enim humores capitis & omnem aliam ægritudinem ei jciat, Tardius. ¶ Vt venter & intestinum auis amplientur, præbe ei cibum leuem qui nocte vna aceto maceratus sit, & eundem cibum saccharo condi aut melle despumato: aut aqua saccharata eam potato, Idem.

¶ Diebus xx. antequam includas accipitrem, alternis diebus hoc medicamentum ei dabis purgationis gratia: Oui vitellum cum pauco melle & equali rosacco oleo misce, & intinctas in eo carnis recentis partes (buccellas) tres, edendas accipitri præbe. Deinde cum iam propè fuerit tempus vt includatur, tribus aut quatuor diebus ante, ouillum cerebrum adhuc calens quotidie ei in cibo dabis. Demetrius. Quod si accipitrem omnino laxare & (ventrem eius) soluere volueris, fume illam quæ radix vocatur, & quæ nulla adhuc vena pullulet, & viridem scinde in tres partes ad quantitatem auricularis digiti, & acue vtrunque (singulum è tribus) ad modum grani hordei, & inuolutum butyro edendum da, & ipsum Soli expone, & laxabitur, Albertus.

Quæ necessaria sint ad cōseruandam accipitris sanitatē. ¶ Ad cōseruandam auis sanitatem quatuor hæc necessaria sunt, in esca trahenda exercere, humidam resiccare, purgare, & lauare. Sed de purgationibus & balneo alibi diximus. Quod ad exercitium escæ trahendæ, fac vt circa carnem neruosam labore mane, & vesperi antequam pascatur, & antequam ad prædam euolet inter expectandum. Si plumæ carni inhæreāt, vide ne illas deglutiat interdum: vesperi verò nihil est periculi. Et quanquam aliqui trahendo escam lumbos eius lædi existiment, ipsum tamen exercitium ei prodest. Porro humectam resiccabis ad Solem vel ignem. secus enim periculū erit morbi alicuius, vt rheumatis, asthmatis, vel alterius. Siccitam in locum siccū & calidum pones: & perticæ, cui insistit, molle aliquid impones, vt pannum vel aliud, pedes recreandi gratia. Sæpe numero enim interueniendum pedes ei læduntur, rumpuntur, aut nimium calefiunt. Quam ob causam defluentibus in pedes humoribus generari possent qui clauī aut gallæ vulgò vocantur, & podagra ac tumores: quæ quidem affectiones noxiæ & difficiles curati sunt, Tardius. ¶ Vt accipiter integra semper sanitate fruatur, nec viscera eius restringantur, (exiccentur,) caules & ramos maluarum coque in aqua donec tota consumatur. Deinde siccatos contere diligenter, & in aliquo vase butyri pleno coque diu, deinde cola instar ceræ, & de pinguedine illa pasce accipitrem per interualla, quam si refutâr, admiscebis illam carni felinæ. Aliud: Rutam, ebulum, maluam, serpillum, rorem marinum, (& illum quàm cætera copiosiore, aut eius loco sauinam,) & adipem porci qui nunquam gustâr glandes, simul trita in vino coques, & exprimes tanquam ceram, dabisque in cibo accipitri vesperi vel per noctem, Albertus.

¶ Conuenit aliquādo etiam balneo vti auem rapacem tum sanitatis gratia, tum vt melior promptiorque ad volatum fiat. Interdum enim potum vel aquæ vsum desiderat, vt cū iecinore reliquove corpore incaluit. refrigeratur autem aqua. Quin & animosior mansuetiorque balneo redditur auis. Sæpe igitur id ei adhibebis, vel quarto quoque die. nam si sæpius balneetur, superbior & fugitiua fit. Quum balneo eam adhibes, ligno sicco impone. Aqua verò sit pura, & omnis veneni experta. A balneo pasces eam alimento viuo, vt pipione aut auiculis, cui parum sacchari aut theriacæ addes, & similiter in nares auis (theriacam indes.) Quod si falco à balneo seipsum fricet & vngat, non sine periculo tangitur. halius enim tunc ei venenosus est, & pedes quoque. Quamobrem gestaturus eam, manum valida chirotheca, ne lædatur, munies. Lotæ non dabis carnem madefactam. Si vis vt statim à balneo volet, asperges eam aqua pura. Quod si auis infecta fuerit veneno ex balneo aque venenatæ per serpentem aut aliter, theriacam admixtis tribus granis iuniperi tritis deglutiedam dabis, & per octo dies balneo eam abstinebis, & pasces eam carne felina cui aloē tritam insperferis, Tardius.

REMEDIA AD DIVERSOS ACCIPITRVM MORBOS VAGOS PRIMVM vel toti corpori communes, deinde singulis partibus peculiares à capite ad pedes.

Albertus remedia asturum, accipitrum, falconum & nisorum, separatim tradit: deinde communia quædam subiungit: & vbi de cura accipitrum docet, eadem ad falcones quoq; referri posse, ipse insinuat. Græci quidem accipitrum curam & remedia in genere nobis proposuerunt, ita vt omnia facerent communia. Ego, vt reprehendi minus possim, medium quendam modum ingrediar, ita vt neque singulorum remedia seorsim conscribam, quod proluxius foret, & multa forsan repetenda: neq; tamen ita confundam, quin si quæ alicui generi magis peculiaria videbuntur, prout recentiores scriptores docuerint, admoneam. Et in illis quidem quæ de accipitre dicuntur, non opus erit accipitrem nominare: falconem verò asturem, & nisum, prima saltem syllaba indicabimus. Hoc etiam non tacendum, remedia quæ apud Albertum, Crescentiensem & Belisarium inueni, omnia hîc ad verbum ferè commemoranda: quæ verò Græci habent, & Tardius Gallicè, & alij aliis vulgaribus linguis conscripta, breuitatis causa omisi: nisi quòd communiora quædam, hoc est ad morborum in accipitribus curam in genere pertinentia, ex Græcis transtuli. ¶ Ad morbos accipitrum in genere & incertos, ex Demetrio Constantinop. Quibus signis deprehendatur internus accipitris morbus, & vnde proueniat, & quomodo curetur. Si accipiter in manu insistens aut pertica, crebrius respiret, & eam deferendo tardius euolet, parumq; edat & tristior videatur, & finum nigrum crassumq; excernat, præsertim postquam carnem recentem & puram sumperit: sciendum est hæc signa (atque symptomata) morbi alicuius nuncia esse, fieriq; à crassis humoribus in ventre nondum colliquatis, & à carnibus putidis, vel herbis nonnūquam quas accipiter rostro euulsas deuorârit. Itaq; curabitur hûc in modum: Dabis ei portulacam parū contritam & butyro permixtam cum carne ouilla calida. Aut rutæ contritæ cū vino vetere cochlearia tria quotidie, & liberabitur morbo, Demetrius cap. 101. ¶ De incerto morbo accipitris. Si accipiter in uenatione nihil gustare velit, interno aliquo morbo affici eum nō dubitabis. Illi medeberis dando mel ac butyrum cum carne calida. Sed optimè feceris exhibito ei pipione calido. Nam cibus calidis uti (το θερμό φαγέω) omnibus ferè antidotis præferendum est, Idem cap. 102. ¶ Pro accipitre tristi & negligente (prædam) Butyrum recens, & arsenicum coccinum, & sandaracham, ea quâtitate quæ subtripla ad butyrum sit, commisce, & cum carne recente accipitri dato. Aliud. Si accipiter macilentus fuerit, ac tristis, plumisq; horrens, ita curabitur: Columbam pridie potabis aqua mulsa, deinde accipitri in cibum offeres, Demetrius cap. 103. ¶ Ad morbos latentes, & ictus interiorum. Styracis primarij scrupulus dimidijs: butyri recentis, medullæ ceruinæ, vtriusque vncia. mellis boni & olei Hispanici quantum satis est. hæc simul ad ignem leniter calefiant permisceanturq;, tum refrigerata in cibo dentur cum carne, aut in pellem muris iniecta, & sanabitur accipiter à morbis internis. Aliud. Ouillum cerebrum cum rheo Pontico trito cribratoq; ei dabis. Aliud. Columbam defruto potatam per diem relinque, deinde accipitri viuam obijce. Aliud. Mellis & olei Hispanici ana cochlearium, & album oui liquorem, in vase aliquo permiscēs, trita inspergito, salis Cappadocici, nitri ana scrupula duo: & carnem minutatim incisam adde, datoq; accipitri, Idem cap. 104. ¶ Astur, id est accipiter maior, iisdem morbis obnoxius est quibus minor: eodemq; modo curatur. Est tamen validior natura, quam obrem non facile ægrotat aut moritur: & non requiritur circa eum tanta diligentia, & sic non facile accedit ad omnes, Crescentiensis. ¶ Si cauteria aui rapaci adhibenda videantur, prima inustio (vt veteres Græci docent) fiat sub lachrymali (interiore angulo) oculi. hæc enim prodest visui. Secunda in summitate oculi, vtilis capiti. Tertia supra nodum alæ, aduersus guttam. Quarta in planta pedis, contra guttam crurium. Vtiliora autem erunt omnia cauteria, si mense Martio fiant, Albertus.

¶ Ad vulnera vel puncturas auium. Si vulneratus sit falco, album oui cum oleo impone, & caue ne locus læsus aqua madescat: & cum hoc epithema mutare volueris, ablue locum vino calido: & sic facere pergas donec locus læsus acquirat crustam qua vulnus claudatur. Si autem vulnus ipse falco tetigerit, impone aliquantulum aloës. Quòd si fortè vulneratus fuerit sub ala, vel in pectore, vel in costis, vel in coxa, immittatur stuppa crassa bene trita cum cultello donec mala caro corrodat: postea misce thus, ceram, sepum & resinam, partibus singulorum æqualibus, ad ignem. Hoc vnguentum serua, & cum opus fuerit, ad ignem liquefactum inunge cum penna, donec verruca (crusta) claudatur vulnus. Quòd si caro mala excreuerit, immittatur vrtica Græca, vel viride æris (ærugo,) donec erodatur. Tum vnge locum vnguento albo, & sanabitur, Albertus & Belisarius. Cum autem caro superflua iam corrosa est, ex cerussa cum oleo rosaceo & exiguo camphoræ, vulnus inunges, Belisarius. Si mala (superflua) caro alicubi in falconis corpore creuerit, accipe calchiam (forte cadmiam) & aloën æquis partibus, & trita impone, Albertus.

¶ Si os in crure vel alibi fractum fuerit, aloën calidam superilliga, & per horas 24. relinque. Vel stercus galli in aceto decoctum superliga, Idem.

¶ Si nascentias astur habeat, sanguisugas mitte in eas, & postridie illine lac arboris quæ celsa siue ficus fatua dicitur: & demum accipe radices herbæ quæ brancha lupi vocatur, quas contritas impone

De signis
quibus de-
prehendi-
tur mor-
bus inter-
nus acci-
pitris: &
de eius cu-
ratione.

De caute-
rijs aui ra-
paci adhi-
bendis.

Remedia
cōtra vul-
nera exte-
riora.

Pro ossea-
liquo fra-
cto.
Cōtra na-
scentias.

nascentiis cum lacte celsa, & relinque per tres dies & tres noctes. Deinde accipe radicem caudæ porci, & decoque, auiq; in potu dato mane & vesperi, nouem diebus ad tres fabas, Albertus.

*Contra
scabiem.*

¶ Si scabiosus sit accipiter: Axungiam veterem, sulfur & argentum viuum tere simul cum aliquot caryophyllis & cinnamomo. Inde perunge scabiem ad ignem vel in balneo, Idem. ¶ Si falco se pedibus pectit, & scalpit, & pennas de cauda vellit, pruritu laborat, & hunc in modum curari debet. Fimum anseris & ouis cum aloë miscebis, in acetum acre infundes in vase æreo, insolabisq; per triduum: vel si calor Solis desit, ad ignem lentum coques. Inde totus falco lauetur (balneetur,) & carne columbina pascatur cum melle & pipere, & collocetur loco obscuro, idq; fiat per nouem dies. Et cum apparuerint pennæ meliores de cauda enascentes, lauetur aqua rosacea & sanabitur, Albertus.

*Contra
alarum
languorē.*

¶ Est quando alas non bene sustinet auis, quod contingit, quum nuper manu gestari aut perticæ imponi cepit, nec prohibita est irrequieto motu calferi, vnde postea refrigerata alis languet. Tenebis eam igitur supra aquam, & intrare compelles, ita vt dum luctatur super aqua, alas eo motu ad statum naturalem reducat. Postea Soli aut igni eam expones, & curabis vt loco calido maneat ne refrigeretur. Aut per triduum vrinam in alas aues emitte, & efficies vt probè sustineat, Tardius.

¶ Si alæ extra febrem pendulæ fuerint: sanguine anseris eas ad Solem perfrica: adipem verò anseris edendum dato. Vel potius oleo laurino, alis eleuatis, axillas ei inunge, & fel suillum alis illine: & cibum eius succo verbenæ vel saluæ intinge, Albertus. ¶ Si alas guttosas (arthriticas) habuerit, hederæ terrestris in aqua coctæ folia bene contusa, alis eius circa latera circumliga: & cibum eius in eandem aquam intinge, Idem.

*Contra
tineas.*

¶ Contra tineas asturis: Millefolium tritum & fimum anseris subige cum aceto, & post tres dies succo per linteum expresso, loca tineis infestata illine, præcipuè in alis & cauda. Demum ferruginem tritam alis & caudæ asperge tribus vicibus, altero quoque die semel, Albertus. Contra tineas quæ falconum pennas consumunt, (quod cum macrescunt euenire plurimum solet, Belisarius.) Cera rubea muscata, myrobalani, salgemina, gummi Arabicum & grana tritici, in acri aceto per dies nouem macerentur in aliquo vase. Tum repones acetum in ampullam, & quotidie inde lauabis falconem aliamve auem rapacem, donec sanata videatur. Tum ablues aqua rosacea auem, & Soli expones. Pones autem singulorum de prædictis partes æquales, ceræ verò amplius, vt omnia continere possit. Sunt qui iubeant tineas cum acu de corio extrahi, & deinde cum aloë locum affectum lauari: demum aqua rosacea ablui. Cauebis autem ne rostro se tangat, quandiu aloë inhæret. hoc enim ei noxium foret, Idem. Rursus contra easdem. Balsamum purum, in foramine de quo penna excidit immitte, sic tinea remouebitur, & penna noua subnascetur. Aliud, Croci orientalis triti vnciam, luti, fimi anserini recentis per pannum colati cochlearia tria, & totidem aceti acerrime permisce, & in vase æreo tandiu relinque, donec cum flore ipsius ad spissitudinem redigantur. Deinde per tres vices loca ex quibus pennæ exciderunt aceto puro diligenter lauabis, & cum illis (aliis prædictis) loca perungantur. Aliud, Pauonum pennas super fumum ignis pone, & de adhærente eis fuligine fiat puluis, æqua portione miscendus cum sanguisugis vstis super tegulas. hunc puluerem acri aceto subige, ita ne admodum liquidum fiat medicamentum. Deinde locum vnde pennæ exciderint acri aceto laua: postea lardi segmenta intinge in medicamentum præscriptum quousque adhæreat, & locos affectos bis per hebdomadem inunge donec pennæ recreuerint, item equi pilos longos contritos tenuissimè, carni qua falconem ales insperge. Item pyretrum tritum cum raphani succo & acri aceto misce, & tineas inde perunge. Aliter, Vstum bufonem, aui edendum præbe: vel ferri scobem carni qua pascitur insperge, Albertus.

*Contra
pennarum
morbos.*

¶ Substitiosus accipiter in pennis varia signa defectus (morbi) producit, quæ hunc Grimal (sic habet codex impressus) Germanicè vocantur. Procedit sanè hic morbus ab interioribus corruptis: & est corruptio maximè in radice pennarum. Fiat igitur miscela de fimo humano, quod vim theriacæ habet, & sale: in qua intingantur plumæ accipitris: & immittatur etiam aliquid eius in fundamentum pennarum vbi carni infiguntur, & sanabitur. Deinde aquam bibat, & caro qua cibandus est intingatur in succo semperuiui. Item maluam & satureiam cum adipe porcino diu coctas in os accipitris immitte, donec inde tria cochlearia consumas. Postea dabis ei integrum fel porci vel pulli cum calido porci pulmone, & quotidie mane ieiunum potabis aqua donec sanetur: vesperi verò cibabis eum butyro, Albertus. ¶ Ad excacationem pennarum: Acui solerter aperies pennam excacatam, & oleum cum butyro æqualiter mixto infundes, Demetrius. ¶ Si accipiter pennas fregerit, incide aliam pennam similem, & fracto inferas. Si autem fregerit pennam, in concauo harundinis (caulis) pone aliam accipitris pennam: vel si desit alia, cornu in illam inferre cum acu ferrea vel cuprina in medio quatuor angulos habente, ita quod ex ambabus partibus acuti fiant: Sed hæc facere visu & experientia melius quam ex scriptis discitur, Albertus.

*Contra
pediculos.*

¶ Accipiter aliquando corruptis humoribus pediculos patitur, Albertus. Crescētensis aduersus sexcupedes (pediculos intelligo) accipitris, iubet eū inuolui panno madente succo marellæ (id est parthenij) vel absinthij: & sic relinquare in Sole ab hora matutina vsque ad tertiam. Ad pediculos in auibus rapacibus. Succo decoctove absinthij auis plumas corpusq; totum ad Solem perfunde, Albertus. Contra pedicu-

pediculos: Mentham Romanam tritam misce vino acri, & adde saxifragam: & si aër serenus calidusq; fuerit, in hoc liquore balneetur. Si verò turbidus & frigidus, adipem gallinæ in eum impone, & relinque super fimo per noctem: & postridie vnge asturem in alis, & in dorso super caudam, Idem. Pediculi in falcone hoc remedio perimuntur: Argentum viuum saliuā humana extinctum cum axungia vetere misceto: hinc inunge caput falconis, & filis intinctis collum eius circumliga. Vel piper cum granis sesamitritum coque in olla noua superinfusa aqua, & hoc decocto auem lauato. Vel coque saxifragam in aqua, & permitte eam balneari. deinde substerne ei linteamen album super gramine vel lapide. sic omnes pediculos in linteum excutiet. Et hoc remediū conuenit omnibus auibus rapacibus, Alb. ¶ Contra aculeos siue puncturas acutas asturis. Setas porcorum minutatim incisās carni qua vescetur insperge per nouem dies. Deinde succo trifolij carnem edendam ei perfunde, Idem.

¶ Si accipitrem volueris macrum fieri, da ei allium tritum cum pulegio, vel carnem macram de perna falsa, quæ per noctem in aqua macerata sit, comedat, & postea quater aquam bibat. sed caue ne defectum & pusillanimum reddas, Albertus. *Ad maciem inducendam.*

¶ Patitur aliquando maciem nimiam: & tunc humido naturali destituitur, ac pennæ eius contrahunt maculas quas famis signa appellant: & tunc etiam pennæ franguntur facile, & volatum cōtinuare non potest, & amittit audaciam. ideo non nisi parua insequitur, & vociferatur multum, & semper ad dominum redire desiderat, Albert. Ad nimiam maciem auis. Macra & languida auis fimum excernit nec album neq; nigrum, sed medij coloris & fuscum. Hanc vt restaures, veruecum, murium, rattorum, aut auicularū carne pascito per buccellas paruas. Aut in fictili nouo circiter duas aut tres libras aquæ decoques cum cochleario mellis. & tribus aut quatuor cochleariis butyri recentis: tum in hoc decocto tepido madefac & laua carnem porcinam, quam aui bis quotidie in cibo dabis buccellis minutatim diuisam. Aut quinque vel sex limaces (qui inueniuntur in vineis, aut in herbis cum aliis tum fœniculo) per noctem macerato in lacte vase operto ne euadant, & postridie mane perfractis testis limaces lacte recenti ablue, absterfosq; aui in cibum præbe, tum auē Soli igniue expone donec aluum quinquies aut sexies exonerarit: quod si calorem bene ferat, utilis ei fuerit. A meridie verò cibo bono & minutis buccellis pascatur, & loco calido siccoq; collocetur. Vesperis quum ingluuiem remiserit, dabis ei caryophyllos aromaticos, vt scriptum est supra in Capite quod inscribitur, Si auis non bene deglutiat, &c. Tardiuus. ¶ Si accipitrem obesiorem desideras, pasc eum frequenter carne anseris & palumbium, Alb. Et rursum, Relinque eum per plures dies ociosum, & da ei lumbum porci, & carnem gallinæ pinguis: Et semper ab vno homine pascatur, & qui gestat eum ferat in equo ambulante: & sæpius pascatur cerebro veruecis vel arietis.

¶ Si fascinatus putetur astur, accipe fungum de myrto, thus, asphaltum, & palmam benedictam, (aquifolium intelligere videtur:) Hisq; omnibus testæ impositis auem suffito, Albert. Cū fascinatus fuerit falco, ranunculum in puluerem redige, quem edendum carni calidæ asperges, Idem. *Contra fascinum.*

¶ Falconem à balneo caue ne supra lignum putridū colles, ne veneno inficiatur. Si autem veneno infectus fuerit, theriacam cū tribus granis piperis contritis lapide dabis ei, & per nouem dies eum custodies, tunc iterum dabis theriacam, & piperis grana combures in testa, & puluerem insperges carni qua pascetur, Alb. ¶ Si quod animal (venenatum) falconem momorderit, oportet quod deplumetur locus, & si morsus nimis exiguus est, augeatur vulnus cum nouacula, & mox vngatur butyro calido: postea verò vnguento ex thure, resina, sepo & cera æqualiter mixtis, Idem. *Contra venenum.*

¶ Si accipiter à Sole læsus sit, aquam rosaceam in nares eius immitas, & mel cum carne caprina comedat: & vinum ore contentum in faciem eius efflando expue, Alb. Quod si dum prædam sequitur læsus fuerit à tempestate, aquam tepidam in scapulas eius effunde, apertis tamen prius pennis eius: tum à Sole, vel aquæ tantum infundas, vt per lumbos vsq; ad pedes eius destillet. At si interiora eius pro venatione (forte, propter venationem) infirma fuerint, noctuas calentes adhuc & vespertiones per triduum comedat: & si non recuset, tres offas carnis porcinæ intinctas aceto edat. Hoc enim etiam fastidium eius tollit, & contra morbum capitis ac pectoris salubre est, Alb. *Contra lesionem à Sole, vel tempestate inflatam.*

¶ Accipiter febriens tactu erit calidus, & videbitur tristis: quod quandoq; accidit ex solis spiritibus inflammatis nimio labore, & quandoque ex humoribus putrefactis in aliqua parte corporis eius. Tunc igitur, si macer est, parum & sæpe cibetur carnibus pullorum & paruorum auium. passeribus tamen, quod calidiores sint, abstineat. Exhibeantur autem carnes iam dictæ cum rebus refrigerantibus, vt seminibus cucurbitarum & cucumerū tritis, aut lento psyllij similiūve succo: vel paulisper coquantur in syrupo violato & similibus. Accipiter ipse in loco frigido & obscuro collocetur super pertica pannis lineis inuoluta, qui plerunq; succis refrigerantibus madeant, Crescentiensis. Accipiter febriens dignoscitur ex horrore & tremore ac tristitia, Albertus. Ad febrim. Da ei ter vel quater succum artemisiæ cum carne gallinæ. Vel liga ei dextrum crus fortiter, & apparentem in medio cruris venam subtiliter incide. (Sūt enim quatuor venæ in crure istarum auium, vna antierius, altera inferius, tertia exterius magis, quarta posterius super vnguē maiorem.) Signa autem febris sunt, alæ pendulæ, caput demissum, si vomit (horret potius) quasi frigeat: si cibum absq; causa fastidiat: aut auidē quidē sumat, sed malē glutiendo inducat, Idem. Falconis febriētis signum est, si pedes eius vltra modum caleant. Dabis igitur *Contra febrim.*

Contra
refrigera-
tionem.

ei per interualla deglutiendam aloën cum axungia gallinæ in aceto forti subactam: aliàs verò edendam limacem. Hunc cibum si retinuerit, conualescet, Alb.

¶ De refrigeratione accipitris, *vide* mox in Cruditare. Accipiter interdum refrigeratur, & cibum concoquere nequit: itaq; tristis est, & tactu frigidus: oculi pallidi & discolors fiunt. Sic affectum tenebis in loco calido, & leniter manu gestabis: & modice aliquando euolare permittes. In cibo carnes auium dabis, præcipuè passerum, & pullorum (gallinaceorum) masculorum & pipionum, coctas parum in rebus calidis, vt vino, vel aqua cum salua, menthæ aut sambuco aut pulegio & similibus. inuolues easdem melle, vel tritis seminibus fœniculi aut anisi, aut cymini. Sed caue ne cibum des nouum, nisi omnis antè ingestus de ingluuie descenderit. Quòd si macer est, sæpius pascatur: sin obesus, minus & rarius: ita tamen vt in vtroq; habitu modum serues, donec sanetur. Porro si cibum prorsus non cõcoquit, & illum omnino retinet, cor ranæ filo ligatum cum pēna in gulam eius immitte: & postea trahas filum. sic enim pastum eiiciet, vt asserunt experti, Crescent.

Contra
felleram.

¶ Felleræ seu fel vocatur in asture, repletio quædam ex humore corrupto, hoc modo curanda. Fel vrsæ ad magnitudinem ciceris impone cordi gallinæ, & hoc eum pascere vsq; ad nouem dies antequam in mutam (mutationis caueam) eum imponas. Postea accipe sauinam, rosmarinum, satureiam, betonicam, mentham & saluiam, singula æquali portione, raphani verò paulò plus. Tritis omnibus modicum mellis admisce. Hoc remedium ieiuno dabis, deinde in mutam impones. Ad idem in quauis aue rapace: Puluerem florum gemmarumve salicis cibo eius asperge, Albert. Contra felleram simul & tineam asturis, accipe conchas testudinum (limacū) & ranunculos virides de iubis (fortè rubis,) & saxifragiam, saluiam, & folia oliuarum, & spumam poledri (pulli equini) iuuenis quam proicit de naribus cum nascitur, & fel anguillæ. Hæc omnia mitte in ollam nouam, & ad ignem torre, donec in puluerem redigantur. Hinc mane ieiuno asturi edendam dato partem ad modum dimidiæ auellanæ cum carne pauca: & accipe rhabarbarum & pone in aqua per diem vnum, eamq; bibendam offer. Hoc ter facies, altero quoq; die semel, Idem.

Contra
arthriti-
dem.

¶ Si accip. gutta in articulis alæ vel coxæ laboret, detrahe parum sanguinis de vena quæ sub ala aut coxa est, in qua laborat, Crescentiensis. Si gutta laboret astur: accipe adipem anserinum, vrsinum, & vulpinum: & eiectionis de corpore felis visceribus & ossibus, carnem minutatim incide. His mixtis adde parum ceræ, ladani & xyloaloes, & fac puluerem: item succum pulicariæ maioris ac minoris. Et incide cepam albam, mixtaq; simul omnia in ventrem anseris immitte: & foramine diligenter confuto, relinque per diem. Deinde fac anserem bene affari, & pinguedinem inde defluentem excipe aliquo fictili. Hoc vnguento omnibus arthriticis animalibus vtili, locus affectus vngatur, Auicenna. Ad guttam (arthritidem) asturis. Detur ei edenda Aurea Alexandrina instar dimidiæ fabæ vel auellanæ: & die tertio theriaca, Alber. Quòd si guttæ acris & acutæ fluxio falconem infestat, simum anseris vel columbæ cum cortice radices vlmis in aqua decoques donec rubescat, tum permisceatur simus cum aqua agitâdo, & inde lauetur falco per triduum, Idem. ¶ Morbi in renibus & arthritidis (guttæ) signum est, quum saltare aut alis extensis à manu longius se proiicere & ad manum facile redire non potest. Hanc aliqui guttā mortalem (renalem fortè) vocant. Accipe igitur grana rubra spinæ albæ, quam Germani nominant *Hagedorn* (id est spinam sapium:) eaq; contusa & cum pilis leporinis subacta, misce cum carne cocta. & hunc cibum per dies nouem ei præbeto, quem si retinuerit, sanabitur, Alb. ¶ Est & aliud guttæ (arthritidis) genus, quæ *sylera* aut nullis (*sylera* à nonnullis) vocatur. quæ quum defluere incipit per corpus falconis, veneni naturam refert. Albescit enim rostrum summum, & vnguiū mucrones. Accipies igitur serpenterem nigrum qui tyrus vocatur, & abscindes à capite eius palmum, & tantundem à cauda. reliquum friges in olla noua, & eliquatam inde pinguedinem colliges, dabisq; falconi calidam cum carne pauonis paulatim per dies octo. Deinde porcellū aqua calida deglabrato, & tenerā de pectore carnem cū mure paruo edendam dato. hoc si bene concoxerit, de recuperanda eius valetudine non dubitabis, Idē. Quòd si falco sæpe leuato pede rostro crus percutiat, gutta falsa eum laborare intelliges: curabis autem sanguine exhausto è vena quæ est inter crus & coxam, Alb.

Ad capi-
tis mor-
bum.

¶ Quòd si ex capite ægrotet accipiter, raphanum, sauinam, rorem marinum, sambucū, satureiam, mentham, rutam, saluiam, betonicam, singula trita melle excipito, & instar auellanæ edenda dato, Alb. Si caput falconis purgandum est, picem mundissimam magnitudine fabæ, digitis calefac ad ignem, & postea tandiu cum ea palatum falconis frica, donec ei adhæreat. deinde ex quatuor granis staphisagrie, & totidem albi piperis subtilissimum puluerem impone super picem palato falconis adhærentem: & id quod de puluere remanet, immitte in nares falconis: & cū Sol bene calidus fuerit, tādū in Sole auem dimittas, donec omnem sui capitis malum humorem & pituitam deposuerit. tum biduo pascas eam suauiter ac dulci carne, Idem.

¶ Ad capitis dolorem in falcone. Huius signum est quòd oculos claudit, & caput huc illuc mouet. Dabis igitur ei lardum cum pipere trito, & diebus alternis aliquantulum aloës cum carne pulli gallinæ. Fit enim hic capitis dolor euaporante ventriculo, qui hoc remedio purgatur. Quòd si oscitatio & pandiculatio siue crebra extensio alarum, in eo appareat, & rostro pedem percutiat, vel contra: signum id est caput malis humoribus laborare: quamobrem torquebis eum stilo argenteo vel aureo ad nares, (vt

(vt foramina narium dilatentur,) vt humor effluat: qui cum effluerit, vngatur tortura (cicatrix) oleo vel butyro, Alb. Curandum est ne fumo accipitres, neve alia re caput eorum grauetur: quod quidem vel palpebrarum & oculorum clausura, vel lachrymarum defluxu, vel narium constrictione, presertim accipitre hinc inde caput mouente, cognoscitur. Huic morbo medeberis, (vt ex Alberto iam scriptum est.) Ceterum dilatatio narium cum stilo, etsi perutilis sit, experimento tamen videmus, accipitres quorum nares sic dilatatae fuerint, altissimos nimium volatus auium persequi non posse. Nam vento, qui per dilatata ingredi foramina solet, ne altius ascendant prohiberi eos putamus, Belisarius. Porro si sternuter falco & aquam e naribus fundat, cerebrum immodice humidum esse coniicimus. Itaque tria grana saxifragae cum totidem granis piperis contrita, & acri aceto subacta, & lana xyliina excepta, in nares & palatum eius iniiciantur: & postea cibetur de pullo gallinaceo, Alber.

¶ Ad Rheuma, id est fluxionem in capite auis. Rutam pone iuxta nares eius, & carnem qua vescetur in succum rutae intinge. Item allium contritum cum vino per nares ei immitte, & toto die loco obscuro resideat ieiunetque, Albertus. Si pituitam (quam quidam pipiam vocant) habuerit, apprehensam eius linguam aperto ore frica cum puluere saxifragiae melle condito. Quod si nihil proficias, butyrum ei edendum dabis. Puluis etiam densitate (vox apparet corrupta) caulis ad idem valet, Albertus. Si pipiat accipiter tanquam ex morbo pituitae, & clamare voce sonora nequeat, acu aerea nares eius perforabis, Idem. Si rheuma (nostri *Rhe* vocant) a capite fuerit, staphisagriam cum aqua ardente naribus vtiliter inferi audio. sin eiusdem apud nostros nominis affectus in pectore natus sit, sanguinem sub lingua detrahi praesente remedio. ¶ Si ex capite, oculis praesertim, auis rapax labore, vnge saepius oleo communi, & praecipue si dolor est in exterioribus oculi partibus, Albertus. Si per senectutem auis rapacis oculus caliget, argenteo vel aureo instrumento vte eam super nares, vbi sinciput in medio oculo medio rostri coniungitur, Idem. Accipitres oculorum hebetudini praeter ceteris auibus ita obnoxij sunt, vt etiam curationem huius aegritudinis in promptu habeant, lactucae scilicet (de agresti intelligo) quam medicinae gratia rescindunt, liquorem lacteum, Oppianus. Ex lactucis sponte nascentibus rotunda folia & breuia habentem, sunt qui hieraciam vocent, quoniam accipitres scalpendo eam, succoque oculos tingendo, obscuritatem cum sensere discutiant, Plinius. Ad clarificandos oculos asturis, accipe dulcem herbam, aloen & cerussam, aequali singula pondere, & contunde fortiter: & trita cum oleo & axungia ad ignem liquefac, & misce cum his quae dicta sunt, valide simul agitando. Huius vnguenti mane & sero aliquid in oculos asturis impone, Albertus. ¶ Ad dolorem oculorum: Zinziber, thus & aloen, singula pari pondere trita in peluim impone, & vino albo superinfuso per noctem relinque. deinde in oculos immitte. Item aloen & cerussam aequali portione misce cum paucis lardo veteri, quod est lardi medio eraseris, & vesperi in oculos auis immitte, Idem. Accipitres aliqui oculorum grauedine laborant, ita vt palpebrae quasi coeant, Belisarius. ¶ Si astur spumam oculis emittit, melancholici humoris illic redundantis signum est. itaque seseli montanum & semen cicutae super carbones imposito, & carnes quibus vescetur inde suffito: & ipsum supra hunc ignem pasce, vt fumus in guttur & oculos eius subeat. posttridie dabis ei in cibo aloen instar dimidia fabae: & viridem cicadam siue locustam, quam si viridem non inueneris, tere siccam a te repositam, & carni qua vescetur asperge, Albert. ¶ Ad maculam oculorum falconis. Piper & aloen aequali portione trita impone: & si per tempus anni pruna syluestria habere possis, tres guttas ex illis super maculam instilla. multum enim proderunt, Albertus. ¶ Si albugo crescit interiore parte oculi auis, iniice puluerem seminis feniculi cum lacte mulieris masculum enixa, Idem.

¶ Si clausas (obstructas) nares habuerit auis, per caulem paruae pennae in nares eius inspirando immitte puluerem piperis & saxifragiae, Alb. *Vide supra in cura rheumatis.* ¶ Si quando sanies est falconis naribus fluit, & ipse cibum fastidit, & sanies mali odoris est, fistulam esse intelliges, quam sic curabis. Accipiat posterior pilus caprae, & axungia, vel (si desit) butyrum: & vena quae de naribus ad oculos tendit, incidatur, & cum acu ferrea calefacta inuratur vena incisa ex diuersa parte quam sita est fistula: & locus quotidie cum butyro perungatur: & falco in loco calido collocetur per nouem dies, Alb.

¶ Humorem, qui est capite fluens in palatum decumbit, restringes, si butyrum vetus & chelidoniam aequaliter misceas, & factum inde puluerem in calida carne des falconi, Alb.

¶ Rostrum eius fractum quacunq; ex causa, repurgato, & si quid computruit refecato: tum inungito coronam rostri, primum serpentis pinguedine, deinde gallinae, & iterum crescet. Deinde quinto-decimo aut vigesimo postquam crescere coeperit die, frange ei rostrum superius, vt quod inferius est melius crescere possit ad modum debitum. Interea buccellis minutatim concisis eam pasces: aliter enim palasci non posset. Porro disiectum rostrum recludetur, si farinam subactam & fermento mixtam imposueris, & resinam, Tardius.

¶ Si collum falconis infletur, signum est catarrhi calidi. Collum igitur deplumetur, & sanguis de vena auriculari detrahatur: & rana ei in cibo detur, quam si concoxerit, de prospera valetudine eius nihil dubitabis, Albert. Quum autem guttur vel arteria aspera intumuerit, & falco tanquam suffocandus respirarit, rheumatismum patitur, & hoc modo curabitur. Sanguinis pagonis, nuci moschatae, myrobalanorum chebulorum, caryophyllorum, cinnamomi, zinziberis, singulorum par pondus accipito: &

pilulas formato nouem, de quibus singulam quotidie dabis hora tertia, & nona deinde carne murina pascas, Alb. Accipitres etiam strumosi fiunt, Idem.

*Contra
ingluuiem
morbos.*

¶ Si præ nimia edendi festinatione aliquid in arteriam auis inciderit, tubum oblongum è penna factum, aut è metallo, in arteriam inferes, exugesq; donec id quod incidit sequatur. aliter enim periclitabitur auis, Tardius. Accipitribus ingluuiem reiecisse letiferum, quod nonnullis generibus contingit si paulò incautius curentur, Budæus.

¶ Auis non bene deglutit, vel ingluuiem nō remittit, si buccis maioribus pascatur: vel si nimium præda sua se ingurgitârit, vel si refrigerata fuerit. Dabis igitur ei cibum pro vna vice modicū, & carnem leuem vino albo tepido maceratam. Vesperis dabis ei quatuor aut quinque caryophyllos tritos, & immixtos lanæ xylinæ vino maceratæ. calfacient enim ei ventriculum & caput. Quod si buccem, quam deuorare non potest, vomitu ab eo reddi velis, vt liberetur ingluuiem ei infarctâ, parū piperis triti in aceto macerari aliquandiu permittes: deinde palatum auis hoc aceto collues: & tres aut quatuor guttas naribus immittes. Deinde cum reiecerit quod inhærebat, pauco vino partes dictas aceto inflammatas adperge. Cauebistamen ab vsu aceti in aue nimis macra. ferre enim non posset. Sed in Sole aut prope ignem sistes, vt buccem reiciat. Est quando auis deglutit quidem escâ, sed paulò post reuomit. Hoc si acciderit, & quod reiicitur non puteat, dabis ei parum aloës hepaticæ, ita vt post sex demū horas pauco & bono cibo nutriatur. At si puteat quod redditur, halitu auis corrupto, id fit si carne crassa, aut minus pura aut putete alatur. itaq; curabis vt caro eius munda sit, & cultro mundo secetur. aue quoq; loco mundo in Sole pones, cum aqua apposita ad potū. nec pascas eam vsq; ad vesperam, tum buccas paruas dabis de carne recente conspersâ vino, aut contrita scobe aciei ferri siue stomomatis, aut scobe eboris: hæc enim auis cibum retinent. Quod si ne sic quidem retinuerit, da ei auiculas, mures aut rattos donec curetur. aut in aqua tepida coriandrū tritum dilue: & in aqua illa colata per quatuor aut quinque dies escam aui dandam lauato. Aut folia lauri in vino ad dimidias coquito: eoq; refrigerato columbam potato donec moriatur. eius deinde coxam, aut tantundem quantitate in cibo accipitri dabis, Tardius.

*Ad pul-
monis vel
arterie
vitia.*

¶ Si pulmo vel arteria falconis laboret, sume fimi passeris & muris, lanæ succidæ ana vnc. j. piperis albi grana quinque, salis gemmei vnc. ij. His tritis admisce mellis & olei puri vtriusq; æqualiter sex guttas, & lactis sceminæ masculum lactantis ex se genitum guttas nouem: & butyri quantum sufficit. Ex his cum lacte effinge tres pilulas ad magnitudinem auellane, & infere in fauces falconis, tenetoq; eum per duas horas in manu, vt potionem totam reuomat. Deinde post vomitum pone eum iuxta aquam: vnde si biberit, paulò post pascas eum pulmone & corde lactentis agni & nondū herbam pascentis. Debet autem caro tam calida esse quàm fieri potest. Postea alia carne suauis pascas eum assidue, & vesperi dabis ei abunde de passere & pullo, Alber. ¶ Quod si vultus falco siue æger ex pulmone videatur, accipe auripigmenti triti vnciam, piperis grana nouem: & hæc permixta falconi cum carne calida præbe. Iterum autem, accipe tria lardi frustra (segmenta,) quanta falco deglutire potest, quibus melle intinctis limaturam ferri insperges, & in fauces auis immittes. Hoc facies per triduum, nec alium cibum dabis. Tum quarto die porcellum tenerum vino forti & claro inebria, & pectus inebriati ad ignem calefac: & cum bene calefactus fuerit, tūde pectus eius vt sanguis vino infusus in pectus ascendat. Mox occide porcellum, & pectus sic calidum in calido capræ lacte intinge, & falconem per aliud triduum tali cibo pascas, & sanabitur, Idem. ¶ Quod si accipiter frigore tactus in pectore læsus sit, granis saxifragæ contritis addes pisanis (forte ptisanam) aut mel, & fricabis inde palatum accipitris, & expones eum Soli. Item semen herbe quæ radix (raphanus nimirum) vocatur, cum ruta syluestri & pipere æquali pondere teratur. hinc pilulas finges cum melle, ad modum granorum piperis, quas ei dabis per triduum. Hoc facies quotiescūq; frigoris iniuriam senserit, & vel alias inde læsus fuerit, vel foriolus euaserit. Item succum marrubij, piper tritum, mellis modicum, & semen apij cribro excretum commisce, sic vt succi partes duæ sint, mellis vna. facilius autem sumet hoc medicamentum, si esurienti & cibum feruentius appetenti detur. Item ad pectus accipitris curandum mētham tritam cum melle subige, & accipitri edendam dato. Vel radicem sinapis & trifolium æquali pōdere trita cum lacte & oleo hyssopino in cibo dabis accipitri. Nasturtium quoq; cum melle mixtum in carne porcina prodest, Alber.

*Contra
asthma.*

¶ Si asthmaticus fuerit accipiter, regulam coctam cōtritam dabis illi cum carne calida & sanguine hirci per tres dies: Et succum absinthij cum lacte asinæ infundes inter pellem & carnem coxæ gallinæ, quam ei in cibo dabis, Idem. Asturem asthmaticum sic curabimus. Caryophylli, cinnamomum, zinziber, cuminum, piper, aloë, sal, tragacantha, thus, æquali singula pondere trita commisceantur, & ponantur in tegula, & calefiant ad ignem. Et pars pulueris per fistulam iniiciatur inflando in nares asturis: Reliquum misce cum lardo claro magnitudine auellane, optimè trito. Hoc imposito in palatum asturis, expone eum Soli tandiu, donec reuomat. postmodum edat lardum pondere vnciæ, & tertio die pulum columbinum rubeum, quarto die balneetur & curabitur, Alb. ni fallor.

*Contra
fastidium
& siccita-
tem.*

¶ Si fastidio laboret auis, sorices viuos edat, vel catellum recens natum antequam videat, Alber. tus. Contra fastidium & siccitatem falconis. Ouum cum lacte caprino sine fumo in sartagine purissima donec durefcet decoquito, & aui edendum dato. id si concoxerit, liberabitur. Proficit enim contra omnem morbum, Idem. Si auis cibum fastidiat, quod fit cum vesperi nimium magnis buccellis pasta

pasta est & immodicè saturata, aut cum corpus prauis humoribus scatet: dabis ei columbam, quam pro arbitrio occidat & sanguine fruatur, de carne edat coxam aut tantundem quantitate. Et si auis carnem columbæ nolit discerpere, dabis eam minutatim in buccellas concisam, & saccharo aspersam vel oleo oliuarum bono, recenti ac dulci, aut amygdalino: idq; subinde facies paulatim donec sanetur. Aut dabis ei passerulum vino maceratum, vel mellerigatum, vel puluere mastiches aspersum: aut sub diluculo dabis ei pilulam vnam ex illis quas cōmunes vocant: & capitio intestum in Sole aut iuxta ignem tenebis, finesq; vomere pro arbitrio. Quum iam per tres quatuorve dies his pilulis vsa fuerit, & iam cibum appetierit, cibum eius scobe ferri per alios totidem dies consperge, Idem.

¶ Ad malam concoctionem auis. Auem malè concoquere his signis animaduertitur: Si subinde *Ad malā* hiat ore & respirat, si escam suam deplumat, nec edit, sed relinquit aut reuomit: si finum crasso humo- *concoctio-* re nigro & pallido infectum egerit: si turundos curæ gratia (vt loquuntur) ingestos, tempestiuè non red- *nem.* dit: si rostro eius vtraq; manu fortiter diducto odorem de gutture eius fœtidum percipias. Solet autem malè concoquere, si diluculo ante cœnam concoctam pascatur, aut vesperi nimis serò & maioribus buccis. Remedio est, ne pascatur ante concoctionem rite peractam, & antequam probè appetat. Tūc accipe fuliginem quæ sartaginis fundo adhæret, & per horam in aqua macerato. aquam deinde colatam tepescito, & in ea macerato carnem qua pascas auem in buccellas incisam. nec alium cibum ante vesperam dato. tum carnis saccharatæ buccellas tres præbe: vel cibo eius admisce semen quod in caryophyllis aromate reperitur, contritum, Tardius. ¶ Contra nimiam famem falconis: Muris sanguinem, mel, & semen apij, equis portionibus mixta in cibo da, Albertus. ¶ Si astur cibum indigestum reiecerit, cinnamomum, caryophyllos, cuminum & folia lauri, pari portione singula contrita, in olla noua cum vino albo decoque, ita vt parum vini remaneat. sed caue ne ebulliendo effundatur. Quod remanet pone in panno lino forti, & succi expressi infunde in fauces asturis quantum sufficit: cibum quidem eam ob causam ei non negabis: postridie fœniculum contunde, & succo expresso carnem quam ei daturus es, intinge. Idem, Si cibum sæpius incoctum euomit, dabis ei scammonij quartam partem oboli & tantundem cymini, asperges autem trita carni suillæ pingui: aut si illam edere nolit, albo oui liquore excipies, & in os eius inferes. Vel oua cruda in lac caprinum euacuata, simulque decocta, ter ei in cibum dato, Albertus. Si accipiter proicit granum siue carnem incoctam, immitte in gulam eius lixiuium cum sarmentis, mensura cochlearij: & si inde offendi videatur, syrupi violati cum aqua frigida mixti cochlearia tria in fauces eius infunde. Et postquam vomuerit & ad se redierit, balneetur in aqua, nimirum si cælum fuerit serenum. Vtile sanè fuerit salgemmam quoque tritam miscere lixiuium: purgat enim & vomitum promouet, Idem. ¶ Quando accipiter cibum per triduum in gula vel digestionem (ventriculo) retinuerit, dabis ei lixiuium è sarmentis vitium bene colatum cum carne calida per biduum, & triduo sequente carnem caprinam cum butyro & mastiche trita. Quando autem cibum oblatum recusat sumere, & carnem oblatam rostro à se remouet, carnem aliam præbe, vt gruis: sed granum staphisagriæ sub lingua eius pone, & statim euomet carnes sumptas, Albertus. Est quando infusione laborat falco sicut equus: cuius signum est quod cibum respuit, & oculos habet inflatos. Facies igitur lixiuium de sarmentis vitis, eoq; ter colato implebis guttur falconis, quem sic relinques donec egerendo se cibum quem sumperat concoxisse demōstret. Postea dabis ei lacertam in cibo. Aut vinum calidum cum pipere trito in fauces eius infundes, relinquesque donec concoxerit cibum quo infusus fuerat, Idem.

¶ Ad nimiam sitim asturis. Radicem dulcem, rhabbarbarum, betonicam, cum syrupo violato & *Ad nimiam* aqua commisce, & per noctem relinque. Et quotidie mane fac vt inde bibat quantum voluerit per dies *sitim.* octo, & ranas in cibo præbe, Albertus. Et rursus, Si valde sitiat auis, accipe puluerem caulis libystici, & carnem (caulam) de anetho & fœniculo, & coque cum vino, admixto etiam cochlearia mellis. Hunc liquorem colatum aui bibendum da, vel in os eius iniice. Et si bibere detrectet, da ei carnem illitam melle, & altero die oleo rosaceo frigido illitam. Si auis siticulosa fuerit, quod alterata & nimis calefacta sit, dabis ei in potu aquam, in qua saccharum cum croco & spodio maduerit: sed exiguam, quanta duntaxat faucibus refrigerandis sufficit. At si ob nimiam obesitatem, vel calores internos siticulosa sit, adde prædictis terram sigillatam vt vocant. Si propter cruditatem, cuminum dulce in aqua decoques, & in os eius infundes. aut zinziber, aut pulegium in vino veteri coque, aut caryophyllos in aqua, & inde madefacito escam auis. Quod si subinde sitire pergat, appone ei bibendam aquam, cui inieceris drachmam boli Armeniæ cum decem granis caphuræ, Tardius.

¶ Si falco carnem rostro laniatam acceperit, paulo post verò inconcoctam reiecerit: certum est *Ad lapidē* durum viscosumq; humorem in eius ingluuie, ventriculo & intestinis concretum esse, quem aliqui pe- *in ventre.* trā vocant. Pasces igitur eū carne passeris, inspergis caryophyllis tritis: ita vt altero quoq; die hunc cibum des, altero verò pipionē vel purgationem, (cinGuel:) sic enim curabitur. Quod si alui excrementa longè non egerit (nō procul reiicit,) eiusdē hoc morbi signū est. itaq; dabis ei cor porcinum cum seta porcina minutatim incisa vsq; in diem tertium, & liberabitur, Albertus. Ad lapidem in ventre: Pinguedinem axungia edat & butyrum. Vel aloën herbam cum puluere apij inuolue cordibus paruorum auium, quibus vescatur, Albertus. Contra lapidem asturis: Cinnamomum, aloën, caryophyllos, saccharum,

saxifragiam, gerulam (forte viridem, vt etiam ad oculos spumantes) cicadam, singula æquo pondere teres & cum syrupo rosaceo miscebis: & cum pascis asturem, carni quam edit de hoc remedio adde instar duarum fabarum, Alber. Contra lapidem asturis & renum corruptionem. Adipis galli partem j. verbenæ partes ij. tere, & de succo expresso tertiam partem cochlearis asturi ieiuno da, & sine cibo eum relinque vsq; ad meridiem. Quod si læsus videatur, da ei cochlearia tria syrupi violati distemperati (id est aqua diluti:) vel mel rosaceum (dilutum.) Et quarto die succi centinodiæ & centineruiæ siue quinqueneruiæ, tertiam partem cochlearij, infunde in fauces asturis ieiuni, & curabitur, Idem.

Contra omne vitium iecoris. Sumatur arboris quercus, (non exprimit quidnam de ea sumi debeat,) & boli (Armenia scilicet) tantundem. Hæc trita cum carne pulli (gallinacei) calida, qui vino inebriatus sit, falconi præbeantur, Albertus.

Ad lumbricos. ¶ Ad lumbricos accipitris: Da ei cum cibo succum foliorum persici, aut santonicum tritum, & liberabitur, Crescentiensis. Si falco lumbricis affligitur in ventre, & lumbrici in excrementis apparuerint, scobem (squamas, Belisarius) ferri & maximè chalybis depurati carni suillæ insperges, quam aui in cibo dabis vsq; in diem tertium, & sanabitur, Albertus. Lumbrici sæpius nascuntur ex cruditate, quam obrem studendum est plurimum vt bene concoquant: quod vt fiat, leuioribus cibis, pullis scilicet gallinaceis, non bubula carne & his similibus cibandi accipitres sunt. Si verò lumbrici iam nati sint, curetur (vt iam ex Alberto recitauimus:) Vel fume passerum sterqus, piscisq; pellis crudæ, cui tinca nomen est, crematæ puluerem, eboris rasuram, & squamam ferri pari pondere. hæc trita & suillo cordi inspersa accipitribus dato, Belisarius. Si anguillæ, id est lumbrici longi infestent falconem, accipe teneri pulli intestinum aqua bene ablutum, & fac inde tres nodos ad mensuram dimidij pollicis, & vtrinque vinciatu tenui filo, hoc oleo impletum limpido, pone in fauces falconis sicut & alia potio poni consuevit. Quod si postridie adhuc lædatur lumbricis, fume scobis eboris & fimi passeris Indici siue solitarij, aut (si is desit) communis, ana vnc. j. Hæc trita falconi cum carne calida præbe. Et si etiamnum tertio die perseuerent, abstrahatur cruda pellis de pisce tinca: & in calida testa sine fumo & flamma super carbones comburatur, sumaturque hic cinis cum scobe eboris, & fimo passeris, partibus æqualibus: ita vt farina ex eis permixtis cum carne calida detur. Et si necesse fuerit, quarto de his iam dictis scobem ferri adicies, Albertus.

Contra obstructionem. ¶ Accipiter aliquando patitur obstructionem, & tunc grauis manet, nec cibum nec prædam considerans, Albertus. Intestinorum restrictione induratis recrementis interdum afficitur ita vt superueniente demum febris extingatur, Belisarius. Si auis aluum exonerare nequeat, quod apparet si caudam fricet & aquam bibat, dabis ei carnem suillam calidam cum pauca aloë: aut intestina terræ super latere calido siccata, & trita carni calidæ & concoctu facili, quam in cibo sumat, insperges, Tardius. Si aluus supprimatur, fel galli edat, vel testudines albas decoctas. Si verò nimium soluta sit, modicum de succo hyoscyami bibat, & carnes eodem intinctas edat, Albertus.

Contra renum vitia. ¶ Contra omnia vitia renum falconis. Puluerem candriæ (videtur vox corrupta: fortè cardami) vel nasturtij aquatici, in corde pulli (gallinacei scilicet) in cibo da, & proderit, Alber.

Ad ficum. ¶ Ad ficum in ano asturis. Pinnulis alarum siccatis & tritis carnes quibus pascitur consperge: & sic nouies eum pascito, Albertus.

Ad cruris fracturam. ¶ Quod si crus fregerit accipiter, thus, bolum (Armeniam) serpentinam, consolidam & mastichen, fortiter tere, & misce cum albo liquore oui, & super linteo extende, & dirige crus fractum & linteo illo inuolue. Tum pennam de ala vulturis scinde, & incannatum ex ea os fractum per quinque dies relinque, Albertus.

¶ De morbo articulari ex veteribus scriptum est supra in arthritidis differentiis.

Ad podagram & alia pedum vitia. ¶ Ad podagram asturis. Tithymallum cum melle & aceto tritum, & modica calce, illiga, & postquam se mouerit, vnge aloë cum vino, & sanabitur, Albertus. Ad podagram accipitris quæ fit cum humore descendit in articulos pedum & digitorum: Pedes eius inunges lacte herbæ quæ lactaiola (nimirum è genere tithymallorum) vocatur: & collocabis eum in pertica super panno lineo eodem lacte imbuto, donec rupta sit podagra: tunc pannus auferatur, & inungatur locus seuo donec curetur, Crescentiensis. Si pedes falconis citra vllam violentiam inflati fuerint, podagricus est, & sic curabitur. Inungatur vnguento ex butyro, oleo, & aloë, æquali portione permixtis, per tres dies, & Soli exponatur: & carne felina cibetur. Vel licinium factum de carne (de lana) bombacina (xylina), incende, & vre plantam pedis falconis. Deinde impone eum in petram viuam, quæ inuncta sit axungia veteri, & liberabitur. Pasces autem eum interea muribus, Albert. Contra inflationem pedum falconis. Aloë & albus oui liquor simul subigantur: deinde quære cotem in qua sæpe acutum est ferrum, & in qua ferri aliquid inhæret: super qua tandiu puluerè (medicamentum prædictum) frica, vt omnis acutio (substantia ferri quæ in cote est,) in puluerem transeat. Tum pedibus inflatis illum suppones tandiu, donec crustam faciat & pedi hæreat. Postridie optime sapone perunges, & tertio die facies vt videris expedire, Idem. Si pedes guttosi (arthritici) sint, vel tinea eius pennas erodant, carnes hircinas edat aceto madidas: & alas eius aceto calido & oleo laurino sæpius perfrica, Albertus. Ad pedes falconis sanandos, millefolium, saxifragam, verbenam & plantaginem, singula æqualia, contere: & carni calidæ ad cibum insperge, Idem. ¶ Si falco nascen-

nascentias in pede habuerit, medium iuniperi corticem tenuissimè tritum per nouem dies alternis diebus ei præbebis cum carne, & curabitur, Albertus. Si accipiter digiti articulum læserit, scinde murem, in cuius viscera calida pedem eius immittes, & fasciola aptè constringes. Si ita non sanetur, dextram vngulam porci frange, & exempta inde medulla pedem accipitris vnge per triduum, Idem. Quòd si falco vnguem radicitus perdidit, non recrescit: sed digitus pedis in calido mure aperto est colligandus, & cum medulla pedis & digiti porcini postea inungendus, donec sanetur, Albert. Si laboret morbo quem rampam vocant, succo artemisiæ cibis eius intingatur, & sanguine agni calido pedes eius perfrica: vel vino tepido in quo decoctæ sint vrticæ, & eodem vino cibum eius madefacito. Idem.

PARALIPOMENA QVAEDAM QVAE IN PRAECEDENTIBVS
suo loco hoc in capite omissa sunt.

Si inquieta sit auis in pertica, vel super manum, myrrham in aqua decoque, & inde corpus eius asperge, ac cibum eius nouenis vicibus in eandem intinge, Albertus. ¶ Si accipiter nimis clamorosus fuerit, cibetur vespertione pleno pipere trito, Idem.

¶ Vt falco hominem non deferat: Apium, mentham nigram, & petroselinum simul trita, cum carne calida ei præbe, Albertus.

¶ Si accipiter pennas iam aliquoties mutauerit, Calendis Ianuarij in mutam mittatur. at si pullus *Ad penna-* eiusdem anni fuerit, mittatur in mutam Calendis Iulij, & auibus viuis vescatur si inueniri poterunt. *rum mu-* ryophyllos etiam & semen foeniculi cum carne sumat. Domus mutæ apta & ampla sit, à qua post mu- *tationem.* tationem extrahatur. Quòd si pennas non citò proiecerit, serpentem varium, qui inter alios minus habet veneni, & Germanicè *huff* (fortè *unc*) vocatur cum tritico coque: deinde tritico illo gallinam pascas, & aquam decoctionis in potu ei dabis. Huius postea gallinæ carnibus pascitur accipiter, pennas reijciat, & morbo, si quem patitur, liberabitur: solidis quoq; pennis nouis plurimum decoratus, longo tempore sanus & hilaris viuet. Triti etiam pisciculi minuti fluuiatiles, carnibus ab accipitre edendis aspergantur, & cum carnibus muris in cibo ei dentur. Sic enim proculdubio citò mutabit. Idem fiet si lumbis porci sanguine agnino intinctis & incisis vescatur. Lacerta etiam viridis vsta iuuat. Item grana sambuci mense Septembri terra obruas, & postea hordeum vel alium cibum in eis (succo eorum) madefactum gallinis obijcias, quarum carnibus accipitrem pascas. Aliqui sanguifugas incisas per se, vel cum carnibus, offerunt accipitri, aut vstas tritasq; carnibus aspergunt. Profunt & mures viui dati, & minutatim fracti, ac in fauces immissi, Albertus.

¶ Per quasuis aues rapaces aucupium nostri *Weidwerck* appellant, accipitres, nisos, falcones, aquilas, priuatim verò quod per accipitres & nisos fit, canum odorantium & excitantium vt plurimum auxilio, *Sederpiel* nuncupant: in quo genere aues rapaces rectà à manu prouolant, prædamq; persequuntur, non in altum statim scandunt vt superne deijciant feriantq; vt falcones. ¶ Galli sua lingua curam (*la curee*) vocant, plumas stupasve conuolutas ad oliuæ fructus formam ferè, quæ vesperi accipitribus deuorandæ exhibentur, quas postridie aluo reddant, valetudinis gratia.

F.

Accipiter in sacris literis, vt & cæteræ rapaces & vncorum vnguium aues, cibo interdicitur: vt in- *De alimē-* de coniiciatur displicere Deo eos qui alijs insidias moluntur, & cædes meditantur, sicut accipiter, qui *to ex ac-* nullam auium infirmiorum non inuadit, Procopius. Pulli accipitrum suauis valde pinguesq; efficiun- *cipitribus* tur, Arist. Auicenna & R. Moses. Caro accipitris dulcis & levis est, propter bonum nutrimentum quo alitur, Albertus. Assus & in cibo sumptus accipiter, morbum sacrum curat, Kiranides. Aues rapaces deteriores alijs dicuntur. duræ enim ac difficiles concoctu sunt, cum paucum ac siccum alimentum generent: quare senibus & conualescentibus minimè conueniunt. N. Massa.

G.

Hierax potest quæcunq; & vultur, debilius tamen, Kiranid. Assa & in cibo sumpta hæc auis, mor- *Remedia* bum sacrum curat, Idem. Carnes pullorum accipitris boni saporis sunt, animum corroborant, melan- *ex accipi-* choliæ & perturbationi mentis resistunt, R. Moses in Aphorismis. Magi in quartanis adalligari iubent *tre.* puluerem in quo se accipiter volutauerit, lino rutilo in linteolo. Accipiter decoctus in rosaceo, efficacissimus ad inunctiones omnium in oculis vitiorum putatur, Plinius. Cum vnguento susino coctus oculorum hebetudini medetur, Galenus ad Pisonem & Constantinus Afer. Decoctus in oleo susino, donec caro eius resoluatur, oculis inde frequenter inunctis hypochysin (suffusionem) & caliginem discutit. Sextus & Marcellus Emp. Viui deplumati accipitris & cocti in oleo susino donec dissoluatur, iurecolato inunctæ oculorum nebulæ & hebetudines sanantur, Kiranides. Adeps accipitris teritur in oleo, quo inunctis oculis caligo depellitur, Æsculapius. Accipitris seuum iuncturis vtile est, Io. Vrsinus. Accipe ventriculi accipitris excrementum (*Wagenschmeiß*) ponatur in vino per triduum, post pulueris: tum recipe succum foeniculi & mellis cochlearia tria plena, misceantur simul, ex his fiant pilulæ, quarum exhibeantur tres viro vel mulieri quando ibit dormitum. Sunt enim ad laxandam aluum nobiles. Incert.

Ex fimo

accipitris.

¶ Anseris, accipitris, gruum, & similium stercore, de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia esse experimento compertum est, Aëtius. Fimum accipitris in mulso potum videtur fecundas facere, Plinius. Si retineantur secundæ, fimi accip. scrupulum propina, aut drachmam eiusdem (in pessi forma) suppone, Symphorianus Champegius. Fimus eius cum vino dulci potus partum accelerat, Kiranides. Nisi fimum tritum, quantum duobus digitis capere poteris, ex vino aut aqua mulieri propina quæ parere non potest & parturiges non habet. Curandum est autem ut foetus in vtero prius rectè ad exitum spectet. Similiter potum secundas promouet, Obscurus. Suffitus qui foetum viuū vel mortuum educit, Spolium serpentis, opopanax, myrrha, galbanum, castoreum, sulfur citrinum, rubia, sterco columbinum vel accipitris: Hæc omnia, vel quædam eorum, trita felle vaccino excipiantur, & fumus inde per embotum (fistulam) in vterum recipiatur. Arnoldus in Breuiario. Accipitris fimi cinis cum Attico melle laudatur ad inunctiones omnium in oculis vitiorum, Plinius. Parum fimi falconis cum vino pro antidoto datur contra morsum stellionis, Ponzettus.

Ex collo.

¶ Oculi accipitris à collo suspensi tertianam fugant, Kiranides.

Ex ven-

triculo.

¶ Ad quasuis malas corporis affectiones: Accipitris ventriculum tribus diebus & noctibus mero maceratum conteres, & cum tribus cochleariis succi fœniculi ac mellis permiscebis, & sub somnum propinabis, Obscurus.

Ex felle.

¶ Accipitrum & aquilarum fella valde acria sunt: quinetiam erodunt, quod vel colore suo æruginoso (viridi) testantur, qui tamen interdum niger in eis est, Galenus lib. 10. de simplic. Accipitris fel oculis prodest, Io. Vrsinus. Palam mollis asote petis, Idem.

Ex vngu-

bus.

¶ Accipitrū vngues tritos aduersus dysenteriam vtiliter bibi quidam affirmant, tanquam experimētis cognitum. ¶ Fimum nisi vel accipitris tenuissimè tritum, aliqui vtiliter equorum oculis caligantibus flatu immitti putant.

Afflatus

et morsus

accipitrū

veneno-

sus.

¶ Diligenter cauere oportet afflatum, morsus & vngues accipitris ac falconis, & omnium rapacium auium, præcipuè postquam hæ aues balneatæ fuerint, & pennas rostro composuerint. Adhæret enim rostro pinguedo quædam venenosa, quam de cauda accipiunt. Habent autem tum pennas, tum pedes & anhelitum non absq; veneno, ita ut mordendo vel laniando periculum creent: & nonnullos inde iam mortuos esse constat, Albertus.

H.

Etymolo-

gia.

a. Accipiter dictus videri potest ab accipiendis & rapiendis auibus, (ut scribit Textor,) ut & Germanis fortè ein Habich/à verbo haben/quod est habere & retinere. Sed veteres Grammatici ab auguribus factam hanc vocem volunt, ut accipiter dicatur quasi ter accepta auis. Vide infra in h. Accipiter generis est masculini, Vergilius lib. 11. Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto. Aut fœminini, Lucretius lib. 4. Accipitres somno in leui, si prælia, pugnasq; Edere sunt perfectantes, visag; volantes. ¶ Ἱέραξ ἀπὸ τοῦ ἱεραδαίου ῥῶνον, nempe à celeritate motus sui, cuius gratia & Soli sacer existimatur, Eustathius. Ἱέραξ ὠδὸν τὸ ἱεραδαίηρον φέρεσθαι ἐν τῷ ἀέρι ῥαδίως, & per crasin Ἱέραξ, Etymologus. Ego potius hieraca dictum existimam tanquam hieron sacrum alitem: ad quod Vergilius etiam alludere videtur, Accipiter saxo sacer ales ab alto. Vide mox inter Epitheta. Ἱήρῃ Ionicè pro Ἱέραξ quod per crasin ex Ἱέραξ factum esse, modò dictum est. Homerus Il. π. Ἱήρῃ ἐοικώς, vbi exemplaria legunt Ἱήρῃ. Ἱήρῃ, Ἱέραξ, Hesychius & Varinus. Est autem Ionicum. Nam Iones & alpha in η vertunt, & syllabam sæpe detrahunt, & pro denso spiritu tenuem ponunt, ut ἱππεύς, ἡμαρ, pro ἱππεύς, ἡμέρα. quare & Ἱήρῃ sine aspiratione secundum eosdem scribendum. Scholiastes Homeri anonymus Ἱήρῃς genus aquilarum interpretatur, quod non probamus. inuenimus tamen aliquando Ἱήρῃ aspiratum, Ἱέραξ κίσκος, vox est diminutiva ab accipitre. Καὶ λαχόντες ἀρχιδιον, εἰδ' ἀρπάσαι βούλησθε τι, Ο' ξυν Ἱέραξ κίσκον εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν δώσομεν, Aues ad Athenien. apud Aristotophanem, id est ἀρπαγλὴν ὡς εἶπεν. ἢ τὰχος ὡς Ἱέρακος ἵνα ταχέως φύγωσι. Κίρκος, accipiter, Hesychius. ὁ κωπηλάτης, ἢ ὁ Ἱέραξ, Varinus, sed nos circum, peculiarem accipitris speciem, describemus infra. Accipiter communis quem cerchum dicunt, Kiranides lib. 1. in φ. lego circum vel cercnon. Κέρκος, Ἱέραξ ἢ ἀλεξυών, Hesychius & Varinus. Κέρκας, accipiter, Idem. Xiphias auis hieracos (id est accipitris, malim species accipitris) quæ vocatur κados, (lego xercnos vel κίρκος,) Kiranides lib. 1. in Ξ. mox quidem in amuleti descriptione, pro xiphia accipitrem simpliciter nominat. Ἱέραξ, auis quædam, Hesychius & Varinus: videtur autem accipitrem significare, ut & Ἱέραξ vel Ἱήρῃ. Ciris vel cirrhis vox, apud Græcos grammaticos variè scribitur, κῆρις, κῆρις, κῆρις, κῆρις, κῆρις, κῆρις: & ab aliis simpliciter auis genus, ab aliis accipiter vel genus accipitris exponitur, ut copiosius infra peculiari capite prosequemur. ¶ Βείρακες, Ἱέρακες: Βείρακι, ἢ ἀρπακτικῇ, Hesychius & Varinus. Σταυρίξ, Ἱέραξ, Idem. Σίπλον etiam noctuā, vel picam, vel accipitrem interpretantur. Βάραξ, Ἱέραξ ὠδὸν Δίβουσι, Hesychius & Varinus. Νέριος, accipiter: alij simpliciter speciem auis exponunt. Idem. Opinantur Ægyptij animæ conscriptum esse cor: qua ratione quum accipitris nomine indicari animam putent, illum vocabulo gentilitio βαῖνθ, nūcupant, quod animam signat & cor: siquidem βαῖ anima est, ἢ verò cor. Hieroglyphico argumento adiiciunt, accipitrem aquam non bibere, sed sanguinem, quo & connutriatur anima, Cælius Rhod. ¶ Accipitres etiam accipenser vocant, Albertus ridiculè. Est enim accipenser in piscium genere, non volucrum. Coredulæ auis sic est vocata, eò quòd venatione viuat, & corda eorum quæ venatur edat: & parum de reliquo corpore prædæ accipiat, Albertus. Videtur autem vel accipiter esse, vel aliqua eius species, cum & rapina viu-

uat,

uat, & cordibus auium edendis delectetur, quod & accipiter facit, ut in C. scripsimus.

¶ Epitheta. Acer, hyperboreus, ferox, prædo, apud Textorem. *Prædo fuit volucrum, famulus nunc aucupis idem* Decipit & captas non sibi maret aues, Martialis. Videtur & sacer epitheton esse accipitris: Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto, Vergil. II. Æneid. vbi Seruius, Sacer ideo quia est Marti consecratus: aut auibus execrabilis, ut *Auri sacra fames*. aut quod verius est, nomen Græcum expressit. nam *ἱεραξ* dicitur, hoc est sacer. cur autem Græcè sic dictus sit, ratione non caret, quæ nota est sacrorum peritis. Demetrius etiam *ἱεραξ*, *ἱεραξ ὄρνιθας* vocat. Vide infra in h. Est enim Apollini & Marti sacer. alij sacrum cæteris auibus, id est execrabilem, quod ab eo capiantur: alij magnum exponunt. ¶ Homerus accipitrem (*φαστοφόρον*, ut infra recitabimus) *ὠκιστον* tantum vocat, *ἀετὸν* verò *κράττην* simul & *ὠκιστον*. Aristophanes in auibus accipitres *ἰπποτοξόας* cognominat: nomine composito ab equo, propter pernitem eius volatum: & ab arcu, propter ungues aduncos, ut Scholiastes monet. *Ὠκυπέτης* & *Ταυσιπλερος*, apud Hesiodum.

¶ *ἱερακιδῆς* pulli accipitrum dicuntur à recto singulari *ἱερακίδης*, sicut *χηνιδῆς* *πρδιδῆς*, *κωρωιδῆς*, &c. Eustath.

¶ Hieraciten gemmam Plinius à colore accipitris dictam ait. Meminit & Georg. Agricola: Hieraciten (inquit) Paulus Ægineta in lapidibus rectius numerat, quàm Plinius in gémis. is (inquit Plinius) *racite gē-* alternat totus miluini nigricans veluti plumis. Inuenitur in tractu Hildesheimio qua itur versus occa- *ma.* sum in colle ultra flumen & citrà. estq; similis specie & colore accipitrum mollioribus pennis, quæ ipsis sunt in pectore. Hieraciten dextro femori alligatum sistere dicunt sanguinem per ora venarum profusum. Hæc Agricola. Interpretatur autem hunc lapidem Germanicè quoq; non aliter quàm accipitris lapidem vocans, conficto nimirum per imitationem vocabulo, *Habichstein*. Hieraciten lapidem gestans muscis infestari negatur, Hermolaus.

¶ Hieracium (vel hieracia fœminino genere, ut apud Aetium & Horum legitur, referente Her- *De hiera-* molao) herba ab accipitribus nomen fortitur. Ex lactucis sponte nascētibz rotunda folia & breuia ha- *cia herba.* bentem sunt qui hieraciam vocent: quoniam accipitres scalpendo eam, succoq; oculos tingendo, obscuritatem cum sensere discutiant, Plinius. Vide supra in E. Nos nuper ex Italia missum ab amico hieracium accepimus, quod is Creticum appellauit, ex Creta nuper in Italiam aduectum, cubitale, tenerum, lacte manans, mollibus aculeis, flore luteo diluto, qui in pappos abit, quibus semina oblonga & asperiuscula subduntur: foliis laciniatis, breuioribus quàm in plerisq; lactucis syluestribz, anteriore sui parte latioribus & rotundis, amaris: sed foliorum species ætate mutatur. Dioscoridis verba super utroq; hieracio, ne sim prolixior, omitto. Minus quidem hieracium (quod doctorum pleriq; hodie illud esse putant, quod vulgò dens leonis nominatur) Romani intybum sylvestre vocant, ut inter nomenclaturas Dioscoridi adiectas legitur. Rustici quidam apud nos caudam milui appellant, *Weyhenschwanz*: alij flores suillos, *Semblumen*/ alij aliter. Eandem hedypnoidem putant eruditi: aut si quid interest, viribus tamen & genere proximæ sunt. Ex eodem genere picris est, id est intybum vel cichorium sylvestre ab amaritudine dictum, quod Ælianus refert circum accipitrem nido suo imponere, tanquam ad custodiam pullorum aliquid cōferat. ¶ Dracunculus etiam hieracium cognominatur apud Dioscoridem, fortassis propter caulem maculis insignem, ut & accipiter suo pectore maculosus est: & lychnis sylvestris hieracopodion, id est pes accipitris, nimirum à figura folij. nam lychnis coronaria alio nomine ballaria appellatur: inuenio autem apud Varinum & Hesychium, Balaris herba est triphyllos, id est triplici folio, ut ita forte ungues accipitris imitetur. Alius accipitrinus pes (inquit Hermolaus Barbarus) apud nostrum vulgus est, quæ corneola quoque dicitur (fortè quòd siliquis quasi corniculis insigniatur) folio salicis ferè pusillo, flore subluteo, cum siliquis ciceri similibz: & in iis semen inficere capillos dicitur colore rubro. Corneolam infectorum flore aureo, lysimachion veterum esse, Leonicens in secunda editione de erroribus Plinij & aliorum medicorum, omnino defendit. sed quærendum an genistæ potius species sit.

¶ Medici collyria quædam siue medicamenta ad oculos *hieracia* vocitarunt, nimirum quòd o- *Collyria* culorum aciem adeò acuant, ut ne perspicacissimo quidem accipitrum visu inferior sit futura. tale est *hieracia dicta.* Apollonij Phoenix apud Galenum de compos. sec. locos lib. 4. cap. Hieracium cognominatum, (hoc est ab Hierace compositum, & ab Apollonio in vsum assumptum, ut Cornario placet) & aliud ibidem Hieracis, vtrunq; ad aspritudines, &c. Fuerunt sanè variæ compositiones Hieraci inscriptæ, inquit Cornarius: Plinius 34. II. recenset vnā, his verbis: Hieracium vocatur collyrium, quod ita maxime constat. Temperatur autem idem ammoniaci vnciis quatuor, æruginis Cypriæ duabus, atramenti sutorij (quod chalcanthum vocant) totidem, misyos verò vna, croci sex. Hæc omnia trita aceto Thasio colliguntur in pilulas excellentis remedij contra glaucomatum initia & suffusionum, contra caligines & scabrias & albugines, ac genarum vitia. Aliud à Plinij & utroq; Galeni hieracio Celsus describit lib. 6. cap. 6. ad aspritudinem.

¶ Est & hierax piscis, Latine miluum & lucernam interpretantur. Hic cum sibi à maiore pisce *Hierax* meruit, volitat, sed summa tantum maria attingens, ut nescias volitène, an super aquam natet. *Mil-* piscis.

ui(aues) ex eodem accipitrum genere, magnitudine differunt, Plinius. Aues Memnonis figura corporis & forma accipitribus similes esse videntur, sed frugibus viuunt non carnibus, Ælianus.

Accipitra **rius qui** **accipitrū** **curam ge-** **rit.** **Accipi-** **trare an-** **tiquum** **verbum.** Accipitrarius dici potest, qui accipitrum curam gerit, (vt apiarius:) Albertus falconarium dixit qui falcones curat. Accipitrem pecuniarum Plautus in Persa metaphoricè & per iocum vocat hominem auarum & raptorem. Accipitrinus adiectiuum. herbam quandam pedem accipitrinum dici, paulò antè ex Hermolao retuli. Accipitro, accipitras, verbum apud Næuium auctore Gellio libro 19. nunc abolitum, olim iacere significabat. Magi patres appellant aquilas & accipitres: vt leones qui sacris iisdem initiantur, &c. Omnes enim metempsychosin credunt, & communem nobis cum reliquis animalibus naturam, nominum etiam communitate testantur, Porphyrius. *Ἰερακοτερόφος*, accipitrarius, qui accipitres alit & curat, apud Demetrium Constantinop. *Γυνακοίερακες*, mulierum sectatores, mulierosi, οἱ εἰς ἑρώτα ἐπισημνοί. Δοίνοι γὰρ οἱ γυναικοίερακες, εὐπεπεῖς αἴτιας εὐέλκην ἐς ἀγαν τῆς θηλῆς, Suidas ex auctore innominato. Aristophanes in Auibus per iocum multa ad auium nomenclaturas accommodans, scribit, *ὦ Σουνίερα κεχαῖρ' ἀναξ πελαργικέ*. Videtur autem Neptunum dicere pro Suniarato, (quòd illi in Sunio Atticæ promontorio preces & ἀραὶ funderent: & pro Pelasgico Pelargicum, &c.

Icones accipitrum. Icones. Regis Persarum vestem purpuream & accipitribus aureis distinctam fuisse legimus alicubi apud Cælium Rhodig. In Hori monumentis adnotatum, vxorem viro præcipuè obnoxiam obedientemque, ab Ægyptiis Venerem dici: oblucentem verò pugnacemque non ita. quo argumento accipitrem fœmellam expingentes Venerem intelligunt, de animalis natura intellectum rei promentes, Cælius. Et alibi ex quarto Bibliothecæ Diodori, Accipiter rem denotat citò factam, quoniam hæc aliarum fermè omnium auis sit velocissima. Transfertur hæc notatio ad domesticas res quæ velociter fiant. Accipiter pictus ventos notat, &c. Orus 2. 16. Hermupoli Typhonis simulachrum ostendunt, equum fluuiatilem, cui insistit accipiter serpentem impugnans: per equum demonstrantes Typhonem, per accipitrem verò vim & principatum, quo ille violenter sibi quæsitò sæpe per improbitatem tum ipse turbari, tum alios perturbare sua sponte voluerit, Plutarchus in libro de Iside & Osiride. In Diospoli (in Sai, Plutarchus in libro de Iside) Ægypti in vestibulo quod sacrum appellatur, imagines expressæ spectantur, puellus generationis, senex corruptionis: accipiter dei, piscis odij, crocodilus denique impudentiæ symbolum. Quæ omnia si coniungas, hunc sensum constituent: O nascentes & morientes, Deus odio habet impudentiam, Clemens libro quinto Stromatum. Et rursus ibidem, In comestationibus (*κωμασίαις*, inquit,) apud Ægyptios dictis, deorum aurea simulachra circumferunt, canes duos, accipitrem vnum, & ibi vnam: eaque literas quatuor appellant. Sunt autem canes symbola duorum hemisphæriorum, vt quæ circuitum & veluti custodiam peragant. Accipiter Solis. feruidæ enim naturæ est, & ad perdendum comparatus. nam ad Solem etiam morbos pestilentes referunt. Ibis denique Lunæ. tenebrosam enim lunæ faciem, nigris in hac aue pennis: lucidam albis comparant. Sunt qui per canes circulos tropicos notari velint: qui scilicet Solis Meridiem & Septentrionem versus transitum determinant & instar ianitorum obseruant. Iisdem æquinoctialem circulum sublimem & exustum, accipiter designat, vt ibi zodiacum. videtur enim Ægyptiis hæc auis præ cæteris animalibus, numeri & mensuræ initium exhibuisse, vt inter circulos zodiacus. De diis qui pingebantur accipitris forma, aut capite accipitris, dicitur infra in h.

Antiochus Hierax cognominatus. Antiochus quidam cognominatus est hiérax, vt in Apophthegmatis meminit Plutarchus. Hiérax vnus fuit ex legatis Amphipolarum Athenas missorum vt ciuitatem ac regionem suam Atheniensibus traderent, Suidas. Apud Chelonophagos insulæ tres sunt deinceps, quarum vna testudinum, alia phocarum, alia accipitrum dicitur, Strabo. Meminit & Ludouicus Patritius in noui Orbis descriptione accipitrum insulæ. Accipitrum ciuitas, vbi accipiter colitur, nominatur Straboni libro 17.

b. Demetrius Constantinop. Græcè scribens accipitrum aliquot partes Latine nominat, vt sunt, *γούλα, καὶ ὅλα*, id est gula, cauda, quæ & *ὄραϊον* & *κουτία* ab eo vocatur.

Laudes cuiusdam accipitris. Titus Vespasianus Stroza lib. 6. Eroticῶν Bagarini sic dicti accipitris laudes à Cosmo quodam pictore picti, hisce versibus elegantissimè expressit:

*Non fuit accipitres inter formosior alter,
Purpureis maculis plumam insignibat & auro,
Penna fuit dorso si non argentea, saltem
At procera caput ceruix fulcibat honestum
Cauda nec in longi speciem temonis abibat,
Acer in hærebat pugno, & formidinis expers
Blanditiis gaudebat heri, placideq; mouebat
Nulla recusabat capiti velamina mitis
Illo non alius pernicipibus ocyor alis*

*Nec magnis meritis carior ullus hero.
Qualis apum decorat corpora picta color.
Argento similis vel speciosa magis.
Desuper, inq; oculis viuendus ardor erat.
Nec breuis, at potius inter vtrung; fuit.
Horrebat nullas nocte dieq; manus.
Alternos agili dexteritate pedes.
Accipere, & tanquam luce careret, erat.
In miseras tanta strage ruebat aueis.*

Non fuga per dici, non magni corporis ingens
 Non illum vano coccus deceperat astu,
 Non tibi se eripuit turtur Bagarine sequenti,
 Congressusq; tuos corui tremuere feroces,
 Haud facile euasit, quem tu semel unguibus hostis
 Quin etiam paruas volucres placidissime rerum
 Nec minus ex altis ad sibila prima redibas
 Teq; canum quamuis audiorum laderet error,
 Non tamen ingenuum tibi cor excanduit ira,

Phasiacis robur profuit alitibus.
 Dum vagus incertas itq; reditq; vias.
 Non velox pennis & pede segnis anas.
 Et picas leto tradere lusus erat.
 Attigeras, quamuis strenuus ille foret.
 Ad domini assueras ipse referre manus.
 Arboribus, medium Sole tenente diem.
 Præda sub hamato dum pede capta iacet,
 Parcebas, venia certa q; signa dabas.

¶ c. Pactus accipitris à nostris vocatur, daß *Uhs* / hoc est esca: *der Kropff* / hoc est ingluuies per synecdochen. inde verbum *uberkröpfen* / nimio cibo replere. ¶ Corui & graculi cum gregatim apparent, & similem accipitribus vocem ædunt (id est acuta voce clamant. talis enim accipitrum vox est, Scholia.) pluuiam prædicunt, Aratus. ¶ Velocitas picto accipitre representatur, vt supra inter Icones scriptum est. *H' d' ἱρηξ ὡς ἄλτο κατ' ἐλύμπου νιφένιος*, Homerus de Thetide. *Αὐτὸς δ' ὠδ' ἱρηξ ὠκύπτερος ὅρτο πέτεσθαι*, *Ὅς ῥά τ' ἀπ' αἰγίλιπος πέτρης Δειμήκεος ἀρθεῖς* *Ὀρμήσδ' ἐπιδίοιο δῖον κλέων ὄρνεον ἄλλο*, Homerus Iliados v. de Neptuno discedente. Hunc locum imitatus videtur Vergilius lib. xi. Æneid. *Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto Consequitur pennis sublimem in nube columbam.* *Ἀλλὰ πῆρ με ταχέσι καὶ κούφοις πτεροῖς Ἴερακος, ἢ κερκυήδος*, Aristoph. in Auibus. *Θάσσανας ἱρήκων ἐμδρα καλλίτρετ' ἰχασίπποις*, Homerus Iliad. v. Vide infra in prouerbijs.

¶ d. Quorum oculi instabiles, ij præcipientes & rapaces habentur, quod eiusmodi sint accipitrum oculi, Aristot. in Physiogn. *Accipiter nulli satis æquus in omnes* *Sauit aues*, Ouid. ii. Metamor. *Accipiter velut molles columbas*, Horatius. *Δακρυόεσσα δ' ἐπὶ τῇ φύγῃ, ὥς τε πέλας*, *Ἡ ῥά θ' ὑπ' ἱρηκος* (scilicet *Δωκορδύνη*) *κοίλῳ εἰσέπτατο πέτρῳ* *Χηρὰ μὲν*, Homerus Iliad. φ. *Rapto quæ viuit & omnes Terret aues*, Ouid. ii. Metamor. *Visa fugit Nymphæ, veluti perterrita fuluum Cernua lupum: longe q; lacu deprensa relicto Accipitrem fluuiialis anas*, Ibid. *At variæ fugiunt volucres, pennisq; repente Sollicitant diuinum nocturno tempore lucos*, *Accipitres somno in leni se prælia pugnasq; Edere sunt perfectantes, visæq;* (accipitres in fœminino genere ponit) *volantes*, Lucret. lib. 4. ¶ Ægyptij turture in cibo abstinebant. eò quod accipiter, vt aiunt, Ægyptij hanc auem deprensam dimittere soleat, *μῖθον ἀποδίδεις μίξεως σωτήριον*. ne quando igitur impru- cur turtu- dentes turturem ab accipitre dimissam gustent, toto eorum genere abstinent, Porphyrius lib. 4. De ab- re in cibo tinendo ab animatis. Huc facit quod Physiologus scribit, author obscurus. Accipiter (inquit) auem, abstineat. quam sub noctem forte ceperit, tota nocte sub pedibus tenet, tandem oriente Sole licet famelicus eam dimittit: & quamuis eandem aliàs obuiam habuerit, non persequitur.

¶ e. Aucupem auibus rapacibus quibusuis videntem Germani appellant *ein Weydman*: accipitribus verò priuatim *ein Håbcher* / id est accipitrariū. ¶ Quia non rete accipitri tenditur, neq; miluio, Qui malè faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur. Quia enim in illis fructus est, in illis opera luditur, Terentius in Phorm. ¶ Accipiter potest quæcunq; vultur, debilius tamen, Kiranides. Cor accipi- Supersti- tris gestatum, ad omnia roborat & conseruat gestantem, Idem. In xiphia lapide, id est sapphyro, sculpe- tiosa de accipitrem, & sub pedibus eius xiphiam piscem, & reclude sub lapide radicem herbæ (xiphij,) & gesta. accipitre. hic annulus est castus, quem si habueris circa te in oraculo, videbis quicquid volueris. Et si posueris eum in animali vel idolo aliquo, oraculum dabit de omnibus rebus quas volueris scire, Idem.

¶ h. Accipiter auis sacra habetur, vnde & Græcis fortè *ἱεραξ* dicta, vide supra in Epithetis. Quis- Ægyptio quis ibi aut accipitrem necauerit, siue volens siue nolens, necessario morte afficitur. Ex alijs verò sa- rum reli- cris in Ægypto feris, si quis volens aliquam occiderit morte mulctatur: sin inuitus, plectitur ea multa gio erga quam sacerdotes statuerint, Herodotus lib. 2. Et rursus, Mygalas & accipitres defunctos Ægyptij in vr- accipitres. bem Butum asportant. Colunt animalia quædam Ægyptij præter modum, tum viua, tum mortua, vt accipitres, canes, &c. Qui accipitrum curam habent, hi volantibus eis carnes incisas proijciunt, magna voce, donec carnes capiant, appellantes, Diodorus Sic. lib. 2. Biblioth. Et paulò post, Hoc mirabilius, sicubi vinum frumentumve, aut aliud quid victui accommodatum, vbi aliquod animal sacrum expirasset, inuentum esset, non amplius illo utebantur: eodemq; luctu etiam ad alia loca profecti, æluos & accipitres mortuos ad Ægyptum, deficiente persæpe viatico deferrebant. Et rursus, Accipitres ab Ægyptijs coluntur. profunt enim admodum ad scorpiones, cerastasq; & parua animalia quæ morfu nocent. Quidam ob eam causam honorem haberi accipitri volunt, quod his vtantur augures, in futurorū præ- dictione. Alij accipitrem præcis temporibus dicunt, librum, Puniceis inscriptum literis, in quo continetur, qui cultus dijs, quive honor, deberetur, Thebas, ad sacerdotes detulisse. Quapropter literarum sacrarum scriptores & puniceum filum gestant, & accipitris alam in capite. Accipitrum ciuitas in Ægypto est, vbi accipiter colitur. Est & Æthiopicus accipiter qui in Philis colitur, communi Æthiopum & Ægyptiorum habitatione. (vt mox dicetur in Capite de accipitribus diuersis,) Strabo lib. 17. Accipiter quoad viuit, cum apud Ægyptios egregiè charus deo esse existimatur, tum post excessum è vita, futura ostendere, ab eodemq; somniorum significationes proficisci persuasi sunt: atq; apud eosdem populos tripoda accipitris aliquando fuisse, vnde oracula consulentibus diuino instinctu afflata funderentur,

fama est, Ælianus. Et rursus, Accipitres Tentyritæ sanctissimè colunt & adorant, propter comparationem quam cum igne ijs esse affirmant: atq; huius rei testimonium adferunt, quòd similiter atq; ignis hi veloces & violenti sint: aquam verò simul cum igne existere posse negant. Contra Coptitæ accipitres vt crocodilorum hostes sæpe in crucē agunt. hi quippe crocodilos ob similitudinem quam eis cum aqua esse affirmant, diuino honore afficiunt. In vestibulo edis Mineræ in Sai (Ægypti ciuitate) sculptura vissebatur huiusmodi: primò infans, deinde senex, accipiter, piscis, & postremò equus fluuiatilis. Indicant autem symbolicè (per infantem ac senem) nascentes & morientes: per accipitrem verò deum, &c. Plutarchus in lib. de Iside & Osiride. *Vide supra inter Icones in 4.* ¶ Accipiter Marti consecratus est, vnde *Accipiter Marti* & quidam putant sacrum à Vergilio dici, Seruius. ¶ Aues hominibus deorum sententiam nunciant, aquila Iouis, Apollinis accipiter & coruus, Porphyrius lib. 3. de abstinendo ab animatis. Accipitrem Apollini consecrant Ægyptij, & venerantur. Oron (Ὠρον, vt & Orus in Hieroglyphicis scribit) sua lingua deum hunc appellant. Auem autem eiusmodi thaustum nominant. Cum Apolline idcirco conuenientiam habere aiunt, quòd de auibus soli accipitres semper nullo negotio aduersos solis radios intuentur, neque intentis oculis sursum versus iter suscipere grauantur, nec diuina flamma offenduntur. ijdem ipsi serpentibus & venenatis bestiis inimicissimi sunt. nec enim ipsos serpens, nec scorpius, vllave alia mala bestia latere potest, Ælianus. Iuppiter in sceptro suo (vel super capite) aquilam habet. Minerva archegetis noctuam manu gestat: Apollo accipitrem, tanquam auem vaticinijs aptam, & tanquam ipse minister Iouis. accipiter enim aquila minor est, Scholia in aues Aristoph. Ἰέρειος ἱερωτάτην λίαν Ἀπόλλωνι, & c. hoc est, Accipiter sacer est Soli Apollini, tum propter motus sui velocitatem, (nam vt Sol velocissimus est, sic volatu suo perniciosissimus accipiter:) tum propter cognationem ex origine sui nominis. vocatur enim Ἰέρειος ὡς τὸ ῥᾶον ἱεῶναι, id est à facili motu, qui quidem Soli vel maximè conuenit. Quin & cælestem sphaeram Iapetum aiunt dici, ὡς τὸ ἱεῶναι καὶ πέτεσθαι, quòd ita facilè scilicet feratur ac si volaret, Varinus & Eustathius in Homerum. Quin & propter oculorum splendorem Soli sacer videri potest. Apollinem quidem ipsum in accipitrem aliquando mutatum, & Dædalionem ab eo in eandem auem conuersum, inferius referetur. Deos aliquot animalium nominibus veteres appellarunt, vt Solem lacertum, leonem, draconem, accipitrem, Porphyrius libro 4. de abstin. Sacrilegum medicum Delphis, cum in eum incurrisset accipiter, eius caput conuellens, indicauit Ælianus. Eruditissimi quidam Apollini attribuunt accipitris genus, quod perdicoteros (fortè percnopteros) dicitur, Gyraldus. ¶ Ægyptij Osiridem sæpe accipitris forma exprimunt. excellit enim hæc auis acie videndi, & vi volandi. (καὶ διοικεῖν αὐτὸν [αὐτόν] ἐλάττω τῇ τροφῇ πέφυκε.) Fertur etiam in cadauerum insepultorum oculos terram superuolando iniicere. Et cum bibendi gratia ad fluuium appulerit, alas erigit, quas cum biberit rursus demittit, vnde saluum eum esse & à crocodilo illæsum apparet: Nam si ab illo rapiatur, alæ vt erant erectæ rigidæque manent, Plutarchus in libro de Iside & Osiride. Horum posteriorem partem Cælius Calcagninus ita transtulit: Descendētem ad flumen rectis pennis deferri tradunt: quas rursus inclinat in latus metu crocodili ad fugam paratus: quòd ne quando improuisus opprimatur, incessanter meditari solet, Sic ille. Nos vt in Græcis publicatis legitur ad verbum transtulimus. Fuisse diuinum animal, ac diuinam serpentis naturam, non *Tantus* modo (qui & *Thoth* ab Ægyptijs dicitur) in Phœnicū Theologia testatus est: sed etiam Phœnices atq; Ægyptij, quòd in eo supra cætera quidem animantia spiritus acrior atq; amplius ignis existat. Quæ res cū ex illo celerigressu ostenditur, sine vllis pedibus manibusq; vel alijs instrumentis, tum quòd etatem subinde cum exuijs renouant ac iuuenescunt. Itaq; Phœnices populi dæmonem hunc felicem, Ægyptij *Eneth* appellarunt, cui caput accipitris adijcientes, celeritatem illius præcipuam indicabant, quòd & Philon Biblius scribit, qui Sachoniati historiam ex Phœnicum lingua in Græcum sermonem conuertit. Epies verò (qui apud Ægyptios deorum maximus interpret est habitus) cum naturam accipitris & anguis referret, Diuinissimum (inquit) animal serpens, & accipitris habens caput perquam mirificum est. nam sicubi sublati palpebris effingebant, tum omnem Ægypti regionem suo lumine complebat: sin clausis oculis fuisset, tenebras circumfundi notabatur, vt nihil dubium sit, naturam eius maximè igneam existimasse. Iidem præterea Ægyptij, totius orbis molem demonstrantes, inter circulum aëreum & igneum serpentis effigiem cum capite accipitris circumducunt, vt instar sit Græcæ litteræ quæ thêta dicitur, Θ. Per circulum enim magnitudinem & formam totius orbis intelligunt: per anguem verò, qui medium interfecat, bonum dæmonē, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, atq; contineantur. Quin & Zoroastres ille Oromasi filius (qui apud Persas maximè sapientia præstitit) in sacra historia de rebus Persicis in hunc modum de re hac meminit. Deus (inquit) accipitris caput habet. Is enim inter omnia quæ labem nullam aut corruptionē sentiant, primus ingenitus, nec interiturus vnquam, partium expers, sibiq; ipsi simillimus, bonorum omnium auriga & author, rerum pater omnium optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, cuiusq; inuentor & sapientia: quæ omnia copiose prosequitur Pamphilus Eusebius ad episcopum Theodorum, Petrus Crinitus de honesta disciplina 16. 2. ¶ Si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactamus illis & mulos & asinos, &c. cur non coruos, accipitres, &c. Arnobius lib. 7. contragentes.

¶ Qui animalium vaticinijs pollentium animas in se recipere volunt, deuoratis principalibus (corporis

poris eorum) partibus, vt corde coruorum, aut talparum, aut accipitrum, animam quoque singulorum præsentem & ingredientem in ipsos accipiunt, & dei instar futura præsentientem, Porphyrius libr. 2. de abstinento ab animatis. ¶ Ciconiā non vt grues prodigium facere dicunt: sed in auguriis non dubiam ferre concordie significationem. Proxima est accipitrum natura: præcipuum verò genus quod circum appellant. altero pede claudum, quod fortunatum nuptiis & pecuariae rei opinati sunt, Alexander ab Alexandro. Et paulò post, Dario accipitrum visio duo vulturum paria vellicantium, omen fuit, quòd è coniuratis sumpto supplicio, haud multò post Persarum regno potiretur. M. Æmilio, D. Bruto Coss. Didius Lælius legatus Pompeij, cui prodigium Romæ erat factum, in lecto vxoris duo angues conspecti, in diuersumq; lapsi: proximè Pompeio in castris sedenti accipiter super caput accesserat, in Hispania aduersus Sertorium inter pabulatores occisus, Iul. Obsequens. Consulo (id est optimum augurium præbeo) rebus In læuum vergit cum mea penna latus, Io. Vrsinus.

¶ Apologus de accipitre & lusciniā ex lib. I. Operum & dierum Hesiodi.

Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦς ἔρέω φρονέεισι καὶ αὐτοῖς. Ως δ' ἱρήξ πρὸς ἑπὶ ἀνδρῶν ποικιλόδειρον,
 Ὑψι μάλ' ἐν νεφέεσσιν φέρον ὀνύχεσσιν μεμαρπώς. Ἡ δ' ἐλεὼν γναμπίοισι πεπαρμυρήαμφ' ὀνύχεσσιν
 Μύρετο. τὴ δ' ὄγ' ὅππικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε. Δαίμονιη, τί λέλαια καὶ ἔχῃ νύ σε πολλὸν ἀρείων.
 Τῇ δ' εἰς, ἥ σ' ἀνέγώ περ ἄγω καὶ ἀοιδὸν ἔειπα. Δεῖπνον δ' αἶκ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἢ μεθήσω.
 Ἀφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφείλει, Νίκης τε στέφει, πρὸς τ' ἀχέσιν ἀλγεαπάχῃ.
 Ως ἔφατ' ὠκυπέτης ἱρήξ, ἄνυσίπτερος ὄρνις.

Apolo-
gus de ac-
cipitre &
lusciniā.

¶ Est illic (in tela Arachnæ puellæ cum Minerua certantis) *agrestis imagine Phæbus* *Vtq; modo Meta-*
accipitris pennas, modo terga Leonis Gesserit, Ouidius Metamorph. 6. Dædalion Ceycis regis Trachiniæ morpho-
 frater, præ impatientia doloris propter Chionem filiam à Diana (cui illa se prætulera) interfectam, in ac-
 cipitrem mutatus est, vt canit Ouidius vndecimo Metamorph. *Vir fuit*, (qui nunc accipiter est) *& tanta linis*
est animi constantia, quantum Acer erat belloq; ferox, ad vimq; paratus. Illi fera bella placebant, *Quæ nunc Dædalio-*
Thisbeas agitat mutata columbas. Et paulò post describens quàm ægrè tulerit mortem Dianæ filia, *nis in ac-*
Effugit ergo omnes, veloxq; cupidine leti *Vertice Parnasi potitur, miseratus Apollo,*
Cum se Dædalion saxo misisset ab alto, *Fecit auem, & subitis pendentem sustulit alis:*
Oraq; adunca dedit, curuos dedit unguibus hamos, *Virtutem antiquam, maiores corpore vires.*
Et nunc accipiter, nulli satis equus, in omnes *Sauit aues, aliisq; dolens fit causa dolendi.*

¶ Ocyor accipitre: admirandam celeritatem hyperbola prouerbiali licebit indicare, quæ est apud *Prouerb.*
 Homerum Iliad. v. (de equis) *Θάσσορες ἱρήκων*. id est, Pernices magis accipitre. Venustius fiet, si ad famam, *Ocyor ac-*
 aut ingenium, aut nuncium, aut eiusmodi quippiam detorqueatur, Erasmus. ¶ *Τέτιξ μὲν τέτιγι φίλος,* *cipitre.*
μύρμακι δὲ μύρμαξ, *ἱρήκας δ' ἱρήξιν, εἰμὴν δ' ἀμώσα καὶ ὠδά,* Theocritus Idyllio 9.

DE ACCIPITRVM GENERIBVS

& differentiis.

CALLIMACHVS sex genera accipitrum facit in libro de auibus: alij verò veterum genera decem statuunt, Varinus. Etymologus quidem Callimachum ait genera accipitrum octo statuere: sed Varinus (vt iam recitauimus) & Scholiastes in librum primum Argonauticorum Apollonij, sex tantum genera à Callimacho memorari docent genera accipitrum (inquit Aristoteles) non pauciora quàm decem esse aliqui prodiderunt, quæ modo quoque venandi inter se dissident. Alij enim columbam humi confidentem rapiunt, volantem non appetunt, alij super arborem, aut tale quid conscendentem venantur: sin humi est, aut volat, non inuadunt. Alij neque humi, neque in sublimi manentem aggrediuntur, sed volantem capere conantur. Fertur etiam à columbis quodque accipitrum genus cognosci, itaque cum accipiter prouolat, si sublimipeta est, manent quo constiterint loco: sed si humipeta, qui prouolat, est, non manent, sed continuò auolant. Hæc ille. Quæ verò decem hæc genera *Accipi-*
 sint, paulò mox ipsius Aristotelis verbis explicabitur. Accipitres campestres appellant perdicarios, le- *tres cam-*
 porarios, picarios: Lacustres & riuularios lacunariosque, dicunt anātarios, Budæus. Plinius genera *pestres &*
 accipitrum (inquit Guil. Budæus) sedecim meminisse se dicit, nec tamen prosequitur ne nominatim *anātarij.*
 quidem, cum Aristoteles genera tantum decem ponat, vt fortasse erratum esse in notis numeri apud Plinium suspicari debeamus. Quæcunque enim de aquila & accipitre dicit, ex Aristotele ad verbum vertisse videtur. Hodie nomina seruari (vt arbitror) vix possunt, quo modo permulta in reliquis auibus piscibusque. Primam differentiam faciunt pugillarium & pinnariorum. quidam enim prætentò *Pugillarij*
 pugno reuocantur emissi, alterum genus non nisi pinnarum scapo reuocatur. Secunda differentia est *& pinna-*
 inuolantium & deprimentium, quòd vnum genus inuolare prædam solet, alterum tantum deiicere *Inuolantes*
 ac deturbare. Est & alia differentia eorum qui sublimes prædam humilantem circumuolare so- *& depri-*
 lent, & cum à canibus aut venatoribus excitata est (sic enim vocauerim potius quàm aucupes) super- *mentes.*
 nè sese librare, deuolantes, subuolantes, prouolantes spectanda celeritate, sic interdum prædam lancinantes vt humi afflictam enecent elisis interaneis, quod testari oculata fide possumus, qui eius oblectamenti studiosi magis in prima & plena pubertate quàm literarum fuimus, punctim subrigi cas-

Arbori-
petæ &
statarij.
Sublimi-
petæ.
Humipe-
tæ.
Sublimi-
uagi.

tareque appellant. Grauiiores & qui sublimi volatu lustrare prædam atque humi latentem prodere ac circumscribere circinatu non solent, arboripetæ dicuntur & statarij: quod qui non faciunt temere trās- uolantes, erronei appellantur & stationis desertores. Quidam sublimepetæ (μετεωροθήρας Aristoteles vocat) prædam non nisi volante impetunt, quam si prouolatu assequi nequiverunt, in fruteta cadentem subsequenter magistris emicatu produnt, sagittæ modo sursum versus elisi. Humipetæ (χαμηλο- ποι Aristoteli) ad terram cum præda deferuntur. Sunt quos sublimiuagos dicant, qui neglecta interdum præda cum differenauit, ad meridiem plerumque; apricatione delectati in nubes licentius subuehi solent, & diu ex hominum prospectu auferri quasi quidam emanfores, quod prouidentes magistri receptui Stentorea voce canunt, interim scapum oblongo toro rotantes. Si verò nubilauerit, nullum est pericu- lum, Hæc omnia Budæus. Sed de accipitribus sublimipetis, humipetis, arboripetis, dictum est nonnihil supra quoque in D. ubi de accipitre in genere egimus. Videntur autem differentia istæ non vnius generis, sed diuersorum esse, vel Aristotele teste, qui (ut paulò ante recitauimus decem) accipitrum genera etiam ipso venandi modo inter se dissidere scribit. Cæterum accipitres dicti nidularij, ramarij, & fori vel peregrini, non genere, sed ætate differunt, ut supra in E. docuimus: Elæophoro nomen à forma, ut in B. ubi & neaniscum & ophiocephalos accipitres à capitis forma dictos ex Demetrio Constantinopolitano memorauimus. Porro decem accipitrum genera ab Aristotele nominantur hæc: Accipitrum genus præcipuum buteo est, triorchæ à numero testium nuncupatus, secundum æsalo, tertium circus. Stella- ris autem (ἀστειλίας) palumbarius & pernix (πέρινξ) differunt. Latiores verò accipitres hypotriorchæ, id est subbuteones appellantur. Aliæ perca (πέρκα) & fringillarij vocantur. Alij leues & rubetarij (λεῖοι καὶ ῥυβηταῖοι) qui abundè viuunt (εὐβιώτατοι) atque humiuolæ sunt. Accipitrum genera sedecim inuenimus, inquit Plinius: tum adnumerat, circon, triorchem siue buteonem, & æsalonem, qui solus omni tempore apparet, cæteri hyeme abeunt: postremò nocturnum accipitrem cymindim. ¶ Asturis, id est accipitris (inquit Tardius in libro Gallico) species quinque sunt: Prima & nobilior, accipiter fœmina. Altera femiastur vocatur (demy astour qui est maistre, & peu prenant.) Tertia tercellinus, hoc est accipiter mas, qui capit perdices, grues autem capere nō potest, nominatur autem tercellinus (vulgo tertio) quod in vno nido tres pulli nascantur, duo fœminæ, tertius mas. Quarta sparuerius. Quinta, fabeck, quem Ægyptij nominant baydach, is similis est sparuerio, sed minor, oculis cæruleis. Ex eodem Tardio supra in B. scripsi de accipitribus Armenio, Persico, Græco, Africo, de quo albo & nigricante: & quibus signis accipitres parui commenduntur.

De accipi-
trum libi-
dino.

Tempore quo aues in libidinem aguntur, binæque degunt generandæ sobolis causa, omne genus falconum, aliarumque auium rapacium ad asturem (accipitrem) colliguntur, Tardius. Nothi accipitres esse creduntur, qui censentur in genere aquilarum, Ælianus. Θεοκρόνος auis nothia nominatur in Ix- euticis Oppiani lib. 2. accipitre patre, & aquila matre progenitus, amphibius. Genus quoddam accipitris (inquit) adeò in libidinem profusum est, ut verno tempore omni robore amisso, minimarum etiam auicularum morsibus obnoxia sit. Deinde adulta ætate & sub canicula viribus recuperatis, de auiculis sese vlcisit, & quascunque affecutus fuerit deuorat. Quod si aquilæ fœminæ vocem audierit, aduolans cum ea miscetur. Illa quæ ex ignobiliore aue conceperit oua ne incubare quidem dignatur, & ut aquilas mares lateat procul ab eis auolat. Nam illi quam adulterio corruptam senserint omnino vlcisuntur & abigunt. Pulli tandem ouis Sole concalfactis exclusi, amphibij sunt & piscium captura victitant.

De Aste-
ria.

Accipiter A S T E R I A S, id est stellaris ab Aristotele dictus, Nipho is esse videtur quem recetiores asturem corruptè dicunt, nec aliud addit. Quod si ita est, nomen hoc ei inditum videbitur à punctorum varietate, quibus eum insigniri diximus supra in B. Cognominantur & ardeæ & musteli pisces stellares eandem ob causam. nam & ποικίλοι iidem musteli vocantur. Est & aquila stellaris Æliano, eadem ut conicio quæ germana & omnium maxima. Cæterum cur læues quidam accipitres (λεῖοι) ab Aristotele dicantur, non facile dixerim, nam musteli pisces læues dici videntur, quoniam aculeos dorsi ut acanthiæ in eodem genere non habent: Est & læuiraia à priuatione spinarum dicta. Coniecerim tamen læuem dici accipitrem, qui nullis punctis aut maculis distinguatur & veluti exasperetur, ut asterias & cenchris. Nam & elæophoro inter accipitres nomen à maculis nasci. Eberus & Peucerus accipitrem stella- rem Germanicè interpretantur Blawfuß, id est falconis genus cui nomen est à cæruleo pedum colo- re: læuem verò, Baumfalsch, id est falconem arborum, quas tamen interpretationes suas nec authori- tate nec argumentis astruunt. Niphus accipitres λεῖοι & φρυγολόχοι specie diuersos facit, πέρκους verò & ἀσπίδας non diuersos. Ego vocem πέρκους neque apud authores neque apud grammaticos legisse me- mini: quamobrem περκνός oxytonum & cum nī in vltima legerim: quod nigricantem vel nigris macu- lis distinctū significat. Percnoptero etiā aquilæ ab alarū notis vel nigris nomen. Περκνός siue aquilā siue aliud quid (ut colore) significet, verbi περκάζει quod est nigrescere, sensum continet, Varin. Ceterū verba περκάζει pro μελαίνεσθαι καὶ πεπαιγμένη, (nam vna cum maturefcit nigrior euadit) & περκάζει pro ἀγροποι- κίλλεσθαι, sine nī post cappa scribuntur: ut nomen etiam περκώματα, πλὴν ὅτι τὸ περκώπου ποικίλματα. Sed & perca (πέρκα) & περκίς piscis à colore nomen traxisse videtur. lineis enim nigricantibus variatur: unde & γραμμοπρίμιλον cognominant. Scio etiam περκνός apud Varinum legi, exponi quæ κληρονομία ἀπὸ τοῦ

ὁ δὲ ἰσχυρὸς καὶ ἰσχυρὸς καὶ κόπιον. Sed planè deprauatam vocem existimo, legendumque περκνός, siue accipitrem siue aquilam ita cognominare libeat. Αὐτίκα δ' αἰετὸν ἦκε τελέειν τὸν πετεῖλον Μορφόν, ἡγετῆρ, ὃν Μορφός. καὶ περκνὸν καλέουσιν. Hom. Il. ω. Vbi Scholia μορφὸν interpretantur, φόνιον, id est cædis avidā, vel nigrā, vel rapacem: vel peculiare genus aquilæ. & mox περκνόν, τὸν αὐτὸ τῷ περὶ κνιδίῳ, μέλαινα. ἀφ' ὧ καὶ τὸ μελαγρόμυρον καρπὸν περκνὸν λέγουσιν. Leporis colorem epipercnon dici legimus, quod sit percne oliuæ species, non acerbæ quidem, sed nec nigrescentis omnino, Cælius. Eratosthenes φησὶ δὲ κίχλιω inter pisces nominat. Eberus & Peucerus percum putant esse illum qui Schmirlein vulgò dicitur, quem mox in Æsalone describam: vel nisum, id est sparuerium, nullis ad hoc argumentis vfi. ¶ Caterum accipiter πέρνης, vt apud Aristotelem scribitur, à Gaza pernix transfertur. Niphus illum esse coniicit qui vulgo speruerius appellatur, & à celeritate sic dictum scribens suam in Græcis literis imperitiam prodit. Gaza enim pernitem conuertit, alludendo ad vocem Græcam, & terminationem Latinam ei asciscendo. nā πέρνης alioqui significationem nullam apud Græcos habet, ego πέρκης potius legerim, vt eadem ratio sit nominis quæ percno iam dicto accipitri, & percæ pisci. Si quis tamen πέρνης legere malit, quod & φησὶ κνιδίῳ καὶ περκνός αἰετὸς apud Varinum habeatur, per me quidem licebit: etsi quod sequitur ὁ δὲ ἰσχυρὸς καὶ ἰσχυρὸς, voci percnos magis conuenit. Περνίς, species accipitris, Hesychius & Varinus. Πέρνης accipiter, vel (vt Gaza reddit) pernix, Ebero & Peucero exponitur vulgò dictus gyrofalco, Germanicè Stoßfalck! sed absq; autoritate & argumentis.

¶ Perdicotheros accipiter Apollini sacer & minister esse dicitur, vt morphnos matri deorum, Gilius, sed fortè percnopteros legendum. neq; enim memini apud authores perdicotheron legisse. quod si à perdicum venatu tale nomen componere velis, per as in prima declinatione περδικόθερος dicendum fuerit, vt μετεωροθήρας Aristoteli. Est autem percnopteros, vt morphnos quoque, aquilarum generis. Accipiter mas (tercellinus) capit perdices, grues autem capere non potest, Tardius. Vidimus pridem accipitrem ex genere perdicariorum palumbis magnitudine, gruem tractim deturbantem, visenda solertia oculis inuolutam, ita vt præda torpens & in terram decidens à cane leporario exciperetur, stupente principe Carolo, atq; ob rei miraculum quingentis aureis emercato, Budæus.

¶ Tanyipteros accipiter Iunoni sacer est, Gillius. Apud Hesiodum quidem τανυσίπερος accipitris Tanyipte simpliciter epitheton est, ab alarum extensione factum. Apud Varinum legitur epitheton hoc commune esse auium, quæ inter volandum alas extendunt.

¶ Accipitres chiliones à Plinio nominari, qui nunc falcones dicantur, Blondus author est in Latinis. Ego hanc vocem apud Plinium nusquam reperio.

¶ פראס peras, apud Hebræos, auis magna est & solitudinem amans, vt Dauid Kimhi interpretatur. R. Iona docet Arabicè vocari عقاب, okab. Augustinus Steuchus genus accipitris vel aquilæ esse suspicatur, siquidem gryphes fabulosi sunt. Deuteronomij cap. 14. Chaldæus interpretatur אר, ar: Arabs عوقاب, ukab: Persa سومي, somi: sequitur tamen עיקב, okab, vt nomina videantur transmutata. Vide infra in Haliæto. Lxx. γρύπα, Hieronymus gryphem. Eruditus quidam apud nos haliæterum esse cōiicit. Vox quidem ipsa peras ad Græcam πέρνης accedit, quæ accipitris species est apud Aristotelem, nisi πέρκης potius legendum, vt paulò ante scripsimus. Quod ad Persicam vocē somi, inuenio apud Tardium secundam speciem aquilæ quæ capreolos, id est paruas capreas rapiat, semy appellatam. Vide supra in accipitre. A. plura de voce paræs,

¶ Paulò supra Catarracten Nili sitæ sunt Philæ, communis Æthiopum & Ægyptiorum habitatio. Hæc templa Ægyptia habet, vbi ales colitur quæ accipitrem vocāt, qui nec nostris simile quicquam habet, nec Ægyptiis. Nam & magnitudine excedit, & varietate longè diuersus est, dicunt enim Æthiopicum esse, & inde afferri cum alter deficit, ac etiam multò ante: & tunc nobis ostensus est, cum iā morbo deficeret, Strabo lib. 17. De Ægyptio quidem accipitre scriptum est supra in D.

¶ Accipitres læues & rubetarij abundè viuunt (εὐεωχέτοι, id est commodè viuunt: quod victum ingeniosè & strenuè sibi parēt, nec pigri aut inertes sint) atq; humiuolæ (χαμαλοπίηται) sunt, Arist. Speruerij etiam vulgò dicti volatu humili ferūtur. Rubetarium (inquit Turnerus) esse credo accipitrem illum quem Angli hen harroer nominant à dilaniandis gallinis. Palumbarium magnitudine superat, & coloris est cinerei. Humi sedentes aues in agris, & gallinas in oppidis & pagis repente adoritur. Præda frustratus, tacitus discedit, nec vnquam secundum facit insultum. Per humum omnium volat maximè, Hæcille. Eundem accipitrem Eberus & Peucerus Turnerum sequuti Hünereahyn interpretantur. Nostrum miluum (ni fallor) Hünereahyn, id est gallinarum furem appellant.

¶ Sabaudi genus quoddam accipitris auberet nuncupant.

¶ Accipitrum genera quatuor sunt. Ex iis primum grandi corpore est, & facilè cicuratur, oculis variis, perlucidis, vultu hilari, pede crasso, lōgis vnguibus, delicatum in victu: quod aues omnes inuadit, nec vllam metuit, Liber de nat. rerum. Videtur autem primum hoc genus non aliud esse quàm accipiter vel astur simpliciter dictus.

¶ ÆGITHALVS, vt Aristophanis Scholiastes scribit, species est accipitris, sic dicta quòd vbera capræ iugat. Sed paruam auiculam propriè ægithalum dici, eam verò auem quæ caprarum vbera sugere refertur ægothelam, id est caprimulgum, suo loco docebimus.

Ocypterus.

¶ **O C Y P T E R V S** etiam de genere accipitrum videtur auis, à volandi pernicitate dicta. nam & ὠκυπέτης accipitris simpliciter epitheton est. Miluum & ὠκύπετον ματοφάγῃ, & aquilā in cibo damnat legislator, nullum cum illis commercium habendum insinuans, qui rapina victitant, Clemens Pædagogus lib. 3. Et rursus quinto Stromateōn. Moses interdixit mensis aquilā, oxypterum, (ὠκύπετον. sic enim hic scribitur non ὠκύπερον vt supra,) miluum, coruum, innuens scilicet non oportere coniungi aut similes fieri illis, qui victum sibi non labore parant, sed rapto & iniquitate viuunt. aquila enim rapinam, oxypterus iniquitatem significat.

Falcones.

¶ **F A L C O N E S** accipitrum nobile genus antiquis fuisse putamus, Paulus Iouius. Falconum genera plura sunt, cum aliās, tum quia specie diuersi falcones & inter se, & cum accipitribus, nisis & aquilis permiscuntur, Albertus.

¶ Accipitres quidam Claronæ, qui insignis Heluetiæ pagus est, Habspurger vel Krewelberger dicuntur, quos audio ea magnitudine & audacia esse, vt etiam leporem retineant.

Accipiter

marinus.

¶ Accipitrem marinum recentiores quidam parum eruditi (vt Kiranidæ interpretes) conuertunt, vbi Græcè haliaëtum legi conijcio, id est, aquilam marinam. Sed accipitris pelagij Ælianus etiam meminit, scribens illum inimicum esse curuo.

DE AESALONE.

*Æsalon
solus omni
tempore
apparet.*

A C C I P I T R V M genus præcipuum triorches est, secundum æsalo. Arist. Græcè ἀσάλων scribitur, paroxyt. Apud Varium oxytonum, quod non placet: apud Hesychium ἀσάρων corruptè. Albertus & recentiores quidam ineptè (vt solent) *assalon* & *azalon* scribunt, & cum *salō*, id est ægitho auicula confundunt. Æsalona Græci

vocant qui solus omni tempore apparet: cæteri accipitres hyeme abeunt, Plinius.

Aristoteles similiter scopes discedere scribit, aiscôpes semper apparere: inter accipitres verò buteonem tantum semper apparere. Inter minores accipitres (inquit Guilhelmus Turnerus) sola *merlina*, vt Angli vocant, siue *smerla* vt Germani, semper adparet, quamobrem eandem æsaloni esse cōiicit. Æsalo vulpi est inimicus. ferit enim

*Æsalo
inimici-
tias gerit
cum Vul-
pe,
Coruo,*

pilosq; eius euellit, occiditq; catulos. vncis nanq; vnguibus est. Æsalonem coruus impugnat, & vulpem aduersus ipsum defendit, Aristot. Coruus cum etiam robusto æsalone decertat, Ælianus. Æsalo vocatur

parua auis, oua corui frangens, cuius pulli infestantur à vulpibus. Inuicem hæc catulos eius ipsamque vellit. quod vbi viderint corui, contrā auxiliantur, velut aduersus

Vulture.

communem hostem, Plin. Æsalo cū vulture pugnāt, Arist. Et rursus, Æsalo & vulture inuicem inimici sunt; vngues enim vtriq; vnci habentur. ¶ Æsalon, qui & æsalus, vt habent Grammatici quidam, sed absq; authore.

*De Smer-
lo.*

¶ *Smerla* vel *smerlus* Germanorum, ein *Smirle* vel *Mirle* vt Albertus nominat, à Gallis *emerillon*, à Sabaudis *esmereillon* vocatur, ab Italis *smerlo* vel *smeriglio*: quarum prior vox maiori videtur conuenire, posterior minori. faciunt enim duas species, siue aliter siue sexu tantum differentes, vt *smerlus* fœmina sit, *smerillus* mas. *Smeriglio*, haliaëtus, ethis, nifus, Alunnus absq; authore & absq; ratione. Capiunt smerilli easdem aues quas musceti, vt audio, nonnulli etiam perdices. Fringillarium accipitrem Albertus sparuerium putat, Ephesius illum qui

fringillas

fringillas sequitur: hic puto est smerillus, Niphus. Falco arborum apud Germanos dictus, medius est quantitate & vigore inter gibbosum falconem & mirle, eodemq; modo ut mirle regitur, Albertus. Decimum & ultimum falconum genus quantitate minimum est, (inquit idem Albertus) quod *mirle* & *smirlin* vulgò vocatur. Et quamvis magnitudine cæteris inferior sit, nulli tamen animo & audacia cedit pro corporis & virium suarum portione, præcipuè si peritia & usus accedant, spesq; auxilij à falconario propinquo. Itaque Guilielmus Falconarius refert se harum avium opera aliquando gruem cepisse. Alioqui enim alaudas & similes aves tantum vincere potest, & ad summum perdicem & columbam, nisi (ut diximus) vires arte iuuentur. Guttas in facie habent hæ aves ut & cæteri falcones, alas longissimas respectu sui corporis, caudam mensurata, (mediocrem intelligo:) crura & pedes planos citri-
nos. Minores sunt nisis, æquales ferè muscetis. Dum feri sunt, carduces ferè capiunt. sunt enim celer-
rimi & insidiosi, & in capiendo ascendunt ac descendunt feriendo, sicut & alia falconum genera. Sed de hoc genere hæc dixisse sufficiat, quòd omnibus ferè notum sit, Hæc Albertus de animalib. 23, 14. Et mox sequenti capite, Ex falconum ignobilium genere lanarius rubeus est, qui minor est & mirle imitatur. Rursus in eodem libro in elemento M. Meristiones (inquit, ego merilliones legendum puto, eosdemque esse smerillis, vel mirle) aves sunt parvæ, rapaces, & aliquid habent de falconum natura. socialiter enim volant ad prædam, (sicut accipitres & herodij, Isidorus:) & quaterni aliquando ita instituuntur, ut spe auxilij hominis cygnum prosterant: vnus scilicet capiti, bini alis insidentes. quartus colum & pectus oppugnans. sic cygnum opprimendo deijciunt ut ab aucupe capiatur. Quando autem sylvestres sunt, aves parvas insequuntur. Colore & figura merulam referunt (non multò maiores merula, Isidorus: & fieri potest ut inde etiam merilli vel merillones nominentur) nisi quòd rostrum & ungues ad uncos habent. Eadem ferè omnia Isidorus, merillum appellans: Quaterni (inquit) merilli cygnum à diuersis partibus (ut iam dictum est) inuadunt: Vnde cygnus avis grauida (gravis corporis) angustijs circumsepta, mouere se non valens, ab aucupe præuenta capitur & occiditur. ¶ Ismerli sunt
quasi falconelli, id est falcones parui, quos & corporis specie & colore pennarum referunt. Horum aucupium plus voluptatis quàm vtilitatis adfert. Capiunt præcipuè alaudas, quas tanto desiderio & impetu persequuntur, ut vel ad clibanum vsq; ardentem quandoque, vel in puteum, vel hominum vestes offendant. Capiunt etiam passeret & alias auiculas. Cætera quæ ad ipsorum institutionem & curam pertinent, ex accipitrum historia petentur, Crescentiensis. Merillo formam habet falconis, minor speruèrio, volacior quàm vlla avis alia. Aves capit easdem quas speruèrius: præcipuè verò parvas, ut passerem, alaudam, & similes, quas mira animositate persequitur. Debet cicurari & institui intra octo dies: nam post id tempus inutilis redditur. ¶ *אפניא*, *afniya*, vocem Hebraicam, Leuit. 11. & Deuter. 14. aliqui Gallicè *esmerellon* interpretantur. Vide infra in Haliæto. In Alberti commentarijs de animalibus pro æsalon legitur *celon* voce corrupta, quam falconem lapidum interpretatur. Haliæetus, *lo smiriglio*, à quibusdam *muschette*, Scoppa grammaticus Italus. Eberus & Peucerus æsalonem Germanicè reddunt *Uhrn*: percum verò smerillum vel nism, *Smirlein* oder *Sperber*.

DE BUTEONE, DE QVO PLURA RE-

quires infra in Lanarijs inter Falcones.

A.

ACCIPITRVM genus præcipuum (*τρίπτερον*) buteo est, triorcha à numero testium nuncupatus, Aristot. Triorchen accipitrem dictum inuenimus à numero testium: buteonem hunc appellant Ro-
mani, Plinius. Buteo genus avis, qui ex eo se alit quod accipitri eripuerit, vastitatisq; est causa (locus est
corruptus) his locis quæ intrauerit, ut bubo, à quo etiam appellatur buteo, Festus. Apud Albertum & eiusdem classis authores buteus pro buteo ineptè scribitur. ¶ Hæc avis, ut conijcio, Italicè *buzza* vocatur: & fortè etiam *poyana* quasi pagana. nam & villanos has aves vocant, ut dicam in Lanarijs inter Falcones, vel *poyana* à pullorum raptu, ut fortè miluus sit. Circa lacum Verbanum *aieta*. Buteo à nonnullis putatur buccarius: sed, ut Ephesio placet, falco est habens tres testes, Niphus. Hispanis aut Lusitanis, *gaviam*, ni fallor. Gallis, *buysard*, *buzart*, vel *bousant*, vel *bousat*, ut Sabaudis apud quos & *bosè* nomē vsitatum est. Sunt tamen qui dicant etiam milui alterum genus *buysart* Gallicè nominari. Sabaudi quidem suum *bousatum* quatuor generum faciunt: primum cognominant nobilem, alterum communem, tertium album aut caligatum, (*blanc ou chaulsè*), quartum marinum. Buteo Anglorum *busharda* est, ni fallor. nam miluo magnitudine æquipatur, semperq; ipse cernitur, quod de buteone Aristoteles scribit, Turnetus. Aliqui Anglicè *buffard* scribunt. Germani quoq; nostri *Bushart* vocitant: vel *Busant*/ *Bushart*/ *Buse*/ vel *Bushen*/ inferiores *Brobüren*/ ut Albertus & Murellius annotarunt. Saxones *Rüttelweyh*/ à similitudine milui. Sunt qui eundem apud nos appellent *Masweyh*/ id est miluum palustrem, quòd circa paludes aibus insidietur, & forte etiam piscibus: vel *Maschow*/ id est bubonem palustrem, quòd corporis specie aliquatenus bubonē referat. Genera eiustria faciunt, magnitudine discretà. Nos alium *Masweyh* aquilarum historie subiungemus. Accipitres nonnulli pigerrimi sunt, & ad volandum ignaui adeo, ut ab alijs nutrirī desiderant, & serò tandem ad venationem procedant, solisq; ranis insidietur, Oppianus. Hi quidem buteones esse videntur, accipitrum ignauissimi.

B.

Descri- Buteo miluo æquatur magnitudine, Aristot. De genere accipitrum est, sed paulò nigrior, Obscu-
pno bu- rus. Subniger, vncis vnguibus & rostro, magnitudine fere milui, Albert. Buteonibus testes terni, Pli-
teonis. nius. ¶ Buteo apud nos triplex habetur, magnus, mediocris, & parvus. Differunt etiam coloribus, au-
 dio album quoque reperiri.

¶ *Poiana* Italis vulgò dicta, avis est magna, similis miluo, nigrior, tardior, &c. ¶ Ego olim in Sa-
 baudia *Bushardum* marem ad me delatum, consideraui. Is rostro erat breui, adunco, nigro: in fronte co-
 lor ex viridi & flauo mixtus, (quem tamen in altero quodam non deprehendi.) Pedes flauī, ad medi-
 ferme crura innatæ plumæ. Tergum fuscum, pennæ extremæ nonnihil ruffi coloris præferebant. In-
 terior pennarum pars quæ mutuo obiectu later, albescebat, multis densis crispis mollissimisq; plumu-
 lis obsepta. In ventre & pectore pennæ albicantes erant, nigris pleræq; maculis per medium insignes

Captus

Capitis quoq; pennæ fuscæ per margines albicabant. Alarum maximæ pennæ cæteris nigriores erant, sed omnes in alis pennæ altera extremitate, interiore scilicet, albidæ erant. Longitudo corporis extensi à rostro ad imum pedem, vel etiam ad imam caudam, dodrantes duo cum palmo, hoc est palmi septem. Cauda ab orrhopygio dodrantalis. Collum breuissimum, vt in omni accipitrum genere. Tota denique magnitudo & pondus videbantur mediocrem gallinam referre. Testes, cum inciderem, nullos inueni, & foeminam fuisse puto. Rursus verò alio tempore marem incidi: Illi magnitudo per omnia æqualis erat superiori: pondus vnciarum triginta. Colore nonnihil à superiore variabat, vt in fronte & alibi. Circulus in oculis iridem nigram flauissimus ambiebat. Crura à ventre ad ungues vsq; digitos circiter nouem longa. Venter, latera & crura superius plumis albis vestiebantur, quas latiusculi circuli obscure ruffi per transversum distinguebant. Tota pars prona concolor erat, castaneæ coloris obscuri. Plumæ in cauda magis albeabant, zonis quidem eiusdem coloris (obscurè ruffis) distinctæ. Testes ad spinam dorsi inter utrosq; renes, binos tantum (vt triorchæ nomen à ternis testibus non verè sit factum) albos ac pusillos reperi, altitudine æquali. In medio quidem particula quædam erat teste minor & flaua. Tinnunculum quidem Itali aliqui hodie tristinculum vocant, quasi à tribus testiculis. Ungues buteoni minores infirmioresq; quàm cæteris accipitribus. ¶ Obseruaui & buteonis pullum, nido exemptum recens, vndiq; cinereum, rostro tamen, pedibus oculisq; flauis. Post aliquod tempus oculi & anterior rostri pars, ad fuscum vel subcæruleum colorem mutabantur, cum iam quinque aut sex hebdomadas dierum vixisset.

C.

¶ Buteo semper cernitur, Aristot. quod Plinius de æsalone accipitre reddidit. ¶ Carniuorus est, *De buteonis cibo.* Idem. Hostis est ranæ & rubetæ & anguis. rapit enim eos atq; exedit, Idem. Sed forte non aliter horum animalium hostis est, quàm cibi gratia. Mures & ranas pro cibo suo ruri inquit, Stumpfius. Venatur ranas & mures, & auiculas pigras aut infirmas quæ volare nequeunt: & quandoque pullos auium rapit, Albertus. Ego in buteonis cuiusdam incisi ventriculo talpam integram reperi, & in alterius cuiusdam ventriculo insecta quædam nigra. *De eiusdè* Ερωδιὸς γὰρ ἐλὼν μεγάλῳ Τείρχον εὐρὺν ἐδίοντ' ἀφείλετο, Simonides apud Athenæum: Quasi triorchæ siue triorchi pisces etiam deuorent. Notatur autem *ignauia* ex hoc loco buteonis ignauia, qui ab ardea sibi anguillam eripi passus sit. Buteo auis est tarda & pigri *& tarditate.* volatus: præda tamen viuit, quam vel dolo ceperit, vel languore aliquo aut pigritia detentam assequutus fuerit, Obscurus. Tarditas quidem & pigritia huius auis, quam telo petitam, non ad primum aut secundum ictum, sed vix ad tertium cedere aiunt, prouerbio apud nos occasionem fecit, *Du sihest wie ein Bussbart*/Buteonis instar sedes, in homines ignauos & diutius ad mensam vel alibi otiosè desidentes.

D.

Buteo vilis ac timidus est, & vel à paruis auibus nonnunquam fugatur. quamobrem Itali timidos & effoeminatos prouerbio *poynas* vocant. Propter eandem timiditatem non audent vt milui prope domos & habitationes hominum prædam inuadere, sed ruri & in agris eam perquirunt, Stumpfius. Hostis est ranæ, rubetæ, & anguis. rapit enim eos atque exedit, Arist. sed hoc cibi causa forte potius facit, quàm quòd aliter oderit. nam & anguillam capit, vt supra ex Simonide recitauimus. Harpæ & miluo communes inimiciæ contra triorchin sunt, Plinius. Et rursus, Harpæ & triorches accipiter dissident. Sed forte hæc non rectè ex Aristotele transtulit, apud quem in historia animalium sic legitur: Quæ cibum à mari petunt, anas, gavia (*βρεντος καὶ λάρος*) inuicem dissident, buteo in alio genere hostis ranæ & rubetæ anguis est. Et rursus, Amici etiam pifex, harpa, miluus.

E.

Buteo capitur visco. nempe mure humi posito (ab aucupe faciem auertente) & circumquaq; illitis visco virgis erectis: quibus buteo murem rapturus implicatur, Stumpfius. *Quomodo capiat buteo.*

F.

Buteo quanquam auis rapax, à quibusdam tamen inter delicias ciborum appetitur, Stumpfius. *De alimentis.* Pinguescunt apud nos, & vaneunt deplumati. In Balearibus insulis buteo etiam accipitrum generis in honore menfarum est, Plinius. Dulcissimus & boni saporis in cibo est, si assus edatur, Albertus & autor *teone.* libri de nat. rerum.

G.

Qui in Venerem infirmior erit, testiculos millonis ex aqua fontana, quæ perennis est, cum melle decoctos edat ieiunus per triduum, statim remediabitur. Marcellus. Cæterum quæ nam auis sit millo, nusquam legere memini. coniicio autem triorchen esse, quæ miluo similis describitur, vt auis maximè testiculari testes, à quibus ternis etiam nomen adeptus est, ad promouendam Veneream facultatem adhibeantur. *Testiculi millonis venerem excitant.*

H.

a. Millo apud Marcellum Empiricum buteo esse videtur, vt iam in G. scripsimus. Falco niger accedit ad formam auis quæ butorius vocatur, Albertus: lego buteus. sic enim ab Alberto & eiusdem *De buto.* farinæ scriptoribus buteo nominatur. Cæterum butorius iisdem auis est ex ardearum genere, quæ ab rio.

authore Philomelæ butio per onomatopœian appellatur hoc versu, *Inq, paludiferis butio bubit aquis*. Triorches, phrynus & ophis pugnant, Aristot. Hunc locum Albertus ex Auicennæ translatione Græcis vocabulis turpissimè corruptis sic vertit, *Frichachyz & coronos*, id est coruus aquaticus. tyrus autē aquaticum est animal vocatum *tribane*. Τειόρχης quidem vox vsitatior est pro buteone, sed legitur etiam Σιόρχης, vt supra in C. ex Simonide citavi: & in Auibus Aristophanis, Ταυτῶν τις ἐν Ἑλλάδιεται, Ἀναπιδυὸς τεειόρχης; Vbi Scholia, Ioco nominat triorchum indicata Iride meretrice nimirum pro homine libidinoso & prono ad Venerem. Τειόρχης vel Σιόρχης, species est aquilæ, Varinus & Hesychius. Sed illi aquilæ nomen ad accipitres non rectè extendunt, Κελχίλης, Σιόρχης, lidem. ego tinnūculum accipitrem potius, qui & κελχίλης & κελχηνίης vocatur, cenchren esse dixerim. Μέρμυνης, τεειόρχης, Hesychius & Varin. Βελλύνης, τεειόρχης, apud Lacones, lidem. Germani quidem & Angli (vt in A. docui) buteonem *Bushhardt* vocant: tetracem verò siue tetraonem Angli priuatim *bustard*, alij ex eis melius *bistard*, vt & alij quidam recentiores *bistardam*. Epitheta huius auis nulla inuenio, possunt tamen hæc esse, tardus, ignauus, timidus, vilis, ignobilis, & huiusmodi.

Centauris herba triorchis dicta. Tertia est centauris cognomine triorchis, qui eam secat, rarum est vt non vulneret sese. Hæc succum sanguineum mittit. Theophrastus defendi eam, impugnariq; colligentes tradit à triorchæ accipitrum genere, à quo & nomen accepit. Imperiti confundunt hæc omnia (centaurij genera) & vni generi assignant, Plinius. Quibus verbis dum aliorum imperitiam arguit, suam ipse prodit. Apparet enim omnino eum esse deceptum Theophrasti verbis non intellectis, qui de hist. plant. 9. 9. sic scribit. Febrifugiam secantes accipitrem tritestigerum (sic Gaza vertit triorchem) nuncupatum cauere aiunt, vt sine vulnere possint discedere. Non igitur herba ipsa triorchis vocatur, sed ab accipitre huius nominis fodiendi periculum esse aiebant homines siue superstitiosi, siue impostores verius. Gaza eo loco non rectè febrifugiam vertit, quod nomen minori non maiori centauro conuenit. Maioris quidem radix succo sanguineo est: minoris inutilis. tertium verò genus à bonis authoribus nullum traditur. Idem Theophr. de hist. plant. 1. 19. centaurij succum amarum esse scribit, de minore intelligens, (cui præter nomen nihil commune cum maiore,) vbi Gaza rectè fel transtulit. Rursus lib. 9. cap. 4. Centauris (inquit Theophrastus) per 12 annos durat. est autem pinguis & densa. quæ verba de centauro maiore accipi debent, hoc est eius radice. etsi centauris formula diminutiua dicatur. Gaza hoc loco non rectè fel terre posuit. Item eiusdem operis 3. 5. Centaurium in Eleo agro nascitur. montuosis quidem locis fœcundum: planis infœcundum & flore tantum gaudens: concauis ne floret quidem nisi improbè. Hæc etiā verba ad maius centaurium refero. Postremò initio lib. 9. Succus quorundam (inquit) sanguineus est, vt ceuteriæ (κευτηρία) & attractylidi. Vbi omnino non ceuteria, sed centaurium legendum, intelligendumq; maius. Hæc occasione triorchis herbæ, quam somniauit Plinius, obseruata mihi apud Theophrastum, necdum ab aliis quod sciam prodita, hoc loco adferre volui.

De familia cognominata à Buteone. Familia etiam ex buteone cognominata est, cum prospero auspicio in ducis naui sedisset. Plinius. Ego (inquit Cælius) in gente Fabia id fuisse cognomentum accipio. Nam ab vrbe condita libro vigesimo tertio T. Liuius M. Fabium Buteonem nominat. Meminit & in Fabio Maximo Plutarchus. Sed ibi mendum (opinor) inoleuit: nam scribitur modò Fabius Bulco. Græcus tamen codex φάβιον præfert βυλεώνα, &c. Deniq; Buteonis oratoris mentio est Senecæ Controuersiarum lib. 2. Cælius. Et rursus, Triorchæ auis Aristophanes meminit in Vespis. Et quoniam hæc auis, vt scribit Sex. Pompeius, vastitatis est causa in his locis quæ intrauerit, ab hac eius natura videri potest Agathocles tyrannus cognomentum traxisse: nisi quis malit ab efferata libidine. Nam egressus Agathocles pubertatis annos libidinem à viris transtulit ad fœminas. Traditur item quum esset perfunctus fato, vxorem querulam flebilibus modis illud subinde ingessisse: Τί δ' ἐκ ἐγὼ σέ; Τί δ' ἐκ ἐμὲ σύ; Quid non ego tibi? quid tu non præstitisti mihi?

Auspicia ex buteone. Buteonem Dianæ sacrum esse dicunt, Gillius. Quòd si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis immussulos, buteones, &c? Arnobius lib. 7. contragentes. Triorchæ accipitri principatum in auguriis Phemone dedit. buteonem hunc appellant Romani, familia etiam ex eo cognominata cum prospero auspicio in ducis naui sedisset, Plinius. Alites volatu auspicia facientes istæ putabantur, buteo, sanqualis, &c. Festus: quod & alibi repetit, aues oscines ab illis distinguens quæ alis ac volatu auspiciū faciunt. De augurio ex præpetibus auibus, vt buteone, sanquali, vide in Aquila h.

Prouerbia. Prouerbia, Timidi & effœminati Italicè *poyana*, id est buteones vocantur. Prouerbiū Germanicum, *Du sihest wie ein Bushhart* in desides ac pigros, supra in C. exposui.

DE SVBBUTEONE.

SVBBUTEONES appellantur in accipitrum genere, qui latiores sint, Arist. Græcè scribitur Τειόρχης. Sed quærendum est an γυποτειόρχης potius legi debeat. nam & in generibus aquilarum codices nostri *gypæton* habent, & rectè quidem. refert enim ea auis speciem vulturis, vt Aristoteles ibidem adscribit. An verò similiter γυποτειόρχης legendū sit, non æquè asseruerim. coniectura tamē hæc nostra est, præsertim cū aues istas latiores esse dicat Aristoteles, vt ad latitudinem scilicet vulturū accedant.

Turnerus

Turnerus non maius neque latius hoc genus buteone, sed minus facit. Subbuteonem (inquit) esse puto, quem Angli *ringtalam* appellant, ab albo circulo qui caudā circuit. Colore est medio inter fuluum & nigrū, buteone paulò minor, sed multò agilior. Prædam eodem modo quo superior captat, Hæc ille. Ego apud Græcos præpositionem *ὑπὸ* minuere interdum scio significationem vocabulorum, sed cum verbis tantum cōpositam & nominibus ab iisdem deriuatis, & adiectiuis, cum substantiuis verò nunquam, nisi (vt dixi) verbalia sint. Sit igitur siue hypotriorches, siue gypotriorches potius, auis ex buteonum genere, quod triplex apud nos inueniri supra dixi, nominibus non aliter quod sciam, præterquam illis quæ differentiam indicent magnitudinis, discretum.

DE CIRCO ACCIPITRE.

A.

CIRCVS ab Aristotele tertiū genus accipitris numeratur post triorchen & æsalonem. Apud Græcos poëtas aliquando ἰρῆς κίρκος, alias κίρκος simpliciter nominatur. Sirenes apes dissident cum circa: itemq; CIRC A (κίρκη) & circus non solum genere, sed & natura inter se diuersi sunt, Ælianus & Eustathius. CIRCANE A auis quæ volans circuitum facit, Festus. Albertus circum interpretatur genus falconis cui à cœruleis pedibus nomen: Eberus & Peucerus falconem simpliciter: sed nullis argumentis, quod dicunt, probant.

B.

Ex accipitrum generibus inuenimus circon claudum altero pede, Plinius. Aristoteles de hist. 9. 15. nō de circo, sed de ægitho aue scribit, ὅτι τὸν πόδα χλωρός ἔστιν, id est, pede claudum esse. Albertum *χλωρός* legisse video: vertit enim pedes habere citrinos.

C.

Cercis, id est radius textorius, à sono dictus est *ὑπὸ τῷ κρέκειν*, vt & crex auis: & forte circus etiam *ὑπὸ τῷ κείζειν* per methathesin, vt à crico organo differret, Varinus. *Vide infra in a.* Volatus est celerrimi accipiter circus, secundum Homerum: quamuis idem epitheton ὠκίτος accipitri etiam simpliciter tribuit. Volādo, præfertim cum insidiatur, vt & aliæ aues rapaces & milui, circuitum facere videtur: vt inde circus dictus videri possit, quanquam Græci auem circum appellant, circulum verò κείκον. Itaq; circaneam Festi eandē esse conijcio, tum à nominis similitudine, tum à genere volatus. Gallina ardet studio & amore pullorum: primum enim vt circum auem rapacem supra tectum gyros age-re cognoscit, statim vehementer vociferatur, tum explicatis alis timidos pullos protegit, auemq; procacem retrocedere cogit, Gillius. κίρκος non magnis auibus, sed paruis insidiatur, Eustath. Wottonus circum inquit ex ferociorum accipitrum numero esse, & gallinarū domesticarum pullis insidiari. *τῷ δ' ὥστε φάρων νέφος ἔρχεται, ἢ ἐκ κολῶν Οὐλον κεκλήροντες, ὅτε πρὸς ἰδῶσιν ἰόντα Κίρκον, ὅς τε σμικρῇσι φόνον φέρεϊ ὀρνίθεσσιν*, Homerus Iliad. 9. Comparat autem Æneam & Hectorem circo, Græcos auibus quæ à circo capiuntur. Clangorem quidem aquilarum aut vulturum facile columbæ spernunt, non item circi & marinæ aquile, Ælianus. Et alibi, Aquilas marinas & circos horrent columbæ. Mus in Homeri Batrachomyomachia conqueritur se timere circum & mustelam. Circus, larus, vultures, &c. mali Punici grano pereunt, Ælianus.

D.

Circi amaraginem (πικρίδα, Philes, id est intybum sylvestre vel lactucam sylvestrem) ad custodiam pullorum in nidos imponūt, Ælianus & Zoroastres in Geponicis. Alibi tamen apud Philen reperio circum florem croci nido imponere. Eiusdem generis herba est hieracium, cui accipitres nomē dedere, quod eius vsu caligini oculorum medeantur, vt supra scripsimus. Cum circo accipitre vulpi inimicitia sunt, Aristot. & Philes. circus enim, quia vnguibus est aduncis, & carne viuit, vulpem inuadit ac vulnerat, Aristot. Cum turture cōruus & circus insitas inimicitias gerunt: & turtur vicissim hostili odio ab utroq; dissidet, Ælianus. Inimicitia intercedunt cornici cum circo, Idem.

H.

a. Circus species est *ἄετς* (grammatici quidam Græci accipitrum & aquilarum genus confundunt, triorchen quoq; aquilis adnumerātes, &c. sed hic proximè post nominatur *ἄετος*, & à precedente distinguitur,) quæ accipiter vocatur. aquila enim maiora animalia occidit, Scholia in Homerū Iliad. 9. vbi poëta dixerat, circū aues paruas occidere. ἰρῆς κίρκος ab Hesiodo quoq; memoratur. Κίρκοι, κείκοι, ἄρπαγες: & incurua omnia κίρκοι dicuntur, Hesych. quare fieri potest circum à rostri & vnguium aduncitate sic vocatū esse. etsi grammatici quidā (Eustathius & Varinus) per onomatopœiam *ὑπὸ τῷ κείζειν* unde dictus sit. (quo verbo Homerus alicubi utitur) per metathesin, vt à crico, id est circulo ianuæ ferreo (qui ab eodem verbo deriuatur) differret, deriuēt. Κίρκος, κείκος, ἰέραι, κωπιλάτης, καὶ τῆς αἰγείρας ἢ βλάστη, Hesych. Lupi etiā genus secundū circus vocatur apud Oppianū, nimirū à rapacitate: vt quartū iētinus, id est miluus.

Epitheta esse possunt quæcunq; accipitris simpliciter, Ελαφρότατος πεπλυνών, Homerus. Ωκυπέτης, Appollonius.

Circus
claudus
altero pede.

Volatus
circi.

Circus
gallinis
insidiatur.

Circi a-
marago.
Circus
hostis est
Vulpi.
Vulturi.
Cornici.

Circus
unde di-
ctus sit.

¶ *b.* Harpyiæ in Thracia habent vulturum corpora, facies circorum, (quamvis codex impressus κύρκων habet per ypsilon) Varinus in Scylla.

¶ *c.* Οὐδέ κεν ἴρηξ Κίρκος ὁ μαρτήσας ἐλαφρότατος πέτελυν, Homerus. Equis Iberis velocissimis, inquit Oppianus, sola forte aquila volando contenderit, ἢ κίρκος ταλαῖσι, ταυνοσόμῳος πέρυγος. Apollonius Argonaut. secundo, Ἡὺτε τίς τε δ' ἥρος ὑπόθι κίρκος Ταρσόνεφεις πνοιῇ φέρεται ταχὺς, ὃ δὲ πινάσει Π' ἰπῶν, εὐκῆλοισιν ἐνευδίων πέρυγος. Circus ὅξυ λεληκώς, Iliad. χ. propria enim est circo vox acuta, cum iam prædæ propinquus de ea apprehendenda anxius est, Eustathius.

¶ *d.* Circus persequitur τρήωνα πέλειαν, id est timidam columbam alicubi apud eundem poetam. Οἱ δ' ἄλλοι εἰζάντες ὑπέτρεσαν, ἢ τε κίρκος Ω' κυπέτας ἀγελήδων ὑποτρέσσωσι πέλειαν, Apollonius in Argonaut. Ἡὺτε κίρκοι Φύλα πελειάων κλονέουσιν, Idem.

*Circus
prosperi
est augu-
rij.*

¶ *h.* Inter accipitrum genera inuenimus circon claudum altero pede, prosperrimi augurij nuptialibus negotijs & pecuariae rei, Plinius. Circum de genere aquilarum columbam discerpentem vnguibus felix nuncium attulisse Homerus voluit, Alexander ab Alex. Vide supra in Accipitre simpliciter. ¶ Κίρκος Ἀ' πολλωνος ταχὺς ἀγέλος, Homerus. Ostensum est autem supra accipitrem etiam simpliciter dictum, Apollini sacrum esse.

DE CIRI VEL CIRRHIDE.

CIRRHIS, κίρρις, per duplex *rhô*, vox oxytona, piscem significat, sic dictum à *cirrho*, id est fuluo vel pallido colore: item accipitris speciem. Chirris etiam (paroxytonum) adonin significat Cyprijs, (nimirum piscem adonin, cui color subfuluus subrufusve tribuitur) Laconibus verò lychnum, Varinus. Κίρρις, (per *rhô* simplex, oxyt.) lychnus, auis, vel adonis, apud Lacones, Idem & Hesychius. Κεῖρις, auis quædam, accipiter, vel alcyon: secundum alios, Hesychius & Varinus. Κίρις nomen auis, ita scribitur ut σίρις & ξίρις, Eustathius. Κεῖριδες, κηρία, ὄρνεα, Idem. Κήρυξ, genus accipitris, Idem & Suidas. Κέρυλος, auis est, quam aliqui κήρυον (κύρυν, Varinus per υ.) vocant. Antigonus quidem alcyonum mares κηρύλλας nominat, Hesychius. Κίρυλος, piscis quidam, & species auis, Idem.

*Metamor-
phosis
Scyllæ in
Cirin.*

¶ Ouidius Metam. lib. 8. de Scylla scribit in cirin auem mutata: quam metamorphosin nos hic partim ex Ouidio, partim ex Grammaticis paucis perstringemus. Nisus rex fuit Megarensium: aureos habens capillos (cui splendidus ostro) id est purpureus, Inter honoratos medio de vertice canos Crinis (πλόκαμος, Oppianus) inherebat magni fiducia regni, Ouid.) cui oraculo responsum est, ipsum tam diu regno potiturum, quam diu capillos intonsos retineret. Cum igitur à Minoë ob interfectum dolo ab Atheniensibus & Megarensibus Androgeum filium Megara (Ouidius Alcathoen vocat) obsideretur, Scylla Nisi filia hostis (Minois) amore flagrans, ut illi magis placeret, noctu purpuream comam patri totondit, eamque Minoi obtulit: qui dono accepto victoria potitus Nisum eversa regia occidit. Tum Nisus deorum commiseratione conuersus est in sui nominis auem, quam & haliaetum vocant, perpetuum odium exercens in cirin auem, in quam Scylla fuit transformata, & sic dicta τὸ κείρειν quod tondere significat. Cum enim à Minoë impietatem eius ac prodicionem detestante contempta relinqueretur, illa amoris impatiens insilit vndis, Consequiturque rates faciente cupidine vires,

Gnosiacaque, haeret comes inuidiosa carina.

Et modo factus auis fuluis haliaetus alis,

Illa metu puppim dimisit, & aura cadentem

Pluma fuit. plumis in auem mutata vocatur

Quam pater ut vidit (nam iam pendebat in auras,

Ibat ut haerentem rostro laceraret adunco.

Sustinuisse levis, ne tangeret aquora, visa est.

Ciris, & à tonso est hoc nomen adeptæ capillo,

Hæc Ouidius. Cuius interpretes quidam cirin auem alaudam siue galeritam interpretantur, nimirum quod existimarint nisum non alium esse quam accipitrem minorem, (vulgò sparuerium vocitant) qui alaudis maximè insidiatur: qui tamē ab haliaeto plurimum differt. Ego cirin potius è genere cepphorum esse putarim, quæ quidem aues leuissimæ minimum corporis, plurimum plumæ habent, maritimæ sunt, & circa naues volitant clamosæ: videturque eis conuenire execratio ista Minois, qua Scyllam munus illud impium offerentem execratus est, Tellusque tibi pontusque negetur. item, minio infecta rubenti crura. Vergil. in Ciri. ¶ In Ixeuticis Oppiani cirrhis oxytonum scribitur, vbi cætera ferè similiter ut apud Ouidium legimus: hoc interest quod cirrhin non scyllam hanc virginem vocat, aitque illam à Minoë religatam ad nauim per mare tractam fuisse: atque ita in auem mutatam ab omnibus auibus nunc odio haberi: & si haliaetus ipsam oberrantem viderit, mox per insidias eam adoriri & perdere. Meminit Eustathius etiā in cōmentarijs suis in Dionysium Afrum, ex Parthenij amatorijs. ¶ Cirin autē parētem suū in capite tumulasse, (quod Galenus & alij de alauda scribunt) apud Cælium Calpurnium legimus in libello quod Stoici magis paradoxa scribant quam poetæ, quæ ad imitationē libri eiusdē tituli à Plutarcho scripti cōposuit: in quo tamē ego nihil tale inuenio. Vergilius in Bucolicis cū scribit, Quid loquar aut Scyllā Nisi, quā fama secuta est Candida succineta latrantibus inguina monstris Dulichias vexasse rates, &c. Scyllā Phorci (& Cretæidis nymphæ filiā) dicere debuit. hæc enim ut Seruius narrat, media sui parte

parte in feram mutata & in deam marinam conuersa dicitur. Sed hic memoria lapsus est, alioqui lib. 1. Georg. idem poëta inter signa serenitatis Scyllam Nisi filiam in auem mutatam agnoscit his versibus: *Apparet liquido sublimis in aere Nisus, Et pro purpureo pœnas dat Scylla capillo. Quacumq; illa leuem fugiens secat æthera pennis, Ecce inimicus atrax magno stridore per auras Insequitur nisus. qua se fert nisus ad auras, Illa leuem fugiens raptim secat æthera pinnis.* ¶ Fuit & Nisus Troiani cuiusdam nomen Æneid. 9.

DE ACCIPITRE FRINGILLARIO.

ACCIPITRES quidam percæ & fringillarij vocantur, (πέρκοι καὶ σπιζία,) Aristot. De percis seu percnis supra diximus. Niphus percus & spizias pro vno genere accipit. Σπιζία, species est accipitris Hesyck. & Varin. Accipitres ambo, id est palumbarius & fringillarius, carniuori, Aristot. tanquam hæc duo genera præ cæteris accipitrum nomine vocari mereantur. habent enim alij omnes etiam alia nomina, vt triorchus, æfalo, circus, asterias, pernes, percus, læuis. hi vero duo, vt & rubetarius, simpliciter accipitres dicuntur, adiecto cognomine ab animali quod singuli præcipuè capiunt. Fringillarium accipitrem Albertus sparuerium putat: Ephesius illum qui fringillas sequitur, is puto smerillus est, Niphus. Nos supra smerillum æsalonem fecimus. In genere quidem sparuerij mas appellatur muscetis, Germanis Sprinz, quæ vox quodammodo ad spizian accedit. ¶ Fringillarium (inquit Turnerus) Anglorum hobbiam esse coniicio. Est autem hobbia accipiter minimus, coloris cæteris nigrioris. In capite duos habet nigerrimos in pallido næuos. Galeritas & fringillas plerunq; captat, in excelsis arboribus nidulatur, & hyeme nusquam cernitur. His verbis Turnerus minimum accipitris genus, quod nostri ab arbore denominant, designare videtur, de quo infra inter falcones agetur. Accipitres palumbarius & fringillarius, multum inter se magnitudine differunt, Aristot. maior scilicet aues maiores capit, vt palumbes: minores minor, vt fringillas. ¶ Accipitrum aliqui in cassitas ruunt & hirundines, tanquam Tereo cognati, Oppianus. Accipitrum aliqui celeres sunt ad aucupium, columbis maximè & palumbis exitiales: alij aues minores captant, Demetrius. Sed aues minores à diuersis accipitribus capiuntur, vt æsalone, circo, smerillo, niso, musceto, falcone arboreo.

¶ Ego obseruaui ACCIPITREM Qualearium, id est coturnices venantem, quatuor peperisse, nunquam tamen plures, Niphus. ¶ Eberus & Peucerus accipitrem fringillarium Germanicè interpretantur Kotselger/nescio quàm rectè. ignotum enim nobis hoc vocabulum est, nisi quòd de genere vulturum videtur, cum Geyer vulturem significet.

Accipiter
Qualea-
rius.
Kotsel-
ger.

DE ACCIPITRE PALUMBARIO.

ACCIPITER palumbarius, stellaris, & pernes differunt, Aristoteles. De hoc quædam etiã proxime in fringillario diximus, Græci φασιφόρον cognominant, quòd φάσας, id est palumbes in primis persequatur. Ε'πιδε (addo φάσα) εἶδος δειτεράς ὑπὸ τῷ πτερόνα, Hesyck. & Varinus. nos contra potius πτερόνα speciem esse dicimus ὑπὸ τῷ δειτεράν. Palumbarius in ferociorum accipitrum numero censetur, Wottonus. φασιτόπος, genus accipitris est, & (addo φάψ) genus columbæ syluestris frugiuoræ, Hesyck. & Varianus. φαλοκτόνος, ἱερακοκτόνος, Hesychius. ego legerim, ἱεραξ ὁ τὰς φάσας κτείνων. Φαλακτόνος (apud Hesychiū φαλακτόνοιο) genus accipitris, Varinus. videtur autē legendū φαλοκτόνος aut φαλοκτόνος. ¶ Accipiter palūbarius est falco tertiolus dictus (id est mas in genere falconis,) Niphus. Et alibi, Accipitrē palumbarium (inquit) Albertus asturem exponit (id est accipitrem maiorem. nam is quoque columbas capit. vide supra in D. in Accipitre in genere) Ephesius falconem gentilem qui palumbos insequitur. Accipitrem palumbarium ideo Anglorum sparhaucam & Germanorum speruerum (Sperwer) esse puto, quòd palumbos, columbos, perdices & grandiusculas aues insequatur, Turnerus. ¶ Homerus celeritatem visus & actionis, aliàs confert accipitri Ω' κεί φασιφόρον, ὅστ' ὤκιστος πετελων. aliàs aquilæ, &c. Varinus in Παρὰβολή. Palumbarius accipiter omnium celerrimè volat, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Eberus & Peucerus Germanicè interpretantur Taubens falck/id est falconem columbarium. Columbarium accipitrem alicubi legi Mercurio sacrum esse. Quæ nunc Thisbeas agitat mutata columbas, Ouidius xi. Metam. de Dædalione mutato in auem rapacem, grammatici dicunt accipitrem.

DE SPARVERIO VEL NISO RECENTIO.

rum. nam Nisus Ouidij Haliaetus est.

A.

ACCIPITRES ambo carniuori sunt, id est palumbarius & fringillarius, qui multum inter se magnitudine differunt, Aristot. Veniunt enim hæc duo genera præ cæteris accipitrum nomine, cum apud

veteres, vt iam supra in Fringillario docui: tum apud recentiores, qui pleriq; omnes accipitrem in duo genera distrahunt: magnum alio nomine asturem appellantes, paruum verò nisum, id est sparuerium. nam veterum nisus haliaetus est, id est aquila marina, de qua suo loco agemus. Ego quidem sparuerium eundem & fringillarium esse cum Alberto sentio: quanquam Turnerus palumbarium speruerium esse suspicetur. *Vide supra in Fringillario.* Mich. Ephesius minimum accipitrem sparuerium interpretatur, Niphus. Cuculus magnitudine atque volatu similis est accipitri minimo, &c. Aristot. Hic Auicennæ interpres conuertit, & est æqualis aui quæ dicitur sparaxonis. ego sparuerium intelligo, vt etiam Niphus. Accipiter minor Latine nisus vocatur, à conatu ad prædam. quia nititur capere aues se fortiores, vt columbam, anatem, corniculam, Albertus. Et rursus, Nisum vulgò speruerium vocant. *vocatur à* Fieri quidem potest vt vox nisus ab Hebræis descenderit, qui *neser* aquilam vocant: & *nez* accipitrem, *nifus* id est alij asturem, alij nisum interpretantur. *Vide supra in Accipitre A.* Eliota Anglus sparuerium accipitrem *conatu ad prædam.* humiperam cognominat. Pernix accipiter, *πέρνις*, à celeritate dictus, sparuerius appellatur rusticè Niphus. Sed de voce *πέρνις*, & contra Niphi etymologiam, scripsi supra in Capite de accipitribus diuersis. Columbæ cum simul volant, nec serpens nec oxiteros (forte oxypteros vel ocypteros) id est sparuerius, eas lædere potest vel audet, Kiranides lib. 3. Sed idem lib. 1. elemento vltimo ocypteron chelidona, id est hirundinem interpretatur. *Ωκυπέτης* apud Hesiodum accipitris epitheton est. ¶ Itali hoc genus accipitris vocant sparuiro, vel vt alij scribunt sparauier, sparauiero, sparauero: & aliqui illum distinguunt in maiorem & minorem, nimirum propter sexum magnitudine differentem. Aliqui (vt audio) *loyette* nominant, quòd alaudas venetur. Galli *esperuier* vel *esparuier*. Germani *Sperber* vel *Sperwer*. Frisij (ni fallor) *Wickel* / nisi is tinnunculus est per onomatopœiam. Angli *sparhawk*. Poloni *sokol*. Græci vulgò *ξωπέρις*, forte corrupto nomine ab oxyptero. Eberus & Peucerus percum Aristotelis smerillum vulgò dictum, aut speruerium esse suspicantur.

ACCIPITER MINOR MAS, QVEM

vulgò nisum vel speruerium appellant. Sperwer.

De Musceto & frogello.

QVI muscetum & nisum genere distinguunt, (vt Aquila, Theodotion & Symmachus) errāt. sexu enim duntaxat differunt, (vt scripsimus in Accipitre A.) cum nisus fœmina sit, muscetum mas, Albert. Accipitrum genus tertium nisus est: quartum *frogellus* quem muscetum dicimus. multo quidem minor, sed colore cōsimilis, sicut nisus accipitri cōsimilis est in dispositione habitus & colore. Hæc auis (muscetum) citò mansuescit, & delicatè nutrirī postulat. leuiter aucupatur, & velox est ad volatum, Author libri de nat. rerum. Vocem frogellum detortam puto à fringillario. Vnde & Hispani forte *francello* hanc auem vocant: nisi malis ita dici tanquam francos, id est nobiles vel ingenuos. Germani muscetum vocant *Sprink* / *Sprinkel* / *Sprinkle* / vel *Sprinkling*: quæ itidem voces ad Græcorum *σπίγλαι*, id est fringillarium accedunt, de quo superius seorsum egimus. Quinta accipitris species *sabech* vocatur, quàm Ægyptij nominant *baydach*, similis sparuerio, minor tamen, oculis ferè cœruleis, Tardius. Videtur autem idē hic & muscetum esse. nam proximè quoq; asturem marem ceu species duas diuersas numerauit. Smerillus minor est quàm nisus, magnitudine ferè nisi illius quem *muschet* vocant.

De accipitre sabech.

Albertus. Flandri) qui multis vocabulis Gallicis vtuntur) *Muschet* appellant. Scoppa grammaticus Italus haliaetum interpretatur smerillum, vel muscetum. Muscetum capere aiunt coturnices, alaudas, passeret, cæterasq; aues paruas: ad maiusculas inutilem esse.

¶ Sparuerius accipitris naturæ proximus est: quamobrem pleraque in historia Accipitris simpliciter iam à nobis prodita, illi quoque communia erunt.

B.

Astures & speruerij quos Apulia mittit, mittit, nostris multò maiores & præstantiores sunt Accipiter est ferè eiusdē figuræ cū niso, qui semper varius (lego, qui speruerius) vocatur, sed maior eo est, Albert. Nisus auis est nobilis forma & robore, minor quàm herodius, (accipiter, Stumpfius) sed vnus est color plumarum

plumarum ambobus, Author libri de nat. rerū. Minimus & vilissimus est in genere accipitrum, Stumpfius. ¶ In regionibus Europæ ad vltimum Septentrionem sitis, speruerij albi inueniuntur, Olaus Magnus in descriptione Germanica. nã in Latina, picas pro speruerijs posuit. Speruerij ruffi dicti, quod maculis rubentibus eorum pectora insigniantur, nobiles existimantur ad venationem coturnicum & perdicum. Nisus in facie guttas habet, sicut peregrinus & cætera falconum genera, Albertus. Ingluies (pappam vocant indocti) in quibusdam parua est, & ferme rotunda, vt in speruerio & columba, Albertus. Asturis & nisi cauda dependet (propter longitudinem scilicet) quod in falconibus non probatur, Idem. ¶ Superioribus annis quum nisum minorem (muscetum) mortuum manibus tenerem, obseruaui in eo crura subflaua, nigris vnguibus aduncis armata, decem digitos longa. Rostrum exiguum, breue, nigrū: cuius inferior pars canaliculata, non acuta. superior deorsum valde inflexa, acutissimaq; vt in aue quam infra lanium appellabimus, (Thurfreher.) Lingua exigua, nigricans, non acuta. Longitudo à capite ad finem caudæ palmi quatuor, hoc est digiti sedecim. Tota pars prona, capite, alis, dorso, cauda, eodem & simplice colore est, nigro diluto. Caudæ interioris pennæ alternis spatijs candicant ac nigricant: & sub alis similiter. Ad principium caudæ, multæ sunt albæ plumæ. Cauda circiter duos palmos longa. Reliqua parte supina, nempe collo, pectore, ventre, plumæ sunt alternis albidæ & ruffæ, alibi tamen nigricantes. Albicare etiam videtur extremitas pennarum caudæ.

C.

Sonus falconum vt plurimum crassior & prolixior est, & ab acuto in grauius procedens, quàm *Sonus & asturum vel nisorum*, Albertus. Volatu nisus admodum velox est. ¶ Speruerius pennas mutat mense *volatus*. Martio aut Aprili, mutationem Augusto perfecit, Tardius. Ex accipitre minimo, id est speruerio, *Pennarū* verum quidam putarunt cuculum fieri. *Vide supra in Accipitre C. & infra in Cuculo.* ¶ Nisi coeunt a- *mutatio*. liquando cum falconibus, Albert. Nidificant in abietibus, & oua (vt audio) quaterna aut quina pariunt. *Coitus &* Quasnam aues venetur, dicemus mox in E. nam de musceto dictum est in A. *partus.*

D.

Nisus licet minor accipitre, æquè tamen animosus est, & alacris pro sua facultate. Ad venandum promptissimus, quamuis minimus inter aues aucupij studiosas, Obscurus. Sola hæc auis (inquit Albertus) prædæ socios dedignatur: & expertus sum, quod si duo nisi pariter emittantur, præda dimissa alter inuadit alterum. Aiunt etiam quod auem hyeme viuā teneat sub pedibus caloris gratia, & nocte transacta beneficij memor viuam auolare permittat: quod an verum sit expertus non sum, Hæc ille. Obscurus quidam non nisum, sed accipitrem simpliciter, hoc facere scribit. *Vide in Accipitre H. d.* Miluus audax est in paruis, timidus in magnis, fugatur à Niso, quanuis triplo sit maior illo. Author. de nat. rerum. Nisum aiunt socios volatus recusare, quasi inuidia aliqua & ambitione ad victoriam moueatur, ac solus ea potiri velit: sed verisimilius est eum inhiare prædæ tantum, ne si in volatu socium habuerit, idem ad pastum quoque admittatur. Certum est enim nisum parem sui generis aspernari, eumq; tanquam alienam auem persequi, idq; contra totius auium generis naturam. Omnis enim auis in volatu prædam capiens, Aristotele teste, parcat sui generis auibus. Solus itaq; nisus huius generositatis expers est: vt homo etiam solus ferè animalium terrestrium in sui generis animal insidias molitur, Author libri de nat. rerum. ¶ Nisus ac triciolus (accipiter mas) locum eligunt in quo aues captas depilumant singulis diebus, multaq; diligentia mundant quandiu cõpares aues (fœminæ) incubant, quibus eas ministrant, Obscurus. ¶ Albertus sua obseruatione & Auicennæ & quorūdam aucupum asserit accipitres, quos vocant astures & speruerios, pullos suos volantes enutrire vno mense, postea se ab eis retrahere: doce- *Pullorum* req; illos capere aues, ferendo eis viuas aues, quas dimittentes concitant ad capiendum: & cum agno- *educatio.* scunt posse venari, derelinquunt, Niphus.

E.

Nisi capiuntur similiter vt accipitres, nempe reti, graculo aut auicula aliqua (nisi & musceti præ- *Ratio ca-* cipuè illa quam *zaranto* Itali vocant è genere chloridum) iuxta rete alligata & exposita. *Vide supra in* *piendi &* Accipitre E. ¶ Cito mansuescit, & delicatè nutriri postulat, & leuiter aucupatur, Author libri de nat. *nutriendi.* rerum. Falcones & nisi bene nutriti ac instituti ad domicilium reuertuntur sicut columbæ, Albertus. De institutione & mansuefactione nisi, Alberti verba recitavi supra in Accipitre E. Falco amat socium venandi falconem, & diuidit cum eo prædam sine pugna, quod non facit astur vel nisus, Albertus. *Vide paulò ante in D.* ¶ Speruerius capit omnes volucres quas & astur, maioribus tantum exceptis, Tardi- *Quasnam* uus. Columbas, & alias quascunq; assequi potest, Stumpfius. Nisus vocatur à nisi, id est conatu ad præ- *aves ve-* dam. quia nititur capere aues se fortiores, sicut columbam, anatem & corniculam, Albertus. Sperue- *netur.* rij laudabiles capiunt anates, palumbes, perdices, coturnices, graculos, picas, alaudas, & omne genus auium minorum.

G.

Si mulieris partus differatur, & parturigines absint: item ad secundas pellendas, fimum speruerij tritum prodest: *Vide supra in Accipitre G.*

H.

Nostri sorbum arborem *Sperberbaum* vocant, per epenthesein literæ p cum speruerio quidem

*Nisus in
haliaetū
mutatus.*

hihil ei commune. ¶ Nisus rex apud Ovidium in haliaetum, id est aquilam marinam mutatus celebratur, ut in Cirrhide scripsimus. De Haliaeto verò inter aquilas scribetur.

DE TINNVNCVLO ACCIPITRE.

E.

CENCHRIDEM accipitrum generis Græci faciunt, Plinius. Videtur autem ignorasse eandem avem Latinis tinnunculum dici, cum Græcam vocem semper relinquat. nam tinnunculi semel tantum meminit, libro 10. cap. 37. quem locum nō ē Græcis transfudit, sed à Columella sumpsit. Loco Plinij iam citato antiqua ferè lectio tristunculus habet, quod & Theodorus quandoq; sequitur: ex maiori verò parte tinnunculus, (scilicet vertit Theodorus ex Aristotele pro cenchride voce Græca,) Hermolaus. Ego tinnunculus (per *n* duplex. nam Grammatici quidam non rectè per *n* simplex scribunt) legere malim, ut in Columellæ etiam codicibus habetur, unde mutuatus est Plinius. Videtur autē tinnunculus per onomatopœiam dici à tinnitu: tristunculus cur diceretur rationem non video, nisi forte tanquam à tribus testiculis ut apud Græcos accipiter triorches. Niphus quidem tinnunculum vulgo in quibusdam Italiae locis tristunculum nominari scribit. Ego tristunculum in Gazæ translatione nusquam legi, sed ubiq; tinunculum per *n* simplex, quum per duplex potius (ut dixi scribendum videatur. Cenchridem eandem puto quam Latini tinnunculum vocant, Ruellius: & Hermolaus qui per *n* duplex scribit. ¶ Ab Italis hodie canibellus vocatur, & tristunculus, & tristarellus, Niphus. Ab alijs in Italia *gauinellus*, quem duplicem faciunt; maiorem & minorem, nimirum pro differentia sexus non speciei. Ab Hispanis *cernicalo* vel *zernicalo*, quæ vox formata videtur à cenchride Græca. lidem accipitris quoddam genus *gauiam* nominant, à qua voce *gauinellus* ceu diminutivum factus videtur. A Gallis *quercerela* (quasi *cenchridion*) & *cercerelle* nominatur, Ruellius. aliqui voces Gallicam scribunt, *cercerelle*. In Narbonensi Gallia vocant *siricach*. Germani nostri *Wannenwäher* / *Wandwäher* / *Wannwehen* / *Wiegwehen*. Videtur autem nomen *Wannenwäher* factum ab eo quod alas extendant ventilentq; instar ventilabri, quod vannum nominant: vel *Wandwäher*, quod in parietibus (turrium) nidificent. Angli *a kestrell*, (quæ vox à *quercerella* Gallorum detorta videtur) *kistrel*, *kastrel*, in regionibus ad austrum: ad boream verò *a steyngall*. Eberus & Peucerus Saxonica dialecto interpretantur *Steingall* / *Steinschimaz*.

B.

*Descriptio
corporis.*

Tinnunculi in Heluetia multi reperiuntur, Stumpfius. Corpore parvo sunt, magnitudine muscetti, colore multò magis fulvo quàm reliqui accipitres, plumis mustelinis aut castaneis, vnguibus aduncis, rostro aquilino, pedibus flavis, Turnerus. Tinnunculo ventriculus similis est ingluviei, minimè carnosus, Aristot.

Cenchris

C.

Cenchris aliter à tinnitu vocis appellatur tinnunculus, Textor. ¶ Papiliones sectatur interdum: *Quenam*
 sed & auiculas insequitur ac dilaniat, Turnerus. Mures capit, Stūpfius. Mures deuorat, Bellonius. Au- *animalia*
 ceptus quidam asseruit mihi tinnunculum cum pullis in picarum nido sibi inuentum, & simul paruum *venetur*
 serpentem, ac si serpentibus quoq; vescatur. Cerchnes auis locustas deuorat Aristophani in Auibus. *& quibus*
 Edit (vt audio) reptilia: ego vespam ab eo deuorari vidi. ¶ Tinnunculus licet aduncis vnguibus sit, bi- *vescatur.*
 bittamen aliquādo, sed rarò, Aristot. Et rursus, Solus ferè inter vncungues bibit. At Ælianus, Cenchris,
 inquit, accipiter nulla potione eget. Et Suidas, Cenchrines auis est, quæ omnino non sitire dicitur.
 quod & Varinus ex eo repetiit. Atqui Aristoteles præ cæteris vncunguibus hanc auem bibere aliquan-
 do, testatur. Vide in Accipitre C. ¶ Tinnunculus nidificat in altis vrbium turribus, Ruellius. In ædi- *Vbi nidi-*
 ficiis ferè, Columella. In ædificiis & tectis eorum, Stumpfius. In cauis arboribus nidulatur & in tem- *ficet.*
 plorum muris, & æditiis turribus, vt apud Germanos Argentorati & Colonia, & apud Anglos
 Morpeti obseruauit, Turnerus. Et rursus in epistola ad me, Interdum in cauis quercubus, nō more cor-
 nicum super fronde, sed monedularum more in latibulis semper. Ardenti in fœminas amore inflam- *Quo amo-*
 matur, moreq; hominum amatoria leuitate flagrantium, semper sectando eas in oculis fert. Si quò *re in fœ-*
 clām fœmina abscesserit, ex eo maximum capit dolorem, & clangorem fundens vastum exclamat: *minas ar-*
 vtq; homines vehementer amantes ex amore vexantur, perinde amatoris molestiis affligitur, Ælian. *deat.*
 ¶ Tinnunculus inter vncungues fœcundissimus est. sed ne ipse quidem multa admodū parit, verū *Partus, et*
 cum plurimū quatuor, Arist. de generat. 3, 1. Sed alibi, Plurima in adunco genere parit. Iam enim qua- *fœcundi-*
 tuor, inquit, eius reperti sunt pulli. sed plures etiam procreari apertum est. Pennatorum infœcūda sunt *tas.*
 quæ aduncos habent vngues. cenchris sola ex his supra quaterna edit oua, Plinius. ¶ Tinnunculi (cen- *Quarubei*
 chridis) ouum minij modo rubet, Aristot. rubri coloris est, Plinius. Cum ex oculis laborat, syluaticam *coloris.*
 lactucam euellit, eiusq; acerrimum succum expressum suis oculis imponens, ad sanitatem restituitur. *Qua ra-*
 Hoc vti medicamento ad sanandos oculorum dolores medici dicuntur, vnde oculorū medicina Hie- *tione ocu-*
 racia, quasi Accipitraria appellatur. Vnde videre licet homines se auium discipulos profiteri, atq; etiam *lis laborā-*
 præ se ferre non vereri, Ælianus. *Vide supra in Accipitre H. a.* *tibus me-*
deatur.

D. & E.

Tinnunculus pullos diu volantes tātisper alit, dum ipsi ex proprio venatu viuere possint, Turner.
 ¶ Quomodo in oculorum doloribus hieracij siue lactucæ syluestris succo vtatur, dictum est in
 fine præcedentis capituli. ¶ Gaudent incolere loca non remota ab hominibus, vt muros & tecta tur-
 rium, & altiorum ædificiorum. & amantur etiam ab hominibus, quibus prædando nihil nocent, sed
 profunt potius captura murium quibus vescuntur, Stumpfius. ¶ Auis quæ tinnunculus vocatur cum *Sympa-*
 columbis habenda est. defendit enim illas, terretq; accipitres naturali potentia, in tantum vt visum vo- *thia tin-*
 cemq; eius fugiant. Hac de causa præcipuus columbis amor eorum, feruntq; si in quatuor angulis de- *nunculi*
 fodiantur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas, Plinius. Ne columbæ sedes suas perosæ *cum colu-*
 relinquant, vetus est Democriti præceptum. Genus accipitris tinnunculum vocant rustici, qui ferè in *bis.*
 ædificiis nidos facit: Eius pulli singuli fœtilibus ollis conduntur, stipatisq; opercula supponuntur (super-
 ponuntur, forte) & gypso lita vasa in angulis columbarij suspenduntur. quæ res auibus amorem loci sic
 conciliat, ne vnquam deserant, Columella. ¶ Tinnunculi auiculas captant sicut smerilli, Stumpfius:
 possunt enim vt audio similiter cicurari.

G.

Fimum cenchridis (accipitrum generis hanc Græci faciunt) albugines oculorum extenuat. Plin.

H.

Accipitris & cristatellæ (forte tristunculi) stercus, legitur apud Auicennam 2, 614. ex veteri inter-
 pretatione, vbi Bellunenensis habet, Stercus *albazi* & falconis sachari. Cenchris Græcè vocatur quasi mi- *Cenchris*
 liaria. nam milium à Græcis cenchros, à Strabone cenchrys dicitur, Hermolaus & Ruellius. Quid au- *dictaqua-*
 tem huic aui cum milio commune sit, nemo explicat: ego coniecturas meas afferam. Miliarie quidem *si milia-*
 aues Varroni dicuntur, quæ milio pascuntur: & *κερχεῖται* Oppiano ex anserim vel auium aquaticarū *ria.*
 genere, milio inescati capiuntur. Tinnunculus verò milium non edit, quare alia huius nominis causa *Ratio hu-*
 inquirenda est. Cenchrines, (vel, vt alij scribūt, cenchrites,) serpentis genus est, quem sic dictum aiunt, *ius nomi-*
 vel quòd tēpore milij appareat, vel quòd colore vario sit instar milij, Etymologus. Aetius hanc serpentē *nis.*
 colore viridi describit, maximè iuxta aluū, vt milium colore referat, vnde & cenchrias, inquit, appella-
 tur: aiunt etiam hunc seipso fortiolem fieri cum miliū floret. Est & cenchrias, id est miliaris, genus vl-
 ceris herpetis, à similitudine quam habet cum granis milij dictū, quòd istorū instar exiguis pustulis ex-
 asperetur. Et fortè eandem ob causam à milio nomen tum aui tum serpenti datū est, quòd multis milij
 instar punctis insignes spectentur: nisi quis aliā ex prædictis rationem malit. Nominatur autem hæc a-
 uis non tantum *κερχεῖς*, sed etiā *κερχεῖν* apud Suidā & Varinum. (*Κερχεῖν* verò apud Hesych. *περίο-*
χης est.) Item *κερχεῖν* apud Suidam in voce *Γαμψόνοχος*. In auiū choro apud Aristophanem *κερχυῖς*
 nominatur, vbi in Scholiis *κερχυῖς* bissyllabum legitur, his verbis: *Cerchnis* auis in Callimachi libro de a-
 uibus nō memoratur, sed *κερχυῖς*. Et quibusdā initeriectis, Didymus paruum accipitrem interpretatur.

Vbi ego omnino cenchridem accipio, vt *κερχνής* Didymo idem quod *κερχεῖς* sit. Si homines colant aues, vites eorum immunes erunt à locustis, Ἀλλὰ γλαυκῶν λόχος εἰς αὐτὰς καὶ κερχνήδων ὅτι βίβει, Aristoph. in Auibus. vbi Scholiastes, Sic (inquit) & alibi fortè *κερχνής* cum iôta legendum, non *κερχνής*. Nam alibi in eadem fabula sic scribitur, Χωρεῖ δὲ πᾶς τις ὄνυχας ἡγκυλωμένος Κερχνής, τριόρχης, γύψ. vbi *κερχνής* cum iôta subscripto legendum videtur, circumflexum ita vt est: quanquam Scholiastes supra oxytonum scripsit. Οὗτοι μὰ τὰς κερχνήδας, Aristoph. ibidem. Et rursus, Ἀλλὰ πῆρς με τὰ χέσι καὶ κέφοις πῆροῖς Γέρακος, ἡ κερχνήδος. Eubulus apud Athenæū *κερχνήδας* nominat inter paruas auiculas, nempe *αἰνῖα*, *ἀχάνθη*, *λίδα*, *βιτιάκας*, & hæc forsā miliaria Latinorum fuerint, de quibus suo loco dicemus.

¶ *Ischades* (genus ficuum) *κερχεῖς* idem, apud Suidam memorantur: alioqui cenchramidas vocāt femina seu grana interiora ficuum milij seminibus similia. *Κέρχνη*, genus est auis, καὶ τὸ ἐν τῇ μελαίνῃ ἐψημα. pro *μελαίνῃ* lego *μηλίνῃ*, vt ferculum sit è panico. nam & è milio ferculum *κερχεῖνη* dicitur: & *κέρχρος* semen simile melinæ, id est panico. *Κερχνώματα*, *τραγύσματα*, *κυκλώματα*, καὶ ὁ παρὰ τὰς ἰνὺς τῆς ἀσπίδος κόσμος, Hesych. & *Κερχρώματα*, *περιφέρειαι*, καὶ *ἐσθώματα*, Idem. Et *κερχοειδῆ*, *ποικίλα*, *τραχέα*, *πολύπασα*, &c. Videntur autem omnes istæ voces quæ per *κερχν.* literas scribuntur, à cenchro, id est milio factæ, & asperitatem aliquam significare, sic & verbum *κερχεῖ*, *τραχύνει*, vt *κέρχνη* quoque auis non alia sit quàm *κερχεῖς*, &c.

DE CHALCIDE VEL CYMINDIDE,

quam & hybridem & ptyngem vocari putant.

Locus Aristotelis CHALCIS (inquit Aristoteles) rarò apparet. montes etenim incolit, nigro colore est, magnitudine accipitris, quem palumbarium nominant, forma longa ac tenui. Iones cymindem eam appellant, cuius Homerus etiam meminit in Iliade, cùm dicit: Chalcida dij perhibent, homines dixere cymindem. Sunt qui eandem hanc auem non aliam esse ac ptyngem velint. interdium minus apparet, quia *bride va-* non clarè videt, sed noctu venatur more aquilæ. pugnat verò etiam cum aquila ad eò acriter, vt sæpius *riè expo-* ambæ implexæ deferantur in terram, & viuæ à pastoribus (Ὑπο τῆς νομέων, Varinus non rectè legit *situs.* Ὑπο τῆς νέων) capiantur. Parit hæc oua duo, & saxi speluncisq; nidulatur, Hæc Aristoteles de hist. anim. lib. 9. cap. 12. interprete Gaza. Vbi Niphus, in annotationibus suis, scribit exemplaria omnia quæ hæcenus viderit, post carmen Homeri, hybridis auis mentionem facere: Gazam verò eam omittere, idq; sibi probari, quoniam Plinius quoque hybridis nusquam meminerit. Sed Græca Aristotelis verba perpendamus, quæ statim post versum Homericum sic sonant. Ἡ δὲ ὕβρις, φασὶ δὲ τινες εἶναι τὸ αὐτὸν τῷ τὸν ὄρνιθα τῷ πύγῃ. ὅτις (scilicet ὄρνις) ἡμέρας μὲν φαίνεται, &c. Hoc est, Ceterum *hybris*, aiunt autem aliqui hunc auem eandem esse ptyngi, interdium quidem non apparet, &c. Varinus in voce *Κύμινδης*, Aristotelis verba recitans, hæc omnia ἡ δὲ ὕβρις, φασὶ δὲ τινες εἶναι τὸ αὐτὸν τῷ τὸν ὄρνιθα τῷ πύγῃ) omittit, vt & Eustathius Iliad. ξ. [considerandum an hæc verba margini fortè adscripta ab aliquo, in textum à librariis inserta sint] & reliqua inter se connectit. Idem tamen hybridem auem nocturnam commemorat, in elemento γ. vt Hesych. quoq; qui nisi hoc in loco auis istius mentionem legerit, nullus sanè alius vllius authoris occurrit. Relinquamus igitur ea quæ in omnibus exemplaribus Græcis leguntur verba, vt ὕβρις etiam (vel vt grammatici iam citati scribunt, ὕβρις oxytonum) auis nomen sit, diuersæ nimirum à chalcide, & maioris forsitan ac fortioris, quæ aquilam aggredi audeat. nam chalcidem λεπιδώ, id est gracili ac tenui corpore auem esse scribit Aristot. & quòd rarò appareat: hybridem verò siue ptyngem, non rarò, sed noctu tantum apparere. Porro si quis contendat eandem esse auem, vt hoc illi cōcedam, dicam tamen fieri posse, vt auis eadem sit, sed hoc ipsum Aristoteles ignorârit. Certè verba ista, ἡ δὲ ὕβρις, omnino de aue diuersa, (aut quam diuersam ipse putârit,) eum loqui testantur, vt vetus etiam interpreter reddidit. nam & de aliis auibus diuersis ibidem scripturus, simili initio utitur: ἡ δὲ χαλκίς, ἡ δὲ κίττα, &c. Iam cùm sequatur, Nidulatur autem hæc quoque in petris & speluncis, intelligendum est prædictum esse de alia quoq; aue quæ similiter nidulatur: atqui non reperies nisi de chalcide, quam in montibus (nimirum montium petris & speluncis) nidificare dixit. Plinius quidem (non semper laudatus interpreter (hybridis & ptyngis mentionem præterit, quem Gaza in hoc imitatus est, vt sæpe solet. Nocturnus accipiter, inquit Plinius, cymindis vocatur, rarus etiam in syluis, interdium minus cernens, bellum internecinum gerit cum aquila, cohærentesq; sæpeprehenduntur. Hermolaus apud Plinium pro cymindi cybindin in suis codicibus legit, nec putat mutandam eam vocem, quoniam & in alijs dictionibus Græcis C. in m. transeat apud Latinos, vt proboscis in promuscide. Eadem repetit Cælius. Κύμινδης quidem in Græcorum Lexicis, & apud authores scribitur: quam vocem grammatici, vt Eustathius, aiunt tum masculino tum fœminino genere efferri. Genitiuus casus *κυμίνδης* in Cratylo Platonis legitur. *Κυμίνδιος* vel *κύμινδος*, aquila est, Suidas & Varinus: apud quem tamen *κύμινδος* pro *κύμινδος* scribitur. Sed apud authores cymindis tantum reperitur. Non est autem aquila, vt neq; accipiter, (confundunt enim grammatici aquilæ & accipitris appellationem vt diximus,) sed propter vnguium rostriq; aduncitatem, & quoniam ex auium præda viuit, aquilarū aut accipitrum generis esse videtur: magis autem aquilarum, quòd aquilam ipsam impugnet. Sed & ἑλεος, id est aluco accipitris species dicitur.

dicitur. Somnus apud Homerum Iliad. ξ. sopiturus Iouem, inter abietis ramos latet, Ο'ρνιθι λιγυρῇ (ὀ-
 ξεία) ἐναλίγκιος. ἢν τ' ἐν ὄρεσσι Χαλκίδα κικλήσκουσιν θεοί, ἄνδρες δὲ κύμινδιν. Solet autem Homerus non ra-
 rō δῶνυμα quædam facere, quorum nomen alterum vsitatum sit hominibus, alterum dijs, ita deorum
 sermonem se intelligere & à Musis edoctum esse insinuans. Platoni quidem deorum vocabula maxi-
 mē secundū rationem imposita videntur: quæ verò hominibus à poëta tribuuntur, & magis quæ mu-
 lieribus, ferè barbara videntur, & nulla eorum ratio aut origo nobis constat. Grammatici (vt Varinus) *Auis hæc*
 chalcidem à colore dictam suspicatur, ἀπὸ τοῦ χαλκίζεν καὶ τὴν χροίαν τῆς πίψεως (τῆς πίψεως). hoc est quod *cur chal-*
 æris quendam colorem inter volandum præferat. ἀπὸ τοῦ χαλκῶδες ἔχει τὸ πλεον, Schol. in Aristoph. *μῆ-*
 λας γὰρ ὅτι χαλκίζων τὴν χροίαν, Eustathius. nam alioqui nigra ab Aristotele describitur. Somniculosa
 est & caput semper condit sub ramis, Scholiastes Homeri. Cymindis dicitur quasi κύμινδιν, οἰονεὶ, κύ-
 μινδιν ἰδεῖν, ab occultatione. Conueniebat aut somnum utpote nocturnum, aui nocturnæ & somnicu-
 losæ, caputq; inter ramos subinde abidenti, à poëta comparari, Varinus. caput enim abscondit, εἰς τὰς *Noctur-*
 σήραγγας τῶν δένδρων καταδύσασα. aut fortè propter vocis similitudinem sic dicta est, Etymologus. *χο-*
 ρεὶ δὲ πᾶς τις ὄνυχας ἢ γκυλωμόνως, Κερχυῆς, τριόρχης, γυψ, κύμινδιν, ἀετὸς, Aristoph. in Auihus: vbi Scholia- *na est &*
 stes dubitat an cymindis (κύμινδιν, fortè, κυκμῖς, vt sequetur ex Callimacho) potius scribendum sit: quo- *somnicu-*
 niam cymindis à Callimacho non memoretur: quasi non satis sit ab Aristotele, Homero, Platone, &c.
 eam nominari, & ita scribi. Idem cymindim & chalcidem eandem cum noctua, simpliciter dicta facit,
 imposito chalcidis nomine à colore pennarum: quæ sententia mihi minimè probatur. Et rursus, Κε-
 καῶν (inquit) vocem aiunt esse noctuarum, quas inde etiam κικηῶν nominant. alij κυκμῖδας (scili-
 cet hanc vocem ædere dicunt:) Κάρτ' ἀγαθὴ κυκμῖς, Callimachus. Et mox, Homerus verò cymindin
 vocat noctuam, & ab æris colore chalcidem, Hæc Scholiastes ille. Vbi in mentem venit quod Gaza a-
 pud Aristotelem pro nycticorace, id est coruo nocturno cicumam transtulit. & sanè nominum simili-
 tudo, κυκμῖς & κύμινδιν, vnam & eandem esse auem propemodum persuadet. cū vtraq; nocturna
 describatur, & nycticorax à colore corui dictus videatur, vt & cymindis niger ab Aristotele describitur.
 Nycticorax, inquit Strabo, aquilæ æqualis est, vocemq; grauē ædit: in Ægypto verò graculi habet ma-
 gnitudinem, & vocem omnino diuersam. Hic etiam magnitudo aquilæ cymindi cōuenit, vel hybridi.
 nam cū contra aquilam pugnare audeat, magnitudo etiā viresq; aquilæ ei conueniunt. Cicumæ qui-
 dem vocabulum Gaza à Græcis accepisse videtur: quanquam Grammatici κυκμῖδα noctuam simpli-
 citer interpretentur. Κυκμῖς (Varinus κυκμῖος habet. neutrum placet, malim κυκμῖς) γλαυξ, id est
 noctua, Hesych. Κικυμώθειν, τυφλώθειν, δυσβλέπειν, id est cæcutire, hallucinari, Idem & Suid. Hinc
 nimirum cicuma à cæcutiendo dicta. Κίκυμος, λαμπτήρ ἢ γλαυκός, ὁμοίως καὶ κίκυλος, Hesych. & Vari-
 nus. Nycticoracem, inquit Aristot. nonnulli vocant otum, auem scilicet illam quæ se coturnicibus *De oto.*
 hinc abeuntibus ducem præbet. Est autem otus noctuæ similis, &c. Arist. de hist. 9. 12. vbi Gaza pro ny-
 cticorace vlulam & asionem transtulit. Adeò varia & confusa nominibus est nocturnarum auium hi-
 storia, vt operæpretium sit diuersa nomina ad rem quæ significatur vnam, aut saltem genus vnum re-
 digi. Sint igitur si non idem, saltem sub vno genere, Chalcis, cymindis, hybridis, ptynx, cicuma, nyctico-
 rax, otus: & præterea bubo, vlula, & aluco, & scops. Sed scops minor est noctua. & otus quoq; fortassis
 non magnus. Cæteræ omnes magnæ, & quæ magnitudinis merito cum aquila certare possint. Nam
 bubo, βύας, non minor aquila fertur. Aluco, ἄλεος, maior gallinaceo, picas venatur vt ægolos quoq; gal-
 linaceo æqualis, quam vlulam Gaza interpretatur. eam similiter saxa & speluncas colere ferunt, quā-
 ternos nunquam edere pullos, &c. Sed de singulis istis plura suis locis dicentur. Hybris sanè Græcis, &
 byas, vt bubo & vlula Latinis, & hybon Gallis, & Germanis Bl/ Hurn/ Hurn/α. nomina per onomato-
 pœiam diræ & absonæ vocis facta videntur. ¶ Chalcidem piscem piscem Gaza æricam transtulit, &
 ipsum forsitan à colore suo dictum. ¶ Quæ ad philologiam spectant, in chalcide lacerta protulimus. *Fabula de*
 Harpalycen aiunt Clymeno patri per vim mixtum, Presbonem filium coctum ei apposuisse. & deinde *Harpaly-*
 in auem chalcidem mutatam esse. alij fabulantur quod cū in Chalcide degens hæc mulier cum Ioue *ce in chal-*
 concubuiisset, à Iunone in auem conuersa sit. Hybris etiam vel hybrida dicitur canis natus ex venatico *cide mu-*
 & gregario, &c. *Vide in Apro C.* ¶ Eberus & Peucerus cymindim interpretatur Germanicè ein Berge *tata.*
 falsū id est falconem montanum. non probo.

DE ACCIPITRE AEGYPTIO, ET ALIA QV AE-

dam corollaria superiorum, ex Gallico opere Petri Bellonij, de rebus memo-
 rabilibus per diuersas regiones sibi obseruatis.

Avis est in Ægypto frequens, magis quàm cæteræ aues quæ rapto & cadaueribus viuunt, cor-
 poris magnitudine coruum referēs, capite miluū, rostrum ei inter coruum & aquilam medium, in ex-
 tremo modicè aduncū. crura etiam & pedes, partim coruū, partim aues rapaces imitantur. Colore ad
 (falconem) sacrum accedit. quanquam fortassis aliis etiam coloribus inueniri potest. Hæc planè vide-
 tur quam Herodotus & alij quidam veteres accipitrem Ægyptium nominant. Et alibi, Accipitres Æ-
 gyptij perquam frequentes sunt in Ægypto: nec admodum ab ea regione discedunt.

TURCÆ quum aues rapaces, quarum opera ad venandum vtuntur, reuocant, clamare solent, *hub, hub*. Falconarij Turcæ aues manu dextra gerunt, & ouis gallinarum duris nutriunt, cum earo recens defuerit.

DE FALCONE IN GENERE,

A.

Denomine falconis.

FALCONIS nomen pro aue non admodum vetus est. Falcones & astures nominantur à Firmico Matheſeos quinto. Falcones Seruius grammaticus commemorat, quibus Guilielmus, qui Rogerij regis Siciliae auibus præfuit, librum dicauit, Volaterranus. Marchio Monterculeus librum de Falconibus condidit, Niphus. Campaniam Italiae ciuitatem conſtat à Thuſcis conditam viſo falconis augurio, qui

rio, qui Thuscica lingua *capys* dicitur, Seruius in decimum Æneid. Virgilij. Vbi poëta Capyn virum appellat, à quo nominata sit Campania, (vel potius Capua.) Itaq; Capys & viri & auis nomen fuerit, vt falco etiam. Sic enim habet Suidas: *φάλαων, φάλαωνος*, nomen (proprium,) & species accipitris. Capuam in Campania quidam appellatam ferunt à *Capy*, quem à pede introrsus curuato nominarunt antiqui, falconē nostri vocant: alij à planicie regionis, Festus. Falcones accipitrū nobile genus antiquis fuisse putamus, Paulus Iouius. Aquila, Theodotion & Symmachus omnia accipitrum genera, vel omnes aues rapaces quarum vsus est in aucupio, falcones vocant: *Vide* in Accipitre A. Nos pleraq; falconibus & accipitribus communia, in Accipitris historia retulimus. sed hīc etiam in falcone nonnulla referentur, quæ ad accipitres quoq; accommodari poterunt, vt operæpretium sit ab eo qui huius vel illius historiam curiosius requirat, vtranque perlegi. ¶ Falconum quidam sunt magni, qui falcones communi nomine dicuntur: quidam parui, qui vocantur ismerli. Rursus ex magnis alij nigri sunt, alij per comparisonem albi: alij rubei, qui ex horum (albi & nigri) inter se coitu generantur, videlicet cum mas vnius speciei amissa socia sua, cum altera permiscetur, Crescentiensis. ¶ Tricellum vel trizolum (tertiolum) vulgò vocant marem in accipitrum falconumq; genere, vt in Accipitre docuimus. Accipiter palumbarius est falco terciolus dictus, Niphus. Petrus Bembus in epistolis falconem dicit esse aquilam. Regio Tarnasari Indiæ urbem aquilis, quas falcones appellamus, abundat. Accipitres *chiluones* à Plinio vocari, quos nunc falcones nominamus, scribit in Latinis Blondus. ego in Plinio chiluonum mentionem nusquam reperio. ¶ *דאח*, daah, auis nomen Leuit. 7. per daeth: sed Deuteronomij 14. raah scribitur per *r*. Hieronymus miluum interpretatur, &c. Eruditus quidam apud nos falconem esse suspicatur. R. Salomon, *דורב*, kos, Deuter. 14. interpretatur *דורב*, id est falconem, sed bubo potius aut alia auis nocturna hac voce significatur, vt in Bubone ostendemus. Hodie in Græca appellatur *περσνίς*. ¶ Falco apud plerosq; Europæ populos idem nomen obtinet, Italis *falcon* vel *falcone* dictus, Gallis *falcon*, Germanis *Falk*, Belgis *Vasse*, Illyriis *sokol*.

B.

Falcones primo dicuntur venisse de monte Gelboë, qui non procul Babylone distat, in Illyriam primum ad Palum nudum: inde per alios quosdam excelsos montes dispersi sunt in quibus reperiuntur, Crescentiensis. (Hoc Albertus non de falconibus simpliciter, sed de nigris tantum scribit.) Falcones quibus in locis abundant, diximus in Accipitre B. In mari congelato insulæ quædam grifalchos & falcones plurimos producant, Paulus Venetus. Falconum genus maius, ferocius & præstātius ad Septentrionem habetur, vt è Suetia & Liunia, quæ plus quàm quinquaginta gradus ab æquinoctiali distant. & hī in cibo pisces carnibus præferunt, Albertus. Balascia regio herodios & optimos falcones habet, Idem. Aderant (in aula principis Moschouix) complures falcones, alij albi, alij phœnicei coloris, magnitudine excellentes, Sigismundus Liber Baro. In Septentrionalibus locis multi falcones albi reperiuntur, Olaus Magnus. Sed de falconibus albis, nigris & rubeis, quoniam non colore tantum, verum etiam specie differunt, copiosius infra scribetur, separatim de singulis. Falconum, inquit Albertus, conueniens color est, habere maculas nigras in maxillis, & albas circa oculos vtrinq; ex vtraq; parte rostri, & cilia habere nigra, & cinereum subnigrum colorem in craneo & dorso & superiore colli & exteriori alarum parte, & caudæ etiam exteriori, & in aliis partibus varium esse passim & quasi virgulis distinctum, interruptis quandoq;. Et ista varietas semper quidem habet nigredinem pro colore vno: sed primo anno secundus color rufus est remissæ rubedinis: albescit autem deinceps paulatim eò amplius scilicet quò sæpius pennas mutarit. Color oculorum admodū flauus (croceus) est, ita vt ad rubedinem accedat. pupilla nigricat. Color pedum optimus croceus, multum declinans ad albedinem. nam quò minus albescunt, eò ignobilior est falco. quòd si vergat ad colorem cæruleum, is quoque ignobilis, (vt dicemus infra in falcone qui ab hoc pedum colore denominatur.) Quamquam autem diuersæ falconum species iam dictis pedum & pennarum coloribus differunt: in genere tamen colores isti falconi conueniunt. Capitis quidem color iam dictus conuenit etiam nonnullis nocturnis auibus rapacibus, quæ hæcenus ad falconum generositatem accedunt. Sed quoniam figura (forma & species corporis) magis quàm color, ingenium (complexionem) indicat, idcirco excluduntur illæ simpliciter à falconum nobilitate; Hæc omnia Albertus. Nisus in facie guttas habet sicut peregrinus & cetera falconum genera, Idem. Aquilæ & falconis corporis partes quid differant à partibus accipitris, diximus in Accipitre B. Quod ad corporis figuram, omnibus falconibus in genere conuenit crassius habere caput, & collum breuius, & similiter breuius rostrum, & pectus maius cum ossē pectoris acuto: & alas longiores, & caudam habere contractiorem: & crura breuiora ac fortiora habere proportionē sui corporis, quàm cæteræ aues rapaces. Sic & reliquarum partium positam à nobis descriptionem per comparisonem ad alias aues rapaces accipi volumus. quamquam verò dixerimus caput debere esse crassum, non tamen enorme caput laudamus, quòd hoc accedat ad speciem auium nocturnarum, quæ omnes capita habent enormia, timidæq; sunt, magnitudine capitis materiæ potius abundantiam quàm virtutis excellentiam indicante. Sed neque omnino rotundum caput probamus, quòd in concauo sphærico nimis diffuant spiritus. Sed cum in astute capitis pars anterior longiuscula stringatur paulatim, & terminetur in rostrum, sicut & aquilæ caput stringitur, caput naturale falconis neque oblongius

est, neq; stringitur, ita ut rostrum ferme videatur sphaerae appositum, & frons eius ex rotunditate dilatatur. Superior cranei pars plana à rotunditate deficit. Maxillares partes bene rotundae & breues sunt: quae quidem species est humidi cholerici bene mobilis & bene audacis. nam & falconis inter aues proprium est, citò moueri in praedam, & non discernere, & plus audere quàm possit. Idem dixerim de colli breuitate. In genere enim breue est collum falconis, magis quàm aquilae & asturis & nisi. sed nimia breuitas vituperatur, phlegmaticam frigiditatem aut melancholicam siccitatem significans, & ad proprietatem noctuarum (auium nocturnarum) accedens. ferè autem (ut in Physiognomonicis docui) quodcunq; animal specie alterius refert, ingenio quoq; & moribus ad id accedit. Et licet crura breuia esse debeant, coxae tamen sint longae & bene pennatae. Pes bene patulus, digiti fortes praecipue in nodis articularum, & ungues validi magisq; aliquantulum curuati ad interiorē pedis partem. Similiter deniq; caudam non simpliciter breuem probamus, sed comparatione ad astures & nisos. nimium enim breuis nocturae & bubonis caudam referret. Sit igitur longitudo eius tanta, ut compositae alae se super caudam attingant, aut ferè attingant in extremo longiorum anteriorum pennarum: & ab illa coniunctione cauda non multum descendat, nec dependeat sicut asturis vel nisi cauda. Nam cauda longa spinæ dorsi medullam nimis humidam indicat, & timiditatem arguit, Hucusque Albertus. ¶ Habet falco os acutum ac durum in pectore, quod ei natura prouidens indidit ad impulsione[m] praedae, Author libri de nat. rerum. Quoniam falconis est ictu pectoris percutere, addidit ei natura antè in pectore os latum, triangulum, validum, cuius prominens & rectus angulus in superiori pectoris est perquam durus & firmus: & super illum sunt ungues pedum, findit autem posteriori ungue quod percutit. ¶ Tardius laudat falconem, cui caput sit rotundum, superius planum: rostrum crassum & breue: pectus amplum, carnosum, neruosum, durum & validis ossibus munitum, cui falco ipse fretus eo ad ferendum utitur. Et quoniam inquit, coxae (femora) ei paruae debilesq; sunt, unguibus venatur. Ancha (id est coxendices) plenae sint, alae longae extensaeq; supra caudam, cauda breuis & agilis, femora crassa, crura breuia, &c. Talis enim falco grues & aues magnas capiet. ¶ Pulchritudo & nobilitas falconis (in quacunque falconum specie, Albertus) cognoscitur: si caput rotundum habet, & summitatem eius planam, rostrum breue & crassum, humeros (spallas vel spatulas) amplos, & pennas alarum subtiles, coxas longas, tibias breues & crassas: pedes liuidos, sparsos. Qui talis est, ut plurimum bonus erit, licet aliqui satis deformes saepe optimi sunt inuenti. ideoq; falconum bonitas & audacia solo experimento perfecte cognoscitur, Crescentiensis. Albertus in quibusdam variat, Caput enim requirit mediocriter crassum, pennas alarum & coxas longas, pedes latos, sparsos & macro[s]os: & falconem ipsum probat, qui frequenter pedes suos respicere soleat. Ignobilis autem est qui in aliquo vel pluribus istorum deficit. Fit tamen aliquando ut ignobilis nihilo inferior ad aucupium sit quàm nobilis, aut etiam superior, quod à falconario considerandum est. ¶ Falconum genus alas habet longas & acutas, ut aquilarum magnas & latas, Albertus. ¶ Falconum generi fel est in hepate, Idem.

¶ Accipitrem palumbarium Ephesius falconē gentile, id est generosum, interpretatur, Niphus.

C.

Sonus (vox) falconum ut plurimum crassior & prolixior est, & ab acuto in grauius procedens quàm asturum vel nisorum, Albertus. Vide plura de voce eorum infra in E. ¶ Accipiter semper ferè later iuxta terram, contra morem falconum, Albertus. ¶ Tertiolus vel tricellus vocatur mas in accipitrum & falconum genere, quia simul tres in nido nascuntur, duae foeminae, tertius mas qui minor est foemina, minusq; fortis, Crescentiensis. Rubei falcones nascuntur ex albi & nigri inter se coitu, Idem.

In Heluetia capiuntur falcones.

¶ In rupibus & montibus Heluetiae nostrae reperiuntur falcones, cum alibi tum non procul Berna & Solodoro.

D.

Animositas & audacia falconis. De praelio inter falcones & coruos gesto in Belgio.

Falco perquam animosus est & nobilissimi generis, Crescentiensis. Auis est nobilissima, volatu impetuosissima, & in custodia sui minus cauta, &c. ut in E. referetur amplius. Falco raptu uiuit, & solus pergit ad praedam, sicut omnis auis rapax, propter causam in Accipitre dictam, Crescentiensis. Falconis proprium est citò moueri in praedam, & non discernere, & plus audere quàm possit, Albertus. ¶ Omnis auis rapax, maximè tamen herodius & falco, pullos iam adultos ejcit è regione suae habitationis, Albertus. ¶ In Gallia Belgica non longè ab vrbe Leodio (verba sunt Aeneae Syluij in descriptione Europae capite 53.) praelium inter falcones & coruos constanti fama gestum ferunt huiusmodi. Nidum siue in arbore siue in rupe falco sibi parauerat, ouaq; fouens pullos auidus expectabat. Hunc corui superuenientes loco deturbauere, ouis eius effractis ac voratis. Postridie mirabile dictu falcones coruiq; quasi ex toto orbe ad pugnam vocati, isti septentrionem, illi meridionalem partem tenentes, ordinatis aciebus & tanquam rationis capaces essent, aliis qui cornua obseruarent, aliis qui media ducerent agmina dispositis, atrox ac ferocissimum praelium in aere commiserunt. In quo cum modò corui, modò falcones cederent, & iterum resumptis viribus certamen instaurarent, totus undique subiectus ager & penins & cadaueribus obiectus est. Ad extremum victoria penes falcones fuit, qui non solum rostris, sed etiam unguibus acerrimè decertantes coruos omnes ad internecionem deleuere. Exin paruo tempore interiecto, cum duo de Leodiensi ecclesia contenderent, alter à Gregorio tertio decimo, alter à Benedicto

nedicto duodecimo in episcopum electus (erant enim inter illos de Romano pontifice disceptantes) ambo cum copiis in eundem locum pugnaturi venerunt. Ioannes dux Burgundiæ alterum armis iuuit, alterum Leodiensis populus sequebatur. Pugnatum est collatis signis summa vtrinq; contentione, horrendum cruentumq; prælium factum, in quo tandem victor Ioannes dux triginta millia hostium cæcidit. Memorabile eius rei fanum conditum est, quod nos illac postea transeuntes cæforum ossibus plenum vidimus. Sed de illo falconum atq; coruorum prælio, suam cuiq; opinionem relinquimus, veri periculo penes famam dimisso, Hæc Syluius.

E.

Falcones capiuntur vt accipitres, *vide in Accipitre E.*

¶ De falconum institutione, & quomodo tum ad manum assuescāt, tum audaciores ad prædam *De falconum institutione.* Falconum bonitas & audacia solo experimento perfectè cognosci potest: veruntamen eorū bonitatem & auiditatem aues capiendi, multum auget dominorum industria: & eosdem à probo ingenio sæpe reuocat eorundem imperitia, Crescentienſis. Falcones non nisi bene nutriti & edocti, ad domicilium reuertuntur sicut columbæ, Albertus. Et rursus, Falcones quidam adeò domiti sunt, vt sponte semper redeant ad falconarium: alij non nisi in fame redeunt. Ego quidem, inquit, iam vidi falcones, qui sine ligaturis intrabant & exhibant: & nobis accumbētibus super mensam veniebant, in radiis Solis se extendentes coram nobis tanquam adblandientes. Et venationis tempore à tectis & fenestris sponte supra homines & canes in aëre volando veniebant ad campum: & quum placebat falconario, redibant ad acclamationem. Quod si non satis cicurati sunt, causa propter quam non redeunt est metus hominis. itaq; isti non sunt dimittendi nisi tempore famis. tum enim cibi desiderio redire consueſcunt. Falco melior est qui paulò ante mutationem captus fuerit, Tardius.

¶ In falconis institutione duo spectantur, primum vt assuescat ad manum hominis: alterum vt audax & præceps in captura auium efficiatur. Assuescet autem ad manum, si super manu semper cibetur. Et cicurationis quidem initio ante lucem pileo indui (caput eius pellicula obnubi, Volater. nos hæc pelliculam capitium vocamus, Albertus alibi mitram, alibi capellum & capitegium, *ein haub*) & manu teneri debet vsq; ad horam tertiam. Deinde pastus coxa gallinæ ponatur supra gramen apposita aqua, (vbi riuus sit seu fons quo abluatur, si id expetat, Volater.) vt si velit balneetur. Relinques aut eum in Sole donec satis se purgauerit, (donec siccetur, Volater.) Post collocetur in loco obscuro vsq; ad vesperam. Tum rursus manu teneatur vsq; ad primum somnum (vsque ad somni tempus, Volaterranus.) deinde locetur in loco obscuro (in angulo super pertica, Volater.) & accendatur ignis clarus vel lucerna ante eum per totam noctem vsq; ad diluculum. Tum inducto ei capitio aliquandiu iuxta ignem assiste manu tenens auem. Scias autem quod falcones in nidis suis perfecti, meliores sunt, & pennas habent validiores. Quod si è nido ante perfectionem eximatur falco, ponatur in nido facto quàm fieri potest maximè ad similitudinem eius vnde sumptus est: & sæpius pascatur carne pullorum (gallinaceorum:) quoniam temperata est. interdum etiam recente vrsina. producit enim hæc & cōfirmat pennas. Quod nisi hoc modo curetur, debilitatur alis & coxis, adeò interdum vt ala vel coxa frangatur. Curandum etiam ne manu ante perfectionem tangatur. Deinde vbi iam satis assuetus fuerit ad manum, cauendū ne vnquam aliquid duri in manu experiatur, sed semper beneficam & blandam eam sentiat, Alb. Et alibi, Quoniam falco temere appetit quicquid obuium fuerit, debet habere mitram oculos tegentem, &c. vt repetetur infra. Ciliarem (*cillier*) vocant Galli falconem, cum ei nouello cilia consuuntur.

¶ De voce falconum, eorumq; vocatione seu acclamatione per aucupes. Sonus vocis falconum, inquit Albertus, plerunque est crassior & prolixior, & ab acuto in grauius procedens quàm a-
stutum vel niforum. Vocantur autem (Albertus reclamari dicit) à falconario non sibilo, sed voce magna, sicut & canes: & simul circumducitur in chorda quiddam ex quatuor alis vel pluribus ad modum auis colligatum, cui caro recens superligatur, (reclamatorium pinnatum vocant, Belisarius instrumentum volubile auis speciem præ se ferens.) Falcones aliquando nimis clamosi sunt, quod si-
gnum est eos vel iracundos esse, vel nimis macilentos. Quod si iracundi sint, capitio obnubantur: macilenti, reficiantur. Nam falco clamorus multum detrimenti affert aucupio, fugientibus quæcunque clamorem audierint auibus, antequam falco satis prope sit vt emittatur. A falconario etiam quandoque reuocati non redeunt, præcipuè qui montani cognominantur, quod ferè duas ob causas contingit, vel præ indignatione quod præda eis euaserit: vel ob repletionem qua cibum fastidiunt. Quod si talis falco ab ineunte ætate à bono falconario educatus est, deposita iam indignatione aut sequente esurie, domum sponte redibit. hæc enim ingenuitas falconum & niforum est, vt bene nutriti institutiq; domum sicut columbæ reuertantur. Quod si satis cicurati non sint, nec satis familiares homini, non dimittantur nisi esurientes. sic enim consueſcunt redire desiderio cibi. ¶ Cæterum audacior reddetur falco (inquit idem Albertus) si sæpius aues viuas accipiat & comprimat, & occidat cum clamore quo incitari solet à falconario, & sicut supra diximus (in Accipitre, & in Lanariis falconibus) sæpius euadentes per solertiam falconarij ab vnguibus eius aues, iterum capiat, & dimittatur per se (solus) vincere aues: & caueatur ne aues eum possint lædere vnguibus vel rostro. Nam si iunior falco ab auibus læditur, pusillanimis fit: Si autem crebro illæsus vicerit & occiderit, audacior euadit. cru-

liorq; in aues. Debet autem hoc exercitium semper fieri cum magna incitatione falconarij, & præsens-
tibus canibus. aues etiam subinde mutantur, ita vt paulatim fortiores ei inuadendæ exhibeantur. Et
cùm iam satis instructus est ad aucupium, statim diluculo orto iam Sole, falco cibi concoctione pera-
cta ad aues dimittatur. Quod si audax & promptus ad prædam fuerit, eadem victus ratione & cura, vt
hactenus, cureretur etiam deinceps: & pascatur auibus quas ceperit pro arbitrio (donec per se satietur:) &
hoc fiat tribus vel quatuor diebus in quolibet aucupio. At si in primo aucupio fortè piger & non prom-
ptus videatur, denuo manu eum gestabis, & intermitte aucupium, & illo die non alium cibum præter-
quam dimidiam coxam gallinæ ei dabis: reponesq; in locum obscurum: & postridie dimidiam co-
xam gallinæ & tria purgatoria (quæ vocant Germani vulgò, quæ sunt è plumis, melius autem è xylo)
in aqua frigida pones, & vsque ad horam tertiam relinques, tum dabis ea falconi, (coxam dimidiam di-
co cum tribus purgatoriis.) His deuoratis seponatur in locum obscurum vsque ad vesperam. Tum rur-
sus cibetur cum purgatoriis, vt dictum est. Postridie ad aucupium exi: & si audax auidusq; prædæ fue-
rit, retine ipsum in eodem in quo tunc est corporis habitu, (in eadem maceratione,) Sin minus, inter-
misso rursus aucupio, non aliud eo die in cibo ei præbebis quàm tria purgatoria (vt diximus) ex aqua
frigida. Quod si postridie adhuc ignauior sit ad venationem, pascito eum coxa pulli (gallinacei) im-
posita in acre acetum cum tribus purgatoriis è lana xyli. Deinde ponatur loco obscuro vsq; ad vespere-
ram, tum manu sustineatur vsq; ad primum somnum. tum balneum ei parabis in aqua calida: lotū sub
dio expones, & si pluuia non impediatur, vsque ad crepusculum matutinum relinques. Tum calefacies
eum ad ignem super manu tua: & ad aucupium egrediêris. Quod si tum non promptissimè capiat, o-
mnino infirmus & languidus est. Cæterum ratio ista purgandi curandiq; vt nunc præscripsimus, ma-
ceratio vocatur falconum: in qua nonnulli variant. Nam carnem in aceto repositam imprimunt in a-
ridum medicamentum, quod constat pipere, mastiche & aloë contritis. Sed huiusmodi purgationes
nulli aui rapaci dari debet, nisi quum viscera eius infecta sunt humore viscoso phlegmatico. *Vide plu-
ra supra in Accipitre E.* & hîc mox in verbis Petri Crescētensis, qui libro 10. cap. 11. sic scribit: Cùm vo-
les vt falco alias (plures vel maiores) aues capiat, stringe (macera) eum hoc modo: Depluma gallinā, &
tria purgatoria quæ inde feceris da falconi madefacta in aqua: & positum in obscuro relinque vsq; ad
auroram diei (sequentis:) postea cùm ad ignem calefeceris eum, exi aucupatum: nec amplius eum fati-
ges quàm ei collubeat, ita vt non dimittatur in prædam nisi quandiu auiditas eius in promptu fuerit. Sic
enim familiarior tibi fiet, & quocunq; auolârit ad te reuertetur. Quod si falco tuus audax fuerit, aciq;
desiderio aues ceperit, diligenter considera habitum eius quod ad maciem corporis & obesitatem: &
in quo illum habitu ita alacrem inueneris, in eodem retinebis. Nam falconū alij melius se gerunt cùm
obesi sunt, pleriq; in habitu mediocri: pauci in macredine, vt rubei ferè præ cæteris. Debent autē primò
emitti ad aues minores, deinde ad mediocres, postremò ad maiores. Si enim initio statim dimitteren-
tur aduersus aues magnas & superarentur ab eis, deficiente adhuc potentia & industria quas vsu acqui-
runt, magnas & mediocres aues postea timerent, & perquam difficulter ad audaciam pristinam, im-
pericia moderatoris sui amissam, redirent. Plurimum etiam audaciam in falcone promouet, si eum fre-
quenter manu sustineas, & pulli (gallinacei) coxam hora tertia præbeas: deinde aquam in qua lauet ei
apponas, postea Soli exponas vt resicetur: deinde postquam loco obscuro vsq; ad vesperam relique-
ris, in manu teneas ferè vsq; ad primū somnum. Postea per totam noctem lucerna vel candela coram
eo ardeat, & cùm diluxerit, aspergatur vino, & teneatur ad ignem. Tum adhuc in aurora ad aucupium
gestetur, & de præda quam obtinuerit pro arbitrio edat. At si nihil ceperit, detur ei ala gallinæ cum co-
xa dimidia, & in loco obscuro ponatur. Capit autem falco anates, anseres, agirones (id est ardeas)
grues, starnas (perdices) & alias aues. Sed fertur quod si ederit sanguinem agironis, omne desiderium
capiendi grues amittit. si verò carnes solum sine sanguine ederit, hoc vitium incurrere non credi-
tur, Hucusque Crescentensis. Falconem aiunt capere ardeas, tardas siue bistardas, anates & omnes
maiores aues. In ardæ captura duo falcones pariter emittuntur, quorum vnus summa petit, alter iu-
xta terram inuolat: vt videlicet ille volantem ardeam impulsu præcipitet, hic verò præcipitatum exci-
piat, Author libri de nat. rerum. Ardeas & anates supernè feriunt alternatim, iterumq; ascendunt vo-
lando, Stumpfius.

*Quomo-
do prædā
inuadant
falcones.*

¶ Falconi inter aues rapaces maximè proprium est impetu ferri in prædam, in custodia sui pa-
rum cautam. Cauebit itaq; falconarius ne prædam falconi statim (in proximo) ostendat, sed aue ali-
quantulum remota dimittat in prædam, ne se subito præcipitet, sed prædā impetu moderato subsequa-
tur, Albertus & Author libri de nat. rerum. Cùm ad prædam inuadendā pergat laudabilis falco, celeri
volatu ascendit, & cōpositis vnguibus ad pectus impetu in auem descendit, tam valido conatu, vt stre-
pitū quasi concitati venti suo descensu excitet. & tali imperu ferit, non rectā aut perpendiculariter de-
scendens, sed ex obliquo: quia tali descensu percutiens incidit vnguibus longum vulnus, ita quod ali-
quando auis à capite vsque ad caudam diuisa decidit, & aliquando toto capite truncata inuenitur. Est
autem boni falconis inter ascensionem & descensionem nihil aut minimum quietis interponere (alio-
qui enim inter duos motus duæ quietes necessariò contingunt) sed postquam descenderit, aliquando
auem inferius volando præuenire & impedire, donec à socio qui ascendit feriat. Sic enim optimum
fit aucu-

fit aucupium quando duo socij falcones vel plures mutuū auxilium conferunt. Fit etiam nonnunquam quod superior falco superius sequitur auem, donec videat eam eo intervallo distare quod percussioni conueniat. Sed diligenter cauendū est, ne quasi alis suspensis stare assuescat: id enim signū est timiditatis, & quod non nisi reptilia terræ audeat inuadere. Quia verò falconis est ictu pectoris percutere, addidit ei natura antè in pectore os latum triangulare, validum, cuius prominens & rectus angulus in superiore pectoris parte est perquam durus ac firmus, & super illum sunt ungues pedum, & posteriore ungue findit quod percutit. Subitò igitur in præceps descendens est optimus: stans autem in sublimi suspensis alis, degenerat in naturam auium quæ lanarij dicuntur, vulgò Germanicè *siue mere*. Et si autem bonus falco etiam solus venetur, melius tamen id facit cum sociis vel socio, quia in ascensu vel descensu necesse est moram fieri, & interim longius abscedit præda si socius nō impediatur. Et hanc ob causam falco, licet iracunda auis (vt & cæteræ rapaces omnes) & solitaria esse quærens, venationis tamen tempore socium diligit, partiturq; cum eo prædam sine pugna, quod non facit astur vel nifus. Et hæc quidem natura falconibus omnibus in genere conuenit. Quoniam verò (vt diximus) temere appetit falco quicquid obuium fuerit, oportet oculos eius mitra tegi dum manu gestatur, nec dum euolandi tēpus est, ne nimium conetur euolare. nam cum polleat alis, frequenter volare desiderat, ideoq; retardandus est à falconario. Præterea si oculos clausos habuerit, & statim mitra deposita prædam viderit, quasi per admirationem citius audaciusq; inuadit. Sic deniq; facilius & placidius cicuratur, magisq; obliuiscitur societatis alienæ, Albertus. Falco mirabili volatu utitur in principio, medio & fine. nam sursum rotundo cōscendit, inferius (deorsum) intuitu fixo. Et si viderit anatem, anserem, aut gruem, instat sagittæ clausis alis ad auem ungue posteriore lacerandam descendit. Quod si eam non tetigerit, persequitur fugientem. Et sæpe cum auem in fugam cōuersam capere non potest, præ indignatione longius persequendo, nimium à domino suo remotus non redit, Crescentiensis.

¶ Falcones parui hircina vel pullorum (gallinaceorum) carne nutriuntur. Præcipue verò cum aues capere inceperit falco, permittit vt de prima quam ceperit vescatur pro libito: & similiter de secunda ac tertia, vt sic ad raptum auium & ad obediendum domino animetur, Crescentiensis.

¶ Duxi aliquando canes indagatores mecum ad aucupium: & falcones in aëre volantes me sequebantur, à quibus aues quas canes fugauerant percussæ sunt. Aues verò territæ ad terram deuolant, seq; manibus capi permiserūt. Tum in fine venationis singulis falconibus auem vnā dedimus, quo præmio illi accepto recesserunt, Albert. ¶ Falco gibbosus non statim descendēdo percutit sicut alia falconum genera, sed potius cum à descensu rursus ascendere incipit, Albert. ¶ Vocabula quæ de auibus rapacibus earumq; aucupio Germani peculiariter vsurpant, declarauimus in Accipitre E.

¶ De victus ratione, & quomodo variari debeant remedia pro temperamentis ex Alberto. Falconarius non imperitus falconem pascet cibo & horis & copia, ita vt syluestris pasci consuevit: & præcipue carne leui auium, & adhuc calore vitæ spirante: & ne vel obesior vel macilentior euadat curabit. macies enim nimia imminutis viribus detrahit audaciam, & pusillanimum reddit & clamosum. talis è manu dimissus residet humi iuxta falconarium & clamat. Nimia verò obesitas pigritiam & fastidium aucupij inducit. Quamobrem laudatur mediocritas, ita vt neque imbecillior fiat falco, neq; incitetur ad prædam nimia inanitione, sed tantum naturalis famis desiderio. quod optimè fit, si alter cibus non ingeratur priusquam concoxerit priorem & excrementa reiecerit. Sed hæc periti aucupis iudicio relinquimus. nam falconum aliqui melius venantur si à mediocri habitu ad obesum modicè, quàm si ad macilentum declinent: alij verò contrà. Nullus tamen vel macie exhaustus, vel nimium obesus venatur. Considerandum præterea falcones temperamentis differre, præsertim specie diuersos. Nam nigri plus atræ bilis habent, & cibus qui moderatè calfaciat & humectent nutriri debent, vt sunt carnes pullorum gallinaceorum, columbarum, hoedorum, & huiusmodi. Et si remediis egeant, adhibeantur calida, vt piper, aloë, Paulinum, & similia. Albi frigidi & humidi sunt, & malis humoribus pituitosis abundant, calidis & siccis tum cibus tum remediis curandi, vt sunt carnes hircorū, canicularum, * mulorum, picarum, passerū, & huiusmodi: ex medicamentis piper, cinnamomū, galanga, & similia. Qui autem pennas habent rubeas, feruido sanguine redundant: quibus conueniunt frigida & humida (nam frigida & sicca calorem natium extinguunt) vt pulli gallinaei, aues aquaticæ, & interdum cancri, cassia fistula, tamarindi, & similia, quæ omnia ex aceto dari conuenit. Sunt etiam quidam falcones nobiliores in singulis generibus, quibus meritò victus ratio & cura quàm cæteris accuratior debetur, si modo vt forma excellunt, sic etiam in venatione præstent. fit enim interdum vt formosis deformes venando præstantiores sint. Cæterum quibus notis falconum nobilitas dignoscatur, iam suprà in B. docuimus.

¶ Falco pennas mutat circa mediū Februarium, Tardius. Hoc tempore igitur, inquit Crescentiensis, falconem in mutam (caueam, vt in Accipitre docuimus) pones, & omni genere carniū pasces spatio mensis. postea appones ei * cunctam aquam. prius tamen eum cibabis. & si non mutarit, carnem qua vescitur melle ungit. & si ne tum quidem mutet, ranam aridam tritam carni insperge, & mutabit. Non auferes autem eum de cauea mutationis antequam pennæ eius perfectæ sint. Et postquam exemeris, non tenebis eum ad calorem, sed plerunq; manu gestabis: nec ante exactos quindecim dies cum eo aucupaberis.

Qua ratione nutriendi sint falcones parui.

De victus ratione et quomodo variari debeant, remedia pro temperamētis.

De pñatione mutatione.

Vnguium
& penna-
rū cura.

¶ Vnguium & pennarum cura. Falcones non sunt collocandi super ligno, sed solum super lapide terete, id est rotundo & oblongiusculo. hoc enim natura & consuetudine magis gaudent, Crescentiensis. Vt vngues & pedes falconis custodiantur, caueat auceps ne vnquam insistat nisi supra lapidem vitium vel super murum, non tamē in calce aut intrita calci permixta. Non probo enim quod quidam in perticis, alij in cratibus tenent falcones. ars enim naturam imitari debet. inueniuntur autem sylvestres semper in petris vel in terra sedere. Caueat etiam ne quæ pennæ frangantur, & tertio quoque die aqua calida eas irriget, ne nimis exiccentur. Eisdem diebus aliquantulum aloës falconi det. hæc enim stomachum & intestina roborat & purgat: & pennas confirmat. Quod si ob nimiam humiditatem pennæ languidiores fuerint, caro qua vescetur falco per duas horas maceretur in succo expresso de raphano & lumbricis terræ cōtusis. Sic enim exiccantur & indurantur pennæ. In primis verò cauendum ne violentia vlla alarum aut caudæ pennæ lædantur, Albertus.

De mor-
bis falco-
nū & eo-
rū cura-
tione.

¶ Accidunt falconibus affectus & morbi omnes, quos supra diximus accipitri accidere, quorum signa & curæ eadem sunt. Omnium enim auium rapacium ferè eadem est natura. quamobrem de iisdem hîc agere non opus est. Hoc non ignorandum falcones fortioris esse naturæ quàm accipitres. itaque non ita facilè ægrotant aut moriuntur, si antequam cibis prius sumptus de gula descenderit alium ingerant. Falconarij quidem nonnulli multos modos curandi falcones præscribunt: & morbos diuersos eorumque curas diuersas docent: ex quibus aliqua forsitan vera sunt per longam experientiam comprobata: sed multa ab iisdem sine ratione dicuntur, nec temere fides eis est adhibenda. Quamobrem quæ hîc defuerint quod ad curam falconum & auium rapacium, per viros non semel sed pluries & longo tempore expertos suppleantur, Crescentiensis.

G.

Parum fimi falconis cum vino pro antidoto datur contra morsum stellionis, Ponzettus.

H.

ὁ μύσων-
μα.

a. Falcones dicuntur quorum digiti pollices in pedibus intro sunt curuati, à similitudine falcis, Festus. Nostri bombardarum siue tormentorum bellicorum genus quoddam falcones appellant, eorumque alios magnos, alios paruos. φάλλης, nomen viri Iliad. γ. φαλαγγίλλα mulieris apud Suidam. Probæ Falconiæ vxoris Adelphi proconsulis Romani Centones extant, hoc est poëma ex diuersis Vergilij versibus & hemistichiis consarcinatum, continens descriptionem vtriusque Testamenti. Flavius Vopiscus in diui Aureliani vita meminit Falconij Probi proconsulis Asiæ. Capys Samnitum dux fuit. vocabant autem illi falconem sua lingua *capyn*. Vide supra in A.

Emble-
ma.

¶ c. Emblema Alciati quod inscribitur *Imparilitas*.

*Vt sublime volans tenuem secat aera falco, Vt pascuntur humi graculus, anser, anas:
Sic summum scandit super aethera Pindarus ingens, Sic scit humi tantum serpere Bacchylides.*

Epigrā-
ma de duo

¶ d. Iacobus Micyllus de duobus falconibus & pica elegiam condidit, & de eisdem epigram-
ma huiusmodi.

bus falco-
nibus &
pica.

*Falcones inter, sublimis in aere pica,
Illi ira accensi, quatiunt clangoribus alas,
Sed spe dum nimia, nimiaque cupidine cedis
Mutua collidunt alterno pectora nisu,
Pica superstes abit, sed mox dum colligit alas,
Ecce eadem à canibus misera rapina voratur,*

*Dam volat, & cantu pronocat vna duos.
Atque hostem curuis vnguibus ambo petunt.
Ardent, & neuter præcauet ipse sibi.
Atque alter moritur vulnere in alterius.
Et velut ex certo funere raptâ fugit,
Et fato, occumbens, deteriore perit.*

¶ e. Falcones cicurantur, domantur, condocesunt, mansuescunt. Sy werdend gemäset / vnd heissend den müsserfalcen.

Falconis
auguriū.

¶ h. Federici Georgij cuiusdam liber de falconibus extat. ¶ Falconis augurium Thuscis tam auspiciatissimum fuit, vt viso eo Capuam in solo felicissimo condiderint, (vide supra in A.) Alexander ab Alexandro. Et rursus, Triorchen, cui principatum dedere augures, & falconem felicitis euentus futuri; maximi boni spem habere, augurio expertissimo compertum est. ¶ Vnicuique vlula sua falco videtur, Ein jeden dunckt daß sein Eule ein Falck seye: Prouerbiū apud Germanos eiusdem sententiæ cum illo, *Suus rex reginæ placet*. Et aliud, *Falconem non vulnerat vlula*. Ein Eule hecket kein Falcken: hoc est, fortem & generosum virum vilis & timidus non lædit, Esquilla non nascitur rosa.

Prouer-
bia.

DE FALCONIBVS DIVERSIS.

FALCONVM genera plura sunt, non solum propter regionum diuersitatem, vnde color moresque variant: sed etiam quia specie differentes falcones inter se permiscuntur: item cum accipitribus, nisis & aquilis, Albert. Et rursus, Quæ ad nos peruenerunt sunt decem genera falconum nobiliū: & tria alia ignobiliū: & tria sunt mixta ex nobilibus & ignobilibus: quorum genus vnum, quia non omnino ex ignobili parente nascitur, perquam strenuum ad venationem est. Galli falconem qui ardeas venetur, vocant *heronnier* (nostri *Reigerfalc*): qui grues, *gruier*. *Haultain* Gallicè nominatur falco

falco qui altè volat, sublimipeta. Campestris est, qui pascitur auibus, vt cornicibus, sturnis, merulis. A pastu nomen habet apud Gallos (*de repaire*) qui solitus pasci in aliquo loco, capitur illic per escam, Robertus Stephanus.

¶ *Passager*, id est commeans, qui capitur dum transit mare, Rob. Stephanus. Hic à Tardiuo nominatur *faulcon de passage*, quod inter migrandum (dum mare transit) capiatur, vt peregrinus etiam, à quo tamen eum distinguit: item *tartarot de Barbaria*, eò quòd per regionem sic dictam volare soleat, & in eadem frequentius quàm alibi capi. Laudatur è Creta. paulò maior est (peregrino,) crassius, & rufus sub alis, probis pedibus, digitis longis, bene volans, strenuus contra omne genus auium vt & peregrinus. Vtrunque hoc genus volare (aucupari) potest per totum mensem Maium & Iunium, quòd tardius mutare soleat, & quum mutare cœperit, breui pennis exiit. Vide etiam inferius in Falcone sacro ex Tardiuo.

¶ Idem Tardius primum falconis genus nominat *abier*.

¶ Tunisius (Tunicien, inquit, Tardius) sic nuncupatur à Tunis ciuitate primaria in Barbaria Africa, vbi abundant falcones. Naturam refert Ianarij, paulò minor, similibus pennis sed magis decussatis & longioribus: capite rotundo & crasso, satis in sublime volans, ad aues tum aquaticas tum cæteras utilis.

¶ Pecerra regio apud Moscouitas falcones mirificos præbet, qui non modò phasianos & anates, sed cygnos & grues confectantur, Paulus Iouius.

¶ Græci hodie falconum & accipitrum genera non ita diligenter distinguunt, vt Galli nostri: sed ferè confundunt, Bellonius.

¶ De falconum duobus generibus, nobili & ignobili, vide suprà in Ardea E. ex authore libri de natu. rerum.

¶ Querendum an inter falconum genera maiores, vt sacer, girfalcon, aquilis adnumerari possint. minores verò, vt sinerillus, lithofalcon, dendrofalcon, accipitribus potius.

¶ Aristoteles inter aues ingluuie carentes graculum, coruum & cornicem nominat: vbi apud Albertum legimus coruum, & auem quæ *guidez* vel *gaudes* nominetur, quæ secundum quosdam, inquit, est falconum genus. sed ineptè vt apparet.

¶ Sunt qui haliaetum quoq; falconis generibus adnumerent, de quo nos inter Aquilas.

¶ Apud Gallos & Sabaudos vsitata sunt nomina *faulcon de marest*, & *faulcon de riuere*: id est falco palustris, falco fluuiatilis: vel potius, qui supra paludes, & qui supra fluuios venatur.

DE FALCONE SACRO.

IN Accipitrum genere præstant ij quos Græci *hiéracas*, id est sacros vocant, Perottus. quasi verò accipiter generis nomen sit, *hiérax* speciei: cum vtrunq; vocabulum ex æquo pateat, & idem omnino sit Græcis *hiérax*, quod Latinis accipiter. Porro inter accipitres speciem quandam peculiarem recentiores sacrum vocat, Galli *sacre*, Germani *Sacker* vel *Ruppel*/ alij *Sockerfater*/ alij ineptius *Stocker*/ (nisi aquilæ speciem *Stockahru*/ hoc est truncalem, vt Albertus nominat, hac voce significant.) Primum genus nobilium falconum est, inquit Albertus, quod quidam sacrum vocant: Symmachus Britannicum, aliqui aëlium (*aelyon*) quasi aëreum falconem (aut fortè à Gallica voce qui aquilam vocant *aigle*;) alij aëriphilum, quasi falconem amantem aëris. amat enim volatum in aëre sublimem. Crura ei crassa & nodosa, (ungues & crura maxima,) ungues crudeliores quàm aquilæ, (pennæ ruffæ; *Descri-* vel subruffæ) aspectus terribilis, oculi valde flammei ex citrino colore ad rubrum declinantes, caput *prio for-* magnum, rostrum quoque magnum & fortissimum, iuga siue complicationes alarum magnæ & qua- *ma falco-* si superexhibitæ, (vox barbara aut corrupta,) cauda longa, & huic quidem soli in falconum genere: *nis sacri*. Magnitudo ferè aquilæ, (vel paulò maior.) Sub ipso (in eius conspectu) nec aquila volat, nec vlla a- uis rapax propter timorem: sed statim vt viderint sacrum cæteræ aues cum clamore ad loca arboribus condensa vel ad terram refugiunt: & manibus capi se potius permittunt, quàm in aërem patentem redeant. Volant autem bini, (hiñc fortè *fuppel* quasi copulati falcones à nostris dicuntur,) & adeò cicu- *Que ani-* rantur, vt in vna pertica bini consideant, & hominem sequantur, ac si absque eo degere eis molestum *malia ve-* sit. Nulla est auis tanta, quam non statim deijciant: nec vnam tantum, sed quotquot habuerint obuias. *mentur hi-* Capiunt etiam capreolos & hinnulos, quorum oculos & cerebella unguibus dilaniant. Capreolis in *falcones*. quos visum defixerint, insident, & cerebrum capite perforato excutunt.) Nutrii eos delicatissimè o- *De victus*. portet, cibo semper recente, præcipuè cordibus, cerebellis, & sanis carnibus, quæ ita recentes sint, vt ab *ratione*. animantis vitali calore adhuc caleant. Cibi tantundem ferè consumunt, quantum aquilæ. Hoc genus *De venâ-* falconum regale est, & diutissimè volat & prædam sequitur, nec deserit ad duarum triumve aut etiam *diratio-* quatuor horarum spatium. Et quanquam solitarium egregiè venatur, cum socio tamen venationis *ne*. præstantius est. Hominem & canes venaticos amat, ac in eorum præsentia venatur libentius, tanquam vires suas illis ostentans. Porro conueniunt ei eadem, quæ falconibus in vniuersum conuenire diximus, quod ad guttas faciei, figuram, venandi studium modumq; & vocem. Vox eius est certifica- (sic habent libri excusi,) & rarò clamat. Cum autem reuocatur, oportet quòd auceps voce alta & sono-

- ra vtatur. altè enim & longè volat: & reclamatorium valde magnum requiritur, quod è longinquo videri possit. Et quamuis non statim redeat, periculum non est. Solet enim sua sponte ad domicilium reuerti, Hucusque Albertus. Et rursus (in eiusdem libri 23. litera A.) Aëriphilus (inquit) altissimè volat. nubes enim transcendere dicitur, & aues obuias interemptas deijcere: ita vt decedentes aues aliquando in terra inueniantur, nec cognoscatur vnde ceciderint, vel quomodo perierint, quòd in tam sublimi loco aëris aëriphilus videri non possit. Nidum in montibus altissimis construit, vbi aliquando iuuenis capitur, & ita cicuratur, vt sine vinculo in parietibus & domibus maneat. Venatur cum socio sicut falco: nec à domino recedit postquam cicuratus est, prædamq; omnem illi reponit, quamobrem nobilissimus dicitur. Aëriphilos alis velocissima auis est. aëris serena inhabitat in tantum, vt vix vnquam vel parum in terra resideat aut quiescat. Cibus in aëre capit, prædantium auium more. Pullus adhuc capitur, & instituitur ad venationem, Author libri de naturis rerum. Aquila rex auium est, si non (forte, modo) alarionem excipias, quæ fortè aquilarum species potentissima est, Io. Saresbariensis in Polycratico. Tertium aquilæ genus, colore nigricans, minimum, &c. ab Aristotele describitur. hoc illustris Marchio Montherculeus in eo libro quem scripsit de falconibus, credidit esse genus falconis, quem venatores vocant hierofalcum: cum & montes syluasq; colat, & lepores captet, & colore nigricet, Niphus. Pernix (πέρωνς Aristoteli) gyrofalco existimatur Ebero & Peucero, qui Germanicè etiam *Stoßfalk* interpretantur: nos de perne accipitre plura scripsimus in capite de accipitribus diuersis.
- Sacri biliosissimi sunt.** Sacri accipitres (inquit Belisarius) qui multorum opinione aliorum omnium velocissimi sunt, aëriini a quibusdam nuncupantur. quidam aerophilos vocant, quasi aërem amantes. Nam & ex pennarum colore leuitas eorum arguitur, ad ignis similitudinem pennati quum sint. bilis enim colorem in pennis præ se ferunt. Quare calidi cordis esse putandi sunt, irasciq; nimium, si præda fraudari se aliquo modo senserint, magis quam alij solent. Vnde acres potius dicendos putamus. Volare consuecunt biniter nive, quum aliorum generum accipitres ignobiles persequuntur, vt miluos & alios similes. Nam & præda quum manibus (vnguibus) sint paruis, hostisq; fortior ad volatumq; persistens nimium, mutuo auxilio vt alter alterum iuuet necesse est, & maximè si milui nigri eis capiendi sint. Sunt enim miluorū genera duo, alterum tempestate nostra regale, alterum nigrum appellamus. Nigri robustiores sunt, ita vt quamuis etiam ad terram vsq; capti & à sacris falconibusq; circumacti per aëra descendant, à falconū tamen manibus quandoque euadant. Qui quoniam cauda vtuntur in cælo flexili (gubernandi artem monstrantes in profundo,) relictis in terra falconibus (qui propter aëris densitatem huius generis miluos amplius persequi nequeunt,) in aëra iterum, soluti sacrorum vnguibus falconum, ad sidera tolli videntur. Qua ex re indignari falcones dimissa præda, inter sese rixantes ac sese inuicem ad uncis vnguibus ferientes sæpius vidimus: adeò quidem vt aucupandi animum abiicisse viderentur. Quod ne contingat, iniuriasq; sacri obliuisci possint, omni cura studendum venatoribus est vt simul vna sacri nutrantur, simulq; sedeant ac quiescant, simul (quum à venatore ad vescendum inuitatur instrumento vocalibili auis speciem præ se ferente) resideant, vt cōmuni carnis pascuo nutriri sociatim possint. Frigoribus ventōve aut imbribus, magis quam cætera falconum genera, resistunt. Quamobrem nec mirū est Ferdinandum olim Siciliæ regem, huic venationis generi magis deditum fuisse. quoniam & plurimum generum auibus officere magis sacri videntur, & ventis ac imbribus prohiberi huiusmodi auium venatio non potest. Maximilianum Cæsarem nuper audiui, è suis quosdam ad extremas Sarmatarū partes (Polonos nominamus) exploratum misisse, vt hoc genus falcones è propriis nidis ad se deferrent. Quos quidē in illis locis in arboribus, non proceris, nidificare inuenerunt: vnde facilè conijcitur non paruis sed magnis tantum auibus eos vesci & insidiari. quanquam venatores quidam nonnullas aues hanc ob causam non in sublimi nidificare existimant, quòd omnis generis cadaueribus pasci solent. Inuenti enim aliquando sunt huiusmodi accipitres sacri animalium cadaueribus quandoque vesci. Porro sacros è nidis abductos nō adeò volaces vt eiusdem generis cæteros experiuntur. Credimus tamen ad grues capiendas animosiores aptioresq; esse: quum longiori canum consuetudine fiat (qui eis auxilio esse solent) vt maiores aues capere atq; vnguibus detinere facilius possint. Hæc omnia Belisarius.
- Tria falconum sacrorū genera.** Falco sacer (inquit Tardius) trium generum est: primum vocatur *seph* secundum Babylonios & Assyrios. hoc inuenitur in Ægypto & in parte occidentali, & in Babylone. capit lepores & hinnulos. Alterum genus dicitur *semy*, à quo *gazella* (capræ) parua capiuntur. Tertium *hynaire*, & peregrinus ab Ægyptiis ac Assyriis: vel commeans, (vulgò Gallicè *de passage*) quoniam nescitur vbi nascatur: & quotannis com meat Indos ad Meridiem versus. Capitur in insulis aut Orientem sitis, Cypro, Creta, Rhodo. quamuis etiam ex Russia, Tartaria, & Oceano (Septentrionali) ad nos venire dicuntur. Falco sacer post mutationem pennarum captus, volacior & melior est. Sacer dictus maior est quam peregrinus, (atqui superius tria sacri falconis genera statuit, ex quibus vnum facit peregrinum, nullum verò peculiariter sacrum nominat:) deformibus pennis, alis breuib; audax. Præfertur is cui color rubicundus aut rufus aut incanus (griseus) fuerit, & qui forma ac similitudine falconem refert: cui lingua crassa & pes amplius est, id quod in paucis sacris reperitur: digiti crassi, & colore ferme cæruleo diluto. Hæc auis inter rapaces & aucupio idoneas, præcipuè patiens laboris est, mansueta & tractabilis: & cibos

& cibos crassiores facilius concoquit. Prædatur aues magnas, anseres syluestres, grues, ardeas, & in primis quadrupedes syluestres, vt capreolos & alias, Hæc ille. ¶ Ad Inugros Vgolicosq; per asperos montes peruenitur, in quorū iugis nobilissimi falcones capiuntur, cū alij tum sacri & peregrini dicti, quos antiquorum principum luxus in aucupijs non agnouit, Paulus Iouius de legatione Moschouitarum scribens. ¶ Vt recentiores falconis hoc genus sacrum nominant, quod ab omni auium genere, etiam ab aquila timetur, sic veteres sacrum serpentem nominarunt, cuius conspectum reliqui omnes fugerent: & sacrum piscem qui à nullo læderetur: Nisi quis sacrum vel Græcorum imitatione dictum malit, quasi hieraca, id est accipitrem per excellentiam, vt poetam pro Vergilio ponimus: vel à corporis magnitudine viriumq; præstantia. Hoc genus forte ad aquilam germanam Aristotelis referri debet. nam color, magnitudo, vires, & prædandi ingeniū conueniunt. Falco sachari nominatur ab Auicenna. lib. 2. cap. 246. de re medica, qui an idem cum sacro sit nescio. Vetus quidem interpres cristatellā vertit.

Cur hic falco sacer dicatur.

DE HIEROFALCHO.

Huius auis nomen recentiorum alij aliter scribunt, ego hierofalchum ceu Græcæ originis vocem, cum Paulo Iouio scribere malui, quasi sacrum falconem dicas, quod nomen magnitudinis & virium ergo meretur, non minus quàm antecessens, quem sacrum Latine nominauimus. Aut forte hierofalco primum nominatus est, quod herodios, id est ardeas capiat (aut agirofalco. nam Itali ardeam agironem vocant) vnde fortassis etiam herodium eum vocauerunt recentiores: cū herodius tamen (vel potius erodius sine aspiratione) non falconem Græcis ardearum venatorem, sed ardeam ipsam significet. Volaterranus Albertū secutus gyrofalcum arbitratur dictum à gyro & circuitu quo inter volandum vitur, vt prædam circumagat. Aliqui grifalchum vocitant. Girifalco, Latine falco, Alunnus. sed scimus falconis nomen communius esse. Inuenio & *Xerifalco* scriptum Italicè cum maioris minorisq; differentia, quæ (nisi fallor) ad sexum duntaxat pertinet. Gallicè *gersau*. Germanicè *Gersfalc* / vel *Gierfalc* / ein grosser *Falc* / id est falco magnus. Moscouiticè *Kretzet*. Polonicè *byalozor*. ¶ Triorches accipiter Latine vocatur astur, & capit grues & ardeas: apud nos gyrofalco dictus. Quidam Author Glossæ in Deuteronomion scribens, Herodius (inquit) vulgo *girfalco* dicitur & rapit aquilam. Et in Psalmum 103. Herodius est auis rapacissima omnium auium maiorum, quæ & aquilam vincit. Girfalco ad nos venit è locis transmarinis inter greges anserum syluestrium, ex quibus vnum noctu protrudit sub pedes suos vitandi frigoris gratia, & alterum interdū vt vescatur dilaniat, Obscurus. Vide in *De Herodio & grifalcho, nūc idē sint.* Accipitre D. Paulus Venetus alium videtur herodium facere quàm grifalchum vt ipse vocat. Balascia prouincia (inquit) habet herodios, & optimos falcones. Et alibi, In mari congelato insulæ quædam grifalchos & falcones plurimos produunt. Et rursus, (lib. 1. cap. 61.) Grifalchi qui è Christianorum terris ad Tartaros portantur, non perferuntur ad magnum Cham, qui hoc genere auium abundat: sed perueniunt ad eos Tartaros qui Armenis & Cumanis confines sunt: Cū paulò ante in eodem capite sic scripisset: A monte Alchai Aquilonem versus venitur ad campestria regionis Bārgu, quæ dierum quadraginta itinere patent: postea peruenitur ad Oceanum, vbi in montibus nidificare solent herodij siue falcones peregrini, qui inde ad magni Cham curiam perferuntur. Nec inueniuntur vllæ aliæ aues in his montibus, præter herodios, & aliud auiculæ genus quo pascuntur herodij. Hæc ille. Vnde apparet herodium falconem peregrinum ab eo existimatum, ab hierofalcho diuersum. Paulus Iouius etiā hierofalchū ab herodio distinguit, in libro de legatione Moschouitarū, his verbis: Ad Inugros Vgolicosq; per asperos montes peruenitur, qui fortasse Hyperborei antiquitus fuerunt. In eorum iugis nobilissimi falcones capiuntur. ex ijs genus vnum est candidum guttatis pennis, quod herodium dicunt. Sunt & hierofalchi ardearum hostes, & sacri, & peregrini, quos antiquorum principum luxus in aucupijs non agnouit. Albertus herodios ait nidificare in parietibus montium altissimorum in alpibus ad quos vix est accessus. Hoc idem ferunt de hierifalcis, qui falcis sunt maiores. & quod dixit Albertus de herodijs, fortasse intellexit de hierifalconibus. herodius enim est de genere aquilæ, non autem falci. nec Aristoteles herodios accipitres appellauit, sed aquilas, vt alibi dicitur, Niphus. Atqui Albertus non hierifalcū, sed primum & præcipuum aquilarū genus herodium vocat, tanquam heroem auium, vt ipse somniat. Nisus minor est quàm herodius, sed vnus est color plumarum ambobus, Author libri de nat. rerum.

¶ Aderant quoq; complures falcones (inquit Sigismundus Baro in commentarijs rerū Moschouitarū) alij albi, alij phœnicei coloris, magnitudine excellentes. quos nos girofalcones, hos illi *Kretzet* De auda- appellant: quibus venari cygnos, grues, & alias id genus aues capere solent. Sunt autem *Kretzet*, aues cia & ro- audacissimæ quidē, at non tam atroces impetuq; horrendo, vt aliæ aues quantumuis rapaces, illarum bore gyro- volatu seu conspectu (quemadmodum quidam de duabus Sarmatijs fabulatus est) decidat extinguanturq;. Illud quidem experientia ipsa constat, si quis venatur accipitre, aut niso, aut alijs falconibus, & interim *Kretzet* (quam à longè volantem continuò sentiunt) aduolauerit, quod prædam vltèrius nequaquā insequuntur, sed pauidæ subsistunt. Retulerunt nobis fide digni ac insignes viri, *Kretzet* quando ex illis partibus vbi nidificant, afferuntur, tum aliquando quatuor, quinq; aut sex in quodam vehiculo ad hoc præparato, simul includuntur: atq; escā quæ illis porrigitur, obseruato certo quodā senij or-

dine, capere solent. Id autem ratione, an natura illis indita, an quo alio modo fiat, incertum est. Præterea quemadmodum in alias aues aduerso impetu feruntur, rapacesq; existunt: ita inter se ipsas mansuetiores, mutuis sese moribus minimè dilaniantes. Nunquam aqua se, ut cæteræ aues, lauant: sed sola arena, qua pediculos excutiunt, utuntur. Frigiditate adeò gaudent, ut perpetuò aut super glacie aut lapide stare soleant, Hæc Sigismundus Baro. Notat autem Matthiam à Michou canonicum Cracouiensem, cuius in Sarmatiæ Asiaticæ descriptione capite xiiii. verba hæc sunt. Adfertur ad nos auis quædam rapax ex locis Septentrionalibus (ex Iurra Scythiæ, Cardanus) magnitudine aquilæ, sed alis & cauda prolixioribus quàm aquila, in similitudinem accipitris, & vocant eam Moscouitæ *kiczoth*, nostri verò (Poloni) *byalozor*, quasi albicans splendor, quia subalba est secundum ventrem. Hanc omnes rapaces aues, accipitres, falcones, & cæteræ rapto viuentes, in tantum metuunt, quòd inspecta ea tremunt, & cadunt, & extinguuntur.

¶ Post falconem sacrum (inquit Albertus) pròximùm genus nobilium falconum est gyrofalco. Hic figura, colore & actu (moribus) & voce, omnino naturam falconis, refert, maior asture, minor aquila, gyrofalco dictus quoniam diu gyRANDO acriter prædam insequitur. appetit autem aues maiores tantum, ut grues & cygnos & huiusmodi: minores aspernatur. Auis est perpulcra, cauda ei ad corporis sui proportionem non longa: alarum iuga decora & valida: crura plana, non nodosa: ungues satis fortes & præcipuè posteriores. Solus venatur, sed melius cum socio. Solet autem præ cæteris falconibus erectus & pennis bene compositis stare. In venatione diu persequitur prædam: quare venator ut eum assequatur veloci equo indiget, nec non canibus velocibus, qui auxilientur ei quum prædam deijcit. Præcipuè autem docendus est hic falco, ne in aqua prædæ insideat, quia frequenter (longius) distat à falconario, & lædi posset in aqua. Quamobrem non secundum longitudinem aquæ emittendus est ad prædam: sed tenendus donec aues extra ripam in aère appareant: & tunc gyrofalco à loco aquæ versus campum iaciendus est ad eas. Sic enim illæ gyrofalconis metu ad aquam redire non audebunt. Quòd si à campo versus aquam emittatur, aues ad aquam fugient, ac vel euadent, vel si percussæ fuerint, in aquam decident: falco autem prædam sequens lædetur vel mergetur. Et si euadit, reddetur tamen timidior propter acceptam noxam. Sub gyrofalcone alij falcones & astures non bene volant: sed ne aquila quidem facile cum eo congregitur. Pascendus est carne sana, delicata & recenti, & quæ adhuc vitali calore caleat. Delicatham voco, ut quæ cordi propinquior est, tanquam magis elaboratam. Nam & sylvestres (aues rapaces) de præda quam ceperint cor in primis edunt, deinde partes ei propinquas versus alam dextram, rarò versus sinistram. Præcipuè verò pasci debet gyrofalco calidæ naturæ auibus, ut columbis, palumbis & similibus, ijsq; recentibus. Nam omne genus accipitrum, falcones, astures, nisi, recentibus tantum aluntur, nec vnquam reuertuntur ad reliquias suæ prædæ, dum sunt sylvestres, neq; cadaueribus ut aquilæ & milui insident. Sed postquàm semel de aliqua aue gustarint, illa deinceps relicta nouam semper prædam persequuntur. Maximè verò gyrofalco recenti & etiamnum calenti carne delectatur. quamobrem de præda comedere prius incipit quàm occiderit. Itaq; non laudo quod nonnulli gallinæ viuæ coxam vel alam extrahunt, & rursus postridie de eadem gallina partem alteram, quam gyrofalconi in cibum exhibeant. proculdubio enim sic semel laniatum gallinæ corpus, mox & calorem febrilem pati, & saniem generare incipit. Debet sanè peritus falconarius naturam sequi, atq; ijs maximè & talibus cibis, quibus & qualibus sylvestres ipsi pascuntur, falcones nutrire.

¶ Gyrfalcus auis est fortis & nigrè audax, adeò ut inuenti sint qui etiam aquilas aggredi non dubitarint. Capit omnes aues quantumuis magnas: eiusdem ferè cum falconibus naturæ, quamobrem quæ ad falconum nutritionem dicta sunt, ipsis quoq; accommodabuntur, Crescentienfis.

¶ Hierifalcones (inquit Belisarius) ut rarius inueniuntur, ita pulcriores accipitribus cæteris dicendi sunt. Nam etiam præter corporis formam, eo standi modo erecti permanent, eaq; membrorum compositione hominum oculos ita delectant, ut quandam aucupandi maiestatem præ se ferant. Vltima Germaniæ pars ad Septentrionem vergens, quæ Noruegia nuncupatur, eorum patria est. Nidificant etiam in insula quam *Hirlandiam* vulgò nominant: quæ adeò præ cæteris frigidissima est regio, ut aliorum ibi generum accipitres non inueniantur. Est eadem sterilissima. altissimisq; montibus & saxis plurimis geluq; nimio ac frigore inhabitabilis, &c. Mercatores qui insulam adeunt, frumenti farineve parum ac vilissimas ibi merces important, quæ siccis piscibus commutari dicuntur. Hi quidem hierifalcones accipitres ad Maximilianum Germanorum Imperatorem deferunt. Quorum pennæ magis albæ formaq; maiores cæteris sunt. Nam ij qui è Noruegia transportantur non albi sunt, nec adeo magni. quamuis illos meliores putemus. In ijs tamen duabus solum mundi partibus hierifalcones nidificare compertum est. Quæ è re natura dicuntur (locus obscurus est, & forte corruptus) adeò frigidus eorum esse motus pigrosq; ut venatorum ingenio & arte, & volandi in dies assuetudine exercitioq; altissimos avium volatus persequi soleant. Quoniam verò satis constat ex pennarum coloribus accipitrum animos dignosci, fuluum ac lucidum auroq; similem cæteris præferendum esse dicimus: utpote audacem, facilem, mitem, placidum. Deinde illum qui ad albedinem tendit, tanquam fortem & robustum, &c. Vide supra in Accipitre in genere B. Quòd ad reliquam formam attinet, sint hierifalcones rostro adunco, eo tamen non nimis magno. Neq; enim in vniuerso generi rostri nimia magnitudo vnquam laudabilis

Descri-
ptio gyro-
falconis.

De ratio-
ne venandi
cum gyro-
falcone.

Qua ra-
tione pa-
scendus sit.

Quibus
in locis
inuenia-
tur.

Forma
hierofal-
conis lau-
dati.

dabilis fuerit. Nam ad reliqui corporis portionem male respondet: & verisimile est nimia nec vtili humorum abundantia, rostra & ungues crescere ac augeri. Quamobrè accipitres huiusmodi, tanquam nimis referti humoribus minus leues existimabuntur. Sint præterea unguibus validis, posterioribus maximè: planis cruribus, nodosis, nec longis: cauda ad sui corporis formam decenti. Alarum verò summitates ita sint fortes, ut facile iudicari, ut animaduerti inde possit in volatu eas quam diutissime perseverare posse. Vidimus tempestate nostra peregrinos sacrosque accipitres adnitentes ardeas volando persequi: illosque relictis tandem ardeis venatorum vocibus altis ad eos rediisse: emissumque tandem è falconis manu hierifalconem ita citatissimo volatu vagantem per aëra in gyrum crebriori alarum percussione perspeximus, (ut filo in sublimi tractum censes) derelictam ab alijs ad sidera ardeam vicisse cepisseque. Assuefaciendi tamen sunt hierifalcones ac paulatim instruendi, ut si volatu cæteris præualent, auium sanguine quotidie saginentur. nam interficiendi aves consuetudine animosiores efficiuntur: assequunturque id si paruas etiam iugulare aves consueverint. sic enim postea magnas etiam volatu vincere, ac audacius capere valebunt. Porro nutriendi sunt auibus viuis ac leuibus, & etiamnum calentibus, eo præsertim tempore quo pennas mutant, Hucusque Belisarius.

¶ Girfalcon siue herodius avis inter omnes nobilissima est, parui corporis respectu alarum eius: colore cœruleo, maxima tamen parte corporis ad albedinem declinans, præterquam in pectore & alis, ubi cœlestem colorem euidentius imitatur. Carnes crudas (forte, putridas) & seruatas non gustat, sed recentes tantum. Adeo fortis ac animosus est ut aquilam capiat. Quod si in quinque grues, vel alias quasuis aves in aperto aëre volantes emittatur, non prius persequi desinit, quam singulas in terram deiecerit. Instruitur autem simul canis qui deiectas ab herodio aves capiat & occidat. Cum prædam videt herodius, excutiendo se animare & an ad capiendum idoneus sit experiri videtur, Author libri de nat. rerum.

¶ Girfalcon nascitur in regionibus frigidis, ut Dacia, Noruegia, & Prussiae parte quæ ad Russiam vergit. Capitur autem plerumque inter migrandum in Germaniam. Probis pedibus præditus est, digitis longis, corpore valido & pulcro præsertim postquam pennas mutauerit. Strenuus item & ferox est, & magistrum benignum manumque portantis placidam requirit: utilis ad omne aucupium ut etiam peregrinus, Tardius.

DE FALCONE MONTANO.

FALCO montanarius ab Alberto nominatur, qui ab Italis *montanaro*, à Gallis *montagner*, à nostris *Virgafalc*. Sic autem per excellentiam vocatur, quanquam peregrinus quoque & gibbosus, & alij falcones in montibus montiumque rupibus nidulentur. Montanarium (inquit Albertus, nos montanum potius dicemus) genus falconum, tertiæ (post sacrum & gyrofalconem) nobilitatus est. Corpus ei breue *Descri-* & valde spissum, præcipue verò cauda huiusmodi. pectus planè rotundum & magnum: crura fortia & *ptio for-* breuia proportionem corporis: pedes nodosi, ungues fortes. Solet autem pedes frequenter respicere. Dor- *ma cor-* so alisque exterius color cinereus: qui paulatim magis magisque, quo sæpius scilicet pennas mutauerit, cla- *poris.* rior efficitur & pallidior, modica & fusca varietate interposita. Est autem hoc falconum genus ferum & malis præditum moribus, iracundum, inconstans iræ. Itaque rarus est falconarius qui mores eius sa- *Mores hu-* tis perspectos habeat. quamobrem præceptum est Ptolemæi regis Ægypti, rarò tenendum manu, præ- *ius falco-* terquam in aurora & aucupij tempore. Alijs verò temporibus includatur loco obscurissimo, ubi bis vel *nis mali.* ter ignis clarus non fumosus accedatur: neque teneatur manu extra tempora iam dicta, nisi cum pascen- *De ratio-* dum est. Sic enim mitescit, ad manum falconarij tanquam beneficam, & iracundiam deponit. Irascen- *ne metu-* ti falconarius ne multum resistat. sic enim citius remittetur eius ira. Huic falconi crassitudo ferè eadem *endi &* quæ accipitri siue asturi, sed multò breuior est. Pedes ei admodum pallent, crura squamosa sunt squa- *cicuradi.* mis sese prementibus. Figura eius, quum stat, ab humeris ferè pyramidem refert, si fingatur pyramis aliquid tulum in dorso compressa. Si præda euaserit, præ cæteris indignatur, ita ut per iracundiam ali- *De iracū-* quando reuocantem se inuadat, & caput aut faciem falconarij, vel cui is infidet equi dilaniet. Est quan- *dia & fe-* do falco vnus alterum inuadit. qua in re falconarius patiens requiritur, qui non aduersetur, sed patien- *ritate hu-* ter dissimulet reuocationem, donec ira deposita mitescat animus falconis. Quod si etiam reuocatus *ius aus.* falco non rediret ad reuocatorium, non admodum curandum est, nisi ut caueat falconarius ne capiatur ab alio. Quia deposita ira sua sponte ad domum falconarij reuertetur. Cæterum propter huiusmodi mores non est abijciendum hoc genus falconis, quod in auibus magnis inuadendis mirè sit audax. nam vel aquilam aliquando inuadit & occidit. Præcipit autem industrio falconario Ptolemæus, ne hunc falconem in fortes aves frequentius dimittat. nam si per iram immoderatè incaluerit, præcipitat se in mortem: quod accidisse iam in alpibus quidam è socijs nostris obseruauerunt. Nempe cum falco montanus è rupe veniens perdicem sequeretur, & aquila forte aduolans ex aduerso illam ei præripuisset, nec falco illam aquilæ denuo extorquere posset, cum aliquandiu frustra id conatus esset, altissimè tandem conscendit, & impetu deorsum facto caput aquilæ feriens, se pariter & aquilam interemit, Semper igitur ne in tantam iracundiā incidat, cauendum est. Frequentior est quam falcones cæteri & mirè gaudet feritate sua. Itaque sæpe reperiuntur ex hoc genere falcones, quibus autem vnā vulnerasse & deiecisse non

sufficit, sed multis deijciendis gloriari videntur: adeoq; interdum crudelitati suæ indulgent, ut occidendis auibus occupati cibi obliuiscantur. Hæc Albertus.

¶ Falco montanus coloris est betici vel fusci, (quem Galli *brunum* vocant) & si sanus sit cæteris præfertur. Magnus & strenuus est, aues magnas tantum, non paruas captat: difficulter regitur & custoditur. Amplius quàm cæteri falcones gestandus, (contrarium scribit Albertus) & in vigilia diutius retinendus est. Corporis habitu inter obesum & macilentum mediocri seruari debet. Ægrotanti aquam puram diu decoctam in olla fictili apponito, & ut bibat curato. Quod si nō sanetur, remedia alibi à nobis præscripta adhibeto. Quum purgare eum & macerare volueris, tres offulas de pelle gallinæ ei dabis. Ad sanitatem eius tuendam facit, si chirothecam tuam moscho inunxeris. Cum ad venationem eum emittis, projice eum ante alios, & sic, quamuis nihil capiat, cum alijs redibit, Tardius.

DE FALCONE PEREGRINO.

ALBAZI est avis quæ dicitur falco peregrinus, Andreas Bellunensis. Nominatur autem *alrazi* ab Auicenna 2. 614. vbi finium ipsius & aliarum auium rapacium, quod valde excrementitia sint, raro à medicis usurpari scribit. Leuitici cap. 11. pro Hebraica voce *nez*, (accipitrem interpretantur) Arabica interpretatio habet *بازي* *bazi* vel *bazi*: Persica *mar an baz*. Itali *pelegrino* vocant, & marem *terzolo pelegrino*. Galli *faulcon pelegrin*. Paulus Venetus falconem peregrinum herodium videtur interpretari: cum alij herodium hierofalcum faciunt, alij præcipuum aquilæ genus, ut in Hierofalcho docui. Vide etiã supra nonnihil de peregrino in Capite de falconibus diuersis, vbi mentio fit falconis de passagio, id est commigrantis. Inueniuntur peregrini in asperis quibusdam Moschouia aut vicinis montibus, vbi & sacri & hierofalchi, ut supra commemorauimus.

Cur peregrinus hic falco dicatur.

Quaratione capiuntur hi falcones.

Forma falconis peregrini.

¶ Nisus in facie guttas habet sicut peregrinus & cætera falconum genera, Albertus. Idem lib. 23. de animalibus cap. 8. Quartum (inquit) nobilitatis locum (post sacrum, gyrofalconem & montanum) falco peregrinus obtinet. Vocatur autem peregrinus, quia semper peregrinatur & migrat de vna regione in aliam: vel quia nescitur nidus eius, nec inuenitur à falconarijs: sed inter volandum longè à loco suæ generationis capitur. Caussam nobis retulit peritissimus quidam falconarius, qui in eremo alpium prope iuga altissima montium multis annis habitauerat. Dicebat ille hoc genus falconum in altissimis & præruptis parietibus montium nidos construere, ita ut nusquam adire sit, nisi quis à cacumine montis submittatur per funem longissimum, plerumq; centum passuum longitudine, aliàs centum quinquaginta, aliàs ducentorum vel trecentorum. Interdum verò, vel propter nimium interuallum, vel propter asperitatem scopulorum, ne sic quidem nidum adiri posse: & hanc ob caussam vulgò locum generationis eorum ignorari. Addebat sapius se vidisse parentes prædam pullis attulisse in specus & rimas talium montium, & pullos adultiores à parentibus loco habitationis suæ expelli, propter cibi & auium in istis locis penuriam: & pullos mox ad planiciem se conferre vbi aues abundant, & sic deinceps per regiones diuersas sine certa sede vagari. Capiuntur autem hi falcones tribus modis, quorum duos ipse vidi, tertium ab eremita iam dicto audiui. Primus & vbiq; communis modus est, ut rete disponatur patulum, ita ut facile conuertatur cum chorda super id quod intenderit auceps. Cæterum ante rete extenditur chorda, cui alligatur rubeus lanarius, quem vulgò *suueimer* vocant, & ad chordam dependentem ad eam extensa chorda alligatur avis, vel laneum aut pilosum quippiam simile aui, ita ut quando chorda extensa trahitur & concutitur ab aucupe, *suueimerius* videatur autem insequi ad prædandum. Videns autem falco qui forte peregrinatur, hunc modum auis aut illius quod auem esse putat, chorda sapius concussa, cum impetu descendit, ut prædam lanario præripiat, & sic deceptus irretitur. Sed alter multò melior modus est: Ligna duo instar crucis componuntur, & super extrema illorum curuantur duo alia ad semicirculorum speciem: & extrema circulorum infiguntur extremis lignorum. & inter illas quartas arcuum circulorum alia (ligna) curuantur ad locum intersectionis semicirculorum, & inferius infiguntur in ligna ab angulis intersectionis crucis venientia, donec non nisi ad tres vel quatuor digitos distent inter se ligna. Tum singula ligna implentur laqueis à summo vsq; ad imum. Debet autem fieri hoc vas ad altitudinē septem vel octo pedum: & ad latitudinem quinque vel sex pedum. Tum collocetur in eo cauea sex pedes alta, ita ut pede vno distent inter se latera vasorum quum vnum est in alio. Et in interiori sint ligna trabium instar, sibi inuicem ab imo vsq; ad summum imposita, & aues in eodem sex vel septem includantur, quæ per trabes continuè ascendant descendantq;. Oportet autem hoc totum fixum & immobile esse super muro vel porta, vel in campo libere. Sic enim falco qui peregrinatur conspectas aues dum conatur prædari, capitur laqueo: & hoc modo vidi capi falcones optimos. Cæterum eremita ille cuius mentionem iam feci, reti extenso & aui ante id alligata absque lanario, hoc genus falconum quotannis se cepisse aiebat. falconem enim auidum prædæ seipsum in rete præcipitare. Est autem hic falco qui cōmuniter habetur in plerisq; regionibus minor montano, cauda breui, alis longis, capite crasso, coxa longa, cruribus breuib, iisdem & pedibus albicantibus. Præfertur qui crura nodosa habet. Si bene nutriatur, bonis est moribus. Anates plerumq; capit: sed aucta per industriū falconarium eius audacia, ardeam quoq; & interdū gruem, (quæ summa eius audacia est) inuadet.

¶ Peregrinus

¶ Peregrinorum accipitrum (inquit Belisarius) duo sunt genera, quorum forma eadem, sed alterum colore nigrius est, ut ferè gentilis (id est nobilis priuatim dictus, de quo paulò post dicetur,) appareat. Alterum pennis colorè aëreum præ se fert: in singulisq; pennarū capitibus ad coronæ modū albedine singillatim distinctæ pennæ quasi picturā ostendunt. Hos omnes eodem volare modo, eodemq; ferire videmus. Nam suprà paludes altius volare ita dicuntur, ut anates anseresq; & quandoq; cæteras aquatiles aues ad uncis vnguibus feriant: quum à sublimi in pronum velocissimè descendant, ac eo animo viribusq; ut vnica posteriorum vnguium percussione ictuq; eodem mortuam per aëra descendisse deuictam auem quandoq; perspexerimus. Horum natura adeò mitissima est, ut quodammodo irasci nesciant: ad hominumq; nutus magnitudine quadam animi, potius quàm famis maceratione inediaue, aucupentur. Quippe venatorum ingenio arteq; instituuntur, eorumq; vocibus atq; nutibus adeò parent, ut (si macilenti non sint) enixissimos auium volatus altissimosq; aggredi peregrinos posse, venatores asserant. Horum patria ignoratur, nec quomodo aut vbi nascantur sciri hucusq; potuit: quam ob rem peregrinos nominari putamus. Nutriendi sunt delicatius, & ea corpulentia conseruandi, ut volacissimarum etiam magnarumq; auium pugnam audacius fortiusq; aggredi non expauescant. Sic etiam morbi, cui ferè ob macilentiam euenire falconibus solent, cauentur. Si tamen efficere venatores voluerint, ut falcones peregrini persequantur & capiant ardeas, vel alias huiusmodi aues quas sua sponte alioqui persequi non solent, fame nimia cibiq; parcitate & abstinentia ad hoc inducendi sunt, ne in solidis ardearum vocibus terreantur, nec ineptam (magnam & turpem) eorum formam lætalesq; rostrorum ictus pertimescant. Hoc ut facilius consequatur venator, ter aut quater per interualla ardeæ viuæ falconum manibus attrahendæ sunt deplumandæq;. Curandumq; est ut pasto prius leuioribus cibis falcone, bombycina offula plumeaue saltem vesperi, si postridie venandum sit, solertius offeratur.

¶ Peregrinus inter peregrinandum mense septembri capitur in Cypro & Rhodo insulis. Laudatur ex Creta. Fortis & strenuus est, capit grues, anates & anseres syluestres, mergos, & reliquas aues aquaticas, item tardas, perdices, & alias minores, Tardius. Peregrino similis est falco niger figura corporis per omnia, sed breuior est aliquanto & colore differt.

¶ Omnes aues rapaces, maximè tamen herodius & falco, pullos iam adultos eijciunt è regione in qua habitant: quam ob causam falcones & herodij eiectioni à parentibus, retibus aucupum capti illis in regionibus vbi nunquam nidi eorū inueniuntur, peregrini vocantur, Albertus. Vide supra in Sacro cuius speciem peregrinum Tardius facit: quanquam ab eo scribitur sacrum maiorem esse peregrino.

¶ Peregrinis medianos etiam dictos, & gentiles, tanquam congenere subiungemus.

DE MEDIANIS.

EST & alterum peregrinorum accipitrum genus, quod circa Noruegiam nidificat. Colore sunt nigri, ad rubedinem tamen tendunt pennæ. In Britannia minores nigrioresq; nasci solent. quare medianos (fortè à media magnitudine, si maioribus peregrinis conferas) hos potius dicendos putamus. At verò qui in Belgis nidificare consuecunt, peiores alijs eiusdem generis à venatoribus iudicantur. nam perdices aucupari tantummodo solent, Belisarius.

DE FALCONIBVS QVOS GENTILES vocant.

SUNT quidem ferè in omni falconum genere, nobiliores & ignobiliores, qui quomodo discernantur diximus supra in Falcone simpliciter B. Hi verò, quibus de nunc agimus, absolutè nobiles siue generosi (vulgus gentiles vocat) dicuntur. De his Belisarius, Gentiles (inquit) paulò minores forma sunt peregrinis: & dubitant quandoq; venatores iudicentne peregrinos esse, quū eiusdem ferè formæ sint, & eodem pennarum colore distincti. Sed volatu discernuntur. nam motus alarum inter volandum spissior crebriorq;, gentiles esse demonstrat: quum peregrinorum alæ quasi triremium remorum motus esse videatur. Animosiores tamen adeò sunt ut ad omnia auium magnarum genera audacissimi iudicentur. Sed differunt à peregrinis plurimum, quòd nec adeò veloces sint, nec animi generositate aliqua, sed fame potius prædam insectari consuecunt. Eo tamen sunt animo, ijsq; animi viribus præstāt, ut (maximè si antequam aues alias cognouerint, & adhuc ad hominum manus è nidis [non, videtur addendum] egressi peruenerint) non anseres solum, verum etiam grues capere maiores audeant: quæ docti velocissimiq; canis auxilio, donec venator aduenerit, detinendæ sunt. frequentia enim visus, falconemq; apud canes cibandi assuetudine fit ut ab alijs auibus falconem canes discernant.

¶ De falcone nobili, & quomodo falconis nobilitas in diuersis falconum generibus intelligatur, De falcone scriptum est supra in Falcone B. Sed quoniam Tardius inter decem falconum genera nobile tantumquam peculiare genus recēset, verba eius subiiciam. Falco nobilis (inquit) ad capiendas ardeas idoneus est, siue illas supernè siue infernè, ferire opus fuerit: item ad omne aliud auium genus, in primis aqua-

ticum, ut sunt mergi, anates syluestres, plataleæ, & garfotæ dictæ (ardeolas interpretor.) Cæterum ut aduersus grues idoneus sit, è nido exemptum esse oportet. secus enim non foret adeò strenuus & audax. Ut verò audacior sit, initio statim antequam alias aues nôrit, in gruem ipsum emittes.

DE FALCONE GIBBOSO: ET ILLO QUI

semper tanquam volaturus alas extendit.

FALCO gibbosus sic appellatus est, quòd breuitate colli & alis eminentibus insignis gibbo videatur, nostris ein *Hagerfalc* / vel potius *Hogerfalc* / Gallis *hagar*, quæ vox Germanica est & gibbū significat. nos tamen pro gibbo *hoger* dicimus. Sed Robertus Stephanus *hagar* interpretatur falconem veterem, iam quinq; aut sex annorum, pennis abbreviatis aut læsis, præda proposita captum. Quintus nobilitatis locus (inquit Albertus) falconi gibbo debetur: quem sic mihi nominauit eremita ille, de quo in Falcone peregrino dixi. Hoc genus nobilissimum quidem est & audacia ac strenuitate volandi cum prædam insequitur mirabile, sed corpore exiguo, quo parum excedit nisum, id est speruerium. In facie guttas habet sicut peregrinus & cætera falconum genera. Gibbosum autem vocatur, eò quod propter breuitatem colli eius caput vix apparet ante iuga alarum suarū quando super latera dorsi componit. Est autem caput ei magnum proportionem corporis reliqui, rostrum perbreue & rotundum: alæ prælongæ & valde exortæ (exertæ, id est eminentes) cauda brevis, coxæ fortes, & crura lōgiuscula proportionem cæterorum membrorum, & quodammodo squamosa ut sunt squamæ serpentum & laceratorum in lateribus ventrium ipsorum. Pedes habent nodosos matriculis digitorum, præcipuè ad anteriorem partem plantæ pedis, oculos flammeos ardentes, colorem falconum peregrinorū. Cranium superius bene planum est, & retro in capite non prominet, continuum ferè collo. Facile cicuratur hic falco, & bonis moribus præditus est. Nidificat in rupibus inaccessis, ut etiam peregrinus: & similiter ut idem de nido euolans capitur. Audax & strenuus est, adeò ut anseres syluestres, ardeas & grues deiiciat. Velocissimus est insuper & altissimè volat, ita ut visum hominis effugiat. Non contentus est vnā auem deiecisse, sed multas vulnerat. Socios aucupij plures desiderat propter sui paruitatem & auium quas venatur magnitudinem. Cæterum falconarius (eremita) cuius mentionem iam feci, narrauit mihi, se aliquando huius generis falcones tres viro cuidam nobili vendidisse: qui statim, cum forte apparuissent anseres albi syluestres, dimissi altissimū anserem volatum superarunt, ita ut à nemine præsentium amplius conspicerentur. Et cum vir ille nobilis falcones amissos conquereretur, paulatim anseres vulneribus debilitati cadere circa eos cœperūt: inuentiq; sunt amplius quàm viginti anseres deiecti. Tandem etiam falcones reuocati ad instrumentum reuocatorium redierunt. Erant autem anseres omnes letaliter faucij, ac si cultello diuersis sui corporis partibus fissi fuissent. In causa est, quoniam hic falco non statim descendendo percutit sicut alia falconum genera: sed potius cum à descensu rursus ascendere incipit. Tunc enim posteriore vngula ante pectus disposita ferit, & ideo longum vulnus facit & letale. & sæpe adeò fortiter ferit, quòd vnguem amputat, ac seipsum valde lædit in pectore vel occidit.

EST etiam genus falconum, quod semper quasi ad volandū alas extendit, animosius quidem illud quoq; quàm robustius. Id pascendum est cibis planè recentibus, & vitalem adhuc calorem spirantibus. sic enim plurimum proficit. Si tamen alijs interdum carnibus cibetur, curandum ut illæ leues sint, sicut carnes altilium & recentes, aut saltem non putidæ, & in aqua frigida ablutæ. Nam aues rapaces ventriculum admodum debilem & tenui pellicula contextum habent. quamobrem insalubri cibo facile afficitur. itaq; leui etiam occasione cibum crudum reuomunt, præsertim cum graui & melancholica carne vel ad putredinem disposita, pasti fuerint. Hoc genus falconis diu mane & vesperi manu gestari desiderat. nam quando assuetum fuerit manui hominis, libētissimè ei insidet, & libenter ad eam redit. Hæc de gibbofo falconum genere. Hucusq; Albertus, insinuans alterum etiam illud genus quod alas semper extendit de genere gibbosorum esse.

DE FALCONE NIGRO.

FALCO niger à nostris *Rolfalc* / id est carbonarius falco appellatur. Sextum gradum nobilitatis (inquit Albertus) possidet falco niger, breuior quidem aliquando falcone peregrino, sed figura similis per omnia. colore enim differt. quia in dorso & exteriori alarum parte, & cauda tota fuscā habet nigredinem, & in pectore, ventre, & lateribus fuscā varietatem. In facie autem guttas falconarias habet prorsus atras, quæ circumfunduntur quodam obscuro & fusco pallote. Crura, vngues & rostrum habet sicut peregrinus. Multum accedit hic falco ad formam auis quæ butorius (buteo potius) vocatur. Hunc falconem Federicus Imperator secutus scripta Guilielmi falconarij regis Rogerij, dixit alium (aliquando) visum esse in montanis quarti climatis, quæ Gelboë vocantur: ac postea iuuenes expulsos à parentibus apparuisse in Salamine Asiæ montana: & iterum expulsos nepotes priorum ad Siciliæ montes peruenisse, & sic deriuatum esse hoc genus per Italiam: (Hæc Crescētensis de falconibus simpliciter scribit.) Nunc quidem in alpihus & Pyrenæis montibus reperitur, & in Germaniam quoque deriuatum

deriuatum est, quamuis rari adhuc inueniantur. Ingenio & audacia peregrinos referunt, ac similiter nutrir debent. Temperamenti videntur biliosi: & materia bilis terrestris adustæ conuerti in pennas, quamobrem nigrescunt. Ætatis progressu tandem albescunt. & verisimile est in regionibus calidis nigriores esse quàm nostrates. Est autem in omnibus figura magis considerata quàm color. nam & monedulas & coruos albos vidimus. Figuræ igitur ratione videtur hoc falconū genus persimile esse peregrinis: & insuper quoniam, sicut diximus, parentes in hoc genere filios cogunt peregrinari à loco suæ generationis, Hæc Albertus. Crescentiensis è falconibus magnis alios nigros, alios albos, alios rubeos esse scribit: ac alios ex horum inter se coitu generari. ¶ Falco niger (inquit Tardius) vt dicunt Alexandrini, melior est: & primus natiuusq; ei color nigredo est, quanquam illum deinde in solitudinibus mutat. nascitur in insulis maris. Nutriendus est ita vt mediocris inter obesum & macilentum sit. Carnem madidam ei ne dederis, nisi superbior fuerit. Manu gestato crebrius quàm alios falcones. Benigne tracta, nec vltra quàm ei gratum est fatiga. Aquilam ne videat caue. alioqui enim non amplius aucuparetur. Cura etiam ne pennæ eius contrectentur. Quum ad prædam eum proijcies, vide ne manu lædas. sic enim animum amittit.

DE FALCONE ALBO.

Ex falconibus magnis quidam sunt nigri, alij per comparisonem albi, alij rubei, Crescentiensis. Apud Moscouitas falcones esse albos & phœniceos Sigismundus Baro refert. Ad Inugros Vgolicosq; per asperos montes peruenitur, in quorum iugis nobilissimi falcones capiuntur. ex ijs genus vnum est candidum, guttatis pennis quod herodium dicunt, Paulus Iouius de legatione Moschouitarum. Sed de herodio falconum generis plura scripsi supra in Hierofalcho. ¶ Genus septimum falconum (inquit Albertus, nobiliores quosq; priore loco describens) sibi vendicat falco albus, quem mittit Septentrio & Oceanus è Noruegia, Suetia, Estouia & finitimis syluis ac montibus. Est autem ita in varietate subalbidus, sicutis de quo proximè diximus, est niger. Albedinis causa est regio frigida & humida in qua nascitur. In dorso & alis subalbus est. alibi verò maculas siue guttas habet valde albas interpositas alijs guttis subpallidis. Maior est falcone peregrino, & multum accedit ad similitudinem lanarij albi qui volat per campos insidiando muribus. Quamobrem falconarij quidam tradiderunt hunc falconem natum esse primum ex falcone peregrino patre, & lanaria alba matre: quod falsum esse audacia eius ostendit. Est enim perquam audax & bonus, nec vsquam à natura falconis degenerat, nec mores lanarij refert. Nam cum inter venandum ascenderit, non more lanarij alis suspensus manet, sed ferit statim vt falco. Figura etiā pedum, vnguiū, rostri, ac totius corporis, naturā falconis præ se fert: quamuis crura habeat crassiora & nodosiora quàm falco niger. quod ei accidit propter temperamentū humidius, vnde crura eius magis crassa sunt quàm illius cui temperamentum est siccum & biliosum. Quanquam autem frigidior humidiorq; sit falco albus quàm niger, non tamen iccirco minus audax est. nam cum robustior nigro sit, virium suarum fiducia audacem quoq; ipsum reddit. Et licet non tam velox in volando sit quàm niger, diutius tamen in auium persequutione durat: & hac in parte compensat quod deest velocitati. Quòd verò ad nutritionem & aucupium, nihil ab alijs distare videntur. ¶ Falco albus qui pennas habet albas, bonus & audax est. quòd si foris (id est adultior) captus fuerit, nō emittes eum ad volandum donec pennas mutauerit. his enim mutatis perfectus erit, Tardius. ¶ Eberus & Peucerus catarracten interpretantur falconem album, qui viuat in maritimis locis paulò minor accipitre. Crescentiensis quidem de falcone scribit, in conspectam anatem aut aliam auem, instar sagittæ clausis oculis vngue posteriore lacerandam descendere. vnde forsitan aliquis catarracten appellare posset falconem album si is priuatim id faceret. Sed nos de catarracte veterū sententiam nostrā suo loco dicemus.

DE FALCONE RUBE O.

FALCO rubeus (eius roter Salef) ex numero maiorum falconum, ferè cum macilentus est melius aucupatur: ceteri verò pleriq; in mediocri habitu: quidam verò cum obesi sunt, alacriores se præbent, Crescentiensis. Apud Moschouitas falcones esse albos & phœniceos Sigismundus Baro refert. ¶ Octauus nobilitatis locus (inquit Albertus) tribuitur falconi qui rubeus à priscis appellatur, non quòd totus rubeat, sed quia guttæ in cæteris albæ, in hoc genere sunt rubræ: & nigræ guttæ sicut in alijs sunt (forte, non sunt) interpositæ, nec in dorso vel exteriori alarum parte. Non autem apparet rubere nisi cum alas exierit. tunc enim fusca in eis apparet rubedo. Hoc genus falconum perperam & absurdè quidam ex lanario rubeo & falcone procreari tradiderunt, cum nulla in re præterquam colore cum lanario conueniat. Est autem rubedinis in eo causa calor debilis potius infusus in superficiem corporis & inflammans fumosum humidum quod excernitur ad generationem pennarum. Et hoc facit media inter album & nigrum temperies. quamuis enim etiam alij colores medij sunt & in quibusdam auibus reperiantur, vt viridis, hyacinthinus, croceus & similes, falconum tamen generi & rapaci audacique naturæ, & volatus agilitati non congrunt. Nam viridis ferè siigiditatem arguit, hyacinthinus

aëream & euandam temperiem, croceus bilem corrumpentem. Cæterum hic falco non magnus est, paulò minor peregrino: vnguibus tamen, pedibus & rostro fortis: perquam agili volatu, sed non satis diu perseverans. Cicur fit admodum. Melior efficitur post secundam aut tertiam pennarum mutationem. Vitæ non est tam longæ vt reliqui. quamobrem nutrir debet carnibus planè recentibus & vitalem calorem adhuc spirantibus, non nimis tamen, neq; sæpius in die, sed mane & vesperi tantum. Et quoniam ad leues occasiones alteratur, cautius cum eo agendum ne temperamentum eius afficiatur. Ad aucupium cogi non debet supra modum. Temperies enim rubea facile vincitur & læditur labore, quamuis facile faciat impetum à principio. Ætas verò accedens & humores calidos remittens, non parum iuuat huiusmodi temperamentum, & præcipuè per mutationem pennarum. Penna etiam rubea mollior est, nec diu volandi impetum sustinet quin frangi periclitetur, Hæc Albertus. ¶ Falco rubeus inuenitur ferè in locis planis & palustribus. audax est, sed difficulter regitur. quamobrem antequam volet, ter eum purgabis offulis è pelle gallinacea quam ablueris aqua: & vbi dederis, singulis vicibus calefactum falconem in locum obscurum aliquantisper repones, Tardius. ¶ An falco rubeus sit, auis quàm habuit Gesnerus, colore tota rubiginoso ex eodem nigricante in dorso: pedibus subflauis, rostro cinereo, dubitauit. Vocabatur quibusdam *Müßer* / quidam ascripserat *Buffart* / quod forte similis esset. Gesnerus in Scheda.

DE FALCONE CUI PEDES CÆ-
rulei, cyanopoda dixeris.

PERES פֶּרֶס, vocem Hebraicam Leuitici II. & Deut. 14. accipitrem interpretantur, alij haliæetum: Iudæi vulgò בל אבוי, *Blafuf* / id est falconem pedis cærulei, vt Germani appellant. Vide supra in Accipitre A. & in capite de accipitribus diuersis. Illyrij hunc falconem nominant *raroh*. Itali *zafiro*, (à sapphirino colore pedum, vt Albertus nominat) quem magni & paruum faciunt, nimirum pro sexus discrimine. Albertus falconem qui vulgò *pes blauus* vel *hyacinthinus* dicatur, circum facit. nos de Circo supra seorsim egimus. ¶ Nonum genus falconum (hoc est nono gradu nobilitatis æstimatum, inquit Albertus) & iam declinans ab excellentia nobilium falconum, est id cuius pedes hyacinthini siue azurini sunt, falconi peregrino æquale magnitudine & simile figura: sed hoc differt, quòd dorsum eius & exterior alarum pars minus nigredinis, & pectus plus albedinis habet, & alæ breuiiores sunt, cauda verò longior aliquantulum, & vox acutior quàm peregrini. est enim humidior & pituitosior, ideoq; in auibus etiam inuadendis minus audax. raro enim inuadit aues pica vel cornice maiores, cum peregrini alijq; falcones, maiores quasuis aues aggrediantur. Hinc fit vt falco pedis cærulei cum è sublimi deorsum se præcipitare & in prædam impetu ferri debet, propter metum loco maneat alisque suspendatur. Per disciplinam tamen & industriam hominis cum iuuantis, frequenter audacior fit, verum non ita vt nobilis falco. Nam vt milites quandoque etsi parum robusti, scientia tamen & vsu militandi confingendiq; instructi, & sociorum fiducia animati, sæpe claras auferunt victorias: sic falco cyanopus vsu deiciens-

Falco cyanopus ignobilis & pusillanimis.

deijciendi tenendiq; aues, & falconarij sibi propinqui fiducia melius & audacius ferit quàm per naturam faceret, vt nifus quoq; siue speruerius. Itaq; etiam fortiores se inuadūt & maiores aues. nec mirum, cū etiam lanarij (qui natura adeò timidi tardiq; sunt vt non nisi mures aut auium pullos nondum volantes, sed forte currentes humi vel in nido iacentes, capient) eodem modo ad audaciam erudiantur instituanturq;. (Quomodo autem audacia in accipitribus exciteretur, explicatum est suo loco.)

¶ Reperiuntur cyanópodes in Heluetia multis in locis. Nidificant autem in excelsis quibusdam petris iuxta aquas aut valles profundas, cū alibi tum præcipuè, vt audio, circa oppidum quod Tribunal Cæsaris vocant. Nidis exempti mansuefiunt. Bini aucupio aptiores sunt, Stumpfius. Aiunt capi ab eis non tantum perdices, columbas, cornices, arcuatas (id est Brachyógel) anates, sed etiam phasianos & tetraones. vbi reperiuntur.

¶ Prouerbiū Germanicum, Ein Eule hecket kein Blasfuß (oder kein Falcken/) hoc est, Vlula non sauciat cyanopodem aut falconē, eundem sensum habet quem illud, E squilla non nascitur rosa.

¶ Eberus & Peucerus stellarem accipitrem Germanicè interpretantur Blackfuß/ nullis quidem rationibus nec autoritate adhibitis.

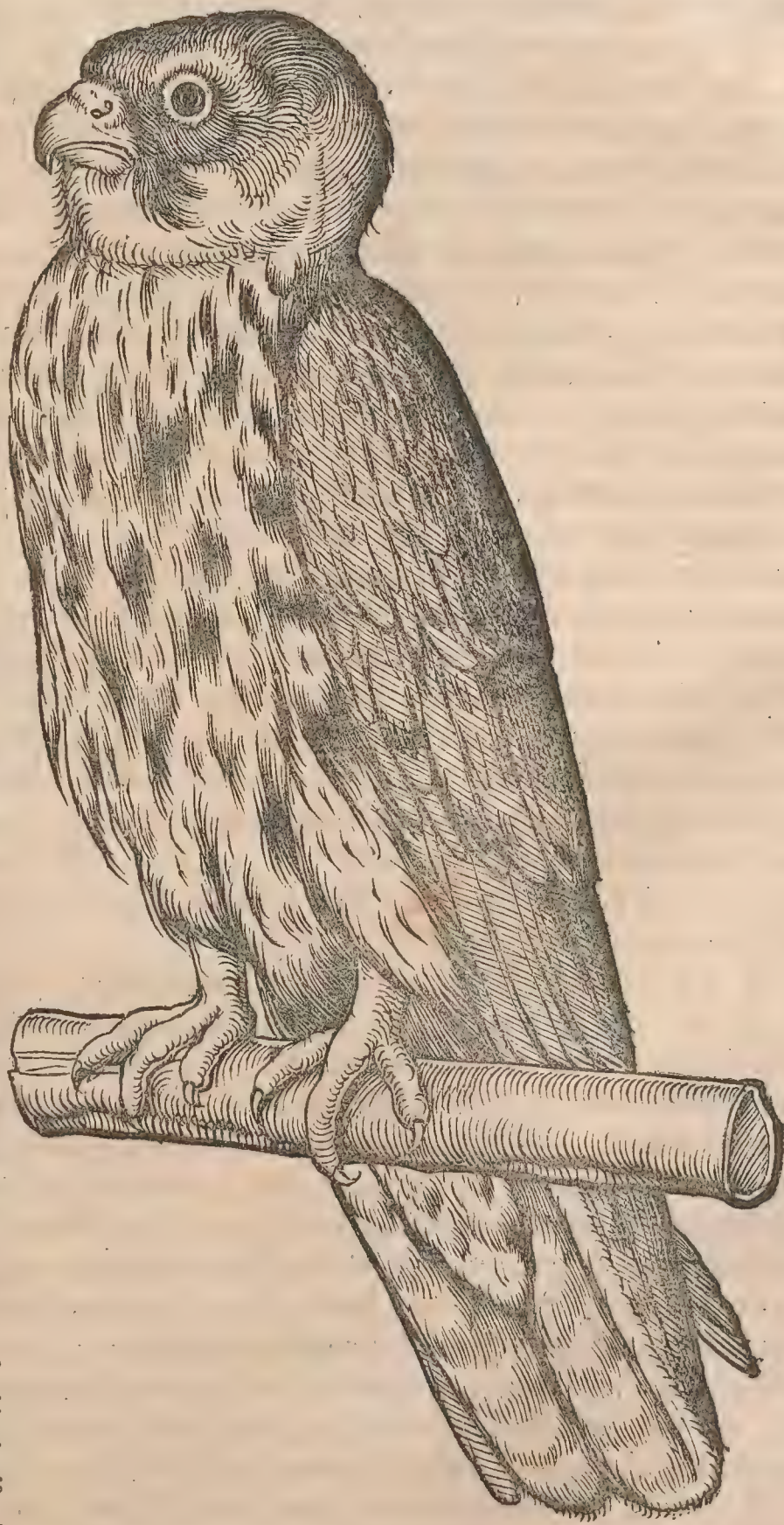
¶ DE MERILLO cui decimū & vltimū inter falcones nobilitatis gradum Albertus tribuit, Merillus. supra inter accipitres in Æsalone scripsimus.

DE LITHOFALCO ET DENDROFALCO.

Figura hæc Dendrofalci est.

PRÆTER supradicta falconum genera (inquit Albertus) duo adhuc apud nos reperiuntur, falco lapidarius, (Germanis ein Steinfalck: pro quo nos lithofalci nomē fingimus) & arborarius, (Germanis ein Baumfalck/ vel Baumfálck/ posterius diminutiuum est & mari potius conuenit, vt primitiuū fœminæ. quæ differentia in lithofalco etiam & cæteris omnibus accipitrum falconumq; generibus in lingua nostra obseruari potest. Nos dendrofalcum dicere volumus.) Lapidarius quidē mediæ quantitatis est & vigoris inter peregrinū & gibbosum: & inuenitur in alpium rupibus: & est eiusdem nutritionis cū peregrino, Albert. Celon, (æsalon forte) vocatur falco lapidū, quod in præruptis petris pullificet, Idem.

¶ Arborarius verò medius est quantitate & vigore inter gibbosum & mirle (merillum) & regitur ac nutritur similiter vt mirle, Albert. Dendrofalcus auis egregia & nobilis est, specie non admodū dissimilis speruerio, nigrior tamen aliquāto, & minor. & quanquam propter paruitatem infirmitatemq; viriū non admodum eius vsus est in aucupio, est tamē auis planè amabilis & ingenio mitis adeò vt emissa per syluas & agros ad dominum suum redeat. Lucundissimum quidem illud spectaculum est quod cōflictu suo cum monedulis exhibet, Stumpfius. Dendrofalcus, quem ipse manibus tractaui, à rostro ad caudæ finem longus erat palmos quatuor, id est digitos sedecim. pedes erant pallidi, tanquam ex subflauo & viridi colore mixto. dorsum nigrum, sed margines infimos pennarum capitis & dorsi, præsertim inferioris, semicirculi subruffi ambiebant. Pennæ alarum nigriores erant: & latus alarum illud quod versus auem est, maiusculis macu-

Descriptio Dendrofalci.

lis ex candido ruffis distinguebatur. Pectus albidæ & nigricantes maculæ variabant. Plumæ ex albo subflauæ retro aures & in ceruice maculas quasdam constituebant. Oculi nigricabant, rostro color ferè cæruleus. Pennæ in cauda maculis distinguebantur, sicut de alis dixi, duabus tantum medijs exceptis. In ventriculo plumas reperiēbam & cantharides quasdam. ¶ An accipiter fringillarius, de quo supra scripsimus, idem fortè cum Dendrofalco nostro sit, diligentiores inquirent. ¶ Itali falconem paruum *falcheto* nominant, quasi falconellum. parui autem sunt & duo iam dicti, & merillus (quem Itali smerlo vel smeriglio vocitant) & quem nostri vocant *Stoßfalklin* hoc est falconellum ferientem, quamuis eundem smerillum esse conijcio. Eberus & Peucerus accipitrem læuem interpretantur dendrofalcum. ¶ Falco *rochier* apud Sabaudos dictus à rupibus, idem forte lithofalco fuerit.

¶ His etiam plura in diuersis locis falconum genera forte inueniuntur, sed quæ dicta sunt de natura & nutritione singulorum, ad reliqua etiam si quæ supersunt genera facile accommodari possunt.

DE LANARIIS DE QVIBVS ETIAM

supra in Buteone scripsimus inter Accipitres.

LANARIUS apud recentiores falco ignobilis appellatur, nescio qua ratione, nisi quòd conijcio *Lanarius* vel à lanian^{dis} auibus; vel quòd plumas multas densasq; & molles lanarum instar habeant. Italicè *lainer* unde *di-nero*, & mas in hoc genere *terzolo lainero*. Gallicè *lanier*. Sabaudicè *lanoy*. Germanicè *lanete* vel *suuemer* ut Albertus & Murmellius interpretantur: alij *schmeyer* scribere malunt. Albertus tamen alibi non quemuis sed rubeum lanarium *swemer* à Germanis vulgò dici scribit.

¶ Falconum ignobilium (inquit Albertus) genera non sunt tria, quæ ut veteres aucupes Ptolemæi Aquila, Symmachus & Theodotion tradunt, lanarij potius quàm falcones vocantur: quod vocabulum Germani quidam imitantes sua lingua *lanete* dicunt: alij *suuemer* vocitant: Sunt autem butherij, (sic ipse buteones vocat) qui mures in agris venantur & pullos auium nondum volantes, sed currentes in terra vel in nido iacentes, adeò natura timidi & tardi sunt. Differunt coloribus, sunt enim albi, nigri & rubei: ex quib. duo priores ad falconis magnitudinē accedunt. Rubeus minor est, & refert mirle (id est merillum.) Hi omnes, in iuuentute præsertim propter humiditatem & caloris hebetudinem, nulla *Ratio* has la ferè audacia præditi sunt: ut & pueri natura sunt timidiores. Vbi verò bis vel ter pennas mutauerint, *aves edu-* & arte industriaque aucupis animosiores facti fuerint, columbas & anates capiunt. Curandum est *candi* & autem ut primo anno cum cicurantur, viuis tantum auibus pascantur, quæ cum parum deplumatae *ad prædā* ab eis fuerint, dimittantur è pedibus eorum euadere, non ad volatum primò, sed ad cursum. Deinde *assuefaci-* cum sæpius has insequi didicerint, dimittantur euadere, ad motum mixtū ex volatu & cursu. Et quum *endi.* sic quoq; frequenter eas persequutæ fuerint, postea tarda volatu euadentes, (curtatis scilicet alarum pennis) demum perfectè volantes insequantur. In omnibus verò his exercitijs fortissimè & alta voce prouocetur ac incitetur lanarius, & ad retinendam auem à falconario adiuuetur. sic enim reddetur audacior. Porro secundo anno paruæ aues in grandiusculas commutentur, & tertio iterum in maiores. Omnis enim auis hoc modo peritia simul & audacia ad aues quas voluerit falconarius capiendas proficit. Quamuis enim primæ nobilitatis falcones, qui sunt octo primorum generum, hoc exercitio & inductione à minoribus auibus ad maiores capiendas non indigeant, ad omnium tamen audaciam & peritiam augendam nō parum momenti habet, Hucusq; Albertus. Idem alibi redarguit illos qui falconem rubeum ex lanario rubeo & falcone procreari tradiderunt: & falconem album ex falcone peregrino patre & lanaria alba matre. Et alibi, Falco stans in alto suspensis alis neq; ruens in prædā, degenerat in naturam auium quæ lanarij dicuntur.

¶ Quærendum est an lanarius rubeus recentiorum, idem sit qui tinnunculus veterum.

¶ Lanarius (inquit Tardius) satis communis est per omnes regiones, minor falcone nobili: pulcris pennis præditus, pedibus breuioribus quàm cæteri falcones. Præfertur cui caput grandius, & pedes magis ad cæruleum colorem inclinantes, siue in nido exemptus, siue iam adultior captus sit. Non opus habet delicato victu. Vtilis est ad aucupium tum in terra tum super aquas, nempe ad picas, perdices, phasianos, anates, & alias aues. Et alibi, Lanarium gruibus capiendis idoneum reddes hoc modo: *Quomo-* Impone eum in cauernam siue cellam subterraneam, vbi lucem, nisi quum pascitur, nunquam videat. *do lana-* Manu non gestabis præterquam noctu. Quum volueris eum volare (aucupari) ignem in loco illo *rius ad* cita ut calefiat, tum igne remoto, lauato auem in vino mero, & in locum eundem reponito, cerebello *grues ca-* gallinæ pascito, & ante diem ad aucupium egreditor. Quum primum illuxerit, eminus eum in grues *piendas* emittito. Nihil autem capiet primo die, nisi fortuitò id accadat: reliquis verò deinceps diebus utilis erit, *assuefaci-* præcipuè quidem à medio mense Iulio vsq; ad Octobrem medium. Postquam pennas mutarit, præ- *endus sit.* stantior erit. Tempore frigido, ut hyeme, inutilis est, Hæc Tardius.

¶ Accipitres quos Belisarius ignobiles & villanos vocat, eosdem lanarijs esse conijcio. Vulgo enim Itali villanos vocant homines rusticos & in villis habitantes, aut rusticis moribus præditos, ut Galli quoq;. Villanos (inquit Belisarius) audiui in Gallia optimos reperiri: quod an venatorum arte

arte industriæ aut ipsarum avium natura eueniat, non compemimus. Fieri enim posset ut quum frigidior sit Galliæ regio (frigore enim fit ut cibi appetentiores sint aues) duci (impelli) inde possint villani, ut sociatim magis ferire aucuparique aues soleant. Vnum hoc scimus, avium istarum operam apud nos proprietati nominis respondere: quum in regione nostra nec animo viribusque, nec volatu ita valeant, quin reliqua à nobis descripta accipitrum & falconum genera, longè præstantiora eis ad aucupij vsum inueniantur.

DE FALCONIBVS MIXTIS.

Q V V M autem quodlibet ex prædictis generibus (inquit Albertus) cuilibet permisceatur, multa fiunt falconum genera, ex quibus ad nos peruenerunt quatuor. Falco enim peregrinus frequenter miscetur cum illo cui pedes cærulei. Quod si falco nascatur ex peregrino patre & matre pedum cæruleorum, patri fiat plerumque & parum declinat à nobilitate: licet parum coloris cærulei in pedibus appareat. Si verò matre nobili & patre ignobili natus fuerit, magis ad ignobilitatem patris quam maternam nobilitatem accedit. Rursus peregrini qui ad omnia loca frequenter solitarij volant, aliquando commiscuntur cum lanarijs nigris, vel albis, vel rubeis. Generatur autem animal ex feminibus etiam differentium specie animalium, si conueniant inter se temperamento & natura, & imprægnationis ouorum ac incubationis tempus congruat, ut alibi copiosius explicatum à nobis est. Cæterum hæc permixtio fit quando falcones specie diuersi, sed temperamento similes, tempore libidinis conuenerint, nec suæ species sexum cui permisceantur inuenerint. Et quanquam modo diximus quatuor huiusmodi genera ad nos peruenisse, ratio tamen postulat multa esse, & plura quotidie posse fieri talia falconum genera. Et hanc ob causam tam diuersa eorum genera in diuersis regionibus inueniri conijcimus. Quamuis enim pro regionibus mores & colores animalium varient: tamen specierum tam similibus diuersitatis causa præcipua est permixtio quam diximus: ut etiam in generibus anserum, canum & equorum fieri vidimus temporibus nostris. Et non hoc solum fieri probabile est ex falconum generibus inter se permixtis: sed etiam ex falconum cum astutibus & nisis & aquilarum generibus coitu, multas avium rapacium species diuersas nasci verisimile est. Porro in memoratis quatuor generibus, præcipue falconis peregrini commixtionem fieri diximus, eò quod peregrini à parentibus statim expelluntur, & frequenter separantur propter prædam & iram. Et cum suæ speciei coniuges non inueniunt, ad speciem alteram, quam sibi simillimam inuenerint, tempore libidinis se conuertunt. Quod si cum falcone pedis cærulei peregrinus misceatur, ferè similis peregrino generatur avis. Si cum lanario nigro, ignobilis falco niger vel nigro similis procreatur: Sin cum lanario albo, similis falconi albo: Si denique cum lanario rubeo, falconi rubeo colore & figura similis gignitur. Et hi quidem mixti falcones facilius iuuantur arte, quam hi qui omnino (ex utroque parente) sunt ignobiles, præsertim si pater nobilis fuerit. Si contra verò, mater nobilis, pater ignobilis fuerit, ignobilior quidem generabitur avis, institutione tamè & disciplina proficiet, præcipue post vnum vel alterum annum. Hæc de falconum generibus dixerim, ex quibus reliqua etiam si quæ sunt poterunt cognosci, Hæc omnia Albertus.

DE ACREDVLA.

A P V D Aratum quidam ololygona, ὀλολυγὼνα, interpretantur avis solitariae genus, quam Cicero acredulam vocarit, id est lusciniam ut grammaticis placet, Versus Ciceronis ex Arato hi sunt: *Et matutinis acredula vocibus instat, Instat, & assiduas vocum iacit ore querelas, Cum primum gelidos rores aurora remittit.* Acredula avis corona (inquit author innominatus libelli de animalibus & plantis à Rob. Stephano excusi cum nomenclaturis Gallicis) à quibusdam vulgò dictus *rauatinus* esse creditur: alijs noster *tarinus*, alijs *luscinia*. Ex earum genere est ex quibus futura tempestas (pluuia) prædici potest, ut scribit Aratus: *Η' τριζει* (alias *τριζει*) ὀρχεινὸν ἐρηνάην ὀλολυγὼν. quem versum sic interpretatur Cicero lib. I. de diuinatione, Et matutinis acredula vocibus instat. Eberus & Peucerus acredulam interpretantur Germanis (Saxonibus) dictam *Grynersin* / auem hoc nomine mihi incognitam. Scoppa & Alunus Itali *calandram* vulgò dictam, quæ ex genere alaudarum est. A δ' ὀλολυγὼν Τηλόθεν ἐν πυκνῇσι βέτων τριζεσκεν (*τριζειν* per i & *τριζειν* per u reperitur. sed de ololygine malim *τριζειν* per u propter onomatopœiam, quæ & ololygini nomen fecit) ἀκάνθας, Theocritus Idyl. 7. inter voluptates ruris, & omnino pro avis nomine accepisse eum apparet ololygóna. nam alij aliter interpretantur, ut ranam marem, aut eius potius vocem qua per libidinem fœminam vocat, aut insectum lumbrico simile, ut docuimus in Rana C. Theocriti Scholiastes ololygóna interpretatur hirundinem quæ ityn deploret, vel lusciniam. Idem animalia multa (inquit) nomen à voce acceperunt, ὀλολύζω, ὀλολυγὼν, (quod & Eustathius tradit: *τρίζω, τριγών: πλάσσω, πλαγών: κοκκύζω, κόκκυξ*. Intelligendum autem est vocabula *τριγών* (id est stilla) & *πλαγών* (id est calathiscus cereus, vel reticulum, alias per γ duplex *πλαγγών*) nequaquam animalium esse nomina, sed propter formationis tantum similitudinē proferri. Ololygo

(inquit interpretes Arati) auis est quæ solitudine gaudet ut turtur. in desertis igitur locis & frigidis degēs, matutino præsertim tempore frigus sentit & canit (τρυζει.) Secundū alios verò ololygo animal est palustre, aquis & frigore gaudens (ὀλυγιον) oblongum, indiscretū, lumbrico simile, sed multò tenuius, & pluvia imminente clamans. Sed Aristoteles ololygonis nomine nihil quàm masculæ ranæ tempore libidinis vocem intelligit, Hæc ille.

Vère calente novos componit acedula cantus, Matutinali tempore tunc mitilans, Author Philomelæ.

DE ALAUDIS.

A.

ALAUDA SINE CRISTA.

ALAUDA CRISTATA ALBICANS.

ALAUDARVM genera sunt diuerfa. Sed alauda simpliciter à Græcis vocatur κόρυδος vel κόρυδα λός. Ab iisdē hodie vulgò *cuzula*, Hermolao Barbaro teste: à quibusdā etiā (ut audio) τρυζαίης, (sed hæc dictio

dictio potius *troglyten*, id est passerem domesticū significare videtur) in Creta, vt Bellonius scribit, chamochilados: quæ vox corrupta videtur à chamæzelos, vt infra dicitur. Cuzula vox etiam à chamæze-
lo per syncopen facta apparet. ab Italis *aliodola* vel *aliodetta*, *lodola*, *lodora*. Germanis *Lerch* / Flandris &
Saxonibus *Leeuwercke*. Hollandis *Laurick* / Anglis *lerk* vel *lark*, vel *lauerock*. Illyricè *skrziuvan*. Sed fe-
rè quæ subijciemus nomina primo generi alaudæ, hoc est cristatæ maiori attributa, alaudæ etiam sim-
pliciter conueniunt.

Alaudarum Aristoteles genera duo tantum commemorat: vnum gregale sine crista, de quo pau-
lò post: alterum terrenum cristatum. Nominat autem ipse κορυδαλός, cōmuni nomine vtranque spe-
ciem: Gaza interpres cristatæ nomen peculiare facit galeritam, alaudam verò commune. Ab apice
(inquit Plinius) galerita appellata quondam, postea Gallico vocabulo etiam legionis nomen dedit alau-
da. Alauda cristam in capite habet ad similitudinem galeri, vnde Varro galericum appellat. ¶ Alca-
nabiri (aliàs alcanabir, canaberi) est auis nota Damasci, cuius meminit Auicenna in curatione colici
affectus, & creditur esse auis illa quæ Venetis *lodola* (id est alauda, aliàs capelluta, id est alauda cristata)
appellatur, Bellunensis. Idem lib. 2. cap. 187. rerum medicarum Auicennæ pro cambura legit canabe-
ri, & lodolam interpretatur. Apud Serapionem in libro de simpl. pharmacis cap. 426. *hanabroch* legi-
tur, interpres vpupam exponit, sed ineptè: in quo errore etiam Syluaticus est: rectius Aggregator cita-
to eodem loco *Kambrab* legit, & capellutam interpretatur. Syluaticus ex Almanforis interprete alau-
dam pileatam nominat. *Alcubigi* est auis quæ dicitur alauda capellata, Verus glossographus Auicen-
næ. Bellunensis interpretatur auem perdici similem, (aut ipsam perdicem, secundum aliquos,) rostro
& pedibus rubeis. Vide in Perdice. Galeritæ cristatæ *geceid* vocantur, Albertus, nimirum ex Auicen-
na. Idem alibi Auicennam & eius interpretem secutus pro Græca voce cōrydos ineptè scribit, *kocoro*,
& alibi *corato*, & *forodo*. ¶ Græcis alauda est κορυδός, κορύδαν, κορυδαλός: vide infra in a. Omnes au-
tem hæ voces factæ sunt ἀπὸ τῆς κορυδός, id est à galea: vt & Latinis galerita. vel potius à galero: nam & mi-
lites galeis vtentes dicebantur alaudæ. Sic & cassira à casside, id est galea nominatur. Et quanquam o-
mnia hæc nomina alaudis cristatis tantum conueniant, attribuuntur tamen abusiue etiam minoribus
quorum vertex planus & non cristatus est. Itaque Aristoteles differentiæ gratia cristatam, λόφον ἔχουσαν
periphrastice vocat. Quamobrem miramur authorem prouerbij, qui dixit corydalis omnibus cristam
inesse. Author obscurus libri de nat. rerum alaudas cristatas (vt ego interpretor) gosturdos vocat, (vide lea-
infra in fine capitis secundi) cuius vocabuli ratio quæ sit non video, nisi quod à similitudine coturnicum
sic dictos esse ab illiteratis conijcio. Elluchasem medicus de Baldath (vel interpres) *cuzardos* vocat, quod
nomen à gosturdis factum videtur. ¶ Italicè (vt diximus) *lodola capelluta* vocatur, secundum alios *cha-
pelina*. item *couarella* aut *cipperina*, vt Niphus testatur. Gallicè *alouette*, & *cochenis*. Germanicè simplici-
ter *Lerch*: vel *Heubellerch* / Saxonibus præsertim, nostris *Wäglersch* / id est alauda viarum. nam (vt
Galenus scribit) sæpe eam in viis videmus. Alauda cristata Aristotelis (inquit Turnerus) variam ha-
bet in variis regionibus cristam, alicubi semper apparentem, in aliis locis talem vt pro arbitratu suo
possit erigere aut deponere. Est sanè vna eademq; vtriusque auis magnitudo. Angli hoc genus (ga-
leritam maiorem) propriè *lercam* nominant. In libro Rhazæ de remediis ex 60. animalib. cap. 45. alau-
dæ cristatæ nominantur: & mox cap. 46. finoræ. adscribit autem his quoque remedia quæ alij autho-
res alaudis tribuunt.

¶ Alaudarum alterum genus gregale est, nec singulare (συνεχές) more alterius: verum colore si-
mile, quanquam magnitudine minus, & galero carens, Aristoteles. Alaudæ similis est terraneola, nisi alaudarū
quod apicem nō habet: sic dicta quoniam in terra, non in arboribus diuersatur nidificatq; (quanquam genere
alioqui altius volet quàm cristata, quam Aristoteles terrenam esse ait,) Hermolaus, Sipontinus, & Gra-
paldus. Apud nos (Parmenses) triuialiter regius appellatur, Grapaldus. Ego terraneolam non à quo-
quam veterum dictam puto, sed à recentioribus tantum Italis imitatione vulgi. Sunt qui *petronellam* stato.
appellent. Vocatur & alauda campestris ab Italis nonnullis, *lodola campestra*. Alaudam quæ apice ca-
rèt, magnitudine verò (Aristoteles minorem facit) & colore similis est cristatæ, rustici Lombardi *far-
tagniam* appellant, nos autem, vt puto, *calandrellam*. Sed *chalandra* seu *chalandrella*, generis quidem a-
laudæ, diuersi tamen esse videtur, de qua mox priuatim. Hoc etiam non probo quod Niphus suspica-
tur tetricem ab Aristotele hoc genus alaudæ nominari, non alio argumento quàm quod Aristoteles a-
laudam & tetricem condenso frutice prolem munire scribat: quum idem Aristoteles libro nono de a-
laudis ex professo agens, nullum illius quæ crista caret peculiare nomen adferat. Alauda non cristata
(inquit Turnerus Angelus) à nostris fera alauda a *Wilde lerc*, vel a *hethlerk*: à Germanis ein *Heidlerch* no-
minatur. Sunt & alia Germanica eius nomina, *Sanglerch* / id est alauda canora, quod cristatæ ferè præ-
feratur cantu. & *Himmellerch* / id est alauda cælipeta. volatu enim alta petit. cum cristata, de qua dixi-
mus, & rarò euolet, & euecta alis statim rursus procumbat, neque altis nec longis spatiis confectis,
vt Eberus & Peucerus scribunt. Item *Hoslerch* / vt Gyb. Longolius interpretatur. ¶ Haud scio an
idem genus sit quæ circa Basileam *Lursen* dicuntur, aut potius calandræ, de quibus nunc dicemus.
alaudarum quidem generis eas quoque esse, & inter alaudas volare nobis constat. Huic similis est vox
gurgulio, qua inepti quidam literatores calandram interpretantur, cum gurgulio Latinis nunquam

pro aue, sed pro insecto frumentis infesto capiatur. Albertus gurgulum auem nominans, hanc fortè intelligit.

De Calandra. Calandris avis est parua, similis ferè alaudæ, colore fusca, plumis despecta: sed vocis modulatione audientes mirificè oblectat, ac omnes auium voces expressissimè imitatur. quinetiam capta inclusaq; captiuitatis suæ oblita vix vnâ dici horam sine cantu præterit, adeoq; per diuersos auium cantus euagari gaudet, vt de cibo sollicita non sit, Author libri de nat. rerum. Antonius Eparchus Corcyraeus, vir eruditus, Venetiis aliquando calandram omnino Græcè κορύδαλον, id est alaudam appellari mihi asseruit, colore ferè & forma coturnicis, minorem, &c. Syluaticus quoq; galeritam kalandram interpretatur. Nominis origo forsitan Græca fuerit, ἀπὸ τῆς καλῶς ἀδῆν, id est à suauitate cantus: ἢ ἀπὸ τῆς καλεῖν καὶ τέρπειν τῇ φωνῇ τοὺς ἀνδρας. Hodie in Græcia, quæ Italis calandra, βράχολα dicitur. Non probabo Alunnū Italum, qui calādrā facit a credulā & aëdōna. aëdōn enim sine dubio luscinia est. Sed minus Aggregatorē probārim, qui vocis affinitate seductus calandriā auem pro charadrio accipit. Sūt qui calandram Italicè dici coniiciunt, à verbo calare quod eis descendere sonat, quoniam vox eius ascendat quidem, sed plurimum descendat. Itali ferè *chalandram* pro hac aue scribunt: Hispani similiter, vel *calandra*, *calandria*, Galli & Angli quoq; eandem vocem seruant Germani *Kalander* proferunt, alij *Ga-lander*. Niphus *fartagniam* vel *calandrellam* vulgò Italicè dici putat alterum ab Aristotele memoratum alaudæ genus, non cristatum scilicet, vt paulò antè scripsi. Medici Elluchasem, qui Arabicè scripsit, interpres, calandrellas inter laudatissimi nutrimenti aues numerat. Chamæzelos, id est calandrus auis. Syluaticus. Est autem nomen Græcum, & humilem vel humi soli; amantem significat χαμᾶζηλος, quod alaudis conuenit. nam & primam speciem terrenam esse tradit Aristoteles, & alteram vulgò alij terraneolam vocāt. hinc fortè corrupta est chamochilados vox, qua alaudam vulgò in Creta nuncupari Bellonius scribit. ¶ Oppianus libro tertio Ixeuticorum χαλάνδραν & χαλάνδρον auem nominat, nescio an alaudarum aut diuersi generis. sed verba paraphrastè adscribam. Chalandram (inquit) nemo facillè ceperit, nisi reti iuxta aquam extenso ab aucupe iuxta in tugurio latitante: qui auem ad potum hauriendum accedentem funiculo retis attracto inuoluat.

De alio genere qua Germanis Coperam dicitur. ¶ Superest aliud galeritæ genus (inquit Turnerus) Germanis Coperam à lōgissima, vt arbitror, cristata ita dictum, (Anglis a Wodlerck,) Aristoteli planè incognitum. nam prius Aristotelis genus esse non potest, quia minor est quàm vt illud esse possit: minus autem illud genus esse non potest, quia galerum habet, qui Aristotelis posteriori generi deest. Iam cū Colonienſes aucupes coperam (quæ mediæ est magnitudinis inter Aristotelis galeritam cristatam & nō cristatam) concordibus adfirmant suffragiis, nullam habere peculiarem cantuunculam, sed ineptè aliarum quibus cum victitat auium voces referre, adducor planè vt credam hanc esse recentiorum Græcorum cōrydon illum cuius in adagio mentio est, Εἰ νὰ μὲ σοῖς καὶ κόρυδος φθῆσῃ. Et in hoc versu: Εἰ κύκνω δὴ ὡς αἰ κόρυδος ὡς πλῆσιον εἶδεν. Nam reliqua duo alaudæ genera pulchrè & suauiter cantant, Hæc illæ. ¶ Cū frigus intensum est, & nix agros passim tegit, in sterquiliniis & prope horrea conspiciuntur sæpe alaudæ. Et illæ ipse quæ hyeme nobiscū viuunt, per æquinoctium auolant. Non cantillare autem eas expertus sum. sæpe enim in auuario carcere à me conclusæ & educatæ præter vocem, quam subinde iterant, & à qua Germanicum nomen habent, nihil planè loquuntur. Præterea nidos non construunt in segete, verū in fossis senticosis, non aliter ac passerēs maiores, Gyb. Longolius. Nostri hanc alaudam, hoc est cristatam minorem appellant *Robellerch* / *Steinlerch* / *Baumlerch*: & vocem earum inconcinnam esse aiunt, tanquam *lū lū* sæpius repetitum. scribo autem *ū*, pro *u*. Gallico.

De syluestri alauda genere. ¶ Est postremò aliud syluestre genus alaudæ cristatum, albicātius proximè dicto, præsertim parte prona, id est vētre, & circa collum & oculos, vt pictura à perito aucupe eodemq; pictore nobis communicata indicat. nam auem ipsam nondum vidi. nomen ei Germanicum *Waldlerch* / id est alauda syluatica: quod Angli etiam proximè dictæ tribuunt.

B.

De figura corporis alaudæ. Alaudæ magnitudine est lutea dicta auis, Aristot. Alaudæ coturnicibus similes sunt, Suidas & Varinus. Aues paruæ, Galenus & Dioscorides apice eminente in vertice, vt in pauone, Dioscorid. Passer qui syluestris & maior cognominatur, colore & magnitudine alaudam refert, Actuarius. Alauda, vt ait Galenus (& Aëtius) ad similes est passerulis qui pyrgitæ & troglitæ nominantur in oppidorum muris ac turribus frequentes, extrā quam galero quo illi carent, Hermolaus. Alauda non cristata colore similis est cristatæ, sed magnitudine minor, (duplo ferè minor, & rostro tenui, Turnerus,) Aristot. vt in *A. recitavi*, vbi & alia quædam de colore, magnitudine & crista in diuersis alaudarum generibus dicta, hîc repeti superuacaneum foret. Color *κεραμνῆς*, id est testaceus, communis est ferè pulueratricibus, vt alaudæ, coturnici, perdici, Longolius. *Επιτιμῖδας* alaudas aliqui à colore dictas cōiiciunt, à verbo *τίρω*, quod est vro, quod ad flammeum colorem accedant. *φλογευδῆς γάρ ἐστι*. Sed magis placet huius nominis causam referri ad fabulam, quam referemus in *h. Gosturdi* (vide supra in *A. inter nomina alaudæ cristatæ*) aues sunt admodum paruæ, coloris terrei, cristam paruam ex plumis habentes in capite, Author libri de natu. rerum, & partim Albertus: sed lectio apud hunc corrupta est. Alauda est coloris cinerei (lego terrei) paulo maior passere, & in posteriore digito pedis longissimum habet

habet vnguem, Albertus. Alaudæ pedem vidi, in quo vnguis posterior, qui pro calce est, circiter duos pollices longus erat, Gesn.

C.

Alauda (prima cristata) in agris habitat, non in sylvis, Albertus. in segetibus nidulatur, Gellius. In *Vbi verse* viis sæpe obuia est, Galenus. inde nostri *Wäglersch* vocitant. Circa vias, hyemis præsertim tempore, *tur alauda.* Aetius. Eæ verò quæ cristam non habent, in planis & locis erica confitis, & ad ripas lacuum magna ex parte degunt, Turnerus. inter iuniperos & vepres præsertim vbi frequens myrica (erica) est, gregatim curfant, Longolius. nam cristatæ, vt diximus non sunt gregariæ. ¶ Alaudæ vescuntur granis (id est frumento & seminibus cerealibus) & vermibus, Albertus. Quæ crista carent ad ripas lacuum, vermiū *Qualis earum ci-* causa quibus victitāt, sæpe obuerfantur, Turnerus. Alaudæ attelaborum (locustarum generis) oua perquirunt & conficiunt (*κόλλισσι*), Plutarchus in lib. de Iside. ¶ Alauda nunquam in arbore consistit, sed *Volatus.* humi, Aristoteles. Cristata, vt supra diximus, rarò euolat, & si quando euolārit, mox rursus procumbit. Gosturdi non volant aliarum auium more, sed vento cogente nunc alta nunc ima petunt, Author libri de nat. rerum. Non altè nec depressè gregatim volant, Albertus. ¶ Cantus. Alauda ingenio est ad cantum docili, Hermolaus. Ambæ (cristata maior, & non cristata) suauissimè cantillant caueis inclusæ, Grapaldus. Galerita maior pulchrè & suauiter cantat, & minorem cantu non minus valere tradunt aucupes, Turnerus. Alauda mira alacritate pennis exertis in aëre, vocis modulatione lætæ serenitati temporis quasi applaudit, (tum gestu alarum, ijs expansis, tum voce.) nam nubilo pluuiòve cælo vix aut nunquam canit: vt neque humi, sed inter ascendendum. ascendit autem paulatim, subitò verò & instar lapidis descendens cantillat, Author libri de nat. rerum. Mas in hoc genere valde musicus est, & multæ modulationis. æstatem primus inter aues prænuntiat, & cantu suo diem antelucano prænuntiat. pluuias & tempestates abhorret, Albertus. Et rursus, Cantat ascendendo per circuitum volans: & cū descendit, primo quidem paulatim id facit, & tandem alas ad se conuertens (contrahens) in modum lapidis subitò decedit, & in illo casu cantum emittit. Cicurata verò in cauea inter cantillādum alas mouet, hoc veluti gestu ad liberum aërem redire deposcens. quòd si diu captiua teneatur, vt plurimum alterius oculi cæcitate afficitur: id quod nono ferè anno eis accidere aliquoties sum expertus, Albertus. Alauda cristata in caueis oblectamenti gratia, quod cantu suo suauissimo præbet, alitur. De suauī calandæ cantu & cristatæ minoris (cui vox inepta) supra in A. scriptum est. ¶ Alauda sese in puluere volutat vtpote non altiuola, Aristot. ¶ Alauda in condenso frutice, non nido, prolem parit, nidumq; auræ *Nidus.* patentem habet. minus enim volat, Aristot. In segetibus artificio magno, quo pueros & accipitres fallat, nidum constituit: Longolius, de cristata maiore loquens. Alaudæ in nido cuculus aliquando parit, Aristot. & Ælianus. *vide* in Cuculo. Alaudæ hyemales, id est cristatæ minores, nidos non constituunt in segete, verum in fossis senticosis, non aliter ac passerēs maiores, Longolius. De gosturdis fertur vulgò, quòd earum oua in terra posita à bufone foucantur: & pullos demum exclusos à parentibus curari, *Incubitus ouorum.* & cibo allato nutriri donec volatus tentare possint, Author libri de nat. rerum. Oua dicuntur in terra edere & rarò fouere, propter quod vulgus mētitur hæc à bufonibus foueri. Vltimū est quidem calorem modicum cum Sole fouendis eis sufficere. Exclusi autem pulli à matre colliguntur & sollicitè procurantur in pastu, quæ de ouis ante minus videbatur esse sollicita, Albertus. Aiunt eas gramen in nidum amuleti causa inferre, vt in prouerbiis referemus in h. Alauda & aliæ paruæ aues, semel anno quatuor aut quinque oua pariunt, Albertus.

¶ Alaudæ etiam epilepsia affici traduntur, Aloisius Mondella: contra quàm Plinius scripsit, qui *Morbi.* præter hominem solas coturnices comitali corripit scribit. Sed dici potest ad defendendum Plinium, nō solas quidem coturnices post hominem, sed illas potissimum huic morbo obnoxias esse. Alaudam sinapis semen conficit, Ælianus. ¶ Alauda hyeme latet, Aristot. & Agricola. Wottonus exemplar Aristotelis mendosum hoc loco esse suspicatur, cūm Aetius dicat hyemis maximè tempore galeritas inueniri. Sed fortè aliqua parte hyemis latent, reliqua verò conspiciuntur, & quidem propius domos & semitas cibi gratia inquirendi. *Latet hyeme.*

D.

Alaudas aiunt peculiari quadam industria & amore pullos suos curare & alere. ¶ Lauri folia edit alauda, Philes: nescio an valetudinis aliāve ob causam. In nidum etiam illa fertur amuleti gratia gramen imponere, Ælianus. Contra fascinationis metum folia quercus comedit, Philes. ¶ Alauda & iunco amicæ sunt, Aristot. Alaudis dissident variæ (*ποικιλίδες* nimirum picarum generis) dictæ *Quibus cum ami-* aues, Idem. Oua enim inuicem exedunt, Wottonus. Corydalis odit acanthylidem, Philes & Ælianus. quærendum an acanthylis eorum eadem sit quæ pœcilis Aristoteli. *Vide* in Acanthide vel Car- *citiā vel* duele. Apud nos coruus aliquando deuorauit alaudam iuuenem, cuius rei ipse spectator fui, Albertus. Alauda ardeolæ oua diripit, Aristot. Accipitres quidam in cassitas & hirundines ruunt, Oppianus. Alauda accipitrem adeò timet, vt in hominum sinus confugiat, & loco manens vel in terra se- *alauda.* dens capi se permittat, Albertus.

E.

Alauda hyeme capitur, & præcipuè tempore niuis, Obscurus. Ismerlos accipitres Galli *loyettas*

De tēpore vocitant, id est alaudarios, quod alaudæ ab eis præcipuè capiantur. Oppianus in Ixeuticis visco eas capi
& ratio- scribit. Et rursus in Ixeuticis, Auceps, inquit, noctua exposita in apside aliqua ærea subinde funiculum
ne capiēdi attrahit, & virgulas vndiq; circumpositas visco illinit. Tum alaudæ ad noctuam capiendam properan-
alaudas. tes inuisantur. Alaudæ, columbæ, corui, &c. quomodo capiātur reti, docet Crescentiensis lib. 10. c. 20.
 Chalandra auis quomodo capiatur, ex Oppiano supra in *A.* præscripti. ¶ De cantu alaudarum quæ
 captæ & caueis inclusæ sunt, scripsi supra in *C.* Retis genus quo ad corydalos capiendos, & eas auiculas
 quas peregrinas appellant, vtuntur, Guil. Budæus describit in Annotationibus in Pandectas: Genus est
 (inquit) retis bimembre, quod duabus alis constat, humiq; expansum deuolūtibus auibus adducto fu-
 ne in se complicatur ad eas obruēdas: nec semel vt illud simplarium genus, (pantheron,) sed identidem
 contrahitur expanditurq;. Alaudæ, perdices, rusticulæ, & aues aquaticæ capiūtur noctu ad ignem, tin-
 tinabulo, & retis genere quodam, (sic enim interpretor quod Gallicè legitur *aureel ou couuertoir.*) Ignis
 hoc modo fit: Ellychnium facito de linteis veteribus siccis in seuo liquato madefactis: eaq; contorque-
 to ad crassitudinem brachij, & longitudinem pedis, accenditoq;, Rob. Stephanus.

¶ Observationes circa temporis constitutionem eiusq; mutationes ex cantu alaudæ, retuli supra
 in *C.* Hoc adde. Cassita est monitrix duarum rerum, scilicet agricolarium operum. operæ enim rusti-
 cæ inchoātur, quando primum venit cassita in vere. Deinde est monitrix laudationum Dei. quia
 quotidie hoc facit ter, mane paulo ante ortum, meridie & vesperi. Docet nos illa tempora tribuere pre-
 cationi & gratiarum actioni. Phil. Melan.

F.

De alimē- Alaudæ genus non cristatum cibo idoneum est, Aristot. Carne est longè suauissima, Turnerus. 2
to ex alau- Odorata, vt quibusdam videtur. Cuzardi magis conueniunt medicinæ quàm cibo, Elluchasem. Alau-
da. da carne & iure non inutilis homini est, Platina. Cuzardi (alaudæ, Baptista Fiera) sistunt ventrem, & ius
 eorum colicis salubre est, Elluchasem. Caro alaudæ cristatæ ventrem constringit: ius autem eius eun-
 dem fluxum reddit, vt aliqui citant ex opere Rasis ad Almanforem. Idem in libro de 60. animalibus:
 Alaudæ cristatæ, inquit, in cibo calfaciunt & astringunt. quod si quis vteretur eis, cōdimentum addat ex
 aceto, coriandro & succo sinapis. Et mox, Finoræ (inquit: hîc etiam alaudas intelligo) calidiores & sic-
 ciores sunt quàm passerēs domestici. Alauda (inquit Mich. Sauonarola) est calidi & sicci temperamēti.
 caro quidem siccior est, & in fine secundi gradus calida siccaq; videtur. Hanc Galenus scribit ventrem
 astringere, ius verò eius soluere. Eligi debent iuuenes & pingues. Præferuntur carnibus cuzardorum,
 Elluchasem. Rufus inter aues syluestres præfert calandrellas (id est alaudas non cristatas) & sachar (a-
 liàs sathur) pingues. Secundum locum tribuit sturnis, phasianis, perdicibus, &c. tertium coturnicibus
 & cuzardis, Elluchasem. Cambura (Auicenna 2. 187. Bellunensis legit canaberi vel camberi) quum cō-
 coquitur, nutrit plurimum, sed tardè concoquitur.

G.

Remedia Alauda cristata assa & in cibo sumpta cæliacos adiuuat. Dioscorides vt vulgati codices habent &
ex alauda Ruellius transtulit: *C. 1. m. k. v.* Marcellus Vergilius, pro cæliacis colicos restituit. Sic verò omnino le-
contra co- gendum esse, facile ex plurimis quæ subijciemus auctororum testimoniis cōstabit. Finoræ decoctæ cum
licos mor- aqua soluunt ventrem, (vide supra in *F.*) & colo medentur, Rasis. Mande galëritam volucrem, quam
bos. nomine dicunt, Serenus inter coli remedia. Elixa in iure (ἐν ζωμῳ. Ægineta & Aetius habent σὺν λι-
 τῳ, ζωμῳ, id est cum simplici iure, hoc est non operoso, nec rebus aliis nimirum præterquam modico
 sale condito. λιτὸν enim interpretantur, ψιλόν, εὐτελές, & πικίλον, ἀπλῆν) colicos iuuat. edenda est au-
 tem subinde & frequenter vnà cum iure. Ego quidem hanc facultatem verè ei attribui experimento
 cognoui, Galenus. Quinetiam corydalis (κορυδαλὶς) appellata herba colicis utilis est, Idem. Ceterum Æ-
 gineta post corydi, id est alaude ad colicam declaratum vsum, subijcit coronopodis quoq; radicem ad-
 uersus colicum affectum valere. sed ita ferebat ordo literarum vt mox de coronopode agendum illi
 esset: cuius tamen radicem astringere, & ea gratia non colicis sed cæliacis prodesse Dioscorides & Ga-
 lenus scribunt. Nos apud Dioscoridem (inter nomenclaturas ei adscriptas) legimus *capnon*, id est fu-
 mariam herbam, à quibusdam corydalion vel corydalion agrion, vel corion appellari. Et quanquam
 non memini fumariæ à quoquam vim colicis auxiliarem attribui. non dubito tamen quin utilis eis esse
 possit, illis præsertim qui propter excrementa alui indurata & flatus hac ipsa de causa collectos in hunc
 affectum inciderint. soluit enim aluum succus fumariæ, qua soluta flatibus etiam via patet, Cōueniunt
 autem colicis non vehementia, sed leuia tantum medicamenta quæ aluum modicè ducant. Quid verò
 cum alaudis fumariæ commune sit non video, nisi quod florum veluti calcaria longiuscula alaudarum
 forte digitis pedum, aut posteriori saltem longiori (similiter vt in alaudis) cōparari possunt. Alauda assa
 in cibo sumpta, mirabiliter sæpe colicos sanauit, Galenus ad Pisonem. Coli vitiū efficacissimè sanatur
 ab aue galërita assa in cibo sumpta. Quidam in vase nouo cum plumis exuri iubent in cinerem, conte-
 riq; (diligentissimè, Marcellus,) bibiq; ex aqua (calida, Marcellus) cochlearibus ternis per quatrīdū (tri-
 duum, Marcellus,) Plinius & Alexand. Trallianus. Hoc iam præscriptum remedium, inquit Marcellus,
 colo & omnibus intestinorū doloribus, & tam hominibus quàm iumentis ex hac re laborantibus effi-
 cacissimè subuenit. Et rursus, Alauda cum sua pluma in vase fictili gypsato in furno posito, ita combu-
 ritur

Cassita. S. Martini auem vocari audio, colore fusco, à speruerio diuersam. ¶ Cassitam, pro alauda, media producta dicunt. *Nec sua luctificis cassitæ funera plangunt Vocibus*, Eobanus Hessus in translatione Theocriti. *Cassida vexò, pro galea, media breui ponitur.* *Aurea cui postquam nudauit cassida frontem*, Propertius. *Aurea vati Cassida*, Virgilius II. Æneid. vbi Seruius, Ex accusatiuo (inquit) Græco facit nominatiuum Latinum.

Corydelis piscis. ¶ Corydelis salsamentarius piscis est, quem nos cordyllam vocamus, &c.

Corydalis herba. ¶ De herba quæ corydalis vel corydalion vocetur, in G. dictum est. Nostri alaudarum flosculos appellant qui nascuntur cærulei pratis humidioribus quibusdam, ex genere paruo herbæ arthriticæ quam & primulam veris nominant, rari inuentu, cum lutei passim vulgares sint.

¶ Epitheta. Κορυδαλλίδες ὀπιτυμίδιοι, Theocritus Idyl. 7. aliqui sic dictas volunt, quasi circa sepulchra versari soleant. alij à colore φλογοειδής interpretantur ὡς τὸ πύφω. Sed magis placet causam huius epitheti ad fabulam referri recitandam in h. Καὶ πῶδας εἶχε λήϊ' ὀκμή θρέψας Λοφῶνας, καὶ πλεῖστον ἀκμάς, de alauda author innominatus apud Suidam. ¶ Alauda galeata, Bapt. Fiera.

Nomina propria ab hac aue desumpta. ¶ Homines olim (inquit Aristophanes in Auibus) auium cognomina vsurparunt: & Philocles corydus nominabatur. vbi Scholiastes, nimirum quod capite superius acutius esset, καὶ ἐρνιδάδης τὴν κεφαλὴν. nam deformem illum fuisse hominem in Thesmophoriazusis etiam indicat poeta. Κορυδεὺς (Κορυδὸς legendū puto) & filij eius tanquam deformes in comœdiis traducuntur, Hesych. & Varinus. Corydeo deformior, prouerbium apud Apostolium, quod Corydeus iste admodū deformis fuisse perhibetur. Corydos apud Athenæum insignis cuiusdam parafiti nomen est. Εὐκράτης ὁ κορύδος apud eundem legitur. Corydon nomen proprium est pastoris apud Theocritum Idyllio 4. & in Eclogis Vergilij. ¶ Perdices Athenis ab altera parte Corydali quæ urbem respicit, aliam quàm in vltiore vocem edunt, Theophrastus vt citat Athenæus. Corydalum autem vicum esse Atticæ suprà diximus. Stephanus Corydallum hunc vicum per λ duplex nominans in tribu Hippothoontide collocat: à quo tribulis dicatur Κορυδαλλεύς. Apud eundem Corydalla vrbs Rhodiorum est, gentile Κορυδαλλεύς. Chelidoniæ insulæ contra Tauri promontorium pestiferæ nauigantibus duæ sunt: quarum vna Corydela (Κορύδελα) altera Menalipea dicitur, Idem. ¶ Κορυθαλλία Ἀρτεμὶς apud Athenæum memoratur.

Hortulanus auis alaudæ similis. ¶ b. Hortulanum auem quandam audio Bononiæ vulgò appellari, alaudæ magnitudine & colore, lautam & pinguiissimam.

¶ c. Α' εἰδὼν κόρυδι, καὶ ἀκμάς, ἔτενε πρυγῶν: Theocrit. Idyl. 7. Vulgò quidam apud nos de Februario dicunt, ante meridiem dies adeò frigidus esse, vt plaustrum per gelu in orbita transeat, à meridie verò in eadem alauda lauet.

¶ e. Dum turdos visco, pedica dum fallit alaudas, &c. Alciatus in Emblem. ¶ Alexander Trallianus inter remedia ad colum, annuli ferrei circulum octangulum fieri iubet, & in octangulum inscribi, φῶγε φῶγε ἰδὲ χολή ἢ κορύδαλος ἐζήτε.

¶ h. Plinius quum fabulosa quædam à veteribus tradita scripsisset, subdit: Qui credit ista, etiam Democrito credet quum alia (fabulosa,) tum quæ de aue galerita priuatim commemorat, etiam sine his immensa vitæ ambage circa auguria. ¶ Lemnij corydos colunt propter vtilitatem quam ex eis percipiunt. eò quod attelaborum (bruchorum de genere locustarum) oua perquirant & deuorent, πᾶσι τῷ Ἀττικῶν εὐερίσκοντες ὡς καὶ κόπιοντες, Plutarchus in libro de Iside & Osiride. ¶ Οὐδ' ὀπιτυμίδιοι κορυδαλλίδες ἡ λαίνοισι, (ἐρέμβοισι, ὅτι τ' αὐλῆς πλατύνονται,) Theocritus Idyl. 7. de tempore meridiano loquens. Habet alauda (inquit Galenus libro vndecimo Simplicium pharmacorum in capite cristam alauda, si- è plumis innatam, (λόφον ὅτι τῷ πτερυγῶν ἀποφύη,) vnde occasio data est fabulæ quam Aristophanes Comilensamicus describit, his verbis:

Fabula de alauda, si- è plumis innatam, (λόφον ὅτι τῷ πτερυγῶν ἀποφύη,) vnde occasio data est fabulæ quam Aristophanes Comilensamicus describit, his verbis:

bulam aliquid de pupa referunt. Α' μαθὴς γὰρ ἔφυς, ἐκ πολυπράγμων. ἔδ' Αἴσωπον πεπάρτηκας.
Ὅς ἐφασκε λέγων κορυδὸν πάντων πρῶτ' ὅν τινα γένεσθαι,
Προτέρων τ' ἡμῶν. καὶ πεῖρα νόσῳ τὸν πατέρ' αὐτ' ἀποθνήσκειν,
Τὴν δ' ἐκ εἶναι τὸν δὲ περὶ εἶσθαι πεμπέον. Τὴν δ' ἀπορῆσαν
Υπ' ἀμνηστίας, τὸν πατέρ' αὐτ' ἐν τῇ κεφαλῇ καλοῦσθαι.

Adscripsi aut hos versus eò libentius, quod apud Galenum non nihil corrupti essent. Sensus est, Alaudam auem priorem terra enatam: vnde mortuo patre, quum vbi sepeliretur nō extaret, nondum producta terra, illum in capite contumulârit. tumuli signum seu vestigium adhuc in ea spectari surrectum capitis apicem. Et hoc etiam Theocritum insinuasse aiunt (inquit Galenus) ὀπιτυμίδιος κορυδαλλίδας scribendo, quasi parentis tumulū in capite gestantes, (et si aliqui, vt in a. retuli, hanc vocem aliter interpretentur.) Hæc eadem memini alicubi in Lexico Varini legere. Corydō igitur tanquam antiquissimæ auium in Auibus Aristophanis regnum decernitur. Cirin etiam auem, de qua inter accipitres scripsimus, parentem suū in capite tumulasse quidam scribunt. ¶ Colænus quidam cōdidit Colonidas urbē colonia deducta Athenis, corydō auicula duce vsus ex oraculo, Pausanias in Messenicis.

Prouerbia ex hac aue desumpta. ¶ Prouerbia. Corydalis (vel Galeritis) omnibus cristam inesse oportet, Πάσι κορυδαλοῖσι χρὴ λόφον ἐξενέσθαι. citatur ex Simonide & vsurpatur aliquoties à Plutarcho, nominatim in vita Timoleonis, in hunc sensum: Nullum esse mortalis ingenium, cui non sit aliquod vitium admixtum, ceu perinde secundum.

secundum hominis naturam sit non carere vitio, ut galeritæ naturale est habere cristam. Plutarchi ver- *Corydalis*
ba subscribam: Ε' πει δὲ χελῦς, ὡς εἰσὶν, ἔ' μόνον πᾶσι κορυδαλοῖς λόφον ἔ'σ' ἔ'σ' ἔ'σ' ἔ'σ' Σιμωνίδῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι *omnibus*
δημοκρατεῖα συνοφάντι, hoc est, *Quoniam autem oportet, ut videtur, non solum omnibus galeritis cristam cristam*
inesse, quemadmodum dixit Simonides: verum etiam omni democratia scycophantam. Congruit huic dictum *inesse* oportet.
Cratetis, quod refertur apud Laertium, vix esse quenquam qui prorsus omni vitio careat, sed omnibus *tet.*
malis punicis aliquod inesse granum putre, Hæc Erasmus. Nos quidem supra ostendimus genus gre-
gale alaudarum non esse cristatum. itaq; de illis non verum erit hoc prouerbium. ¶ Credebatur lau-
rus efficax aduersus venena, inde iactatum ut qui se tutum approbare vellet, δαφνίῳ diceret φορὰ βα-
κτηρίαν, id est, Laureum gesto baculum. cui ferè consimile prouerbium est de corydo aue nido gramen
inferente aduersus animalium noxia, Ε'ν κορύδῳ καὶ τῇ σκολιῇ κέρυπι καὶ ἄλγῳ πῖς, Cælius ex Geoponicis
Græcis 1, 15. authore Zoroastre. In corydi nido intorta occultatur agrostis: adagij vsus est (ut inquit Ale- *In corydi*
xander Brassicanus,) si quando significamus nobis non deesse tacita quædam & paucis cognita præsi- *nido in-*
dia: quemadmodum corydus auicula agrosti occulto quodam aduersus ea quæ nocere possint amule- *ta et a-*
to vititur. Simillimum illi quod Germani vulgò iactitant: *Er ist ihm wie ein Spieß hinter der Thür* *calceatur*
Eberh. Tappius. ¶ Inter indoctos (amufos) etiam corydus sonat, Ε'ν ἀμύσσις καὶ κορύδῳ φησὶται: quæ *agrostis.*
drabit in quosdam qui apud idiotas audent sese velut eruditos venditare, inter doctos alioqui prorsus *Inter in-*
elinguës, id quod citra metaphoram eleganter extulit Euripides in Hippolyto coronato: Οἱ γὰρ ἐν σο- *doctos co-*
φοῖς Φαῦλοι, παρ' ὅχλῳ μὲν σικώτεροι λέσθην. Corydus vilissimum auiculæ genus, minimeq; canorum, stre- *rydus so-*
pit tamen utcunq; inter aues mutas, apud lusciniam canens ferri nequaquam posset. Corydum auem *nat.*
minimè canoram esse testatur & Græcum epigramma, licet ἀδελον,

Εἰ κόκκῳ δυνάται κορύδῳ τῷ δὲ πλῆσιον ἀδελῶν, Το λῶν δ' ἐρίσιν σικώτες ἀδελφῶν.

Εἰ κόκκῳ τέτις ἐρεῖ λιγυρώτερος εἶναι, Ἴσα ποιεῖν καὶ ἐγὼ Παλλαδίῳ δυνάμει, Erasmus.

Nos primum & secundum alaudæ genus supra à suaui vocis modulatione commendari, tertium verò
ἀμύσον & ineptæ vocis esse docuimus. Aquilæ senecta, corydi iuuenta: Α' ἐτὶ γῆρας, κορύδῳ νεότης: de vi- *Corydi*
uida viridiq; senecta, quæ præstantior sit aliquorum iuuenta. nam anus aquila præstat corydo auiculæ *iuuenta.*
etiam ætate integra. Citra allegoriam extulit Euripides in Andromache: Πολλὰν νέων γὰρ καὶ γέρον ἐν-
ψυχες ἢ Κρείσσων, Erasmus. nam aquila utcunq; annosa, quauis tamen aue præstantior est, Suidas.

¶ Apologus. Cassita auicula est (inquit Grapaldus) quæ in segetibus diuersatur & nidulum struit, *Apologus.*
id fermè temporis cum messis instat, pullos habēs iam miam plumantes. De qua Æsopus Phryx ille egre-
gius fabulator lusit apologum, quem hîc nostris inserere operæpretium duximus. Cassita itura cibum
pullis quæsitum, monet eos, ut si quid audiant, id cum redierit, sibi referant. Interim aduentat dominus
segetis illius: & filio, matura inquit, hæc operas postulant. idcirco in crastinum amicos adibis, & roga,
veniant operam mutuam daturi, ut messis peragatur. Vbi rediit mater, renunciant omnia, & trepidi o-
rant, ut sese auferat. Iubet illos cassita bono animo esse. nam si dominus (ait) ad amicos messem reiicit,
crastino seges non metetur. Die igitur postero cassita ad pabula euolat, dominus frustra amicos præ-
stolatur. Tum ille rursus ad filium: Amici nulli veniunt, quin potius imus & cognatos affinesque no-
stros oramus, ut adsint diluculo ad metendum. Nunciant hoc itidem pulli pauidi cassitæ. Ea hortatur
sint à metu ociosi, futurum ut necessarij fermè nulli obsequiales sint, aduertant modo si quid denuo di-
cetur. Orta luce proxima, & auicula in pastum profecta, affines opellam non præstant. Hinc dominus
filio, Valeant (inquit) beneuoli cum propinquis, nosmetipsi cras metemus. Id quod vbi à pullis mater
accepit: hora (inquit) iam est abeundi, nunc dubio procul messis peragetur. in ipso enim iam vertitur
cuium est negotium, non in alio à quo petitur. Atque ita cassita cum pullis secessit, & seges demetitur.
Et hic est Æsopi apologus de amicorum & propinquorum, ut Gellius (lib. 2. cap. 29.) notat, leui plerun-
que & inani fiducia. Vnde audenter dicere possumus, O amici, amicus nemo: ô affines, nulli affines: &
illud ex oraculo quasi Delphico exiisse, Ne quid expectes amicos, ne quid cognatos, quod tu per te
agere possis.

DE ALCYONE.

A.

ALCYON auis est marina, quanquam & amnes subit, Aristotele teste. nomen ei τὸ ἐν ἀλὶ κύων, *Alcyon*
quòd in mari pariat, ut Scholiastes Theocriti & Varinus scribunt, qua ratione aspirari debebat: & *an aspira-*
fanè cum veteres quidam Latini, ut Varro in opere de lingua Latina, & Seruius in primum Georgico- *ri debeat.*
rum Vergilij, huic auis nomini ab initio aspirant, tum ex recentioribus eruditi quidam. Iuuenalis hal-
cyonem nominat Satyr. 7. Non recipere flatilem in prima verbum alcyonas, auctor Eustathius est, et-
iam canone subiecto: quoniam Ante L, si sequatur K, flatilem non admittat, Cælius. Halcyonem
cum aspiratione scribendum, ex Theocrito apparet, X' ἀλκυόνες πορεσύντι τὰ κύματα. nam si non aspira-
retur, non opus fuisset cappa, id est primam literam coniunctionis καὶ in χ, densam mutari, Io. Tortel-
lius. Alcyon (inquit Io. Iouianus Pontanus lib. 1. de aspiratione) pro aue Græci non aspirant, licet fiat ab
h

eo quod est ἀλς. illi enim ut Grammaticis placet, nunquam aspirant *a* ante *l*, sequente cappa. Chæro-
 bosci grāmatici, qui Græcè de aspirandis vocalibus scripsit, verba hæc sunt: Alcyon verò etsi ab eo quod
 est ἀλς deriuatur, tamen quia sequitur cappa, tenuatur: & similiter præteritum ἀλτο, licet fiat à verbo
 ἀλλομυ (& ἀλτῆρες ab eodem verbo. *Vide Etymologum.*) Nam *a* ante *l*, sequente consonante semper
 tenuatur, nisi fortasse statim sequatur liquida. Nihilominus (inquit Pontanus) apud Theocritum est vi-
 dere Græcos veteres huic nomini aspirasse: ac licet ipse viderim in vetustissimis codicibus nostris huic
 nomini aspirationem esse prænotatam, hodie tamen aspirat nemo, & similiter dictionibus alcedo, al-
 cedonia; (de quibus plura suo loco,) Hæc ille. Varro quidem etiam halcedinem cum aspiratione dixit:
Alcedo eadem quæ alcyon. *Vide infra in a.* Est autem alcedo Latinis, eadem quæ Græcis alcyon auis. ¶ Alcyon Arabicè secundum
 Auicennam vocatur *cheren*, Albertus. Alicubi tamen ubi apud Aristotelem alcyon legitur, Auicennæ
 translatio (quod Albertus fatetur,) habet *alchorab*, quæ vox coruum significat. res ipsa quidem, hoc est
 per hyemem quatuordecim diebus operam dare (nido &) excludendis ouis, ad alcyonem pertinet, non
 ad coruum. Et mox, Alcyon (inquit Albertus) est auis nigra, non admodum magna: & forte hanc voca-
 uit Auicenna coruum marinum propter coloris similitudinem. sed nigram esse alcyonem, falsò & sine
Diuerse autorum sententia de alcyone quæ auis sit. authore scribit. Et rursus eodem capite, Alcyon est eadem cum alchorab marino, & secundum Oui-
 dium & Homerum auis est Diomedis, rarò apparēs, &c. Sed de auibus Diomedis toto genere diuer-
 sis, nos suo loco priuatim agemus. Alcyonem ignorauit Albertus dicens eam coruum marinum esse,
 Niphus. Apud Auicennæ interpretē alcyonis ceu Græcum nomen in publicatis codicibus absurdissi-
 mè legitur. Albertus cum alcyonis scripsisset historiam ex Aristotele vel Auicenna, mox subiungit: Alia
 autem auis est, quæ vocatur Græcè *fauorath*, quæ est picus marinus & agrestis, maior aliquantulum pas-
 sere, &c. cum & hæc & quæ sequuntur omnia non minus quàm quæ prius de alcyone expressè scripse-
 rat, alcyoni soli conueniant, & eadem fermè repetantur. Idem Aristotelis de alcyone verba recitans,
Ispis an alcyon sit. cum cinnamomo aue eam confundit. Fui ego aliquando in ea opinione, ut auem quæ à barbaris ispida
 nominatur, alcyonem esse conicerem. quam sententiam meam etiam doctissimus vir Guil. Turne-
 rus Anglus tunc approbatam in suo de auibus libro publicauit, & illum nuper secuti Georg. Agricola,
 Eberus & Peucerus, idem tradiderunt, sed cum distinctione, ac si hæc auis alcyon fluuiatilis esset, non au-
 tem marina: cum veteres huius differentia non meminerint. nam Aristoteles scribit alcyonem auem
 marinam fluuios etiam subire: non autem diuersam fluuiatilem à marina esse. Verum hæc scribo non
 ut coniecturam, cuius autor ipse fui, refutem: neq; ut viris longè doctissimis aduerser: sed ut diligentius
 inquirendi occasionem harum rerum studiosis excitem. Hæc iam scripseram cum Petrum Bellonium
 etiam diligentissimum virum in Græcia nuper aliisq; remotissimis regionibus peregrinatum, similiter
 ispidam, quam ipse vocat *martinet pescheur*, id est apodem vel hirundinem piscatricem, pro alcyone
 accipere cognoui. Idē iungem auem in Atho monte Græciæ vulgò alcion nominari scribit. Alcyonem
 habemus in inferiori Germania in littoribus maris, & ad Hauelam flumen, ubi ab incolis vulgò improp-
 riè *Wasserhunte* dicitur, & aliquo modo propriè *Eisvogel* quia glaciosa hyeme nidificat & excludit
 pullos. illo tamen nomine dicitur & alia auis, nempe quæ ispida est, Christophorus Encelius. Puto & a-
 natis oceani genus rostro mirabile, ab aliquibus vocari *Eisvogel*. ¶ Arist. de hist. anim. 8, 3. aues quas-
 dam degere scribit circa fluuios & lacus, alias circa mare. Ex parydris & iuxta aquas dulces degentibus
 præter cæteras numerat etiam τὸ ῥῆς ἀνδόνων γένος, ut in exemplaribus nostris habetur, Gaza & Niphus
 vertunt alcedonum, cum Græci lusciniæ ἀνδόνες vocent: sed illæ non degunt iuxta aquas. quare cum
 vox corrupta sit, apparet illos diuinasse legendum ἀλκυόνων. Albertus ex Auicenna hoc in loco habet
 seorahon, corruptissimam vocem. Alcyonum sanè hoc loco nō rectè legi etiam quæ proximè sequun-
 tur philosophi verba indicant: Circa mare verò versantur (inquit) alcyon (Gaza de suo inserit, quoq; ni-
 mirum ad excusandum quod proximè etiam alcedones inter παρύδροις nominari) & carulus, (sic Gaza
 κήρυλεν reddit.) Absurdum autem foret cum prius alcyones nominasset inter eas quæ degunt circa dul-
 ces aquas: mox easdem primas nominat inter maritimas. quanquam enim (ut diximus) fluuios quoque
 subeat alcyon: primum tamen & præcipuè maritima est, & à veteribus omnibus maritima nominatur.
 Kiranides eā in littoribus maris degere scribit. Suidas in voce Ημερινά inter aues maritimas numerat,
 his verbis: Θαλάσσια δὲ ἀλκυών, ἀνδών, κήρυκες, αἰθιαί, &c. ubi rursus mireris, quomodo aedō maritima sit,
 cum in Aristotelis codice circa aquas dulces degentibus (ut iam dictum est) adnumeretur. Nos sanè Ari-
 stotelis locum deprauatum esse cōiicimus: Suidæ falsum imitatione librorum. Obiciat aliquis Pli-
 nium quoq; libr. 10, cap. 32. ubi & reliquam alcyonis historiam ex Aristotele transfert, hæc verba inter-
 ferere. sed forsan Plinij quoq; codex corruptus fuerit. Quod si quis ispidam recentiorum pleraq; cum
 alcyone paria facere, vel omnino speciem quandam alcyonis esse contenderit, hoc equidem illi con-
 cessero. ¶ Sig. Gelenius alcyonem auem in mari, eiusdem generis esse putat cuius est auis circa aquas
Gysys. dulces vulgò *Gysys* dicta, de qua in Vanello dicemus, sed hæc passere longe maior est. ¶ Cælius Cal-
De hiru- cagninus auem quæ à nautico vulgò (circa Italiam) hodie hirundo marina dicatur, alcyonem esse con-
dine ma- iicit: passere (inquit) haud multò ampliorem, colore tum cœruleo, tum viridi, tum etiam leniter purpu-
rina. reo insignem, eoq; non partiliter ita distincto, sed ex indiscreto variè toto corpore & alis & collo reful-
 gentem, rostro subviridi & longo & gracili, querula admodum voce peruolantē maria, & in præruptis
 scopu-

scopulorum nidificantē, cui præterea pisces in cibo sunt, Hæc ille. Nostri ab hac diuersam hirundinem marinam vocant *Seeschwalb*/quam ego meropem aut meropi congenerem esse puto, vt in illius historia dicam. Sed veram alcyonem paucissimis, præsertim mediterraneis, notam esse, mirum non est: quoniam (vt Aristoteles scribit) omnium rarissimum vidisse alcyonem est: ferè enim circa Vergiliarum occasum brumamq; ipsam apparet: & vbi primum per portum non plus quam nauem circunuolârit, statim abit, vt nusquam præterea videatur. quomodo Stefichorum quoq; eius meminisse notum est. Chærephon etiam apud Lucianum alcyonis cantum tanquam inauditum sibi hæcenus & peregrinæ aui miratur. Audio tamen in Græcia hodieq; agnosci alcyonem, vulgari nomine *φασιδόνις*.

¶ Cerylus, *κήρυλος*, non alia est aui quam alcyon mas, vt Antigonus, citante Varino, scribit, & alij authores: qui & ceyx appellabatur. *Vide infra in A.* Theocriti interpres tradit ab Antigono proditum senescentes alcyonas vocari cerylos, Cælius: sed perperam. dicendum enim, alcyones mares vocari cerylos, eosdemq; in senecta à fœminis gestari. *Κήρυλος*, aui est fœmina, libidini dedita: aliqui alcyonem interpretantur, Hesychius. Alcedo apud mare versatur, & carulus, Aristoteles de hist. anim. 8, 3. non quod aliter quam sexu has aues differre existimaret, sed vt nomina vulgo vsitata non omitteret: sic in eodem capite ficedulam & atricapillam pariter nominat, & alibi erithacum & phœnicurū, cum istas aues non specie sed affectione tantum aliqua (colore) differre fateatur. Albertus eo in loco ex Auicenna corruptissimis nominibus pro alcyone habet *tharaglyon*, pro cerylo *kydeloz*. Niphus carulū putat esse auem, quæ rusticè apud Italos *ciurlus* appelletur, quæ autem qualisq; illa sit, non explicat. Petrus Bellonius carulum Gallicè *canard* interpretatur, nec aliud addit, nisi quod delphini venationem sequantur, & pisces deuorent, qui fugientes delphinū supra mare exiliunt. Sed Galli vulgò anatē marem *canard* nominant. Carulum marē alcyonem esse Ælianus quoq; agnoscit: quanquam alibi alcedonem & carulum mutuo inter se amore teneri scribit: vbi diuersarū specie auium amicitias & discordias mutuas recēset.

B.

Alcedo non multo amplior passere est, colore tum cœruleo, tum viridi, tum etiam leuiter purpureo insignis, videlicet non particulatim colore ita distincta, sed ex indiscreto variè refulgens corpore toto, & alis, & collo. rostrum subuiride, longum & tenue. Talis species eius est, Arist. Quod ad colorem, illum pro diuerso ad lucem aut Solem conuersione variare coniicio, & iridis colores quodammodo imitari, sicut serici genus ab ista colorum variatione apud nos denominatum. Similem colorem in vanello aue & coruo syluatico obseruauī, & aliis quibusdam. Agnoscit autem hunc in alcyone colorem, quæ vulgo Italis quibusdam nautis *hirundo marina* dicatur, Cælius Calcagninus quoq; vt in *A.* recitauī. quamobrem miror ab eo defendi Plinium, quem Aristotelis sensum hac parte non assequutum, ex ipsius (quæ hic subiicimus) verbis apparet. Alcyon (inquit) aui paulò amplior passere, colore cyaneo ex parte maiore, tantum purpureis & candidis admixtis pennis, collo (rostro, Arist. quod magis placet) gracili ac procero. Et mox, Alterum genus earum magnitudine distinguitur, minores in harundinetis canunt: Calcagninus sentit codices nostros minus quam Plinij emendatos esse, potius credendum quam Plinium malè transtulisse: Ego verò contra sentio. iudicabunt eruditi. Albertus quidem ea quæ ad colorem & rostrum alcyonis pertinent, non vt Plinius, sed vt codices nostri habent, ex interprete Auicennæ repetit. *Plenumq; querelæ Ora dedere sonum tenui crepitantia rostro*, Ouidius 11. Metam. *Ἐσθὲν ἀλκυόνες*, id est fuluæ alcyones à colore in Epigrammatis cognominantur. sed poëtæ non raro colorum nominibus improprie vtuntur. Kiranides alcyonem auem valde speciosam esse scribit, subcœruleam vel viridem, variam colore. Venetiis aues duas vidi vulgò *galberic* dictas, magnitudine vulturum, plumis elegantī varietate aspectu iucundissimis, omninoq; similibus huic aui quam Turnerus facit alcedinem, Fauconerus. Cætera leguntur supra in *A.*

C.

Alcyon aui est marina, Suidas & alij, (vt supra in *A.* dictum est,) maris aded amans, vt prope fluctus nidificet, pectus aquis aspergat, caudā in terra sicca imponat, Oppianus in Ixeūt. Athen. lib. 8. Clearchū autorem adfert, piscē adonidem siue exocetum in littus aliquando vnā cum fluctu extra aquā se recipere, atq; inibi super saxis quiescere, & si vigilet aues *παρευδίζας* cauere, ne ab eis deuoretur. sic autē vocat τοὺς ἐν ταῖς εὐδαῖς ὡς τὸ ἔξῃρὲν νεμομύοις, hoc est aues illas quæ sereno & tranquillo cœlo iuxta littus pascuntur, vt cerylū, trochilum, & creci similē elorium. Viuit ex venatione pisciū maris, Alber. subit & in amnes, Plin. in amnes longius ascendit, Arist. Iupiter alcyones noctu pasci voluit, & circa stagnorum fluuiorumq; maximè solitarias partes, ne hominibus molestæ essent, Oppianus. Τὸν δ' οἶα δὲ πῖλον (εὐκόλυμνον) κήρυλον Ἀλκυόνος (θαλασίης) οἷσιν ἔκμα, ἡμνιτῶ φάρεον, Lycophron. Κεῖναι τ' αἰγείροισι κατὰ σκιον, αἷς δ' ἀπὸ νύκτα. Ἐσθαι ἀφ' ὧσινται χεῖλεσιν ἀλκυόνες, In Epigrammatis. ¶ Iupiter Ceyci & Alcyonæ eius vxori iratus, mutauit eos in aues singularē & disiunctam vitā degentes, εἰς ὄρνεα, χωρὶς ἀλλήλων βίοντα, Varinus. ¶ Halcyonē videre rarissimū est (vt in *A.* etiā retuli ex Arist.) nec nisi Vergiliarum occasu, (cū occasu heliaco occidunt Pleiades, hoc est à quarto nonas Aprilis vère, Alber.) & circa solstitia brumamve, naue aliquando circunuolata statim in latebras abeuntē, Plinius. ¶ Piscibus (pisciculis paruis) viuit, Aristoteles & Kiranides. Ex alto in mare se immittit, Oppianus. rectā nimirū vt catarrhactes & aliæ quædam pisciuoræ aues. Carulum quidem deuorare pisces & *παρευδίζω* esse, paulò ante ex

Cantus. Athenæo repetij. ¶ Scimus muscas esse alcedines, Ælian. Aues quæ suauius quàm alcyones cantillēt, nemo vllas dixerit, Oppianus. Chærephôn apud Lucianū suauem alcyonis vocē admiratur. *Littoraq; halcyonē resonant, & acanthida duini*, Vergil. in Georg. Lugubrem reuera sonū ab ea ædi testatur Chærephôn apud Luc. Alcedines à maritorū obitu multo tēpore lugent & se disperdunt. desitura canere, *ceyx* *ceyx* aliquoties repetunt, atq; ita cessant. Porro ceycis (maris alcyonis) vocem nunquā vel mihi vel aliis audiendā optārim. curas enim & mortes, & infortunia significat. quāobrem Iupiter eas nocte pasci voluit, & locis circa aquas maximè desertis ne quid hominibus molestē forent, Oppianus. Alcyonū genus vnū vocale est, alterū mutum, vt ex Aristotele Gaza transtulit: *vide supra in A.* ¶ Cerylū aliqui auē masculum & libidinosum, alij alcyonē interpretātur, Hesych. Cerylī, id est alcyones mares in coitu immoriuntur, Aristophanis Scholiastes: iā senes in coitu extinguuntur, Isacius Tzerzes. Fœtificat alcedo toto suæ ætatis tēpore, parere nata menses quatuor incipit, Arist. Coniugis amans adeo est, vt non vno quopiam sed quolibet anni tempore cohæreat, congressusq; huius admittat, non per libidinem, quippe quæ alteri nulli prorsus miscetur, sed beneuolentiæ quæ nuptam decet & amicitia studio, Plutarchus.

Nidificatio. Nidus (inquit Arist.) marinæ similis pilæ, & iis quæ à flore maris halosachne dicantur, (de halosachne dicemus infra in G.) sed colore leuiter ruffo, figura proxima cucurbitis medicinalibus iis, quibus collū porrectius est. magnitudo maximis amplior quàm spongiæ, (hoc est, vt ego interpretor, maximus alcyonis nidus maximam spongiam excedit.) sunt enim alij maiores, alij minores, conseptus, stipatusq; vndiq; est, & crebro tum inani, tum solido constat. renititur ferramento acuto, vt vix possit discindi. Sed si vnā & ferro tundis, & manu collidis, facile perinde vt flos aridus maris (*halosachnā* dico) confrangitur. Os eius angustū, quoad sit exiguus aditus, vt etiā si vertatur mare, influere nequeat. habet sua inania proxima cauis spongiarum. Ambigitur ex quam materia cōponatur. Videtur tamen ē spinis potius acus piscis constitui. piscibus enim alcedo viuit, Hæcille. Nidi eius figura assimilatur figuræ pineali, aut ventosæ quæ habet collum longū, Alb. Et rursus, Propter artificiosam compositionē materiæ, non facile ferro secatur, vt nux pinea, quæ ex lignis inuicē confertis componitur, quæ facilius manu disiunguntur, quàm ferro scindantur. Sed Aristoteles aliter sentit, nempe nidum hunc si simul ferro cedatur, & manu atteratur & cōfrietur, (*θραύει* enim & *ἀλγερύει* dicit, facile dissipari. Cæterum mare non intrat in nidum alcyonis (inquit Albertus,) quoniam introitus fit ē materia per aquam intumescēte instar spongiæ, & tumore suo claudente viam ne aqua ingredi possit: quæ tamen materia ab aue ingressura comprimitur, & aquam exudans aditum illi præbet. Et rursus, Nidum facit cauum instar canne, ex materiæ simili ossi sepiæ (halosachnæ, Arist.) prædura, quæ facile friabilis est, difficulter verò secabilis aut fissilis. Nidi alcyonum (inquit Plinius, admirationem habent, pilæ figura (nos pilam vel ballam vt vulgo vocant marinam vidimus, orbiculatam, & veluti ex festucis coalitam) paulum eminenti ore perquam angusto, grandium spongiarum similitudine. ferro intercidi non queunt, frangunturq; ictu valido, vt spuma arida maris. nec vnde confingantur inuenitur. putāt ex spinis aculeatis, (lego aculeati, id est acus vel belone piscis.) piscibus enim viuunt. Hæcille. Rostro suo, nec alio instrumento, nidum fingit alcedo, imò naui instar fabricat, opus euerti mergiq; fluctibus nescium. componit quippe deuincitq; conserēs inuicem acus pisciculi spinas, ac rectis aliis ceu stamini, transuersas alias veluti subtegmē implicat, mox cōsertum recuruat, & in orbem reducit: ac sic coaptat deniq; vt opus nauigij specie turbinatū, ac qualo (*κύρτω*) propemodum piscatorio oblongiusculo simile euadat. perfectū littori quò fluctus extremi pertingunt applicat. hic vnda molliter feriens, nondum firma satis hiantiaq; procellarum verberc deprehensa, sarcire docet: solida verò & iam coherentia constringit figitq; adeo, vt nec saxo nec ferro dissolui diffringive facile queant. Qua quidem in re magna comprimis admiratione dignum ostiolum est, sic modificatum figuratumq; vt hanc vnam subeuntem recipiat, cæcum cæteris & abditū, ac aliud prorsus nihil admittens, ne vndarum quidem. Equidem arbitror nidum huius neminem non vidisse. mihi certe quoties vidi tetigive, (vidi autem persæpe) istuc in animum subit dicere canereq; : *Talem quondam oculis Phæbea vidimus arce. Deli,* corneam illam aram, inter septem, quæ vocant, mundi miracula celebratam: quæ quidam citra glutinum omne vinculumq; dextris tātum cornibus coaptata ac commissā fuit, Plutarchus in libro Vtra animalium prudentiora, & Ælianus: Et eadem ferme rursus Plutarchus in libro de amore in prolem: & post cetera, Nidi orificium (inquit) ea commodatione ad alcyonis magnitudinem factum est, vt aliud nullum animal neq; maius neq; minus id subire possit, sed aqua etiam (vt ferunt) ne minima quidem admittatur. Iam nido suo perfecto, circumlata in eo vndis, pullos nutrit, Gillius ex Æliano. dum nido vehitur, fœtificat, Volaterranus ex eodem. At non est verisimile nidum alcyonis in mari huc illuc iactari: quin potius saxo alicui proximè aquam (ita vt aquæ ἐπὶ χεῖρσιν videatur) agglutinari. *Incubat alcyone pendentibus aquore nidis*, Ouidius. Alcyones supra aquam marinam oua sua in ipso mari (*ἐν τῷ βυθῷ*) posita incubant & fouent. alij verò dicūt in extremo margine maris, in arena oua ab eis foueri, Scholiastes Aristophanis in Ranas. De alcyonio medicamento quod ex nidis alcyonum & ceycum peti quidam existimarunt, dicemus infra in G. Nidos vt sibi struant alcyones, non vt cæteræ aues festucas ē terra colligunt, sed marinas aliquot herbas, quales sunt fuci, algæ, ampelides, bostryches, otacides & aliæ, Oppianus. Halcyon in littoribus fœtus suos ædere solet. nam in arenis oua sua deponit, medio ferè hyemis, Ambrosius.

¶ Parit alcyon circiter quinq; oua, Aristot. Et alibi, Partus huic ouis maximè quinq; consumitur. *Partus.* Pariunt oua quina, Plinius.

¶ Alcyonei dies. Alcyon (inquit Arist.) circa brumam parere solita est. quamobrem quoties bruma serena existit, dies alcyonei appellantur, septem ante brumam, & septem à bruma, vt Simonides *De diebus Alcyoneis* quoq; suo carmine tradidit: vt, Cum per mensem hybernium Iupiter bis septem molitur dies teporis. clementiam hanc temporis, nutricem sacram variæ, & pictæ alcyonis mortales dixêre. tranquillum verò tantisper tempus efficitur, si ita euenerit, vt bruma austrina Vergiliis aquiloniis (τῆς Πλάδος βορέας γνομῶνης) fiat. Septem primis diebus nidum conficere auem hanc fertur, reliquis septem parere, educareq; pullos. Dies alcyoneos fieri circa brumam, non semper nostris locis contingit: at in Siculo mari penè semper id euenit, Hæcille. Sed libet etiam Græca Simonidis verba adscribere: Ως ὁ πόθεν χέμερον καὶ μύα πινύσκη (temperat, castigat, πινυτὰ ποιῇ, σωφρονίζη) Ζεὺς ἡμάχα τεσσαρακάδεκα, λαμβάνειν τε μιν ὥραν καλέεσιν ὅτι θρόνιοι, ἰερεῖν παμδοξόφον ποικίλας ἀλκυόνας. Solstitio (brumali) maximè sunt insignes halcyones, dies earum partus maria quiq; nauigant nouêre, Plinius. Et rursus, Fœtificat bruma, qui dies halcyonides vocantur, placido mari per eos & nauigabili, Siculo maximè. In reliquis partibus est quidem mitius pelagus, Siculum utiq; tractabile. Faciunt autem septem ante brumam diebus nidos, & totidem sequentibus pariunt. Fouent oua septem diebus, tunc pullos educunt quos alij septem diebus nutriunt, Ambrosius. Ante brumam septem diebus totidemq; postea, sternitur mare halcyonum fœtura, vnde nomē hi dies traxêre, Plinius. Et rursus, Circa brumam plerisq; bis septem diebus halcyonum fœtura ventorum quiete mollius cælum: sed & in his & in aliis omnibus ex euentu significationum intelligi sydera debebunt, non ad dies utiq; præfinitos expectari tempestatum vadimonia, Plinius. Sunt & sui in naturæ historiis felices in mari dies, à ventis qui consulescunt omnino alcyonides nuncupati, de quorum numero mira inter Græcos disceptatio cooritur, quinq; modo eos statuente Simonide, cui calculus adiicit Aristoteles, (sic apud Varinum quidem legitur, & Eustathiū quoq; sed falsò. idem locus apud Suidam corruptus est, qui Simonidem in Pentathlis, & Aristotelem in libro de animalibus, hos dies vndecim facere scribit. Sed Aristoteles ipse quatuordecim facit, & Simonides totidem vt supra recitauimus, & rectè à Plinio cōuersum est:) Samio verò Demagora septem, nouem autem Philochoro: aliis deniq; quatuordecim. Nec me fallit esse inter classicios (de Columella puto intelligit, cuius verba inferius recitabo) qui tradant, octauo calendas Martias esse alcyonios dies, quibus in Atlantico quidem mari summa notetur tranquillitas, Cælius. Α' λκυονίδες καὶ ἀλκυόνες ἡμέραι, αἱ εὐδιδναί, νύκτες καὶ γαλήναι ἔχουσιν, Suidas. Iouem dicunt quindecim dies, vel (vt aliis placet) quatuordecim, tranquillos fecisse, vt alcyoni iuxta littora pariēdi opportunitas esset: Vel alcyonides dies vocantur, septem ante huius auis partum & septem illum sequentes, Varinus. Α' λκυονίδας τ' ἀν' ἡγεθ' ἡμέρας αἰεὶ, Aristoph. in Auibus: hoc est, & perpetuo alcyonios dies ageretis, ac totam hyemem placidā, non septem solum, vt nunc quidam esse dicunt, dies brumales tranquillos, Scholiastes. Alcyones pariunt septem ordine diebus, & educant fœtum. Fertur autem beneficium hoc (vt mare eis parientibus tranquilletur) Nereides in eas cōtulisse, propter insignem in maritum pietatem, (de qua dicemus in a) Oppianus in Ixeut. Alcyone pariente circa solstitia mare totū tranquillum placidumq; sternitur, ita vt septem perpetuos dies ac noctes totidem media hyeme liberè nauigetur, omni tum per maria profectio longè quàm per continentem tutiore, Plutarchus. De hac maris admirabili per hoc tempus tranquillitate, si cui otium suppetit, Alcyonem etiam Luciani dialogum perlegat, quanquam nihil ferè quod non ex aliis authoribus hîc à nobis perscriptum sit ab illo tradatur. Οὐχ' ὅρα; inquit illic Socrates ad Chærephontem (ὡς αἴτελα μὲν τὰ ἀνωθεν, ἀκύμαντον δὲ καὶ γαλήνιον ἅπαν τὸ πέλαγος, ὁμοιον ὡς ἐπ' εἶν) κατόπρω; Similia de huius temporis tranquillitate Ælianus prodit. Halcyonei dies sunt à Virgiliarum occasu circa solstitia brumamve. Octauo calēdas Martij Sagitta crepusculo incipit oriri, variæ tempestates, halcyonei dies vocantur, Columella lib. x i. Varro hebdomadon i. Dies deinde illos, quibus halcyones hyeme in aqua nidulātur, eos quoq; septem esse dixit, Non. Marcellus. *Vide infra in H. b. prouerbiū Alcyonij dies.* Albertus cur alcyones bruma nidificent, causam adfert raritatem corporis earum quod vehementer terreum sit, & æstate vehementer exiccetur, adeò vt semen habere non possit. in maximo verò frigore clausis vndiq; poris humidum induci ait: & non esse credibile alcyonem viuere posse in regione quæ excedat latitudinem quinti climatis propter nimium frigus.

D.

Plutarchus alcyonem sapientissimum diuinissimumque marinarum omnium animal appellat. *Alcyonis* Quas enim lusciniæ (inquit) circa musicæ studium, quas hirundines circa indulgentiam (τῷ φιλοτέχνῳ, *sapientia.* nisi quis malit φιλοτέχνῳ, vt proximè de columbis φιλάμδρῳ potius quàm φιλανθρώπῳ) quas columbas circa mariti amorem, quas apes summæ alcyonum industriæ conferemus? Miram earum circa nidificandum solertiam in C. exposuimus. ¶ Mariti amans est adeò, vt non vno quodam, sed quolibet *Mirius erga maritū amor.* anni tempore cohæreat congressusque huius admittat, non per libidinem, vt quæ alteri nulli prorsus miscetur, sed beneuolentiæ coniugalis & amicitia studio: Eundem grauem iam annis & agrè sequentem, suscepta cura fert fouetque senem, (γῆροφροεὶ καὶ γῆροβόφει,) nusquam destituens, nusquam post se relinquens. Nam & humeris impositum (τοῖς ὤμοις, in dorso gestantes, Gillius ex Æliano. τοῖς πτεροῖς βα-

αἰζουσι, Isacius Tzetzes, id est alis ferentes. sed melius dorso aut humeris ne alarum motus impediatur) circumfert vbilibet curatque, & adest in mortem vsque, Plutarchus. Theocriti interpres tradit ab Antigono proditum senescentes alcyones vocari cerylos. Cælius: sed ineptè, dicendum enim, alcyones mares vocari cerylos, eosdemque in senecta à fœminis gestari, vt ex Antigono citatur in Scholiis in Aues Aristophanis, & Varinus etiam scribit ex autoritate Pausaniæ. ¶ Si maritus obierit, fœminæ cibo ac potu omni abstinentes, multo tempore lugent & se disperdunt, &c. vt in C. relatum est.

E.

Ceyx in- Alcedines à morte mariti lugubriter canunt, & desitura canere, ceyx ceyx, aliquoties repetunt, *fausta al-* atque ita cessant. Porro ceycis vocem nunquam vel mihi vel aliis audiendam optarim. curas enim & *cyonis* mortes & infortunia significat, Oppianus in Ixeut. an verò ceycis, id est alcyonis maris vocem infau- *vox.* stam esse dicat, aut fœminæ luctuosum illum cantum quo ceyx ceyx aliquoties repetit, dubitari potest.

G.

Alcyonij Alcyonij (inquit Dioscorides) quinque cognoscuntur genera, primum quod densum, sapore acer- *quinque ge-* bo, spongiosumque aspectu est: virosus itidem, ponderosus, piscosus (piscium putrium, Galenus) *nera.* odore, quod copiosum in littoribus inuenitur. Secundum (oblongius, Galenus) concreti in hominis oculo vnguis (sic vertit Marcellus Verg. περιχίς ὀφθαλμικοῦ, malim penicilli ocularis, Galenus omittit,) aut spongiæ figuram habet, sine pondere, fistulosum, odore penè algofo. Tertium vermiculorum speciem ostendit, colore magis purpureo, (consistentia molle, Galenus.) quod quidam Milesium dicunt. Quartum succidis lanis simile, fistulosum, nec ponderosum est. Quintum fungorum figuram habet, sine odore & asperum: intrus pumicis similitudinem aliquam, foris læuorem habet & acre est: quod plurimum in Bembico (Besbico, habet Græcus codex, & Stephanus) Propontidis insula nascitur, & gentis eius vocabulo maris spuma (ἀλὸς ἄχνη) appellatur. Primi & secundi ad smegmata muliebria (ad extirpandum & inducendum læuorem, Marcellus,) vsus est, cōtra lentigines, impetigines, (scabies, Galen.) lepras, vitilignes, nigredines, vultusque & reliqui corporis maculas omnes. Vtile tertium vrinæ angustis est, & concrecentibus in vesica arenis: præterea nephriticis, cutem subeuntibus aquis & lieni. Idem vsus ex vino (fuluo & tenui, Galenus) vtiliter cataplasmatibus modo contra capilli defluuia, quas alopecias dicunt imponitur, eas explens. Vltimum dentifriciis accommodatum candorem dentibus affert. Miscetur & ad alia smegmata & psilothra addito sale. Si cremare aliquod eorum volueris, cum sale in crudum fictile cōiicito: lutoque circumlito ore eius, in fornacem ponito: cumque coctum fictile penitus fuerit, ablatum ex fictili alcyonium reponito & vtere. Lauatur autem cadmiæ modo, Hucusque Dioscorides. Auicenna lib. 2. cap. 613, spumam maris nominat, Arabicè *zebd albhār*. Calfacit (inquit) & siccat abscessu tertio: abstergit & adurit. Duo spongiosa adhibentur ad abluendum, (abstergendum) & inter remedia bothor lactei & panni, & vestigiorum (macularum) in facie: cætera in psilothris. Planum (quod fungi speciem refert) medetur abscessibus qui clauis similes sunt: purpureum scrophulis, & podagræ cū cera & oleo rosaceo, &c. vt Dioscorides. ¶ Galenus lib. x. i. de simplicib. med. alcyonia (ἀλκυονία) omnia abstergere & discutere scribit, acri & calida facultate prædita. Tertium præ cæteris tenuissimarum esse partium: quartum simile illi facultate sed non paulò imbecillius. quintum calidissimū omnium, ita vt pilos deurere, & cutim vlcerare possit. Hoc Dioscorides (vt retuli) in Propontide halòs achnen vocari ait: cuius tamen Galenus in alcyonio non meminit, sed postea priuatim, Halòs achne (inquit) ceu spuma quædā est salis efflorescens, multò quàm sal tenuiorum partiū. itaque & attenuare & discutere eo multò validius potest. reliqua verò eius substantia ita vt sal astringere non potest. (Hæc propemodū vires sunt salis petræ hodie dicti, vt in locū eius rectè substitui posse videatur.) Interpretes Latini *salis spumam* transferunt: non *florem maris*, vt Gaza, vbi Aristoteles ei alcyonis nidum cōparat, nec maris spumam, vt hodie quidam. etsi ἄχνη etiam Græci quidā Grammatici maris spumam interpretentur. Alioqui hæc vox significat minimas festucas (quas nostri similiter vocant *Aglen*) quisquillas, sordes, acres, ἄχρη. & metaphoricè minimas guttulas roris aut vini, inde apud poetas ἄχρη ἀχνη, & οἶνω πὸν ἄχνη legimus, guttas scilicet dispersas minutatim: & κύματος ἄχνη apud Homerum, tenuissimam fluctuū partem, siue spumam, siue cōspersionem guttarum. Et quoniam mare salum est, quod ex aqua marina ad scopulos cōspersa spumeo aspectu in eis concrecit, ἀλὸς ἄχνη vocatur, maris asperginem dixeris. Spumosa maris (salis) lanugo halos achne est (inquit Dioscorid. lib. 5. ἡ ἄχνη ἀλὸς ἀφρώδους.) inuenitur in saxis. eadem salis vires habet. Videtur autē hæc tum viribus tum descriptione diuersa à quinto alcyonio, quod Dioscorides nō ubique; sed in Propontide tantum ab indigenis halosachnen vocari scribit. id enim corpus solidū est fungorum figura. propriè verò dicta halosachne spumam & asperginem referre debet, consistentia nimirū nitroscæ illi parietum lanugini quam vulgò salem petræ vocamus, similis, Εἴλυτο δὲ πᾶσι τῷ ἀλὸς ἄχνη, Odyss. e. ¶ Fit in mari & halcyoneum appellatum (inquit Plin.) ex nidis, vt aliqui existimant, halcyonum & ceycum: vt alii è sordibus spumarum crassescens: alij è limo vel quadam maris lanugine. Quatuor eius genera: Cinereum spissum, odoris asperi: alterum molle, lenius, odore ferè algæ. Tertium candidioris vermiculi. Quartum pumicosius, spongiæque putri simile, penè purpureum. Quod optimum, id est Milesium

lesum vocatur. Quò candidius autem, hoc minus probabile est. Vis eorum, ut exulceret, purgent. Vfus tostis & sine oleo, mirè lepras, lichenas, lentigines tollunt cum lupino, & sulphuris duobus obolis. Halcyoneo vtuntur & ad oculorum cicatrices, Hæc ille. ¶ Apud Galenum in opere de medicamentorum compositione sec. loc. diuersos alcyonij vsus à me obseruatos, hîc subiiciam. Alcyonium inter abstergentia pharmaca quibus attenuatur pili censetur, lib. I. cap. 5. Idem miscetur remediis quæ ad alopecias faciunt, præstat autem (inquit) in hunc vsus quod durius & asperius est: & rursus, vsus non vsto præstantius fuerit. Ibidem Soranus alcyonium medicamento ad alopeciam composito adiiciens, id aqua coctum vnà cum siccis læuigari iubet. Crito etiam duobus ad achôras medicamentis hoc addit: & aliis ad lichenes inscriptis tum simpliciter tum vsus. Alcyonium tum simpliciter tum torrefactum (in eodem opere 4, 7.) medicamentis liquidis ocularibus Asclēpiadæ ad ficosas eminentias ac omnem extuberantiam carnis seu callum admiscetur. ¶ Ad dentium dolores ex causa frigida: Suffito canis mortui dentem ita ut fumus inde progressus ore excipiat. post verò ipsum dentem vsus & modico aceto tritum, calidum ore retinendum præbe, & dolore liber erit, poteris & alcyonium suffire, Aetius 8, 28. Celsus alcyonio rodendi & exedendi vires adscribit.

¶ Nonnulli pharmacopolæ (inquit Antonius Musa Brasauolus) pro spongia re quadam vtuntur intus lanosa, quam aliqui maris spumam arbitrantur, quoniam apud Dioscoridem halôs achne, id est maris spuma, spumosa maris lanugo dicatur. At reuera non est maris spuma quam pro illa sumunt. Suspensus sum aliquando vrticam marinam esse, quoniâ si aperiat internæ partes manum vrunt veluti in vrtica herba, quod in vetustiore obscurius, in recenti vehementius fit, sicut & in herba vrtica. Facile est autem spumam maris habere circa scopulos collisam. Sed re accuratius perpensa, inueni hoc quod spumam maris vocatis, spongiæ figuram habens præduræ, aut pumicosum, veterum alcyonium esse. Habent verò aliqui primam speciem spongiæ similem: alij quintâ, quæ pumicosa est. debebant autem seorsim haberi propter vires diuersas. Serapio cap. 388. alcyonium zebethalbahar nominat, interpretes spumam maris reddidit: vnde forsitan factum ut vulgò etiam a pharmacopolis sic nominaretur: reuera quidem ex spumæ collisu fit. Cæterum salis spuma aut maris spuma, & alcyonium, quanquam res sunt diuersæ, tamen ab eodem principio nasci, & viribus quodammodo conuenire certum est, Hæc ille. Alcyonium omne hodie spumam maris appellant, excepto subrotundo (primo genere) quod ex figura pilam marinam solemus nominare, (de qua nos plura inferius.) Theophrastus alcyonium pumicem nominat, Georg. Agricola. Dioscorides quidem quinto generi intus pumicis similitudinem aliquam esse refert. Lanuginosam illam pilam (inquit Cælius Calcagninus epistolarum libr. 12. in epistola ad Vincentium Capilem) quam ad me misisti, planè video non esse opus halcyonum, esse tamen halcyonæum (sic ille scribit per æ diphth. in penultima) tecum sentio: vel quod ex eo halcyones nidum struant: vel, quod magis reor, quoniam eadem sit vtriusq; materia, & propè par opificium, sed hoc naturæ sponte cōcretum. Nam quomodo in hoc nidulari possint halcyones? cui neq; aditus sit, neq; conceptaculum in quo pulli ædantur, vel æditi alantur: præsertim quum Plinius, & ante Plinium Aristoteles, nidis halcyonum os paulum eminentius, sed perquam angustum tribuat. abest præterea huic durities ferro impenetrabilis, abest rigor ille à spinis belones siue acus, ex quibus constant, contractus. Ad hæc nihil habet simile ad medicorū cucurbitulis quibus est collum porrectius. Ergo hoc halcyonæū existimabimus, nō illud aui-
cularum opera confectum, sed quod intra fornacem excoctū deliciis sceminarum paratur, de quo lepi-
dus poëta meminit, *Orefugant maculas, halcyonea vocant*, (ἀλκυονίς per æ diphth. in penult.) Hæc Calcagninus. Vidi ego frustum illius quam seplasiarij spumam maris appellat, & eruditi alcyonium esse con-
iiciunt. id erat mali magnitudine (puto autem multò maiora reperiri) rarum, spongiosum, leue, friabile, tenui quadam crusta albicante, qua integrum erat, obductum: colore intus ad rufum & fuscum decli-
nante, gustu subsalsum, mandenti arenosum. Inerant intus corpuscula quædā oblonga, paulò solidiora, albicantia. accensum nō ardet, sed pessimè olet. Videtur autem hoc primū esse alcyonij genus cum aliàs
tum fœtoris ratione. quanquā Georg. Agric. pilam marinam vulgò dictā, ut supra recitavi, primum al-
cyonij genus faciat, subrotundum id esse scribens, quod veteres non exprimunt, nisi quis Dioscoridis
verba *καὶ τῶν δὲ αὐτῶν πορρωτέρως*, id est aspectu spongiosum, ita accipiat, præsertim quum Galenus genus alte-
rum oblongius esse scribat. Sed demus esse rotundum, non tamen satis erit figura ad conuincendum
quòd res eadem sit. Ballæ (sic vulgò pilas nominant Itali & Germani) siue pilæ potius marinæ, exiccant,
& eundem ferè vsus, quem spongiæ, præstant. Mentionem earum apud antiquos non reperi. (atqui A-
ristoteles, ut supra citauimus in C. alcyonum nidos sphaëris, id est pilis marinis comparat.) Ego in spon-
giarum genere eas repono, quamuis zoophyta non sint, id est plantanimalia, ut spongiæ. Nam ex maris
spuma ad littora collisa & cuiusdam herbæ minutissimæ festucis fiunt. Nonnulli ex fractis spongiis &
spuma, alij arte faciunt ex glutino & taurinis pilis, ignaros pharmacopolas decipiētes. Cum æstus & im-
petus maris herbam in minimas festucas diuisam ad littora detrudit: conglobatur illæ immixta spuma,
& ob motum supra litus ex fluctu collidente in gyrum tendunt & pilæ formam, Brasauolus. Idem verò
alcyonij primam & vltimam speciem apud pharmacopolas reperiri ait, ut recitauimus, spumæ maris
nomine. Pila marina, quam inter scribendum manibus tractabam, ex mediterraneo mari Gallico mihi
allatam, magnitudine malum æquabat, mole laxa & rara, exilibus pilorum instar & breuibus festucis

(nescio cuius marinæ herbæ) mutuò intricatis confecta, omnibus ferè vnius generis, fuscis, inodora, aut suo potius quodā odore non ingrato, insipidis ferè. festucæ illæ dentibus facile franguntur aut scinduntur, vt hac & aliis notis facile discernere sit à pilis animantium. nullum intus cauum, omnia vndiq; sibi similia, nec spumam nec aliam præter festucas illas substantiam reperi. Quòd si aliæ quædam præter has pilæ marinæ reperiuntur, quas ipse nondum viderim (quāuis alias reperiri non puto) de illis mihi sermo non est. Nicolaus Myrepsus vnguento 78. contra lumbricos inscripto, admiscet pilam marinam vltam, vbi Græcè scribitur *πάλεμα εἶναι*, reperitur autem (inquit) in mari rotunda, vt lana congesta. Et rursus in vnguento sequente, maris lanam rotundam eam vocari ait, vbi Leonhardus Fuchsius scholiastes: In hodiernam vsq; diem (inquit) deprauata voce ballam marinam vocāt pro pilā marina. sic enim vocat Galenus lib. 1. de compos. medic. localiū cap. 2. inquiens, *σφαῖραν θαλασίαν κεκαυμένην*, vbi Cornarius quid sphaera marina esset ignorare se fassus, spōgiam transtulit. miscetur autem cum aliis quibusdam in vnguento Critonis ad capillorum defluuia. ¶ Sed locum obscurum apud Dioscoridem ferè præterieram. Alcyonium secundum (inquit) *ἔστι μὲν τὸ χῆμα πτερυγίῳ ὀφθαλμικῷ ἢ ἀπὸ γῆς ὅτι κεν*, &c. vbi Marcellus vertit, concreti in oculo vnguis (vt & vetus interpret apud Serapionem, Galenus hæc verba prorsus omisit) aut spongiæ figuram habere, id quod mihi ridiculum videtur. quid enim spongiæ vel alcyonio cum vngue oculorū vitio, quem Græci pterygion vocant? Ego quanquā authorem non habeo, tamen re ipsa admonitus pterygion ophthalmicum hīc penicillum ocularem interpretor. nam & spongiæ genus mollissimum, è quo fiūt penicilli, vt docent Grammatici, penicillus dicitur. Penicillus igitur ocularis siue ex spongia, siue ex alia materia mollissima fuerit, aptus erit ad gramias & lippitudines abstergendas: in quem vsum etiam leporis pilo vel cauda utebantur, vt docui in Lepore E. Quin & penicilla fiebant ex linteolis concerptis, vel medulla sambuci, vel spongia, vulneribus inferenda ne claudentur, &c. ¶ Alcyonio nomen alcyones marinæ aues fecerunt, haud sanè quia ex earum nidis alcyonium mari innatet, sed quia ex eo mari innatati & fluitanti halcyones nidos sibi ad foeturā faciant, Marcellus Vergilius. Alcyonium igitur aut mari innatat, aut in littoribus eiectum reperitur, vt de primo genere Dioscorides exprimit: quemadmodum & pila marina. alcyonium verò nidi, vt diximus, saxi adherent. Grammatici Græci quidam, vt Hesychius & Varinus, alcyonium ineptè herbam quandam esse scribunt, vt etiam adarce. Est autem adarce, vt Dioscorides prodit, veluti palustre quoddam alcyoniū: nempe materia quædam concreta & subsalsa, in palustribus locis arundinibus & plantis quibusdam (*χρῆσταις*) circumadnascens, dum paludes resiccantur, Asij lapidis flori colore similis, tota verò specie alcyonio molli & inani. Acre est admodum, & calidum abscessu quarto, viribus etiam alcyonio præcipue quinto respondens. Quinta alcyonei species, cuius Dioscorides meminit, in littoribus maris eiecta reperitur, quam incolæ Samothraciæ, Imbri & Lemni vulgò *arkeilli* nominant, abundat in Besbico Propontidis insula non procul sub Marmara, adeò vt naues inde onerari possent. venditur tamen satis magno pretio, propter mercatores & seplasiarios coëmentes: à quibus iam veteri nomine relicto propter leuitatem & similitudinem spumæ, vulgò spuma maris appellatur, Petrus Bellonius.

H.

Alcyon a. Cū de muliere dicimus, hæc Halcyone (vide inferius in propriis) facit: cū de auibus, hic & hæc *halcyon*, hi & hæc halcyones, Seruius. Alcyon auis, Alcyone verò cognomen Cleopatrar, Eustathius. sed *Alcyo-* Ouidius alcyone in recto singulari etiam de aue dixit: *Incubat alcyone pendentibus equore nidis*. Alcyo- *ne nomen* num meminit Seneca in Agamemnone. *τὴς ἄρσενος ἀλκυόνας*, Isacius Tzetzes dixit. *Ἀλκυονίς* diminuti- *mulieris.* uum est pro parua alcedine, Varinus. Halcyonis ritu littus peruolgans furor, (forte, feror,) Pacuius. hæc enim auis nunc Græcè dicitur *ἀλκυὼν*, à nostris halcedo, Varro. Et alibi, Halcedo quòd ea (Græcè) *Alcedo.* halcyone. Alcedo dicebatur ab antiquis pro halcyone, Festus. Alcedonas nostri vocāt quasi algedonas ab algore, Hermolaus. Grammaticis quibusdam alcedo dicta videtur quasi algedo quòd frigidissimis temporibus nidificet: sed longè probabilius est à Græcorum alcyone descendisse hanc vocem. Sed absurdissimè author libri de nat. rerum, alcyon (inquit) quasi ales oceani: eò quòd hyeme in stagnis Oceani nidos facit & pullos educat. Nos Græcam originem *ἄλκυον* retulimus in A. Alcyoneus, id est vespertilio, Syluaticus & obscurus quidam barbarus in Synonymis nescio qua ratione. *Ἀλκυών, ὄρεον ἡρωτικόν*, id est auis lugubris, Varinus: videtur autem vox esse corrupta pro *ἀλκυών*. ¶ *Cerylus.* Cerylus, id est alcyon mas, penultima correpta, per ypsilon in medio scribitur, accentus autem variat. Apud Comicum Aristophanem *κηρύλος* paroxytonum scribitur, & per lambda simplex in plerisque exemplaribus: Pausanias proparoxytonum facit & lambda duplicat, Eustathius & Varinus. *Κηρύλος* paroxytonum per η, in prima syllaba Doricum est: per εῖ verò diphthongum in prima & proparoxytonum, Atticum, vt ait Euphronius (in scholiis in Aues Aristophanis) sed verius est Æolicum esse hoc secundo modo scriptum: priore verò Doricam, Atticam & communem linguam pariter vti, Isacius Tzetzes in Lycophronem. Didymus quidem putat (vt ibidem refert Scholiastes Aristophanis) nomen hoc secundum naturam (id est ex proprietate etymologiæ) debere scribi *κέρυλος*. Locatur autem poëta, & Sporgilum quendam tonsorem (*κουργέα* Græci *ὡς τὸ κέρειν* dicunt) *κηρύλον* cognominat. Euphronius ait dictum hoc apud Dores vulgatum esse, *Βάλλε δὲ βάλλε, κηρύλος εἶλω*: quod & Suidas repetit: quo quid sibi voluerint non facile est coniicere: nisi forte idem quod perditissimus ille poëta in ipsa libidine mortem

tem sibi contingere optarint, ut quoniam semel moriendum esset, Epicuri de grege porci morte etiam Epicurea fruerentur. Cerylum enim, id est alcyonem marem in ipso coitu extinguere in C. recitauimus. Κήρυλος proparoxÿt. scribitur apud Athenæum, & κήρυλοι apud Varinum. Κηρύλος, oxytonum, apud Theocritum & Lycophronem. Κήρυλος (in prima per iōta.) piscis quidā, & genus auis, Hesychius. apud Κήρυλος. Varinum per rhō duplex habetur κήρυλος, quod minus placet. quāuis apud Hesychium quoq; sic scribi ordo literarum postulare. Κήρυλος auis quam aliqui κήρουν (Varinus habet κύρυν. ego κείεν legerim,) Hesychius. Vide etiam supra in A. Κείεις auis est, accipiter vel alcyon, Hesychius & Varin. Vide supra inter Accipitres diuersos. ¶ Ceyx etiam, κήϋξ, alcyon mas nominatur. lege infra ubi Alcyones in auem Ceyx Al- transformatione scribetur inter propria. Halcyoneum appellatum (inquit Plinius) in mari fit ex nidis, Ceyx mas. ut aliqui existimant, alcyonum & ceycum. Aliqui ceyx per æ diphthongū scribunt. Porro κήξ vel κήϋξ alia auis est, nempe larus vel cepphus. ¶ In halcyonum genere foemina nuncupatur δάμαρ, id est vxor, ut est apud Lycophronem & exposuit interpres, Cælius.

¶ Epitheta. Alcyones, mæstæ, dilectæ Theridi, Ceycis (scilicet coniuges.) Nunc ego desertas allo- quor alcyonas, Propertius. ¶ Ceyx, Trachinius, Oetæus. Εἰναλέην κήϊξ. Homerus. ¶ Κηρύλος δὲ πῆγος, (id est εὐκόλυμος,) Lycophroni. ¶ Ἀλκυών, θρῆύων μελωδὸς, πολὺ θρῆύος, πολὺ δακρυς, Luciano. Ξεθαί, in Epigrammatis. Ποικίλα, Simonidi apud Aristotelem: Gaza variam & pictam reddit. Πολυπειθής, Homero Iliad. 9. Σφρὺν πελάγος, Plutarchus de alcyone. Στονόειτὰ τε φῦλα Ἀλκυόνων, Oppianus. Ταυσί- τεροι, Ibyco apud Athenæum.

¶ Deriuata. Ab alcedine, alcedonia, id est dies alcedonio's dicimus. Ἀλκυονίς, parua alcedo est: Alcedo- item adiectiuum foeminum. Græcis alcyonei dies ἄλκυονίδες ἡμέραι dicuntur, ut Luciano: & ἄλκυονίπ- nia. nia. des, ut Scholiastæ Aristophanis in Ranas: & ἄλκυονίδοι apud Suidam.

¶ Propria. Ἀλκυονίς & Ἀλκυονίτις, mater Alcyonis, Suidas. ¶ Ceyx Trachiniorum rex Luciferi De Ceycis stellæ filius, cum Alcyonem Æoli filiam (vel Neptuni & Alcyones Pleiadis) vxorem duxisset, præ ni- & Alcyo- mia superbia inter deos cenferi, seq; Iouem, illam verò Iunonem vocari voluit. Deinde cum ad Cla- nis vxoris- rium oraculum de statu regni consulendum vxore prohibente nauigaret, indignatus ei Iupiter, nauim in aues & ipsum in Ægeo mari perdidit. Tum Alcyone vxor viso mariti cadauere in litus eiecto, miserabiliter transfor- matione. illum defleuit (ὦδὲ τῷ τύμβῳ, aliàs σιλῶ:) Iupiter verò eam (sic lugentem, alij præ impatientia doloris in mare se submersisse addunt) miseratus in auem eiusdem nominis mutauit: & Ceycem quoq; in eius- dem generis auem masculam quam cerylum nominant, alij adhuc Ceycem. Sunt qui scribant eos à Ioue irato necdum miserto in aues mutatos: aucta que pœna, ut hyemē tantum & circa littus maris pa- rerent constituisse Iouem: demum verò cum fluctibus marinis oua sua confringi, nec vllam sobolis spem esse alcyon lugeret, tranquillos dies quatuordecim Iouis (Theridis & Luciferi, Seruius) commi- seratione, quibus illa & nidi structuræ & excludendis incubitu ouis operam daret institutos: qui hanc ob causam alcyonei dicantur, Hæc Scholiastæ Aristophanis in Ranas, Varinus in voce Ἀλκυών & rur- sus in Εὐλυίη: & in Ixeuticis Oppianus, & Scholiastæ Homeri in nonum Iliados. Copiosius autem hæc omnia describit Ouidius libro x. i. Metamorph. Vide Cæyx in Onomastico nostro. ¶ Sed alij aliter, ut subiiciemus. Probus Grammaticus primum Georgicorum Vergilij interpretans, Variæ est (inquit) opinio harum volucrum originis, itaq; in altera sequitur Ouidius Nicandrum, in altera Theo- dorum. Putatur enim Ceyx Luciferi filius cum halcyone Æoli filia mutatus in has volucres. Idem re- fert halcyonem Scironis filiam latronis Attici Polyphemonis filij, quum pater ei præciperet ut quære- ret maritum, arbitratam permissum sibi ut concumberet cum quibus vellet, ab irato patre deiectam in mare mutatam in hanc volucrem. Iccirco autem dilectas Theridi poëta dicit has aues, quòd per septem dies quibus excludunt foetus, in mari tranquillitas est ut tuta sit nauigatio, Hæc ille. Fuisse Al- cyonei gigantis filias Alcyones Pausanias prodit, ac est ab Apostolio in Ionia repetitum, Phthoniam, aliàs Phosthoniam, Φωστονίαν, Suidas in Φ.) Anthen, Methonē, Alcippam, Pallenem, Drimò, (aliàs Dry- mō,) Asterien: quæ à patris obitu ex Pallenæ (non Pellenæ ut Suidas habet) promontorio Canastræo (vel Canastro, apud Varinum non rectè scribitur Caistro) quod etiamnum sic appellatur, in mare se præcipientes dederint: verum ab Amphitrite in auitiam gentem sint cooptatæ, ita ut mares ceryli dica- tur, foemina verò à patris nomine alcyones, Cælius: & Eustathius, & Suidas qui testem huius fa- bulæ citat Hegesandrum. Alcyoneum (Ἀλκυονέα, vel ut poëta habet Ἀλκυονῆ) gigantem terribilem Alcyo- Hercules circa Isthmum Corinthi interemit, cum illac cum bubus ex Erythea abductis transiret, ut neu- gi- canit Pindarus in Nemeis Carmine 4. Hunc ipsum Alcyoneum septem Alcyonum patrem, & Por- gas ab phyrionis gigantis fratrem ab Hercule telis confossum Grammatici quidam tradunt. Ἀλκυόνος δ' & Hercule τῶσόν ἐπ' ἀλγεσιν ἵχτετο κήϋξ, Theocritus Idyl. 19. Hercules occiso Cygno, Trachinen ad Ceycem venit, interem- Cygni focerum, qui filiam suam Themistonomen ei locauerat, ut legimus in Periocha in Scutum Her- ptus. culis Hesiodi.

¶ Dialogus Luciani extat de metamorphosi alcyonis, Alcyon inscriptus. Apud Varinum in voce Κήρυλοι, legitur Pausaniam condidisse Alcyones, huius inscriptionis librum. Proclus Diadochus Al- cyonen numerat inter septem Atlantis filias Pleiadas: & quum alias aliis sphæris cœlestibus attribuat, ut Celæno Saturni, &c. Alcyonem ad Veneris sphæram refert, Cælius. Alcyone vna Pleiadum ex qua

Neptunus Irea sustulit, Gyraldus. Glaucum dæmonem marinum aliqui filium faciunt Anthedonis
καὶ Ἀλκυόνες, Athenæus.

Historia

*de Cleopatra Mar-
pissæ filia,
que Al-
cyone co-
gnomina-
ta fuit.*

¶ Fuit & Cleopatra Marpissæ filia Alcyone cognominata à parentibus, ad memoriam luctus quo mater affecta fuit Idæ mariti desiderio, cum ab Apolline rapta esset, ut meminit Hom. lib. 9 Iliados, ubi Marpissam Eueninen, id est Eueni filiam cognominat. Κέρη Μαρπίσσης καλλιόρου Εὐλύνης, Ἰδῶν, &c. de Cleopatra, quæ διώνυμος, id est binominis fuit, ut & Hectoris filius & alij duobus nominibus vocati, alterum quidem amicis tantum & intimis domi vsurpantibus, alterum verò cæteris communiter, Varinus & Eustathius. Ἰδῶν genitiuus Ionicus est pro Ἰδῶν, à recto Idas: quod non animaduenterunt indoctiores quidam, Ideum non Idam eum appellantes: quos Pontanus etiam vir alioqui doctus in libro de aspiratione secutus Ideum Marpissæ maritum non rectè vocat, & Marpissam ipsam Alcyonen cognominatam fuisse non verè scribit: & an eadem fuerit Marpissa Eueni filia, Idæq; vxor dubitat, quum eandem fuisse constet. Sed illis in quibus errauit Pontanus omisissis, ea duntaxat quæ rectè ab eo prodita sunt recitemus: ita ut quæ illi desunt ex aliis authoribus suppleamus. Euenus igitur Martis filius, Ætolia rex, cum Marpissa eius filia propter formæ raritatem à multis peteretur, hanc procis conditionem proposuit, ut curuli certamine inito præmium illa victori cederet, victus verò capite plecteretur, quod domus suæ fastigio affixum penderet. Itaque pluribus interfectis Idas Neptuni filius, frater Lyncei, licet à multis Apharei filius haberetur, equis velocissimis à Neptuno patre acceptis puellam rapuit, conspicatus eam Dianæ festo die cum aliis virginibus choreis indulgere, (& in Pleurônem abduxit, Plutarch.) Quo cognito Euenus dolore atq; ira percitus, equos ascendit, Idam insequitur, quem ubi assequi posse desperat, equis confossis, in Lycorman se fluuium, qui post Euenus ab ipso appellatus est, deturbauit, cuius rei etiam Plutarchus meminit in libro de fluuiis. Idam autem voti compotem non passus est Apollo, (ut refert Lycophron) & ipse Marpissæ forma captus, quam etiam rapere cogitasset, securum abire: sed obuiam factus in itinere illum aggressus est. Sed nec Idas certamen detrectauit, sagittis eum impetere conatus. erat enim sagittandi peritissimus. Et cum diu pugnatum esset, (inquit Pontanus: ex Scholiaste Homeri, cum prius tamen alios secutos autores, Marpissam ab Apolline raptam abductaq; & compressam fuisse scripsisset,) Iupiter ægrè id ferens Mercurium misit qui prælium dirimeret, potestate facta Marpissæ, ut eius optio esset utrum sequi ipsa veller, quæ rem hanc animo voluens reputasq; sese mortalem esse, Apollinem verò deum, ac timens ne ubi vetula facta esset repudiaretur ab eo, decreuit potius Idam sequi mortalis mortalem. Et quoniam in magno luctu fuerat Ida marito suo charissimo formosissimoq; priuata, cum à Phœbo rapta esset, filię postea supra legitimum nomen Cleopatre, cognomen Alcyonæ adiecit, luctus sui memoriam in filię cognomine reponens, ab alcyone aue quæ & ipsa maximo luctu propter Ceycis mariti calamitatem affecta fertur. Nupsit autem Alcyone postea Meleagro, &c. Hæc ferè Pōtanus ex Scholiis in nonum Iliados, & alij. Quod autē Apollo olim Marpissæ amore captus perhibetur, admirandæ eius pulchritudinis significatio est, quasi forma heroidi isti solaris, hoc est Sole digna & maximè spectabilis fuerit, Varinus in Εὐλύνῃ: ubi Μάρπησσα in medio per n scribitur, ut apud Plutarchum quoq; sed perperā. debet enim per iōta scribi cum heroinam significat: Μάρπησσα verò per η mos est Pari insulæ à quo lapides excinduntur, Stephano: vnde Marpesiam caurem poëta dixit. Alcyon de aue dicitur, Alcyone de Cleopatra, Cælius & Varinus. ¶ Apud Athenæum lib. 13. legimus Demò mulierem ab Antigono amatam esse, ex qua filium suscepit Alcyoneum, Ἀλκυονέα. ¶ Ἀλκυών, vicus quidam, δῆμος τις, Hesychius. Pausanias in Corinthiacis scribit se (prope Ler-
nam in Argiuo vel Mycenæo agro) vidisse Alcyoniam paludem: per quam (inquit) ut Argiui memorāt, Bacchus Semelen ab inferis ducturus, descendit. Polymnus ei descensum hunc ostendit. Alcyonia infinitæ est profunditatis: nec homo vllus reperitur qui ad fundum pōtuerit vlla machinā penetrare. Vnde & Nero multorum stadiorum funes connexuit, & plumbo appenso aliisq; instrumentis paratis, demisit, fundum tamen inuenire nullum potuit, &c. Transtulit hunc locum etiam Leoniceus in Varia historia. Mære ab Antirrhio (quod in Ætolorum Locrorumque finibus locatum est) adusque Isthmum. Alcyonium vocatur, Crissæi sinus portio, ab Isthmo ad Araxum stadia xxx. supra distans, Strabon libro 8.

*Alcyo-
neus filius*

Antigoni

ex Demò.

Alcyonia

palus.

Alcyoniū

mare.

¶ Vespasianus Augustus utebatur etiam versibus Græcis tempestiuè satis, ut de Cerulo liberto, qui diues admodum ob subterfugendum quandoq; ius fisci, ingenuum se & Lachetem mutato nomine coeperat efferre, Ωδὲ Λάχης Λάχης, ἐπὶ τὸν Διοφάντην αὐτὸς ὡς ἐξαρχὴς εἰρήσῃ Κήρυλος, Suetonius.

¶ c. Ἀλκυόνες, αἱ παρ' ἀειδαῖς θαλάσσης Κύμασι γαμύλλετε Τέχιστα νοτερῆς πτερῶν Πανίσι χροῶσι δροσιζόμεναι, Aristoph. in Ranis. Οἷον αὐτὰρ πτερύγας Πόντος δ' ἐλάδας Ἀλκυών Εἴλερον οἶτον αἰεδῆς, Chorus in Iphigenia Euripidis. Ἀλκυόνες δ' ὅτι τοῖς οἰκόντων ἄϊξαι, Sibylla in Sardiniam insulam. Οὐδὲ πόσον γλαυκοῖς ἐν κύμασι κηρύλος ἄδε, Theocritus Idyllio 19. Ἡ τοῖς Ἀλκυόνων παῖδας ἔτ' ἀπὲρ ὕμνος, Hedyle poëtria de muneribus quæ Glaucus deus marinus Scyllæ quam ainabat, attulerit.

*Supersti-
tiosa de
hac aue.*

¶ e. Alcyonis caput vel pennam vel ventrem si piscator gestarit, non frustrabitur piscatione, Kiranides. Auis ipsa in domo posita, seditiones & litem auertit, Idem. Si quis gestarit eius oculos nauigans in mari, non timebit tempestatem aut hyemem aut qualemcunque necessitatem. Gubernator quoq; si gestarit eos, securè & absq; hyemis afflictione gubernabit nauim, Kiranides. Cor alcyonis gestantem gratio-

gratiosum, amabilem, pacificum omnibus & formosum reddit: ita ut vel in medio hostium tutus sit, & neq; tempestate neq; fulmine lædatur. debet autem consui in pelle eiusdem avis & in thalamum aureum imponi, Idem.

¶ g. Alcyon tota assa & comesta, dæmoniacos sanat, Kiranides. Alcyonis oculos linteo inclusos si quis capiti nimium dormientis apponat, depellet ab eo somnum, Idem.

¶ h. Hymnus in alcyonem sub Socratis persona à Luciano scriptus est in Alcyone dialogo.

¶ Prouerbiū. Quod dixit in Cassina Plautus, Tranquillum est, Halcedonia sunt circa forum, *Prouer- biū. Hal-* prouerbij speciem gerit, inquit Erasmus. significatur hac voce tranquillitas & silentium. Idē in Pœnulo, *cedonia* Nisi mihi illam tam tranquillam facis, Quam mare est olim, quum alcedo pullos educit suos. Extat et- *iam* in Græcorum commentariis huiusmodi prouerbium, Α'λκυονίδας ἡμέρας ἀγῆς, id est, Halcyonios *sunt.* agis dies, de tranquillam & otiosam agentibus vitam. Aristophanes in Auibus, Α'λκυονίδας τ' ἡγεθ' *Alcyones* ἡμέρας ἀεί. Vergilius inter prognostica futuræ tempestatis hoc quoq; refert: *Non tepidum ad Solem pēnas dies.* in littore pandunt *Dilectæ Thetidi alcyones.* Meminit harum & Theocritus Idyllio 7.

Χ' ἀλκυόνες πορσεύοντι τὰ κύματα, τὸ τε θάλασσα, Τὸν τε νότον, τὸν τ' εὐρον, ὃς ἔχατ' αὖ κίονα κινεῖ.

Α'λκυόνες γλαυκαῖς Νηρηΐσι, τὰ τε μάλιστα Ο'ρνίθων ἐφίλαθεν, ὅσας τε περ' ἔξ' ἀλὸς ἀγῆα.

¶ Alcyonios dies discedentibus à se mari, aut eodem elemento reuersuris coniugibus & amoribus suis, amicæ & vxores precabantur, apud antiquos Græcorum & Latinorum poëtas, Marcellus Vergilius. Alcyonitides dies dicuntur, cum oua sua fouent alcyones, quod tempus ventorum vndarumq; tranquillitate celebratur, Scholia in Ranas Aristophanis. *Perq; dies placidos hyberno tempore septem Incubat* alcyone pendentibus equore nidis: *Tum via tuta maris, ventos custodit & arcet AEolus egressu, præstatq; ne-* potibus equor. Ouidius Metam x i. Alcedonia dicuntur ab alcedine, sicut ab halcyone halcyonides, hoc est tranquilli dies quibus nidificant halcyones, Varro. Propertius tempestate vexatus lib. i. alcyones alloquitur & inuocat. Halcedo hyeme quod pullos dicitur tranquillo mari facere, eos dies halcyonios appellant, Varro. Sed copiosè de his diebus scriptum est supra in C.

¶ Emblema Alciati, cuius lemma, *Ex pace vbertas.*

Grandibus ex spicis tenues contexe corollas,

His comptæ halcyones tranquillæ in marmoris vnda

Latus erit Cereri, Baccho quoq; fertilis annus,

Quas circum alterno palmite vitis eat.

Nidificant, pullos inuolucresq; fouent.

AEquorei si rex alitis instar erit.

Emble-

ma Al-

ciati.

DE ALVCONE.

ALVCO auis est nocturna, ut Gaza ex Aristotele reddidit pro Græca voce ἐλεός. Vnguibus adun- cis, maior gallinaceo, picas venatur ut etiam vlula: cui & asioni specie quoq; similis est. E'λεός, auis quæ- dam, & mensa coqui seu lanij, Ἰάπεζα μάσ'λεκη, Suidas. Videtur autem acui vltima ad differētiā vo- cis ἐλεός, quæ misericordiam significat. E'λεός (per ῥ diphthongum in penult.) accipitris genus, Hesych. & Varinus. Sed alias etiam nocturnas aues grammatici quidam cum accipitrum & aquilarum genere ineptè confundunt, ut docuimus in Chalcide supra. Vbi apud Aristotelem lib. 8, cap. 3. de anim. histor. ἐλεός legitur, Albertus (nimirum ex Auicēna) habet aquila aleni. Sed glis etiam animal quadrupes ἐλεός vocatur. Est & ἐλαός per α auis nomen, de qua dicam inter paros. Item ἐλέα, aut forte ἐλέα, parua est a- uis, quæ ἐλα, id est paludes inspectat ab arundinibus, voce proba, Aristoteli. Et forte aluco etiam Græcè ἐλεός cum aspiratione quasi ἐλεός, id est palustris dictus fuerit. nam vlulæ quoddam genus à paludibus, Germani etiam *Maschun* appellant: quod nomen aliqui etiam buteoni tribuunt, quod is corporis specie aliquatenus vlulam aut bubonem referat. Italicè hæc auis nocturna vulgo nominatur *alcho*, unde Gaza videtur formasse vocem aluco, quæ apud veteres Latinos non reperitur: hanc auem aiunt ma- gnam & ruffam esse: & aliam eiusdem nominis minorem cornutam, id est plumis utrinq; ad aures cor- nuum instar eminetibus. Talis quidem est bubo, cuius iconem suo loco ponemus. Ololigus, id est luo- *Ololigus.* calis auis, Syluaticus. apparet autem illum *luocalem* pro *alcho* vel *alucone* dixisse. sed ololygon apud Græ- *Luocalis.* cos variis modis accipitur, à nullo tamen pro aue nocturna, ut in Rana scripsimus, (nam Aristoteles ra- narum marium vocem qua foeminas ad coitum alliciunt, ololygóna nūcupat, (et si onomatopœia ipsa ad vlulam auem accēdat. Aluco, vulgò *lucanus*, Niphus Italus. Λόχαλος legitur apud Aristotelem circa *Λόχαλος* finem lib. 2. hist. anim. vbi Gaza vertit ciconia: quasi legerit πελαργός. sed apparet hoc nomen Italicum esse auis nocturnæ, ab aliquo forte adscriptum ut vocem *ascalaphon* interpretaretur, & à librariis postea perperam insertum. Illyricè, *lelek*, Gelenius. Aliqui Germanicè interpretantur ein *Eul* / quod vocabu- lum vlulæ conuenit, quæ auis aluconi similis est specie naturaq; & magnitudine æqualis.

DE AMPELIDE.

AMPELIDES, ἀμπελίδες, aues sunt quas nunc ampelionas, ἀμπελιδνας vocant, inquit Pollux. numerat autē eas inter aues cibo appetitas. Α'μπελὶς nominatur etiā Aristophani in Auibus in Choro auium: meminit & Callimachus. Germani aues quasdam vocant *Weinvögeln* / hoc est vinearum aui-

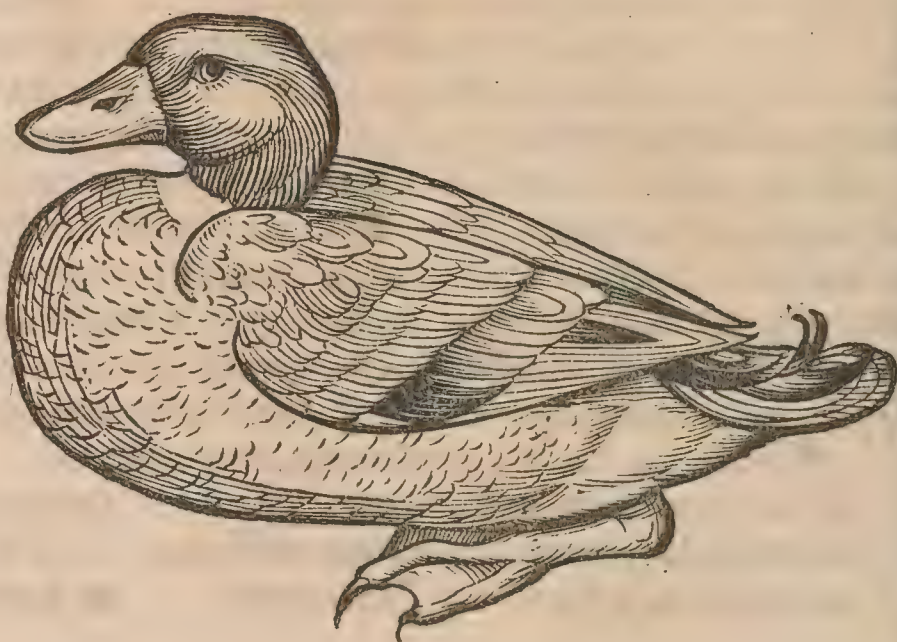
culas, de quibus in Rubeculis scribam. Idem turdorum genus minimum vinearum aues, *Weingart vogel*/nominant, nostri *Winfsten*. Hos forte Arnoldus Villanouanus frigellos nominat, cum scribit: Frigelli sturnis similes in vineis reperiuntur, & racemis inebriantur. Ficedula quoque auis non ficis tantum, sed & vuis vescitur, teste Martiali. Wottonus an eadem sit ampelis, dubitat. *Κρηπίς* (inquit Pollux) placenta fiebat ex farina & melle, in qua impositæ erant aues ampelides aut ficedulæ assæ, quibus in cibo consumptis, placentam etiam ipsam in ius auium intritam (*ζωμῶ ὀρνιθείῳ ἐν ῥύφαντες*) edebant. Oppianus in Ixeuticis ampeliones leuissimas aues visco capi ait, *ἀμπελίωνας*, scribens cum acuto in antepen. id quod magis placet quàm si *ω* circumflectatur, vt apud Pollucem. In eodem opere Oppianus ampelides nominat herbas quasdam marinas cum fucis & algis, ex quibus alcyones nidificent.

DE ANATE CICVRE, ET IN GENERE.

A.

Descri-
ptio ana-
tis dome-
stica.

ANAS apud Auicennam *bath per t* aspiratum, & sine aspiratione *bat* apud Serapionem nominatur: à qua voce corruptæ mihi videntur istæ, *bar*, *barar*, *baltat*, *har*,: apud Syluaticum: apud quem etiam anax pro anas aliquoties legitur. Idem *buracher*, & *fengarion* & *ascebeta* anatem interpretatur. *Beseher*, id est anas, vetus glossographus Auicennæ. *Addunt* pro anate apud Albertum legitur vbi boscas comparatur anati ex Aristotele. Anas Græcè *ἄνα* dicitur, *ἄνα καποκίδιος* de cicure apud Scholiastē Arati. *Χλωα* recentioribus Græcis, vt audio, aliis *πα-πίττα* vel pappos, de qua voce plura leges in anser.

A. Italis *anatre*, *anadre*, *anitra*. Hispanis *anade*. Lusitanis *aden*. Galli marem appellant *canard*, foemellam *cane*, *canon* & *canichon* diminutua sunt iisdē. Germani *Ent*/ *Ent*/ *Ant*/ *Ant* vogel: marem priuatim *Entrich* vel *Entrach* (aliqui *Netschen* à voce quæ rauca est, foeminarum argutior. Vocantur tamen & anates feræ maiores *Netschenden* à nostris,) & Saxones eundem *Erpell*. Flandri anatem vocitant *Nente* vel *Nende*. Angli *duck*: cuius vocabuli origo Germanica est, & mergis potius conuenit. Illyrij *Kaczier*, Poloni *Kaczka*.

B.

Anas est auis (lato dorso, minor anser, & maior pullo aquatico, [fulicam forte intelligit,] Alber.) aliquantulum maior (minor potius, Kiran. gallinæ magnitudinem ei adscribit) gallo. mas caput & collum viridis coloris habet, rostrum verò latum: & alas albo viridi nigroque distinctas: torquem albū circa collum, pedes rufos & latos ad natandum aptos, Author lib. de nat. rerum. Anatū omnium rostri pars siue lamina inferior, per medium vacua est, & oras tantum habet. medium tenui cute obtensa repletur, vt & aliæ aues forte, Gesn. Anas domestica & alba inuenitur, & cinerea, & compositi coloris ex vtrisque dictis, vt etiam anser, Albertus. Alexander Myndius marem maiorem esse scribit, magisque varium, Athenæus: & eidem quod cæsum in oculis est paulò minus quàm foeminæ esse, vt Gillius ex Æliano reddit, sed ineptè. nam Athenæus lib. 9. non colore oculorum marem à foemina distinguit, sed auem aquaticam quæ *γλαυκίον* ab oculorum colore dicatur, anate paulò minorem esse scribit. Masculis omnia membra præstantiora & colorata pulchrius tum in cicure tum in fero genere. Anatū circa superficiem corporis separati sunt muscoli, quorum interiores albiores sunt: quod si exteriores liueant, quod vi frigoris fieri videtur, bonam æstatem secuturam rustici apud nos coniiciunt: quæ coniectura forte ex syluestri anatū genere certior habetur. Anates quædam candida tanquam zona cinguntur, ex pennis albis, vt Scholiastes in Aues Aristophanis refert: vnde iocus poetæ, *Καὶ νῦν Δὲ αἰνῆται γε δεξι-εζωσμεθα. Ε' πλινθοφόροι*. Sed talem in medio collo circulum anas fera maior habet, vt infra dicemus. ¶ Lingua in plerisque anatibus propriè dictis vtrinque videtur quasi plumas habere, & interius detata esse asperiusculis vtrinque eminentiis, vt in feris quibusdam anatibus obseruatū nobis est. ¶ Anatigula tota ampla est & lata, Arist. Quæ intestinū desinit appendices paucas habet, & palmipes est, Idem. Auium palmipedum aliæ habent rostra lata, vt anas & anser, & omnia eorum genera. est enim rostri latitudo apta ad fodiendum & quasi cribellandum (euentilandum) lutum. aliæ acutum & longum, &c. Albertus.

Anates
in aquis
versan-
tur.

C.

Anas circa lacus & amnes versatur, Aristot. qui & marinam eam alibi facit. Amphibiam vitam degit, sed in aquis quàm terra libentius. Aquis fluminum gaudet, difficileque sine his viuere potest, maxime

maximè cum cibos siccos ingurgitat, Author libri de nat. rerum. Alites quædam quæ inclusæ aluntur *Anates in* non sunt contentæ terra, sed etiam aquam requirunt, vt anates, &c. Varro. ¶ In fluuijsq; natans forte *aquis ver* tetrinit anas, Author Philomelæ. Nostri per onomatopœiam de anatum gregatim vociferantium cla- *santur.* more verbum *raîtschen* in vsu habent. alioqui anates mares peculiariter eodē vocabulo appellant, quo- *Anatum* rum vox rauca & grauis est, fœminarum argutior, vt quidam putant. sed Albertus contrarium scribit: *vox.* In omni (inquit) anatum genere, vox fœminæ crassior est, maris acutior. ¶ Anates rostro fodiunt cœ- num in aquis, vbi reperiuntur radices herbarum, & semina plantarum aquaticarum, & vermes, & oua ani- *Cibus.* malium aquaticorum, & alia huiusmodi quæ sunt cibus anatum, Albertus. Anates domesticæ auena aut herbarum radicibus aluntur. Anates Ponticas edendis vulgò venenis victitare tradit Aul. Gellius: nostræ vermibus, pisciculis, lumbricis, gramine, herbis, limo, sordibusq; aquarū victitant, & venenata etiam quædam attingunt, vt araneam, lacertam, ranam rubetam, Georg. Fab. Delectantur in cibo her- ba anatina, quæ in superficie aquæ stagnantis ex Solis adustione nascitur: quæuis etiā reptilia & vermes & fœda quæcunq; deuorare gaudet, Crescentien- sis. ¶ Anates solæ, quæque sunt eiusdem generis, in *Volatus.* sublimese protinus tollunt, atq; è vestigio cælum petunt, & hoc etiam ex aqua. itaq; in foueas, quibus feras venamur, delapsæ solæ euadunt, Plinius. ¶ Mares aliquando cum plures fuerint simul, tanta libi- *Libido &* dinis insania feruntur, vt fœminam solam coeundo vicissim ac certatim occidant, Author libri de nat. *coitus.* rerum. Anas non ouat neq; pullificat nisi semel in anno, initio veris, propter sui temperamenti frigidita- tem, Albert. ¶ Anatum oua gallinis sepe supponimus: è quibus pulli orti, primum aluntur ab ijs à qui- *Oua galli-* bus exclusi fotiq; sunt. deinde eas (pulli matres) relinquunt, & effugiunt sequētes, cum primum aquam *nis suppo-* quasi naturalem domum videre potuerūt, Cicero de nat. deorum 2. Super omnia est anatum ouis sub- *sita.* ditis gallinæ atq; exclusis admiratio, primò non planè agnoscantis fœtum, mox incertos incubitus soli- citè conuocantis: postremò lamenta circa piscinæ stagna, mergentibus se pullis natura duce, Plin. Qui cupiunt anates mansuetiores habere, magisq; domesticas, ij quidem si circa stagna inuestigauerint oua, *Partus.* gallinisq; subiecerint, enutriuerintq; cicures habebūt eas, Didymus in Geponicis. *Pulli.* *E.* ex Columella. Anas quasi conscia infirmitatis, quòd neq; terræ neq; aquæ suos fœtus credat, iuxta paludes & rigua parit, & statim à partu aquas petit, Volaterranus. ¶ Primū vt anas peperit (parit autem in terra extra aquam) propè aut stagnum aut paludem, aliumve aquosum locum, statim eius fœtus re- condita quadam natura & propria aquam prosequitur, Ælianus. Et alibi, Anaticularum pulli primum vt lucem aspiciunt, continuo à partu natāt. Hoc apud eundem lib. 10. variæ historiæ Græcè sic legimus, *Τὰ δὲ τῶν νηπιῶν νεότης, ὅτε νῆδ' ἡ φῶς ὠθεῖται, ἔξ ὠδίνων, νήχεται.* Anatum pulli mox vt ouū exeunt, tan- *Morbi* ta agilitate vigent, vt etiam si matrem mori vel alienari cōtigerit, sine nutrice viuant, Author lib. de nat. *& reme-* rerum. ¶ Palumbes, &c. annum fastidium purgant lauri folio: anates, anseres ceteraq; aquaticæ her- *dia.* ba siderite, Plinius. sed sideritis incertum & vagum nomen est, & diuersis herbis quarum vis esset ad vulnera ferro facta glutinandum attributum. Dioscorides triplicem facit, vnam marrubij, alteram fili- *Sideritis.* cis, tertiam coriandri folio. Plin. præterea latissimo folio sideritidis genus, quod & scopa regia nomi- netur, commemorat. Chamæpitys quoq; in Eubœa, vt refert Dioscorides, sideritis appellatur. Apud eundem inter nomenclaturas Achillei, helxinæ, & verbenacæ alterius sideritidem legimus. Ex his o- mnibus quænam aquaticis auibus conueniat sideritis, loco etiam aquoso nascens quærenda est. Infe- stantur anates, vt & anseres, pediculo sui generis.

D.

Aues quædam imitantur ciuilitatem gregaria conuersatione & defensione communi. itaq; faci- *Mutua a-* lius decipiuntur ab aucupibus. positis enim quibusdam suæ speciei auibus, aut auium imaginibus iuxta *natū sym-* retia, mox cum ad illas conuersandi gratia accesserint, retibus includuntur, vt grus, anas, & sturnus, & *pathia.* huiusmodi. Eadem defendunt se mutuò aduersus accipitres & aquilas. Nam anates & cæteras palmi- *Quara-* pedes aquaticas, videmus visa aquila congregari simul in aqua, & cum illa impetum fecerit ad rapien- *tione ana-* dum, demerso capite aquam spargentes in faciem aquilæ, accessum eius prohibere, Albertus. Cum a- *tes aquila* quila in anates (aut earum pullos) rapiendos inuolat, se intra aquam submersione abdunt, atq; infra a- *impetum* quam natando, ex alio loco extra aquam eminent. Quòd si aquila illuc quoq; incumbat, & instet, ij ite- *effugiant.* rum demerguntur, atq; tandiu sursum deorsum commeant, dum aquila fuerit submersione suffocata, *Anas &* aut discesserit in aliam prædam. tum enim hæ deposito hostis suæ metu, ad summam aquam elatæ rur- *gauia dif-* sus natant, Ælianus. *Visa fugit nymphe veluti perterrita fuluum Cerua lupum, longèq; lacu deprensarelictò sident.* *Accipitrem fluuiialis anas,* Ouidius Metam. x i. Anas, gauia (larus) & harpa inuicem dissident. quoniam *Vulpes a-* omnes cibum à mari petunt, Aristot. sed Plinius hunc locum transferens, aliter: Aquaticæ (inquit) ana- *nates ra-* tes & gauiæ dissident: Harpe & triorches accipiter (etiam dissident.) Vulpes cum alias aues tum ana- *piunt.* tes rapiunt. *Quara-* *tione cu-*

E.

Quæ de anatibus capiēdis apud authores legimus, ad syluestres referre placuit. cicures enim capi *rentur &* non opus est. Ex syluestrium autem ouis cicures nasci, si gallinis fouenda subijciantur, scriptum est in C. *nutriatur* ¶ Anates sunt naturæ anserum, & eodem modo nutriuntur vt anseres, Crescentien- sis. ¶ Nello- *anates.* tropheij cura similis (vt anserum, inquit Columel. 8. 15.) sed maior impensa est. nam clausæ pascuntur ana-

tes, querquedulæ, boschides, phalerides, similesq; volucres, quæ stagna & paludes rimantur: locus planus eligitur, isq; munitur sublimiter pedum quindecim maceria: deinde clatris superpositis, vel grandi macula retibus contegitur, ne aut euolandi sit potestas domesticis auibus, aut aquilis, vel accipitribus inuolandi. Sed ea tota maceries opere tectorio leuigatur extra intraque, ne feles, aut vipera perrepat: media deinde parte nescitropheij lacus defoditur in duos pedes altitudinis, spatiumque longitudini datur, & latitudini quantum loci conditio permittit. Ora lacus ne corrumpantur violentia restagnantis vndæ, quæ semper interfluere debet, opere Signino consternuntur: eaque non in gradus oportet erigi, sed paulatim cliuo subidere, vt tanquam è littore descendatur in aquam. Solum autem stagni per circuitum, quod sit instar modi totius, duarum partium lapidibus inculcatis, ac tectorio muniendum est, ne possit herbas euomere, præbeatq; nantibus aquæ puram superficiem. Media rursus terrena pars esse debet, vt colocasis conferatur, alijsq; familiaribus aquæ viridibus, quæ inopacant auium receptacula. sunt enim quibus cordi est vel in syluulis tamaricum, aut sirporum frutetis immorari, nec ob hanc tamen causam totus locus syluulis occupetur: sed vt dixi, per circuitum vacet, vt sine impedimēto, cum apricitate diei gestiunt aues, nandi velocitate concertent. Nam quemadmodum desiderant esse vbi irrepant, & vbi delitescantibus fluuiaticis animalibus insidientur, ita offenduntur, si non sunt libera spatia, qua permeent extra lacum. deinde per vicanos vndique pedes gramine ripæ vestiantur. sintq; post hunc agri modum circa maceriam, lapide fabricata, & expolita tectorijs pedalia in quadratum cubilia, quibus nidificent aues: eaq; contegantur intersitis buxeis, aut myrteis fruticibus, qui non excedant altitudinem parietum. statim deinde perpetuus canaliculus humi depressus construatur, per quem quotidie misti cum aqua cibi decurrant. sic enim pabulatur id genus auium. gratissima est & (eis) esca terrestribus leguminis panicum & milium, nec non & ordeum: sed vbi copia est (non est) etiam glans ac vineæ præbeantur. Aquatilibus autem cibis, si sit facultas, datur cammarus, & riuales alecula, vel si qua sunt incrementi parui fluuiorum animalia. Tempora concubitus, eademque cæteri syluestres aliter (forte, eadem quæ cæteri [vel cæteræ] syluestres alites) obseruant Martij, sequentisque mensis, per quos festucae, furculique in auarijs passim spargendi sunt, vt colligere possint aues, quibus nidos construant. Sed antiquissimum est, cum quis *μαστοβοφείον* constituere velit, vt prædictarum auium circa paludes, in quibus plerunque foetant, oua colligat, & cohortalibus gallinis subiiciat. sic enim exclusi educatique pulli deponunt ingenia syluestria, clausique viuarijs haud dubitanter progenerant. Nam si modo captas aues, quæ consueuere libero victu custodiæ tradere velis, parere cunctantur in seruitute, (quod & Didymus scribit vt recitauimus in C.) Sed de tutela nantium volucrum satis dictum est. Hucusque Columella. Qui greges anatum habere volunt (inquit Varro 3, 1. de re rustic.) & constituere *μαστοβοφείον*, primum locum, queis est facultas, eligere oportet palustrem, quod eo maxime delectantur. si id non, potissimum ibi, vbi sit naturalis aut lacus, aut stagnum, aut manufacta piscina, quod gradatim descendere possint. Septum altum esse oportet, vbi versentur, ad pedes quindecim, vt vidistis ad villam Sei, quod vno ostio claudatur. circum totum parietem intrinsecus crepido lata, in qua secundum parietem sint tecta cubilia: ante ea vestibulum exæquatum tectorio opere testaceo. In eo perpetua canalis in quam & cibus ponitur, & immittitur aqua. sic enim cibum capiunt. Omnes parietes tectorio leuigantur, ne feles aliave quæ bestia introire ad nocendum possit. id septum totum rete grandibus maculis integitur, ne eò inuolare aliqua possit, neve ex ea euolare anas. Babulum his datur triticum, ordeum, vinacci, vuæ, nonnunquam etiam ex aqua cammari, & quædam huiusmodi aquatilia. Quæ in eo septo erunt piscinæ, in eas aquam large influere oportet, vt semper recens sit. Sunt item non dissimilia alia genera, vt querquedulæ, phalarides, sic perdices, quæ, vt Archelaus scribit, voce maris audita, concipiunt. Quæ vt superiores, neque propter foecunditatem, neque propter suauitatem saginantur, sed sic pascendo fiunt pingues, Hæc Varro. Similiter ferè Didymus in Geponicis, Anates (inquit) alendæ sunt in locis muro cinctis, ne quo euolent. In media autem piscina gramen est seminandum nutrimentumque in canalem plenum aqua iniiciendum: triticum nempe, aut milium, aut hordeum, aut denique acini vinacei confusi: (*ῥῖγδα πεφραμένα*) interdum etiam locustas caridasve (*ἀκρίδες καὶ ἰδαι*) & similia his lacustria ac fluuialia, quæ anates comedere consueuerunt. Saginat autem ipsas vberior cibus, vt auium maximam partem. Varro de re rust. 3, 5. describens operosissimum ornithotrophæon, id est auarium, Intra falere (inquit) est stagnum cum margine pedali, & insula in medio parua. circum falere & natalia sunt excauata anatum stabula. Et mox, Ex suggesto faleris vbi solent esse peripetasmata, prodeunt anates in stagnum, ac nant. è quo riuus peruenit in duas, quas dixi, piscinas: ac pisciculi vltro ac citro commeant.

¶ Utilitas anatum præcipua est è plumis.

Prognostica tempestatum. ¶ Mergi anatesq; pennas rostro purgantes, ventum præfagiunt, Plin. Anates alarum gestu exultantes vehementem ventum prædicunt, Ælianus. Aratus hoc prognosticon ad anates syluestres refert. At si domesticæ anates, inquit alibi, sub tectum (*ὑπὲρ γείονα*) aduolent, & alas concutiant, *πυαυρόμηναι πλέπυγας*, pluuiæ imminentis signum est. concutiunt enim illas (inquit Scholiastes) quod aeris humiditatem sentiant, vt & cæteræ aues humectatæ. Cum frequentes congregantur, aut se sæpius lauant merguntq; futuros denunciant imbres aut tempestates.

F.

¶ Carnes anserum & anatū plurimum sunt in vſu, quoniam inter ſe parum diſtant, ſubſtantia, com- *De ali-*
plexione & virtute. Humidæ valde, temperatè calidæ, duræ coctionis, mali ſucci, plurimarū ſuperflui- *mento ex*
tatū, & humores corruptioni paratos generant. Nic. Maſſa in epiſt. Caro anatis calidior eſt omnibus car- *carnibus*
nib⁹ auium domesticarū, Auic. & Serap. (hoc & alia quædā ſimiliter de carne anſeris apud authores ſcri- *anatis,*
buntur: nēpe de vtraq; quòd ſit calida, humida, craſſa, dura, concoctu difficilis, excrementitia. Et quan- *quale ſit.*
quā indocti quidā interpretes Arabum anatem cū anſere aliquando confundant: videntur hæc tamen
ex æquo ferè vtriq; aui conuenire.) Anatis caro non multum differt ab anſerina, ſed calidior eſt, Platina
& Bapt. Fiera. Anates excrementitiæ ſunt, Peſellus. Anatum caro durior eſt quàm gallinæ, columbæ, &c.
Galenus lib. 3. de alim. Refrigeratū calfacit, vt quidam dicunt, & aliquando febrim inducit, Auicenna.
Calida eſt valde. nā comedi de ipſa & calefacit me: & dedi de ea calefacto, & incaluit amplius: & rursus
refrigerato, & calefacit eū, Galen. de compoſ. catàgēn, vt citat Serapio. ego locū hunc apud Galenum
nuſquā puto extare. Anates & anſeres aues ſunt calidæ & humidæ abſceſſu ſecundo, (quod & Auicen-
na ſcribit in fine ſecundi, Mich. Sauonarola) humidiores cæteris domesticis auibus (alias aquatilibus, El-
luchafem.) Caro anatis calidior eſt, (& multū nutrit) non tamen plus quàm caro gallinæ, Rafis. Frigida
eſt & melancholica, Alb. Caro anatis & aquaticarum auium nimium humida eſt, Hippocrates vt qui-
dā citant: & in eo ſimilis ouillæ, Auic. faſtidium inducit, Mich. Sauon. Craſſior quauis auiū domestica-
rum carne, Serapio. Durior quàm turdorum merularūve aut paruarum auium caro. Wottonus. Mi-
nus dura quàm caro anſeris, Alb. Humores auget excrementitios, Rafis & Elluchafem. Faſtidium in-
ducit, Rafis. febres breui tempore generat, Elluchafem. Alexander Benedictus in lib. de peſte anatem
damnat in cibo & earum pullos, quos Galenus (inquit) in primis coarguit. Carne etiam anatum & pul-
lorum vtimur, quanquā difficili concoctu & tenaci, Creſcent. Anates & fulicæ magis per autumnum
conueniunt. ſed corporibus temperatis nunquā expedit his vel illis vti, Arnol. de Villanoua in lib. de ſa-
nitate tuenda. Archigenes apud Gal. in opere de compoſ. medic. ſec. locos 8, 4. inter cætera quæ ſtoma-
chicis in cibo conueniant, anates quoq; numerat. Et M. Cato Cenſorius (vt Plutarchus in eius vita ſcri-
bit) ægrotos ieiunio macerari prohibens, ali iubebat oleribus & modica carne (σαρξιδίους) anatis aut pa-
lumbi aut leporis. Atqui Elluchafem & alij medici pleriq;, carnes earum, eò quòd duræ & cōcoctu dif-
ficiles ſunt, ſtomacho conuenire negant. Caro anatis admodū humida eſt ac difficilis concoctu: colo-
rem tamen & vocē clarificat, & flatus tollit. mollis (dura ſecūdum alios) & pinguis eſt, ſtomacho grauis,
corpus roborat, Serapio ex Aben Meſuai. Auicenna anatis carnem obefare, flatus frangere, & vocē cla-
rificare ſcribit: adipem verò coloris claritatem facere. Tarde à ventriculo deſcendit, & grauat illum, in
primis verò anſerina. Sitamen concoquatur harum auium caro plus nutrit quàm cæterarum, & im-
pinguat, Auicenna. Coitum promouet ac genituram auget, Idem & Serapio. Plurimum nutrimētum
confert, ſed non tam laudabile quàm gallinarum & ſimilium auium, Auicenna. Torminofis in cibo
prodeſt, Marcellus. Preferuntur anates & anſeres in nido remanentes, (id eſt pulli harum auium, vt ego
interpretor.) Corpus macrum obefant: ſed excrementitio humore id replent. Noxa quæ ab eis in cibo
ſumptis fieri poſſet, emendatur inflatione boracis (nitri forte) in gulam earum priuſquam occidantur.
Succum gignunt phlegmaticū: profunt calidis & iuuenibus: & hyeme magis & ad Septentrionē regio-
nibus quàm cōtrariis conueniunt, Elluchafem. Eligi debent iuuenes. Erunt autē meliores, ſi ante inter-
fectionem inſufflentur: itē ſi aſſentur vnganturq; oleo, & aromatibus condiantur, vt zinzibere ruſtico-
rū, Mich. Sauon. Mediam inter iuuentutē & ſenectutem ætatē habeant, domesticæ tamen aquaticis &
paludoſis meliores ſunt. Maſſa in epiſt. *Præſtantior aliis eſt cibus. hæc profunt moribus & Veneri*, Bapt. Fiera
de anate. *Tota quidem ponatur anas: ſed peſtore tantum Et ceruice ſapit, cætera redde coco*, Martialis. Anatem
ceruice ſapere Germani non iudicant, qui demiſſo in colla auiū ſuffocatarum ſanguine, vt Itali & Hi-
ſpani, non delectantur, Georg. Fab. Auicenna alaſt tanquā leuiorem & meliorē in anate partem cōmen-
dat. Idem, ventres earū (inquit) ſuaues ſunt: & hepata bona ſuauiāq; in cibo & boni ſucci. ſed hoc anſeri-
bus potius cōuenire videtur. Adeps anatis impinguat, Auicenna. Anatis adipē Brudus Luſitanus addit
decoctioni pullaſtræ in febrī, nimirum humectandi gratia. Ventriculus eius plurimum nutrit, Idem.
¶ Ex anatum genere quædam Germaniæ dicuntur, quòd plus cæteris nutriant, Calepinus ſine autore.
¶ De ouis anatū, dicā in Anſerinis ouis ex Tacuinis medici Elluchafem. ¶ Macrobius 3, 13. cœnam quam
Lentulus flamen Martialis exhibuit deſcribēs, inter cætera anates nominat, & querquedulas elixas. A-
nates & anſeres eligūtur cū aſſantur (id eſt aſſe præferūtur hæc aues) & inunguntur oleo ad abolendum
ingratū odorem ipſarum. debent autē addi aromata, tū propter odoris gratiam, tum vt craſſities harum
auium emēderetur, Elluchafem. Anas elixari debet, Platina. Anas condimentis quibuſdam farcta inſtar
porcelli aſſari poſteſt, vt docet Platina de honeſta voluptate 6, 15. cuius verba recitaui in Sue G.

¶ Ex Apicij de arte coquinaria lib. 6, cap. 2. In grue vel anate. Gruem vel anatem lauas, ornas & in- *De appa-*
cludis in olla: adicies aquam, ſalem, anethum: dimidia coctura decoques dum obduretur: leuas, lauas, *ratu &*
& iterum in caccabum mittis cum oleo & liquamine, cum faſciculo origani & coriandri: prope de- *cōdimen-*
frutum modicè mittis, vt colore. Teres piper, liguſticum, cuminum, coriandrum, laſeris radicem, *to anatū.*
rutam, carænum, mel, ſuffundis ius de ſuo ſibi, aceto temperas, in caccabum reexinanes vt caleſiat:

amylo obligabis:imponis in lancem & ius perfundis. In grue, in anate, vel in pullo. Piper, cepam siccam, ligusticum, cuminum, apij semen, pruna vel damascena enucleata, mustum, acetum, liquamen, defrutum, oleum & coques. Aliter gruem vel anatem ex rapis. Lauas, ornas, & in olla elixabis cum aqua, sale & anetho, dimidia coctura. Rapas quoq; vt expromari possint leuabis de olla, & iterum laubis, & in caccabum mittis anatem cum oleo & liquamine & fasciculo porri & coriandri: rapam lotam & minutatim concisam desuper mittis, facies vt coquatur modica coctura, mittis defrutum vt coloret. Ius tale parabis: Piper, cuminum, coriandrum, laferis radicem: suffundis acetum, & ius de suo sibi, rexinanies super anatem, & ferueat: cum ferbuerit, amylo obligabis, & super rapas adicies: piper aspergis & apponis. Aliter in gruem vel anatem elixam: Piper, ligusticum, cuminum, coriandrum siccum, mentham, origanum, nucleos, caryotam, liquamen, oleum, mel, sinape & vinum. Aliter in gruem vel anatem assam. Eas de hoc iure perfundis. Teres piper, ligusticum, origanum: liquamen, mel, aceti modicum & olei: ferueat bene, mittis amyllum, & supra ius rotulas cucurbitæ elixæ vel colocasiæ vt bulliant: si sunt & vngelle, coques & iecinora pullorum, in boletari piper minutum aspergis, & inferes. Aliter in grue vel anate elixa. Piper, ligusticum, apij semen, erucam & coriandrum, mentham, caryotam: mel, acetum, liquamen, defrutum & sinape. Idem faciet & si in caccabo assas. Hæc omnia Apicius. Præparantur diuersimode ad comedendum. Assatione cum sale, fœniculo, anisi & etiam aliis aromatibus, vt cinnamomo, &c. Elixatione, prius in frustra incisas & vnâ cum aromatibus in aqua cum aceto & sale condiunt, donec perfecte in sartagine decoctæ sint, comeduntque sic præparatas in prima mensa hyeme tantum. Massa in epist.

¶ Ex anatibus similiter pastilli parantur vt è gallinis seu pullastris, quibus tum calidis tum frigidis vescuntur, vt in Gallina *F. ex Balthazaris Cellarij Magirico præscribemus: sed pro anatibus quidam insuper cepas addunt. ¶ Anatis omnis caro & sanguis in cibo conueniunt accipitri, Demetrius Constantinop.*

G.

*Remedia
ex anate.*

Caro & adeps anatis in cibo quas facultates habeant, prædictum est in *F.* ¶ Ventris & intestinorum dolor in bubus sedatur visu nantium, & maxime anatis, quam si conspexerit cui intestinum dolet, celeriter tormento liberatur. Eadem anas maiore profectu mulos & equinum genus conspectu suo sanat, Columella 6, 7. & Vegetius Mulomedicinæ 3, 3. Quod traditur in torminibus mirum est, anate (viuente, Marcellus) apposita ventri transire morbum, anatemq; emori, Plin. Carnem etiam anatis in cibo torminosi prodesse Marcellus scribit.

Ex sanguine.

¶ Sanguis anseris, anatis & hœdi vtilissime in antidota miscentur, Dioscor. Anatis sanguis recipitur in Zopyrion medicamentum apud Marcellum cap. 22. Aduersus omnia mala medicamenta pollet sanguis anatum Ponticarum. Itaq; & spissatus seruatur, vinoq; diluitur. quidam fœminæ anatis efficacior putant, Plinius. Apud Galenum lib. 2. de antidotis, leguntur aliquot diachæmaton inscriptæ antidoti, hoc est è sanguinibus, quæ anatis sanguinem (aliàs simpliciter, aliàs siccum & de anate recens occisa collectum) recipiunt: aliæ solû, aliæ insuper anseris, hœdi, quædam & marinæ testudinis. Videtur autem melior anatis fœminæ, Damocrates ibidem in cuiusdam antidoti descriptione. Panacia antidotus diachæmaton inscripta inter Andromachi descriptiones pseudepigraphus est, cum sanguinis nullius in ea mentio fiat, nisi mutilati sunt codices nostri: Similis illi quidem est Damocratis quam diximus, paucis exceptis, in quam sanguines diuersi miscentur. In antidotum diachæmaton ex Asclepiadis descriptione anatis vtriusq; sexus sanguis adiicitur, & præterea hœdinus ac anserinus. Eodem in libro ab Andromacho scriptæ antidoti, altera Urbani Indi, eosdem tres sanguines accipit: altera incomparabilis dicta, eisdem, sed anatis fœmellæ, & insuper testudinis marinæ. Scribonius Largus cap. 177. antidotum Marciani describit, cui anatis vtriusq; sexus sanguis, & anseris masculi. hœdiq; & testudinis marinæ admiscuntur. Mithridatis inuentum autumant sanguinem anatum Ponticarum miscere antidotis, quoniam veneno viuerent, Plin. Anates Ponticas dicitur edendis vulgò venenis victitare. Scriptum etiam à Leneo Cn. Pompeij liberto Mithridatem illum Ponti regem medicæ rei & remediorum id genus solertem fuisse: solitumq; earum sanguinem miscere medicamentis quæ digerendis venenis valent: eumq; sanguinem vel potentissimum esse in ea confectioe, Gellius 17. 16. Ad perniciofa medicamenta: Anatis (ὄρνις, interpret non rectè transtulit fulicæ) sanguis liquidus ex oleo potus seruat à potu venenosi medicamenti, & à viperæ morfu liberat, Galenus Europist. 3. 282. Anatis sanguis calidus (recens) vel siccus cum vino potus sanat bibentem ab omni veneno: & à vipera morfos curat, & sanitatem ac robur præstat, & bonam valetudinem, Kiranides. Sanguis anatis aduersatur omnibus venenosis & mortiferis animalium morfibz, Galenus Europist. 2. 143. Ad deleteria letaliave mirabile: Anatis sanguinem cum vino bibendum dato, Nicolaus Myrepsus. Gualth. Ryffius in libro Germanico de liquoribus stillatitiis, Anatum ferarum sanguis (inquit) variis venenis aduersatur. itaq; antidotus è sanguinibus dicta, cui hic admiscetur, loco optimæ theriacæ vsurpari potest, quod & Manardo Ferrariensi visum est. Hac nimirum occasione aliqui excitati, in eundem vsum chymicis instrumentis puriorem huius sanguinis partem vi ignis abstraxerunt. Liquoris ita secreti fescuncia aut vnciæ duæ potæ, venenis resistunt: calculum etiam renum & vesicæ mirum in modum comminunt, Hæc ille ex Hieronymo Brunsvicensi, vt con-

iicio,

iicio. Autumnali tempore interficias anatem syluestrem, collige sanguinem & eundem in B. M. destilla. Huius aquæ manè & vesperi diebus quinque continuis bibe pro vice tres uncias, & miraberis effectum in calculo. Ex manuscripto incerto. *Vide* infra in Anatibus feris G. Sanguinem à cerebro profluentem anseris sanguis aut anatis infusus sistit, Plinius. Sanguis anatum, fel anserinum contulis oculis laudantur, ita ut postea hyssopo (lego æsypo) & melle inungantur, Plin. Sistit & anatum muscularum sanguis, Idem mox à remedio pro iis præscripto qui cibos non conficiunt. *Mulcet adeps nervos & sanguis viscera sistit*, Vrsinus de anate. ¶ Anatum iecinora iuuant hepaticos, (præsertim calidum & siccum iecur) *Ex iecinore.*
Alex. Benedict.

¶ Anatis adeps præstantior est quouis adipe: non enim vllum inueni qui vel subtilior sit, vel emolliat resoluatve magis, Serapio ex Galeni opere de compos. medic. sec. genera: ubi ego nihil tale reperio. coniicio autem interpretem anatis adipem pro anserino ineptè reddidisse. Pinguedo anatis calida & subtilis est, Serapio. Mordicationes interiores (in profundo) corporis & dolores maximè sedat, Idem & Auicenna & Galenus iuxta Serapionem, inter auium pingua principatum tenet, Auicenna. sed Galenus hunc anserino attribuit. Coloris claritatem conciliat, Auicenna. Quidam ad splendorem faciei inducendum, putamina ouorum trita & semina melopeponum purgata pinguedine anatis excipiunt, illinuntque. Idem pingue apud Nic. Myrepsum emplastro ad pleuritidem immiscetur. Anatis adeps cum aliis in anserem exenterato assatur, &c. ut adeps defluens ad paralytin utilis colligatur. *vide* in Anserem G. Cum rosaceo coctus sanguinem à cerebro profluentem sistit, Plin. Adipes anatis, anseris, gallinarum & alij quomodo debeant curari & reponi, docetur in vulgatis Nicolai Præpositi codicibus, his ferè verbis: Animalium recens mactatorum adipem diligenter purga à pelliculis, & pone in olla noua figlina, quæ non supra dimidium impleatur. hanc opertam in aliud vas calidissimum (vel aqua feruida plenum secundum alios) impone, & subinde id quod liquatum fuerit in aliud vas defunde, donec nihil amplius liquetur, & colatum in loco frigido reponere. Sunt qui reposituri modicum salis adiiciant. ¶ Antidotus Eclogæ dicta, utilis cæliacis & sanguinem spucentibus, numero 330. apud Nicolaum Myrepsum, inter cætera anatis vuluam recipit. ¶ Moribus venenatis vtiliter imponitur stercus columbinum vel anatinum, Arnoldus de Villanova. *Ex vulua.*

H.

a. Anas Græcè νῆσσα dicitur, Atticè νῆσα, Hesychius à verbo νῆσθαι, quod est natare, Scholiastes Aristophanis & Varinus. Vel νῆσα τὸ νῶ, νῆσαι, τὸ κολυμβᾶν: ἐξ ὧ καὶ τὸ νῆσαι καὶ νῆσαι, Eustathius & Varinus. *Etymologia.*
¶ Νῆσας & κολυμβᾶσας aues, à quibus verba νῆσθαι & κολυμβᾶν descendunt, Aristophanes in Acharneribus, Athenæo teste. Τί φέρεις; Ὅ σ' ἐστ' ἀνὰ γὰρ βοιωτῶν ἀπλῶς, Νάσας, κολοῖδ'ς, &c. Aristophanes ut iā citauimus. Anates Græci nēssas & nēcta vocant: quanquam nēcta magis est ut septa anataria significet, quàm anates ipsas, Hermolaus. Τὰ νηκτὰ πινες χαλῶσι νῆσας, Didymus in Geoponicis. Apud Nicostrium quidam ad cibum emi iubet νηκτὰ, id est anaticulas. Νησσοτροφέιον Varro & Columella dixerunt pro septo anatario. Glaucium auis est νησσοφῆς, id est anatiformis, Eustathius. Est & adiectiuum νησσοῦς, hoc est anatarius. Aratus νησσοῦς ὀρνίθας dixit. ¶ Anas à natando, Varro. Recentiores quidam Albertus & alij, anatem masculino genere protulerunt, quod non probo. Apud Crescentensem ineptè aliquando annates per duplicatū scribuntur: ineptius etiam annetæ & annatæ. Anaticula diminutiuum apud Ciceronem de Finibus bonorum, recentiores grammatici interpretantur paruum anatem, aut potius aquatilem auiculam vulgò notam, anati forma persimilem, sed multò minorem. ego simpliciter pro anate parua aut pullo anatis accipio. nam & anguiculus, id est angues paruos ibidem nominat Cicerone. Anaticulus etiam masculinum legitur in Calepini dictionario, sed sine auctore. Quod ad profodiam, prima corripitur, Totatibi ponatur anas, Martialis in hexametro. De secunda ex versibus poetarum certi nihil habeo. *Et anatis habeas vropygium macra*, Martialis lib. 3. in senario iambico. *Aut anates aut coturnices dantur quis cum lusitent*, Plautus in Captiuis in Trochaico tetrametro. *Vtinam fortuna nunc ego anatina uterer*, Idem in Rud. senario iambico. Sed in omnibus istis quod ad carminis rationem secunda syllaba producat an corripatur nihil refert. mihi quidē longa videtur. ¶ Anatem morbum anuum, id est vetularum veteres dicebant, sicut senium morbum senium, Festus. Anatarius quod ex anate est, vel quod ad anates pertinet, ut anataria plumæ: & anataria aquila Plinio, quæ anates venatur, Græci νησσοφόνον dicunt. Lacustres & riuularios quosdam accipitres dicunt anatarios, Budæus. Similiter anatarium aucupem dixeris, qui anates aucupat. Potest & anatum custos anatarius appellari, Anatinus. *id est vetularum.*
Vtinam fortuna nunc ego anatina uterer, Vti postquam exissem ex aqua, arerem tamen, Plautus in Rud. sunt autem verba lenonis naufragi. Chirurghi apud nos vulgò rostrum anatis vocitant, à similitudine figuræ, instrumentum quo spinæ, aut si quæ faucibus inhæserunt, extrahuntur.

¶ Epitheta. Νησσοί: κ' ἄνθρωποι, Aratus ad differentiam τῶν ἀρχιδάδων. Fluuialis anas, Ouidius Metam. xi. *Non velox pennis, & pede segnis anas*, T. Vespasianus Stroza. Claudus, Vrsinus. Item ingluuiosus, pinguis, tumidus, mollis, latipes, apud Textorem.

¶ Anatina herba, *vide* supra in C.

¶ Νῆσα etiam nomen proprium est, Suidas.

¶ b. Anatibus similes sunt ad aues sed minores, quas glaucia Græci vocant ab oculorum colore,

Boscas. Athenæus. Inuenitur & boscadis vnum genus maius anate, sed minus chenalopecce. huc & phascades pertinent paulò grandiores quàm colymbi, cætero similes anatibus, Hermolaus. sed de anatibus feris diuersis mox singillatim agemus. Fulicæ sunt aues anatibus paulò minores, sed corporis forma confimiles, Seruius.

c. Buffones gigno (anas loquitur apud Io. Vrsinum) patrida tellure sepultus. (melius, sepulta) Humores pluuij forte quod ambo sumus. Humet is & friget, mea sic vis humet & alget, Cum perit in terra qui prius ignis erat. Glaucam citharistram alij ferunt canem, alij anatem, (χεῖρον, id est arietem) alij anserem amasse, Ælianus in Variis.

e. Aut anates, aut coturnices dantur (patriciis pueris) quibus cum lusitent, Plautus Cap.

f. In conuiuio Attico apud Athenæum erant tredecim ἡνσαυε Salamine, λίμνης ἐξ ἱερῆς μάλα

πίονες.

Anas Neptuno sacra est, Athenæus: deo humoris scilicet auis quæ humore & natatione gaudet, Eustathius & Varinus. Si quis hactenus Neptuno suem sacrificauit, posthac anati triticum immolet, Aristoph. in Auibus. *Anates domesticas circa annum à nato Christo M. LXXXVII. cum gallinis, anseribus, pauonibus, & aliis auibus hominum vsibus subiectis, domesticæ mansuetudinis oblitæ, ut domestica & subito efferatas, syluas petiisse, in Vindelicis Annalibus legitur. Secuta infelix promiscuæ multitudinis in Syriam nauigatio, domi fames & pestis. Quod etiam in canibus, equis, asinis, bobus ante bellum rata, futu sociale in Latio accidisse, D. Augustinus testatur.*

ras calamitates

Emblema Alciati sub lemmate Dolus in suos.

portendunt.

Altilis allektor anas, & cerula pennis

Emblema.

Congeneres cernens volitare per aera turmas

Prætensa incautas donec subretia ducat.

Perfida cognato se sanguine polluit ales,

Adsueta ad dominos ire redire suos,

Garrit, in illarum se recepitq; gregem:

Obstrepitant captæ, conscia at ipsa silet.

Officiosa aliis, exitiosa suis.

DE ANATIBVS FERIS, ET primum in genere.

A.

ANATES feras, syluestres siue mansuetas, quæ vagantur liberè, Aratus ἡνσαυε ἀγριὰδας vocat, Scholiastes ἀγρίαυε & ἀνημέρους ἡνσαυε: interpretatur autem aues marinas quæ in insulis degant, quasi ἡνσαυε ἀπὸ τῆς ἡνσων, id est ab insulis dictæ videri possint. Cæterum in sequentibus etiam ἡνσαυε οὐρνίθας vocat Aratus, non quidem insulares aues, (sic enim per σ simplex scribi oporteret) sed anatini generis, hoc est ἡνσαυε δ' εἶς, ut sit adiectiuum à ἡνσαυε. Germani vocant wilde Enten: & cæteræ nimirum linguæ omnes similiter: id est anates sua quæque dialecto, syluestrium differentia adiecta. In harum descriptione, præfertim syluestrium, vir longè doctissimus diligentissimusq; Georgius Fabricius, plurimum me adiuuit, & in reliqua etiam vniuersa animalium historia multa communicauit. Ego pro consuetudine mea, ut hominem gratum decet, vbicunque aliquid eorum quæ ad me scripsit commemorabo, nomen eius semper adiiciam.

B.

Descriptio

ptio anatis fera.

Heluetia nostra plurimis aquaticarum auium & anatum generibus abundat, propter lacuum & fluuiorum copiam. Anatum syluestrium (inquit Albertus) apud nos multæ differentiæ sunt, sed omnes conueniunt rostri ac pedum figura. rostrum omnibus latum, ferratile, non nimis longum, & valde apertum (patulum) ad cribrandum lutum. pedes ruffi, digiti membranis iuncti ad natandum aptis.

Ego cum nuper querquedula dissectarem, appendices intestinorum binas reperi, eo situ ut interuallum inter anum & initium appendicum (quæ retrorsum vertebantur quinque digitos longæ) quatuor digitorum esset.

Quæ sequuntur omnia ex obseruationibus Georg. Fabricij sunt. Anates omnes palmipedes sunt & latirostræ, exceptis generibus tribus, quæ palmipedes quidem sunt, sed rostra acuta habent, quæ inter mergos referemus. Latirostris omnibus in extremitate corneus quasi vnguis est, quo cibos apprehendunt. Dentium loco circa rostrum striæ asperiusculæ. Membranæ pedum in extremo omnibus ferratæ.

Diuerse

anatum

ferarum

species.

Differunt inter se coloribus, qui speciatim deinceps explicabuntur in singulis. Aut corporis quantitate, vnde magnæ, mediocres, & parvæ, tam propriis nominibus, quàm communi quæq; appellari potest, excepto mergulo, qui est minimus. Aut grauitate aut leuitate corporis, quod discrimen ex superiore oritur, & ab Aristotele non est prætermisum. Aut etiam partium singularum diuersitate, ut rostris, capite, alis, pedibus, cauda. Rostris, vnde latirostra & longirostra, item mustelaris, clangula, fuligula, fistularis. Capite, propter cristas, ut longirostra, mustelaris, raucedula: propter colorem, ut mustelaris, & mergus ruber: propter magnitudinem, ut anas, magna, clangula, mergus ruber. Alarum firmitate, ut clangula: longitudine, ut alticrura: breuitate, ut mergulus. Colorum in alis ut pulchritudo maxima, ita & diuersitas maxima. Pedibus vniformes sunt, præter mergulum. Croceos pedes habent, anas magna

magna & latirostra & longirostra: luteos, mediocris & strepera: flauos, clangula, iunceæ, & vterq; mergus: albos, alticrura. Caudis æquales sunt, præter eam quæ ab acuta cauda nomen traxit, & mergulum.

C.

Anates differunt inter se vocibus: vt fistularis, strepera, raucedula, cercia, muscaria. à cæteris item volatu. nam aliæ in sublime feruntur tardius: aliæ celerius. mergulus ob alarum breuitatem potius salit quàm volat, Georg. Fabricius. ¶ Anatum ferarum & mergorum genera apud nos hyeme tantum reperiuntur: quæ in Italia, vt Ferrariæ & Veneriis, æstate etiam & autumno vidi. Anates (feræ scilicet) quotannis discedunt, Demetrius Constantinop. Aquatiles volucres temporibus hybernis se conferunt ad lacus & fluuios in austri partibus sitos, qui frigore non cōgelant: aut ad aliquam fluminum partem cui aqua non congelat: vt ardeolæ, mergi, anates immanuæ, querquedula, &c. Georg. Agricola. Hyemis tempore, aut in ripis fluuiorum, aut piscinarum aggeribus, aut paludū frutetis latere: aut sylvarum propinquitates, hortorum ve vicina præsidia petere deprehensum est: aliqui migrare eas persuasi sunt, Georg. Fabricius. Anates anseresq; feri quomodo cum ciconiis migrēt in Lyciam, atq; illic circa Xanthum fluuium aduersus coruos, cornices, vultures aliasque carniuoras aues pugnent, in Ciconia C. ex Kiranide recitauit. ¶ Graminis genus angustis perpetuò foliis virens stagnantibus aquis innatat. paucuntur eo anates syluestres, Tragus. hanc herbam anatinam Crescentienfis vocat: vide supra in Anate C. Anates Ponticas veneno viuere autumant. Anatum syluestrium oua si incubantibus gallinis exelusa fuerint, anates inde cicures nascuntur, hoc est quæ facile mansuescant.

D.

Anates feræ nostri lacus noctu sæpe transuolant ad vicinum fluuium Silum, tanquam tutiores illic à vulpibus & lutris futuræ, vt audio.

E.

Canes aquatici non quadrupedes tantum, vt castores, lutras, sed aues quoq; aquaticas & anates venantur, vt scripsi in Castore E. Quomodo accipitris opera capiendæ sint anates, ex Demetrio Constantinopolitano docui in Accipitre E. Lanarij omnes primo timidi sunt, sed postea ad columbas & anates capiendas instituuntur, Albertus. Anates falconum & asturum præda sunt, Crescentienfis. Idem lib. 10. cap. 17. docet quomodo anatum syluestrium sæpe ingens copia per cicures allecta irretiatur, ita vt vna hora mille quandoq; capiantur, pantheræ dicti retis operari: & rursus per aliud retis genus, ibidem cap. 20. Vide etiam Alciati Emblemata superius in fine historię Anatis mansuetæ. Anates alięq; aues gregarię quomodo decipiantur ab aucupibus, suę speciei auibus vel auium imaginibus iuxta retia positis, dictum est in Anate cicure D. Non omnes eodem tempore capiuntur: quedam statim se dant fluminibus: quedam, cum iam fluuij gelu incipiunt consistere, è latebris suis aduentant, vt clangula, raucedula, fuligula: quæ cum capiuntur, aucupium scitur non esse diuturnius, Georg. Fabricius. Aues quæ gregatim incedunt (inquit Cardanus) gregatim etiam capiuntur, vt perdices: magis his anseres, omnium maximè anates. Cicuratas enim ex suo genere præcis alis iuxta aquas vallo circumducto alere oportet copioso iucundissimoque illic cibo. id anatibus inter reliqua est solum in eoctum aquæ. nocte dum cicures clamant, agrestes descendunt ad cibum. Nam animalia omnia consensum habent in quatuor vocibus, cibi, Venereorum, pugne ac timoris, seque mutuò intelligunt. Retibus igitur quæ coopertoria vocant contractis (hærent enim palis inuoluta) clauduntur: vt quandoque mille vno impetu anates captas referant. Et quanquam mirum videatur, certum tamen est nullum esse felicius aucupium. eliguntur verò è cicuribus quæ colore agrestibus sint simillimæ, Hæc ille. Anates illaqueantur, παγισι καὶ βρόχοις θηράσονται, Oppianus in Ixeut. Anates cæteræque aues aquaticæ etiam visco capiuntur, cum visco inuoluitur funis longus ex paueris quibus scoria fiunt (locus videtur corruptus) compositus, & præcipuè serò in lacu vel alibi, vbi aues istæ sæpius morari consueuerunt. Nam aues per aquam natantes noctu incidunt in funem super aquam extensum, & capiuntur, & postridie captæ inueniuntur. Sed oportet hunc viscum ita esse temperatum vt aqua non corrumpatur, Crescentienfis. Viscum quoddam est aquæ aptum, arte paratum, ex melle videlicet, aut oleo nucum, aut oleo oliuarum. quo vtuntur aucupes ad irretiendas aues tempore pluuij, vel etiam ad pisces ipsos capiendos, Brasauolus. Capiuntur & escis quibusdam obiectis anates aliæque aues, tanquam inebriatæ, quales sunt lappæ (hoc nomen, Metten ad personatiam & alia lapparum genera apud Germanos refertur:) semina sparge in locum quem anates frequentant, quo illæ ingestæ ita afficiuntur vertigine, vt manibus capi possint. Alia esca. Tormentilla in vino bono coquatur, tum in eodem cocta frumenti aut hordei semina proiicito in spatium auibus capiendis destinatum: sic enim tormentillæ frustula simul cum seminibus deuorabunt, & inebriatæ cum volare nequeant, capientur manibus. Hoc autem commodius fiet cum cælum præfrigidum & nix profunda fuerit. Alia. Per locum auibus frequentari solidum hordei grana disperse. deinde ex farina hordeacea, felle bubulo & seminibus hyoscyami, medicamentum instar pultis parato, quod in tabella eis expones. eo gustato aues adeò grauantur vt volare nequeant & manibus capiuntur. Alia. Hordeum, fungos quos à muscis denominant, cum seminibus hyoscyami misce, & pulticulam inde factā in tabella expone vt supra, Hæc de escis ex authore innominato Germano, & quibus-

dam manuscriptis. Si quis locum ex quo anates bibunt cognitum habens, exhausta ab eo aqua vinum nigrum infuderit, ubi biberint statim concident atque capientur. Idem etiam & fex vini molietur, Didymus in Geoponicis.

Prognostica tempestatis. ¶ Neflas aues (Scholiastes interpretatur neflas, id est anates) si frequentes & conglobatas ferri animaduuerteris, quanquam caelo æstiuo & sereno, imminens pluuiam expectabis, Aratus. Vide supra in Anate mansueta E. Sæpe anates feræ aut æthyæ marinæ alis in continente concussis, ventum instare monent, Aratus. Aquaticæ aues, ut anates, aliæq; si principio gelu quarant aquas magnas incongelabiles iuxta mare, signum longæ durationis gelu præbent, Gratarolus.

F.

De apparatu in cibum. Anates feræ ad cibum parari poterunt non aliter quàm de cicuribus scriptum est. Caro ex animalibus habentibus duras carnes, ut turtures, grues, anates sylvestres, &c. comedi debet à nece earum duodecim horis in hyeme, Auenzoar. vel potius 24 horis post, ut Isaac scribit. Ant. Gazius. Anatibus feris in pastillo coquendis addito lardum, & caryophyllos tritos cum zinzibere. Coquus Gallicus.

G.

Remedia ex anate fera. Gualtherus Ryffius anatum ferarum sanguinem aduersus venena commendat, ut scripsimus in Anate cicure G. Veteres quidem simpliciter anatum sanguinem laudant: nisi quis Ponticas (quarum sanguis contra venena præfertur) sylvestres esse dicat: quod facile concessero. sylvestres enim quàm domesticas veneno pasci (quod de Ponticis scribunt) verisimilius est. quanquam & anserum sanguis eundem in usum pollere scribitur, non sylvestrium, sed simpliciter.

DE BOSCADE DVPLICI: ET de PHASCAD E.

Bosca palmipes est, similis anati, sed minor. circa lacus & amnes versatur, Arist. de hist. 8, 3. interprete Gaza. In Græco legitur βόσκαε paroxytonum & masculinum, βόσκαε ὁμοίως μὲν νήτης, &c. Albertus eo in loco (nimirum ex Auicennæ interprete, corrupta voce Græca batichen habet. Apud Grammaticos oxytonum scribitur Βοσκάε: sunt autem huiusmodi vocabula foeminina. Ut à verbo Βόσκω deriuatur Βοσκάε, quæ auis est anate minor: sic à φέρω, φορέας, Eustathius. Et alibi, Εἰ δὲ τῆ βόσκῃ ὡς ἀνὴρ ὀρνέον ἢ βοσκάε, ἔτω καὶ περὶ βοσκίς ἐλεφαντων, &c. Βοσκάε, φασκίαι, Libyes, Hesychius. Apud eundem legitur Βάσκαε, auis nomen. Καὶ ἐλεᾶ, καὶ βάσκα καὶ ἐλασσᾶ, Aristoph. in Auibus, ubi Scholiastes, Basca auis (inquit) etiam à Callimacho nominatur. Auium quæ boscaedes (βοσκάδες) nominantur, mas magis varius cernitur, Athenæus. ut transtulit Wottonus. Græcè legitur, ὁ μὲν ἄρρην κατὰ γὰρ φος νήτης, ubi Wottonus μάλλον adiicit, νήτης omittit. ego ὁ μὲν ἄρρην κατὰ γὰρ φος, ἐλάττων νήτης. hoc est, mas varius est, anate minor. melius autem simpliciter κατὰ γὰρ φος diceretur mas, quàm foeminæ comparatione: cum omni anatum generi, & aliis etiam pluribus commune sit, ut mas foeminam colorum tum varietate tum pulchritudine vincat. Habent etiam mares in hoc genere rostra sima & minora proportionem, Athenæus. Apud Columellam boschides pro boschades legitur, quæ quomodo inclusæ nutriantur scripsimus supra in Anate mansueta E. Cæterum cum Columella querquedulas, boschides & phalarides simul nominet, Varro querquedulas, phalarides & perdices coniungit, mox subiiciens: quæ, ut Archelaus scribit, voce maris audita concipiunt. Quæ ut superiores (anates) neq; propter foecunditatē, neq; propter suauitatē saginantur, sed sic pascendo fiunt pingues. atqui perdices cum aquaticis auibus numerari, eodemq; modo nutrirī, & foecundas suasq; in cibo esse negare, non conuenit. quamobrem mendū subesse reor, ac pro perdices legendum boschides ut apud Columellam. Bosca rusticè puto sartella dicitur, Niphus Italus. accedit autem hoc nomē apud Gallicum cercelle vel cercerelle, quam auem Latinis querquedulam dicunt eruditi quidam. Eberus & Peucerus boscaedes interpretantur anates sylvestres, quibus rostra latiuscula & sima, color cinereus nigredine variatus, Germanicè dictas Mittelsenden / id est mediæ magnitudinis anates. Querquedulam quidem Latine & boscadem Græcè dictam auē eandem existimare nihil prohibet, cum utraque anatum generis, & cætera similis sit, magnitudine tantum inferior. sed de querquedula priuatim scribam inferius. Bosca) inquit Turnerus Anglus) auis est aquatica anati similis, sed minor. Quum verò multæ sint aues aquaticæ anati similes, sed minores, ut sunt tele vocatæ ab Anglis, uigene & pocharda: eam puto boscam esse, quæ proximè ad magnitudinem & similitudinem anatis accedit. hoc quum pocharda faciat, illam Aristotelis esse boscam iudico, Hæc ille. Videtur autem di-

Pocharda Et apocharda, quod rostrum eius ad cochlearis figuram aliquo modo accedat. nam Galli, quorum linguam Angli in plurimis imitantur, cochleare pocham vocitant. Βοσκάδα μὲν Νικάνδρ. Nicander dixit ventrem magnum & prominulum. Βοσκάδης χλωδὸς νεὸν ἐρταλίσχια, id est anseris altilis pullum, Idem in remediis contra toxicum.

¶ Est & alterum boscadum genus maius anate, sed minus chenalopecce, Athenæus. Nostri has aut similes anates cognominant magnas, & cœruleas sylvestres, Großenden / Wild blawenden: Vide infra in Anate fera maiore.

¶ Cæterum

¶Cæterum quæ PHASCADES, φασκάδες dicuntur, paulò maiores sunt quàm parui colymbi, Phasca- (parua colymbides,) cætero similes anatibus, Athenæus & Hermolaus Barb. Hæ si non querquedula des. sunt, (quas paulò ante boscaes minores esse coniiciebam,) congeneres saltem ac simillimæ, paulò tantum minores fuerint. Phascades anatibus sylvestribus fœmellis (quas varias esse dixerunt, nempe cinereas, & nigris albisq; maculis distinctas) simillimæ, sed minores sunt, Varroni querquedula, Germanis Kriegenten/Eberus & Peucerus. φασκάδες, aues quædam, Hesychius & Varinus. Βοσκάδες, πασκίας, Libyes, Hesychius. Fieri quidem potest ut vulgus φασκάδας corruptè pro βοσκάδας dixerit, cum utræque anati similes & minores describantur: & phascadum nomen neq; apud vetustiores reperiatur, neque certam eius etymologiam agnoscamus.

DE QVERQVEDVLA, ET SIMILIBVS AVI- bus, hoc est anati similibus, sed minoribus.

Oculorū
pupillam
nigram
ambit cæ-
ruleus è
fusco &
subruffo
mixtus.
Inferiore
colli parte
anteriori
atris &
rotundis
(ferè in-
star lètis)
maculis
splenden-
tibus (cæ-
speculis
pauonum
caudæ) di-
stingui-
tur. In
ventricu-
lo nihil fe-
rè quàm
glarium,
id est, sa-
bulum re-
peri, Gef.

ALITES quædam quæ inclusæ aluntur, non sunt contentæ terra solum, sed etiam aquam requirunt, De quer-
ut sunt anseres, querquedula, anates. Varro de re rust. Idem in opere de lingua Latina, cùm de ana-
te & mergo dixisset, subdit. Item aliæ in hoc genere à Græcis: ut querquedula, cercuris: halcedo, quod

ea halcyone. quasi cercuris æquè Græcum sit ac alcyon, pro auis nomine. Ego nihil huiusmodi apud authores Græcos inueni, *χερκερ* tantum pro genere nauis breuioris legisse memini. Psellus lib. i. de victus ratione Georg. Valla interprete, querquedula inter alimenta excrementitia numerat. Quid verò Græcus codex eo in loco pro querquedula habeat, quoniā ad manū non est, ignoro. Querquedula Latinis per onomatopœiam nuncupata videtur: Græcis boscadē minorem aut phascadem dictā coniicio, vt superius retuli. ¶ Querquedula quomodo inclusæ nutriantur, scriptū est supra in Anate E. ex Columella & Varrone. ¶ In cœna quo die Lentulus flamen inauguratus est; præter cetera anates & querquedula elixæ appositæ sunt, Macrobius. ¶ Querquedulam Galli, vt in Boscade dixi, *cercellam* vel *cerellam* interpretantur. Bellonius anatum genera apud Gallos esse scribit *sarcellas* & *morillonos*. Sunt qui genus quoddam anatis sylvestris minus, Gallicè *alebrandam* vocitent: eandem Italici *sartellam* dicunt. puto: quanquam Ambrosius Calepinus Italus, querquedula (inquit) semper in aquis natat sicut anas, quam *qualiam* dicimus à voce. atqui coturnicē Galli & Itali vulgò *qualeam* nominant. Vulgus nostrum querquedulam corrupte cercedulam vocat, Theodosius Trebellius Foroiulienfis. Hispani puto *cerceta*. Querquedulam Georg. Agricola Germanicè vocat *Krichendtlein* / Eberus & Peucerus *Krichendte*. Georg. Fabricius *Kruchendtle*. Coniicio autem eandem esse quam apud nos appellant *Kleinendten* / id est anatem paruam: & à colore *Gravendtle* / id est anaticulam fuscā: & à locis aquarum cœnosis in quibus victum quæritat, *Mûrendtle* / *Sorendtle* / vocibus diminutiuus. (nam alia quædam maior *Mûrendt* vocatur.) Alibi in Germania *Trosfen* / in Heluetia alicubi etiam *Socken*. Easdem omnino Ferrariæ in Italia rustici qui in foro vendebāt, nomen interroganti mihi *scauolos* & *cercenolos* (quasi querquedulas) appellarunt. Mediolani audio *garganello* dici, quod nomen aliqui etiam aliis anatibus aut mergis improprie tribuant. Eliota Anglus querquedulas interpretatur *teale*. Turnerus quidem Anglis *telas* vulgo vocari scribit, quæ anatibus minores sint, alioqui similes, vt & vuigenæ. Vuigenæ & *teela* (vt Anglus quidā mihi dictauit) nō dissimili magnitudine, sed colore, anates sunt. hæc cæsij (fusci) coloris dorso & pennis, sed pectore albo. illæ variis coloribus distinctæ, colubis maiores vtræq; & dulcium aquarū incolæ, in quibus pisciculis & gramine aquatico vescuntur. in pretio sunt Anglis, quod & præpingues sint vt plurimum, & carnem grati saporis habeant. Telam Anglorum inferiores Germani (Frisij) *Telsing* vocitant, ni fallor: eamq; anate fera minorem faciunt, meanca maiorem.

Descriptio figuræ corporis. ¶ Querquedula nostræ sylvestres sunt, elegantes, minores multò communibus anatibus, rostro tamen pedibusq; & cætera similes: fuscæ (vel subnigræ) sed partem in alis transuersam viridē habent & adiunctā ei aliam atro colore splendētem, super eas linea latiuscula partim ruffa, partim alba est, rostro nigricante: superior & anterior colli pars ad rostrum vsq; plumis obscure ruffis vel castanearum coloris vestitur à superciliis, retro maculæ virides tendunt ad 2 vel 3 digitos, colli inferior pars & pectus colore vario sunt ex albicante & fusco pereleganter mixtæ. Crura tota libera sunt, non vt in mergis fæmore intra ventrem abdito. Victu eodem quo anates vtuntur, (illæ præsertim quas nostri scrutatrices vocant, *Storendten* /) rostro enim fundum aquarum & herbas enascentes perscrutantur. vescuntur enim herbis aquaticis, earumq; seminibus & vermiculis: quæ in dissectarum quarūdam ventriculis vnā cum lapillis inueni: & circa infimum intestinum quatuor digitorum intervallo ab ano; appendices binas retro conuersas quinque digitos longas obseruavi. ¶ Anas parua, *ein Kruchendtle* / (inquit Georg. Fabric.) quæ proprio nomine querquedula, discernitur à cæteris anatibus corporis exiguitate, & aliis partibus. Rostrum nigrum, caput rubrum, cū viridante vtrinque macula, collum nigris albisq; pennis quasi squamosum. Gula alba, atris notata punctis, venter item albus. Alæ in cæsio viridantes, nigris candidisq; transuersum admixtis pennis. In fœmella minus insigne caput, minus gula, venter magnæ anati fœmellæ similis. In vtrisque pedes cum membranis nigris cinerei, Hæc Fabricius.

Etymologia nominis querquedula. ¶ Querquedula licet per onomatopœiam potius sic dictæ mihi videantur, coniecerit tamen aliquis quoniam querquero, id est frigidus & hyemali tēpore maximè apparēt, vt & reliquæ aues aquaticæ feræ, (apud nos quidē, & vbicunq; lacus aut fluuij sunt qui per hyemē glacie non astringuntur, (inde sic dici potuisse. Iactas me vt febris querquera, Lucilius. Et alibi, Querquera cōsequitur febris, capitisq; dolores. Festus querquerā exponens frigidam cū tremore, à Græco (inquit) *χερκερ* certū est dici. Ego non quercera. *χερκερ* Græcè (quæ vox apud nullum autorem extat quod sciam) sed *χρκερ* legerim. An tu forte morbum appellari hîc putas, egrotationem cum febre rabida & quercera? Querceram enim grauem & magnam quidam putant dici, Gellius libro vltimo. Is mihi erat bilis querqueratus, Plautus citante Festo.

Querquetularia porta Roma. Querquetularia porta Romæ dicta quod querquetum intra muros vrbs iuxta se habuerit, Festus. Sed apud Plinium 16, 10. Querculana hæc porta nominatur: vel, vt alij legunt, Querquetulana.

Anas Cir. ANAS Circa, *ein Birckilgē* à sono vocis ita appellata, cū parua anate habet similitudinē, colore alarū & ventris differēs. Alæ enim gemmantibus pennis carent, & in hoc genere vëter magis maculosus est, Georg. Fabr. Hoc genus in nostris etiā lacubus Helueticis reperiri puto. Vidi enim non ita pridē, initio Ianuarij captū anatis genus exiguū, paulò maius mergulo, corpore toto fuscum: rostro anatis, hoc est latiusculo, fusco, pedibus etiā fuscis, collo palmū longo, reliquo corpore sex digitorū. Erat autem fœmella, & oua continebat. mas nimirum (vt coniicio) colore elegantior est. in ventriculo nihil quàm calculos minimos, & semina quædam herbarum aquaticarum lentiformia fere (minora altioraq; lente) subrufa, reperiēbam.

AMARELLVS nominatur in Regimine Salernitano inter aues cibo idoneas. Arnoldus de Vil-
lanoua aquaticam esse dicit, anati similem, sed minorem.

Ad querquedulas siue anates minores, illam quoq; pertinere puto, quæ circa Argentoratum Rer-
nell vocatur, nomine ad Gallicum *cercella* alludente. Color ei varius, rostrum indici ferè coloris est. cir-
ca caput (sincipite) ruffa est, sed punctis albis aspergitur. vertex niger, gula alba, vt pars etiam ventris su-
perior. duæ lineæ albæ longiusculæ ab oculis retro ex latis in angustas tendunt. dorsum nigrum, vt &
cauda. colli latera ad ruffum colorem albis aspersa punctis, alæ cinereæ, transuersis duabus lineis albis
distinctæ, superiore latiuscula, angusta inferiore, quarum interuallum nigricat, vt & inferior pars ala-
rum (in alis fuscum, nigrum, candidum & viridem colorem discretos videas.) Pectus ruffum nigris ma-
culis magnitudine figuraq; diuersis, tanquam cymatilis ductu (quibus & venter albicans variat) distin-
guitur. Crura fusca vel cinerea ferè. Sed hæc omnia ad auis depictæ inspectionem scripta mihi sunt. In
Germania inferiore alicubi *Grackasena* vocatur, ni fallor.

HÆC AVIS MAGNITUDINE EST INTER ANATEM ET QVERQVEDV-
lam. Caput cirratum habet, cirro dependente retro. Croceus est in oculo circulus, rostrum
latum & dentatum. Strauß Endt vocari potest.

DE GLAUCIO.

GLAUCIUM, γλαυκίον, dicta avis ab oculorum colore, paulò minor est anate, Athenæus: & Hermolaus, apud quem maiores pro minores mendosè legitur. Idem ab Eustathio repetitur in commentarijs in secundum Odysseæ, ubi glaucium auem esse γλαυκὸν δῖν, id est anati similem scribit, minorem. Videtur itaque à querquedula vel phascade aut boscade minore, non aliter differre quàm oculorum colore, quod authores exprefferint. Γλαύκιον, glaucium, herbæ nomen est, proparoxytonum: non paroxytonum ut γλαυκίον avis.

DE PENELOPE.

PENELOPS circa lacus & amnes versatur, Aristot. de hist. anim. 8, 3. numerat autem eum cum anser & chenelopace, congenerem illis & palmipedè esse insinuans. Græcè in codicibus nostris πλω-
 λοξ oxytonum scribitur: sed scribendum πλωέλοξ paroxytonum, ut Eustathius, Hesychius, & ceteri omnes habent. Auibus olim adeò delectati sunt homines, ut plerunq; decantarent carmina in quibus mentio fieret hirūdinis, anseris, columbæ aut penelopsis, Aristoph. in Auibus: ubi Scholiastes, Penelops avis est, similis anati, magnitudinæ columbæ, cuius mentionem fecere Stefichorus & Ibycus, (quæ verba ex eo Varinus repetit.) vel, ut alijs placet, ὁ πλωέλοξ μείζων μὲν (nisi fortè legendum μείων, id est minor, Wottonus) ἢ καὶ ἡ πῆλαι, ὁμοίος δὲ, hoc est, maior est anate, sed similis. Anserum genus sunt penelopes, & quibus lautiores epulas non nouit Britannia, chenalopeces fero (aliàs ferè) anseres minores, Plin. 10, 22. Sed vetus lectio, inquit Hermolaus, pro penelopes habet *chenalopeces*: & posteriore loco pro chenalopeces, *ceramides*. significat autem ceramides colorem figlini, qualem in plumis quorundam anserum aspicimus, vnde nomen quoq; gemmarum vni ceramites, Hæc ille. verum codices quidam posteriore loco neq; chenalopeces neq; ceramides legunt, sed chenerotes. Sed cum Plinius omnia ferè sua è Græcis transfulerit, & vocabula hæc omnia Græca esse appareat, ea potissimum ad hanc lectionem vsurpārim quæ apud Græcos reperiuntur, & anserum generis esse vocabula ipsa testātur, ut chenelopes & chenalopeces: quāquam Hesych. duo hæc nomina χλωέλοξ & πλωέλοξ ab aliquibus pro aue vna eadēq; accipi scribit: ex quo & Varinus repetijt. Ceramides pro auibus nusquam legi. sed fortè anseres aliquos hoc colore descriptos Plinius legerat, (si modo sic scripsit,) & non intellecto vocabulo huius nominis aues fecit. Color quidē κεραμίδες, id est testaceus, cōmunis est ferè pulueratricibus, ut alaudæ, coturnici, perdici, Lōgoli. Vria, de qua inter mergos loquemur, colore est ῥυπαροπέραςμος, Athen. Mnesias Africæ locum (forte lacum) Sicyonem, & Cratin amnem appellat, in Oceanum effluentem è lacu, in quo aues quas meleagrides & penelopas vocat, viuere tradit, Plin. 37, 2. Ion poeta penelopem auem φοινικόλεγον cognominat. habet enim penelops collum planè phœnicei, id est punicei coloris. vox autem λέγνη in compositione abundat, Hesychius & Varinus. sed forte λέγη vox non abundat. λέγνώδεις enim interpretantur ποικίλας, id est varias. Varius autem est in penelope color, si non aliàs, propter collum puniceum saltem. aut quia, λέγνας fimbrias vocant, & λέγνα extrema, nomen forte fuerit inde factum quod partes extremas hæc avis puniceas habeat. Sed hac de re iudicabunt qui viderint auem. nobis enim ignota est, nisi ea sit anas fera quam Germani appellant Rothals/ à collo rubicundo aut potius puniceo castaneæve colore. quanquam non solum collum eius, sed etiam caput eo colore sit: rostrum fuscum, latum. pedes nigricat, item cauda & extremæ alarum pennæ, venter albicat, (nisi pictura nos fallit, ex qua hæc describimus) & partim ad fuscum vergit: pedes fusci. pupillam oculorum nigram circulus ambit ex flavo rutilus. nota est circa Argentoratum. Nos aliam cōgenerem & similem illi describemus infra, nempe anatem fuscā maiorem, simili colli & capitis colore. Sunt & mergi quidam collo capiteq; puniceo siue castaneæ colore, de quibus infra scribemus, ut quæ vocantur lingua nostra Merch/ & Eysendtle/ non adeò tamen quàm anates Rothals/ & fusca vera: equè tamen aut magis rubet circa collum plumis ruffis iubatus mergus rostro angusto, ein Tāuchel. ¶ Τὸ μὲν πετάλοισιν ἐπ' ἀκροτάτοις ξανθοῖσι ποικίλαι πάνελοπες αἰολόδροι, Ibycus apud Athenæum. Ω' κεανὼ γὰρ ὑπὸ περάτων ἦλθον πάνελοπες ποικιλόδροι τανυσίπτεροι, Alcæus in Scholijs Aristophanis.

Penelope ¶ Penelope filia Icarij & Peribœæ, à parentibus in mare proiecta, per aues penelopes in littus ex-
 filia Icarij portata seruataq; est, & à parentibus suis iterum educata, Isacius Tzetzes in Lycophronem. Penelopen
 & Peri- Didymus ait Ἀμφερίκλιω & Ἀρνακίαν (Arnæā, quod à parētibus abiecta repudiataq; esset, Hermolaus)
 bææ. propriè vocatam esse: cum verò Nauplius eam in mare proiecisset, ut propter filium Palamedem se vl-
 Vnde Pe- cisceretur, nomen mutasse. Sed potuit etiam Penelope dici πένελοπας ὡς ἐλὸς λόπος, ἢ ὡς ἐν ὑφασματι λε-
 nelope sic πόνι: ἢ ὡς ἐλὸς πένιον ἢ τοι μίτον ἐλεῖν, quod huiusmodi nomen texturæ studiosæ mulieri conueniat, Eu-
 dicta sit. stathius. Hermolaus & Volaterranus Penelopen ab auibus istis cum in mare proiecta esset, non expor-
 Penelope priā. Penelope dictus ludus describitur ab Athenæo lib. 1. in quo calculos (ψήφους, ludum ipsum πετρίδας
 ludus. vocat. ludebant autem stantes) vtrinque per vices aut sortes ad calculum in medio positum, quem Pene-

Penelopen vocabant, emittere solebant, donec aliquis Penelopen de suo loco depulisset, quo facto oportebat illum ex eo loco in quo calculus à primo iactu remanserat denuo Penelopen petere: quam si cæteris globis omnibus intactis affecutus esset, victor habebatur. Hunc ludum procos Penelopes exercuisse ait Appion, calculis quinquaginta quatuor vtrunque dispositis. erant enim proci omnes numero centum & octo, veluti ominis captandi gratia. nam qui vicisset, de nuptiis iungendæ sibi Penelopes bene sperabat. Nō dissimilis puerorum nostrorum ludus videtur, quo nuces proijciunt per vices, ad quaternarios nucum cumulos, vt euertant, &c.

DE CAPELLA AVE.

CAPELLA auis (vt Gaza vertit αἴξ Græcè legitur, id est capra) penelops & vulpanfer, circa lacus & amnes versantur, Aristot. de hist. anim. 8. 3. nec alibi vsquam eius mentionem inuenio. Videtur autem illis congener quibus cum numeratur, hoc est anatibus, & similiter palmipes. Vnde verò capræ nomen ei contigerit, cum auis nobis incognita sit, non facile est diuinare. nam vel voce, vel aliqua corporis parte vt capite, quemadmodum & capriceps auis: vel oculorum colore, quem caprinum (αἴγων) vocant) ad capram quadrupedem fortè accesserit. Sic & glaucium anaticula ab oculorum colore nominatur. Bellonius vanellum auem (ein Gysis) vulgò hodie in Græcia αἴξ, id est capram vocari ait, nimirum à voce. Vide plura in Vanello.

DE BRENTHO ANATIS AVT MERGI

specie: & alia eiusdem nominis aue montana.

BRENTHVS (βρένθος) larus & harpa dissident: quoniam omnes è mari victum petunt, Aristot. de hist. anim. 9. 1. vbi Plinius pro laro, gauiam vertit, pro brento, anatem: quem & Theodorus secutus est. Albertus (nimirum ex interprete Auicennæ, bathyas habet pro brento, & merguli pisces venantis speciem interpretatur. Et sanè videtur mergi potius quàm anatis genus esse: & quoniam similiter vt larus & harpe piscibus viuat (id quod mergi, non anates faciunt) idcirco eis inimicus esse. Cæterum eiusdem lib. cap. 11. Aristoteles brinthum (βρίνθον, vt in Græcis nostris codicibus legitur. Theodori verò translatio hîc etiam brentum habet, legi autem βρένθον etiam per e. in codicibus quibusdam Græcis testatur Niphus) diuersam auem, quæ montes & sylvas colat, victu probo & voce sonora: vel si Græcè mauis, εὐβοίος καὶ ὠδινός. Vbi Niphus, Auis est monticola, generis vnci apud nonnullos (authorem non adfert) sed nō cognoscitur in regione nostra. alibi verò, inquit, interpretatur anas, quod hîc nō licet, cum monticola dicatur. βρένθς, fundus, tumulus, & auis quæ etiam βρένθος dicitur, Suidas. iisdem duobus modis apud Varinum scribitur, & cossyphos, id est merula exponitur. βρένθος auis quam aliqui cossyphum dicunt, Hesychius. Sed brentum de quo priore loco diximus anatis aut mergi genus esse conijcio, cum aliàs, tum quia adhuc Angli anates quasdam brantas appellant, de quibus paulò mox scribetur: & Galli anatis parvæ genus, alebrandam, querquedulam nimirum aut congenerem.

βρένθος pro superbia apud Comicum legitur, vnde βρένθειον vnguentum celebre: & verbū βρενθίαται quod est κατὰ βυφᾶν ἀλαζονικῶς, superbe & procaciter se gerere, Eustathius. proxima huic vox Germanica est eiusdem ferè significationis prangen / superbire & aliquam nobilitatis ostentationem vultu ac gestibus ad id compositis præ se ferre. Διὰ τὸν βρένθον ἦρχ' ἢ πολὺ, Athenæus circa finem lib. 13. Plura de his vocibus lege apud Grammaticos: vbi hoc annotandum occurrit, quod apud Hesychium etiā τύμβον, id est tumulum dici, errore forsan librariorū pro τύφον, id est fastum & superbiam, legitur.

DE BRANTA VEL BERNICLA.

PLINIVS, inquit Turnerus Anglus, duo præcipua anserum genera facit, Penelopes (aliàs chenalo-
peces. vide supra in Penelope) & quibus lautiores epulas Britannia non nouit chenalopeces (aliàs chenerotes) anseres ferè (aliàs fero) minores. Posterior lectio, vt chenalopeces prius, deinde chenerotes legantur, mihi (inquit Turnerus) magis approbatur. nam & nos vna aue locupletat, & penelopes an-
natini potius quàm anserini generis eruditis esse videntur. Deinde cum chenalopecem descripsisset: Chenerotes verò, inquit, quænam aues sint, puto paucissimos hodie esse qui nouerunt. Neque ego, li-
cet Britannus, chenerotes nostros satis noui. nam præter duo Aristotelis genera, (anserem scilicet domi-
tum & ferum,) anserum adhuc duo genera noui in Britannia, ad quorum neutrum si chenerotes per-
tineant, illos mihi penitus ignotos esse ingenuè fatebor. Prior anser à nostris hodie branta & bernicla vo-
catur, & fero anser minor est, pectore aliquousq; nigro, cætero cinereo, anserum ferorū more volat,
strepit, paludes frequentat, & segetem depopulatur. Caro huius paulò insuauior est, & diuitibus mi-
nus appetita. Nidum berniclæ, aut ouum nemo vidit: nec mirum, quum sine parentis opera berniclæ
ad hunc modum spontaneam habeant generationem. Quum ad certum tempus, malus navis in mari
cōputruit, aut tabulæ, aut antennæ abiegnæ, inde in principio veluti fungi erumpunt: in quibus tēporis

Chenero-
tes.

Brāta &
Bernicla
anserū ge-
nus apud
Britānos.

Qua ratione berniclageneretur ex ligno. progressu, manifestas auium figuras cernere licebit, deinde pluma vestitas, postremò viuas & volantes. Hoc, ne cui fabulosum esse videatur, præter commune omnium gentium littoralium, Angliæ, Hiberniæ & Scotiæ testimonium, Gyraldus ille præclarus historiographus, qui multò felicius quàm pro suo tempore Hiberniæ historiam conscripsit, non aliam esse berniclarum generationem testatur. Sed, quum vulgò non satis tutum videretur fidere, & Gyraldo ob rei raritatem non satis crederem: dum hæc quæ nunc scribo, meditarer, virum quendam, cuius mihi perspectissima integritas fidem merebatur, professione Theologum, natione Hibernum, nomine Octavianum, consului num Gyraldum hac in re fide dignum censeret: qui per ipsum iurans, quòd profitebatur Euangelium, respondit verissimum esse, quod de generatione huius auis Gyraldus tradidit, seq; rudes adhuc aues oculis vidisse, & manibus contrèctasse: breuiq; si Londiniensem vnum aut alterum manerem, aliquot rudes auiculas mihi aduectas curaturum. Porro hæc bernicla generatio non vsque adeo prodigiosa illis videbitur (inquit) qui quod Aristoteles de volucre ephemero scripsit, legerint, quòd in Hypani fluuio ex folliculis quibusdà erumpat, &c. Alter anser (ex duobus quos solos mihi in Britannia notos dixi vltra duo anseris Aristoteli memorata genera) marina auis est, vulgò dicta à *Solendguse* in mari Scotico circa insulam Bassi,

Solendguse Bassi. ex venatu piscium victitās, (&c. vide inferius in Anseri Scotico post caput de Anseribus diuersis.) Iam quum anserum genera, licet diligentissimè inquirens, apud Britannos plura inuenire non possim, chernerotes (qui ab amore mihi nomen habere videtur) aut bernicle aut Bassani anseres sunt, aut mihi prorsus ignoti, Huc vsq; Turnerus. Idem post librū suum de auibus publicatum, in epistola ad me data, Berniclas siue brātas (inquit) ex putridis nauium malis fungorum more nasci, minimè fabulosum esse docto-

Quod sit discrimē brantæ cū anserem palustri. rum & honestorū virorum oculata fides mihi persuasit. Branta anserem palustrem valde refert: his tamen notis ab eo differt. Branta breuior est, à collo quod rubescit non nihil, ad medium vsque ventrem, qui candicat, nigra est. anserum more segetes populatur. In Wallia (quæ pars est Angliæ) in Hibernia & Scotia aues istæ adhuc rudes & implumes in littore, sed non sine forma certa & propria auis, passim inueniuntur. Et rursus, Præter brantam aut berniclam est alia auis, quæ originem suam arbori refert acceptam. Arbores sunt in Scotia ad littus maris crescentes, è quibus prodeunt veluti fungi parui, prium informes, postea paulatim integram auis formam acquirunt, perfectæ tandem magnitudinis illæ, rostro aliquantisper pendent, paulò post in aquā decidūt, & tum demū viuunt. Hoc tot tantèq; integritatis viri affirmauerunt vt credere audeam, & aliis credere suadeā, Hæc ille. Ioannes Caius in epistola ad me, de eadē aue sic scribit. Anserem brendinum, alij Bernaclū, ego bernclacū rectius nominandū cenſeo. nam veteres Britanni, & moderni Scoti, *clake*, anserem ferū nominabāt atq; nominant. vnde adhuc retinetur nomen corruptum apud nos, *lake*, vt *fenlake*, id est, palustris anser, pro *fencklake*: sæpissimèq; nostrates transmutant literas, & dicunt pro *bren/bern*: & contra. Auis est palmipes, figura anseris, sed magnitudine paulò infra, capite albo, vertice nigro (quanquam per iuuetutem caput eiusdem cum collo

collo coloris est, fuscū videlicet) nigro item rostro, exiguo atque curto, à quo linea nigra ad oculum vtrinque ducitur, collo fusco, corpore à pectore ad caudam ex dimidio inferiori, albo, ex superiori ad collum & caudam fusco, medio inter vtrunque, murrino. alis item murrinis, cum cauda longitudine paribus, sed pennis ad extremum obfuscatis: coxendice murrino, vt est columbæ vulgaris, aut gruis. cauda nigra est, ex albo enata, pede nigro & palmato. Gregalis auis est & garrula, in littore, palude, & campo degens, in cibis non ingrata. Eliota Anglus aues quas Angli *barnaclas* vocitent, Chenalopeces esse conijcit. Meminit harum auium (brantæ siue berniclæ dico) Olaus Magnus quoque in descriptione Septentrionalium Europæ regionum, ex fructu arboris cuiusdam nasci scribens in paruis insulis circa Scotiam. In Scotia (inquit Seb. Munst.) inueniuntur arbores quæ producunt fructum foliis cōglomeratum: qui cum opportuno tempore decidit in subiectam aquam, reuiuiscit, conuertiturq; in auem viuam, quam vocant *anserem arboreum*. Crescit eadem arbor in insula Pomonia, quæ haud procul abest à Scotia versus Aquilonem. Veteres quoque cosmographi, præsertim Saxo Grammaticus, mentionem faciunt huius arboris, ne quis putet esse figmentum à nouis scriptoribus excogitatum. Æneas Syluius quidem de hac arbore in hunc modum scribit: Audiueramus nos olim arborem esse in Scotia, quæ supra ripam fluminis enata fructus produceret anatum forma: hos maturitati proximos sponte sua decidere, alios in terram, alios in aquam: & in terram deiectos putrescere, in aquam verò demersos, mox animatos enatare sub aquis, & in aëre plumis pennisq; euolare. De qua re cum auidius inuestigaremus dum essemus in Scotia apud Iacobum regem hominem quadratum, didicimus miracula semper remotius fugere, famosamq; arborem non in Scotia, sed apud Orchades insulas inueniri.

¶ Iunius Dentatus Parthenopæus, vir apprime nobilis & eruditus, referre solebat pleraque prodigiosa & admirabilia, inter quæ miraculum ingens in penitissimis oris Britanniae & sinu intimo, vbi æstus effusi Oceani, secundi & reciproci ad Lunæ augmenta & damna, ac frequentes fluxus maris & refluxus, haud secus quàm tempestas statis vicibus littora infestant, ab authoribus memorati existunt: sæpe malos & nauium carinas vetustate tabescentes, ad littora expositos, & diutina aqua madefactos, quosdam veluti fungos breui pediculo, iuxta aquas gignere, paulatimq; adulescere inter fluctus, lapsisq; diebus etiam moueri, sed tamen à trunco minimè diuelli. Interiecto deinde tempore velut ad iustam magnitudinem peruenerint, mirum dictu tradit, quod omnem superat fidem, fungos eiusmodi ita genitos, à trunco sponte euelli, mox alis emissis & penniculis enatis euolare, & marinas aues existere, vsciq; pisciculis littoralibus, perq; maria passim enatare, pariterq; apud incolas mirum non haberi: sed quia passim id euenire so-

Barliata,
aues è li-
gno cre-
scentes.

leat, quotidiano vsu miraculū esse desinere, Alexander ab Alexandro dierū genialium 4. 9. ¶ Genus testarum quoddā nauigiis putrescente fæce spumosa adnasci apud Aristotelem legimus. ¶ *Barliata* (vox corrupta videtur, malim brātæ vel berniclæ) dictæ aues è ligno crescunt. Fertur enim abiegnum lignum in aqua marina relictum, cum paulatim putruerit, humorem crassum emittere, quo densato paruæ species auium formantur ad magnitudinem alaudarum, quæ nudæ primum, paulatim deinde plumis vestiantur, & rostro interim à ligno suspensæ per mare fluitent vsque ad maturitatem, donec se commouentes abrumvantur, & ita demum ad iustum incrementum perueniant (& vt Iacobus Athonensis episcopus in Oriëntali historia scribit, sicut aues ceteræ volare incipiant,) Isidorus. De his certum est quod in orbe nostro circa Germaniam nec per coitum gene-

**Baum-
gens.**

**Descri-
ptio auis
dictæ
Baum-
gens.**

rant, nec generantur, Bartholomæus Anglicus. Berneca (Bernicla) quæ ex arbore nascitur, in quibusdam quoque Flandriæ partibus inuenitur. Hæc auis superfluitatem non habet, sicut nec arbores, Obscurus. Barbates (inquit Albert. lib. 23. de hist. anim. malim brantæ vel barniclæ) aues falsò quidam dicunt, idcirco nominari vulgò Baumgens; / id est anseres arborum) eò quòd ex arboribus nascantur, à caudice & ramis dependentes, & succo qui inter corticem est nutriantur. dicunt etiam aliquando ex putridis lignis hæc animalia in mari generari, præcipuè ex abietum putredine, asserentes à nemine unquam has aues visas coire vel oua parere. Sed hoc omnino absurdum est. ego enim & alij complures mecum vidimus eas coire, & oua fouere & pullos alere. Auis hæc aliquanto minor anseris est, & rostrum anseris habet: caput quasi pauonis (alias, colorem capitis vt pauo, sed nullam è pennis cristam:) pedes nigros vt cygnus, digitos membrana coniunctos ad natandum. color in dorso cinereus ad nigredinem declinat. struma (collum parte supina) nigra est, venter cinereus vel subalbidus, Hucusque Albertus. ¶ Diuersus ab hoc videtur anser arboreus, Germanicè vulgò dictus, Baumgens; / circa Argentinam coloribus præcipuè differens, cuius iconem egregius pictor & auceps Argentoratensis ad viuum (vt ait, auem enim ipse non vidi) expressit, quam hîc adiecimus præcedente pagina. Anser paulò minor est, & in salicibus moratur infra supraq; aquam. Rostrum ei nigrum (vt pictura indicat) qui color etiam capitis est, colliq; proni, dorfi, caudæ & alarum, circa oculos & gula tota siue collo supino albicat, vbi & maculis quibusdam cinereis aut fuscis notatur, quæ in pectore fusco magis nigricant, in ventre tum albæ tum nigricantes apparent. crura fusca.

INTERVM DE EISDEM EX DESCRIPTIO- ne regni Scotiæ Hectoris Boëthij.

Has figuras auium, quas Scoti Clakis appellant, vt & alias quasdam Scotici maris, quas infra memorabimus, doctissimus Io. Ferrerius Pedemontanus ad nos misit, præstantissimi apud Scotos viri Henrici à S. Claro liberalitate. Mari huius generis rostrum acutius, fæminæ obtusius est, vt geminæ icones ostendunt.

**De anse-
ribus que
Clakis à
Scotis di-
cuntur.
Quibus
modis na-
scantur.**

RESTAT iam de anseribus (inquit Hector Boëthius) quos Clakis appellant, quosq; vulgò perperam in arboribus nasci in his insulis (Hebridibus) credunt, ea quæ huius rei cognoscendæ multo iam tempore studiosè re diligenter explorata perspectaq; cognouimus, disserere. Mari enim illis interiecto mihi magis eorum procreandi vis quædam inesse videtur quàm alicui alij rei. Variis enim modis, verû in mari semper, prouenire cõspeximus. Etenim si lignum in id mare projicias, temporis tractu primum in eo vermes excuato ligno nascuntur, qui sensim enatis capite pedibusq; atq; alis plumas postremò edunt. demum anseribus magnitudine æquales, cùm ad iustam peruenerint quantitatem, cælum petunt auium reliquarum more remigio alarum per aëra delati. Id quod luce clarius anno à partu virginæ millesimo quadringentesimo nonagesimo plurimis spectantibus in Buthquhania visum est. Nam quum in eam ad Pethslege castellum fluctibus huiuscemodi lignum quoddam ingens delatum esset, rei nouitatem, qui primi conspexerant admirantibus, ad loci illius dominum accurrentes rem nouam nunciant. Is adueniens trabem ferra diuidi iubet, quo factò ingens cõfestim apparet multitudo partim vermium, aliis adhuc rudibus, aliis membra quædã formata habentibus, partim etiam formatarum perfectè auium

auium: inter quas quædam plumas habebant, aliæ implumes erant. Itaq; rei miraculo stupentes iubente domino in templum D. Andreæ Teræ (aliàs, Tyræ, & melius. id pago cuidam nomen est) lignū comportant, vbi & hodie manet vndique, sicuti erat, à vermibus perforatum. Huius simile duobus subinde annis in Taum æstu appulsum ad Bruthe castellum multis accurrentibus ostensum est. Nec diuersum est quod exinde duobus rursus annis Lethe portu Edimburgensi vniuersum populum spectare contigit. Ingens enim nauis, cui insigne ac nomen Christophori erat, vbi tres perpetuos annos ad vnam Hebridum in anchoris constitisset, huc reducta atque in terram subducta, plena omnia exesis trabibus qua mari semper merfa fuerat, vermium huiuscemodi rudium partim aut perfectam nōdum auis formam habentium, partim iam absolutorum, ostendit. Cæterum cauillari id quispiam possit arborum truncis ac ramis, illis in insulis natarum, virtutem hanc inesse. Christophorum quoq; illam ex trabibus Hebridianis contextam asserens. Itaq; quod ipse quoq; abhinc septem annis vidi haud grauabor in medium adducere. Alexander Gallouidianus Kilkendensis ecclesiæ pastor (vir præter insignem probitatem rerum admirandarum studio incomparabili) cum extracta alga marina inter caulem & ramos à radice statim pariter & vsq; ad cacumen enatos qua coniunguntur conchas adnatas videret, rei nouitate attonitus, mox cognoscendi studio eas aperit, vbi magis multò quàm antea obstupefactus constitit. Non enim pisce in testis conclusum comperit, sed (dictu mirabile) auem, ac pro illius magnitudine testas quoq; inauctas. quibus enim paruæ inerant, & ipsæ quoq; apertæ eas pro quantitate complectebantur. Itaq; ad me extēplo, quem eiusmodi rerum cognoscendarum iam olim magna cupiditate detentū nouerat, celeriter accurrit, remq; omnem monstrat, non magis rei miraculo obstupefacto, quàm re tanta ac tam inaudita conspecta, læto. hac enim re satis constare arbitror, non hæc procreandarum auium semina aut truncis, aut arborum inesse fructibus, sed ipsi Oceano: quem Maro, vt Homerus, patrem rerum haud temere appellauit. Verum quoniam id fieri videbant cadentibus in aquam arborum ad litus positarum pomis, vt temporis tractu ex illis eæ apparerēt volucres alites, in eam sententiam abducti sunt, vt poma illa in ipsas cōmutari opinarentur, sed falsò. Nam tempore adnatis ex vi maris primū vermibus, atque ijs sensim excrecentibus, vicissimq; pomis illis ex humiditate corruptis, disparentibusq; non satis accuratè perspicientibus ex illis in has transmutari formas visæ sunt, Hector Boëthius.

DE PVFFINO ANGLICO.

Avis quædam aquatica, anati similis colore (licet viridem colorem circa caput & collum non habeat) & rostro, magnitudine minor, plumosa apud Anglos (vt audio) *puffin* vocatur. sale conditur, & *Puffinus* in deliciis habetur. editur etiam quadragesimæ tempore, quod videatur quodammodo piscibus affinis quædragesimis, cum sanguinem frigidiorē habeat. In mari degit, & volat, vbi etiā capitur, vt Anglus quidam nobis narrauit. Et rursus alius quidam Anglus eandem auem his verbis nobis descripsit: Marina est, con-
simili penè forma cum aue quam Angli *cotam* appellant (aut fulicæ nostræ fluuiatili) nisi quod exilior editur.
est, & colore magis subfusca, (quam nigra:) pennis caret, plumis tantum ceu lanugine quadam vestitur. *Cota auis.*
itaq; subuolare non potest. suburinans alga & cochleis victitat. Si quando vel metu vel aliam ob causam locum ocyus mutare instituit, alarum pedumq; extremitate nitens, aquas celeriter quasi prorepēs præterlegit. Retibus gregatim capiuntur, vasisq; sale conditæ in quadragesimam reponuntur. Hæc ille. Turnerus tertium vrinatricis genus, quod anserculo nuper ab ouo excluso simile facit, rostro tātum exiliore, pro pennis lanuginem quandam habere scribit, nec in mari sed stagnis aut fluuiis nō rapidis degere. Veteres Græci in gripho auem nō auem pro vespertilionem dicebant, Angli *puffinum* suum quem auem natura fecit, non solū nomine, sed re ipsa etiam & licentia cibi, auem nō auem vel auem piscem faciunt.

DE ANATIBVS FERIS IN HELVETIA COMMV-

nibus, quarum nomina Latina nobis incerta sunt: & primum de duabus Anatibus feris torquatis.

ANAS FERA TORQUATA MINOR.

ANAS fera torquata, quæ magnitudine, forma & voce inter cæteras proximè ad cicures accedit, (aut magnitudine etiā superat,) à nostris appellatur *Großent* / id est anas magna, & à voce *Netsch-*
ent, ad Constantiensem lacum à capitis alarumq; coloribus *Blässent* / *Spiegelent*. Circa Verbanum lacum Italicè vocant *ceson*: cygnum autem *ceseno*. Caput ei viride, rostrum subflauum. collum superius viride est, infra castaneæ coloris, in medio circulus albus, vnde torquatam appellauimus: vt videri possint anates illæ quas Aristophanes *ἄντρωσπιδας* vocat, & Scholiastes pennis candidis tanquam zona ambiri scribit. In mediis alis transuerso situ cæruleus color est, (inde nomen apud aliquos, *Wild blau enten* /) qui tamen pro diuerso ad Solem obiectu variat: paucis infra supraq; pennis candidis. Pars dorsi caudam versus & in caudæ principio ex cæruleo ferè ad viridem & nigrū inclinat. inferior autem cau-

da pars pennis attri vel Indici coloris conspicua est, ambientibus per medium fuscis quarum aliquæ in acutum extenuantur. Venter ex albo cinereus & variè maculosus, vel (vt Græcè dicam,) *αἰολός*. quæ quidem varietas ex macularum punctis per pennas quasi guttatim dispersis in aquaticis auibus nō paucis spectatur. Cruribus rubet. ¶ Idem genus Eberus & Peucerus describunt, his verbis: Anates sylvestres maiores, quas Germani *Groszenten* / *Merzenten* vocant, (id est anates maiores vel Martias à Martio mense,) ima supremaq; corporis parte cæsiæ sunt. pennas alarum & aliis asperfas coloribus, præcipuè tamen purpureo nitentes habent. collo capitiq; viredo ad nigredinem tendens inest, medium collum candidus ambit circulus. Fœmellæ variæ, sed cinereæ & nigris albisq; maculis distinctæ, Hæc illi. Non alias equidem boscaes maiores Athenæi esse dixerim, quarum supra memini. ¶ Easdem anates à nonnullis in nostra regione puto appellari *Hagenten* / id est anates sepium. nimirum quod circa sæpes in fluuiorum ripis (quanquam illæ de quibus superius scripsi in lacubus frequentes sunt) obuersentur. aiunt illas magnitudine cicures æquare, coloribus insigniri pulchris, viridi, spadice, vel castaneæ, vario: in mediis alis virere, pedibus rubere. Anas sylvestris vera (id est domesticæ maximè similis, inquit Albertus) dorso & ventre grisea (cinerea) est. mas in collo quasi pavonis radiantes habet pennas, colore composito ex viridi & cæruleo, torquem album circa collum, & in alis versus ventrem maculam viròre splendentem. sed fœmina magis declinat ad nigrum colorem cum cinereo mixtum. Est autem vox fœminæ crassior, maris acutior, vt in omni anatum genere. Cæterum hoc genus anatis duplex est, nempe maius & minus, vtrunq; notum apud nos, Hæc ille.

Vox anatis fœminæ crassior, maris acutior.

DE ANATE FERA TORQVATA MAIORE.

VNi v s generis, vt ex Alberto recitavi, anatum torquatarum duæ sunt species: de minore iam dictū est. maior apud nos vulgò nominatur *Storhent* vel *Storent* / hoc est anas scrutatrix, quod rostro fodiens fundum, arenam & herbas, victum sibi perscrutetur, quod & reliquæ propriè dictæ anates faciunt: sed hæc fortè magis aut frequentius, cum corpore etiam maior sit. Glandes etiam amat & auenam, & in agros auena cōsitos aliquando inuolat. Coloribus cum præcedente magna ex parte conuenit, præsertim rostri, capitis & colli, &c. Qui venantur eas apud nos in lacubus, tandiu persequuntur donec fatigatas capiant. *vide infra etiam in Anate muscaria.*

Anas magna.

ANAS magna, *cui grosse Ente*. Rostrum eius in medio nigrum, à lateribus flauescens: tergum in nigro flauicante maculosum. Venter reliquo corpore dilutior. Alæ cinereæ, in quibus pennæ quædam lineis duabus trāsuerfis albæ, quædam insigni fulgore sic radiantes, vt aliter in opaco, aliter in sole gemmare videantur. In mare omnes propemodū partes insigniores. Rostrū flauum, caput collūq; gemmantis

mantis viriditatis, medium collum circulus ambit albus: pars altera spadiceis colore est. Venter magis *Anas gra-*
 varius atq; densus, plumas perdicum habens similes. Cauda in nigro viridans, quæ in foemella, tergo *minea vel*
 æqualis est: pedes crocei, qui in eadem foemella, lutei, Georg. Fabricius. *iuncea.*

ANAS graminea vel iuncea, ein *Schmilente* / nomen habet apud Misenos, quodd certo grami-
 nis iuncive genere (cui à foliorum angustia nomen vulgare *schmalen*. *Vide supra in Anate C.*) pascatur,
 inq; eo frequens versetur. rostro & pedibus nigris, reliqua cum anate magna illi sunt æqualia, color
 tantum corporis est dilutior, Idem.

DE ANATE FERA FVSCA VEL MEDIA,
id est media magnitudinis.

ANAS sylvestris fusca à colore dicta apud nos, ein wilte grauwe Ent/ (alij vocant ein Rotent) magnitudine & figura ad urbanam accedit. Rostrum ei latum, inferius omnino nigrum: superior verò rostri pars ante & retro tantum nigricat, per medium ex fusco vel subcæruleo, albicat. Caput totum & maxima colli pars colore* ruffo vel castaneæ splendent nitentq;. Inferior verò colli pars iuxta dorsum & pectus vndique nigricat, vt dorsi etiam finis & cauda. Reliqua dorsi pars cum alis, mustelinum colorem refert vt mures pontici seu varij dicti. insunt autem pennæ vario colore distinctæ ex albis nigrisque lineis cymatili ductu perquam elegantes. Idem in ventre color, sed obscurior: à quo præcipue ventris colore nomen anatis fuscae à nostris impositum videtur. Interior alarum pars pennis albis constat. Crurum color glaucus. digiti quoq; pedum glauci vel subalbi, sed nigris membranis coniuncti. oculorum circulus rubet. Idem aut omnino proximum genus est, quod supra in Penelope à colore nominauimus Rothals/ (quo nomine circa Argentoratum vtuntur) & an penelops dici posset dubitauimus, cum similiter φοινικόλεγνος & ποικιλόδειρος sit, hoc est collo puniceo & vario, & anatum generi adscribatur.

*Femina
in hoc ge-
nere capi-
te non ru-
bet, sed
maculas
aliquas
subflauas
habet.

scribatur.nā de magnitudine nihil habemus:cum Scholiaſtes Ariſtophanis& magnitudine colūbæ,& rursus anate maiore penelopē describat. Eſto igitur nobis tum rothalfā tum anas fuſcā (ſiue vna planè ſpecies eſt,ſiue generis vnus proximi duæ ſpecies minimū differentes)non aliud quā penelops veterum,donec alius aliquid certius adferat.Eadē etiā aut omnino proxima eſt anas quam Bellonius(Gallicè *morillon* appellat,& veterū glaucion,eſſe putat. Eberus & Peucerus anates quaſdā Germanicè vocant *Mittelen*/hoc eſt medię magnitudinis,vt ego interpretor,)latiusculis & ſimis roſtris cinereum,colorē nigredine in eis variante,& veterum boſcades eſſe ſuſpiciantur.Sunt autem hæ vel eadē cum illis quas hic deſcripſimus:aut ſaltem magnitudinis ratione idem vocabulum Germanicū eis cōuenit.

ANAS mediocris(inquit Georg.Fabritius(*ein Mittelen*/ à magna differt quantitate & forma: *Mittels* minor enim eſt,minusq; coloratā,in alis præſertim atq; pedibus: nam & horū membranæ nigræ ſunt, *ente*, quę in anate magna flaueſcunt:& venter quoq; candidior,ac minus varius.Alæ in maſculis partim nigræ, partim albæ ſunt,& pauculis pennis rubris tinctæ.

DE ANATE MVSCARIA.

ANAS muscaria, *Muggent* / sic vocatur à nostris, quòd muscas supra aquam volantes captet. Huic quoq; vt superiori magnitudo & figura ferè vt domesticæ anati. Rostrum latum & sinum, cuius lamina superior per medium nigricat, vtrinq; flauet: inferior planè crocea est. longum, quatenus extra plumas eminet, digitos duos. Dentes vtrinq; ferrati, latiusculi, & quodammodo membranacei, flexiles, eminentes. inferioris tamen laminæ dentes minimum eminent, & strias oblongas ducunt. Color plumarum per totum ferè corpus varius est, ex nigricante, charopo, albo & mustelino alicubi mixtus: vel, vt breuiter dicam, qualis perdicum ferè, hoc est *νεραμυς*, vt pulueratricum plerarumq; sed distinctus. Ventræ plumæ albe nt, interius fuscæ. Pedes flauent: digiti nigricantibus membranis cohærent. collum tam supina quàm prona parte *σπυριον* est, hoc est varium quibus supra dixi coloribus. Vertex magis nigricat quàm cæteræ partes: qui color etiã in alis habetur. eadem & cauda breues sunt. Huic congener videtur anas strepera, quam infra describemus Georg. Fabricij verbis. Sed in Podamico lacu circa Constantiam aliud etiã anatis feræ genus muscarium appellari audio, quod alibi à cœno palustri etiã *Murent* (vt querquedula diminutiua voce *Murentle*) & *Mossent* dicatur, corpore magno & coloribus elegantissimis insigni, vnde eandem quam supra torquatam maiorem nominaui esse conijcio. Sed cæteras etiã anates plerasq; muscas sectari aiunt.

DE ANATIBVS PLATYRHYNCHIS,
id est latirostris.

*Figura hæc schellaria nostræ rostri
latitudinem non exprimit: quod e-
mendabit pictor, si quis colores addet.*

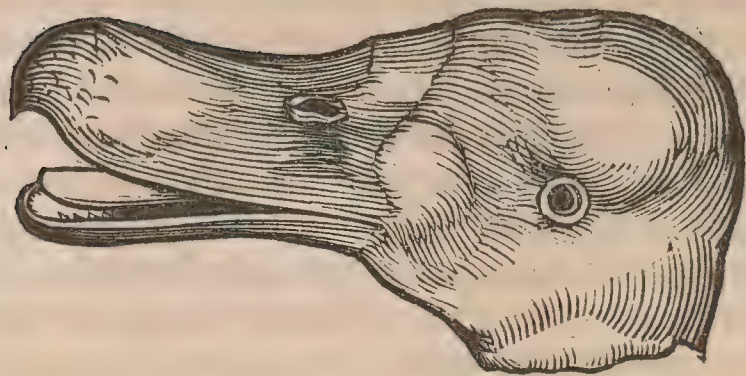
ANATEM platyrhynchum appello à rostri latitudine. rhynchos enim nō de suis tantum dicitur, ut quidam putant, sed etiā de auibus, non rhāmphos modo, ut annotauit Eustathius. Nostri schellaria vocant, Schellent à rostri figura, ut conijcio. imitatur enim quodammodo genus quoddam crepitaculorum ex ære, quæ Germani *schellas* nuncupant: vel potius, quoniam inter volandum (ut audio) alis suis ita perstrepat, ut crepitaculorum huiusmodi sonum repræsentet. Rostrum ei nigrum, breue, medio palmo (id est duobus digitis) longum, & eiusdem ferè latitudinis: non planum aut simum ut muscaria, sed conuexum instar clypeorum, quare aliqui Schiltent/ id est clypeatam appellant. Hæc etiam anatis urbanæ magnitudinem non excedit, ut & muscaria: & pedes similiter flauos habet, sed maiores, longiores: & digitos itidem nigris iunctos membranis. Pennæ ubiq; nigræ sunt, sed in collo nigricant ex albo: in alis inferioribus albæ. Capitis color qui castaneæ obscurus, vel rufus admixto nigro. Prona (anterior, puto) pars colli & venter alben. Dentes in superiore rostri parte vndiquaq; conduntur interius, nec eminent: inferiores verò oblongas strias ducunt ut in muscaria anate. Lingua nigricat. Audio eam piscibus quoq; vesci. Eadem vel omnino congener est, quam clangulam Georg. Fabricius nominauit. nam & Miseni (ut scribit) appellant eam *Rlinger*/ ab alarum clangore, quæ firmissimæ sunt, nec sine sono in volatu mouentur. Rostrum ei latum, sed breue ac obtusum, & nigrum, caput magnum & in nigro viridans. secundum oculos, qui in hoc genere pulcri sunt, vtrinq; macula alba est. in fœmella nec viror ille, neq; hæc macula apparet, (figurā schellariæ nostræ ex fœmina factam arbitror, quoniam macula caret.) Tergum & cauda nigra: alæ partim nigræ, partim candidæ. gula cum ventre tota candida. in fœmella gula non nihil in cinereo maculosa. Pedes in ambabus flauis, Hæc ille. Sed capitis etiam quam misit iconem apponemus, ut & rostri latitudo (non expressa à pictore nostro) & macula secundum oculos, appareant. Habui similem è lacu nostro, capite è viridi nigro, denticulis modice eminentibus è superiore lamina, cruribus fere croceis, oculorum circulo flauo, pondere xxx. vnciarum.

RURSUS idē vel maximè congener platyrhynchi anatis gen^o est, quod audio vocari à Germanis (circa Argentoratū) *weisser ritts vogel*/ (nescio qua nominis ratione, cui generis etiam fuscæ speciem inueniri aiunt, illam nimirum quam supra descripsimus: nisi forte *Driffvogel*/ dicatur quasi tertia auis, quod inter alias duas, forte medię inter vtrunque similitudinis sit: sic Galli genus quoddam mergi vocant *un tiers*, inter anatem & morillonum ut ipsi vocant: Bellonius glaucium esse putat) ab Anglis *scheldrake*, quæ vox ad Germanicam Schellent accedit, Rostrum ei similiter breue & bene latum (ut in pictura ad me missa conspicio) & nigrum. ut caput etiam ac dorsum & alæ: quarum tamen in medio magna pars alba est, & rursus in superiore parte. colli etiam pars inferior, pectus & venter alben. inter rostrum quoque & oculos albæ sunt maculæ, reliqua circa oculos pars maculis è cæruleo viridibus ambitur. Crura & pedes è ruffo flauescunt. Sed alij aliter describunt *scheledracum* Anglorum: vide infra inter Mergos magnos.

ALTERVM apud nos genus platyrhynchi anatis, similiter ut primum Schiltent/ id est clypeatam nuncupant: aliqui priuatim *Taschemul*/ ob insignem rostri latitudinem, quæ ad duos pollices accedit. tascham enim appellant nostri marsupij genus latiusculum quod à zona suspenditur. Rostrum ei nigrum, latum & in fine quadam cochlearis specie. mediæ extremitati brevis quidam & paruius vnicus adiungitur. (inferior rostri pars siue lamina superiorē ita subit ut intra eam tota includatur.) Dentes ab vtraq; rostri parte molles, flexiles, recti, pectinum instar è superiori lamina prominentes (a quodentium specie pectinata, si libet, appelletur platyrhynchus stenodus) in hoc anatum genere (quod sciam) omnium longissimi, ad dimidij digiti longitudinem. aut forte etiam cæteris anatibus dentes æquè longi, sed rostro magis adhærent, non ita prominent. Caput nigricat, sed occipitium & pars posterior vsq; ad medium colli viriditatem præ se fert. Collum duos palmos longum. Reliquum corpus ut anatis communis, vel aliquanto minus. Pedes & crura crocei coloris. plumæ ventris ruffæ (quæ in superiore genere albæ sunt.) Superior alarum pars ex cinereo cærulea. reliquæ pennæ partim fuscæ, partim subuirides. Hanc quoq; pisces captare aiunt. Vidi etiam alias per omnia similem, sed colore diuerso, siue quod sexu seu specie differret: rostro quali dictum est, quatuor digitos longo, pondere vnciarum octodecim, collo pro proportionem corporis longo: per caput & collum fusco colore maculoso: Linea alba in medijs alis, infra quam virides pennæ, superius verò cæruleæ sunt. Maiores alarum pennæ longiores sunt quam in plerisq; anatibus, & ultra caudam extenduntur. Circulus in oculis subflauus.

CAPVT CLANGVLÆ.

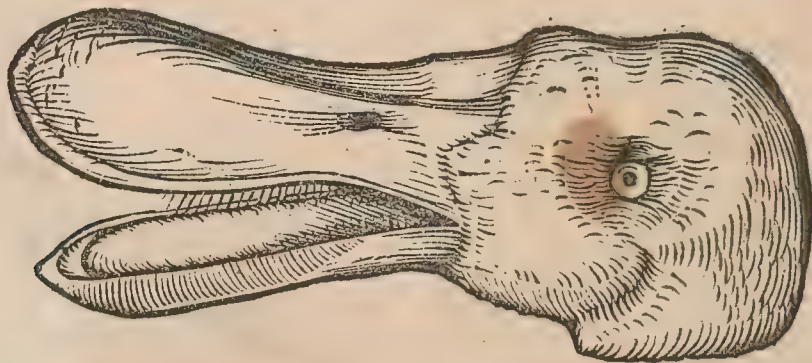

Anas fuligula.

ANAS fuligula (sic vocat Georg. Fabricius imitatione Germanicè vocis apud Misenos ein Ruffgen) à fuligineo totius corporis colore. rostrum vt in clangula breue est, vt in latirostra (maiore, mox describenda) latum. vnde & latirostra minor vocari potest. In alis vna linea transfuersim alba. venter albus pedes vt anatis paruæ (querquedula) à qua etiam non differt magnitudine.

CAPVT LATIROSTRÆ MAIORIS.

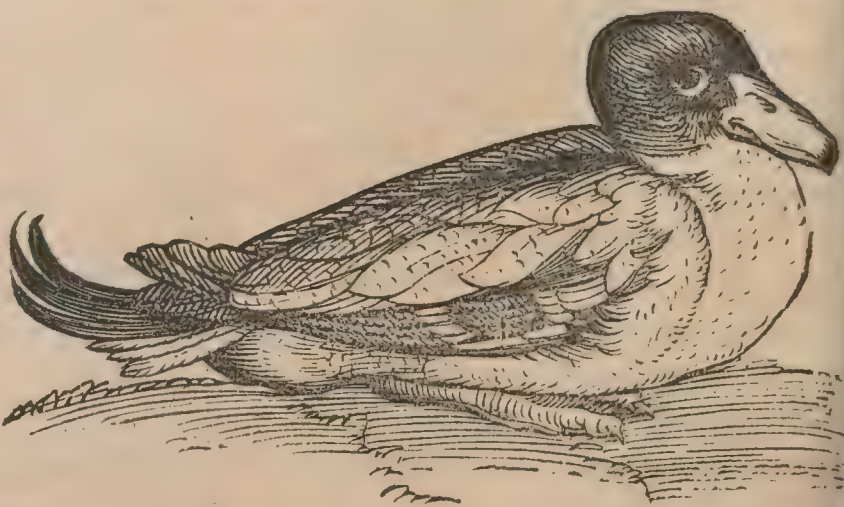
Latirostramaior.

ANAS latirostra maior, ein Breitschnabel. Huic rostrum duplo ferè, quàm in cæteris latius, idq; in mare nigrum, in fœmella modò flauescens, modò maculis varium. Striæ quoq; longæ, & frequentes magis, quàm in vllò alio genere. Collum in albo cinereoq; maculosum, gulæ pars inferior alba. Alæ in parte superiore isatidis colore sunt, media albæ, postrema in nigro viridantes, reliqua cineræ. Venter spadici colore, in fœmella mediocri anati ferè similis, in albo flauescens. pedes cum primo genere conueniunt, in vtroq; sexu, Georg. Fabricius.

DE ANATE FERA MARINA.

Anas fera marina.

¶ Hic aliam speciem addo quam peregrinam esse aiunt, & Seevogel / id est auem marinam cognominant: rostro itidem breui, latoq; & conuexo, ad cæruleum colorem dilutum inclinante: pars media tamen nigricat, vt & caput & cauda extrema, & longiores alarum pennæ: quæ tamen duabus Zonis distinguuntur, inferiore alba: & superiore similiter, sed quam per medium linea ruffa diuidat. Collum breue, album inferius. dorsum fuscum. pectus ruffum: vt etiam pedes, sed hi dilutius. Latera cinerea, fuscis & breuib; punctis lineisve distincta. Oculos puncta obscure viridia ambiunt. Sed hanc quoque descriptionē picturæ tantum intuitu confecimus. Quærendum an hæc sit sub dicta apud Frisios, auis aquatica anate minor, sed rostro latiore.

De anate cirrhata.

ANATEM quandam cirrhatam nostri à corpulentia Völlenten appellant: cui itidem rostrum latiusculum, corpus gallinæ magnitudine, plenum & obesum: quamobrem in cibo cæteris plerisque præfer-

præfertur. Totum rostrum superius in hac glauco colore est: inferius nigrum. Caput etiam & collum vndequeq; nigra. mas apicem in vertice gerit nigris pennarum cirrhis conditum: prope quem pennæ vtrinque ex nigro virent. Dorsum est fuscum punctis albicantibus tanquam puluere inæqualiter aspersum, quæ tam parua sunt vt lateant nisi penitus aspexeris. Fuscis alarum pennis candida subsunt, quarum extremitas iterum nigrescit. Cauda brevis, vt anatum generibus, vndique fusca. Venter & supinæ partes alarum alben. Pedum digitos glauco nigra coniungunt membranæ.

DE ALIIS QVIBVSDAM ANATIBVS QVAS

Georg. Fabricius apud Misenos nobis descripsit.

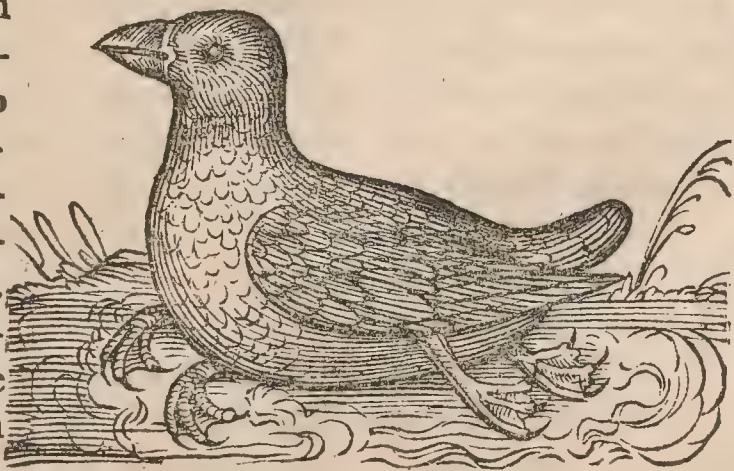
ANAS fistularis, ein Pfeifente, à sono acutiore, quem fistulæ modo emittit, denominata, aëris *Anas fistularis.* meatus in rostro habet latiores: rostrum colore isatidis, circa vnguem ductus nigros quasi fila. Collum rubro nigroque varium, tergum partim plumeum (forte plumbeum) vt venter anatis magnæ, partim rubris nigrisque pennis temperatum. Alæ parte superiore cum tergo conueniunt, media maximaque albæ sunt, ima cinereæ. In foemella verò nec rostrum, nec tergum, nec alæ eodem sunt ornatu: solus venter in vtrisque candidus.

ANAS strepera, ein Leiner / à vocis strepitu grauiore. Rostrum nigrum, collum in nigro al- *Anas strepera.* boque quasi squamosum, dorsum in cinereo flauicans, sub alæ quasi perdicum pennæ. Alæ rubras, nigras, albas pennas permixtas habent. Venter supernè candidus, cauda nigra, & in extremo cinerea. Pedes lutei, membranæ nigra. Hæc muscaria nostris appellata, quam supra descripsimus, congener videtur.

ANAS caudacuta, ein Spießschwanz / nomen à cauda longiuscula accepit. Rostrum supernè ni- *Anas caudacuta.* grum, à lateribus isatidis dilutæ imitatur colorē: in foemella cum maculis nigris cinereum. In alis pennæ infimæ transuersim albæ: mediæ in nigro gemmantes viridi & damasceno: extremæ nonnullæ flauicantes. Hæc in foemella varietas non est: sed lineæ tantum duæ transuersim albæ. Capite cum anate mediocri, dorso cum strepera conuenit, pedes membranæque cinereæ.

ANAS quadrupes, magnitudine anatis parua. Rostrum latum, & in latitudine tenue, figura à no- *Anas quadrupes.* stratibus omnibus aliquantum differens, priore parte nigrum, extrema flauum. Capitis summa pars ad collum usque nigra, circa oculos cinerea. Niger circulus collum ambit, nigrum tergum, nigra alæ, nigra cauda. Venter albus. Pedes flauī, & inter se non procul distantes, vt pictura indicat. Hanc anatem mortuam vidi. nam duæ asseruantur Torgæ in armamentario illustrissimi Electoris Saxoniae. Audiui à quibusdam circa Merseburgum ad Salam eius generis captas esse, Hæc Fabricius. qui imaginem quoque anatis quadrupedis sibi visæ ad nos misit, quam hoc loco apposui.

VIDI ego columbæ etiam quadrupedis effigiem typis excusam & publicatam, de qua suo loco scribitur. Alæ & crura auium ex oui luteo fiunt, indicio est quod pulli qui ex ouo cuius lutea duo sunt, absque sepiante membrana quatuor alis & totidem pedibus nascuntur, arbitranturque prodigium, quale olim Mediolani contigit, Cardanus libro 12. de Subtilitate. Atqui anas hæc, vt & columba cuius memini, tetrapodes tantum fuerunt, non etiam tetrapteri. Sed de ouis geminum vitellum habentibus, plura adferam in Gallina C.

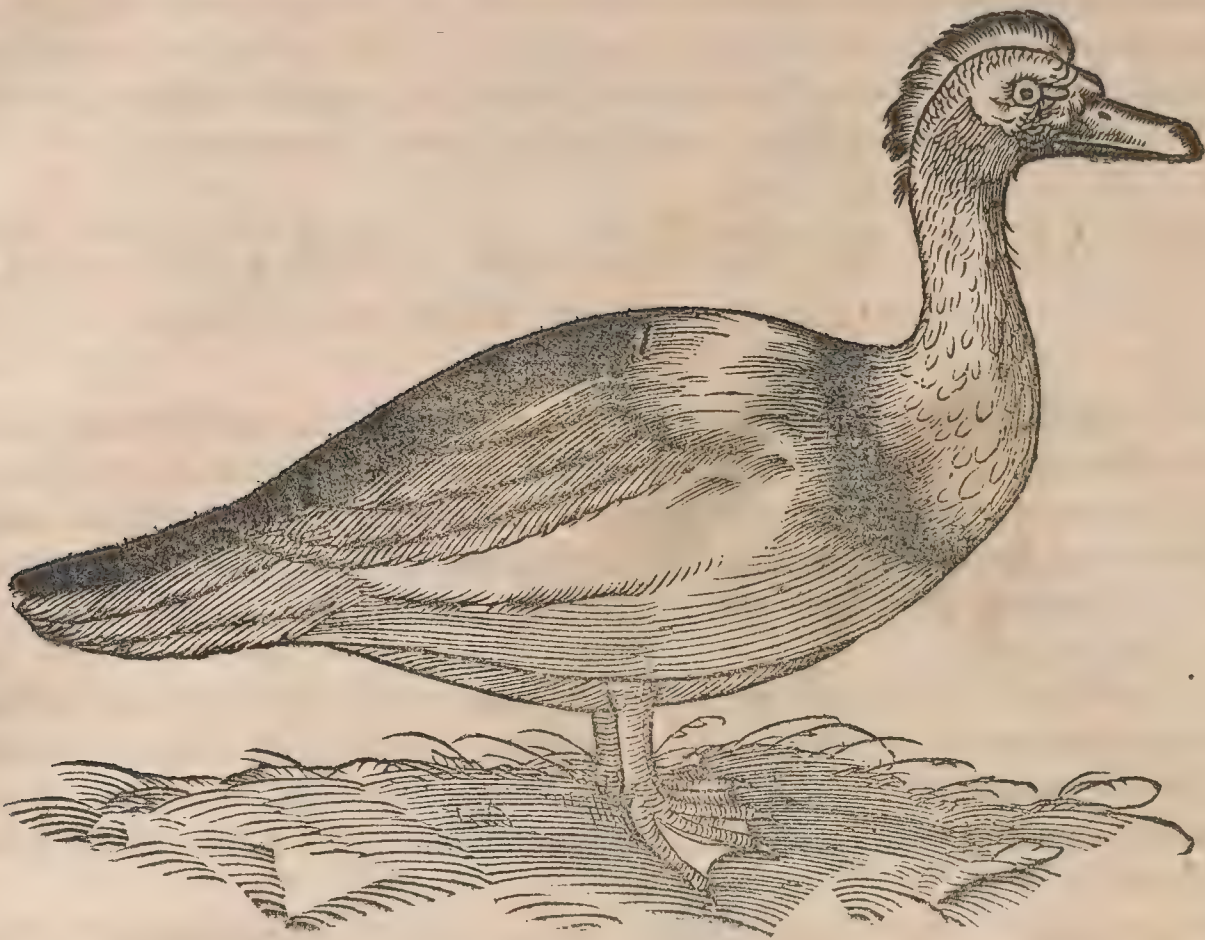
De diuersis anatibus generibus.

ANATES longirostra, mustelaris, raucedula & alticrura, sic dictæ à Georg. Fabricio imitatione vernaculæ linguæ, quoniam piscibus victitare mihi videntur, quod vel ex rostri figura conijcio, inter mergos infra à nobis referentur.

ACRONIVS lacus, quem Constantiensem vocamus, multa anatum genera alit: & inter alias, quæ ab accolis vocantur Krautenten / id est herbiuoræ: Mooren vel Murenten / quas puto ab anate torquata maiore non differre: Trübvogel / Râhle / de quibus nihil hactenus certum rescui. Bellonius morillons Gallicè dictas aues in anatum genere numerat.

HISPANI in Hispaniola insula & vicinis inuenerunt anseres syluestres, turtures, anates nostris grandiores & cygneo candore, capite purpureo, Petrus Martyr. Sed aliter Christophorus Columbus, In Hispania insula (inquit) turtures syluestres & anates nostris proceriores inuenimus, anseresque oloribus candidiores, capite tantum rubeo. Hæ fors anates Indicæ fuerint.

DE ANATE INDICA MARE.

EST apud nos (inquit Io. Caius, qui figuram huius auis & descriptionem ex Anglia ad nos misit) ex India anas, eadem planè corporis figura, eodem rostro & pede, quo vulgaris, sed ex dimidio maior ea & grauior. Caput illi rubescit vt sanguis, & bona pars coniuncti colli à posteriore parte. Id totum callosa caro est & incisuris distincta: quaq; ad nares finit, carunculam demittit à reliqua carne figura separatam, qualis cygnis est, rostro coniunctam. Nudum plumis caput est, & ea colli pars quæ rubescit, nisi quòd in summo capite crista est plumea atq; candida per totam capitis longitudinem: quam, cum excandescit, erigit. Sub oculis ad rostri initium per inferna, inordinatæ maculæ nigræ carni sunt indutæ: & vna atq; altera à summo oculo ad superna eleuatæ. Oculus flauescit, separatus à reliquo capite circulo nigro. Sub extremo oculo in auersum macula est singularis, separata à cæteris. Rostrum totum est cæruleum, nisi quòd in extremo macula nigrescit vna. Pluma illi per totum colli processum reliquum, alba. Qua corpori collum iungitur, circulus est plumeus, niger, rara pluma alba maculosus & inæqualis, per ima angustior, per summa latior. Post eum per totum imum, ventrem pluma alba est: per summum corpus, fusca: sed ab circulo illo nigro pluma alba in summo diuisa. Extremæ alæ atque cauda cum splendore virescunt, vt cantharides. Tibiarum cutis fusca est, incisuris leuibus per circuitus ducta. Membrana per interualla digitorum pedis pallescit magis, vna atq; altera respersa macula fusca, incerta lege disposita, nisi in interuallo sinistri pedis, vbi sex per digiti extremi longitudinem ordine disponuntur. Tardo gradu incedit propter corporis grauitatem. Vox illi non qualis cæteris anatibus, sed rauca, qualis faucibus humanis catarrho obsessis. Maior mas est fœmina. Ea similis mari est, nisi quòd non ita variegato corporis colore est. Viuit ex cœnosis aquis & alijs quibus cætera vulgaris anas gaudet. ¶ De hoc anatum genere forsan intellexit Christophorus Columbus vbi scribit, In Hispana insula turtures syluestres & anates nostris proceriores inuenimus, anseresq; oloribus candidiores, capite tantum rubeo.

DE ANATIBVS QVIBVSDAM GERMANIAE

*inferioris & maritimæ, Meanca, Tela & Slupo, &c. anate
fera minoribus.*

*Meanca
anates.*

IN Germania inferiori & maritima apud Frisios audio inueniri auium aquaticarum & anatum ferè similium diuersa genera, & nominatim ista, Smeant/ Teling/ Slup/ Griffvogel/ Wildenten: Primum ex his minimum esse, secundum maius primo, tertium secundo, quartum tertio, quintum omnium maximum. Meanca aues (Murmeli Germanicè vocat Meanca) ab imitatione vocis sic dictæ, anatibus maiores (lego minores) sunt breui collo, breuib; pedibus, coloris cinerei, oculis glaucis, rostro partim croceo, partim rubeo. semper clamant meanca, cadauerum cupidissimæ, & præcipuè hominū: itaq; gaudent tempestatibus, insidiantur tamen etiā paruis animalibus. Ab his auibus

bus etiam multas alias aues maritimi meancas (nimirum quas vulgò *Mew* dicunt) vocant, Albertus. Scribit autem eadem quoq; de fulica: nempe auem aquaticam esse, de genere mergorum, anate minore, cadaueribus vesci & tempestatibus gaudere: colore tamen distinguit nigram esse docens. Vnde apparet has aues congeneres esse: & generis quidem larorum, vel (vt Plinius vocat) gauiarum, quæ aues subinde circa aquas volitant columbarum ferè magnitudine, clamoræ, famelicæ, pisciuoræ, plumosæ & leues: rostro collo & pedibus omnino tales, quales meancas Albertus describit, palmipedes, &c. vt pluribus dicetur in Lari historia. Fulicam etiã Albertus nidificare scribit in petris circa aquas, & laros Aristoteles in petris maritimis. sed Aristoteles cinerei tantum lari meminit, qui circa lacus & fluuios victitet: quem meancam Albertus vocat, nostri *Mewb* / & *Holbrot* / &c. & alibi, qui è mari vitum quærat, ein *wyffer Mewb*. nos verò alias etiam differentias coloris eorum suo loco adferemus. Alberti quidem fulica de qua nunc diximus, alia est quàm fulica hodie Italica appellata. *Vide in Fulica.* Ex Frisio quodam accepi meancam anati syluestri ferè similem esse, minorem, quæ in sublime volatu efferatur imminente serenitate, alba circum latera. vocabat autem ipse Germanicè *Schmeant*. Sed hæ aues cum volaces sint, & rarò natent, anatum generi non debent adscribi.

¶ De tela & vuigena, *vide supra in Querquedula.*

¶ *SLVB* vel *Schlub* Frisiorum lingua genus anatis est, minus quàm anas fera propriè dicta, sed *Schlub*. rostro latiore. Hæc forte fuerit species vna ex anatibus platyrhynchis, quas supra descripsimus.

NON dubito quin & alia complura anatum genera comperiantur, alia in alijs regionibus: quam veteres pauca nominarunt, vt ardearum quoq; tria tantum genera, quæ tamen innumera reperiri Oppianus in Ixeuticis author est. ego verò non plura ardearum quàm anatum genera extare puto, multoq; magis si quis mergorum etiam genera anatibus adnumeret. sunt enim mergi nonnulli anatib. non cætero tantum corpore, sed etiam rostro ferme similes, vt anates primo intuitu existimari possint.

DE MERGIS IN GENERE, QUIDQUE AB anatibus differant, & seorsim de Mergo apud Latinos veteres, & *Aethya* apud Græcos.

MERGVs non tam species auis est, quàm genus multas sub se species continens. aues tamen, quæ *Quibus* vt plurimum mergi (*Mersch* apud Germanos) vocantur, variæ sunt vt picæ, &c. (vt infra dicemus *in rebus* inter diuersos mergos, quorum vulgaria tantum nomina tenemus) Albertus. Veteres nō fecerunt plu- *differant* ra mergorum genera, fortè quòd cum anatibus ea confuderint. Nos cum aliàs distinguimus, tum den- *mergi ab* tibus, qui anatibus omnibus molliores, flexiles transuersiq; per rostrum pertingunt: mergorum, illis *anatibus.* quibus rostrum latiusculum (minus tamè latum quàm anatibus) duri ac rigidi, vtrinq; tantum in mar- *De denti-* ginibus rostri: cæteris, quibus rostrum latum non est, sed in acutum desinit, nulli. Veteres quidem nul- *bus anati* lius auis, quod sciam, dentatæ meminerūt, præterquam Diomedæ, quam Iuba catarractam vocat: vt *& mergo-* hæc quoque mergorum generis existimari possit, vt suo loco dicemus. Mergi præterea magis aquatici *rum qui-* sunt quàm anates: ideoque semper ferè in aquis manent, non æquè in terram & ripas egrediuntur vt *bus inter* anates. Et crura vel non æquè absoluta habent, vel breuiora, vel non eodem situ sed posterius: quam *se hæ aues* obrem incommodè ingrediuntur. Piscibus magna ex parte viuunt: & diutius quàm anates vrinari pos- *differunt.* sunt: & natando celerius insequi. Plerisque eorum ceruix procerior. in fame etiam herbis & alijs qui- *Mergi* bus anates vescuntur. Mergum Varro ait dictum esse quòd mergendo se in aquam captet escam: sed *sunt ma-* hoc cum diuersarum specierum aues aquaticæ faciant, (omnes quidem palmipedes & quodammo- *gis aqua-* do anatiformes, magnitudine tamen, coloribus, rostriq; figura differentes) de vna tantum specie mer- *tici quàm* gi vocabulum vsurpasse veteres Latini videntur, eadem scilicet quam Græci *aethyam* vocant. Obijci *anates.* quidem potest, *aethyam* apud Græcos marinam tantum nos legere, & quæ in saxi maritimis oua pa- *Mergus* riat Aristoteli: mergum verò à Plinio non marinum tantum, sed etiam stagnorum incolam poni: non *unde di-* in saxi sed in arboribus nidificantem: vnde doctissimus Wottonus mergum ab *aethya* auem diuer- *ctus sit.* sam esse suspicatur. Sed cum eruditi hætenus omnes eandem esse auem tradiderint, & pleraque de *Mergus* *aethya* à Græcis tradita, Plinius de mergo interpretatus sit, nihil eas inter se differre præterquam no- *an idem* mine credimus. Idem enim animal & marinum aut maritimum esse, & circa fluuios stagnaue aut in *sit Lati-* ipsis morari, cum in auium tum in piscium genere, nihil prohibet: siue quòd à mari quædam ascen- *nis quod* dant, vt alcyones aues, lupi pisces: siue quòd vtrobique nascantur, idq; vel nullo discrimine corporis & *aethya* naturæ, vel aliquo illo discretæ, vt perca marinæ à fluuiatilibus. Quin & easdem aues in arboribus ni- *Græcis.* dificare, aut si arbores desint, in nudis scopulis, nihil erit absurdi: vt apes aliàs in arborum aliàs in terræ cauis nidificant. Transtulit sanè locum suum Plinius ex Aristotelis de animalibus historia 5.9. vbi nulla arborum mentio: sed tum larium *aethyæ* saxi maritimis oua parere scribuntur. Quòd si *aethyam* mergum esse negemus, nullum aliud quo appellari Græcè possit vocabulum nobis relinquitur. nam *dypten, poyngem, & bångem* poetica esse legimus, & idem cum *aethya* significare. Hæc nostra quidem est sententia: vt pluribus tamen per nos satisfaceret, seorsim quæcunque apud veteres Latinos de mer-

go prodita inuenimus, seorsim etiam quæ apud Græcos de æthyia, conscripsi, vt conferenti vtriusque historiam vnam eandemq; auem aut diuersas iudicandi libertas relinqueretur. His iam perscriptis incidi in Turneri Angli de mergo scripta. Mergus (inquit) Anglicè *a cormorant*, Germanicè *ein Ducher* / *Turnerus* (sed alibi vrinatricis quoque primum genus Germanicè *Ducher* interpretatur, Anglicè *douckera* vel *de mergo louna*.) Et rursus, Mergus auis est magnitudine ferè anseris, pulla, rostro longo, & in fine adunco, palmipes, corpore graui: forma corporis aui sedenti, erecta est. Plinius in arboribus nidulari scribit, at Aristoteles in saxis maritimis. Quod vterque aut vidit, aut à referentibus aucupibus didicit, scripto mandauit. Et ego vtrunq; obseruaui. nam in rupibus marinis iuxta hostium Tinæ fluuij mergos nidulantes vidi, & in Northfolcia cum ardeis in excelsis arboribus. Qui in rupibus maritimis nidificant, ex præda marina ferè viuunt: qui verò in arboribus, amnes, lacus & fluuios victus gratia petunt, Hec Turnerus. Apparet autem ex descriptione, quòd mergum auem intelligat, quam nostri *Scharb* nominant, Angli (vt audio) *cormorant*. quanquam Galli etiam aliam auem *cormorant* vocat, nempe phalarocoracem, quem inferiores Germani *Schwenmergans* / appellant. De mergo magno nigro (sic enim Albertus vocat, & carbonem aquaticum) qui & simpliciter mergus veteribus dictus videtur per excellentiam scilicet, plura leges infra inter mergos magnos. Mergum aquarum dulcium audio vulgò Græcè hodie *βατακίδι* nominari.

Nomina diuersa ¶ *קאאח*, *kaath*, & *שלאח*, *shalac*, Hebraicas voces ferè confundi, & pro eadem aue accipi video, cum Deut. 14. vtraq; seorsim nominetur inter immundas aues: vbi Munsterus pro *kaath*, vpupam vermergorū. tit. LXX. catarracten, Hieronymus mergulum: aliqui ardeam: vt *shalac* etiam Leuitici 11. Hieron. & Hebraica. LXX. nycticoracem, aliqui mergulum, alij ardeam. Dauid Kimhi *shalac* ex magistrorum sententia *חשולה*, *heschula*, auem quandam marinam exponit piscium captatricem: *Onkelos* *שלינונה*, *shalenuna*, mergulum. Abraham Esrè Leuit. 11. auem (inquit) dicunt esse, quæ natura ea est prædita vt abijciat foetus suos. Is nimirum (vt iudicat eruditus quidam apud nos) est cuculus. Arabica translatio Deut. 14. habet *سمار*, *semag*: Persica vocem retinet Hebraicam. *קאאח*, *kaath*, Dauid Kimhi à vomendo dictam putat. Rabi Ionas auem vocatam dicit *קאאח*, *kaah*, & *thau* radicalem putat literam, vt Psalmo 102. *לקאאח מרובר*. Porro in Thalmud magistri vocant *קיק*, *kik*, vel *hakik*, quam auem cuculum ludæi putant. adstipulatur R. Abraham Psalmo 102. & Leuitici 11. auis est, inquit, solitudinem amans à vomendo dicta, cuius vox ceu *בחי*, *cohi*, id est ploratus, in Thalmud *kik* dicta Deuter. 14. Chaldeus *קאאח*, *katha*, Arabs *קוק*, *kuk*, reddit, Persa vocem Hebraicam seruat. LXX. Leuitici 11. & Psalmo 102. pelicāna vertunt. Deuter. 14. (vt dixi) catarracten: Esaia 34. *ὄρνεα*. Sophoniae 2. chamæleontes, (sed *koah*, vel *koach* chamæleon est, non *kaath*. (Hieronymus Psalmo 102. LXX. imitatus pelicanum, alibi onocrotalum. Sunt quidem aues istæ, mergus, catarractes, pelicanus & onocrotalus, omnes pisciuoræ, & onocrotalum video à quibusdam cum pelicano confundi: alioqui pelicano magis conuenit vomitus. aiunt enim illum conchas deuoratas postquam concoctionis calore apertæ fuerint reuomere, vt carnem à testis seligat. vox verò lamentabilis (aut potius terribilis, instar rudentis asini) onocrotali est. Pagninus & Oecolampadius *kaath* Esa. 34. pro onocrotalo accipiunt *קאאח*, *kaath*, Iudei nostri dicunt esse *Widhopff* id est vpupam, Munsterus.

Græca. ¶ Græci hodie mergum marinum, vt audio vocant *χαλιματς*. Mergum alij mergonem vocant, **Itala.** Ambrosius Calpinus. sed *mergón*, vox apud Italos vulgaris est, non Latina. faciunt autem mergones diuersos & magnitudine differentes. Mergi ab imperito vulgò *smergi* dicuntur. Erythreus Italus. Mergi sunt nonnulli quos ceruos aquaticos vocant, Seruius: ego pro ceruis coruos reposuerim. nam & **Hispanica.** Hispani (vt eruditus quidam ex illa gente nos docuit) mergum coruum marinum vocant, cuoruo marino: corui nimirum nomine indito à colore nigro. Albertus catarracten (ipse peperam carthates scribit) mergum nigrum interpretatur, qui forte scharbus noster fuerit, & coruus aquaticus Aristotelis potius quàm catarractes. Scio quidem mergos quosdam cornutos vocari, quod plumas instar cornuum habeant, vt Seuerus Sulpitius scripsit, si rectè citat author libri de natur. rerum. sed hoc nihil ad ceruos. cristæ potius quàm cornua dici debent: & si cornibus conferri possent, non tamen ceruinis & ramosis. **Gallica.** sed de his infra pluribus, adiecta etiam figura. Mergum Galli vulgò interpretantur *ung plongeon* vel **Germanica.** *plonget*: quæ vox ad Græcorum *πλώγας* & *βήγας* accedit. ¶ Germani mergum *Ducher* interpretantur, aliqui *Teucher* scribunt, *Tucher* / *Duchent*. sed alij alias aues his nominibus designant. illam quæ propriè *Ducher* appelletur, aiunt columba minorem esse, &c. Vide in Vrinatorice. Flandri voce diminutiua *Dûfctin*.

B.

Descriptio mergi. Substricta crura gerentem, & spatiosum in guttura, Ouidius mergum cognominat. *Longa internodia crurum*, *Longa manet ceruix*, *caput est à corpore longè*, Idem. Mergi contra omne genus auium pedes habent in cauda, ita vt in terra stantes instar hominis pectus erectum præferant, Author libri de natur. rerum. Insatiabilia animalium, quibus à ventre protinus recto intestino transeunt cibi, vt lupis ceruarijs, & inter aues mergis, Plinius. Aristoteles animalia illa quibus intestina recta sunt, ciborum auida esse scribit.

Mergus

C.

Mergus tum in aquis dulcibus degit, tum in mari, vt supra docuimus. Mergi maria aut stagna *Mergus* fugientes ventum præfagiunt, Plin. Idem alibi mergos marinos nominat. Mergum mare carpentem, *tā in ma-* Ouidius dixit. *Æquor amat: nomenq; manet, quia mergitur illi*, Idem. Mergus flumina stagnaq; innatat, sic *ri quā-* dictus quod in aquis se mergat. diutius tamen sub aquis morari non valet, quod aëris respiratione in- *in aquis* digeat. quum percuti metuit, in aqua mergitur, & pisces persequitur, Author libri de nat. rerum. Inter *dulcibus* aquaticas mergi soliti sunt deuorare quæ cæteræ reddunt, Plin. In aquam se cibum captans assidue *degit.* mergit, Varro. Mergos apricos, Verg. 5. Æneid. Celeres, Georg. 1. ¶ Mergi etiam vocem mutant, vt *Mergi* canit Lucretius: *Accipitres atq; ossifragæ, mergiq; marinis Fluctibus in salso victum vitamq; petentes*, Lör- *vox.* *gè alias alio iaciunt in tempore voces:* ¶ Mergi in arboribus nidificant, Plinius. sed quoniam æthyia ea- *Nidus.* dem mergo esse videtur, æthyiam verò Aristoteles in saxis maritimis oua parere scribit: Io. Claymon- dus, ne Plinius ab Aristotele dissentire videatur, hunc locum sic legit: Gaviæ in petris nidificant, mergi etiam in arboribus. Verum codices omnes, quos quidem viderim, inquit Wottonus in altera litera cōsentiunt. ¶ Oua pariunt mergi incipiente vere, plurimum terna, Plin. ¶ Mergorum pulli vt pri- *Ouorum* mum ab ouis exclusi fuerint, si matrem eos perdere contigerit, adeo validi sunt, vt ipsi sese nutrire pos- *partus.* sint, Albertus & Author libri de nat. rerum. *Pulli.*

E.

Mergos plerosq; capi puto similiter vt anates, visco, defatigatione, bombardæ, pisciculis in acum *Ratio* aut hamum affixis funiculo insertum. In ciuitate quadam ad magnum fluuium sita in Oriente, hospi- *mergorū* tem piscaturum comitatus vidi in nauiculis eius mergos super perticas alligatos, quibus ille guttur filo *capiendo-* ligauit, ne pisces captos deuorare possent. Ponunt autem ad singulas naues tres magnas cistas, vnam in *rum.* medio, & ab vtroq; extremo singulas. Tum mergos solutos dimisit: qui mox pisces quā plurimos ce- pere, & ipsimet in cistas illas imposuere, ita vt breui tempore omnes repleuerint. Tum hospes filis a gut- ture eorum solutis, eos iam sibi ipsis piscari & piscibus pasci permisit. Hi pasti ad loca propria reuertun- tur, iterumq; perticis alligantur, Odoricus de Foro Iulij.

Mergi anatesq; pennas rostro purgantes, ventum præfagiunt: cæteræq; aquaticæ aues concur- santes: item mergi maria aut stagna fugientes, Plin. *Iam sibi tum curuis male temperat vnda carinis, Cum Progno-* medio celeres reuolant ex aquore mergi, *Clamoremq; ferunt ad littora*, Verg. 1. Gerog. Huius auis natura est *stica tem-* vt sæpe mergens aurarum signa colligat, & præuidens tempestatem futuram, propere medio reuolet *pestatis.* ex æquore, & ad littorum tuta cum clamore contendat, Ambrosius Calepin.

F.

Si quis tunc mergos suaueis edixerit assos, Parebit prauis docilis Romana iuuentus, Horat. 2. Serm. Hye- *De esu &* me obefiores sunt propter pauciores tum temporis motum. omne enim animal sereno aëre gaudet, *apparatu* & in eo amplius vagatur, Obscurus. *mergorū.*

G.

Remedia quæ Latini ex mergo tradiderunt, & ex æthyia Græci, coniungere volui, (non sine di- *Remedia* stinctione tamen nominum,) quod authores ipsi vnam & eandem auem his nominibus intellexisse vi- *ex mergo* deantur. ¶ Æthyia tota assata & in cibo sumpta elephantiasin sanat, & spleni medetur, Kiranides. ¶ Æ- *Æ* & Æthy- thyiæ sanguis antipharmacum est, & feris venenatis resistit, Idem. ¶ Magi contra quartanas deuorari *id.* iubent cor mergi marini sine ferro exemptum, inueteratumq; conteri, & in calida aqua bibi, Plinius. *Ex san-* Fama est crudæ æthyiæ (quidam transtulit *fulicæ*, cor comestum comitalem morbum discutere, ipse *guine.* quidem periculum non feci, Aretæus. ¶ Æthyiæ venter aridus potus (codex manuscriptus habet, & *Ex corde.* portatus & potatus) concoctionem perfectam ac bonum stomachum præstat, Kiranid. Serenus etiam *Ex vêtre,* scribit ventriculum mergi raptum (id est in cibo sumptum) stomacho mederi. Ventrem mergi aliqui *iecore, fel-* commendant tanquam medicamen pepticū, id est concoquens, siue protinus elixum, siue arefactum *le, & ouis.* (*σκελετεύων*) comedas. At nos id experti vanam esse promissionem comperimus. sicut sanè etiam quod de interna tunica gallinarum memoriæ est proditum, Galenus de simplic. lib. xi. Atqui nec ipse mer- gi ventriculus facile concoquitur, neq; quicquam ad aliorum concoctionem iuuat, Wottonus è Ga- leno. Crediderunt forte aliqui, mergi venter in cibo, quod ea auis voracissima est & plurimū con- coquit, nostram quoq; concoctionem roborare posse: quemadmodum nostro tempore multi putant pellem mergi maioris nigri (scharbum vocant nostri) vnā cum plumis interioribus paratam à pellifice, & ventriculo nostro applicatam, vim concoctricem eius promouere, non calore tantum suo, sed pe- culiari proprietate. Æthyiæ venter aut in eo contenta, Esdræ antidoto miscentur. *Vide Fuchlij antido-* tarius 164. f. ¶ Inueteratum sale (*σκελετεύων*, id est simpliciter exiccatum) æthyiæ iecur, ex hydrome- lite duobus cochlearijs potum, secundas pellit, Dioscor. Æthyiæ iecur assatum cum oleo & modico sa- le datum, mirificè conferre affirmant à rabido cane morsis. ita enim præsentaneum esse remedium, vt æger protinus aquam flagitet, Aëtius. ¶ Æthyiæ fel cum cedria inunctum, euulsos palpebris pilos non finit renasci, Kiranides. Æthyiæ oua dysenteriam & renes & stomachum sanant, Idem.

H.

a. Mergus etiam genus propagationis in vite dicitur. Nonnullos tamen in vineis characatis ani-

Mergus maduerti (& maximè eluenaci generis) prolixos palmites quasi propagines summo solo adobruere: *gen^o pro-* deinde rursus ad arundines erigere, & in fructum submittere, quos nostri agricolæ mergos, Galli con- *pagatio-* dos foccos vocant, eosq; adobruunt simplici ex causa, quòd existiment plus alimenti terram præbere *nis in vi-* fructuarijs flagellis, Columella lib. 5. cap. 5. Et rursus 4. 15. mergum esse ait, vbi supra terram iuxta suum *te.* adminiculum vitis curuatur, atq; ex alto scrobe submersa, perducitur (aliàs producitur) ad vacantem

palum. tum ex arcu vehementer citat materiem, quæ protinus applicata suo pedamento ad iugum e-
uocatur. Item Palladius, 2. 21. Mergum (inquit) dicimus, quoties velut arcus supra terram relinquitur,
alia parte vitis infossâ. Mergi post biennium reciduntur in ea parte quæ supra est, & in loco iustas vites
relinquunt. Veteres vineas mergis propagare potius quàm totas sternere Atticus præcipit, quòd mer-
gi mox facile radican-
tur, ita vt quæq; vitis suis radicibus tanquam proprijs fundamentis innitatur, Co-
lumella 4. 2. Galli hodie vulgò mergum in vinea appellant *marquotte*, quasi *mergottam* per diminutio-

Mergi nem, alij *courson*, *brin*, Carolus Stephanus. ¶ Metendi genera complura sunt, multi mergis, alij pecti-
ferramē- nibus spicam ipsam legunt, Columella 2. 21. Videntur mergi (inquit Beroaldus) esse ferramenta ido-
ta idonea nea metendis frugibus, quæ à Plinio mergites appellantur, sic scribente: Stipulæ alibi mediæ falce præ-
metendis ciduntur, atq; inter duos mergites spica distringitur. Notum est illud Maronianum, Aut fœtu peco-
frugibus. rum, aut cerealis mergite culmi. Exponunt Grammatici mergites dici manipulos spicarum, (vt Ser-
uius) quo intellectu an hic & apud Plinium mergi mergitesq; accipi possint, æstiment eruditi, Beroal-

Mergæ dus. Mergæ, furculæ quibus acerui frugum fiunt: dictæ à mergis volucribus. vt enim illi se in aqua mer-
furcula gunt, dum pisces persequuntur: sic messores eas in fruges demergunt, vt eleuare possint manipulos,
aceruan- Festus. Palas vendundas sibi mergas datas, Vt hortum fodiat atque vt frumentum metat, Plautus in
dis frugi- Poen. Si attigeris ostium, Iam hercle tibi messis in ore fiet mergis pugnis probis, Idem Rudente. Hinc
bis aptæ. est conijcere mergitem apud Vergilium accipi posse pro manipulo vel aceruo, quantus scilicet vel se-
mel instrumento messorio (quod mergum Beroaldus vocat, masc. g. à plurali ablatiuo mergis apud
Columellam, qui à singulari etiam fœminino merga formari posset: Plinius mergitem) meti potest,
vel quantus mergite furca simul tolli. ¶ Mergus aliàs mergur, mergoris, genus vasis quod nonnulli

Mergus situlam appellant, quòd hauriendæ aquæ mergatur, Calepinus sine authore. Mergulus, instrumentum
pro situla. quo lampadis lychnus continetur, Idem sine authore. ¶ Mergi aues in aqua merfant vel merfant,
vel (vt veteres dixere) mertant.

¶ Epitheta. Celeres, Vergilius. *Tranquillo filet, immotaq; attollitur vnda Campus, & apricis statio*
gratissima mergis, Idem Æneid. 5. Marini, piscantes, edaces, turpes, incolæ aquæ, apud Textorem.

¶ Smilax aspera à Romanis mergina vocatur, vt inter nomenclaturas apud Dioscoridem
comperimus.

Fabula de ¶ h. Ælacos filius Priami & Alyxothoës, dum nympham Hesperien quam amabat insequitur,
Ælaco in Eccelatens herba coluber fugientis adunco Dente pedem strinxit, virusq; in corpore liquit, Ouid. x. 1. Metam.
mergum Et mox, *Vulnus ab angue, A me causa data est*, Ælacos loquitur. Tum propter dolorem è scopulo in mare
transfor- se præcipitans, à Thety in mergum conuersus est, & optatæ non est data copia mortis. *Indignatur a-*
mato. mans se inuitum viuere cogi Obstariq; animæ misera de sede volenti Exire, vtq; nouas humeris assum-
pserat alas Subuolat, atque iterum corpus super aquora mittit. Pluma leuat casus, furit Ælacos, inq; profun-
dum Pronus abit, letiq; viam sine fine retentat. Fecit amor maciem, longa internodia crurum, Longa ma-
net ceruix, &c. id est in mergum mutatur. ¶ Est & Ælacos fluuius Troianus ad Idam montem.

¶ Mergos diuus Martinus diuina virtute coëgit aquam contra naturam suam deferere, & ari-
da loca desertaque petere, Author libri de natur. rerum, ex vîta puto diui Martini per Seuerum Sul-
pitium condita.

Prouerb. ¶ Mergus prius vitabit aquas, de re incredibili dixit Ouidius 1. de Ponto. *Nam prius incipient*
Mergus *turres vitare columba,* *Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas,* *Quàm malè se præstet veteri*
prius vi- *Græcinus amico.*
tabit a-
quas.

DE ÆTHYIA.

A.

Num æ- *thyia &* *cornix* *marina* *eade sint.* *ÆTHYIA* Græcorum non aliam auem quàm mergum Latinorum esse, supra dixi: sed quoniam
aliqui super hoc dubitant, de vtraq; seorsim agere placuit: remedia tamen quæ ex æthyia sunt supra
in Mergo commemorauimus. ¶ *Αἰθυα* (quæ & *ἀσθυα* apud Demetrium Constantinopolitanum recen-
tem admodum scriptorem nominatur.) Eustathio, Hesychio, Suidæ, Etymologo & Varino, eadem est
quæ *κορώνη θαλάσσιος*. (vel *θαλασσία*, vel *ἀλία*, vel *ἐναλία*) id est cornix marina. Atqui Arrianus in Pon-
tici maris nauigatione cornicem marinā vnā cum æthyia, tanquam aues diuersas, enumerat. Eadem
eadē sint. fortassis apud illū est quæ coruus marinus vocatur, Wottonus. In Pontica insula (inquit Arrianus) quæ
Achillis insula vel cursus dicitur, multæ sunt aues, lari, æthyiæ, & cornices marine innumeræ. hæ colūt
Achillis

Achillis fanum. mane enim quotidie aduolant ad mare: inde madefactis pennis ad templum studiosè redeunt & aspergunt: & cum bene habet, rursus pauimentum alis exiccant, Hæc ille. Appion corónen ait eandem esse auem quæ & larus & æthyia dicatur, Etymol. Nos de alia cornice aquatica quæ hodie in quibusdam Angliæ locis sic appellatur, aue eiùsdem ferè naturæ cuius ispida, infra dicemus post Cornicem, & plura ibidem de Cornice marina. Vergilius fulicas appellat aues, quas Aratus æthyias vocat: mergi verò Græci ab Arato ἐρωδιοὶ appellantur, Ioach. Perionius: sed erodios ardeas esse, æthyias verò mergos veterum scripta ostendunt. Apud Aristotelem de hist. anim. I. I. vbi Græcè αἰθία καὶ κολυμβίς legitur, Albertus habet anser falicis. ¶ Mergum æthyiam Græci vocant, & poetæ dypten. Δύπτης, alioqui nihil est aliud dyptes verbū ex verbo, quàm mergus. poetæ Græci etiam βοῦνγας & βουνγας dicunt aues eas, Phocion author, Hermolaus. Πάυγες, αἱ αἰθία, κληθεῖσαι βούγες, τῶν δὲ τινὲς βολὴ καὶ τινὲς ἡγλὴ, Πάυγες, (melius ἡγλὴ, vt Varinus habet,) Etymologus. Ad poyngem quidem Græcam vocem Gallica *plongeon* accedit. sic enim Galli mergum vocant. Τὸν δ' οἶα δύπτην κηρύλον Διὰ τὸν Αὐλῶνος οἷσι κύμα γυμνί τινι φάρον, Lycophron. vbi δύπτης caruli, id est alcyonis maris epitheton est: Scholiastes ἐπὶ κόλυμβον interpretatur. Δύπτης, αἰθία, κολυμβήτης, δύτης, Hesychius & Varinus. hoc est, homo vrinator vel nator, vel mergus auis. Δύπτης δ' ἐξ ἀλὸς ἐρχόμενοι, Apollonius Argonaut. lib. I. Νεδίς, τὰς αἰθίας, Hesychius & Varinus. Κήξ, auis est marina, hirundini similis, quam alij larum, alij mergum interpretantur, Eustathius: & Varinus idem in Κήξ ἐναλίη. Peculiaris quædam species mergi marini est in Creta, vrinari solita, diuersa à phalacrocorace (cormorant) & reliquis mergis, quam Aristoteles æthyiam vocauit. qui littora Cretæ habitant, vutamaria nominant & calicatzu magnitudine est querquedula (*d'une sarcelle*), albo ventre, capite & dorso nigra, itemq; alis & cauda. digito pedum posteriore caret sola palmipedum. Pluma ei instar lanuginis, validè inhærens cuti. Rostrum marginibus acutis, cauum & planum ferè, lanuginosis plumis bona sui parte obducitur, nigrum superiore, album inferiore parte: vertice lato, Petrus Bellonius in libro Gallico Observationum, &c.

C.

¶ Suidas in voce Ἡμερῶν æthyias marinas facit. ¶ Mergi (æthyia inquit Oppianus in *Ixeu- Descri-* tics 2. 6.) insatiabiles sunt & maximè voraces. pisces ingestos mox aluo reddunt, atque etiam viuos *ptio æthy-* nonnunquam. Soli inter amphibias aues volitando piscantur, ita vt simul vtrunque faciant (καὶ τὰν- *ia.* τὸν θηρῶσι καὶ ἰπταίαι. Congros, anguillas, & alios lubricos leuesq; pisces deglutiunt. Vrinantur & sub aqua manent diutissimè. (merguntur autem toto corpore, non collo tantum vt pelecani.) Alios quoque pisces delphinorum & canicularum instar persequuntur. Non in pelago solum, sed paludibus etiam versantur, tum maximè cum vis aliqua ventorum mare infestat. tunc enim immorari in eo non solent. Has in auium genere solas vocem emittere aut percipere negant, Hæc ille. Apparet autem ex his Oppiani verbis, æthyiam oportere magnam aliquam auem esse, quæ congros & anguillas deuorare possit, & delphinorum canicularumq; instar venari, quod morficem (*vide infra inter* mergos magnos) facere Albertus scribit. Itaque nostri merguli parui nigri, & alij anatibus non maiores, æthyia dici non poterunt. Æthyia apud mare victitat, Aristotel. Auis est marina, insatiabilis, omnibus nota, Kiranides. Æthyia & aliæ quædam volucres degunt quidem in fluido, victumq; inde emoliuntur, sed aërem non humorem recipiunt, & foris parere solent, Aristoteles. Mergi & gavia saxis maritimis oua bina ternave pariunt: sed gavia æstare, mergi à bruma ineunte vere. & incubant cæterarum auium more, sed neutra earum auium conditur, (latet,) Aristoteles de hist. 5. 9. quem locum transferens Plinius, mergos in arboribus nidificare reddidit, quod Aristoteles nusquam scribit.

D.

Æthyis perquam inimicæ sunt ciconiæ & creces, Philes.

E.

Sæpe anates feræ aut æthyia marinæ alis in continente concussis, ventum imminere præmonet, *Prognosti-* Aratus. Æthyia si obuia fuerit naui velificanti, & volans submerferit se in mari, tempestatem minatur: *ca tempe-* si verò peruolans (præteruolans) supra petram resederit, (aliàs, si verò peruolauerit, aut supra petram *tatis.* confederit,) felicem nauigationem promittit, Kiranides. Æthyias cum frequentius in mare sese immergunt, tempestates nauigantibus futuras præfagire ferunt. huius causam reddunt, quòd tranquillo mari progredi non audet æthyia marinarum belluarum metu: at cum tempestatem præsenferit, audacter progreditur, quòd tunc temporis marinæ illæ beluæ in altum abierunt. Verum Aratus, Æthyia (inquit) maria aut stagna fugientes, pennasq; in terra rostro purgantes, ventum præfagiunt, Wottonus. ego nihil huiusmodi apud Aratum legisse memini: nisi Wottonus fortè putat Plinium pro πινάσας τὰν πτερυγας, pennas rostro purgare, ex Arato vertisse.

F.

Æthyia ad satuitatem vsq; ab accipitre in cibo sumi potest. suauissima enim eius caro est, & facilis concoctu, Demetrius Constantinopolitanus.

G.

Vide supra in Mergo G.

H.

Vnde sit
dicta æ-
thyia.

¶ a. Æthyam aliqui Latine per y tantum scribunt: Græci verò semper y diphthongum in penultima. Dicta quidem æthyia videri potest, quasi *ædyna*, ἄπο τῆς αἰὲς διυίνειν καὶ δύ πλεῖν: vel ἄπο τῆς αἴθης propter nigrum colorem, vt etiam Æthiopes. Αἰθύσσειν καὶ ἀναθύσσειν, ῥί πλεῖν, πλεῖν, φέρεσθαι, ἄπο τῆς αἰθύας τῆς ἐναλίας κορώνης, Etymologus. Æthyiam Græci etiam pro *thyia*, id est pila vel mortario dicunt: fortè quòd pistillus in eo merfetur emergatq; subinde.

Epitheta. Æthyas Aratus vocat δῖνας, quoniam (vt inquit Theon) dum merfantur mari fiat δῖνος, id est vortex, siue κυκλοσέρης τῆς ὕδατος φοράς; Cælius. Ὅς τὸ δὲ ναίεις Εὐσιβὲς αἰθύας ἰχθυόλοισι λέπας, in Epigrammatis vt citat Suidas, id est, Qui habitas in hoc promontorio mergis piscatoribus frequentato.

¶ Αἰθύας ἄνθος, genus est herbæ, Hesychius & Varinus.

¶ Eryfichthonem quendam inuenio αἰθωνα (αἰθυαν potius) cognominatum, quod cibo inexplibilis esset.

¶ c. Ἀλλ' ἐμὸς αἰὼν Κύμασιν αἰθύης μάλλον ἐσφάσσειτο, piscator quidam apud Callimachum. Εἴθ' αἰμὴ καὶ βένθος ἀλίγκια αἰθύησι Διῶνον, Apollonius lib. 4. Τῆς δ' αἰθύης, δὲ κρυερὸς χάβηξ, Euphorion apud Suidam in Κάβηξ: quæ vox larum significat. est autem vtraq; auis perquam vorax.

¶ h. Æthyæ epitaphium legimus Anthologij Græci lib. 3. sectione 24. in fine. ¶ Leucothea apud Homerum Odysseæ E. æthyæ comparatur. Αἰθύη δ' εἰκῆα ποτίω (volatu) ἀνεδύσειτο λίμνης. Etrursus, Αὐτὴ δ' ἀπ' ἐς πόντον ἐδύσειτο κυμάνοντα, Αἰθύη εἰκῆα. μέλαι δ' ἐκῆμα χάλυφεν. ¶ Αἰθυα θινῶν ὅππῃ πικρὸς ἢ φωσφόρος ὠρεῖ, τὸ αἶψα, vt videtur apud Lycophronem, Eustathius. Pallas æthyia cognominatur, quoniam humana prudentia (quæ per Palladem innuitur) inuenta est nauigatio mergi quadam imagine, Cælius.

Μυθῶδες

de Marti-

nomergos

ex aqua

in arida

compel-

lante.

¶ Diuus Martinus aliquando mergos in flumine cōspicatus piscium prædam sequi, & rapacem ingluuieni assiduis vrgere capturis: Forma (inquit) hæc dæmonum est, insidiantur incautis, capiunt ne-
scientes: captos deuorant, exaturariq; non queunt deuoratis. Imperat deinde potētī virtute verborum, vt eum cui innatabant gurgitem reliquentes, aridas peterent desertasq; regiones: eo nimirum circa a-
ues illas vsus imperio, quo dæmones fugare consueuerat. Ita grege facto, omnes in vnum illæ volucres congregatæ, relicto flumine, montes syluasq; petierunt, Seuerus Sulpitius in vita D. Martini.

DE MERGIS DIVERSIS.

Fulica.

¶ FULICA auis est aquatica, quæ mergus niger vocatur, anate minor, Albertus. sed de fulica suo loco dicemus in F. litera.

Brethius.

¶ BRETHVS merguli species est pisces venātis, Albertus. quanquam *bathyos* apud illum corruptè scribitur. Vide supra in Brentho inter anates feras.

Mergus

cornutus.

¶ Seuerus Sulpitius tradit mergorum quandam speciem à re cornutam vocari, eò quòd rubecas plumas in capite instar cornuum habeat, Author lib. de nat. rerum.

DE COLYMBO ET COLYMBIDE, VEL VRINATRICE. item de Thracibus & Dytnis.

COLYMBIDEM, colymbadem & colymbum apud authores inuenio inter aues aquaticas: apud Aristotelem etiam colymbris legitur, sed corruptè. Gaza apud Aristotelem transtulit vrinatricem. Vrinatrix auis ex aqua sibi victum emolitur. circa lacus & amnes versatur, ex palmipedum numero, sed foris parit, Arist. Colymbi & colymbades ab vrinandi voluptate appellātur, inter omnes (aquaticas aues) minimæ, atræ ac sordidi coloris, (ῥυπαρομέλαναι,) acuto rostro. soli earum spectantur oculi, cætero merguntur, Hermolaus ex Athenæo. σκέπτονται τὸ ὄμμα (α, τὰ δὲ πολλὰ (λοιπὰ) καὶ ἀδύεται, Athenæus. Idem non colymbos neq; colymbadas, vt Hermolaus vertit, sed colymbida bis nominat, vtrobiq; adiiciens paruum: quasi colymbum alium maiorem esse insinuet. Nos quidem infra mergi genus describemus, quod colymbus maior rectè appellari posse videtur. Κολυμβίς, auis quædam est, Hesychius & Varin. Κόλυμβοι, αἰ κολυμβάδες, τὰ ὄρνεα ἢ ζωῦφια ἐν κολυμβήθραις, Idem: hoc est, aues vel animalcula in piscinis. Phascades dictæ paulò maiores sunt quàm parvæ colymbides, cætero similes anatibus, Athenæus. Κολυμβίς nominatur in Auium choro apud Aristophanem. Νήτης καὶ κολυμβάδης, (id est, anatis & vrinatricis,) Callimachus meminit in lib. de auibus: item Aristophanes in Acharnensibus pariter nominans, ἀπαγᾶς, φαλαέιδας, Τροχίλως, κολυμβέες (cum acuto in vltima,) &c. Athenæus. Numerat autem has aues inter lautitias Bœotorum. Nostri codices Aristophanis, κολύμβες paroxytonum habent, quod placeat. Κόλυμβοι (inquit Oppianus lib. 2. Ixeuticorum) semper natant, & ne somni quidem aut cibi gratia in continentem exeunt: ne noctu quidem, neq; tempestatis metu aut frigoris: sed solo partus tempore. Ventis aduersi natant, ne illorum vi aliquando inuiti in terram extrudantur. quod THRACES etiam ac DYTNIS (Θραῖκες καὶ Δυτῖνοι) faciunt. Quanquam autem tria hæc auium aquaticarum genera (inquit idem lib. 3. Ixeut.) omni tempore (πανημέριον) natare soleant, non tamen effugiunt venatores, qui cum

cum tranquillum est mare, nauiculam ingressi aliquousq; nauigant, quatenus aues remigij strepitu nō terrentur. Tum is qui rete fert, puppi insistit: alter verò proræ, paulatim nauiculam temone promouens. qui & lucernam in testa gerit, (alius fortè tertius hoc facit, aut idem qui rete gerit,) quam auibus ostendit cum iam prope fuerint. Aues stellam videre se putantes, nauiculam propius accedere patiuntur. Tum auceps lucerna in naui occultata ne aues dolum intelligant, rete extensum eis iniicit.

¶ Vrinatrices aues quæ natando in aquam demerguntur & rursus emergunt, sunt innumeræ, magnæ & paruæ, inter quas gainæ & id genus sunt, Niphus. ¶ Vrinatrix minima mergorum & reliquarum auium quæ victum ex aquis petunt, *ρυπαρομέλανα* tota, præterquam in ventre vbi albet, mergit sese & conspectos pisces diu sub aquis prosequēs huc illuc fertur, priusquam reuertitur, vnde & nomen inuenit Germanicè *Schwarzstücherlin* / hoc est mergulus niger: & *Wasseramsel* / hoc est merula aquatica, Eberus & Peucerus. Sed nos aliam vocamus merulam aquaticam, quæ piscibus quidem viuit, ni fallor, palmipes tamen non est. Aristoteles vrinatricis vnum tantum genus (inquit Turnerus) commemorat: ego tamen tria vrinatricum genera vidi. Horum primum totum nigrum est: & si cirrhū, quem in capite gerit, exceperis, mergo, quo tamen triplo minor est, cætera quod ad corporis attinet effigiem, non dissimile est. & hoc genus nautæ nostrates *lounam* nominant, alij *doukeram* (Angli a *douker*, Germani *eim Ducher*. sed alibi mergum quoq; Germanicè *Ducher* interpretatur, Anglicè verò *cormorant*.) Secundum genus turdo non maius est, anati colore & corporis effigie simile: & hoc Angli mediam vrinatricem nuncupant. Tertium genus adeo nuper ab ouo exclusum refert anserculum, vt nisi rostrum huius paulò tenuius esset, ægrè alterum ab altero discerneres. Non enim pennas, sed lanuginem quandam (quod nos supra de *puffino* Anglorum scripsimus) earum loco obtinet. Degunt hæc plerunq; tria genera in aquis stagnantibus, aut fluuiis non admodum rapidis, in quorum ripis arundines & carices nascuntur, Hæc Turnerus. Audio & Cootte dictam apud Anglos auem esse in fluuiis ac stagnis, quæ subinde ad fundum vsq; vrinetur, non piscibus tamen, sed alga, limo, gramine, paruisq; cochleis victitet: forma & colore fulicæ nostræ similis, paulò minor: in cuius rostro paruum tuberculum rubeum emineat. Ad volandum ineptam esse aiunt: quare vulgò fertur non posse illam diutius volare quàm pedis cauo arreptam (priusquam volat) aquam retineat. Auem, quæ *Ducher* appellatur, in nostris lacubus & Acronio, minorem columba esse audio, fuscā & latiusculo rostro. Eandem puto Albertus mergulum nigrum vocat.

H.

a. Græci verba *νήχεα* & *κολυμβᾶν* deriuarunt ἀπὸ τῆς νήτης καὶ κολυμβάδος, (*κολυμβίδος*, Eustath.) Athen. *Κολυμβᾶν* verbū natare significat, pro quo Dôres significantius dicunt *κολυμφᾶν*, ἀπὸ τῆς κόλως *Κολυμφοῦν* τοὺς ἐν ὕδασι, quod natantiū in aquis corpora mutila & non integra appareant, Etymol. *Μαλᾶν*. tres planus Alexādrinus iocosa quædam problemata quasi ad Aristotelis imitationem confinxit, quale est: *Διαπὶ ὃ ἡλῖος δυνέει μὲν, κολυμβᾶ δ' ἔ;* hoc est, Cur Sol mergatur quidem (nam *δυνέειν* Græcis mergi significat, idemq; verbum de Solis occasu vsitatum est) non natet tamen. Cæterum *vrinari* verbum apud Latinos, vel *vrinare* etiam (vt Grammatici scribunt) & *inurinare* apud Columellam in aquam mergi, & natando (rursus) emergere significat. Eadem est causā quare sub aqua diu ranæ & phocæ vrinentur. Hinc *vrinator* dictus qui sub aqua natat. Callistratus Iureconf. Ad legem Rhodiam, *vrinatores* appellat eos, qui merces è mari extrahunt, nauigij gratia iactatas. Sed in rem emendabilem visus lapsus est, quod per *vrinatores* omne ferme extractum est, &c. Liuius 4. Dec. lib. 5. Quæ verò huius vocis origo sit, non memini hætenus legere: quare coniecturam meam adscribere non grauabor. *Vrinatorem* Græci *ἀρνευτήρα* vocant. ὃ δ' ἀρνευτήρ ἐστὶν ὁ κῶπες ἀφ' ὧν ἡλίου πύργος, Homerus Iliad. μ. vbi Scholia *ἀρνευτήρ* interpretantur *κωβίτη* ἢ *δύτη*, id est *vrinatori*. nam hi quoque in caput seiplos projiciunt. quemadmodum *arnes*, id est agni petulci & lasciui in caput saltare & quasi in aërem cornibus impetere solent. Aut igitur *vrinare* Latini ab hac voce Græca dixerunt: aut ab *uria* aue *vrinatrice*, de qua nunc scribemus. Sunt & oliuæ *colymbades* apud Athenæum. Est *columbarium* vas quasi *colymbarium*, à verbo *κολυμβᾶν*: vide in *Columba*.

DE VRIA.

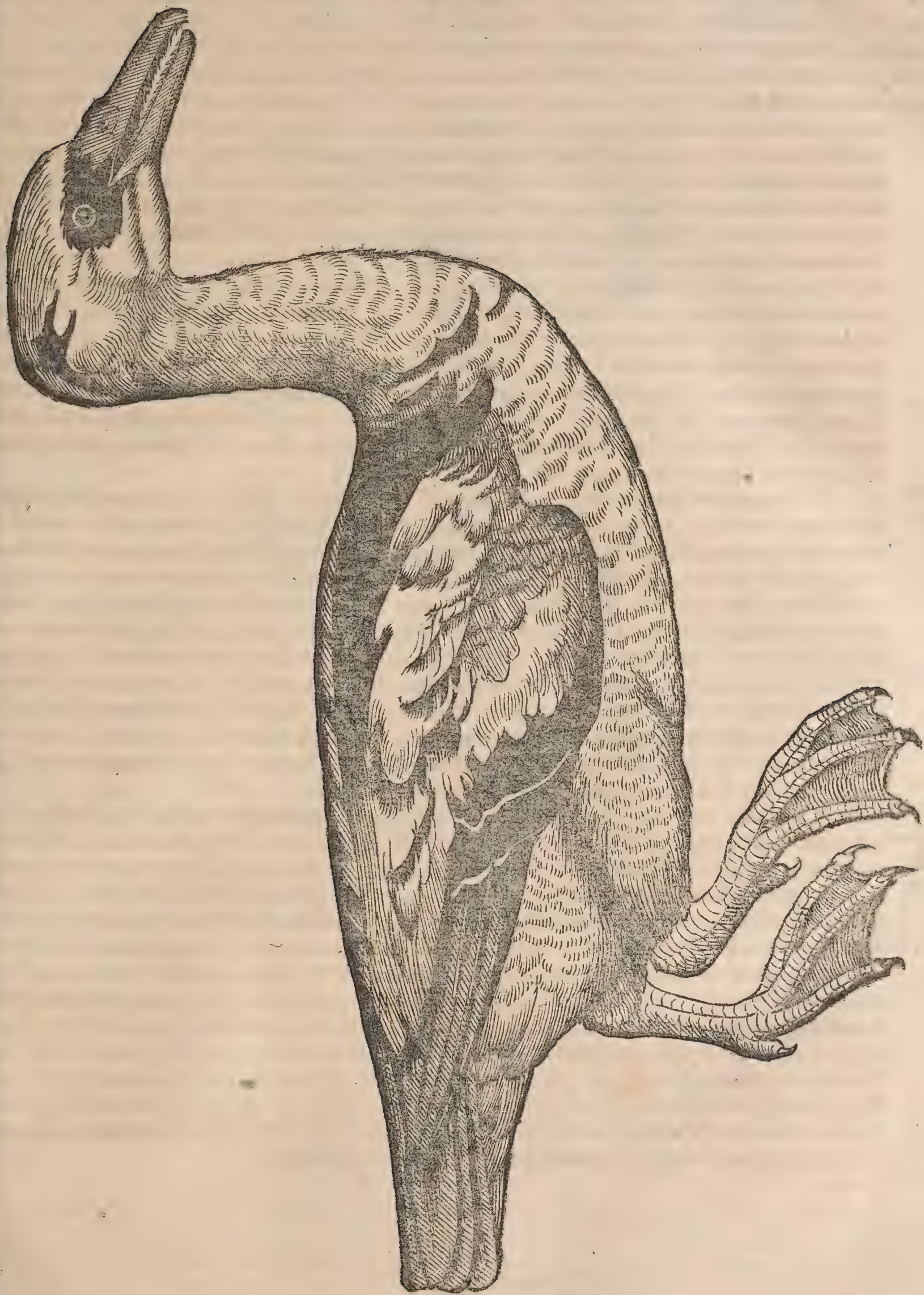
VRIA, *ῥεία*, dicta (auis aquatica) non multò minor est anate. rostro longiore ac tenui, colore sordido figlinæ, (figlino, Wottonus,) Hermolaus ex Athenæo. Τῷ *ῥέω* ματὶ *ρυπαροκέραμος* (*ῥυπαροκέραμος*, Eustath.) ὅστις τὸ δὲ *ρύγχος* μακρόν τε (forte *μικρόν*, Wottonus. sed Eustathius etiam *μακρόν* habet) καὶ *τενὸν ἔχει*, Athenæus. Videri quidem potest hoc nomen non origine Græcum esse, sed ab *vrinari* verbo Latino deriuatum: & *vrinatrix* siue *colymbis*, de qua proximè dictum, ferè non aliud ab hac *uria* differre, quàm quod minor est. *Vria* plus cæteris (anatibus feris) nigricant, Eberus & Peucerus, sine auctore. interpretantur autem *Meerenten* / hoc est anates marinas. Ego *urias* esse dixerim quas nos appellamus *Dütschete*: de quibus infra seorsim, & colore magnitudineq; tantum à *colymbide* prædicta differre. quamuis *dycchelina* nostra, anate multò minor est, sed inueniuntur eiusdem generis anati pares, & quædam maiores, de quibus in *Colymbo* maiore scribam.

ANGUSTVM & phalaris rostrum obtinet, caput rotundius, ventrem subcinericeo colore, tergus nigricat, Hermolaus ex Athenæo: apud quem tamen nos legimus, ἐντεφρος τὴν γαστέρα καὶ τὸ νῶτον, Apud eundem phalaris proparoxytonum scribitur, apud alios φαλαρίς aut φαληρίς, oxytonum. Aristophanes in Acharnensibus ἀτταγᾶς, φαλαρίδας inter Bœotorum delicias nominat, vbi Scholiastes phalarides genus auium interpretatur, quæ secundum quosdam in Phaleride nascantur: quod & Varinus repetit. Est autē Phaleris vel Phaleros, portus Athenis celebris, à quo Demetrio Phalereo cognomen. Aristophanes in auibus ludens, & auium quasi apotheosin conscribens: Veneri, inquit, immolaturus, aui phaleridi (prius) triticum immolet: siue hanc auem tritico vesci innuens, (quanquam laro, quam auem pisciuorum esse constat, paulò post placentas mellitas sacrificari iubet,) seu aliam ob causam. Monet autem eo in loco Scholiastes phaleridem auem esse palustrem siue lacustrem, & pulchram: hinc verò iocosè eam attribui Veneri, ὡς ἐκ τὸν φαλλόν. hoc est propter nominis allusionem ad membrum virile. vnde corruptus Suidæ locus emendari potest. Vide plura apud Varinum in φαληρίς. Phaleris auis sacra habetur Veneri non modò propter phallos & ithyphallos quos Comici introducunt, sed etiā propter album genituræ colorem. φάλιον enim album est, Eustathius. Aristoteli phalaris nominatur inter palmipedes quæ circa lacus & amnes versantur. Aristoteles ait, citante Athenæo, passerem mares hyeme perire, foeminas superare, coniecturam faciens è colore. mutari enim pro diuersis anni partibus colorem passerum, vt merularum etiam & phalaridum quæ aliquando albescunt. quem locum ego corruptum arbitror, ex Arist. de anim. hist. lib. 8. cap. vlt. vbi legitur merulas pisces & turdos & caridem (non phalaridem) colorem mutare, vt & aues quasdam. Vere enim eas nigrescere post ver denuo albescere. Non ignoro tamen merulas etiam aues colorem mutare. Legimus præterea apud Athenæum ἀθληρίδας ταριχεύει μύεας, τυλάδας καὶ χέννια ἥτοι ὀρτύγια παριχέει. vbi pro ἀθληρίδας suspicor φαληρίδας legendū. Possunt autem etiam aquaticæ aues sale cōdiri, vt puffini in Anglia. Αἱ φαλαρίδες, vt & aliæ amphibiarum volucres, laqueis capiuntur, ad quos alliciuntur sparsis ad stagnorum fluminumve margines frugibus, hordeo, siligine aut milio, Oppianus Ixeut. 3. Phalerides in Seleucia Parthorum, & in Asia aquaticarum laudatissimæ habentur, & iam in Italia quoq;, Plinius. Phalerides, & querquedula quomodo inclusæ nutriantur, scripsimus supra in Anate E. ex Columella & Varrone. Apud Varronem non phalerides sed phalarides legimus. qui cum de anatibus scripsisset, subdit: Sunt item non dissimilia alia genera, vt querquedula, phalarides, &c. ¶ Phalaris anatum syluestrium foemellarum colore, qui ente-phros (subcinericeus) est, conspicitur, rostro angusto & oblongo, rotundo capite, Germanicè *Muttuogel* / *Neck* / Eberus & Peucerus. Aggregator phalaridem auē apud Kiraniden *folegam* (id est fulicam) interpretatur. Phalaris auis est (vt Kiranidæ interpretes transtulit) quæ dicitur alba frons. Nam tota nigra est, & frontem solum albam habet. Inuenitur autem in fluminibus & stagnis. Huius cerebrum cum veteri oleo permixtum omnes passionem ani curat. Auis ipsa in cibo sumpta venenis aduersatur, Hæc ille. Et sanè huiusmodi auis est quæ hodie à nobis *Bölsch* vel *Böshene* ab Italis *folega* dicitur, tota nigra, macula tantum frontis alba, &c. vt in fulica copiosius dicitur: ac fieri potest vt phalaris Græcè, à macula illa alba nominata primum sit. φάλον enim album & splendidum significat, vnde & phaleræ dictæ.

DE MERGIS ALIQVOT, QVORVM NOMINA

vulgaria tantum nobis cognita sunt: primum in genere, deinde de mergis varijs, hoc est albo nigroque distinctis: ex quibus unum anatem Rheni vocant, cuius figuram hic apposuimus: cui alia quedam congeneres sunt, magnitudine quidem & coloribus diuersæ, collum omnibus quàm in anate procerius.

DE mergis in genere iam supra scripsimus. hinc pauca addam, quæ ad illos tantum mergos pertinent, quorum sola vulgaria nomina mihi cognita sunt. Nostri igitur cum anates à mergis non rectè distinguant, auem illam aquaticam, quam mergum Rheni dicere debebant, & alteram quæ mergus glaciici vel brumalis vocanda erat, anate Rheni, & anatem glaciiei vocitant: *Rhynenten* / *Ysenten* / *Duchenten*. quod nomen postremum ex mergo & anate compositum videri potest. Sunt autem hæc duo genera collo longiore inter illos mergos de quibus deinceps hinc agemus: qui omnes anatibus similes sunt, cum aliàs, tum magnitudine ferè & rostri latiusculi figura. rostrum tamen eis aliquanto angustius quàm anatibus est, & aliter dentatum, vt supra dixi: & omnibus in fine magis aduncum, vt commodius pisces retineant. Mergus Rheni maior est cæteris: nam cæteri ferè anate paulò minores sunt, ille par. Quidam ex eis apud alios Germanos appellantur merchi, (*Merch*) hoc est mergi corrupto nomine, alij nonnæ, (*Nunnen*) id est moniales, à colorum varietate, albi & nigri præsertim. Kernellæ nomen vnde Germani quidam imposuerint nescio, quæ sola etiam in hoc mergorum genere, albo & nigro non similiter vt cæteri distinguitur. hanc supra descripsi post querquedulas, id est anates minores, an ex earum genere esset addubitans.

¶ Sed dicam primò de mērgo Rhenano, qui in hoc genere mergorum anatiformi maximus est. *Demergo Rhenano.* Corpus huic vndiq; albo & atro colore distinctum. Rostrum & pars circa oculos nigrū est. in occipitio maculæ vtrinq; atræ. Reliquum caput partim album, partim fuscum aut cinereum. Prona colli & pectoris pars cum vētre candidi coloris sunt, sed qui passim cinereis punctis aut maculis distinguatur: quæ quidem inferiore ventris & laterum parte cymatili ductu delectant intuentē. Crura circa anum ventrem prominent. Pedes digitiq; fusci, membranæ interfunt nigræ. cauda nigra, alæ dorsumq; totū nigris & candidis aliquot spatijs vicissim distinguuntur. Sunt qui nonnam (id est monialem) albam (*Wyffe Nonn*) appellent: ut fuscā monialem alteram, quæ infra describetur. aliqui *Ysenten* / id est anatem glaciale. Et hic est mergus cuius apposita hīc figura est.

De alio

¶ Eiusdem planè generis est, nec aliud ferè differt mergus alter, nisi quod magnitudine inferior est, & caput, collumq; exterius candidius habet, ac dorsum totum nigrum, non albis spatijs distinctum. *mergi ge-* nere quod Puto etiam ore differre, quod huic cum lingua & dentibus interius rubeat: illi non item, sed potius nigricet. Hunc aliqui mihi mergum albū vocauerunt, *ein Wisse Luchent.* Italicè *morgon* quasi mergum: *superiori* est ferè *Lucarni & Bellinzonæ, gyaen:* in alijs quibusdam Italiae lacubus *polono:* (quod ad Gallicum *plongeon* accedit.) quidam *garganellum*, nescio quam rectè. nam & alijs anatibus hoc nomen ab Italis tribui video.

sed alium quoque mergum maiorem cirrhatum circa Bellinzonam Itali *garganey* vocant: ut *garganellum* diminutivum sit. Hic mihi circa brumam ex Vrsa Heluetiae fluuio allatus est, paulò minor anate fera communi. pisces adhuc faucibus continebat. Longitudo ab extremo rostro ad caudam extremam dorantes duos cum palmo, caput album erat: sed maculae nigrae cingebant oculos. quales & occipitium vtrinque insigniebant, medio interuallo albo relicto. Pectus, collum & venter tota alba. In dorso supremo egregiae quaedam plumae alternatim albæ nigraeque; inde etiam ad latera versus pectus taniae similiter discolors vtrinque procedebant. Rostrum ut anatis, denticulatum, angustius, è fusco ad caeruleum dilutum vergens: extremitate deorsum incuruata, crura digitiq; ut praecedentis. Alae nigrae candido spatio maiusculo distinctae: & inferius alijs duabus lineis candidis, ut in praecedente etiam. Dorsum planè nigrum, cauda fusca palmum longa. Ventris plumae minimae interiores, fuscae erant: exteriores & quae apparent, ut dixi, albæ. ¶ Piscibus tantum vescuntur, cum alijs, tum gobijs fluuiatilibus, & interdum troctis. lapides etiam subuertunt, ut gobios captent. Hæc etsi de priore tantum genere audiui: de utroque tamen verè dici puto.

Mergus varius.

¶ Hoc genus Albertus *mergum varium* appellat. Et lib. 23. in Mergo, Aues (inquit) qui ut plurimum mergi vocantur, varia sunt ut picæ, anatibus alioqui magnitudine rostro & pedibus non dissimiles. (Ex diuersis sanè quos hîc describimus mergis varijs, primum & secundum genus colorum albi nigriq; distinctione ad picam magis accedit quàm sequentia.) Et rursus in Anate, Anatis tertium genus varium est ex albis maculis & dicto colore (sed de nullo certo colore prius dixerat. quamobrem lego, & nigro colore) compositum: & est genus mergi, cuius duæ sunt species magnitudine tantum diuersæ. Ego pro duabus istius mergi varij speciebus, duas quas iam descripsimus acceperim. quanquàm enim ea quæ sequitur quoque mergus varius minor appellari possit, non tamen nigro tantum & albo coloribus ut praecedentes distinguitur, sed alijs insuper (capite & collo praesertim) ut dicemus. Idem Albertus alibi trochilum Aristotelis, autoritate Auicennæ, asserit esse auem similem picæ, sed aquaticam & variam, rostro anatino. Eberus & Peucerus hanc auem Germanicè *Daucher* vocant. varia est (inquiunt) candida quibusdam partibus, quibusdam nigra, palmipes.

De altero

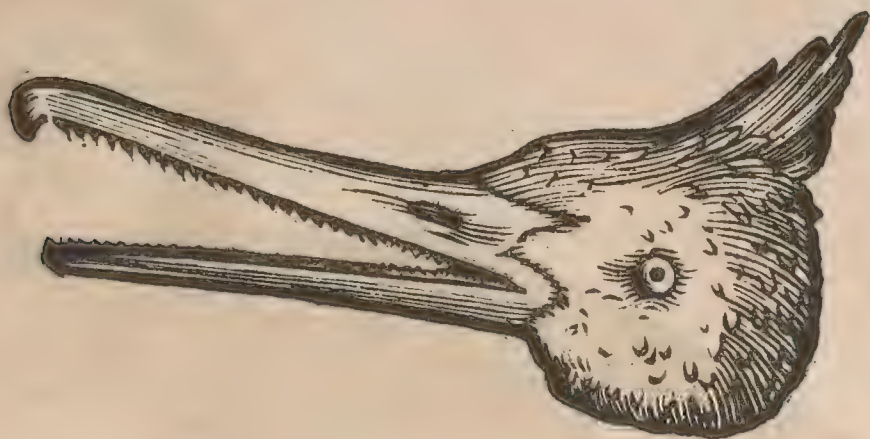
¶ Tertium mergi varij siue glacialis (nam nostri vocant *ysentle*) genus est, simile superioribus, sed capite & superiore colli externi parte ruffo spadiceve aut puniceo, (id est ruffo obscure) collo inferiore versus pectus fusco vel cinereo ferè. eminentibus modicè plumis capitis, magis quidem in mare, in quo etiam rostrum antè quàm incuruatur, rubere puto: in foemina albere. Dorsum vndique nigrum est. Alae etiam nigrae, sed albo distinctae ut praecedentium: hoc est primum spatio ampliore albo, deinde alijs duabus lineis inferius. constant autem lineae istae albæ, extremis pennarum albescentibus. Venter etiam albus est & supina (interna) pars colli superius. Crura ut praecedentium, breuia, fusca, membranæ inter digitos nigris. Rostrum ex caeruleo nigricat: angustius & breuius quàm anatis, denticulatum. Magnitudo totius auis querquedulae par, hoc est anate minor. Collum digitos circiter octonos longum: corpus reliquum ferè septenos, cauda quaternos. In ventriculo eius pisces inueni. Per summa frigora tantum, vnde & nomen ei à gelu. apud nos capitur in lacubus, & fluminibus etiam puto. Aiunt hoc genus aliquando ferè totum album reperiri, sed rarò, primum fortè genus, id est maius (supra nobis descriptum) intelligentes, quòd passim toto corpore multò plus albi habet. In cibum apud nos per hyemem veniunt hi mergi, non minus quàm anates feræ vulgò laudati.

Mustelaris.

¶ Non alia est, ni fallor, quàm Georg. Fabricius *mustelarem* vocauit (vulgò *ein Wiselgen*) à similitudine mustelæ, quam (inquit) refert capitis rubore. Rostrum cassum, non latum est, sed vngue (vngue) corneo acuminatum, ut in longirostra. Collum in cinereo album, gula & venter candida, tergum nigrum, alae nigrae, in initio, medio, atque extremo albis pennis transversim distinctae. Pedes cinerei, membranae nigrae. Eiusdem cum longirostra magnitudinis. Capitis eius figura hæc est.

ALII EIVSDEM GENERIS MERGI, OMNES

ex Georg. Fabricij descriptione.

¶ *ANAS longirostra*, ein *Langschnabel* oder *Schluchente* / primum nomen à rostro, alterum à *De anate*
gemitu vocis traxit. Rostrum nonnihil rotundum, digiti longitudine, colore in nigro flauicante. Ca- *longiro-*
put cristatum, collum subrubrum, corpus totum nigrum, præter alas, in quibus pauca tantum pen- *stra.*
næ candidæ. Venter magnæ & parvæ anati foemellæ similis. Pedes crocei, membranæ lutre, (fortè lu-
teæ.) *Mediocri anate* paulò est minor. Caput ei huiusmodi.

Longirostram maiorem paulò inferius describemus.

¶ *Anas raucedula*, ein *Rogis* / à raucedine vocis originem nominis apud nos sortita. Caput cri- *Anas rau-*
statum: rostrum cum longirostra conuenit, nisi quòd colore est nigrius. Corpus & alæ cinereæ, gula & *cedula.*
venter alba. Pedes nigri, & vt in mergulo, rectè extantes.

¶ *Mergus ruber*, ein *roter Teucher* / à parte superiore capitis & colli rubrâ denominatur. Huic *Mergus*
gula in nigro flauescens. Corpus alæq; plumis variegatis, anatis streperæ subalis, & ventri anatis magne *ruber.*
respodent. Alarum extremitas nigra: cauda itidem nigra. Capitis magnitudine anatem magnam æ-
quat, latitudine pedum reliqua genera omnia superat.

¶ *Mergus niger*, ein *schwarzer Teucher* / omnia anati membra paria & æqualia habet. Rostrum *Mergus*
ei nigrum, collum spadiceo colore, corpus vt in fuligula: alæ nigræ, cum linea transversa alba. Venter in *niger.*
nigro alboq; flauescens. Pedes & membranæ nigræ. ¶ *Albertus mergi nigri anate* minoris meminit,
quæ alio nomine fulica dicatur. Nos etiam infra mergulum nigrum rostro acuto describemus.

¶ *Anas alticrura*, huius nomen lingua nobis vernacula scire ex aucupibus non potui. hoc impo- *Ana al-*
tui differentiæ gratia, dubitans tamen, an inter anates numerari debeat. Rostro acuto est, partim nigro, *ticrura.*
partim rubeo. Collum albus ambit circulus, tergum in cinereo album, venter candidus. Alæ latissimæ,
in quibus pennæ quatuor, extremæ vtrinque nigræ, in medio candidæ, reliquæ nigræ cum candidis api-
cibus. Cauda tota candida, in extremitate suprema parumper nigra. Crura quam in dictis generibus
exiliora & altiora, pedes candidi, & candidæ membranæ. Hucusq; Georg. Fabricius. Volui autem alti-
cruram quoq; anatem ab eo dictam, mergis adnumerare, quòd rostrum acutum ei tribuat. quamuis
hoc in loco illos tantum mergos quibus rostrum latiusculum & anatiforme est, describere institueram.

DE CÆTERIS MERGIS EIVSDEM GENERIS, HOC

est anatiformibus, rostro latiusculo antè adunco, & albo nigroque distin-
ctis: sed collo breuiore multò.

Est & varius ille mergus, (sed collo breui, vt sequentia etiam tria genera, quantum ex picturis *De mergo*
conijcio. ipsas enim aues nondum vidi,) quem circa Argentoratum Germani monialem fuscam *vario, qui*
(*Grauwe Nun*: vt primum genus supra descriptum monialem albam) appellant. Huic si collum bre- *monialis*
uius non esset, per omnia ferè cum mergo illo quem tertio loco supra descripsimus conueniret. *fusca di-*

Ab hoc ferè coloribus tantum differt, qui iisdem in locis (circa Argentoratum) *Merch* / hoc est *Merch*
mergus simpliciter vocatur. rostrum ei rufum, vno extremo albo, caput collumq; ruffo colore claro *Merch*
spectantur, cirrhis retro exiguis eminentibus: Crura subflaua: pectus & venter alben. Dorsum nigrum *Mergus*
est, vt etiam cauda & longiores alarum pennæ. superior alarum pars ad fuscum vel cinereum vergit, *Argenti-*
media candicat. *nensis.*

¶ Huic rursus congener est, sed maiori alarum parte albus, quem circa Argentoratum mergum *Mergus*
album vocitat vulgus, (*wysse Merch*:) Hollandi, ni fallor, *Nylstert*. Rostrum huic quoque rufum: sed *albus*
caput cum collo nigrum, viridibus aliquot (vel è cæruleo virètibz) punctis respersum. Crura rubicun-
da, dorsum nigrum, macula inferius alba adiuncta.

DE MERGO CIRRHATO SIVE LONGIROSTRA

*maiore, & illo qui à thymallis piscibus vorandis nomen
apud Germanos habet.*

Merrach.

*Hipparion
avis.*

*Anates
thymallo-
rum.*

MERGI cirrhati quāquam & alij quidam sunt, sed cirrhis cristisve plumarum breuioribus, illum cuius capitis figura hīc adiecta est, priuatim sic nuncupare libuit. Circa lacum Acronium (Constantiensem nos dicimus) vocatur ein Gann vel Ganner / nescio quam ob causam: nisi forte quod maior anate cum sit, ad *gansse*, id est anseris ferè magnitudinem accedat. Aliqui vocant *Merg* vel *Merrach* / nominibus à mergo corruptis. Sed alius etiam hoc maior mergus & anseri magnitudine propior, de quo proximè diceretur, *Merrach* à nostris appellatur: Bellinzonæ & circa lacum Verbanum Italicè *garganey*: à quo diminutiuum est *garganello* supra memoratum. Capitur aliquando in lacu nostro circa brumam, maximi frigoris indicium. Rostrum ei angustius quàm anati, minimi digiti longitudine, extremitate superiore vncata. vnde & *longirostra maior* appellari poterit. nam minorem longirostram, similiter cirrhatam, &c. superius Georg. Fabricij verbis descripsimus. cutis ad latera rostri superioris rubicunda vel punicea est, in medio nigricat. dentes duri, firmi, ferrati, retrorsum flexi, vt in merrachio maiore. Caput ruffum vel testacei coloris est, cirrho retrorsum eminente. Eiusdem coloris & collum est aliquantisper: cætero extrinsecus cinereum, vt & dorsum cum cauda alisq;. Sed maiores alarum pennæ fuscae sunt: macula in eis media parte inferiore alba. Crura & digiti pedum rubent, interiectis membranis ex ruffo fuscis. Collum paulò breuius dodrante. dorsum quoque dodrantale est, cauda digitorum quinque. Corpus in latitudinem quodammodo compressum. Plumæ ventris ex albo luteæ vel ruffæ, Huius generis mergus ad me allatus, visco captus fuerat. Ad incedendum ineptum esse aiunt: semper in aquis manere, nidulari inter harundines. sub aqua diutissimè omnium se continere, & vrinando ad quadraginta aut quinquaginta pedes procedere. caput inter natandum sublime attollere. ¶ Hipparion auem chenalopeci similem esse Grammatici Græci tradunt, nec aliud. Nos ita dictam conijcimus, quod equi instar iubata sit, iuba scilicet ruffa vel pili vulpini ferè colore: quod mergo cirrhato pulchrè conuenit: vt magnitudo quoque chenalopecis, quæ infra anserem est, anatem superat. Si quis tamen colymbum maiorem, de quo paulò post scribetur, hipparion à iuba eiusdem coloris appellare malit, per me licebit. quāquam ille magnitudine ad chenalopecem non accedit, & iubam non extrinsecus tantum vt equi, sed in circuitu totius colli supremi habet.

¶ In lacu Acronio mergi quoddam genus, collo procero, pedibus nigris, anate communi maius, audio nominari *Neschensen* / hoc est anates thymallorum, quod thymallis piscibus victitent.

DE MER-

DE MERGIS MAGNIS, MERGANSERE, MERGO
marino, Gulone, Scheledraco, & Morfice.

MERGVS anseri similis magnitudine figuraq̃, vnde nos merganserem appellauimus, *Merrach* di- *Demerg-*
 ctus à nostris, (quanquam superius quoque descriptum mergum cirrhatum aliqui similiter nomi- *anser.*
 nant,) per hyemem aliquando in lacu nostro capitur, sed rarò. Caput ei cum tertia colli parte ex viridi
 nigricat. Collum reliquum album est cum aliquo pallore. infima colli pars nigrescit, itidemq̃; dorsum.
 cauda cinereo colore est. alæ dorsum versus nigræ. mox albæ cum pallore quodam, dein iterum nigri-

cant sed remissius, mox iterum albæ sunt, idq; intensius. extremæ pennæ nigricant. Sub alis prima pars albet, posterior ex albo nigroq; mixta resplendet. Plumæ ventris & supinæ caudæ, gilvæ sunt, id est ex albo & flauo. Palmipes est vt anser, crura & pedes cum membranis inter digitos minij colorem habet. femorum plumæ in prona parte variæ sunt, subalbidæ & nigricantes per interualla cymatili specie. rostrum eius, mergi cirrhati rostro simile est, ab extremitate ad oculum vsque si metiaris digiti medij, id est longissimi, longitudine. Color eiusdem per mediam partem pronam niger, vtrinq; rufus vel puniceus. dentes habet ferratos, asperos, retrorsum inflexos: & alium ordinem dentium minorum paulo interius, sed id tantum in superiori rostro, cuius etiam extrema portio adunca est. Cutis & caro, euulsis plumis, pallido seu luteo colore sunt. Aliqui apud nos hoc genus mergi anatem Italicam vocant, in cibo laudant: & pondere aiunt interdum ad libras duodecim accedere: ventriculum ei corneum esse, firmissimum puto intelligentes & omnia concoquentem.

De mergo
marino.

¶ MERGVs marinus Venetijs vulgò dictus *mergo di mare*, magnitudine anserem syluestrem æquat, palmipes, tergo plumis tecto cinereis, cum maculis nigris inspersis: ventre candido: rostro tres digitos longo & tenui, vt amicus quidam ad nos scripsit.

¶ In Acronio lacu eadem vel cognata auis, anserem maior, inepta ingredi, *Scefluder* nominatur.

¶ GVLLO nobis appelletur propter voracitatem, auis marina, quam Angli (vt audio) *gul* indigent. Vorax est piscium, magnitudine anseris, colore giluo (aut ex fusco flauente,) gregaria, mensis lautioribus contempta.

De schele-
draco.

¶ SCHELEDRACVS (*Scheldrack*) ab iisdem vocitatur auis fluuiatilis, genere mergi quod cor- morantum appellant, minor, (vel si mauis, anserem minor,) anate maior. rostro lato, extremitate acuminata (vnco fortassis), & dentibus acutissimis pleno: ex giluo subruffo, vt pedibus quoq; pectore albo. ceteræ partes variæ sunt. Piscium voracissimum hoc genus auium est: quos mira industria quasi constipatæ, & ordine dispositæ insectantur, donec ex alto in angustias minus profundas compulerint. quò coactos deuorant. Caro eorum minus lauta. ¶ Sed alij diuersam auem, quam supra inter anates platyrhyncos tertio loco descripsimus, Anglorum scheledracum esse aiunt: de quo Angli ipsi iudicent. nos hæc ex auditu tantum prodimus.

De Morfi-
ce.

¶ Eadem vel proxima est quæ MORFEX nominatur Alberto, auis aquatica, magna, vulgò apud inferiores Germanos *Scoluchere* (vel vt Murmellius scribit *Scholucheren*) dicta. nigra est. rostrum ei ferratum & validum, ungues fortes. Sub aqua mergitur, & pisces magnos capit, præcipuè anguillas. Gregatim nidificat in arboribus iuxta aquam, & pullos piscibus pascit. Voraces sunt hæc aues, & a nido auolaturæ, si cibis recens ingestis nimium grauati se senserint, euomunt eos, vt leuiiores ad fugam sint. quæ verò non euomunt, aliquando pereunt. Fimus earum siccatur arborum ramos in quos incidit. Saturatæ alas ad Solem expandunt vt siccentur, palis & arboribus insidentes. Volatura vix eleuatur, & caudam diu in aqua trahit, vnde & à quibusdam humidus culus *Buchtarß* / vt Murmellius scribit: nos potius scriberemus *Seuchtarß* vocatur. Hæc Albertus lib. 23. historiarum anim. Cæterum libro 5. cap. 3. de eadem sic scribit: In nostris regionibus auis est aquatica nigra, quæ pisces in fluminibus & maribus venatur, ac plurimum detrimenti infert: pectore & ventre cinereo, tardi volatus. Cum mergitur, diu manet sub aqua. Rostrium ei dentatum instar falcis messorum, quo retinet pisces lubricos, vt anguillas. Rami ventris eius eluuiæ infecti arescunt, vt ardeæ etiam & ferè omnium aquaticarum fimo. hanc quidam vocant coruum aquaticum, Germani *Schaluchern* (fortassis à voracitate, quasi cin *Schlucker*. Vide plura mox in Carbone aquatico.) Pullos vere educat, vt ceteræ aues. nidificat in arbore alta & magna iuxta aquam piscosam. Vide mox etiam in Carbone aquatico. Sed de coruo aquatico, quoniam diuersæ sunt sententiæ, dicam infra post Corui historiam. Querendum an hæc sit auis, quam audio quibusdam inferioris Germaniæ locis vocari *Nelgüß* / quasi anserem anguillarum, quòd illas deuoret. magnam & totam nigram esse aiunt. Sed alij algusam mihi narrant accipitrum generis esse, magnam, & apud nos quoque capi: piscibus & anguillis victitare, in quos ab alto conspectos rectà deferatur. Querendum etiam an eadem sit quam à Gallis audio *cormarin*, id est coruum marinum appellari, anate maiorem, rostro anatis rubente.

Anser an-
guillarum.

DE CARBONE AQUATICO, ET MAGNALIBVS.

ARISTOTELES de animalibus 7. 3. Corui aquatici, (inquit, vt Gaza vertit, Græcè *νόεξ* & tantum legitur,) magnitudo est quanta ciconiæ, sed crura breuiora, palmipes, natansq; est, colore niger, infidet arboribus & nidulatur in ijs hic vnus ex hoc (palmipedum) genere. vbi Albertus, Hunc (inquit) vocamus carbonem aquaticum, vulgò *Scalueren* (Stettini *Schulueren*) *Scalucheren* vel *Scholucheren* / idem coruum aquaticum in duobus alijs locis interpretatur. quem tamen ab hoc diuersum existimo, quòd rostrum ei ferratum tribuat, pectus & ventrem cinereum. quæ nostro *scharbo* (aui quam vulgò *Scharb* & *Nekescharb* vocamus) nō conueniunt. Vtriq; tamen vt victus idem, sic magnitudo ni fallor eadem tribuitur. vtræq; merguntur, & diu sub aquis manent. Vtræq; in arboribus nidificat. Vtranq; coruum à colore dixeris: vt confundi eas aliquando mirum non sit. Audio & apud nos *scharbos* dictos, alios

De descri-
mine in-
ter carbo-
nem & cor-
uum aqua-
ticum.

alios ventre albo esse, alios alterius coloris, cætera similes. Scharbi quidem nomen vel à coruo factum cōijcias, qui Italiis corbo & coruo dicitur : vel ab atro carbonis colore. nam vicini nobis Galli carbonē vocant *scharbon*, ipsi *charbon* scribunt. in qua sententia etiam Albertus fuisse videtur carbonem aquaticum hanc avem nominans, vel ab acumine marginum rostri eius. nostri enim acutum dicunt *scharff*. Turnerus hanc avem simpliciter mergum appellat, Anglicè *cormorant*, Germanicè *ein Ducher* : & *Cormo-* tum circa mare in rupibus maritimis, tum circa amnes, lacus & fluuios in arboribus nidificare testa-
rant. tur, vt supra recitavi in Mergo. Aves palmipedes sunt mergus varius : & mergus magnus niger, qui à quibusdam carbo aquaticus vocatur, Albertus 7.3. Scharbus, quem hæc dum conderem manibus tra-
 ctabam, longus erat dodrantes quatuor cum palmo, à summo rostro ad extremam caudam extensus. rostrum ei acutum & peculiare, superiori parte instar Latinæ literæ sigma s. inflexum vncō descen-

dente, piscibus attrahendis apto, sex digitos longum. idem superius nigricans, vtrinque albebat. Cutis inferiori rostro & vtrinque sub oculis obtendebatur crocea. Plumæ ventris albæ. Crura octo digitorum longitudine. digiti pedum quaterni, nigri, amplis nigrisq; membranis iuncti. Pennæ dorfi in ambitu colore ex viridi nigroq; mixtum præ se ferebant, per medium ex cinereo lucido ac rufo. Collum supinum plumæ apertim albæ partim nigricantes tegebant. Capitis colliq; prona parte color ex viridi & nigro permixtus mihi videbatur. Alæ ad sedecim digitorum longitudinem extendebantur: eodem colore quo dorsum, nisi quòd amplius subrufi coloris ex subrufo lucido ac cinereo mixti. Cæterum *Schuluer* magnitudine est anseris, alioqui nigra, clamore horrido, pedibus flauis, palmipes, perdit, corrumpit, & putrefacit arbores, pisciuora, sedens in arbuto obseruat.

De catarrhæte.

Prognosticon ex scharbo in Rheno apparete.

Proverbi-
um de vorace.
Scharbi
ventricu-
lū habet.

¶ *Carthates* (inquit Albertus lib. 23. scribendum *Catarrhætes*) de genere est mergorum, avis nigra, quæ submersa aquis continet spiritum ad spatium quo homo velox potest ambulando geometricum miliare conficere. Piscibus multum nocet & vorax est. Videtur autem eundem carbonem aquaticum esse insinuare, nigri coloris esse scribendo, cum Oppianus catarrhæten album faciat. Aristoteles nihil aliud de catarrhæte scribit, quàm visitare eum mari, & cum se in altum immerferit, manere non minus temporis quàm quo spatium transieris iugeri. minorem esse accipitre, gula tota ampla & lata. Cæterum in prædicti ex Aristotele loci interpretatione, catarrhæten Albertus Latinè *mergum magnum* vocari scribit, nulla de colore eius mentione facta. Nos gaurum potius siue larorum generis quàm mergorum catarrhæten arbitramur. Vide infra in Catarrhæte. Sabaudi auem quandā cui rostrum sit instar anatis, *corbeau crochereyx* vocat: nimirum ab anterioris partis aduncitate. Galli enim *crochu* vocant aduncum vel hamatum. quod scharbo nostro conuenit: similitudo verò ad anatis rostrum non conuenit. quare inquirendum an avis ea Alberti potius morfex sit. Itali auem aquaticam totā nigram *magun* appellant: ut & homines vrinatores: vel mergum minorem nigrū, vel potius magnum (de quo hîc scribimus) intelligentes. nam eundem quoque alij *mergon* appellant, vel *mergon*. ¶ Cum in Rheno apud nos scharbi apparent, signum aiunt esse magni frigoris, & periculum ne vites frigore pereant. meminimus tamen in lacu nostro etiam Septembri mense in fine alterius decadis aliquando captos, cælo quidem frigido. Porro quanquam hæc aues totæ nigre appareant, si quis tamen penitus inspiciat colores deprehendet diuersos, nempe in alis nonnihil rufi splendentis admixtum, & in cæteris plerisq; pennis aliquid subuiride, ut in coruo quem syluaticum vocamus. Fieri tamen potest, ut pro sexus ætatisq; differentia colores quoque varient. Memini ego me scharbum vidisse cui in collo supremo & in vertice, multæ plumæ albæ inerant, nescio senectutis ne, an alia ratione. Certum est hanc auem longo spatio vrinari posse. non admodum in aqua natat, sed frequentius alicubi insidens, palis præsertim aut perticis aquæ fundo infixis, pisces speculatur. Per autumnum ferè ad lacus nostros adueniat. In magno frigore subinde alas extendit. Pisces nantem sequi & passim adnatat ferunt, quasi odore eius illectos. Pellifices nonnulli pellem eius præparant, ut pro tegumento imponatur ventriculo, tanquam vim cōcoquendi promoueat. nam & avis ipsa validissimo ventriculo & alimentum omne celeriter consumente esse creditur. vnde vulgò dicunt, de homine vorace vel multi cibi, scharbi ventriculum ei esse. Vide supra in Mergo G. Sic apud Aristophanem legimus galli ventrem habere, qui omnia concoquat.

¶ MAGNALES aues sunt Orientis, valde magnæ, pedibus nigris & rostro, hominibus innoxie, piscibus in fluminibus, & stagnis, & aliis aquis insidiantes ut deuorent, Alber. ex epist. Alex. ad Aristot.

DE COLYMBIS MAIORIBVS.

Mergorum genus quod in lacu Lemanno inuenitur. MERGORVM genus cui rostrum angustum est & in acutum desinit anate vel maius, vel par, (nam de minimo dicemus mox priuatim,) nostri *Düchel* vocat, vnius scilicet literæ mutatione à mergo quem vocant *Ducher*. Inuenitur in nostro lacu & vicinis quibusdam, & Lemanno seu Geneuensi. Is quem in Lemanno captum vidi paulò minor anseris erat, collo oblongo: rostro duos digitos longo cum dimidio, angusto & in mucronem desinente: dorso nigro, collo inferiore & ventre albo plumis ferè niueis. Digiti pedum terni, lati, adhærentibus membranibus, sed aliquousq; diuisi, nō ut in cæteris aquaticis coniuncti. Veneriis hanc aut simillimā auem *spergam* vocant (quasi *smergam* nimirum. nam & mergi vulgò illic *smergi* dicuntur) rostro & pedibus ut dixi, colore è fusco nigricantem, collo ferè castaneæ colore, &c. Inuenitur apud nos aliud genus, cætera quidem simile, sed cristatum plumis circa verticem & collum supremum eminentibus, superius nigris, ad latera rufis, instar pilorum vulpis. Vngues omnibus in hoc genere latiusculi, præsertim medius, non ut in cæteris auibus omnibus teretes & in mucronem attenuati: ut non solus homo, sicut Plato eius definitioni contra cauillantem Diogenem addebat, *πλατύνυχος* dici debeat. Crura etiam omnibus iuxta aluum ferè retrorsum porriguntur, natationi potius quàm ingressui apta, femoribus in ventre conditis. quamobrem in terram si quando egrediantur, facillè capiuntur, propter incommodum ingressum. Vidi in vno aliquando inæqualem tibiæ situm, altera antrorsum, altera retrorsum porrecta. Quidam eos nunquam in terram egredi putant, & in ipsa aqua (in arundinibus nimirum) nidificare. Alta voce clamant, pisciculis viuunt. Appellatur hic mergus

Aliud
mergorū
genus quod
in lacu Ti-
gurino re-
peritur.

mergus circa lacum Verbannm *iurár*: à Sabaudis (ni fallor) *loere*: quo nomine etiam pigram & segnem
mulierem vocant: à nota huius avis ad incessum tarditate. Seuerus Sulpitius tradit quandam mergo- *Mergus*
rum speciem esse, quæ à re cornuta vocetur, eò quòd rubeas plumas in capite instar cornuum habeat, *cornutus*
Author libri de nat. rerum. sed mergus cirrhatus quoq; , de quo iam scripsimus, cristatus est cirrhis re- *seu cristatus*
trorsum versis, instar iubæ potius, quàm sursum & cornuum instar vt mergus hic de quo in præsentia *tus*.
agimus. & quoniam hipparion Græci auē chenalopeci similem faciūt, eundē mergū cirrhatum, quòd
ferè equi instar iubatus sit & ad chenalopecis magnitudinem propius accedat, potius quàm hunc præ-
sentem, hipparion facere placuit. Vocetur ergo mergi, de quo agimus, genus cristatum, cornutū, in vni-
uersum verò colymbus maior, siue cristatū siue absq; crista fuerit, quòd vt colymbis parua (superius de-

Colymbus scripta) minima ferè in volucrum aquaticarum genere, perpetuò in aquis natet, rostro similiter angusto & acuto. Athenæus sanè colymbidem parvam nominat, & rursus describens phascades, maiores esse dicit quàm paruas colymbides, innuēs scilicet eiusdē generis etiā maiores inueniri. quod ipsa quoq; nominū forma ostendit, quæ colymbo primitiua est, colymbidi diminuta. Nos tamen quæcunq; vel de colymbo, vel de colymbide colymbadève apud veteres scripta extant, suprà in vnū caput coniunximus. Quòd si cui etiam vriam maiorem appellare libuerit, non repugnabo, quoniam & rostri figura conuenit, & urinandi consuetudo: & minimum in genere mergorum de quibus hīc scribimus, suprà vriam simpliciter dictam esse coniecimus. ¶ Mergi contra omne genus auium pedes habent in cauda, ita vt cum in terra stant, gestu pectoris sicut homo erigantur, Author libri de natur. rerum. Conuenit autem hic pedum situs, & corporis erectio, præsentī mergorum generi magis quàm vlli cæterorum: nisi forte carboni etiam aquatīco, id est scharbo nostro conueniat.

*Mergi
pedes in
cauda ha-
bent.*

*Aliud co-
lymbi cor-
nuti ge-
nus.*

*De quadā
aue his cō-
genere*

*qua in A-
cronio la-
cu reperi-
tur.*

*De colym-
bis qui in
agro Ti-
gurino,
certo anni*

*tempore
capiuntur.*

¶ Colymbi maioris cornuti vidi etiam alterum genus plumis, quæ circa caput eminent, minus ruffis alboq; permixtis, breuioribus, collo circiter duos palmos longo, &c.

¶ In Acronio lacu auem quandam nunc dictis congenerem, sed anserem maiorem, rarò capi audio, *Studer* appellatam, nimirum ab inepto eius per aquæ superficiem motu, cum neq; volare possit rectè, neq; ingredi commodè, nisi simul pedibus alisq; nitatur, vt cæteri etiam colymbi, propter crura retrorsum versā: rostrum ei oblongum esse, angustum, acutum. Vocem altam sui cuiusdam generis ædere. urinari quàm profundissimè, ita vt orgyarum viginti spatio quandoq; sub aqua capiatur, reti videlicet aut mucrone ferreo cui infixus piscis fuerit. Singulas duabus drachmis & dimidia argenteis ferè venire. Hanc ego colymbum maximum appellauerim.

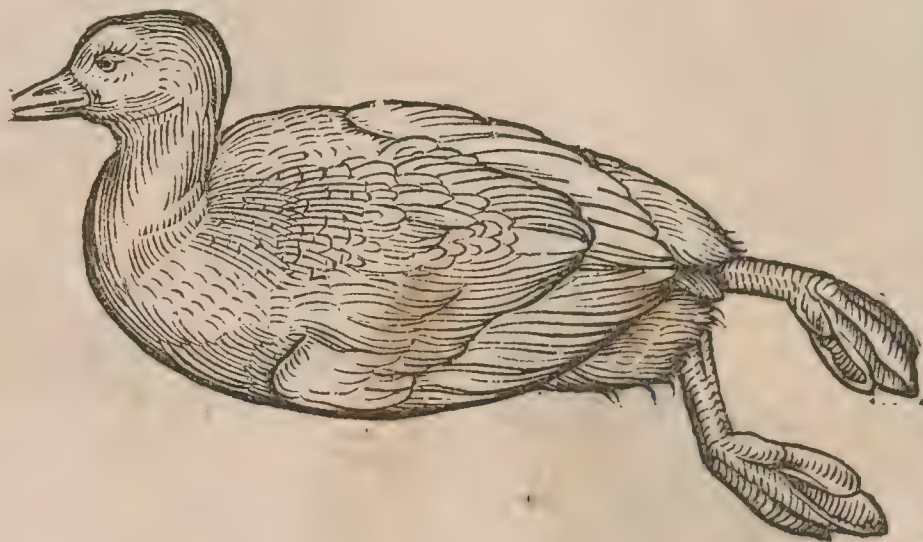
¶ Colymborum genera in agro Tigurino circa medium Augusti mensis plerunq; lacu Gryphio dicto, retibus magna copia publicè capiuntur: & diem illum inde colymborum nominant accolæ, den *Tüchel tag*, eo enim tempore volare omnino non possunt propter pennarum mutationem. Merguntur quidem semper celerrimè, vt auditum etiam bombardæ ictum effugiant.

DE TRAPAZOROLIS VEL MERGVLS.

TRAPAZOROLAM Ferrariæ in Italia vocant (alibi *arzanolam*: circa Verbanum lacum *piombin*, id est plumbinam, quòd nomē alij ispidæ aui melius, vt puto, attribuunt) mergi genus exiguum, quòd etsi vriam Athenæi esse conijcio, aut congenerem maximè, de qua supra egi: quemadmodum & colymbidi, id est colymbo minori: (Videntur enim colymbis & vria magnitudine tantum differre) vt suum tamen cuiq; iudicium liberū relinquam, peculiariter quæ de *trapazorola* Italis dicta cognoui, hīc conscribam. *Trapazorola* igitur omnino à colymbo maiore, quem descripsi proximè, nihil aliud quàm magnitudine differt, quum longè minor sit: & insuper quòd *trapazorola* nullæ cristam iubamve habet, colymbi verò maiores, aliqui habent.

Nostri hunc mergulū vocant *Düchel* / quæ vox diminutiua est à voce *Düchel* / id est colymbo maiore. aliqui *Hürchete*, aliqui *Duchentele* / sed minus propriè. nam cum rostrum ei angustum sit, non debet ab anate denominari. Sunt alia Germanica nomina de eadem hac aue (ni fallor) vsurpata: *Ruchen* vel *Ruggelen* / *Tüchterli* / *Wfursi* / apud Heluetios: & *Räferentele* apud Sueuos aut Rhetos quosdam, quasi anaticulas scarabeorum dicas, quos forte persequuntur. minimas & pinguissimas esse aiunt. Angli, vt audio, *dob chekin*, hoc est mergum pullum à paruitate. Hollandi *Arsevoet* / (nos scriberemus *Arsefus*) eo quòd podici pedes sint adiuncti, (vnde *pygostelis* Græcè vocari posset, Πυγοκελὶς, ζῶντι, καὶ ὁ βραχὺς, *Helychius* & *Varinus*. etsi idem situs crurum in maiore etiam colymbo est.) Lusitani *adem* vel *gatihās*. Magnitudo ei ferè columbæ, rostrum tanquam turdi aut merulæ. digiti pedum lati, adhærentibus membranis fuscis, non continuis tamen sed trifariam dissectis, vt in colymbo maiore quoq;: vnguibus similiter latiusculis. Pectoris & ventris plumæ argenteæ sunt, sed in imo ventre coloris fusci. Rostrum superius nigricat, vtrinq; rubet.

inferior

inferior rostri pars ferè tota rubet sanguineo colore. Capitis colli ventrisq; plumæ fuscæ sunt, admixto perpauco ruffo. alæ nigricant. habent tamen etiam albentes pennas, sed non sine fuscis maculis. Supina alarum pars, vt venter, albet. Collum vtrunque rufum est: & in supina quoque parte, sed remissius. Capitis supina pars alba est. Ad dorsi extremi latera partim rufæ, partim nigrantes pennulæ habentur: cauda nulla. Pupillam nigram circulus ambit spadici coloris obscuri, si bene memini. Odor quidem grauis, sed in cibo commendatur. carne ferè teneriore pinguioreque quàm cæteræ palmipedes auium. Multa tenuia ossiculam in femoribus habent ab vna tantum parte circa articulum agglutinata. dimidia ossis femoris longitudine. In dissectis imam gulæ partem amplam & capacè reperi: in ventriculo pisces concoctos & lapillos. Pedibus incedere non queunt, nisi pariter etiam alis nitantur. Primæ inter palmipedes feras ad urbem nostram in lacu, vt audio, adueniunt.

¶ His ita perscriptis, eiusdem auis descriptionem à Georg. Fabricio accepi huiusmodi. Mergulus, *Eiusdem in Mergigeln* / rostro acuto est quale turdorum. corpus nigrum: gula excepta, quæ in mare rubra, in *avis de-* fœmella est candida. Venter in nigro alboq; maculosus. Pennæ alarum nigræ & cæliæ siue glaucæ, & *scriptio* albo conspersæ. Pedes fissi, nec acutis vnguibus incurui, sed planis recti: & adeò rectè extantes, vt in ter- *ex Georg.* gum queat reijcere. Crura plumis densissimis vestita. Quatuor igitur ab alijs insignes differentias ha- *Fabricio.* bet. Rostri, vt dixi, quod acuminatur, non hebescit: alarum, quæ sunt breuissimæ: pedum, qui à cæteris fissione aliquantum: digitorum autem latitudine, & rectitudine vnguium planè sunt differentes. Caudæ deniq; quæ teres est, & vix articuli longitudine. Hæc auis ob alarum breuitatem salit potius quàm volat: neque innatare aquis, sed globi instar inuolui videtur.

¶ Vidi etiam alterum genus, aliquanto maius & nigrius, per caput scilicet, collum & dorsum, ro- *Alterum* stro etiam nigro. Ventre albo: circa clunes & femora pennis quibusdam albis, alijs ruffis: ad latera et- *merguli* iam capitis post oculos vtrinq; ruffis paucis. Circulo in oculis pulcro & croceo: genas etiam linea eius- *genus ma-* dem coloris ambiente. longitudine à rostro ad extremos pedes extensos retro, dodrantum duorum, *ius nigri-* si bene memini. hoc mihi Turca quidam *karabatak* vocabat. *us.* Huius capitis icon hæc est. Merguli nigri Albertus meminit, haud scio hanc an diuersam auem intelligens. Sunt ex hoc genere mergulorum alij dorso fusco, alij ad rufum inclinante: & alis alij nigris. alij non item, &c. Præterea alij in fluuijs tantum degunt, alij in medijs aquis gregatim ferè. ¶ *Puffi-* num apud Anglos dictum audio huic generi non dissimilem esse, cum aliàs tum quod plumas instar lanuginis potius quàm pennas habeat, id quod Turnerus de tertio vrinatricis genere scribit, quod anserculum nuper ouo exclusum (inquit) adeò refert, vt nisi rostrum huius paulò tenuius esset, ægrè alterum ab altero discerneres.

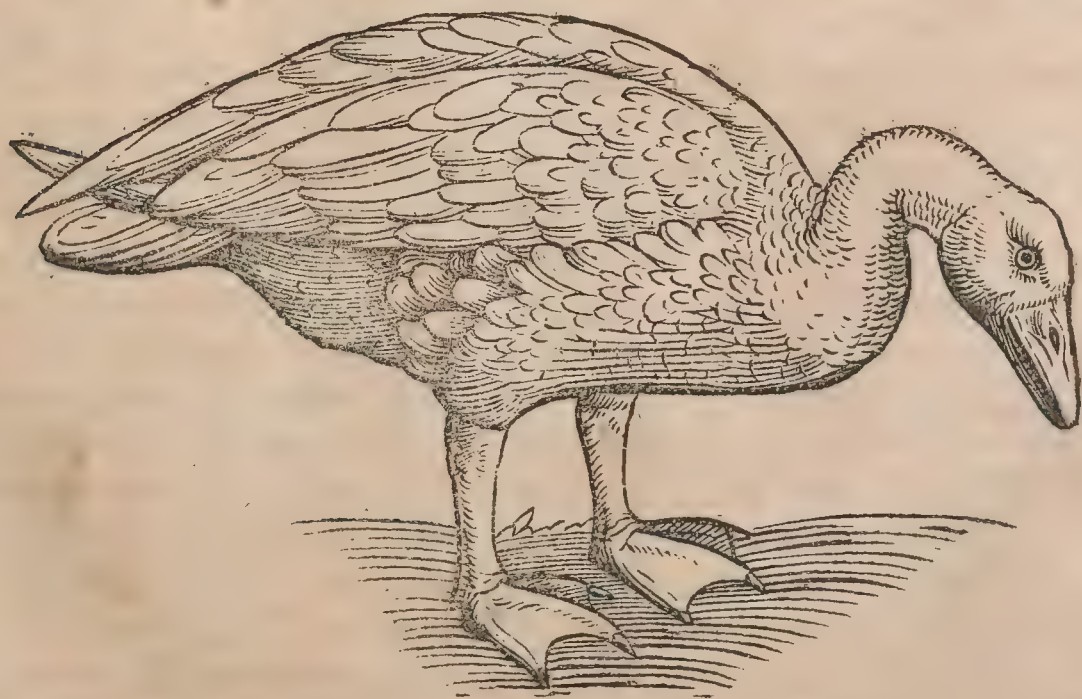
¶ In Gallia mergus paruus fluuiatilis est, vulgò *vn castag* *neux*, (fortè quòd colorem castaneæ referat, vt ex superscriptis quidam capite præsertim,) ignotus in Græcia, Petrus Bellonius.

Puffinus
Anglicus.

Mergulus
Gallis flu-
uiatilis.

DE ANSERE DOMESTICO: ET DE *Anseribus quadam in genere.*

A.

Nomina diuersa quib. va- rjs lin- guis anser appella- tur. **A**N S E R lingua Arabica aut finitimis dicitur *اناز*, *auaz*, si rectè scribitur, fortè legèdum *anas* (nam alioqui anatem & anserem qui libros Arabicos superiore sæculo Latine reddidere, confundunt:) aut *קקי*, *kaki*, vt legimus apud Munsterum in Lexico trilingui. In Hebraicis quidem Lexicis nihil tale inuenio. Græcè *χλω* dicitur, hodie vulgò *χίνα*: quanquam & anas (vt quidam scribit) vulgò hodie *χλω* nominetur. Italicè *la papara*, *ocho*, vt Scoppa scribit. vulgò *paparium* vel *paparus*, Monachi Itali in Mesuen. Aliqui *papero* Italicam vocem, pullum anseris interpretantur. Recentiores Græci quidam anatem vocant *pappon* vel *papitzan*. Euphronius Grammaticus in Auibus Aristop. *παππον* genus auis interpretatur. alij negant, & Callimachum inter aues pappi non meminisse aiunt. Verbum quidem *παππειν* etiam veteres Græci de anserum voce dicunt, teste Polluce. Anseres & *οα* siue *αυα* à Græcis *χλω* appellantur, Hermolaus Barbarus Venetus. Rasis interpretes & alij recentiores barbari Italicæ linguæ vulgaris imitatione *aucam* pro anserem scripserunt. Ocha nomen est à Græco deductum, ac à nostris compositum ex illorum masculino articulo, & *χλω* id est anser, vltima litera abiecta. aliqui *o* in *au* diphthongum commutantes dixerunt *aucha*. Io. Tortellius. Aut fortè à Saracenis. scribit enim quidam anserem marem Saracenis *ocke* nominari, foeminam *Wószhe*. Hispanicè *ansaron*. Gallicè *oye* vel *iars*. *oyard* priuatim de mare. *Oyon* & *oyson* diminutiua sunt. Germanicè *Gans*. Frisij *Gus* proferunt, vt vulgus nostrum *Gaus*. Mas priuatim *Ganser* vel *Ganserich*. Plinius tradit à Morinis Belgicæ populis *ganzas* appellari: (aliàs *gantas*, vt Rhenano placet) anseres quosdam, (candidos, verum minores:) & hoc nobis compertum in Morinis est, ita tamen vt omne genus anserum *ganzas* ferè nomenclent, Hermolaus. Anglicè *agose* vel *goose*. Illyricè *hus* vel *gensy*.

B.

Duo anserum genera quib. in locis anseres optimi reperiantur. Varia anserum genera in Africa & India. Anseris magnitudo. Color. Rostrum. Gula. Testes. Pedes. Anser amphibius. Aristoteles de hist. anim. 8.3. duo anseris genera facit, maius & minus quod gregatile sit: Plinius domitum & ferum. quare aliqui minorem Aristotelis anserem, eundem & ferum existimant. Anseres hodie optimos habet, vt audio, Turingia. abundat iisdem circa Norlingam in Germania regio, & Gallis finitima Mediomatricum. Arabiæ pars austrum versus contra Æthiopiam assurgens, aues omnis generis habet præter anseres ac gallinas, Strabo. ¶ In regno Senegæ Nigritarum anseres sunt non vt nostræ, sed colore & pennis multiugis variatæ, Aloysius Cadamustus. Hispana insula anseres habet oloribus candidiores, capite tantum rubeo, Christophorus Columbus. In prouincia Manzi vel India superiore præcipua ciuitas est Censcalan: in hac anseres habentur pulcri, duplò maiores nostris, toti albi: cum osse supra caput vnus breui (forte oui) quantitate, colore sanguineo. sub gula pellis per semissem pendet. pinguiissimi sunt, Odoricus de foro Iulij. Sed hi anseres forte syluestres sunt.

Anser est auis aquilæ magnitudinis, Author lib. de nat. rerum. Anser domesticus ferè cuiuslibet coloris inuenitur qui in anserem syluestri est. nempe albus, & cinereus, & vtroq; varians, (vt etiam anas cicur) sed non niger, nec viridis, nec alterius quam dictum est coloris, Albertus. Anseres maximos & candidissimos eligere oportet, Anatolius. Albi foecundiores sunt: varij vel fusci minus, quia de agresti genere ad domesticum transierunt, Palladius.

Anser rostrum latum habet vt anas, Albert. Gula ei tota ampla & lata, Aristot. Aues quæ antè in collo pappam siue strumam (ingluuiem) habent: hæc in quibusdam maxima est, ascendens in collo vsq; ad linguæ radicem, sicut in anserem, Albertus. Appendices quasdam paucas habet infra qua definit intestinum, Albert. Testes lumbis innexi sunt infra septum transuersum omnibus ouiparis: de singulis singuli meatus pertinent, eodemq; coeunt supra ostium excrementi, vt in piscibus. isq; meatus qui in coitu amborum consistit genitale est. quod in minoribus latet, in anserem verò & similibus euidentius est cum recens inierint, Aristot. Anser palmipes est, Aristoteles & Plinius.

C.

Anser tum maior tum minor circa lacus & amnes versatur, Aristot. Non terra solum contentus est, sed etiam aquam requirit, Varro. ¶ Omnis anser clamosus est, & vix vnquam tacet, Albert. Gracitat improbus anser, Author Philomelæ. Græci *παππειν* dicunt de voce anseris, authore Polluce: & anserem Italipaparam. Aratus *καλῶν* aduerbio de anserum voce vtitur. Argutus anser, Martialis. Anserum clangorè Plin. dixit. Anser nocturnas excubias celebrat, & vigilas suas catus assiduitate testatur. Gallos in limine adesse canebat, Vergil. 8. Æneid. de anserem. vbi Seruius, *quasi prædiuinabat*. nam canere & dicere & diuinare significat. Omnis anser parum dormit, Albertus. Leuiter audit, Idem. Natura est ad sensus & strepitus ales acuta & sollicita, Grapaldus. Nullum animal ita odorem hominis sentit, Plinius. *Humanum longè præsentit odorem Romulidarum arcis seruator candidus anser*, Lucretius. *Cani- busve sagacior anser*, Ouidius 11. Metamorph. Adnotatum est in apris præcipuum esse auditum: vel (vt Græcus præfert codex) in anseribus, Cælius. ¶ Anser natura vorax est, ventriculo calidissimo. gaudet herbis, riguis & frigidis. laurum non attingit. Cibarijs summè humidis, quibus interius refrigeretur, delectatur, Ælianus. Improbum anserem apud Vergilium aliqui insatiabilem interpretantur. Herbilis anser, herba pastus, qui gracilior est quam frumento pastus, Festus. *Χλω* *μοι* *κατὰ* *οἶκον* *εἰς* *οἶκον* *οἶκον* (*πύρον*, apud Athenæum) *ἐδυσιν* *Εἰς* *ὕδατος*, Homerus. De cibo & saginatione anserum,

anserum, *vide* plura in *E.* Herbam in Varrone pabulo anserum feri solitam, non herin, ut habent exemplaria, sed serin scribendum monemus, authore Columella. ferunt eam cum est aqua tacta, & cum est arida, quasi renouellari viridemque fieri, Hermolaus. ¶ Mirum in hac alite à Morinis usque Romam *De gressu* pedibus venere. fessi proferuntur ad primos, ita ceteri stipatione naturali propellunt eos, Plinius. Sunt *& volatu.* autem Morini Belgicæ, quos Plinius ultimos hominum dicit, & ita vocantur hodie, Hermolaus. Volant extento collo omnes anseres, ardea contracto, Albertus. Anseres feri maxime volaces sunt, & vix à volatu cessant, nisi necessitate cibi: domesticis contra, volatus est grauis, pascere officiosissimum, quiescere ac dormire præcipuum, Author libri de nat. rerum. Quod natura calidissimi sunt, idcirco lauationum cupidissimi existunt. etenim natare gaudent, Ælianus. ¶ Anseres in aqua coeunt, (*vide etiam De coitu* in *E.*) pariunt vere: aut si bruma coiungere, post solstitium, quadraginta prope diebus. bis anno, si priore foetum gallinæ excludant: alias (videtur abundare vox alias. forte *al'* in margine scriptum fuit. non enim bis, sed ter anno pariunt, ad summum quater, *vide* in *B.*) plurima oua sedecim, paucissima septem. Si quis surripiat, pariunt donec rumpantur, &c. (*Vide* in *E.*) Plinius. A partu sese aquis ingurgitant, Aristot. Aliquando hypenemia oua pariunt, Idem & Plinius. quæ quidem reliquias esse prægressi coitus (ut quidam dicunt) falsum est. satis enim conspectum est in nouella tum gallina tum anser, gigni sine coitu, Aristot. Anseres domestici non ouant, neque pullificant nisi semel in anno, initio veris, propter sui temperamenti frigiditatem, Albertus. Coeunt, non subinde, nec quouis anni tempore ut gallinæ & anates ferè, (ut audio) sed vere tantum. itaque magis propter plumas apud nos, quam propter oua nutriuntur. Varios, albo & cinereo coloribus, apud nos & in Sueuia albis præferri aiunt: quod & firmioris sint valetudinis, & fecundiores, nec deteriore pluma. Chycheliches apud Auicennam sunt aues *Chycheliches a-* compositæ ex anser & struthione, quæ pullos æstate educunt, Albertus. mihi hic locus ex Aristotele *linches a-* de hist. anim. 6.2. translatus corruptusque videtur, & pro chycheliches legendum chenalopeces, id est *ues com-* vulpanseres. Anserum foemina tantum incubant, quæ ut coeperunt, nunquam intermittunt, sed perpetuo fouent incubitu, Idem. Anser tricenis diebus incubat, Aristot. vigintiocto, Columella. ad vice- *posita ex* mam nonam usque diem, Florentinus. tricenis diebus: si verò tepidiores sint, vigintiquinque, Plinius. *anser &* ¶ Anates, anseres, ceteraque; aquaticæ annuum fastidium purgant herba siderite, Plin. Anser vnus ex pede- *struthio-* stribus morsus à cane rabido, nec rapit, nec moritur ex morfu. quare apud Aristotelem libro 8. cap. 22. *ne.* de historia anim. vbi legitur, animalia à cane rabido morfa omnia rabiunt excepto homine, (*De mor-* *bis anseru* *& eorum* *curatione.* *πῶν ἀν-* *θρώπων.* vbi aliqui legunt *πρὶν ἀνθρώπων*, id est prius vel citius quam homo) quidam medicus legit *πῶν* *χλω*, id est excepto anser. quod licet verum sit, non temere tamen mutandus est Aristotelis locus, *Niphus.* Anser coruusque; ab æstate in autumnum morbo conflictari dicuntur, Plinius. Lauri folia etiam in fame non attingunt, ut neque rhododaphnen villo modo. præclare enim intelligunt, si quid tale comederint, se vita priuatum iri, Ælianus. Infestantur sui generis pediculo. Pimpinella maiore quæ in pratis nascitur mulieres quædam ad pituitam anserum vtuntur, Tragus. ¶ Anseris vita perlonga est. *Vita an-* *seris longa.* vidimus anserem domesticum, qui annos sexaginta excessit, Albertus.

D.

Anseres verecundi & cauti sunt, Aristot. Ab authoribus non gloriosum tantum animal pauo *Anseres* traditur, sed & maleuolum, sicut anser verecundum. quoniam has quoque quidam addiderunt notas in *verecundi* his, haud probatas mihi, Plinius. Anser & catus imitatur verecundiam, Albertus. Tribuitur autem an- *& cauti.* seris verecundia forte, quod non frequenter ut gallinæ & anates, nec quouis anni tempore coeat, & in aqua tantum. *Χλω* Græcis nomen tulit *ὅθεν τὸ χῶνεν*, id est ab hiando. quoniam & vorax animal est, & solet plerumque cum vel superbia aliqua vel metu ducitur, (*ὅτε ἢ θεαυέται ἢ δειλῶ*) hiare, Varinus. Anseres feri etiam mitigantur, ut in *B.* diximus. ¶ Anserum historias qui homines amauerunt, differam ad Philologiam *d.* ¶ Anseres nihili faciunt canes & magnas struthiones, accipitrem verò vel mini- *Canes &* mum formidant, Ælianus. Aquila anseres ex cohorte rapit, Idem. *Ὡς ὁδε χλω ἥραξ ἀπὸ πολλοῦ ἐνὶ* *στρουθιο-* *οῦ κω,* Homerus de aquila. Et rursus, *Ἄλλ' ὥς ὀρνίθων πεπελῶν αἰετὸς αἰθῶν* *Ἔθνος ἐφορμάται ποταμὸν ὅθεν* *βοσκομένην χλω ἢ γέρον.* Inimicitia est inter pennas aquilæ & anseris: & vna aquilæ penna con- *temnunt.* iuncta multis pennis anseris, consumit eas: id quod expertus sum in pennis alarum: & forte idem acci- *Refor-* dit etiam in alijs earundem auium pennis, Alber. *vide* in Oue *D.* Anseres à lupis & vulpibus rapiuntur, & *midant* *verè Ac-* *cipitrem* *Aquilam,* *Lupos &* *vulpes.* ideo ab eis custodiendæ sunt, Crescentienfis.

E.

Anseres quomodo capiantur, quæ ab authoribus tradita sunt, omnia ad feros tantum capiendos pertinere videntur. quamobrem eousque differemus.

Amphibij generis sunt quæ non terrestria tantum, sed aquatilia quoque desiderant pabula, nec magis humo quam stagno consueuerunt: cuius generis anser præcipue rusticis gratus est, quod nec maximam curam poscit, & solertiorē custodiā præbet quam canis, Columella. Idem anserem nutriendum censet, non quia magni fructus, sed quia minimi oneris. Anates sunt naturæ anserum, & eodem modo nutriuntur, Crescentienfis. Genus auium quod philogræci vocant amphibion, non est vlla villa ac terra contentum, sed requirit piscinas: quas, quia ibi anseres aluntur, nomine *χλωβοσκοίων* appellatis.

Anseres albi alijs præferendi. Horum greges Scipio, Metellus, & M. Seius habent magnos aliquot. Merula, Seius(inquit)ita greges comparauit anserum, vt hos quinq; gradus obseruaret, quos in gallinis dixi. Hi sunt de genere, de fœtura, de ouis, de pullis, de sagina. Primum iubebat seruum in legendo obseruare, vt essent ampli, & albi, quod plerunq; pullos similes sui faciunt. Est enim alterum genus varium, quod ferum vocatur, nec cum his libenter congregatur, nec æque fit mansuetum, Varro. Curandum est vt mares, fœminæq; quàm amplissimi corporis, & albi coloris eligantur. nam est aliud genus varium, quod à fero mitigatum domesticum factum est: id neq; æque fœcundum est, nec tam preciosum, propter quod minime nutriendum est, Columella. Et rursus, Qui greges nantium possidere student, chenoboscia consti-

Qua ratione chenoboscia construere debeant. tuant, quæ tum demum vigeant, si fuerint ordinata ratione tali. Cohors ab omni cætero pecore sectione creta, clauditur, alta nouem pedum maceria, porticibusq; circumdata, ita, vt in aliqua parte sit cella custodis: sub porticibus deinde quadratæ haræ cæmentis, vel etiam laterculis extruuntur: quas singulas satis est habere quoquoersus pedes ternos, & aditus singulos firmis ostiolis munitos, quia per fœturam diligenter claudi debent, & extra villâ: deinde non longe ab ædificio si est stagnum, vel flumen, alia nō quærat aqua: sin aliter, lacus, piscinæq; manu fiant, vt sint quibus inutrinare possint aues. nam sine isto præsidio, non magis quàm sine terreno rectè viuere queunt. Anser non ubiq; haberi potest, vt existimat verissimè Celsus, qui sic ait: Anser neq; sine aqua, nec sine multa herba (sine herba, Palladius) facilè sustinetur, neq; utilis est locis confitis: quia quicquid tenerum contingere potest, carpit, sata & morsu lædit & stercore. Sicubi verò flumen aut lacus est, herbæq; copia, nec nimis iuxta sata fruges, id quoq; genus nutriendum est, Columella & Palladius. Si desit fluuius, lacuna formetur, Palladius.

Quibus pasci debeant. ¶ Anseribus pascendis destinetur ager palustris, sed herbidus, Colum. & Quintilij. atq; alia pabula conferantur, (si herba non suppetit, Palladius) vt vicia, trifolium, fœnumgræcum, agrestia intyba, (sed præcipuè genus intubi quod serin Græci appellant, Colum.) lactucæ quoq; in hunc vsum semina vel maximè serenda sunt. quoniam & molliissimum est olus, & libentissimè ab his auibus appetitur. Tum etiam pullis utilissima est esca, Colum. Palladius, Quintilij. Cæterum cauendum est ne edant gramin, (agrostin) quod eis causa cruditatis existit, Quintilij. Anseres pascunt in humidis locis, vbi pabulum ferunt, quod aliquem fructum ferat: feruntq; his herbam, quæ vocatur seris, quod ea aqua tacta etiam cum est arida, fit viridis. Folia eius decerpentes dant, ne si comederint vbi nascitur, aut obterendo perdant, aut ipsi cruditate pereant. Voraces enim sunt natura. Quo temperandum ijs, qui propter cupiditatem sæpe in pascendo si radicem prenderint, quam educere velint è terra, abrumpunt collum. (Columella & Plinius hoc non anseri, sed tenero tantum pullo accidere scribunt.) Perimbecillum enim id, vt caput molle. Si hæc herba non est, dandum ordium, aut frumentum aliud. Cum est tempus farraginis, dandum vt in satu seris dixi. Cum incubant, ordeum his intritum in aqua apponendum, Varro. Inter anserum cibaria legumen omne porrigi potest excepto eruo, Palladius & Quintilij. De saginatione anserum inferius dicetur.

Vbi, & quo tempore coeant, pariât & incubent, ac quomodo tunc curadi sint. ¶ Saliunt (coeunt, Plinius) ferè in aqua, dum se mergunt in flumen aut piscinam, Varro. Ineunt non vt priores aues (cohortales terrestres) de quibus diximus, insistentes humi. nam ferè in flumine aut piscinis id faciunt, Colum. Anseribus ad admittendum tempus aptissimum est à bruma: mox ad pariendum & ad incubandū à Calendis Martij vsq; ad solstitium æstiuum, quod fit vltima parte Mensis Iunij, Colum. Varro, Palladius. Si permittit locorum conditio, anseres vel paucos vtiq; oportet educare: singulisq; maribus ternas fœminas destinare. nam propter grauitatem plureis inire non possunt, Colum. & Palladius. Albi fœcundiores sunt: varij vel fusci minus. quia de agresti genere ad domesticū transierunt, Palladius. Germani varios, ni fallor, albis præferunt, ceu firmioris valetudinis, nec minus fœcundos, nec pluma deteriore. Singulæ ter (non plus quater, Varro) anno pariunt, Colum. & Quintilij: si prohibeantur fœtus suos excludere, quod magis expedit, quàm, quod ipsæ suos fouent. nam & à gallinis melius enutriuntur, & longè maior grex efficitur, Colum. Plus parient, si gallinis oua illarum supponantur, Palladius. Bis anno pariunt, si priorem fœtum gallinæ excludant: plurima oua sedecim, paucissima septem. Si quis furripiat, pariunt donec rumpantur, Plinius. Pariunt vsq; ad duodecim, interdum tamen & plura: ex quibus sanè aliqua ipsi aui (τὰς ὄρνιθις, Cornarius vertit gallinis, quod nō probat Andreas à Lacuna) sunt supponēda, Quintilij. Minimè autem concedendum est fœminis extra septum parere: sed cum videbuntur sedem quærere, comprimendæ sunt, atq; tentandæ: nam si appropinquant partus, digito tanguntur oua, quæ sunt in prima parte locorum genitalium. quam ob rem perducere ad haram debent, includiq; vt fœtum edant: idq; singulis semel fecisse satis est, quoniam vnaquæque recurrit eodem, vbi primo peperit, Columella. Sed nouissimo fœtu cum volumus ipsas incubare notandi erunt (aliquo signo) vniuscuiusque partus, vt suis matribus subijciantur. quoniam negatur anser aliena excudere oua, nisi subiecta sua quoq; habuerit, Idem: sed Plinius, Varro & Quintilij simpliciter scribunt, oua aliena ab eis non excludi. Pariunt singulis fœtibus oua, primo quina, sequenti quaterna, nouissimo terna. quem partum nonnulli permittunt ipsis matribus educare. quia reliquo tempore anni vacaturæ sunt à fœtu, Columella. Extremum partum matribus iam vacaturis educare permittimus. parituræ ad haram perducantur. Cum semel hoc feceris, consuetudinem sponte retinebunt. Gallinis sicut pauonina, etiam anseris oua supponas. Sed anserina oua ne noceant suppositis, sub-

tis, subiiciatur vrtica, Palladius. Custodiri debet vt ouis subiiciantur radices vrticarum, quo quasi remedio medicantur ne noceri possit excussis anserculis, quos enecant vrticæ, si teneros pupugerint, Columella. *Vide* inferius etiam de vrtica, in cura pullorum. Intra cohortem vt protecti sunt, secretis angulis haras facere oportet, in quibus cubitent & foetus edant, Columella. Singulis vbi pariunt faciundum haras quadratas circum binos pedes & semipedem. Eis substernendum paleas, Varro. Cellas, in quibus incubitant, siccissimas esse oportet, substratasq; habere paleas: vel si eæ non sunt, gratissimum quodq; foenum: cætera eadem quæ in aliis generibus pullorum seruanda sunt, ne coluber, ne vipera, felesq; aut etiam mustela possit aspirare: quæ ferè pernicies ad internecionem prosternunt teneros, Columella. Oportet oua subiicere vsq; ad nouem, Quintilij. Ad incubandum plerunq; supponunt nouem aut vndecim, Varro & Plinius. qui hoc minus, septem: qui hoc plus, quindecim, Varro & Columella. Supponuntur etiam gallinis anserum oua (sicut pauonina) plurima quinq; paucissima tria, Columella. Incubant foeminae tantum tricenis diebus: si verò tepidiores sint, vigintiquinq; Plinius. tempestatibus (cùm sunt frigora) dies triginta, tepidioribus vigintiquinq; & Columella similiter: sæpius tamen (inquit) anser trigesimo die nascitur. Vt plurimum incubant dies vndetriginta, sed frigore inualecente triginta integros, Quintilij. Sunt qui hordeum maceratum (aqua) incubantibus apponant, nec patiantur matrices sæpius nidum relinquere, Columella & Quintilij.

¶ Anserem recens excussum quinq; diebus primis patiuntur in hara clausum esse cum matre, deinde quotidie cùm serenitas permittit producunt in prata iuxta piscinas aut paludes, vt pastu saturatus etiam potu fruatur, Varro, Colum. Quint. Faciunt autem eis haras supra terram aut subtus: easq; cellas prouident ne habeant in solo humorem: sed habeant molle substramen è palea, aliave qua re, nève eò accedere possint mustelæ, aliave bestia quæ noceant, Varro. Pullos quidem non expedit plures in singulas haras quàm videnos adici: nec rursus omnino cum maioribus includi, quoniam validior enecat infirmum, Idem & Columella. Porro cauendum est ne teneri anserculi aculeis vrticæ compungantur, vnde (interdum) enecantur, Idem & Palladius. Pullis anserum vrtica contactu mortifera. remedium contra eam est, stramento ab incubatu subdita radix earum, Plinius. *Vide* supra vbi de incubatione anserum scripsimus. Prospiciendum igitur ne vel ab vrtica, vel spina aliqua exasperentur: & ne hoedinos porcinósve pilos deuorent, (ne fetas deuorent, Palladius,) quibus deuoratis intereunt, Quintilij. Preterea ne esuriens anserculus mittatur in pascuum: sed ante cõcisis intubis, vel lactucae foliis saturetur. nam si adhuc parum firmus & indigens ciborum peruenit in pascuum, fruticibus aut solidioribus herbis obluatur ita pertinaciter, vt collum abrumpat, Columella. Mortifera pullis anserum etiam auiditas, nunc satietate nimia, nunc suamet vi: quando apprehensa radice morfu sæpe conantes auellere, ante colla sua abrumpunt, Plin. Varro quidem non pullo sed anseri simpliciter collum hac vi aliquando abrumpi refert. Milium, aut etiam triticum, mistum cum aqua pullo rectè præbetur: atq; vbi se paulum cõfirmavit in gregem coequalium compellitur, & ordeo alitur, quod & matricibus præbere non inutile est, Columella. Pullis exclusis (primis quinq; diebus, Colum.) polentam vel maceratum far, (*ἀλφιτὴ καὶ σίτον ἀλεσθέντα*, id est polentam vel frumentum maceratum, Quintilij,) sicut pauonibus obiiciunt. nonnulli etiam viride nasturtium confectum minutatim cum aqua præbent, eaq; eis est esca iucundissima. Pullis primum biduo polenta, aut ordeum apponitur: tribus proximis nasturtium viride cõfectum minutatim ex aqua in vas aliquod. Cùm autem sunt inclusi in haras, aut speluncas, vt dixi, victui obiiciunt his polentam ordeaceam, aut farraginem, herbamve teneram aliquam concisam, Varro. Semine papaueris primis decem diebus pascendi sunt, Crescentiensis, Lactuca circa chenoboscium feri debet, oculus anseribus gratissimum, & pullis etiam eorum vtilissima esca, Colum.

¶ Mox vbi quatuor mensium sunt, farturæ maximus quisq; destinatur. (Quatuor mensibus bene faginantur, Pallad. sed Varro ad faginandum eligi inquit pullos circiter sesquimenſe qui nati sint, eos includi in faginario.) quoniam tenera ætas præcipuè habetur ad hanc rem aptissima: & est facilis harum auium fagina. nam præter polentam & pollinem ter die nihil sanè aliud dari necesse est, (polentam & pollinem aqua madefacta dant cibum, ita vt perinde se saturent, Varro. Polenta dabitur in die ter, Palladius:) dummodo secundum cibum largè bibendi potestas fiat. Ne vagandi facultas detur: sintq; calido & tenebroso loco inclusi, quæ res ad creandas adipēs multum conferunt. Hoc modo duobus mensibus pinguescunt: & ea propter etiam tenerissima pullities sæpe quadraginta diebus redditur opima, Columella. (nam paruuli sæpe die trigesimo moriuntur, Palladius: apparet autem vocem, moriuntur, corruptam esse pro faginantur.) Locus (faginarium) solet purgari: quod ipsi amant locum purum, neq; ipsi vllum, vbi fuerint, relinquunt purum. M. Cato de re rust. cap. 89. gallinas quæ primum parierint, conclusas farcire docet cū turundis factis è polline vel farina ordeacea conspersa, quæ in os indantur. paulatim (inquit) quotidie addas, & ex gula consideres quod satis fiet. bis in die farcias, & meridie bibere dato, nec plus aquam ante (anser in vase appositam) sinas quàm horam vnam. Eodem modo anserem alito nisi prius dato bibere bis in die, & bis escam. Græci faginandis anseribus polentæ duas partes, & furfuris quatuor aqua calida temperant, & ingerunt pro appetentis voluptate sumenda: tribus per diē vicibus potu adiuuant: media quoq; nocte aquam ministrant. peractis verò 30 diebus, si vt iecur his tenerescat, optabis, runſas caricas, & aqua maceratas in offas volutabis exiguas, & per dies viginti continuos

Quomodo pulli anserum tractandi sint.

Qua ratione faginandi sint.

ministrabis anseribus, Palladius. Impinguntur anseres domi delitescentes (in domibus calidis, ut addit Cornarius (si primis duobus diebus duabus partibus polentæ & furfurum quatuor aqua calida subactis pascantur, vel ad saturitatem usque, (ut vertit Cornarius, cuius translationem paulò ante recitata Palladij verba confirmant. Andrea à Lacuna translationem hinc non probo.) Edunt autem ter in die ac circa noctem mediam: sed largius bibunt. Vbi iam adoleuerint ischades aridas in tenues partes comminuēs, & cum aqua læuigans curriculo viginti dierum in potu exhibe, Quintilij. Et mox, Exactis triginta diebus, si quis velit hepata eorum distendere, ischadas aridas comminuens & aqua subigens, eas curriculo viginti dierum, aut ad minus decem & septem illis per os iniicito. Nonnulli ad saginandum anserem, augendumq; hepar illius, vbi ipsum anserem incluserunt, triticum madefactum proiciunt & hordeum. Triticum siquidem pinguefacit celeriter. At hordeum carnem candidam reddit. Vescatur itaq; dies viginti quinque, speciebus nutrimentorum iam dictis, aut per se altera aut vtraque simul. Secundo autem collyria apponenda sunt, nimirum ex eis confecta, septē quidem quotidie singulis, idq; quinque dierum spacio. Dein verò paulatim augendus est numerus, perseverandumq; dies xxv. ut sint ex toto triginta. Quibus expletis, elixans ischadas, fermentumq; earum decocto subigens, humectansq;, porrigito, sic dies quatuor perseverando. Quibus etiam diebus melicratum offerendum est. Cæterum ter in die ipsum mutabis, & non eadem uteris. Atq; in hunc modum reliquis sex (sexaginta, Cornarius) diebus frequentibus cum fermento dicto caricas tundens, proiicito. Qua solitudine post dies septem (sexaginta, Cornarius) fruēris tum anserem ipso, tum iecinore ipsius & tenero & cādido. Quod quidem vbi primum extractum est, iniicere oportet in vas aliquod latum, cui sit aqua tepida infusa. Ipsam autem aquam secundo & tertio mutare conuenit. Præstant autem sceminarum tum corpora tum iocinera. Sint verò anseres non anniculi, sed duorum annorum usque ad quatuor, Hæc illi. Saginantur verò melius si ad satietatem milium præbeamus infusum, Pallad. Anserem vnum aiunt saginari posse modio (quē nostri quartariam vocant) auenæ, ea tantum & aqua subinde appositis. Sunt apud nos qui hoc modo saginent. Anserem loco angusto includunt, in quo conuerti non possit, sed sedere tantum aut stare, aliqui etiam oculos ei effodiunt, ut audio. tum pascunt eum insertis offis è milio, in sartagine frixis, deinde lacte madefactis, potum nullum apponunt. Sic pinguescere aiunt, & iecur ad mirificam magnitudinem excrescere. Sed plura de iecore anseris, & quomodo in anserem augeatur, leges infra in F.

*De anserū
pennis.*

¶ Anserum pennæ duræ (hoc est maiores in alis) scriptoribus conueniunt & sagittis, Crescentien-
sis. Molliores, quæ plumæ potius dicuntur, culcitræ faciunt. hæc quibusdam in locis bis anno velluntur,
ut delicatorum ceruices mollius recumbant, Platina. Anser plumas præstat, quas & autumnō vellamus
& vere, Pallad. & Colum. Nostri vellunt vere, æstate media, & autumnō quoque si hyems nō sit præpro-
pera. Sunt qui albam præferunt plumam, alij coloris differentiam non curant. Mollissimarum pretium
in libras quæ sedecim vnciarum sunt, duo denarij, id est didrachmum: cæterarum fere sesquidrachma.
Pluma non modo culcitræ & ceruicalia, sed & totos lectos facimus, ut mollius cubemus, Humelber-
gius. Candidorum alterum vectigal in pluma. Velluntur quibusdam locis bis anno. Rursus plumigeri
vestiuntur, molliorq; quæ corpori quamproxima, & è Germania laudatissima. Candidi ibi, verum mi-
nores, ganzæ vocantur. Precium plumæ eorum, in libras denarij quini. Et inde crimina plerumq; auxi-
liorum præfectis, à vigili statione ad hæc aucupia dimissis cohortibus totis. Eoq; delitiæ processere, ut si-
ne hoc instrumento durare iam ne virorum quidem ceruices possint, Plinius.

*Tempesta-
tis prognos-
tica an-
seris clan-
gor.*

¶ Tempestatis signum imminentis præbent anseres *κλαγγὴν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων βρωμῶν*, Aratus: hoc est
maior solito clangore ad pascua exeuntes. Ex quo loco Plinius vertit, Anseres continuo clangore in-
tempestiui. Auienus verò, Gramina si carpit semesa petacius anser, clangoris mentione omissa, quod
non placet. Mulierculæ quædam in festo D. Martini cum anser apponi solet, ex osse dorso (*Carr* vulgo
nominant) qualis quantaq; imminens hyems futura sit præfagiunt. nam si candidius sit, minorem: si ni-
grum, aliquibusq; maculis, grauiorem futuram putant: idq; vel prima vel vltima sui parte, &c.

*Ad custo-
diam pro-
sunt anse-
res.*

¶ Anser etiam custodia nobis est vsui. Horas, noctes, & fures clangore prodit, Author libri de
nat. rerum. Clangore prodit insidiantem, sicut etiam memoria prodidit in obsidione Capitolij cum ad-
uentu Gallorum vociferatus est canibus silentibus, Colum. nos eam historiam referemus infra in h.
Sunt qui acerrimos ac sagacissimos canes in turribus enutrient, qui aduentum hostium odore præsen-
tiant, latratuq; testentur. anseres quoque non minore solertia nocturnos superuentus clamoribus indi-
cant, Vegetius.

¶ Anserum lætamen satis omnibus inimicum est.

F.

*De alimē-
to ex car-
nibus an-
serinis.*

Anseris & struthocameli caro excrementitia est & difficulter concoquitur, Galenus 3. de alim. &
Symeon Sethi. A Celso numeratur anser inter cibos valentissimæ materiæ & plurimi alimenti. Anseri-
næ partes, alis exceptis, duræ & excrementosæ sunt, nec facile concoctionem admittunt, Galenus in li-
bro de cibis boni & mali succi. Domesticis cunctis auibus crassiolem, calidiorlem humidiorlemq; car-
nem habent, Symeon Sethi & Elluchasem. Anseres natura humidiores sunt omnibus auibus & durio-
res concoctu. Rasis. Anserum caro crassa est, Auicenna. calida & humida abscessu secundo, Ellucha-
sem. Anserum caro abunde calida est, sed minus quam anatum, & humidissima inter cicurum auium
carnes,

De appa-
ratu An-
serum.

*Quae par-
tes in an-
sere me-
lioris sint
nutri-
menti.*

De appa-
ratu &
condimē-
to anseri-
narum
carnium.

Porcellus
Troianus
ſeu Du-
rius.
De anse-
rũ iecore

è De eorum
n dē adipe.

Alis. tauri in Sue F. ¶ Alæ gallinarum & anserum in cibo laudantur: & colla quoq; si sanguine intercutaneo *Lacte.* caruerint, Platina. Anseris lac vocamus lingua vernacula, anserinum pingue lacti incoctum, sacchare *Pedibus.* vuisq; passis adiectis: hoc inter lautelas recensetur. ¶ Messalinus Cotta Messalæ oratoris filius, palmas pedum ex anseribus torrere, atq; patinis cum gallinaceorum cristis condire reperit, Plinius.

Ovis. ¶ Gallinarum ac phasianorum oua præstantiora sunt, deteriora verò anserum ac struthocamelorum, Galenus. Oua anserum deterrima, Psellus. Apud nos pauperiores soli anserum & anatum ouis vescuntur, frixis aut iuri permixtis. Oua anserum, anatum, & struthionum crassa sunt, & difficilia concoctu. quòd si quis ijs vti in cibo velit, vitellis tantum vtatur. Anserum oua malum succum pariunt, Symeon Sethi: & mox subiicit: Dicuntur proprietate quadam peculiari euphyian, hoc est ingenij bonitatem præstare ijs qui cum melle & butyro assidue ea esitauerint. quæ verba de anserinisne priuatim an de ouis in genere prolata sint, incertum.

G.

Remedia ex anse- rum iure. Gallinæ & similiter anseris ius post vomitum dari contra sumpta venena, memini legisse. Si neq; qui exugat (venenum morfu serpentis inflatum,) neq; cucurbitula est, sorbere oportet ius anserinum, vel ouillum, vel vitulinum, & vomere, Celsus 5. 29. & Nicander contra cantharides. Iis qui coriandrum hauserunt post vomitionem irino oleo concitatum, auxiliatur ius falsum ex gallina & anse, Dioscorides. Ius de pullo anseris in aqua elixi contra toxicum dat Nicander. Heraclides medicus eryngen herbam in iure anseris decoctam, remediis omnibus contra toxica & aconita efficacior arbitrat, Plinius. Ius anseris potum cum vino, prodest eis qui biberint vinum multum, aut aconitum vel dorycnium, id est herbam Apollinarem. profunt & viscera anseris assa & in cibo sumpta, Kiranides. ¶ Cyni auis loco ponitur anser, Syluaticus. ¶ Antonius Guainerius inter remedia arthritidis vnguentum ex anse describit quo innumeri homines restituti sint. sed ipsos quos recitat innominato auctore ver- *Viscerib.* fus vtcunq; barbaros, adscribam. Anser sumatur veteranus qui videatur, Mox deplumetur, vitalibus euacuetur. Intus ponantur quæ superius numerantur. Trita caro tota triti, (locum apparet mutilum & deprauatum esse. legi potest, Trita caro catti parui) mox pelle remota, Vinctum porcinum, thus, cera, sagimen ouinum. Pondere sint æquo sal, mel, faba, sitq; filigo. Post hoc assetur: tamen assus non comedetur. Vas supponatur, sic vt liquor accipiat. Quo membris vinctis, gutta dissoluitur omnis. Certe hoc vnguentum præstat super omne talentum. Io. Gœurotus in libro Gallico de curandis morbis vnguentum ad arthritin describit huiusmodi. Anserem pinguem deplumatum exenteratumq; felibus par- *Pinguetudine.* uis bene habitis minutatim incisus farcito, adiecto etiam sale, & ad ignem lentum assato: & quod destillauerit, reseruato. Aduersus spasmus (inquit M. Gatinaria) extat experimentum egregium, quod Nic. Florentinus ex Thadæo refert: conuenit autem post diuersiones & euacuationes, resoluens ac remittens dolorem huiusmodi. In anseris pinguis exenterati ventre cattus minutim incisus cum lardo, myrrha & thure (ventre scilicet à farctura confuto) assetur in veru: & supponatur vas aceto albo medium, (ex dimidio plenum.) Defluentem hinc pinguedinem, post primum succum qui minus utilis est, colligito supernatantem aceto, & in aliquo vase recondito. Deinde bulliat anser in dicto aceto, & pinguedo quæ copiose ab eo separabitur, aceto supernatans, similiter colligatur & misceatur cum prima. Hac inungetur membrum spasmo affectum. Ipse noui quendam simili vnguento feliciter vsum ad tendines in ceruice induratos atq; obtortos. Anserem exenteratum farcimur carnibus felis annosæ, & herbis quæ ner- *Sanguine.* uos iuuent, vt inde eliquatus adeps sit medicamentosior, Syluius. Leonellus Fauentinus resolutionis curam præscribens, anserem veterem deplumari exenterariq; iubet, & in ventrem eius imponi, pinguedinis anatis, lupi, vulpis, taxi, felis syluestris, ana 3. 2. saluæ viridis, iuæ, primulæ veris, herbæ paralytis vel arthriticæ ana manip. semis. Herbæ virides (inquit) cum adipibus validè tundantur. his farctus anser in veru assetur, & pingui quod destillauerit collecto, spina dorsi membrumq; paralyticum inungatur.

¶ Sanguis anseris utilissimè in antidota miscetur, Dioscor. *Vide supra in Anate G.* Ad deleteria letaliave mirabile: Sanguinem anserinum cum aceto bibendum dato: aut anatis sanguinem cum vino, Nicolaus Myrepsus. Anseris sanguis calidus bibitur contra leporis marini venenum, Dioscorid. Auicenna calidum bibendum esse non exprimit. Aetius adhuc calentem cum passo bibi iubet. Sanguis anserinus contra lepores marinos valet cum olei æqua portione: item contra medicamenta mala omnia asseruatur cum Lemnia rubrica, & spinæ albæ succo, pastillorum drachmis quinq; qui in cyathis ternis aquæ bibantur, Plin. Idem sanguis siccus miscetur medicamento ad febres chronicas in libro qui Galeno adscribitur de remedijs experimento probatis inter Azariconis medicinas. Sanguinem à cerebro profluentem anseris sanguis aut anatis infusus sistit, Plinius. Ad coryzam equi: Anserem album per dies xxviii. hordeo solo pasces, & vino potabis. deinde decollati sanguinem colliges, & folle exceptum in nares equi immittes, Innominatus.

Plumis. ¶ Plumas de ventre anserum tritas & insperfas, sanguinem sistere aiunt, Innominatus. Ad sanguinem à naribus profluentem sistendum: Pinnam anseris quam maximam, vel calami scriptorij fistulam modicè pleniorè, aptare oportebit ad longitudinē nasi, atq; ita præcidere vt ex vtraque parte perforata sit, atq; inuoluere eā fasciola tenui lintea quasi instita, & explere circuitum eius, donec videatur in narem cum

cum cunctatione quadam recipi posse: atq; ita ut est circumuoluta immergere eam naso aceto acri infectam: & per eam iniicere interdum acetum acre, vel succum supradictorum medicamentorum. Hoc autem remedio magis uti oportebit cum per utraq; nares fluxerit sanguinis abundantia. nam qui sine instrumento temere acetum aliaq; acria medicamenta infundunt, sæpe nares ipsas lædunt, unde respiratorius ad fauces meatus quandoq; obturatur, Marcellus. Ut sanguinem è naribus elicias, pennæ anserinæ caulem crassiorē sumito, eiusq; nervosam partem denticulatim instar ferræ incisam in narem usq; ad ossa ethmoide immittito.

¶ Subditiū purgatorium: Medullam anseris aut cerui magnitudine fabæ affuso vnguento rosaceo & lacte muliebri terito, velut pharmacum teri solet, & cum hoc os vteri illinito, Hippocrates lib. i. de morb. mulieb. Et mox, Aliud subditiū molle: Medullā anseris magnitudine nucis, ceram magnitudine fabæ, resinæ lentiscinæ aut terebinthinæ magnitudinē fabæ: Hæc cū rosaceo vnguento ad lentum ignem liquefacito, & velut ceratum effcito. deinde ex hoc tepido os vteri illinito, & pectinē irrigato.

DE ADIPIS ANSERINI REMEDIIS EXTRA CORPVS, SVMITVR

& intra corpus aliquando, sed raro: quod ubi fit, asteriscum apponemus.

Anserum quoq; & omnium auium adeps præparatur, exemptisq; venis omnibus patina noua fictili operta in sole, subdita aqua feruenti liquatur: Saccaturq; lineis saccis & in fictili nouo repositus loco frigido minus putrescit addito melle, Plinius. Recens exemptis membranis in fictilem ollam demissus, quæ altero tantopere capacior sit, quantus sit modus adipis, quem curare institueris, obstructo diligenter vase, flagrantissimo soli exponitur. eliquescent inde humor in fictile alterū excolatur, donec adeps omnis absumatur. mox loco vehementer frigido reconditur, & ad vsus digeritur. Alij fictile fulciunt super aquam calidam, aut tenuem & elanguidam prunam, quæ solis vicem pset. Est & alia curandi ratio: Exemptis membranis teritur, coniectusque in ollam eliquatur, adiecto minuti salis momento. Mox lineo colo transfusus reponitur. Vtiliter in medicamenta additur, quæ lassitudines & fatigationes leuant, Dioscorides. *Qua ratione adeps anserinus præparatur.* Vide etiam supra in Anate G. Gallinaceus anserinusq; sic odoribus imbui solent: Cuiusvis eorum percurati sextarij duo fictili ollā excipiuntur. erysiceptri, xylobalsami, palmæ elatæ, & calami planè contusi, singulorum sesuncia admiscetur, vini Lesbij veteris cyathus vnus adiicitur. ea ter effervescunt prunis. mox vase sublato ab igne, die noctuq; refrigerantur postridie liquata per linteū crassum, mundum in vas excolantur. vbi verò adeps coierit, concha excipitur, fictiliq; nouo densius operto perfrigidis locis reponitur. Hyberno tempore id instituere oportet. æstate siquidem pinguiā non coguntur. Nec desunt qui Tyrrhenicæ ceræ momentum adiciant, quò facilius in vnum corpus omnia coalescant. (Vide infra in Comageni vnguenti descriptione ex Plinio.) Eadem ratione suillus adeps & vrsinus cæteri; id genus, odoramentis imbuuntur. Verum sampsuchi odorem adeps ipse repræsentabit hoc modo: Curati quā optimè adipis, præsertim taurini, mina vna, tempestiuiq; sampsuchi exquisitè contracti sesquimina miscentur, & insperso largiore vino digeruntur in offas, quæ in vase cooperto nocte quiescunt. matutinis in fictili olla leuiusculo igni, affusa aqua, leuiter coquuntur. dumque suum adeps odorem exuerit, defæcatus ac bene opertus, nocte tota permanet. postero die deterfa sorde quæ pessum ierat, sampsuchi, ut dictum est, contusi iterum sesquimina priori pastillo adiicitur, eodemque modo in offas cogitur. aliis quæ diximus peractis, decoquitur & colatur: & si qua fundo hæsit spurcitia, deraditur, & frigido loco reconditur. Si quis tamen incuratum adipem anserinum, gallinaceum, aut vitulinum, à putredine tueri velit, ita faciundum est: Quemuis adipem diligenter elotum & siccatum in umbra super cribrum, per lintea munda manibus vehementer exprimat, linoq; consutum vmbroso in loco suspendat. & post multos dies noua charta inuolutum, frigido loco recondat. Pinguiā autem indito melle vindicatur à putredinis vitio. vis omnium est excalfacere, mollire, rarefacere. Hæc omnia Dioscorides.

¶ Anserinus adeps calidior est suillo, & morsus in alto corporum magis obtundit, Galenus. Idem in opere de compos. med. sec. genera medicamentum ex liquabilibus describens, adipem iniici iubet tenuium partium: qualis est (inquit) leoninus, pardalinus, hianæ, vrsi. nam de anserino quid attinet dicere: præsertim si anseres rustici (εἰς ἀγροίαν, hoc est ruri degentes non inclusi,) fuerint. Anserinus maxime tenuium partium est, gallinaceus illi proximus, Syluius. Citra molestiam resiccat, Galenus sec. loc. in medicamentis Apollonij ad capitis dolorem. ¶ Pro medulla cerui adeps anserinus substitui potest, Hippocrates in libro de sterilibus. Heras (inquit Galenus sec. loc. 9.6.) pro œsypo adipem anserini pondere coniecit: est autem locus inter medicamenta ad ani vitia. Seuum struthocamelinum efficacioris est ad omnia vsus, quā adeps anserinus, Plinius. Cucurbita tosta in argilla ac trita cum adipe anseris vulneribus medetur, Idem. Bubonis cerebrum cum adipe anserino mirè vulnera dicitur glutinare, Plin. Anserinus (videtur cinis repetendum ex præcedentibus: sed de adipe anserino intelligendum ex Marcello hunc locum recitante patet) cum cerebro & alumine & œsypo, attritis medetur, Plinius. Adeps anserinus cum butyro pari pondere pastillis ingestus sanguinem sistit, Idem. Marcellus adipem

anserinum cum pari butyro infusum naribus sanguinem inde manantem sistere scribit. & Plinius alibi adipem anseris aut anatis infusum sanguinem à cerebro profluentem cohibere. ¶ Anseris adeps cum oleo rosaceo phlegmonis medetur, Galenus ad Pisonem. Anseris pingui in phymate curando vsus, bene habui, Amatus Lusitanus. Anserinus adeps maximè tenuium partium est, ob id in volucrum genere præstat ad scirrhi curationem, Syluius. Tuberæ & quæcunq; molliri opus sit, efficacissimè anserino adipe curantur, Plinius. Adeps anserinus omnes durities soluit, Æsculap. & Constantinus. Emollit etiã vteri durities & collectiones, vt infra dicitur. Igni sacro medetur, Plinius. Sinapi illinitur liuoribus sugillatisq; cum melle & adipe anserino, vt cera Cypria, Idem. Post venena sumpta vomitus est prouocandus cum aqua calida mixto butyro, cui rectè additur etiam parum adipis anseris: vel adeps ipsa cum vino dulci decocta bibitur, Gainerius. Adeps anserinus utilis est in acopis ac malagmatis, Kiranides. ¶ Honorem debemus Comagenorum clarissimæ rei, (inquit Plinius 29, 3.) Fit ex adipe anserum, alioquin celeberrimi vsus est, ad hoc in Comagene Syriæ parte cum cinnamo, casia, pipere albo, herba quæ comagene vocatur, obrutis niue vasis, odore iucundo, vtilissimum ad perfrictiones, conuulsionem, cæcos ac subitos dolores, omniaq; quæ acopis curantur, vnguentumq; pariter & medicamentum est. Fit & in Syria alio modo, adipe auium (anserum) curato vt diximus, additis erysiseptro, xylobalsamo, phœnice elate, item calamo, singulorum pōdere qui sit adipis, cum vino bis aut ter subferuefactis. Fit autē hyeme, quoniam æstate non glaciatur, nisi accepta cera. Et lib. 10. cap. 22. Aliud (inquit) reperit Syriæ pars quæ Comagene vocatur: adipem eorum in vase æreo cum cinnamomo niue multa obrutum, ac rigore gelido maceratum, ad vsum præclari medicaminis, quod ab gente dicitur Comagenum. Vide etiam supra ex Dioscoride, vbi eius verba retuli de odoribus imbuendo gallinaceo anserinoq; adipe. sed Comageni nomen Dioscorides non habet: quod tamen apud Nicolaum Myrepsum alicubi legisse memini. ¶ Adeps anseris & phasianorum recipitur in emplastrum diapyranu apud Æginetam 7, 17. tribuit autem huic emplastro vim discutiendi.

¶ Apollonius apud Galenum sec. loc. medicamenta quædam ad capitis & temporum dolorem ex adipe anserino illinire iubet. ¶ Sanguinem à cerebro profluentem anseris aut anatis adeps cum rosaceo coctus (& infusus) sistit, Plinius. videtur autem sanguinem è naribus fluentem intelligere. ¶ Somnos allicit cœsypum cum adipe anserino & vino myrtite, Plinius. ¶ Cutem in facie adeps anseris vel gallinæ custodit, Plinius. utilis est eiς ὁτι μὲλ' αὐτὸν ἀποσωπῶν, Diosc. hoc est, ad conseruationem faciei, ne scilicet tempestatibus aut Sole lædatur. Ruellius vertit, *ad mangonizandam faciem*: Marcellus Vergilius, ad nitorem vultus. ¶ Si vulnus (Ἀγκοπή) acciderit in oculo equi, & gramie (leme) crassæ emanant, cum periculo ne oculi substantia effluat, medullam ouillam tritam illines, & manu aliquādiu cohibebis bis die. præstat autem medulla recens. quod si ad manum illa non fuerit, adipe anserino gallinaceo ve vtêris. iuuat etiam medulla cum adipe anserino permixta, Absyrtus & Hierocles hippiatry. Commendatur etiam ab Hierocle sepiæ ostracum ad equorum leucomata, cum aliis quibusdam & adipe anseris permixtū. Seuum vituli cum anseris adipe & ocimi succo, genarum vitis aptissimum est, Plinius. ¶ Adeps anserinus alopecie medetur, Auicenna. Infantum alopeciarum vitia anserinæ adipis perfrictione supplentur, Marcellus. Galenus de compos. med. sec. loc. inter remedia alopecie, Vrsæ adeps (inquit) præstat si vetustior extet: quanquam etiam hyænæ, leonisq; ac pardalis ac anseris adipem conueniunt, & quicunq; tenuium partium substantiam habent, quo promptè in cutis profundum penetrare queant, atq; ad radices vsq; capillorum pertingant. Et rursus ad eundem affectum, Quæ ex adipibus (inquit) componuntur modica item thapsia ammixta, similiter profunt: præsertim si euphorbij & adarcij addatur pars duodecima. sit autem adeps trium generum, leonini, pardalij & hyænæ, cuiusq; pars vna. Si verò hyænæ adeps non adsit, sufficit præsentibus reliquis duobus vtri, anserino ammixto. si verò omnes quatuor habeas, simul omnes miscebis, addito insuper (si adsit) vrsino, &c. ¶ Porriginem & vlcera capitis nasturtij semine emendat cum adipe anserino, authore Sestio, Plinius. Nasturtij semen mixtum adipi anserino tritumq; furfures capitis assidua lauatione depellit, Marcellus.

¶ Ad aurium vitia diuersa. Adipem anserinum, gallinaceum, suillum, vulpinum, auricularibus medicamentis multis admisceri apud Nicolaum Myrepsum obseruauimus. Si auricula aliquo pacto vitata fuerit, anserina adipe infusa diligenter expurgabitur, sanitatiq; reddetur, Marcellus. Vide inferius ad aures percussas aut fractas, Si terreni vermes cum adipe anseris decocti infundantur auribus, constat deplorata vitia eo remedio sanari, Plinius & Marcel. ¶ Adeps anserinus instillatus dolorem aurium lenit, Dioscor. Auicenna & Symeon Sethi. Anserinum aut gallinaceum adipem liquefactum sensim instilla, Apollonius ad aurium dolores apud Galenum de compos. sec. locos, vbi Galenus: Gallinaceus (inquit) & anserinus adeps, si quidem euacuatum corpus inuenerint, & humorem qui inflammata affectionem excitat non amplius influentem, duabus rationibus tum mitigandi tum curandi profuerint. Si verò influente adhuc causa adhibeantur, affectioni quidem nihil auxiliantur, leniunt tamen doloris accessionem siue symptoma, quemadmodum etiam si ob humorum acredinem mordacitas contingat. Ocimum auribus vtilissimum infantum, præcipuè cum adipe anserino, Plin. Adeps anserinus cum ocimi succo tepesfacta instillataq; dolores auricularum infantium leuat, Marcellus. Aures mirificè iuuat adeps anserinus cum ocimi succo impositus, Plinius. Seuum vitulinum adipe anserino mixtum adiecto ocimi succo,

succo, tepidum auribus dolentibus infusum optimè sanat, Marcellus. ¶ Ad contusas & fractas aures: Adipem anserinum & lac muliebre mixta instilla. aut adipem bubulum ac anserinum æquis partibus liquefactos instilla. aut myrrham & adipem anserinum vel butyrum, vel resinam, & conchylij partem internam æquis partibus trita super aurem & propinqua tempora impone, Asclepiades apud Galenum. Lac muliebre aurium vitiis medetur modicè admixto oleo: aut si ab ictu dolèt, anserino adipe tepesfactum, Plin. Cum auris percussa & rupta fuerit, seuum anatis (lego anseris: anserem enim & anatem interpretes Arabum nonnunquam confundunt:) coletur guttatim, & apponatur cum eo lac muliebris. hæc tepida cum succo basilici cuius semen est rubeum, apponantur, (instillantur,) Rasis ex Galeno in Anfore in libro de 60. animalibus. Si ex ictu aliòve casu auricula vitiata fuerit, tum per se anserina adeps sola diligenter expurgata, leuiq; igne liquefacta, infusa auriculæ, & dolorem tollit, & vitium persanat, Marcellus. Ad aurium inflammationes in superficie cutis ex humorum impressione aut plaga obortas: item tumores ac rubores, adipem anserinum & lac muliebre mixta instilla: aut adipem bubulum ac anserinum æquis partibus liquefactos instilla, Apollonius apud Galenum. Apud eundem Andromachus medicamento ad aurium vlcerationes siccas non humentes inscripto, miscet adipem anserinum, &c.

¶ Terreni vermes cum anseris adipe vel cum oleo decocti, sine dubio medentur auribus purulentis, Marcellus. ¶ Si verò obtusa sensus remoretur in aure, Lumbricos terræ, seuumq; ex anseris raucis, Excoque, sic veterem poteris depellere morbum, Serenus. Grauitatem aurium emendat adeps anserinus: quidam adiciunt succum cepæ & allij pari modo, Plin. Auricularum sonitum ac grauitatem emendant succo ceparum cum adipe anserino aut cum melle instillato, Idem. Et alibi, Allij succus auribus instillatur cum adipe anserino. Adeps anserinus cum cepæ succo mixtus bene, auriculæ infusus, surdis auditum reuocat, Sextus. Adipem anserinum & fel bouis, ac laurinum pari mensura mixta instillato ad auditus grauitatem, Apollonius apud Galenum. Si maior sit dolor aut grauitas aurium, seuum bubulum cum adipe anserino tepesfactum infundunt, Plinius. Et rursus, Prodest & seuum vituli cum anseris adipe & ocimi succo. Adeps anserinus miscetur croci succo, & allij contusi succo, quæ infusa auribus incommodos sonitus tinnitusq; earum propriè & vnice tollit, Marcellus. Ad sonitus & inflationes aurium, Nitrum & resinam & adipem anserinum æquis partibus cum oleo ammixto dissoluta instilla, Apollonius apud Galenum. Et rursus, Cepas & allium & adipem anserinum pari mensura trita & excolata infunde. Sonitum ac grauitatem in auriculis emendant cum adipe anserino aut cum melle instillantes ceparum succum, Plinius. ¶ Si aqua auditorium meatum intrauerit, plurimum prodest adeps anserinus, (atq; item vulpinus, & gallinaceus,) mediocriter calidus infusus, Galenus sec. loc. & Euporist. 1. 16. Adeps anserinus cum croci succo mixta & tepesfacta ac sic infusa, aquam & omnem humorem de auriculis euocat & persanat, Marcellus. Si aqua aurem subierit, anseris aptus immittetur adeps ceparum non sine succo, Qui grauis est oculis, sensum tamen auribus auget, Serenus. Idem planè remedium legi apud Plinium, Sextum, Æsculapium, & Galenum, qui tepesfactum instillari iubet: Sextus bene misceri.

¶ Adeps de anseribus cum butyro pari pondere infusus profluuium narium sistit, Marcellus. Vbi crustæ vlceri narium obductæ exciderint (vi sternutatoriorum,) adipe anserino aut butyro cum rosaceo cerato curantur, Lampon ad ozænas apud Galen. sec. loc. Eodem in opere medicamento cuida Asclepiadis ad ozænas adeps anserinus adiicitur. ¶ Adeps anserinus labiorum rimas illitus sanat, Dioscor. Symeon Sethi, Plinius & Marcellus. fissuras faciei & labiorum, Auicenna. Profundiores in labiis fissuras, adipe caprino aut anserino curabis, Nicolaus Myrepsus. Hirci seuum efficax est labiorum fissuris cum adipe anserino ac medulla ceruina, resinaq; & calce, Plinius. Sed paulò aliter Sextus, Sepum capræ (inquit, & adipem anserinum, & medullam cerui, & cepe cum resina simul & calce viua, fac ut malagma, mirè sanant labiorum fissuras. Vlcerata oris ac rimas (scissuras) seuum vituli vel bouis cum adipe anserino optimè iungit, Marcellus: Plinius etiam ocimi succum addit. Ad aphthas, id est vlcerata oris, adipem suillum aut anserinum manna inspersa illinito, Archigenes apud Galen. de compos. sec. loc. vbi Crito etiam ad aphthas medicamentum componit ex alumine & malicorio punici dulcis: quod (inquit Galenus) nisi adipem anserinum miscuisset ad putrefactiones fortes congrueret.

¶ Rigor ceruicis adipe anserina, vel potius gruina perunctus, velocissimè mollietur, Marcel. Ad ceruicum tumores sedandos, ouorum vitelli cocti cum adipe anserino illiniuntur, felle caprino æquis ponderibus permixto, atq; inde ceruices fricantur, Idem. Anethi sicci veteris puluerem, & resinæ pityiæ puluerem cum adipe vetere anserino aut gallinaceo, * edendum mane ieiuno empyico cochlearia tria, & vespere tantundem dabis, mirè subuenies, Marcellus. Idem medicamento è cæcris marinis, &c. pro phthifico, * adipem anserinum addit. ¶ Hydropicis cæsyum ex vino addita myrrha modicè * potui datur, nucis auellanae magnitudine. aliqui addunt & anserinum adipem, & oleum myrteum, Plin. Adeps anserinus cum eiusdem cerebro & butyro & alumine & cæsyto impositus ad ceroti modum efficaciter renibus prodest, Marcellus. Adeps anserinus cum eiusdem cerebro & cæsyto & alumine subigitur, & imponitur ani omnibus causis, Idem. Adeps anserinus aliique diuersi apud Galenum de compos. sec. locos miscetur medicamentis ad sedem. Sedis vitiis prodest butyrum cum adipe anserino ac rosaceo. modum ipsæ res statuunt, ut sint illitu faciles, Plin. Argimonia trita cum adipe anserino imposita cōdytomatis medetur, Marcel. Condylomatis priuatim araneus depto capite pedibusq; infricatur. ne acria.

perurant adeps anserinis cum cera Punica, cerussa, rosaceo infricatur. item adeps cygni. hæc & hæmorrhoidas sanare dicuntur, Plinius. cuius verba, ne acris perurant, contra acres & calidos sedis dolores interpretor. Nam & apud Galenum Euporiston. 1, 16. sic legimus: Ad sedis ex ardore dolores recentem anserinis adipem inungito & emplastri in modum imposito. Heras in medicamentum quoddam sedis, pro æsypo (inquit Galenus) adipem anserinum pari pondere coniecit. ¶ Medicorum aliqui axungia ad podagras vti iubent, admixto anserinis adipe, taurorumq; seuo & æsypo, Plinius. Lac muliebre podagris illini iubent aliqui cum æsypo & adipe anserino, Idem.

¶ Oesypum sanat vlcera genitalium cum anserino adipe, Dioscor. ¶ Inhiberi Venerem pugnatōris galli testiculis anserino adipe illitis adalligatisq; pelle arietina tradunt, Plinius. Vrinæ incontinentiam cohibent leporis testiculi tosti, vel coagulum cum anserino adipe in polenta, Plin.

¶ Adeps anserinus matrici utilis est, Auicenna. Adeps anserinis aut gallinaceus recens & sine sale conditus, ad vuluæ vitia proficit: sale inueteratus, & qui temporis spacio acrimoniam concepit, vuluæ inimicus est, Dioscor. Et alibi, Adeps anserinus & gallinaceus conueniunt muliebribus malis. Lac muliebre cum æsypo & adipe anserino, vuluarum doloribus imponitur, Plin. Hippocrates hunc adipem mollioribus vteri medicamentis crebro admiscet. Vuluarum duritias & collectiones (locorum duritias & concretiones, Sextus) adeps anserinus aut cygni illitus emollit, Plinius: quin & cæteras durities vbiuis, vt supra dictum est. Adeps anserinus utilis est in pessariis, Kiranides. Si menses non prodeant, adipem anserinis & netopum, ac resinam permixta ac lana excepta apponito, Hippocrates de morb. mulieb. 1. Si aqua ex vteris fluat, sulfur & anserinis adipem delingat, Hippocr. de morb. mulieb. Olympias Thebana maluas cum adipe anserino abortiuas esse dicit, Plin. Subdititium ad eiiciendum fœtum immortuum, Testam recentem & adipem anserinis terat ac apponat, Hippoc. de morbis mulieb. lib. 1. Medicamenta quædam cum adipe anserinis aut ouilla bibenda consulit mulieribus abortui obnoxii Hippocrates in libro de sterilibus. Ibium cineres cum adipe anserinis & irino perunctis, si conceptus sit, partus continere tradunt, Plin. Adipem anserinis calentem adhuc à recenti ex ventre anserinis exemptione, illini iubent ventri & coxis puerperæ statim à partu, & eadem loca mox fasciis lineis astringi, quæ per dies nouem relinquuntur, ita ventrem sine rugis & læuem permanfurum, And. Furnerius. ¶ Vt castigentur (constringantur) papillæ, Anserinis seuum illine cum lacte tepente, Serenus. Mammæ à partu custodit adeps anserinis cum rosaceo & araneo, Plinius. Cum anserino adipe perunctis mammis dolores minuere putant, molas vteri rumpere, scabiem vuluarum sedare si cum cimice trito illinantur, Idem.

DE REMEDIIS EX CÆTERIS PARTIBVS, ET EXCRE-

mentis anserinis & primum ex cerebro.

Remedia

ex cerebro

anserinis.

¶ Anserinus (addendum, adeps, ex Marcello) cum cerebro & alumine, & æsypo, attritis medetur, Plin. Adeps anserinis cum eiusdem cerebro & æsypo & alumine subigitur, & imponitur ani omnibus causis, Marcellus. Adeps anserinis cū eiusdem cerebro & butyro & alumine & æsypo impositus ad ceroti modum efficaciter renibus prodest, Idem. Cerebrum anserinis (inquit Kiranides) cum proprio adipe & melle lotum, & decoctione vel iure superpositum, rhagades & hæmorrhoides, omnemq; tumorem ani curat. cum roseo (rosaceo oleo) verò & adipe, & assifugis (sic habet codex noster manuscriptus) vel testis ouorum solutum, ad tumores matricis facit. cum medulla ceruina ad scissuras labiorum & chimetla conuenit. ad athas (lego aphthas) vtile cum succo stringit. cum melle quoq; ea quæ circa linguam sunt sanat. cum nardo ad rheumatizantes aures facit & antiquas, (Vide inferius in remediis ex iecore) cum passulis verò purgatis carbunculos curat. cum liliaceo oleo immissum mortuos fœtus educit, Hæc omnia Kiranides.

Ex lingua.

¶ Lingua. Ad eos qui inuoluntariè vrinam reddunt: Anserinas linguas per triduum, quoq; die vnam, edendas apponito, Galenus Europist. 2, 76. Idem apud Plinium & Marcellum legimus: sed linguas inaffatas illi in cibo sumi iubent. authorem Plinius citat Anaxilaum. Lingua anserinis peculiari proprietate ad stranguariam, hoc est vrinæ difficultatem facit, Symeon Sethi. Apud Marcellum inuenio, anserinum syluestrium linguas affatas à calculosis in cibo efficaciter sumi. Anserinis linguam in cibo vel potione sumptam, mulierum libidinem mouere aiunt.

Ex stomacho, intestinis, corde & pulmone.

¶ Stomachus anserinis prodest stomachicis, intestina cæliacis, cor & pulmo phthificis, Kiranides.

Ex iecore.

¶ Iecur anserinis iuuat hepaticos, Kiranides. Salsum cum nardo eliquato, & repurgans in aurem induratum, magnum aurium dolorem remittit, Galen. Euporist. 2, 4. Nos supra adipem anserinis ad aurium dolores commendari scripsimus: & adeps sanè cum nardo, (id est oleo nardino) permisceri eliquariq; potest, iecur non item. Verum Kiranides neq; iecur neq; adipem, sed cerebrum anserinis cum nardo ad rheumatizantes aures commendat.

Ex felle.

¶ Fel anserinis contusis oculis laudatur, ita vt postea hyssopo (lego, æsypo, & melle inungantur. Plin. Fel anserinis cum felle bubulo & succo daphnæ, surdos sanat, Kiranides. Anginis felle anserinis cum elaterio & melle citissimè succurritur, Plinius, & Constantinus Monachus apud quem corrupta est lectio. Fel anserinis, maximè quidem syluestris, cum succo prasi aut polygoni, in pessario positum, conceptionem præbet, virisq; intensionem, Kiranides.

¶ Testes

¶ Testes anserum si comedantur, dicuntur multum ad sobolem creandā facere, Symeon Sethi. *Ex testib.*

¶ Recentiores quidam cinerem plumarum anseris aduersus calculum commendant, Alexander Benedictus. *Ex cinere plumarū.*

¶ Anseris, accipitris, gruum, & similium stercora, de quibus multa nugaces quidam fabulantur, *Ex sterco-*
inutilia esse experimento compertum est, Aetius. Excrementum anseris ob nimiam acrimoniam inutile *re.*

est, Galenus de simplic. lib. 10. Nostri anserem ruri persequi iubent, & stercus quod in fuga concal-
ctus emiserit collectum, inflammationibus quibusdam (*Gebrūt vel griggelen* vulgō vocant) in mani-
bus puerorum imponunt, vt eas maturet rumpatq; Laurentius Rufius medicamento acri contra mor-
pheam serpiginem vel impetiginem in equis inscripto, fimum anseris admiscet. Recentiores quidam me-
dici medicamentis ad anginam hoc fel adiiciunt. Stercus anseris potum tussis mitigat, Kiranides. Facili-
us enituntur, quæ fimum anseris cum aquæ cyathis duobus sorbuere, Plinius. Stercus anserum decoque
vel cum nitro vel aqua ad tres haustus, & dato mane & sero ad tres dies, Theophil. Contra adustionem
ignis & aliorum liquorum vnguentum cito sanans. Recipe butyri recentis extracti à lacte non fa-
liti ad placitum, decoquatur bene cum stercore anseris, post coletur super aquam frigidam, mundam,
claram, dulcem: post iterum dissoluatur, & iterum fundatur supra aquam frigidam vt prius. hoc quo
sæpius fiat, hoc melius. vltimo lauetur cum aqua rosacea optima, & liniatur locus eo cum penna: sta-
tim sedat dolorem & curat vlcera profunda, antiqua, causata à combustionē, Ex manuscripto.

¶ Oua anserina & pauonina, idē faciunt quod gallinarū, Kiranid. Cocti anserini oui putamē mi- *Ex ouis.*
nutissimē tritū dimidia drachmæ quātitate ex vino propinato, Galen. Euporist. 1. 114. Dicitur quod oua
anserū miscetur cum oleo, & destillantur tepida in matricē: prouocāt menstrua post 4. dies, Auicenna.

H.

a. Volucrum pleræq; a suis vocibus nominantur, vt hæc, vpupa, cuculus: item hæc, anser, galli-
na, &c. Varro. Recentiores quidam anserem fœminino genere proferūt, quod non laudo. veteres enim
semper masc. gen. dixerunt, extra quod rei rust. scriptores, cum de fœminis anseribus eorumq; partu lo-
quuntur, genere vtuntur fœm. vt Varro & Columella, Singulæ (inquiunt) non plus quater in anno pa-
riunt. Columella anserculum voce diminutiua dixit. *Χλω*, id est anser à Græcis sic dicitur à verbo *χά-* *Etymolog-*
γεν & *χανδόν* ἐοθίειν. hoc est ab oris hiatu & voracitate. nā & vorax est animal, & insuper hiare solet sub- *gia vocis*
inde cum vel audaciam vel timorem præ se fert, Eustathius & Varinus. *Χλῶες* communiter masculi- *χλω.*
no genere dicuntur, Ionicè fœminino. apud Homerum in vtroq; genere reperimus, Eustathius & Va-
rinus in *Φρῖω*. *Χλῶες* ἐπειγόμεναι, Aratus genere fœm. *Ἀετὸς ἄρπιν* (legendum, ἄρπιν) *Χλῶα φέρων*,
Homerus. Et alibi, *Ὡς ὁδὲ (ἄετὸς) χλῶν ἥρπαξ ἀπὶ πολλοὺς ἐν οἴκῳ*, Homerus o. Odysseæ, citat Athenæ-
us. *Χλω* generis communis est. ἐστὶ δὲ καὶ ἐιδικόν. & deriuatur à voce *ἦχη*, quæ clamorem significat. est e-
nim animal clamosum & vocale, Etymologus & Varinus. *Γανβ*, id est anser, vox Germanica, facta
videri potest ex Dorica *Χαν*. ¶ *Χλωία* ὀπίσθ, anserculi assi, Menippus Cynicus apud Athenæum. *Χλω*, τὸ
χλωάριον, Suidas. *Θερμὰ χλωίσκων μέλη*, Eubulus apud Athenæum. *Χλωίδης*, pullus anseris, Varinus
in *Λαγώς*: vnde *χλωιδεῖς* in plurali apud Eustathium. Porro *χένια* non anserculos, sed coturnices par-
uas interpretantur.

¶ Epitheta. Argenteus anser, Verg. 8. Æneid. à colore. de anserē illo albo, qui clangore suo Gal-
los Capitolium inuasuros prodidit, quem Lucretius quoq; candidum cognom inat. Homerus etiam
ἄργιν χλωά, id est album anserem dixit, Odyss. o. sed hæc epitheta propriè non sunt dicenda, quæ non
omnibus in eadem specie indiuiduis conueniunt. Argutus anser, Martialis. Herbilis anser, herba pa-
stus, qui gracilior est quàm frumēto pastus, Festus. Improbis anser, Verg. id est, insatiabilis, nulli pro-
bandus, Seruius. Plumigeri, Plinius & Cicero pro S. Roscio. Canibusve sagacior anser, Ouidius xi.
Metam. Raucus, Q. Serenus. Et apud Textorem, palmipes, planipes, latipes, clangens, garrulus, grati-
tans, saginatus, stridulus, aquaticus, canorus, palustris. ¶ *Ἀργιν χλωά ἡμερον*, Homerus Odyss. o. *Βο-*
σκαδὴς χλωὸς νέον ὀρταλιχῆα, Nicander in Alex. *Καὶ πολλὸν χλωῶν ζῶντος ἐνυδρόβιον*, in Epigrammate vt
Suidas citat. *Πλατύποδες*, Scholiastes Aristoph. in Auibus.

¶ Deriuata. Anserinus, quod ad anserem pertinet, vel ex anserē sumptus, Plinio & Columellæ.

Oua ædit fœtus anserini similia, Marcellinus de crocodilo. Anserarium, hara anserum, vt legitur apud *Ansera-*
Columellam lib. 8. in capitis 14. inscriptione: in textu verò ipso chenobosciū tantum & hara. *riū hara*

¶ *Χλωὸς* vel *χλωεία* oua, id est anseris vel anserina, nominantur ab Athenæo. *Χλωίσκος*, pars na- *anserum.*
uis, Suidas. *Ὡς δὲ ἡ πρύμνη μὲν ἐπὶ ἀνέστηκεν ἡρέμα χαμπύλη χερσὶν χλωίσκον ὀπίκειμενον*, Lucianus in dia- *Χλωίσκος*
logo qui *Πλοῖον ἡ ἐὼ χαλ* inscribitur. id est, Vt vero ipsa puppis sensim affurgit inflexa aureo anserculo or- *pars na-*
nata, Lazafo Bayfio interprete. Quod nos anserculū (inquit) vertimus, intellige formam anserculi effi- *uis.*

ctam ad puppis ornamentum, vt vidimus in antiquis nauibus depictis, (quarum mox iconem apponit.)
Ὅ τε γὰρ ἐν τῇ πρύμνῃ *χλωίσκος* ἀφ' ἧς ἐπερύξατο καὶ ἀνέβησε, Lucianus in veris narrationibus. id est, An-
serculus enim qui ad puppim erat, repente alas promere cœpit & clangorē fundere. Grammatici Græ-
ci cheniscū scribunt lignū esse in puppi seu prora, ex quo anchoræ suspendantur. Cheniscus (inquit Pha-
uorinus) pars est proræ cui appenduntur anchoræ, quæ & carinæ navis est principiū. Sūt & qui puppis po-
tius principium dicant, ad quam epotides navis connectuntur. Sed vtcunq; sit, cheniscus dictus est,

quoniam nauium artifices eam partem in anserini capitis formam effingunt, ponuntq; in summo nauis, fortè quòd vel nauigium in eius speciem & similitudinem formant: vel potius boni augurij causa, tanquam immerfibilis nauis sit, vt auis illa quæ fluctus enatet, Hæc fermè ille ex Varino, qui ex Etymologo transcripsit, & Eustathio in Iliados septimū. Chenisci meminit Artemidorus etiā lib. 2. Onirocriticorū, vbi cheniskon ait in somnis significare nauis gubernatorē. Meminit & Lucianus (locis superius recitatis.) Vt mirū sit Cælum Rhodiginum (inquit Lil. Greg. Gyraldus) virū multæ lectionis, planè hoc ipsum ignorasse, vt qui nauem esse cheniscū putārit, nō nauis partē. Sunt & qui in Apuleio x. libro parum scitè ita legant: Puppis intorta cerucho: cū antea rectè legeretur, puppis intorta chenisco, Hæc L. Greg. Gyraldus. Τακοῖλα τῆ ζυγῆς ὅφ' ἀνὰ ῥοντα οἱ ἵπποι, ζῶντες ὡν τὰ ἄκρα, ἀκροχλωίσκοι, Iulius Pollux lib. 1. vnde acrocheniscos intelligimus extremas iugorum (quibus equi iunguntur) partes nominari, nimirū à similitudine quadam figuræ ad anserina rostra. Chenisci, cuiusmodi sunt in lyra, excogitati sunt ad axes continendos. vbi enim fibulæ non sint, quid poterit aliud vtilius inueniri? quod ad vim igitur vsum habent fibularum: decoris autem causa insculpta habent anserina capita lignea, Oribasius

*Xλωίξεν,
tibia sonare.*

in libro de machinis cap. 4. ¶ *Xλωίξεν* verbum ad Musicos pertinet, quasi tibiarii sonū præsentans, Hermolaus. Et alibi, Gingrinæ tibiae ab anserina voce dictas putat. nā & Græci *χλωιάζειν*, pro eo quod est tibia sonare, dicunt. De gingrijs tibijs vide infra in C. *Xλωίξεν* δὲ εἴρηται ὅτι τῶν αὐλῶντων. Diphilus Synoride, Ε' *χλωιάσαι*, ποιεῖσι τὰ τοῦ πάντες οἱ ὠδὲ Τιμοθέω, Athenæus. ¶ *Χλώημα*, κατὰ μῶκημα, id est irrisio, illusio, *χλωῆσαι*, deridere, Hesych. *Χλωύτρα*, oscitatio, καὶ τὸ τρατεύεσθαι, (lego τραγέυεσθαι, id est pigritari & segniter agere.) Hesych. *Χλωυτράσθαι*, χασιμάσθαι. *Χλωυτῆς*, βοῶς, κέκραγας. ἐνιοτε τραγέυη,

*Χλωυ-
τράσθαι.
Χλωυτῶ-
φοι.
Χλωυτῶ-
κοί.*

Hesych. & Varin. *Χλωυτῶφοι*, qui nutriunt, pascunt vel saginant anseres, *χλωυτῶκοι* dicti à Cratino apud Athenæū. *Χλωυτῶσαι*, *χλωυτῶσαι*, Hesych. Plato in Ciuili circa campos Thessalicos *χλωυτῶσαι* esse scribit. sed forte *Χλωυτῶσαι*, legendum per σ. Extra urbem sunt *σβόσαι*: forte δὲ γεγενησῶσαι δὲ *χλωυτῶσαι* secundum Platonem, Pollux lib. 9. *Χλωυτῶκοι*, locus vbi aluntur anseres, Hermolaus. vtitur hac voce Varro. Quintilij in Geponicis *χλωυτῶκοι* pro paroxytonum scribunt, nisi mēdum est. Legimus & *χλωυτῶκοι* apud Columellam. ¶ *Gānsflachtig* ac si dicas *χλωυτῶκοι*, nostri vocāt cutim perfrigeratam & in poros surgentem, (*φρυγανῶν*), cum scilicet pororum veluti margines perfrictione eriguntur & inhorrescunt: qualis anserum plumis euulsis spectatur pellis. Conuenticulum mulierum de rebus inutilibus blaterantium vulgus nostrum deridens, forum anserinum, *ein Gānsmerck* / appellat.

¶ Icones. Boëthi statuarij infans ex ære eximiè anserem strangulat, Plin. In vaccam æream circa Pyrenen bos conscendit, & anseris picturæ anser accessit & insiliit, Athenæus lib. 13. Οἱδ' ὅ μάλιστα εἰσὶν ἐπὶ πτωχῶν, Εἰς εὐτέλειαν *χλωῖ* συγγεγραμμένῳ, id est, anseri vilissimè picto, Aristoph. in Auibus. De chenisco nauigij paulò ante scriptum est.

*Chenopod-
pus herba.*

¶ Plantæ. Nostri *Gānsfüßel* / hoc est chenopodem appellant herbam à foliorum figura. Est autem fortè eadem chenopus illa, cuius flores, vt etiam rumicis, apibus attingi Plinius negat, lib. 11. cap. 8. nostri eam suibus veneno esse obseruarunt: vt copiosius scripsi in Sue C. Rursus apud Plinium 21. 15. vbi *cynops* legitur, codices quidam manuscripti (vt Hermolaus annotauit) *chenopus* habet: quod non probo, cū locus ille totus ex Theophrasto translatus sit, apud quem nulla chenopus legitur. Hermolaus ibidem promittit se de chenopode dicturum in Corollario, in quo tamen ego nullam eius mentionem reperio. Aspalathus nomen seruat in Creta, & alia planta persimilis ei ibidem achinopodia vocatur,

*Vitis ge-
nus quod
Gānsfüßel di-
citur.
Chenoseris.*

Pet. Bellonius. Vocant & vitis genus *Gānsfüßel* in Palatinatu regione Germaniæ. ¶ *Nyctegreton* herbam Democritus *chenomychon* etiam vocari author est: quoniam anseres à primo conspectu eius expauescant, Plin. 21. 11. ¶ *Hederam* (inquit Calcagninus, ex Plutarcho nimirum) Dionysio consecrarunt, quam Ægyptij *chenosirim*, id est Osiridis plantam vocitant. Chenoseris quidem vocari posse videtur herbæ quam *serin* vocant genus, anseribus præcipuè gratum, vnde & *Gānsdistel* / id est carduus anserinus à nostris vocatur. sonchi asperi & syluestris species. *seri* autem herba anseres delectari, supra in C. docuimus. Hieronymus Tragus intybum hortense etiam Germanicè inquit dici posse

*Anserina
herba.*

Gānszungen. Anserina herba nominatur in Breuiario Arnoldi, capite de ramice: & fortè non aliam intelligit quàm Germanicè similiter ab anserē dictam *Gānsrich* vel *Gānsfraut* / quòd anseres eius pabulo gaudeant: & Gallicè *bec d' oye*, id est rostrum anseris. potest autem illa videri argemone altera Dioscoridis, quanquam scio illud caput, vt Marcellus Vergilius monet, in vetustissimis codicibus non extare. Recentiores quidam eandem herbam à colore argentariam vocant, vt & aliam quandam ab hac diuersam. Vis ei astringendi, glutinandi, siccandi sine morfu. Bellis maior, flos anserinus vulgò (*Gānsblum*) multis Germaniæ locis appellatur. Maluam syluestrem minorem aliqui vocant *Gānsbappeln* / id est, anserinam maluam: & sedi genus tertium, *Gānselkraut*: & vlmariam à recentioribus quibusdam herbarijs sic dictam *Gānsleiterle*: & auriculam muris (quam vulgò *morsum gallinæ* vocāt) *Gānsfraut* / id est anserū herbam, ab eo scilicet quòd eius cibo delectentur. Nostri anserinum vinum *Gānslewyn*, per iocum de aqua dicunt.

*Anser
poeta.*

¶ Propria. Anser poëta quidam fuit Vergilij obrectator, cuius meminit Seruius Bucolica enarrans Eclog. 7. Et rursus Eclog. 9. vbi poëta scripserat, *Argutos inter strepere anser olores*, alludit (inquit Seruius) ad Anserem quendam Antonij poëtam, qui eius laudes scribebat, quem ob hoc per transitum

tum carpsit. De hoc etiam Cicero in Philippicis dicit: Ex agro Falerno anseres depellantur. ipsum enim agrum ei donarat Antonius. Idem Cicero in oratione pro Roscio Amerino Brutium aduersarium irridens, ac ceteros qui accusationes factitabant oratores, anseres eos appellat. *Χλωέας*, nomen proprium *Χλωέας*, est, Suidas. Est & *Χλωίδας* viri nomen ab anserem factum in meretriciis dialogis Luciani: sicut Genferi-
 vir. *Chena*, *Χλωα*, vrbs Laconicæ, ciuis *Χλωέας*. Cheneus vel Chenensis fuit My-
 son, meminit Laërtius. Chenæ vicus memoratur à Pausania alicubi, in Messenicis ni fallor. Chenobo-
 scia, *Χλωβοσκοία*, vrbs Ægypti è regione Diospolis, quasi ab anserum pasturis dicta, quæ tamen nullæ il-
 lic apparent: circa crocodilos autem occupantur Chenoboscia, Stephanus. *Χλωβοσκοία* vrbs

¶ *b.* Onesicritus perdices conscripsit in India anserum magnitudine esse, Ælianus. In maris Ca-
 spij insulis autem nasci ferunt quæ magnitudine vel egregium anserem superet, & vocem ranis (alias *Perdices*
 catelli, alias capræ) similem ædat, &c. Idem. alibi verò hanc auem Caspiam Indicamve nominans, an-
 ferum magnitudine æquat. Alhalbari est auis magna sicut anser, non multum volans, & est nota apud ve-
 natores Damasci, Andr. Bellunen. *Μυῶν* est lana vel lanugo tenerrima, quæ in agnis & pullis equo-
 rum prima nascitur: vel pennæ tenuissimæ, anserum præsertim, Varinus. Visæ sunt etiam serpentes an-
 dine. *serpentes*
 ferinis pedibus, Plin. *Οἱ χλωῖες ὑποτύποντες* (forte *ὑπορύποντες*) ὡς περ ταῖς ἀμυγῖς *E's τὰς λεχάνους ἐνέ-*
βαλον αὐτοῖς τοῖν ποδῶν, Aristophanes in Auibus: vbi Scholiastes addit, *ἀπὸ τὸ πλατύποδας τῶν ἄλλων* *visæ anse-*
ρῖναι εἶναι τοῖς χλωῖας. *rinis pe-*

¶ *c.* De voce anserum Germani quidam, ni fallor, vtuntur verbo *schnâtteren*/quod etiam ad mu-
 liebres blaterationes transferunt. Gingrire, anserum vocis proprium est. vnde genus quoddam tibia-
 rum exiguarum gingriæ, Festus. hinc & gingritor tibicen appellatur, Perottus. *Γίγγραι* parua quædam *anserum*
 tibia lugubrem & flebilem vocem emittit, Phœnicum inuentum, & Musæ Caricæ congruens. Porro *propiū*.
 Phœnicum lingua Adonia *Gingran* vocat, vnde & tibiæ nomē, Pollux, 4, 10. Et rursus cap. 14. *Gingras*, *Gingrina*
 (inquit) erat etiam saltatio ad tibiam, ab ipsa tibia sic dicta: *ὄρχημα πρὸς αὐλὸν, ἐπ' αὐτὸν τὸ αὐλὸν παῖς.* *tibia.*
 Gingriæ tibiæ dicebantur, quæ licet breuiores essent, subtilioribus tamen modis insonabant, Perottus.
 Gingrinas tibiæ ab anserina voce dictas putant. nam & Græci *χλωιάζον*, pro eo quod est tibia sonare di-
 cunt. ego à Ginge, qui sit Adonis, Hermolaus. *Ἡ χλωῖα πλατύνει καὶ κεχηνόται*, Eubulus apud Athe-
 næum. *Τὸν δ' (Græcorum in aciem euntium) ὡς ὀρνίθων πετελιῶν ἔθνεα πολλὰ χλωῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύ-*
κνων δουλιχόδεραν, Ἀσίῃ ἐν λεμῶνι Καὶ τριῶν ἀμφὶ ῥέεθρα, Ἐνθα καὶ εἶθα ποτῶνται, ἀγαλλόμενα πλερύγεσ-
σι, Κλαγγήδων πρὸς θαλάσσης, σμαραγεῖ δέ τε λεμῶν, Homerus Iliad. β. ¶ *Κετρεῶν νῆπις χορὸς, Λαχάμοισιν*
ὡς περ χλωῖες ἐξ ἐπισμύροι, Theopompus apud Athenæum. *Χλωῖας Πυρὸν ἐρεπτομέδους ὡς πύελον,* Ho-
 merus Odyss. τ. *In crassa satur urinare lacuna Anser auet*, Politianus.

¶ *d.* Εἰ μὴ σὺ χλωῖς ἦ παρ, ἢ ψυχρὸν ἔχῃς, Eubolis apud Athenæum: dictum videtur in stolidum. *vide*
 supra in F. *Ὡς δ' ὁ πόθ' ἔρχεος ἐν τὸς ἐργαζόμενοι ἀθρήσωσιν. Ἡ μὲν οὖν ἀνέρα χλωῖες, ὅς τις σφίσι νείδατα βάλλοι, Σαί-*
νουσιν, τῷ τ' ἡτορίανεται εἰσπρώωντος. Ὡς ἄρα πρῶτοι ἦες ἐχρήθον, Q. Calaber lib. 6. ¶ Cum Lacyden (alias *De anserem*
 Lycaden) peripateticum altorem suum anser tantopere amaret, vt & cum ipso simul ambularet, & cum *Lacyden*,
 ille sederet, hic quoq; ab ambulando quiesceret, & ipsum nunquam relinqueret, eum ipsum Lacydes philoso-
 mortuum non minus ambitiosè, quàm aut fratrem aut filium sepulture honore affecit, Ælianus. Potest *hum per-*
 & sapientiæ videri intellectus anseribus esse: ita comes perpetuò adhæsisse Lacydi philosopho dicitur, *petuo co-*
 nusquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digressus, Plinius. Hermeas Sa-
 mitantē. *mius anserem scribit ἐραδιῶν Λακύνδης τῷ φιλοσόφου,* Athenæus. Quin & fama amoris, in Glaucen *De Glau-*
 Ptolemæo regi cithara canentem, quam eodem tempore & aries amasse proditur, Plin. Glaucam citha-
 ca ab an-
 rœdam à cane amatam fuisse audio: alij dicunt non à cane, sed ab ariete: alij ab anserem, Ælianus interpre-
 sere ada-
 te Gillio. Et alibi, Nihil mirum in Chio Glaucen citharœdam homines, cùm ea esset pulchritudine exi-
 mata. *mata.*
 mia, adamasse: siquidem ab ariete & anserem etiam eandem audio amatam fuisse. ¶ Anseri Argis dile-
 De puero
 eta fertur forma pueri nomine Oleni, Plinius: qui locus corruptus aut ab autore non rectè scriptus, ex *ab anserem*
 sequentibus Æliani & Athenæi verbis emendari potest. In Ægio (legendum enim *Αἰγείω*, non *Α' γείω*) *item ada-*
 puerum amauit anser: vt Clearchus prodit Eroticorum primo: quem Theophrastus in Erotico Am-
 mato. *philochum* appellatum, & genere Olenium fuisse scribit, Athenæus & Eustathius. In Ægio Achaïæ vr-
 be (cuius etiam Stephanus meminit) præstantem forma puerum nomine Amphilochem, sicut Theo-
 phrastus refert, anser amauit. Nam cùm in Ægiensi custodia is puer cum perfugis ab Olenio (si rectè
 transtulit Gillius: malim, ab Oleno, vrbe scilicet Achaïæ, vel Ætolia, vel Bœotia) teneretur, ei anser do-
 na afferebat, Ælianus. Emendandus igitur & Plutarchi locus, apud quem in libro Vtra animalium, &c.
 non in Ægio, sed in Ægypto, hic anser fuisse legitur.

¶ *e.* Anseres σιτεῦντοῖς apud Athenæum lego. nos fartiles & altiles dicere possumus. ¶ Anseris vi-
 uentis si quis absciderit linguam, posueritq; super pectus viri aut mulieris dormientis, cōfitebitur omnia *Anseris*
 quæcunq; fecit, Kiranides. ¶ *Parte alia bisero plumosam corpore messem Nutrit*, Politianus de anserem. *lingua*
 ¶ Agri & segetibus nocent, *improbis anser*, *Strymonia*q; grues, Vergilius 1. Georg. *dormienti*
omnia cō-

¶ *f.* Sacerdotibus Ægyptiis quotidie carnis bubulæ & anserinæ fatis abundeque est, Herodotus. *fieri co-*
Χλωῖα ὀπίσθια, id est anserculi assi, nominantur à Menippo apud Athenæum inter delicias. *Ὡς καὶ σιτεῦντ' ἔ- git.*
χλωῖς ὁ μὲν σκευάζει νεοπτόν ὀπίσθον ἀπλῶς καὶ τὸνδε, Archestratus apud Athenæum. Heliogabalus canes ieci-

noribus anserum paut, Lampridius. *Χόνδρον αὐτῶν δέουσιν Γάλακτι χλωδὲς*, Eubulus in Procride. de lacte autem anseris dicto scripsi supra in F. *Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis, &c.* Persius Sat. 6.

Historia *de Capito-lio anserū clangore seruato.* ¶ h. Extat Germanicum carmen de anseris laudibus non illepidè scriptum. Est & anseri vigil cura, Capitolio testata defenso, per id tempus canum silentio proditis rebus. quamobrem cibaria anserum censores in primis locant. Eadem de causa supplicia annua canes pendunt, inter ædem Iuuentutis & Summani, viri in furcas sambucea arbore fixi, Plin. Hanc historiam describunt T. Liuius ab vrbe condita lib. 5. & Plutarchus in Camillo, & Io. Tzetzes Chiliade 3, cap. 102. *Atq; hic auratis volitans argenteus anser Porticibus, Gallos in limine adesse canebat.* Vergilius 8 Æneid. vbi Seruius, Historia (inquit) talis est. Brenno duce Senones Galli venerunt ad urbem, & circa Alliam fluuium occurrentem sibi deleuerunt exercitum omnem populi Romani. Alia quoq; die quum vellent ingredi ciuitatem, primò cunctati sunt timentes insidias, quia & patentes portas, & nullum in muris videbant. Postea paulatim ingressi, cuncta vastarunt octo integris mensibus, adeò vt ea quæ incendere non poterant, militari manu diruerent, solo remanente Capitolio, ad quod cum vtensilibus reliqui confugerant ciues: qui tamen à Gallis obsidebantur, etiam id penetrare cupientibus: quos alij per dumeta & saxa aspera, alij per cuniculos dicunt conatos esse ascendere. Tunc Manlius custos Capitolij Gallos detruxit ex arce, clangore anseris excitatus, quem priuatus quidam Iunoni dederat dono. Nanq; secundum Plinium, nullum animal ita odorem hominis sentit: quod Ouidius in Metamorph. intelligens dixit, *Nec seruaturis vigili Capitolia voce Cederet anseribus.* Et paulò post, Et satis prudenter argenteum anserem dixit. nam quasi epitheton est coloris, & significauit rem veram: nam in Capitolio in honorem illius anseris, qui Gallo- rum nunciârat aduentum, positus fuerat anser argenteus. Galli (inquit Ælianus) victis Romanis in urbem irruperunt, Romamq; præter arcem Capitolinam, ad quam difficilis ascensus erat, ceperunt: quam etiam fidei suæ permissam custodiebat M. Manlius consul (qui filium suum, etsi rebus præclare gestis, & pugna strenuè pugnata, tamen quòd iniussu imperatoris pugnasset, morte multauit.) Eà Galli vndique sibi inaccessam vidētes, & noctem intempestam ad inuadendos ex insidiis arctissimè dormientes, accommodatam rati, qua non custodiebatur, ac silentium à custodibus erat, non arbitrantibus inde Gallos inuasuros esse, aggrediuntur: ac tum capta arx fuisset, nisi anseres interfuissent. Nam canes obiectum cibum silentio edebant. At enim anseres, cum ex eorum natura sit ad obiecta cibaria clamores tollere, & minimè ab strepitu conuiescere, editis clangoribus, M. Manlium & circumfusas custodias e somno excitarunt. Ex quo factum est, vt nunciam quotannis canes suæ fraudis pœnas Romanis dent, ad memoriam veteris eorum prodicionis. Anser verò certis diebus in honore est apud Romanos, & magna pompa in foro incedit, Hæcille. Censores magistratu assumpto cur primum anserum cibaria locare soliti fuerint, inquit Plutarchus in problematis rerum Romanarum 49. Faciunt hoc, inquit, in memoriam Capitolij anserum clangore seruati. ante omnia autem id faciunt, siue vt rem minimi sumptus primum perficiant: siue quòd cum custodes ipsi rerum maximarum futuri sint, & rerum publicarum tum sacrarum tum ciuiliū inspectores, ab animali in primis cauto & prouido boni scilicet ominis & significationis gratia, initium sui muneris & curam auspicantes. *Romulidarum arcis seruator candidus anser*, Lucretius. *Hæc seruauit auis Tarpei templa Tonantis. Miraris? nondum fecerat illa Deus*, Martialis.

De anse- re bicorpore. ¶ Vidimus aliquando anserem bicorpore: & nusquam erant connexa corpora nisi in dorso: bicorpitem, alis quaternis ac totidem pedibus. & ibat ad quamcunq; partem conuertebatur: fuit autè breuis vitæ, Albertus de anim. 18. 6. ¶ Eriphus poëta (Athenæo teste) ex ouo anserino Ledam (imò Helenam) natam ait. alij simpliciter ex ouo. *Vide in aquila h. in metamorphosi Iouis in aquilam.*

De more iurandi per anse- rem. ¶ Per anserem & huiusmodi iurare mos erat veteribus, Hesych. & Varinus. *Οἱ δὲ καὶ κνωδὲν καὶ χλωδὲν καὶ πλατάνων ἐπὶ μνηστο*, Lucianus. *Λάμπων δ' ὀμνυσιν ἐπὶ χλινῶ τ' χλωδῶ, ὅθεν ἐξ ἀπατῆς πύπ*, Aristoph. in Auibus. id est, Lampon etiam nunc iurat per anserem, vbi quis fallit in aliquo. vbi Scholiastes: Primi (inquit) Socratici hoc iuramentum vsurparunt. Nam Socrates libro 12. Creticorum sic scribit: Rhadamanthus cum regnum administraret, videtur omnium hominum iustissimus fuisse: & ferunt de illo quòd iuramētis per deos interdictis, iurare iusserit anserem, canem & arietem & similia. Fuit autem Lampon sacrificus, diuinatō (oraculorum autor) & vates, cui etiam Atheniensium coloniam in Sybarim deductam aliqui attribuunt, ipsum cum Atheniensis esset cum aliis nouem ducem eius fuisse dicentes. Iurabat autem per anserem tanquam auem vaticinam, (*μαρτυρῶ* auguralem, Erasmus.) consecutus est etiam cibum honorarium in Prytaneo, Hæcille: & eadem Suidas, qui insuper addit hunc Aristophanis versum conuenire in illos qui iuramento adhibito quempiam decipiunt. Hinc & Erasmus in Chiliadibus, *Λάμπων ὀμνυσι τ' χλινῶ*, id est, Lampon iurat per anserem, inter prouerbia recenset. ita autem loquebantur (inquit) vbi quis decipere tentaret iureiurando. Per anserem quidem iurare Socrati apud Platonem familiare est. Socratis quidam Atheniensis (sic loquentem inducit Thespionem gymnosophistam, Philostratus in vita Apollonij) senex fatuus, vt vos putabatis, canem, anserem, platanum deos putans, per eos iurare consuevit. Minimè verò fatuus habitus est, inquit Apollonius, sed diuinus quidam vir & verè sapiens. iurabat autem per ea quæ dixisti, non tanquam deos, sed ne per deos iuraret. Ne deorum nomina cuius sermoni adhiberentur, Rhadamanthus per anserem & arietem

tem iurare iussit, non Socrates vt quidam volunt, Suidas in *Χλωα*. Socrates per animalia quædam, vt canem & anserem iurabat, & ante ipsum Rhadamanthus, Porphyrius libr. 4. de abstinendo ab animalis. Et mox, Lex apud Cretenſes erat auctore Rhadamantho, omne genus animalium iuramentis adhibere. Coniiciat autem aliquis per *χλωα* & *κυά* frequentius quàm alia animalia quosdam iurasse, quòd hæc vocabula quodammodo alludent ad *ζωα*, id est louem. sic enim & nostrum vulgus in iuramentis Dei nomen declinans, ferè vna litera immutata id effert.

¶ Telemacho patris reditum optanti & de pocris vindictam, Odyſſeæ o. *ἐπέπλετο δεξιὸς ὄρνις Ἀρ- Auguria*
γλὺν χλωα φέρων ὀνύχασσι πέλωρον Ἡμερον ἐξ αὐλῆς. hoc est, aquila ad dextram volans apparuit, magnum ex anseri-
& candidum anserem domesticum ex corte raptum vnguibus ferens. vide in Aquila h. Somnium Pe-
nelopæ de anseribus viginti ab aquila interemptis, referam in Aquila h.

¶ Iuxta Lebadiam ciuitatem Phocensibus finitimam nemus est Trophonij. Ferunt ibi Hercyn- *De Her-*
nam vnà cum Proserpina ludètem, anserem, quem tenebat, inuitam dimisſe. Atqui in cauam spelun- *cynna flu-*
cam auis cum deuolaret, & subter lapidem sese occultaret, ingressa Proserpina, cepit sub lapide seden- *uio, cur sic*
tem. Aquam itaq; profluxisse aiunt, quo loco lapidem amouerat Proserpina, & hac de causa fluuium *dictus sit.*
dictum fuisse Hercynniam, Pausanias in Bœotieis. ¶ Martialis lib. 9. Velium Domitiani Comitem in- *Anser*
ducit Marti anserem vouere: qua de re eius pulchrum legimus epigramma, *Dum Comes Arctoi*, &c. Marti &
Petronius Arbiter anseres Priapo sacros facit, cuius verba adnumerabo. Itaq; ad casæ (inquit) ostiolum *Priapo sa-*
processi, & ecce anseres sacri impetum in me faciunt, fœdoque ac veluti rabioso stridore circumſistunt *cer.*
trepidantem. atq; alius tunicam meam lacerat, alius vincula calciamentorum resoluit ac trahit: vnus
etiam dux ac magister sæuitiæ non dubitauit crus meum ferrato vexare morſu. Oblitus itaq; nugarum
pedem mensulæ extorſi, cœpiq; pugnacissimum animal armata elidere manu. nec satiatus defunctorio
ictu morte me anseris vindicaui. Cum protuli anserem, anus vt vidit tam magnū æquè sustulit clamo-
rem, vt putares iterum anseres limen intrasse: & comploſis manibus, Scelerate, inquit, occidisti Priapi
delitias, anserem omnibus matronis acceptissimum, &c. Hæc illæ mulierculæ quidem nostræ in pueris
membrum virile vulgò & iocantes anserem nominant. Iunoni etiam anser dicatus est, vt T. Liuius in *Anser ite*
Capitolina obsidione indicat. Iside deæ Ægyptiorum, (quæ & Luna putabatur, ab aliquibus Ceres,) *Iunoni &*
anser maſtabatur, iecurq; illi apponebatur, vt Herodotus & Ouidius testantur, Gyraldus. Ægyptiis qui- *Isidi sacer*
busdam nullam pecudem fas est immolare præter ſues, & boues mares & vitulos, dummodo mundos,
& anseres, Herodotus lib. 2. De sacrificiis ex animalium sex generibus, inter quæ etiam anser numera-
tur, apud veteres vſitatis, diximus in Que h.

¶ Tota vrbe in hostium potestatem redacta, solus collis Capitolinus remanserat, qui etiam ipſe ca- *De anſere*
peretur, nisi saltem anseres diis dormientibus vigilarent. Vnde penè in superstitionem Ægyptiorum, *non tantū*
bestias auesq; colentium, Roma deciderat, cum anseri solennia celebraret, Augustinus de ciuitate Dei, à Roma-
2, 22. Minus mirum autem anseri hunc honorem habuisse gētiles, cum Christiani contra gentiles pro- *nis sed &*
fecturi, diuinum penè honorem anseri tribuerint. Hæc enim verba in vita Henrici quarti imperatoris *à Christia*
in Saxonum Chronicis leguntur: Urbanus Pontifex habito in Hispania concilio, crucem contra genti- *nis culto.*
les prædicari tum primum decreuit. Collecta magna hominum multitudo, duce Godeschalco presby-
tero Hierosolymam nauigare instituit, quæ vniuerſa periit naufragio. nã Godeschalcum impostorem
fuisse sermonibus ferebatur. Secuta alia multitudo, quæ Petro Monacho duce, inter vias Iudeos omnes
vbicunq; locorum inuentos occidit: & quò voluit, peruenit incolumis. Fuerunt in eadem expeditione
Godefridus & Balduinus comites Lotharingiæ, Robertus Flandriæ, Raimundus S. Eligij. Boimundus
Siciliæ, & nepos eius Tancredus, & quidam Italus episcopus. Tanti autem erat hominum concursus,
vt ab aratro agricolæ, pastores à gregibus, matres à cunis, monachi & vestales è claustris aduolarent. Se-
cum vehebant anserem, quem publicè alebant, & spiritum ei sanctum inesse erant persuasi. Carolum
quoq; Magnum reuixisse, & tanti itineris comitem credebant, & prouincias inter se distribuebant, an-
tequam eas caperent, Hæc ex Chronicis Saxonis ad verbum excerpſimus.

¶ Anseres vicinis vel familiaribus furtim auferre, pro furto ferè apud nos non habetur: sed etiam *Anseres*
familiaritatis indicium, si illi quorum anser fuerat, ad conuiuium in quo anser subreptus apponatur, in- *vicinis*
uitentur. itaq; sæpe è culina dum assatur, aufertur. Celebratur à nostris prouerbij instar conuiuiale hoc *auferre,*
dictum, *Esset was jr habt/vnd laßt den Leuten die Gāns gehen*/id est, Vescimini præsentibus, & anseres familia-
alienos relinquit. cuius originem ferunt huiusmodi. Vir quidam parum astutus, cui anser subreptus e- *ritatis in-*
rat, passim de illo inquirens circumibat: & cum forte cœnantes quosdā obseruasset, suspicatus anserem *dicium a-*
suum, (id quod res erat,) ab illis consumi, stans foris pone fenestram, sermonibus illorum auscultabat. *pud Ger-*
Tum quendam intus (qui nimirum foris stantem illum animaduertat) cæteros hortantem audiens, *manos.*
vt eibis præsentibus vescerentur, relictis anseribus alienis, suspitione deposita, discessit.

¶ De prouerbio, Lampon iurat per anser .m, paulò ante scriptum est. ¶ *Calum non animum mu-* *De prouer*
tant qui trans mare currunt, Horatius. eiusdem sententiæ prouerbiū celebrant Germani, *Ein Gāns biß ex an-*
vber Meer/ein Gāns wider her. hoc est, *Anser etiam mari traiecto redit anser.* Quidam sic efferunt, *Es sere de-*
slog ein Gāns vber Rhein/ *Vnd kam ein Gagag wider hein.* nam gāga de voce anseris per onomato- *sumptis.*
pœiam dicimus. Anserem autem pro stolido dici vulgò, scriptum est supra in F. in mentione iecinoris

anserini. ¶ Omissa hyperapedem insequeris, prouerbium affine illi Hollandorum, *Du sijnst nae theen
nen ay/ende lest egansen ayvaren*. id est, Gallinarum oua conquiris, & anserina negligis.

DE ANSERIBVS FERIS IN GENERE.

*Figura subsequens anseris sylvestris est, ex illis qui sub initium hyemis sublimi
volatu migrant.*

A.

ANSER ferus, sylvestris vel immansuetus, quomodo appelletur in diuersis linguis, nihil est opus recensere, cum nullum ei peculiare nomen sit, sed cum adiectione sylvestris in omnibus (quod sciam) linguis nominetur: vt ab Italis *ocha saluaticha*: ab Hispanis *ansár bráuo*, à nostris *Wilde Gans*: & à quibusdam *Schnegans* / hoc est *niuis anser*. quod sub initium hyemis imminentibus iam niuibus
apud

apud nos migrare soleat. Anseres indomiti & propriae libertatis, volacissimi sunt: domestici contrà, Author libri de nat. rerum. Aristoteles anserum duo genera facit, maius & minus. recentiores aliqui minus idem quod ferum esse putant, quoniam Plinius non aliter quàm in domitum & ferum partitur.

¶ Anser sylvestris (inquit Albertus) apud nos quatuor generum inuenitur. Est enim anser cinereus maior, qui à colore vulgò *Grawgans* dicitur: (Huius generis esse puto illum cuius figuram apposui,) & eiusdem coloris ac figuræ minor, qui propter corporis leuitatem altius ac longius volat. Tertium genus totum album est, præter alarum extremas quatuor vel quinque pennas, quæ nigerrimæ sunt. vulgò *anser* *grandinis* siue *niuis* vocantur, (*Hagelgans* / *Schneegans* / sed nostri alios etiam feros primi & secundi generis niuis anseres vocitant, vt dixi.) sunt autem hi quoque parui, & altè ac longè lateq; volât. Sed minores sunt quarti generis anseres, quibus rostrum anserinum est, color capitis vt pauoni, absque cristâ tamen. in dorso cinerei sunt, ad nigrum declinantes, in struma (collo) nigri, & in ventre cinerei, anseres arborum dicti, quòd vulgus eos ex arboribus nasci credat. (Hos alibi scribit maculas nigras in vultu habere, & cinereos esse. Sed de anserè arborum plura leges supra in *Branta* vel *Bernicla* inter anates feras.) Cygnus etiam videtur generis anserini esse tum rostri figura, tum pedum, victuque: & sibilo tempore pugnae simili. sed magnitudine excedit. Quidam deniq; anserum generi addunt auem quæ post struthionem maxima sit, & in alpibus ac locis ad aquilonem desertis degat: quam nos nunquam vidimus. nisi fortè sit auis illa quam *volinare* vocamus, cygno maior, Hæc omnia Albertus. Est autem auis, quam *volinare* nominat, onocrotalus, diuersa ab illa quam Plinius tetraonis genus alterum facit, maximam auium post struthocamelum. ¶ Anserum ferorum genera dicta miscetur inter se. apud nos enim anser ferus, qui colore capitis pauonè refert dempta cristâ, cum domestico coiuit: vnde prognati pulli omnes patris colorem repræsentarunt, magnitudine verò excesserunt, Albertus. Inter anseres (domesticos) genus varium ferum vocatur, & cum albis nec libenter congregatur, nec æquè fit mansuetum, Varro: nec tam fecundum nec tam pretiosum est, eoq; non nutriendum, Columella.

B.

Anseres feri niuales dicti, multi reperiuntur in alpibus Helueticis, Stumpfius. Anserum generis sunt chenalopeces) aliàs chenerotes, aliàs ceramides) anserè fero minores, Plinius. Anseres indomiti glauci coloris sunt, Author libri de nat. rerum. sed quomodo diuersa eorum genera tum magnitudine tum coloribus differant, dictum est præcedenti capite. Anser ferus, quem ego vidi, tota forma parum à domestico differebat, longus dodrantes circiter quatuor, aut paulò minus: extensus scilicet à summo rostro ad imos pedes, magnitudine domestici. rostro nigro vtrinque, per medium croceo: pal- mipes, crura pedesque toti, id est digiti cum membranis ex croceo rubebant. capitis collique color fuscus erat, supra magis nigricans & fortè non nihil rufi habens: inferius verò plus cinerei. Venter totus cinereus. inferior pars caudæ, & in tergo etiam vtrinque pars à cauda alas versus, plumis vestiebatur albißimis. Caput ferè anatinum magis quàm anserinum, aliquanto minus quàm anseris. Dorsum & alæ nigricabant, admixto modicè castaneæ colore, præsertim in minoribus & superioribus pennis. margines tamen extremi in nonnullis albicabant, in aliis cinerei erant. in extrema verò dorsi parte caudam versus purè nigricabant. in media cauda albæ quædam erant, subcinericæ tamen pennæ eminebant: inde rursus nigræ. vltima pennarum caudæ postremitas albicabat. Alis bene extensis vna aut altera series pennarum in extremo albescentium apparebat. vltimæ maximæq; alarum pennæ omnium præcipuè nigræ erant, altera earum extremitate, quæ in conspicuo erat, in angustam lineam albescentem degenerante. in eisdem alis pennæ ab externo angulo cineræ descendebant, & paruulæ quædam eiusdem coloris ab interno.

C.

Reperiuntur, vt dixi, in alpibus. Omnes (inquit Albertus) nutriuntur ad Aquilonem in paludibus. ¶ Anseres, similiter vt grues, tum volandi duces, tum somni custodes habent, nunquam sine clamore. Vox eis absurda, silentium rarum: quod vbi necessarium videtur lapillo ori immisso vocem continent, tanquam non aliter sibi temperaturi. Hoc autem faciunt ob metum aquilarum. nam Taurum montem superaturi, vbi aquilas timent, lapillos (vide eadem de re paulò post) rostris ferunt, ad coercendam linguâ. Cæterum pascua locorum, etiâ si lætissima nacti fuerint, facile obliuiscuntur, ideoq; semper oberrant & vagantur. sed lucri non nihil ex hoc malo eis accedit, quòd non facile capiantur ab aucupibus, qui familiares auibus locos obseruant, & quòd ire illæ redireque solent semina ad illiciendum proiiciunt. anseres verò propter obliuionis vitium locos eosdem non repetunt, Oppianus Ixeuticorum 2. Anseres, grues & anates quotannis discedunt, Demetrius Constantinop. Plutarchus anseres Cilices in Tauri montis traiectu (vt modo ex Oppiano Cilice poeta retuli) calculis satis magnis ora obstruere scribit, vt obstreperam naturæ suæ garrulitatem tantisper compescant, dum hostem clam præteruecti fallant. Ælianus & Marcellinus anseres simpliciter Taurum montem transmittentes hoc facere scribunt. sed forsan hoc præcipuè faciunt qui circa Ciliciam sunt anseres feri, quòd iis vicinus mons Taurus necessariò transuolandus sit. Sed grues quoque in sua migratione arenâ ore, alij pedibus lapillos gestare tradunt: vt minores quoque aues inter migrandû, contra vim ventorû, vt Plinius refert: & coturnices etiâ. Silentij bonum vel casta ratione animantia præmonstrant. nam æstu oriente digressi anseres, & syderis

vapore coacti nimio, ac occidua petentes, vbi Taurum superaturi montem sunt aquilis abundantem, rostra lapillis ocludunt, ne clangorē eliciat vel vltima necessitas, quos volatu pernici collibus eiecerint transmissis, Cælius. Anseres quoque & olores simili ratione (vt grues & ciconiæ) commeant. sed horum volatus cernitur, (hoc est, vt ego interpretor, magis in conspicuo est quàm gruuum, quòd minus in sublimi volent.) Liburnicarum more rostrato impetu feruntur, facilius ita findentes aëra, quàm si recta fronte impellerent, à tergo sensim dilatante se cuneo porrigitur agmen, largeque impellenti præbetur auræ. Colla imponunt præcedentibus, fessos duces ad terga recipiunt, Plinius. Et mox de minoribus quoque auibus, quæ migrare solent, dicturus, Verum hæc (inquit) commeantium per maria terrasque peregrinatio, non patitur differri minores quoque, quibus est natura similis. Vtunque enim supradictas magnitudo & vires corporum inuitare videri possunt. Io. Tzetzes Chiliade tertia migrationem & volatum in sublimi gruuum describens, gruibus planè eundem modum seruire etiam anseres ait. Syluestres anseres omnes gregatim volando, ordinem seruant literatum, sicut & grues: & quòd facilius volent, flatui se committunt ventorum. quamobrem multi prædicunt ventos, frigora & imbres ad volatum ipsorum. Alitè autem volant (vt grues, Stumpfius) superiorem ventum præualere inferiori cognoscentes. Vix vnquam verò expectant hominem: & de loco ad locum sicut grues se mutant, sed non latent. Volando defessi dolent & vociferantur, Albertus. Et alibi, Anseres feri omnes (quorum genera quatuor esse diximus) recedunt à terra nostra quæ est latitudinis 47 graduum, & in Sclauiam (Illyriam) ad loca aquosa, palustria & arundinibus referta, vbi foeturæ operam dant, se recipiunt. In principio autem hyemis reuertuntur ad nos propter pascua & aërem magis temperatum: & tunc volant in gregibus maximis, ita quòd milleni vel amplius videntur. Volant autem, cum ventus spirat à septentrione ad meridiem: quum à meridie, ad aquilonem. itaque volantes semper flatu venti sustentur. vnde vulgò dicunt volatum anseris indicare ventum. Similiter scribit Auicenna, obseruatum sibi in regione sua, quòd aues quædam aquaticæ tempore veris ad mare mortuum (falsum) veniant, quod propriè dicto mari falsius & calidius est: & inde recedant ad intus qui de more vocantur, (forte, ad Indos qui Mauri vocantur. sed Auicennæ de animalibus codex impressus, habet: & inde recedunt ad locum de caurisiue) ac inde traiecto Nilo ad lacum de cantefme, (de traulustem) dictum, quædam verò vsque ad lacum deterrabesten dictum, & alios in iis regionibus lacus, perueniunt. Et paulò post, Aues quædam ante hyemem recessuræ, vociferantur alitè volando, ne qua earum remaneat, & vt augeatur societas recedentium, vt scribit Auicenna. Ambrosius addit, quòd etiam debiliores quasque & tardiores fulciunt aduentatione (sustentatione) alarum: & expectant se inuicem quòd minus obnoxia sint insidiis auium, à quibus perirent, nisi se mutuò & expectarent & iuarent, Hæc omnia Albertus. Aues aquaticas, vt ciconias, hyeme in Ægypto degere, in quam è Septentrione auolarint, Pet. Bellonius obseruauit. Anates anseresque feri quomodo cum ciconiis migrent in Lyciam, atque illic circa Xanthum fluuium aduersus coruos, cornices, vultures, aliasque carniuoras aues pugnent, in Ciconia C. ex Kiranide recitabitur. Anseres indomiti aëris alta petunt: volantque, vt grues, ordine literato, volatu secundum flatum ventorum directo. Aquilone flante petunt austrum, frigidam aëris constitutionem imminere præsentientes. Vix autem à volatu cessant, nisi esurie coacti. in tantum enim volatu delectantur vt rarò dormiant: cum domestici contra ad volandum propter grauitatem ignaui sint, Author libri de nat. rerum. Girsalco venit à regionibus transmarinis in cohorte multarum aucarum syluestrium, Obscurus. Audio grues citius migrare, nempe Septembri mense. obseruauit ego circa decimum eius mensis diem auolantes, tum die, tum nocte, quod ex clangore ipsorum intelligitur. anseres autem feros tardius, nempe in fine Septembris, & Octobris initio. Vidi enim aliquando sexto Octobris die permultas auolantium turmas, quæ ab Oriente Galliam & Occidentem versus per turmas triangulas (trianguli specie sine basi, duabus tantum productis costis) volabant. hoc enim ordine forsan commodius omnes ventum recipiunt, quo sustentur volatus, nec vllus impedit alterum. sic etiam omnes facile ducem suum quem sequantur prospiciunt. Volant ferè silentes, nisi turbatus sit ordo. tum enim clamant, defessos ac procul sequentes expectant & clangore vocant. Expectando videntur se humiliter terram versus demittere, quod quidem facilius faciunt quàm ascendere, cum nec prorsus loco manere possint, nec pergere velint.

Decorum ¶ Anseres feri incipiunt coire post hyemale solstitium. deinde initio veris pariunt oua, ad summum
coitu & sedecim. Aiunt autem si oua subinde subtrahantur, parituram anserem vsque ac defectum, Albertus. sed
partu. Plinius hæc de numero ouorum, & partu si surripiantur, donec rumpatur, de anserè domestico tantum scribit. fieri tamen potest, vt idem de vtrisque verum sit. Quæ ex feris mitigentur, non concipere tradunt, vt anseres, Plin. ¶ Anser syluestris captus fuit apud nos, qui per elixationem trium dierum naturalium emolliri non potuit, & tandem induratus fuit, ita quòd cultello scindi non potuit, nec vllum animal de ipso voluit gustare, Alber. Nostri sanè anserem syluestrem siue niualem, longè viuacissimum esse putant, ita vt ætatem maximè longæuam significaturi, vulgò dicant also alt als ein Schnegans! hoc est, *anfer syl-*
uestris non tam prouectæ ætatis quàm anser niualis.

genus.

D.

Anseres feri tam cauti sunt, vt in Tauri montis transitu propter metum ab aquilis lapillis ora impleant

pleant, ne clangant, teste Ammiano Marcellino, ut supra dictum est copiosè in C. Eorundem volatus quo literam Pythagoræ referunt, ingenio non caret.

E.

Anseres capiuntur à falconibus & asturibus, Crescentiensis. Girfalcon venit à regionibus transmarinis in cohorte multarum aucarum syluestrium, quarum vnam nocte propter frigus pellens sub pedibus suis, aliam interdiu capit in cibum, Obscurus. Anseres, cygni, & aliæ aues quædam quomodo capiuntur reti in ripis fluuiorum, Crescentiensis describit lib. 10, cap. 18. & mox alium anseres irretiendi modum cap. 19. Quomodo anseres & aliæ magnæ aues balistis & sagittis capiantur, ibidem cap. 28. Anseres quomodo gregatim reti capiantur, lege supra in Anatibus feris E.

F.

Anser ferus quem vidi, deplumatus exenteratusque, crudus adhuc suauiter olebat, instar leporis assi quodammodo.

G.

Anserum syluestrium linguæ assatæ efficaciter sumuntur in cibo à calculosis, Marcellus. Fel anseris, maximè quidem syluestris, cum succo prasi (porri) aut polygoni in pessario positum, conceptionem promouet, & in viris intensionem, Kiranides. Anseris feri finus suffitus dæmonia eiicit, & lethargum sanat, & suffocationem matricis, Idem.

DE VULPANSERE.

A.

CHENALOPEX, Latinè *vulpanser* dici potest, ut Gaza ex Aristotele transtulit, Plinius nomen Græcum reliquit. *Χηνάλοπες*, aues quæ & *Χυαλόπες* dicuntur, Hesychius & Varinus. Chenelopem aliqui eandem penelopi auem existimant: vide supra in Penelopis historia inter Anates feras. Anserum generis sunt chenalopeces (aliàs penelopes,) & quibus lautiores epulas non nouit Britannia chenerotes (aliàs *chenalopeces*, aliàs *ceramides*,) fero anse- *Remedia ex anse- fero.* minores, Plinius. Chenalopex (inquit Turnerus Anglus) ab anse- & vulpe nomen habet. Nostrates hodie vocant *bergandrum* (fortè quasi montanam anatem, *Bergander.* *Bergendten*!) anate longior & grandior vulpanser est, pectore rufescente. in aquis degit & in cuniculorum foueis. interdum & in excelsarum rupium cauernis (vnde forte nomen ab Anglofaxonibus, nostris patribus, fortitus est) nidificat. Nusquam aliàs vulpanserem vidi, nisi in Tamisi fluuio. Aiunt tamen frequentem esse in insula Tenia vocata, & illic in scrobibus cuniculorum nidulari. Moribus admodum vulpinis est. nam dum teneri adhuc pulli sunt, si quis eos capere tentet, prouoluit sese vulpanser ante pedes captantis, quasi iam capi possit: atq; ita allicit ad se capiendam hominem, eousq; dum pulli effugiant: tum ipse auolat & reuocat prolem, (idem refertur de perdicibus & vanellis dictis,) Hæc ille. an verò amorem illum in sobolem, & in ea tuenda astutiam tanquam de aue quam bergandrum ipsi vocant, obseruatum tradiderit: an potius quod Ælianus de chenalopece prodit, repetierit, incertum est. Et rursus in epistola ad me, Vulpanserè Angli vocant *a bergander*. nidulatur in cuniculorum foueis more vulpium, anate maior, minor anse- *Vulpanser morib. est vulpi- nis.* re, alis ruffis. Elioata Anglus chenalopecem suspicatur esse auem quam Angli nominant *barnaclam*, de qua scriptum est nobis inter Anates feras. Infra describetur anser stellatus vulgo dictus, de quo inquireret eruditi an fortè chenalopex sit veterum. Petrus Bellonius in Singularibus scribit se mense Septembri in Ægypto vidisse vulpanserem pullos récenter exclusos in Nilum deducentem: atq; eam esse auem fluuiatilem, quæ à Gallis *bieure*, id est fiber dicatur, eò quòd similiter ut fiber viuariis noxiis sit, deuorandis scilicet piscibus. Est autem nostri quam *Tauchel* vel *groß Tauchel* appellant.

B.

Boscadum genus alterum anate maius est, chenalopece minus, Athenæus. Anseris speciem habet vulpanser, Ælianus. De specie bergandri, quam Turnerus chenalopecem facit, vide in A.

C.

Vulpanserem Aristoteles numerat inter aues palmipedes quæ circa lacus & amnes versantur, de hist. anim. 8, 3. Et alibi oua hypenemia quandoq; ab ea pari scribit, quod & Plinius ex eo repetiit.

D.

Rectè vulpanseri nomen inductum est, inquit Ælianus, quod ex ingenitis naturæ suæ rebus trahit. Cum enim anseris speciem habet, tum probe cum vulpe callida improbitate comparari potest. atque etiam si corpore quàm anser inferior sit, animi tamen robore superior, & ad inuadendum præstantior habetur. ab aquilæ & felis & cæterorum hostium suorum iniuriis se defendit, & propulsat. Pullos suos vehementer amat, eandemq; operam quam perdix in eis tuendis ponit. nam ante suos foetus sese prouoluens, aucupi spem sui capiendi ostendit. hi verò interea cum venator illuditur, elabuntur: qui bus fuga elapsis, is sese alis alleuans discedit, ac sæpe ut pulli facilius elabantur, capiendum se venatori- *De vulp- anseris calliditate cum vul- pina improbitate compa- randa.* bus præbet. Hinc est, quòd Ægyptij in hieroglyphicis (ut refert Orus) pro filio designando anserem pingunt.

F.

De ouis Inter oua principatum tenent pauonina, deinde vulpanferis, tertio gallinarum, Epænetus & He-
vulpanse- raclides Syracusanus apud Athenæum.

G.

Medica- Faciei tumoribus sarmentorum cinerem alicui ferarum adipi admiscens illinito, leonis videli-
menta ex cet, aut pantheræ, aut vrsi: sin his careas, animalis quod Græci chenalopeca vocant, Arctæus ad Ele-
adipe che- phantiasin.

nalopecis.

H.

Cynalo- a. Χλωαλώπηξ auis est quam diximus. χλωαλώπηξ verò canis Laconicus ex vulpe & cane natus, Ci-
pex canis celuchez pro chenalopece vox est corrupta apud Auicennam de animalibus: in Alberti opere chych-
Laconi- linches scribitur. ¶ Χλωαλωπέχφαώα, id est vulpanferina oua apud Athenæum legimus. ¶ Theage-
cus. nes quidam in Auibus Aristophanis Χλωαλώπηξ nominatur, vbi Scholiastes hominem illum impro-
Chenalo- bum & versutum fuisse interpretatur. Didymus verò (eodem citante) hunc simul & Philoclem ὀρνιθώ-
pex homo δὲ fuisse scribit, hoc est capite superius acuminato. Plura de hac voce dicemus mox in h. Lysistratus et-
versutus. iam, qui tanquam mollis, & alibi tanquam pauper & aleator traducebatur, Χλωαλώπηξ appellabatur,
 Scholiastes Aristophanis in Acharnensibus & Suidas.

Chenalo- ¶ b. Ἰσπαλειον auis quædam est chenalopeci similis, Hesychius & Varinus.

pex ¶ h. Ægyptij ex volucribus vulpanferes sacros esse aiunt, Herod. lib. 2. Ægyptij vulpanferibus ho-
Ægy- norem habent, quia sunt pullorum suorum amantes, Ælianus. ¶ Χλωαλώπηξ tanquam vocabulum
ptiusacer. prouerbiale ab Erasmo in Chiliadibus ponitur. Theagenes (inquit) quod esset garrulus ac stupidus mo-
De Thea- re anserum, & versipellis more vulpium, vulgari ioco dictus est χλωαλώπηξ, voce composita ex anserem
gene che- & vulpe. quanquam Didymo magis probatur anseris nomen additum, quod auitio ac præsertim anse-
nalopece rinis supra modum delectaretur, videlicet vulpium more, Hæc Erasinus: sed ineptè. neq; enim tale quic-
dicta. quam apud Didymum legitur, verum ea tantum verba quæ nos paulò ante ex Scholiis in Aues Aristo-
 phanis citauimus, vbi ὀρνιθώδη conuertimus, non illum qui auitiis & anserinis carnibus delectaretur, vt
 Erasimus vertit: sed hominem capite superius acuminato. Nam eodem in loco Scholiastes rationem in-
 quirens cur Philocles Corydus nominatus sit, sic scribit: Μήποτε ἐξυκέφαλος ἦν ἐν τῷ ἀνω καὶ ὀρνιθώδης
 τὴν κεφαλὴν. & mox subiungit quod Didymus scribat, Theagenem quoq; & Philoclem ὀρνιθώδης fuisse.
 Οἱ τὴν ῥίνα ἄκραν λεπτὴν ἔχοντες, ὀρνιθώδης, Aristoteles in Physiognom. hoc est, qui summum nasum te-
 nuem habent, aues hac parte referunt. Sed aliter Adamantius, Ρῖς μακρὰ καὶ λεπτὴ πᾶν ὀρνιθόδες. τοιαῦ-
 τὰ ἔν καὶ τὰ ἦδη περιεδοχὰ. Et in præfatione, Γίνεται δὲ ἐν ἀνθρώποις εἶδη ὀρνιθοειδῆ, καὶ θηριοειδῆ, & παντελῆς,
 ἀλλὰ πρόποις ἐξ ἡμετέρων.

DE ANSERVM GENERIBVS DIVERSIS.

Linurgi. LAQVEIS & retibus (παγίσαι καὶ βρόχοις) anates capiuntur, & linurgi (λινυργαί) & cenchritæ (κεγχρί-
Cenchri- ται) & alia genera anserum, & celeres phelini, (φέλινοι) & phalarides, & plurimæ aliæ aues amphibix ci-
te. bo deceptæ. nam ad ripas lacuum aut fluuiorum hordeum, filiginem, aut milium spargunt, Oppianus
Phelini. lib. 3. de aucupio. Videntur autem ex his linurgi & cenchritæ anserum generi annumerari: dictiq; cen-
Phalari- chritæ, quod cenchro, id est milio inescuntur.

des. ¶ Gulæ partem inferiorem amplam habent bubo, anseres agrestes, & aquosus anser similiter, Al-
Anseres bertus: vbi Aristoteles ægocephalum, noctuam, anatem, anserem, larum & catarracten nominat, &c.
agrestes. Chenerotes (sic enim aliqui apud Plinium legunt, vbi alij chenalopeces, alij ceramides) fero anse-
Anser re minores, Eberus & Peucerus Germanicè interpretantur Seegânse / id est anseres marinos. Vide su-
aquosus. pra in Branta.

Anseres ¶ Anserum genera fera tria ex Alberto memorauimus supra. Est præterea quartum genus (inquit
marini. idem) minimum inter cætera, cui rostrum anseris, color in capite qui pauoni, sed crista nulla, color dorsi
Quartū cinereus ad nigredinem vergens, in struma (colli parte anteriore) niger, in ventre cinereus. hoc vulgus
genus an- de arbore nasci ait. Cæterum alibi faciem eius maculis distingui scribit. Sed de anserem cui vulgare no-
serum ex men ab arboribus factum est, plura leges supra in Branta: vbi cum multa recitarem de generatione a-
Alberto. uium quæ in mari ex putredine nascentur, hæc etiam addenda fuerāt: Audisse me nuper ex hominibus
De auibus non indignis fide, in Normannia putrescentibus lignis ad mare auiculas quasdam gigni. & rursum ex
ex putre- alio quodam homine literato, Circa Normanniam in Oceano (præcipue in insula cui nomen Re) nasci
scntibus testas quasdam bialues, rubicundas, quæ singulæ adhæreant ad nexum quendam communem ena-
lignis in scentem è foraminibus earum ceu vmbilicis, eiusdē substantiæ, & reperiri aliquando circiter octoginta
Norman cohærentes. ex his testis auiculas nasci, lautas, magnitudine coturnicis, quæ in mari viuunt. Kiranides
nia ad ma sanè author est (non satis grauis) è thynnis piscibus in littore putrescentibus vermiculos quosdam nasci,
re nascē- qui paulatim crescente magnitudine, quæ muscas initio non excedat, in aues coturnices conuertantur.
tibus. Ascalaphus aliquibus putatur esse genus anseris, Niphus. sed nos ascalaphum bubonem esse cre-

Ascalaph dimus, aut congenerem auem nocturnam. Vide infra in Bubone.

Est

Est in alpium montibus anserum genus inter aues maximum præter struthionem, sed tanti ponderis ut manu capiatur immobile super terra, Author libri de nat. rerum ex Plinio, ut apparet: qui tamen non anserum, sed alterum tetraonum genus hoc appellat. Videtur autem cõgener esse auis quam Germani *anserem trappam* (*Trappgans*) appellant. vide Tetraonem post Gallinæ historiam. Otides stardas (vulgò) vocant, quasi tardos anseres, Budæus in Pandectas annotans.

Anseris genus quoddam ferum Itali *ciccun*, vel *ocham* sternam vocant, ut audio: Germani *Stern-gans*/hoc est anserem stellatū. Hunc Ferrariæ in Italia vidi in insula Padi. leuis est pondere, dorso & alis cinereis, reliquo corpore albo. palmipes, ut anser, pedibus tamen non rubris, pectore maculis asperfo, ut inde stellatus forte sit appellatus. *ciccun* quidē à voce dictum putārim. rostrum minus latum est quàm anseris, magnitudo inter anatem & anserem. Quærendum an hic veterum vulpanser sit.

Sunt & alia ferarum anserini generis auium Italica nomina: *ocha marina*, id est anser marinus. *ocha grossa*, id est anser magnus, *ocha baletta*, quæ piscibus viuit. & *ocharella*, quæ forma diminutiua ab *ocha*, id est anseris est. hanc deplumatam & calidam ventri impositam colicam sanare promittunt aliqui, ut Venetiis audiui.

Phalacrocoraces in Germania inferiori vulgò vocant *Schwenmergans*: hoc est anseres natantes, si rectè interpretor. maculam habent in medio capite.

Anserū etiam generis sunt aues quædam supra nobis inter mergos magnos descripte, ut quæ apud nos *merrachi* vocantur: & qui apud Anglos *gulones marini* & *scheldraki*, pisciuoræ omnes: duæ priores anseri pares, postremæ minores. Sunt & anguillarū deuoratores anseres, vulgò Germanis *Uelgans* / id est anguillarū anseres, in Frisia) dicti, toti nigri. de his quoq; leges supra inter Mergos magnos in Morfice.

IN insula Hispana turtures syluestres & anates nostris proceriores inuenimus, anseresq; olorbust candidiores, capite tantum rubeo, Christoph. Columbus. Hispani in Hispaniola insula & vicinis inuenerunt anseres syluestres, turtures, anates nostris grandiores & cygneo candore, capite purpureo. Petrus Martyr.

DE ANSERE BASSANO SIVE SCOTICO,

cuius figuram, ut & sequentium duarum auium, è Scotia accepimus

C. L. V. Henrici à S. Claro liberalitate.

ANSER Bassanus marina auis est, inquit Turnerus, vulgò dicta *a solendguse* prædicto anseris (*bernicla*, de qua supra scripsimus inter anates feras: & in eodem capite de anseris arboreo *Baum-gans*/vulgò dicto) paulò minor, anserem tamen voce & forma per omnia refert, nidulatur in mari Scotico, in rupibus excelsis insulæ Bassi, per antiphrasim, opinor, dictæ: nec alias vsquam in tota Britannia. Hic tanto amore suos pullos prosequitur, ut cum pueris per funes in corbis ad auferendos eos dimissis, acerrimè non sine vitæ periculo conflictetur. Nec silentio prætereundum est, ex adipe huius anseris (est enim insigniter adiposus) vnguentum à Scotis ad multos morbos vtilissimum fieri, quod cum Comageno à Plinio celebrato, meritò bonitate & remediorum numero potest certare, Hæc Turnerus. Ego nuper ex erudito homine Scoto accepi, hos anseres *Solendgans* dictos, longiores domesticis esse, sed minus latos: in rupibus ouia parere: & superposito pede altero (vnde nomen fortassis à solea, id est planta pedis, quæ & Germani sic nominant) tandem excludere. magnā eorum copiam capi ad insulam Bassi iuxta *Feurt* fluuium, qui præterlabitur Edeburgum in Scotia: nec alibi vsquam reperiri. digredi procul, vel ad sex circiter miliaria à littore, eius naturæ esse, ut cum nouum piscem viderint, priorem euomant, idq; sæpissime faciant, & vltimum demum pullis suis afferant. tot autem pisces euomere, ut qui in præsidio arcis sunt, pisces eiectos ad cibum colligant. facile capi, nec refugere capturos.

Alia eiusdem anseris descriptio. Magna copia ad insulam Bassi reperitur.

Anserum genus maximum quod in alpiibus reperitur. Trappe-gans. Anser stellatus. Ocha marina. Ocha grossa. Ocha baletta. Ocharella. Schwenmergans. Uelgans id est anguillarum anseres. Anseres Indici. De anseris Bassano. Vbi nidulatur. De storge ipsius erga pullos suos De adipis eius præstantia.

Alia rur- In æstu Scotici maris circa Hebrides insulas (inquit Hector Boethius in descriptione regni Sco-
sus eiusdē tiæ) præter alias insulas nobilis est Maia diui Hadriani ac eius sodalium martyrio pro Christi nomine
descriptio coronatorum reliquiis. Altissimo hîc scopulo fons aquæ dulcis largissimus, admirando naturæ miracu-
ex Hec-to- lo, medio mari scaturit. Omnia exuperans rerum in se nouitate Bas castellum viribus humanis propè
re Boe. inexpugnabile. In hoc quoq; æstuario situs est scopulus angusto aditu vix piscariam nauem recipiens,
thio. qui non in sese ædificia extructa habet, sed excauatus non incommodiora domicilia intus præbet quàm
Aquila si magnis operibus extructus esset: cæterum longè hac re munitiora. Quicquid autem in eo est, porten-
aquatiles. tosa plenum est nouitatis. Auium enim quas vernacula lingua Solandis (*ane solend gwys*) appellamus,
 haud absimilium iis quas Aquilas Plinius aquatiles vocat, in eo ingens copia inhabitat, nec in vllò ferè
 alio loco. Ee quum primum adueniunt incipiente vere construendis nidis tantam lignorum vim com-
 portant, vt auferentibus qui illic inhabitant (nec enim id ægrè ferunt) satis in annum ex ea parte prospe-
 ctum sit. Pullos suos piscibus alunt iisq; delicatissimis. Nam si quempiam ante ceperint auolantesque
 meliorem fundo maris nantem conspiciant, abiecto illo, magno sese impetu præcipitantes immergen-
 tesq; prædam persequuntur illam: vbi vero ad nidum escam pullis adportarunt auferentibus rursus ho-
 minibus haud grauate concedunt, continuo pro aliis auolantes. Pullos quoque nec repugnantibus de-
 prædantur, vnde ingens commodum ad Castelli dominum redit. Nam cutem detrahentes cum pin-
 gui, oleum inde magni precij faciunt: habent quoq; intestinum quoddam paruum oleo singularis
 virtutis refertum. Coxendicem enim arthritimque & id genus morbos sanare consuevit, vt appareat
 hanc auem, cum alioqui omnibus modis hominum vsibus inseruiat, quòd rarior sit hoc solo se esse in-
 feriolem, Hæc ille. Et rursus, Est & Aliza vna Hebridum, iis auibus quas solandis nominatas diximus
 abundans.

DE GVSTARDA AVE SCOTICA.

HANc etiam auis aquaticæ, vt apparet, & anserum ferorum generis iconem è Scotia accepi, absque
 alia descriptione. nam quæ gustardæ auis in Historia Scotica Hectoris Boethij nobis demonstrata
 est, non ad auem quæ hîc pingitur, sed ad otidem pertinet, (vt in historia eius recitabimus, (quæ *tarda* &
starda hodie in multis Europæ regionibus vulgò vocatur, nostris *trappa*. itaq; cum in nomine huius ad
 nos missæ iconis erratum suspicer, nihil aliud addam donec rem certius cognouero.

DE CAPRICALCA, QVAM SCOTI

vulgò appellant ane capricalze.

CAPERCALZE, id est sylvestres equi appellati, aues marinae solius pinus arboris extremis flagellis victitant, Hector Boethius in Historia Scotica. Audio hanc auem coruo paulò maiorem esse, ac in deliciis haberi. Tæniis transuersis fuscis per collum, pectus, & ventrem distinguitur: cauda ferè nulla, &c. vt pictura ostendit.

DE ANTHO.

ANTHVS auis est magnitudine fringillæ, Aristot. Pulcher ei color, Idem. hinc nimirum & nomen *Anthus* factum, vt *ἄνθος*, quasi floridus diceretur. Gaza ex Aristotele florum transtulit. Pedes habet fissos. *seu florus* vermiculis vescitur, Aristot. de hist. anim. 8, 3. nec iis solum, sed herbis quoq; pascitur, Wottonus: quod *inimici-* tamen ego apud Aristotelem nusquam reperio. Circa aquas (amnes) & paludes degit, victus facilis, (*εὐ- tias gerit* *ῥίοτος*, Aristot. Florus, spinus & ægithus odium inter se exercent: & nimirum sanguinem ægithi & flori *cū Spino*, misceri non posse dicitur, Idem. Ægithum anthus odit in tantum, vt sanguinem eorum non credant *Ægitho*, coire, multisq; ob id veneficiis infament, Plinius. Florus odio equum habet. pellitur enim ab equo pa- *Equo.* bulo herbæ qua vescitur. nubeculans (*ἐπαργεμος*) hic, nec valens acie oculorum est: quippe qui vocem quidem equi imitetur, atq; aduolans equum fuget: sed interdum excipitur, occidaturq; ab equo, Aristot. Est quæ equorum hinnitus, anthus nomine, herbæ pabulo aduentu eorum pulsa, imitatur. ad hunc modum se vliscens, Plin. Equus & piscis anthias inimici sunt, Philes: sed ineptè, cū anthum auem dicere debuisset. ¶ Florus, *φλόρος*, auis est per o breue: *φλώρος* verò per o longum, nomen proprium viri, Suidas, per linguæ Latinæ scilicet imperitiam. debet enim prima, etiam cū auem significat, produci, cū verbum floreo primam semper producat. apparet autem recentiores Græcos Latinorum imitatione florum dixisse. nam & anthos Græcè flos est. Flori quidem nomen de hac aue Græci hodieq; retinent, Gallis *bruant* dicitur, vt Bellonius annotat. Eberus & Peucerus Germani Saxones *Tyroft* interpretantur. sed aliæ sunt meropes aues quæ *φλώροι* quoq; dicuntur, teste Varino. ¶ Auem illā quæ hinnitum equi imitetur, ipsumq; fuget, nostris regionibus ignotam esse Albertus scribit. Apud eundem & Auicennam hæc auis corruptè *ybos*, *ibis*, *ydos*, *hyz*, *acontis* & *accurtis*, nominatur. duo posteriora nomina corrupta apparet ab anthos, cætera ab Hippo, id est equo, quoniam equi vocem imitatur. Albertus alibi stultè eandem facit ciconiam, vbi *ybos* vel *ibis* legerat, nimirum quia *ibis* Ægyptia ciconiæ similis est. Sed alia est auis Aristoteli de hist. anim. 9, 21. dicta *ἰππος*, vbi Gaza piponem vertit: vt alibi *πίπρας*, picum auem intelligens.

A.

Cypseli.

APODES apud Aristotelem leguntur, Gaza apedes seu depedes reddit, à paruitate pedum sic dictæ aues. Eadem ab aliis cypseli vocantur. Aristot. & Plinius. Κύψελος auis similis hirundini, Hesychius & Varinus. Aliqui hanc vocem per / duplex scribunt, cypsellus, quod non placet: facta est autem à specienidi, ut in C. ostendam. Cypselos Psellus in libro de victus ratione *trogletas* nuncupat, quia in foraminibus & cauis ferè latitent, Cælius. Sed Cælium ex translatione Ge. Vallæ deceptum suspicor. nam hoc interprete, Psellus laudat in cibo passeret & troglatas, (legerim passeret trogletas, hæc quidem verba, quæ hirundinibus similes sunt, pedibus curtis, G. Vallam de suo adiecisse conicio,) qui foraminibus turrium solum se committunt, (vnde nimirum etiam pyrgitæ hi passeret appellantur, inter attenuantes cibos cum merulis, perdicibus, &c. circa finem lib. i. de victus ratione à Psello memorati.) Ebe-

Hirundi-
nes mari-
na.

rus & Peucerus Germani χελιδνας θαλασσίας, id est hirundines marinas etiam nominant, sine authoritate: nisi fortè ex Plinio ita nominandas putauerunt, qui scribit: Apodes hirundinum specie toto mari cernuntur. Sunt qui alcyonem alicubi hodie vulgò hirundinem marinam vocent: Germani verò meropem aut meropi congenerem auem. Albertus lib. i. de animalibus, cum scripsisset de apodibus, quorum pedes mali sint, sed alæ bonæ, subdit: Dicit autem Auicenna auem minorem quàm sit vespertilio, (hirundo potius, ut vitium sit interpretis, sed apus hirundine maior est. Itaque legerim, Dicit Auicenna apodem auem maiorem esse quàm sit hirundo) & est (inquit) de genere vespertilionis, (hirundinis,) quæ in terram cadens super alas cadit, & Arabicè vocatur *abasic*, (voce forsan corrupta ab apode,) & vacillat in motu ac si careat pedibus, &c. Aristoteles quidem illo in loco nullam vespertilionis, sed apodis tantum & hirundinum mentionem facit. Apedes dicuntur hirundines saxatiles & speluncariæ, Niphus. Πετροχελιδνος meminit Stephanus Atheniensis in litera Γ. Apodhia (apodes, melius) vocantur aues similes hirundinibus, maiores tamen, plurimum volantes, sic dictæ quia vsu pedum carent, apud plures dardani vocantur vulgò, Syluaticus Italus. Sed Itali quidam meropem quoque *dardanium* aut simili nomine vocant. Scoppa Italus cypselum auem Italicè interpretatur *larendena*: sed ea vox hirundinem simpliciter significat, & ipse alibi *chelidona*, id est hirundinem sic reddit. Apodes aues sunt hirundinum specie, quas & cypsellos vocamus hodie in Venetia prouincia, Hermolaus. Hispanis *apus venciño* dicitur, aliis *arrexáquo*. Gallis *martinet*, vel *marcelet*, & *la grande arondelle*, id est hirundo maior. Georg. Agricola apodem eandem cum hirundine riparia facit, & Germanicè interpretatur *Spyrschwalben* nostri *Spyren* nominant, & *Mawerspyren*. (sed hoc nomen puto rectius conuenire iis quas Turnerus apodes minores nominat, den *Münsterschwalben* / alij *Gerschwalb* / vel *Geyrschwalb*. sunt autem istæ hirundinibus maiores. has Turnerus Anglus vel hirundines rusticas appellandas putat, vel apodes maiores, Anglicè dictas *the great swallows*, hoc est hirundines magnas, (vel *martlettes*, ut Eliota Anglus habet.) Minores verò apodes, quæ hirundine minores sint, in templis & turribus nidulari solitas, vnde & nomen habent apud Anglos à turribus, apud Germanos à templis, (*Kirchenspyren* / *Rheinschwaben*) / quas ego potius hirundines rusticas fecerim. In præsentia quidem de maioribus tantum agam.

Falcula
seu ripa-
ria auis.

Argathy-
lus.

Idem Turnerus diuersam ab vtraque iam dicta auem facit falculam siue ripariam, quam Germanicè interpretatur *ein über schwalbe* vel *Speiren*. sed nostri apodes maiores, ut dixi, *Spyren* nominant, quæ vox per onomatopœiam fortè facta fuerit. Illyrij (ni fallor) apodem vocant *rorayg*, vel *roreicz*. De riparia hirundine scribemus suo loco in elemento H. & de argathyli quoque inter hirundines: quam Plinius etiam ripariarum generi adnumerat, alij parrarum legunt. Eberus quidem & Peucerus argathylin hirundinum generis faciunt, & Germanicè *Spirschwalben* interpretantur.

Apodes

B.

Apodes similes sunt hirundinum, Arist. & Plinius. haud enim discerni ab hirundine possunt, nisi quod tibiis sunt hirsutis, Arist. Apus maior (cuius figuram dedimus) hirundinū maxima & nigerrima est, Turnerus. Apodes à paruitate pedum dictæ specie hirundini & falculæ proximæ sunt, Gaza ex Aristotele. Apodes dicuntur, non quod sine pedibus sint, sed eorum careant usu, (vt Plinius quoq; scribit:) hoc autem differunt ab hirundinibus tam agrestibus quàm domesticis, quod tibiis habent hirsutas, Georg. Agricola. Qui negant volucrem vllam sine pedibus esse, confirmant & apodas habere, & ocen (Hermolaus legit nycterin ex Aristotelis primo de animal.) & drepanin in eis quæ rarissime apparent, Plin. Alas habent longas & latas, pedes pilosos & adeò minutos, vt his carere putentur, Eberus & Peucerus. Digni pedum duo antrorsum, & totidem retrorsum tendunt, quod in icone quam damus, expressum non est.

C.

Apes auis apparet omnibus anni temporibus, Arist. Apud nos, vt audio, primæ auium discedunt, vltimæ redeunt. Plurimum volant apodes. hæ sunt quæ toto mari cernuntur, nec vnquam tam longa naues tamq; continuo cursu recedunt à terra, vt non circunuolitēt eas apodes. Cætera genera residunt & insunt: his quies, nisi in nido, nulla. aut pendent aut iacent, Plinius. Gregatim plerunq; volant & alitius cæteris: & in arbore more hirundinum aliarum nūquam consistunt, Turnerus. Pennis plurimum valent. moribus, volatu & specie hirundini ac falculæ proximæ sunt, Arist. Apodes plures numero hybernis mensibus inter se nexæ latent in ripis fluminum, lacuum, paludum, & in littoribus ac scopulis maris. vnde accidit vt piscatores interdum ita inter se iunctas ex aquis extrahant. dictæ autem sunt ripariæ, quod soleant ripas excuare, & in eis nidos construere ac latere, Georg. Agricola. Nidificant in scopulis, Plin. Apodes nidum specie cistellæ productæ longius, fictæ ex luto, (νεοτήεις σιν ἐν κυφέλιν ἐκ πηλῶ) vno aditu dato arctissimo faciunt. idq; locis angustis intra saxa & specus, vt & belluas deuigare possint & homines, Arist. & hyeme à frigoribus tutæ esse, Georg. Agricola. Hirundo quam Galli *martinetam* vocant, nidificat in terra, & in ripis fluuiorum, Bellonius. Circa turres degit, in terram delapsa se erigere nequit. Nidulatur in crepidinibus fluuiorum altissimè, vel in terra, vel in glareæ. Pedibus dependens somnum capit.

E.

Pueri in Creta apodes & meropes capiunt cicadis, vt in Merope dicitur.

G.

Apodes ex vino tormina sanant, Plinius.

H.

a. Apodes, genere masc. apud Arist. de hist. anim. 9, 30. Plinius fœm. gen. protulit. Scoppa vocem cypselos fœmininam facit, ego masculinam malim.

¶ Κυφέλη & κυφέλις sordes aurium significant. Κυφέλαι καὶ κυφέλιδες, ὁ ἐν τοῖς ὠσὶν ὑποσωμῖς. Cypselis μῦθος, (lego ῥύπος σωμῖς, μῦθος,) Hesych. & Varinus. item vasa frumētaria, καὶ τὰ κεῖνὰ σκεύη (lego σκεῦη) & aurium sordis pars caua, & pars quædam camini, Idem. Κυφέλοιστον, sordibus obduratum, Suid. & Varin. Κυφέ- des ἐὺ-α- λη, alueare, πλεκτὸν ἀγγέιον μελισσῶν, Hesych. Κύφελον, κύβερτον μελισσῶν, Idem. Κυφέλη, κύβερτον μελισ- sa frumēt- σῶν. λέγεται δὲ καὶ ἡ ὁπλὴ τῶ ὠτός, αἱ δὲ μέλιτι καὶ ἐκ πεφωλευμένησαν ὥσπερ ἐν κυφέλῃ τῶ φωλεῶ. τὸ μέλι δὲ ἐλέ- taria. βετο καὶ τῶ κεφαλῶν, Suidas & Varinus. Κυφέλικες, μελισσοφάγοι, Hesych. & Varinus: malim κυφέλιδες. Κυφέλη Κυφέλη, genus mensuræ sex medimnos capiens, quo triticum vel hordeum metiebantur: sic dictum alueare. Ἀπὸ τοῦ κεκρυφθαι αὐτῶ τὴν ἔλιν. ὅτι γὰρ σκοτεινόν. erant autem cypselæ non solum ex vitminibus cōtextæ, (πλεκτά) sed etiam figlinæ, Varinus ex Scholiis in Pacem Aristoph. Cypselidas in auribus apud Hippo- cratem memini legisse. has Latini (inquit Aretæi interpres Iunius Paulus Crassus) aurium marmorata seu cerumina vocant. Cypseli aues nomen habent quoniam nidulantur ἐν κυφέλιν ἐκ πηλῶ πεπλα- Cur Cypse σκεύους, vt Aristoteles loquitur. hoc est cistellis ex luto fictis, vt Gaza reddit. Suidas cypselē etiam vas vi- li aues sic narium fuisse scribit, citans hæc innominati authoris verba: Ἀ'μα τῶ σιδήρῳ καὶ ταῖς οἰνηραῖς κυφέλαις συ- dicantur. κομίζεμυθος. Parisiis qui collegia inhabitant literarum studiosi, cæteros *martinetos* nominare solent. Sūt qui Indicam auem pedibus omnino destitutam, (quam auis Paradisi nomine describemus in P. elemē- to,) apodem appellent: quibus ad vitandam nominum confusionem non assentior, nisi Indica aliudve Vnni pō- cognomen adiiciatur. Galli & Itali quidam ispidam auem vulgò vocāt *martinet pescheur*, id est apodem puli apo- piscatricem. ¶ Vnni populi apodes cognominati sunt, quod nunquam ferè pedites sed semper equites des dicti. iter facerent, vt meminit Suidas in voce Ἀ'κροσφαλεῖς. ¶ Cypselus Corinthiorum tyrannus fuit. vnde De Cypse- patronymicum Cypselidæ. Cypselidarum anathematis in Phædro meminit Plato. Vide Suidam, & Æ- lo Corin- lianum in Variis 6, 13. Athenæus lib. 14. Niciam testē adfert, qui in Arcadicis scribat Cypselum urbem thiorum condidisse iuxta Alpheim in Campo, & Cereri ædem construxisse cum ara: & in eius festo certamen tyranno. de pulchritudine mulierum instituisse, in quo vxor eius Herodice prima vicerit. Cypsela locus muni- Pron. Cy- tus est in Arcadia, cuius apud Thucydidem mentio fit historia quinta. Est & in Thracia nominis eius- pselus non dem adiacens Hebro ciuitas, Cælius. ¶ Cypselus non parit aquilam, prouerbum citatum à G. Helde- parit a- lino, Erasmus non memorat. quilam.

DE AQUILA GERMANA, (QVAM HERODIUM Albertus & alij quidam vocant: Ælianus chrysaëton & stellarem:) & de Aquilis in genere.

Figura subsequens aquila est, quæ in montibus Rhetia & Heluetia capitur.

A.

*Aquila
rex auium.*

EX his quas nouimus aquila maximus honos, maxima & vis, Plinius. Aquila mas rex est omnium auium, Kiranides. Aquilam auium reginam esse volunt, Acron. Herodius rex dicitur auium, non quod regem verè imitetur, sed potius a violentia tyrannidis, quod omnibus vim inferat, Albertus. vocat autem

genus esse suspicatur. Germani quidem aquilam *Ar* vel *Arn* vocant. sed de voce *peres* dixi in Accipitre *A.* & in capite de Accipitribus diuersis. *Aridam* vel *aradam* Alberto ex Auicenna vultur est: quò in loco Aristoteles vulturis tantum mentionem facit, Albertus etiam aquilarum genera addit. alibi verò vulturem, vel vulturem & bubonem, vbi Aristoteles aquilam habet, ineptè ponit, Auicennæ nimirum interpretem secutus. Aquilæ duo genera sunt, aquila absolutè, & altera dicta *zimiech*, vel *zummach*, Tardius. Et rursus, Albedo in capite aut dorso aquilæ, signum est aquilæ melioris, quæ Arabicè vocatur *zummach*, Syriacè *napam*, Græcè *philiadelphæ*, Latinè milion. Sed ex his Græcum & Latinum aquilæ nomen apud nullum idoneum authorem reperias. Barbara nomina, *achal*, *gagila* & *haukeb*, Syuaticus aquilam interpretatur: vt *hager achthamach*, aliàs *athamach*, lapidem aquilæ Serapionis interpretatur. ¶ Aquila Græcis est *ἀετός*, & hodie vulgo similiter, vel *ἀϊτός*. Cyprijs *ἀγός*, vt Hesych. & Varinus scribunt. Italis *aquila* vel *aguglia*: mas priuatim *terzolo d' aquila*. Hispanis *águila*. Gallis *aigle*. quo nomine Sabaudos puto etiam de miluis vti: vt Germani quoq; voce *Har* de aquila propriè, sed etiam de miluo. Germani alij scribunt *Ar* vel *Arn* vel *Art*: vnde composita nomina, *Stochar* / *Stofart* / *Fischarn* / *Busart*: hoc est, aquila truncorum, aquila feriens (quam maximam & germanam esse puto, cuius etiam supra figuram posui,) haliaëtus, buteo. Flandri *Arnt* vel *Arent* proferunt. Heluetijs & alijs plerisq; Germanis vox *Adler* vsitatio est: quæ vox mihi composita videtur, quasi *Adelar* / id est aquila nobilis, ein edel *Arn* / vt priuatim & per excellentiam de vero & nobiliore genere dicatur. Sunt qui *Arnt* scribant, vel *Ern* pro aquila, sed audio apud Frisios & Anglos *ernam* peculiare genus aquilæ dici de quo nos infra in pygargo. Vox quidem *Ar* / deriuata videri potest à Chaldaïs. nam Deuteron. 14. pro Hebraïca voce *peres*, quæ accipitrem significat, Chaldaus reddit *ar*, vbi August. Steuchus accipitris vel aquilæ genus esse suspicatur. Postremò Anglis aquila est *an eagle*. aquila germana, *a right eagle*. Illyrijs *orel* vel *orzil*.

B.

Aquilæ quibus in locis abundant, dictum est in Accipitre *B.* Multæ sunt in Tauro monte, Cæ-
Vbi abundet aquila. lius: & in Caucaſo, Philostratus. Rhodus aquilam non habet, Plinius. quare pro ostento habitum, quòd aquila in culmine domus Tiberij in hac insula confedisset, vt Suetonius annotauit. Scythia & Sarmatia aquilam non gignunt, Strabo lib. 7. ¶ Aquila germana aquilarum omnium maxima est, maior etiam quàm ossifraga, sed cæteras aquilas vel sesquialtera portione excedit, Aristot. media magnitudine est, Plinius: sed locus videtur mihi corruptus: malim, cæteras media magnitudine excedens. Aquila magnitudine est anseris, Liber de natur. rerum. Volantium apud nos maxima, anser multò est maior, maximè alis & cauda potius quàm corpore ipso ac pondere, Cardanus. Accipitres magnitudine non inferiores aquilis habentur, Ælianus. Falco sacer magnitudine est aquilæ vel paulò maior, Albert. Bubo apud nos aquilæ magnitudinem æquat, Albert. ¶ Aquila germano colore est ruffa, (*ξανθή*, Vergilius aquilam fuluam dixit) Aristot. colore subrutilo, Plin. Rubeus vel ruffus color laudatur in aquila, Tardius. Aquilus color est fuscus & subniger, à quo aquila dicta esse videtur, Festus: de aquilo colore vide plura in *a.*

Vnguibus. ¶ Aquila aduncis est vnguibus, Aristot. Vncis vnguibus sunt quibus incuruum est rostrum, vt accipitres, aquilæ, Ælianus. *ὄσα τῶν ζώων τὸν ὀπίσθιον χεῖρα καὶ μὴ τὸν ἔμπροσθεν, οἷά ἐστιν ἀετός, ἰεραξ, καὶ κερχεῖς, ἀλλὰ τε μὴ πίοντα.* Suidas in *Ε' πικρυγίς*. Oculi profundi laudantur in aquila, præsertim si nata sit in montibus occidentalibus, Tardius. Albedo in capite aut dorso aquilæ, signum est aquilæ melioris, quæ Arabicè vocatur *zummach*, Idem. Quorum oculi non glauci sed charopi sunt, animosi habentur, per coniecturam à similitudine ad leonem & aquilam, Aristot. quales autem sint oculi charopi, docui in Leone *B.* Quorum nasus est aduncus (*ὀς γρυπῆ*) & à fronte bene discretus (*διηρθρωμένη*) magnanimi conijciuntur, exemplo aquilarum, Idem. Huiusmodi nasum quidem etiam in homine aquilinum vocant, & regium quiddam præ se ferre existimant. quoniam aquila quoque rex auium habetur. Genus aquilæ vniuersum cauda breui præditum est, alis magnis & latis potius quàm longis & acutis, sicut sunt alæ generis falconum. Rostrum etiam aquilæ magnum, oblongum & paruum (vncum, potius) habent, pedes magnos & flauos, Albertus. In asture anterior capitis pars porrecta paulatim arctatur & terminatur in rostrum, sicut & aquilæ caput, falconis non item, Idem. Quomodo accipitres sui corporis partibus ab aquilis & falconibus differant, expositum est in Accipitre *B.* ¶ Herodius oculos habet supra modum ardentes, croceos: ita quòd alba oculi pars topazium ferè exprimit, & pupilla ad sapphirum nigrum perlucidum conculcata nigredinis accedit: & loca ciliorum (superciliorum forte) eius sunt os eminens aliquantulum super (supra) oculos, ita quòd membra (palpebras puto intelligit) eius visum colligere videntur, Albertus. videtur autem nihil aliud dicere quàm oculos eius cauos & profundos esse, & videndi aciem in eis ita melius colligi. Et rursus, Herodius est aquila prægradis, tota nigra, licet in senecta color in dorso & super alas ad cinereum vertatur. pedes ei admodum crocei, vngues longi ac validi: rostrum magnum cinereum ad nigredinem declinans: alæ magnæ & planæ, pennæ rectæ, quæ in fine alarum non nihil diuaticatæ & sursum recuruæ sunt. Aquilæ maxima vis, quocirca ossa ijs natura tribuit durissima crassissimaq; , quibus & medullæ minimum inest, Wottonus. Felearum peracre est, colore ærugineo, interdum nigro, Galenus.

¶ Aquilæ

¶ Aquilæ pullum ante paucos annos in agro Tigurino captum & in urbem allatum vidi huius- *Descri-*
modi: Alarum pennæ maximæ in contrarium extensæ interuallum relinquebant dodrantum nouem *ptio cuius-*
& dimidij. Longitudo à principio rostri ad finem caudæ, dodrantes quinq;. Proceritas stantis pro mo- *dā aquila*
re, non extenso collo, dodrantes tres, palmo minus. Pedes erant crocei, & crura à pedibus ad palmi *in agro*
mensuram sine plumis. digiti pedum medij, longitudine & crassitudine humani medij in viro medio- *Tigurino*
cre, aut paulò maior. pars dorfi superior inter alas cucullum quodammodo sua figura referebat, nem- *capta.*
pe triangula, mucrone deorsum verso. Ventris plumarum color rufus ferè aut castaneæ, maculis al-
bis aspersus. rostrum posterius subflauum, anterius nigricabat Indico propè colore. longitudo rostri
superioris ad tres digitos ferè, vnco præterea ad digiti mensuram descendente. A media lingua vnci
duo hamorum instar retrorsum spectabāt. ¶ In agro etiam Heluetiæ Solodorenfi quinto priusquam
hæc scriberem anno, iuxta pagum Hofstettam, Iulio mense, capti sunt duo pulli aquilæ, descriptioni
præmissæ conuenientes. pennæ ceruicis rigeant & longiusculè distabant. qui aquilam adultam vide-
rant, colorem cum ætate mutari aiebant, & pennas albas in capite, pectore & alis, omnes ad fuluum
colorem conueriti. Hoc genus aquilæ audio etiam circa Geneuam sæpe capi, prægrande, ita vt cum *Aquila*
volare nititur aquila, licet nondum adulta, fune alligata ad crus hominis robusti, ægrè ab eo retineri *circa Ge-*
possit: Cicuratas per urbem volare aiunt, & feles aliquando super tectis arripere ac dilaniare. In Hispa- *neuam sæ-*
nia audio aquilarum pullos prius albos esse, deinde nigrescere. *pe capiun-*
tur.

C.

Aquilæ locis æditioribus confidunt, Aristot. Montium vertices æditos & conspicuos inco- *Vbi ver-*
lunt, siue cum à venatu ad quietem se recipiunt, siue soboli nidos parant: & rarò sanè ad campos ru- *sentur a-*
pibus relictis descendunt: sed vt plurimum è speculis suis cælum prospectant, Oppianus in Ixeuticis. *quile.*
Montes magnos sæpius quàm paruos frequentant, Xenophon. De nidis eorum, ac quibus eos in lo-
cis collocent, dicetur inferius. Dicunt quidam herodium, vt alias quoq; rapaces aues rostrum nimis *Herodius*
aduncum & vngues, ad lapidem acuendo atterere, quum hæc instrumenta ad prædam hebetata fue- *rostrū &*
rint: & hoc quidem compertum est esse verum. alio autem tempore non facilè nec diu sedent aues ra- *vngues*
paces in faxis, ne acies vnguium retundatur. apud nos tamen herodius semper in præruptis filicibus *ad lapidē*
sedens & nidificans inuenitur: sed semper substratum habet cespitem, vel puluerem, vel linum, vel *acuit.*
animalium prædando comparatorum pelles, Albertus. ¶ Aquila germana conspectu rara est, Ari-
stot. & Plinius: more eius quam cymindem vocari diximus, Aristot. ¶ De aquilarum voce *κλάζειν*, De *aqui-*
dicimus, vt *κλαγγάζειν* de gruibus, *κλαγγύω* de vtrisque, Pollux & Varinus. *Αἰετὸς ὁξὺ κεκληγὼς*, Q. Ca- *larū voce.*
laber. Clangunt aquilæ, Author Philomelæ. Melanæetus aquila sola est sine clangore, sine murmura-
tione, Plinius. Clangorem aquilarum aut vulturum facile columbæ spernunt, Gillius ex Æliano. *Εὐ-*
φημὸς ὅστις ὁ γὰρ μιν νεύει ζεῖ δὲ λέληκεν. Aristoteles de melanæto. vbi Theodorus transfert, modesta ne-
que petulans est. quippe quæ non clangat, neq; lippiat aut murmuret. sed verbum lippire apud Latinos
non aliter quàm pro *ὀφθαλμοῦ*, id est lippitudine oculorum laborare inuenio: & forsan a Gaza pri-
mum per onomatopœiam confictum est.

¶ Cælius Rhodiginus adnotauit in aquila visum esse præcipuum, in cane vim odorandi, &c. A- *Visu.*
phrodiensis etiam in problematis scribit, aquilas inter aues oculorum acie acutissima principatum si-
bi vendicare. Ex sensibus ante cætera homini tactus, deinde gustus: reliquis superatur à multis, aquilæ
clarius cernunt, &c. Plinius. Cur in amicorum vitijs tam cernis acutum, Quàm aut aquila, aut serpens
Epidaurius? Horatius Serm. 1.3. *Αἰετὸς ὄρνις δειραπικὸς* (lego *δειραπικὸς* vel *διοραπικὸς*,) *καὶ ὁξὺς ἐν τῷ ὄρει καὶ*
ἰππιάσται, &c. id est, Aquila auis est in primis perspicax, & plurimum tum visu tum volatu valet. ait enim
Aristoteles, pullos eius ad Solis radios opponi à parente, & non conniuentem pro genuino agnoscere,
alterum eiicere ex quo haliaetus fiat, Scholia in Iliados ρ. Aquila ex auibz maximè acres & acutos
oculos habet, in quam Homerus hoc consentit & testimonio est, in morte Patrocli similem huic aui
inducens Menelaum, cum requireret, quem ad Achillem mitteret nuntium de morte amici, Ælianus.
Omnis aquila viget acie visus, maximè verò illa quæ herodius & nobilis aquila vocatur, Albertus. Et
rursus, Aquila cicurata prædam videt leporum inter fruteta latentem, antequam ab homine vel cani-
bus obseruari possit. Aquila ab acumine oculorū nominatur. est enim tanti obtutus, vt cum super ma-
ria immobili penna feratur, nec humanis pateat obtutibus, de tanta sublimitate pisciculos natrare vi-
deat, & instar tormenti descendens raptam prædam pennis (pedibus) ad littus pertrahat. nam & con-
tra radios Solis fertur obtutum non flectere. Vnde & pullos suos vngue suspensos radijs Solis obijcit, & *Quomo-*
quos viderit, ceu dignos & genere cōseruat. qui verò flexerint obtutū, quasi degeneres abijcit, Isidorus: *do aquila*
sed horū vel vtrunq;, vel saltem quod priore loco refertur, ad haliaetū, id est aquilam marinam potius *ingenui-*
pertinet. Aquila hoc indice suorum pullorum ingenuitatem legitimam experitur, eos adhuc implu- *tatē pul-*
meis ac ex ætate infirmos solem intueri aduersum cogit: ac si quis illorum solis radios ægre intuens, ni- *lorū suo-*
ctatione oculos obnubat, nido expellit, & velut adulterinum abdicat. Sin autem solem sine nictatio- *rum ex-*
ne respiciat, extra suspicionem est, atq; idcirco inter legitimos adscribitur, quòd cælestis ignis est gene- *periat.*
ris incorruptus index, Ælianus & Io. Tzerzes 12. 438. Maximè curant aquilæ vt generosos fœtus alant:
quare pullos volatu aduersus solem probāt: & nimio splendori cedentem, aut oculis conniuentem pro

spurio reijciunt, nidoq; pellunt, Oppianus in Ixeuticis. Herodius acutissimè videt, ita vt solem in rota possit intueri. itaq; pullos dicitur suspendere, & illos eijcere qui solem in rota sine lacrymis aspicere nequeant, Albertus. Idem scribit Ambrosius lib. 5. Hexam. at Plinius non aquilam, sed haliaetum, id est aquilā marinā pullos suos cogere aduersos intueri solis radios refert, loco vt apparet trāsato ex Aristotele de historia anim. 9. 34. vbi tamen Græcus Aristotelis codex noster αἰετὸν, id est aquilam simpliciter pro haliaeto habet. Wottonus totum Aristotelis caput iam citatum mendosum suspicatur. mihi quidem si pro æto haliaetum restituas, mendi nihil superesse videtur. Haliaetum autem legendum esse cum sequentia probant, vbi hanc aquilam per mare & littora vagari, & auium marinarum venatu viuere tradit: & haliaetum Gaza ex hoc loco transtulit, Plinium scilicet secutus: sed Albertus quoq; haliaetum legit, nimirum ex Auicenna.

De aquilariū esca.

Prædandi ratione.

¶ Aquilarum genera omnia carniuora sunt, Aristot. Delectantur aquilæ agnina, hinnulorum & leporum pulpis, Oppianus in Ixeut. Aquila violentum animal non modo in assequendis ad viuendum necessarijs rapinas facit, sed etiam vsu carniū delectatur. nam ad se explendam lepores, hinnulos, anseres ex cohorte, & alia pleraq; rapit. Vna tantum ex aquilarum genere, quæ Iouis appellatur, carnes non attingit, sed ad victum ei herba satis est, Ælianus. *Vide etiam infra in D.* quænam animalia venetur aquila: & rursus in *E.* cicurata quibus cibis alatur. Vnum par aquilarum magno ad populandum tractu vt satietur indiget. determinant ergo spatia, nec in proximo prædantur, Plinius. Cymindis noctu venatur more aquilæ, Arist. Videtur autē sentire, non quidem aquilā noctu venari, sed cymindē ita venari noctu vt aquila interdiu. Et alibi, Tempus aquilæ operandi volandiq; à prandio ad meridianum. mane enim quiescit vsq; dum forum frequens, & prandendum iam sit. Idem ex Aristotele repetijt Plinius. Cadauer aquilæ nullum attingunt, nisi forte ab ipsis relictī animalis, Oppianus in Ixeuticis. Io. Tzetzes in Varijs 5. 9. Leones (inquit) & aquilæ cadauera non degustant, siue propter foetorem, siue per superbiam quandam, cum in suo vterque genere regiam dignitatem obtineat. de feris loquor. nam de captis inclusisq; tum leonibus tum aquilis, non habeo quod dicam. putarim enim illos non mortua solum corpora vorare, sed etiam ex melle placentas, & huiusmodi. Aquilæ & vultures vltra maria cadauera sentiunt, &c. Niphus in libro de augurijs ni fallor. Nullum genus falconum aut accipitrum ad reliquias prædæ suæ reuertitur quando syluestre est: nec vllum ex eis insidet cadaueri sicut faciunt aquilarum & miluorum genera, Albertus. Aquilæ (vt quidam his in rebus exercitissimus mihi narrauit) in regionibus ad Septentrionem, vt in Suecia & Liuania, vt plurimum pisces edunt, & in nidis ac circa nidos earum, inueniuntur anguillæ & pisces, Idem. In vetere Testamento quoque in historia Iobi legimus de *nefer*, id est aquila: Vbi fuerint cadauera, illic adest: & in nouo, Vbi fuerit corpus (σῶμα, cadauer) illuc congregabuntur & aquilæ, Matthæi cap. 24. & Lucæ 17. Aristoteles gypæetum tantum ex aquilis cadaueribus vesci scribit. Aquila multis diebus ieiunat, Author libri de natur. rerum.

Potus.

¶ Aquila, vt aduncæ (& carniuoræ) aues prope omnes, sine vllō potu viuunt: quod Hesiodus nesciuit. facit enim in narratione obfessionis Nini, aquilam augurij præsidem bibentem, Aristot. Aquila nunquam fontium ad potionem eget, nec puluerulentas volutationes quærit, sed & contra sitim superior est, & laboris alleuationem extrinsecus obiectam non expectat: verum & aquas & quietem præclarè contemnens, sublime fertur, sursumq; in cælestem locum volans, maxime procul ex alto æthere acutissimè inferiora videt, Ælianus. & Pisides apud Suidam cuius & hoc carmen citat: Ἀλλ' εἰσι δὲ ψῆς καὶ χρύσε' ἀνώτεροι. Suidas etiam in voce Ε'πιρυγῆς aquilam inter aues aduncas non bibentes numerat. Quod ad potum, sanguis animalium quæ ceperint, eis sufficit: aquam verò non gustant, Oppianus in Ixeut. Ægyptij aquilam non aquam sed sanguinem testantur bibere, Gillius. Aquilæ pulli sanguinem lambunt, Iob 39.

Aspectus.

¶ Herodius hoc commune habet cum cæteris rapacibus, quod nisi escam prædāve, aut illum à quo tenetur aspiciat, semper ferè pedes respicit, quum scilicet sibi relinquitur, Albertus.

Volatus.

¶ Herodius cur altissimè volet, dicam in *D.* ex Alberto. Aquilæ aërem volatu superant, & sublimius euadunt, Oppianus Ixeut. Aquila sola auium directo volatu sursum aut deorsum fertur, cæteræ flexionibus vtuntur, Ælianus. Aquilo ventus à vehementissimo volatu adinstar aquilæ appellatur, Festus.

Renouatione iuuentutis.

¶ Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua, Psalm. 103. sentit autem Psalter vires suas quæ debilitatæ & propè fractæ sint, sic redintegrandas vt aquilæ iuuentutis robori & vigori pares esse queant. Quomodo autem renouetur vel ad iuuentam redeat aquila, alij aliter interpretantur, vt ostendā: mihi quidam vix alia ratio huius mutationis tam probabilis videtur, quàm quæ à mutatione pennarū intelligitur. videntur enim aues quæ pennas mutarūt, quod in rapacibus præcipuè animaduertitur, vt aquilis & accipitribus, quodammodo renouari. Meminit autem pennarum abiectio in aquila Micheas propheta, Caluitium tuum (inquit) sicut aquila, capite primo. Sic & serpentes iuuenescere dicuntur quotannis cum leberidem, id est pellem veterem exuerint. Super aquilæ senio duo scientissimi ac sanctissimi viri sic scribunt: Aquilæ (inquit Hieronymus) vbi consenuerit, grauantur pennæ (& oculi) quærit illa fontem, erigitq; pennas, calorem in se colligit, eo modo sanantur oculi, in fontem se ter mergit, atque

atq; ad iuuentutem redit. Vnde in Psalmo, Renouabitur vt aquilæ iuuentus tua. Quo in loco Augustinus quoq;: Dicitur (inquit) aquila dum senio grauatur, rostri immodicè crescentis vnco non posse os aperire, (*vide infra ad finem huius capitis C.*) nec cibum capere, vnde languescens naturæ vi collidit rostrum ad petram, cuius attritu excusso quod redundabat, ad cibum redit, atq; ita reparatur vt iuuenescat omnino, Cælius. Quod autem nimiam rostri & vnguium aduncitatem acuendo ad lapidem emendet aquila, verum & compertum esse scribit Albertus. Rabi Sahadias, vt testatur R. David (in commentario in caput Esaia 40. ni fallor) ait aquilam ante omnes aues esse maximi volatus, & quolibet decennio, donec ad centum annos perueniat, petere ignem elementarem, atq; eius calore supra modum accensam in mare se præcipitem dare, & sic renouari, plumasque ei nouas repullulare: at cum centesimo anno id facere tentet, destitui viribus, ita vt è mari cum se in illud præcipitauerit, resurgere nequeat, atque ita emori. Aquila cum senectâ grauatur, nubes omnes volatu sublimi superat: vnde calore solis oculorum eius caligo consumitur: & mox impetu cum ipso caloris æstu descendens aquis frigidissimis tertio immergitur, indeq; resurgens statim nidum petit: & inter pullos iam validos ad prædandum in qualitate (sic legitur) frigoris & caloris, quasi quadam febris correpta, cum sudore quodam plumas exuit, & à pullis suis fouetur ac pascitur, donec pennas plumasq; recuperans innouetur, Obscurus. Quod autem dicit Iorach & Adelinus (inquit Albertus) de herodio, non sum expertus. Dicunt enim hanc aquilam, quum senuerit tempore quò pulli iam adulti venari possunt, sicubi deprehendat fontem clarum & latè scaturientem, rectà supra illum in sublime efferri, vsq; ad tertium aëris locum, quem in Meteoris æstum vocauimus, vbi cum incaluerit ita vt ferè exuri videatur, subito demissis retractisq; alis in fontem frigidum illabi, vt à frigiditate forinsecus astringente calor internus augeatur: tum fonte relicto ad nidum suum non procul distantem aduolare, & inter alas pullorum tectam resoluui in sudorem: & sic cum veteribus pennis senectam exuere, induiq; nouis: interea verò donec renatæ fuerint, nutrirî præda pullorum. Ad hoc non habeo quod dicam, nisi mirabilia naturæ esse multa. in duobus quidem herodijs qui apud nos alebantur, nihil huiusmodi obseruauî. erant enim illi cicures & ad modum aliarum auium rapacium mutabantur, Hæc Albertus.

¶ Aliorum animalium non semper maribus fœminæ ad coitum obediunt: aquilæ coitum nuntiam quam recusant. nam & ter & decies quamuis initæ sint, si tamen mares præterea eas appetant, parent, *Coitu & partu,* Gillius. Falconum genera plura sunt, cum propter regionum diuersitatem, tum quia cum accipitribus, nisis & aquilis permiscuntur, Albertus. Sextum aquilæ genus (de quo nos hîc præcipuè agimus) *tum gignens,* id est verum germanumq; appellant. vnum hoc ex omni auium genere esse veri incorruptiq; *mano tui* ortus. cætera enim genera & aquilarum & accipitrum, & minutarum etiam auium, promiscua adulterinaq; inuicem procreant, Aristot. Haliaeti suum genus non habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet, è quibus vultures progenerantur minores: & ex ijs magni, qui omnino non generant, Plinius. video autem eum hæc transtulisse ex mirabilibus Aristotelis, cuius loci verba quoniam aliqua ex parte obscura sunt, Græcè adscribam: *Εκ τῆς ζεύγους τῆς ἀετὸς (ἡ ἀετὸς τῆς ἀρνέων) ἀλίσσεται, γίνεται (ὡς ἀλλὰ, ὥς ἀνὶ σὺν γὰ γεννέται.) ὅν δὲ ἀλίσσεται φύσιν γίνεται, ὅν δὲ τῶν (οἱ ἀρνέων) καὶ γυπῶν. ὅτοι δὲ (ὅτι ἐπὶ διορίζεται ὡς τῶν γυπῶν, ἀλλὰ (γεννῶσι τῶν μεγάλων γυπῶν. ὅτοι δὲ εἰσὶν ἄρνέων).* Ex his quæcunq; parenthesi inclusimus Plinius non attigit: nisi forte ab initio pro his verbis, *ὅν τῆς ἀετὸς ἡ ἀετὸς τῆς ἀρνέων,* legit *ὅν τῆς ἀετὸς ἐπερορνέων,* *vertitq;: ex diuerso (hoc est, diuersi generis) aquilarum coitu, quod non displicet: quamquam magis inclinatur animus vt legatur, ἡ ἀετὸς τῆς ἀρνέων,* quasi hoc sensu, Ex coitu aquilarum pullus alter fit haliaetus, (idq; vicissim, nunc mas scilicet, nunc fœmina) donec vtriusq; sexus haliaeti pognati fuerint. ex his deinde ossifraga nascitur, ex ossifragis perenni aquilarum generis & vultures. hi tandè etsi vultures gignant maiores, quoniam tamen ij steriles sunt, & διορίζεται ὡς τῶν γυπῶν, non dicuntur peculiarè speciem gignere. speciem enim illam appello quæ possit sibi simile procreare. Hæc interpretatio nostra si cui non placet, doceat meliorem. ¶ Theocronos accipitris quodam genere ignauo patre, & aquila matre nascitur. *Vide supra in Capite de accipitribus diuersis.* ex tali quidem parente conceptum ouum enixa fouere negatur.

¶ Nidificant in petris & arboribus, Plinius. *Vide supra ab initio huius capitis C.* Nidulantur locis *Nidificatione.* non planis, sed celsis, præcipuè quidem arduis saxis & præcipitibus, sed arboribus etiam, Aristoteles. An propter imperium tuum eleuat se aquila, atq; exaltat nidum suum? in petra habitat, & moratur in prærupto saxo veluti in munito loco: inde explorat escam: in longinquum prospiciunt oculi eius, Iob 39. Aliæ ab alijs longissimè nidificant, ne mutua ex loci propinquitate inopes prædæ pereant, Ælianus. Vnam sedem & vnum nidum semper habent, Iorath. Nidum aquilæ magnæ difficile est adire propter altitudines montium in quibus nidificat. qui pullos inde eximere volunt, à rupe demittuntur longissimo fune, vt etiam ad falconum nidos, Albertus.

¶ Aquilæ oua pariunt terna, sed pullos binos excludunt, vt ex versu, quem ad Musæum referunt *Ouis & pullis.* autorem constat, Excludit binos, ædit terna, educat vnum. Sed quamuis magna ex parte sic fiat, tamen & tres visi aliquando sunt pulli, Aristot. & Plinius. Plutarchus in Mario scribit aquilam geminos tantum pullos parere, Textor Rauisius. Herodius apud nos rarò supra vnum pullum inuenitur habere,

quamuis duo oua pariat. Et hoc iam comperimus per sex annos continuos inspecto nido aquilæ cuiusdam, idq; magna difficultate. non enim potuimus experiri, nisi ab alta rupe submisso homine per longissimum funem, Albertus. Et alibi, Herodius vnum tantum ouum parit, & si duo pepererit, plerunque alterum corruptum inuenitur: & hoc experti sunt aucupes terræ nostræ, quæ est superior Germania, per octo continuos annos, nec vnquam in nido herodij supra vnum pullum inuenerunt. Sunt enim hæc aues (rapaces & aduncæ) calidissimæ naturæ: quare oua incubantibus illis calescunt ac si ebulliant. Et rursus lib. 23. Dicunt aliqui (inquit) herodium duos aut tres pullos excludere, oua tantum bina parere: ex quorum altero vnicus pullus, ex altero bini enascantur, quod ego falsum esse arbitror. quin potius hæc aquila cum magno sit corpore, parum ad semen confert: eoq; non supra vnum aut duo oua parit, aut ad summum tria si iuuenis fuerit, ita vt ex singulis ouis pulli singuli procreentur, nisi quid forte contra naturam nouetur. Cum verò plures duobus enati fuerint, alterum ferè abijcit propter nutriendi difficultatem: id quod sæpe in multis auibus obseruatum est. Ego tamē, vt supra dixi, non inueni vnquam plus vno pullo in nido aquilæ. indiget enim pullus copioso nutrimento, quod à parentib. procul requirendum est. quod si quando duo inueniantur, id erit in Septentrionalibus regionibus iuxta syluas & mare, vbi cum è mari piscium, tum auium & quadrupedum minorum è syluis prædā copiosa habeatur.

*Pullorum educatio-
ne.* ¶ Pullum alterum in educando expellunt tædio nutriendi. nam & degenerare ac hebetescere aquila dicitur, eo tempore, vt foetus ferarum rapere non queat: nomenq; hinc exaëti, hoc est degenerantis aquilæ accipit. vngues etiam eius inuertuntur diebus paucis, & pennæ albescent, vt meritò suos oderit partus. sed pullum eiectione ossifraga excipit, atq; educat, Aristot. Alterum inquit (Plinius) expellunt tædio nutriendi. Quippe eo tempore ipsis cibum negauit natura, prospiciens, ne omnium ferarum foetus raperentur. Vngues quoq; earum inuertuntur diebus ijs, albescent inedia pennæ, vt merito partus suos oderint. Sed eiectione ab his cognatum genus ossifragæ excipiunt, & educant cum suis. Verum adultos quoque persequitur parens, & longè fugat, æmulos scilicet rapinæ. Aquilæ in regionibus nostris non alunt pullos suos nisi in nido: & postea educunt ad prædā, & cum per se iam prædari possunt, longissimè à nido suo eos abducunt, ita vt circa nidum ipsorum rarissimè appareant. ipsi verò retinent habitationem, vt retulit mihi falconarius peritus: qui aiebat quod ne in eadem quidem regione parens pullum iam adultum & ad acquirendam prædā idoneum secum esse pateretur, Albertus. ¶ Incubat aquila tricenis diebus, & ferè maiores alites, Aristot. & Plinius. Mittit (expellit) pullos suos aquila antequam tempus sit, adhuc parentis operam desiderantes, nec volandi adeptos facultatem: quod per inuidiam ita facere creditur. natura enim inuida & famelica est, nec copiosa venationis. magnum tamen quid nanciscitur, cum venatur. inuidet igitur suis liberis iam maiusculis, atque edaciusculis, & ob eam rem vnguibus secat. Pulli etiam ipsi inter se pugnare incipiunt de sede, ac pastu. Itaq; à parente eiiciuntur, & pulsantur. deiectione vociferantur, periclitanturq;. Sed ossifraga recipit eos benigne, & tuctur, & alit dum quantum satis sit adolecant, Aristoteles. Genera aquilarum non æquè omnia prolem fastidiunt: sed difficilior in alendo vna, cui nomen pygargo: benignior quæ tota nigricat colore, Idem. Caussam eiectionis (inquit Albertus lib. 23.) alij aliam assignant. dicunt enim quidam ideo abijci pullum, quod spurium & ignobilem esse parens suspicetur. hi enim aiunt aquilam foeminam cum alio genere quàm herodij aliquando coire, quod nos improbamus. Alij verò aquilam diuersi generis oua sua fractis herodij ouis supponere aiunt: & ideo alienum aliquando esse pullum aquilæ, & propter hoc probatione indigere. Sed quia herodius ferocissima auis est, cui etiam inesse dicitur præscientiæ quiddam, quo absens quoq; si quid aduersum nido appropinquet, præsentit: videtur nullum genus auis tantæ audaciæ, quod ad nidum eius ausit appropinquare: præcipuè cum ponere oua in alieno nido non sit nisi vilissimarum auium & ignobilium: quæ ouis suis fouendis non sufficiunt: & huiusmodi aues ad nidum herodij nunquam accesserint. Alij denique dicunt herodium ipsum sua oua alterius generis aquilæ supponere, permiscendo inter oua illius: ouis verò iam exclusis herodium naturæ instinctu reuerti, & pullos suos, quos ab alienis ad inspectionem radiorum Solis dignouerit, alere: alienos abijcere: hos verò colligi & nutrirī ab aquila, cui ab initio herodius oua sua supposuerat. Et hoc ego, si experientia non deesset, probabilius iudicarem. Nam incubatio ouorum, occupatio est & maceratio per abstinentiam, quam herodius propter naturæ suæ mobilitatem & cibi copiam, qua uti consuevit, non facile sustinet. Dici etiam potest pullum aliquem ab herodio, non tantum spurium & adulterinum, sed simpliciter tanquam viliorem & minus generosum abijci, Hucusq; Albert. Iniquissima circa pullorum educationē aquila est: alterū enim è duobus quos excluserit in terram eiectione pulsu alarum allidit: & alterum tantum educat: foetu proprio dum laborem nutritionis fugit ab alienato. Huiusmodi scilicet parentes illi sunt, qui paupertatis prætextu infantes exponunt, quiq; in distribuenda hæreditate erga liberos nimium inæquales se exhibent, Author Græcus incertus apud Antonium Monachum Melissæ 2. 10.

De lapide ætite quæ aquila nidis suis inferunt. ¶ Tribus primis aquilarum generibus (hoc est *melanæto*, *pygargo*, *morphno*) & quinto (hoc est, *gnesio*) inædificatur nido lapis ætites, quem aliqui dixere *gagaten*, Plinius. Nos de nominibus, descriptione, natura & remedijs huius lapidis, plura scribemus infra in G. vbi & gagaten diuersum esse lapidem ostendemus. In præsentia sat fuerit causas annotasse, cur hunc lapidem aquilæ nidis inferant, in quibus

quibus tradendis authores dissentiunt. Aquilæ ætiten gentilem suum lapidem in nidum imponunt tanquam aduersus fascinationis iniuriam amuletum, Ælianus vt ex Gillij interpretatione apparet. E mari vel terra sublato lapidem inferunt in nidū quo tutior sit & firmior, Orus: depressus scilicet pondere, Gillius. Cum parturiunt, lapidem quendam nidis imponunt vt tempestiuè pariant, neq; per vim pulso foetu immaturo abortiant. Non constat autem de hoc lapide: sunt qui de montibus Caucaſeis, alij ab Oceani littore peti tradunt, Oppianus in Ixeuticis: Aquila per naturam nimij est caloris, adeo vt & oua quibus superſedet possit coquere, (percoquere, Cælius,) nisi admoueat gagatem lapidem frigidissimum, vt testatur Lucanus, Foeta tepefacta sub alite saxa, Seruius. Sunt qui ætiten in nido aquilæ prodesse dicunt ad mitigandum calorem ouorū vel corporis aquilæ, id quod est probabile. alij vt formetur aut viuificentur oua. alij ne frangantur, quod falsum est. nam citius ad lapidem, quàm ad seipsa collisa franguntur, Albert. Aquilæ & ciconiæ nunquam nidos extruunt, quin lapides illis imponant: aquila *aetiten*, ciconia *lychniten* dictum: propterea quod facem adhibent, vt oua foetū producant, & serpentes nidis non appropinquent, Philostratus in vita Apollonij. Sunt qui tradant duos lapides aquilam in nido ponere, (nomine Indes, sine quibus parere non possit, Author lib. de nat. rerum,) sine quorum præsentia oua viuificari nequeant. sed an verum sit ignoratur. hoc certū est, aues quasdam interponere ouis lapides, vt grues, Albert. Plinius, vt Salueldensis citat, ætita scribit in aquilarum nidis reperiri binos, vnā marem & foeminam, & sine his parere aquilas non posse. exclusis verò pullis (inquit Salueldensis) achaten supponunt, qui eos à venenatorū morſu custodiat. Sed achate in aquilæ nido nullus author probus mentionem facit. verisimile est ætiten indoctos in echiten & achaten mutasse. Est autem gagatæ potius quàm achatæ vis serpētibus contraria. Quærendum an vt gallinæ libentius & cōmodius pariunt, cum ouum (aut lapidem colore figuraq; ouo similem) in nido habent, sic aquilæ lapidē ouiformem in nidum suū deferant, cui fortè inter pariendum innixæ enitantur cōmodius. Oua à corruptione præseruat aquila lapide in nidum imposito, Author vetus cuius nominis non recordor. In Geoponicis Græcis 1. 15. aquilam callitrichum (non expressa causa) nido imponere legi, authore Zoroastre.

¶ Vt aquilarum pulli teneras adhuc pennas sortiri, & à parentibus volatus edocti, non longè ab ipsis primò discedunt: deinde robustiores facti ipsos etiam parentes superuolant, præsertim cum gulosos sentiant, ac nidoris gratia terram volando radentes: sic Apollonius paruus adhuc Euxeno præceptor voluptuario obtemperabat, &c. Philostratus ex quo descripsit Suidas in *Εὐξενος*. Aquilæ pulli sine clangore sunt, & sine murmuratione, Author libri de nat. rerum. Aquilæ parentes quomodo pullos suos intuitu aduersus solem probent, dictum est supra in mentione aciei oculorum huius alitis. Pullis, quorum excrementi locum ligarit aliquis vt cibum fastidientes prædam relinquant, multiplicem prædam afferunt, quam colligit qui ligauit, vt referetur infra in *E*.

¶ Scythiæ terræ incola auis est, magnitudine otidis, hoc est auis tardæ, quæ duos procreat pullos. De aue & quæ peperit oua non incubitu fouet, sed condita in leporina, aut vulpina pelle relinquit, atq; ita ob- uoluta in summa arbore collocat. cumq; à venatione vacat, custodit. & si quis scandit, impugnat, & verberat alis, perinde vt aquilæ faciunt, Aristot. 9. 33. In Scythis auis magnitudine otidis, binos parit, in leporina pelle semper in cacuminibus ramorū suspensa, Plinius. Niphus dubitat an auis hæc Scythica otidis genus sit, sed ab otide, id est tarda nobis cognita diuersum. quoniam Græcè legitur, *Εὐ δὲ Σκυθία ὀπ- νίτων γένος ὄτις ἢ ὀπίδης*. sed Gaza legit *ὄς ὀπίδης*, vt ex translatione conijcio, Plinium scilicet secutus: & oua sua in rectè mea quidem sententia. neque enim otidem siue nostram siue alterius generis hanc esse putārim, sed de genere aquilarum. Est aquila grandis in Septentrione, quæ duo oua semper parit, vt scribit Plinius (imò Aristoteles,) eaq; in leporis aut vulpis pelle in cacuminibus ramorum suspendit vt calore Solis foucantur, Author libri de nat. rerum. Eadem Albertus tanquam ex Plinio recitat: sed neq; Plinius nec Aristoteles hanc auem aquilam esse scribunt, vt faciliè constat ex verbis eorum paulò ante citatis. Omne genus aquilarum (inquit Albertus) partes vulpinæ pellis siue à vulpe quam raptam dilaniarit, siue casu inuētas, colligere solet, vt oua in eis reponat, vel in alio quopiam molli & calido pilo. Quod aut Plinius prodit aquilam aquilonarem oua in pelle vulpis inuoluta à ramis arborum suspendere, donec Solis calore perficiantur, (& excludantur pulli) tum ad eos redire, expertus sum esse falsissimum. quoniam in Liuania vbi aquilæ aquilonares & perquam feroces magnæq; sunt, nihil planè huiusmodi experimur: sed potius fouent oua aquilæ, & piscibus, auibus, quadrupedibusq; nutriunt pullos suos, Hæc ille. Circa Scricfinniam regionem Septentrionalem remotissimam aquila grādis detracta leporis pelle oua sua inuoluit, cuius foetifico calore pulli educuntur, Olaus Magnus: ex cuius Regionum Septentrionalium Tabula hanc figuram adiecimus.

¶ Viuit tempore longo, quod diuturnitate nidi eiusdem declaratur, Aristot. ¶ Aquilæ senectæ, corydi iuuenta. vide supra inter prouerbia ex Alauda. Senectam quomodo deponat, & iuuentutem recuperet, lege supra in mutatione pennarum eius. ¶ Testudines pro medicamento vorant aquilæ, Oppianus in Ixeut. ¶ Oppetunt non senio, nec ægritudine, sed fame, in tantum superiore accrescente rostro, vt ad uncitas aperiri non queat, Plinius. Senescentibus aquilis rostrum superius accrescit, incuruaturq; subinde magis magisq; vt demum fame intereant, Arist. Senem qui fame perierit volentes monstrare Ægyptij, aquilam pingunt aduncum rostro. huic enim senescenti aduncum fit rostrum, itaq;

inedia perit, Orus. Symphyto interimitur aquila, Ælianus & Philes. Negan t vnquam solam hanc alitem fulmine exanimatam, ideo armigeram Ioui consuetudo iudicauit, Plinius.

D.

Qui aquilarum modo oculos charopos vel nasum aduncum habent, animosi esse conijciuntur, *De aquilarum animositate & superbia.* *ἐν ψυχῇ καὶ μεγάλῳ ψυχῇ*, Aristot. Herodius perquam iracundus est & superbus sicut & alia rapaces, & ideo solus volat præterquam tempore generationis & educationis pullorum. tum enim super pullos volitat docens eos volare & prædari, Albertus. Vnum genus aquilarum est, quod in nutricos suos admirabilem charitatem retinet, cuius rei exemplum est aquila Pyrrhi, quam ab omni cibo se prorsus abstinentem, mortuo domino suo immortalam fuisse ferunt, Ælianus. Aquilam Pyrrhus honorabat, Io. Tzetzes. Pyrrhus rex aquila appellari gaudebat, Plutarchus: *Vide infra inter Propria in a.* Pyrrhus Epiri rex habuit aquilam, *ἀετὸν, ὃς ἔχουσεν ἀκέραν*, *Εἰ τις ποτὲ θεοσφθιγγέαισσι, Πύρρος ὁ ἡπειράτης*, Io. Tzetzes 3. 134. reliqua vt Ælianus. Quod idem aluna viri priuati fecisse dicitur, sese nimirum in medios rogos, cum dominus cremaretur, immisisse: sunt qui dicant non viri, sed mulieris alumnâ fuisse, Ælianus. De eadem Plinius, Est (inquit) percelebris apud Seston urbem aquila gloria: educatam à virgine retulisse gratiam aues primò, mox deinde venatus (feras scilicet à se captas) aggerentem. Defuncta postremo, in rogi accensum eius iniecisse sese, & simul conflagrasse. Quam ob causam incolæ, quod vocant Heroum in eo loco fecere, appellatum Iouis & virginis, quoniam illi deo ales ascribitur. *Vide plura inferius in H. d.*

Gratitudo in seruatore communione præda. *De gratitudine aquila cuiusdam à serpente seruata in seruatorem suum, historia refertur infra in mentione pugnae aquila contra serpentes.* Herodius prædam cum aliis auibus liberaliter communicat: si tamen præda non suffecerit, proximam sibi quanq; deplumat & deuorat. Non facile etiam prouocatur ab æmulis auibus, sed patientiam simulat donec prouocatrix tanquam cõfidens appropinquet, quam illa mox captam dilaniat, Albertus.

Studio & cura erga fœtus suos. *¶* Aquila si quemprehenderit violantem nidum, verberat suis alis & vnguibus lacerat, Aristot. Ex omnibus animalibus maximo studio in fœtus suos existit: quare acerrimo odio eum persequitur, quem in nidum inuasisse conspexerit, non inultum impunitumq; dimittit, nec ad repetendam poenarum moderationem quandam rostro vititur, sed illum alis verberat, & vnguibus lacerat, Ælianus. Aquila altissimis arboribus nidificat, quod mala bestia non accedat: pullosq; cautè custodiens non deserit, donec ipsi sese defendere sciant ac possint. Itaq; contra draconem vel hominẽ aliudve animal quod eos turbare vel rapere voluerit, mira animositate pugnat, seq; mortis periculo pro eis exponit. eosdem humeris suis tollit, vt ad volatum prouocet, & sanguinem lambere docet, Author libri de nat. rerum. Aquila prouocans ad volandum pullos suos & super eos volitans, expandit alas suas, & portat in humeris suis: sic Deus Israelem, Deuter. 32. *¶* Pullum alterum tædio nutriendi expellit. hunc excipit & educat cum suis ossifraga, vt dictum est supra in C. Adultos pullos (pullum potius: nam vnum tantum educare fertur, *vide in C.*) persequitur longè fugans, æmulos scilicet rapinae, Author libri de nat. rerum. (Hoc idem faciunt omnes aues rapaces, maximè verò herodius & falco: propter quod etiam falcones & herodij eiectioni à parentibus, retibus aucupum capti in regionibus vbi nunquam nidi eorũ inueniuntur, peregrini vocantur, Albertus. Alunt suos pullos donec potestas volandi fiat: tum nido eos expellunt: post regione quam ipsi genitores incolunt, tota exterminant. Tenent enim singula aquilarum paria longum tractum. vnde fit ne vllò pacto vicinos habere patiantur, Aristotel. Genera aquilarum non æquè omnia prolem fastidiunt, sed pygargus præcipuè in alendo difficilis est, benignior quæ tota nigricat colore, Aristoteles. hanc & Plinius scribit solam aquilarum fœtus suos alere. Aquila quomodo pullos legitimos probet ac dignoscat aduerso in Solem intuitu, scripsimus supra in C. *¶* Pulli aquilarum & ciconiarum adulti, parentes suos alunt, & volatum ipsorum promouent, Io. Tzetzes in Chiliad. Aquila aliquando, vt refert Auicenna, visa est deuorare aquilam. sed hoc non facit nisi præ nimia ira, in colluctatione nimirum propter prædam. in hac enim tandem quæ vicerit deuorat

deuorat victam, si præda ab ea extorta non suffecerit, Albertus & Niphus.

¶ Apes non sunt solitaria natura vt aquilæ, sed vt homines, Varro.

¶ Fiunt multa solerter & prouidè ab aquilis, quorum hîc aliquot exempla subijciam. In Septentrione quod frigidius illic cælum est, in vulpis aut leporis pellem detractam & ab arbore suspensam oua ponit, vt in C. scriptum est. A meridiano tempore operantur & volant: prioribus horis diei, donec impleantur hominum conuentu fora, ignauæ sedent, Aristot. & Plinius. Vnum par aquilarum magno ad populandum tractu vt satietur indiget. determinant ergo spatia, nec in proximo prædantur, Plinius: sentiens, vt apparet, aquilas diuersorum parium non in propinquis inuicem, sed multum distantibus locis prædari, quod quidem verum esse videtur: sed Aristoteles (vnde hunc locum transtulit Plinius) alio sensu dixit, aquilas (eiusdem paris) non venari locis suo nido propinquis, sed longè distantibus. quod quidem non temere facere videntur, sed vt ita minus nidum prodant, qui ex longinquo obseruari non facile potest: vel vt prædam quæ in proximo capi posset, ad vsum magis necessarium referuent, cum illa semper ferè potiri possint: remotior verò citius aut euaderet aut ab aliis rapacibus auibus comprehenderetur. Ælianus eas hoc facere scribit, ne mutua ex loci propinquitate inopes prædæ pereant. Rapta non protinus ferunt, sed primò deponunt, expertæq; pondus tunc demum abeunt, Plinius. Gaza ex Aristotele paulò aliter: Rapta (inquit) non protinus ferunt: sed cum corripuerint & sustulerint, deponunt, expertæq; iam pondus requiescunt. (Græcè legitur, Οὐρανὸν δὲ κολλημένην τῇ ἀρῇ, πύθῃσι καὶ ἔκ τῶν εὐθὺς φέρει, ἀλλὰ ἀποπνεύθει τῷ βάρει ἀφίησι.) leporem etiam non statim rapiunt, sed expectant dum prodeat in plana. nec protinus de alto in terram ruunt, sed paulatim descendunt. quæ ideo faciunt, vt tutiores ab insidiis sint. confidunt etiam locis æditioribus, quia difficulter à terra tolluntur. volant sublimes, vt perquam maximè procul aspiciant. quapropter homines solam auium omnium aquilā esse diuinam perhibent. Omnes (aues) profectò quibus ungues adunci, minimè in saxis consistunt, quoniā saxi durities impedimento curuaturæ unguis est, Hæc Arist. Frequenter herodius ungues pedum rostro acuit, vt firmiter retineat prædam, Albert. Et rursus, Herodium aiunt, sicut & alias aues rapaces rostrū & ungues nimis aduncos ad lapidem atterendo acuire, quādo hæc ad prædam hebetata fuerint instrumenta, & hoc quidem verum esse constat. Condunt referuantq; suo in nido quantum cibi pullis superfit. quod enim die quaq; facultas venandi non datur, fit interdum ne quod portent extrinsecus habeant, Aristot. Actiten lapidem nidis imponunt, vel ad confirmandos illos pondere, vel aliam ob causam, vt copiosè scriptum est capite præcedenti. Zoroastres solus, quod sciam, callitrichon herbam eas in nidum inferre meminit. Aquilæ testudines pro medicamento vorant, Oppianus in Ixeut.

¶ Aquila violentum animal & tyrannicum non modò in assequendis ad viuendum necessariis rapinas facit, sed etiam vsu carniū delectatur. nam ad se explendam lepores, hinnulos, anseres ex cohorte, & alia pleraque rapit, Ælianus. Falcones & accipitres prædam digitis apprehensam capiunt: aquilæ verò (vt audio) posteriore digito pedis prius feriunt: vnde & à feriendo aquilæ nomen Stosphart apud nos impositum. Venatur aquila lepores, hinnulos, vulpes & reliqua quæ vincere valeat, Aristot. Aquila absolutè dicta capit leporem, vulpem, capreolum. aquila autem dicta zimiech, capit gruem & aues minores, Tardius. Lepores, præsertim anniculi, rapiuntur ab aquilis, vide in Lepore D. Cyro aduersus Armenium proficiscenti, continuò in primo agro exurgit lepus: aquila autem volās dextera, leporem despiciens fugientem, & irruit & percussit illum, extulitq; correptum, eoq; ab lato in collem proximum, pro libidine utebatur præda, Xenophon 2. de Pædia. Et alibi, Lepores (inquit) plures sunt in insulis, quod illic nec à vulpibus occiduntur, nec ab aquilis. nam aquile montes magnos potius frequentat quàm paruos cuiusmodi in insulis sunt. In leporario oportet esse latebras, vbi interdum lepores delitescant in virgultis atque herbis, & arbores patulis ramis quæ aquilæ impediunt conatus, Varro. Melanæetus aquila priuatim à præda leporum λαγωφόνος cognominatur: de qua infra priuatim. ¶ Vulpes supina aquilæ impetum excipit, vt ex Pindari Pythiis scripsi in Vulpe D. Sed aquila quoque, referente Æliano, quum in pugna (nescio contra quæ animalia) vicinam se ad succumbendum sentit, sese supinam ad terram abijcit, & in hostem ungues dirigit, quod ipsum cum hostis præstare non possit, in fugam facile impellitur. Aquilæ quædam cicurata in Tartaria etiam in lupos infilire, eosque in tantum diuexare non dubitant, vt ab hominibus sine labore capi possint, Paulus Venetus.

¶ Herodius rex dicitur auium, non quod verum regendi modum imitetur, sed potius à violentia tyrannidis, quia omnibus dominatur dum omnes vincit ac deuorat: quamobrè & aues omnes hostes habet, Albert. ¶ Aquilarum penne mixtas reliquarum alitum pennas deuorant, Plin. Non modò præsentem & viuentem reginam auium aquilam cæteræ omnes volucres extimescunt, atq; eius conspectum exhorrent: sed & pennæ eiusdem si quis cum aliarū pennis commiscuerit, incorruptæ atq; integre manent: aliæ cum illis cōmunitatem non ferentes, putrescunt, Ælianus. Pennæ aquilarum alias consumunt. est enim aquila auis foetidissima & σπυγεωδής, hoc est putrefactioni inferendæ idonea. Vnde ab eo exefas animalium reliquias nullum aliud attingit, Theophylactus Simocatus. Vna penna aquilæ coniuncta multis pennis anseris consumit eas: id quod expertus sum in pennis alarum: & forte similiter res se habet in cæteris quoq; harum auium pennis, Albertus. Vide plura in Que D.

De earum
dem soli-
tudine,
solertia
& prou-
dentia.

Cur aquila
in locis
longè à ni-
do suo di-
stantibus
venetur.

De earum
dem vena-
tione.

Aquila
venantur
lepores.

Vulpes.

Lupos.

De anti-
pathia a-
quilæ cū
reliquis
auibus.

Pennæ a-
quilarum
alias alia-
rum auium
mixtas cō-
sumunt.

- Cū aquila pugnāt accipiter.* ¶ Accipiter eiusdem ferè consuetudinis & rapacitatis est vt aquila, Albertus. Aquila capit accipitrem & quamuis aliam auem rapacem, quum eas viderit gestare lora pedum, cibi id aliquid esse putans: ac ideo eas capere conatur, vt conijcimus. nam in deserto, vbi hæ aues feræ sunt & sine loris, non inuadit eas. hoc periculum vt euitetur, aquilam aliã ve auem rapacem cicuratam non nisi ademptis loris in prædam emittes, Tardius. Accipitres iustæ magnitudinis & integræ ætatis, sæpenumero contra aquilas & vultures pugnare aiunt, Gillius. Herodius, qui vulgo *girfalco* dicitur, aquilam quoq; vincit, Glossa Biblica. Falco montanus miræ est audaciæ, ita vt aliquando aquilam inuadat, vt in eius historia diximus. ¶ Cymindis siue Chalcis, qui accipiter nocturnus est, bellum internecinū gerit cum aquila, cohærentesq; sæpeprehenduntur, Plinius & Aristoteles. ¶ Dissident olores & aquilæ, Plin. Aquilæ pugnāt olor, vincitq; eam sæpius, Aristot. Et alibi, Aquilam si pugnam inceperit repugnantes vincunt. ipsi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam. quod & Athenæus ex eo repetiit, sed in singulari numero, cum Aristoteles (hoc quidem in loco, lib. 9. cap. 12. nam superius cap. 1. aquilam à cygno vinci scribit) in multitudinis numero cygnos aquilam vincere scribat. quod verisimile est, si cygni plures, cum sit auis gregaria, aquilam vnã aggrediantur. sin aliquando singularem cygnum inuenerit aquila, aut ab aliis eum auerterit, non mirum est si vincit. Cygnus ab aquila sæpe hostiliter appetitur, nunquam tamen vincitur. sed eam prouocantem animi non solum robore, sed iure etiam optimo vincit, Ælianus. Si qua auium rapacium (inquit Albertus) vt vultur vel aquila inceperit pugnam cum cygnis, defendunt se fortiter, ipsi tamen pugnam non incipiunt: & aliàs vincunt, aliàs vincuntur. Tempore enim nostro multis videntibus ex sociis nostris pugnavit aquila cum cygno: & euolabant simul in aerem adeo sublimem vt visum nostrum effugerent: demum post duas fere horas deciderunt. erat autem aquila victrix & superior cygno. tum accurrente ministro nostro vt cygnum caperet, aquila fugit. *Qualis vbi aut leporem, aut candenti corpore cygnum Sustulit alta petens pedibus Iouis armiger un-* *cis,* Vergilius 9. Æneid. Aquila etiam cum ardeola pugnāt. vnguibus etenim valens aggreditur. hæc autem repugnando emoritur, Aristot. Grues cum se ab aquila impeti perspiciunt, in orbem cōsistunt, & contractæ in sinum falcataq; actanquam in aciem structæ, speciem pugnæ ostendunt: quare aquila regreditur, Ælianus. ¶ Ammianus Marcellinus anseres dicit in Tauri montis transitu propter aquilarum pauorem lapillis ora implere ne clangant. *vide supra in Anseribus feris C. Ως ὅτε χιὼν ἤρπαξ ἀπὸ λαορδύων ἐν ὁρῶ,* Homerus. ¶ Nessotrophium contegitur clatris superpositis vel grandi macula retibus, ne aquilis aut accipitribus inuolandi potestas sit, Columella. Anates ab aquila quomodo se defendant, *lege supra in Anate D.* quanquam anates feras in aquis marinis haliaëtus potius, id est aquila marina inuadit: morphnus verò, quæ & nessophónos, id est anataria ab anatum cæde nuncupatur, in dulcibus vt conijcio. ¶ Vestibulum in quo cohortales aues aluntur, retibus munitum sit, ne aquila vel accipiter inuolet, Columella. Albæ gallinæ propter insigne candoris ab accipitribus & aquilis sæpius abripiuntur, Columella.
- ¶ Clangorem aut aquilarum aut vulturum facillè columbæ spernunt, non item circi & marinæ aquilæ, Ælianus. Et si aquilas conflictationibus cornices eludere student, has tamen illæ præclare contemnunt, & deorsum ferri sinunt: ipsæ verò sursum subuolâtes, æthereum locum secant, quod quidem ipsum nō cornicum timore agunt. (Quisnam hoc dicat, qui planè sciat aquilarum viũ?) sed potius propria quadam animi magnitudine earum infra se volantium lapsus facillè patiuntur, Ælianus. Apud nos pugnant cum aquila cornix & pica & monedula & huiusmodi aues, eò quòd aquila deuorat eas. Vidimus enim aliquando cornices & picas deplumantes aquilam, quæ residens in arbore patienter iniuriam dissimulabat: propter quam dissimulationem cornicula quædam propius accedens rapta est ab aquila & deuorata, Albertus. ¶ Chenalopex audax est in selem & aquilam à quibus infestatur, Ælianus. ¶ De aquilæ pugna cum cygnis sæpe vincentibus, superius dixi. ¶ Aquila & ciconia causam pugnæ habent quòd vna comedit oua alterius, Albertus. Et alibi, Ciconia aquilas etiam insequitur tempore pullorum, & cætera rapacia. & si sola non sufficit, aduocat alias. ¶ Herodius altissimè volat vt de præda circumspectat, & propter auium æmulationem. nam aliquando aues quædam leues super eam euectæ deplumant eam. Aues etiam magnæ si sublimitate eam excederent, vt grues & ciconiæ rostrorum mucrone interimerent eam, Albertus. ¶ Falco sacer aquilam ferè magnitudine æquat: & sub ipso nec aquila volat, nec vlla auis rapax propter metum: sed statim hoc viso cæteræ aues cum clamore fugiunt, Idem. ¶ Aquilæ hostes sunt sitta & trochilus. sitta enim oua aquilæ frangit. aquila tum ob eam rem, tum etiam quòd carniuora est, aduersatur, Aristot. Apud Nigidium subis appellatur auis quæ aquilarum oua frangat, Plinius. Aquila cum auicula trochilo, cui & senatoris & regis nomen, pugnare fertur, Aristot. Aquila & trochilus dissident, si credimus, quoniam rex appellatur auium, Plin.
- ¶ Vultures & aquilæ hostes inter se sunt, Ælianus. Aquilam vultur timet, Philes.
- ¶ Dissidet aquila cum dracone. vescitur enim aquila anguibus, Aristot. Aquilæ alarum crepitum vbi primum draco auribus perceperit, in latebras statim abditur, Ælianus. Aquilæ non vnus hostis factus est, inquit Plinius, (dixerat autem proximè de primi & secundi generis, hoc est melanæti & pygargi aduersus ceruum pugna. sed quæ hic aduersus draconem describitur pugna aquilæ simpliciter tribuenda est, quod & alij authores faciunt: acrior est cum dracone pugna, multoq; magis anceps, etiam si in acre

in aëre. Oua hic cōfectatur aquilæ auiditate malefica: at illa ob hoc rapit vbicunq; visum. Ille multiplici nexuralas ligat, ita se implicās, vt simul decidat. Aquila infesto animo contra draconem pugnat: draco quidem ex fruticibus prodiens, facile aut ouem aut leporem eximit ex vnguibus aquilæ. Et interea dum hic cum aquila pugnat, lepus sese in fugam dat: & draco frustra oculos in aquilam retorquens, eam persequitur, quod in sublime elatam attingere non possit, Gillius ex Nicandro. Aquilam ferunt vbicunq; viderit ex alto serpētem, magno mox stridore oppressum laniare: & postquam extracta de visceribus venena decerpserit, adhuc (forte, suctu) faucium deuorare, & virus quod inerat extinguere, veneno calore decocto, Iorath. Aristoteles videtur dicere vulturem cum dracone pugnare, quod non est verum: (nusquam hoc scribit Aristoteles. sed Auicenna aut eius interpret vulturem cum aquila sæpe confundit:) sed neq; aquila omnis cum dracone pugnat. Sed quoddam aquilæ genus est paruum, quod venatur serpentem quendam qui draco generali vocabulo nominatur. Aquila etiam cum tyro (vipera) & dracone pugnat pro animalibus quæ aliquando venantur, dum alter alteri prædam auferre conatur, Hæc Albertus. *Vtq; volans altè raptum cum fulua draconem Fert aquila, implicuitq; pedes, atque vnguibus hæsit: Saucius at serpens sinuosa volumina versat, Arrectisq; horret squammis, & sibilat ore, Arduus insurgens: illa haud minus urget adunco Luctantem rostro: simul æthera verberat alis,* Vergilius Æneid. x i. His addam ex Æliano historiam prolixiorē quidem, sed memorabilem: Decem (inquit) & sex viri frumentum in area baculis excutientes, vastissimis solis ardoribus cū ardentissimè sitirent, vnum ex suis vt aquam de proximo hauriret fonte, miserunt: Is messoriam falcem in manibus habebat, & in humeris situlam gestabat: vbi verò ad fontem venit, aquilam extrictissimè offendit serpente circumplacatam, iam iam proximam vt strangularetur. in eam, vt sæpe solet, inuolauerat: veruntamen nō suarum fraudum compos in ea ipsa expugnanda euaserat: at enim spiris illius circumuenta, vicina erat ad pereundum. Agricola vel quod non ignoraret, vel quod auditione accepisset aquilam Iouis nuntiam & ministram esse, & item quod egregiè teneret feram bestiam esse, falce serpentem ab aquila abscidit, & vinculis eam, vnde effugere non poterat, exsoluit. Cumq; his obiter gestis reuertisset, atq; hausta aqua vinum temperatū omnibus ministrasset, ij quidem auidissimè bibere ingrediuntur: is autem qui aquam hausisset, iam post illos bibiturus erat (nam tum famulus non compotor erat) ad labra poculum cū admouisset, seruata aquila circum locum illum etiam nunc versans, sic in poculum inuolauit, vt potio effunderetur (vt scyphus frangeretur, Io. Tzetzes 3. 134.) Ille quod grauiter sitiret indignatus ait: Hanc ne gratiam, cū sis illa (nam auem recognoscebat) tuo conseruatori refers? itāne Iouem gratiarum inspectorem & præfectum vereris? Cū hæc elocutus se ad alios conuerteret, videt ex venenata potione palpitantes, extremum spiritum efflare. Serpens, vt conijcere licebat, suo veneno fontem imbuerat! (Aquila serpentem scilicet viderat venenum euomentem in vas [quo aqua hausta fuerat, vel è quo bibebant] Tzetzes.) Itaq; redemptionis præmium ei qui se conseruasset, aquila cum pari salute compensauit. Hæc dicit Crates Pergamenus, & Stefichorus in quodam poemate graui & antiquo, & in vulgus haudquaquam peruulgato, Hæc omnia Ælianus.

¶ Idem Ælianus polypi cum aquila pugnam his verbis describit: Quum in saxū (inquit) non admodum è mari eminens polypus aliquando correpens ascendisset, ibiq; explicatis alis summa cum voluptate, quod frigida tempestas esset, à tepore solis calesceret, neq; sanè se in saxi colorem vertisset, quod quidem ipsum cū ad declinandas, tum magis ad moliendas piscibus insidias facere solet, aquila acris & acuta in videndo, prædam, si non sibi futuram bonam, attamen paratā & promptam sibi & suis pullis perspicuè cernens, quāto potuit maximo alarū impetu in polypum insiluit: Sed & piscis hic circumplacantibus aquilam & pertinaciter adhærescentibus cirrhis, in profundum detraxit, hostem capitalissimā, simul & interfecit: quæ quidē Lupus hians (vt est in prouerbio) inani spe illusa, deinde in mari mortua fluitabat. Legitur in eandē rem Antipatri Thessali epigramma lib. i. Epigrammatū Græcorum, titulo in pisces inscripto. In Creta vi tauros inuadi ab aquila chrysaëto siue stellari dicta solere in hūc modum narrant. Interea taurus se cū abijcit ad pastum, ex insidiis aquila in ceruicem inuolans, crebras illi ac acerrimas plagas rostro infligit. Ille tanquam a filo excitatus, primum incenditur ad cursum, deinde quā potest se in fugam confert. Quandiu in plano & stabili loco fertur, ab aquilæ molestia requiescit, ea nimirum quoad in planiciem excurrit, nihil ei negotij exhibet, at quieta volans illum acerrimè obseruat, quacunq; ingreditur. Cū illum proximè ad præcipitem locum ac decliuem accessisse videt, explicatis in orbem alis, illius oculos quatit, & ea quæ ante pedes sunt, nihil illum prouidentem, magna vi præcipitem agit, laniatuq; ventrem appetens, quantum eius cupiditas fert, nullo deinde negotio præda potitur. Ab aliena præda se continet. nihil enim tale etsi humi iacet attingit, sed ex suis laboribus gaudet, atq; à communicando cum aliis se sustinet. Posteaquam expleta atq; exsaturata est, sua aspiratione graui & tetra reliquias imbutas relinquit, aliis iam ad vsum ineptas, Ælianus.

E.

Accipitrum vel aquilarum pullos fune longissimo ab excelsis montium rupibus in sportis demissi auferunt è nidis, Albertus. Aquilas quicunque Caucasum habitant inimicas habent: quamobrem illarum nidos vbicunq; apparent, igniferis sagittis incendunt, laqueos insuper ad eas capiendas tendunt, Prometheus vlcisci dictitantes, Philostratus in vita Apollonij. Falcones & herodij eiectiones à parentibus,

De ratione capiendarum aquilarum.

& retibus aucupum capti in regionibus vbi nunquam nidi eorum inueniuntur, peregrini vocantur, *De eisdem* Albertus. ¶ Plura aquilarum esse genera satis notum est, quorum ad venationem nonnullis vtuntur, *cicuradis* Grapaldus. Aquila capi debet adhuc parua. solet enim audacia & ingenio per ætatem proficere. quare difficilius adulta capitur, Tardius. Aquilæ cicurantur, quæ paruæ scilicet nidis exemptæ fuerint. *& ad venationem instituendis.* nam illas quæ in feritate adoleuerunt non tutò cicuraueris. quoniam facile propter audaciam suam & robur instruētis faciem aliàsve partes grauiter læderent. Mansuefiunt autem vt hominibus venaturæ acquirant quasilibet aues magnas: præcipuè verò vt canum auxilio capiant lepores, cuniculos & capreolos. Qui aquilam ad venationem effert, debet esse robustus, vt pondus eius sustinere possit. Et statim cum viderit prædam à cane deprehensam, aquilam consuetam & instructam dimittet, quæ semper super canes volabit, & cum leporem viderit subito descendet & capiet eam, Crescentiensis. Herodius cicur super manu sedens gestari nō potest, sed potius brachio toto sustineri debet ab humero ultra manum pelle ceruina munito. & cum volare conatur, dimittenda est ne brachium gestantis lædat. itaque aut coopertis fertur oculis, aut cum volare cupit dimittitur. Reuocata, redit ad brachium aucupis, vt vel prædam adepta vel frustrata, quiescat, Albertus. ¶ Rubeus color laudatur in aquila & oculi profundi, præsertim si nata sit in montibus occidentalibus, Tardius. Plura leges quod ad electionem aquilæ, supra in B. ¶ Quum aquila volans caudam extendit, & se circa illam cōuertit, & versus plagam aliquam ascendit, signum est meditantis fugam: Item si nō descenderit ad sonum pastus offerendi: nisi fortè nimis satura est, aut nimium obesa. Ne igitur fugiat, consue pennas caudæ ipsius ne extēdere possit, nec ad volatum eis vti: aut depluma ambitum podicis, ita vt podex nudus appareat. sic enim propter frigiditatem aeris sublimis, nō conabitur tam altè volare. Verum tunc timendum est illi à cæteris aquilis, quas propter caudam consutam euitare non poterit, Tardius. Quum aquila pugno relicto circa illum volat, aut in terra, signum est fugitiuæ. quod si periculum sit, ne tempore illo quo aues libidine incensæ generationi operam dant, aquila aufugiat, dabis ei in cibo arsenicum siue auripigmentum rubeum, quod libidinem eius extinguet, Idem. Quum aquila dominum suum circumuolat, sic vt non longè ab eo recedat, signum est fugitiuam non futurā, Idem. Aquila (fera) capit accipitrem, & quamuis aliam auem rapacem, aquilam quoq; cicurem, quum viderit eas gestare lora pedum, cibi id aliquid esse putans. hoc periculum igitur euitandi causa lora pedum aquilæ cicuri, aut cuius aui rapaci volaturæ, adimito, Tardius. Aquilæ quædam cicuratae in Tartaria etiam in lupos insilire, eosq; in tantum diuexare non dubitant, vt ab hominibus sine labore & periculo capi possint, Paulus Venetus. Lepores & vulpes (inquit Ælianus) ad hunc modum Indi venantur, neque enim ad capturam eorum canibus egent: aquilarum & coruorum & miluorum pullos educunt ad venationemq; instituunt. Instituendi ratio hæc est: Primum vt ad leporem & vulpem mansuefactos carnem appenderunt, eos de manibus dimittunt, ad quos à tergo insequendos auibus emissis fruendæ carnis ad eos ipsos alligatæ potestatem venatores concedunt. Aues autem acriter insequuntur, & simul vt vel hanc, vel illam ceperint, præmium pro captura carnem consequuntur. Hæc nimirum apud eos prosequendi has bestias maximè illecebra est. Postea verò quàm eas exactè ad venandi scientiam erudierunt, in montanos lepores, ac feras vulpes emittunt. aues consueti prandij spe quæ ex obiecta præda eis ostenditur, & insequuntur, & celeriter comprehendunt: atq; vt Ctesias ait, quod ceperunt, dominis reportant, non planè insciæ pro carne illa prædæ domesticæ antea appensa, se ex fera præda nunc viscera habituras esse. Nutritur aquila omni genere carniū, nec facile morbo corripitur. cum leporem ceperit, pascatur eo sæpius, vt postea libentius persequatur, Crescentiensis. Plura de cibo aquilæ vide supra in C.

Aquilarū pullis capitis & ad palū alligatis parentibus ommis generis prædam adferunt quæ ab accolis aufertur & colligitur. ¶ Qui prope nidum aquilæ habitant, vnum ex pullis eius (accedentes ad nidum armati, præcipuè capitibus, timore aquilæ) auferunt, & ad palum alicubi alligant. Tum illi vociferanti parentes adferunt lepores & cuniculos, si in locis illis reperiantur, & gallinas & anseres, quæ accolæ sibi colligunt. interdum feles ac vulpes. nuper quidam pullo sic alligato gallinā attulerunt cum pullis aliquot intra penas matris, qui sine vlla læsione ab accolis collecti & nutriti sunt, Crescentiensis. Aquilæ magnæ & ferores in Liuania regione Septentrionali (inquit Albertus) piscibus, auibus, & quadrupedibus pullos suos nutriunt. Incolæ autem nidis exemptos sub arboribus ponunt aluo ligata vel consuta, vt cibi appetitum amittant. Parentes verò nihilominus auium pisciumq; prædam apportant, quam incolæ colligunt vt se & familias pascant. interdum tamen soluunt pullis anum ne moriantur, quo præda fruantur diutius. Et aliquando quidam, vt ab illo ipso homine fide digno accepi, in vno nido aquilarum antequam pulli complerentur, plus quàm trecentas anates, & supra centum anseres, lepores circiter quadraginta, & plurimos magnos pisces collegit.

¶ Aquilæ, vel cuiuslibet vastæ alitis pinnis quæ rigorem habent, aluearia emundentur qua parte emundari non poterunt, Columella. Scythæ, & in primis Androphagi ex eis & Melanchlæni & Ariaspi aquilarum ac vulturū ossibus ad tibias vtuntur, ἀετῶν καὶ γυπῶν ἰσθμὶς αὐλῆ πικρῶς ἐμπνέεισι, Pollux.

F.

Aquila in cibo interdixit a est à Deo. Aquila Deuteron. 14. & Leuit. 11. inter aues immundas recensetur. Aquilæ cibum nobis interdixit legislator, vt & aliarum rapacium, insinuans nullo commercio illis hominibus qui per rapinam viuunt cōiungi nos oportere, Clemens lib. 3. Pædagogi & Stromateon 5. Aquilam, haliaëtum, vulturem & huiusmo-

& huiusmodi sublimipetas ac rapaces aues, Moses in cibo prohibuit, fastum scilicet supra alios se extol-
lentem & rapacitatem damnans, Procopius.

G.

Vultur eadem omnia potest quæ aquila, sed infirmius. pro vulture etiam absente accipiter sub- *Remedia*
stituetur, sed minore efficacia, Kiranides. Aquila quomodo mactari, & ut singulæ eius partes ad re- *ex aquilæ*
media valeant, adiurari debeat, idem author lib. 3. supersticiosissimè describit. ¶ Pellis aquilæ curata *pelle.*
diligenter cum plumis suis, & ventri stomachoq; pro fascia apposita, colicos magnificè adiuuat & sto-
machicos: & eos qui colicam (vitio) stomachi patiuntur, liberat, & concoctionem iuuat, Kiranides. *Penna.*
¶ Aquilæ pennam vel alam si quis ponat sub pedibus mulieri in partu laboranti, mox pariet. vbi verò
primum pepererit, tolles pennam, Kiranides. ¶ Ad cephalalgiam magnum miraculum: Os capitis a- *Capite.*
quilæ alligatum patienti in corio ceruino verticem sanat. tempora verò aquilæ hemicraniam curant,
dextrum dextro alligatum, sinistrum sinistro, Kiranid. Ad dolorem hemicranij: Aquilæ capitis os, aut
vulturis, dextrum dextro lateri dolenti, sinistrum sinistro appende, Galenus Euporist. 3. 34. ¶ Cere- *Cerebro.*
brum aquilæ cum oleo & modica cedria inunctum, scotomaticos & omnem capitis effectum sanat,
Kiranid. Cerebrum perdicis aut aquilæ in vini cyathis tribus morbo regio resistit, Plinius. Oculis a-
quilæ cerebro aut felle inunctis claritatem visus restitui dicunt, Idem. his quidam verba eodem in loco
sequentia, cum melle Attico, adiungunt: alij ad sequens medicamentum referunt. Et alibi, Aquilæ ce-
rebro vel felle visus claritatem restitui & suffusiones curari dicunt. Hepar aquilæ siccum & tritum,
cum proprio sanguine ac oxymelite per dies decem (potum) epilepticos sanat, Kiranides. ¶ Fel omne *Hepate.*
acre est & calfacit, sed aliud alio magis aut minus: aquilinum inter efficacissima numeratur, Dioscor. *Felle.*
Accipitrum & aquilarum fella nimis acria sunt, quin etiam exedunt, quod vel colore suo ærugineo re-
stantur, qui tamen interdum niger reperitur, Galenus de simplicibus 10. 13. Apud eundem de compo-
sit. sec. locos 4. 7. fel aquilæ miscetur ocularibus compositionibus ad ficosas aliasq; eminentias, & ocu-
lorum suffusiones, &c. De vsu huius fellis ad oculorum claritatem restituendam, & emendandas suf-
fusiones, Plinij verba recitavi paulò ante inter remedia ex cerebro aquilæ. Aquilæ quam diximus pul-
los ad contuendum solem experiri, mixto felle cum melle Attico inunguntur oculorum nubeculæ &
caligationes & suffusiones, Plinius. scripserat autem hoc facere haliætetum. sed alij hanc facultatem sim-
pliciter aquilino felli adscribunt. Oculis hebescentibus felle aquilæ cum melle Attico inunctis, visus
præstatur acutissimus: ut non sibi tantum, sed hominibus quoq; acutū cernant aquilæ, Ælianus. Idem
remedium Sextus ad suffusionem oculorum cōmendat. sed quidam (inquit) illud magis prodesse cre-
dūt, qui his medicamentum hellebori lb. j. aut dimidiam myrrhæ, tantundem mellis Attici, obtempe-
ratam faciunt inunctionem, (sed videtur hæc verba corrupta.) compositio fortè talis est, ut fellis & hel-
lebori ana 3. j. myrrhæ & mellis Attici ana 3. s. ad inunctionem misceantur. Fel aquilæ cum succo prasij
herbæ myrrhæq; & melle fumum non experto, inunctū oculis, omnem obscuritatem & hebetudinem
tollit, nec vllum in eis vitium fieri finit, Kiranides.

¶ Tussi medetur lingua aquilæ collo suspensa, Galenus Euporist. 3. 37.

Lingua.

¶ Ad lumborum dolorem, aquilæ pedes euellunt in aduersum à suffragine, ita ut dexter dexteræ *Pedibus.*
partis doloribus adalligetur, sinister læuæ, Plinius.

¶ Stercus anserinum præ nimia acrimonia inutile est. conijcio autem ita esse & accipitrum & a- *Stercore.*
quilarū. Verum fugienda est materia omnis eiusmodi quæ difficulter comparari potest, Galenus. Ver-
rucas & myrmecias fimus aquilæ illitus curat, Kiranides. Florentinus in Geoponicis confirmat illuc
nunquam accessurum serpentem, vbi aquilæ aut milui fimus cum styrace in suffimentum fuerit adhi-
bitus. Aquilæ foeminæ stercus cum melle synanchicos sanat, & quasuis passiones circa collum, & ad
tusses prodest, Kiranides. Fimus aquilæ suffitus, in partu laborantes adiuuat mulieres, & corruptos fœ-
tus educit, & secundas extrahit, Idem.

¶ De aëtite lapide quem Latine aquilinum dixeris, aut aquilæ lapidem, ut Sextus. Quod aquilæ *De aëtite*
hunc lapidem, & quam ob causam, in nidos imponant, supra in C. docuimus. Tribus primis aquilarum *lapide.*
generibus, (hoc est *melanaeto, pygargo, morphno*) & quinto (hoc est, gnesio) inædificatur (fortè non simpli-
citer imponi, sed cum reliqua materia intertexi & implicari sentit) nido lapis aëtites, nihil igne deper-
dens, Plinius. Est autem lapis iste prægnans, intus cum quatiens alio velut in vtero sonante, Idem & Dio-
scorides. Aquilæ lapis in ventre eius aut in nido inuenitur, Sextus. Aëtites lapis gignitur in Euphrate
fluuio Parthiæ, Chrysermus apud Stobæum. De aëtite non constat: sunt qui è montibus Caucasais, a-
lij ab Oceani littore peti tradunt, colore cãdidissimo, spiritu grauidum, qui etiam ex agitatione sonum
ædat: ita potentem ut aquæ bullientis in lebe te feruorem extinguat, Oppianus in Ixeuticis. Aëtites
duas naturas habet. alter rarus & inanis est, alter densus ac solidus, Zoroastres in Geopon. 15. 1. Aëtites
lapis (inquit Plinius 36. 21.) ex argumento nominis magnam famam habet. Reperitur in nidis aquila-
rum, sicuti in decimo volumine diximus. Aiunt binos inueniri, marem & foeminam: nec sine ijs pare- *Quatuor*
re quas diximus aquilas, & ideo binos tantum. Genera eorum quatuor. In Africa nascentem pusillum *aëtite hu-*
& mollem, intra se ac veluti in aluo habentem argillam suauem, candidam, ipsum friabilem, quem fœ- *ius lapidis*
minei sexus putant. Marem autem, qui in Arabia nascitur, durum, gallæ similem, aut subrutilum, in *genera.*

Lapis prægnans.

Georg. Agricola de eodem lapide sententia.

Descriptio aetitarum quos vidit hic author.

Quaratione generetur hic lapis.

aluo habentem durum lapidem. Tertius in Cypro inuenitur, colore illis in Africa nascentibus similis, amplior tamen atq; dilatatus: cæteris enim globosa facies. habet in aluo harenam iucundam & lapillos, ipse tam mollis vt etiam digitis frietur. Quarti generis Taphiusus appellatur, nascens iuxta Leucadem in Thaphiusa (oppido Cephaleniæ,) qui locus est dextra nauigantibus ex hac ad Leucadem, inuenitur in fluminibus, candidus & rotundus. huic est in aluo lapis qui vocatur callimus, nec quicquam tenerius, Hæc Plinius. Apud nos (inquit Ant. Brasauolus Ferrariensis medicus) duo genera sunt, alterum album marmoris colore & effigie: alterum nigrum, subnigrum, vel cinereum. Vocant & lapidem prægnantem quod intus alterum lapidem album contineat, qui sonat si quatiatur. In aquilarum nidis inueniri scribunt veteres, quod nos nunquam fieri putamus. Frequens est in Apulia monte Gargano, & variis Apennini locis. Albus in fluminibus inuenitur, (præcipue circa initia riuorum & fluminum.) Ex Armenia alioqui Alexandriam vehitur, inde Venetias. Abutuntur eo quidam ad multas superstitiones & vanitates. hoc volunt furta detegi, hoc non possunt etiam optima cibaria edi, hoc futura prædicere tentant, hocprehenduntur vxorum furta, Hæc Brasauolus. Lapis aquilæ inuenitur in India inter Chimonas & Saradin, (aliàs Chimoas & Sarandi.) Græci antarron (vox apparet corrupta, fortè à Græca apud Dioscoridem *κατόκιον*, nisi potius *κατόχιον* legendum est. est enim (inquit) aetites *κατόκιον ἐμπερύων*, hoc est amuletum retinens foetus) id est alleuiantem partus. Reperta est autem huius lapidis facultas ab ipsa aquila. nam cum aquila foemina paritura est oua, mas ei hunc lapidem ex India allatum supponit, vt facile & minori dolore pariat, Serapio. Hic lapis ex India adfertur, similis castaneæ, nisi quod habet colorem nebulæ vel pulueris, (aliàs, colorem vellereum, fortè cinereum) & cum agitur, lapillus alius interior auditur, qui fracto exteriori apparet sicut auellana, ad albedinem declinans, Rafis apud Serapionem. idem alibi (inquit Serapio) hunc lapidem ouo similem facit. Multa crudité de aetitis eorumq; differentiis scribit Georg. Agricola lib. 5. de natura fossilium. Vt belemnites (inquit) aut terram aut arenam aut lapidem in se continet, ita geodes amplectitur terram: aetites lapidem vel arenam, enhydros liquorem. sed hi differunt à belemnite figura. nam pleriq; omnes in speciem orbis globati sunt, sed modò absoluti, modò compressi. eum certè qui complectitur terram Plinius aliàs in aetitis numerat, aliàs geoden vocans separatim persequitur. Dioscorides geoden ab aetite distinguit: quod ille terram, vnde ipsi nomen impositum, hic lapidem contineat. adeò certè magnam cognationem inter se habent, vt ex eadem constent materia, non aliter ac belemnite diuersas res etiam ipsi continentes, vt ferè in eodem loco gignantur. gignuntur autem in Saxonibus ad Hildesheimum: in Misenorū montibus ad Salam, & non longè ab Aldebergo, ac verò etiam sub arce Motestha, inueniuntur verò cum torrentes ex magnis & assiduis imbris terram eluunt. Dictus est aetites vel à colore aquilæ candidæ cauda, vt sentit Plinius: vel quod in aquilæ nidis reperiatur. Misenus non longè ab Aldebergo repertus in rutilo niger est, (&c. omitto enim differentias eorum quas adfert mox à colore, odore, figura, magnitudine, duritie, asperitate, & contrariis, postremò à contentis.) Quidam cum quatiuntur, sonum nō addunt, quod calculi intus adhæreant: sonant verò in quibus illi liberi ac soluti intus iacent. Nec verò, præantides, gemonides etiam vocatæ, quæ in Macedonia inueniuntur iuxta monumentum Tiresiæ: nec cissites qui nascitur in Ægypto circa Copton: nec gasidane, quam Medi & Arbelitæ mittunt, alij sunt lapides quàm aetitæ candidi. quia enim ipsi medentur parturientibus, præantides vocantur: quia prægnantes quasi fiunt & pariunt alterum lapidem, appellantur gemonides: quia cōcipiunt, cissitæ (sed ita cyslitæ potius per γ. dici deberent) nomen inuenerunt. Gasidanæ vocabulum peregrinum est, tamen quia cōcipere dicitur, & intra se partum fateri concussa, satis intelligimus etiam aetiten esse. Verum de his lapidibus quisq; quod sibi videbitur verius sentiat. Omnino autem iam dicti lapides sunt hi, quos Theophrastus & Mutianus parere crediderunt. Enhydros quoq; ad aetitas pertinet, Hæc Georg. Agric. Aetitæ genus vnum (inquit Christoph. Encelius) prægnans est arena & lapillis. aliud chelonitide (sic vocat impropiè lapidem cui species sit conchæ, pectinis aut strombi.) aliud silicem candidum continet. talem ego ad Albim inueni, candidum, subrotundum, durissimum, in cuius superficie cellulæ erāt tanquam in fauis apum: cuius speciem alteram aliquando extra matricem (lapidem continentem) inueni solam, pilei quadā forma. ¶ Vidi ego aetiten magnitudine & forma parua pilæ lusoriæ, planè rotundum, ex ruffo albicantem. & alterū oblongiusculū, angulosum (tribus aut quatuor angulis) spadiceum ferè vel magis fuscum. longitudine pollicis transuersi, crassitudine minimi digiti ferè. vterq; lapillū continebat. item alium ex Palæstina allatū, asperum sabulo, nigricantem, latum qui arenam continebat. alium deniq; oui figura. Aetites siue geodes quem aperui dum hæc scriberem, ruffus erat, magnitudine pruni, terra siue argilla prægnans albicante, glutinosa, terræ sigillatæ vulgaris colore saporeq; crustam quoq; ambientem ex eadē substantia induruisse gustus prodebat. crusta quidem potentius quàm argilla siccare & astringere videbatur. Eadē, vt conijcio, generatur cum argillæ exigua massæ (possunt aut in aquis & fluuiis volutatione offensioneq; tum diuidi in exiguas partes, tum in figuram rotundam redigi) per superficiem frigore indurantur: aut forsitan etiam calore, siue Solis, siue ex terra subeunte, vel temporis diuturnitate. Exiccatis autem exterioribus & in crustam conuersis, tanquam in oui generatione, interiora molliora manent & humiditatem suam conseruant, vt quæ per crustam nimis densam euaporare non possit. Quod si fortuitò massula non mera argilla constet, sed lapillum arenasve contineat,

neat,

neat, ea quoque in medio relinquuntur, crusta ambiente propter exiccationem se contrahente, minusque loci occupante. quare spacium aliquod inane relinquitur. unde sonitus. Hec quidem de generatione & differentiis aetite obseruavi. & ut naturam quoque eius experirer, bis vnum huius generis igne candesci, qui nihil inde laedi aut mutari visus est, ne colore quidem: ut conijciam eandem ferè eius substantiam esse, quae argillae illius ex qua vascula fusoria aurifabrorum fiunt. ¶ Vultures quum coeperunt foua ædere, aliquid adferunt ex Indico tractu, quod est tanquam nux, intus habens quod moueatur, sonumque subinde reddat. Quod ubi saepe apposuerunt, multos foetus producant: sed vnus tantum remanet qui immusculus vocatur, Textor. ¶ Chymistae aetiten pro chrysolito, & porphyrite, & chrysochromo cognomine Macedonico, & polychromo accipiunt, Hermolaus in Corollario. Ocytocius lapis est minor aetite, planus tactu & resonans, Kiranides 1, 24. Et alibi, Aetites lapis rubeus est colore ut cera. gestatus seruat in vtero foetus, & abortus prohibet. est enim ocytocius, (fortè χατόμιον, ut Dioscorides habet.) ¶ Lapis echites (corrupta vox pro aetite) id est aquileus, gemmarum optima est, coloris punicei, & vocatur ab aliquibus herodialis (ab indoctis scilicet, qui herodium ut dixi in A. pro aquila maxima & nobilissima accipiunt) eò quod aquilae eum in nido ouis suis apponant, Albertus. Aetiten aliqui dixerunt gagaten, (aliàs gagiten,) Plinius. Seruius quoque aetiten nominat gagaten. sed gagaten scimus esse longè diuersum lapidem, qui cum vritur odorem sulphureum reddat, ut Plin. alibi scribit: aut bituminosum resinaeue, ut Dioscorides & Orpheus. itaque non potest nihil igne amittere, neque frigidissimus esse, quae duo aetite attribuuntur. quanquam de gagate Plinius refert, uti eo magos in ea quam axinomantiam vocant, & peruri (inquit) negant, si euenturum sit quod aliquis optet. sed magicum hoc, non naturale est. Strabo gangiten in Armenia repertum scribit quo serpentes fugentur, hunc (gagiten seu aetiten Plinij) an alium accipiat, nondum liquet, Hermolaus. Mihi verò dubium non est, quin gagaten intellexerit Strabo. hoc enim tantum serpentes fugari authores scribunt, non etiam aetite. Alius ab aetite est gagates vel gangites lapis, quem Nicander ἐσχαγρίδα πέτρω dixit, medicis notus, Caelius. Cæterum cum aetites igni resistere possit, teste Plinio: & aquae bullientis in lebe te feruorem extinguere, ut Oppianus scribit, (alij idem de iaspide tradunt) eo quidem nomine pyrimachus dici posset. Sed alius est lapis pyrimachus cuius meminit Aristoteles lib. 4. de Meteoris, scribens illum quoque ut ferrum igne vehementer liquari: & quod ab eo igne soluto fluat, rursus concreescere & durari. Eiusdem & Theophrastus meminit in lib. de lapidibus. Interpretes Aristotelis qui nam hic lapis sit, non docent, aliqui recentiorum pyritem esse suspicantur. Pyrimachum aliqui alabastrum esse dicunt, quod non credo: alij lapidem è quo ignis ferro excutitur, Niphus. Bellonius in Memorabilibus suis cap. 53. lapidem quendam describit, quem Graeci vulgò asbestos, alij varonitricon nominant, &c. qui an sit pyrimachus, inquirendum est. Est & amiantus lapis alumini similis qui nihil igne deperdit ut scribit Plinius. sed hunc non puto liquari, ut neque aetiten. liquari enim & nihil deperdere, fortè solius auri est.

¶ Aetites ad multa remedia utilis est. sed vis illa medica non nisi in nido direptis, Plinius. Et alibi, Lapis aetites in aquilae repertus nido, custodit partus contra omnes abortuum insidias. Aetite omnes grauidis adalligati mulieribus vel quadrupedibus, in pelliculis scarificati, vteri animalium continent partus, non nisi parturiant, remouendi, alioqui vuluae excidunt. Sed nisi parturientibus auferantur, omnino non pariunt, Idem 36. 20. est autem obscurum quid sibi velit per haec verba scarificati vteri: & fortè corruptus est locus: malim ego, lubrici vteri animalium, ex Dioscoride. Aetites mulieribus commodus abortibus aduersatur, Aelianus. Phylacterium est praegnantibus, & praestat ut mulier partum perferat, Sextus. Aetites alter densus est & solidus, qui mulieribus alligatus perficit foetus: alter rarus & inanis intus, (videtur hic aliquid deesse, tum quia de facultate posterioris nihil dixit, tum quia Graecè legitur: ἀλλ' ὁ μὲν παρὸς τῇ εἰσόδῳ, &c. & sequi debebat, ὁ δὲ ἔξωθεν, &c.) Zoroastres in Geoponicis 15. 1. Collo appensus aetites amolitur abortum, Author incertus. Ut foetus retineatur, lapis aetites appendatur, Galenus Euporist. 2. 57. Aetites sinistro brachio adalligatus contra muliebrium locorum lubricitatem foetus in vtero retinet. parturientibus verò à brachio sublatus femori alligandus est, ut sine dolore foetus excludatur, Dioscorides. Collo mulieris suspensus conceptum impedit, Constantinus: per errorem fortassis, quod apud Dioscoridem vel ipse vel alius quem sequutus est, ἀτόμιον pro χατόμιον legerit. Non igitur pugnant authores si alij appenso hoc lapide foetum retineri, alij promoueri partum & facilem reddi tradunt: quoniam diuersis corporis locis alligatus diuersum praestet: nempe supra vterum retineat, infra vterum verò detrahat partum. quanquam Chrysermus apud Stobaeum aetiten ait obstetrices difficulter parientibus super vteros (ἐπὶ τὰς γαστέρας) imponere: & sic illas confestim ac sine dolore eniti. Aetius verò 16, 21. aetites (inquit) super ventre gestatus, praegnantibus foetusque conseruat, nec finit vuluam emollescere. Mulieribus & cæteris animalibus si supponatur hora partus, facile minori dolore parient, Serapio. habetur autem (inquit) apud nos à quàm pluribus, & persæpe hanc vim ei verè attributam esse experimento cognoui. Hoc idem Rasis (Serapione citante) expertum se ait. Nos superioribus diebus periculum aetite in parturiente facientes, nihil iuuamenti obtinuimus, Amatus Lusitanus. Iac. Syluius in Gallia vsu quotidiano huius lapidis vim probatam ait, ut supra quidem alligatus partum contineat, ad femina verò attrahat. Apud nos aliqui in hunc vsu hoc genus lapidum vel rude vel crusta superiore dempta complanatum, argento includunt, ut ad quaque corporis partem alli-

ligari commodè possit: quasi verò vis certa huic lapidi insit foetum ad sese attrahendi vt magneti fer-
rum. Atqui experimentis etiam hac in re non videtur fides habenda. quicquid enim appenderis partu-
rienti, instantibus iam doloribus partus & vtero nitente, naturaq; mouente foetum, vt plurimum paulò
post pariet mulier: non minus fortè, quàm aliud quodcunq; à natura excernitur, si iam maturum sit ac
nisi partis excernentis accedat, vt plurimum procedet, nisi nimium infirma & debilitata sit natura.
Scio animum & fiduciam nonnihil præstare: sed hic verbis potius spe & consolatione plenis & religio-
ne confirmari, atq; in Deum dirigi debet, non in phylacteriis & amuletis hære, ne per simplicem in
illa fiduciam idololatria committatur. Conatur enim dæmon vt per alios innumeros dolos, sic præci-
puè per magiam quæ verbis & amuletis vires mirificas tribuit, mentes hominū à Deo abstrahere, hanc
interim non magiam sed creatæ à Deo naturæ vim esse asserens. Scio etiam occultas rerum esse facul-
tates, qualis est magnetis in attrahendo ferro, sed in illis, cum ex primis aut secundis qualitatibus (vt phy-
fici & medici vocant) causas cur quidque fiat reddere nequeamus, vnam habemus communissimam,
nempe totius substantiæ similitudinem aut dissimilitudinem. ὁμοίαν ἔχει πρὸς τὸ ὅμοιον. Que-
nam verò substantiæ similitudo, quæ vera sympathia lapidis ad foetū in vtero fuerit? An quòd similiter
aliquid inclusum intra se gestat, quod concepisse, quoq; veluti grauidus lapis videtur, sicut vterū foetus?
Sed ficta huiusmodi inter se rerum similitudo innumeras nobis superstitiones peperit. atqui magis fer-
me ridiculum est hanc facere similitudinem secundum substantiam, atq; animal pictum eiusdem sub-
stantiæ cum viuo asserere. Sed his ommissis veniā ad reliqua quæ de facultatibus aetitæ authores tradunt.
Omnes aetitæ exiccant: quidam insuper astringunt: ex quibus *geodes* ea quæ obscurant oculos, purgat:
& cum aqua illitus, sedat inflammationes mammarū & testium, Georg. Agricola. Verrucas & myr-
mecias aetites applicatus sanat, Kiranides. Prohibet casum epilepticorum, Euax & Albertus. hinc est
fortè quòd Serapio scribit poni eum loco pæoniæ. Tritus & exceptus ceroto parato cum cyprino (vn-
guento) aut gleucino aliòve calfaciente, comitialibus magnopere prodest, Dioscorid. Adalligatus vnà
cum pisce aquila ossa confracta restaurat, Kiranides. Prodest eum ad alia plurima, tum ad rigores qui
per circuitus reuertuntur, & præsertim ad quotidianas facit si corpori alligetur, Trallianus. Aetiten la-
pidem cum ouo ac modico rosaceo podagris illini iubet Ætius 12.44. ¶ Κλεπέλεγχος est, hoc est furta
Supersti- detegit, si quis eum imposuerit in panem qui edendus sit. nam fur panem illum quamuis commansum
tiosæ facul- dentibus suis deglutire non poterit. eodem modo cum cibariis coctum, furem prodere aiunt, cum ci-
tates huic baria illa deuorare nequeat, Dioscorid. Hunc morem sic deprehendendi furem in Græcia etiamnum
lapidi tri- durantem pluribus describit Bellonius in Memorabilibus cap. 23. Si quis de cibo aliquo tanquam ve-
bute. nenato suspicionem conceperit, aetites in cibum impositus prohibet ne deglutiatur si venenum sit
mixtū: lapide verò subtracto nihil prohibebit quin cibis deglutiatur, Euax & Albertus qui hoc à Chal-
dæis prodi scribit. Kiranides videtur aetitæ lapidis facultates quasdam supersticiosas non satis distin-
guere à facultatibus attributis lapidi, quem ait reperiri in capite piscis aquilæ.

H.

*Aquila
unde di-
cta sit.*

a. Aquilus color est fuscus & subniger, à quo aquila dicta esse videtur: quamuis etiam ab acutè
volando dictam volunt, Festus. Aquila ab acumine oculorum vocata est, Isidorus. ab acumine: habet
enim tria acuta, visum, iram, & instrumenta venandi, quæ sunt ungues & rostrum, Albertus. Iouis ales,
& Iouis armiger per antonomasiā absolutè pro aquila apud Vergilium ponuntur. *Vide infra in h.* Flam-
miger ales, pro aquila quæ Iouis fulminibus seruit, vt exponit Lactantius, Statius 8. Thebaid. Οἰωνὸς
παχὺς ἄγγελος, pro aquila Iliad. ω.

*A'etòs
unde.*

¶ A'etòs, Atticum est: αἰετὸς commune. utroq; modo apud Aristotelem scriptum inuenio. Attici
vt pro κλέω, κλέω: sic αἰετὸς sine iōta proferunt, idq; aptius, vt videtur, quoniam ὠδὲ τὸ αἰετὸς (hoc est
ab impetu volandi) hæc auis denominatur, Orion apud Etymologū. Aetòs dicitur à verbo αἰετῶ quod
est impetū facio, quasi αἰετὸς. vel ὠδὲ τὸ αἰετὸς εἶναι. fertur enim illam à Ioue semper veri euentus nun-
tiam emitti, Etymologus. vel ab α particula intendēte & nomine εἰετὸς, ὡς λίαν ἀληθὴς καὶ αἰετὸς ἐν τοῖς οἰ-
νίσμασι. vel quoniam Ioui, qui allegoricè aërem denotat, sacra est, eadem origine qua aer, à verbo αἰετῶ (id
est spiro) deriuatur, Eustathius. ¶ Αἰετὸς, aquila, Pergæis, Etymologus & Varinus. locus aquæ Hesy-
chium deprauatus est. Ἰεῖνος, aquila, Varinus. Παραδὸς, aquila Macedonibus, Idem & Hesychius. Alibi
tamen apud eosdem inuenio, quòd aquila Macedonū lingua ἀργιόπιδες dicatur: & rursus eadem lingua
ἀργιόπος, apud Etymologū & Varinum. Φλέγμας, aquila est fulua & vehemens: aut si Græcè mauis, αἰετὸς
ξανθὸς, ὀξύς, Hesychius & Varinus. sed pro Φλέγμας repono Φλεγύας, quam vocem Suidas quoq; pro a-
quila interpretatur. Φλεγύας est aquila, dicta ὅτι τὸ φλέγειν καὶ λαμάρδης εἶναι. aliqui auem vulturi similē
interpretantur. Μορφοῖο φλεγύας, Hesiod. in Aspide. Varinus aquilæ nigræ interpretatur: & potest sanè
à verbo φλέγω, φλεγύας, pro nigro accipi, vt αἰθῶν ab αἰθῶ. sed de morphno aquila dicam infra priuatim.
φλεγυὼ quidem & φλεγυρὸν Grāmatici βίαμον & ληστρικόν, id est violentū & prædonem vel rapacem ex-
ponunt, quod aquilæ conuenit. Α'ρξίφος, aquila apud Persas, Hesychius & Varin. Α'κυλεις, aquila, He-
sychius. apparet aut vocem esse corruptam à Latina. *Escos*, id est aquila auis, Syluaticus, corrupta forsi-
tan voce à Græca aetos. Hyperionis auis est aquila foemina, similis aquilæ mari, Kiranides. Καταρράκτης,
aquila, Sophocli in Laocoöte: harpyias etiā in Phineo catarrhactas vocat. sed catarractes vel cataraetes
propriè

*Varia a-
quila no-
mina.*

propriè & priuatim vocatur non aquila ipsa, sed aquilæ similis quædam auis rapax, ὄρνειον πᾶσι δὲ, vt Eustathius in Dionysium scribit: in parecbolis Homericis simpliciter genus auis rapacis interpretatur.

¶ Epitheta. Iouis ales, Iouis armiger (Æneid. 9.) quibus & per antonomasiam absolutè pro aquila vtuntur. Ferox, Horatius. Fulua, Æneid. 12. Et apud Textorem, Alitum regina, altiuolās, altiuolans, bellatrix, corusca, flammigera, grata Ioui, nubiuaga, nuncius Iouis, prædatrix, præpes Vergilio.

(Vide Festum in dictione *præpetere*. Vergilius etiam præpetes pennas dixit: *Nec respirandi sit copia præpete ferro*. Ennius de pugna Cæcilij, ingruentibus in eum veluti imbre, telis.) rapax, regalis, regia, sublimis, venatrix.

¶ Αἰετὸς αἰθων, Iliad. o. licet autem αἰθωνα interpretari vel à colore nigrum, fuluum, ruffum: vel ab animi feruore, aut ab impetu & vehementia volandi. Διὸς αἰετὸς αἰετὸς ὄρνις, Theocritus Idyl. 17.

¶ Μέγας αἰετὸς ἀγκυλοχείλης, Odyssæ τ. Αἰγκυλοχείλῳ interpretantur vel qui χεῖλος, id est rostrum aduncum habeat, vel chelas, id est ungues vncos. Cleonem Aristophanes traducens, tanquam coriarium & pecunias publicas suffurantem βυρσαῖον ἀγκυλοχείλῳ cognominauit, quasi aduncas & rapaces manus habentem. Sed de huius vocis etymologia & interpretatione plura leges apud Varinum in

clemento Α. βασιλῆος ὄρνις αἰετὸς, Nicander. Accipitrem Homerus ὠκιστον tantum vocat, αἰετὸν verò κράτιστον simul & ὠκιστον. Οἷος, in Epigram. Οἷωνός ταχὺς ἀγέλος, absolutè pro aquila, Iliad. ω. Αἰετὸς ταυτοπτερός, Hesiodus in Theogoniis. Ταυτοπτερός ὄρνις, ibidem de aquila. Τελεότατος πετελιῶν, Homer

rus Iliad. θ. vbi Scholia exponunt aquilam auium maximam, vel auspicia perfecta præbentem, ὅπῃ τελεσιώτατον. Αἰετὸς ὑψιπέτης, Aristoph. in Auibus. Ψυπέτης, Iliad. μ, & ν. Υψιπέτης, Iliad. χ. Οἷωνων βασιλεύς per antonomasiam, Pindarus. Ωμυσης, Apollon. Argon.

¶ Aquilus color est fuscus & subniger, à quo aquila dicta esse videtur, quamuis eam ab acutè volando dictam esse volunt. Aquilus autem color ab aqua est nominatus. qui color incertus est inter album & nigrum, Festus. Aquila quidem germana colore ruffo & subrutilo describitur, melanæ-

tus autem & anataria seu morphnus nigricant. Aquilius prænomen (cognomen) ab aquilo colore, id est nigro est dictum, Idem. Corpore aquilo, Plautus Pœn. Colorem inter aquilum candidumq; Suetonius in Augusto. Aquilinus, quod ad aquilam pertinet, aut quod aquilæ est simile. An tu inuenire

postulas quenquam cocum, Nisi sit miluinis, aut aquilinis vngulis? Plautus, id est rapacibus. Aquilo ventus à vehementissimo volatu ad instar aquilæ appellatur, Festus. Vt aquilifero moranti cuspide sit

comminatus, Tranquillus in Cæsare. sed legendum aquilifer casu recto, ex Plutarcho, Cælius. Vide inferius inter icones.

¶ Legimus in templis etiam vocari αἰετὸς, id non aliud indicat, quàm tecta, quæ item pterà vocant, sed & aetómata, sicuti in Agamemnone auctor est Ion, (ex Scholiaste Aristophanis.) Corinthio-

rum autem fuisse inuentum id cecinit Pindarus, quum in Olympiis ita scribit de Corinthiis, Τίς θεῶν νοοῖσιν οἰωνῶν βασιλῆα δίδυμον ἔθηκε; Antè verò retroq; aetómata concinnari solita, prodidit auctor Didymus, Cælius. Corinthij inuenerunt τὰ ἐπάνω τῆς νεῶν διπλᾶ αἰετώματα, Scholiastes in Olympia Pindari Carmine 13. Sed alij videntur aquilæ effigiem interpretari apud Pindarum, quæ templis imponi

solita sit, vt ex hisce Scholiastæ verbis colligo: Οἱ αἰετὸς οἰωνῶν βασιλεύς ἐστίν, ὅπῃ τῆς ἱερᾶς πθέρμης. Πτερὰ καὶ πτέρυγας, καὶ αἰετώματα, καὶ αἰετὸς, id est pinnae & aquilas vocant tecta templorum, Varinus & Suidas. Αἰετώματα, τὸ εἰς ὑψὺς ἀνατεταμένον ὁ ὀροφῆς ὡς περ πτέρων, Galenus in Glossis & Suidas. hoc est tectū quod

utrinq; in altum tendit figura triangulari. neq; enim omnia tecta hac specie constituuntur. apparet autem non modò templorum, sed quarumuis ædium tecta in hanc formam constructa sic dicta fuisse. Solent autē ditiores huiusmodi tectis ante & retro muros triangulari figura per interualla scanfilia se col-

ligentes in mucronem, pinnarum extensarum similitudine, adiungere qui ipsi muri vel pinnae murorum an similiter aeti vel aetómata dici possint, iudicet alij. Αἰετὸς, vel αἰετὸς, τὸ ὀρόφωμα τὸ κατὰ τὸ ὀροφον ὅπῃ

αἰετώματα καλεῖται, πτερὰ καὶ πτέρυγας, οἱ κων ἐμφορὲς τῇ πῆλσιν τῶ ζώῳ, Suidas & Etymologus. Eustathius simpliciter aetòn & aetoma partem templi esse scribit, sic dictam à similitudine alarum aquilæ. Galenus libro 3. commentariorum in Hippocratem de articulis, Αἰετώματα οἴκου (inquit) vocat culmen seu supremam domus partem triangulari forma. nam si solarium (ἡλιαστήριον) quispiam facere velit, loco tegularum aream planam constituet, at si tegulas imponat, ea forma tectū erigit, qua faciliè pluuialis aqua de-

fluere queat. vnde in altum medio culmine à posteriore in anteriorem partem per longitudinem porrecto hinc & inde supra laterales parietes tectum humiliter deducitur, vt geminarum demissarum alarum speciem præferat. ex qua similitudine veteres huiusmodi tecto aetomatis nomen indidisse videntur: quod & δετὸν appellarunt cum alij, tum Diocles Carystius hunc locum paraphrasticè reddens, Hec ferè Galenus. Græcus quidem codex admodum deprauatus est. Interpres Latinus vertit *lacunar*, & *testudinatum*, quàm rectè viderit ipse. Δετὸν quidem dictum apparet, quod in tali contignatione tecti, trabes inter se oppositæ, colligatæ videantur & connexæ. Aquilas templi Tégeatarum Pausanias in Arcadicis dixit. Τὰς γὰρ ὑμῶν οἰκίας ἐρέφομεν πρὸς αἰετὸν, Aristophanes in Auibus. Αἰετὸς, τὸ ἐφ' ἐλάτῃ κνήμῃ

τῶ πρὸς σιδῆρον, id est ferramentum iuxta singulos rotæ radios, Pollux, Etymologus, Hesiodus & Varinus. καὶ κυμάτιον τὸ ἐν τοῖς γείασι, Hesiodus & Varinus. ¶ Αἰετὸς, pulli aquilarum Æliano, Suidas. ¶ Αἰετὸν πτερόν καὶ κρέας, id est aquilinam pennam & carnem Græci dicunt, Suidas. ¶ Ὀρνειον, αἰετὸς, auis aquilæ similis, vt de catarrhactè & harpe auibus apud Grammaticos legimus.

- Αἰετός ἴππος.** ¶ Αἰετός ἴππος, equus celerissimus, in epigrammate Archia, Anthologij 1. 33. pro equo omnium perniciosissimo, quando aquila inter aues velocissima est. Oppianus Iberos equos tantæ celeritatis esse scribit, ut solæ cum eis aquilæ certare possent. Αἰετογενεῖς dicti equi à genitiua quadam nota, quam habent circa armos, à Sarmatis probantur tanquam ad cursus aptissimi: improbatur qui eadem circa caudam & clunes habuerint, Absyrtus 115. Conuenit sanè à perniciosissima auium aquila equos etiam velocissimos sic appellari, etsi nulla huiusmodi corporis nota foret. ¶ Exactus dicitur aquila dum nutrit pullitiam à fortitudine sua degenerans, adeo ut foetus ferarum rapere non queat, ut in C. docuimus.
- Aquila piscis.** ¶ Est & aquila piscis, αἰετός apud Athenæum. Καρχαρόδοντα dicuntur, quorum rotundi & alternatim (vel pectinatim) inuicem inserti dentes sunt, ut leo, canis, pardalis, αἰτίδες & pisces carniuori, Scholia in Aristophanis Equites. ¶ Aetites lapis descriptus est in G.
- Αἰετός herba Libyca.** ¶ Αἰετός herba quædam in Libya nascens, Varinus & Etymologus. sed αἰετός etiam tanquam herba nomen apud Varinum legitur, voce nimirum corrupta. Galenus lib. 6. de simplicibus medicamentis refert Pamphilum quendam in opere suo de herbis grammatico & magico potius quàm medico, αἰετός, id est aquilæ herba meminisse, cuius apud neminem Græcorum mentionem se inuenisse scribat sed tantum in libro quodam qui Hermæ Ægyptio tribuatur de 36 sacris herbis horoscoporum, quas omnes (inquit Galenus) nihil quàm nugas & figmenta esse constat. Hæc fortè fuerit Prometheum dicta herba Apollonio in Argonauticis, quam fingit natam è sanguine Promethei aquila iecur eius depascente, vnde & radix sanguinolenta appareat: flore croceo cubitali, (vel cubitum distante à terra,) caule gemino. Scholiastes ait poetam hæc fingere. à nullo enim rhizotomo talem stirpem describi. Nos centaurij maioris tantum radicem succo manare sanguineo apud veteres legimus, cui tamen reliqua descriptio non conuenit. Αἰετόνυχες, herba, Hesychius & Varin. Dioscorides (aut quisquis nomenclaturas ei adiecit) leontopodium dictam herbam, aetonychon etiam nominari prodit. Ægineta verò lithospermum aetonychi semen esse ait. Sed lithospermon ea est herba quam vulgò milium solis vocitant, longè à Dioscoridis leontopodio diuersa. Lignum aquilæ quoddam dictum peregrinum & aromaticum hodie in nostrum orbem afferri audio. Herba quam Galli *ancholiam* vocant, nostri aquilegiam, aliqui angelicam, Matthæolus Senensis *aquilinam* nominat: aliqui amorem perfectum.
- Aquila signum legionum Romanarum.** ¶ Icones. In sceptris regum aquila erat, Scholiastes Aristophanis. ¶ Aquila fuit signum singulorum legionum Romanarum: vnde aquilifer dicebatur signifer in Romana militia. Aquilam Romanis legionibus C. Marius in secundo consulatu suo propriè dicauit. Erat & antea prima cum quatuor aliis: lupi, minotauri, equi apriq; singulos ordines anteibant. Paucis ante annis sola in aciem portari coepa erat, reliqua in castris relinquebantur. Marius in totum ea abdicauit. Ex eo notatum, non ferè legionis vnquam hybernasse castra, vbi aquilarum nō sitiugum, Plinius. Ex quibus L. Petrosidius aquilifer, quum magna multitudine hostium premeretur, aquilam intra vallum proiecit, Cæsar 5. belli Gall. Quum signa militaria, quum aquilam illam argenteam (cui etiam sacrarium scelerum domi suæ fecerat) scirem esse præmissam. Cic. 2. in Catil. *Signa decus belli Parthus Romana tenebat, Romanaq; aquila signifer hostis erat*, Ouid. 5. Fast. *In festisq; obuia signis. Signa, pares aquila*, Lucan. lib. 1. *Vt nota fulsere aquila, Romanaq; signa*, Ibid. Aquilæ duæ, signa sexaginta sunt relata Antonij, Galba ad Cicer. lib. 10. Iupiter egrediens ad bellum contra patrem Saturnum, aquilæ vidit augurium: cuius cum vicisset auspicio, fictum est quod ei pugnanti tela ministrasset: vnde etiam à felice augurio natum est, ut aquilæ militum signa comitentur, Seruius. Primum signum totius legionis est aquila, quam aquilifer portat, Vegetius de re milit. 2. 13. C. Cæsar, M. Lepido Coss. decimæ legionis Aquilæ Cn. Pompeij filio, quæ fulmina tenebant, visæ dimittere, & in sublime auolare: ipse adolescens Pompeius victus, & fugiens occisus, Iul. Obsequens. Traditur primam aquilam, quæ in exercitu Crassi ferebatur, sua sponte cogente nemine, esse conuersam, aduersus Parthos proficiscentis, Plutarchus in vita Crassi. Αἰετοφόρων λεγεώνων, lib. 8. Sibyllinorum. Aquila etiamnum signum est imperij Romani, cui bina capita affinxerunt postquam imperium in Orientale & Occidentale diuidi coepit. sed pictores dum elegantius quàm verius repræsentare aliquam student, iconem eius paulatim omnino corruerunt. Ωἰετος, ὁ χρυσοῦς, ὁ ἐκ λευκῶ ἐλέφαντος. Αἰετὸς οἰνοχόον Κρονίδα διττὸ πᾶσι δαφείροντες, Theocritus Idyl. 15. De aquilis aureis in templo Delphico, leges infra in h. Aquila aurea in porta templi Hierosolymitani ab Herode consecrata, à Iudæis aliquibus postea deiecta est: quorum aliqui comprehensi iussu Herodis viui combusti sunt, ut tradit Iosephus Antiquitatum Iud. lib. 17. cap. 8. De aquila super tumulo Aristomenis, vide in h. mox post prouerbia. In carcerum Olympici certaminis embolo, id est rostro, delphis æreus in canone erectus visitur, & in medio ara quæ aquilam ex ærealis longè extensis sustinet. Est autem machina huiusmodi, ut ea commota delphinus in terram cadat, aquila verò sursum profiliat, Idem Eliacorum 2. Leocras (lego *Leochares*, ex Tatiano) statuarius aquilam fecit, sentientem quid rapiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus etiam per vestem, Plinius 34. 8. Diuus Augustus in Curia quam in comitio consecrabat, duas tabulas (pictas) impressit parieti: quarum alterius admiratio est, puberem filium seni patri similem esse, salua ætatis differentia, superuolante aquila draconem complexa, Idem. Memini cum Romæ ætatem tērerem, ad Palatij radices ponè Anastasie templū, sacellum effossum fuisse, quod tum pleriq; Consi putarunt, propter frequentes cōchas marinas ibi repertas. vbi & effigies alba aquilæ cum

cum crista rubra in facelli fornice seu testudine, quod tum pleriq; consilij symbolum interpretabantur, Lil. Greg. Gyraldus. Apis Ægyptiorum in tergore effigiem aquilæ habet, Herodotus. Vt hominem *Hieroglyphica.* significent Ægyptij qui tutò urbem habitat, aquilam pingunt quæ lapidem gestet. hæc enim è mari vel terra sublatum lapidem in suum infert nidum quò tutior sit, ac firmior, Orus 2. 50. Regem qui solitudine gaudeat, quiq; errata non condonet si velint significare, aquilam pingunt. hæc enim desertis in locis nidum sibi construit, sublimiusq; cæteris volucris volat, Idem 2. 57. Cum suis sacris literis Ægyptij victoriam pingerent, aquilam formabant, quoniam ea avis cæteras aues superare solct, Lil. Greg. Gyraldus. Aquilæ pullus masculum & orbiculatum (ἀρρενορόνον καὶ κυκλωθόν) quippiam, vel semen hominis connotat, Orus 2. 3. Emblemata quædam Alciati de aquila, infra in *h.* referam. ¶ Est & aquila sydus, de qua Higinus: Hæc est (inquit) quæ dicitur Ganymedem rapuisse, & amanti Ioui tradidisse. hanc etiam Iupiter primus ex auium genere delegisse sibi existimatur: quæ sola tradita est memoria, contra solis exorientis rādios contendere valere. itaq; super aquarium volare videtur. Hunc enim complures Ganymedem esse fixerunt. Nonnulli etiam dixerunt Meropem quendam fuisse, qui Coon insulam tenuerit regno, & à filia nomine Coon, & homines ipsos à se Meropas appellarit. hunc autem habuisse vxorem nomine Ethemeam, genere Nympharum procreatam: quæ cū desiderit colere Dianam, ab ea sagittis figi cœpit, tandemq; à Proserpina viua ad inferos arrepta est: Meropem autem desiderio vxoris permotum, mortem sibi consciscere voluisse: Iunonem autem misertam eius, in aquilam corpus eius conuertisse: & inter sidera constituisse: ne si hominis effigie eum collocaret, nihilominus memoriam tenens coniugis desiderio moueretur. Aglaosthenes autem qui Naxica scripsit, ait Iouem Cretæ surreptum, Naxum delatum, & ibi esse nutritum: qui postquam peruenerit ad virilem ætatem, & voluerit bello laceßere Titanas, sacrificanti ei aquilam auspicatam: quo auspicio vsum esse, & eam inter astra collocasse. Nonnulli etiam dixerunt Mercurium, alij autem Anapladem pulcritudine Veneris inductum in amorem incidisse: & cū ei copia non fieret, animum vt contumelia accepta defecisse: Iouem autem misertum eius, cum Venus in Acheloo flumine corpus ablueret, misisse aquilam, qui soccum eius in Amythaoniam Ægyptiorum delatū Mercurio traderet: quem persequens Venus ad cupientem sui peruenit: qui copia facta, pro beneficio aquilam in mundo collocavit, Hæc omnia Higinus. Aquila occidit 13. Kalēd. Augusti, Plinius. Exorto Leone occidit, exoritur autem cum capricorno, &c. Vide astronomos: vt Higinum de sagitta qua Hercules aquilam interfecit. Griphus est apud Athenæum, quæ nam eadē in cœlo, terra, & mari habeantur: ad quæ respondetur, Vrsus, serpens, aquila, & canis, addo & leporē. ¶ Despecto tricipiti, capitibus aquilæ, leonis & bufonis, quod Marcomiro Troianorū circa Mæotin regi apparuit, ex Munstero historiam scripsi in Bufone a.

¶ Propria. Ægyptus dicta est olim Aëria, & Aëtia (Ἀετία) ab Aëto quodam Indo, Eustathius in Dionysium. Aquila vrbs Brutiorum ex ruinis Furconij antiquissimi oppidi à Longobardis ædificata, vt scribit Volaterranus. Aquileia vrbs Carnorum metropolis, à legendis aquis dicta existimatur. Aëtos fluuij nomen est in Scythia, aliqui Nilum etiam olim Aquilam dictum volunt, vide in *h.* in fabula Prometheus. ¶ Aquilam Iudæum Ponticum & Priscillam vxorem eius inuenit Corinthi. Actor. 18. Pontij Aquilæ tribuni meminit Suetonius in C. Iulij Cæsaris vita. Aquilius prænomen (cognomen) ab aquilo colore, id est nigro, est dictum, Festus. Huic simile est apud Græcos Aëtius. Εὐρυμέδων, ὁ Περσεύς, ἢ Ποσειδών, ἢ αἰτὸς, καὶ Ἐρμῆς, Hesychius & Varinus. Eurymedon quidem fluuius est Pamphyliæ. fuit & hoc nomine auriga Eurycreon regis, & Nestoris minister, vt Varinus scribere videtur: item Fauni filius apud Statium in Thebaide. Ajax Telamone natus primum Aëtos dictus est, propter auspiciū aquilæ præteruolantis cū Hercules in Telamonis gratiam sacrificaret eo nomine vt filius ei nasceretur, vt copiosius scripsi in Leone *h.* in leonis Nemeæ mentione. Pyrrhus rex aquila appellari gaudebat, Plutarchus. Ab rerum gestarum excellentia præsigni Pyrrhum esse aquilam cognominatum, id est aëtōn, prodit historia, Cælius. Πύρρος τῆς τραπαιζῆς αἰτὸν αὐτὸν πορροειρόντων, τί γὰρ (εἰπεν) ὁ μέλλων τοῖς ἡμετέροις (nisi ἡμετέροις per ulegendum est) ὁπλοῖς ὡς περ ὠκυπτεροῖς αἰρόμενος Plutarchus in Apoph. Aëtius viri nomen, heretici ex Antiochia Syriæ, de quo multa Suidas: item scriptoris rei medicæ. Huic Latine respondet Aquilius. Magi hominum ad animalia bruta affinitatem insinuantes, brutorum etiam nominibus eos appellāt: vt leones, iisdem sacris initiatos, mulieres hyænas, ministros coruos, patres aquilas & accipitres, Porphyrius in libro de abstinendo ab animatis.

¶ *b.* Quod si omni tempore similes miluijs sint stymphalides atq; aquilis, aues mihi videtur Arabicæ, Pausanias in Arcadicis. Diuus Ioannes in Apocalypsi scribit se vidisse quatuor animalia plena oculis ante & retro, quorum quartum simile fuerit aquilæ volanti, &c, vide in Leone *H. a.* Similem visionem legimus in prophetia Ezechielis cap. 1. Inter bestias quatuor à Daniele visas, (vt legimus cap. 4. historię eius) prima erat sicut leo, erantq; ei alæ sicut aquilæ. Aquilæ inter aues aspectu sunt masculo, ἀρρενωγοί, perdix fœmineo, Adamantius. Cresias scribit gryphes aquilino ore esse, Ælianus.

¶ *c.* Οὐ (Eteoclem) ἐφ' ἀμετέρῃ γὰρ Πολυαίχῃς Ἀρθεῖς νεκρῶν ἐξ ἀμφιλόγων Ὁξία κλάζων αἰετὸς εἰς ὧν ὧς ὑπὲρ πλά, Λευκῆς χιτῶνος περὶ γὰρ τετραγώνος, Sophocles in Antigone. ὧς ἄρα νῆστος εἰπεν, ὁ δ' ὑψόθεν ἐκλαγξεν φωνῇ. Εἰς βίης ὑπὸ ἀνέμων Διὸς αἰσιος αἰετὸς ὄρνις. Theocrit⁹ Idyllio 17. Reperitur etiā de homine κλάζειν. Ὁξία κεκληγῶς, Home. de Therſite. ¶ Vt in cane vulturina sagacitas, sic acies aquilina in vena-

tore requiritur, Budæus. Aquila de rupibus dispicit escam, & è longinquo prospiciūt oculi eius, Iob 39. Sic fatus Menelaus abiuit, Πάντοσε παπιάγων, ὥς τ' αἰετὸς, ὃν ῥά τε φασὶν Ὁξύτατον δέρκεσθαι ὑπορυγνίων πετελιῶν. Ὅν τε καὶ ὑπόθ' ἑόντα πόδας ταχὺς δὲ ἔλαθε πῶς. Θάμνω ὑπ' ἀμφιόμῳ κατακείμενος. ἀλλὰ τ' ἐπ' αὐτῷ. Ἐ' αὐτο καὶ τε μιν ὦκα λάβων ἐξείλετο θυμὸν, Iliad. ρ. Homerus cernendi agendiq; celeritatem aliàs accipiiri palumbario comparat: aliàs aquilæ, Ὅν τε καὶ ὑπόθ' ἑόντα πόδας ταχὺς δὲ ἔλαθε πῶς. indicat enim aciem visus, quod è sublimi cernat: pernicitatem verò quoniam velocissimum animal capiat, Varinus in Παρθολῆ. Κείνοισιν (equis Iberis velocissimis) τάχα μῆνος ἐναντίον ἰσοφάεζοι. Αἰετὸς αἰθερείοισιν ὀπιθυῶν γάλοισιν, Oppianus. Excitabit Dominus contra te gentem è longinquo, quæ vt aquila aduolabit, Deuter. 28. Aquilis velociore, leonibus fortiores Saul & Ionathas, 2. Regum 1. Velociore aquilis equi illius, Hieremias 4. Sicut aquila volabit (hostis) & expandet alas suas super Moab, Idem 48. Aquilis cæli velociore sunt persecutores nostri, super montes persecuti sunt, in deserto infidiati sunt nobis, Idem in Threnis 4. Venient equites eius è longinquo, & aduolabunt vt aquila festinans ad vorandum, Abacuc 1. Diuitiæ faciunt sibi alas, & veluti aquila subuolant in cælum, Prouer. 23. Tria sunt mirabilia apud me, imò quatuor quæ nō cognoui: Via aquilæ (pro quauis aue hoc loco, Munsterus) in cælo, &c. Prouer. 30. Dies mei transierunt instar aquilæ quæ volat ad escam, Iob 9. Aquila in petris manet, in saxis præruptis atq; inaccessis rupibus commoratur, Iob 39. Aquila nunquid ad tuum præceptū eleuabitur, & in arduis ponet nidum suum? Ibidem. Si eleuaueris quasi aquila nidum tuum, inde detraham te dicit Dominus, Hieremias 49. & Abdias similiter. Sustinentes Dominum mutabunt vires: renascentur (eis) pennæ in modum aquilarum, Esai. 40. Laïs meretrix videtur mihi ταυτὰ πεπονθέναι. Τοῖς αἰετοῖς. ὅτοι γὰρ ὅταν ὦσι νέοι. Ἐκ τῆς ὁρῶν πρὸς αὐτὸν ἐοίσει καὶ λαγῶς. Μετέωρ' ἀναρπάζοντες ἀπὸ τῆς ἰχθύος, Ὅταν δὲ μεγέσκωσιν, ἡδη τότε. Ἐπὶ τῆς νεώσις ἴσσι πεινῶντες κακῶς, Κάπειτα τῶτ' εἶναι νομίζεται τέρας. Sic & Laïs nunc (inquit) otiosa est & bibula, nihil aliud quærens quàm vt in diem cibo ac potu saturetur, Epicrates apud Athenæum. *Aquilam adhuc iuuenem in ouilia. Demisit hostem viuudus impetus. Nunc in relictis anteis dracones. Egit amor dapis atq; pugnae*, Horatius in Odis 4. 4. Oculum qui subfannat patrem, & contemnit doctrinam matris, corui eruent, & pulli aquilæ deuorabunt, Prouerb. 30. *Qualis vbi aut leporem, aut candenti corpore cygnum. Sustulit alta petens pedibus Iouis armiger uncis*, Vergil. 9. Æneid. imitatus illud Homeri, Iliad. x. Ὡς ῥημῶσιν δ' ἀλείψας αἰετὸς ὑψιπέτης, Ὅς τ' εἰσιν πεδίον δὲ Διὸς νεφέων ἐβενῶν, Ἀρπάζων ἡ ἄρ' ἀμαλύνει πῶκα λαγῶν, vt Seruius obseruauit, Ὡς ὅτι χλῶν ἡρπάζει παλλομένον ἐν οἴκῳ, Homerus alicubi de aquila. Testudines terrestres foeminæ in coitu supinæ iacent: quo peracto cum se conuertere nequeant, præda tum alijs animalibus tum aquilæ relinquantur, Ælianus. ¶ *Est in iuuenis, est in equis patrum Virtus: nec imbellem feroces Progenerant aquilæ columbam*, Horatius in Odis 4. 4. ¶ Massurius apud Plinium immussulum auem dicit esse pullum aquilæ priusquā albicet cauda: *Vide infra in Capite de aquilis diuersis.* ¶ Acutus clangoris sonus τὸ κατὰ κλαγγὴν λιγύφωνον ἰδίον ἐστὶ τῆς αἰετῶδων. Eustat.

Aquila pullos in alis portat præter morem aliarum auium quæ pedibus portant. ¶ d. Portaui vos super alas aquilarum, Exodi 19. vbi Munsterus in Scholijs, Portaui vos quasi in humeris, sicut aquila pullos suos portat in alis præter morem aliarum auium, quæ pullos pedibus, quo volunt, portant. Est etiam aquilæ natura (inquit Paulus Fagius) vt sensim pullos suos ad volandum excitare & prouocare soleat. Sic Deus populum suum excitauit, quando ex Ægypto eduxit. R. Salomon hunc locum explicans, Omnes cæteræ aues (inquit) pullos suos ponunt inter pedes suos, cō quod timeant sibi ab auibus quæ altius volitant, aquila verò non timet sibi, cū vna omnium altissimè volet. quia verò ab homine timet, ne forte iaculo impetatur, pullos super alis gestat: quasi malit seipsam iaculo perire quàm pullos suos. ¶ Puerum auium studiosissimum, Philarchus memoriæ prodidit, aquilæ pullum quem dono accepisset, vario & multiplici cibo aluisse, & studiose diligenterq; curasse, (& ægotantem aliquando curasse, Io. Tzetzes 3. 134.) Nam cum ipsum non tanquam rem ludicram alebat, sed tanquam vel amores suos & delicias, vel natu minorem germanum fratrem, sic sanè is aquilam magna cum cura & diligentia ruebatur. Cū autem progressu ætatis in mutuam inter se amicitiam vehementer exarsissent, atq; accidisset ex morbo vt puer laboraret, tum ei aquila assiduitate officij affidebat. Cū enim is quietem caperet, ipsa quoq; quieti se dabat: cū vigilaret, eadem assistebat: cū non ederet, ipsa pariter cibum non admittebat. Postea verò quā è vita excessisset, atq; efferretur ad monumentū sepulcri, eū profecuta est: postq; vbi cremaretur, in medios rōgos se immisit, Ælianus. *Sed carmina tantum Nostra valent Lycida tela inter Martia, quantum Chaonias dicunt aquila veniente columbas*, Vergilius Ecl. 9. *Tam dispar aquila columba non est, Nec dorcas rigido fugax leoni*, Martialis. Ἀλλ' ὥς ὀρνίθων πετελιῶν αἰετὸς αἰθῶν. Ἐθνὸς ἐφορμάται ποταμὸν πᾶρα βοσκομένων χλωῶν ἢ γεράνων, ἢ κύνων δ' ἐλγιδείρων, Homerus Iliad. ω. Τῷ μὲν (draconi) ἐκπαγλὸν κοτέων βασιλῆϊος ὄρνις. Αἰετὸς δὲ παλαχῆς (aliàs ἐξ αἰθῆρας) ἐπαίξεταί, &c. draco enim auium omnium nidos inuadit, & si aquila recens agnum aut leporem rapuerit, is illi è fruteto aliquo profiliens abripit, Nicander.

Pythagoras aquilam incantationibus mitem reddidit. ¶ e. Proditur memoriæ, Pythagoram, quum superuolantem susurraminibus magicis excantasset aquilam, ita deduxisse, vt mitem redderet ac prorsus cicurem. Propterea Ammianus: Pythagoras (inquit) femur suum apud Olympiam aureum ostentabat, & cū aquila colloquens subinde vitebatur, Cælius. Apollonidæ epigramma extat lib. 1. epigrammatum Græcorum titulo εἰς ὄρνις, in aquilam quæ

quæ in Rhodum venerit, vbi alioqui aquilæ insunt, quum Nero Imperator illic ageret, eiq; vltro mansuetam se præbuerit. Πληγὲν ἀτρεκέλω τοξικῶ τὸν ἀετὸν, Æschylus: hoc est, aquilam sagitta ictam. Aërites lapis suspensus in sinistro brachio conciliat amorem, & diuitias auget vbi fertur, Euax, & Albertus. Quæcunq; facit aquila (in remedijs & amuletis) hæc & vultur, Kiranid. Idē superstitionas quas-
dam & vanas facultates aëritæ lapidi si cum alijs quibusdam gestetur, attribuit, indignas adscribi iubet
quidem in eo sculpi aquilam &c. Et rursus, In hyenio lapide sculpe aquilam dilaniantem piscem, &c. aetite la-
locus est corruptus. pide & de aquila.

Ad gratiam & fortunam. Dexter oculus aquilæ in panno mundo ligatus, & in sinistra manu retentus, in colloctionibus magnam gratiam & amicitia præstabit. Sinister autē oculus in corio ceruino appensus nunquam finit ophthalmiam pati gestantē, Kiranides. Supra oculos aquilæ in supercilijs inueniuntur duo lapides, vnus in vnoquoq; supercilio: qui ligati in pelle lupi aut phocæ aut hyenæ, aut aquilæ, ad collū gestantem conseruant ab omni iniuria, & contra noxas ferarū, & demonū hominumq; insidias arcent, & omne bonum conciliant, Idem. Si quis cubitum se conferens os vel rostrū aquilæ ad caput ponat, videbit in somnis quod voluerit, Idem. Cor aquilæ impositum vino cum melle & aromatibus, & ita smyrnizatum per dies septem, deinde in corio lupino gestatum, omne malū, morbos & feras amolitur: ita vt gestans semper prosper, beatus ac diues futurus sit. Kiranides. Ad amorem: Aquilæ renunculi & testiculi sicci infusi & supersparsi condito, in potu vel cibo dati, siue viro siue mulieri, concupiscentiam & amorem magnum excitant, Idem. De aquila dextræ alæ penna retenta, diuitem & amabilem facit gerentem, Idem. Ungues aquilæ à pueris & à perfectis gestatæ, ab omni malo ac phantasmate iniquo, & ab omni nocumento liberant gestantem, Kiranides. Elleborum nigrum effusuros circumscribere iubent, spectando exorū precandoq; (vt id liceat sibi concedentibus dijs facere, Plinius) cauereq; aquilam tam à dextra quàm à sinistra. periculum enim secantibus imminere aiunt: & si aquila prope aduolauerit, moriturum illo anno qui succidit, augurium esse, Theophrast. de hist. 9. 9.

g. Nerui de collo & dorso aquilæ ad collum & spondylos ligati, dextri ad dextrum, & sinistri ad sinistrum latus, chiragricis prosunt. Similiter & nerui pedum, podagram pedum, & genuum dolores sanant, Kiranides. Aquilæ lingua appensa in panno lineo, arthriticos, cionidas, & tussientes magnificè sanat, Idem. Sinistræ alæ pennam si quis tenuerit, & in oleo tinxerit, & à loco tenente vsq; ad sacram spinam (os sacrum) mulierem in partu laborantem vnixerit, ilico pariet, Idem.

h. Historiæ & fabulæ. Aristomenem quomodo aquila sustinuerit, & vulpecula è Ceada liberarit, ex Pausania narraui in Vulpe h. ab initio ferè. Ptolemæum Soterem Arsinoæ filiū ferunt Mace-
dones expositum & ab aquila nutritum esse, quæ sublimis supra infantem alis extensis & æstum Solis
nimium & pluuiam auerterit, & aues gregales depulerit, & laniatarum coturnicum sanguine tanquā
lacte ipsum aluerit, Suidas in Lago. Ganymedes Trois filius fuit, iuuenis speciosissimus, quem aquila (vt
fabulantur) dum venaretur in Ida monte Troadis, rapuit, mensæq; Iouis ad præministranda eidem po-
cula adhibuit, cōtemta Hebe Iunonis filia (quæ prima caussa fuit inuidiæ Iunonis erga Troianos) postea
in Zodiaco positus. Xenophon in Symposio nō ob formā corporis, sed ob præstans ingeniū à Ioue ra-
ptum esse ait. Et genus inuisum, & rapti Ganymedis honores, Vergil. 1. Æneid. Raptus alite sacra Miscet ama-
tori pocula grata suo, Author Priapei carminis. Nam Ioui ad pocula stare finxerunt. Non enim ambrosia deos aut nectare, aut Iuuentute pocula administrante lætari arbitror: Nec Homerū audio, qui Ganymedem à dijs raptum ait, propter formam, vt Ioui pocula administraret, non iusta caussa, quur Laomedonti tanta fieret iniuria. Fingebat hæc Homerus, & humana ad deos transferebat: diuina mallet ad nos. Aquilam quæ rapuit Ganymedem, quem aquarium in Zodiaco aliqui esse finxerunt, inter sydera collocatam nugantur, vt supra inter icones retuli ex Gigino, Leocras (Leochares, ex Tatiano) statuarius aquilam fecit, sentientem quid rapiat in Ganymede, & cui ferat, parcentem vnguibus, etiam per vestem, Plin. Ætherias aquila puerum portante per auras
Illasum timidis vnguibus hæsit onus, &c. Martialis. Alciati emblema sub lemmate Deus, siue Religio, In Deo latandum:

Aspice vt egregius puerum Iouis alite pictor
Quis ne Iouem tactum puerili credat amore?
Consilium, mens atq; Dei cui gaudia præstant,

Fecerit Iliacum summa per astra vehi.
Dic hæc Maonius finxerit vnde senex?
Creditur is summo raptus adesse Ioui.

Emblema
Alciati.
Deus, siue
religio.

Cum Prometheus post factos à se homines Solis ignem furatus esset, irati dii febres & morbos im-
miserunt terris: & ipsum Prometheus in monte Caucaso per Mercurium religauerunt ad saxum, ad-
hibita aquila quæ eius cor exederet. Hæc autem omnia non sine ratione finguntur. Nam Prometheus
vir prudentissimus & à prouidentia sic dictus, primus astrologiam Assyrijs indicauit: quam residens in
monte altissimo Caucaso, nimia cura & solitudine deprehenderat. Dicitur autem aquila cor eius ex-
edere, quod ἄχος est sollicitudo, qua ille affectus syderum omnes deprehenderat motus, &c. Seruius e-
narrans illud Vergilij sextæ Eclogæ, Caucaseasq; refert volucres furtumq; Promethei. Iupiter (vt canit in
Theogonia Hesiodus) Prometheus ligauit, & aquilam ei immisit quæ hepar eius immortale exederet,
cuius tantundem noctu reparabatur, quantum interdiu aquila cōsumsisset, hanc deinde Hercules in-
teremit. Higinus in sagitta sydere sic scribit: Hanc vnam de Herculis telis esse demonstrant, qua aquilam dicitur interfecisse, quæ Promethei iocinora dicitur exedis-
se. Et paulò post, Iupiter Prometheo

vincto aquilam admisit, quæ assidue noctu renascentia iocinora exesset. Hanc autem aquilam nonnulli ex Typhone & Echidna natam, alij ex Terra & Tartaro, complures Vulcani factam manibus demonstrant, animamq; ei ab Ioue traditam dicunt, &c. Agroetas tertio & decimo rerum Scythicarum scribit, aquilam Promethei iecur depasci solitam, inde videri receptum vulgò, quòd is perfectunda potiretur regione, sed quam tamen fluuius Aëtos, id est aquila, maximè infestaret. Scimus autem hepatis aut vberis appellatione fertilitatem plerunq; significari. Quum illuc accessisset Hercules re perspecta, fluminis impetum & copiam alueorum crebritate exinanisse, atq; inde iudicatum, aquilam peremisse, & à vinculis soluisse mox Prometheus, Cælius. Et paulò post, Herodotus adijcit Prometheum Scytharum regem fuisse: quumq; eius imperio obnoxia regio summa necessariorum laboraret inopia, nec succurri ab rege posset, quòd Aquila fluuius excrescens nimio plus agros dilueret, ibi coortos homines in vincula Prometheus coniecisse. Herculem verò illum liberasse, & fluuium corriuasse in mare. Ad Nilum qui diceretur Aquila, rem deducit Siculus Diodorus. Aquilas quicunq; Caucasum habitat, inimicas habet. propterea illarum nidos, vbicunq; enatae fuerint, igniferis sagittis incendunt, laqueos insuper ad eas capiendas tendunt, Prometheus vlcisci dictitantes, eò vsq; fabulis fidem adhibuere. Philostratus lib. 2. in vita Apollonij, vbi plura etiam de Prometheo eiusq; vinculis scribit. *Vide*

Alciati
Emblema
Quæ su-
pra nos,
nihil ad
nos.

Apolloniū in Argonauticis lib. 2. & eius Scholiasten Græcum ad numerum 56. Alciati Emblema in-

*Caucasia æternum pendens in rupe Prometheus
Et nollet secisse hominem: figulosq; perosus
Roduntur varijs prudentum pectora curis,*

*Diripitur sacri præpetis vngue iecur:
Accensam rapto damnat ab igne facem.
Quiculi affectant scire, deimq; vices.*

Fulgentius in Mythologico (vt Gyrardus recitat) non ab aquila Promethei iecur corrodi, sed à vulture tradit, idq; perbelle interpretatus est, cui & Petronius Arbiter in his hendecasyllabis congruit: *Cui vultur iecur ultimum pererrat, Et pectus trahit, intimasq; fibras, Non est, quem tepidi vocant poëta, Sed cordis mala, lior atque luxus.* *Vide* Macrob. 1. 10. De Prometheo herba nata è sanguine Promethei aquila eius iecur depascente, vnde & radix sanguinea sit, supra in a. scriptum est. ¶ Senescentibus aquilis rostrum superius accrescit, incuruaturq; subinde magis magisque, cui rei data est fabula, vt hoc ita accidat aquilæ, quoniam cum olim homo esset, hospiti iniuriam intulerit, Aristot. ¶ Fertur aquilam aliquando sagitta ictam, cum pennam sagittæ adaptatam vidisset, dixisse, *Τὰ δ' ἔχ' ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῷ περὶς Ἀλυσκόμεθα.* ita hic etiam Euelpis inquit, *Οὐχ ὑπ' ἄλλων πάχομεν ταῦτ', ἀλλὰ τῇ ἐαυτῷ γνώμῃ.* Æschylus hanc parcemiam Libysticam vocat. ¶ Apud Aristophanem Comicum in Auibus homines quidam interrogant ab auibus, quomodo viuere cum eis queant implumes ipsi & volandi nescij. Epops auis respondet commodè id fieri posse, Pisthetærus verò dubitat: quoniam & apud Æsopum fabula feratur de vulpe, quòd infelicitèr aliquando commercium cum aquila habuerit. Scholiastes monet hanc fabulam apud Archilochum esse Æsopo antiquiorem. ¶ Scarabeus contra aquilam. *Vide* infra inter proueria. ¶ *Καὶ δόμῃς Ἀμφίονος Καταγαλάσω πυρφόροισιν αἰετοῖς,* Aristoph. in Auibus. ¶ Vaticinium Esdræ de aquila gerente typum ecclesiæ Romanæ, doctissimus vir Theodorus

Aquila
gerens ty-
pum eccle-
siæ Roma-
næ.
Aquila
cur Ioui
sacra &
eius armi-
gera dica-
tur.

Bibliander præceptor noster exposuit, libro typis publicato.

¶ Aquila Ioui sacra. Armigerum Iouis pro aquila dixit Vergilius 9. Æneid. & Ouidius Metam. 13. Negant vnquam solam hanc alitem fulmine exanimatam, ideo armigeram Iouis consuetudo iudicauit, Plinius. Aliqui eò quòd altissimè volet, à poëtis armigeram Iouis fingi aiunt, & alitum reginam dici. Regia ales pro aquila Ioui sacra, Ouidius 4. Metam. *Namq; volans rubra fuluus Iouis ales in æthra,* Vergil. 12. Æneid. Tutelæ Iouis deputata dicitur, quia prosperum auspiciū eius aduersum Titanas pugnaturus accepit, Acron in Horatium. Aquilam fingunt in bello Giganteo Ioui arma ministrasse. Quoniam Iupiter & Saturnus reges fuerunt, sed dum Iupiter cum patre Saturno haberet de agris contentionem, ortum bellum est: ad quod egrediens Iupiter aquilæ vidit augurium: cuius quum vicisset auspicio, fictū est quòd ei pugnantī tela ministrasset: vnde etiam à felice augurio natum est, vt aquilæ militum signa comitentur, Seruius in 9. Æneid. Et alibi, Aquila (inquit) in tutela Iouis est, quia dicitur dimicanti ei contra gigantes fulmina ministrasse: quod ideo fingitur quia per naturam nimij est caloris, adeò vt & oua, quibus supersedet, posset coquere, nisi admoueat gagatē lapidem frigidissimū. Auium præstantissimæ sunt aquilæ, quæ Iouis etiam sceptris proximè fulmina insidere creduntur. Oppianus in Ixeuticis. *Ὁ Ζεὺς γὰρ αἰετὸν ἔστηκ' ὄρνιν ἔχων ὅτι τῆς κεφαλῆς,* Aristophanes in Auibus: vbi Scholiastes, Debit dicere in scepro, vt etiam Pindarus: *Εὐδαι γ' ἐν σκήπτρῳ Διὸς,* aut dixit in capite, quoniam solebant aues vnicuiq; deo sacras in capite imaginis cuiusque collocare. Iouis imago continebat læua sceptrum: dextra verò nūc aquilam protendere videbatur, nunc victoriam. Et quidem aquilam, quòd Iupiter ita superioribus & cœlestibus imperet, vt aquila cæteris auibus: Victoriam verò, quoniam omnia ei subiecta atque deuicta sint, Lilius Greg. Gyrardus. Iupiter aquilam delegit, *Ζεὺς αἰτὸν εἴλετο:* prouerbiū vsitatum vbi qui asciscit sibi præclaros, suisq; rebus accommodos, Erasmus. Aquila Ioui sacra est, & Græcis à verbo *αἰω* quod est spiro videtur *αἰετὸς* dici, à quo verbo etiam *αἰρ*, id est aër (quem Iouis nomine allegoricè innuunt) deriuetur. Huic igitur consecratur tanquam & nomine affinis, & tanquam deo perfectò auis perfectà, & cælesti altiuolans, Eustathius in primum Iliados. Fabula est, quod

quod cum Rhea parturiret Iouem, aquila appaquerit, (vel etiam eodem die nata sit, ut habet Scholia-
stes Homeri Iliad. θ. & in pugna aduersus gigantes præteruolarit, Idem.) ideoq; Iouem hanc alitem sibi
delegisse in auium distributione cum res inter se diuiderent Titanes, Κατὰ τὴν ἀποκλήρωσιν τῶν πταίνων,
Idem in octauum Iliados. Aquila Ioui gratissima auis esse fertur, siue tanquam rex regi, siue quia se-
cundum fabulam eodem die nata est quo Iupiter. vel quoniam ei regnum occupaturo, felicitis faustiq;
euentus augurium præbuit. vel quia natum Iouem in cælum deportauit. Fabulantur aliqui Meropem *Fabula de*
Coon, cum vxorem mortuam deslere non desineret, & in luctu hospitio Rheam suscepisset, in aqui- *Merope*
lam mutatum semper adesse Ioui. Ælianus verò latronem quendam fuisse scribit, qui deinde in aqui- *Coon in a-*
lam mutatus, vncis vnguibus videatur, & in senecta rostro eius nimia aduncitate reddito inutili, hanc *quilam*
pœnam (famem scilicet in senectute) vitæ dum homo esset nimium belluinæ luat, & insuper odium sca- *mutato.*
rabeorum. Cæterum Byzantia Mæro poetria scribit, ut refert Athenæus in libro xi. de poculis, quod
Iupiter in Creta nutritus sit, Νέκταρ δ' ἐκ πέτρης μέγας αἰετὸς αἰὲν ἀφύσων Γαμφιλῆς, φορέσκε πετρίῳ
(fortè ποτὸν) (Διὶ μιντόεντι. Τῷ καὶ νικήσας πατέρα Κρόνον εὐρύοπα Ζεὺς Ἀθανάτοιν ποίησε καὶ ἔργων ἔγχα-
τένασσε. Vocat autem Hecuba aquilam Ioui carissimum οἰωνῶν, id est auium vel simpliciter, vel illarum
potius ex quibus auspicia sumuntur, Hæc omnia Eustathius in Iliad. ω. Iupiter aquilæ imperat, & tan-
quam ministro vitur erga homines quibus aliquid significare voluerit, Scholiastes Homeri. Aues ho-
minibus deorum sententiam nuntiant, aquila Iouis, ciconia Iunonis, &c. Porphyrius lib. 3. de abstinen-
do ab animatis. Εἰς αἰετὸς πῦλιν ἐχθρὸς αἰετὸς ἔστω, Theocritus Idyl. 33. Ως ἄρα νῆστος εἰπεν, ὁ δ' ὑψόθ'
ἐκλαγξεν φωνῇ. Εἰς τρεῖς ὑπαίρεφ' αἰετὸς ὄρνις, Theocritus Idyl. lib. 17. Vna tantum ex aquila-
rum genere, quæ Iouis appellatur, carnes non attingit, sed ad victū ei herba satis est, Ælianus. ¶ Νυκταίε-
τος, auis sacra Iunoni, quæ & Erodus. Hesych.

¶ Aquilæ sublimes volant, ut perquam maximè procul aspiciant. quapropter homines solam *Aquila*
auium omnium aquilam esse diuinam perhibent, Aristoteles. Aquilā Thebani colunt, Strabo libro 17. *diuinis*
Thebæ aquilam honorant, tum quia regia videtur auis, tum Ioue digna, Diodorus Siculus lib. 2. de fa- *honoribus*
bulosis antiquorum gestis. *culta.*

¶ Quod si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis vulturios, aquilas &c. Ar- *De sacrifi-*
nobius lib. 7. contragentes. Si hecatombe imperatorio sacrificio fiat, non centum pecora, sed centum *candis a-*
leones, centum aquilæ, & cætera huiusmodi animalia centena feriuntur, Iul. Capitolinus. *quilis.*

¶ Cum Lacedæmonij peste vexarentur, acceperunt oraculū desitutam illam si quotannis vir- *De ense*
ginem nobilem immolarent. Et cum fors aliquando in Helenam incidisset, & ea pro more ornata ad *ab aquila*
sacrificium produceretur, aquila repente deuolans abreptum ensē ad armenta detulit & in iuuen- *abrepto ac*
cam demisit, quare Lacedæmonij deinceps à virginibus mactandis abstinerunt. Historiam refert *in iuuen-*
Plutarchus in Parallelis minoribus: & mox alteram subiungit de Valeria Luperca apud Valerios simi- *cam de-*
liter seruata, hoc est ense per aquilam rapto & in iuuenecam demisso. Est autē locus is mutilus, & idem *misso.*
apud Varinum quoq; Lexici scriptorem in Neoptolemo corruptus: vterq; collatione alterius emen-
dari potest. Transcripsit ex Plutarcho etiam Cælius 13. 20. sed loca obscuriora non attigit. Is verò com-
parent fidem (inquit Cælius) quæ de prisco Tarquinio T. Liuius perscribit.

¶ Delphi in medio vniuersæ quodammodo Græciæ & intra & extra Isthmum, imò & totius or- *Aquilæ*
bis consistere videbantur, vnde & telluris vmbilicum appellabāt. fabulam addentes quam refert Pin- *duæ à Io-*
darus, confingens ab Ioue duas dimissas aquilas in hoc coisse loco, vnam ab ortu, alteram ab occasu. *ne dimissæ*
quidam autem dixere coruos, Strabo lib. 9. Pindarus in Pythijs carmine quarto Pythiam siue Sibyllam *Delphis*
Χρυσέων Διὸς αἰετὸς παρέδρον cognominat: Vbi Scholiastes, Ferunt Iouem cum vellet maximè mediam *conuenisse*
orbis habitabilis partem certa mensura deprehendere, duas pari velocitate aquilas, vnam ab oriente, *dicuntur,*
alteram ab occidente emisisse: illas verò conuenisse Delphis seu Pythone. itaq; Iouem in memoriam *vnde is*
rei ad designandum terræ habitabilis medium in templo Apollinis aquilas aureas consecrasse aiunt, *locus me-*
quæ postea in bello Phocico, cuius author Eumelus fuit, sublatae sint. *dia orbis*

¶ Metamorphoses. Iouem transformatū in aquilam ut raperat Ganymedam describit Ouidius *parsexi-*
lib. 10. Metam. Idem lib. 6. de Arachne puella telā contexente, Fecit & Asterien aquila (id est Ioue in a- *stimatur.*
quilam mutato) luctante teneri. *vide in Coturnice h.* Idem lib. 12. Metamorphoseon fabulator Pericly- *De ijs qui*
menum in aquilam versum, ab Hercule, quem plurimum vnguibus vncis infestabat, sagitta in sublimi *in aquilā*
confossum, quum inquit: *Mira Periclymeni mors est, cui posse figuras Sumere quas vellet, rursusq; reponere transfor-*
sumptas, &c. De Merope qui Coon insulam tenuerit in aquilam conuerso, fabulam ex Higino retuli su- *mati sunt.*
pra mox post icones: & ex Eustathio paulò superius in Aquila Ioui sacra. Ælianus verò latronem quen- *Iupiter.*
dam in aquilam mutatum scribit, quæ sceleris sui pœnam luat rostro per senectam adeò incuruato, ut *Pericly-*
cibum capere non possit, & scarabeos infestos patiat. Venus in aquilam mutata Iouem in olorem *menus.*
mutatum sequitur: & vterq; demum inter sydera locatur. *vide in Cygno h.* ex Higino: & Cælium Rho- *Merops*
diginum 11. 19. Ut apud Mæro poetriam aquila: sic apud Homerum Peleïades vel Pleiades Ioui am- *Cous.*
brosiam adferunt, Eustathius: Corrupta forsan lectione: nam Ioui infanti aquilam nectar attulisse, *Latro.*
Peleïades verò ambrosiam Mæro canit, ut recitat Athenæus, ex quo sua Eustathius mutuatur. Vtrisque *Venus.*
(aquilæ & Peleïadibus) ut gratiam referret Iupiter, inter sydera eas retulit.

¶ **Auspicia.** Aquila alis & volatu auspiciū facit, Festus. Octavius Augustus cū lustrum in campo Martio magna populi frequentia conderet, aquila eum sæpius circumuolauit, transgressaq; in vicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primam literam sedit, &c. Suetonius in vita Augusti. Contractis ad Bononiam triumuirorum copijs, aquila tentorio Octauij Augusti supersedens, duos coruos hinc & inde infestantes afflixit, & ad terram dedit, notāte omni exercitu, futuram quandoq; inter collegas discordiam talem, qualis secuta est, ac exitum præfagiente, Ibidem. Auspicia quædam ex aquila, retulimus etiam paulò antè in Aquila Ioui sacra. Arabes audiunt (ἀκὺς, intelligunt) coruos, Tyrreni aquilas, Porphyrius lib. 3. de abstinendo ab animatis. Ἀέτον Grammatici Græci dictum aiunt, ab α particula intendente & ἔτος, quod valde & semper vera sit ales ac fatalis in auspicijs. Troianis feliciter pugnantibus apud Homerum, & iam fossam ac vallum Græcorum transituris aquila sinistra apparet, non tanquam infausta auis (vt Scholiastes interpretatur) cū alioqui aues sinistræ infortunatæ sint, sed ad decipiendos Græcos quo minus illi sibi cauerent, tanquam Troianorum desiderio non successuro. Sed poëtæ versus adscribam. Ὅρνις γὰρ σφιν ἐπιήλθε ὥρῃσέ μιν αἰετὸς ὑψιπέτης ἐπ' ἀριστερὰ λαὸν ἑρῶν, Φοινῆεντα δ' ἐρχόμεντα φέρον ὀνύχεσσι πέλωρον Ζῶν' ἐτ' ἀσπαίροντα. καὶ ἔπειτ' ἀπὸ λήθετο χάρμης. Κόψε γὰρ αὐτὸν ἔχοντα (κρατὸντα) καὶ σῆθος ὡς δειρὴν, Ἰδνωθεὶς (καμφοθεὶς) ὀπίσω. ὃ δ' ἀπὸ ἔθην ἦκε χαμᾶζε. Ἀλγίστας ὀδύνησι, μέσῳ δ' ἐγκάβαλ' ὀμίλῳ. Ἀντὸς δὲ κλάγξας πέτετο πνοῆσ' ἀέμοιο. Τρῶες δ' ἐρρίγησαν ὅπως ἴδον ἀλόχοιο φῖν. Κεῖ μιν ὀνύχεσσι, Διὸς τέρας ἀγίοχιο, Home. Ili. μ. Ως ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπιατο δεξιὸς ὄρνις Αἰετὸς ὑψιπέτης. ὅππ' ἴαχε λαὸς Ἀχαιῶν Θάρσειος οἶωνῳ, Iliad. ν. Αὐτίκα δ' αἰετὸν ἦκε (Agamemnoni oranti Iupiter) τελειότατον πετεηνῶν Νεβρὸν ἔχοντ' ὀνύχεσσι, τέκος ἐλάφοιο ταχείης Πάρ δὲ Διὸς ὦμῳ ὡς ἑλκελλεῖ ἐγκάβαλε νεβρὸν, Iliad. θ. Et mox, Οἱ δ' ἴως ἔν' εἶδον ὅτ' ἄρ' ἐκ Διὸς ἦλυθεν ὄρνις. Hic Scholiastes τελειότατον πετεηνῶν, id est, perfectissimam auim interpretatur maximam, vel signa perfecta ædentem, & maxime perficientem ea quæ significat: vel præcipuam & nobilissimam auim, vt Eustathius docet. Ως ἄρα οἱ εἰπόντι ἐπέπιατο δεξιὸς ὄρνις Αἰετὸς ἀργυρῷ χῆνα φέρον ὀνύχεσσι πέλωρον Ἡμέρον ἐξ αὐλῆς, &c. Odyss. ο. Χῆνες μοι καὶ οἶκον ἐείκοσι πυρὸν ἔδυσιν. Ἐξ ὕδατος, καὶ τέ σφιν ἰαίνομαι εἰσπόρωσαι. Ἐλθὼν δὲ ἐξ ὄρεος μέγας αἰετὸς ἀγκυλοχείλης Πᾶσι κατ' αἰχένας ἦξε καὶ ἔκτανεν. οἱ δ' ἐκέχοντο Ἀθρόοι ἐν μεγάροις. ὃ δ' ἐς αἰθέρα διὸν ἀέρθη. Αὐτὰρ ἐγὼ κλαῖον ὃ μοι αἰετὸς ἔκτανε γῆνας Ἀψ δ' ἐλθὼν κατ' ἄρ' ἔζετ' ὅππ' ὥρῃσεν μελάρῳ, Φωνῇ δὲ βροτῇ κατερήνε φωνήσεν τε. Θάρσει Ικαρίε κέρη τιλε κλειτοῖο, Οὐκ ὄναρ, ἀλλ' ὑπαρῆσθ' ὅτι τετελεσμένον ἔσται. Χῆνες μὲ μνηστῆρες, ἐγὼ δὲ τοι αἰετὸς ὄρνις Ἡἰα πάρος κινῶ ὡς τε πῶς εἰλήλυσθα. Ὅς πᾶσι μνηστῆρσιν αἰετὴ πότμον ἐφήσω, Somnium Penelopes quod illa Vlyssi nondum agnito recenset Odyssæ τ. Priamo Iouem oranti αἰετὸς ὃς ὕ κεκληγὼς Ἡδὴ ἀποπνείσσαν ἔχον ὀνύχεσσι πέλωρον Ἐσσυμένως οἶμ' ἔμεινεν ἀειπερὸς, Quintus Calaber lib. 1. ¶ Mirum & rarum prodigiū aquilæ & cygnorum ex Æneidos Vergilij duodecimo recitabitur in Cygno h. Auspiciū aquilæ præteruolantis fecit vt Ajax Telamonis filius primum Aetos diceretur, vt scripsimus in Leone h. & supra in a. inter nomina propria ab aquila ducta. Scribit Plutarchus (in Parallelis minoribus cap. 6.) aquilam quandoq; cū duces manipulorum epularentur cum Polynice Amphiarai hastam abreptam sustulisse in altum, moxq; demisisse: eam verò terræ impactam lauri speciem præbuisse veram: in sequenti die hostibus acri prælio ibidem congregientibus, terræ hiatus repentino haustum cum curru, quod hárma dicunt Græci, Amphiarauum perijsse: cōditam ibi postea urbem, hármatidis cognomine fuisse insignem. Cuius rei auctor sit in tertio Κήσιων Trifimachus. Fuit verò præcellens vates Amphiarauus, &c. Cælius. Aquila correptum à satellite iaculum, in sublime detulit: dehinc in profundum abiecit, Plutarchus in vita Dionis inter portenta Dionysio tyranno exhibita, quibus illi exilium & regni amissio funestæq; calamitates prædicebātur. Xanthias seruus in Vespis Aristophanis narrat somnium suum, Ἐδύκεν αἰετὸν καταπλάμνον ἐς τὴν ἀγορὰν μέγαν πάνυ Ἀναρπάσαντα τοῖς ὀνύξεσσι ἀσπίδα φέρων ὅππ' ἰαχὸν ἀνεχέεις τὸν ἔρπον, Κάπειτα ταύτῳ ἀποβαλεῖν Κλεώνυμον. Traducit autem Cleonymus ceu ῥιψάσπιδα. Strabo lib. 17. de pyramide tertia in Ægypto, quæ primis duabus minor sit, sed maiore impensa structa, sic scribit: Hæc dicitur meretricis sepultura ab amantibus effecta: quam Sappho poëtria Doricham vocat. alij eam Rhodopem nominant, atq; fabulam quandam narrant, quod ea dum lauaretur, aquila alterum ex calceis è manu ancillæ correptum Memphim deportarit, & in sublime supra regis verticem iura dantis elata, calceum in illius gremium demiserit: & quod ille calcei concinnitate & rei miraculo permotus, per totam regionem misit ad eam inquirendam quæ huiusmodi calceum ferret, & quod ea in vrbe Naucratarum inuenta atq; adducta, & regis vxor fuerit, post mortem verò hanc sepulturam habuerit, Hæc Strabo. Eandem historiam recitat Ælianus lib. 13. Variæ historiæ, regē Ægypti in cuius gremiū iniectus sit calceus Psammetichum nominans. De aquila quæ Augustæ ex alto abiecit in gremiū conspicui candoris gallinam, scribemus in Gallina h. inter auguria. Pro virginibus immolatas legimus iuuenecas in quas aquilæ ereptos sacrificis enses, quos iam virginibus intētabant, demiserant, referente Plutarcho in Parallelis Græcarum & Romanarum historiarum. fuit autem virgo altera apud Lacedæmonios nomine Helena, altera apud Valerios nomine Valeria Luperca. in quas fors ceciderat vt immolarentur, cū deus propter pestem virginem aliquam quotannis sacrificandam respondisset. Vide etiam Varinum in Neoptolemo. ¶ Aquila partem extorum immolante Hecuba in Illo, ad Græcos portat, apud Dictyn Cretensem, libro 4. Et rursus libro 5. sacrificanti-

Aquila Amphiarai hastā in altum ferens, moxq; demittens, eiusdem interitiū præsignificauit.

Aquila calceum meretricis in regis Ægyptij gremium demisit.

Extā de sacrificatium manibus ab aquilis rapta.

bus Troianis aquila stridoré magno immittens sese, extorum partem ereptam ad naues Græcorum deponit. Galbæ Cæsaris auo procuranti fulgur, cum aquila de manibus extra rapuisset, & in frugiferam quercum contulisset, summum, sed serum imperium portēdi familię, responsum est. Atq; ille irridens: Sanè inquit, cum mula pepererit, vt pluribus retuli in Mulo *h.* Extā de sacrificantis manu ab aquila rapta, tam efficaci auspicio fuēre, vt nullum præsēntius aut felicius fuerit, Alexander ab Alex. Cyro aduersus Armenium proficiscenti continuo in primo agro exurgit lepus: Aquila autem volans dextera, *Auspicia* leporem despiciens fugientem: & irruit, & percussit illum, extulitq; correptum, eoq; ablato in collem *aquilarū* proximum, pro libidine utebatur praeda. Auguriū igitur Cyrus intuitus, cum lætatus est, tum Iouem *quæ acci-* regem adorauit, dixitq; ad præsēntes: Venatio quidem pulcra est futura, si Deo libuerit, Xenophon *2. derunt.* de Pēdia Cyri. Aquila, vt aduncæ aues propē omnes, sine vilo potu viuit, quod Hesiodus nesciuit. facit *Cyro.* enim in narratione obsessiois Nini, aquilam augurij præsidentem bibentem, Aristoteles. Ex aquilæ significatione filium suum nomine Midam, Gordias regem fore coniecit: cum supra huius caput arantis primo volasset, deinde totum diem in iugo sessitare non prius destitisset, quā is ad vespēram arationem dimisisset, *Ælian.* Galeotes & Telmissus fratres, filij Apollinis, & Themistū filia Zabij regis *Galeoti* Hyperboreorum, oraculo in Dodona accepto, vt hic orientem, ille occidentem versus nauigaret, & *de Tel-* vbicunq; de sacrificijs ipsorum femora rapuisset aquila, aram ibi conderent: Galeotes in Siciliam, Telmissus in Cariam, vbi Apollinis Telmissij ædem condidit, Stephanus. Ante vltimam Bruti (aduersus *Bruto.* Cæsarem & Antonium pugnam) vt P. Volumanius prodidit, aquila prima (vexillum) apud plena conspecta est: & duæ aquilæ in medio vtriusq; exercitus spacio ante prælum congressæ simul pugnarunt: quarum pugnam dum ambo castra vtrinq; intuentur, silentium incredibile tenuerunt: cessit verò atq; fugit aquila ē partibus Bruti profecta, Plutarchus in vita M. Bruti, & Val. Maximus 1. 4. Deiotaro verò *Deiotaro.* regi omnia ferē auspiciata regenti, salutaris aquilæ conspectus fuit: qua visa abstinuit se ab eius tecti vsu: quod nocte insequenti, ruina solo æquatum est, Val. Max. ibidem. C. Pansa, Hircio Coss. in castris Cæsaris luce prima, in culmine prætorij super linteum consedit aquila: inde circumuolantibus minoribus *Octauio* auibus excita: de conspectu abiit, Iul. Obsequens. Tranquillus in Tiberio cap. 24. Ante paucos (inquit) *Cæsari.* quā reuocaretur dies, aquila nunquam antea Rhodi conspecta, in culmine domus eius assedit. Extat *Tiberio.* & epigramma super hac re Apollonidæ Græcum, Anthologij lib. 1. sectione in Aues inscripta. Prepetes aues dicuntur (inquit Alexander ab Alexandro) quæ volatu auguria faciunt & futura prædicunt. Ex his autem, aquila, vulture, & buteone, sanquali & immussulo lætantur, easq; feliciis euentus esse (aiunt) cum ingentibus alis patulæ & porrectę volant. Et mox, Aquila si dextra ex parte venit, felix omē facit, & magnarum rerum auspicia: quas quidē volatu augurium facere, præcipuē si stridentibus alis euolare videant, omen futuri maximi boni, ac læta & magna portendere dixerunt. Vultures aquilarum foetus implumes occidisse, nidosq; euertisse, ipsosq; a pastu pedibus & rostro abegisse, Tarquinio Superbo *Tarqui-* exilium & regni amissionem, quæ mox secuta sunt, portenderunt. Aquilam Tarquinio Prisco pileum *nio Su-* detraxisse in sublimi, deinde capiti reposuisse, regnum ominatam ferunt: Sicut Aristander aquilę au- *perbo.* gurio victorem Alexandrum prædiuinavit, Idem. Et rursus, Si vultures, corui, & aquilę in vnum coirent, cædem haud dubiam interpretabantur. Obseruatum est vt minora auspiciā semper maioribus *Alexan-* cedant, licet priora sint. siquidem cornicis aut columbarum auspiciā, aquila superueniente, irrita fiunt: aquilarum verò augurium, fulmine adueniente, nullum est, Alexander ab Alex. Si cor victimę raptum *Galbæ.* ab aquila aut auibus fuisset, nimium propicios deos ostenderunt, Idem. Et mox, Galbæ fulgur procu- *Mario.* ranti, cum aquila extra rapuisset, & in sublimem quercum detulisset, imperium portendit. C. Marius Syllam fugiens iam fermē omni spe destitutus, hortabatur tamen socios, ne in vltima spe, ad quam seruari se antiquorum augurum responso credebat, defererent. Nam cum valde adolescens esset & in agris versaretur, nidum aquilæ septem pullos habenrem domum retulit. Parentes hoc magna cum admiratione intuentes, augures consuluerunt. Illi responderunt, Marium clarissimum virum futurum, maximum principatum atq; imperium septies habiturum. Sed hoc aliqui fabulosum putant, quod aquila geminos tantummodo pullos pariat, Plutarchus in Marij vita.

¶ De Cypselo Corinthi tyranno adhuc priuato oraculum Pythia huiusmodi reddidit. Concipit in petris aquila enixura leonem, &c. vt ex Herodoto recitauit in Leone *h.* proximē ante prouerbia a leone facta.

¶ Aquila grandis magnarum alarum, plena plumis & varietate, venit ad Libanum, tulit Cedri medullam, transportauit in negotiatorum urbem, Ezech. 17. Aquila grandis tulit de semine terræ, po- *Ænigma* fuit illud in terræ superficiem pro semine, vt radicem firmaret super aquas multas, quod creuit in vi- *duarum* neam latam, fructificauit in palmites, & emisit propagines, Ibidem. Aquila altera grandis magnis alis, *aquilarū* multis plumis, & vinea ista mittit radices suas ad eam, & palmites suos vt irrigaret eam de areolis ger- *ab Eze-* minis sui, Ezech. 17. Aquila nōne radices vineæ grandis euellet, fructus eius distringet, siccabit omnes *chiele v-* palmites germinis eius, & arefcet, & non in brachio grandi, vt euellat eam radicitus, Ibidem. Quasi a- *surpatū.* quila super domum Domini, clama velut tuba in gutture, eò quod transgressi sunt fœdus meum, Osee 8. Aquilæ cum duodecim suis alis, & octo subalaribus, & tribus capitibus mysterium exponitur 4. Esdræ 12. Aquilæ somnium, duodecim alarum & trium capitum, regnantium super totam terrā, ha-

bens octo contrarias pennas, cui venit finis primo, secundo & tertio 4. Efd. 11. Aquilæ vnus volantis audita vox magna, Væ uæ uæ inhabitantibus terram, Apocalypsis octauo.

P R O V E R B I A.

E squilla non nascitur rosa, prouerbiali figura dixit Theognis, innuens è probis parentibus nasci liberos probos, ex improbis improbos. Simili forma dixit Horatius in Odis, *Neq; imbellem feroces pro-* generant aquila columbam, Erasmus. *Tam dispar aquilæ columba non est, Nec dorcas rigido fugax leoni,* Martialis. ¶ Aquilam cornix prouocat, Α' ετόν κοράνη έρεσκελεί. Tradunt peculiare cornicibus esse irritare aquilam. verum illa negligit prouocantem, intelligens nimirum sibi ab illa noceri non posse. Loccus igitur fuerit adagio, si quando leuiusculus quispiam homuncio, qui neq; prodesse queat, neq; lædere, maximis viris oblatrat, Erasmus. ¶ Cypselus non parit aquilam, prouerbum citatum à G. Hel- delino. ¶ Iupiter aquilam delegit, vbi quis asciscit sibi præclaros suisq; rebus accommodos, vide su- pra in Aquila Ioui sacra. ¶ Ioan. Tzetzes Chiliade 8. cap. 243. cum recitasset prouerbum, Πῦ γὰρ φρονίς τοῖς χολοιοῖς φρονίς τῆς βασιλείας; mox subiicit, Huic simile est illud nostrum Πῦ γὰρ φρονίς τοῖς αἰετοῖς τῆς Πλάτωνος δογματῶν, καὶ νόμων τέττα πορνικῶν, &c. ¶ Lupus aquilam fugit, Vide in Lupo h. vbi pericu- lum imminens euitari non potest. ¶ Aquila non captat muscas, Α' ετός θηρεύει τὰς μύας. Summi vi- ri negligunt minutula quæpiam. Animus excelsus res humiles despicit: aut egregiè docti nonnun- quam in minimis quibusdam labuntur. Et maximis occupati negotijs ad pusilla quædam conuiuent. Effertur & citra negationem adagium, Α' ετός μύας θηρεύει, id est, Aquila venatur muscas, quoties ma- gnis minima sunt curæ. Huic non absimile est quod habet Gregorius Theologus in epistola ad Eu- doxium rhetorem, Μη' ανάχη ἀριτεύει ἐν χολοιοῖς αἰετός. id est, Non sustineas tenere primas inter gra- culos aquila, Erasmus. Pindarus etiam graculos cum aquilis confert, vt paulò post in prouerbio Aquila in nubibus, recitabimus. ¶ Aquilam noctuæ comparas, Α' ετόν γλαυκὴ συγκρίνεις. Martialis in Scæ- zonte, Aquilasq; similes facere noctuis quæris. Aquila visus acerrimi, adeò vt ἀσκαρδαμύχως, id est, non conuiuens aduersus solem intueatur. contra noctua solis lumen modis omnibus refugit, Era- smus. ¶ Aquila in nubibus, pleriq; interpretantur de re magna quidem illa, sed quam non facile asse- quaris: alij de ijs, qui longè reliquis præcellunt. Aristophanes in Equitibus: ὦ πόρ' ἡδομαι, ὡς ἐν νεφέ- λῃσιν αἰετὸς γενήσομαι. Gaudeo isthoc nomine Quòd aquila fiam in nubibus videlicet. Verba sunt po- puli Atheniensis, promittentis sibi futurum vt orbi vniuerso imperet. Et paulò inferius in eadē comæ- dia tanquam oraculum pronuntiatur, Αἰετὸς ὡς γήγει, καὶ πάσις γῆς βασιλεύς. Quippe aquila es, terræq; omnem dominaris in orbem. Dicuntur & hæc de populo Atheniensis: nisi fortè placet allusio ad spes huius principatus inanes. Rursum in Auibus, Αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεται. id est, Aquila in nubibus fies. Interpres admonet alludere poëtam ad oraculum, quondam Atheniensibus redditum. quo prædica- batur futurum, vt Athenienses tanto interuallo reliquas vrbes superarent, quanto aquila in nubibus reliquis auibus esset sublimior. Pindarus item in Nemeis, se vocat aquilā, Bacchylidem æmulum gra- culum, videlicet quòd illum immenso vinceret interuallo. Αἰετὸς ὡς ἐν πετανοῖς, ὅς ἐλαβεν αἶψα τηλόθεν μετὰ μαχρόμυθος Δαφοινὸν ἄρχει ποσί. Κεχρέται δὲ χολοιοὶ παπφὰ νέμονται: Quorum carminum hæc est sententia: Aquila pernix inter volucres, quæ repente aduolans eminus, corripuit cruentā præ- dam: Loquaces autē graculi humi pascuntur, Erasmus: Α' ετός ἐν νεφέλῃσι, ὅτι τ' δυσάλωτων, παρόσον αἰετός ἐν νεφέλῃσι ὡς ἐχάλισκεται, Suidas & Varin. ¶ Κάθαρος αἰετὸν μάται, id est, Scarabeus aquilā querit: cum imbecillior atq; impotētior, mali quippiā molitur, struitq; insidias inimico longè potētiori. Est & altera lectio, atq; ea meo quidē iudicio verior, Ὁ καθαρός αἰετὸν μαγεύεται, id est, Scarabeus aquilæ obstetricatur. Sensus, vtrumuis legas, fermè idē est. competit. n. in humilē & imbecillū, qui viribus longè præpollēti, maliciosus insidijs & clancularijs dolis perniciē machinatur. Aristophanes in Lysistrata, ὦ πόρ' ἡλῶ γὰρ, αἰετὸν πικτόν τε καθαρός σε Μαγεύσομαι, id est: Supra modum irascor tibi. scarabeus aquilā ego te, Quan- do oua paries obstetrix iuuabo. Super hac refertur apologus quidā apud Græcos non inelegans, quem Lucianus indicat Æsopicum esse, cum ait in Icaromenippo, fabulatum fuisse Æsopum, quemadmodū aliquando scarabei & cameli celū conscenderint. Memint eiusdē fabulæ etiam comicus Aristophanes in Pace, &c. Erasmus. Aquila vt pote regia auis, quāuis cætera parua animalcula contemnit, scarabeū tamen odio prosequitur, quoniā oua eius à scarabeis perduntur. Hinc & fabula conficta est, scarabeum reptando aut euolando (vt hippocantharus apud Comicum in aquilæ nidum, oua eius perdidisse. itaq; aquilam inopem consilij, supplicem in Iouis gremio oua deposuisse: scarabeum verò illuc quoq; per- uenisse, & Iouem vt eum excuteret surgentem, simul etiam oua effusa fregisse, id quod optabat scarabeus. Inde ortum prouerbiū, Α' ετόν καθαρός μαγεύσομαι, Eustathius in Iliados vltimum. Suidas hoc pro- uerbum vsum habere scribit, si qui potentiores qui priores iniuriam fecerint vlciscantur. fertur enim scarabeum aquilæ oua perdere, ἀφανίζει. Emblemata Alciati, inscriptum *A minimis quoque timendum:*

<i>Bella gerit scarabeus, & hostem prouocat ultro</i>	<i>Robore & inferior, consilio superat.</i>
<i>Nam plumis aquila clām se neq; cognitus abdit,</i>	<i>Hostilem vt nidum summa per astra petat.</i>
<i>Ouaq; confodiens, prohibet spem crescere prolis.</i>	<i>Hocq; modo illatum dedecus vltius abit.</i>

¶ Aquilæ senecta, corydi iuuenta, Vide in alauda h. ¶ Α' πας μὲν ἀνθρώπος ἀράσιμος, Α' πασα δὲ χθὼς ἀνδρ. γενναῖα πατρίς, Euripides. hoc est, Nullus non aër patet aquilæ, & nulla non terra viro forti patria est.

est. ¶ Aquilam testudo vincit. *Vide supra in Testudine terrestri h.* ¶ Aquila thripas aspiciens, Α' εἰς Aquilam θρίπας ὁρῶν: de magnis qui pusilla negligunt. Est thrips auicula quædam (imò vermiculus) minutissi- *testudo* ma, quæ aquila cum videat, vt est oculatissima, haud tamen dignatur persequi, vtpote prædam vngu- *vincit.* bus suis parum dignam. Ad hunc quidem modum (inquit Erasmus) inuenio in commentarijs Græ- *Aquila* corum, verum haud scio an mendose. nam thripas reperio vermiculi genus esse. ¶ Aquilam volare *thripas* doces, Α' εἰς τὸν ἰππασθαι διδάσκεις: eiusdem sententiæ est prouerbiū cuius illud, Delphinum natere do- *aspiciens.* ces. Quod enim delphini inter pisces, id aquila inter volucres. Alluisse videtur huc Gregorius in epi- *Aquilam* stola quadam ad Eudoxum rhetorem: Τὸς πολλὰς ἔα χαίρειν, καὶ εἶναι κολοῖς πῆσιν ἀετὸς δοκιμάζοντας: *volare do-* Sine valere vulgus, sine esse graculos, qui volatum aquilarum probent, Erasmus. Meminit Suidas, *ces.* & ait conuenire in illos qui alios docere conantur ea quæ ipsi melius callent. ¶ Fertur (inquit Æschy- lus, qui paræmiam hanc Libysticam vocat, Πληγέντ' ἀτράκτω τοξικῶ τὸν ἀετὸν Εἰπεῖν ἰδόντα μηχανῶν πλερώματος. Τὰ δ' ἔχ' ὑπ' ἄλλων, ἀλλὰ τοῖς αὐτῶν πλεροῖς Α' λισκόμεθα. Ita hic etiam Euelpis inquit, Οὐχ ὑπ' ἄλλων πάχοντα ταῦτ', ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν γνώμῃ.

¶ Emblemata Alciati cum lemmate *Fortitudo* vel *Signa fortium*, per dialogismum.

Quæ te caussa mouet volucris Saturnia, magni

Vt tumulto insideas ardua Aristomenis?

Hoc moneo: quantum inter aues ego robore præsto,

Tantum semideos inter Aristomenes.

Insideant timide timidorum busta columbae,

Nos aquila intrepidis signa benigna damus.

Emblema

Alciati.

Fortitu-

do.

DE AQUILIS DIVERSIS, QUARVM VETERES

*meminerunt, ac primum de ijs quæ perperam aquilarum ge-
neri ascribuntur.*

ARISTOTELES & Plinius sex aquilarum genere fecerunt, in quibus enumerandis neque ma-
gnitudinis neq; nobilitatis, neq; alius ordo ab eis obseruatur. nos quidem literarum ordine singula de-
inceps recensēbimus. Sed prius dicendum de illis, de quibus vel dubitatur, vel quæ ineptè à quibus-
dam aquilarum generi adscribuntur. Postremò aquilini generis aues à recentioribus memoratas *Diuersæ*
adijciemus. ¶ Diuersæ sunt species aquilarum, permagnæ, mediocres, paruæ. Rursus quædam no- *species a-*
biliore sunt, nec appetunt nisi aues & animalia terrestria viua. aliæ ferè ignobiles & degeneres, quæ *quilarum.*
non solum carnes viuas, sed etiam cadauera (vt asinorum & alia) & pisces exanimatos petunt: & hæ ac-
cedunt ad naturam & ignobilitatem miluorum, Crescentiensis.

¶ ACCIPITRES, ἰερακες, genus est aquilarum, Scholiastes Homeri. Sed accipitrinū genus cum *Accipi-*
aquilino imperitè confundi, scripsi in Accipitre a. Nothi accipitres esse creduntur qui censentur in ge- *tres, ge-*
nere aquilarum, Ælianus. *nus aqi-*

¶ ACMON, ἀκμων, genus aquilæ est, Hesychius & Varinus. Forte autè duo luporum genera apud *Acmon*
Oppianum ab hoc aquilæ genere sic dicta sunt, vt circus etiam & iætinus lupi ab eiusdem nominis a- *Alra-*
uibis rapacibus. *Alrachme* aquilam Syriacè dictam in gypæto describemus: cui voci si literam initia- *chme.*
lem demas (nam *al* articulus est) omnino cum acmone conuenit.

¶ Αἰγυπῖον, alij genus aquilæ, alij vulturem interpretantur, ἀπὸ τῆς αἰγῆς, Hesychius, Varinus, & *Αἰγυπῖος.*
alij. nimirum quasi αἰγῶντα γυπα. Suidas priscos non γυπας, sed αἰγυπιδες tantum protulisse scribit: & αἰ-
γυπῶν. pro γυπῶν apud Herodotum quoq; legi. Sed nos Iliados σ. legimus, Πολλὰς δὲ κύβες καὶ γυπες *γυπας*
ἔδονται Τρώων. in quo loco penultimam vocis γυπας produci monet Eustathius. Cæterum Iliad. σ. vbi
hi versus Homeri leguntur, Οἱ δ' ὅτ' αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες ἀγκυλοχεῖλαι Πέτρε' ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλά-
ζοντε μαχονται, (Hi duo versus leguntur etiam in aspidē Hesiodi,) Ως οἱ (Patroclus & Sarpedon) κεκλή-
ροντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρεσσαν. Eustathius αἰγυπιδες aquilarum generis esse scribit: & aquilis maxime pro-
prium esse vt petris insistant: quod arborum rami eas non ita capiant, & in terra propter vnguuium ad-
uncitatem incedere non possint. Mihi quidem αἰγυπῖος, si aquila est, vt Grammaticis placet, gypætus ef-
fe videtur, cui sententiæ nominis etiam ratio astipulatur, & Ælianus, vt videtur. *lege* infra in Vulture
H. a. inter deriuata. Ε' ζέω δὲ ὄρνισιν εὐκλότες αἰγυπιοῖσι Φηγῶν ἐφ' ὑψηλῇ, Iliad. η. de Minerua & Apolline.
Μηελόνης δ' ἐξ αὐτῆς ἐπάλμνος αἰγυπῖος ὤς, Iliad. ν. Κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον ἢ τ' οἰωνοῖ Φλυαί, ἢ αἰγυπιοὶ
γαμφώνυχες, οἱ σὶ τε τέκνα Α' γρόται ἐξείλοντο πάρος πετελῶνα γενέσθαι, Odyss. π. de Vlyssē & Telemacho
filio eum agnoscente. Οἱ δ' (Vlysses cum suis) ὅτ' αἰγυπιοὶ γαμφώνυχες ἀγκυλοχεῖλαι Ε' ξ' ὀρέων ἐλθόντες
ἐπ' ὀρνίθεσσι θορῶσι. Ταμὲν τ' ἐν πεδίῳ νέφεα πλώσσειν ἴενται. Οἱ δὲ τε τὰς ὀλέκων ἐπάλμμοι, ε' δὲ πῖς ἀλ-
κὴ Γίγεται, ε' δὲ θυγὴ. χαίρεισι δὲ τ' ἀνέρες ἀρχῇ, Odyss. χ. Πατράχουσιν, ἀπεπλυνῶν ἀγέλαι, μέγαν αἰγυπῖον
ὑποδείσαντες, Sophocles in Aiace. Nulla auis tangit cadauer animalis à basilisco mortui, non Αἰγυ-
πιοὶ γυπες τε, κόρεξ τ' ὀμβρήρεα κρώζων, Nicander. ¶ Auium nomina in iος, quæ tres syllabas excedunt
acuunt vltimam, vt αἰγυπῖος, χαρσδριός, &c. Etymologus. ¶ Αἰγυπῖος etiam aquilam significat Mace- *Αἰγυπῖος.*
donibus, Hesychius, Varinus & Etymologus. Ως αἰγυπῖος τοῖς πλεροῖς τὰς ἐμπίδας (νικᾷ) Philes. id est,
quantum aquila volatu culices vincit. Melampus vates ex ægyptio volucre quædam cognouisse tradi-
ditur, vt in Nelei historia refert Scholiastes Homeri in Odyss. λ.

- Ægolos.** ¶ Aquila **ÆGOLIOS** non est nota apud nos, Albertus ex Aristot. de animal 8. 3. vbi Græcè *αἰγολός* legitur: quæ vox vlulam significat.
- Circus.** ¶ **CIRCUS**, *κίρκος*, genus aquilæ quod accipiter dicitur, Scholiastes Homeri. *Vide supra in Accipitre a.*
- Cymindis.** ¶ **CYMINDIS**, aquila, Suidas. *Vide supra inter Accipitres.*
- Harpe.** ¶ **HARPE**, *ἄρπη*, miluus aut genus aquilæ, Varinus. alij auem aquilæ similem interpretantur. Plura leges infra in Elemento H. in Harpe.
- Hongylas.** ¶ Accipiter laudabilis caput habet paruum & planum supra sicut aquila **HONGYLAS** dicta, *ὡς ὀγγύλας καὶ ἄλκυρος αἰτὸς*, Demetrius.
- Ichneumon.** ¶ Nicandri interpretes **ICHNEUMONEM** aquilæ speciem facit, Herculi sacram, ex Ægyptiorum sententia, Cælius. Hermolaus Barbarus interpretem istum ichneumonem pro genere aquilæ interpretantem miratur. nos ichneumonem in Historia quadrupedum viuip. non *αἰτὸς* sed *ἐνύδρις*, id est lutræ genus esse docuimus.
- Immussulus.** ¶ Sanqualem auem atq; **IMMVSSVLVM** augures Romani in magna quæstione habent. Immussulum aliqui vulturis pullum arbitrantur esse: Massurius pullum aquilæ dicit esse, priusquam albi- cer cauda. Quidam post Murium augurem visos non esse Romæ confirmauere. ego (quod verisimi- lius est) in desidia rerum omnium non arbitroragnitos, Plin. Apud Festum immusculus & immustu- lus scribi reperio, vocibus (vt apparet) corruptis. Immusculus auis genus, quam alij regulum, alij ossifra- gam dicunt, Festus. Et alibi, Immustulus ales ex genere aquilarum est, sed minorum virium quàm a- quila, quæ volucris rarò, & non ferè præterquam vere apparet: quia æstum algoremq; metuit. appel- latur autem ita quòd subito & inexpectata se immittat, Hæc ille. videtur autem secundum hanc deri- uationem ab immittendo immissulus potius scribi debere, & sic alibi apud Festum scribitur, inter hæc verba: Oscines aues Appius Claudius esse ait quæ ore canentes faciant auspicium, vt coruus, cornix, noctua. aut quæ alis (lego, alites autem quæ alis) ac volatu, vt buteo, sanqualis, immissulus, &c. Alibi verò, Alites volatu auspicia facientes istæ putabantur, buteo, sanqualis, immusculus, aquila vulturius. Quòd si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis vulturios, aquilas, immussulos? &c. Arnobius lib. 7. contra gentes. Sanqualis & immussul alitum volatus, licet æuo priore incognitus, secundissimos habere euentus censebatur, Alexander ab Alex. De augurio ex præpetibus auibus, vt buteone, sanquali, immussulo, *vide supra in Aquila b.*
- Iouis a- quila.** ¶ Vna tantum ex aquilarum genere, quæ **IOVIS** aquila appellatur, carnes non attingit, sed ad victum ei herba satis est, Ælianus. Ego vllam talem aquilam neq; noui neq; legi: conijcio autem *bistarda* vulgò dictam auem, de qua inter gallos syluestres dicemus, ab aliquibus propter magnitudinem corporis & rostrum non admodum aquilino dissimile, aquilam herbiuoram creditam esse, sed ineptè.
- Triorchis.** ¶ **TRIORCHIS**, id est buteo, à nonnullis inter aquilas censetur, vt Varinus scribit. Sed is acci- pitrum, non aquilarum generis est.

DE AQVILA ANATARIA, QVAM ET CLANGAM seu plangam, & percnum & morphnum appellant.

ALTERVM (à pygargo) genus aquilæ, magnitudine & viribus secundum, planga aut clanga no- mine, saltus & conualles, & lacus incolere solitum, cognomine anataria, & morphna (à macula pennæ, quasi nœuiam dixeris) cuius Homerus etiam meminerat in exitu Priami, Aristoteles: paren- thesi inclusa Theodorus interpretes de suo adiecit. Theodorus aquilæ genus à clangore clangam in- terpretatur. Plangum habet Plinius, vetusti codices *clangum*, Hermolaus. facile quidē fuit pro *κλάγος* legere *πλάγος*. vocant autem Græci etiam clangorem *κλαγγή*, qui de aquilarum voce propriè dicitur, vt supra in aquila C. docuimus: & paulò ante in versibus Homeri de ægyptijs apparet. sunt autem a- quilæ quædam præ cæteris clamosæ & querulæ: melanæetus hoc vitio caret. est enim *ἐφρημος*, *ἔτε μιν ὠλεῖται, ἔτε λελήκε*. Percnon & morphnon Hermolaus in Plinium annotans 10. 3. pro eodem colore in- terpretatur. *Vide in Lepore B.* *Περνός* (lego *αἰρνός*) *κυωνηγεπτός αἰτὸς, ὁ αἰετὸς καὶ ἰνών καὶ κόπιων*, Varinus. *Vide supra in Capite de accipitribus diuersis.* Cæterum quod ad magnitudinem anatarie aquilæ, cum Aristoteles eam magnitudine & viribus proximè pygargum sequi doceat, intelligendum est, eodem authore, in aquilarum genere minimum esse melanæetum, gnesion, id est germanam aquilam ma- ximam, anatariam, pygargum, percnopterum & ossifragam, mediæ magnitudinis, ita vt vnaquæq; maior sit præcedentē & minor sequente. itaq; anataria omnium præter melanæetum minima fuerit. Halizeti verò magnitudo non exprimitur. Sunt qui apud Plinium pro planco planunta legant, quasi errantem, homines impèriti, & ab Hermolao etiam reprehensi, quod & authorem illi non habeant, & Aristoteles *πλάγιον* vocarit. Morphnos est aquila (inquit Plinius) quam Homerus & percnon vocat, aliqui & plancū & anatariam, secūda (à melanæeto, quam Plinius primo loco numerat) magnitudine & vi: huicq; vita circa lacus. Phemonoe Apollinis dicta filia, dētes ei esse prodidit, mutæ aliàs carentiq; lingua,

lingua, Plin. Nos in auium genere nullas dentatas nouimus præter anates quasdam aut mergos quosdam maiores: cuius generis etiam catarrhactæ esse videntur, quas aues accipitre minores esse dicunt, aliqui aquilæ similes, & longissimo tempore sub aqua manere, de quibus Plinius, Diomedæas aues (inquit) Iuba catarrhactas vocat, & eis esse dentes oculosq; igneo colore tradit, cætero candidis. (*Vide Aquila* plura infra in Catarrhactæ historia de auibus dentatis.) Sed morphnos nigro colore non candido est, hæc morphnos enim Grammatici nigrum & obscurum interpretantur, *ἡ δὲ τὴν φημὶς ὁρφαίλω*, id est, à tenebris & caligine. *Νύκτα δὲ ὁρφαίλω*, Homerus. *ἄρνον* quoq; nigrum interpretantur, *percnus à* & vnam nigram *ἄρνιζαν* dicunt. sed ea nigredo non sine quodam cœruleo colore est, qualem *fe- colore ni-* rē indicum dicunt. *μόρφον* verò simpliciter pro nigro aut fusco dixerim. Sunt qui *μόρφον* exponant *gro dici-* non à colore, sed à cæde quasi *μορόφονον* per syncopen, tanquam auicidam: hoc est cædis aliarū auium *tur*.

Plinius a-
nataria
circa sta-
gna eadē
tribuit
quæ ha-
liæto A-
ristoteles.

Φλεγύας
eadē quæ
morphus.

Dibachi.
Descri-
ptio auis
Anglica
balbus-
hardo quæ
percnium
existimat
esse Tur-
nerus.

Μασίω

Fischer.

Enten-
stössel.

Huard.
Aquila
truncalis.

authorem, τὸ μεμωρημένον αὐτὸν φόνον, ἢ μόνον φέροντα. alij εὐμορφον, id est formosum. alij rapacem, αὐτὸν τὸ μάρπειν, τὸ συλλαμβάνειν, vnde præteritum μέμαρφα, alpha in o breue conuerso, & ni abundante, Eustathius & Varinus. Phemonoë morphnon aquilarū nigerrimam esse prodidit, (hic color melanæto potius aut æquē conueniret) prominentiore cauda. consensit & Boëthius. Ingenium est ei, testudines raptas frangere è sublimi iaciendo: quæ fors interemit poetam Æschylum, prædictam fati (ut ferunt) eius diei ruinam, secunda celi fide cauentem, Plinius. *Vide supra in Testudine terrestri D. Morphnos, εἶδος αἰετὸς, καὶ ξανθὸς, Hefychius.* Aquila illa (inquit Plinius) quam tertiam fecimus, circa stagna aquaticas aues appetit, mergentes sese subinde, donec sopitas lassatasq; rapiat, (donec vel strāgulet in humore vel per summa corripit, Aristot. qui hæc de haliaeto refert, Plinius ad morphnum transtulit & nimirum utræq; circa venatum auium aquaticarum, quibus victitant, eodem ingenio vtuntur.) Spectanda dimicatio, aue ad perfugia littorū tendente, maximè si condensa harundo sit: aquila inde ictu abigente alæ, & cum appetit in lacus cadente, vmbra q; suā nanti sub aqua à littore ostendente: rursus aue in diuersa, & vbi minimè se credat expectari, emergente. Hæc causa gregatim auib. natandi, quia plures simul non infestantur, resperfu pinnarum hostem obcæcantes. Sæpe & aquilæ ipsæ non tolerantes pondus appensum, vnā mergūtur. Hæc Plin. *Vide supra in Aquila D. Anates contra aquilā simpliciter, quomodo se defendant, vide in Anate D. ¶ Illados ω. cum Priamus Ioui supplicaret, Iupiter ei aquilam misit, τειρότατον πετέλωδον, Μόρφον, θηρητήρ. ὃν ἡ πέρκνον καλέσσι:* cuius alæ tantum patebant, quantū ianua (valuæ ianuæ) thalami diuitis alicuius viri. Hac ad dexterā volante per vibem plurimum lætati sunt Troiani. Vbi Eustathius interpres, Morphnos, inquit, scribitur cū acutō in penultima, πέρκνος verò vltimam acuit, quanquam Aristarchus hæc quoq; vocem barytonam scripserit. Porro auspiciū (inquit) veteres sic interpretantur, tanquam auis nigro colore clam adeundum esse Achillem Priamo indicarit, & spē petitionis ratæ futura ei fecerit quod esset θηρητήρ, id est venationis & capturæ studiosa. Præterea quia prædam nullam tenebat, Achillem quoq; (qui tanquam vir regius per alitem regiam designetur) placidum & mitem ipsi futurum, & quæ desideret perfecturum, Hæc Eustathius, ex quo Etymologus etiā & Varinus transcripserunt. Κορυς genus aquilæ, Varinus in Σί-ορχος, voce (ut apparet) corrupta pro μόρφνος: vt & αἰκνός pro αἰκνός, ibidē. Diuersum à percno aquilæ genus est percnopterum, de quo infra. Φλεγύας aquila eadem mihi videtur quæ morphus, vel potius morphni epitheton. legimus enim in Aspide Hesiodi, Μορφνοῖο Φλεγύας, vbi Grammatici exponunt, μέλας αἰετὸς. vt habet Varinus: quasi phlegyam substantiuū faciant, morphnū adiectiuum, cū mihi contra faciendum videatur. Plura de voce phlegyas *vide supra in Aquila a.* Scribit autē Hesiodus Hercule sagittas habuisse, quæ pennæ aquilæ morphni alatæ fuerint. Ex haliaetis ossifragæ nascuntur, ex his verò percni & vultures, Aristoteles in Mirabilibus. Morphni & aliæ quædam aquilæ nidis in ædificanti acriten lapidem vt refert Plinius, de quo plura scripsimus in Aquila C. & G. Anataria aquila Aui-cennæ interpreti dibachi nominatur ¶ Morphnos matri deorum sacer est, Gil.

¶ Omnia (inquit Turnerus) quæ Aristoteles & Plinius percno hætenus tribuerunt, Anglorum balbus hardo (busbardum enim buteonem accipitrem vocant) conueniunt, si solam magnitudinē exceperis, quæ si alia adfuerint, hic fortassis non oberit. est autem illa, quam anatariam esse conijcio, auis buteone maior & longior, natio albo in capite, colore fusco proximo, ad ripas fluminū, stagnorum & paludium semper degens. viuit ex venatu anatum & gallinarum nigrarum, quas Angli contas nominant. Venationem hanc, cuius meminit Plinius, inter aquilam istam (si aquila dicenda sit) & aues aquaticas, non solum ego sæpissime vidi, sed infiniti apud Anglos quotidie vident. Si qua terræ portiuncula super aquas inter arundineta emineat, in hac solet nidum facere, vt quoniam volatu non admodum valet, à præda non procul absit. Aues subito adoritur, & sic capit. Cuniculos ista interdum etiam dilaniat. Nunc an ista anataria sit, nec ne, doctis viris iudicandum propono, Hæc Turnerus.

Est autem eadem auis quæ à nostris nominatur Μασίω (quod tamen nomen puto aliquos etiam buteonibus tribuere, hoc est miluus palustris: quod circa paludes & lacus anates aliasq; aues palustres venetur. ab alijs Fischer/ id est piscator, quod pisces etiam captet quandoq; fertur enim à nostris recta in aquam se præcipitare ad piscium capturā (vt haliaetus quoq; apud veteres, quare hoc nomine etiam alias aues appellant quæ similiter piscantur. In lacubus & viuarijs voracitate sua admodum noxius est: ita vt in quibusdam locis homini qui hanc auem ceperit aut occiderit tres drachmæ donentur è publico. Circa Acroniū siue Constantiensem lacū Entenstössel ab anatū eadē nuncupatur. persequitur enim vt audio anates volantes, & si quæ in aquam inciderit, rapit: vel gregatim siue volantes siue natantes, tandiū persequitur, donec fatigatam aliquā rapiat. solent autem illæ fugientes in gregem se colligere. Gallicè, ni fallor, appellatur *huard*, in quibusdā locis. Turcis *schahân*. Italis *aquila stro*, vt conijcio. aiunt enim hoc nomine auem piscibus viuere. Aquila truncalis etiam vulgò dicta, cinerei coloris, anates rapit, *vide infra circa finē historię Melanæti.* ¶ Hæc scripseram quum à viro quodam Acronij lacus accola, audiui auem circa lacum illum Entenstössel, id est anaticidam dictam vnguibus esse aduncis, miluo colore & rostro similem, maiorem: quæ anates rapiat, in quas toties præceps feratur, donec defatigatas tandem capiat: quod aliquando ad duos aut tres horæ quadrantes in anate vna capienda differtur. ¶ Græci harpen describunt auem aquilæ similem, quæ facile in quem voluerit locum

locum recto impetu deuolet, ὄρνεον ἀετῶδες εὐχεράς ὅπως θέλει χαλαράσθαι, Varinus. Hęc autē vel miluo, vel aquilę anatariz nostrę cognata fuerit.

DE ANOPÆA HOMERI.

ANOPÆ apud Homerum Odyss. α. de Minerua (ὄρνις δ' ὡς ἀνόπαμα διέπλετο) genus auis exponitur de genere aquilarū, ossifragę similis. alij vocem ἀνόπαμα interpretantur pro ἀφανής, quod est inuisibilis: vel pro ἀνωφερής, quod est sursum euecta, vt Empedocles de igne scribit, Καρπαλίμως δ' ἀνόπαμον, id est, celeriter verò sursum. & sic Herodianus apud Homerū accipit, ἀνοπαῖα penanflexum scribēs, neutrum plurale loco aduerbij, vt πικνὰ pro πικνάς. Alij ἀνόπαμα interpretantur, ἀνὰ πύον πύον, id est per foramen in medio tecti, quod χαπύλον & χαπνοδόκλον (infumibulum) nominant. ἢ ἀπὸ τοῦ παύειας κεραμίδος, ἢ τοι τετραγώνου τῆς ὀπίσθου τοῦ ὀφθαλμοῦ. Sunt postremò qui πανόπαμα scribant, & hirundinē intelligant: quòd Panope ciuitas in Phocide sit. finguntur autē in Aulide Phocidis contigisse quę poëtę fabulantur de Tereo, Varinus ex Eustathio. Est & montis nomen Anopæa Herodoto, & vię iuxta Locridem.

DE AQUILA ALBA SIVE CYGNEA.

AQUILAS cygneas (vt vocant) albedine cygno planè similes, in Sipylo circa paludem Tantalī, vt nominant, videre memini, Pausanias in Arcadicis. Album genus aquilę rarū est, inuenitur tamen aliquādo in alpibus & rupibus circa Rhenum, vt sæpe experti sumus. Est autem hæc aquila tota alba niuei candoris, magnitudine fermè herodij, id est aquilę germanę, ignobilior tamen minusq; velox. Viuit venatu leporum, cuniculorum & huiusmodi paruorū animalium. nam aliquando catulos, vulpeculas, & porcellos rapit: & quandoq; pisces in summa aqua natantes, Albertus.

DE AQUILA QVAM PERCNOPTERV M ET
oripelargum & gypætum vocant.

AQUILÆ genus quod percnopterv m vocant (Gaza addit ab alarū notis. sed quoniam notas ferè maculas appellamus, malim simpliciter transferre, ab alarū colore. περκνόν enim tum simpliciter

- nigrum, tum nigro colore distinctum Grammatici interpretantur. *vide* in Lepore B. alia est autem aquila percnus, quæ & anataria, superius descripta. alia de qua hîc agimus percnopterus, illa scilicet eodem per totum corpus colore, quo hæc in alis tantum insignis, (capite est albicante, corpore maiore quàm cæteræ adhuc dictæ hæc est: sed breuioribus alis, cauda longiore, vulturis speciem hæc refert.
- Subaquila & montana ciconia.** subaquila, & montana ciconia cognominatur. incolit lucos degener: nec virijs cæterarum caret, & bonorum quæ illæ obtinēt, expers est: quippe quæ à coruo cæterisque id genus alitibus verberetur, fugetur, capiatur. grauis est enim, victu iners, exanimata fert corpora. famelica semper est, & querula, clamat & clangit, Aristoteles interprete Gaza. Percnopterus in aquilarum genere, eadē oripelargus, vulturina specie, alis minimis, reliqua magnitudine antecellens, sed imbellis & degener, ut quā verberet coruus. eadē ieiunæ semper auiditatis, & querulæ murmurationis. sola aquilarum exanima fert corpora, cæteræ cum occidēre confidunt. Hæc facit ut quintum genus gnesion vocetur, velut verum solumque incorruptæ originis, Plinius. Sunt qui aquilas simpliciter cadaueribus vesci scripserint: *vide* supra in Aquila C. Gillius accipitrum & aquilarum genera enumerans perdicotheron Apollinis ministrum esse scribit, ubi fortè *percnopteros* legēdum. Porro cum apud Aristotelem *υπάετος* legatur, voce composita à vulture & aquila (quod etsi aquilæ genus sit, vulturem tamen & corporis specie ignobilitate præ se fert, ut Aristoteles ipse interpretatur) Gaza *υπάετος* legit, vertit enim *subaquila*. Est & buteonis genus quod ad vulturem accedere videtur, unde gypotriorcha dicendum sit. sed codices nostri hypotriorchen habent, & Gaza vertit subbuteonem. *Vide* supra inter accipitres de Subbuteone. Vultures qui medij sunt inter vulturum genus & aquilarum, esse tum mares tum nigros colore audio, & nidos extruere, in quibus non oua sed pullos statim pariant, *Ælianus*. Subaquilum pro subfusco Plautus in Rud. dixit. Eia corpus cuiusmodi, Subuolturium? illud quidem subaquilum volui dicere.
- Grypæus.** Subuolturium interpretantur rapiens ad se homines, quemadmodum solent vultures. Gypæto voci vicina est vox grypæus. *Γρυπαίτης χαλκηλάτης, καὶ ῥήμαθ' ὑπὸ κρημνα*, Aristopha. in Ranis. Scholia *γρυπαίτης* interpretantur, insignia scutorum peregrina (*ἀλλόκοτα*) quod aquilas in scutis pingere solerent. Sunt quidem aquilæ omnes *γρυπαί*, id est rostris recuruis, unde & gryphes dictæ videntur. & nasum aquilinum plerique nominant, quem Græci *γρυπὸν*. *Ægyptios*, de quo copiosius scripsi supra inter Aquilas diuersas veterum, ex ipsa nominis compositione partim ad vulturum partim ad aquilarum genus pertinere videtur, ut eadem cum gypæto existimari possit. Circa Gazaram vrbem *Ægypti* murium tanta copia est, ut nisi abundarent illic aues perenopteri dictæ Aristoteli, à Gal-
lis boudrées, à quibus deuorantur, periculum foret ne fruges omnes ab ijs cōsumerentur, Bellonius in Singularibus.
- Mures à percnoptere in Ægypto de- uorantur.** Alrachme est auis magna sicut miluus, plumis corporis albis, & pennis alarum nigris. edit carnes putridas & similia. in Syria abundat, And. Bellunensis. Vocatur autem *rachame* (vulgaris lectio habet *rachamat*) apud Auicennam lib. 2. cap. 589. ubi remedia aliquot ex eius felle describit, his verbis: *Auis rachame* fel destillatur cum oleo violaceo in aurem oppositam aduersus hemicraneam & aurium dolorem. Fit ex eodem caputpurgium medicamentum pro infantibus, (pueris,) aut infunditur in nares eorum ut flatus (inclusi) dissoluantur. Fit etiam ex eo *alcohol* ad albedinem (leucoma) oculi cum aqua frigida. Filius Alpatrich docet, fel huius auis exiccari in vase vitreo in umbra, fierique inde alcohol in latere morsus viperæ, quod non est verisimile. Aliqui experimentum eius prædicarunt ad venenum scorpionis & serpentis, & viperæ maioris, per illitionem ut videtur. Fimum eius si suffiatur foetum expellere traditur, Hæc Auicenna. Fimus rocham suffitus foetum expellit, Serapio ex Dioscoride, qui fimum gypōs, id est vulturis, hoc facere dicit. Syluaticus & vetus glossographus Auicennæ, *alrachame*, (etsi apud illos corruptè legitur *arathamati*, *aracarnati*, & *akakamati*) exponunt autem quæ dicitur frangens ossa, id est ossifragam. Sed *alrachame* gypætus potius mihi videtur, auis inter vulturis & aquilæ naturam ambigens, quæ & oripelargus, id est ciconia montana dici possit, propter pennarum colorem in alis nigrum, reliquo corpore albicantem. *Vide* infra in ossifraga. Acmon *ἀκμων*, genus aquilæ apud Varinum exponitur, quæ vox ab Hebraica *rachame* vel *rocham* facta videri potest. Plura de Hebraica voce *racham*, lege infra in Cygno A. Aquila percnopterus, quasi vermicularia, aut vermiculata ab alarum notis & coloris pennarum varietate. & fortè non imperitè Albertus conijcit hoc genus aquilæ esse miluum, Niphus. ego neque Niphi sententiam de huius alitis colore probo, & minus Alberti qui miluo eandem suspicatur.
- De aue il- la cuius figura superiore partem possidet.** Auis illa cuius figuram damus à præclaro typographo Io. Heruagio ad nos missam, si non est gypætus vel oripelargus, ex altero parente saltem huius generis aquilæ nata videri potest. nam rostro vulturem, colore ciconiam ferme refert, ignobilis & ignaua. Nostris aucupibus ignota est, nunquam apud nos quod sciam capta. Sed anno salutis nostræ 1551. Septembris die 29. cum nix insolita caderet, huius generis auis, alis grauatis madidisque, in locum sub dio angustum cuiusdam ædibus adiunctum incidit. Magnitudo eius (ut Heruagius ad nos scripsit) per omnia referebat ciconiæ forma & coloribus. Carniuora erat, pisces non attingebat, frigoris impatiens, corpore intenso calore, ita ut tangenti manus frigida mox incalescerent. Quatuor aut quinque horis vno loco immota sedebat, & Solem aliquando splendentem intuebatur. Gallinæ & aues innocuam oderant. Illam plus mense domi alui, cibum

cibum manibus præbui, è quibus bolos deuorauit, frustra vnguibus decerpfit, & cum non biberet ex rostro stillas aqueas emittebat. Tandem inter falcones ad magistrum equitum Galliae deportata est, Hæc Heruagius.

DE HALIÆTO, ID EST AQUILA MARINA.

HALIÆTUS, ἁλίας, aquila est marina, quanquam etiam lacus adit, vt Aristoteles testatur. Varinus ἁλίας scribit quatuor syllabis, & spiritu tenui ab initio, quod equidem non probo, in A. elemento, & in voce ἁλίας. ἁλίας genus aquilæ est in mari victum quærentis, Scholia Aristophanis. Nisum fabulantur in auem mutatum, quæ apud Latinos nomen retinuerit, (etsi multi vulgò accipitrem minorem, nisum appellant,) Græcè verò *haliaetos* dicatur. Et modo factus auis fuluis *haliaetus* alis. Nisi in ha quanquam impressi codices habent, *halyætus* in alis. Vide supra in Accipitre a. item in Cirrhide, vbi *haliaetus* bulam Nisi ex Ouidio, Vergilio, aliisq; descripsi. Apparet liquido sublimis in aere *nisus*. Vergil. i. Georg. transfor- inter serenitatis signa. Fuit & alius Nisus Hyrtaci filius, indissolubili amicitiae vinculo coniunctus Eu- ryalo, quorum historiam copiosè describit Vergilius 9. Æneid. *Thyr* vel *thyrna* auis est, similis accipitri *Thyr*, vel marino, Kiranides. videtur autem accipitris marini nomine *haliaetus* intelligere. *Linachos* apud au- thorem libri de nat. rerum, & Albertum Magnum pro *haliaeto* scribitur. Aquilæ quintum genus est *Linachos*, quod *Halietus*, hoc est marina vocatur, ceruice magna & crassa, alis curuantibus, cauda lata. moratur hæc in littoribus & oris. accidit huic sæpius, vt cum ferre quod ceperit nequeat, in gurgitem demerga- tur, Aristot. Et rursus, Aquila marina clarissima oculorum acie est, ac pullos adhuc implumes cogit ad- uersos intueri solem. percutit eum qui recuset, & vertit ad solem. Tum cuius oculi prius lachrymarint, hunc occidit, reliquum educat. Vagatur hæc per mare & littora, vnde nomen accepit: viuitq; auium marinarum venatu, vt dictum est. Aggreditur singulas. cum emergentem obseruarit, refugit auis vt e- uolans vidit aquilam, & metu perculsa se rursus ingurgitat, vt in diuersa prolapsa emergat. Sed hæc acie oculorum valens, sedulo aduolat donec vel strangulet in humore, vel per summa corripit. Vniuersas nunquam inuadit. arcent enim frequentes, respergentesq; suis alis repellunt, Hæc Aristot. sed eadem ferè omnia Plinius transtulit ad morphon siue anatariam aquilam. potest autem fieri vt cum vtraque auibus aquaticis victitet, simili in venatu earum ingenio vtatur.

¶ *Halietus* clarissima oculorum acie, librans ex alto sese, viso in mari pisce, præceps in mare ruit, & discussis pectore aquis rapit, Plin. fertur autem de catarracta quoq; & aquila anataria nostra, quam miluum palustrem vocamus, & ispida, & cepphi quodam genere, quæ similiter piscibus viuunt, præci- pites eas in aquam delabi. vnde & nomen catarractæ apud Græcos: & ispida Galli *plumbinam* vo- cant, quod plumbi instar recta in aquam cadat: & Itali eodè nomine *haliaeton*, l' *aquila plombina*, quam in maiorem minoremq; diuidunt, nescio à sexu tantum an specie diuersa, magnitudine distingen- tes. ¶ *Halietus* suum genus non habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. Id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet, è quibus vultures progenerantur minores: & ex ijs magni, qui omnino non generant, Plinius ex Mirabilibus Aristotelis. vide supra in Aquila C. ¶ *Halietus* tantum (id est solus inter aquilas. sed alij hoc de aquila simpliciter scribunt, vt etiam quod acutissimo omnium visu sit, alij de *haliaeto*, vt docuimus in Aquila C.) implumes etiamnum pullos suos percutiens, subin- de cogit aduersos intueri Solis radios: & si conuiuentem humectantemq; animaduertit, præcipitat è nido, velut adulterinum & degenerem. illum, cuius acies firma contra steterit, educat, Plinius. Aristoteles scribit aquilam pullos cogere oculos aduersus Solem aperire, & illum qui intueri solem sustineat, pro genuino agnoscere: alterum eiicere, qui *halietus* fiat, Scholiastes in Iliad. p. Vide in Aquila C. ¶ *A-*quila marina (inquit Oppianus lib. 2. Ixeuticorum) inter amphibias aues præstantissima est: specie qui- dem terrestribus aquilis non dissimilis: sed è mari victitat, & piscium præda, illorum maximè qui sub- limius & in superficie aquæ natant, ita vt corporis ipsorum pars aliqua sub conspectum veniat. At non perpetuus eis successus est. Interdum enim cum in maiores pisces aduncos vnguium mucrones infixê- re, nec in altum leuare possunt, pondere victi vnà cum piscibus pessum eunt, & perduntur magis quam perdant ad imum pelagi fundum, quo pisces vrgente dolore se recipiunt. Hos aiunt spurium esse fœ- tum terrestrium aquilarum, ideoq; à paternis nidis repelli, deinde per alios quosdam alites educatos, neglecta terra maritimum victum amplecti. quamobrem conspectus ipsorum exoptatus boniq; indi- cij (nimirum copiae piscium) apud piscatores habetur, Hæc Oppianus. Est & theocronus eidem aquilæ genus spurium, quod similiter piscibus insidiatur. ¶ *Columbæ* sibi timent ab aquilis marinis, Ælianus duobus in locis. *Halietus* rapina pascitur, sed quia viribus destituitur, minoribus tantum auibus, qui- bus præualet, infestus est, Rodolphus in Leuiticum.

¶ Secundum genus accipitris, quod *haliaetus* dicere possumus, priore minus est, alis crassis pro sui corporis magnitudine breuib, vnguibus crassis, oculis magnis & obscuris, (Aristoteles ossifragæ obscuros oculos tribuit, *haliaeto* perspicacissimos.) Non citò mansuescit, quamobrem à multis odio habetur. Anno primo cicurationis parum valet, secundo magis placet, tertio demum satis bene aucu- patur, Author libri de nat. rerum, cuius nulla apud me authoritas: & hic quoq; *haliaetus* imperitè in- ter accipitres adnumerat.

De haliæto

eti oculo-

rū acie cia

rissima,

præcipiti-

g. in a-

quas im-

petu.

Halietus

ex diuerso

aquilarū

coitu ge-

neratur.

Qua ra-

tione pul-

los suos ge-

nuinos ab

adulteri-

nis secer-

nat.

Haliee-

tus spuri-

us est ter-

restrium

aquilarū

fœtus.

Theocro-

nus.

Halietus

accipitris

genus à

quibusdā

perperam

dicitur.

Remedia. ¶ Haliaetus cur in veteri testamento mensis interdictus sit, dictum est supra in Aquila F. ¶ Aquilæ quam diximus pullos ad cōtuendum Solem experiri (id autem dixerat haliaetum facere) mixto felle cum melle Attico, inunguntur nubeculæ & caligationes & suffusiones oculorū, Plinius. alij aquilæ felli simpliciter hanc vim adscribunt.

¶ Βαθὺ δ' εἰσέδραμε φάσιν Αἰετὸς ὡς μέγα λαῖτμα, ἀφ' ἧς τότε χερσίδες ἔσαν, Theocritus Idyllio 13. de naue Argo. videtur autem per αἰετὸν, intelligere ἀλιόετον. ¶ Κερατοὶ τ' ἀλιόετοι ἀρπαγῆρες, Oppianus lib. 1. de piscatione, numerans eos inter aues qui piscibus viuunt. ¶ Ε' πὶ ποῖον ἱερεῖον ἡλεις Α-λιόετους, ἡ γῆρας; ὅχι ὁρᾷς, ὅτι ἱκπινος εἰς αὐτοῦ τοῖς χερσὶ ἀρπάσας; Aristophanes in Auibus, haliaetos & vultures multò maiores miluis esse insinuās, maioriq; epulo indigere. Si cirrhidem (quæ ex puella in auem mutata fertur, &c. vide in Cirrhide supra) auem haliaetus oberrantem viderit, mox eam per insidias captam perdit, Oppianus lib. 2. Ixeut.

Nomina ¶ Hebraicam vocem *אשניא* *asniya*, qua auis immunda significatur Leuit. 11. & Deut. 14. Septuaginta interpretes haliaetum vertunt: Iudæi quidam gryphem. aliqui Gallicè *esmerellon*, id est accipitrem vulgò dictum *smerrillum*: nomen ei impositum est à multo robore & fortitudine, vt Kimhi scribit. In iisdem locis veteris Testamenti aliqui etiam *פֶּרֶס* *peres*, haliaetum interpretantur, alij aliter: Vide in Accipitre A. & in Capite de accipitribus diuersis. In Auicennæ interpretatione pro haliaeto *alchilum* redditum obseruauit.

Germanica. ¶ Haliaetum Turnerus Germanicè interpretatur *ein Bisharn* / nostri scriberent *Bischarn* / id est piscium aquilam. Est in terra nostra (inquit Albertus libro 2. de animalibus, & alibi) genus aquilæ paruum, quod aquila piscium vocatur. pisces enim tantum venatur. huius pes alter digitos membranis iunctos habet vt palmipedes, ad natandum idoneus: alter fissos, vnguibus vncis & acutis, aquilæ instar, ad capiendum aptus. Idem ab eo repetitur libro 23. vbi hoc quartum genus aquilæ facit. est autem

Anglica. (inquit) varium, in ventre album, & nigrum in dorso: & in struma etiam nigras habet maculas. insidet arboribus super flumina & stagna piscibus insidians. Haliaetus Anglicè vocatur *an osprey* (inquit Turnerus) Anglis hodie notior quàm multi velint, qui in viuariis pisces alunt. nam pisces omnes breui tempore aufert. Piscatores nostrates escis fallendis piscibus destinatis, haliaeti adipem illinunt aut immiscunt, putantes hoc argumento escam efficaciorẽ futuram, quod haliaeto sese in aere librante, pisces quotquot subsunt (natura aquilæ ad hoc cogente, vt creditur) se resupinent, & ventres albicantes, ceu optionem eligendi illi facientes, exhibeant, Hæc ille. Quidam haliaetum Germanicè *Sofer* interpretatur, Illyricè *ostrziß*: quæ vox cum Anglica *ostrey* conuenit. Aurifrigius est auis sic dicta quasi auram

Aurifrigius auis. Phrygiam sequens (ridicula etymologia:) habet autem pedem alterum vncis vnguibus ad prædam instructum, alterum latum ad natandum. Gyro multiplici vtitur in aere, nunc more ludentis, nunc more insidiantis, donec præda in aquis visa impetuose descendit, altero pede prædam rapiens, altero natante

Ospreius Anglicus. rapientem adiuuans, Obscurus & Vincentius Belluac. Audiui & ipse ab Anglis ospreium ipsorum pedem vnum anseris habere, alterum milui: quem & magnitudine referat, pectore albo esse, pisces maximum capere, oleum (adipem) in cauda pretiosum continere: volitare per aerem, & in eo veluti pendere

Gallica. videri interdum, tum demittere adipis aliquid in aquam, vnde statim pisces attoniti vertantur supini: illum mox rectà præcipitẽ ferri instar lapidis, & vnum ex illis altero pede adunco suo arripere. Burgundi etiam auis, quæ *crotpescherot*, id est coruum piscatorem appellant. pedes similes & eundem piscandi

Coruus piscator apud Burgundos. morem esse ferunt: qui cum piscem pede altero aquilino in aqua corripuerit, & propter pondus ex aqua euolare nequeat, altero quo palmipes est ad ripam vsque remiget. Cæterum aurifrigij nomen corruptum coniecerim à porphyrione: de quo similiter à Vincentio & Alberto scriptum inuenio, pedem alterum ei tanquam anseris esse, alterum digitis fissis: quod quidem veteres neque de porphyrione, neque de haliaeto, neque de vlla omnino aue, quod sciam prodiderunt. Aut fortè aurifrigij nomen confictum est ad imitationem Gallicæ vocis *orfraye*, quæ rursus corrupta videtur ab ossifrago Latinorum.

Orfraye. quanquam Galli non ossifragum hoc nomine, sed haliaetum intelligunt, Bellonio teste. qui in Singularibus suis, *Orphraye* (inquit) Gallicè dicta auis haliaetus est, qui super fluuios & stagna plerunq; cernitur. Is in conspectos pisces rectà lapidis instar ex aere descendit, & quanquam Gallicum eius nomen *orfraye* ad Latinum ossifragus accedat, diuersum tamen hoc aquilæ genus est. Sed rursus in libro de piscibus in Aquilæ marinæ piscis historia haliaetum Græcorum cum Latinorum ossifraga cōfundit, auem vnã & eandem faciens. Itali (inquit ibidem) lacum Lemani incolentes (fortè, Larium accolentes) *Agnistam piumbinam* vocant, Galli *offraye*.

¶ Haliaetum aliqui è recentioribus falconem, alij accipitrem, alij nisum interpretantur, omnes ineptè. Apud Sabaudos audio nominari *aygle de mer*, id est aquilam marinam, (non aliam puto quàm haliaetum auem: & aliam *boufat de mer*, id est buteonem marinum, de quibus certi nihil scribere possum. Scoppa Grammaticus Italus haliaetum facit *smerrillum* vulgò dictum, aut illum qui vulgò *muscetius* dicatur: ex quorum historiis (quas inter accipitres collocauimus, facile quiuis quantum ab haliaeto differant, iudicabit. Accipiter (absolutè dictus) minor est aquila truncali vulgò nominata, & maior quàm aquila quæ pisces rapit, Albertus. ¶ Accipitris marini Kiranides & Ælianus meminerunt, qui inimicus sit coruo.

DE MELANÆETO SEV VALERIA AQUILA.

TERTIUM genus aquilæ, inquit Aristoteles, colore nigricat, unde & melanæetus (vel melanæ-
 ætus. nam melanæetum scribi per diphthongum in secunda syllaba, ut impressi codices Aristotelis ha-
 bent, quos etiam Hermolaus sequitur, non probo. Apud Eustathium rectè μελαναίετος scribitur. Giza
 pullam & fulviam reddidit, sed fulvus color nihil cum pullo aut nigro commune habet) vocatur. ma-
 gnitudine minima, sed viribus omnium præstantissima hæc est. Colit montes ac sylvas, & leporaria cō-
 gnominatur. vna hæc foetus suos alit atque educit. pernix, concinna, polita, apta, intrepida, strenua, li-
 beralis, non inuida est: modesta etiam, nec petulans, quippe quæ non clangat, neque lippiat, aut mur-
 muret. De verbo *lippire*, vide supra in Aquila C. Est autem non hæc tantum aquila nigra, sed etiam
 morphnos, id est anataria, quam Phemonoë (ut Plinius scribit) aquilarum nigerrimam esse prodidit.
 Albertus etiam herodium, sic aquilam germanam vocat, totum nigrum esse author est, cui tamen
 Plinius & Aristoteles rufum aut subrutilum colorem tribuunt. Genera aquilarum non æquè omnia
 prolem fastidiunt, sed pygargus præcipuè in alendo difficilis est, benignior quæ toto nigricat colore,
 Aristoteles & Auicenna. Melanæetos à Græcis dicta, eademq; valeria, minima magnitudine, viribus
 præcipua, colore nigricans: sola aquilarum foetus suos alit: cæteræ, ut dicemus, fugant, sola sine clango-
 re, sine murmuratione. conuersatur autem in montibus, Plinius. Valeria Hermolao dicta videtur, *Cur Vale-*
 quod viribus præcipuè valeat: nisi (inquit) inularia legendum est. sed Aristoteles aliud aquilæ genus, *ria dica-*
 nempe pygargum, νεεροφόρον, id est inulariam cognominat. melanæetus verò aquila leporaria Latine *tur.*
 dici poterit, ut Giza reddit pro Græca voce λαγωφόρος. Λαγωθήρας, aquilæ species, Hesychius & Vari-
 nus. Captant autem etiam germanæ aquilæ lepores. Apud Varinum in voce Τρίορχος, ineptè scribi-
 tur μελανοδέτης pro μελαναίετος. Πηλείδης δ' ἀπόρριπεν, ὅσων τ' ὅτι δ' ἔρωτο, Αἰετὸς οἷματ' (aliàs ὁ-
 ματ', sed Eustathius mauult ο ματ') ἔχων μέλανος τῷ θρηνητήρος, ὅς τ' ἄμα κάρπιός τε καὶ ὄκιτος πετελιῶν,
 Homerus Iliad. φ. comparat autem aquilæ nigræ Achillem, quem similiter ut illam fortissimum & ce-
 lerrimum facit. Eustathius hunc locum enarrans melanæetum aquilam scribit phassophonon etiam,
 id est palumbariam nominari, vbi lagophónon legendum est. sic enim ab Aristotele nominatur. meri-
 tò autem si aquila hæc fortissima est à leporum potius quàm palumbium præda denominabitur. de-
 scripsisse autem locum ex Aristotele Eustathium apparet, quoniam hoc etiam addit, esse hanc aquilam
 paruo corpore, sed cæteris robustiorem. Phassophonon quidem nos ex Aristotele inter accipi-
 tres descripsimus. Porro pro μέλανος τῷ θρηνητ. aliqui legunt μέλανός τε, id est nigri alicuius venatici ali-
 tis. alij μελανόσθ, nigros oculos habentis. alij denique μελανότθ, nigra ossa habentis, (quod contra na-
 turam videtur.) Sed omnes videntur reprehendendi, scribendumq; μέλανος τῷ (per articulum, non
 pronomen encliticum) θρηνητ. ut Eustathius annotauit. Melanæeti & aliarum quarundam aquilarum
 nido inædificatur lapis ætites, teste Plinio, de quo plura scripsimus in Aquila C. & G. Primo & secun-
 do generi aquilarum, non minorum tantum quadrupedum rapina, sed etiam cum ceruis prælia. mul-
 tum puluerem volutatu collectum, insidens cornibus excutit in oculos, pennis ora verberans, donec *certamē.*
 præcipitet in rupem, Plinius. ¶ Illustis Marchio Montiherculeus in eo libro quem scripsit de falco-
 nibus, melanæetum esse credit genus falconis quod venatores vocant hierofalcum: quod & nigro co-
 lore sit, & montes sylvasq; colat ac lepores capter, Niphus. Albertus Magnus tertium aquilæ genus
 (quod melanæetus Aristoteli est) interpretatur aquilam quæ vulgò truncalis dicatur, *Stoßarn* quod *Aquila*
 arboribus (fortè truncis arborum) insidere soleat. Hoc (inquit) rapit animalia parua si quæ occurrunt, & *truncalis.*
 etiam anates & aliquando anseres & huiusmodi. minus primo & secundo genere, cinerei coloris. sed
 color melanæeti niger non cinereus proditur. Audio in Gallia vel Sabaudia cinerei ferè coloris aquilas
 sæpe conspici, quæ non solæ sed quaternæ aut quinquæ simul volitent. Accipiter minor est aquila trun-
 cali, sed maior quàm aquila quæ pisces rapit, Albertus. *Erna* vulgò dictum genus aquilæ nigrum, per *Erna.*
 hyemem apud Frisios circa Oceanum Germanicum cernitur. hanc genus quoddam cornicum sequi-
 tur, & prædæ ipsius reliquiis inhiat.

DE OSSIFRAGA.

OSSIFRAGVS siue phinis, & ut Aristoteles appellat phine, alienos foetus cum suis alit, quos a-
 quila nutriendi tædio eiecerint, Hermolaus Barb. Et rursus, Differt ossifragus ab ossifraga, etiam si cō-
 fundunt aliqui, quod ossifraga septimum est aquilæ genus, quæ barbata dicitur (harpe avis ab Oppia-
 no sola barbata memoratur, & vel eadem cum ossifraga est, vel saltem cum ea confunditur. *vide in barbata.*
 Harpe) & sanqualis, ossifragus verò qualem indicaui, &c. Ego nullam huiusmodi apud authores diffe-
 rentiam inuenio. Plinius masculino genere ossifragum profert: Lucretius ossifragam fœminino, Mat-
 cellus Empiricus utroq;. Giza ex Aristotele φήνω ossifragam reddere solet. Ego utro genere efferatur
 nihil interesse & eandem auem significari dixerim. Phinis (ut Hermolaus & Cælius scribunt) φήνης,
 ut λέωνος, casu recto non inueniri puto, sed φώνη tantum ut μύλη. φώνη, avis est aquilæ similis, αἰτώδης,
 Eustathius. αἰδός ὁρνέει ἴσον αἰτῷ, Suidas. Ossifraga vulgò appellatur avis quæ ossa ab alto dimittit & frāgit,
*Ossifraga unde no-
men acci-
piat.*

- unde & hoc nomen accepit, Isidorus. Aristoteles sex aquilarum genera facit, quibus ossifragam non adnumerat, nimirum tanquam degenerem, & ex haliaëtis nascentem ut mox dicemus. Aquila germana (inquit idem) maxima aquilarum omnium est, maior etiam ossifraga, *μείζων & φλώης*. Sex aquilarum generibus quidam adijciunt genus aquilæ quam barbatam vocant, Thufci verò ossifragam, Plinius.
- ¶ Cabarum (inquit Auicennæ interpret in historia animalium) id est ossifraga, lingua Arabica dicitur *belez*, & Persicè, ut puto, *hamoni*. *Arathamati*, id est frangens ossa, Syluaticus. apparet autem vox corrupta pro *alrachame*: quam vocem pro vulture positam reperio apud Auicennæ interpretem in historia animalium. *Raham* vel *racham*, *רחם*, avis quædam sic dicta quod sit benigna in pullos suos, quam Iudæi nostrates picam interpretantur. translatio nostra habet Porphyrio, Leuitici cap. 11. Munsterus. Scio Hebræis vocem *rahām* significare misericordem & benignum: & cum ossifragæ benignitas in alendis tum suis tum aquilæ (quos è nido parentis eiectiones suscipit) pullis celebretur, eandem esse auem credi potest. Aut fortè latius patet vocabulum *racham*, ita ut vulturem, ossifragam & gypæetum comprehendat. Vide supra in Gypæeto. Avis quæ Græcè *kym* (corrupta vox à *φλώη*) Arabicè *cekar* vocatur, quam Auicenna vocat *kabin*, eiectionem aquilæ pullum recipit & nutrit. Et hoc apud nos (quanquam in montibus nostris plurima sunt genera aquilarum) nunquam licuit experiri, nisi quod fama vulgaris est quod aquila quosdam pullos eijciat: & alia quædam parua aquila & nigra eiectiones quum inuenerit nutrit. qui cum adoleuerint ita ut iam volare queant, deuorent nutritores suos, Albertus. Et alibi, Pullos ab aquila eiectiones dicunt aliam auem colligere quam Græci *fehīt*, (vox corrupta pro *φλώη*) Latini fulicam dicunt, ut quidam interpretantur, sed falsò. nam quæ *fehīt* vocatur avis, confusæ (sic habet) species est, quæ aquilam non nutrit. fulica autem est mergus niger vocatus, & anate minor, quæ similiter aquilam nullo modo nutrit, Hæc ille. D. Ambrosius etiam & alij quidam recentiores *φώη* fulicam non rectè interpretantur. Avis quam *cuni* Græci quidam vocant, reuera est illa quam alij cyfred vocauerunt, & Latine vocatur ossifragus. deijcit enim ossa ex alto super saxa, ut eis confectis medullam edat, Albertus. Idem libro 23. ubi aues singulas ordine literarum describit, ossifragam vocat *kyrij*, vel ut alij legunt, *kynium*, supra *kym* scripsimus: quæ vox pro *kyni* fortè corrupta est, aut contra. nam *m* litera & *ni* syllaba, facile inter se permutantur, in dictionibus barbaris præsertim: ego *kyni* duabus syllabis potius legerim, cum etiam *cuni* alibi scribatur: quæ forsitan vox à Græca *φλώη* corrupta est, ut aliæ pleræque à scriptoribus Arabicis ita detortæ sunt à Græcis ut origo vix agnoscatur. ¶ *Chym* vel *kym* avis est aquila (alias vulture) maior: & hoc genus aquilæ quidam gryphem esse putant, Albertus: qui alibi etiam nomen *kym* pro vulture ponit.
- Descriptio corporis & ingenij ossifragæ.** ¶ Ossifragæ magnitudo maior quam aquilæ, color ex cinere albicans, Aristot. Parum oculis valet. nubecula enim oculos habet læsos, Aristot. Carniuora est, Idem. Accipitres, ossifragæ, mergi, Longè alias alio iaciunt in tempore voces, Lucretius. Ossifraga probè & fortificat & viuit. cœnæ gerula & benigna est. nutrit bene & suos pullos & aquilæ. cum enim illa suos nido eieccrit, hæc recipit eos ac educat, Aristot. Plura lege in Aquila C. de hac alite excipiente & alente eiectiones aquilæ pullos. Haliaëti suum genus non habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet, è quibus vultures progenerantur minores: & ex ijs magni qui omnino non generant, Plinius. vide in aquila C. Phene avis non solum carnes sed etiam ossa rodit & frangit, Kiranides.
- ¶ *Κλαῖον δὲ λιγέως, ἀδινώτερον, ἢ τ' οἰωνοί, φλώη, ἢ αἰγυπιοί. Σαμψώνυχες, οἱ σὶ τε τέκνα. Ἀ' χεόται ἐξείλοντο παρὸς πετενὰ γενέσθαι,* Homerus Odyss. π. de Vlyssæ & Telemacho filio cum agnoscente, huius generis alitum erga sobolem suam amorem celebrans. Quem locum imitatus est Oppianus libro 1. de piscatione: *Καὶ μὲν τις φλώης ἀδινὸν ῥόνον ἐκλυσεν ἀνὴρ. Ὁ ρῥῖον, ἀμφὶ τέκεσσι,* &c.
- Remedia ex ossifragæ.** ¶ G. Ossifragi venter arefactus & potus (madefactus & appositus, in codice Marcelli empirici, quod non placet,) ijs qui cibos non conficiunt, vtilissimus, vel si manu tantum teneant capiētes cibum. quidam adalligant ex hac causa, sed continuare non debent. maciem enim facit, Plinius. Vnum est ossifrago intestinum mirabili natura omnia deuorata conficienti. huius partem extremam adalligatam prodesse contra colum constat, Idem. huius pars extrema colligitur & reponitur, & cum opus fuerit, ventri laborantis alligatur. remedio miro omnes intestinorum dolores citissimè sanat, Marcellus empiricus. Avis ossifragæ partem crematam potu morbum comitalem tollere quidam referunt, Trallianus ex Archigene. Ossifragi ventrem arefactum contra calculos & alias difficultates vesicæ commendat, Plinius. Ossifragi avis venter particulatim potus calculos cum lotio pellere proditur, Dioscorid. Idem remedium Kiranides scribit de ventre harpyiæ avis. Avis ossifragæ ventriculus salitus ut seruari possit, aut exustus & in puluerem redactus, cum vini potione datus, vrinam efficaciter prouocat, Marcellus. Eadem ferè remedia etiam harpæ aui attribuuntur, ut suo loco referam. ¶ Phenes os ad coxam suspensum, crissos, id est varices in pedibus curat, Kiranides. Fel eius cum melle albedinem (leucen) & lepram sanat, Idem. Stercus aridum tritum si quis biberit vel gustauerit, concoctionem perfectam reddet: & calculosæ affectioni & dysuriæ medebitur, Idem.
- ¶ *Ο' μῶν μα.* ¶ H. a. Ossifragus, qui ossium fractura debilitat quempiam, Cassius Seuerus apud Senecam lib. 6. controuersiarum. ¶ *Φήνειον*, mons ita dictus, Suid. *Φήνεια*, oppidum in Arcadia Stephano.

¶ Ossifra-

¶ Ossifragam & harpam aues Mineruæ attribuunt, Gillius. Minerua è Pylo abiit *Φήνη εἰδομένη*, id est ossifraga similis, apud Homerum Odyssæ γ. vbi interpretes phenen auem aquilæ similem faciunt. Honestior autem (inquit Eustathius) hæc comparatio Mineruæ ad ossifragam est, quàm illa, *Ὀρνις δ' ὧς ἀνόπαια δέπιατο*. nam *Φήνη* videtur denominata *ὡς τὸ φέρειν*. est autem Minerua *φωσφόρος*, id est lucifera. Cæterum anopæam auem aliqui genus aquilæ simile ossifragæ esse tradunt: Vide supra in capite de aquilis diuersis.

¶ Sanqualem auē atq; immussulum augures Romani in magna quæstione habent. Immussulum *Sanquale* aliqui vulturis pullum arbitratur esse, (vide supra in Aquilis diuersis plura de immussulo:) & sanqualem *lis*. ossifragæ. Massurius sanqualem ossifragam dicit esse. Quidam post Mutium augurem visos non esse Romæ confirmauere. ego, quod verisimilius est, in desidia rerum omnium non arbitror agnitos, Plin. Sanqualis auis est quæ ossifraga dicitur, Festus. Alites volatu auspicia facientes istæ putabantur, buteo, sanqualis, immusculus, &c. Idem. quod & alibi repetit, quē locum mutilum supra sub immussuli mentione inter aquilas diuersas expleuimus. Fuit diu quæstioni an sanqualis & immussulus inter aquilas cēfendi forent: quorum volatus licet æuo priore incognitus, secundissimos habere euentus censebatur, Alexander ab Alex. De augurio ex præpetibus auib; ut buteone, sanquali, &c. vide in Aquila h. Sanqualis porta appellatur proxima ædis Anci, Festus. ¶ Immusculus (legerim, *immussulus*) auis genus, quam alij regulum, alij ossifragam dicunt, Festus.

¶ Quintum aquilarum genus (inquit Albertus) apud nos est perparuum & varium, & à quibusdam vocatur frangēs os, eò quod quando carnes ossium comedit, ossa in altum subuecta super lapidem deiicit, & ex fractis ossibus medullam fugit, Hæc ille. sed cum paruulam admodum hæc aquilam esse scribat, non potest esse ossifraga aut *Φήνη*, quam Aristoteles omnibus aquilis, excepta tantum germana, maiorem facit. Audio in montibus Heluetiæ nostræ auem aquilini generis nominari *Steinbrecher* hoc est *De ossifraga* ossifragam: ab aliis *Steinbrüchel* quasi dicas saxifragam: quoniam ossa (ut ex Alberto retuli) saxi in *gain Hel-* iecta confringat: de hac olim amicus quidam ex Clarona insigni Heluetiæ pago sic ad nos scripsit. Ossifraga quam vidi annicula erat, capite nudo & flauo colore, rostro incuruo, plumis albis: alæ hinc inde *capta* nigras habebant pennas veluti ciconia. affirmabat auceps eas crescere ferè in magnitudinem vulturis, & omnino flauescere: & ex interioribus eius plumis, quæ teneriores sunt, pelliculas pretiosas fieri, ut ex vulturibus quoq; ad fouendum nimirum debilem ac frigidum ventriculum, Hæc ille. Rursus ab aliis accepi, hanc auem aliquanto minorem vulture esse, eiusq; genus quoddam videri: colore fusco, cum vultur pectore, collo & capite magis flauescat: rarò capi: & si quando à montibus propius ad domos & pagos aduolarit, hyemem propinquam, & asperam expectari. Itē ab alio, auem esse tantam, ut spatium ab ala extrema extensa ad alteram, orgyiam siue vlnam excedat: varia animantium genera inuadere, mures alpinos, rupicapras paruulas: nidificare in rupibus: singulas & solitarias agere, colore ex eo qui castaneæ est nigricante. Sed hæc forsitan aquilæ veræ descriptio fuerit. ego nihil affirmo. ¶ Sabaudi *Aquila* aquilæ quoddam genus nominant *aigle courte*, id est aquilam breuem: & auem diuersam *freynno*: quam *breuis*. fortè Aristotelis *φύλων* esse, non alio quàm ex nominis collusione parum firmo argumēto ductus, amicus quidam ad nos scripsit. ¶ *Orfraye* auis Gallicè dicta, propriè ossifragus est: etsi quidam hoc nomen *Orfraye*. caprimulgo impropriè tribuant, qui ab aliis rectius vocatur *fresaye* vel *effraye*, Bellonius in Singularibus. Et rursus, Græci suam phenen scribunt præcipuè benignæ esse naturæ, & tum suos tum eiectos aquilæ pullos bene nutrire, &c. hinc factum & nomen (ut coniicimus) & figmentum de phœnice aue apud recentiores, quæ auis super nido pingitur pectus suum dilanians, ut cruore proprio pullos pascat. quam verò Galli *ophraye* (aliàs *orfraye*) auem appellant, quæ ex hoc vocabuli vicinitate ossifragus videri posset, non ossifragus tamen, sed haliaëtus est, & circa aquas præda piscium viuut.

DE PYGARGO.

Pygargus, *πύργος*, genus aquilæ sic dictum ab eo quod caudam habeat albam, *ὡς τὸ πύργον* *Pygargus* *γλῶσσαν ἄργυρὴν καὶ λευκὴν*, Helychius & Varinus. Pygargus (ab albicante cauda dicitur, ac si albicillam *ab albica-* nomines, ut Gaza de suo addit) aquila, gaudet planis, & lucis & oppidis. hinnularia (*ὡς ποφόρος*) à nonnul- *te cauda* lis vocata cognomine. montes etiam syluasq; suis freta viribus petit. reliqua genera rarò plana & lucos *dicitur*. adeunt, Aristot. Et rursus, Genera aquilarum non æquè omnia prolem fastidiunt: sed difficilior in alendo pygargus. Multæ aues quibus nutrimentum non sufficit pro omnibus pullis eiciunt aliquos, & in primis genus illud (scilicet aquilæ) quod dicitur barbaium, Auicenna. Pygargus in oppidis mansitat & in campis, albicante cauda, Plinius. Pygargus & alia quædam aquilarum genera inædificant nido lapidem ætiten, Plinius. Aëtites nomen habet à colore aquilæ candicante cauda, Idem. Pygargus Aristoteli maior est morphno, & melanæto quæ minima est aquilarum: minor autem percnoptero & germana aquila quæ magnitudine omnes excedit, etiam ossifragam. Pygargo & melanæto aquilis non minorum tantum quadrupedum rapina, sed etiam cum ceruis prælia. multum puluerem volutatu collectum insidens cornibus (hec vel illa) excutit in oculos, pennis ora verberans donec præcipitet in rupes, Plinius.

*Aquila
regalis.*

*Trappus.
Erna.*

Ringtalus

*Alia no-
minis Py-
gargi deri-
uatio, nē-
pe à pyga
ociofa.
Pygargus
pro timi-
do.*

¶ Pygargum aliqui putant esse aquilam illam quam venatores regalem vocant, Niphus. Belisarius meminit milui regalis, qui minus valeat viribus quam miluus niger. Post herodium (sic vocat aquilam germanam) apud nos nobilior aquila est quæ anseres rapit, & cygnos & huiusmodi aues magnas, & etiam lepores & cuniculos, præcipue quando pullos habent. hæc minor est herodio, varia ex albis & cinereis pennis intermixtis. sed in cauda penultimæ extremæ pennæ videntur esse albæ. & alba est in pennis ani, & est brevis admodum caudæ, Alb. videtur autem hæc mihi veterum pygargus. Pygargum (inquit Turnerus) literatores quidam ineptè trappum à Germanis dictum (tardam, vel bistardam) interpretantur. Sed pygargus Anglorum lingua, nisi fallor, ernam vocatur, *anerne*. Ego ernam audio dici genus aquilæ quod apud Frisios ad Oceanum Germanicum per hyemem degat, colore nigro, quod cornices quædam vt ex escarum eius reliquiis victitent sequantur. Pygargus est fortè quam Anglicè dicimus *ringetayle*, Eliota. Sed Turnerus ringtalum Anglis dictum ab albo circulo caudam circumeunte, buteone minorem, subbutonem Aristotelis esse suspicatur. Quod si minor est buteone, nō poterit esse pygargus. ¶ Eustathius in commentariis suis in Homerum Iliad. decimo, pygargum (authore Zopyro) ardearum genus illud facit, cui in coitu oculi sanguine manent. sed Aristoteles pellon ardeam difficulter coire scribit, pygargum verò inter aquilas tantum recenset. sed Zopyri pygargus ardea, forte stellaris Aristotelis fuerit, quæ & ocnos, id est ignaua dicitur. nam argos & ocnos synonyma sunt. Pygargum (inquit Cælius Rhodiginus) esse aquilæ speciem sciunt omnes: inde Græcis rapacem quoq; indicat vox ea. Sed & in Venerea procliuior sic item dicitur (per antiphrasin, Varinus) veluti cui minimè sit pyga ociosa. nam ἀργὸν vocant Græci cessantem. Quin & timidum rectè pygargum dixeris, quod albicans ei sit pyga: cui diuersum est prouerbium, Melampygo necdum occurristi. Hic enim vt Hercules robore intelligitur insignis: proinde leucopygi imbellia infames concipi ferè valent, Hæc ille ex Varini Lexico vt videtur: vbi pro εἰς γὰρ οἱ μελάμπυροι, καὶ ἀπαρὲς ἡ εὐαχλῆς; lego, ἀνδρείοι γὰρ οἱ μελάμπυροι, &c.

DE AQUILIS DIVERSIS APVD RECENTIORES.

Astur.

ASTVRES ex genere infimo aquilarum vel miluorum: falcones verò accipitrum nobile genus antiquis fuisse putamus, Paulus Iouius. Nos asturem vulgò dictum, accipitrem maiorem esse docuimus. Cæterum ex falconum generibus maiores, vt sacrum & hierofalcum aquilis, (sacer quidem ad aquilam germanam proxime accedit: (minores verò, vt smerillum & lapidarem, &c. accipitribus ad- 3 numerandos iudico.

*Zimiech
vel Zu-
mach.
Catul.*

*Stoek-
arn.*

*Aquila
Scandi-
nauia.*

*Lammer-
zig.*

*Auis In-
dica ra-
pax, aui-
la maior.*

*De aue
mirē ma-
gnitudi-
nis, super
trium ar-
borum ra-
mis nidi-
ficante.*

¶ Aquilæ duo genera sunt, aquila absolutè, & altera dicta *zimiech* vel *zumach*, Tardius.

¶ Aquilæ an accipitris genus sit ignoro, quod apud Germanos inferiores circa Oceanum c A- T V L appellari audio, accipitre maius, corpore vario ceu maculis aut punctis asperso, à quo gallinæ & anseres raptantur.

¶ De aquila truncali Alberti, quæ vulgò *Stoekarn* dicitur, lege supra circa finem historiae Melanæti.

¶ Incolæ partis cuiusdam Scandinaviæ aquilæ (*coruum* ipsi vocant) quodam genere occiso, quod agnos & alia animalia prædatur, rostra præfecto regionis adferunt, vt testentur noxiam auem se occidisse, Olaus Magnus.

¶ IN alpibus quibusdam Heluetiæ, vt circa curiam Rhetiæ oppidum, & circa Lucernam, auis rapacis genus (aquilæ nimirum) ab agnorum raptu *Lammerzig* nominant.

¶ IN regione circa Tarnasari urbem Indiæ, complura auium genera sunt, raptu præsertim viuientia, longè aquilis proceriora. nam ex superiore rostri parte ensium capuli fabricantur. id rostri fuluum est phœniceo (cœruleo seu phœniceo, Cardanus) colore distinctū. nihil sanè visu pulchrius, nihil amœn- 4 nius, aliti verò colos est niger, & item purpureus, intercurfantibus pennis nonnullis, Ludouic. Patritius.

¶ INTER Misenam & Bresam Germaniæ oppida, cum rustici multa pecora, vitulos & sues amissas in syluis perquirerent, inuentus est nidus ingens, per tres quercus extensus, tanto spacio vt currus sub illo conuerti potuisset, ex magnis arborum ramis & baculis vel palis constructus. Quare in vrbe nunciata, homines multi ad nidum missi cum ascendissent, pullos tres maximos inuenerunt, & in urbem 5 asportarunt. è quibus mox vnus mortuus est, cuius alæ per transuersum extensæ, septem vlnarum mensuram æquarunt. ungues viri magni & corpulenti digitis nihilo erant inferiores, crura leoninis maiora. In nido multa vitulorum & ouium coria reperta, & hinnulus recens, & capita animantium varia, vt vir doctissimus & fide dignus Georgius Fabricius ad me perscripsit, anno Salutis quingentesimo supra fessquimillesimum, quo ipso hic nidus æstiuo tempore inuentus est. Talem auem super trium arborum ramis nidificantem Olaus Magnus in Tabula septentrionali depinxit in B. h. in explicatione verò tabulæ nullam eius mentionem facit.

DE AQUILA HETEROPODE.

AQUILÆ istius picturam ab Argentinensi quodam ciue pictore accepi, homine diligentissimo & auium præcipuè naturæ studio, qui tamen nihil certi super hac aquila referre potuit. hoc tatum dicebat ab alijs quibusdam pictoribus hanc picturam ceu veram se accepisse. Nos heteropodē appellare volumus, quod in vna hac auiū (si vera est pictura) crura coloribus diuersis insigniantur, sinistrū cœruleo, vt rostrum quoq; dextrum fusco albicāte. Venter fuscus est & punctis nigricantibus maculosus, vt pectus etiam & collum. reliquum corpus magis nigricat, oculi subrubent. pars etiam alarum fusca est, & punctis notatur nigris vt venter. capitis & ceruicis pennæ summæ rigere videntur: & dorsi initium circa alarum summitates in gibbum attolli.

HISTORIA DE ARDEA IN GENERE VBI CVM ceteris ardearum generibus, tum pelle in primis siue cinereæ vulgo dictæ pleraque conueniunt.

A.

ARDEA diuersorum generum est, apud nos quidem pellam siue cineream, simpliciter ardeā vocamus, & Aristoteles pugnam aduersus aquilam aliās ardeæ simpliciter tribuit, aliās pelle cognomento. Idem de historia animalium 8, 3. leucero dion erodio minorē esse tradit, per erodium procul dubio *pellon* non asteriam intelligens, quæ tantū tria genera ab eo numerantur. Saxones tamē ardeam simpliciter sua lingua nominantes, de alba intelligunt. Ardeola quanquā diminutium est, pro ardea tamen simpliciter à Plinio & alijs accipitur. שֶׁלַח, *Schalac*, Deut. 14. & Leuitici 11. nomen auis im- *Nomina* puræ, quā Iudæi interpretantur *Keiger* id est ardeam, Munsterus: aliqui mergulū: *hebraica.* Vide supra in Mer-go post anates statim. Ibidem leges de voce קָאָת, *Kaath*, vel *kaas*, quam alij ardeam, alij mergulum, alij aliter interpretātur. Huic finitima videtur vox כּוֹס, *kos*, quam exponunt herodium, falconem, nycti-

coracem, &c. *vide* infra in Bubone. sed herodium an pro ardea accipiant, vt Græci faciunt, an pro genere aquilæ, vt recentiores quidā indocti, dubitari potest. Ardea *schalach* Hebræis à proijciendo, quod se ad capiendū pisces in mare proijciat. nam & Hebræi pisces eam è mari prædari scribunt. Chaldæus *schalenuna* vertit, voce composita à *schalal*, quod est prædari, & *nuna* quod piscē significat, à præda piscium. Aben Ezra aliā adfert causam, nempe quod abijciat pullos suos, P. Fagius. אנפה, *Anapha*, Dauid Kimhi auem dicit, quam magistri vocant ריה רגנית, *daiah ragasinit*, id est vulturē ferocissimū & vehementissimū. Ita quidem R. Salomon interpretatur Leuit. 11. & addit, sibi videri auem quam vulgus appellat זיריר (heron:) Sanctes exponit ardeā. nam *heron* Gallis ardea est. Abraham à celeriter spirando nomen tulisse notat. Septuaginta & Hieronymus Deut. 14. *charadrium* interpretantur: Chaldæus אבר, *ibu*: sed videtur Chaldæi anapha potius accipere pro vpupa. Persa *ankoh*, انكه. Arabs بباغ, *babgach*. Anapha (inquit Munsterus) aliqui picum alij miluum esse volunt. putant autem auem illam sic vocatam, quod facile irritetur & ad iram concitetur. quā quidā טראפ, *Trapp* vulgo (Germanice) vocant, Hæc ille. Idem graculum interpretatur, Leuit. 11. & Deut. 14. apparet sanè auem esse quæ species aliquot similes contineat, quoniam additur iuxta genus suum. חסירה, *Chasida*, Zacharie 5. Aquila, Symmachus & Theodotion, erodium transferunt, & Lxx. Leuit. 11. alij aliter. sed magis placeat ciconiam verti. *vide* in Ciconia A. ¶ Græcè ἐρωδιός oxytonum & sine aspiratione scribitur, recentiores quidam Latini (barbari potius) non rectè aspirant, & per apheresin etiam ἐρωδιός apud Hesych, & Varinū. Α'ρωδιον (ardeola) quam & λάκκω alij vulgò (in Græca lingua vulgari, vide ne à laro corruptum sit nomen. nam & Lycophronis interpres erodium larum esse putat) vocitant, veteres autē Græci ἐρωδιόν, Demetrius Constantinop. A Græca voce erodios apud Albertum deprauatæ leguntur, *anydion*, *artadaton*, & *mothys*. ¶ Ardea Italis *garza* dicitur, alijs *airone* vt Scoppa grammaticus docet: hinc est corrupta vox Latina apud Crescentiensē *agiron*: sunt qui *anghiron* efferat. Hispanis similiter *garza*, præsertim Lusitanis: aliquibus *gron* quasi grus, propter corporis similitudinē. Gallis *heron*, quæ vox videri potest deducta à Græca erodius. Sabaudis *airon* vel *heyron*: (quanquā & lati genus sic ab eis vocari puto.) Anglis similiter *an heron*. Germanis quibusdam ein *Heergans*/ voce detorta ab erodio, vel à Gallica *heron*. sed vsitatus ein *Reiger*/ nostris *Reigel*/ alijs *Reiher* vel *Kayer*/ Frisijs *Karg*/ Flādris *Kiegher*. Illyrijs *chiepie*: Poloni ardeæ genus *zora* w appellant. Turcis *balakzél*. ¶ Albertus Magnus ardeam tantulum quoq; dici scribit, ab Isidoro mutuatus.

Erodium. ¶ Erodium aliqui putarunt esse auem ex ijs quas Romani Diomedæas vocant. *Vide* infra in Elemento D. Suidas ciconiam esse suspicatur ineptè: sed mox tanquā emendans subdit, aut ciconiæ similem. longè alius est herodius recentiorum. nam Albertus Magnus aquilam maximam & Germanam sic vocat: alij Hierofalcum vt in eius historia ostēdi. Α'θυα, id est mergus, memoratur ab Arist. de hist. anim. 5. 8. vbi Albertus habet *abij*, & quidam (inquit) putant esse ardeam: sed ineptè: Vergilius fulicas appellat aues, quas Aratus æthyias vocat. mergi Græcè ab Arato ἐρωδιοι appellantur, Ioach. Perionius. Fortè etiam Plinius fulicam pro ardea è Græco alicubi reddidit. nam & cirrhum fulicis tribuit, qui ardearum est: & Diomedæas aues fulicarum similes facit. quas alij (vt Stephanus & Seruius) ardearum generi attribuunt. Gaza in libro de communi animalium gressu, pro Græco ἐρωδιοι, vertit fulicæ, addēs vel potius ardeolæ. Fulicā quidem pro erodio transtulit Augustinus quoq; & Lycophronis interpres larum esse arbitratur: Ambrosius etiam sturnum, quem tamen Græci non erodion sed psāra dicunt, Cælius. Auem quam Aratus κέσφοι dicit, ardeam Vergilius nominat, Perionius. Sed ardeā a mergo, **Cepphus.** fulica & ceppho prorsus diuersam esse auem, qui historias singularum inter se contulerit, manifestissimè deprehendet.

B.

Ardea in Heluetia frequētes. Ardeæ apud Heluetios abundant, propter multos & magnos fluuios & lacus piscosos, vnde vitum petunt Aristotele teste. Ardeolis omnibus communis videtur longitudo rostri, colli & crurum, quibus ciconias referunt. sed collum ardeis magis inuolutum. digiti pedum terni, longi, membranis modicè iuncti, & quartus retro pro calce similiter longus. corpus pro sua magnitudine non amplum, sed leue & exile. Ardea coloris est cinerei (nos de hoc genere infra priuatim scribemus) minor grue, lōgi colli, & sicut reliquæ etiā aues aquaticæ rostro nō multū inuoluto, Albertus. Erodium auis in capite gerit cumulum pennarum veluti comam (aliàs coronam) oblongam, Kiranides. sed hoc non de omnibus ardeis verum est. aliæ enim apicem illum è pennis retro extensis conditum habent, aliæ non habent. Porphyrioni & ardeæ inutile est vropygiū, (cauda,) vt & alijs aquatilibus, Aristot. in lib. de ingressu animalium.

C.

Ardea circa aquas degunt. Ardeæ circa aquas & lacus piscosos degūt. quare in Heluetia nostra abundant. & grammaticis quibusdā inter aues (Suidæ & Eustathio) erodios Græcè quasi helodiōs dici videtur, à lacubus & paludib., quas Græci ἐλιδι nominant. Sed in mari (circa mare) etiam degūt, vt ex Arati prognosticis apparet. Erodium auis in templis & ædificijs ciuitatum nidificat, Kiranides, nescio quā verè. ¶ Procopius Gazæus sophista Pentateuchum Mosis enarrans, erodiū cum noctua & vespertilione, &c. aues noctis & tenebrarū amicas esse scribit, quod nō probo. Aristoteles sanè de pella, quæ & absolute ferè ardea dicitur, disertè scribit, vena-

venationi (piscium) eam interdum operam dare. Eustathius verò in decimum Iliados ardeam noctu in aquis rapinæ operam dare. ¶ Ardea licet in aquis cibum suum quærat, in sylvis tamen & altis arboribus nidum collocat, (in abietibus, Stumpfius,) Author libri de nat. rer. Piscibus insidiatur: & dum per ar-
 quam ingreditur pisces pedibus eius non sine desiderio adnatantes, ut audio, deuorat. Erodus ostreo-
 rum voracissimus est. & quemadmodum conchas pelecænes exorbēt, sic is ostrea testis obducta vorat,
 & ingluvie sua concalefaciens tandiu custodit, quoad calore stomachi discluduntur. Post ubi is ipse
 diductas senserit testas, eas euomit, & carnem ad sustentandum se retinet: Ælianus, Philes, & Plutar-
 chus. Cochleis etiam seu limacibus vescitur, ut in D. referam ex Æliano: nec minores tantum pisces, sed
 anguillas quoque deuorat. Ardea, ut & mergus, cibum ferè crudum excernit, (excrementum scilicet li-
 quidum:) itaque semper est vorax hæc avis, Albertus. Κλάζει, id est clangere, de voce ardeæ legimus apud
 Homerum Iliad. x.

¶ Ardea per antiphrasin dicitur, quòd breuitate pennarum altius non volet, Seruius: qui & hoc
 Lucani è lib. 5. citat, *Quod ausa volare Ardea sublimis penna confisa natanti.* Ardeola dicitur quasi ardua
 propter arduos volatus. cum altius volauerit, tempestatem significat, Isidorus & Albertus. Volatus ei
 sublimis & vehemens, Stumpfius. Anseres omnes extento collo volant, ardea contracto, Albert. Vro-
 pygium ei inutile, ut & aliis aquatilibus: proinde volat pedibus retro extensis, Aristoteles de anim. in-
 gressu. Ardeæ in grege sui generis nidificant: gregatim verò non volant, eò quòd pullis earum insidian-
 tur accipitres & aliæ aues rapaces, à quibus defendi non possent nisi complures semper ardeæ circa ni-
 dos versarentur, Albert. ¶ Ardeas dicunt aliqui tanto dolore coire, ut lachrymas sanguineas oculis e-
 mittant: quod ego falsum puto. Vidi enim ipse (inquit Albertus) sæpe coire ardeas & oua parere, nec
 quicquā, tale experiri potui. sed sicut reliquæ aues quarum longa sunt crura, similiter & ardea coit cru-
 ribus super dorsum fœminæ flexis, ita ut pedes maris ad caput fœminæ sint, & genua versus excremēti
 sedem super dorsum: & tunc motu alarum se sustinens locum conceptionis fœminæ contingit ac se-
 men infundit, Hæc ille. Aristoteles priuatim hoc de ardea pella scribit. pella (inquit) coitus difficilis est.
 vociferatur enim & sanguinem ex oculis, ut aiunt, emittit cum coit. parit etiam egrè summoque cum do-
 lore. Idem ex eo Plinius repetit. Grammatici verò (Eustathius & Etymologus) ἐρωδιόν, id est ardeam sim-
 pliciter, dictam coniiciunt, ὅτι ἐκ τοῦ ἰδρωτός, id est ab eo quòd sanguinem exudet in coitu. In animalibus quæ-
 dam vi vel contra naturam eueniunt, ut ardeæ coitus, & ephemeri vita, Theophrastus in Metaphysicis.
 debet autem de ardea mare coeunte intelligi. nam Græcè legitur, ὡς περὶ τὸ ἐρωδιὸς ὁ χεῖρ. Ardea avis est
 Venerea. unde aliqui ἐρωδιόν dictum putant quasi ἐρωτίδιον, hoc est auem amori & Veneri propriam. vide
 infra in h. ¶ Nidificant ardeæ, ut iam diximus, in excelsis arboribus, & gregatim. Licet omnes ex mari
 viuant, in terra tamen nidificant, Oppianus in Ixeut.

D.

De cura

Ciconiæ cum aliunde pullis alendis cibum comparare nequeunt, esculenta quæ prius ederant, ardearū
 euomunt, atque in educandos fœtus conuertunt: & ad volandum pullis imperitis duces sunt. erodius &
 pelecænos similiter facere audio, Ælianus. Quomodo pullos aduersus accipitrem defendant ardeæ, dis-
 paulò inferius dicitur. Ardeolæ contra fascinationis amuletum ut pullos defendant, nidis cancrum im-
 ponunt, Ælianus, Philes & Zoroastres in Geoponicis. Pisces captant industriè sanè & dolosè, nempe
 Solis radios ita excipiunt, ne pisces visa ipsarum umbra refugiant, Oppianus in Ixeut. Ostrea quomodo
 deuorent, & calore ventriculi dehiscencia reuomant, ut pulpam interiorē à testis seligant, supra in C. De earum
 recitavi.

¶ Ardeola & cornix amicæ sunt, Aristot. Ælianus & Plinius.

¶ Diffident forices & ardeolæ inuicem fœtibus insidiantes, Plinius. Ardeolam aquila, utpote valens
 vnguibus, aggreditur. ipsa autem repugnando emoritur, Arist. alibi verò de pella priuatim scribit, infe-
 stam ei aquilam esse. Harpa & erodius inimici sunt, Ælianus. Ardea seipsam aut pullos suos aduersus ac-
 cipitrem prædonem defendens, excrementi sedem illi opponit, & stercus putridum emittit: quod si ac-
 cipitrem tetigerit, pennas eius putrefacit, Albertus & Author libri de nat. rerum. De falconibus qui ar-
 deas capiunt, leges in E. Ardea odit albos laros, Philes. Pipa (pipra, sed Græcè legitur hippos in codici-
 bus impressis) inimica ardeolæ est. otia enim & pulli ardeolæ violantur à pipone, Arist. Πίπρῳ, ὁρνεον πολε-
 μικὸν ὡς τις, ἐρωδιός, Hesych. lego ἐρωδιόν, hoc sensu: Pipa avis est inimica ardeæ, ut aiunt. Perdices & ero-
 dios idcirco defugiunt cochleæ, quòd eos pernoscent penitus hostes sibi esse: nec cernere est limaces
 ibi serpere, ubi illi ipsi versentur: eos tamen naturali quadam astutia cochleæ quædam præstatiores de-
 cipiunt, & circumueniunt. Siquidem ex natiuis testis egressæ, in magna securitate pascuntur. Aues au-
 tem, quas modo dixi, in testas inanes, tanquam in easdem illas inuolant: ut verò nihil inuenerint, eas ut
 sibi inutiles abiiciunt, atque discedunt. Illæ verò singulæ ex saturatæ pastu, atque ex aberratione qua hostes
 fefellerunt seruatæ, ita in testas tanquam suam propriam domum reuertuntur, Ælianus.

E.

De ardea-

Ardea cum accipitrem fugit in altum euolat, Albertus. Falcones capiunt ardeas, grues, &c. Cre-
 scientensis. Hierofalchi ardearum hostes sunt, Paulus Iouius. Nostri falcones ardearum venatores, vo-
 cant Xeigerfalschen / Galli heronniers. In ardeæ captura duo falcones pariter relaxantur, quorum vnus ratione.

summa petit, alius iuxta terram inuolat, ut videlicet ille volantem ardeam impulsu præcipitet, hic præcipitatem arripiat. Author libri de natur. rerum. Et rursus, Falconum genera duo sunt: alterum nobile, quod auem vsu paruo naturaliter capit: alterum ignobile ac vile, quod non nisi multo labore & maceratione assuefactum hoc facit. hoc posterius genus cum ardeam ad terram impulerit, & iam prope fuerit ut eam capiat, ardea anguillam vel alium piscem quem recens vorauerit euomit: & tunc falco liberè eam volare permittens, piscem ceu minus foetidum cibum sibi oblatum præferens, ocyus apprehendit. at falco nobilis piscem eiectum vilipendens, ardeam ipsam aggreditur, Hæc ille. Fertur falcones si sanguinem ardeæ gustarint, omne desiderium capiendi grues amittere: si verò carnes solum sine sanguine ederint, hoc vitium incurrere non creduntur, Crescentiensis. ¶ Ardeæ sæpe oculos petunt, Turnerus. ¶ Nauta nunquam occiderit ardeam. nam quod accipitres in terra venatoribus, hoc in mari piscatoribus ardeæ significare creduntur, Oppianus in Ixeuticis.

Ardea piscatori- bus utiles.

Tempesta- tes præsa- giunt.

Ardea quasi ar- dua, quod alte volet.

¶ Ardeæ hominibus charissimæ sunt, & æstatis hyemisq; tēpus præsagiunt. capita scilicet pectori imponunt, eoq; maximè inclinant, vnde concitatissimus ventus expectari debet, Oppianus in Ixeut. Ardea cum altius volauerit, tempestatem significat, Seruius & Isidorus. *Quod ausa volare Ardea subli- mis penna confisa natanti*, Lucanus lib. 5. Ardea, quasi ardua, eò quod altè volat. nam cum tempestatem præsentit, altè supra nubes volare dicitur, Albertus. Ardea obstrepero clangore (& inconcinno volatu, ut interpret Theon adiicit) è mari ad terram auolans, ventum & tempestatem imminere præfagit, Aratus. Et rursus inter pluuiæ signa hanc auem ponit, cum terra relicta ad mare multo cum clangore festinat. Quem locum Auienus sic reddidit, Cum procera salum repetit languore (lego, clangore) frequēti Ardea. Triste (νεφεύος, id est in crepusculo scilicet matutino, ut habet Theophrastus in libris de aquis, licet Ælianus hunc librum quasi Aristotelis citet) sonans ardea tempestatem denunciat: eademque ad mare rectà proficiscens, pluuiam portendit, Gillius ex Æliano. apparet autem Ælianus ex Arato mutuatum. *Notasq; paludes Describit atq; altam supra volat ardea nubem*, Verg. lib. 1. Georg. inter signa tempe- statis futuræ, qua non sit tutum nauigare. Ardea in mediis arenis tristis hyemem indicat, Plinius.

Ardea ab ardēdo, quod ster- core ra- mos arbo- rum adu- rat.

Ardearū adeps a- ptus ad inescādos pisces.

De ardea- rum esu & appa- ratu.

Remedia ex ardea.

¶ Ardeas aliqui dictas suspicantur ab ardendo: nam quarumuis arborum rami in quibus nidifi- cant, proluvie ventris earum infecti, aduruntur & exiccantur, ut omnium ferè auium aquaticarum fi- mo, qui piscibus viuunt, Albertus.

¶ In libro quodā Germanico manuscripto hæc verba reperi: Si pedes (die Füß/ nisi potius legen- dum fuerit die Feiße/ id est pinguedo) ardearum destillentur per descensum, & oleo inde collecto in- ungantur manus, pisces sponte adnabunt ut comprehendi possint. Pharmacopolæ apud nos ardeæ a- dipem vendunt pisciū inescatoribus. audio autē escas piscibus capiendis fieri ex adipe & ossibus ardeæ.

F.

Ardeam legimus carnis esse foetidæ & non salubris. Pullorum caro præfertur. nam adultiorum caro grauiter olet. Ardeæ pro ætate diutius assari debent: possunt autem pastillis includi, eo modo quem in Gallina F. præscribemus. Quicumq; hæmorrhoides crebrò experiuntur, præsertim pulsantes, inter alia grues & agrones (id est ardeas) præcipuè caueant, Arnoldus de Villanoua.

G.

Somnos allicit ardeolæ rostrum in pelle asinina fronti adalligatum. putant & per se rostrum eiuf- dem effectus esse vino collutum, Plinius. Erodij ramphū (ramphos, id est rostrum, interpret ineptè vn- gulam transfert) cum cancri felle in corio asinino si suspenderis ad collum vigilantis, dormitabit. Si quis in conuiuio pannum in quo est ramphos (id est rostrum ardeæ) cum vino deponat, bibentes ob- dormient, Kiranides. Hippiatri quidam Germanie quorum oculos illini & lauari iubent coturnicum vel ardearum adipe ut sani & clari fiant.

H.

Etymolo- gia vocis ardea & erodij.

a. Ardea per antiphrasin dicitur, quod breuitate pennarum altius non volet, Seruius. vel quasi ar- dua, quod alte volet. nam cum tempestatem præsentit altè supra nubes volare dicitur: item cum accipi- trem fugit. vel ab ardendo, quia fimus eius exurit id quod contingit, ut & aliarum auium aquaticarum quæ piscibus viuunt, Albertus. Ego ardeam vocem Latinam à Græca ἐρωδιός per syncopen factam con- iecerim. ¶ Ε'ρωδιός vel deriuatur à voce ε'αρ quæ sanguinem significat, ut apud Cyrenæum: & verbo ἰδίσι, quod est sudare. quoniam hæc auis in coitu, ut ferunt, sanguinem exudat. vel sic dicitur quasi ἐλω- διός, ὁπὸ τῆς ἐλούς καὶ τοῦ διόν, (forte ἡδίων.) φιληθεῖ γὰρ τοῖς ἐλώδεσι τόποις, quod locis palustribus delectetur. vel quasi ἐρωτίδιός, ὁπὸ τῆς ἐρωτός καὶ τοῦ διόν, id est amoris propria & sacra auis. est enim Venerca, ut aiunt. Sed Claudius philosophus Venercam esse negans, Mineruæ potius sacram esse ait, iuxta poëtam: Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἦκεν ἐρωδιὸν ἐς γῆς ὁδοῖο Παλλὰς Ἀθηνᾶν. Cui respondere licet, ardearum secundum Aristotelem multa esse genera, ex quibus nihil prohibet alia Mineruæ sacra esse, alia Veneri. Sed Herodianus scribit, ὁπὸ τῆς ροίης (quæ vox sibilum significat) fieri ροίδιος, ut ab ἀρμόζω ἀρμόδιος, & abundante epsilo, & omicro in o magnum mutato ἐρωιδίος, iota adscripto manente. Acuit autem ultimā, ut & cætera auium nomina in ios, quæ syllabas plures tribus habent, ἀρνυπίος, χαλαδριός, βομβυλός. Apud Hipponactē scribitur etiam ρωδιός. Κνεφαῖος ἐλθὼν ρωδιῶ καπιυλίῳ: quod per aphæresin factum dixeris, si vsum com- munē spectes: perfectū verò si formationē, Etymologus. Α'εαμός, ἐρωδιός, id est ardea, Hesychio & Va- rino.

rino. Ερωας quoq; & κερκυθαλλίς pro ardea exponitur iisdē. Herodij domus dux est eorū, Psal. 104. è vulgata trālatione. Hebraicè *chasida* legitur. Munsterus vertit, Ciconia pro māfione sua habet abietes.

Epitheta. Ardea procera, Atientus. Ερωδιοί τε πολλοί μακροχάμπελαύχες, Epicharmus in Nuptiis Hebæ apud Athenæum lib. 2.

Xiphiam, id est gladium piscem, Galli sua lingua ardeam maris vocitant, Pet. Bellonius. Ερω- *Xiphia*. *Αμαξα*, Hesych. & Varinus. Erodialis lapidis meminit Albertus Magnus, eiusdem puto cum aëtite. nam aquilam germanam erodium vocat. Ardelio, est homo inquietus, huc atq; illuc semper volitans: *Ardelio* & ab ardeola deducitur, sicut à stella stellio, Sipontinus. *Nil bene quum facias, facis attamen omnia bellè. Vis ab ardea dicam qui sis? Magnus es ardelio*, Martialis lib. 2.

Propria. Ardea, Αρδεα, Vlyssis & Circes filius fuit, vt Stephanus memorat in Antea. Ab hoc etiam Ardeā ciuitatem in Latio dictā aliqui putant, decem & octo miliaria (170 stadiis in monte) ab vrbe *Vlyssis* & positā: alij à feruore regionis dictam malunt, alij à Danaë Persei matre, vel à Dauno Pylum filio qui eā *Circes* fecit condidit, vt quidā existimant. Alij conditā scribunt à Pilūno Iouis filio & Turni abauo. Hæc olim *Turlius*. ni & Rutulorū regia fuit. *Locus ardea quondam Dictus auis, & nunc magnum tenet Ardea nomen*, Verg. lib. *Ardea* 7 Æneid. vbi Seruius, Bene alludit. nam Ardea quasi ardua dicta est, id est magna & nobilis. quāquam *ciuitas*. Higinus in Italicis vrbibus ab augurio auis ardeæ Ardeā dictam velit. illud nanq; Ouidij in Metam. lib. 14. fabulosum est, incensam ab Ænea Ardeā, & in hanc aue esse conuersam. Hinc ciues Ardeates dicti: vt ab Ardia Illyriæ ciuitate, *Ardiai*, Stephano. Est & Ardea vrbs Persidis Ammiano Marcellino lib. 23.

b. Ardeæ, vt inquit Ouidius, *Et sonus, & macies, & pallor, & omnia captam Quæ deceant urbem. nomen quoq; mansit in illa Urbis*. Clitarchus in India scribit volucrem amatorio affectu flagrantem, nomine horionem, nasci, magnitudine herodio similem, &c. *Horio Indicus*.

c. Ερωδιος φωνή & πολλὰ λεληώς, Aratus. Ερωδιον aliqui à sono vocis dictū volunt, & ποίη, *Fabula de natandi* vide supra in a. Ερωδιος γὰρ ἔχελυς Μαγανδρίῳ Τελόρχον εὐρὺν ἐοδίωντ' ἀφείλετο, Simonides apud Athen.

b. Ab ardeis victum ex aquis primum inuētum aiunt, reliquas ab eis dedicisse, cū victus vnus *arte à Ne-* initio omnibus esset auibus: deinde cū gloriarentur hoc inuento, & ne ipsum quidem Neptunum na- *ptuno ira-* tando cum eis contendere posse iactarent, hanc artem irato deo amisisse, quod etiā Thamyridi superbo *to ardeis* cantori ex Musis contigisse aiunt. Hinc adeò reliquæ omnes aues captādis piscibus merguntur in aquā: *adempta.* ardeæ natandi facultatis expertes in littore stantes venantur, Oppianus in Ixeut. At nos ardeis & trochi- *Auspicia.* lis & coruis deum ad futura enuncianda vti putamus, Plutarchus in libello Cur Pythia nō amplius carmine respōdeat. Aliqui ardeam Veneream auem esse dicunt: alij negant, & Mineruæ potius quàm Veneri eam consecrāt: quoniam Homerus Iliad. 10. à Minerua Vlyssi & Diomedi ardeam immitti canat. Sed respondere licet ardearum secundum Aristotelem multa esse genera, ex quibus nihil prohibet alia Mineruæ sacra esse, alia Veneri, Etymologus. Vlyssi & Diomedi noctu euntibus aduersus Troianos Minerua ardeam (ερωδιον) dextram in via misit, quam illi quidem propter tenebras non viderunt, sed clangentem audierunt. Gaudius est autem (inquit Eustathius) hac aue Vlysses, vir scilicet prudentia celebris aue præfaga. nam quod ardea insidiantibus lætum auspicium faciat Hermon testatur. Cæterum quod illi auem audierunt tantum, non etiam viderunt, significabat, ipsos quoq; non venturos in hostium aspectum, sed facinus tale designaturos quod hostes omnino auditu cognituri essent. Quod nisi sapiens fuisset Vlysses, deterreri hac aue potuisset, quasi periclitarentur deprehendi & nō latere, sicut nec ardeæ clangor ipsos latuit. Venatur autem ardea noctu (Aristoteles interdū hoc eam facere scribit) in aquis & paludibus, & rapax est. quamobrem Minerua, non noctuam sibi sacram, sed ardeam eis immittit, palustribus scilicet circa Scamādrum locis conuenientem. Porro Zopyrus pro voce Παλλάς scribit πελλόν, vt rapina significantius designetur, (quasi hoc genus ardeæ cæteris rapacius sit,) Eustathius.

Ερωδιοί ἐπιλοφώσιν λεχάνασιν, apud Aristoph. cū aues urbem conderēt. vbi Schol. Ερωδιος nomē *Erodii* finitimum est τῇ γῇ, id est terræ. constat autē lutum quoq; ex terra. itaq; lutum gestare eas pœta finxit. *cur lutum ferre finguntur ab Aristo-*

DE ARDEA PVLLA SIVE CINEREA.

ARDEAM pella (cuius figura in sequenti pagina posita est) nos simpliciter ardeam vocamus: quoniam *phane.* niam ea apud nos magis abundat. Vide supra in Ardea simpliciter A. Sed alia etiam multa superius in Ardea simpliciter dicta, cæteris quoq; ardearum generibus conueniunt: quædam verò pellæ peculiariter, ni fallor, vt pugna aduersus aquilam, &c. Ardea pella igitur iisdē nominibus quibus ardea simpliciter nominatur in diuersis linguis, aut cinereæ cœruleæve cognomen adiicitur: vt apud Germanos ein blauwer (vel grauer) Keiger: apud Anglos the blue heron. Itali airon negro, (sic & falcinellum aliqui vocant) id est ardeam nigram nisi aliam forte intelligant ardeæ speciem. hæc enim nostra dorso cinereo *Pellos.* magis ad cœruleū vergente quàm nigro est. Aristoteli & Plinio Græcè pellos dicitur, πελλός oxytonū, si- *Duo gene-* militer à colore. nā πελλόν Grāmatici colorem fuscū interpretantur, φαιδὸν χρομα εὐφερὲς τῷ πελιδνῷ, li- *ra ardea-* uido colori similē. & πελίοι, μέλαρες, ὠχροί. Ex ardeis genera duo sunt cinerei coloris, magnū videlicet & *rum cine-* parū, Alb. Et rursus, Genus ardeæ vnum est cinereum, acuti rostri & longi colli. Zopyrus apud Eusta- *rei colo-* thium pellōn ardeam rapacem facit. scripserat autem de ardea simpliciter paulò ante Eustathius, noctu *ris.*

cam in aquis prædari pisces, cum Aristoteles contrà, interdum **eam operari** (id est prædæ operam dare) describat. *Vide supra in Ardea C.* Pella colore est prauo, & aluo humida: sed sagax & cœnæ gerula est. & operosa, (παργος, id est industria circa cibum & prædam,) Aristoteles. Pellæ coitus difficilis est. vociferatur enim & sanguinem ex oculis, ut aiunt, emittit cum coit. parit etiã ægrè summoq; cum dolore, Idem & Plinius. At Zopyrus apud Eustathium in decimum Iliados, non pella sed pygargon ardeam, difficulter coire, & ex oculis in coitu sanguinẽ fundere scribit. *Vide supra in Ardea simpliciter C.* Pella apud Anglos, (inquit Turnerus) in excelsis arboribus non procul à ripis fluminum cretcentibus nidum facit. Superior pars corporis cyanea est, inferior autem nonnihil candicat. Ventris excrementis liquidioribus, inuadentes se subito aquilas aut accipitres abigit, & se ita defendit. Vidi & huius generis, licet raras, albas, quæ neq; corporis magnitudine, neq; figura, sed solo colore à superiore distulerunt. Visa est etiam alba cum cyanea apud Anglos nidulari, & prolem gignere. Quare eiusdem esse speciei, satis constat.

Hæc

Hæcille. Pella prælium cum ijs init, à quibus læditur, hoc est cum aquila, à qua rapitur: cum vulpe, à qua noctu capitur: cum alauda, à qua oua eius diripiuntur, Aristot. ¶ Iliad. 10. legimus Τοῖσι δὲ δεξιὸν ἦκεν ἑρωδιὸν ἐς γυῖός δ' οἶο Παλλὰς Ἀθηνᾶν. vbi aliqui pro Παλλὰς legunt πελλόν: quasi Minerua illis (Vlyssi & Diomedinoctue euntibus aduersus Troianos) non simpliciter ardeam, sed pullam siue cineream immiserit, quæ scilicet alijs rapacior est, ipsos etiam rapina & præda sperata potituros significans, Eustathius. *Vide supra in Ardea simpliciter h.*

DE ARDEA ALBA.

Tria ar-
dearum
genera

Albardeo-
la minor
pella.

Aues albæ

Leuce seu
alba insu-
la ab ar-
dea alba
dicta.

Apud re-
centiores
duplex ar-
dea alba
observata
est.

Atqui ea
quæ hic
datur ico-
sine crista
est.
Cristatâ
maiores
vide pag.
219.

Tertia al-
bardeola
species.
Platea &
pelecanus

ARDEARVM genus albū Græcè ἄρδιος λευκός, vel λευκερόδιος dicitur (apud Aristot. de hist. ani-
malium 8, 3. oxytonum est.) Aristoteli & alijs. Ardeolarum tria genera, *leucos*, *asterias*, *pellós*, Plinius
ex Aristotele. Theodorus Gaza in historia animalium ex Aristotele trāslata lib. 8, cap. 3. albiculam nu-
merat inter eas aues quæ circa lacus & fluuios victum quærūt, vbi in Græcis nostris codicibus excusis
nihil quod huic vocabulo respondeat inuenio. Niphus Scholiastes albā vel albiculam auem, in mar-
ginē editionis suæ & in Scholiis, Græcè λευκὸν dici scribit, quasi ita legerit in codice suo Græco: & esse
ex ardeolarum genere, quod equidem non laudo. nam cū paulò ante leucéródion nominārit Ari-
stoteles, quid attineret inutiliter repeti? Nihil autem præterea illic de leuco, (vt hoc vocabulū pro qua-
cunq; aue nostris exēplaribus addendum concedam) philosophus tradit, quā quòd caudam moti-
tet similiter vt cinclus & aliæ ibidem nominatæ aues. Albardeola minor est quā ardeola (pellós scili-
cet,) rostro lato porrectoq; itidem vt illa lacus & fluuios petit, Aristot. Et rursus, Ardea candida colore
est pulchro, & coit facile, (ἀσινῶς. nam ardea pella difficulter coit:) & nidulatur ac parit, probè. pascitur
paludibus, lacu, campis & pratis. Ardeæ quædam breues (paruæ) & albæ sunt, aliæ maiores colore vario,
Oppianus in Ixeut. Inter aues ardeolarum genere quos leucos vocant, altero oculò carere tradunt, (&
ideo facilius capi à venatore in latere cæco insidiātē, vt Albertus addit citans Plinium: sed hoc, inquit,
præter naturā esse videtur & falsum:) optimi augurij, cū ad austrum volant, septentrionē ve. solui
enim pericula & metus narrant, Plinius. Cum aues albæ frequentes cōueniunt, multā tempestatem
demonstrant, Ælianus. an verò ardeas albas intelligat, incertum nobis est. Albæ aues cū congrega-
buntur, Plinius inter signa hyemis. Insula heroum è regione Borysthenis fluuij sita, vocatur etiā Leu-
ce. *Ἰνδία οἱ τὸ πάρεστι κινώπετα λευκὰ τέτυκται*, Dionysius. vbi Eustathius *κινώπετα* interpretatur aues,
ὧν ἡ κίνησις ἐν τῷ πέτεσθαι. ἀσινῶς δὲ ἡ λέξις, intelligit autē fortē, inquit, laros (albos,) vel secundū alios
ciconias. Ab ardea alba creditur Alba insula in Ponto nuncupata. quòd inibi visatur plurimū: ac pro-
inde Pindaro per metalepsin dici Phaenna. quippe *φαειὸν* signare τὸ λευκόν, Cælius. Zopyrus apud
Eustathium in decimum Iliados tria ardearum genera facit, pellòn rapacem, pygargū cui in coitu o-
culi sanguine manēt, (quòd alij authores de pello scribunt, hic solus de pygargo:) & aphrodision, id est
Veneream. quæ forsitan albardeola fuerit. ea enim Veneri sacra præ cæteris æstimari poterit, *ὅτι ὁ χεὺς*
ἀσινῶς, hoc est quoniam facile coeat, Aristotele teste, non difficulter vt pellós. Hæc ex veteribus de ar-
deola alba.

Nos ardeam albā duplicem obseruauimus, vnā fusca seu cœrulea maiorem, Itali *girono* vo-
cant: minorem alterā quæ iisdem *garzetto* vel *garietto* vel *garzea* nominatur. Germani sine differen-
tia magnitudinis ardeam albā periphrasticè dicunt, *ein weißer Keiger*: Saxones *Keiger* simpliciter.
vide supra in Ardea simpliciter. & Itali similiter, *garza bianca*. Angli *a white herow*, Ardeæ genus tertium
album est niuis instar, maius cinereis, Albertus. Sed de maiori genere albardeolæ Turneri verba reci-
taui superius in Cinerea. *Garzettum*, id est minorem albardeolam in Italia vidi Ferrariæ, cuius iconem
hic damus. auis est albissima & iuxta maris paludes inuenitur, magnitudine ardeæ. sed quam ego illic
vidi calendis Augusti adhuc parua erat: & per omnia, colore excepto, cū vulgari (cinerea) ardea con-
gruebat. cristam ex plumis in capite gerebat: (cristatas quidem esse ardeas quādam Oppianus etiam in
Ixeuticis annotauit,) rostrum erat longum, acutū, pedes nigricabant, inferius tamen subito in medio
cruris niger color desinebat, & viridis è glauco suberat ad extremos vsq; ungues. minimus pedis digi-
tus binis articulis constabat, proximus ab eo ternis, medius quaternis, vltimus quinis. In crista capitis
dorsum versus pēnæ oblōgæ ad duos cū dimidio dodrantes (si bene memini) nascebātur circiter sex.
eas aiebant rusticos Ferrarienses cogi ad suum principem deportare: aliquando tamē clam ab eis ma-
gno pretio vendi, circiter 36. denario aureo. Guil. Turnerus albardeolam Anglicè interpretatur *acryel*
heron, or aduarf heron: amyre dromble. Hanc (inquit) semel tantū in Italia vidi, pella multò minor est, &
hominis conspectū non perinde atq; cœrulea fugit. Hanc si non vidissem, Anglorum *shouelardam* al-
bardeolam esse iudicasset, Hæc ille. Ardeæ genus alterum vndiquaq; album est, per omnia simile ci-
nereæ, melius pennatum, collo longiore, & rostro antèius rotundo. tanquam duobus circulis vno al-
teri incumbente, vnde cochleari nomen illi datum, Albertus. Nos hanc tertiam albardeolæ speciem
statuimus: ita vt duæ sint rostris acutis, supra memoratæ: & hæc tertia rostro antèius lato, quā alio no-
mine plateam & pelecanum dici puto: de quo plura in Elemento P.

DE ARDEA STELLARI MINORE, QVAM BO- taurum vel butorin recentiores vocant.

Asterias.
Fabula de
seruo in
hæc auem
mutato.

ARDEA stellaris Aristoteli & Plinio memoratur, ἀστέριας Græcè cognominata, quòd punctis tan-
quam stellis elegāter picta distinctaq; sit. Ardea stellaris piger (ocnus) cognominata, in fabula est,
vt olim è seruo in auem transierit, atq; (vt cognomen sonat,) iners otiosaq; est. talis ardeolarū vita est,
Arist. ¶ Italicè *trumbono* appellatur, à voce tubæ opinor: vt & salpinx auis, siue hæc siue alia apud Græ-
cos. ab alijs *tarabussō*, vel *terrabusā*, præsertim Ferrariæ, quasi terrā perforans. rostro enim inserto palu-
stri terræ vocem edit horribilem. Eadem puto est quam diminutiva voce *aigeron* appellant, id est ar-
deolam.

50

deolam. nám & ruffam esse aiunt. Hispanicè apud Lusitanos *gazola*, fortè quasi *garzola*, voce diminutiua à *garza*, id est ardeola. Gallicè *butorius*, *boutor*. Vlulæ (vt habet vetus glossematarius in Esaiam) sunt *Vlula*. aues magnitudinis coruinæ, maculis respersæ, quæ rostro in palude fixo horrendè strident voce luporum vlulatu simili, vnde per onomatopœiam Gallicè vocantur *buhort*, (lego *buttor*,) Author obscurus. *Hæc avis* Recentiores quidam butorium imperitè cum onocrotalo confundunt, quoniam vterque absonam & vocem bohorribilem vocem emittit. Emittunt & olores interdum bombos ruditui asinino non dissimiles: sed *uis mugibreues*, & quæ longè audiri non possunt, Turnerus. sed onocrotalus potius quàm ardea stellaris vocem *entis* reædit quam asininæ compares. Germanicè, *Brrind* / *Meerrind* / *Mastuh* / quæ voces omnes à botie ferre dictæ sunt, eò quòd eius vocem mugientis imitetur, & ab arundinibus, *Kortrumm* / *Kordump* / *Ror: tur*.

reigel. ex quibus duo priora nomina ab arundinibus & tuba composita sunt, quod inter arundines degere soleat & tubæ sonum reddere: vt *Mosstuh* vel *Mossochs* à paludibus, ac si bouem palustrem dicas. *Korreigel*/ardeam arundinum significat: vt *Mosfreiger* / (nam sic quoq; apud Wirtenbergenfes vocatur, ardeam palustrem. Aliqui non *Kordump*/sed *Kordumpff* scribunt, alij *Kordummet* / Frisij *Reidommel*/alij corruptius *Rosdam*. Sunt qui retineant Gallicum nomen *pittouer*. Aliqui *Lorrind* potius apud nos quàm *Brrind* appellant, id est mugientem bouem, à verbo *lôuwen* / (quasi *ein lôuwend Kind*.) Saxones *ein Wasserochs*/id est bos aquaticus. Et alij à colore (vt amicus quidam nuper ad nos scripsit, qui hæc nomina pleraq; onocrotalo tribuebat) *ein Mohr*/id est Æthiopem: quod colore nigro sit, inspersis pennis rubentibus, vt in gallo fero. In Germania inferiore alicubi audio vocari *Dompshorn* vel *Dompshorn*/à sonitu tubicinis vel cornicinis. in Austria *Erdhüll*/quod rostro terre (in cauo aliquo terræ) inserto sonet. quanquam alij arundini, alij aquæ rostrum cum mugit inferere putant. Sunt qui aquam rostro haurire dicant, & rursus emittere. Augustæ Vindelicorum *Hortybel* / fortè à sono qui nimium grauis & absonus audiatur, quasi *δυσσηυος*. quidam deniq; *Pickart* / (à pungendo fortassis. nam & oculos appetit,) vt Eberus & Peucerus Saxones scribunt. Anglicè etiam *buttour* vel *bittour* vel *pittour* vocatur. Polonicè *bunk*. Illyricè *bukacz*, Turcicè *gelue*.

Descriptio ardeæ stellaris.

¶ Collum botauro vt & cæteris ardeis longum est, quod contrahere & extendere solet. hoc aptio ardeæ quæ immittere dicitur, & in aquæ fundo maximè strepitum ciere, voce contenta instar tauri, quæ ad stellaris. dimidium ferè miliare Germanicum (id est horæ vnius itinere) exaudiat, idq; pluuiæ prognosticon esse. Lacus nostri Tigurini accolæ audita huius auis voce lætantur, & annum fertiliorē sibi promittunt. Auis est, inquit Turnerus, toto corporis habitu ardeis reliquis similis, ex piscium venatu ad ripas paludum & amnium viuens, pigerrima & stolidissima, vt quæ in retia ab equo factitio agi potest facillimè. Colore est ferè, quantum memini, phasiani, rostro limo indito, asininos ronchos voce refert: oculos hominum auidissimè omnium auium appetit. Quare si quid impediât quo minus stellaris esse possit, (quod mihi nondum cernere datum est,) phoica esse oportebit, quam Aristoteles oculos maximè appetere testatur. quanquam & cæteræ ardeæ idem facere sæpe visæ sunt, Hæc ille. Et rursus, Buttora (inquit) quam multi etiam docti onocrotalum esse putant, auis est tota corporis figura ardeæ similis, longis cruribus, sed ardeæ breuioribus. longo collo, & mirè plumoso, & rostro nec breui nec obtuso. caput pennæ tegunt nigerrimæ. reliquum verò corpus fuscæ & pallidæ maculis nigris densissimè respersæ. Pedes habet longissimos. nam inter extremos ungues medijs digiti pedis vnius & calcis eiusdem, spithames longitudo intercedit. Ungues habet longissimos. nam ille qui calcis vicem in auibus gerit, longitudine sesquiunciam superat. quare ad fricandos dentes nostrates vtuntur, & argento inferunt. Medius digitus vtriusque pedis, qui cæteris longior est, unguem habet portentosum, nempe dentatum & ferratum, non secus atque pectunculorum testæ serratæ sunt, ad lubricas anguillas, quas ceperit retinendas, proculdubio à natura ordinatum. Cauda illi breuissima est, & stomachus capacissimus, quo ingluuiei loco vtitur. Ventriculus non cæterarum auium ventriculis, sed canino similem habet, eumque grandem & capacem. (atqui Aristoteles caninum ventriculus angustum & intestino ferè parem esse scribit. (Ad ripas lacuum & paludium desidet, vbi rostrum in aquas inferens, tantos edit bombos, vt ad miliarium Italicum facillè possit audiri. Pisces & præsertim anguillas vorat auidissimè, nec vlla auis est, excepto mergo, quæ ista voracior est. Porro præter cætera quæ superius attigi, Aristoteles in fabula fuisse ostendens, ardeam stellarem ex seruo auem fuisse factam, opinioni meæ (buttoram esse ardeam stellarem) multum patrocinaur. Vt fugitiuorum enim seruorum post fugam deprehenso, cutis loris, flagris, virgis & scorpionibus icta, verberum vibicibus, tota maculosa redditur: ita huius auis plumæ nigris vbique maculis, sed potissimum in tergo, distinctæ & veluti picturatæ, serui flagris cæsi cutem proximè referunt: quam rem fabulæ occasionem dedisse ex hoc colligo, quod mutato. fabularum variarum author Aristophanes, de attagene aue, quod ad plumarum colores attinet, huic simillima, ad hunc modum scribat: Si quis ex vobis erit fugitiuus atque vltis notis, Attagen is sanè apud nos varius appellabitur, Hæc omnia Turnerus. ¶ Botaurus quasi bootaurus, quod tauri boatum referat.

Botaurus quasi bootaurus, quod tauri boatum referat.

¶ Botaurus quasi bootaurus dicitur, eò quod tauri boatum, id est mugitum imitari videtur. rostrum enim in terra palustri defigit, & ad modum tauri clamores ædit. Exclusos pullos mater mox sub alis fouet, singulum sub singula: & sic pullis materno corpori adhærentibus incedit, prominentibus eorum rostris cibum benignè ministrans, Physiologus author obscurus. ¶ Butorius auis sic dicta à voce, crura habet longa, collum extensum, rostrumque longum & acutum sicut ardea: (cui & figura & magnitudine similis est, Albertus.) sed colore differt. est enim terræ simillima. Versatur circa stagna. piscium auida. ranas etiam & animalia venenata edit. Hæc solà veris tempore pro cantu vocem horrificam reddit. In littore ardente Sole, eo loco vbi pisces frequentes nouit, adeo quieta stat, vt mortua appareat, & incautis piscibus minus suspecta sit. Sed cum collum longum habeat, breue id incuruando facit, vt cum pisces incautius ei quasi nihil præmeditanti adnatârint, collo extenso illos arripiat, Author libri de nat. rerum. ¶ Butorius auis collum oblongum contrahit curuando, & (mox subito) producit extendendo, sicut ardea. cruribus quoq; longis prædita est, vt circa ripas & littora venari pisces possit. Stat autem cum venatur adeo immobilis, vt mortua vel res inanimata putetur. Similiter cum illaqueatam se sentit, stat immobilis, & venatorem apprehensurum

rum rostro (quo multum valet, ut ardea) incautum vulnerat. Hæc avis miri odoris est cum affatur: Sanguis eius prodest arthriticis. Tempore veris cum libidine accenditur horribilem sonum tanquam cornu ædit, rostrum cœno paludis immittens, ut vox in ipso rumpatur ad modum tonitruui, Albert. Onocrotalus, id est butorius, nisi fallor (certum est eum falli, cum onocrotalus longè alius sit) fixo in palude rostro horrendè clamat. putatur autem cibum trahere de profunditate terræ vel aquæ, Obscurus. Pigra est avis, & non facilè refugit hominem: ut aliquando ad nidum vsq; accedentem expectet. Apollonius per epistolam Tarsenses reprehendit, quòd iuxta Cydni aquas ociantes tanquam fluuiatiles aues sederent. existimo autem cum cæteras fidipedes aues pisciuoras, tum stellarem præcipuè, dum pisces adnantes expectant quibus insidiantur, quietas & otiosas longò interdum tempore manere.

¶ His per scriptis amici cuiusdam hominis docti epistolam accepi, qua ille mihi onocrotalum describit, sed à botaurum non distinguit. videntur autem mihi hæc etiam eius quæ subscribam verba, ad botaurum omnia, non ad onocrotalum pertinere. Faucibus (inquit) est hæc avis in tenuitate adeò laxa, ut collo suo anguillas duplo crassiores deuoret. Vocem autem cum emittere vult, rostrum, quod oblongum habet, vel aquis immergit, vel in ripam infigit: idq; facit post Solis occasum, & boatum sepe totam noctem continuat, ad ortum Solis vel paulò post conticescens. Reliquo diei tempore, quasi lateat, non exauditur. latere autem vel inde colligo, quòd auditus multis sit, visus per paucis, apud nos (Misenos) præsertim, vbi rarior inuenitur. Insidias tendentem vsq; adeò non metuit, ut se loco non moueat, nisi proximè ventum sit, tum se aut iuncis abdit, aut in aquas immergit. Versatur circa paludes, & maximè piscinas: & ad loca maritima quoq; ut in Saxonia ad Wisnariam & Stralsundam, Hæc ille.

¶ Est avis quæ bouum mugitus imitetur, in Arelatenfi agro T A V R V S appellata, alioqui parua, Plinius. Eadem forte ardea stellaris est, quando & botauri nomen conuenit, & vox mugiens. magnitudo tantum obsistit. Sed si ad tantam vocem cõferatur tanta avis, parua diceretur: & eadem in ardearum genere ferè minima est. Hæc scripseram cum Pet. Bellonium quoq; idem sentire reperi: Butorius (inquit) Latine à Plinio bos taurus dicitur à voce tauri, ab Aristotele ardea stellaris. ¶ Ardea stellaris quam ipse vidi, minor & breuior erat altera, cuius descriptionem subiiciemus cum figura. coloribus per totum corpus iisdem, variis & elegantibus, perdicis rusticæ aut attagenis instar, ruffis vel subflauis, nigris maculis aspersis, splendentibus, per dorsum præsertim. cruribus ex viridi luteis, vertice nigro, collo tres palmos cum tribus digitis longo: reliquo corpore tres palmos tantum. Unguis maximus ab altera parte ferratus erat. digitus medius medium humanum longitudine superabat sesquidigito transuerso. Corpus tene tanquam pulli gallinacei ferè: alæ etiam ferè ut gallinarum. Ægrè euolat nisi prius salierit. Oua parit ad vndecim vel duodecim, & pauciora. Nidum eius arundinibus intertextum vidi in lacu quodam, cum ouis duodecim. Ipsa quidem colore ita ad arundineum accedit, ut inter arundines latens vix deprehendatur. In Hollandia etiam cristatam reperiri audio.

¶ Est & accipiter asterias, vnde asturem corruptè vulgò dici putant. item in mustelorum piscium genere, utriq; scilicet (ut & ardeæ) stellaris, à pûctorum aut macularum varietate imposito nomine. Sed chrysaëton quoq; quam nos aquilam germanam interpretamur, stellare cognominat Ælianus. Apud eundem avis simpliciter A S T E R I A dicta describitur. Hæc (inquit) mansuescit in Ægypto, atq; adeo præclare humanam vocem intelligit, ut si quis huic conuicium fecerit vel appellauerit seruam, ex ea contumelia irascatur: vel eandem ipsam vocauerit pigram, ea sic dolenter tanquam ignobilitatis & segniciæ arguta indignetur. Mihi sanè hæc avis non alia quàm ardea stellaris videtur, cui seruæ & pigræ conuicia conueniunt. nam ex seruo mutata eam fabulantur, & ocnon quoq; id est pigram cognominant. Sed & cicurari facile puto, ut cæteras quoq; ardeas, & ad iracundiam moueri facile, cum præ cæteris ardeis ut dictum est, hominum oculos appetat. ¶ Butorio aui vulgò dictæ prorsus videtur eadem quæ ab authore Philomelæ butio nominatur, hoc versu: *Inq; paludiferis butio bubit aquis.* Sed Albertus alicubi butorium ineptè nominat pro buteone accipitrum generis, ut quum falconem nigrum ei comparat. Pygargus etiam ardea quibusdam dicta, eadem cum stellari siue ocno videtur: vide mox in Ardeis diuersis.

¶ Ad ardeam stellarem siue botaurum tum nominis tum soni similitudine pertinent soni qui βέ- Bέμνοι, μνοι. Græcè appellantur Aristoteli in Problematis 25, 2. *bomugi* Gazæ, *bubices* interpreti veteri. Et quoniā eadem ratio videtur sonitus etiam harum auium, nec alia reddi posse, philosophi verba adscribam. Cur paludibus iuxta fluuios positæ fieri soleant qui bomugi appellatur, quos tauros numinis religiosos fabulæ narrant: Est id sanè fremitus mugitui tauri adeò similis, ut boues cum audiunt nō secus afficiantur, quàm si taurum senserint mugientem, (ὡς τε αἱ βοῶν οὕτω ἀγρίθενται ἀκρόσιν, ὡς περ μωκαμύχ τάυρου. Gaza videtur legisse, αἱ βόες ἀκρόσσαι. ego nihil mutandum censeo. nam & vetus interpres sic reddit: voces ita disponuntur auditæ: id est, tales videntur audientibus quibuscunq; animalibus.) An cum aut fluuij in paludes se fundunt, aut paludes restagnant, & vel à mari offensæ retorquentur, vel flatum vniuersum emittunt, tum fremitus ille excitatur? Causa verò, q; terræ cauernæ infodiuntur, in quas aqua interrumpens, quoniam fluctus in eiusmodi redundatione mouet aërè per angustias, (ἀγ' ἔπειθ' εἰς εὐρυτέραν κοιλίαν) ceu si quis in amphoram inanem strepitum per osculum mouerit, mugimento similis sonus exultabit. mugitus etenim bobus per id ipsum figure genus profertur. Multas autem mirasq; voces infor-

mare figuræ cauernarum variæ (inæquales) possunt. nam & amphoræ fundum si quis detracto operculo vicissim modo intus attrahens modo extra depellens perterat, sonum per intercapedinem tam ingenuum reddet, vt belluæ pertimescant & fugiant, quod pomariorum custodes (oporophylaces) emoliri consueuere, Hæc ille. ¶ Pausanias in Phocicis describens imagines quæ Delphis spectantur: Post Vlyssis socios (inquit) vir quidā sedens conspicitur. inscriptio Ocnū esse testatur. funiculum autē necit. laborio- Astat asina, quæ quicquid est nexum, deuorat. Ocnū hunc hominem fuisse laboriosum memorant, sus. sed vxorem habuisse sumptuosam: à qua, quicquid is laboribus collegerat, non ita multò post fuisse dilapidatum. Hæc per Ocnī vxorem obscure tradidisse Polygnotum putant. Scio item ab Ionibus dici, si Ocnī quem laboribus intentum conspicerent, ex quibus nihil ipse commodi caperet: Hic vir Ocnī funiculum contexit. Angures præterea & auem ocnū appellant, quæ inter ardeolas & maxima est & pulcherrima, & auium si qua alia hæc certe rara est. Plura vide in Asino h. in prouerbio Torquet piger funiculum, quanquam nihil illic quod ad hanc auem pertineat, affertur. ¶ Alciati Emblemata inscriptum

Ocnus
auis.

Alciati
emblemata
inscriptū
Ignauī.

Ignauī ardeolam stellarem effingere serui

Quæ famulum Asteriam volucris sumpsisse figuram

Degener hic veluti qui cæuet in aere falco est,

Et studia, & mores, fabula prisca fuit.

Est commenta: fides sit penes historicos.

Dictus ab antiquis vatibus ardelio.

DE ARDEA STELLARI MAIORE.

HOC genus ardeæ cuius figuram seorsim apponimus, compositum videtur ex ardea pella siue fusca & stellari. libuit autem nobis stellarem maiorem appellare. Itali quidam circa lacum Verbanum *russēy* appellant, fortè à colore ruffo colli & ventris. Auīs, quam manibus ipse tractauī, longa erat sex dodrantes, extenso corpore à summo capite mortuæ ad vsque pedes imos. pedes longi duos dodrantes, nempe à clunibus ad extremos pedum digitos. rostrum octo vel decem digitos longum. Iris oculorum flaua. collum perangustum, paulò breuius duobus dodrantibus. Pennæ in collo ex ruffo, albo & nigro coloribus mixtæ. cauda non quatuor aut quinque digitis longior. rostri pedumq; color flauus, sed in tibiis & digitis fuscus. summa femora rubræ tegebant plumæ. Dorsum & alæ colore fusco erant. Subtus alas in superiore ambitu rufæ erant pennæ, sub rostro & oculis albæ: vertex niger. Venter plumis rutilabat. In collo imò iuxta scapulas longiusculæ pennæ, partim albæ, partim fuscae visabantur.

Quaiot-
tus.

¶ Congenerem huic *quaiottum* Italicè dictum, mox inter ardeas diuersas describemus.

DE ARDEIS DIVERSIS.

GENERA ardearum infinita sunt, Oppianus in Ixeuticis. Ardeæ quædam breues & albæ sunt: aliæ maiores, colore vario: aliæ mediocres. Sunt quibus à capite ceu crista quædam nutet: aliæ cristatæ non sunt, Ibidem. Ardearum genera apud nos duo sunt cinerei coloris, magnum scilicet & paruum, & alba vtrisque maior, Niphus. ¶ Tria (inquit Zopyrus apud Eustathium in Iliados decimum) ardearum genera sunt, pella quæ rapax est. pygargus, cui in coitu oculi sanguine manant. (Aristoteles pellam ardeā difficulter coire scribit, pygargum verò inter aquilas tantū recenset.) & tertia, Venerca, ὁ ἀφροδίσιος. Fuerit autem hæc forte alba ardea Aristotelis, vt supra in eius historia docui: pygargus verò stellaris, quæ & ocnus dicitur. quoniam argos & ocnos synonyma sunt vocabula. vtrunq; enim pigrum significat.

Peleca-
nus.

¶ Pelecanus etiam ardearum generis videtur. nam ardeæ albæ Aristoteles rostrum latum tribuit: & reliqua ferè natura pelecano & ardeæ communis traditur circa victum. Vide infra in Elemento P.

Totanus.

¶ Ardeolas marinas Totanum & Limosam ab Italis ad mare Adriaticum dictas, describam inter

Limosa.

Gallinas palustres.

Garzeta.

¶ Ardeolæ genus cristatum similiter ferè vt vanellus auis, Itali *garzetam*, voce diminutiua, nominant. Sed quærendum an hæc forte eadem sit cum stellari. est enim stellaris alia cristata, alia sine crista.

Quaiot-
tus.

¶ QVAIOTTI circa Adriaticum mare dicuntur ardeæ quædam similes stellari maiori, iride oculorum similiter flaua: quæ cum ad ætatem peruenerunt cirros è capite retro oblongos tendunt, albos, in extremitate nigros, alæ infra pectus albescent, si bene memini. vel, partim albæ sunt, partim (superius) ex fusco rubent, qui color in aliis corporis partibus reperitur, dorso color simplex, (fuscus puto) collo varius.

On-

schwal.

Wien-

schwalb.

Diome-

dea auis.

¶ AUEM quædam ciconiæ per omnia similem, rostro subflauo, Danico sermone audio vocari Onschwal/ & in deliriis haberi. Rursum alius mihi narrauit in aula ducis Bauariæ aliam auem nomine Wtenschwalb/ magnitudine & rostro ardeæ, longo, acuto, collo fortè breuiore aliquanto, albo & nigro colore distinctam, cruribus altis & rubris, vertice modicè cristato vt columbæ, vescentem omnibus iis ferè quæ è culina reiciuntur, quadrupedum scilicet ac piscium intestinis, &c.

¶ DIOMEDEAS aues aliqui ardearum generis esse volunt. Vide in Elemento D.

Figura hæc est ardea stellaris maioris, cuius descriptionem præcedens pagina continet.

DE ALIA QVADAM ARDEA.

¶ VIDI nuper captum apud nos ardeæ genus magnum, rostro subflavi ferè coloris, longo digi-
 tos octo ab oculis ad extremum mucronem, marginibus acutis & parte anteriore leuiter dentium loco
 exasperatis ferratisve. Caput & collum candida, crista capitis è plumis nigris retrorsum tendebat. Dor-
 sum & alæ cinereæ. sed maiores alarum pennæ nigricantes, &c. Pupillam oculorum circulus ambiebat
 lucidus ex flauo ruffus. palpebræ ex viridi flauæ. Longitudo colli ad duos dodrantes aut supra: in quo ar-
 ticuli vel sphondyli tredecim, omnes eodem inflexu, præter vnum, quartum ni fallor à primo, qui in

De Auibus

contrarium flectitur. Crura fusca ferè, quinque palmos longa. Unguis medij digiti ab altera parte denticulatus. Colli superior pars ad cinereum inclinabat colorem, prona candidior nigris maculis pulchrè distincta, plumis versus pectus oblongis.

DE FALCINELLO.

AVIVM rostra alia recta sunt: alia adunca vt accipitrum: alia falcata, idq; vel sursum, vt *auosetta* dictæ apud Italos, vel deorsum vt *arquata* & *falcinelli* similiter Italicè dictarum auium, quod arcus aut falcis speciem rostro imitentur. Libuit autem falcinellum ardeis statim subijcere, quod & magnitudine ferè & tota corporis specie ardeā referat, rostro tantum excepto. Hanc viam æstate aliquando Ferrariæ in Italia vidi. Corpus ei maius columba, eleganti colore viridi ferè, alicubi etiam puniceo admixto, vt in vanello aue, variante scilicet colore pro diuersa ad lucem obuersione. capite & collo fusco: sed superior pars colli antè albis maculis nigris interuenientibus. rostrum oblongū, tenue & antè falcatum sicut *arquata* (cuius figuram paulò post subiungimus) & coruo syluatico. Crura oblonga, pedes fissi. Aliqui ardeā nigram Italicè, *ayron negro*, vocitāt. Sed hæc quam vidi non erat adulta, maiorem fieri aiunt: & forsitā in colore etiā aliquid mutat per ætatē. ¶ Inter omnes quidē quas mihi videre contigit aues, nulla magis ad ibidē mihi accedere videtur. sed color obstat, quo minus ibis existimari possit. *Ibis.*

ARGATHYLIS ex ripariarum genere inter hirundines dicetur.

Argathylis.

DE ARQVATA SIVE NUMENIO.

ARQVATAM hæc auem Latinè vocare volui, quòd rostrum eius inflectatur instar arcus. nam Itali *Arquata* quoq; eandem (vt conijcio) ob causam *arcase* nominant. aliqui verò (Venetijs & in Apulia *tarlinum* dicitur à siue *terlinum* per onomatopœiam à sono vocis. alij *torquatum*, quia rostrum intortum habet. alij *charlot*, rostro in- vt Angli *kurlu*, Galli *corlis*.) alij *spinzago* circa lacum Verbanum: vbi diuersam quoq; auem *spinzago d'a-* star arcus qua vocant, quam nos infra *Auosettam* nominabimus. Germani (circa Oppenheimium *Brachvogel* inflexo. à mense Iunio quo aduentare solent. sed alia quoq; eiusdem nominis est minor, quam inter gallinas aquaticas describam. alij *Regenvogel* (circa Argentoratum) id est aue pluuiæ: alij *Windvogel*, id est ventorum auem, vel *Wettervogel* quòd tempestatis futuræ & imminentium ventorum prognosticon ex ea sumatur. sed rursus aliam quoq; minorem auem pluuiæ vulgò dictam inter gallinulas syluestres ponemus. Circa lacum Acronium ein *Grün*. Frisij ein *Schryel* / *Schryel* à Germanis dicitur, quā *crecem* esse conijcit Turnerus, vtriq; nimirum per onomatopœiam facto vocabulo. Hollandi *Hanifens*. Angli, ni fallor, *a kurlen*, quam auem aiunt lautissimam esse. ¶ Marianus Sanctus Barolitanus in libro de lapide renum & vesicæ rostrū arcuatū appellat instrumentum quod inseritur in meatum vrinarium colis, vt vrina retenta eliciatur: à similitudine rostri animalis quod Veneti *arcuatum* nominant. nos autē (inquit) *terlinum* ab ipso vocis sonitu. ¶ Auis arquata quam manibus tractavi ab extremo rostro ad pedes vltimos extensa circiter septem palmos æquabat longitudine. Corporis longitudo à pectoris seu dorfi initio vsq; ad finem caudæ alarum ve, sesquidodrans. pondus accedebat ad vncias triginta. crura erant oblōga, colore subfusco vel cinereo. digitorum extrema pars magis nigrescit. sunt autem fissi, sed aliquatenus membrana coniuncti: quæ etiam vtrinq; iuxta singulos digitos descendit, & inferiorem digitorum partem dilatat. Ungues nigerrimi. Rostrum circiter octo digitos longum, aliquando etiam dodrantem æquat. idē post tres digitos flecti incipit deorsum, colore nigrum. Pennarum color fuscus ferè, sed varius & maculosus est. ex eis maximè fulgēt instar serici villosi, quæ inter alas & dorsum sunt: in medio nigræ, in circuitu per interstitia subruffæ. Collū sex digitos longū. color ei obscurior, & plus cinerei habet quam albi, pluma mollissima. Pennæ in cauda quinq; digitos longa nigris & albicantibus interuallis distinguuntur. In pectore circa nigricantes maculas plumæ subrubet. in alis extremas pennarum nigrescit. Venter pars sub alis albicant. Alæ ipsæ maiusculæ sunt, ex egregijs pennis partim nigris, partim albis & fuscis discolores. Occisa erat ictu bombardæ in prato quodam.

¶ In ventriculo dissectæ vermiculos quosdam & lapillos inueni. Oua parit, vt audio, ferè quanta gallinæ, quaterna, pallida, mense Aprili. ¶ Laudantur in cibis, & gallinis etiam præferuntur: singulæ sit veteri denario argenteo ferè vaneunt. mihi semel gustanti caro solida, sicca & leporinæ ferè similis visa est, forte quòd ætate prouectior fuerat auis.

¶ Quærendum an hæc sit veterum numenius, *νυμένιος*, (apud Varinum non rectè *νυμένιος* scribitur) quam auem esse attageni similē Hesychius docet, quæ & trochilus dicatur, (nimirum à celeritate cursus, qua attagen quoq; valet.) Legimus autem attagenem fuisse pteropœcilon, id est varietate pennarum insignem, quod *arquata* etiam pulchrè cōuenit. Hinc factum est prouerbiū, *Attagas, numenius*, si quando duo improbi conuenissent vsitatum. Improbos enim seruos & multis stigmatibus notatos, attagēnas vocabant. Poterit autem, vt ego quidem conijcio, numenius auis dicta videri à *neomenia*, id est nouilunio, quòd rostri figura arcum Lunæ recens à nouilunio crescentis in cornua repræsentet. Quòd si quis non approbata hac coniectura nostra scolopacem (gallinaginem Gaza vertit) potius numenium esse velit, quòd Aristoteles illi attagenæ colorem tribuat, non multum illi contendero: etsi figura rostri gallinaginis nouæ Lunæ, id est nouiter apparenti nō conueniat. Quantum ad sensum quidem prouerbij, nihil refert quancunq; auem variam & attagenæ similē ei coniungas. Porro trochilum quem Hesychius eundem numenio facit) Clearchus apud Athen. lib. 8. cum carulo & elorio inter *πρωδικαὶς* nominat. sic autem vocat aues τὰς ἐν ταῖς εὐδαίαις ὁδοῖς τὸ ἐν πρὶν νεμενίαις, hoc est quæ cælo sereno in littore pasci soleant, piscibus scilicet in littore aut vado insidiantes. Sed plura de trochilo in

Laudantur in cibis.

An hæc sit veteri numenius.

Prouerb.

Attagas, numenius.

Numenius à neomenia.

quòd rostri figura arcu lunæ crescentis repræsentet.

Trochilus

Carulus. Elemento 7. requires. Iam cum carulum quoq; *κηρυλον*, Clearchus inter aves pareudistas conumeret, facile conijcio illud differre à carulo alcyonis mare, qui & ceyx appellatur. neq; enim hæc alcyonum natura est. itaq; trochilo ipsum congenerè esse arbitror: & forsità vt carulus corporis specie trochilo similis est, ita trochilus simili nomine *curlu* ab Anglis, *corlis* à Gallis appellatur. *Corlis* Gallorum, avis est quam *macrimito*- Græci vulgo hodie à longitudine nasi (id est rostri) *macrimito* nuncupant, Bellonius. Idè alibi crecè aue corporis magnitudine mediam esse scribit inter aves à Gallis dictas *corlis* & *cheuallier*, rostro etiam & cruribus inter vtranq; & mox ibidem nigram (quam ipse sic appellandam conijcit. videtur autem coruus syluaticus noster esse) crassitie corporis ad auem *corlis* accedere, vel paulò inferiorem esse ait.

DE ASILO.

ASTILVS, vt Theodorus Gaza vertit, vbi Græcè οἰστρος legitur, inter aues quæ vermiculis victitæ numeratur ab Aristot. de hist. anim. 8. 3. Niphus infectum esse putat quod vulgò tabanus dicatur à sono, & inter aues numerari miratur. Sed idē infecto & aui nomen esse non mirū, cū & alia non pauca animalia in diuersis generib. sæpe nomen vnum homonymon obtineant propter communem aliquam in vtrifq; similitudinem, coloris, ingenij, vocis, aut quamuis aliam.

DE ASIONE.

ASIO auis est quam Græci σκῶπα vocant, vt Gaza ex Aristotele transfert. nos infra ostendemus asionem potius otū esse. Asiones (σκῶπες) aliqui omnibus anni temporibus patent, & ob eam rem perennes, & semper asiones (ἀείσκωπες) vocabulo composito appellantur: qui esui non sunt propter vitium carnis. Aliqui autumnno interdum apparent, nec plus vno aut altero die immorantur: qui & esui sunt, & valde probantur. differunt hi nullo ferè alio à perennibus illis, nisi corpulentia pingui: & quod vox his deest, illis non deest. de generatione eorum, quænam sit, nihil adhuc exploratum habemus, nisi quod fauonijs flatibus apparent. certum enim hoc est, Arist. Callimachus ait duo genera esse σκῶπων, καὶ τοὺς μὲν φθιγγέσθαι, τοὺς δὲ ὕμνους φάινεσθαι, τοὺς δὲ ὕμνους. (Videtur hic addendum, καὶ τοὺς μὲν ἀεὶ φαίνεσθαι, τοὺς δὲ ὕμνους. quanquā Eustathius etiam sic citat vt hic habetur: sed causalem coniunctionem διὸ, quæ proximè sequitur, omittit. Ælianus etiam ex Callimacho habet, τῶν σκῶπων τοὺς μὲν φθιγγέσθαι, τοὺς δὲ συγκεκληρωέσθαι σκῶπῃ.) διὸ καὶ καλεῖσθαι τοὺς μὲν σκῶπας αὐτῶν, τοὺς δὲ ἀείσκωπας. sunt autem colore glauco, Athenæus. Asio (Scops) minor quàm noctua est, Aristot. Sed Plinius lib. 10. cap. 23. inter aues migrantes otidem & cychramum nominat: vbi in Aristotelis historia anim. 8. 12. otus non otis legitur. Rursus in eodem capite apud Plinium vbi legitur, otis bubone minor est, manuscripti quidam cōdices otus habent, & similiter Aristoteles. Otus bubone minor est, noctuis maior: auribus plumeis eminentibus, vnde & nomen illi. quidam Latine asionem vocant: imitatrix aliàs auis ac parasita, & quodam genere saltatrix. capitur haud difficulter, vt noctue, in tertia in aliquo circueunte alio, Plinius ex Aristot. lib. 10. & rursus lib. 11. buboni & oto plumæ sunt velut aures. Otus noctuæ similis est, pinnulis circiter aures eminentibus præditus, vnde nomen accepit, quasi auritum dicas. nonnulli vlulam eum appellant, alij asionem, (Græcè nihil aliud legitur, quàm, alij eum nycticoracē nominant, (Tyrannio σκῶπας esse nycticoraces dixit, Wottonus. Apud Auicennæ interpretē hic bubo & golochiz legitur.) blatero hic est & hallucinator (ἐστὶ δὲ κολοβός, lego κόβαλος, καὶ μίμητις: & planipes (id est saltator.) saltantes enim imitatur. capitur intērus in altero aucupe, altero circueunte, vt noctua, Aristoteles interprete Gaza. Aristoteles libro secundo animalium historię (legendū libro 8.) otum scribit κόβαλον καὶ μίμητῶν ὄντα ἀντορχέμενον ἀλίσκεσθαι, Suidas in voce Κόβαλος, quam per βωμολόχος interpretatur. βομολόχον autem esse ait qui ludendo aliquem decipiat. item illiberalem, malignum. κόβαλα γὰρ τὰ κακὰ κακότεχνον, ληστὴν δὲ τῆς κοπίδος, quasi κοπίβαλον, Etymologus. sed κόβαλος etiam ληστής exponitur apud Suidā. item κόβαλιν vel κόβαλον τῶν μετὰ ἀπάτης παιδίων, ἢ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων κολακείαν. cæterum ludendo aliquem decipere, et si accipi potest etiā simpliciter, tanquam per ludum & iocū aliquem decipere. (nā Etymologus κόβαλιν interpretatur τῶν προαίρων καὶ μετὰ ἀπάτης καὶ μίμησιν παιδίων.) videtur tamen ad ludos qui pecuniā deposita fiunt, vt in alea, proprie pertinere. vt κόβαλος sit aleator astutus vel improbus, ὁ κὼν ἢ τοῖ νοὼν καὶ δφνὸς ἐν τῷ βάλλειν καὶ παίζειν τοῖς πεισοῖς ἢ ἀφραγάλοις: vel quasi κακόβαλος, ὁ κακὸς γὰρ τὸ βάλλειν, vt ipse cōiicio. nam veteres Grammatici aliter deriuāt, vt δὲ τὸ κῶψαι, quod pro blaterare accipitur, vnde κόπις pro blaterone, & δημοκόπος. Aristoteles quidem mihi videtur, vt κόβαλον vocem interpretaretur, per epexegefin addidisse καὶ μίμητῶν. nam blateronem dicere aueū noctuarum generis, parū conuenit: vt forte nec parasitā. Cæterum βωμολόχοι proprie dicebantur homines aris assidentes & assentādo aliquid de sacrificijs petentes. deinde tibicines & vates, qui sacrificijs adhibebantur. tertio per metaphorā homines leues & abiecti, & nihil non sui lucri causa ludendo assentandoq; facere sustinentes, Suidas. Graculi etiā genus vni ab ingenio scilicet βωμολόχος Aristoteli cognominatur. A nomine κόβαλος fit verbū κόβαλεύειν, τὸ μετατρέφειν (aliàs μεταφέρειν) τὰ ἄλλα τῆς αἰμοσύνης κατ' ὀλίγον, Suidas. in Etymologico nō rectè κολεύειν legitur. Porro quū Gaza μίμητῶν verterit hallucinatorem, quæ vox Græca imitatore[m] significat, suspicor illum aliter in Græco codice suo legisse, nempe μῶπα, aut tale aliquod vocabulum vitij oculorum.

¶ Vt otī saltatione capiuntur, sic & scopes. Gaudent sanè scopes imitatione, (ὁμοίωτητι) & ab eis Oti & sco verbum σκῶπειν deductum est, τὸ συναρᾶν καὶ ἀποχρᾶσθαι τῶν σκῶπιον μένων, (aliàs τοὺς σκῶπιον μένους,) pes gaudij τὸ τῶν ἐκείνων ὀπιτηδύην προαίρειν: Athenæus, ex quo etiam Eustathius & Varinus repetierunt. det saltatione & Alexander Myndius, minor est noctua, & in colore plumbeo (μελινθόφανεϊ) albicantia puncta habet, imitatione.

¶ Eberus & Peucerus asionem siue scopem illam quæ semper conspiciatur, Rāuslin interpretantur Germanicè, hoc est noctuam paruam. alteram verò quæ autumnno tantum appareat vno atque

altero die, ein *Steineul* (id est noctuam vel vlulam saxatilem:) illi (inquiunt) *ἄφωροι* sunt, hi clamant sub crepusculum. Atqui auis quam nostri noctuā saxatilem nominant, *Steinfauk*/auriculas nullas erigit, noctuis potius adnumeranda, cum quib. à nobis describetur: quare scops, qui auritus est, esse non potest: nisi huius etiam generis, vt audio, auritæ quædam inueniantur. Quærendum igitur an scôpes sint minimæ, in noctuarum genere auritæ, vt ego conijcio, quas nostri paruas noctuas Italicas vocât, (*kleine frembde oder welsche Käukle / Kôpple* / Itali vel *zuis* vel *chio*, in agro Patauino. harū caudas maculis varias esse aiunt. His simile genus est apud nos, quod vocant vulgo *Eschaupfle*/exiguum, Italicis *albius*, *Cucuba*. cauda longiore, auriculis altioribus. ¶ Scopes esse videntur, inquit Eustathius, quas Romani cucubas vocât, αἱ καὶ καὶ οἱ Πωμάοι φασίν. vel potius, vt Varinus habet, αἱ καὶ φῆγες οἱ Πωμάοι φασίν. hodie *guuo* vocitant, & *locala*, quæ vox (λόχαλος) legitur apud Aristotelem in fine libri 2. de hist. anim. videtur autem ab aliquo in margine adscripta fuisse vt proximam vocem nycticorax aut ascalaphus interpretaretur. Gaza nycticorax & localos vocibus omisissis, ciconia vertit. Alij bubonem Italicè *guuo* vocant. ¶ Vlula, alio & aluco simili specie constant, & carne viuunt, Aristot.

Copes. ¶ Alexander Myndius ait apud Homerū aliquos καὶ πᾶς legere absq; sigma initiali (quod Eustathius etiam annotat in quintum *Odyssæ*) & Aristotelem quoq; sic eos nominasse, & hos semper videri, nec admitti in cibum. illos verò qui per autumnum visantur vno aut altero die, edendo esse. differūt verò ab ijs quos aiscôpas vocant (τῶ παχί, legendū παχί) corpulentia, & similes sunt turturi ac palumbi. Speusippus quoq; & Metrodorus καὶ πᾶς dixerunt: item Epicharmus qui ait: τοὺς καὶ πᾶς ἀντορχιδίους ἀλίσκεσθαι, Athenæus & Ælian. Sunt ex Græcis qui scôpas bubones (βῆφες forte pro καὶ φῆγες legit) interpretentur. Alexander, sicuti Theocriti interpretes inquit, τοὺς σκῶπας scribit, σκῶπ' ὅτι περπεῖς εἶναι τῇ φωνῇ: quod est, scôpas esse voce inamœna insuauiq; Cælius. Scôpes dicuntur (inquit Eustathius) vel à voce inepta, σκῶπ' ὅτι σκαπὸν ὅπα ἔχον. κακὸν φωνῇ γάρ. vel quod vocem noctu emittant, σκῶπ' ὅτι ἐν σκιά, ὅ ὅτι νυκτὶ ἀφίενται ὅπα. vel quòd noctu maximè cernant, σκῶπ' ὅτι ἐν σκιά ὅπα ἔχον ἐνεργόν. vel deniq; quod varietate gesticulationum suarum quibus naturaliter vtūtur, homines σκώπουντας, id est illos qui alios irridere & deludere solēt, referant. Ab hac aue, vt scribit Athenæus, saltationis quoddam genus σκῶπ' nominatur, varietate motuū insignis similiter vt hæc auis. Ab eadem verò etiam σκωπαῖοι fortassis denominantur apud Timonem, in Laconia non infrequentes, homunculi scilicet parui, σκῶπες ab alijs dicti: qualis etiā Πίθων Pindaricus fuisse videtur, ὃν καλὸν ἐκείνος ἐπονομάζει καὶ τὰ τινα ὁμοίότητά σκῶπες. Ex Athenæo quidē apparet, quòd σκῶπ', & σκώπωμα quoq; forsitan, saltationis quædā figura (siue gestus inter saltandū) fuerit. nam σκῶπ' (inquit) gestus quidam est prospicientium, extrema manu supra faciē inclinata, τῷ δ' ἀποσκοπεῖν τὸν πρὸς χεῖρα ἀκρὰν τὴν χεῖρα ὑπὸ τῷ μετώπῳ κεκρυπμένον. Καὶ μὴν παλαιὸν τῷ δ' εἰσὶ σκωπευμάτων, Æschylus. Solent quidē manū oculis hoc modo ad frontem imam opponere spectaturi aliquid ne offendantur luce, vt oculorum imbecillitati consulatur. Et forte qui scôpem saltant, hoc modo simulant imbecillibus se scopum aut noctuarum instar oculis esse, qui lucem ferre apertam nequeant. quanquam scriptores prisca, vt Athenæus, saltationem quandam scopem dictam velint, nō ab hac oculorum prætectione, sed à motuum & gesticulationum varietate: quòd auis hæc imitatrix similiter varijs gesticulari motibus soleat. Sed decentior aptiorq; forsitan hæc saltatio fuerit, tum corporis gestibus, tum visus infirmitate pariter scopem auem imitādō. In scope saltatione, quæ & σκῶπ' (forte σκώπωμα) dicebatur, collum quodammodo circumagebāt ad imitationē auis eiusdem nominis, quæ, dum saltantem admiratur hominem, capitur, Pollux. ¶ Σκῶπες, aues quædam, vel gracculi, Hesych.

¶ Scops genus est auis nocturnæ, Suidas. Σκῶπες, ὅρνεα νυκτονόμα, κακὸν νόμα, κακὸν φωνῇ, οἱ οὖν σκαπόπες τινές, Scholiastes Homeri. Scops omnes aues oris expressione, & articulata voce longè superat, & quemadmodum psittacus & pica, sic hominum & aliarum auium voces exprimit, Gillius tanquam ex Æliano. nos non apud Ælianum, sed apud Athenæum lib. 9. hæc verba legimus: Πάντα δὲ τὰ τῷ ζῶνι εὐγλωττα καὶ διηρηρωμένα ὅτι τὴν φωνήν, καὶ μιμεῖται τοῖς τῷ ἀνθρώπων καὶ τῷ ἄλλων ἐρίθων ἡχῇ. quo in loco etsi Athenæus tū prius tum post de scôpe aue scribat, non videntur tamen hæc verba mihi ad scôpem pertinere, sed in genere ad aues quorū lingua liberior (latiuscula) & vox articulatio est, vt illas & hominis sermonem & aliarū auium voces imitari dicamus. quod quidem non solum scôpem non facere puto, sed neq; vllam aliam nocturnam auem. scops enim gestu corporis & colli circumactione tantum, non etiam voce, ad imitationem idonea videtur. ¶ Scopes aues, (quarum Homerus in *Odyssæ* mentionem facit, cum eas circum Calypsus antrum versari scribit,) viri saltandi bene periti tradunt cum saltatione comprehendi, tum genus quoddam saltationis esse, quæ (si adhibenda ijs fides sit,) scops appellatur. nam quòd ijs auibus iucundissimum sit quosdam ridiculè imitari, ex eo profectum est verbum σκώπ' id est, effingere, & non aberrare ab eis imitandis, quos ludicra assimulatione imitantur, Ælianus. Turturem quoq; saltatione capi author est in Hieroglyphicis Orus. ¶ Scôpes mali punici grano pereunt, Ælianus.

¶ G. Glaucmata dicūt magi cerebro catuli septem dierum emendari, specillo dimisso in dextram partem, si dexter oculus curetur: in sinistram, si sinister: aut felle recenti asionis. Noctuarum est id genus maximum, quibus pluma aurium modo micat, Plinius.

¶ Ex his Plinij verbis asionem aliam esse auem quàm scôpem apparet. Scops enim, vt supra ex Aristo-

Saltatione capi-
tur.

Aristotele & Athenæo Alexandrum Myndium citante, Eustathioq; retulimus, minor est noctua. asio *Asionem* verò secundum Plinium maximum genus noctuarum, quod mihi sanè non aliud quàm Græcorum *otum* esse otus videtur, quod Plinius etiam asserit, & noctua maiorem esse scribit. id quod à Gaza non animad- *potius quàm* uersum miror. Asio quidem ab auribus dicta videtur quasi aurio, vel à Græca voce *σῆς*, vel Hebraica *שֵׁשׁ* *scopem, cō-* *asen* vel *osen*. Sic enim Græci & Hebræi autem vocant. Nominatur ab Homero scôpes auium genus: *tra Gazā.* neque harum satyricos motus cum insident, plerisque memoratos facile conceperim mente: neque *Asio unde* ipsæ iam aues nascuntur, Plinius. Asio auis aurita seruat hodie quoque nomen apud Marfos, Hermo- *dicta.* laus. Cæterum ut recentiores otum & asionem cum scope confundunt, quoniam utraque auis imitatrix est, & saltationibus capitur, utraque similis noctuæ: sic veterum quidam vicinitate vocabulorum decepti, otum & otidem, ut suo loco dicemus in Oti historia. Apud Hesychium & Varinum memoratur etiam *ἄσις* pro aue.

¶ Thopios (*Thops* legendum puto, ut auis eadem sit quæ scops) auis est nocturna, huius oculi & cor si noctu gestentur, metum exterminant, audaciam conferunt, & noxam omnem ab oculis auerunt. Eadem in cibo sumpta prosperitatem (sanitatem,) & bonum stomachum facit, Kiranides libro 3. in Elemento ⑥.

Asis.
Thopios
vel thops.

DE ATTAGENE.

A.

ATTAGAS, *ἄταγας* Atticè (apud Aristophanem in Acharnensibus) vltima circumflexa, auis quam nos *ἄταγλῶα* vocamus, Varin. Athenæus attagas non attagenas dicit, etiam si Varro & Gellius ita nominent. Atagenus (melius, *attagenus* per *t* duplex, *ἄταγδης* Athenæo lib. 7.) certè piscium è numero est, Hermolaus. Aristoteles quoque cum bis tantum huius auis mentionem faciat, nempe lib. 9. cap. 26. & rursus cap. 49. utrobique *ἄταγλῶα* nominat. Attici non rectè circumflectunt *ἄταγας*. nam quæ in *as* desinunt plus quàm dissyllaba, barytona sunt, ut *ἄδαμας*, *ἄχαμας*. Dicèdi igitur *ἄταγας* (à recto *ἄτασας*, non ut quidam nuper scripsit *ἄταγας*) & non *ἄταγλῶες*, Athenæus. Quæ in *as* desinunt plus quàm dissyllaba, & *a* in penultima habentia, barytona sunt, ut *Ἀθάμας*, *Πολυδάμας*: quare nō rectè Attici vocem *ἄταγας* circumflectunt. est autem nomen auis, quæ communius dicitur *ἄταγλῶ*, unde gignendi casus *ἄταγλῶος*. hinc pluralis numerus, Atticè *ἄταγας*, communiter *ἄταγλῶες*, Eustathius. *Ἀτάγας* quidem etiam à Polluce nominantur. Inuenio & *ἄταγας* (& *ἄταγλῶ* aliquoties etiam apud Galenum) aliquando per *t* simplex scriptum, quod non placet. Attagās autem dictus est per onomatopœiam, ut Ælianus docet. *Ἀτάγας*, auis est, quam nos *ἄταγλῶα* dicimus, Scholiastes Aristophanis in Vespis & Varinus. Suidas vulgò etiam tagenarium, *Ταγλῶαρον* vocari refert. Apud eundem *ταγλῶ* legitur auis nomen, *Tagena-* quæ sanè nō alia quàm *ἄταγλῶ* videtur. *Ἀτάγας*, *εἶδος ὀρνέος καὶ τὸ ἄταγας*, Hesychius & Varin. *ma-* *rius* *ἔ-* *lim* ego ὁ καὶ *ἄταγας*. Conijcio enim omnino eandem esse auem. ¶ Attagen Ionicus apud Horatium *Tagen.* legitur, apud Martialem verò attagena fœminino genere: ut Gaza etiam ex Aristot. transtulit. ¶ *Al-* *Ἀτάγας* *duragi* sunt aues quæ dicuntur franculini Latine, Andreas Bellunensis in glossis Auicennæ. meminit *γας*. autem Auicenna 2, 2 21: vbi vetus translatio habebat *duraz*. ¶ Docti plerique in Italia attagēnem *Alduragi.* interpretantur auem quæ vulgò dicatur *francolinus* vel *francolina*: ut Laurentius Valla in libro in Rau- *Francoli-* *densem*, Augustinus Niphus, & Amatus Lusitanus medicus: item Robertus Stephanus Gallus. *nus.* et si non puto Gallis vsitatam esse hanc vocem. Videtur autem *francolinus* dictus voce diminutiua à *fran-* *co*, id est nobili, quòd in cibo auium nobilissima delicatissimaque sit auis. Bononiæ, ut audio, vul- *Hasel-* *hun.* go *franguelli* nominantur. Est autem eadem Germanorum *Haselhun* / id est corylorum gallina, (sic dicta puto quòd inter corylos versari soleat,) quod & in Italia ipse audiui, & ex icone francolini Venetij dicti, quam doctissimus medicus Aloisius Mundella ad me misit, citra vllam dubitationem cognoui. Sed quoniam alij alium quendam francolinum faciunt, cruribus rubris, piscibus viuentem, Ferrariæ ut audio notum: Neapoli verò auem rostro, collo & pedibus longis, gallina crassior: & de gallina etiam corylorum nostra non planè constet an attagen sit, cum non palustribus locis, ut attagen veterum, sed syluis & nemoribus tantum gaudeat: consultius visum est, ut primum de attagēne veterum duntaxat dicta conscriberem: & mox de francolino, deinde etiam de gallina corylorum siue *bonosa* (nam hac tanquam Latina voce Albertus & alij quidam recentiores vtuntur) seorsim agerem: ut siue eadem auis est, siue diuersa, suum cuique iudicium relinquatur. Gybertus Longolius attagenem esse putabat gallinam syluestrem illam quæ vulgò Germanis *Birck-* *hun.* appellatur, de qua inter Gallinulas rusticas scribemus mox post Vrogalli historiam. neque enim attagenem esse puto, cum fœmina tantum in eo genere maculosa sit instar perdicis vulgaris. mas enim (ut quidam putant) totus niger est ex viridi ferè. *Grygallus* *Attagen* *auis* *ἔ-* *va* *rys* *macu-* *lis* *distin-* *cta.* *tiere*, ternis tantum digitis insistentem, lagopodis speciem attageni simillimam. ¶ Si attagenem auem palustrem & varijs maculis distinctam esse ab Erasmo Roterod. verè scribitur (palustrem esse Ari-

stophanis Scholiastes scribit, sed dubitari potest. *vide* infra in C.) Anglorum *godwittam* siue *fedoam*, attagenam esse, indubitanter auderem affirmare. est autem ipsa gallinagini ita similis, ut nisi paulò maior esset, & pectoris color magis ad cinereum vergeret, altera ab altera difficulter posset distingui. Viuit in locis palustribus, & ad ripas fluminum. rostrum habet longum. sed capta triticum (veteres attagenam captam cibum detrectare scribunt) non secus atque columbi, comedit. Triplo pluris quàm *gallinago* apud nos venditur, tantopere eius caro magnatum palatis arridet, Guil. Turnerus. gallinaginem auem intelligit auem illam palustrem & maculis distinctam quæ vulgò nobis *Schneppf* Gallis *beccassa* nominatur, Anglis *Wodcoccus*, de qua rursus idem Turnerus: Falluntur, inquit, Britannici ludimagistri, qui suum *Wodcoccum* attagenem faciunt, qui solis vescitur vermibus, & grana nunquam attingit. Attagân Aristophanes in Auibus dulce canere dicit. Sunt qui has *starnas* hodie vocatas putent, manifesto errore, quum ipsarum cantus minimè commendetur. hæ potius aues externæ vocantur, Volaterranus. *Vide* infra in C. de voce attagenis. ¶ Actago, attago, atage, atehemigi, & atacuigi voces corruptæ ab attagène apud Syluaticum leguntur. Attagena, id est coturnix, Idem. Sunt autem quædam (inquit alibi) coturnices magnæ, similes columbis, & hæ sunt attagenes. aliæ verò parvæ, quæ vulgò dicuntur quales. Attagen auis optimæ carnis inuenitur abundanter in Rhodo: de qua Hieronymus epistola 15. ad Asellam de fictis amicis ait: Tu attagenem eructas, & de comesto ansere gloriaris. aliqui phasianum, alij perdicem interpretantur, sed neutri bene, cum Galenus ab utrisque distinguat, reuera autem est auis quæ ab aliquibus vocatur francolino, magnitudine phasiani, sed cauda dissimilis: pennis vario modo coloratis, sicut gallina Indica: interdum tamen colore viridi & cælesti conspicitur. sapore quidem delicato aues omnes superat, Syluaticus: ex quibus verbis francolinum auem in Rhodo frequentem diuersam esse à nostra corylorum gallina deprehenditur: quòd ea neq; peregrina sit, nec unquam viridi cæruleove colore spectetur.

B.

Quibus in locis capiuntur attagenes. Attagen auis Asiatica, ex Ionia olim præcipuè laudata est authore Gellio, Textor. Attagen maximè Ionius celebratur, quondam existimatus inter raras aues, & in Gallia Hispaniaq; capitur, & per alpes etiam, Plinius. Mirabile in Creta ceruos non esse (præterquam in Cydoniatarum regione, item apros & attagenas, Idem. Attagènes in Cipro insula hodie domi aluntur, Alexander Benedictus. Attagâs Ægyptias à gulosis celebrari Clemens in Pædagogo refert. ¶ Attagen (inquit Alexander Myndius apud Athenæum libro nono,) paulò maior est perdice, totus circa dorsum κατὰ γαστρον, id est versicoloribus pictus maculis, figulinæ testæ colore, sed magis rufus: corpore graui, alis breuibus. Aristophanes attageni epitheton *πτεροπόκιλος* tribuit à pennarum varietate. *vide* infra in prouerbio Attagen, *Πτεροπόκιλος*, in seruum fugitiuum & stigmatiam. Aristoteles ascalopan (Gaza gallinaginem interpretatur) attagenis colore describit. Differunt genera auium, quòd alia sunt *βραχέα* (malim *βραχύπτερα*, id est alis breuibus,) & non volacia, ut attagen, perdix, phasianus, gallus: eademq; *ἐνθὺς βαδισκὰ καὶ δασέα*: hoc est statim nata & ingredi possunt & plumis vestiuntur, Theophrastus apud Athenæum.

C.

Attagen auis est palustris. Aristophanes in Auibus attagân nominat post aues palustres, & post illas quæ locis riguis (*εὐδρόσις*) & Marathonij pratis gaudeant. vbi Scholiastes hanc auem in locis lacustribus & palustribus pasci scribit, *τὰ λιμνώδη καὶ ἐλάσ* apud Suidam *λεῖα* legitur, non rectè. vnde decepti quidam locis campestribus verterunt) *χωρία κατὰ βοσκείαν*. Rursus idem poeta in Vespis, *τὸν πολλὸν ὡς περ ἀτταγᾶς* (quamquam codex impressus, *ἀτταγᾶς* habet, oxytonum) *τυράσας βαδίζων*. vbi Scholia, Attagâs auis in paludibus reperitur & locis cœnosis gaudet. Cæterum miretur aliquis quòd aliorum scriptorum nullus palustrem hanc auem esse scripserit. Aristoteles quidem libro 9. cap. 49. historię anim. aues quæ circa fluuios, paludes aut mare degant, lotrices esse scribit: cum proximè antè inter pulueratrices attagenam cum perdice, gallina, phasiano & alaunda nominasset. ¶ Attagen pulueratrix est (quod & Alexander Myndius testatur) ut reliquæ aues non altiuolæ, sed terræ propinquæ, Aristoteles. ¶ Fœcunda. Attagân Aristophanes in Auibus dulce canere dicit, Volaterranus. ego neque apud Aristophanem De attagenibus neque vllum alium authorem dulcem attagênis cantum memoratum legi, & planè somnariæ videtur Volaterranus. *Ἀτταγᾶν* dictum per onomatopœiam à voce sua ex Æliano constat, qui ipsum nomen proprium loqui & canere scribit. Socrates in libro de igne & lapidibus, ut Athenæus citat, scribit attagenes Pylas (Thermopylas Nicol. Leonicus ex eodem authore transferens. in Ægyptum, Gillius ex Æliano) è Lydia aduectas (in siluamq; dimissas, Ælianus) ad tempus aliquod coturnicis vocem ædidisse: deinde cum ex Cælij fluuii inundatione (*τῷ ποταμῷ καὶ λυγρύνῃ*) famas (*λιμός*: sed Gillius & Leonicus, legerunt *λοιμός* per *oi*, id est pestis) superuenisset, & multi in regione perirent, deinde mutata voce expressius dearticulatiúsque quàm quiuis expeditioris etiam linguæ puer, loquutas subitò fuisse, neque postea cessasse isthuc identidem (ad nostra vsque tempora) blaterantes, *Τεῖς τοῖς κακούργοις καχέ*: id est, Ter malis mala. (sed *κακούργος* vox Græca significantior est, & videntur Pylæi ab attagenibus cacurgi, id est non mali tantum, sed malefici appellati, quòd ipsos nimirum in fame

in fame & rerum omnium charitate captos in cibis consumerent.) Aiunt autem eos captos neq; man- *Attage-*
fuescere, neque idcirco amplius pristinas voces ædere, quòd seruitute conticescunt & obmutescunt: *nes capti*
Quòd si ex potestate in libertatem volandi dimittantur, & in suas sedes perueniant, rursus loqui, pari- *obmute-*
terq; cum libertate vocem recipere, Hæc ille & Ælianus. Lusciniæ quoq; capta obmutescit, nec fert ser- *scunt nec*
uitutem, Oppiano: & venatrix avis (ἀγρίς) Æliano. ¶ Avis est spermológos, (id est, frugibus & granis *mansue-*
vescens,) Alexander Myndius: sicut gallinæ, quod Gillius & Leonicus de suo addiderunt. Wotto- *scunt.*
nus dubitat an σπέρμολόγος vertendum sit frugibus victitans, (quod nobis placet:) an potius, seminibus *Avis est*
frugibusve erutis atq; effossis, ut spermologus avis dicta: quam ex Athenæo scribit ab eruendis semi- *spermolo-*
nibus nomen habere. Sed hoc parum interest, siue effossis in agro antequam prouenerint, siue aliter *gos.*
reperitis seminibus vescatur.

D.

Attagenes ceruos amant, & in dorso eorum saliunt; Gillius ex Oppiano. Attagâs & gallinaceus *Cervos am-
mutua exercent odia, Ælianus.* ¶ Capti non solum non mansuescunt, sed ne vocem quidem amplius *māt, gal-
ædunt, nisi denuo liberi dimittantur, Alexander Myndius.* Atqui Alexander Benedictus scribit attagê- *linaceum
nes in Cypro insula hodie domi ali.* *verò ode-*

E.

Attagēnas pedum celeritate magis quàm volatu fretos venator canibus immixtis tanquam lepores capiet, Oppianus in Ixeuticis. Propter corporis grauitatem ac breuitatem alarum à canibus venatione capis (ἄπο τῶν κυνηγῶν) capiuntur, Alexander Myndius. ¶ Quomodo nutriendæ & educandæ sint hæc auēs, in Phasiano leges ex Varrone.

五

Inter saporis fertur alitum primus Ionicarum gustus attagenarum, Martialis. Phœnicides apud Athenæum libro 14. inquit se varias delicias gustasse, myrta, mel, propylæa, (quam vocem pro cibo nuscquam inuenio), ischadas: sed horum nihil conferri posse cum attagène. *κουδέν ἦν τούτων ὅλως Πρὸς τιῶ* *sapidissimi* (malim τὸν, sed sic ἀτταγῆνα vox quæ sequitur rectè per t simplex legetur carminis gratia, cum alioqui per t duplex scribi soleat) ἀτταγῆνα συμβαλεῖν τῷ βρωμάτων. Vbi Athenæus addit, Εἰς τούτοις τηρητέον τιῶ τῷ ἀτταγῆνος μνήμην. similiter per t simplex. Α' Πάλας ἡδιστον ἐφεῖν ἐν ὀπινιχίοις κρέας, Aristophanes in Ciconiis apud Athenæum. Attagen auis Asiatica inter cibos electiles quondam numerata est, maximè quæ in Ionia nascitur, authore Gellio, Io. Textor. ¶ In alimenti ratione coniunguntur ferè attagenæ cum perdicibus apud Galenum, & Oribasium & ceteros medicos, Wottonus. Caro earum facillimè excoquitur & probum creat succum, Idem ex Galeno de alimentorum facultatibus & de cibis boni & mali suc- *Saluber-* *rima.* *Concoctu* *facilis.* *Boni suc-* *ci.* dicit autem Galenus succum ex attagenum carne laudabilem, neq; tenuem neq; crassum gigni. Idem libro 6. de sanit. tuenda attagenum carnes quibus conueniant docet: & quòd stomachicis conueniant libro 8. de compositione secundum locos. Pro nephriticis etiam laudantur in libro de renum affectibus, qui Galeno adscribitur. Alexander Benedictus victus rationem pro calculosis describens, Laudatissimus (inquit) in cibo est attagen, si domi non educatus fuerit. nam in Cypro insula hodie domi aluntur. ¶ *Duraz* auis (inquit Auicenna lib. 2. cap. 221. ex emendatione Bellunensis) præfertur carni *cubugi* (coturnicem interpretatur Bellunen. vulgò Venetiis dictam, hoc est perdicem cuius rostrum & pedes rubent) & *alsuachut* (hoc genus turturum est vel palumbium colore camelino aut cinereo, Bellunensis:) eadem temperatior, tenuiorque ac siccior est carne *altdarugi*, (hoc est pasiani, vel perdicis, vel auis coturnici similis, Bellunen.) & minus calida. Cerebrum & intellectum ac genituram auget, libidinemque promouet, Hæc Auicenna. Et alibi, Inter aues melior est caro *alduragi*, & gallinarum est subtilior ea, & non sunt cum nutrimento carnum *alchabagi*, & *altaiaigi* & *altdarigi*, (qui locus obscurus est, & haud scio an deprauatus.) Secundo loco sunt post atagenas gallinarum pulli quo ad bonum succum, sed magis præpingues. tales enim corpus humectant, & ociosos (eos qui non valde exercentur) iuuant, coloremque bonum comparant, & genitali semini adiiciunt, & cerebri substantiam augent, & in primis horum medulla. cerebrum quippe abunde nutrit: & idcirco aiunt quòd his qui leuiori ingenio ac mente sunt, prodest, Symeon Sethi ex interpretatione Gyraldi per nos emendata. ¶ Trallianus purulentis in cibo concedit phasianos non pingues, attagenas, &c. Oua *alduragi* sequuntur naturam ouorum gallinaceorum, Auicenna. ¶ In perdice & attagena & in turture, (scilicet condimentum:) Piper, ligusticum, mentham, rutæ semen: liquamen, merum & oleum calefacies, *Condi-* *mentum*

H.

a. Epitheta. Ionius, Horatio. Ἀτταγινὸς piscis nomen est apud Athenæum, qui & scepinos. Est Attagi-
& Attaginus nomen viri proprium lib. 9. Herodoti.

f. Οὐδ' ἀπαγάς τε καὶ σιλαγὼς (forte λαγὼς) ἀγέτωρων, Hipponax apud Athenæum. Meminit piscis & eorum & Aristophanes in Achæarnensibus, ut qui in Megarica abundant, Athenæus.

h. PROVERBIA. Attagen, Ἀττάγας. Suidas indicat hoc cognominis prouerbiali ioco dici sole-
re in seruos stigmaticos, quod hæc avis plumas habeat variis colorum notis distinctas. Aristophanes
in Auibus, Εἰ δὲ τυχαῖν πρὸς ὑμῶν δραπέτης ὅστις γυμνός, Ἀττάγας ὅτιος παρ' ἡμῶν ποικίλος κεκλήσεται. Si quis in seruos.

*Attagenæ
nouilunium.*

è vobis erit fugitiuus atq; vltis notis, Attagen is sanè apud nos varius appellabitur. Ad eundem modum *ἄττας*, id est pauones appellant Græci nitidius cultos & versicoloribus amictos, Erasmus Roter. Idem in prouerbio Attagenæ nouilunium, sic scribit. Refertur hoc adagium è Suida, nec explicatur, (*Ἄττας* *νέμνιος*, *ὅτι τῶν*, Suidas: nec plura. apparet autem locum esse mutilum. Apostolius qui reliqua Suidæ proueria transcripsit, hoc prorsus omisit:) nisi quòd è diuersis locis haud difficile cōiectura colligi potest dictum fuisse in turbam abiectorum & seruiliū hominum. Siquidē attagen auis est palustris, versicoloribus plumarum maculis distincta, vnde seruū hominem stigmaticum, & cui tergum ob plagarum vibices, variis punctis esset picturatum attagenam vocabant. Porro ad nouam lunam (sic enim Græci vocant initium mensis cū calendas non habeant) & serui distrahebantur apud Athenienses, & militum delectus agebatur, (vt Suidas scribit in voce *Νέμνιος*,) Hæc ille. sed nesciebat numenium auem esse attageni similem, de quo plura leges supra in fine historiæ Arquatæ auis. Itaq; quadrabit prouerbum si duo inter se similiter improbi, & variis dolis referti (vt aues istæ maculis) cōuenerint. Nesciebat etiam idem planè prouerbum esse quod alibi retulit, Conuenerunt Attabas & Numenius. *Συνελθόντες ἄττας τε* (legendum *ἄττας τε*) *καὶ νέμνιος*. Quidam (inquit) legunt attagas: (& sanè omnino sic legēdum est.) Dicitur quoties improbus aggregatur cum improbo. Diogenianus tradit hos in signe par furum fuisse. Meminit huius Diogenes Laërtius in vita Timonis Nicei. Nam hoc prouerbio notabat eos, qui putabant intellectu attestante sensibus esse credendum, quum ipse nec rationi nec sensibus assentiēdum putaret. Simillimum illi, quod alibi dictum est, Cum Bitho Bacchius, Hæc Erasmus: deceptus (vt apparet) à Diogeniano, qui auium nomina, hominum fuisse nomina putauit. Attagenæ macularum varietate similis est etiam ardea stellaris, quam ex seruo (nimirum stigmatia) in auem mutatam fabulantur, eadem scilicet ratione qua seruus improbus, vibicibus & liuoribus aut etiam cauteriis notatus, attagen dicitur.

DE FRANCOLINO.

Quoniam francolinum vulgò apud Italos dictam auem alij aliam facere videntur, & rursus alij attagenem francolinum esse aiunt, alij aliam quandam auem, vt supra in Attagène diximus in *A.* visum est ea quæ recentiores de francolino tradiderunt, seorsim conscribere, iis tamen quæ iam in Attagène *A.* dicta sunt cū aliis tum ex Syluatici descriptione nō repetitis. Caro perdicis & francolini apud notur in cibis pretiosa est: & est temperata, declinans ad aliquam siccitatem. Videtur sanè francolinus non multum à perdice distare. visi sunt mihi eiusdem saporis, & odoris etiam fere. sed francolini leuiiores calidioresq; & sicciores perdicibus sunt, vt pote magis syluestres. nam in locis altis ac montibus degunt: & maioris sunt apud nos pretij & rariores, Mich. Sauonarola. ¶ Attagenes, id est frangolinos aues Romę cardinalium cibum appellant, Amatus Lusitanus. *Lagopis*, quos francolinos vocant, ager Vicentinus abundat, qui optimi saporis bonitate fasianos & perdices superant, Zacharias Lilius. Frangolini columbarum syluestrium species, post perdices & coturnices in vsu sunt. si iuuenes & pingues fuerint, optimum sanguinem generant, Nic. Massa. sed gallinarum potius quàm columbarum eos genus esse dicere debuērat.

DE GALLINA CORYLORVM SEV

Bonosa Alberto dicta.

A.

Avis cuius effigiem hīc posuimus, Italis vocatur *pernis alpedica*, vel *perdice alpestre*, id est perdix alpina, in locis scilicet qui non procū alpibus distant, vt circa lacum Verbanum, ab aliis *fasanella*, vt Belinzonæ: aliis *francolino*. Gallis, *gelines*, vel *gelinesse sauvage*, id est gallina syluestris, in Burgundia & Lotharingia: vel *perdris de montaigne*, id est perdix montana: item *geline* vel *geline de boys*. Illyriis *gerzabek* vel *tzierziabek*. Vngaris *tschafarmadár*, id est Cæsaris auis. Anglis *a morehen*, vt quidam mihi interpretatus est. sed hoc nomine potius gallina quædam palustris significari videtur. Turcis *iabantaú*. Germanis *ein Haselhun*. Græcè & Latine attagen, vt doctorum plerique sentiunt, & mihi quoque videtur. Solus Gybertus Longolius otidem esse putauit, cui minimè assentior. Vide supra in Attagène *A.* Visum est enim de attagène, francolino, & gallo seu gallina corylorum, distinctè agere, hoc est de singulis separatim, quòd alij eandem tribus his nominibus, alij diuersas aues indicari existiment, vt suum cuique iudicium relinquatur. facilius enim fuerit, si vna est auis, coniungere hæc omnia: quàm, si diuersæ, confusa seligere. ¶ *Orix* genus est pulli (galli) syluaticum, perdice maius, eodem ferè colore, & vocatur à Germanis *Haselhun* / id est pullus coryli: Albertus, vbi Aristotelis locum ex historia animalium 8, 12. interpretatur. nulla est autem vox Græca eo in loco quæ huic respondeat. Eandem auem Albertus & author libri de naturis rerum *bonosam* appellant, nescio qua ratione, nisi forte origo est Gallica, quasi bonæ auis, quòd in cibo lautissima sit. Francolinum (inquit Aloisius Mundella in epistola ex Ita-

ex Italia ad nos missa vnà cum auis francolini icone (Venetiis ad me deferri curauit, vt ita & sapor illius & temperamentum gustanti mihi magis ac magis innotesceret: quæ profectò ambo mihi visa fuerunt optima. In nostris regionibus (circa Brixiam Venetorum) ea auis capi non consuevit, licet auceps quidam mihi procul dubio affirmauerit, se plurimas per anteaactam hyemem venando cepisse: easq; per montes tantum arboribus confitos & syluas videri, non per campestria, vt quæ rapacium volucrum insidias magis timeant quàm hominum astus: ac quandoq; in arborum ramis humilioribus insidère: & velociter, vt coturnices quoque assolent, currere. Palato sanè quàm gratissima est, ac magis quàm perdix, aut etiam coturnix suauior: probeq; ac multum nutrit, Hæc Mundella. Erat autem, quam misit auis, omnino eadem cum nostra corylorum gallina.

Descriptio huius auis.

B.

Bonofa in Germania abundat, perdice maior est, (phasiani magnitudine,) colore perdicis, carne foris nigra, interius alba, Albertus. Otis (inquit Gyb. Longolius, intelligit autem gallum coryli) plumas circa aures non erigit vt ôtus, sed demittit, vt palearum quandam speciem repræsentet (potius quàm auricularum. Perdici autem adeò similis est, vt præter hoc indicium, & quòd rostro paulò longior est, ab illa parum distet. corpulentior tamen, & cruribus plumosioribus currit, vt fortassis ob hoc ab Alexandro Myndio lagodias dictus sit, ob id quòd ceu villis leporinis hirta videatur, Hæc ille. Gallus coryli quem ipse consideraui, talis erat: paulò minor gallina, rostro perbreui nigro. palpebra superior croceo aut ferè cocci colore splendebat, (puto autem in maribus hunc colorem intensiorem esse, in fœminis

Lagodias.

remissum.) Pennæ vndiq; variæ, sic vt color glaucus siue cinereus, niger, castaneus, & albus in eis spectarentur. deniq; tota erat varia & elegans auis. (Alarum pennæ longiores cinerei ferè coloris sunt, nigro ammixto, caput fuscum, Stumpfius.) Cauda quàm perdici longior: in extremitate coloris glauci paulò interius verò linea latiuscula nigra erat. In supina etiam capitis parte plumæ nigra. Pedes omnino hirsuti plumis ad principium vsq; digitorum pertingentibus, quæ villos leporinos ferè referebant. Digi-
giti pedum corticosi, squamosi, glauci, multis lineis articulati, vt in gallo syluestri illo quem gallum frondium (Laubhan) nostri vocant.

C.

Quibus
in locis
degat.

In syluis condensis & opacis degere solent, & plurimæ reperiuntur in syluis montanis circa radices alpium, præsertim vbi coryli & rubi abundant: nimirum vt & alantur ijs in locis & ab auium rapacium insidiis tutiores sint. Hyeme etiam in syluis manent, Georgius Agricola. Amant arbusculas, quas aliqui sambucos aquaticas (Germani Schwelfen) vocant, Tragus. Insidere corylis frequenter inueniuntur, quarum iulis seu nucamentis, quæ piper longum specie referunt, vescuntur, Albertus. hinc &

Quaratione coeant.

nomen eis Germanicum factum apparet. Negant eas coire instar aliorum animantium: sed tempore libidinis marem hiantem ore discurrere donec spuat seu spumam eijciat, quam fœmina mox deuoret & concipiat, Author libri de nat. rerum. Sed hoc falsum esse Albertus ait. nam quod ore (inquit) accipitur, in ventrem fertur, vbi alteratum nutrit, & quod superfluum est aluo redditur. Ferme omnes gallinæ syluestres (inquit Christophorus Encelius in opere de Re metallica) coeunt ore, diuerso tamen modo. Hæ species gallinarum syluestrium, quæ à corylis & vitibus nomen habent, (dicuntur enim Haselhüner & Kabbhüner/) item quæ ab agris requiescentibus nomen inueniunt in Marchia, Brachhüner/Brachudgel/) coloris cyanei, optimi saporis, boni chymi, coeunt ore circa æquinoctium vernum, osculatione facta vt solent columbæ. gallus enim istarum specierum rostrum inserit in os fœmellæ, & ita sperma infundit, more viperarum, in fœmellam. Hinc credibile est quod ferunt aucupes & venatores, gallos de syluestribus gallinis, quæ à corylis nomen inueniunt (quas alias, nescio an bene, bonofas vocant)

Ex ovo
galli nascitur basiliscus.

senio confectos oua more fœmellæ ponere, quæ excludant buffones, & ex illis nasci basiliscos syluestres, (die Haselwürm:) sicuti ex ovo galli gallinacei domestici post nouem annos excluditur basiliscus per rubetam domesticus: id quod testatur experientia. Sunt enim isti serpentes (die Haselwürm) verè basilisci syluestres descriptione Nicandri, qui basiliscum syluestrem describit. Neque est genus per se, & rarissimè reperitur. In Marchia & in ditione abbatis Zinnensis, prope urbem Luckenwaldam contigit mihi videre talem serpentem interfectum à pastore. & profectò magna in syluis ibi est copia talium gallinarum, (der Haselhüner.) Serpens erat capitis acuminati, flauo coloris & ferme crocei, longitudine ad tres palmas & ultra, immensæ crassitudinis, cauda turbinata in latus, multis notulis candidis aluo insignitus, tergore tendente ad colorem cyaneum, oris immensi pro portione corporis. Pastor qui eum interfecerat acuminata securi, narrabat mihi illum vesci ranis, serpentibus, & omnium generum animalculis, præter bonofas, vt de quarum profapia sit genitus. habitationem eius esse ad paludes, præcipuè vbi coryli sint. mirum in modum delectari lacte. propterea interficere eum vacas venenato ictu, & propterea ipsum quoque eò magis peti à pastoribus & interfici. Retulit idem mihi pastor eius vocem esse veluti anseris defendentis pullos, & hanc vocem Nicander vocat *iygen*, Hæc ille. Fides autem eorum penes authorem esto. mihi quidem nunquam persuadebit aliquis animalia vlla ore coire aut concipere, aut ex auium ouis serpentes generari. refert autem mox similem historiam de vrogallorum conceptione, & serpentium quorundam ex spermate eorum in terram effuso generatione. Basiliscos etiam aliquos syluestres, alios domesticos esse, & illos à Nicandro describi, nullo authore aut teste, ne ipso quidem quo nititur Nicandro defenderit. quamobrem ad accuratiorem de hisce serpentibus inquisitionem, hoc scripto nostro, si fortè inciderit, excitari ipsum velim, ita quidem ne vulgo & pastoribus temere fidem adhibeat.

D.

Depulorum educatione.
Equis gaudere dicitur.

Pullos vbi educauerunt vt iam volare possint, aliò eos abducunt extra locum educationis ipsorum. illi verò bini, mas & fœmina, alij aliorum se conferunt, Stumpfius. Gyb. Longolius, qui nostram coryli gallinam otidem veterum facit, illam quoq; equis (quod veteres de otide scribunt) gaudere tradit, nescio ex propriæ obseruatione, an inde tantum quòd auem eandem esse persuasum habebat. Verba eius in dialogo hæc sunt. LONGOLIVS, En tibi otin (otidem potius) vt equo delectatur, caudam illius vt vellicat, vt assilit sternutati. PAMPHILVS, Nidum parat. quamobrem setas equinas colligit. LONGOL. Nihil minus. naturalis est amor is. quamobrem qui vel visco vel retibus vel arcu illam fallunt, equum adducunt, sed eum aucuparium, qui bombardæ vel scorpionis fragorem non exhorrescit. Nam fictis equis, quibus perdices illaqueant, rarò prehenditur.

E.

Quando & quomodo hægalinæ capiuntur.

Gallinæ corylorum bis anno capiuntur, mense Martio & autumnò. Auceps vocem earum diligenter obseruatam fistula imitatur in sylua. illæ si præsentibus fuerint, respondent. tum auceps in tugurio aliquo humili se abscondit, & rete erectum aliquot passuum longitudine ante tugurium extendit. tum auceps fistula vocat. aduolat illa, & per terram iuxta tugurium huc illuc discurrens, reti implicatur & capitur, Stumpfius.

Stumpfius. Si gallus tantum huius generis capiatur, gallina relicta, gallum alterum adducet: ita ut plures galli vnam semper foeminam sequentes deinceps aliquando capiantur. Gallina verò capta, gallus alteram sequitur gallinam, nec amplius ad pristinae habitationis locum reuertitur, Idem. Captas audio non diu ali posse, sed breui emori. Sed nuper auceps quidam mihi narrauit, se captæ cuiusdam ingluuiem & ventriculum rescidisse, & cibo quo alerentur in eis animaduerso, aliam quandam deinde multo tempore pauisse.

F.

Bonosæ caro foris nigra est, intus alba, tenera & gratissimi saporis, Albertus. delicata, & perdicis *Hæc auis* ferè sapore, Author libri de nat. rerum. Nostri cibum prorsus nobilem & ferarum auium omnium lau- *laudatissi-* datissimam hanc auem prædicant: ita ut principibus etiam interdum postridie quàm cocta est appo- *ma in ci-* natur sola auium, aut omnino animalium fortassis. Sunt qui colores quatuor diuersos in eius carne in- *bo.* ueniri dicant. Aloisius Mondella in probitate succi perdici eam comparat, sapore etiam præfert, ut supra in Francolino retuli. Bonosa capta per excrementi locum exenterari & saliri condiriq; potest, ut cum plumis etiam diu seruari aut procul deferri possit, Stumpfius.

G.

Epilepticis salubrem esse aiunt bonosam in cibo, Stumpfius. Harum auium pennis mulieres au- *Remedia.* dio uti aduersus vteri suffocationem certo tempore (superstitiosè forsitan) deceptus: nescio suffitine, ut perdicum etiam pauonumq; pennis, an aliter. ¶ Ventriculos bonosarum tres quatuorve vnà cum cibo in eis contento equis asthmaticis deuorandos dari præcipiunt hippiatri quidam recentiores.

DE GALLO PALVSTRI.

AVIS quam Scoti (& Angli quoque ut conijcio) vocant gallum palustrem, *anemwyrcock*, Germanicè scripserim *ein Murhan*) attagenis historiae subijcienda videtur. nam & in summis delicijs habetur, & in locis palustribus (vnde nomen) pascitur, & corpus ei subruffum aut subflauum vndiq; punctis nigricantibus distinguitur. Supercilia & barbule e membrana rubete, ut in reliquis ferè gallis syluestribus nulla. Effigiem eius ad nos è Scotia mitti doctissimus vir Io. Ferrerius Pedemontanus curauit. Haud scio an eadem sint aues de quibus Hector Boethius in Scotiae descriptione sic prodidit: Sunt in Scotia Galli gallinæq; syluestres vocati, qui frumeto abstinent, & enascentibus tantum minutisq; cytisi folijs vescuntur, humanæ gulæ perquā suaues. Gybertus Longolius gallinæ syluestris quoddam genus vocat *Rurhenn*/quasi *Murhenn*: quam meleagridem seu Africanam gallinam interpretatur: quæ itidē in palustribus locis versatur: sed Athenæi descriptio meleagridum, Scoticis palustribus iam dictis non conuenit.

DE AVOSETTA RECVRVIROSTRA.

AVIS hæc, cuius iconem in sequenti pagina damus, apud Italos Ferrariæ *auosetta* (ni fallor) nominatur, nescio qua ratione: & à rostri sursum inflexi figura *beccostorta* & *beccoroella*. Lucarni circa lacum Verbanū *spinzago d' aqua*: nam & arquata auis iam supra nobis descripta *spinzago* simpliciter eis nominatur. hæc verò aquatica est, & palmipes. Turcis *zeluk*. Germanicum nomen nondum discere potui: quanquam apud nos etiam interdum capiatur, sed rarissime. Ea quam Ferrariæ vidi crura habebat dodrantalia, rostrum nigrum & sursum tendens in extremo acutum, quinque digitorum ferè longitudine. pedes colore cyaneo diluto, digitos membranis iunctos. corpus supinum totum albū erat, pronū ex albo nigroq; alternis distinguebatur. caput & ceruix superius ex fusco nigricabant. magnitudo totius corporis ferè columbæ aut paulò gracilior. longitudo ab extremo rostro ad extremam caudam dodrantes duo.

Figura hæc est Anosetta, cuius descriptionem præcedens pagina continet.

DE AVRIVITTI.

AVRIVITTIS (vt Gaza vertit ex Aristotele, pro Græca voce *χευσομίσσης*, quidā codices perperā habēt *ρυσσομίσσης*) in spinis victitat, vermē & quoduis aliud animal aspernatur. dormit & pascitur eodē in loco, vt & cæteræ quæ spinā appetunt, nempe spinus & carduelis, (*thraupis*) Aristoteles. Guil. Turnerus auem carduelem vulgò dictam interpretatur, Germanis ein Distelfinck / vel ein Stigelis. Auriuittis (inquit) vna est ex auiculis, quæ carduorum semine victitant, & vermes etiam oblatos non attingunt. Alij *goldfinckam* aut *distelfinckam*, spinum: alij carduelem esse volunt. Sed si quis ex spinuoris præter hanc

hanc aliam aurea vitta redimitam ostenderit, cui magis auriuittis nomen competat, quàm huic. opinionem meam facilè patiar explodi: alioqui non video, quin digna sit quæ probetur, Hæc Turnerus. Eberus verò & Peucerus auriuitem aliam auē faciunt, quæ Germanicè dicatur *Goldfinck* / *Lobfinck* / *Thuntbpfaff* / & *Gimpel* (Heluetijs *Güger*;) vertice tota nigra, ima parte punicea, superiore cinerea nigricans. Sed de hac aue plura dicemus in elemento *R.* inter eas quibus nomen à colore rubro factum est vulgò.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA A B. ELEMENTO INCIPIVNT.

DE BARITIS.

BARITÆ, *Βαρίται*, aues memorantur Oppiano lib. 3. de aucupio inter illas quæ visco capiuntur.

DE BETHYLO.

EST & auicula quæ vocatur berylus, olim dicta *detylus*, Hermolaus. sed *th.* aspiratum scribi debet. *Βήθυλος*, *είδος ὀρνέας, δήθυλος* *ἴω*. mutatur enim delta in bêta, vt Belphi pro *Delphi*, Etymologus & Varinus.

BITTACOS *βιττάκος*, auiculas Eubulus apud Athenæum nominat.

DE BVBONE.

A.

BVBO auis est de genere noctuæ, Albertus. videtur autem noctuam genus ad aues nocturnas facere, cum veteres id nomen tantum pro specie vna posuerint. *Kos* *כוס*, nomen auis Hebraicum alij *Nomina diuersa.* aliter interpretantur: David Kimhi auem immundam ignotâ nobis: vel auem quæ locis desertis degat, & vocem ædat similē *כוי* ploratu. Rabi Salomon, *כלקוי*. id est falconem. Hieronymus Psalmo 102. nycticoracem, vt & LXX. Munsterus bubonem. Idem in Lexico linguæ Hebraicæ, *Kos* (inquit) est nomen volucris vlulantis & clamantis de nocte, nycticorax, vulgò *קרו*, *קרו* (sic Germani noctuam vocant: & sanè Hebraica vox pulcrè alludit: sed bubonem quoq; & alias aues nocturnas noctuarum generis esse dici potest,) Hæc ille. Verba Psalms sunt, Similis factus sum pelecano (*kaat*) deserti, factus sum vt bubo (*kos*) est qui in solitudinibus. Aquila & Theodotion, & quinta editio nycticoracē reddūt: sexta editio noctuam. Symmachus vpupam. Rabi Salomon Leuitici 11. auem ait esse remotam ab hominum conspectu, (quidam sanè Hebraicè ab abscondendo dictam rentur) nocte vociferantem, cui similis alia sit quam vocant *יבין*, *ibin*: fortè *hibou*. sic enim Galli bubonem vocant. & solet R. Salomon Hebraica nomina Gallicè interpretari. Nominatur sanè Leuit. 11. *kos* auis inter impuras. vbi interpres Chaldaus vertit *קדיא*, *kadia*. Arabs *כוס*, *kus*: Persa *hakus* *חכוס* (quæ voces magis etiā quàm Hebraica *kos* ad Germanicam *קרו* accedunt.) LXX. nycticorax, Hieronymus bubo. Et Deuter. 14. vbi LXX. & Hieronymus herodium vertunt. Psalmo 102. Chaldaus habet *קיפופה*, *kiphupha* (noctuam quidam interpretatur. accedit quidem hæc vox ad nomen *cicuma*, quo Gaza nycticoracem reddit. Eustathius scôpas ait esse aues quas Romani cucubas nominent: Plura de Chaldaica voce *kiphupha* leges in vpupa.) Arabs *עזפור*, *azphur*. Pagninus ex R. Salomone exponit noctuam, quæ vernacula (Gallica) lingua *cinetta* nominetur, ac noctui clamer. Mihi quidē inter tam diuersas interpretationes animus magis ad bubonem inclinat. *Schachaph*, *שחפ*, Leuitici 11. & Deut. 14. exponitur bubo, à Munstero. LXX. & Hieronymus larum aut fulicam interpretantur. Chaldaus reddit *schachefa*: Persa etiam vocem eam retinet, Arabs *שחפ*, *schaph*, David Kimhi interpretatur auem quæ laboret morbo *schachefet* Hebræis dicto, quo corpus attenuetur & deficiat (phthisi nimirū:) Sed Rabi Salomon sic vocat morbū in quo nascantur in carne ampullæ instar pomorum, (bubones fortè, sic dicta apostemata Græcis. translatio communis Deut. 28. pro hoc morbo vertit febrim, egestatem.) Iudæi recentiores cuculū auem interpretantur. quod si bubonem significat, deriuatū inde (vel ab Arabico *schaph*) videri poterit Germanicū bubonis nomē *Schuffel* / & noctuæ generis *Tschafstle* / & apud Græcos *ascalaphi*. Sed si auis est corpore macro & tenui, & tanquam phthisi consumto, larum potius esse dicemus, quæ auis admodū tenuis levisq; & semper famelica est. Vicina huic apud Hebræos vox est *shanaph*. *שנפ*, quam interpretantur noctuam. *י*, *y*, apud Hebræos aliqui bubonem intelligunt, Esaiæ cap. 13. Septuaginta onocentauros verterūt, &c. Vide in Onocentauris inter Quadrupedes. *Aduduc* est nycticorax, & secundum alios est auis quæ dicitur bubo, Vetus glossographus Auicēnæ. Et alibi, *Hudubub*, est auis quæ clamat de nocte. *Hudud* est auis quæ clamat nocte, Syluaticus. Ex hisce nominibus quodnā rectius scribatur haud scio: primum quidem ad Sabaudicum accedit. vocant enim illi bubonem *ungduc*. *Alharbe* est animal venenosum, & est auis quæ dicitur bubo, Vetus glossographus Auicēnæ. Et rursus, *Harbe*, id est bubete auis. Sed nos *harbe* Arabica voce chamæleontē significari, in historia eius docuimus.

Βύας.

¶ Bubo Græcè βύας appellatur, per onomatopœiā scilicet, ut & apud Latinos. Gaza ex Aristotele pro *bua* bubonē reddere solet. Videtur autem nomen esse primæ declinationis, quod alpha in genituo & datuo retineat. inde nominatiuus pluralis βύας. nam in Lexico Varini βυας (oxytonū, malim paroxytonnm) ὠφθισαι legitur. In eodem solo βοίας reperio per *oi* diphthongum, nec probo. Butalis, Βύταλ^{is}. βύταλ^{is}, in Æsopi fabulis, non alia avis mihi quàm bubo videtur. quod & noctu tantum canat, & similiter nomen (ut *bwas* & bubo) à sono *bu* inditum habeat. Fingit autem eius cum vespertilione colloquium Æsopus reddentis causam cur noctu tantum canat, quoniam interdiu aliquando canens capta fuerit. Sunt ex Græcis qui scôpas bubones interpretetur, Cælius. *Vide* supra in Afione. Audio in Græcia hodie bubonem dici σιλόπα. Buffus apud Kiraniden libro 3. nocturna avis, ut Gerardi Cremonensis transla-

translatio habet, bubo est. conijcio autem Græcè βῆφος scriptum fuisse. nam & apud Symeonē Sethi βῆφος noctuæ sunt: & in quibusdam Italiæ locis bubo vulgari lingua *lo bufo* dicitur. Recentiores quidam nycticoracem, id est coruum nocturnum, eundem cum bubone faciunt. sed aues esse diuersas, collatis vtriusq; auctoribus, facile deprehendetur.

¶ Bubo Italicè nominatur *guo*, vel *guno* potius. hanc enim noctuarum maximam esse aiunt. Varinus scôpas esse scribit aues, quas Romani κῦφος ἢ γῦφος (vel cucubas, vt Eustathius habet) appellant. In alijs Italiæ locis bubonem *duco* vel *dugo* vocitant, auem scilicet cornutam, duorum generum, quæ magnitudine distinguantur. Bubo auis, id est *lo bufo*, Syluaticus. Bubo magnitudine est aquilæ, & corruptè vulgò *bufo* dicitur, Niphus. Alibi verò *barbaian*, de maiori tantum bubone, in vsu est nomen. quanquam Scoppa Grammaticus *ciuettam*, id est noctuam & barbaianum vnam auem faciat, vt Alunus bubonem & ciuettam. Et quanquam vulgus nimirum in diuersis regionibus hæc nomina confundit, docti tamen distinguere debebāt. Barbaianum alij nuncupant genus vlulæ quod flammeum Germani cognominant.

¶ Bubo Hispanis *búbo* est, Lusitanis *búfo* vel *mócho*. ¶ Gallis *chat huant*, *chahuhan*, *hibou*. Sabaudis *ung duc*, id est dux, quasi princeps auium: quod cæteris dominari videatur, ceu virib. superior, & cornibus in capite ceu corona insignis sit. & *chassetont*, id est venatrix, quia aucupes hanc auem adiutricem aucupij habent: & alibi (ni fallor) *lucherant*. ¶ Germanis *Bhu* vel *groß Huhu* vt Georg. Agricola interpretatur, ein *Schuffauß*, vel *Schuffanß*, ein *Schüffel* (vel *Schuffeul*) ein *Kauß* vt Turnerus. sed vltimum nomen, noctuæ magis conuenit. Nominum *Schuffanß* & *Schuffeul* etymologia, ad Hebræos referri potest, quod ad primam syllabam, qui bubonem *schachaph*, vt Arabes *schaph*, appellant. Alijs, vt in Saxonia, *Bho*: in Carinthia, *Steinauß*. Heluetijs *Huw* / *Berghuw* / *Hüru* vel *Hüruw* / quasi *Druu* / (ein *großer ōwel mit Dren*) vel per onomatopœiam à voce: aliquibus *Herkog*. Anglis, *alyke foule*, vt Turnerus exponit: vel *ashriche oule*, vt Eliota. Illyrijs *Wyr*. Turcis *vgü*.

¶ Glaucæ, id est noctuæ & nycticoraces nominantur Aristoteli historiæ animalium 9.34. vbi *Glaucæ*. Albertus sic habet, Auis quæ *hein* vocatur, & ea quæ glaucæ, sunt genera bubonum, & aliæ quædam genera sunt noctuarum. Rursus eiudem lib. cap. 22. Alberti translatio bubonem habet pro glauce, & alibi etiam similiter, vt pluribus dicitur in *D*. Item libri octauī cap. 12. vbi ab Aristotele nominatur otus, quem aliqui nycticoracem appellant, Auicennæ interpretes habet bubo & *golochez*. Adeo auium nocturnarum præcipuè nomina confunduntur.

¶ Bubonis apud nos genus alterum reperiri puto, cætera quidem illi, cuius effigiem damus, simile, sed cruribus non æquè hirsutis. ¶ Buteonem aliqui apud nos vocant, *Maschuw*, id est bubo-

Buteo à
quibusdā
bubo pa-

B.

Bubo apud nos aquilæ magnitudinem habet, & graue canit: in Ægypto verò alius est, magnitudi-
dine graculi, & voce diuersa, Strabo libro 17. Byas magnitudine non minor quàm aquila est, specie si-
milis noctuæ, Aristot. Bubonem semel Venetijs iusta aquilæ magnitudine vidi, sed crura erant paulò
breniora quàm aquilæ crura solēt esse. cætera aquilæ similis erat, Turnerus. Otis (aliàs otus, quod ma-
gis placet) bubone minor est, noctuis maior, &c. Plin. Pennatorum animalium buboni rātum & oto,
plumæ velut aures, cæteris cauernæ ad auditum, Idem. Byas vnguibus aduncis est, Aristot. Vncos
vngues & nocturnæ aues habent, vt noctuæ, bubo vlulæ, Plinius. Bubo est auis curuorum vnguium,
& acuti curuiq; rostri, sicut sunt vngues & rostra ferè omnium auium rapaciū. plumis varia est (sicut
accipitres & aquilæ quædam (& magnitudine nocturnas omnes excedit, Albertus. Fuluas alas, caput
magnum, grandia lumina, longos & adūcos vngues, buboni Ouidius in Metamorphosi tribuit. Nul-
li auium oculi maiores, Albertus. *Zuetis* (id est noctuis (& bubonibus collum) pro sua magnitudine) *Penna*.
perbreue, Idem. Bubo (vt & genera picorum) binos digitos ante, & totidem retro habet. Flectit enim
bubo digitum vnum retro, & super binis vtrinq; digitis reliquum corporis eius quiescit, sicut quiescit
serpens comprimendo se super ventrem & pectus suum. Vngues habet magnos, similes vnguibus a-
quilæ, Albertus. Atqui id genus bubonis quod nos hîc pictum dedimus, digitos (vt pleræque aues cę-
teræ) antèrèus habet, posterius vnum. illud verò genus nocturnæ auis, quod Germani vocant *chus*.

¶ *Schleiereul* / vlulam esse puto, digitos vtrinque binos gerit. Stomachi inferiorem partem amplam
habent, bubo & anser agrestis secundū omne genus suum, Albertus: sed eo loco (lib. 2. cap. vltimo hi-
storix anim.) ab Aristotele nominatur, capriceps, noctua, anser, anas, &c. aues, non bubo, mox tamen
in fine eiusdem capituli ascalapho etiam, quem aliqui bubonem putant, talis gula tribuitur, vt & alijs
nocturnis, noctuæ, nycticoraci, localo. ¶ Bubo quem ipse vidi, cuius icon adiecta est, magnitudine
vincebat anserem, aut saltē æquabat reliquo corpore: alis verò magnis erat, & longis ad tres dodran-
tes, cum ab initio alarum ad finem vsq; maximæ pennæ ad eandem rectam lineam deflexæ extende-
bantur. à supremo osse alarum ad infimam extremitatem recta, dodrans vnus cum palmo erat. Ca-
put tum formatum magnitudine, felinum referebat pennæ supra vtranque aurem nigricantes subri-
gebantur, trium digitorum altitudine. oculi magni, plumæ circa, orrhopygium densæ & mollissimæ, hic adie-
digito extenso (palmo, si bene memini) longiores. Longitudo ab extremo rostro ad vltimos pedes, siue

Descri-
ptio eius
bubonis
cuius icon

ultimam caudam quoq; dodrantes cum palmo æquabat. iris oculorum croceo colore splendebat rostrum breue, nigrum & aduncum erat. pennis remotis aurium meatus magni & patentis apparebant. Vtrinq; ad nares pili barbularum instar ex pennulis rigeant. pennis per totum corpus color varius, ex albicantibus maculis, nigricantibus & subruffis. Cruris longitudo, dodrans cum palmo. eius pars supra genu, perquam crassa & torosa erat. ungues nigri, adunci, acutissimi. pes ad extremos vsq; digitos pilosus, plumis ex albicante colore subruffis. ¶ Bubonem etiam aliquando viuum habui, qui maior erat anser, iracundus & accedente ad ipsum aliquo, cum reliquo corpore inflabatur, tum ore spiritum emittebat. Collum, vt noctuæ, flexibile tamen & instar iynge circumducebat, vel etiam magis iynge. Vocem lugubrem & horribilem aliquando (mane præsertim, fortè propter famem) emittebat, quasi uel littera per duas syllabas protensa *uhu* vel *puhu*, prima circumflexa, & altera acuta: hanc raris interuallis quater aut quinquies repetebat, vt obseruaui in eo quem dies aliquot domi alui, crure altero vinctum: consumebat in diem circiter viij. vncias carnis, vel *rattos* duos: Leporis caput vorauit, ne ossibus quidem relictis. Si aptè tractaretur, facile patiebatur nihil reluctans, & in dorsum etiam posita diu iacebat immobilis.

C.

Bubo auis est nocturna. Byas auis est nocturna, Aristoteles & Suidas. idem dicere videtur Albertus, cum inquit bubonem esse de genere noctuæ. Bubo, vt & vespertilio, victum sibi noctu parat, Aristoteles, vt recentiores quidam citant. Buphum aiunt amare vigilias. nam interdiu non apparet. Kiranides. Hebetes buboni, vt & cæteris nocturnis, interdiu oculi, Plinius. Die minus quàm noctuam videre aiunt. ¶ In cauernis locisq; desertis commoratur, noctu volitat solus, Io. Rauisus. Interdiu antra quærit tenebrosa, vt in cauis arborum, aut in cauernis (petrosis) montium, aut umbraculis ædificiorum quæ homines non frequentant. & si quandoque de die apparet, ab auibus in luce volantibus deplumatur, Albertus. *Deserta incolit:* nec tantum desolata, sed dira etiam & inaccessa, noctis monstrum. Plinius. Reperitur iuxta horrea aliquando propter mures, Albertus. *In ecclesijs habitat, & oleum de lampadibus bibit.* In ecclesijs habitat, & oleum de lampadibus bibit, quas stercorebus defædat, Author libri de natur. rerum. Germani quidam & Flandri non bubonem, sed vlulam, ni fallor, *Rirchcut* appellant ab ecclesijs. Plinius cum meminisset remedium cuiusdam ex ouo bubonis, subdit: Quis quæso ouum bubonis vnquam videre potuit, cum tam auem ipsam vidisse prodigium sit? ¶ Byas carnibus viuit, Aristoteles. Bubo viuit præda animalium nocte ambulantium, vt murium & aliquando leporum & huiusmodi paruorum animalium, Albertus. Qui ad me allatus est bubo, anatem raptam deuorauerat. Oleum de lampadibus in ecclesijs bibit, & oua columbarum exorbet, Author libri de natura rerum. Volucres pleræque à suis vocibus nominantur, vt bubo, vlula, &c. Varro, Bubo nomen habet à vocis sono, Albertus & Author libri de natura rerum, *Bubulat horrendum ferali carmine bubo*, Author Philomelæ. Non cantu aliquo, sed gemitu vocalis est, Plinius. Nocte emittit voces magnas, & boat, Kiranides. Bubo apud nos aquilæ magnitudinem habet & graue canit: in Ægypto verò aliusmodi est, nempe graculi magnitudine & voce diuersa, Strabo libro 17 cognationem habet cum vlula & noctua: sed differunt voce. Georg. Agricol. ¶ Bubo debilis est ad volatum, Rauisus. *Vixq; mouet natas per inertia brachia pennas*, Ouidius de Ascalapho in bubonem mutato. Volat nunquam quo libuit, sed transuersus aufertur, Plinius. ¶ Hylas tradit noctuam, bubonem, &c. à cauda de ouo exire, quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouendâ matri applicent, Plinius. De bubone Plinius scribit, licet probabile non sit, quod posterius ab ouo egrediatur. quod si verum est, causa eius esse non potest alia quàm capitis grauitas, propter quam caput diu declinat & immobile manet: posterius (pars posterior) autem paruum est & breue, ac si auis ipsa sit decurtata, Albertus.

D.

Inuisa est cæteris auibus. Indoctiores quidam, vt qui ex Arabico sermone de animalibus scripta quædam transtulerunt, quique illorum interpretationes sequuntur Albertus & alij, cum sæpe bubonem pro noctua vertunt, vt apparet conferenti cum scriptis Aristotelis (ex quo tanquam fonte pleraque hauserunt Arabes) multa buboni tribuunt quæ noctuæ sunt: vt inimicitias cum coruo. quanquam in hoc duplex error est. non enim cum coruo noctuam, sed cum cornice dissidere Aristoteles tradidit. Item cum Aristoteles scribat, cæteras Auiculas omnes interdiu noctuam circumuolare, quod mirari vocetur, eamq; percutere: quamobrem (inquit) aucupes ea constituta auicularum genera multa & varia capiunt: illi iidem ferè verbis de bubone agunt. Bubo (inquiunt) si quando de die apparet ab auibus in luce volantibus deplumatur: & ideo ab aucupibus ponitur iuxta retia, vt per eum aues cæteræ capiantur. Sed hic error bene cecidit: nam bubo similiter vt noctua ab auiculis odio habetur. similisque eius ad aucupium vsus est. Bubo cum ab illis auibus quæ in luce habitant impugnatur, resupina pedum unguibus se defendit, Author libri de natura rerum. *Incendula auis coruini generis pugnatur cum bubone*, Albertus: sed monedulam forte scripsit, non incendulam. monedulam enim alij hostem bubonis ex Aristotele citant, quanquam falso. noctuam enim cum cornice pugnare Aristoteles author est. Sunt autem & cornix & monedula graculive coruini generis. Incendulæ verò nomen nusquam

nusquam legimus. Plinius semel incendiariae meminit, (quæ suo tempore ignoretur) qua visa sapènu- *Incendia-*
mero vrbs lustrata sit. vt & bubone viso. *ria.*

E.

Bubonis ad aucupium idem qui noctuæ vsus est, vt iam in D. diximus: & Sabaudi hanc ob caus- *Bubonis*
sam bubonem sua lingua venatorem appellant, *chassétont*. Aliquando ad me allatus est bubo, captus *ad aucu-*
in fouea quales ad capiendos lupos parari solent. ¶ Buteo vastitatis est causa his locis, quæ intraue- *piu vsus.*
rit, vt bubo, à quo etiam appellatur buteo, Festus.

F.

Bubonem maiorem siue montanum cum præpinguis est, à quibusdam edi audio. Sed in vetere *De eius-*
testamento apparet hanc auem & nocturnas omnes impuras habitas. *dem vsu.*

G.

Ex bubone remedia quanquam omnia nobis aut vana & inutilia, aut superstitiosa, aut certè su- *Remedia*
perflua videntur, referemus tamen vt proposito nostro satisfiat. ¶ Interfice bubonem abiectis ca- *ex bube-*
pite & intestinis atque item plumis, purgetur diligenter. dein muscis repleto ventrem rursus consu- *ne.*
do ne euolent, tum affetur in vetu, pinguedinem verò distillatam serua: huius guttæ tres auribus sur-
dis instillentur pro vice, ea auditum recuperabis, Ex manuscr. ¶ Sanguis bubonis, aut ius, aut caro
eius, asthmaticis vtilissima sunt, Auicenna libro 2. in capite de sanguine. Sanguine pulli bubonis cri-
spari capillum promittunt, Plinius. ¶ Alienis dolore liberat cinis è capite bubonis. cum vnguento,
Plinius. Eundem cinerem alibi commendat ad neruorum dolores & nodos, cum lilij radice potum,
si Magis (inquit) credimus. ¶ Bubonis cerebrum cum adipe anserino mirè vulnera dicitur gluti-
nare, Plinius. Scabiem bubonis cerebrum cum aphronitro sedat, Idem. ¶ Bubonis oculorum ci-
nis collyrio mixtus claritatem oculis facere promittitur, Plinius. Idem inter phreniticorum reme-
dia, Bubonis certè (inquit) oculorum cinerem, inter ea quibus prodigiosè vitam ludificantur, accepe-
rim. ¶ Bubonis pedes vsti cum plumbagine (aliàs plantagine) contra serpentes auxiliantur, Plinius.
¶ Quartanis magi excrementa felis cum digito bubonis adalligari iubent, & ne recidant, non remo-
ueri septeno circuitu. Quis hoc quæso inuenire potuit? quæve est ista mixtura? cur digitus bubonis po-
tissimum electus est? Plinius. Catæ sterco cū vngula bubonis in collo vel brachio suspensum, post
septimam accessionem discutit quartanam, Sextus. ¶ Bubonis ouo ad capillos remedia demon-
strant magi. Quis quæso ouum bubonis vnquam videre potuit, cum tam ipsam auem vidisse prodi-
gium sit, quis utiq; experiri, & præcipuè in capillo? Plinius.

H.

a. Bubo generis fœminini. Vergilius Æneid. 4. *Seraq; culminibus ferali carmine bubo.* Genere ma- *Bubo ge-*
sculino Agellius historiarum lib. 4. Et quod bubo in columna ædis Iouis sedens conspectus est, No- *neris ma-*
nius Marcellus. *Solaq; (aliàs Seraq; vt Nonius citat) culminibus ferali carmine bubo.* Virgil. vbi Seruius, *scul. &*
Sola bubo contra genus posuit, referens ad auē. plerunq; enim genus à generali sumimus relicta spe- *fœmin.*
cialitate. Lucanus, *Et lætæ iurantur aues bubone sinistro.* Grammatici quidam recentiores bubonem *Bubo un-*
dictum coniiciunt à bouis quodam mugitu, quem non vocali cātu sed gemitu potius reddat. Sed no- *de dictus*
bis potius placet per onomatopœiam quàm à boue sic dictum. *sit.*

¶ Epitheta. Sinister, trepidus. *Quod trepidus bubo, quod Strix nocturna queruntur,* Lucano: in- *Epitheta.*
fandus Ouidio: ignauus, dirum mortalibus omen, Eidem Metam. funereus Metam. 10. Stygius, Me-
tamorph. 15. raucus, in Tristibus. Lucifer, Senecæ in Hercule. Infestus, Claudiano in Eutrop. Com-
memorantur & hæc Ioanni Rauisio, trepidus, fœdus, profanus, damna canens, dirus, mœstus, nocti-
canus, ater, feralis.

¶ Βύβων, bubo vocabulum Græcum est, quo & Latini vtūtur, de abscessu, siue tumore simplici *Bubo pro*
potius, circa inguen maximè. nam & inguina ipsa Græci bubones vocant. vulgò quoq; nostri colle- *tumore*
ctiones & inflammationes (vel inflationes potius) eius partis, inguinarias appellant, Hermolaus Barb. *inguinis.*
nostri appellant *schwintzen/bûlsen* Huic tumori nihil commune cum aue eiusdem nominis quod La-
tinum est à sono fictum, illud Græcum, à verbo βάλλειν & ὢ particula intendente. ὁ μέγας βύβων.
nam articulus inguinis maximè necessarius est ad incessum, δι' ὃ μέγας βύβων μόνον. Vel tumor ipse sic
nominatur eo in loco, quoniam valde & in altum attollitur, aliqui βομβῶνα nuncupant. Βύβων ἐπ' ἡρῆν
τῷ γέροντι, Menander. hinc & verbum βύβωνιᾶ apud eundem, Etymologus. Aster (herba) ab aliquibus *Buboniū*
bubonium appellatur. quoniam inguinum præsentaneum remedium est, Plinius. Sedum maius, bu- *herba.*
bophtalmus à quibusdam dicitur, vt legitur inter nomenclaturas apud Dioscoridem: Plinius qui- *bubo-*
dem zoophthalmon aliter dici, meminit, quod magis placet. *phthal-*

¶ Buceones appellatos credunt (Pompeio Festo tradente) à buccarum magnitudine: sed *mus.*
alij, bubones scribere malunt, Cælius. Bubo, Βύβων, Lyciæ oppidum est, à bubone latrone con- *Bubo Ly-*
ditum, Stephanus. Nascitur & in Lycia creta circa Bubonem, Plinius. Grammaticus quidam *ciæ oppi-*
recentior, Lydiæ oppidum esse scribit: sed omnino Lyciæ legendum conijcio ex Plinio & Strabo- *dum.*
ne apud Etymologum Lycaoniæ ciuitatem esse legimus. vnde βύβωνες, gentile fiat, cum βύβωνος di-
ci deberet.

*Magicum
ex bubo-
ne.*

¶ e. Non omitam in bubone exemplum magicæ vanitatis. quippe præter reliqua portentosa mendacia, cor eius impositum mamme mulieris dormientis sinistræ, tradunt, efficere ut omnia secreta pronuntiet. præterea in pugnam ferentes idem, fortiores fieri, Plinius. ¶ Buphi vngula fortunata est, & non fallens, & phylacterium appensa homini, Kiranides.

*Buboma-
li ominis
esse puta-
batur.*

¶ h. Bubonem cum apparuit mali ominis esse, & bellum aut famem portendere vetus persuasio est, & ad nostrum vsque seculum deriuata. Bubo funebris (inquit Plinius) & maximè abominatus, publicis præcipuè auspicijs. deserta incolit: nec tantum desolata, sed dira etiam & inaccessa, noctis monstrum: nec cantu aliquo vocalis, sed gemitu. Itaque in urbibus, aut omnino in luce visus, dirum ostentum est. Priuatorum domibus insidentem plurimis scio non fuisse feralem. Capitolij cellam ipsam intrauit Sex. Papellio Istro, L. Pedanio coff. propter quod nonis Martijs vrbs lustrata est eo anno, Hæc ille. Et rursus, L. Crasso, C. Mario coff. bubone viso vrbs lustrata est. Et quod bubo in columna ædis Iouis sedens conspectus est, Agellius libro 1. histor. apud Non. Marcellum. C. Claudio, M. Perpenna coff. bubo in æde Fortunæ equestris comprehensus inter manus expirauit, Iul. Obsequens. Tristia mille locis Stygius dedit omina bubo, Ouidius Metamorph. 15. Inter prodigia quæ Cæsaris mortem portenderint. Cum imperante Tiberio iuxta palatium Agrippa in vinculis ad arborem teneretur, insigni amictus veste, ut eius fortuna ferebat: Germanus augur qui in vinculis etiam tenebatur, cum supra Agrippæ caput in arbore cui alligatus erat bubonem vidisset, ad colloquium eius admissus, affirmavit illum præsentem vinculorum iniuriam euasurum, ac Iudæorum regno feliciter potiturum: item liberos quibus regnum relinqueret procreaturum. sed si in posterum capiti suo iterum eiusmodi auem impendere vidisset, sciret morti se propinquum (intra quinque dies moriturum) fore. quæ paulò post omnia, ut augur prædixerat, euenerunt, ut refert Baptista Fulgosus Memorabilium libro 8. cap. 11. transcripsit autem ex Iosephi Antiquitatum Iudaicarum libro 18. cap. 13. & rursus eiusdem operis lib. 19. cap. 7. Bubulat horrendum ferali carmine bubo, Humano generi tristia fata ferens, Author Philomelæ. *Solaq; (aliàs Seraq;) culminibus (scilicet templi) ferali carmine bubo. Sape queri, & longas in fletum ducere voces*, Virgilius quarto Æneid. inter portenta mortis Didus. Byas apparens calamitatem imminentem significat: vnde apud historicos non raro legitur, *βύας ὄφθη*, & *βύας ὄφθησαν*. Dion sanè in historijs Romanorum has aues visas inter portenta (*τέρατα*) sæpe numerare solet, Suidas & Varinus. *Ignauus bubo, dirum mortalibus omen*, Ouidius 5. Metam. Hinc infelicia epitheta, quæ supra recensui, funereus, Stygius, infandus, dirus, ater, feralis, &c. Hic vultur, hic lucifer bubo gemit, Seneca de palude Cocyti. Aues nigræ, inauspicatæ, ut cornix, coruus, bubo, Scoppa: qui hoc tanquam prouerbiale recenset, Auibus nigris huc accessisti & ego candidis. Bubo cantans vel gemens potius per 12. signa, Luna in singulis existente, quid significet, Augustinus Niphus explicat libro 1. de augurijs tabula sexta. Maximè verò abominatus est bubo, tristis & dira auis, voce funesta gemitu. qui formidolosa, dirasq; necessitates, & magnas moles instare portendit. ipsum tamen cantu & stridore querulo, dirum facere auspicium putant: tacens non semper malus fuit. quippe bubonis aspectus Agrippæ captiuo Iudæorum regnum portendisse fertur, Alexander ab Alex. Die natali Ibidis. quod nomen inimici sui fingit Ouidius, *Sedit in aduerso nocturnus culmine bubo, Funereoq; graues adidit orefonos*.

*Historia
de bubo-
nis augu-
rio.*

¶ De bubonis augurio historiam memoratu dignam refert Nicolaus Clemangius, Baiocensis ecclesiæ in Gallia aliquando Archidiaconus, qui Pisani Concilij improbitate offensus, in quadam de Concilijs disputationem incidit. Agens autem de Concilio Romano, quod Ioannes xxxiii. Pontifex, in Esquilino monte æde D. Martini celebrauit, tale narrat prodigium. Conuocauerat (inquit) ante quatuor annos Romæ Concilium, maxima quorundam impulsus contentione, Baltazar Cossa perfidissimus, nuper è Petri sede, quam turpissimè fœdabat, eiectus: in quo paucissimis extraneis præsentibus, ex aliquibus qui aderant Italicis (Italis) & aulicis suis, sessiones aliquot tenuit, de rebus superuacaneis, nihilque ad Ecclesiæ vtilitatem pertinentibus. Cum autem ante primam Concilij congressionem pro inuocatione spiritus sancti, sacra de more fuissent facta, ut patres assederunt, & Baltazar sublimi in loco præsedet: ecce dirus ac feralis bubo, funeris aut alterius, ut ferunt, calamitatis semper nuncius, è latebris erumpens, voce illa sua horrida continuo aduolat, superq; trabem templi mediam, oculis in Baltazarem intentis, astitit. Vniuersis mirantibus, quod nocturna auis & lucifuga, in turbam diurna luce aduenisset, malumque ex prodigio ominantibus, Baltazar in quem fixa acie oculos intendebat, angi, sudare, atque intra semetipsum æstare cœpit, & dimissis patribus ac soluto conuentu, discessit. Aliqui prodigium in risum verterunt, dicentes, Specie bubonis in congregationem improborum spiritum sanctum aduenisse. Secuta altera deinceps sessio, in quam eodem modo rursus bubo aduenit, verso semper in Baltazarem contuitu, qui maiore pudore quam prius perturbatus, auem ominosam clamoribus abigi, & supplotione manuum terri præcepit: Sed illa non prius amota fuit, quam fustium ictibus pulsata, in conspectu omnium exanimis decideret. In hanc sententiam Clemangius. Hic autem bubonis aduentus, augurio suo non caruit. nam & Concilium cum dedecore Pontificis dissolutum, & Baltazar paulò post Constantiæ exauctoratus est, & Monhemij in oppido principis Palatini in vinculis detentus. Suam autem fortunam in carcere his versibus,

versibus, deplorauit: qui quamuis ad hanc historiam nihil faciant, vtilem tamen de fortunæ mutabilitate admonitionem comprehendunt.

*Qui modo summus eram latatus nomine præsul,
Excelsus folio nuper versabar in alto,
Nunc ego pœnarum fundo deuoluor in imo,
Omnibus è terris aurum mihi sponte ferebant:
Sic varians fortuna vices, aduersa secundis
Cedat in exemplum cunctis, quos gloria tollit,*

*Tristis & abiectus nunc mea fata gemo.
Cunctaq; gens pedibus oscula prona dabat.
Vultum deformem, pallidaq; ora gero.
Sed nec gaza inuat, nec quis amicus adest.
Subdit, & ambiguo numine ludit atrox.
Vertice de summo mox ego Papa cado.*

¶ Accidit aliquando vt Changius Can imperator Tartarorum victus ab hostibus inter arbu- *Bubo a-*
sta lateret: inter quæ cum fortè bubo insideret, victores dum perquirunt victos passim occultatos, *pu* *taros aui*
neminem latere putarunt, quasi aue minime illic mansura si hominum quisquam adestet. itaque fa-
ctum est vt silentio noctis secutæ imperator ad suos euaserit & salutis suæ causam exposuerit. Ab hoc *sacra &*
igitur tempore Tartari bubonem ceu auem felicem & sacram reuerentur, & plumas eius ceu amule- *felix cur*
tum & prosperitatis causam in capitibus gestant, ac quicumq; illas habere possunt se felices existimant, *habeatur.*
Haithonius in libro de Tartaris.

¶ Ascalaphi in bubonem metamorphosis describitur ab Quidio libro 5. Metamorph. Ascala- *Fabula de*
phus (vt tradunt Grammatici) Acherontis & Orphnes (vel Stygis, secundum Seruium in Georgica) *Ascalaphi*
infernalis nymphæ filius fuit. Hunc aiunt rapta Proserpina à Plutone, cum quæreretur, num aliquid *in bubonē*
gustasset apud inferos, eam accusasse, atque dixisse, septem grana mali Punici ex viridario Ditis gu- *metamor*
stasse: ex quo factum est vt non in totum restitueretur Proserpina. Ob hanc causam Ceres irata eun- *phosi.*
dem mutauit in bubonem. Alius fuit Ascalaphus Martis ex Asiocha filius, Ialmani frater, cuius

à Deiphobo occisi Homerus meminit Iliad. n. Eustathius in quartum Odysseæ Ascalaphum virum
dictum putat, quasi Acalaphum, pleonasmoliteræ sigma, per antiphrasin, eò quòd minimè mollis
aut facilis tactu esset, ἀλλ' ἀπαύλαυτος καὶ ἀνέπαφος δι' ἀνδρείαν: qua ratione etiam vrtica Græcis ἀχα-
λῆφι dicatur, quòd tactus earum minimè ἀχαλὸς, id est lenis, tener, aut mollis sit. Idem ab eo scri-
bitur in Iliados o. vbi, Ascalaphum (inquit) Martis filium, aiunt in Hebræam (Iudæam) translatum, in
Samarina sepultum esse, vnde & Samarina dicta sit, quòd Mars illic filio sepulcrum fecerit, ὡς τὸ ἐκεῖ *Samarina*
σαῖμα τὸν Ἀσάλφω, τετέρι σῆμα, ποιῆσαι τῷ υἱῷ. (Ascalaphi Martis filij Iliad. iōta etiam meminit Home- *vnde di-*
rus.) Verum Etymologus & Scholiastes Homeri innominatus Iliad. v. Ἀσάλαφον dictum interpre- *sta videa-*
tantur ὡς τὸ ἀσκαλὲς τῆς ἀφῆς, τὸν λίαν σκληρόν. Sed ἀσκελὲς per e potius quàm per a scribi debet, *tur Eu-*
cum durum significatur, vide Varini Lexicon. nimirum à verbo σκέλλω quod est resicco, induro: & α *stathio.*
litera intendente: vel, vt a priuatium sit, rigidum & inflexile, quod σέλην, id est crura flexusque non
habet. Cæterum ἀσάλαβος siue ἀσκαλαβώτης, stellio est, quadrupes ouipara, ὡς τὸ ἀχαλὸς βαίνειν

fic dicta, hoc est à molli lenique ingressu. A S C A L A P H V S ἀσάλαφος, ad intum intestinum appen- *Ascala-*
dices paucas habet, Aristoteles in fin. lib. 2. historiæ anim. cum alibi nusquam hoc nomen apud eum *phus à bya*
reperiatur. itaque ascalaphum à bya (quem Gaza ex eo bubonem vertit) diuersum facit. Niphus asca- *diuersus à*
laphum genus anseris esse putauit, deceptus fortassis quòd anseris simpliciter & agrestis hoc in loco *quibusdā*
reddendo Albertus (ex Auicennæ nimirum interprete) meminit. Ego omnino bubonem, aut simi- *censetur.*
lem & congenerem buboni auem esse dixerim. Hebraicam vocem schahaph שחאפ, Deuteron. 14. ali-

qui bubonem verterunt. videri autem potest ab ea Græcis deductum esse ascalaphi nomen, vt supra in
A. scripsimus. ¶ Qui animalium vaticinorum animas sibi asciscere volunt, præcipua aliqua eorum
parte deuorata, animas quos illorum præsentis habent, vt corde coruorum, ἀσάλακων & accipitrum,
easq; Dei instar futurorum præscias, Porphyrius lib. 2. de abstinendo ab animatis. Et quanquam scio
ἀσάλακων Græcis talpam esse, & hoc ipsum de corde talpæ à Plinio scribi, dubitò tamen an ἀσκαλά-
φων melius legatur, hoc est bubonum. quoniam bubonibus, vt dictum est, præcipua fides in augurijs
habetur: & bubones tanquam aues cum alijs auibus, vt coruis & accipitribus, aptius quàm talpæ nu-
merantur. Iam cum talpæ Græcis ἀσάλακες & ἀσφάλακες dicantur, facile factum est vt ἀσκαλάφων
pro ἀσφάλακων porteretur. Eadem nimirum fuerit etiam ἀσφαλὸς auis, quæ alio nomine etiam ἐνθύσκος,
enthyscus appellatur, Hesychio & Varino testibus.

¶ Bubo canit lusciniæ, inter proueria recensetur ab Erasmo Rot. cum infans suadere conatur *Prouer-*
eloquenti, aut ineruditus docere doctissimum. Authorem citat Theocritum in Thyrside, vbi hic ver- *bia.*
sus legitur, Κῆξ' ὀρέων τοι σκῶπες ἀηδὸσι γάρυσαντο, hoc est, vt ipse vertit, *Bubo ca-*
cinat ipsis. Et si verò scops alia auis quàm bubo sit, licet recentiores quidam videantur confundere, *nit lusc-*
quod ad sensum tamen prouerbij nihil interest, cum vox utriq; absurda sit. Et similiter Calphurnius et- *nia.*
iam Ecloga sexta ex Theocrito vertisse videtur, hoc carmine, *Vocalem*
Erasmus citat in prouerbio Acanthida vincit cornix, *superet se*
turpis ae-
dona bu-
bo.

¶ Emblema Alciati, sub lemmate, *Senex puellam amans:*

*Dum Sophocles, quamuis affecta ætate, puellam
Allicit & precio, tulit agrè insana iuuentus
Noctua vt in tumultis, super utq; cadauera bubo,*

*A quæstu Archippen ad sua vota trahit,
Ob Zelum, & tali carmine utrunq; notat.
Talis apud Sophoclem nostra puella sedet.*

*Emblema
Alciati.*

DE BVDYTIS.

BVDYTÆ, βυδύται, aues imbecilles visco capiuntur, Oppianus Ixeuticorum tertio. videntur autem de passerum, id est paruarum auicularum genere esse, & ita dictæ quod circa boues volitare, easque subire soleant. imbecillitas quidem paruitatis nota est. Coniecero equidem has esse auiculas quæ inter boues & armenta versari & caudas motitare solent, nostri vocant *Kinderschysse* / & *Kyserle*.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT A C. LITERA.

DE CACA.

CACA, κακα, Græcis nomen est auis, & idem quod κακια, id est malitia significat, Hesychius & Varinus. Videtur sanè cuiuscunq; auis hoc nomen est per onomatopœiam ei impositum.

Calamodytes.

¶ CALAMODYTES, quem cedri folio perire Ælianus author est, ad passeris pertinere videtur. nam vulgò etiam passeris genus quod inter calamos degit, nostri *Korspas* / id est arundinarium passerem nuncupant.

DE CALIDRI.

CALIDRIS, καλίδρις oxytonum, lacus & fluuios petit. color ei cinereus, distinctus variè, Aristoteles. Græcè legitur, Εἴ τι δὲ τὸ τοῦ ὄρειον ποικιλίας ἔχον, τὸ δὲ ὅλον ἀποδεικνύει, libro 8. cap. 3. de histor. anim.) Eberus & Peucerus *calidrin* interpretantur auiculam minimam, quæ per arbores reptat picorum more, quam Germani vocant *Baumfletterlin* / de qua inferius in Certhia copiosius scribam. sed cum auicula hæc aquatica non sit, non placet *calidrin* appellare. quin potius inter gallinages aquaticas eam collocarim, quarum quædam cinereo colore inueniuntur, pleræq; etiam *πικται*, id est variè maculosæ in eo genere sunt.

DE CANARIA.

Canaria
avis est
viridis.
Seminib.
lini &
papaueris
vescitur.
Saccharo
gaudet:
concentu
valde a-
mæno est.

CANARIAM auiculam è Canarijs insulis mercatores adferunt, & vulgò *auiculam sacchari* vocitant, *Zuckervogele*. Auis est vulgaris pari magnitudine, rostro albo, paruo, & in acutum tendente: alarum & caudæ pennis totis viridi colore: exiguo sanè discrimine ab auiculis illis quas nostri citrinas nuncupant. aut ijs quas *zifelas* nostri, Itali *ligurinos*. nisi quòd paulò maior est quàm utraque illarum, huic aspectu similior, illa nonnihil viridior. Cibis hæc omnes ijsdem vescuntur, lini scilicet aut papaueris semine, vel etiam interdum milio. Canaria priuatim saccharo eiusque arundine summopere gaudet: ut & auricula muris herba, quam vulgò *morsum gallinæ* vocant. hac enim ad cantum statim excitatur. Concentu valde amæno est & acuto, quem spiritu diu non interrupto, nunc in longum, nunc in altum, varia vocis inflexione, & musica propè, sanè lepida & artificiosa melodiam extendit. Sonus emissus omnino gracilis, tamque vibrans est, ut cum paruos faucium aliquando neruos intenderit, auscultantium aures, tereti quasi clangore percellat & obtundat. Ob hanc ipsam delicatam cantus suauitatem, & quòd è remotissimis locis, per mare procul, deinde terra quòque longè, summa cura & diligentia non nisi rara asportatur, magnatum ædibus alitur. Nam & ipsa per se peregrina raritate, & tanta gutturis dulcedine homines delectari, stupendum non est, præsertim quum ab Homero, Dionysio Afro, Strabone, Ptolemæo, *μακάρων νῆσοι* (Latinis Fortunatæ numero quinque, Plinio, Melæ) istæ insulæ dicantur, ex quarum vna, hæc auis nomen apud nos adepta est, ubi captam negotiatores adferunt. Solet autem magna in eius dignotione fraus exerceri, ita ut non pauci in ea agnoscenda decipiantur. Hæc omnia super hac aue doctrina & genere præclarus iuuenis Raphael Seilerus Augustanus Geryonis Seileri nobilissimi medici filius ad nos perscripsit, & suum hoc in eandem epigramma adiecit.

Quid miror digitis quando rudis organa pulso
Plures una sonos auis hac nil passere maior
Illa tonos aptè medios quos maxima moles,
Ergo chelys, citharæq; fides vos, dicite nostram

Suave tot è cannis ire redire melos?
Gramineis herbis æqua colore, dedit.
Nec calami poterant mille sonare, canit.
Vel mutam si fas est, vel ἄμυσον auem.

DE CAPRA.

CAPELLA, ὄξ, auis circa lacus & amnes versatur, Aristot. histor. anim. 8. 3. Bellonius in Singularibus

gularibus i. io. auem quæ vulgò *vanellus* dicatur Aristotelis æga esse conijcit, quod illa hodieq; apud Græcos *æx* nominatur. de quo plura leges in Vanello. Audio circa Francofordiam ad Mœnum auem quandam à vulgo *Himmelgeiß* appellari, id est cælestem capram. Hieronymus Tragus nescio quas aues (videntur autem de gallinaginum genere) Germanicè *Bruchschneepfflin* vel *Habergeißlin* vocitari scribit, quasi capellas auenæ dicas, quòd hæ gallinulæ syluestres fortè in agris auena confitis reperiantur, & vocem caprinæ similem ædant.

DE CAPRICIPITE.

CAPRICEPS auis, *αἰγοκέφαλος*, liene omnino caret. gulæ eius pars inferior paulò latior est, & eius iecori simul ac ventri fel iungitur, Aristot. *Ægocephalo* aui lienem non esse constat, Aristot. Auis cuius caput simile est caprino, vocatur Latinè apud vulgus caper hirundinis, Albert. de animalib. 2. 2. 1.

DE CAPRIMVLGO.

CAPRIMVLGVs, *αἰγοθήλας*, auis montana est, magnitudine paulò maior quàm merula, minor quàm cuculus, moribus mollior, (audax est, *Ælian.*) parit oua duo, aut tria cum plurima. fugit caprarum vbera aduolans, vnde nomen accepit. Cùm suxerit, vber extingui, (resiccari *Ælianus*) capramq; excæcari aiunt. Parum clarè interdiu videt, sed noctu perspicax est, Aristoteles & *Ælianus*. Paruas aues asperratur, & caprarum vberibus aduolat vt exugat, (*ἔπιπτεται τῶς αἰγῇ καὶ τὸ καρτερόν,*) *Ælianus*. Caprimulgi appellantur grandioris merulæ aspectu, fures nocturni: interdiu enim visu carent. intrant pastorum stabula, caprarumq; vberibus aduolant, suctum propter lactis: qua iniuria vber emoritur, caprisq; cæcitas quas ita mulsere oboritur, *Plinius*. Vetus interpret Aristotelis, vt quidam citant, addit hanc aui interdiu inter lapides degere. & pro Græca voce *βλακικός* (*Gaza* vertit mollior, *Wottonus* segnior & mollior) reddidit moris (ingenij) astuti, quod non probo. nam *βλάξ* & *βλακικός*, vt Grammatici docent, contrarium potius indicant, *μαρὸς*, *εὐήθης*, *ἀνόητος*, *βραδύς*, *μαλακός*, *ὀκλελυμένος*. nam qui *ἀλαζονία* interpretantur, errant. Sunt autem & aliæ quædam nocturnæ aues, stolidæ, vt otus & scops. Diuersa ab hac aui *ægithalus* est, quam Latinè parum dicimus. aliqui tamen nominis vicinitate decepti cum *ægothela* confundunt. nam *Aristophanis* Scholiastes in *Auibus*, *Ægithalus* (inquit) accipitris species est, sic dicta *ὡς τὸ ἐξ αἰγῆς πεθηλακείαι*, quòd capram suxerit. *Oppianus* etiam libro 3. de aucupio *ægithalum* pro caprimulgo accipit: cuius verba inferius in *Paro h.* quomodo capiat a nobis recitata, hoc potius in loco recitari debuerant.

¶ Caprimulgos aues Romæ cognosci, & sæpe à pastoribus deprehendi, *Petrus Gillius* Venetijs aliquando mihi narrauit. Cùm essem apud *Heluetios* (inquit *Turnerus*) senem quendam conspicatus, capras pascentem in mōtib, quos herbas quærendi gratia ascenderam, rogabam num auem nouisset merulæ magnitudine, interdiu cæcam, noctu perspicacem, quæ caprarū vbera noctu sugere soleat, vnde capræ postea cæcæ euadunt? qui respondit, se in *Heluetiorū* montibus ante 14. annos multos vidisse, & multas iniurias ab ipsis passum, vt qui semel sex capellas à caprimulgo occæcatas habuerat. cæterum nunc omnes ad vnū ab *Heluetiis* vsq; ad inferiores Germanos, vbi hodie non solum capras lacte priuāt & occæcant, sed & oues insuper occidunt, auolasse. Nomen auis quærenti, *paphum* (*Pfaff*) id est sacerdotem dici respondit. Sed vetulus ille mecum fortè iocatus est. Ego verò, siue iocatus fuerit, siue seriò locutus, aliud Germanicum caprimulgi nomen quàm quod me docuit iste, non teneo. Si qui sint, qui melius & aptius nomen in promptu habeant, proferant, Hæc *Turnerus* in lib. de *Auib.* Idem postea in literis ad me missis, caprimulgum se vidisse scribit prope *Bonnam* (*Germaniæ* ciuitatem ad ripā *Rheni*, supra *Coloniam*) vbi à vulgò appelletur *Nachtrauen* / id est coruus nocturnus. Nos auis illius quæ *Argentinae* vocatur *Nachtram* / corrupto forsan nomine, alibi *Nachtrap* / effigiem infra ponemus cum historia *nycticoracis*. nam caprimulgum esse nondum ausim asserere, præsertim cùm iuxta aquas & inter arundines eam versari audiam, vbi noctu clamet voce absōna, & tanquam vomiturientis.

¶ *Isidorus* & *Albertus* *ægothelan* (*agothiles* in eorum codicibus imperitè scribitur) auem peregrinam faciunt, quæ in Oriente reperiatur, magna, rostro lato: cetera verò addunt ex *Aristotele* aut *Plinio*.

¶ *Æsalon* vulgò caprimulgus vocatur, *Niphus*: cuius ego sententiam non probo.

¶ Caprimulgus in *Creta* vulgò cognoscitur. is à *Gallis*, quoniam noctu per vrbes volat, & clamorem perquam horribilem ædit, (*vn cry moult effrayant,*) *fresaye* vel *effraye* nominatur: ab alijs parum rectè *orfraye*, quod nomen ossifrago conuenit. Hic interdiu non videt, non magis quàm noctua aut bubo. Colore & magnitudine fermè cuculum repræsentat. Nidificat in altis turribus & cauis templorum. in *Creta* verò inter rupes montium circa mare, vbi capras nocturno suctu infestat. neque enim stabulis noctu includuntur illic. Meminit harum auium etiam *Ouidius* striges appellans, his versibus: *Carpere dicuntur lactentia viscera rostris. Est illis strigibus nomen: sed nominis huius Causa, quòd horrenda stridere nocte solent*, *Bellonius*. *Normanni fresaiam* auem dicunt volare pedibus ad cælum conuersis: speciem esse bubonis, non maiorem vlula, fusci coloris.

Ægothelu.

Æsalos.

Caprimulgi in Creta frequētes.

Interdiu nō videt.

Striges ab Ouidio appellantur.

GER. Mag ein Milch-
säuger / oder Geißmelcher
genennt werden / den Teut-
schen (so viel wir jetzt zu wis-
sen) unbekant: wirdt etwan
in Franckreich gefunden.

CAPRIMVLGVS, Aëgothelas, depictus ad sceleton à Petro Bellonio nobis donatum, magnitu-
dine ferè merulæ, hoc est dupla quàm hîc exprimitur. Rostrum ei breue, exiguum, tenue, superiori eius
parte leuiter adunca. extremitas acuta & angusta est, ad caput valde latum. fauces amplæ. Crura ad pe-
des vsque hirsuta. Digni pro portione perparui & tenues. Vnguiculi illius qui medium digitum prælon-
gum armat, squamæ ab altera parte serratæ sunt. Cauda, vt apparet, longa. Color toto corpore varius,
partim fuscus, partim maculis ruffis distinctus: in cauda dorsoq; , & minoribus alarum pennis admo-
dum varians & punctis notatus. Species tota nonnihil ad Apodem vel Cypselum accedere videtur. In
libro quidem de auibus Gallicè edito, aliam auem vlularum opinor generis, pro caprimulgo exhibuit
Bellonius. postea verò illum, quem hîc damus, ceu veriore agnitum ad me misit: cuius antea etiam
pennas, Caprimulgi nomine à doctissimo Turnero acceperam. Horû ego auctoritati facile acquiesco.

DE CARDVELE.

A.

Carduelis
& acan-
this num
eadẽ auis
sit.

CARDVELIS dicitur eò quòd spi-
nis & carduis pascitur, vnde apud
Græcos acanthis dicitur à spinis quibus
alitur, Isidorus. Recentiorum quidem
Græcorum acanthis, eadem cardueli
videri potest. scribit enim Theocriti in-
terpres acanthidem auem esse variam
& argutam, & à coloris varietate etiam
ποικίλῃ dici. Aristotelis verò ac vete-
rum acanthis; diuersa fuerit, vt Gazæ &
Hermolao quoque visum est, utpote a-
uis colore ignobili. Vide supra in Acan-
thide A. Auis Aristoteli thraupis, θραυ-
πῖς, dicta, à Gaza carduelis conuertitur:
quod & Hermolao probatur. Turne-
ro quidem non assenserim, qui chloridem nostram (Grünling vulgò vocant) thraupin esse conijcit.

Zena.

Zena, id est auis Iouis, quam Græci vocant astragalinum, nos verò carduelem: in capite pennas rubeas
habet, in alis aureas, & omnino tota est varia colore, Kiranides. Astrolinum & astrogallum Matthæus
Sylvaticus cardellam vel carduellum auem interpretatur. apparet autem voces esse corruptas pro astra-
galino vel astragalo. Carduelis olim ποικίλῃς Græcis, in Creta vulgò guardelli, vel stragalino dicitur, Bel-
lonius. Sed alij videntur astragalini Oppiani lib. 3. de aucupio vbi celeres astragalinos (τοὺς ταχέως ἀ-

Astraga-
linus.

Ποικίλῃς.

τραγάλινος) visco capi legimus. & nimirum illi passeribus adnumerandi sunt, vt & ampeliones, budy-
tæ, baritæ, sôdes & spini, quas ibidem nominat & similiter inuiscari scribit. Nomen eis à magnitudine
astragali inditum videtur, tanquam minimis auiculis. Solent enim aliquando authores veteres (me-
dici) astragali magnitudinem nominare, quasi notam vulgò, vt nos ferè nucis. Polybus in opere de
affectibus corporis, medicamentum quoddam instar tali ouis accipi iubet. Cæterum asteres (ἀστέ-
ρες) Oppiani, quas ibidem inuiscari scribit, cardueles forsitan fuerint, quibus (inquit) rubicundus cir-
culus stellæ instar in capite fulget. quanquam & alia apud nos auicula canora inuenitur, & ipsa (ni fal-
lor) è spinis seu carduis victitans, Schösserle vocant nostri, rubente in vertice circulo. ¶ Thraupis,
acanthis & auriuittis, auiculæ diuersæ, carduorum semine omnes vescuntur, vt difficile mihi dictu
videatur, quamnam è tribus Plinius carduelem fecerit, Turnerus. Putat autem auriuittem eam esse,
quam nos hîc pro carduele simpliciter dicta pingimus. (Vide supra in Auriuitti.) Quanquam enim &
aliae

Asteres.

aliæ aues carduorum feminibus pascantur, hæc tamen per excellentiam sic dici videtur, quod & aliarum pulcherrima sit, & cæteris (Alberto teste) cantu præferatur. ¶ Carduelis etiam apud Græcos hodie vulgò *καρδελί* vocitatur. Italis *gardello* & *gardellino*, vt Nic. Erythræus scribit, etsi is acanthidem sic interpretatur. alij aliter scribunt, *gardelino*, *cardellino*, *carzerino*. Carduelis (inquit Niphus Sueffanus Italus) vulgò etiam *raparinus* dicitur. Sed alibi *rauarinum* sonant, vt circa lacum Verba-
num. Acanthida aliam à carduele crediderim, vt sit quæ spinus dicitur: carduelis autem passer solitarius, suauiter cantillans, Grapaldus. Sed passerem solitarium à carduele & thraupide longè diuersam esse auem, facile ex eius historia constabit. Hispani carduelem appellant *sirguerito*, *sielecolore*: & ni fallor aliqui etiam *pintacilgo*. Galli *chardonneret*. quanquam & alias aues quæ spinas & carduos appetunt, eodem nomine vocent. Sabaudis, *charderaulat*. Carduelis auicula apud Germanos *Distelfinck* (vel *Distelvogel*) dicitur, quod carduis insideat: apud quosdam verò *Stigelis* ab imitatione vocis, Albertus. Carduelis multorum generum est, sed tria apud nos notiora sunt. Primum genus dorso cinereo est, à lateribus croceum, & ante rostrum in capite rubet minij instar, & hoc nobilius habetur. Alterum est croceum paruum, quod vulgò *Zisich* (*Zinsle*) vocatur, (de quo in Acanthide descripsi.) Tertium vulgò nominatur *Finck* (vide in fringilla) cui pectus omnino flammeum rubet. Sunt qui quartum genus adijciant, lino insidens: quare auis lini (*Schöpsle*) vocatur. id in dorso ferè cinereum est vt primum, & in pectore ad croceum colorem cinereo dilutum vergit, Idem. Carduelem Rostochij vocant *Rotföggelsen* / *Frisij ein Kletter*, à *klet*, quæ illorum lingua Lappam significat, quam auis illa multum expetit. Rhæti qui Germanicè loquuntur, *Truns* / ni fallor. Illyrij vel Bohemisteglick. Poloni *sczigil*. Eberus & Peucerus Germani ligurini duo genera faciunt, minus quod non valde dissimile cardueli colorem ex albo nigroque mixtum habeat. nos etiam (inquiunt) *Distelfincken* vocamus. maius, quod fringillam duplo excedat, cætera ferè simile, *Kirchfinck* (forte *Kirßfinck*) & *Kernbeisser*: colore vtrunque genus ignobile, sed laudatum amœnitate vocis, Hæc illi. nos de posteriore hoc genere, quod neque paruum est, neque voce admodum placet, in *Coccothrauste* dicemus. Apud nos quidem carduelis genera duo haberi audio, alterum vertice fusco, alterum rubente. Turnerus auiculam cui nomen apud nos à viriditate (*Grünfinck* / alijs itidem *Kirßfinck*) acanthidem esse conijcit. nam hæc quoque carduorum maiorum & lapparum semine vescitur: ego illam inter chlorides posui. Monuit tamen vir quidam doctus sub nomine *Grünfinca* eam auem intelligi non posse, quam Germani à viridi colore *Grünfinca* vocant. nam *Grünfinca* nostra, inquit, cum *acanthophaga* sit, & nullo pacto pugnam cum pico Martio sustinere possit, (quatuor enim partibus minor est) & chloris apud Aristotelem, non in numero spinuorum, sed inter culicum venatores reciterur, & cum pico Martio pugnans tradatur, grunfinca nostra chloris esse nequit. ¶ *Acardelentes*, *acalan-*
tia & *actalantia*, nomina corrupta ab acanthis & acalanthis, Syluaticus cardellam, id est carduelem interpretatur. Lisinia, id est auis cardella, Idem. Thraupis nominatur Aristoteli historiae anim. 8.3. vbi
 Albertus (ex Auicenna nimirum) *azamicoz* habet.

B.

Cardueles aues minimas esse Plinius scribit. Totas albas in Rhætia aliquando reperiri audio. Carduelis est auis parua, croceo in corpore, (alis) rubeo in capite colore decorata, Author libri de naturarum. Carduelibus dorsum cinereum & fuscum, alæ croceo colore nigroq; mixtim & alternatim variatæ, albisq; notatæ maculis, vertex nigricans: rostrum niger ambitus, hunc miniatus, miniatum cæsius circumdat, Eberus & Peucerus.

C.

Carduelis (thraupis) spinam appetit. dormit & pascitur eodem in loco. Vermem & quoduis aliud animal edere aspernatur, vt & reliquæ spinam appetentes, scilicet spinus & auriuittis, Aristoteles. Mirum videtur quod hæc auicula carduorum acutis aculeis pascitur, Author libri de naturarum. Quod carduelis dicitur pasci acutis spinarum & aculeis, experimento nouimus falsum esse. Pascitur enim feminibus carduorum, lapparum, & virgæ pastoris (dipsaci) & similium. Edit etiam semen papaueris, & rutæ & cannabis. & quæcunque semina edit, rostro decorticat, vt pura medulla vescatur, Albertus. Et alibi, Genera vinconum, inquit, ex spinis victitant, vt auis *Zeyhle* Germanis dicta, & vinco cardui id est carduelis, & vinco rubens pectore, & auis *Gurse* dicta. Virgæ pastoris, id est dipsaci, semina & vermiculos quæ sunt in carduis super radices siccatis, quærunt auiculæ, & cantant cum dantur eis, Crescentiens. ¶ Cardueles valent amœnitate vocis, Eberus & Peucerus. Carduelis auicula Germanis *Distelfinck* dicitur, quod carduis insideat: apud quosdam verò *Stigelis* ab imitatione vocis, Albertus. Et alibi, Carduelis omnia genera (quaterna enumerauimus in A.) musica, sed præcipuè primum: deinde secundum, eoque minus tertium, & minimè quartum. ¶ Carduelium genera omnia gregatim volant, Alberus. ¶ In caueis inclusas aliquando epilepsia laborare obseruauimus. ¶ Carduelis auicula etiam ultra vigesimum annum viuit. Moguntiaenim puer carduelem vidi, egressam vigintitres annos, cui singulis septimanis rostrum ac ungues præcidebantur, vt papauer cibum potumque capere, & suo loco consistere posset, Cauea verò & car-

ceribus suis exuta, quo locabatur, vel prona vel supina iacebat immota prorsus præ ætate, & ad volandum inepta, & iamiam propemodum pennis genuinis immutatis cana effecta, Iustinus Goblerus in epistola ad me.

D.

*Cardueles**imperata**faciunt.**Cibum ac**potū sus-**pensum**pedibus**ad se at-**trahunt.*

Cardueles imperata faciunt, nec voce tantum, sed pedibus & ore pro manibus, Plinius 10. 42. Nollem cardueles deuorari. plus enim voce quàm patina hominem delectant. imperata enim faciunt, & pedibus atque ore pro manibus vtuntur: vt is quem in cubiculo Francisci Gonziaci cardinalis, cibum ac potum duobus vasculis æquilibribus funiculo ad se trahentem, cum voluptate pariter & admiratione cernimus, Platina. Carduelis ergastulo clausa suppositam aquam ab imo per filum vasculo suspenso, ad se rostro trahit, pedi que filo interdum supposito cum attigerit vasculum sitim potu sedat, Author libri de natur. rerum. Carduelium genera cornu (vasculum) à caueis, vbi includuntur, dependens, rostro trahunt vt bibant, sed cum biberint temere decidere sinunt, Albertus. Non vna solum ex auium genere quæ carduorum seminibus vescuntur, imperata facit, & rostro ac pedibus pro manibus vtitur, sed diuersæ spiniuoræ, nempe auriuittis (hanc ipse interpretatur vulgò dictam carduelem, & nobis ein Distelsinck) & alia colore viridi (à quo & nomen ei Germanicum, ein Grünling:) & miliaria, quam linotam nostrates appellant. hæ omnes è duabus situlis vicissim ascendenti- bus & descendenti- bus, cibum ex vna, & potum ex altera desumunt, (sumere assuescunt) Turnerus.

*In caueis**diu alun-**tur.**In hypo-**caustis ni-**dificant.*

Cardueles domi in caueis aluntur multis annis propter cantum, nouem interdum aut amplius annis, donec iam senecta deficient: & in mensas aliquando emissæ cicures admodum se præbent. Quòd si vterq; sexus coniunctus fuerit, præsertim si spatium volandi eis negatum non sit, prolem procreant, nidificantq; in ipsis zetis siue hypocaustis apud nos, & pullitiem educunt, quanquam rariusculè. pariunt autem oua septem vel plura.

E.

*Laqueo**capiuntur.*

Carduelium genera omnia, cum carduis insident adeò sunt stulta, vt frequentes vna post alteram laqueo in virgæ extremitate ligato per collum attrahantur, per foramen parietis post quem auciceps lateat, non fugientibus cæteris. Similiter quando fissio ligno (amité) capiuntur, vna hærente multæ conueniunt iuuandi animo, & capiuntur, Albertus.

F.

*In cibo**laudatur.*

Ficedularum, carduelium, & reliquarum auium minutarum caro, si pingues sint, modo non nificient, boni alimenti est, Platina.

G.

Zena, id est carduelis, assa & in cibo sumpta, iliacos & colicos perfectè curat, Kiranides.

H.

*Carystia**aves.*

a. Γεγάτιν, genus auis, Hesychius & Varinus: corrupto forte nomine pro θεγάτιν.

CARYSTIÆ aues sunt, quæ impune flammæ inuolant, ita vt nec plumæ nec carnes earum flammis ignium aliquatenus cedant, Albertus Solinum citans, perperam vt video: neque enim aues, sed lanæ potius, aut lapidis, qui lanæ instar pecti texiq; aptus erat, genus est quod Carystium ab oppido Eubœæ Carysto appellabatur, ex quo etiam mantilia fiebant, quæ igni iniecta à sordibus expurgabantur ac si abluta fuissent, vt Varinus refert. Plinius etiam (lib. 19. cap. 1.) meminit lini viui siue asbesti, quod ignibus non absumatur, in India nascentis. Plura huiusmodi leges in Salamandra.

DE CARYOCATACTE.

*Nucifra-**ga.**Nuci-**frangibu-**lum pro**dente.*

CARYOCATACTE appellare libuit genus graculi alpinum siue montanum, quod in sequenti pagina depictum ponitur, vt vocis Germanicæ Nussbrecher significationem exprimerem Græcè. Latine nucifragam dixeris. quanquam non ignoro caryocatacten apud Athenæum libro 2. nominari vel instrumentum quo nuces frangantur, vel hominem qui nuces confringat. vt & muceropaton, μυκηρόπατον, τὸν ἀμυγδαλοχράκτιον. muceros enim (μυκήρης) Lacones amygdala vocitant, vt ex Pamphilo Athenæus retulit. Et paulò antè. Seleucus (inquit) in glossis tradit, nuces magnas myceros (μυκήρης) appellari. Amerias verò μύκηρον scribit amygdalam dici. Μυκηρόβας, καρποχράκτης, Hesychius & Varinus. Nucifrangibulum ioco appellat Plautus dentem, in Bacch. Mihi cautio est Ne nucifrangibula excussit ex malis meis. Sed redeo ad auem. Hæc igitur Germanis vocatur, vt dixi Nussbrecher/vel Nussbretscher/ Nussbicker/ Nussbäher. Gallis cassenoix, eadem significatione. etsi auem quam nos inferius coccothrausten appellabimus, Gallis quibuidam sic dici audiam. Italis circa alpes & lacum Verbanum, merle alpadic, id est merula alpina (quod nomen merulæ Alpinae suo loco describendæ potius conuenit) sed graculorum potius quàm merularum generis eam esse apparet. Turcis garga.

Præter tria graculorum genera ab Aristotele descripta (inquit Turnerus) noui & quartum genus quod in alpibus Rhætici vidi, Aristotelis lupo (monedula communi, minus, nigrum, & albis maculis per totum corpus, more sturni, distinctum, garrulitate reliqua graculorum genera multum superans,

perans, semper in sylvis & montibus degens: cui Rhæti nucifragæ nomen, à nucibus, quas rostro frangit & comedit, indiderunt, Hæcille. Amicus quidam noster cùm ex Curia Rhætorum oppido hanc avem ad nos misisset, hæc simul scripsit: Nucifraga avis similis est per omnia monedulæ in turribus nidulanti, sed minor, maculis vndique candidis. alæ etiam extremæ candicant, & sub cauda plumæ quædam prorsus albæ visuntur. Abundat maximè circa Curiam, & omnino graculorum generis videtur, similiterque obstrepera est. ¶ Est & alia avis quæ nuces rostro non frangit, sed perforat, ut nucleos comedat, vnde Germanis *Nusszhacker* / id est nucifora, nominatur, alijs *Ehlân*: alijs *Nusszbi-cker* / de qua nobis inter picos dicitur, Quænam verò avis sit ea quam Miseni vocant *Nusszhäher* / *Lufatij Gabich* / nondum cognoui.

DE AVE CASPIA SIVE INDICA.

FAMA quædam venit in sermonem hominum apud Caspios auem procreati magnitudine maximi gallinacei, versicolore varietate florentem: atque auditione accepi eam supinam volare, & sub collum extensis cruribus subleuare, (ὑποτένων τῷ τραχήλῳ τὰ σκέλη, καὶ οἷον ἀνέχων αὐτὸς αὐτὸν) tum catelli vocem mittere, neque in sublime, sed circum terram idcirco volare, quod in altum non queat sese attollere, Ælianus. Et alibi, In maris Caspij insulis cum alias aues nasci ferunt, tum maximè vnā ea vi & natura affectam, vt magnitudine quidem vel egregium anserem superet: pedes autem habeat grui persimiles, dorso sit vehementer rubro, ventre viridi, collo albo, & disseminatis maculis croceis distincto, non minus quàm duo cubita longo, capite item tenui & longo, rostro nigro vocem ranis similem mittat. Item alibi, Auis Caspia, vel potius Indica (nam in India etiam nascitur) anseris magnitudine, & latè quidem, sed tenui capite, cruribus paruis (forte longis, nam μικρὰ & μακρὰ, id est parua & longa apud Græcos sæpe peruertuntur à librarijs) est. vario colore distinguitur: nam eius dorsum purpureum est, venter maxime coccineus, caput & cutis (δέρμα, melius δέρη, id est, collum, vt supra) exalbescunt, vocem caprinam mittit. Hæc Ælianus, tanquam tres diuersæ sint Caspiæ aues: mihi vna videtur. Sed ab alijs authoribus aliter descripta. Omnibus enim vna patria, vna magnitudo nempe anseris, vel maximi gallinacei, quare nec in altum volare possunt: secundæ & tertiæ colores varij (qui in prima descriptione omittuntur prorsus) iidem, nisi quod secundæ venter viridis dicitur, tertiæ coccineus, errore forsan aliquo, vt ὁράσινα pro πορφυρεῖ posuit sit, sicut δέρμα pro δέρη. collum & crura omnibus longa. Rostrum secundæ tenue & longum, tertiæ caput latum & tenue. Vox etiam in prima catelli, in altera ranæ, in tertia capræ, videtur aliquomodo ad eundem sonum quadrare posse.

DE CATARRHACTE.

A.

CATARRHACTAS aues Callimachus memorauit, Aristophanis interpres. Video catarrhacten per ρ simplex rectè scribi: cum scilicet deriuatur à præpositione καὶ & verbo ἀράσσω. & rursus per duplex ρ à verbo eiusdem significationis ῥάσσω. vt ῥάγος quoque & Atticè ῥαγος, ραφίς & ῥαφίς idem significant. geminatur autem ρ in compositione, si præcedentis quæ cum componitur præpositionis vocalem sequatur. sic à ῥέω, ῥήγνυμι, composita extant κατάρρεω, & κατάρρηγνυμι, &c. Videtur autem mihi catarrhactes auis esse latorum seu gauriarum generis, quæ apud Frisios vocatur *Sencken* / id est larus marinus, miluo ferè æqualis, cadaueribus vescens, & in fame etiam anates rapiens. Conueniunt enim victus, & prædandi modus, & (ni fallor) etiam corporis figura. Aristoteles quidem vtrique gulam totam amplam & latam tribuit. Et Oppianus, Catarrhactes (inquit) auis est instar lari minoris. Plinius diuersi generis aues quæ Diomedæ & à Iuba catarrhactæ dicuntur, fulicarum similes esse tradit: deceptus forsitan, ita vt pro laris, id est gaurijs fulicas reddiderit: nam Græci quoque nonnulli cepphum (fulicam interpretantur) & larum confundunt: & Diomedæ non fulicis sed cygnis apud alios aucthores comparantur: nisi fulicam veterum pro lari genere nigro accipias, de quo suo loco scribemus. Recentiores quidam obscuri fulicam cum Diomedea & herodio prorsus confundunt. Scio Albertum catarrhacten Latine mergum magnum exponere. sed mergorum natura nō ea est, vt similiter ab alto in præceps ruant: quanquam catarrhactes similiter vt mergi & piscibus viuat, & diu sub aquis se contineat. Aliud catarrhactæ genus est, de quo Eustathius in Dionysium, Catarrhactes (inquit) vocatur auis aquilæ similis, è sublimi cū impetu rectà aues inuadens, ὄρνειν ἀετῶδες, ὡς ἀνωθεν πατάρρεσσαν ἐν τῷ θινεύειν τὰ ὄρνεα. Harpe, miluus est vel auis alia aquilæ similis, quæ in sublime euecta, facile quo libet cum impetu rectà se demittit, εὐχερῶς ὅπου θέλῃ κατάρρεσθαι, Varinus, vide in Harpe. Sophocles in Laocoonte aquilam ipsam catarrhacten vocauit, & in Phineo harpyias, Hesychius & Varinus. Iuba Diomedæ etiam aues, vt Plinius refert, catarrhactas nominauit, quæ quidem ardearum generis videntur: eò quod in barbarorum capita, qui in Diomedeam insulam aduenerint, rostro ferientes & vulnerantes κατάρρεσεν, id est cum impetu se demittere soleant: de quibus priuatim suo loco dicemus. ¶ Diuus Hieronymus in Biblijs Leuitici cap. ii. vbi lxx. pro Hebraica voce *shalac* catarrhacten vertunt, mergulum reddit. Vide supra in Mergo in genere. Idem lxx. Deuteron. 14. Hebraicam *knath*, כנף, catarrhacten vertunt, Hieronymus mergulum, alij aliter. Vide rursus supra in Mergo in genere. Eberus & Peucerus catarrhacten falconem album interpretantur. Vide in Falcone albo circa finem.

B.

Catarrhactes auis instar lari minoris est, robustior & colore candido (Albertus mergorum gene-

ris hanc auem facit, vt dixi, colore nigro, sed absq; authore,) accipitri palumbario similis (περσέμοιος,) Oppianus. Cataracta auis minor quam accipiter est, gula tota ampla & lata, Aristot.

C.

Catarrhaeta mari victitat, Aristot. Scopulis & littoribus & petris, quas choerades vocant, supra De catarrhaetam aquam eminentibus infidet, Oppianus. Suidas etiam in voce Ημερινά catarrhaeten marinis animalibus adnumerat. ¶ In potu marina aqua, non vt ceterae aues fluuiatili aut fontana vitur, Idem. scribit autem laros quoq; marinam aquam bibere. Catarrhaeta adhuc teneri pisciculos tantum captat, adultiores deinde maiores inuadunt. Mors illis grauior quam vlli ambigere vite auium contingit. acies enim oculorum senio cōfectis obtusa, in causa est vt in mare se praecipites ferri ad piscium praedam arbitantes, scopulis ac praecipitiis illidantur & pereant, Oppianus. Catarrhaetes vbi pisces aliquot natantes viderit (perspicacissimus enim est vel ad fundum vsq; maris) altius volat, & pennis omnibus contractis, in mare tanquam delapsus per medium aeris interuallū quouis telo celerius fertur. & ad vlnæ seu passus (ὀργυαί) spatium immergitur, donec comprehensum piscem extraxerit, quem mox euolans palpitantem adhuc deuorat, Idem. Cum se alto ingurgitaret, manet nō minus temporis, quam quo spacium transieris iugeri, Aristot. Piscium vorax est, Procopius. Catarrhaetae fucum aut algam ouis super petram insternunt, nec aliter fouet, sed ventis semper exposita relinquunt. praeterea sic etiam tractant oua sua: mas illa vnde marem procreandum conijcit, foemina vnde foeminam, in sublime ferunt vnguibus cōprehenso, inde mittunt in pelagus, atque hoc subinde repetunt per dies aliquot. Hoc motu cōcalectis ouis pulli excluduntur, Oppianus.

D.

Pulli catarrhaetae mox vt lucem aspexerint, nulla in nidis mora, parentes volatu sequi contendunt. à parentibus autem suscepti, in mare demittuntur, & rursus ilico extrahuntur, vt sic facilius auxilio parentum hoc genus exercitij ipsis reddatur. Itaq; nō ineptè comparaueris eos filiis agricolae alicuius grauiem annis patrem sequentibus: quorum alter imposito bubus aratro terram proscindit, praeterea alter & sulcis semina committit, operantibus pater docens simul & gaudens assistit, Oppianus.

E.

Catarrhaetas imaginibus piscium super tabulas pictis capiunt. nam dum impetu in illas ceu viuos pisces feruntur, illi si pereunt, Oppianus. Gaiarum genus in Rheno etiam sic decipi audio, vt ad tabulam in qua imago gaiarum est, aduolantes capiuntur.

F.

Catarrhaetes interdictus est cibus, in translatione LXX. interpretum Leuitici 11. & Deuter. 14. Catarrhaetes, ibis, &c. mensis prohibentur, eò quod aues sint piscium voraces, quorum rapinae inhiant, Procopius.

H.

a. Cataractes vel catarrhaetes dici potest, vide supra in A. item cataracta, vt Gaza ex Aristotele transtulit. ¶ A verbo ρῶ fit ῥάζω & ῥαίνω, eiusdem significationis. item ῥάσω, quod est cum impetu decidendo, ῥῥω μὲν ὁ ἑρπύλλιος καὶ τὰ πύπλω. vnde & catarrhaetes dicitur ὅτι τε ὀρνέων καὶ ὅτι περὶ τῶν ποταμίων, μεταφορικῶς δὲ καὶ ὅτι τινῶν ἄλλων κατὰ ῥάσιν ὄντων, Eustathius in Odyssae γ. Καταράσσειν ἢ κατὰ ῥάσιν, κατὰ κλάνας, (videtur vox corrupta,) ὡς ἐκλυπῆν, κατὰ βαλεῖν, κατὰ ἔλπειν, κατὰ ῥῆσαι, κατὰ ῥῆσαι, alias κατὰ ῥῆσαι, Hesychius & Suidas. Haliaetus librat ex alto sese, visusq; in mari pisce praiceps in mare ruit, Plinius. quod Graecè dixerim εἰς πλὴν θάλασσαν κατὰ ῥῆσαι. Καταρέκλινος, ὁ ριμπικὸς, Varinus: lego κατὰ ῥῆκλινος. ¶ Catarrhaetae proprie dicuntur loca petrosa, vbi fluuij cursu impedito, & aqua copiosa collecta, ex alto cum impetu decidunt, τῇ πλημυρίᾳ κατὰ ῥάσιν ὄντες, ἢ τοὶ ἀνωθεν βιάως κατὰ ῥῆκλινος, vnde & caeli catarrhaetas dicimus, Eustathius in Dionysium Afrum. Catarrhaetes amnis est Pamphyliae, multus & torrentis more impetuofus, ab alta petra descendens, adeò vt longissimè strepitus exaudiatur, Strabo. meminuit eius & Melas. Catarrhaetas Danubij, id est partes quasdam in quibus praiceps decurrit, apud Strabonem legimus lib. 7. Sunt autem petrae quaedam, & veluti mons, per quas ingēte cum strepitu & voraticibus vertiginibusq; multis deuoluitur, vt describit Suidas in voce Καταράκτου. Nili catarrhaetas legimus apud Plinium lib. 5. cap. 9. & Strabo lib. ultimo. Dionysius Afer poeta Blemium καλῶναι dicit, τοὺς δύο κατὰ ῥάκλινος ἢ τοὶ πατὰ δ' ἑπ' ἑξ καὶ κρημνὸς, id est duo illa praecipitia per quae Nilus labitur, Eustathius. sunt autem duo (vtrinque singuli) montes, per quos defluit. Sunt & Rheni in Heluetia paulò infra Scaphusiam, Sauffen appellant locum à decursu aquarum: deinde alia ad oppidum Sauffenberg. Cataractae appellantur etiam è terra exeuntes aquae, & ita ex alto defluentes, vt ruere potius quam defluere videantur: qualem Tyburi cernimus Anienem. Item loca ipsa è quibus exeunt aquae, cataractae dicuntur, vnde in maximis imbribus apertas esse caeli cataractas dicere solemus. Reperitur autem haec cataracta foeminino genere, & hic cataractes masculino. à Graecis κατὰ ῥῆκλινος masculino genere dicitur, Sipontinus. Cataractas quidam caeli fenestras, aliqui nubes, & alij subterraneos specus vocant, Io. Tortellius. In sacris legimus, Rupti sunt omnes fontes abyssi magnae, & cataractae caeli apertae sunt. hoc est, fenestrae aërei caeli, in quo generantur nubes & pluuia. Sicuti cataractis ex asseribus temperantur aquarum cursus, nunc aperiendo, nunc occludendo, in fossis plerumq; manu factis, quarum praecipia

lateritio muniuntur pariete. hinc & à Diodoro Nili celebrantur cataraetæ. Quoniam vt in remotioribus Græcorum Lexicis comperi, cataraetas ea gens riuos intelligit, ac (vt apertius agam) conductus, *Catara-* (Καταράκης, ὁ χειτὸς ῥύαξ, Hefych.) Cælius. Cataraetæ dicuntur fores pendulæ intra portas murorum, *et a porta.* aduersus irruptionem hostium, ex ligno ferrove, quæ demitti ac tolli pro voluntate custodum possunt, Germani vocant *schussgatter*. Οἱ δὲ καταράκται εἰς εἶχον ἔλγον ἑξωτέρω Διὰ μηχανήματα τῶν ἀνημιδύς, ἀφ' ὧν ἰδὸν καθῆκαν, καὶ ἐπεβάλοντο. καὶ τὰς καταράκτας πρὸ τῶν τείχεος, ἀνεσκόλοπισαν, Varinus ex authore innominato post vocem Ἡ' ἡμνος. Porta cataraeta deiecta clausa erat: eam partim vectibus leuant: partim funibus subducunt in tantum altitudinis, vt subire recti possint, Liuius 7. belli Pun. Dictæ cataraetæ, quod ex alto defluere videantur. Græci enim καταρρέειν defluere dicunt: (vt Sipontinus ineptè interpretatur. catarractæ enim à verbo καταρρέειν, quod supra expositum est, dicuntur.) Dicuntur hac ratione etiam obices, quibus aquæ cursus temperatur & sustinetur, ait Budæus. Patauij *sostegni* vulgò dicuntur, Germanis *loßladen* / vel potius *laßladen* / id est tabulæ dimissoriae: quod vel eleuatis illis aqua in præceps dimittatur, vel depressis cohibeatur.

DE CATREO.

CATREVS, κατρεὺς, auis quædam est, Hefychius & Varinus. Catreum auem (inquit Ælianus) ita nuncupatam, cum ex nimia formæ pulchritudine Clitarchus ait, tum pauonis magnitudine esse, tum pennarum eius extremitates sinaragdi similitudinem gerere: ac si alios intuetur (quod si quid aliud intueatur) eius oculi nescias quo colore sint: sin te aspiciat, purpureos dices (vel, cinnabarin te videre in eius oculis diceret: excepta pupilla cui color melinus & acies acuta.) Quod in aliorum oculis album, in illius pallidum est. Capitis plumæ glaucæ, guttis quibusdam croceis sparsis distinctæ sunt. Pedibus color fandaracæ, & vox canora, & sicut lusciniæ sic eadem acuta & arguta est. Indi sanè suas delicias etiam ex auibus habent, & earum aspectu etiam oculos pascunt. Sunt inter cæteras quædam vndiquaq; purpureæ & purissimæ flammæ similes, quæ gregatim tantopere volant, vt nubes esse videantur. Cantandi suauitas & oris expressio tanta est, vt comparisonem nullam habeat, vt crassum sit, Sirenes quasdam alatas eas dicere, Hæc ille.

DE AVE ALCATRAZ.

CATREO aui peregrinæ alteram similiter peregrinam & nomine etiam finitimam subiecinus, de qua Hier. Cardanus: Genus auium, inquit, piscosum (lego *picosum*, quod rostro magno longoq; sit, vt piei) est, rostri magnitudine & corporis celebre, in occidentali India *alcatraz* dictum, cinerea croceaq; pluma distinctum, rostro duorum palmorum in acutum tendente, à qua tamen magnitudine parum abest rostrum tum ciconiæ tum gruis.

Caucal- CAUCALIAS, Καυκαλίας, auis quædam, Hefych. & Vari. Καυκαλίας, herba similis coriandro, *lias.* & auis, idem. sed cum herbæ nomen est, caucalis potius scribitur. Graucalus, auis cinerea, Hefychius. hæc fortè pardalus Aristotelis est.

Ceblepy- CEBLEPYRIS, Κέβληπυρις, auis apud Aristophanem nominatur in Choro auium. vbi Scholia, *ris.* Fortè non vna vox est, sed duæ. nam & à Callimacho CEBLE, Κέβλη, auis nominatur. εἴτα μύρμηξ Ἐρμῖω πρὸ τῶν ἀμέτροις. καὶ Θερμυτοκλῆς τὸν τρωανὸς τις ὦν Κέβληπυρις τις ὀνομάζειται, (locus videtur planè corruptus,) vt vel hîc (apud Aristophanem) vel illic (apud Hermippum) aliquid in scribendo peccatum sit. Aliter, Ceblepyrin vocem in duas diuidi non conuenit, propter numerum viginti quatuor auium, quo constituitur chorus. abundaret enim vna. Κέβλη Grammaticis Græcis alioqui caput significat.

Cebrion- CEBRIONES auis nomen apud Aristophanem in Auibus, vbi Epops ciuitatem ab auibus conditam vidēs, exclamat: ὦ Κεβριόνα καὶ πορφυρίων, ὡς σμερδαλέον, τὸ πόλισμα. Pulchrè autem (inquit Scholias) cebrionæ porphyryonem coniunxit, quoniam gigantes etiam duo qui contra deos pugnarunt, iisdem nominibus fuere: præsertim cum aues quoq; pugnam aduersus deos instituerent. Memoratur autem Cebriones gigas à Venere captus. Cebriones etiam filius Priami nothus fuit, qui à Patroclo saxo ictus interiit, apud Homerum Iliad. π.

DE CELA.

Camela. A V E M in India nasci accepi, magnitudine triplo maiorem otide, ore permagno & longis cruribus, absonum quiddam sonare, eiusq; summas alas pallidas, cæteras verò pennas cinericias esse, Ælianus interprete Gillio. nam Volaterranus ex Æliano camelam hanc auem vocat. sed Græcus codex noster manuscriptus κάλαν habet, id est celam: & (quod Gillius omisit) ingluuiem ei tribuit maximam, coryco, id est peræ similem. vnde & nomen illi forsitan factum est. cela enim Græcis herniam & in gutture tumorem significat. Itaq; auem onocrotalo hac præcipuè parte & absona voce similem esse coniecimus, maiorem tantum nostro & colore differentem: nec onocrotalum Indicum appellare dubitârim. Reperitur & CILLA, κάλλα, ζῶον πτερόν, id est animal volucre, (ex auiumne an insectorum genere nescio,) apud Varinum. Κάλλα, ἀστράγαλοι ἢ ὄνοι, Hefychius.

CELEVS auis, κελεός, semel & iterum Aristoteli memoratur. hanc enim & libyum pugnare scribit, lib. 9. cap. I. de historia anim. vbi Gaza vertit galgulum cum libyo pugnare. Sed de galgulo nos priuatim agemus suo loco. Et rursus eodem capite Aristoteles: κελεόν & λίβυν (galgulum & lœdum habet translatio Gazæ) aues inter se amicas esse tradit. colere enim celeòn fruteta & nemora (vt Gaza vertit: nos Græcè legimus, ὡς δὲ ποταμὸν καὶ λόχμας, id est iuxta amnes & fruteta, quod placet, & vetus quoque interpres sic legit:) libyum verò saxa & montes, suisq; locis vtrunq; contentum degere pacificè. Sed ne Aristoteles ipse sibi aduerfetur, celeum & libyum, nunc amicas nunc inimicas inuicem aues esse scribens, priore loco non celeum (κελεόν) sed κολιόν per o breue in prima syllaba legerim, quæ auis vel galgulus est, vt Gaza vertit, vel potius picus viridis vulgò dictus. Quære in pico. posteriore verò celeòs, quæ vt mihi videtur auis aquatica est, cum Aristoteles scribat, degere eam iuxta fluuios: Puto esse genus gallinulæ aquaticæ: Κελεός auis est celerrima, vnde & κέλλειν verbum, celeriter pergere, Suidas & Varinus. apud Hesychium κελαρός scribitur. Sunt autem aquaticæ aliquot aues, cruribus longiusculis, admodum celeres cursu, vt quæ trochili etiam inde nominantur. Fuit Κελεός etiam nomen herois Athenis, Hesych. Aristophanes in Acharnensibus memorat aut fingit Celeum quendam (Κελεόν) filium Amphithoi. Α' δὲ λφεός fit abundante vocali epсило, vt & κεινός nimirum, & fortè κελεός ὡς ἀπὸ τῆς κέλω, Eustathius in Iliad. β. Καὶ τὸν ἰσόποδα κελεόν λέγουσιν ἀπὸ τοῦ κέλω, Etymologus.

DE CEPPHO.

A.

CEPPHYM Theodorus Gaza ex Aristotele fulicam interpretatur. sed quoniam an rectè id ab eo factum sit, non satis mihi constat, & quæ hodie fulica à plerisq; populis qui Latinæ linguæ vestigia retinuerunt appellatur, nihil cum laris aut cepphis commune habere videtur, visum est priuatim de singulis, quæ apud authores obseruata nobis sunt, conscribere. Cepphus ea est auis quæ communiter larus dicitur, Scholiastes in Plutum Aristophanis, ex quo Suidas etiam & Varinus repetierunt. Cex, Larus. καὶ ξ, vel caux, καὶ ξ, ab aliis larus, ab aliis cepphus exponitur, Hesych. sed plura de hac voce in Laro. Ego illorum potius sententiam sequor, qui cepphum non larum, sed λαροειδῆ, id est laro similem esse scribunt, vt Nicandri interpres & sequutus eum Varinus. Nam & Aristoteles vir hac in re omnium diligentissimus diuersas has aues facit, congeneres tamen esse conijcio, cum locus vbi degunt, victus ratio, ingenium, & corporis species conueniant. Sed lari nomen latius patère dixerim, quando & marini & fluuiatiles lari sunt: cepphi verò & cataractæ (quos supra quoq; larorum generis esse ex mea coniectura docui) marina duntaxat esse larorum genera, colore & magnitudine discreta.

Recentiores Græci (inquit Turnerus) qui post Aristotelem scripserunt, larum & cepphum eandem auem fecerunt, vt Erasmus in adagio λαρος κέπφος, ex Aristophane & eius interprete ostendit, (ex eo quidem quod hæc nomina in prouerbio coniunguntur, non est necesse vnam esse auem. quin magis quadrat, duas sed eiusdem naturæ leuitatis scilicet & stoliditatis aues simul nominari, ad hominem stolidum ac leuem & clamorū designandum: vt de improbis & mastigiis seruis similiter duæ aues diuersæ quidem, sed vtraq; variè punctis distincta, attagen & numenius in prouerbio iunguntur. Verum ab Erasmo tantum coniunctas has voces in vnum prouerbiū puto, nō à veterum quoquam.) Sed Aristoteles distinguit lib. 8. de hist. anim. his verbis, Ε'πὶ δὲ λαρος ὁ λευκὸς καὶ κέπφος. Iam qua nam ratione autores istos conciliem, nescio, nisi dicam poetæ rerum peculiare & proprias notas ac discrimina, philosophis multò negligentius obseruantes, aues corporis figura, natalibus & victus ratione similes, licet manifestis notis differentes, easdem aues fecisse, quas seueriores philosophi ad amussim omnia expedientes, in diuersas species distinxerunt. (Atqui ego non poetæ, sed grammaticos quosdam recentiores cepphum & larum confundere video, quod & ipsum facilè excusatur, si larus, vt ipse sentio, genus ad cepphum sit.) Post hæc quoniam Gaza cepphum interpretatur fulicam: recentiores autem alij fulicam vanellum auem interpretantur, quam Germani kyuitam vocant; alij gallinæ aquaticæ nigrae genus, cui alba in fronte macula, de qua nos in Fulica recentiorum scribemus, reprehensis vtriusq; subdit. sed iam restat, vt quam auem fulicam (seu cepphum. ipse enim non distinguit) esse iudicē, ostendam. Est auis marina (inquit) magnitudine monedulæ, sed alis acutioribus & longioribus, colore tota albo, excepto nigro quem in capite gerit cirro: rostro etiā & pedibus puniceis. Hæc ego sæpe in mari nauigans cōsideraui, tum præsertim quando vel deficiente vento, vel flante cōtrario, emissâ anchora, ventum sequundiorē quiescentes expectauimus. Hæc statim soluta anchora, gaudiis comitata aduolat, ex purgamentis naui eiectis, escæ nō nihil sibi promittens, diutino clangore defatigata tandē keph profert; vt lari cob. vnde à nostris marini cobbi dicuntur, Hæc Turne. qui hanc auem Germanicè ait vocari ein wyß mewe! Anglicè a white femau wiith, vel a blak cop. vocant aut Angli laros quoq; seecob, id est cobbos marinos vt iam recitauimus. Gaudiam albam (inquit idem) à fulica (ceppho) parum differre arbitror;

solo nimirum cirro & rostro. Turneri de ceppho sententiam Eberus etiam & Peucerus confirmant. & fanè mihi quoq; placet hanc auem cepphum esse, & eandem fortassis Plinij fulicam propter capitis citros. fulica verò recentiorum alia demonstrabitur suo loco. in laro etiam genera eius aliquot Germanicè nominabo, ex quibus num aliqua cum ceppho aut cataracta conueniant, diligentiores qui loca maritima habitant adèuntve, obseruabunt. ¶ Auicennæ interpretes in historia animalium casu alicubi habet pro ceppho, vt Albertus alicubi *fokocol*. Hispanus quidam cepphum seu fulicam sua lingua *cercétam* mihi interpretatus est, quod nomen ego querquedula magis conuenire suspicor. Auis quam Aratus cepphon dicit, ardeam Vergilius nominat, Perionius.

B.

Alteradescriptio per partes. Cepphus laro similis est, Scholiastes Nicandri. Plumis abundat, carne exigua præditus, Scholiastes Aristophanis. Gracilis est auis, (*ἰχνός*), carne nulla ferè, cum tota propè ossibus & plumis constet. Leuissima est, vnde facilè vento impellitur, Hesychius: & fluctibus innatat, Scholiastes in Plutum Aristophanis & Suid. & ab ipsa leuitate nomen tulit, vt cepphos *ὄρεται καὶ κερφότηρα* dicatur, Oppianus. Currit per summam aquam, Idem. Reliqua vide in A.

C.

Auis marina est. Cepphus apud mare victitat, Aristot. Auis marina est, Scholiastes Nicandri. Circa mare degit, Hesychius. Circa aquas semper moratur, Scholiastes Arati. Vescitur spuma maris, qua etiam obiecta capitur, Nicander. Vide in E. Maris spumam edit, vnde Aratus, *Θηρέων ἀφροῖο νίλω κλύδα λευκαίνισαν*, Scholiastes. ¶ Auis est vilissima & obstrepera, *λάλος*, Scholia in Plutum Aristophanis. ¶ Currunt cepphi per summam aquam, & prosperum piscatoribus successum promittunt. versati enim his in locis gaudent, in quibus meliores piscium greges fuerint. thunnos maximè comitantur: quod ab ijs pisciculorum, quos dentibus suis discerpunt, carunculæ aliquot in aquis relinquuntur, quas cepphi statim ingurgitant. sequuntur etiam delphinos, & piscium ab illis occisorum sanguine pascuntur. sed maris quoque spumam ingerunt. Nunquam sanè otiosos aut dormientes cepphos terra marive aliquis facilè deprehenderit: semper aut venantur, aut volitant. Ad tonitrua adeò timidi sunt, vt eorum sonitu exaudito ex aëre in mare decident. Generatio quidem eorum ex mari ne an ex aere sit, (locus hic in Græco codice nostro mutilus videtur.) non constat. nam terra etiam cum tonuerit fructus quosdam (vt de tuberibus legimus) sponte emittit, Oppianus. ¶ *Διοσάς τε πέτεας κέπφος αἷς πρὸς ἡλίου Δαίτος χατίζων*, Lycophron. Nicander cepphum celerem cognominat. ¶ Cepphum parturientem in primis clamare aiunt. vide infra prouerbium, Cepphus parturit.

D.

Tonitrua pertimescit. Cepphus auis est stolidus, *εὐήθης*, Scholiastes Aristophanis. nam facilè decipitur, vt dicemus in E. vnde homines stolidi & deceptu faciles prouerbio etiam cepphi dicuntur.

E.

Stolidus est. Cepphi spuma capiuntur. appetunt enim eam auidius. quocirca spuma inspersa eos venari in vfu est, Aristot. Vescitur cepphus spuma maris, & eadem per piscatores (mare turbantes vt spumam colligant) obiecta capiuntur, Scholiastes Nicandri. *τῷ γὰρ (ἀφρῶ) δὴ ζωὸν τε σαρκοῖ, καὶ πότμον ὀπιταῖ*, Nicander. Piscatores marinam spumam cepphis eminus primum obijciunt, deinde propius subinde, donec paulatim ad manum vsq; illiciant, (aut manu ipsa spumam porrigant,) & ita facilè capiunt, Scholia in Plutum Aristophanis & Suidas. ¶ Cepphi cum ventum imminet sentiunt, aduersi volant, vt pisces quoque contra ventum niti solent. sic enim vnda à capite eis defluens caudam versus, squamas eorum quo minus inhorrescant componit, (complanat.) Sic & cepphi gregatim cōtra ventum volantes, ne illum sequentibus pennæ ac plumæ peruertantur & rigeant, venti imminetis indicium præbent, Scholiastes Arati. Cepphi cum relicto mari gregatim in terram aduerso vento reuolant, ventum prænunciant, Wottonus ex Arato. Nostri etiam fluuiatiles & lacustres lari (*Holbroten*) instante vento, in aëre sublimes volitant, & vento se obuertunt.

F.

Carne sunt probi odoris prædita. Caro cepphorum probi odoris est, excepta parte posteriore vltima, quæ sola lituum (lego limum. Græcè legitur *λίμνος*, malim *θύμος*, id est littus, & sic quoq; legi potest, non limum. quanquam eodem sensu, in Gazæ translatione. Vetus interpretes, quæ sola foetet) olet. pinguescunt satis, & esui sunt, Aristot. Nicander lituum herbam exponit, sine autoritate.

G.

Cepphus quasi κεφός. a. Cepphi auis præter alios Callimachus in Hymnis meminit, Scholiastes Aristophanis. Cepphus quidem dictus videtur quasi *κεφός*, à leuitate, cum leuissima auium sit pro magnitudinis ratione: aut per onomatopœiam. Inuenio & *κέμφος*, apud Varinum, pro eadem aue. Ciris etiam vel cirrhis auis, de qua priuatim inter Accipitres scripsimus, è genere cepphorum forsitan fuerit, propter causas illic assignatas. *Ἀλιάποδα, τὸν κέμφον, ἢ θαλάσιον ὄρνιν*, Hesychius & Varin.

Epitheton cepphi *θύος*, id est celer, apud Nicandrum.

Κεπφωθείς, ἐπαρθείς, ἐρεθισθείς, ὁξέως ἐλαυνόμενος, ἀπατηθείς, Hesych. & Varinus. de homine nimirum leui, inconstante, aut stolido & facili deceptu. nam & cepphus auis leuissima est, & huc illuc vento impelli-

impellitur, & decipitur facile. legitur etiam κεμφωθεῖς apud Varinum eadem significatione. item Κεμ-
πρωθεῖς, ἐπιρρωθεῖς, apud utrosque. Κεπρωθεῖς, κατὰ γλαυθεῖς, εἰρηλατὴ δὲ ὅτι τῷ ἀλόγῳ δίκῳ ἀνοήτως
συμπαρομύων, Hesychius non suo loco, nempe post Κέφαλον.

¶ *h.* Prouerbia. Cephphus larus, Κέπφος λάρος, in garrulum ac vecordem dicebatur, præcipue qui *Prouerb.*
cuiusvis rei cupiditate deceptus capitur: ab auis ingenio ductum, quam spuma marina gaudere & capi *Cephphus*
aiunt, (*vide supra in E.*) Aristophanes utitur in Pluto, interpretes admonet cognomen esse prouerbiale. *larus.*
Rursum in Nebulis Cleonem larum vocat, quod furtis ac rapinis inhiaret. Lucianus in libello de mer-
cede seruientibus, Σαυτὸν δὲ τῷ θεῷ καλέσας παρρεῖν, ὅτι χεῖρ τῇ ἄρῃ εἰ γέλεις, καὶ ὁ λάρος ὅλον πειχ-
νὸν τὸ δέλεαρ. id est, Sumpta verò fiducia venatum aggredere, si videtur, lari in morem, totam escam ore
deuorans. Athenæus indicat auem hanc (larum) Herculi attributam à priscis, quod & ille fuerit ἀδελ-
φός, atque itidem βελάρων esse vocatam. Olim præcipuus gurgitum luxus erat in piscibus: quo ma-
gis mirum est hodie religionis causa vulgus piscibus vesci. proinde congruet & in obsonatores, quod la-
rus auis piscium sit appetens, Erasmus. Sed veterum nullus hoc prouerbio vtriusque auis nomine in i-
psum coniuncto, quod sciam, usus est: *vide supra in A.* Laros vocamus homines stolidos, εὐήθεις: eof-
demq; cepphos, à leui huius nominis auicula ut veteres docent, ἀπὸ κέφρος πινὺς καὶ εὐμεταχείρις ὀρνιθα-
εῖς, Eustathius. videtur autem εὐμεταχείρις ei idem quod κέφρον significare, quod ut vnumquodq; le-
uius est, ita manibus geritur & tractatur facilius. Κέπφος, τὰ πηταὶ ἡ παροιμία ὅτι ἀλόγῳ καὶ ἀνοήτῳ ἄν-
δρῳ, Scholiastes Aristophanis. Καὶ κέπφοι τῆρωνες ἀλωπεκιδεῦσι πέπειοθε, Aristophanes in Pace, vbi
Scholiastes: Τῆρωνες οὗτοι ὅτι τῷ κέφρῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ. κέμφοι (κέπφοι hic legit Varinus, quod placet)
γὰρ οἱ κέφροι ἀπὸ τῷ ὀρνέων. ὅθεν καὶ τοὺς ἐλαφροὺς τοῖς φρεσὶ κέφρος (forte κέφρος) καλεῖται. A ceppho autē
quæ leuissima est, ac facile vento impellitur, homo etiam leuis ingenij, (ὁξὺς καὶ κέφρος, ut inconstantes &
ardeliones) cepphus cognominatur, Hesych. Cephphus prouerbialiter dicitur pro homine vili & loqua-
ce, Suidas. Κεμπός, κέφρος, ἐλαφρὸς ἄνθρωπος, Idem & Varinus. Coniicio autem hanc quoque vocem de-
prauatam esse à ceppho, etsi literarum ordo in Lexicis obstat. ¶ Cephphus (etsi Erasmus larum vertit, *Cephphus*
quod non probo) parturit, Κέπφος ὠδίνει, antiquitus dicebatur in eos qui pollicerentur ingentia, nihil *parturit.*
dignum promissis exhiberēt. aiunt enim cepphum auiculam cum parturit vociferari. hinc natum pro-
uerbium, vbi quis magna præ se fert, pusilla præstiturus, Hæc ferme scribit interpretes Aristophanis in
Comœdiam Pacem, Erasmus Chiliad. primæ Cent. 9. repetit autem idem Chiliad. 2. Cent. 2. vbi addit,
Confine est illi, *Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.*

CERCIS, Κερκίς, à Varino & Hesychio exponitur genus auis, radius textorius: stirps quædam, & *Cercis.*
piceæ aut populi (αἰγείρ) arboris cacumen. Est & crex auis, de qua infra, eadem fortè quæ κερκίς. nam
& Κερκίς apud Hesychium non alia quàm crex est, per onomatopœiam dicta. & CERCION apud Æ- *Cercion.*
lianum, de qua dicemus inter Motacillas.

DE CERTHIA.

Certhius Turneri.

NOVIMVS auiculam quandam exiguam, nomine certhiam, cui mores audaces, domicilium apud
arbores, (καὶ οἱ κεῖ πάλαι δένδρα, victus ex coxis, (καὶ ἐπιρρωθεῖς,) ingenium sagax in vitæ officijs, vox
clara, Aristot. historiæ anim. 9. 17. Græcè legitur huius auiculæ nomen κέρθιος, certhius. Albertus in sua
translatione legit *rarycheus*, vbi & alia quædam ineptè scribit, & pro thripophago, deuorare eam aliam
quandam auiculam canoram, nempe *vinconem* Germanis dictum, (id est fringillam,) vocari autem
Germanicè *Barchengel* de qua scribemus in Lanio, ficto à nobis nomine.

¶ Auis est quædam, inquit Turnerus, quam Angli *creperam*, id est reptitatricem nominant, quod *Crepera.*
super arbores semper repat, quam certhiam esse credo. Ea regulò paulo maior, pectore pallido (nos to-
ta parte supina alba vidimus) cætera fusca & maculis nigris distincta est: voce acuta, & rostro tenui (ob-
longo instar vpupæ ferè) & leuiter in fine adunco: nunquam quiescit, sed semper per arbores picorum
modo scandit, & coxis è corticibus eruens comedit, Hæc ille. Eberus & Peucerus certhiam auiculam
carduele minorem esse scribunt, variam, pulcram, audacem, voce clara, thripophágon, & Germanicè

Calidris. vocari *Hirengryll* (ab alijs puto *Hirngryll*) inter auiculas musicas maximè commendatam: quam nos infra inter chloridis species gryllum appellabimus.) Iidem reptatricem Turneri auiculam (quam ipsi Germanicè vocant *Baumheckel* (picum cinereum etiam Saxonice *Baumhecker* vocant) & *Baumfletterlin*) calidrin Aristotelis faciunt, de qua supra scripsimus. Auicula (inquiunt) parua est, cinerea & varia, agilis & ad motum expedita: rectà sursum prorepat, & accliuia quæq; conscendit rectissimo tramite. (nisi fortè non hanc, sed auem quam nos *Chlân* vocamus, inter picos describendam intelligunt. nam eam quoque apud Saxones audio *Baumhecker* vocari.) Atqui ego cum Turnero potius tensem: quoniam calidris lacus & fluuios petit. quanquam dubius sum an culicilegam potius reptatricem illam Turneri (quam scandulacam Latinè dixeris) appellem. *Vide* infra in Cnipologo.) Aliqui Germanicè *Kinnenfläber* nominant. Vide ne potius dici debeat *Kindenfläber* quòd corticibus arborum adhæreat.

D E C H A R A D R I O.

A.

CHARADRIUS auis est regia, futuri præscia, Kiranid. quam Gaza Latinè hiaticolam dici posse scribit, quod circa fluminū alueos & riuorum charadras, siue hiatus riparū versari soleat: alibi verò rupicem transtulit, à recto rupex. Hebraicam vocem *anapha*, אֲנָפָה, Leuit. 11. & Deut. 14. Septuaginta & Hieron. charadrium transtulerunt. sed non videtur charadrius hac voce significari, quoniam adijcitur iuxta genus suum, charadrij verò species haberi plures non legimus. quanquam Niphus charadrium speciem

speciem noctuæ esse conijcit, eò scilicet quòd noctu se abdat. sed is noctuæ vocabulo nimis generaliter
 vitur. Recentiores quidam obscuri, pro charadrio ineptè caladrius, caladriion, & calandria scribunt. *Caladrius*
 Sunt qui charadrium eandem ictero siue galgulo aut galbulæ auem esse suspicentur, quoniam Aristot. *& Calan-*
 teles icteri non meminit, & ex charadrij aspectu hic morbus curari tradatur. Vocatur autem morbus *dria.*
 idem etiam regius, vt galbula auis alio nomine (vulgò Italis) *regalbulus* [& secundum aliquos *regaliolus*
 Suetonio] dicitur. hinc est quod Gerardus Cremonensis charadrium in Kiranide regulum conuertit. *Auis re-*
 auem enim regiam charadrium esse Kiranides scribit, nimirum quòd à regibus ad huius morbi cura- *gia.*
 tionem requireretur. Ego, ne quid confudisse videar, priuatim de singulis veterum recentiorumq; scri-
 pta recitabo. Hoc quidem certò nobis constat, galgulum siue galbulam Latine dictum, qui hodieq; no-
 men in Italia retinet, non esse charadrium Aristotelis, quod historiam vtriusque conferentes facillimè
 prehendent. De ictero aue plura *vide* infra in galgulo. ¶ Charadrium ipse conijcio eam esse auem, *Descri-*
 cuius imaginem apposui. Ea Germanicè alicubi, ni fallor, *Triel* vel *Griel* nominatur. Italis *coruz*. Hanc *ptu fig-*
 aliquando apud ciuem meum, qui vno aut altero anno domi aluerat, consideravi. Videtur nonnihil ad
 accipitris speciem accedere, nisi quòd nec rostrum nec pedes vncos habet, sed pennis vt accipiter aut
 tinnunculus subruffis est, collo, capite, pectore & ventre maculosi: iisdemq; partibus ex luteo subruf-
 fis, nisi quòd colli pars posterior magis ad fuscum tendit. in dorso & alis maculas quasdam ruffas habet,
 cætero color fuscus his partibus. cauda brevis & angusta. magnitudo ei quæ gallinæ parvæ aut colum-
 bæ. crura oblonga duos palmos excedunt, colore tota subluteo. in quibus digiti terni, breuibus inte-
 riore parte membranis iuncti. digito posteriore caret, vt tarda & struthio. ungues breuissimi, mutili. O-
 culi magni, pupillam circulus flauus, vel aureus ambit. Rostrum lōgiusculum, antè nigricat, postè
 flauet, extremis partibus inferiore scilicet superioreq; leuiter decussatis, quod in pictura non satis appa-
 ret. Omnino cognata est hæc auis pluuiali. Eius tamen nō meminit Ruellius. fortè *guillemot* est Bellonij.
Τειδαχίυλος enim est vt & pica marina & pluuialis. Dalechampius charadrium putat Diomedeam
 esse, ni fallor, sed authorem non adfert. Ego verò charadrio nihil conuenire cum Diomedeis puto, nec
 ardearum generis illam esse, vt falsò veteres quidam nempe Seruius & Stephanus putarunt, nec vllis
 aliis cognatas auibus sed sui omnino generis. Auis est hæc (cuius icon supra appositæ est) stolidæ & stu-
 pida, vnde homines etiam stolidos nostri vocant *Triessappen*. Domi inclusa subinde obambulat, ali-
 quando in orbem ad multum tempus, circa columellam aut aliud quippiam: aliquando recto tramite,
 & si quid impedimento fuerit, transilit potius quàm à via recta declinet. oculos, etiam si digitos admo-
 ueas, non claudit. facile mansuescit: nam etiamnum libera ruri, parum sibi timet ab homine. Aquatica
 est, & in pratis palustribus vel circa paludes degit. audiui aliquando in lacu nostro glacie astricto, ma-
 nibus se capi permisisse. Noctu, etiam in domibus, mures caprat. In Germania inferiore abundare au-
 dio, noctu vagari, & vocem tanquam fistulæ ædere. Videtur sanè & morbus arquatus siue icterus ei
 conuenire, cum crura tota, rostrum & iris oculorum flauo luteo ve colore in ea spectentur, & tota pars
 corporis supina ex ruffo colore palleat. Hic igitur, nisi fallor, charadrius Aristotelis fuerit.

Audio etiam auem quæ vulgò à Germanis quibusdam (circa Confluentiam) *Weißer* appelleretur,
 mures captare. quamobrem etiam mustela nominatur à Carolo Figulo, quòd mustelæ quadrupedis
 instar muribus insidietur: quæ an eadem sit charadrio nostro non possum asserere. ¶ Charadrius no-
 ster cum domi aleretur imminente tempestate perquam inquietus erat.

B.

Charadrius colore & voce prauus est, Aristot.

C.

Vox charadrio praua. noctu apparet, die aufugit, Aristot. A Procopio Gazæo etiam inter aues *Auis*
 noctis & tenebrarum amica cum noctua, vpupa & vespertione numeratur. ¶ Apud mare victitat, *noct-*
 Aristot. & Suidas in voce *Ημερινα*. Atqui Aristophanes charadrium aliasq; aues fluuiatiles ad ciuita- *Aqu-*
 tem auium condendam, aquam adferre fingit: & charadræ, à quibus illi nomen, vt grammatici quoq;
 restantur, fluuiorum potius quàm maris dicuntur, prærupta scilicet & confragosa cauernosaq; circa ri-
 pas loca, præruptos torrentium alueos Gaza transtulit. in his enim versari gaudet. Nihil igitur prohibet
 & circa mare & circa dulces aquas charadrium degere. ¶ Charadrius sulfure interimitur, *Sal-*
 interprete Gillio. sed Philes qui sua ex Æliano transcripsit, charadrium titano potu perire docet. *τιτανος νεκ-*
 autem calcem, interdum etiam gypsum significat.

F.

Charadrium aliqui non aspectu, sed in cibo sumptum ab ictero liberare putant. *vide* mox in G. In cibo
 in vetere quidem testamento hæc auis mensis impura pronunciatur. causam adfert Procopius inter- *interdi-*
 pres Græcus, quod noctis ac tenebrarum amica sit, quemadmodum & noctua & vespertilio, *eta.*

G.

Charadrius morbo regio medetur, vt affirmant quidam, si ab ægro vel conspiciatur duntaxat. *Morbo*
 quocirca qui auem vendunt, abscondunt eam, ne ab ægro prius videatur quàm eam vendiderint, & il- *regio me-*
 le gratis curetur, vt author est Euphronius: Andreas non hoc visam, sed in cibo efficere author est, *detur.*
 Scholiastes Aristophanis. *Vide* etiam infra in prouerbio, Charadrium imitans. Charadrius ictericis

medetur. & si ictericus eum intueatur, refugit ille & auersatur oculis conuictus, non propter inuidiam remedij (vt quidam putant) sed quia contagione se affici sentit, transeunte in ipsum per obtutum alterius affectionis ceu fluxu quodam, Heliodorus libro 3. Æthiopicae historiae & Simocatus. Charadrius auis eximio naturae beneficio affecta est, nam si quis ictericus in eam acerrimè intueatur, illa contra sine nictatione ex animo respiciat, sic affectum hominem suo obtutu ad sanitatem reducit, Ælianus. Rubetam aliquis aspiciens vtcunq; optimè coloratus, pallore tanquam ictericus afficitur: & rursus charadrium intuens (χαράδριον τὸ γαλήνιον) liberatur, Philes.

H.

a. Χαράδριος quando auem significat, acuit vltimam. εἶδος ὁρνῆς μεταβαλλομένης εἰς τὰ περὶ μέγεθος, hoc est auis colorem rerū obiectarum in se recipiens, (quanquam alij authores ictericorum duntaxat colorem ab eo recipi tradiderunt) pro charadra verò barytonū est, χαράδριος (Erasmus legit χαράδριον gen. neutro, forma diminutiva) Scholiastes in Aristophanem. Auium nomina in 105. quæ syllabas Charadra plures tribus habent, vltimam acuiunt, vt χαράδριος, ἀγυπῖος, Etymol. Χαράδρα, locus est inæqualiter locis con- concavus, φαραγῶδης, à verbo χαράσσειν: ἐξ ἧς καὶ ἡ χαράδρα ἰνοματοποιήσεται. ἴσως δὲ καὶ ὁ χαράδειος, Eustath. stath. Concitant & charadra melodiam quandam fluctibus suis, Scholiast. Aristoph. Χαράδειος ὁρνεῖται. Charadrius a- ὀνοματοποιήσεται ὡς τὸ ἐν ταῖς χαράδραις ἀγυπῖος, Idem. ¶ Varonum ac rupicum squarosa incondita rostra, Lucilius apud Festum: vbi an rupices charadrios intelligat, non constat.

¶ PROVERBIUM. Charadrium imitans, Χαράδειον μιμνήσκων, dici solitum de dissimulante ac dicatur. rem vtilem occultante. Suidas refert hunc senarium scazonem ex Hipponacte, Καὶ μὴν χαλὴ πῆλ. μὲν δὲ Πρὸς χαράδριον περνᾷς; id est, Et num charadriū quæso venditor cælat. (nos aliter distinximus, vt duæ per-charadriū sonæ in hoc versu loquantur.) Item Aristophanes in Auibus: Ἄλλως ἂρ οὐ ποῦ, ὡς εἶπεν, εἰς τὴν λόχμην imitans. Εὐλαὲς ἐπῶλε, χαράδειον μιμνήσκων, id est, Alioqui vpupa, vt videtur, saltum ingressa abdidit sese, charadriū imitans. Quo loco interpretes narrat huius auis vim medicam (&c. vide supra in G.) Erasmus. Sed commodius videtur, vt charadrium imitans accipiat pro latente vel occultato instar charadrij, non pro occultante. nam & charadrius ipse interdum (vt diximus) latere in cauernis, noctu prodire solet. & cum venduntur latent, occultanturq; à vendentibus. Εὐφρόνιος ἐκ τῆς χαράδριον μιμνήσκων ἀξιοῖ δέχεται δὲ ποικυμνῶς, Scholiastes Aristophanis.

Socrates apud Platonem in Gorgia, quum Callinicen eò pellexisset, vt fateretur beatam vitam nō esse sitam in copia rerū, sed in perpetuo influxu. nam qui satur est, aut non sitit, quoniam nec molestiam sentit, nec voluptatem, lapidis more viuit, potius quàm hominis: ita subiicit, Χαράδειον πνῶν αὐτὸν βίον λέγεις, ἀλλ' ὅ γε νεκρὸς, ὅδε λίθος. id est, Rursus tu charadrij quandam narras vitam, non mortui lapidis. Charadrij vitā narras. Marfilius vertit auem, quum Socrates videatur sentire de voragine, in quam quum perpetuò decurrat aqua, nunquam tamen expletur. nisi fortè charadrius auis est de numero voracium, quemadmodum & larus, vt hinc nomen inuenerit à charadra ductum, Erasmus in prouerbio iam recitato Charadriū imitans.

Recentiorum quorundam sententia de charadrio. ¶ Ab his quæ apud veteres de hac aue leguntur, recentiorum quorundam & obscurorum scripta de eadē separatim proponere volui, quòd quædam sine authore & nugacia ab ijs tradantur. ¶ Charadrius est auis garrula, Rodolphus in Leuiticum. Auis est tota alba, vt quidam ferūt, quæ in Perside reperitur, (inuenta in Perside ab Alexandro,) sed illic quoq; rara, & atrijs regum requisita, cò quod, multi ei capiendæ, insidientur propter augurium (auxilium) quod ictericis ex ea præstatur, Albertus. Charadrios auis regia est futuri præscia. nam si infirmum intueri recuset, mortis signū est. si verò aciem oculorum in faciem eius direxerit, omnem ab eo morbum aufert, & volans aduersus Solem, proijcit morbum: ita vt & ipsa & æger feruentur, Kiranides & Physiologus, & Albertus ferè similiter. Charadrius omne hominis ægroti malum intra se colligit, & in aère volans illic comburit atq; dispergit, Author libri de nat. rerum. Infirmum moriturum non respicit: sed si valetudinis restituendæ spes sit, aspectu suo omnem ab eo morbum ad se trahit, ita vt æger liberetur, auis ægrotet, & sæpe pro illo moriatur, Obscurus quidam Aristotelem falsò citans: qui hoc etiam addit, Hæc auis habet os crassum in crure, cuius medulla oculos caligantes si quis illeuerit visus claritatem in eis promouet. Pars interior femoris caliginem aufert ab oculis, Author libri de nat. rerum, & Albertus.

¶ Charadrij cor & caput gestatum, illæsum & innocuum ab omni infirmitate facit gestantem per omne tempus vitæ suæ, Kiranides.

DE CHLORIDE.

Chloris et
chloreus
an eadem
sit auis.
Chloris à
viriditate
dicta.

A.

CHLORIS legitur apud Aristotelem historiae anim. lib. 9. cap. 13. vbi Gaza luteam vertit, cum alibi (semel scilicet lib. 8. cap. 3. vbi chloris in numero earum est quæ vermibus pascuntur. neque enim alibi ab Aristotele memoratur) chlorida luteolam vertat, diminutiva voce Latina Græcā eiusdem formæ: chloreū verò luteam vel luteum, vtrunq; historiae anim. lib. 9. c. 1. Hinc decepti quidam recentiores chloridem & chloreum vel confuderunt, vel non rectè distinxerunt. Chloridem mirum est Gazam vertisse

vertisse luteam, cum vulgò nota avis sit & à viriditate vocetur Græcè, Volaterranus & Niphus Itali. *Chloris* à quibus & ipse assentior: primum enim non probo quòd Gaza luteam aut luteolam verterit, cum chlo- *viridita-* rionem tamen reddat vireonem. quanquam scio *χλωρόν* apud Græcos non de viridi tantum, sed luteo *te dicta.* etiam colore dici: & vitellum siue luteum oui eodem nomine vocari. deinde non aliquam lutei coloris auiculam, sed illam quæ à viriditate apud Germanos etiam denominatur, chloridem esse iudico: non ligurinum quam Germani ciselam vocant, ut Gyb. Longolius & Guil. Turnerus putauerunt, quòd illi acanthidis apud Aristotelem historia magis conuenire videatur. Vtrisque obijci potest, quòd & acanthis & nostra à viriditate dicta seminibus vescantur, chloris verò Aristotelis vermibus. Sed nos aliam chlorin non inuenimus in præsentia: itaque distinguendi gratia moneo lectorem, ea quæ sequuntur omnia de nostra chloride intelligenda esse, quam & viridiam vocare libuit, vbi Aristotelis nomen non subij- *Viridia.* citur. ¶ Nostra igitur chloris Italica appellatur *verdon* aut *verderro* aut *verdmontan*, aliis (ni fallor) *zaranto*, *caranto*, aut *taranto*: alibi *frinson*, ut circa Tridentum. Lusitanis *verdelham*. Sabaudis *verdeyre*. Germanis *Grünling* / *Grünfinck* / alibi *Ruttuogel* / & circa Francfordiam ad Moenum *Tutter*: alibi *Kappfinck* / quia semen raporum edit. Illyriis (ni fallor) *zeglolka*. Turnerus acanthidem hanc auem facit, & Germanicè interpretatur, *Kirßfinck* / melius puto scripturus *Hirßfinck* / id est miliariam. non enim cerasis, sed milio vescitur, vnde apud aliquos *Hirßuogel* appellatur. Idem Turnerus in epistola ad me scripta *kirßfinckam* istam (id est chloridem nostram) putat esse thraupin. Anglicè *agrenesfinche*. Avis quæ Gallicè *verdier* dicitur, & Græcè chloris, vulgò hodie à Græcis assarandos vocatur, ut in quibusdam Gallie locis *ferrant*, Bellonius.

B.

Chloris à colore partis suæ inferioris pallido (ochro) dicta, Aristot. atqui nostra chloris ut & ligurinus, quam alij chlorin putant, nō infra tantum sed supra quoque virent, nisi quòd pennas aliquot nigras *Descri-* in alis & cauda habent, ligurinus etiam in capite. Magnitudine alaudæ est, Idem. hæc magnitudo ligu- *ptio figu-* rino non conuenit, sed viridiæ. Videntur sanè hæ duæ aues tum natura tum corporis specie similes, ma- *ra.* gnitudine tantum differre. Grenesfinca (viridia) nostra magnitudine passerem æquat. tota viridis est, præsertim mas in hoc genere, foemina pallida est, Turner. Auicula quàm Itali *zaranto* vocant, (eadem, ni fallor, viridiæ nostræ) ligurino similis est, sed paulò maior, rostro latiusculo, minus viridis per dorsum, in pectore & sub alis egregiè crocea. nuces edit. vsus eius in aucupio nisorum.

C.

Chloris vermiculis vescitur, Aristot. Viridia nostra inter spinas plurimum degit, & ex herba- *Cibus.* rum seminibus victitat, præcipuè carduorum maiorum & lapparum, ut auriuittis minorum, Turner. Raporum etiam semen edit, vnde à Germanis quibusdam *Kappfinck* appellatur. Chloris nidum sibi *Nidifica-* ex symphyto (quod magna difficultate & reperitur & effoditur, Ælianus) stirpitus euulso facit: sed stra- *tio.* gulum subijcit ex lana & villo. parit autem quatuor aut quinque, Aristot. Chloris nidulatur in arboribus, Wottonus. Chloridis in nido cuculus aliquando parit, Idem. *Vide in Cuculo.* Viridia nidula- *Cantus et* tur in arboribus ramis salicum aut prunorum siluestrium. Cantat amoenè, Turnerus. Cantu & vola- *volatus.* tu libero est, Volater. *Mansue-* *tudo.*

D.

Viridia præ cæteris mansuescit Volaterranus. Cibus & potum è situlis haurire non recusat, Turnerus: attrahendo scilicet è cauea suspensas, ut in Carduele diximus.

H.

Luscinia apud Homerum *χλωρίης* cognominatur, quòd in locis viridibus versari soleat, vel quòd simul cum virescentibus plantis, id est vere appareat, vel propter colorem, Eustathius. ¶ Chlorites gemma herbacei coloris, quam dicunt magi inueniri in scyllæ avis ventre, Plinius.

¶ Est & *Χλωρίς* apud Homer. Odyss. A. filia Amphionis (qui filius fuit Iasi regis Orchomeni & Pylli) & Persephones filia Mij, mater Nestoris, Eustath. & Innominatus Scholiastes. hæc à Diana occisam

Χλωρίης
luscinia
dicta.

Chlorites
gemma.
Chloris
dicta est

filia Amphionis.

Arcturi filia.

Niobes filia.

Nympha à Zephyro dilecta.

Mæcha vetula.

Grünzinger.

Grefßling.

ling.

ferunt ob matris superbiam. Chloris Amphionis filia cursus certamine vicit in Elide ad Iunonis templum, Pausanias. Fuit & Chloris Arcturi filia, cuius meminit Plutarchus in libro de fluviis. Item Chloris vna ex filiabus Niobes apud Io. Tzetzen. Apud Argiuos Latonæ simulacrum est: cui appositam virginis imaginem à pallore Chlorin appellant, Niobes filiam fuisse, & Melibœam initio nominatam asferentes, Pausanias in Corinthiacis. Chloris nympha apud Textorem, cuius epitheta, Zephyritis, candida, verna, florigera. fingitur hæc à Zephyro dilecta & in vxorem ducta, cui ille in munus amoris æ violatæ pudicitia, omne ius in flores concesserit, & pro Chloride Floram vocauerit. itaq; dea florum habetur. Lampfacidæ flores candida Chlorigibi, Claudianus. Est etiam Chlorigis mœcha vetula apud Horatium Carm. 3, 15.

¶ Viridiæ quam Germani *Grünling* vocant, similis est alia avis iisdem dicta *Grünlinger* / eadem (ni fallor) magnitudine, sed rostro vnco & viridior.

¶ Alia præterea *Grefßling* / quasi graminea vocatur, dorso viridi, rostro albicante, magnitudine fringillæ, ventre albicante & fusco, cantu satis suavi.

DE CITRINELLA.

CITRINELLA in quibusdam Italiae locis, vt Tridenti, nominatur auicula chloridi nostræ vel ligurino congener, pectore luteo seu citrino, capite cinereo. in caueis alitur propter cantum quo mirè excellit, præ omnibus huius generis serino tantum excepto. papaueris nigri seminibus vescitur. Galli vocant *tarin*, & alibi (vt circa Auinionem) *tirin*, Neapolitani *lequila*, Turci *saré*, nostri *Zitrynte*. Hanc si quis chloridem esse malit à flauo citrinove colore partis inferioris, concedam. ¶ Capitur in altis Heluetiæ montibus. & alpibus, vt retro thermas Fabarias.

Tarin.

Canaria.

¶ Similis huic est, vt audio, Canaria dicta auicula, quæ à Canariis insulis sacchari feracibus aduehitur, suauissimi cantus.

Auicula

aurea.

Gyrola.

¶ Auicula aurea, *uccello d'oro*, ab Italis dicitur, auicula parua instar citrinellæ, & admodum canora, aureo pectoris colore, vnde & aureola dici posset Latine, ex Italia ad Germanos adfertur.

¶ Citrinellis etiam comparatur, aut ligurinis magnitudine & partim colore, auicula in quibusdam Germaniæ regionibus, vt Alsatia, *gyrola* (*Gyrle*) nomine, per onomatopœiam vt conijcio, cantu laudatissima. Serinus etiam avis de qua nunc scribam, alicubi *Girliß* vocatur.

DE SERINO.

AVICULA cuius hæc icon est, cantu egregiè musico omnibus huius generis (etiam citrinellæ) prælata, Italicè (vt audio) *serin* vocatur, vnde nos etiam serinum diximus: Gallicè *cedrin*, haud scio an à colore citrino. nam ligurinum auiculam refert, & magnitudine & colore partim, pectore ac ventre scilicet ex viridi fuluescens: parte superiore partim eiusdem coloris, partim fusca. In primis mansuescit, & ad multos annos (tredecim aut quatuordecim) caueis inclusa alitur. Væneunt apud nos quæ cantu præstant, singulæ statère duplici, alia sesquistatère aut tetradrachmo. Germanicum eius nomen est *Sädemle*: & in Heluetia alicubi *Schwederle* (quamuis aliqui diuersam hanc esse auiculam volunt): circa Francfordiam ad Moenum *Girliß*: vt alia quædam parua auicu-

Scartzerini.

la huius generis in Alsatia *gyrola*. ¶ Non aliæ sunt, vt audio, *scartzerini* dictæ auiculæ, circa Tridentum capi, & ad Germanos deferri solitæ, à quibus *Hirngryllen* appellantur. suauiter cantillant: & forsitan nomen eis à continuo cantu factum. nam vt grylli in agris apricis & circa balnea ac fornaces cantu suo continenter vtuntur. aut fortè quod vocem mirè flectant & varient ad suauitatem modulationis, quasi

quasi vi quadam intellectus & phantasia id faciant. nam & homines εὐφραντα σιάτεις, hoc est qui phantasia valent, gryllos cerebro continere vulgus dicit. est autem *hynn* / Germanis cerebrum. aut potius quod summa & argutissima vocis acutie cerebrum penetrare videantur. circa Francfordiam simpliciter *Gryllen* appellant. Itaque Latine etiam gryllum aut gryllodum, & Græcè similiter γρύλλον ἢ *Gryllus* γρυλλωδὸν, hanc auem appellemus licet. Capiuntur & in Germania apud Carinthios. Augustæ Vin-
delicorum simul vterq; sexus (canit enim vterque) trium staterum siue drachmarum duodecim pre-
tio vānit, vt audio. Magnitudine sunt qua ligurini, vel paulò minores, sed minus lutei. Capiuntur etiā in Heluetiæ nostræ montibus ac syluis quibusdam, & circa Vocetium mōtem, & circa Bellinzonam. Auceps quidam apud nos cūm vtrunq; sexū domi inclusum aleret, ita vt aliqua volandi libertas esset, pullos etiam ex eis habuit. sed aliquando cūm pro mare gryllo marem ligurinum adhibuisset, oua quidem nata sunt, sed ex quibus fotis nihil prouenit.

DE CHLORIONE SEV CHLOREO.

CHLOREVS, quem Theodorus quandoq; luteum, quandoq; luteam vocat, mea quidem sententia longè alia auis est, & maior quàm chloris. nam turtur & chloreus pugnant Aristoteli, & occi-
tur à chloreo turtur. Ad hæc chloreus & pipra dissident. oua enim inuicem exedunt, apud eundem. Et
coruus & chloreus pugnant, vt refert Plinius: nisi fortè exemplaria hoc in loco sint mendosa. In hoc
genere lutearum nonnulli vireonem marem esse opinantur, Ælianus. Mihi sanè chloreos & chlorion
Aristotelis vna eademq; auis videtur: quod inde etiam conijcimus, quoniam à chloreo turtur vincitur,
chlorioni turturis magnitudo tribuitur. frequentius autem quarum magnitudo conuenit pugnant &
committuntur. Plinium etiam video non distinxisse: Pugnant (inquit) coruus & chloreo, noctu inui-
cem oua exquirentes: qui locus translatus est ex Aristotelis historiæ anim. lib. 9. cap. 1. vbi Græcè legi-
tur πύρα καὶ χλωρεύς. Iam vt chloreum à chlorione recentiores quidam non rectè, vt ipse conijcio, se-
parant: sic chloridem & chloreum confundunt, vt supra ostendi in Chloride A. Guil. Budæus, Gyb.
Longolius, & Guil. Turnerus & alij quidam recentiores chlorionem auem interpretantur illam quæ
vulgò *oriolus* dicitur, Gallis *lorion*, nobis *Widewal*: de quo nos inter picos agemus. Idem Longolius &
Turnerus diuersum à chlorione chloreum rati, Germanicè interpretantur *Bälgorß* / quem ego pas-
serem spermologū esse suspicor, & à Saxonibus vulgò *Woniß* nominari. sic enim chloreum Eberus &
Peucerus interpretantur, Turnerum scilicet sequuti vt in alijs plerisq;. ¶ Habent Itali auem quæ cir-
ca Bononiam *regalbulo* & *rigey* vocatur, quam in Galbula describam: & Germani habent quam à ro-
stri figura cruciatam indigetant, nos Loxiam diximus: quarum alterutram potius chlorionē esse con-
iecerim quàm vel oriolum vel passerem spermologum nostrum: sed animus magis ad galbulam incli-
nat. ¶ ALSECRAB est auis viridis nota Damasci, Andr. Bellunen. hæc chloris ne an chlorion sit, in-
quirant quibus occasio fuerit.

¶ Vireo (chlorionem sic Gaza reddit, nescio quàm rectè, cūm Plinius non viridem, sed totam
esse luteam scribat hanc auem, & Gaza alibi chlōrin auiculā luteam & luteolam verterit, & similiter
chloreum quem nos eundem chlorioni esse sentimus luteum luteam ve) docilis & ad vitæ munera in-
geniosus notatur, sed malè volat, nec grati coloris est, Aristot. non mirum autem si χλωρὸν siue viridem
siue luteum colorem in hac aue ingratum dixerit, cūm eundem in chloride etiam improbarit. Et rur-
sus, Vireo totus viridans (χλωρίων δὲ χλωρὸς ὅλος) ex obscuro est, (hoc Gaza de suo addidit.) Hyeme hic
non videtur, sed æstiuo solstitio potissimum venit in conspectū, discedit ex ortu arcturi syderis, Idem,
Plinius & Ælianus. Magnitudine turturis est, Aristot. Vireo in luteæ genere mas, vitæ munerū sciens
est, simul & aptus ad quiduis discendum, ideoq; & laboris in discendo patiens, Ælianus. Chloreus, vul-
gò etiam gloreus siue grallus, de genere milui parui est, vt dicunt, Niphus ineptam Alberti sententiam
secutus. nam pro chlorione Albertus habet glaro, & imperitissimè exponit genus milui parui, qui tur-
tutis pullos è nido rapere conetur, & impugnando parentem etiam aliquando interimat. Idem Alber-
tus ex loco Aristotelis de hist. anim. 9. 15. pro chlorione habet florietus. hanc auem Auicenna (inquit)
vocat *haudon* (aliàs *halydon*) imitatricem esse scribens gestuum humanorum sicut simia, & cantū exer-
cere persuauem: linguam extremam non habere acutā, prauī coloris esse qui aliquantulum ad nigre-
dinem pallidam declinet. Chlorioni hostis est crex. nocet enim & ipsi & pullis. ex flagratione (incēdio)
procreatam hanc auem fabulantur quidam, Aristot. ¶ Χλωρεύς, ῥιθάειον χλωρὸν, Hesych. & Varinus. *stis chlo-*
Χωρίον, δὲ χεῖρον κόωρ, id est matula vel receptaculum stercoreis, & auis quædam, Hesychius. apud Vari-
num χωρίων per ω magnum in vltima scribitur. ego pro aue χλωρίων scribendum puto, pro matula (vel
latrina fortassis) χωρίων. Χλωρεῖον, genus animalis, Suidas. ego potius χλωρίων legerim, genus auis. Φω-
κίον, auis quædam, Hesych. suspicor autem hīc quoq; χλωρίων legendum.

CHYRRHABVS, χύρραβος, auis quædam est, Hesychius & Varinus. Sigismundus Gelenius
propter nominis similitudinem, eandem auem esse conijcit quam Germani *carbum* vocant, quem in-
ter mergos magnos descripsimus. Sed vbi descriptiones ipsæ desunt, nihil momenti adfert nominum
similitudo.

De Auibus

DE CICONIA.

A.

Ciconia
ab Hebra-
is chasida
dicta est à
pietate &
benigni-
tate.

CICONIAM Hebræi vocant chasida, חסידה, ut recentiores Iudæi ferè interpretantur, & Munsterus in Leuitico & Deuteron. & Iob 8. & Hierim. 8. transtulit. accedit etymologia pietate & benignitate insignem auem indicans, qualis ciconia apprimè est. quin etiam certo tempore abit reditq; quod Hieremias propheta illi tribuit. Quamobrem diuersas interpretû opiniones miramur. nam Dauid Kimhi ex magistrorum sententia vulturè. Alit u interpretatur: *daich lebana*, id est miluum album, ut P. Fagius interpretatur. hunc verò aiunt (inquam) *chasida* dictum, quòd faciat gratiam vel pietatem cum

cum sodalibus suis, distribuendo eis cibos suos. R. Salomon Leuitici II. ea repetit quæ D. Kimhi transcripsit: additq; vulgò dici צִיגוֹנִיָּה, ciconia: idem sentit Abraham Esra. Aquila, Symmachus, & Theodotion Zachariæ quinto (vbi alas mulierum quas Propheta per visionem vidit, alis comparat auis chasida, Munsterus miluum vertit) herodium verterunt. Hieremiæ octauo Symmachus & Theodotion vocem Hebraicam posuerunt, Aquila herodium vertit. Rursus septuaginta Leuitici vndecimo & Psalmo 104. herodium, Deutero. verò 14. pelecana, Zachariæ quinto epopa, id est vpupā: Hieremiæ 8. Hebraicum relinquunt (Hieronymo teste) ἀσῖδα enim transtulerunt, vt & Iob 39. Hieronymus in Leuitico & Psalmo 104. herodium conuertit, in Deuteron. onocrotalum & Hieremiæ 8. miluum pro chasida, pro agur vero (עגור, de qua voce plura dicā in Grue A.) ibidem ciconiam. Symmachus & Sexta æditio Psalmo 104. ἰκτινον id est miluum. Rabi Salomon Zachariæ 5. vulturem putat. Deuteronomij 14. Chaldaus interpres pro chasida habet *charadita* חַרְדִּיתָה, quæ vox ad Græcam herodius alludit, (aliàs *chorata*, חַרְדָּה fortè à candore, Fagius.) Arabs *zakid*, زَكِي, Persa Hebraicam vocem relinquit. Arnobius & Augustinus Psalmo 104. fulicam reddiderunt. Chasida (inquit Munsterus) auis est, quam translator noster vocat miluum & porphyrionem. Rabi verò David & Abraham, dicunt esse auem magnā quæ nidificet in sublimioribus domibus & abietibus ac per singulas hyemes & æstates locum mutet. ¶ Vires quas fimo ciconiæ Dioscorides tribuit, Serapio illum locum transferens auis lacalit fimo adscribit, Albertus pro ciconia lalathi habet. nimirum ex Auicenna, vbi transtulit locum ex Aristotelis historia animalium 9. 13. quanquam ipse ciconiā hac voce significari nesciuit. Alibi etiam apud eundem (ex Aristotelis hist. animal. 9. 6.) *ladach* pro ciconia scriptum inuenio. Sebastianus Munsterus in Lexico trilingui post Hebraicum ciconiæ nomen chasida, hæc etiam subiungit: *deiuta* חַרְדָּה: *chauaritha*, חַרְדִּיתָה: *machuautha*, & fortè *machuata*, מַחְוֹתָה: quæ ego omnia Chaldaica esse puto. *Alocolobri*, id est ciconia, Syluaticus.

¶ Græcis πελαργός dicitur, quod nomen etiam hodie seruant. Italis *cigogna* vel *zigogna*. Hispanis *ciguenna*. Gallis & Sabaudis *cicogne* vel *cigogne*. Germanis *ein Storch* vel *Storck*. Saxonice *ein E-beher*/vt Turnerus refert. Rostochij & alibi in Germania *Udebar* vel *Udeboer*. Flandris *Houare*. Anglis *a storke*. Illyrijs *czia*. Polonis *boczan*. Turcis *leglek*.

B.

Ciconiæ in Heluetia abundant, præsertim ijs in locis à quibus paludes aut lacus non procul distant. Transpadana Italia iuxta alpes Larium locum appellat, amœnum arbusculo agrum, ad quem ciconiæ nō permeant: sicuti nec octauum citra lapidem ab eo, Plin. In Fidenate agro nec pullos nec nidum faciunt, Idem. In Germania auis est notissima, Britannis verò plerisq; omnibus tam ignota est, quam quæ omnium ignotissima. nec mirum, cum nusquā in insula nostra nisi captiua ciconia videatur. Auis est mediæ magnitudinis inter gruem & ardeam, pennis albis & nigris distincta: crura longa habet, rostrum gruinum, sed rubrum & crassum, Turnerus. Ciconia alas habet nigras, & caudam aliasq; partes albas, Albertus. Sunt qui ciconiis non inesse linguas confirmant, Plinius. Hoc & Germani in grypho quodam insinuant, *Ein Vogel ohn Zungen/ Der ander saugt seine Jungen*/c. ¶ Ciconiæ cur habeat rostrum magnum & collum oblongum, meminit Galenus lib. II. de vsu partium. Ciconia δδλινχόδερος est, (id est collo prælongo.) Rostrum ei rubicolor, rectum & orthogono acuto persimile. Linguam habet quidem, sed breuissimam. Pedes etiam vt rostrum rufescunt. In pullis verò rostra simul ac pedes fusco colore cernuntur, Gaspar Heldelinus. Crura ei procera & excelsa, Idem. Est Antuerpiæ ciconia Indica, rostro gibboso, alis rubris, pedibus anserinis: quæ vtrum Phœnicopterus sit dubitari potest. Ex literis cuiusdam ad Gesnerum.

C.

Glottorat immenso de turre ciconia rostro, Author Philomelæ. Ciconias ferunt linguas non habere, verum sonum quo crepitant, oris potius quàm vocis esse, Solinus. Ciconiæ quasi *cicanie* à sono quo crepitant dictæ sunt, quæ rostro quatiente faciunt, Isidorus. Idem de voce ciconiæ clangere dixit. In Pythonos comæ congregatæ, inter se commurmurant, Plin. Extat Philostrati epistolium ad Epictetum huiusmodi: Εἰ κρότῳ ἀνοήτῳ χαίρεις, καὶ τοῖς πελαργὸς ἐπειδ' αὖ παριόντες (fortè παριόντας) ἡμῶς κροτῶσιν, ἢ γὰρ δῆμον (δήμος) τοσ' τῷ σωφρονέστερον (scilicet κροτεῖν, aut lege σωφρονετέρες) τῶν Ἀθηναίων, ὅσῳ μὴ δὲ αὐτῶν σιμνῶν ὥς τῶ κροτεῖν. Hoc est, Si plausu temerario delectaris, ciconias etiam cum prætereuntibus nobis applaudunt modestius Atheniensium populo id facere putabis, quod gratis & absq; mercede plaudant. Ciconiæ pulli vocem gaudiis (vanellos puto intelligit) pressiore parentum desiderio emittunt. porro sono illo, qui siue arteriæ interioris vehementiore impulsu, siue (quod magis videtur) modulata linguæ rostriq; cōplosione æditur, certè vix est alius vel gratior, vel plausibilior. Hoc crepero sono ver prænuntiat, coniugem salutat, gratias Deo factori eglottorat. Videtur autem hoc verbum (glottorare) ὁπὸ τῆ γλώττης factum, Gaspar Heldelinus.

¶ Circa Thessaliam aiunt tantam serpentium vim prouenire, vt nisi à ciconijs cōficerentur, incolas pellerent, Aristot. in Mirabil. Circa Alexandria in sinistra Nili parte, fertili & herbosa, aues aquaticæ per hyemem collectæ videntur, quarum copijs campi & prata albeant, præsertim ciconijs, quas Egyptij meritò amant, cum propter ranas quas illic nimis abundè nascentes ciconiæ consumunt, vescitur.

tum quia serpentes etiam integros deuorant, Bellonius. Ciconia duo maximè loca victus quærendi gratia infrequentat, stagna scilicet & prata. E stagnis lacubusq; adde etiam paludibus, varia quidem & multa animalcula, sed præcipuè omnis generis ranas mira celeritate comprehendit, comprehensa statim iactu quopiam non fallente in fauces deijcit, deiectas stomacho recondit. Verum eas modo ranas infensius infectatur, quæ regni sui (aquarum) terminos egrediuntur. Caterum prata ea potissimum frequentare insuevit, quæ in conuallibus aut locis irriguis iacent, quod genus Græci βαθυλιδες (sic habet liber impressus) vocât: inde lacertas, cherfydros aliosq; serpentes, ranas calamitas, aliasq; pratorum pestes capit, maximè autem cicinias (cæciliæ, id est cæcos serpentes) quibus vnicè delectatur, sectari solet, Gasp. Heldelinus. *Serpente ciconia pullos Nutrit & inuenta per deuia ruralacerta*, Iuuenalis: qui arguēs Romanos quorum liberi tales euadebant, quales à parentibus instituebantur memorat naturâ ciconiæ eiusq; pullorum. hi enim à teneris assuefacti colubris vescuntur. Ciconia circa lacus & paludes degit, ranas, bufones, angues & pisces comedens, Turnerus. Multifariam serpentibus insidiatur, eosq; deuorat & alia venenata animalia, nec inde perit: bufonē verò non nisi in magna fame gustat, tanquā præ ceteris venenosum, Author libri de nat. rerum. ¶ Quædā in ingressu ante se pedes iaciunt, vt ciconiæ & grues, Plin. ¶ Ciconia volans pedibus tanquā gubernaculo nauta, cursum moderatur: porrectisq; in caudam quæ breuior illi contigit, pedibus per magnū aëra contendit, Gasp. Heldelinus. ¶ Cur grus, ciconia, & aliæ quædā aues dormientes vni tantum pedi innitantur, & caput humero alteri imponant, Hieron. Garimburtus quærit quæstione 51. ¶ Neq; enim hirundines & ciconiæ, quæ in Italia pariunt, in omnibus terris pariunt, Varro. Apud Germanos in summis tectis, aliquando in ipsis summis fumaris nidulantur, Turnerus. Nunquam nidos extruunt, quin lychniten dictum lapidem imponant, quasi facem adhibentes vt oua fœtum producant, & serpentes nidis non appropinquent, vt aquilæ ætiten, Philostratus in vita Apollonij. Turdi vt non aduenæ volucres faciunt pullos, vt in agro ciconiæ, in tecto hirundines, &c. Varro. Ciconia primo p. otinus aduentu veterem nidum repetit, quem si quidem saluum & incolumem inuenit, collectis hyberno situ sordibus statim repurgat, instauratq; sin leuiore aliqua ventorum tempestate deiectum cernit, ramentis illico vndiq; ex agtis palustriq; vluu compo-
tatis, possessionem sedis nouo nido occupat. Pomeria primum rotunda sciotherico (quod vulgus Mathematicorum concuum vocat) valde similia figit, mox ædificat, deinde constabit. Postremò si quid distortius horret, admirabili quadam rostri industria in ordinem componit. Nidificat autem in ædioribus ædium fastigijs, aut aridis proximè, idq; rarius, arboribus, Gasp. Heldelinus. ¶ Veneri non ali-
bi indulgent quàm in nido. Oua triginta non amplius diebus fœmina, quatuor, anserinorum tum magnitudine tum colore ponit: quæ quamprimum, variatis quidem vterq; vicibus, plumis fouent. Obit autem pater incubandi munus tantisper, dum illa sibi per otium cibum quærat. Incubitus, nisi asperior tempestas impediat, spatium mensis, vt plurimum absoluunt, Gasp. Heldelinus.

¶ Ciconiæ quo nam è loco veniant, aut quo se referant, incompertum adhuc est. E longinquo venire non dubium, eodem quo grues modo: illas hyemis, has æstatis aduenas. Abitura congregantur in loco certo: comitataq; sic, vt nulla sui generis relinquatur, nisi captiua & serua, ceu lege prædicta die recedunt. Nemo vidit agmen discedentium, cum discessurum appareat. nec venire, sed venisse cernimus: vtrunq; nocturnis fit temporibus. Et quamuis vltra citræve peruolent, nunquā tamen aduenisse vsquam, nisi noctu existimantur. Pythonos *comen* vocant in Asia patentibus campis, vbi congregatæ inter se cōmurmurant, (vbi primo aduentus sui tempore ciconiæ aduolant, Solinus:) eam quæ nouissimo aduenit lacerant, atq; ita abeunt. Notatum, post idus Augustas non temere visas ibi, Plin. Simulatq; ciconiolæ in pennas integras excreuere, iamq; alarum firmiore ope leniter spirante aura, nido se tollere, mox proxima nido tecta circumuolare audent: deinde libero etiam cælo sublimes ludere sustinent. Postremò cum finitimas ciconiarum ædes obuolitanes, ad alarum facienda pericula euocant: id quod idibus Iunij faciunt (eo enim tempore nidos primum egredientes deserunt, euolantq; ac reuolant. accedit quod è pratis ipse quod sumant ductu instinctuq; parentum venantur) tum inquam, solertissima quadam ingenij perspicacitate profectionis tempus obseruant. est autem sub æstatis exitum circiter idus Augusti, (circiter diem ascensionis Mariæ) Gasp. Heldelinus. Et rursus, Idibus Augusti ciconiæ iuuenesq; senesq;, collecto agmine pulcerrimo, iter laboriosum illud pernocte luna ingrediuntur. Priusquam verò mare traiciunt, omnes quas quidem agri nostri emisere, Athesim Galliarum flumen, non ita procul ab Sextinianis aquis, seu (vt alijs placet) Sestianis aris, nimirum vbi Marius Cimbros ferro fudit, congregantur. Illic habitis inter se publicis cōcionibus commurmurant, exercitū lustrant, cognitionibus diem vnum aut alterum traducunt, iudicia grauitè exercent: & si quam tardatior segnities morata est, aut adulterij crimen conuicit, eam communibus sententijs dispungunt occiduntq;. Caterum abituræ aquilonis secundum flatum prudenter expectant. qui simulatq; pronior incidit, tum ceu lege prædicta die abiturum maturant. Auium multa genera locum ira mutant, vt certum sit vnde & quò se recipiant: ciconiæ verò vnde veniant, quò reuertantur, non satis constat. Quidam ex Lycia volare aiunt, alij ex Æthiopia, quo loco inchoata exundatione Nili fœcundatur Ægyptus, Oppianus in Ixeut. Ciconiæ hyeme latent, Aristot. hyeme sub aquis conduntur, Fulgosus. nidos eisdem repetunt, Plinius. Audio ciconias cum gruibus (non simul sed diuersis temporibus) iniurias frigoris fugientes, mutatione

mutatione cæli solum vertere, ac rursus hyberno tempore exacto, ad patriam sedem remigrantes, cum illas, tum has, sicut homines, domum, probe nidos suos recognoscere, Gillius ex Æliano. Vulgus agreste & rapa post ciconiæ discessum malè feri putat: nos omnino post Vulcanalia, & præcocia cum panico, Plinius. Ciconiæ à nobis prius recedunt quàm hirundines, Albertus. In Heluetiam ad nos aduentare solent circa octauum calend. Martij. Ciconiæ quæ æstate in Europa sunt, magna hyemis parte ut in Ægypto, sic etiam circa Antiochiam (iuxta Amanum montem) degunt, Bellonius. Et rursus, Cum circa Abydum essem vicesimo quarto die Augusti, ingentem ciconiarum vim conspexi, quæ ad tria vel quatuor millia accedere videbatur. Volabant illæ à Russia & Tartaria, & Hellespontum agmine decussato tranuersum trajiciebant. Et cum supra Tenedum insulam essent, longo per anfractus tractu se conuertebant, donec in circulum omnes colligerentur. inde priusquam longius à faucibus Propontidis pergerent, in minores aliquot turmas supra viginti se distribuebant, & se inuicem versus meridiem sequebantur. Haud equidem adfirmare ausim, quòd quidam authores sunt hybernis in Africa ciconias diebus delitescere, perinde ut apud nos gathias (vanellos, ut conijcio, sic vocat) hirundinesq; facitare ferunt: & cum has tum illas (id est gathias & hirundines) aspera hyemis tempestate, in cauas se ad mare stipites còdere, foliis aridis muscoq; obtectas velut demortuas latere vulgò aiunt. Sed hoc ne modo, an in longinquiorebus Aphricæ terræ montium recessibus ciconiæ lateant, tanquam incompertum in medio relinquimus, Gasp. Heldelinus. Ciconias ex Africa usq; ad nos proficisci, multorum non incerta opinio persuadet, Idem. Circiter x. calend. Martias ciconia mas aduentare consuevit, Idem. Et rursus, Ciconia mas verno aduentu coniugem suam ad summum decem dies anteuertit. Tum nido, si forte violatum inuenerit, reparato, coniugem sollicitus expectat. ea aliàs prius, aliàs decima demum nocte, perluni scilicet, aduentat. Huius ille aduentui mirè gratulatur & alis applaudit. Vbi autem nido etiam accepit, dij boni, quæ dulcissima salutatio? quanta ob felicem aduentum gratulatio? quos applausus? quos complexus? quàm mellita cernas oscula? Atq; interim lenes quoq; susurri quidam audiuntur. Ciconiæ aduentus cum aliis omnibus gratissimus est, quòd dura hyemis tempestate sint leuati, tum maximè illis qui angusta contractaq; paupertate premuntur. is certè qui primus ciconiam venisse aduertit, in quemcunq; incidit pleno ore Homeri illud decat, Δός μοι εὐαγγέλιον ὅτι εἶσ' ἄρος ἦλθε πελαργός, Idem. ¶ Mox primo vere pelargi (id est ciconiæ) simul gregatim pergunt: ut & aliæ aues, anseres feri, anates, aliæq; quæ ab Ægypto, Libya & Syria aduolant, & in Lyciam ad flumen Xanthum perueniunt. vbi prælium committunt cum coruis, cornicibus, colis (καλοῖς, id est graculos intelligo) vulturibus & quibuscunq; carniuoris. Nam hæ quoq; præsciunt tempus, & eodem adueniunt omnes. Tum pelecanorum (lego pelargorum, vel pelargorum & pelecanorum, ut inferius quoq; legitur) exercitus in altera ripa fluminis aciem instruit: corui autem & vultures aliæq; carniuoræ in altera confident. Totum verò sextum (videtur locus corruptus) mensem in pugna expectant. sciunt enim dies in quibus aggressio futura est: qua facta clamor ad cælum usq; auditur, & in flumine sanguis vulneratarum auium apparet, ac pennæ plurimæ euulsæ decidunt, quibus Lycij lectos suos farciunt. Finito iam conflictu dilaniatas reperiunt innumeras aues, cornices aliasq; carniuoras, & ab altera parte non paucos pelargos & pelecanos. Quòd si (pelargi &) pelecani vicerint, conijcitur inde tanquam ex certo signo, abundantiam omne genus frugum futuram: sin carniuoræ, ouium & boum & aliarum quadrupedum fœcundus prouentus expectatur, Kiranides. Sed cornices ciconiis inimicas esse parum est verisimile, si verè ab aliis scribitur non aliter quàm iisdem ducibus eas migrare, ut in D. referam.

¶ Videtur ciconia caput perquam rheumaticum habere. nam de rostro eius aqua subinde extillat, & magis hyeme, Author libri de nat. rerum.

D.

In ciconia admiramur ingenium & prudentiam, iustitiam, grätitudinem, temperantiam, & naturale in alias quasdam aues odium. Primò igitur de ingenio ac prudentia ipsarum, de reliquis deinceps dicendum.

¶ Quòd certis temporibus vno in loco congregatæ discedant ac reuertantur ciconiæ, vtrunque clam & noctu, & alia quædam ad ingenij earum admirationem pertinentia, in C. retulimus. Ambrosius & Magnus Basilius tradunt ciconias iamiam commigraturas non aliter quàm collecto agmine: ac velut per tesserarios, militiæ quadam imagine, tempore pronüciato, pariter moueri omnes, mirè seruatis ordinibus, ceu nec agminis coactor desit. Cæterum ducendi functionem cornices subire, quæ illas & dirigant, & turmis quodammodo stipatricibus confectentur eatenus, vti vel aduersus inimicas aues munimento haudquaquam contemnendo esse credantur, ac periculis subire propriis non suam bellandi aleam, Cælius. Cornices eas (ciconias) duces præcedunt, & ipsæ quasi exercitus consequuntur, Isidorus. Ciconiæ cæteræq; aues cum vulnus per pugnam acceperint, origanum (Gaza cuni- lam vertit) plagæ imponunt, Arist. Græcè legitur, Οἱ δὲ πελαργοὶ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν ὀρνίθων: atqui Ælianus non quasuis aues hoc facere scribit, sed præter ciconias perdices tantum & palumbos: Plinius ciconiam tantum. Ciconiæ in vrbes vastatas non veniunt, ut in Philostrati epistolis legimus, his verbis: Οἱ πελαργοὶ καὶ τὰ πεπορθημένα πόλεις οὐκ ἐσπένονται χαλεκῶν πεπαυμένων ἢ φεύγοντες. ¶ Ciconias audio cum primū adueniunt nidū aliquoties lustrare & circumuolare antequam ingrediantur. Ciconiæ nidos suos quotan-

Vnum ex his repetunt, & vnum è foetibus suis domino loci, sub quo foetificant, deplumatum quasi tributum, vt pullis do- fertur, deijciunt: sed forte caussa magis est tædium nutriendi. Quinimò, vt vulgo dicitur, pro decimis mino loci deijciunt deo ius suum seruantes. In cuius signum Thuringiam, vbi decimæ non dantur, neq; intrant, vbi nidi- neq; inhabitant, vt experientia docet, Author libri de nat. rerum.

ficant de ¶ Magna cura ciconiæ exacta ætate parentes alunt, etsi humanis hoc facere legibus nullis iu-
ijciunt. bentur, sed sola bonitate naturæ ad id impellantur. Idem parentes amanter suos foetus curare dicun-
De earun- tur: Cuius rei hoc testimonium est, quòd pullos qui per ætatem è nido nondum euolare queunt, cum
dem gra- aliunde adeos alendos cibum cõparare nequeunt, esculenta quæ prius ederant, euomunt, atq; in edu-
titudine candos foetus conuertunt, & ad volandum pullis imperitis duces sunt. Herodios & pelecinos simili-
et pietate ter facere audio, Ælianus. Α'ντιπελαργεῖν (inquit Erasmus Rot. in prouerbiis) apud Græcos est mu-
erga pa- tuam officij vicem rependere, maximè nutricandi fouendiq; eos, à quibus aliquando fueris enutri-
rentes. tus aut institutus: vt si liberi parentes ætate fessos vicissim alant foueantq;: aut si discipulus præcepto-
rem inuicem erudiat. A ciconiæ natura sumptum quæ Græcè pelargus dicitur. Ea inter aues vna

pietatis symbolum obtinet. Extat autem lex pietatis magistra, quæ edicit, vt liberi parentes alant, aut vinciantur. ad id respexisse videtur Homerus Iliad. δ. cum ait, ὃ δὲ ποικυῖσι Τρέπτα φίλοις ἀπέδωκε, μινυ-
θαδὸς δὲ οἱ αἰῶν, id est, Nec nutricandi officium genitoribus vnquam Perfoluit charis, breue at illi con-
tigit æuum. Animantium reliqua tantisper amant agnoscuntq; parentes, dum egent illorum ad nutri-
cationem opera. vna ciconia parentes senecta defectos vicissim alit, & volandi impotentes humeris
gestat. quorum posterius laudatur in Ænea, cui inde pij cognomen: alterum miris laudibus fertur in
puella, quæ matrem captiuam complureis dies suis vberibus aluit. Hanc ob causam, vt author est Sui-
das, antiquitus in regum summo sceptro ciconiæ figura ponebatur, in imo hippopotamus: vt ipso ge-
stamine admonerentur, pietatem plurimi facere oportere, violentiam cohibere. nam hippopotamus
animal efferum est ac violentum, atq; adeò impium, quippe quod interfecto patre matrem init, teste
Plutarcho. Diuus Basilus etiam ciconiarum nobis pietatis erga parentes exemplum proponit. Eòdem
allusit Crates Cynicus scribens Hipparchiæ vxori de filio nato, cum pollicetur sibi curæ futurum, vt
illum matri ciconiam pro cane remittat in senecta. canes enim vocantur Cynicæ sectæ philosophi, Si-
gnificat igitur puerū fore pium, qui parentem iam decrepitam mutuò foueat. De ciconiarum pietate
meminit & Aristophanes in Auibus. Αλλ' ἐστὶν ἡμῖν τοῖσιν ὄρνισιν νόμος Παλαῖος, ἐν τοῖς τῶν πελαργῶν κύρ-
βεισιν. Ἐπὶ δὲ ὁ πατὴρ ὁ πελαργὸς ἐκπελυσίμυς. Πάντας ποίησιν τοὺς πελαργιδεῖς τρέφειν, Δεῖ τοὺς νεοτῆρας τὸν
πατέρα πάλιν τρέφειν. id est, Nobis quidem auibus peruetusta lex viget, Ciconiarum inscripta tabulis,
vt simul Ciconia parens educauerit suos Ciconiadas, (pulos, imitatione Græci vocabuli,) & iam vo-
lucres euaserint, Pulli vicissim nutriant patrem suum. Vtitur eodem Plato in Alcibiade primo. Sed ne-
mo profecto venustius, nemo felicius, quàm Angelus Politianus in quodam epigrammate. Κ' ἔτι γε
θαῦμα Εἴ γε νέοι τιὼν ῥαῦν' ἀντιπελαργόμην, id est, si nos Latini olim Græcorū literis educati, nunc Græ-
ciam velut anum atq; effoetam vicissim suas doceamus literas. Porro huiusmodi officium quòd liberi
vicissim in parentes collocant, Græci vnico verbo dicunt, γυροβοσκεῖν seu γυροσφεῖν & γυροκομεῖν. Extat
in hanc sententiam huiusmodi senarius, Ἰχθυὼς βιώσεις γυροβοσκῶν τοὺς γονεῖς, id est, *Vinax eris senes pa-*
rentes confouens, Hæc omnia Erasmus. Ciconias genitorum senectutem inuicem educare inuulgatum
est, (Ἐπυλλεῖται ὡς πολλοῖς,) Aristot. vnde apparet Aristophanis Scholiasten & Suidam nō rectè scri-
bere, Aristotelem simpliciter hoc verum esse asserere. Genitricum senectam inuicem educant, Plin.
Eximia illis inest pietas. etenim quantum temporis impenderint foetibus educandis, tantum & ipsæ à
pullis suis inuicem aluntur. Ita enim impensè nidos fouent, vt incubitus assiduitate plumas exuāt, Soli-
nus. Pelargici nomi ab Aristophane dicti sunt quasi ciconiaræ leges, quibus liberi parentes alere iubē-
tur. id quod in iure quoq; cautum est. Ideo in sceptris regijs antiqui ciconiam sculpere solebant in sum-
mo, in infimo autem hippopotamum animal improbissimum, significare volentes iustitiæ obnoxiam
esse (ὑποτετάχθαι) violentiam: cuius iustitiæ symbolum est ciconia, quæ parentes senio confectos ale-
re, humerisq; gestare in volatu creditur, Budæus ex Aristophanis Scholiaste vt apparet. Α'ντιπελαρ-

Antipe- γεῖν, παροιμία ὅτι τῶν τὰς χάριτας ἀντιδιδόντων: καὶ ἀντιπελάργωσις, Suidas & Varinus. A ciconiæ pietate
largem. ductum est verbum antipelargeῖν. hoc est promerentibus gratiam in tempore referre, & antipelargia,
huiusmodi gratiarū relatio, Budæus in Pandectas. Apud Æsopum pelargus ab agricola captus dimitti
orans, Sum (inquit) pelargus auis pientissima, quæ meis parenibus obsequi soleo: eosq; non defero

Pietatis vnquam. Quæ causa est vt Ægyptij hieroglyphica litera pietatem scribentes, ciconiam pingerent. Pe-
symbolum tronio Arbitro pietati cultrix epitheto decoratur. Diuus quoq; Ambrosius auem piam appellat. Et ver-
erat apud ba eius Io. Baptista Pius è libro 5. Haxameron hæc recitat. Aues non erubescunt reuerendi senis mem-
Ægyptios bra portare. est enim vectura pietatis. quod eousq; frequenti testificatione percrebuit, vt cõgruæ mer-
ciconia. cedem remunerationis inuenerit. nam Romanorum vsu auis pia vocatur. Quodq; vix vni imperatori
consulto senatus delatum dicitur, istæ hoc aues in commune meruerunt. pios enim filios patrum prius
oportuit in iudicio prædicari. Habent etiam vniuersorum suffragia. nam retributio beneficiorum ἀν-
τιπελάργωσις nominatur. Pelargos enim ciconia dicitur. Virtus itaq; ab his nomen accepit, cum rela-
tio gratiarum ciconiæ vocabulo nuncupetur, Hæc ex Ambrosio Bapt. Pius, qui idem ἀντιπελαργεῖν
Latine

Latine interpretatur redhostire. Æneam pium à Vergilio appellari ideo scribit idem Baptista, quoniã patrem succollauit, vt ciconiæ patrem seris annis inuolucrum succollare solent, Franc. Syluius in epistolas Politiani. Parentes senes & ad volatum inualidos, filij suis alis huc illuc gestant vt nutrantur: & si cæci fuerint, cibum eis ingerunt, Kiranides. Ciconiæ aues piæ parentes senio affectos suis alis gestantes incedunt (βαδίσουσιν) Scholiastes Aristophanis, Suidas & Varinus. Ciconiæ à sua prole aluntur & incessu volatuq; ab eis iuuantur, Io. Tzetzes: vel si Græcè mauis, Πελαργὸς τρέφει τὰ τέκνα τὰ οἰκεία, καὶ τῇ βαδίσει πληροῖ τε τῇ τέλει συνεργεῖσι. Ciconia dicitur auis pia. cū enim seniores pennis amissis victum sibi quærere nequeunt, iuniores frigida genitorum membra refouentes cibum eis procurant, donec pennæ validiores subnascantur, Author libri de nat. rerum. Parentes senes alunt & pastum educunt, Eberus & Peucerus. Ferunt autem *lalath* (id est ciconiam) parentes autumno nutrire, vt vère nutrita est ab eis. alij eos non prius quàm senectæ exhausti sint à prole nutriti sentiunt, Albertus. Merops cō iustior ciconijs existimanda est, quòd non in senectutem parentes alere differt, sed statim vt per ætatem volare potest, hoc ipsum exequitur. iustitia enim & pietate omnibus auibus præstat, Ælianus. Ægyptiorum sapientes vt parentis amatorem significant, ciconiam pingunt. hæc enim à parentibus enutrita non separatur ab illis, verum ad vltimam vsque senectutem permanens parentibus victum sufficit, Orus. Quantum temporis ciconiæ impenderint foetibus educandis, tantū & ipsæ à pul-
lis suis inuicem aluntur, Paulus Fagius è commētarijs Iudæorū. Genitores pullos, si forte spurca tēpe-
stas, aut ingentibus procellis imber effundatur, explicatis alis, ceu fomentis quibusdā amicis, ne al-
geant, obtegunt. Simul ac parēs progeniem paruam reuifens ad dulcē nidum appulit, ciconiolæ suauī
quodam sibilo aduentum congratulantur, escamq; rostrulis, tanquam osculis eliciūt. atq; interim etiā
λαρυγγίζοντες glotteraturiunt, colla porrigunt, hiāt. tum parens quicquid immenso labore illo suo ani-
malculorum venata est, torto retortoq; gutture, è stomacho, quo viua omnia condiderat, egerit: ege-
sta pulchro certoq; ordine singulis suum dimensum dispensans, cuiusq; in os velut præmansum inserit:
eumq; laborem piū tantisper sibi sumit, dum pulli per se cibū ore collatū capere possunt. Gasp. Heldel.

¶ Gratum accepti beneficij memoriam (inquit Ælianus) ipsæ etiam bestię retinent. Tarentina mulier, nomine Heracleis, & ceteris in rebus ex maximè raro fœminarum genere fuit. & verò ab omni stupro integram castamq; se marito conseruauit: quippe quæ vt viuentem eum studiosè & diligenter coluisset, sic posteaquam è vita excessisset, se fidissimam & ab omni libidine continentem humato coniugi præstans, vrbanas commorationes, & domum, in qua mortuum vidisset maritum, adeò malè odit, vt præ mœrore ad sepulchri monumentum, vbi sepultura affectus ille esset, miserrimè commoraretur. Hæc igitur fœmina cum æstiuo anni tempore ciconijs pullorum suorum volatum experiēti-
bus, vnus & infirmissima ætate & alarum, debilitate delapsus, alterum crus fregisset, eiusmodi casum intuita, se cognito morbo, misericordē pullo præbuit. nam & vulnus obligauit & medicamentis & cibo
potioneq; adhibitis cicatricem obduxit, & ad incolumitatem perduxit, atque iam ad volatum confir-
matum, è manibus dimisit. Hic admirabili quadam naturæ intelligentia non ignorans se conseruatæ vitæ præmium mulieri debere, anno post cū ad vernum solem fortè apricantem eam, quæ sibi be-
nignè fecerat, perspexisset, demisso atque humili volatu proximè ad ipsam profecta, in eius sinum la-
pidem euomuit, deinde in tecto sudfedit. Cuius facti admiratione commota Heracleis, dubitabat quid istuc esset. Cum igitur lapidem intus alicubi deposuisset, nocte insequenti somno soluta, eum fulgere,
& radiatam domum tanquam immixtis facibus ex eo splendere perspexit. vbi verò ciconiam comprē-
hendisset, & vulneris cicatricem percepisset, hanc agnouit eam esse quam miseratione commota cu-
rauisset, Hactenus Ælianus. Eandem historiam breuius & paulò aliter Oppiani in Ixeuticis paraphra-
stes hoc modo expressit: Mirabilis omnino & solertis ingenij sunt, siue iniuria cauēda, siue grati-
tudinis æde dum aliquod signum fuerit. Nam & hoc accidisse fertur: Cum quidam ciconiæ crus lapide confregisset, eaq; in nidum transuersa, vt poterat, se reciperet, à mulieribus quæ claudican-
tem viderant, restituta est & cum cæteris auolauit. Sequentis deinde anni vère cum redisset ad eun-
dem locum (agnoscebatur autem ex claudicationis signo) & mulieres conspectu sui, ceu quæ libenter apud ipsas diuerteret, exhilarasset: mox è rostro oblongo egregiam & pretiosam gemmam ab pedes
mulierum euomuit, quod quidem illę gratitudinis ergò fieri intellexerunt. Huic planè similis est histo-
ria, quam doctissimus vir Iustinus Goblerus I. C. ad nos perscripsit, his verbis: Præter pietatis erga pa-
rentes laudem Gesnere, quam ciconijs & natura & historia ab antiquo tribuit, etiam re ipsa comper-
tum est, hospitalitatis officium vicemq; ciconias agnoscere beneficio suo, & compensare. Contigit enim nō procul à patria mea (*Sanctogarinum* vulgus appellat) in ciuitate quōdam imperij libera Welsa-
lia superiore, quod sæpe audiui auos & maiores meos mihi commemorare, vt ciconia nidum in cuius-
dam ciuis tecto haberet, in quo per multos annos ex more oua excluderet, & pullos nutricaret. Tanto autem tempore eadem auis benigni hospitis clementiam experta, vt quæ à nemine domesticorum (pio patrefamiliās ita cauente) infestaretur, quotannis suo tempore & auolare & redire, eundemq; nidum repetere solebat. Habuit autem in more præter cæteras sui generis aues hæc bestia, siue hospitis frugi & modesti humanitate ducta, siue commoditate loci ædiumq; siue (quod verisimilius est) natura ad hoc ipsum inuitante, vt bis quotannis, nimirum sub veris & autumnii tempus pridie ferè antequam auo-

Merops
statim vt
volare po-
test parē-
tes alit.

De gratā
accepti be-
neficij me-
moriam,
quæ in ea-
dem aue
obseruata
est.

Aliud e-
xemplum
gratitudi-
nis earum-
dem.

laret, & postridie cū rediret circum limen ac porticum domus hospitis sui volitaret, & stridenti rostro se præsentem velut indicaret, semper latabundo ac ceu applaudente gestu voceq; à patrefamiliâs accepta ac rursus dimissa. Hæc cū iam multis annis inter auem & hospitem consuetudo fuisset, tandem aliquando ex more sub autumnum auolatura ante ad porticum domus obstrepero impetu fertur, ac crepitanti rostro ceu hospiti valedictura insolentius aliquanto gestire visa est, cui bene precatus herus amico orē auem quasi alloquens iubet vt salua & incolumis redeat. Sub ver igitur postmodum reuersa bestia ex more hospitem in foribus ædium rostri crepitu salutat, ac mox ante pedes vir radicem magnam recentis zinziberis è gutture exerens tanquam gratulabunda collocat, rostro vt plurimum obstrepero, in symbolum hospitalitatis. Admiratus hospes peregrinum & informe quodammodo munus accipit, & vicinis videndum præbet, certo cognoscentibus gustando veram ac viridem zinziberis esse radicem. Et quandoquidem hætenus apud multos dubium fuit, & quodammodo incompertum (inter quos etiam Plinius est) quonam è loco veniant, aut quo se referant ciconiæ: vel ex hoc facto constabit, calidas eas terras & vltamarinas, vbi zinziber hodiè nasci dicitur, cū à nobis auolant, petere. Verum & hoc exemplo qualicunq; si non aliud certe nos admoneri arbitrarer, inter homines etiam cū pietatem tum hospitalitatem plurimi fieri oportere.

*Aliud itē
exemplū
eiusdē gra-
titudinis.*

¶ Extat & aliud luculentum super ciconiarum mirifica gratitudine exemplum in Ixeuticis Oppiani: In Italia (inquit) vt fertur, cū serpens quidam ad nidum prorepens ciconiarum pullos deuorasset, & alteram deinde sequentis anni foetura similiter perdidisset, ciconiæ tertio demum anno reuersæ, nouam quandam auem & prius non visam, (quæ breuior quidem ciconijs erat, sed rostrum magnum & acutum ensis instar à capite exerebat) secum adduxere, indicata nimirum ei foetus calamitate sui, siue pollicitationibus vllis siue verbis vt opem ferret inuitatam. Nam virum aues & animantes aliæ, suum inter se colloquium nobis ignotum misceant, in dubium vocari potest. Auis hæc, nondum absoluto ciconiarum foetu, coniuncta eis non erat: pullis verò iam exclusis cū parentes ad comparandum pullis auiq; custodi victum longius auolarent, ipsa nidum non deseruit, vt serpenti obfisteret. Serpens igitur paulò post progressus è latibulo, pullos aggreditur: & licet ab aue custode rostro impeteretur, non statim recessit, sed erectus corpore, caudæq; innitens, se opponebat: & secundo iam ictus spiris inuoluere custodem frustra moliebatur, vtcunq; plurimis se flexibus insinuaret. nam facile euadebat auis in sublime se recipiens. Sic dum ille perdere, hæc seruare pullos annituntur, plurimis tandem ille vulneribus confossus iacuit: at non impune. auem enim in conflictu dentibus venenatis adeò læsit, vt omnes ei pennæ defluerent. Cū verò reuertendi tempus appetisset, ac reliquæ ciconiæ iam auolassent, parentes cum pullis seruatis, vt beneficii memores se declararent, tantisper mansere, donec nouis ei pennis renatis simul auolarent, Hæc Oppianus.

*Decorum
dem casti-
tate &
tempe-
rantia.*

¶ Ciconia riuale inuidia laborare fertur: Nam cū in Cranone Thessaliæ eximia forma mulier, cui nomen esset Alcinoë, à coniuge peregre profecto domi relicta, stupri consuetudinem cum seruo quodam fecisset, hoc quidem ipsum ciconia intelligens, seruales iniurias in dominum non sustinuit, quo minus quàm mox facto impetu eum sensu oculorum orbans, iniuriam in dominum illatam vlcisceretur, Ælianus. Ego hanc virtutem potius castitatis quàm riualem inuidiam in hac aue appellarim. Nam vt Author libri de natur. rerum scribit. non dubium est ciconias castitatis sectatrices esse, foedusq; coniugij inuicem seruare. Fertur enim quòd in eminentiori loco domus cuiusdā par ciconiarum habitaret: vnde mare ad pastum recedente, frequenter alius mas adueniens foeminam adulterino coitu polluebat. At illa statim eminus in fonte se mergebat, sic scelus adulterij per aquæ lauacrum delens, marem proprium deludebat. huiusmodi factum dominus habitationis frequenter aduertit, & quadam die post adulterium eam à fonte ne lauaretur prohibuit: nec mora, masculus à pastu rediens in foemina sua scelus adulterij deprehendit, & in præsentia dissimulans abiit. Reuersusq; secunda die maximam multitudinem secum adduxit, quæ singulæ adulteram aggressæ miseram crudeli laniauerunt morte. ¶ Ciconia tempestatem præsentit, quæ sicunde imminet, tum antè se medium in nidum ambobus pedibus (nam alternis aliàs insistens quiescit) confestim sistit, pennas tristior diffundit, rostrum in pectus condit, vnde & plumas, ceu barbam promittit, vultum demissum eò obuertit, qua parte tempestas ventus aut imber ingruit. quod si in angulis aut marginibus nidi temere insisteret, facilius vi tempestatis præcipitaretur, Gasp. Heldelinus.

*Tempe-
statē præ-
sentit ci-
conia.*

*De natu-
rali eiusdē
odio in
creces.*

Aquilas.

*Vesperti-
liones.*

¶ Ciconia & crex, aues sunt inimicæ, Gillius ex Æliano, nescio quàm rectè. nam Philes, qui sua omnia ex Æliano mutuatur, vt scribit: Ε'χθος γε μὲν ἔχουσιν ἀλλήλους μέγα Μακροί πελαργοί, καὶ βραδυπλοκοί κρόνες, (lego κρένες) id est, Ciconiæ & creces mergis admodum infensæ sunt aues. Sed fieri potest vt eandem ob causam propter quam mergos oderunt, tanquam eodē victu piscibus scilicet, vtentes (vt coniicio) ipsæ etiam inter se inimicæ sint. Ciconia aquilas etiā insequitur tempore quo pullos nutrit, & alias rapaces aues: quibus obsistere si sola nō valeat, aduocat alias, Albertus. Aquila & ciconia causam pugnae habent quòd vna comedit oua alterius, Idem. sed Aristoteles sittam scribit aquilæ hostē esse, & eius oua frangere. Herodius (sic vocat aquilam germanam) altissimè volat, ita vt aues omnes superet. nam si magnæ aues, vt grues & ciconiæ, sublimius ea volarent, rostrorum acie eam conficerent, Albertus. Ciconia non modo magno vespertilionis odio tenetur, sed hæc etiam illius, Ælianus. Et rursus, Ciconiæ

Ciconiæ ouis suis perniciem molientes, vespertiones sapientissime vindicant. Cum hæ itaq; solo suo contactu oua ipsa sterilia efficiant, hoc remedio vtuntur ciconiæ: Platani folia in nidos suos inferunt, (quod & Zoroastres in Geoponicis confirmat) ad quæ accedentes vespertiones, torpore comprehensæ, perniciem afferre non queunt. Ciconiæ serpentum hostes sunt, Isidorus.

Serpentes.

E.

Aduenæ aues sunt, quæ certo anni tempore à nobis auolant, certo redeunt, quas cum in auario amputatis penis longioribus cludimus, inter mæsuetas & domesticas viuere discunt, feritatemq; exuunt, vt grues & ciconiæ, Gyb. Longolius. ¶ Qui sibi metuit, noctu præsertim dormiens, à venenosis animalibus, nutriat circa se grues, pauones, cygnos, Auicēna: sed Bellunēsis pro cygnis ciconias reponit, quod probò. ¶ Ciconia aduentus sui testimonio veris initium denotat, D. Ambrosius. ¶ Ex ciconiarum cū carniuoris auib; conflictu in Lycia, si ciconiæ cum suis vicerint, frugum fertilitas futura prælagitur: sin carniuoræ, pecorum prouentus abundans speratur, vt supra in C. ex Kiranide recitauimus.

F.

Ciconia in vetere Testamento inter aues mensis impuras censetur: quanquam illic Hebræicam *De Cicon* vocem *chafida* alij aliter interpretantur, nos omnino ciconiam esse credimus, vt in A. docuimus. Cornelius Nepos scripsit ciconias magis placere quàm grues, cum hæc nunc ales inter primas expetatur, illam nemo velit attigisse, Plinius. Ciconiæ pullos apponere mensis instituit Rufus Prætorius, vt apud Porphyriōnem legimus, Grapaldus. Ciconia etiam pietati cultrix Nequitia nidum in caccabo fecit meo, Petronius Arbiter. Ciconiam pauci nunc velint tangere, nedum esse, ob pastum credo quem è serpentibus & luridis bestiolis colligunt. caro eius eadem ferè quæ gruus est, Platina. Idem hanc auem elixari iubet. Mihi aliquando ciconiæ pullum gustanti caro mollis & humida visa est, Ibidem. ciconiam & gruem Baptista Fiera in cœna sua, tanquam graues cibos improbat. Ibis (inquit) in antiquos redeatq; ciconia luxus, &c. remedij quidem causa ciconias aliqui esitabant, vt dicitur in G. Ciconiæ in cibo nō laudantur, Tragus. Caro ciconiæ neruosa, grossa, & ad digerendum dura, sed tamen bene digesta, multum nutritiua Ant. Gazius. melancholicum generat succum, Auicēn.

G.

Ciconia assa elixave si semel anno edatur, vèrè incipientē antequam aduolet (auolet) ad bellum, innocuum & illæsum seruabit quod ad neruos & articulos eū qui comederit. Fugient enim ab eo podagra, chiragra, gonagra, ischias, arthritidis, opisthoronius, & quæcunq; neruorū passionēs sunt & articulorum, Kiranides. ¶ Ciconiæ pullum (elixatum, Marcell.) qui ederit, negatur annis (multis, Marcell.) Remedia continuis lippiturus, Plinius & Marcellus, Si pullum ciconiæ in olla rudi clausa vsseris, habebis cinerē ex ciconia illum pro collyrio ad nebulam oculorum, & lachrymarum epiphoram & trichiasin. Quod si collyriū integrum liquidum malueris, mellis acapni quantum sufficit, vt inungi possit, addito, Kiranides. Pelagonius aduersus omnes morbos (aduersus pestem) efficacissimum puluerem credit esse, si pullū ciconiæ nondum adhuc stantē, (volantem,) sed iam plumas habentem viuū in cacabū (ollam testaceam) mittas, & gypses (gypso illinas,) perustumq; vapore furni, in puluerē redigas, & tritum vitreo vase custodias: (& cum opus fuerit) grande cumulatūq; cochlearium cum vini sextario (cum vino) animalis faucibus infundas, donec recipiat sanitatem, Vegetius de art. Vet. 1. 17. & Hippiatrica Græca cap. 4. In ventrem pulli ciconiæ exenterati nec dum volantis imposito vnciam camphoræ cum drachma ambræ optimæ: & extillantem chymico artificio liquorem colliges, ita vt pro coloris mutatione vasa quibus liquor excipitur ter mutes. Hi faciem purgant & nitidam reddunt, sed postremus præcipuè, Andreas Furnerius in Gallico libello de decoratione naturæ humanæ. Oleum ex ciconijs vtilissimum ad inungenda membra paralytica, à Leonello Faentino his verbis describitur: Ciconia exenterata & deplumata in sufficiente modo olei communis discoquatur donec carnes ab ossibus separentur. Tum carnes perse contrite ac denuo in eodem oleo coctæ exprimantur. hoc oleum adseruato. habet enim eundem vsum cum viperino oleo ad paralytin, Leonellus Faentinus. Aliud ad idem: Pullum ciconiæ rostro sub alam inclinato suffocabis puluino imposito: deinde (incisum nimirū minutatim) in alembico rosario stillatitium ex eo liquorem colliges: & primum membra paralytica decocto cancrorum absq; sale ablue, deinde liquore ciconia collecto inunges: atq; hoc alternis facere aliquandiu perges. Aiunt quosdam omnino resolutos, contractos & claudos huius remedij vi egregiè restitutos esse. neruos enim extendit & dirigit, Innominatus in libro manuscripto.

¶ Ciconiæ viuæ neruos de pedibus, cruribus & alis aufer: qui podagricos & chiragricos, similes similibus alligati, sanant, Kiranides. Medicamentum naturale ad fistulam pedum, admodum celebre, & à multis comprobatur: Neruos onagri, & apri, & ciconiæ sumito, ac plicatis inde chordis, dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus, sinistros autem sinistris alligato, ac statim dolorem leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit, non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit: ac miraberis, quod neq; dolor, neq; aliud quid periculosum subsequatur, quemadmodū multos attonitos fieri cōspicimus, vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nonnulli verò ciconiæ neruos alijs non cōplicant, verū retinēt, mittuntq; in phocæ pellē, ac illigant chordis seorsim absq; neruis ciconiæ plicatis. pedibus

Ex neruis.

ægri similiter illigant dextros dextris, sinistros sinistris, cum Luna est in occasu, vel in signo sterili, & Saturnum ingreditur, Trallianus lib. 11.

Ex ven-
triculo.

¶ Contra venena omnia ciconiarum ventriculus valet, Plinius. Echinus (id est interior membra-
na) de ventriculo ciconiæ, lotus in vino & in vmbra ficcatus tritusq; bibitur cum vino diluto aqua ma-
rina aduersus venena mortifera, Kiranid. Tradunt aliqui ventriculum ciconiæ vel eius cerebrum cum
vino diluto sumptum, additis duobus granis spicæ nardi curare venenum cuiuscunque naturæ, Ferdi-
nandus Ponzettus. Nec capræ nec oues peste inficientur, si ex ciconiæ ventriculo aqua intrito singuli
cochleare vnum infuderis, Quintilij Geop. Canem à pestilentia seruat pulvis ventriculi ciconiæ, solu-
tus in aqua, inq; canis os iniectus. idem facit ius elixi eiusdem ventriculi canis ori infusus, Blondus. Fu-

Ex inte-
stinis, fel-
le, fimo.

runculis mederi dicitur ventriculus ciconiæ ex vino decoctus (& impositus,) Plinius. ¶ Intestina eius
in cibo sumpta colicos sanant & nephriticos, Kiranides. ¶ Fel inunctum visum acuit, Idem. ¶ Cico-
niæ fimum si ex aqua hauriatur, comitialibus prodesse credunt, Dioscor. Nonnulli ciconiarum fimum
potum orthopnoicis auxiliari asserunt, Ægineta. Fugienda est materia omnis eiusmodi quæ difficulter
comparari potest. qua occasione complures validissimas vires talibus materiis testimonio adscribunt
suo, ceu non facile redarguendi. velut qui ciconiarum stercus comitali morbo mederi scriptitant. Ve-
rum quanquam hoc multis aliis quæ scribunt, longè sit parabilius, curiosum tamen est, vt taceam fal-
sum esse, quod de illo est proditum. Nam quidam iis qui talia memorant, credulus, epoto hoc stercore
nihil adiutus est. Nam & antequam experire promissorum prauitatem ac falsitatem ipsi qui talia scri-
bunt, detegunt. Nam cum multis modis difficulter homines spirent, nec quod omnibus conferant ad-
scribunt, nec quod his aut huic. Tam etsi sunt inter eos qui talia scriptitant, qui nō simpliciter dispnoe,
hoc est difficilis spirationis, sed orthopnoeæ talia esse remedia dicunt, nempe ciconiæ stercus, noctuæ
sanguinem, vrinam humanam & alia his absurdiora, &c. Galenus lib. 10, cap. 27. de medic. facul. Vn-
guentum multa experientia cognitum, inueteratæ etiam podagræ accommodatum: Stercoris ciconiæ
quadrantem cum pari axungia tritam illinito. Vtere, nec cuiquam patefacito. multos enim seruauit,
Aetius 12, 44. Idem à Nicolao Myrepsō præscribitur, hisce verbis: Emplastrum ciconiæ omnino poda-
gricos sanans, habet stercoris ciconiæ, adipis suilli veteris, singulorum selibram. Fimum ciconiarum,
sed de nido ipso dum ciconiæ pullos habent, sumes, & cum axungia vetustissima permiscebis & conte-
res, atq; emplastri modo pedibus appones, efficaciter podagram sanabis, Marcellus empiricus. Ciconiæ
fimum cum hyoscyami foliis & lactucæ sylvestris, podagricis prodest, Kiranides. ¶ Oua ciconiæ cum
vino soluta, denigrant capillos. oportet autem cum pasta (farina subacta) frontem & oculos operire, ne
liquor defluens has partes tingat. Capilli iam tincti, ablui debent, & oleo irino inungi, aut omphacio in
quo solutus sit adeps vrsinus vel aprinus, Kiranides. Auicenna oua auis *alhabari* (tardam Bellunensis ex-
ponit) item oua *alocloæ* (aliàs *alocloch*: ciconiam intelligo, quæ aliàs *lalath* & *lacialit* dicitur Arabicè) capil-
los denigrare scribit.

Ouis.

H.

Etymolo-
gia.

a. Ciconiæ quasi *cicanie* à sono quo crepitant dictæ sunt, Isidorus. *Κικόνιον*, auis sic dicta memoratur
in Lexico Varini, non alia nimirum quàm ciconia Latinorum. Ciconias Germanis *Storcken* dictas,
ωδὲ τὸ πὺρ γλῶ, hoc est à mirabili illo affectu & amore quo parentes prolem prosequuntur, & proles

Homony-
ma.

illos vicissim, Gasp. Heldelinus pulchrè diuinat. ¶ Sed huic operi exigendo quasi quandam machi-
nam commenti maiores nostri regulam fabricauerunt, in cuius latere virgula prominens ad eam alti-
tudinem, qua deprimi fulcum oportet, contingit summam ripæ partem. id genus mensuræ ciconiam

Ciconia
genus mē-
sura.

tudinem, qua deprimi fulcum oportet, contingit summam ripæ partem. id genus mensuræ ciconiam
vocant rustici, Columella lib. 3. Telonem hortulani vocant lignum longum, quo hauriunt aquas (è pu-
teis.) hoc instrumentum Hispani ciconiam vocant, eò quod imitetur eiusdem nominis auem, leuatem

Item in-
strumen-
tum quo

ac deponentem rostrum dum clangit, Isidorus. Organon quo ex puteo hauritur aqua celonium inue-
nio appellatum: ciconiam quidam Latine dicunt, Celsius. *Κηλώνιον*, τὸ γράγιον, Suidas, cum ῥ diphthon-

hauritur
aqua è pu-
teis.

go in penultima, idem rursus eandem vocem cum iōta simplici in penultima, equum admissarium,
ἵππον ὀπισθατήριον, interpretatur. Sed Hesychio *κήλων* admissarius est, ὀχευτῆς simpliciter: Celonium
verò tum per diphthongum, tum per iōta simpliciter, lignum quo aqua hauritur, *ἀντλητήριον ξύλινον*,

& *κήλον* quoq; *ἀντλημα*. Et sanè videtur *κήλων* vox primitiua esse, *κηλώνιον* diminutiua, vt melius per iō-
ta tantum scribatur. etsi Varinus cum diphthongo scribat, & antepenultimam per o breue, deriuans à
κέλων, quod est lignum, & verbo *νέειν*, τὸ ἀναγεῖν καὶ ἡγεῖν *ξύλον*. interim tamen geranium, id est in-
strumentum haustorium paruum interpretatur, quasi vocem diminutiua agnoscēs. *Κηλώνιον* equum
admissarium idem dictum ait *ωδὲ τὸ κήλων*, quod est calidum, ego *ωδὲ τὸ κήλεον* legerim, quod poë-
tis feruidum significat, & ignis epithetō est. Eustathio *κήλων* asinus admissarius est, & per metaphoram
etiam homo libidinosus, à verbo *κηλεῖν* quod demulcere & delectere significat: & *κηλωδὸν* lupanar, à
verbo *κηλόω* *κηλάω*, cuius turpis significatio sit. Et forte tum *κήλων* pro libidinoso, proq; admissario iu-
mento, tum verbum *κηλῶν* pro *σωσιμάτιον*, (vt videtur,) metaphoricè à sordida plebe sic dicta sunt, *ωδὲ*
τὸ ὁμοίαν κήλωνι ἀντλητήριον κίνησιν *ωδὲ τὸ σωσιμάτιον*, vt *κηλῶν* sit Græcis quod ceuere Latinis. Nos li-
gnum illud oblongum, quod alteri in terram infixō transuersum imponitur, vt anteriore sui parte (cui
funis cum vrna appenditur) ceu rostro gruis ciconiæve instar nutans, in puteum demittat, vrnam, re-
nuensq;

nuensq; extrahat, vocamus ein Brunnenschweneſel. Aliqui simpliciter perticę oblongę absolute, fune cum vase appendunt, & perticam manibus demittunt in puteum: quam ipsam quoq; aliquis celonem vel celonium dixerit, vt & perticam illam qua per canalem in puteo inserta (instrumento quali sentina nauium exhauritur) aqua per eundem canalem regurgitat: Et forte hoc est quod Hesychius scribit, κήλων ὁ ἐν τῇ νηϊ λεγόμενος. Isidori verba qui hoc instrumentum telonem vocat, Sipontinus etiam repetit: Sed eruditi quidam tollonem potius vel tollenonem vocandum coniiciunt. Nam tolleno, genus est *Tollo vel* machinę, vt ait Festus, à tollendo dictum, quo trahitur aqua in alteram partem prægrauante pondere, *tolleno ge-* à tollendo dictum. Collectis rursus animis in arietes tollonibus libramenta plumbi aut saxorum, stipi- *nus ma-* tesse robustos incutiebat, Liuius 8. belli Maced. Vel tollenonum haustu rigandos, Plinius lib. 19. Heus *china* quo sic tolloni gratia? cape hanc urnam tibi, Plautus Rud. Tolleno describitur à Vegetio 4. 21. ¶ Πελαργός *trahitur* ciconia Græcis dicitur, vocabulo composito ex contrarijs. nam πελὼν (oxytonum) nigrum seu liuidum *aqua.* significat (vt & πελιδνόν, vel πελιδόν: vnde πελιδμάζα, liuiores, vibices, fugillata,) & ἀργόν album, Eustathius, Πελαρ- Suidas, Etymologus. ἀργὸν τὸ ἔχον πτερὰ μελάντερά ἢ λευκά, Suid. lego, μέλανα καὶ λευκά, vt & Eustathius γὼς unde habet in Iliad. λ. & Etymologus. Πελαργός pro πελαργός poeticum est, *rhô* litera omiſſa, Etymologus. Κί- *dicta ci-* κωψ, ciconia, vt Gelenius in Lexico symphono scribit. ego hanc vocem nusquam reperio. Proxima qui- *conia.* dem huic vox est cucupha, κικυφά. scribit autem in Hieroglyphicis Orus Ægyptios gratitudinē signifi- Κίκωψ. cantes, cucupham pingere. vbi Mercerus interpres in Obseruationibus suis cucupham, ciconiam esse *Cucupha.* coniicit. sed quærendum an forte vpupa sit, quæ ipsa quoq; à pietate in parētes celebratur, eoq; nomine apud Ægyptios in honore est, vt Ælianus refert. Erodium autem, ἐρωδιόν Suidas ciconiam esse putat, aut ciconiæ similem: nos omnino ardeam esse suo loco ostendimus. Ybos vel ibis pro antho aue apud Al- *Ibis à qui-* bertum legitur: qui eam stultè eandem ciconiæ facit. sed & recentiores quidam ibidem cum ciconia *busdam* confundūt. Insula Heroum è regione Borysthenis fluuij sita vocatur etiam Leuce, ab auibus albis. nam *cum cico-* κινώπεζα λευκά aues albas Eustathius illic interpretatur. intelligit autem fortè (inquit) laros albos, vel se- *nia con-* cundum alios ciconias. *funditur.*

¶ Epitheta, *Candida pennis ciconia*, Ouidius 6. Metam. Glorians, apud Textorem. Ciconia etiā grata peregrina hospita, Pietati cultrix, gracilipes, è tota Istria (Crinitus & alij legunt choralistria, quod placet,) Auis exul hyemis, titulus tepidi tēporis, Nequitia nidum in cacabo fecit meo, Petronius Arbiter.

¶ Μακροί πελαργοί, Philes. Ζάεικες, epitheton ciconiarum, Hesychius. sed videtur potius peculiare in aliqua lingua ciconiæ hoc nomen substantiuum esse. ad Germanicum sanè *Storch* alludit.

¶ Derisuri aliquem digitis dextrę manus in vnitatem collectis veluti ciconiæ rostrum effingunt, & *De deri-* manum post tergum eius motitantes derident. Persius, *O Iane à tergo quem nulla ciconia pinsit.* Vnde pau- *sione quæ* lō post posticam fannam appellat: *Postica occurrite fannæ*, hoc est derisioni quæ post tergum fit, Perottus. *post tergū* A ciconia fit ciconinus, vt ciconinum rostrum, Idem. *fit ciconiæ*

¶ Πελαργιδεῖς Aristophani & Æliano dicuntur, ciconiarum pulli: vt ἀεπιδεῖς aquilarum. Suid. Vi- *rostro di-* detur autem forma patronymica. Πελαργίδης, ὁ τῷ πελάργῳ (malim πελαργῷ, cum rectum πελαργός o- *gitis effi-* xytonum ferè semper ab eruditis scribi inueniam) γόνος, Varinus in Λαγώς. ¶ Πελαργός, genus vasis fi- *cto.* ctile, Hesychius: nimirum à figura rostri prominentis. vnde & alembica vulgò dicta, hoc est vasa rostra- *Πελαρ-* ta, in quibus vapores per halitum vi ignis euecti è vasis subiectis (cucurbitas vocāt) in liquorem densan- *γὼς genus* tur, & cauo limbo excepti per rostrum destillant, non ineptè pelargos aut ciconias nomināris. *Λάϊνον, vasis.*

¶ Λίθινον, πελαργόν, Hesychius: denotans fortè eiusdem figurę vasis genus lapideum. Varinus nihil tale ha- *bet.* ¶ Ορφέλαργος, id est ciconia montana inter aquilas dicta est. ¶ Pelargitis herba, πελαργίτις, ac si *Pelargitis* ciconiarum dicas, nominatur apud Galenum de comp. med. sec. locos lib. 9. cap. 2. sect. 3. inter remedia *herba.*

splenitorum ex Asclepiade. propinantur eius tritæ cochlearia duo cum aceto mulso. Cornarius fate- *tur se ignorare quæ herba sit: quod & ipse fateor, coniicio tamen geranium primum esse, quod inter* nomenclaturas Dioscoridi adscriptas pelonitis etiam nominatur. quanquam nulla ei ad lienem vis at- *tribuitur.* Vasorum quidem quæ semina includunt figura, vt gruis rostro confertur, vnde gruinarum di- *citur, ciconiæ etiam rostro rectè conferri potest. quare & à Germanis ab vtriusq; auis rostri similitudi-* ne appellatur, *Storchenschnabel/Kranichschnabel.* Πελαργαῖν Pythagoræ significabat τὸ νῆτεταιν con- *Πελαρ-* fulere & admonere, Suidas & Varinus. Πελαργορροῦτες νῆες apud Lycophronem dicuntur naues cico- *γαῖν.* niarū coloribus tinctæ, hoc est atro & cādido discretis, Eustathius & Varinus in Μίλτος. A Lycophrone *Naues ci-* naues ciconias appellari crediderim, quod vt hę superiore corporis parte albis, inferiore nigris sint pen- *conia cur* nis: ita naues albo velo vtantur, cætera parte propter picem, qua oblinuntur, nigra, Gasp. Heldelinus. *dicta.* Pelargicæ, id est ciconiarum leges, πελαργικοί νόμοι, ab Aristophane dicuntur, quæ parentes à liberis nu- *Pelargici* triti, ἀντεκβεθεῖται, fanciunt, Suidas: vt supra in *D.* recitauimus. *nomi.*

¶ Icones. Ciconia super sceptris regum antiquitus sculpebatur, hippopotamus in imo, vt vio- *Icones.* lentiam & impietatem iustitię pietatiq; apud reges præsertim cedere & subiici debere innueretur: vt supra in *D.* docuimus. ¶ Apollonius Tyaneus olim cum ciconias marmoreas pinxisset, è Byzan- *tio veras expulit, Ioan. Tzetzes 2, 60. Non ciconiam, vt Grammatici quidam putarunt, sed corni-* cem concordiaę symbolum esse Politianus in Miscellaneis ostendit. *vide in Cornice.* Ægyptij vt pa- *rentis amatorem significant, ciconiam pingunt. hæc enim à parentibus enutrita non separatur ab illis,*

Ciconius. verum ad vltimam vsque ſenectutem permanens parentibus victum ſufficit, Orus.

Cicones

¶ *Propria.* Ciconius nomen eius qui Brixiam condidit, vt quidam tradunt. Cicones Homero populi Thraciæ ſunt iuxta Hebrum. ſed his nihil commune cum ciconia aue, cum eius appellatio hæc Latina ſit.

Pelargus

¶ Varus Pergæus ſophiſtes à forma naſi Pelargus cognominabatur, id eſt ciconia, Cælius. *Pelargus dictus à*

formana-

larga Potnei filia Pauſaniæ memoratur. Πελαργικός apud Ariſtophanem in Auibus Neptuni cognomē eſt, pro *Pelaſgico*, vt ad pelargum, id eſt ciconiam alluderetur, quemadmodū & Sunieracus ibidem pro

ſi.

Suniarato cognominatur, vt alluſio fieret ad accipitrem, quoniam in auium rep. ſermo eſt: vel pro *pela-*

Pelargi-

gio, quoniam pelagi præſes eſt Neptunus, vt Scholiaſtes monet. In eadem fabula memoratur *pelargi-*

cus Ne-

ptunus. Πελαργικόν τείχος, qui Athenis in arce fuit: cuius & Callimachus meminit, Τυρρηνόειον Πελαργικόν. vocat autem murum Tyrrhenum, quod à Tyrrhenis ſuffoſſus & dirutus ſit: quos qui vide-

Pelargi-

cus mu-

rus. rant pelargos nominabant, propter ſindones quas geſtabant, Etymologus. Erāt nimirum ſindones illæ albo & atro coloribus diſtinctæ, à quibus etiam monachorum & monialium neſcio quæ genera hodie

Phænico-

pterus. ¶ *b. Ciconia candida pennis*, Ouidius 6. Metam. Gracilipes, Petronius Arbitr. Auis quam Galli vulgò *flambant* vocant, Bellonius phœnicopterū interpretatur, ciconiæ ſimilis eſſe fertur, ſed roſtro recuruo, breuiore, tota eſt alba: partes verò alarum rubent, quæ in ciconiis nigræ ſunt.

c.

Ciconia (chaſida) pro manſione ſua habet abietes, Pſalm. 103. interprete Munſtero. *Ciconia (chaſida)* in cœlo cognouit tempus ſuum, Hieremiæ 8. Choraliftria, epitheton ciconiæ apud Petronium Ar-

bitrum à

vocis aut ſoni potius crepitatione. quærendum an legi poſſit crotaliſtria. eſt enim crotalum inſtrumentum quod manu pulſatur, laminis quibuſdam ex ære rotundis, ſonum ex collifione reddentibus. Auis exul hyemis apud eundem. Quum Pompeius Magnus animi releuandi gratia ad ædes Luculli in Tuſculano forte ſe contuliſſet, Lucullum culpauit, quod ædes magnis quidem eſtatis caloribus

adpoſitas,

cæterum ſæuiente hyemis rigore incommodiſſimas eduxiſſet. Cui ſubridens Lucullus, prudenter, vt ſolitus, reſpondit: An verò, ô Pompei, minus tibi nos quàm ciconiæ mentis habere videmur,

vt non

cum ipſo pariter tempore ſedem quoq; permutemus?

Magicum

¶ *e.* Pelargi victoris cor in accipitris aut vulturis victi pelle ligetur, ſcribaturq; in corde, Quoniam vi-

ci aduerſarios,

hoc amuletum dextro brachio alligatum quicumq; geſtaret, inuictus erit & admirabilis in bello & certaminibus omnibus, potieturq; indubia victoria & magna, Kiranides.

¶ b.

Gaspar Heldelinus Lindauienſis ciconiæ encomium doctiſſima declamatione noſtra memoria condidit. Quis dedit ciconiæ (chaſida) pennas & plumas? Iob 39.

¶ Circa

Theſſaliam aiunt tantam ſerpentium vim prouenire, vt niſi à ciconiis conficerentur, inco-

las pellerent.

Quāobrem ciconias honore afficiunt, & ne quis occidat lege ſanxerunt, eadē in eum qui occiderit pœna decreta qua homicidas puniūt, Ariſt. in Mirab. & Plinius. Nocerit eis omnibus quidem

locis nefas

ducunt, ſed in Theſſalia vel maximè, vbi ſerpentiū immanis copia eſt: quos dum eſcādi gratia inſectantur, regionibus Theſſalicis plurimum mali detrahunt, Solinus. Theſſali ciconias colunt, eò

quod ſerpentium

magnam multitudinem in regione (aliquando) perdiderint. quare lege ſanxerunt, vt exilio mulctetur quiſquis ciconiam occiderit, Plutarchus in libro de Iſide & Oſiride. Ciconiæ apud

Ægyptios eò

venerationem habent, quod ſenectute affectos parētes alunt, Ælianus. ¶ Ciconiam non

vt grues

prodigium facere dicunt: ſed in auguriis haud dubiam ferre concordia ſignificationem, Alexander ab Alex. Anno à Chriſti natiuitate 454. cum Attila Aquileiā obſideret, ciconias animaduertit

quæ in turribus

ciuitatis nidificauerant, vno impetu ex vrbe migrare atq; foetus ſuos exportare: vnde magnam in vrbe famem eſſe coniecit, & milites hoc auſpicio exhortatus tāquam urbem interitui pro-

ximam ciconiæ

defererent, urbem cepit. Aues hominibus deorum voluntatem nunciant, Iunonis ciconia, Mineruæ crex & noctua, Porphyrius lib. 3. de abſtinendo ab animatis. Si animantium cruore af-

ficiuntur ſuperi,

cur non maſtatis illis vulturios, ciconias, &c? Arnobius lib. 7. contra gentes.

¶ In

Germania quidam, vt fertur, ſtultitiā ſimulans propter paupertatem, liberos ſuos in ciconiarum nidum impoſuit tanquam ab illis alendos: quo animaduerſo annona à magiſtratu donatus eſt.

¶ Pallas

apud Ouid. Metam. 6. cum Arachne contendens, in tela ſua *Antigonen pinxit auſam contendere*

quondam

Cum magni conſorte Iouis: quam regia Iuno In volucrem vertit: nec profuit Ilion illi, Laomedonve

pater, ſumptis quin

candida pennis Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia roſtro. Alexander Myndius ciconias ſcribit exacta ætate decurſaque circum Oceanitidas inſulas volantes, hoc præmium pro pietate, quam

geſſerint aduerſus

parentes, aſſequi, vt ex auibus conuertantur in homines: quod exiſtimo conſectum, ob pietatem & ſanctitatem hominum illarum inſularum, Ælianus. De ciconia rege dato ranis à Ioue

fabulam inter

Æſopicas legimus, quam G. Heldelinus in Ciconiæ encomio elegantiffimè deſcribit.

¶ Prouerbiū

ἀντιπελαργεῖν, ac ſi *reciconiare* dicas, vt retaliare, explicatum eſt ſupra in D. O Iane à tergo cui (aliqui legunt, quem) nulla ciconia pinſit, Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas, Perſius

Sat. 1.

Sat. i. id est, quem nemo digitis dextræ manus in vnum collectis ad instar rostri ciconiarum ridet. Verbi pinsere (quod à Græco *πιοςει* factum videtur) nota est significatio, vnde & pistillum & pistrinū dicimus ac pistorem. Pinsabantur enim in pilis olim fruges, pistillo subinde alternis immisso eleuatoq; vnde hordeum sic suis corticibus exutum ptissanam vocant, cum prius *ἀλγρον*, hoc est integrum nec decorticatum esset.

¶ Alciati emblemata, inscriptum, *Gratiam referendam.*

Aerio insignis pietate ciconia nido,

Taliaq; expectat sibi munera mutua reddi,

Nec pia spem soboles fallit, sed fessa parentum

Inuestes pullos pignora grata fouet.

Auxilio hoc quoties mater egebit anus.

Corpora fert humeris, præstat & ore cibos.

*Alciati
emblemata.*

DE AVIBVS CICONIÆ SIMILIBVS.

TRINCOS auis nominatur Monspeffuli in Gallia, vt audio, auis ciconiæ persimilis, minor tantum: quæ serpentibus similiter vescitur, sed regionem non mutat. ¶ Est & circa Oceanum Germanicum, vt in Dania, auis magna ciconiæ similis, paucæ carnis, quam ONSCHVAL Germanicè vocitant. ¶ Oppianus in Ixeuticis meminit auis innominatæ, quæ ciconijs similis sit, sed minor, rostro magno & acuto ensis instar, serpentium hoste, &c. vt recitauimus supra in Ciconia D.

¶ De ibide, quam aliqui ferè colore tantū & rostri aduncitate à ciconijs differre putant, suo loco dicetur. Strabo eam magnitudine & figura ciconiæ persimilē esse scribit: item de Phœnicoptero alibi.

DE CICONIA NIGRA.

INVENITVR etiam genus ciconiæ dorso omnino nigrum, ventre subalbum, quod non in locis habitatis ab hominibus, sed in paludibus deserti nidificat, Alber. Idē ex Aristotele de hist. anim. 9.6. pro

ichneumone (quanquam eam vocem ex Auicenna corruptè legit *anschycomon* & *thyamon* (ibidem interpretatur, quæ sit auis Ægyptia, nempe ciconia tota nigra in dorso, & inuenitur etiam fusca, (grisea,) inquit. Nos hanc ciconiam nigram appellamus, ein *schwarzer Storck*: quæ sæpe reperitur in montanis & syluosis Heluetiæ locis, vt circa Eremum D. virginis, circa Lucernam oppidum, circa Tosam fluuium, & alibi. Forma & magnitudine à ciconijs propriè dictis non differt. Nidulatur in arboribus, præcipuè abietibus. quod si rostrum aduncum haberet, ibidem generi adnumerasset. nunc cum id ei re-
Descri- ctum sit, ciconijs subiungere placuit. Ciconia nigra quam ipse vidi Septembris initio captam cis Alpium
ptio cico- montem non procul ab vrbe nostra disitum, huiusmodi erat: Dorsum colore eminus totum nigrum
nia nigra apparebat: sed si propius inspiceres vanelli vel corui syluatici colorem referebat, in quibus color niger, si propius cōsideres, cum viridi vel subcœruleo & paucopurpureo mixtus videtur. Ventri & lateribus sub alis color albus. Auis tota à principio rostri ad extremos pedes extensa, dodrantes quinq; cum dimidio excedebat. Rostrum magnum & validum erat, colore puniceo, vt crura etiam ac pedes. Longitudo rostri supernè à mucrone extremo modicè deorsum inflexo, vsq; ad initium plumarum capitis, digiti octo. Oculos pellicula rubra ambiebat, orbicularis, nisi ante & retro in angulos desineret. Collum pedem ferè vel digitos quatuordecim longum: Ala dodrantes quatuor, si ad finem longissimæ pennæ in rectum quoad fieri potest extensæ mensura procedat: cauda dodrantem: & similiter cruris pars supra genu ad coxam: inferior verò pars à genu ad pedem paulò breuior erat. Corpus item inter collum & caudam dodrantale. Dorsum & pectus latiuscula, vt in anserè ferè. Digiti pedum diuisi, apparebat tamen initium quoddam membranæ palmipedum, præsertim inter duos longiores digitos. digitus medius quinque digitos longitudine æquabat. Lingua breuissima. Pondus, libræ medicinales septem cum dimidia. Longiores in alis pennæ magis quàm cæteræ nigricabant. Qua parte alæ iunguntur corpori, oblonga cavitates retrorsum extensa cernebatur. Anterior pars pennarum intra posteriores condebatur. Intestina erant inuoluta. In femore dissecto neruos quatuordecim inueni magnitudine differentes, quorum duo latissimi in genu partem cartilagineam se inferebant vtrinq; sex alij minores erant, tres minimi. Postremò tres planiori parti incumbentes minimis aliquanto maiores. Fel viride erat. In ventre apparebant quiscuiliæ quædam stercorosæ ceu fimi bubuli, & inter eas reliquæ quædam scarabeorum vel locustarum, nempe capita & vaginæ, quarum quædam erant discretæ ceu cortex in hippuri: Vnde conijcio eam tum herbis tum crusta tectis infectis vesci. Sono eam crepitare aiunt similiter alijs ciconijs. ¶ In cibo ferini admodum odoris est, & ferè piscosi. Videtur prius elixari debere, tum asfari & aromatibus condiri. caro eius paulò minus rubet quàm troctæ vel salmonis. adeps etiam nonnihil rubet. Caro mihi gustanti sat bona & dulcis visa est. sed pellis tenacior est, & grauitè olet, vt eam detrahi præstet. & forsàn ea detracta, præcedente elixatione nihil opus fuerit. Pediculis infestatur.

DE CINAMOMO AVE.

Cinnamolgus. CINNAMOLGVS (apud Plinium, aliàs cynamulgi) auis Aristoteli cinnamomus vocatur. nisi quis *κιννάμολγον*, non *κιννάμωμον*, in eo quoq; scribendum censeat, Hermolaus in Plinium. Ego omnino cinamomum duntaxat scripserim, à cinamomo aromate, vt ex sequentibus apparebit, idque per *n* simplex. nam apud Græcos semper *κιννάμωμον* scribi reperio pro aromate simul & aue apud medicos, *Cinnamomus.* Theophrastum, Ælianum, Philem, Dionysium & eius interpretem Eustathium. Ο' *ρνιθες δ' ἐτέρωθεν ἀοιμήτων ἀπὸ νήσων* Η' *λθον φύλλα φέροντες ἀκχεράσιων κιννάμωμον*, Dionysius in Periegesi. Nestor etiā Grammaticus contendit cinamomum prima syllaba correpta scribendum, quanquam poetæ aliquando carminis gratia produxerint. Atqui cinnamum eadem significatione, apud Martialem, Ouidium, Claudianum poetas *n* duplici scribitur, & Plinium quoq; lib. 10. & Solinum, vnde & cinnamologus dici posset hæc auis, quā vocem in Pliniano indice reperimus, vt spermologum & cnipologum aues dicimus. nā cur cinnamolgus aut cynamulgi scribatur, nulla planè ratio est. Plinius in fine libro 12. Historiæ naturalis, diuersi etiam cinnami meminit: quod (inquit) caryopon appellat. Hic est succus nuci expressus, multum à furculo veri cinnami differens, vicina tamen gratia, (vnde nomen quoq; idem conijcimus impositum,) in Syria nascens. Id fortè carpesium fuerit, cum & nomen alludat, & pro cinamomo substituitur, & in Cilicia Syriæ vicina nasci dicatur: quanquam fructus cubebæ, quæ carpesium creditur, acinus vel bacca potius quàm nux est. *zibibas* quidem vuas puto Arabica aut vicina lingua vocari. Videtur sanè mihi Hebraica vel Arabica huius vocis origo esse, siue à *Ken*, קן, id est nido, quod in Arabia ex nido auis eodem nomine dictæ sagittis decuteretur: siue à *Kaneh*, קנה, quæ vox cannam & arundinem significat. est enim cinamomum cortex fruticis figura cannæ seu canalis instar: vnde & Galli hodie vulgo *canellam* vocitant.

Hæc auis ¶ In Arabia cinnamomus (τὸ *κιννάμωμον*, genere neutro) auis appellatur, quā furculos cinnamomum ex mi portare, ac nidum ex his conficere aiunt. nidificat excelsis arboribus & ramis: sed incolæ sagittis plumbatis nidum petunt, atq; ita discusso in terram cinamomum legunt, Aristoteles, Ælianus & Philes. In Arabia *cynamolgus* (aliàs *cinnamomus*) auis appellatur, cinami furculis nidificat. Plumbatis eos sagittis

girtis decutiunt indigenæ, mercis gratia, Plinius. Phœnix rogos suos struit cinnamidis, Solinus. Et mox, *mi confi-*
Cinnamolgi perinde Arabiæ auis, in excellentissimis lucis textit nidos è fruticibus cinnamorum: ad *cit.*
quos quoniam nō est peruenire propter ramorum altitudinem & fragilitatem, accolæ illas congeries
plumbatis perunt iaculis, deiectasq; pretijs vendunt amplioribus, quod hoc cinnamum magis quàm
aliud mercatores probent. Dionysius Afer cinamomū canens ex insulis inhabitatis ab auibus eiusdem
nominis afferri, terram quæ cinamomum ferat ignotam esse insinuat, quod & Herodotus scribit. con-
ijcimus tamen insulas aliquas circa mare rubrum intelligi. Apud Aristot. tum furculos ipsos, tum aues
ex illis nidum struentes (κινάμωμα τὰ) cinamoma (genere neutro plurali, quod apud Græcos commo-
dius fit, apud quos ὄρνεον etiam generale auium nomen, neutrum est. ego nullum præterea neq; apud
Græcos neq; Latinos auis nomen neutri generis noui) dici apparet, Eustathius. Cinamomum Arabes
mirabilius quàm thus aut casiam legunt. nam aut quo modo, aut qua in terra gignatur, illud nequeunt
dicere: nisi quod probabili ratione vtuntur quod quidam volunt id gigni in his regionibus, vbi Diony-
sius educatus est: & ipsas cinnamomi festucas afferri à grandibus quibusdam alitibus ad nidos è luto
constructos in præruptis montiū & homini inaccessis. Cōtra quas hoc Arabes excogitauerunt: Boum
asinorumq; defectorum, & aliorum iumentorum membra minutatim concisa, in ea loca portant: &
vbi iuxta nidos posuere, procul abscedunt. Ad hæc frustra delapsæ volucres, ad nidos suos carnē com-
portant: cui sustinendæ impares nidi, ad terrā discissi labuntur. Tunc Arabes ad eos colligendos acce-
dunt, Herodotus lib. 3. Cinamomum fabulosa narrauit antiquitas, princepsve Herodotus, auium ni-
dis, & priuatim Phœnicis, in quo situ Liber pater educatus esset, ex inuis rupibus arboribusque decuti,
carnis quam ipsæ inferret pondere, aut plumbatis sagittis, Plinius. Et mox, Omnia falsa: siquidem cin-
namomum, idemq; cinnamum, nascitur in Æthiopia, &c. ¶ Cynamulgos auicula in Æthiopia de ci-
namomo nobiliore nidū textit, &c. hæc auicula cum suis interaneis non euiscerata comeditur, propter
aromaticum odorem eorum quibus nutritur, Albertus sine autore. Nos apud Plutarchū rhyntacen *Rhynta-*
auiculam legimus apud Persas nasci, in qua nihil inueniatur excrementi, sed interna omnia adipe ple- *ces.*
na sint: vnde eam aëre atq; rore solum nutriri arbitrantur. ¶ Idem Albertus, Aristotelis ex hist. anim. 9.
14. de alcyone locum transferens, alcyonem cum cinamomo aue imprudenter confundit: vt & alij
cum secuti ineptissimi scriptores.

CINDAPSUS, Κινδαψός, auis quædam, Suidas, Hesychius & Varinus. Est & musicum instru- *Cinda-*
mentū eiusdem nominis, ὄργανον κιθαριστήριον: (pro quo etiam κινάψος legitur in Lexico vulgari, nescio *psus.*
quàm rectè,) eadem voce Indus significatur, Hesychius.

CINOPEON, Κινώπειον, ὄρνεον, Varinus: tanquam certa quædam auis species hoc nomine indice- *Cinopeon*
tur: vel potius auis in genere. Ego κινώπειον legendum suspicor: quæ vox aliquando auem in genere si-
gnificat. Nam apud Dionysium Afrum κινώπειον λευκὴ Eustathius aues albas interpretatur, vt scripsi-
mus in Ciconia H. a.

CINNYRIDES, Κιννυρίδες, auiculæ parue, τὰ μικρὰ ὀρνιθάκια, Hesych. & Varinus: per onoma- *Cinnyri-*
topœiam fortè sic dictæ, siue quis in genere (propter τὰ articulum adiectum) quasuis paruas auiculas *des.*
hac voce designari putet: siue certam aliquam speciem. Nam & κίσσις, & κίσσινος, species auis, apud
eosdem legitur.

DE CNIPOLOGO, QVEM CVLICILE-

gam Gaza interpretatur.

ARISTOTELES hist. anim. 9. 3. picorum genera enumerans, post dryocalapten siue pipram,
id est picum Martium maiorem minoremq; & colion (galgulum interpretantur) siue picum viridem,
qui omnes non alio magis viuunt quàm venatu vermiculorum circa arbores lignave nascentiū, quos
Græci κνίπας vel σκνίπας vocant: In ijs (inquit) est & auis quæ proprio nomine κνιπολόγος dicitur: ma-
gnitudine parua, quanta est acanthylis. colore cinereus, distinctus maculis, voce parua. hic etiam ligni-
peta est. Gaza pro cnipologo culicilegam vertit, quod non placet. Etsi enim cnips vel scnips apud Græ-
cos aliquando pro culice aut insecto volucris accipiatur, tamen cū certum sit coffos, id est vermes qui
ligna erodunt σκνίπας dici, & pici (inter quos hic minimus est) coffis vermiculisq; magis quàm culici-
bus victitent, vnde & dryocopi & xylocopi, id est lignipetæ dicuntur, cū culices venandi gratia, li-
gna rostro impetere nihil opus sit, cnipologon Græcum vocabulum, potius relinquere, quàm culicile-
gam cum Gaza Latine dicere visum est. CVLICILEGA verò alia auis fuerit κωνωποθήρας à venatu cu-
licum Hesychio & Varino dicta. Albertus cnipologi descriptione ex Aristotele posita, vt iam recitavi-
mus, in picorum genere: hæc etiam auis (inquit) vocatur apud nos picus generali nomine.

¶ Guil. Turnerus in libro de auibus cnipologon facit motacillæ genus albo nigroq; variè distin-
ctum, deceptus nimirum translatione: vt Eberus & Peucerus quoq; qui cnipológon Germanicè inter-
pretantur *Fliegenstecher* id est muscipetam. hæc (inquiunt) à motacilla differt, quanquam & ipsa cau-
dā moueat, muscas venatur & culices, colore cinereo maculis distincto, voce parua, magnitudine spini.

Sed Turnerus postea remelius perpensa, in familiari ad nos epistola: Culicilegam Aristotelis (inquit) in terra Bergenſi (in Britannia) vidi. tota cinerei ferè coloris est, & speciem habet pici Martij.

Certhius.

¶ Est apud nos auicula minima in sylvis lignipeta, variè distincta, per arbores reptas & coffos disquirens, quam Turnerus certhium vel certhiam Aristotelis esse conijcit, cuius figuram & descriptionem supra dedimus in Certhia, vbi plura de hac auicula leges. cui si color cinereus conueniret, omnino cnipologon faceremus. nunc cum colore differant, natura tamen & genere aues proximas esse dicemus. Vtriq; natura pici, hoc est circa arbores versari, & coffis viuere. nam certhiam *θειποφάγον* Aristoteles facit, vt cnipologon *κνιποφάγον*. vtriq; magnitudo exigua. Sed cnipologo vox parua, *φωνεῖ δὲ μικρὸν*, Aristoteles. certhiæ clara, *φωνὴ λαμπρά*. ¶ Culicilega, hoc est cnipologos veterum Græcorum, hodie à Græcis *sufurada* vocatur, à Gallis *bergeronette*, similis aui, cui apud Gallos nomen *lauandiere*, (id est motacillæ vel culicilegæ cinereæ) Bellonius, qui in Auium historia, *sufurada* nomen culicilegæ non huic, sed cinereæ tribuit.

Cliuina.

CLIVINAM quoq; auem ab antiquis nominatam animaduerto ignorari. quidam clamatoriã dicunt, Labeo prohibitoriam, Plinius. Ego non certam aliquam auem, sed quæcũq; in auspicijs aliquid suo clamore fieri prohiberet, sic dictã ex verbis Festi conijcio. Is enim, Cliuia (inquit) auspicia dicebãt antiqui, quæ aliquid fieri prohibebant. omnia enim difficilia, cliuia vocabãt. vnde & cliua, loca ardua.

DE COCCOTHRAVSTE.

A.

COCCOTHRAVSTES, *κοκκοθραύστης* auis quædam est, Hesychius & Varinus. Nos hoc nomine appellare voluimus auem cuius effigiem hoc loco damus, quod rostro suo coccos & interiora grana siue ossicula cerasorum confringere soleat, vt nucleis vescatur. Italicè *frison* vel *frusone* nominatur, vel *grison*: & circa Verbanum lacum *franguel montagno*, id est fringilla montana. Gallicè *choche pierre*: & alibi (vt audio) *cassenoix*, id est nucifraga, quod nomen Caryocatactæ aui supra descriptæ magis conuenire videtur. Germanicè *Steinbysser* / *Klepper* / apud Heluetios: *Kernbeiß* / in Austria *Kirschfinck* / circa Francofordiam ad Moenum: & aliqui *Kirschenschnecker*. Eberus & Peucer. acanthidis duo genera faciunt: minus (inquiunt) quod non valde dissimile cardueli colorem ex albo nigroq; mixtum habet: nos etiam *Distelfincken* vocamus. Maius fringillam duplo excedit, cætera ferè simile, Germanicè dictum *Kirschfincken* / (lego *Kirschfincken*, & *Kernbeißer*, colore vtrunq; genus ignobile, sed valet & commendatur amcenitate vocis, Hæc illi. Audio etiam *Bollebicke* alicubi vocari, hoc est gemmivorum, quod gemmas arborũ comedat, sicut illa quæ per onomatopœiam à nostris *Gügger* dicitur. Auem etiam cui à viriditate nomen apud nos, vt Turnerus scribit, aliqui *Kirschfinck* appellant, sed legendum arbitror *Hirschfinck*, à milio quo in cibo vitur. Est & alia auis *Steinbysser* dicta, quod calculos puto in ripis fluminum rostro feriat dum muscas petit, de qua in Motacilla dicemus. hanc enim Turnerus cinclum esse coniicit. Coccothraustes noster lingua Turcica, vt audio *giégen* vocatur.

Magni-

B.

Descri-
ptio.

Magnitudo ei alaude aut loxiæ nostri. Rostrum durum, validum, breue, latum, simile fere rostro auis quam *Gügger* vocamus, maius, fuscum. Color capitis (in foemina) charopus vel ex flauo ruffus, in pectore & ventre ex cinereo rubicundus. Pennæ alarū superius nigricant, in medio albent, in imo coloris ferè cœrulei vel indici sunt. item minores aliæ superinnatæ partim albicant, partim charopæ sunt. Pennis nigris rostrum inferius ambitur, & similiter oculi. Collum pronum & vtrinque ad latera plumis vestitur cinereis. dorsum ex ruffo nigricat. propius caudam charopæ sunt penne, extremæ in cauda albicant.

C. D.

Cibus.
Cantus.Nidifica-
tio.

Capitur in syluis, & in cibum venit. Ceraforum ossa frangit & nucleis vescitur. Cantu peculiari nec insuauit utitur, cymbalorū (vt audio) ferè æmulo. caueis tamen includi non solet, nisi rarò forte, vbi si ossa ceraforum defint, feminibus cannabis ali potest. Nam nuper auceps quidam, vt rem ridiculam ostentaret, turdi genus Bohemicū (vt Germani appellant) in cauea inclusit, idq; cerasis aridis pasci assuefecit. quæ cum turdus integra deuoraret, officula ceraforum quæ subinde excernebat, in subiectam caueam cui inclusus erat coccothraustes delapsa, illum alebant. ¶ Nidificat, vt audio, in arborum cauis. æstate rarius, hyeme frequentius apud nos visitur. ¶ Itali hominem crassi ingenij, & deceptu persuasumque facilem significantes, coccothrausten crassi rostri appellant, *Tusci vn frisione dal becco grosso*. Est enim sanè hæc auis stolidia, & vt capitis, ita ingenij crassi. Vidi aliquando caueæ inclusam os cerasi rostro tenentē, si quis aspiceret, ita hiantem diutissimè perseuerare.

DE CÆRULEO.

NOVIMVS & saxatilē auiculam quandam, cui nomen cœruleus (cyanos, *κύανος* proparoxyt. quamuis apud Hesychium oxytonum legitur.) quæ maxime in Scyro colit, saxa amans, magnitudine minor quàm merula. maior paulò quàm fringilla. pede magno est, scanditq; saxa. colore tota cœruleo, rostro tenui (*ρύγχος χαλεπός*, Gaza legit *λεπτός*, cui adstipulatur etiam Alberti translatio quæ habet gracile: vetus interpres, angustum) & lōgo crure breui similiter vt pipō (*ἵππος*, Gaza videtur *πίπρα* legisse, pro qua voce etiam alibi pipō transtulit) est, Aristoteles. Turnerus cœruleum coniicit esse auem quæ Anglicè vocetur *a clotburd*, *a smatche*, *an arlyng*, *a steincheke*. & Germanicè *ein Brachvogel*. Hanc inquit in cuniculorum foueis & sub lapidibus in Anglia nidulari, & hyeme non apparere. Sed *Brachvogel* apud Germanos aliarum etiam auium nomen est, vt Arquatē supra descriptæ, & auis cuiusdā circa aquas degentis proceris cruribus, quarum neutra cœruleus esse potest. Ego Turneri cœruleū non agnosco: vt neque Eberi & Peuceri qui cœruleum interpretantur *stein zimner*, id est turdū minorem. nullum enim turdum cœruleum nouimus. Est apud nos pici genus paulò maius fringilla, dorso cœruleo, & rostro tenui longoq; vulgò *Ehlān* appellant: quod an cœruleus sit, inquirendum. Huic similem colore aiunt esse auem quæ *Steinrötele* appellatur, in Austria & alibi, à saxis imposito nomine, dorso cœruleo. ventre rubicundo suauiter canora: muris adhærens, & in eis nidificans. Omnino sanè cœruleum de genere picorum esse coniecerim: cum & crure similiter breui vt pipra sit: (pipra autē (vel vt Gaza vertit, pipō) Aristoteli non alia auis quàm picus est) & eo ad scandendum apto: & rostro etiam vt picorum genus oblongo. Auis, cui cyanus nomē est, natura sua ab hominū consuetudine abhorret, urbanas cōmorationes odio persequitur, locorum agrestium vbi homines versari soleant, insolens est. eis locis in quibus est ab hominibus solitudo, & montiū iugis, & præcipitijs delectatur. Epirum & insulas hominum frequentia habitabiles, haud sanè in amore habet: Scyro, & si qua est eiusmodi alia sterilis, & ab hominibus inops, delectatur, *Ælianus*.

Petrocos-
sypho.Blaw-
vogel.Vbi degat
& nidifi-
cet.

¶ Auis quam cyanon Aristoteles, Plinius cœruleum vocat, quoniam in rupibus altorum montium versatur & merulæ similis est nomine mutato nunc vulgo Græcis *petrocossypho* vocitatur, hoc est merula saxatilis. est autem merula minor, vndiquaq; cærulea, & in magno pretio propter cantum vt caueis includatur. vox ei eadem quæ merulæ, Gallicum nomen nullum: quoniam in Gallia non reperitur, vt neq; in Italia. nisi in caueis apportetur. quandoque enim nido eximitur vt sermonem humanum edoceatur, *Bellonius*. Eadē prorsus mihi videtur auis illa de qua nuper genere & doctrina supra ætatē suam ornatissimus iuuenis Augustanus Raphael Seilerus nobilissimi medici Geryonis Seileri filius his ferè verbis ad me perscripsit. Auis quam à cœruleo colore Germani *Blawvogel* nominant, sturni magnitudine est: pectore, lumbis & ceruice pulchrè cyanea, obscurius tamen quàm ispida: dorso & alis non nihil nigricat obscurè interim glaucis vel subcœruleis. Rostrum ei sesquidigiti longitudine, subter nares fuscum, in imo aculeatum, superiori parte adunca inferiorem. vt plurimum contegente. pedes fissi vt in cæteris auibus. Degit in altissimis alpibus, neq; cacumine montiū contenta, in scopulis maximè, & præruptis & niuosis locis viuit. nec alibi eam reperiri constat quàm in montibus circa Athesim fl. præcipuè circa *Ænipontem* urbem. Hanc ob causam apud ipsos inquilinos in magno pretio habetur, aliturque quibuscunq; cibis mēsa hominū familiaribus, istisq; qui merulis turdisq; aucupio destinatis præbentur.

De eius voce, cantu, & colore. Voce articulata, amœna admodum & varia est: ipsa tam docilis, tamq̃; diligēter res obseruat, vt pleraq̃; vocis articulo aliquo significet & indicet. Media & intempesta nocte expergefacta, ad astantis prouocationem, quasi iussa, claro spiritu canit, imperata quæ sibi putat iniungi, probè suo officio executura, quod versiculis aliquando vtcunque delineauit. *Cæsia auis glauca* (glaucum colorem intelligit cœruleum) verè sacrata *Minerua*, *Præte cui seruit noctua nulla magis.* *Quid sibi vult? quiste docuit parere morienti? Instinctu proprio num facis ista tuo? Non puto: sed deus est qui te ciet, usque morienti: Scilicet vt morem sic homo quisque gerat.* Oculos hominum aliorum alitum more appetit, quod imaginem in iis suam velut in speculo intuens, cognati desiderio trahitur, ipsiusque consuetudinem desiderat. Ante tempus autumnii quo cæteræ aues incubant, proliq̃ue dant operam, cum colore etiam vocem mutat, ac alis expansis novos cantus excogitat, secum ipsa continuo murmurans, nec veteris tamen quem olim didicit, obliuiscitur. Color sub hyemem è cœruleo nigrior euadit, quem mox circa veris initium, in proprium rursus commutat. Adulta vel è nido materno semel egressa, volatuiq̃; paulum adsueta, non amplius vllis (quod omnes aucupes affirmant) blandimentis vel astutiis ob innatam solertiam capitur. Nidum in præaltas deuiasque solitudines desuper in specus congerit, quando locum securitati idoneum nacta est, cui tutò se foetumque suum credere ausit, eumque sua quoque fraude altissimis iugis ab hominum accessu non solum abdit, sed à rupicapris etiam aliisque feris, in cauernas deorsum condit, ibique pullos binos aut quaternos vermibus nutrit, dum eos extra nidum productos exponat. Tum prius venatores siue aucupes, vel fortuitò vel ex insidiis loco animaduerso, gralla seu sparo longo, terti, læui, cuius singulare & rarum inuentu lignum est (qualis rupium scanforibus rupicaprasque præcipitantibus sæpe vitæ periculo, semper inscendendis scopulis adiumento esse solet) arrepto, ibi etiam ascendunt vbi vni plantæ vestigium non crederes. Et ne quid præteream, faciem hi, non totam, sed quæ in transuersum prospiciunt, ac inde caput illis vertigine afficitur, fasciolis obtegunt, partim aduersus ipsos pullorum parentes, partim & veriorè causa, ne quoquam latius oculorum radiis acieue pertingant, quàm quò solo pede innitendum, vel manus implicanda est. Sic illi tandem ad nidum, non absque extremo periculo & defatigatione permeant, quem prælonga illa quam diximus sude sursum è profundo ad sese attrahentes auferunt, domique fouent & alunt, deinde vel carè vendunt, vel proceribus notis marès distribuunt, Hæc omnia ad nos Raphael Seilerus. suspicor autem eandem hanc auem quæ *Blawvogel* ab ipso nominatur, aut certè congenerem, à Rhætis circa Curiam alibi que, *Steinröte* se nuncupari.

DE COLARI.

COLAREM (τὸν κόλαριν) vlula cæteri q̃; adunci rapiunt: vnde his oritur bellum, Aristoteles de hist. anim. 9, 1. vbi Alberti translatio sic habet, *Colyeuz* (pro *agolio*, id est vlula) genus parui accipitris, comedit auem quæ vocatur *bolarcheon*, id est speciem quandam passeris. Niphus etiam de colari scribit, quod passeris species videatur. Sed certi nihil habemus. Ipse quidem suspicor eundem fortassis collyrionem esse, de quo nunc agemus, facili librariorum lapsu.

DE COLLVRIONE.

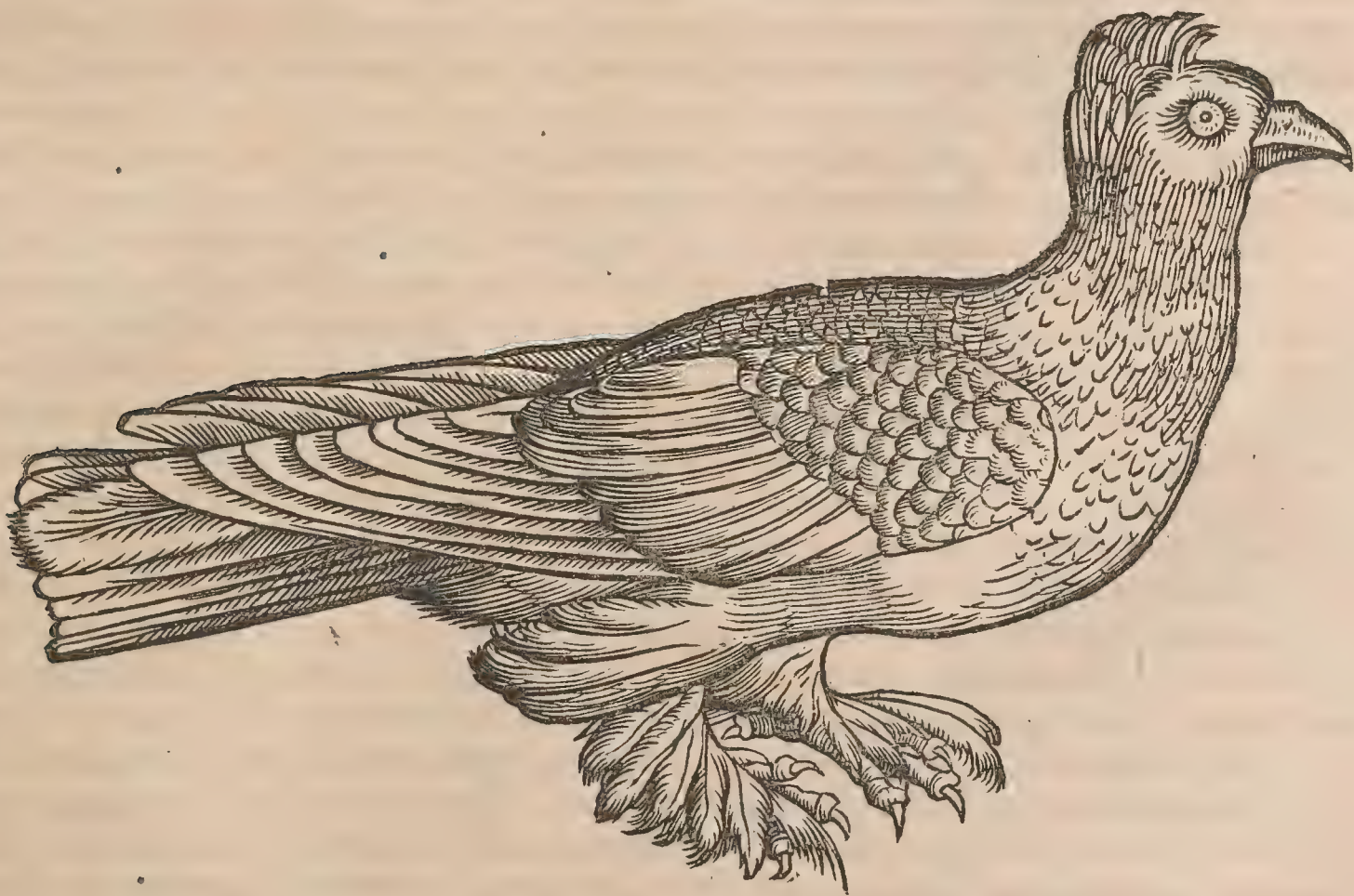
COLLVRIO eisdem quibus merula vescitur. magnitudo eius eadem quæ superioribus est, (pardalo scilicet, & mollicipiti cui magnitudo paulo infra turdum.) Capitur hiberno potius tempore, Aristoteles. Apud Hesychium & Varinum κολλυρίων & κορυλλίων legitur, vtrunque pro genere auis. Sed magis placet vt collyrio legatur. nam & collyram legimus panis genus quod pueris daretur, vel panem subcinericium dictum. Guil. Turnerus in libro quem de auibus ædedit, collurionem esse putabat auem quæ Germanis *Rrametsvogel* dicitur, id est iuniperi auis, Anglis *a feldfare*. Sed postea datis ad me literis, iuniperi auem vulgò dictā, secundam potius turdi speciem nunc sibi videri scripsit, (quæ & nostra iam prius sententia erat:) collyrionem verò auem quæ vulgò Germanis *Durstel* (*Drostel* nostris, id est turdela) dicatur. Eberus etiam & Peucerus collurionem turdorum generis faciunt, quæ Germanis *Brachvogel* (sed hoc nomen vagum est, & aliis etiam commune) dicatur. Capitur (inquiunt) sub hyemem maximè, nec figura nec magnitudine multum dissimilis merulæ, colore fusco terreo obscuro, vt humi sedens vix agnosci & à terræ colore discerni possit. Ego hanc esse coniicio quæ à nostris *Winzsel* appellatur. Quærendum an etiam colaris auis semel tantum ab Aristotele nominata, vbi ab vlula & cæteris aduncis eam rapi scribit, non alia quàm collurio sit, librariorum forte lapsu.

DE COLUMBA DOMESTICA, ET IN GENE-
re quæ ad columbaceum genus pertinent.

COLUMBA VVLGARIS.

COLUMBA ANGLICA VEL RVSSICA.

A.

COLUMBACEVM genus appello, quod Aristoteles $\omega\epsilon\iota\tau\epsilon\rho\phi\delta\epsilon\varsigma$, quo & domesticæ siue cellares, vt Columella nominat, & feræ columbæ comprehenduntur, vt palumbes, œnades, liuiæ, turtures. Nos de domesticis primum agemus, quarum historiæ illa etiam quæ columbaceo generi in vniuersum communia occurrent, adiungemus. ¶ Hebræis *ion*, יוֹן, columbus est, in plurali *ionim*, Ezechielis 7. *Nomina.* In fœminino *ionah*, יוֹנָה, columba, Genes. 8. Cæterum Ieremiæ cap. 26. & 46. vbi translatio nostra habet, columba: Hebræi legunt mœror vel tristitia, vt sit deriuatum à verbo *ianah*, יָנַח, quod est mœrore affecit, afflixit, Munsterus. *Ion* quidem masculinum pro columbo, in scriptis Rabinorum frequētius est. Geneseos 8. Chaldæus interpres Hebraicam vocem *ionah* relinquit, pro qua Arabs habet *atlekeha*, اَتْلَكَاة, & *hamamah* vel *chamamah*, חַמָּאָה: Persa *kaphar*, کَافَر. Rursus Psal. 55. Chaldæus habet *ionetah*, יוֹנֵתָה, Arabs *dazamah*, دَزَامَاة. Charmiuno & Taëra præfectæ erant curæ capillorum & vn-

guum Cleopatre. significat autē Hebræorum & Syrorū lingua *charmi* (χαρμη) vitē, ὅτι verò colūbam illam quā Græci οἰνῶδα vocant. *Tæra* verò, τῆρα, Ismaelitarū lingua, columba est, Io. Tzetzes Chiliad. 6. cap. 44. *Hamam* Auicennæ columba est. Quidam *hemame* Saracenis columbā esse scripsit. *Demen chame*, sanguis columbæ, Syluaticus: & pro eodem *dem alcamer*, apud veterē Glossographum Auicennæ. *Hara hamen*, stercus columbinū, Syluaticus: pro qua etiā alibi apud eundem *laaman* & *caficium* legitur.

Columba
domesti-
ca.

¶ Columba Græcè *ωειτεργα* dicitur, Atticè etiā *ωειτερός*: & vulgò hodieq; similiter, vel *ωειτερί* columba domestica, *ωειτεργα οἰκιδία* Galeno. Columbarum genus vnum Galeno (de compos. simp. phar. lib. 10.) *κατοικίδιον* est, hoc est domesticum, alterū *νομαδικόν*, hoc est pascuum & syluestre, Hermolaus. Italicè *columbo*, columba, *colomba puniono*, & *palumbo* etiam apud Scoppā Grammaticū. Sed Hispani quoq; columbā *paloma* vocant: quæ tamen nomina à *palumbo*, id est columbo syluestri facta apparet. quamquā & *palumborū* alij cicures dicuntur, aut dici possunt, (vt audio,) alij feri. Gallicè *coulon*, *colombe*, *colombe priuee*. Germanicè, *Tub* / *Taube* / *zame Taube* / *Hustube*. Saxonice & Flādrice *Duue*. Nostri columbum, id est marem priuatim appellant *ein Ruuter* / per onomatopœiam. Sunt & *palumbi* cicures, nostris *zam Schlagtuben* / quos & Italicos puto aliqui vocant, *Welschtuben* / pedibus plumis induti: quos alij Russicos appellant, *ghōslet Tuben* / hoc est dasypodes columbas, vt Galli *pigeon pate*. sed has Anglicas potius dicendas audio, & cristas etiā è plumis in capitibus habere. ¶ Anglicè *a culuer*, vel *doue*, *a house doue*, *a tayne doue*. Illyricè, *golub*. Turcicè, *iugargen*.

Columba
saxatilis
seu agre-
stis.
Detripli-
ci colum-
barum ge-
nere.

¶ Columba saxatilis Varroni inter altiles nominatur, (alia, ni fallor, quàm quæ Rhætis vulgò *Steintube* id est saxatilis dicitur, quæ prorsus fera est.) hæc scilicet est quæ Galeno *νομας* & *βοσκας* dicitur, quòd liberius in agris & campis pascatur. (Sic & equas nomades dicunt, quæ in armento liberæ pascuntur, tanquam pascuas aut pascuales:) & *πυρῆτις* quibusdam, vt Wottonus docet. nam Varro saxatiles columbos agrestes dicit. Sed adscribam ipsa Varronis verba de triplici columbarū genere: In villā intrò inuolant columbæ, de quibus Merula: Axi, si vnquam *ωειτεροτροφεῖον* constituisses, has tuas esse putares, quamuis feræ essent. Duo enim genera earū in *ωειτεροτροφεῖω* esse solent: Vnū agreste, vt alij dicunt saxatile, quod habetur in turribus, ac columinibus villæ. à quo appellatæ columbæ, quæ propter timorem naturalem summa loca in tectis captant. Quo fit, vt maximè agrestes sequantur turres, in quas ex agro euolant suapte sponte, ac remeant. Alterum genus columbarum est clementius, quòd cibo domestico contentum intra limina ianuæ solet pasci. Hoc genus maximè est colore albo. Illud alterum agreste sine albo, vario. Ex his duabus stirpibus fit miscellum tertium genus fructus caussa, atque incedunt in locum vnū, quòd alij vocant *ωειτερεῶνα*, alij *ωειτεροβοφεῖον*, Hæc Varro. Ex columbo agresti & columba domestica, siue ex domestico masculo & agresti fœmina, dū simul coeunt, nascitur genus tertium columbarum, quæ magnitudine inter vtranq; columbā sunt, natura ad blandiendū natæ, pronæq; ad lasciuia. Corruptur quippe alias, furtoq; comitatiores domum reuertuntur, (sed hoc Plinius simpliciter de columbis scribit. Vnde publico edicto vetantur ali. Miscellæ à nostris ob duorum generū cōmitionem appellantur, Perottus. Columbi quidā vulgò *saxaroli* dicuntur: (& alij à pennarū colore turgni.) hi in colūbarijs melius durant quàm cæteri. albi omnino vitentur. Crescētienfis. Hoc genus Gallis & Sabaudis est *colombe passagiere* aut *rocheray*. Germanis *Welschbuck* / *Welschtuben bey den Häusern*.

Pipiones.

¶ Pipiones pulli columbarum dicuntur, vide in *H. a.* Cicero pullos columbinos dixit: recentiores quidam minus Latinè columbinos absolute. Hebræi *gofal*, גֹּפָל, vocitant pullum auis, præcipuè columbæ. Dauid Kimhi *gofal* auiculam paruam interpretatur: Chaldaus in veterē Testamento *barionah*, id est pullum columbæ. Arabs *pherak hamas*, فِرَاقِ هَمَس, melius *hamam*. Persa *kebuhar* (fortè *kaphar* legendum vt supra, vel contra) *bezar*, بَزَر. Septuaginta *ωειτεργα*, Hieronymus columbam. Rabi Abraham quoq; & Salomon & Iosephus, pullum columbæ exponunt. Rursus Septuaginta Deuter. 32. νεοσσοι, Hieronymus pulli. *Alfrach* est nomen commune ad omnes pullos: & aliquando vsurpatur pro gallina iuvene quæ nondū oua peperit: absolute verò pro pullo columbino, imperfectis adhuc pennis necdū volante, And. Bellunen. *Alnuahab*, vt scribunt Arabes, sunt columbi qui iam pennis perfectis volare incipiunt, Idem. *Πειτεριδίων* & *ωειτερίων* Græcè diminutiva sunt, vt columbulus apud Latinos: *ωειτεριδύς* etiā, vel *ωειτερίδης* patronymica forma, de pipione dici potest. vide infra in *H. a.* *Πειτερίπυλον* apud recentiores Græcos, vt Demetriū Constantinopolitanū, legitur. Gallis pipio appellatur *pigeon*. Italis *piccione*. Nos circumscribimus, *ein junge Tub*: vel diminutiuo vtimur *ein Tüble*.

Liuiæ co-
lumbæ.

¶ Columbæ agrestes, quæ & saxatiles Varroni dicuntur, maximè sequuntur turres, in quas ex agro euolant suapte sponte ac remeant. Hoc genus Græci *πλειάδας* nominant à liuore. varij enim sunt coloris, ac liuidi: propter quòd è nostris quidam (Gazam videtur intelligere) eas liuias appellauere, οἰνίαις καὶ οἰνῶδαις (melius οἰνῶδαις) ἢ ἀργίαι *ωειτεργα*, Pollux. Paucae inter eas albæ sunt, colore improbato. Pedes plumis nudos habent, rubidos & scabrosos, Perottus. Sed nos liuias omnes, syluestres esse ostendemus, in quo vnus omnes coloris sunt, nec ali solent, nisi allecatrix forte ex eo genere. Perottus quidem eius quam liuiam puto omnino non meminit. Color albus (inquit idem Perottus) in domesticarum genere non improbatur, (sed agrestium duntaxat) quòd hæ scilicet accipitrum iniurijs minus obnoxia sint. nam intra limina ianuæ solent depasci. Domesticæ magnitudine superant agrestes, pedibusq; sunt ita plumatis, vt vix aliquando ingredi possint, Perottus.

Columbæ

B.

Columbæ etiam patriam nobilitauere, in Campania grandissimæ provenire existimata, Plinius. *Vbi nobis* Alexandrinæ & Campanæ columbæ, tanquam peculiare quiddam habeant, à Columella nominantur. *liores co-* In Campania grandissimæ nascuntur, & in Therapne, cum alioqui Spoleti sint perexiguae: mirum inter *lumbæ re-* duodecim millia passuum tantam esse differentiam, Perottus. Siculas columbas olim laudatas fuisse *periatur.* Athenæus refert, qui hæc Alexidis verba citat: Περικλέης ἐνδὸν τῶν ὀρνέων τῆς Σικελικῶν τῶν πάντων κορυφαί. *color* Et ex Georgicis Nicandri, qui Siculas columbas aliubet. Insulæ Veneri antiquitus consecrata, ut Paphus, Cythera, & Sicilia circa Erycem, præcipuè columbis abundabant: nam hæ quoque Veneri sacræ erant. Theophrastus tradit in ætittias esse in Asia etiam columbas, Plin.

¶ Columba palube & cœnade minor est, maior turtur, Arist. Columbæ variæ sunt, hoc est colo- *De colum-* ribus inter se differentes, Aristot. Columbæ genus alterum clemētius est, & colore maximè albo: agre- *barū ma-* ste verò siue saxatile, siue albo, vario, Varro. In Noruegia columbæ totæ albæ habentur, Gyb. Longolius. *gnitudine* Indiam dicunt habere columbas colore melinas, (*giluas*, Gillius,) Ælianus in Variis. Athenæus Dema- *et varie-* chum (Daimachum) huius rei authorem adducit. Eo tempore primum quo exercitus Persicus circa A- *tate tum* thon montem interiit, columbæ albæ in Græcia visæ sunt, ignotæ prius, Athenæus. Reperiuntur apud *generis tu-* nos columbæ aliæ candidissimæ, aliæ atræ totæ, aliæ reliquo corpore præter caput & pedes: aliæ cœru- *coloris.* leæ ferè, aliæ præterea capitibus cristatis modicè, Cyprias nuncupant, quæ ceu nobiliores præferuntur. aliæ cruribus totis hirsutis ad extremos usque pedum digitos, quas dasypodes vel hirtipedes dixeris. à regione vulgò *Russicas* vel melius *Anglicas* nominant, magnitudine circiter alaude, rostellis exiguis. tales Venetiis pretiosissimas haberi audio. *gehöflet oder Reussisch Tauben.* Nuper etiam genus nouum alatum est Augustam Rhæticorum, rostris paruis ceu fringillarum. Nostri columbas vulgares & viles colore *feldbott* vocitant, omnes ferè præter Cyprias: & vel vnam pennam aliquando vitium coloris facere aiunt. Plumæ versicolores columbis à natura ad ornatum data, Cic. lib. 3. de finibus.

¶ De coloris varietate in pennis ceruicis columbarum ita cecinit Lucretius lib. 2. *Qualis enim cæ-* *De coloris* *cis poterit color esse tenebris, Lumine qui mutatur in ipso? propterea quod Recta aut obliqua percussus luce reful-* *varietate* *get. Pluma columbarum quo pacto in Sole videtur, Quæ sita ceruices circum, collumque coronat. Nanque aliàs sit, in pennis* *ut claro sit rubra pyropo: Interdum quadam sensu sit, uti videatur Inter cæruleum virideis miscere smaragdos. ceruicis.* In Solis deliquio (inquit Cælius Rhodig. colorata omnia, insita priuantur venustate. Liquet id amplius in columbarum mire splendentibus pennulis, quas in earum collo conuissimus. nanque etiam si vnus sint coloris, variis tamen aspectibus variè illustratæ sub differenti specie oculis exhibent sese. cuius ratio est, quia mouendi vim à luce color suscipit, quæ verò amplius ab illa mouetur, amplius & ipse mouet. imbecilliores autem colores esse in intensioribus, sicuti imperfectum in eo quod perfectum est. Sunt qui existiment diuersos re ipsa esse inibi colores, diuersasque superficies ex diuersarum portionibus pennularum radiantes. Columbini quidem colli submutantis colores meminit Hieronymus aduersus Ioannem Origenis confectatorem: Columbarum (inquit) colla ad singulas conuersiones colorem mutant. Sed & Martianus de nuptiis Philologiæ: Arcefilas (inquit) collum intuens columbinum dubitabat, siquidem hac permotus varietatis incertitudine, amplius astruere ἀγαλλῆσαν cœpit, id est incomprehensibilitatem. Sed & Nero Cæsar disertissimè, ut primo Naturalium quæstionum Seneca tradit: *Colla Tiberiaca splendent agitata columbæ,* (sed *Cytheriaca* potius legendum, cuius vocis primam aliàs produci, aliàs corripit inuenimus, *Armigerumque Iouis Cythereidasque columbas.* Tiberiacæ quidem legi syllabæ mensus non patitur.) Meminit & Academicorum secundo M. Tullius. Hæc Cælius iudicans ipse in collo columbæ plures videri colores, nec esse plus vno. Ceruices columbarum ad lucem refractam auricolores ferè se offerunt, *λευκοὶ δὲ εἰς*, Aristot. in libro de coloribus.

¶ Columbe & similia vtraque palpebra conuiuent, Arist. & Plin. Ingluies eis præposita ventriculo est, Idem. Aues quoque geminus sinus habent: quædam vnum in quo merguntur recentia, ut guttur: *ptio singu-* alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata, ut gallinæ, palumbes, columbæ, Plinius. In- *larū par-* gluies in quibusdam parua est, & ferè rotunda, ut in speruerio & columba, Alber. Columbo ventri- *tium co-* culus est feruentior, & lien eius magnitudine deficit, Aristot. Columbæ, ut magnæ parti auium, lien *lumbæ.* adeò exiguus est, ut propemodum sensum effugiat, Idem. Sexum dignosci haud facile est, nisi interiorum aspectu, Idem. Columbæ aliis ventri, aliis intestino fel iungitur, Aristot. Intestino tantum fel iungitur in columbis, Plin. Columbæ felle carere traditur, Orus in Hieroglyphicis & Beda. Sed Galenus in libro de atra bile, ridiculos illos esse ait qui columbam felle carere putant, quoniam vesicam eius non habeant. Idem Orus alibi columbæ bilem in dorso esse scribit.

C.

Columbi semper visuntur, & hyemem etiam nobiscum agunt, Aristot. & Plinius qui columbas propter hoc inter aues perennes ponit.

¶ Volucres pleræque à suis vocibus nominantur, ut gallina, columba, &c. M. T. Varro. *Et castus De colum-* *turtur atque columba gemunt,* Author Philomelæ, *Non murmura vestra columbae, Brachia non hederæ, non barum* *vincant oscula concha,* Gallienus imperator in Epithalamio. Τοῦ γὰρ (per iōta in penultima, vel γοῦ γοῦζυ voce.

Cibo.

per ypsilon,) de voce columbae dicitur, (authore Polluce) τοῦτο ἐστὶν, Varinus. Τοῦτο δὲ & γράφεται, de voce suum apud Hesychium legitur. Et apud eundem βομβήσαι de columbina voce. ¶ Columbi frugibus viuunt, Aristot. Granis (Cerealibus) vescuntur, vel his quæ ex granis conficiuntur, nec alio cibo, Albertus. Cadauere nullo pascuntur, sed puro grano, Author libri de nat. rerum. Cætera quæ ad cibum eorum pertinent leges infra in E.

Potu.

¶ Proprium columbarum & palumbium & turturum esse videtur, ne collum cum bibunt, resupinant (eleuent, vetus interpres) nisi satis hauserint, (biberint,) Aristot. Videtur autem hic locus Wottoni suspectus: fortassis quod apud Athenæum aliter legatur, hoc modo: Οὗ δὲ Μυῦδιος Ἀλέξανδρος οὐ πίνει φησὶ τὴν φάσαν ἀνιόντισσαν (lego ἀνακύντισσαν ex Aristotele) ὥστε τὴν τρυφά. Ego Athenæi locum corruptum, Aristotelis integrum esse iudico. vt melius legatur, ὥστε οὐδὲ τὴν τρυφά. nam Plinius quoq; sic transtulit, Proprium generis eius, & turturum, cum bibant colla non resupinare, largè bibere iumentorum modo. Vide infra in H. c. Columba iuxta aquas quiescere gaudet, vt sitim sedet, Author libri de nat. rerum. ¶ Columba avis est multiuaga, Plinius.

Nido.

¶ Aspicis vt veniant ad candida tecta columbae, Accipiat nullas sordida turris aues, Ouidius. Columbi (præsertim agrestes) à columinibus ædificiorum dicti sunt. nidificant enim propter timorem in summis locis, Varro. In alto nidificat, quò nocens bestia nulla perueniat, Author libri de nat. rer. De Iulius apud Mundam cum syluam caderet, arborem palmæ repertam, cōseruari vt omen victoriæ iussit. ex ea continuo enata soboles, adeò in paucis diebus adoleuit, vt non æquipararet modo matricem (arborem primum confitam) verum etiam obtegeret, frequentareturque columbarum nidis: quamuis id auium genus duram & asperam frondem maximè vitet, Suetonius in Augusto. Columbae debilem nidum faciunt, eò quòd calida habent corpora, & non multum indigent calore nidi, Alber.

Coitu.

¶ Coeunt intra annum columbae, quippe quæ semestres nosse incipiant Venerem, Aristot. Pullos quinquemestres foetificare, author est Plinius. Peculiare columbis illud etiam est, vt in coitu, nisi ante mutuò osculentur, mas non ascendat. sed iunior sit, an senior, interest: senior enim primum coitum osculo exorditur: sequentem & sine osculo agit. At iunior quoties libet coire, toties osculatur, Arist. & partim Plinius. Fœmina marem non admittit, nisi præosculatus ante coitum fuerit, Ælianus in Variis Aristotelem citans & Athenæus. Atqui Oppianus Ixeuticorum primo de turturibus scribens: Oscula (inquit) antequam procreandæ soboli indulgeant, permiscet: idq; inter eas quæ prouectiores ætate sunt perpetuum est. iuniores non rarò absq; osculis id faciunt. Columba senex coire non potest, sed tantum osculatur, Obscurus quidam ex Aristotele, apud quem nos nihil tale legimus. Coruorum exosculatorem illam quæ sepe cernitur, qualis in columbis efficitur Aristotele traditur, Plinius. Rostrorum coniunctio coruis & id genus auibus solita est. quod in monedulis quas mansuetes alimus, planum est. genus etiam columbinum hoc idem facit, Aristot. Amorem mutuū querulo gutture icuq; rostri ostendunt columbae. in Venerem crebro ruunt, frequenti pedum orbe facta adulatione, Platina. Columbae quæ calidiores sunt tempore libidinis caudam flectunt ad terram, & trahunt eam super terram, & sic ad Venerem mouentur mas & fœmina, Albertus. ¶ Hoc etiam columbis proprium est, vt fœminæ saliant, ac supergressu mutuò agant, si mas non sit, & cum osculo, vt mares. & quamuis nihil altera emittat in alteram, tamen plura sic oua, quàm ex maris coitu pariunt. Verum nullis his enascitur pullus, sed sunt omnia irrita, (hypenemia Græci vocant, Plinius,) Aristot. Columba cum peperit, postridiè marem repetit & concipit, inquit Athenæus & Eustathius. Excludunt diē xvi, statimq; concipiunt, Plinius. Columbi cum pluribus adolescere, aut coire nō patiuntur, neq; coniugium iam inde à primo ortu initum deferunt, nisi cœlebs, aut vidua. Quinetiam fœminæ parturienti mas adest, & cultu, omniq; officio fungitur. sæpe etiam fœminam pigrius euntem ad nidum propter partus laborem mas percutit, cogitq; intrare. Exclusis iam pullis terram falsuginosam potissimum præmanducatam in eorum os inserēs, suum ingerit, atq; ita præparat ad cibum recipiendum. adultos iam, cum tempus prodeundi ex nido est, mas subigit. Ita magna ex parte columbae mutuò degunt amore: sed interdum nonnullæ etiam ex maritatis cum aliis coeunt, Aristot. cuius verba ferè etiam Plinius transtulit, de amore mutuò scilicet & coniugio columbarum, deq; mariti circa coniugem cura & pullos, quæ infra in D. recitabimus. plura etiam de coniugio columbarum ibidem allaturi. Cæterum inter verba Aristotelis iam recitata, vbi Græcè legitur, φροντίς τῆς ἀρμότητος τοῦ φῆς, id est de cibo eis conueniente curam gerit. Gaza legit τῆς ἀλμυρίσσης γῆς. quæ lectio mihi quoq; probatur, & Athenæus Aristotelem citans similiter legit: etsi codex noster deprauatus ἀλμυρίσσης habet. Salsis quidem columbas delectari, docebimus infra capite 5. Paulò supra verò Athenæus Aristotelis verba hoc modo refert, καὶ γενομένην τῇς νεότητις ὁ ἀρρεν εὐμενὴς ὡς μὴ βασιανθῶσι. cum Aristoteles non tanquam remedium aduersus fascinationem marem in os pullorum inspuere dicat, sed vt appetitionem cibi in eis excitet, ad quam rem aptus est sapor salus. sed Athenæus in verbis hisce vltimis simpliciter marem inspuere dicit. Albertus etiam in sua translatione substantiam terrestrem falsam in os pullorum à patre infundi scribit. Plinius, Pullis (inquit) primo falsiorem terram collectam gutture in ora inspuunt, præparantes tempestiuitatem cibo: vbi inspuunt fortassis, & præparans legendum, vt de mare duntaxat intelligatur.

¶ Columbae soboli procreandæ plærunque indulgent, vnde sacrae Veneri creduntur. Vel decies anno

anno pariunt, Aristot. omnibus anni partibus, Ælianus. Tota æstate foetant, Aristot. Et rursus: Pariunt *Fœcunditate.* columbæ omnibus anni temporibus, pullosq; educant, si locum apricum habeant, & cibum. sin mīditate. nus, æstate tantummodo foetant. Sed proles præstantior vère, quam autumno est: deterrima æstate, & omnibus tempore calidiore. Et alibi, Decies anno pariunt: nonnullæ etiam vndecies: Ægyptiæ verò & duodecies, in Ægypto etiam brumali mense, Plin. Columbæ ouum citius perficitur quàm gallinæ. huius enim ouum decem à coitu diebus magna ex parte consistit, columbæ paucioribus, Aristot. Albertus ouum columbinum in vtero septem diebus perfici scribit. A coitu decem diebus oua maturescunt in vtero: vexatæ autem gallinæ & columbæ penna euulsa, aliave simili iniuriâ, diutius, (id est tardius,) Plin. Et rursus, Pariunt à coitu quinto die. Facultas columbis retinendi oui, etiam tempore parturiendi est.

○ Nam si ab aliquo vexetur, aut penna in nido euulsa, vel quavis alia simili re infestetur, aut etiam sponte *Ovis.* morosius habeat, ouum per tristitiam retinet, partumq; differt, Aristot. Columbarum oua candida sunt, Idem & Plinius. Columbarium genus, vt palumbes & turtur, pariunt magna ex parte bina oua. sed complurimum terna palumbes & turtur, Aristot. Columbacei generis aues rarò tria oua pariunt: quod etiam cum contingit, tertium ferè corrumpitur, Albertus. Columbæ pariunt ferè bina oua, ita natura moderante, vt aliis crebrior sit foetus, aliis numerosior, Plinius. Columbarium genus pauca parit, vtpote volax, sicut & aues vnæ. materia enim volatu consumitur, & in alas pennasq; conuertitur. sepe autem parit, vtpote corporis magno & ventris calore, & facultate concoquendi maxima præditū, & quòd cibum facile sibi acquirat, Aristot. De columbarum fœcunditate plura leges infra in E. Co- *Partu.*

lumbæ magna ex parte marem & fœminam generant: priorem marem, posteriorem fœminam. & cum pepererint primum ouum, vno interposito die, secundum pariunt, Aristot. Marem semper & fœminam pariunt, priorem marem, postridie (vel citius, Albertus) fœminam, Plin. Natura fœcundissimum est animal. quippe singulis quadragenis diebus concipit, parit, fouet, ac denique enutrit pullos: idq; ferè totius anni curriculo facit. nam si ab hyemali solstitio vsq; ad æquinoctium vernum excludas tempus, reliqua parte anni foeturam ædit. licet etiam videre columbas ipsas nondum integrè educatis pullis oua ædere atq; incubare, Florentinus. A partu caudam distendunt, Aristoteles. Columba citra dies triginta (quadraginta Florentinus, vt iam recitauimus) prole expedita superiore, parit, Aristot. Æstate quidem interdum binis mensibus terna ædunt paria. nanque octauo decimo (paulò ante scripserat, vicesimo) die excludunt, statimq; concipiunt. quare inter pullos sæpe oua inueniuntur, & alii prouolāt, alii erumpunt, Plinius. ¶ Pariunt aliquando oua hypenemia, Aristot. Et rursus, In columbis maximè *Ovis hy-*

notatum est, quod oua quandoq; in fœcunda pariant, vel ex iis ipsis quæ conceperint coitu. nullus enim *penemys.* prouenit foetus, quamuis in cubitu foueantur. Irrita oua, quæ hypenemia diximus, aut mutua fœminæ inter se libidinis imaginatione concipiunt, (vt supra quoq; de columbis scriptum est,) aut puluere: nec columbæ tantum, sed & gallinæ, &c. Plinius.

¶ Incubant ambo & mas & fœmina, Aristot. & Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. In- *Incubitu.* cubat vicissim omne columbaceum genus, Athenæus ex Aristotele, & Ælianus in Varijs. Fœminæ parturienti mas adest, & cultu omniq; officio fungitur. sæpe etiam fœminam errantem & vagantem *Cultu* ad nidum cōpellit: & cum pepererit oua, cogit vt incubet, Ælianus ex Aristot. Sic & Porphyrius, καὶ τὴν *maris cir-* θήλυν, αὐτὴν πλείονα χρόνον ἀποπλανηθεῖν, κόπλων ὁ ἀρρεὺν εἰσελαύνει. πρὸς τὰ ὠὰ καὶ τὰς νεοτῆρας. vbi Aristoteles ca coniu- *habet,* εἰδὼν ἀπομαλακίζονται πρὸς τὴν εἰσόδον τῆς νεοτῆρας, ἀφ' ἧς τὴν λοχείαν, τὴν πλείονα ἀναγκάζει εἰσελθεῖν, gem par- *sed sensu eodem.* Incubant ambo vicissim, interdum mas, (in Græco codice nostro additur, ἐν τῷ θέρει, *turientē* quod Gaza rectè omisisse videtur, cum aliorū nemo addiderit,) noctu fœmina, Aristot. & Plin. qui ad- *Et incu-* dit, in eo genere, quasi palumbes etiam & turtures idem faciant. Excludunt vicesimo die, Plinius: mox *bantem.* verò subiungit, Æstate interdum binis mensibus terna ædunt paria. nanq; octauodecimo die excludūt. *Ouorum* Et nimirum æstate celerior fit exclusio. Oua columbarum propter caliditatē quindecim (tantum) die- *exclusio-* bus fouentur & excluduntur. alijs autem quindecim diebus complentur ad volandum, Albert. sed Ari- *ne.* stoteles de hist. anim. 6. 4. de palumbis & turturibus hoc scribit, nempe oua harum auium diebus quatuordecim (non quindecim) in vtero gestari, totidem incubari, totidem deniq; exclusa perfici ad volatum. Columbarum verò oua ante dies decem, in vtero perfici, vt supra scripsimus. Concoquunt atq; aperiant columbæ citra diem vicesimum ouum quod prius ædiderint, (masculum scilicet, quod ferè

○ die vno prius quàm fœmineum ædunt.) perforant (πῶσκει, in singulari, nimirum vt de fœmina intelligatur) ouum pridie eius diei quo pullum excludunt, Aristot. Græcè legitur, πῶσκει δὲ τὸ ὄν τῇ πρὸς τέρα (scilicet ἡμέρα) ἡ ἐκλέπει. Alberti translatio sic habet: In fissura oui primò columba paruula in ouo existens penetrat testam anteriore (parte) rostri sui, ita vt testa eleuetur ad magnitudinem grani tritici: & postea diuidit eam in duas partes & exit pullus. Idem alibi, Ouum columbæ in vtero cōpletur septem diebus: deinde fouetur per quatuordecim, postea fisso ouo exit pullus.

¶ Fouent prolem ambo (inquit Aristoteles) ad certum tempus, eodem modo quo oua. fœmina *Cura cir-* in opere sobolis acerbior mare est, vt ceteris quoq; à partu euenit animalibus. Mares pullis exclusis pri- *capillos.* mi cibum in os ingerunt, φωμίζσι πρὸς τεροὶ τὰ νεότῃα, Porphyrius. Terram falsuginosam præmansam ori eorum inserit, præparans eos ad cibum capiendum, vt supra hoc in capite ex Aristotele scriptū est. Pulli ab utroq; parente alternis cibantur, Albertus. Aues nonnullæ imperfectos & cæcos pariūt pullos,

ut quæ parvæ corpore multos progenerant: & quæ in pauciparo genere copiam alimenti parere vnâ cum prole non solent, vt palumbes, turtur, columba, Aristot. In pullos exclusos masculum inspuere a- iunt, repellentem ab ipsis omnem inuidiam, ne quo pacto fascinari possint, Ælianus in Varijs lib. i. Ad- ultosiam, cum tempus prodeundi ex nido est, mas subigit, Aristot. Non exeuntes (tempestiue) de nido pullos alis percutiunt, & aliquando mas coit cum eis, & eijcit, Albertus. Pulli vt primum absoluti sunt, mox cum suis matribus parere incipiunt, Florentinus. Si vère nati tempestiue fuerint, ante hyemem autumno eiusdem anni pullos habebunt, Albertus. Hominum dentibus quoddam inest virus: quod & columborum fœtus implumes necat, Plinius. & forsitan id sensit Martialis in disticho, Ne violes tene- ras præduro dente columbas: Tradita sic Gnidiæ sint tibi sacra deæ. ¶ Pulli columbarum in nido ma- nent, donec mater alia oua pariat, nisi alium nidum illa habeat. expellit autē pater pullos è nido ascen- dens super eos tanquam coiturus cum ipsis, Albert.

¶ Columbus tum lauare tum puluerare solet, Aristot. Gyb. Longolius tamen columbas inter a- ues pulueratrices rectè numerari non putat. ¶ Gregatim degunt, Aristot.

Visu. ¶ Visum nouies recuperant, Author libri de nat. rerum.

Calore. ¶ Columbæ calidissimæ sunt, & lapillos propter (calidam) stomachi temperiem deuorant, Au- thor libri de nat. rerum, Fimum etiam feruidum habent, Idem. Columbo ventriculus est feruentior,

Vita diu- turnitate. Aristot. ¶ Columbæ & turtures annis octonis viuunt, Plinius. In columbarijs non inueniuntur ultra octo annos durare, Crescentiensis. Turtures & columbæ vel ad annum octauum viuunt, scilicet quæ excæcata allectrices (παλεύτριαι) aluntur, Aristot. Compertum est apud nos columbam viuere per viginti annos, & rarò supra, Albertus. Columbæ, turtures & gallinacei herba quæ vocatur *helxine* an- nuum fastidium purgant, Plinius.

Morbis. ¶ Columbas perimunt fabæ aut frumentum, macerata in aqua, in qua elleborus albus infusus fuerit, Serapio. Hominum dentibus inesse virus columbis implumibus letale Plinius author est.

D.

Columbi gregales sunt. Columbi gregales sunt, Aristot. Columbam errantem cum viderint sibi aggregant, Author libri de nat. rer. Ars illis est inter se blandiri, & corrumpere alias, furtoq; comitatiores reuerti, Plin. Perottus quidem priuatim de columbis miscellis hoc scribit. *Vide infra ab initio capitis quinti de verbo παλεύτριαι.* Cum hominibus degere solent, Aristot. In vrbibus columbæ cum hominibus frequentes habitant, seq; ad pedes horum huc & illuc magna mansuetudine & facilitate versant. In locis autem, vbi ab ho- minum frequentia solitudo est, propinquitatem hominum minime expectantes, aufugiunt. In multi- tudine hominum confidentiores sunt, seq; nihil ibi graue passuras planè sciunt: vbi aucupes venato- riaq; instrumenta versari vident, non amplius sine summa ibi formidine habitant, Ælianus. Aloisius Cadamustus in historia nauigationum suarum cap. 40. scribit se in Oceani quadam insula innomina- ta & incognita prius, dierum aliquot ultra Canarias nauigatione, incolas nullos inuenisse: sed colum- bos duntaxat & varia genera auium. Columbi (inquit) capiebantur pro libito manu hominis. non e- nim pauebant ad viri conspectum, vtpote ad rem sibi hactenus inuisam. Cepere igitur ex his quam plurimos, quos scipionibus occiderant, nobisq; attulere. Columba auis innocens est, nec rostro nec vnguibus lædens, Albertus. ¶ Ecce ego emitto vos velut oues in medio luporum. estote igitur pru- dentes veluti serpentes, & simplices sicut columbæ, Christus ad discipulos Matthæi x. Vbi Erasmus pa- raphrastes, Columbina (inquit) simplicitas præstabit, vt de omnibus bene mereri cupientes, neminem lædatis, ne prouocati quidem. serpentina prudentia, ne quam ansam illis præbeatis calumniandi do- ctrinam. Ioannes Tzetzes Chiliade 9. cap. 263. hoc sensu hæc verba à Domino prolata ait, Seruate ca- pita vestra quemadmodum serpens, qui insidijs petitus vapulansq; ad mortem, omni modo caput suum abscondit: sic vos à tyrannis & impijs cruciati, caput seruate vnihi, fidem vestram, & ne Deum negetis vsq; ad ipsam mortem. Simplices autem sitis sicut columbæ, ac prudentes (pariter) sicut columba Noë, quæ diluuij tempore dimissa ad arcam reuersa est. Omnis sanè columba si nata fuerit domi, non reced- dit inde, nisi fuerit spuria, & non genita ibi sed aliunde adducta. Poterit præterea aliquis rhetoricè hoc dictum illustrando, seruanda iubere capita hoc est authores (αὐθέντας) & dominos nostros, nec illos de-

Matth. x. Estote simplices sicut co- lumbæ. cipere aut fallere dolis sacrilegis, Hæc Tzetzes. ¶ Nihil timidius columba, Varro. Fimum columbæ & ipsæ nido eijciunt, & pullos eijcere docent, Author libri de nat. rerum. Columbis inest quidam & glo- ria intellectus. nosse credas suos colores varietatemq; dispositam. quin etiam ex volatu creduntur (a- Mūditie. lias. quæritur) plaudere in cœlo, varieq; sulcare, Plinius. Aliquando sola sedens auri splendores in pen- Gloriam in- nis colli sui intuens delectatur, & volando sibi congratulatur, Albertus: colores varios circa collum tellectu. admirans, alarum plausu rostroq; plumas fulcit, & ad volatum cultius pennas disponit. Author libri de Memoria. nat. rerum. Animantes quædam magis valent memoria, vt quibus purgator & absolutior imagina- Pudicitia. tio est, vt apes, columbæ, Themistius. Columbi pudicitia aues omnes antestant. Plures enim in eodem columbario mixtim degunt, neq; tamē quis alterius connubia violat, Platina. A perdicibus (inquit Pli- nius) columbarū gesta spectantur maximè simili ratione: mores ijdem, sed pudicitia illis prima, & neu- tri nota adulteria. Coniugij fidē non violant, communemq; seruant domum. Nisi cœlebs aut vidua, ni- dū non relinquit. Et imperiosos mares, subinde etiā iniquos ferunt: quippe suspicio est adulterij, quam- uis

De colum- barum ti- miditate. cipere aut fallere dolis sacrilegis, Hæc Tzetzes. ¶ Nihil timidius columba, Varro. Fimum columbæ & ipsæ nido eijciunt, & pullos eijcere docent, Author libri de nat. rerum. Columbis inest quidam & glo- ria intellectus. nosse credas suos colores varietatemq; dispositam. quin etiam ex volatu creduntur (a- Mūditie. lias. quæritur) plaudere in cœlo, varieq; sulcare, Plinius. Aliquando sola sedens auri splendores in pen- Gloriam in- nis colli sui intuens delectatur, & volando sibi congratulatur, Albertus: colores varios circa collum tellectu. admirans, alarum plausu rostroq; plumas fulcit, & ad volatum cultius pennas disponit. Author libri de Memoria. nat. rerum. Animantes quædam magis valent memoria, vt quibus purgator & absolutior imagina- Pudicitia. tio est, vt apes, columbæ, Themistius. Columbi pudicitia aues omnes antestant. Plures enim in eodem columbario mixtim degunt, neq; tamē quis alterius connubia violat, Platina. A perdicibus (inquit Pli- nius) columbarū gesta spectantur maximè simili ratione: mores ijdem, sed pudicitia illis prima, & neu- tri nota adulteria. Coniugij fidē non violant, communemq; seruant domum. Nisi cœlebs aut vidua, ni- dū non relinquit. Et imperiosos mares, subinde etiā iniquos ferunt: quippe suspicio est adulterij, quam- uis

uis natura non sit. Tunc plenum querela guttur, sæuiq; rostro ictus, mox in satisfactione exosculatio, & circa Veneris preces crebris pedum orbibus adulatio. Amor vtriq; sobolis æqualis: sepe & ex hac *Amore* causa castigatio, pigrius intrante fœmina ad pullos. Parturienti solatia & ministeria ex mare, Hæc *sobolis.* Plinius ex Aristotele translata: cuius eadem de re verba, nempe de amore mutuo & coniugio columbarum, itemq; de cura & cultu mariti tum circa coniugem parturientem & incubantem, tum fœtum exclusum, iam supra in C. recitavi. Columbas ab adulterio castissimas esse percepi, nunquam enim ex societate inter se instituta, neq; mas nisi morte ipsa vxoris distrahitur, neq; fœmina dissociatur, nisi vidua fuerit, Ælianus. Idem rursus de palumbis scribens: Ex auibus (inquit) castissimi sunt ab omni stu- *Castitate.* pro. Mas enim & fœmina in hoc genere tanquam nuptijs alligati mutua consensione adeo ad stabile & certum connubium per summam castimoniam adhærescunt, vt neuter alienum cubile attingat. si autem impudico amore capti ad alienam Venerem libidinis oculos adiecerint, eos reliqui circumse- *Adulterij* dentes marem quidem mares discerpunt, fœminas verò fœminæ disperdunt. Huiusce etiam modi lex *pœna.* castitatis ad turtures pertinet, sancta q; & syncera permanet: tum etiam ad columbas albas manat, præterquam quod non vtranq; occidunt, nam marem duntaxat perimunt, fœminam verò illius misericordia permoti impunitam atq; inultam in viduitate reliquam ætatem ducere permittunt. Ægyptij mulierem viduā, quæ ad mortē vsq; permanferit in eo vitæ statu volentes significare, nigrā columbam (ᾠειρερὰν μέλαιναν) pingunt. Hæc enim quandiu vidua est, alteri viro non miscetur, Orus in Hieroglyphicis. Mas & fœmina (inquit Albertus) postquam semel coiuerunt, non facile deserunt coniugium. *Pugna* Antequam verò coiuerint, mares qui carent coniugibus, suas alijs abstrahere conātur, vnde acerrima *pro coniu-* pugna oritur. Auicenna refert se vidisse duos columbos pro fœmina pugnantes: accessisse autem fœ- *gibus.* minā ad victorem. deinde pugna repetita cum vinceret qui antea victus erat, ad eundem relicto altero fœminā rediisse. Hic sanè mos est columborum, vt si mas sine vxore, fœminā marito carentē viderit, mox cum ea coeat: hæc statim à coitu illum sequatur & obediat, Hucusq; Albert. Ægyptij hominē ingratum ac infestum ijs à quibus beneficio affectus est significantes, columbā pingunt. Mas enim vbi *Ingrati-* robustior euaserit, ex consortio matris patrē expellit, itaq; ei cōnubio iungitur, Orus in Hieroglyphicis, *tudine er-* quod & Ælianus ex eo repetijt. ¶ Columbæ fascinationis amuletum laurinos ramulos tenues primum *ga paren-* colligunt, deinde ad custodiam pullorum in nidos imponunt, Ælianus. Zoroastres in Geoponicis pa- *tes.* lumbes nidis laurum imponere scribit, nec causam addit, nisi quis propter blattas id eas facere cōijciat: *Laurum* quoniam proximè de hirundinibus dixerat, ea causa apium ab eis nido imponi. *nidis im-* ¶ Columbæ propter genuinum timorē nidificant in summis locis, Varro. Pugna hoc animal est. *ponunt.* alter alterum infestat, nidumq; alter alterius subit, sed rarò. nam etsi ex longinquo minus, tamen apud *De earum-* ipsum nidū summo certamine dimicatur, Aristot. Quū plures colūbæ nidos inuicē propinquos habēt, *dem pu-* pugnat inter se pro nidis & vxoribus tota die, Albert. Pennis eleuatis pugnant, Author libri de nat. rer. *gnacitate.* ¶ Cum turture amicitia columbæ intercedit, Ælianus. Amici pauones & columbæ, Plinius. *Sympa-* ¶ Vulpes communis est hostis pauonum, columbarum & omnium ferè auium, Stumpfius. Accipi- *thia cum* tres quidā celeres ad aucupiū sunt, columbis maximè & palumbis exitiales, Demetrius Constantinop. *turture,* *Et pauo-* Distinctio accipitrum ex auiditate. alij non nisi ex terra rapiunt auem: alij non nisi circa arbores vo- *ne.* litantem: alij sedentem sublimi: aliqui volantem in aperto. Itaq; & columbæ nouère ex ijs pericula, vi- *Antipa-* soq; confidunt, vel subuolant, contra naturam eius auxiliantes sibi, Plin. Ælianus, & Albertus. Colum- *thia cum* bas nosse credas suos colores verietatemq; dispositam. quinetiam ex volatu creduntur plaudere in cœ- *Vulpe.* lo, varieq; sulcare. Qua in ostentatione vt victæ præbentur accipitri (niso Author libri de nat. rerum) *Accipitre.* implicatis strepitu pennis, qui non nisi ipsis alarum humeris eliditur, alioquin soluto volatu in multum *Bubone.* velociores. Speculatur occultus fronde latro, & gaudentem in ipsa gloria rapit. Ob id cum ijs habenda *Cornice.* est auis quæ tinnunculus vocatur. Defendit enim illas, terretq; accipitres naturali potentia, in tantum, *Gallinis.* vt visum vocemq; eius fugiant. Hac de causa præcipuus columbis amor eorum. Feruntq; si in quatuor angulis defodiantur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas, Plin. Columba accipitris venientis vmbram in aquis prospicit, Author libri de nat. rerum. Clangorem quidem aut aquilarum aut vulturum facile columbæ spernunt, non item circi & marinæ aquilæ, Ælianus. Bubo oua columbarum exorbet, Author libri de nat. rerum. Cornix ouis columbæ insidiatur, vt ea dissipet & exugat, Author libri de nat. rerum. Gallinas etiam columbis infestas esse audio.

E.

Columba sedens, ἡ μέν πελάς, à Suida prouerbij titulo commemoratur, qui hoc dici solitum in- *De colum-* dicat de supra modum mansuetis ac simplicibus, (ὅτι τὸ ἀπλῶς αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ εὐήθους τῆς ζωῆς, Eustathius) *bis alle-* comparatione ad paleutriam columbam, sensu scilicet contrario. nam columbæ, inquit, quæ euolant, *Et atricib.* fallunt cæteras, παλεύτρια dictæ, à verbo παλεύσας, quod est fallere, Hæc Suidas. Erasmus verò, Colum- *quæ πα-* bæ (inquit) cum auolant, fallunt cæteras pernecitate motus: cum sedent, nihil mitius aut simplicius. neq; *λεύτρια* quicquam habent quo se tueantur aduersus miluios & accipitres, præter alarum velocitatem. Mihi *dicuntur.* videtur dici posse & in eos qui simplicitatem simulant, quò magis imponant: propterea quod mos sit aucupibus, exoculatam columbam in reti ponere, quæ subsultans cæteras columbas alliciat. Ea Græcis dicitur, παλεύτρια, à verbo παλεύειν, quod est seducere, siue in laqueum illicere. Aristophanes in Auibus

de columbis loquens, Καὶ ἐπαναγχαῖζι παλεύειν δεδεμμένας ἐν δικτύῳ. id est, Et cogit paleutriam agere, al-
ligatas in reti. (Et rursus, δεδεμμένοι παλεύετε: vbi Scholiastes, Aues excæcatæ, præsertim columbæ &
palumbi, in retibus locantur vt voce alliciant alias sui generis, quod glossæmatici παλεύειν dicunt.) Vide
lector num legendum sit ἡμυδύη; id est illaqueata. id enim patitur quo fallat alias, Hæc Erasmus. Sed a-
pud Suidam vt ἡμυδύη per μ duplex legatur, ratio ordinis literarum non admittit. Deinde Suidas non
eandem facit πλώ ἡμυδύη, & πλώ παλεύειν, vt Erasmus. sed illam sedentem & simplicem: hanc euolan-
tem astutam, cuius comparatione etiam contrario sensu (hoc enim est quod dicit καὶ ἀντιπαρεξέτασιν)
columba sedens, pro homine simplici accipiat. Euolantes quidem columbas arte blandiri alijs, easq;
corrumpere, furtoq; comitatiores reuerti, Plinius auctor est: vt hoc nimirum Suidas παλεύειν dixerit.
Cæteri verò scriptores non item, vt mox patebit. quamobrem non aliter reprehendo Erasmus, quàm
quod Suidæ verba quæ interpretabatur, non assecutus mihi videatur. Idem Erasmus in prouerbio, Pul-
crè fallit vulpem, Παλεύει χαλῶς τὴν ἀλώπεκα, dictum, inquit, apparet in eum qui dolis captaret astu-
tum: nam παλεύειν est arte illectare. Vnde & columbæ exoculata, quas aucupes in reti ponunt, quò sub-
sultantes reliquas deceptas alliciant, paleutriæ dicuntur: & qui feris tendunt casses παλευταὶ vocantur.
Turtures & columbæ vel ad annum octauum viuunt, scilicet quæ excæcatæ allecetrices (παλεύτριαι)
aluntur, Aristot. Et mox de palumbis ac turturibus scribens, Et cum mares (inquit) in totum diuturnio-
res quàm fœminæ sint, in his marem prius quàm fœminam mori nonnulli aiunt, videlicet documēto
earum, quæ domi allecetrices aluntur. Vbi Niphus Italus, Apud nos etiā (inquit) allecetrix siue hallu-
cinatrix (hoc forte dicit, quoniā excæcari solent. sed aliud est cæcū esse, aliud hallucinari) sit palumbes è
syluestribus. Nostri etiam liuias, id est minimas columbas syluestres, allecetrices faciunt, Ἰουστιβενί
vt sui generis aues in rete pelliciant. Παλεύτρια ὤειρεται, πλάνος: & verbum παλεύσαι, ἐξαπατῆσαι, ὑπα-
γαγεῖσθαι, θυρεύειν, πωρεῖσθαι, ὡρεῖσθαι. solent enim aues aliquas excæcatas in reti collocare, Suidas & Varin.
Παλεύεται, θυρεύεται, ὡρεύεται. Παράνομον γάμον παλεύσας, ἀντὶ τῆς ὑπαγαγῆναι, per metaphorā. sunt. n.
paleutriæ columbæ, quæ alias decipiunt & alliciunt, αἱ ἐξαπατῶσαι καὶ ὑπαγῶσαι πρὸς ἑαυτὰς, ἥγιν ἐνε-
θρεύσας. Παλευταί, οἱ τὰ λίγα ἰστώντες οἱς τὰ θηρία παλεύεται, Hesych. Παλεύειν pro decipere apud Ly-
cophronem legitur hoc versu, Ἡ' μιν παλεύσει δυσλύτοις οἷσιν ἑρόχοις. Παλεύτρια, αἱ πλάνοι καὶ οἷον εἰπὶν
αἰδραποδιθήναι ὤειρεται, Scholiastes Lycophronis. Eubulus apud Athenæum lib. 13. meretrices paleu-
trias appellauit, τὰς φειδωλὰς κερμάτων παλευστίας, πάλως Κύπριδος ἐξήσκημυδίας. Fuerint autem paleu-
triæ columbæ forsitan dictæ quasi veteranæ quædam. sunt enim veteres, id est olim captæ, πάλαι ἡρη-
μύδαι, vt paraphrastes Oppiani de aucupio scribit. Vide etiam infra in Coturnice E. Lanarij omnes pri-
mo timidi sunt, sed postea ad columbas & anates capiendas instituuntur, Albert. Columbi & aliæ aues
quomodo capiantur reti, docet Crescentiensis lib. 10. capitibus 20. & 21. & rursus cap. 26. quomodo la-
queis è pilis caudæ equinæ capiantur, & alijs quibusdam. & cap. 28. quomodo feriantur sagittarum illo
genere quod caput crassum habet, pulzones vocat. Columbæ retibus capiuntur vt palumbi, (vide in Pa-
lumbo E. sed facilius laqueis, Oppianus tertio Ixeuticorum. Diuus Basilus in epistola ad Iulittam, co-
lumbas agrestes & αὐτόνομους à quibusdam capi scribit allecetas per mansuetam, quam aliquandiu domi
familiariter aluerint. hanc alis vnguento suauiter fragrante inunctis emitti ad externas, quæ postea i-
psam domum reuolantem suauitate odoris inuitatæ comitentur. Serapio scribit columbas perimi de-
uoratis frugibus aut fabis madefactis aqua, in qua elleborus albus maceratus fuerit.

Quomo-
do colūbi
reti capi-
antur.

De earum
fœcundi-
tate &
pretio.
De quæstu
& utili-
tate quæ
ex colum-
barum e-
ductio-
ne redit.

¶ Nihil columbis fœcundius. Itaq; diebus quadragenis concipit, & parit, & incubat, & educat,
& hoc ferè totū annum faciunt. Tantummodo interuallū faciunt à bruma ad æquinoctium vernum.
Pulli nascuntur bini, qui simulac creuerunt, & habent robur, cum matribus pariunt, Varro. Nos plura
de columbarū fœcunditate scripsimus supra in C. Fœcunditas columbarū (inquit Columella) quamuis
longè minor sit, quàm est gallinarū, maiorem tamen refert quæstum. Nam & octies anno pullos edu-
cat, si est bona matrix, & precijs eorū domini cōplent arcem, sicut eximius autor M. Varro nobis affir-
mat, qui prodidit etiā illis seuerioribus suis temporibus paria singula, millibus singulis sextertiorū solita
venire. Nā nostri pudet sæculi, si credere volumus, inueniri qui quaternis millibus numūm binas aues
mercentur. Quanquam vel hos magis tolerabiles putem, qui oblectamenta deliciarum possidendi, ha-
bendiq; causa graui ære & argento pensent, quam illos, qui Ponticū phasim, & Scythica stagna Meo-
tidis eluant. Iam nunc Gangeticæ, & Ægyptiæ aues temulenter eructant, Hæc ille. Paria singula vulgo
venēunt ducenis numis, necnon eximia singulis millibus numūm (hoc est denarijs 250. Gallico verò
nomismate libris quinquaginta Turonensibus, Rob. Cenalis) quas nuper cum mercator tanti emere
vellet à L. Axio equite Romano, minoris quadringentis denarijs (hoc est libris Turonicis octoginta,
Rob. Cenalis) daturū negauit. Axius, Si possem, inquit, emere ὤειρεται factū, quemadmodum in æ-
dibus cum habere vellē, fictilia columbaria, iam ijssem emtum, & misissem ad villam. Quasi verò (in-
quit Pica) nō in vrbe quoq; sint multi, colūbaria qui in tegulis habent. An tibi nō videntur habere ὤει-
ρεται, cum aliquot supra centū millium sextertium habeant instrumentū? è queis alicuius totū emas
cenſeo, & antequam ædifices rure, magnum condiscas hic in vrbe quotidie lucrum ex asse semis-
sem condere in loculos. Qui nostro tempore in nostris regionibus (in Italia circa Bononiam) rem ex-
pertī sunt, columbas dicunt post sex menses parere, & non prius: & quamdiu viuunt quater aut quin-
quies,

quies, aut sexies, aut etiam amplius per annum parere, si alimentum abunde contingat: sin minus, ter saltem parere, videlicet per æstatem, Crescentienſis. Agriculture ſtudioſis vtiliſſima eſt columbarum poſſeſſio, cum ob alias cauſas, tum vel maximè ob cōmoditatem ſtercoris atq; pullorum, qui ægris conualeſcentibus admodum neceſſarij ſunt. Reddunt enim columbæ vectigal magnum ſuis poſſeſſoribus: & quum duos tantum menſes hyemis nutriantur ſub tecto, reliquo anni tempore ſua induſtria ex agris ſibi quaritant pabulum, Florentinus. Columbarum amore inſaniunt multi, ac ſuper tecta exædificant turres ijs, nobilitatemq; ſingularum & origines narrant, veterè iam exemplo. L. Axius eques Romanus ante bellum ciuile Pompeianū denarijs quadringentis ſingula paria venditauit, vt M. Varro tradit. Columbas redire ſolere ad locum licet animaduertere, quòd multi in theatro è ſinu miſſas faciunt, atq; ad locum redeunt, quæ niſi reuerterentur, non emitterentur, Varro.

¶ De columbario ſeu peristereōne. Vulgo columbariū vocant ſtabulum columbarum, ipſum *De columbario.* ædificium & locum columbis alendis accōmodatum: & ita Palladius quoq; appellat: Verum Columella & M. Varro columbaria capiunt pro nidis & loculamentis & cellis, in quibus ſingula paria fœtificant, Phil. Beroaldus. Columborum etiam poſſeſſio non abhorret à cura boni ruſtici. Sed id genus minore tutela paſcitur longinquis regionibus, vbi liber egreſſus auibus permittitur, quoniam vel ſummis turribus, vel æditiſſimis ædificijs assignatas ſedes frequentant patentibus fenestris, per quas ad requirendos cibos euolitant. In peristereōne (inquit Varro) vno ſæpe vel quinque millia ſunt incluſæ. *De peristereōne* fit, vt teſtudo, magna camera tectus, vno oſtio anguſto, fenestris punicanis aut latioribus, reticulatis vtrinq; vt locus omnis ſit illuſtris. Neue ſerpens, aliudve quod animal maleficum introire queat, intrinſecus quàm leuiſſimo marmorato toti parietes ac cameræ oblinuntur, & extrinſecus circum fenestras, ne mus, aut lacerta qua adrepere ad columbaria poſſit. Nihil enim timidius columba. Singulis paribus columbaria ſiunt rotunda in ordine crebra. Ordines quàm plurimi poſſunt à terra vſq; ad cameram. Columbaria ſingula eſſe oportet, vt oſ habeant, quo introire & exire poſſint. intus ternorum palmorum ex omnibus partibus ſub ordines ſingulæ tabulæ fiētæ (factæ,) vt ſint bipalmes, quo vtantur vestibulo, ac prodeant. Aquam puram eſſe oportet, quæ influat, vnde & bibere, & vbi ſe lauare poſſint. Permunda ſunt enim hæ volucres. Itaq; paſtorē columbaria quotquot menſibus crebro oportet euertere. Eſt enim quodeum inquinat locum, appoſitum ad agriculturam, ita vt hoc optimum eſſe ſcripſerint aliquot. ſiue ſi columbā quid offenderit, vt medeatur. ſi quæ perierit, vt efferatur. Si qui pulli idonei ſunt ad vendendum, promat. Item quæ fœtæ ſunt, vt certum locum diſcluſum ab alijs rete habeant, quo transferantur, è quo foras euocare poſſint matres. Quod quidem faciunt duabus de cauſis. Vna, ſi faſtidiunt aut incluſæ conſeſcunt, quo libero aëre cum exierint in agros redintegrentur. Altera de cauſa propter illicium. Ipſæ enim propter pullos, quos habent, vtiq; redeunt, niſi à coruo occiſæ, aut ab accipitre interceptæ, Hęc Varro. Nec in plano villæ loco, (inquit Columella) nec in frigido, ſed in ædito fieri tabulatum oportet, quod aſpiciat hybernum meridiem. Eiusq; parietes, vt ornithone præcepimus, continuis cubilibus excauentur: vel ſi ita non competit, paxillis adaſtis tabulæ ſuperponantur, quæ vel loculamenta, quibus nidificent aues, vel fictilia columbaria (nidi ſeu loculamenta, quæ è viminibus etiā non improbantur, Grapaldus) recipiant, præpoſitis vestibulis, per quæ ad cubilia perueniant. Totus autē locus, & ipſæ columbarum cellæ poliri debent albo tectorio, quoniam eo colore præcipuè delectatur hoc genus auium. Nec minus extrinſecus læuigari parietes maxime circa fenestram, & ea ſit ita poſita, vt maiore parte hyberni diei ſolem admittat, habeatq; appoſitam ſatis amplam caueam retibus emunitam, quæ excludat accipitres, & recipiat egredientes ad apricationem columbas, nec minus in agros emittant matricēs, quæ ouis, vel pullis incubant, ne quaſi graui perpetuæ cuſtodix ſeruitio contriſtata ſeneſcant. Nam cum paulum circa ædificia volitauerint, exhilarata recreantur, & ad fœtus ſuos vegetiores redeunt, propter quos ne longius quidem euagari, aut fugere conantur, Hęc ille Columbarium poteſt accipere ſublimis vna turricula in prætorio conſtituta læuigatis ac dealbatis parietibus, in quibus à quatuor partibus (ſicut mos eſt) fenestellæ breuiſſimæ ſiunt, vt columbas ſolas ad introitum, exitumq; permittāt, Nidi figurentur interius, Palladius. Extruere domum conuenit (vt docent Quintilij in Geoponicis Græcis) temporibus (locis) clariſ & lucidis, tutam ab acceſſu ſerpentium, eamq; illinire accuratè. In ipſius autem columbarij muris, à pauimento vſque ad ſummum faſtigium, nidi faciendi ſunt, quos nonnulli quidem *σινος* appellant, ac ſi dicas loculamenta, nos verò *κρυβίς* (nullam huiuſmodi vocem in Lexicis reperi) dicimus: in quibus ſanè & pullos ædere, & degere coniugata debent columbæ. Singulis porrò nidis afferes inferendæ ſunt, vt per eas ipſis tranſitus ſiant. In ipſa autem domo latiore peluim expedit collocare, in qua & bibere & ablui poſſint columbæ, nec ipſius aquæ occasione homo affiduè perturbet eas, id quod certe maximè incommodat. Non tamen prorſus dammandus hominum eſt ingreſſus. Neceſſarium quippe eſt interdum verrere columbarium, ſimumque legere: & ſi quid intus ſiniſtre habeat, id corrigere, & inſtaurare, ne ſerpens aut alia reptilia columbas vaſtent atque deturbent. Ego quidem acceſſui reptilium volens obſiſtere, vbi elegi locum ſelectum remotumque à contubernio domorum, columnas tranſtuli illuc pro ratione magnitudinis operis fabricandi. Quibus quidem minimè ad rectam lineam, ſed ordine circulari diſpoſitis, imponens capita, ac in ipſis poſtea capitibus inſidentibus dictis columnis admodum generoſas trabes (*ὑπὸ τῶν κεφαλῶν*) confirmans tandem ſu-

pra columnas in formam orbis domunculas duas extruxi altitudine cubitorum septem. In earum autem parietibus ab occasu quidem gratia splendoris, fenestram vnam aperiens, ab ortu verò aliam in hac per quam sunt egressuræ ad pasturam, posui dictum cathectem (nempe quod retinendi columbas vim possidet) vnde columbas ad pascua exire oportet. Cæterum à latere meridionali ianuam constitui ut per eam pateat ingressus ei, qui curandarum auium provinciam subiit. Hoc enim modo ipsas volucres hæcenus illeſas seruavi. Siquidem nec reptilia possunt ascendere per columnas, utpote bitumine accerate inductas & læuigatas, neq; item catus, nec aliud animal in eas grassari poterit quum domus haud quidem consistant prope è quibus insidiari queant. Columbaria (ut scribit Crescentienſis) duobus præcipuè possunt fieri modis, aut super columnis & parietibus ligneis muro circundatis lapideo, aut super turri è crassis muris constructa, & vtrunq; nidos seu nidorum foramina potest habere. Sed præstat in turri lapidea quàm lignea fieri: & nidos interius construui: qui si exterius sint, fimus perditur, qui maximè utilis est, & pulli facilius à rapacibus auibus capiuntur. Excitetur ergò turris lapidea ampla angustave pro domini arbitrio, non admodum alta, parietibus læuigatis & dealbatis cemento (tectorio) albo, habēs à singulis quatuor partibus breuissimas fenestellas seu foramina, quæ columbis solum ad introitum exitumq; sufficiant: sub quibus quàm proximè circuitus lapideus emineat circumquaq; quo mustelæ aliæq; nocentes feræ ascendere prohibeantur. Super tectum etiam fenestra sit, per quam ingrediantur & exeant columbi, qui ad Solem super tecto morari gaudent. Sit autem cancellata lapidibus aut lignis, ne per ipsam rapaces volucres alis apertis intrare queant. Nidi formantur interius, quos quidam faciunt rectos & mediocriter angustos, alij obliquos, quibus incubantes columbæ se contineant. Quidam præterea providè faciunt fenestellas latas & modicè concavas seu longas. Sunt qui cultellos paruos circa parietes & tectum affigunt, asserentes in his columbas libentius incubare: Ego experimento didici, columbas quasdam in muro libentius quàm cistellis nidificare, quasdam è diuerso: & rursus alias libentius esse in aperto, & super quacunq; re cum nido vel sine nido incubare, alias gaudere occultari. Quamobrem non inutile puto in columbario cuiuscunq; generis nidos habere, ut diuersis columbarum affectibus satis fiat. quamvis qui in muro sunt à fimo & pediculis purgentur facilius, quod crebrò fieri expedit, eò quòd ab eis cum augentur, plurimum incubantes columbæ lædantur. Est etiam opportunum quòd intra columbarium ponantur trabes in pluribus partibus, & præcipuè in circuitu, & assides (asserres) super quibus tempore pluuiarum & niuium & superflui æstus, columbæ in magna multitudine morari ac quiescere possint. Sic enim à loco proprio non facile recedent. Purgetur etiam crebrò ipsarum locus, & vndiq; sit decorus. nam in pulcra domo, sicut & homines, morantur avidius. Hoc animaduertendum, quòd vnumquodq; par tres vel saltem duos nidos requirit, licet aliquando augeantur in tantum ut nidos omnes & solarium atq; trabes, & cætera loca omnia repleant, Hæcenus Crescentienſis. Colore albicante præsertim delectantur columbi, vnde Ouidius: Aspicias ut veniant ad candida tecta columbæ, Accipiat nullas sordida turris aues.

*Quales
columbæ
& quo-
modo a-
lēdæ sint.*

¶ Aluntur in peristèreone columbæ tum clementiores, tum agrestes & saxatiles: ex quibus fit miscellum tertium genus fructus causa, Varro. Qui erigere columbarium vult, is à tenellis columbis auspicari non debet, sed ab eis quæ iam edere pullos coeperunt. Quod si in ipsis primis auspicijs, columbarum decem paria iungantur, citò quidem multiplicabuntur, Quintilij. Seligendæ verò sunt ad educationem neque vetulæ, nec nimium nouellæ, sed corporis maximi. Curandum si fieri possit, ut pulli, quemadmodum exclusi sunt, nunquam separentur. Nam ferè, si sic maritatæ sunt, plures educant foetus. Sin aliter, certe nec alieni generis coniunguntur, ut Alexandrinæ, & Campanæ. minus enim impares suas diligunt, & ideo nec multum ineunt, nec sæpius foetant. Plumæ color non semper, nec omnibus idem probatus est: atq; ideo qui sit optimus, non facile dictu est. Albus, qui vbiq; vulgo conspicitur, à quibusdam non nimium laudatur, nec tamen vitari debet in ijs quæ clauso continentur. Nam in vagis maxime est improbandus, quòd eum facillime speculatur accipiter, Columella. Item feras has in turribus, ac summis villis, qui habent agrestes columbas, quo ad possunt immittunt in *ἀετρεῶνας* ætate bona, parantq; ut nec pullos, neq; vetulas, totidemq; mares quot foeminas habeant, Varro. In columbarijs nouis columbi prouectiores ætate (inquit Crescentienſis) ponendi non sunt quòd ij recedere & ad sedes pristinas reuerti soleant, sed iuuenes cum pennas perfectas aut ferè perfectas habent. Præferuntur autem saxatiles, secundo loco qui à pennarum colore vulgò *turgni* dicuntur. hi enim in columbarijs melius durant quam cæteri. albi vitandi, quòd neq; durare possint, & ab auibus rapacibus etiam è longinquo conspiciantur. Quanto plures quidem initio ponentur, tanto ocyus implebitur locus. Id faciendum est præcipuè Augusto & Septembri mense, vel etiam Iulio: quo tempore facilius cibum in agris vicinis inueniunt: vnde fit ne longius à columbario recedant nec perdantur. Mense quidem Martio, Aprili vel Maio ponendi non sunt propter contrariam rationem. Dies circiter quindecim ut minimum includendi sunt. sic enim pinguescent (postea,) & ad reuertendum peritiores erunt. nam primis quindecim diebus emaciantur. Postea verò per dies aliquot præbeatur eis in columbario (etiamnum inclusis) bonus & copiosus cibus & aqua. Demum emittantur coelo nubilo vel sereno. sed præstat pluuio emitti. tunc enim egressi reuertuntur, nec subito euolant ad remota, Hæc ille. Cæterum cibos iuxta parietem conueniet spargi, quoniam ferè partes eæ columbarij carent stercore. Commodissima cibaria putantur vi-

cia, vel eruum, tum etiam lenticula, miliumq; & lolium, nec minus excrera tritici, & si qua sunt alia legumina, quibus etiam gallinæ aluntur, Columella. Cibus apponitur circum parietes in canalibus, quas extrinsecus per fistulas supplent. Delectantur milio, tritico, ordeo, piso, faveolis, eruo, Varro. Gratus eis cibus est cicercula, scæno-græcum, eruum, pisum, lens, frumentum, & quæ ex eo zizania (lolium nimirum) dicitur, Florentinus. Foetus frequentant, si ordeum torrefactum, vel fabam, vel herbum sæpe consumant. Triginta autem columbis volantibus diurni tres sextarii tritici sufficient, aut creturæ, ita ut herbum foetus gratia mensibus præbeamus hybernis, Palladius. Pastor columbarum sæpe locum purgato, & finem agriculturæ utilem reponat: & si quem faucium inuenerit, curet: si quem extinctum, eijciat: si qui nimis feri ac pugnaces alijs molesti sunt, remoueat & aliò seponat: pullos vendi idoneos depromat, cibum deniq; & potum cum opus erit affatim præbeat, Crescentiensis. Glans fagi turdis & columbis conuenit, & eorum carnes concoctu faciles facit, Crescentien. Duobus aut tribus mensibus acceptant condititia cibaria, cæteris se ipsas pascunt seminibus agrestibus. Sed hoc suburbanis locis facere non possunt, quoniam intercipiuntur varijs aucupum insidijs: itaq; clausæ intra tectum pascidebent, Columella. Plura de columbarum cibo scripsi supra in C. Cauendum ne euolent columbæ, ne scilicet nidificent alibi, neue distrahantur egressæ: quare in fame sunt exercendæ, (sic transfert Andreas à Lacuna quod Græcè legitur, ἀλλὰ οὐδὲ τὸ πρῶτον ἀχολῶνται: ubi Cornarius vertit, circa columbarium exerceantur. Vide an pro verbo πρῶτον commodius legatur γενῶν. Sensus quidem hic mihi videtur, cibum columbis affatim suppeditandum, ut ipsæ soboli tantum incubandæ, & pullis postquā exclusi fuerint alendis, operam dare possint, neq; alimentum foris quærendo diutius ab ouis aut pullis absint.) Si verò tanta alimenti copia non suppetit, matribus tantum educantibus pullos exitus permittendus est: quod ubi famem illæ expleuerint, citius redeant, pullisq; nutrimentum apportent, Florentinus.

¶ Qui saginare solent pullos columbinos, quo pluris vendant, secludunt eos, cum iam pluma sunt tecti. Deinde manducato (mollificato & masticato, vel molli. Crescentien.) candido farciunt pane: hyeme hoc bis, æstate ter, mane, meridie, vesperi. hyeme demunt cibum medium. Qui iam pinnas (pennas magnas, Crescentien.) habere incipiunt, in nido relinquunt illisis (fractis, Crescentien.) cruribus, & matribus, vberius ut cibo uti possint, obijciunt. Eo enim totū diem se, & pullos pascunt. Qui ita educantur, celerius pinguiore quàm alij fiunt, & candidiores: parentes eorum Romæ, si sunt formosi, bono colore integri, boni seminis, Varro. Eadem ratione qua gallinas, palumbos etiam columbosq; cellares, pinguißimos facere cōtingit. neque est tamen in columbis farciendis tantus redditus, quantus in educandis. Sed potest in hoc etiam auario (columbario) sagina exerceri. Nam si quæ steriles, aut sordidi coloris interueniunt, similiter ut gallinæ farciuntur. Pulli vero facilius sub matribus pinguescunt, si iam firmis, prius quàm subuolent, paucas subtrahas pinnas, (alterius alæ, Crescentiensis,) & obteras crura, ut vno loco quiescant, præbeasq; copiosum cibum parientibus, quo & se, & eos abundantius alant. Quidam leuiter obligant crura, quoniam si frangantur, dolorem & ex eo maciem fieri putent. Sed nihil ista res pinguitudinis efficit. Nam dum vincula exercere (exerere, excutere) conantur, non conquiescunt, & hac quasi exercitatione corpori nihil adijciunt. Fracta crura non plus quàm bidui aut summum tridui dolorem afferunt, & spem tollunt euagandi, Columella.

¶ Columbis utile esse aiunt lutum rubrum, quod appetitum in eis excitet, & pullis statim dari debeat. Hoc Aristoteles de terra falsa scribit, eamq; à parente mare pullis recens natis in os inferi.

¶ Columbi qui nascuntur in columbario, vel parui in eo ponuntur, non facile recedunt, etsi quādoq; ad alia colūbaria se conferūt in quibus cibū inueniunt, quum non præbetur eis in suo nec in agris inueniunt. sed omnes ferè postea tempore quo non egēt cibo reuertūtur ad locum proprium: ad quod maximè refert ut columbarium pulcrum & bonum sit. Si temporibus quibus non inueniunt escam copiosè eis præbeatur domi, ut cum nix vel gelu magnū obtinet, & mense Aprili & Maio aratis stipulis, non recedunt, & plurimos foetus ædunt. Cibus quidem eis conueniens est frumentum, faba, vicia melica, & alia genera quibus vesci gaudent. Pro centum autem paribus columbarum detur granorū pars gat. corbis octaua diebus singulis, & duplum cum nihil omnino per se inueniunt. Potus etiam in colūbario adsit sufficiens, quoties aquam nisi valde remotam propter æstum vel gelu inuenire non possunt. vel in aliquo vase prope columbaria ponatur, quò descendere possint. Præcipuum sanè & ferè necessarium eis est, quòd sedes ipsorū sit prope locum in quē aqua influat, vnde & bibere & ubi lauare possint. Laudatur etiam ut omne genus granorum eis exhibeatur, ut sunt frumenta, faba minuta, cicercula, vicia, orobus, melica, hordeum, spelta, & alia, ut quodnam præcipuè appetant obseruetur, & id præcipuè detur eis ut auidius ibi morantur & pluries pariant. Palladius probat ut æstate quæ maximè pinguescunt triticum vel milium mullā maceratū semper accipiant. Quibuscunq; enim granis mullā remollitis pastæ non recedent, & alias secū adducent, quod non pauci asserunt. Alij verò dicunt non referre an sit mellita esca nec ne, cum eis datur esca vesperi potius quàm mane, ut interdiu escā sibi querere curent, & qui non inueniūt, intus inueniant. nā si daretur mane, nō curarent alibi inuenire. Sed tempore niuis mane dari oportet, ne exeant ad loca in quib. capiuntur, cum certum sit alibi non posse inuenire, Crescentiensis. Columbas abigit graueolentia, Basilius. Debet custos sæpe ad columbas accedere: & quoties in columbarium intrat aliquam escam modicam secum portare tempestiuè, easq; semper

Quo arti-
ficio colo-
res in co-
lumbis
fieri pos-
sint.
Quomo-
do tra-
dendæ
sint co-
lumbæ tū
ut in suo
columba-
rio rema-
neāt, tum
ut alias
secum ad-
ducant.

aliquo certo & consueto modo vocare, ut magis mansuescant. Idem regulam figlinam pro aqua in columbario collocare, quæ assidem (asserem) habeat supra se aliquantulum eleuatam, habentem multos & spissos pedes incisos atq; adhærentes, inter quos possunt caput ponere & aquam haurire, nec in vas intrare, ut aqua munda permaneat, Crescentiensis. Vasa, quib. aqua præbeatur, similia esse debent galinarijs, quæ colla bibentium admittant, & cupientes lauari, propter angustias non recipiant. Nam id facere eas nec ouis nec pullis, quibus plerunq; incubant, expedit, Columella. ¶ Oppianus libro i. de venatione author est colores in columbis artificiales fieri posse. nam cum columbæ, inquit, Veneris desiderio mouentur, & oscula iam maritis miscent, columbarius pulcherrimas varias, præsertim purpureas vestes in conspectum earum exponit, quibus illæ delectatæ pullos etiam eiusdem coloris ædunt.

¶ Locus autem subinde conuerri, & emundari debet. Nam quanto est cultior, tanto lætior auis conspicitur, eaq; tam fastidiosa est, ut sepe sedes suas perosa, si detur euolandi potestas, relinquat, quod frequenter in his regionibus, ubi liberos habent egressus, accidere solet. Id ne fiat vetus est Democriti præceptum. Genus accipitris tinnunculū vocant rustici, qui ferè in ædificijs nidos facit. Eius pulli singuli fictilibus ollis conduntur, stipatisq; opercula supponuntur, & gypso lita vasa in angulis columbarij suspenduntur, quæ res auibus amorem loci sic conciliat, ne vnquam deserant, Columella. Columbæ tinnunculos præcipuè amant, à quibus contra accipitres defenduntur, feruntq; si in quatuor angulis defodiantur in ollis nouis oblitis, non mutare sedem columbas: Quod auro infectis alarum articulis quæsiere aliqui, non aliter innoxijs vulneribus, multiuaga alioquin aue, Plinius. Tradunt veteres quod si columbarum alæ annulo aureo argenteo ve inurantur, cito & libenter eas ad columbarium semper suum redituras, nec deserturas vnquam, Serapio. Non pereunt, & neq; locum deserunt, si per omnes fenestras aliquid de strangulati hominis loro, aut vinculo, aut fune suspendas. Inducunt alias, si cumino pascantur assidue, vel fetosi hirci alarum balsami liquore (ladanum videtur intelligere) tangantur, Palladius. Columbæ persistent, & alias peregrinas perducunt secum, si fragranti vnguento eas vnixeris: vel si cyminum vorandum dederis abeuntibus ad pastum. Quod si lygi (id est viticis) semen triduo in vetere vino macerâris, ac postea orobos eodem vino madefactos columbis obtuleris, & mox eas abegeris, ut primum columbæ extere halitum senserint, continuo omnes festinabunt ad columbarium. Citius reuocabis columbas elelisphaco (id est saliuâ) vna cum thure intra columbarium combusto. Perseuerabunt etiam columbæ si caput vespertilionis posueris in columbarij fastigio: aut etiam vitis agrestis ramum quo florescit tempore decerptum in columbario reposueris, Didymus. Et rursus, lanuas atq; fenestras nec non angulos columbarij oleo opobalsami inungito, & sic manebunt. Nec etiam fugient si cyminū lentemq; melicrato infusa sparseris. Si melicratū dederis illis in potum, ac lentibus per se passis incoctis eas cibâris, prole non deserent. Non recedent & alias secum adducent, si granis quibuscunq; multa maceratis pascantur, ut supra recitavi ex Crescentiensi. Præparant aliqui retinendis columbis hocce pharmacum amatorium. Testulam (ostracum) cribratam & costum, cum veteri odoratoq; vino miscentes simul, eis porrigunt exeuntibus ad pasturam: Sunt qui hordeaceam farinam vnâ cum caricis (sicubus ficcis) coquentes & læuigantes, mellis aliqua portione adiecta, columbis offerant. Alij ad pastū prodeuntibus dant cyminum, Didymus. Gracca ex leguminibus degenerat, in tantum columbis grata ut pastas ea negent fugitiuas illius loci fieri, Plinius. Rex Cypri in Papho inter cœnandum columbarū circumuolantium alis nec alio flabro ventilabatur, Vngebatur enim vnguento quodam Syriaco, cui admixtus erat copiose fructus quidam cuius cibo colūbas delectari aiunt. Itaq; aduolantes odore allectæ tanquam in caput regis infessuræ, cum proximè erant à pueris repellebantur: vnde parum auolantes mox reuolabant, ita ut subinde regem mediocri & commodo flatu refrigerarent, Athenæus lib. 6. Peristereon vocatur herba, caule alto, foliato, cacumine in alios caules se spargens, columbis admodū familiaris, vnde & nomen, Plinius. Sunt qui hanc in columbario spargi, & circa nidos suspendi suadeant. Salsa adeò appetere dicuntur, ut nec hospitia commutent si argillam parietum sale condiueris: & iure caseorum delectari, quod à falsis demanat caseis. Sunt qui pro retinendis columbis in fenestra columbarij ponant argillam de furno admixta vicia. Columbæ alliciuntur hoc pastillo: *Maizi seu sorgi* lib. i. x. cymini libræ v. i. mellis x. costi lib. i. feminis viticis libræ v. coquuntur omnia in aqua ad illius consumptionem, inde additur vini odorati optimi quantum sufficit cum libris quindecim camenti vetusti: & fit tumulus in columbarij medio. Columbæ aliæ cum odorem senserint ad locū veniunt, sentiunt autem cum ipsis commiscantur indigenis columbis. cum semel adierint locum relinquere nequeunt, suauitate cibi allectæ, Hier. Cardanus. Herba carlina vulgò dicta, quæ chamaeleontis species est, columbis obijcitur alijs quibusdam mixta, ut euolantes alias secum adducant, escam columbarū quo multas alias venentur, è radice carlinæ conficiunt hac ratione: Radici adiungunt lutum adustū de clibano, mel, vrinam, muriamq; qua haleces (*harengæ*) conditæ fuerint, (*Haringlact*) & massam inde formatam columbarijs imponunt, Hieron. Tragus interprete Dauide Kybero. Sunt qui radicem carlinæ in aqua coquant, cui adijciunt lutum ruffum de furno in vrina remolliū simul cum salis manipulo in eadē dissoluti, & modicū mellis. Alij carlinā cum pisib. albis melle excipiunt: ad cuius massæ odorē columbæ alliciuntur. Sunt qui in vnum subigant carlinā, cannabis semina, coriandrum, & lutum fornacis veteris cum vrina. Nonnulli sanguinem humanum (ut audio) cum pisib. integris in vase figlino per quadrantem

quadrantem horæ circumagunt. deinde sanguinem manu columbis illinunt & pisa edenda obijciunt, ut hoc remedio adhibito tum ipsæ maneant, tum alias alliciant. Cumino quidem (quod medici & pharmacopolæ Romanum vulgo cognominant) mirificè columbas delectari asseritur, itaq; hæc semina cum terra figlina miscent, adduntq; legumina quædā & salē forte. aliqui linteola, quibus inclusa hæc semina fuerint sub alis columbarum alligant. hunc enim odorem columbæ alienæ sequuntur. rem aiunt certam esse, ac lege prohibitā in aliquibus Italię locis, ubi sacerdotes etiam qui confidētes audiunt inter genera furti super hoc inquirent. Columbæ amabunt locum, & alias etiam adducent, ut quidam mihi asseruit, si caput caprę excoiatum in aqua coquatur, cum copioso (libræ pondere fortassis) cumino Romano, & multo sale, (quatuor vnciarum forte,) quod deinde in columbario ponatur. Vasculum vitreum impleto lacte mulieris puellam lactantis & in columbario suspendito. sic enim augebuntur & allicientur aliæ, eruntq; mansuetiores, Ex libro Germanico manuscripto. In Africæ parte quadam, sic columbas peregrinas venantur. Habent reticulum quoddā summitati cannarū oblongarū affixū, quo in domus recto latitantes vicini columbas captare solent. Author descript. Africæ lib. 3.

¶ Contra animalia columbis noxia. Aduersus serpentes & alias animantes noxias quomodo strui possit columbarium super columnis, recitatum est supra ex Quintilijs. Ne mus aut lacerta adrepāt, partes columbarij circa fenestras læuissimo marmorato oblinuntur: ac similiter toti parietes & cameræ intrinsecus, ne serpens aliudve quod animal maleficum introire queat, Varro. Rutæ ramulos in colūbarijs pluribus locis oportet contra animalia inimica suspendere, Palladius Auicenna quidem mustelas etiā ruta fugari scribit, id quod mireris, cum eandem impugnaturæ serpentes gustare dicantur. *vide* in Cato E. Didymus etiā ad feles (æluos) abigendas rutā poni suspendiq; iubet passim in columbario, præcipuè circa fenestras atque aditus omnes. Ruta enim (inquit) vim possidet feris aduersantem. A mustelis tutæ fient, si inter eas frutex virgosus sine folijs asper, vel vetus sparteā proijciatur, qua animalia calciantur, ut eam secretò non videntibus alijs vnus attulerit, Palladius. Mustelæ cinis pullis columbinis datus in offa, ruetur eas à mustelis, Plin. Caput lupi in columbario suspensum, ne catus vel furo, vel aliud animal columbis nocens accedat, efficit, Rasis & Albertus. Læduntur columbæ à faginis (mustelis rusticis quas vulgò *foynas* vocant, à fago, nostri Martes fagorum) mustelis & catis, & cæteris pluribus animalibus quæ de raptu auium viuunt, contra quæ debet custos hostium & omnia loca vnde intrare possunt diligenter claudere, & stasas circumquaque eminentes procurare, ne quid sursum per parietem repere possit, Crescentiensis. Columbarium habeat appositam satis amplam caueam, retribus emunitam, quæ excludat accipitres, &c. Columella, ut supra recitatum est. Coruos aut accipitres qui columbas intercipiunt columbarij interficere solent, duabus virgis viscatis defixis in terram inter se curuatis, cum inter eas posuerint obligatum animal, quod intercipere soleant accipitres, qui ita decipiuntur, cum se obleuerint visco, Varro. Læduntur columbæ ab auibus rapacibus tam diurnis quàm nocturnis: contra quas (nocturnas) claudat custos de nocte fenestram: vel si ea aperta intrauerit auis rapax, & ipse perturbationem ac strepitum columbarum audierit, intret audacter cum lumine, auemque captam occidat, nec curet de exitu columbarum. Aues autem diurnas visco vel paruo reticulo capiat & occidat. Fenestram de subsellis cancellet & claudat, ut columbi intrare valeant & exire, non autem auis rapax quæ non nisi alis apertis intrat, Crescentiensis. Serpens non ingredietur columbarium, si in quatuor angulis eius hanc vocem Α'δδμ inscripseris, fenestræque (hostio, Florentinus) etiam si illam habeat. Abiges autem ipsos ex peucedano suffimentum molitus, Democritus & Florentinus. Sed de remedijs quibus serpentes pellantur, copiosè scribemus in Serpente in genere.

¶ Molestantur pulli plerunque etiam pediculis, quos custos inquiret, & nido abiecto alium mundum reponet. Item nascuntur eis varioli circa oculos qui excæcant eos, maximè mense Augusto. Vendendi sunt aut comedendi cum solo capite sunt infecti, Crescentiensis.

¶ Impostores quidam aromatibus sanguine columbino exceptis siccatisq; ad Solem, rursusq; tritis & aqua rosacea moschata aliquoties rigatis siccatisque, quarta vel tertia parte moschi veri admixta, moschum adulterant. ¶ Margaritas aliqui sic mentiuntur: Conchas palustres in forti lixiuio coquunt, donec cortices nigri separari possint. reliquum album contundunt, & rore inter Pentecosten & Augustum collecto destillatoq; excipiunt, subigunt, & globulos minutos formāt, quos acicula pertusos filoq; insertos ad Solem indurant. tum columbis deuorandos obijciunt, ita ut cibi aliud nihil præbeant, in loco puro, & per aluum redditos seligunt in cribro, abluunt, & aliquandiu coquunt in aqua calcis clara & forti: demum Soli per dies octo exponunt, ut perfectè dealbentur. Alij conchas in forti aceto ad Solem vel iuxta fornacem macerant, ut à crusta nigra purgari possint.

¶ Sunt qui antidotorū vim in columbis experiantur. nam postquam duabus columbis venenum (arsenicum ferè) dederint, alteri mox antidotum præbēt, alterā relinquunt: quod si hæc moriatur, illa superuiuat, antidotū ceu rectè paratam & hominibus etiam aduersus venena auxiliarem prædicāt. Aliqui ut verum monocerotis cornu, quod in superandis venenis nulli antidoto cedat, se vendere declarent, aquam in qua illud iniectum fuerit, columbæ alteri à veneno superbibendum dant: alteram sinunt, ut dictum est. Sed homines impostores, nisi diligentissimè caueatur, hinc quoq; fraudem facere possunt. nihil enim non comminiscitur auaritia.

Contra
animalia
columbis
noxia.

Morbi
quibus in-
festantur.

Qua ra-
tione mo-
schus &
margari-
ta adulte-
rentur.

Antido-
torū vim
in colum-
bis quidā
experim-
tur.

¶ De columbis quæ epistolas pertulerunt, dicitur in Philologiae. ¶ Homerus Iliados penultimo celebrationem funeris Patrocli describens inter reliqua aliorum certamina, sagittarios columbam (πελαδά) funiculo suspensam à malo navis, eminus eam impetentes facit.

De fimo colubino.

¶ Fimum columbarum ad agriculturam appositum est, ita ut hoc optimum esse scripserint aliquot, Varro. Et rursus, Stercus optimum scribit, Cassius esse volucrum præter palustrium ac nantium. de hisce præstare columbinum, quod sit calidissimum ac fermentare possit terram. id ut semen aspergi in agro oportere, non ut de pecore aceruatim poni. Ego arbitror præstare ex auarijs turdorum ac mularum. Cassius secundum post columbinum scribit esse hominis: tertio caprinum, &c. Proximū turdorum fimo Columella colubarijs, mox gallinarijs facit. Aliqui columbaria præferūt, proximum deinde caprarum est, &c Plinius. Columbinū feruidissimum, ceterarumq; auium satis vtile est, excepto palustrium, Palladius. Stercus colubinum spargere oportet in pratum, vel in hortū, vel in segetem, Cato. Fimus columbarum optimus est omnibus plantis & seminibus, & potest spargi quocunq; tempore anni quoties aliquid seritur cum ipso semine, ac etiam postea quodcunq; & vnaquæq; corbis huius fimi æquiualeat fimi ouium quadrupedum plaustro. nam ex viginti corbibus satis commodè, ex viginti quinque bene, ex triginta optimè impinguatur iugerum frumenti, si manibus per agrum spargatur æqualiter, & cum ipso grano tunc sato vertatur. Tria quidem paria columbarum in anno faciunt corbem fimi, si columbaria nidos intrinsecos habeant. & quò magis cibantur in columbario, tanto plus fimi recipietur ab eis. sic enim diutius in eo morantur, nec semper coguntur extra quærere victum, Crescentiensis.

In quem usum ster cus columbarū Samarietā carē venditum sit.

¶ Facta est fames magna in Samaria, & tandiu obsessa est, donec venundaretur caput asini octo argenteis, & quarta capi stercoreis columbarum quinq; argenteis, ut legitur 4. Reg. 6. æquat autē quarta pars sextarium Atticum, argenteus numus (qui idem stater & siclus dicatur) quatuordecim solidos Gallicos valebat, ut Robertus Cenalis computat. Mirari verò aliquis merito poterit (inquit idem Robertus) in quem usum tanti emeretur fex illa columbina. Sunt qui dicant ad ignem construendum: quod minimè credibile est, cum nec huiusmodi materia ignem foueat, nec tam abundans esse potuerit ut ciuitati satis esse posset. Existimant alij in strumis columbinis recondita granula nondū digesta empta fuisse ab his qui inediā patiebantur. At nec id quidem fidē meretur. nam vnde illis tanta copia, ut colubos alerent, cum deesset pabulum tribus aut quatuor equis alendis? Rectius ergo sentit Iosephus, quòd fece illa columbarum utebantur obsessi vice salis. quæ sanè misera conditio summæ calamitatis specimen dabat.

De igne ex stercore columbino accenso.

¶ Columbino ac suillo fimo plagis quoq; arborum medentur, Plinius. ¶ In ea Myfia quæ est Asia pars, domus hac aliquando ratione conflagrauit. Erat proiectum columbinum stercus, cui iam putri & excafacto ac vaporem edenti & tangentibus admodum calido, in propinqua fenestra fuerat ita, ut iam contingeret eius ligna, quæ largè nuper illita resina fuerant. media igitur æstate cum Sol plurimus incidisset, accedit tum resina tum ligna. hinc autem & fores quædam aliæ, quæ propè fuerant, & fenestræ nuper etiam resina illitæ facile ignem conceperant, atq; ad tetum vsq; sum miserant, Galenus lib. 3. de temperamentis. meminit etiam primo de differentiis febriū, & in libro de causis morb. & libro sexto de medicamentis simplicibus columbarum agrestium stercus maiori tempore perfectè accendi scribit, & ignem ex illo diutius durare.

Prognostico pluuiæ.

¶ Columbæ vesperi tardius solito ad columbarium reuolantes, signum faciunt pluuiæ, Incertus.

De alimento ex colubis percipiendi.

Auium caro minus nutrit quàm quadrupedum, sed facilius concoquitur, præcipuè perdicis, attingenis, columbæ, gallinæ, Galenus lib. 3. de alim. Idem in libro de cibis boni & mali succi, inter alimentis laudata, & neq; tenuem neq; crassum succum gignentia, columbas adnumerat. In libro de victu attingen. turricolas domesticis ad tenuantem victum præfert. easdem Psellus inter attenuantia recenset. Gregales in turri nidificantes conueniunt siccis, Galenus libro 6. de sanitate tuenda. Idem in libro de attenuante victu, columbas modice edendas consulit ijs qui otiosè viuunt. Psellus columborum & palumbiū meminit inter ea quæ humores excrementitios pariant. Rursus Galenus in libro de victus ratione in morbis acutis columbas olim languentibus dari consuetas refert: & in libro de renū affectibus, columbas ceu cibū laudabilem commendat. Columbæ nimium calidæ sunt, & sanguinè accendunt, & corpus obnoxium febribus reddunt. quamobrem salubrius in pastillis sumentur cum viuis acerbis

Columbis vefcentes ab aere pestilenti immunes seruantur quàm assæ. sic enim minus calfacient sanguinem. Veteres quidem columbæ (ut & nouellæ priusquam euolârint) propter caliditatem nimiam & siccitatē & concoctionis difficultatem, (& quia crassum malumq; succum generant, Mich. Sauonarola) vitari debent, Arnold. Villanou. Veteres durioris alimenti sunt & improbandi, Platina. Purum autem hoc animal esse videtur. siquidem cum aëris constitutio pestilens est, omniaq; tam animata quàm inanima, ea afficiuntur, quotquot hoc vescuntur animali, soli ab hac lue immunes seruantur. ideoq; hoc tempore regi in cibo sumendo nihil aliud præter columbas apponitur: idemq; ijs, qui quòd dijs ministrent puri castiq; permanent, Orus in Hieroglyphicis. Ex volucrum genere gallinæ altilis omnibus præstant: deinde perdices & palūbi debilis nutrimenti gratia exhibēdi, turturesq; altilis & columbæ, Aëtius 9, 30. in cura colici affectus frigidi & phlegmatici. Inter aues laudantur

laudantur palumbus, columbus, & aliæ quæcunq; haud ita multum pingues sunt, Aretæus in cura Cephalæ. Hippocrates in libro de internis affectionibus diætam præscribens in morbo hepatico quodâ columbas edi iubet.

¶ Pulli columbarum admodum necessarij ægris conualescentibus existunt, Florentinus. Columbarum pulli sunt boni chymi & subtilis, Galenus in libro de dissol. contin. Sanguinem generât calidiorē & crassiorē temperato, Ibid. Ab eodem libro 8. methodi medendi columbæ iuuenes laudantur pro calidis & siccis. Pulli columb. calidi & humidi, crassiq; succi sunt, quod animaduertitur ex grauitate motus eorum, & quoniam calidi actu sunt, & cibos celeriter percoquunt, Auerrois. quare veteres cum frigidis sumi præcipiunt, vt cum aceto (liquore) vix acerbæ, pomi citrini (citrij) portulaca, lactuca, scariola, coriandro & similibus. qui verò iam volare incipiunt, minus iam graues & concoctu leuiore sunt. Conueniunt phlegmaticis non cholericis, Auicenna & Rasis. Columbulorū caro vel pullorum columbarum calida est & humida & superuacanea, hoc est superfluitatis multæ, & præcipue domesticorum, & sanguinem crassiorē calidiorēq; mediocri gignit, atq; ideo nonnunquam febres facit, & frigiditate dolentes renes iuuat, seminiq; genitali & sanguini adijcit, caput verò & oculos lædit. Ferunt etiam, si nimium vsurpetur, lepram gigni, Symeon Sethi. Pulli columbarum qui iam volare incipiunt, in cibo vires augent, Nic. Massa. His rite paratis medici vesci consulunt ijs qui parum sanguinis habent, & quos vires ac calor innatus destituunt, præsertim ex longo morbo. Conferunt autem proprietate quadam dolori renum, sperma & sanguinem augent, Rasis. Sunt ex Arabum schola qui tradant corpora pullorum columborum esse tardæ digestionis (concoctionis) & longæ morę in stomacho. Rasiustamen, Columbus (inquit) leuis est cibus & subtilis. Et rursus, Est cibus mirabilis (si rite paretur) ad caliditatem declinans. Pulli columbini numerantur à Rufo in secundo ordine auium laudabilium cum perdicibus, &c. nam in primo ordine calandrellas & sachar (aliàs fathur pingues) ponit. Pulli columbini, turtures & filacotonæ, natura inter se proximæ sunt. Sed pulli columbini nocent cerebro & oculis, præsertim assi: & multos superfluos humores generant. Sanguis eorum facile corrumpitur, (*putrescit*, Haliabbas,) & morbos sanguineos producit: & cibi cum succo ab his pullis destillante parati. quibus si adderetur pingue ex ijsdem columbis, auerent coitum & renibus prodesse, Elluchasem ex Galeno, Theodosio & Hippocrate si rectè citat. Pipiones nondum volantes calidæ & humidæ plus quàm satis est naturæ sunt, & ob hanc rem tardæ concoctionis habentur, Auicenna. Multum alimenti ac plus sanguinis generant, vnde inflammationes & febres oriuntur, Platina. Synanchen eam ob causam aliquando inducunt: & propter cibum eorum perijt quidam Cassifa nomine, qui die vno comederat ter de assa columba, Rasis. Crassos humores generant propter nimiam humiditatem, Auicenna & Arnoldus. ¶ Qui tentare iam volatum incipiunt, leuius concoquuntur, & succum meliorem præstant. debent autem ab hominibus calidi temperamenti edi cum omphacio & coriandro & medulla citroli, (mali citrij nimirum: nam & Bapt. Fiera in magno calore labrusca condiri iubet, & acribus pomis, quanquam Albertus ex Auicenna legit citrulli, quod est genus cucumeris,) Auicenna. Salubriores sunt, maxime si cocti ex agresta fuerint, ne biliosis ob caliditatem obsint. Hic cibus (columbarum iuuenum iam volucrum) pituita laborantibus non incongruit, Platina. Volantes propter motum minus humidæ sunt, & meliores, Albertus. Caro columbarum iuuenum calida est vsque ad secundum gradum, & humida amplius, Mich. Sauonarola. Coitum promouent, R. Moses in Aphorif. ¶ Columbarum proles præstantior vèrè quàm autumnus est: deterrima æstate, & omnino tempore calidiore, Aristot. Per ver & autumnum meliores sunt columbuli, (quoniam his temporibus granis maxime vescuntur, Albertus) quàm qui per æstatem & hyemem nascuntur, Symeon Sethi. ¶ Columbarum pulli dantur his quibus dolet caput, apud Galenum in opere de composit. sec. locos. Aretæus elephantiacos perdicibus & columbis vesci iubet. Morsus à cane rabido, postquam mala symptomata sedata fuerint, post triduum cibetur pullis auium præter columborum, Arnoldus. Pipionis coxam præ cæteris partibus ganeones laudant.

¶ Columbino sanguine aliquos vesci, nec esse illum suillo inferiorem, leporino verò multò peiorem, Galenus author est lib. 3. de alim. facult. Sanguis pullorum columbinorum facile corrumpitur, & morbos sanguineos producit, Elluchasem.

¶ Oua columbarum per calida habentur, & mali saporis, Auicenna. nec facile indurantur per assationem, Albertus. In cibo sumpta intensionem (colis) præstant, Kiranides.

¶ Apparatus ad cibum. occidi debent columbi antequam assentur, ita vt fere calidi verubus infigantur. Columbi elixantur aliquando, sed vt plurimum assi vel in sartagine cocti comeduntur, Nic. Massa. Sunt qui sub alis compressos digitis circa cor suffocent: alij in collo superius venam incidunt vt sanguis omnis effluat, qui etiam salubrius facere videntur. Aut relinquendi sunt, aut assandi desiccandi; cum frigidis & siccis condimentis. syluestrium autem vel eorum qui in turribus degunt nō admodum pinguium caro, melius elixabitur Ant. Gazius. Obseruandum vt capita eorum abscindantur cū præparantur: quoniam habent vim quandam morbum capitis chronicum generandi, teste Rasi Aphorism. 4. Auenzoar etiam in Teisir 9. 10. capita eorum & colla abscindi iubet, cuius rei causam alibi eandem assignat. (*Messos, Almosos*, Syluaticus) genus est cibarij, vt cum colūba in aceto, vel rhu, vel om-

Pulli columbini in cibo quibus salubres sint.

Sanguis columbinus in cibo noxi.
Oua item noxia.

Quomodo columbi ad cibum apparandi sint.

Capita columborum abscindenda quare.

phacio, vel succo limonum aut granatorum acidorum coquitur, cuius ventri imponitur menta vel gelatina, vt legitur apud Auicennam cap. 7. de victu heclicorum, Vetus glossographus Auicennæ & Syluaticus. In palumbis & columbis altilibus: Piper ligusticum, coriandrum, careum, cepam siccam, mentham, oui vitellum, caryotam: mel, acetum, liquamen, oleum & vinum. Aliter in elixis: Piper, careum, apij semen, petroselinum, condimenta moretaria caryotam: mel, acetum, vinum, oleum, & sinape. Aliter: Piper, ligusticum, petroselinum, apij semen, rutam, nucleos, caryotam: mel, acetum, liquamen, sinape & oleum modicè. Aliter: Piper ligusticum, laser, vinum, suffundis liquamen, vino & liquamine temperabis: & fundis super columbum vel palumbum, pipere aspersum inferes, Apicius 6. 4.

¶ Columba iuuenis quomodo in pastillo ad cibum paretur: docebitur in Gallina *F.* Innominatus qui Gallicè Magirica scripsit, in pastillum è pipionibus addi iubet lardum minutatim incisum, & gingiberis aliquid. Ex pipionibus ius consumptum, *vide* in Capo *F.* ex Platina. Si crustam voles ex pipionibus & quauis aue, primum facito ebulliant. vbi ad cocturam ferè ventum erit, ex lebate eximito: exemptaq; in frusta concisa, in sartagine cum abundanti larido frigito. Inde in patellam vel testam bene vnctam, crustaq; instratam, deuoluito. Huic pulmento non iniuria pruna & cerasa vel austera addes. Agrestam deinde & oua octo, si plures conuiuas habebis: vel pauciora, si paucos, cum modico iure tudicula agitato. Huic petroselinum, amaracum, mentham, gladio minutatim, quoad fieri potest, concisam admisceto, ad ignemq; ponito, longè tamen à flamma. Lente enim ebulliat necesse est. Cochleari interim tandiu misceri debet, donec cochleare ob crassitudinem integat. Fundito postremò hoc iusculum in crustam, ad ignemq;, ac si artocrea esset, ponito: coctam, conuiuis apponito. Multum alet, tardè concoquetur, pauca recrementa relinquet, bilem reprimet, corpus exasperabit, Platina 6. 10. Idem mox capite XIII. Mira use Catellonicum ex capis aut pipionibus parare docet: vt recitabimus in Capo *F.* & quomodo fiat ius consumptum ex pipionibus, Ibidem. In pipionem exossatum: Pipionem exinanitum & bene lotum, per diem ac noctem in aceto acris fines: lotum deinde, ac repletum aromatibus & herbis, elixum pro libidine aut assum facies. Vtrouis modo sine ossibus inuenies, Platina 9. 39. Et mox sequenti capite, quomodo ex vno pipione duo fiant docens, Pipionem (inquit) sine aqua ita appositè deplumato, ne pellem frangas. Exenterato deinde cutem integram auertes ac diriges: directam, optimo farcimine replebis. integer tum omnino videbitur. Verù pipionem hoc modo assum frictum, elixum facies. Assum semicoctum, sale ac trito pane asperges, inungesq; leniter vitello oui, vt crustam pro cute faciat. Vbi incoctus omnino fuerit, vehementi igne statim torreto, quò coloratior fiat. inde conuiuis appones. ¶ Iudebot est cibus qui vocatur rui: sunt autem micæ panis quibus superfunditur pingue de pullis columbinis dum assantur, Syluaticus.

G.

*Remedia
ex colum-
bis.*

Columbæ turrium profunt paralyticis, & partibus torpidis trementibusq;, Odor etiam columbarum in aerem resolutus, ab affectibus iam dictis præseruat, Filius Zor apud R. Mosen. Columbarum aer proprietate occulta paralyticis confert, si in cubiculo vbi dormiunt, versentur columbæ, Ex manuscripto. Pulli columb. in cibo sumpti membra resoluta roborat, & tremorè vniuersi corporis sanant, relaxata crura & minimè incedere potentia, ac sensu motuq; ferè priuata reparant, Nic. Massa. Aliqui catulum viuum aut columbum dissectum per spinam melancholicorum aut desipientium capiti affecto admouent, quod faciendum consulit Amatus Lusitanus Curatione 34. Columbarum caro recens conserpta contra serpentes auxiliatur, Plinius. Columba incisa (per ventrem, Arnoldus Villanou.) & imposita calida morsui serpentium, venena omnia rapere & sanare creditur, Sextus. Sin autem subito replicantur (id est contrahuntur) corpora morbo, Contractos reuocat neruos caro sumpta columbæ, Serenus.

¶ Columbæ sanguis in oculis cruore suffusis & recentibus eorum vulneribus illinitur, Dioscorides. Si ictus oculum lædit vt sanguis in eo suffundatur, nihil commodius est quam sanguine vel columbæ vel palumbi vel hirundinis inungere. neq; id sine causa fit, cum horum acies extrinsecus læsa interposito tempore in antiquum statum redeat, celeberrimèq; (forte celerrimèq;) hirundinis. Eorum ergo sanguis nostros quoq; oculos ab externo casu commodissimè tuetur, hoc ordine, vt sit hirundinis optimus deinde palumbi, minimè efficax columbæ, & illi ipsi & nobis, Cels. lib. 6. vbi rursus inter ea quæ purgant vlcera harum trium auium sanguinem commemorat, nescio quàm rectè. Columbarum, turturum palumbium, perdicum sanguis, oculis cruore suffusis, eximiè prodest. in columbis masculæ efficaciorum putant. Vena autem sub ala ad hunc vsum inciditur, quoniam suo calore utilior est. superimponi oportet splenium è melle decoctum, lanamq; succidam ex oleo aut vino, Plinius. Ad sanguinem in oculis ex ictu: Columbæ sanguis recisus, deinde infusus, optime facit. Debet autem vena aperiri quæ in ascella eius est: imponitur & sanguis in lanula & melle decocto mixto supra oculos, optime facit, Sextus. Sanguis columbarum de loco pinnarum, eo momento quo pinna auellitur, oculis dum adhuc tepet, debet infundi, qui ictu aliquo vulnerati aut sanguine suffusi fuerint. album quoq; oui incocti cum croco trito oculis superpositum & lana alba succida inuolutum medetur, Marcellus. Ad purgandum oculum à sanguine propter contusionem. Rec. Columbum pro viro & columbam pro fœmina, & pro dextro dextram, & pro sinistro sinistram abscinde alam, & fac vt sanguis ille ita ex ala decidat intra

*Ex san-
guine.*

affectum

affectū locum, postea serico opereatur panno, & postridie nitidus erit. Sanguis columbæ oculis calidus infusus, sanat lippitudinem & vulnera & vlcera oculorū, Kiranides. Sanguine col. (inquit Galenus de simpl. medic. 10. 3.) ad hyposphagmata, id est sugillata in oculis consistentia, quidam vtuntur, protinus videlicet fumentes qui ex animante maētata effluit. Hunc calidum in hyposphagmata affundebat quidam, venis ad alarum exortus incis, quò videlicet ad multos vsus idem animal sufficeret. (vt iterum scilicet & sæpius ex eadem columba sanguinem oculo sugillato infundere posset. nam ex maētata semel tantum vti licet.) Alter pullorum tenerorum extractis pennis (sunt autem hæ molles, & fistulas humore plenas obtinent) eum ipsum humorem exprimebat, oculis instillans. At alijs medicis controuersia fuit, pulli ne sanguinem, an colūbæ adultæ meningi affundere oporteret: & an maris an foeminae. Sed collyria sunt plurima quæ medeantur hyposphagmatis: & maximè quod plurimam recipit myrrham, quale est quod à Democrate compositum diasmyrnon vocant. Secundo sunt quæ habent multum thuris: post quæ sunt quæ ex croco constant. Quin & scenigræci succus sanguine columbino in hoc vtiq; præstat. Quid ergo moramur aut columbos, aut palumbos aut turtures, cum omnium medicamentorum paratu facillimum habeamus scenumgræcum? tum memorata collyria in promptu seruiemus? Idem libro 4. capite 8. de compos. sec. locos, Archigenis hæc verba recitat: Ad hæmalopas & hyposphagmata, id est, ad cruentatos oculos & sugillatos: Cum plagæ oculis illatæ sunt & oboriuntur ex eis cruentæ suffusiones, statim in principio tum ad inflammationem, tum ad dolorem compescendū, facit columbinus sanguis instillatus, & præsertim is qui ex teneris pennis exprimitur: Qui locus mihi suspectus est: neq; enim sanguis ex pennis exprimitur sed humor quidam, vt iam ex opere Galeni de simplicibus medicamentis recitatum est. vtebantur autem alij sanguine ex venis, alij humore pennis teneris expresso. Idem remedium apud Galenum in libro de medicamentis parabilibus legitur. Item quod petiam (sic habet interpres barbarus) oculi emendet, & oculorum tumores, in libro de oculis notho. Quocunq; ictu læsus oculus, si sanguinolentus videbitur, palumbinus ei, vel perdiciis vel turturis sanguis: aut si hæc animalia non erunt, columbinus de pinna sublatus statim, id est adhuc calens infundatur, Marcellus. Col. sang. luseiosis (nyctalopsi) illinitur, vt turturum etiam & palumbum, Dioscor. & Plinius. Instillatus nyctalopa, (id est nocturnam oculorum cæcitatem) iuuat, Galenus Euporist. 1. 46. Idem legitur ex Archigene in opere Galeni de compos. sec. locos. Sanguis col. miscetur medicamento ad leucoma equi composito, in Hippiatricis Græcis. Peculiariter col. sang. cruorū membranis cerebri erumpentem inhibet, Dioscor. Abscindit fluxum sanguinis narium qui est ex velamine cerebri, Auicenna. E naribus fluentem sanguinem sistit columbinus sanguis, ob id seruatus concretusq; Plinius & Marcellus & Serenus. Columbæ sanguinem (inquit Galenus de facultat. simpli. lib. x.) Pergameni nostri atq; adeo per totam ferè Asiam qui capitis ossa contracta perforant, in crassum cerebri inuolucrum effundere assolent. Postea quidam cum haberet palumbum, nec esset ad manum columba, vsus est palumbi sanguine, & tamen seruatus est homo ille. Et alius turturem eundem ad vsum applicans, nihil hominem læsit. Quippe similia efficere posse similia constat. Et paulo post, Ego verò sexcentos noui eorum quibus Romæ perforata fuere capitis ossa, nec quicquam ab vsu rosacei citra columbi sanguinem offensos. Verum id calidum sit æquè atq; columbæ sanguis hec esse est. ac fortassis ipsa tantum caliditatis in contactu moderatione est utilis, haudquaquam eximia & incognita facultate. Adest illi quoq; bona, facultatis temperatura. Sed quid hoc? nam & hæc rosaceo inest, præterquā quòd leuiter astringat. Itaq; melius inuenire nihil possis in capite perforato, quā vt rosaceo probo vtaris, Hæc Galenus ex quo & Auicenna repetijt. Hierocles medicamento cuidam ad stranguriam equi sanguinem columbæ admiscet. Sanguis columbæ prodest podagræ, Auicenna.

¶ Adipem columbinum ad dysuriam comedat Alexan. Benedictus, inunctū scilicet. ¶ Colum- *Ex adipe*
binæ pinnae maximè primū nascentes vsæ cum vrtica atq; impositæ podagræ dolores leuant, Marcell. *Pinnis.*

¶ Cerebella columbarum recentiores quidam medicamentis Venerem promouentibus miscent ostentatione magis, vt videtur, quā vtiliter. nam cibi ratione & copiosius sumpta magis ad hanc *Cerebro.*
rem nimirum contulerint, quā cum medicamentis parcè admixta. ¶ Columbarum ventriculi *Ventri-*
internam membranam adiiciunt aliqui dyssentericis medicamentis, vt apud Nicolaum Myrepsum *culo.*
medicamento 79. & 80. obseruauimus: quanquam illic Fuchsius echinos non internas membranas ventriculi simpliciter vertit, sed adiicit erinaceorum terrestrium, & pro. περιεργων legit χερσαίων: vt apud Aetium quoque libro. 9. capite. 48. vbi Cornarius similiter vertit vt in Nicolao Myrepsio Fuchsius. Oroscius quidem nihil in eum locum animaduertit. ¶ Celsus 4. 8. ad hepaticum morbum inter alia columbæ iecur recens & crudum commendat.

¶ Columbarum oua cum thure aut hordei decocto prosunt contra cerussæ venenum, Diosco- *Iecore*
rides. Venerem concitant lutea ex ouis quinque columbarum si admixto adipis suilli denarij pondere *Ouis.*
ex melle sorbeantur, Plinius. Ad rhagadia, Columbina oua coquenda sunt, & vbi induruerunt purganda: deinde alterum iacere in aqua bene calida debet, altero calido foueri locus, sic vt inuicem utroque aliquis vtatur, Celsus lib. 6. Et mox de condylomate tuberculo, lisdem etiam ouis rectè tuberculum id fouetur: sed desidere ante homo in aqua debet, in qua verbenæ decoctæ sunt ex reprimentibus. Paulò post etiam hæmorrhoidum vitium ouis foueri iubet, sed simpliciter, vt gallinacea intelligamus.

Fimo.

¶ Columbinum fimum vehementius & excalfacit & vrit, Dioscorides. Gallinaceum omnia eadem sed inefficacius præstat, Idem. Galenus etiam acre esse & valde attrahere scribit. Idem lib. 3. de medic. simpl. Columbino stercore (inquit) si manum inferas, manifestam senties caliditatem. In agro etiam columbinum sterco feruidissimum esse Palladius scribit: & nos supra in *E.* retulimus quomodo aliquando hoc fimo arido per Solem accenso domus conflagrârit. Columbæ sterco euocat & educit, Celsus. In columbis, quarum stercoreis nobis creber est vsus, multò semper inferius ac imbecillius expertus sum earum sterco quæ in domibus degebant: quàm earum quæ in montibus, quas nomadas nuncupant, Galenus. Gallinaceum fimum omnia quæ columbinum, sed inefficacius præstat, Dioscor. minus calidum est columbino, Galen. Pro fimo palumbi fimum columbæ ad remedia adhiberi posse, & rursus pro gruis fimo columbinum, in Antibalomenis quæ Galeni & Æginetæ operibus adijci solent, legitur. Fimo columbarum agrestium (nomadum) inquit Galenus lib. 10. de simplic. persæpe vtor ad multa ceu calfaciente pharmaco. & cum nasturtij semine tusum in cretumq; aridum pro sinapi in ijs quæ phœnigmo (rubificatione) indigent, adhibeo, vt sunt inueterati affectus, hemicraneæ, coxendix, scotomata, vertigines, & cephalæa: & in lateribus, scapulis, ceruice, lumbis dolores inueterati: item nephritides & affectus cæliaci, & podagricæ arthritides, quando videlicet in articulis eorum nondum constiterint tophi siue pori. Atque hoc sterco planè foetidum non est, maximè arefactum. quocirca & in vrbibus eo variè vtimur, aliàs aliis miscentes medicamentis. Et rursus lib. 3. de compos. medic. sec. genera, Columbarum (inquit) in turribus rusticorum agentium sterco acre est, quo interim ruri vsus sum in adolescente nerui vulnere affecto, atque hoc agricola loco illi præfectus cum vidisset (erat enim non imprudens) imitatus semper vsurpat, & neruis vulneratis medetur. Porro compositio & vsus similiter se habet vt in medicamine ex euphorbio, sic vt cætera nihil discrepēt, sed euphorbij loco sterco indatur. Verùm sterco hoc subtilitate euphorbio cedit, eoq; duris corporibus ruri ex vsu est. Temperaui idem aliquādo cum metallicis, experiundi gratia, statim a principio cum eis terens ex aceto ad Solem, sicut supra docui, multoq; acius medicamentum euasit, quemadmodum & cum æruginem non vltam acceperit, Hæcille. ¶ Sterco columbæ omnes dolores soluit & humores desiccant, Æsculapius. ¶ Moribus venenatis vtiliter imponitur sterco columbinum vel anatintum, Arnoldus Villanou. Ad pastinacas marinas, Columbinum sterco perfundens aqua, id ex similagine leuigato (& imposito,) Tarentinus. Ad nigras cicatrices in albandas, columbinum sterco ex aqua illinito, ipsumq; cito abluito ne exulceret: aut aliis medicamentis id misceto, vt thuri, saponi, cimoliæ, ana, cum aceto, Oribasius apud Aetium 13. 129. Cataplasma è fimo columbarum cum farina hordei & aceto, aliqui ad omnem tumorem commendant. Panos aperit fimum columbarum per sese vel cum farina hordeacea aut auenacea illitum, Plin. Fimus col. cum farina illitus prodest aduersum paniculas, Marcellus. Ad vomitam, id est tumorem suppuratum aut similem: Simplicem resina miscemus hordea tusa, Et multos amnes & purgamenta columbæ, His bene decoctis languentia membra fouentur, Serenus. Sterco col. vtile est ad impetigines, Æsculapius. miscetur medicamentis ad impetigines apud Aetium. Cum cedria mixtum leprosos (leucas) & alphas, & lichenas & lepras perfectè curat, Kiranides. Fimus colum. cum lacte caprino mixtus & potus putredinem vulnery in visceribus, & extra appositus mirè sanat, & apostematibus & fistulis maximè prodest, Arnoldus lib. 4. Breuiarij. Carbunculos emarginat, tritum cum melle (oxymelite, Plinius & Serenus) lini semine & oleo, Dioscorid. Carbunculus fimo columb. aboletur per se illito, vel cum lini semine ex aceto mulso, Plinius. Carboni medendo, *Dulcacidum laticemq; cum lini* (lego, *Dulcacidum laticem cum lini*, Ex Plinio & Dioscorid.) *semine iunge,* Atque fimum pariter Paphiæ compone columbæ, Hinc line diruptas partes, & clausa venena, Serenus. Cum farina hordeacea & ærina (id est è lolio) & visco ac adipe superpositum, gangrænas circuncauat & scrophulas disrumpit: cum aceto autem illitum lenticulas & maculas faciei & puncturas tollit, Kiranides. Cum farina hordeacea mixtum strumas ex aceto discutit, Dioscor. Aduersus strumas prodest fimum col. illinire per se, vel cum farina hordeacea auenaceave ex aceto, Plinius. Ambustis igni medetur, Dioscorid. Hordeum cum fimo columbarum ad duritias commendatur, Plin. Col. sterco omnes duritias discutit, & humores exiccat cum oleo aut melle calefacto distemperatum, & super duritias ligatum, Sextus. Sterco columb. medicamentis contra myrmecias in equis miscet Hierocles. Clauos pedum sanat fimum columb. decoctum ex aceto, Fimum colum. ex melle cicatrices ad colorem reducit, item vitiligines albas ex vino, Plinius. Cum aceto tritum cicatrices omnes sanabit, Marcellus. Liuentia & suggillata extenuat, Plinius. Stigmata (faciei) delet ex aceto, Idem: ita vt assidue medicamen superducatur, Marcel. Attritis medetur cum melle, Plin. Reperio & vsus eius ad thlasma equi in Hippiatricis Græcis.

¶ Sterco colum. vel solum vel cum ouo tritum, dolentibus articulis illitum prodest, Marcellus. Conuenit doloribus articulorum, Auicenna. Coxendicem, & podagram in qua tosi nondum constiterint hoc fimo iuuari, supra ex Galeno retulimus. ¶ Si caluescat mulier ex defluuio capillorum, sterco columbinum impone, Hippocrates. Cum aceto tritum capiti impositum, Alopecias & cicatrices omnes sanat, Marcellus. Ad alopeciam Archigenis medicamentum probatum, quod Nic. Myrepsus refert: Fimum columb. bene tritum cum aceto irrigato, & nitro prius fricato loco illine. postea subtile linteum

lintheum imposito: quod ubi abstuleris, locum prius irrigato. Commēdat Galenus huius fimi vsum ad inueteratos capitis affectus, hemicraniam, scotomata, vertigines, cephalam. In apoplexia quidam columbum dissectum syncipiti admouēt, & cantharides spatulis. Author Additionū in Breuiario Arnoldi de Villan. antidoto cuidā contra epilepsiam stercus col. miscet. Cū epilepsia sit ex bile atra, stercus columb. tritū cum ouis coruorum misce & ceu cataplasma spleni impone, apposis prius sanguifugis. hoc enim cataplasma materiam trahit à capite ad splenem & generat febrim. & sic epilepticū liberat, idq; maximè si fiat per autumnum, Arnoldus. ¶ Stercus col. miscetur medicamento oculari ad cicatrices, vt videtur, in iumentis apud Vegetium Veterinariæ 2, 22. Ex aceto (coctum & illitum, Marcell.) laudatur ad ægilopas similiter ad albugines & cicatrices (oculorum, Marcel.) Plinius. Ad ægilopas probè facit thus cum ster. columb. recenti impositum, Archigenes apud Galenū de compos. sec. loc. Ad ægilopas, hoc est fistulas oculorum, Fimi col. aridi drachmas quatuor cum masculo thuretere & insperge, certum est, Galenus Euporiston 3, 14. Fimum col. adhibetur etiam ad pilorum ablationem in oculis, in lib. de oculis qui Galeno adscribitur. ¶ Fimum col. fomentis ad aurium dolorem adhibendis, miscendum aliquando scribit Apollonius (si bene memini) apud Galenum de compos. sec. loc. Parotidas comprimit col. stercus vel per se, vel cum farina hordeacea aut auenacea, Plinius. Tritum cum farina hordeacea & melle subactum calideq; appositum nascentes parotides comprimit, Marcellus. ¶ Inflammatas tonsillas Nic. Myrepsus illini consulit stercore col. Fimum col. cum passo gargarizatum tonsillas & fauces adiuuat. etiam cum fico arida ac nitro impositum extra, Plinius. Marcellus, qui sua ex Plinio transcribit, posterius hoc remedium asperitatem faucium mollire destillationemq; castigare tradit: quæ verba apud Plinium mox subiecta ad sequens ex cochleis remedium pertinent. ¶ Ad anginā & colli dolorem, fimum ex melle instar cataplasmatismis imposito, Galenus Euporist. lib. 3, cap. 265. & ibidem cap. 69. Plinius vino & oleo permixtum, anginis illitum remedio esse tradi docet. ¶ Galenus, vt supra recitavi, huius fimi vsum prædicat ad veteres dolores in ceruice, scapulis, lateribus & lumbis. ¶ Fimum col. tostum potumq; coeliacorum, (vide ne potius colicorum) dolores mulcet, Plinius. Commēdatur & Galeno ad coeliacos affectus veteres, sed foris adhibitum. Tritum ex melle ventri illitum, alui incontinentiam stringit, Marcellus. Medicus quidam magni nominis stercus columbinum album (vel partem eius albam) modicè addi iubet medicamentis pituitam purgantibus, efficaciter acuire affirmans. Equi strophosi collyrijs in anum indendis Hippiarri cum alio stercus col. miscent. Ad inflationem ilium & ventris equi: Fimum col. aut gallinaceum quantum manus capit in vino dissoluimus cum nitro, & inde clysterem iniecimus, &c. Absyrtus & Hierocles. Ad hydropicos Archigenis remedium apud Galenum de compos. sec. locos. Aeris vsti, stercoris col. ana drachmam vnam, rutæ ramulos tres, salis communis parum, cum vino Ephesio & aqua, ita vt tota mixtura hemina dimidiæ sit præbeto. Col. stercus adijcitur emplastro cuidam ad lienosos hydropicos & cachecticos, apud Nic. Myrepsum, numero 71. Fimum col. cum melle illitum ileo resistit, Plinius. Dolorem colicæ curat in clystere, Auicenna. ¶ Galenus hoc fimum laudat ad veteres lumborum dolores: item ad nephritides. ¶ Cum oleo & vino potum Venerem inhibet, Plinius. Col. stercus tritū cum hordei farina, & adipe suilla & ouorum albo permixtum & coctum, emplastri more rectissime renibus (dolentibus) imponitur, Marcellus. Ad vrinæ difficultatē in equo, Aliqui columbinum stercus cum vini duabus heminis infundunt, Theophrastus in Geoponicis. Si vrina retineatur propter calculum à renibus delapsam & in lotij meatu hærentem, nostrum electuariū vel puluerem eius dabis, cuius hæc est descriptio: Stercoris murium, columborum (scilicet stercoris) porcellionum, (id est asellorum integrorum) singulorum vnciam miscebis cum sesquilibra mellis despumati, & facies electuariū, de quo exhibebis semunciam cum iure vel vino. Vel loco mellis accipe tantūdem sacchari optimi, & morfellos inde para: de quibus itidem semunciam præbeas cum iure gallinaceo vel vino. Hoc remedium si exhibere pergas, intra triduum vrinam promouebit, quamuis etiam prima statim die utilitas eius scietur. nam lapidem renum comminuet. Quod si puluere uti mālīs, dentur inde scrupuli duo cum iure vel vino, Marianus Sanctus Barolitanus. Cōstat aquam fieri posse quæ lapidem vesicæ per cathetērem immissa illico confringat. ad quod duo sunt necessaria vt & lapidem atterat, & vesicæ sit necessaria. primum præstabit modus & materia. nam extremos vapores è scorpionum cinere, vel Macedonici petroselini, vel tecolitho aut lapidibus cancrorum excipiemus. Sic enim aqua fiet quæ etiam porphyriten comminuat. Porro innocentiam præstat, si materia ex qua aqua excipitur, omnis falsedinis expers fuerit. non igitur è salis genere aliquo, aut alumine vel chalcantho aut vini fæce: sed ex aliquo eorum quæ nuper retulimus aquam excipere oportebit. Equidem scio stercus columbinum ac parietariam, hoc vel illud hac arte in aquam deductū, lapides vesicæ durissimos frangere posse. Quodnam aut illud sit quod id facturum sit & absq; noxa, experientia declarari oportet, &c. Hæc ille libro 2. de subtilitate. Fimum col. in aceto per diem ac noctem macerabis & colando separabis acetum, propinabisq; calculoso. In hoc aceto iniectum lapidem frangi aiunt, Ex libro manuscripto. Aliqui septem diebus in vase vitreato macerari in aceto volunt, deinde acetum colatum bibi. Alij fimum col. purgari diligenter iubent, & postquam in aceti modo qui sufficere videatur (sextarijs tribus aut amplius) diebus septē maceratus fuerit, destillant in alembico instar aquæ roseæ. hoc liquore poto calculum vesicæ & re-

num pelli aiunt, idq; experimentis constare. Galenus Euporiston 3. 273. calculosis turturis stercus vstū ex mulsā propinat, vt lapides per vrinam exturbentur. Ad calculum vesicæ, *Sine palumborum capitur finum acreferorum*, *Dulcacidis parsum succis*, *trituque solutum*, Serenus. ¶ Ad discutiendas genuum fluxiones, Salem columbinumq; finum terens ex oleo inungito, Galenus Euporiston. 3. 131. ¶ Clauos pedum sanat finum col. decoctum ex aceto, Plin. ¶ Stercus col. suffitum (Symphorianus Champiegus ad secundas educendas radicem aristolochiæ rotundæ addit) per infundibulum secundas educit, Arnoldus Villanou. Idem in Breuiario foetum viuum aut mortuum & molam quoq; expelli tradit, si finum col. per se vel cum alijs (vt castoreo, opopanace, myrrha) felle vaccino exceptum suffiatur. Suffitum huius fimi aiunt foetum extrahere, Aspasias apud Aetium.

¶ Remedia ex fimo col. vsto. Incussi articuli fimi col. cinere cum polenta & vino albo curantur, Plinius. Ambustis fimi col. cinis medetur ex oleo illitus, Idem. Fimi col. cinis cum arsenico & melle ea quæ erodenda sunt (in vlceribus) aufert, Plin. Col. fimi cinis ex oleo vlcera omnia pedum sanat, Idem & Marcellus. Emplastrum de fimo col. vsto cum aceto forti, imponitur super ficus vel hæmorrhoides ani, &c. vt legimus in Additionibus Breuiarij Arnoldi Villanou. Fimum turturis (cui columbinum pares obtinere facultates videtur) vstum ex mulsā propinatur calculosis, vt lapides per vrinam exturbentur, Galenus in Euporistis.

¶ Andreas Furnerius in libro de decoratione, liquorem quendam stillatitium, qui faciem nitidā & teneram reddat, præscribit, cui inter cætera (oua recentia, caseum musteum pinguißimum, vinum Maluaticum, poma arantia, oleum tartari & cerussam, diuersis ponderibus mixta) pipionem adiicit.

H.

a. Columbus masc. gen. & columba foemini apud authores legitur: qui tamen in plurali numero foeminino magis vtuntur, vt obseruant grammatici. Columbae appellatae sunt à columinibus (culminibus) villæ, (in quibus degere solent,) Varro. Nonnulli à voce primis syllabis correspondente dictas putant, Grapaldus. Quod si columbus per onomatopœiam dictus fuerit, eandem palumbi quoque nominis rationem esse conijciemus. Columba dicta quod lumbos colat multa generatione, Albertus. Columbae à Græco verbo κολυμβῶν (quod vrinare significat, inde forsan quod bibentes rostrum aquæ diutius immergant) appellantur, Hermolaus in Corollario. Seruius in Bucolico ludicro titos scribit dici columbos non Latinè quidem, sed multorum auctoritate tanquam Latinè. Titos verò palumbes dici arbitror ex passerum salacitate qui solent πηΐζειν, id est, *titissare*. quanquam & πρὸς τίς de voce eorum vsurpatur. hinc fortè *titis* deriuatur, vt scribit Dionysius, auiculæ species, aut etiam auis quælibet minutior, Cælius. Palumbes, vt Seruius inquit, non dicuntur Latinè, sed multorum auctoritas Latinum fecit, vt Ciceronis in elegia, quæ Thalemastis inscribitur, & Virgilij in Bucolicis. Palumbes vulgus titas vocat: ita enim apud Seruium legendum (vt doctissimus Ge. Fabricius nos admonuit) vt ex Cornuto Persij interprete apparet, qui titos, columbos agrestes interpretatur, in prima Satyra. Ascensius in eundem locum, Titos, inquit, esse pullos columbinos, congruit vulgari Flandrico, quo sic pulli gallinacei vocantur, & de iuuenibus ignavis per irrisiōem dicitur, quod sint pulcrititi.

¶ Περίστερα apud Græcos dicta videtur à duro & laborioso volatu, ὡς τὸ πέτεσθαι τεράως. vel à nimio amoris affectu, ὡς τὸ περιστῶς ἐρᾶν. est enim feruidissima ad Venerem, Etymologus & Varinus. Attici masculino genere περιστῆρον efferunt, vt Alexis & Pherecrates, citante Athenæo. meminit & Eustathius. Αὐτόπερτον ἀγγέλλοντά τὸν περιστῆρον, Pherecrates. Πελειάς, ἄδως, auis, vox deriuata à primitiuo πέλεια, non simpliciter columba est, sed genus columbæ nigrioris, vt dictio ipsa insinuat. nam πελὼν vel πελὼν (oxytona) nigrum significant, etsi non nihil à nigro differant, (liuidum enim potius designant, qui color nigricās cæruleo dilutus videtur, vnde & Gaza liuias hoc genus columbarum ex Aristotele transferens nominauit,) Eust. in Iliad. λ. Δῶρες πελειάδα pro colūba ponūt, vt Sophron, Athen. Δακρυόεσσα δ' ἐπειτα γὰρ φύγεν ὥστε πέλεια, Ἡ' ῥά θ' ὑπ' ἱρῆκος (διωκομένη) κοίλῳ εἰσέτηατο πέτεσθαι Χηραμόν. Iliad. φ. vbi Scholiastes simpliciter columbam reddit. Καὶ τὸ σὺ γὰρ ἱρῆκος δρακοντιάδας διτοκεύσας, Ἡ' Σικελὰς μέγαροιο πελειάδας, Nicander in Georgicis apud Athenæum. Videtur aut per διτοκεύσας palumbes aut turtures intelligere, quæ bis anno pariunt, Aristotele teste: columbæ verò singulis mensibus, exceptis nimium frigidis. quare nō placet quod apud Hesychium & Varinum legitur, Δίγονος ἢ περιστῆρα. Chaonia (Vergilio) dictæ sunt columbæ ab Epiri parte, pro epiroticæ. nam olim in Dodona sylua Epiri oracula reddebant. Quod ideo fingitur, quia lingua Thessala Peliades & columbæ & vaticinatrices vocantur, Seruius. Sic & Hesychius, Πέλειαι, columbæ, & vaticinatrices in Dodona. Plura vide infra in h. ex Herodoto. Πέληρ, περιστῆρας, (lego περιστῆρας) Hesych. & Varinus. Peleides poetis etiam Pleiades sydy significare, ostendemus in Peleia, id est Liuia columba H. a. Τρήρων epitheton est omnis generis columbarum proprium, Eustathius. Homerus hoc epitheton columbis tribuit propter timiditatem, Varin. Ὄπ' οὐδ' ἐν τῇ εὐλαβείᾳ, Scholiastes Homeri. Et simpliciter aliquādo pro columba ponitur. hinc dictio cōposita apud poetam πολυτρήρων, Iliad. β. sic aut Thisben Bæoticam cognominat à copia columbarum, vt Grammatici interpretantur. Αἱ δὲ βάτῳ τρήρωσι πελειάσιν ἴθμας ὁμοῖαι, Homerus. id est, timidis columbis, Suidas. Δειλὰ τοὶ δειλοῖσιν ἐφεδρεύουσιν πέλειαι: Ἀμμιες δ' ἀβέστοις ἀνδράσι τερπόμεθα aquila loqui-

la loquitur vt Suidas citat in Πελειάδες. Πῆλῳ ὡς ὄμμα πελείας πεφόρηται. est enim perquam timidum animal, Ibidem. Τρήρων, δειλὴν, ἀπὸ τῆς τρεῖν, ὅτι βοῦεῖται. δειλὸν γὰρ τὸ ζῶον καὶ τεχὺ, Hesychius. Τρήρων, ἐλαφρὸν, δειλὸν, τεχὺ, πλαῖον μικρὸν, Idem. Porro peleiās etsi pro columba simpliciter à poetis poni videtur, aliquot tamen eius nominatae testimonia infra in Columbae liuiæ historia ponemus. ¶ Columbulus, diminutiuum. Tu passerulis & columbulis nostris inter aquilas vestras dabis pennas, Plin. epistola 202. Vt albulus colūbulus Dionæus, Catullus epigrammate 27. de Cæsare, cuius mollitiem notat. Περετέριον diminutiuum apud Athenæum legitur, qui hæc Pherecratis verba citat: Ἀλλ' ὦ πετερίον ὁμοῖον Καλλιόθενι πέτου, κόμισον δὲ μ' ἐς Κύθηρα καὶ Κύθρον. Ab hoc etiam alterum fit diminutiuum πετερίδιον, apud eundem Athenæum. ¶ Pipio, id est columbae pullus, apud Lampridium. videtur autem per onomatopœiam sic dictus. Περετερίδης, id est pulli colūbini, Aristophanis Scholiastes, Suidas & Eustath. à nominatiuo singulari πετερίδης, sicut ὄρνιθις, ἰερακίδης, χηνίδης, &c. Eustath. ¶ Apud Germanos quosdam Taub epicœni generis nomen est, Tauber masculini, Täubin feminini.

¶ Epitheta. Aëriæ columbae, Ouidius, id est alte volantes. Blanda, Idem 2. Amorum. Chaonia, Epitheta Vergilio, à Chaonia Epiri parte, vt paulò ante docuimus. *Non me Chaonia vincit in amore columba*, Propertius lib. 1. Molles, Horat. 1. Carm. *Molles ubi reddunt oua columbae*, Iuuenalis Sat. 3. de loco sub recto. Thisbea. *Que nunc Thisbeas agitat mutata columbas*, Ouid. x 1. Metamorph. de Dædalione mutata in auem rapacem, hoc est accipitrem secundum Grammaticos. Est autem Thisbe in Bœotia vrbs, & portus Thisbeorum & nauale columbis plenum, vnde πολυθήρωνα Thisben Homerus cognominauit. Teneræ. *Ne vires teneras præduro dente columbas*, Martialis. sed de pullis intelligere videtur, quibus dens hominis venenum est. Volucris, Vergilio 5. Æneid. Veneri eas consecrauit antiquitas, vnde Epitheta, Cythereiades Ouidio 13. Metamorph. *Colla Cytheriace splendent agitata columbae*. Nero vt citat Seneca libro 1. Nat. quæst. Ales Cythereia pro columba, Silius Italicus lib. 3. per antonomasiam. Paphia, Q. Sereno. Dionæa, Statio libro 3. Præterea, Imbellis, Horatio 4. Carm. Pavidæ, Valerio lib. 8. Argonaut. Placida, Ouidio 7. Metamor. Plaudens alis, Vergilio 5. Æneid. Præcipites, Festinæ, 2. Æneid. *Totæ sine labe columbas* dixit Ouidius 2. Metamorph. ¶ Περετέρα vox versibus hexametris non commodè admittitur: quamobrem poetæ Græci πέλειαν & πελειάδα, quod genus columbae peculiare & ferum esse dicemus, simpliciter pro columba ponunt: vt & τήρωνα aliquando per antonomasiam, quod nomen Eustathius omnis columbacei generis proprium epitheton esse scribit. Πελειὰ δειλὰ, apud Suidam. Circus apud Homerum τήρωνα πέλειαν persequitur, id est pavidam columbam, Iliad. χ. P. ἠϊδίως οἴμῃσιν μετὰ θήρωνα πέλειαν, ἥ δὲ τ' ὑπ' αἶθρα φάσκειται, id est ante ipsum fugit. Αἱ δὲ βάτῳ θήρῳσι πελειάσιν ἴθμας (ἵχνη, βήματα), ὁμοῖαι, Iliad. ε. de Iunone & Minerua. Rursus Iliad. ψ. θήρῳν πέλεια sagittis in certamine ferienda proponitur. Θοὰ θήρῳνες, Oppianus. Epitheton quidem θήρῳνες pro pavidis, etiam aliis auibus fortè attributum inuenias, sed rarissimè. Καὶ κέπφοι θήρῳνες ἀλωπεκιδεῦσι πέπεισθαι, Aristophan. in Pace. vbi tamen Scholiastes hanc vocem non cepphis attribuendam, sed per se accipiendam docet: ac si dicat poeta, Vos cepphi (id est stolidi ac leues) & timidi fidem habetis hominibus astutis.

¶ Columba in sacris literis pro sponsa vel coniuge charissima accipitur: quod in columbaceo genere præcipuè coniugij lex firmissima, & mirus inter coniuges amor spectetur. Columba mea, sponsa mea, Canticorum 2. Columba mea vna, perfecta mea, Ibid. 6. Et cap. 5. Aperi mihi soror mea, amica mea, columba mea, integra mea. Et cap. 1. Ecce tu pulchra es amica mea, oculi tui (similes sunt oculis) columbarum. Væ prouocatrix & redempta ciuitas, columba, Sophoniae 3. ab initio capitis: vt Hieronymi translatio habet. Sed Munsterus sic reddit, Væ sordidæ & pollutæ vrbi molestatrici *הוֹי הוֹי הוֹי*. Audiui de viro docto, cùm diceret carinam propriè esse id quod vulgò Venetiis dicitur *la columba*: sed eam columbam puto esse quod δρυόχον à Polybio dicitur. Latinum nomen (quod sciam) non habet. Verba Polybij sunt in primo, Αἰθίς ἐγνώσαν ὅτι δρυόχον εἰκοσι καὶ Δεκάσια ναυπηγεῖσθαι σκάφη. Id est, Rursus decreuerunt à fundamentis ducentas & viginti ædificare naues. Quod enim est fundamentum in domo, id est δρυόχον in naui. sic dictum opinor, quod omnem δρυῶν, id est materiam naui contineat, Lazarus Baysius. Columbarium accipitrem Mercurio aiunt sacrum esse, Gillius. ego authores phassophoni tantum accipitris, id est palumbarij meminisse reperio. Columbarius Varroni lib. 3. de re rust. custos & pastor columbarum est. Columbarium neutri generis & columbaria foeminini (vt cellam subintelligas) locus dicitur, vbi habitant columbae agrestes. nam domesticarum peristereonas vocamus, Perottus. ego nihil interesse puto, & omnino idem columbarium Latinis significare, quod peristereon Græcis. Qualia columbaria tectis superponuntur, Columella libro 9. An tibi columbaria qui in regulis habent non videntur habere peristereonas? Varro libro 3. de re rust. Hic locus Italicè hodie vulgò *la palumbara*, vel *la columbara* vocatur. Porro columbarium aliàs pro ipso ædificio, nempe stabulo columbarum capitur: aliàs pro nidis seu loculamentis in quibus singula paria foetificant, vt suprà in E. apparet. ¶ Columbaris, quod est columbi. Columbinus, idem, vel quod ad columbas pertinet. Columella columbare stercus dixit. Pulli columbini Varro & Cicero. Gaza Aristotelis interpres per columbarium genus, & aues quæ specie columbacea continentur intelligit columbas, palumbes, cœnada & turturem. ¶ Cionion siue cion vasculi genus est, quo nomine in hodiernum vsque diem vtuntur

Columba
pro sponsa
& coniuge
charissima.

Colūbarium.

Cionion
vas cur
columbarium
dictum sit.

cauponæ; (Germanis puto *ein styße*.) hoc columnas à nostris ex interpretatione Græca vocitatum putes. unde apud Iurisperitos columnarium, quanquam non columnarium, sed columbarium fortasse pronunciandum sit. instrumenti genus ita nominatur Vitruvio, ad aquam hauriendam per tympana: etiam si à colluie colluuiarium sunt qui legant. In quo illud mihi occurrit, columbarium non à columbis, sed à Græco verbo quasi colymbarium venisse: quando Græci *κολυμβᾶν* & colymbas vocāt, quod nos vrinare & vrinatores dicimus. Vrinatorium ergo vas quo videlicet aut vinum promitur, aut aqua, columbarium à veteribus dictum existimare possumus. alioqui & columbæ ab hoc ipso verbi Græci significatu appellatur. Quid si columnarium apud Iurisperitos pro mensa lapidea, quæ cartibum & cartibulum quoq; dicebatur, accipias? de qua M. Varro: Altera (inquit) vinaria mensa erat lapidea, quadrata, oblonga vna columella, (&) vocabatur cartibulū, in qua vasa poneretur ænea, Hæc omnia Hermolaus in corollario. Columnarium esse videtur Pomponio Digestis De argento legato, ad bibendi vsum vas comparatum, etiam si minus fallor plausibilis visum iri plerisq; si colum legas vinarium, Cælius. Ego columbaria in tympanis siue rotis haustoriis vasa eadem esse dixerim, quæ & haustura dicuntur ab usu: & columbaria à figura dicta conijcio, qua referant loculamenta seu nidos quæ pro columbis in cellis columbariis fiunt. nisi hoc interest, vt videtur quod haustura illa quæ columbaria propriè dicuntur, caua sunt & in ipso tympano: alia verò, vt modioli quadrati foras prominent: vt etiam figuræ Vitruvio adiectæ declarant. is enim lib. 10. cap. 9. tympanum ad aquam hauriendam describens: Secundum axem (inquit) columbaria fiunt excauata in singulis spatiis ex vna parte, &c. vbi Io. Iocundus hoc scholion margini adiecit: Colūbaria, id est caua & canales fiunt in singulis octantibus axis, per quæ aqua concepta in tympano educitur. Opas Græci vocant tignorū & asserum cubilia, nostri caua & columbaria, Cælius. Sunt & in organis (chirurgicis & mochlicis) quædam columbaria in sculpra ad similitudinem columbarū, quæ ornandi causa facta sunt: atq; ad id etiam, vt aliud ferant epipegma, Oribasius in lib. de machinamētis c. 4. Columbar apud Plautum in Rud. genus vinculi est, teste Prisciano. Illic in columbam, (columbar,) credo, leno vortitur. Nam in columbari collum haud multò post erit. Et alibi, vt Sextus Pompeius citat: Non ego te noui naualis scriba columbari impudens? siue quod columbaria (inquit) in naue appellabatur ea, quibus remigent, siue quod columbariorum quæstus temerarius, incertusq; Hæc Festus. Sed fortè hîc etiam columbar genus vinculi accipiendum: quod à collo denominatum aliquis coniecerit. ¶ Cn. Mattius in Mimiambis, Sinuq; amicam recipere frigidam calido, columbatim labra conferens labris, vt Perottus citat.

¶ *Πειτεροειδών*, hoc est auium columbarij, generis plures sunt species, Aristot. *Πειτερόεντα πέτηλα* Nicander in Ther. dixit folia verbenæ. Extra urbem sunt stabula, haræ, & *Πειτερεών* Platoni in Theæto dictus, Pollux lib. 9. Græca voce *Πειτερεών*, quæ columbarium significat, (vide supra inter Deriuata Latina,) vtitur etiam Varro in præfat. lib. 2. de re rust. & lib. 3. cap. 7. eundem locum *Πειτεροτροφεῖον* appellat, quod in eo columbæ alantur. Villaticæ pastionis genus in villa est, quod appellant Græci *ὀρνιθώνας* & *Πειτερεώνας*, Columella 8. 1.

Icones.

¶ Icones. De Archyta Pythagorico plerique nobilium Græcorum & Phauorinus philosophus affirmatissimè scripserunt, simulacrū columbæ è ligno ab Archyta Pythagorico ratione quadam disciplinæq; mechanica factum volasse. ita erat scilicet libramētis suspensum, & aura spiritus inclusa atque occulta concitum. Libet herclè super re tam abhorrenti à fide ipsius Phauorini verba ponere. *Ἀρχύτας Ταραντίνος φιλόσοφος ἄμα καὶ μηχανικὸς ὠν ἐποίησε Πειτερεὶν ἐκ ξυλίνῳ πετομένῳ. ἥ τις εἴποτε καθήσει, ἔκείνη πάλιν αὖτο. μέχρι γὰρ τὸ τῆς* id est, Archytas Tarentinus philosophus pariter & mechanicus vir columbam ligneam fecit volantem: quæ sicubi subsedisset, præterea non exurgebat. hætenus enim (nimirum moueri poterat,) Hæc Gellius 10. 12. At Cælius Calcagninus in libro de perenni motu terræ, Columbam (inquit) illam Archytæ ligneam certis machinis ac pōdusculis instructam fuisse legimus: vt quum moueri semel cœpisset, semper moueretur, neq; desineret: vt illa scilicet pristina quæ motus principium dederat, nunquam deferentē impulsam, structura præterea & artificio adiuuante. De hoc Archyta Pythagorico Diogenes Laertius libro 8. scribit, primum ipsum mechanica mechanicis principiis vsum exposuisse, primumq; motum organicum descriptioni geometricæ admouisse, &c. Huic non dissimilem artificem Cassiodorus in varijs Boëthium prædicat. nam ad eundem Boëthium scribens, vt recitat Crinitus: Tibi (inquit) ardua cognoscere, & miracula monstrare propositum est. Tuæ artis ingenio metalla mugiunt, Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis insibilat: aues simulatae sunt, & quæ vocem propriam nesciunt habere, dulcedinem cantilenæ probantur emittere. Parua de illo referimus, cui cælum imitari fas est, Hæc Cassiodorus. Ad imaginem columbæ circa Pyrenen pictæ (tanquam viuæ) columba aduolauit, Athenæus lib. 3. In poculo Nestoris Iliad. λ. quatuor aures vel ansæ erant, *διδάχθαι δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἑκάστον Χρυσείαν νεμέθον* 10. Athenæus ex eo loco peleíadas simpliciter columbas exponit, vel Pleiadas sydus. *Πειτερεῖα; κοσμάεια ποιά*, Helych. hoc est, ornamenta quædam exigua, quasi columbulos dicas, columbarum fortassis imagunculæ ex auro argentove aut alia re pretiosa. nam peristerion diminutiuum est à peristera. quare non probo penultimam apud Varinum per *ei* diphthongum scribi. Phigalenses in antro quodam Cereris simulacrum consecrarunt, quod manu altera delphinum, altera columbam sustinebat, &c. Cælius 15. 31. De columbis adoratis, *leges infra in h.* Hominem qui

qui suapte natura bile careat, sed eam ab altero suscipiat notantes Ægyptij, columbam pingunt dorso erecto. illic enim bilem habet, Orus in Hieroglyphicis. Idem columbam pingunt pro homine ingrato & infesto ijs à quibus beneficia accepit. (columbus enim talem se in parentes præstat. quippe qui robustior factus, patrem pugnando à matre fugat, cui ipse miscetur, Cælius.) item columbam nigram pro vidua, quæ ad mortem vsq; permanferit in eo vitæ statu, Idem. Spiritus sanctus super dominum Iesum columbæ specie descendens visus, vt legimus Matthæi 3. Marci 1. Lucæ 3. Ioannis 1.

¶ Columbinam (argillam vel margam) Gallia suo nomine *eglecopalam* appellat. glebis excitatur lapidum modo. Sole & gelatione ita soluitur, vt tenuissimas bractæas faciat, Plin. Eadem aut similis fuerit argilla nigricans, qua agros alicubi stercoreari audio: ex qua etiam optima vasa figlina & ignis tolerantissima fieri puto, qualibus aurifabri vtuntur. Et ex eadem nimirum materia, sed magis indurata, etiam lapis ille niger in tenuissimas laminas scissilis, quo ad pugillares & ædium tecta vtuntur. Io. Augustinus Pantheus alchymista lapidem leberum vocat fuscum illum, qui Plurij prope Clauennam in Rhetia non procul à Lario lacu ex montibus deportatur, & ferro tornatur in vasa ignis apprime patientia: videtur autem eundem nominare petram columbinam. Argillam crustaceam aliquando inueniri Ge. Agricola refert.

¶ Stirpes. Peristereon, Περιστέρων, vocatur herba columbis admodum familiaris, vnde & nomen, Plin. Aliqui recentiores Latine columbinam herbam, vel columbariam, vel columbarem appellant. Nicander in Theriacis Περιστέρων αρωγὴν λέγει vocat verbenæ folia. Scholiastes peristereon dici scribit, ex Crateia, quod folia diuisa habeat & pedibus columbinis similia. Est & inter fumarie nomenclaturas apud Dioscoridem peristereon, à florum scilicet specie, quæ columbarum ingluuiæ quodammodo repræsentat, vnde à nostris quoq; nominatur *tubenfröpsle*: vel ad differentiam generis cuiusdam loti sylvestris inodori, (cui similes sed lutei flores, quæ similiter *tubenfröpsle* apud nos vocatur) *rote tubenfröpsle*. Audio & chamæbatum ruribus nostris alicubi *tubenfröpsle* appellari, vel ipsum vel fructum eius. Lithospermon à Romanis columbam appellari, inter nomenclaturas Dioscoridi adiectas legitur. Columbinæ vix acinosissimæ, Plinius. Columbinum cicer alij Venereum vocant, candidum, rotundum, læue, arietino minus, Plinius. hoc fortè est quod vulgò pisum album nominatur, interius flauescens, foris læue, rotundum: quod & pisis alijs in cibo ferè præfertur: de quo plura leges apud Ruellium lib. 2. cap. 36. qui id orobium & orobiam Græcis vocari docet, sub quo genere etiam sylvestre contineatur, eruo simile, subamarum, secundum alios dulcissimum. *Rhai alhaman*, hoc est pastus columbarum, (aliàs additur & camelorum, vt scribit Auicenna 2. 565.) est herba quæ fert granum simile grano myrti, sed magis cinereum: cuius medulla colore & gustu refert lentem excorticatam cum exigua dulcedine. Calida gradu primo, & humida secundo. Carnem in vulneribus generat: & cum aceto imposita vlcera perniciofa & serpentina sedat. resoluit abscessus pituitosos. tenuium partium est, nec nocet camelis in cibo. Vermibus venenosis aduersatur. decoctio eius capillos denigrat, Hæc ille. apparet autem leguminis quoddam genus esse, & vires easdem ferè habere quas cicer. *Kuzi kenden* (inquit Auicenna 2. cap. 386.) est res levis sicut asne lutea: & in Rakia nominatur stercus columbarum, & in Baldach & Ægypto nominatur *kenden*, (vel, vt Bellunensis legit, in Bagaded nominatur *Pes columbæ nux handem*, vel *nux gendem*;) ex qua concussa cum aqua & melle fit vinum, &c. calida & humida est abscessu primo: sanguinem incidit secundum aliquos & coitum promouet. Geranij genus cui folia malua, rotunda, sed multipliciter dissecta, quidam vulgò *pedem columbinum* nominant, præsertim in Galilijs, teste Ruellio. *Senkar*, id est pes columbinus, quo tingitur oculus vel cera, Vetus Glossographus Auicennæ. Hippuris in quibusdā Germaniæ locis *tubenroct* appellatur, (à columbis,) Adamus Lonic. er.

¶ Propria. C. Cæsar Caligula Colūbo (mirmilloni) victori, leuiter tamen saucio, venenū in plagam addidit, quod ex eo Columbinum appellauit. sic certe inter alia venena scriptum ab eo repertum est, Suetonius. Columbarienses nominantur à Io. Baptista Egnatio in historia principum Romanorum. Est autem Columbaria insula in mari Tusco. Peristere, Περιστήρι, vrbs Phœnicum: gentile Peristerites, Stephanus. Peristerides, insulæ iuxta Smyrnam, Plinius 5. 31.

¶ b. Rhyndace & lagopus aues columbæ magnitudine describuntur. Oculi tui veluti columbarum sunt, absq; eo quod intrinsecus latet, Canticorum primo & quarto. Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam, Psalmo 54. Si iacueritis inter ollas (fuligine infectas: eritis sicut) alæ columbæ, quæ tegitur argenteis (pennis) & sunt plumæ eius similes auro fuluo, Psalmo 68. interprete Munstero. ¶ Anno à Christo nato 1550. prope Lindauiam oppidum situm in ripa Acronij lacus, in pago Rikkenhouio nata est columba quadrupes ano duplici. nos quam ob causam aues quædoque quadrupedes nascantur, inter anates diximus.

¶ c. *Sonantq; turres plausibus columbarum*, Martialis libro tertio. Relinquitte ciuitates & habitate in petra habitatores Moab: & estote quasi columba nidificans in summo ore foraminis, Hieremiæ 48. Qui sunt isti qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas? Esaïæ 60. Columba mea in foraminibus petræ in cauerna maceriat, Canticorum 2. ¶ Meditabor vt columba, Esaïæ 38. Vociferamur nos omnes quasi vrsi, & meditando meditamur quasi colūbæ, Esaïæ 59. vbi Munsterus, Meditatio columbæ, inquit, gemitus est. Meditabar sicut colūba, Ezechias moribundus Esaïæ c. 38. Et ancillæ eius

Columba

hominis

ingrati

symbolū.

Columbi-

na argil-

la.

Peristereon

herba.

Lithosper-

mos colū-

ba dicta.

Columbi-

na vix.

Columbi-

nū cicer.

Pastus co-

lumbariū.

herba.

Kuzi-

Stercus co-

lumbariū.

Pes colum-

bæ nux ge-

nus gera-

nia.

Colūbus

mirmillo.

Colūba-

rienses.

Colūba-

ria insula.

Peristere

vrbs.

Peristeri-

des insule.

Similitu-

dines à co-

lumbis

sumpta.

Columba

quadrup-

pes cū ano

duplici.

*Haustus
columbi-
nus.*

minabantur gementes vt columbæ, murmurantes in cordibus suis, Naum 2. ¶ Helioscopion quartum genus tithymali circa oppida nascitur, semine albo, columbis gratissimo, Plin. Nostri hominem qui affatim vno haustu bibat, haustum columbinum trahere dicunt, ein tauben schluck thun / ἀπὸ τοῦ πίνει Græci. ¶ Tollunt se celeres: liquidumq; per aera lapsæ, Sedibus optatis gemina super arbore sedunt, Vergi. 6. Æn. de columbis. Et rursus, Geminae tum forte columbæ Ipsa sub ora viri cælo venere volantes, Et viridi sedere solo. Et libro 5. Qualis spelunca subito commota columba Cui domus & dulces latebroso in pumice nidi Fertur in arua volans: plausumq; exterrita pennis Dat tecto ingentem: mox aere lapsa quieto Radit iter liquidum celeres neq; commouet alas. Sic Mnestheus, sic ipsa fuga secat ultima pristis Æquora. Et alibi, eodem libro, Et alis Plaudentem nigra figit, sub nube columbam. ¶ Nec imbellem feroces Progenerant aquila columbam, Horat. in Odis. 4. 4. Murmur apricantes niuea dant turre columbi: Expanduntq; alas, & amicam blanda rogantes Oscula circumeunt, insertantq; oribus ora. Iam vicibus nido incubitant, genitrixq; paterq;: Iamq; ora excudunt: natisq; implumibus escam Commansam alternant, rostellaq; hiantia complent, Politianus in Rustico.

*Peridexio
seu forte
peristereō
arbor In-
dica.*

¶ d. Terra eorum facta est in desolationem à facie iræ columbæ, & à facie iræ furoris domini Hieremiæ 25. Et rursus cap. 50. Disperdite satorem de Babylone, & tenentem falcem in tempore messis à facie gladij columbæ. Sed vtrobique Hebraicè legitur ionah, יונה, Munsterus sæuitiam interpretatur vel gladium sæuientem secundum Kimhi: Jonathan viuum inebrians. Columba seducta Ephraim, non habens cor, Osee septimo. Non me Chaonia vincant in amore columbæ, Propertius libro primo. Issa est purior osculo columbæ, Martialis libro primo. Hic Hecuba, & natæ nequicquam altaria circum Præcipientes atra centumpestate columbæ Condensa, & diuinum amplexæ simulacra tenebant, Vergilius secundo Æneid. ¶ Accipiter velut molles columbas, Horatius. Quam facile accipiter saxo sacer ales ab alto Consequitur pennis, sublimem in nube columbam: Comprensamq; tenet, pedibusq; euiscerat uncis: Tum cruor, & vulsa labuntur ab æthere pluma, Vergilius xi. Æneidos. ¶ Peridexion (forte peristereon, hyperdixin habet Albertus) arbor est in India, cuius fructus dulcis est & gratus columbis, cuius gratia in hac arbore diuersari solent. Hanc serpentes timent, adeo vt etiam vmbra eius fugiant. Nam si vmbra arboris ad Orientem vertatur, serpentes ad Occidentem recedunt, & è diuerso. itaque vi huius arboris serpentes columbis nocere non possunt. Si quæ autem forte aberrauerit, serpentis flatu attracta deuoratur. Nam si gregatim degant aut volitent, nec serpens nec ocypteros, id est sparauerius eas lædere potest vel audet. Huius arboris folia aut cortex suffitu omne malum (bestias venenatas) auertunt Kiranides & Albertus.

*Decolūbis
nouī or-
bis.*

¶ e. In Medera insula olim ignota, quam Lusitani nunc obtinent, copia maxima columborum fuit, quibus capiendis non alia arte vsi sunt aucupes, quam alligato perticæ vncino ex arboribus, quibus insidebant, aues admirabundas (vt quæ in insula deserta hominem prius non vidissent) & nihil pauentes detrahendo, Aloisius Cadamustus. Idem etiam in alia quadam insula noui orbis columbos ab hominibus nihil pauentes, scipionibus cæsos refert. Heroes apud Homerum ne aerem quidem volucris liberum permittebant, sed laqueos & retia (παγίδας καὶ νεφέλας) turdis & columbis (κίχλας καὶ πελειάσι) tendebant, Athenæus. ¶ Polyphemus apud Ouidium Metam. 13. Galatæ canens, Muneratibi (inquit) erunt, Damæ, leporesq; capræq; Parq; columbarum, demptusve cacumine nidus. Æneas 6. Æne. certamina suis proponens, inter cætera malum navis Erigit, & volucrem traiecto in fune columbam. Quò tendant ferrum, (sagittas,) malo suspendit ab alto. quam Eurytion deijcit, & alis Plaudentem nigra figit sub nube columbam. Videtur autem Vergilius in hoc imitatus Homerum, qui & ipse Iliados penultimo in certamine funebri τέρπωνα πέλειαν sagittis feriendam in malo navis proponit.

*Columbæ
internun-
cia episto-
las feren-
tes.*

¶ Columbæ etiam internunciæ in rebus magnis fuere, epistolas annexas earum pedibus obfusione Mutinensi in castra consulum D. Bruto mittente. Quid vallum & vigil obsidio, atq; etiam retia anne prætenta profuere Antonio, per cælum eunte nuncio? Plinius. Frontinus scribit Hirrium literas collo columbæ seta religatas ad Decium Brutum Mutinæ obsessum ab Antonio misisse. Et forsan hanc per columbas missionem Iuuenalis innuit, cum scribit: Tanquam à diuersis partibus orbis Anxia præcipiti venisset epistola penna, Grapaldus. Vno eodemq; die victoria Taurosthenis ex Olympia Æginam nunciata est ipsius parenti, vt alij affirmant, per spectrum. Alij verò dicunt Taurosthenem columbam à suis pullis madidis adhuc & inuolucris abstractam secum deportasse: cumq; vicisset, purpura amictam eam remisisse, eamq; summa cum festinatione ad pullos properantem eodem die ex Pisa in Æginam aduolasse, Ælianus Variorum libro nono. Iacobus tradit trans mare versus Orientem columbas esse quæ nunciorum fungentes officio literas dominorum suorum sub alis breui tempore perlongè deportent, in primis necessarias cum per agros inimicorum aliis nunciis via non patet, Author libri de natura rerum.

¶ Columbini testiculi mulieri à viro dati, amoris poculum sunt: sic & matrix columbæ viro à muliere data, Kiranides. ¶ Nostri vulgaribus metris, illi qui domum castam & puram seruare voluerit, sacerdotes & columbas non admittere consulunt. Wiltu dem Haus halten sauber / So hüt dich für Psaffen vnd für Tauben. ferè enim vbi columbæ aluntur, pediculi & cimices oriuntur, & mures quoque propter cibum alliciuntur. ¶ Surrentina vaser qui miscet face Falerna Vina columbino limum (fecem, Acron: nec aliud in hunc locum) bene colligit ouo, Quatenus ima petit, voluens aliema vitellus, Horatius

Horatius Serm. 2.4. Quorum quidem gallinaceorum ad potiones crassas & turbidas purificandum pharmacopolis hodie vsus est: vt in ipsorum historia copiosius exponetur.

¶ h. Columba Carnos & Illyricos in bellum commisit, Ælia. ¶ Nota est historia sacra de columba *De columba* à Noe ex arca diluuij tempore emissâ, quæ primū vacua reuerfa est: iterum verò post septē dies, emissâ à Noe ex *arca emissâ* vesp̄i rediit cum oliuæ ramo: & rursus post 7. dies, non rediit. Hanc Græci etiā poetæ ad suas fabu-

las mutuati sunt. nam columbam (vt refert Plutarchus in libro de comparatione terrestrium & aqua-

tilium animantium) Deucalioni scribunt arca emissâ quantisper remearet, & eodem continuò se reciperet, tempestatis: postquam auolasset, serenitatis argumentum dedisse. Cum diluuij aqua paulum cessasset. Noe ex arca coruum primum emisit, qui quidem non est reuersus iterum, cadaueribus se pascens multorum quæ interierant. Deinde columbâ emisit, quæ arrepto ramo oliuæ reuerfa est: id quod indicium erat manifestum aquas subsedisse, Io. Tzerzes 6. 81. *Qualis & ipse fuit, quo precipiente columba*

Est data Palladiæ præuia duxq; rati, Ouidius in Ibin. ¶ Dercetûs deæ Syriæ filia Semiramis à columbis *Semira-*

fuit educata, quæ aues ideo Syris sacræ sunt, Diodorus libro 3. qui eodem loco subdit, Venerem ali-

quando obuiam factam Dercetò, amorem cuiusdam adolescentis sibi sacrificantis iniecit: ex quo *tus filia à*

cum filiam dea suscepisset, sui erroris pudore affectam, adolescentem ab se amouisse, & filiam in de-

ferta & saxosa loca, vbi columbarum erant ingentes turmæ, exposuisse: quæ columbæ puellam enutri-

uerunt. Mammes vir sanctus columbam habuit, Io. Rauisius Textor.

¶ Auguria. *Sed carmina tantum Nostra valent Lycida tela inter Martia, Quantum Chaonias dicunt Auguria*

aquila veniente columbas, Vergilius. 9. Ecloga. vbi Seruius, Minora enim inquit auguria maioribus ce-

dunt, nec vllarum sunt virium licet priora sint. Quod & Alexander ab Alexandro ex eo repetit: Et in-

super, Siquidem cornicis (inquit) aut columbarum auspicia, aquila superueniente irrita fiunt. Colum-

ba si comitata est, (principibus vel regibus, videtur addendum, vt mox ex Seruij verbis patebit) pro-

sp̄eros successus auguratur, ceteris autem nullius auspicij credita est, Alex. ab Alexandro. Geminæ co-

lumbæ Æneidos Sexto, Æneæ duces sunt ad inueniendum ramum aureum in nemore latentem. Ge-

minæ tum forte columbæ Ipsa sub ora viri cælo venēre volantes, *Et viridi sedēre solo*. Et mox, *Pascentes*

ille tantum prodire volando, Quantum acie possent oculi seruare sequentum. Est autem boni ominis (vt fertur)

in augurio videre pascentes aues. Bene autem à columbis (inquit Seruius) Æneæ datur augurium, &

Veneris filio, & regi. nam ad reges pertinet columbarum augurium, quia nunquam solæ sunt, sicut nec

reges quidem. Animæ alas, quas ei Plato attribuit, contemplatiuam intelligamus virtutem, atq; item

moralem, &c. Columbas sanè geminas ad aureum ramum inueniendum Æneæ duces, non aliud

quàm hasce alas esse contēderim, quibus connitentibus erigitur mens ad sapientiā, auri nomine sæpius

significatam. Sed & à Venere mittuntur, quia amor diuinorum eximius alis præstat alimenta, qui-

bus furrigimur, mox & in deum transimus. Quam rem illa significant, *Tollunt se celeres, liquidumq; per*

aera lapsæ Sedibus optatis geminæ super arbore sedunt, Cælius. Telemacho locuto ἐπέπλετο δὲ ζῆος ὄρνις Κίρ-

κος Ἀ' πολλῶνος ταχὺς ἄγγελος. ἐν δὲ πόδεσσιν Τίλλε πέλειαν ἔχων, καὶ δὲ πτερὰ χεῖρ' ἔραζε, Odyssææ 9. Cir-

cum de genere aquilarum (accipitrum) columbam discerpentem vnguibus, felix nuncium attulisse

Homerus voluit, Alexander ab Alexandro. ¶ De columba Aretullæ Martialis carmen libro octauo,

numero 32.

Aera per tacitum delapsa sedentis in ipsos

Luserat hoc casus, nisi inobservata maneret,

Si meliora piæ fas est sperare sorori,

Hæc à Sardois tibi forsitan exulis oris

Fluxit Aretulle blanda columba sinus.

Permissaq; diu nollet abire fuga.

Et dominum mundi flectere vota valent:

Fratre reuersuro nuncia venit auis.

¶ Charon Lampfacenus in Persicis de Mardonio scribens, & exercitus Persici interitu circa Athon *Colūba al-*

montem (cum triremes Persarum Athon præterlegentes perirent, Ælianus in varijs,) Tum (inquit) *bæ quādo*

primum columbæ albæ in Græcia visæ sunt, cum prius non fuissent, Athenæus. *primū in*

¶ Somnia. Περαιτέρως βλέπειν τε ποροξενῆ βλάβην, Senarius apud Suidam. hoc est, Columbas vi-

dere malum aliquod præfagit. Aspasia Hermitimi filia Phocensis viri pauperis, cum mentum ei maxi-

mo formæ detrimento intumuisset, nec haberet vnde sumptum in medicos faceret, in somno colum-

bam vidit: quæ in mulierem mutata bono animo ipsam esse iussit, & rosea ferta Veneris iam arida con-

trita tuberi imponere: quod cum fecisset, tumor euauit: ipsaq; rursus inter formosissimas puellas nu-

merata est aut potius omnibus prælata. Tandem inuita relicto patre ad Cyrum Darij filium adducta, *cam mo-*

vna omnium concubinarum charissima illi fuit. Vnde Aspasia in somnij memor, Veneri sacrificia gra-

tificatoria peregit: & ingens idolum in honorem eius faciendum curauit, iuxta quod gemmis pictu-

ratam columbam statuit: Deinde Cyro in prælio contra fratrem occiso, ab Artaxerxe quoq; similiter *quodā re-*

amata & in honore fuit, vt multis scribit Ælianus ab initio lib. 12. Variæ hist. *medio.*

¶ Columbæ Syris sacræ fuerunt, quod Dercetûs deæ Syriæ filiam Semiramidem aluisse crede-

rentur, vt suprâ ex Diodoro Sic. recitauimus. Assyrij columbam coluerunt, Gyraldus. Et rursus, Syri

pisces & columbas deos sibi consecrarunt. (quamobrem iniuria affici non patiebantur, Xenophon A-

nabaseos primo.) Chaoniæ Vergilio dictæ sunt columbæ ab Epiri parte. nam olim in Dodona sylua E-

piri oracula reddebant. quod ideo fingitur, quia lingua Thessala Peleïades & columbæ & vaticina-

ne.

Vaticina- trices Do- donea cur colūbae di- et. sint. trices vocantur, Seruius. Πέλειαι, columbæ & vaticinatrices in Dodona, Hesych. Mulieres Dodonæi oraculi antistites (vt scribit Herodotus lib. 2.) aiunt geminas ex Ægypto columbas aduolauisse, vtrāq; nigram, vnam quidem in Africam, alteram in Dodonam: quæ fago, insidens humana voce elocuta sit, eo loci Iouis oraculum condi debere, & se interpretes esse. Eam verò quæ ad Afros abisset columbam, iussisse Aftris vt Ammonis oraculum conderent, quod oraculum & ipsum Iouis est. Sic illæ referebant, quarum antiquissimæ nomen erat Promeneæ, proximæ Timaretæ, minimæ natu Nicandræ: De quibus ita mea fert opinio. Si reuera Phœnices ablegauerunt feminas sacerdotes, & earum alteram in Africa, alteram in Græcia vendiderunt: hanc quæ in Græcia illa quæ Pelasgia vocabatur, vœniit, eam esse quæ apud Thesprotos vœniit. atque deinde ancillantem ibidem condidisse sub fago enata fanum Iouis, quemadmodum mos erat Thebis ministrare in Iouis templo. Et posteaquam illa linguam Græcam accepit, dixisse aiunt, sororem suam in Africa ab eisdem Phœnicibus (vt ipsa fuisset) vœnundatam. Quod autem mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum, quia barbaræ essent: quod videlicet simile quiddam auibus sonarent. Interiecto deinde tempore columbam humana voce locutam aiunt, postquam more ipsorum mulier locuta est, tandiu volucris modo sonare visâ, quandiu barbarè loquebatur. Nam columba quodammodo humanam vocem sonat. Nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam feminam significant. Sunt itaque simillima inter se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam, &c. Hæc omnia Herodotus. Palæstæ locus Epiri est apud Oricum, vt Lucanus in quinto Pharsaliæ innuit. Eum verò locum Palæstæ dictum aliqui putant, quoniam gemine columbæ fatidicæ è Syria Dodonam euolauerunt; quæ Palæstinæ sunt appellatæ. In illis quoque fuisse inferorum ostium ferunt, item Acherusiam, Gyraldus. aliqui verò (ait) Palæstinæ deas in Fastis Ouidij pro Furiis accipiunt. ¶ Persæ columbas albas abigunt propter leucæ affectionis odium, Cæl. ex Herod.

Columbæ Veneri sacra cur dicuntur. ¶ Græci rectè dicunt & sentiunt columbam Veneri sacram esse, Plutarchus in lib. de Iside & Osirid. Etymologus causam addit, quoniam maximè ferueant ad coitū, & sæpius anno pariant, quod alia aues non faciunt. Hinc epitheta apud poetas, Cythereiades, Cytheriacæ, Dionæ. Vt albulus columbulus Dionæus, Catullus in epigrammate Cæsaris mollitiem notans. Λευκὸς Ἀφροδίτης εἶμι γὰρ εὐεπὲς, Alexis apud Athenæum. Venerem currū vectam aliquando legimus, columbis tracto, vt in sexto facit Apuleius: quod & Phurnutus interpretatur, propter columbæ puritatem & castitatem, propterq; oscula, vt in Peristeræ puellæ fabula, in hanc auem conuersæ Lactantius Grammaticus retulit, Gyrald. Et alibi, Veneri albas columbas dicabant veteres, & ideo Æneas apud poetam maternas appellat aues. Athenæus author est in Sicilia ad Erycis montem statis quibusdam diebus, quas loci illius accolæ prosectorios (ἀναγωγὰς) appellant, quoniam Venerem inde in Libyam quotannis id temporis proficisci (ἀνάγεσθαι, quod verbum propriè dicitur de naui soluente) constantissimè credant, nullas eo tractu columbas videri, (reliquo verò tempore ingentem earundem auium copiam, super deæ templo superuolare constat, Ælianus in Varijs:) veluti quæ abeuntem venerantes deam cum illa peregrè sint profectæ. Quæ postea nonam post diem (ἐν τοῖς λεγόμενοις κατὰ γόμοις, hoc est in festo reuersorio. nam κατὰ γόμους de naui ad littus appellente dicitur) vna præueniente, quæ ex mari in Veneris templū volare percipitur, omnes vno turmatim agmine illico adesse visuntur. Quamobrem incolarū profusissimo gaudio, quod magnificis epulis locupletes testantur, cæteri qua possunt hilaritate & applausu, festū cōcelebratur hoc tempus: vniuersusq; regionis illius tractus butyrum olere dicitur, quod aduentantis deæ certissimum esse indicium perhibent, Nicolaus Leonicens in Varijs ex Athenæo 3. 64. meminit etiam Ælianus in Varijs. & in Animalium historia post reliqua, Nouem (inquit) diebus lapsis, vnam forma insignem ex pelago Libyco spectari aiunt reuolantem, quæ non sit quemadmodum reliquæ gregales liuiæ columbæ (sic habet Gillij translatio) sed rubra, qualem nobis Anacreon canit esse Venerem: quum eam quodam loco purpuream & auro similem canit. Hanc cæterarum greges sequuntur, & rursus Erycini reuersionis dies celebrant.

De sacrificijs colūbarum. ¶ Sacrificia. Geneseos 15. columbam legimus adhibitam fœderi pangendo. Columbæ pulli quomodo sacrificandi, vide Leuitici 1, & 14. Turtur aut columba quomodo offerendi, Leuitici 5. Turtures duos vel duos pullos columbarum non potens offerre, offerat decimam ephi similæ, sine oleo & thure, Leuitici 5. Cū expleti fuerint dies purgationis, &c. pullus columbæ siue turt. pro peccato offeratur, Ibid. 12. Par turturum aut duos pullos columbarum, Lucæ 2. Columbas vendentibus dixit: Auferte ista hinc, &c. Ioan. 2. Matth. 21. Marci 11. ¶ Ergo sæpe suo coniunx abducta marito Vritur in calidis alba columba focus, Ouidius libro 1. Fastor. de sacrificio auium loquens.

Metamorphosis Semiramidis in columbam. ¶ Metamorphoses. Semiramis in columbam mutata memoratur Ouidio, lib. 4. Metamorph. his versibus: *Vt sumptis illius (Dercetidis) filia pennis Extremos altis in turribus* (alias montibus) quod magis placet) egerit annos. Grammatici Græci, vt Varinus, Semiramin, columbam montanam interpretantur. *Transit* (Medea in aere vecta) & antiquæ Carthæia mœnia Cææ, *Qua pater Alcidamas placidam de corpore natæ Miraturus erat nasci potuisse columbam*, Ouidius libro 7. Metamorph. Idem libro 15. Metamorph. Anij filiarum, quæ omnia suo tactu in frumentum, vinum, oleum ve conuertebant, in columbas mutationem memorat. Achiui commemorant (Autocrates scribit, Athenæus) Iouem ipsum in figuram

guram columbæ versum esse cum amaret Phthiam virginem habitantem in Ægio, Ælianus in Varijs & Athenæus, cuius verba mutila ex Æliano restitui possunt. Peristeram puellam in columbam conuerfam Lactantius Grammaticus refert, Gyraldus.

¶ Prouerbia. Aquilæ columbam non generant: *Vide in Aquila h.* ¶ Mitior (vel Mansuetior) columba, *ῥαρότερος εἰσερχῶς*. Columbina simplicitas ac mansuetudo, laudatur etiam in diuinis literis. Nam hoc est columba in auiibus, quod ouis in quadrupedibus. Ipsa nulli animantium meditatur noxam: nec aliunde præsidium habet aduersus miluios, quàm à celeritate volandi. Adagij meminit Diogenianus, Erasmus. ¶ Palumbem pro columba, *ῥατῆαν ἀντὶ εἰσερχῶς*, subaudi verbum ad sententiam accommodatum: In epistola Mormiæ nescio cuius ad Chremetem, (in epistolis Æliani:) *Αὐ- ληβίδα δὲ λυσάμενος ἡς ἐπὶ χενέρων, νύμφης πολλῶ ἀντὶ τῆς εἰσερχῶς παῖθα γέ μοι ῥατῆαν ἀντὶ εἰσερχῶς, ῥα- σὶν, ἐτάραξεν ἀντὶ νύμφης.* id est, Redemptam tibicinam quam fortè amabat, sponsæq; stola amictam mihi induxit columbæ loco palumbam, vt aiunt, meretricem pro sponsa. Vfus est Plato in Theæteto, *Λαβὼν οἷον ῥατῆαν ἀντὶ εἰσερχῶς.* id est, Si velut accipiat palumbem pro columba. Error est in re non in ipsa scientia. Palumbes autem columbis sunt adsimiles. Conueniet, vbi quod deterius est & adulterinum, pro eo quod est præstantius ac legitimum supponitur, Eras. ¶ Columba sedens: *Vide supra in E.* ¶ Columbæ prius vitabunt turres, de re incredibili dixit Ouidius 1. de Ponto. *Nam prius incipient turres vitare columbæ, Antra fera, pecudes gramina, mergus aquas: Quàm malè se præstet veteri Græcinus amico.* ¶ Non tam ouum ouo simile, quàm illud prouerbij speciem præ se fert, quod est apud Iuuenalem Sat. 2. *Dat veniam coruis vexat censura columbas.* Pœna legum exercetur in humiles quospiam, & à quibus ob ingenij mansuetudinem aliquid emolumentum potest auferri. Rapacibus ignoscitur. Sumptum est ab apophtegmate Anacharsidis, qui hoc dicto elusit studium Solonis in conscribendis legibus, quem admodum refert Plutarchus in vita Solonis. Leges (inquit) aranearum telis adsimiles dicebat, propter ea quod in illas si quid leuius aut imbecillum incurrerit, hæret: sin maius aliquid, dissecat ac fugit. Ad eandem pertinet sententiam quod in Phormione ait Terentius: *Quia non rete accipitri tenditur neque miluio, Qui malè faciunt nobis, illis qui nihil faciunt, tenditur.* Quia enim in illis fructus est, in illis opera luditur, Erasmus. Hoc sensu Germani proferunt, *Die grossen dieben hencfend die kleinen.* Et, *Die kleinen diebe hencfent man an den galgen/ die grossen in seckel:* Vel, *die grossen laßt man lauffen.* ¶ Socrates ad Theodotam lib. 3. Apomnemoneumatum apud Xenophontem, Vtrum (inquit) fortunæ permittis, re inuolaturam, Warten ob einem ein gebratne tuben in das mauß fliege:) an verò tu etiam aliquid nationis confers? ¶ Quos de re leui & vili contendere significamus de fimo columbino certare dicimus, *Bmb ein tauben dreck hadern.*

COMMVNIA QVÆDAM OMNI CO- lumbaceo generi.

*De fimo
colūbino
certare.*

QVANTVAM in historia columbæ mansuetæ iam perscripta, plurima omni columbaceo generi (quod complectitur mansuetas, agrestes, palumbes, liuias, cénadas & turtures) communia dicta sint: visum est tamen hîc seorsim breuiter ea conscribere quæ authores communia esse expressè docuerunt, quæ cum pauca sint, facilius sic inuenientur.

C.

Proprium columbis & palumbis & turturibus esse videtur, ne collum cum bibunt resupinent, nisi satis hauserint, Aristot. Omnes vno tractu bibunt demisso capite, & non erigunt in potu sæpe capita sicut aliæ aues. nam collū earum breue & amplū est & multæ aquæ capax, in alijs auiibus non item, Albert. ¶ Cantus omnibus similis atq; idem trino conficitur versu, præterq; in clauisula gemitu, hyeme mutis, vère vocalibus, Plinius 10. 35. videntur autem hæc verba non ad palumbes tantum pertinere, vt quidam putauit, sed ad omne genus columbarum. A sono vocis turtur vocatur, & gemit pro cantu, sicut & cætera genera columbarum, Albertus. ¶ Columbæ (& huius generis aues) coniugium multum ad mortem vsq; non deserunt. & altero coniugum extincto alter viduus manet, Aristot. apud Athenæum. ¶ Columbæ vel decies anno, aliæ (vt palumbes, turtur, vinago,) semel anno & parcius generant, Aristot. ¶ Pariunt magna ex parte bina oua quæ specie columbacea continentur omnia, vt palumbes, vt turtur: sed complurimum terna, palumbes, & turtur, Aristot. Columbarium genus cur multoties pariat, sed pauca, bina plerunq; oua: *Vide in Columba C.* Mare vno contenta, & turtur & palumbes viuunt, (vt & columbæ,) nec alterum recipit, Aristot. Incubat vicissim omne columbaceum genus, Athenæus ex Aristot. *Vide supra in Columba C.* vbi etiam ex Aristotele causam scripsi, cur palumbes, turtures & columbæ imperfectos & cæcos pariant pullos. ¶ In omni columbaceo genere mares quàm sceminæ minus viuaces videntur. *vide in Palumbe C.*

¶ Sanguine columbæ, palumbi aut turturis ad remedia vtare parum interest, vt ex Galeno docuimus in Columba G.

C

DE COLVMBIS FERIS IN GENERE.

SEMI RAMIS columba montana est, Hesychius & Varinus. *Vide supra in Columba h.* inter Metamorphoses. ¶ Indi ad regem suum afferunt columbas quas negant mansuescere posse, Ælianus. ¶ Erunt in montibus quasi columbæ conualliū, Ezechielis 7. ¶ In Italiæ quibusdam locis mustelis domesticis, ut audio, utuntur, ut extrahant colūbas è cauernis vel nidis suis. ¶ Columbæ feræ, quæ autumnu auolant, verno ante cæteras aues ad nos reuertuntur, ut audio. Sed Aristoteles, Veniunt (inquit, columbæ feræ) ad nostra loca cum iam fecerint prolem. cætera verò omnia quæ æstate accedunt, nidulantur apud nos, & carne magna ex parte suos enutriunt pullos, excepto columbaceo genere.

F.

Ius consumptum quomodo fiat ex capo aut columbis syluaticis &c. in Capo monstrabimus ex Platina.

G.

Remedia ex columbis feris. Columbos mares syluestres in cibo membris trementibus ac resolutis, & linguæ ad loquendum impeditæ prodesse constat, Arnoldus Villanov. in Antid. Columbarum syluestrium simum priuatim contra argenti viui potum valet, Plinius: Dioscorides ad eundem usum aridum bibi suadet cum nardo & vino.

DE COLVMBIS FERIS QVIBVSDAM,

porcellana, saxatili, ænade.

Porcellana colūbæ. PORCELLANAE Venetijs dicuntur columbæ quædam maritimæ, rostro pedibusq; rubris, cætero nigræ.

Frangolini. ¶ FRANGOLINI, columbarum (gallarum potius, *vide* in Attagene) syluestrium species est, post perdices & coturnices in usu, Nic. Massa.

Saxatiles colūbæ. SAXATILES columbas, *Steintuben* in quibusdam Rhætiæ locis vocari audio maiores mansuetis, colore cinereo, quæ in saxis nidulantur. has frequentes apparere aiunt eo tempore quo praeda demessa sunt, quod tum locustas persequantur. Eadem, ni fallor, colombo *saffarollo* dicitur. Columba saxatilis Varroni inter altilis nominatur, &c. *vide* in columba simpliciter A. Liua etiam aliquando in templorum muris & montium rupibus nidificat, sed ea minor est quam columba.

De ænade. OENAS (*Vinago* ut Gaza vertit) autumnu potissimum & conspicitur & capitur; (vnde & nomen à vino, seu vindemiæ tempore ei inditum coniectura est) cui magnitudo maior colombo, minor quam palumbi est, quod & Ælianus repetit. Modus maximè capiendi eam dum se in aquam bibendo propendit, Aristot. Frugibus quoq; viuit ut columba, & bina parit oua, Arist. 6.1. hist. anim. ubi Gaza de suo addit semel tantum anno eam parere. id quod de ænade verum mihi videtur. turturum verò de qua simul ibidem agit, bis anno parere constat. Veniunt ad nostra loca cum iam fecerint prolem, Arist. hist. 8. 3. videtur autem de turture simul & ænade ea verba protulisse, Eustathius ænadem maiorem colūba esse scribit, colore quem Græci οἶνωπὸν appellant, (qualis scilicet vini nigri est, vel qualis in vuis nigris maturis apparet: ut ab eo ne colore, an vindemiæ tempore quo capitur, ænās dicta sit dubitemus. Οἶνός, genus corui, aut columba fera, (aliàs, columbæ feræ species,) Hesych. & Varin. Οἶνός, species corui, idem. Οὐνὼ Hebraicè & Syriacè significat columbam illam, quam Græci vocant οἶνάδα, Tzetzes. *Vide* in Columba A. Quidam Gallicè interpretatur ænadem, *grand columb*, id est columbam magnā, vel *biset*: Rob. Steph. *colombo biset*. OEnāda etiā interpretantur aliqui locum vitibus confitum. Οἶνάδες, ἀμπελώδεις τόποι, Hesych. Οἶνάδες ἀκίλας, ἀντὶ τῆς Οἶνομαίης, Idem. Οἶνός, auem significat, non (ut quidā putant) vitem. in Sparta quidē etiam οἶναδοθῆσαι quidam vocantur ab huius auis aucupio, Ælia. Viscū nasci aiunt ab excremento ænadis, cum illa visci deuorato semine super arbore aliqua excreuerit, Athenæus. Plin. pro ænade palumbem reddidisse videtur: Viscū, inquit, satum nullo modo nascitur, nec nisi per aluū auium redditū, maximè palumbis & turdi. ¶ Alia est OENANTHE a uis, Οἶνανθη, Aristot. & Plinio, (vitifloram Gaza reddit,) quæ statos latebræ dies habet, exoriēte Sirio occulta, ab occasu eiusdem prodit: quod miremur, ipsis (eisdē) diebus utrunq;. Virat enim interdum frigora, aliàs æstum. Plin. sanè lib. 18. c. 30. eadem de parra & vireone scribit, quæ lib. 10. c. 29. de ænanthe & chlorione, ut ænanthen parram eum transtulisse appareat. Niphus ænanthen à colore simili germinantibus vuis dictam conijcit. Est & vicia ænanthe quam vites syluestres ferunt, quæ cum flore colligitur, suauissimo odore cum floret, ut & satiuæ vitis: qualis puto & tiliæ & fabarū florentium est. hinc ænantharia medicis dicta. Plura de ænanthe aue leges infra in Elemento O. ¶ OEnas (inquit Guil. Turnerus Anglus) mihi nunquam hætenus visa est: nec quid habeat nominis apud nostros aut apud Germanos, compertum habeo. Vidi tamen Venetijs columbos his nostratibus sciquialtera proportione maio-

Viscus ab excremento ænadis nascitur. De ænanthe aue.

ne maiores. sed hos non vinagines fuisse credo, sed columbos è Campania ad Venetos aduectos, vbi Plinius columbos scribit esse grandissimos. Niphus ex Aristotele de hist. anim. 8. 3. dubitat an vinago sit genus illud columbæ, quod in Italia habeatur ex columbo cellari & palumbo nascens. & quoniam Aristoteles hoc in loco columbarum genera numerans peleiadem omittit, vt lib. quinto cœnadem, dubitat an cœnās & peleias eadem auis sit. Sed cœnadem Aristoteles columbam maiorem facit, peleiadem minorem. OEnas etiam canis nomen est apud Xenophontem, si bene memini.

DE OENADE, CVIVS ICONEM EX MONTE

peffulo Guil. Rondeletius ad nos misit.

OENAS, columbacei generis est, columbo maior, palumbe minor ἐλάπων φαῖς, Aristot. est autem phaps palumbus minor, phatta palumbus maior, scribitur autem Græcè οἰνάς apud Aristotelem, Athenæum & Eustathium. Rondeletius tamen vir doctrina & iudicio præstantissimus ἰνάς per iōta tantum in prima legendum censet, vt ita dicatur hæc auis ἀπὸ τῆς ἰνῶν, hoc est à fibris carnis. ita enim fibrosa & dura est, vt neque edi neq; ad cibum parari nisi detracto tergore commodè possit. Auis est gregalis, & circa Monspeffulum vulgò angelus (*vn angel*) vocatur: simillima perdici, sed rostro & pedibus nigris. plumis ex fusco colore in nigrum vergentibus, & luteis in ruffum. cætera, magnitudine præsertim, perdici persimilis, vt Io. Culmannus noster pereruditus ac diligens iuuenis ad nos perscripsit. ¶ Ego eandem auem esse conijcio, quæ apud Arabes scriptores alchata, vel alfuachat, & filacotona nominatur: *vide* infra in Capite de Palumbe A. circa finem. hoc vnum fortè obstiterit quòd pedes alchatae perbreues tribuit Bellunens. hoc tamen non impediet quin saltem eiusdem generis proximi species sint diuersæ. & sanè angelo etiam Monspeffuli dicto, vt pictura ostendit, pes propriè dictus, hoc est inferior & digitatus, brevis est proportionè, & postremus digitus minimus. ¶ Cognata omnino auis est etiam quæ à Bellonio perdix Damasci vocatur, & describitur ab eo in Singularibus obseruationibus quas Gallicè ædidi, lib. 2. cap. 93. nisi quòd minor est & cauda breuiore. Perdix Damasci, inquit, minor est tum maiore tum minore perdice nostrarum regionum. Color ei in dorso & collo superiùs quibecassæ, id est gallinaginio. Alarum pars propior corpori pennas habet albas, fuscas & fuluas: pennæ verò maiores decem cinereæ sunt. Venter & alarum pars interior alben. circulus pectus ambit sicut in merula torquata (vel in aue quam Galli vulgò *canne petiere* vocitant) coloris mixti ex rubeo, flauo & fuluo. Et sanè credidissem hanc auem esse de genere pluuiialis, vel illius quam *rasle de genet* Galli vulgò appellant, nisi crura ei plumis integerentur vt perdici albæ Sabaudicæ, (*lagopodi*), vel columbæ dasypodi.

DE LIVIA COLUMBA.

COLUMBACEI generis est liuia (πελειάς, à liuore dicta,) minor quàm columba, & minus patiens mansuescere. liuet etiam plumis & penè nigricat (Græcè simpliciter, nigra est,) & pedibus rubidis scabrosisq; est: quas ob res nullus id genus cellare alit, Aristot. Gaza interprete: ex quo etiam Athenæus repetiit. & Ælianus in Variis lib. 1. Apparet sanè πελειάδα (poetæ etiam πέλειαν dicunt,) à colore liuido dictam, quem Græci πελὸν & πελὶν & πελιδνὸν vocant. *Vide* in Columba H. a. ybi etiam ostendi πελειάδα Doricè & poeticè simpliciter pro columba accipi. A πέλεια fit πελειάς, vt à μάλα μάλα, Etymologus. Πέλεια non simpliciter columba est, sed species columbæ nigrioris, vt dictio ipsa subindicat, Eustathius in Homerum. Πέλεια, genus columbæ simile palumbi, Varinus. Πέλειαι, columbæ nigrae, φράσται, Hesych. legendum autem φάσται, id est palumbes. quanquam palumbium genus diuersum sit, & maius. Liuiæ discedunt & palumbes, nec hybernare apud nos patiuntur, Aristot.

¶ *Columbæ cauernarum* nigræ sunt aliquantulum, & in arboribus habitant, Albertus. Et rursum, *Columbæ belez* (vox corrupta à Græca *πελειάδες*) domesticis griseis (fuscis) similes sunt, minores: & vocantur apud nos *columbæ cauernarum* (*Lochtuben* vulgò *kleine wilde Tuben*: & alicubi vt *Columbæ cauerna- rii seu syl- nestres*. Turnerus scribit, *Holstaube*) & insident arboribus. volant gregatim, nec cicurantur. & si retineantur, non pullificant. Nidificant non in lapidibus aut muris, sed potius in cauernis arborum, aut in arboribus. pedes eis asperi, valde rubei, Hæc ille. *Columbæ syluestres* in turribus & montium ripis nidificant, domesticis minores, à nonnullis *liuiæ* quasi *liuidæ* dictæ. harum finus ad Sinapismum requiritur, Monachi in Mesuen. Niphus Italice vulgò *palumbellas* dici scribit. & sanè Latinè etiam *palumbus minor*. minor rectè appellabitur. nam maior est qui simpliciter *palumbus* dicitur, vel ad minoris differentiam torquatus. A Gallis *liuia croiseau* appellatur, Brabandis *croisi*. Anglicè *stodone*, vt Turnerus docet.

B.

Descriptio liuiarum. ¶ Vidi ego apud nos *liuias* captas cum aliàs, tum Februario etiam & Augusto mensibus. *Auis* ea *columbæ domesticæ* specie per similis est paulò minor. pedibus rubet. rostrum albicat, circa nares tamen purpurei parum habet. Plumæ ubiq; cinereæ, sed in cauda extrema pennæ nigrescunt, mediæ subruffum aliquid habent. Collum pronum & ad latera partim purpureas, partim subuirides plumas habet, pro diuerso ad lucem positu hoc vel illo colore splendentes. Collum supinum ex cinereo purpureum est. Alarum pennæ quatuor longiores nigricant cum aliquo subruffo colore: minimæ cinereæ sunt: mediæ partim cinereæ, partim ad extrema nigricant, & earundē vltimæ dorsum versus subruffæ sunt. Longitudo à rostro ad extremam caudam dodrans & digiti quinq; ferè. Differt à *palumbe* quòd *Liuiæ Indica virides* pennas habent, vt primo aspectu, si quis in auium cognitione rudis sit, psittacum non codes pennis habent. *liuibam* dicat. Rostrū illis & crura Græciæ perdicibus sunt similia, Ælianus.

C.

Quibus vescatur. *Ubi nidificent.* *Columbæ cauernales* glandibus & granis vescuntur, Albert. Semper cateruatim noctu prope pagos in aliquam arborem aduolant, & eandem singulis noctibus repetunt, vt Brabandus quidam nobis narrauit. Nidificant *liuiæ* in cauis aliquando arboribus & templorum muris, Turner. Perdicum vita amplius quàm ad sedecim annos extenditur, Aristotel. histor. anim. 6.4. sed cum eo in loco de columbaceo genere agat, suspecta est dictio *περδικες*: & tradunt aliqui (vt Niphus annotauit) in verioribus codicibus legi *πελειαι*.

D.

Liuiæ, vt audio, cicurari non solent. De celeritate *πελειάδος* lege Eustathium in *Odyss. μ.*

F.

Quod ad cibum attinet, *liuijs* conuenire videntur omnia ferè quæ in *palumbe* afferuntur. *Aridior site delectat forte columba Liuia, turrita quæ tibi ab arce cadit: Non sapiat torquata minus mihi cara palumbes, Si modo fert molles non diuturna* (non annosa) dapes, Bapt. Fiera. *Liuiæ* apud nos vt audio, *palumbis*, tanquam teneriores in cibo præferuntur.

H.

Τρήων. ¶ *Πέλεια* *columbæ* genus est in primis timidum, quare & *τρήων* dicitur, Eustathius. Sed idem docet *peleiada* Doribus (ac poetis, qui & *peleian* efferunt) colūbam simpliciter sonare. & *τρήων* commune esse epitheton columbarū omnium: quandoq; etiā per antonomasiam *τρήων* simpliciter pro *columba* usurpa-

vsurpatur. Apud Homerum Odysseæ 12. legitur supra Planctas petras marinas nullas aues transire posse, sed ne peleias quidem, quæ Ioui patri ambrosiam afferant, quo nomine scilicet maior reuerentia eis deberetur. Non modò (inquit Eustathius enarrator) poeta ne peleias quidem supra Planctas transire posse canit, propter pernicitatem harum auium in volatu: sed etiam vt impudentiam earum argueret, quæ ne ijs quidem auibus parcant, quæ Ioui ambrosiam adferant, Eustathius. Alexander Paphius tradit Homerum Ægyptiis parentibus Dmasagora patre & Æthra matre natum, nutricem habuisse prophētē in quandam, filiam Ori sacerdotis Iſidis: ex cuius mamillis mel aliquando in os infantis manauit, vnde is noctu voces nouem diuersas audierit, hirundinis, pauonis, columbæ, cornicis, perdicis, porphyrionis, sturni, luscinia & merulæ: & puerum inuentum esse cum nouem columbis colludentem in lecto, & aliquando Sibyllam in conuiuio apud parentes pueri infania captam carmen effudisse, cuius initium, Δμασαγόρα πολυώνη. in quo Dmasagoram etiam μεγακλή & τεφρίτω appellārit, & templum nouem Pegridarum, hoc est Musarum, condere iusserit. Hoc illum fecisse & puero iam adulto rem omnem aperuisse. Itaq; poetam in honorem anium quibus cum infans colluisset, finxisse eas ipsas Ioui ambrosiam aduehētes, Idem. Et rursus, Poetæ Pleiades sydus Pleiades nominant per epethē sin. nam Simonides eas πελειάδας ὄρνιθας (& Atlantis filias, Athenæus) vocat, & τήρωνας cognominat, vnde quidam decepti aues intellexerunt. Pindarus οὐρανὸς πελειάδας dicens, tanquam οὐρανός, situm earum ὅτι τ' ὄρνιθας, id est in cauda tauri innuit: Æschylus easdem ἀπέρχες πελειάδας, (id est inuolucres, vt vitaret homonymiam cum auibus, Athenæus.) & Lamprocles, Ἀποταναῖς (pro Πλευαῖς) ὁμώνυμοι πελειάσιν ἐν αὐτῇ κείνῃ. Item Euripides, Εὐπρόκτος δρόμητα πελειάδος. & Theocritus (Idyl. 3.) Ἀντέλλοντι πελειάδες. Homerus certè Pleiades inter stellas fixas tanquam celeberrimas agnouit: nam in Aspidopœia ante cæteras earum meminit. De iisdem Mœro Byzantia sic cecinit, Ζεὺς τήρῳσι πελειάσιν ὠπασε πῦλιν, Ἀδρήτοι γέρεος καὶ χεῖμαλος ἀρχαῖοι εἰσι. Conuenit autem his quoq; (non tantum πελειάσιν, id est liuiis columbis propriè dictis) epitheton τήρωνες, quod Orionem fugiant, vt in fabulis est, persequētem matrem ipsarum Pleionen, Πληϊόνην, à qua secundum aliquos Pleiades denominantur, Hæc omnia Eustathius ex vndecimo Dipnosophistarum Athenæi mutuatus. Mœro (aliàs Myro) etiā Byzantia, inquit Athenæus) non peleiaes, sed Pleiades, in poemate Mnemosyne, Ioui ambrosiam ferre canit. nec abs re id fingitur à poetis: quoniam hominibus quoq; ortu occasuq; partium anni discrimina & arationis messisq; tempus) id est generationis frugum & perfectionis) significant: vnde Hesiodus, Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ὅτι τελλομύδων, Ἀρχαὶ ἀμνητοῖ, ἀρότοι δὲ δυστομύδων. Et Aratus, Iupiter, inquit, Pleiadi-bus γέρεος καὶ χεῖμαλος ἀρχομύδοιο Σημαίνειν ἐπένευσεν ἐσθλομύδων τ' ἀρότοι. Et fanè multò augustius fuerit stellas Ioui ambrosiam ferre, quàm columbas confingi. Ceterum figmentum Mœrūs, cuius etiam carmina recitat Athenæus, huiusmodi est: Cùm Iupiter in specu quodam Cretæ nutrire-tur, Pleiades τήρωνες ambrosiam ei ex Oceano afferebant, nectar verò è saxo quodam rostro hauriens aquila. Has aues postea Iupiter victo patre Saturno, vt gratiam referret, inter sydera collocauit, quæ aquilam vocant & Pleiades. Author etiam astronomiæ quæ in Hesiodum refertur Pleiades semper pro sydere dicit. Itaq; Homerum quoq; verisimile est in Nestoris poculo sydus sic appellasse: quod cùm aures siue anfas geminas haberet, vtrāq; scilicet in binas partes versus poculum rursus coeūtes diuisa, vt cùm binæ sint aures, & circa vtranq; (ὡς ἐκ ἑτέρου) binæ Pleiades spectentur, & rursus aliæ duæ sub fundo poculi in vniuersum sex habeantur, quot scilicet in cælo etiam conspiciuntur. Sed cùm poeta ὡς ἐκ ἑτέρου dixerit, geminæ columbæ circa vnamquamq; binarum aurium diuisionem, quæ quatuor sunt numero, non debent accipi: sic enim octo fierent. Potuit autem ἑκαστον pro ἐκ ἑτέρου dicere, quoniam ad vnum principium binæ diuisiones aurium rursus conueniunt. Sed præstat illum qui plura super hoc Nestoris poculo & allegorica eius ad cælum relatione, nosse voluerit, ad ipsa Athenæi verba remittere. Quod ad imaginem vel sculpturam attinet, potuerunt, inquit Athenæus, Pleiades in illo vel auibus vel virginibus similes fuisse, sed stellis exornatæ. Extat super eodem poculo elegans Alciati emblemata, Scyphus Nestoris inscriptum. Δοιοὶ δὲ πελειάδες ἀμφὶς ἑκαστον (scilicet ὡς τὸ ποτήριον) Χρύσειαν νεμέθοντο. Iliad. λ. vbi Scholiaſtes: Pascebantur, id est pascentibus & viuis similes erant columbæ seu liuiæ columbæ.

¶ Πελειάδες columbæ epitheta, habes supra in Columba simpliciter. sunt enim ferè communia, &c. ¶ Ἰθμάτα πελειάσιν ὅμοια, Homerus Iliad. ε. de Iunone & Minerua. id est progressu suo similes columbis, quarum vestigia occulta (ἀφανῆ) esse scribunt antiqui, & non pro ratione magnitudinis discreta, Varinus. ¶ Πελειὰς ἡρδὴν, vide supra in Columba E. ab initio. ¶ Οἱ δ' ἄλλοι εἰζαίντες ὑπέτρεσαν, ἢ τε κίρκας ὁκυπέτας ἀγεληδὸν ὑποβέσσωσι πέλειαν, Apollonius in Argonaut. Et alibi, Ἡ ὕπε κίρκοι Φύλα πελειάων κλονέσιν. Idem lib. 2. Phineum fingit Argonautis suadere, ne per Symplegades petras nauigēt, nisi prius eminus emissa columba, Οἰωνὸς δὲ ὁρώσθαι πελειάδι πειρήσασθαι, vt si illam viderint incolumem euadere per ipsas sequantur: sin minus, retrorsum nauigent tanquam prohibentibus dijs. vbi Scholiaſtes, Veteres (inquit) nauigaturos vsos esse columba (præmissa s. supra mare tanquam duce nauigationis) Asclepiades etiam testatur in Tragodumenis. Λυπεῖσθαι πελειάδες ἀλλὰ καὶ ὕμεις, Theocritus in Epitaphio Bionis Idyl. 19. Αἰετὸς ὃξυ κεκληγὼς, Ἡ δὲ Σποπνείσσαι ἔχων ἐνύχασιν πέλειαν Εὐσυνδύως οἱ μνησεν ἀριτέρως, Q. Calaber lib. 1. auspiciū hoc referens Priamo Iouem orante visum. Ἡ Κύπρος Εὐχὰς πελειάς, ἀφ' ὁρῶς, id est Cyprus præstantissimas habet columbas, Anuiphanes apud Athenæum. Celebrantur

sanè hodieq; à nostris etiam columbæ Cypriæ. Πελειάδα χειρὶ μεμαρπῶς, & πελειοφρέμονα νῆσον, Vari-
nus citat ex poeta quopiā. Idem in voce Κίχλας, Turdis (inquit) & columbis (πελειάς) Hom. Odyf. χ.
cōparat ancillas Penelopes turdis forte, à cichlismo, vel κυχισμῷ, id est inconcinno & lasciuo risu, quo
utebantur vt se mutuò exhilararent. columbis verò propter libidinem, ad quam hę aues procliuēs sunt:
ὦν τὸ πάνσοφον ἀλγὲ τὸ αἰὲ μίγνυσθαι. Cùm Phineus ab Iasone consilium petente, deberetne cum Ar-
gonauis inter Symplegadas petras nauim transmittere, nauis eam quæ columbæ (πελειάδος) celerita-
tem esse audiuiisset, columbam præmitti iussit: quæ si salua euaderet, ipsis etiam tutam fore eam nauiga-
tionem. Præmissæ igitur columbæ postrema tantum caudæ parte retēta, Argonautę illam sequuti sunt,
& nauis similiter Symplegadum concursu extremæ tantum proræ confractę damnum passa est, Eusta-
thius in Odyssææ μ. Meminit etiam Ouidius in Ibin, vt retuli in Columba h.

DE PALVMBE.

COLUMBACEI GENERIS SVNT:

I. PHATTA maxima, palumbus maior	III. COLUMBA.
II. Inde PHAPS, palumbus minor.	V. LIVIA, peleias.
III. OENAS, vinago.	VI. TVRTVR omnium minima.

PALVMBVS & palumba apud authores legun-
tur, vt columbus & colūba. sed palumbes fre-
quentius est, idq; in vtroq; genere. Plinius etiam
palumbum ferum dixit. nam & domesticus siue
cellaris palumbus est, pedibus pennatis: nostri vo-
cāt zame Schlagtauben/Welschtauben. Palum-
bes antiqui cellares habebant, quas pascendo sa-
ginabant: nostris tēporibus aucupij duntaxat gra-
tia aluntur, Perottus. Niphus colūbę genus quod-
dam ex palumbo & columba cellari nasci testa-
tur. Idem & Perottus palumbos esse docent, qui
vulgò Italici torquati dicātur, à torque siue circulo
albo collum ambiente: vnde Martialis etiam hoc

Nomina.

epitheton eis tribuit. Et mihi quoq; videtur palumbus cū absolute dicitur, pro torquato accipiendus
tanquam maiore. nam alterius generis Aristoteles meminit φάλα nominans, vt inferius referam: cu-
ius Latinum nomen peculiare non habemus, sed palumbum minorem appellare licebit. Palumbo-
rum genus vnum cuius fimo viscum nascatur, Athenæus cenadem appellari tradit, Hermolaus & Pe-
rottus. atqui veterum nemo phattis aut phapsi cenadem adnumerauit, sed columbaceo generi simpli-
citer. Si tamen palumbum genus ad hanc quoq; extendere placet, fuerit sanè genus. sub quo colum-
bæ syluestres omnes continebuntur, excepto turture: nempe phatta, id est palumbus maior, qui & tor-
quatus ab authoribus cognominatur, phaps, id est palumbus minor, cenas & peleias, id est vinago & li-
uia. ¶ *Alurjan* seu *alurasen* est species columborum syluestrium, qui sunt alijs maiores & noti in Sy-
ria, Bellunensis. Et rursus, *Aluers* sunt columbi magni syluestres, Sanguis columbæ, *guarascen* (*alurjan*
Bellunensis) & turturis memorantur ab Auicenna lib. 2. cap. 610. ex Galeno, qui sanguinem columbi
palumbi ac turturis nominat. & eiusdem libri capite 299. sanguis *guarascen* ad vulnus oculi commenda-
tur, Bellunensis *vresan* legit. Sed alia etiam quæ Græci phattis, id est palumbis tribuunt, Arabes aut
guarascen nominatæ adscribunt. Coniicio autem Arabes huius vocis initium per *ain* literam scribere,
cuius vim aliqui gamma præposito efferunt, alii omittunt. Apud Hebræos hoc nomen non inuenio.
Apud Syluaticum & alios Arabes indoctiores variè scribitur. *Guarascen* id est turtur vel palumbus
syluestris, Syluaticus. *Guariscen*, genus columbæ, Idem. *Algauariscen*, genus columbæ, Vetus Aui-
cennæ glossematarius. apud quem etiam *guariscem* legitur. *Alguesim*, genus columbarum quæ semel
anno pariunt, Syluaticus. ¶ Græcis palumbus φάλα, Atticè φάλα dicitur. hodie vulgo φάλα. A
phatta voce Albertus, vel Auicennæ interpretes quos sequitur, *fehita* & *vehica* detorserunt. ¶ Pa-
lumbes Italicè vulgò torquati dicuntur, Niphus. Seruant & palumbi nomen, *lopalumbo*: sed de co-
lumba cellari potius quam syluestri id efferunt, vt & Hispani *paloma*. Palumbes domesticis maiores
aliqui glandiphagas nominant, à glandibus quibus libenter pascuntur: alii torquatas, Monachi Itali
qui annotationes in Mesuen dederunt. Circa lacum Verbanum *tudon* appellari audiui: quæ vox à
Germanica *tauben* forsan detorta est. Circa Ferrariam *colombo fauaro*, ac si fabariam dicas, quòd fabis
vescatur, vt audio. Græci quidem phaba palumbum minorem appellant. Arnoldus in libro de sani-
tate tuenda cadones nominans post turtures, videtur mihi palumbes intelligere. ¶ Hispanicè, *paloma*
torcatz, id est columba torquata, Gallicè *ramier*, fortè quod inter ramos arborum nidificet, Græcè
quidem

quidem semiramis columba sylvestris exponitur, cuius dictionis posterior pars cum Gallica congruit. Robert. Stephanus palumbem interpretatur *coulon au pigeon ramier, vng mansart*. Vocem *mansau* Brandis vñtatum audio ¶ Germanicè *Xingeltaub* à circulo siue torque circa collum. Alijs, vt in Heluetia, *Schlagtaub* / *groß* / *Holstaub*. Alijs *Plochstaub* / nomine forsan à palūbe factō. Flandris *Krieß duue*. Albertus alicubi non rectè pro phatta Aristotelis columbam cauernalem vertit: quam liuiam esse supra docuimus, & Germanicè dici *Lochtaub*. ¶ Anglicè, *a coushot, a ringged done*, vt G. Turnerus interpretatur: vel, vt Eliota, *a Wood culuer*, id est columba sylvestris. vt alij, *a blokdone, a stokdone*. ¶ Illyricè, *diwoky*.

¶ Aristoteles (lib.8.hist.anim.) columbarum species quinque facit, quæ sunt: Πειστερὶ οἰνὰς, φάψ, *Columba* φάσα, τρυγών. Libro autem quinto de partibus animal. φάσα non nominat Athenæus. Gaza pro duabus vocibus phaps & phassa, vnam Latinam posuit, palumbes. Eberus & Peucerus sexu tantum differre putant, vt phatta foemina sit, phaps mas: sed sine authore. Phaps (inquit Eustathius Homeri interpres) media est magnitudine inter columbam & œnadem. phatta verò magnitudine gallinacci, colore cinereo, vt Athenæus etiam ex Aristotele citat. O Enas maior est columbo, minor palumbe, Aristot. interprete Gaza. Græcè est, ἐλάττων φάδος, vt Athenæus quoque legit: Alberti translatio habet, minor quam *kyloz* vel *kaloz*. Σιτῶν δὲ τρυγών ἀθλίαν φάσα Μέσακτα πλευρὰ πρὸς πύλοις πεπλεγμένω, Æschylus in Proteo. idem in Philoctete φάδων dixit in genitiuo plurali, vt Athenæus citat. Quanquam autem phaps & phassa, vt scripsi, differunt, idem tamen accipiter à priore voce phabotypos appellatur & phabotónos, quasi palumbicida: à posteriore phassophónos: Latine palumbarium reddunt. φάσοτύπος, εἶδος ἱέρακος, καὶ πειστερῆς (lego, καὶ φάψ εἶδος πειστερῆς) ἀγρίας περιμοφάγος, Hesychius & Varini. φασσοφόνω, τῷ τὰς φάσας φονεύοντι. ἔστι δὲ (addo, ἢ φάσα) εἶδος πειστερῆς ὑπὸ τῷ τρυγῶνα, Idem. id est, phassa autem species est columbæ sub turture: cum contrà verius turtur sub columba sit. quærendum an rectius legatur καὶ τῷ τρυγῶνα. Aquitani Galli *phába* (genus à phatta diuersum, quod cæteri Galli, nescio an ipsi quoque, *ramier* nominant) sermonis Græci vestigium retinentes, *phanier* appellant, Author libelli de nomenclaturis animalium & stirpium Latinis, Græcis & Gallicis innominatus. sed quærendum diligentius, diuersam ne auem Aquitani *phanier* appellēt, an potius eandem quam cæteri Galli *ramier*, vt ego puto. nam Itali quoque palumbem communem, id est torquatam fabariam vocitant. Phassa æstate apparet, hyeme latet: phaps verò & columba semper apparent, Athenæus Aristotelem citans, apud quem nihil tale inuenio.

¶ ALCHATA est genus columborum sylvestrium, quorum alæ oblongæ sunt, pennæ & plumæ coloris coturnicū, & cutis extrema prædura. quamobrem medici in regionibus ad Orientem præcipiunt huiusmodi columbos excoriari, vt cutis remoueatur. Vulgo noti sunt in Syria, pedibus nigris & valde breuib, Andreas Bellunenf. Caro palumbi & alcatha dura est, Auicenna 2.146. Et rursus ibidem, Caro alcatha salubris est illis quorum iecur obstructum est & infirmum, & quorum corruptum est temperamentum (cachecticis) & hydropicis. Eadem auis aliàs alfuachat vel alfuachet vocatur. nam de hac quoque Bellunensis scribit, speciem esse turturum coloris camelini vel cinerei. alij (inquit) dicunt speciem esse columborum sylvestrium paruorum, coloris vt dictum est, notam in Syria. Caro auis *duraz* (id est francolini) præfertur carni auis cubugi (id est perdicis, cuius rostrum & pedes rubent) & *alfuachat*, (vetus lectio, *alfaguakit*, Auicenna 2. 221. FILACOTONÆ apud Elluchasem qui Tacui nos Arabicè scripsit, cum columbis & turturibus numerantur: vnde palumbium generis esse conijcio, & eadem fortè quas Auicenna *alfuachat* nominat. Paulò ante quidem idem Elluchasem palumbes syluestres & filacotonas simul commemorat.

B.

In agrum Volaterranum palumbium vis è mari quotannis aduolat, Plinius. ¶ Πέλεια, id est liuia columbæ genus est simile palumbi, phattæ, Varinus. ¶ In columbaceo genere maximo corpore sunt palumbes, φάσαι: inde φάδες, vt in A. ostēdi. O Enas maior est columba, minor palumbe, ἐλάττων φάδος. phassa verò (id est palumbus maior) magnitudine est gallinacci, colore cinereo, Athenæus Aristotelem citans: & Eustathius. haud multò minor paruis gallinaceis, Nic. Leonicens. nonnullis locis gallinaceum æquat, Wottonus. Ego tantas ferè columnas memini videre Venetiis aduectas, quæ forsan huius generis palumbes cicuratae erant. Palumbi feri ad cæruleum colorem inclinant: cellarium pedes plumis vestiuntur. Palumbes maior est columba communi, & magis ad albedinem declinans, cum tamen sit coloris grisei, (cinerei,) Albertus. Torquati cognominantur à torque siue circulo albo ex plumis collum coronante. ¶ Palumbo ingluuies præposita ventriculo est, Aristot. Caput habet subcæruleum purpureumve, & nigrum oculi rotundissimum, Wottonus. Aues quædam singulum vñum habent quo merguntur recentia, vt guttur: alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata, vt gallinæ, palumbes, columbæ, Plinius. ¶ Palumbis dum Venerem exercent testes insigniter augentur, cum hybernis mensibus ne villos quidem testes in ijs haberi nonnulli arbitrentur, Aristot. ¶ Palumbus torquatus, quem manibus tractauim dum hæc scriberem, longus erat circiter duos dodrantes, à rostro ad pedes retro extensos. pondere vñciarum sedecim cum dimidia. circulus albus in collo imperfectus, superius pina colli parte desinens, duorum digitorum interuallo. is in minoribus ætate non percipitur. Candidæ aliquot pennæ in mediis alis apparent, in liuijs non item, vt neque circulus colli. Externa pars alarum, quati.

quæ longioribus pennis constat, colore nigricat. interior magna ex parte fusca est, vt etiam dorsi superior pars. reliquum dorsum & cauda cinerei planè coloris sunt. In collo præcipuè prono & ad latera, pennæ (præter albas) variæ, & pro alio atq; alio ad lucem positu, purpureæ, virides, cœruleæ, cinereæ. Collum pronom cum aliqua parte pectoris purpurei coloris plumas habet, cui cinerei etiam nonnihil confusum est. Cauda extrema nigra, pedes rubicundi: rostrum subflauum, cute vtrinq; purpurea inductum. Ventris plumæ partim albæ, partim cinereæ. Aliàs etiam mihi inspicienti torquati venter magis rufus visus est quàm liuiæ.

De palumbis Indicis. ¶ Petrus Martyr Oceanæ Decadis primæ lib. 10. refert Hispanos in quadam insula noui Orbis inuenisse palumbes nostris grandiores, sapore & gustu perdicibus nostris meliores, aromaticum quendam odorem spirantes: quorum ingluuies cum dissecuissent, odoratis floribus plenasprehenderint.

C.

De voce & gemitu palumbarum. Camporū incola palumbes est, Arist. Degit & in siluis. Palumbes hyeme non gemit, nisi quod aliquando ex asperrima hyeme placidum tempus successisset, gemuerit: quod apud peritos in admiratione habitum est. cæterum ineunte vere gemere incipit, Aristot. Cantus omnibus (omni columbaceo generi, vt ego accipio: etsi Wottonus ad palumbes tantum referat) similis atq; idem, trino conficitur versu, præterq; in clausula gemitu, (aliàs, præterquam in clausulæ gemitu,) hyeme mutis, vèrè vocalibus, Plinius 10.35. Audiuimus torquatos palumbes hyeme serena & tranquilla multis diebus, gemere, qui aduenientibus imbribus statim silent. Rustici quidem dicunt gemitum palumbium esse signū veris præsentis, Niphus. Alexander Myndius palumbes (phassas) negat vocem ædere hyeme, nisi serenitas (ἐὐδαια) fuerit, Athenæus. Solstitij tempus indubitatis notis signauit natura. palumbium vtiq; exauditur gemitus, Plin. *Plausitat arborea clamans de fronde palumbes*, Author Philomelæ. Palumbes minurriunt Æl. Spartianus in Antonino Geta. Dum sua torquati recinunt dictata palumbes, Politianus in Rustico.

Cibo. ¶ Cibus. Palumbes frugibus viuit, Aristoteles. Glandes & grana comedunt palumbi & columbæ cauernales (id est liuiæ,) Albertus. Palumbos sunt qui a glandibus quibus libenter vescuntur, glandiphagas nominant: & hyemali tempore cum non inueniunt semina & fructus, fame coactæ pascuntur herbis, Monachi in Mesuen. Fabarias Itali quidam vulgò vocant, eò quòd fabis vescantur, vt audio. Viscum satum nullo modo nascitur, nec nisi per aluum auium redditum, maximè palumbis & turdi, Plin. Athenæus de cœnæde columba scribit, si deuorato visci semine super arbore aliqua excreuerit, viscum nasci.

Potui. ¶ Alexander Myndius tradit palumbem (phassan) non bibere collum resupinantem: vide supra *Migratio- ne.* in columba C. ¶ Palumbes & columba toto anno visuntur, Aristotel. & Athenæus. Græcè legitur phàps, quæ est palumbes minor. Palumbes (φάπας, quæ maximæ sunt) discedunt, & liuiæ, nec hybernare apud nos patiuntur, Aristot. Et rursus, Palumborum aliqui latent: aliqui non latent, seu cum hirudinibus abeunt. Abeunt & palumbes, quónam & in ijs incertum, Plin. Volant gregatim tum palumbes tum turtures, cum accedunt, & cum suo tempore abeunt, Aristot. Palumbium vis quotannis in agrū Volaterranum (Blondus legit Veliternum) ex mari volitat, Plin. Turtures, vt audio, in genere columbaceo primæ auolant, deinde liuiæ: postremò palumbi torquati, quorum tamen aliqui remanent. ego nuper medio Septembri torquatos vidi Tiguri: & aliàs circa medium Februarij torquatum & liuiam videre memini. Quædam cum æstate auum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ: sicut merulæ, palumbes, &c. Georg. Agricola. Et rursus, Palumbes aliquando in angustis montium locis latere consuerunt. Apud Epiphanium Theologum legimus palumbas quadraginta diebus latitare quasi mortuos, inde reuiuiscere.

Coniugij fide. ¶ Mare vno contenta & turtur & palumbes viuit, nec alterum recipit (vt & columbæ,) Aristot. Palumbus amisso consorte, nec viride quicquam in quo requiescat petit, nec alios amores requirit, Liber de nat. rerum. vide in columba D.

¶ Columbæ amorem mutuū querulo gutture ictuq; rostri ostendūt. In Venerē crebrò ruunt, frequēti pedum orbe facta adulatione. Idem faciunt & palumbes: verum quia semiferi sunt, rarius foedant, Platina. palumbes & turtures trimestres coire, foetificareq; aliqui referunt, argumento quod larga eorum copia est. Gerunt vterum decem & quatuor diebus, ac totidem alijs incubant, & totidem alijs foetus ita volucer fit atq; perficitur, vt vix possit apprehendi, Aristot. Palumbes gemina ædit oua, idq; semel duntaxat anno, Idem. In locis frigidis semel, in calidis bis, Albertus.

Coitu. *Partu.* *Algesion* (palumbes) genus est colubarum quæ semel anno pariunt, Syluaticus. Columbacei generis aues omnes bina oua pariūt. sed columba vel decies anno: aliæ semel anno & parcius generant, Aristoteles. Et rursus, Turtur & palumbes pariunt vèrè, nec plus quàm bis: atque ita, si prior foetus corruptus est. frangunt enim oua mares auium complures. sed quamuis tria interdum pepererint oua, nunquam plus duobus pullis educunt. nōnunquam etiam vnum tantum. reliquum ouum semper irritum est, quod vrinum vocant. Palumbes & turtures plurimum terna oua, nec plus quàm bis ferè pariunt: atq; ita, si prior foetus corruptus est. & quamuis tria pepererint, nunquam plus duobus educant. Tertium quod irritum est, vrinum vocat Plinius. Turtures & palumbes bis vèrè pariunt. & si oua secunda auferri aut corrumpi contingat, tertio aliquando pariunt, Albertus. Palumbi & turtures bis anno pariunt, cæteræ aues ferè semel, Plinius. Columbacei generis aues magna ex parte bina oua pariunt, vt palumbes & turtur. sed complurimum terna, palumbes & turtur, Aristot. Palumbes & turtur imperfectos & cæcos pariunt pullos, vt in Co-

lumba

lumba C. dictum est. Transisse solstitium cauero putes, nisi cum incubantem videris palumbum, Plinius. Et alibi, Pariunt post solstitia. Palumbium foemina incubat a pomeridiano incipiens, tota q; no- *Incubitu*
cte, & vsq; ad tempus ientaculi (post meridia in matutinum, Plinius) perseverans: reliquo tempore
munus idem mas subit, Aristoteles. Nigidius putat cum oua incubat sub tecto nominatam palumbem
relinquere nidos, Plinius. Mas palumbium fugit terram salsam & humidam, ac ponit in os pulli vt
assuescat cibo, Liber de natura rerum. sed hoc veteres de columbis tantum scribunt. ¶ Palumbis
siccitas coeli prodest, tum ad ceteram sanitatem, tum ad partum. Quamuis enim huiusmodi constitu-
tio auib; omnibus conueniat, praecipue tamen palumbis idonea est, Aristot. ¶ Nidificant in arbo- *Nidifica-*
ribus, Monachi in Mesuen: & saepius, Textor & Perottus. Ante ver frigore adhuc praevalente nidifi- *tione.*
cant, Alciatus. Palumbes in condensa hedera nidulatur, aut super ramum arboris ex pauculis ligni-
culis transuersim positis tenuissimum nidum construit, Turnerus: sed latum vt audio. Nidulantur &
palumbes & turtures semper locis eisdem, Aristot. In palumbium (παλῦν) nido maxime (aliquando)
cuculus parit, quorum oua esu absumens, sua relinquit, Idem. Cuculus semper in alienis nidis parit,
maxime palumbium, Plinius. ¶ Vita palumbibus longa. nam ad vigesimum quintum (πεντήκοντα) *Vita lon-*
in nostris codicibus, id est quintum decimum) & ad trigessimum annum protrahitur. nonnullas quadra- *gitudine.*
ginta etiam annos cōpleuisse exploratum habetur. ætate aut̃ prouectis vngues accrescunt, quos reci-
dere solent, qui alunt. nihil, quo lædantur apertè, aliud his senescentibus accidit, Arist. Viuere palum-
bes ad tricesimum annum, aliquos ad quadragesimum, Aristoteles author est: vno tantum incom-
modo vnguuium, eodem & argumento senectæ, qui citra perniciem reciduntur, Plinius. Et cum ma-
res in totum diuturniores quàm foemine sint, in his (de palumbis & turturibus proximè scripserat: sed
videtur de toto columbaceo genere hoc intelligendum, quod id omne ad libidinem sit profusum: cu-
ius quidem causa (vt ibidem Aristoteles scribit, libro 9. cap. 7. histo. anim.) passerum etiam mares bre-
uioris vitæ sunt quàm foeminæ) marem prius quàm foeminā mori nonnulli aiunt, videlicet documen-
to earum quæ domi allecetrices aluntur, Aristot.

D.

Palumbes semiferi sunt, Platina. ¶ De coniugali castitate palumbium & turturum Æliani ver- *De castita-*
ba recitavi in Columba D. Palumbes consorte suo amisso, amplius non coit. extra nidum sterus eij- *te palum-*
ciunt, & pullos crescentes ad idem faciendum erudiunt, Liber de natura rerum. Mira est palumbium *bium &*
in coniugio castitas, (σπουδαία καὶ τὴν συνουσίαν) quæ etiā adulterio corruptæ, interimunt corrupto- *cura circa*
rem si assequi possint, Porphy. lib. 3. de abstinentia ab animatis. Palumbes ante ver magno adhuc fri- *pullos.*
gore nidificans, plumas sibi euellit, vt pulli calidiore nido fruantur: quibus ipsa nudata frigore aliquan-
do perit, Alciatus. ¶ Perdices aiunt, & ciconias, & palumbos vulnere accepto origanum imponen-
tes ad sanitatem redire, Ælianus. ¶ Palumbes lauri folio annum fastidium purgant, Plinius. Lau-
rum nido imponunt, Zoroastres. *vide* in Columba D. Laurum edunt contra fascinationem, Philes. *Quara-*
Palumbes vbi morbo laborat, folium lauri in nidum suum inferens conualescit, Orus. Palumbes & *tione vul-*
perdices bene inter se sentiunt, Ælianus. *nerib. &*
morbis

E.

Palumbi difficilimè capiuntur. statim enim visis aucupibus procul auolant. Vincuntur tamen *suīs mede-*
& ipsæ dolo. Nam auceps arbori insidentes conspicatus, rete in solo extendit, ac tenues paleas insper- *antur.*
git, vt lateat: & palumbos alios olim captos excæatosq; imponit, & pedibus funiculos illigat, quo *Quomo-*
commoto sese concutere & strepitum ædere palumbos cogit: eo percepto cæteri pascuis & arbutis *do capian-*
relictis aduolant. Auceps in attega conditus, quantum potest retium funem attrahit, & perdicis simul *tur.*
omnibus euerfis, palumbos retium sinibus intricatos capit. Eiusmodi retibus (βρίονταρα vocant) co-
lumbæ etiam comprehenduntur, sed multò facilius laqueis, Oppianus. Palumbes antiqui cellares
habebant quas pascendo saginabant: nostris temporibus aucupij duntaxat gratia aluntur, Perottus.
Apud nos etiam allecetratrix siue hallucinatrix fit palumbes ex syluestribus, Nyphus Italus. In Antiatē
agro Italiæ palumbium aucupium est per autumnum. Palumbæ cum mari transuolato Italiam reli-
cturæ sunt, aliquandiu in nemoribus Antiatum commorantur. quare peritissimi Neptunienses retia
quàm maxima in id aucupij magno parata impendio suspendunt. Exinde palumbes quascunq; lon-
go tractu viderint congregatas in arboribus considere, iactu lapidis & clamore territas in aera volare
compellunt: dumq; aues in magnum coactas numerum aduolando, tensis retium insidijs viderint su-
pereminere, contorta funda paruum lapidem vel naturaliter album, vel gypso delinitū maximo emir-
tunt crepitu. quo territæ bombo palumbes, vt accipitres chiluones à Plinio appellatos, quibus nunc fal-
chonibus est nomen, quos in lapide bomboq; funde timet, declinando seruentur, terræ quam possunt
volatu rapidius appropinquat, sicq; amentes in retia se præcipitant, Blondus in Latinis.

¶ Offæ panis vino madefactæ, hyeme turtures, sicut etiam palumbos, celerius opimant quàm *De sagi-*
cæteri cibi, Columella. Eiusdem verba quomodo pinguiissimi reddantur palumbi, scripsi in Columba *nādis pa-*
E. Palumbes eodem modo farciunt ac reddunt pingues, quo gallinas, Varro: cuius de gallinis saginan- *lumbis.*
dis verba suo loco referemus. Palumbum recentem sic farcito. Vti prehensus erit, ei fabam coctam
tostam primum dato: ex ore in eius os inflato item aquam. Hoc dies v i r. facito. Postea fabam fresam

puram, & far purum facito, & fabæ tertia pars vt inferuescat: cum feruere incipiet, puriter facito, & coquito bene: id vbi excoxeris, deponito. bene oleo manū vngito. depfitoq; primum pusillum, postea magis depfes, oleo tangito, depfitoq; , dum poteris facere turundas, & eas ex aqua dato, & escam temperato, M. Cato cap. 90.

F.

*De alimē-
to ex pa-
lumbis.*

Ruffus auium tres ordines statuit: & præfert ex auibus syluestribus alaudas non cristatas & *sathur*, (forte turdos:) deinde sturnos, phasianos, perdices, turtures, pipiones, palumbes syluestres & filacotonas, &c. Elluchasem. Auium caro minus nutrit quàm quadrupedum, sed facilius concoquitur, præcipue, perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ, & galli. his verò durior est caro turturis, palumbi, & anatis, &c. Galenus lib. 3. de alimentis. Itaq; cōcoctu difficilis est, (Auicenna teste) & excrementosa, Wottonus. Palumbus & alchata (quod est genus palumbi) duræ sunt carnis, Auicenna. Columbi & palumbes inter excrementosa numerantur à Psello lib. 1. Pulli columbini, (columbæ,) turtures & filacotonæ proximæ inter se naturæ sunt, Elluchasem de alimentis. Palumbes siccant in cibo & ventrem astringit, Hippocrates. Idem lib. 1. de morbis muliebribus, mulieri, cui menses pituosi fluunt, palumbæ & similibus vesci consulit. Palumbus aluum astringit, Celsus & Auicenna: magisq; si in posca decoctus est Celsus. Palumbi hyeme salubriores sunt, Arnoldus de conseru. sanitate. Nostri liuias torquatis in cibo præferunt. Ex aucupio palumbarum Romanus nostri temporis populus nuptias & conuiuia maiori ex parte parat. melioris quidem saporis & nutrimenti paruæ (liuiæ nimirum) quàm aliæ sunt palumbes, Blondus. Archigenes apud Galenum de compos. med. sec. loc. palumbes stomachis in cibo conuenire scribit, Trallianus tympanicis. M. Cato Censorius iubebat ne ægrotis imponeretur ieiunium: sed potius alerentur oleribus & modica carne anatis, aut palumbi aut leporis, Plutarchus in vita eius. Turtures ac palumbes tempore pestilentiæ in cibo laudantur ab Alexandro Benedicto. Aretæus elephantico victum præscribens, perdices, palumbes & columbos probat: & rursus palumbum torquatum in cibo eius qui cephalæam patitur. In colico affectu frigido & phlegmatico, gallinæ altilis ad cibum præferuntur: deinde perdices & palumbi debilis nutrimenti gratia exhibendi, turturesq; altilis & columbæ, Aetius. *Inguina torquati tardant hebetantq; palumbi, Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax*, Martialis. ¶ *Vidimus & merulas poni, & sine clune palumbes*, Horatius Serm. 2.8. vbi Acron Scholiastes, Quia in clunibus (inquit) aliquid habetur tetri odoris & saporis minus iucundi. Sunt qui priusquam coquant palumbum, in aqua frigida aliquandiu relinquunt. Apicij verba de condimento in coctura columbi altilis & palumbi recitauimus in Columba F. Ad pastillos è palumbis parandos, vtêris salsa (iure intinctorio) calida, vt pro bubula carne, & speciebus aromaticis eisdem, nisi quòd cepa requiritur in liquamine suilla frixa, Coquus Gallicus.

G.

*Remedia
ex palum-
be.*

Caro *alcatha* (quæ est species palumbi) utilis est ijs qui ex obstructo aut infirmo hepate laborant, & corruptione temperamentis (cachexia) & hydropes, Auicenna. ¶ Palumbes siccant in cibo & ventrem astringit, Hippocrates & Auicenna. Aluum astringit palumbus, magisq; si in posca decoctus est, Celsus. Palumbum ferum ex passo concoque, atq; inde potiones singulas cœliaco per triduum da bibendas, Marcellus. Caro palumbi in aceto decocta dysentericis & cœliacis medetur, Plinius. Palumbus ferus ex posca decoctus tormina sanat, Idem. Palumbi torminosis in cibo profunt, Marcellus. Palumbus ferus & è posca decoctus ilio resistit, Idem. In contractione neruorum caro palumbina in cibis prodest & inueterata, Plinius. Si mulier concepit & periculum sit effluxionis, vescatur palumbe, Hippocrates libro. 1. de morbis mul. Torquati palumbi caro ob glandium esum traditur Venerem hebetare, cum columbæ potius stimulent, Perottus. *Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax*, Martialis.

Sanguine.

¶ Iumentorum verminatio finitur ter circumlatoverendis palumbo: mirum dictu, palumbus emissus moritur, iumentum liberatur confestim, Plinius. ¶ Palumbi, turturis & columbæ, nec non sanguis perdicis, oculis cruore suffusis, & recentibus eorum vulneribus, lusciosisq; illinuntur, Dioscorides. Plura de vsu palumbini columbinive sanguinis ad oculos sanguinolentos, seu sanguine suffulos, & sistendum sanguinem qui è membranis cerebri fluit (præsertim cum ossa capitis à chirurgis perforantur) leges in Columba G. Palumbi sanguis utilis est vulneribus oculi, Auicenna. Vulnera purgat, Celsus. vide in columba G. Vrtica trita cum sanguine miluino aut palumborum permixta, pedes illiti efficaciter sanantur, Marcellus: ad podagram ni fallor. ¶ Cinis plumarū aut interaneorum palumbis in mulso ad cochlearia tria potus morbo regio resistit, Plinius. ¶ Cinis plumarum palumbium ferarū ex aceto mulso contra calculos & alias vesicæ difficultates sumitur: item intestinorum ex his cinis cochlearibus

Cinere.

Fimo.

tribus è nido hirundinum, Idem. ¶ Pro fimo palumbi columbino ad remedia vti licebit, vt legimus in Antibalomenis quæ Æginetæ libris adiiciuntur. Palumbi stercus adurit, Celsus. Vires quas Dioscorides columbarum fimo adscripsit, recentiores quidam indocti palumbino attribuerunt. etsi enim palumbium fimo eadem possit quæ columbinus, efficacior etiam, conseruanda tamen sunt bona fide authorum verba. Ad calculum vesicæ: *Siue palumborum capitur fimo* (g.n. vt videtur. nam fimū hīc legi nō potest, cum prima huius dictionis alibi semper ab eo corripiatur) *acre ferorum Dulcacidis sparsum succis trituq; solutum*, Serenus. id est, ex oxymelite bibitur. De columbini quidem fimi vsu aduersus calculum,

multa

multa diximus in columba. Fimum palumbium in faba sumitur contra calculos & alias difficultates vesicæ, Plinius. Fimus palumb. in forbitione sumptus ex faba facta (forte, fracta) admirabile strangu-
riosis præsentat auxilium, Marcellus. ¶ Lapilli in palumbium ventriculo inuenti, contriti potioni in-
sparguntur contra calculos, Plinius.

Lapillis in
ventricu-
lo inuētis.

H.

a. Palumbus. m. g. passim apud authores legitur: palumba fœmininum apud Propertium. Pa-
lumbi (lego, Palumbes) fœm. g. *Nectamen intere araucæ tuæ cura palumbes*, Verg. Bucol. Aliquando masc.
Macrosq; palumbes, Lucanus lib. 14. masc. g. Quî enim intelligo duæ vnum expetitis palumbem, Plautus
Bacchid. Quo palumbem vnum ex ore tollit, Pomponius de Vite, vt Nonius citat. Palumbium fero-
rum Plinius dixit, sed alia lectio habet ferarum. Palumba & colūba syluana, videlicet auis casta ex mo-
ribus appellata. est enim comes castitatis: cum amisso corporali consortio solitaria incedat, nec carna-
lem vltra copulam requirat, Isidorus. Hoc alij quidam recentiores nullius doctrinæ homines clarius
exprimendo, Palumbus (inquiunt) castus putatur, quasi parcens lumbis: vt contrà columbus, quasi *Palūbus*
colens lumbos. Quod si columbus per onomatopœiam dictus fuerit, vt Grapaldus suspicatur, ean- *quasi par-*
dem in palumbo quoq; nominis rationem esse conijciemus. Palumbula diminutiuum legitur in Cor- *cens lum-*
nu copix Perotti, authore non citato. Vulgo quidem apud Italos hodie *palumbella* dicitur, palumbis *bis*.
genus alterum & minus, quod liuiam Nyphus interpretatur. ¶ Titos palumbos dici arbitrantur qui- *Titi.*
dam, &c. vide in Columba H. a. ¶ Φάτιον, id est palumbulus, (nam & colūbulus dicitur,) diminuti- *Φάτιον.*
uum à φάτια, Antiphani nominatur apud Athenæum. Φάψ, auis generis apud Lycophronem. Ταὶ οἶνο-
δόπες λέγονται, αἱ καὶ (ἔτι) τῶν Ἀγαμέμνονος καὶ Ἑλλήνων λιμῶν συνεχομένων, μετεπέμψατο τὰς οἶνοδόπες
ἀπὸ Παλαμίδος, αἱ ἐλθούσαι εἰς τὸ Ροϊτίον ἔσθρον αὐτῆς, Varinus. quasi phabes columbarū genus sit, quod
alias οἶνοδόπων dicatur, à quo Græci sub Agamemnone fame laborantes in Rhœtio nutriti sint. Idem Va-
rin. alibi Οἶνοδόπες interpretatur OEnææ filias. Rhœtium vel Rhœteium promontorium Troiæ fuit.
Οἱ νεῖάδαι populus dicebantur, & eodem nomine Acarnaniæ vrbs quam habitabat, iuxta Acheloum.

¶ Epitheta. Aerix, Vergil. Buc. Cana, Alciatus. Macri, Lucanus. Plausitantes, Textor. Raucæ, *Epitheta.*
Vergilius Bucol. Torquata vel torquatus epitheton proprium & distinguendi causa adiectum, magis
quàm poeticum videtur. Sed cape torquata Venus ò regina columbæ, (alij codices *palumbæ* habent, quod
minus placet. facit enim poeta hanc auem Veneri sacram. existimatur aut columba Veneri, palumbes
Proserpinæ sacra,) Propert. *Inguina torquati tardant hebetantq; palumbi*, Martial. ¶ Τρήπωνες apud Græ-
cos commune epitheton est omni columbaceo generi.

¶ Palumbina caro, Plinius. Palumbarius accipiter est, vt Gaza transfert ex Aristot. quem Græci *Deriuata.*
φαλατῦπον, φαλακρόνον, & φαλασφόρον, cognominant, vt supra in A. ostendi. Apud Eustathium Homeri
interpretem & Varinum, melanætetum, id est aquilam nigram, legimus etiam phassophónon dici:
sed legendum est lagophónon, id est leporariam, vt Aristoteles habet. ¶ Phassachates gemma de *Phassa-*
genere achatis, apud Plinium: à palumbo sic dicta, quem aliquando venarum & macularum discursu *chates ge-*
su exprimit, vt Georg. Agricola annotauit. ¶ Caniculam mustelorum generis in quibusdam Gallix *ma.*
locis vulgò *palumbum* vocari audio.

¶ Icon. Hominem qui se ipse ex oraculo pristinx sanitati restituerit volentes innuere Ægyptij,
palumbum (*phassam*) pingunt lauri folium tenentem. hic enim vbi morbo laborat, lauri foliū in nidum
suum inferens, conualefcit, Orus. ¶ T. Manlius summo loco natus, dictus est Torquatus, quod Gal- *Torqua-*
lum quendam immani corpore, qui se ad singulare certamen prouocauerat, occidit, eiq; caput præci- *tus cur di-*
dit, torquem detraxit, eamq; sanguinolentam sibi in collum imposuit, Perottus. *ctus sit T.*

¶ b. Scôpes turturibus & palumbis similes sunt, Ælianus.

Manlius.

¶ e. Præterea tenerum leporem geminasq; palumbes. Nuper, quæ potui sylvarum præmia misi, *Auguria.*
Nemesianus. Apud Theocritum Idyllio quinto pastor puellæ suæ palumbem dono se daturum pro-
mittit, Κῆρ' ὅ μιν δώσω τῇ παρθένῳ αὐτίκα φάσαν. Ἐκ τῆς ἀρκέως κατελάν. Τινεὶ γὰρ ἐπίσδει.

¶ h. De gallinis & palumbibus auguria non accipiuntur præterquam ex ouis. Liuia enim Au-
gusta ex Nerone gratiida cum parere virilem sexum cuperet, hoc vsa est puellari augurio, ouum in si-
nu fouendo, &c. vt referetur in Gallina H. b. ¶ Pherephattæ, id est Proserpinæ nomen multi ex Græ- *Palumbes*
cis Theologis factum putant. ὃ δὲ τὸ φέρειν τὴν φάτιαν, id est à pascenda palumbe. est enim hæc auis *Proserpi-*
Proserpinæ sacra. quamobrem etiam mulieres Maix sacerdotes eam ipsi immolant. Maia vero ea- *na sacra.*
dem est quæ Proserpina, tanquam mæa quædam, id est obstetrix & nutrix. est enim dea terrestris, &
eadem Ceres, Porphyrius lib. 4. de abstinentia ab animatis. ¶ Dum iter facimus prope urbem Me- *De palū-*
cham (in Arabia) cælū inumbrabant palumbes innumeri. Aiunt autem incolæ has aues traxisse genus *bis Arabi-*
ab illa palumbe quæ Mahumeti in aurem loquebatur sub velamento sacri pneumatis. Inerant dicti *cis quas*
palumbes vicis, ædibus, tabernisq; ipsis frumentarijs milij ac orizæ: vixq; licet eos abigere. occidere *capere aut*
quidem aut capere huiusmodi palumbes propè capitale censetur. Arbitrantur enim incolæ, si hæ aues *occidere*
vapularent, orbem ruiturum, ob id impensa (publica) aluntur in templo medio, Ludouicus Roma- *capitale*
nus. ¶ Palumbem pro columba prouerbiū explicauimus in Columba h. *sit.*

¶ Emblemata Alciati, quod inscribitur, *Amor filiorum.*

*Ante diem vernam boreali cana palumbes
Mollius & pulli ut iaceant sibi vellicat alas.
Ecquid Colchi pudet, vel te Procne improba? mortem*

*Frigore nidificat, praeoqua & oua fouet.
Queis nuda hyberno deficit ipsa gelu.
Cum volucris propriae prolis amore subit?*

DE TVRTVRE.

A.

TVRTVR plerunque masculini generis, raro foeminini reperitur. Hebraicè dicitur *tor* תור vel תורי, ut legitur Canticorum 2. in multitudinis numero *torim*, Leuitici 1. Geneseos 15. Chaldaus pro *tor*, habet שפנינא, *saphnina*, & similiter Arabs. Persa תתרי, *tetaru*. Septuaginta τρυγών & Hieronymus turturem transtulit. Apud Auicennam articulo praeposito *alsafanin* dicitur, interprete Andrea Bellunensi. Inuenio & צוזלתה, *zuziltha*, nescio cuius linguae vocabulum pro turture, in Lexico trilingui Seb. Munsteri. *Duram*, id est turtur auis, Syluaticus. Sed Andreas Bellunensis apud Auicennam 2, 221. vocem *duraz* (ipse *duragi* legit) interpretatur francolinum: qui nobis attagen videtur. certum est aliam à turture autem hoc nomine designari ex ijs quae de ipsa scribuntur ab Auicenna. *Guarascen*, id est turtur vel palumbus syluestris, Syluaticus. sed omnino palumbem hoc nomine indicari in palumbe A. docuimus. In Alberti historia animalium semel & iterum *targula* legitur, vbi Graecè apud Aristotelem habetur τρυγών. quidam (inquit) dicunt targulam esse sturnum. Sed omnino turtur est. & alibi *thagoren* pro turture apud eundem. ¶ Graecè τρυγών vocatur, & hodie vulgò τρυγώνι vel τρυγών. ¶ Italicè *tortore*, *tortole*, *tortora*, *turtura*. ¶ Hispanicè *tórtola*. ¶ Gallicè *tourte*, *tourterelle*, *tortorelle*. ¶ Germanicè *Turteltaub* / *Turtel*. ¶ Angli & Saxones communi vocabulo *Turtelduue* nominant, Turnerus. Vsurpatur & *turtell* nomen in Anglia. ¶ Illyricè *hrdlicze*.

¶ *Alfuachet* est genus turturum vel palumbium in Syria, colore camelino vel cinereo, Vide in Palumbe A. circa finem. ¶ Henrico Galliarum regi nostro tempore coronando, Turcarum Imperatorem inter caetera munera audio misisse par turturum rari cuiusdam & peculiaris generis.

B.

Descri-
ptio tur-
turis.

Turtures in Germania sunt multò frequentiores quàm in Anglia, Turnerus. ¶ Turtur in columbaceo genere minima est, Aristot. colore cinereo, Eustathius & Athenæus Aristotelem citans. Cinerei coloris est, sed in dorso color rufus superinspergitur in superficie pennarum, Albert. Turtures albas saepe apparere audiuius, Ælianus. Menstrua foetura albæ inter illas commendantur, Grapaldus. In Germania etiã albæ in pretio & raræ sunt. Turtur (τρυγών) inter omnes volucres sola dentes ac mammas habet, Orus in Hieroglyphicis 2. 53. ego omnino vespertilionem (quæ νυκτερίς Graecè dicitur) hoc loco pro turture reposuerim.

C.

Quibus
in locis de-
gant tur-
tures.

De turtu-
rum cibo,
Potu,
Voce &
gemitu.

¶ Degunt æstate turtures locis frigidis, hyeme tepidis, Aristot. Loca fabulosa libenter frequentant, Platina. Turtur tum campestris tum monticola est, Aloisius Mundella, Semper in iugis montium & arborum verticibus commoratur, ut scribit Origenes Homilia 2. interprete Hieronymo: vnde Vergilius *aeriam* cognominare videtur, Cælius. Loca tutissima & amoenissima incolit, Author lib. de naturarum. In montium iugis, syluis & locis desertis commoratur. tecta enim hominum & conuersationem fugit, Isidorus. ¶ Turtur frugibus viuit, Aristoteles. Glandes & grana edit: ut palumbi etiam & columbæ cauernales dictæ, Albertus. Plura de cibo earum & saginatione scribemus in E. ¶ Columbaei generis & turturum proprium est, cum bibunt colla non resupinare, largè bibere, iumentorum modo, Plinius. Vide in Columba C. ¶ A sono vocis turtur vocatur, Albertus & Isidorus. & gemit pro cantu, sicut & caetera genera columbarum, Albertus. Graeci etiam eas τρυγών, id est gemere dicunt. Nec gemere *aeria* cessabit turtur ab ulmo, Vergilius. Et castus turtur atque columba gemunt, Author Philomelæ. Τρυγών dicitur à verbo τρύγειν, quod proprium est vocis turturum, ut τρύγειν (periôta) vespertilionum, Eustathius & Varinus. Τρύγειν vocem exprimit asperiusculam, vnde & inflectitur trygon, Cælius.

Cælius. Et rursus, Τρύζων, hoc est tryssare ab Græcis dicitur de inani obstrepera; verborum multitudine, unde corriuatur etiam trygon, id est turtur. Ο'ρτυγας ῥεγυλίζειν, apud Pollucem legimus. Turturi & alijs nonnullis auium proprium est crepitus alui. pars etiam nouissima alui earundem vehementer citatur cum vocem reddunt, Aristot. Turturem loquaciorem dicunt, quod non modò oris inexhausta assiduitate vocalis sit, verum etiam ex posterioribus sui partibus quàm plurimum, vt ferunt, loquatur. Menander huius prouerbij mentionem facit in comœdia quæ inscribitur Plotius: atq; eandem etiam *Loquacitate.* Demetrius in Dramatico opere, quod Siciliam inscripsit, meminit postica corporis parte clamare, *Æ-* lianus. Turture loquacior, Συγγνος λαλίτερος, prouerbum in garrulos & impendio loquaces homines dici solitum, Erasmus. quoniam turtures non ore tantum, sed & posterioribus partibus loquuntur, Suidas. Scomma est in loquaces, Varin. Turturem loquacissimam agnoscit parœmia, quemadmodum & cercópen, (κερκώπιον, genus cicadæ, aut simile cicadæ animal,) Eustathius & Varin. Ε'τι δὲ ἡ κερκώπιον ὡς ὁμοίον τέτιγι καὶ συγγνίω, Athenæus lib. 3. sed nimirum non alia re cercope turturi similis est quàm obstrepera garrulitate. Τρυγόνων ἀναφάνονται λαλίτεροι, Clemens Stromat. i. Theocritus in Syracusanis mulieres quasdam loquaculas turtures appellat. Πάυσα δ' ὧ δὲ ταννοὶ ἀνάνυξα κωτίλλοισα, Τρυγόνες ὅτε κνασέυντι πλατύσδοισα ἄπαντα. ¶ Turtures & cursu & peregrinatione lætantur, Cicero 2. de Finibus. *Volatu &* Multum valent volatu, & pedibus etiam, Albertus. ¶ Nidulantur & palumbes & turtures semper *cursu.* locis eisdem, Aristot. Turtur in nido suo ponit folia squillæ, ne lupo pullos eius infestet, Ambrosius. *Nidula-* sed vulpem hoc facere, non turturem, Zoroastres tradit in Geopon. 15. Cuculos in Helice aiunt paritu- *tione.* ros non construere nidum, sed in palubium aut turturum nidis parere, Aristot. in Mirabilibus. ¶ De coitu, vteri gestatione, partu, incubitu foetuq; turturis, scripsimus non pauca in Palumbe C. quod ea cū *Coitu.* palumbe communia habeat. Turtures oscula antequam procreandæ soboli indulgeant, permiscere: idq; inter eas quæ prouectiores ætate sunt, perpetuum est: iuniores non rarò absq; osculis id faciunt: quod si fœmina desit, mares præter communem auium legem se inuicem conscendunt: & oua, sed infœcunda, progenerant, Oppianus lib. i. de aucupio. sed legendum potius fœminas se inuicem conscendere si mas desit. Aristoteles hoc columbis attribuit, & aliter. *vide* in Columba C. Turtur bis anno *Partu.* parit. apud Aristotelem quidem historiæ animalium 6. i. Gaza interpres de suo adiecit, eam semel anno parere. Menstrua fœtura albæ inter turtures commendantur, Grapaldus.

¶ Turtures non patiuntur apud nos hyemare, sed discedunt: nisi pauca locis apricis remanserint, *Peregrina-* Aristot. Turtures ac coturnices immani numero, suo tempore trans mare in Italiam aduolant, & alio *natione.* tempore reuolant, Varro. 3. 5. de re rust. Turtures peregrinatione lætantur, Cicero 2. de Finib. Hæ in genere columbaceo apud nos primæ auolant, deinde liuiæ à cauernis vulgò dictæ, postremò palumbi torquati. Turtur æstate tantum apparet, hyeme se condit. latitat enim suo tempore, Aristot. Et rursus, Turturem hyeme latere maximè omnium constat. nemo enim propè dixerim vidisse per hyemem vsquam turturem dicitur. latere autem incipit præpinguis: & quanquam pennas in latebra dimittit, tamen pinguedinem seruat. Vêre turtur occultatur, pennasq; amittit, Plinius & Platina. Sunt qui dicant eam hyeme deplumem iacere in concauis rimarum, (tota hyeme in concauis arboribus latere, vere demum prodire, Liber de nat. rerum.) & idem aiunt de cæteris auibus, quod nondum exploratū est. nam quod huius signum afferunt, aues latentes non inueniri pennas mutare, non satisfacit. aues enim duobus modis pennas mutant: quædam scilicet vno eodemq; tempore pennas omnes exuunt, sicut accipiter: quædam paulatim, vt pica & coruus, Albert. Turtures multæ terras calidas hyeme petunt, multæ etiam remanent, si locum habeant Soli expositum & quieti aptum, Author libri de nat. rerum. Sæpe manent, quum montem habuerint contra Boream, & ab altera parte locum liberum & patentem, in quo se Soli exponant, & regio temperata fuerit, Albertus. Turtures aliquando in angustis montium locis (aut in arboribus) latere consueuerunt: qua de causâ verno tēpore deplumes conspiciuntur, Geor. Agricola. Aduentu suo vernum tempus prænunciant, Albertus. Veniunt ad nostra loca cum iam fecerint prolem, Aristot. hist. animal. 8. 3. videntur enim mihi hæc verba de turture & œnade tantum accipienda. Plinius turtures trimestres esse scribit (hoc est tribus mensibus nobiscum degere) colūbas perennes. ¶ Volant gregatim tum palumbes tum turtures, cum accedunt, & cum suo tempore abeunt, Aristot. ¶ Columbæ & turt. octonis annis viuunt, Plinius vel ad annum octauum viuunt, scilicet quæ *Vita lon-* excæcatæ allecetrices aluntur, Aristoteles. Mares quidem fœminis minus viuaces videntur. *vide* in *gitudine.* Palumbe C. Columbæ & turt. herba quæ vocatur helxine annum fastidium purgant, Plin. Aliquan- *Morbis* do ita debiles sunt vt manu capi possint, Liber de nat. rerum. Turtur & aliæ quædam aues, mali punici *& reme-* grano pereunt, *dijs.* *Ælianus.*

D.

Volant gregatim turtures & palumbes, cum accedunt, & cum suo tempore abeunt, Aristoteles. *De turtu-* Turtur paulò plus lupo cicuratur, Albertus. Nulli auium est infesta, & ad omnium infestationes pa- *rum mo-* tientissima, Liber de nat. rerum, & Albertus. ¶ De coniugali castitate palumbium & turturum *Æliani ribus &* verba recitavi in Columba D. Mare vno contenta & turtur & palūbes viuunt: nec alterum recipit, Arist. *ingenijs.* idem de columbis fertur. Post primum coniugem secundum nescit, vt fertur, Albertus. Mortuo vel *Coniugij* capto marito solitaria ficcis arborum ramis gemens ac tristis insidet, Liber de nat. rerum. Illud scitu & *castitate.*

D

admiratione dignum est, quod traditur turturem amisso viduam marito, arborem viridem non petere: sed siccis ramalibus & truncis semper insidere, ac fluentia limpida ad potum turbidare, Grapaldus. Cum quibus amicitiam colat, vel inimicitias gerat. ¶ Turtures gladiolum (iridis fructum) nidis imponunt, tanquam fascinationis amuletum, & ad pullorum custodiam, Ælian. irim comedit, Philes. ¶ Turturem amat merula, Aristot. Cum turture amicitia columbæ intercedit, Ælianus. Turtures & psittaci amici sunt, Plinius. ¶ Turtur cum pyralide (Gaza ignariam vertit) pugnat. locus enim pascendi victusque idem earum est, Aristot. & Plinius. Turtur odit pyralidem (πεγυλλίδα,) Philes: nam quod apud eundem proxime antè legitur, Turtur odit pyrrham (πύρρα) depravatè legi apparet. Turtur & luteus (chloréus, id est chlorion) pugnant. occiditur à luteo turtur, Aristot. Cum turture coruus & circus insitas inimicitias gerunt: & turtur vicissim hostili odio ab utroque diffidet, Ælianus. Magna est naturarum familiaritas inter psittacum & turturem. nam hunc de omnibus amat ille: & contra. Quod mihi & item multis exploratum sæpe fuit. Sed Ovidij testimonium huc adferre pulchrum erit, ex epistola Sapphūs: *Et varijs albæ iunguntur sæpe columbæ: Semper & à viridi turtur amatur aue,* Ant. Mizaldus.

E.

Quaratione capiuntur turtures. Turtures aliquando ita debiles sunt naturaliter, ut manu capi possint, Liber de nat. rerum. Turtures etiam excæcata allectrices aluntur, Aristot. Ad hanc rationem aucupantur turtures, qui absolute perfecteque earum aucupium tenent, nec longissimè ab experimento aberrant, ut saltent, valdeque suauiter præclareque canant: quorum auditu hæc delectantur, saltationisque conspectu permulcentur, acceduntque propius. aucupes sensim & pedetentim eò secedunt, ubi retium explicatorum positæ sunt insidiæ, in quas incidentes, capiuntur, captæ primum saltatione & cantuunculis, Ælian. Turtur tibia ac saltatione capitur, Orus 2.54. ¶ Turtures visco capiuntur: & sub arbore cuius ramis turturem alteram (allectricem) insidere viderint, Oppianus lib. 3. de aucupio. Et rursus, Turtures capiuntur cum siticulis ad fontem accesserint, prope quem venator arundinem erigit, pennas ad summum alligatis, quarum motus turtures admodum terret fugatque. Sed alia turtur iam pridem capta, in propinquo ponitur, qua conspecta cæteræ aduolitant, & retis tractu obteguntur. Turtures columbæ & aliæ aues quomodo capiuntur retibus, Crescentienſis docet lib. 10. cap. 21. & rursus cap. 26. quomodo intricentur laqueis è pilis caudæ equinæ & alijs quibusdam.

Quaratione tractanda & nutrienda sint. ¶ In septis villæ affixis nutriri possunt turtures, &c. Varro. Et rursus Merula apud eundem lib. 3. cap. 8. Turturibus, inquit, locum constituendum proinde magnum ac multitudinem alere velis. Eumque item, ut de columbis dictum est, ut habeat ostium, ac fenestras, & aquam puram ac parietes, ac cameræ munitas tectorio. Sed pro columbarijs in pariete mutulos, aut palos in ordine, supra quos tegeticulæ canabinæ sint impositæ. Infimum ordinem oportet abesse à terra non minus tres pedes, inter reliquos dodrantes, à summo ad cameram ad semipedem, æque late mutuli à pariete extare possunt, in quibus dies noctesque pascuntur. Cibari quod sit, obijciunt triticum siccum in centenos vicos turtures ferè semodium, quotidie euerrentes eorum stabula, à stercore ne offendantur. Ad saginandum appositissimum tempus circiter messem. Etenim matres eorum tunc optimæ sunt, cum pulli plurimi gignuntur, qui ad farturam meliores. Itaque eorum fructus id temporis maxime consistit, Hæc ille. Turturum educatio superuacua est, quoniam id genus in ornithone nec parit, nec excludit. A volatura ita ut capitur farturæ destinatur: eaque leuiore cura, quam cæteræ aues saginatur. Verum non omnibus temporibus. Per hyemem, quamuis adhibeatur opera, difficulter gliscit. Et tamen quia maior est turdi copia, pretium turturum minuitur. Rursus æstate vel sua sponte, dummodo sit facultas cibi, pinguescit: nihil enim aliud, quam obijcitur esca, sed præcipuè milium: nec quia tritico vel alijs frumentis minus crassescant, verum quod semine huius maxime delectantur. Hyeme tamen offæ panis vino madefactæ: sicut etiam palumbos, celerius opimant quam cæteri cibi. Receptacula non tanquam columbis, loculamenta: vel cellulæ cauatæ efficiuntur, sed ad lineam mutuli per parietem defixi, tegeticulas cannabinas accipiunt prætentis retibus, quibus prohibeantur volare, quoniam si id faciant, corpori detrahunt. In his autem assidue pascuntur milio, aut tritico. sed ea semina dari nisi sicca non oportet. Satiatque semodius cibi in diebus singulis vicos & centenos turtures. Aqua semper recens & quam mundissima vasculis, quilibet columbis atque gallinis præbetur. Tegeticulæque mündentur, ne stercoſus vrat pedes, quod tamen & id ipsum diligenter reponi debet ad cultus agrorum, arborumque, sicut & omnium auium, præterquam nantium. Huius avis ætas ad saginam non tam vetus est idonea, quam nouella. Itaque circa messem, cum iam confirmata est pullities, eligitur, Columella. Columbarij cellæ duo subiecta cubacula fiant. Vnum breue, & propè obscurum, quo turtures claudi possint, quos nutrire facillimum est. Nam nihil expetunt, nisi ut æstate, qua sola maxime pinguescunt, triticum, vel milium mulla maceratum semper accipiant, Palladius. Turtures impinguantur tum milio tum panico, atque potu largiore, ut anates, oblectantur, Didymus. Aucupes Lombardiæ, præcipuè Cremonæ, tota æstate turtures feras retibus capiunt, & in domunculam quæ lumen habeat includunt: eisque dant continuè aquam puram, & milij quantum sumere voluerint: & ferè usque ad hyemem vel partem (maiores) autumnii exactam seruant. atque ita quingentas & mille quandoque congregant: quæ mirifice impinguantur. sic saginatas optimè vendunt, Crescentienſis.

¶ Turtu-

¶ Turturum quę domi saginantur stercus seruatur ad agrum colendum, Varro.

¶ Turtur aduentu suo vernum tempus prænunciat, Albertus.

F.

¶ Turtur pinguior in cibis probatur, Grapaldus. *Dum pinguis mihi turtur erit, lactuca valebit, Et De alio- coctis tibi habe: perdere nolo famem*, Martialis. Turtures autumnno magis conueniunt in cibo, quod eo mento ex tempore solum reperiantur, Arnoldus Villanou. Edi debent postridie quàm occisę fuerint, & ante- turture. quam annum ætatis transegerint, Elluchasem. Comedi debent à nece ipsarum duodecim horis hyeme vt scribit Auenzoar: vel potius horis 24. post, vt Isaac, Ant. Gazius. Turtur carnes habet siccās & calidas, Albertus. Caro eius calida est vsq; ad tertium (aliàs secundum) gradum, & sicca: licet habeat humiditatem quandam superfluam. veteres difficulter concoquuntur, & crassum ac melancholicum sanguinem generant, Mich. Sauonarola. Turtures calidę sunt, & siccę admodum. quare non probantur nisi pulli, & qui iam prope sunt vt euolent, Elluchasem. Turtur bene alit & bonum succum generat, Arnoldus. Ex turture alimentũ laudabile est, & neq; tenuius quàm par sit neq; crassius, Galenus. Auicenna laudauit carnes turturum præ cæteris, siue quod respexit vim illam qua ingeniũ confirmare creduntur: siue quia in regione ipsius meliores quàm alibi reperiuntur, Recentior quidam cuius nomē nobis excidit. Sed Auicenna hæc scribit de aue *duraz* vel *duragi*, quã Francolinum vulgò dictum Bellunen- sis interpretatur, nō turturem vt alij quidam indoctiores: à quibus & Fiera Mantuanus in poemate de alimentis ea tribuit turturi, quę aui *duragi* Auicenna adscripsit, vt intellectum confirmare, genituram augere. De turture quædam quod ad nutrimenti rationem, ex Galeno & Elluchasem medicis recitauimus in Columba & Palumbe. Alexander Benedictus tempore pestilentię turtures ac palumbes in cibo laudat. Psellus turturem damnat. Archigenes apud Galenum in libro de comp. sec. loc. inter cibos stomachicis vtilis numerat. Arnoldus in lib. de conseru. sanit. ijs quos hæmorrhoides vexat interdicat. Turtur, vt docet Isaac in v. d. c. x. v. i. domi per aliquos dies ali & (modicę) saginari debet, priusquam in cibum veniat, vt sic nimia eius siccitas temperetur. & sic tutius poterunt assari, si verò mactę fuerint elixas edere præstabit, Ant. Gazius. Turtures & palumbes tympanicis apud Trallianum permittuntur: item colicis apud Aetium palumbi, & turtures ailes. ¶ In perdice & attagena & in turture (condimentum:) Piper, ligusticum, mentham, rutę semen, liquamen, merum & oleum calefacies, Apicius.

G.

Dysentericis in cibo turtures mirè prodesse dicuntur: vtpote ventrem sistentes: sed efficacior ad Remediam hoc ipsarum sanguis habetur, Grapaldus. Columbarum, turturum, palumbium, perdicum sanguis ex turtur- oculis cruore suffusus eximiè prodest, &c. Plinius. Vide plura in Columba G. cum de hoc remedio, tum re. ad sistendum sanguinem qui ex cerebri membranis erumpit. Sanguis turturis calidus destillatur super Sanguine. aurē contritam & dolentem, Auicenna. ¶ Adeps galli cum adipe turturis, si detur in cibo alicui ponde- Adipe, si- re quadrantis drachmę occidet & tineas, Rhasis. ¶ Turturis finum albugines extenuat, Plinius: cū mel- mo. le albulam curat, Kiranides. Ad summam leuitatem tritum & cum melle Attico aut etiam alterius generis, dummodo optimo & despumato inunctus, leucomata oculorum potenter extenuat, Marcel- lus. Ex mulso coctum, & ceroti modo ventri ac renibus laborantis impositum, efficaciter prodest, Idem. Difficulter mingentibus auxilium admodum probatum. Turturis stercoris drachmā tritam da ieiuno bibendam cum melle, tribus diebus, Nic. Myrepsus. Cum roseo solutum & inunctum matricem sanat, Kiranides. Turturis stercus vltum ex mulsa præbeto calculosis. lapides enim per vrinam exturbat, Galenus Euporiston 3. 273. Idem vsus ex columbæ stercore à quibusdam mirè prædicatur. Turturis finum in mulso decoctum, vel ipsius decoctę ius prodest contra calculos & alias difficultates vesicę, Plinius. Stercus *zezir*, id est sturni (Latinus interpres malè vertit *turturis*) oryza pasti, impetigines abstergit, Serapio. Vide in Sturno.

H.

¶ a. Turtur a voce nominatur, Isidorus. Albertus vbi ex Aristotele turdorum speciem tertiam Etymon. memorat, turturis eam speciem esse scribit, cum turdi scribere debuisset. Sed Auicennæ etiam interpres pro turdo turturem habet, vt citat Aggregator. ¶ Τρυών Gręcis etiam per onomatopœiam τρυόν τρυόν, à sono dicitur. Est autē τρυόν secundum Grammaticos τρυόν, τρυόν, λογοποιεῖν πολυλογεῖν, ἀσήμεως λαλεῖν, & propriè de voce turturum vsurpatur, (metaphoricè verò in iam dictis significationibus, Scholiastes Homeri:) Vide supra in C. Τρυόν, hoc est *Tryssare* ab Gręcis dicitur ad inani obstrepera- raq; verborum multitudine: vnde corruatur etiam *trygon*, id est turtur, Cælius. Et rursus, Τρυόν vocem exprimit asperiusculam, vnde inflectitur *trygon*, ex Eustathio. Cæterum τρυών piscis marinus radio in cauda venenato, quem pastinacam Latine dicimus, etsi recentiores quidam (vt Diuus Ambrosius) turturem verterunt: non à voce, sed forsan τρυόν ἢ τρυόν dictus fuerit, quę verba βλάπτειν καὶ κα- κῆν, hoc est nocere & affligere interpretantur. Apud authores semper fœmininũ inuenio τρυών, vt apud Etymologum etiam in verbo τρυόν, quamuis ibidem τρυόν masculinum legitur, mendosè vt iudico. Τρυών, (malim τρυών oxytonum,) τρυόν, Hesych. & Varinus. Τρυών, Hesychius. Ηδύτεραι αὖ τρυόνες, Hesychius & Varinus. Τρυγίτηρ, ο τρυών, Varinus: sed legendum τρυών vltima circumflexa,

vt sit participium à verbo *τρυνάω*, quod vindemiare significat. *Κερκώπη* animal est simile cicadæ & trygonio, (*τρυνονίω*) Athenæus lib. 3.

¶ Epitetha. Turtur aëria Vergilio, sicut & palumbes eidē. Castus, Authori Philomelæ. Cereus, Martial. lib. 5. (Cereos puto turtures appellari à Martiale, qui deplumati, cutem pinguedine flauam habent: in plumis enim nihil apparet cereum, Ioannes Sturmius in quadam epistola.) Niger, Ouidio epist. 21. Item Raucus & Pudicus apud Textorem.

¶ *Τρυγών* piscis marinus aculeo venenato: καὶ ἡ τῆς γυναικῶν μίξις, καὶ οὐκ ἔσθλος, Hesych. & Varinus. Turturem piscem Robertus Stephanus *trutam* (*troctam*) interpretatur, sed authorem non adfert.

¶ Turturis appellatione sanctus intelligitur spiritus, vbi de magnis & occultioribus mysterijs agitur, quæ capere haud possunt multi, Origenes Homilia 2. interprete D. Hieronymo. *Τρυγονῶσαι τὴν θύραν*, Aristoph. ἡ σὺ γὰρ κινῶσαι, Suidas.

Icones.

¶ Mulierem lactantem ac bene nutrientem pictura expressuri Ægyptij turturem pingebant. sola enim inter omnes volucres hæc dentes ac mammas habet, Orus. sed hoc de vespertione verum est, non de turture. Idem hominem saltatione tibiærumq; cantu gaudentem notantes, turturem pingunt. hæc siquidem tibia & saltatione capitur, Idem.

Trygon

¶ Ladon relicta æde Erinnyos, ad dextram præterfluit Æsculapij pueri templū, vbi monumentum extat Trygonis: quam nutricem Æsculapij fuisse perhibent, Pausanias in Arcadicis.

nutrix

Æscula-

pij.

¶ b. Scopes turturibus & palumbis similes sunt, Ælian. Ortygometram Alexander Myndius ait magnitudine turturis esse, Gillius ex Athenæo nimirum. Genæ tuæ sicut turturis, Cant. 1.

¶ c. Vox turturis audita est, Cant. 2. Αἶδον κόρυδι καὶ ἀχανθίδες, ἔσπευ τρυγὼν, Theocritus Idyl. 7. Et turtur nidum vbi ponat, Psalm. 83. Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini, Hierem. 8.

Ægyptij

cur à tur-

ture ab-

stineant.

¶ f. Ægyptij (vt scribit Porphyrius lib. 4. de abstinendo ab animatis) multa curiosè obseruabant, & inter cætera turture etiam abstinebāt. ἱερεῖς γὰρ ἔφασαν πολλαχῇ τὸ ζῶον συλλαβὼν, ἀφίησι, μὲν δὲν ἀποδίδωσι, μίξεως σωτηρίαν. Itaq; ne in talem (ab accipitre dimissum) turturem imprudentes inciderent, genus eorum vniuersum in cibo vetuerunt.

De obla-

tionetur-

turum.

¶ h. Turtur aut columba in vetere Testamento quomodo offerri iussæ sint, vide in Columba h. Turtures quomodo offerendæ Domino, Leuitici 1. Si pauper est, olei sext. duosq; turtures, Leuit. 14. Qui patitur fluxum seminis, &c. die octauo offerat duos turt. Ibid. 15. Octaua autem die offeret duos turtures, Num. 6. Turtur adhibita est fœderi pangendo, Geneseos 15. Moloch fuit imago concaua, habens septem conclauia. vnum aperiebant similē offerendæ, alterum turturibus, &c. Munsterus in Tophet. ¶ Auditum est albas turtures sæpe apparere, eademq; cum Veneri & Cereri, tum verò Parcisi & Furijs sacras esse, Ælianus. Sed placet Vrsidio lex Iulia: *tollere dulcem Cogitat heredem, cariturus turturē magno, Mulorumq; iubis, & captatore Macello*, Iuuenalis Sat. 6. id est, non vult esse adulter & sine vxore, vt hæreditatem eius alij donis ambient.

Prouer-

bia.

Turture

loquacior.

Turturē

psallere.

¶ Prouerbiū Turture loquacior, (cuius meminit Eustathius) iam supra expositum est in C. Turturē psallere, *Τρυγὼν ἄδειν*, de ijs vsitata paræmia qui malè & ineptè canerent: ὅτι τῆς φωνῆς ὡς παραπλόντων, (forte *ψαλλόντων*) nimirum à verbo *τρύζειν*, quod de turturum voce in vsu est, (& ad indecoram aut nimiam in homine loquacitatem transfertur,) vt in illo, *Μὴ μοι τρύζητε*, Suidas. Erasmus huius prouerbij non meminit.

DE CONTILO, CORAPHO, CORCORA, ET CORINTA.

Contilus.

Contis.

CONTILVS, *κότυλος*, genus auis, vel coturnix: item serpentis nomen, Hesych. & Varinus. Si pro serpente accipias iaculum significare videtur, qui Græcis etiā acontias dicitur, quod iaculi instar in hominem se vibret. Est & *κότυς* auis, quæ aliàs sycalis, id est ficedula dicitur. Apud Eustathium in Odyssæa p. scribitur contylus per γ. Colaphum (inquit) Attici *condylum* vocant: contylus verò genus est auis.

Coraphos.

Corcora.

Corinta

vel Cor-

nica.

¶ CORAPHOS, *κόραφος*, auis quædam, Hesych. & Varinus.

¶ CORCORA, auis (quædam) Pergæis sic dicta. *Κόρκορα, ὄρνις, Περγαῖοι*, Hesych. & Varinus.

¶ CORINTA, (aliàs Cornica) auis maxima est in Oriente, quæ ferè ad magnitudinem pulmonis vaccæ (pulmonē) habet mollē, & multo infusum sanguine, ideoq; multò plus quam aliæ aues bibit, pauca & paruas habet plumas & pennas, Albertus Plinium citans, apud quem nihil tale inuenitur.

DE CORNICE.

A.

Cornix

coruini

generis

species.

CORNIX auis est generis coruini, Albertus & Theon in Aratum. Aristoteles etiam coruini generis aues nominans, videtur intelligere coruum, cornicem, graculos & huiusmodi. *Oreb* Hebraicè coruus est: quæ vox cum coruis etiam cornices & genus omne corninum comprehendere videtur. *Monchar algarab*, id est rostrum cornicis, Bellunens. vide in coruo A. In trilingui Dictionario Seb. Munsteri

Munsteri *kurka* כִּרְכָּא, Chaldaica (vt coniicio) vox pro cornice scribitur. *Kaath*, כָּאָת, Septuaginta pelecantum vertunt, vulgata æditio onocrotalū: in Thalmud hæc auis (teste R. David Kimhi) alio nomine קִיק, *kik*, vocatur, quæ auis sit solitaria & loca maritima incolat. Iudæi vulgò *kra* (id est cornicem) interpretantur, P. Fagius. Auicennæ interpretes *algadem* & bubonem pugnare scribit, vbi in Aristotelis historia anim. legimus cornicem & noctuam pugnare. Albertus etiam alicubi pro cornice *guidez* vel *gaudes*, nimirum ex Auicennæ interprete, reddere videtur. Aues quædam ingluuiem non habent, vt *κολοιός*, *κόλαξ* & *καὶ κορώνη*, Aristoteles. vbi Albertus, Coruus (inquit) & auis quæ *guidez* vel *gaudes* vocatur, quæ secundum quosdam est falconum genus. Ego non falconum generis auem hac voce significari, sed cornicem aut graculū hoc in loco ex collatione contextus Græci animaduerto. magis tamen ad cornicem animus inclinatur, vt graculi nomen omissum sit. Cornix in Libro de nat. rerum etiam *kokis* dicitur. Rur-

sus Albertus in Aristotelis historiae anim. 6, 6. scribens, pro cornice ponit *hachoac*: & alibi *karyme* (quam vocem apparet à Græca *κορώνη* corruptam. nam eo loco Aristoteles scribit cornicem deuorare eiecta à mari) inquit animal est quod quidam vocant *hacham*. Idem alibi vbi Aristoteles cornicem habet, monedulam ponit: & alibi cum coruo eandem (cornicem) confundit. Borositis, id est auis corone, cornix, Kiranides. *Xercula*, id est cornix auis, Syluaticus. ¶ Græcum nomen *κορώνη* est, & vulgare hodie *κουρούα* vel *κουέα*. ¶ Italica, *cornice*, *cornacchia*, *cornachio*, *gracchia*. Hispanicum, *cornéia*. ¶ Gallica, *corneille*, *graille*, *graillat*. ¶ Germanicum *Kræ* vel *Kræye* / *Krahe* / *Haupstræ* / *Schwarzstræ* / *Winterstræ*. ¶ Anglicum *a crow*. Illyricum *Wrana*.

B.

Cornices in Britannia abundant, Cardanus. Cornicum atq; coruorum infinita copia est, in quodam monte Africæ à coruis nomen habente, qui patrio nomine *Cunaigel*, *Gherben* appellatur. Author descriptionis Africæ lib. 3. Totæ nigræ sunt, media magnitudine inter monedulam & coruum, Turnerus. Erat in vrbe Roma hæc prodente me equitis Romani cornix è Bætica, colore mira admodum nigro, Plinius. ¶ Solent Rhodigini mei (inquit Ludouicus Cælius) perelegans vsurpare prouerbium, vbi rarenter quid admodum & ferè nunquam obtingere volunt significare. dicunt enim perinde esse infrequens, ac sit alba cornix. ceu ferè non visatur auitij id genus albicās. Nam & M. Tullius Familiarium epistolarum septimo, ipsum hoc innuisse videri potest: Quod, inquit, quasi auem albam videntur bene sentientem ciuem videre. Cæterum scitu condignum est, visam temporibus meis, dum ista proderem, duorum ferè stadiorum spacio à patriæ (Rhodigij) moenibus, cornicem albam, capite nigricante sicuti cæteris, alarum apicibus in rubedinem vergentibus. nec erat expressus candor, sed liuens aliquo modo. Fuit ea mensibus aliquot omnibus conspicua, non parum multis ad insolentem speciem ad spectaculum confluentibus. Quin & nonnullis abiit res ea in prodigium: quod post eam visam, loco nunquam fuisset pax: tumentibus tunc perniciosissimis bellorum procellis, ac latius grassante ferri licentia, &c. Hæc ille. In domo Ludouici Patauini Cardinalis cornix alba visa est, Niphus. Perottus quoque cornicem albam à se visam testatur. Peculiare Hispaniæ esse Posidonius asserit, vt nigræ ibi sint cornices, Strabo. ¶ Cornix pro ingluvie gulam habet patientiorem propius ventriculum, Arist. & Plinius. Est hæc auis, vt obseruauit, rostro, cruribus & toto corpore vndiquaq; nigerrima, ita vt præ nigredine splendeat, & ad lucem obuersa quasi Indicum colorem, id est nigrum subcæruleum referat. Superiore rostri parte barbula quædam veluti setas emittit circa palpebras, aliquando etiam inferius, nigra quædam veluti granula minima habet.

Quæ regiones cornicibus abundet. Cornices totæ nigre. De cornicibus albis visis.

Descriptio cornicis.

De corni-
cum cibo.

Cornices circa vrbes præcipuè versantur, Wottonus: item circa domos & sterquilinia. Omni-
uoræ sunt, littora petunt, & quæ vnda eiecerit animalia tangunt, Aristot. Carnes, pisces & grana inter-
dum vorant, circa littora maris & ripas fluminum multum versantur, vt ea animalia quæ vnda eiecit,
tangant, Turnerus. In Britannia ingens copia est cornicum. quoniam in pabulo humido illic vermes
multi abundant. vbi enim pabulum, ibidem animalia sunt quæ eo vescuntur. atq; immodicè tunc mul-
tiplicantur, cum vbiq; abundauerit, Cardanus. Cornix nucibus in cibo gaudet, Liber de nat. rerum.

Incessu.
Voce.

Baccis oliuarum vescitur, Io. Vrsinus. ¶ Aues quædam ambulant (non currunt, nec saliant,) vt corni-
ces, Plinius. ¶ Cornix vel coruus κρῶζιν vel κρῶζιν dicuntur, à vocis asperitate, Varinus in Ε' κλαγζα.
Et alibi, Κρῶζειν de coruo, de cornice κρῶζειν dicitur. Sed contrà fortè legendum, vt κρῶζιν cornicum sit,
& κρῶζιν coruorum. nam Pollux τὰς κορώνας κρῶζιν scribit: & Euphorion apud Athenæum, Ὑετόμα-
πις ὅτε κρῶζε κορώνη. & Aratus, παχέα κρῶζισα, de cornice. & Hesiodus, Μήτοι ἐφεζομένη κρῶζη λακέρυζα
κορώνη. Ne forte insideat cornicans garrula cornix, vt Erasmus Roterod. interpretatur. Φθονεραὶ γὰρ ὅτι-
κρῶζισι κορώναι, Aristoph. in Equitibus. Crocituq; graui pluuiam increpat vsq; morantem, Politianus in
Rustico. Cornix & ipsa voces humanas imitatur. Papinius in Syluis, Quare fert iungens iterata vocabula
cornix. Omnes tamen ferè codices perdix habent: quod etiamnum legi posse ipse crediderim propter
perdicis fabulam Ouidianam. Adde quòd Serenus illam garrulam appellat, id est canoram. Cornicem
verò vocalem inueniri & nos liquido scimus, & Plinius locupletissimus testis accedit in decimo sic
scribens: Nunc quoq; erat in vrbe Roma, hæc prodente me, equitis Romani cornix è Bætica, primum
colore mira admodum nigro, deinde plura contexta verba exprimens, & alia atq; alia crebro addiscēs,
Grapaldus. Cornices præter carnem etiam alio pabulo vtuntur: atq; duritiem nucis rostro repugnan-
tem, volantes in altum in saxa tegulasve iaciunt, iterum ac sæpius, donec quasiatā perfringere queant,
Plinius. Super frondibus arborum nidulantur, Turnerus. ¶ Cornices eodem secum inuicem modo
naturaliter coeunt, quo homines, Orus. Palam non coeunt, Volaterranus ex Æliano: vbi Politianus
vertit, Cornices non videat quispiam licenter misceri ac temere. Gillius verò, Societatem non temere
instituūt, quam tamen vbi semel inierint, fidem inter se mutuam seruant amanter. Ego Politiani trans-
lationem præfero. nam Græcè legitur: Οὐκ ἀν' ἰδοις μὲν ὄντα τὰ ζῶα ἀνέδ' ἑωχέως ἔτυχε: nec aliud
ad hanc sententiam pertinens additur. ¶ Foetus earum post solstitium accidit, Plin. Cornix gemina
solet oua (oua picta, Albertus, vt picæ & passeris) parere, ex quibus mas & fœmina plerunq; gignun-
tur, rarius ex utroq; mas aut fœmina nascitur, Orus. Cornicum fœminæ tantum incubant, assidueq;
in opere perseverant. mares his cibum suggerunt, pascuntq; incubantes, Aristot. Idem corui faciunt,
vt generis hoc potius proprium sit quàm speciei, Albertus. Cornicum pulli ouis non ad caput ruptis,
vt cæterarum auium, sed retrorsum, pedibus primum prolatis, excluduntur, Oppianus. Hylas tradit
cornices à cauda de ouo exire, (& alias quasdam aues quarum grandiora sunt capita,) quoniam pon-
dere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouendam matri applicent, Plinius. Cor-
nix cæcos pullos excludit, Aristot. ex quo causam retuli in Columba C. Cum pullos pascit, assidue cur-
sitat, Gillius. Pullos quidem, vt audio, non prius solent, pascere, quàm plumis vestiri incipiant, vt & aliæ
pleræq; aues, quæ volaces magis quàm pulueratrices sunt. hæ enim per se edunt. Cornices fœtum eti-
am iam volentem, diu sequuntur & pascunt, Albertus. Non cuculum modo in alienis nidis parere
quidam putant, sed etiam auem rapacem asturi (accipitri) similem, in nido corniculæ, Albertus: vbi ex-
ponit locum Aristotelis de hist. anim. 9. 29. nihil autem tale Aristoteles habet. sed alibi docet cuculum
à quibusdam accipitrem existimatum. ¶ Cornices & corui toto anno manent, Demetrius Con-
stantinop. Ab Arcturi sydere ad hirundinum aduentum notatur cornicē in Mineruæ lucis templisq;
rarò, alicubi omnino non aspici, sicut Athenis, Plin. Cornix vulgò à Germanis quibusdam hyberna co-
gnominatur, Winterfræc/ quòd hyemis nuncia sit. nam æstate ingruente auolat, Tappius. Ego apud nos
cornices simpliciter dictas, vel domesticas audio non migrare: sed genus earū cinereum: cui à nebulis
nomen apud nostros. Cornicum ductu quomodo migrent ciconiæ quum maria transuolant, & in A-
siā collecto agmine pergunt, recitauimus in Ciconia D. ¶ Cornix natura est calida, Theon in Aratum.

Coitu.

Partu.

Incubitu.

Fœtu.

Curā cir-
capullos.

Peregri-
natione.

Vita lon-
gitudine.

¶ Cornicis vita longissima: vt pote cui nouem nostras ætates dedit Hesiodus. Hinc Iuuenalis de
Nestore ætate polychronia longæuo, Exemplum vitæ fuit à cornice secunda. Hinc ἐννεάμηνα κορώνη apud
Aratū, quòd nouem ætatum annos viuat. vel nouem pro multis accipiendum poeticè, vt sit πολύμηνα,
vti Theon interpretatur. Et cornicibus omnibus superstes, Martialis. est autem hyperbole prouerbialis
de vehementer annosis, ab auis huius prodigiosa viuacitate sumpta. Seruatura diu parem Cornicis vetula
temporibus Lycen, Horatius 1. Carm. Cornix centum iuxta Ægyptiorum morem computatis annis viuit.
cōstat autem Ægyptiacus annus quatuor vsitatis & cōmunibus annis, Orus. Viuit vsq; ad annos quin-
gentos Kiranides. Hesiodi versus de ætatibus cornicis, cerui, corui & phœnicis, & veteris cuiusdam in-
nominati authoris interpretationem (quæ inter poëmata Maronis circumfertur) recitavi in Ceruo C.
Hesiodus cornici nouē (Pistheterus in Auibus Aristophanis quinq; tantū) nostras tribuit ætates, (γενεάς)
quadruplū eius ceruis, id triplicatum coruis, Plin. coruus verè (vt canit Hesiodus) nouies excedit phœ-
nix, phœnicem decies Nymphæ. Sed quid per γενεάν Hesiodus intellexerit, annum ne tantum, vt
Cleom-

Cleombroto Lacedæmonio placet apud Plutarchum in libro de oraculorum defectu: an, vt Heraclitus vult, annos triginta: an octo & centum, vt alij quidam, (qui non ἡ βόωντων, sed γηρόωντων apud Hesiodum legunt,) an nonaginta sex, vt verus Hesiodi carminum interpret sentit, ambigitur, vt Plutarchus pluribus differit: sed magis inclinatur animus γενεάν pro anno vno accipi, quod intra id spacium generetur & perficiantur) nō omnia tantū quę terra profert, sed etiā homo in vtero: & vt annus vnus dicatur γενεά, id est ætas, quo tota deinceps hominis vita & ætas mēsuratur: ita vt vnitas etiā numerus appellatur, qui numerus propriè non est, sed aliorū numerorū mēsurā prima. Quod si ætatem pro anno vno accipias, cornicis vitam nouem annorū faciemus: cerui, triginta sex: corui, cētum & octo: phœnicis, nongentorum & septuaginta duorum: nympharum deniq; nouies mille septingentorum & viginti. Cornicibus viuacior, Ὡς περ τοὺς κορώνας βελιωκός, prouerbum ab Erasmo recensetur de vehementer annosis. I-Huc pertinet (inquit) quod philosophus ille moriens, cornicibus inuidisse legitur longeuitatem, quam natura negasset homini. Synesius in epistola quadam, Εὐχός ἐστι κορώνης ἐνιαυτὸς ἀρξαι παρ' ἡμῶν τὸν διχατό- *Morbis.* *παιτον.* id est, Consentaneum est iustissimum principem, cornicis annis imperaturum esse. Corui ante solstitium generant: ijdem ægrescunt sexagenis diebus, siti maximè, antequam fici coquantur autumno. cornix ab eo tempore corripitur morbo. Cornix in solstitio morbo corripitur, Author libri de nat. rer. Scabiem & lepram patitur, Porphyrius libro 3. de abstinētia ab animatis. Cornix si inciderit in comestā à lupo carnis reliquias, moritur, Ælianus & Philes.

D.

Cornices nucum duriciam si rostro perfringere nequeant, in altum volantes, in saxa & regulas *De corni-* iaciunt iterum ac sæpius, donec quassatas perfringere valeant, Plinius. Imitantur etiam sermonem *cum mo-* humanum, vt in C. scripsimus. ¶ Cornicum fœminæ tantum incubant, assidueque in opere perse- *ribus &* uerant. mares his cibum suggerunt, pascuntque incubantes, Aristot. & Plinius: vt & corui, Albertus. *ingenio.* Cornix aliquandiu pullis suis prouidet: & iam volantes pascens ipsa comitatur: cū cæteræ post- *Cura cir-* quam enutriuerunt pullos, nihil amplius curent, Aristoteles & Albertus. Sola cornix volantes pul- *casætus.* los aliquandiu pascit, Plinius. Author libri de natur. rerum. idem scribit de aue *kokis*, quam iccirco non aliam à cornice esse conijcimus. Cornix etiam volans (malim, volantes) pullos suos pascit, Orus. ¶ Palumbes (vt turtures etiam & columbæ) coniugium seruant, nec mas à fœmina, neque hæc à ma- *Coniugij* re relinquitur ad exitum vsque vitæ: quod corui etiam, cornices & graculi faciunt, Athenæus ex Ari- *fide & ca-* stotele. Corone siue fœmina siue mas si moriatur, coniux alter viduus permanet, Kiranides & Athe- *stitate.* næus. Cornices inter se fidissimæ sunt, mira his castitatis & matrimonij cura, haud palàm coeuntibus (Amanter mutuam inter se fidem seruant, cū semel societatem inter se coierunt, quam non temere ac licenter inter se instituunt, Gillius ex Æliano. *vide in C.*) extincta consorte, alteri viduitas impolluta. quare & inter hymenæos (post Hymenæum, Politianus) pro concordia pudicitiaque felici auspicio inuocatur. In augurijs quoque vna ex his visa fortunatissimum putant, Volaterranus ex Æliano. Ego fortunatum hoc auspiciū esse apud Ælianum non legi: & si legeretur apud eum, non approbarem. nam Orus in Hieroglyphicis ita scribit: Cū vni cornici occurrerint homines, augurantur præfagium sibi hoc esse viduæ vitæ, quod scilicet animali viduam agenti vitam obuij facti fuerint. Cælius hunc locum transferens simpliciter reddit, Cornix solitaria visa ostentum veteribus faciebat. Sed melius Politianus, Qui sedes auium (inquit) & volatus obseruant, inauspicatum esse captantibus *auguria dicunt*, vnus tantum cornicis obsequium. Plura leges infra in *H. a.* Cornix gemina solet oua parere, ex quibus mas & fœmina gignuntur. vbi verò, quod rarò tamen accidit, vel duo mascula, vel duo fœminea oua pepererit, mares fœminis connubio iuncti nunquam ad alteram diuertunt cornicē: ac ne ipsa quidem fœmina, quoad viuit, ad alterum marem. sed disiuncti, soli deinceps semper degunt, Orus in Hieroglyphicis. magis autem conueniret, vt cum ex duobus ouis alter mas, altera fœmina gignitur, genitæ cornices connubio inter se iungerentur, quàm cū vterque mas aut vtraque fœmina generatur, sed Græcus etiam codex sic habet, vt Mercerus interpret Latinus transtulit. Græci quidem (inquit idem Orus) in hunc vsque diem, ob tantam harum auium concordiam, in nuptijs ignorantes verbum illud vsurpare solent *κορνει*, nimirum *κορνει* cornicem appellantes. Memini ego audire ex amico quodam qui ruri habitabat, se per annos decem aut amplius cornicum coniugium, id est marem & fœminam, certo anni tempore aliquandiu quotidie ad domum suam aduolantes, vt cibum ipsis expositum caperent, obseruasse. ¶ Cornices verbenacam supinam nidis imponunt vt blattas abigant, Zoroastres in Geoponicis contra fascinum nidis suis imponunt aristereona, Ælianus.

¶ Cornix dux est auium, Io. Vrsinus. Ciconijs cum maria transuolant, & in Asiam collecto agmi- *De Sym-* ne pergunt, duces se præbent, vt scriptum est in Ciconia *D.* In eiusdem Ciconiæ historia capite tertio, *pathia vel* pugnam ciconiarum & pelecanorum aduersus cornices, coruos, vultures, aliasq; carniuoras aues de- *antipa-* scripsimus ex Kiranide. Amicæ sunt aues cornix & ardeola, Aristot. Plinius & Ælianus. Mustela cor- *thia cor-* nicis oua pullosq; violat, Aristoteles: nidos sæpe diripit, Perottus. Cornix valde infesta est auibus rapa- *nicū cum* cibus: & ideo interdum dilaceratur ab eis, Albert. Horribiles (rapaces nimirum) aues tanquam suos ho- *reliquis* stes impugnant: sed illæ frequenter cum impugnantibus multum detulerint, tandem impatientia victæ *animalib.* lacerant importunas, Author libri de nat. rerum. Cornix, pica, monedula & huiusmodi aues, apud

Aliud noctua sonat, aliud cornix.

nos cum aquila pugnant, quoniam aquila comedit eas, Albert. Cornices quomodo eludant aquilas, & aliquando deplument, vide in Aquila D. ex Æliano. Inimicitia intercedunt cornici cum circo, Ælianus. Cornix ouis columbæ insidiatur, ut ea dissipet & exugat, Author libri de nat. rer. A cornice (auis) tympanus nomine occiditur, Arist. In morte Kokis auis, aues omnes cum dolore suauiter vociferantur, Author de nat. rer. Cornix cum noctua dissidet. cornix enim meridie oua surripiens noctuæ absumit, cum non clarè interdiu noctua videat. noctua contra oua cornicis noctu exedit. estq; altera interdiu, altera noctu potentior, Arist. & Ælianus. Cornices & noctua dissident, Plinius: in expiabili bello, Ælianus. Interpretes barbari quidam bubonem (vel noctuam) & monedulam, vel bubonem & coruum, pro noctua & cornice ex Aristotele reddiderunt: vel incendulam & bubonem, corrupto incendulæ nomine pro monedula. Aliud noctua sonat, aliud cornix: Ἄλλο γλαυξ, ἄλλο κοράνη φθίγγεται, prouerbium de iis qui inter se non consentiunt, ὅτι τῶν ἀλλήλοις συμφωνέωντων, Suidas: Apostolius addit, καὶ ἐριζόντων τοῖς κρείττοσι. Accommodari potest) inquit Erasmus) vel ad eos qui decertant cum longè præstantioribus: vel ad illos inter quos ob morem ingeniiq; pugnantiam, minimè conuenit. Siue cum est alius alio longè facundior. Quemadmodum enim auem etiamsi non videas, tamen è cantu licet dignoscere: ita stilius diuersus prodit pseudepigraphiam. Nullum enim est autorum genus, ubi non reperies notha quædam & subdititia τοῖς γνησίοις admixta, Erasmus. Noctuam inter cornices esse vulgò Germani dicunt, Ein Eule vnder einem Hauffen Krähen / quum stolidus aliquis incidit in homines nasutos & contumeliosos: quale Latinum illud prouerbium est, *Asinus inter simias*.

E.

**De ratione capiendi cor-
nicum.** Multæ magnæ aues capiuntur magnis virgulis inuiscatis, præcipuè corui & cornices, cū auxilio gūmi (*gimmi*, id est noctuæ) hoc modo. In ijs locis quos frequentare solent aues, truncatur ramis arbor aliqua, quæ ab alijs arboribus multū distet. sed aliqui rami frondibus nudati relinquuntur in ea. vel perticæ aliquæ super eā ponuntur. his leuiter infiguntur virgulæ magnæ visco illitæ. *gimmi* in terra ponitur, in loco parum eminente, ut facilius ab auibus volantibus videatur: quem cum aues viderint circunuolitant, & volando defessæ in arborem visco litam se recipiunt, vnde in terram decidunt. Eas auceps pertica persequatur & occidat. nam si manibus caperet, læderetur ab eis, Crescentiensis 10, 27. Et rursus cap. 28. Capitur (inquit) cornix delectabili quodam modo. Cornix capta duobus perbreuib; palazolis (lignis, bacillis) ad principium alarum annexis, suprema in terram firmatur. clamat illa & fugere conatur. aduolant aliæ iuuandi animo, ex quibus illa proximam rostro & vnguibus correptam detinet, quæ sic detenta facile capitur. Eodem modo aiunt aregazas (picas) capi posse. Memini me aliquando cornices manu cepisse, cum inter carnes nucem vomicam tritam miscuissẽ, Cardanus. Sunt qui ut cornices & graculos alliciant, cum viuus allecetricibus carent, pelles occisarum materia aliqua farctas, ut viuentium speciem referant, exponant.

Prognostica tempestatis ex cornicibus. Mutant cum tempestatibus unā Raucifonos cantus cornicum secla vetusta, Coruorumq; greges, ubi aquam dicuntur & imbres Poscere, & interdum ventos aurasq; vocare, Lucretius. Ὑπερόμαντις ὅτε κρώξῃ κορώνη, Euphorion apud Scholiasten Nicandri. id est, Cum pluuia vates cornix crocitauerit. Antequam stantes repetat paludeis Imbrium diuina (præscia) auis (cornix, Acron) imminet, Horatius Carminum 3, 27. Domum ædificans imperfectam ne relinquito, ne insidens illi garrula cornix crocitet, Hesiodus. hoc est ne tempestas & pluuia ingruens sic imperfectæ noceat. vox enim cornicis tempestatis signum est, Moschopulus. sed alij aliter interpretatur. vide infra in h. inter proueria. Magnum tempestatis signum est cornix noctu canens, Aratus: ubi Theon Scholiastes, Vox eius noctu acuta signum est tempestatis. Si nocturna tibi cornix canit, Auienus Arati interpres. Si coruus, cornix, graculus, crepusculo vespertino vocales sint, tempestatis aduentum prædicunt, Ælianus. Tum vespertinum cornix longæua resultat, Auienus. Quum terrestres volucres contra aquam clangores dabunt, perfundentes sese, sed maximè cornix, signum est hyemis, Plinius. Garrula cornix terrestris sub initium tempestatis (κρίματα) littus eminens subit. iuxta mare apparet, ut quæ aquis gaudeat, Theon: aliquando & in fluuij aquam à capite vsq; ad summos humeros se immergit, aut etiam tota innatat: aut frequenter versatur iuxta aquam (καὶ πολλὴ σπέρφεται παρ' ὕδαρ, in aquis fluuiorū aut marinis, Theon) (crassa voce crocitans, Aratus. ubi Theon Scholiastes, Cornix (inquit) & coruus (sunt enim eiusdem generis) cum corpore admodum sicco sint, plurimum gaudent humectantibus. cum igitur initium hyemis (χρῆμα) senferint, & aër corpora earum humectarit, tunc etiam innatant aquis, ceu quibus valde gaudeant. Cæterum aqua ipsa fluuiatilis aut marina parum eas iuuat, nisi aër quoq; humidus fuerit. Et rursus, Immergit autem se cornix refrigerandi gratia, siue quòd aëre ambiente refrigerato, animalia ipsa calore intus collecto magis caleant, siue propter externum calorem. Ut plurimum enim ante pluias aër terram ambiens calidior fit. Vel illud πολλὴ σπέρφεται, accipi potest, quasi multum gaudeat cornix & saliat, frigiditatis amans. est enim ipsius natura calida. Fuscaq; nonnunquam cursans per littora cornix Demersit caput, & fluctum ceruice recepit, Cicero ex Arato. Tum cornix plena pluiam vocat improba voce, Et sola in sicca secum spatatur arena, Vergilius. ubi Seruius, Plena voce, id est rauca (forte potius crassa. cum & Aratus dicat, παχέα κρώξουσα) contra naturam suam, pluiam vocat, id est denunciat. Corui verò contra, non solitarij, sed plures, nec rauca, sed tenui & purissima voce contra naturam suam, pluiæ signum faciunt. Cornix in litore caput made-

indefaciens, aut tota natans & noctu vehementius vociferans pluuias annuntiat. Geop. Lat. I. 3. Aratus inter serenitatis (εὐδίας) signa cornicem ponit, vespere voce placida & varia vtentem, his verbis: *ἡσυχὰ ποικίλλουσα. Ὡρὴ ἑσπερίῃ κρώζῃ πολύφωνα κορώνη.* Vbi Theon in Scholijs, Corui (inquit) & cornices per initia tēpestatis (χρῆμωνος) gaudēt: in progressu verò crescente frigore nō amplius gaudent. incipiēte deinde æstate rursus gaudēt. excessus enim temporū non ferunt. itaq; cornix cū placida (nō aspera) variaq; voce lætitiā suam testatur, signū est serenitatis. Et mox, Apud Archilochū legitur, *ὕφ' ἡδονῆς σαλευομένη κορώνη.* id est, pennas concutiens præ gaudio, quod facere solet signū serenitatis exhibēs. Noctua continenter canens per noctem, & cornix leniter in die vociferans, & corui plures gregatim velut gaudentes & clamantes serenitatem significant, Geop. Lat. I. 2.

¶ In Britannia abundant cornices, vt ob frugum damna nuper publico consilio cornices perdentibus proposita præmia sint, Cardanus.

F.

Cornicis carnes esse in longissimis morbis vtilissimum putant, Plin. Demetrius Constantinop. corui aut cornicis carnem accipitri dari prohibet, quod valde noceat. Et rursus, Accipiter (inquit) de coruo edat cor & cerebrum & iecur, & perparum de pulpa pectoris. sanguine verò eius omnino abstineat. est enim falsus & perniciosus accipitri, vt omnia falsa. Idem in cornice cauendus est. Vtriusque etiam ossa & interiora vitabit: vrunt enim ac nimiam sitim & noxiam inducunt.

G.

Cornicis carnes esse, & nidum illinere, in longissimis morbis vtilissimum putant, Plinius 30. II. Cornicis cerebrum coctum in cibo sumptum, capitis doloribus (grauibus & inueteratis, Marcellus) remedio est, Plinius: effectu mirabili, Marcellus. In cibo sumptum palpebras gignere dicitur, Plin. Fimus in vino potus dysenteriam sanat, Kiranid. Vt pili fiant albi: vermes (ventres, forte) coruorum seu cornicum iugularum & positarum sub fimo recenti tribus diebus, ponantur in cacula, & affuso oleo bulliant donec liquefiant. inde pilos quater inunges, Elluchasem.

H.

a. Cornicem à coruo quidam existimant appellatam, Perottus. Cornicula, diminutium apud Horatium. ¶ Κορώνη dicitur quasi κρώνη, à verbo κρώζω. ἢ ὡς τὸ καῦρον ἢ γαῦρον, ὅθεν σημαίνει τὸ κρῶν, Etymologus. Κολοιοί, μικρὰ κορώνια, Varinus & Hesychius. quasi κορώνια diminutium sit à κορώνη, quod non probo. potius enim κορώνης dicendum fuerit. & sic legitur apud Io. Tzerzen 8. 2 35. κολοιοὺς, ἢ μικροτέρας κορώνης. Κορωνιδεύς, pullus cornicis, Hesychius & Varinus. hinc pluralis numerus κορωνιδεῖς, apud Eustathium. Græci in nuptijs ignorantes verbum ἐκκορῆ vſurpant, nimirum κορῆ cornicem appellantes, Orus. ¶ Κορώνη non solum pro terrestri cornice accipitur, sed etiam pro marina apud poetas: vt hoc carmine, Οἱ δὲ κορώνησιν ἱκελοὶ κύμασιν ἐφορέοντο. dicit autem Apion eandem esse auem, quæ & larus & æthyia, (id est mergus) dicatur, Etymologus & Eustathius. Κορώναι, ἀλῖαι ἀθῆναι, (malim post ἀλῖαι distinguere, nō ante,) κολυμβίδες, Hesych. & Varin. sunt autē colymbides etiā de mergorū genere, colore nigro nimirū, atq; inde cornices dictæ, vt etiā lari forte. Æthiā eandē esse cum cornice marina, authores sunt Hesych. & Suidas. Coruus aquaticus Aristoteli dictus Wottono videtur esse κορώνη θαλάσσιος Arriani in Ponti Euxini nauigatione, & alia ab æthyia. Sunt & marinæ cornices, de quibus Homerus, τανύγλωσσοί τε κορώναι, Theon in Aratum. Plura de cornice marina, vide infra inter cornices diuerſas. ¶ Κόμβαι, κορώνη, * πολυρύνιοι Hesych. lego Πολυρύνιοι: vt Polyrhenij populi Cretæ, cornicē combam Κόμβαι appellent. est enim Polyrrenium Plinio, Πολύρην Stephano, vrbs Cretæ. Combe etiā dicta fuit mater Curetum, Varin. Κέρας, cornix, Hesychius & Varin. huic proxima est vox Germanica, Kräe. Δαυλία Κέρας κορώνη, ἀντὶ τοῦ δῶνα (legerim ἀηδὼνα) ὅπως δὲ ἀηδὼν ἐλέχθη, Hesych. Δαυλία κορώνη, lusciniā, τὰ τέσιν ἡ δασεία, Suidas. Δαῦλος penanflexum, δασυῶν, id est densum significat. δαυλὸς verò oxytonū substantiuè, τὸ δάσος. vnde & Daulis vel Daulia ciuitas Phocidis dicta videtur, quod in loco denso, id est nemoroso, vel fruticibus & arbuſtis pleno sita fuerit, vt Eustathius scribit. huiusmodi autē locos lusciniæ etiā frequentant. Δαυλία κορώνη, id est Dauliam cornicem lusciniā vocant poætæ, (Lycophron fortassis, qui multa huiusmodi inusitata & ferè absurda habet,) siue quòd Tereus in Daulide Phocidis cum ea vixerit: siue quòd illic Philomela mutata sit in auem. Non video quid sibi velit adagium, nisi fortè dictum est in garrulos aut canoros. Magis autem suspicor Zenodotum siue Zenobium, siue quisquis alius fuit, hoc prouerbiū fuisse commentum, quò locum faceret narrandæ fabulæ: quod idem in nonnullis alijs ab eo factum conijcio, Erasmus Rot. Mihi etiam nullus prouerbij sensus subesse videtur. Geographus scribit Daulidem oppidulum esse in mediterranea (Phocide) post Delphos, vbi Tereū Thracem regnasse, & ea quæ de Philomela ac Procne feruntur, accidisse fama sit. Δαυλία cornix & lusciniā, Varin. sed apparet hic error ab eo commissus. non enim Daulia vox aues diuerſas significat, cornicem & lusciniā: sed Daulia cornix periphrasticè, lusciniā tantum. Iuxta fluuium Tanaim & Volham, nascitur Rhaponticum, quod Tartari nominant cinireuent nomine Persico, & cucilabuca, vel vt alii efferunt kilcabuha, quod Latine sonat oculus cornicis, naturæ per quam calidæ, Matth. à Michou.

¶ Epitheta. Cornix annosa, Horatius 3. Carm. Fusca, Cicero ex Arato. Garrula Ouid. 2. Metam. quem garrula motis Consequitur pennis scitetur vt omnia cornix. Improba, Vergil. I. Georg. ab importuna cornicis:

& assidua garrulitate. Longæua, Auicenis. Rauca, Lucret. lib. 6. sed forte tempestatem tantum præsa-
giens rauca est. vide supra in E. Sinistra, Vergil. 9. Eclog. Vaga, Horat. 3. Carm. Vetula, Idem 4. Carm.
Leguntur præterea apud Textorem, Ingrata, Inuisa Mineruæ, Longæua, Sedula, Viuax. ¶ Εὐνεία, ηγεα,
Arato. Λακέρυζα, Hesiodo, Arato & Apollonio. Grammatici interpretantur κορώνη, κράξια, μεγάλα
κράζουσα, λοιδορος, φλύαρος, λάλος, Hesychius & Varinus. Etymologus deriuat à λα particula intenden-
te, & verbo κρώ κρύζω, ἡ μεγάλη κλάζουσα. ἐξ ὧ καὶ ῥήμα λακέρυζω. Πολλὰ κορώναι, Aristophanes, id est
canæ cornices, ab ætate scilicet, quæ his auibus in primis longæua est. Υἱὸς τοῦ μαντις, Euphorion.

**Cornica-
ris.**

¶ Cornicari, tanquam prouerbialis vox ab Erasmo recensetur. Quin & Græci, inquit, prouer-
bio κρώζον dicunt, pro eo quod est inhiare prædæ, aut ineptè garrire, Aristophanes in Pluto, Σὺ μὲν οἶδ'
ὃ κρώζεις, ὡς ἐμὲ πικροφύτος. Ζητεῖς μετὰ λαβεῖν, id est, Quid crocites scio, nempe si quicquam rei Furto
inuolarim, vt hinc tibi partem feras. Interpres admonet esse prouerbum in eos, qui cornicum more
frustra cornicantur. Persius Satyra quinta, Nescio quid tecum graue cornicaris ineptè. Vfus est & D. Hiero-
nymus in epistola ad Rusticum monachum. Galli hoc verbum gazoniller interpretantur, à gaza aue,
vt conijcio. sic enim Itali picam vocant. Diaphragma, id est septum transversum, in pecoribus coqui a-

οὐκ ὀνομα.

Corone

pro sum-

mo arcus

cornu,

pro alicu-

ius rei fi-

ne.

Coronea

vrbs Bæo-

tia.

Korōn.

Species

coronæ.

Coronis

in edificijs

quid sit.

¶ Coronen (Κορώνην) dicimus in arcu, hoc est summum cornu & incisionem vbi neruus sedet.
Vnde, inquit Eustathius, bonum rerum finem, auream coronen prouerbum dicit, Cælius. Locus Eu-
stathij est in Commentarijs in Iliad. α. his verbis: Οὐθεὶ καὶ τὸ ἀγαθὸν τέλος τῆς ἀράξεως χρυσίου κορώνην
ἢ παροιμία καλεῖται ὥς ὅτε τις εἴπῃ χρυσέαν ὅτι τεθλιῶμαι κορωνίδα ταῖς ἀράξεσιν ἢ τοῖς λόγοις, ἢ τοῖς συμπερασματὶ
τέλος, &c. coronen vel coronidem auream factis dictisve imponi dicemus, finem vel exitum felicem
intelligentes, ducta translatione à corone quæ in arcu est, aut forte à coronide nauium, aut corone illa
quæ ianuam claudit, Hæc ille. Suidas κορώνην interpretatur πλήρωσιν, hoc est perfectionem. Κορώνη α,
vrbs Bæotia, ἀκρόρρα, τέλος, Hesychius. sed significationes duæ posteriores, magis pertinent ad vocem
Korōnis, vt Varinus habet. Κορώνη significat etiam speciem coronæ (τεφάνη εἶδος καὶ γένος ἐμπλοκή, Eusta-
thius. κορωνίς, τεφανίς, Hesych.) & figuram rotundatam (χῆμα περιφερές, Hesychius & Varin.) Cælius. est
autem coronis etiam è capitis ornamentis vt Latini appellant, figura rotunda: vt hæc etiam Latinorū
vox Græcæ originis videri debeat. Priuatim verò de violis contextæ corollæ, κορωνίδες dicuntur, vt Va-
rinus annotat & Cælius obseruauit. Scoppa quoq; Grammaticus nostri sæculi, coronā Latine dictam
interpretatur Italicè, la cornice de la porta, muro. Sic & κορωνίς infra, quod supremum & vltimum ædifi-
cio imponitur. Coronæ (inquit Budæus) sunt prominentiæ & veluti supercilia quædam parietum, ar-
cendis stillicidijs inuenta, siue structura siue intestino opere constent: quod minutiariam lingua ver-
nacula dicimus. Vitruuius libro secundo, Summis parietibus structura testacea sub tegula subijciatur,
altitudine circiter sesquipedali, habeatq; proiecturas coronarum, ita vetari poterunt quæ solent in ijs
fieri vitia. A corone, id est cornice aue, cuius collum flexibile est, (εὐλύγιστον,) res alias diuersas, inflexas
aut flecti faciles eodem nomine appellamus, vt coronen in ianua & in arcu, & in naui coronidem. Est
autem corone in arcu extremitas, (incisio in extremitate vtraq; quam crenam vocamus, voce fortassis
deducta à corone per syncopen: Germani similiter frinnen!) cui neruus immittitur, Eustathius. habet
enim cornix auis collum flexibile & ferè incuruum, βράχιλον εὐλύγιστον καὶ οἶον ὅτι καμπή, Etymologus.
Idem coronen in arcu τὴν τῷ τόξῳ ἐγκοπὴν interpretatur, id est incisionem in summo cornu arcus, &
summitatem arcus inflexam. & hunc Homeri versum citat, Πᾶν δ' εὖ λήηναι χρυσίου ἐπέθηκε κορώνην.
à quo fortassis etiam prouerbum tractum est, κορώνην χρυσίου ὅτι πεθένα, paulò ante memoratum. Αὐτῷ
δ' ὠκυβέλος καλὴ περισέκλιε κορώνη, Odyssæ φ. Δὴ τότε τόξον ἐλὼν περιπλῆν ἐπέλασσα κορώνη Νευρείῳ,
Theocritus Idyllius 32. ¶ Histobocē vel histobæus, lignum est in aratro ad iugum vsq; protensum in-
ter bouem vtrunq; cuius apicem vocant coronen, Cælius. τὸ τέλος τῆς ἰσοβοείας τὸ μετὰ τὸν ζυγόν, κορώνη,
Pollux. Κόρων (lego κορώνη) τὸ ὅτι πεκαμμένον τῷ ῥυμῷ, Hesychius. Apollonio lib. 3. annulum iugi signi-
ficare videtur, vt quidam in Lexicon retulit. ¶ Κορώνη significat etiam summam partem penis, quæ
glans Latinis dicitur, Cælius. Et rursus, Eadem pars (inquit) quinto Therapeutices à Galeno balan, à
nobis etiam glans per similitudinem vocatur. Κορώνη, τὸ ἄκρον τῆς αἰδοῖς. Εἴδοξέ τις τὸ αἰδοῖον αὐτῷ ἀχρὶ
τῆς κορώνης τετραγώνου, Suidas. ¶ A corone, id est cornice aue, fortassis etiam naues κορωνίδες dicuntur,
non solum quod cornicis instar nigræ sint, sed etiam quod ἀφλασα (ligna vel tabulas, de qua voce plu-
ra Varinus) in prora & puppi per curuaturam inflexa habeant. nam & cornicis collum flexibile est. Vi-
dentur autem naues nigræ κορωνίδες dici, ad differentiam τῆς μιλιτοπαρήων id est minio rubentiū, qua-
rum in Bæotia Homerus meminit, Eustathius in Iliad. α. Idem alibi coronen partem puppis in naui
interpretatur. ¶ A cornice aue, cui collum flexibile, in ianuis quoq; κορώνη per translationem dicta est,
quæ & à coruo córax siue coración appellatur, qua ianua clauditur, Eustathius. Et rursus, Κορώνη τὸ κο-
ράκιον ἢ μάλλον καὶ τῆς παλαῆς ὁ κείκος, ὃ ἐστὶ τὴν θύραν ἐκρύπτει: id est, annulus quo ianuā attrahi po-
test. Quod rursus alibi alijs verbis effert, Κορώνη τὸ κείκιον ὃ ἐπισπᾶται τὴν τὴν θύραν. Item, Τὸ κοράκιον ἢ
ὁ κείκος, ὃ ἐστὶ τὴν θύραν ἐκρύπτει. Item, Τὸ τῆς θύρας ἐπίσπαστρον, quod & rhorptron vocatur. Córaca (id est
coruum) appellatum Homerus corónen nominat, Pollux. Et alibi, Quem nūc κόρακα vocant in ianua,
Homerus κορώνην dixit. Κόρακι κλείεται θύρα, Posidippus apud eundem. Αὐτίκ' ἀρήγ' ἱμάντα θοῶς ἀπέ-
λυσσε

**Corone in
aratro.**

Korōn.

summa

pars pe-

nis.

Coronides

naues.

Korōn ia-

nuæ an-

nulus.

λυσε κορώνης, Homerus de Penelope aperiente ianuam: vbi Scholiastes κορώνης interpretatur κέικε κόρα-
 ρος. Vide expositionem Eustathij in eum locum. Χρυσῇ δὲ τέτραιτο κορώνη. Idem de annulo ianuę vt Ety-
 mologus citat. Κορώνη, annulus hostij quo pulsatur, vel ob figuram, vel ob garrulitatem sic dictus, vt qui-
 dam in Lexico vulgari annotauit. Simplicius Theocriti glossematarius citatur ab illo qui Epigramma-
 ta Græca exposuit, & hæc eius verba referuntur: Εἴ τι δὲ κόραξ σιδηρῶς ἐμπίπτων εἰς τὸ μέσον καὶ ὑποκο-
 τῆς τὴν ὄρεαν. videtur autem non aliud sentire, quàm coracem esse annulum aut alterius figuræ ferrū,
 quo feriente ianua media pulsetur. ¶ Κορώνη pars est cubiti, vt Philoxenum aiunt scripsisse in libro de *Item pars*
 dialecto Romanorum, per metaphoram à flexibili cornicis collo, ἐκ τῆς ζώης τῆς κορώνης λυγρὴν εἰωθίαν *cubiti.*
 τὸν πρᾶχλον, Eustathius. nimirum quod circa exortum illum siue processum in vlna rotundum, quem
 κορώνην & κορωνὸν vocari legimus, brachij inflexus fiat. Radij & cubiti in brachio excessus ambos qui-
 dem coronas à rotunditate nominant: priuatim magnum posteriorem Attici olecranon, Hippocrates
 anconem, Theophilus. Κορώναι dicuntur duæ eminentiæ in imo occipitio, vel sub parencephalide, quę
 in duas cavitates laterum primi spondyli insident, Pöllux.

¶ Coronis vocabulum deriuatum, κορωνίς, videtur quædam eadem quę κορώνη primum signi- *Varia co-*
 ficare, vt in præcedentibus annotatum est. Κορωνίδες propriè dicuntur βλαστήματα, id est germina, Ce- *ronidis si-*
 lius & Varin. nimirum vt & corone pro summa & extrema parte in alijs etiā rebus accipitur. sunt enim *gnificata.*
 germina partes summæ, & quibus stirpes ceu coronantur. Κορωνίς, quod supremum & vltimū ædificio
 imponitur, τὸ ἄκρον ἢ τὸ τελευταῖον τῆς οἰκοδομῆς ὀπίθημα: propriè verò cacumē mōtis, ἢ ἀκρόρεια, Suidas
 & Varinus. Coronida imposuisse (inquit Cælius) adagium est, significans vltimam rei manum admo-
 tam, nec affectū opus, sed prorsus completum finitumq;. siquidē coronis est quandoq; montis vertex,
 aut structuræ summū: quādoq; verò quod in fine libri ponitur: vnde est adagionis origo. Quod in libro
 de Alexandri fortuna manifestum Plutarchus facit: Dionysius, inquit, Philoxenum poētā in Latomias
 coniecit: quod quum illi tragœdiam à se concinnatā recoquendam emendandamq; tradidisset, totā is
 ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς κορωνίδος περιέγραφε. id est ab initio ad coronidem vsq; circumscripsit: quod est
 expunxit deleuitq;. nam περιγράφει est etiam ἀποκτείνει, Hæc ille. Et paulò post, Hinc est illud Plutarchi
 elegantissimum, in sermone qui est An seni administranda respublica: Qui verò, inquit, ciuilibus actio-
 nibus & certaminibus innutritum non permittit ad facē & vitæ coronidem progredi, prorsum ingra-
 tus est. Vide plura mox in prouerbio *Ad coronidem*, ex Erasmo Rot. Κορωνίς summa pars naui est: & in
 genere pro summo accipitur: οἶον, ἢ κορωνίς τῆς σפיρας, id est summa vel perfectio sapientiæ, Etymologus.
 ¶ Κορωνίς diminutiuum est à κορώνη, de puppe naui, Etymologus. Κορωνίδες vñes apud Homerum legun-
 tur Iliad. β. & λ. Grammatici χαμπυλοπρύμνης interpretātur, id est quarum extremitates & puppes in-
 curuæ sunt. Vide etiam supra in Κορώνη. Κορώνη, omne quod incuruatum est, vnde & naues coronides,
 Eustathius. Sunt qui Coronida naui puppim interpretantur, quòd sit in eius apice curuatum rostrum.
 Quidam rostratas exponunt. Quidius libro 15. naues coronatas dixit. *Torta coronata soluunt retinacula*
naues. Etymologus nihil quidem rostro simile in puppi naui poni scribit, vt quidā ineptè tradunt: sed
 ita τίθεται ἢ κορωνίς ὅτι τῆς πρύμνης τῆς νεώς, hoc est coronis dictio ponitur pro puppi naui, eò quòd pup-
 pis in summa naui sit. Ad coronidem vsque Μέχρι τῆς κορωνίδος, prouerbiū (apud Erasmus Rot.) *Ad coro-*
 quum extremum finem rei significamus. A nauibus (inquit) translatus putant literatores, quibus a- *nide vsq;*
 liquid rostri speciem gerens solet addi. Corone Græcis vocatur quicquid velut ornamentis gratia re- *Proverb.*
 bus perfectis additur. Plutarchus aduersus Stoicos, Εἰ καὶ παρόδ' ἢ καὶ ἀρχῆς ἀρχὴ κορωνίδος. id est, Ab ingres-
 su & initio vsque ad coronidem, (ducta metaphora vt apparet à chori parodo, id est ingressu in fabulis.)
 Iucundius erit quoties transfertur ad animum, veluti si quis studiorum coronidem dicat, aut moneat
 vt egregiè cœptis auream addat coronidem: aut vitæ laudabiliter actæ auream iubeat imponi coronide *Coronide*
 dem, hoc est mortem piam, Hæc Erasmus. ¶ Coronis in libri calce apponi solita (inquit Cælius) ferè *auream*
 hanc præfert figuram J. (ego non erectam sed iacentem lineam pinxerim cum vnco deorsum ver- *addere*
 gente —) Nam Aristophanis interpretes scribunt, esse lineā breuē utiq;, sed ab inferiori parte flexam. *vel impo-*
 Ex ijs verò amplius Martialis carmen illustratur ex libro decimo, *Si nimius videor, seraq; coronide lon-*
 gus *Esse liber, legito pauca, libellus ero.* Cæterum quod Græci coronida impingere dicūt, Latine ad vm- *Ad umbi-*
 bilicum perducere non minus rectè dicitur. Nam poëtæ elegantissimi quum exactum opus significāt, *licum ad-*
 ad umbilicos se venisse scribūt. *Promissum carmen iambos Ad umbilicum adducerem,* Horatius in Epodo. *ducere.*
 Quem locum dum exponit Porphyrio, ita scribit: Ad umbilicum adducere, pro finire & consumma-
 re opus posuit Horatius. quia in libri fine ex ligno aut osse umbilici solent apponi. Plura de umbilico
 libris addi solito eundem in locum libro 15. cap. 20. Cælius congeffit, quæ nos præterimus. Κορωνίς, τὸ
 περισηρικόν, τὸ ὀπίθιμον ἐν τῷ τέλει τῆς βιβλίου, Etymologus. Coronis nota est corniculatæ lunæ
 figuram exprimens, in fine librorum pingi solita, vt Aristophanis Scholia exponunt. Sic quidam in
 Lexico vulgari nescio quàm rectè. Coronis hac nota — 3. (est autem quasi zêta paruum, cuius apex
 supremus in rectam lineam extenditur longiusculè sinistrorsum) in fine vnius cuiusq; epodi ponitur a-
 pud Pindarum, vt in fine totius carminis Asteriscus, Hephæstion. Est autem idem signum quod in ve-
 tere comœdia, vt passim apud Aristophanem habetur: de quo Aristophanis Scholiastes in Pluto, Cūm
 carmina generis diuersi non sunt, sed iisdem versibus quibus ab initio actores vtuntur, coronis vocatur,

quoniam ijs finitis coronidis signum adijci soleat. id verò est linea brevis deorsum inflexa. Alia igitur est coronis: quæ in fine librorum quorumuis addebatur, & alia nimirum figura: alia quæ pingebatur in fine carminum quorundam in fabulis poetarum. Quando autem hæ coronides appingi solerent, pluribus ex Hephæstione docet Cælius 15. 19. 20. & Varinus in Ko.

Deriuata.

Kórawos.

¶ *Kórawos* proparoxytonum, montis nomen. oxytonum verò *κορωνός* angulum significat, Cyril-
lus. *Οἱ γε μὲν ἡμῶν Αἰχμῆς ὁξείησι κορωνιόωνται πέτηλα Βελθόμυα σαχών*, Hesiodus in Aspide. Id est
Metebāt illi falcib. acutis culmos supremos vel coronatos, spicis grauidos. Sed alia lectio habet *κορυμνί-
ον*, id est capitatos. spica enim in culmo instar corynæ vel clauæ est, *κορυμνίσις* apud Varinū germinatio
est, & *κορυμνίδες* ramosum. Paraphrasis Ioannis Pediafimi sic habet. *οἱ μὲν ἐκείνων ἐν δρεπάνοις ὁξείαις ἐθέ-
ειζον τὰ πέτηλα, ἢ γὰρ τὰς χαλάμας τὰς δρεπάνους μύνας* (verbum obscurū vel corruptū) *ἀλλὰ τ' ἄσπεχον*.
Et paulò post, Scribitur etiā *κορωνιόωνται*, id est nigros. nā spicarū aliæ sunt albæ, aliæ ruffæ, aliæ nigræ, quæ
& maximè probātur. *Κορυμνίον* verò interpretatur *ῥαβδόδι*, & *εὐκαρπία* *εὐογία*. ¶ *Κορωνός* oxyto-
nū, superbus, elatus, ὁ γαῦρος & ὑψαύχην. *Κορωνῶν*, *γαυρίων*, & *ἐκορώνει*, *ἐγαυρία*, Hesychius & Varin. *Κόρω-*

Κορώνιος.

Τετρακό-

ρωνος cer-

uus.

Coroni-

sta.

Coroni-

smata.

nos, proparoxytonū, improbus, & taurus ὁρθόκερος, id est cornib. excelsis vel erectis, idē. Et rursus *Κορώ-*
νιος, bos cornua lunata habēs. ¶ *Ceruus τετρακόρωνος* Hesiodo & Oppiano cognominatur, quod corni-
cis vitā quater superet. ¶ *Aristodemum* tyrannū apud Cumas *μαλακόν* cognominatū aliqui tradunt à
barbaris hostibus, quo verbo intelligatur *ἀντίπαλος*, id est puber. quoniā id ætatis cum coætaneis etiam-
num comantibus, quos inde coronistas vocant in bello aduersum barbaros manu promptus apparue-
rit, & c. Cælius ex Dionysij Romanis antiquitatibus. ¶ Apud Rhodios festū siue ludus celebrabatur, in
quo cornici aggregatio quædam hordei & id genus rerum aliarū fiebat: vnde id, *Καὶ τῇ κορώνῃ παρθένος
φέρει σῦκα*, id est. Cornici virgo fert ficos. Qui verò eiusmodi præessent cure, dici coronistas inuenio: sic-
uti in libro de nominibus Alexandrinis commemorat Pamphilus. Quæ ab eisdem præcinerentur, id est
τὰ ἐδόμυα, vel vt in alijs reperio *τὰ διδόμυα*, id est quæ dabantur, (melius *ἀδόμυα*, vt Athenæus & Eu-
stathius habent, quàm *διδόμυα* vt Varinus & Hesychius) coronismata vocabant, Cælius ex Athenæo.
Τὸ μοχλίων Τὸ τῆς κορώνης αὐτίον δειπνήσομεν, Antiphanes apud Athenæum: vbi Plutarchus Rhodiaca
quandam historiam esse ait, cuius iam olim sibi lectæ non amplius meminerit: scire verò se Phœnicem
Colophonium mentionem facere *ἀνδρῶν πινῶν ὡς ἀγειρόντων τῇ κορώνῃ, καὶ λεγόντων ταῦτα*. *Ἐοῦλοι κορώνῃ
χεῖρα* (manum plenam) *πρόσδετε κερῶν*, *τῇ παρὰ τῆς Ἀπόλλωνος, ἢ λέχος πυρῶν*, & reliqua. neq; enim
versus omnes recitare libet, quod plures sint, & vt videtur corrupti. Eodem modo apud Rhodios ver-
no tempore pro hirundine colligebant, *χελιδονίζειν* id vocantes, vt suo loco narrabimus.

Κορώνεος.

Rostrum

cornicis.

Coronion.

Corono-

pūs.

Corono-

podion.

¶ *Κορώνεος*, ficus arbor fructus nigros proferens. *Τὴν κορωνεῶν γέμει ἐξέκοφαν*, Aristoph. in Pace. v-
bi Scholiastes docet *κοράκειον* etiam dici, quod fructus eius colore coruū referat. quod Suidas etiam &
Varinus repetunt. Apud Varinum scribitur, *Κορώνεον σῦκον, τὸ ἐκ κοράκειον*. *Ischades* (ficus) quædam vo-
cabantur *ῥασιλέως* aliæ *κορωνέως*, Pollux. ¶ *Monchar algorab*, id est rostrum cornicis, Andreas Bellunen-
sis. *Coronion*, sesamoides paruum, inter nomenclaturas Dioscoridi adiectas. Dioscorides quidem fo-
lia coronopodis ei tribuit. Est autem *κορωνόπος* herba à Dioscoride & medicis memorata, à foliorū si-
militudine ad cornicis pedem dicta, quam & *κορακόποδα* vocant, id est coruinum pedem. *Κορωνοπόδιον*
herba à Tarentino ad inescationem piscium additur. Fuchsius Germanicè *fränsfuß* interpretatur,
Tragus Kappensfuß. *Coronopus* herba inter aculeatas à Theophrasto ponitur, sponte q; nascentes. in-
terim & feritur medicinæ ad vsum. *Silago* aut *stilago* dicitur à nostris, à Græcis etiā *coronopodion*, vt
Galeno. Sunt Arabes qui hanc *coruinum* (pedem) vocent. nec prohibeo, dum res constet, quibus cuiq;
libet vocibus vtatur. Illud monendi sunt, herbam, quæ modo pes coruinus ab officinis & herbicidis ap-
pellatur, nō tam coronopoda videri, quàm ranūculi genus, quod *polyanthemō* cognominatur. quan-
do quidem aculeata & oblonga esse coronopus herba traditur, & aluinis prodesse: coruinus autem pes,
auis eius & ranunculi similitudine conspicitur, plurimis foliorum diuisuris, cuius vel tactu solo pustulæ
ambusti modo corporibus attolluntur, flore aureo copiosoq;: quibus notis ranunculum *polyanthe-*
mon vocatum conijciunt, Hermolaus. Plura de coronopode scripsimus in *Bonæ H. C.* Fico folia sunt la-
ciniosa & cruciformia, hoc est, vt Theophrastus inquit, *σκολοποιδῆ*. nisi quis *κορωνοποιδῆ* magis legē-
dum putet. nam Hippocrates verè inquit, folia sunt fico pedibus cornicis similia, Hermolaus. In Ger-
mania inferiore alicubi genus allij syluestris, folijs latiusculis geminis circa syluas & sæpes proueniens,
nescio quam ob causam cornicum porrum vocitant, *Krauel* aug.

Icones

cornicū.

¶ *Icones.* *Corone* ciuitas in Peloponneso (vide mox inter propria nomina) quibusdam dicta cre-
ditur, quod mœnium fundamenta, defodientibus ænea sit inuenta cornix, cuius fortè argumento rei
in Acropoli æneum stabat Pallados simulacrum sub dio, cornicē manu tenens, Cælius. Heron in pneu-
maticis inter automata opera cornicem confingit, quæ se ad auiculas itidem fictas conuertat *ἀντομά-
τως*, Politianus in Miscellaneis cap. 97. ¶ *Ægyptij* in Hieroglyphicis Martem & Venerem scribentes,
duas pingunt cornices, vt marem ac fœminam: & similiter cum nuptias innuunt: item ad designandū
virum qui cum vxore consuetudinem Veneream habeat, Orus. Eum qui iustam hominis ac legitimam
vixerit ætatem volentes monstrare, cornicem mortuam pingunt, propter longæuā eius ætatem, Idem.
Eum qui in continuo motu & animi intentione vsque adeo verteretur, vt ne vescens quidem quiescat,
significan-

significantes Ægyptij cornicis pullos pingunt. hæc enim etiam volans pullos pascit, Idem. Cornice, *Cornice* non ciconia, vt quidam putant, prisci concordie effigiem repræsentabant: quod vel Æliano auctore *concordie* constat, qui cornices inter se fidissimas esse, & cum societatem coierint maximo se opere diligere testa- *symboli*.
tur, Politianus. *Vide* in Ciconia a. Sed & in nomismatis aureis duobus Faustinae Augustæ, manifestam prorsus imagunculam nuper mihi Laurentius Medices ostendit, cum titulo ipso Concordie, Idem. De Concordia dea Iuuenalis ita meminit: *Quæ salutato crepitat Concordia nido*. Quo in loco (inquit Lilius Greg. Gyraldus) diuersa sentiunt. Et Probus quidem vetus interpres: In tutela, inquit, Concordie ciconia est. Templum Concordie vetus fuit, in quo ciconia multa, & c. Merula de ciconia & ipse multa affert, vt hoc astrueret, & eum secutus Britannicus, item Valla Geor. Politianus verò in Miscellaneis
cornicem, non ciconiam intelligit: idq; tum Æliano auctore de animalibus, tum quibusdam antiquis nomismatibus affirmat, quorum etiam ego nonnulla conspexi, Hæc ille. Mineruæ simulacrū quoddam legimus quod cornicem præferebat, Lil. Gr. Gyraldus.

¶ *Propria*. Corone dicta, Κορώνη, quædam mulier Delijs ostendit locum in quo natus esset Apollo, vt refert Plutarchus in libro de oraculorum defectu. Meretrix quædam Callisto nomine, cui mater Κορώνη fuerit, memoratur apud Athenæum lib. 13. Et rursus in eodem, *Ἡν δὲ Κορώνη τῆς Ναννίς θυγάτηρ τὸ τῆς τῆθης ἀναφέρειν οὐκ ἐπιπορεύει ὄνομα*. hoc est, Corone scortum fuit Nannij scorti filia, neptis Coronæ similiter scorti. Coronus, Κορωνός, filius Thersandri. *vide* mox in Coronea ciuitate. Orthopolidis filia fuit Chrysorthe. hanc, vt putant, Apollo cōpressit, & ex ea natus puer Coronus est appellatus. Coroni filius Corax fuit, Pausanias in Corinthiacis. Fuit & Coronus quidam Lapithæ filius, cuius meminit Stephanus in Philaïda. ¶ Coronen, id est cornicem, filiam Apollinis, legimus in Coronismatis dictis carminibus apud Athenæum. sed qui hæc cantillabant auem ipsam cornicem, per iocum forte, Apollinis filiam fecisse videntur. ¶ Coronis, Κορωνίς, vna Hyadum apud Hesiodum. Obseruatū in Pausaniæ monumentis (in Corinthiacis) deam in Sicyonia Coronidem coli, cuius tamen simulacrum peculiare templum habeat nullum: sed cum sacrificij appetit tempus, id in Palladis transferunt sacraria, honoreq; prosequuntur, Cælius. Coronis, alio nomine Arfinoë, nympa fuit, Phlegyæ, vel (vt alij tradunt) Leucippi filia: quæ ex Apolline Æsculapium peperit. Postea coruus auis sacra Apollini quæ eam deprehendisset cum iuvene quodam Æmonio (Elati filio, cui Ischys nomen erat,) rem habentem, ad Apollinem detulit. Quare Apollo iratus, eam (maturo iam partu, Seruius in septimum Æneid.) sagittis interemit: factiq; tandem pœnitens, quum illam ab inferis nequiret reuocare, secto eius vtero conceptum ex se eduxit infantem, eumq; Æsculapium appellauit, & Chironi centauro tradidit educandum, vt Grammatici annotarunt. Coronides (inquit Gyraldus) cognominatus est Æsculapius à matre, quæ de re lege fabulam apud Ouidium lib. 2. Metam. quæ ita incipit: *Pulchra in tota, quam Larissæa Coronis, Non fuit Æmonia, placuit tibi Delphice certè, & c.* quo loco Coronis Larissæa ab omnibus legitur, ab vrbe Larissa. Ego verò ex tertio hymno Pyth. Pindari, *Lacerea* legendum puto, ab vrbe, cuius post Pindarum Hellanicus etiam & Stephanus meminere: Hæc ille, pluribus etiam subiunctis de eadem hac Coronide ex Pindaro & eius Scholiaste, quæ breuitatis studio relinquimus. Homerus, inquit, & Hesiodus Χορωνίην vocant. ego nunquam à bonis authoribus per χ scribi opinor.

¶ Corone, Κορώνη, vrbs Messeniæ, quæ à Strabone etiam Coronea, κορώνεια dici videtur. scribit enim Coroneam ciuitatem esse prope Heliconem in alto conditam, quam Cuarius fluuius alluat, vbi Pambœotia celebrata fuerit: cuius ciues Coronij (Κορωνεῖοι, Varinus per ei scribit penultimam) dicantur, vt alterius Messeniæ Coronenses, Κορωνεῖς, Eustathius in Iliad. β. Addit Bœoticam Coroneam à Corono Thersandri filio (Sisyphi nepote, Pausanias in Bœoticis) nominatā. Et alibi Coronen Messeniæ olim Pedasum dictā docet. *Vide* plura in Stephani Ethnicis & Onomastico nostro, de his & alijs etiam eiusdem nominis vrbibus. In Peloponneso ad Pamisi fluuij dextram (ad mare, sub monte Temathia, Pausanias) Corone ciuitas fuit, à Bœotia Corona (ex qua conditor eius oriundus fuit) sic appellatione ducta: vel quòd mœnium fundamenta defodientibus ænea sit inuenta cornix, cuius forte argumento rei in Acropoli (arce) æneum stabat Pallados simulacrum sub dio, cornicem manu tenens, Cælius ex Messenicis Pausaniæ. ¶ Coronus, Κόρωνος proparoxytonum, Cyrillo montis nomen est.

¶ *b.* Ταπεινὴ δὲ, λοιμῶδες γένος ἀραχνίων πλήθι περιδολοῦν, καὶ θεῖοις ἐαρινοῖς, ὅταν κορώνης ποδὶ εἴκε-
λα γένηται, Plutarchus in libro de oraculorum defectu. Θεία quidem folia fici dicuntur, quæ figura ac diuisione cornicis pedem referunt, vt diximus supra in coronopedis herbæ mentione. Hesiodus lib. 2. Operum, nauigationem vernam cum folia summæ ficus tantum apparent, turgentia scilicet primo vère, quantum cornicis vestigium, terræ imprimitur, ὅσον τ' ὀπιβάσαι κορώνη. Ἰ' χυος ἐποίησεν. Videtur autē hæc comparatio folij ficulni turgentis ad cornicis vestigium, quod ad magnitudinem, eò elegantior, quoniam figura etiam comparantur, vt ibidem in Scholijs Proclus testatur.

¶ *c.* Corniculæ in medio cæli, Baruch. 6. Ab arcturi sydere ad hirundinum aduentum notatur *Κρόζειν* etiam de
cam in Mineruæ lucis templisque rarò, alicubi omnino non aspici, sicut Athenis, Plin. Κρόζειν verbum, & nomen κρωγμός (à Moschopulo) de cornicis voce vsurpantur. Κρόζειν Aratus etiam de pullis galli-
naceis dixit. Tum vespertinum cornix longæua resultat, Auienus. Homerum infantem Ægyptijs pa-
rentibus ortum, fabulantur cum mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea *pullis gal-
linaceis
dicitur.*

nocte nouem voces diuersas ædidisse, hirundinis, pauonis, columbæ, cornicis, perdicis, porphyronis, *Κίκιμον* excrementum cornicis. *Παννυχίῳ αὐτὴν ὡς ἐχέει πέτος*, Posidippus in Phylomachum gulonem. *Κίκιμον*, τῆς κορώνης τὸ κόπριον, id est excrementum cornicis, Hesych. & Varin.

De cornicis sepulcro. *¶ e.* Ad nuncupatum lacum Mœrida (Myridis, Cælius qui & Græca Æliani verba recitat 25. 28. in Ægypto, vbi Crocodilon oppidum est, Cornicis sepulchrum ostenditur: cuius causam Ægyptij cam afferunt, quòd cum eorum rex, cui Marrhes nomen esset, cornicem valde cicurem haberet, quæ postquam audisset quòd volatus dirigendus, & quænam regio transeunda, & vbi terrarum requiescendum esset, eò regis literas ocyus quàm quiuis nuncius perferret, eam mortuam & sepulchri honore affecit, & cippo ornauit, Ælianus.

Mira & superstitiosa. *¶* Cornicem occisam tandiu relinques donec puteat. cadauer iam fœtidū expones in locum vbi mures aranei sunt. conuenient illi ad hanc escam consumendam qui in domo fuerint omnes: & ita congregati vel scopis vel aliter occidi capīve poterunt, vt nuper ex homine quodam polyistore cognouimus. *¶* Ad amorem conjugalem, Si vir gestauerit cornicis masculæ cor, mulier fœminæ, mutuo inter se amore pariter per omnem vitam concordēs degent, Kiranides. Cornicis interiora assa si mulieri ignoranti dederis, valde te diliget, Idem.

¶ g. Si cui pedes dolent, cornicem capias illæsam, & posteriorem digitum dextri pedis cornicis abscinde à pede iuxta crus per puerum incorruptum: & ligans filum suspende vel circumnecte. cornicem verò terebinthino vnguento vel oleo totam vnge, & dimitte eam viuam volare. Digitum verò eius (illigatum pelli ceruinæ) circumliga patienti pedi, &c. Kiranides: qui etiam verba quædam concepta simul effari iubet.

Meta-morphoses in cornicem. *¶ h.* Coronidis in cornicem mutatæ fabulam prosequitur Ouidius Metam. 2. Leucippe, Aristippe & Alcithoe sorores, dictæ Minyades, mutatæ sunt, vna in cornicem, altera in vespertilionem, tertia in noctuam, Ælianus Variorum lib. 3. Socrates Platonis inuidiam & improbitatem notans, narrauit amicis in somnis sibi visum Platonem in cornicem mutatum, caput suum inuadere & lancinare caluitium, Athenæus lib. 12.

Auguria ex cornice. *¶* Cornix auis est augurijs & incantationibus apta, Albertus. Cornicem aiunt augures hominum curas significationibus agere, insidiarum vias monstrare, futura prædicere. Magnum nefas hoc credere, Deum consilia sua cornicibus mandare, Isidorus. Obseruatum est, vt minora auspicia semper maioribus cedant, licet priora sint: siquidem cornicis aut columbarum auspicia, aquila superueniente irrita fiunt, Alexander ab Alex. Auium voces vsq; ad eò variæ sunt pro diuersis earum affectibus, vt earū varietatis differentias omnes obseruare difficillimum foret. itaq; cornicis & corui varietatem augures aliquatenus obseruarunt, cæteris tanquam supra hominis captum differentijs relictis, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Oscinum tripudium (augurium) est quod oris cantu significat quid portendi cū cecinit coruus, cornix, &c. Festus. Et rursus, Oscines aues Appius Claudius esse ait, quæ ore canentes faciant auspicium, vt coruus, cornix, &c. Quid augur? cur à dextra coruus, à sinistra cornix faciat ratum? Cicero 1. de Diuinatione. *Φθονεραὶ γὰρ ὁππικρῶς ἔσι κορώναι*, Aristoph. in Equitib. Coruus vel cornix crocicans, vel quæuis auis augurifica, quid significet per duodecim signa Luna in eis existente, docet Augustinus Niphus libro primo de augurijs, tabula sexta. Vlpj Traiani imperium adueniens pleraque mirifica denuntiauerunt. in quæ præcipuum, cornix è fastigio Capitolij Atticis sermonibus effata, *Καλῶς ἔστα*, S. Aurelius Victor. Aues nigræ inauspicatæ habebantur, vt cornix, coruus, bubo, Scoppa. Cornix ales est inauspicatæ garrulitatis, à quibusdam tamen laudata, Plin. Inauspicatissima est fœtus tempore, qui accidit post solstitium, Idem. *Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix*, Verg. Eclog. 9. Vbi Seruius, Augures, inquit, designant spatia lituo, & eis dant nomina, vt prima pars dicatur antica, posterior postica: idem dextra & sinistra. Modo ergo cornicem ab amica ad sinistram partem volasse dicit, & in caua ilice consedisse, quæ res agrorum damnum significabat per milites clamore gaudentes & litibus, sicut cornix etiam. Nā hæc auis & clamore lætatur & alias frequenter inuadit, Sic ille. A dextra coruus, & à sinistra cornix vel picus, spem non ambiguam & ratum auspicium fecere, Alexander ab Alex. ex hoc Plauti nimirum in Asinaria, Picus & cornix est ab læua, coruus porro ab dextra. Teq; nec læuus vetet ire picus, Nec vaga cornix, Hor. Car. 3. 27. Cornicis per lunonem immisæ augutium, cū Iason & Medea amantes conuenturi essent, Apollonius describit lib. 3. Argonaut. De augurio ex cornice solitaria apparente, vide supra in D. Extat epigramma Ouidij, quo suū narrat somniū (de tauro, vacca, & cornice) quo sibi visum erat tauro & vacca niuea simul dormientibus, cornicem pectus vaccæ fodisse, vnde illa ad aliud armentū tauro relicto discesserit, liuidis in pectore vbi cornix foderat notis relictis. Cornicem augur interpretatur anum, quæ puellæ amantis animū dimoueat &c. *¶* Cornix non placuit Mineræ: *An quia garritu pluuiose nuncia lucis Dicar, & infelix omen habere putor? Sine quòd ex cerpam baccas pallentis oliuæ*, Io. Vrsinus. Cornix inuisa Mineræ dicitur, quòd prodidisset ei tres filias Cecropis quæ Erichthonium in cista inclusum eis seruandum dederat, & ne inspiccerent prohibuerat, vt prosequitur Ouidius lib. 2. Metam. In arce Coronæ vrbis Messeniæ Palladis simulacrum erat sub dio cornicem manu gestans, Pausanias. Corniscarum diuarum locus trans Tyberim

Cornices Mineræ inuisæ, Iunoni verò sacra. *¶* Cornix non placuit Mineræ: *An quia garritu pluuiose nuncia lucis Dicar, & infelix omen habere putor? Sine quòd ex cerpam baccas pallentis oliuæ*, Io. Vrsinus. Cornix inuisa Mineræ dicitur, quòd prodidisset ei tres filias Cecropis quæ Erichthonium in cista inclusum eis seruandum dederat, & ne inspiccerent prohibuerat, vt prosequitur Ouidius lib. 2. Metam. In arce Coronæ vrbis Messeniæ Palladis simulacrum erat sub dio cornicem manu gestans, Pausanias. Corniscarum diuarum locus trans Tyberim

berim erat cornicibus dicatus, quod in Iunonis tutela esse putabantur, Perottus. Rex Calchut cum Cornices cibum sumere desierit, mox sacerdotes quicquid dapum superfluit, in locum quendam transferunt, in Cale- inq; nuda humo collocant: quo facto rursus & iterum manibus complofis excitant corniculas aues chut dapi- nigricantes, quæ ad hoc vnum aluntur. hæ enim signo huiusmodi assuevere, propterea veluti tessera da- bus regis ta ilico aduolant, regiasq; reliquias depascuntur. Has volucres nefas est lædere. ob eam rem tutò voli- aluntur. tant quocunq; libuerit, Ludouicus Romanus 5. 3.

¶ *Nesiforte suas repetitum venerit olim Grex auis plumas, moueat cornicula risum, Furtiuis nudata colorib.* Horatius in epist. 1. 3. ex apologo Æsopi. Vide in Graculo h. in prouerbio Æsopicus graculus.

¶ PROVERBIA. Cornicari, vide supra in a. ¶ Acanthida vincit cornix, prouerbium vsurpa- Prouer- tum Calphurnio in Bucolicis Eclog. 6. *Nyctilon vt canturudis exuperauerit Alcon Astyle, credibile est vt bia.* Cor- vincat acanthida cornix, Vocalem superet si dirus aedona bubo. ¶ Prouerbium, Tam rarum ac alba cor- nicari. nix, dictum est supra in B. ¶ Aquilam cornix prouocat. Vide in aquila h. ¶ Domum cum facis ne Acanthi- relinquo impolitam, Ne fortè insideat cornicans garrula cornix, Hesiodus in Operibus. Græci ver- da vincit sus hi sunt, Μηδὲ δόμον ποιδὺν ἀνεπίξετον χαλκείην, Μητοὶ ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. Proclus in- cornix. terpres (inquit Erasmus) admonet locum hunc bifariam accipi. quibusdam videri monere poetam vti Tam ra- quisque domicilium ante hyemem absoluendum curet, netum non habeat quo depellat frigoris mo- rum ac al- lestiam. hyemem enim cornicis indicatam symbolo, videlicet auis hybernæ. Alij putant significatum bacornix. ædificium semel institutum non oportere imperfectum relinquere, ne vulgo risui sis: & qui præterie- Aquilam rint obloquantur carpantq; leuitatem tuam, qui quod cœperis non absolvas. Eam autem obtrectan- cornix p- tium petulantiam per cornicem voluit indicare poeta, nempe auem garrulam & obstreperam, vt uocat.

hinc etiam verbum prouerbiale ductum sit κρώζῃ. At ipsi Procuro magis probatur, vt χαλκῶς acci- Domum piamus, vnicuique negotio, quod semel instituerimus, finem idoneum imponendum, vt nihil omni- imperfe- no desideretur, & vbique connitendum ad perfectionem. Id quò longius auocabitur à simplici sermo- etiam ne ne, hoc venustius fiet, & magis prouerbiale. Veluti si quis adhortetur aliquem, ne literarū studium de- relinquo ferat, sed laudabiliter institutis summam imponat manum, ne vulgo ludibrio sit, quod à bene cœptis ne inside- destiterit, Hec omnia Erasim. Nos hoc insuper obseruauimus pro ἀνεπίξετον aliàs legi ἀνεπίορετον, quod at cornix. Scholia exponunt ἀθυμίασθον ἢ ἀτελείωτον. ¶ Aliud noctua, aliud cornix sonat. Vide supra in Cornice D. Aliud no- etua, a- ¶ Cornicum oculos configere, prouerbium de quo non satis liquet vnde sit natum, ex apologo quo- liud cor- dam inuento veterum eruditionem obscurare, efficereq; vt superiores nihil scisse, nihil vidisse videan- nix sonat. tur. Effertur autem per ironiam. Fieri quidem potest vt cornicum viuacitas & concordia huic adagio- Cornicū ni locum fecerit: vt is videatur cornicum oculos velle cōfigere, quisquis ea quæ antiquitas magno con- oculos cō- sensu approbavit, damnare ac rescindere conetur. Nec admodum absurdum, si quis in hunc modum figere. accipiat, vt dicatur oculos cornicum configere, qui perspicacissimis oculatissimisque visum adimat of- fundatq; tenebras: aut qui rem ipsissimam acu, quod aiunt, tangat, tantus videlicet artifex, vt non so- lùm scopum aut auem, verum & ipsos oculos iaculo feriat, Sic Erasmus. apud quem pluribus leges quomodo Tullius & D. Hieronymus hoc prouerbio vsi sint. Nec admodum diuersè, inquit, vsurpauit Macrobius lib. Saturnalium septimo, his verbis. Et quia his loquendi labyrinthis nos impares fatemur, age Vecti, hortemur Eustathium, vt recepta contraria dispositione, quicquid pro vario cibo dici potest, velit communicare nobiscum: vt suis telis lingua violenta succumbat, & Græcus Græco eripiat hunc plausum, tanquam cornix cornici oculos effodiat. Prouerbium in M. Tullij oratione positum, Corni- cum oculos configere, non tam enarrat Valla, quàm implicat, Cælius Rhodig. 25. 28. vbi ne ipse qui- dem huius prouerbij vim explicat, quamuis id se fecisse insinuet. ¶ Cornix scorpionum, subaudi rapuit: Cornix

Quadrat in hos qui parant eos lædere, vnde tantundem mali sint vicissim accepturi. Quemadmodum scorpionum. cornix correpto scorpio, arcuata illius cauda vulnus accepit lethale, perijtq; de qua re extat Græcum epigramma Archiæ, quod Erasmus recitat, & carmine etiam Latino reddit. Atque id (inquit idem E- rasmus) in rebus humanis frequenter vsu venire solet, vt qui cepisse videatur, ipse captus sit. Quemad- modum & Horatius, Græcia capta ferum victorem cepit. Cornix scorpionum, parcemia in eos qui tum graua, tum nocumenti inferentia plurimum toto petunt conatu, Cælius ex Suida & Hesychio. Vide Emblema Alciati in fine historiæ Corui. Huic affine est illud, Coruus serpentem. ¶ Cornicibus vi- Cornicib. uacior, prouerbium explicatum supra in C. viuacior.

¶ Habent & Germani sua à cornice prouerbia, qualia sunt: Die Kräe gehet jres hupfens nie ab. id est, Cornix suam claudicationem nō deserit: de ijs qui nunquam mutaturi sunt ingenium. quicquid enim natiuum, id haud facile mutatur. Eiusdem sententiæ est illud, Æthiops non dealbescit. Ein Kräe beisset der andern kein Aug auß. id est, Cornix vna alterius oculos morsu non excæcat. quo sensu illud effertur, Bestia nouit bestiam.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur in simulacrum Spei.

Quæ tibi adest volucris? cornix fidiſſimus oscen, Est bene cum nequeat dicere: dicit, Erit, &c.

Emblema
Alciati.

¶ Aliud eiusdem sub titulo, Prudens magis quàm loquax.

Noctua Cecropijs insignia præstat Athenis, Inter aues sani noctua consilij.

Armifera merito obsequijs sacrata Minerva est, Garrula quo cornix cesserat ante locò.

¶ Aliud *Concordia* inscriptum, vel *Concordia* symbolum.

Cornicum mira inter se concordia vitæ est, Inq; vicem nunquam contaminata fides.

Hinc volucres hac sceptragerunt, quòd scilicet omnes Consensu populi stantq; caduntq; duces:

Quem si de medio tollas, discordia præcepit Aduolat, & secum regia fata trahit.

Eiusdem Emblemata quod inscribitur, *Iusta ultio*, de coruo scorpionem rapiente, referam in *Coruo* h. quanquam prouerbiū cornici eam historiam tribuat, vti suprà dictum est.

DE CORNICIBVS DIVERSIS: ET PRIMVM

de Cornice frugiuora.

Cocix.

Σπερμολόγος.

Cocix Latine vocatur auis, cornice maior, rostro magno & albo iuxta caput ubi sunt nares, & carnes non gustat, & à quibusdam graculus vocatur, Germanice *touch* (lego *ruch*) Albertus. Sed quòd Latine *cocix* vocetur, sine authore scribit. omnino enim inusitata est hæc vox Latinis scriptoribus. *coccyx* quidem Græcis cuculum sonat. Vide in *Cornice A.* Graculum etiam non esse, ex graculorum historia facile conuincetur. Cornix quædam graniuora est, rostro albo, cætera nigra. hanc *σπερμολόγον*, id est frugilegam Aristotelis, Longolius esse coniecit, Turnerus. *Spermologus*, vulgò *ein Roock* / Longolius. Apud Anglos etiam, vt audio *rook* vocatur hæc auis, rostro non planè nigro, sed posterius albicante, eodemq; scabriore, vnde nomen fortassis à Germanis impositum ab asperitate: in agris degens, non vt cornices propriè dictæ, quæ & carniuoræ sunt, circa domos & sterquilinia: in arborib. nidificans. *Σπερμολόγος, κολοιῶδες ζῷον*, Hesych. *Σπερμολόγος μικρὸν ὄρνιθα εἶον κολοιῶδες*, Suid.

¶ Cornix fera & syluestris, vulgò Germanis *Nabelfräe* / maior reliquis. color ei partim cinereus ad albedinem vergens: partim fuscus, vt in capite & collo. alæ variis mixtim coloribus tinctæ. degit in syluis, Eberus & Peucerus.

DE CORNICE VARIA.

CORNIX VARIA, MARINA, HYBERNA: Nabelfräe.

CORNIX varia, quæ partim cinerea est, partim (nigra,) à Germania inferiore recedit æstate, & reuertens autumnò manet per hyemem. sed à superiore Germania versus Meridiem nunquam recedit. Causa est, quia in inferiori parte Germaniæ sunt loca aquosa, ex quorum vaporibus aer hyeme temperatur. in superiori verò est aer purissimus, & loca perquam alta, ad quæ æstate accedunt, Albertus. Cornix cinerea, *σποδοδής*, Germanis *Schiltfräe* / *Nabelfräe* / Eberus & Peucerus. Est & marina quædam cornix, quam aliqui hybernā cornicem vocant, capite, cauda & alis nigris, cætera cinerea. an hanc aliquando viderint Aristoteles & Plinius dubito. nam de ea nusquam mentionem fecerunt, Turnerus. Cornices istæ in Heluetia nunquam nidificant, vt audio. migrant enim aliò. Ab Italis, ni fallor, *mulacchia* vel *munacchia* dicuntur. aues enim è cornicum genere sic vocari Alunus author est. In huius nido

reperiri

reperiri fabulantur herbam vel radicem, quæ gestantem inuisibilem reddat: quod alij de corui nido nugantur: *Vide* in Coruo *H. d.* Audio hanc cornicem in Germania inferiori *Bundterfræ*/vel *Pundterfræ* vocari, & in cibum admitti: aduenire hyeme, ideoq; pueros eis imprecari, *Pundterfræ Gott gebe dir den range / Du bringst den kalten Winter ins Lande.* Gallicè cornicem siluestrem dici, *corneille sauvage.* *Eine Bundterfræ machet gheimen Winter.* id est, *Cornix una hyemem non facit*, prouerbium apud Westphalos celebratum: cui illud Græcorum responderet, *Vna hirundo non facit ver.* Est autem cornix (varia) hyemis nuncia, & æstate ingruente auolat, Tappius.

¶ Cornix varia (captâ Decembri mense apud nos nuper obseruauit) dorso, ventre & collo cinereis est, (sed dorsum in medio etiâ nigricantibus maculis distinguitur: à quibus fortè punctis & reliqua etiam colorum varietate, *Pundterfræ*/Germanis inferioribus appellatur,) cæteris partibus nigris, alis scilicet, cauda, capite, cruribus & colli parte inferiore. Sed hæ pleræq; ita nigræ sunt, vt ad cœruleum siue Indicum colorem vergant. Mentum (hoc est, pars infra oculos & rostrum) præ cæteris atrū est. Plumæ quædam sui generis, setiformes ferè, bonam rostri superioris partē ultra nares vsq; tegunt. In ventre dissectæ reperi quisquilas quasdam & cortices granorum quorundā, & substantiam quandam albam pinguem ex iisdem forte granis concretam, & lapillos. in iecore fel nullum, siue quòd non habeat, siue quòd globo bombardæ (quo interempta erat) viscera essent contracta.

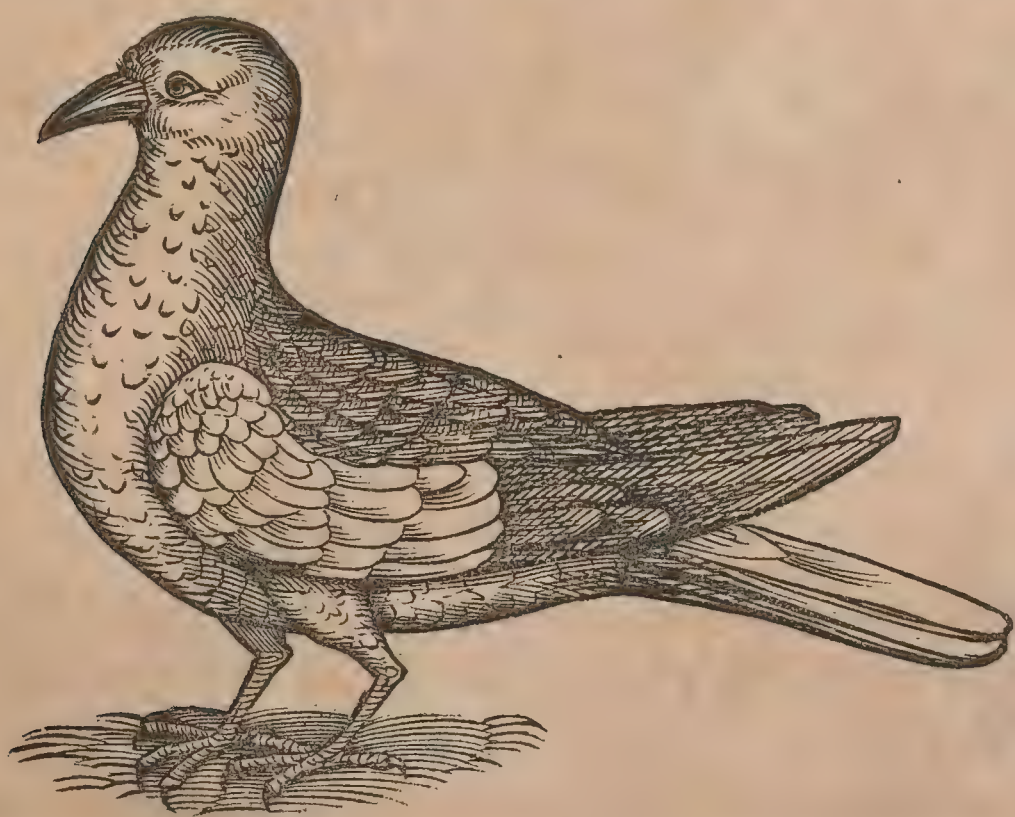
DE CORNICE AQUATICA ET MARINA.

○ MORPETENSES in Anglia cornicem aquaticam vocant auem, quæ sturno paulò minor est, *Eadem* corpore toto nigro, excepto ventre albo. Caudā habet breuiusculam, rostrum alcedone, (alcedo ei est *forte aut ispada* vulgò dicta) paulò breuius. Ante volatū alcedonis (ispidæ) more crebrò nutat, & in volatu gemit. *cognata* voce alcedonem ita refert, vt, nisi videas, alcedonem esse iurares. Hanc apud Morpetenses in ripis fluminum, non procul à mari, vidi, aliàs nusquam. Pisciculis victitat vt alcedones, Turnerus. Audio hanc *est auis* *quæ merula* *aquatica* *ca dicitur.* auem apud nos quoq; reperiri circa Limagum fluuium.

CORNIX Marina, *κορώνη θαλάσσιος*, vel *ἀλία* & *ἐναλία*, Homero etiâ simpliciter *κορώνη* dicta, & alibi *πανύγλωστος*, id est linguam exerens cognominata, Eustathio, Suidæ & Hesychio nō alia quàm æthyia est. Arrianus distinguit. *Vide* supra in Æthyia statim post Mergum, & in Cornice *H. a.* Circa speluncam Calypsūs erat nemus, in quo & aliæ aues nidificant, *πανύγλωστοι τε (πλάτυγλωστοι, Schol.)* *κορώναι* *Εἰνάλια*, τῇ σὶν θαλάσσια ἔργα μέμλε, Homerus *Odyss. E.* id est cornices marinæ, piscari & pisces deuorare (hoc enim per marina opera intelligit poëta Eustathio) solitæ. Oceani Germanici accolæ *Schyrfræn* (forte quasi clamosas cornices, vel nomine per onomatopœiā factō) cornices quasdam appellant, quæ aquilam marinam (*Ern* dictam ab eis) sequuntur, & reliquias eius deuorant. Fulicæ quædam marinæ apud Frisios *Marcol* dictæ (nescio à marī nean à mergo) cadaueribus vescuntur, & coruorum instar odio habentur: de quibus, num phalacrocoraces, aut potius cornices marinæ sint, inquirendum.

CORNIX COERVLEA, CVIVS ICONEM

Jo. Kentmannus, historiam verò Ge. Fabricius miserunt è Misnia.

HÆC auis planè syluestris & immansueta à Misenis *ein wilde Holsfræ* / ab alijs *Galgenregel* / vel *Holckregel* appellatur. Trās Albim in saltu Luchouiano & in syluis finitimis reperitur. versatur in

locis non frequentatis. Nidum ut pupa ex oleo construit: & præter cætera à projectis cadaveribus vitat. A colore quidam eam nominant *ein Teutschen Pappagey* id est Psittacum Germanicum. Deportatur hinc in alias nationes, nulla alia commendatione nisi coloris. Hæc G. Fabricius. Rostrum, ut pictura ostendit, nigrum est: crura fusca & pro portione corporis parua. Cæruleo colore passim nitet, in capite, alis, cauda, circa orrhopygium & tota parte supina: alibi synceriore, alibi admixto viridi. Dorsi & colli proni color fuscus est, maiores alarum pennæ nigræ. ¶ Quærendum an hæc sit pica illa sylvestris quam Eberus & Peucerus Germanicè vocant *Heidenelster* / *Krigelster*. vide infra in Pica A.

Pyrrhocorax.

¶ *Pyrrhocoracem*, circa Athesin Germani vocant *Steinfrâc* id est cornicem rupium: quod in rupibus degat & nidificet, eadem Anglus Eliota cornicem Cornubiæ appellat: nisi hoc genus gracculi potius est, rostro & pedibus rutilis. *pyrrhocoraci* enim rostrum luteum est. ¶ In Lotharingia coruum syluaticum quem post Corui historiam describemus, cornicem marinam, *corneille de mer*; nominari audio. Multa enim rafa & peregrina, vulgus marina vocitat.

CORVINO GENERI COMMVNIA QVÆDAM.

CORVINI generis aues (*ὁ πύραυλος κορυναίος*) appello coruorum, cornicum, graculorum, & huiusmodi species. Coruini generis auibus robustum & prædurum rostrum est, Aristot. Minus Venere valent, & rarò solent coire, Idem. Ex his corui & cornices coniugia seruant. Gregatim degunt ferè. Corui & cæteræ omnes coruini generis aues, præter cornices, pellunt nidis pullos ac volare cogunt, Plin. Curant pullos diu etiam postquam euolauerint è nidis. comitantur enim volantes & pascunt, præcipuè *cornix*: deinde *cocix* (sic ipse vocat ineptè) quæ maior est cornice, rostro albicante, vulgò *ein Rûch* / & *monedula*, & plura alia auium genera his similia, Albertus in Arist. de hist. anim. 6. 6.

DE CORVO.

Corvus
genus, cuius
plures
species
sunt.

A.

CORVUS est avis maior & perfectior in suo genere, Albert. Complectimur autem coruini generis appellatione (ut Aristoteles nominat) coruum, cornicem, & monedulam siue graculum. Cornix & coruus congeneres sunt, Theon Scholiastes Arati. Coruus & graculus eiusdem generis sunt, Cre-

scen-

seentien. ¶ Hebræis coruus *oreb*, ערב, dicitur: pro qua voce Deuter. 14. Chaldaeus transtulit אגרב, *Nomina ureba*: Arabs عراب, *gerabib*: Persa, بلل, *calak*: Septuaginta κόραξ: Hieronymus; coruus. Videtur autem (vt doctus quidam apud nos conijcit) omne genus coruinum hoc vocabulo indicari, vt præter coruum, cornix, graculus, pyrrhocorax, &c. nam Deuter. 14. legitur, Omnis coruus iuxta genus suum. *Orebim*, id est corui, numero plurali, Leuit. 11. Psalmo etiam 147. & Esaia 34. pro *oreb* coruus à Græcis & Latinis redditur. *Reigiel algerab*, pes coruinus, herbæ nomen apud Auicennam 2. 568. Sed Bellunenſis in Glossis Auicennæ *Monchar algerab*, rostrum cornicis transfert. Syluaticus *gorab* coruum vertit. conciliari possunt, si *gorab* vel *oreb*, generis vocabulum esse dicamus. *Alcherab*, id est coruus, initio hyemis parit quatuordecim diebus, &c. Albertus ex Auicenna. Verum Aristoteles id de alcyone scribit, quod & Albertus agnoscit: sed fortè, inquit, Aristoteles de coruo marino sentit, vt alcyon à coloris similitudine hoc nomen tulerit. Sed in hoc etiam errat. neque enim alcyon nigra est auis. Rursus alibi idem Albertus, Coruus *abka* (inquit) est coruus communis magnus: hunc miluum interimere scribit. vbi Aristoteles habet, nō coruum, sed cornicem occidere tapynum, de hist. anim. 9, 1. *Pes alacona*, id est pes corui, Syluaticus. ¶ Coruus apud veteres Græcos κόραξ, hodie vulgo κόραξ dicitur. Italicè, *coruo* vel *corbo*. Hispanicè *cueruo*. Gallicè *corbeau*. Germanicè *Rapp* vel *Kab*/quæ vox ab Hebraica *orab* vel *gorab* facta videri potest per aphæresin. Flandris, *Kaue*. Anglicè *arauen*, vel *crowe*, quanquam & cornicem sic interpretatur Eliota. Illyricè, *hawran*.

¶ Albertus cornicem alibi cum coruo, alibi cum monedula confundit, Auicennæ interpretem barbarum sequutus. Idem coronen, id est cornicem, Græcè linguæ ignarus coruum interpretatur.

¶ Corui veri & maiores Germanicè (Saxonice) dicuntur *Rolcfraben* à sōno vocis, qui pullos per quadragesimam excludunt. altera species corui a Saxonibus dicitur *Corracken*, quæ æstate circa solstitium excludit pullos, de quibus loquitur hoc carmen: *Coruus maturis frugibus oua refert*, Christoph. Encelius.

Duo genera coruorum apud Saxones.

B.

Theophrastus tradit in Asia inuectitios esse coruos, Plinius. In Cranone Theſſaliæ duos tantum coruos in ciuitate esse dicunt: qui cum pullos ædiderint, discedant, & alios duos ex se genitos relinquāt, Aristotel. in Mirabilibus & Plinius. Hæc apud Eustathium Cranon *ni* duplici scribitur, ciuitas quæ alias Ephyre. Cranon in Theſſalia, vt Hecataeus inquit, oppidum iuxta Tempe, vbi nunquam plures duobus corui sunt. Fuit & in Epiro Cranon, &c. Hermolaus in Plinium. ¶ Coruus maior est cornice, Turnerus. in Ægypto minores quàm in Græcia fiunt, Aristot. ¶ Coruus auis est nigerrima, Perottus. Totus est niger, rostro & corpore validis, Albertus. Corui penne per magna frigora interdum albicant, Aristot. Et alibi, iam perdix visa est alba, & coruus, &c. Arceſilao regnante apud Cyrenæos coruus albus apparuit, de quo triste oraculum ferebatur, &c. Heraclides in republica Cyrenæorum. Coruus albus de raris inuētū dixit Iuuenalis hoc hemistichio, Coruo quoq; rarior albo. Ammianus in Epigrammate, Θάπρον ἔλω λευκὸς κόρακας πίνῃς τε χελῶνας Εὐρεῖν. Id est, Aut albus coruus prius, aut testudo volucris Inuenietur. Galenus libro de naturalibus facultatibus primo, Itaq; Lycus (inquit) dum palam est eum neq; vera loqui, neq; eadem cum Erasistrato, similis videtur albo coruo, qui nec ipsis coruis admisceri possit ob colorem, nec columbis ob magnitudinem. Conueniet in hominem sui ingenij & alienum à sensu communi. Sunt enim quos pudet vsquam cum quoquam consentire, quasi nihil verum sit, nisi diuersum sit, Hæc Erasmus in Prouerbij. Phœnices in Rhodo ciuitatem Achæam obtinebant duce Phalantho. eam cum Iphiclus Græcorum dux obsideret, obsessi negligentiores erant, quod nunquam futurum sperarent se expugnatum iri, propter oraculum quo eis promittebatur ciuitatem tandiu in eorum potestate futuram, donec corui albi & in crateribus pisces apparerēt. Hoc cognito Iphiclus, capto cuidam Phalanthi familiari qui ex vrbe aquatum prodierat, persuadet vt pisciculos ex proximo illic fontē captos in vrna secum deferret, & eos in craterem è quo vinum Phalantho miscebatur, immitteret. Id ita factum est, eodemque tempore Iphiclus coruos aliquot gypso illitos dimisit. His visis Phalanthus territus, & oraculo iam satisfactum existimans, conditionibus ab Iphiclo acceptis urbem tradidit, &c. Athenæus lib. 8. In veteribus memorijs obseruatum, Bœotia Thracum impetu, & bellico furore deuastata, redditum ijs, qui stragibus superfuerant, ex intimo specu oraculum, Ibi sedem firmaturos, vbi coruos albentes conspicati forent. Id verò in Theſſalia mox factum ad Pagæaticum sinum. Illorum nanque oblatis aspectibus sunt, Soli qui dicebantur sacri corui, quos vino madentes pueri gypso litos emiserant, Cælius. Eadem historia copiosius ex Erasmi Chiliadibus recitabitur infra in Prouerbio, *Ad coruos*. fabulā corui ex candido in nigrum mutati, describitur ab Ouidio Metamor. lib. 2. Fabula fingit autem ab irato Apolline colorem atrum ei inductum, quod in causa fuisset vt Coronidem (quæ corui ex Æsculapio ex eo conceperat) nunciato ipsius cum iuvene Æmonio concubitu, subita ira commotus sagitta conficeret. Vide Higinum in Hydra. Ipsi apud Alphonsum Siciliæ regem, dum Neapolim sub Callisto pontifice essemus, vidimus coruum ei a rege Britannia missum, miro candore conspici-

Corui in Asia & Theſſalia rari sunt. De corui magnitudine, colore. De coruis albis.

Stratagemma Iphicli coruos gypso illitos.

Fabula candido in nigrum mutati.

videre raritas nulla est, Gybertus Longolius. Io. Carus qui cum Hispanis in nouum orbem nauigauit, albos coruos & merulas istic se uidisse adserit, Idē. Coruus dealbabitur vt quidam (nugator, vt videtur) nobis retulit, si ouum corui pinguedine vel cerebro felis illitum gallinæ albæ loco frigido incubandū supponatur. ¶ Coruum viridem ex India aduectum Monaci (quod oppidum est Bauariæ) nuper, sibi visum quidam nobis retulit. Coruus etatis initio minus nigricans est, quum cælesti rore pascitur, vt scribit Cassiodorus & propheticus perdocet psalmus, Cælius.

Descri-
pno corui. ¶ Coruini generis auibus robustum & prædurum rostrū est, Aristot. aptum scilicet ad frangēdū
cibum & ad pugnandum, Albertus. Qui nasum habent aduncum à fronte statim, (ῥίνα ὀπίσθεν ὑπὸ
τῆ μετώπου ἐνδὲς ἀγομύλλω,) impudentes sunt, instar coruorum, Aristot. in Physiog. Quibus oculi lucidi
sunt, (σιλπνοί,) iij libidinosi (λάστροι) habentur, ceu qui gallos & coruos hac parte referant, Ibidē. ¶ Cor-
uus pro ingluuie gulam habet patientiorem propius ventriculum, Aristot. Aues quædam carēt sinu illo
in quem ex gutture demittunt concoctione maturata, sed gula patientiore vtuntur, vt graculi, corui, Pli-
nius. ¶ Coruis, alijs ventri, alijs intestino fel iungitur, Aristot. Fel renibus, & parte tantum altera iungi-
tur intestino, in coruis, coturnicibus, &c. Plinius.

Coruus a- Cornix ac coruus insigniter aquis oblectantur, vt Theon Arati interpres scribit. nam cum earum
quis oble- alitum corpora admodum sicca sint, humentia expetunt. quin & solitudinis amicū animal coruus est
etatur. prouerbio suffragāte, βάλλ' ἐς κόρακας, Cælius. ¶ Corui carniuori sunt. Frequenter cibos venantur, sed
Solitudi- carne morticina, hoc est animalis per se mortui vescuntur, vt vultures & aquilarum genera, Grapaldus.
ne gander. Cadaueribus vescuntur, Scholiaſtes Aristophanis & Author de nat. r. Hinc prouerbium βάλλ' ἐς κόρα-
Quibus κας: & illud Horatij epistola 7. *Non pasces in cruce coruos.* id est, non suspendêris. Delphini cū pompy-
vescatur. lum gustauerunt, inefficaces stupidiq; redditi fluctu in littora eijciuntur, vbi à coruis gauijsq; cæterisq;
maritimis auibus exeduntur, Ælianus. Terra tenera est (vt Cato vocat) colore pulla, temperatæ vberta-
tis, mollis facilisq; culturæ, &c. quam recentem exquirunt improbæ alites vomerem comitantes, cor-
uiq; aratoris vestigia ipsa rodentes, Plinius. Corui & cornices multiplici cibo vtuntur, omnibus cada-
ueribus inhiant, vniuersisq; seminibus insidiantur, fructus arborum persequuntur, Macrobius. Coruus
ætatis initio minus nigricans est, quum cælesti rore pascitur, vt scribit Cassiodorus & propheticus per-
docet psalmus, Cælius. Nos corui pullum aliquando nutriuimus carne cruda, pisciculis, & pane ex aqua
madido. ¶ Coruus quod æstiuo tempore alui relaxatione se laborare planè sciat, idcirco ab humidis
cibis se continet, Ælianus. at Simocatus non ab humidis cibis, sed à potu coruum æstate abstinere tra-
dit propter ventris profluium. Apud Ouidium secundo Fastorum Phœbus coruo minatur: *Attibi*
dum lactens hærebit in arbore ficus, De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ. Siti ægrescit antequam fici coquā-
tur autumno. Quandiu ficus concoquuntur negatur bibere posse, quod guttur habeat pertusum illis
diebus, Higinius. Hæc eadem Plinius fere, Ægrescunt sexagenis diebus, siti maxime, &c. Nisi forte le-
gendum sit, *Si decreſcunt sexagenis diebus siti maxime, antequam fici coquantur autumno.* Ebrietatem quoq;
sentit, vt dicam in E. ¶ Merdas albas coruorum Horatius dixit Serm. i. 8.

finet.
De corui
voce &
loquaci-
tate.

¶ Coruus avis est valde clamorosa, Albertus, Alitum plerumque à suis vocibus nominantur, ut cuculus, coruus, Varro. Coruus crocit, Author Philomela. A corui voce fit factitium verbum croco, à quo crocito. Inde verò crocatio & crocitatio deducuntur. item crocio, à quo crocitus quartæ declinationis. Simul radebat pedibus terram, & voce crocitabat sua, Plautus. Nonius eundem Plauti locum ex Aulularia citans, pro crocitabat, legit crocibat. Crociturum (inquit idem) propriam coruorum vocem veteres esse voluerunt. Et rursus, Crociturum cum sit coruorum, Plautus Aulularia cantare eos dixit. Crocatio, coruorum vocis appellatio. Pompeius lib. 3. Mutant cum tempestatibus unà raucifonos cantus cornices, coruorumque greges, Lucretius. Coruus avis clamorosa nihil aliud sonare novit quam cras, cras: diuersas tamen voces format, scilicet sexaginta quatuor ut dicit Fulgentius, Author libri de nat. r. Maximè omnium auium multos clangores & varias voces fundit. nam institutus cum humanam vocem mittit, tum eius locutio alia quædam est ludentis, alia longè seriò agentis. Si enim quod pertineat ad deum agit. hic tibi sacrum quippiam & diuinationis plenum loquitur, Ælianus. Cicuratus aliquando loquitur, Albertus. Et rursus, voces hominum imitatur, & cantus auium domesticarum. Vide infra in Psittaco ex Plutarcho. Corui loqui & salutare addiscunt, ut pluribus recitabitur mox in D. Ouantes gutture corui, Vergilius 1. Georg. Corui singultu quodam latrantes, seque concutientes, si continuabunt, ventos portendunt. Κράζον aut κράζον verba apud Græcos dicuntur de voce cornicis aut corui (per onomatopœiā) propter asperitatem vocis quam ædunt, Varinus in Ε' κλαγξα. Κράζον κόραξ, ἢ δὲ κορώνη κράζον, Idem.

Pennarū Vide supra in cornice C. ¶ Cur animalia quædam mutantur, alia non? ut coruus qui semper incommutatio- mutabilis persistit. An quorum natura vincere perdomareq; humorem non potest, ut auium, quæ ve- ne. ficam quoq; nullam ob eam rem obtinent, hæc nusquam mutari possunt? Aristoteles problematum

10.8. Coruus & pica pennas suas paulatim mutant, accipitres verò vno tempore pariter, Alber. ¶ No-
ctuæ & corui (νόεξες, sed video erratum esse ac legendū *nycticoraces*) interdiu non vident, Athenæus
Coitu. lib.8. tanquam ex Aristotele in epistola Epicuri. ¶ Coruus ante tempus vernum (semper Martio mē-
se) oua parit & fouet, ante tonitrua, Albertus. Et rursus, Coruus coit, parit & nidificat mense Martio; ti-

mēns, vt dicunt experti, tonitruum. hoc enim aiunt oua eius perdere. Corui ante Solstitium generant, Plin. Corui mares non coeunt cum foeminis, priusquam cantu quodam ceu nuptiali & hymenæo eas demulserint. hæc verò maribus ita conciliatæ, admittunt, Oppianus lib. i. de aucupio. Coruinæ speciei aues minus Venere valent, & rarò solent coire, Aristoteles. Albertus hoc de gracocenderon aue scribit, nempe omnium minime eam coire, & semel tantum anno. sed apparet eam vocem corruptam à Græca *κορκοειδης*, quæ coruinum genus significat, non vnā aliquā aue. Coruum vulgus, vt Plin. scribit, ore parere & coire arbitratur: ideoq; grauidas si ederint coruinum ouum per os partū reddere, atq; in totum difficulter parere si tecto inferatur. Aristoteles negat, sed exosculationem illam in ijs esse, quæ *An corui* lem in columbis sæpe cernimus. Sunt qui coruos & ibin (inquit Aristot. de generat. anim. 3. 6.) ore coi- *ore coeant* re opinentur: inter quadrupedes etiam mustelam ore parere. Hæc enim & Anaxagoras, & alij quidam *ut quidā* naturales authores scribunt simpliciter valde & inconsideratè: qui in auium genere ratiocinatione illa *existima-* falluntur, quòd rarò coruorum coitus cernitur, rostrorum coniunctio sæpenumero, quæ omnibus id *runt.* genus auibz solita est. quod in monedulis, quas mansues alimus, planum est. genus etiam columbinū hoc idem facit. Verum hæc quoniam coire quoq; visuntur, ea fama caruerunt. coruinum genus libidinofum non est, quippe quod parum foecundum sit. coire tamen id quoq; visum est. Sed enim non cogitasse quemadmodum semen per vuluam deueniat ad ventriculū, qui semper quod ingestum est concoquat, vt patet in cibo perficiendo, absurdum omnino est. Vuluas aut id quoq; auium genus, & oua habere cernitur iuxta septum, Hæc Aristot. Albertus hunc locum enarrans, Auicenna (inquit) diligentius considerans, scribit se vidisse coire duos coruos non aliter quàm alię aues coeunt. rarò autem in hominum conspectu coeunt corui. itaq; multi cum vident eos oscula inter se conferre, coire putant. Mihi verò videtur has aues fortè ante lucem vel in crepusculo coire: quo tempore ab hominibus non videntur, nec observatur eorum coitus, Sic ille. Corui pariunt cum plurimum quinos, Plin. Multæ aues ore *De eorum* coeunt, vt corui exosculatione facta, vt fit in columbis: licet hoc negat Aristoteles, nec ego *de partu.* multum adfirmo, quia non vidi coeutes. coeunt enim corui circa æquinoctium vernum, loquor de veris & magnis coruis, qui à sono vocis *Rosstrabent* dicuntur, & per quadagesimam excludunt pullos & fouent. nam ipse aliquoties in Saxonia circa festum paschatis illorum pullos vidi & habui. Altera verò species corui, quæ dicitur à Saxonibus *Corracken* / æstate circa solstitium excludit pullos, de quibus loquitur hoc carmen: Coruus maturis frugibus oua refert. Et potest fieri vt corui isti veri ore coeant in frigore. nam si vulgari modo auium coirent, frigus semen vnà incidens in matriculam corrumpere. & profectò ea species quæ templa incolit, monedula dicta, ore coit tempore verno, Christophorus Encel. qui & bonofas & vrogallos (vt in illarum auium historia recitaui) & omnes ferè gallinas syluestres ore coire scribit: cui fidem habeat qui voluerit, mihi sanè non persuaserit. & friuola est ratio, quòd coruos in frigore ore coire scribit, ne cum semine irrumpens in matriculam frigus id corrumpat. cur enim non eandem ob causam cæteræ etiam animantes quæcūq; hyeme coeunt ore coeunt? vel quomodo frigus nō etiam per os irrumpere æquè ac in matricem posset, cum multò amplior hic meatus sit? Sed his in rebus vbi an sint affirmare non possumus, cur sint, inquirere stultum est. Coruum ore coire & parere vulgus arbitratur, ad quod respiciens Epigrammatarius poeta in Apophoretis scriptum reliquit: *Corue saluator, quare fellator habetis?* In caput intravit mentula nullatū, Grapald. Parit coruus quatuor & (aut) quinq; Aristot. Et alibi, Non modò bina, vt aliqui volūt, parit, verum etiam plura. Incubat aut viginti diebus, & pullos nido expellit. quod idem & aliæ complures volucres faciunt. quibus enim partus numerosior est, vnum sæpe eijciunt, Arist. tædio nutriendi, Albert. Quinos aliquando parit coruus, Plin. *Incubitis* Foeminæ coruorum oua solæ incubant, & mares eis escas administrant, Author libri de nat. rer. Coruus turres incolit, in quibus etiam nidificat, Idem. Pulli coruorum, septem diebus absq; vlla cibi alimonia *Pullis* degere feruntur. septima verò die nigrescunt, Idem. Pulli coruorum, vt fertur, antequam nigrescant à *quomodo* parentibus vtcūq; neglecti, inedia affecti, huc illucq; vagantur in nido, & ciborum expectant aperto *a parenti-* ore subsidium. Vnde etiam scriptum est, Iob trigesimo octauo. Quis præparat coruo escam? &c. Sed *bis negle-* cum nigrescere illi cœperint, tanto eis alimenta præbenda coruus ardentius requirit, quanto illos alere *eti nutri-* diutius distulit, Gregorius in Moralibus. Sunt qui non à matribz pullos coruorum nuper natos sed *antur.* à muscis præteruolantibus ali putent. Plinius dicit coruos obliuiosos esse, & plerunque minime ad suos reuerti: sed quadam ratione naturæ congerunt ad suos nidos quæ vermes possint creare, ex quibus relictī eorum pulli aluntur interdum. Horum obliuionem probat etiam ex rebus, quas quum absconderint, derelinquunt, Seruius in primum Georg. Vbi D. Matthæus in genere ponit Deum pascere volatilia cœli, ibi D. Lucas coruos nominatim ponit. fortasse respexit Dominus ad illud Psalm. 147. Dat iumento panem suum, filijs corui clamantibus. Nam quædam coruorum species est, qui pullos suos exclusos negligunt, quos Deus miraculò implumes & omni creaturæ ope destitutos enutrit: quidam arbitrantur rore, vt alij enatis in nido vermiculis. Sunt qui credunt prorsus absque cibo eos sustentari. nisi hoc de coruis sit ideo à vate sic positum, quòd corui locis arctioribus, & vbi non satis cibi pluribus sit, eoq; duo tantum incolunt, qui & pullos suos cum iam potestas volandi est nido eijciunt, deinde regione rota expellunt. Hæc enim Aristot. lib. 9. de animal. cap. 30. de coruis scribit. Martinus Bucerus in 6. cap. Matthæi. ¶ Aues quæ in vrbibus solent præcipuè viuere, semper apparent, nec loca

mutant aut latent, vt coruus & cornix, Aristot. Corui toto anno manent, Demetrius Constantinopol.
Vite diu- ¶ De diuturnitate vitæ corui, leges quæ scripsimus in cornice C. Retulit mihi quidam fide dignus, cor-
turnitate. uos à temporibus quorum non extat memoria, hoc est amplius annis centum, in turri quadam man-
 fuisse apud ciuitatem Galliæ quæ Coruatum vocatur: & quotannis pullos nutriuiffe: & quanquam sub-
Morbis traheretur, illi locum eam ob causam non mutasse, Albert. ¶ Coruus ab æstate in autumnum morbo
& morti- conflictari dicitur, Plin. Æstiuo tempore potu abstinet, quod tū scilicetalui profluuiobnoxius sit, v
feris. superius hoc in Capite scripsimus. Siti ægrescunt, antequam fici coquantur, autumnos. ¶ Coruus eru-
 cæ semine occiditur, Ælian. Eruca coruum interimit, Philes.

D.

Moses Iudæis coruum in cibo probibuit, improba ingenia & animos tenebrosos hoc interdicto
De mori- traducens, Procopius. Coruos obliuiosos esse, ex Plinio & Seruio scripsi supra in D. Coruus cicuratus
bus & in- furatur multum aliquando coartata per comminationem, (apparet locum esse corruptum,) Albertus.
genio cor- Coruus natura procliuis est ad furtum, vt experientia Erfordiæ docuit, vbi coruus cicur paulatim de
uorum. mensa in qua pecuniæ iacere consueuerant, in hortum vicinum sub lapidem numos aliquot, qui pretio
Obluio- quinq; vel sex florenos æquabant, abdidit, Obscurus.
ne. ¶ Coruus longæuus citissimè fit domesticus, Author libri de nat. rerum. Ægyptij corui, Nilum
Furacita- accolentes, nauigantibus quasi supplices esse videntur, sibi quippiã largiri efflagitantes, quod eis si quid
te. dono detur, petere cessantes, nihil molesti amplius sunt: sin autem horum quæ postularint nihil impe-
Mansue- trauerint, in naui rostro insidentes, insequuntur nautas, funes arrodunt, ac vincula conscindunt, Æli-
tudine. anus. ¶ Tempore quo apud Pharsala hospites Mediæ periêre, corui locis Athenarum Peloponnesi q;
Sensu fu- defuerunt, quasi sensum haberent aliquem, quo inter se rerum euenta significarent & mouerentur,
turi. Aristot. Scientissimus est mutationum aeris nuncius, &c. vt in E. dicitur. Quantum cum sterili ferax
Sagacita- ager differat, planè noscunt: in vberimo enim gregatim feruntur, per sterilem agrum & infructuosum
te. bini volare assolent, Ælianus. Locis arctioribus, & vbi non satis cibi pluribus sit, duo tantum incolunt:
Pullorum & suos pullos, cum iam potestas volandi est, primum nido eijciunt, deinde regione tota expellunt, Ari-
expulsio- stot. Corui robustos fœtus suos fugant longius. itaque paruis in vicis non plus bina coniugia sunt: circa
ne. Cranonem quidem Thessaliæ singula perpetuò: genitores soboli loco cedunt, Plinius. Tradendum
 putauêre memoriæ quidam, visum coruum per sitim lapides congerentem in situlam monumenti, in
 qua pluuia aqua durabat, sed quæ attingi non posset: ita descendere pauentem, expressisse tali congerie
 quantum poturo sufficeret, Plin. Corui Libyci sese inclinantes rostrorum ad uncitatem quo ad possunt
Solertia in vasa intrudunt, atque inferunt, quæ homines sitis metu aquæ compleuerant, ac (ne rumperentur)
in aqua ex supra tecta ad seruandum aeris beneficio aquam posuerant. itaq; potione fruuntur. Cum aquam de-
vasis fun- ficere vident, calculos ore & vnguibus apportantes, in vasa inferunt: atque calculi quidem in fundum
do alleuā- detruduntur, ac desident, aqua verò de vasis fundo ex subsidentium occupatione calculorum alleuata,
da. superiorem vasis vacuitatem replet: qua solerti machinatione corui aquam contingentes, potione re-
Historia ferciuntur: non ignorantes, quæ sunt penitus in media philosophia recondita atq; abdita, vnū & eun-
de coruo dem locum duo corpora capere non posse, Ælian. Idem hoc coruos in Africa faciêtes visos sibi Aristo-
loquente, timus refert apud Plutarchū in libro Vtra animalium, &c. Reddatur & coruis sua gratia, indignatione
cui mors quoq; populi Romani testata, non solum conscientia. Tiberio principe ex fœtu supra Castorum ædem
à populo genitus pullus, in oppositam sutrinam deuolauit, etiam religione commendatus officinæ domino. Is
Rom. vin- mature sermoni assuefactus, omnibus matutinis euolans in rostra, in forum versus, Tiberium, deinde
dicata est. Germanicum & Drusum cæsares nominatim, mox transeuntem populum Rom. salutabat, postea ad
 tabernam remeans, plurium annorum assiduo officio mirus. Hunc siue emulatione incitatus manceps
 proximæ sutrinæ, siue iracundia subita, vt voluit videri, excrementis eius imposita calceis macula, ex-
 animauit, tanta plebei consternatione, vt primo pulsus ex ea regione, mox & interemptus sit, funusq;
 innumeris aliti celebratum exequijs, constratum lectum super Æthiopum duorum humeros præce-
 dente tibicine, & coronis omnium generum, ad rogam vsq;: qui constructus dextra viæ Appiæ ad se-
 cundum lapidem, in campo Rediculi appellato fuit. Adeo satis iusta causa populo Romano visa est
 exequiarum ingenium auis, aut supplicij de ciue Romano in ea vrbe, in qua multorum principum
 nemo deduxerat funus: Scipionis verò Æmiliani post Carthaginem Numantiamque deletas ab eo,
 nemo vindicauerat mortem. Hoc gestum M. Seruilio C. Cestio Consulibus ad quintum kalendas
Altera hi- Aprilis, Plinius. Exprimit coruus sermonem humanum miro modo. cum ex Actiaca victoria re-
storia de uerteretur Augustus, occurrit ei inter gratulanteis quidam coruum tenens, quem instituerat profer-
coruis Au- re hæc verba: Aue Cæsar victor imperator. Miratus Cæsar tam officiosam auem, viginti millibus
gustū sa- cam emit, (hoc est quingentis aureis solatis, Robertus Cenalis) multasque præterea simileis com-
lutantib. parauit. Quo exemplo motus pauper sutor instituere ipse quoque aggressus est coruum ad parem
 salutationem sed impendio exhaustus ad auem non respondentem dicere: solebat, Opera & im-
 pensa perijt. Cœpit tamen aliquando coruus optatam salutationem exprimere, ac forte audita, dum
 transiret Augustus, respondissetque, Satis talium saluatorum habeo domi, superfuit coruo me-
 moria, vt & illa, quibus dominum querentem solebat audire, verba subiungeret, Opera & impen-
 sa perijt.

perijt. Ad quod subridens Cæsar, emi auem iussit quanti nullam aliam emerat, Perottus. Vide Macro-
bium libro 2. Saturn. cap. 4. Corui loqui & salutare discunt: *Vide supra in C.* ¶ Columbæ coniugium *De coruo-*
inter se mutuū seruant fidum ad mortem vsq; & altero defuncto coniux alter viduus permanet. quod *rum con-*
idem corui etiam faciunt, Athenæus ex Aristotele. Fœtus suos nutritos, & ætate procedente firmos, *ingr̃ fide.*
acriter insectantur nidoq; expellunt. Quamobrem filij coruiculi deinde ea quæ sunt ad viuendum *Pullorum*
necessaria inquirunt, genitoresq; suos minime alunt, Ælianus interprete Gillio. Corui pullos suos cum *educatio-*
iam potestas volandi est, primum nido eijciūt, deinde regione totā expellunt, Aristot. Coruus iam æta- *ne.*
te affecta cum pullos alere non potest, seipsum eis cibum præstat, hi autem comedunt patrem: vnde
prouerbiū esse natum ferunt, Mali corui malum ouum, Ælianus. alij aliam huius prouerbij originem
adferunt, vt in *h.* referemus. ¶ Corui nidis suis (agnum, id est) amerinam (ἀγνον ἐγκάρπον Philes) impo-
nunt amuleti gratia, Ælianus.

¶ Coruus tauro & asino aduersarius est: quippe qui aduolans feriat, & eorum oculos laceret, *Cum qui-*
Aristot. & Ælianus. Coruus vulpi amicus est. pugnat enim cum æsalone. vnde fit, vt huic cum ab illo *bus ami-*
percutitur, auxilietur, Aristot. Æsalon parua auis, oua corui frangit, cuius pulli insectantur à vulpibus. *ciā vel*
inuicem hæc catulos eius ipsamq; vellit. quod vbi viderint corui, contrā auxiliātur velut aduersus com- *inimici-*
munem hostem, Plinius. Si quod animal coruus contra vulpem pugnare animaduernerit, subsidio ei *tiā gerat.*
venit, amicitia adductus quæ illi cum vulpe intercedit, atq; vlciscitur, Ælianus. Sed non veram amici-
tiā inter coruum & vulpem intercedere, ex Alberto & Auicenna. recitauimus in Vulpe D. Lepus cor-
uorum & aquilarum vocem metuit, & aduersus harum auium insidias in dumeta se abdit, Ælianus. In
regione quadam ad Septentrionem remota capita coruorum (liber Germanicus habet aquilarum,
quod placet) præfidi regionis pro tributo adferuntur, in signū occisæ auis noxiæ quæ illic agnos & oues
interimit, Olaus Magnus. Coruus occiso (à se & gustato, Solinus) chamæleonte, qui etiam victori no-
cet, lauro infectū virus extinguit, Plinius. ¶ Miluus & coruus hostes sunt, Ælianus. Miluo est quoddā
bellum quasi naturale cum coruis, Cicero i. de Nat. Coruum miluus impugnat. eripit enim miluus à
coruo quicquid tenet, vt qui & vnguibus sit præstantior & volatu. ita fit, vt eos quoq; victus ratio faciat
inimicos, Aristot. Coruus & miluus dissidēt, illo præripiēte huic cibos, Plin. ac si coruus miluo præripiat,
vt Perottus etiam scripsit, his verbis, Coruus miluo volanti præripit escas. Ego cum Aristotele & inter-
prete eius Gaza, potius dixerim miluum coruo præripere. Ictinos (inquit Albertus, quanquam codex
eius impressus perperam habet *acrinor* & *lartinoz*) paruum genus est milui, quod vocatur apud nos mil-
uus risus, non rapit oua vel pullos coruorum, sed potius quod inuenit de cibo præparatum, coruo extor-
quet, eoq; pugnat cum ipso. nam robore vnguium & volatu pernice coruo præstantior est. Præteritis
temporibus (inquit Niphus) apud Apuliam ingens bellum annotatum est inter coruos & miluos, quod *De bello*
tribus diebus noctu diuq; vt fuit narratum perdurauit: vbi tandem milui superati fuerunt. Et non multo *inter cor-*
tempore post in eadem regione non defuit bellum acerrimum inter Hispanos & Gallos: vbi Gallis su- *uos &*
peratis, interficitur prorex Gallorum. ¶ Mutuo vterq; in alterum odio pelagius accipiter & coruus *miluos*
flagrant, Ælianus. ¶ Falconum & coruorum prælium ex Ænea Syluio descripsi in Falcone D. ¶ Per- *comisso.*
cnopterus aquila degener est, & à coruo etiam verberatur, Aristot. & Plinius ¶ Pugnam ciconiarum
& pelecatorum, aduersus cornices, coruos, vultures, aliasq; carniuoras, descripsimus in Ciconia C. ex
Kiranide. ¶ Pugnant coruus & chlorio (aliās chloreus) noctu inuicē oua exquirentes, Plinius ex Aristo-
tele de hist. anim. 9. 1, vbi Græcè legitur, *πίπρα καὶ χλωρεὺς*, Gaza vertit pipo & lutea. pipram autem
Aristoteles alibi dryocolapten, id est picū nominat. Choretes (vox corrupta pro chloreus) cōtra coruos
pugnat, Albert. Turturem chloreus odit, chloreum coruus, Philes: qui in omnibus Ælianus sequitur.
atqui Gillius ex Æliano aliter, Cum turture coruus & circus inimicitias gerunt, & turtur vicissim hostili
odio ab vtroque dissidet. ¶ Coruum aliquando alaudam iuueuem deuorasse obseruauimus, Albertus.
¶ Coruus interdiu præualet, bubo nocte, & vicissim alter alterius oua vorat, Author libri de nat. rerū.
sed Aristoteles hoc de cornice & noctua scribit. *vide in cornice D.*

¶ Apud Celtas aiunt pharmacum (herbam venenosam) esse xenicum dictū, quo citissima mors in-
feratur. eo sagittas inficiunt. aduersus hoc inuentum ferunt remedium corticem quercus (Dioscorides
hoc remedium contra toxicum commendat.) alij folium quoddā (herbam quandam) diuersum, quod
coracium (χοράκιον) nominent. eò quod corax, id est coruus ab eis obseruatus sit, qui cum xenico gustato
periclitaretur, quæsito hoc folio deuoratoq; conualuerit, Aristot. in Mirabilibus. Videtur autem mihi
xenicum illud non aliud esse quàm venenosissima herba, *tora* hodie dicta: & coracium quæ antitora
nominatur, de quibus copiosè docui in Lupo a. ¶ Cadente fulmine corui ex su a natura lumen ferre
(forte, fugere) videntur, Hermolaus Barbarus.

E.

Corui quomodo reti capiantur, Crescentiensis docet lib. 10. cap. 20. Item corui & cornices quo-
modo inuiscentur, eiusdem libri cap. 27. vt iam supra in Cornice scripsimus. Vidi ego canem spatio ho-
ræ interiisse, qui carnes nucis vomicæ puluere aspersas deuorarat. corui etiam eiusmodi carnes come-
dētes, per breue spatium volātes decidūt, Brasauolus. Corui & canes herba ænitra deuorata inebriātur.

*Coracion
herba qua
tanquam
antidoto
vtuntur
corui.*

*Quomo-
do capian-
tur corui.*

& sic inebriati corui etiam capiuntur, Athenæus ex Aristotele libro de ebrietate.

¶ Traditur ingruentis mali certissimum haberi præsagium, vbi exercitum vultures insequantur. coruose quidem ipsum hoc quandoq; factitasse compertum est, Cælius.

Tempe-
states præ-
sentiunt
& præsa-
giunt.

¶ Coruus scientissimus est mutationis aëris nuncius: & alia crocitationis voce præsagit auram tranquillam, alia tempestatem, Author libri de nat. rer. *Mutant cum tempestatibus vnà Rancifonos cantus cornicum secla vetusta, Coruorumq; greges, vbi aquam dicuntur & imbres Poscere, & interdum ventos au- rasq; vocare*, Lucretius. *Κόρυξ ὁ μὲν ῥήρεα κρώζων*, Nicander. id est, Coruus pluuiam crocitando præsa- giens. Cornix & coruus, eiusdem generis aues, cum corpore admodum sicco sint, plurimum gaudent humectantibus. cum igitur initium tempestatis (*χιμῶνος*) senserint, & aer corpora earum humectarit, tunc etiam innatant aquis, ceu quibus valde gaudeant, Theon Arati Scholiastes. Corui & graculi cū gregatim apparent, & similem accipitribus vocem ædunt (id est acuta voce clamitant. talis enim acci- pitrum vox est, Scholia) pluuiam prædicunt. Corui præterea imminente pluuiā magnas pluuiæ stillas voce imitantes, & proferentes (subinde) *κλᾶζ*. vel cum confusam habent vocem instar stillarum, pluui- am significant. vel grauē (magnam) vocem ingeminant, (subinde repetunt,) & pennis omnibus con- cussis vehementer perstrepunt, Ex Arato & Theone Scholiaste. Imbrium guttas coruus effingere co- natur, Ælianus. Auienus priorem partem loci ex Arato iam recitati, sic transfert: Agmine cum denso circunvolitare videtur Graculus, & tenui cum stridunt gutture corui. Coruus excitato & volubili sono crocitans, & alarum plausu se concutiens, tempestates præmonstrat. Rursus si coruus, cornix, gra- culus, crepusculo vespertino vocales sint, tempestatis aduentum prædicunt, Ælianus. Notandum cor- nicem rauca voce & solam, (iuxta carmen Vergilij, *Tum cornix plena pluuiam vocat improba voce*), pluuiā prædicere: coruos verò & plures, & voce tenui & purissima contra naturam suam, *Tum liquidas corui presso ter gutture voces*, Seruius. atqui Vergilius primo Georgicorū hoc de coruis carmē inter serenitatis signa ponit vt paulò post recitabimus. Coruus si in serenitate non consuetam vocem ædiderit & ni- mium clamoriferus fuerit, aquam significat: item si pediculos sibi eximat super oliuam, Obscurus. Corui singultu quodam latrantes, seq; concutientes, si continuabunt, ventos: si carptim vocem resorbeant, ventosum imbrem præsagiunt, Plinius. *Et è pastu descendens agmine magno Cornuorum increpuit densis ex- ercitus alis*, Vergilius primo Georg. inter pluuiæ signa: ex Arato, vt apparet, qui tamen non coruorum habet, sed *κολοίων*, id est graculorum. ¶ Corui stantes aduersus Solem, si rostra aperiant, calorem signi- ficant, Obscurus. Corui & cornices per initia tempestatis (*χιμῶνος*) gaudent, in progressu verò crescen- te frigore non amplius gaudent. incipiente deinde æstate rursus gaudent. excessus enim temporum non ferunt. Itaq; cornix cum placida (non aspera) variaq; voce letitiam suam testatur, signum est sereni- tatis, Theon Arati Scholiastes. Aratus inter prognostica, *Καὶ κόρυκες μένοι μὲν ῥήρεα Κορώντες Διοσά- κης* &c. id est, Sereni & tranquillī cœli signum faciunt etiam corui, quando primum quidem seorsim clamant & geminant vocem: deinde vniuersi (*μεταθρόα κεκλήγοντες*: vbi Scholiastes, *λαμπαρτέρα τῇ φωνῇ χρώμενοι*) & plures gregatim collecti, cum multo (pleniore) clamore, (*φωνῆς ἐμπλειοί*: vbi Scholia, *μετὰ γοερωτέρας φωνῆς*) gaudentibus similes (vt ex placida & remissa voce coniici potest) somnum in- eunt, (*κοίτοιο μέδονται*: vbi Scholia, *ὡεὶ πλὴν τῆ ὑπνῶσαν σωσισαζόμενοι*). Multi etiam corui (Scholiastes addit, circa matutinum tempus) super cortice (trunco) arboris, vel ramis eius confidentes, & volatu eam repetentes, (qui motus gaudentium est, crocitantēs interim cantantesq;) pennas concutiūt, (vel arbori insidentes laxant & remittunt alas,) Hæc ex Arato & Scholijs. Hunc Arati locum Vergilius primo Georgicorum sic reddidit, inter signa serenitatis:

Tum liquidas corui presso ter gutture voces

Nescio qua præter solitum dulcedine lati,

Progeniem parvam, dulcesq; reuisere nidos.

Ingenium, aut rerum fato prudentia maior.

Mutauere vias, & Iupiter humidus austris

Vertuntur species animorum, & pectora (aliàs pectore) motus Nunc alios, alios dum nubila ventus age-

bat, *Concipiunt. hinc ille anium concentus in agris: Et læta pecudēs, & ouantes gutture corui*, Hæc Vergilius. Seruius addit, ex venturæ propinquitatis serenitatis coruos lætari.

De coruis
venaticis.

¶ Coruus longæuus citissime fit domesticus, coruosq; syluestres inuitos retinet ac seducit, Author libri de nat. r. Vidialiquando coruum venaticum, qui perdicem cepit & alios coruos syluestres: sed coruos non capiebat nisi fretus auxilio hominis propinqui, Albertus. Ipsi apud Alphonsum Siciliae regem, dum Neapoli sub Callisto pontifice essemus, coruum vidimus missum à rege Scytharum, au- cupio mirabilem: si quidem alios coruos & phasianas cum eo capere solebat, Perottus. Coruorum & miluorum pulli apud Indos quomodo cicurentur & instituantur ad prædam hominibus adferendam, scripsi in Aquila E. ex Æliano. Recens est fama Crateri Monocerotis cognomine, in Erizena regione Asiae, coruorum opera venantis, eo quod deuehebat in syluas eos confidentes corniculis humerisq; illi vestigabant agebantq; eò perducta consuetudine vt exeuntem sic comitarentur & feri, Plinius. Perottus aliter legit, In Troccena regione Asiae Craterus coruorum opera venari solitus proditur, quos deuehebat in syluas insidentes humeris, illi verò coruiculus vestigabant agebantq;, &c.

¶ Scripse-

¶ Scripserunt quidam, porcos sequi eos à quibus cerebrum corui acceperint in offa, Plin. Cerebellum corui de pane collectum scrofæ si dederis comedere, sequetur te quocunq; ieris, Sextus.

F.

Coruus iuxta genus suum, id est quævis coruini generis avis, in cibis damnatur Leuitici 11. & Coruus in Deuteron. 14. Reprobat legislator, inquit Procopius Gazæus, maligni ingenij & tenebrofi (atri) ho- *cibo pro-* mines, qui per eiusmodi aues qualis coruus est, indicatur. Coruo in lege prohibito auaritia (*πλεονεξία*) *hibitus.* prohibetur, Clemens Stromat. 5. ¶ Corui aut cornicis carnem nunquam dabis accipitri. valde enim nocet, &c. *vide supra in Cornice F.*

G.

Multa remedia ex anserè, quod miror æquè quàm in capris (aliàs coruis.) nanq; anser coruusq; *Remedia* ab æstare in autumnum morbo conflictari dicuntur, Plinius lib. 29. in fine capitis 3. Gelenius in an- *ex coruis.* notationibus suis docet vetustos codices non in coruis, sed in capris habere, quod & ipse probat, & c. Coruus viuus sepultus in fimo equino, & per dies quadraginta putrefactus, deinde combustus & in ceroti formam redactus, podagricos sanat perfectè, Kiranides. Medicus quidam celebris nostra ætate, coruos duos mense Martio è nido combustos in læuissimum pollinem redactos, epilepticis propinabat, bis vel ter in die drachmæ pondere exhibito cum aqua decoctionis castorei. Aliqui coruum excoquunt, & nocte concubia in plumbeum vas condunt, ad denigrandos capillos, Plinius. ¶ San- *Ex san-* guis coruorum subtiles reddit capillos, Rasis. ¶ Seuum corui nigri & rutam recentem cum oleo mi- *guine,* sce, quo inuncti capilli nigrescent, Rasis. ¶ Quidam sanguine & cerebro corui vtuntur cum vino ni- *Seuo,* gro ad denigrandos capillos, Plinius. Cerebrum corui cum stillatitio liquore verbenæ haustum epile- *Cerebro,* pticis prodesse nuper amicus quidam ad nos scripsit tanquàm experimentis probatum remedium ¶ Fel *Felle,* corui mixtum cum oleo de aliuiule & corpori toti illitum, soluit hominem ligatum ne coeat, Rasis. Oportet aliquando hominum cogitationes fallere medicum, & persuasioni eorum etiam falsæ se accommodare, & remedia quædam etiam contra rationem permittere in quibus illi confidant. Memini ego quendam virum nobilissimum iurasse, se esse ligatum ne cum mulieribus coiret. quem cum ab hac persuasione nulla arte reuocare possem: finxi me quoq; omnino credere ipsum esse ligatum: & remedium ostendi ex libro Cleopatrz de informanda sceminarum speciositate: in quo promittitur, si ita ligatus fel coruinum cum sesamelæo misceat, ac corpus totum inungat, adiutum iri. Hoc ille audiens confusus est libri verbis, & cum id fecisset, liberatus coeundi libidinem recepit, Constantinus in libro de incantatione. Quidam suffiebat se (felle coruino, ni fallor, de hoc enim proximè dixerat) vt redderet capillos albos, quod quidem consequutus est, Rasis. ¶ Si pes corui ad collum tussientis pueri *Pede,* suspendatur, multum prodest, Rasis. ¶ Corui fimus suffitus albos & albam lepram sanat, Ki- *Fimo,* ranides. Dentium dolorem statim abire tradunt fimo corui lana adalligato, Plinius. Fimus corui lanula obuolutus denti cauo infulcitur minutatim, ac sine dolore eum discutiet, Marcellus. Cauo denti fimum corui si imposueris, dentem rumpit & tollit dolorem, Sextus. Constantinus Afric. in libro de anim. de cerebro corui hoc scribit. Fimū corui lana adalligatum infantium tussi medetur, Plin.

¶ Ouum corui grauidis cauendum constat, quoniam transgressus abortos asperos facit, Plin. *Ouo,* Oua eius denigrant capillos, Kiranides. si pilis rasis à capite illinantur, Rasis. Corui ouum (coruini oui interiora, Marcellus) in æreo (Cyprio, Sextus) vase permixtum, (& diu coagitatum, Marcellus. donec mutet colorem, Sextus) illitumq; de raso capite (in vmbra per peniculum pictoris, Marcellus. donec ouum consumatur, Sextus) nigritiam capillis affert. sed donec inarescat (siccetur infectio, Marcellus) oleum in ore habendum est, ne & dentes simul nigrescant. (tanta enim solet esse vis eius, vt etiam dentes dum siccatur inficiat. Et seuo ceruino faciem perungi oportet, ne distillantibus guttis maculetur, Marcellus. idq; in vmbra faciendum, neq; ante triduum abluendum, Plinius. vel, vt Sextus, medicamento illito caput ligabis, & post diem quartum solues. & hoc efficit vt nec cani vnquam exeant. Quarto die (inquit Marcellus) caput lauari oportet post medicamen impositum. Eadem ferè Ælianus & Constantinus in libro de animalibus scribunt. Oua etiam auis tardæ, (*alhabari,*) & *alocloæ* (*aloch-* *loch,* ciconiam intelligo) apud Auicennam capillos denigrare legimus. Oua coruorum ab Arnoldo Villanouano ad epilepsiam commendantur. Cum epilepsia fit ex melancholia, stercus columbinum tritum, cum ouis coruorum misce, & ceu cataplasma spleni impone, appositis prius sanguiifugis. hoc enim cataplasma materiam trahit à capite ad splenem, & generat febrem, & sic epilepticum liberat, & maximè si fiat in autumnò, Arnoldus Villanov. Tres guttæ sanguinis de spatulis patientis epileptiei per scarificationem (scarificationem) extractæ cum ouo corui, patiente adhuc existente stupido, in potu datæ multum profunt, Idem. ¶ Vt pili fiant albi: Vermes coruorum vel cornicum iugulata- *Vermib.* rum & positarum sub fimo, &c. *vide in Cornice G.* *Etymon* *corui.*

H.

a. Coruus dicitur à Græco *κόραξ*, Perottus. *κόραξ*; Romani vocant quos Græci *κόραξας*, for- *Synony-* tassis à verbo *κράω*, Suidas. Corax vox Græca pro coruo nouè ponitur à Cicerone lib. 1. de Oratore, *ma.* citante Nonio: Quare Coracem istum vestrum patiamur nos quidem pullos suos excludere in nido, *Phæbeius* qui euolent clamatores odiosi ac molesti. Phæbeius ales pro coruo, Ouid. 2. Metam. Coruum satyram ales.

F

Satyra a-
uis. auem dixit in Valerij Coruini historia L. Florus : cuius nominis causam sunt qui ad fellationē referant, de qua Martialis, *Corue saluator quare fellator habetis? In caput intrauit mentula nulla tuum.* Et Plin. lib. 10. coruos inquit ore parere aut coire vulgus credit: Aristot. negat. Quid si ad Saturam paludem seu Satyram relatum malis? ea vero Pontina est, viginti quatuor olim vrbium locus capax, cuius meminit Vergilius Æneid. 7. in agro autem Pontino rem gestam auctor idem Florus est, nec non A. Gellius ac T. Liuius, etiam si apud hunc Pomptino legitur, Cælius. Alij apud Florum non Satyram, sed Satyriam (quatuor syllabis) autem legunt. Coruiculus, diminutium à coruo, si rectè Perottus sic apud Plinium legit. *vide supra in fine capitis 5.*

Etymon ¶ Coruus Græcè κόραξ à colore nigro dicitur. κόρον enim nigrum est, Cælius ex Oppiani Scho-
vocis κό- liafte. Κόραξ, ὁ δὲ τὸν (τὸ) κόρον (paroxytonum. Cælius ultimam acuit, quod placet vt differat à substan-
ex. tiuo κόρος, quod est saties: præsertim cum & alia colorum nomina in os oxytona sint,) id est à nigro co-
Synony- lore. vel à magnitudine capitis, ὁ δὲ τὸ κόρον μέγα λιν ἔχει. Alektoridas Persæ etiam coruos vocant,
ma Græ- Hermolaus. *vide in Gallo B. Σαβαλέχειν, τὸ σάβειρος, σάβειρος, κόραξ,* Hesychius. Coruus Celticè λῆρος
ca. dicitur, Plutarchus in libro de fluuijs. Phalangia, ligna rotunda, (nostri wellen vocant, quòd ad vol-
Ο' μώνυ- uendum apta sint, cylindri forma:) προγγύλα ξύλα καὶ σύμμετρα: Ἀ' ἡμοὶ δὲ κόρακα, Hesych. Phalanx
μα. & phalangium, araneus est. καὶ οἱ κόρακες δὲ ὁ δὲ Ἀ' ἡμοὶς φαλάγῃα, Etymologus & Suidas. Οἱ ὦν οἱ
nomen est generale ad omnes alites carniuoras, vt vultures, coruos, vt poetarum interpretes docent.
Migerus, id est coruus auis, Kiranides 1. 12. Γοινέες, corui, Hesychius & Varinus. Οἰνὰς, genus corui,
aut columba fera, Idem. Οἰνὰξ, genus corui, Idem. sed posterior hæc vox corrupta videtur. de cœna-
de aue inter columbas scripsimus.

Epitheta ¶ Epitheta. Loquax coruus, Ouidius 2. Metamorph. Oscan, Horatius 3. Carm. Saluator,
corui. Martialis. Phœbea ales, Silius. Phœbeius ales per antonomasian Ouidio 2. Metam. Præterea apud
Textorem, latrans, niger, nigrans, vocalis, crocicans, garrulus, querulus, viuus, increpitans, Del-
phicus, vilis, feralis.

¶ Agilops malum est in angulis oculorum, quod Auicenna *garab* vocat, Haliabas coruum, Ma-
Ministrā- nardus. *Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis, Tam subito coruus, qui modo cygnus erat,* Martialis. Ma-
tes sacris gi eos qui sacris iisdem initiati sunt, leones appellant: ministrantes verò coruos, Porphyrius. Germa-
corui di- ni quidam Februarium coruorū mēsem vocitant, Hadrianus Iunius. Fieri nequit vt ex albo in nigrum
cuntur. mutatio fiat, nisi per medios colores, imò & per medias substantias. norunt hoc Chymici, per multi-
Coruorū tudinem colorum ad desideratum illud, quod caput corui vocant, peruenientes, quum tamen in rem
mēsis Fe- simpliciter albam non operentur, sed cui sit croceum aliquod admixtum, Manardus. ¶ Coruinus,
bruarius. adiectiuum, quod ad coruum pertinet.

Caput cor ¶ Corone vocatur annulus quo ianua attrahitur, qui & rhoptrum, & corax, id est coruus. *Vide*
ui apud *plura in Cornice a.* A cornice aue cui collum flexibile, corone in foribus per translationem dicta est,
Chymi- quemadmodum etiam à coruo córax, ὁ κόραξ δηλαδὴ τὸ κοράκιον, Eustathius. Ἐ' πικάτης lignum est
stas. córacas, id est coruos habens, à quo instrumenta coquinaria suspendunt, Scholiastes in Aues Aristo-
Coruus phanis. alij aliter interpretantur. Artemidorus mulieres quasdam Hispanicas monilia ferrea collo cir-
pro annu- cundata gestare refert, quæ coruos (κόρακα) supra verticem incuruatos habeant, & ante frontem lon-
lo ianue gius se extendant, hos ad coruos velum cum velint attrahere, vt extantum faciei præbeant umbracu-
et aliis in- lum: hocq; magnum ducere ornamentum, Strabo lib. 3. ¶ Lupi instrumenta sunt vncinata quibus
strumētis vasa quæ in puteos forte inciderunt, extrahuntur: quæ Græco vocabulo etiā harpages & harpagæ vo-
sumitur. cantur: vt scripsimus in Lupo & Onagro. Sunt & in belli vsibus harpagæ (inquit Cælius) ab Agrippa
excogitata, capiendis oblaqueandisq; nauibus. Ea verò sunt cubitorum quinq; ligna, ferro circūplexa,
fibulasq; ab capite vtroq; præfixas continentia, vni falx ferro curuata inhæret, alteri funes destinantur
plurimi, falces machinis attrahentes, ubi in tendiculum incidit hostica naus: cui intercipiendæ machi-
nula præstò & altera est: córaca vocant, id est coruum. Diades suis scriptis ostendit se inuenisse coruum
demolito rem quem nonnulli gruem appellant, Vitruuius 10. 29. Et rursus circa finem eiusdem capi-
tis, De corace nihil putauit scribendum, quod animaduerteter eam machinam nullam habere virtu-
tem. Hunc locum enarrans Gulielmus Philander Castilionius, Quòd dicat (inquit) coruum à non-
nullis gruem vocari, venire quis possit in suspicionem, eo vsos esse capiendis aduersariorum machinis
transferendisq; in muros, cuiusmodi machina vsum fuisse scribit Vitruuius capite ultimo Calliam ar-
chitectum Rhodi, cum accedentem ad mœnia helepolim correptam transtulit in muros. hoc vt cre-
dam facit quòd apud Iulium Pollucem legatur lib. 4. geranon, id est gruem, in theatro machinam fuisse,
quæ ex sublimi ferebatur ad rapienda corpora, ea vsum Auroram cum Memnonis rapuit corpus.
Sed quod demolitorem adiecisset Vitruuius, aliud esse suspicatus sum. interea cogitanti se offert mihi
Polybij locus ex lib. 1. quem ad hunc modum vertit Nic. Perottus (cui nos ex codice Græco Vatica-
næ Bibliothecæ cum Aldinum mutilum reperissemus, versus amplius tres addidimus: Ligneæ (inquit
coruum describens) columna prorsus inerat, longitudinis quatuor vlnarū, latitudinis palmorum trium,
in eius apice rotam constituerant, huic præterea tabulæ inhærentes scalas conficiebant, quarum lati-
tudo erat pedes quatuor, longitudo sex vlnæ. foramen autem tabulati erat oblongū & circumambibat
columnam

columnam post primas statim scalæ duas vlnas. habebat autem veluti sepem ad vtrumq; oblongum
latus genu tenus altam. in ligni extremo ferrum erat instar mallei peracutum. præterea annulus fune
alligatus, ita vt hæc machina, machinis frumentarijs simillima videretur. Igitur simul ac nauis hostium
aduentabat, laxato fune scalæ demittebantur, ferrum pondere ac vi ligni super hostium nauim dela-
psum figebatur. si aduersa prora erat, bini milites per scalas descendebant, duo primi præferentes scuta,
reliqui latera scutis protecti. si verò obliqua erat hostium nauis, in eam ex tota pariter nauis defilieba-
tur, Hactenus Polybius: Quæ verba mirè faciunt ad rem nostram. Coruorū mentio est apud Q. Cur-
tium libro quarto, Hucusq; Philander. Harpagones (inquit Plinius) Anacharsis excogitauit primus,
& manus (ferreas) Pericles Atheniensis. auctor nobis est in Viris illustribus Nepos Cornelius, hisce
vsum ex Romanis primum Imperatorem Duillium, Cælius. Coruis & manibus ferreis hostes arripie-
bant ex propugnaculis. Diodorus Siculus de gestis Alexandri. Circa Hieronis nauim coraces erant
ferrei, qui organis emissi hostiū scaphas tenebant, καὶ παρεβαλλονεῖς πληγύω, Athenæus. Nominatur &
apud Appianum corax cum ferreis manibus, inter instrumenta pugnae naualis. ¶ Κόραξ, gallina-
ceorum summā rostra καὶ τὸ κορόν, id est à nigro colore sic dicta, Hesych. & Varinus. ¶ Κοράκιος,
proparoxyt. in Lexico Græcolatino vulgari *coruinus* exponitur, sed absque authore. ¶ Κοράκιος qui- *Derivata.*
dem penanflexum piscis nomen est, cuius mentio apud Palladium in remedijs aduersus arborū for-
micas. non enim coracina pix illic, vt vulgati codices habent, sed coracinus piscis legendum, quod *Coracin?*
constat ex Geponicis Græcis. Coracinus color memoratur Vitruuio lib. 8. cap. 3. his verbis, Ex potu *color.*
fluminum quorundam pecora quamuis sint alba procreant alijs locis Leucophæa, alijs pulla, alijs co- *Coraxus*
racino colore. Hunc locum enarrans Guil. Philand. Strabo (inquit) lib. 12. de Laodicensium pecori- *color.*
bus loquens, τὴν κόραξιν χροάν vocat, cuiusmodi scilicet in coruis conspicitur, id est nigerrimum: (Her-
molaus vertit, coracino colore.) Eum locum Georgius Tifernas non rectè interpretatus est. Talis co-
lor est, si quid intelligo, ferici villosi, quod villutum vulgò dicitur. Coraxorum lanitium omnium pul- *Coraxorū*
cherrimum ex Turditania Hispaniæ venit, Strabo lib. 3. A corui colore lanæ coracix dicuntur, Her- *lanitium.*
molaus. Corybas lapis quidā colore κοράξιος (id est nigredine saturata splendens) in Inacho fluuio na-
scitur, Plutarchus in libro de fluuijs. Λίθοι κοράκοι τὴν χροάν, Idem in Strymone fluuio: vbi similiter for-
tè κοράξιοι legendum. & apud Strabonem, loco iam citato à Philandro, considerandum, an rectius τὴν
κοράξιν χροάν legeretur, quàm κόραξιν per iōta in vltima. Est colorū vnus coraxis nomine, cuius Stra-
bo lib. 12. meminit, in Laodicensis lanæ præconio. nec præterijt lib. 8. Plin. Cælius. Sed Plin. lib. 8. c. 48.
inter lanarum differentias, Laodiceæ tantum, non coraxis, meminit, ne quis fallatur. Κοράξιοι, genus *Coraxi*
Scytharum, & pudendum muliebre, Hesych. & Varin. Κοράκιον emplastrum describitur à medicis, *gens Scy-*
Galeno, Paulo & Nicol. Myrepso, à colore atro, vt apparet, dictum. recipit enim gallas & chalcitidem. *thica.*
¶ Coracina sacra legimus apud Ambros. in Pauli epistola ad Roma. quæ Coraci præstarentur, siue is *Coracina*
intelligatur coruus, seu eius nomē claturæ deorum inutorum (multorum forte) vnus, Cælius. ¶ Os sacra.
acromij, id est scapulæ processum ad summum humerum, Galenus κορακοειδῆ nominauit: Arabes *pi*
haoreb (vel *pi algarab*) id est rostrū porcinum, (legendū, coruinum,) Vesalius. Est & in scoptulo utroq;
in inferiore capitis eius parte exiguus acutusq; processus: qui cum anchoræ aut coruini rostri similitu-
dinem referat, ἀγκυροειδῆς (scilicet ἑσῶν) à nonnullis, ab alijs κορακοειδῆς nuncupatur. quandoquidē ex-
trema eius pars vt coruinū rostrum extenditur, Wott. Destructum id est rostrū corui, & est quoddam
additamentum, Syluat. ¶ Σκορακίζειν verbum, & inde composita reperies infra in Prouer. Ad coruos. Σκορα-
¶ Κορακοφοροκλείδης, ἐπὶ γὰρ (κατὰ πινυαδὸν) ἱεροκλείδης, Hesych. & Varin. ¶ Κοράττειν, ἢ κοράττειν, τὸ ἀγαν κίττειν.
καὶ σκορπεῖν καὶ λιπαρεῖν, id est improbè & pertinaciter quippiam flagitare. ducta translatione à coruis
fores circūuolitantibus, nec discedentibus, Suid. Hesych. & Varin. Κοραττεῖ, ὀρχεῖται, (est & κορδακίττει,
αἰχρῶς ὀρχεῖται apud Suid.) καὶ ἀκλήτῃ ἐληλυθε, Hesych. Κοράττειν, κορακeweσθαι, Idem. Κόραξε, πόρθη,
Varin. ¶ Galli coruum (*corbeau*) appellant partem lapidis è muro prominentis sustinendæ trabis gra- *Coruus la-*
tia, Latini mutulum, (Germani puto *Kragstein*.) Rob. Steph. Scapum in botro seu vua, ramosum illud *pis è muro*
à quo acini dependent, quidam appellāt, nostri *Trapp/Kapp/oder Kamm*. Galli *grappe*. hinc & vini ge- *prominēs.*
nus indocti quidē scripiores *raspatitiū* nominarūt, Nic. Myreps. raspe antidoto 500 & alibi nostri *rappis*.
¶ Coronopus, id est Cornicis pes, herba est quam & κορακόποδα vocant, Hesychius. *Vide plura* *Corono-*
supra in Cornice a. Auicenna lib. 2. cap. 568. vocat *regiel algerab*, id est pedem coruinum, vt reddit inter- *pus herba.*
pres. est autem *gerab* Arabicè nomen commune ad cornicem & coruum. ¶ Coracion, Κοράκιον, no- *Coracion.*
men est folij siue herbae Aristoteli in Mirandis narrationibus, vt supra in *D.* ostēdi. Coronopodem Fui-
chsius Germanicè *Kraenfuß*, id est cornicis pedem interpretatur, Tragus *Rappensfuß*, id est corui pe-
dem. Hippoglosson in monte Atho frequentem herbam vulgò nominant *coracobotano*, hoc est corui
herbam, P. Bellonius. Rostrum coruinum herba est, quam multi consolidæ speciem faciunt, sed falsò. *Rostrum*
est enim herba modicè pilosa, odore boraginis, vi conglutinandi pollens, Syluaticus. Hæc forte pul- *coruinū.*
monaria Plinij fuerit, quæ consolidæ species dici potest, & boraginem redolet, folijs hirsutis: rostrum
coruinum autem dici potuit à foliorum præsertim minorum figura, vt conijcio. ¶ Corui oculum ali- *Corui oculo*
qui vulgò vocant *nucem vomicam*, nostri *Kroneugle*, quæ vox potius cornicis ocellum sonare videtur. *lus.*
¶ Κορώνεως, ficus arboris species Aristophani in Pace: vbi Scholiastes docet κοράκιον etiam dici, quod *Coroneos.*

Radix corui. fructus eius colore coruū referat. Κορακίαν σίκων meminit Hermippus, hoc versu: Φαλαίων μάλα γὰρ ἀνὴρ τῆς κορακίαν, Athenæus. Rhæti alpini gentianam omnium minimam, sed flore maximo calathiformi, in altissimis montibus nascentem, sua lingua Nischcorff/ id est radicem corui appellant, nostri ab amaritudine Bitterwurh.

Coracias auis. ¶ Phalacrocorax, pyrrhocorax, & nycticorax aues suis locis describentur. Coracias, κορακίας, Aristoteli graculus est, ut Theodorus vertit, è monedularum genere, ab atro corui colore dictus. Κορακίας, ὁ μέλας, καὶ κόλοιός, Hesychius. Κορακίας μέλας, Suidas. ego utrumque locum corruptum arbitror, & lego Κορακίας, ὁ μέλας κόλοιός. Κορακόνιοι, genus auis, Hesychius & Varinus. Corax piscis est, & alius ab eo coracinus: utriusque à coruo vel nigro colore nomen. etsi coracinus quidam dictum existiment ab assiduo pupillarum motu, ἀπὸ τοῦ διανεκῶς τὰς κόρας κινεῖν. Theodorus modò coruulum, modò graculum reddit. Κορακὴς, genus piscis, Hesychius & Varinus. Speusippus κόρακον inter mala costroca numerat apud Athenæum.

Coruinus lapis. ¶ Coruina lapis apud recentiores quosdam qui parum Latine scripserunt, in capite coracini piscis reperitur. ¶ Nugatores quidam coruinum lapidem quendam memorant, (Kappenstein) de quo scribam mox in d.

Icones corui. ¶ Coruus inter sydera nominatur Proclo in libro de Sphæra, & Vitruuius 9. 7. fertur autem ab Apolline inter sydera relatus: vide infra in Prouerbio Coruus aquatur. Pausanias scribit Nemefin coronam gestare, in qua corui & fortunæ parua insignia contineantur: cuius rei rationem se nescire fatetur. Relatu dignum ex Græcorum thesauris: Metellum nepotem curiosius Philagri sepulchrum exstruentem, lapideum apposuisse coruum. id quum foret intuitus, Cicero, in eius leuitatem iocatus: Hoc, inquit, sapientius à te factum: Πέτερος γὰρ σε μάλλον ἢ λέγειν ἐδίδαξε. Volare magis te docuit quam dicere, Cælius.

De Valerio Coruino cognominatus est. ¶ Propria. Coruinus nomen viri apud Horatium Carminum 3. 21. L. Valerius in Pontino agro infidente galeæ satyria alite (id est coruo) adiutus est, Florus. Lucius cognominatus est Coruinus (κόρινος ἐκλήθη ὁ Λεύκιος) ab euentu, eò quòd in monomachia aduersus Gallum corui auxilio usus est: Vide Suidam in Κορίνος & in Ἀμύσειν, & copiosius in Κελταί. Describitur historia à T. Liuius & A. Gellio libro 9. cap. 11. Valerius Coruinus tribunus militum, sub duce Camillo reliquias Senonum persequente, aduersus Gallum prouocatore solus processit. Coruus ab ortu Solis galeæ eius insedit, & inter pugnandum ora oculosque Galli reuerberauit: & hoste victo Valerius Coruinus dictus fuit, ut Grammaticus quidam annotauit. Idem Messala cognominatus est, quia Messanam urbem in Sicilia vicit, littera in l mutata. Tiberius Cæsar in oratione Latina secutus est Coruinum Messalam, quem senem adulescens obseruauerat, Suetonius. Valerij Coruini historiam persequuntur Plinius Secundus de viris illustribus cap. 29. Liuius lib. 7. dec. 1. Florus lib. 1. cap. 13. Plinius 7. 48. Valerius Max. 8. 14. Gellius 9. 11. Orosius 3. 6. Eutropius 3. 1. Gellius Maximum Valerium vocat, Florus Lucium, alij quidam Marcum. Quis ignorat diremptos gradibus ætatis floruisse hoc tempore Ciceronem, Hortensium, &c. & proximum Ciceroni Cæsarem, eorumque velut alumnos Coruinum ac Pollionem Asinium? Velleius Pater-

Urbs Gallie Corua dicta. ¶ Retulit mihi quidam fide dignus, quòd corui à temporibus quorum non extat memoria, hoc est plus quam per centum annos, in turri quadam manserunt apud ciuitatem Gallie quæ Coruatū dicta. tum vocatur, Albert. in Aristot. de hist. anim. 9. 20.

De quibusdam qui coraces dicti sunt. ¶ Opuntius quidam luscus κοραξ cognominabatur. erat enim homo rapax & deformis: vel, quia rostrum (os) magnum habebat, Scholiastes in Aues Aristophanis. Vlysses ab Lycophrone córax dicitur, hoc est coruus, ἀπὸ τοῦ πολυχρόνιον. quoniā ætate iam fessus interijt, ab Telegono interemptus, quem ex Circe susceperat, cuius rei vel Oppianus cōmeminit, Cælius ex Isacio Tzetze Scholiaste Lycophronis. Orthopolidis filiam Chrysothen, ut puto Apollo cōpressit: & ex ea natus puer Coronus est appellatus. Coroni filius Corax fuit, sine liberis mortuus, Pausanias in Corinthiacis. Coracis aurigæ cuiusdam meminit Ammianus Marcellinus lib. 14. Corax Ithacus quidam fuit, à quo denominata est Coracos petra, ut mox dicemus. ¶ Corax & Tifias Siculi dicendi præcepta condiderunt, Cælius. Et alibi, Corax rhetoricæ initia propagauit, (quod & Suidas testatur,) hic præpotens fuerat apud tyrannum Hieronem. quò vita functo, quum eandem requireret potentiam Corax, videretque populum ἀσπείμενον καὶ ἀπαύον, nec tyrannidem ulterius pati, in concione orationis artificiosæ rudimenta deprompsit. Discipulum habuit Tifiam, Perottus. Vide plura in Onomastico nostro. Ab hoc natum ferunt adagium, Mali corui malum ouum, quod infra explicabitur in b. Cic. etiam 3. de Oratore rhetorem quendam Coracem cognominat, sed metaphoricè, ut suprā citauimus ab initio Philologiæ. Corui rhetoris stupidi meminit Seneca in secunda Suasoria. Hic est Coruus, inquit, qui cum tentaret scholam Romæ, summo illi, qui Iudæos subegerat, declamauit controuersia, de eaque apud matronas dissierebat, liberos non esse tollendos. ¶ Calondas (Callonides à Plutarcho vocari videtur, in libro de ijs qui à Deo serò puniti sunt, Gyraldus) quidam Corax cognominatus, Archilochum in bello occidit, Cælius. Archilochum poetam quidam nomine Corax, interfecit: quem, cum oraculum ei dixisset Ἐξίθι νῆος: id est, Exi de templo, ferunt respōdisse, At innocens sum rex. ἐκ χειρῶν γὰρ νόμῳ ἐκλείπει. id est, cominus eum occidi, quemadmodum lex iubet, Heraclides in Repub. Pariorum Iusto Vulteio interprete. sed quum obscurum sit illud

Coruus Rhetor stupidus. Calondas

illud Coracis responsum, locum corruptum esse suspicamur: & torte legendum, *Εν πολέμῳ γὰρ* (vel tale quid,) *νόμῳ ἐκλείνα*. Quod autem in bello à Calonda, Corace cognominato, interemptus sit Archilochus, Suidas etiam refert: & pluribus Gyraldus in historia poetarum. ¶ Corax dictus fuit frater Tyburti, à quo oppidū Volscorum cognominatum est, Perottus. Hic cum fratre Catillo oppidum Tybur in Italia constituit, authore Servio apud Vergilium in illud Æneid. 7. *Tum gemini fratres Tyburtia*, &c. *ti.* sed codices emendatiores habent *Coras*. ¶ Author incertus in Anthologio Græcorum Epigrammatum iocatur in hominem deformem, quem magnam simiam & Córaca cognominat, ex quo Hermione Hermolyci filia, similes scilicet parenti filios complures *έρμοπιθηκιάδας* & (*έρμα γέλλω*, sic vocat à multitudine, quasi gregem simiolarum, filiorum Hermionæ, & nepotum Hermolyci) pepererit. neq; id mirum ait, deformes & nigros è Coracenatos, cum Iupiter in Cygnū candidissimam alitem mutatus, Helenam & Dioscuros è Leda pulcherrimam sobolem susceperit.

¶ Corax nomen fuit vnus ex equis Cleosthenis Epidamnij, vt scripsimus inter propria equorum nomina. nostri etiam equum colore nigrum *Καππ*, id est coruum vulgò vocitant. Corax vnus è canibus Actæonis apud Æschylum, Pollux.

¶ Loca Laodiceæ proxima oues optimas ferunt, ex quarum lana Coraces (Græcè est, lanæ sunt præstantes, non solum mollitie, verum etiam *εις πύκνωσιν* *χρόαν*, id est colore atro) maximum proventum capiunt, Strabo lib. 12. ¶ Coraxi, *Κοραξοί*, genus Scytharum, Hesych. & Varinus. Plinius 6. 5. & Pomponius lib. 1. Colchidis regionis populos esse scribunt: Stephanus gentem esse Colchorum, *πλησίον κώλων*, (sic habet codex impressus,) authore Hecataeo in Asia: vnde Coraxicus murus & Coraxica regio dicatur. Iuxta eosdem pars Tauri montis Corax (aliàs *Coraxis*) appellatur: Plinio Coraxicus lib. 5. cap. 27. Coraxis apud alios memoratur mons, qui à Septentrione Colchidem claudit: & Corax fluuius qui ex eodem (vel ex Caucaseis montibus) oritur. Corax montis nomen in Sarmatia Europæ apud Ptolemæum: Stephano mons est inter Callipolim & Naupactum, cuius meminit Polybius lib. 20. gentile Coracius. Ætolilatus Parnasi incolunt iuxta Coruum. sic enim montem Ætolium appellant, Strabo lib. 9. ¶ Coracij regio appellatur in mediterraneis Arabiæ, vbi maxima Indicarum arundinū copia nascitur, Strabo lib. 16. ¶ Corax vocabatur locus supplicij in Thesalia, vt dicemus infra in Prouerbio, Ad coruos. ¶ *Κόρακος πάρος* mons Europæ in Nicandri Thesiacis. ¶ De coruorum portu in Oceani Germanici vel Britannici littoribus, sitò, infra inter auspicia scribemus, ¶ Coraconnesus, *Κορακόννησος*, insula quædam Stephano, cuius meminisse ait Alexandrum tertio Lybicorum. Vbi Ladon Arcadiæ fluuius prorumpit in Alpheum, Coruorū insula locus appellatur, Pausanias in Arcadicis. ¶ *Πὰρ Κορακος πέτρα* in fine Odysseæ n. vbi Scholiastes innominatus docet, hunc locum in Ithaca sic dictum esse, quod ibi Corax inter venandum à petra delapsus obierit, propter quem casum mater eius Arethusa se ipsam strangularet, & fonti in Ithaca nomen dederit, vt filius saxo. sed huius nominis fontes etiam alibi sunt, in Syracusis, in Smyrna, in Chalcide, & Argis. Eadem ferè apud Hesychium legimus. *Κορακος πέτρα*, vox enuncianda *ὅφ' ἐν, ὃ βέτιον, ὅτι* *συμ-πλοκῶ*, vnde gentile, *Κορακοπέτρας* voce composita, (vel *κορακοπέτρας*, vt Stephanus habet) sic dictus est locus in Ithaca (quod & Stephanus scribit) ab incola quodam Corace, qui inter venandum leporem persequens, ab eo loco præceps delapsus est, Eustathius. ¶ Coracesium, *Κορακῆσιον*, locus in Cilicia, cuius incolarum improbitas notatur, Eustathius. sunt qui partem Tauri montis esse doceant. Primum Ciliciæ castellum est Coracesium, in petra prærupta positum, Strabo.

¶ b. Cincinni eius condensi & nigri veluti coruus, Canticorum 5. Apud Apuleium de deo Socratis, vulpes astutè coruum laudat his verbis: Quantum ad decorem pluma mollis, caput argutum, rostrum validum, iam ipse oculis perspicax, vnguibus tenax, &c.

¶ c. Coruus in superliminari, Sophoniæ 2. interprete Hieronymo. sed melius Munsterus, Desolatio erit in poste eius. Hebraicè enim non *oreb*, id est coruus legitur, sed *horeb*, id est vastitas & desolatio. Noctua & coruus habitabunt in ea, Esaïæ 34. hoc est, desolata reddetur. Coruorum pullis dat escam inuocantibus eum Deus, Psalm. 147. Coruo Deus præparat escam suam dum pulli clamant ad Deum, vagantes, eò quod non habeant cibos, Iob 38. Considerate coruos, qui non serunt neq; metunt: quibus non est penurarium neq; horreum, & Deus pascit illos. Quanto magis vos præstatis volucris? Lucæ 12. Oculum qui subsannat patrem, & vilipendit doctrinam matris, hunc eruent corui torrentis, (*oreb nahal*) deuorabuntq; ipsum pulli aquilæ, Prouerb. 30. *Εἰ κρέμασε κόραξι δ' εἰπνον*, Aristoph. in Thesmophoriæ. *Mentior at si quid, merdis caput inquiner albis Coruorum*, Horat. Serm. 1. 8.

¶ d. Corui & picæ homines (voce) imitantur, retinentq; memoriam eorum quæ audierint, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis. Nugantur quidam coruinum quendam lapidem appellari (*Καππenstein* vulgò) qui gestatus inuisibiles faciat, & ab ignium aquarumq; nocumentis præseruet. reperiri illum in nido corui: si quis subrepta inde oua elixaq; in eundem reponat, hoc enim animaduerso coruum parentem auolare, & lapidem (vel radicem) adferre, qui suo contactu ouis pristinum vigorem & cruditeriam restituat. Sunt qui cornicem variam nido suo herbam vel radicem imponere nugentur, cuius beneficio non videantur, & gestantes quoq; homines reddantur inuisibiles.

¶ g. Cor corui gestatum ad inhibendū somnum aliqui efficax esse putant, vt Fernelius annotauit.

Decoruo h. A Noe diluuij tempore coruus primum emissus est, & reuersus: deinde columba, vt Gene-
à Noacho seos octauo legimus: & recitatum est supra in *Columba h.* ex Io. Tzetze. Succurrit in hac volucre (coruo)
emisso ex fabulas poetarum cum sacra historia conuenire, apud illos à Phœbo, apud nostros à Noëo ex arca a-
arca. quæ gratia dimissa, ac eius contumacia utrobique accusata, Volater. ¶ Dion in Pompeij rebus scribit
De coruis populi clamore dissono superuolantem coruum grauius ictum decidisse ὡς αὐτὸν ἐμὲρ ὀντῆλον, Cælius. Ti-
qui vicla- tus Imperator cum in Isthmijs aliquot Græcorum ciuitatibus libertatem donasset, ea per præconem
moris ae- promulgata, præ immensa vocis gaudentium magnitudine accidit, vt corui qui fortè superuolabant in
re diuiso ipsum deciderent stadium, aere diuiso. Nam cum vox permagna æditur, ipsius vi disiunctus aer nullam
volantes volantibus firmitatem exhibet: vnde aues tanquam ad inane peruenerint delabuntur: aut certè è cla-
in terram moris ictu, tanquam sagitta quadam faucia, exanimes concidunt. Potest & quidam aeris, sicut & pela-
decide- gi vortex esse, qui violento circumagat impetu, Plutarchus in vita T. Quintij Flaminij. ¶ L. Valerius
rit. in singulari pugna aduersus Gallum prouocatorem à coruo galeæ eius insidente adiutus, victoria po-
Decoruis titus est, & ab euentu Coruinus cognominatus. Vide supra inter propria. ¶ Corui deferebant panem
pijs mini- & carnes Eliæ prophetæ mane ac vesperi, & de torrente Carith bibebat, Reg. 3. 17. Paulus primus ana-
stratibus. choreta ministros sibi & familiares coruos in eremo habuit, Textor. Meginradum quendam eremi-
 tam apud Heluetios eo in loco qui etiamnum Eremus appellatur, circa tempora Caroli Magni, duo la-
 trones occiderunt. eos Tigurum vsq; à coruis persequentibus infestatos, eoq; argumento deprehensos
 pœnam dedisse è vulgo aliqui credunt, & inde adhuc durare insigne domus in quam diuerterant. Hi-
 storias quasdam de coruis, infra etiam inter auspicia reperies.

¶ Coruos duos (vel aquilas, secundum alios) à Ioue dimissos, vnum ab ortu, alterum ab occasu,
 Delphis conuenisse fabulantur. quare illic medium totius orbis constituunt, & telluris vmbilicum ap-
 pellant, Strabo lib. 9. refert autem fabulam Pindarus. ¶ Coruum ex albo in nigrum ab irato ei Apollī-
 ne mutatum fabulantur, vt supra in *B.* retuli. In pugna gigantum contra deos, Apollo in coruum muta-
 tur apud Ouid. 5. Metam. ¶ Οὐ πω κόρεα κ' εἶδον ἐμπεφορεῖσθαι, Aristophanes in Auibus. irridet autem
 tibicinem quendam tanquam nigrum, qui coruum nimirum repræsentabat. Habebant autem tibici-
 oes phorbia, id est pelliculas quasdam circa os, ne labia eorum læderentur.

Auspicia ¶ Auspicia ex coruorū aliquo facto, aut volatu, aut voce. ¶ Qui animalium vaticinorū animas
ex coruis. sibi adiscere volunt, præcipuas illorum partes vorant, vt corda coruorum aut accipitrum: & sic ani-
 mam eorundem in se recipiunt, quæ dei instar futura eis præfagit, Porphyrius lib. 2. de abstinendo ab a-
 nimatis. Aues nigræ inauspicatæ sunt, vt cornix, coruus, Scoppa. ¶ Artemidorus portum quendam
 in Oceani (Germanici vel Britannici) littoribus esse scribit, quem duorum coruorum vulgò nomenclat.
 in eo quidem duos apparere coruos, dextris albicantibus alis. Qui igitur vlla de re controuerfantur, illuc
 accedere, in sublimi loco posita tabella, vtrinque seorsum in ipsa lagana collocare. ipsas dehinc aduolan-
 tes alites partim commanducare, partim dissipare. cuius autem lagana dissipentur, illum victorem eua-
 dere. Hæc quidem fabulosius memorat, Strabo libro 4. ¶ Coruos aurum corrosisse velut dirum ma-
 liq; portenti procuratum fuit, Alexander ab Alex. Si vultures, corui & aquilæ coirent in vnum, cædem
 haud dubiam interpretabantur, Idem. At nos ardeis & trochilīs & coruis Deum ad futura denuncian-
 da uti putamus. Plut. in libello, cur Pithya non amplius carmine, &c. Clitodemus in Attica historia in-
 quit, cum Athenienses classem iam Siciliam versus instruxissent, infinitam coruorū multitudinem pro-
 uolasse Delphos, & mutilasse quasdam simulacri (Mineræ aurati) partes, aurumq; ab eo rostris detra-
 xisse. Addit idem, hastā fregisse coruos, & noctuas, & quicquid ad imitationem fructuū autumnalium
 erat ad palmam (æneam ab Atheniensibus dedicatam, vt & Mineræ simulacrū) effectum, Pausanias in
 Phocicis. Inter cætera portenta quæ expeditionem Atheniensium in Siciliam præcesserunt, hoc etiam
 accidit. In Delphis Palladis aureum simulacrū æneæ palmæ superpositum stabat, quod Athenienses pro
 re bene ac feliciter aduersus Medos gesta constituerant. Hoc diebus plurimis corui rostro vnguibusq;
 petentes quodammodo lacerare conabantur, ac palmæ fructus qui ex auro fabricati erant, partim vo-
 rantes absumpsere, partim vi conuulsos deiecerunt, Plut. in Nicia. Idem in lib. De eo quod Pythia non
 amplius carmine respondeat, Quo tempore (inquit) Athenienses cladem à Siculis acceperunt, Palladij
 (id est Palladis) simulacri scutum corui tundeant, (αὐτὸν κοπῶν, mutilabant.) Alexander Magnus Baby-
 lonem ingressurus, contemptis Chaldæorū monitis, propinquus iam vrbi complures altercantes, seq;
 mutuo ferientes coruos aspexit, ex quibus nonnulli penes ipsum delapsi sunt. Ipse paulò post in vrbe vi-
 ta defunctus est, Plut. in eius vita. Cum Marius Romæ perniciosissimam seditionem (qua plurimò san-
 guine pugnatum est inter ipsum & Syllam) moliretur, inter cætera diuinitus ædita signa, tres corui pul-
 los in viam productos deuorarunt, eorumq; reliquias intra nidum retulerunt, Idem in vita Syllæ. Mar-
 co Ciceroni mors imminens auspicio prædicta est. cum enim in villa Caietana esset, coruus in conspe-
 ctu eius horologij ferrum loco motum excussit: & protinus ad ipsum tetendit, ac laciniam togæ eò vs-
 que morsu tenuit, donec feruus ad occidendum eum milites venisse nunciaret, Valerius. Iuxta Ara-
 rim flumen situs est mons Lugdunus. in eo Momorus & Atepomarus imperio pulsi à Sefironeo ciui-
 tatem condituri dum fundamenta fodiunt, derepente corui apparuerunt, & circumuolitādo arbores
 circumquaq; repleuerunt. Quamobrem Momorus auspiciorum peritus urbem Lugdolū nominauit.

Lūgos enim Celtica lingua coruum sonat. *dūlon* verò (fortè *dunum*, quæ vox aliarum etiam ciuitatum quarundam nominibus adijcitur) excellentem, vt tradit Clitophon lib. 13. Ctiseon, Plutarchus in libro de fluuijs. L. Sylla, Q. Pompeio coss. Stratopedo, vbi senatus haberi solet, corui vulturem tundendo rostris occiderunt, Iul. Obsequens. Contractis ad Bononiam triumuirorum copijs, aquila tentorio eius supersedens, duos coruos hinc & inde infestantes afflixit, & ad terram dedit, notante omni exercitu, futuram quandoque inter collegas discordiam talem, qualis secuta est, ac exitum præsagiente, Suetonius in Octauio Augusto. Constat illis diebus bellum contra Baiazetem parabatur in Apulia coruos vulturesq; tanta ex aëre vi, tantisq; agminibus inter se conflixisse, vt curri duodecim eorum cadaueribus explerentur, Bembus initio libri quinti.

¶ Cum Metellus pontifex Maximus, Thusculanum petens iret, corui duo in os eius aduersum veluti iter impediētes aduolauerunt: vixq; extuderunt vt domū rediret. insequente nocte ædes Vestæ arsit, quo incendio Metellus inter ipsos ignes raptum Palladium incolume seruauit, Valerius. Alexandro Magno Hammonis oraculum per deserta & arenosa loca adeunte, quum ductores iam errare cœpissent, dispersis ex ignoratione comitibus, coruos (duos, Strabo libro 17.) qui præuolantes eis iter monstrarent, & tardius subsequentes præstolarentur, apparuisse constat. Quod verò longè mirabilius est tradit Callisthenes, noctu palantes cantu ac vocibus ad sequenda comitū vestigia reuocasse, Plutarchus in vita Alexandri. Tempore quo apud Pharsala hospites Mediæ periere, corui locis Athenarum Peloponnesiq; defuerunt, quasi sensum haberent aliquem, quo inter se rerum euenta significarent, & mouerentur, Aristoteles. Ex quo Plinius sic transtulit, Corui in auspicijs soli videntur intellectum habere significationum suarum. nam cum Mediæ hospites occisi sunt, omnes è Peloponneso & Attica regione volauerunt.

¶ Arabes coruos audiunt, (vel intelligunt: *κορυκων ἀνέστη*), Porphyrus de abstinendo ab anim. Arabes lib. 3. Auium voces vsq; adeò variæ sunt pro diuersis earum affectibus, vt earum varietatis differentias omnes obseruare difficilimum foret. itaq; cornicis & corui vocum differentias aliquot augures obseruarunt, reliquas tanquam supra hominis captum reliquerunt, Ibidem. Oscines aues Appius Claudius esse, ait, quæ ore canentes faciant auspicium, vt coruus, cornix, Festus. Oscinum tripudium est quod oris cantu significat quid portendi, cum cecinit coruus, cornix, &c. idem. *Oscinem coruum precescitabo Solis abortu*, Horatius Carm. 3. 27. Ab ortu enim Solis, inquit Acron, prospera corui omnia sunt, aduersa ab occasu. Si ab ortu clara voce occinuerint, præsentem felicitatem: contrà verò ab occasu exitium apportant, Alexander ab Alex. Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, vt & aliarum quæ cadaueribus vescuntur, vulturum, graculorum, miluorum, aquilarum, cornicum, Niphus. Apud Indos quædam regio est, quæ dicitur nunc *Pharcelos*, vbi coruorū magna multitudo perijt: ad quam quum postea redijisset lōgè maior multitudo, desolationē regionis, & incolarum interitum significauit, Idem. Vt vulturum & aquilarum, sic & coruini generis vnū in locum congregatio, mortes significat & vastitates futuras. Retulerunt quidem nobis multi fide digni aliquando multos coruos apparuisse in castro superioris Sueuiæ, quod Ruffum castrum vocatur, ita vt numerus coruorum muros & tecta domorum operire videretur: & subito mortuum fuisse comitem, qui princeps castri erat, coruosq; recessisse: vnde vulgò dicebatur coruos animam eius abduxisse, Albertus in Aristotel. de hist. anim. 9. 36. Pessima coruorum significatio, cum glutunt vocem velut strangu- lati, Plin. Coruus vel cornix glocitans (crocitans) per 12. signa Zodiaci, Luna in eis existente, quid significet, explicat Niphus libro 1. de augurijs tabula sexta. Tiberius Græchus cum ad res nouas pararetur, auspicia domi prima luce petijt: quæ illi perquam tristia responderunt. & ianua egressus, ita pedem offendit, vt digitus ei decuteretur. tres deinde corui in eum aduersum occinētes, partem regulæ decussam ante ipsum protulerūt. quibus omnibus contemptis à Scipione Nafica pontifice Maximo decussus Capitolio, fragmento subsellij ictus procubuit, Valerius. Picus & cornix est ab læua, coruos porrò ab dextra, Plautus Asin. Non temere est, quòd coruos cantat mihi nunc ab læua manu, Simul radebat pedibus terram, & voce crocitabat sua, Euclio apud eundem in Aulularia. Quid augur? cur à dextra coruus, à sinistra cornix faciat ratum? Cicero 1. de Diuin.

¶ In ditione Carthaginensium aiunt duos coruos circa Iouis templum perpetuò manere, nec vquam aliò volare, & alterum ex eis anteriorem colli partem habere albam, Aristoteles in mirabilibus.

¶ Corui Romæ publicè sepulti historiam recitauit supra in D.

¶ Coruum sacrum & Apollinis pedissequum esse dicunt: idcirco diuinationibus præditum factentur, eiusq; clamori dant operam, qui auium sedes, & clangores, & volatus ipsarum à dextra ac sinistra cognoscunt, Ælianus. Græci coruum Apollini sacrum esse dicunt, Plutarchus in libro de Iside & Osir. est enim auis nigra, qui color tenebrôsæ nocti conuenit: nā & cygnus eidem deo sacer est ob diei candorem, vt scribit Eustathius, & Varinus in *Auxanyris*. Cum duo præstabiles colores picis ac niueus forent, quibus inter se nox cum die differunt, vtrunq; colorem suis Apollo alitibus condonauit, coruo nigrum, cygno autem album, Apuleius de Socratis dæmonio. Coruus & accipiter hominibus Apollinis sententiam nunciant, Porphyr. lib. 3. de abstinentia ab animatis. Corui apud veteres futura significare putabantur cantu & volatu, inde Phœbo aues dicatæ deo diuinationis: ex eoq; à Silio Italico

Phæbeales coruus nuncupatur, Grapaldus. Coruus ab Ausonio *Phæbeius oscen* dicitur. At Phurnutus coruum à Phœbo ait alienum esse, quod vel ipso colore profanus ac impurus sit habitus, id est *μαρὸς*; illiq; potius cycnum auem attribuit, quod is auium maximè sit musicus & candidissimus, Gyraldus. Apollo cum gigantes dijs bellum inferrent, in coruum mutari voluit, tanquam in auem scilicet sibi sacram. ¶ In Thessalia ad Pagæaticum sinum corui erant Soli sacri, vt nemit Scholiastes Aristophanis in Plutum. ¶ Quod si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis canes, coruos, &c? Arnobius contra gentes.

¶ Apologum corui & vulpis Apuleius describit in libro de deo Socratis. *Vide infra* in prouerbio, Si coruus posset tacitus pasci: & alium apologum in prouerbio, Coruus serpentem.

Prouerbia. ¶ PROVERBIA. Coruus albus: *Vide supra in B.* ¶ Coruus aquat (*Κόραξ ὑδρεύει, παροιμία ἑστὶν δὲ χερῶς πινὸς τυγχάνοντων*, Suidas, Hesychius, & Varinus:) dici solitum vbi quis non citra negotium, citraq; ingenium consequeretur ea quæ cuperet. Aut vbi quis rem nouis artibus tentaret efficere. Ductum ab apologo de coruo quum sitiret, congestis lapillis aquam ex imo fundo in summam vasis oram euocante. quod Plinius vt rem gestam memorat lib. 10. cap. 43. Sed probabilius videtur, vt adagium referatur ad eam fabulam quam Fastorum lib. 2. narrat Ouidius ad hunc modum,

<i>Forte Ioui Phæbus festum solenne parabat,</i>	<i>Non faciet longas fabula nostra moras:</i>
<i>Imea, dixit, auis, ne quid pia sacra moretur,</i>	<i>Et tenuem viuis fontibus adfer aquam.</i>
<i>Coruus inauratum pedibus cratera recuruis</i>	<i>Tollit, & aereum peruolat altus iter.</i>
<i>Stabat adhuc ficus duris densissima pomis:</i>	<i>Tentat eam rostro, non erat apta legi.</i>
<i>Immemor imperij sedisse sub arbore fertur,</i>	<i>Dum fierent tarda dulcia poma mora.</i>
<i>Iamq; satur, nigris longum capit unguibus hydrū:</i>	<i>Ad dominumq; redit, fictaq; verba refert.</i>
<i>Hic mihi causa moræ viuarum obsessor aquarum,</i>	<i>Hic tenuit fonteis officiumq; meum.</i>
<i>Addis ait culpæ mendacia Phæbus, & audes</i>	<i>Fatidicum verbis fallere velle deum?</i>
<i>At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,</i>	<i>De nullo gelidæ fonte bibantur aquæ.</i>

Proinde prouerbum mihi magis videtur conuenire in cessatorem, Erasmus. Ego non *aquat*, sed *aquat* potius verbo deponente dixerim. Coruus Apollinis tutela vsus (inquit Higinus in Hydra) eo sacrificante missus ad fontem aquam puram petitem vidit arbores complures ficorum immaturas: eas expectans dum maturefcerent, in arbore quadam earum confedit. Itaq; post aliquot dies coctis ficis & a coruo compluribus earum comesis, expectans Apollo coruum, vidit eum cum cratere pleno volare festinantem. Pro quo admissio eius dicitur (quod diu moratus sit Apollo, qui coactus mora corui, alia aqua est vsus) hac ignominia eum affecisse, vt quandiu ficus concoquerentur, coruus bibere non possit, ideo quod guttur habeat pertusum illis diebus. Itaq; cum vellet significare sitim corui, inter sidera constituit crateram, & supposuit hydram quæ coruū sitientem moraretur. Videtur enim rostro caudam eius extremam verberare, vt tanquam non sinat se ad crateram transire. Per æstatem coruus exarescit siti confectus, eum clamore vltionem testari fama est, cuius causam afferunt, quod cum ad aquationem eum famulū suum Apollo misisset, ille magna segete inuenta adhuc viridi, inuestigare volens granum frumenti, expectans vt maturuisset, mandatum domini neglexit: quam ob rem siccissimo anni tempore siti affectus, suæ moræ dat pœnas. Hoc fabulæ simile videtur, Ælianus. Corui auium soli pullis suis potum ministrant (forte, non ministrant,) mento (guttur) eis statim à coitu dehiscente. quod veteris cuiusdam peccati culpa eis accidere fama est. nam cum Coronis in Tricca Æsculapiū pareret, Corax aquari iussus re neglecta, libidini indulgebat, (*ἐλαγνέτο*. malim *ἐπραγνέτο*, id est nimiam moram trahebat.) Quamobrem iratus Apollo conuertit eum in auem atram, & abiq; potu rostrum (*δίχα ποτὶ τὰς πῖνας*) ei excrecere fecit: quæ res pullis est molestissima, Paraphrastes Oppiani lib. 1. de aucupio. ¶ *Dat veniam coruis, vexat censura columbas*, Iuuenal. Satyr. 2. *vide in Columba h.* ¶ *Coruum delusit hiantem*, dictū est ab Horatio (2. Serm. Sat. 5.) in eum qui captatorem suum arte frustratus fuerat. *Plerunque* (inquit) *recoctus Scriba ex quinqueuiro coruum delusit hiantem*. Loquitur de Corano, qui Nasica socero, spe testamenti per dolum ostentata, moriens, nihil præter plorare reliquit. Videtur aut hoc adagium effectum, & imitatum ad illud Græcorū, *λύκος ἔχων*: id est Lupus hiat. Vt itidem dicere liceat, *Lupum delusit hiantem*. & *Κόραξ ἔχων*, id est Coruus inhiabat, Erasmus. ¶ Corui lusciniis honoratiores, *Κόραξ ἀνδρῶν αἰδεσιμώτερος*. Cum indocti doctis præferuntur, improbi probis, blaterones eloquentibus, rapaces ac furaces cordatis & integris viris. Aut cum plus tribuitur improbitati & audaciæ, quàm eruditioni ac sapientiæ, Erasmus. ¶ Inter Ledæos ridetur coruus olores, Martialis lib. 1. ¶ *Mali corui malū ouum*, *Κακὸν κόρακος κακὸν ὠόν*: aptè vsurpabitur quoties à malo præceptore discipulus malus proficiscitur: ex improbo patre filius improbus: ex patria illaudata vir illaudatus: deniq; facinus sceleratum ab homine scelesto. Metaphoram alij referunt ad naturam animantis, quæ nec ipsa est idonea cibus humanis, nec ouum parit ad quicquam vtile. Sunt qui dicant fieri, vt coruorum pulli parentes ipsos deuorent, si fortè non pascant illos ad fatieratem, (*vide ex Æliano, supra in D.*) & hinc ductum adagium. Alij (vt Suidas & Varinus) malunt ad huiusmodi fabulam referre: Corax quidem primus Syracusis, de quo supra inter propria nomina diximus) post mortem Hieronis, instituit artē rhetoricen mercede profiteri. Cum hoc adolescens quidam Tifias hac lege pactus est, vt tum demum mercedē persolueret, vbi iam artem perdidit.

perdidicisset. Dein ubi iam arte cognita præmium reddere cunctaretur, Corax in ius discipulum vocat. Ibi iuuenis huiusmodi dilemma proponit. Percontanti quis esset artis finis, ubi Corax respondisset persuadere dicendo: Age (inquit) si persuadeo iudicibus me nihil debere, non reddam, quia vici causam: sin minus persuadeo, non reddam, quia non perdidici artem. At Corax Tisiæ dilemma tanquam vitiosum & antistrephon, in discipulum retorfit, ad hunc modum. Imò (inquit) si persuades, dabis, quia renes artem, & debes ex pacto: sin minus, dabis, quia sententijs iudicum damnatus. Quod commentum tam vaftrum, tamq; callidum ubi iudices audissent, admirati versutiam adolescentis, succlamarunt, *Καὶ ὁ κόρακος καὶ τὸν ὄντι*. Sunt qui narrent, hoc succlamatum à corona circumstantium, cum alter alteri litem intenderet, Huiusmodi fermè leguntur in Prolegomenis in Hermogenis Rhetorice, Hæc Erasmus. adijcit idem ex A. Gellio simillimam per omnia historiam de Protagora Rhetore & Enathlo eius discipulo, quam à L. Apuleio etiam in Floridis describi ait. Tappius idem proverbiū tanquam Germanis quoq; iisdem verbis vsitatum refert: *böse Haben/ böse Eyer*: & eiusdem sententiæ hoc, *Wie der Vogel ist/ so legt er Eyer*. ¶ Volantia sectari, *τὰ πετόμενα διώκειν*, apud Aristotelem lib. 3. *τῶν μετὰ τὰ φουσικὰ*, de vehementer obscuris, & quæ difficillimum sit peruestigare. Cui nō dissimile est illud, *Coruos sequi. Est aliquid quo tendis, & in quo dirigis arcum? An passim coruos sequeris testa q; luto q;?* de ijs qui nullū certum vitæ scopum sibi proponunt, sed ex tempore viuunt, ad quamuis occasionem mutabiles, Erasmus. Plato in Euthyphrone, *Τί δὲ, πετόμενον τινα διώκεις*; id est, Quid autem volantem quempiam insectaris? Eundem sensum habet proverbiū, Aues quæris. ¶ Si coruus posset tacitus pasci. Si brevis apologus autore Fabio parœmiæ genus est, cur non illud etiam proverbiis annumeremus, quod scripsit Horatius: *Sed tacitus pasci si posset coruus, haberet Plus dapis, & rixæ multò minus inuidiæ q;*. Quidam existimant mutuò sumptum ex Apologo, quem in libro de deo Socratis refert Apuleius, de coruo prædam nacto, quam vulpes ita interceptit, dum arte persuadet illi, vt canere incipiat. Quadrat in eos, qui si quid bonæ rei nacti sunt, continuò iactant ostentantq; atq; ad eum modum efficiunt, vt alij tum obsistant, quò minus eiusmodi plura commoda nanciscantur, tum quæ nacti sunt interuertant, Erasmus. ¶ Coruus serpentem, *Κόραξ τὸν ὄφιν*, ubi quis suo ipsius inuento perit. sumptum ex apologo quodam Æsopi. Coruus *Coruus* esuriens serpentem in aprico dormientem conspiciatus rapuit, à quo morsus perijt. Cognatum ei quod *Serpentē* aliàs retulimus, Cornix scorpionum. Torquerè licebit & in hominem ob edacitatem periclitantem: veluti Diogenes Cynicus comeso polypo crudo periit, Erasmus. ¶ Ad coruos, *Βάλλ' ἐς κόρακας*; id est, Abi *Ad cor-* ad coruos, perinde valet quasi dicas, abi in malam rem atq; in exitium. *Βάλλ' ἐς κόρακας, τίς ἔοδ' ὁ κόραξ uos.* *τὴν ὄρεαν*; id est, Apage ad coruos, quis est qui pepulit hostium? Aristophanes in Nubibus. Rursum in Pluto, *Οὐκ ἐς κόρακας*; id est, An non ad coruos? Iterum in eadem fabula, *Ἐρρ' ἐς κόρακας γὰρ ἦν ἀφ' ἡμῶν*. id est, Ocyus hinc in coruos abeas. Reperitur apud hunc poetam & aliis plerisq; locis. Plutarch. in commentario quem scripsit aduersus Herodotum, taxat eum, quòd Isagoram ad Cares, velut ad coruos relegarit: id est, quòd eum Carem fecerit. Zenodotus scribit in Thessalia locum esse quendam, cui nomen inditum Coruis (*Κόραξ*, vt recentior quidam annotauit,) in quem nocentes præcipites dabantur. atq; huius adagij Menandrum etiam meminisse. Quosdam autem originem adagionis ad huiusmodi quandam historiam referre. Bœotiis quondam Arnæ incolentibus oraculo prædictum est, futurum vt è finibus expellerentur, simulatq; corui albi apparuissent. Euenit deinde vt adolescentes aliquot per lasciuiam & temulentiam coruos, quos ceperant, gypso oblitos rursum emitterent. Quos ubi vidissent volantes Bœotij, recordantes oraculum, arbitrati adesse tempus, quo forent suis è sedibus eiiciendi, summopere perturbati sunt. Cæterum adolescentes terrii & ipsi tumultu, profugerunt, ac locū quendam sibi mercati sunt, cui nomen *Corácon*, id est Coruorum. Contigit aliquantò post vt Æoles eiectis Bœotijs, Arnæ occuparent. apud quos hic deinde mos receptus, vt maleficos relegarent in eum locum, cui nomen erat Corui. (*Vide supra in B. & in Lexico Varini in Βάλλε.*) Aristophanis interpres paulò diuersius hanc recenset historiam: nempe Bœotijs aliquando à Thracibus subuersis ac profligatis respondisse deum, vt ibi sedem figerent, ubi coruos albos conspexissent. conspexisse aut in Thessalia iuxta finem Pagæaticū circumvolantes coruos quosdam Soli sacros, quos pueri per lulum gypsatos dimiserant. Bœotij verò rati iam perfectum oraculi symbolū, inibi sedem constituerunt. Sunt qui parœmiā ad coruorum volatum referant, quòd in desertis ferè locis volitare consueuerint, (& obseruare cadauēra, Scholiastes in Plutum Aristophanis.) Vt proverbiū conueniat cum illo, in extremas solitudines publicitus deportandum. Euripides in Hecuba, *Οὐχ' ὅσον τάχος Νήσων ἐρήμων αὐτὸν ἐκβαλεῖτέ ποι*; Stratonicus citharædis apud Athenæum lib. 8. detorquet in cantorem (psalten) quendam. is quum ei nescio quid molestus esset, *Ψάλλε*, inquit, *ἐς κόρακας*, deprauata per iocum voce *ψάλλε* pro *βάλλε*, Hæc omnia Erasmus. *Εἰς κόρακας, εἰς σκόλιος, εἰς ὀλεθρον*, Apostolius. *Οὐκ ἐς κόρακας φθαρήσεαι ὁ σκοπιερης ὁ Λέσσιος*; Alciphron. *Εἰς κόρακας ὠμασίγία*, Hipparchus apud Athenæum. *Παῦ' ἐς κόρακας. οἱ σφῆκες ἐκ τῶν θυρῶν*, Aristophanes in Acharnensibus. Eiusdem Scholiastes in Ranas, cum Bacchus dixisset *ἐς κόρακας*, locū ait Athenis fuisse hoc nomine, in quem aliqui supplicij causa abijcerentur. *Οὐκ ἴη λαβὼν ὄρεα* *ἐς τὰ ψηφίσματα καὶ τ' ἀνάγκη ἐς κόρακας ἐντεῦθεν*, Aristoph. apud Pollucem lib. 8. *Σκορακίζειν* verbū compositum est, pro *ἐσκορακίζειν*, hoc est *ἐς κόρακας ἀποπέμπειν*, vnde etiā nomen *σκορακισμός* fit, Suid. *ζεν*. Etymologus sic *ἐνέρθεν* pro *ἐνέρθεν*, &c. e initiali abiecto, & Eustathius. *Μὴ ἀποσκορακίσης με, μὴ ἀποδιώξης*

ἢ ἀποδοκιμάσης: hoc est, ne mereijcias aut detesteris, Varinus. Εἰ κορακίζεις, ἀποδιώκειν, Idem. Germani etiam malum & exitium imprecantur per coruos: *Das dich die Raben frassen*: hoc est, Corui te deuorant. ¶ Eleganter dictum est à Diogene Cynico, κρεῖττον εἶναι εἰς κόρακας ἀπελθεῖν ἢ εἰς κόλακας. id est, satius esse ad coruos deuenire quàm ad adulatores, quòd hi & viuos & bonos etiam viros deuorarent, Athenæus: ex quo Erasmus transtulit in prouerbio, Ad coruos. Οἱ μὲν κόρακες τῷ τετελευτηκότων τὸς ὀφθαλμοὺς λυμνόνουσι, ὅταν αὐτῶν ἔδεν ὅτι χεῖρα· οἱ δὲ κόλακες τῷ ζῶντων τὰς ψυχὰς ἀφαθείρουσι, καὶ τὰ τέκων ὀμματα τυφλώουσι, Epictetus. Est autem scita collusio vocum κόραξ & κόλαξ: & quoniam balbutientes pro littera rhô, lambda pronunciare solēt, Sosias seruus apud Aristophanem in Vespis narrans somnium suum, inter cætera ait se vidisse θεῶν κεφαλῶν κόρακος ἔχοντα: (vbi Scholiastes, Traducit, inquit, Cleonem tanquam rapacem, & improbum, & adulterum.) Εἴτ' Ἀλκιβιάδης εἶπε πρὸς με τραυλίσας, Ὁ λαὸς θεῶν κεφαλῶν κόλακος ἔχει. & mox subdit, conijciendum esse, ὅτι ἀρθεῖς ἀφ' ἡμῶν εἰς κόρακας οἰχίσεαι. Similis allusio etiam inter κόλαξ & σκόληξ est, qua vitur Anaxilas apud Athenæum, his verbis: Εἴ νοὶ κόλακες εἰσι τῷ ἔχοντων ἔστας, Σκόληκες, &c.

¶ Cum vir opimus (opulentus) obit, inquit in Emblematis Alciatus, *Maximarixa oritur: tandem sed transigit heres, Et coruis aliquid vulturibusq; finit.* ¶ Eiusdem Emblemata quod inscribitur, *Iusta ultio. Raptabat volucris captum pede coruus in auras Scorpion, audaci præmia parta gula. Ast ille infuso sensim per membra veneno, Raptorem in stygias compulit ultor aquas. O risu res digna. alijs qui fata parabat, Ipse perit: proprijs succubuitq; dolis.* Atqui prouerbum, Cornix scorpionum, non coruo sed cornici eam historiam tribuit.

DE CORVIS AQUATICIS.

Emblemata Alciati. DE CORVO aquatico multa iam scripsimus supra inter Mergos maiores. Mergi sunt nonnulli, quos ceruos (lego *coruos*) aquaticos vocant, Seruius. Hispanis hodieq; mergus *cuoruo marino* appellatur. Georg. Agricola coruum aquaticum Germanicè ad verbum interpretatur *Wasserrabe*. Idem, corui aquatici (inquit) hybernis temporibus se conferunt ad lacus aut fluuios qui frigore non congelant. Coruus aquæ, id est *macha*, Auicenna de animalibus libro 8. Aristoteles coruum aquaticum magnitudine ciconiæ esse scribit, cruribus breuioribus, palmipedem, natantem, colore nigrum: arboribus insidere & nidulari in iis vnum ex hoc (palmipedum) genere. Hæc descriptio conuenit aui, quam nostri *scharbum* appellant, cuius historiam & figuram inter Mergos requires. Vbi & Morfex auis aquatica nigra palmipes, &c. à nobis describitur, eiusdem cum scharbo generis vt apparet. vtraque in arboribus nidificat. *Córax*, auis est palmipes, Varinus. Niphus hunc Aristotelis coruum aquaticum, vulgò coruum marinum dici scribit. ¶ Plinius coruos aquaticos naturaliter caluere, & inde nomen eis apud Græcos esse docet. vnde apparet phalacrocoracem Græcorum posteriorum Aristotele (nam apud Aristotelem hoc nomen non inuenitur. conijcimus autem eum quem coruum vocat aquaticum, vel palmipedem eundem phalacrocoraci esse) à Plinio coruum aquaticum transferri. Robert. Stephanus phalacrocoracem Gallicè interpretatur, *ung corbeau d' eau, ung cormorant, corbeau pescheret*. In Burgundia vocari audio auem quandam *crot pescherot*, id est coruū piscatorem, cui pedes diuersi sint. alter vnguibus vncis ad rapinam comparatus, alter palmipes ad natandum. nam cum piscem arripuit in aqua, nec facillè propter pondus ex aqua euolare potest, piscem altero pede retinens, altero remigat vsque ad ripam. Idem Angli de aquilæ marinæ quodam genere narrant, quam *osprey* appellant, & recentiores de porphyryone & auriphrygio. Fulicæ genus duplex fecerim, alterum minus, apud nos commune per hyemem præsertim in lacubus, alba frontis macula in signe. alterum maius, quod in Italia notum aiunt, & in arboribus nidificare, pisces magnos vorare: quod an phalacrocorax & coruus aquaticus Aristotelis sit nondum comperi. *Vide supra in fine historie Cornicis marinæ.* Gelenius phalacrocoracem Illyricè *lyska* interpretatur, sed fulicam sic nominari Illyrijs puto. Coruum aquaticum Aristotelis Wottonus suspicatur eandem esse cum cornice marina, cuius in Ponti Euxini nauigatione Arrianus meminit, ab æthyia eam distinguens: nam Hesychius & Suidas non distinguunt. Pugnant inter se *frichachyz* & *coronos*, id est coruus aquaticus, Albertus, absurdissimè. nam apud Aristotelem eo in loco sic legitur, Triorches, phrynus & ophis pugnant. Plura de Phalacrocorace leges in Elemento P.

¶ Auicennæ translatio ex Aristotele pro alcyone alicubi habet *alchorab*, quæ vox coruum significat. vbi Albertus, Alcyon (inquit) est auis nigra, non admodum magna: & forte hanc vocauit Auicenna coruum marinum propter coloris similitudinem. Et rursus, Alcyon est eadem cum *alchorab* marino, & secundum Ouidium & Homerum auis est Diomedis. Sed alcyonem auem esse nigram falsum est.

Pyrrhocorax. ¶ Coruus rubro rostro apud Anglos inuenitur, cuius meminit Plinius, Longolius. apparet autem eum sentire de pyrrhocorace, qui in Cornubia Angliæ, & in alpihus reperitur. vnde vulgò à nostris *Alprapp*, id est coruus alpinus nominatur: cui tamen rostrum luteum, non rubrum. Sed nuper speciem alteram pyrrhocoracis vidi, quam in Bauariæ quibusdam locis *Steintafel*, id est graculum saxatilem vocant, rostro longiusculo, rubro, &c.

¶ Incen-

De Coruo syluat. Lib.III.

351

¶ Incendula auis coruini generis cum bubone pugnat, Albertus. legendum monedula. *vide in Bubone in fine capitis quarti.*

DE CORVIS MARINIS EX LIB. III. CAP. XXXIX. NAVIGATIONUM IN INDIAM OCCIDENTALEM.

In mari *Sur* dicto tanta est coruorum marinorum multitudo, vt incredibile videatur, qui tamen à nostris forma nihil differunt. Hi tanta copia & multitudine aduolant aliquando, vt penitus mare obtegant, sicq; contigui & stipati sunt, vt mare vniuersum ac si holoserico tectum esset, nuspiam appareat.

DE CORVO SYLVATICO.

AVIS, cuius hîc effigies habetur, à nostris nominatur vulgò ein *Waldtrapp*/ id est coruus syluaticus, quod locis syluosis, montanis & desertis degere soleat: vbi in rupibus, aut turribus desertis nidificat. quare etiam *Steintrapp* vocatur, & alibi (in Bauaria & Stiria) ein *Clausrapp*: à petris seu rupibus, & pylis (nam *pylas*, id est angustias inter duos montes Germani *Clausen* appellant, hoc est loca clausa) in quibus nidos struit. Lotharingi, vt audio, *corneille de mer*, id est cornix marina: quam & in iuglandibus aliquando nidificare ferunt. sed fortè ea alia auis est. Circa lacum Verbanum coruus marinus dicitur. alibi in Italia coruus syluaticus, vt in Istria circa promontorium Polæ, vbi homine per funem demisso per rupes nidis eximuntur, & inter mensarum delicias habentur, vt apud nos quoque in montium quorundam rupibus. sic enim Fabarias thermas repertas aiunt, cum auceps quidam per altissimas rupes propter has aues se demisisset. Multi reperiuntur ad Danubium in vtraq; ripa vbicunque saxa & rupes attolluntur: vt non procul à Passauiò & supra Kelheimium in petræis faucibus. Experuntur regû venationibus & mensis. Alibi in Italia *coruo spilato* appellatur, id est coruus depilis, quoniam senescens caluescat. Germanicè quidam nuper conficto à se à sono vocis eius nomine *Scheller* vocabat. ¶ Sunt qui phalacrocoracem hanc auem interpretentur, quoniã & magnitudine & colore ferè coruum refert: &

caluescit, ut vidi, cum adultior est. Turnerus Aristotelis coruum aquaticum & Plinij phalacrocoracem & coruum syluaticum nostrum auem vnā esse arbitratur, tertium genus graculi. Coruus syluaticus Heluetiorum, inquit, auis est corpore longo & ciconia paulò minore, cruribus breuibus sed crassiss: rostro rutilo parum adunco (curuo) & sex pollices longo: alba in capite macula, & ea nuda, si bene memini. Quod si palmipes esset & interdum nataret, indubitanter tertium graculorum genus esse adfirmarem. verum licet auem in manibus habuerim, an palmipes fuerit, nec ne, & calua, non bene memini, Sic ille. Sed cum nos certò sciamus, palmipedem non esse coruum syluaticum nostrum, non poterit esse coruus aquaticus Aristotelis, sed neq; Plinij, qui (ut diximus) phalacrocoracē, id est coruum caluum, eundem & aquaticum facit, Noster verò syluaticus non est aquaticus, neq; in aquis degit: sed in pratis, & locis palustribus victum sibi quæritat. Iam cum Aristoteles tertium graculi genus palmipes faciat, id quoq; coruus syluaticus noster esse non potest.

Ibis nigra.

¶ AVIS quam prius hæmatopodem esse putabam (inquit Bellonius) nunc potius ibin nigram esse conijcio: cuius Herodotus & Aristoteles meminerunt. Ea corporis mole auem à Gallis vulgò *corlis* (arquatam maiorem nostram esse arbitror) dictam refert, vel paulò minor est, tota nigra, capite phalacrocoracis, rostro iuxta caput plus quàm pollicari crassitudine, inflexo modicè in arcum & in acutum desinente, rubicundo, qui crurum etiam color est. Proceritas crurum ea ferè quæ in ardea stellari. colli longitudo quæ in aue quam Galli vocant *aigrette*, ita ut primo visa à me hæc auis ardeam stellarem quodammodo referre videretur corporis ferè specie, Hæc ille in Gallico libro Singularium obseruationum suarum.

Descriptio corui syluatici.

¶ Coruo syluatico nostro magnitudo est gallinæ, color niger toto corpore, si eminus videas: sin propius, ad solem præsertim, cum viridi permixtus videtur, pedes ferè ut gallinæ, longiores, digiti fissi, cauda non longa, à capite retro crista tendit, cum adultiores sunt: in iunioribus non apparet. rostrum rubicundum, oblongum & aptum inferi angustis terræ, arborum & murorum aut petrarum foraminibus, ut latitantia in eis insecta & vermes, quibus pascitur, extrahat. Crura oblonga, obscurè rubentia. Locustis, gryllis, pisciculis, & ranunculis eos vesci audio. Ut plurimum nidificat in altis arcium destructarum muris, qui in Helueticis montium regionibus frequentes sunt. In ventriculo dissecti aliquando præter alia insecta, reperi plurima illa quæ radices frugum populantur, milij præsertim, Galli *curtillas* vocant, nostri transversas (*twären*) à pedum situ ut conijcio è gryllorum genere. Edunt & vermes è quibus scarabei à Maio mense dicti nascuntur. Volant altissimè. Bina aut terna oua pariunt. Primæ omnium, quod sciam auolant, circa initium Iunij, vel, ut ab alijs mihi relatum est, circa D. Iacobi diem. aduentant autem initio veris eodem tempore quo ciconiæ. Gregatim volare solent. Vocem nec frequentem nec claram ædunt, sed ferè *ka ka*, vel *kæ kæ*, præsertim cum pulli eis adimuntur, quod fieri apud nos solet quinq; ferè post Pentecosten diebus. Pulli eorum diebus aliquot antequam volare possint nidis exempti, nutrirī & facile cicurari possunt, ita ut in agros euolent, & subinde reuertantur. Laudantur ijdem pulli in cibis, & in delicijs etiam habentur, suaui carne ossibus mollibus. Qui è nidis eos auferunt, in singulis singulos relinquere solent, ut anno sequente libentius redeant.

Corythus.

CORYTHVS, κόρυθος, auis est, vna è genere trochilorum, Hesych. Sunt autem trochili gallinæ syluestres quædam, pedibus longis, corpore gracili, cursu celeres, ut conijcio.

DE COTVRNICE.

A.

Nomina.

COTVRNICEM eam esse auem, cuius hîc figura cernitur, ut homines docti nostra ætate omnes consentiunt, & copiosè in epistolis suis Aloisius Mundella medicus approbavit: ita literatores quidam repugnant, eam quæ hodieq; vulgò *coturnix* apud Italos dicatur veterum quoq; coturnicem esse putantes. sed horum error crassior est, quam ut nos in eo refellendo tempus collocare conueniat, & iam à doctissimo viro Mundella satis est reprehensus. Nos hoc in loco de coturnice veterum agemus, de altera, quam Itali vulgò sic vocant, post Perdicem. ¶ *Schelau*, של, apud Hebræos coturnix est, unde pluralis numerus *schaluim*. Daud Kimhi interpretatur auem præpinguē, quæ dicatur vulgò קוליא, *qualea*: & similiter R. Salomon. ad stipulantur Iosephus & Hieronymus. Septuaginta *ortygometram*, id est coturnicum matricem verterunt. Exod. 16. Chaldæus interpres habet סלוי, *selau*: Arabs סלוי, *salui*: Persa موریگ زها, *moreg zag*, & Numeri 11. Arabs similiter, Chaldæus שלוי, *schaliu*: Persa موریگ زها, *moreg zeha*. Psalmo 105. Chaldæus פסיריגין, *phasiani*: Arabs אלشלוי, *el schalui*, cum articulo *el*, Munsterus in Lexico trilingui pro coturnice habet של, *schalau*: שלוא, *schiluab*: סלוי, *salua*, & בבלי, *kakli*. Bel-lunensis apud Auicennam lib. 2. *seman*, coturnicem vel qualeam interpretatur: *altdarugi* verò (aliàs *altaingi*) phasianum, vel perdicem, vel auem coturnici similem. *Dorache*, id est coturnices: Interpres Auicennæ ex Aristotele de hist. anim. 8. 12. ¶ Coturnicem Græci *ortyga* vocant, Isidorus. à recto ὀρτυξ. hodie vulgò ὀρτυξ, vel ὀρτυγα. ¶ Itali *quaglia*, ut Alunnus & Scoppa scribunt: vel *quallia*. unde & barbari quidam authores *qualeam* ceu Latinam vocem scribunt. Coturnices vulgò *quaquilæ* dicuntur vel *qualeæ*,

quale. Ant. Gazius. *Quiscula*, id est coturnix, nomen à sono fictum, Arnoldus Villano. Calepinus *querquedula* quoque (ea anas fera est, parua) qualiā vulgò à voce dici meminit. Hispani *cuaderuiz*. ¶ Galli *caille*. ¶ Germani *Wachtel*: Flandri *Quackel*. hinc fortè Albertus, Coturnix (inquit) auis, quam vulgò *quisculam* vocamus. ¶ Angli *quayll*. ¶ Illyrij *krziepelka*, vel *krzepelka*. ¶ Coturnicem vulgò *currelium* dicimus, à currendo, Comestor. hinc & Ortygiam dictam putant, quòd harum auium greges è mari in eam prouolent, Athenæus.

B.

In Delo primum visæ coturnices, Solinus. In sinu Arabico præcipuè nutriuntur, Comestor. In conuallibus alpium Helueticarum apud Rhætos, Sedunos & Leopontios, non pauciores quàm alibi capiuntur, alioqui copiosæ per Heluetiam præsertim circa Auenticum, vbi canes ad earum aucupium egregiè institutos alunt, Stumpfius. ¶ Perdicibus similes sunt, sed multis partibus minores, Turnerus. Theophrastus forte illas perdices nanas dicet. sic enim per omnia perdicem imitantur, vt præter exiguitatem & pressitudinem corporis planè nihil distent, Longolius. Coturnix parua auis est, Plinius. ¶ Color *κεραμνός*, id est testaceus, communis est ferè pulueratricibus, vt alaudæ, coturnici, perdici, &c. Longolius. Coturnix aliquando alba visa est, Aristot. in lib. de Coloribus. nam *μέλας* illic pro *λευκός* non rectè legitur. vide in Cervo B. ¶ Coturnicibus & gallinaceis pennæ sunt duræ, Aristot. in Physiognomon. Coturnicum ossa difficulter afficiuntur aut patiuntur quicquam (*δυσπαθῆ* sunt, dura mirum ac solidiora,) Orus. ¶ Coturnici proprium est præ cæteris auibus, vt & ingluuiem, & gulam infra prope ventriculum amplam & latam habeat, Aristot. Et alibi, Gula eis amplior est infra. ¶ Coturnicibus alijs ventri, alijs intestino feliungitur, Aristot. Plinius aliter. Fel (inquit) renibus, & parte tantum altera iungitur intestino in coruis, coturnicibus, phasianis. Pedibus fissis sunt, Athenæus ex Aristot. ¶ Alexan. Mynd. apud Athenæū, coturnicem inquit sceminam graciliore collo quàm marem esse, neq; nigras partes sub mentum subiectas possidere, ingluuiem (*σίβωλον*, lego *ωρόλον* cum Gyllo) in aue dissecta non magnam spectari: cor magnum & tricuspdatum, (*σίβωλον*) Iecur etiam habere, & fel intestinis adnexum: splenem paruum & qui vix conspiciatur: testes sub iecinore contineri vt in gallinaceis.

C.

Coturnix appellatur à sono vocis, Festus. Blondus etiam à recentioribus qualeam à voce dictam scribit. Si iteratim sonus co tur nix, ita vt singulas syllabas toni tractu pronuncies, auis vocem te liquidò imitatum cognoscas, Gyb. Longolius. Coturnicibus maribus tantum cantus datus est, Aristot. & Albert. Coturnix mas vocem ædit exilem, ferè sicut gryllus: scemina crassam, Albert. Coturnicibus vox est in pugna, Aristot. Aliis in pugna vox, vt coturnicibus: alijs ante pugnam, vt perdicibus, &c. Plinius. ¶ Coturnix humi nidulatur, nec vnquam in arbore consistit, sed humi, Aristoteles. Cum ad nos ve-

Vbi frequenter
reperiuntur coturnices.
Descriptio coturnicis.
Magnitudo,
Color,
Penna,
Ossa,
Gula,
Fel,
Pedes,
Collum,
Ingluuias,
Cor, iecur, fel, testes.
De voce coturnicis.
Nidulatione.

nit, terrestris potius quam sublimis est, Plinius. pulueratrices sunt, Gyb. Longolius. ¶ Coturnicem vulgò currelium dicimus à currendo, Comestor. Currit satis velociter, Albertus.

*Cursu.
Cibo.*

¶ Coturnix est auis miliaris, hoc est milio vt plurimum vescitur, Aloisius Mundel. Coturnices milio & tritico, & præterea pura aqua pinguescunt, Didymus in Geoponicis. Coturnicibus veratri (aliàs, *veneni*) semen gratissimus cibus, Plin. Et rursus, Venenis capreae & coturnices (vt diximus) pinguescunt, placidissima animalia. Quod alijs cibus est, alijs est acre venenum, Lucret. Et mox, Præterea nobis veratrum est acre venenum, At capris, (capreis, ex Plinio) adipēs & coturnicibus auget. Cicuta sturnos nutrit, nos verò interimit: & elleborus coturnici pro cibo est, homini venenum, Galenus ad Pisonem. Elleborus homini venenum est, alimentum coturnicibus, Aristot. lib. i. de plantis, & Aphrodisiensis in Problem. Orobus coturnicum apud Arnoldum Villanou. in lib. de venenis, Auicennæ *napellus* est. Vide in Lupo a.

*Volatu &
peregrina-
tione.*

¶ Coturnices cum ceciderint (*ὅταν πέσωσι*, malim *ὅταν πέτωνται*: quod verbum in sequentibus etiam bis ponitur: id est cum volauerint) si serenum sit aut aquilonium tempus, sociantur, & prospere degunt, (*ἡρεμῶσιν*, id est quietè agunt. Gaza videtur legisse *ἐν ἡμερῶσι*: sed si austrinum, molestè, propterea quod parum volant. humidus enim grauior; auster est. Quam ob rem qui aucupantur, austrum, non aquilonem obseruant. omnino ægre propter sui corporis pondus volant. sunt enim corpore grandiore, quàm suis pennis deferri possint, vociferantesq; ob eam rem volant. laborant enim quasi oppressæ onere. cum hæc adeunt loca, sine ducibus pergunt. at cum hinc abeunt, ducibus lingulaca, ototo, otide Plinius & matrice (ortygometra) proficiscuntur, atq; etiam cynchramo, à quo etiam reuocantur noctu, cuius vocem cum senserint aucupes, intelligunt parari discessum, Aristot. Aduolant coturnices non sine periculo nauigantium, cum appropinquauere terris. Quippe velis sæpe insidunt, & hoc semper noctu, merguntq; nauigia, Plin. Blondus ex Plinio legit, velis incidunt, non insidunt: quam lectionem Solinus quoq; secutus est, & ex Oppiano eadem approbari potest. Iter est his per hospitia certa. austro non volant, humido scilicet & grauiore vento. Aura tamen vehi volunt, propter pondus corporum viresq; paruas. Hinc volantium illa conquestio labore expressa. Aquilone ergo maximè volant ortygometra duce. Primam earum terræ appropinquantem accipiter rapit. Semper hinc remeantes comitatum sollicitant, abeuntq; vna persuasæ glottis & otis (aliàs otus, vt & Aristoteles habet) [&] cenchramus (aliàs *cynchramus*.) Quod si ventus agmen aduerso flatu cœperit inhibere, pondusculis lapidum apprehensis, aut gutture harena repleto, stabilitæ volant, (*vide in D.*) Plinius. Eadem ferè Solinus, cuius tamen verba non omitam, ne quid ad maiorem claritatem desiderari possit. Adueniendi (inquit) habent tempora æstate depulsa. Cum maria tranant, impetus differunt, & metu spatij longioris vires suas nutriunt tarditate. Vbi terram persentiscunt, coeunt cateruatim: deinde globatæ vehementius properant: quæ festinatio plerunq; exitium portat nauigantibus. Accidit enim plerunq; noctibus vt vela incidant, & præponderatis finibus alueos inuertant. Austro nunquam exeunt. nam metuunt vim flatus tumidioris. plurimum se Aquilonibus credunt, vt corpora pinguiuscula atq; eò tarda facilius prouehat sicciior & vehemētior spiritus. Ortygometra dicitur quæ gregē ducit. eandē (primam, scilicet ex coturnicib. non ortygometrā, Plin.) terræ proximantem accipiter speculatus rapit. ac propterea opera est vniuersis, vt sollicitet ducē generis externi, per quem frustentur prima discrimina. Hæc ille. Coturnices pascuis prioribus relictis gregatim volitant, & maris spaciū volatu nō intermisso, (sunt qui in Delum insulam è mari eas deferri scribant, vt non vno continuo volatu mare traiciant,) ceu auis celerrimæ, superant: tam timidæ interim, vt maris aspectū exhorreant, & oculis conuiueant vnde aliquando velis illisæ nauis à nautis capiuntur, Oppia. in Ixeut. Redeunt sine ducibus, Eberus & Peucer. Coturnices quoq; discedunt, nisi pauca locis apricis remanserint: quod & turtures faciunt, Aristot. Semper ante adueniunt quàm grues, Plin. Prius abeunt quàm grues. hi enim Septembri mense, illæ Augusto incipiunt, Aristot. Ciconiæ prius recedunt quàm hirundines, & hæ quàm coturnices, Albert. Coturnices ad nos, vt audio, medio ferè Aprili veniunt, & abeunt cū prima pruina ingruit: ita vt si pridie plurimæ apparuerint, & postridie pruina subsequatur, ne vna quidē amplius reliqua cōspiciatur. Coturnicum multitudo ex Italia volantiū, in Capreis insulis prope Neapolim capiebatur principio autumnus. Ad maritimam regionem circa Pisaurum ingens coturnicū copia aduentare cōsuevit, & mille insidijs capi: sed potissimum sub extremū verni temporis illarum aduentu obseruato, Alois. Mundel. Turdi quotannis trans mare in Italiam aduolant circiter equinoctium autumnale, & eodem reuolant ad æquinoctiū vernum, & alio tempore turtures ac coturnices immani numero. Hoc ita fieri apparet in insulis propinquis Pontia, Palmaria, Pandataria. Ibi enim in prima volatura cum veniunt, morantur dies paucos requiescendi causa. Idemq; faciunt cū ex Italia trans mare remeant, Varro. Coturnicem multi credunt trans mare auolare, quod falsum esse conuincitur. quoniam trans mare per hycmem non inuenitur. latet ergo, sicut aues cæteræ quibus superflui lentiq; humores concoquendi sunt, Albertus. Cū è Rhodo Alexandriam Ægypti nauigaremus, plurimæ coturnices à Septentrione Meridiem versus volantes, in naui nostra captæ sunt. vnde certo persuasus sum coturnices cœlum mutare. nam prius etiam cū è Zacyntho insula in Moream seu Nigropōtum nauigarem verno tempore, coturnices contraria profectioe à Meridie ad Septentrionem volantes obseruaram, vt illic per totam

per totam æstatem degerent: quo tempore etiam permultæ in naui nostra captæ sunt, cum diuerfis alijs migrantium auium generibus, Petrus Bellonius.

¶ Vsq; adeò tum perdices, tum etiam coturnices copia libidinis gaudent, vt in aucupantes cor- *De earum*
ruant, & sæpenumero capitibus eorum residant, Aristot. & Athenæus ex Alexandro Myndio, vbi pro *dem libi-*
καθιζοντες ἐπὶ τῶν κεράμων, legendū est ex Aristotele, *καθιζαντες ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς*. Clearchus scribit per- *dine &*
dices, passeris, coturnices & gallos gallinaceos, non modo cum vident fœminas semen emittere, sed *coitu.*
etiam cum earum vocem audiunt: causam esse in animo impressionem. quod ipsum coitus tempore
cognosces, si contra eos speculum posueris, & ante hoc ipsū tendicularum insidias. nam ad imaginem
suam quæ inaniter in speculo repræsentatur accurrentes, capiuntur, & semen emittunt: gallinaceis ex-
ceptis, quos imago conspecta ad pugnam tantum excitat, Athenæus & Eustath. Proprium hoc cotur-
nicum generi, vt rara inter eas fœmina sit, & mares multi fœminam vnā quærant, Albert. Aristote-
les cum perdicum pugnam pro fœminis descripsisset, & mariū in hoc genere salacitatem, & quòd cum
fœminæ ad incubandum aliquò diffugientes clam pariunt, ne oua à maribus propter salacitatē fran-
gantur, mares interim cœlibes inter se pugnent, victusq; victoris venerem patiat, nec ab alio nisi suo
victore subigatur: idq; non semper, sed certo tempore anni fieri. demum subdit: Hoc idem à coturni-
cibus quoq; agi animaduertimus. Idem ferè Plin. scribit, ex Aristot. (vt apparet) mutuatus. Coturni-
cibus vox est in pugna, Aristot. & Plin. Testudines montanæ vento implentur quemadmodum co-
turnices, Scholiast. Nicandri. Athenæus refert ex Phanodemo Delum insulam ab Achæis Ortygiam
dictam. quòd obseruati sint coturnicū greges è mari volantes (*φερομύδας ἐκ τῆς πελάγους*, quasi in ma- *Coturni-*
ri etiam generentur. Phanodemum enim hæc de generatione coturnicum referre scribit) in hanc in- *ces ex pu-*
sulam confidere, eò quòd portus habeat cōmodos. Cū hyemes (tempestates) fiunt magnæ in partib. *tredine*
desertæ Libyæ, mare magnos producit thynnos in littore (proijcit in littus:) ex, quibus putrescētibus ver- *nasci qui-*
mes enascuntur intra dies 14. primum muscarum instar, deinde locustarum magnitudinē, donec pau- *dum exi-*
latim coturnicum magnitudinem acquirant. Demum notho, id est austro flante, vel libonoto, auctæ *stimant.*
adulteq; maria transeunt in Pamphiliam vel Ciliciā & Hyberniam: & consequenter borea flante per-
gunt ad maritima loca & reliqua Melanitidis terræ. Ceterū indocti sophistæ ignorantes earum naturā,
pudicas (castas, cum ex putredine non ex coitu nascantur,) esse dicunt, Kiranid. lib. 1.

¶ Aues grauiores nidos sibi non faciunt, vt coturnices, vt perdices, & reliquæ generis eiusdem. *De earum*
quibus enim volandi facultas deest, ijs nidos non prodest, sed facta in aprico area (alibi enim nusquā *nidis.*
pariunt) atq; materia, vt vepribus quibusdam congestis, quoad accipitrum & aquilarum iniuriam de-
uitare possint, oua ædunt, & incubāt. Mox cum excluserint, protinus pullos educunt, propterea quòd
nequeunt suo volatu ijs cibum administrare, Aristot. Et rursus, Coturnix non nido, sed condenso fru-
tice prolem munit, minus enim volat. Nidulantur humi, vt dixi, coturnices, quæ etiam nunquam in
arbore consistunt, sed humi, Idem. *Ὁ ὀρτυξ νεοττίαν εὖ ποιεῖ, ἀλλὰ κονίτραν, καὶ ταύτῃ σκεπάζει φρυγάνοις*, A-
thenæus ex Aristotele. ¶ Refouent suos pullos sub se ipsæ ducendo more gallinarum & coturnices & *Cura cir-*
perdices. nec eodē in loco & pariunt & incubant, ne quis locum percipiat longioris temporis mora, A- *capullos.*
ristot. ¶ Coturnicum pulli, mox vt exclusi sunt, per se comedunt, Albertus: vt & perdicum & omniū
pulueratricum ni fallor. ¶ Coturnicibus veratri (aliàs, *veneni*,) semen gratissimus cibus. quam ob cau- *Morbis.*
sam eas damnauēre mensē, simulq; comitalem propter morbum despui fuerum, quem solæ animalium
sentiunt præter hominem, Plin. & Solinus. Coturnices comitali morbo corripī non pauci nostro
tempore obseruarunt. Sed quanquam Plin. solas illas præter hominem hunc morbum sentire scribat,
constat tamen alia quoq; animalia eodē malo affici, vt catts, quod nos sæpe vidimus: & vt ab alijs
accepimus, capos gallinaceos, alaudas, equos, picas. Dicit tamen potest ad defendendū Plinium non
solas quidem coturnices post hominem; sed illas potissimū huic morbo obnoxias esse, Alois. Mundel.

D.

Aues quibus duræ sunt penne, fortes (& pugnaces) habentur, vt coturnices & gallinacei, Aristot. *Coturnix*
in Physiognom. Pugnant inter se pro fœminis, & inter cœlibes etiam mas victus victoris venerem su- *pugnax*
stinet, vt in C. scriptum est: & mansueti inter se spectaculi gratia certaturæ committuntur, vt refere- *est.*
mus in E. ¶ Cum mare transuolant, vt intelligant superatūne iam ipsis mare sit, nec ne, singulæ ter- *Mare tra-*
nos ore lapillos ferunt, quorum singulos per interualla demittunt: & diligenter obseruant, utrū in ma- *ijciendo*
re lapillus quisq; deciderit, vltiusq; volandum sit: an in terram, & tempus iam adsit quiescendi, Op- *quomodo*
pianus in Ixeut. Si ventus agmen (traijcientium mare) aduerso flatu cœperit inhibere, pondusculis la- *sefemur-*
pidum apprehensis, aut gutture harena repleto, stabilitæ volant, Plin. Hoc & grues similiter factitare *niat.*
aliqui prodiderunt. ¶ Ex coturnicum grege (postquam mare traiecit) primam terræ proximantē ac-
cipiter speculatus rapit. ac propterea opera est vniuersis vt sollicitent ducem generis externi, per quem
frustentur prima discrimina, Solinus. Author lib. de nat. rerum sic legit, Idcirco cura est vniuersis, vt
externi generis ducem sollicitent, scilicet cornicem, per quam prima discrimina caueant. Sed dicendū
potius ortygomētram, aut cenchramum, aut aliam ex illis quas Aristot. & Plin. memorant, duces co-
turnicum esse. ¶ Pelecanus de coturnicis exitio acerbè & crudeliter cogitat: rursus coturnix ab ea ve- *Pelecanus*
hementer dissentit, Ælianus & Philes. ¶ Astures capiunt coturnices, &c. Crescentienfis. *coturnici*
infectus.

De coturnicibus aucupio.

Qui coturnices aucupantur, austrum non aquilonem obseruant: causam retuli in C. ex Aristotele. Capiuntur imitatione vocis foeminae, Albertus. Instituuntur ad aucupium earum canes apud nos vulgò, qui priuatim etiam à coturnicibus denominantur. Reti quod expegatorium vulgò vocatur, satis magno, capiuntur perdices, coturnices & phasiani, & aliae quaedam aues cum auxilio catuli ad hoc instructi, qui aues inquirat, quas cum viderit, subsistit, nec ad eas progreditur ne depellat. sed ad aucupè dominum suum respiciens retro caudam mouet, vnde auceps cognoscit aues esse prope canem: & tunc ipse ac socius rete trahunt, quo aues vnà cum catulo operiunt. Est & aliud paruum rete in capite perticæ præparatum, vt apertum existat, quo vnus solus vtitur auceps, & ad coturnices solum cum quasilatorio (instrumento) cuius sonus est per omnia similis voci coturnicis foeminae, ad quem mares ardentè accedunt, & sic irretiuntur, Crescentien. lib. 10. cap. 25. Et rursus cap. 26. Item fiunt laquei multi de pilis caudæ equinae, in funiculo eiusdem materiae texti, qui tenduntur in sulcis frumenti, funiculo à terra eleuato vltra altitudinem auis, parum decliuus laqueis & apertis, vt auis transiens capite immisso capiatur collo: & hoc modo capiuntur perdices in agris, & coturnices ac phasiani in semitis nemorum per quas transeunt. Coturnices (inquit Oppianus in Ixeuticis lib. 3.) noctu retibus, quæ nubes vocant, capiuntur, clamantibus alijs natu maioribus, (παλαγοτέρων, iam olim captis, vnde forsan verbum παλεῖν factum:) ad quarum vocem dum accurrunt, in fagenas incidunt. Interdiu etiam in terra hoc modo capiuntur: Reti extenso aliquis tunicam supra caput erectā calamis vtrinque sustinens mouet, paulatim progrediens: metuunt illæ sibi, & dum vestis huc illuc nutantis vmbra fugiunt, retium laqueis inuoluuntur. Capiuntur ab auibus rapacibus, asture & accipitre, (& nisis præcipuè rubris, vt quidam scribit,) Crescent. Circa Neptuniū Italiæ oppidū (inquit Blodius in Latinis) aucupiū est coturnicum. Nam quum ad prima veris signa hirundines & simul cum ipsis coturnices, transmissō mari infero in Italiam redeunt, omnia Antiatū quondam littorū supercilia passus quinq; milia Neptunienses contiguis retibus complent, sedensq; vnusquisq; in fundi proprii & magno pretio comparati loco, ad particulam retiū propriam venientes noctu coturnices fistula illectat. & quum turmatim illæ retib. intricentur, si aliqua de longissimo volatu fessa extra rete in sabulū ceciderit, eam auceps manu percipit, fuisseq; audiuius intra mensem vnum, quo id continuatur aucupium dies aliquot, in quorum singulo centies huiusmodi auicularum mille sit captum, Hæc ille. Coturnices, perdices & passerres, quomodo coitus tempore speculo proposito capiantur, recitavi in Coturnice C. ex Athenæo.

De coturnicibus impingendis.

¶ Quidam in ornithone præter turdos ac merulas alias quoq; includunt, quæ pingues vneuntur carè, vt miliaria ac coturnices, Varro. Petrus Crescentien. libro 9. capite 93. quomodo coturnices & aliae aues inclusæ pinguescant præscribit. Vide infra in Turdis.

De coturnicium certamine & ludo.

¶ Pergami & Athenis fuit pugna gallinaceorum & coturnicū, tanti decoris, vt ad illud tanquam gladiatorum munus effusissimo studio omnes conuenirent, Alexan. ab Alexandro. Ludus quidam est in quo coturnices in gyrum (γύρον Pollux simpliciter κύκλον περιγυρόμενον dicit hunc ludum describens. alioqui gyros Græcis scrobem significat) collocant, quas ferunt in caput. & is qui coturnicem in gyro comprehenderit, lucratur sibi deinceps quotquot potest. sin frustretur, alteri coturnices ferire permittit, idq; alternis fit. Meminit Plato in Alcibiade. item in Phædone: Non (inquit) cum hominibus abiectæ sortis nobis certamen est, sed cum præstantissimis. quare non negligenda nobis res est, neq; tanquam feriendis coturnicibus ludamus agendum, Suidas. Qui ita ludunt περιγυρόποι dicuntur. Plato etiam verbum περιγυρόπειν usurpat. Pergami certamen gallorum omnibus annis publicè ædi solitum, Plinius scribit. id & Athenis factitari cœptum, auctor est Ælianus est, à Themistocle superatis Persis. Adjicit & in sermone qui Anacharsis, seu de gymnasijs inscribitur Lucianus, coturnicum magno studio, non gallorū modo certamina ibidem spectari consueuisse. Seueri quoq; filios Herodianus scribit, dissidere solitos puerili primum certamine, ædendis coturnicum pugnis, gallinaceorumq; conflictibus, Cælius Rhodiginus. Aristoph. Carcini poetæ filios, quod domi inter se contentiosi essent, ὀρτυγας οἰκογενεῖς vocabat, quasi dicas domigenitas & altilis coturnices. scimus enim quod huiusmodi genus auiū inter se certantiū, passim ludo hoc tempore habetur, & ab antiquis etiam habebatur: id quod ex Polluce, Luciano, Herodiano, Plutarch. & Ouid. alijsq; in Obseruatis meis ostendi, Gyrald. In præscripto circulo coturnicem statuebant, tum alter eam digito percutiebat: alter in aduersum nitebatur illam intra circulum continere. quod ni fecisset, coturnicis dominus succumbebat, Cælius Calpurnius ex Polluce vt apparet. Sed Pollux simplicius sic scribit, vt nos vertimus: Coturnicem in circulo circumscripto positam aliquis digito feriebat. quod si illa ictui cedens extra circulum se reciperet, (ἀνεχρήπιζεν ἔξω τῆς κύκλου,) iam victus erat coturnicis dominus, Hæc Pollux: qui etiam hæc Eupolidis verba citat, Οὐκ ἔστι περιγυράσεις ὅσον εἰς ἄριστον κύκλον ἀποκρίνεσθαι. Τί ὅστις εἰς ἀμύλλαν ἀριθίσσεται. ἢ κόψομαι τὴν μάζαν, ὡς περ ὀρτυγας, libro 9. capite de ludis. vbi etiam paulò post vocabula aliquot ad hoc certamen pertinentia recenset, vt sunt, περιγυρόπειν, περιγυρόπια, ὀρτυγοπόποι, qui & συμφυρόποι dicebantur, (vide plura infra in H. a.) καὶ τὸ κόπειν τοὺς ὀρτυγας, καὶ ἀνακλάδαι, καὶ ἀνερθεῖν, ἀνεγείρειν, παροξύνειν. Et hæc (inquit) vocabula sunt περιγυρόπια. Et rursus ibidem, Circulū, inquit, describebant in arca aliqua (τηλίκῃ) qualis pistorum est, vel eorum qui panes vendunt, in quo coturnices (duas pariter) sistebant inter se certaturas. quod si

quod si altera è circulo excederet retrò conuerſa, vincebatur & ipſa & dominus ipſius. præmium victori erat pro quo certabant, aliàs ipſa coturnix, aliàs argentum. Interdum verò alter (hominum ſic certantium) coturnicem ſiſtebat: alter digito indice feriebat, & plumas è capite vellebat (ἀπέτειλε. lego ἀπέπλελλε. nam & paulò poſt ſequitur πλελλων) quòd ſi coturnix ſuſtineret, victoria penes illum ſtabat cuius erat alumna: ſi cederet & refugeret, penes ferientem aut vellentem. Sic victis coturnicibus remedium adhibebant, inclamando in aurem, quòd περισυλλίξιν vel ενσυλλίξιν, nominabant, (vide ne περισυλλίξιν legendum ſit per θ. & ενθρυλ. à verbo θρυλλέω. nam & Varinus περισυλλίξιν fortassis ab eo verbo primitiuo deriuatum ſuſpicatur) vt coturnicis quæ victrix extiterat vox quàm citiſſimè è memoria eius tolleretur, Huc vſq; Pollux. vnde apparet nō rectè ſcripſiſſe Calcagninum, alterum ex ijs qui con- certabant feriſſe coturnicem, alterum verò in aduerſum intra circulum eam continere conatum. neque enim alter alterius conatus impediēbat: ſed coturnix ic̃ta ſibi per. nittebatur, vt vel maneret intra circulum, vel excederet. ¶ Adiantum facit gallos coturniceſq; (perdices, Plinius non coturnices) pugnaciores, cibarijs eorum admixtum, Dioſcorides & Auicenna. Κωδωνίξιν verbum probare & experiri ſignificat, ducta translatione vel à vaſis figlinis, quæ ſono experimur an integra ſint: vel à tintinabulis (Græci codonas vocant) quæ agitata ſi argutius ſonant probantur: Vel ab equis aut auibus quibusdam, vt coturnicibus. ſolent enim equi & coturnices ſi parum fortes ſint, ſonitu tintinabulorum terreri: animoſiores verò facile ferunt, Varinus. *Vide plura ſuper hoc verbo in Equo H. b.*

F.

Coturnix eſt auis regia, Comeſtor. *In pretio ſum nunc, olim damnata coturnix, Vox, nomen, pre-* De alimē-
tium dat ſapor ipſe mihi, Grapaldus. Autumno quàm vèrè pinguior eſt, Ariſtot. Noſtris temporibus to ex co-
autumno in pretio eſt. vèrè cum redit inſipida & malialimenti habetur, in littore Antiaci captas edi. turnicib.
nihil inſipidius, Platina. Pulli perdicum autumno conueniunt, quo quidem tempore etiam ſolum
reperiuntur, ſicut & pulli coturnicum (iuuenes coturnices) & turtures, Arnoldus Villanou. de con-
ferua. ſanit. Quandoquidem coturnices quæ paſcuntur elleboro, eos à quibus comeſtæ fuerint, in
tantum vitæ diſcrimen agunt, vt diſtendantur, conuellanturq; ceu correpti vertigine, cum illis mili-
um certè elixandum eſt. Quòd ſi aliquis prius quàm ſic proſpexerit ſibi, ex eis comedens, tali corripi-
atur affectu, is milium decoctum hauriat. Idem etiam faciunt myrti baccæ. Milium quidem natura-
li quadam facultate venenis reſiſtit. nam ſi ex milio panem confectum prius comederit quiſpiam, à
nullo deleterio lædetur, Didymus in Geoponicis. Coturnicibus veratri (aliàs veneni) ſemen gratiſſi-
mus cibus. quam ob cauſam eas damnauère menſæ, ſimulq; comitiale propter morbum deſpui ſue-
tum, quem ſolæ animalium ſentiunt præter hominem, Plin. *Vide plura ſupra in C.* Ex coturnicum ci-
bo timetur tetanus & ſpaſmus: non quia comedant elleborum tantum, ſed quia in ſubſtantia earum
hoſce producendi affectus facultas ineſt, Auicenna. Coturnices improbantur aſſæ, quia ſiccæ ſunt:
& maximè quæ paſtæ fuerint elleboro, Elluchaſem. Et ruruſ, Rufus auium tres ordines ſtatuit: præ-
cipuè laudans calandrellas & ſathur: inde ſturnos (turdos) phaſianos, perdices, &c. poſtremo coturni-
ces & cuzardos.

¶ *Sint autumnales croceo tibi pabula lumbo,**Siue coturnices, ſiue vocas qualeas.**Senſibus hæc mala ſunt, tenebrisq; replentia fuſcis,**Ventri inuiſa, malis febribus exitium.**Si tamen vlla tuos circumuolitauerit orbes,**Cæna tibi non ſit, ſed leue prandiolum.*

¶ Bapt. Fiera. *Quiſcula* id eſt coturnix, ab authore carminum Salernitanorum inter cibos laudabiles nu-
meratur: vbi Arnold. Villanou. in commentarijs; Huius auis (inquit) caro ſecundum aliquos eſt ſub-
tilis ſubſtantix, & bonum chylum generat, vtiliſſima ſanis conualeſcentibus. Secundum Iſaac tamen
coturnices cæteris auibus deteriores ſunt, nec nutrimento nec concoctione laudabiles: quòd ijs in ci-
bo ſumtis timeatur ſpaſmus & tetanus, vt Auicenna etiam ſcripſit. Hinc eſt quòd Galli comedunt co-
turnices cum molli & pingui caſeo, & inde faciunt paſtillos. Sed poteſt per coturnicem intelligi etiam
alia auis quæ Italis vulgò ſic dicta eſt: cuius carnem Raſis tertio ad Almanſorem auium omnium car-
nibus præfert poſt carnes ſtarnæ (perdicis minoris,) Hæc Arnold. Sed Michael Sauonarola ea quæ
Arnold. de quiſcula ſcribit, tanquam laudabilis alimenti aue, de *coturnice* vulgò Italis dicta tradit: de
veterum verò coturnice, quam ipſe qualeam vocat, eadem ferè quæ Baptiſta Fiera, his verbis: Caro
qualearum calida eſt in fine primi gradus, aut potius vſq; ad ſecundum, vt videtur, excrementitia ad-
modum (vel, vt ipſe loquitur, multæ humiditatis,) quare cito corrumpitur, & neq; temperatis homi-
nibus conuenit, neq; dyſcratis, cibus difficilis concoctu, præparans corpora ad febres, & iam factas au-
gens. Auicenna rectè mea ſententia à coturnicis vſu abſtinendum ſuadet, veluti tetanum & ſpaſmum
inducentis, Amatus Luſitanus. Raſis in c. 420. libri 20. ſe vidiffè ſcribit homines ſpaſmum patientes
propter has aues in cibo ſumptas. Pro heſticis laudantur qualeæ Septembri captæ, mediæ pinguedinis
Gaynerius. Alexander Benediſt. in peſtilenti conſtitutione coturnicem damnat. Coturnicis carnes
non probo, non ſolum quoniam à maioribus noſtris improbatas inuenio, ſed etiam quia veris & æſta-
tis tempore ſiccæ admodum ſunt, & ad atram potius bilem quàm bonum ſanguinem gignendum ido-
neæ. autumno & hyeme pinguedine nimia obefæ, vt palato gratiores, ita ventriculo & concoctioni
ineptiſſimæ, exigui nutrimenti, nauſeamq; & ſtadium pariunt, & quibusdam etiam in aquilonari ora

extremam perniciem, vt à fide dignis intellexi, attulerunt, Manardus in epistolis 18. 1. Aristoteles (inquit Aloisius Mundella) de coturnicibus & perdicibus in eodem capite tradit, quasi vtræq; natura inter se non multum differant. quamobrem cum eiusdem generis esse videantur, manifestum relinquitur coturnicem non ita vt vulgò fertur prauis succi esse, neq; à mensis ablegandam, nisi pauperum fortasse, vt qui minoris impensæ cibis vesci consueuerint. Neq; etiam quòd morbo comitali corripiatur, quodq; veneno pascatur ab huius esu abstinendū esse censuerim. nonnulla enim nouimus animalia, quæ licet venenis quandoq; nutriantur, boni tamen succi sunt, quemadmodum sturni qui cicuta vescuntur. Quod si elleboro vescitur coturnix, quod nobis nondum constat, (milio quidem eam vesci, & in aruis milio confitis vt plurimum eam inueniri scimus,) eo cibo iuuari eam probabilius est quàm lædi, (hoc quidem concedi potest Mundellæ. sed non ideo hominem quoq; coturnicis elleboro pastæ cibo iuuari magis quàm lædi probabile est: constat enim venenis pastas animantes homini etiam venenosas esse.) Quare coturnicis nutrimentum, quòd non ingrati etiam saporis sit, laudandum potius quàm damnandum censeo. nam & Auerroes mirificè coturnicum carnem laudat, tanquam bonum generantem succum. Et licet veneno interdum vescantur, & interdum comitali morbo vexentur, non tamen semper, nec omnes existimo, sed illas fortasse quæ in auarijs captæ referuantur. nam & hac ratione capi gallinacei, quòd nonnulli eorum quandoq; comitali morbo corripiantur, improbandi essent. Id quoq; non prætermiserim Dominum Deum nostrum Israclis populum, quem ardentissimè diligebat, dum per deserta illa transiret loca, ad satietatem vsq; coturnicibus non pasturum fuisse, nisi probati illæ fuissent alimenti & salutaris. Ex methodis quidem à Galeno traditis, quibus faciliè quæ sint alimenta bona & mala cognoscere possimus, satis manifestum fieri posse puto, coturnicem, præsertim assam, quòd boni & grati odoris sit & saporis, omisso etiam ipsius condimento: quodq; manducanti non displiceat, sed optimè respondeat, atque oblectet, boni esse alimenti. Psellum quidem inter illa quæ boni succi non sunt coturnicem connumerare non melatet, nullis tamen rationibus adhibitis. Sed esto quòd non multum laudabilis succi sit coturnicis caro. at certè concedetur, non omnino eam à nostris mensis ablegandam, quoniam comedentes multum delectet ac iuuat. nam cibus qui cum voluptate sumitur, Galeno teste, quamuis paulò deterior, non modò non manet deterior, sed quandoq; redditur melior, Hæc ille. ¶ Coturnices aiunt vim concoquendi roborare, Rasis. Coturnices, id est quales, eiusdem temperamenti sunt cuius perdices, sed paulò siccioris. probè nutriunt, Nic. Massa. ego hæc verius dici putàrim de coturnice vulgo dicta Italis. Paulò post quidem de quales, Quales (inquit) vulgo dictæ, & sturni & passeris non laudantur in cibo, quòd vel nimis siccæ sint & parum nutriant: vel nimis humidæ & succum ad putredinem paratum generent.

¶ De coturnicis coctura aliquid leges in Pauone. Phasiani & coturnices & perdices eduntur vt plurimum assæ, & aliquando elixæ aspersæ aromatibus temperatis, Nic. Massa. Coturnicem assabis: sed & si elixetur cum pipere & salvia, non insuaues videbuntur, Platina.

G.

Remedia
ex cotur-
nice.

Coturnicis ius ventrem emollit, ipsa in cibo sumpta renes curat, Kiranides. Ant. Gainerius aduersus napellum puluerem coturnicis vel turdi vtiliter dari posse suspicatur, deceptus (vt apparet) ab Arabibus quibusdam aut interpretibus eorum, qui coturnices napello pasci scripserunt. atqui Græci coturnices elleboro, sturnos verò (non turdos) cicuta vesci tradiderunt. Arabes & auium & venenorum nomina confuderunt. ¶ Ad morbum comitalem remedium valde efficax: Coturnicum cerebrum ex vnguento myrteo tritum stanneo vase reponito: & cum quempiam morbo comitali prolapsum videris, eo faciem illinito. admiraberis enim huiusce naturalis auxilij efficaciam. nam statim ægrotus exurget, Galenus Paratu faciliū 3. 155. ¶ Coturnicis oculi suspensi ophthalmiam sanant, & tertianam & quartanam, Kiranides. ¶ Io. Kuesnerus medicus adipem coturnicis cum paucis elleboro ad vim veneris excitandam membro pudendo inungit. Pessus ad conceptum promouendum apud Aetium lib. 16. cap. 34. Radicis althææ expurgatæ & lotæ vncias iij. diligenter contusas in olei sextario torrefacito: deinde abiectis radicibus adipis coturnicis vncias sex, ceræ vncias duas admisceto. ego verò vncias iij. admisceo. Vnguentum præclarum ad tunicas vel cicatrices, vngues & diuersa vitia oculorū, ex libro manuscripto: Mellis vnciam, adipis coturnicis semuncia, myrrhæ, chalcanti (albi) vtriusq; drachmam, misce, cola, fiat vnguentū: quo dormiturus bis singulo mense oculos illinat, & nunquam opus habebit alio remedio aduersus varios oculorū affectus. Sunt qui equorū oculis aduersus eadē vitia zinziber tritum cum adipe coturnicis subactum inungāt, vel adipe per se inuncto oculos incolumes seruari promittant. ¶ Oua coturnicis inuncta testibus voluptatem inducunt, & pota libidinem augent, (amorem faciunt,) Kiranides. H.

a. Coturnix foem. generis meminit Plautus Capt. Primam producit, vt in hoc versu Lucretij, At capris (capreis, Plinius) adipem & coturnicibus auget. sed magis probo Iuvenalem qui corripuit Sat. 12. Verum hæc nimia est impensæ, coturnix, &c. Aut anates aut cothurnices (sic habet codex impressus per Etymon. t h.) datur quis cum luserint, Plautus in Capt. versus est trochaicus tetrameter. Videtur sane hæc dictio à Græca ortyx facta per metathesin, vel vtraq; potius per onomatopœiam: vt & quales apud recentiores sicut Blondo videtur: cuius sententiæ & ego potius accefferim quàm amici cuiusdā nostri quales appellari

¶ *b. Capræ insula ultra Surrentum Campaniæ, Tiberij principis arce quondam nobilis, nunc*

coturnicum multitudine, Perottus. Plura de hac insula in Caprea diximus. In Medera insula coturnices abundant, Aloisius Cadamustus. ¶ Lagopus altera à coturnicibus magnitudine tantum differt, Plin. Chrysantheron auis magnitudine coturnicis, Kiranides. Otis est colore coturnicis, (secundum alios perdicis,) Athenæus. Corydi, id est alaudæ, aues sunt coturnicibus similes, Suidas & Varin. *Alchata* est species columbarum, quæ coturnices colore pennarum referunt, And. Bellunen. ¶ Quibus digiti pedum connexi sunt (συμπεφεγγυμένοι, arctè coniuncti) timidi iudicantur, ἀναφέρεται ὅτι τοὺς ὀρτυγας τὸς στενόποδας τῶν λιμναίων, Aristot. in Physiog. sed ortyx auis palustris non est. legendum conijcio ὀρνίθας, nō ὀρτυγας, sunt enim aues palustres multæ digitis pedum angustius iunctis & timidæ.

¶ c. Pratinas coturnicem peculiariter ἀδύφωνον vocat, πλὴν εἰ μὴ πῶς τοῖς Φλιασίοις ἢ τοῖς Λάκωσι φωνάεντες, ὡς καὶ οἱ ὠρέδικοι, Athenæus. Attagènes è Lydia allatæ Pylas, aliquandiu coturnicis vocem ædebant, &c. Socrates in libro de igne & lapidib. apud Athenæum. ¶ *Ecce coturnices inter sua prælia viuunt*, Ouid. 2. Amorum.

¶ e. Quasi patriciis pueris aut monedulæ, Aut anates, aut coturnices dantur quibus cum lusitent, Plautus Capt. Potius ego mihi amicum probum optarim, quàm optimam (strenuissimam) inter homines coturnicem aut gallinaceum, Plato in Lyfide. ¶ Tarentinus in Geoponicis coturnicum carnem inueteratam, miscet ad escam porcorum piscium.

Κιχλίζειν. ¶ f. Κιχλίζειν, coturnices pingues edere, vel immodestius ridere, Suidas. Dominus Deus filiis Israel non mannam solum dedit, sed aliquando etiam coturnices abundè. sic enim legitur Exod. 16. Facto vespere ascendit coturnix, operuitq; castra. Et Numeri 11. Et profectus ventus à Domino coturnicibus de mari proiecit in castra, ut vndique circa ea itinere diei omnia plena coturnicibus essent, duobus cubitis supra terram. Et surgens populus tota illa die nocteq; & postridie etiam collegerunt coturnices. Israelitis. Coturnix vobis in signo fuit, castra ad tutelam, 4. El. dra 1.

¶ g. Oculi coturnicis cum radice œnotheræ (alias *althææ*) alligati rigorem (typum) quotidianum & quartanum mitigant in diminutione Lunæ, Kiranides.

Coturnix nulla vnquam pro patre cadet, Iuuenalis Sat. 12. traducens eos, qui cum pro amico- rum vel parentum ægrotantium salute ne minimum quidem sumptum facerent, pro diuitibus orbis quam pro quorum hæreditatem expectabant, magnificè impendebant. ¶ Iupiter in coturnicem mutatus cum patre ca- Latona concubuit, Scholiastes in Pindarum in argumento Pythiorum. sed aliter Perottus, Iupiter, in- det. quit, cum Latonam compressisset, sororem quoque eius nomine Asterien vitare conatus est, quæ deo- Metamor rum miseratione in auem conuersa est, quam nos coturnicem vocamus. at Iupiter sese in aquilam, ut phosis Io- eam raperet, vertit. Illa verò rursus deorum miseratione in lapidem transmutata est, qui diu sub aquis uis seu A- latuit. Tandem verò precibus Latonæ à Ioue in summas aquas deductus est. Vide supra in a. inter Pro- steria in pria. ¶ Coturnices in Latonæ tutela existimant constitutas, Solinus. Persina bouum greges & cotur- nicum &c. præmiserat, partim ut ex vnoquoq; genere sacrificaret hecatomben, partim populo inde pararentur epulæ, Heliodorus.

Prouer- ¶ Prouerbia. Ὁ ὀρτυξ ἔσωσεν Ἡρακλῆα τὸν χαρτερόν. id est, Seruauit Herculem coturnix strenuum. bia, Ser- Senarius est Græcis prouerbij vice celebratus: quem tamen Zenodotus negat apud vllum veterum nauit Her scriptorum inueniri. cæterum dici solitum, de his qui in periculo seruati essent ab his à quibus minimè culem co- sperarant. Adagionis originem ad huiusmodi fabulam referunt: Coturnicem quandam Herculi in- turnix delicijs fuisse, cuius nidore cum viua incenderetur, ille mortuus sit in vitam restitutus. Meminit huius strenuū. fabulæ Athenæus quoq; libro 9. scribens, Herculem Iouis & Asteriæ filium, in Libyam proficiscen- tem à Typhone fuisse interemptum: reuocatum autem in vitam odore coturnicis, illi ab Iolao admo- tæ, & eam ob causam Phœnicēs Herculi coturnice sacrificare, Erasimus. Athenæus Eudoxum Cni- dium huius fabulæ authorem citat: Reuixit (inquit) cum olfecisset coturnicem. nam ea aue etiam

Κιχλίζειν. viuens delectabatur, Meminit & Eustathius. ¶ Κιχλίζειν tanquam prouerbiale verbum Erasimus in Aliavo- Adagijs coturnificare transtulit. cum cichla Græcis turdum non coturnicem significet. Vide in Turdo h. ce psitta- ¶ Alia voce psittacus, alia coturnix loquitur: prouerbiali schemate dixit Martialis in clancularium cus, alia quendam poetam, qui corniculam Æsopicam referens, suos ineptos versiculos nomine Martialis in coturnix vulgus spargebat, ratus futurum ut titulo decepti lectores, Martialis esse crederent. *Credis hoc. Prisce, loquitur. Voce ut loquatur psittacus coturnicis.* Conueniet in musicos aut poetas longè dispari stylo, longeq; diffi- mili facultate, Erasimus.

DE ORTYGOMETRA.

ORTYGOMETRA, (ὀρτυγομήτρα, Gaza simpliciter matricem vertit,) forma perinde ac aues lacu- stres est, & coturnicibus auolantibus ducem se præbet, Aristoteles. Vide supra in coturnice C. Alexander Myndius apud Athenæum, hanc auem ait esse magnitudine turturis, cruribus longis, timidam, (δυσθαλῆ καὶ δειλὴν.) Vox δυσθαλῆς forte gracilem ac tenuem corpore significat. Nuper anonymus quidam, qui de animalium nominibus Latinis & Gallicis libellum ædidi, hanc auem colore inter viri- dem & croceum medio esse tradidit, tanquam eodem Alexandro Myndio authore: quod quidem apud

apud Athenæum non legitur. Ithacensiæ ortygometræ Crates meminit, Athenæus. Ortygometra dicitur quod gregem coturnicum ducit, Isidorus.

¶ Ortygometræ vulgò Itali coturnicum regem appellant, (*elre de qualie*,) maiorem aliquanto, *Nominat.* ac nigriorem, Perottus. Quidam Gallicè interpretatur, aut potius circumloquitur, *leroy & mere des cailles*, proprii nominis ignoratione, ut etiam Germanicè quidam *Der Wachteln König*. ¶ Ortygometra ut in Italia, sic per totam Græciam reperitur, in Creta rarior. Refert hæc avis coturnicem quibusdam notis, & quum volatu non admodum valeat, cursus celeritatem à natura accepit. Galli nominant *un rasle*, Itali *roy des cailles*. Refert autem gallinam aquaticam, quam Itali fulicam appellant, quoniam & nigra colore est, & aquam quotidie frequentat. Sed longè minor est, & non omnino sic nigra, cum sub alis colore albo variet, & utrinque ad latera. Cauda eius ruffa est inferius, & brevis ut in omnibus auibus aquaticis. rostrum duos digitos longum, quod tamè si rusticulæ aut gallinaginis rostro conferas, breue dixeris, Petrus Bellonius in Memorabilibus Græciæ. Quanquam verò scribat eandem avem quam Itali *regem coturnicum* vocant, Gallorum *rasle* vel *rallam* esse, mihi tamen alius videtur rex coturnicum Italici dictus, ut conijcio ex figura, quam clarissimus medicus Aloisius Mundella ad nos misit, cui color fuscus potius quàm niger, & rostrum brevius quàm à Bellonio scribitur. Memini ego à Gallis audire *rallam* vulgò Gallicè dictam avē corpore gracili esse, magnitudine merulæ, quæ in pratis velociter currat, rarò vel nunquam volet, altis cruribus, voce *kr. kr. kr.* frequenti, colore subruffo: *Ralla descriptio.* tis lautam in cibis, carne colore æruginosi æris, quæ contra morbum regium in cibo commendetur, ut etiam ius decoctæ. Sed de *ralla* aquatica & terrestri plura scribam inter Gallinulas. Angli perdicem rusticam siue gallinaginem *rallam* appellant, ut audio. Aristot. quidem aquaticis auibus eam formam, id est corporis specie, similem esse scribit, non colore aut aquæ frequentatione. Est autem hæc ferè species aquaticarum avium, ut crura oblonga habeant, digitum qui pro calce est perbreuem, corpus gracile, & plumas plerumque varias, ventrem albicantem, & caudam breuem, rostrum longiusculum, modicè flexum. Idem Bellonius in memorabilibus Syriæ inter aves nominat *rasle* (aliàs *ralle de genet*,) nec explicat quæ aut qualis ea sit. Non probò illos qui ortygometræ interpretati sunt *ein Schnepff* id est rusticulam. hanc enim gallinaginem vel scolopacem Arist. esse docebimus. certum est eam cum coturnicibus non discedere. In hac sententia video Arnoldum Villanovanum fuisse, qui pro ortygometræ, ethygometræ scribit, & avem interpretatur lautam, perdici similem, longo rostro.

¶ Ortygometræ (inquit Turnerus) aliqui eandem esse avem cum *crece* & *cynchramo* (*cenchræmo*) volunt. sed Aristoteles omnino distinguit. Et rursus, Aliqui ortygometræ esse volunt germanorū *scricam*, & Anglorum *dakerhennam*, quæ nobis crex non ortygometra videtur. *Vide* mox plura in Crece. *Cynchramus.* Ego planè scricam Germanorum, vel ortygometræ, vel cynchramum, vel alterutri prorsus congenerem avem esse sentio. nam crex ibidis est magnitudine, pedibus gruinis. Ortygometra, id est scrica nostra, *ein Schrecke* (inquit Gybertus Longolius,) duplo maior est. Vocem mirificam instar coaxantium ranarum clamoris audit, sed subtiliorem multò & acutiorem: ita ut rubetam assereres, ni unico spiritu sæpius ingeminaret. Rostrum ei quàm coturnici longius est & acutius. crura pedesque satis etiam pro corporis spatio longos (longiora coturnice) obtinet, colore inter croceum & viridem medio, quin etiam frugilega est: & advena, antequam coturnices haud vsipiam audias: & cum illa non auditur, neque coturnices te speres amplius tum visurum. Græci quoque cenchramum appellant, ut nos Germani *schrecke*. Neque etiam aliter ac coturnices retibus fallitur, nisi quod his fistula imponitur: screccos verò imitatione vocis, ferrata costa, quàm ferrea lamina, aut cultro serratim leuiter percutiunt, in perniciem agunt, Hæc ille. Et alibi, *Scricæ* nostræ primæ discedunt, & primæ veniunt.

¶ Heluetij autem quandam *Brachvogel* appellant, à mense Iunio quo capitū, r vel in quasdā regionibus aduentat: alij *Brachammysel* quod magnitudine corporis merulā referat (forte & colore partis pronæ.) reperiri eā audio in pratis palustribus plerumque rostro oblongo, cruribus longis, auolare autumno, deinde verno tempore cum coturnicibus redire. hæc quidem ortygometra an cenchramus sit

*Etymon
nominis.*

(alterutram enim esse suspicor) nondum mihi constat. Sed cenchramum potius esse cōijcio, quod differat ab ea, quam ex Italia accepi, ortygometræ effigie. figuram eius infra dabimus inter gallinages aquaticas. ¶ Ortygometrā Perottus scribit sic dictam, quod dux sit ac moderatrix coturnicum, ab ortyx & metron quod est mensura. sed ineptè. producit penultimam hæc vox, & Græcè per η scribitur, non per ε, ut μέτρον. sic & tettigometra, & eiusdem originis reliqua, composita scilicet ab ortyx & μήτρα (malim μήτρα) id est mater, ut sit ortygometra coturnicum mater seu matrix. sic metropolis dicta est vrbs matrix, ex qua coloniæ deductæ, ut pluribus docet Budæus in Annotationibus prioribus in Pandectas. Μήτρα sanè vox Græca in compositione magnitudinem & in suo genere principatum significare videtur, ut in Leone dixi initio capitis secundi. ¶ Ο'ρτυγομήτρα, coturnix prægrandis, Hesychius. Ο'ρτυγομήτρα, ὡς δὲ τὸ ὄρω τὸ δαγείρω, Etymologus & Varin. sed locus videtur corruptus. ortyx enim potius dictio simplex est, & à verbo ὄρω, quod est excito, deriuari poterat: fortè quod faciliè ad pugnam animo concitetur. Sed magis placet per onomatopœiam sic dici.

¶ Hebraicam vocem *schelan*, aliqui ortygometrā interpretantur: sed coturnicem simpliciter ea voce significari magis probamus. *Vide in Coturnice A.* Albertus lib. 23. ortygometrā & ortygem confundit. Idem alibi ortygometrā facit genus galli sylvestris maximum, quod vulgò *Orhan* vocetur. quam eius interpretationem ineptissimā Niphus etiam referens non improbat.

DE CRECE.

*Crece de-
scriptio.*

CREX moribus pugnacibus est, ingenio valens ad victum, sed cætera infelix. crura habet longa, acideo posteriorem digitum, qui pro calce est, minutum. pugnat cum galgulo, & merula, & vireone. nocet enim his & eorum pullis, Aristot. Avis est marina, ibidi similis, Varinus. Ibis nigra in Ægypto, pedibus est gruinis, &c. eadem qua crex magnitudine, Herodotus. Creci similis traditur elorius, Athenæus. Crex & ciconia inimicæ sunt, Ælian. Ad ciuitatem auium condendam è Libya venerant innumerae grues, θεμελίως καταπεποικίλει λίθους. Τὸ τὸς δ' ἐτόκισον αἱ κρέκες τοῖς ῥύγχεσιν, Aristoph. in Auibus. vbi Scholia, Crex genus est auis rostro admodum acuto & ferrato, (idem Suidas & Varinus repetunt.) Τύκος verò instrumentum est quoddam, quo lapides poliunt, (ὡς ἐτύκασιν, καὶ ξέχουσιν.) is verò labor non ineptè auibus longum rostrum habentibus tribuitur. Βραδύπτεροι κρέκες, Philes. sunt enim aues aquaticæ tardioris volatus. *Vide in Ciconia* ad finem quarti capitis. ¶ Κρέξ auis nomen fictum per onomatopœiam, ut & κερκίς, id est radius textorius, à verbo κρέκειν, quod est ἡχέειν, Eustathius. Κερκίς, auis eadem quæ crex, Hesych. & Varin. Eadem fortè etiam cercis fuerit. *Vide supra in Cercis.* Crex auis est inauspicata nuptiis, ὁρνεον δυσσιώνιστον τοῖς γαμήσι, Suidas. Ο'ρνεόν τι δὲ τοῖς γαμήσιν οἰωνί ζεται, Hesych. id est, auis à qua auspicia petebant pro nuptiis. Κρέξ, κορυφαία, (κερκίς quidem exponitur Varino ἡ τὸ πίπτου κορυφή, ἡ αἰγείρα: κορυφαία etiam αἰγείρον interpretantur Grammatici:) πᾶσι δὲ καὶ ὅτι προχέ, (fortè de rota cur-

*Crex Mi-
nerue sa-
cra.*

rus, propter sonum quem reddit dum voluitur, Hesych. & Varin. ¶ Aues hominibus deorum sententiam nunciant, aquila Iouis, Mineruæ crex & noctua, Porphyry. lib. 3. de abstinendo ab animatis.

*De aue
quadam
Anglica,
quæ crex
à quibus-
dam esse
putatur.*

¶ Est auis quædam apud Anglos, longis cruribus, cætera coturnici, nisi quod maior est, similis, quæ in segete & lino, vere & in principio æstatis non aliam habet vocem, quàm *crex, crex*: hanc enim vocem semper ingeminat, quam ego Aristotelis *crcem* esse puto. Angli autem illam vocant *a daker-hen*, Germani *ein Schryf*. (audio à Frisijis vocari *ein Schryf* / autem quam nos arquatam appellauimus) nusquam in Anglia nisi in sola Northumbria vidi & audiui, Turnerus. *Vide infra inter Gallinulas terrestres.* Querendum an hæc à Turnero descripta auis, ortygometra sit. aut an eadem fortè quam circa Argentoratum *Matrfern* appellant, cuius figuram inter gallinas sylvestres dabimus. Ortygometrā aliqui eandem esse auem cum *crece* & *cynchramo* volunt, sed Aristoteles planè distinguit, Turnerus.

¶ Albertus pro *crex* habet *cratoz*, quam coruini generis auem esse imperitè scribit. ¶ Poetæ κρέα etiam pro capillo dicunt, ut innominatus quidam apud Suidam in hoc hemistichio, Πορφύρεω ἡμίσε (ἐκ κοῦ) κρέα. Κρέειν & ὑποκρέειν verba vsurpantur de concentu citharæ, Cælius.

DE CVCULO.

A.

Nomina.

K A A T H, קאטח, Hebraicam vocem, aliqui קיק, *kik* vel *hakik* (ut vocant magistri in Thalmud) id est cuculum, interpretantur: alij onocrotalum, pelecenum, cataraften, mergulum, &c. *Vide supra in Mergo in genere.* Dominus ponet Niniuen sicut desertum, & pernoctabit in superliminaribus eius cuculus, (kaath,) Sophoniæ 2. interprete Munstero. Idem in Lexico trilingui cuculum nominat *kik*, קיק: & *kakata*: קקטת. *Schalac* etiam Hebraicè quidam cuculum dici putant: alij mergulum, alij nyctioracem. *Vide* itidem supra, in *Mergo in genere.* Larus auis Hebraicè *schachaph* nominatur à morbo quo laborat. Hebræi vulgò cuculum sic vocant, quod hæc præ cæteris scabiosa appareat, P. Fagius. Quidam

kore

kore Hebraicum nomen interpretatur cuculum. *Vide in Perdice A.* In Auicennæ animalium historia typis excusa, modò *banchem*, modò *euchem* pro cuculo legitur. ¶ Græcè, *coccyx*, *κόκυξ*, vocatur: vnde *karkolix* vox corrupta apud Albertum lib. 23. In Creta hodie *decocto*, Bellonius. ¶ Latine, *cuculus*, *cucullus*, *cuccus*: *Vide infra in A.* ¶ Italicè, *cucculo*, *cucco*, *cuco*, *cucho*. ¶ Hispanice, *cucillo*. ¶ Gallicè, *cocon*, *coqun*. Germanicè, *Gucker* / *Guggauch* / *Ruffuck* / *Gugckuser*, Flandricè, *Rockock* / vel *Rockuut*. ¶ Anglicè, *a cuckow*, & *a gonke*. ¶ Illyricè, *ziezgule*.

B.

Cuculus quidam componitur ex columba & niso siue speruerio: alius ex columba & asture. *De duob.* res etiam habet ex utroque compositos. ex columba enim habet quòd non prædatur alias aues: ex niso *cuculi ge-* autem & asture habet, quòd insidiatur nidis auium aliarum debiliū. & ideo aues pugnant cum cucu- *nerib. Al-* lis tempore quo oua pariunt, Albertus libro 23. Et vbi librum sextum Aristotelis de historia animalium *berti sen-* interpretatur, cap. 7. Cuculus (inquit) duplex est, (etiam ex Auicennæ sententia,) maior & minor. Ma- *tentia.* ior ex asture & columba componitur. quoniam rostrum & ungues & pedes habet similes palumbo: reliquū corpus simile est asturi, nisi quòd varietas pennarum in cuculo habet maculas nigras ferè rotundas, in asture verò sunt lineæ nigre: volatu etiam asturem refert. hæc avis Græcè *kakako* dicitur (pro *coccyx* voce corrupta. aliquando enim quando coniungit voces triplicat eas, & profert sonū *kakakoz*. Minor aut cuculus componitur ex columba & speruerio, habens rostrum & pedes columbe: & cætera corporis membra & volatū similia speruerio: vnde falsa vulgi opinio nata est cuculū maiore aliquando esse asturem, & econuerso. Magnitudine quidem & volatu cuculus maior magnum accipitrem refert, minor paruum. Et fortè plures sunt differentiæ huiusmodi cuculorum, Hæc ille. Maiorem cuculum (inquit Niphus) nonnulli putant petere saxa & domicilia in quibus columba nidificat, vt illius oua voraret, & sua imponat. Secundum verò cuculum, petere nidos auium minorum, in quibus pariat. Sed, pace Alberti dixerim, non inuenitur cuculus maior. Non cuculum modò in alienis nidis parere quidam putant, sed etiam auem rapacem asturi similem in nido corniculæ, Albert. vbi exponit locum Aristot. de hist. anim. 9. 2. 9. nihil autem tale Aristoteles habet, sed alibi docet cuculum à quibusdam accipitrem existimatum, vt in C. referemus. Vnde apparet Albertum parum sibi constare: nec tanquam suam de duobus cuculi generibus opinionem, sed alienā referre. ¶ Vnguibus non est ad uncis cucu- *Descri-* lus, sed ijs & capite ac rostro rictuq; columbam potius (vetus lectio habet victu columbi potius, vt in *ptio cucu-* telligamus eum & leguminibus vesci præter reliquorum accipitrum morem. ad hoc rictum vix puto *li.* inueniri de vllis auibus ne dum de columbis, Gelenius in Plinium: mihi placet *rictu* legi ex Aristotele) quam accipitrem refert. colore tantum accipitrem imitatur: nisi quòd accipiter maculis distinguitur, ceu lineis: cuculus velut punctis. magnitudo atque volatus similis accipitrum minimo, Aristoteles & Plinius. Turturis (fortè accipitris) ferè colorem habet, Author libri de natur. rerum. Immutatur colore cum se abditurus est, Arist. Inspexi aliquando cuculum iuuenem, qui ventre & adiacentibus partibus similis erat speruerio. colore totus nigricans, sed maculis subruffis per alas aspersus. foramina narium

in rostro multum eminebant. oris pars interior flauī coloris erat. Digiti eius bini antrorsum tendebant, bini alij retrorsum vt in pico.

C.

De voce
cuculi.

Cuculus à sua voce nominatur, Varro & Isidorus. non apud Latinos tantum, sed apud Græcos quoq; & alijs plerisq; linguis, vt vix alia auis sit quæ similiter in tot linguis vnā aut similē habeat nomenclaturam. Cretenses cuculum hodie *decocto* vocant, vocis ipsius imitatione, Bellonius. Ο κέρκος ἢ δούφωρος, Varinus. Cuculus est auis improba quæ vocem suam in cantando non mutat, sed semper eandem replicat, Lib. de nat. rer. Abditurus se vocem mutat, Aristot. & Plinius. Et cuculi cuculant, *frinitit rauca cicada*, Author Philomelæ. Cuculat & frigulat voce, Alunus. nos frigulare de cuculi voce nusquam legimus. Græci κούκωζ, verbum cum de cuculi tum de galli voce vsurpant. vide infra in a. Plinius cuculi cantum dixit. Audiuntur apud nos cuculi plerunq; vsq; ad diem D. Ioannis.

De eiusdē

volatu
instabili.

¶ Avis pigerrima est, & loco non stabilis, Author de nat. rer. Breues & paruos volatus facit, Isidorus. *Nō illum* (accipitrem quem celebrat) *vano cucus deceperat astu Dum vagus incertas itq; reditq; vias*, Vespasianus Stroza. ¶ Vermibus & insectis quibusdam, vt muscis, erucis, cuculos vesci audio.

Cibo.

Nido.

Cuculus

in nidis

parit alie-

nis, ouaq;

sua alijs

incubāda

exclu-

dēda, pul-

losq; nu-

triendos

tradit.

¶ Cuculus saxa & domicilia petit in quibus nidificet, Aristot. sed cum idem alibi cuculū alienos tantum nidos petere scribat, conciliari potest, dicendo cuculū per se perrarō nidificare: in nidis verō alienis frequenter, Niphus. Vide ne pro κούκωζ apud Aristotelem legendum sit κόαυφος. Locus est hīstorīæ anim. 6. i. vbi Albert. non cuculum sed cygnum habet. Cuculus non nidificat, sed in nidis parit alienis, & præcipue in palumbium, & curucæ, & alaudæ humi, atq; etiam in nido luteolæ appellatæ, ouaq; super arborem. parit hic vnum ouum, nec ipse incubat. Sed auis in cuius nido pepererit, ea incubat, sua alijs excludit atq; enutrit. quæ cum ipse alienigena pullus accreuerit, suos eijcere dicitur, ita vt pereant. Alij eos à genitrice occidi, & dari in cibo cuculi pullo aiunt, videlicet improbatos propter speciem cuculi elegantiorē. sed quanquam plurima ex ijs vidisse nonnulli confirmant, tamen de pullorum interitu dēda, pullosq; deuorare nutricis volunt. alij pullum cuculi, quod magnitudine præstet, posse percipere cibum omnem oblatum, atq; ita cæteros fame perire autumant. alij ipsum vt fortiorē, cæteros pastus con-

Causa sub

ijciendi

pullos quæ

sit.

giat, Aristot. Causa subijciendi pullos putatur, quod sciat se inuisam cunctis auibus. Nam minuta quæque infestant. ita non fore tutam generi suo stirpem opinatur, ni se fellerit: quare nullum facit nidum, alioquin trepidum animal. Educat ergo subditū adulterato fœta nido. Ille audus ex natura, præripit cibos reliquis pullis, itaq; pinguescit, & nitidus in se nutricem conuertit. illa gaudet eius specie, miraturq; sese ipsam, quod talem peperit. Suos comparatione eius damnat vt alienos, absumiq; etiam se inspectante patitur, donec corripit ipsam quoq; iam volandi potēs, Plin. pullos cuculi nemo se ait vidisse, Aristot. ferè nemo, Wott. nemo se ait vidisse in nido proprio, Albert. Parit cuculus, verū non in nido quem ipse fecerit, sed interdum in nidis minorum auium: & oua quæ aliena repererit, edit. maximè vero nidos palumbium petit, quorum & ipsorum oua esu absumens, sua relinquit. parit maiore ex parte singula oua, raro bina, Aristot. & Plin. Propter naturæ suæ frigiditatem, vt quidam coniiciunt. Curucæ quoq; in nido parit. fouet illa, & excludit, & educat, Aristot. Cuculos in Helice aiunt parituros, non construere nidum, sed in palumbiū aut turturum nidis parere, nec incubare, neq; excludere, neq; nutrire eos: sed pullum educatum ab aliena matre cæteros pullos de nido eijcere, quos tanquam maior & validior facile superat. Quin & matrem aiunt eius forma delectatam, in pullis proprijs expellendis eum iuuare, Aristot. in Mirab. Cuculus (inquit Ælianus) sibi conscius est, se neq; incubare, neq; ex ouis pullos excludere posse, ob frigidam corporis constitutionem. itaq; in alieno nido parit, non tamen cuiuslibet auis, sed alaudæ & luteolæ: quod non ignoret ab ijs oua suis persimilia pari solere. si autem illarum nidos ouorum inanes & vacuos repererit, non eò diuertit, sed in eos vbi oua intus sint, atq; ad ea ipsa admiscet sua: si autem illarum oua complura offenderit, ex ijs quædam perdit, ac in eorum locum sua (totidem, ne dum numero superflua inuenerit auis incubatura, quasi aliena repudiet, (Author libri de natu. rer.) supponit, quæ non ab illarum ouis internosci possunt, ob similitudinem. Iam verò aues quas dixi aliena oua excludunt: pulli vero cuculi cum ætate procedenti ad volatum firmi paululum existūt, sibi conscij se esse illegitimos fœtus, ad parentem suum euolant, iam enim succrescentibus pennīs (ab aue quæ eos exclusit) alieni deprehenduntur, atq; acerrime verberantur, Hæc ille. Nidum non facit ipse, aliarum verò auium deuoratis ouis, & suis suppositis, discedit. fouentur ea per alienam matrem donec exclusis pullis fraus detegatur: qua cognita eos relinquit, & alium nidū struit, & ita demū cuculus accedens pullos nutritur, Oppianus Ixeut. i. Cuculi genus non extaret, nisi sua oua alieno nido supponeret, Theophrastus in hist. Plant. Cuculus ouis quæ in palumbi nido inuenerit clam confractis, sua reponit, Albertus. Avis quæ exclusit pullum cuculi, nutrit eum, & specie eius delectatur adeò, vt ipsa nutriendo illum famem ferat, Idem. De pullo cuculi (inquit Niphus) sententiæ sunt diuersæ. dicunt enim nonnulli nutricem incubare ouum cuculi, & simul etiam sua. sed quoniam ouum cuculi

cuculi citius excluditur, ideo viso pullo cuculi, auis nutrix non amplius excludit oua sua. Alij dicunt cuculum oua auis, in cuius nido parit, vorare & proprium relinquere incubandum. quam opinionem Albertus & Auicenna magis probarunt, & Aristoteles nonnunquam. Alij dicunt cuculum patrem repetere nidum, & vorare pullos auis nutricis, ac suum relinquere. Nonnulli verò asserunt pullum cuculi suis motionibus propter suum pondus opprimere pullos nutricis auis, præsertim in prima ténitate. cum videlicet primum excluduntur, Hæc Niphus. Cuculi oua in passeris nido reperta comedunt, & sua obijciunt, quæ ille inuenta fouet ac nutrit, Isidorus. Vulgò fertur quòd non cuculus tantum, sed etiam alia quædam auis rapax similis ferè asturi (quam etiam aliqui falsò asturem vocant in terra nostra) in nido alieno pariat, hæc quidem in nido corniculæ parere creditur: cuculus verò præcipuè parit in nido auiculæ grafemuschæ (id est currucæ) dictæ, aut alterius paruæ illi similis. Cuculum autem nunc simpliciter voco quem alibi minorem cuculum appellauimus & in currucæ nido parit, & alterius citrinæ cuiusdam auis, quam alij gursam, alij ameringam vocant. interdum etiam in nido auiculæ, quæ iuxta ripas aquarum cauda oblonga & valde mobili insignis est, vnde & nomen ei apud Germanos. Fertur autem ouum cuculi citius excludi, eoq; excluso auiculam non amplius incubare alia oua, sed nutrire pullum cuculi, qui deinde paulatim crescendo reliqua oua incubet & excludat. Ouum enim cuculi ferè semper est in medio ouorum aliorum. Alij dicunt oua omnia simul excludi, & cæteros pullos à matrice interimiri, datiq; in cibum pullis cuculi, quòd illos propter formam & magnitudinem mater pullorum præferat. & hoc rustici quidam & aucupes se vidisse testantur. Verum hoc apud nos non de cuculo, sed de cornicula fertur, in cuius nido auis asturi similis parit, Albertus. Et alibi, Maioris cuculi mos est, parere in nido palumbi: minoris verò in nido currucæ aut motacillæ. & Auicenna scribit se cuculum minorem in vtriusq; auis nido inuenisse aliquando in ripa fluminis, & semel in arbore: & auiculas illas cuculum vermiculis nutrientes obseruasse. Sed cuculi genus simplex esse, nec maioris & minoris differentia distinguere, ostendimus supra in B. Ego ab aucupibus nostris audiui cuculum in diuersarum auicularum nidis reperiri, à quibus alatur: nempe rubeculæ, (quam *Huprôtele* vocant,) luscinix, motacillæ albæ, & brunellæ vulgò dictæ. Acron apud Horatiū Satyr. i. 7. cucillum esse scribit *Acron* auem abiectam, quæ hoc vitio naturali laboret, vt oua vbi posuerit oblita, sæpe aliena calefaciat. vnde *cucillum* rustici sibi obijciunt, quasi alieni curam sustinentes. Sed currucam potius aut similem aliam auem non oua aliena cuculum hoc facere scribendum fuerat. Cuculus parum generat, quanquam aduncus non est, quia calefacere naturæ frigida est, Aristot. Nulla auis vnum parit, excepto cuculo, qui & ipse duo interdum parit. nec scribit: multa parit, sed sæpe bina, aut terna cum plurimum, bina quidem magna ex parte, Idem. *sed male.*

¶ Cuculus (inquit Aristot.) ex accipitre fieri immutata figura à nonnullis putatur: quoniam quo tempore is apparet, accipiter ille cui similis est, non aspicitur. sed ita ferè euenit, vt ne cæteri quidem accipitres item cernantur, cum primum vocem emisit cuculus, nisi per quam paucis diebus. Ipse autem breui tempore æstatis visus, hyeme non cernitur. est hic neque aduncis vnguibus, vt accipiter, neque capite accipitri similis: sed ea vtraque parte columbum potius, quàm accipitrem repræsentat. nec alio, quàm colore imitatur accipitrem, nisi quod accipiter maculis distinguitur, ceu lineis: cuculus velut punctis. magnitudo atque volatus similis accipitrum minimo, qui magna ex parte per id tempus non cernitur, quo cuculus apparet: nam vel ambo vnà visi aliquando sunt. Quinetiam ab accipitre interimiri cuculus visus est, quod nulla auis suo in genere solet facere, Aristot. *Vide etiam in Accipitre C.* Cuculus apparere incipit Martio, quo tempore nullus accipiter (nec astur, nec sparuerius) apparet, nisi paucis diebus vltimis Martij, Niphus.

¶ Cuculus immutatur colore, & vocem minus explanat, cum se abditurus est, quod facere ex ortu caniculæ solet. apparere autem incipit ab ineunte vère ad eius syderis ortum, Aristot. Procedit vère, occultatur caniculæ ortu, Plinius: post rarissimè cernitur, Ælian. Æstate volat & lasciuit: hyeme iacet reat cuculus languens & deplumatus, ac buboni similis apparet, Obscurus. Hyeme latet in cauis arboribus, Georg. Agricola. Hyeme plumas amittere dicitur, intratq; terræ latibulum, vel concauitates arborum: illuc æstate congerit, vnde hyeme viuat, Author libri de nat. rerum. Certum est cuculum hyeme latere in concauis arborum & lapidum. Comportari autem æstate ab eo cibum quo hyeme nutriatur, falsum esse constat. sed hyeme pennas amittit & mutat, Albert. Fabulantur quidam apud nos rusticum quemdam cum truncum fornaci calfaciendæ hyeme immisisset, cuculi in eo vocem audiuisse. Cuculus auis est verna, Etymologus. Amphibæna sola serpentium frigori se committit prima omnium procedens & ante cuculi cantum, Plin. Cuculi certo tempore adueniunt, miluorum scapulis suscepti propter breues & paruos volatus, ne per longa aeris spacia fatigati deficiant, Isidorus. Cuculus in Phœnice ante messem apparet, Scholiastes Aristophanis. *Vide infra in H. a.* ¶ Nostri hominem valde scabiosum vulgò dicere solent tam scabrum esse quàm cuculus. forte quòd per hyemem cum latet ac pennas mutat, hæc auis corpore scabro videatur. ¶ Cuculi saluæ cicadas gignunt, Isidorus. Creditur enim vulgo saluam quandam expuere: vnde & herbæ nomen, de qua mox in A. dicemus. Mihi auem vllam spuere verisimile non fit: & qui cuculum domi vermiculis aluere, spuente nunquam obseruarunt.

D.

Cuculus auis est timidissima, vt inquit Anacreon, Etymologus. Pertimida est auis, quippe quæ

H

*Cuculi si-
line cica-
das gi-
gnunt.
De cuculi
timidita-
te.*

ab auiculis vellatur, & præ metu earum fugiat, Aristot. Et alibi, Frigidæ est naturæ, quod ipsius pauore iudicatur. nam ab omnibus auibus fugatur, & in alienis parit nidis. *Διὰ δὲ λίαν δὲ συναντίζεται τοῖς λοιποῖς ὀρνέοις*, Varinus. ¶ Coccoyge astutior: *Vide infra inter Prouerbia. Non illum* (accipitrem quem celebrat) *vano coccus deceperat astu Dum vagus incertas itq; reditq; vias*, T. Vespasianus Stroza. ¶ Solum cuculum inter aues à suo genere interimi Plinius scribit, non rectè intellectis, vt apparet, Aristotelis verbis. Aristoteles enim hoc non scribit, sed vt contra vulgi opinionem cuculum non esse de genere accipitris doceret, illum etiam ab accipitre deuorari ait, quod non fieret si eiusdem generis esset, vel mutata tantum figura ab eis differret. ¶ Quod nidum proprium non faciat, neq; oua sua foueat, neque pullos excludat, &c. sat copiosè præcedenti capite explicatum est. ¶ Aues (minores) pugnant cum cuculis eo tempore quo oua pariunt, Albertus. Et rursus, Aues ferè omnes impugnant cuculos, sed occultè accedunt ad eos.

Aues minores cū cuculis pugnant.

E.

Prognostica tempestatum ex cuculo.

Miraculum fertur de cuculo, quo quis loco primum audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac vestigium id defodiatur, non gigni pulices vbicunq; spargatur, Plinius. Cuculus primus auium verni temporis nuncius est, Oppianus. Cum propius ciuitatem accesserit, magis verò si intrarit, pluuiæ vel tempestatis prognosticum esse audio. Quidam annonæ caritatem timendam existimant cum propius domos hæc auis accesserit, quod cælo frigidum facere solet. Audiuntur apud nos cuculi plerunq; vsq; ad diem diuo Ioanni sacrum: quod si etiam ab eo tempore audiantur, vinum acerbius futurum metuitur.

F.

De alimēto ex cuculo.

Pullus cuculi dum in nido educatur (ab aliena matre,) eo tempore præcipuè & pinguis & gratus saporis est, Aristot. Cuculi pullo qui iam volare potest, nulla auium suauitate carnis comparatur, Plinius. postquam per se viuit mutat saporem, Perottus. Hodie nusquam puto in cibum admitti cuculum. nam quia spuit (vt vulgò credunt) auis impura & excrementitia iudicatur. Quod si *kaath* Hebræis cuculum significat, vt quidam interpretantur, (alij aliter,) lege etiam Mosis interdictus fuerit Deuter. 14.

G.

Remedia ex eodem.

Auis cuculus leporina pelle adalligatus, somnos allicit, Plinius. Ad canis rabidi morsum aliqui fimum cuculi laudant decoctum (in vino, vt obscurus quidam addit) & potum, Idem.

H.

Cuccus.

¶ *a.* Cuculus dicitur tribus syllabis breuib; vt apud Authorem Philomelæ, *Et cuculi cuculant, fritinit rauca cicada.* Horatius cucillum, dixit / consonante duplicata, *Cui sepe viator Cessisset, magna compellans voce cucillum*, in Satyris 1.7. Quod quidam ex cuculo faciunt cucillum apud Horatium, ex aui vestem, nihil est necesse, quum hæc vox penultimam habeat productam, apud Plautum in carmine Trochaico, At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum. Ac mox, Cano capite te cuculum vxor ex lustris trahit, Trochaicus est, Erasmus. Alberto ineptè etiam gugulus scribitur. Coccoyx apud Romanos coccus (κόκκος) vocatur, Suidas & Varin. ὁ κόκκος ὁ πωμύοις κόκκος, Isacius Tzerzes in Lycophronem, vt codex impressus habet: Cælius verò *cucus* legit (non *cuculus*) per *c* simplex. *Non illum vano coccus deceperat astu*, T. Vespasianus Stroza. ¶ Coccoyx Græcum est nomen, quo etiam Plinius vtitur. Ὀρνυξ & κόκκυξ declinantur per υγος, vt in Coturnice a. docuimus.

Epitheta cuculi.

Epitheta. Vagus, Vespasiano Stroza. Πρόθε ἑοῦς τέτινος (aliàs κόκκυγος) εἰσπέρη, Nicander in Theriacis. id est, initio vèris. Κόκκυξ, ὀρνέον ἐαρινὸν δὲ λότατον, ὡς φησιν Ἀντικρέων, Etymologus.

Cuculus maritus qui cum alienis vxoribus dormit.

¶ Cuculum maritum vocat mulier apud Plautum, qui cum alienis vxoribus dormiebat: quod cucullus auis cum tempus suæ partitudinis appetit, nidum auiculæ, cui curruca nomen est, animaduertit, in eiusq; nido, exclusis illius ouis, oua sua enititur. In Asinaria, At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum. Plura vide infra inter Prouerbia. Magna compellans voce cucillum, Horatius in Sat. 1.7. vbi Acron, Cucullus auis (inquit) hoc vitio naturali laborat, vt oua vbi posuerit oblita, sepe aliena calefaciat. Vnde rustici sibi obijciunt, quasi alieni curam sustinentes. Sed hoc alij de curruca potius scribunt, et si

Cucullus capitiste gmen.

non similiter. ¶ Cucullus, capitis tegmen. *Sumere nocturnos meretrix angusta cucullos*, Iuuenalis Sat. 6. *Illinc cuculo prospexit caput tectus*, Mart. lib. 5. *Contentusq; illic Veneto duroq; cucullo*, Iuuenal. Sat. 3. Mulieres nostrates (inquit Budæus) cappam vocant. *Tempora Santonico velas adoperta cucullo*, Idem Sat. 8. Saga cucullata, id est cucullos habentia, Columellæ. Cuculio (vt Iulius Capitolinus docet) est genus pilei viatorum, quo capite obrecto vagari nocte solent. Cuculionem pro cuculo videtur accipere Cato cap. 2.

Cucullus papyraceum tegmen.

Funes veteres sarciri nouosq; fieri: centones, cuculiones familiam oportuisse sibi sarcire, Idem cap. 135. Videtur esse à cuculus, forma Græca diminut. sicut ab homine homuncio. Penulæ Gallicæ genus si cucillum nō habet, Bardiacus dicitur: idem cum cucullo bardocucullus vocatur: vtriusq; Martialis meminuit. Habet autem nomen à Bardis Galliæ gente, quod hæc eo genere vestis præcipuè vteretur, Perottus. Cucullus papyraceum tegmentum quo pigmentarij vtuntur. Vel thuris piperisq; sis cucullus, Martialis lib. 3. de libro suo loquens. ¶ Cuculare, apud Authorem Philomelæ de voce cuculi.

Coccyges quina ap- pellentur.

¶ Coccoyges in Acharnensibus Aristophanis, vt Scholiastes exponit, dicuntur homines inepti ac imperiti, ἀτακτοὶ καὶ ἀπαιδευτοί. nam & coccyx auis (inquit) voce inepta canit, ἀμυσόν πηθέσεται. Eos

Eos qui facile decipiantur prisci Græci ab oti stolidæ auis natura otos appellabant: nostri similiter homines stolidos cuculos cognominare solent. Lycophron Aiace *cóccyga* vocauit, siue (vt Scholiastes explicat) *ἀλγὲ τὸ μονίον*, id est ab ingenio minimè ciuili aut sociali, sed solitario: siue propter loquacitatem *ἀλγὲ τὸ φλόαρον*. iactabundæ quidem eius & impiæ loquacitatis Homerus meminit. Plerisq; arripit Battum *cóccyga* fuisse nuncupatum, de loquutionis pontificio præpedito, Cælius. Nos apud Pindari Scholiasten in Pythijs Carmine quarto legimus Battum regem *cóccyga* dictum, *ἀλγὲ τὸ μὴ γερονῶς* (γερονῶς potius per *ω* in vltima & penultima. id est, quod non clara voce vteretur. erat enim *ἰχνόφωνος*) φθέγγεσθαι. *Κόκκυγες*, id est cuculi (prouerbialiter vt videtur) dicebantur, si qui numero pauci, complures viderentur, Hesych. & Varin. Os sacrū à lato incipiens in angustum desinit, vbi coccyx est, qui & sphondylion (*σπονδύλιον*, Pollux) & orrhopygium nominatur, Cælius ex Polluce. Τισὶ δὲ καὶ τὸ *ἱερὸν ὅς ἐστιν, ὁ τῆς τοῦ κόκκυος χαλεῖται, καὶ ἐστὶ πάντων μέγιστον*, Pollux. *Κόκκυξ* ὁ *πρόβουλος* τῆς *ἱερῆς* ὅς ἐστι τῆς *πρὸς τοῖς ἰχίοις*, Hesych. & Varinus: quāquam corruptus apud illos locus est. sicut & *κόκκυς* pro *κόκκυξ*, quod interpretatur *λόφον καὶ δεικεφαλαίαν*. id est, cristam & galeam. videtur autem etiam appendix illa ossis sacri sic dicta esse, quod instar cristæ emineat, non quod cum aue quicquam commune ei sit. Vocatur & *cóccyx* in iumentis pars quædam humeri vel inter humeros. vide in Equo B.

¶ *Κοκκύζειν* verbū de gallinaceorum voce Gaza ex Aristotele cucurrire transtulit. Coccyssare, id est *κοκκύζειν* verbum habent Græci fictitium ex gallinacei voce ac coccygis, Cælius. Α' δὲ *ειν* galli proprium est, *κοκκύζειν* cuculi, Pollux & Scholiastes Aristophanis. Et alibi cum poëta de gallinaceo dixisset *ὁ πότρεν μόνον ὀρθειον ἄσπιν*, Scholiastes addit: *Κοκκύζειν* enim tum propriè dicitur gallus cum parta victoria canit. Ο' δ' ὀρθειος ἄλλον ἀλέκτωρ *Κοκκύσδων* ἵνα *ρκεσιν* (ἦ γὰρ ἀπαρξίαις,) &c. Theocritus. hinc nimirum etiam composita voce (gallus) ὀρθιοκόκκυξ dicitur, Varinus. *Κοκκύσω*, instar gallinacei clamabo, signū dabo, *σεισω*, apud Aristophanem, Idem. Α' πεπυδάσεια, *μύθωνά* *δεικόνκυσσα*, Aristoph. in Equitibus. vbi interpres *δεικόνκυσσα* exponit contemnere, ludibrio habere, *δειρογχαίζειν*, *δεικορδακίζειν*, est autem cordax saltationis genus. *Κοκκύζειν*, τὰ *ράσσειν*, *φωνεῖν ὀξέως*, ἄδειν, vnde *cóccyx* dictus apud Hesiodum. & *κοκκοδόας ὄρνις*, & ὀρθιοκόκκυξ, pro gallinaceo, Hesych. & Varinus. Σὲ δὲ *κοκκύζων ἀλέκτωρ* *πρὸς χαλεῖται*, Comicus apud Varinum. Η' *μος κόκκυξ κοκκύζει*, Hesiodus. id est initio veris. *Κόκκυξ* λήγοντος τῆς χειμῶνος κατάρχεται *κοκκύζειν*. Α' *νθρώπους πάντας τέρπει δέ. τὸ ἔαρ γὰρ μινύει*, Io. Tzetzes. Καὶ *μοισδὼν ὀρνιθες*, ὅσοι ποτὶ χιον αἰοιδὼν Α' *ντὶ ἀκοκκύζοντες ἐπὶ σία μοχθίζοντι*, Theocritus Idyllio 7. vbi *κοκκύζειν* pro eo quod est stolidè & inepte blaterare posuit, vt huiusmodi poëtæ merito coccyges dicantur. Ægypti quondā & totius Phœnicis *Cóccyx* rex erat, Et cum primum cuculus dixisset *κόκκυ*, tum Phœnices omnes Triticum & hordeum in agris metebant, Pisthetærus in Auibus Aristophanis. Respondet Epops, Τῆς τ' ἀρ' *ἐκείνῳ τῆς πρὸς ἀληθῶς*, *Κόκκυ* *ψαλοὶ πεδίονδε*. Eo in loco Scholiastes, Multi (inquit) Ægyptiorū recutiti erant, & cuculo canente *κόκκυ*, recutiti omnes in agros conueniebant. Aliter *Parcemia* est, *Κόκκυ* *ψαλοὶ πεδίονδε*, αὐτὶ τῆς *κόκκυρος* κράζοντος τὰ *πεδία* *τελείζον*. Et rursus, *Κόκκυ* vox est quædam, vel accipitur pro minimo. apparet autē *cóccyx* in Phœnicia ante messem. *Κόκκυ*, Atticè τὸ *ταχὺ*, (ἢ *ἀντὶ* τῆς ὀλίγης, ἐλάττω,) Hesych. & Varin. *Κοκκῶ* (cum iota subscripto, Suidas absq; iota habet, ego *κόκκυ* legendum conijcio,) Atticè pro celeriter. *Κόκκx*, acclamatio opilionis, Hesych. & Varin. fortè hîc quoq; *κόκκυ* legendum. ¶ *Νεφελοκοκκυγίαν* ciuitatem à se in aëre condendā, composito à nubibus & cuculis nomine, vocant aues apud Aristophanem. ¶ *Κοκκυγίαν*, ἀνεμίον οἱ *Κροτωνιάται*, Hesych. & Varin.

¶ Stirpes. Nicander in Theriacis olynthos, id est grossos caprifici coccygas vocat, quod cum cuculis simul verno tempore prodeant. *Κεκοκκυγώμυρον*, colore coccygino, id est purpureo tinctum, à grossi coccygea arbore, Hesych. & Varin. Adrachne arbor similis est vnedomi, (arbuto,) folio tantum minore. Similis & cogygria folio, magnitudine minor. proprietatē habet fructum amittēdi lanugine (pappum vocant) quod nulli alij arbori euenit, Plinius 13. 22. Gaza ex Theophrasto cogygriam non rectè prunum alicubi vertit. Arbor quæ ab Italis hodiè vulgò *cotonum* vel *scotonum* dicitur, folio breuiore & rotundiore quàm vnedomis, nec secto aut serrato, pappos habet ferè vt vitis syluestris caustica, vt obseruavi in collibus non procul Tridento. eam esse puto quam Plinius barbam Iouis appellat lib. 16. cap. 18. nimirum quod pappis suis barbam imitari videatur. Aquas odit (inquit) & quæ appellatur Iouis barba, in opere topiario tonsilis, & in rotunditatem spissa, argenteo folio. nec alibi eius meminit. Cogygriæ folium (inquit Theophrastus) arbuto simile est, idq; non magnum. Vnde apparet hanc arbore, & eam quæ Iouis barba dicitur, eandem, aut certe congeneres esse. an verò cocygriæ (vel coccygeæ) vsus aliquis sit ad vestes purpureo colore tingendas, alius præter Hesychium nemo quod sciam tradidit. nec puto barbæ Iouis aut scotoni talem aliquem vsus esse. Græci prunum *κόκκυμῆλον* vocant, quasi cuculi malū. nam & per dissolutionē vocabuli *κόκκυρος μῆλον* dicitur, Eustathio teste. *Μῆλον δὲ κόκκυρος χαλεῖται*, Nicander vt citat Athenæus. *Κοκκύμῆλον* fructus qui apud nos *βερίκοκx*, Suid. & Varinus. sed bericocci vox corrupta est à Latina præcox vel præcoquum. sic enim Armeniacum malum appellant aliqui: quod tamen perfici non pruni species est. Non probo Grammaticos qui *κοκκύμειλα* per ei in penultima scribunt, nec illos qui in antepenultima. ¶ Coccyx herba nominatur ab Hesychio & Varino: nec aliud addunt. Lenticula quæ in aqua nascitur quàm tenerrima contusa, & antequam cubi- tum eat ei qui dolet pedes imposita, deinde interposito tempore sublata, & herba cuculus trita in reli-

quam partem noctis imposita, mirè dolores podagræ sedat, Marcellus. suspicor autem cuculum ab eo solanum intelligi. nam inter medicamenta simplicia ad Paternianum (qui liber Galeno adscribitur) cap. 83. vua lupina, hoc est solanum hortense, cuculus etiam nominatur. quod & cacubalum à Plinio dicitur, quod nomen etiam apud Dioscoridem inter solani hortensis nomenclaturas legitur. Caucalis (lego cuculus) vua lupina, Syluaticus. ¶ Panem cuculi quidam nominant trifolij genus acetosum, à quo sapore Plinius oxyn appellauit. Vulgò etiā à Germanis *cuculi flos* (*gauchblum*) appellatur, flos quidam herbæ syluestris, caryophylli syluestris (quam aliqui lychnidem putant) flori similis, sed in partes plurimas dissectus & laciniatus. cuius caulem vulgò aiunt cuculi salua aspergi. apparet enim in eo spuma alba, circa genicula maximè, vt Tragus scribit. ego in his saluiis locustas gigni arbitror. Plutarchus in libro de fluuijs in Apæfanto monte iuxta Inachum fl. herbam selenen gigni scribit, à qua destillantē spumam, pastores initio vèris pedibus illinere ait vt à serpentibus tuti sint. Hæc forte aut saluam vt flos cuculi habet, aut forte chondrilla est, in qua succus mastichæ similis concreescens è vino contra viperas bibitur. Luna quidem absurda vulgi persuasione spumam quandam demittere creditur, vnde & specularis lapis aphroselenos cognominatus, quasi ex lunæ spuma concretus, & comitiale morbum lunaticum appellant, quo correpti ore spumant.

Coccyx piscis. ¶ Coccyx piscis similiter atq; auis vnde nomen traxit, vocem emittit, Ælianus.

Coccygiū mons. ¶ Coccygium mons est Græciæ iuxta Inachum fluuium, Dyceium prius appellatus. postea *coccygium*, eò quod Iupiter eo in monte cum Iunone sorore concubuerit, (in cuculum mutatus ne agnosceretur.) nascitur in eodem paliurus arbor: cui omne animal quod infederit, hæret tanquam visco retinente, excepto cuculo, Plutarchus in libro de fluuijs. Pausanias in Corinthiacis hunc montem prius *Thornacem* non Dyceium vocatum insinuat, in Corinthiacis scribens: Ad Halicen itur & alia quadam via inter Pronem & Thornacem, vt veteres appellarunt. Quia vero Iupiter ibi dicitur in cuculum se permutasse, montis quoq; nomen mutatum aiunt. In eius vertice Iouis templum fuit. Stephano *Θόρυαξ* mons est Laconia. Quindecim stadijs Heræum seu Iunonium templum ad læuam Mycenis distat, &c. in eo Iunonis simulacrum altera manu malum Punicum gerit, altera sceptrum. Scepro cuculus insidet. quoniam Iupiter, vt aiunt, cum Iunonis virginis amore captus esset, in hanc se auem permutauit, eamq; Iuno, vt ludicrum quoddam venata, comprehendit, Pausanias in Corinthiacis. Theocriti Scholiastes enarrans hoc carmen poetæ Πάντα Γυναικες ἴσαντι, καὶ ὡς Ζεὺς ἠγάγεθ' Ἡ' ῥ' ἴω: hoc est, Omnia noverunt foeminae, etiam vt Iupiter Iunonem duxerit, cuius vsus ad prouerbij instar haberi posse videtur: Aristoteles (inquit) in libro de Hermiones templo, Iouem fabulatur, cum Iunonis ab alijs dijs separatae concubitum insidiosè quæreret, in cuculi forma latere voluisse, & consedissee in monte qui prius *Thornax* (*Θόρυαξ*) dicebatur, nunc verò Coccyx. & cum Iuno sola proficiscens ad eundem montem peruenisset, Iouem nimia tempestate excitata, ad Iunonem quiescentem eo in loco vbi nunc Iunonis *τελείας* (id est pronubæ vel nuptiarum præsidis) ædes est deuolasse frigenti rigentiq; similem, & in Iunonis genibus insedissee: misertam eam auis veste obtexisse. tum illum pristinam formam resumpsisse, & cum Iuno copiam sui negaret, quòd matrem timeret, Iouem se illi maritum fore promississe. vnde præcipui etiam Argiuorum deam hanc colunt, cuius simulacrum in templo insidens folio sceptrum insidente cuculo manu tenet.

¶ c. Κόκκυξ ὄρνειον λάλον, Io. Tzetzes. Ἰορρυθητικὸν καὶ φλύαρον, Isacius Tzetzes. & ἀμυσον apud alios. Πρόδ' εὐβοῆς τέτιγρος (alias κόκκυρος) ἑαρτέρη, Nicander.

¶ d. De cuculi ingratitude extat Philippi Melanchthonis Declamatio.

¶ e. Aues in paliuro arbore coccygij montis insidentes, retinentur tanquā visco, cuculo tantum excepto, Plutarchus in libro de fluuijs.

Ludus cuculus appellatus. ¶ h. Iupiter in cuculum mutatus, *Vide supra in Coccygio monte.* Luditur à pueris nostris ludus quem cuculum appellant. hoc modo: Vnus oclusis oculis manet in loco quem solium vel tribunal appellant, numeros interim ab vnitate deinceps clara voce paulatim proferens, dum alij diffugientes passim se occultant: occultatis omnibus vnus cuculi voce clamat. tum ille à folio discedit & passim inquit si quem abditum deprehendat. Deprehenso aliquo tribunal celerrimè repetit, ne cursu à deprehenso aliove præueniatur. Vltimus enim inquisitoris laborem subit. Hunc ludum Pollux libro 9. apodidrafcindam appellat.

¶ Qui cuculum ruri canentem audiunt, petunt ab eo per ludum, aut ex veteri aliqua superstitione, vt voce numerum annorum quos adhuc superstites victuri sint ipsis præfagiat. numerant verò totidem annos, quoties ille suum, κόκκυ per interualla post quæstionem factam repetiuerit.

Cuculi dicuntur qui in re parā honesta deprehensi fuerint. ¶ Proueria. Olim qui fuissent in re quapiam parum honesta deprehensi, vulgari probro cuculi dicebantur. Id ortum à vinitoribus, qui serius cœpissent putare vineam, nec hoc munus absoluisent priusquam audiretur ea auis, velut cessionem exprobrans agricolis. Huius vocem imitantes viatores deridebant vinitores. Ita Plinius libro 18. cap. 26. In hoc temporis interuallo (inquit) quindecim diebus primis agricolæ rapienda sunt ea, quibus peragendis ante æquinoctium non suffecerit, dum sciat inde natam exprobrationem: fœdam putantium vites per imitationem cantus alitis temporarij, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur opprobriumque meritum, falcem ab illa volucre in vite depre-

deprehendi, vt ob id petulantia sales etiam in primo vère ludantur. Auspicio tamen detestabiles videntur. Adeò minima quæq; in agro naturalibus trahuntur argumentis. Porro quos Plinius (inquit Erasmus) petulantia sales appellat, apud quasdam nationes & hodie licet agnoscere. Vernis enim mensibus quum auditur coccyx, coniugati mutui salibus inter sese ludunt, dicentes: Tibi canit hæc auis: significantes vxorem parum vigilanter custoditam. Quin & Plautus in Asinaria, sic facit vxorem conuiciantem marito in amica deprehenso. At etiam cubat cuculus, surge amator, i domum. Ac mox, Canone capite te cuculū vxor ex lustris rapit. Ex Plinij verbis supra recitatis, intelligi possunt Horatiani versus Sermonum 1. 7. *Tum Prænестinus falso multumq; fluenti Expressa arbustoregerit conuitia durus Vin-*
demiator & inuictus, cui sæpe viator Cessisset magna compellans voce cucullum. Quem locum Porphyrio explicans: Nam solent (inquit) leuia (forte pro leuia legendum *lenti*, vt Erasmo videtur) rustici circa viam arbuta vindemiantes à viatoribus cuculi appellari: quum illi prouocati tantam verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatores illis cedant, contenti eos cuculos iterum atq; iterum appellare. Acron viatores cuculos appellari ait, quasi *pigros*. Cum his conuenit illud Plautinum, Etiam cubat cuculus, quod grauatim surgeret assessor puellæ. Quin arbitrari conuicio cuculi allusum ad vocem cubandi. In Pseudolo pro generali conuitio videtur vsurpasse, Quid fles cucule viues. Nisi forte lacrymantem ac singultientem amatorem cuculū appellat, quasi *κοκκύζοντα*. Similiter in Mercatore, Isthec filio non credam qui obsequitur patri, huic non, vt mero cuculo. Itidem in Persa, Tua quidem cucule caussa non hercle si os præciderim tibi, Hæc omnia Erasmus. ¶ Astutior coccyge (melius per *g* coccyge) dicebatur, qui astu sibi consuleret. sumtum ab auis ingenio, oua subijcientis in nidos alienos, Erasmus. ¶ Cuculi, *Κόκκυγες*, de ijs qui cum pauci sint, multi numero esse videbantur, Hesych. & Varin. Cuculi de Cuculi nimirum dici possunt qui strepitum, clamorem, aut ostentationem magnam exercent, cum ijs qui cum re ipsa parum aut nihil sint aut præstare possint. ¶ Coccygis cantus dicitur de ijs qui eadem ingerunt pauci sint semper, Cælius. Cantilenam eandem canere, prouerbiale dictum est apud Latinos, quod & Germani multi esse vsurpant: *Du singest immer ein sang wie der Guckguck*. Cantilenam semper eandem repetis instar videbantur cuculi. ¶ Ipse semet canit: huic affine est illud Germanicum, *Der Guckguck muß im selbst ein or- gycht außruffen*. ¶ Aries nutritionis mercedem persoluit, de homine beneficijs ingrato. impetit Coccygis enim aries cornibus. Eiusdem apud Germanos sententiæ est illud: *Du lonest nür wieder Guckguck dem Gorse*. Mercedem mihi rependis qualem currucæ cuculus. nisi gorsæ nomine Germanico alia Ipse semet auis accipienda sit, passer spermologus forte, ein *Emmeris*. Gurgulum (Cuculum, forte) & grasmug- canit. gam (id est currucam) pugnare Albertus scribit. ¶ Cuculus semper in alio nido parit, nunquam Mercedē bis in eodem: *Der Guckguck legt stäts in ein ander Nest*: videtur torqueri posse in hominem impro- mihi re- bum & astutum, sed cuius doli facile deprehendantur, vt nemo iterum ab eo decipiatur. Quamquam pendis & aliter interpretari licet, cuculum semper in alio (id est simpliciter alieno) nido parere. qualē cur- ruca cucu- lus.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur *Cuculi*.

Ruricolæ, agreste genus, pleriq; cucullos

Vère nouo cantat coccyx, quo tempore vites

Fert oua in nidos alienos, qualiter ille

Cur vocitent, quanam prodita caussa fuit?

Qui non absoluit, iure notatur iners.

Cui thalamum prodit vxor adulterio.

Cuculus

semper in

C V R R V S, *Κερεὺς*, auis quædam est sic dicta à voce, qua sonum imitatur forficis tonforum panni. *ὑπὸ τῷ φθίγεσθαι ἐμπερὲς ἡχώ γναφιδὲ μαχαίρῃ*, Hesych. & Varinus. *Κερεὺς* alioqui tonsorem significat. *Γναφιδὸν μαχαίρειον*, forficem interpretor, qua tonsores panni vtuntur. *γνάφαλον* quidem tomen- quam bis tum est, hoc est lanugo quæ tondetur à pannis laneis. *μάχαρεα* verò non modò gladium aut cultrum, in eodem. sed etiam forficem significare videtur: vnde & Germanica vox *schär* per aphæresin facta sit. nam qui *Emblema* *χαλίδρα* hoc instrumentum Græcè vocant, authorem non adferunt. Aristoteles in libello de mundo *Alciati*. ad Alexandrum, deum comparat τοῖς ἐν ταῖς χαλίδρασι λίθοις τοῖς ὀμφαλοῖς λεγομένοις, hoc est. medijs lapi- Cureus a- dibus fornicum qui vmbilici dicuntur, &c. fornicis quidem figura lapidibus in ea eminentibus per de- nis. cuffim, forficem apertam vel *χ* literam refert.

DE CVRRVCA.

C V R R V C A, parua auis, quæ alienos pullos, proprios putans, nutrit, maximè cuculi, vt Grammatici *Curruca* docent. *Tu tibi nunc curruca places, fletumq; labellis Exorbes*, Iuuenalis Sat. 6. de viro stolido, fictas im- pro mari- probæ vxoris lacrymas miserantis. Codices quidam pro *curruca* habent *eruca*, quod non placet. Meritò *to stulto* enim maritus stultus qui mœchæ vxoris filios pro suis & legitimis educat, vt cuculi pullos curruca & *qui mœ-* alia quædam aues, sed illa præcipuè, currucæ nomine appellatur. Talem Galli vulgò hodie nominant *chæ vxo-* *mary coqun*, id est maritum cuculum, improprie vt videtur. non enim educat foetus illegitimos cu- ris filios culus, sed illegitimus ipse educatur. Acron quidem Grammaticus omnino errauit, vbi illud Horatij *pro suis* interpretatur, *Magna compellans voce cucullum*. Cucullus enim auis (inquit) hoc vitio naturali laborat, vt o- educat. ua vbi posuerit oblita, sæpe aliena calefaciat. vnde rustici sibi obijciunt quasi alieni curam sustinentes. Atqui nos cuculum non aliena oua fouere, sed ipsum potius ab aliena matre foueri, satis in Cuculi historia probauimus. Quod si quis tamen adhuc talem maritum cuculum appellare velit, concedi hoc

Nomina
Graeca.

illi poterit, ea ratione qua cuculum simpliciter hominem nullius ingenij & inertem vulgò etiam vocamus. curruca, vulgò Italicè *lo cornuto*, vxoris & similium, Scoppa in Dictionario obscurius quàm oportebat. Currucula nomen adhuc in vsu Italiae esse audio, cum aliquis de stoliditate notatur. nomen quoque *cornuto* detortum à curuca videtur. ¶ Curuca (vt Gaza vertit per simplex rhò. Græcè legitur ὀπλάϊς (lib. 8. cap. 3. de hist. anim.) aliàs ὀπλάϊς, quod magis placet) vermes pascitur, Aristot. Et alibi, Curucæ (ὀπλάϊδος) in nido cuculus aliquando parit, fouet illa, & excludit, & educat: quo quidem præcipuè tempore & pinguis, & grati saporis pullus cuculi est. Cuculi genus non extaret, nisi curuca esset, εἰ μὴ ὡς ὀπλάϊς, Theophrastus de causis 2. 24. Gaza vertit, nisi sua oua alieno in nido supponeret. Ὑπολαϊς (penanflexum Hesychio, paroxytonum Varino: malim oxytonum vt Aristoteles & Theophrastus habent) auis quæ vermiculis victitat. Ὑπολαϊς, species auis, ἡ λαϊς, (locus videtur corruptus,) Idem. Forsitan autem hypolais dicta fuerit, quòd ὑπὸ τῶν λαῶν, id est sub lapidibus vermiculos inquirat. Curucæ verò apud Latinos nomē per onomatopœiā factū conijcimus. Est & Ὑποθυμῖς, Ὑποθυμῖς, auis nomen in Auibus Aristophanis, quæ à Callimacho quoq; memoratur.

Diuersæ
authorum
sententiæ
de aue
Curruca.

¶ Currucam auem paruam, in cuius nido cuculus pariat, aliqui auiculam interpretantur, quæ imitetur cantu & magnitudine philomelam, alij caudatremulam, vtrunq; Albertus Auicennæ auctoritate probat: alij alaudam. sed hi conuincuntur verbo Græco quod est hippolais. quoniam est auis fissipes, quæ quia nidificat in oculi concauitate, quæ est capitis equi mortui, dicta est hippolais. hæc rusticè sartagnia vocatur, Niphus Italus. quod ad etymologiam attinet, ridicula videtur & ex imperitia linguæ Græcæ ab eo conficta. non enim hippolais Græcè scribitur, tanquam ab equo composito nomine, sed hypolais, à præpositione hypo, &c. Deinde quanquam aliqui scribant, in alaudæ, chloridis, motacillæ aliarumq; auium nidis cuculum parere: non easdem tamen omnes curucas appellant, vt Niphus somniat. Sic & Gallicè quidam currucam interpretantur *ung verdon*, quæ vox chloridæ auiculam potius significat, in cuius similiter nido cuculus parit.

Descriptio
curruca.

¶ Auis quæ Græcè dicitur andothia (vox est corrupta) in Germania vocatur Grasemus, philomelæ similis. hæc excludit aliquando oua aliarum auium, præcipuè cuculi. & docet pullos aliarum auium quos nutrit, voces suas proprias, Albert. in Aristot. de hist. anim. 4. 9. Et alibi in lib. 7. c. 7. Cuculus parit in nido auiculæ, quæ philomelæ cantu & magnitudine refert ac parit in rosarijs: Germanicè dicta Grasemus. Pugnant inter se gurgulus (cuculus, quem alibi gugulū vocat) & auis musica Grasemus dicta, quòd vna deuoret oua alterius, Albert. Vsitatum est apud Germanos quosdam prouerbium, Du lonest mir wie dem fuch fuch die gorse, hoc est, Eam mihi gratiā refers quam curuca cuculo, cum contrà potius dicendum videatur, quam cuculus curucæ. vide in cuculo h. circa finem. ¶ Curucam (hypolaida) Aristotells suspicor Anglorum titlingam esse. nam nullam auem in vita frequentius cuculi pullū frequentem, & pro suo educantem, quàm illam obseruavi. Est autem illa luscinia minor, sed eadem corporis figura, colore subuiridi. culices & vermiculos in ramis arborum sectatur. rarò humi consistit. hyeme non cernitur, Turnerus. Et alibi, Incunte statim hyeme discedit. Alibi lingettam vocat, & à Germanis passerem gramineum vocari scribit. Ficedula auicula est Germanorum grasmuscho similis, Idem. Coloniae etiam passerem troglodyten aliqui vulgò grasmuschum appellant. sed improprie. nam peritiores quiq; aucupes ein Koesmusch, hoc est passerem in foraminibus & cauernis degentem nuncupant.

cupant. ¶ Germanicum nomen *Grasnmuck* fortè à Latino curruca per metathesin factum est. vel *Gras* quasi passerem graminis dicas. Germani enim inferiores passerem *Musch* appellant, ni fallor. Pronun-
 ciant autem nostri & superiores Germani *Grasnmuck*, inferiores & Flandri *Grasmsche*. Species *De pluri-*
 huius generis plures sunt, nempe quatuor aut quinque, ut aucupes nostri obseruarunt. Vermiculos autem *bus gras-*
 edunt omnes. Quædã enim ex eis maiores sunt, colore fusco, præ cæteris canoræ. has Lucarni & circa *muschi*
 lacum Verbanum *piccasigas*, id est ficedulas nominant, quarum figura in præcedenti pagina expressa *speciebus*.
 est. ¶ Aliæ atricapillæ dicuntur, nostris *Schwarzköpff* / Italis *capinere*, vel *teste nere*. His audio caput in
 prima ætate rubere, deinde nigrescere, maribus duntaxat: fœminis verò semper rubere. auolare eas
 hyeme. Græcè, ni fallor, hodie vulgò *καζογέιτζα* vocitant. Atricapillam (inquit Turnerus) in Anglia
 nunquam vidi, neq; sæpius in vita quàm semel, Ferrariæ in Italia mihi demonstratam. Anglorum *lin-*
getta (supra *tittingam* dixit) & Germanorum *grasnmuck*, quod ad corporis magnitudinem attinet, simi-
 lis erat. sed atrum habebat caput, & reliquum corpus colorem magis ad cinereum vergentem. Forte
 hæc potius ficedula dicenda erit quàm prima, quum atricapilla à ficedula Aristoteli tempore tantum
 differat, quo capitis colorem mutat. Sed de ficedula iterum suo loco dicemus. ¶ Tertia species pecto-
 re albo conspicitur, capite cinereo, eadem magnitudine qua prima. hanc nidum aiunt ex lino struere,
 hinc fortè *lingetta* Anglis dicta. ¶ Quarta corpore minore est, ventre albo, oculis etiam albicantibus,
 inter sæpes ferè degit, & hyeme discedit: ut lusciniæ etiam & fringillæ, præsertim fœminæ. nam ali-
 quando hyeme mares tantum complures simul apparent sine vlla fœmina. ¶ Ad currucarum genus
 aut ficedularum, hanc quoq; auem pertinere puto quæ circa Argentoratum Germanicè *Bürstner*
 appellatur, cuius iconem inter passerem dabimus. nam & specie & magnitudine conuenit, ut ex pictu-
 ra conijcio, & vis eam pinguescere audio, ut ficedulas. ¶ Italis *pizamosche* (quasi *myiocopos*, id est mu-
 scas & culices rostro pungens ac deuorans) dicitur illa ex prædictis auibus, in cuius præcipuè nido cu-
 culus reperitur: quam tertiam speciem supradictam esse conijcio. *ner. Pizamo-*
sche.

¶ Eliota Anglus currucam in cuius nido cuculus parit, suspicatur esse eam auem quæ Anglicè
 passer sæpium appelletur, *an hedge sparowe*: quo nomine dictam apud Anglos auiculam Turnerus pas-
 serem troglodyten interpretatur: cui apud Germanos etiã nomē à sæpibus *Jaunschlipfle*. ¶ *Grasmu-*
fchi (sic prima species simpliciter & per excellentiam vocatur Germanis, ni fallor) nidum humi in fru-
 teto spinoso vix crispæ, ut vocant, reperi apud nos circa initium Iunii: in quo oua erant quaterna, auel-
 lanæ magnitudine. Fertur & inter harundines nidificare. ¶ Illyrij *grasmuschum* nostrum vocant *pie-*
nige. Gyb. Longolius eundem Græcè ægithum dici suspicatur.

CVR RVCÆ quoddam genus inueniri audio capite (vertice) flauo vel croceo.

DE CYGNO.

A.

CYGNVS, *Κύκνος*, avis nomen est Græcum vetus, quam Græci hodie *cyprinum* appellant. Latini et-
 iam Græco nomine cycnum, vel potius cygnum *c* in *g* mutato, frequentius quàm suo olorem di-
 cunt. Vergilius tum olorem tum cygnum nominauit.

¶ De Hebraico vocabulo non constat. *Racham*, *רחם*, Leuitici ii. inter aues impuras numeratur, *Nomina*
 (aliàs *רחמה*, *rachama* scribitur,) vbi LXX. interpretes cycnum reddiderunt. sed cycnus impuris &
 cibo negatis auibus, meo quidem iudicio, adscribi non debet. Idem LXX. pro eadem voce in Deute-
 ronomio verterunt epopa, id est vpupam: vbi Complutensis codex, non epops, sed porphyrio habet, &
 similiter Hieronymi translatio. Chaldæus interpres pro *racham* transfert *ierakrekā*, *ירקריקא*, (forte à
 croceo siue flauo colore, quem illis vox *ierakrek* significat, P. Fagius) in Deut. & Leuitico. Arabs *rakam*,
رکم, *heth* litera versa in *kaph*. Persa vocē Hebraicam retinet. Dauid Kimhi *racham* docet esse auē quæ
 valde afficiatur in suam prolem: ut & R. Abraham simul indicans doctissimum *Saadiam* eandē auem
 Arabica lingua *rakam* (ut diximus) appellari asserere. *Racham* auem sic dictam à misericordia (pietate)
 qua in pullos afficitur, Iudæi nostrates *Aglaster* & *Uzel* Germanicè, id est picam interpretantur, Mun-
 sterus in dictionario linguæ Hebrææ, & sic etiam ipse reddidit Leuit. ii. Sed *racham* (ut nos supra docui-
 mus in Gypæto) omnino avis rapacis nomen est quæ cadaueribus vescitur: siue gypætus ea sit, siue
 ossifraga secundum alios. Ossifragæ quidem, ut & vulturis, mirus in prolem affectus celebratur. Fi-
 mus vulturis suffitus fœtum ex vtero pellit, Dioscorides. Serapio interpres pro vulture *racham* trans-
 tulit. Constat igitur *racham* omnino neque cygnum, neque aliam, ut alij interpretati sunt, auem esse
 præterquam de aquilarum aut vulturum genere, vel inter vtrunque ambigente, vnde gypæto no-
 men. *Tinschemet*, *תושבת*, Leuitici x i. Chaldæus interpres vertit *בונה*, *baueta* vel *bota*, id est cygnū,
 (in Trilingui Dictionario Munsteri *kaueta* (vel *chauetha*) legitur, facili transitu à litera *ב* in *כ*) Rabi Sa-
 lomon interpretatur *צואיתא*, *zuettam* vel *ciuettam*: sic Galli noctuam vocant. Alij aliter. vide in
 Talpa A. *Tinschemet* quidam Hebræorum sic dictam volunt, quod non sine horrore & stupore vi-
 deri possit. *schom* (*שום*) enim Hebræis stupere significat. R. Salomon dicit esse similem muri noctu vo-
 lanti, hoc est vespertilio: & ita Iudæi vulgò exponunt. Septuaginta Porphyrio verterunt. sed magis arri-

det Hebræorū sententia. Vulgata æditio cygnum habet, Paulus Fagius. *Ianschuph*, ינשופ, Leuitici xi. 18. Abram Esra exponit auem noctu volantem, Chaldæus *kipopha*, vt etiam Deut. xii. 10. קיפופא. Arabs *baschak*, באשא. Perfa vocem Hebraicam seruat. lxx. ibis transferunt in Leuitico: in Deuteronomio, cycnus: & similiter Hieronymus. ita enim permutant (confundunt) interpretationem duarum vocum *ianschuph* & *tinschemet*, vt etiam aliarum quarundam. Sed doctioribus videtur vox *ianschuph* omnino auem nocturnam, nempe noctuam vel strygem significare, quæ à crepusculo denominetur.

¶ Cygnus Italicè dicitur *lo cino*, *cigno*, Scoppa. Tusci hodie vulgo *cigno* pronuntiant. nam apud Petrarcham homœoteleuta sunt *cigno* & *maligno. cesano* Veneti, (quæ vox ad Germanicam accedit. puto autem etiam anatis ferè genus ab Italis quibusdā *cesano* vocari,) Nicolaus Erythræus. ¶ Hispanicè *cifne*. ¶ Gallicè *cyne* vel *cygne*. ¶ Germanicè *Schwan*. Saxonib. & nostris vocatur etiam *ölb* / *Elbs* / vel (vt alij scribunt) *Elps* / *ölb*sch. ¶ Anglicè *asuan*. ¶ Illyricè *labut*. ¶ Polonicè *labesc*.

Hispania

B.

Hispania producit cygnos, & eius generis aues plurimas, Strabo lib. 3. Supra Auernū Italiæ lacum *Quibus* iuxta Cumam auem nullam peruolare, falsum est. nam qui illic fuerunt, cygnorum copiam in eo esse *in locis* narrant, Aristot. in Mirabilibus. Circa fluuios Caicum, Caystrum & Mæandrum abundare eos legi- *abundant* mus. In Eridano apparere interdum cygnos, sed paucos, Lucianus ex nautis se audiuisse refert. Circa *Cygni.* Strymonem fluuium abundant cygni, Bellonius. In Britannia, vt audio, abundant, rarissimi apud nos, nec nisi hyeme aliquando sæuissima cum lacus toti gelu congelant capiuntur. In Polonia cygni sunt diuersi generis: sunt enim alij feri, pari magnitudine, alij domestici, quorum quidam Tubicines dicuntur, qui rostro sunt rubeo flauescente, macula nigra in fine, quorum vox suauius est, & tubā refert. communes verò aut vulgo dicti cygni, rostro sunt toto nigro. ¶ Cygnus videtur generis anserini esse tum *Descri-* rostri figura, tum pedum, victuq; tempore pugne etiā sibilat vt anser, Albertus. Forma victuq; anseri *ptio cy-* similis, sed multo maior, totus candidus, pedibus nigris, Turnerus. Primo anno cinerei coloris est, post *gni.* annum verò albissimus euadit, Albertus. Plumæ ei albæ, sed carnes nigræ, Author libri de nat. rerum. Caro cygni nigra est, (præcipuè pedes,) & dura sicut omnium aquaticarum auium maiorum, Albert. Olores purpureos Horatius dixit, vt niuem purpuream Albinouanus. ¶ Pondus oloris, quem nos *elbum* dicimus (nihil enim differre puto. quamuis nuper quidam rostri colore & corporis magnitudine, ita vt *elbus* minor esset, rostro nigricante, differre putabat) ad libras (vnciarum duodecim) viginti quatuor accedit. Cygnus rostro est parum turbinato, colore rutilo (ruffo,) in cuius summa parte qua capiti committitur, nigerrimum tuberculum, atq; id rotundum, & in rostrum sese inflectens, existit, Turnerus. Cygno rostrum est sicut anseri, ferratum, & falcis instar dentatum, Albertus. Dentes habet in rostro minutissimos, Author libri de nat. rerum. *Collumq; à pectore longè Porrigitur, digitosq; ligat iunctura rubentes. Penna latus velat: tenet os sine acumine rostrum,* Ouidius 2. Metam. Κύνων δ' ἄλ' ἰχθυόεντων, Homerus Iliad. 6. Poëta cygnos per excellentiam ἄλ' ἰχθυόεντων cognominat, quod collum ei pro sua portione longissimum sit, & veluti lineæ piscatoriæ vsum in aquam porrectum præbeat, Eustathius & Varin. ¶ Olor palmipes est, & ad imum intestinum appendices paucas habet, Aristot.

¶ Cygni, quem *elbum* vocamus, descriptionem ex inspectione propria olim confeci huiusmodi: In longitudinem extensus mediocrem viri staturam æquat, totus vndiquaq; candidus. Rostro lato vt anas, croceo, macula antè nigræ ad spatium vnguis humani. Ab oculis versus rostrum pellis apparet nigricans. Crura nigra. Digni pedum membranis nigris iunguntur. Plumæ desinunt paulò supra genu. inde ad extremos digitos tres palmi restant longitudinis. Alarum ambitus superior quatuor palmorum est. longissimæ alarum pennæ palmos septem cum dimidio æquant. Cauda circiter tres palmos longa est: collum circiter octo.

C.

Cygni circa lacus, amnes, paludesq; viuunt, Aristot. In locis amœnis circa fluuios, Textor. In *Quibus* stagnis magis quàm fluuijs, Albert. In pratis, littoribus & stagnis aluntur, Oppianus. Fontes, lacus, pa- *in locis* ludes aliave loca aquis redundantia incolere solent: vt stagna & fluuios perennes, quorum confluens *versentur* moderatè & sedatè fertur, Ælian. In mari Africo à nauigantibus aliquando conspecti sunt, &c. Aristot. *cygni.* Olor grauius habet corpus, *nec se cælog, Iouig. Credit, sed Stagna petit patulosq; lacus: ignemq; perosus, Quæ* colat elegit contraria flumina flammis, Ouid. ¶ Victu eodem quo anser vitur, Albert. & Turnerus. Ari- *De eorum* stoteles cum *ἐν ἑσπέρῳ* vocat, quòd circa parandum sibi victum non segnis neq; iners sit. Herbis vescitur, *cibo.* Athenæus ex Aristotele. Herbis & vermibus & ouis piscium, & huiusmodi, & granis segetum, Albertus. Rostro cribrat cœnum, vt cibum inueniat: & dentibus secatur inuentum, Idem. Cycnus Græcè dicitur, vt Grammatici quidam coniiciunt, eò quòd cibi inueniendi causa cœnum præ cæteris animalibus scrutari & turbare soleat, *ὑπὸ τῇ κυκᾷ τὴν ἰλὺν*, Varinus. Olores mutua carne vescuntur inter se, (alter alterum deuorant,) maximè in volucrum genere, Aristot. & Plinius: hoc quidem in pugna per nimiam iracundiam facere videntur. alioqui enim carniuori non sunt: & ne piscibus quidem vtuntur, vt qui cicures alunt, obseruarunt.

¶ Grus gruit, *in q; glomis cycni prope flumina drensant*, Author Philomelæ. Cygnus tempore pugne *Voce, &* sibilat sicut anser, Albert. Κύνες ἄδ' αὖ author est Pollux, vbi vocis animalium differentias explicat. O- *cantu.* lores interdū bombos emittunt ruditui asinino non dissimiles: sed breues, & qui longè audiri non possint, Turnerus. Inter omnes aues suauius occinunt: vox tamen, vt sæpius audiens consideravi, anserina est, Cardanus. Iam quidam cum in mari Africo nauigarent, multos canentes, voce flebili, & mori nonnullos conspexere, Aristoteles & qui ex eo repetijt Ælianus: Ego huiusmodi voces lugubres, inquit Albertus, (non sub mortem tantum,) sed in qualibet tristitia ab eis edidici animaduerti. Cygnis canentibus scopuli & valles respondent. omnium sanè auium in primis musici feruntur, quo nomine Apollini consecrantur. Canunt autem, non lugubri vt alcedines, sed suaui & mellito cantu, veluti tibijs aut citharis adhibitis, Oppianus in Ixeuticis. Et rursus, Diluculo canunt ante Solis ortum tanquam in aère vacuo per id tempus audiendi clarius. Canunt etiam in maris littoribus, nisi tempestas & procellarum sonus cantum dissuadeant. Hoc enim vigente ne suis quidem ipsi cantilenis satis perfrui possent.

Sed ne in senectâ quidem mortî vicina cantus obliuiscuntur, qui tamen eis in illa ætate remissior est quàm in iuuenta: quum neq; ceruicem amplius erigere, neq; pennas extendere queant, Fauonium tunc ad canendi suauitatem obseruant, ignauitiam cruribus & membrorum viribus defecti. Moriturus secedit aliquò, vbi nulla avis canentem audiat, nec olores alij luctuosè interpellent si qui forte adessent, qui similem vitæ exitum sibi imminere intelligerent. Ægyptij senem musicum volentes demonstrare, cygnum pingunt, quòd hic senescens suauissimum edat concentum, Orus. *Sic ubi fata vocant vdis abiectus in herbis* *Ad vada Mæandri concinit albus olor*, Ouidius. *Dulcia defecta modulatur carmina lingua* *Cantator cygnus funeris ipse sui*, Martialis lib. 13. Moriturus flebilem cantum emittit, fixa prius in cerebro penna: quod miror Aristotelem ac Plinium vel ignorasse: vel si sciuerunt, non tradidisse, Perottus. In senectâ leniter cum melodia vita soluitur, penna capiti traiecta. *Veluti canentia dura Traiectus penna temporâ cantat olor*, Ouidius. Cantant enim, vt ait Plato, non ex tristitia, sed potius lætitia propinquante fato, quòd immortales se sentiant, & ad Apollinem suum remigraturos. Nam Pythagoræ erat opinio immortalem eos habere animam. Cicero Apollini sacros eos dicit ob vaticinium finis eorum. Cygnus itaq; allegoricè animæ probi viri comparari potest qui lætus mortem obit, Volaterranus. Olori tanta animi est tranquillitas in extremo vitæ spiritu, vt sibi tanquam nœniam canat. Quod autem non angore atq; molestia implicatus eum extremum cātum edat, Socrates testatur: sed potius alacri animo affectus. Neq; enim qui animo dolorem capit, bilem (vide an Græcè non *χολῶν*, id est bilem legatur, sed *χολῶν ἀγει*, id est ocium & occasionem canendi non habet qui animo dolet) ducit cantu, Ælianus. Cycni canori (*ὠδικοί*) sunt, præcipuè circa obitum. Cæterum Alexander Myndius ait se complures cygnos morientes secutum, nec vnquam eorum cantum audiisse, Athenæus. Cygnus inter magnas & aquaticas aues sola musica est. & fertur in Hyperboreis regionibus præcinentibus cantoribus vel melodis, concinere cygnos. sed experientia constat apud nos quòd non canant nisi tempore doloris ac tristitiæ. quamobrem lamentari potius quàm canere dicendi sunt, Albertus. Plato quidē scribit, Eustathio citante in Iliados Π, animal nullum per tristitiam canere. Olorum morte narratur flebilis cantus, falsò, vt arbitror, aliquot experimentis, Plinius. Lucianus in libello de Electro vel Cygnis, se cum per Eridanum nauigaret, cygnos vltos vidisse negat. & à nautis audiuisse paucos quidem illos apparere interdum in paludibus fluuij, vocem vero omnino debilem, inconcinnam absurdamq; ædere (*κράζειν ὅτω πᾶν ἀμυσσον καὶ ἀοθενές*) vt corui & graculi præ illis sirènes existimari possint. Cycnū canentē paucissimi, audiuerunt, etiam si vulgatiores fama tenet, ingruente fatali momēto *ὠφρονότατον καὶ ὠδικωτάτον εἶναι τὸν κύκνον*, id est voce cantuq; præcipuè præstare cycnum. Auctor tamen primo Variæ narrationis Ælianus est, audisse quandoq; se canentem cycnum, Cælius: quem vel memoria lapsum, vel corrupto codice Græco vsum video. nam codex impressus, Iusto Vulteio interprete, sic habet: *Ego verò cycnum nunquam audivi canere, fortasse neq; alius*. Eustathius tamen in Iliad. β. experientia inquit constare cycnos egregie canoros esse, *τὸ ὠδικὸς ὠγενῶς εἶναι τὸς κύκνους*.

- De eorum-
dem robo-
re.** Robustæ sunt aues adeò vt etiam aquilas impugnent, Oppianus. Vim suam in alis habent, temperamenti biliosi aues, & ob hoc iracundæ, Author libri de nat. rerum. ¶ Anser, anas & cygnus domesticæ, semel anno tantum pariunt, initio veris, propter sui temperamenti frigiditatem & crassitatem, Albertus ni fallor. Tempore libidinis blandientes inter se mas & fœmina, alternatim capita cum suis collis inflectunt velut amplexandi gratia, (colla mares applicant fœminis: deinde mas fœminam conscendit, Albertus.) Nec mora, vbi coierint, mas conscius læsam à se fœminam fugit. at illa impatiens fugientem insequitur. non diuturna tamen hæc eis discordia est: sed noxa cessante reconciliantur. & fœmina maris persecutione relicta post coitum frequenti caudæ motu & rostri se aquis mergens purificat, Author libri de nat. r. Post coitum, sicut & cæteræ aues aquaticæ, immergunt se aquis tam mas quàm fœmina, Albertus. Falsum est autem quod dicitur cum dolore fœmina semen suscipere, & ideo post coitum marem fugere. non prius enim fugit, quam coeundi libido cessat, Idem. ¶ Super aquis nidificat cygnus, de pullis educandis sollicitus, Author libri de nat. rerum. Cum domesticus est in domibus nidificat, & in lapidibus iuxta aquas: apud nos verò in paludibus inter herbas, sicut ferè omnis avis aquatica, Albert. sed Aristoteles eo in loco quem illic Albertus enarrat, non cygnum, sed coccygētum in domibus tum in petris nidificare ait. ¶ Tertio anno parit, Albertus. Cycnus ab Aristotele vocatur *γαλλίπαις* & *πολύπαις*, quia plures producat & speciosos fœtus, Cælius ex Æliani Varijs. sed Aristoteles voce *ὠτεκνος* tantum vitur. Gaza vertit, non carere eum probitate prolis. ¶ *Διαίρησι* (*Διάρησι* oxytonum potius) *δὲ καὶ τὸ πέλαγος*, Athenæus ex Aristotele. Traijciunt pelagus & per mare volant indefesso alarum remigio, Ælianus in Varijs. Sed apud Aristotelem hist. animi. 9. 12. legitur *Ἀναπέτονται γὰρ καὶ εἰς τὸ πέλαγος*. Volant etiam in pelagus longius, Gaza interpretes. Plinius quum de gruum migratione scripsisset, subdit: Anseres quoq; & olores simili ratione commeant. sed horum volatus cernitur, &c. vide in Anseribus feris C. ¶ Cygnus probè natat, non probè ingreditur, volat mediocriter, Albertus. Oneris impatiens est, & in stagnis quiescere quàm volare mauult. Pede altero natat, altero se regit veli modo, (alterum eleuat, & sursum versus caudā extendit, vt illo se regat ad ventum,) Author de natur. rerum & Albertus. Si longius proficisci instituit, gregatim natat aut volat, & tum posteriores caput dorsis imponunt anteriorum, Albertus. Cygni natationem tam facilem esse audio, vt homo in ripa

In ripa expeditè progrediens vix illam æquet. ¶ Cygnus ab Aristotele εὐγρηως dicitur, quod ad senectutem satis commodè & non grauem sibi perueniat, quod & Ælianus scribit. Vitam ei longissimam esse audio: ita ut vulgò vel trecentessimum annum attingere credatur, quod mihi verisimile non est ¶ Olori cicuta perniciem infert, Ælianus.

D.

Olores gregales sunt, Aristot. Cicurantur præciso alæ interioris articulo, Albertus. Εὐήθης dicuntur ab Aristotele, hoc est probitate morum insignes, histor. anim. 9. 12. quamuis enim Græci εὐήθη stolidum, simplicem & ineptum vocant, hoc loco tamen inter cygni laudes ab Aristotele ponitur, ut hæc etiam adiuncta, εὐβίος, εὐγρηως, εὐτελής. Hinc est nimirum quod Ælianus scribit eos suapte natura mitiores & pacatos esse. nam si prouocentur & infestentur vel inter se, vel ab alio quouis, admodum iracundi & pugnaces sunt. Cygnus temperamenti biliosi est atque ideo iracundus, Author libri de nat. rerum. Oloribus ut alter alterum deuoret, in more est, maximè in volucrum genere. ἀλλήλοφάγοι εἰσι μέλιστα τῶν ὀρνέων Aristot. Mutua carne vescuntur inter se, Plinius. Μάχημός ἐστιν ἀλλήλοκτονεῖ γένος ὁ μάχημος, (ἐν μάχη potius,) Athenæus ex Aristotele non inuicem se deuorare, sed occidere tantum scribens. Cygnus mirè amat pullos, pro quibus etiam acriter pugnat. sibilat autem pugnando sicut anser, Albertus. Lygon lygeamque Græci vocant & arborem & quoddam herbæ genus, quod ut inquit Athenæus, in nidos suos parituri cygni ferant (authore Bæo,) Hermolaus. ¶ Cygnus non facile secum esse patitur anseres, vel alterius generis aues quæ eodem cum ipso cibo vescantur, Albertus. Dissident olores & aquilæ, Plinius. Cygnus impugnat aquilam, vincitque sæpius, Aristot. Et rursus, Aquilam (indocti quidam hinc pro aquila accipitrem scribunt) si pugnam coeperit, repugnantes vincunt. ipsi autem nunquam nisi prouocati inferunt pugnam. Sæpe altius volando euecti, aquilas impugnant si quid illæ in ipsos aut pullos eorum mali moliantur. non tamen incipiunt pugnam, sed pacem quo ad licet conseruant, & placidam vitam alimentis etiam anteponunt, Oppianus. Plura & ab his diuersa, leges supra in Aquila D. ex Alberto. ¶ Cygni & dracones hostes inter se sunt, Ælianus & Philes.

E.

Cygni, anseres, &c. quomodo capiantur reti in ripis fluuiorum, Crescentiensis docet lib. 10. cap. 18. Girofalcones capiunt cygnos & grues, Sigismundus Baro. ¶ Qui sibi metuit à venenosis animalibus, noctu præsertim dormiens, is nutriat grues, pauones, cygnos, (Bellunensis pro cygnis ciconias reponit. est sanè utraq; auis serpentibus inimica,) &c. ab his enim terrentur & morfu impetuntur animalia venenata, Auicenna. ¶ Cygnus ferus nuper apud nos denarijs siue drachmis argenteis quinq; cū triente uenundatus est. ¶ Lassus Amyclea poteris requiescere pluma, Interior cygni quam tibi lana dedit, Martialis lib. 14. Pellis vna cum plumis paratur pro operimento pectoris & ventriculi, tanquam vim concoctricem iuuandi peculiari aliqua vi prædita. ¶ Gratius describens retis genus quod pinnatum vocant, quod auium pennæ ei imponantur ad terrendas feras. Sunt (inquit) quibus immundo decerptæ vulture plumæ, Instrumentum operis fuit, & non parua facultas: Tantum inter niuei iungantur velleræ (id est pennæ) cygni. &c. ¶ Cuius olorinæ surgunt de vertice penna, Vergilius libro 10. Æneid. de Cupauone filio Cycni Ligurum ducis. dicit autem illum cycni pennas in galea habuisse, ad memoriam seilicet patris in cycnum mutati. Galea cristis adornatur, inquit Nicolaus Erythræus, quo terribior hosti fiat, & miles cristatus procerior appareat. has autem ex olorinis pennis colligere moris fuit apud antiquos, & ex equinis setis, quum hodie ex struthiocamelo plurimum petantur. Laudant aliqui cygnorum pennas ad calamorum scriptoriorum usum.

¶ Cygno apud nos hyeme in lacu aliquo apparente, quod perrarò fit, frigus ingens immineret imminetur. Nautæ sibi hanc auem lætum prognosticon facere dicunt, sicut Æmilius ait: Cygnus in auspicijs semper letissimus ales. Hunc optant nautæ quia non se mergit in undis, Isidorus: & Cælius Calagninus, pestatū ex qui hoc etiam addit, hanc auem lubricis pennis adiantum herbam imitari: videlicet quod pennæ eius cygno humore similiter non madescant.

¶ Strymoneamque gruem, aut album deiicit olorem (funda scilicet,) Vergilius x. Æneid. de filia Metabi.

F.

Cygni mensis apud nos non admodum laudantur, forte quod nimis annosi tantum ad nos perueniant. capiuntur enim rarissimè. Apud Athenæum quidem dipnosophistis apponuntur. Ad patinas veniunt eadem ferè ratione qua anseres, Platina. Elixari debent, Idem. Sigismundus Baro in libro de rebus Moschouiticis, Cygnos assos (inquit) in aula principis pro primo ferculo fere hospitibus, quoties carne vescuntur, apponere solent, vna cum embammate, hoc est aceto sale & pipere condito. In Frisia cygnos saginati & saliri audio, ut in diuersas regiones euehantur. Cygni caro nigra est (præcipuè pedes) & dura, sicut omnium auium aquaticarum magnarum, Albertus. De carne ciconiarum & cygnorum & similium, quæ ut plurimum in paludibus & lacubus versantur, dicendum est cum Isaac in libro p. d. quod minus probentur quàm aues terrestres, Ant. Gazius. Et rursus, Caro sifonis (inquit Almanfor) & aliarum auium syluestrium, quo plus rubedinis vel nigredinis habet, tanto sanguini melancholico propinquior fuerit.

G.

Cycni loco ad remedia anser ponitur, Syluaticus. Cycni tenellus pullus in oleo decoctus, admirabile neruorum medicamentum est, Aetius 2. 179. ¶ Præcipue faciē purgat atq; erugat cygni adeps, Plin. Ad lentiginem, Cygnæos adipēs hilari misceto Lyæo, Omne malum propere maculoso ex ore fugabis, Serenus. Sedis vitij efficacē est cygni adeps, Plinius. Ne acria perurant (Contra ardore sedis) adeps cygni illinitur, contra hæmorrhoides etiam utilis, Idem. Adeps cygni hæmorrhoidas comprimit, si aut potui detur, aut loca inde tangantur, Marcellus. Vuluarum duritias & collectiones adeps anserinus aut cygni emollit, Plinius Videtur autem nobis ad eadem omnia profuturus cygneus adeps, ad quæ anserinus prodest. ¶ Ad ignem sacrum, *Vel oloris facibus oua, Sed non cocta dabis, sic torrida membra fouebis*, Serenus.

H.

Etymon.

a. Cygnus Græcè, Latine olor dicitur, sed etymo Græco à colore, quod totus sit albus. *holon* enim Græcè totum dicitur, Isidorus & Albertus. Ab eodem scilicet etymo Scoppa grammaticus nostri sæculi cum aspiratione *holor* scribit, quod non placet. Olor secundum aliquos dicitur quasi ὅλος ὠραίος, id est *totus candidus*. (totus pulcher potius,) Perottus. Vergilius & alij primam huius vocis corripunt, *Sed argutos inter strepere anser olores*, Vergil. 5. Ecl. ¶ Κύκνος Græcis paroxytonum est. inueni & penanflexum, librariorum, ut puto, errore. penultima enim communis est syllaba, nec natura sed positione producit. Horatius 4. Carminum corripuit, *Donatura cygni, si libeat, sonum.* & Theocritus Idyll. 16. ἡ θήλυ ἀποχρησθεὶς Κύκνον ἔγνω. Cycnus dicitur, quod cœntim, dum quærit alimentum, *κυκᾶν*, id est fodere & turbare, præ cæteris aquaticis auibus soleat, Varinus. Sunt qui aliter forment: à verbo *κλῶ* (inquiunt) quod est φωνῶ, vocem ædo, clamo, fit *κλῶν*: vnde κύκνος quasi κλῶνος. est enim auis clamosa sicut anser quoq; Etymologus. vel à terete collo, ὁ κύκλωτερῇ ἔχων τὸ τεράχλιον, ὡς δὲ τὸ κύκλος, Varinus. sed quærendum an potius per onomatopœiam sic appelletur. Cinnaria, id est cinnus (cygnus) auis, Syluaticus. Κύδνος, cygnus, Hesychius & Varinus. Et nimirum fluuius Ciliciæ Cyd nus & Cycnus appellabatur. Syri quicquid candidum est cydnum vocant, (*cygnum* legit Isidorus, vnde Cygno fl. nomen,) authore Prisciano: & Solinus scribit amnem Cydnum à candore Syrorum lingua nomen sortitum. Ἀγλα (Hesychius in fine ypsilon scribit) cycnus apud Scythas, Varinus.

Epitheta.

¶ Epitheta. Albus olor, Vergilius, Æneid. 11. & Ouid. epist. 7. Amans flumina cycnus, Ouid. 2. Metam. Amycleos ad frena citauit olores, Statius 1. Sylu. vide mox in Ledæi. Argutus, Verg. 5. Eclog. Caudenti corpore cycnus, Idem 9. Eclog. Canorus ales pro cygno, Horat. 2. Carm. Canus, Politianus. Innocui late pascuntur olores, Ouidius 2. Amorum. Ledæi, Martialis lib. 1. dicuntur autem Ledæi: quia Iupiter in forma cygni cum Leda concubuit: & eadem ratione Amyclæi, hoc est Lacones. Niuei, Vergil. 2. Geor. & Valerius 6. Argonaut. Purpurei (id est elegantes, vel splendidi. nam & niuem purpuream dixit Albinouanus,) Horatius 4. Carm. Rauci, Verg. 11. Æneid. ¶ Sunt & alia apud Textorem partim in Cygno, partim in Olore posita. Ales, Aonius, Apollineus, Apricus, Argenteus, Blandus, Candidus, Cantor, Caystrius, Dulcis, Flumineus, Imbellis, Lacteus, Mollis, Multifonus, Neptunius, Nitidus, Paphius, Phœbeus, Plumeus, Resonus, Sonorus, Therapnæus, Vagus, Vocalis. ¶ Κύκνοι δὲ λιχόδφοι, Homerus. Στευμόνιοι, Theocritus.

Calchas

¶ Lycophron in Cassandra Calchantem cycnū nominat, eò quod (ut interpres Isacius Tzetzes docet) ætate admodum prouectus & vates fuerit. Præsentunt enim obitum suum cycni, & tum argutissime canunt, ut Æschylus etiam testatur his verbis: Κύκλι δίκλι τὸ ὕστατον Μέλφασσα θανάσιμον γόν. est enim hæc auis deo (Apollini) sacra. *Dircaum lenat aura cygnum*, Horatius lib. 4. Carminum, Ode 2. de

Pindarus

Pindaro, quem cygno comparat, se verò api. Κύκνον τὸ Μισῶν ἄξια μεμψάμενον, Suidas ex Epigrammate. Erasmus eleganter cygni & poetæ comparisonem senarijs conscripsit, qui ante translationem eius Hecubæ vel Iphigeniæ Euripidis habentur. *Mentiris iuuenem tinctis Lentine capillis, Tam subito cornus, qui modo cygnus eras*, Martialis. *Nanum cuiusdam Atlanta vocamus, Æthyopæ Cygnum*, Iuuenalis Sat. 8.

Cygnus

¶ Cygnum Galenus nominat inter cataplasmata oculorum lib. 4. cap. 7. de compos. sec. locos. Appellatur (inquit) talia à medicis collyria Libiana, & Cygni ob colorem album qualem etiam cygni habent, præualente in ipsis amylo & terra Samia ac cerusa Rhodiaca. Cygnum collyrium describit etiam Trallianus 2. 5. ¶ De cygno genere nauis, vide inferius inter Icones.

inter cataplasma-
ta oculo-
rum.

¶ Olorinus adiectiuum, quod oloris est, ut pennæ olorinæ apud Vergiliū. & color olorinus, qui & cygneus, testante Thylesio, pro candido. Galidanen gemmam Medi mittunt, coloris olorini, Plin. Cygneus adiectiuum à Græcis sumtum est. Illa tanquam cygnea fuit diuini hominis vox & oratio, Cicero 3. de Oratore. Κύκλιον, (absolutè apud Athenæum. subauditur μέλος) τὸ τῷ κύκλῳ μέλος, Suidas.

Cygneus
color.

¶ Aquilas cygneas (ut vocant) albedine olori planè similes videre me memini in Siplyo circa paludem Tantalii, ut nominant, Pausanias in Arcadicis. ¶ Olorum similitudinem onocrotali habent, nec distare existimarentur omnino, nisi faucibus ipsis inesset alterius vteri genus, Plin.

Icones.

¶ Icones. Cycnus genus est nauis sic dictæ quod in prora cycnorum effigies haberet, Etymologus. Ἡ ναὺς δὲ πρότερον εἰκόσπορος ὄσιν, ἢ κύκνος ἢ κᾶνθαρος, Nicostratus apud Athenæum. ¶ De cygno sydere dicemus in Metamorphosi Iouis in Cygnum infra in h.

¶ Olor teste Herodoto lib. 6. Thraciæ rex fuit. ¶ Hercules occiso Cygno, & Marte eius patre *Olor rex* vulnerato, Trachinem ad Ceycem venit. erat autem Cycnus gener Ceycis, filia eius Themistonomæ *Thraciæ.* maritus, vt legimus in Aspide Herculis apud Hesiodum, & apud Pausaniam alicubi. Cygnum, inquit, *Cygnus* Hercules occidit, Pindarus in Olympijs carmine 2. vbi Scholiastes, Cygnum Martis filium infestantem Theſſaliam (Varinus θαλασίαν habet, non Θεσσαλίαν) Hercules occidit. Rursus etiam in alijs *ab Hercu-* Scholijs, in idem Carmen *Theſſaliam* legimus. Et rursus in Carmen decimum Olympiorum, vbi Pin- *le occisus.* dari verba sunt Τερίπε δὲ κυνεία μάχα καὶ ὑπὸς Ἴον Ἡρακλέα. Cygnus (inquit) malè afficiebat hospites, & cum in via qua transeundum erat iuxta mare habitaret, (ἐν ᾧ ὁδῷ τῆς θαλασσίας οἰκῶν,) transeuntibus capita amputabat, eo proposito vt Apollini templum è capitibus strueret. Et Herculem etiam aliquando transeuntem adortus Martis parentis auxilio ipsum fugauit. Sed postea tamen ab Hercule occisus est, vt Stefichorus in Cycno tradit. Cygnum Martis filium Hercules equestri certamine vicit, adiutus equo Arione quem Neptunus in faciem equi transformatus ex Erinny genuerat, vt Grammatici quidam tradunt. ¶ Cycnum filium Neptuni & Scamandroides, vel Harpales secundum a- *Cygnus* lios, Troianis in bello socium Achilles occidit, Scholiastes Pindari in Olympijs Carmine 2. Et rursus *filius Ne-* alius Scholiastes, Hunc, inquit, cum classe Troianos iuuaret, & in angustia quadam maris Græcos ap- *ptuni ab* pellere (ὑποβιῶναι) prohiberet, Achilles interemit. Meminit eius & Q. Calaber lib. 4. & Ouidius Me- *Achille* tamorph. libro 12. Plura de eo, & an reuera inuulnerabilis fuerit, &c. leges in Dictionario Varini, pri- *occisus.* mum in Κύκνος ἀπρωτος ἰὼ, deinde in Κύκνος ὁ Σκαμανδροδίκης. Cycnum Troianum (socium Troia- norum,) à natiuitate canum fuisse ferunt, (vt & Tarconem qui 12. ciuitates condidit in Thuscia sub Tyrreno,) sed propter sapientiam qua à puero claruit, Eustathius in Dionysium. Τίς θῆλυον ὑπὸ χειρὸς Κύκνον ἔγνω; Theocritus Idyl. 16. De Cygno Colonenſe (idem est Cygnus Neptuni filius. is enim Colo- nis imperauit teste Pausania. Colone ciuitas supra Lampſacum in mediterraneo sita, quæ & Baticæ di- cebatur, patria fuit Cygni, Hermolaus) fertur, illum inuulnerabilem fuisse, quòd cum pugnator scientiæque bellicæ peritissimus esset, & in bello Troiano ab Achille lapide percussus fuisset, minimè vulne- ratum eius cadauer inspicientes homines, inuulnerabile dixerint, Palæphatus. Thrax quidam à cygno enutritus, nomen à nutritore habuit, Varinus ni fallor. Hegesianax author est Cycnum illum qui sin- gulare certamen cum Achille subiuit, in Leucophrye ab aue eiusdem nominis nutritum esse. Cæte- rum Bœus scribit Cycnum (nescio an eundem, Neptuni scilicet filium, an potius regem Ligurum, vt alijs placet) in auem conuersum esse, &c. Athenæus. Cycnum ferunt vxoris calumnia inductum, fi- lium Tenum (aliàs Tenen, vt habet Eustathius in Dionysium. aliàs Tennen, Τέννις, vt habet Varinus, & Heraclides in Tenediorum republ. & Pausanias in Phocicis) arcæ inclusum in mare deiecisse: quæ tempestate acta in Tenedum appulerit, vbi ille seruatus insulæ postea imperauerit, Diodorus Siculus. ¶ Cygnus rex Ligurum Phaëthontis amator post illius interitum diutino fletu in auem nomine ser- *Cygnus* uato mutatus esse dicitur in fabulis, vt scribit Ouidius Metamorph. 2. *Namque ferunt luctu Cycnum rex Ligu-* Phaëthontis amati, Populeas inter frondes, umbramq; sororum Dum canit, & mæstum Musa solatur amo- *rum in a-* rum: Canentem molli pluma duxisse senectam, Linquentem terras, & sidera voce sequentem, Vergilius uem eius- *dem no-* 10. Æneidos. Meminit & Pausanias in Atticis. Apud Ligures, inquit, vltra Eridanum Cycnum Musi- *dem no-* cæ deditum regnasse aiunt, & post obitum ex Apollinis sententia in auem transmutatum esse. Sed *minis mi-* Bœus apud Athenæum (ex quo etiam Eustathius repetit) Cycnum quendam à Marte in auem sui no- *tatus.* minis conuersum scribit; quæ cum ad Sybarin fluuium peruenisset, cum grue coierit. Gruem verò idem Bœus mulierem fuisse ait, &c. Virum hunc ego perimam impurissimum, Barbatum, tremulum, Titanum, Cygno prognatum patre, Plautus in Menæhmis. ¶ Cygnus equi nomen à candore, Sta- tio lib. 6. Thebaidos.

¶ Cycnitis, Κυκνίτις, regio in qua Cycnius imperauit, Stephanus. ¶ Cycnus oppidum fuit in ri- *Cycnitis* pa Phasidis, Plinius 6. 4. ¶ Cycneia Tempe nominantur ab Ouidio lib. 7. Metamorph. in quibus puer *regio.* Phyllio amatus à saxo defiliens, *Cuncti cecidisse putabant, Factus olor niueis pendebat in aere pennis,* vt plu- *Cygnus* ribus in Tauro recitauit ex Ouidio. Mihi videntur poetis duo maximè celebrari Tempe, Theſſala: & oppidum. *Cycneia* Bœotia, quæ Teumessia dicuntur à monte Teumesso, & ab Ouidio Cycneia, Hermolaus Barb. ¶ Cy- *Cycneia* gnum Syri vocat quicquid candidum est: hinc & Cygno fluuiio nomen, Isidorus. sed alij melius legunt *Tempe.* *cydnum* pro candido & pro fluuiio, vt supra ostendimus, prima huius capitis parte.

¶ b. Κύκνος τε πολιώτερος δὴ Αἰὶ δ' ἐπαυθῆσι τείχεσσι, Aristoph. in Vespis. Sic & Vergil. 10. Æneid. de Cygno in auem mutato, *Canentem molli pluma duxisse senectam.* Diomedearum auium forma cygnis est proxima, Ouidius.

¶ c. Et qualem infelix amisit Mantua campum, Pascentem niueos herboso flumine cycnos, Ver- *De cygno* gil. 2. Georg. *mortem*

¶ Cycnus est auis quæ cantu delectatur, ὄρνειον φιλωδόν, Suidas. Si difficilior mæstiorq; in præsen- *præſagi-* tia essem (inquit Socrates in Phædone Platonis) quàm in superiore fuerim vita, deterior equidem cy- *ente, atq;* gnus videri deberem. Illi enim quando se breui præſentiunt morituros, tunc magis admodum dulcius- *ob ea sua-* que canunt, quàm antea consueuerint, congratulantes quòd ad deum sint, cuius erant famuli, iam *uiter ca-* migraturi. Homines verò cum ipsi mortem expauescant, cygnos quoque falsò criminantur quòd lu- *nente.*

capite *H. c.* ex Phædone Platonis. Itaq; commemorat ut cygni, qui non sine causa Apollini dicati sunt, sed quod ab eo diuinationem habere videantur, qua prouidentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur, Cicero 1. Tusc. Cygnus Apollini seu Soli consecratur, ob candorem dici, ut coruus à nigredine noctis, Varinus & Eustathius. Apollini sacer est cygnus, non solum tanquam auis canora & vaticina, sed etiam propter leucum, id est album colorem. deriuatur enim eius nomen apud Græcos à verbo λεύσσειν, quod videre significat. videndi autem facultatis auctor est Apollo, unde & Venus Delius nominatur, ceu qui omnia δῖλα, id est conspicua & visui exposita reddat, idem. ¶ Venerem aliqui cygnis vehi dixere, ut Horatius in tertio Odarum, item Ouidius & Statius: hic in Epithalamio dicens, *Amycleos ad frena citauit olores*: ille in Metam. *Medias Cytherea per auras Cypron olorinis nondum peruenerat alis*, Gyraldus. *Cynis discedere tempus, Duxerunt collo qui iuga nostra suo*, Ouidius in fine libri 3. de Arte am.

¶ Athenis non procul ab Academia monumentum Platonis spectatur, quem in philosophia summum fore hoc præfatio deus significauit. Socrates nocte priore, quam Plato discipulus eius erat futurus, cygnum sibi in sinum inuolasse per somnum vidit, Pausanias. ¶ Apud Vergilium libro 1. Æneid. ex aquilis & cygnis augurium describitur huiusmodi. alloquitur autem Venus Æneam. *Namq; tibi reduces socios, classemq; relatam Nuncio, & in tutum versis Aquilonibus actam: Ni frustra augurium vana docuere parentes. Aspice bis senos letantes* (post periculum, securos iam ab aquila) *agmine cygnos, Ætherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto Turbatat celo: nunc terras ordine longo Aut capere, aut captas iam despectare videntur. Ut reduces illi ludunt stridentibus alis*, (signum augurij est, inquit Seruius,) *Et cætu cinxere polum cantuq; dedere: Haud aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.* Hoc est ut cygni isti post aquilæ perturbationem, qua dispersi fuerant, ut naues tempestatibus constabat esse turbatas, hilaritate omni lætitiâq; recepta, ordine soluto securi volitant: sic & naues tuæ & omnes tui, securi degunt ac tuti, Donatus. Cygnos (inquit Seruius) nauibus comparat, aquilam tempestatum. In augurijs autem considerata sunt, non solum aues, sed etiam volatus, ut in præpetibus: & cantus, ut in oscinibus. Quia nec omnes, nec omnibus dant auguria: ut columbæ non nisi regibus dant, quia nunquam singulæ volant, sicut rex nunquam solus incedit. unde in Sexto, Maternas agnouit aues: per transitum ostendit regis augurium. Item cygni nullis dant nisi nautis, sicut lectum in Ornithogonia, Cygnus in augurijs nautis gratissimus ales: Hunc optant semper, quia nunquam mergitur vndis. Quum cygnus neque in præpetibus, neque in oscinibus nominetur, cur ab illo sumitur augurium? soluitur, quod augurium ad aquilam poeta retulit: sed docet Vergil. bonum omen ad naues factum de cygni volatu, Hæc Seruius, omen non augurium ex cygno factum scribens. Isidorus carmen quod Seruius ex ornithogonia citat, ad Æmilium authorem refert, & sic legit: Cygnus in auspicijs semper lætissimus ales, &c. Cygnus nautis & his qui freto agi voluit prosperos cursus denuntiat, reliquis inauspicatus, Alexander ab Alex.

¶ Prouerbia. Cygnea cantio, V pupæ cum cygnis certant, & Cygni canent tacentibus graculis, explicata sunt supra in *H. c.* ¶ Cygno nigro rarior, tam usurpari prouerbialiter potest, quam illud *Corynor rarior albo. Rara avis in terris, nigroq; similis cygno*, Iuuenalis Sat. 6. de muliere formosa, diuite & putantio. V- dica. ¶ Anser inter olores, vide in Graculo prouerbiū Graculus inter Musas.

¶ Alciati emblemata, quod inscripsit *Insignia poetarum*:

<i>Gentiles clypeos sunt qui in Iouis alite gestant,</i>	<i>Sunt quibus aut serpens, aut leo signa ferunt.</i>
<i>Diras sed hæc vatum fugiant animalia ceras,</i>	<i>Doctaq; sustineat stemmata pulcher olor.</i>
<i>Hic Phæbo sacer, & nostræ regionis alumnus,</i>	<i>Rex olim veteres seruat adhuc titulos.</i>

DE CYNCHRAMO.

CYNCHRAMVS, κύγχραμος, nomen est auis, Gaza legit apud Aristot. de hist. anim. 8. 12. co- dex Græcus impressus habet cychramus, κύχραμος. Sunt qui *cenchrænum* legant apud Plinium, alij *cichramus*. Apud Hesychium κύγχραμος legitur per γχ. quanquam in eo ordine vbi sine gamma scribi debuisset. Varinus absq; gamma in suum Lexicon transcripsit. Inuenio & κύγχραμος apud eosdem. Vtuncq; est, nomen per onomatopœiam factum videtur. Cynchramus discedentibus coturnicibus ducem se præbet, ut lingulaca quoq; ortygometa, & otus. A cynchramo coturnices etiam noctu reuocantur, (Græcè est, ὅτι αὐτὰς καὶ ἀναχάλλεται νόκτω) cuius vocem cum senserint aucupes, intelligunt parari discessum, Aristot. Cychramus perseverantior (quam glottis, quæ nunquam plus vno die cum coturnicibus pergit, & in proximo hospitio eas deserit) festinat etiam peruenire ad expetitas sibi terras. itaq; noctu is eas excitat, admonetq; itineris, Plin. ¶ Cynchramus auis est quæ noctu diluculum versus primo clamat, quasi vocans aues ad iter, Niphus. Gyb. Longolius cenchrænum & ortygometa pro vna aue accipit, (quod non probamus,) quæ scriba à Germanis vocetur ein srecke. ea verò ortygometa ne potius an cynchramus sit, quoniam alterutram esse non dubito, iudicent diligentiores. Nam crecem non esse, ut Turnerus putabat, ex crecis historia confirmari potest. Vide plura in Ortygometa, mox post Coturnicem. Miliaria an eadem sit auis cum cenchræmo consideret lector, Wottonus.

Pro

Pro cynchramo, Albertus deprauatam habet vocem *fababoniz*, & gallinā vibicis interpretatur, (*Bird-
hūn*) de qua plura scribemus inter gallinas sylvestres. ¶ Est apud nos auis *Brachvogel* dicta, cruribus
proceris, & rostro quoque, eodemq; inflexo modicè, altera maior, quam Latine arquatam nominaui:
altera minor, inter gallinulas aquaticas descripta, quarum alterutra an cynchramus esse possit in-
quendum.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT A LITERA D.

DE DACNADE.

DACNADES sunt auium genus, quas Ægyptij inter potandum cum coronis deuincere soliti
sunt, quæ vellicando morficandoq; & canturiendo (cantitando, Gillius) assidue, non patiuntur dormire
potantes, Pompeius Festus. *Δακνίς*, auis quædā, Hesych. & Varin. *Δάκνα* (per iōta in penultima. melius *Δακνίς*.
forte per epsilon) auiculæ sylvestres, *ὀρνιθία δάκνα*, lidem. *Ποιδας, δάκνας*, lidem. an verò hoc postre- *Δάκνα*.
mum etiam aues aliquas significat, incertū est mihi. Inuenio & *ροιλιαίς, δάκνας* apud Hesych.

DE DICÆRIS INDICIS AVICVLIS.

PARVVLARVM quarundam auium Indicarum natio in excelsis rupibus nidificat, quarum
magnitudo accedit ad ouum perdicum, sandaricino colore est: Indi sua lingua *Dicærum* solent nomi-
nare: Græci, sicut audio *Dicaum*. Eius stercus si quis milij magnitudine sumserit in potionem dissolu- *Stercus*
tum, ad vesperam morietur. mors suaui somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. *harum a-*
Quamobrem summopere Indi id assequi student. ipsum enim ma' o um obliuionem existimant in- *uium sua-*
ducere. Quod quidem ex India muneri missum rex Persarum omnibus rebus antefert, & asseruat, in- *uem mor-*
sanabilium malorum remedium, si sumere sit necesse: neque apud Persas quisquam alius quàm rex id *tē adfert*.
habet, Ælianus. Eædem fortè sunt aues, quæ ab Hesychio & Varino nominantur *δρικηαί*.

DE DIOMEDEIS AVIBVS.

IN Diomedea insula sita in Adriatico mari, templum Diomedis esse aiunt mirabile & sacrum, id
vndiq; circumsideri auibus insigni magnitudine, quarum magna & dura sint rostra. eas si Græci homi-
nes aduenerint, quiescere: si vero ex vicinis locis barbari aliqui, subuolare & è sublimi præcipites (*χατα-
πάσσειν*) capita eorum ferire, & rostris ad mortem vsq; vulnerare. Fabulantur autem Diomedis socios *Fabula de*
cum ipse ab Ænea regionum illarum rege dolo occisus esset, naufragio circa insulam facto, in has aues *Diomedis*
mutatos esse, Aristoteles in libro mirabilium narrationum. ¶ Diomedes aues Iuba cataractas vocat, *socijs in a-*
eis esse dentes oculosq; igneo colore, cætero candidis tradens. duos semper (super, Solinus) ijs duces, *ues muta-*
alterum ducere agmen, alterum cogere, (congreges enim volitant.) Scrobes excauare rostro, inde *tis*.
crate consternere, (furculis in versum superpositis imitari texta cratium, & sic contegere subtercauata,) *tis*.
& operire terra quæ antè fuerit egesta: in his foetificare. Fores binas omnium scrobibus: orientem
spectare quibus exeant in pascua, occasum quibus redeant, (vt lux & moranteis excitet, & receptui
non denegetur, Solinus.) Alium exoneraturas subuolare semper, & contrario flatu: (quo proluuius
longius auferatur, Solinus.) Vno hæ in loco totius orbis visuntur, in insula quam diximus nobilem Dio-
medis tumulo atq; delubro, contra Apuliæ oram, fulicarum similes, (forma illis penè quæ fulicis, Soli-
nus. malim, ardeis.) Aduenas barbaros clangore infestant, Græcis tantum adulantur, miro discrimine, *Græcis*
velut generi Diomedis hoc tribuentes: ædemq; eius quotidie pleno gutture madentibus pennis per- *adulatur,*
luunt atq; purificant: vnde origo fabulæ Diomedis socios in earum effigies mutatos, Plinius. Diome- *barbaros*
dæ insulæ duæ sunt (è regione Gargani, vt quidam scribunt. Vide Horatium lib. i. Serm. *Qui locus à forti infestant.*
Diomede conditus olim, &c.) quarum altera habitatur: in altera deserta Diomedem disparuisse quidam
fabulantur, comitesq; in aues conuersos esse. Eas etiam hac ætate mansuescere, & humanam quodam-
modo vitam agere, & viuendi ordine, & erga benignos mansuetudine: à malignis autem & sceleratis
fuga & euitatione, Strabo lib. 7. Diomedem à Dauno interfectum lugentes focij in aues cygnis similes
conuersi sunt: quæ barbaros refugiunt, accedunt verò ad Græcos, ita vt ex manibus eorum cibos au-
ferant, & sinus eorum subeant. degunt autem illæ in insula cui à Diomede nomen, quæ sita est circa
Adriaticum mare & Ionium sinum, Varinus in Diomede. Insula quædam nomine Diomedea, au-
ibus Diomedis abundat. hæ hominibus natione barbaris neq; quippiam nocent, neq; eos adeunt: Sin
Græcus aduena eò diuerterit, diuino quodam munere ab his auibus aditur, alis explicatis, tanquam
manibus, ad prensationem & complexum. Græcos se pertrectantes non refugientes, intrepide se pal-
pari sustinent: in accumbentium sinus aduolant, velut ad mensas hospitales inuitatæ. Vulgò focij Dio-
medis esse iactantur, qui vnà cum eo contra Ilium arma tulerunt. prima eorum natura in auium spe-
ciem immutata, etiam nunc se esse Græcos & Græcorum studiosos perseuerare, Ælianus. *Si volucrum*

qua sit dubiarum forma requiris. Vt non cygnorum, sic albis proxima cygnis: Magna pedis digitos pars occupat, oraq; cornu Indurata rigent, sinemq; in acumine ponunt, Ouid. lib. 14. Metam. vbi Diomedis sociorum in aues transformationem describit. *Nunc etiam horribili visu portenta sequuntur, Et socij amissi petierunt athera pennis, Fluminibusq; vagantur aues (heu dira meorum Supplicia) & scopulos lachrymosis vocibus implent,* Diomedes vndecimo Aeneidos. Vbi Seruius, Hoc loco nullus dubitat fabulae huius ordinem à Vergilio esse conuersum. nam Diomedis socios constat in aues esse conuersos post ducis sui interitum, quem extinctum impatienter dolebant. Hinc ex aues hodieq; Latine Diomedea vocantur, quas Graeci ἐρωδις dicunt. cuius generis auem auspicio dixit Homerus Diomedes & Vlyssi speculatoribus apparuisse. Τοῖσι δὲ δέξιόν ηἱκερ ἐρωδιὸν ἐς γῆς ὁδοῖο Παλλὰς Ἀθηνᾶ. Habitabant autem in insula quae est haud longè à Calabria in conspectu Tarentinae ciuitatis. Quin etiam de his auib. dicitur, quod Graecis nauibus laetae occurrant Romam venientibus, Latinas vehementer fugiant, memores originis suae, & quod Diomedes ab Illyrijs interemptus est, Hæc ille. Has aues aiunt, si barbarus quispiam illuc accessisset, ocys aduolantes, vnguibusq; & rostro oculos & caput petentes, confauciasse & fœdè lacerasse, neque prius destitisse, quàm ibi illum crudeliter interemissent. fuisse enim illas (rostro) vnco, & incuruis præterea

An rostro armatas vnguibus, Nic. Leonicens in Varia hist. 1. 84. sed authorem non adfert, nec nos vsquam legimus rostro & vnguibus vnco has aues fuisse. nam & Ouidius rostra earum acuta esse scribit: & Alber-

bus aduncis sint. Rostris acutis (inquit) cauant molliora rupium in quibus nidificent: & tecta desuper ex tegulis (surtulis) & puluere componunt ad modum magni cyphi. Et rostri figura acuta, non adunca ardearum generi conuenit. Ardearum autem generis has aues esse & Seruius sentit, cuius verba iam recitauimus:

Ardearum generis esse has aues. & Stephanus Grammaticus testatur. Diomedea (inquit) vrbs Dauniorum est, in qua ardeae cicures (ἐρωδοὶ χειροῖδε) aduolitant (ad homines, Graecos quidem, non barbaros,) & sinum subeunt, in quas Diomedis socios mutatos aiunt. Cæterum cataraetæ dictæ sunt ἀπο τῆς καταράσσειν, vt supra ex Aristotele citauimus. quod in hominum capita barbarorum præcipientes ruant, eaq; rostris feriant. Alias ab his

Catarrhas etas di- etas esse. catarrhactas, hoc est laros marinos albos & paruos, descripsimus supra, quæ & ipsæ è sublimi præcipientes ruunt ad piscium prædam. & hæ forsitan fulicis conferri possunt, non Diomedea catarrhactæ, quæ cygnis ab Ouidio comparantur, & insigni magnitudine præditæ ab Aristotele dicuntur. Aut igitur errasse, duasq; diuersas aues nominis similitudine deceptum confudisse Plinium iudico: aut ex Graeco aliquo scriptore fulicas pro ardeis reddidisse. nam & alibi cirrhos fulicis esse scribit, quod ardeis magis conuenire videtur: vt & color albus. sunt enim albæ quædam ardeae etiam maiores cæteris. sed & cataraetæ larij, albi traduntur. Rostris ferire & vulnerare, caputq; & oculos hominum petere, ardeae solent. Oculi quoq; ignei coloris ab ardearum genere alieni non sunt. tales enim vidisse memini. & ardeae pellæ, id est fuscae, oculos coitus tempore sanguine suffundi quidam tradunt. Cæterum, dentes an in vlla aue reperiantur præter aquatiliū, vt anserum, anatum & mergorum genere, non facile dixerim. nam vespertilio, quæ dentes habet, auis est non auis vt in grypho legimus. Sunt qui morphno etiam, id est anatariae aquilæ dentes tribuant. *Tani* est auis habens dentes in palato Verus Glossographus Auicennæ. Sed habent & ardearum rostra summa partes marginum exiguas serratas & asperas dentium instar. ¶ Diomedea aues magnitudine sunt cygnorum, colore candido, duris & grandibus rostris circa Apuliam in insula Diomedea inter scopulos littorum & saxa volitantes, Isidorus. Obscurus quidam inter recentiores fulicam à Diomedea prorsus non distinguit. ¶ Diomedis aues hyeme incubant, forte propter vitanda tonitrua, quæ ouis noxia dicuntur, Albertus.

In illis Diomedæis insulis, quæ hodie *Tremiti* vocantur, sub imperio Venetorum in Adriatico mari, Canonici regulares sunt diui Augustini Lateranensis institutionis. In eisdem aues quasdam raras vulgò artenas dictas (tanquam ardeas) quæ nec alibi reperiuntur amicus quidam, qui in illis aliquandiu habitauit, quantum meminisse poterat, nobis per literas significauit. Fatebatur autem non omnium exactè se meminisse. Magnitudine (inquit) sunt quæ gallinae satis corpulentæ: sed collo &

Descriptio vera auium illarum quæ hodie Diomedæas insulas incolunt. cruribus longiusculis. Color eis fuscus vel cinereus obscurus, & (nisi fallor) non nihil albi habent sub ventre, vt columbi syluestres quandoq;. Rostrum prædurum, & aduncum vt aquilæ ferè, non admodum tamen: colore egregiè rubrum, si bene memini. Oculi formosi, igneo colore, non admodum magni. Vidi enim aliquando vnam, quæ virga percussa in capite oculos aperiebat, & clamabat: sed mox recludebat, cum lucem Solis ferre non posset. Piscibus viuunt, quos noctibus tantum venantur. Digitos habent vnco, ferè vt accipiter minor. non longè à scopulis insularum Diomedis prouolant. Incolæ in cauernis scopulorum & in terra eas nidificare affirmabant. Fœcundissimas equidem esse scio. In cauis autem degunt vt lucem Solis declinent: quæ ne offendantur, interdum latent: noctu verò circa scopulos non longè supra aquam volitant. Carnes earum in cibum non veniunt, propter virus piscium quod resipiunt. Euadunt autem immodicè pingues, ita vt visa à me sit huius generis auis quæ præ pinguedine pedibus se sustinere non poterat. Ex hoc pingui vnguentum fit, colore croceum, odore grauissimo, neruorum morbis salubre, conuulsioni, arthritidi, ischiadi, defluxionibus frigidis, & multis alijs malis quæ humores frigidi crearint, quod experientia mihi constat. Egregiè enim calfacit: & omnino lædit affectus calidos, in vulneribus, rupturis, aut alijs morbis calidis. Canonicum quendam eius loci olim quotidie hoc vnguento ventriculum sibi inungere solitum audiui, vt melius concoqueret & plura appeteret.

reret. Deplumatas exenteratasq; aues in Sole suspendunt, & adipem destillantem colligunt. Vocem ædunt similem vagitui infantium. Et aiunt olim ducem Urbini Franciscum Mariam Guidonis Vbaldi nostro tempore ducis patrem, cum fortè ad illas insulas appulisset, ac noctu harum auium vocem audiisset, infantium esse vagitus putauisse, & canonicos scortatores: donec aue ab illis allata & præsentis audito clamore se deceptum intellexit. Falsum est quod Plinius & sequutus eum Augustinus in libris de ciuitate Dei referunt, aduenas barbaros has aues clangore infestare, Græcis adulari. Nec illud verum, quod ab eodem Plinio traditur, ædem Diomedis (cuius adhuc vestigia extant, sacello ibidem extructo) quotidie eas pleno gutture & madentibus pennis perluere atq; purificare. Color quoq; earum non simpliciter albus est, vt Plinius scribit, sed ad cinereum vergens, vt in fulicis (larorum generis) etiam, quibus eas comparat. Dentatæ an sint, non obseruavi. rostrum sanè habent validum & longiusculum, (supra etiam aduncum dixit, quod ardearum generi non conuenit.) Scrobes eas rostro cauare, inq; eis foetificare, incolæ testantur. Verè etiam scriptum puto, omnium scrobibus fores binas esse, vnas orientem versus, quibus exeant in pascua: alteras ad occasum, quibus redeant. Mordent crudeliter, & vnguibus aduncis quod volunt sicut accipitres arripiunt, Hæc ille.

DE DRYOPE.

DRYOPS, δρύοψ, auis vna est de choro auium apud Aristophanem, Scholiastes quæ sit non explicat. Hesychius auem à dryocolapte, id est pico martio, diuersam esse docet. ¶ Dryopes, δρύοπες, populi fuerunt iniusti circa Parnassum, quos Hercules superatos bello in Peloponnesum transtulit. sic autem dicti sunt à Dryope Lycaonis & Diæ Lycaoniæ filio, Varinus. Horum meminit Verg. 4. Æn. *Cretesq; Dryopesq; fremunt. Tamq; cadas domitus, quam quisquis ad arma vocantem Iuuit inhumanum Thiodomanta Dryops*, Ouidius in Ibin. vide plura in Onomastico nostro.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT AB E. LITERA.

DE EDOLIO.

EDOLIVS, Εδωλιός, auis quædam, Hesychius & Varin. sic dicta forte ab aliqua corporis aut rostri figura: nam Εδωλία dicuntur transtra nauium in quibus remiges sedent: & per metaphoram sedilia in domibus. Apud eosdem EIDALIS quoq; auis, Ειδάλις, memoratur, à pulcritudine forsan dicta. *Ειδάλις*. *Ειδάλιμον* enim formosum & speciosum interpretantur. Sed magis puto corruptas esse has voces. nam apud Aristophanem in Auibus vbi textus habet, Καὶ ἐλασαὶ καὶ ἐρωδιῶ, carmine trimetro dactylico, Scholiastes pro ἐρωδιῶ legit Εδωλιῶ: & Callimachum pro edolio ait Ειδωλίον per ei dipthongum inter aues numerare.

DE ELAPHIDE.

ELAPHIS, ἐλαφίς, pennas in dorso omnes ceruinæ pelli colore similes habet, (vnde nomen apud Græcos. Latine ceruinam aut ceruiam aut ceruariam dixeris.) Pascitur autem hæc in aquis, sicut iunges in terra. linguam nempe longissimam, lineæ aut funiculi instar in aquam procul extendit, & sensum ad fauces deceptum aliquem piscem, qui ad conspectam adnatauerit linguam, allicit. Ad huius imitationem nimirum piscatores olim, ad longam arundinem ex pilis equinis lineam suspenderunt, Oppianus in Ixeuticis 2.12. Forte hæc auis pennas varias & maculosas habuerit hinnulorum instar. nam & lupo ceruarius ab iisdem maculis sic dictus videtur, & in mustelorum piscium genere nebras. Iam cum & aquatica auis sit, & linguâ prælongam exerat, cogitandum est an eadem vel certè cognata sit Aristotelis glottis, id est lingulaca auis, cui à lingue longitudine nomen: & corporis forma auib. aquaticis similis. ¶ Ceruinæ aues Diodoro Siculo lib. 4. de fabulosis antiquorum gestis, non aliæ quàm struthiocameli sunt, magni cerui magnitudine, &c.

Glottis
seu lingu-
laca auis.
Cervinæ
aues.

DE ELEA ET ELASA.

ELEAS & ELASAS auium nomina sunt Aristophani in fabula quæ Aues inscribitur: quænam verò aut quales sint à Scholiaste non explicatur. Nominatur autè in duobus versib. proximis (dactylicis trimetris) vtraq; auis à Cornico, Καὶ ἐλεᾶ καὶ βάσα, Καὶ ἐλασαὶ καὶ ἐρωδιῶ. Eleas forte ea auis est quæ ἐλεᾶς à Callimacho nominatur, qui sic scribit: Ε' λᾶ (proparoxytonum) μικρὸν (ὄρνειον) φωνῇ ἀγαθὸν, Scholiastes Aristophanis. hoc est, Elea auis est parua, voce proba. Apparet aut Callimachū ab Aristotele mutuauit, qui hist. anim. 9.16. Helea, ἐλέα (inquit) vitæ commoditate nota. ἐὺ βίωτος, si qua alia auis. consistit æstate in umbra & aura, hyeme in Sole & apricis. inspectat paludes ab arundinibus fummis: paruo corpore est, sed voce proba. (quæ ferè etiam de alcyone Plinius scribit, vide in Alcyone A.) Gaza vel liam interpretatur, aspiratione in consonantem versa, vt pro hespero vesperum dicimus. sed sequentia quæ ad diuersam auem gnaphalum Aristoteli dictam pertinent, Gaza aut librarij, omissa gnaphali

Helea de-
scriptio
ex Ari-
stotele.

mentionem, non rectè ad veliam (heleam) omnia referunt. Erroris occasionem video, quoniã bis legitur *φωλὺ ἐξ ἀγαθῶν*, primum de heléa, deinde de gnaphalo. E' *λέας*, paroxytonū, auis quædam, Hesych. & Varin. Ego ex diuersis istis modis quinque, quibus huius auis nomen scribi reperio, (cum prima syllaba aliàs denso aliàs tenui spiritu scribatur, media aliàs per epsilon tantum, aliàs per *ει* diphthongum: vltima per *α* nudè finale, vel per *ας*, deniq; accentu variet, nunc acuto primam nunc mediã occupante, nunc vltimam circumflexo) eum præ cæteris probo, qui apud Aristotelem habetur: nempe *ἡ ἐλέα*, vt vox sit generis fœminini (nam in *ας* masculini generis foret) paroxytona, prima aspirata. innuit enim Aristoteles nomen ei factum à paludibus quas inspectat, eas Græci vocant *ἐλαί*. Est & *Teleas* auis secundum quosdam: vide in T. Alexander Myndius apud Athenæum scribit ægithali (id est pari) genus alterum à quibusdam vocari *ἐλαῖον*, ab alijs pirian (si rectè scribitur,) & quo tempore maturæ sunt ficus syncalida, id est ficedulam, cuius alterum genus melancoryphus appelletur. Sed hæc auicula ab Aristotelis heléa & eleã Aristophanis, planè diuersa mihi videtur. Vide mox in Ficedula A. ¶ Eleã seu veliam Eberus & Peucerus auem inquiunt esse paruam, colore pulcro, inferne croceo valentem voce: quæ æstate umbrosa, hyeme aprica loca petat: & Germanicè interpretantur *Zigelschmiffing*. Scio Germanos aliquos linariam nostram *Hempfling* vocare: cuius ego nullam speciem veliam esse, aut circa paludes versari arbitror.

ENTHYS CVS, auis quædam, *ἡ ἄσφαλος*, Hesych. & Varin. ásphalos verò quæ sit non docent. Videtur autem eadem ascalapho. vide in Bubone supra.

EPIMACHOS pulcerrimos, psittacos & struthiones grandes prouincia Abasiæ fert, Paulus Venetus 3. 45. Io. Rauisius ophiomachum auem esse scribit quæ serpentes impugnet.

DE ERYTHROPODE.

ERYTHROPVS, *ἐρυθρόπους*, genus est auis, Varinus. Memoratur in Choro Auium apud Aristophanem. Scholiastes ait Callimachum quoque eius meminisse, nec aliud addit. Apud Plinium libro 10. cap. 47. hæmatopodis auis (à sanguineo pedum colore dictæ) mētio fit. sed Hermolaus himantopodam legere mauult. Etiam si (inquit) & auis genus sit Aristophani, quam dicat erythropoda. hæc autem sit an diuersa, non statuo. Eberus & Peucerus hæmatopodem & erythropodē pro vna aue accipiunt, quam Germanicè interpretantur *Rotsinck* / id est fringillam rubram: cum rursus fringillam etiam simpliciter dictam sic interpretentur. Sed cum nullam huius auis descriptionem veterem habeamus, & ex solo nomine coniectare oporteat quod ei à rubente pedum colore impositum est, rubent autem illi per multis diuersæ naturæ & magnitudinis auibus: rem pro incerta potius relinquere quàm diuinare hominis docti fuerit. Est inter aues aquaticas, quas gallinellas (seu gallinagines) aquaticas vocamus, quod victum circa aquas quæritent, cruribus omnes proceris, & rostris pleræque oblongis, genus vnum quod circa Argentoratum *Rothlein* / id est erythropus, vt verbum verbo reddam, appellatur: cuius figuram dabimus inter Gallinulas aquaticas. sed hoc cruribus tantum rubet: *Rala* verò Anglorum, quam inter easdem Gallinulas duplicem describemus tum rostro tum cruribus.

ΕΡΜΑΚΟΝ, *ὄρνις* Hesychius & Varinus.

ERYTHROTAON apud Plinium legitur, alij tetraonem, alij aliter legunt. ea auis inter gallinas montanas (alpinas) maxima nobis videtur, quam vulgò *gallum vrum* appellamus, etsi quidam gallum Indicum esse suspicentur. nos de vtroque inter Gallos & gallinas agemus.

EXTERNÆ aues apud Plin. doctis videntur eæ, quæ hodieque in Italia *starna* vulgò nominantur, & apud Germanos aliosque simpliciter veterū perdices (*Feldhüner* / *Nebhüner*) hætenus creditæ sunt.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA A LITERA F INCIPIVNT.

FATATOR (facator, Albertus) est auis in Oriente, quæ sobolis procreandæ naturaliter cūpida, tempus veris quo aues cæteræ conceptioni dant operã, anticipat. vnde fit vt oua, quæ tum parit, (hyeme, mense Ianuario, post solstitium brumale, Albertus) frigore corrumpantur. quare deñuo, calidiore tempore subsequuto parit, & pullos excludit, (sed hoc Aristoteles de merula scribit,) cum cæteræ aues agrestes ferè omnes semel tantum anno pariant, Author libri de nat. r. FETIX etiã secundum Albertum, bis parit æstate, & sobolem numerosam habet, corpore parua, (parua plerumque fœcundiora sunt,) & brevis vitæ.

DE FICEDVLA ET ATRICAPILLA.

FICEDVLÆ aui nomen à ficu, vt & *συκαλὶς* apud Græcos, quod ea (vt Varro ait) pinguis fiat, vel quod ficuum tempore capiatur. Italis hodie *becquefigo* (*piccafyga* circa lacum Verbanum) id est *συκοπόπος*, dicitur, auicula lusciniæ simillima tum colore tum magnitudine ferè. Gallis similiter *becquesigne*. Germanis *Grasniugg* / vel *Grasniusch*, id est passer gramineus, vt Turnerus interpretatur. sed quærendum an à colore potius, quasi *Grasniusch*, id est passer fuscus sic appelletur. nam cum quatuor ferè genera auium (vt pluribus in Curraça docui) grasniuschi nostris vocentur, genus fuscum inter cætera præcipuè videtur ficedula esse. Ficedula auicula est Germanorum grasniuscho similis, Turnerus.

Phœni-

Phœnicurus, cui nomen à rubente cauda, differt à ficedula quæ cinereo tota & obscuro colore constat, Eberus & Peucerus.

¶ Ficedulæ & atricapillæ vicibus commutantur. fit enim ineunte autumno ficedula: ab autumno protinus atricapilla. nec inter eas discrimē aliquod nisi coloris & vocis est. Auem autem esse eandem constat: quia dum immutaretur, hoc genus vtrunq; conspectum est, nondum absolute mutatum: nec alterutrum adhuc proprium vllum habens appellationis, Aristoteles & Zoroastres in Geoponicis 17. 1. Alia ratio ficedulis, quàm luscinijs. nam formam (vocem Aristot.) simul coloremq; mutant. hoc nomen non nisi autumno habent, postea melancoryphi vocantur, Plinius. ¶ Melancoryphi, genus auium, quæ Latine vocantur *atricapilla*. eò quòd summa earum capita nigra sint, Festus. Plinius etiam Græcum melancoryphi nomen retinuit. Atricapilla vulgò Italis *capifuscula* dicitur, Niphus. Et alibi, Atricapillam (inquit) aliqui duplicem esse volunt, alteram parvam, quæ non mutatur in ficedulam: nam & hæc tempore ficedulæ visa est. alterā paululum maiore, quæ conuertitur in ficedulam, & hæc nunquam videtur apparente ficedula. Atricapilla circa Ferrariam Italiæ *capo nero* nominatur, quam & parum maiorem alibi *capo negro* vocari audio. Gallicè *pinoin*. hæc maximè (inquit Petrus Bellonius) in Creta abundat per fruteta volitans. & quoniam huius auiculæ caput caudaq; & pars corporis nigricant, à multis vulgò *asprocolos* id est albicilla, leucopygos) per antiphrasin nominatur, (melampygus potius dicenda.) nam alia quædam auis, propriè leucopygos (Bellonius Gallicè tantum scribit *cul blanc*) appellatur, quæ veterum Græcorum *cœnanthe* est. alij in Creta magis propriè atricapillam melanocephalum, eadem qua Latina vox est significatione, nominant. est autem eadem quæ ficedula, Gallis *papafigo* vel *becafigo* dicta, Hæc ille. Atricapilla Germanis, vt creditur, est *ein Graßmucke*, Turnerus. Hanc in Anglia (inquit idem) nunquam vidi, neq; aliàs quàm semel Ferrariæ in Italia, & c. vide supra in Curuca A. Nostri appellant *Schwartzkopff* / *die Graßmucke mit dem schwarzen Kopff*. caput enim vt audio, prima ætate eis rubet, deinde nigrescit, maribus duntaxat: fœminis vero semper rubet. Eber. & Peucerus Germanicè (Saxonice) interpretantur *Münchlein* / id est, paruū monachum, nimirum à macula illa capitis rotunda. curucæ (inquiunt) simillima est, cinerea, vertice nigerrimo qualem auriuitis habet. auriuitem vocant auem quam nostri *Güger* alij *Gümpel* / *Goldfinck*. ¶ Fecetola (Ficedula) auis quædam parua boni saporis, quam nominat Dioscorides (in capite de hirundinibus. Serapionis interpretes eum locum transferens pro fycalide habet *sophlidas*, & apud Syluaticum *sofadas*, id est facetola: Auicenna omisit,) Syluaticus. *Alchaugi*, id est ficedula auis, Idem. Ficedulam Græci fycalida vocant, ac ampelida vel ampeliona quoq; vt tradit Pollux, Hermolaus & Cælius. Ampelis & ampelion sit ne eadem quæ ficedula, nondum constat, Wottonus. Nos plura de Ampelide priuatim scripsimus in Elemento A.

¶ *Beccasigas* Itali quidam etiam alias quasdam aues nominant præter hanc de qua agimus lusciniæ seu curucæ similem, cui præcipuè hoc nomen debetur: vt alias, & galbulam, quam aliter *galbedro* & *rei galbulo* vocitant, Græci hodie vulgo *σποφάρον*, de qua suo loco dicemus.

¶ Alter ex ægithalis (id est paris auibus) à nonnullis *ελαιός* vocatur, ab alijs *πείλας* (*πυελας*) legit Wottonus, qui locum hunc Athenæi mendosum suspicatur. vide num *πειλας* legi possit. est enim *spizites* ægithali species Aristoteli à magnitudine fringillæ dicta, vt accipiter *spizias* eidem qui fringillas venatur,) & fycalis eo tempore quo ficus maturæ sunt: cuius alterum genus melancoryphum dicitur, Athenæus. Videtur autem pari & ficedulæ genus confundere, ea (vt conijcio) erroris occasione: quoniam vt ficedulæ species atricapilla est, sic & pari genus paruū atro vertice insigne cōspicitur, vnde ei & nomē apud nos *Kolmeis*: & apud Italos quosdā parus maior ab eodē capitis colore *capo negro* vocatur.

¶ Falluntur qui Albertum Magnum secuti, *gallinaginem*, id est *beccassam* Gallorum, ficedulam vocant: vt illi etiam (Gyb. Longolius) qui auem rubente pectore *Güger* à nostris dictam, quoniam capite atro sit atricapillam faciunt. Eberus & Peucerus ficedulam interpretantur auem phœnicuro ad eò similem, vt nisi cauda differrent, quæ illi rubea, huic cinerea est, vix possent dignosci, Germanicè eadem sit. *Schneystli*, *Wüstling*. prioris nominis causa est, quòd auidissimè hiantibus faucibus muscas & culices capter. Ego verò hanc potius erithacō cognatam quàm ficedulam existimârim.

B.

Ficedula auis paruula est, Platinæ, Grapaldo & alijs. vide in A. Celsus lib. 2. c. 18. Ex his (inquit) quæ volatu fidūt, firmiores sunt (in alimenti ratione) quæ grādiore aues quàm quæ minutæ sunt, vt ficedula & turdus. ¶ Proprium atricapillæ & lusciniæ præter cæteras aues, vt linguæ summæ acuminē careant, Aristot. Eodem caret etiam rubro pectore auis quam dixi à nostris *Güger* appellari. Reliqua dicta sunt supra in A.

C.

Ficedulam & atricapillam vermiculis nutriri Aristoteles prodidit. qui victus etiam nostris atricapillis vulgò dictis & currucis conuenit. sed autumnī tempore ficubus etiā pinguescit ficedula, & tum potissimum capi solet, vt Athenæus & Eustathius referunt. Ficuum esu pinguis fit, Varro de lingua Lat. Vuis quoq; vescitur teste Val. Martiali, hoc disticho: *Quum me ficus alat, quum pascar dulcibus vuis, Cur potius nomē non dedit vua mihi?* hinc & ampelidē eandem à vineis nominatā Cælius conijcit. ¶ Atrica-

Nido. pillam in arboribus nidificat, Aristot. in cauis arborum sicut apud nos parix, Niphus. Atricapillam etiam plurima ædere aliqui referunt, sed post Africam struthionem. Iam vel decem & septem oua atricapillæ reperta sunt. Sed plura etiam quàm viginti parit, & numero impari semper, vt narrant, Aristoteles & Plini. Melancoryphus pullos tam diligenter alit, vt statim in nidis pinguissimi sint. cum è nido auolant matrem turmatim sequuntur, nec deseruntur ab ea donec sibi alendis sufficiant, Albert. ¶ Amerinæ **Quando** flore atricapilla perit, Ælian.

¶ quo- modo ca- Ficedulæ capiuntur tempore ficuum, Athenæus & Eustathius. Κετίδες Græci quidam ficedulas nominant, & retia quibus capiuntur κετίδια, Hesych. & Varin.

De alimē- to ex fice- Ficedulæ pinguissimæ fiunt, & in Italia (vt audio) in magno pretio habentur. Apicius turdos & ficedulas bis vel ter simul nominat, tanquam aues ex æquo delicatas. Negant vllam auē præter ficedulā, totam comesse oportere, Gellius libro 19. Ficedularum, carduelium, reliquarumq; auium minutarum caro, si pingues sunt, modò non nidificent, boni alimenti est, Platina. Ficedula optima est autumnno, propter alimentum eis tunc abundans, Galenus in Hippocrat. de victu acut. ex auibus quæ volatu fidūt, fir-

De appa- ratu & cōdimen- to earum. Ficedulæ pinguissimæ fiunt, & in Italia (vt audio) in magno pretio habentur. Apicius turdos & ficedulas bis vel ter simul nominat, tanquam aues ex æquo delicatas. Negant vllam auē præter ficedulā, totam comesse oportere, Gellius libro 19. Ficedularum, carduelium, reliquarumq; auium minutarum caro, si pingues sunt, modò non nidificent, boni alimenti est, Platina. Ficedula optima est autumnno, propter alimentum eis tunc abundans, Galenus in Hippocrat. de victu acut. ex auibus quæ volatu fidūt, fir-
(id est pinguis) quæ patulo lucet ficedula lumbo Cum tibi forte datur, se sapis adde piper, Martialis. Si sapis, & calida arefcit ficedula. quæris Cur piper? vt melius si bibis, inde coquas? Baptista Fiera. Hirūdines vt ficedulæ in cibo (similiter scilicet paratæ, non quòd ficedulæ etiam oculos iuuent) aciei visus medicamentum præbent, Dioscorides. Ficedulas implumes ac nullibi comminutas aut exenteratas, in folio vitis cum modico salis, fceniculi ac laridi inuolues: inuolutaq; cinere calido & carbonibus integes. Ante dimidium horæ coquentur. assas si voles, quaternas simul deuincies circa veru capite & pedibus: ne si transfixæ fuerint, nil habeas quod comedas. Sunt qui in extremā coctura laridū his instillant, Platina. Ficedulas affabis, sed et si elixentur cum pipere & saluia, non insuaues videbūtur, Idē. Apicius lib. 6. c. 5. describit ius pro coquendis & condiendis auibus diuersis, turdis ficedulis, &c. vide infra in Pauone F. de ficedulæ coctura. Athenæus lib. 4. in opiparo quodam conuiuio porcum assum appositum scribit turdis & ficedulis fartum. qualis etiam Apicij porcus hortulanus est.

H.

a. Ficedula antepenultima longa Martiali, Carea quæ patulo lucet ficedula lumbo. Iuuenalis licentius corripuit Sat. 14. Mergere ficedulas didicit nebulone parente. Συχαλλίδες, Epicharmus dixit lambda duplicato propter versum: cōmuniter melius scribitur simplici, Athenæus. Colidis, id est ficedula auis, Syluaticus: voce corrupta (vt apparet) à Græca fycalide. Κετίδες ficedulæ sunt, & κετίδια retia quibus capiuntur, Hesychius & Varinus.

Epitheta. ¶ Epitheta. Ἀγλαὶ συχαλλίδες, Epicharmus. est autem ἀγλαὶ splendidum, cum aliàs, tum pinguedine lucens: vnde Martialis, Carea quæ patulo lucet fic. lum. ¶ Μελαγρόρυφοι, οἱ ὑποκεχυμένοι. ἀμεινον δὲ νοεῖν οἱ ἄνθρωποι. Μελαγρόρυφος, μοιχὸς, τὸς γεννητὸς ἀνθρώπος, Hesych. & Varinus. videtur autem poeta aliquis melancoryphos, id est atricipites appellasse homines libidini & scortationibus deditos, quòd noctibus fortassis laruati, vel capita obuelati, aut facie alieno colore picti, ne facile possent agnosci, vagarentur. ¶ Turdetani & Ficedulenses nominantur in Captiuis Plauti.

Prouer- bium. ¶ c. Prouerbiū illud Græcis vsurpatum, Συχα φίλ' ὀρίθεσι, φτεύειν δ' ὅκ' ἐθέλῃσι, id est, Gratae auibus ficus sunt, sed plantare recusant. à ficedulis auiculis præcipuè ductum videtur, quanquam & aliæ quædam aues, (vt dixi in A.) ficubus vescuntur. Eiusdem sensus est hoc apud Germanos iactatū, Felis amat pisces, sed aquas intrare recusat: Die katz hat die fisch lieb / sy wil aber nit ins wasser.

¶ f. Et eodem iure natantes Mergere ficedulas didicit nebulone parente, Iuuenalis Sat. 14. Κρητὶς, placenta ex farina & melle, in qua positæ erant aues ampelides aut ficedulæ assæ: quibus comestis placenta quoq; (crustam) iuri intritam edebant, Pollux. Quo die Lentulus flamen Martialis inauguratus est, ficedulæ, turdi, &c. ante cœnam apposita sunt, Macrobius. Tiberius Cæsar Afellio Sabino h. s. ducenta donauit pro dialogo, in quo boleti & ficedulæ, & ostreæ & turdi certamen induxerat, Suetonius. ¶ Augusto aues omnes ficedulæ sunt, (quia tum temporis pleræq; pinguescunt vuis & ficubus,) apud Italos prouerbiali sensu dicitur, & ad varias sententias accommodatur.

¶ h. Emblema Alciati, sub lemmate Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere. In tenui spes nulla lucri est: vnoq; residunt Arbusto gemina non bene ficedula.

Emblema
Alciati.

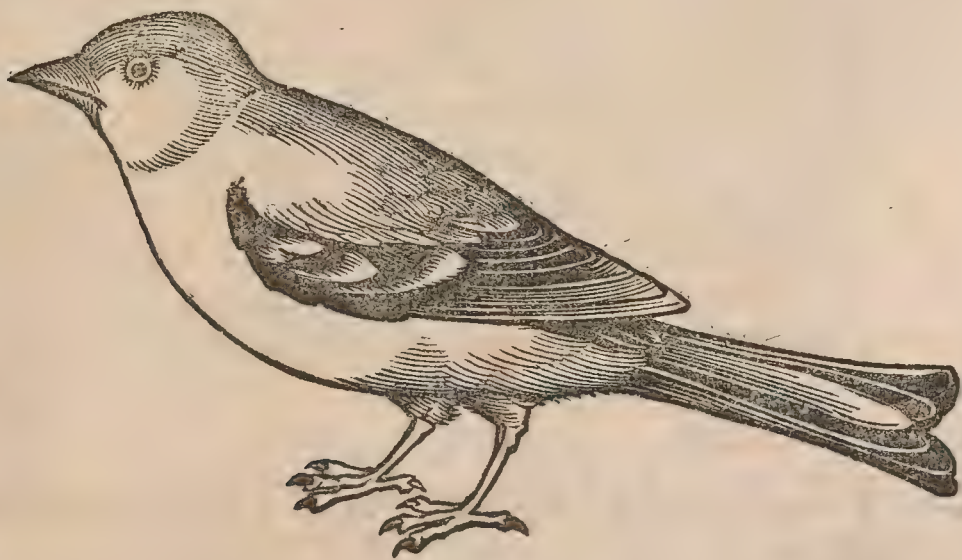
DE FRINGILLA SIVE SPIZA, ET PHRYGILO.

FRINGILLA auis dicta est quòd frigore cantet & vigeat, Festus. Sunt qui fringillam scribant ex recentioribus, n littera omissa. sed melius videtur cum n scribi. nam Itali hodieq; in vulgari lingua sic scribunt. Quoniam verò de fringilla apud veteres Latinos aliud nihil legimus: & pauca admodum de spiza Græcorum, quam Gaza ex Aristotele fringillam interpretatur, (& dubium mihi est an fringilla nostra eadem quæ spiza Aristotelis sit, vt amplius dicam mox in mentione de fringillis diuersis) placuit ea seor-

ea seorsim conscribere, & subiungere quæ de fringilla hodie plerisque omnibus dicta, obseruauimus. Auietus ex Arato spinum, *σπίνον*, fringillam reddit inter signa tempestatis, hoc versu: *Simatutino fringilla resultat ab ore*, vbi Aratus habet, *Καὶ σπίνος ἥῶα σπίζων*. Acanthis veterum Græcorum, auis est quæ Gallis *serin* dicitur (Germanis *Finke*) & recentioribus Græcis vulgò spinidia, Petrus Bellonius. Vide plura de spinis (vel spinijs, spinthijs, spinidijs Græcorum,) suprà in Acanthide H. Fieri quidem potest vt vna auis tum spinos tum spiza dicatur Græcis, per onomatopœiam scilicet à verbo *σπίζω*: præsertim Arato etiam scribente, *Καὶ σπίνος ἥῶα σπίζων*. quanquam verbum *σπίζω* etiam extendere significat, vnde *σπίθαμι* dicta extensio digitorum, & alpis scutum rotundum, non extensum in longitudinem apud Eustathium. *Σπίζα* dicuntur quælibet aues, Hesychius: nimirum minores duntaxat: vt passeris apud Latinos, *Σπίζα* sanè Aristoteli speciem certam significat, pro qua Gaza fringillam reddit. Hæc, inquit Aristoteles, vermiculos petit: æstate tepidis, hyeme frigidis locis degit, contra quàm turtur. magnitudine est fringilla æqualis aui floro: oro spiza, id est fringillæ montanæ non admodum dissimilis, magnitudine quoque, qua & spiziten ægithali, id est pari speciem refert. ¶ Spiza auicula est passeri similis, Hesychius & Varin. ¶ *Σπίζιτης*, εἶδος ἀγιδάλῃ (lego ἀγιδάλῃ. Varinus etiam corruptius habet ἀγιδάλῃ) ὄρνις, Hesychius. id est Spizites (Gaza fringillaginem vertit,) ægithali auis species est. De accipitre spizia, id est fringillario, dictum est inter Accipitres.

¶ Est & phrygilus seu phregilus auis, cuius in Auiibus Aristophanes meminit. Si quis (inquit Chorus auium) fugitiuus & stigmatias è vobis est, attagàs apud nos vocabitur: sin Phryx barbarus non minus Spintharo phregilus (*φρεγίλος*. malim *φρυγίλος* vt infra etiam. & sic magis fiet allusio ad Phrygem. & Suidas quoq; hoc loco *φρυγίλος* legit. Varinus in Sabazio phrygilos oxytonum legit, cum Scholiastes Aristophanis, è quo transcripsit, paroxytonum habeat) auis apud nos erit, de genere Philemonis. nam Philemon etiam (inquit Suidas) tanquam Phryx & peregrinus notabatur. *Καὶ φρυγίλω σαβαζίω*. Idem poeta paulò pòst. vbi Scholiastes iterum monet phrygilum auem esse, & Sabazium, id est Bacchum iocose ita cognominari, quoniam Phrygum deus esset. Frigellus auis nominatur in versibus Salernitanis inter eas quæ in cibo laudantur. Arnoldus Villanouanus auem interpretatur quæ vuis vescatur, & inebrietur etiam. velocis volatus, sturno similis, sed melioris nutrimenti. circa vineas frequens, initio Nouembris præferenda.

QVAE DE FRINGILLA RECENTIO- res scripserunt.

A.

FRINGILLA Italicè *franguello* dicitur, vel *franguèglio*. Fringilla Græcis veteribus spiza dicta, hodie in Græcia *fringilario* vocatur, Italis *fringuello* (*frenguèlo*), Gallis *pinson*, Petrus Bellonius. Audio autem *pinson* Gallicè dici hanc auem à pungendo; quòd rostro pungeris etiam vulneret interdum. aliqui *quinson* appellant. Sabaudi *quinson*. nec scio an eadem sit, quæ nisi, fallor, alicubi *frinson* dicitur. quidam *beree* interpretatur. Eberus & Peucerus Germanicè *Finck* / *Rotfinck*: nostri plerunq; *Buchfinck* vocitant. Tertium carduelis genus *Vinche* vulgò dicitur, Albertus. Anglicè *schaffinche*, (vel *finch*, vt alij,) *a sheldappel*, *a spink*, Turner. Eliota interpretatur *ruddocke*, *robin*, *redbreſt*, quæ nomina Turnerus rubeulæ siue erithaco tribuit. Illyrijs *pinkawa* vel *pienkawa*. Polonis *slowick*.

B.

Vinchæ aui pectus omnino rubet instar flammæ, Albertus. colore obscuro & nigricante rubet. Eberus & Peucerus. Fringilla passerem magnitudine equat: varijs coloribus, albo nempe, viridi & ruffo distincta est. maris pectus rubescit, foeminæ pallescit, (pallidius & dilutius est,) Turnerus. Fringilla toto corpore candida aliquando visa est.

Descri-
ptio auis.

Hyeme
frequenter
apparēt.

Vbi &

quomodo

nidificēt.

Visusquo-

modo ijs

restaure-

tur.

De ratio-

ne capien-

darū frin-

gillarum.

De earum

cantu.

C. Fringillas puto apud Latinos nomen accepisse, quòd in frigore plures conuolantes cernantur

quàm æstate, Turnerus Anglus. In Heluetia nostra per hyemem recedunt, fœminæ præsertim. mares enim aliquando complures simul apparent sine vlla fœmina. Gregatim volant vt & reliqua carduelium genera, Albertus. ¶ De cibo earum dicam mox in mentione vinconum diuerforum. ¶ Nidulantur in summis fruticum ramis, aut arborum infimis, nidumq; intus ex lana, forisq; ex musco faciunt, Turnerus. Vtuntur ad nidum suum etiam aranearum filis. ¶ De cantu earum vide mox in E. ¶ Cum visum caueis inclusæ amiserint, aucupes eis nescio quomodo herba beta mederi audio.

D. & E.

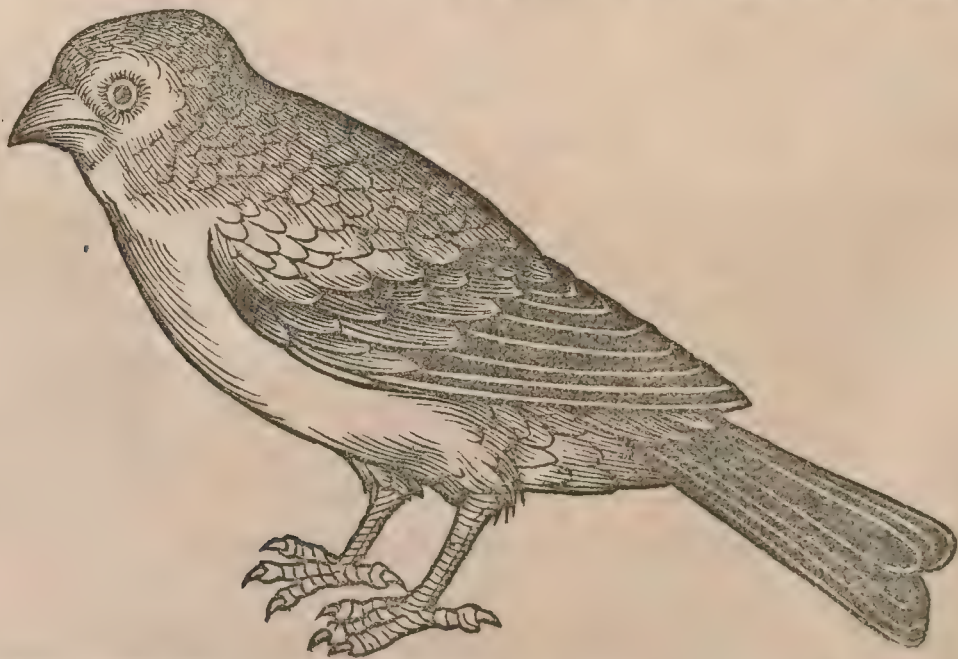
Fringillas non facile capi audio. quomodo capiantur leges supra in Carduele E. ex Alberto. ¶ Fringillæ (vt Rob. Stephanus Gallicè scripsit) hunc ferè in modum capiuntur. In loco plano, vbi fringillæ præteruolare solent, tres arbores resectæ eriguntur, parum inter se distantes (*entrepied*) hæ frondibus infra cinguntur instar attegix. per medium funis extenditur, perticæ alligatus, ab altera parte sustinetur furca, & è longinquo tenetur ab aliquo homine. Funi duæ aut tres fringillæ annexæ sunt. Virgulæ etiam visco illitæ per arbores disponuntur, & non procul inde duabus vel tribus caueis inclusæ fringillæ collocantur, quæ præteruolantes voce alliciant. Illectæ illæ dum curiosius fringillas à fune pendentes vel caueis inclusas inspiciunt, visco capiuntur. ¶ Cantat mas primo vère, Turnerus. Cardueles aues omnes canoræ sunt, sed præcipuè quæ per excellentiam sic vocantur, deinde spini, tertio fringillæ, postremo linariæ. Omnes caueolis inclusæ cornu suspensum rostro trahunt vt bibant, sed à potu temere delabi sinunt, Albert. Aucupes aliqui fringillas æstate tota loco obscuro includunt, alitq; sub hyemem verò vel autumnò, extrahunt canoras. canere autem incipiunt cum lucem reuisunt (alioqui id temporis mutæ sunt) vtunturq; ita ad retia pro reliquis auibus illiciendis.

DE FRINGILLIS SEV VINCONIBVS DIVERSIS.

Fringilla
Italica.

A V C V P E S nostri fringillam Italicam quandam nominant, nescio quid à communi nostra differentem. Vt carduelis nomen Albertus commune facit tribus aut quatuor auicularū generibus. quæ omnes canoræ sunt, & carduorum alijsq; seminibus vescuntur: ita & Germanicam vocem vinco (nostri *Sinck* proferunt) de iisdem ferè omnibus vsurpat. nam carduelem, quæ hoc nomen per excellentiam sibi vendicat, vinconem carduorum appellat, *Distelwinche* vt vulgò etiam hodie Germani. & *ziselam* nostram, id est spinum, qui minimus carduelium est, aliàs in vinconum genere numerat, (Genera, inquit, vinconum apud nos sunt, aues *ceycos* [lego *Zeisple*] dictæ apud nos: & vinco cardui, &c.) aliàs simpliciter vinconem nominat, Germanicè *sichendulam* (nisi corrupta vox est à librarijs) per onomatopœiam. Rubeum verò vinconē à colore pectoris (*Rotfinck*) eum vocat, quem nos vinconem simpliciter, aut vinconem fagorum. Omnia hæc genera, inquit, edunt semina spinarum albarum, & rosarū, & herbarū: & maximè semen papaueris & lappæ & huiusmodi. Iam cum Aristoteles acanthophagas, id est carduorum seminibus victitantes aues, neque vermem neque animal vllum attingere scribat, *spizan* verò inter vermiuoras numeret, dubitari potest, an fringilla nostra Aristotelis spiza sit. quam obrem que Græci de spiza prodiderunt, separatim supra conscribere volui. Audiui tamen & fringillam vermiculis vesci. Auem cui caput atrum, pectus omnium maximè rubrum, lingua sine acumine, *Güger* à nostris dictam, aliqui Germanicè *Goldfinck* & *Lobfinck* nomināt, alij *Blutfinck*: inferiores Germani quidam *Goutfinck*. Galli quidam chloridis auiculæ genus, quam nos supra *citrinellam*, *quinson verdier* nominant, vt audio, id est fringillam viridem.

DE FRINGILLA MONTANA.

MONTIFRINGILLA, ὄπωριζος, nomen accepit à montibus in quibus degit, fringillæ similis & magnitudine proxima, sed collum habet caruleum. in mōtibus degit, vesciturq; vermiculis, Aristot.

stot. Fringillæ, id est veterum Græcorum spizæ, à recentioribus Græcis fringillari vocantur: & similiter orospizæ, id est fringillæ montanæ, quæ Gallis vulgò dicuntur *montans* vel *pinsons d' Ardaine*, Petrus Bellonius. Montifringilla (inquit Turnerus) Anglis appellatur *abramling*: Germanicè *ein Kowert* (vel *Schneefinck* / *Winterfinck* / id est fringilla hyberna aut niualis, Eberus & Peucerus.) hæc avis fringillæ magnitudine & corporis figura similis est: sed mas in collo plumas habet cæruleas, quas nō æquè promptè in fœmina deprehēdas. Rostrum luteum est, & alæ variis coloribus, albo, nigro & luteo distinguuntur, vt auriuittis (sic vocat carduelem vulgò dictam.) Vox illi insuavis & stridula. Nostri eandem aut proximam auem vocant *Waldfinck* / id fringillam montanam: & *Thannfinck* / id est fringillam abietum, cuius figura est quam damus. alæ ei duabus transversis lineis ex ruffo flavescentibus distinguuntur, media linea nigra interiecta: sunt & lineæ duæ angustiores albæ, sub luteis statim. Magnitudine fringillam excedit: color in capite, dorso & cauda nigrior quàm fringillæ. supina pars albicat. pectus cum gutture nonnihil ruboris habet, &c. ¶ Itali quidam etiam *coccothrausten* nostrum *franguel montagno*, id est fringillam montanam vocitant: vel, vt alij proferunt *frenguelo montatino*: vt ex eisdem nonnulli auem cui caput atrum, pectus omnium maximè rubrum, linguæ acumen nullum.

*Cocco-
thrauste
à quibus-
dam frin-
gillamon-
tana dici-
tur.*

DE FULICA VETERVM.

A.

FULICA, quæ & fulix dicitur, marina vel stagnensis avis est, vt grammatici quidam scribunt, paulò supra magnitudinem columbæ: dicta à furuo, id est nigro. *Chasida* Hebraicam vocem aliqui fulicam interpretantur. *vide in Ciconia*. Cepphum Theodorus Gaza Latinè fulicam reddidit. sed quoniam niam an rectè id ab eo factum sit, non satis mihi constat, & quæ hodie fulica à plerisque populis, qui Latine linguæ vestigia retinuerunt appellatur, nihil cum laris aut cepphis commune habere videtur, priuatim de singulis quæ apud authores obseruata mihi sunt, tradere volui. Larius lacus est Gallie cisalpinæ vicinus alpibus, à fulicarum quæ ibi sunt multitudine appellatus. Græci enim *laron* fulicam vocant, Perottus. *Schachaph* Hebraicam vocem Deuter. 14. Septuaginta *laron* interpretantur, Hieronymus fulicam. *Vide in Bubone A.* Ego larum & cepphum aues congeneres esse puto, & cepphum lari speciem esse. *vide supra in Ceppho*. Phalaris avis, vt scribit Kiranidæ interpres, quæ dicitur alba frons. nam tota nigra est, & frontem solum albam habet. inuenitur autem in fluminibus & stagnis. Aggregator solegam interpretatur, id est fulicam. Sed plura de phalaride scripsi supra inter Mergorum genera post anates. Vergilius fulicas appellat aues, quas Aratus æthyias, Ioach. Perionius. sed nos æthyias omnino mergos esse suo loco docuimus. Gaza in libro Aristotelis de communi animalium gressu pro Græco *ἐρωδιος* vertit, fulicæ vel potius ardeolæ, quasi dubitans vtro modo rectius verteret. *Ερωδιος* fulicam transfert Augustinus: & Lycophronis interpres larum esse scribit: Ambrosius etiam sturnum, quem tamen Græci non erodion, sed *ψάρα* dicunt, Cælius. Nos erodion ardeam esse sine dubitatione asserimus. Diomedas aues fulicarum similes esse Plinius tradit, & securus illum Solinus. ego fulicas illos pro erodijs ex Græco aliquo scriptore vertisse suspicor, vt supra in Diomedæis dixi. Sunt etiam qui phenen, id est ossifragam pro fulica accipiant imperitissimè, (*vide supra in Ossifraga*,) quos etiam Albertus reprehendit. Denique interpres Galeni Euporiston tertio, ducentesimo octuagesimo secundo pro *nessa*, hoc est anate, fulicam vertit.

B.

Fulicæ sunt aues aquaticæ, anatibus paulo minores, sed corporis forma consimiles, Seruius. Sic Describit & Albertus, Fulica est qui mergus niger vocatur, anate minor. Avis est nigra, aquatica, vulgò nota, paulò supra magnitudinem columbæ, Perottus. Fulicæ leues & parvæ, vt Textor citat, à poetis quibusdam cognominantur. A furuo, id est nigro, dicitur fulica, Perottus. *Canafulix*, Vergilius. ¶ Fulicarum generi natura (in capite) cirros dedit, Plinius. sed hoc forte de ardeis potius intelligendum est. videtur enim Plinius (vt in A. ostendi) pro erodijs Græcorum quandoq; fulicas transtulisse. Plinius vbi ex auctoritate Iubæ Diomedas aues fulicis similes albas esse tradit, videtur fulicas omnes albas facere. nam non de eo quod rarius, sed frequentius accidit, in genere loquuntur classici scriptores, Turnerus.

C.

Palustres fulicæ, Ouidius octauo Metamorphoseos. Vergilius marinas fulicas dixit ad discretionem fluuiialium, Seruius. Nidulantur & lari & fulicæ in eisdem locis, in excelsis nempe petris & marinis rupibus, Turnerus.

E.

Fulicæ matutino clangore tempestatis signa sunt, Plinius. *Canafulix itidem fugiens è gurgite Ponti*, Prognostici Nunciat horribiles clamans instare procellas, Cicero primo de diuinat. Marinæ In sicco ludunt fulicæ, Vergilius secundo Georgicorum inter signa tempestatis. Follatæ siue follegæ & anates tã syluestres quàm domesticæ, quatientes alas, aquam significant: submergentes verò se & alas quatientes, ventum præ se ferunt, Obscurus.

K

G.

*Remedia
ex ijsdem.*

Ad araneorum morsus: Renes leporis & fulicæ eius bestię, qui ab araneis laborat si erudos de-
glutiat, sanabitur: morsus etiam cocti dentur, Sextus. Aiunt quidam cor crudæ æthyæ (fulicæ verticem
Crassus) ad comitalem prodesse, Aretæus.

¶ H. 4. Epitheta. Leues, Marinæ, Palustres, Paruæ, Vagæ, apud Textor. *Canafulix*, Verg.

DE FVLICA RECENTIORVM.

A.

*Nomina
vulgaria
fulicæ a-
pud va-
rias na-
tiones.*

FVLICA quæ hodie apud Italos, Gallos & alios quosdam hoc nomen habet, etsi à nonnullis corru-
ptum, siue eadem est quæ veterum fulica, vt ego existimo: siue diuersa, vt quidam suspicantur, sepa-
ratim hîc nobis describetur. A Græcis hodie λῦφα per metathesin dicitur. Italis *folega*, vnde etiam in-
docti quidam, Aggregator & alij, in Latinis libris *folega*, *follega* & *follata* scribunt: Arnoldus Villano-
uanus *fulsa* vel *fulca*. Sed audio duas esse aues apud Italos *folegæ* nomine, minorem de qua hîc agimus:
& maiorem, quæ in arboribus nidificet ac pisces tantos ferè deuoret quanta ipsa est: quam ego phala-
crocoracem vel coruum aquaticum Aristotelis esse conijcio. ¶ Galli nominant *foulque*, (Monspeffuli
hoc nomine marinas tantum quasdam aues vocari audio diuerſas à nostris) alij *foucque* vel *foulcre*: Pari-
ſiis etiam diabolum à colore nigro. alibi *poulle d'eau*, id est pullum aquaticum, vt Itali etiam circa Verba-
num lacum *polun* vel *pullon*, & rursus Galli quidam *gelineſſe*, quod nomen alij attagenę nostrę tribuunt,
vt hæc melius cum additione dicatur *gelineſſe d'eau*. Bellonius Gallus fulicam Italis dictam, gallinam a-
quaticam esse ait, totam nigram. alij *iodelle* vel *ioudarde*. Neocomi *bellegue*. ¶ Heluctij *ein Bôllhinen*/
vel *Belchinen*. circa lacum Acronium *ein Belch*: quæ nomina facta videntur, vel ab Italicis *follega*, *pul-
lon*: vel Gallicis, *poulle d'eau*, *bellegue*. alij *Storn*/circa Francfordiam ad Moenum: alij à macula alba fron-
tis quæ rasum sacerdotis verticem refert, Pfaff: Sueui *Bles*/ *Blessing*. Georgius Agricola interpreta-
tur *Wasserhuhn* / id est gallinam aquaticam, quod corporis magnitudine ad gallinam accedat, vnde &
Korhennle alicubi appellatur, id est gallina harundinum. Alber. Magno pullus aquæ. In capitibus qua-
rundam auium (inquit) est substantia dura, media inter carnem & cartilaginem, vt in capite galli & gal-
linæ. in capite etiam pulli aquatici auis nigræ, tale quiddam est album, quod non erigitur, sed super ver-
ticem

ticem capitis eius iacet instar galeæ albæ. Et alibi, Anas maior est pullo aquatico. Sunt qui fulicam Germanicè reddant *Hagelgans*, id est anserem grandinis, nescio qua ratione. alij *Taucher*, id est mergum, himis communi vocabulo. alij *Schwarztaucher* / id est mergum nigrum. Fulica est qui mergus niger vocatur, anate minor, Albert. lib. 23. in Aquila. Et rursus in Fulica, Est (inquit) de genere mergorum, in mari & circa stagna degens, nec vagatur per diuersa volitans, sed in loco generationis suæ manet. cadaueribus vescitur, & tempestate gaudere videtur. Tunc enim in profundum maris natat & ludit. nidificat in petris quas aqua circumfluit: vbi & ciborum thesauros recondit, vnde etiam extraneis auibus liberaliter impartitur, Albert. & partim Physiologus. Fulica stagnis gaudet, esca & pace contenta, nec locum in quo hæc suppetant, deserit, Physiologus. Ego Albertum mergi nigri & fulicæ nomine non fulicam nostram de qua scribimus, sed larum nigrum accipere arbitror, de quo suo loco agetur. Rursus fulicam nostram Rostochij vocant *Zapp*. Hollandi *ein Meercoot*. lacum illi sua lingua *meer* / id est mare appellant. Sed dubito an hæc sit fulica maior potius, vel phalacrocorax. nam à Frisijs genus fulicæ *De fulicibus mari-* maius & marinum, audio nominari *Marcol*. has ferunt coruorum instar exosas esse, quod cadaueribus mari- bus pascantur. inter arundines parere. nidum ab accolis perforari, oua eximi vno tantum relicto in ab- *nis quæ a-* sentia matris. illam reuersam oua per foramen decidisse suspicari: & alia parere: ijsq; rursus ademptis a- *puð Fri-* lia, donec effœta tandem exhauriatur, emoriaturq; nisi maturè oua quæ pepererit in nido ei relinquantur. *stos sunt.* alij oua eius nido eximi aiunt vno tantum relicto, secus enim non redire eam. De aue simili nostræ fulicæ quæ Anglis dicitur *a coote*, mox priuatim mentio fiet. Eliota Anglus phalacrocoracem interpretatur *a Water crowe*, (id est cornicem aquaticam,) vel *a coote* per coniecturam. Sunt qui fulicam interpretentur Germanorum *kyuittam* (*Gysfús* / vanellum) quæ cum nec marina sit nec aquatica, fulica esse nequit. Non desunt qui fulicam (gallinam illam nigram aquaticam, alba in fronte macula esse volunt. sed isti Vergilij & Aristotelis autoritate facile erroris conuincuntur: quorum ille auem facit marinam, hic lib. 8. hist. anim. apud mare viuere testatur. Quare quum palustris illa gallina neq; auis sit marina, neq; apud mare victu petat, sed in stagnis, paludibus & recentibus aquis perpetuo degat, nec Vergilij fulica, nec Aristotelis *cépphos* esse poterit, Turnerus. Atqui an Gaza pro *céppho* rectè fulicam vertent, non constat. & fulicam duplicem esse nihil fortassis prohibet, aliam marinam, aliam dulcium aquarum, vt & larus apud Græcos. Certum est eam quæ fulica hodie ab Italis dicitur, in aquis dulcibus agere. Fulica (inquit Niphus Italus) est auis stagnensis vel lacustris, paulò supra magnitudinem columbæ, à furuo, id est nigro colore. Seruius quoq; fulicas aliquas fluuiales esse testatur. & Vergilium æthyias ex Arato fulicas transfuisse obseruatum est. ¶ Fulica nostra Illyrijs, vt audio *lyska* dicitur: etsi quidam phalacrocoracem interpretentur, vel coruum aquaticum. Polonis *kacza* vel *dzika*. ¶ Obscure quidam authores fulicas cum Diomedis auibus confundunt.

B.

Fulica nostra, quam dum hæc consignarem manibus tractaui, magnitudine est gallinæ, colore *Descri-* nigro per totum corpus, in collo quidem & capite atro, id est nigerrimo. rostrum ex albo subrubescit: *ptio fuli-* ciput glabrum est, figura ouali, alba pellicula intectum, caluitij specie. Ventris plumæ molles & confer- *ca nostra.* tæ sunt, colore cinereo. alarum superior ambitus per angustam lineam albicat. Digitis pedum membranæ nigræ latæ adhærent, non (vt in reliquo ferè palmipedum genere) continue, sed diuulsæ, vt in colymbis magnis ac paruis: sed hoc peculiare habent, quod secantur vtrinq; aut saltem ab altera parte, iuxta digitorum articulos, præsertim in medio. internodia membranarum semicirculos ferè cōstituunt. Color pedum pullus, supra genu verò vbi desinunt plumæ, pars femoris in ambitu ex viridi flauescit. Collum oblongum, cauda breuissima. *Reliqua leges in A.*

C.

Fulicæ (maiores puto & marinæ tantum, quæ fortè phalacrocoraces fuerint) demordent arundines, donec paululum adhuc extent supra aquas, & super stipitibus nidos construunt, vt audio.

F.

Anates & fulcæ (fulicæ) magis per autumnum conueniunt: sed corporibus temperatis nunquam *De edēdis* expedit anatibus aut fulcis vti, Arnold. Villanou. Fulicæ nostræ nescio quid graue & palustre olent ple- *fulcis.* runq; quamobrem à peritioribus elixantur primo in olla aperta, vt odoris virus exhalet, deinde assan- *10* tur condiunturq;.

DE SIMILIBVS FVLICÆ NOSTRÆ AVIBVS, PRIMUM Cotta Anglorum, deinde Rallo Italarum, cuius hæc icon est.

FVLICA nostras in Anglia nullas esse audio: sed similem eis forma & colore auem quæ vulgò *cotte* vel *kut* appelletur, in fluuijs & stagnis reperiri, magnitudine paulò minorem: cuius rostrum tuberculo quodam rubeo insigniatur, crura etiā rubeant, nulla syncipitis macula. hanc negant diutius posse volare, quàm pedis cauo hausta (priusquā volet) aqua retineatur. vrinando ad aquæ fundum vsq; alga, limo, gramine, paruisq; cochleis se nutrit, piscibus abstinet. Cæterum auis quam Hollandi nominant *ein Meercoot* phalacrocorax vel fulica maior videtur. *Vide supra in Fulica recentiorum A.*

¶ Misit ad me nuper Georg. Fabricius pictam avem fulicæ nostræ per similem, vndiquaq; nigram, nisi quod infra oculos vtrinq; alba macula rotunda apparet, caluitium in syncipite nullum, rostrum quoque & crura nigra sunt: cùm illud in nostra albicet, hæc fusca sint. Apud Misenos nimium communi nomine *ein Wasserhun* id est gallina aquatilis appellatur.

DE RALLO ITALORVM.

RALLOs magis aquatica est avis quàm terrestris, ac Mæstris, (rure Venetijs non multum distante magnis capitur expensis, falconum scilicet, accipitrumve, ac famulorum cateruæ, qui venaticorum ca-

rum canum vice, cothurnis induti per aquas illas modo hac, modo illac errantes, volucres illas quibusdam fustibus exturbent, nonnullos frutices, & arbusculas quas incolunt, concutientes, quò ita postmodum præda sint falconum insidijs. Celeberrima quidem est hæc avis inter procures illius ciuitatis: verum, iudicio meo, multò, & turdo, & coturnice gustu inferior, Aloisius Mundella archiater Brixiensis in suis ad me literis, à quo iconem quoque accepi. Differt hæc à nostra fulica quòd in alis & circa oculos plus albi coloris habet, rostrum nigrum, crura subviridia, membranas inter digitos non ita dissectas, caluitium nullum, quantū ex pictura assequor. Hæc forte ortygometra est Bellonij. *Vide supra pagina 346. linea 54.*

DE AVIBVS, QVARVM NOMINVM INITIALIS
litera est G.

DE GALBULA VEL GALGVLO.

DE Galbula galgulove aue, (ynam enim ytroq; nomine appellari arbitror, vt postea docebo,) quoniam recentiores non parum dissentiunt: primum quæ apud veteres tradita inuenio: seorsim conscribam. ¶ Avis icterus vocatur à colore, quæ si spectetur, sanari id malū tradunt, & auem mori. hanc *Icterus* puto Latinè vocari galgulum, Plin. Et alibi cum pici meminisset illius, qui in surculo arboris nidum suspendit cyathi modo subdit: Galgulos quidem ipsos dependētes pedibus somnum capere confirmant, *an galgulus sit.* quia tutiores ita se sperant, (nos alias etiam aues, caueis inclusas hoc facere vidimus, vt thraupides, non tamen perpetuo:) vnde apparet galgulum Plinij aliam esse auem quàm genus illud pici quod nidum suspendit, cum recentiores quidam confundant. *Galbula decipitur calamis & retibus ales, Turget adhuc viridi cum rudis oua mero,* Martial. lib. 13. Idem separatim eodem libro de ficedula scribit, vnde erroris conuincuntur illi qui galbulam cum ficedula confundunt.

¶ Gaza ex Aristot. aliàs *celeon*, galgulum vertit, de quo supra scripsi in Auium nominibus quæ à C. *Celeos.* incipiunt. videtur autem gallinaginis aquaticæ genus. aliàs *καλὶον*, quem omnino picum viridem vulgò dictum existimo, de quo inter picos agemus. Sed nominum similitudo illum, vt conijcio, decepit.

¶ Sunt qui oriolum auem vt barbari nominant, id est *videuallum* Germanorum, galgulum esse *Videuallus.* putent. sed videuallus pici genus est, nidos à surculis arborum suspendens, quod Plinius, vt paulò antè scripsi, à galgulo separat. ¶ Galgulum quidam à galbula differre putant, vt galbula vel galbulus sit *An gal-* icterus, Eberus & Peucerus. Ego sanè differre non puto. nam quæ vulgò *regalbulus* hodie Italis dicitur, *bula à gal-* quod nomen à galbula factum est, galguli etiam siue icteri colorem pallidum & luridum refert. Plinius *gulo diffe-* enim luridum hanc alitem vocat. Icterias gemma (inquit) aliti lurido similis, ideo existimatur salubris *rat.* contra regios morbos. facit autem huius gemmæ genera quatuor. Luridum Grammatici interpretantur quod supra modum pallidum est, quasi loridum & loro percussum. *Lurida præterea sunt, quæcunq;* *tuentur Arquati,* Lucretius libro 4. Sunt qui icterum morbum non ab aue ictero nominatum velint, (quam aliqui charadriū interpretantur, mihi quidem non placet: *vide supra in Charadrio A.*) sed à quadrupedibus feris quas Græci icetidas (Latini viuerras vel martes, vt interpretes addit) appellant, Aretæus. *Ἰκτεπὶδς* à multis oxytonum scribi reperio, sed Oppiani codex noster in Ixeuticis proparoxytonum facit. Icterus (inquit) avis quædam à colore nominatur, quam si quis huius nominis morbo detentus inspexerit, mox integrè à morbo liberabitur.

¶ Charadriū galbulam aliqui Germanicè interpretantur *Gesbling* / quo nomine auem coloris ferè lutei de genere passerum, spermologum, (ein *Enumerus* /) aut similem appellari puto, vt illam *Charadrius.* quæ *Gaulammer* / dicitur alibi. Geor. Agricola *Hemmerling* appellat, & galgulum interpretatur. Quidam nuper auem, quam mihi loxian appellare placuit, veterum galgulum esse conijciebat.

¶ Ego omnino galgulum galbulamve nullam ex hæcenus dictis auibus, sed peregrinam Germaniæ auem esse dixerim, quæ Italicè circa Bergomum *galber* (galberius, authore Calepino) vocatur: *Galgulus peregrina* *Germaniæ auis:* *becquefigo* à quibusdam, sed improprie, vt & oriolus avis pici genus, (cui similis est:) cum ficedula tantum lusciniæ similis proprie sic appelletur: (sed quidam etiam Latinè, vt dixi, galbulam cum ficedula confundunt: & Græcos hodie Galbulam *σχοφάρον* nominare audio. nam ficubus etiam *ve-* scitur, non vermibus tantum & muscis.) alibi *rigey* & *reigalbulu*, vel *reigalbero*, vt circa Bononiā, alibi *galbedro*. circa Ferrariā *galbedro* vel *melesiozallo*. Galbula quam Bononiæ vidi circa initium Augusti mensis, *Descri-* magnitudine erat turturis ferè, aut turdi & forma simili, colore partim luteo per dorsum, partim luteo *ptio gal-* cum viridi mixto constabat, præsertim circa caudæ initium. alæ superius nonnihil obscuræ, inferius *bula.* scæ & nigricantes. pedes fusci. idem color in collo prono, & pectore, venter albicans lineis per medium nigris distinguebatur. pennæ sub alis minores, luteæ maiores inferioresq; fuscæ erant. cauda quatuor aut quinque digitos longa. Hanc foeminam fuisse puto. vidi enim postea alias colore elegantiore magisque luteo, qui mari conuenit. Rursus aliàs cum viderem galbulum, videbatur mihi oriole pico similis, sed minus flauus, & colore potius mixto ex viridi, fusco flauoq; constare Niphus Italus galgulum apud Aristotelem ex interpretatione Gazæ, à rusticis vulgò *grallum* vocari docet. sed alibi meropem quoq;

Galgulus grallum vocari scribit. ¶ Cæterum de Græco apud veteres galguli nomine non satis mihi constat. *Græcè* conijcio tamen chlorionem esse, cum & color & turturis magnitudo conueniant. Sit ne aliqua natura affinitas inter galgulum & oriolum picum, ac forte etiam meropem vt conijcio, considerandum alijs relinquo.

¶ Auium quædam trimestres sunt (id est tres menses tantum nobiscum manent) vt turtures, & quæ cum foetum eduxere abeunt, vt galguli, Plinius. ¶ Galgulum (χολέον) crex impugnat. nocet enim tum ipsi tum pullis, Aristoteles.

¶ C. Iulij Cæsaris futura cædes euidenibus prodigijs denunciata est. Pridie Martias idus auem regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem, volucres varij generis ex proximo nemore persecutæ, ibidem discerpserunt, Suet. Regaliolus auis est, quam Plinius scribit appellari *regem auium* in Italia. alij putant galgulum, quæ auis Græcè dicitur icteros à colore, Calepinus. ego apud Suetonium pro regulo potius acceperim, vt in Cæsarem ac regem auis etiam regiæ omen magis conueniat. & forte regalioli nomen vulgus fecit, ceu diminutuum à regulo, quod rursus à rege diminutuum est. auicula enim omnium minima tale nomen meretur. Qui galbulum putant, coniecturam fecere nimirum à vulgari hodie apud Italos nomine, quo hanc auem hodie aliqui *regalbulo* vocant. Gerardus Cremonensis quidem in Kiranide pro charadrio transfert regulum. auem enim regiam charadrium esse Kiranides scribit, nimirum quod à regibus ad huius morbi curationem requireretur. Sed certè galgulus non est charadrius Aristotelis. *vide in Charadrio A.*

¶ Frisij auiculam fringilla minorem, pectore luteo, cauda oblonga, iuxta aquas degentem sua lingua nominant *Gielsfinde* / hoc est fringillam luteam. hanc Christo oculos in cruce eruisse nugantur. *Friffo-tur aniculæ.*

DE GALLO GALLINACEO, ET IIS OMNIBUS, quæ ad Gallinaceum genus in genere pertinent, quorum aliqua interdum sub gallinæ nomine apud authores proferuntur.

A.

GALLVM simpliciter & cum adiunctione gallum gallinaceum, & gallinaceum quoque simpliciter pro eadem aue apud veteres & probatos authores legimus, Plautum, Varronem, Ciceronem, Plinium, Lampridium, alios. Plinius etiam gallinaceum genus dixit, pro gallis, gallinis, caecorū nomenq; pullis, cum ait: Seminarium munitum sit ad incursum gallinacei generis. Gallinacos vocant ut & cant totum hoc genus auium, quod de gallinario deuolat, Gybertus Longolius. sed nos gallinarum quàm gallinaceorum nomen frequentius ab authoribus pro genere toto vsurpari animaduertimus: vt cum dicunt gallinarum multa esse genera, villaticas, Tanagræas, Rhodias, Africanas, &c. nimirum quod in hoc genere fœminæ semper plures propter partum alantur, mares perpauca, quod vltimodum nus fœminis multis sufficiat. Gallum gallinaceum Albertus & alij linguæ Latinæ imperitiores, capum hoc est gallum castratum interpretantur: Isidorus etiam gallum simpliciter. nam gallos (inquit) veteres castratos vocabant. Ad quod alludit etiam Martialis, gallum à castratione scribens propriè gallum vocatum iri. sed is iocatur. Constat sanè idoneos scriptores omnes, galli & gallinacei nominibus siue iunctim siue seorsim, de gallis maribus, id est non castratis vsurpasse. Gallinæ trium sunt generum, villaticæ, & rusticæ, & Africanæ. è que istibus generibus proprio nomine vocantur fœminæ, quæ sunt villaticæ, gallinæ, mares galli: capi semimares, quod sunt castrati, Varro & Columella. Et alibi Varro, Canterij appellantur in equis, quod semine carent: in suis maiales, in gallis gallinaceis capi.

¶ *Barbur*, ברבור, 3. Regum 4. Dauid Kimhi ex magistrorum sententia ait esse aues quæ afferantur ex Barbaria, R. Salomon gallos pingues, Kimhi addit castratos, Iosephus volatilia vertit, Hieronymus auium altilium, Septuaginta ἐλάξων, (quasi legerint *barur*, id est electus:) Chaldaus auem saginatam vel altilem. *Gaber* vel *geber*, גבר, Esaiæ vigesimo secundo, (Ecce Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, interprete Hieronymo.) Septuaginta & plerique Hebræorum virum interpretati sunt, (quidam תרנגול, *tarnegula*, id est gallinaceum, teste Dauid Kimhi in Commentariis,) Chaldaus *gabera*, גברא, id est virum. *Sarsir*, זרזיר, Prouerbiorum 30. variè exponunt, Hieronymus gallum. *vide in Aquila A.* Quis posuit in renibus sapientiam, aut quis dedit cordi (vt Munsterus vertit Iob trigesimo octauo. Hebraicè legitur שְׁכַרִי, *sekur*) intelligentiam? Sunt (inquit Munsterus) apud Hebræos, qui vocem *sekur tarnegul* (תרנגול, vocem Chaldaicam esse conijcio, cuius vltima syllaba Germanicè galli nomenclaturæ congruit) id est gallum interpretantur. Dauid Kimhi, Abraham Esre, Chaldaicum Thargum vtrunque, R. Symeon ben Lakis in Talmud, & R. Moses

Moses in Commentarijs in Iob gallum reddunt: Hieronymus itidem. Septuaginta ποικιλιώ. Eruditus quidam apud nos mauult cum R. Leui animæ potentiam imaginatiuam intelligere. Munsterus in Lexico trilingui pro gallo scribit etiam סבוי, *sikui*: & pro gallina סבויה, *saknia*. & rursus pro gallo *nergat*, נרגל: & *habur*, הבור: quarum vocum prior ad *tarnegul* accedit, posterior ad *gaber*. Gallum hodie Saracenis *dic* appellari quidam literis prodidit. Auicennæ caput 296. libro secundo inscribitur *Giaziudiuch*, interpret Latinus vertit de gallinis & gallo. *Gigeg*, gallina vel gallus, Syluaticus. *Adicasu-geg*, (*Aduzaruzegi*, Vetus Glossographus Auicennæ) gallus vel gallina, Idem. *Furogi* vel *furogigi*, gallus, Idem.

¶ Gallus apud veteres Græcos ἀλέων vel ἀλεξων dicebatur: & hodie etiamnum ἀλέων vel ἀλεωνας. Italicè gallo. Gallicè *un cocq*, *gan*, *geau*, *gal*, *cog*. Hispanicè gállo. Germanicè, *Han* / *Hauff* / *Han* / *Gul* / *Güggel*. Nam vocabulum *Hun* etsi pro gallina ferè vsurpatur, tamen communius est ad omne gallinaceum genus. Anglicè *cok*. Illyricè *kokot*.

B.

DE GALLIS siue Gallinis quæ à regionibus & locis denominantur, nec aliter à villaticis communibus differunt quàm magnitudine, aut etiam pugnacitate.

HADRIANÆ gallinæ (Αδριανική), nimirum à regione, non vt Niphus suspicatur, quòd forte

De Ha-
drianis &
pumilis
gallinis.

ab Adriano Imperatore obseruatę sint. vixit enim Adrianus multò post Aristotelis tempora) paruo quidem sunt corpore, sed quotidie pariunt. ferociunt tamen, & pullos sæpe interimunt. color his varius, Aristoteles. Et alibi, Multa admodum pariunt. fit enim propter corporis exiguitatem, vt alimentum ad partionem sumptitetur. Hadrianis laus maxima (circa fœcunditatem,) Plinius. Adrianas siue Adriaticas gallinas (τοὺς Ἀδριατικὰς ὄρνιθας) Athenienses alere student, quanquam nostris inutiliores, vtpote multo minores. Adriatici verò contrà nostras accersunt, Chrysippus apud Athenæum libro septimo. Gallinæ quædam Adriani regis vocantur, quæ apud nos dicuntur gallinæ magnæ, & sunt magni & oblongi corporis. abundant apud Selandos & Hollandos, & vbiq; in Germania inferiore. Pariunt quotidie, minimè benignæ in pullos suos, quos sæpe interficiunt. Colores earum sunt diuersi, sed apud nos frequentius sunt albæ, aliæ aliorum colorum. Pulli earum diu iacent sine pennis, Albertus. sed hæc forsitan Medicæ potius vel Patauinae gallinæ fuerint. Gallinæ Adrianae non magno & oblongo corpore sunt, vt somnauit Albertus, sed contrà vt Aristoteles & Ephesus tradiderunt, Niphus. Gybert. Longolius Germanicè interpretatur *Lei hennen* / Variæ sunt (inquit) rostro candidiusculo. pulli earum columbarum pipiones colore referunt. Ab Adriaticis mercatoribus primum in Græciam aduectæ videntur, & inde nomen tulisse. Quòd autem ferocire Aristoteles eas scribit, factum esse puto ob patriæ mutationem, cum in calidiores regiones deuectæ & feruentioris ingenij redditæ sunt, Hæc ille. Varro Africanas, quas non alias esse constat quàm Hadrianas, varias & grandes facit, Turnerus. Ego Africanas ab Adrianis multum differre puto, cum Numidicis verò eadem esse. Hispanus quidam amicus noster gallinam Adrianam, Hispanicè gallina *enana* nominat. nimirum quod corpore nana & pumila sit, quale genus in Heluetia apud nos audio nominari *Schottthannen* / alibi *Erdhennle* / alibi *Däsehnle*. Sed Gyb. Longolius gallinas plumilas Germanicè vocat *Krikel*. Vulgares sunt (inquit) & passim extant. per terram reptant claudicando potius quàm incedendo. Licebit autem gallinaceos huius generis pumiliones, gallinas pumilas cum Columella nominare. sunt enim in omni animantium genere nani, vt dixit Theophrastus. Pumiliones, aliàs pumilas, aues, nisi quem humilitas earum delectat, nec propter fœcunditatem, nec propter alium reditum nimium probo, Columel. Est & pumilionum genus non sterile in ijs, quod non in alio genere alitum, sed quibus certa fœcunditas rara & incubatio ouis noxia, Plinius.

Medicæ
vel Patauinae
gallinae.

Africanæ
gallinae.

Galli Tanagrici.
Lyde gallinae.

Rhodiae,
Chalcidicae,
Alexandri-
nae, Medicae.

Melicae.

Puluerariae.
Patauinae.

¶ Apud TANAGRÆOS duo genera gallorum sunt. hi machimi, (id est pugnaces, vel preliares, vt Hermolaus) vocantur, alij cossyphi. Cossyphi magnitudine LYDAS gallinas æquant, colore similes coruis (coracino. hinc cossyphi nimirum dicti quòd merularum instar attri coloris sint:) barbam & cristam habent instar anemones, (calcaria & apex anemonæ floris macula modo rubent, Hermol.) Candida item signa exigua in rostro supremo & caudæ extremitate, Pausanias in Bœoticis interprete Læschero. Ad pugillatum atq; prælia, Græci è Bœotia Tanagricas, item RHODIAS, (vt Athenæus, Columella, Martial. nec minus CHALCIDICAS & MEDICAS probauere, quidam ALEXANDRI-
NAS in Ægypto, Hermolaus. Tanagrici, Medici & Chalcidici, sine dubio sunt pulchri, & ad præliandum inter se maximè idonei, sed ad partus sunt steriliores, Varro. Tangarici plerunque Rhodijs & Medicis amplitudine pares, non multum moribus à vernaculis distant, sicut & Chalcidici, Columella: cum paulò antè dixisset Rhodij generis aut Medici propter grauitatem neque gallos nimis salaces, nec fœcundas esse gallinas. Et rursus, Deliaci (scriptores) quoniam procera corpora & animos ad prælia pertinaceis requirebant, præcipuè Tanagricum genus & Rhodium probabant, nec minus Chalcidicum & Medicum, quod ab imperito vulgo litera mutata Melicum appellatur. Ex gallinaceis quidam ad bella tantum & prælia assidua nascuntur, quibus etiam patrias nobilitarunt Rhodium ac Tanagram. Secundus est honos, habitus Melicis ac Chalcidicis, vt planè dignæ aliti tantum honoris præbeat Romana purpura, Plinius. Κολοίφρυξ (Varinus habet Κολοίφρυξ per β.) gallus Tanagreus, & mons Bœotia, Hesychius. Κολοκρύων, ἀπὸ τοῦ κολοῦ ἃ λέκρυός νος μεγάλα γέρονται, Idem. Κολοκρύων, γένος π. Περσικὸν ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν ὁμοίον ὄντι, Suidas. Sed videntur in hisce Græcis quædā corrupta, Ταναγραῖοι ἃ λέκρυοί σται, id est Tanagræi gallinacei, pugnaces & animosi (θυμικοί) sunt instar hominum, Suidas: qui & hæc Babrij verba citat, Ἀλέκτορες δὲ τῶν μάχης Ταναγραῖων, οἷς φασι εἶναι θυμὸν ὡς ἀνθρώποις: & hoc prouerbiū, Ἀλέκτορες καὶ ἀθλητὴν ταναγραῖον. celebrantur autem (inquit) tanquam generosi. Vide infra inter proueria. Χαλκιδικός, genus gallinacei, Hesych. & Varin. Rhodiae aues fœtus suos nō com-
mode nutriunt, Columel. ¶ Antiqui vt Thetin *Thelin* dicebant, sic Medicam Melicam vocabant. Hæc primò dicebantur, quia ex Media propter magnitudinem erant allatæ, quæq; ex his generatæ postea propter similitudinem. Var. & Festus. Turner. Gallum Medicum interpretatur Anglicè *abaucock*, vel *a cock of kynde*. Medicæ, generi villatico adscribuntur, propter magnitudinem in Italiam translata. cuiusmodi Patauinae modo sunt, Puluerariae cognominatæ à vico, vbi grandissimæ ac spectabiles maximè nascuntur: quas Turcarum rex, is qui Constantinopolim ætate nostra cepit vi, muneris magni loco à senatu missas habuit, Hermolaus. Patauinae saginatae libras sedecim pondere exuperat, Grapald. Quidam Germanicè circumscribentes interpretantur, *groß Weissh Hennen* / id est grandes Italicas gallinas. Nos tales habemus gallinaceos, altis cruribus, abiq; cauda. Grande genus gallinaceorum, quod pedibus ad pectus vsq; sublatis incedit, plumis ex auro fuluis, patrum memoria in Germaniam ex pro-

ex proximis prouincijs aduectum est. Videntur autem Medici. quanquam non Media modò, verùm Boeotiae ciuitas Tanagra & Rhodus Chalcisq; insule insignes corpore suffecerunt. vnde istos vel Medicos vel Tanagricos vel Rhodios vel Chalcidicos appellare licebit. Vulgus Longobardicos nuncupat. pauci à villicis educantur quòd parum fecundi sint, Gyb. Longolius. Gallinaceos (ἀλεξυόνες, *pro Logobardica.* toto genere) aiunt in Perside primum natos, atq; inde aliò deportatos esse, Menodotus Samius apud Athenæum. Aues Persicas vocabant aues Ecbatanis (aduectas) propter raritatem, Scholiastes Aristophanis in Aues. dubitat autem an auis vlla propriè Μῆδος dicatur. nam poëta illic auem quandam (cristatam) peregrinā Μῆδον nominarat. Et rursus in eadem fabula, sub Epopis persona, Ὁ ῥυις ἀφ' ἡμῶν τῶ γένος τῶ Περσικῶ, Ὁ ὅστις λέγεται δεινότατος εἶναι πανταχῶς Ἀρεως νεοτῆδος, de gallinaceo vt pleriq; interpretantur. Varinus etiam auem Persicam gallum exponit: Suidas auem Medicam, pauonem. Quin & gallum aliquando Persis imperasse Comicus fabulatur. Sunt autem Medi Persis finitimi, vt eadem auis ab vtrisque denominata sit.

¶ Circa Tarnasari urbem Indiae gallos gallinasq; proceriores vidisse memini quàm vsquā alibi, *Indica.* Ludouicus Patritius. ¶ In Alexandria quæ ad Ægyptum spectat, gallinæ quædam habentur monofiræ, (ex quibus pugnaces oriuntur galli), bis ac ter anno incubantes, post absolutionem scilicet pullis *Ægyptia.* ipsis subtractis, seorsumq; enutritis, Florentinus. ¶ Arabia pars austrum versus contra Æthiopiam affurgens, auium omnium copia abundat præter anseres ac gallinas, Strabo.

¶ Gallinaceo generi soli fidipedum altitudo colores diuersi. nam & aliæ huius generis alites alijs coloribus visuntur, & in singulis vel color vnus per omne corpus, vel varij. A gallo candido abstineas. *De gallo- rum colo- vide inter proueria in h.* ¶ Gallinacei habent ossium consistentiam laxam, cauam & leuem, Galenus *re.* vndecimo de vsu partium. Quæcunq; aues pennas duras habent, fortes sunt, vt coturnices, galli, Aristoteles in Physiognom. *Ossibus. Pennis.*

¶ In rationis expertibus mari prærogatiuum honorem atq; præstantiam quandam natura largita est. serpens cristatus est: gallus item formæ excellentia illustratur, Ælian. Gallus est auis faucibus & capite cristata, Obscurus de nat. rerum. Solus inter aues peculiarem sibi cristam fortitus est, sic institutam vt nec caro sit, nec à natura carnis omnino aliena, Aristot. Spectatissimum insigne gallinaceis, corporeum, ferratum: nec carnem id esse, nec cartilaginem, nec callum iure dixerimus, verum peculiare, Plinius. Gallinæ plicabilis cristæ per medium caput, gallinaceo erecta, Perottus. Magi in febrium medicina vtuntur gallinaceorum cristis, auribus, vnguibus, & radijs (aliàs *rasis*) barbis eorum, vt Plinius prodidit. Gallinaceus cristam habet rubram: carnem quæ rostrum cingit vndique, mentum quidam vocant, Columel. etiam genam. Membranosa cutis quæ sub mento & collo dependet vtrinq; paleæ (tanquā palearia, Beroaldus in Columellam) dicuntur. at plumæ longiores quæ collum & ceruicem vndiq; cingunt, quasq; pugnaturi & irati etiam explicant, iubas Columellā nuncupasse video. Sub his prominet ceu aqualiculus, omnibus tamen auibus communis: id primum ciborum receptaculum est, quod à Græcis stómachos dicitur, Gybertus Longolius. Pauo Indicus neq; paleis neq; genis præditus est, Idem. Mentum vocant quæ gallinarum rostris adiacet carnem, Cælius. Grammatici quidam paleam exponunt cartilaginem defluam à collo galli gallinacei. Paleæ ex rutilo albicantes, quæ velut incanæ barbæ dependent, Columella de gallinaceo. Galea pro palea apud Columellam in Meleagridis mentione legi conijcio. Similiter & in bobus palearia dicimus, quæ à collo & pectore dependent. Gaza apud Aristotelem καλλαιον, τὸ, cristam vertit: melius barbam redditurus vel paleas. Videntur autem callæa dicta ob purpureum colorem & floridum. nam καλλι Græci appellant floridos colores, τὰ ἀνθη τῶ βαμμάτων, vt Ammonius de differentijs vocū interpretatur: & ibidē καλλα τοῖς τῶ ἀλεξυόνων πώγωνας. Et forsitan Latina vox paleæ à Græcis deducta est, κ in π mutato, & lambda vno exempto. Plura de hac voce leges infra in H. b. item de partibus gallinacei in E. vbi ex rei rusticæ scriptoribus de huius alitis electione agitur. Οἱ πλὴν ῥῖνα ἔγκοιλον ἔχοντες τὰ πρὸς τὸ μετώπῳ διεφέρῃ, πλὴν δὲ διεφέρειαν ἂν ἀνεστηκῇ, λάρνοι. ἀναφέρεται ὅτι τοῖς ἀλεξυόνας, Aristot. in Physiognom. hoc est, vt innominatus quidam transfert: Quicunq; nasum concavum habent, & frontem rotundam, & sursum eminens rotundum, luxuriosi, refertur ad gallos. Adamantius nihil tale habet. ¶ Qui oculos splendidos habent, libidinosi sunt, gallinaceorum instar, Ibidem. ¶ Gallinaceorum testes tempore coitus, grandiores fiunt quàm aliarum auium, ob salacitatem, Aristot. Coturnix testes sub iecore habet vt gallinacei, Alexander Myndius apud Athenæum. ¶ Gallinaceo ingluuius præposita ventriculo est, Aristot. Aues quædam geminos sinus habent: vnum quo merguntur recentia, vt guttur: alterum in quem ex eo dimittunt concoctione maturata, vt gallinæ, columbæ, &c. Plinius. Cato cap. 29. gulam pro *ingluvie* dixit. Πρόλοφος auῖν ἐστὶν ingluuius, quæ ab aliquibus φύσα dicitur, & inest omnibus gallinaceis, Suidas. ¶ Iecur gallinæ fissum est ab vno extremo in alterum, Albertus. Ad imum intestinum appendices paucas habet, Aristot. ¶ Aues non volaces, vt pauones, gallinæ, vropygium (id est caudam pennis conditam) ineptum habent, (non aptum flecti qua parte cum cute coalescit,) Aristot. *Cauda.* Gallus pennas in cauda instar semicirculi curuat, & similiter in collo & dorso, Albert. In sublime caudam falcata erigit, Plinius. ¶ Calcar cum habeant mares, foeminae magna ex parte non habent, *Calcaribus.* Aristoteles. Et rursus, Gallinæ cum mares vicerint, cucuriunt. cristæ etiam eis caudæq; erigitur, ita, *bus.*

ne facile præterea sit, an foeminae sint cognoscere. nonnunquam etiam calcaria parua ijs enascuntur. Galli spiculis aduersis in cruribus armantur. habent & quandoq; spicula gallinae: sed hoc errore potius quam operæ naturæ, Obscurus de nat. rerum. Natura calcar addidit in auium genere ijs, quæ ob corporis molem sint ad volandum minus idoneæ, cuiusmodi sunt galli, Aristoteles.

*De Alec-
torio lapide
quem in
ventre gal-
li reperiri
aiunt.*

¶ Alecatorias vocant gemmas in ventriculis gallinaceorum inuentas crystallina specie, magnitudine fabarum: quibus Milonem Crotoniensem usum in certaminibus inuictum fuisse volunt, Plinius 37.10. Ferunt in ventre galli alecatorium, id est gallinaceum lapidem. Sed is sarda vel achate fingitur in quo flammea macula appareat, nam de alecatorio vero nihil comperti habeo, Cardanus. Plinius alibi inter remedia calculi, lapillorum meminit qui in gallorum vesica (quasi auis vesicā habeat) reperiuntur. Recentiores quidam non ex gallo mare, sed castrato (quem gallinacei nomine imperitè intelligunt) hunc lapidem haberi putant: & quidam lingua vernacula interpretantur *Rapunen stein*, id est caponis lapidem. Gallus aliquando trimus castratur: tum quinto vel septimo à castratione anno, in iecore eius lapis inuenitur alecatorius nomine, quem ubi conceperit, non amplius bibit. quare homo etiam lapidem hunc gestans non sitire dicitur, Author de nat. rerum, & Albertus in hist. animalium. *Radaim* lapidem & donatidem eundem aiunt, qui niger sit & luceat. ferunt autem cum capita gallorum formicis permittuntur, aliquando post multa tempora in capite maris galli hunc lapidem inueniri. Conferre pollicentur ad rem quamuis impetrandam, Albertus de metallicis 2.17. Lapis alecatorius Dioscoride teste (nihil huiusmodi in nostris exemplaribus Dioscoridis reperitur) inuenitur in ventribus gallorum gallinaceorum crystallo similis vel aquæ limpidæ. Albertus scribit lapidem esse nitentem, crystallo obscuro similem. extrahitur autem ex ventriculo galli gallinacei, postquam castratur supra quartum annum. quidam post nonum extrahi dicunt. melior est de gallo decrepito. maximus in hoc genere fabam æquat. Ore gestantes reges & gladiatores inuictos reddit, ac sitim tollit. mulieres viris conciliat, Syluaticus c. 408. Et rursus capite 470. Alberti hæc verba recitat: Vidi sapphirum & lapidem galli oculum intrare sine vlla oculi noxa. politus enim lapis ac tenuis non lædit oculum, nisi pupillam attigerit. Hic oratorem verbis facit esse disertum. Constantem reddens cunctisque per omnia gratum. Hic circa veneris facit incentiua vigentes. Commodus vxori quæ vult fore grata marito, Vt bona tot præstet clausus portetur in ore, Author obscurus de lapidibus. Alecatoria, quanquam rarò in gallorum gallinaceorum & caponum etiam, ventriculo & iecore gignuntur. sed in iecore plerunque maiores, nam nuper in capo inuentus est longus vnciam, latus digitum, altus sescunciam: inferior pars, quæ latior, humiles habet cauernas. superior, quæ strictior, ad dextram extuberat: ad læuam humilis est & fusca, cum reliquum eius corpus in fusca candidum sit. At in ventriculo reperti, non rarò ferè figura sunt lupini, magnitudine eiusdem aut fabæ, modo in cinereo candidi: modo fusci coloris, sed diluti: nunc verò crystallina specie, sed coloris obscuri, quæ fibras interdum habent subrubras. Crystallo similis si politus inter oculum & palpebram inferiorem interponitur, & ex vna parte ad alterum transfertur, oculum non lædit. quod idem facit sapphirus, vel onyx, vel alia gemma polita interposita, modo parua sit, Georg. Agricola.

C.

*De gallo-
rum vo-
latu.
Pulvera-
tione.
Cantu, quo
diei no-
ctisq; tem-
pora di-
stinguit.*

Gallina est tardi volatus, Albertus. Non volax est, & vropygium, quo volatus dirigitur, ineptum habet, ut in *B. retuli*. ¶ Puluere impendio delectatur, in quo sese volutando quodammodo scabit, Grapaldus. Gallina pulueratrix est ut reliquæ aues non altiuolæ, Aristot. Dixit Ephesius Heraclitus fues coeno lauari, velut cortales aues puluere aut cinere, siquidem hisce rebus plumā pinnasq; emundari. ¶ Solum hoc volucrum genus cælum crebro aspicit, Plinius. ¶ Gallinaceis maribus tantum cantus datus est, Aristot. Sed & gallinae interdum cum gallos vicere cucurire solent, Idem. Gallos gallinaceos in eo loco sic assidue canere cœpisse, Cicero 1. de Diuinat. Canorum animal gallus gallinaceus, Ibid. Cantant ante lucem galli, Ibid. Græci autem *ἀδδϕ*, id est canere, de gallinaceis dicunt: & quandoq; *κοκκυζειν* (cui simile est apud Latinos verbum cucurrire) de quo plura scripsi in Cuculo a. Vide infra in H.C. Cucurrire solet gallus, gallina gracillat, Author Philomelæ. Elisa vox in illum sonum erumpit, cui Græci *κλωμὸν* nomen ab immaturo gallorum (forte pulorum gallinaceorum) cantu dederunt, Quintilianus. est & *κλωμὸς* sonus quidam. Quin etiam gallum nocte ex plaudentibus alis Auroram clara consuetum voce vocare, Lucretius. Gallos vigiles nostros excitandis in opera mortalibus, rumpendoq; somno natura genuit. Norunt sydera, & ternas distinguunt horas interdiu cantu. cum Sole eunt cubitum, quartaque castrensi vigilia (id est hora tertia post mediam noctem, Vegetius libro tertio) ad curas laboremq; reuocant. nec Solis ortum incautis patiuntur obrepere, diemq; venientem nunciant cantu, ipsum verò cantum plausu laterum, Plinius. Gallus diei nuncius, horas noctis discutit, & demum vocem exhortationis emittit. cumq; cantus edere parat, prius alas excutit, ac seipsum feriens vigilantior reddit, Gregorius in Moraliis. Ex gallis qui animosi sunt, vocem ædunt grauiorem, Aristot. in Physiogn. Nocte profunda cantat validius, & matutino leuius. cantus enim cum vento fertur, & antequam æstimari possit longius auditur, Obscurus de nat. rerum. Amant & hunc cantorem milites. quia in castris illis vice horarij gnomonici est. Nam cum statis noctis horis vigilias commutare coguntur, hoc indice noctis interualla discriminant.

Crepuscu-

Crepusculo cubitum eunt, tribus ante noctis statum (id est ante mediam noctem) horis cantant. medio eiusdem spatio vocem iterant. tribus itidem ab intempesta nocte horis, iterum cantillat: quod tempus ob id gallicinium appellatur. Itaque bellicis curribus aliquando singulis singulos gallos alligant, Gyb. *Gallicinium.* Longolius. Sigismundus Liber Baro in descriptione itineris sui per Moschouiam, Gallum (inquit) Moschouiticum more Germanorum super currum sedentem, frigoreque iam iam morientem, famulus cri- *De gallo moribundo & cri- sta abscissa sanato.* sta, quæ gelu concreta erat, subito abscissa, non solum hoc modo seruatiit, verum etiam ut erecto statim collo cantaret, nobis admirantibus, effecit. Scribit in Diuinationibus M. Cicero, Democritum hisce ferme causam adortum explicare, cur ante lucem concinant galli. Depulso (inquit) & in omne corpus diuiso ac modificato cibo, cantus ædunt quiete satiati. Qui quidem, ut ait Ennius, silentio noctis fauent faucibus, rursus cantu plausuque premunt alas. Sunt verò qui (huius sententiæ est Ambrosius Leo *Ratio cur galli nocte canant.* Nolanus, cuius verba copiosius recitat Erasmus in prouerbio, Priusquam gallus iterum cecinerit) salacissimæ auitij eius naturæ acceptum referri astruant oportere euentum eiusmodi. Nam cantu significari Veneris appetentiam, inde est argumentum euidens, quod antequam vsui Venereo sufficiant, corticescunt. Esse porro in more auibus nonnullis, ut procliuatatem & lubentiam ad initium quolibet præeant cantu, quum alibi comprobatur Plinius, tum ubi ait, Perdices fœminas concipere superuolantium afflatu, sæpe voce tantum audita masculi. Contingere autem gallinaceis, quod ferè cæteris vsu venire compertum est, ut peracto cibo, resecto per quietem corpore, ac inde maximè vegeto, libidinis titillentur pruritu. Interuulsus autem somnus, ac identidem repetitus, cantus frequentię causam facile suggesterit, Cælius. Gallus si rarum esset animal, non solum forma sed cantu admiratione dignissimum esset. Exultat voce, proculque ea exauditur: & nocte etiam ad mille atque amplius passus. Cum expergiscitur à cibo canit, plerumque tamen Sole meridiante mediaque nocte, ac cum radij primum auroram effingere incipiunt. Robur igitur Solis sequitur, & in octo partes totum diuidit diem naturalem, non tamen oriente Sole, sed cum accedit ad auroræ terminos, sic & ante meridiem, Cardanus lib. 10. de Subtilitate. Galli antelucano tempore canunt, siue ut fertur, naturali quodam sensu Solis ad nos se conuertentis ceu deum salutantes impulsī, siue caliditate suæ naturæ & motus cibi, sumendi desiderio, Heliodorus lib. 1. Æthiopicorum. Gallum album mensi sacrum, utpote horarum nuncium, credidit Pythagoras. In locis ubi cæli status vuidus est, gallos non cantare Theophrastus inquit, Ælianus. Gallinaceis vox est cum vicere, Aristot. Aliis in pugna vox, ut coturnicibus: aliis ante pugnam, ut perdicibus: aliis cum vicere, ut gallinaceis. iisdem sua maribus, Plinius.

¶ Gallina vnguibus scalpendo victum quærit, ad quem inuentū pullos vocat, Albert. *Chondros,* *De gallinacei generis cibo.* (id est alica vel far) dabatur in cibo gallinaceis, Athenæus circa finem lib. 3. Piscibus etiam in cibo gaudent. Canes & gallinæ humano stercore vescuntur, Brasauolus. Plura de cibis quibus ali ac saginari genus gallinaceum solet, *leges in Gallina E. item in Capo.* Veterum sententia frequens fuisse videtur, gallo vim omnia quæ deglutierit conficiendi adesse. Propterea in Vespis Aristoph. Α' λεκτρύονος μ' ἐφασκε κοιλίαν ἔχειν. id est, Galli me ventrem habere dictitabat. Id verò enarrantes Grammatici, Galli (inquiunt) calore ventris feruentissimo cuncta percoquunt, Cælius. Gallinæ calida natura præditæ sunt. nam & venena conficiunt, & aridissima quæque semina consumunt. & nonnunquam arenas lapillosque ingluuie sua deuoratos dissoluunt, Dioscor. ¶ Galli quidam pugnaces sunt nimium & rixosæ libidinis: qui & cæteros infestant, nec patiuntur inire fœminas, cum ipsi pluribus sufficere non queant. horum procacitas quomodo cohiberi debeat, ex Columel. scribemus infra in E. Plura etiam de pugna gallinaceorum, qui ad certamina ab hominibus committuntur ibidem leges. In gallorum pugna qui superat, coit cum gallinis, & erigit caput accaudam. victus tabescit ob seruitutem, Albert. *Vide plura mox in D.* Galli præ omnibus auibus pugnaces & libidinosi sunt, Oppian. in Ixeuticis. Gallinaceorum genus copia libidinis gaudet, Aristoteles. Clearchus scribit perdices, passeris, coturnices, & gallos gallinaceos non modò cum vident fœminas, semen emittere, sed etiam cum earum vocem audiunt: causam esse in animo impressionem. quod ipsum coitus tempore cognosces, si contra eos speculum posueris: Nam ad imaginem suam, quæ inaniter in speculo representatur accurrētes, semen emittunt: exceptis gallinaceis, quos imago conspecta ad pugnam tantum prouocat, Athenæus. Gallinaceus alteri mari cum gallina coitum absque pugna non permittit, Athenæus. Idem ex Theophrasto refert gallos agrestes domesticis libidinosiores esse: & mares statim à cubili velle coire, fœminas autem magis procedente die: quod & Ælianus repetijt. Gallus auis salax ad vnum ouum fœcundandum multotiens cum eadem coit gallina. quòd si multi sint galli, enecant gallinas nimio coitu, Albertus. Vnicus gallus sufficit multis gallinis, Io. Textor. Gallinaceus vnus pro sex gallinis destinari solet, Florentin. Canes Indici ex bellua quadam simili & canes generantur: nec non in auibus salacioribus idem fieri visum est, ut perdicibus & gallinis, Aristot. Quæ non vnigena coeunt, primos partus similes sibi edunt, communi generis vtriusque speciei quales ex vulpe & cane generantur, aut ex perdice & gallinaceo: sed tempore procedente ex diuersis prognata parentibus soboles, forma fœminæ instituta euadit, Alex. Benedictus. Si fœminarum facultas non sit, omnes subigunt in cohortem suam recentem venientem, Ælianus. Perdices maritos suos fallunt, (occultantes se dum incubant.) tunc inter se dimicant mares desiderio fœminarum. victum a- iunt Venerem pati. id quidem & coturnices Trogus & gallinaceos aliquando, Plinius. Gallinacei

*De gallo-
rum pugna-
citate.*

Libidine.

Coitu.

etiam idem interdum quod perdices faciunt. in templis enim vbi sine sceminis munerarij dicatiq; ver-
santur, non temere eum qui nuper dicatus accesserit, omnes subigunt, Aristot. Nouissimè sacratum
prios accedentes subigunt donec alius quispiam offeratur: quod si nullus oblatus fuerit, pugnant in-
ter se victumq; semper subigit victor, Athenæus ex Aristotele. In regione quæ vocatur *Leylychynie* o-
mnes galli iuniores, nec dum prouecti ætate, inter se pugnant: & victor cum victo coit, quum gallinæ
defuerint, Albertus. ¶ Gallus exertam semper habet cristam atq; rubentem, nisi male valeat. Gal-
Morbis linacei herba quæ vocatur helxine (*alsine* potius, de qua dicam in *H.a.*) annuum fastidium purgant, Pli-
& reme- nius. Galli cum sanguinis immoderati copia grauantur, per cristam sese purgare solent, vnguibus sci-
dijs. licet scalpentes, vt cruorem proliciant. Carnem quæ rostrum cingit vndiq; mentum quidam vocant,
Columella etiam genam. hac vulnerata cum pituita laborant, quicquid abscessit, exprimitur, atq; ita
animal liberatur, Gybertus Longolius. Gallinacei generis pituita fumo sabinæ sanari tradunt, Plinius.
Ligustri acini gallinaceorum pituita sanant, Idem. Allia & cæpe gallinaceos pituita tentatos sanant,
Galenus 2. Methodi. Allium contra pituitam & gallinis & gallinaceis prodest mixtum farre in cibo,
Plinius. Plura *vide infra in Gallina E.* Gallinacei casus ex tumore scirrhuso in tunica cordis describitur
à Galeno libro quinto de Locis affectis. De gallo qui per Moschouiam super curru vectus præ nimio
frigore iam morti vicinus erat, cristæ quæ iam gelu concreta erat subito abscissa restitutus est, superius
Letiferis. hoc in capite mentionem fecimus. ¶ Taxi fructus edentes in Italia gallinæ nigrescunt, Dioscorides.
Sparti etiam semine depasto moriuntur. Audio & aquam vitæ (vt vocant) eis letalem esse. Stercus ho-
minis qui bibit elleborum album, necat gallinas, Auicenna. Auro superlato vis venefica est, gallina-
rum quoq; & pecorum foetoris. Remedium est ablueri illatum, & spargere eos quibus mederi velis,
Plinius. forte & gallinæ vicissim auro venenum sunt: id enim dum simul coquuntur in se attrahunt, vt
alibi docet Plinius nescio quàm verè. Salamandra si in aceruo tritici reperiatur, totū infici audio, adeo
vt & gallinæ inde videntes pereant. Cimicis natura contra serpentium morsus & præcipuè aspidum
valere dicitur: item contra venena omnia, argumentum, quod dicunt gallinas quo die id ederint, non
interfici ab aspidem, Plinius.

D.

De gallo- Gallus gallinis aliquando mortuis tabescit, Albertus. Contra serpentes & miluos pro gallinis di-
rum mo- micat, Textor. Gallinas diligenter custodiunt, & alienos à grege abigunt, pro illis dimicantes, Humel-
ribus & bergius. Mares visi nonnulli sunt, qui cum fortè scemina interisset, ipsi officio matris fungerentur, in
ingenio: pullos ductando, fouendo educando, ita, ne de cæteris vel cucurire, vel coire appeterent, Aristoteles.
ac primū Narrantur & mortua gallina mariti earum visi succedentes in vicem, & reliqua foetæ more facientes,
de eorum abstinentesq; se à cantu, Plinius. Quin & iana inde à primo ortu naturæ, ita nonnulli mares effœmina-
amore & ti proueniunt, vt neq; cucuriant, neq; per coitum agere velint, & venerem eorum qui tentent super-
cura erga uenire patiantur, Aristoteles. Matrice gallina extincta, is ipse incubat, & pullos ex ouis excludit, ac tum
coniuges silentio utitur, quod sanè sibi conscius sit se muliebre munus obire, & parum viriliter facere, Ælianus.
& pullos. Galli partus gallinarum leuare, & doloris participatione solari videntur, dum placida & exili voce eis
accinunt, Oppianus in Ixeut. Maritus etiam inter bruta partus dolores intelligit, & plurimi ex eis pa-
rientibus sceminis condolent, *συωνδνει*, vt gallinacei: quidam etiam excudendo iuuant, vt columbi,
Porphyrius 3. de abstinendo ab animatis. Recentiores quidam de gallo castrato scribunt, si pectore &
ventre deplumatus vrticis perfricetur, pullos fouendos admittere, quod eo fotu pruritum quem vrti-
cæ excitarunt mitigari sentiat. atq; ita delectatum, in posterum etiam pullos amare, ducere, pascere:
quod se obseruasse & miratum esse Albertus tradit.

Animosi- ¶ E gallinaceis animosi (*οἱ ἐΰψυχοι*) vocem ædunt grauiorem, Aristot. in Physiognom. Proximè
tate & glo- (post pauones) gloriam sentiunt etiam galli gallinacei, Plin. Imperitant suo generi, & regnum in qua-
ria cupi- cunq; sunt domo exercent. Dimicatione paritur hoc quoq; inter ipsos, velut ideo tela agnata cruribus
dine. suis intelligentes: nec finis sæpe commorientibus. Quod si palma contingit, statim in victoria canunt,
seq; ipsi principes testantur. Victus occultatur silens, ægreq; seruitium patitur. Et plebs tamen æquè su-
perba graditur ardua ceruice, cristis celsa: cælumq; sola volucrum aspicit crebro, in sublime caudam
quoq; falcata erigens, Plinius. Gallus victus victorem sequitur, Aristophanis interpret. Gallinacei
volunt vincere, vt aliæ animantes innumeræ pro sola victoria contendentes, Galenus 5. de decretis
Hippocr. De certamine eorum cum ab hominibus committuntur, scribemus sequenti capite. Sunt
sanè natura pugnaces cum aliis, tum propter sceminas coitus gratia, vt in *C. dictum est*. Illud item in eo
mirificū, cum limen intrat, tametsi superum altissimum existit, is tamen sese inclinat, (*ὑπεκλίνει τὸν λό-
φον*, id est cristam inclinat, Athenæus & Eustathius:) quod quidem ipsum superbia inductus facere vide-
tur, ne videlicet cristæ vsquam offendatur, Ælianus.

Sympa- ¶ Gallinaceum ex oriente luna quasi diuino quodam spiritu afflatū bacchari atq; exultare ferunt.
thia cum Oriens quidem Sol ipsum nunquam fallit, tum vehementissime vocem contendens, semet magis ma-
Luna. gisq; cantando vincere conatur, Ælianus. ¶ Philon dicit eum qui Nicomedi Bithyniæ regi pocula
Pincerna administraret, à gallinaceo adamatū fuisse, Ælianus & Eustathius. Auctor Nicander est, Secundum,
Bithynia. qui pincerna regius fuit in Bithynia, à gallo adamatū eximiè cui nomen foret Centaurus, Cælius.

¶ Porphy-

¶ Porphyrionem auem & gallum in eodem versantes domicilio mirificè inter se coniunctos & inui- *Porphy-*
cem amantes animaduerti. tandem gallo propter epulas occiso, porphyrio conuictore priuatus, tan- *rione.*
tum doloris accepit, sibi ut inedia mortem conscisceret, *Ælian.* ¶ Galli gallinacei terrori sunt etiam leo- *Antipa-*
nibus generosissimis ferarum, *Plinius.* *Vide* plura in Leone *D. Stat ceruix ardua, qualem Præfert Marma-*
thia cum
ricis metuenda leonibus ales, Ales quæ vigili lucem vocat ore morantem, *Politianus* in Rustico. Leo & basili- *leonibus.*
scus gallinacei tum aspectum tum vocem extimescunt, *Ælianus.* Iure gallinacei perunctos pantheræ
leonesq; non attingunt, præcipuè si & allium fuerit incoctum, *Plinius.* Gallinaceorum cantus leones *Basilisco.*
timent, *Solinus.* Leonem dicunt gallum album fugere, *Rasis 8. 8.* Sed hæc ipsa ales quæ leones exter- *Panthe-*
ret, metu basiliscos exanimat, miluos extimescit, *Ælianus.* Basiliscus & ad visum galli contremiscit, & *ris.*
ad vocem conuulsus moritur. quare qui per Lybiam iter faciunt, aduersus hoc malum comitem itine- *Miluis.*
ris gallum sibi assumunt, *Idem.* Aues cicures & domesticæ audacter cõtemnunt equos, asinos, boues:
ac si cum mansuefactis elephantis aluntur, non modo eos non timent, verum per eos etiam ipsos gra-
diuntur. Et gallinacei ut in eorundem dorsis confidere audent: sic magnum eis metum mustela vel *Mustelis.*
præteriens iniicit. & qui vocem vel mugientium vel rudentium præclare contemnunt, illius clamo- *Attage-*
rem vehementer horrent, *Idem.* Gallus & attagen inimici sunt, *Ælianus.* Columbas etiam gallinaceo *ne.*
generi inuisas esse aiunt. Vespertum examen metuit Phrynichus velut gallinaceus: *Vide in Proverbijs* *Colūbis.*
infra. De animalibus quæ gallinaceum genus infestant leges plura in Gallina *E.* *Vespis.*

¶ Gallinaceis circulo è sarmento addito collo non canunt, *Plinius.*

Gallus facile sentit auræ mutationes ex montibus Solis contingentes. & ideo cantu horas distin- *Vsus galli*
guit: & nocte canens se erigit, & alis percutit, excutitq; ut vigilantius canter, *Albertus.* Hic præter fa- *ad tēpora*
miliarem vsus, quem in villam fert, dum gallinās plenas facit, & culinam dapibus opulentat, magno *distingue-*
adiumento patrifamiliās esse consuevit cantu suo, quo ad opera familiam reuocat monetq; ut abiter- *da, mor-*
so ab oculis somno, expergiscantur, & viuere discant. ob id à Græcis ἀλέλωρ, veluti ἀπώλωρ, hoc est, *talesq; ad*
à lectis mortales reuocans, *Gyb. Longolius.* Lege etiam supra in C. quomodo cantu suo ad opera mor- *opera ex-*
tales excitet, & diei noctisq; tempora distinguat. ¶ Si galli noctu canant citius quàm solent, mutatio *citandos.*
aëris aut ventus ostenditur, *Gratarolus.* Gallinacei, ceterèq; domesticæ aues, alarū percussione con- *Prognosti-*
crepantes, gestientes, exultantes, strepentes, tempestatem nunciant, *Ælianus.* Nostri gallum tempe- *ca tempe-*
statis (ein Wetterhan) appellant, qui peculiari quadam facultate ad indicandum aëris sue cantu mu- *statū ex*
tationes præditus videatur. Gallum tempore pluuii canentem, serenitatem instantem polliceri pleriq; *gallo.*
credunt. Gallinæ domesticæ pediculos inquirentes, & maiori voce crocitant, eo sono qui guttas a-
quarum crebras imitetur, pluuiæ signum faciunt, *Aratus.* Græca eius verba sunt, καὶ πτῆσαι (αἱ ἡμεροὶ καὶ
ὡραεῖαι) ὀρνίθες, καὶ ἀλέλωρος ἐξεγόνοντο, Εὐ ἐφθείλεισαντο, καὶ ἐκρωξαν μάλα φωνῇ, Οἷόν τε σαλᾶν ὑποφείει ὅτι
ὑδαπὶ ὑδαρ. ¶ De faginando gallinaceo genere dicetur in Capo & in Gallina *E.* Cum gallina altilis *De faginā*
antiquis cœnarum interdictis excepta esset, inuentum diuerticulum est gallinaceos pascendi lacte ma- *dis gallis.*
didis cibis. multò ita gratiores approbantur, *Plinius.* ¶ Gallinaceos non attingi à vulpibus, qui iecur
animalis eius aridum ederint: vel si pellicula ex eo collo inducta, galli inierint. similia in felle muste-
læ legimus, *Plinius.*

¶ Electio. Ex gallis eligendi sunt pugnacissimi. tales autem discernes quū vsu atq; experimen- *Electio*
to, tum signis etiam quibusdam, *Florent.* Gallinaceos mares nisi salacissimos habere non expedit. atq; *gallorum*
in his quoq; sicut in fœminis, idem color, idemq; numerus vnguium: status altior queritur, *Colum.* *qualis esse*
Galli probantur lacertosi, *Varro.* συνεστραμμένοι τοὺς ὄγκους, id est mole corporis contorta, *Florentinus.* *debeat.*
Cristæ sunt sublimes, sanguineæ (rubentes, *Varro.* φοινικόλοφοι, *Florent.*) nec oblique. Oculi rauidi vel
nigrantes, *Colum.* raui vel nigri, *Varro.* Galli sint εὐχάροποι τὰς ὀφείας καὶ [malim ἢ] μελαρόφθαλμοι, *Flor.*
Cornarius vertit, aspectū pulchrum habeant, pro εὐχάρ. τὰς ὀφ. *Andr.* à Lacuna, aspectu venusto (splen-
dicent. Ego vocē εὐχάροπον Græcam esse non puto, sed χαροπὸν tantum quæ rauum significat: de qua
multis egimus in Leone. Rostrum breue, acutum, *Varro.* breue & aduncum, *Columella.* Palea rubra
subalbicans, *Varro.* Paleæ ex rutilo albicantes, quæ velut incanæ barbæ dependent, *Columel.* barba
rosea, γένειον ῥοδίον, *Flor.* Aures maximæ candidissimæq; *Columel.* collum variū aut aureolum, *Var-*
ro. bene cõpactum & coloribus varium, (Τετράλυσες ἔχοντες εὐπαγῆς, καὶ ποικίλοι [lego ποικίλεις] τοῖς χρώ-
μασι) *Florent.* Iubæ variæ vel ex auro flauæ, per colla ceruicesq; in humeros diffusæ. tum lata & mu-
sculosa pectora, lacertos æque (forte lacertosaq;) similes brachij alæ, tum procerissimæ caudæ duplici
ordine, singulis vtrinq; prominentibus pinnis inflexæ, *Col.* caudæ magnæ, frequentibus pinnis, *Var.*
magnæ & densæ, *Florent.* Femina vasta, & frequenter horrentibus plumis hirta, (pilosa,) *Var.* Crura
robusta, nec longa, (breuia, *Var.*) sed infestis velut sudibus (spiculis solidis & bene mucronatis, *Florent.*)
nocenter armata, *Columel.* crura squamosa, crassa magis quàm longa, *Florent.* Vngues longi, *Varro.*
Præterea laudantur qui elati sunt, ac vociferantur sæpe, in certamine pertinaces, *Varro.* qui pugnam
ipsi nō auspicentur, sed aggredientibus alijs fortiter repugnent, & acriter de illis se vlciscantur, *Florent.*
& qui animalia quæ nocent gallinis non modo non pertimescant, sed etiam pro gallinis propugnent,
Var. Mores autem quamuis non ad pugnam neq; ad victoriæ laudem præparentur, maxime tamen

generosi probantur, ut sint elati, alacres, vigilaces, & ad sapius canendum prompti, nec qui facile ter-
reantur. Nam interdum resistere debent, & protegere conjugalem gregem: quin attollentē minas ser-
pentem vel aliud noxium animal interficere, Colum. Et rursus, Non probo pugnacem, nec rixosā li-
bidinis marem. Nam plerunq; ceteros infestat, & non patitur inire fœminas, cum ipse pluribus suffi-
cere non queat. impediēda est itaq; procacitas eius ampullaceo corio, quod cum in orbiculum forma-
tum est, media pars eius rescinditur, & per excisam partem galli pes inferitur: eaq; quasi compede co-
hibentur feri mores. Talibus autem maribus (gallinaceis vulgaribus) quina singulis fœminæ compa-
rantur. Nam Rhodij generis, aut Medici propter gravitatem, neque patres nimis salaces, nec fœcun-
dæ matres, quæ tamen ternæ singulis maritantur: & cum pauca oua posuerunt, inertes ad incuban-
dum, multoq; magis ad excudendum raro fœtus suos educant. Itaq; quibus cordi est ea genera propter
corporum speciem possidere, cum exceperunt oua generosarum, vulgaribus gallinis subijciunt, & ab
his exclusi pulli nutriuntur. Tanagrici plerunq; Rhodij, & Medicis amplitudine pares, non multum
moribus à vernaculis distant, sicut & Chalcidici. Omnium tamen horum generum nothi sunt optimi
pulli, quos cōceptos ex peregrinis maribus, nostrates ediderunt. Nam & paternam speciem gerunt, &
salacitatem fœcunditatemq; vernaculā retinent, Idem Columel. Huius igitur villatici generis nō sper-
nendus est reditus, si adhibeatur educādi scientia, quam pleriq; Græcorū, & præcipue celebrauere De-
liaci. sed & ij, quoniam procera corpora, & animos ad prælia pertinacis requirebant, præcipue Tana-
gricum genus, & Rhodiū probabant, nec minus Chalcidicum, & Medicum, quod ab imperito vulgo
litera mutata Melicum appellatur. nobis nostrum vernaculū maximè placet, omisso tamen illo studio
Græcorum, qui ferocissimum quenq; alitem certaminibus & pugnae preparabant. nos enim censemus
instituere vectigal industrij patrisfamilias, non rixosarū auium lanistæ, cuius plerunq; totum patrimo-
nium pignus alee victor gallinaceus pyctes abstulit, Idem. Nec tamen sequendum in seminio legendo
Tanagricos ac Medicos & Chalcidicos: qui sine dubio sunt pulchri, & ad præliandum inter se maximè
idonei, sed ad partus sunt steriliores, Varro. Gallinarum pennæ culcitris imponuntur, Crescentiensis.
Maio mēse caseum coagulabimus sincero lacte; coagulīs vel agni, vel hœdi, vel pellicula quæ solet pul-
lorum (gallinaceorū scilicet) ventribus adhærere, Pallad. Cauendum est ne ad præsepia boum gallina
perrepat. nam hoc quod decidit immistū pabulo bubus affert necem, Columel. Anienus Arati inter-
pres Latinus inter pluuiæ signa ponit, *Pectora cum curuo purgat gallinula rostro.* Gallinæ si ultra solitū se
concutiant in arena: vel segregentur plures earum in vno loco simul, & in pluuiæ principio quærant lo-
cum opertum vbi à pluuiā protegantur, signum est magnæ futuræ pluuiæ, Gratarolus.

¶ De certaminibus gallorum. Galli alij, nempe ferociores, quorum vsus ad certamina futurus
sit eliguntur: alij, nempe salaciores, ad implendas gallinas, ut paulò superius dictum est ex Columel. qui
auium lanistas aliquando totum patrimonium hoc certamine perdere ait. Maximè pugnaces esse Ta-
nagricos, Rhodios, Chalcidicos & Medicos, dictum est & paulò antè, & supra in B. Victi galli silere so-
lent, canere victores, Cicero. Si gallus cum altero pugnans vincatur, idcirco non canit, quod ex illa
mala pugna spīritus fracti illi vocem supprimant. Cuius offensionis verecundia confusus, in primam
quaque latebram sese occultat. Is autem qui ex certamine victoriam reportarit, tum oculorum emi-
nentia, tum ceruice erecta simul & cantus contentione insolenter effertur, & triumphanti similis est,
Ælianus. Lego apud Alexandriam aues haberi monofiros, vnde pugnaces subnascantur gallinacei, si
bis aut ter ouis incubarint, Cælius. Perdices & gallinaceos (gallos & coturnices, Dioscorid.) pugna-
ciores fieri putant, in cibum eorum additis adianti ramulis, Plinius. Gallinaceis mox compugnaturis
allium in cibis obijcere solebant, quo acrius decertarent. Ex quo facetissimè in veteri comœdia, *ἐκο-
ποδισμῶς*, id est allio pastus, pro vehementi ac nimis in pugnam proclui dicitur quandoq;, Cælius.
Pergami omnibus annis spectaculum gallorum publicè æditur ceu gladiatorum, Plinius. De hoc &
Atheniē- coturnicū certamine Pergami Athenisq; celebrari solitis, plura retuli supra in Coturnice E. Athenien-
ses solenne ses post victoriam eius belli, quod cum Persis gesserunt, legem constituerunt, quotannis ut certo die
gallorum galli in theatro publicè certarent: vnde verò initium lex duxerit, dicam. Contra Barbaros cum The-
quotānis mistocles exercitum duceret, & gallos non ignauiter pugnantes animaduertisset, exercitum cōfirma-
certamen uit, his verbis ad milites vsus: At hi neq; pro patria, neq; pro penatibus, neq; pro sepulchris maiorū, atq;
lege con- libertate, neq; pro pueris mala sustinent: sed ut ne vincantur, neuter cedit alteri. Quæ cum dixisset, A-
stituerūt. theniensibus animum auxit. Itaq; id factum, quod eis fuisset significatio (incitamentum) ad virtutem, ad
similium factorum monumentum seruari voluerunt, Gillius ex Ælia. lib. 2. Variorum. Gallinacei vo-
lunt vincere, ut aliæ animantes innumerae pro sola victoria cōtendentes, Galen. lib. 5. de decretis Hip-
pocratis. *Vide etiam supra in D.* Auium lanistæ à Columel. dicuntur, qui gallinas (gallos) parant, instru-
untq; ad certamen, qui mos hodieq; durat apud Boëmos: vbi primores præparant gallos gallinaceos
lanista. pugnae quasi gladiatoria, fiuntq; sponfiones pretij non parui, dum vnusquisq; pecuniam largam depo-
nit, quam aufert dominus victoris gallinacei, Beroaldus. Circa Tarnasari urbem Indiæ gallinaceos
procerissimos videre memini: ex quorum sanè acerrimis conflictibus summam voluptatem cepi. nam
quotidie huic ludo per medios vicos Mahumetanorum animi causa opera dabatur, mirumq; est Ma-
humetanorum pro hac re certamen. habent priui priuos gallos gallinaceos, eosq; committunt aliis, ex-
positis

positis quandoq; pro alitum futura victoria vtrunque aureis centenis singulo congressu. Conspicati sumus senis horis concertantes alites, nec prius illæ modum prælio faciebant, quam occubuissent, Ludouicus Romanus.

¶ M. Varro principatum dat ad agros lætificandos turdorum fimo ex auarijs. proximum Columella columbarijs, mox gallinarijs facit, Plin. Gallinaceum fimum mulieres nostræ laudat pro betonica altili, quæ in vasis colitur: non item ad alia, quod multæ inutiles herbæ ex eo nascantur. ¶ Qui piscandi scientiam in Macedonia tenent, vt pisces quosdam fluuiatiles varijs distinctos coloribus, (pæcilias puto Græcè legi sic dictos pisces) qui muscis in fluuio volitantibus vescuntur, capiant: purpurasciente lana hamum circumuestiunt, & ad eandem lanam gallinacei pennas duas cerei coloris speciem gerentes accommodant & conglutinant, &c. Ælianus. Lac coagulatur etiam à domesticæ gallinæ pellicula, quæ intra ventriculum stercorei destinata est, echinus ab aspritudine Græcis appellata, seu corallorum ad tex quidam, Berytius apud Constantinum. ¶ Esca ad capiendos pisces magnos, omniaq; marina, velut glaucos, orphos, & quæcunq; sunt huiusmodi: Galli testiculi cum nucibus pineis torrefactis ac tritis committuntur, ita vt sint testiculorum drachmæ octo, nucum pinearum drachmæ sedecim, teruntur autem in farinæ speciem, fiuntq; collyria, quorum esca pisces illectantur, Tarentinus in Geoponicis Græcis. ¶ Cur gallus, simia, serpens, canis, culeo parricidæ inferantur, ex Hier. Cardano scriptum est in Simia E. ad finem. ¶ Seminarium munitum sit ad incursum gallinacei generis, Plin. ¶ Vuæ florem in cibis si edere gallinacei, vuas non attingunt, Plinius. Vide in Gallina E.

F.

DE GALLINACEI GENERIS TOTIVS IN CIBIS VSV, APPARATV, ET SALUBRITATE gallorum, gallinarum, & pullorum. De ouis tantum separatim dicetur in Gallina F. item de Capo priuatim quedam.

In Alexandri Seueri conuiujs esse solebant gallinæ, oua, &c. adhibebatur & anser diebus festis. Quomodo maioribus autem festis diebus fasianus: ita vt aliquando & duo ponerentur, additis gallinaceis duobus, do veteri Lampridius. Pertinax imperator nimium illiberalis, amicis si quando de prandio suo mittere voluit, res gallinaceas misit offulas binas, aut omasi partem, aliquando lumbos gallinaceos, Iulius Capitolinus. Hoc primum antiquis cœnarum interdictis exceptum inuenio iam lege C. Fannij consulis vndecim annis ante tertium Punicum bellum, ne quid volucrū poneretur præter vnā gallinam, quæ non esset altilis: Quod deinde caput translatum, per omnes leges ambulauit. Inuentumq; diuerticulum est in fraude earum, gallinaceos quoq; pascendi lacte madidis cibis. multò ita gratiores approbantur, Plin. Et mox cum de saginatione gallinarum dixisset, Nec tamen (inquit) in hoc mangonio quicquam totum placet, hinc clune, alibi pectore tantum laudatis. Constat Messalinum Cottam Messalæ oratoris filium palmas pedum ex anseribus torrere, atque patinis cum gallinaceorum cristis condire reperisse, Plinius. Heliogabalus sæpe edit ad imitationem Apicij calcanea camelorum, & cristas viuus gallinaceis demptas, linguas pavonum & lusciniarum, quod qui ederet ab epilepsia tutus diceretur, Lampridius.

¶ Apparatus varij. Apicius lib. 5. Artis coquinariæ, cum Conchiclas quasdam (sic dicta edulia à faba conchide, vt puto) cum faba & cum pisca descripsisset: Aliter (inquit) conchiclam sic facies: Pullum lauas, exossas, concidis minutatim cepam, coriandrum, cerebella eneruata: mittis in eundem pullum: liquamine, oleo & vino ferueat. cum coctus fuerit, concidis minutatim cepam & coriandrum. colas ibi pisam coctam non conditam, accipies conchiclam pro modo, componis variè: deinde teres piper, cum minimum: suffundis ius de suo sibi. item in mortario oua duo dissolues, temperas, ius de suo sibi suffundis pisæ integræ elixæ, vel nucleis adornabis, & lento igni feruere facies, & inferes. Aliter conchicla farfili, siue conchiclatus pullus vel porcellus: Exossas pullum à pectore, femora eius iungis in porrectum, furculo alligas, & impenfam paras, & facies alternis pisam lotam, cerebella, lucanicas, & cætera. teres piper, ligusticum, origanum & zingiber. liquamen suffundis, passo & vino temperabis. facies vt ferueat. & cum ferbuerit, mittis modicè & pisam cum condieris, alternis in pullo componis, omento tegis, & in operculo deponis, & in furnum mittis vt coquantur paulatim, & inferes.

EX EIVSDEM AVTHORIS LIB. VI. CAP. IX.

In pullo elixo ius crudum. Adijcies in mortariū anethi semen, mentham siccam, laseris radicem: suffundis acetum: adijcies caryotam: refundis liquamen, sinapis modicum & oleum: defruto temperas, & sic mittis in pullum, anethatum. Aliter pullus. Mellis modice, liquamine temperabis. Lauas pullum coctum, & sabano mundo siccas. charaxas, & ius scissuris infundis, vt combibat: & cum combiberit, assabis, & suo sibi iure pertangis, piper asperges, & inferes. Pullus Parthicus. Pullum aperies à naui (pectore forte. nam infra pullum farfitem à pectore aperiri iubet. Sed Humelbergius partem posteriorem ventris accipit) & in quadrato ornas: teres piper, ligusticum, carei modicum: suffundes liquamen: vino temperas: componis in cumana pullum, & condituram super pullum facies, laser & vinum inter illas dissoluis, & in pullum mittis simul & coques, piper asperges & inferes. Pullus oxyzomus. Olei ace-

tabulum maiorem satis modicè, liquaminis acetabulum minorem, aceti acetabulum perquam minorem, piperis scrupulos sex, petroselinum, porri fasciculū. Pullus Numidicus, (qualis apud Numidas cōdiri solebat, aut potius ex pullis gallinæ Numidicæ.) Pullum curas, elixas, lauas, lasere & pipere aspersum assas: teres piper, cuminum, coriandri semen, laseris radicem, rutam, caryotam, nucleos: suffundis acetum, mel, liquamen: & oleo temperabis. Cum ferbuerit, amylo obligas: pullum perfundis: piper asperges & inferes. Pullus laseratus. Aperies à naui: lauabis, ornabis & in cumana ponis: teres piper, ligusticum, laser, vinum: suffundis liquamen: vino & liquamine temperabis, & mittis pullum: coctus si fuerit, pipere aspersum inferes. Pullus paroptus. Laseris modicum, piperis scrupulos sex, olei acetabulum, liquaminis acetabulum, petroselini modicum. Pullus elixus ex iure suo. Teres piper, cuminum, thymi modicum, fœniculi semen, mentham, rutam, laseris radicem: suffundis acetum: adijcies caryotam & teres: melle, aceto, liquamine & oleo temperabis: pullum refrigeratum & siccatum mittis, quem perfusum inferes. Pullus elixus cum cucurbitis elixis. Iure superscripto addito sinape perfundis & inferes. Pullus elixus cum colocasij elixis. Superscripto iure perfundis & inferes. Facit & in elixum cum oliuis colymbadibus non valde (impletum,) ita vt laxamentum habeat, ne dissiliat dum coquitur in olla: submissum in sportellam cum bullierit, frequenter lauas & ponis ne dissiliat. Pullus Varranus, (à Vario Heliogabalo fortassis, aliàs Vardanus.) Pullum coques iure hoc: liquamine, oleo, vino: fasciculum porri, coriandri, satureiæ: cum coctus fuerit, teres piper, nucleos cyathos duos, & ius de suo sibi suffundis, & fasciculos projicies, lacte temperas, & reexinanes in mortarium supra pullum vt ferueat: obligas cum albamētis ouorum tritis: ponis in lance, & iure superscripto perfundis. Hoc ius candidum appellatur. Pullus Frontonianus. Pullum prædura, condies liquamine, oleo mixto, cui mittis fasciculum anethi, porri, satureiæ, & coriandri viridis & coques: vbi coctus fuerit, leuabis eum, in lance defruto perfundes, piper asperges & inferes. Pullus tractogalatus, (à tracta & lacte quibus condiebatur, Humelbergius.) Pullum coques liquamine, oleo, vino: cui mittis fasciculum coriandri, cepam: deinde cum coctus fuerit, leuabis eum de iure suo, & mittis in cacabum nouum lac & salem modicum: mel & aquæ minimum, id est tertiam partem, ponis ad ignem lentum vt recalescat: tractum confringis & mittis paulatim, assidue agitas ne vratur, pullum illic mittis integrum vel carptum, versabis in lance, quem perfundes iure tali. Piper ligusticum, origanum: suffundis mel, & defrutum modicum: & ius de suo sibi temperas in cacabulo: facies vt bulliat: cum bullierit, amylo obligas & inferes. Pullus farfiliis. Pullum sic ne aliquid in eo remaneat, à ceruice expudies: teres piper, ligusticum, zingiber, pulpam cæsam, alicam elixam, teres cerebellum ex iure coctum: oua confringis & commisces vt vnum corpus efficias: liquamine temperas, & oleum modicè mittis, piper integrum, nucleos abundantes, fac impensam, & imples pullum, vel porcellum ita vt laxamentum habeat. Similiter & in capo facies. Accipies pullum & ornas vt supra: aperies illum à pectore, & omnibus eiectis, coques. Pullus leucozomus. Accipias aquam & oleum Hispanum abundans, agitur vt ex se ambulet & humorem consumat: postea cum coctus fuerit, quodcunq; olei remanserit, inde leuas: piper asperges, & inferes.

¶ In isicia de pullo. Olei floris libr. .i. liquaminis quartarium, piperis semuncia. Aliter de pullo. Piperis grana xxxi. conteres, mittis liquaminis optimi calicem, carani tantundem, aquæ xi. mittes: & ad vaporem ignis pones. Isicia de pauo primum locum habent. ita si fricta fuerint vt callum vincant. secundum isicia de phasianis, tertium de cuniculis, quartum de pullis. Aliter, (Isicium amylatum.) Officula de pullis ex proma. deinde mittis in cacabum porros, anethum, salem: cum cocta fuerint, addes piper, apij semen: deinde orindam (forte oryzam, cuius & paulò ante meminerat in simili isicio amylato. sed Humelbergius ex Hesychio orindam interpretatur semen simile sesamæ, &c.) infusam teres: addes liquamen & passum vel defrutum, omnia misces & cum isicijs inferes, Apicius. 2. 2.

¶ Gallus cum oxyliparo apponitur Dipnosophistis apud Athenæum lib. 8. Γαλέδες καὶ βατίδας ὅσα τε τῶν γενῶν ἐν ὀξυλίπαρῳ τριμμάτι σκευάζεται, Timocles Comicus. Est autè forte oxyliparum trimma seu condimentū, idem aut simile quale supra in pullo oxyzomo Apicius descripsit, quod conficitur aceto, liquamine & oleo quæ liparà, id est pinguia sunt, &c. Inuenio oxyliparon genus esse iuris in quo raia ac cæteri eius naturæ pisces mandi soleant, Hermola. ¶ Qui morbo regio æstiuo vel icteri prima specie laborat, obsonium edat pullum gallinaceum percoctum, probè conditum cum cepa, coriandro, caseo, sale, sesamo, & vua passa alba, Hippoc. in lib. de internis affectionib. Egregia quedam cōdimenta pro pullis coctis describit Ant. Gainerius in c. de restaurando appetitu. ¶ Pullus in agresta. Pullum cum salita carne decoquito. vbi semicoctus fuerit, grana vuæ sublatis è medio vinaceis, in cacabum feruentem indito: petroselinum & mentham minutatim concidito, piper & crocum in puluerem conterito. Hæc omnia in cacabum, vbi pullastra cocta fuerit, conijcito, ac patinam statim facito. Hoc obsonio nil salubrius. admodum enim alit, facile concoquitur. stomacho, cordi, hepati, renibus conuenit, ac bilem reprimat, Platina. lib. 6. c. 16. Et mox c. 17. Pullus assus. Pullū bene depilatum, exinanitū & lotum assabis. asso. atq; in patinam imposito, antequā refrigeat, aut succum mali medici, aut agrestam cum aqua rosacea, saccaro ac cinnamo bene trito infundes, conuiuisq; appones. Hoc Bucino non displicet, qui acria (acida) simul ac dulcia appetit, vt bilem reprimat & corpus obestet. Idem 6. 9. præscribit quomodo paretur pastillus ex quauis carne animantis cicuris, vt vituli, capi, gallinæ & similium.

Eiusdem

Eiusdem è lib. 6. cap. 15. de porcello lactente condimentis quibusdam farciendo assandoq; , verba recitavi in Sue G. Idem autem (inquit) fieri potest ex anate, capo, pullastra. ¶ Ex capis aut pullastris Mirause Cattellonicum, Platinæ verbis describemus *in Capo F.* ¶ E pullastris pastilli, ex libro Germanico Baltasaris Stendelij. Pastillo cōfecto pullastras ritè paratas membris confractis impone: & pro magnitudine pastilli tria aut quatuor oua addito, salem, & zinziber satis abunde. per æstatem conuenit etiam vuas passas Corinthiacas addi, vt caponibus quoq; , & aliquid butyri recentis. operculum etiam facies quale pro pastillo è capone præscribitur, & ouis illines. horis duabus coques. Quòd si frigidum habere malis, ius per foramen superius effundito, & pingui separato flatu, idem rursus affundito. Cum pulli in olla operta coquuntur, vel assantur potius in butyro, affuso etiam vino modico cum semiaffi sunt, nostri hoc genus cocturæ vocant *verdempffen*. Latine forsan suffocare dixeris, quemadmodum oua *pnicà*, id est suffocata Græci efferunt. Sunt qui vuarum acinos cum pullo in olla operta coquant. deinde conterunt, exprimunt, & rursus ad pullum affundunt cum butyro, Baltasar Stendelius. Et rursus ad idem, Pullos ritè paratos in ollam inde, vinum & ius carniū affunde, cum modico salis & aromatici pollinis crocei. quod si iusculum crassius desideras, segmenta duo panis albi tosta bullienti iuri injcito, cum ferbuerint, extractis vnà cum iccore tritis exprimito succum colando per aromaticum pollinem, & rursus affundito, & perfectè coqui finito. Sunt qui limonum (quæ poma sunt de genere citreorum) segmenta cum pullis elixant, quæ deinde ijs cum inferuntur imponunt, &c. ¶ Pullos elixos vel suffocatos, vt diximus, nostri aliquando cum pisces recentibus seorsim coctis inferre solent. ¶ Gelu cum expresso succo carnis gallinacei pulli, in Gallia vsitatum pro febrientibus & alijs ad vires restaurandas. Carnem pulli & pedes vituli aut veruecis discoques donec caro incipiat dissolui, tum percolabis & exprimes succum, cui adijcies bonam partem sacchari ac pollinis cinnamomi: purificabis cum albuminibus & testis ouorum, colabis denuo, addesq; crocum, aut aliud quippiam pro colore quem desideras, viride, rubrum, &c. si acidum placuerit, aceti aliud, vel *rob*, id est defrutum aliquod eius saporis, vt deribes aut berberis addi potest. ¶ Cibarium contusum: Gallinam vel caponem percoquito donec carnes bene mollescant, & in pila pulpam vnà cum ossibus contunde. quod si parum carnis fuerit, licebit etiam segmenta albissimi panis simul contere. tum vnà cum iure omnia per æneum vas colatorium exprimes, modicum generosi vini, & croci aromatumq; quantum satis videbitur adijcies, & coques aliquandiu, cum inferre volueris, panem tostum subijcies, interdum oua extra testam in aqua cocta impones. Reliquias etiam gallinarum & caponum à mensa, carnes scilicet cum ossibus aliqui tundunt, & ferculum parant: cui nonnulli elixum hepar agninum contusum adijciunt. Hic cibus puerperis, & ijs qui venam secuerint conuenit, Baltasar Stendelius.

¶ Si vespertinus subito te oppresserit hospes, Ne gallina malum responset dura palato, Doctus eris vinam Ratio gal-
misto mersare Falerno: Hoc teneram faciet, Horatius 2. Serm. Nux pullo inclusa illum longè celerius co-
qui facit, Cornelius Agrippa. ¶ In pastillum gallinaceum. Cristas pullorum trifariam, iecuscula neram fa-
quadrifariam diuidito: testiculos integros relinquito, laridum tessellatim concidito nec tundito. duas
aut tres vncias vitulinæ adipis minutatim concidito, aut loco adipis medullam bubulam aut vitulinam
addito. Gingiberis, cinnami, sacchari quantum satis erit sumito. Hæc q; omnia cū cerasis acribus (acidis) gallina-
ac siccis ad quadraginta misceto, inditoq; in pastillum ad id aptè ex farina subacta factum. In furno aut
sub textu in foco decoqui potest. Semicoctum vbi fuerit, duo vitella ouorum disfracta, modicū croci
& agrestæ superinfundes, Plat. 6. 38. ¶ Eduliū in asthma & alijs affectionibus pectoris, cum ægri in-
firmi sunt amodum. Pullum vel gallinā iuuenem pinguem cum ordeo puro discoquito donec lique-
fiat. tum tere pullū cum pulpa & ossibus, & parum ptisanæ infunde, exprime, cola. præstabit quidem
pullo dum teritur aquā rosaceam affundere, & diligenter miscere, Arnold. in lib. de aquis. Idē in lib. de
conseruanda sanis. Album ferculū (inquit) de pullis gallinarum frequēter sumi poterit, modo ne fiat de
pulpis effilatis, (sic loquitur,) sed ex transuerso subtiliter incis: & postea contritis ac ligatis cum lacte
amygdalarum, paucōue amylo aut pollinæ orizæ. ¶ Ius gallinaceum cum amygdalis: Cape tibi feli-
bram amygdalarum, tres ouorum vitellos exiguos, iecuscula gallinarum, panis è simila modum duo-
rum ouorum, cremæ lactis quantum semiobulo emitur, ius gallinæ veteris perfectè coctum. Tum a-
mygdalas contusas cum iure percolando exprime, & da. Vel pone prius in hoc iure sic parato pullum
prius coctum, & modicè simul efferuere finito, vt densiusculum fiat: & modicum cinnamomi, caryo-
phyllorum salisq; addito, Baltasar Stendelius. Ex eodem ius viride pro gallina (aut pullo:) Pyretro, sam-
psicho, petroselino minutatim dissectis vinum affunde, simul agita, saccharum & aromatis aliquid adde,
& affunde iuri in quo gallina cocta est: nec amplius coquito ne color viridis euanescat. Conditura pro
gallinis elixis: Gallinam elixam integram, vel in partes diuisam, bene purgatam in ollam inde, permo-
dicum aquæ affunde cum paucō vino dulci, & butyri modicum adde & pollinis aromatici nonnihil de
macere, cinnamomo, caryophyllis. Cura diligenter ne diutius ad ignem maneat hoc ferculū. fit enim
prorsus inutile. Tolles cum ad rufum colorē gallina vergit, & ius mediocre habet. Si dulce placuerit,
saccharum per se vel cum aromatibus adijcies. Aliud edulium de pullis vel capis cum pane tosto, &c.
ex eodem, ipse Germanicè vocat *Plügte hūner*. Pullos aut capos assos frustatim dissectos saccharo cum
aromatibus condies, ac vino dulci perfundes, imponesq; segmentis è pane albo tostis eodem vino

dulci madentibus. frigidum pones. Condimentum quo gallina vel pullus farcitur: iecur & ventriculū ē gallina manu diligenter eximes, ita ne quid frangas. hæc minutatim concisa cum ouo permisce, & croceum colorem adde si placet. addes & olus viride concisum, vel vuas passas minores: his immixtis pollinem aromaticum affundes & ventrem gallinæ religabis, eamq; in olla coques eo genere quod suffocationem vocant, (*verdempffen*) Cæterum pro gallina assanda, condimentum hoc in patella mixtum cū ouo subiges, & in ventrem immittes, Idem. Præscribit & alios quosdam modos, (*ein angelegte Hent/ Knödle von Hennen*) quos breuitatis gratia relinquo. ¶ Aliqui gallinā pullam in optimo vino albo discocoquunt, & dissolutam coctione diutina exprimunt, colantq; ius, & cum oui vitello ad ignem miscent, hac sorbitione prostratas agrorum vires mirificè restaurari aiunt. ¶ Liquamen quomodo fiat ex adipe gallinaceo & anserino, *vide in Sue F.* ex Platina. ¶ Porcelli dimidia parte assi & dimidia elixi, farti-
queturdis ac ventriculis gallinaceis, Athenæus meminit libro 9. ¶ *Mutagenat*, est cibus qui fit in aliquo vase cum lacte seminum communium, (cucurbitarum generis,) iure gallinæ & vitellis ouorum. conditur autem saccharo & polline qui constat cinnamomo, spica, cubebis, calamo aromatico & cari-
femine. coquitur ad ignem, & apposita super vas testa calida, Syluaticus.

*De salu-
britate
carnium
gallinacei
generis.*

¶ Ex volucrum genere gallinæ (gallinaceum genus) omnibus præstant. sint autem altilis, Aetius in cura colici affectus. Auium caro minus nutrit quam quadrupedum, sed facilius concoquitur, præcipuè perdicis, attagenis, columbæ, gallinæ & galli, Galenus 3. de alimentis. Idem in libro de cibis bonis & mali succi enumerans cibaria laudata, & neq; tenuem neq; crassum succum (aut sanguinē) gignentia, adnumerat ex auibus gallos & gallinas, &c. quod & in alijs libris ab eo repetitur, & secutis eum authoribus alijs. Temperatum bonumq; sanguinem *ornithopula* (id est pulli gallinacei) gignunt nec tenuem nec crassum plus iusto, Symeon Sethi. Gallinæ (& pullorum gallinaceorum, Sethi) caro facile concoquitur, Galenus in libro de diff. continui. Minus suavis est quam phasiani, sed similis ei in coctione & nutrimento, Ibidem. Gallinæ caro accommoda est ficcis, Galenus sext. de sanitate tuenda. Gallinacei vtilis sunt calidis & ficcis, Idem 8. Methodi. Gallinæ cortales non edendæ sunt homini qui otiose viuat, sed montanæ potius, Idem in libro de attenu. victu. Gallinacei pulli prosunt ijs qui minus se exercent & otiosis, (hoc Galenus non concedit, cuius hæc sunt verba: Gallinaceæ carnis vsum, ijs quibus ratione victus tenui opus est, exercitatis quidem non prohibeo, præsertim earum quæ in montibus fuerint educatæ. at qui se nō exercent, ijs gallinacea carne minus vtendum est. alis tamen gallinarum vel in tenui victus ratione vesci licebit. quanquam neq; viscera, neq; gallinaceorum testes huic diætæ sunt idonea.) & his simul quibus facile obstruuntur meatus. his insuper qui stomachum calidum habent, vnaq; alium promouent, Symeon Sethi. Gallinarum (vel gallinaceorum pullorum) caro secundo loco est quo ad bonum succum generandum post attagenas, præsertim si pinguis fuerit. talis etiam corpus humectat & otiosos iuuat, coloremq; bonum comparat, & genitali semini adijcit, & cerebri substantiam auget. & in primis earum (vel pullorum) medulla. hæc enim cerebrum abunde nutrit. & idcirco aiunt, quod his qui leuiori ingenio ac mente sunt, prodest, Idem. Caro pullorum gallinaceorum (gallinarum alferthi) intellectum auget. vocem clariorem reddit, & genituram in iuuenibus auget, Auicenna. Gallorum veterum caro astringit, ius soluit. (*vide infra in G.*) gallinarum verò ius astringit, Galenus in opere de simplicibus, & ad Pisonem. Galli excipiuntur à cibis ictericorum, nisi moderatè carnosifuerint, in libello de cura icteri qui Galeno adscribitur. Pullus cohortalis quo tenerior est, eò minus alimenti præstat, Celsus. Inter aues melior est caro alduragi, (id est francolini, Bellunen-
sis) & gallinarum est subtilior ea. & non sunt cum nutrimento carniū alchabugi, & altaiaigi & altedarigi, Auicenna. Gallinæ succum gignunt temperatum. nam neq; calidæ sunt, vt facile in bilem abeant: nec frigidæ, vt pituitam augeant. Itaq; nescimus qua ratione vulgus & medici quidam podagricis eas interdiciant ceu podagræ generantes. quod si fieret, nullam certam ob causam, sed occultæ quadā proprietate contingeret. ab authoribus quidem nihil huiusmodi proditum est. (Putauit Aristot. eum qui aliquandiu gallinas pingues esitauerit, inducere hereditatē hemorrhoidum & podagræ, Rasis.) Coloris bonitatem faciunt: & cerebella earum substantiam cerebri augent, ac sensus acuunt. Ipsæ in cibo cōueniunt conualescentibus & otiosis, præcipuè pulli & antequam coierint, Elluchasem. Idem in tabulis laudat eas quæ pascantur viridi & libero campo: genituram augere scribit & cerebrum exercitio vtentibus conuenire, præsertim cum bono vino odorato: temperatis, pueris vere. calidas esse temperatè, vel in secundo abscessu. gallos verò calidos & siccos in secundo. præferri ex eis qui vocis temperatæ sunt, stomachum roborare. conuenire frigidis, decrepitis, hyeme: nutrimentū ex eis non laudari. ¶ Gallina est tēperatę carnis & leuis, Albert. ¶ Galli caro durior quam gallinæ est, Idem. Decrepiti galli carnes teneriores sunt quā iunioris, & si quid inest viscosum decoctione cōsumitur, Idem. ¶ Caro gallinarum iuuenum est calida & humida, licet parum: vnde Galenus temperatam esse scripsit. pulchrum colorem efficit, quamobrem à mulieribus appetitur. Sed nimis annosarum caro frigida est & sicca, difficilis concoctu, sicut & gallorum & caponum decrepitorum. Auicen. tertia primi. Præstant (inquit) gallinæ quæ in ventre agni aut hœdi assantur. earum enim humiditates conseruantur. Pullorum marium caro est temperata, ad humiditatem declinans quod ad nos. facile cōcoquitur, sanguinem laudabilem gignit, appetitum roborat, omnibus ferè temperamentis conueniens. ius eorū hu-
mores

mores æquat & ventrem soluit Auicennæ. ius verò gallinarum magis nutrit. Pullastrarū verò caro humidior & minus calida est, non æquè sanis conueniens, sed magis intemperatis quibusdam. ex his earum quæ nondum peperere caro, mediocriter pinguis, proba & temperata est Auicennæ. Gallina sicior est quàm pulli, & ventrem nonnihil astringit, quem pulli humectant. quare elixæ magis quàm asæ gallinæ sunt comedendæ, Isaac.

¶ Electio. Galli gallinæq; veteres improbantur. eliguntur pulli mediocriter pingues, Sauonaro-^{Quales} h. Mares antequam cantent aut coëant: foeminae antequam pariant, (cum parere incipiunt, Arnold. ^{in cibis e-} Villanou.) Idem, Sym. Sethi, Auicen. Rasis, Elluchasem. Capos præpingues assos medios inter ma-^{ligendi} ciem & pinguedinem comedes. idem fiet de gallina & pullastra, Platina. His tanquam saluberrimis ^{sint.} vesci debent quotidie vel maiori ex parte, quicunque sanitatis rationem habent, Elluchasem. Gallinæ meliores sunt hyeme. quia tum minus foetu exhauriuntur. Pulli verò æstate dum tritura fit, dumq; adhuc de vite omphacium pendet, esui meliores habentur: masculi tamen magis quàm foemellæ, Platina. Galli ante interfectionem fatigari debent, Elluchasem. Gallinæ (parum iuuenes scilicet, quo minus duræ sint) statim occisæ euiscerari debent, & suspendi à matutino tempore vsq; ad vespertinum, vel contrà, Arnoldus de Villanou. Vulgò experimento cognitum est pullos albos in ventriculo non facile coqui, vt Gilb. Anglicus scribit. Marsilius tamen præfert albos pro hecticis, tanquam minus calidos, Gaynerius. Gallinas albas nigris aliqui suauiores esse tradunt, Chrysippus apud Athenæum. Gallorum & gallinarum caro alimenti est inter aues optimi. quia facile in sanguinem vertitur, & parum excrementosa est. Caro autem gallinarum est melior quàm gallorum, nisi sint castrati: nigrarum quoq; & quæ nondum pepererunt caro est melior & leuior. Veterum autem, præcipuè gallorum, caro nitrosa est & salsa, cibo inepta, Syluius. Gallinas autem carnem tunc habere suauissimam, cum non alimento abunde eis exhibito, ipse suis pedibus scalpentes non sine labore cibum inueniunt, Clemens secund. Stromat.

¶ Hippocrates in lib. de internis affectionibus, à pituita (inquit) maximè in aquam intercutem ^{Quibus} transitus fit, &c. in hac qui curabilis est, obsonium edat carnem galli assatam & calidam, &c. Et rursus, ^{agrotis} Qui pituita alba laborat, &c. in cœna vtatur galli carnibus & suis tritis. In morbo crasso etiam à pituita ^{carnes gal-} putrefacta obsonium è gallinaceo pullo cocto commendat. Et alibi in eodem lib. Ab hepate laborans ^{linacea cœ-} aqua intercute, &c. galli carnem assatam calidam habeat. ¶ Aretæus in curatione cephalææ carnes ^{ducant.} nuper interfecti galli laudat. Morsus à cane rabido pullorum ius sorbeat, Arnold. de Villan. ¶ Qui gallinaceam carnem esitauerint, non statim lac acidum (oxygala sumant: quoniam obseruatum est colicos morbos inde fieri, Sym. Sethi

¶ Gallinarum ius astringit, gallorum verò veterum ventrem soluit, vt scribit Galenus lib. ii. de ^{Alimen-} simplicib. & in lib. de attenu. victu. ^{tū ex iure} Vide mox in G. gallinarū.

¶ Gallinarum sanguis non est inferior sanguine suum, sed multò peior leporino. sunt qui eo ve-^{Sanguine.} scantur, Galen. lib. 3. de alimentis. Et rursus lib. 10. de simplic. c. 4. Non pauci (inquit) pro alimento habent sanguinem leporis & gallinarum, & ex ijs etiam qui vrbes incolunt complures.

¶ Patina ex capitibus & interaneis caponum & gallinarum: Gallinarum atq; auium iecuscula, ^{Capitibus} pulmones, pedes, capita & colla, bene lauabis. Lota & elixa in patinam sine iure transferes. Indes acetū, ^{& inte-} mentham, petroselinum, inspergesq; piper aut cinnamum, ac statim conuiuis appones, Platina. ^{raneis.}

¶ Gallinaceorum cristæ & palææ nec probandæ nec improbandæ sunt, Galenus libro tertio de ^{Paleis &} alimentis. ^{cristis.}

¶ Ventres & hepata anserum pinguium, deinde gallinarum pinguium omnibus præferuntur, ^{Ventre et} Elluchasem. Ventriculus volatiliū si concoquatur, vberimè nutrit. gallinæ quidem & anseris præ-^{hepate.} stantissimus est, Galenus in libro de cibis boni & mali succi. Ventriculi in cibo laudantur præ intestinis, præsertim altiliū gallinarum, magisq; etiam anserum. sunt enim perquam suaues: cæterum crassi duriq; eoq; ad concoquendum difficiles: sed quibus semel coctis multum alimenti insit, Galen. si bene memini. Ventriculi animalium non laudantur in cibo, præter ventriculum gallinarum, aut anserum, aut gruis, Arnoldus Villanou.

¶ Gallinarum alæ bene coquuntur, & bene nutriunt. conueniunt è balneis redeunti. item in vi-^{Alis.} ctu attenuante, Galenus in diuersis locis. Alæ auium in cibum sumptæ, saluberrimi sunt alimenti, præcipuè autem gallinarum. sunt qui & anserinas his addant. frequenti enim motu si quid mali succi inest, purgatur. Similiter quoq; anserina & gallinacea colla (quàm) cæterarum volatiliū meliora putantur, si sanguine intercutaneo caruerint, Platina. Gallinaceorum lacte nutritorum alæ & testes in siccitibus conueniunt, Galenus 7. Methodi. ¶ Inter hepata primatus anserino: quod vt humidius & tenerius est, ita sapore suauius: secunda laus hepatis gallinaceo, Rasis ex Galeno. ¶ Gigeria, intestina gallinarum cum his & ita (forte, cum gallinis ita) cocta, Lucilius lib. 8. Gigeria sunt siue adeò hepeta, (hepa-^{Intesti-} tia,) Nonius. Quidam sic citant, ^{nis.} Gigeria sine oleo, his vescamur alacriter. Intestina gallinarum cum rebus alijs incocta, veteres gigleria vocabant, Hermolaus. ¶ Gallinacei testes & viscera non conueniunt ^{Testibus.} in victu attenuante, Galenus. ¶ Gallinaceorum renes, testes & iecur, præsertim altiliū, boni succi sunt, Galenus. Testes eorum suauissimi sunt, & probum alimentum corpori conferunt, Idem tertio

de alimentis. Et rursus, Per omnia optimi sunt. In siccitatibus (affectibus & constitutionibus siccis) cōueniunt, Idem 7. Methodi. Gallorum lacte aliorum testes vtilis sunt in syncope ex succis tenuibus, Idem 12. Methodi. Cur gallinaceorum testes, quos lacte saginant, amplissimi & concoctu faciles fiant, causam adfert Alexander Aphrodisiensis in Problematibus 2. 73. interprete Gaza. Testes galli (aliās *gallicastrati*, qui scilicet à castrando eximuntur) laudabiles sunt & faciles concoctu, Auicenna. Languentibus dari consueuerunt, Galenus in Commentario in librum de victus ratione in morbo. ac dandi in tertiana, Idem ad Glauconem. Ijs qui ex syncope marasmo contabescunt, testiculos gallorum, quos Græci orchis & parastatas appellant, dare oportet. perpetuò enim omnibus hectica laborantibus commodi existunt, cum abundè nutrire & vires augere possint, vbi probè concocti fuerint. quapropter id alimenti semper exhibendum est, vbi vires nondū ad extremum collapsæ fuerint. quod enim præsidium deinceps esse potest, si natura alimentum concoquere non possit? Alex. Trallianus. Gallinaceos præparamus (in vsum præcipuè hecticorum & phthisicorum) pane in lac acidum & ferofum merso si ante nutrimus quàm iugulemus, vt testes habeant gratissimos & præstantissimos: idq; ante coitum, ne virus ex semine oleant. sic enim boni sunt succi, validè nutriunt, facillè coquentur, Syluius citans Galeni librum 3. de aliment. ¶ Gallinaceorum testes subinde si à conceptu edat mulier, mares in vtero fieri dicuntur, Plinius.

G.

DE REMEDIIS EX OMNI GALLINACEO GENERE, GALLIS, GALLINIS, pullis, eorumq; partibus & excrementis. De ouis tantum seorsim agatur in Gallina G.

Remedia
ex gallo
vel galli-
na inte-
gris.

Morbo regio resistit gallina, si sit luteis pedibus prius aqua purificatis, dein collutis vino quod bibatur, Plinius. Gallus natus in Martio, si viuus ponatur in olla obturata optimè & ponatur in furno vt deficcetur totaliter, & puluerisetur, & hic puluis misceatur cum aliquo liquore, vel re ad propositum faciente, est mirabile medicamentum contra paralyfin, Incert. Gallinaceum pinguem verno tempore dempta cute & interaneis, sale factum in vmbra suspendito, donec arefiat: mox illum exossato, atque vnà cum sale conterito, in vitrea hamula ad vsus seruato, obolis duobus si bibitur, mirè Venerem concitare dicitur, Alexand. Benedictus. ¶ Mirabile remediū in arthritide à muliere quadam, & adhibetur in quouis loco vbi iuncturæ exeunt (fortè existunt.) Gallina bene habitā quadrima, absinthio referta, coquatur in tribus situlis aquæ ad duarum partium consumptionem. hinc æger foueatur (vaporetur, fiat stufia,) bis quotidie donec liberetur, fricando semper ad inferiora, Additiones ad practicam Varignanæ. ¶ Pullas & capos iure & carne viperarum cum pane subactis nutriuit Matthæus Gradi ad vq; depilationem, curaturus horum esu elephanticos, Syluius. Serpentem varium, qui inter alios minimum habet veneni, & Germanicè vocatur *ein Huf* (vocem à librariis corruptam cōiicio) cum tritico coque. deinde sic cocto tritico gallinam pasce, & idem ius pro potu præbe. Huius gallinæ caribus accipiter pastus pennas mutabit, & morbum, si quem habet, expellet, Albertus. ¶ Ex gallo vulturino viuo remedium ad elephantiasin Aetius præscribit, vt recitabimus in *Vulture G.* qualis autem hic gallus sit non docet. idem quidem remedium ex vulture etiam fieri ait.

Ex iure
gallina-
ceo.

¶ Ius. Ad vteros: Gallinam iugulato & festucam lineo panniculo inuolutam intra auem conde, eamq; consueto, elixato, & ius potui dato, Author Euporistorum quæ Galeno tribuuntur 3. 237. Gallinarum ius simplex aluum retinere, veterum autem gallorum eandem subducere experti sumus, Galenus lib. 11. de simplicibus, & in libro de theriaca ad Pisonem. Gallinarum iuniorum ius simplex ad temperanda humorum vitia datur, & in ardoribus stomachi vtile est, Dioscorides. Græcè legitur, διδωαι ὀπικράσεως χάριν τῇ φαιλοτήτων. cum Galenus de eodem scribat, ὅτι ὀπικρατητικῆς ὅτι διωάμεως, hoc est facultatem cohibendi & astringendi habere. videtur autem vtrunque verè dici, vt & ὀπικρατητικὸν hoc ius sit, id est fluxiones reprimat: & ὀπικρατικὸν, hoc est humorum acrimoniam temperet. Marcel. Vergilius Dioscoridis interpres, hæc verba διδωαι ὀπικράσεως χάριν φαιλοτήτων, sic reddidit in annotationibus: Datur ad emendanda in homine temperamenti sui vitia, quod minimè probo, quum & verba Græca repugnent, & temperamenti vitia etiam contraria esse possint. Idem ostendit se hunc locum de galli iunioris iure, in Græcis codicibus Dioscoridis plerisque omnibus vno excepto non reperisse, in vetere tamen Latina translatione, & apud Serapionem quoque extare. Ad sensum quidem necessarius est perficiendum, & sententiam veram continet. Ius gallinarum, si æstate in eo grana vix immatuæ decoquantur, bilem extinguit, Nic. Massa. Aluum cit & gallinaceorum decoctum ius, & acria mollit, Plinius. Sed acria mollire, id est mordaces humores temperare, gallinarum iuri magis conuenire iudico, earumq; iuniorum: gallinaceorum minus, & minimè quidem veterum, cui ipsi tamen aluum citandi facultas maior. Ius gallinæ iuuenis & pinguis temperat complexionem, & est optima medicina leprosis, Auerrois. Ius è gallinaceo dysentericis medetur, sed veteris gallinacei vehementius. falsum ius aluum cit, Plinius. hic quoque vt galli iunioris ius in dysenteria prodesse facile concesserim, ita an veteris quoq; gallinacei ius ei conueniat, addubito: & verbū vehementius ita interpretari malim, quasi hoc ius vehementius magisq; medicamento sum sit, quàm vt dysentericos iuuet: nō aut quasi vehementius aut effi-

aut efficacius illis medeatur. Itaq; galli iunioris ius dysenterijs vtile dixerim, veteris inutile, falsum in-
super noxium. Si torminosi vel coeliaci propter frequentes desurrectiones viribus deficientur, dan-
dum erit eis ius gallinæ pinguis excoctæ cum butyro, Marcellus. In iliaco affectu (inquit Aretæus, Iu-
nionio Paulo Crasso Patau. interprete) alimenta aluum ducentia exhibeantur, vt iuscula gallinarum. Ad
inflammationes tōsillarum & anginas gallinæ hæc divedi iusculo vttere, Galenus Euporiston 2. 15. Caua
iecoris purgat galli veteris ius, Trallianus. Ius è vetere gallinaceo aluum deijcit. abiectis itaq; interra-
neis salem conijci oportet, & consuto ventre decoqui in viginti sextarijs aquæ, donec ad treis heminas
(Marcellus Vergilius suspicatur sextariorum & heminarum numeros, pro rei necessitate maiores, vi-
tiumq; in eorum notis forte esse. Plinius quidem in tribus congijs, id est octodecim heminis coqui iu-
bet) redigantur: totum id refrigeratum sub diuo, datur. Aliqui incoquunt brassicam marinam, mer-
curialem, cnicum, aut filiculam. Crudos humores crassosq; atram bilem, & strigmenta elicit. prodest
longis febribus, suspirijs, articularijs morbis, & inflationibus stomachi, Dioscor. Ius è gallinaceo aluum
soluit. Validius è vetere gallinaceo. Prodest & contra longinquas febres, & torpentibus mēbris tremu-
lisq; & articularijs morbis, & capitis doloribus, epiphoris, inflationibus, fastidijs, incipienti tenesmo, io-
cineri, renibus, vesicæ: contra cruditates, suspiria. Itaq; etiam faciendi eius extant præcepta. Efficacius
enim cocti cum olera marino, aut cybio (cnico forte, vt Dioscorides) aut cappari, aut apio, aut herba
mercuriali, aut polypodio, aut anetho: vtilissime autem in congijs tribus aquæ ad tres heminas (id est
libras ferè) cum supradictis herbis, & refrigeratum sub diuo dari tempestiuus antecedente vomitione,
Plinius. Ius è gallo vetere (inquit Auicenna 2. 296.) ex Galeni præscripto sic fit. Gallus nutritus cursu fa-
tigetur donec cadat, tum decolletur & exenteratus impleatur sale, consuaturq; filo, & coquatur in vi-
ginti sextarijs aquæ vsq; ad tres cotylas, & id omne semel bibatur. quod si polypodium & anethum adij-
ciantur, vtile erit aduersus articulorum dolorem ac tremorem, &c. vt Dioscor. Et rursus, Ius galli ve-
teris cum polypodio & anetho in colico affectu saluberrimum est. *Febribus aut longis galli noua iura ve-*
tusti Subueniunt, etiam tremulis medicantia membris, Serenus. Decrepitorum gallorum caro (inquit Io.
Mesue lib. 2. de purgantibus cap. 23. Iacobo Syluio paraphraste) nitrosa & salsa, cibo inepta, medica-
mentosa est, iure suo maximè. potissimum verò gallorum ruforum, qui ad motum sint alacres, ad coi-
tum ardentes, ad dimicandum fortes, obesorum & macrorum medij: quoq; vetustiores, eò magis sunt
medicamentosi Galeno. Id ius ob nitrosam & salsam substantiam calidum est, lauat, terget, tenuat, fla-
tus dissipat, cum semine anethi vel dauci & polypodio & sale gemmæ coctum: & dolorem ventriculi,
coli, ilium, renum, à flatibus ortum sedat, obstructa aperit. Purgat pituitam quidem cum turbit & cni-
co, ob id confert arthriticis doloribus ex hac natis. melancholiam verò cum epithymo & polypodio:
& cum iisdem, atq; thymo, hyssopo, anetho & sale gemmæ, arthriticis confert. Gallus autem fursure
à Galeno nutritus, alijs etiam melle & pauco sale, plurimum fatigetur vel à nobis venantibus, vel po-
tius dimicando, decapitatus, & exenteratus cum sale, aut sale gemmæ, igne lento, aqua sufficiente co-
quatur ad duarum aquæ partium consumptionem: alijs atq; alijs simul incoctis pro varijs medicorum
scopis. Potatur eius decoctū ad libras duas, Hæc ille. Hieroc. in Hippiatricis curationem equi anhelosi
præscribens, inter cætera oleum laurinum, rosaceū, crocum, vinum vetus, &c. simul decoqui iubet vnā
cum gallinaceo, & hoc decoctū vnā cum hydromelite & ouo per dies sex in equi nares infundi. Vete-
ris galli iure vsi sunt frequenter prisca pro medicamento aluum molliente, & ad ichores educendos. al-
uum mirè proritat, si satis copiosè sumatur, hoc est ad tres vel quatuor cōmunes pateras. (nam vna pa-
tera nihil efficit. alibi à libra vna ad duas bibi iubet.) in qua copia potum etiam capi ius ventrem emollit.
gallinacei verò pulli ius etiā si multò copiosius hauriatur, nihil omnino educet. Sed plura de his iuribus
scripsi in Cōmentarijs nostris in librum de ratione victus in morbis acut. Ant. Musa Brassau. Et rursus,
Ius è vetere gallo atram bilem educere, vt Serapio scribit, cū experirer verum esse non reperi. Lenit
enim & ea solum educit quæ in ventriculo & intestinis continentur. Senam quandoq; miscui, & atram
bilem eduxit: aliàs turbit, pro pituita detrahēda: aliàs myrobalanos citrinos pro bile flaua. Medicamen-
tum purgans ex iure veteris galli compositum. Interiora abijcienda sunt & sal inijciendus ita vt gallus
impleatur, & consuendus est, multaq; aqua in qua parum olei sit, multumq; anethi & porri, incoquen-
dus: his colliquatis ius suaue & stomacho aptum magisq; accōmodatum ad purgandum redditur: eius
colati dentur ad minus heminæ duæ. Summè facit ad inueteratas ad somnū propensiones, *καταφρονες*,
Oribas. Synops. 3. Iura decrepitorū gallorum prosunt asthmatis & defectum cordis patientibus, Albert.
Amatus Lusitanus pro muliere quadragenaria, quæ maximo dolore ab ore ventriculi ad imum pecti-
nem cruciabatur, febricitabat, vomebat, nec quicquam aluo reddebat, post cætera remedia, ius galli
præscripsit huiusmodi. Gallum veterem, 4. ad minimum annorum, defatigatum interfice, & exēterato
immitte, salis gemmæ drachmas 3. seminis cnici, polypodij de quercu recentis & contusi, ana vnciam 1.
feminis dauci, anethi, ameos, ana semunciam. turbit drachmas 3. misce & in libris 12. aquæ fiat decoctio
ad medias, Huius decoctionis (inquit) vncias 6. ieiuna bibebat: & ex eadem interdum clyster parabatur,
quibus aluus secessit, ac dolor ex toto leuatus est. Alypon ad purgationem datur è gallinaceo iure, Plin.
Lathyridis grana stomachum lædunt. itaq; inuentum est, vt cum pisce aut iure gallinacei sumerentur,
Idem. Aluo soluendæ Mercurialis decoquitur quantum manus capiat, in duobus sextariis aquæ ad

*Ex iure
Galli ve-
teris.*

dimidias, bibitur sale & melle admixto, nec non cum vngula suis aut gallinaceo decoctum salubrius, Plinius. Heliotropij tricocci illitum semen, & potum in iure gallinacei decoctum, aut cum beta & lente, spinæ ac lumborum sanguinem corruptum trahit, Idem. Clyster ad omnem colicam ex descriptione Io. Gœuroti medici regis Galliarum. Gallus quem vetustissimum inueneris, virgis verberatus decolletur, & in situlam aquæ iniiciatur. deplumati exenteratiq; ventri immittantur hæc medicamenta: Anisi, fœniculi, cumini, polypodij, seminis cnici, singulorum semuncia. turpeti, senæ, agarici in subtili linteo ligati, de singulis drachmæ binæ. florum chamæmali manipulus. decoquantur vsq; ad ossium separationem. Huius decocti libra cum oleis de anetho & de chamæmalo (duabus vel tribus vncijs vtriusq;) & duobus oui vitellis misceatur, fiatq; clyster, qui tepidus vetriculo vacuo exhibeatur. ¶ Chiron Centaurus pro remedio malidis siue pestilentia iumentorum, præcipit catulum lactentem viuum in aqua feruenti missum ac depilatum ita decoqui, vt ossa separentur à carne: quibus diligenter ablatis, eius caro cum aqua in qua decocta fuerit, liquamine optimo, vino veteri & oleo & pipere cum melle condita, vsq; ad sextarium debere seruari, ac singulis animalibus binas cotylas tepefactas donec ad sanitatem perueniant, diebus singulis dari per fauces. De gallo quoq; gallinaceo albo eadem quæ de catulo obseruanda demonstrat, Vegetius 1. 17. Idem remedium Absyrtus in Hippiatricis describit capite 128. enchymatismum catharticum, id est infusionem purgatoriam appellans, nec aliud admiscens, sed solum catulū aut gallum in aqua discoquens. Contra malidem humidam equo infunditur per os ptisana ex auena, percolata, cui incoctus sit canis κατὰ βίον (malim γαλαθλιὺς, id est lactens, vt supra) bene purgatus & depilatus: sin minus gallina, Hierocles. Gallina alba cocta cum decem cepis albis, & cum manipulo de aluiule, donec bene cocta sit & comedatur, & bibatur aqua, addit in appetitu coitus, Rasis ni fallor. ¶ Ius ex gallinaceis potum præclare medetur contra morsus serpentium, Plinius. Ius gallinaceorum coquitur aliquando cum remedijs astringentibus ad dysenteriam, & cum lacte ad vlcera vesicæ, Auicen. Plinius etiam simpliciter ius è gallinaceo (iuniore nimirum, vt supra monuimus,) dysentericis mederi scribit. In febris hepiala, in qua exteriora calent & frigent interiora, ijs cibis vttere qui hemitritæo phlegmaticæ conueniunt. Gallus antiquus post longam cum altero dimicationem occidatur: coquaturq; cum hordeo, passulis enucleatis, pulegio, hyssopo, thymo & violis: tempereturq; cum oxymelite acri. propinato quantum vno haustu sorbere possit æger, Brudus Lusitanus. Et rursus pro eadem febris cum à simplici pituita dependet, præsertim in homine frigida naturæ: Senescentem gallū (inquit) prædicto modo defatigatum, parato ad hunc modum: Chamæmeli manipulum sesqui: ficuum aridarum, passularum enucleatarū, singulorum manipulum: hordei ab vno cortice exuti manipulos tres, coquito sufficienter & colato. Cum libra huius iuris misceto adipis anatis recentis vncias tres, aceti albi è pulegio vnciam, salis parum. bulliant iterum donec permisceantur. Dato calidum, quantum vno haustu sorbere possit. efficacissimum est ad crassos humores & lentos febrem generantes. Idem cum capo & pulla efficere possis, sed inefficacius. Dicatur hæc sorbitio ex adipe anatis. Idem Brudus passim in opere suo de victu febricitantium, diuersa remedia cum gallinis aut pullis coquenda præcipit, febribus diuersis salubria, vt cucurbitam, pruna, vuam acerbam &c. quæ propter prolixitatem omittimus. ¶ Gallinacea iura salubriter bibuntur, vbi sumpti veneni suspicio est. nam aluum subducunt, & stomachum resoluentia proniorem ipsum ad vomitionem reddunt. & venenorum acrimonias heberant: atq; meatus obstruentia, celerem virium (veneni) penetrationem inhihent, Dioscorides: cum ad hunc vsum non tantum hæc iura nominasset, sed etiam pisces præpingues, vetustas carnes pinguesq;, & quæ adipe aut recenti butyro parantur. ¶ His qui toxicum biberint, iusculum pulli gallinacei pinguis absorbendum dato postquam vomuerint, Aetius. ¶ Veneficijs ex mustela syluestri factis, contrarium est ius gallinacei veteris largè haustum: peculiariter contra aconitum, addi parum salis oportet, Plinius: Pinguis gallinæ ius contra aconitum bibitur, Galenus libro 2. de antidotis & Nicander. Dioscorides aduersus idem malum lixiuiam laudat cum vino & gallina decoctam. Ius falsum ex gallina vel ansere auxiliatur illis qui coriandrum sumpserint post vomitionem irino oleo concitatam, Dioscor. Gallinæ pinguis de pectore caro cocta, vel iusculum inde potum, remedio est contra dorycnium, Nicander & Dioscorides.

¶ Caro gallinarum claritatem vocis efficit, Auicenna. Aduersus exitum ani (resolutionem vel tenesmum) pullam gallinaceam assam edito, Obscurus. Cimicum natura contra serpentium morsus & præcipue aspidum valere dicitur: item contra venena omnia argumentum, quod dicunt gallinas quo die cimices ederint, non interfici ab aspidem: carnes quoq; earū percussis plurimum prodesse, Plin.

Ex disse-
ctis galli-
nis.

¶ Dissectæ gallinæ (gallinarum pulli, Ægineta) & adhuc calentes appositæ, serpentium morsibus auxiliantur. sed identidem alias sufficere oportet (deinde folia oliuæ viridia trita cum oleo & sale supponere vulnere, Kiranid.) Dioscor. Et alibi, Dissecti gallinarum pulli, cum maximè tepent, percussio loco applicentur. Nec desunt qui hisce tanquam discordia quadam naturali pugnantibus vtantur. verum huius rationem inire facillimū fuerit. Gallinæ enim calida natura præditæ sunt: argumento, quod deuoratum insigne virus conficiunt, & aridissima quæq; semina consumunt. item nonnunquam arenas lapillosq; ingluuie sua deuoratos, dissoluunt. Itaq; animantis admoti calore adiutus spiritus, ab icta parte impetum capeffens exiliensq; secum venenum exigit. Carnes gallinæ nouiter occisæ, si morsibus

sibus imponatur, obfistunt omnibus venenosis & curant, præter aspidis morsum, Galenus Euporiston 2. 143. Vium gallinaceum pullum per medium diuidere, & protinus calidum super vulnus (à serpente inflictum) imponere oportet, sic vt pars interior corpori iungatur, Celsus. facit id etiam hoedus agnūsve discissus, &c. Idem. Ad morsus venenatos: Optimè auxiliantur si statim post cucurbitas plagæ imponantur animalia parua discerpta, &c. *vide in Hædo G.* Carnibus gallinaceorum, ita vt tepeant, appositis, venena serpentium domantur, Plinius. Ad viperæ morsum: Primum scarificato: aut gallinam dissecatam, & internè adhuc calentem morsui imposito, atq; hoc frequenter repetito, Aetius. Obscurus quidam aduersus virulentos morsus in viro gallum discerptum calentemq; adhuc imponi iubet, in muliere gallinam: & statim cor (cerebrum potius) è vino bibi. Epilepsia quandoq; contingit ex morfu animalis venenosi, in quo casu quamuis auem, vt gallinā, pullum, aut pipionem columbamve, per dorsū scindes & loco morsus calidam impones. nam sua caliditate venenū ad se trahit. Vel sic, Gallus gallinæ deplumetur circa anum, & ponatur anus supra locū mōrsionis, & attrahet ad se, Leonel. Fauētin. ¶ Si bubo ortus sit in peste, gallus depiletur circa anū, & apponatur loco per horam, & in alia hora apponatur alter, & sic fiat per totum diē. Sic venenum attrahitur à corde galli, & gallus subito moritur, Petrus de Tusignano, sed locum prius scarificari iubet. ¶ Amatus Lusitan. catulum vel columbum vium dissectum per spinam supra caput mulieris melancholicæ vel desipientis imponi consulit. Similiter ego quosdam gallinam nigram dissectam in eodem casu admouere audio.

¶ Attractio dicitur, cum neruus pedis anterioris in iumento, à posteriore crure (vt fit aliquando præ festinatione) læditur. hoc malum si recens sit, prima vel secunda die iunctura & locus scarificetur, vt per scarificationem sanguis exeat: postea gallus per medium scissus superponatur calidus cum omnibus intestinis, Rufius.

¶ Sunt qui scribant sanguinem galli & gallinæ ad meningum, id est membranarum cerebri san- *Ex san-*
guinis profluuium prodesse, quem ego cum nihil egregium præstiturum sperarem, experimentum de *guine.*
eo sumere nolui, ne vel curiosus vel stolidus esse iudicaret, si multis probatisq; remedijs ad hūc vsum neglectis, maiorem è sanguine istarum alitum non compertam hætenus vtilitatem expectarem, præsertim cum sanguinis ab hac parte profluuium valde periculosum sit. Est enim omnino experiētia huiusmodi periculosa, & à solis regibus circa facinorosos homines vsurpanda, Galenus lib. 10. de simplicibus. Atqui Dioscorides & alij hoc remedium è gallinæ cerebro, vt infra dicetur, non è sanguine prodiderunt. Sanguis galli leucomata oculorum & cicatrices cum aqua inunctus sanat, Constantinus. Paucus gallinæ sanguis cum oleo ex ouis permixtus, scabiem cholicam curat, Arnoldus Villanou. Sanguis gallinarum nigrarū aufert maculas foetidas, & lentigines à facie & huiusmodi, maximè si misceatur ei lapis vaccinus tritus cum baurach rubeo, & reddit faciem formosam, abstergit, & bonum colorem facit. Rasis. Galli sanguis erysipelata & chimetla sanat, & ijs qui marinum leporem comedereint auxiliatur. Si quis allium contriuerit, & biberit calidum sanguinem cum vino, nullum reptile timebit. pultribus verò aspersus, & sumptus ad magnitudinem nucis circiter dies decem in cibo ab his qui sursum (per arteriam forte) educunt sanguinem, prodest, Kiranides. Pullinum (de gallinaceo genere intelligo. *vide infra in Gallina, H. a*) sanguinem tepidum in eam aurem quæ obtusior erit vel dolebit. infundes, Marcellus.

¶ Gallinaceum adipem intra corpus empyicis tantum dari legimus, apud Marcellum Empiri- *Ex adipe.*
cum, cuius hæc sunt verba: Anethi sicci veteris puluerem, & resinæ pityinæ puluerem, cum adipe veteris anserino aut gallinaceo, edendum mane ieiuno empyico cochlearia tria, & vespere tantūdem dabis, mire subuenies. Adeps galli cum adipe turturis si detur in cibo alicui pondere quadrantis drachmæ, infestabitur à tinea, (achoribus, puto,) Rasis.

¶ De facultatibus eiusdem extra corpus. Gallinaceus adeps ad quæ prodest, & quomodo curetur, leges in Anserino ex Dioscoride: & ibidem quomodo odoribus imbui soleant, & qua ratione etiam incurati à putredine præseruentur. In Anate quoq; ex Nicolao Myrepso, quomodo reponendi sint adipēs anatinus, anserinus & gallinaceus recitauimus. ¶ Gallinaceus adeps medius est inter anserinum & suillum. anserinus ex his valentior est. Substituuntur aliquando gallinaceus, anserinus, suillus, caprinus adipēs, quiuis in alterius absentis vicem. Gallinaceus tamē calidior & siccior est quàm suum, & tenuior, ac minimum terrestris, idq; magis etiam si è gallinis syluestribus fuerit: & tenuitatis ratione profundius penetrat, Galenus 11. de simplicibus, & de compositione medic. sec. genera, & Methodi lib. 14. Indurata iuuat, Idem. Anserinus adeps maximè tenuium partium est, ob id in volucrum genere præstat ad scirrhi curationem, gallinaceus illi proximus, Iac. Syluius. Galenus lib. 3. de composit. sec. loc. cum Apollonij ad aurium dolores verba hæc recitasset, Anserinum aut gallinaceum adipem liquefactum sensim instilla, subdit: Adeps harum alitum maximè mitigat omnes affectiones dolores inducentes; simulq; ipsarum aliquibus magnificè auxiliatur, &c. vt in Anserino scripsi cum quo hic pleraq; communia habet. Adeps pullorum calidior est quàm adultarum gallinarum: & galli quàm gallinæ, Obscurus. ¶ Myricæ semen cum altilium (gallinarum, vt conijcio) pingui furunculis imponitur, Plin. Ad ambusta: Lardum & adipem gallinaceum adhibito candelæ lumine super aquam liqua, & collectum ex aquæ superficie pingue inungito, Innominatus. Varos (Varices, Marcellus) adeps

gallinaceus cum capra tritus & subactus (impositus vel perductus assidue, Marcel.) sanat, Plin. Idem remedium maculas rubeas delere Rasis annotauit. ¶ Cutem in facie adeps anseris vel gallinæ custodit, Plinius. Adeps anseris & gallinaceus utilis est ad nitorem vultus, εἰς προσώπων ὀπιμέλειαν, Dioscorides, vt Marcellus vertit: *ad mangonizandam faciem*: vt Ruellius. ego cum Plinio potius verterim *ad faciei custodiam*, aduersus ventos scilicet, frigora & Solem. Fissuras in facie sanat, & faciem reddit lucidam, Rasis. ¶ Adiuuat adeps gallinæ mirificè ruptas oculorum tuniculas admixtis schisto & hæmate lapidibus, Plinius. Eundem præcipuè laudant contra pustulas oculorum in pupillis. Has (gallinas) scilicet eius rei gratia saginant, Idem. Gallinarum adeps pustulas oculorū reprimat, Æsculap. & Constantinus. Si oculus iumentis dissectus sit, adeps anseris vel gallinæ prodest, vt scripsi in Anseris.

¶ Gallinæ adeps liquefacta & tepide instillata, quodlibet vitium aurium sanat, Marcellus. Adipem anserinum & alios auricularibus medicamentis Nicol. Myrepsus admiscet. Gliris pingue & gallinæ adeps, & medulla bubula liquefacta tepensq; infusa auribus plurimum prodest, Marcellus. Apollonius (vt & Rasis) anserinum aut gallinaceum adipem liquefactū dolentibus auribus sensim instillari iubet, vt superius retuli. Adeps gall. cum nardo liquefacta ad dolorem aurium utilis est, & contra neruorum passiones, Kiranides. Eundem instillatum tepidum etiam aduersus difficultatem auditus proficere obscurus quidam scripsit. Gallinarum adeps auribus purulentis calida infunditur, Plinius. Ad aurium nocumenta ex aqua confert adeps tum anserinus tum vulpinus, tum gallinaceus, Galen. Euporiston 1. 16. ¶ Adeps anser. aut gall. rimas labiorum egregiè curat impositus, Plinius & Marcellus. ¶ Adeps gallinæ asperitati linguæ confert, Obscurus. ¶ Dentientium puerorum gingiuas gallinaceorum pingui molliendas Ægineta consulit. ¶ Laudant & gallinarum adipem contra pustulas in papillis: has scilicet eius rei gratia saginant, Wottonus. ¶ Adeps anserin. aut gallin. recens & sine sale conditus, ad vuluæ vitia proficit, (vel, vt alibi, muliebribus malis conuenit:) sale inueteratus, & qui temporis spatio acrimoniam concepit, vuluæ inimicus est, Dioscor. Anserini vel gall. adipis vsum ad foetum pellendum in Anseris diximus. Recens laudatur ad dolorem matricis: & in eiusdem apostemate instar emplastri imponitur, Rasis. Cum nardo liquefacta ad muliebria pessaria facit, Kiranides.

Ex cristâ.

¶ Galli cristam contritam morsibus canis rabidi efficaciter imponi aiunt, Plinius & Kiranides. Gallinæ cristam aridam da in cibo ei qui mingit in lecto nescienti: curabitur, Rasis. alij hoc remedium ex gula & larynge galli promittunt. Capitis doloribus remedio est gallinaceus, si inclusus abstineatur die ac nocte, pari inedia eius qui doleat, euulsis collo plumis circunligatisq; vel cristis, Plinius & Mar-

Ex ossiculis.

cellus, sed paulò aliter. ¶ Ossiculis gallinarum in pariete seruatis, fistula salua, adacto dente, vel gingiua scarificata, proiectoq; ossiculo, statim dolorem abire tradunt, Plinius. Inguinibus mirabile exhibet remedium, ex gallinacea ala ossiculum extremum, cochleario terebratum, nodisq; septem licio ligatum, atq; ita brachio vel cruri eius partis quæ inguina habet suspensum, Marcellus. ¶ Gallinæ tibiæ cum pedibus coctæ, & cum sale, oleo acetoq; comestæ, coli (alias *colli*) sedant dolorem, Constantinus & Æsculapius. Ego *coli* legendum puto ex Marcello Empirico, cuius hæc sunt verba: Gallinam per totum diem à cibo abstineo. dein postero die cum eam occideris, crura eius cum sale & oleo inassato, & ieiuno colico qui se pridie cibo abstinerit manducanda dato, mirificè profueris.

Cerebro.

¶ Gallinacei cerebellum recentibus plagis prodest, Plin. Dioscorides animalia theriaca, id est quæ vim morsibus venenatis contrariam habeant enumerans, gallinaceorum etiam cerebella in cibo commendat. Gallinarum cerebellum in vino bibendum datur contra serpentium morsus, Idem. Æsculapius & Constantinus. contra scorpionum ictus, Kiranides. Idem galli cerebrum cum aceto (alias condito) aduersus serpentium morsus bibendum consulit. Venena serpentium domantur gallinaceorum cerebro in vino poto: Parthi gallinæ malunt cerebrum plagis (morsibus serpentium) imponere, Plinius. Gallinacea cerebella cum vino pota medentur viperarum morsibus, Dioscorid. ex Erasistrato & Ægineta. Ἡ ἐστὶ γ' ἐγκράλοιο πέριξ μὴ ὡς ἀραγὰς ὁ ῥιθὸς λάβοιο καπνίδος, Nicander. Petrichus etiam, vt Nicandri Scholiastes refert, contra serpentium morsus gallinæ cerebrum commendat. Ad viperæ morsum: Galli cerebrum cum posca adiecto pipere, his qui à vipera percussi sunt vel morfi, potui dabis; auxilium maximū experiêris, Sextus. Contra omnium phalangiorum (araneorum, Rasis) morsus remedium est gallinaceum cerebrum cum piperis exiguo potum in posca, Plinius. Ad cunctos autem morsus ictusq; minorum, Exiguo piperis cerebrum conspergito galli, Quolita (alij authores *bibi*, non *lini* volunt) sanescunt depulso membra dolore, Serenus. Gallinarum cerebellum sanguinem à cerebri membrana profluentem (per nares à cerebri velaminibus, Auicenna) sistit, Dioscorides & Plinius. naribus sanguine fluentibus prodest, Marcellus. contra fluxum sanguinis à cerebro, Rasis. Ad sanguinem è naribus sistendum: Aut galli cerebro, vel sanguine tinge columbæ, Quod nisi supprimitur sanguis, potandus & ipse est, Serenus. Atqui Galenus in libro de simplicibus hoc remedium non tanquam è cerebello, sed è sanguine gallinæ à quibusdam memoratum reprobatur, vt superius recitavi. Cerebrum gallinarum in cibo sumptum acuit intellectum. quare caput asseritur cassare (sic habet codex impressus) cæcitatem, Arnoldus in Breuiario. Cerebrum gallinarum contra tremorem cerebri commendatur à Rasi. Gingiuis puerorum infricatur vt dentes absque dolore nascantur, Kiranides.

¶ Quæ

¶ Quæ interiore ventriculi galli sinu residet membrana, secti in laminas cornus specie similis, *Ex mem-*
brana quæ inter coquendum abijci solet, siccatur, (& reponitur ad remedia,) Dioscor. Pellicula ceu cortex *brana*
quidam intra ventriculum gallinæ stercorei destinata, echinus ab aspritudine Græcis appellatur, & lactis *quæ in in-*
coagulandi vim habet, Berytius apud Constantinum. hæc vis alioqui propria tribuitur ruminantium *teriore*
adhuc lactentium ventriculis, quos & coagula nominant. *Vide* plura in Echino terrestri G. ab initio de *ventricu-*
nomine huius particulæ. Magna fraude medicamentarij institores nobis imponunt, qui ex ventricu- *li galli si-*
lo, quo nihil in alitibus istis carnosius est, panniculos detractos & siccatos pro ingluvie vendunt. & hæc *nu resi-*
est causa cur nemo hodie mihi cognoscatur, qui se feliciter in ventriculo roborando, pelliculis istis *det.*
vsum profiteatur: Gybertus Longolius, non ex ventriculo, sed ex primo cibi in gallinis recepta-
culo, quod stomachum & ingluviem vocat, hanc membranam decerpendam sentiens. Atqui
ego veteres hanc vim non ingluvie aut stomacho, id est ori ventriculi galli gallinæve, sed ipsius ven-
triculi, quem *κοιλία* propriè vocant, interiori membranæ, tribuisse asseruerim. Nam & Dioscorides
κοιλία nominat de hac membrana agens lib. 2. cap. 43. tum ab initio, tum in fine eius capitis. quanquã
adiecta in fine à quibusdam adulterina existimantur. Et Galenus libro 11. de simplicibus post cœlian, id
est ventriculum mergi statim huius membranæ meminit, intus adverbium ponens pro eo quod est in
ventriculo. Vno tantum in loco (lib. 3. Parabiliū, qui Galeno falsò adscribitur) galli gulã vnã cum larynge
(scribitur autē Græcè etiã *γύλα*) ijs auxiliari qui strata permingunt, legimus. Tunica interior gallinarū
lixivio calido hora vna maceratur, ter lauatur, deinde vino ter maceratur, & ter lauatur: iterū lixivio.
post vino, & siccatur clibano ex quo panis extract⁹ est, Syluius ex Bartholomeo Mōtagnana. Vētris gal-
linaceorū mēbrana quæ abijci solet, inueterata & in vino trita aurib. purulētis calida infunditur, Plin.
Galli gallinacei ex ventriculo interiore mēbrana, quæ proijci solet, arefacta tritaq; ex vino, adiecto pau-
lulo opij, medicamen aurib. vtilissimum facit, quod calefactum infusum suppurationem eius (earum)
expurgat & sanat, Marcellus. Pellis interior de ventriculo galli trita cum vino auribus prodest, & spu-
tum (pus forte) mouet, Constantinus. ¶ Gallinaceorum ventris membrana inueterata & inspersa po-
tioni, destillationes pectoris & humidam tussim vel recens tosta lenit, Plinius. Ventriculi gallinacei
membranam, qua sordes aqualiculi continentur, arefactam terito diligenter, & cum vino potui dato,
humidam tussim sedabis, Marcellus. ¶ Trita in vino conuenienter stomachicis datur in potu. Dio-
scorides. Ant. Gaynerius has membranas præparatas miscet medicamento cuidam ad confortandum
ventriculum: item Leonellus medicamento ad stomachi dolorem. Tunicam internam ventriculi
secundi gallinarum miro quodam modo lotam & siccata, & potam, stomachicis augere coquendi
facultatem, falsum esse expertus est Galenus (de medic. simplicib. lib. 11.) Vnde subit admirari in ea hæ-
resi falsa medicos omnes etiam hodie permanere. Putant, opinor, eam vim illi esse, quòd ea similis sit
tunicæ internæ ventriculi nostri, sed vi tanta coquendi prædita, vt lapillos conficiat. sed æquius fuerit,
eam tunicam ex struthiocamelo sumere, quippe cui mira sit natura coquendi, quæ sine delectu deuor-
rarit, (vt refert Plinius 10. 1.) vt ferrum & ossa veruecum integra. Vnde & pelles eorum cum plumis mol-
lioribus concinnatas stomachicis applicant, Syluius. An non vident harum pellicularum tempera-
mentum vitiari siccatione: & vim illam coquendi viuis inesse, non superesse mortuis: nec fortasse pel-
libus illis insitam, sed potius à carne multa crassa densaq; pelliculam hanc vndiq; ambiente? Iac. Syluius.
Si hordeo malo aut nimio iumentum læditur, remedium est pelliculam de ventre pulli siccata, fumo
deterere, additisq; octo scrupulis piperis, & quatuor cochlearibus mellis, & vncia pollinis ex thure,
cum sextario vini veteris tepesfacto per os dare, Vegetius. ¶ De vsu eiusdem pelliculæ ad ileon, *vide*
infra in remedio ex iecore. ¶ Hanc pelliculam de gallina nigra quidam è vulgo aduersus regium
morbum edendam suadent, bis aut ter. Aliqui priuatim de capo nigro cuius pedes sint flauī accipiunt,
eius quidem vsu ictericum quendam conualuisse mihi affirmatum est. ¶ Pellis interior de ventriculo
galli trita & cum vino pota ventrem astringit, Constantinus. Gallorum ventriculus (Marcellus Ver-
gilius interpretes addit, in senectute, quoniam proximè de veterum gallinaceorum iure dixerat author)
inueteratus (*κοιλία περιχρθεῖσα*, & in vmbra siccatus pondere trium vnciarum (*ὅσον γ'* sic habet codex
noster impressus, corrupta vt apparet ponderis nota, drachmæ fortassis, quæ designatur alibi in Diosco-
ride instar maiusculi lambda iacentis, hoc modo <.) sumptus, præsentī remedio est contra nimias pur-
gationes, quæ à deijcientibus aluum medicamentis fiunt quamprimum enim purgationes eas sistit. in
quem vsum terendus est & cum aqua bibendus. (*δεῖ δὲ τριμμά ποιῆν καὶ ἐν ὕδατι μετὰ ὕδατος καὶ δίδναι*. ma-
lim ita reddere, in quem vsum contritus & cum aqua permixtus, [instar trimmatis aut moreti,] exhi-
bendus est,) Dioscorides: cuius interpretes Marcellus Vergilius, Hunc locum (inquit) Serapio non habet,
neq; antiqua interpretatio, neq; probatissimus mihi codex Latinæ translationis. vnde fit vt suspicemur
accreuisse eum Dioscoridi, præsertim quum alienus etiam Dioscoridis sermonis in ea re ductus nobis
videatur. Membrana gallinarum tosta et data in oleo ac sale, cœliacorum dolores mulcet. abstinere au-
tem frugibus ante & gallinam & hominem oportet, Plinius. Membrana quæ est in ventriculo gallinæ
siccata & trita, & cū vino austero potui ieiuno cœliaco data, medetur: ita vt ipsa gallina prius vel biduo
abstineatur à cibo, & qui potionem accepturus est, antè diem frugi sit, & non cœnet, Marcel-
lus. Nicolaus Myrepsus dysentericam quandam potionem laudatam describit, in qua membrana

hæc cum cæteris miscetur. Membranam è ventriculo gallinacei aridam: vel, si recens sit, tostam, vtiliter contra calculos bibi traditur, Plinius. Dum vino pota calculos frangit & per vrinam eijcit, Constantinus. Celebrant quidam inter calculi remedia gallinacei ventris interiorem membranam, Alex. Benedictus. Fieri quidem potest vt aliqui huic membranæ vim calculos dissoluendi inesse sibi persuaferint, ex eo quòd gallinæ etiam lapillos concoquere vulgò credantur, vt Dioscorides etiam credidit. Ego quoniam experientiam huius effectus hæcenus nullam audiui, nec rationem aliquam qua id effici possit video, assensionem meam adhuc cohibeo. De ventriculo galli interior pellicula in vino missa & siccata ac trita cum sale, posita (*potā*) cum vino vel condito, nephriticos perfectè sanat, Kiranides. ¶ Ad sistendam exuberantiam mictionis: Accipe pelliculas quæ sunt in ventre gallinarum: de quibus in Sole siccatis drachmam miscebis cum thure masculino, glande sicca, balauistijs, galla, ana 3. iij. Trita omnia melle rosato excipies, & ex frigida propinabis ieiuno, Galenus Euporiston 2. 133. Ad inuoluntarium mictum in stratis: Galli guttur vstum ligulæ mensura ieiuno ex aqua propinato, Galenus Euporiston 2. 76. Et rursus, Gallinæ gulam (*γύλα*) pariter cum gutture, vre, & tere diligentissime, ac ex vino vetere propina, Euporiston 3. 238. Idem remedium Rasis è crista galli promittit. In Germanico quodā codice manuscripto inuenio hæc membranas tritas vtiliter bibi cōtra stranguriā. ¶ Aduersus abortū: Suffiatur primò mulier cum filato primo cocto: deinde accipiat grassilū gallinæ, & pelliculā ventriculi qua cibus continetur discutiat lauetq; & modicè coctā in prunis comedat, vel pollinem tritarū bibat, idq; faciat per plures dies: experimento constat, Author additionū Breuiarij Arnoldi Vilanoui. apparet autem verba quædam inter hæc aut corrupta aut barbara esse. ¶ In libro quodam manuscripto inuenio hanc pelliculam de ventriculo capi vtiliter tritam fistulis prius mortificatis inspergi.

Exiecore.

¶ Ileo resistit gallinaceorum iecur assum cum ventriculi membrana, quæ abijci solet, inueterata, admixto papaueris succo. alij recentem torrent ex vino bibendam. Hepar gallinæ tritum, & cum hordei farina & aqua emplastri modo impositum, podagricis prodest, Kiranides.

Felle.

¶ Gallinarum & perdicum fella ad medicinæ vsum cæteris præstant, Galenus. Felle efficacissimum creditur scorpij & callionymi piscium, marinæq; testudinis & hyænæ: perdicis item & aquilæ, gallinæq; albæ, Dioscorides. ¶ Fel gallinæ maculas in corpore illitum aufert, Rasis. Apud Galenum de composit. sec. locos, miscetur medicamenti liquidis ocularibus Æsclapiadæ, ad ficosas eminentias, ac omnem extuberantiam carnis seu callum. Fel quorundam animalium laudatur à medicis ad visum acuendum, & principium suffusionis discutiendum, vt callionymi & scorpij piscium, gallinæ, &c. Idè de simplic. 10. Galli gallinacei, maximè albi, fel ex aqua dilutum, & inunctione adhibitum, leucomata oculorum & hypochyses sanat, & aciem luminum confirmat, Marcellus. Galenus libro 4. de composit. sec. loc. medicamento liquido cuidam ad oculos suffusos, alios galli fel, alios aliud adiecisse scribit. Ad suffusionem admirabile quod ilico visum restituit: Muris sanguinem, & galli fel, & muliebre lac æquis ponderibus misce, & bene subactis vtire. probatum est enim, & magnificè profuit, Idem Euporiston 3. 16. Vlcera oculorum & albugines felle galli inungito, Idem Euporiston 2. 99. *Fel quoq; de gallo molitum simplice lymphæ Exacuit puros dempta caligine visus*, Serenus. Fel galli cum succo chelidoniæ herbæ & melle illitum, visum acuit perfectè, Kiranides. Gallinaceo felli vis alligato (malim, illito: vel, ad caligationes, vt & aquilino sicut proximè dixerat) ad argema, & ad albugines ex aqua diluto, (aut supra forsan rectè, hîc verò pro *diluto* legendum aut saltem subintelligendum *illito*.) item ad suffusiones oculorum, maximè candidi gallinacei, Plinius. Et rursus cum finum ruffum gallina. Iusciosis illini dixisset, subdit: Laudant & gallinæ fel sed præcipuè adipem contra pustulas in pupillis. Fellis gallinacci, vel vulturini, quod longè magis prodest, scrupulum, & mellis optimi vnciam, bene trita coniunges, atq; in pyxide cuprea habebis, & opportunè ad inungendum vtêris. hoc nihil potentius caliginem releuat, Marcellus. ¶ In manuscripto quodam libro Germanico remedium hoc ad epilepsiam traditur. Fel gallinacei cum aqua mixtum bibat æger, & diebus decem abstemius esto.

Testiculis.

¶ Aetius illos qui re Venerea vt non possunt inter cetera gallorū testiculos esitare consulit. Galli testes cum vino poti Venerè irritant, & bonā habitudinē præstant, Kiran. Gallinaceorū testes subinde si à conceptu edat mulier, mares in vtero fieri dicuntur, Plin. Galli albi testiculi à muliere deglutiti à conceptu statim antequā aliud quicquam degustet, Dioscorus Euporiston 2. 78. est autē locus mutilus. Ad inuoluntarium vrinæ exitū in stratis: Galli testem vstum edendū apponito, Galenus Euporiston 3. 257. ¶ Ad caducos: Galli testiculos contritos cum aqua ieiuno dabis bibere. abstineant autem à vino diebus decem, caducis remedium est. Debebunt autem testiculi sicci seruari, vt cū fuerint necessarii, continuò sumantur, Sextus & Constantinus. Ad comitiales: Gallinacei testes ex aqua & lacte quidam bibendos censent, antecedente quinq; dierum abstinentia vini, ob id inueteratos, Plin. Galli gallinacei testiculos in puluerem tritos ex aqua & lacte ieiuno propinato, idq; diebus quinq; facito, vino autem abstinendum est, Trallianus hoc se ex Gallia accepisse scribens. Serapion pro epilepticis probat medicamen confectum è testibus galli gallinacei: Cælius Aurelianus, improbans ipse vt videtur.

Ex simo.

¶ Gallinaceum finum omnia quæ columbinum, sed inefficacius, præstat, Dioscor. minus calidum est columbino, Galen. Et rursus, Cæterum vt in alijs omnibus animalium partibus aut excrementis plurimum refert, montanisne locis, an in pratis, paludibus, lacubus & ædibus versentur. Semper enim

quæ

quæ exercetur, ijs quæ non exercetur sunt sicciora: & quæcibus vtutur calidioribus siccioribusq; ijs quæ humidis frigidisq; Itaq; vt columbarū stercus semper imbecillius expertus sum quæ in domib. degunt quàm nomadū & montanarū: sic gallinarū quoq; inueni multò infirmius earū quæ conclusæ seruantur & furfurib. aluntur, non paulò autē valentius earum quæ in agris, atrijs aut foris pascuntur. Stercoris gallinacei pulli drachmæ duæ dissolutæ in multa aqua calida, & potæ, vomitum mouent, Arnoldus de Villan. Stercus galli cū succo prasi datū, mox vomitū proritat, Idē. Certo educit per vomitū. quare cōtra venena propinatur, Ferdinand. Ponzettus. Idem Gaynerius scribit, sed misceri iubet cum lini vriticæve semine in aqua decocto, aut aqua & butyro, &c. Ad felis morsum galli stercus liquidum cum adipe gallinaceo subigito & imposito, Aetius. Idem ex aceto impositum moribus canis rabidi, salutare traditur, Kiranides. Gallinaceum fimum priuatim contra venena fungorum bibitur ex aceto aut vino, (vel oxymelite, Rasis,) Dioscor. Nicander contra idem venenum commendat. *πᾶτον τρεθοῖο καὶ τοιχᾶδος (πρόν.)* Galenus etiam aduersus strangulationem à deuoratis fungis gallinarum domesticarū fimum cum oxymelite bibi consultat, in Euporistis 1.131. nimirum vt vomitus subsequatur. Cum medicum quendam in Mysia gallinaceo vtentem stercore conspexissem, in eis qui ab esu fungorū suffocabantur: & ipse quoq; sum vsus in quibusdam urbem inhabitantibus, qui & ipsi fungos esitarant, ipsum videlicet ad læuorem contritum tribus quatuorve oxycrati aut oxymelitis inspargens cyathis. & palam adiuti sunt, idq; celeriter: nam qui præfocabantur, paulò post vomebant pituitosum humorem omnino crassissimum, & exinde planè liberati sunt symptomate, Galenus lib. 10. de simplicibus. Dioscorides in euporistis remedia contra opium describens, hæc verba ponit, *ἢ κόπρεσι ὄργης λεῖος σινὲ ὄξει ἢ σινὲ ὀξυμέλιτι.* vbi ego pro ὄργης legendum conijcio ὄρνιθος. Vide etiam inferius inter remedia ex candida parte huius fimi. ¶ Gallinarum fimum, cum agrimonia, bismalua, betonica in aqua decoquatur, & fumus quotidie mane recipiatur per horam & vesperi similiter, confert scabiosis affectibus membrorū, extrahit omnes excrementitios humores, & curat Theophrastus, Stercus gallinæ cū melle despumato & farina fabarū excorticatarum in modū vnguenti mixtū, faciei pustulis illinitur, Incertus. Gallinarū fimū recens illitū alopecias celerrimè explet, Plin. Gallinaceorū stercus cū oleo vtroq; (nō explicat quibusnam) permixtū, alopecijs vtile est, Marcell. cum aceto alopecijs impositū prodest, Rasis & Kiranides. Si prius fricetur locus cum panno & cepe donec rubeat, Rasis. Aridum quoque tritum cum nitro & arido (vox corrupta) vnguento alopeciam inspissat, Kiranid. Recens adpositum podagris, plurimum iuuat, Marcellus & Plinius. Perniones quæ nascuntur in manibus impositum sanat, & omnes morsus, Constantinus. *Est qui gallinæ perducit stercore corpus,* Serenus inter carbonis (carbunculi) remedia. De vsu huius stercoreis ad fistulam curandam, scripsimus in Rubeta G. Phlegmonas quæ nascuntur in naribus impositum sanat, Æsculapius. Furunculo medicado: *Prætereaq; fimum, ex gallo quod legeris albo Imbribus ex acidis fidens appone dolenti,* Serenus. Vide etiam infra inter remedia ex rufa parte huius fimi. Fimum gallinaceum cum oleo & nitro clauos pedum sanat, Plinius. Marcellus pulli gallinacei fimum rubrum clauellis frequenter illinendum consulat. Fimum gallinaceum recens inunctum, contusiones ex calciamentis sanat, aufert etiam myrmecias, Kiranides. Si fiat ex eo cataplasma cum melle, id illitum crustam ignis Perfici rumpit, Rasis. ¶ Mactatæ recens gallinæ ventrem vnā cum stercore inuoluit melle, & iumento adhuc calentem in fauces immittito, Pelagonius aduersus tussim iumenti è faucibus vel gutture prouenientem. ¶ Gallinaceum fimum contra coli cruciatus ex aceto aut vino bibitur, Dioscor. cum aqua calida & melle, Rasis. Medicus quidam Mysus hoc fimum bibendum dabat ijs qui diutino coli dolore fuissent vexati ex ænomelite: vel si id non aderat, ex aceto, aut vino aqua diluto, Galenus lib. 10. de simplic. Et rursus in opere de compos. sec. loc. ex Asclepiade: Gallinarum interanea omnia exempta, & in vas fictile coniecta assato, ac trita reposito. vsus verò tempore cochlearium vnum & dimidium, & feminis dauci Cretici tusi & cribrati tantundem ex aquæ mulsæ calidæ cyathis tribus exhibeto. In libro quodam Germanico manuscripto albam tantum huius fimi partem aduersus colicum affectum è vini cochleario, salubriter bibi legimus. Rustici nostri recens hoc fimum è lacte aut iure pingui contra colum vel matricem propinant. ¶ Stercus gallinæ suffitum secundas educit, Arnoldus Villanou. In iure casei dissolutum stercus gallinæ album & potum prodest ex vtero sufforatis, Ex manuscript. ¶ Ad iumentorum remedia. Si equus pennam vorarit, primo vratur in vmbilico, deinde in os eius stercus bouis tepidum inferatur: tum fiat phlebotomia, deinde omnia interiora gallinæ sanæ in os eius immittes. Et si ne ita quidem liberatur, minue diligenter ipsum, Rufius. Equo ex pituita per nares laboranti, fimum gallinaceum in nares inflabis, Obscurus. Si equa marem non patitur, gallinaceo fimo cum resina terebinthina trito, naturalia eius linuntur. ea res accendit libidinem, Anatolius. Sunt qui ad vlcera iumentorum vtantur fimo gallinac. arido trito cribratoq; inspergentes mane, & vesperi succum sambuci immitentes per dies aliquot: vbi vlcera primum abluerint vino in quo sambuci folia decocta sunt cum modico sale: Ad inflationem ilium & ventris equi: Fimum columbinum aut gallinaceum, quantum manus capit, in vino dissoluimus cum nitro, & inde clysterem inijcimus, &c. Absyrus & Hierocles. ¶ Rabies canum sirio ardente homini pestifera. quapropter obuiam itur per triginta eos dies, gallinaceo maximè fimo mixto cibis. aut si præuenit morbus, veratro. Plin.

Ex fimo
candido.

¶ Gallinacci fimi candidi vires. Ad vitilignes quidam illini iubent gallinarum finum candidum seruatum in oleo vetere cornea pyxide, Plin. Idem cum oleo vetere tenuissimè tritum & ad positum, leucomata & hypochyses sanat, & aciem luminum confirmat, Marcellus. Aduersus fungos noxios: Philagrius, gallinaceum stercus album (inquit) tritum exhibemus ex posca aut aceto mulso. huius enim manifestum habemus experimentum, quod ad fungorum strangulationes auxilietur, Aetius. Plinius in hyssopo decoctum aut mulso, venena fungorum boletorumq; astringere dicit. Item inflammationes ac strangulationes. quod miremur (inquit) cum si aliud animal gustauerit id finum, torminibus & inflationibus afficiatur. *Vide supra in viribus Gallinacci fimi simpliciter.* Illitio ad occultas anginas: Galli stercus album, & cerussam colore referens, exiccatum habeto, & vsu postulante subige cum aqua aut melicrato, propinato cochlearium. Desperatos enim sanat. Quod si bibere nequeant, cum melle subactum intimis partibus illinito, Nic. Myrepsus. Fimum gallinarum duntaxat candidum, oleo in vetere corneisq; pyxidibus adseruant, ad pupillarum albugines, Plin. Sunt qui huius fimi parte alba duntaxat intra corpus sumpta, sanguinem concretum discuti referunt. Fimum gallinac. album & frictum (φρύξας) tere ac potui confidenter exhibeto aduersus colicam, Aetius 9.31. *Vide supra inter remedia ex hoc fimo simpliciter.*

Ex fimo
ruffo.

¶ Galli stercus ruffum, vel vt Plinius habet, ex gallinac. fimo quod est ruffum. Impositum furunculos rumpit, & dolorem tollit, Sextus. *vide supra inter remedia ex hoc fimo simpliciter.* cum aceto recens illitum furunculos & canis rabidi morsus curat, Plin. & Constantinus. Ex fimo pulli gallinacci quod rubrum fuerit colliges, & impones clauellis, atq; inde eos sapius lines, vehementer medebitur, Marcellus. Stercus gall. citrinum cataplasmatibus instar impositum, cum oui vitello. & exiguo croco, quemuis abscessum purulentum aperit, Rasis. Fimum gallinaceorum duntaxat rubrum lusciosis illinendum monstrant, Plinius.

Ex cinere
fimi.

¶ Cinis fimi gallinarum. Prodest ad ictus scorpionum, Plin. Gallinarum vel columbini fimi cinis ex oleo impositus vlcera pedum curat, Marcellus. Fimi gallinacci cinis pedum exulcerationes sanat. columbini fimi cinis ex oleo, Plin.

Ex lapil-
lis vesicae.

¶ Lapillos qui in gallinaceorum vesica inueniuntur, conteri & potioni inspergi aduersus calculos iubent, Plin. Alexander Benedictus lapides in gallinaceo ventre repertos, contra calculum à quibusdam commendari scribit, ex hoc Plinij loco fortassis, memoria lapsus. Nos de lapillis qui in ventribus gallinaceorum reperiantur, plura scripsimus supra in B.

De fimo
gallinaceo
equis &
bubis pe-
riculoso.

¶ Veneficia quaedam fiunt ab his quæ eduntur excrementis corruptis, vt sanguine vel vrina leproforum, cum in his frumentum maduerit, gallinæq; frumento depastæ fuerint, Hier. Cardan.

¶ A præsepibus equorum remouebuntur aues domesticae atq; utiles, quæ ea propter reliquias pabuli sectari solent: & in his non solum pinnulas excutunt, sed etiam stercora deiiciunt: atque illæ cū gutturis, hæc cum alui periculo ab equis deglutiuntur, Ioach. Camerarius. De fimo gallinaceo à bobus aut equis deuorato, & remedijs contra eum, plura in Quadrupedum istarum historijs scripsimus. Hierocles equo aduersus hunc finum deuoratum auxiliari docet ipsum finum gallinæ album & solidum: quem conteri iubet cum drachma seui, (τέρας), & cum duobus polentæ chœnicibus vinoq; nigro austero in mazas redigi, & equo edendas dari. Gallinarum finum, duntaxat candidum, in hyssopo decoctum aut mulso, venena fungorum boletorumq; astringit: item inflammationes ac stragulationes: quod miremur, cū si aliud animal gustauerit id finum, torminibus & inflationibus afficiatur, Plin.

¶ Quidam à gallo gallinaceo pugnante leuiter læsus in rabiem venisse dicitur, Cælius Aurelianus de morb. acut. 3.9.

H.

a. Vt ornithis apud Græcos, sic apud Latinos auis etiam aliquando pro gallo gallinaue absolutè ponitur. Rhodias aues pro gallinis Rhodijs Columella dixit. & Græcè Ταναγραίς ὄρνιθες, genere masc. legimus, id est alites Tanagreas, pro gallinaceis Tanagrais. Gallinaceos mares pro gallis gallinaceis Columella dixit. Gallos à contrario sensu appellatos quidam existimant. nam Galli sacerdotes matris deum castrati erant. hinc Martialis, *Ne nimis exhausto macresceret inguine gallus, Amisit testis, nunc mihi gallus erit.* Et rursus, *Succumbit sterili frustra gallina marito, Hanc matris Cybeles esse decebat auem.* Cristatus ales, pro gallo, Ouidius 1. Fastorum.

Etymon
vociς α-
λέκτωρ.

¶ Α' λέκτωρ Græcè dicitur à priuatiua particula & lecto: ὅτι τὸ ἀλὲν τὸ λέγω, ἀλὲν τὸ ἐκ λέκτρου ἡμᾶς ἐγείρειν, Eustathius & Athenæus. A tertia persona præteriti passiuī verbi λέγω, quod est dormio, fit λέκτρον, ἀλέκτωρ: & forte ἡ λέκτρα & ἀλέκτρον, (oxytonum,) Idem. Α' λέκτρον nomen viri Iliados p. seruat o magnum (non seruat: *Vide mox inter Propria*) in genitiuo, pro aue vero Homeri seculum hanc vocem non agnouit, Varinus. Vtebantur nimirum antiquitus tantum voce ὄρνις de gallo in genere masc. de gallina in fœminino. Gallos gallinaceos alectryónas & alecторыas Græci vocant, quia nos à lecto exuscitent: gallinas verò alecторидας & ornithas. Aristophanes alecторыas qui mares sint, alectryónas quæ fœminæ, alectryónas vtrunq; continere, ludens in comœdia monstrauit. Inuenias & pro maribus alecторидας acceptos, vt inquit Athenæus, Hermolaus. Socrates sanè in Nebulis Aristophanis Strepsiadem docens, reprehendere videtur quod ἀλέκτρον in vtroq; sexu proferat, itaque iubet eum fœminam

foeminam ἀλεκτρυόνα vocare, ficto vocabulo & poëtico, ut à λέων scilicet fit λέαινα: marem verò ἀλεκτορα. Apparet autē (inquit Scholiastes) vulgarem hanc consuetudinem tum fuisse, foeminā quoq; ἀλεκτρυόνα nominandi, ut patet ex hisce (Aristophanis) in Amphiarao verbis: Γυναι, τί τὸ φοφῆσάν ἔστιν; Ἡ ἀλεκτρυών. Τὴν κύλικα κατὰ βέλῃκει. Οἱ μὲν ἔσονται γὰρ. Et in Platonis (Aristophanis, Athenæus. positum est καὶ πλάτων pro καὶ πάλιν à librarijs) Dædalo, Εἴ νίστε πολλὰ τῶν ἀλεκτρυόνων ὅτι πλεῖστα βία τίκῃσιν ὡς πολλάκις. Οἱ δὲ παῖς ἐνδον τὰς ἀλεκτρυόνας σοβῆ. Attici quidem etiam gallinas sic vocabant. Et Theopompus, Vocant verò gallinam etiam etiam ἀλεκτρυόνα. Hec Scholiastes. sed locus, quod ad authorum citationes, nō rectē distinctus emendari potest ex Athenæo, cuius verba subieci. Cratinus (inquit) ἀλεκτρυόνα in foem. genere dixit. item Strattis, Αἱ δ' ἀλεκτρυόνες ἀπασαί, καὶ τὰ χριεῖδια τέθνηκεν. Et Anaxandrides Rhodius Comicus, Οἱ χευομύδας τὰς ἀλεκτρυόνας θεωρεῖσιν ἄσμενοι. Et Theopompus in Pace, Αἴχθου μὲν δ' ἔπολωλεως ἀλεκτρυόνα τίκῃσιν ὡς πάγκαλα. Et Aristophanes in Dædalo, Ὡς ὅν μέγιστον τέτοκεν ὡς ἀλεκτρυόν. Dicitur & ἀλέκτωρ. Ὡς σὺ δ' ὁ παρσικὸς ὄρεν πᾶσαν χαναχὼν ὁλόφωνος ἀλέκτωρ, Cratinus. Veteres ἀλεκτρυόνας vocabant etiam gallinas, Hesych. Ab ἀλέκτωρ masculino, foemininū ἀλεκτορὶς derivatur. Αἱ ἀλεκτορὶς poëticum est, ὡς τὸ ἀλέκτωρ ἐλλυτικόν (lego ἀδόκιμον) ὅλως, Varin. Thomas Magister quoq; annotat, vocem ἀλεκτρυόν significare marē & foeminam: ἀλέκτορὶς autē esse vocem planē poëticam, ἀλέκτωρ verò vocabulum esse ἀδόκιμον. Atqui ἀλεκτορεῖδα Aristoteles etiam dixit lib. 6. de historia anim. & Galenus in opere de simplicibus medic. ἀλεκτρυόνος, καὶ ἀλεκτορείδος αἶμα. itaq; ego vocem ἀλεκτρυόνα prorsus ἀδόκιμον dixerim, ἀλέκτωρ verò poëticam tantum contra Varinum & Thomam Magistrum: qui cum ἀλεκτορὶς poëticum faciant, poëtæ nullius testimoniū proferunt, & ego quoq; nullum ex poëtis hac voce usum memini. ἀλέκτορα verò in prosa nemo dixit, sed poëtæ aliquot, Aristophanes, Theocritus, Cratinus. item Septuaginta Prou. 30. & Kiran. Usus nostro tempore obtinuit ut gallinæ ὄρνιθες dicantur, & ὄρνιθια dicantur, galli verò ἀλεκτρυόνες & ἀλεκτορείδες, Athenæus. Οἱ ὄρνις genere cōmuni priuatim de (auibus) domesticis (id est gallinis) dicitur, Eustathius. Οἱ ὄρνιθες ἐνοικίδιοι & κατοικίδιοι, pro gallinaceo genere, in scriptis Porphyrij. Οἱ ὄρνιθες σοφίμυες Suidas in Melito dixit, siue pro gallinacei generis, siue pro alijs etiam altilibus auibus. Αἱ ἀλεκτορείδης, pullus gallinaceus, forma patronymica, Suidas, & Varinus in Αἱ ἀλεκτο- Λαγώς. Αἱ ἀλεκτρυόνιον & παρσικὸν ab Antiphane nominantur forma diminutiva: qua etiam ἀλεκτορεῖσκοι εἰδης dicuntur. sed Suidas alektoriscos Tanagreos nominat, qui grandes sunt gallinacei.

¶ His subiungam rariora quædam gallinacei generis nomina, quæ partim poëtica sunt, partim Rariora glossis & dialectis differunt, partim fortassis etiam barbara. & quoniam ea non pauca sunt, ordinem alphabeticum ijs recensendis adhibebo. Βρητός, gallus anniculus, Hesych. & Varin. Ἡ ἰχάνος, gallinaceus, glossis. Idem. ¶ Κέρκνος, accipiter vel gallinaceus, Hesych. & Varinus. Σέρκος, gallus, & gallinæ σέλκας, Idem. generis Κήρυξ, accipitris genus & gallinaceus, Suidas & Varin. Κίκιρρος, gallinaceus, Hesych. & Varin. Κοκκός, nomina. oxytonum, gallinaceus: paroxytonum verò, parua cicada, ὁ νέος τέτις, & κίκα (paroxytonum) gallina Βρητός. Idem. vox per onomatopœiam facta videtur, ut Germanica Cuckel. Κοκκοβόας ὄρνις, de gallinaceo accipendum videtur apud Sophoclem, Eustathius. à voce nimirum, de qua verbum κοκκίζειν vsurpant Κέρκνος. Græci. Κορύθων, ἀλεκτρυόν, αἰνεαίδης, Hesych. & Varinus. forte autem sic nominatus fuerit gallus quod Σέρκος. cōrytha, id est cristam gerat. & eadem ratione fortassis etiā κορυθεὺς apud eosdem, quæ vox eis etiam Κήρυξ. cophinū & calathum significat. Κόσκινοι, οἱ κατοικίδιοι ὄρνιθες, Hesychius & Varin. Κοττοί, gallinacei à cri- Κίκιρρος. sta capitis sic dicti, Idem in Προκόπια quod est κεφαλῆς βίχρωμα. Κόττος, ὄρνις: sed equum quoq; aliqui Κοκκός. sic vocabant, Idem. Et rursus, Κοττοβόλιν, τὸ παρσιτικὸν πινά ὄρνιν. Κοττοβόλοι (κοττοβόλοι, per iota in penultima, Varinus) κατοικίδιοι ὄρνιθες, Hesychius. Κοττίας, gallus, Hesych. & Varinus. ¶ Μηδικοί, aves Medicæ, gallinacei, Idem. Aristophanes in Auibus Medum (μῆδον) avem facere videtur. Scholiastes gallinaceum accipiendum suspicatur. alibi quidem dubitat an vlla avis rectē μῆδος appelletur. Sed cum gallinaceus ab eodem Comico etiam Persica avis dicatur, medum quoq; vel medicam avem pro gallinaceo accipi ab eo probabile est. De Medicis gallinaceis magnis & pugnacibus, scriptum est supra in Β. Κοττίας. Ὡς σὺ δ' ὁ παρσικὸς ὄρεν πᾶσαν χαναχὼν ὁλόφωνος ἀλέκτωρ, Cratinus apud Athenæum. Οἱ ὁλόφωνος, gallinaceus, sic dictus, vel à lopho, id est cristā, vel ab eo quod inter canendum in sublime se erigat, ὡς τὸ τῆς αἰ- Οἱ ὁλόφω- τῶ ἀδεν ὅλον ἄρεσθαι καὶ μεταερίσθαι. Hesych. Alexarchus Cassandri Macedonum regis frater, gallinaceum orthoboam (ὀρθοβόας, nimirum quod inter canendum se erigat, unde & ὁλόφωνον dictum quidam coniiciunt, ut iam diximus: nisi quasi ὀρθοβόας potius, à matutino cantu, sic appellatum placeat,) vocabat, Hermolaus ex Athenæo. Οἱ ῥτάλιχοι, gallinacei, Eustathius. item pulli gallinacei, ῥτάλιχοι. de infra in Pullo. Οἱ ῥτάλιχοι pulli sunt qui nondum volare possunt, volare tamen gestiunt & conantur, καὶ τὸ γλίσχουσι τῶ ὀρεῖν καὶ πέτεσθαι, Etymologus & Varin. Bœoticè etiam ipsi gallinacei sic vocantur, ut apud Aristophanem in Acharnensibus, Scholiastes & Varin. Thebani rerū nomina innouare Παρσικός. gaudent. itaq; sepiā vocāt ὁπισθοτίλαν, ἀλεκτρυόνα ὀρτάλιχον, &c. Athenæus lib. 13. & Varin. in Λεξάσων. ὄρνις. Οἱ ῥτάλις αἰχμητῆσιν ὑπενηνθεῖσαι νεοσσοῖς, Nicander de gallina. Οἱ ῥτάλιχοι χελιδόνι Oppianus dixit. ¶ Gallinaceus Persica avis (παρσικὸς ὄρνις) dicitur propter cristam. Multos pueros deceperunt amatores, alius coturnice, alius Persica ave aliave donata, Aristophanes in Auibus. vbi Scholiastes, Pretiosa (inquit) omnia, quibus solus rex (Persarum) utebatur, Persica vocabantur. & hoc in loco avis Persica, non certam aliquam avem designat. sunt tamen qui gallinaceum, & qui pavonem interpretentur. Vide su-

- Σέρκος.** perius paulò in Medo. ¶ **Σέρκος**, gallinaceus, (scribitur etià **κέρκος**, vt supra:) & gallinæ σέλκας, Hefych. & Varinus. **Κλυτός όρνις**, gallinaceus, lidem: forte quòd procul exaudiat. **κλύειν** enim audire est.
- όρνις.** ¶ **Κρόκος**, τὸ κροτὸν, (mendum est forte:) & gallinacei qui collum habent eiusmodi, (croceis vel aureis iubis scilicet ornatū,) **κρόκι**, Hefych. & Varin. Gallus **κροκίας** Hermanubidi immolabatur, Plutarch.
- Κώκαλον.** **Κώκαλον**, genus quoddam gallinacei, lidem. **Χειλῶνες**, gallinacei quidam, lidem. **Ψήληνες**, τῶν ἀλεκτρυόνων οἱ νοθαγενεῖς, Suidas & Hefych. **Ωιδὸς όρνις**, pro gallinaceo apud Pollucem.
- υῖς.** ¶ Epitheta. *Nocte dea noctis cristatus ceditur ales*, Ouid. i. Fast. *Cristatæq; sonant undiq; lucis aues*, Martial. *Excubitorq; diem cantu patefecerat ales*, Vergilius. Apud Textorem galli epitheta sunt hæc, **Γαλινάειος**, Metuendus leonibus, Nuncius lucis, Salax, Volucris Titania. ¶ **Όρταλὶς** ἀρχιμητῆσιν ὑπευθύνεισσι, γεοσσοῖς, Nicander. dixit autem *neoffos*, id est pullos, pro gallinaceis adultis. **Κοκκοβόας** όρνις de Epitheta. gallo dici videtur apud Sophoclem, Eustathius. **Όλόφωνος ἀλέκτωρ**, Cratinus. Vide paulò superius plura de hac voce. **Όξύφωνος**, apud Lucianum. **Όρθιοκόκκυξ ἀλεκτρυόν**, Diphilus apud Eustathium. Varinus nō rectè habet **όρθιοκόκκυξ**. **Όρθιος ἀλέκτωρ**, Theocritus Idyl. 7. **Όρθροβόας**, vide superius inter nomenclaturas varias huius alitis. **Όρνιχες φοινικόλοφοι**, Theocritus Idyl. 27.
- Deriuata.** ¶ Deriuata. A gallo fit gallina. a gallina gallinaceus, quæ vox & pro gallo simpliciter ponitur, & tanquam epitheton ei adiungitur, differentię forsan gratia. nam & Galli populi sunt, & sacerdotes Cybeles sic vocabantur. Dicitur etiam adiectiuè gallinaceum quod ex gallis vel gallinis est, vt pullus gallinaceus & oua gallinacea Varroni, & fel gallinaceum Ciceroni 2. de Diuinat. ¶ Gallinarium, locus in quo gallinæ nutriuntur, Columellæ. Idem pro gallinario officinam dixit. Gallinarium est quod & cohors dicitur, vnde aues cohortales. **Ædicula** verò altera, cuius parietibus corbes affiguntur, in ijsq; gallinæ incubant, officina cohortalis (aliàs *cortalis*, das *Nisthaus*) ob id appellatur, quòd non aliter ac in officinis nostris cuncta parantur, quæ in vsum humanū veniunt, ita istic oua & pulli, quæ in cibum, Gyb.
- Gallina.** Longolius. ¶ Gallinarius Plinio & Ciceroni 4. Academ. custos est gallinarum qui Varroni & Columellæ gallinarius curator dicitur. ¶ Galliciniū pars noctis appellata est, in qua galli cantant. Primum
- Gallina-** tempus diei dicitur mediæ noctis inclinatio: deinde gallicinium: inde conticinium, cum & galli con-
- ceus.** ticescunt, & homines etiam tum quiescunt, Macrobius Satur. i. 3. Noctis gallicinio venit quidam iuuenis è proxima ciuitate, Apuleius lib. 2. de Asino. Tempus qua galli cantant, tribus ab intempesta nocte
- Gallina-** horis, gallicinium appellatur, Gyb. Longolius. ¶ Gallulo, pubem emitto. vnde gallulasco, pubesco,
- rius.** quòd pubescentes vocē grandiore ad galli gallinacei similitudinē faciant. Cuius vox gallulascit, Næ-
- Gallicini-** uius. Aristot. hoc **βᾶγᾶν** dixit. Vide in Hirco H. a. ¶ Gallus fortunā corporis significat, vt inquit Quin-
- um.** tilianus: id est castratum. nam tales erant Galli sacerdotes Cybeles: de quib. extat prouerbiū, **Γάλλος τί-**
- Gallulare** **τῆμνός;** Gallos quid execas? id est, Cur affligis afflictum? quid actum agis? Gallum matris deūm sacer-
- et gallu-** dotem Iul. Firmicus archigallum vocat, Brodæus. Matris deūm Cybeles sacerdotum antistites archi-
- lascere.** galli nominabantur, vt in antiquis elogijs aduertimus. Epithaphium est Romæ in S. Martino in montibus, huiusmodi. *D. M. C. Camerius Crescens Archigallus Matris Deūm Magnæ Idææ et Attis Po. Ro. &c.* vt recitat Gyraldus: qui Tertulliani etiam verba de archigallo quodā repetit, Syntagmate quarto de dijs. Archigallum etiam puto eunuchorum genus esse. Quo fydere prodeant hermaphroditi, eunuchi, viragines, archigalli, vbertim scribit Matheſeos tertio Firmicus, Cælius. Parasius pinxit Archigallum, quam picturam amauit Tiberius princeps, Plinius. ¶ Gallipedem quidam in Suetonij Tiberio ine-
- Gallipes.** ptè pro Callipide legunt. ¶ Cāres à Persis vocantur galli, eò quòd cristam in galeis habeant, Plutar-
- Cares gal-** chus in Artaxerxe.
- li dicti.**
- Α'λέκτωρ** ¶ **Α'λέκτωρ** poëtis vxorem significat, ἡ ὁμόλεκτος, Eustathius: vt & **ἀλόχος**. item virginem lectum
- pro vxore.** siue coniugium non expertam. sic Mineruam **ἀλέκτορα** legimus, Idem. Pompeianus sophista cum **Παρθενῆα** festa celebraretur Athenis, in quibus iudicia cessant, dixit: **Γενέθλιός ἐστι τῆς ἀλέκτορος Ἀθηνᾶς**, καὶ ἀδικος ἡ τῆτες ἡμέρα, Athenæus libro 3. Ion Tragicus tibiam quoq; **ἀλέκτορα** dixit, quod propter soni eius suauitatē auditores **λέγεσθαι**, id est dormire nolint, Eustathius. Eadem ratione Sol etià **ἡλέκτωρ** cognominatur, quòd homines in lectis cubare non sinat, vel (potius) quòd ipse nunquam cubet aut quiescat, Eustathius. ¶ Diitrephes prius pauper, nunc ditatus, **ἐσθός ἐστιν ἱππαλεκτρυόν**, Aristophanes in
- ἱππαλεκ-** **ἱππῶν.** Auibus. vbi Scholiastes, Nunc (inquit) facta est ales magna & non vulgaris. gallus enim plerisq; auibus
- Α'λεκτρυ-** præstat. Plura de hac voce leges in Equo a. vbi animalia ab equo denominata memorantur. Iubas etiam
- οφόρος.** am & capillum Græci **alectoridas** appellant, Hermolaus. ¶ **Αλεκτρυοφόρον** Æschines dixit in Axiocho: vnde nos etià forte **όρτυγοφόρον** dicere poterimus. nam **όρτυγοκόπος** non est in vsu, Pollux. videtur autem significare eos qui has aues venales gestant: vel ad ludos potius. nam **όρτυγοκόπος** dicitur, qui in
- Alectorie** ludo coturnicē digito ferit, &c. Phrynichus **ἀλεκτρυοπωλήθειον** dixit: ὥστε καὶ ἀλεκτρυονοπώλιον ἀνείποις,
- pillula.** Pollux. ¶ Pilulæ alectoris quædam alium purgantes à Nicolao Myrepsio describuntur: quas sic dicitas apparet, eò quòd vi sua purgandi eos qui sumserint, a lecto excitent. ¶ **Α'λεκτρυοφωνία**, gallicinium, vt quidam in Lexicon vulgare Græcolatinum retulit. sed apud Marcum Euangelistam cap. 13. **α'όρνιθῶν.** **λεκτοροφωνία** scribitur. ¶ Gallinarium Græcè **όρνιθῶνα** vocarim, ad verbum *auiarium* dixeris. sed illi cum omnem auem, tum gallum gallinamq; per excellentiam ornin nominant. Itali hodie vulgò *pullarium* appellant, Calepinus. In villa est pastionis genus, quod appellant Græci **Όρνιθῶνας**, καὶ **πείρας**

ρεῶναι, Varro. Ὁ ῥιθονομείον, τὸ τὰς ὀρνίθας ἔχον οἶκημα, Suidas. Latinè etiam auaria appellātur, vbi cicures atq; omnia genera auium segregata farcirentur. Hoc & ὀρνιθοβοσκείον Varroni dicitur. Μέταυλος, ἢ ῥυτὸς, λέγεται ἀπὸ τῆς αὐλῆς, ὅτι ὀρνίθες ἦσαν, apud Aristophanem, Varinus. Πέταυρον Grapaldus ex Polluce interpretatur caueam, in quam se cortis alites cubitum ituræ recipiunt. Πέταυρον Aristophanes nominat. ὅτι τὰς κοινὰς ὀρνίθας ἐγκαθεύδον συμβέβηκε, Pollux libro 10. Verum, vt ego conijcio, non gallinarium totum petaurum nominari debet, sed tabula vel asser (σανίς, Varinus) quasi πέτευδον, ὅτι τὸ εὐδόν ἐν αὐτῷ τὰ πετεινά. dicuntur etiam πέταυρα, asserculi (σανίδια, nimirum quas Latinè scandulas dicimus) quibus ædium tecta teguntur, ἐν οἷς περὶ ζομένη τὰ ὀρνίθια. quibus hospitia, voce à Latinis sumpta, teguntur,) quod propter leuitatem facile ad auras & flatus volitent. Scribitur & πέτευρον Varino, & exponitur tabella tenuis & oblonga, qualis ædium tectis pro lateribus adhibetur. Αἰθαλόει πέτευρον aliqui trabem interpretantur, &c. Οὐδ' ὁπότ' ὀρτάλιχοι μινυροὶ ποτὶ κοῖτον ὀρῶεν Σεισαιμένης περὶ ματρὸς ἐπ' αἰθαλόει πέτευρῳ, Theocritus Idyl. 13. Ταρρὸς, μετέωρον πικέλιον, ἐφ' ᾧ ἀλεκτορίδες κοιμῶνται, Varinus. Κοτ-Ἰανθρον, εὐθα οἱ ὀρνίθες κοιμῶνται, Hesych. Κοτὶδον supra gallinaceum interpretati sumus. ¶ Ratio cohortalis, quam Græci vocant ὀρνιθοσοφίαν, Columella.

¶ Ωτὰ ἀλεκτορίδα, id est gallinacea oua, Synesius in epistolis. Ὁ ῥιθία κρέα, id est gallinaceæ car- A' λεκτο-
nes, Xenophon lib. 4. Anabaf. ρια ὠτά.

¶ Stirpes. Cunila gallinacea, non alia herba est quàm quæ origanum Heracleoticum Græcis Stirpes.
vocatur, Plinio teste. Ruellius sic dictā putat quòd à gallinis pascatur. In Ponto (inquit Plautus) ab- Gallina-
finthiū fit & cunila gallinacea. ¶ Alektorolophos, quæ apud nos crista dicitur, folia habet similia gal- cea cuni-
linacei cristæ, Plin. Syluaticus gallitricum vel centrum galli vulgò dictum interpretatur, cuius semen la.
(inquit, oculis immissum) caliginem ad se trahit. Eandem alibi scarleam vocat, (vt nostri scharlach, quod Alektoro-
visus claritatē renouet. Et alibi, Eraclea (Heraclea) est (inquit) quæ Latinè ferraria nigra vocatur: quam lophos.
recentiores centrum galli, & gallitricum syluestre, vocant. Videtur autem de sideritide Heraclea sen- Gallitri-
tire, quam hodie eruditi quidam herbam Iudaicam vel tetrahit Arabicè & vulgo herbariorum dictam cum.
esse putant. quibus ego quoque potius assenserim. etsi illa etiam quam polemonium Ruellius facit, pul- Centrum
crè cum Dioscoridis descriptione facere videtur. Vulgare quidem gallitrici nomen, à galli crista cor- galli.
ruptum videtur. Inter verbenacæ etiam nomenclaturas apud Dioscoridem crista gallinacea legitur. Crista gal-
Τζιτοράλι nominatur apud Nic. Myrepsum vnguento 62. ¶ Gallitricus (lego Galli crus) id est sangui- linacea.
naria, eò quòd naribus imposita, sanguinē suauiter fluere facit. nascitur circa vias & saxosis locis. habet Gallicrus.
in summitate velut pedes galli, Syluaticus. Plura leges de hac herba in Boue H. c. & in Cornice a. Ca-
pnos siue capnion, hoc est fumus, duplex. alia Dioscoridi descripta, nascēs in hortis & segetibus horde-
aceis: alia & nomine & effectu similis, quā pedes gallinaceos vocant (teste Plinio) in parietibus & sepib. Pedes gal-
genitā, ramis tenuissimis sparsisq; flore purpureo, vt inquit Plinius: quam nonnulli modo cymbalarē linacci.
vulgò dictam, nescio quàm rectè interpretantur, folio hederæ, prætenui, vt in cotyledone commo-
nuimus, Hermolaus Corollario 724. vbi etiam mox crassissimum illorum errorem reprehendit, qui ex
eo quòd capnon Plinius Latinè pedes gallinaceos vocari scribiti, capnon etiā à Dioscoride monstratū,
non aliud genus esse putant, quàm quæ vulgò sanguinaria & galli crus dicitur. quæ gramini (inquit) tam
similis est, vt ab eo forte non admodum seiungi possit: nisi quòd folio minore cernitur, & fibris potius
quàm radice nititur. id autem quod in vtroq; summo frutice trifarin (trifarium) gallinacei pedis imita-
tionem habet, candidius in hac quàm in gramine conspicitur. Et alibi, Cotyledon non est, vt quidam
rentur, quæ vulgò cymbalaris appellatur, etiam si cymbalion à Dioscoride vocetur. est autem cymbala- Cymba-
ris herba folio tenuis anguloso, hederaceo, flore paruo, purpureo, in muris terræ nascens, quam quidem laris.
nonnulli genus alterū capni dictæ faciunt, Hæc ille. Vulgaris quidem apud nos hæc herba est, & lactis
etiam nonnihil habet, flosculo calathiformi ex purpureo ad cœruleum inclinante, radice alba dulci,
vt rapulo syluestri congener videatur. oculis à quibusdam vtilis creditur, nimirum vt capnos quoq; vt
ab eodem effectu nomen idem contigerit. foliorum species per ætatem mutatur, ex rotundiori in lon-
gam. quæ verò eius pars pedes gallinaceos referat, nō facile dixerim, nisi forte mucrones illi in quos di-
uiditur calyx qui florem sustinet, eos repræsentare dicantur. præsertim cum flos deciderit aut aruerit.
tunc enim in diuersa tensi rigentesq; magis apparent. ¶ Apud Dioscoridē inter thlaspeos etiam no-
menclaturas pes gallinaceus legitur. Item caucalis (apud eundem) tum eodem nomine, tum pes pulli
vocatur: nimirum quòd extremum folium in gallinæ pedem conformetur, vt Ruellius scribit. Portu-
laca Macro etiam pes pulli dicitur, Syluaticus. Adamus Lonicerus tertiam aizoi speciem Germanicè Pes pulli.
interpretatur, Hünnerbeer, Hünnertruben. ¶ Herba quā pro aristolochia rotunda pharmacopolæ Ger- Calcar
mani hætenus falsò acceperunt, à quibusdam Germanicè Hanensporn, id est calcar gallinacei, à floris gallina-
figura, nominatur. ¶ Alfine herba Græcis dicta, vulgò morsus gallinæ & passerina à quibusdam no- cei.
minatur, Germanis Hünnerdarn, Hünnerserb, Vogelstrauch, ea cum cæteris auibus tum gallinis grata & Morsus
salubris, et fastidij remedium existimatur: vt helxine etiam, qua Plin. gallinaceos scribit annum fasti- gallina.
dium purgare, si modo non errore aliquo factum est vt helxine pro alfine scriberetur. Corui ale-
¶ Animalia. Κώκαλον, vetustum, & species gallinacei, Hesych. & Varinus. Κώκαλος etiam no- Storides
men proprium est, Varin. Persæ etiam coruos alektoridas vocant, Hermolaus nescio quo authore. dicti.

Vrupa α- Pausanias quidem in Bœotia gallinaceos quosdam coraxos, id est atro coruorum colore esse scribit. *λεκτερόν* Vrupam etiam α-λεκτερόνα & γέλασον vocant, Hesych. & Varin. Cancer Heracleoticus vulgò apud Italos gallus marinus, gallo *de mare*, nominatur. quòd eius chelæ cristā galli referant, Pet. Bellonius. Piscis *Gallus* quidam ad Oceanum Germanicum, gobijs congener, vt ex pictura conijcio, vulgò *Seehan*, id est gal-
marinus. lus marinus vocitatur. ¶ Gallus matricis, id est mola matricis, Syluaticus. Amatus Lusitanus lib. i. Cu-
Gallus rationum Medicinaliū meminit mulieris quæ geminos vtero gestans quinto mense abortiuit, & tertio
matricis. à primo abortu die, frustum quoddam carnis emisit, galli cristæ cum rostro gallinaceo simile.

Icones.

¶ Icones. Afis (regio puto sic dicta) puerum delphino insidentem numis insculpebat, Dardanis gallorum pugnam, Pollux lib. 9. & Cælius. Persarum rex Artaxerxes Cyri iunioris percussori ex Caria, virtutis præmium contulit, vt in prima acie gallum au reum in hastæ gestaret apice. Nam *Câras* omnes Persæ α-λεκτερόνας dicunt, id est gallos, propter cristas quas in galeis surrectas habent, Cælius. ¶ In Apollinis Delphici templo chirotechnæ (id est opifices manuarii) frigida quædam & curiosa fecerunt, vt qui manui Apollinis gallinaceum imposuit, vt horam matutinam & tempus instantis ortus designaret, Plutarchus in libro Cur Pythia non amplius carmine respondeat. ¶ Lapis Eislebanus aliquando galli effigiem refert, Georg. Agricola. In arce Eleorum Mineræ simulacrum est, cuius galeæ gallinaceus insidet, Pausanias. *vide infra in h.* ¶ Athenienses Anterotis aram constituerunt, in qua pueri nudi & formosi signum inerant, in vlnis geminos sustinentis generosos gallos, & se in caput impellentis, quibus Timagoram & Meletum, seu Melitum (vtrunq; enim legimus) qui amore perierunt, significabant. Historia notissima apud Pausaniam & Suidam: quanquam non nihil inter se euariant, ille in Attica, hic in dictione Melitus, Gyraldus. Gestat autem puer gallinaceos: quòd vnà cum duobus gallis, quos à Melito sibi dono datos vlnis gestabat, ex arce Athenis se præcipitasset. Pausanias aliter hanc historiam referens, gallinaceorum quoq; non meminit. ¶ In excelsarum turrium apicibus gallinacei icon ex orichalco conflata, & inaurata plerunq; imponi solet, lamina ad ventum versatili. Vide Emblemata Alciati quod in fine historiæ galli recitabitur.

Nomina

propria

virorum

que ab

hac aue

deducun-

tur.

¶ Propria. Auctor Nicander est, Secundum, qui pincerna regius fuit in Bithynia, à gallo amatum eximiè cui nomen foret Centaurus, Cælius. ¶ Alectryon nomen proprium viri Iliados ρ. non seruat o magnum in obliquis, α-λεκτερόν verò paroxytonum seruat, Eustathius. Ὑῶν Α' λεκτερόνος μεγαθύμος, Homerus. ¶ Alectryon memoratur Amphitryonis pater & filius Alcei, vt testis est Hesiodus in Aspide. ¶ Alector filius fuit Argeæ filij Pelopis & Hegesandrea filia Amyclæ τῆς (Α' μύκλας), cuius filia Iphiloche vel Echemelus (Ε' χέμιλος) Megapenthi filio Menelai nupta fuit, Eustathius. Fuit & alius Alector filius Epei regis Elidis, &c. Eustathius in secundum Iliados. ¶ Adæus quidam Philippi militum peregrinorum dux α-λεκτερόν cognominabatur. Meminit eius Heraclides Comicus his versibus: Α' λεκτερόνα τὸν τῷ Φιλίππῳ δαδόντα Α' ωρεὶ κοκκύζοντα, καὶ πλανώμενον κατέκοψεν. ὃ γὰρ εἶχεν ὁ δέπνολόφον. Ε' να κατέκοψας μάλα συγχέει δέειπνισε Χάρης Α' θιναίης, vt Athenæus citat libro 12. nam hic Chares (inquit Eustathius) Athenienses in foro epulis excepit, cum sacrificaret epinicia propter pugnam prosperè cōtra Philippi peregrinos milites gestam. dicit autem illum intempestiuè cecinisse (α-ωρεὶ κοκκύσαι) eò quòd pugnam intempestiuè aggressus sit: & nondum cristam habuisse, hoc est inermè adhuc periculo se exposuisse. *Vide infra in prouerbio Philippi gallus.* ¶ Alectryon quidam adolescens Marti acceptus fuit, quem Mars aliquando cum Venere concubiturus in domo Vulcani pro vigile secum ducebat, vt si quis appareret, Sol oriens præsertim, indicaret. ille verò somno victus cum Solis ortum non indicasset, Mars à Vulcano deprehensus & irretitus est. qui postea dimissus, Alectryoni iratus in auem eum mutauit vnà cum armis quæ prius gerebat, ita vt pro galea cristam haberet. Itaq; memor deinceps huius rei alectryon, etiam nunc ales, id tempus quo Sol prope ortum est, quo scilicet Vulcanus domum reuerti solebat, cantu designat. Fabulam memorant Lucianus, & ex eo interpretatus Cælius Rhodiginus, & Aristophanis Scholiastes, & Eustathius in octauum Odysseæ, & Varinus. Alectryonem aliquando Martis ministrum & militem fuisse etiamnum testantur, cristam, animositas, calcaria,

Fabula de

alectryo-

ne in aue

mutato.

De Ale-

ctryone

Persarum

rege, à quo

videtur

gallus a-

uis Persi-

ca nomen

accepisse.

Propria

nomina

fluuiorum

& regio-

num.

vt rhetor quidam scripsit. ἀλλὰ τὸ τῆς ὑπερον μυθοποιητικῆς ὁ σεμνὸν ὅτι λάλημα, Eustathius. Alectryon olim tyrannidem gessit, & Persis primus imperauit, etiam ante Darium & Megabyzum: vnde etiamnum ab illo imperio Persica auis appellatur, Pisthetærus apud Aristoph. in Auibus. Vbi Scholiastes, Forte etiam in præcedentibus (inquit) alectryóna vocat Medum auem. nam Persas quoque Medos vocabant. Mox autem subdit Epops, Hinc est nimirum quòd adhuc instar magni regis incedit, cyrbasi-
am (tiaram) in capite solus auium rectam gerens. Quanquam enim (inquit Scholiastes) Persæ omnes ti-
aram ferrent, solis tamen regibus erectam ferre fas erat: cæteris complicata erat vel in frontem prona
vergebat, vt Clitarchus tradit. Adeò verò præpotens (inquit Cælius) & formidolosum fuisse illud im-
accepisse. perium aiunt, vt nunc quoq; auibus id genus diluculo præcinentibus, præsiliant ad opera omnes ceu
mulctam veriti. ¶ Cornelius Gallus, poetæ veteris nomen. ¶ Gallus gentile à Gallia. ¶ Est & Gal-
lus fluuius Phrygiæ, cuius aqua furorem inducit. Amnis it insana nomine Gallus aqua, Ouidius. Ab
hoc, auctore Festo, Galli dicebantur sacerdotes Cybeles, qui postquam ex eo bibissent se castrabant, &
inter sacrificandum furiosè segerebant. *Crinémque rotantes sanguinei populis ulularunt tristia Galli,*
Lucanus lib. i. Quidam Gallum puerum putauere, qui contracta offensa deæ se executerit, & simul
fluuiio

fluuio nomen dederit, Gyraldus. ¶ Gallinaria insula est à gallinis feris sic dicta: vide infra in Capite de gallinis feris. ¶ Et Pontina palus & Gallinaria pinus, Iuuenalis Sat. 3.

¶ b. Formoso regi, cui vertice purpurat alto Fastigiatus apex, dulciq; errore corusca Splendescunt cer- Descri-
uice iuba, perq; aurea colla, Perq; humeros it pulcer honos, palea ampla decenter Albicat ex rutilo, atq; torosa ptio galli
in pectora pendet Barbarum in morem. stat adunca cuspide rostrum, Exiguum spatij rostrum. flagrantq; tre- poetica.
mendum Rani oculi, niueasq; caput late explicat aureis. Crura pilis hirsuta rigent, iuncturaq; modo Vix distan-
te sedet, larus vestigia mucro Armat: in immensum pinnaeq;, hirti q;, lacerti Protenti excurrunt, dupliciq;
horrentia vallo Falcate ad celum tolluntur acumina cauda, Politianus in Rustico. ¶ Crista in gallinaceo, De crista
vocatur etiam apex à Politiano. Cristas tollere vel detrahere prouerbiū referetur infra. Gallorum gallina-
cristas aliqui barbarè ruffas nominant. Ascili, id est crista galli, Syluaticus. Græci λόφον appellant, vt cei.

Eustathius. Aristophanes in Auibus κυρβασίαν: quanquam Varinus Cyrbasiam & Cybarfiam quoque
caput gallinacei interpretatur, κεφαλὴν ἀλέκτορος: Hefychius κόρυφὴν ἀλέκτορος, id est verticem vel
cristam galli. Hippocrates cyrbasicam pileum acutum vt videtur, qui & tiara, alij cyrbasiam, alij tia-
ram erectam, qua soli Persarum reges utebantur. Ο' Περσικὸς ὄρνις ὁ ἀλέκτωρ λέγεται διὰ τὴν λοφίαν,
Suidas. ¶ Rostrum, vulgus Italicum becca vocat, vocabulo Tolosano antiquo: quanquam id illis gal- Derostro.
linacei rostrum significaret, author Tranquillus in Vitellio. Κόραξ, coruus, & summa gallina-
ceorum rostra, à colore nigro quem Græci κορὸν dicunt, Hefychius & Varinus. Κάλαα (lego κάλλαα) De bar-
baræ gallinaceorum, & pennæ in cauda earum secundum Ælium Dionysium, Varinus in voce Θρό- bis.
να. Κάλλαοι (lego κάλλαα) gallinaceorum barbæ, & omnis color purpureus, vel secundum alios va-
rius. πᾶν πορφύροειδὲς χρώμα. ἐπιοι δὲ τὰ ποικίλα. καὶ παρ' Ἀγυπτίοις χρώμα καλαῖόν. Ponitur etiam pro
vnguento, & κάλλαι (malim κάλλι, vt Ammonius de differentijs vocum habet.) τὰ βαπτὰ ἔλαια, He-
fych. Καλλιάνθη πορφυρεῖ, Hefych. & Varin. legendū forte, Κάλλη, ἄνθη πορφυρεῖ. nā κάλλι vocat floridos
colores, τὰ ἄνθη τ' ἑκαμμάτων, Hefych. Καὶ δὲ τὸ τῶν ὥτων ἐκ τέρων ἐῖχε κρεμνύμενα, ὥσπερ οἱ ἀλεξζύονες τὰ
κάλλαα, Athenæus de tetrace magna. Hermolaus cristas vtrinq; ex auribus pendentes reddidit, quod
non probo. Sed plura de hac voce scripsi supra in B. Αἱ κάλλειν verbum dicitur de cane blandiente au-
ribus & cauda: & per translationem à gallinaceis. κάλλαα eorum barbæ (τὰ γέλαια) vocantur, Varinus.

Quemadmodum barbæ appendiculas quasdam gallinacei possident, sic aries bellua marina fœmina,
cirros ex imo collo pendentes habet, Ælianus. ¶ In pullo partem quandam nauim vocat Apicius lib. De nau-
6. cap. vlt. pullum à naui aperiri iubens: pectus forte intelligens. nam mox pullum farilem à pectore a-
periri iubet. sed Humelbergius partem posteriorem ventris interpretatur: qui vt nauis cauius, & figuræ
eius non dissimilis sit. ¶ Intestina gallinarum cum rebus alijs incocta veteres gigeria vocabant, Her- De inte-
molaus. alij gigeria legunt. Gigeria pullorum coques Apicius 4. 1. ¶ Aétraltigi, fasianum (imò attrage- stinis.
nem, significat, non vt quidam putant testiculos gallorum, Syluaticus. Ο' τερα, gallinacei cauda, He- De cauda.
fych. & Varinus. Κάλαα (malim κάλλαα (barbæ gallinaceorum, & pennæ in caudis eorum secundum De calca-
Ælium Dionysium, Varinus in Θρόνα. ¶ Πλῆκτα Atticis sunt calcaria gallorum quibus pugnāt, quæ ribus.
communiter κέντρα vocantur, Varinus. Πλάκτον Doricum est, vt & πλακτὴρ apud eosdem. Κόπιες,
κέντρα ὀρνίθια, lidem. Calcar tollere prouerbiū referetur in h. ¶ Boccatius gallinaceos pedes Sireni-
bus attribuit ex Albrico ignobili authore, Gyraldus. ¶ Plumas sub cauda quæ gallinis aut capis sa- De plu-
ginandis euelli solent, aliqui priuatim nominant Mastfederen. mis sub

¶ c. De voce & cantu gallinacei. Miratur vocem angustam, qua deterius nec Ille sonāt, quo mor- cauda.
detur gallina marito, Iuuenalis Sat. 3. de adulatore. Περὶ τὸ δεύτερον ἀλεξζυὼν (ἀλέκτωρ legi potest, vt De voce
versiculus constat) ἐφθέγγετο. Prius atq; gallus cantet iterum cristiger. Prouerbiū est à prisca consuetu- & cantu.
dine sumtum, qua noctis deliquium & accessum diei Galli cantu metiebantur, gnomonibus horarijs
nondum repertis. Gallus autem tribus interuallis canit, prænuntians diem. Veteres initium diei à Distribu-
prima mediæ noctis inclinatione ordiebantur, proximum tempus gallicinium vocabant: quòd id tio diei à
temporis lucem multò ante præsentes incipiunt canere. Tertium conticinium, cum & galli con- galli cantu.
ticescunt, & homines etiam tum quiescunt. Quartum diluculum, cum incipit dignosci dies. Quin-
tum mane, cum clarus iam dies exorto Sole. Itaq; secundus gallorum cantus, multò Solis exortum an-
teuenit. Hinc Iuuenalis, Quod tamen ad galli cantum facit ille secundi, Proximus ante diem caupo sciet.

Consimiliter Aristophanes in Concionatricibus, Ο' υδ' εἰ μὰ Δία τότ' ἦλθες, ὅτε τὸ δεύτερον Ἀλεξζυὼν
ἐφθέγγετο, Erasmus. Gallus antequam in hac nocte cantet (bis cantet, Marcus) ter me negabis, Mat-
thæus Euangelista. Gallus statim cantauit vt Petrus negauit, Lucas & Ioannes. ¶ Excubitorq; diem
cantu patefecerat ales, Vergilius. Cristatus ales, Qui tepidum vigili prouocat ore diem, Ouidius in Fastis. Sur-
gite iam vendit pueris ientacula pistor, Cristatæq; sonant undique lucis aues, Martialis. Sub galli cantum
consaltor ubi hostia pulsāt, Horatius in Sermonibus 1. 1. Auroram gallus vocat applaudentibus alis,
Politianus. ¶ Ipse semet canit, Αὐτὸς αὐτὸν αὐλεῖ, ipse suimet tibicen est: prouerbiū conueniens Ipse semet
cum alijs tum in illos qui semetipsos laudant, qui mos est gallis gallinaceis, etiam quum è pugna se canit, pro-
proripuerint. Plato in Theæteto, Φαγόμεθα μοι ἀλεξζυόνος ἀγέννης δίχλω, ὡς ἐν νενικημέναι, δὲ το πηδῆσαι τες uerb.
δὲ το τῶ λόγῳ ἀδφ. id est, Videmur mihi ignaui galli in morem, quum antè victoriam à sermone refi-
lierimus canere, Erasmus.

Cur dica- **¶** Ex sambuco magis canoram buccinam tubamq; credit pastor ibi caesa, vbi gallorum cantum
tur magis frutex ille non exaudiat, Plinius. Hoc cur fiat, si modo verum est, (inquit Cælius Calcagninus in e-
canora pistolicis quaestionibus libro 2.) nemo facile dixerit. Sunt qui hoc non simpliciter, sed *συμβολικῶς* tra-
buccina ditum putent, more Pythagorico, vt multum diuersum quàm dicitur, intelligatur. Sicut proditum
facta ex est, non ex omni ligno Mercurium debere fieri: Deum non populari ritu, sed electo ac religioso co-
sambuco lendum esse: sic non vulgari, sed remotiori Musicæ incumbendum esse admonentes, non ex obuia
ibicaesa quaq; sambuco tibiā sambucenq; coagmentari oportere dixerunt, & expedire vt remotiora petan-
vbi gallo- tur, atque inde decerpatur vbi cantus galli non obstrepat. Nam sic hodie quoque locum longè se-
rum can- positum ad quem nemo adeat significantes, dicunt in eo negallum quidem vnquam exauditum. Aut
tus non sit certe stridula illa atq; admodum obstrepera vox galli hebetare, & stridore suo quodammodo diffin-
auditus. dere & conuellere potest penetrabilem ac fungosam sambuci materiem: vtpote qua leo etiam tantæ
animal constantiæ consterneretur. Alij sunt qui eo dicto nil præterea ostendi putent, quàm syluestrem
sambucum satiuæ multò esse præferendam: quòd ea procul locisq; abditis, hæc propè inter nostra se-
pta adolescat, Hæc ille. Materies quidem sambuci mire firma traditur. constat enim ex cute & ossi-
bus. quare venabula ex ea facta præferunt omnibus. Quoniam verò loca syluestria (qualia sunt in qui-
bus gallorum cantus non auditur) sicciora sunt, ligna etiam illic sicciora solidioraq; fiunt, & ex tali ma-
teria tibiā magis canoram tornari credibile est, cum vnumquodq; corpus eò magis sonorum sit quo
siccius simul solidiusq;. **¶** Α' λεκτορ:φωνία, id est gallicinium, apud Marcum Euangelistam. Περὶ ἀ-
λεκτερόνων ᾠδᾶς, ἀλεκτερόνων ἀδόντων, ὑπὸ τὸν ᾠδὸν ὀρνίθα, Pollux. Κύρυξ ὁ ἀλεκτερόν, τρίτον δὲ ἄδῃ Sui-
das. Τῆς νυκτὸς ἡδὴ παρὶ δευτέρου ὅσους ὀρνίθων ᾠδῶν, Synesius in epistola. Ο'ρνίθες τρίτον ἄρτι τὸν ἔχοντα
ὄρθρον αἰδόν, Theocritus Idyl. 31. Καθ' ὃν χαρὸν ἀλεκτερόνες ἀδῶσι, τὸς συνοικεῖντας ἰδίῳ κηρύγματι ὅτι
ἔργον ἐγείροντες, Heliodorus in Æthiopicis. Διατορὸν πηχὺ γελῶνός ἀναβοήσας, Lucianus de gallinaceo
quem & ἐξύφωνον cognominat. Ε'ως ἐβόησεν ἀλέκτωρ, Homerus in Batrachomyomachia. Α'δῃ ver-
bum de gallinaceorum voce priuatim vsurpatur, Pollux & Eustathius. vt κοκκύζην de cuculis, Pollux
& Aristophanis Scholiastes. sed Hyperides & Demosthenes de gallinaceis etiam κοκκύζην dixerunt,
Pollux. Gaza Aristotelis interpres pro hoc verbo cucurrire reddidit. Vide plura in Cuculo a. Κοκκύζην
τὸν ἀλεκτερόνα (ἦ γὰρ αἰδὲν ὡς αὐτῷ ἔθος) οὐκ ἀνέχονται, Cratinus apud Eustathium. qui & hoc Platonis
De Niba Comici citat, Σὲ δὲ κοκκύζων ἀλέκτωρ παρὶ χαλεῖται. Cum Nibas coccyssauerit, O' ταν Νίβας κοκκύζων:
gallis nū- prouerbium simillimum illi ad Græcas calendas. Tradunt in Thessalonica Macedonia ciuitate vi-
quam ca- cum esse, cui nomen Nibas, vbi galli nunquam vocem ædant, (vt Nibas per synecdochen dicatur pro
mentibus. gallinaceis qui in eo vico sunt.) Hesychius addit (ait) nibades dici capras cristatas, vt ab ijs expectetur
Prouerb. τὸ κοκκύζειν, quod est gallinaceorum, Erasmus. Νίβας δὲ, αἱ τὰς λόφους ἔχουσαι αἴγες, Hesychius & Varin.
Cum Ni- ego capras feras quæ montium iuga niuosa incolunt, interpretarer, non vt Erasmus cristatas. nam &
bas coccyf- νίβας niuem exponunt: & νιφοβόλον, ὑψηλόν. Amator quidam apud Theocritum Idyl. 7. ne expectemus
sauerit. (inquit) amplius, ὁ δ' ὄρθριος ἄλλον ἀλέκτωρ Κοκκύσδων νάρχησι (ἀπαρξίαις) ἀνιρῆσι διδοίη. Gallinacei
nomina vel epitheta à cantu eius sumpta ὄρθροβόας, κοκκοβόας, ὄρθριοκόκκυξ & ὀλόφωνος, supra in H. a. me-
morata sunt. O' παρὸς παρὶ τοῦ ὄρθρου παρὶ τῶν ὀλόφωνος ἀλέκτωρ. Apodus, vox galli imatura & in-
tempestiua, Scoppa grammaticus. est autem Græca vox ἀπώδης, id est absonus. Α' λεκτερόνα τὸν τῷ Φιλίπ-
πῳ παρὶ λαβὼν Α' ωὲ κοκκύζοντα καὶ πλανώμενον, Heraclides apud Athenæum.

De Galli **¶** Ε'νδομάχας ἀλέκτωρ, Pindarus in Olympijs Carmine 12. id est, gallinaceus intestina & dome-
pugnaci- stica prælia pugnans. Φιλονεικότεροι ἀλεκτερόνων, id est gallinaceis pugnaciores, Erasmus ex Luciano.
tales.

Adde gregem cortis, cristatarumq; volucrum	Induperatores, laterum qui sidera pulsu
Explaudunt, viliq; citant Titæna canore,	Et regnum sibi Marte parant. quippe obuia rostris
Rostra ferunt, crebrisq; acuiunt assultibus iras.	Ignescunt animis, & calcem calce repulsant
Infesto aduersumq; affligunt pectore pectus.	Victor ouans cantu palmam testatur, & hosti
Insultans victo panidum pede calcatur iniquo.	Ille silet, latebrasq; petit, dominumq; superbum
Ferre gemit, comes it meritoplebs cetera regi,	Politianus in Rustico. Gallus gallinaceus

Vbi erat hæc (olla) defossa, occepit ibi scalpuri vngulis Circum circa, Plautus. Ipse salax totam fœcun-
do semine gentem Implet, & oblongo nunc terram scalpurit vngui Rimaturq; cibos, nunc edita nubila visu

De ver- **¶** Verbena quoquo modo applicata prohibet τὴν τῷ αἰδοῖσ' ἐν-
bera qua τῶν, ita vt si gallus eam gustauerit, gallinas superuenire nequeat, Kiranidæ interpres vt gallus gallinam
à gallo gu- non calcet, (saliat nimirum,) edendam ei verbenam dari iubet cum furfure & polenta: Idem si cinæ-
stata coire dius lapis gallo detur cum polenta, cinædum futurum scribit. Dicunt quidam decrepitum gallum,
prohibeat. ouum ex se generare, idq; in fimo ponere absq; testa, sed pelle tam dura vt ictibus validissimis resistat:
De ouo atq; hoc ouum fimi calore fœcundari ita vt basiliscus ex eo gignatur: qui serpens sit per omnia gallo si-
galli ex milis, sed cauda longa serpentina. ego hoc verum esse non puto, quanquam ab Hermete proditum,
quo basi- scriptore apud multos fide digno, Albertus. Et rursus, Basiliscos aliquando dicunt gigni de ouo galli,
liscus gi- quòd planè falsum est & impossibile. nam quod Hermes docet basiliscum generare in vtero (generari
gni dici- in fimo) non intelligit de vero basilisco, sed de elixir (elydrio) alchymico, quo metalla conuertuntur.
iur. **¶** d. Quis dedit gallo (sekui, Hebraicè. alij transferunt cordi, vel facultati imaginatiuæ) intelli-
gentiam?

¶ *e.* Tu istum gallū si sapiis Glabriorem reddes mihi quā vōsus ludius est, Plautus *Aul.* ¶ Proditur memoriæ Socratem Iphicrati duci animos adiecisse, quum ei præmonstrasset gallinaceos coram Callia pennis ac rostro dimicantes. Chrysippus etiam in libro de iustitia (ut refert Stobæus) gallorum æmulatione injeci nobis ad fortitudinem stimulos & subijci calcaria prodidit, Cælius. Gallinaceorum calcaribus in pugna plectra quædam siue embola ærea apponebant, Scholiastes Aristophanis & Varinus. Cleomenes Cleombroti cum quidam ei gallinaceos pugnaces offerret, quos pugnando pro victoria etiam emori dicebat: Quin de illis potius (dixit) mihi dato à quibus occiduntur. illi enim præstabunt, Plutachus in Laconicis. Malim ego mihi amicum bonum obtingere, quā optimum (pugnacissimum, ἀεικτον) gallinaceum aut coturnicem, Plato in *Lyfide*.

¶ Si contra aduersarium tuum causam obtinere volueris, calcar galli de crure dextro tecum fe-
ras & vinces, Rasis. Fel gallinæ si quis illinat virgæ & mox cū vxore sua rem habeat, non diligit alium,
Idem. ¶ Crista capitis galli cum grano thuris & paucō cornu cerui gestata, omnem timorem noctur-
num & omnem occursum malum aufert, & intrepidum reddit gestantem, Kiranid. ¶ Testiculi galli-
nacei aridi miscentur escæ cuidam ad pisces omnes magnos in mari capiendos, in Geoponicis Græ-
cis à Tarentino. ¶ Gallus contra orobanchen herbam in aruis nascentem (quæ & leo dicitur) circun-
fertur, vel semina terræ mandanda gallinaceo sanguine rigantur, vt recitauit in Leone H. a. tanquam &
herba leo non minus quàm animal, à gallo abhorreat. ¶ Sybaritæ adeò molles erant, vt neq; gallina-
ceos neq; artifices qui strepitum vllum mouerent, in vrbe ali paterentur, ne somni tranquillitas inter-
ciperetur, Athenæus. Gallinaceus in Somnio apud Lucianum, prædicat se hoc muneris à Mercurio
obtinuisse, vt cuicumq; dedisset caudæ suæ dexteram pennam longissimam, quæ præ mollitie incurua-
tur, is fores omnes aperire posset & inspicere omnia, inuisibilis ipse interim. ¶ Illud incredibile, quòd
calcaneus (calcar potius) pedis dextri galli victores faciat, Cardanus. ¶ Ἀλέκτωρ πίνει καὶ ὄνκ' ἐρεῖ. μν-
ξὸς (forte μνοξὸς) ὁ πίνει καὶ ὄνκ' ἐρεῖ, incantatio in dysuriam asini apud Suidam.

¶ g. Antidoti Adriani (inquit Nicolaus Myrepsus) vim experientia plurimi inuenerunt. narrant enim si gallo à serpente iaculante venenum demorso aliquid huius antidoti cum aqua tepida in os immiseris, confestim hunc restitui ac liberari. ¶ Cor gallinæ ea adhuc palpitante, coxæ alligatum, parum accelerat optimè, Kiranid. *Vide in h.* in Gallo Latonæ sacro. ¶ Gallinacei dexter testis arietina pelle adalligatus, Venerem concitat, Plin. Et alibi, Magi tradunt inhiberi Venerem pugnatoris galli testiculis anserino adipe illitis adalligatisq; pelle arietina. item cuiuscunq; galli gallinacei, si cum sanguine gallinacei lecto subijciantur. Sed aliter Sextus, Galli testiculi (inquit) cum adipe anserino in arietis pelle brachio suspensi, concubitum excitant. suppositi lecto cum ipsius sanguine, efficiunt ne concumbant qui iacent. ¶ Cristis & auribus & vnguibus gallinaceorum crematis tritisq; cum oleo perungi iubent febrientes, cum Geminis transit Sol. Si luna, rasis barbis eorum, Plin.

¶ *h.* Gallinas (id est genus gallinaceum) primi feruntur habuisse Persæ, Hermolaus. ¶ Gallus succinctus lumbos suos, & aries, nec est qui ei resistat, Prouerb. 30. ¶ Pescenninus Niger ob vnus *Historia* gallinacei direptionem decem commanipulares, qui raptum ab vno comederant, securi percuti iussit, *de decem* Ambrosius Calepinus ex authore innominato. Platonem legimus hominem definiuisse animal bi-commā-
pes, sine plumis: & cum Diogenes Cynicus irridendi gratia in academiam eius gallinaceum depluma-
tum immisisset, hunc hominem Platonis esse clamitans, illum postea *πλατόνυχον*, id est latis vnguibus *obraptum*
præditum, differentię causâ addidisse. Epitaphium Anytes in gallinaceum, Epigrammatum Græco-
rum lib. 3. sect. 24. Οὐκ' ἐπὶ μὲν ὡς τὸ πάρος πυκνάς περὺ γεσσιν' ἐρέσων Ὁ' ῥοτὲς ἐξ Εὐνῆς, ὀρθεῖος ἐχθρόμυος. Ἡ *linacci d*
γὰρ σ' ὑπνώοντα σίνις λαθρηδὸν ἐπελθὼν Ε' κτείνει λαμῶν ῥίμφα καθεὶς ὄνυχα. *Nigro in*

¶ Gallus in Somnio Luciani fingit se olim Euphorbum, deinde Pythagoram fuisse. ¶ De *terentis*.
Alectryone iuvene Marti deo familiari in auem eiusdem nominis mutato, scriptum est supra inter
Propria nomina.

¶ Gallinaceum in Syria cultum pro deo, Lucianus refert in libello de dea Syria. Ἀλλ' ἐστὶν ἀλεξ- *Gallina-*
 ῖτων ἱερὸς, οἷκέει δ' ὅπτι λίμνη. ¶ Veteribus monumentis traditur, gallinaceorum fibras maximè dijs *ceus à qui-*
 gratas videri, Alexander ab Alexandro. Fuit quidem priscis opinio, vt ex hœdis potius & agnis hostiæ *busdam*
 fierint, quia hæ mites & cicures essent. nam gallinacei, sues & tauri animo magis abundare videntur, *pro Deo*
 Gyr. Anubis apud Ægyptios vocatur (vocabulo Græcæ originis) ὁ ἀναφάνων τὰ ἑρᾶνια καὶ τὰ ἄνω *cultus.*
 λόγος: hoc est ratio superiorum & cœlestia declarans. & idem interdum Hermanubis, quod nomen *Abalys,*
 rebus inferioribus conuenit, vt illud superioribus. sacrificant autem vtrique gallum, illi album, quod *Dijs con-*
 cœlestia sincera & lucida existiment: huic *κροκίαν,* (hoc est pennis & iubis croceis præditum, Gyraldus *secratus.*
 etiam croceum transtulit,) inferiora omnia mixta & varia esse rati, Plutarchus in lib. de Iside & Osire-
 de. Pyrrhus rex cum splêne laborantib. mederetur, albo gallo sacrum peragebat, Lilius Gr. Gyrald. In
 opertaneis sacris gallinæ nigræ non videbantur puræ, Idem. Gallū nutrito quidē, ne tamen sacrificato:
 est enim Soli & Lunæ dicatus. Hoc (inquit Lilius Gr. Gyraldus) ab aliquibus inter symbola repositum
 est. Sunt qui dimidiatum tantum efferant, Gallos enutrias. Nonnulli præceptum hoc non symbolum

Symboli- ca gallorū interpretatio. faciunt, nec aliud quàm gallum ipsum intelligunt. Sed licet etiam symbolicè interpretari: vel vt Picus, vt diuinam animæ nostræ partem, diuinarum rerum cognitione, quasi solido cibo & cœlesti ambrosia pascamus: Vel simplicius, gallos, id est milites ac bellatores homines in ciuitate habendos esse, & in contubernio retinendos, non tamen rei sacræ causâ. seu vrbs vigilēs & custodes intelligas, quando ij per gallos significari videntur: & Soli ac Lunæ dicati, quoniam tempori hoc hominum genus inseruiunt, quod per Solem & Lunam intelligitur: vel quòd nos gallus suo cantu admoneat. Alius aliam comminisci poterit expositionem, vt gloriosos & stolidos homines, nimiumq; sibi arrogantes, habendos illos quidem, & non penitus eijciendos: non tamen ad sacra, id est arcana admittendos, minusq; in serijs & grauioribus sermonibus habendos. Scribit Pausanias in Lacon. (lege, *Corinthiacis*) Methanam urbem ad Isthmum, in qua ciues contra Africum vineis florescentibus ac germinantibus infestum, galli pennis albis ac niueis (alas omnino candidas habentis, Lœscherus Pausaniæ interpretes,) remedio vsos fuisse: quem gallum homines in diuersa trahentes, discerpébant, per vineas discurrentes, demum in eundem locum redeuntēs, vbi discerpserant, gallum sepeliebant. Adeò hi diuersi fuere à Pythagoræ institutis, quem tradunt gallum album adeò amasse, vt si quando videret, fratris germani loco salutaret, & apud se haberet, (*Vide infra inter proueria, Gallo albo abstineas*) suis verò sectatoribus, qui ciuiles id est politici dicti sunt, permisisse ait Iamblichus, vt gallum, agnum, & alia quædam paulò antè nata, præter vitulum, ritè sacrificarent. Idem scribit Suidas. Sed & Laertius, Sacrificijs (inquit) viebatur Pythagoras inanimis. Sunt qui dicant, gallis gallinaceis, & hœdis etiam lacteolis quos teneros dicunt, agnis autem minimè. Cæterum Aristoxenus apud Gellium, cuncta illum animata in cibum permississe ait, boue aratore & ariete exceptis. Idem scribit Suidas: qui & illud ait, à Theoclea forore, vel potius (vt est apud Laertium) Themistoclea, hæc placida illum sumpsisse. At verò Christiani theologi nonnulli, per gallos concionatores & diuinos homines intelligunt, qui nobis verba salutis enuntiant: quiq; iacentibus in tenebris & vmbra mortis, lucem, qui Deus est, prænuntiant, & à nobis mentis nostræ veterum ac torporem suo cantu excutiunt, Hæc omnia Gyraldus. Socrates in Phædone ad mortem se præparans, Æsculapio (inquit) ô Crito gallum debemus, quem reddite neque negligatis. Hoc votum tanquam hominis minimè sapientis Lactantius libro tertio Diuinarum institutionū, & in Apologetico Tertullianus reprehendunt: defendit Cælius Rhodiginus in Antiquis lectionibus 16. 12. his ferè verbis. Oblitus est (inquit) Lactantius sententiæ illius, Nunquam futurum Platonium, qui allegoricè Platonem nō putet intelligendum. Quid verò illis inuolucris sibi Plato voluerit, iam nunc ex Platoniorū sententia promere adoriar. Prisci Æsculapio medico, Phœbi filio gallum sacrificabant, diei Solisq; nuncium, id est diuinæ beneficentiæ morborum omnium curatrici, quæ diuinæ prouidentię filia nominatur, cui diem id est vitæ lumen se debere fatebantur. Eiusmodi medicum in superioribus Socrates perquiri iusserat, morborum animi curatorem. præterea priscorum oracula tradunt, animas remeantes in cœlum pæana, id est triumphalem cantilenam Phœbo canere. Reddit ergò Deo votum, vt alacer pæana canens cœlestem repetat patriam, Hæc Rhodiginus. Socrates gallum Æsculapio sacrificandum testamento cauit, cuius rei ex Platone etiam Eusebius, Tertullianus & Lactantius meminere. Artemidorus quoq; in libro Onirocriticōn quinto, somnium cuiusdam narrat, qui gallum Æsculapio vouit, si sanus foret, Gyraldus. Et rursus in libro de Symbolis Pythagoræ, Æsculapio gallus immolabatur. sunt qui gallinas scribant, & has quidem rostro nigro, nigrisq; pedibus, & digitis imparibus. Si enim luteo essent rostro, vel pedibus, impuræ putabantur ab aruspice. Αφ' ἡσιν τῶν Α' σκληπιδίων ἀνθρώποι τε καὶ ἄθρομα, οἷον ἐθεράπειν τε καὶ οἰκίειν, ὡς ἐπολλέοντα τῶν νεῶν τὸν ὄρνιν, ὃ Α' ἀπειδος ἐκείνος, Suidas ex innominato, in Α' λεκτέονα. ¶ Maia, quam & Proserpinam & Cererem vocant, gallinaceum consecrarunt, quamobrem initiati huic deæ auibus cortalibus abstinent, nam & Eleusine abstinentia ab his alitibus, & piscibus fabisq; præcipitur, Porphyrius lib. 4. de abstinentia ab animatis. ¶ Gallus etiam Cybeli dicatus fuit, Gyraldus. ¶ Sunt qui tradant Pythagoram præter sua instituta, bouem quandoq; Musis, & Ioui gallum album immolasse: quod vix crediderim, propterea quæ de eo in Symbolis retuli, Idem. ¶ Pecudem spondere sacello Balantem, & laribus cristam promittere galli. Non audent, Iuuenalis Satyr. 8. Gallum Latonæ in amore esse aiunt, & quòd ei affuerit parienti, & quòd etiam nunc parientibus adlit, & faciles partus efficiat, Ælianus. Kiranides quidem gallinæ cor ea adhuc palpitante exemptum, & coxæ adalligatum, partum egregiè accelerare scribit. ¶ Gallus sacer erat Marti, & in templis dedicabatur, Eustathius. Hinc forte Aristophanes in Auibus gallum Α' ρεως νεοττον, hoc est Martis pullum cognominat. Scholiastes quidem sic vocari ait, tanquam fortem & pugnacem. Romani Marti interdum gallum appingebant, ob militum videlicet vigilantiam: vel propter Alectryonis fabulam, Martis satellitis, in eam auem conuersi, vt in eius nominis Festiui libello Lucianus scribit, & Ausonius poeta vno penè versu attingit: *Ter clara instantis Eoi, Signa canit serus deprenso Marte satelles,* Lilius Gr. Gyraldus. Lacedæmonij cum aliquo stratagemate victoria potiti essent, Marti bouem immolabant: si verò aperto Marte vicissent, gallum, id quod ab eis non sine ratione fiebat, quod plūris æstimabant incruentam victoriā, quam cruentam, Lilius Gr. Gyraldus: vt duces suos excercerent, nō bellicosos tantum esse, sed etiam *τρατηγὰς*, (lego *τρατηγηματικὰς*) Plutarchus in Laconicis. ¶ Mercurio gallum attribuit Fulgentius, ob mercatorum videlicet vigilantiam, Gyraldus. Gallinaceus Ε' ραυ παρ' ὅσους

παρ' ἑσπερος memoratur in Somnio Luciani. In arce Eleorum Pallados galeæ insidet gallus, expugnacis naturæ argumēto. Sed, inquit Pausanias (in Eliacis) Mineruæ sacrā arbitrari, (existimari posse,) quam ἐργαίω vocant, possumus auem hanc, Cælius. forte quod ad erga, id est opera, gallus excitet. ¶ Nocti deæ (inquit Gyraldus) gallus sacrificabatur, & nocturno tempore. *Nocte dea noctis cristatus caditur ales,* Quod tepidum vigili prouocat ore diem, Ouidius in Fastis. ¶ Sacri sunt Soli, cui venienti assurgunt, quocum eunt dormitum, Textor. Soli & Lunæ sacrū esse gallum, supra etiam scripsimus in Symbolo Gallum nutrias, &c. Scribunt Laertius & Suidas gallum album non attingendum, inter symbola esse: hoc est ἀλευρὺ νότος μὴ ἀπλεῖσθαι λευκῷ: quod Ioui, inquit, sacer est & Lunæ, atq; horarum nuncius & diei. Meminit & Plutarchus quarto Symposiacōn, sed causam non adfert, Gyraldus. Gallum album mensi sacrum, utpote horarum nuncium credidit Pythagoras, (quare & abstinere eo iussit, Laertius,) Gyraldus. ¶ Mnaseas in libro de amoribus Iouis, scribit esse templum quoddā Herculis, & vxoris eius, quam ceu Iouis filiam poetæ celebrant. In huius templi ambitu, cicures aues multas nutriri ait, nempe gallos & gallinas. Compascuntur autem & gregatim pro sui generis sexu degunt, & sumtu aluntur publico, dijs (quos diximus) consecrati. Gallinæ in eade Hebæ, Gallinacei in Herculis pascuntur. Fluit autē in medio riuus perennis &lympidæ aquæ. Gallinarum nulla ad Herculis templum accedit: neq; vllus gallorum ad Hebæ. At suo tempore mares stimulatī libidine, riuum transuolant: & postquam impleuerint fœminas, ad Deum suum & suas redeunt sedes, lustrati purgatiq; interfluente riuo, quo sexus vterq; dispescitur. Deinde natis tempestiuè ouis & excusis incubitu pullis, fœminæ nouellæ matribus, mares genitoribus accedunt & aluntur. ¶ Volucris Titania, pro gallinaceo, apud Textorem. ¶ Ludouicus Romanus author est cacodæmonis sacerdotes sanguine gallinacei, cultello argenteo iugulati, carbonib. ignitis aspersi, ei sacrum peragere.

¶ Auguria. Inter diuinationū genera aliqui etiam alectryomantiā numerant, Gyrald. Præposteros aut vespertinos gallorū cantus optimi euentus multi notauere. Themistocli pridie quā in Xerxē duceret, auditus gallorum cantus, victoriæ mox futuræ prænuntium fecit: idq; ideo, quod victus nequaquam canit: victor verò obstrepit & murmurat. contrā verò gallinarū. nam diri aliquid imminere, aut futurū incommodū illarum cantus designauit, Alexander ab Alex. Cecinere galli nocte tota qua magnus Matthæus vicecomes primum suscepit filium: vnde Galleacio nomen inditū, portento quodam magnæ successiones, Volaterranus. Gallinaceorum sunt tripudia solistima. hi magistratus nostros quotidie regunt, domosq; ipsis suas claudunt aut referant. Hi fasces Romanos impellunt aut retinent: iubet acies aut prohibet, victoriarū omniū toto orbe partarū auspices. Hi maximè terrarū imperio imperant. extis etiam fibrisq; haud aliter quā optimæ victimæ dijs gratæ: Habent ostenta & præposterorum vespertini cātus. Namq; totis noctib. canendo Bœotijs nobilē illā aduersus Lacedæmonios præfagiuerunt victoriā, ita coniecta interpretatione, quoniā victa ales illa non caneret, Plin. Puls potissimū dabatur pullis in auspicijs, quia ex ea necesse erat aliquid decidere, quod tripudium faceret: id est terripuiū. puire enim ferire est. Bonum enim auguriū esse putabant, si pulli per quos auspicabatur, comedissent: præsertim si eis edentib. aliquid ab ore decidisset. Sin aut omnino non edissent, arbitrabantur periculum imminere, Festus. Moris fuit Romanis ducib. pugnam inituris aduocare pullarium, ut offas gallis obijceret ad auguriū captandū. si vescerentur, ratum erat auspiciū, cū aliquid ore excidisset, terripudium dicebatur solistimum, mox tripudium dictū, quoniā scilicet esca in solo cadebat, Grapald. Cū terripudio Flaminius auspicaretur, pullarius diem prælij cōmittendi differebat, M. Tullius lib. i. de Diuinat. Non solū augures Romani ad auspicia primum pararunt pullos, sed etiā patres familiæ rure, Varro. Pullarius dicitur qui pullorum curam habet, & qui è pastu pullorum caprat auspicia, Ciceroni ad Plancum lib. io. & Liuius 8. ab Vrbe. Attulit in cauea pullos, is qui ex eo nominatur pullarius, Cic. 2. de Diuinat. P. Claudius bello Punico primo cū prælium nauale committere vellet, auspiciāq; more maiorum petijisset, & pullarios non exire pullos cauea nunciasset, abijci eos in mare iussit, dicens: Quia esse nolunt, bibant, Val. Maxim. ¶ Inuenitur in annalib. in Ariminensi agro M. Lepido, Q. Cæbulo Coss. in villa Galerij locutum gallinaceum, semel quod equidem sciam, Plin. ¶ Galenus alicubi in Commentario in primum Epidemiorum, in somnij de cristis gallinaceorum meminit.

¶ Prouerbia. Gallo albo abstineas, Ἀλευρὺ νότος μὴ ἀπλεῖσθαι λευκῷ: hoc est, Candido gallo ne manū admoliaris, quod mensi sacer sit, utpote horarum nuncius, Erasmus in Chiliadibus inter Symbola Pythagorica. Gallo albo abstinendum, id est salutē cuiusq; purissimè (fortè legēdum *purissimi*, ut clarior sit interpretatio. albus enim color puritatē significat) fauendū, Plutarch. in Symbolis Pythag. interprete Gyraldo. Pythagoram ferunt gallum album adeo amasse, ut si quando videret, fratris germani loco saluaret, & apud se haberet, Gyrald. ¶ Tolle calcar, Αἶρε πλῆκτρον ἀμυντήριον, id est, Tolle calcar vltorū. extat adagium in Aristophanis Auibus, Αἶρε πλῆκτρον εἰ μάχη, Tolle calcar si pugnas. In eum dici solitum, qui iam vltionem parat. Mutuò sumpta metaphora à gallis pugnam inituris, quibus ferrei stimuli quidam alligari solent, quo se tueantur inter certandum, Erasmus ex Suida & Scholiaste Aristophanis. Prouerbia, Galli cātus ante victoriā, & Priusquam gallus iterum cecinerit, memorata sunt supra in H. c. Tollere cristas, (ut, Tollere cornua,) pro eo quod est animo efferri. Iuuenalis, Quid apertius? & tamen illi Surgebant cristæ. id est, Sibi placebat. Translatum ab auibus cristatis, in quibus cristæ

Auguria
ex galli-
naceo ge-
nere.

Gallina-
ceus semel
locutus.

Prouer-
bia.

Gallo albo
abstineas.

Galli can-
tus ante
victoriā.

Priusquā
gallus ite-
rum ceci-

nerit.

Tollere
cristas.

*Detrahe-
re cristas.*

erectiores alacritatis atq; animorum indicia sunt: nisi ad militum cristas referre malumus, quo sanè hominū genere nihil nec insolentius, nec stolidius. In hanc sententiam Aristophanes in Pace dixit, detrahere cristas, ἡ δὲ ἡμῶν τὰς λόφους ἀφείλε. Id est, quæ nobis cristas detraxit: videlicet reddita pace. Contra submittere fasces dicuntur, qui de iure suo concedunt, ac legitimam potestatem vltro ad priuatam mediocritatem demittunt, &c. Erasmus.

*Gallus in-
silit.*

*Philippi
gallus.*

¶ Gallus insilit, Ἀλέκτεράν ἐπιπιδᾷ. vbi quis semel victus redintegrat certamen. à gallorū certaminibus sumtū. Nam is huic animanti mos est, vt ad pugnam affiliat, quò magis lædat calcarib. suis in hunc vsum à natura affixis, Erasmus. ¶ Philippi gallus, Φίλιππος ἀλέκτεράν. hoc dictitari consuevit, vbi quis de leui quopiam facinore, perinde vt maximo sese iactaret. Nam Alectryon dux quidam erat Philippi regis, quem Chares Atheniensis confecit. Apparet autem Charetem hunc huius facti, nimium crebro; nimisq; insolenter apud populum Atheniensem verba facere solitum, vt hinc vulgò sit vsurpatum. Recensetur apud Zenodotum, Erasmus. Vide etiam supra inter Propria. Φίλιππος ἀλέ-

*Domi pu-
gnas more
galli.*

κτεράν, ἐπὶ τῷ ἐν μικροῖς κατωρθώμασιν ἀλαζονευομένῳ. ¶ Domi pugnans more galli, Ἐνδομάχης ἄτ' ἀλέκτωρ. In eum qui semper domi desidens, non audet vel in bellum, vel in certamina proficisci foras. Nam hoc animal pugnacissimum quidem est, sed domi. Ita quidem interpretes Pindari: sed addubito tamen an scriptū sit ἐνδομάχης, id est domi abditus. (ego ἐνδομάχης ab intestinis pugnis rectè scribi non dubito.) ἐνδομάχης dictio nouè cōposita ab ἐντὸς & μάχησι. Hærebit in istos qui domi perpetuò rixantur, quum foris sint placidissimis morib. Conuenit cum eo quod alibi diximus, Domi leones, Erasmus. Vide supra inter Propria. ¶ Socratis gallus, aut callus, Nonius Marcellus è Varrone citat Socratis gallū in significatione caluitiæ: inuenisse se, quum dormire cœpisset tam glaber quàm Socratis gallus, esse factū ericium cum pilis & proboscide. Sentit quisquis illic loquitur, se quum iret cubitum fuisse læui corpore, nec vllōs habuisse pilos toto corpore. in somno transformatum in ericium qui totus hirsutus est, & suum more proboscide habet. Scio locum esse mendosum. Aldina æditio pro gallo legit caluum. ego callum malim, &c. Adagiū conueniet in nudos & inopes, Erasmus. Nostra æditio Varronis verba sic citat, Inuenisse se cū dormire cœpisset tam glaber quàm Socrates, caluum esse factum ericium è pilis albis, &c. ¶ Quod scriptū est in ludicro Senecæ, Gallus in suo sterquilinio plurimum potest, pro-

*Socratis
gallus.*

*Gallus in
suo ster-
quilinio
plurimū
potest.*

*Supera-
tus es à
gallo quo-
piam.*

*Gallina-
ceus Ta-
nagraus.*

*Gallina-
cei in mo-
rem trepi-
dat.*

uerbij speciem habet. Intellexit, inquit, neminem parem sibi Romæ fuisse, illicq; non habere se idem gratiæ: Gallum in suo sterquilinio plurimū posse. Allusit ad Claudiiū imperatorem Lugduni natum. hodieq; de cane vulgò dicūt, eū in suo sterquilinio plurimū audere. In alieno timidiore sumus omnes, in suo quisq; regno ferocior est & animosior, Eras. Tappius idē adagium Germanicè vsitatum recitat. ¶ Ein Hane ist auff seinem Mist sehr kune. ¶ Superatus es à gallo quopiam, Ἡ τῆθης πρὸς ἀλεξυόνος, iocus prouerbialis in seruos qui dominos à tergo sequuntur, supplices videlicet & abiecti, cuiusmodi solent esse galli superati in pugna. nam hæc auis in pugna superata silet, & vltro sequitur victorem. Sumptum est ex Aristophane nisi me fallit memoria. Refertur ab Eudemo, Erasmus. ¶ Ἀλέκτεράνα ἀθλητὴν Ταναγραῖον. celebratur enim isti à generositate, Suidas. sed magis probo copulatiuā coniunctionem interseri, vt alibi apud eundem habetur, Ἀλεξυόνα καὶ ἀθλητὴν Ταναγραῖον, vbi etiā prouerbialiter vsurpari scribit. vt siue gallinaceū Tanagræū, siue athletā Tanagræū dicas, animosum & strenuum intelligas. elegantius autē fuerit, si hominē & athletā pugnacē ac fortē, gallinaceū Tanagræum, cognomines: quàm si athletā Tanagræū simpliciter non enim athletas à Tanagra laudatos legere meminimus, sed gallos tantū. ¶ Gallinacei in morem trepidat, Πτήσας ὡς πρὸς ἀλέκτωρ. in malè affectum & cō-

*Gallorum
incusare
ventres.*

*Vesparum
examen
metuit*

*Phryni-
chus velut
gallina-
ceus.*

motum, aut etiam pauitantiē opportunè dicitur. Πτήσας enim Græcis fugitare significat, atq; expauescere. peculiariter autē de auibus dicitur. Πτήσας Φρύνιχος ὡς πρὸς ἀλέκτωρ. fuit hic Phrynichus poeta Tragicus, quē Athenienses mille drachmis mulctarunt, quòd Milesiorū excidiū tragœdia cōplexus esset. Quod quidem ego non adscripturus erā inter adagia, nisi cōmentarius Aristophanis hoc nominatim prouerbij loco retulisset. Meminit huius & Plutarchus in Alcibiade, qui cū antea fuisset ferox & insolens, ex Socratis familiaritate cœpit esse mansuetus ac modestus. Citat aut hunc senarium è poeta quopiam, Ἐπὶ πηξ' ἀλέκτωρ ὡς κλίνας πτερόν. Pavidus refugit more gallinacei, Quum victus alas ille summittit suas. Meminit huius & in vita Pelopidæ. Cæterū quanquam gallus natura pugna est, vbi tamē se imparem in conflictu sentit, mire deiectus ac supplex profugit, risum præbens spectatoribus, Eras. Vide paulò inferius, Vesparum examen metuit Phrynichus. ¶ Gallorum incusare ventres, Ἀλέκτεράνων μέμφεσθαι κοιλίας: de edacibus, ac luxu multū absumentib. facultatum. Huic enim animati venter mirificè calidus, ita vt omnia statim concoquat. Ἀλέξυόνος μὲν ἔφασκε κοιλίαν ἔχειν, Τὰ χυρὸν καθεύδοντα γέλοιον, Aristophanes in Vespis. hoc est, Mihi dixerat ventrem esse gallinacei, Velociterq; concocturū argentulū. Hoc genus homines Græci dicunt καταπιεῖν πλεῖστοίαν, id est deuorare substantiam. id enim est atrocius quàm καταφαγεῖν. Eras. Quòd si quis gulosus naturā accusaret, quòd calidiorem ventriculū gallis tribuisset & omnia concoquentem, in hunc apto sensu adagium cōueniret, Gallorū ventres ab eo incusari. nostri ventriculum huiusmodi, mergi ventriculum appellant, ein seharben Magen/qua-

alij aliter. *Vide paulò superius in Prouerbio, Gallinacei in morē trepidat, Πτήσις Φρυγίχος ὡς τις ἀλέλωρ.* Plura etiam ad Æliani verba clarè intelligenda leges in Gyraldi historia poetarum, & apud Suidam: quæ quia nihil ad gallum, omitto. ¶ Gallinaceos amantibus ficum ne serito, Hermolaus Corollario *Gallina-* 194. veluti prouerbiale recenset. ego Græcum carmen, Σὺν γὰρ φίλ' ὀρνίθεσι, φυτεύει δ' ὁ γὰρ ἐθέλῃσιν: hoc *ceos amā-* est, Aues amant ficus, sed plantare recusant: perperam aut lectum ab eo, aut malè intellectum suspicor. *tibus fici*

¶ Sunt & peculiaria quædam Germanorum proueria à gallo sumta, vt, *Wenn die Hühner für sich ne serito. frägend/* Cùm gallinæ antrorsum scalpent, de eo quod ad calendas Græcas vel nunquam futurum sit. *Proueria* *Es wirt kein Hahn darnach frähen /* Nullus gallinaceus super hacre cucurriet, id est, Nemo curabit. Et *Germanica.* quæ Eberhardo Tappio memorantur in Collatione Latinorū adagiorum cum Germanicis. *Er dun-* *cket im der beste Hane im Korbe seyn /* Præcipuus gallus in corbe (vel auuario) sibi videtur, hoc est stultè sibi placet, Accissat. *Es stehet wol da ein Hane im Haus ist /* Res bene habet in domo in qua gallus est, eodem sensu quo apud Latinos, Oculus domini: &, Frons occipitio prior. *Er laufft darüber als ein Hane über die heißen Rolen /* Percurrit tanquam gallus carbones ignitos, id est summa celeritate transit, ne minimum quidem immoratur, Vt canis è Nilo. *Zween Hanen auff einem Mist vertragen sich nit. Zween Narren tügeu nit in einem Haus.* Duobus gallis in vno sterquilinio, duobus stultis in vna domo non conuenit. Vnicum arbustum haud alit duos erithacos. *Zustäter dann ein Wetterhane /* Inconstantior gallo qui cantum pro tempestate variat, Cothurno versatilior.

¶ Emblema Alciati sub titulo, *Vigilantia & custodia.*

Instantis quod signa canens det gallus eoi,
Turribus in sacris effingitur, ærea mentem
Est leo sed custos, oculis quia dormit apertis,

Et reuocet famulas ad noua pensa manus,
Ad superos peluis quod reuocet vigilem.
Templorum idcirco ponitur ante fores.

Emblema
Alciati.

DE CAPO.

IN gallinaceo genere villatico capi seminares dicuntur, quod sunt castrati, Varro. En tibi capones, vt *Nomina.* curati neque vocem ædunt, neq; gallinis molesti sunt, Pamphilus in dialogo Gyb. Longolij de Aui-

bus. vbi mox ipse Longolius, Ego illos non capones, sed cum Varrone & Columella libentius capos vocauerim. Atqui Martialis quoq; caponem dixit. Cantherius hoc distat ab equo, quod capus à gallo, Festus. Gallinaceum veteres *paponem*, (*capum* potius,) recentiores verò caponem vocauerunt, Albertus. Sed ille gallinaceum pro castrato tantum accipit, non pro mare: *vide* in Gallo *A. & H. a.* Capi (vt Grammatici quidam scribunt) galli sunt quibus testes auelluntur, vnde merito galli à similitudine sacerdotum Matris deum dici posse viderentur. itaque à contrario sensu gallos appellatos quidam existimant. Gallus à castratione vocatus est. nam inter aues cæteras huic soli testiculi adimuntur. veteres autem abscissos vocabant gallos, Isidorus. *Ne nimis exhausto macresceret inguine gallus, Amisit testes: nunc mihi gallus erit*, Martialis lib. 13. sub lemmate Capo. Et mox de eodem, *Succumbit sterili frustra galina marito, Hanc matris Cybeles esse decebat auem.* id est, hæc potius & propriè debebat vocari gallus. Capus videri posset dictus quasi captus testibus, vt captum oculis & auribus dicimus, pro visu & auditu priuatum. vt caper etiam dicitur propriè de hœdo vel hirco castrato. sed syllabæ primæ quantitas prohibet, quæ producitur. Alius coactos non amare capones, Martialis lib. 3. est autem senarius scazon. Ex recentioribus quidam capum gallinaceum dixit per pleonasmum. capum enim dixisse sat est. Gallus spado pro capone, apud Petronium Arbitrum. ¶ *Barbur* vocem Hebraicam aliqui capum interpretantur. *vide* in Gallinaceo *A.* Italicè nominatur *capon* vel *capone*. Gallicè *chapon*. Germanicè *Rappun/Rappaun/Raphan*. Anglicè *capon*.

B.

De alectoria lapide, leges in Gallinaceo B. circa finem.

C.

Capi epileptici.

Capi etiam epilepsiæ obnoxij feruntur, Aloisius Mundella. Plura quæ partim huc referri poterant, partim ad D. leges mox in E.

E.

Quæ sit ratio gallos castrandi.

Castrantur gallinacei parte nouissima suæ alui, quæ cum coeunt, concidit. hanc enim si duobus aut tribus ferramentis adusseris capos facies. quod si perfectus est qui castratur, crista pallescit, & cucurire definit, neque coitum venereum repetit. sed si adhuc pullus est, ne inchoari quidem exijs quicquam potest, cum accrescit, Aristoteles. Desinunt canere castrati: Quod duobus fit modis, lumbis aduflis candente ferro, aut imis cruribus, mox vlcere oblito figulina creta. Facilius ita pinguescunt, Plinius. Gallos castrant vt sint capi, candenti ferro inurentes calcaria ad infima crura, vsque dum rumpantur (igne vi consumantur, Columel.) atque extet vlcus, quod obliniunt figlina creta, (dum consanescant, Columel.) Varro. E gallis apud nos euulsis testiculis per posteriora modico vulnere capones fiunt, Grapaldus. Vulnus quidem tantum fit quantum digito immittendo & testibus singulis extrahendis sufficit, quo testes lumbis superius adhærentes inquiruntur sub intestinis galli supini, inuentiq; digiti summitate reuelluntur. ijs extractis vulnus filo confuitur, & cinis infricatur, tum etiam crista refecatur, vt virilitas omnis absit. Sunt qui in cristæ abscissæ locum calcar è crure exectum inferant, quod coalito vulnere etiam crescere solet. Galli castrati forma quidem maris sunt, sed animo fœmineo præditi. pinguescunt ita citius, etiam si fartura non obefantur. videasq; quosdam in eam plenitudinem corporis perductos vt de magnitudine cum anseri facile certent, Gybertus Longolius. Cum gallinis pascuntur: sed non defendunt eas, non cantant, ne horam diei vel noctis discernunt, ad nihil præter cibum utiles, Author libri de natur. rerum. ¶ Capos & gallinas saginare liguritores ipsi inueniunt, quod vnctius ac lautius deuorarent, Platina. Pinguescunt capi milij farina cum melle, præsertim & turundis in cibo datis. nam Plinius eo nomine vocat buceas, quibus farcire saginareq; gallinas, anseres & capones solemus, Grapaldus. Sunt apud nos qui capos saginant hoc modo. Includunt eos loco angusto, & è farina milij turundos faciunt, magnitudine ferè & longitudine articuli digiti mediocris: è quibus ab initio circiter denos eis in fauces inferunt: & per aliquot deinceps dies quotidie plures paulatim aucto numero. qui postea minuitur etiam paulatim. dandum est autem eis plus minus pro concoctione, quæ tactu explorata ingluvie animaduertitur. Debent autem turundi mox inferendi, prius in aquam aut lac immitti vt facilius descendant, & leniter digitis per collum premendo deduci. In defectu milij, furfur cum pauca de frumento farina & milij etiam pauca, in turundos redigitur. Sic ferè viginti diebus obefantur, mero quidem milio quatuordecim. Sunt qui gallinas & capones breui pinguescere scribant, si cereuisia eis bibenda apponatur pro aqua. Capus gliscens, *lo capone impastato, nutrito de pasta*, Scoppa in Dictionario Latinoitalico. videtur autem pastæ nomine turundos intelligere. De gallina farcienda priuatim scribemus infra in Gallina E. Videtur autem ratio eadem farciendis vtrisque conuenire.

De capis oua incubantibus & pullos fouentib.

¶ Capus ventre & pectore deplumatus & perfricatus vrticis, pullos fouere & pascere solet, &c. vt recitauimus in Gallo D. Sunt qui hoc modo affectum, non pullos modò curare, sed oua etiam incubare dicant: præsertim si pane vino madente inebrietur, & mox ebrius in loco obscuro ouis imponatur. sic enim cum ad se redierit, oua propria existimantem, perficere aiunt. ¶ Fabæ semina Græci asserunt capi sanguine macerata aduersantibus herbis liberari, Ruellius. Ego in Geoponicis adhuc nihil tale reperi.

In

F.

In Gallinaceo *F.* permulta à nobis recitata sunt, quæ omni gallinaceo generi tum salubritatis in *De usu* cibo tum apparatus ratione communia sunt: hinc ea quæ ad capos priuatim pertinent afferemus. *O- caporum* mniū auium laudes, quantum ad obsonia pertinet, vna caro gallinacea comprehendit. Quid enim po- *in cibo.* pinis afferunt reliquæ atiles, quod non vnus capus in se habeat, siue elixū, siue assum velis? Huius auis patina stomachum iuuat, pectus lenit, vocem sonoram facit, corpus obefat, Platina. Capi in cibis gratiores sunt, utpote remoto Veneris vsu facti pinguiore, & salubrioris nutrimenti, Grapaldus. Phasiani caro medium quoddam inter perdicem & caponem obtinet: licet Auerroes eum, quantum ad obsonia pertinet, cæteris auibus anteferat, Platina. Caporum iuuenum in locis altis degentium caro mediocriter pinguis, cæteris omnibus (gallinacei generis, vel quibusuis auibus potius) præstat, substantiæ & qualitatū, & proinde etiam nutrimenti ratione, quod ad homines sanos, Mich. Sauonarola ex Isaaco. Ioannes Mesue (inquit idem) huiusmodi capos (cæteris auibus) meliores & læuiore esse addit. Capus in quatuor qualitatibus temperatus est, quare multum alit, & Venerem auget, Isaac. qui alibi etiam capum auibus omnibus præfert, ut qui melius nutrimentum & perfectum generet sanguinem. Gallinacei (capi) caro bona est, & solidior quàm gallinæ, Albert. Capo laudatur in cibo circa ætatem sex vel octo vel septem mensium, Arnoldus Villan.

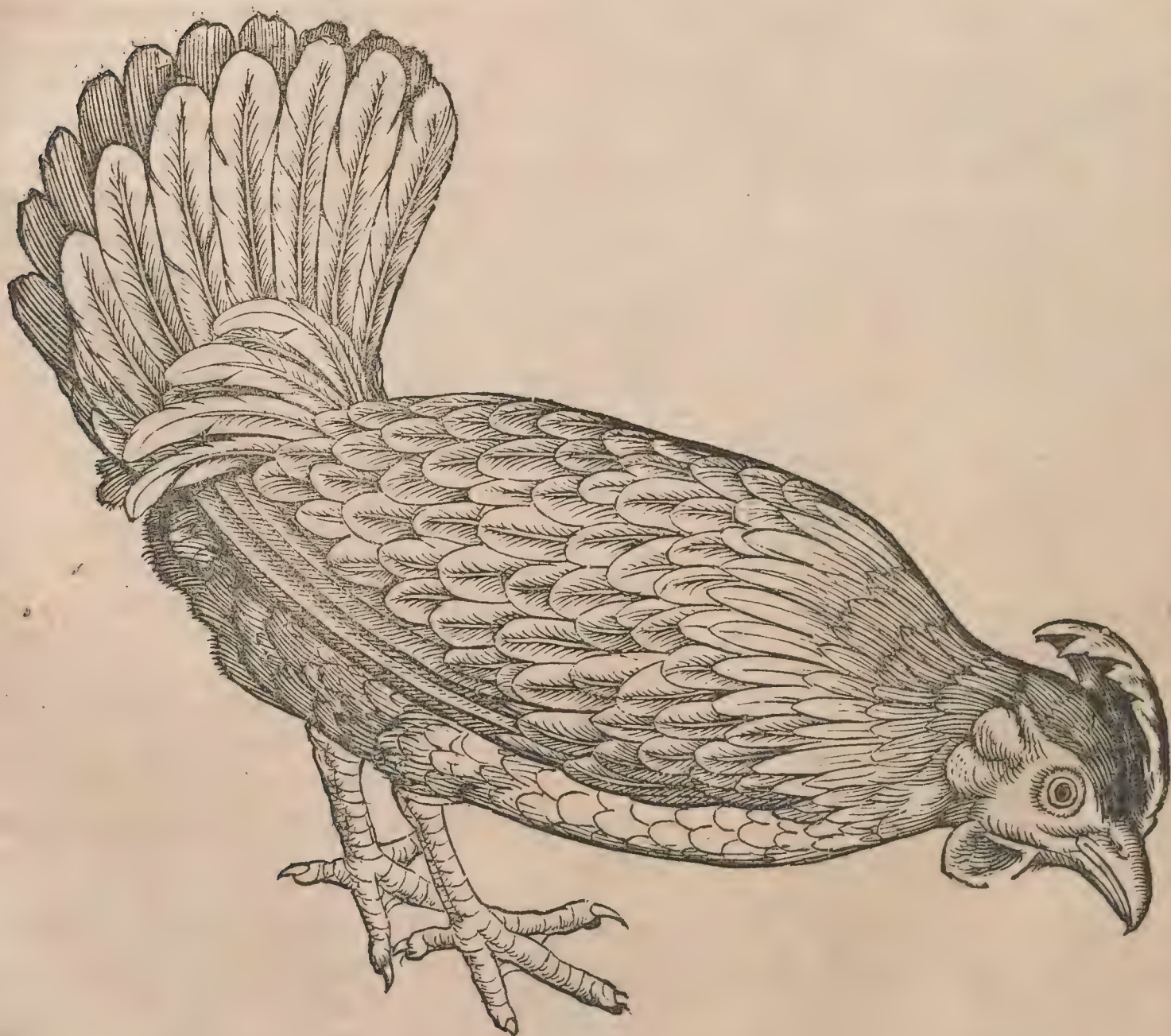
¶ Pullum farfilem ex Apicio descripsimus in Gallo *F.* ait autem in capo etiam similiter fieri. De *Varij ca-* porcello lactente condimentis quibusdam farciendo assandoq; Platina verba recitauit in Sue *F.* Idem *ponis ap-* autem (inquit) fieri potest ex anser, anate, grue, capo, pullastra. ¶ Apicius lib. 4. cap. 3. in minuta Api- *paratus.* cianum testiculos caponum adiicit, gallis nimirum dum castrarentur exemptos. ¶ Fieri ius consumtum, aut ex phasiano, aut ex perdice, aut ex capreolo, aut ex pipionibus, aut ex colūbis syluaticis potest. Si ex capo voles, cacabum sumes, qui aquæ metretas quatuor contineat: Huic capum fractis ac comminutis ossibus indes cum vncia succidiæ macræ, piperis granis triginta, cinnamo pauco nec nimium tunso, tribus vel quatuor caryophyllis, saluæ laceræ trifariam folijs quinque, lauri duobus. Sinito hæc efferueant horis septem, vel donec ad duas scutulas vel minus redigantur. Caue salem indas aut salita, si ægrotantium causa fiet. parum aromatum nil vetabit quo minus ægroto etiam apponatur. Senibus hoc & valetudinarijs detur, Platina. ¶ Ius caponis cum caseo. Ius capi affundito segmentis panis albißimi, & caseum optimum tritum in tyrocnestide inspergito cum pauco polline aromatico dulci, hoc ferculum in lance obtectum apponito, Baltasar Stendelius scriptor Magicæ Germanicus. Idem docet quomodo pastillus è capone fiat. de quo leges etiam in Gallo *F.* Artocreas de carne vituli hædi aut capi elixa, ex Platina recitauimus in Vitulo *F.* ¶ Mirause Catellanicum: Catellani gens quidem lauta, & quæ ingenio ac corpore Italicæ solertiæ haud multum dissimilis habetur, obsonium, quod mirause illi vocant, sic condiunt: Capos aut pullastras aut pipiones bene exenteratos & lotos, in veru collocant: voluuntq; ad focum tantisper, quoad semicocti fuerint. inde exemptos, ac tessellatim diuisos, in ollam indunt. Amygdalas deinde tostas sub cinere calido, absterfasq; lineo panno, terunt. His buccellas aliquot panis subtofti addunt, mixtaq; cum aceto & iure, per cribrum setaceum transmittunt. Posita in ollam hæc omnia, insperfasq; cinnamo, gingiberi ac saccaro multo, tandiu efferuere simul in carnibus procul à flamma lento igne permittunt, quoad ad iustam cocturam peruenerint, miscendo semper cū cochleari, ne seriæ adhæreant. Hoc nihil suauius edisse memini. Multi est alimenti, tardè concoquitur hepar & renes concalefacit, corpus obefat, ventrē ciet, Platina. Idem lib. 6. cap. 41. & 42. cibaria alba, siue leucophaga, delicatissima, ex pectore capi parare docet. & rursus lib. 7. cap. 84. cibarium croceum ex eodem. Eiusdem libri cap. 49. esitium quoddam ex carne describens, Sunt etiam (inquit) qui pectus capi tunsi non incommodè addant. Esitium expelle caporum ab eodem præscribitur lib. 7. cap. 55. ¶ Aloisius Mundella Dialogo 3. scribit se ægroto cuidam febri continua maligna laboranti, cum iam signa concoctionis apparerent, modo turdum, modo vnum aut alterū oui vitellum, modo caponis carnem contusam concessisse, potius quàm vituli. Idem Dialogo 1. describens historiam iuuenis cuiusdā biliosi febricitantis continuè à se curati, Victus ratio (inquit) fuit caro caponis iuuenis, per diem ante mactati, cum seminibus melonum contusa: nec non panis in eiusdem iure optimè incoctus, ad virium (quæ debiles in eo valde erant) robur conseruandum.

G.

Obscuri quidam authores caponi attribuunt vires medicas ex Dioscoride & alijs authoribus, *Remedia* quas illi gallinaceis adscripserant: quoniam per imperitiam linguæ Latinæ gallinaceum interpretan- *ex capo-* tur caponem. ¶ Leonellus Fauentinus electuarium quoddam phthysicis præscribens, quod valde præ- *ne.* dicat, immiscet in id pulpam caponis pinguis & bene cocti, incisam contusamq; in mortatio lapideo, &c. Medici quidam quoties deiectas vires ægrotantium excitare volunt, medicamentum dant quod ex carnibus caponum & perdicum conficitur, quod facile corrumpitur, si aliquo notabili tēpore moreretur, neq; etiam ita ægrotos alit, neq; ut quæ prius diximus, (vinum, oua forbilia, testes gallinacei,) Aloisius Mūdella Dialogo 3. Ad ethicos, asthmaticos, cardiacos & ischiadicos, aut alia quauis de causa consumptos: Recipe caponem aut pullū & assa cum speciebus cordialibus, caryophyll. floris muscati, triumfandalor. croci ana, intusq; ponantur, tunc recipe aquam rosarum, lauendulæ, quæ supra caponem fun-

datur vel pullum, tantisper dum assabuntur, post capiatur & exprimatur per torcular, succus ab ægro potetur, Incert. Ius caponis mirè restaurans vires. si vel cochleariū paruum inde ægrotus sorbeat. Capum veterē para, exentera: totum cum ossibus comminue. Tum in vase bene obturato vitreo aut stanneo per sex horas bulliat, adiecto etiam auro, vt annulis vel nomismatis aureis, Obscurus. Capo generosus in aqua pura discoquitur cum folijs boraginis & buglossi, ana manip. j. conseruarum de violis, rosis, boragine & buglossio, ana vnc. ij. adjiciatur etiam nonnihil de illis quæ cordialia vocant contritum. destillatum inde liquorem in diplomate (balneo Mariæ) cum pulvere diasantalon mixto propter odoris gratiam, propinabis creberrimè, And. à Lacuna circa finem libri de peste. Sunt qui in quibusvis morbis, capitis præsertim, & frigidis & cum virium imbecillitate destillatas huiusmodi caponum aquas laudant. & nos colicis affectibus aliquando prodesse experti sumus, ijs maximè qui flatuosi fuerint. aqua enim destillata aphyso redditur, vt non amplius inflet, si rectè parata fuerit, adjicientur autè medicamenta alia atq; alia à perito medico pro affectuum varietate. Plura leges in Thesauo Euonymi Philatri. ¶ Vir nobilis quidam in colico affectu post multa remedia frustra tentata, liberatus est tandem epoto cyatho (duarum aut trium vnciarum) pinguedinis capi pinguis decocti in aqua (vt fieri solet ad cibum) absq; sale. oportet autem pinguedinem iuri innatantem separatam bibere quàm calidissimam, Ex libro manuscripto. Ei qui patitur varices, seui hircini selibram, & adipis de capone libram, simul permisce, & in linteo die Iouis ceroti more adpone. potenter subuenies, Marcellus. Ad fistulam cum emortua est, (hoc est vt mihi videtur, cum nullus in ea doloris sensus superest,) pelliculam interiorem de ventriculo capi quæ abijci solet, in Sole arefactā tere & insperge, Obscurus. ¶ Sunt qui ossa crurum capi compositis ad alba mulierum profluvia medicamentis admisceant.

DE GALLINA. ITEM DE OVIS TVM GALLINACEIS, tum in genere in C.E.F.G. & H.c. &c.

A.

Nomina. GALLINÆ propriè dicuntur foeminæ in gallinaceo genere villatico, sed interdum pro genere toto nominantur, vt ὀρνίθες etiā vel ὀρνίς, id est aues, apud Græcos. Vide in Gallinaceo A. Domesticæ vel vernaculæ gallinæ sunt, quas Varro villaticas nūcupat, Gyb. Longolius. Plinius, villares. Cohortalis est auis

auis quæ vulgò per omnes ferè villas conspicitur, Columella. ¶ Hebraica nomina תרנגולת, *tarnegoleth*, & סקויה, *sakuia*, pro gallina, ponuntur à Munstero in dictionario trilingui. Vide supra in Gallinaceo. *Gigeg* gallina vel gallus, Syluaticus. Alibi apud eundem legitur *digegi*, vt apud Serapionis interpretem *digedi*. *Tefese*, gallina Saracenis, vt alicubi legimus. Gallinæ *alsethi*, secundum expositores Arabes, sunt gallinæ quæ nondum pepererunt oua, Andreas Bellunen. Galli & gallinæ apud vetustissimos Græcos nomen nullum peculiare inuenimus, sed communi ὄρνιθος vocabulo significasse hanc speciem videntur. Aristoteles verò & alij ὄρνιθα de auibus in genere proferunt, gallum ἀλεκτρούνα vel ἀλεκτορα vocant, gallinam ἀλεκτροίδα: rursus recentiores Græci ὄρνιν vel ὄρνιθα in genere communi, de gallo gallinaq; dicunt, vt scripsimus in Gallo H. a. O' ὄρνιθα etiam hodie Græcis vulgò gallina est casu recto. Italianè *gallina*. Hispanicè similiter. Ἀλεκτροίδες οἰκογενεῖς, id est gallinæ domesticæ, Aristot. Gallicè *geline* vel *pouille*. Sabaudis similiter, vel *genillete*. Anglicè *hen*. Germanicè *Heñ/Hun*. ¶ Gallinas graciles & plumis contractioribus, neq; vt aliæ garrulas, Germani nouellas (*Mersbhennen* vocat, quod anniculæ sunt, neq; ouum hætenus peperere. Quæ verò glocientes strepitu suo molestæ sunt, & agmen pullorum ducunt, veteranæ sunt, (*Sluckhennen/Sluggeren*) at omnes quod pullis educandis custodiantur, vno nomine matrices, (*Bruthennen*), à Columella dici video, Gyb. Longolius. Gallinas iuuenas & veteres Plinius dixit & Gaza, (ex Aristotele,) eum secutus. Gallinas teneras quæ primum parierint apud Catonem legimus.

B.

Gallinæ crista ferè carent, Gyb. Longolius. Gallina plicabilem cristam per medium caput habet, *Descrigallinaceus* erectam, Perottus. Sunt quædam pedibus per totum hirsutis *Gehöflete Huner*. Reliqua *ptio*. leges in Gallo B. supra. & quædam infra in E. de electione gallinarum.

C.

Quæ de gallinis hoc in loco dici poterat, pleraque omnia iam supra in Galli historia exposita sunt. Infra etiam in E. de cibo & puluatione earum, deq; alijs quibusdam, authorum verba referemus. ¶ Pipare propriè gallinæ dicuntur, Nonius. Bos mugit, gallina pipat, Varro Aboriginibus citante Nonio. De voce. Varro pullos *pipare* dixit, Nonius. Pipire propriè dicuntur pulli gallinacei & huiusmodi Columellarum. Pipatio Olorum lingua clamor plorantis appellatur, Festus. Glocientes rustici appellant aues *Pipare*. eas quæ volunt incubare, Columella. Gallina cecinit, Terentius Phormione. *Cucurire solet gallus, galli Glocire. na gracillat*, Author philomelæ. Glocire & glocidare gallinarium proprium est cum ouis incubituræ *Gracilla* sunt, Festus. ¶ Ex dialogo Gyberti Longolij de auibus. Pamphilus, Qua de causâ hæc gallina canturrit, *re*. officinam cortalem petens? Longolius, Non canturrit, sed singultit. hoc enim verbo Varro vocem gal- *Glocida-* linarum fractam, & intra rostrum formatam imitatur. Rusticorum gens Columellæ tempore glocire *re*. maluit dicere. Pamphilus, Gallus etiam subinde singultit. Longolius, Rectè. sed cum cantat cucurrire *Canturi-* dicitur Latinè, Græcè autem κοκυλίζειν. ¶ De morbis gallinacei generis supra in Gallo C. dictum est, *re*. diciturq; etiam infra in E. Gallinarum nonnullæ cum adeò valde peperissent, vt etiam bis die pare- *Singultri-* rent, mox à tanto partu interiëre. hyperinæ enim, id est exhaustæ effœtæq; & aues & plantæ fiunt, Ari- *re*. stot. Et rursus, Nonnullæ è cortalibus bis die pariunt, iam aliquæ in tantū copix prouenerunt, vt effœ- *Cucurri-* tæ breui morerentur. ¶ Ex gallinis quæ veneris appetentior est, noctu iuxta Gallum proximius consi- *re*. dit, Albert. Gallinæ & perdices complura oua pariunt, non quidem multa simul, sed sæpe, Aristot. Oua *De mor-* plurima pariunt gallinæ, perdices, Plin. Coitus auibus duobus modis: scemina humi confidente, vt in *bis earū*. gallinis: aut stante, vt in gruibus, Idem. Gallina cum clamore accedit ad nidum, & cum clamore ab *Fœcundi-* eodem recedit. quod si impediatur, mox tamen sibi relicta cantum absoluit, Albertus. Gallinas in Il- *tatē*. lyria aiunt non vt alibi semel parere, sed bis aut ter die, Aristot. in Mirabilibus. Gallinæ pumilæ minus fœcundæ sunt, Columella. Gallinæ Hadrianæ multa admodum pariunt. fit enim propter corporis exiguitatem, vt alimentum ad partionem sumptitur. Vulgarēs etiam gallinæ fœcundiores sunt generosis. corpora enim alteris humidiora, alteris grandiora & sicciora. Animus generosus in eiusmodi corporibus potius consistit, Aristoteles de generatione 3. 1. Gallinæ coeunt & pariunt omnibus anni temporibus exceptis brumalibus diebus, (præterquam duobus mensibus brumalibus, Plinius, & Aristoteles alibi.) magna etiam generosarum nonnullis fœcunditas, quando vel sexaginta ædunt ante incubitum. quanquam ipsæ minus fœcundæ, quàm ignobiles sunt, Aristoteles. Est autem tanta fœcunditas, vt aliquæ & sexagena pariant, aliquæ quotidie, aliquæ bis die, aliquæ in tantum vt effœtæ moriantur. Hadrianis laus maxima, Plin. Pariunt in loculamentis dispositis, ab ipsismet electis loco ab- *Partu*. ditioe, Grapaldus. Gallinæ veteres pariunt initio vèris, iuuenes æstate. Sed autumno quoq; pariunt, Albert. Gallinarum iuuenæ pariunt primæ, statim vère ineunte: & plurā quàm veteres, sed minora, Aristot. & Plinius. & in eodem fœtu prima & nouissima, (scilicet minora pariunt,) Plin. Gallinæ iuuenes pariunt æstate, quum superfluis humor exiccatur in eis: & autumno quoq; Veteres autem magis principio veris: quod tum calido humido frigiditas naturæ earum temperatur, Albert. Aues, (gallinæ,) nisi pariant, laborant morbo, atque intereunt, Aristoteles. Gallina multa pariens, & non incubans ouis, frequenter agrotat, & moritur eò quod non abstrahitur à partu. exhaustur enim vis eius omnis. Ea verò quæ incubat, agrotat quidem propter affectū erga pullos, quem vox acutior indicat: sa-

*Fabarum
esius galli-
nas steri-
les facit.*

natur tamen humore vitali in ea reparato interim dum non parit, Albert. Inhorrescunt à coitu, ac se excutunt. sæpe etiam festuca aliqua sese lustrant, quod idem & adito ouo interdum faciunt, Aristot. Facilius pariunt si festucam è terra ore apprehensam dorso imposuerint, Oppianus in Ixeuticis. Gallinæ, vt Theophrastus refert, ouo adito, religione quadam excutunt se, & circumactæ purificant, aut festuca aliqua sese & oua lustrant, pericarphismum Plutarchus vocauit, Cælius. Gallina post coitum se excutit eò scilicet quòd per libidinem incitatur in ea vapor, faciens extensionem, in ea sicut & in homine pandiculatio fit quando languet desiderio coitus. & tum confricando se aliquoties festucam ore apprehendit tanquam nidum componens. In nido etiam sedens sæpe rostro conuertit paleas vt & alia aues, Albert. ¶ Gallinæ etiā ex phasianis concipiunt, vt copiosè scribetur in E. ¶ Gallinæ auesq; reliquæ, sicut Cicero ait, & quietum requirunt ad pariendum locū, & cubilia sibi nidosq; construunt, eosq; quàm possunt mollissimè substernunt. Fabas si comedant gallinæ intercipitur eis generatio ouorum, Auicenna & Crescentiensis. Gallinas aiunt ex assiduo fabarum esu sterilescere, Didymus. Si frequenter edant cortices fabarum, steriles fiunt: quæ etiam arboribus nouellis ad radices appositæ eas exiccant, Clemens 3. Stromat. Quo tempore arbores florent, gallinas potissimum pinguescere audio, floribus vescentes: sed tum oua earum etiam præcipuè cito corrumpi & putrescere.

DE OVIS: ET PRIMVM DE IPSORVM FORMATIONE, PARTIBVS, NATURA, SEXU. deinde de geminis, & de subuentaneis, alijsq; corruptis aut monstrosis. Item de incubatione eorum, & pulli generatione exclusioneq;

Quæ de Ovis eorumq; natura deinceps afferemus, pleraq; omnia non ad gallinas modo, sed genus auium vniuersum pertinent, & ad quadrupedes quoq; Ouiparas aliqua ex parte: sed quoniam ea omnia in gallina magis cōspicua sunt, familiari præ cæteris nobis alite, ad eius potissimum historiam referre libuit. Dicentur etiam nonnulla de auium generatione ex ouis, in communi auium historia: sed paucissima aut nihil fortassis, quod hic quoq; annotatum à nobis non sit.

*De ouorū
formatio-
ne in ute-
ro.*

¶ Oui formatio. Ouum est animal potentia, ex ouificantis productum superfluo, Aggregator. Ouum gallinæ consistit à coitu, & perficitur decem diebus magna ex parte, Aristot. A coitu decem diebus oua maturescunt in utero. vexatæ autem gallinæ & columbæ penna euulsa, aliæve simili iniuria diutius, (tardius,) Plinius. Ouum è semine galli conceptum, vt plurimum vndecimo die paritur. citius quidem in iuuenca, & regione calida, & nutrimento calido utente, quàm in contrarijs. Alius autem est conceptus, quando semen galli in matrice inuenit materiam oui venti, aliqua ex parte aut omnino, propter pellem & testam, completam. huic enim coniungitur, & fœcundat totum ouum: & prout materia in matrice magis minusve præparata fuerit, tardius citiusve eandem perficit, Albert. Incœpta oua si adhuc paruis desierit coitus, non accrescunt. sed si continetur, celeri incremento augentur, iustamq; magnitudinem implent, Aristot. & Albertus. Huius rei causam inquirat Aristot. de generat. anim. lib. 3. cap. 1. Concipit fœmina quæ coierit ouum superius ad septum transversum: quod ouum primò minutum & candidum cernitur: mox rubrum cruentumq; deinde increscens luteum & flauum efficitur totum. Iam amplius auctum discernitur, ita vt intus pars lutea sit, foris candida ambiat. Vbi perfectum est, absoluitur atq; exit putamine, dum paritur, molli, sed protinus durefcere, quibusq; emergit portionibus, nisi vitio vuluæ defecerit, Aristot. Auis hypenemia gerens oua, si coeat nondum mutato ouo ex luteo in album, fœcunda ex subuentitijs redduntur. item si conceperit ex coitu oua, si eis adhuc luteis existentibus cum alio mare coiuit, simile eius quo cum postea coiuit, prouenit omne genus pullorum, Aristot. in libris de hist. & de gener. anim. Gallinæ parere à bruma incipiunt. optima fœtura ante vernum æquinoctium. post solstitium nata, nō implēt magnitudinem iustam, tantoq; minus quanto serius prouenēre, Plin. Confecta bruma parere ferè id genus auium consuevit: atq; earum quæ sunt fœcundissimæ, locis tepidioribus; circa Calen. Ian. oua edere incipiunt: frigidis autem regionibus eodē mense post Idus, Columella. In ouo pelliculæ ex vmbilico tentæ sunt: & reliqua quæ de puero dicta sunt, sic se habere in ouo volucris reperies ab initio ad finem, Hippocrates in libro de natura pueri. Et rursus, Volucris ex oui luteo nascitur, hoc modo. Incubante matre ouum calefcit, & quod in ouo inest à matre mouetur: calefcens autem id quod in ouo inest, spiritum habet, & alterum frigidum ab ære per ouum attrahit. Ouum enim adeò rarum est, vt spiritum qui attrahitur sufficientem ei quod intus est transmittat: & augescit volucris in ouo, & coarticulatur modo eodem ac consimili velut puer. Nascitur autem ex luteo oui volucris: (hoc dicitur contra omniū sententiam. Græcè legitur, Γίνεται δὲ ἐκ τῆς χλωρῆς τῆς ὠῆς τὸ ὄρνεον. Trophiῶν δὲ καὶ αὐξήσιν ἐκ τῆς λευκῆς, τὸ ἐν τῇ ὠῇ. Τὸ τῇ ἡδὴ πατρὶς ἐμφανὲς ἐγένετο, ὁκόσοι προσέχον τὸν νῦν. Et paulò ante, τὸ ὄρνεον γίνεται ἐκ τῆς ὠῆς τῆς χλωρῆς.) alimentū verò & augmentū habet ex albo, quod in ouo est. Vbi autem deficit alimentum pullo ex ouo, non habens id sufficiens vnde uiuat, fortiter mouetur in ouo, vberius alimentum quærens: & pelliculæ circum dirumpuntur. & vbi mater sentit pullum vehementer motum, putamen exalpens ipsum excludit, atq; hæc fieri solent in viginti diebus. Vbi enim excusa est volucris, nullus humor in oui testis inest. qui sanè memorabilis existat. expensus est enim in pullum, Hæc ille. Aristoteles de generatione anim. lib. 3. cap. 2. pullū ait non ex luteo,

*De for-
matione
pulli in
ouo.*

ex luteo, sed ex albumine generari: & non albumen, (vt Alcmaeon Crotoniates & alij pleriq; putarint, coloris affinitate decepti) sed luteum pulli in ouo veluti lac & nutrimentum esse. Candidum membranae subiectum in ouo principium est, (*Ωὐτὶ δὲ δίδονται ἀρχὴν ὑπὸ τὸν ὀμφα λευκόν.*) in hoc enim semen continetur, & non in eo qui νεοττός, id est pullus vocatur. sic autem vulgò vocant luteum, quod superfluitas est seminis. decepti sunt enim qui huius opinionis authores fuerunt, Suidas in *Νεοττός*. *Et genus omne auium medijs è partibus oui, Nesciret fieri, quis nasci posse putaret?* Ouid. 15. Metam. Oua inter animal & non animal veluti ambigere videntur, Cælius. Oua è quibus mares nascentur, gallina gerit in parte ventris dextra, è quibus foeminae, in sinistra, Physiologus. Quonam modo oua in vtero increscant, & quomodo adhæreant, explicat Arist. lib. 3. cap. 2. de gener. anim. Gallinis porrò tertia die ac nocte postquã coepere incubare, indicium præstare incipiunt, (*Vide etiam infra vbi de incubatione seorsim agitur.*) At maiorum auium generi plus prætereatur temporis necesse est, minori autem minus sufficit. Effertur per id tempus luteus humor ad cacumen, qua principium oui est: atque ouum detegitur ea parte, & cor quasi punctum sanguineum in candido liquore consistit: quod punctum salit iam & mouetur, vt animal. Tendunt ex eo meatus venales sanguigeri duo tortuosi ad tunicam ambientem vtranq; dum augetur. Membrana etiam fibris distincta sanguineis, iam album liquorem per id tempus circumdat, à meatibus illis venarum oriens. Paulò autem post, & corpus iam pulli discernitur, exiguum admodum primum & candidum, cõspicuum capite & maximè oculis inflatis, quibus ita permanet diu. sero enim decrescunt oculi, & se ad ratam contrahunt proportionem. Pars autem inferior corporis, nullo membro à superiore distingui, inter initia cernitur. Meatum, quos ex corde tendere diximus, alter ad ambiendum album liquorem fertur, alter ad luteum velut vmbilicus. Origo itaq; pulli in albumine est, cibus per vmbilicum ex luteo petitur. Die iam decimo pullus totus perspicuus est, & membra omnia patent. Caput grandius toto corpore est. oculi capite grandiores hærent. quippe qui fabis maiores per id tempus emineant nigri, nondum cum pupilla. quibus si cutem detahas, nihil solidi videris, sed humorem candidum rigidumq; admodum refulgentem ad lucem, nec quicquam aliud. ita oculi & caput. Iam verò & viscera eo tempore patent: & alui intestinorumq; natura perspicua est. Venæ etiam illæ à corde proficiscentes, iam sese iuxta vmbilicum constituunt. Ab ipso autem vmbilico vena oritur duplex. altera tendens ad membranam ambientem vitellum, qui eo tempore humet, & largior, quàm secundum naturam est. altera permeans ad membranam ambientem eam, qua pullus operitur, & eam quæ vitellum, humoremq; interiectum continet. dum enim pullus paulatim increscit, vitellus seorsim in duas partes secatur, quarum altera locum tenet superiorem, altera inferiorem, & medius humor candidus continetur. nec partem inferiorem à vitello liquor deserit albus, qualis antè habebatur. Decimo die albumen exiguum iam, & lentum: crassum, pallidulum nouissimè inest. Sunt enim quæque locata hoc ordine. prima, postremaq; ad testam oui membrana posita est, non testæ ipsius natua, sed altera illi subiecta. liquor in ea candidus est, deinde pullus continetur obuolutus membrana: ne in humore maneat. mox pullo vitellus subiacer, in quem alteram ex venis prorepere dictum est, cum altera albumen ambiens petat. Cuncta aut ambit membrana cum humore, specie saniei. Tum verò membrana alia circa ipsum foetum, vt dictum est, ducitur, arcens humorem. sub qua vitellus alia obuolutus membrana, in quem vmbilicus à corde, ac vena maiore oriens pertinet: atq; ita efficitur, ne foetus alterutro humore attingatur. Vicesimo die iam pullus si quis putamine secto sollicitet, mouet intus sese, pipitque aliquantulum: & iam ab eodem die plumescit, quoties vltra vicesimum exclusio protelatur. ita positus est, vt caput super crus dextrum admotum ilibus, alam super caput positam habeat. quinetiam membrana, quæ pro secundis habetur, post vltimam testæ membranam, ad quam alter vmbilicus pertendit, euidens per id tempus est, pullusq; in eadem iam totus locatur. & altera quoq; membrana, quæ & ipsa vicem secundarum præstat, vitellumq; ambit, ad quem alter vmbilicus procedit, latius patet. Oritur vmbilicus vterque à corde, & vena maiore, vt dictum est. Fit autem per id tempus, vt vmbilicus alter, qui in secundas exteriores fertur, compresso iam animante absoluitur: alter, qui adit vitellum, ad pulli tenue intestinum annectatur. Iam & pullum ipsum multum humoris lutei subit: atque in eius aluo fecis aliquid subsidit luteum. excrementum etiam album eodem tẽpore pullus emittit, & in alio quiddam album consistit. Demum vitellus paulatim absumitur totus membrorum haustu, ita vt si pullo decimo die post excluso rescindas aluum, non nihil adhuc vitelli comperias. Vmbilico verò absoluitur pullus, nec quicquam præterea haurit. totus enim humor, qui in mediõ continebatur, absumtus iam est. Tempore autem supradicto pullus dormit quidem, sed non perpetuò, quippe qui excitetur interdum, & mouens sese respiciat, atq; pipiat. Cor enim eius cum vmbilico, vt spirantis reflat & palpitat. Sed auium ortus ad hunc modum ex ouo agitur, Hæc omnia Aristot. de hist. anim. 6. 3. quæ etiam Albert. in suis de animalibus libris paraphrasi reddidit, quam in præsentia relinquo. Omnibus ouis mediõ vitelli parua inest velut sanguinea gutta, quod esse cor auium existimant, primum in omni corpore id gigni opinantes: in ouo certè gutta salit, palpitatq;. Ipsum animal ex albo liquore oui corporatur. Cibus eius in luteo est. Omnibus intus caput maius toto corpore: oculi compressi capite maiores. Increscente pullo, candor in medium vertitur, luteu circumfunditur. Vicesimo die, si moueatur ouum, iam viuentis intra putamen vox auditur. Ab eodem tẽpore plumescit ita positus, vt caput supra dextrum pedem

habeat, dexteram verò alam supra caput. Vitellus paulatim deficit. Aues omnes in pedes nascuntur, contrà quàm reliqua animalia, Plinius. Principiò (inquit Aristot. de generat. anim. 3. 2.) corde constituto, & vena maiore ab eo distincta, vmbilici duo de vena eadem pertendunt, alter ad membranam quæ luteum continet: alter ad membranam cui secundarum species est, qua animal obuolutum continetur: quæ circa testæ membranam est. Altero igitur vmbilico cibum ex luteo assumit: quod quidem calefscens humidius redditur: cibum enim humidum esse oportet, qualis plantæ suppeditatur. Viunt autem principiò & quæ in ouis, & quæ in animalibus gignuntur vita plantæ: adhærendo enim capiunt primum & alimentum & incrementum. Alter vmbilicus ad secundas tendit, (vt alimentum ex eo hauriat,) ita enim pullum auis vt luteo existimandum, vt foetus viuipari sua parente vtitur, &c. Membrana verò exteriore nouissima sanguinolenta hic perinde, vt ille vtero, vtitur, &c. Crescentibus vmbilicus primum confidet, qui secundis adiungitur. hac enim pullum excludi conuenit. reliquum lutei, & vmbilicus ad luteum pertinens post collabitur. cibum enim habeat statim oportet, quod exclusum est. nec enim à parente nutritur, & per seipsum statim capere cibum nō potest. quapropter luteum subit cum vmbilico, & caro adnascitur. Vidi ego nuper ouum, in quo caruncula eminebat pulli rudimentum, ita vt rostrum & species oculorum prominerent & mouerentur, posterior pars crassa informis & inanis erat instar facculi, quo vulnerato sanies quædam emanabat è nutrimento. Vitellus adhuc integer erat. ¶ Oua quædam si aperias diffuunt, vitello præsertim, quod signum est vetustatis. quod si vitellus ouo aperto integer manserit, ac in medio eius gutta rubicunda & veluti sanguinea apparuerit (ex qua corda pullorum initio constitui solent) signum est oua esse ad cibum adhuc laudabilia, Tragus. Ego aliquoties in ouis euacuatis semen (das Hünse) obseruaui, & in semine venulam crispam albissimam, quam vmbilici loco esse puto, vitello insertam.

De oui
partibus.

¶ Partes oui. Ouum ipsum in se suum habet discrimen, quippe quod parte sui acutum, parte latius sit. parte latiore exit cum gignitur, Aristot. Quod oui pars acutior principium sit, vt quæ vtero adhæserit: quodq; durior sit parte obtusa, & posterior exeat: & quod oua quasi in pedes conuersa animalia verò in caput prodeant, Aristoteles docet libro tertio de generat. anim. cap. 2. Vmbilicus ouis à cacumine inest, ceu gutta eminens in putamine, Plinius. Ouum æquè omnium volucrum duro putamine constat: si modò non deprauetur, sed lege consummetur naturæ. Gallinæ enim nonnulla pariunt mollia vitio. Et bicolor quoq; ouum auium intus est, luteum interius, album exterius. Semen genitale volucrum omnium album, vt cæterorum animalium est, Aristot. Semen maris perficit ouum vsque ad exitum, quod inde patet: Si frangatur ouum perfectum, inuenitur semen galli in ouo, triplici differentia distinctum. colore enim albius est, vtpote purioris substantiæ. & substantia densius, quam reliquum albumen, quo firmitus retineat calorem formantem ne facile exhalet. quod ad situm, pertingit per albumen totum vsq; ad vitellum, cui versus partem acutiorem oui infigitur. nam pulli substantia ex albumine est, nutritur autem è vitello, Albertus. Albedo oui apud Arabes intelligitur pars albuminis oui viscosa crassa. Pars verò eiusdem albuminis quæ est subtilis, apud eos appellatur *alzenbach* oui seu *alrachich* oui, And. Bellunensis. Nostri genituram quæ in albumine crassiuscula apparet, nec facile dissolui potest, auem appellant, *den Vogel*: quod pullus ex ea nascatur. Oua albificat semen, Galen. in Anatome viuorum. In animalib. calidioribus candidum & luteum in ouo distincta sunt: & semper eis (auibus calidioribus & sicciorebus) plus candidi synceriq; est, quàm lutei & terreni, minus verò calidis & humidioribus contrà, plus lutei, idq; humidius est, vt in palustribus auibus, Aristot. de generat. anim. 3. 1. Albertus in palustrium ouis duplo plus lutei quàm candidi haberi scribit. Grandines dictæ, quæ initio vitelli adhærent, nil ad generationem cōferunt, quanquam aliqui ita non existimant. has duas esse certum est, alteram parti superiori iunctam, alteram inferiori. *Χάλαρα* in ouo Aristot. dixit, pro ea quam mulieres vocant gallaturam, id est genituram. hæ duæ sunt: altera maior quæ parti inferiori iungitur, & ad Solem obtegente manu apparet intra putamen. quæ verò parti superiori hæret non cernitur, nisi fracto putamine, & inspecta parte lutei infera. est pars superior cacumen. inferior verò pars rotunda huic opposita est, Niphus. Kiranides oui pelliculam hymena nominat. Oui tunicæ tres sunt. vna vitellum continet: secunda albumen, quæ est tanquam pia mater: tertia testæ adhæret tanquam dura meninx, Albertus. Et rursus, Prima tunica intra testam oui substantiam à testa defendit. sub hac alia mollior continet albumen, quæ in pulli generatione secundarum loco est, & pullum complectitur. inter has tunicas est humor crudus qui excernitur dum formatur pullus. Vitellus sub albumine tunica propria ambitur, versus partes naturales pulli situs, à spiritualibus eius remotus.

De ouie-
iusq; par-
tium na-
tura.
De ouis
tostis.

¶ Oui & partium eius natura: Oua integra in aqua dulci merguntur, corrupta innatant, vt dicitur pluribus infra in tractatione de ouis corruptis. Tostum ouum dissilit facile, non dissilit aqua concoctum: ignea siquidem vi, quodam ferrumine copulatur quod inest, humectum ampliusq; calefactum exustumq; plures parit spiritus: qui loca nati per angusta, exitu molientes testam prærupunt, demumq; euaporant. Præterea flammæ vis tunicam circumsiliens putaminosam, amburendo diffringit: quod & fictilibus euenire dum torrentur euident est. Quamobrem perfundi prius frigida solent oua. calida siquidem aqua mollicie statim humorem effundit, & raritatem relaxat, Cælius. Vide Aphrodisiensem problem. 1. 102. ¶ Oua aceto macerata intantum emolliuntur, vt per annulos transeant, Plin. Acetum mollic

mollit oui corticem, ut in angustum vrceum (phialam vitream angusti colli) immitti possit, me hoc ex- *De ouis*
 perto. sed nigrior paulò euadit, aqua verò durefcit, Cardanus. Dissoluuntur aceto forti, præsertim de- *aceto ma-*
 stillato, vel succo limonum, margaritæ, testæ ouorum, Syluius. ¶ Firmitas ouorum putaminibus tan- *ceratis &*
 ta est ut recta nec vi nec pondere vlllo frangantur, nec nisi paululum inflexa rotunditate, Plinius. hoc *emollitis.*
 verò ita se habere quotidianis & vulgaribus experimentis constat. Cur ouum pressum vtroque extre- *Cur ouum*
 mo ambabus manibus frangi nequeat: pressum latere facile frangitur? Quoniam per angulos tantum- *pressum*
 modo suos manibus renititur opprimentibus. est enim angulus quod quaque in structura validius con- *utroq; ex-*
 fter. adde quod pressum per extrema, parte minima sentit. pressum per latera parte ampla conflictatur *tremo fra-*
 ut facile possit destrui, Aphrodisiensis problematum 2. 45. Cur vertigo surgenti potius accidat quàm gi- *neque-*
 sedenti? An quoniam quiescenti humor vniuersus vnum in membrum se colligit: ex quo cruda etiam *at.*
 oua nequeunt circinuerti, sed protinus decidunt. mouenti autem humor se æquè expandit, &c. Ari-
 stot. in problemat. 6. 4. Si ouum filo circunligatum super igne aut cādela accensa teneas, filum nō com-
 buretur, nisi forte post multum temporis. exudat enim humor, qui lineum filum humectat. Idem lin-
 teo aridis vini fetibus circinuoluto accidit. Naturam vitellus oui, & albumen habent contrariam, *De natu-*
 non tantum colore, verum etiam virtute. Vitellus enim spissatur frigore, (idem Niphus asserit:) albu- *ra cōtra-*
 men non, sed amplius humet. contrā albumen spissatur igne, vitellus non, sed mollis persistit, nisi peru- *ria albu-*
 ratur. magisque in aqua feruente, quàm ad ignem cogitur, atque induratur. Membrana hæc inter se *minis &*
 discernuntur, Aristot. Sic & Albertus, Vitellus oui cum assatur, nisi comburatur, non durefcit, sed mol- *vitelli.*
 litur potius sicut cera. Et quoniam mollescit dum calefit, corrumpitur facile collecto superfluo humo-
 re temporis vel loci, si aliquandiu immoretur. Albumen verò non facile congelatur frigore: sed hu-
 midius est sicutur potius, & cum assatur durius, & in generatione pulli densatur in substantiam mem-
 brorum. Et rursus eadem Aristoteles de generatione anim. 3. 2. his verbis: Naturam candidum & lu-
 teum contrariam habent. luteum nanque gelu duratur & coit, calore contra humescit. quapropter
 cum vel in terra vel per incubitum concoquitur, humescit. atque ita pro cibo animalibus nascentibus
 est. Nec verò cum ignitur assaturque, quoniam naturæ terrenæ est, ut cera. ideoque cum plus iusto
 calefcunt, nisi ex recremēto humido sint, saniescunt reddunturque vrina. ad candidum gelu non con-
 crescit, sed magis humescit. ignitum solidescit. quamobrem cum ad generationem animalium conco-
 quitur, crassescit. ex hoc enim consistit animal. ¶ Si quis rupto putamine oua plura in patinam con-
 iicit excreta, & coquit igne molli & continente, vitelli omnes in medium coeunt: albumina autem cir-
 cundant, & se in oras constituunt, Aristoteles. ¶ Candidum ex ouis admixtum calci viuz glutinat vi- *Demira*
 tri fragmenta. vis vero tanta est (oui candido, Hermol.) ut lignum perfusum ouo non ardeat, ac ne vestis *albuminis*
 quidem contacta aduratur, Plinius. Galenus in opere de simplicibus medic. ouorum albumen magis *vi & na-*
 terrenum oleo esse scribit, & similem ei esse secundum humorem oculi. Albumen mixtum est è sub- *tura.*
 stantia aërea, terrea & aquea simul, sicut oleum: sed magis terrestre est quàm oleum dulce, quare ægrè
 concoquitur, Ant. Gazius.

¶ Sexus ouorum. Quæ oblonga sunt oua, & fastigio cacuminata, foeminam ædunt, quæ autem *De ouorū*
 rotundiora & parte sui acutius obtusa, orbiculum habent, marem gignunt, Aristoteles. eandem sen- *sexu.*
 tentiam Albertus approbat: reprehendit verò translationem sui temporis tanquam contrariam ijs ver-
 bis quæ nunc recitauimus. Nostri quidem codices Græci & Gazæ translatio eam sententiam habent,
 quam nunc retuli & Albertus comprobat. Auicenna scribit ex orbiculari ouo breuique progigni ma-
 rem: ex oblongis acutisve foeminam. ipsum hoc comprobat experimentum & suffragatur ratio. siqui-
 dē virtutis perfectio in masculinis ouis ambit æqualiter, & continet extrema. at in foemininis, à centro
 longius abit materia in quo est vitalis calor. hoc verò planè imperfectionis argumentum est, Albertus
 ut citat Cælius. In ouis tam difficile saporum & sexus discrimen est, ut nihil gulæ proceribus æquè in-
 certum sit, Marcellus Vergilius. qui cum Columellæ & Aristotelis de sexu ouorum discernendo sen-
 tentias contrarias recitasset: Est sanè (inquit) in natura grauis author Aristoteles: Columella tamen vil-
 laticam passionem ex quotidiana obseruatione & experientia docebat. nec nostrum est inter tam gra-
 ues scriptores tantas componere lites. Video Plinium quoque cum Columella & Flacco sensisse. Quæ
 oblonga sint (inquit) oua, gratioris saporis putat Horatius Flaccus. Foeminam ædunt quæ rotundiora
 gignuntur, reliqua marem. *Longa quibus facies ouis erit, illa memento, Ut succi melioris, & ut magis alba ro-*
tundis Ponere. namq; marem cohibent callosa vitellum. Horatius lib. 2. Serm. Cum quis volet quàm plu-
 rimos mares excludere, longissima quæq; & acutissima oua subijciet. & rursus cum foeminas, quàm
 rotundissima, Columella. Ex ouis præsertim in plenilunio natis, si plenilunij tempore subijciantur in-
 cubanda, & ita obseruetur temporis ratio ut in plenilunio etiam pulli excludantur, omnibus foeminas
 non mares nasci, quidam apud nos arbitrantur.

DE OVIS MONSTROSIS, VT GEMINIS ET MOLLIBVS, &c. DE IRRITIS
 vel sterilibus, ut subuentaneis. de corruptis, ut vrinis, &c.

¶ Oua gemina binis constant vitellis. qui ne inuicem confundantur, facit in nonnullis prætenit *De ouis*
 geminis.

quoddam septum albuminis medium. alijs vitelli contactu mutuo sine illo discrimine iunguntur. Sunt in genere gallinarum, quæ pariant gemina omnia, in quibus animaduersum est, quod de vitello exposui. quædam enim duodeuiginti peperit gemina, exclusitq; præterquam, si qua essent (vt sit) irrita. Cæteris itaq; fœtus prodijt, sed ita gemini excluduntur, vt alter sit maior, alter minor: & tandem in monstrum degeneret, qui minor nouissime prouenit, Aristot. Quædam gallinæ omnia gemina oua pariunt, & geminos interdum excludunt, vt Cor. Celsus autor est: alterum maiorem, alioquin negant omnino geminos excludi, Plin. Vetus quoq; Aristotelis interpres (inquit Wottonus) ad eundem sensum vertit ex Arabico ita: Et in quolibet inueniuntur gemelli, & vnus gemellorum paruus est, & alter magnus: & multoties est paruus monstruosus. Græca verò Aristotelis exemplaria (nisi mendam subesse iudicemus) ita habet: Τα μὲν ἐν ἄλλαις γένεσι, πλὴν ὅσα τὸ μὲν μείζον, τὸ δὲ ἑλάττω γίνεται τῶν διδύμων, τὸ δὲ τελευταῖον περὶ τῶνδε, hoc est, vt ego arbitror: E cæteris itaq; gemina fœcunda sunt, nisi quib. hoc cōtingit, vt alter maior fuerit, alter minor. in ijs enim tandē in monstrū degenerat qui minor nouissime prouenit. Vtra aut sentētia fuerit verior, indicabit experiētia. Videtur certe Plinius velle ex professo cum Aristot. hac in re minimē cōuenire, quando Celsum authorem non Aristotelem citet. In quibusdam exemplaribus Plinianis habetur (vti rectē annotauit Claymundus) non alioqui, sed aliqui negāt omnino geminos excludi, Hæc ille. Quærendum an legendum in Aristotelis verbis non πλὴν ὅσα, sed πλὴν ὅπ: & γίνεται præsens loco præteriti ἐγένετο accipiendum sit, vt non simpliciter hīc de ouis geminis scribat Aristoteles, sed de illius tantūm gallinæ geminis quorum historiam hoc in loco recitat hoc sensu, Ex ouis octo-decim gallinæ cuiusdam omnibus geminis, pauca quædam irrita fuerunt: cætera verò omnia (rite) fœcunda: nisi quod ē geminis pullus alter semper minor fuit, & vltimus (alter scilicet minor de ouo postremo excluso vel parto) monstruosus. In ouis quibusdam gemelli sunt. sed alter geminorū comprimit alium: & aliquando ruptis telis (tunicis) bicorporeus generatur, Alberr. Calor fouens gallinæ semen illud in fistulas (sic habet codex impressus) paulatim oui candidum vertit, tum verò & lutei aliquid. nā alæ & crura ex luteo fiunt. indicio est quod pulli, qui ex ouo cuius lutea duo sunt abiq; sepiente membrana quatuor alis & totidem pedibus nascuntur, arbitranturq; prodigium, quale olim Mediolani contigit, Cardanus. Atqui nos alibi de anate scripsimus, & rursus de columba, quæ tetrapodes tantū, non etiam tetrapteri fuerunt. Monstra (inquit Aristot. de generat. anim. 4. 4.) sæpius gignuntur in ijs, quorum partus numerosus est, & præcipuē in auium genere, earumq; potissimum in gallinis. ijs enim partus numerosus, non modo quod sæpe pariant vt columbæ, verum etiam quod multos simul conceptus intra se continent, & temporibus omnibus coeunt: hinc gemina etiam pariunt plura. coherent enim conceptus, quoniam in propinquo alter alteri est, quomodo interdum fructus arborum complures. quod si vitella distinguuntur membrana, gemini pulli discreti sine vlla superuacua parte generantur. sed si vitella continuantur nec vlla interiecta membrana determinantur, pulli ex ijs monstrosi prodeunt, corpore & capite vno, cruribus quaternis, alis totidem. quoniam superiora ex albumine generentur, & prius: vitellum enim cibo ijs est. pars autem inferior postea instituitur, quanquam cibus idem discretusq; suppeditatur. in ouis quibusdam gemelli sunt. sed alter geminorū comprimit alium: & aliquando ruptis telis (inuolucris) bicorporeus generatur, Alber. Iam quale certo tempore est ouū in gallina, tale aliquando prodijt luteū totū, qualis postea pullus est. Gallina etiam discissa talia sub septo, quo loco fœminis oua adhærent, inuenta sunt colore luteo tota magnitudine oui perfecti: quod pro ostento augures capiunt, Aristot. Audio & *trilecitha*, id est triplicis vitelli oua interdum reperiri: frequentius verò *dilecitha*, eaq; in medio testæ plerumq; cavitatem habere. Magis nutriunt & subtiliora sunt oua quæ duos vitellos habent, Elluchasem. ¶ Fiunt & tota lutea quæ vocant *schista*, cum triduo incubata tolluntur, Plin. ¶ Ego me aliquando ouum videre memini cuius testa ab altera parte extrema in angustum veluti collum instar cucurbitæ se colligebat. ¶ Gallinæ nonnulla pariunt oua mollia vitio, Aristot. Albertus oua sine testa exteriori inter subuentanea numerat, vt infra recitabimus. Qui ixiā biberūt sumtis remedijs vomentes, tales ferē humores reddunt, qualia sunt oua gallinarū altilium, quæ sine putamine reddūt propter ictū aut aliā vim quampiā, ἂν πινῇ πλὴν ἢ πείσασιν, Scholiaft. Nicædri. Et rursus, Oua sine putamine parit (ῥίπτε, eijcit) gallina. ἢ ἀπὸ πλὴνῆς ἢ ἐκ πλὴνῆς ἐναποκειμένη αὐτῇ. hoc est, vel propter ictū aliquē, vel propter multitudinem (ouorum nimirum se inuicem comprimentium) in ea. Poetæ quidem versus hi sunt, Ἄλλοτε μὲν πλὴνῆσι νέον θρομβήϊα γαστρίσιν Μαργαρίτην (scilicet gallina) δὲ πλεονέκχρονον ἐκ χέχγαλῃ. ¶ Pariunt autem oua nonnulla infœcunda, vel ex ijs ipsis, quæ conceperint coitu. nullus enim prouenit fœtus, quamuis incubitu foueantur. quod maxime in columbis notatum est. Sterilitas ouis accidit, vel quia subuentanea sunt, de quibus infra dicetur: vel alijs ex causis. corrumpuntur enim ferē quatuor modis. Primò, albumine corrupto, ex quo partes pulli formari debuerant. Secundo, propter corruptionem vitelli, vnde alimentum suppeditandum erat. itaq; formatur pullus imperfectē, & partes quædam in ipso non absolutæ inueniuntur & non coniunctæ, sicut in abortu animalis viuipari ante perfectionem lineamentorum fœtus. Albumine autem corrupto nihil omnino per incubationem formatur, sed ouum totum turbatur & corrumpitur sicut corrumpitur humor (sanies) in apostemate. quamobrem per quam fœtida redduntur talia oua. Hæc esse conicio quæ Aristoteles & alij vrina vocant, de quibus infra copiosius scribetur. nostri putrida oua, fule *Exer.* quamquam

De monstris pullis.

De ouis mollibus.

De sterilib. & infecundis.

Quot modis oua corrumpantur.

quam Aristoteles vrina non albumine, sed vitello corrupto fieri ait.) Tertio contingit ouum corrumpi, membranarum & fibrarum quæ per albumen tendunt, vitio. nam corrupta tunica quæ continet vitellum, humor vitellinus effluit, & confunditur cum albumine. itaque impeditur oui fecunditas. Corruptis autem fibris, corrumpuntur venæ & nerui pulli, & chordæ: & impeditur nutritio, & compago ligamentis destructis dissoluitur, & laxis neruis sensus amittitur. Quartò, per vetustatem, exhalante spiritu in quo est virtus formatiua: vnde vitellus pondere suo penetrat albumen, & ad testam fertur in eam partem cui incumbit ouum. His quatuor modis oua infœcunda fieri contingit. In secundo quidem modo aliquando accidit, quòd humoribus corruptis partes igneæ combustæ feruntur ad testam oui, eamq; aspergunt: vnde ouum in tenebris lucet quemadmodum quercus putrefacta. Et huiusmodi ouum sibi visum in regione Corascena testatur Auicen. Sūt & alij fortè plures corruptionis ouorum modi, qui sub iam dictis facile comprehendendi possunt, Hæc omnia Albertus.

¶ Subuentanea. Ouorum quæ subuentanea vel *zephyria* nominant Galenus meminit lib. 2. de *De ouis* semine, (Oua facientes, inquit, sine mare aues & pisces sunt siccæ temperaturæ,) & lib. 14. de vsu par- *subuenta-* tium, vbi causam adfert cur nihil tale gressilia faciant. In Lusitania ad Oceanum monte Tagro, quæ- *neis vel* dam è vento certo tempore concipiunt equæ: vt hîc gallinæ quoq; solent, quarum oua hypenemia ap- *zephyrijs* pellant, Varro. Sunt qui *hypenemia*, hoc est subuentaneos illos partus, *zephyria* nominent: eò quòd ver- *et hype-* no tempore aues flatus illos fecundos ex fauonio recipere videantur. sed idem faciunt etiam si digito *nemys.* in genitale palpetur, (τῇ χειρὶ πως ψηλαφώμεναι,) Aristot. Nouimus atiles gallinas sine maris opera, mulierum manibus tantum confortas, oua peperisse, Oppian. in Ixeut. Oua subuentitia (etsi partes videantur habere omnes) principio carent, quod à maris semine affertur. quapropter animata non sunt, &c. Aristot. de generat. anim. 2. 3. Et eiusdem lib. cap. 1. Perdices scæminæ (inquit) tum quæ coierint, tum quæ nondum coierint, quarum vsus est in aucupijs, cum olfaciunt marem, vocemq; eius audiunt, alteræ implentur, alteræ statim pariunt. nam vt in homine & quadrupede fit, quorum corpora accensa libidine turgent ad coitum. alia enim cum primum viderunt, alia cum leuiter tetigerunt, semen emittunt. sic & perdices sua natura libidinosæ, leui egent motu cum turgent, citoq; secernunt, (semen emittunt,) vt in ijs quæ non coierunt, subuentanea consistant: in ijs quæ coierint, oua breui augeantur & perficiantur. Et rursus in eodem capite: Subuentanei conceptus in ijs fiunt auibus quæ non volaces sunt vt vncæ, sed multiparæ, quoniam excremento ipsæ abundant. vncis in alas & pennas id vertitur, corpusq; exiguum siccum & calidum habetur. decessus autem menstruorum & genitura, excrementum sunt. Et paulò pòst, Fiunt subuentanea oua, quoniam materia seminalis in scæmina est, nec menstruorum decessio fit auibus vt viuiparis sanguine præditis. Volacibus subuentanea non gignuntur, scilicet eadem causa, qua neq; multa ab ijs ipsis generantur. Vncunguibus enim parum excrementi inest, & marem desiderant ad excrementi commotionem. Gignuntur subuentanea oua plura numero quàm quæ fecunda sunt, sed minora, ob vnā eandemq; causam. quòd enim imperfecta sunt, minus augentur: quòd minus augentur, plura numero existunt. minus etiam suauius sunt, quoniam minus cōcocta. concoctum enim in quouis genere dulcius est. Sed auium aut piscium oua non perfici ad generationem sine mare, satis exploratum habemus. Et rursus, Auium etiam subuentanea oua colorem duplicem obtinent. habent enim ex quo vtrunq; sit, & vnde principium, & vnde cibus. Sed hæc imperfecta sunt & maris indiga. fiunt enim fecunda, si quo tempore ineuntur à mare. Subuentanea oua sine coitu gignuntur. & falsum est quod quidā dicunt ea reliquias esse prægressi coitus. satis enim conspectum est in nouella tum gallina tum anserē, gigni sine coitu, Aristoteles. Et rursus, Non audiendi sunt qui oua hypenemia dicta à vento, quasi subuentanea dixeris, reliquias esse partus, quem coitus fecerit, arbitrantur. Iam enim aliquas gallinarum & anserum iuuenças, expertes adhuc coitus parere hypenemia visum sæpius est. Sunt hæc sterilia & minora, ac minus iucundi saporis, & magis humida (vt Plin. quoq; scribit) quàm ea quæ fecunda gignuntur, sed plura numero. humor eorum crassescere incubatione auis non potest: sed tam candida, quàm lutea pars similis sibi perseverat. Pariunt genus id oui plures aues, vt gallinæ, perdices, colūbæ, pauones, anseres, (vt Plin. quoq; transtulit) & quæ ab anserē, & vulpe composito nomine chenalopeces, id est, vulpanseres dictæ sunt. Oua huiusmodi omnia sunt infœcunda, nec aliud quàm ouum, nisi quo alio modo maris opera contingat, Idem. Et alibi, Redditur certe ouum subuentaneum illud fecundum: & quod iam conceptum per coitum est, transit in genus diuersum, si prius coeat, quæ vel subuentaneum, vel semine maris diuersi conceptum fert, quàm ouum ipsum à lutea in candidam ambientem partem proficiat. Ita enim fit, vt subuentanea oua fecunda reddentur: & quæ inchoata à mare priore sunt, specie posterioris proueniant. At si iam cādidum acceperunt humorem, fieri non potest, vt vel subuentanea in fecunda mutantur, vel quæ per coitū concepta gestantur, transeāt in genus maris, qui secundus coierit. Græcè legitur subuentanea oua fecunda futura, si gallina ineatur, *πρὶν μεταβαλεῖν (τὸ ὄν) ὅτι τὸ ὄλεθ' εἰς τὸ λευκόν*: Niphus vertit, priusquā candidum obtegat luteum. prius enim oua lutea tantum apparent in vtero: postea etiam albumen in eis discretum. Vbi autem scribitur oua ex semine maris qui prius coierit concepta, degenerare si alius inierit postea, & posterioris speciem referre: Albert. non rectè habet, alterari ea ad sterilitatem ouorum venti. Auis quæ ouum coitu conceptum gerit, si cum alio mare coierit, simile eius quo cum postea coiuit, ex-

cludet omne genus pullorum. quapropter nonnulli ex ijs, qui vt gallinæ generosæ procreentur operantur, ita mutatis admissariis faciunt, tanquam semen maris sua facultate materiam contentam in foemina qualitate tantum quadam afficiat, non etiam misceatur constitutionemq; subeat, Aristot. de generat. anim. 1. 20. Irrita oua, quæ hypenemia diximus, aut mutua foeminæ inter se libidinis imaginatione concipiunt, aut puluere, Plinius: qui hæc ex authore aliquo Græco mutuatus videri potest. Græci quidem ἀφλὺ tum puluerem vocant, tum tactum siue contrectationem. concipiunt autem gallinæ huiusmodi oua etiam manu contrectata, ψηλαφώμεναι, vt Aristot. scribit. Contrā afferri potest, ἀφλὺ non simpliciter puluerem, sed illum quo palæstritæ, post vnctionem inspergebantur significare, vt Budæus annotauit: & cum pulueratrices sint gallinæ, & pulueratio quoq; contrectatio quædam & affricatio sit, hoc quoq; modo sterilia huiusmodi oua ab eis concipi posse.

¶ De eisdem subuentaneis ouis quæ apud Albertum obseruauit adijciam. Oua venti (inquit) in auibus concipiuntur ex vento maximè. rara enim corpora habent, & aerea, & locum ani, per quem concipiunt, vento expositum. itaque vento ad libidinem mouentur, sicut etiam mulieres austro matricem aperientes delectantur, vnde menstruus sanguis attrahitur. Fit autem hoc frequenter in auibus propter volatum & continuum caudæ motum, propter quem etiam attrahitur semen ad matricem earum. Foeminæ enim auium testiculos habent super caudam & exteriori parte corporis: maribus verò interius, vbi aliis animalibus siti sunt renes. Et rursus, Zephyria oua concipiunt autumno, flante austrino vento. hic enim aperit corpora auium, & humectat, & foecundat. Autumno autem abundat in eis sicca ventositas. Aliæ verò oua venti concipiunt vere, receptione venti austrini. item ad tactum manus supra anum, & per confricationem. Et alibi, Oua venti dicuntur, eò quòd calor (incubantis auis) resolueret quidem ipsa potest in ventum: sed non formare in pullum. hæc tamen oua coagulabilia sunt hepsesi & optesi, sed non formabilia, proprio formante destituta. ita enim se habent vt feminis foeminæ permixtio cum sanguine menstruo, (sine semine viri,) vnde nihil generari potest. Si oua subuentanea gallinæ subijcias incubanda, nec albugo nec vitellus immutabuntur: sed vtrumque colorem suum seruabit. vnde apparet errasse Galenum cum dixit, semen foeminæ quoque coagulare in generatione & formare: etsi minus id efficiat quàm semen maris. Inueniuntur quædam oua venti absq; albumine (absq; vitello, forte) qualia fiunt quando in materia coitus abundant gallinæ ex aliquo cibo singulariter materiam coitus operante. tunc enim absq; vitello testa albumini circūducitur: & figura oui datur & producit. Vidi ego ouum prorsus sphericum, duabus testis intectum, vna intra alteram, cum albumine aquoso tenui inter vtranq; absq; villo vitello, & altero etiam albumine intra interiorem testam. quod verò vitellum solum haberet subuentaneum ouū visum nullum adhuc est. hic enim pro alimento duntaxat est, membrana discretus ab albumine, quod est sperma foeminæ vi matricis & testium attractum ad oui substantiā. Inueniuntur præterea quædam oua venti, quæ non habent testam exteriorē, sed membranā tantum quæ teste subijci solet. quod fit, quoniam talia oua humida sunt & aquosa: & non habent calorem satis validū. præsertim si cibo humido sperma augente alatur gallinæ, Hucusq; Albert. ¶ Auctor est in Hexaemero Magnus Basilius, subuentanea oua in cæteris irrita esse ac noua, (vana,) nec ex illis fouendo quicquam excuti: at vultures subuentanea ferè citra coitum progignere fertilitate insignia. Intelligi verò subuentanea seu hypenemia debent, citra coitum concepta libidinis imaginatione. quæ ratio molam in foeminis quoq; producere creditur, vitæ ineptam. quod agens principium ex maris semine non affuerit, Cælius. Ouū venti est ouum super quod non cecidit tempore coitus ros & virtus de semine maris: & vulgò dicitur ouū venti, quòd sterile sit & infœcundum, Bellunenſis. Gallinæ nouellæ, quas à Martio mense Germani denominant, pariunt nonnunquam oua subuentanea, Eberus & Peucerus. Πλήθους γάρ τοι καὶ ἀνέμων διεξοδοὶ θήλειαν ὄρνιν, πλὴν ὅταν παρῇ τὸκος, Plutarchus Sympoſ. 8.

De ouis

canicularibus, vrinis & corruptis.

¶ Oua quæ canicularia & vrina (κυνοσφαγὴ & εἶνα) à nonnullis vocantur, estate magis consistunt, Aristoteles interprete Gaza. forte autem ab eo dicta fuerint cynosura, quod æstate & sub Cane magis vrina fiunt. alioqui sydus etiam cynosura vocatur, nempe vr̄sa minor. Deprauantur oua (inquit Aristot. de generatione animalium. 3. 2.) & fiunt quæ vrina appellantur, tempore potius calido, idq; ratione. Vt enim vrina temporibus calidis coacescunt, facie subuerſa. hoc enim causæ est vt deprauentur. sic oua percunt vitello corrupto. id enim in vtriusq; terrena portio est, quam obrem & vinū obturbatur fæce permixta, & ouum vitello diffuso. Multiparis igitur hoc accidit meritò, cum non facile omnibus calor conueniens reddi possit, sed alijs deficiat, alijs superet, & quasi putrefaciendo obturbet. Vncunguibuscumque, quamuis parum foecundis, nihilominus tamen idem euenit. sæpe enim vel alterum ex duobus vrinum fit, sed tertium semper ferè. Cum enim calida sua natura sint, faciunt, vt quasi ferueat supra modum humor ouorum. Cum autem plus iusto calescunt, nisi ex recremento humido sint, saniescunt, reddunturq; vrina. Columbas inquit idem de hist. 6. 4. vt plurimum bina tantum oua parere. & si quando tria pepererint, binos tantum pullos perfici, ouum tertium vrinum relinqui. Vrina fiunt incubatione derelicta, quæ alij cynosura dixere, Plin. Oua generationi inepta εἶνα quasi fluctuosa dici legimus. nam εἶπον dicunt ventum, quo argumento etiam num ab Homero mulos dici εῖρας coniectant periti, & recenset Eustathius: Ἀλλὰ τὸ ἄγονον, id est ob insitam non gignendi proprietatem, quòd eorum semen sit ἀνεμιαζον,

ἀνεμῶν, id est spiritosum, & proinde foecunditatis nescium, Cælius. Vnde fit vt τὰ ἀφανίζοντα ὡς καὶ ἐξ ἐλίσσαντα, hoc est corrupta & vrina oua, fluitent? Integra certè καὶ ἀπαθῆ, confestim fidere, manifestum est. Acratio quidem erui illinc potest, quod aquefcent, ac spiritus cōtabescētia concipiant plurimum. Qua ratione colligitur & illud, cur in aqua pereuntes, primò quidem ima petere: mox vbi computrescere cœperint, emergere ac fluitare soleant, &c. Idem. Ab exhausto ouo facile plenum discernes, si ea in aquam demiseris. hoc siquidem descendet & delabetur, illud verò natabit in superficie, Leontinus. Ouum recens positum in aqua salsa supernatat, in dulci verò submergitur, vt Aponensis in problematis scribit. Aquam marinæ similiter falsam reddituri, tandiu salem iniiciunt, donec ouum non subsidat. De ouis quorum albumen corruptum est, sicut humor in apostemate, vnde & infœcunda & omnino foetida redduntur, Alberti verba recitavi supra. Videntur autem eadem vrina Aristotelis esse: quanquam is vrinorum non albumen sed vitellum corruptum esse scribit. ¶ Si incubante gallina tonitrua cor-
nuit, oua pereunt, Aristoteles. Si cubatu tonuerit, oua pereunt: & accipitris audita voce vitiantur. re-
medium contra tonitrum, clauus ferreus sub stramine ouorum positus, aut terra ex aratro, Plinius. To-
nitrua incubationis tempore oua concutiunt, vnde illa corrumpuntur, & præcipuè si iam in eis forma-
ti sunt pulli. sed aliarum auium ouis hæc magis nocent, aliarum minus: coruorum maximè. itaque vi-
dentur corui partu suo & incubitu tempus tonitruu præuenire, & pullos Martio educare, Albertus. To-
truis vitiantur oua, pulliq; semiformes interimuntur antequam toti partibus suis consumentur, Co-
lumella.

¶ Incubatio & Exclusio. De incubatione nonnihil superius scriptum est, & scribetur in E. co-
piose. Gallinæ cum incubant, non cum pepererint, furiant, ratione inediae, Aristoteles in Problem. *De incu-
batione et
10.37.* Ouis triduo incubatis puncti magnitudine apparent viscera, Aristot. Et rursus, Oua gallinarum *exclusio-
ne.* tertia die ac nocte postquam cœpere incubari, indicium præstare incipiunt. maiori quidem auium ge-
neri plus temporis prætereat necesse est, minori minus sufficit. *Schista* oua Plinius appellat tota lutea,
quæ triduo incubata tolluntur. Causa nominis, vt arbitror, quia diuidantur, & discedat vitellus à can-
dido, Hermolaus. In ouo primum apparet caput pulli, Galenus in Anatome viuorum. sed de forma-
tione pulli in ouo plura superius scripta sunt. ¶ Excludunt celerius incubantes æstate, quàm hyeme.
ideo æstate gallinæ duodeuigesimo (vnde uigesimo, Plinius) die foetum excludunt: hyeme aliquando
vigesimo quinto. Discrimen tamen & auium est, quod aliæ magis alijs fungi officio incubandi possunt,
Aristot. Æstate locis calidis decimonono die exeunt oua, hyeme vicesimonono, Albertus. Caput pul-
li ad acumen oui conuertitur, & totum corpus ad residuum: & pullus nascitur supra pedes, sicut & cæ-
teri pulli auium, Idem. Et rursus, Exit autem in partu prius pars latior, quæ extrorsum in aue vertitur:
posterius acuta, quæ diaphragma respicit. quare etiam durior est eadem & ex calore nonnihil corru-
gata in ouis gallinarum. Exeunt oua à rotundissima sui parte, dum pariuntur, molli putamine, sed pro-
tinus durefcente, quibuscunq; emergunt portionibus, Plinius.

D.

Gallinæ cum mares vicerint, cucuriunt, & exemplo marium tentant superuentu coire. crista e-
tiam caudaq; erigitur, ita, ne facile præterea sit, an foemine sint cognoscere. nonnunquam etiam calca-
ria parua ijs enascuntur, Arist. ¶ Villaribus gallinis & religio inest. inhorrescūt edito ouo, excutuntq; *De galli-
maru pu-
gnacum
maribus.* sese, & circumactu purificant, & festuca aliqua sese & oua lustrant, Plinius. De hoc gallinarum peri-
carphismo, plura leges in C. Ως δ' ὄρνις ἀπὸ τῆς νεοσσῶσι τοῦ φέρει Μάσκα, πέλει λαβῆσι. καὶ ὡς δ' ἄρα οἱ *Religio-
ne.* πέλει αὐτῇ, Acchil. Iliad. I. suos quos pro Græcis subierat labores & pericula præ nimia in eos beneuo-
lentia, conferens matricis aui (gallinæ nimirum per excellentiam) in pullos affectui, quos illa dum pa-
feit, & cibos subinde collectos ore porrigit, se suamq; famē negligit. Citat hæc verba Plutar. in libro de *Affectu et
cura circa
pulos.* amore parentū erga prolem. Vbi etiā eius hæc verba leguntur, ὅτι Ὁ μέγιστος ὄρνις τῶ ἐαυτῆς τρέφει λιμῶν pullos.
τὰ ἐχθρὰ καὶ τὴν τροφὴν ἡ γὰρ πρὸς ἀπομόλυνον, ἀποκρατεῖ καὶ πίπτει τῷ τροματῇ, μὴ λάβῃ καὶ ταπεινῶσαι. Gyb. Lon-
golius sic transtulit, Homericæ aui sua fame paruulos natos pascit: & nutrimentum quod ventri suo de-
stinauerat, ore retinet, ne eo in ventrē delapso in obliuionem ipsa adducatur. Sed lector cōsiderabit, an
sic potius reddi debeant verba posteriora: Ventr̄is sui alimentum ore tenens, abstinet tamen, & ne for-
te nolens etiam deglutiat, mordicus premit. Et paulò post in eodem libro: Quid verò gallinæ, (inquit
Plutarchus,) quas obuerfari nostris oculis quotidie domi conspiciamus, quantac uia & sedulitate pullos
custodiunt & gubernant? alijs alas, quas subeant, remittunt: alijs dorsum, vt scādant, reclinant. neq;
vlla pars corporis est, qua non fouere illos, si possent, cupiant: neq; id sine gaudio & alacritate, quod &
vocis sono testari videntur. Canes & angues (κυῖες καὶ δράκοντες, forte κίρκες καὶ δράκοντες) cum de se
agitur, sibiq; solis metuunt, fugiunt tum quidem. si verò pullorum agmini ab his periculum verentur,
vindicare illud ab iniuria nituntur, & suprā quàm vires patiuntur sæpe dimicant. Gallinæ auesq; reli-
quæ, sicut Cicero ait, & quietum requirunt ad pariendum locum, & cubilia sibi nidosq; construunt,
eosq; quàm possunt mollissimè substernunt, vt quàm facilimè oua feruentur. ex ouis pullos cum exclu-
serunt, ita tuentur, vt & pennis foueant, ne frigore lædantur: & si est calor à Sole, se opponant. Quin au-
tem pulli pennulis uti possunt, tum volatus eorum matres prosequuntur, Gillius. Super omnia est a-
natum ouis subditis atq; exclusis, admiratio primò non planè agnoscentis foetum: mox incertos incu-

bitus sollicitè conuocantis: postremò lamenta circa piscinæ stagna, mergentibus se pullis natura duce, Plinius. Exeuntes pullos gallina sub alas congregat, defenditq; eos à miluo & alijs periculis, Albertus. Gallina supra modum diligit foetum suæ speciei, adeò vt præ voce nimis acuta qua suum in pullos amorem testatur, ægrescat. Oua quidem quæ incubat, vnde sint non curat, circa alienum etiam partum sollicita, Idem. Gallina ardet studio & amore pullorum: primum enim vt circum auem rapacem supra tectum gyros agere cognoscit, statim vehementer vociferatur, & ceruicem iactans, atque in gyrum contorquens, caput in altum tollit, ac omnibus plumis inhorrescit, tum explicatis alis timidos pullos, & sub alato tegmine pipientes protegit, auemq; procacem retrocedere cogit: Deinde eos ex latibulo plumeo prodeûtes studiose pascit, Gillius. Nostri miluum aut accipitris genus à gallinarum præda vocant den *Hünnerdieb*/ id est gallinarum furem. Rubetarium esse credo accipitrem illum (inquit *Turnerus*) quem Angli *hen harroer* nominant. Porro ille apud nostros à dilaniandis gallinis nomen habet, palumbarium magnitudine superat, & coloris est cinerei. Humi sedentes aues in agris, & gallinas in oppidis & pagis repente adoritur. Præda frustatus, tacitus discedit, nec vnquam secundum facit insultum. hic per humum omnium (accipitrum) volat maximè. Vrticarum genera quædã mortifera pullis, gallina rostro nititur euellere: in quo conatu tantum aliquando laborat, vt rumpatur interius, Albertus.

Gallinare center o-uum eni-na à serpēte lædi nō potest. Quæ nam animalia gallinis infesta sint, dictum est paulò ante, & supra etiam in *Gallo D.* dicetur q; amplius infra in *E.* Gallinam ferunt eo die quo ouum peperit, à serpente lædi non posse: & tum carnem quoq; eius à serpente morsis remedio esse, Albert. Qui serpentium canisve dente aliquando læsi fuerint, eorum superuentus gallinarum incubitus, pecorum foetus abortu vitiant, Plinius.

E.

Quales eligenda sint gallina. Electio. Mercari porro nisi foecundissimas aues nō expedit, eæ sint rubicundæ vel fuscæ plumæ nigrisq; pennis, ac si fieri poterit, omnes huius, & ab hoc proximi coloris eligantur: sin aliter, cuitentur albæ, quæ ferè cum sint molles, ac minus viuaces, tum ne foecundæ quidem facile reperiuntur, atq; sunt conspicuæ. propter quod insigne candoris ab accipitribus & aquilis sæpius abripiuntur. sint ergo matrices probi coloris, robusti corporis, quadratæ, pectorosæ, magnis capitibus, rectis rutilisq; cristulis, albis auribus: & sub hac specie quam amplissimæ, nec paribus vngulis, generosissimæq; creduntur, quæ quinos habent digitos, sed ita ne cruribus emineant transuersa calcaria. nam quæ hoc virile gerit insigne, contumax ad concubitum dedignatur admittere marem, raroq; foecunda, etiam cum incubat, calcis aculeis oua perfringit, Columella. Sint præcipuè nigræ aut flauæ coloris, Palladius. Gallinarum generositas spectatur, crista erecta, interdum & gemina, pennis nigris, ore rubicundo, digitis imparibus, aliquando & super quatuor digitos transuerso vno, Plinius. Qui villaticas gallinas parat, eligat foecundas, plerunque rubicunda pluma, nigris pennis, imparibus digitis, magnis capitibus, crista erecta ampla. hæ enim ad partiones sunt aptiores, Varro. Gallinas educaturus eligat foecundissimas: quas nimirum ex vsu rerum & experientia dignoscet: imò verò ex pluribus alijs indicijs. In vniuersum enim quæ colore flauescunt, & fortiuntur digitos impares, quæque magna possident capita (*τὰς ὀφείας μεγάλας*, oculos magnos, Cornarius) cristamq; erigunt: nec nō nigriores & corpulentiores. Eæ omnes gallinæ facile mares ferent: multò erunt præstantiores ad partum, oua maxima ædent: ac breuiter, generosos excludent pullos, Florentinus. Mox quoque sicut in cæteris pecoribus eligenda quæque optima, & deteriora vendenda: seruetur etiam in hoc genere, vt per autumnii tempus omnibus annis, cum fructus earum cessat, numerus quoque minuatur. Summouebimus autem veteres, id est quæ trimatum exceßerunt. Item quæ aut parum foecundæ, aut parum bonæ nutrices sunt, & præcipue quæ oua vel sua, vel aliena consumunt. Nec minus, quæ velut mares cantare, atq; etiam calcare cœperunt. Item serotini pulli, qui ab solstitio nati capere iustum incrementum non poterunt. In masculis autem non eadem ratio seruabitur, sed tandiu custodiemus generosos, quandiu fœminam implere potuerint. Nam rarior est in his auibus mariti bonitas, Columella.

Gallinarium. Ædicula ista cuius parietibus corbes (quos Varro gallinarum cubilia appellat) affixos vides, in ijsq; gallinas incubantes, officina cohortalis ob id appellatur, quod non aliter ac in officinis nostris cuncta parantur, quæ in vsum humanum veniunt, ita istic oua & pulli, quæ in cibum. Iste qui in gallinarium scandit, & oua manibus versat, gallinarius curator vel custos rectè dicetur, Gybert. Longolius in dialogo de Auibus. Non sunt plures quàm quinquaginta in vno auinario nutriendæ. labefactantur siquidem in angusto arctatæ. porro numeri gallinarum pars sexta sint gallinacci galli, Florentinus. Parandi matrices modus est ducentorum capitum, quæ pastoris vnus curam dispendant: dum tamen anus sedula vel puer adhibeatur custos vagantium, ne obsidijs hominum aut insidiosorum animalium diripiantur, Columella. Si ducentas alere velis, locus septus attribuendus, in quo duæ caueæ coniunctæ magnæ constituendæ, quæ spectent ad exorientem versus, vtreq; in longitudinem circiter decem pedes, latitudine dimidio minores (latitudine paulò minus, Crescenti.) & altitudine paulò humiliores. Vtriusq; fenestræ latitudine tripedali, & eo (vno) pede altiores, è viminibus factæ raris, ita vt lumen præbeant multum, neq; per eas quicquam ire intrò possit quod nocere solet gallinis. Inter duas ostiū sit, qua gallinarius curator earum ire possit. In caueis crebræ perticæ traiectæ sint, vt omnes sustinere

sustinere possint gallinas. Contra singulas perticas in pariete exculpta sint cubilia earum. Ante sit, (ut dixi) vestibulum septum, in quo diurno tempore esse possint, atque in puluere volutari. Præterea sit cella grandis, in qua curator habitet, ita ut in parietibus circum omnia posita sint cubilia gallinarum, aut exculpta, aut affixa firmiter. Motus enim cum incubant nocet, Varro. Gallinaria constitui debent parte villæ, quæ hybernium spectat orientem: iuncta sint ea furno, vel culinæ, ut ad auem perueniat fumus, qui est huic generi præcipue salutaris. Totius autem officinæ, id est ornithonis, tres continuæ extruuntur cellæ, quarum, sicuti dixi, perpetua frons orienti sit obuersa. In ea deinde fronte exiguus detur vnus omnino aditus mediæ cellæ, quæ ipsa tribus minima esse debet in altitudinem, & quoquo uersus pedes septem: in ea singuli dextro læuoque pariete aditus ad utranque cellam faciendi sunt, iuncti parieti, qui est intrantibus aduersus. Huic autem focus applicetur tam longus, ut nec impediat prædictos aditus, & ab eo fumus perueniat in utranque cellam: eaque longitudinis & altitudinis duodecim pedes habeant, nec plus latitudinis quam media sublimitas: diuidantur tabulatis, quæ supra se quaternos, & infra septenos liberos pedes habeant, quoniam ipsa singulos occupant. utraque tabulata gallinis seruire debent, & ea paruis ab oriente singulis illuminari fenestellis, quæ & ipsæ matutinum exitum præbeant auibus ad cohortem, nec minus ad vespertinum introitum, sed curandum erit, ut semper noctibus claudantur, quo tutius aues maneant. Intra tabulata maiores fenestræ aperiantur: & eæ clatris muniantur, ne possint noxia irrepere animalia. Sic tamen, ut illustria sint loca, quo commodius habitent, auariusque subinde debet speculari aut incubantis, aut parturientis foetus. Nam etiam in ijs ipsis locis ita crassos parietes ædificare conuenit, ut excisa per ordinem gallinarum cubilia recipiant: in quibus aut oua ædantur, aut excludantur pulli. hoc enim & salubrius, & elegantius est, quam illud, quod quidam faciunt, ut palis in parietes vehementer actis, vimineos qualos superimponant. Siue autem parietibus, ita, ut diximus, cauatis, aut qualis vimineis, præponenda erunt vestibula, per quæ matricæ ad cubilia vel pariendi, vel incubandi causa perueniant. neque enim debent ipsis nidis inuolare, ne dum adfiliunt, pedibus oua confringant. Ascensus deinde auibus ad tabulata per utranque cellam datur iunctis parieti modicis asserculis, qui paulum formatis gradibus asperantur, ne sint aduolantibus lubrici. Sed ab cohorte forinsecus prædictis fenestellis scandulæ similiter iniungantur, quibus irrepant aues ad requiem nocturnam. Maximè autem curabimus, ut & hæc auaria, & cætera, de quibus mox dicturi sumus, intrinsecus, & extrinsecus poliantur opere tectorio, ne ad aues feles habeant aut coluber accessum, & æque noxiæ prohibeantur pestes. Tabulatis insistere dormientem auem non expedit, ne suo lædatur stercore, quod cum pedibus vncis adhæsit, podagram creat. ea perniciēs ut euitetur, perticæ dolantur in quadrum, ne teres leuitas earum superfiliens volucrum non recipiat: conuolutæ deinde foratis duobus aduersis parietibus induntur, ita ut à tabulato pedalis altitudinis, & inter se bipedalis latitudinis spatium distent. hæc erit cohortalis officinæ dispositio. Cæterum cohors ipsa, per quam vagantur, non tam stercore, quam vligine careat. nam plurimum refert aquam non esse in ea nisi vno loco, quam bibant, eamque mundissimam: nam stercoreosa pituitam concitat. puram tamen seruare non possis, nisi clausam vasis in hunc usum fabricatis. sint autem, qui aut aqua replentur, aut cibo, plumbei canales, quos magis utiles esse (quam) ligneos, aut fictiles compertum est. hi superpositis operculis clauduntur, & à lateribus super mediam partem altitudinis per spatia palmaria modicis forantur cauis, ita ut auium capita possint admittere. nam nisi operculis muniantur, quantulumcunque aquæ, vel ciborum inest, pedibus eueritur. sunt qui à superiore parte foramina ipsis operculis imponant, quod fieri non oportet: nam superfiliens auis proluuie ventris cibos, & aquam conspurcat, Columella. Cors ad meridiem pateat, & obiecta sit soli, quod facilius hyeme aliquem teporem concipiat, propter ea, quæ insunt animalia, quibus etiam ad æstatis temperandum calorem porticus furcis, asseribus, & fronde formari debent, quæ vel scandulis, vel (si copia suppetit) tegulis, vel (si facilius, & sine impensa placuerit) regentur caricibus aut genistis, Palladius. Gallinæ domesticæ in calidioribus & bene munitis ab æeris & frigoris aditu locis sunt educandæ, in quibus fumus quidam exurgit. In parietibus autem ipsis mansiunculas facere expedit, ut in eis pariant. Intra quas etiā adaptandi sunt asseres paleæque similiter substernendæ: ne videlicet delatum ouum in durum incidens dirumpatur. perticæ etiam figendæ sunt, in quibus aues pernoctant, Florentinus. Gallinas educare nulla mulier nescit, quæ modo videatur industria. Hoc de his præcepisse sufficiat, ut fumo, puluere utantur, & cinere, Pallad. Siccus etiam puluis, & cinis ubicunque cohortem porticus, vel tectum protegit, iuxta parietes reponendus est, ut sit, quo aues se perfundant. nam his rebus plumam, pinnasque emundant: si modo credimus Ephesio Heracleto, qui ait suæ cœno, cohortales aues puluere, vel cinere lauari, Columel. Gallina post primam emitti, & ante horam diei vndecimam claudi debet: cuius vagæ cultus hic quem diximus, erit. nec tamen alius clausæ, nisi quod ea non emittitur, sed intra ornithonem ter die pascitur maiorem mensuram. nam singulis capitibus quaterni cyathi diurna cibaria sunt, cum vagis terni vel bini præbeantur. Habere etiam clausam oportet amplum vestibulum, quod prodeat, & ubi apricetur: idque sit retibus munitum ne aquila, vel accipiter inuolet: quas impensas, & curas nisi locis, quibus harum rerum vigent precia, non expedit adhiberi. Antiquissima est autem cum in omnibus pecoribus, tum in hoc fides pastoris, qui nisi eam domino seruat, nullus ornithonis quaestus vincet impensas, Idem.

De galli-
narū par-
tu.

¶ Gallinæ ad ouorum partionem à villico, à nobis verò in mensam ali solerit, Gyb. Longolius. Gallinarum fructus sunt oua & pulli, Varro. item priuatim capus & gallus, Humelbergius. ¶ Libentius ferè & commodius pariunt gallinæ, cum iam prius ouum in nido conspiciunt: quamobrem aliqui marmor ad oui similitudinem formatum imponunt.

Quanam
fecundi-
tate earū
augeant.

¶ Gallinæ vt oua multa & magna pariant. Vinaceæ cibo sterilefcunt. Hordeo semicocto & parere sæpe coguntur, & reddent oua maiora. Duobus cyathis ordeï bene pascitur vna gallina quæ sit vanga, Palladius. Fabæ etiam vel earum cortices sterilitatem gallinis inducere putantur: *Vide supra in C.* Nasturtij semina trita cum furfure subacta vino, gallinis cibum exhibita, efficiunt vt oua magna pariant, Rasis. Ad idem, Comminutam Laconicam testam ac fursuri mistam leuigatamq; vino eis propone. aut ipsius testæ contritæ acetabulum vnum duobus chœnicibus fursuris miscens, edendum dato. Sunt qui ad eundem effectum alimento minium (μύλτον, rubricam, Cornarius) permisceant, Leontin. Gralægæ (Rutæ caprarie) semen dicunt mirabiliter fecunditatem gallinarum augere, Crescen. Gallinis quæ oua parere nequeunt, gith dato, Obscur. Gallinæ semine cannabis pastæ, per totam hyemem oua pariunt, quod & vrticæ semen facere certum est, Brasauola. Atqui Sym. Sethi, cannabis semen in homine genituram exiccare scribit instar caphuræ. Vrticæ siccantur, atteruntur manibus, feruantur in hyemem, & in aqua feruescunt pro gallinarum cibo per hyemem, vt inde fecundiores reddantur. Sunt qui fursuribus coctis tanta crassitie, quanta sumi à gallinis poterunt, matura vrticæ semina immiscent: & sic eas per hyemem incalescere & fecundiores fieri aiunt. Sed de alimentis quæ horum alitum fecunditatem augent, inferius etiam in mentione de cibis earum dicetur. Aliqui viscum etiam pro gallinis coquunt. Visci quidem pabulo fecunditatem dari cuicunq; animali sterili arbitrari nonnullos, author est Plin. Gallinarum quæ absinthium edunt, oua, amariuscule fiunt, Matthæolus.

DE INCUBATIONE: ET PRIMVM QVÆNAM OVA SVBIICIENDA, ET
quot numero: & quibus gallinis, & quando. Deinde quæ cura parientibus & incubantibus
adhibenda. De ouis diuersarum auium, quæ gallinis subijci possunt.
De ijs quæ oua propria edunt, &c.

Quæ oua
gallinis ad
incubatio-
nem sub-
ijcienda
sint.

Oua quæ incubanda subijcies, potius è vetulis sunt, quàm è pullastris, Varro. Aptissima sunt ad excludendum recētissima quæq; possunt tamen etiam requieta supponi, dū ne vetustiora sint, quàm dierum decem, Columel. Oua incubari infra decem dies ædita vtilissimum. vetera aut recentiora infœcunda, Plin. Oua decem dierum bene fouentur, & pauciorum vsq; ad oua quatruiduana. quæ infra aut supra hoc tempus sunt, minus valere probantur, Albert. Oua plena sint, atq; vtilia, (fecunda, Albertus) nec ne, animaduerti aiunt posse, si demiseris in aquam: quod inane natat, plenum desidit. Qui, vt hoc intelligant, concutiunt, errare, quod in eis vitales venas confundunt. In ijs idem aiunt, cum ad lumen sustuleris, quod perlucet, id esse obinane, Varro. Florentinus & Plin. *Plura vide supra in C.* vbi de ouis vrinis dictum est. & inferius vbi de incubatione scribetur. Oua ad incubationem eliguntur, in quibus Soli obtentis semen galli apparet. tum à septem dierum incubitu iterum inspiciuntur: & si quod est quod Soli obtentum non appareat alteratum, eijcitur tanquam subuentaneum & inutile, Albert. Sed alij (vt infra recitabimus, vbi de cura incubantium sermo erit) versus Solem an semen galli appareat contemplari solent, non in ijs ouis quæ ad incubationem initio deliguntur, sed quæ per aliquot dies incubitum iam pertulerunt. Cum quis volet quamplurimos mares excludi, longissima quæq; & acutissima oua subijcet: & rursus cum fœminas, quàm rotundissima, Columel. *Vide supra in C.* In supponendo oua obseruant, vt sint numero imparia, Varro, Plin. Pallad. & Florentinus. ¶ Quæ velis incubet, negant plus viginti quinque oportere oua incubare, quamuis propter fecunditatem pepererit plura, Varro & Plinius. Mulieres nostræ vltra septendecim vel nouendecim oua non supponunt, Crescentienfis. Numerus ouorum quæ subijciuntur, impar obseruatur, nec semper idem: nam primo tempore, id est mense Ianuario quindecim, nec vnquam plura subijci debent, Martio x i x. nec his pauciora. vnum & viginti Aprili. tota deinde æstate vsq; in calendas Octobris totidem. Postea superuacua est huius rei cura, quod frigoribus exclusi pulli plerunq; intereant, Columel. A calendis Nouembris gallinis oua supponere nolito, donec bruma conficiatur. In eum diem terna dena subijcito estate tota, hyeme pauciora, non tamen infra nouena, Plinius. Supponantur gallinæ, fœcundæ quidem non plura quàm viginti tria oua, pauciora verò non tali: scilicet pro vniuscuiusq; natura, Flor. Ferè autem, cum primū partum consummauerint, gallinæ incubare cupiunt ab Idibus Ianuarijs, quod facere non omnibus permittendum est, quoniam quidem nouellæ magis edendis, quàm excubandis ouis vtiliores sunt.

Quot nu-
mero sub-
ijcienda.

Inhibeturq; cupiditas incubandi pinnula per nares traiecta. Veteranas igitur aues ad hanc rem eligi oportebit, quæ iam sæpius id fecerint, moresq; earum maxime pernosci, quoniā aliæ melius excubant, aliæ editos pullos commodius educant. At è contrario quædam & sua & aliena oua comminuunt, atq; consumunt, quod facientem protinus submouere conueniet, Col. Oua subijciantur, non quidem ijs quæ florent ætate, aut parere possunt, gallinis, sed prouectioribus. vigent enim atq; florescunt anniculæ ad emissiones (partiones) ouorum, potissimum autem bimæ sed minus quæ sunt seniores, Florentinus.

Quibus
gallinis
incubare
permittē-
dum sit.

¶ Quibus gallinis incubare permittendum sit. Inhibeturq; cupiditas incubandi pinnula per nares traiecta. Veteranas igitur aues ad hanc rem eligi oportebit, quæ iam sæpius id fecerint, moresq; earum maxime pernosci, quoniā aliæ melius excubant, aliæ editos pullos commodius educant. At è contrario quædam & sua & aliena oua comminuunt, atq; consumunt, quod facientem protinus submouere conueniet, Col. Oua subijciantur, non quidem ijs quæ florent ætate, aut parere possunt, gallinis, sed prouectioribus. vigent enim atq; florescunt anniculæ ad emissiones (partiones) ouorum, potissimum autem bimæ sed minus quæ sunt seniores, Florentinus.

tinus. Appositissimæ ad partum sunt anniculæ aut bimæ, Varro. Gallinæ incubationi destinandæ, rostra aut ungues non habeant acutos. tales enim debent potius in concipiendo occupatæ esse, quam incubando, Idem. Quæ non secus quàm gallinacei calcaribus spiculatis armantur, cauendum est ne ex incubent. pertundunt enim oua, Florentinus. Oportet quâ die subditurus es oua, non vnam tantum gallinam, sed tres superponere aut quatuor, Idem.

¶ Frigoribus exclusi pulli plerunq; intereunt. Pleriq; tamen & ab æstiuo solstitio non putant bonam pullationem, quod ab eo tempore etiam si facilem educationem habent, iustum tamen non capiunt incrementum. Verum suburbanis locis, vbi à matre pulli non exiguis preciiis vaneunt, nec plerunq; intereunt, probanda est æstiuæ educatio, Columella. Aiunt optimum esse partum æquinoctio verno, aut autumnali. Itaq; quæ ante, aut postea nata sunt, & etiam prima eo tempore, non supponenda, Varro. Oua gallinæ subdenda ab eo potissimum tempore ædi etiam debent, quo spirat Zephyrus, vsq; ad Autumnale æquinoctium. Nempe à 7. Februarij, vsque ad vigesimam secundam Septembris. Quare dum emittuntur hoc tempore, separatim seruentur, vt ex eis pullorum exclusio fiat. Quæ enim ante id temporis æduntur oua, aut etiam eo transacto, quæq; etiam ædidit primò gallina, eorum certè nullum est subijciendum. Infœcunda siquidem fiunt, imperfectaq;. Est autem præstantissimum tempus æquinoctium vernum ad incubandum, hoc est à vigesima quarta Martij vsq; ad nonas Maias, Florentin. Oua Luna noua supposito, Plin. Incubare oportet incipere secundum (post) nouam Lunam. quod ferè quæ ante (prius inchoata) non succedunt, (non proueniunt,) Varro & Plin. Semper cùm supponuntur oua, considerari debet, vt Luna crescente à decima vsq; ad quintamdecimam (quod & Palladius repetit, & Tragus hodie à mulieribus in Germania obseruari scribit) id fiat. nam & ipsa suppositio per hos ferè dies est commodissima: & sic administrandum est, vt rursus cùm excluduntur pulli, Luna crescat, diebus quibus animantur oua, & in speciem volucrum conformantur, Columel. Oportet subijci oua Luna increcente: hoc est, à primilunio vsq; ad quartamdecimam diem. nam quæ ante nouilunium subiecta sunt, tabescunt & corrumpuntur, Florentinus. Ex ouis natis in defectu Lunæ (non generantur pulli.) sed plurimum sunt generantia. (horum verborum sensum nō assequor: & ni fallor, omitti possunt.) eò quòd oua à nouilunio vsque ad plenilunium & replentur & humectantur, & sunt laudabilia ad generationem. & econuerso, quæ generantur à plenilunio vsque ad nouilunium, Elluchasem. Audio hanc apud nos quorundam persuasionem esse, vt ex ouis suppositis omnibus fœminæ generentur, subijci oportere plenilunio, & ea quoque ad hoc præferunt quæ in plenilunio nata fuerint: & ita obseruandam temporis rationem, vt in plenilunio etiam excludantur pulli.

¶ Parientium & incubantium cura. Gallinas includere oportet, vt diem & noctem incubent, præter quàm mane & vespere, dum cibus ac potio his detur. Curator oportet circumeat diebus interpositis aliquot, ac vertat oua, vt æquabiliter concalefiant, Varro & Florentinus. Recludere autem hostium est opus, tum diluculo, tum crepusculo vespertino, illisq; pro consuetudine offerre & nutrimentum & potum: ac postea rursus occludere. quòd si aliquæ non ascenderint vltro, cogendæ sunt, Florentinus. Supponendi consuetudo tradita est ab ijs, qui religiosius hæc administrant eiusmodi. Primum quàm secretissima cubilia eligunt, ne incubantes matrices ab aliis aibus inquietentur: deinde antequam consternant ea, diligenter emundant, paleasq;, quas substraturi sunt, sulfure, & bitumine, atque ardente tæda perlustrant, & expiatis cubilibus inijciunt. ita factis concauatis nidis, ne ab aduolantibus, aut etiam desilientibus euoluta decidant oua. Plurimi etiam infra cubilium stramenta graminis aliquid, & ramulos lauri, nec minus alij capita cum clauis ferreis subijciunt: quæ cuncta remedia creduntur esse aduersus tonitrua, quibus vitiantur oua, pulliq; semiformes interimuntur ante, quàm toti partibus suis consumentur. Seruat autem qui subijcit, ne singula oua in cubili manu componat, sed totum ouorum numerum in alueolum ligneum conferat: deinde vniuersum leniter in præparatum nidum transfundat. Incubantibus autem gallinis iuxta ponendus est cibus, vt saturæ studiosius nidis immorentur, neve longius euagatæ refrigerent oua: quæ quamuis pedibus ipsæ conuertant, auarius tamen, cùm desilierint matres, circumire debet, ac manu versare, vt æqualiter calore concepto facile animentur. Quin etiã si qua unguibus læsa, vel fracta sunt, vt remoueat. Idq; cùm fecerit, die vnde vigesimo animaduertat, an pulli rostellis oua percuderint, & auscultetur, si pipiant. nam sæpe propter crassitudinem putaminū erumpere non queunt. Itaq; hærentes pullos manu eximere oportebit, & matri fouendos subijcere, idq; non amplius triduo facere. nam post vnum & vigesimū diem silentia oua carent animalibus: eaq; remouenda sunt, ne incubans inani spe diutius detineatur effœta, Colum. In cubilib, cùm parturient, acus substernendū: cùm pepererint, tollere substramen, & recens aliud subijcere, quòd pulices & cætera nasci solent, quæ gallinā conquiescere non patiuntur, ob quàm rem oua aut inæqualiter maturescunt, aut consenescent, Varro. Curæ aut debet esse custodi, cùm parturient aues, vt habeant quàm mundissimis paleis constata cubilia, eaq; subinde cōuertat. & alia stramenta quàm recentissima reponat: nam pulicibus, aliisq; similibus animalibus replentur, quæ secum affert auis, cùm ad idem cubile reuertitur. Assiduus autem debet esse custos, & speculari parietes, quod se facere gallinæ testatur crebris singultibus interiecta voce acuta. Obseruare itaq; dum edant oua, & cōfestim circumire oportebit cubilia, vt quæ nata sint recolligantur, notenturq; quæ quoq; die sint edita, vt quàm recenti-

*Quotem-
pore incu-
bare de-
beant.*

*Quæ cu-
ra parien-
tib. & in-
cubantib.
adhiben-
da sit.*

tissima supponantur glorientibus: sic enim rustici appellant aues eas, quæ volunt incubare. Cætera vel reponantur, vel ære mutantur, Columella. Cum volumus ut ouis gallinæ incubent, stramen nitidum est substernendum, in eoq; imponendus ferreus clauus: quod is videatur habere vim vitium quoduis propulsandi, Florentinus. Oua quæ incubantur, si habeant in se semen pulli, curator quatri duo postquam incubari cœperint, intelligere potest: si contra lumen tenuit, & purum vniuersi modi esse animaduertit, putant eiiciendum, & aliud subiiciendum, Varro. Quarto die postquam cœpere incubari, si contra lumen cacumine ouorum apprehenso vna manu, purus & vniuersi modi perluceat color, sterilia existimantur esse, proq; eis alia substituenda, Plin. Oua incubationi idonea, quarto die sanguineas habent venas. quo tempore si quæ ad radios Solis clara apparuerint in acutiore parte, reijciantur, Albert. Discernitur an id quod latet in ouis vitale sit, & prolificum, si post quartam diem quam foueri cœperit, nulla facta commotione vehementi sensim contra splendorem Solis & lumen ea quispiam speculetur. Nam si fibrosum aliquid cruentumq; videatur discurrere, prolificum est quod inest: sin contra perspicuum maneat, ceti infœcundum est reijciendum, in reiectorumq; locum substituenda alia. Nec nobis verendum est ne corrumpantur oua, vel si ab aliquo sapius sensim & commodè permulentur, Florentinus. Multum refert ne moueantur manu. nam venæ & humores inuersione corrumpuntur. quod vel inde constat: quod cum gallina in occulto excubat, oua omnia fœcunda fiunt. manibus verò hominum tractata plura corrumpuntur, Albertus. Oua incubanda deliguntur, in quibus Soli obtentis semen galli apparet. tum à septem (quatuor, ut Varro & alij) dierum incubitu iterum inspiciuntur. & si quod est quod Soli obtentum non appareat alteratum, abijcitur tanquam subuentaneum & inutile, Idem. *Vide supra vbi dictum est de ouorum ante incubationem delectu.* Et in aqua experimentum est, (de hoc etiam tanquam ante incubationem potius adhibendo superius scriptum est,) inane fluitat. itaq; sidentia, hoc est plena, subiici volunt. Concuti verò experimento vetant, quoniā non gignant confusis vitalibus venis, Plin. ¶ Pulli exclusi à singulis gallinarum statim subtrahendi sunt, subiiciendiq; illi quæ paucis incubat: quæ tamen sub ea sunt oua vel nondum concreta & formata, distribuere conuenit inter alias quæ adhuc fouent tepore suo, ut vnā cum alijs & ipsa calefacta animentur, Florentinus. ¶ Sunt in Alexandria illa quæ ad Ægyptum spectat, gallinæ quædam *Monofra* (ex quibus pugnares oriuntur galli) bis ac ter incubantes, post absolutionem scilicet pullis ipsis subtractis, seorsumq; enutritis, sic ut contingat gallinam vnā quadraginta duos, aut etiam sexaginta pullos excludere, Flor.

De ouis di

uersarum

auium quæ

gallinis

subijciun-

tur.

Quot die-

bus exclu-

dantur.

Qua ra-

tione gal-

linæ ab o-

uis cœden-

dis diffue-

facienda

sint.

Quomo-

do phasia-

ni ex pha-

siano &

gallinis

procreen-

tur.

¶ De ouis diuersarum auium quæ gallinis subiiciuntur. Diuersi generis oua aliqui gallinis supponunt, Florent. Anatum oua gallinis sæpe supponimus, &c. Cicero. *vide in Anate C.* Anatum etiam syluestrium oua, ut ibidem scripsimus, si incubantibus gallinis exclusa fuerint, anates inde cicures nascuntur. Anserum oua quomodo gallinis supponantur, *vide supra in Ansere E.* item pauonina quomodo, infra in Pauone, & Phasiani in Phasiano.

¶ Exclusio. Diebus ferè viginti excludunt, Varro. Phasiani oua non aliter quàm gallinarum ad vicesimam primam diem excluduntur, Florentinus.

¶ Quæ gallinæ propria comedunt oua, eas sic diffuefacere oportet. Ex ouo enim albumine effuso, in luteum ipsum humidum gypsum inijcito, ut testæ duritiem contrahat. Volentes quippe gallinæ in subiecto ouo gulam explere, nec in eo amplius inuenientes quid succi, citò quidem destiterint vastare oua, Florentinus.

¶ Ex phasiano mare & gallinis gallinaceis quomodo phasiani procreetur, ex dialogo Gyb. Longolij de Auibus, in quo author & Pamphilus colloquuntur. LONG. Noui quosdam, qui singulari artificio ingentem apud nostrates educatione & seminio phasianorum quæstum faciebant, quorum sanè ædes rectius officinam, quàm viuarium phasianorum quispiam appellauerit. PAMP. Quæso rationem istam explices. LONG. Phasianum mare, qua poterat diligentia, curabat (quidam in) domuncula

decem pedibus longa lataq; viminibus & luto vndiq; bene ab aëre tuta, in ea fenestellæ omnes in meridie spectantes, de summo tecto copiosè satis lumen administrabant, in medio crates vimineæ domunculam diuidebant. interuallum cratium tantum erat opertum, quantum satis fuit auis capiti colloq; transmittendo. In altero maceræ latere phasianus solus regnabat. PAMP. Quid verò altera pars, carebatne habitatore? LONGOL. Audies. Sub initium veris, villaticas aliquot gallinas sibi comparabat, sed fœcunditatis cognitæ, plumisq; varijs, ut propemodum fœminam phasianum mentiri possent, has aliquot diebus communi pabulo alebat, verum ita obiecto cibo, ut phasianus in gallinarum conuiuium, trajecto per craticulā collo, lurcaretur. PAMP. Qua de causa obsecro non admittebatur? LONGOL. Principio hæc ratione consuescere cum gallinis discunt, deinde molesti esse nequeunt, cum veluti carcere ab iniuria inferenda prohibeantur. Alioqui ita ferociunt capti, ut ne pauoni quidem parcant, quin mox ore dilacerent. At vbi iam aliquot dies consuetudine gallinarum mitior factus est, vnā, quam cognouit illi inter reliquas magis familiarem, intromittitur, pabulumq; copiosius suggeritur. PAMP. Quid de reliquis fiet? LONGOL. Plerunq; primā iugulare solet: ne gallinarius itaq; custos omni spe sua decolletur, reliquas in subsidium alit. PAMP. Quid si res ad triarios redeat, solaq; vnā superest spes gregis? LONGOL. Tum latrone comprehenso candente ferro rostrū illius tangunt, & vino Chymico nates illius lauant. PAMP. O Apitianam diligentiam. LONG. Vbi cognouerint gallinas ab illo

plenas

¶ Exclusio ouorum absq; incubatione. Si aut tempus sit bene temperatum, aut locus, in quo ova
manent, tepidus, concoquuntur & auium ova, & quadrupedum ouiparorum sine parentis incubitu.
hæc enim omnia in terra pariunt, concoquunturq; ova tepore terræ. nam si quæ quadrupedes ouipa-
ræ frequentantes fouent quæ ædiderint ova, custodię gratia potius id faciunt, Aristoteles. Et alibi, Incu-
bitu auium ova excludi naturæ ratio est: non tamen ita solum ova aperiuntur, sed etiam sponte in terra,
vt in Ægypto obruta fimo pullitiem procreant. Et Syracusis potator quidã, ouis sub storea in terra po-
nitis, tandiu potabat, donec ova æderent foetum. Iam verò & cùm in vasis quibusdam tepidis (ἀλεεινοῖς)
essent coniecta, sponte ova pullos prompsere. Cæterum Albertus pro recitatis iam postremis philoso-
phi verbis, ita habet: Ovis positus in vasis calidis, superposita stupa calida, leni calore fouente & nō adu-
rente extrahuntur pulli. & præcipuè calore vitali alicuius animalis, vt si in sinu hominis teneantur: aut
si fortè sub fimo calido ponantur, aut sub cineribus lentè calefactis, aut aliquo huiusmodi. Oua quædam
& citra incubitum sponte naturæ gignunt, vt in Ægypti fimetis. Scitum de quodam potore reperitur,
Syracusis tandiu potare solitum, donec cooperta terra foetum æderent ova. Quin & ab homine perfi-
ciuntur, Plin. Et rursus, Liuia Augusta ouum in sinu fouendo exclusit, (vt referetur infra in b.) inde for-
tasse nuper inuentum vt ova in calido loco imposita paleis igne modico fouerentur, homine versante
pariter, vt statò tempore illinc erumperet foetus. Si gallina non incubet, hac industria complures habe-
bis pullos. qua die incubanti gallinæ ova subijcis, eadem stercus gallinaceum accipiens id ipsum conte-
re, cribraq; ac deniq; in vasa iniice ventricosa, pennas illi gallinarum circumpone. posthæc autem, figu-
ra recta imposito ova, sic vt pars mucronata supernè tendat, ac dein rursus ex eodem fimo tandiu illis
inspergito, donec vndiq; inducta videantur. At, vbi duos aut tres dies primos sic intacta esse ova permi-
seris, singulis postea diebus illa conuertito, cauens ne contingantur mutuò, vt videlicet ex æquo incalē-
scant. post vigesimam autem diem, dum sub gallina ova excludi incipiunt, inuenies ea quæ in alueis
sunt circumfracta. Ob quam nimirum causam etiam inscribunt diem qua supponuntur, ne dierum
numerus ignoretur. Vigesima igitur die putamen extrahens, pullos in cophinum conijcito, eos alens
delicatissimè. Ascisce etiam gallinam, quæ moderabitur omnia, Democritus in Geoponicis, Andrea à
Lacuna interprete, qui Græcam vocem γάστρα, vasa ventricosa interpretatur, Cornarius ventriculos.
Hieronymus Cardanus qui hunc locum in libros de Subtilitate transcripsit, puluinaria, his verbis: Pul-
uinarium duo reple stercore gallinarum tenuissimè trito, inde plumas gallinarum annecte consuendo v-
trique molles ac densas. ova verò capite tenuiore suprà extante, colloca super alterum puluinar. dein-
de reliquum superpone in loco calido. permittēq; immota duobus diebus. post verò ad vigesimam vsq;
diem illa sic verte, vt vndique æqualiter foueantur. inde statà die, quæ iuxta vigesimam primam est, pi-
pillantes iam ex ouo sensim educito. Ego etsi hoc etiam modo ova excludi posse existimem: video ta-
men aliud sensisse Democritum verbis eius Græcis perpensis. & placet gastrum vas ventricosum verti,
vt primum in tale vas intelligamus fimum iniiciendum, tum super fimo imponendas plumas, vt ὀπί-
θεον πτερυγίας potius quàm ὀπίθεον πτερυγίας legatur:) in plumis ova: postremò rursus fimum addendum donec cō-
tegantur ova. Erat & gaster vas, & gastrum fictilis Dioscoridi. sed & gasterium vocat Aristophanes, ser-
uatq; adhuc nomen, Cælius. huiusmodi est quod corrupta voce *guiscardum* appellant Itali, vt quidam
in Lexicon Græcolatinum retulit. Scaphos cauitatem naui vocat Thucydides, quam, inquit inter-
pres, *gastéra* dicimus, Cælius. Τὸ μὲν ἑδάφος τῆς νεὼς κύτος, καὶ γάστρα καὶ ἀμφιμήστον ὀνομάζεται, Pollux. Eu-
stathius gastrum vocem factam ait ab accusatiuo gastéra per syncopen: & vulgò ab idiotis sic vocari fun-
dum naui. Idem apud Homerum gastrum tripodis interpretatur cauitatem tripodis aut fundum eius.
Hesychio gástra, posterior pars femoris est. Γάστρα, ἡ εἰς κύτος γεννηθεῖσα τῆς λαμῆς, Varinus. est autem lo-
cus, vt suspicor corruptus. Fertur in quadam regione inueniri homines, qui furnos ita temperatè cale-
faciant, vt eorum calor par sit calori gallinæ incubantis, & in furno seu clibano ponere quàm plurimas

plumas, & mille gallinacea oua quæ post viginti dies nascantur ac erumpant, Crescent. In Ægypto circa Alcairum oua arte excluduntur: Clibanum parant cum multis foraminibus, quibus oua diuersa gallinarum, anserum, & aliarum auium imponunt. tum fimo calido integunt clibanum: & si opus fuerit, ignem circumquaq; faciunt. sic oua suo quæq; tempore maturescunt, vt serpentium apud nos per se in fimo calido, Tragus. Apud Ægyptios magna est copia pullorum gallinaceorum. nam apud eos gallinæ sua oua non incubant, sed ea in clibanis tepore sensim adhibito ita fouentur, vt mirabili arte compendioq; pulli intra paucos dies progignantur simul & educantur, Paulus Iouius libro 18. hist. sui temporis.

De cura

pullorum

recens ex-

clusorum.

¶ Pullorum recens exclusorum cura. Excussos pullos subducendum ex singulis nidis, & subijciendum ei, quæ habeat paucos. Ab eaq; si reliqua sint oua pauciora, tollenda, & subijcienda alijs, quæ nondum excuderint, & minus habent triginta pullos. Hoc enim gregem maiorem non faciendum, Var. Gallinæ quæ paucis incubat, triginta tantum subijciendi sunt pulli, quandoquidem generi gallinarum res infensissima est frigus, Florent. Veruntamen seruare oportet modum. neq; enim debet maior esse quàm triginta capitum. negant enim hoc amplio gregem posse ab vna nutrir, Columella. Pulli autem duarum aut trium auium exclusi, dum adhuc teneri sunt, ad vnam quæ sit melior nutrix, transferri debent, sed primo quoq; die, dum mater suos, & alienos propter similitudinem dignoscere non potest, Idem. Pullos autem non oportet singulos, vt quisq; natus sit, tollere, sed vno die in cubili finire cum matre, & aqua ciboq; abstinere, dum omnes excludantur. Postero die, cum grex fuerit effectus, hoc modo deponitur. Cribro vitario, vel etiam loliario, qui (quod) iam fuerit in vsu, pulli superponantur: deinde pulegij furculis fumigantur. ea res videtur prohibere pituitam, quæ celerrime teneros interficit. Post hæc cauea cum matre claudendi sunt, & farre ordaceo cum aqua incocto, vel adoreo farre vino resperso modice alendi. nam maxime cruditas vitanda est, & ob hoc tertia die cauea cum matre continendi sunt, priusq; quàm emittantur, ad recentem cibum singuli tentandi, ne quid hesterni habeant in gutture. nam si vacua non est ingluuies, cruditatem significat, abstinereq; debent, dum concoquant. Longius autem non est permittendum teneris euagari, sed circa caueam continendi sunt. & farina ordeacea pascendi, dum corroborentur. Cauendumq; ne à serpentibus adstantur, quarum odor tam pestilens est, vt interimat vniuersos, id vitatur sæpius incenso cornu ceruino, vel galbano, vel muliebri capillo: quorum omnium ferè nidoribus prædicta pestis submouetur. Sed & curandum erit, vt tepide habeantur. nam nec calorem, nec frigus sustinent: Optimumq; est infra officinam clausos haberi cum matre, & post quadragesimum diem potestatem vagandi fieri. Sed primis quasi infantia diebus pertractandi sunt, plumulæq; sub cauda clunibus detrahendæ, ne stercore coinquinatæ durecant, & naturalia præcludant. Quod quamuis caueatur, sæpe tamen euevit, vt aliud exitum non habeat: itaq; pinna pertunditur, & iter digestis cibus præbetur, Columel. Obijciendum pullis diebus quindecim primis mane subiecto puluere (ne rostris noceat terra dura) polentam mistam cum nasturtij semine, & aqua aliquanto ante facta intrita, & ne tum deinde in eorum corpore turgescat, aqua prohibendum, Varro. Nutrimentum quo vtuntur primis 15. diebus, est mista farina cardami semini, ac vino perfusa cum aqua feruefactæ portione. porri enim folia tenerrima cum caseo musteo contusa, illis porrigimus. Hordeum autem exactis duobus (sex, in Græco codice. sed interpretes mendum suspicatur) mensibus offeratur, Didymus. Vt nutrantur pulli, accipiens hordaceum fermentum, id, atq; etiam furfur, aqua irrorato, Democritus. Recentes pulli, vbi primum in corbem coniecti sunt statim suspenduntur in tali loco, vbi leuem fumum excipiant. Alimentum autem duobus primis diebus non sumunt. Vas porro in quo illis apponitur nutrimentum, fimum bubulum in se contineat, (βουλίτιον κλέει, bubulo stercore claudatur, vt Cornarius vertit,) Didymus. Asininum siue equinum stercus, in vasa capacia iniicito, ex quo decem diebus exactis nascentur vermes pullorum nutritioni percommodi, Democritus. Quando de clunibus cœperint habere pinnas, è capite, & è collo eorum crebro eligendi pedes. Sæpe enim propter eos consenescent. Circum caueas eorum incendendum cornu ceruinum, ne qua serpens accedat: quarum bestiarum ex odore solent interire. Prodigendi in solem & sterquilinum, vt se volutare possint, quod ita alibiliores fiunt. Neq; pullos tantum, sed omne ὀρνιθοσοσκεῖον cum æstate, tum utiq; cum tempestas est, molle atq; apricum eligi debet intento supra rete, quod prohibeat eas extra septa volare, & in eas inuolare extrinsecus accipitrem, aut quid aliud. Euitare item caldorem, & frigus oportet, quod vtrunq; his aduersum. Cum iam pinnas habebunt, consuefaciendum, vt vnam aut duas gallinas sectentur. Cæteræ vt potius ad pariendum sint expeditæ quàm in nutritu occupatæ, Varro. Vt pulli multum & cito crescant: Testas è quibus emerferunt pulli tunica interiore dempta, contritas, cum sale, & ouo cocto duro miscebis, & pullis primi alimenti loco appones, Innominatus.

De ratio-

ne ouorū

seruando-

rum.

¶ Seruatio ouorum. Oua in lomento seruari vtilissimum, Plinius. aut hyeme in paleis, æstate in furfuribus, Idem & Leontinus. Vt primum emissa sunt oua, statim reponenda sunt in vasis cum furfure, Florentinus. Qui oua diutius seruare volunt, perfricant sale minuto, aut muria: atq; ita sinunt tres aut quatuor horas, eaq; abluta condunt in furfures aut acus, Varro. Aliqui aqua abluentes oua, ea sale minutissimo inducunt, (κατὰ πλάτυσσι. malim κατὰ πλάτυσσι, id est conspergunt,) & sic conseruat. Nec desunt qui tres horas aut quatuor, oua ipsa in tepidam falguginem infundentes, eaq; postea eximentes in furfure aut paleis reponunt, Leontinus. Ouorum quoque longioris temporis custodia non aliena est huic

huic curæ: quæ commodè seruantur per hyemem, si paleis obruas, æstate si fursuribus. Quidam prius trito sale sex horis adoperiunt: deinde eluunt, atq; ita paleis, aut fursuribus obruunt: nonnulli solida, multi etiam frosa faba coaggerant: alij salibus integris adoperiunt. Alij muria tepesacta durant. Sed omnis sal quemadmodum non patitur putrescere, ita minuit oua, nec sinit plena permanere, quæ res e mentem deterret. Itaq; ne in muriam quidem qui dimittunt, integritatem ouorum conseruant, Columel. & Leont. Sale exinaniri creduntur, Plin. Oua recentiora quidam seruari aiunt frumenti genere quod secale vocant, nostri *roggen*: vel cinere, ita vt acutior pars oui inferior sit, tum rursus secale aut cinerem superinfundunt. Oua seruantur ad multos dies vt recentia videantur, si imponantur in ollam effusa aqua frigida.

¶ Nonnulli purgant domunculas gallinarum & nidos, ipsasq; aues sulphure, asphaltu, picea, (ωέλ- *De ijs quæ*
ροι.) sed & ferri laminam aut clauorum capita atq; lauri furculos imponunt nidis, vt quæ ad arcēda pro- *gallinis*
digia (νεονείας, tempestates) omnia magnam vim habere videantur, Leont. ¶ Ius de carne falsa galli- *noxia sūt.*
nis mortiferum existimatur. item liquor è vini aut eiusdem facis vapore vi ignis collectus, ni fallor.

¶ Vt gallinæ vertigine afficiantur, Ο'ρνίθας σκοτώσαι: Frumentum maceratum lasere & melle mixtis, obijcito, Berytius. videtur autem hoc fieri, non tantum ad gallinas, sed alias etiam aues, feras præsertim, capiendas. quanquam hæc inter ea quæ de gallinis scribuntur in Geoponicis Græcis legantur: Andreas à Lacuna hoc fieri ait, vt gallinæ vertiginosæ non fiant. quod ego probare non possum, cum neq; verba Græca sic habeant: neq; talis aliqua laseris vis legatur apud scriptores, sed potius plerisq; animalibus propè venenosa. Pecora enim tradunt eo sumpto cum ægrotant, aut sanari protinus, quod ferè consequitur, aut emori. si quando inciderit pecus in spem nascentis, hoc deprehendi signo: oue, cum comederit, protinus dormiente, capra sternutante. serpentes audivissimas vini admistum rumpere. præcipitasse se quendam ex alto cum in dentium dolore cauis addidisset inclusum cera.

¶ Contra morbos gallinarum. Pullis iam validioribus factis, atq; ipsis matribus etiam vitanda pituitæ perniciēs erit. quæ ne fiat, mundissimis vasis, & quàm purissimā præbeamus aquā. nam in cohor- *Contra morbos*
te per æstatem consistens, immunda, stercorosa, pituita (coryzam, nostri vocant das Ψιψή) eis con- *gallinarum.*
eitat, Colum. & Paxam. Nec minus gallinaria semper fumigabimus, & emundata stercore liberabimus, Colum. Inimicissima gallinaceo generi pituita, maximeq; inter messis & vindemiæ tempus, Plinius. Id vitium maximè nascitur cum frigore & penuria cibi laborant aues. item cum ficus aut vua immatura nec (videtur menda) ad satietatem permessa est, quibus scilicet cibis abstinendæ sunt aues: eosq; vt fastidiat efficit vua labrusca de vepribus immatura lecta, quæ cum farre triticeo minuto cocta (Plin. simpliciter cibo incoctam dari iubet, alibi cum farre miscendam) obijcitur esurientibus: eiusq; sapore offensæ aues omnem aspernantur vuam, Columel. Vuæ florē in cibis si edere gallinacei, vuas non attingunt, Plin. (alibi:) fortassis autem cenanthen è Græco vuæ florem transtulit. A Dioscoride quidem memoratur genus vitis sylvestris sterile, quod fructū non profert, sed florem tantū quē cenanthen vocant. Similis ratio est etiam caprifici, quæ decocta cum cibo præbetur auibz, & ita fici fastidium creat, Col. Præseruans contra coryzam seu grauedinem remedium: Origanum humectans (in aqua macerans) da bibendum, Leont. ¶ Gallinacei generis pituitæ medicina in fame: & cubatus in fumo, si utiq; ex *Contra pi-*
lauru & herba fauina fiat, (fauinæ herbae fumi aduersus hūc morbum vis alibi etiam ab eo celebratur.) *tuitam.*
penna per transuersas inserta nares, & per omnes dies mota. cibus allium cum farre: aut aqua perfusus, in qua lauerit noctua: aut cum semine vitis albæ coctus, & quedā alia, Plin. Idem ligustri acinos alibi hoc malū sanare docet, nimirum in cibo. Pituita gallinis nasci solet, quæ alba pellicula linguā vestit extremam. hæc leuiter vnguibus vellitur, & locus cinere tangitur, & allio trito plaga mūdāta conspergitur, Pallad. Sunt qui spicas allij tepido madesactas oleo faucibus earum inferant, (inferant,) Columel. Allij mica (lego, *spica*) trita cum oleo faucibus inferitur, Pallad. Allia minutim scissa in calidum oleum iniiciens, illis vbi refrixerint, ora gallinarum colluito. quod si illa etiam vorauerint, efficacius restituentur, Paxam. Allio rostri foramina inunge: aut in aquam ipsum allium conijciens, potandum dato, Leont. Aliqui in lotio humano elixantes allia, rostrum gallinæ fouent: verum circumspicere, ne scilicet portio aliqua in oculos illabatur, Paxam. Lotio ablue, (rostra nimirum & ora,) Leont. Quidam hominis vrina tepida rigant ora, & tandiu comprimunt, dum eas amaritudo cogat per nares emoliri pituitæ nauseam, Columel. Vua quoq; quam Græci ἀγρία σταφυλή vocāt, (*staphisagria*, Pallad.) cum cibo (assidue, Pallad. sola, aut mista orobo, Paxam.) mista prodest. vel eadem pertrita, & cum aqua potui data, Columella. Munda etiam scilla, macerataq; ex aqua, atq; exhibita cum farina, idem præstat, Paxamus. Sunt qui ex origano, hyssopo & thymo suffimentum molientes, caput gallinæ exponant vt fumum excipiat, allioq; perfrient eius rostrum, Paxamus. Atq; hæc remedia mediocriter laborantibus adhibentur. nam si pituita circumuenit oculos, & in cibos auis respuit, ferro rescinduntur genæ, (scalpello aperiuntur quæ sub gena consistunt partes, Paxamus,) & coacta sub oculis sanies omnis exprimitur. atque ita paulum triti (subtilissimè, Paxamus) salis vulneribus infriatur, Columella. *Vide supra etiam in C.*

¶ Si pituita & sanies circumuenit oculos, &c. lege quæ proxime retrò ex Columella recitauimus. *Contra*
Si amarum lupinum comedant, sub oculis illis grana ipsa procedunt, quæ nisi acu leuiter apertis pelli- *sanem o-*
culis auferantur, extinguunt (oculos, Crescentiensis. qui hæc ita recitat, ac si remedia quæ sequuntur, *culorum*

ex portulacæ succo, &c. ad hunc ipsum affectum pertineant, quod mihi non probatur: & Paxamus etiam aliter habet,) Columel. Oculos portulacæ succo forinsecus, & mulieris lacte curemus; vel Ammoniaco sale, cui mel & cyminum æquale miscentur, (particulas affectas fouendo. cæterum ad vmbra ducendæ sunt, Paxamus,) Idem. ¶ Pediculos gallinarum (quibus plurimum infestantur, præcipuè cum incubant, Crescent.) perimit staphisagria, & torrefactum cyminum pari pondere, & pariter tunsa cum vino: & amari lupini aqua, (sylvestris lupini decoctum in aqua, Paxamus,) si penetret secreta pennarū, Pallad. & Paxa. ¶ Diarrhœa correptas eurabis, si farinæ (ἀλφίτων, polentæ, Cornarius) quantum manu apprehendi possit tantundemq; ex cera vino læuigans, atq; pastam conficiens, ante alium cibum obtuleris deuorandū: aut pomorum etiam, cydoniorūve decoctum bibendum. Quæ mala, etiam sub cineribus cocta, auxiliantur, Paxamus. ¶ Suo læduntur stercore, quod cum pedibus vncis adhæsit podagram creat, Columel. ¶ Gallinæ abortum non facient, si oui luteum (aliàs album) assatum cum vuæ passæ (τοστæ) pari portione contusum, ante alium cibum porrexeris, Leontinus & abortum: Pamphilus.

De anima ¶ De animalibus gallinaceo generi infestis, leges etiam *supra in Gallo D.* Ne gallinæ à catis ledantur: Catus non inuadit gallinam, si ruta agrestis sub eius (gallinæ) ala appendatur, Africanus. Idem re linaceo ge medium etiam aduersus vulpes & alias animantes gallinis noxias valere legimus: & multò efficacius neri infestis, & re critus confirmat. Vulpes gallinis insidiatur, Albert. & idcirco forte mutui hostes sunt miluus & vulpes, medijs cō quoniam vtriq; gallinas rapiunt, Stumpfius. Circa caueas gallinarum incendendum est cornu, ne serpens accedat, cuius odore solent interire. Multas à vulpibus & quibusdam aliis animalibus noxiis patiuntur insidias, ideoq; circa loca in quibus versantur extirpanda & remouenda sunt omnia in quibus vulpes latere possunt. Noctu claudantur in caueis diligenter circumquaq; & septis, nec permittantur foris cubare. fertur enim vulpem subdolam intueri eas, quantumcunque in alto remotas loco, ita vt videant oculos eius lucentes tanquam faculas: & cauda quasi baculo quodam minari eis, vt sic præ metu delapsas rapiat. Patiuntur etiam insidias miluorum & aliarum rapacium auium, præcipuè aquilarum. contra quas tendantur funes vel vites seu vitalbæ (audio vitem syluestrem causticam in Italia alicubi vitalbam vocari) supra loca in quibus interdum morantur. Capiantur etiam vulpes taliolis, vel alijs artibus & milui retibus, fisco vel laqueis, Crescentiensis. *Putorij & martari* (viueræ seu mustelæ sylvestres) omnes infesti sunt gallinis quibus captis primò caput & cerebrum auferunt ne clamare possint, Albert. Mustela etiam gallinis infesta, oua earum exorbet, & ipsas interficit, Albert. oua tantum rapit, nec aliter nocet, Stumpfius. Α' λέκτορας γαλὴν δειματοῖ, Philes. Vite nigra aiunt si quis villam cinxerit (vt modò de vitalba ex Crescentiensi retuli) fugere accipitres, tutasq; fieri villaticas alites, Plin.

De cibo ¶ Cibi. Eo tempore quo parere desinent aues, id est ab idibus Nouembris, pretiosiores cibi subgallinarū, trahendi sunt, & vinacea præbenda, quæ satis commodè pascunt adiectis interdum tritici excrementis, Columella. Maximè obseruandum ne vinaceos acinos vorent, vt qui fecunditatem (Andreas à qualis & Lacuna vertit *firmitudinem*. legit enim μόνιμα, non γόνιμα, quod non probo) earum cohibeant, Florentinus. Vinacea quamuis tolerabiliter pascant, dari non debent, nisi quibus temporibus anni auis fetus non edit. nam & partus rarò, & oua faciunt exigua. Sed cum planè post autumnum cessant à foetu, possunt hoc cibo sustineri, attamen quæcunq; dabitur esca per cohortem vagantibus die incipiente, & iam in vespertum declinante bis diuidenda est, vt & mane non protinus à cubili latius euagentur, & ante crepusculum propter cibi spem temporius ad officinam redeant, possitq; numerus capitum sæpius recognosci. nam volatile pecus facile pastoris custodiam decipit, Columella. Gallinas aiunt illas suauioris esse carnis, quæ cibo non abundè eis apposito, sed quem ipsæ pedibus fodientes eruant non absq; labore pastæ fuerint, Clemens Stromatέων secundo. Chondro, id est alica aut farre pascebantur etiam gallinæ. βύλομυρ σεδύλω ἀλεξάνδρου εμφορηθέντα τῷ χρόνῳ κορύζασθαι, Æmilianus apud Athenæum circa finem libri tertij. Cibaria gallinis præbentur optima, pinsitum ordeum, & vicia, nec minus cicercula, tum etiam milium, aut panicum: sed hæc vbi vilitas annonæ permittit. vbi verò ea est carior, excreta tritici minutè cōmodè dantur. nam per se id frumentum, etiam quibus locis vilissimum est, non vtiliter præbetur, quia obest auibus. potest etiam lolium decoctum obijci, nec minus furfures modicè à farina excreti, qui si nihil habent farris, non sunt idonei, nec tantum aptuntur (appetuntur,) Columella. Cibus illis est offerendus, elixum hordeum, aut milium aut frumenti furfur, aut zizania vocata lolium, quæ quidem ad nutritionem est commodissima: ac humida folia cytisi. Hæc enim eas maximè durabiles & firmas reddunt, (fecundiores potius. γονιμώτερα, non μονιμώτερα,) Flor. Cibus idoneis fecunditas earum elicienda est, quò maturius partum edant. Optimè præbetur ad satietatem ordeum semicoctum. nam & maius facit ouorum incrementum, & frequentiores partus. Sed is cibus quasi condiendus est interiectis cytisi foliis ac semine eiusdem, quæ vtraq; maximè putantur augere fecunditatem auium. Modus aut cibatorum sit, vt dixi, vagis binorum cyathorum ordeum, aliquid tamen admiscendum erit cytisi, vel si id non fuerit, viciæ, aut milij, Columella. Sed quinam cibi simul & nutrant & fecundas reddant, supra etiam hoc in capite dictum est, non procul initio. Ieiunis cytisi folia, seminaq; maximè probantur, & sunt huic generi gratissima: neque est vlla regio, in qua non possit huius arbusculæ copia esse vel

esse vel maxima, Columella. Cytisum in agro esse quamplurimum refert, quod gallinis & omni generi pecudum utilissimum est, quod ex eo cito pinguescit, Idem. Aristomachus viridem cytisum gallinis dari iubet, aut si aruerit madefactum, Plin. Gallis cytisi semen foliaq; (arida) perfusa aqua, offerenda sunt, quippe quæ non minus quam viridia eos nutrant, Florentinus. Cannabis semen in homine genituram extinguit, gallinis auget. nam quæ in hyeme hoc semine pascuntur gallinæ oua pariunt, cæteræ non item, Amatus Lusitanus.

¶ Saginatio. Vides & hîc prope villæ culinam quasdam caueis inclusas. has villica copiosiore De sagi- cibo pascit, ut quàm mox plenas factas, carius mercatori vendat. has *farctas* & altilis nuncupant, (Ger- nâdis gal- mani *Masthennen*,) Gyb. Longolius. Altilis dictæ quod sagina altæ & enutritæ sint, Platina. *Pascitur linis.* *& dulci facilis gallina farina, Pascitur & tenebris. ingeniosa gula est*, Martialis sub lēmate, *Gallina altilis.* Interdictum est lege C. Fannij consulis, ne quid volucrum poneretur, præter vnam gallinam quæ non esset altilis, Plin. Capos & gallinas saginare liguritores ipsi inuenêre, quod vnctius ac lautius deuorarent, Platina. Gallinas saginare Deliaci cœpere: vnde pestis exorta, opimas aues & suoapte corpore vnctas deuorandi. Fœminæ quidem ad saginam non omnes eliguntur, nec nisi in ceruice pingui cute. Postea culinarum artes, ut clunes spectentur, ut diuidantur in tergora, ut à pede vno dilatata repositoria occupent. Dêdêre & Parthi cocis suos mores, Plinius. Hyeme melius quam æstate saginatio fiet, probabiliorq; erit fartura, Platina. Gallinæ & capi impinguantur citò si cereuisia eis in potu apponatur pro aqua. *Vide plura superius in Capo E.* Pinguem quoq; facere gallinam, quamuis fartoris, non rustici sit officium, tamen quia non ægre contingit, præcipiendum putauit. Locus ad hanc rem desideratur calidus maxime, & minimi luminis, in quo singulæ caueis angustioribus, vel sportis inclusæ pendeant aues, sed ita coarctatæ, ne versari possint. Verum habeant ex vtraq; parte foramina. Vnum, quo caput exeratur: alterum, quo cauda, clunesq;, ut & cibos capere possint, & eos digestos sic edere, ne stercore coinquantur. Substernatur autem mundissima palea, vel molle fœnum, id est cordonum. Nam si durè cubant, non facile pinguescunt. Pluma omnis è capite, & sub alis atque clunibus detergetur. Illic ne pediculum creet, hic ne stercore loca naturalia exulceret. Cibus autem præbetur ordacea farina, quæ cum est aqua conspersa & subacta, formantur offæ, quibus aues saginantur. Eæ tamen primis diebus dari parcius debent, dum plus concoquere consuecant. Nam cruditas vitanda est maximè, tantumq; præbendum, quantum digerere possint. neq; ante recens admouenda est, quàm tentato gutture apparuerit nihil veteris escæ remansisse. Cum deinde satiata est auis, paululum deposita cauea dimittitur, sed ita ne vagetur: sed potius, si quid est, quod eam stimulet aut mordeat, rostro persequatur. Hæc enim ferè communis est cura farcientium. Nam illi, qui volunt non solum opimas, sed etiam teneras aueis efficere, mulsâ recente aqua prædicti generis farinam conspergunt, & ita farciunt. nonnulli tribus aquæ partibus vnam boni vini miscent, madefactoq; triticeo pane obefant auem, quæ prima luna (quoniam id quoq; custodiendum est) saginari cœpta, vigesima pergliscit, Columella. Gallinæ saginantur maximè villaticæ. Eas includunt in locum tepidum, & angustum, & tenebrosum, quod motus earum, & lux pinguitudini inimica, electis ad hanc rem maximis gallinis, nec continuo his, quas Melicas appellant, cum Medicas deberent, Varro. Antiquissimum est maximam quanque auem lautioribus epulis destinare. Sic enim digna merces sequitur operam & impensam, Columella. Amplas omnes è villaticis, euulsis (*pennis extremis*, Florent.) ex alis pinnis, & cauda, farciunt turundis hordeaceis partim admistis ex farina loliacea, aut semine lini ex aqua dulci. (Alij tritici pollinem miscent. Sunt qui his omnibus infundant vinum, Flor.) Bis die cibum dant, obseruantes ex quibusdam signis, ut prior sit concoctus, quàm secundum dent. Dato cibo, tum perpurgant caput, ne quos habeant pedes, & rursus eas concludunt. Hoc faciunt vsq; ad dies viginti quinque. Tum deniq; pingues fiunt. Quidam ex triticeo pane intrito in aquam, misto vino bono & odorato farciunt, ita ut diebus viginti pingues reddant ac teneras. Si in farciendo nimio cibo fastidiunt, remittendum in datione pro portione, sic ut decem primis processit. in posterioribus ut diminuat eadem ratione, ut vigesimus dies & primus sit par, Varro. Si fastidiet cibum, totidem diebus minuere oportebit, quot iam farturæ processerint: ita tamen, ne tempus omne opimandi quintam & vigesimam lunam superueniat, Colum. Cæterum maior pars milio alunt gallinas, Flor. Gallinas & anseres sic farcito: Gallinas teneras, quæ primum parierint, concludas, polline vel farina ordeacea conspersa, turundas facias: eas in aquâ intinguat, & in os indat: paulatim quotidie addat, & ex gula consideret, quod satis fiet. Bis in die farciat, & meridie bibere dato, nec plus aquam ante (in vase appositam) sinas quam horam j. Eodem modo anserem alito, nisi prius dato bibere bis in die, & bis escam, Cato.

¶ Febrientibus magis conueniunt gallinæ castratæ, quanquam veteres castrationis earum non meminerunt. ego castratas domi alo, quarum caro albior, melior & friabilior est. Facile & citò conquantur, & teneræ fiunt & gratæ palato, Mich. Sauonarola.

¶ Si cibus deesse sentiatur apibus, ad fores earum posuisse conueniet crudas gallinarum carnes, & vuas passas, &c. Plinius.

¶ Albuminis vsus. Aurum marmoris & ijs quæ candescere non possunt, oui candido illinitur, Plin. Candidum ex ouis admixtum calci viuæ glutinat vitri fragmenta. vis verò tanta est, ut lignum per-

De galli-
nis castra-
tis.

De vsu al-
buminis
oui.

fusum ouo non ardeat, ac ne vestis quidem contacta aduratur, Plinius. Aurum ouatum ex Grammaticis quidam dictum volunt, quoniam oui albo antea illito, æra ac marmora auri & argenti laminis decorarentur. Papauer candidum panis rustici crustæ inspergitur affuso ouo inhærens, &c. Plin. Pharmacopolæ ut serapia & alias potiones clariores reddant, oui albumine, aliquando etiam testis pariter videntur, decocto interim agitando iniicientes. Oui albumen ex aqua frigida scopulis agita, donec in spumâ abeat, quam particulatim syrupo, vel alteri decocto feruenti inspergas: & ubi nigruerit, cochleari foraminulento deradas, nouam inspergas: id fac donec erit syrupus clarior. Alij ubi ex bullis clarius decoctum vi ignis factum animaduertunt in id tepidum (nam calidius decoctum albumen coqueret, in frigidior minus promptè & parcius spuma elicitur) albumina singulis libris singula, sed etiam pluribus pauciora iniiciunt, scopulis agitant, ut spumescat, saccharum in particulas confractum conijciunt, recoquunt: ubi spuma subsedit, igni aufertur, calidum, si crassum est & vix colatur. si facile colatur, sed turbidum, tepidum vel frigidum colatur, per manicam Hippocratis, melius autem per pannum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter quater si non satis claruerit: si ne sic quidem albumen separatim in aqua agitatum, scopulis inspergitur decocto igni reddito, spuma illa vsta, alia iniicitur, idq; toties donec bullæ clarum satis produnt. tunc colatur quoties est necesse, Iac. Syluius.

Ratio vinum clarificandi & purificandi. *Surrentina vaser qui miscet fæce Falerna Vina, columbino limum* (id est fæcem) bene colligit ouo, *Quatenus ima petit voluens aliena vitellus*, Horatius Serm. 2. 4. Vinum ut pellucidum confestim fiat: Alba ouorum conijce in vas quotquot suffecerint, & vinum quoad spumat concutiatur. cum vino & modicum salis albi tenuis, & fit album, &c. Nicolaus Myrepsus. Quoniam vitellus oui naturam habet cognatam cum fæce vini & albugo cum vino: ideo fit quod cum oua immittuntur vino (turbato per æstatem propter calorem austrinum) cum harena & calce clarificatur vinum. nam harena & calx perforant (penetrant) vini substantiam, & vitellus attrahit fæcem, Albertus in Aristotelem de generatione animalium 3. 2.

Vitelli vsus. Vitelli vsus. Cum aqua decoquitur in salem, non constat sal, qui terrestris est naturæ, nisi per oua vel sanguinem. quia sanguis, & vitellus in ouis, eiusdem sunt naturæ, Albertus. De vsu vitelli ad vinum fæculentum purificandum, iam proximè dictum est. quoniam idem ferè albuminis etiam ad claritatem medicatis potionibus conciliandam vsus esse videtur. Vitellus oui in plenilunio exclusi, fordes panni abstergit. si verò alio tempore exclusum sit, id efficere non potest. huius causam dicunt quidam esse, quia media saginata (sic habet codex impressus. forte sanguinea) gutta in vitello, prima quidem generatione existens, calorem penetrantem & diuidentem maculas ex multo lumine lune humidum mouente tunc concipit, quod alio tempore facere nequit, Albertus.

F.

DE OVORVM APPARATV AD CIBVM ET SALVBRITATE,
Tractatio septem partium.

PARS I. De ouorum diuersis nominibus secundum cocturæ differentiam.

2 De ouorum salubritate simpliciter.

3 De eadem pro diuersa cocturæ ratione.

4 Electio ad cibum.

5 De vitello & albumine seorsim quod ad salubritatem, &c.

6 Apparatus diuersi.

7 Primòne an ultimo loco mensæ sumenda.

De ipsius gallinæ in cibo vsu, satis dictum est supra in Gallo F. hinc de ouis tantum agemus, quæ etsi ex aliis etiam nonnullis auibus in cibum veniant, de gallinaccis tamen maximè & præcipuè quæcunq; hinc adferemus accipi debent.

Oua diuersis modis coquuntur. Oua diuersis modis coqui & ad cibum parari solent, aut simpliciter: aut cum aliis mista, siue præcipuo ipsa loco, siue condimenti duntaxat. Par est autem ut de ijs quæ parantur simpliciter primò dicatur. Coquuntur autem hæc vel in aqua, vel sub cineribus calidis, vel in sartagine. Et quanquam quouis horum modo magis minúsve liquida & dura fiant pro coctionis modo, de ijs tamen quæ in aqua elixantur maximè sentiunt authores cum sorbilia, mollia duræve aut similibus oua nominibus appellant. licebit autem horum proportionem comparationeq; de ijs etiam quæ alio coquendi modo magis minúsve cocta fuerint, quid sentiendum sit iudicare.

Diuersa ouorum coctionum nomina. *Sorbilia.* Pars I. De ouorum diuersis nominibus secundum cocturæ differentiam. Sorbilia, Græcè σφοδρὰ, oua dicuntur, quæ dum coquuntur exalfiunt (incalescunt) tantum, Galenus lib. 3. de alimentorum facult. Et in libro de alimentis boni & mali succi, sorbilia prodesse scribit gutturi exasperato, si modus in coctione adhibeatur, ita ut liquidum (albumen) adhuc coactumq; non sit. Brasauolus etiam sorbilia interpretatur, quæ vix densari coepere coctura. his (inquit) non vtimur, nisi cum oua sunt recentissima, ut naturalem gallinæ calorem adhuc feruent. Tragus hæc Germanicè interpretatur gans lauter gesotten oder gebraten. Sed elixa in aqua apud authores sorbilia vocantur, potius quam aliter parata. videnturq;

aurq; etiam ea potius intelligi quæ è testis suis sorbentur, non autem è testis euacuata. etsi quod consistentiæ modum attinet idem ferè in vtrisque forsan obseruari posset. ¶ Ouà quæ coquuntur in aqua, quandoq; absq; testa, quandoq; cum testa imponuntur, & ἐξάφητα à Græcis dicuntur, Brasauolus in Aphorismos. Hermolaus in Corollario *exapheta* eadem facit quæ *pniçta*. Ego apud Græcos scriptores *Exapheta* veteres reperiri hoc nomen non puto. Lexicorum quidem scriptores qui vocabula vel Græcè vel Latina. tinè exposuerunt, non ponunt. Videntur autem mihi ἐξάφητα (syll. vltima acuta) oua appellari, quæ è testis suis effusa coquuntur integra, siue in aquam calidam, vt forbilia vel mollia coquenda, siue aliter vt *pniçta*, vt quidam putant. Nam si non integra, sed fracta mistaq; liquoribus addendis coquuntur *pniçta*, (vt mihi quidem videtur, & explicabo inferius,) non putarim *exapheta* vocanda. Quod ad vocabuli originem certi nihil habeo. His scriptis locū Symeonis Sethi inueni, quem alijs errandi occasionem dedisse video. sunt aut verba hæc, Ε' παυνηται δὲ τὰ πνικτὰ, ὡς περ γὰρ τὰ ὀνόμαζοντα ἐξέφετα (Gyraldus legit ἐξέφετα. quasi ἐξω τῶν ἰδίων κελύφους ἐφόρμινα insinuans. sed hoc nomen apud alios authores non extat. malim ego ἐξάφετα legere, hoc est emissa & effusa, à verbo ἀφίημι. talia aut vocabula non vsitata veteribus Græcis, nec analogicè composita nō pauca recentiores habent à vulgo sumpta,) τὰ ἑπὶ θερμῷ ὕδατι σκευαζόμενα, hoc est, laudatur quæ *pniçta* dicuntur, & *exapheta*, quæ in aqua calida coquuntur. quod aut intelligat de ijs quæ in aquam calidam è testa sua effunduntur, vel hinc patet, quoniam de alijs iam supra egerat, & quod hæc oua ab alijs etiam, præcipuè Arabibus, quos Symeon in multis sequi solet, probantur: & quod Galen. quoq; eorum meminit post *pniçta*, periphrasticè nominans τὰ ἑπὶ θερμῷ ὕδατι σκευαζόμενα, hoc est patellis (calidam scilicet continentibus) infundi solita. infundi aut nisi fracta testa non possunt. Symeon autem cum cetera ex Galeno (lib. 3. de alim. cap. de ouis) mutuatus sit, hanc etiam partem non omissam ab eo esse credendum est. Nostri hæc vocant in Wasser gefelle / in Wasser geschlagen: & vel per se edenda, ægris præsertim afferre solent, vel coctis panis segmentis imposita. In his parandis (inquit Galen.) similiter vt in *pniçtis* curandū est, ne supra mediocrem consistentiam increassentur: sed cum adhuc succum suum retinent, vas ab igne submouendum. Symeon Sethi etiam αὐροκάλικα oua nominat, quam vocem Gyraldus interpretes relinquit. ea fortè fuerint quæ non vt *Αὐροκάλικα* *exapheta* extra testam effusa coquuntur, sed in ipsa testa, siue parum siue multum coquantur. Græcus *λικα*. quidem Symeonis textus corruptus videtur: nam post nominata simpliciter forbilia, mollia, & dura, mox subiicitur: καὶ κοινῶς δὲ τῶν τὰ αὐροκάλικα, nulla idonea cōstructione. Græci quidem hodie vulgò oua vocant αὐρά. culica testas intelligo. nam & culleolam & guliocam (vt Calepinus scribit) nucis iuglandis summum & viride putamen dici inuenio. ¶ Ad mediocrem vsq; consistentiam cocta τρομητὰ, id est tremula nuncupantur, Galenus & Symeon Sethi. Quod Dioscorides ἀπαλόν, id est tenerum seu *Tremula*. rum ouum dixit, nos ex Celso molle vertimus, Marcel. Vergil. τρομητὰ tremula interpretantur nonnulli, vt sint eadem cum ijs quæ liquida seu mollia, vel hapalà etiam dicuntur. quanquam hoc nomine dicuntur Neapolitanis, quæ sine testa enascuntur, Cælius. Tenerum, siue liquidum, siue (vt Cornelius) *molle*, ἀπαλόν Græci vocant, quod recentiores elixum & semicoctum interpretantur, Hermolaus. Et rursus, Sunt & quæ τρομητὰ, hoc est tremula dicantur. sed hæc alij aliter cognominant. & quantum conijcio, tenera & tremula sunt eadem. Ego liquida, non vt Cælius & Hermolaus tremula aut mollia dixerim, sed potius *forbilia*, quæ cum tota adhuc liquida sint, tota etiam exorberi possint. mollibus panis intingi solet, dura manduntur dentibus. Sorbile, ῥοφητόν, ouū vocat Dioscor. quod in coctura concepto tantum calore vix densari incœperit, & liquidum adhuc caleat potius quàm coctū sit. Tenerum deinde siue molle, quod vltiore coctura, densatum quidem, non tamen duratum penitus fuerit, Marcellus Vergilius. Hapalà, id est tenella vel liquida dicuntur oua cocta, vt albumen in coagulati lactis speciem veniat, recentes semicocta interpretantur & elixa, sed an bene, iudicium ferre nolo. sunt autem fortè illa quæ à Celso cap. 2. libro 2. mollia dicuntur. Quod si adhuc magis coquantur, vt ad mediocrem vsq; consistentiam veniant, & ita fiant, vt cum è putamine educuntur, tremere videantur, τρομητὰ, id est *tremula* dicuntur. Sunt qui velint hæc illa esse quæ Celsus mollia vocauit. Sed & tremula, & mollia, & forbilia, ac si idem sint accipimus, nec vllam differentiam quæ digna notatu sit, facimus. quamuis Galenus sentiat tremula omnium optimè nutrire: forbilia minus, sed expeditius descēdere, Brasauolus. Tragus oua mollia vel tremula, interpretatur Germanicè *Totter weyche Eyer*. ¶ Ε' φθα & ἐπὶ θερμῷ ὕδατι abso- Ε' φθα. lutè Galeno & Symeoni Sethi dicuntur, non simpliciter elixa, sed ad duritatem aliquam. Ouum σκληρόν, hoc est durum, quod ita sit coctum vt indurescat, videtur autem idem ἐφθόν, Hermolaus. Ε' φθα vocant perfectè cocta, quæ vulgò oua apta vt ex pane comedantur, nuncupamus. at si adhuc magis coquantur, dura, (σκληρά) fiunt. Galenus tamen hephthà & dura pro iisdem sumere videtur, Brasauolus. Durum siue igne duratum ouum, quod extrema coctura ad eam duritiem peruenerit, vt commanducari & teri dentibus opus sit, Marcellus Vergilius. Nostri huiusmodi oua testis suis exuunt, & in partes aliquot secant, vt alternis vitelli ac albuminis segmentis lances acetariorum coronent. Easdem etiam partes, seorsim vtrasque, minutim dissectas, duobus in lance interuallis distinguunt, & tertium addunt de carne infumata rubente, donec alternis lanx repleatur, quam sacro die paschali qui ecclesiæ Romanæ ritus sequuntur, in templum sacerdoti consecrandum afferunt. ¶ Assa vel tosta, ὀπία ἢ ὀπληθέντα, Assa vel quæ in cineribus calidis coquuntur, vel assantur, Galeno & alijs. Tostum ouum dissilit facile, non dis- tosta.

filit aqua concoctum, (vt in C. explicatum est.) quamobrem perfundi prius frigida solent oua, Cælius. ¶ De Græco penu est Babylonios venatibus assuetos, vbi in solitudine deprehenderentur, nec cibaria percoquendi esset occasio, cruda oua fundæ imposita, vertigine assidua tandiu rotare consueuissse, donec coquerentur, Cælius. ¶ Postremò *τηγαίσα* dicuntur oua in sartagine spissata, oleo scilicet vel butyro fricta. nam *teganon* Græcis patellam vel sartagine[m] significat. nostri vulgò oua in butyro nominant, *Eyer in Aucten*. His vesci quidam solent, præcipuè in ientaculo, ebriosi etiam aliqui in co[m]messatione, Tragus. *Albagie* ex vitellis ouorum est cibus, factus in sartagine ex ouis conquassatis, quem Veneti *fritaleam* appellant, Andreas Bellunensis.

Pniçta id est suffocata. ¶ Oua quæ *pniçta*, id est suffocata appellant, elixis (*hepthis*, id est duris) & assis sunt meliora. parantur autem ad hunc modum. vbi ipsa oleo & garo & pauco vini conspersa fuerint, vas, quo continentur, cacabo aquam calidam habenti indunt. deinde vbi ipsum totum supernè obturarint, ignem substruunt, quoad oua mediocrem habeant consistentiam. Quæ enim supra modum fiunt crassa, elixis & assis fiunt similia. quæ verò ad mediocrem crassitiem peruenerunt, & melius quàm dura concoquuntur, & alimentum corpori dant præstantius, Galen. lib. 3. de alim. facult. vt quidam trãstulit. sed verbum Græcum *ἀναδέυσαι*, quo Galen. & Ægineta vtuntur, non conspergere, sed subigere & permiscere significat: quod miror nec Hermolaum, nec alios (quod sciam) præter Cornarium animaduertisse. is enim in annotationib. suis in Galeni libros de compos. medic. sec. locos, hæc Æginetæ verba super his ouis, *Ἀναδέυσαι ὅμα μετὰ γάρον καὶ οἶνον καὶ ἐλάγιν, καὶ ἐν διπλώμασι συμμείσας πηγνύμενα*: sic vertit, Cruda cum garo vinoq; ac oleo subacta, (Albanus irrigata vertit, & diplomata inepte vasa ænea testaceave) in duplici vase coquuntur donec mediocriter condensentur. Galenus lib. 11. de simplic. medic. de ouis agens, vtiliter ouum crudum ambustis imponi scribit, siue albumen tantum imponas lana molli exceptum: siue ouum totum vnà cum vitello conquassatum, *ἀναδέυσας*. *Ἀναδέειν, φυρᾶν, μαλάττειν*, Hesi-chius. *Δεύειν, βρέχειν*, Varinus: id est irrigare, madefacere. Videtur autem verbum compositum *ἀναδέειν*, permixtionem quæ per totum fiat, præsertim in humido vel liquido, (quasi *ἀνω καὶ κάτω καὶ ἀπὸ παντὸς γιγνομένῳ*) significare. hanc enim vim præpositio *ἀνα* in compositione quandoque habet, vt in verbis *ἀναφυρᾶν, ἀναμιγνύειν, ἀνακινεῖν, ἀναθολῆν*. nam & extra compositionem vltro citroq; significat, vt *ἀνατόπον, ἀναστράτον*. itaque oua cum oleo & vino *ἀναδέειν* *μελέα*, permixta & agitata vertere licebit: ita vt tale ferè hoc ferculum fuisse videatur, (sed densius tamen) quale apud nos ius est cui vulgò à vino calido nomen. neque enim oua integra permanent, sed franguntur agitanturq;. Hermolaus primum non rectè exaphetὰ & pniçtὰ confundit. deinde pniçtὰ interpretatur, quæ in aquam calidam mittuntur immergunturq; cum garo, &c. hoc quoq; perperam, vt ex Galeni & Æginetæ verbis iam recitatis facile percipitur. Pniçta Galenus vocat quòd præfocari videantur dum certo genere coquuntur, &c. Cælius: qui nec ipse verbi *ἀναδέειν* vim animaduertit. Pniçtὸν vocant etiam quoddam obsonandæ carnis genus. quod equidem reor haud multum distare ab eo quod *anábraστον* appellat, Hermolaus. Nos huiusmodi genus cocturæ appellamus *verdempffen* / quoniam vase operto & incluso intus vapore veluti suffocari videatur quòd intus coquitur. vnde etiam oua pniçtὰ non ineptè puto Germanicè dixeris *verdempffen Eyer*. Ad oua pniçtὰ coquenda Galenus oleo vtitur, nos butyro, Brasauolus. Suspicio autem eduliū non aliud ab ipso intelligi, quàm in quo oua integrarelinquantur. audio enim in Italia oua parari, ita vt eis in vas (stanneum plerunq;) euacuatis, superinfundatur parum aceti, vini & olei aut butyri, vt oua integantur. coquunt autem donec album densari supra vitellos & albescere cœperit. Sed hæc pniçtὰ Græcorum non esse ex prædictis patet.

De ouorū salubritate. ¶ PARS II. *De ouorum salubritate simpliciter.* Cibos quot modis iuuent oua, notum est. Nullus est alius cibus qui in agitudine alat neq; oneret, simulq; vim potus (quidam legunt vini vsum) & cibi habeat, Plin. Recentia alimentum sunt sanguini proximum, R. Moses. Temperamentum oui (Galenus hoc non de ouo, sed de albumine scribit. albumen quidem mole sua vitellum in ouo superat, vt totum ouum corporis temperati respectu frigidius existimari possit, etsi Aggregator absolute calidum faciat) frigidius est corpore temperato. refrigerat enim temperatè, & sine morlu desiccatur, Serapio. Temperata sunt oua: sed albumen ad frigiditatem declinat, vitellus ad caliditatem. vtraq; humida sunt, præcipuè tamen albumen, Auicenna. ¶ Oua, vt author est Galen. alimentum humens conferunt, In libro de ptisana. Multum nutriunt, Methodi 8. Victum plenum faciunt, In Aphorismos. Velociter nutriunt propter suæ substantiæ subtilitatem. Oua cum materia & nutrimentum omnium auium existât, necesse est vt validissimi & multi sint nutrimenti. totum enim assimilatur sanguini, &c. Isaac. Aliquando vim carnis retinent, vt scribit Rasis. Nutriunt secundum omnes sui partes, præsertim vitellos, ita vt ex eis nulla ferè pars excrementitia sit, Nic. Massa. Oua, præsertim vitelli, valde corroborant cor. sunt enim naturæ temperatæ, & citò in sanguinem vertuntur, & parum superflui relinquunt: & sanguinem generant subtilem & clarum: hoc est conformem sanguini quo nutritur cor, Auicenna in libro de medicinis cordialibus. commendat autem oua ex gallina, perdice, phasianio, starna. Oua temperata dicuntur, albumine scilicet & vitello simul sumptis: quorum alioqui alterum per se ad calidum, alterum ad frigidum inclinatur, Nicol. Massa. Oua humectant & hecticis conferunt, Anton. Gazius. Boni succi sunt, De euporistis. Crassi & boni succi, & humorū acrimoniam infrænant, De victu in morbis acutis. Non

tis. Non dura bene parata & cocta, generant bonum humorem, medium inter crassum & tenuem, De dissolutione continui. Ab aliquibus difficulter coquuntur, Libro primo de locis affectis. Ab ouorum usu multo seni cauendum, Libro quinto de sanitate tuenda. Languentibus dari consueuerunt, De victu in morbis ac. In febris cum syncope ex tenuibus succis Galenus oua (ouorum vitellos) dedit ante quartum diem, & post oua etiam carnem, Methodi 12. Purgatis tuto exhibentur, In praesagio experiri. confirm. Hæc omnia Galenus. ¶ Cibi qui viscosum aliquid habent, vt oua, acrocolia, cochleæ, edacitatem prohibent, (ἡ ἐργάσει τὴν πολλὴν βρωσίν,) quod diutius in ventriculo immorentur, & in hærendo humores (alimentum, chylum) secum detineant, Athenæus. *Sunt bona, sed facile & subito tamen oua putrescunt, Sic nihil ex omni parte iuuare potest*, Baptista Fiera. De ouorum usu in tenui victu & quod aliquando prohibeantur non quia calidiora sint, sed quia plenius nutriant, pulchrè differit Aloisius Mundella dialogo secundo Medicinalium.

¶ PARS III. De ouorum salubritate pro diuersa coctura ratione. Coctura ouorum quæ in aqua fit, De ouorum melior est cæteris: & quæ in calidis cineribus, melior quàm quæ in sartagine, nempe si eiusdem generis semper inter se conferas, dura duris, mollia mollibus. nam mollia in cineribus, duris in aqua coctis præferre oportet, Brasauol. Ouum molliculum plus alit forbili, & durum plus molli, Dioscorides. *De ouorum salubritate pro diuersa coctura ratione.* Quantum sanè ouo coctura accesserit, tanto τροφικώτερον fiet, hoc est tantum in nutriendo virium *etura ratione.* illi accrescet, Marcel. Vergil. ¶ Ouum forbile cibus est leuissimus, Galenus de dynamidijs. Boni succi est, non calefacit, vires potest reficere acervatim, antiquitus sumebatur cum garo, lenit gutturis asperitates, Galen. in lib. de compos. sec. locos. & alibi. Ouum forbile boni succi est, pituitam crassiorem facit, imbecillissimæ materiæ est (id est minimum alit. vt durum valentissimæ) ouum molle vel forbile: eadem minimè inflant, Celsus. Vt sapidiora sint & citius è ventriculo descendant, modicum quid salis addendum est, Nic. Massa. Multos vidi qui ex forbilibus ouis molliorem ventrè habuere: & nonnullos qui vno exhausto, quinquies vel sexies deijcerent: Brasauolus. Oua mollia omnium præstantissima sunt ad nutriendum. forbilia minus nutriunt, sed facilius subducuntur, & gutturis leniunt asperitates, Galen. & Symeon Sethi. Salubris est usus ouorum recentium fractorum (effusorum) in aquam (bullientem) & mollium, Elluchasem, Arnoldus de Villanoua, & Symeon Sethi. Oua elixa in aqua cum testis suis, peiora sunt quàm fracta in aqua. quia crassos & fumosos halitus testa cohibet. vnde ex frequente eorum esu inflatio oritur, & stomachi ventrisq; grauatio, Isaac. Et rursus, Oua in aqua fracta meliora sunt elixis in testa. quia calor aquæ temperatè penetrat, & crassas oui partes subtiliat, & grauitatem odoris aufert. Et alibi, Oua in aqua sine testa cocta, naturalem suam humiditatem seruant, & sui odoris grauitatem exuunt. Sed aliqui magis appetunt in testa sua cocta quàm effusa, ex quorum numero se etiam fuisse scribit Ant. Gazius. Vitanda sunt oua cocta in ventribus gallinarum, & inuoluta (nescio quid sibi velit hæc vox) & frixa, Arnoldus de Villanoua. Crassi succi sunt oua, quæ vel elixa vel tosta, penitus densata sint. frixa etiam mali succi, fumosaq; in stomacho coctura sunt, secum etiam admixtos cibos corrumpentis. quapropter inter deterrimas earum rerum habentur, quæ concoqui nequeunt. Mediocriter verò cocta, quæ idè tremula appellantur ad concoctionem, digestionem, nutritionem, bonique succi generationem præstantiora, Galenus in libro de cibis boni & mali succi. Oua non obdurata multum alunt, Psellus. Molle ouum stomacho aptum est, Celsus. Oua dura (ἐφθαλμὸν ὄντα, id est dura tum elixa tum assa) & ad coquendum sunt difficilia, & tardi transitus, (descensus,) crassiusq; alimentum corpori tribuunt, Galenus & Symeon. Tardè & paulatim nutriunt, Galenus. Valentissimæ materiæ sunt, (id est plurimum alunt, si concoquantur,) Celsus. Crassum & viscosum alimentum præbent, R. Moses. Oua obdurata, assa & frixa, difficulter concoquuntur, Psellus. Duris in aqua coctis peiora habentur quæ sub cineribus calidis induruerint. nam si quid habent humidi exiccatum est. & rursus his quoq; peiora, quæ in sartagine cocta induruerint, Brasauolus. Oua dura vel fastidium mouent, vel non citò descendant, Elluchasem. Oua in aqua durata sunt fugienda in epilepsia, Galenus de puero epilept. Monachus quidam Franciscanus cum in festo paschatis collecta à se oua ad duritiem cocta, alba ac rubra (albumina & vitellos: solent enim eo tempore incisæ minutatim vtræq; hæ partes in patinis digeri) ac saturitatem edisset, astricto ventre vt neque clysteribus neq; medicamentis cederet, obiit, Brasauolus. Duris in aqua coctis tardius permeant: & crassioris sunt succi quæ in calidis cineribus assantur, (nimium assantur, Symeon. ὑπερπυρρὸν ἐστίν,) Galenus. Oua assata sub cinere, ab igne calorem suscipiunt, vt fumosum quoque & grauem odorem. itaque magis siccant minusq; refrigerant quàm elixa in aqua, Isaac. Oua cum duobus modis assentur, inter carbones & in cinere, Isaac ea quæ in cinere assantur deteriora esse scribit. quoniā cum calor foci circumeat ipsa, fumosos eorum halitus exire prohibet: quod super carbones non fit, Ant. Gazius. In sartagine verò cocta, (spissata,) pessimum habent omnibus modis alimentum. nam interim dum concoquuntur in nidorem (ructus fumosos) vertuntur: & non modo crassum succum, sed etiam prauum gignunt atque excrementitium, Galenus & Sethi. Et alibi Galenus, Oua frixa tardè descendant, mali succi sunt. & corrumpunt etiam secum admixtos cibos, & inter deterrima earum rerum habentur quæ concoqui nequeunt. Mox in nidorem & cholericos humores ac putredinem vertuntur. quare sunt causa fastidij & nausæ, Isaac. ¶ Oua pnieta elixis (duris in aqua coctis) & assis sunt meliora, Galenus: vt supra recitatum est.

Videntur quidem pniçtâ tanquam in diplomate cocta, cum sapidiora esse, idq; condimentorum quoque ratione, tum magis lenire ac mitigare, quam quæ in vase statim igni imposito parantur, quæ facilius empyreuma aliquod trahunt.

*De electio
ne ouorū
ad cibum.*

¶ PARS IIII. *De electione ouorum ad cibum.* Oua gallinarum præ cæteris eligimus. non opus est autem aliorum quoque ouorum facultates enumerare, quod natura eorum cum gallinaceis conueniat, Serapio. Gallinarum ac phasianorum oua præstantiora sunt, deteriora verò anserum ac strutho-camelorum, Galenus. Inter oua principatum tenent pauonina, deinde vulpanseris, tertio gallinarum, Epænetus & Heraclides Syracusanus apud Athenæum. Secundum à gallinaceis locum merentur oua auium quæ cursu gallinæ procedunt, (quæ affinitatem cum gallinis habent,) vt sunt *alcedarigi* & *alcedaragi*, & *alchabegi*, & *altheingi*, Auicenna. Gallinæ & perdicis oua laudantur præ cæteris ceu magis temperata, deinde anatis, (fortè, *anseris*,) quamuis malum reddant nutrimentum. Alia verò oua, vt paruarum auium aut magnarum, comedenda non sunt nisi medicinæ causa, Rasis. Oua gallinarum omnibus præferuntur, maximè si ex gallo conceperint. nam zephyria minus sapiunt, Platina. Oua subuentanea minora sunt, & minus iucundi saporis (vt pote minus concocta) & magis humida quàm ea quæ fecunda gignuntur, Aristot. & Plinius. Oua recentia veteribus plurimum præstant. quippe optima sunt recentissima, vetustissima autem pessima. quæ verò in horum medio sunt, proportionem recessus ab extremis, bonitate aut prauitate inter se differunt, Galen. libro 3. de alim. & alibi, & Serapio. Oua recentia, plena sunt: vetustiora vt plurimum circa partem latiore inania. Sunt quæ dum aperiuntur vel refringuntur, diffluant, vitello præferim: quod signum est vetustatis. Quod si vitellus ouo aperto integer manserit, & in medio eius gutta rubicunda & veluti sanguinea apparuerit, ex qua corda pul-lorum initio constitui solent,) signum est oua esse ad cibum adhuc laudabilia, Tragus. Sapidiora sunt oua quæ ex gallinis pinguibus, non macilentis, sunt nata: & ex depastis triticum, hordeum, milium, panicum, potius quàm herbas, Platina. Ex ouis recentibus si quæ in vitelli superficie venulas rubicundas habuerint, in cibo laudari audio. Oua oblonga à quibusdam mascula censi, & salubriora sapidioraq; rotundis, ab alijs verò rotunda haberi mascula, recitatum est *supra in C.* Arabes præferunt oblonga, parua, tenuia, vt Tragus citat. Idem oua recentia in plenilunio exclusa, tanquam præstantiora, cum ad cibum ceu durabiliora, tum vt gallinis supponantur, colligi iubet. De ouis præcipuè vitellus probatur Auicennæ, & oua ipsa potius simpliciter parata, quàm alijs admista, vt quidam citant. Magis nutriunt & subtiliora sunt oua, quæ duos vitellos habent, Elluchasem.

*De eorum-
de virtu-
te ad Ve-
neremex-
citandâ.*

¶ Omnia oua, præcipuè passerum, Venerem promouent, Auicenna. Gallinæ & perdicis oua genituram augent, & ad coitum stimulant, Rasis. Bulbi, cochleæ, oua, & similia, semen augere videntur, non (tollenda videtur negatio) eò quod habeant naturæ suæ principium cognatum, (*ὁμοειδές*,) & facultates easdem semini, Heraclid. apud Athen. apud quem Alexis poeta quoq; oua inter cibos Venerem incitantes numerat. Oua promouent coitum, & maximè cum cepis & rapis, R. Moses. ¶ Auicen. in libro de viribus cordis, ouis quoq; cor roborandi potentiam adscribit. Galenus quidem ouum for-bile vires defectas aceruatim (*ἀθρόως*) restaurare scribit: & in febris cum syncope ex tenuibus succis oua (ouorum vitellos) ante quartum diem exhibuit, Methodi 12. Vitella, maximè forbilia, cor fouent ac membra nutriunt. Platina.

*De albu-
minis &
vitelli fa-
cultatibus
alimenta-
rijs.*

¶ PARS V. *De albuminis & vitelli facultatibus alimentarijs seorsim.* Oua temperata sunt: sed albumen ad frigiditatem declinat, vitellus ad caliditatem: vtrunq; humidum est, præcipuè albumen, Auicenna, & Isaac. quanquam Galenus Oui crudi albumen (inquit) lana molli exceptum, vel totum ouum agitatum, vtiliter imponitur ambustis quæ moderatè refrigerat & sine morfu siccatur. Sed dici potest, oui tum album tum luteum, alimenti quidem ratione corpora nostra humectare: foris verò applicatum non nihil siccare. Ouorum album ægrè cōcoquitur, Galen. Method. 12. Vitelli facilius coquuntur quàm albumina, Idem ad Glauconem lib. 1. Id cur fiat Aphrodisiensis inquit problematum 2. 84. Vitellus (inquit) calidus, albumen humidum & frigidum est. Et rursus, Vitellus plus caloris quàm siccitatis habet. Dandi sunt in syncope ex tenuibus humoribus, Galenus Methodi 12. quod cura facillimè concoquantur, subito & multum & probè alant, atq; ita vires restaurent. Albumen frigidum est & viscosum, nec probum sanguinem generat, & ægrè concoquitur: vitellus verò temperatus est, & cæteris albuminis vitijs caret, vt Medici quidam referunt. De ouis sufficit vitellum sumpsisse ab autumnii medio vsq; ad medium veris: reliquo tempore albumen etiam cum vitello sumere licebit, Arnoldus de Villanou. Vitella, maximè recentia & forbilia, ex gallina, perdice, phasiano, cor fouent ac membra nutriunt. in sanguinem enim purum conuertuntur. quare qui inanitate laborant, hoc cibo, repurgato prius stomacho, quod facillimè in alios humores conuertitur, crebrò in prima mensa vtantur, Platina. Vitelli laudantur maximè de gallinis iunioribus mares habentibus, Isaac.

*Appara-
tus diuer-
si ex ouis.*

¶ PARS VI. *Apparatus diuersi ex ouis.* De diuersis ouorum cocturis, in aqua, sub cinere, in sartagine, deq; ouis pniçtis, abunde iam explicatum nobis est Parte prima huius capituli. Ouum cum melle, vel garo, vel sale coctum, est compositum ex diuersis facultat. Galen. de victus rat. in morb. ac. Commentario primo. *Candida sicroceos circumfluit vnda vitellos*, *Hesperius scombri temperet oua liquor*, id est garum, Martialis. Ouis forbilibus aut mollibus condimentis gratia quidam inspergunt cari semen,

men, aliqui (pauci) aquilinæ femina, alij scobem nucis myristicæ. sal quidem perpetuum est condimentum omnium.

¶ Oua frixa, œnogarata, œbelixa liquamine, &c. Apicius 7. 17. Humelbergius sic legit. Oua frixa *Oua fri-* œnogarata (scilicet affuso inferuntur.) Oua elixa, liquamine, oleo, mero: vel ex liquamine, pipere, lasere. *na.* In ouis hapalis, nucleos infusos: suffundes mel, acetum: liquamine temperabis. Oua hapalà (inquit Hu- *Hapala.* melbergius) vocat Apicius tenera & mollia, quæq; sine cortice & putamine cocta sunt in aqua: qualia & stomachum confortant, authore Scribonio Largo Compositione medicinali 104. Sed Scribonius loco iam citato simpliciter oua hapalà commendat, nec dicit ea sine putamine in aqua coqui: & Dioscorides hapalòn ouum molle appellat, hoc est medium inter forbile & durum, ut ipse interpretatur: & nos supra quoque ex aliorum sententia retulimus. Tyropatina: Accipies lac, aduersus quod patinam *Tyropati-* æstimabis: temperabis lac cum melle quasi ad lactantia, (id est lactaria, Humelbergius) oua quinq; ad *na.* sextarium mittis: sed ad heminam oua tria in lacte dissoluis, ita ut vnum corpus facias: in cumana colas, & igni lento coques: cum duxerit ad se, piper aspergis & inferes. Oua sphongia ex lacte: Oua quatuor, *Sphongia.* lactis heminam, olei vnciam, in se dissoluis, ita ut vnum corpus facias: in patellam subtilem adijcies olei modicum, facies ut bulliat, & adijcies (oleo bullienti) impensam (mixtionem iam dictam ex ouis, lacte & oleo) quam parasti. vna parte cum fuerit coctum, in disco vertes, melle perfundis: piper aspergis & inferes, Hæc omnia Apicius. Humelbergius oua sphongia interpretatur cibum qui ouorum formam præ se ferat, & spongiosum, id est ad modum spongiæ rarum, tenerum & inflatum. Nostri hoc vel simile edulium vocant *ein bratne Milch*/ Græcè Latineq; *oogala* dici potest. quanquam Cælius, Pultem (inquit) ex ouis & lacte concinnatam oogala dicunt medicæ rei studiosi. Laudatur hoc inter cibos dysentericorum ab Aetio, si bene memini. Oua decoquuntur etiam in aqua, vel iure carnis, integra sine corticibus, quæ sapida & optima sunt, præsertim si cum saccharo & cinnamomo condiantur. Sunt & qui in sartagine primo modo pauxilla oua primū pertractata, in aqua simplici, iuncto pauxillo saccharo vel aqua rosacea percoquunt, quæ ego non vitupero. Fit etiam ex eis laudatissimum ferculū, si confusa in iure carniū comedantur, cum quibus conducit modicum aceti, vel succi vix acerbæ ponere. Ego tamen in senibus & conualescentibus vini aromatici aut Maluatici optimi portionem aliquā cum saccharo & cinnamomo libentissimè porrigo. Vt cunq; parentur, semper portiunculam salis addere oportet, cum sic facilius & digerantur, & à stomacho etiam descendant, Nic. Massa in epistolis.

¶ Ex Platina. Ouorum albore vtimur in condituris quorundam eduliorum ac bellariorū. Iusculum croceum è vitellis ouorum cum agresta, iure vituli aut capi, paucis croci, &c. describitur à Platina 6. 44. Fricella quomodo fiat ex albamento ouorum, polline & caseo recenti, leges apud eundem lib. *Fricella.* 9. cap. 3. ¶ Quæ sequuntur ab eodem authore omnia sunt, lib. 9. cap. 19. & deinceps prodita. De ouis agitatæ & contractæ: Oua cum modico aquæ & lactis bene agitata, & contracta aut tudicula aut cochleari, caseo trito cōmiscbis. Mixta, ex butyro vel oleo coques. Suauiora erunt, si & parum cocta, & *Oua agi-* dum coquuntur, nunquam voluta fuerint. Herbacei coloris si voles, his betæ ac petroselini plusculum, *tata & cō-* succi buglossi, menthæ, amaraci, saluix parū addes. Aliter: Easdem herbas concisas, & frictas modicum, *fracta.* in butyro aut oleo, superiori impensæ admiscebis, ac coques. Nutriunt hæc, tardè cōcoquuntur, hepar iuuant, obstructions & calculum generant. Oua frictellata: In patellam feruentem oleo aut butyro, *Oua fri-* oua recētia & integra, abiecto putamine, indes: lentoq; igne decoques, oleo semper, præsertim cochlea- *stellata.* ri aut tudicula suffundendo. Vbi alba esse cœperint, cocta scito. Durioris concoctionis propter fricturam hæc putant medici. Oua elixa: In feruentem aquam oua recentia, abiecto folliculo indes. cōcreta *Elixa.* vbi erunt, statim eximes. tenella esse debent, ac saccharo, aqua rosacea, aromatibus dulcibus, agresta aut succo malarancij suffundes. Sunt qui & tritum caseum inspergant: quod nec mihi nec Phosphoro placeat, qui tali edulio persæpe vescimur. sine caseo enim optimum ac suauissimū est. Aliter: Oua in lacte aut in vino dulci coques, eo modo quo ante. Verū de caseo nulla fiat mētio. plus alit hoc: etsi ad phlegmonem sanguinem ducit. Oua fricta: Oua recentia diu coquendo dura facies. ablatis deinde putaminibus, oua ipsa ita per medium scindes, ut nullibi albamentum cōminuatur. Exempta vitella, partim cū bono caseo tum veteri tum recenti, & vix passa contundes, partim reseruabis ad pulmentum colorandum. Parum item petroselini, amaraci, menthæ minutatim concisæ, addes. Sunt qui & duos albores ouorum aut plures cum aromatibus indant. Hac impensæ albamenta ouorū repleta & conclusa, lento igne in oleo friges. Frictis, moretum ex reliquis vitellis & vix passa simul tunsis, ac ex agresta & sapa dissolutis, addito gingibere, caryophyllo, cinnamomo, infundes: efferueantq; paululum cum ipsis ouis, facies. Hoc plus mali in se habet quàm boni. Oua in craticula: Oua tunsæ in patellam extēdes & coques, *Oua in* donec concreta plicari quadrifariam possint. Hæc in quadræ modum redacta, in craticulam ad focum *craticula.* positam extendes. Oua deinde recentia, ablatis putaminibus, huic indes: saccharumq; & cinnamum, dum coquitur, insperges. Cocta conuiuis appones. Oua in veru. Veru bene calefacto, oua per longum *In veru.* transfiges, & ad ignem, ac si caro esset, torrebis. Calida sunt edenda. Stolidum inuentum, & coquorum ineptiæ ac ludi. Aliter: Oua recentia in cinere calido diligenter ad ignem volues, ut æquali- *In cinere* ter coquantur. Exudare vbi cœperint, recentia & cocta putato, ac conuiuis apponito. Optima hæc *calido.* sunt, & cuius apponi percommode possunt. Aliter: Oua recentia in ollam cum recenti aqua imposita,

vbi parum ebullierint eximito atq; edito. Optima enim sunt & bene alunt. Oua fricta Florentinorum more: In feruentem ex oleo patellam, oua recentia, ablatis putaminibus singulatim indes, tudiculaq; aut cochleari circumquaque restringes, in rotundum redigens. Coloratiora vbi esse cœperint, cocta scito. tenella intus sint necesse est. Coqui difficilius hæc, quam quæ suprà, consueuerunt. Aliter: Oua integra in carbones ardentes conijcito, ac calida donec frangantur, fuste percutito. Cocta & exempta, petroselinò & aceto suffundito. Oua fricta: Caseum pinguem & tritum, parum menthæ ac petroselini concisi, vix passæ minimum, modicum piperis tunsi, duo vitella ouorum cruda simul miscebis. mixta, in oua more Florentino fricta, vbi inde per tenue foramen vitellum eximeris, indito: ac iterum frigit; donec farcimen coquatur. Conuoluenda sæpius sunt, & cocta agresta aut succo malarancij cum gingiberi suffundenda sunt. Oua in pastilli morem: Farinam subactam, tenuem admodum facies: extensæ per tabulam, oua recentia distincta spatijs addes, inspergendo semper vnicuiq; parum sacchari, aromatum, minimum salis. Inuoluta deinde, vt pastillos solemus, aut elixabis aut friges. fricta tamen laudabiliora sunt. Dura fiant caueto. Hucusq; Platina. Idem capite vigesimo nono septimi libri iusculum verzum describit: quod recipit ouorum vitella quatuor, sacchari vnc. quatuor, succi mali arancij tantundem, semunciam cinnami, aquæ rosaceæ vnc. duas. Iubet autem eo modo coqui, quo iusculum croceum coquitur. & quo magis placeat, etiam crocū addere. Hoc genus cibarij (inquit) æstate præcipuè salubre habetur. multum enim ac bene alit, parum refrigerat, & bilem reprimat.

*Kroschey-
er.*

*Oua far-
cta.*

*Farina ex
ouis suba-
cta.*

*De ordi-
ne ouorū
in cibo.*

¶ Germani *Kroschey* vocant oua cum putamine suo in cinere assa, vel in butyro frixa, quibus in mucrone apertis aliquid salis & aromatum, vt cinnamomi, macis, & nucis myristicæ inijcitur, & omnibus intus ligello inserto diligenter permixtis, foramen iterum clauditur crustula testæ cum albumine apposita, vt in Magirico quodam libro Germanicè scripto reperimus. Ex quo etiam sequentem apparatus transcribere volui. Oua farcta: (author anonymus globosa vocat, *fugelecht Eyer*.) Vitellos ouorum agita & misce cum pane de simila friato, nuce moschata & sale. hac impensa testas ouorum reple per foramen, quod crustula testæ albumine illita rursus claudes. & oua coques pro libito, elixabis, assabis, aut friges in butyro. Placentam quæ ex ouis fit nos frictatā vocamus, quæ & tardi & nidorosi nutrimenti causa est, *Brasauolus*. *Mutagenat*, id est cibus qui fit in aliquo vase cum lacte seminum comunium & iure gallinæ & vitellis ouorum cum saccharo & miscella aromatica è cinnamomo, spica, cubebis, calamo aromatico & cari semine. coquitur autem in igne & apposita super vas testa calida, *Syluaticus*. Farinam quidam ex ouis aut lacte subigunt, *Plinius*. Idem mulieres nostræ faciunt, & phramata sic subacta cylindro extendunt in tabula, substrata inspersa; farina, in fascias oblongas, quas deinde per partes quadratas diuidunt, quantas capere sartago potest, in qua oleo aut butyro frigi debent *Eyerörle* / *Milchörle*. Sed alia quoq; innumera panum, placentarum, laganorum, eduliorumq; diuersorum genera ex ouis, aut eis admixtis, fiunt, vulgò cognita, (*Pfannenfuchen* / *verbräute Rühle* / *Eyermaiser* / *jussel* / *Eyerziger* / *gebratne Milch* / &c. quæ omnia persequi infinitum foret. Sat fuerit ea quæ authores de his tradiderunt collegisse.

¶ PARS VII. *Ordo ouorum in cibo*. Oua bina mensæ inferri secundæ apud priores solita scribit *Athenæus*, cum turdis, &c. Apud Romanos cœnæ initia habebant oua, attestante *Porphyrio* quoque. Vnde *Horatius*, *Ab ouo usq; ad mala citaret*, *Sermonum* I. Integræ famem ad ouum affero: itaq; usq; ad assum vitulinum (alias vitellinum) opera ista perducitur, *Cicero* in epistola ad *Pætum*. Vbi integræ famem ad ouum adferre (inquit *Cælius*) non aliud esse videtur quàm ad secundam usq; mensam cibi appetentiam producere. Quod si sanitatis rationem spectes, oua quoquo modo parata tum à sanis tum ab ægris priore loco sumenda videntur. à sanis, quoniam facilius, sorbilia præsertim & mollia, concoquuntur. liquidiora enim & faciliora concoctu, quæque facile corrumpuntur, priore sumi loco debent. à duris quidem sanos pariter & ægros, & hos multò magis abstinere prorsus conuenit, nisi cum aluus solutior est, quàm si durius coctis ouis coercere libuerit, ea quoque ante alios cibos esitari conuenit: vt contrà etiam si mollire aluum sorbilius exhauriendis statueris, id quoque initio mensæ faciendum.

G.

DE REMEDIIS EX OVIS, PARTES.

PARS I.	<i>De remedijs ex ouis integris in genere primum, deinde particulatim.</i>		
II.	<i>De oleo ouorum. Et remedium ex putidis.</i>		
III.	<i>Remedia ex sorbilibus.</i>	IIII.	<i>E crudis.</i>
V.	<i>E duris, & vstis.</i>	VI.	<i>Cum aceto.</i>
VII.	<i>Cum alijs diuersis admixtis.</i>	VIII.	<i>De remedijs albuminis.</i>
IX.	<i>De remedijs vitelli.</i>	X.	<i>De pellicula interiore, & pullis ouorum, id est, nondum exclusis.</i>
XI.	<i>De testis ouorum.</i>		

*Remedia
ex ouis in-
tegris in
genere.*

¶ PARS I. *De remedijs ex ouis totis, in genere*. Anserina & pauonina oua idem quod gallinacea præstant, *Kiranides*. Ouum gallinaceum maximè nobis in vsu est, vtpote facilimum paratu. quare non indigemus alijs, licet eadem facultate præditis. est autem temperamento frigidius symmetris, *Galenus*

lenus de simplic. II. Possent tamen aliquis hæc omnia ad album duntaxat oui liquorem referre, cum & ante & post hæc verba de eo ipso Galenus agat. sed ipsum quoque integrum ouum aliqui ad frigiditatem vergere sentiunt, eò quòd albuminis in eo quàm vitelli copia maior sit. Et ipse Galenus mox in eodem capite, Oui (inquit) vel albumen, vel id vnà cum vitello impositum ambustis, mestis, mediocriter refrigerat. Dictum est sæpe pharmaca illa quæ vim eximiam nullam obtinent, vehementioribus materiæ instar admisceri. vnde fit vt polychresta, hoc est multiplici vsu celebria habeantur, & potentioribus (diuersis) inseruiant. Huiusmodi etiam ouum est, quod diuerso insuper elixationis aut assationis accedente modo, magis etiam varium de se præbet vsum. nam siccantibus humores pharmacis, elixando duratum, vel assatum vel frixum miscetur: ijs verò quæ cōtentos in thorace & pulmone humores incidunt, forbile, hoc est leuiter elixum aqua dum incalescat tantum, Galen. Idem in libro de boni & mali succi cibis, ouorum vires propè ad alicam accedere scribit.

¶ *De iisdem particulatim.* Oua medentur apostematibus circa anum & pectinem: & supponitur *De iisdem* licinium infusum in eis & in oleo rosarum, propter abscessus ani & percussione eius, Auicenna. Et *particula-* rursus, Emplastris apostemata prohibentibus miscentur oua: item clysteribus propter vlcera & aposte-*tim.* mata: & erysipelata eisdem vtiliter illinuntur cum oleo. Oua confracta contusa (illita) super tumores apostematum, prohibent ea augeri, & oleum rosarum cum eis mixtum, Petrus Aponensis in Problemata Aristot. Cur pelles recenter detractæ, maximeque arietum, verberum vulneribus & vibicibus admotæ, & oua super confracta (ὅτι κατὰ γνῦρμα) prohibent vlcera, ne consistant, Aristoteles quærit in Problematis 9. 1. *Vide in Ariete G.* quod autem ad oua, inquit ea viscositate sua cutim veluti agglutinare, & prohibere ne vlcerum calore nimio humores attrahi possint. ¶ Recentia illita adustiones ignis sanant, Kiranides. Ambusta aquis si statim ouo occupentur, pustulas non sentiunt. quidam ammiscet farinam hordaceam, & salis parum, Plinius. Oua medentur adustioni ignis. vtêris autem eis cum lana, & prohibent vlcerationem. ac similiter adustioni aquæ etiam, Auicenna. Plura leges inferius inter facultates albuminis. Oua cum oleo trita ignes sacros leniunt, betæ folijs super illigatis, Plinius. ¶ Tumorem mamillæ repelles agitato ouo cum vino quinquies copiosiore, eo liquore madefactum linteam imponens, Ex libro Germanico manuscripto. ¶ Ouo gallinaceo caput illinito, postea aqua vel succo herbæ cyclaminis caput lauato: hoc pacto lendes necati vltra non renascuntur, Marcellus. Galenus alicubi in opere de medic. compon. sec. locos, oua extergere negat. ¶ Dioscorides inter aconiti remedia numerat oua in oleum euacuata, ita vt totum hoc cum muria misceatur & forbeatur tepidum. Verba Græca sunt, Ὡς ἂν κεκοῦθεν τὰ ὀπίσθω τὸ γὰρ χλιαθέντα, (Marcellus legit διεθέντα, quam vertit trita) σὺν ἁλμὶ καὶ ῥοφῶδυνῃ: Ægineta habet, Ὡς ἂν κεκοῦθεν τὰ ὀπίσθω τὸ αὐτὸ, λειανθέντα, σὺν ἁλμὶ καὶ ῥοφῶδυνῃ. apparet autem vox λειανθέντα, corrupta à χλιαθέντα. Cæterum hæc verba ὀπίσθω τὸ αὐτὸ vel ὀπίσθω τὸ αὐτὸ, Ruellius interpretatur *in idem*, scilicet oleum, quoniam impressi codices Græci, proximè ante oleum nominant. tanquā id tum per se, tum cum absinthio potū profuit, Ægineta & Aetius non oleum eo loco, sed vinum merum vel per se vel cum absinthio potum auxiliari scribunt, & sic quoque Marcel. Vergil. quoque vertit, nec in annotationibus quicquam admonet. tanquam omnino in codice suo Græco sic legerit, Cornar. ex Aetio lib. 13. c. 61. sic reddit, Oua in vnum fasciculum euacuata, conquassata & tepesacta, ex muriaque absorpta. Rursus Marcel. Ὡς ἂν κεκοῦθεν τὰ ouorum putamina vertit, quòd ea tantum ouis depletis & euacuatis supersint, & quòd apud Æginetam legatur λειανθέντα, quam vocem ipse exponit trita & infracta. Nicandri versus quoque citat ceu qui pro sua opinione faciant: Πολλάκι δ' ὄρταλ' ἔχον ἀπαλὴν ὠδὴν ἀκίωσας, Ἀφρὸν ἐπεκέρχασαο θοῶς δορπητὴν ἀκίωσας. Mihi quidem Nicander nequaquam de putaminibus ouorum sentire videtur, sed de ipsis ouis (synechdochicè dico, pro albumine & vitello tantum) euacuatis, ita vt tota oui interna substantia in vase aliquo vnà cum muria cōquassetur & misceatur, bibaturque, nam pro muria (hålmen Dioscor. vocat) Nicander spumam marinā dixit, qua scilicet pasci & inescari solent cepphi marinæ aues. Sic & Nicandri Scholiast. sensisse videtur, scribens: Oua deplere præcipit & cum spuma marina miscere. Et Hermola. ex Dioscoride, Oua in patinam depleri & subigi cum salfugie iubet.

¶ Lac cum ouo & rosaceo valet ad oculorum phlegmonas, Galenus lib 10. de simplicib. Ad oculorum dolores & vigilias: Mulsam instillato, & ouū præmaceratum (nimirum in mulsâ) ac putamine mundatum, in duas portiones secato, & super oculum deligato, & somno occupabitur. Idem Euporist. 3. 18. ¶ Cibo quot modis iuuent, notum est, cum transmeent faucium tumorem, calfactuque obiter foueant, Plin. Dantur & tussientibus cocta (ad duritiem nimirum. hæc enim Græci ἐφθα absolute vocant, & hæc etiam propriè teri possunt. quanquā & forbilia per se ad tussim prodesse non est negandum) & trita cum melle, Idem. Ad tussim, Ouum melle teres domitum feruentibus vndis, & fumes, Seren. *Vide infra in Ouo duro.* ¶ Equo strophoso oua quatuor in os confringe, & vt simul cum putaminibus deglutiat cura, Anatolius. Oua gallin. numero quatuor adijciuntur cerato cuidam podagrico apud *Remedia* Aetium 12. 34. ¶ Infunduntur & virilitatis vitij singula, cum ternis pasci cyathis amylique semun-*ex ouorū* balneis, Plinius. *oleo &*

¶ PARS II. *De oleo ouorum.* Oleum de ouis experientia plurima probatum est cutim expurgare, *quomodo* impetiginem, serpiginem, & alia cutis vitia perfanare, capillos regnere, vlcera maligna & fistulosa *fiat.*

curare. Vitelli ouorum elixando duratorum triginta, aut circiter, manibus friati, in sartagine terrea plumbata (sartagine lapidea, Monachi in Mesuen) frigantur igni mediocri, mouendo cochleari ligneo aut ferreo, donec rubescant, & oleum ab his resoluatur, quod pressi cochleari largius remittent. Vel iidem vitelli elixando indurati mola frangantur, deinde in offas tundantur, & torculari exprimantur, quale in oleo amygdalino explicuimus, & oleum destillabit. Vel ipsi vitelli corpulento vasi (cucurbitæ destillatoria) oleumque in capitellum (alembicum) ignis violentia attollatur, qualiter oleum philosophorum post dicendum, Io. Mesues paraphraste Iacobo Syluio. Cuius fœditatem mirè aufert, (inquit Syluius,) ac cicatrices, præcipuè in ambustis relictas. ferè autem grauiter olet: minus tamen postremum sublimando destillatum. Pilos auget Serapioni in Antidot. aurium, dentium, sedis doloribus: & alijs plerisque sedis affectibus (vtile) Rasi in Antidotario. Oleum ouorum Nicolai. Vitellos ouorum elixorum frige igni lento prunatum in patella ferrea, semper mouendo rude ferrea, donec probè assentur, calidissimos linteo forti, oleo amigd. dulc. madefacto exprime. Satius est vitellos crude frigere, cochleari assidue moueri, donec assati & cochleari pressi, vase inclinato reddant oleum: quod phiala conditum etiam diu integrum seruetur. Ex viginti vitellis extrahes horis duabus vnc. quatuor aut circiter, Hæc Syluius. In codice quidem Nicolai Myrepsi quem Leonhardus Fuchsius nobis Latinum e Græco reddidit, nullam olei de ouis descriptionem reperio. Oleum ouorum salubre & experimentis cognitum est aduersus impetiginem aliosque morbos. admixto pauco sanguine gallinæ curat scabiem cholicam. iniectum tepidum sedat statim vehementiam doloris in abscessibus aurium, & accelerat concoctionem eorum, aperitque ipsos: & facit nasci capillos. confert etiam aduersus fistulas & vlcera melancholica. mitigat dolorem ambustorum & ardorem. cicatricem subtilem reddit, & dentium dolores aniq; eliminat, si illinatur cum pinguedine anseris, per diem curat ægrum vehementer affectum dolore hepatis propter flatus contracto. colorem corruptum restituit, præsertim in albedine oculorum, Arnoldus de Villanou. Hoc oleum ipse hoc modo fieri obseruauit: Vitelli ouis ad duritiem elixis exempti, in sartagine assentur, vertendo subinde voluendoq; paulatim cochleari, donec incipiant ita liquefcere, vt iam in chylum æquabilem & pulti similem conuertantur. manet autem materia adhuc flauis coloris. eam mox infundes in lintheum, quod vtrinq; torquens ac circumuoluens oleum subflauum exprimes. Alij cum vitelli sic in patella assi ad chylum illum peruenerunt, amplius adhuc coquunt, donec materia tota ficcari ac denigrari incipiat: quæ paulò post iterum liquefcet, & multum humorem nigrum & ex adustione graueolentem remittet. Tum cochleari materiã in sartagine crassiusculam comprimunt, vt oleum & humor omnis vase in alterum latus inclinato defluat & colligatur. Et hoc tanquam maiore desiccandi vi præditum superiori præferunt.

*Ex ouis
putidis*

¶ Presentaneū colicis remediū sic: Oua putidissima in Sole ponito vt persiccentur, cum aruerint conteres, & minutissimè percribrabis, & ad præsidium in doliolo vitreo condas. cumq; in aliquo auspica-bitur coli dolor, in hemina aque calide dabis bibēda cochlearia tria, Marcel. ¶ Si oui albumen cum vitello ponatur in matula alicuius, quem veneno infectū esse suspicio fuerit, intra aliquot horas locus veneni in hepate demonstrabitur. nam si id in venis fuerit vltra gibba hepatis, aut in vijs vrinalibus, ouum nigrescet ac foetebit. Sin citra cōcaua hepatis, vt in orobo (colo, vel alterius intestini nomē legendum apparet) ouum rugas & colorem citrinū contrahet, absq; foetore. Hoc annotatū reperi in margine codicis cuiusdam Serapionis iuxta caput de vrina, Obscurus. Ad exustionem: Ouorum assorum vitellos in sartagine combure, & in modum emplastri impone, Galenus Euporist. 3. 198. In præcipatione matricis. Ouum putridū frangas sub pedibus mulieris, dein bombace excipias & in forma licinij matrici imponas, reducet eam ad locum suum naturalem. cauebis tamen ne foetor ad nares mulieris perueniat, Nicolaus Florentinus.

*Ex ouis
sorbilib.*

¶ PARS III. *Remedia ex ouis sorbilibus.* Oua sorbilia, in quibus liquidum (id est albumen) coactum adhuc densatumque non est, ad leniendas (læuigandas) gutturis (pharyngis) asperitates idonea sunt, Galenus in libro de alimentis boni & mali succi, & alibi. In inflammationum arteriæ principijs lenissima sunt (remedia,) Idem libro septimo de compos. secundum loc. Symeon Sethi scribit oua anserum proprietate quadam *ἐφ' ὅτι*, hoc est bonum ingenium facere, ijs qui cum melle & butyro ea assidue esitarint. sed verisimilius est, oua cum anserina tum non minus gallinacea sorbilia, siue per se, siue magis etiam cum melle ac butyro sumpta, non, *ἐφ' ὅτι*, sed *ἐφ' ὅτι*, id est vocis bonitatem, repurgata læuigataq; arteria, præstare. Oua sorbilia vocem clarificant, Elluchasem. Ouum sorbile miscetur ijs quæ contentos in thorace & pulmone humores incidunt, & vsurpatur in illis quorum guttur exasperatum est clamore, vel acrimonia humoris. tenacitate enim sua partibus affectis inhæret & immoratur cataplasmatismis instar: & pariter substantiæ suæ lenitate omnis morbus experti easdem mitigat curatq;: qua ratione asperitates etiam circa stomachum, ventrem, intestina & vesicā obortas curat, Galen. Prodest nimium calidis œsophago, stomacho, vesicæ, Elluchasem. *Acrochliaron*, id est leuiter calefactum sortumq; prodest vesicæ rosionibus, renū exulcerationibus, gutturis scabricæ, reiectionibus sanguinis, destillationibus, & thoracis rheumatismis, Dioscorides tanquam de albumine priuatim: sed videntur de toto ouo sorbili rectè eadem prædicari posse. Vtile est tussi, pleuritidi, phthisi, raucedini vocis à causa calida, dyspnœæ: & sputo sanguinis, idq; in primis cum vitellus tepidus sorbetur, Auicenna. Sanguinem spu-

nem spuentibus salutare est ouum forbile, Elluchasem. Oua semicocta commendantur ad tormina (dysenteriam) sine febre, Galenus de victu in morbis acutis commen. quarto. Semicocta stomachum roborant, & vires restaurant, vt alibi inter Notha Galeno adscripta legimus. Reperiuntur qui ex forbili ouo ter quaterq; excernant, Brasauolus. Ouorum trium aut quatuor candidum in aque congio concussum bibat febriens. hoc valde frigefacit, & ægrum ad aluum exonerandam conturbat, Hippocrat. libro 3. de morbis. ¶ De ouis quæ cum remedijs efficacioribus miscentur, inferius etiam dicetur in genere, & particulatim: in præsentia verò de forbilibus tantum quæ alijs ammiscentur. In ouum forbile mastichæ puluerem mittes, sed opus est vt mox coagitatum statim sorbeas, ne dilatione fiat crusta: quo exhausto facile tussim sedabis, si id sæpius feceris, Marcel. Amylon datur cum ouo his qui sanguinẽ reiecerint: in vesicæ verò dolore, semuncia amyli cum ouo & passi tribus ouis (ea nimirum passi mensura, quantam tres ouorum testæ caperẽt) sufferuefacta, à balineo, Plin. Ad vomitum nimium reprimendum sulphuris viui pusillum, & ramenti de cornu cerui tantundem, in ouo forbili tritum & permixtum bibi vtile est, Marcellus. Sulfur cum ouo sorptum expurgat in icteris, vt legitur in libello de cura icteri qui Galeno tribuitur. Tussim quamuis grauem maiorum natu intra quinque dies, paruulorum etiam intra triduum sanat, qui sulphuris triti quatum tribus digitis capere potest, in ouo semicocto forbili per triduum ieiuno, aut per quinque dies dederit, Marcell. In ouo forbili cimicem vnum contritum ieiunus ignorans qui sorbuerit, desinet vomere. hoc sæpe expertum est, Idem. Medici liquida resina raro vtuntur, & in ouo ferè è larice, propter tussim vlceraq; viscerum, Plin. Eadem ratione sunt qui etiam catapotia ex ouo forbili deglutiant, quod ita facile commodeq; deuorentur: sed hinc ouum aliud nihil confert, ad tussim verò vlceraq; viscerum ipsum quoque per se non nihil iuuat.

¶ PARS IIII. *Remedia ex ouis crudis integris* (id est cum albumine & vitello) absorptis, primum *Ex ouis* per se extra & intra corpus: deinde alijs admixtis: Ouum crudum vtiliter mox imponitur ambustis, si *crudis m-* ue albumen tantum imponas lana molli exceptum, siue totum vnà cum vitello agitaturn, *avadev- tegris.* refrigerat enim moderatè & sine morfu siccatur, Galen. Ad ignem sacrum: Ouò crudo linies corpus vbi feruor fuerit, & desuper folium betæ impones: miraberis sanitatem, Sext. Ad epiphoras oculorum sedandas: Limaces complures tere in mortario nouo vel nitido, & adijce ibi ouum gallinaceum incoctum, & tinge illic lanam succidam, & fronti impone, Marcel. Sæpe boum languor & nausea discutitur, si integrum gallinaceum crudum ouum ieiunis faucibus inseras, ac postero die spicas Vlpici vel allij cum vino conteras, & in naribus infundas, Columel. Ouum si sorbeatur crudum, prodest contra sanguinis fluxum, eiusdemq; mictum, Auicen. Alexan. Trallianus oua cruda in renum inflammatione sorberi consulit. Ouum crudum si sorbeatur, sistit fluxum muliebrem, & reiectionem sanguinis superiorem, & arteriam attenuat, & clarificat. Facit etiam ad inflammationem ani, & rupturas, & ad omnem dolorem perfectè, Kiranid. Ouum crudum sitim prohibet, & raucedinem emendat. vt in nothis Galeno attributis legimus. Raucus si oua incocta recentia singula per triduum ieiunus hauserit, statim remediabitur, Marcel. Cæterum toto ouo crudo vtimur, admixto rosaceo, ad inflammationes circa palpebras, aures & mamillas, quæ exitu istarum partium vel aliter oboriuntur: item circa corpora neruosa, vt cubitum, tendines digitorum, vel articulos in manibus pedibusq; Galen. Andromachus apud Galenum in opere de compos. med. sec. locos, oua cruda integra duo immiscet medicamento cuidam composito ad sedem. Oua cruda cum passo oleiq; pari modo tussientibus dantur, Plin. Si quis purulentum tussit, (Ad puris & sanguinis excreationem, Plin.) ouum crudum cum pari mensura succi de porro sectiuo expressi, tantundemq; optimi mellis (Græci, Plin.) permixtum, calefactum ieiunus sorbeat, Marcell. Ad phthificos: Oua cruda duo in calicem verguntur. eò adijciuntur olei optimi, gari floris, passi Cretici, singulorum vnciæ quinq; cumq; hæc in calicem conieceris, axungia vetustissime tantundem in vase igne dissolues, eundemq; liquorem calidum cæteris rebus adijcies: omniaq; pariter super aquam feruentem remittes, & calida phthificis bibenda præbebis, Marcel. Oua in aceto macerata vt emolliatur putamen, cum farina in pane subigunt: quibus cæliaci recreantur. quidam ita resoluta (aceto mollita) in patinis torreri vtilius putant. quo genere non aluos tantum, sed & menses sceminarum sistunt: aut si maior sit impetus, cruda (præmolita aceto) cum farina ex aqua hauriuntur, Plin. Oua ex aceto decocta ardores vrinæ, renum vlcera ac vesicæ mirificè tollunt: & multo magis, si nuper nata & cruda excusso albamento deglutieris, Platina. *vide* etiam in Vitelli remedijs infra. Oua cruda dysentericorum qui ardorem sentiunt clysteribus adduntur, cum vino modico ac largo rosaceo conquassata, Aetius. Qui præcordiorum ardore vexantur, si etiam febres & lumbricos habeant, hoc remedio sanabuntur: Ouum crudum summiter apertum exinanies, idq; implebis oleo viridi, & defundes: & lotio virginis pueri implebis, & defundes: tum adijcies parum mellis, & in vnum cum oui ipsius interioribus permiscebis, & potandum ieiuno dabis. hoc & sterco vetustissimum & lumbricos noxios pellit, & febrem acutissimam releuat, Marcel. Ad secundas mulieris morantes: Sapæ cyathos duos, ouum crudum vnum, & aquæ calidæ quod satis est, simul mixta bibenda præbeto. Et si sequitur quidem, confestim ipsam subuertet, eaq; vomente statim secunda eiicietur. Si verò non exciderit, scœnugræcum cum aqua coquito ad tertias. præbe bibendum. est enim probatum, Nic. Myrepsus.

¶ PARS V. *Remedia ex ouis duris & vstis.* Oua elixando indurata, assa & frixa, miscetur medicamentis *Ex ouis duris & vstis.*

ijs quæ humores (fluxiones) exiccare possunt, Galenus. In ouis est astrictio, & propriè in vitello eorum affato, Auicenna. Alium astringunt dura oua, magisq; si affa sunt, Celsus. Oua affata in cinere sine fumo, medentur solutioni ventris & dysenteriae, (quod & in nothis quibusdam Galeno adscriptis legitur) cum sumuntur cum aliquibus astringentibus & aqua agrestæ: item asperitati (ulcerationi) intesti-
norum ac vesicæ, Auicenna. Galenus hoc scribit de ouis in aceto coctis, vt inferius referetur. Oua tota sistunt & menses mulierum cocta & ex vino pota, (dura intelligo,) Plinius vt quidam citat. Si quæ mulier menses ordinato tempore non habuerit, tria oua recentia ad duritiem cocta, putamine separato, & minutatim concisa lateri ignito infundat, & vaporem (quod per canalem aut infundibulum fieri poterit) vtero concipiat: sic fiet vt paulatim hoc vitium emendetur, Ex libro Germanico manuscripto. videtur autem hoc remedium, nō prouocandis mensibus, sed coercendis illis qui intempestiuè fluunt destinatum esse. Oua cocta & cum melle trita tussientibus dantur, Plinius. videtur autem de duris intelligere, vt supra exposui. Ex ouo duro interius quod est (albumen nimirum vnà cum vitello) passo intritum, adiectis aquæ calidæ cyathis duobus, si antequam cubitum eas biberis, quietiorem à tussi maiorem partem noctis habebis, & eius potionis assiduitate sanabere, Marcel. Putant aliqui oua diutissime elixa & indurata immodicè, homini venenum fieri.

¶ Albumen & totum combustum ouum, & cum vino vel aceto potum vel impositum, omnes fluxus stringit, Constantinus. alij ex Æsculapio, nulla albuminis mentione facta, sic legunt, Ouum totum combustum, &c. Ad sanguinis reiectionem è pectore, Ouorum cinis prodesse putatur, Serenus. Ad profluuium mulieris: Gallinæ ouum totum comburas & conteras, & in vino mixtum illinies, restringit, Sextus. *vide in Testa oui vsta inferius.*

*Ex ouis cū
aceto co-
ctis vel
macera-
tis.*

¶ Pars vi. Remedia ex ouis cum aceto coctis, aut solum in eo maceratis & emollitis. Si aceto coctum edatur ouum, exiccat fluxiones ventris, Galenus & Symeon Sethi. quod si etiam admiscueris aliquid eorum quæ dysentericis & coeliacis profunt, deinde super igne mediocri & minimè fumo-
so, qualis carbonum est, frixeris, & exhibueris ægris, non parum eos adiuueris. Conuenienter autem addetur huic remedio omphacium & rhûs, tum ruber dictus qui obsoniis aspergitur, tum succus ipsius: & galla, & sidia, & cinis cochlearum quæ integræ tostæ fuerint: nec non vinacea, & fructus myrri, mespili, corni. his medicatiora sunt balaustia, & hypocistis, & cytini, Galenus. Oua cocta sicut sunt (in testa sua nimirum) cum aceto, prohibent effusionem humorum ad stomachum & intestina, & fluxum ventris & dysenteriam: & medentur asperitati gulæ & ventriculi, Auicenna. Ex aceto decocta ardore vrinæ, renum vlcera ac vesicæ mirificè tollunt: & multò magis si nuper nata & cruda excusso alba-
mento deglutieris, Platina. Maceratorum in aceto putamen mollitur. talibus cum farina in pane subactis, coeliaci recreantur. Quidam ita resoluta (aceto mollita) in patinis torreri vtilius putant. Quo genere non aluos tantum, sed & menses fœminarum sistunt: aut si maior sit impetus, cruda (præmollita tamen aceto) cum farina ex aqua hauriuntur: Et per se lutea ex ijs decocta in aceto donec indurescant: iterumq; cum trito pipere torrentur ad cohibendas aluos, Plinius. Coeliacos recreabis pane, *Quem madido farre efficies ac mollibus ouis, Quorum testa fero prius emollescat aceto*, Serenus. Oua in aceto cum testis suis macerata, & alio die in patella infusa ibiq; tosta, coeliacis in cibo data plurimū profunt, Marcellus. Oua decoquuntur ex aceto donec indurescant, & vitelli eorum tosti cum pipere esui coeliaco dantur, citò medentur, Marcellus. Tussis in equo (inquit Theomnestus in Hippiatricis Græcis) quam æstus aut puluis excitauit, ijs remediis abigitur. Oua quinque cum suis putaminibus in aceto acri cum aduersperascere cœperit, macerabis. diluculo deprehendes exteriorem callum intabuissè, sic vt ea prorsus emollescant: qualia videri solent quæ intempestiuè ponuntur & præcoci partu gallinarum eduntur: quorum folliculus tactui non renitens, in vesicæ modum liquoris capax remanet. Vbi os diduxeris, linguam educens, integra singillatim faucibus impelles: singula auripigmento conuolues. sed caput sublime teneatur, dum singula deuorârît. Sub hæc autem fœnigræci aut ptisanæ cremor melle dilutus infunditur. ea triduo data vitium extenuabunt, Hæc ille. Ad ruborem faciei cum pustulis rubeis. Ouum recens aceto forti per triduum aut quatrimum macerabis, ad corticis plenam emollitionem, tum extractum simul totum in mortario bene contunde ac vrere, Incert. Oua in forti aceto triduo remollita, torrè. tunc album cum vitello ex tertia parte aceti misceantur. his adde puluerem thuris, vnge faciem & in crastino ablue: confert ijs qui sunt quasi leprosi, Theophrastus. Ad lentigines faciei, Pone in acerrimo aceto oua septem integra, & tamdiu dimitte ibi donec exterior testa in modum interioris pelliculæ mollescat, & cum eis admisce pulueris sinapis vncias quatuor, & simul tere & in faciem inunge frequenter, Trotula. Ad scabiem pruritumq;: Oua gallinæ integra in acetum acerrimum demitte per diem noctemq;: quæ si tria fuerint, ipsis cum putaminibus in eodem aceto contritis adijce sulphuris ignem non experti, arsenici scissilis, vix taminia, cerussæ, spumæ argenti, nerij succi, singulorum vnciam vnâ, olei veteris quantum satis est, omnibus contritis obline in balneo, Galenus Euporist. 3. 77. Oua decem in aceto acerrimo macerato, quoad omnis ipsorum testa marcescat & mollescat. Dein coquito oua cum aceto, & luteis ipsorum cum rosaceo & aceto lauigatis, adijce lithargyri vnciam semis. Mixta & subacta bene, redige ad glutinis crassitudinem & illine, Nicolaus Myrepsus.

¶ *PARS VII. Remedia aliquot ex ouis permixtis cum alys diuersis remedijs efficacioribus.* Et si in præcedentibus etiam remedia aliquot ex ouis memorauimus, ubi ea cum alijs quibusdam miscentur. sunt *permix-* enim oua (vt ab initio huius capituli dictum est ex Galeno) veluti materia plurimis alijs medicamentis. *tis cum* visum est tamen hoc in loco separatim quædam recensere, huiusmodi præsertim ubi longè potentio- *alijs di-* ribus remedijs oua adduntur, ita vt propè materiæ solum insar eis sint, nec aliud quicquam suapte vi *uerfis re-* aut minimum conferant. Cum balsamitis (vox videtur corrupta, legerim *diuersis*) rebus mixta oua, *medijs.* multis subueniunt ægritudinibus, Constantinus. Aduersus ictus serpentium cocta oua tritaq; adiecto nasturtio illinuntur, Plin. Contra fungos gallinarum oua cum posca pota profunt, addita aristolochiæ drachma, Dioscorides. Scabiem corporum ac pruritus oleo & cedria mixtis tollunt: vlcera quoq; humida in capite cyclamino admixta, Plin. *Ouaq; cum betis profunt saepe illita tritis,* Serenus inter ignis sacri remedia. Oua lacti commista (*oogala* vocant) dysentericis profunt, Aetius 9.45. Torminibus quoq; multi medentur, oua bina cum alijs piscis (cum allij spicis) quatuor vnâ atterendo, viniq; hemina calefaciendo, atq; ita potui dando, Plin. Fit & dysentericis remedium singulare, ouo effuso in fictili nouo, eiusdemq; oui mensura, vt paria sint omnia, melle, mox aceto, item oleo, confusis crebroq; permixtis. Quo fuerint ea excellentiora, hoc præsentius remedium erit. Alij eadem mensura pro oleo & aceto resinam adiiciunt rubentem, vinumq; & alio modo temperant, olei tantum mensura pari, pineiq; corticis duabus sexagesimis denariorum, vna eius quod *rhys* diximus, mellis obolis quinque simul decoctis, ita vt cibus alius post quatuor horas sumatur, Idem. Probatissima paralyticorum cura est ad omnes corporis partes. Primo accipiatur olla terrea & noua, & accipiatur tria oua recentia & ponantur in ollam prædictam, & post accipiatur semen synapi & ponatur super oua, ita vt oua sint cooperta cum synapi. & post pone super semen & oua acetum album & fortissimum, & imple ollam totam, & cooperi eam cum panno lineo forti peroptime, & pone regulam super pannum & claude, & fac foueam in terram & impone ollâ, & cooperiatur cum terra fortiter & sic mitte stare per quinque dies & noctes, & tunc extrahe ollam de terra: & illud quod intus est accipe & tere bene, & misce totum in simul, & inuenies quod factum est vnguentum optimum. Et ubicunq; paralyticus sentit dolorem, sedeat ad ignem vngendo se cum huiusmodi vnguento, & liberabitur in vna nocte, & si habeat grauissimam paralytin in viii diebus liberabitur. Tota oua adiuuant partum cum ruta & anetho & cumino pota ex vino, Plin. Oua gallinarum imparia in vrina asini elixata & esâ, nephriticos & colicos sanabunt mirtificè, Kiranides.

¶ Oui testa aliquando mensuræ vsum præbet medicamentis quibusdam, quibus ferè etiam ipsum ouum (hoc est interiora, albumen & vitellus) adiicitur. Marrubij succum Castor in ouum inane conijcit, ipsumq; ouum infundit melle æquis portionibus tepefactum, vomicas rumpere, purgare, persanare promittens, Plinius. Ad vomicam aut similem tumorem, *Ouum defundes in fictile, deinde putamen Marrubij succo implebis, post melle liquenti Omnia consociata tepenti prospera potu Sumuntur, reserantq; malum, purgantq; leuantq;* Serenus. Sed clarius idem medicamentum a Marcello traditur, his verbis: Ouum incoctum (crudum) in calicem defunditur, & testa eius succo marrubij impletur, & in ipsum (eundem scilicet in quem ouum depletum est) calicem defunditur: & mellis optimi despumati tantundem. omnia hæc in se permiscuntur, ac tepefacta hauriuntur, miro modo vomicas rumpunt, & ad sanitatem laborantem stomachum perducunt. Ouum recentissimum aperies, & in calicem vacuabis, ac testam eius implebis melle optimo despumato, nec non oleo viridi bono, & in ipsum (eundem in quem defusum est ouum,) ac simul omnia permiscebis, & diu agitabis: ac postea in calida aqua ipsū calicem tepefacies. & sic dabis dysenterico cui medendum erit, mirè proderit, Idem Marcellus. Pastillus celiacis & dysentericis: Ouum crudum recens perforato, & in vasculum euacuato, & cū testa subscripta mensurato: Olei omphacini testam oui vnam, piperis albi tenuissimè triti tantundem, gallarum omphacitidum tantundem, farinæ tritici tantundem. Omnia (nimirum cum ouo, id est interioribus oui euacuat) subacta & mollita in pastillos redigito, & in fartagine fricta ante cibum dato, Asclepiades apud Galenum in opere de Compos. medic. sec. locos. In eodem Galenus ex Archigene describens fomentum, cuius vapor intra os recipiendus est, ad gurguliones inflammatos & tonsillas, Origanum (inquit) aut hyssopum, cum sufficienti aceto diligenter in olla feruefacito obturata. operculum autem circa medium habeat foramen. deinde harundinem ad foramen operculi ac os ægri adaptato, ac fomentum admittito. Si verò os à feruore harundinis comburatur, ouum vacuum vtrinque perforatū ægri in ore contineant, & per ipsum harundo inferatur.

¶ *PARS VIII. De remedijs ex albumine oui.* Petrus Aponensis problem. 69. quærit an albumen *De reme-* oui sit calidum, & vitellus frigidus: contra scilicet quàm communis & recepta medicorum opinio est. *dijs ex al-* eam quæstionem nos ceu superuacaneam omittimus. Candidum oui crudum refrigerat, spiramenta *bumine* cutis occludit, Dioscorid. Læuat exasperata, Celsus. Acrimoniam expers est, collinit, & mitigat acres *oui.* mordicationes, obstruit, Galenus in diuersis locis. Glutinat vulnera, Celsus. Aiunt & vulnera candido glutinari, Plinius. Albore oui vitimur in purgandis vulneribus, & in constringendis quæ laxa sunt, Platina. Ambusta si statim eo perungantur pustulas non sentiunt, Dioscorid. Oui crudi albumen lana molli exceptum, vel totum (id est albumen simul cum vitello) agitatum, Galenus vtiliter imponi scribit

ambustis, quod ea moderatè refrigeret: & sine morfu siccet. Auicenna (si bene memini) vitellum pariter & albumen humectantis naturæ facit, nutrimenti nimirum magis quàm medicamenti ratione. *At verò ambustum flammis qui candidus oui Succus inest, penna inductus sanare valebit*, Serenus. Lana albumine madens vtiliter imponitur locis igne aut aqua feruida adustis, Serapio. Miscetur vtiliter medicamenti profluuium sanguinis ex cerebri inuolucris supprimentibus, quæ citra morsum obstruere & astringere possunt, Galenus, Auicenna, & Serapio. Ad sanguinem fluentem è naribus, aliqui thuris farinam cum calicis oui cinere, & vermiculato gummi ex oui candido linamento in nares conijciunt, Plinius si bene memini. In Andromachi quadam potione pro hæmoptoicis apud Aetium lib. 8. alijs quibusdam astringentibus candidum ouorum duorum adjicitur. Utendum est hoc liquore non solum in oculis, sed etiam cæteris omnibus partibus quæcunq; remedijs minimè mordacibus indigent, vt vlcerà maligna (rebellia) omnia circa sedem & pudenda, quæ scilicet exiccare ea absq; morfu possunt, quale pharmacum est pompholyx lotus, & metallica quædam abluta, Galenus & Serapio. Faciem à Solis adustione tuetur, Dioscor. & Plin. Epithema ex albumine prohibet corruptionem coloris à Sole & remouet eam, Auicenna. Vtiliter contra hæmorrhoidis serpentis morsus crudum sorbetur, Dioscorid. quam vim Plinius luteo adscribit. Sunt qui ægrotos plerosque iam desperatos intra duos ignes ouorum albuminibus conquassatis perfricatos, diebus aliquot, semel quotidie, restitutum iri polliceantur.

¶ *Oua cōferunt coryzæ*, Auicenna: qui forte hoc intelligit de albumine præsertim, quod fronti (vt mox dicetur) applicatum, fluxiones à capite descendere prohibet. Lac muliebre mixto ouorum candido liquore, madidaq; lana frontibus impositum, fluxiones oculorum suspendit, Plinius. Lanæ habet & cū ouis societate, simul fronti impositæ contra epiphoras. non opus est eas in hoc vsu radica esse curatas: neq; aliud quàm candidum ex ouo infundi ac pollinem thuris, Idem. Est & vnum de collyrijs mixtum cum thuris manna, vt id lana colligas, & circa tempora imponas. hoc fluentes oculorum lachrymas stringit: & facit somnum, si exiguum oleum adjicias, Sextus. Infantes apud nos à matribus vel nutricibus post balneum statim quotidie toto corpore illinuntur albumine oui conquassato cū modico vini tepido. Ouo (albo eius potissimum) tanquam sine morfu exiccante, vtimur ad anacollemata quæ fronti imponuntur. & palpebrarum etiam pilos (quorum ortus non est directus, Serap.) eodem reflectimus (*ἀνακολλᾶμεν*), idoneo aliquo admixto, quale etiam thus est, præsertim pingue, & non vetus aut aridū. Verū in his nō oui tēperies, sed lentor ipse utilis est: quē forte aliquis etiā ideo vtiliorem esse dixerit, quod remedio cui miscetur, aduersus non sit. nā alia quædam lenta & viscosa aduersantur, vt viscū quod acre & calidū est, Galenus & Serapio. Candido ouorū in oculis & pili reclinantur, ammoniaco trito admixtoq; Plin. Agglutinatoriū ad fluxionem oculorum, Oui tenuis vitellum cum thure fronti imposito. Aut cochleam cum testa sua & oui candido ad strigmentitiam formam redactam in splenio altero ad alterum extendendo imposito, sua sponte decedit vbi restiterit fluxus, Archigenes apud Galenum de compos. sec. locos. Candidum oui fronti impositum cum thure fluxiones arcet, auertitq; Dioscorides: pro cuius verbis Græcis *Ἀνακολλῆμα ὅτι ρευματισμοῦ συν λιβανωτῶ καὶ τῷ μετώπῳ ὅτι πιθέμενον*: Barbari translationem cum thuris polline, frontibus perunctis, rheumatismos reclinat, Marcellus Vergilius reprehendit. Ex Plinio enim (inquit) accepto reclinandi verbo, voluisse videtur eadem Plinio, non Dioscoridi, hoc loco docere: & de reclinandis palpebrarum pilis in hoc scriptore præcipere, cum non de palpebris reclinandis, compescendis, firmandisve Dioscorides hîc præcipiat, nisi nos fallimur: sed de compescenda omni à superiore parte in oculos destillatione, seu rheumatismo. quam ob causam iubet fronti imponi. Verbum quidem *anacollemma*, manifestè indicat vim remedij lentore suo glutinantis, aut naturæ suæ vi fluentia firmantis ac retinentis. Verum non eam ob causam, vt videtur, ex ouorum candido fieri *anacollemma* Dioscorides ait: sed quoniam glutinoso lentore fronti hæreret, Hæc ille. Et ipsius translationem hoc in loco nos etiam potius quàm Hermolai probamus. sed reclinandi verbū cum de palpebris sermo est cōpescere aut firmare, vt ipse interpretatur, non significat. neq; enim veteres Græci medici *ἀνακολλᾶσθαι* dicunt palpebras (nam de his quoq; hoc verbo vtuntur quæ, quàm de fluxione retinenda) quæ effluant, sed quæ retortæ in oculum pungendo molestæ sunt, cum ad situm & rigorem naturalem illitis quibusdam (glutinantibus & rigorem cum aruerint præstantibus) reducuntur. quos pilos aliqui forfice euellunt. Hæc quod ad propriam vocum significationem, quod verò ad rem ipsam, ipsaq; remedia, pleraq; quæ pilos reclinare possunt glutinoso humore suo eadem si fronti illinantur, catarrhum etiam ad oculos sistere posse videntur. ¶ De *anacollemate* fronti apponendo ex albumine ouorum thurisq; polline, ne fluxus (lachrymæ & epiphoræ) in oculos decumbant, & de pilis palpebrarum retortis albumine per se vel cum ammoniaco reclinandis, paulò ante scripsimus. Oua per se infuso candido oculis epiphoras cohibet, vrentesq; refrigerant, Plinius. Inter ocularia pharmaca mordacitatis maximè expertia sunt quæ dixi, suntq; acrimoniæ omnis expertes tres præcipue liquores: primus scængræci decoctum, alter lac, tertius tenuis ouorum liquor. In hoc genere esse existimandum est tum gummi, tum tragacantham. & nisi prædicta tria copiaq; & vsu prompta & expedita essent, liceret parum gummi aut tragacanthæ in multa aqua maceratum in eundem vsum velut illa assumere, &c. Galenus in opere de compos. med. sec. loc. Et rursus, Eiusdem generis cum prædictis pharmacis, subtenuis ouorum liquor existit, ex redundanti potens humiditates abluere,

luere, & exasperata oblinere. verum obturandi meatus vim cum illis æqualiter non habet, sicut neq; vim resiccandi. Atqui fœnigræci succus quod ad viscositatem attinet, similis est albo ouorum liquori, &c. Et iterum, Lenituios liquores dico oui candidum & fœnigræci decoctum, & lac. Vt plurimum verò albus oui liquor cum accommodatis pharmacis lippitudines curare sufficit: per collyria videlicet *Monohemera*, hoc est vnius diei appellata, &c: Albus & tenuis ouorum liquor, quo ad ophthalmias etiam vtimur, è numero pharmacorum ab omni morfu & acrimonia alienissimorum est, nec ita fallit vt lac non raro fallere solet, emulsū scilicet ab animalibus, quæ cruditate, aut labore nimio, aut siti affecta fuerunt, aut malis vsa cibarijs, quod in mulieribus sæpe accidit, vnde lac intemperatum efficitur. Oua verò vnum duntaxat, ex vetustate scilicet, vitium habent, quod facile est cauere recentibus vtentem, Galenus de simplic. lib. II. Albumen oui sedat dolores acres, magis quàm vlla alia eiusdem facultatis: quoniā agglutinatur & remanet, nec facile recedit vt lac, Auicenna. Gallinæ ouum notissimum est omnibus habere vim ad omnium oculorum dolorem. album infusum in oculos sedat punctiones, Sextus: omnesq; feruores & prurigines, Constantinus. Oui candido ad lippitudines vtimur, Galenus. Oua per se infuso candido oculis epiphoras cohibent, vrentesq; refrigerant. quidam cum croco præferunt, & pro aqua miscent collyrijs. infantibus verò contra lippitudines vix aliud remedium est, butyro ammixto recenti, Plinius. Candidum oui inflammationes oculorum infusum lenit, Dioscor. Et rursus, Inflammationes oculorum lana exceptum, addito rosaceo, melle & vino, mitigat. Ad cruentos & suggillatos oculos candidum oui instillatum prodest, atq; amplius pura lana exceptum & supernè impositum, Archigenes apud Galenum de compos. sec. loc. ¶ Ad auris dolorem à calore, Oui album instillato meatui auris, Nicolaus Myrepsus. Dolores aurium leniuntur oui candido, Galenus de compos. sec. loc. Et rursus, Ad dolorem auris ex inflammatione obortum, Miscetur opium muliebri lacti & oui candido, quæ ipsa etiam per se sæpe aurium inflammationibus profuere. Ad aurium nocumenta ex aqua, Oui aquato, modo eodem quo in oculorum inflammationibus vti ipso consueuimus. præparato vtor, Galenus Euporiston I. 16. ¶ Summè tepidum (ἀκροχλιαρον) prodest vesicæ rosionibus, renum exulcerationibus, gutturis scabriciæ, reiectionibus sanguinis, destillationibus, & thoracis rheumatismis, Dioscorides: tanquam de candido oui tantum hæc remedia accipienda sint. ego de toto ouo acrochliaro, id est non cocto, sed leuiter calefacto sorptoq; hæc verè scribi putarim. Aiunt & calculos pelli candido oui, Plin. Ex albumine fit clyster cum meliloto propter vlcera intestinorum & putrefactionem eorum, Auicenna. Dioscorides quidem vitellum cum meliloto vtilem esse scribit ad inflammationes sedis & condylomata. Ex albumine fit pessarium cum oleo de alcanna, quod vlceribus vuluæ salubre est, & vuluam lenit, Auicenna. Ouorum quinq; candida adiiciuntur cerato cuidam podagrigo refrigeranti apud Aetium 12. 43.

¶ Est quando albumen oui alijs & potentioribus ferè medicamentis admiscetur. ex quibus non- *Ex eodem* nulla priuatim hîc conscribere libuit. Vlceribus ex ambusto cum candido ouorum tostum hordeum *albumine* & suillo adipe, mirè prodest. Eadem curatione ad sedis vitia vtuntur. infantibus quidem etiam si quid *cum alijs* ibi procidat, Plin. Ad combusta igne, *Ordea vel franges atq; oui candida iunges: Adsit adeps, (mira est nam potentio-* *forma medela,)* Iunge chelidonias, ac sic line vulnera succis, Serenus. Ad ignem sacrum candido ouorum tri- *rib. medi-* to cum amylo vtuntur, Plinius. Sunt qui sex aut septem albumina cum thure albo permisceant, & em- *camentis* plastrum inde paratum ossibus fractis imponant, Obscurus. Ad sanguinem sistendum, Cum oui can- *admixto.* dido mistæ & pilis leporis exceptæ aloes pars dimidia & thuris pars vna, medicamentū sunt optimum, Galenus quinto Methodi, & in libro de curandi ratione per phlebot. Felle tauri cū oui albo collyria fiūt (ad oculos,) aquaq; dissoluta inunguntur per quatrduum, Plin. Aetius lib. 15. cap. 28. describit emplastrū ex ouis optimum quod accipit spumæ argenti, cerussæ, ana vnc. 4. cadmiæ vnc. ij. ceræ lb. j. rosacci lb. ij. ouorum albumina decem. Metallica (inquit) ex aqua & vino terito, deinde cum ouorum albuminibus subigito. postea liquatis quæ liquari oportet admisceto, vnito & vttere. Vsum ipse non exprimit, videtur autem ad vlcera maligna facere, quæq; circa sedem sunt, quæ citra morsum siccari conuenit. Describitur & apud Galenum alicubi in opere de compos. sec. genera (ni fallor) ceratum quoddam ex ouis. Vt splendescat facies: Farinam fabarum misce cum albuminibus oui, & inunge, Furnerius Gallus. Candido ouorum in oculis & pili reclinantur, ammoniaco trito admixtoq; & vari in facie cum pineis nucleis ac melle modico. Plin. Asclepiades apud Galenum in opere de compos. sec. loc. ad catapotij adipsi, id est sitim extinguentis compositionem, seminum cucumeris & portulacæ ana partes duas capit: & tragaanthæ partem vnā ouorum crudorum recentium candido dissoluit, & probè tritis alijs addit, & catapotia inde facta in vmbra siccant, atq; vnum sub lingua teneri iubet, vt liquor inde solutus denoretur. Ramicosis cochlearum cinis cum thure ex oui albi succo illitus per dies xxx. medetur, Plin. Ad pedum rimas ouorum candido decocto cum cerussæ denariorum duorum pondere, pari spumæ argenti, myrrhæ, exiguo deinde vino vtuntur, Plinius. ¶ Sunt qui ad vulnera quædam sananda, oui albumen cum sale subactum in olla noua vrant donec soluatur & clarum fiat, hoc deinde lapide calido in puluerem atterunt, vt in libro quodam Germanico manuscripto reperi. ¶ Liquor de albumine instrumentis chymicis destillatus, oculos refrigerat & confortat: & vtiliter miscetur collyrijs alijsq; oculorū remedijs. Facies & manus eo ablutæ nitore & claritate proficiunt. Cicatrices etiam foedas, com-

Remedia
ex vitello.

bustionis aliarumq; noxarum cutis vestigia emendat frequenti illitu, Ryffius ex Brunsvicensi ni fallor, Odor ex albuminib. ouorū, dū putrefiūt, si postea destillatur sublatus venenosus & admodū noxius est. ¶ *PARS IX. De remedijs vitelli.* Vitellus ouorum eandem albumini vim obtinet, (hoc est similiter conuenit ijs quæ remedia minimè mordacia postulant:) quamobrem miscetur cerotis lenientibus (ἀ-δύκτοις) ouis elixis vel assis exemptus. interest autem parum aliquid, eò quòd oua assa, paulò magis exiccent, eodemq; nomine minus leniant aut mitigent. Miscet & cataplasmatīs aduersus inflammationes, vt in ijs quæ circa sedem fiunt, cataplasmatīs è meliloto, Galenus & Serapio. Oui vitellus extrinsecus illitus paregoricus vel stypticus inuenitur, Inter notha de simplicibus Galeno adscripta. In ouis est astringitio, & propriè in vitello eorum affato, Auicenna. Corn. Celsus scribit vitellum crudum mollire, discutere quæ in aliqua parte corporis coierunt, & vulnera purgare. Vitelli ouorum incoctorum (id est crudorum) coagitati & inliti, liuores qui ex tumore aut collisione aliqua facti erunt, etiam veteres, extenuant, Marcellus. Ad liuentia luteis ouorum vtuntur: si vetustiora sint, cum bulbis ac melle, Plinius. Vitellus affatus & tritus cum melle, vtiliter imponitur panno & nigredini, (suggillatis & liuoribus,) Auicenna: sed hoc de suggillatis oculorum apud Galenum legitur, vt inferius recitabo. ¶ Vitellus oui prius coctus, deinde in sartagine probè frixus, ac per lineum pannum expressus fortiter liquor, medicina est admodum vtilis membro virili dolenti, Incertus. ¶ Vitellus affatus miscetur medicamento cuidam ad sedem ex Andromacho apud Galenum in opere de comp. sec. loc. Sedis etiam vitijs vtilia sunt ouorum lutea, durata igni, vt calore quoq; profint, Plin. Extalem (id est anum) nimis prominentem reprimit gallinaceus vitellus si coctus integer ab ipso ægro illic calidus assidue contineatur, Marcellus. Ouorum lutea vtilia sunt & ceruicis doloribus cum anserino adipe & rosaceo, & condylomatīs cum rosaceo. item ambustis durata in aqua, mox in pruna putaminibus exustis, tum lutea ex rosaceo illinuntur, Plin. Prodest & tussientibus per se luteum deuoratum liquidum, ita vt dentibus non attingatur. thoracis distillationibus, faucium scabrie, priuatim contra hæmorrhoidum morsum illinitur, sorbeturq; crudum, (Dioscorides hanc vim albumini tribuit.) Prodest & renibus, vesicæ rosionibus exulcerationibusq; & cruenta excreantibus, Idem. Oua sorbilia profunt tussi & pleuritidi, & phthisi, & raucedini vocis ex caliditate, & stricture anhelitus, & sputo sanguinis, præsertim cum sorbetur vitellus eorum tepidus, Auicenna. Et rursus, Vitellus confert vlceri renum & vesicæ, præcipuè si sorbeatur crudus, (hoc Platina de integro ouo scribit.) Vitelli ouorum crudi quinque cum vini tribus cyathis hæmoptoicis profunt, Constantinus & Æsculapius. Cū vini veteris aut mulsi cyathis tribus permixti, & calidè per triduum poti, excreationes cruentas emendant, Marcellus. Suggillata in oculis oui vitellus impositus discutit: sunt qui mel misceant, Archigenes apud Galenum de compos. sec. loc. 5. 1. Oui assi vitellus miscetur cataplasmatīs ad oculos lippientes, inter Asclepiadis medicamenta in eodem opere 4. 7. item ad fluxiones cohibendas. Agglutinatorium ad fluxionem oculorum. Oui tenuis vitellum cum thure fronti imposito, (ὅς λεπὴν λευκόν, vide an legendum ὅς λεπτόν. [vel λευκόν] ἢ λευκόν. nam & albumen & luteum oui conuenit,) Archigenes apud Galenum de compos. sec. loc. 4. 8. Ad hæmalopes & hyposphagmata, id est cruentos & suggillatos oculos, statim à principio tum ad inflammationem tum ad dolorem compescendum prodest oui assi luteum cum vino impositum, Ibidem. ¶ Vitellus apostemati calido in aure medetur, Auicenna. ¶ Dolores stomachi lenit oui vitellus tostus, & in farina comminutus, cum polenta potus, Archigenes apud Galenum de compos. sec. loc. & Euporiston 1. 97. Ouorum vitelli cum vino vel oleo cocti, adiecta polenta, mane sumpti, medentur his qui cibos non continent, Constantinus. In patinis frigitur vitellus vt cibo aluos sistat, per se vel admixta galla aut fructu rhois, Dioscorid. Sistunt & menses mulierum cocta ouorum lutea, & ex vino pota: inflationes quoq; vuluæ cruda cum oleo ac vino illita curant, Plinius.

Ex eodem
vitello cū
alijs me-
dicamentis
admixto
extra cor-
pus.

¶ De remedijs ex eodem cum alijs medicamentis admixto: primum extra corpus, deinde intra. Ad liuentia ouorum luteis vtuntur: si vetustiora sint, cum bulbis ac melle, Plin. Contra adustionem ignis. vnguentum laudatur ex vitellis ouorum recentium, oleo rosaceo, cera alba & sepo arietino, Galenus vt quidam citant. Vitelli cum oleo rosaceo & croco inuncti medentur dolori podagricorum: & si valde doluerint, misceatur modicum opij, Idem vt quidam citant. Ouorum assatorum lutea quinq; apud Aetium 12. 44. adduntur vnguento cuidam arthritico anodyno. Ad exanthemata curanda oui cocti vitellus cum melle & psimmytio tritus rectissimè adhibetur, Marcellus. Si quæ maligna pustula in facie, vel brachijs vel pedibus, non frangat eam ne forte de vita periclitetur. sed vitellum oui cum pari sale ad spissitudinem subactum imponat & leniter fricet, vel in ouum albumine eiecto sale iniectum diligenter misce, & cum linteo impone & illiga pustulæ, Obscurus. Vitellum oui coctione induratum misce cum axungia vel cæpe & fermēto & est maturatinum optimum, Theoph. Vitellus induratus oui recentis cum butyro mixtus inungitur opportunè capitis scabiei malignæ, Incert. ¶ Oui vitellus tostus cum rosaceo & croco vtilis est oculorum doloribus, (ὡιδωδυσίαις,) Dioscorid. Lutea ouorum cocta vt indurescant, admixto croco modicè, item melle & lacte mulieris illita, dolores oculorum mitigant. vel cum rosaceo & mulso lana oculis imposita, vel cum trito apij semine ac polenta in mulso illita, Plinius. Si *chemosis* (id est vtriusq; palpebræ distortio ex inflammatione) fortis contigerit, oui luteum cum muscæ (μύας, sed in hoc remedio caro muris non muscæ adhibenda legitur apud Galenum Euporiston

riston 1. 31.) carne terito, atq; vbi ad cerati formam deducta fuerint, linteolo excepta impone, confestim sedant, Archigenes apud Galenum de compos. med. sec. loc. 4. 8. Et mox: Oblitiones oculorum, Oui assiluteum cum modico croco ac vino tritum imposito. Vitellus cum croco & oleo rosaceo vtilissimus est ictibus (magnis doloribus, Dioscor.) oculorum: & cum ex eo fit cataplasma cum farina hordei auertit fluxionem ab oculis: & cum thure fronti illinitur eandem ob causam, Auicenna. Vitellum oui (eodem die positi) aliqui cum sale subigunt: & vstum inde puluerem oculis equorum lunaticis inspergunt: quo remedio cicatrices etiam aboleri aiunt. ¶ Ad ceruicem tumores sedandos, ouorum vitelli cocti cum adipe anserina illiniuntur, felle caprino, æquis ponderibus permixto, atq; inde ceruices fricantur, Marcellus. ¶ Ad mamillas Ægineta 3. 35. ouorum luteis crudis cum cerato vtitur. ¶ Fissuras ac rimas pudendorum iuuat resina fricta cum rosaceo trita ad strigmentitiam crassitudinem, ammixto etiam oui assati vitello, Asclepiades apud Galenum lib. 9. de compos. med. sec. loc. ¶ Luteum oui inassatum cum meliloto sedis inflammationibus prodest & condylomatis, Dioscor. Cum vitello, sale & melle, sunt qui & crocum addant, balani ad aluum proritandam componuntur. Nonnulli cum celeritate opus est, vel alia desunt, vitellum copioso sale mixtum linteolo illigant. Cum propter hæmorrhoides locus inflammatur, maximè vbi dura aluus eum locum læsit: tum in aqua dulci desidendum est, & vitium fouendum ouis, imponendi vitelli cum rosæ folijs ex passo subacti, Celsus. ¶ Ouorum vitellum (vt ali- bi etiam candidum) Hippocrates mollitorijs vteri medicamentis admiscet.

¶ Intra corpus cum alijs remedijs. Gallinacei oui vitellum semicoctum oleoq; permixtum si quis sorbeat, sitire desinet, Marcellus. ¶ Cum vna fruticis eius quem rhoa dicunt, aut galla in patinis frigitur vitellus, vt cibo aluos sistat: qui per se etiam offerri solet, Dioscor. Damus & ouorum assatorum lutea dysentericis cum modico aceto ac rhoë, paucissimo oleo admixto, Aetius. Quinque ouorum lutea in vini hemina cruda sorbentur dysentericis, cum iure putaminis sui, & papaueris succo ac vino, Plin. Vitelli tosti cum pipere esui cœliaco dantur, cito medentur, Marcellus. Lutea ouorum per se decoquuntur in aceto donec indurescant, iterumq; cum trito pipere torrentur ad cohibendas aluos, Plin. Et rursus, Ouorum lutea dantur cœliacis cum vna passæ pinguis pari pondere, & malicorio, per triduum æquis portionibus. Et alio modo, lutea ouorum trium (cum) lardi veteris & mellis quadrantibus, vini veteris cyathis tribus trita ad crassitudinē mellis, & cum opus sit auellanæ nucis magnitudine ex aqua pota. Item ex oleo fricta terna, totis ouis pridie maceratis in aceto. Sic & lienicis. Sanguinem autem reijcientibus cum tribus cyathis musti.

¶ Ad eminentias expertum valde probatum: Ouum elixato donec durum fiat, & repurgato: quod in eo testaceum est, abijcito. interiorem autem eius partem cum albo ipsius in carbones conijcito, & tantisper assato, donec totum albescat. dein vitellum eius conijce in mortarium plumbeum, cum cerussa & oleo rosaceo sufficienti: & omnia simul diligenter subigito, quo ad glutinis crassitudinē nascantur. Dein chamæmelon coquito in aqua ad tertias, & foueto cum spongia sæpius locū. Post vntionem desuper cum penna illinito, & sic curato bis die assidue obseruando, Nicolaus Myrepsus.

¶ Aqua de vitellis destillata vestigia combustionis & ex alijs læsionibus cutis relictæ sanat (vt etiam dealbumine destillata) & omnem scabiem cutis: sed multò efficacius ad hæc est oleum de vitellis, (de quo supra scripsimus,) Ryffius.

¶ PARS X. De remedijs ex pellicula oui interiore, & ex pullis ouorum, id est, nondum exclusis. Membrana putaminis detracta ouo siue crudo, siue decocto, labiorum fissuris medetur, Plinius. In oui testa membrana quæ hæret, ruptis labijs rectè adponitur, Marcellus. Labiorum fissurum cura mirabilis. Oui internam pelliculam fissuris eorum agglutina, Nic. Myrepsus. Hymen, id est pellicula oui, ad labra scissa & aurium fractionem facit, & ad asperam linguam. item ad cruris fracturam, Kiranid. Vestem (id est tunicam) oui delicatam interiorem siccata, contere, vino misce, & cola, & ex aqua calida dytenterico da bibendam, Marcellus. Ad paronychiam, testam subtilem interiorem oui circumuolue digito vel vngui vbi dolor est, & in nocte liberaberis, Theoph. ¶ Stomachum dissolutum confirmant pulli ouorum cum gallæ dimidio, ita vt ne ante duas horas alius cibus sumatur. Dant & dysentericis pullos in ipso ouo decoctos, admixta vini austeri hemina, & pari modo olei polentræq; Plin.

¶ PARS XI. De remedijs ex testis ouorum: primum simpliciter, deinde vstis, tertio de testis ouorum vnde pulli exclusi sunt. Amiantum Syluaticus interpretatur testas ouorum è quibus pulli in nido excluduntur, manifesto errore, cum amiantus genus lapidis sit. hoc forsan fieri potest, vt ad medicinam amianti loco testæ ouorum vsurpari possint. ¶ Crito apud Galenum lib. 5. de compos. med. sec. loc. prescripto ad lichênas medicamento, Forinsecus (inquit) conseruandi pharmaci gratia vesicæ pelliculam, aut oui testam, aut viridia folia quantum satis est impone. ¶ Vnguentum ad splendorem faciei: Putaminum ouorum puluis, semina melonū mundata, misceantur cum pinguedine anatis lota, Furnerius. ¶ Qui testa tosta cum mirro (myrto) attritiones pedum ex calceamentis sanat. omnemq; tumorem & rheumatismum constringit. Vtilis est etiam in pessarijs, & in his quæ sunt circa sedem, hoc est ad matricis passiones, & dolores sedis: maximè verò tumores erysipelatum & nascentiarum, Kiranid. ¶ Ad sanguinis narium eruptiones: Putaminis oui partem vnā, gallæ omphacitidis partem vnā trita linamento torto aqua aut aceto madefacto, excipito & indito. frontem verò aut nasum gypso aut luto

figulino integito. aures autem contentè obturare iubeto, Asclepiades apud Galenum de comp. med. fec. loc. Sunt qui ad hoc remedium oui putamine vsto uti malint: *Vide inferius.* Ad sanguinem sistendum: Cortices ouorum in aceto acri donec molliantur maceratos, in Sole siccabis, conteres, & insperges ubicunque sanguis fluit. Vel, puluerem ex ouorum corticibus cum fuligine pistoria mistum, insperge, & mox sistetur, Ex libro Germanico manuscripto. ¶ Ad dolorem dentium: Ouorum putamina, sepia & oleum misceto & coquito, donec tertia pars relinquatur, & tepidum ore contineto, Galenus Euporiston 3. 187. ¶ Si alius fluat, Torridus ex vino cortex potabitur oui, Serenus. ¶ Recentiores auctores inter calculi remedia celebrant oui testas, Alex. Benedictus. Ad eliciendam vrinam: Ex ouo recente interiora (album & vitellum) effundas: & testam digitis in calicem vinum continentem confricato: & mox pariter ebibito, vrina statim sequetur, Obscurus. Sunt qui ad hoc remedium testa oui ex quo pullus exclusus sit, vtantur. ¶ Ad penis dolorem & inflammationem: Cuminum & ouorum putamina bene decoquito, & foueto: effectum miraberis, Galenus Euporiston 3. 279.

¶ Equo strophoso oua quatuor in os confringito, & ut simul cum putaminibus deglutiat, curato, Anatolius.

*Ex iisdem
vstis.*

¶ E testis vstis remedia. De corticibus ouorum vrendis scribit Bulcasis tractatu tertio. Comburi putamina sine membrana oportet, Plinius. Pulvis ad vlcus antiquum in crure siccandum. Cortices ouorum & soleas calciamentorum veterum vre, quibus addes finum bubulum de mense Maio arefactum & tritum. De his mistis puluerem insperge vlceri, & lanuginem typhæ superinsperge. Calx alba de testis ouorum in furno vstis, chirurgis erodens præstat medicamentum, Tragus. ¶ Oui putaminis cinis in vino potus, sanguinis eruptionibus medetur, Plinius. Si sanguis ex vulnere immodicè fluat, fimi caballini cum putaminibus ouorum cremati cinis impositus mirè sistit, Idem. *Si verò infrenus manat de vulnere sanguis, fimus manni (equi) cum testis vritur oui, Et reprimit fluidos miro medicamine cursus,* Serenus. Cortex oui vstus tritusq; inflatur naribus ad sistendum sanguinem, Kiranides. alij etiam non vsto vtuntur ut supra dictum est. Ad sanguinis è naribus profusionem: Oui putamen integrum comburito, & liquorem ex eo extractum cum fissili arsenico permisceto, in naresq; patientis immittito. si arsenicum præstò non fuerit, solus oui liquor sufficiet, Galenus Euporiston 3. 97. Ad sanguinem fluentem è naribus, aliqui thuris farinam cum calicis oui cinere & vermiculato gummi, ex oui candido, linamento in nares conijciunt, Incertus. Putaminis cinis in vino potus sanguinis eruptionibus medetur, sic fit & dentifricium, Plin. Dentifricium præstat cinis ex ovis, sed non sine vino, Serenus. atqui Plinius in verbis iam recitatis scribens, Sic fit & dentifriciū, intelligere videtur, non quasi id quoq; cum vino fiat, ut medicamentum proximè ab eo memoratum in vino bibendum contra sanguinis eruptiones: sed vsto similiter putamine, & absq; membrana ut de proximo remedio dixerat. Cortex oui vstus collutus (forte affricus: nisi cum vino colluendum dicas, ut Serenus sentire videtur) dentes putgat, Kiranides. ¶ Ventris dolori: *Præterea niuei sterilis testa vritur oui, Quæ postquam in terram fuerit conuersa farinam, Ex calidis potatur aquis, & pota medetur,* Serenus. ¶ Recentiores ad genituræ profluuium corticis oui cinerem laudant, Alex. Benedictus. ¶ Si ramex in scrotum descenderit, vtiliter illinitur cinere de testis ouorum mixto cum vino. sic enim intestina in locum suum redeunt, Obscurus. ¶ Idem cinis mulierum menses cum myrrha illitus sistit, Plinius. Ad profluuium mulieris, Gallinæ ouum totum (cum testa scilicet) comburas, & conteras, & in vino mixtum illinies, restringit, Sextus. Ad alba mulierum profluvia, cineris corticis oui, cineris cornus cerui, farinæ succini, seminis anethi, singulorum drachmas duas misce, cribra, fiat pulvis, vtatur cum aqua.

¶ Remedia de testis ouorum vnde pulli exclusi sunt. Nicolaus Florentinus in difficultate vrinæ mirificè commendat corticē oui è quo pullus exclusus est, cuius à pellicula sua repurgati drachmam propinat. ego eundē cum nobili cuidam foeminæ exhibuissem, emisit duodecim (vasa) vitrea vrina plena. est enim hoc summū remedium, Gatinaria. Alij simpliciter testam oui è vino propinant. Eosdem cortices, à quibus pullus exierit, & eodem pondere Leonellus cum aqua saxifragæ bibi consulit ad prouocandam vrinam. Idem remedium bestijs etiam & pecoribus prodesse reperio. ¶ Si mulieri matrix prociderit, abluat eam aqua, & linteo abstergat, & vngat vnguento quod Martiatū appellant, & postremo inspergat testas ouorum tritas è quibus pulli exclusi fuerint, Obscurus.

H.

*Etyma,
synonyma,
& homonyma
gallinarū.*

a. Volucrum pleræq; à suis vocibus dictæ sunt, ut anser, gallina, Varro. Gallinula diminutium, apud Auenum Arati interpretem. Thrax est gallina Syro par, Horatius Serm. 2. 6. Cortis aues pro galinis dixit Martialis. Oua pullina, id est gallinarum, Lampridius. Myricæ semen cum altilium pingui furunculis imponitur, (gallinarum intelligo,) Plinius. Pumiliones aues (id est gallinas, ut & Græci pro gallinis simpliciter aues dicunt) non nimium probo, Columella. Auitia oua pro gallinaceis Cælius Rhodig. dixit, ut Græci ὀρνίθεια. ¶ Α' λεκτεῖς, θελὲν ἢ ὑπὸ τῆς κεφαλῆς περισφοδῆν, καὶ ὄρνις ἢ θήλεια. id est, capillus & gallina, Varinus. sed melius legetur ἀλεκτοεῖς, ut Hesychius habet. Alektoridas Persæ etiam coruos vocant; Hermolaus. mihi quidem mendum subesse videtur. Ὄρνις, ὀρνίθος communiter (Doricè ὀρνιξ ὀρνίχος. quanquam Alcman in recto ὀρνις dixit) masc. & fœm. genere apud veteres dicebatur de quauis aue non de gallina tantum ut recentiores vulgò vtuntur. Menander tamen ὀρνίθας & ὀρνεις, τὰς, dixit

dixit pro gallinis, & Antiphanes ὄρνιν θήλειαν pro gallina. Ο'ρνίθας & ὄρνίθια (Cratinus etiam ὄρνίθια dixit) consuetudo nunc solum gallinas vocat, gallos verò ἀλεκτρυόνας & ἀλεκτορίδας. Reperitur & ἀλεκτρυών & ἀλεκτρυόνα quoq; apud Comicum pro gallina: & apud Nicandrum πρῶτος, per excellentiam scilicet. non enim de passere modo, sed de quavis aue πρῶτον Græci dicunt. Βοσκὰς ὄρταλῖς, gallina domestica vel altilis Nicandro: qui etiam gallinarum oua ὄρταλίχων ἀπαλῶ ὠδῖνα appellauit. Κύμβαι, ὄρνιθες, Hesych. & Varinus. videntur autem aues simpliciter intelligendæ: quoniam cymbateutæ etiam aucupes Varino sunt. Κόρκορα, ὄρνις, Pergæis, lidem. Κίκα, gallina, lidem. κικὰς etiam gallus est Hesychio. Gallinas Comici aliquando mylactidas vocant. quanquam Aristophanes ita appellat bestiolam inter molas nascentem, Hermolaus. Σὺ δὲ δεῦρ' ἢ κιθαρωδὸς (Scholiastes gallinam interpretatur) ἔξιθι, Πολλὰ-κὶς ἀναστήτασα μ' εἰς Ἐκκλησίαν. Ἀὖτε νυκτὶς ἀπὸ τὸν ὄρθειον νόμον, Vir quidam in Ecclesiastis Aristophanis. Plura de Græcis gallinæ nominibus leges in Gallo a. ¶ Ψῦ, ψῦς, vel Ψῦ, Hebraicum nomen syderis est, quod alij draconis sydus, alij Pleiades seu gallinam (Germani vocant die Bluggheun) interpretantur, Munsterus. Dic me tuum passerculum, gallinam, coturnicem, Plautus Asin. ¶ Gallinarius, gallinaceus, & alia deriuata à Gallina in vtraq; lingua reperies in Gallo a. & stirpium quoque nomina ab hac alite facta.

¶ Epitheta. Ο'ρταλῖς Βοσκὰς Nicandro, gallina altilis. Legitur & ὄρνις χαποικίς, id est gallina domestica, & ὄρνις φιαγὴ, id est gallina pinguis apud eundem. ¶ Tenera, cohortalis, gloiciens, glocitans, gallina. querula, apud Textorem.

DE OVO ET SI IN PRAECEDENTIBVS IN A.B. ET D. NIHIL DICTVM

fit: visum est tamen hic in Philologia, eodem de ovo ordine pertractare, quem in ipsis aliqui animalibus seruamus: ut in a. conferantur, quæ ad nomina & denominationes pertinent, in b. partes, &c.

OVA Hebraicè bezah dici inuenio, Arabicè beid vel baid apud Auicennam. non probo enim Denominatio quod apud Serapionem naid legitur. Syluaticus baadh scribit pro Arabica voce. Idem barch & elbair nationes nescio cuius linguæ vocabula, (Arabica & corrupta conijcio) oua interpretatur. Munsterus in Lexico varia o-trilingui beza & beia scribit, ביצה, ביצה. Ouum Latini à Græco ὠν dixerunt, interposita u litera eunorum. phoniæ causa. Græci verò ὠν quasi οἶον, hoc est solitarium. singula enim pariuntur, Etymologus. Hodie vulgò ὠν nominant. Itali ouo. Galli ouf. Germani (O). Angli an egge. Ouum ex poetis aliqui ὠιον vocant, vel οἶον, si rectè scribitur. Eustathius hoc omittit ὠεον & ὠιον tantum ponit, &c.) Alexis ἡμίτομα ὠον dixit. Ωῖον πολὺ λευκότερον, Sappho. alij ὠεον Athenæus. Alij ὠάριον diminutiua forma, Idem & Eustath. Κίλα τ' ὠεα βρύχων, Nicand. id est mansuetarū ouium oua comedēs. Ωῖεα, τὰ ὠν, Ἀργεῖοι, ἢ τὰ ἀργαῖα ὠτα, Hesych. Synonyma. Ωῖεοκόπας, serpentes nimirum ab ouis deuorandis. Σπὸ τέττε ὠβὴλ ὠν, id est ouum, & nux vel lignum ma oui. Perfici, τὸ φρεσικὸν τὸ ἐντὸς, Idem. Ἀρχηλα, ouum. sed Crêtes hystrichem sic vocant, Hesych. & Varin. Cyami nomine non aliud intellexisse videtur Pythagoras quàm ouum, quòd fit in eo animalium κύσις, Deriuata. id est foetura. Vide in f. infra. Ouatus in similitudinem oui factus. Alijs turbinacio pyri, alijs ouata species. Ouatus. Cælius oualem figuram dixit) ceu malorum aliquibus, Plin. lib. 15. Aurum ouatum, ouo illitum. quoniam oui albo antea illito, æra ac marmora auri & argenti laminis decorarentur. Hinc illud subijit, auro sacras quòd ouato Perducis facies, Persius Sat. 2. nec obstat quòd ouum habeat primam longam. pleraque enim deriuatiua primitiuorum naturam non seruant. Hoc Plinius lib. 35. de marmoribus loquens innuere videtur: quum inquit Claudij principatu inuentum, (Neronis verò) maculas quæ non essent in crustis inferendo, vnitatem variare, vt ouatus esset Numidicus, vt purpura distingueretur Sinnadicus. Nonnulli ouatum aurum dici aiunt, ouatione victoriæque; quæ situm: vel ingens & copiosum, quantum ouationibus comparatur. Ouatio, tempus quo gallinæ oua faciunt, Plin. lib. 29. Certa luna capiendum censent, tanquam congruere ouationem etiam (aliàs, operationem eam) serpentium humani sit arbitrij. Ouare, per onomatopœiam, vt & Græcis ὠζειν, quod Hesychius interpretatur βοᾶν, ἢ λέγειν ὠν, ἢ θάυμαζεν. Ouatio dicebatur etiam paruus triumphus, ab ouo: vel potius ab ohe interiectione suis fimbria. Vel à voce militum, quæ fiebat geminato oo litera, per interpositionem u. euphoniæ causa. Ωα, (penanflexum) μιλωτὴ, διφθέρα, & fimbria vestis siue inferior: siue superior circa collum, quam & περὶ στήθεσιν & περὶ τὰς ἰσχίας vocant, & τὸμα ἐνδύματος. alij ἀνάχλασιν ἐνδύματος interpretantur, in Psalmo ὅτι τὴν ὠν τὴν ἐνδύματος αὐτῆς, Suidas. Apud Hesychium scribitur ὠα paroxysmum, τὸ πρὸς τὴν μιλωτὴν, &c. Ωα, id est fimbria vestis, ab oue dicta est. quoniam veteres solebant pellem ouillam extremis vestibis assuere quo minus attererentur, Eustathius. Dicitur etiam ὠον (in plurali ὠα) tabulatū in domo superius apud Lacedæmonios, quod & ὑψῶν vocatur, Idem. Ωα pro οἶα, per ectasin & syneresin. est enim pellis ouilla. οἶς autem ouis. sed ὠα per o breue, fimbriam vestis significat secundum Æl. Dionysium, Varinus. Ο'α etiam sorbum arborem significat & fructum ipsius, id est sorba, non mespila vt quidam scripsit. Sunt & quæ vulgò dici solent ὠα τὰ εἰχα, id est oua falsa inueterataque; abdicandi vsus. Nunc oua piscium salita in offas, aut in pastillos durata, inclusaque; membranulis οὐὰ τὰ εἰχα dicuntur, inter lautissimos recepta cibos, Hermolaus.

¶ Epitheta. Κίλα ὠα, id est mansuetarum auium oua, Nicander. Ouum leue, teres, tractabile,

- apud Textorem. niueum, Sereno. ¶ Ouum pro arborum fructu apud Empedoclem lector accuratus inueniet, Cælius. Recentiores quidam barbari scriptores cephalæam, id est grauem capitis dolorem, qui vnam duntaxat in partem & spatium quantum ab ouo occuparetur incumbit, ouum appellant. Ω'ον etiam genus est poculi. item ωσκούφιον poculum duplici fundo (διπύθμυον) ab ouo poculi genere & scypho dictum, Eustathius: & Athenæus lib. II. apud quem legimus pocula quædam vno & simplici esse fundo, vt phialas & similia eius pocula. alia verò duplici quod præter fundum proprium τὸ καὶ τὸ κύτος συγχάλλευσον ὅλῳ τῷ ἀγγείῳ, aliud extrinsecus ab acutiore figura in latiore desinens, pedis & basis loco appositum habeant, cuiusmodi sunt ooscyphia, cantharia, &c. Οἶνος κεκραμένος ἐν ὧν χρυσῷ, οὗ αὐτὸς βασιλεὺς πίνῃ, Dinon in Persicis citante Athenæo. ¶ Ω'οτόχα ζῶα, animalia ouipara Aristoteli. vnde verbum ωστοκεῖν fit, hoc est oua parere: & nomen substantiuum ωστοκία. Ω'οφυλακεῖν custodire oua, In Lexico vulgari. Ε'πώζειν verbum dicitur de auibus quæ ouis incubantes clamant, Aristophanis interpres. sed videtur potius simpliciter incubare significare, factum per syncopen à verbo ἐπωάζειν, quo Aristophanes & Athenæus vtuntur. Hinc nomen ἐπωασμός incubatio: & ἐπωαστὶς ἀλεκτορίδες, gallinæ in incubando assiduæ, apud Aristotelem. Ω'οειδής, ouatus, oui formis.
- Propria nomina à gallinis vel ouis desumpta.* ¶ *Propria.* Ad Gallinam villa Cæsarum fuit ad Tyberim. &c. vide infra inter Auguria. Ab insula Baltia non longè Oonæ separantur, quas qui habent viuunt ouis auium marinarum & auenis vulgò nascentibus, Solinus ex Xenophonte, Lampfaceno, & Mela. Oonæ locus Septentrionalis ab auibus copiosis dictus, quarum oua rapta incolæ sale condiunt, & seruant in multum tempus ad cibum, Zieglerus in Schondia sua.
- Degallina quadrupe.* ¶ *b.* Kembergi vno à Wittenberga miliario nata est gallina quadrupes, quæ anteriores pedibus posterioribus oppositos & inuersos habuit, anno Salutis 1522. vt amicus fide dignus ad nos scripsit. C. Claudio, M. Perpenna Coss. pullus gallinaceus quadrupes natus, Iul. Obsequens.
- Oua decumana.* ¶ Oua decumana, id est magna, Festus. *Galedragon* Xenocrates herbam spinosam, caule ferulaceo, cui summo capite inhæreat simile ouo, &c. Plinius. ea non alia quàm dipsacos est. Sed & ipsum cælum à veteribus ouum dici solitum, & hominem quoq; ceu quandam cœli paruam imaginem comperias, Hermolaus. Democritus & Pythagoras primi videntur oui nomine cælum appellasse. Sed & Plato ex Ciceronis interpretamento: Deus (inquit) cælum ita tornauit, vt vel nihil, vel parum asperitatis haberet, nihil offensionis, vt in volucrum cernimus ouis. Quin hominem quoque cælum esse dictum comperimus: quia sit cœli simulacrum quoddam, etsi paruum, Cælius. Mirum est in re tam parua, mundi permixtionem intelligi quandam. Ouum quippe elementis consurgere ac compingi quatuor, veterum medicorum assertione traditum scimus. Nam crustæ modo circuniectum obductumq; putamen, terræ imagine quadam arescentis in frigore vim naturæ præfert. Humor autem frigus humectusq; aquam exhibet planè. Sicuti aerem quod inest spiritosum, calens humensq;. At in medullis lutum fixum, mediocritatem caloris obtinens, & aridioris naturæ, igni compar facile colligitur. cui calculus adiecerit & color: si quid tamen eiusmodi adesse igni creditur. An non & globata suffragatur figura? Quid, quod inest ouo vitalis vis, veluti & mundo? Idem ex libro secundo problematum Aphrodisiensis. Sed hic paulò aliter quædam: Vitellus (inquit) ignem repræsentat. plus enim calidus, minus siccus, quasi vitellus etiam, (non calidissimus quidem vt ignis: sed calidior quàm siccior sit.) Deniq; orbis vniuersi, quem mundum vocamus, speciem in ouo dixeris demonstrari. nam & ex quatuor constat elementis, & in sphaeræ faciem conglobatur, & vitalem potentiam obtinet, Hæc illi. Nec importunè elementis de quibus sunt omnia, ouum comparauerim. omni enim genere animantium, quæ ex coitione nascuntur, inuenies ouum aliquorum esse principium instar elementi. In gradientibus enim, lactæ & similia ex ouo creantur. Quæ serpunt, oui nascuntur exordio. Volantia vniuersa de ouis prodeunt, excepto vno quod incertæ naturæ est, (vespertilione.) Natantia penè omnia de ouis oriuntur generis sui, crocodilus verò etiam de testibus qualia sunt volantium. Et ne videar plus nimio extulisse ouum elementi vocabulo, consule initiatos sacris Liberi patris: in quibus hac veneratione ouum colitur, vt ex forma tereti ac penè sphaerali, atque vndiq; versum clausa, & includente intra se vitam, mundi simulacrum vocetur, Disarius apud Macrobiurn Saturn. 7. 16.
- Vmbilicaris appendicula.* ¶ Στόλος ὀμφαλάδης dicitur, id est vmbilicaris appendicula, in ouis imperfectis adhuc, in parte accuta: quæ ouo amplius increcente, obtenditur latius atq; minuitur, perfectioq; mucro exitum complet, Cælius.
- Oui.* ¶ Oui album nominatur à Celso, oui candidum & albumen (vt quidam citant, ego plerunque semper oui candidum ab eo nominari inuenio) à Plinio, albus liquor Columellæ, albor oui. Palladio. Apicius albamenta ouorum dixit. *Candida si croceos circumfluit vnda vitellos* Martialis. Recentiores quidam è Græcis transferentes oui aquatum, & tenuem oui liquorem nominarunt. Indoctiores *albuminem*, cum albugo propriè sit in oculo macula siue cicatrix altiuscula, sicut utiq; in summo nubecula, vt probi authores docent. Legimus & oui albi (lego album) succum apud Plinium in ramicosi infantis remedio: vt apud Serenum quoq; candidum oui succum. Germani vocant das flar oder wysant (S. y. Galli le blanc d' vng oenf. aubin d' oenf. Itali volume de l'ouo. Aristoteli dicitur τὸ λευκὸν τῷ ὠ. Sunt qui hunc liquorem lac gallinæ appellarint.

¶ Vitellus & luteum oui (vt Plinius vocat) interior eius lutei coloris liquor est. Recentiores qui- *De vitello*
dam vitellum etiam genere neutro efferunt, vt & Gaza quandoq; contra veterum auctoritatem. Vi- *oui.*
tellus à vita dictus est, pars oui rubra, quòd ex ea viuat pullus. Nihil ne, inquit, de vitello? Id enim ex
ouo videbatur aurum declarasse, reliquum argentum, Cicero 2. de Diuinat. Hinc vitellinus. integram
famem ad ouum affero. itaq; vsq; ad assum vitellinum opera perducitur, Cicero. quidam deductum
hoc adiectiuum esse volunt à vitulo, vt sit genus edulij, quo veteres mensas claudebant. nam ab ouis
cas incipere certum est. Vetus exemplar habet vitulinum, quod placet. *Candida sic croceos circumfluit
unda vitellos*, Martialis. Itali vitellum appellant *turlo de l'ouo*: Galli *le moyen d'un oeuif*, *le iaulne*:
Germani *Todter* vel *Tutter*: forte quia mamillam *Tuttten* appellant. alitur autem pullus vitello in-
tra ouum, succo eius attracto, vt infans in lucem editus lacte mamillæ. Ozonab, id est vitellus oui, Syl-
tiaticus. ¶ Est etiam vitellus à vitulo diminutiuum, vnde & assum vitellinum fortè apud Ciceronem.
C. Valerio, M. Herénio C o s s. maris vituli quum extra demerentur, gemini vitelli in aluo eius inuen-
ti, Iul. Obsequens. ¶ Vitellum oui Græci modo lecython, modo chryson vocant, Hippocrates eti-
am chloron, (τὸ χλωρόν τῷ ὠγῷ, in libro de natura pueri,) Hermolaus. Aristoteles ὠχρόν vocat: & alibi
λέκυθος fœminino genere vt & Dioscorides. τῶν ὠγῶν τὰ χυρῶν, apud Athenæum inuenio. & ὠγὸν τὸ πυρρόν Λέκυθος
apud Suidam in Νεοτήδον. Veteres oui luteum etiam νεοτήδον vocabant, id est pullum: nimirum quòd Græcè δι-
pullum ex illo nasci formariq; existimarent. καὶ τετάρων ὠγῶν μετὰ τῷ το φιλάτῃ τὸν νεοτήδον, Menan- *citur oui*
der. Clearchus pulli genituram esse scribit ἐν τῷ λευκῷ, καὶ οὐκ ἐν τῷ χαλκῷ νεοτήδῳ. διεφύοθσαν *vitellus.*
γὰρ οἱ ὠρῶται τῷ το φήσαντες, καὶ ἐστὶ τὸ ὠχρόν ἐξίτημα τῷ σπέρματος. Chrysippus in libro de oraculis
scribit, quendam somnium suum, quo oua à lecto suo pendentia viderat, ad diuinatorem retulisse: au- *Oui so-*
dijsseq; ex illo, inuenturum se vbi foderet thesaurum. Et cum vase in quo aurum argentumq; erat in- *minio the-*
uento, ad vatem argenti non nihil attulisset: dixisse illum, τῷ δὲ νεοτῷ ἔδει μοι δίδωσι hoc est, De vitello *saurus in-*
verò nihil ne mihi dabis? Suidas in Νεοτήδον. Lusit autem is pulchrè circa somnium ouorum, in quibus *dicatus.*
candidum & luteum continetur, illud ad argentum, hoc ad aurum referens, cum in somnij interpre-
tatione, tum magis argenti tantum parte muneri oblata. Demetrius Constantinopolitanus ὠγὸν τὸ κρό-
κον dixit, Eustathius τὸ ἐν τοῖς ὠγῶν κροκοειδές. Λέκυθος (per iôta in penult. malim per ypsilon) propriè τὸ *An Λέκυ-*
ξαιθὸν τῷ ὠγῷ ἀπὸ τὸ λέπῃ κεύθεσθαι, Scholiastes Aristophanis. Vitellum oui lecithon dici à Græcis scio, *θος vel λέ-*
& approbat ad Glauconem primo Galenus. Cæterum λέκυθος masc. gen. (Eustathio teste) leguminis *κυθος di-*
genus est, quod pisum (πίσων, Scholiastes Aristophanis. apud Suidam πιατὸς oxytonum duplici s̄ scri- *cendū sit.*
ptum non probo) aliàs nuncupant, quod in Pisa Elidis abunde nascatur: refert autem colore luteum
oui, vnde ei nomen. Λεκυθοπώλης masc. gen. paroxytonum verò cum iôta in vltima, *λεκυθόπωλης*, fœ- *Λεκυθο-*
minini, mulier quæ lecithon, id est pisum, & synecdochicè quæuis legumina vendit, *ὁπωλῆς*, Sui- *πώλης*
das. aut vilissima omnino tanquam nugiuendula, vt Plauti verbo vtamur, Cælius. sunt qui etiam oua
vendentem interpretentur, vt Suidas habet, quod minus placet. Sed Cornarius libro quinto Com-
mentariorum in Galeni libros de compos. sec. loc. Lecythopolæ (inquit) Græcis appellantur, non qui
pisa aut oua vendunt, sed pulmentaria è farinis leguminum elixatis & pinguedine aliqua conditis. nam
edulium ex cicere & reliquis leguminibus fractis ἔτνος appellatur, sicut ex farina eorundem pulmen- *Λέκυθος*
tarium quod in aqua coquitur pingui adiecto, *λέκυθος* (malim per iôta in penultima in hac significa- *pro legu-*
tione. vt in Galeni etiam Glossis legimus, Λέκυθον φακῶν, τὸ ἐνδον τῷ λέπτῳ. id est lentium pars interior, *minum*
intra corticem, vel à cortice separata) velut in libro de boni & mali succi cibis Galenus ipse declarat. *pulmētē.*
quare *κυαμίνη λέκυθος*, nihil aliud est quàm fabæ lomentum elixatum. Ad clauos & callos facit *λέκυθος*
κυαμίνη μετ' ὄξος ἐψηθεῖσα, Paulo lib. 3. cap. 80. Idem ὁρόσινον *λέκυθον*, id est erui farinam siue lomentum
habet lib. 3. cap. 25. & Hippocrates in Spurijs ad primū De muliebribus adiectis, Πισάωνης (inquit) *λέ-*
κυθον ἐμβλαῶν ἐς χροά ὕδατος, ἐπε μέλει λιπαρὸς γένηται. Cæterum Artemidorus lib. 5. somnio 85. *λέκυθον*
oui testā appellat, nisi corrupta est lectio, & *κέλυφος* (aut *λέπυρον*) fortasse legendū. Verba eius hæc sunt:
Εἴδοξέ τις δὲ λος ὡρεῖ τῆς δεσποίνης ὠγὸν λαβεῖν ἐφθόν, καὶ τὸν μὲν λέκυθον σπέρριψαι, τῷ δὲ ὠγῷ καὶ τα χεῖσαι σάσαι,
Hæc ferè Cornarius. Etymologia quidem tum interiori leguminum parti ex qua farina fit, tum oui lu-
teo ferè conuenire videtur, quoniā vtrunq; intra suum corticem continetur, quanquā vitellus non im-
mediatè, ἀπὸ τὸ λέπῃ κεύθεσθαι. Legumen omne tribus modis manditur, inquit Athenæus. aut enim ex
eo fit quod etnos dicitur, vt ex faba & piso. aut lecithos, vt ex araco aut phace. aut ex aphaca & lente,
Hermolaus. Meleager Græcus author volumen singulare scripsit, lecithi & phaces comparisonem
continens, Idem: vbi lecithus absolutè pro sui generis legumine accipiendus videtur: aut pro lente mo-
lita vel saltem à corticibus separata. nam φακὸν lentem crudam interpretantur, φακῶν coctam: potest
autem coqui vel cum corticibus suis, vt sic cocta φακῇ dicatur: vel absq; illis, *λέκυθος*. Nec illud tacuerim
lecython pro gutto oleario & ampulla falso à quibusdam cœpisse lenticulā vocari: nescio quàm peritè,
cum lenticula vasculum non sit magis quàm id quod Græci discum vocant, &c. In summa lecithos
pro legumine, aliquando pro putamine, per iôta scribitur: pro vitello per γ, pro ampulla per α potius
quàm per γ, Hermolaus. Verum pro ampulla nō per α, vt Hermolaus putat, sed per γ penultima scri-
bitur, prima verò per ε longū, *λήκυθος*, cum in alijs significationibus per ε scribatur, id est ε breue. Eusta-
thius in sextū Odysseæ *λήκυθον* olearium vas dictum scribit ὡρεῖ τὸ ἔλαον κεύθει, quod & ὀλπη vocetur,

ἀλγὶ τὸ ἐλαφρον πεπαισται, ἢ γὰρ κελύθειται: è pretiosa materia fieri solitum. non solum enim ad oleum simplex, sed etiam ad vnguenta eius vsus erat. Hinc forte verbum ληκυθίζειν apud Strabonem lib. 13. (pro quo quidam ineptè in Lexicon Græcolatinum vulgare retulit ληκυθίζειν) μηδὲν φιλοσοφεῖν πραγματικῶς, ἀλλὰ θέσφις ληκυθίζειν: quod quidam exponit themata & argumenta fictitia elaborare. Varinus interpretatur τὸ μείζον βόαν καὶ φοβεῖν, ληκυθιστὴν verò non τὸν μέγα βοῶντα, sed contrà τὸν μικρόφωνον. Placenta λεκυθίτης dicebatur, cui admixtus erat vitellus oui, Eustathius. Theophrastus loti Ægyptiæ radicem decoctam, lecithodem fieri ciboq; gratam scribit: hoc est araci leguminis alterius in modum: quanquam Theodorus albumen oui, quemadmodum in ea voce luteum intellexerit, vehementer miror. cum lecythos vitellum oui potius quàm candidum significare videatur. hoc primi vidimus, seu rectè seu perperam: certè si errauimus, vtilis & eruditus error futurus est, Hermolaus. videtur autem aliquid in his verbis esse corruptum, & sic legendum: Quanquam Theodorus albumen oui cur potius in ea voce quàm luteū intellexerit, &c. Locus est apud Theophrastum de hist. plant. 4. 10. Vbi Theophrasti verba sunt, Φλοῖος πρὸς αὐτὴν μέλας, τὸ δὲ ἐντὸς λευκόν. ἐφόμῳ δὲ καὶ ὁ πτωχὸς γίνεταί λεκυθῶδες. ἡ δὲ δὲ ἐν τῇ περὶ σφοδρᾷ. Vbi Gaza vertit, elixum assumq; in speciē albuminis verti, sed ineptè, vt Hermolao etiam videtur. Verum is quoq; errat, lecithum hoc loco aracum legumen interpretatus: cum Dioscorides, qui totum ferè caput de hac stirpe ex Theophrasto transcripsit, coctam eius radicem scribat τῇ ποιότητι ἀναλογεῖν λεκυθῶδες. hoc est qualitate referre luteū oui. Marcellus pari saporis qualitate esse transfert. Sed forte ad substantiam potius coloremq; referri conuenit. cum Theophrastus doceat partem internam aliàs quidem albam esse, coctam verò λεκυθῶδη fieri. sic enim bilem quoq; λεκυθῶδη, id est vitellinam dictam à coloris & crassitie similitudine apud veteres medicos nouimus.

Diuersæ
testarum
oui appel-
lationes.

¶ Oui testam Serenus, aliqui putamen, Plinius calicem quoque vocant. Vide in Cochleis in genere H. f. in lib. de aquatilibus, de calicis vocabulo. Græci κελύφος, quod Suidas interpretatur τὸ λέπτρον τῶν ὀστέων. item λέπος, vt Anatolius, & λέμμια Aristophanes. Oui putamen celyphanon dixit in Alexandra Lycophron. quanquā eo nomine quilibet censeferi cortex valeat, Cælius. Hippocrates in libro de nat. pueri τὰ λεπύρια dixit: Arist. ὄστρακον. Nicandri Scholiastes oua ἀνόστρακα nominat quæ sine putamine redduntur. *Ostracoderma* oua dicuntur putamine contexta testaceo, (oua testea Macrobius dixit:) *malacoderma* verò quæ molli obducuntur cute, Cælius. Α'λλ' ὡς τὰ ὀστέα δι' ἀπὸ λέπαινα λεγὴ Α'πὸ τῆς κεφαλῆς τὸ λέμμια καὶ τὸ φιλεῖν, Aristophanes in Auibus de formosa muliere vel meretrice, quæ laruata (personata) in scenam prodierat, quàm quidam osculari se cupere dixerat. Lecythos, id est vitellum oui quidam sic dictum coniiciunt, ἀλγὶ τὸ λέπτειν κελύθειται. Videtur & pro putamine lecythos accipi Artemidoro, nisi potius corrupta est lectio, vt superius dictū est. Annara (alibi Amiantus) id est testatorum vnde pulli excluduntur, Syluaticus.

Algarichi.

¶ Algarichi sunt cortices (membranæ potius) subtiles interiores ouorum & arundinum, Andr. Bellunenſis. Hippocrates ὑμνῶας vocat in libro de nat. pueri.

De ouis

testatorū
animaliū.

¶ c. Ouum in testatis, (vt ostreis, echinis, pectinibus) improprie vocatur. tale enim quid est, quale est pingue in sanguineo genere cum vigent, Aristot. de partib. 4. 5. ¶ Incubare ouis vel pullis gallinæ dicitur plerumque cum datiuo: Plinius libro 9. cum accusatiuo etiam dixit incubare oua. Græcè

Incubare

ouis &

oua.

Exclude-

re oua.

Excudere

pullos.

ἐπώζειν Aristophanes, Athenæus ἐπώζειν, Porphyrius θάλλειν. Ε'πιχεθεζομένης τῆς μητρὸς θερμαίνεται τὸ ὄν, Hippocrates in libro de nat. pueri. Η' καὶ ἀφανερὰ τέκνα πηλαβώσασιν ὑπὸ πλευρῇσι θέρσσαι, Nicander. ¶ Excunt oua à rotundissima sui parte dum pariuntur, Plin. Idem gallinas incubantes dixit oua excludere, & foetū educere. Aues ex ouis excudunt pullos, Cic. 2. de nat. Varro etiā & Columella oua excudere dixerunt, & anserculum excussim. Καὶ ὁ κόταν ἡ ὄρνις αἰσθάνεται τὸν νεοτὸν κινηθέντα ἰχθυῶς, κολάφασα ἐξέλπειν, Hippocrates. Οἱ ἄρρενες τῆς πρὸς τῶν θηλείας συνεκλέπσσι τὰ ὄα, Porphyrius libro 3. de abstinendo ab animatis. Ε'κβάλλειν τὸς νεοτῆς, & ἐκγλύφειν τὰ ὄα, legimus apud Varinum in Alcyone. & in eadem significatione ἐκκολάπτειν verbum in Lexico Græcolatino vulgari: & nomen ἐκκόλαψις τῆς ὥων. ¶ Italis *chioccia* vocatur gallina quæ pullos alit, hoc est glociens vel glocitans. nostris eim *Gluggere* eadem origine: incubans verò eim *Brüttere*. Illam Latine *matricem* dixeris, Matricem glocitatricem Grapaldus nominat. Gallina gracillat, Author Philomelæ. Gybertus Longolius gallinas crocitantés dixit. Κακχέζειν verbum est Atticum de gallinis vocem ædentibus circa partum, Hesychius & Varin. huic simile est illud nostrum, *Gaggsen*. Vocibus crebrum singultat acutis parturiens, Politianus de gallina. Pollux hoc verbum de Meleagridum voce in vsu esse scribit. Α'λλεπτεις γὰρ βοῶσαι συνεχῶς λυπηρὸν ἀκχσμα· ὁ δὲ μιμέμενος ἀλεκτορίδα βοῶσαν εὐφράνεται, Plutarchus. Sunt qui hoc dictum inter Germanos instar paræmiæ vsurpent. So mancher Schrey/so manches Eythut vsere Henne legen. hoc est, Gallina nostra toties parit, quoties clamârit. Τὰς ἀλεκτορίδας ἀπέκλειναν, τὴν μὴ κελαδῆσαι καὶ ἀδῆσαι ὅτι τοῖς ὄοις μινύσαι τὸν μοιχρὸν, Suidas ex innominato. Vinum in quo trigle viua suffocata fuerit, viris impotentiam ad Venerem, mulieribus vt gallinis (ὄρνισι) quoq; sterilitatem adfert, Athenæus. ¶ Ouum ὑπηνέμιον, id est subuentaneum, aliqui ἀνεμίδιον vocant, vt Plato in Theæteto, Scholiastes Aristophanis. Eadem & ἀνεμιά vocabât, Athenæus. Amorē siue Cupidinem Aristophanes in Auibus natū fingit ex ouo hypenemio à Nocte ædito. ¶ Semina omnia aliquid in se alimenti continent, quod vnà cum generandi principio natura profundit, sicut in ouis. Qua de caussa non

Ouum hy-
penemiu
sine sub-
uentaneū.

non ineptè Empedocles, Oua solent excelsis gignere ramis, inquit. (φάσκων ὡς τοῦ κείν, μακρὰ δένδρα.) Enimvero natura feminum ouis proxima est, Theophrastus.

¶ d. Gallinæ instar volui congregare filios tuos ô Ierusalem, vt pullos sub alas, & noluiſti, Matthæi 23. Vt gallina pullos suos sub alas suas, sic vos ego collegi ingratos, Esdræ 4. 1. ¶ Serpentes pinguescunt ouis, Plinius.

¶ e. Qui gallinas alere permultas quæstus causa solerent, Cicero Academicarum libro 3. Gallinam altilem nominat Macrobius 3. 13. Pascales, id est pascuales, & oues & gallinæ appellantur, quod passim pascantur, Festus. Græcè nomades dixeris. Ο'ρνιθες σιτωτοὶ vel σιτιτοὶ nominantur ab Athenæo libro 14. quæ etiam fœm. g. efferuntur, σιτωτά, σιτιτά, Plumulæ saginandis gallinis vel capis sub caudâ & clunibus detrahendæ, vulgò dicuntur *Massadern*.

Vocibus interea crebrum singulat acutis

Tollit anus, signatq; dies, vigilemq; lucernam

Vt primum gallina glocit, numero impare subdit

Pipiat inuolucer pullus, tenerumq; putamen Pertuderit molli rostro, atq; erumpere tentet, Politianus in

Parturiens coniunx: quæ scilicet oua subinde

Consulit: & Lunæ crescentis tempora seruans,

Verſatisq; diu, solers auscultat an intus

Rustico. ¶ Vt equi ferocitatem deponant, pennam gallinæ quo volueris modo eis deglutiendam præbe, Eumelus. Græcè legitur, Πτερόν ὁρνιθὸς οἶνω (lego ποίω) βάλει τὸ πῶ δίδω καταπιεῖν. ¶ Σκιμαλίζω, tactu minimi digiti experiri an gallinæ oua gerant. Vide Varinum, ex Scholiaste Aristoph. in Acharnenses, & Cælium 9. 37. Aristophanes vitur pro contemnere, ἐξοθεύειν, χλευάζειν. ¶ Supponere oua gallinis, Cicero. ¶ Gallinarum pullos eo colore enasci aiunt, quo oua incubanda tincta fuerint, vt in *Pulli ad-* libello quodam Germanico manuscripto legimus. Sunt qui ouo inscribunt quæcunq; velint intus, *mittunt* quod cortex sit peruius & admittat colores. Gallas cum alumine tritas aceto subige. inde inscribe hoc *colorene* liquore quod velis cortici: & siccatum impone muræ. vel cera obline ouum, & inscriptis literis stylo, quo oua vt cera dehiscat maneatq; lituræ, in quibus humor imponatur, siccum ouum coquito, donec dure- *tincta fue-* scat. inde acri aceto infunde. sic enim literæ fiunt penetrabiles, quas cortice detractò videbis in ouo, *rint*.

Cardanus ex Africano in Geoponicis Græcis. ¶ Ad lithostrota cōficienda (qualia vulgò Musaica vocāt opera) ex frustulis lapidū diuersorū colorum glutino tenaci inuicem iunctis, fit *maltha* (glutinū) perpe- *Glutini* tua ex calce & suillo adipe, vel pice, aut oui candido, Cardanus. Qui colores picturarum illustrant, oui *confectū* candidum spongia frangunt, donec prorsus tenue & aqueum fiat: quod ita fractum coloribus suis ad- *ex oui car-* miscent, vt vulgares etiam pictores. Olim ad ornandos crispandosq; capillos albi liquoris oui vsus erat *dido* & etiam pro iuuenibus, qui nunc puellis relinquitur, Tragus. In fornacibus laterum calx detestis ouo- *alijs*.

rum vritur alchymistis utilis, Idem. ¶ In libro quodam Germanico manuscripto rationem traditam inuenio, qua ebur fictitium è testis ouorum fiat. ¶ Non præteribo miraculum, quanquam ad medi- *Gallina* cinam non pertinens: si auro liqueſcenti gallinarum membra misceatur, consumunt illud in se. ita hoc *auri ve-* venenum auri est, Plinius. *nerium*.

¶ f. Nec minimo sanè discrimine refert, Quo gestu lepores & quo gallina secetur, Iuuenalis Sat. 5. Si De appa- pingui lacertæ, halinitro cyminoq; farinam tritici miscueris, gallinæ hoc cibo saginata adeò pingue- *ratu gal-* faciunt homines, vt disrumpantur, Cardanus. ¶ Coqui ad fercula quædam oua cochleari conquaſ- *linarum* sare vel agitare solent, vt vndiquaq; misceantur, Germani dicunt *flopffen* hoc est pulsare. Ex lacte (in- *& ouorū* quit Apicius 7. 10.) lauas pulmones, & colas quod capere possunt, & infringis oua duo cruda. Oua quæ non sint recentia veteres appellabant requieta, Hermolaus. Oua vetera vulgò *euania* dicuntur, Ferrar- riæ *stantia*, Latinis *requieta*, Brasauolus. Oua incocta pro crudis Marcellus dixit. Flos arbuti concavus *Oua re-* est tanquam ouum exscalptum ore aperto, Theoph. de hist. 3. 16. Gaza interprete. Græcè legitur *αἰθος* *quieta*. κοῖλον ὡς ὅτε ὠν ἐγκεκολλαμμένον (forte ἐγκεκολλαμ.) τὸ τόμα δ' ἀνεωγμένον. Iudæos aiunt oua aperire par- *Incocta* te acutiore, (vt si qua illic gutta sanguinis apparuerit, abſtineant:) Italos obtusiore. nostri in latere ape- *Exscal-* riunt. *Grandia præterea tortoque calentia fæno Oua adsunt ipsis cum matribus*, Iuuenalis Sat. 11. Οὐσίδιον pta.

γὰρ ἡ καταλιπόντος μοι πατρὸς, Οὐτὼ σωετρο γυλῖνα, καὶ ἐξέκοκκισα, (id est veluti nucleos è nuce pinea *Qua ex* euacuau,) Ε'ν μυστίν ὀλίγοις, ὡς ὅτε ὠν πρὸ φῶν, Nicomachus apud Athenæum. Ματύα κοινὸν ὄνομα *parte apc-* πάντων τῶν πολυτελῶν ἡδυσιμάτων, vt docet Artemidorus sic scribens de gallina mattya, (εἰ τις, lego *θεῖ*, *riantur* τῆς ὀρνιθὸς ματύης:) Ε'σφάχθω μὲν ἀλγὰς τὸ τόματος εἰς πλὴν κεφαλῶν, ἔτω δὲ ἑωλὸς καὶ ἡ δὲ πέρδιξ. εἰ δὲ θεί- *oua* λης ὡς ἐχθρὸς τοῖς πλεοῖς ἐᾶν τεπιλιδύλω. Et rursus, Καὶ νομάδα παχεῖαν ἔλε, καὶ νεοσθὲς τῶν ἡδὴ κοκκυζόντων. id

est, Pascalem (liberè pascentem) pinguem coque, & pullos iam cucurientes. Quod si libuerit inter po- cula (ὡς πόντον) vti, olera (cocta) in catillum exime, & minutatim concisis gallinæ carnes impone, la- brusca cum suis acinis æstate aceti loco iuri adiecta, dum coquitur gallina. quam rursus eximes tem- pestiuè, priusquam vinacea remittat. hæc quidem mattya suauissima fuerit. Naucratarum nuptiali- bus cœnis cauebatur, ne quis ouum intulisse vellet, aut *μελίπικτα*, id est mellita, Cælius ex Athenæo, qui Hermeam citat authorem. Ægyptij purificationis tempore animatis omnibus & ouis quoque ab- stinebant, Porphyrius. Pythagoras interdicto illo quo à fabis abſtinere (καὶ μὴ ἀπέχεσθαι) iussit, per fabas oua intellexit. à quibus nimirum non alia ratione abſtineri voluit quàm à quorumuis anima- liū carnibus, par homini fore scelus existimans in aue aut auis ouo peccanti. Itaque eius discipuli quo- tidianum illud iactabant, Ἴσον τε (τοι) κυάμους ἔσθειν, κεφαλὰς τε τοκίων quod est non differre comedisse

*Ægyptij
& Pytha-
goræi ouis
abstine-
bant.*

oua, & parentum capita. Vocauit autem ouum cyamon, quod quasi κύων, id est foetura animalis esset, & conceptum eius intra se clauderet, Marcellus Vergilius. Pythagoras abstinere iussit ouis, & quæ ex ouis nascuntur animalibus, Laertius. Cyami nomine nō aliud intellexisse videtur Pythagoras, quam ouum, quod sit in eo animalium κύων, id est foetura, Cælius. Plura leges apud Erasmum in Chiliadibus, in symbolo Fabis abstineto. ¶ Huc (ad superstitionem) pertinet, ouorum ut exorbuerit quisq; calices cochlearumq; protinus frangi, aut eosdem cochlearibus perforari, Plin. Idem hodie circa oua in Bauaria obseruari Bauarus quidam mihi narrauit. ¶ Ouo filum circumductum in igne non ardet, Cardanus de Subt.

¶ h. An obsecro hercle habent quoq; gallinæ manus? Nam has quidem gallina scripsit, Plautus in Pseudolo. ¶ Quæstio ouum ne prius fuerit an gallina, mouetur à Macrobio, & à Plutarcho in Symposiacis 2. 3. ¶ Traditur quædam ars gallinarij cuiusdam, dicentis quod ouum ex quaq; gallina esset, Plin. Quum ouum inspexerant, quæ gallina peperisset dicere (aliàs discernere) solebant, Cicero lib. 2. Academicarum. ¶ Extat Nicia cuiusdam perelegans tetrastichon, quo ridetur quidam tingendi capilli affectator: qui dum ei rei nimium studet, vitata cute amiserit capillos omnes, hunc turpiter nudato capite ouum esse factum totum, facetissimè Nicias cauillatur: Καὶ δασὺς ὢν λίαν ὦν ἄπας γέρονε, Cælius.

*Fabula de
Helena ex
ouo nata
unde
sumta sit.*

¶ Scribit Neocles Crotoniata, ouum ex quo prognata credatur Helena, ex luna delapsum. quippe oua parere Selenetidas mulieres, indeq; nascentes homines quinquies decies esse nobis ampliores, quod approbat Herodorus quoq; Heracleotes, Cælius ex Athenæi lib. 2. Superiora ædium tabulata, quæ ἑσπῶα nunc vocant, olim ὠία (vel ὦα) vocabant. & Helena in istis domus partibus nata, ex ouo genita existimata est, ut Clearchus in Eroticis tradit. Vide plura infra in Prouerbijs, Ex ouo prodijt, & Ouo prognatus eodem.

¶ Oui somnio thesaurus indicatus, ut supra retuli in b. ex Cælio Rhodigino. Ὡὲ κρατεῖν ἔδειν τε σήμερι λύπας, Suidas.

*Auguria
ex ouis &
gallinis.*

¶ Liuia Augusta prima sua iuuenta, Tiberio Cæsare ex Nerone grauida, cum parere virilem sexum admodum cuperet, hoc vsa est puellari augurio, ouum in sinu fouendo, atq; cum deponendum haberet, nutrici per sinum tradendo, ne intermitteretur tepor. Nec falsò augurata proditur, Plin. Gallinam cum lauri ramulo cecidisse ferunt in sinum Liuiæ Drusillæ, &c. Niphus. Ad Gallinam villa Cæsarium fuit ad Tyberim, via Flaminia. quæ ab eo dicta est, quod Augustæ ex alto abiecit in gremium aquila conspicui candoris gallinam, lauri ramum suis baccis foetum rostro tenentem, quam seruari iusserant aruspices, ramum verò inseri diligenter: quod ad villam factum est, quæ hac de causa Ad gallinam dicta fuit. Vide etiam infra in Prouerbio, Albæ gallinæ filius. Alia quædam leges in Gallo h. Orpheus scripsit Ooscopica, Ὡσκοπικὰ, Suidas. hoc est de diuinatione ex ouis. Ouorum quondam purgandis piaculis, lustrationibusq; quotidianus erat vsus: & in Bacchi Orgijs aliorumq; deorum sacrificijs, vbi pro homine soluendum aliquid deo esset, adhibebantur. Omittimus quæ in Orphicis & Bacchi Orgijs, in hac ipsa re obseruata ab antiquis traduntur. id solum ex eis repetemus, ideo religioni oua inferuisse, & in tanto honore cunctis gentibus fuisse, quod capiente omni mundo tot animalium naturas & genera, nullum ferè est in quo non ex ouo species aliqua nascatur. Volucres passim ouum gignūt. aquatilia in mari penè infinita. in terrestribus lacertæ. in ambiguis & quibus in terra æquè quam in aqua victus est, crocodili. in bipedibus aues. in carentibus pedibus, angues. in multipedibus attelabi: & ne longiores simus, in pluribus generibus alijs plura alia. Ob quæ totam referre naturam credita fuerunt: & in religione ad placanda exorandaq; numina gratiorem habere potestatem: Marcellus Vergilius, nimirum ex Saturnalibus Macrobij 7. 16. cuius verba superius retuli. Καὶ εἰ πᾶς εὐροι ἐν τῇ ψόδῳ ἐκ τῆς δειπνον κείμενον, ἢ ὦν ἐκ κατὰ σοῖς, Lucianus in dialogis mortuorum. id est, Sicubi cōperiat in triuijs Hecates cœnam iacentem, aut ex catharsio ouum. Catharsium in Græcorum doctrina videtur purificatio quædam dici. Morem quippe Athenis fuisse produnt, conciones expurgandi, atq; theatra, & omnino quemlibet populi conuentum. id verò minutis fiebat porcellis, quos nominabant catharsia. eiulmodi obibant munus, qui dicebantur à collustratione peristiarchi. Oua expiationibus apta monstrat Iuuenalis illud, *Nisi se centum lustrauerit ouis.* Sed & in arte Ouidius, oua hæc lustralia indicat illis versibus: *Et veniat quæ lustrat anus, lectumq; locumq; Praferat, & tremula, sulphur & oua manu.* Eius aut ab recentiorib. ratio promitur, quod ex animalium generibus adeò multiformibus, plurima ædantur ouis, quæ velut media sint inter animal & non animal. proinde pergrata dijs censuere veteres, Cælius. In purgationib. præterea notamus oua adhiberi solita, & sulphura, tædas, lauros & similia, ut ex Plinio, Iuuenale, Ouidio, Apuleio poetis cæteris colligimus, Gyrard. Oui quod in cereali pompa solitum fuerit esse primum, meminit Varro de re rust. 1. 2. Gallinæ luteo rostro pedibusq; ad rem diuinam puræ non videntur: ad opertanea sacra, nigrae, Plin. De Termini sacrificio Prudentius contra Symmachum ita canit: *Et lapis illic Sistet antiquus, quem cingere sueuerat error Fasceolis, vel gallinæ pulmone rogare, Frangitur, & nullis violatur Terminus extis,* Æsculapio gallinæ immolabantur, Festus. vide in gallo h. *Libet expectare quis ægram Et claudentem oculos gallinam impendat amico Tam sterili,* (pauperi,) Iuuenalis Sat. 2. immolabant enim, nimirum dijs, præsertim Æsculapio, pro salute & sanitate donanda gallinas. Magi Zoroastren

Zoroastren secuti canes, gallinas (ὄρνιθας) & terrestres echinos bono deo attribuunt, aquaticos autem malo, Plutarchus in libro de Iside & Osiride. Ex animatis olim sex sacrificia in usu erant, de oue, sue, boue, capra, gallina & anser, Suidas. *Vide in Oue h.* Orpheus scripsit Oothytica, Ὀοθυτική, Suidas. id est de sacrificijs ex ouis. Ouorum hecatombe, Ὠὸν ἑκατόμβη, ab Ephippo nominatur, (per iocum,) Athenæus.

¶ PROVERBIA à gallina. Feliciter natum, Albæ gallinæ filium dicimus. *Quia tu gallinæ filius* Prouerbia à gallina. *alba*, Iuuenalis Sat. 13. Vel quod læta atq; auspicata Latini alba vocant, vel quod prouerbium alludit ad fatalem illam gallinam, de qua meminit Suetonius Tranquillus in Galba, his quidem verbis: Liuiæ olim statim post Augusti nuptias Veientanum suum reuisenti, præteruolans aquila gallinam albam, ramulum laureum in rostro tenentem demisit in gremium. Cumq; nutrir alitem, ac pangi ramulum placuisset, tanta pullorum soboles prouenit, ut hodie quoq; ea villa Ad gallinas vocetur. Tale verò lauretum, ut triumphaturi Cæsares inde laureas decerperent. Fuitq; mos triumphantibus, alias confestim eodem loco pangere. Et obseruatum est, sub cuiusq; obitum, arborem ab ipso institutam elanguisse. Ergo nouissimo Neronis anno, & sylua omnis exaruit radicitus: & quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Conueniet igitur adagium in eos, qui rara & fatali quadam felicitate successuq; rerum vtuntur. Huic diuersum est illud apud eundem Iuuenalē, *Nati infelicitibus ouis*. non abhorret huic quod scribit M. Tullius libro Epistolarum familiarium septimo ad Curionem: Quum enim salutationi nos dedimus amicorum, quæ sit ex hoc etiam frequentius quàm solebat, quod quasi auem albam videntur bene sentientem ciuem videre, abdo me in bibliothecam. Veteres enim quod inauspicatum haberi volebant, atrum aut nigrum vocabant: quod felix, album. Vnde apud Senecam Asinius Pollio, Albutij sententias, quod in affectatē essent & apertæ, solitus est albos appellare. Quin & Græcis λευκότερον εἰπεῖν dicitur, qui elarius rem explicat, Erasmus. Idem alibi in Prouerbio Alba auis, λευκὸς ὄρνις, eadem quæ nunc recitauimus Ciceronis verba repetit. interpretatur autem pro re noua atq; auspicata. Quadrabit etiam (inquit) in rem admodum raram & inusitatam, quod aues per pauca sint hoc colore. Ita Iuuenalis, *Cornu quoque rarior albo*.

¶ Lac gallinaceum Ὀρνίθων γάλα, id est gallinarum lac. dicitur in opulentos & quib. Lac gallinaceum. quiduis rerū suppeditat, ut illud Copiæ cornu. Aut de raris inuentu, atq; ob id pretiosis: ut sit hyperbole significās nihil omnino deesse. Plinius in præfatione historiæ mundi, irridēs Græcorū deliciosas quasdā & magnificas inscriptiones: Ceriō (inquit) inscripsere, quod volebāt intelligi fauū: alij κέρασ Α'μαλθείας, quod copiæ cornu, velut lactis gallinacei sperare possis in volumine haustū. Ε' γὰρ γὰρ ὁ δ' ἂν ὀρνίθων γάλα Α'ντὶ τῆς βίης λάβοιμ' ἂν ὃ μὲν ὁ σποτερῆς, Aristophanes in Vespis, (in Acharnensibus,) id est, Non lac hercle gallinaceum, Hacce pro vita capiam, quam mi adimis in præsentia, Eustathius in quartum Odyssææ, citat hoc adagium ex Anaxagoræ fabula, cui titulus Ὠ'α (decipitur Erasmus, aut Eustathius ex quo citat: lege, ex Anaxagoræ Physicis.) Rursum Aristophanes Comicus in Auibus, Δώσομεν ὑμῖν Α'υτοῖς, πασι, παίδων πασιν Πλαθυγείαι, εὐδαμονίαι, Βίον, εὐρύδιον, νεότητα, γέλωτα, χορὸν, θάλασσαν, γάλα τ' ὀρνίθων. Ὡς τε παρέσται ὑμῖν κοπιᾶν Ὡς πὸ τῆς ἀγαθῶν. id est, Dabimus vobis ipsis, filijs, filiorum filijs, opulentiam bonæ valetudinis, felicitatem, facultates, pacem, iuuentam, risum, choros, festa, lac gallinarum, ut sitis præ bonorum copia laboraturi. Strabo Geographiæ lib. 14. narrat de Samiorum agris, quod essent omnium rerum ampliter feraces. illud vulgò iactatum esse, quod lac etiam ferrent gallinaceum. Idem testatur hoc adagium apud Menandrum comicum inueniri. Athenæus lib. 9. Dipnosoph. ex mediæ comædiæ scriptore quodam Mnesimacho senarios hos adducit, καὶ τὸ λεγόμενον, Σπανίωτερον παρέσται ὀρνίθων γάλα, Καὶ φασιν ὅτι σποτεπλιδύος χαλῶς. id est, Et quod dicitur prouerbio, Lac suppetit res rara gallinaceum, ac Plumis reuulsis phasianus adprobet, Rursum lib. 9. adducit ex Numenio, Ἡ δ' ὦρ ὀρνίθου καλέεται γάλα. id est, *Atque quod gallinæ dicitur lac*, Erasmus. Anaxagoras in Physicis scribit id quod gallinæ lac vocatur, albū in ouis liquorē esse. Animalibus viuiparis cib. qui lac vocatur, in mammis parentis paratus est: sed contra quàm homines putant & Alcæon Crotoniates ait. non enim albumen oui lac est, sed vitellus. hic. n. pullis pro cibo est. illi albumē pro cibo esse existimāt, propter coloris affinitatem, Aristoteles de generat. anim. 3. 2. Κατατήσω σ' ἐγὼ Τύραννον, ὀρνίθων παρέξω σοι γάλα, Pisthetærus Herculi in Auibus Aristophanis. Scholiastes Aristoph. in Acharn. hoc prouerbiū locum habere ait in ijs qui admodum fortunati sunt, & nihil non possident, ita ut etiam circa res impossibiles aliquid lucrentur. impossibile enim est ut vnquam lac è gallinis habeatur. at fortunati homines id quoque si voluerint comparare sibi possunt. Meminit & Suidas. Βέλοιντο μὲν ἂν καὶ τῆς ὀρνίθων γάλα πῶς λαβεῖν, Synesius in epistolis. De herba quam *ornithogala* Græci vocant, scripsimus in Gallo 4. ¶ Germanica prouerbia nonnulla etiam extant, à gallinis facta, ut sunt: Per messem ferociunt gallinæ, *In der årn sind die Hühner taub*. hoc est Satietas ferociam parit. Gallinis caudam religare meditaris: *Du wilt den Hühneren den schwanz aufbinden*: non diuerso sensu ab isto, Aquilam volare doces. Cum alienis gallinis oua in nidum parere, *Mit anderen Hühneren ins Nest legen*: ut apud Latinos, Alienum arare fundum, quod est cum alienis vxoribus rem habere.

¶ PROVERBIA ab ouis. Ouum adglutinas, Ὠὸν κολλᾷς, (si rectè legitur. malim κολλᾶς,) id est, Ouum glutino compingis. Refertur à Diogeniano. Ridiculè laborat, qui fractum oui putamen glutino sarcire & coagmentare conetur, Erasmus. ¶ Ab ouo vsque ad mala, prouerbiali figura dixit Ho-

Ab ouo
vſq; ad
mala.

Ex ouo
prodiit.

Ouo pro-
gnatus eo-
dem.

Non tam
ouum ouo
ſimile.

Ouo can-
didius.

ratius in Sermonibus Sat. 3. pro eo quod eſt, ab initio conuiuij vſq; ad finem. *Si collibuiſſet* (inquit) *ab o-
uo Vſque ad malà citaret, iò Bacche modo ſumma Voce, modo hac reſonat quæ chordis quattuor ima.* Anti-
quitus enim coenam ab ouis auſpicabantur, malis finiebant. Erit venuſtius, ſi longius trahatur, ab o-
uo vſq; ad mala: id eſt, toto colloquio, tota nauigatione, aut toto opere. Qui rem altius repetunt quàm
oportet, notantur illo verſu Horatiano, *Nec gemino bellum Troianum orditur ab ouo*, Erasmus. ¶ Ex ouo
prodiit, Εξ ὠσ' ἐξήλθεν, aiunt dici ſolium de magnopere formoſis ac nitidis: quaſi neges comuni ho-
minum more natos, ſed ex ouo, more Caſtoris & Pollucis. Siquidem eſt in poetarum fabulis Ledam
Tyndari filiam, ex Iouis concubitu duo peperiffe oua, è quorum altero prodire gemini Caſtor & Pol-
lux, inſigni forma iuuenes: ex altero nata eſt Helena, cuius forma literis omnium eſt nobilitata, Era-
smus. ¶ Ouo prognatus eodem. hoc fortassis ſimpliciter dictum eſt ab Horatio. Quandoquidem ad fabu-
lam reſpicit Ledæ, quæ grauida ex Ioue in cygnum conuerſo, ouum peperit, vnde gemini prognati Ca-
ſtor & Pollux. Id ouum Pausanias in Laconicis reſert oſtendi apud Lacedæmonios ſuſpenſum tænijs
à teſtudine templi. Verum ſi quis hoc dictum deſlectat ad iſdem natos parentibus, aut ab eodem eru-
ditos præceptore, aut ita conſimilibus ingenijs, vt eodem ouo nati videri poſſint, nihil æquè fuerit pro-
uerbiale. veluti ſi dicas: Vultus, ingenium, mores, facta, ac prorsus omnia ſic huic cum hoc conueni-
unt, vt iures eodem prognatos ouo. Ariſtoteles quidem oſtendit iuxta naturam fieri poſſe, vt ex eo-
dem ouo duo pulli naſcantur, Erasmus. ¶ Extant apud authores aliquot ſimilitudinis adagia, quorum
de numero eſt, Non tam ouum ouo ſimile, de rebus indiſcretæ ſimilitudinis. Vides ne vt in prouerbio
ſit ouorum inter ſe ſimilitudo? Tamen hoc accepimus, Deli fuiſſe complureis ſaluis rebus illis, qui gal-
linas alere quæſius cauſa ſolerent. Ii cum ouum inſpexerant, quæ id gallina peperiffet dicere ſolebant.
Neque id eſt contrarios. Nam nobis ſatis oua internoscere, Cicero 2. Academic. Idem prouerbium
reſertur & à F. Quintiliano. Vſurpatur & à Seneca in libello, quem in Claudium Imperatorem lu-
ſit, Erasmus. Ouorum inter ſe miram ac propè indiſcretam ſimilitudinem, ſæpenumero apud ani-
mum meum non ſine ſtupore perpendi. Alterum enim alteri ſi compares, fallitur examen, hebeſcitq;
intuentis obtutus: tanta prorsus parilitas eſt, tantaq; geminitudo, Cælius. Huic ſimile eſt aut idem
potius apud Germanos, Tappio referēte, *Eyer ſind Eyern gleych.* & hoc, *Wår er einē Haſen ſo ähnlich
als einem Narren / die Hundt hetten ihn langſt zerriffen.* ¶ Σὺ δ' ἴσ' πολὺ λευκότερον, id eſt, Ouo multo
candidius Sappho dixit, Athenæus. ¶ Apud Tappium hæc etiam Germanica inuenio: Ouum præ
gallina ſapit, *Das Ey wil flüger ſeyn dan die Henne.* cui illud Latinorum reſpondet, Ante barbam do-
ces ſenes. Qui oua deſiderat, gallinarum obſtreperos cantus ferat oportet: *Wer Eyer wil haben der
muß der Hennen ſackelen lyden.* Qui vitat maſam, vitat farinam. Hollandorum eſt, Anſerinis neglectis
oua gallinacea requiris, *Du ſuiſt nae thennen Aly / vnd leſt tgaſſen Aly faren.* cui Tappius illud Græ-
corum confert, Omiſſa hyperapedem inſequeris.

DE PULLIS GALLINACEIS.

DE pullis gallinacei generis etſi quædam ſuperius dicta ſint in Gallinæ historia, capite tertio &
quinto & ſexto, & alibi fortassis: hîc tamen de iſdem copioſius ſeparatim agere volui, ſuperioribus qui-
dem non repetitis. neq; enim vllarum auium pulli ita in vſu ſunt ad cibum, ac gallinacei. Nominat
autem pullos gallinaceos Plautus in Captiuis, foetus ſcilicet gallinarum adhuc tenellos: & Martialis in
ſemmate diſtichi, *Si Libycæ nobis volucres & Phasides eſſent, Acciperes. at nunc accipe cortis a-
ues.* Sed abſolutè etiam pullos pro gallinaceis poni inuenio apud Vegetium & alios. Pellicula quæ
ſolet pullorum ventribus adhærere, Palladius in Maio Tit. 9. Puls potiſſimum dabatur pullis in auſpi-
cijs, Feſtus. dabatur autem non quibuslibet, ſed gallinaceis. Heliogabalus vna die non niſi de phasia-
nis tantum edebat, alia die de pullis, Lampridius. Gigeria pullorum coques, Apicius. Pullaſtrum &
pullaſtram neoterice vocamus, Grapaldus. Pullaſtræ vocabulo pro parua gallina, Hermolaus, Sipo-
ninus & Platina vtuntur. Quidam etiam ſceminino genere pullas efferunt, è recentioribus. Pulla-
ſter vel pullaſtra, ſignificat gallum vel gallinam adoleſcentes. ſic à M. Varrone libro 3. de re ruſtica,
pullaſtræ dicuntur iuuenæ gallinæ, ait enim, Et ea quæ ſubijcias potius è vetulis quàm è pullaſtris. Pro
pullo pulleiacium Auguſtus dicere ſolebat, vt ait Tranquillus. Pullicenus (aliàs pullicinus quod magis
placet. nã & Itali hodieq; pulcinos vel pullicinos appellāt) diminutiũ à pullo. Seruos habuit vectigales
qui eos ex ouis & pullicenis & pipionibus alerent, Lampridius de Alexandro Seuero. ¶ Ab Athenæo
libro 9. νεοασοί ὀρνίθες & ἰπποὶ dicuntur. Νεοτρίδες ἀλεπτέριδων καὶ χηνῶν, Ariſtotele ſunt foemellæ iuuen-
cæ è gallinaceo vel anſerum genere, quæ nuper ſcilicet parere cœperunt: poſſunt etiam ſic dici ante-
quam pepererint. Athenæus pullos gallinaceos à Græcis *hippos*, hoc eſt quaſi equulos vocari ſcribit:
credo, quia pulli proprie ſunt equorum, Hermolaus. Ο' τὸ νόσαστος ζωμός, id eſt, pulli gallinacei ius,
Dioſcorides. Ο' ρπάλιχος (vox poerica) tum gallum ipſum tum pullum gallinaceum ſignificat. ſed
pullum frequentius, vide in Gallo H. a. Ο' ρπάλιχοι, pulli qui nondum volare poſſunt: & galli ipſi Bœ-
otis (quod & Scholiaſtes Ariſtophanis ſcribit,) Varinus. Pullos qui recens apparuerunt, (Ο' ρνιθων τὰ ἐν
λίβν. ὁ ἴδ' ἢ δὴ ὄντα, Græci νεοτρίδες vocant, aliqui ὀρπαλίχες, Eufſtathius. Α' νορπαλίχες verbum Ariſtophani in
Equitibus

Equitibus efferri & superbire significat: vel leuiter agere, & nimis facile aliquid credere. Propriè autem ὀρτάλιζειν dicitur de auib. volare incipientibus (ὅτι τῆς ἀρχομένης ἀναπνεύσεως ὀρνίθων, vt & πτερυγίζειν) vel de ijs qui pueros in sublime efferunt citato motu, (ἀναρρίπτειν τὰ νήπια τῆς παιδείας, οἷον ὀρταίνειν εἰς ὕψος) & improprie deinde etiam de alijs motibus, Scholiastes Aristophanis.

Aues *ορτάται* & *ορταί* dicuntur, quæ antequam ocyptera, id est pennæ maiores eis enatæ aut satis perfectæ fuerint, volare gestiunt, inutili & sæpe noxio conatu. cum cadant interdum & in humum allidantur. eadem ὀρτάλιχοι dicuntur, ὡς λίχοντες (γλίχοντες) ὀρταίνουσι, hoc est à cupiditate motus & volatus. Io. Tzerzes 7. 128. Ὅρτιδες δροσεράν μιν τέρες ὀρταλίων, Versus à Suida citatus. Οὐδ' ὅπότ' ὀρτάλιχοι μινυροὶ ὅτι κοῖτον ὀρταίνουσι, Theocritus Idyllio 13. Βοσκασθὲς χηνὸς νέον ὀρταλίων, Nicander de pullo anferis. Plura de voce ὀρτάλιχος leges in Gallo *a*. Νέβερες, pulli gallinacei masculi, Hesychius & N. *Βερε* Varinus. Aletryon Græcis gallus est, vnde diminutium ἀλεκτρούγιον: vt ab alektor ἀλεκτορείσκος, κές & patronymica forma ἀλεκτορίδης, vt scripsimus in Gallo *H. a*. Pulli Græcè vulgò ἀλεκτορόπτερα dicuntur, apud Symeonem Sethi ὀρνιθοπτερα. *Alfrach* (Arabicè) est nomen commune ad omnes pullos, & quandoq; dicitur de gallina iuvene, quæ nondum oua peperit: sed absolutè prolatum significat pullum columbinum, qui nondum volare potest, Andr. Bellunensis. ¶ Pullus Italicè dicitur *pollo*, *pollastro*, *pulcin*. sed hic propriè tener adhuc & implumis, pullastro maiusculus & iam mensis aptus. Gallicè *poulsin*, *poussin*, *pol*, *pollet*, *cochet*, & *pollaille* de pullastra adultiore. Germanicè *Hunle*, *Hünkel*. Anglicè *chyk*.

¶ Pullos maturos dicere possumus primo vere exclusos: vt serotinos illos quos patria lingua autumnales appellamus. Et serotini quidem non pariunt oua sub veris initio, quemadmodum illi quos maturos esse dixi. quamobrem non ad pullationem, sed ad veru aluntur, Gyb. Longolius.

C.

¶ Varro pullos pipare dixit, Nonius. Vide in Gallina C. Pipire propriè dicuntur pulli gallinacei (& huiusmodi) Columellæ. Vrticarum genera quædam pullis mortifera sunt, quæ gallina rostro conatur euellere, Albertus.

E.

¶ Mustelæ cinis si detur in offa gallinaceis pullis, tutos esse à mustelis aiunt, Plinius.

F. & G.

Desij quæ circa salubritatem pullorum gallinaceorum, & apparatus ad cibum & remedia considerantur, abunde dictum est in Gallinacei historia.

H.

a. Pullus generale vocabulum est omnium alitum: & quadrupedum etiam quorundam foetus pulli dicuntur, vt equi & asini, vnde pullini dentes, Grapaldus. Pullos dicimus paruos foetus quorumcunq; animalium, sed præcipuè auium: & inter eas gallinarum præcipuè per excellentiam. Sed iumentorum quoq; vt Græci πῶλον, nos *Fule*. Rane pullos Horatius dixit, de apibus nouellis Columella. Quia tu gallinæ filius alba, Nos viles pullinati infelicibus onis, Iuuenalis. Quinetiam arborum atq; plantarum pullos dicimus, vt Plinius, vnde verba pullulare, pullescere, pullulascere. Pullatio, foetura pullorum, Columellæ. Pullities ipsa pullatio vel pulli ipsi: qua voce idem vitur de turture, anseribus & apibus. Georg. Alexandrinus in priscarum vocum enarratione, pullicium, (pulliciem legendum arbitror) interpretatur foeturam pullorum è Varronis lib. 3. Pullinus, quod est pulli. vnde pullini dentes, quos primum equi iaciunt. Pullarius, qui pullorum curam habet. & qui è pastu pullorum captat auspicia, vt in Gallo *b*. ostendimus.

¶ *c*. *Alulen*, id est cibus pullorum, Vetus Glossographus Auicennæ. In sipere, farinam iacere pul-tis, (lego *pullis*.) Vnde dissipare, obsipare. vt cum rustici dicunt, Obsipa pullus escam. Festus.

¶ *b*. C. Claudio, M. Perpenna C o s s. pullus gallinaceus quadrupes natus, Iulius Obsequens. Vi-de supra in Gallina *b*. ¶ De augurijs vel auspicijs è pullis, leges in Gallo *b*. Aduersus grandines olim agnum aut pullum immolabant, Cælius Calcagninus in libro de re nautica.

DE GALLINIS SYLVESTRIBVS.

1. In genere, & de nonnullis etiam particulatim.
2. De rustica gallina.
3. De meleagride.
4. De Africanis vel Nymidicis.
5. De Indicis, vel gallopanis.
6. De alia gallina Indica.
7. De lanatis.
8. De otide vel tarda.
9. De tetraone vel tetrace vel erythrotaone.
10. De vtro gallo maiore.
11. De gallo betula.
12. De vtro gallo minore.
13. De grygallo maiore minoreq;.
14. De gallinulis terrestribus, & primum de hegeschara vulgò dicta.
15. De arquata maiore, & phæopode duplici, quarum alteram arquatam minorem vocauit.
16. De ralla terrestri.
17. De gallinulis aquaticis longis cruribus in genere.

18. De auibus quarum veteres meminerunt, quæ ad genus gallinaginum aquaticarum referri possent videntur.
 19. Derusticula, vel perdicerustica maiore.
 20. De gallinagine siue rusticula minore.
 21. De duodecim generibus gallinularum aquaticarum, quæ circa Argentoratum capiuntur, &c.
 22. De Gallinulis duabus siue ardeolis marinis. 23. De glottide.

DE GALLINIS SYLVESTRIBVS IN GENERE, ET de nonnullis etiam particulatim.

GALLOS gallinasve sylvestres aut feros feræve dicamus, utrunq; sexum comprehendēdo, nihil interest. Dixerim autem sylvestres potius quàm agrestes. Nam agrestes vel pascales eas potius rectè mine in- appellari puto, quæ licet domesticæ, non inclusæ tamen, sed in agris liberè pascuntur: nomades Græ- ter galli- cis: & similiter ferè in columbarum genere. Græci animalia sylvestria videntur ἀγρία vocare, agrestia nas sylue- verò ἀγοία, ut Galenus de compos. medic. fec. genera, lib. 3. cap. 5. Sunt sanè permulta earum gene- stes & a- ra, figura, magnitudi-; locis in quibus degunt, & alijs quæ circa naturam eorum & cibi rationem con- grestes. siderantur, longè differentia: ut imperitè illi facere videantur, qui de gallinis sylvestribus in genere ali- quid scribunt. Quoniam tamen à veteribus, & recentioribus etiam, pauca quædam sic scripta inueni, Gallus syl- ea vnum in locum hîc coniungenda existimaui. Fieri autem potest, ut certam aliquam speciem per uestris an excellentiam generali galli sylvestris nomine appellarint. Ego vel phasianum, vel magnos gallos 2 phasianus montanos sylvestris nomine apud veteres acceperim, medicos præsertim. In theriacæ ratione gallum sit. sylvestrem nominat Galenus: id interpretatus Auicenna fasianum marem eo nomine intelligendum De gallo- prodit, Cælius. Gallus sylvestris, id est fasianus siccior altili, Syluaticus. ¶ Theophrastus scribit ex gal- rum vel linaceis libidinosiores domesticis agrestibus esse, itemq; mares statim à cubili velle coire, fœminas au- gallinarū tē magis procedente die, Ælian. Vide supra in Gallo C. ¶ Gallinæ montanæ in victu attenuante con- sylvestriū ceduntur à Galeno. ¶ Gallinarum adeps medius est inter anserinum & suillum: sed ex agrestibus gal- libidine. linis tenuiorum est partium, ut scripsi in Gallo villatico G. sed Græcus codex (lib. 3. de compos. medic. Adipe. fec. genera) adipis τῆς ἀγροίκων ἀλεπτύονων καὶ ἀλεπτορίδων mentionem facit, ἀγροία appellans, quæ non in ciuitatibus sed ruri pascuntur, ut ipse videtur interpretari. Sed quod ad remedia, sylvestrium adi- Cibo. pes magis etiam quàm agrestium subtiles dixeris. ¶ Gallinæ sylvestres, montanæ præsertim, quo ci- bo captæ ali debeant, non constat. quidam captas omnino cibū respuere aiunt, aut raro sumere. ¶ Pa- stilli apparatus è pullastro ex Germanico Baltasaris Coqui libro in Gallo descripsimus. monet autem gallinas sylvestres quoq; similiter parari, sed laridum passim infigendum esse, ut solet assandis. Gallinas sylvestres assabis, sed & si elixentur cum pipere & salvia, non inluaues videbuntur, Platina. De gallinæ Coctura. sylvestris coctura, vide etiam in Pauone.

¶ Dukiphat, דוקיפאת, Hebraicum nomen, Leuit. 11. & Deut. 14. R. Salomon exponit gallum syl- uestrem duplicata crista, qui vulgò dicatur, חכפא, hachpha, (fortè legendum hupa, חופא, sic enim Galli Nomina vpupam vocant:) vnde etiam nomen sit, quasi du, id est duas habens, cephor, id est cristas Chaldaicè vo- Hebraica. catur נגארשכר (negarschara, ni fallor) id est artifex montis, propter opera sua, ut inquit R. Salomon. Iu- Duki- dai vulgò Germanicè interpretatur Bishan, id est maximū gallum sylvestrem. nostri vpupā, Paul. Fa- 4 phat. gius. David Kimhi etiam ex magistrorum sententia gallū sylvestrem interpretatur. Chaldaica transla- tio Deut. 14. habet כגאר תורה, kagar thura, vpupam intelligunt: Arabica حدر, hadhar: Persica کاهبن, an coh benak. Septuaginta Deut. 14. porphyrionem verterunt, Leuit. 11. vpupam, ut & Hieronymus, Neelasa. quod probat Sanctes. Sunt qui gallinam Africā aut Meleagridē intelligant. ¶ Neelasa, נעלסא, Iob 29. Kimhi exponit טורס (tares) id est pauones. Sentētia hæc est: Nunquid (dedisti) alas plausibiles pauoni- bus, aut pennas ciconiæ & plumas? interprete Munstero. Septuaginta Hebraicā vocem relinquunt. Chaldaus pro neelasa ponit תרגיל, targa, hoc est gallum sylvestrē. R. Abraham putat esse struthionē. Ranan. ¶ Ranan, רנן, ut D. Kimhi docet, auis est quæ exultat & sibi placet ob vocem aut pennas, nimirū pauo. In cōmentarijs etiam in Iob cap. 39. multos scribit pauonē putare. Alij auem esse coniiciunt cantu ex- cellentem, veluti חריורי (si rectè scribitur. lusciniā intelligo, quæ gallis russignole dicitur.) Ali- qui volunt esse auem quæ delectatur in suo cantu, Munsterus. Leui ben Gerson alā aut pennam potius auis intelligit. Interpres noster struthionis pennam reddit. Vtuntur autem struthionum pennis in cri- stis qui exultant & lætitiā aut superbiam ostentant. Chaldaus vertit תרגיל כרה, id est gallum syl- ziz. uestrem. Septuaginta τερπομεύων. τζι, sis, vel ziz, Hebræis nomen generale est de omni fera bestia. Ra- bini quidam auem maximam interpretantur, quæ alis suis extensis Solem obscuret, Psalm. 80. alij sim- pliciter auem quandam, alij omne reptile agri exponunt. Septuaginta μενιδν ἀγρίον, id est aprum, (vide in Apro A.) Chaldaus tharnegul, id est gallum sylvestrem. rursus septuaginta ὠραότητα, Psalmo 50. Hieronymus pulcritudinem. Augustinus species. Esaiæ 66. Septuaginta εἰσοδον. Ionathan יקרחה זיו, mechamar sis iekaraha, Hieronymus omnimodam gloriam, Symmachus pinguedinem, Theo- dot. multitudo, Aquila παντοδαπὴν ὄψιν, malim παντοδαπὴν ὄψιν.

¶ Vpupam Varinus ἀλεξυρόνα ἀγρίον, id est gallum syluestrem interpretatur. & Itali quidam eandem gallum paradisi vocitant. Videtur autem ei galli nomen attribui propter cristam. quamuis illam è pluma tantum habet, non vt gallinaceum genus ex cartilagine quadam carnosum. Hebraicam quoque vocem *dukiphat*, vt paulò ante retuli, alij vpupam, alij gallum syluestrem exponunt. ¶ Κινναέσις, genus gallinaceorum, Hesych. & Varinus.

¶ A Sueuis circa Rauenspurgum audio genus quoddam galli syluestris *Niethanen*, id est gallos palustres appellari, magnitudine anseris ferè, pedibus gallinacei: capitibus pulchris, magnis, in quibus pennæ rubicundæ spectentur. caudis ferè quales galli Italici gerunt. rarò capi nisi hyeme aliquando, captos interdum fale condiri. Ab Hieronymo Trago inter feras gallinas nominatur *Nothūner*, id est gallinæ rubicundæ Germanicè dictæ. Longolius hoc Germanicū nomen perdici Græcæ attribuit. videtur autem perdicem rubram vulgò dictam intelligere. ¶ Lagopodem alpium nostrarum incolæ nominant gallinam saxorum vel niuium, *Steinhūn*, *Schneehūn*, *Schrathūn*, ¶ Attagenem nostram, id est gallinam corylorum, quidam Gallicè, vel Sabaudicè vocant *gelinettam*, id est gallinulam, vel gallinulam syluestrem. Supra statim post Attagenem de GALLO PALVSTRI illo quem Scoti vocant *Myrfock*, scripsimus, & effigiem eius è Scotia missam addidimus. ¶ Reperitur in Scotia etiā aliud genus galli syluestris, phasianæ carne ac magnitudine simillimum: sed nigra pluma, rubentibus admodum palpebris. syluestrem agri gallum nostrates (Scoti) dicunt, estq; frumento victitans, Hector Boëtius in descriptione Regni Scotiæ. Huius alitis effigiem, quam vnà cum proximè dicta, Cl. V. Henricus à S. Claro è Scotia nobis transmittendam curauit, hinc adieci.

¶ Scoti in hoc genere marem vocant *ane blakcok*, id est gallum nigrum: foeminā quæ magnitudine inferior & colore dilutior est, *ane grey hen*, id est gallinam fuscā. Mas collo, pectore, alis coxisq; punctis rubicundis aspersus est, foeminā leucophēā maculæ nigræ variat. Supercilia & barbulae in utroq; sexu membrana rubens insignit. Anglus quidam hac icone visa, in Anglia etiā retulit capi locis erica plenis.

¶ Eandē auem Guil. Turnerus intelligere videretur, in descriptione quam statim subdemus, nisi foeminæ alium colorem tribueret, quam ait magis ruffam esse perdicem, cum foemina galli nigri Scotici fusca sit, vt diximus. Gallinaceum syluestre genus apud nos est (inquit Turnerus Anglus, *Morbennā* vulgò vocant, ni fallor, forte propter colorem maris nigrū vt in Mauris: alij, puto, *hethcok*, id est gallum ericarum) in quo foemina à mare ita differt, vt duorum generum istiusmodi rerum imperito videri possint. Mas gallo domestico paulò minor totus niger est, excepta ea parte caudæ quæ podicem tegit, ea enim alba est. Cæterum nigredo huius non nihil splendescit, ad eum ferè modum quo columborum nigrorum torques circa colla splendescunt. ad viriditatem igitur proximè accedit. in capite rubrum quendam habet, sed carneum cirrum, & circa genas duos habet veluti lobos rubros, & eos carneos. Foemina tota maculis distincta est, & à perdice, nisi maior esset, & ruffa magis, agrè dignosci posset. In desertis locis & planis, erica potissimum consitis, ambo degunt. grano vescuntur, & summis ericæ germinibus. Breues habent alas, & breues faciunt volatus. Hanc auem attagenem esse conijcerem: sed qui attagenem describunt, marem à foemina non separant. vnde colligo eundem fuisse colorem, & eandem figuram maris & foeminæ. Quod si attagen non sit, gallina videtur esse Varronis rustica, Hæc ille. Verum hanc auem non esse attagenē, ex eius historia apparebit: præsertim cum attagen palustris sit, hæc non item. Vide an eadem sit auis, quam Gyb. Longolius attagenem putauit: cuius verba recitabimus infra in Grygallo.

De alio genere Anglico.

DE GALLINA RVSTICA.

¶ ALIA videri potest gallina rustica, cuius Columella & Varro meminerunt: alia verò perdix rustica, cuius Martialis, eadem (ni fallor) *rusticula* Plinio dicta. ¶ Gallinæ quæ vocantur trium generum sunt, villaticæ, & rusticæ, & Africanæ, Varro & columella. Rustica gallina non dissimilis villaticæ, per aucupem decipitur: eaq; plurima est in insula, quam nautæ in Ligustico mari sitam producto nomine alitis Gallinariam vocitauerunt, Columella. Gallinæ rusticæ (inquit Varro) sunt in vrberaræ, nec ferè mansuetæ sine cauea videntur Romæ, similes facie non his villaticis gallinis nostris, sed Africanis aspectu ac facie incontaminata. In ornatibus publicis solent poni cū psittacis ac merulis albis, item alijs id genus rebus inusitatis. neq; ferè in villis oua ac pullos faciunt, sed in syluis. Ab his gallinis dicitur insula Gallinaria appellata, quæ est in mari Tusco secundum Italiam contra montes Ligusticos, viginti millium Albingaunium. alij ab his villaticis inuectis à nautis ibi feris factis procreatis, Hæc ille. Albingaunij quidem Liguriæ oppidi Plinius etiam meminit. est autem illi vicinum Intemelium oppi-

Insula Gallinaria.

pidum, & sic apud Varronem legendum puto, (sic & Hermolaum legisse video,) non vigintimillium, ut Gallinaria insula sita intelligatur contra hæc duo Liguria oppida & Ligusticos montes. ¶ Syluestres gallinæ quæ rusticæ appellantur, in seruitute non foetant: & ideo nihil de his educandis præcipimus, nisi ut cibus ad satietatem præbeatur, quod sint conuiuiorum epulis aptiores, Columella.

Rusticula. ¶ Rusticæ gallinæ sunt agrestes (syluestres potius) rostro longiore, quæ per diminutionem rusticulæ quoque appellantur, Ge. Alexandrinus: quem video gallinaginem vel perdicem rusticam, (quam Galli *beccassam* à rostri longitudine, nostri Schnepff appellant, Plinius, ut videtur, rusticulam,) pro gallina rustica accepisse. Audio & hodie circa Bononiam in Italia gallinam rusticam siue rusticellam nominari auem palustrem & lautam, haud scio an *beccassam*, an aliam quandam. Sed cum Columella gallinam rusticam villaticæ non dissimilem faciat, *beccassa* verò longè dissimilior sit illi quàm aliæ quædam syluestres gallinæ inter alias quærenda est quæ nam tum forma tum magnitudine ad villaticam accedat proximè: qualis illa est cuius è Scotia missæ imaginem paulò antè posuimus: vel illa (nisi eadem sit) quam in Anglia reperiri Turnerus scripsit, ut proximè recitauimus: in quo genere mas totus niger est, foemina varia instar perdicis, &c. Rursus cum Varro rusticas non villaticis gallinis sed Africanis aspectu similes scribat, ac facie incontaminata: Africanas autem non alias quàm Meleagrides faciat, dubitare aliquis posset tanquàm alia Varronis quàm Columellæ gallina rustica esset. quod mihi quidem non videtur. possunt enim rusticæ villaticis reliquo corpore similes esse, facie verò dissimiles. ¶ Gallina apud nos rustica (inquit Turnerus) nusquam reperitur, si gallina illa quam *morhennam* vocant, (quam supra verbis ipsius descripsimus,) non sit: quamuis de eadem an attagen sit dubitamus.

DE MELEAGRIDE.

A. & B.

CIRCA Meleagridis historiam nec veteres ferè scriptores, neque recentiores consentiunt. quam obrem veterum de ijs scripta primo loco adferre placuit, deinde recentiorum scorsim. Græcè scribitur *Μελαγρίς* oxytonum, foeminino genere. ¶ Gallinæ Africanæ sunt grandes, variæ, gibberæ, (gibbosæ, ut Beroaldus exponit) quas Meleagrides appellant Græci. hæc nouissimæ in triclinium ganeatiū introierunt è culina propter fastidium hominum. Vancunt propter penuriam magno, Varro. Simili modo (ut Memnonides circa Memnonis sepulcrum in Illo) pugnant Meleagrides in Bœotia. Africanæ hoc est gallinarum genus, gibberum (aliàs *gilberium*, Volaterranus gilbarum legit) varijs sparsum plurimis: quæ nouissimæ sunt peregrinarū auium in mensas receptæ, propter ingratum virus. Verum Meleagritumulus nobiles eas fecit, Plinius. Columella distinguit: Africanæ gallina est (inquit) quam plerique Numidicam dicunt, Meleagridi similis, nisi quod rutilam galeam & cristam capite gerit, quæ utraq; sunt in Meleagride cœrulea, Columella. Trāquillus etiam cum Columella sentiens, separat Meleagrides à Numidicis (seu Africanis. nam, Varro, & Plinius quoque ut videtur non discernunt) Volaterranus & Niphus. Meleagrides, & Numidicæ & Gutteræ, aues sunt quæ & Afræ dicuntur. Ge. Alexandrinus. apparet autem illum pro gibberis apud Varronem gutteras legisse: & conijciat aliquis gutteras forte cognominari posse quod plumis varijs quasi guttis distinguantur, ut Plinius & Athenæus testantur de Meleagride. *Et picta perdix, Numidicæq; guttata*, Martialis. sed cum gutterum pro guttato alius nemo, quod sciam, dixerit, non temere quicquam mutārim. In eo etiam quod galeam Meleagridi rutilam esse Columella scribit, ut & cristam, mendum mihi subesse videtur: & paleam legendū. vocant autem paleam vel paleas, quæ veluti barbæ à gallinarū rostro dependent, ut in Gallo B. docuimus. quanquam, ut author est Clytus apud Athenæum, barbam seu paleas propriè dictas non habet, sed eius loco carnem oblongam, & magis quàm in gallinis rubentem.

Quibus in regionibus reperiuntur Meleagrides. ¶ Meleagrides fert vltima Syriæ regio, ut Diodorus Siculus scribit. Mnesias Africanæ locum (lacum) Sycionem appellatum tradit, & Cratin amnem in Oceanum effluentem è lacu, in quo aues quas Meleagrides & penelopas vocat viuere, Plinius. Meleagrides aues pascebantur in Acropoli Suidas & Varinus. Meleagrides primi feruntur habuisse Ætoli, Athenæus. Strabo libro 16. circa Arabiam alibi in fronte portus magni (sic dicti) tres insulas esse scribit, quarum vna Meleagrides multas habeat.

Descriptio Meleagridis. ¶ Clytus Milesius Aristotelis discipulus libro 1. de Mileto, Circa templū Virginis, inquit, in Olero (codex Græcus habet *Ἄρρω*). Gillius vertit ad templum æreum: & idem scribit, Histrum in Olero tradere Meleagrides à nullis auibus quæ vnguibus sint vncis violari. Volaterranus ex Æliano legit, Meleagrides in Lero insula esse. est autem Leros insula in Icario mari: ego in Olero legerim, quæ vrbs est Cretæ in alto loco sita, à qua Minerua [quam & Virginem, *Παρθένον*, per excellentiam vocant] Oleria dicta, & festum eius Olerium, apud Stephanum. conijcio autem has alites Mineruæ sacras fuisse, cum Athenis etiam in Acropoli educari solitæ fuerint olim) Meleagrides aues sunt. locus ubi aluntur palustris est. pullos suos nullo amoris affectu hæc ales prosequitur, & teneros adhuc negligit. quare à sacerdotibus curam eorum geri oportet. Magnitudo ei gallinæ generosæ. caput pro corporis magnitudine paruum, & glabrū, (*ἄλός*), in quo apex (crista, *λόφος*) carneus durus & rotundus spectatur, clauī vel paxilli instar eminēs, (in Græco additur, *καὶ τὸ σῶμα ξυλκείδες*, pro quibus verbis Gillius nihil aliud posuit, quam

quàm paxillū quem diximus ligneum eminere. Wottonus rostrum ligneū vertit, ego pro *σῶμα* forte *ῥῥῶμα* legendum conijcio, nam de totius corporis colore posterius agit, & apicis illius colorem hoc in loco lector desiderare poterat. itaq; *ξύλοειδες* tanquam coloris nomen accipio, etsi Columella Meleagridum cristam tum galeam rutilam tribuit. Hæc scripseram cum Hermolaum quoq; in Corollario nobiscum facere obseruauit. Gyb. Longolius ad totius corporis colorem refert. Ad malas ab ore (*στόματος*, non *σώματος*, vt rectè etiam Hermolaus & Wottonus legunt) orta caruncula longa barbæ loco dependet, rubicundior quàm in genere gallinaceo. quod autem in gallinis rostro adhæret, *πύωνα* vocant Græci quidam (Latini paleam mentumve) non habet. Rostrum acutius & maius quàm gallinæ. Ceruix nigra crassior breuiorq; quàm gallinæ. Corpus totum varium est, nigrum videlicet maculis (*πίλοις*, forte *σπίλοις*) plumarum candidis, frequentibus, lente maioribus, distinctum. sunt autem orbiculi isti in rhombis nigris. vnde ipsi etiam rhombi varietatem exhibent, (in Græco additur, *τῶ μὲν μέλανος ἔχοντος λευκότερον τὸ ῥῥῶμα, τῶ δὲ λευκῷ μελάντερον*.) Alæ etiam maculis notantur albis, specie serrata per versus parallelos (spatia æquidistantia) digestis. Crura sine calcaribus, cæterò similia gallinaceis. Fœminæ maribus adeò similes sunt, vt vix dignosci sexus queat, Athenæus. ¶ Gallinæ rusticæ similes facie sunt, nō his villaticis gallinis nostris, sed Africanis aspectu ac facie incontaminata, Varro. facit autem easdem Africanas & Meleagrides.

¶ Verbum *κακάζειν* in vsu esse de Meleagridum voce docet Pollux. Hesychius hoc verbum Atticis vsitatum esse scribit de gallinarum voce circa partum: cui simile est apud nos *gaggsen*. Meleagrides, vt & atragæ, suum ipsæ nomen voce sua imitantur, Ælianus. ¶ Meleagridum & phasianorum oia punctis distinguuntur, Aristot. (& Plinius) de hist. anim. 6. 2. vbi Albertus cum primum rectè nominasset meleagridem auem, mox iterum de eadem, Et oua (inquit) *cathailar*, quæ Latine *theagridi* (ineptè pro meleagride) vocatur. ¶ Quorum tenuior est res familiaris in celebribus Isidis conuentibus auferes atq; aues meleagrides immolant, Pausanias.

¶ Meleagri qui filius Oenei regis Calydoniæ fuit historiam leges apud grammaticos, Eustathium (in nonum Iliados & alibi) & alios, vnde nos etiam aliquando eam in Onomasticon priorū nominū retulimus. Meleagri sorores aliqui in Meleagrides aues mutatas ferunt. alij familiares (virgines) Iocallidis virginis in Lerna, cui diuinos honores præstant, Suidas & Varinus. Ælianus scribit Meleagridas in Lero insula esse, quas fabula vult Meleagri Oenei filij natas fuisse, luctu patris in aues conuersas, quare & lamentabili carmine cantus earum exaudiri, Volaterranus. ¶ *Μελέαργια* & *μελέαργα* radices quædam dicuntur, vt Suidas scribit, qui & hæc innominati authoris verba recitat: *Πῆζας αὐτῆς μελέαργίων καὶ καρδίας καλαμών ἐδεξίστο*. Videntur autem herbæ alicuius syluestris radices esse, adeò dulces vt mel syluestre dici meruerint, quales videntur illæ quas Itali vulgò *dulcichinos* vocant.

DE MELEAGRIDE RECENTIORVM OPINIONES.

RECENTIORES quidam indocti *gallos vros* vulgò dictos (*Orhanen*) Meleagrides esse crediderunt: sed & alia non conueniunt, vt in Galli vri historia apparebit, & quod hic captus animum despondet, cibumq; (non) nisi longo post tempore assumit. Meleagrides verò confestim vt captæ sunt, escas non recusant. Has nobis quandoq; Ægyptij pro gallinis Hierosolymitanis magno mendacio vendiderunt, & in Syria captas affirmarunt, certè præter colorem & paleas vris nostris planè similes, Gybertus Longolius.

¶ Raphael Volaterranus suo tempore Meleagrides duas secundum Plinij descriptionem Romæ in hortis Cardinalis S. Clementis visas scribit. Augustinus Niphus Meleagrides vulgò *Tunes* appellari tradit, nimirum ab vrbe Africæ Tuneto. Eliota Anglus Meleagrides Anglicè interpretatur, *hennes of Genny*: Quidam Hispanicè *gallinam moriscam*. Petrus Bellonius gallinas Indiæ vulgò dictas: vt & ante ipsum Gulielmus Turnerus. Qui in suo de Auibus libro, Columellæ (inquit) Meleagrides, videntur illæ esse aues quas nonnulli pauones Indicos appellant. nam illas paleis & cristis cœruleis esse in confesso est. Horum sententiæ ipse etiam aliqua ex parte accedo, & gallinas Indicas vulgò *Gallinæ* dictas Meleagridum speciem esse iudico, quòd cum Clyti Peripatetici descriptione à nobis recitata in *Indicæ* pluribus quàm vlla mihi cognita auis conueniant. etsi enim calcaribus non careant, neq; eadem fortassis colorum varietate eodemq; ordine digesta spectentur: habent tamen apicem illum paxilli instar à capite prominentem, & barbæ vel palearum loco carnem dependentem rubram, caput glabrum, &c. Conuenit & magnitudo generosæ gallinæ, quanquam & colore & magnitudine gallinas Indicas diuersas reperiri audio. maximas esse & præferri nigras, alias albicare, minimas corpore vario esse, maculis nigris corpus albicans distinguuntibus. Iam cum Columella Africanas cristæ tantum paleæque (vel eius quod pro palea est) colorem à Meleagridibus differre scribat, vtranque auem generali gallinæ Indicæ appellatione comprehendi licebit.

¶ Gallinæ Aphricanæ, Græcis Meleagrides, nunc PHARAONIS aues dicuntur, Georgius Alexandrinus. Aues Pharaonis dictas, quæ ex Oriente deferri soleant, in regno Senegæ Nigritarum plurimum abundare Aloysius Cadamustus scribit.

DE MELEAGRIDE, VEL GALLO NUMIDICO AUT MAVRITANO
*sylvestri, cuius iconem & descriptionem à Io. Caio Britanno accepi: qui galli-
 nam domesticam quoq; à nostra diuersam eiusdem regionis,
 se missurum promisit.*

GALLVS Mauritanus pulcerrima auis est, magnitudine corporis, figura, rostro, & pede phasianus similis: vertice corneo, in apicem corneum à posteriori parte præcipientem, in anteriori leniter accliuem eleuato, armatus. Eum natura voluisse videtur inferiori capitis parti tribus veluti lacinijs se promittentibus committere atq; deligare: inter oculum & aurem vtrinq; vna, & in fronte media item vna: omnibus eiusdem cum vertice coloris: ita vt insideat capiti eo modo, quo ducalis pileus illustrissimo Duci Veneto, si quod iam aduersum est, auersum fieret. Rugosus is est inferius, per circuitum: quæ se attollit, in directum. In summo collo ad occipitium, nascuntur erecti quidam atq; nigri pili (non plumæ) in contrarium versi. Oculi toti nigri, æquæ & in orbem palpebræ atq; cilia, si maculam in summa & posteriori parte supercilij vtriusque demas. Imum caput per longitudinem vtrinq; caro quædam callosa colore sanguineo occupat. quæ ne propendeat veluti palea, vt replicaretur natura voluit, & auerso ductu in duos processus acutos à capite liberos finiret. Ex hac carne attollunt se vtrinq; carunculae, quibus mares in ambitu vestiuntur, & caput in anteriori parte à cætero rostro pallido separatur. Harum ad rostrum margines inferiores, replicantur etiam leniter sub vtroq; nare. Quod inter verticem & carnem est à dextra & sinistra parte, album deplume est, leui cœruleo mixtum. Color verticis atq; apicis, idem prorsus est cum colore dactyli. Tibiæ nigrae sunt, & in anteriori parte, squamosa incisura duplici notata: in posteriori, nulla, sed læues, & veluti punctis quibusdam sui coloris respersæ. Color illi sub faucibus exquisitè est purpureus: in collo obscure purpureus: in cætero corpore per summa contuenti qualis confurgit si album & nigrum pollinem vtcunq; tenuiter tritum, colori fusco rariùs aspergas, nec tamen commisceas. Tali colori maculae albæ ouales aut rotundæ per totum corpus in-

esse.

esse visuntur, per summa minores, per ima maiores, comprehensæ interuallis linearum, vt apparet in plumarum compositione naturali, quæ se mutuo interfecant obliquo hinc inde ductu per summa tantum corporis, non item per ima. Id non ex toto corpore solum deprehendes, sed ex singulis auulsis plumis. Superiores enim, obliquis lineis se mutuo interfecantibus, aut, si mauis, orbiculis quibusdam ex albo & nigro (vt dixi) polline confectis, & per extremitates coniunctis, vt in fauis aut retibus, maculas ouales aut rotundas in spatijs fuscis comprehendunt: inferiores non item. Vtræque tamen simili lege positæ sunt. Nam in alijs plumis, ordine ita iunctæ sunt, vt ferè triangulos acutos faciant: in alijs, vt oualem figuram repræsentent. Huius generis ordines tres aut quatuor in singulis suis plumis sunt, ita vt minores in maiorum complexu reponantur. In extremis alis & in cauda, rectis lineis æquidistantibus procedunt per longitudinem maculæ. Inter gallum & gallinam vix discernes, tanta est similitudo, nisi quod gallinæ caput totum nigrum est. Vox illi est diuisus sibilus, non sonrior, non maior voce coturnicis, sed similior voci perdicis, nisi quod submissior ea est, nec ita clara. cursus velox. Hæc omnia Caius. ¶ Ego omnino Meleagridem hanc auem, vel Numidicam gallinam appellârim. Eadem nimirum fuerit Afra auis in versu Horatiano, Non Afra auis descendat in ventrem meum, &c. *vide* in Struthocamelo *h.* in prouèrbio Afra auis.

FERRARIÆ in horto ducis, quem *Montagna* vulgò nominant, duas aues vidi, gallinis paulò maiores, totas cinereo colore, eoque albicante, cum nigris rotundisque maculis inspersis: capite pauonibus simillimas, & cristatas plumis instar pauonum. GALLINAS INDICAS vocabant, Io. Fauconerus in epistola ad nos.

DE GALLINA AFRICANA SIVE Numidica.

GALLINÆ trium generum sunt, villaticæ, & rusticæ, & Africanæ, Varro & Columella. Numidicæ (gallinæ celebrantur) in parte Aphricæ Numidia, nunc etiam in Italia, Plin. Gallinæ Africanæ sunt grandes, variæ, &c. Varro. *vide* proximè superius in Meleagridis historia. Varro enim non distinguit: Columella colore tantum cristæ paleæq; in Africana rubentium, in Meleagride cærulearum. Numidicarum eadem est ferè quæ pauonum educatio, Columella & Varro in Geponicis Græcis. Est & phasianorum educatio eadem, quæ suo loco explicabitur. ¶ Tuo palato clausus pavo nascitur, Gallina tibi Numidica, Petronius Arbiter. Pulli Numidici cocturam & condituram ex Apicio recitauit in Gallo *F.* ¶ Ansere Romano quamuis satur Annibal esset, Ipse suas nunquam barbarus edit aues, Martialis sub lemmate Numidicæ: Si Libycæ nobis volucres & phasides essent, Acciperes: at nunc accipe cortis aues, Idem. Plinius gulam illorum reprehendit, qui victu simplici & præsentibus non contenti, aues vltra Phasidem amnem & e Numidia petunt. *Nec frustum capreæ subducere, nec latus Afra Nouit auis noster tyrunculus*, Iuuenalis Satyr. II. Phil. Beroaldus etiam ex Horatio Afram auem, *gallinam Africanam* interpretatur. De his & Papinius intelligi voluit in Syluula: Quas vdo Numidæ legunt sub Austro.

¶ Manardus in epistolis gallinas Numidicas, gallinas deserti vocari scribit. Michael Sauonrola gallinas deserti temperamento perdici proximas esse tradit, siccare & astringere admodum. Ex recentioribus quidam dubitat an coturnix ab Italis vulgò dicta, auis Numidicæ, quam quidam deserti gallinam vocent, aliqua species sit. Ego de gallina deserti certum nihil habeo. auis verò Numidicæ, id est gallinæ Africanæ speciem eam esse quæ *coturnix* vulgò Italis dicitur, neutiquam mihi verisimile fit. ¶ Aristoteles Hadrianas gallinas facit varias & paruo corpore, vt & Plinius: Varro Africanas quas non alias esse constat quàm Hadrianas, varias, & grandes facit, Recentior quidam: sed absque auctore. nam qui Adrianas easdem Africanis esse scripserit, nullus est quod sciam. Nos de Adrianis scripsimus in Gallo. *B.*

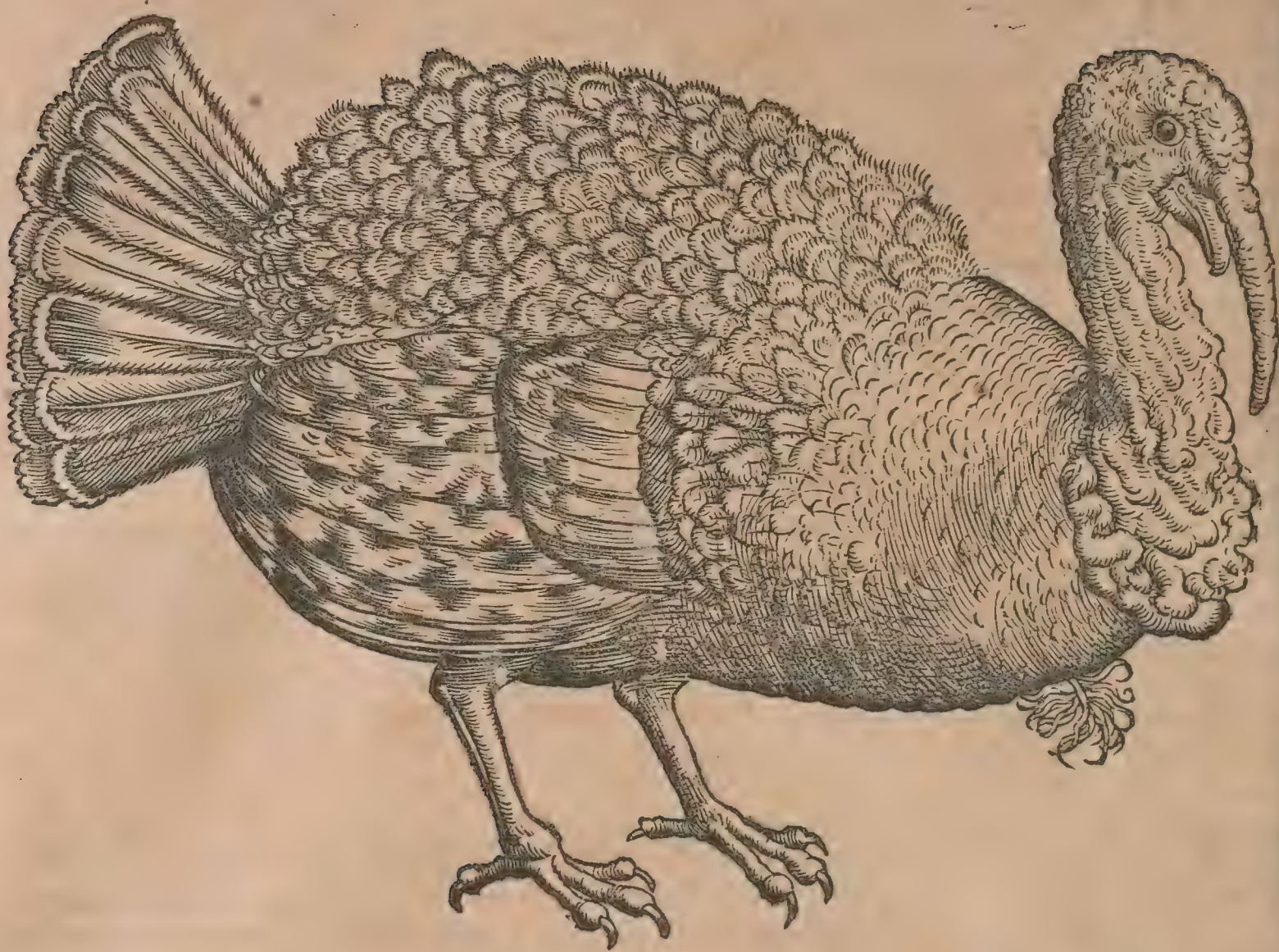
¶ Aphricanæ gallinæ nidos in nemoribus struunt locis vliginosis. Eæ solebant (circa Coloniam Agrippinam) esse tam frequentes, vt drachmæ pretium in foro non excederent. nunc singulas aureo numo licentur. Plumis mirificè varijs fulget, vt eminus videnti phasianus videri possit. cristam habet purpuream, & caudam minimè longam, corporeque pressior (quàm phasianus) est. Hanc olim in auiarijs sedulo curabant Romani, Gyb. Longolius. interpretatur autem Germanicè *Kürhenn*, nescio qua nominis origine. Quod si Africana eadem cum Meleagride est, vel ita tantum differt vt Columella putauit, (neque enim aliam eius descriptionem à priscis relictam habemus,) non potest ea esse quàm Longolius putat. Existimauit ille fortassis satis esse ad persuasionem, quoniam curhenna sua varia sit gallina, cum Africana quoque varia siue guttata memoretur. Sed nimis infirmum hoc argumentum est. Nouimus enim & alias quasdam toto corpore varias è gallis syluestribus, vt grygallos.

DE GALLO PAVO.

HANC auem cum aliqui gallinam Indicam, alij pauonem Indicum vocitent, nobis composito ex vtriusq; nomine *gallopani* appellare libuit, vt & eruditos quosdam ante nos appellasse audio. Et si. n. *pauonis.*

De ratione nomi-

nis Gallo-

gallinacei generis eā potius esse quā pauonini constet, habet tamē cum pauonib. cōmunem caudæ explicationem. hoc vt in vno nomine appareret, & simul Indici differētiā adijcere non esset necesse, gallopauum diximus. Itali appellant *gallina d' India*. Hispani *pauon de las Indias*. Galli *poule d' Inde*. Germani *ein Indianisch/ oder Kalcutfisch/ oder Welschhun*. Angli *a kok of Inde*. Turnerus & Bellonius gallopauum nostrum Meleagridem esse conijciunt: quare sententiam meam in Meleagride supra exposui. Iis qui erythraonē esse putant, de quo in Vrogalli historia inferius scribam, non assentior. ¶ Qui vulgò pauo Indicus appellatur, nihil pauonis habet præter expansam pauonis in morem caudā: quam tum cum irascitur, subitò extendit, Gyb. Longolius.

*Descri-
ptio eius-
dem ex
Æliano.
Ex Gillio.*

¶ In India gallinacei nascuntur maximi: non rubram habent cristam vt nostri, sed ita variam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas posteriores (caudæ, *πτερὰ τὰ πωγῶνα*) non inflexas habent, neq; in orbem reuolutas, sed latas, quas cum non erigunt, vt pauones trahūt: eorum pennæ smaragdi colorem gerunt, (*χρῶαν δὲ ἔχῃ τὰ πτερὰ αὐτῶν χρυσοπῆς τε καὶ κυανῆς* [forte, *χρυσοπῆς τε καὶ κυανῆς*] καὶ πλὴν σμάραγδον λίθον,) Ælianus 16. 2. in translatione P. Gillij. & sanè gallus hic Indicus non alius quā noster pauogallus videtur, vel certe omnino congener. Rursus in Gillij accessionibus, gallopauum nostrum his verbis descriptum inuenio: De gallo peregrino: Is quem ex nouo orbe deportatum vidi, eadem est qua pauo colli proceritate, quod ipsum simul cum capite à plumis omnino nudum est: tantum purpurascēte pelle obducitur: & tam valde crassum est, vt pellē quæ antea laxa & vacua spectabatur, cum vocem mittit, sic contendat & inflet, vt ad brachij crassitudinem accedat. Vox cum fragore per collū longe lateq; vagans redditur, vt liquorē in doliū infusum diceret strepere: in sua tamen voce quiddā gallinacēū recinit. Eius capitis vertex colore partim albo, partim cæruleo, partim purpureo distinctus, crista caret: quædam rubra appendicula carnea ex eius summo rostro per superiorem rostri accliuatatem, tantopere eminent, vt digiti longitudine inferius dependeat quā rostrum ipsum, quod quidē ipsum ea superintegitur, vt hoc nisi è transuerso videri non queat. Hanc quidē appendiculam cum pastum capeffit contrahit, vt quæ antea digito longior, quā rostrū propendebat, modò contracta ad rostri longitudinem non accedat. Huius plumæ tum accipitris speciem similitudinēq; gerūt, tum extremæ albæ visuntur. Cruribus est procerissimis, eiusdemq; ungues similiter vt nostratium ad uncitatem habent, & distinctionem. Illius quem vidi corpus & rotundum erat, & pauonis excelsitatem superabat. oculorum ambitus cæruleo & purpureo colore efflorescebat, & perinde vt accipitres acri atq; acuto videndi sensu vigeat. Cum quispiam ad gallinam appropinquat, totus in horescit, plumis & gradu superbo exterrere accedentes conatur: gallina illius alba erat, &

pauonem

pauonem cum is plumas caudæ amiserit, referebat, Hæc omnia Pet. Gillius. Pauogallus (inquit Gyb. *Ex Longolius*, pauonem Indic. ipse vocat) cristæ caret: nisi pelliculam istam carnosam, quam per nares ad-
eò demittit irata, ut rostro promineat, & in pastu ita retrahit, ut vix videri queat, cristā appelles. Quin-
etiam neq; paleis neq; genis prædita est. quid enim ista rubescens pellicula aliud, ac appendix quædam cu-
tis, quam nunc contrahit, nunc extendit: nunc cæruleo colore, mox pallido, deinde purpureo pro af-
fectibus, ut apparet, suis pingit? Pauo Indus (inquit Hier. Cardanus) caudam in rotam erigit, gaudetq; *Ex Car-*
hominum admiratione qui illam intuentur. quo fit ut pauo Indus sit, quem aliqui gallum existimant. *dano.*
nam & ipse caudam suam miratur in orbem conuersam gestiens: quamuis pulchritudine multum à no-
stro pauone decedat. Decoratur tamen pelle circa caput, cuius colorem pro voluntatis arbitrio mutat.
Cum enim varij coloris sit, alboq; ac cinereo quasi distincti, adueniente sanguine modo cærulea, mo-
do rubra fit. Et cum sit iracundus, speciem ac affectum irati hominis præbet, pellem illam pro facie ha-
bens. Sed aliud est maius, quod eam pellem quandoq; colligit, ut vix videatur, tuncq; pallet. aliquando
verò eam extendit, adeò ut rostrum totum integat, tuncq; purpurea plerumq; videtur. Indicio est igitur
illam vnà cum sanguine extendi, quanquam & viderim simul pallentem atq; extensam. Colligi-
tur igitur ac contrahitur, quoniam tenuis est & laxa: ut scroti etiam cutis, quæ quandoq; tota contracta
videtur, quandoq; verò extensa multum. Igitur laxitas & tenuitas tam extensionis & contractionis,
quàm mutationis colorum causæ sunt, Hæc Cardanus. Attagen, id est francolinus auis, pennis est va-
rio modo coloratis sicut gallina Indica, interdum tamen colore viridi & cælesti visitur, Syluaticus: si
modo de pauogallo hic loquitur, & non potius de Indica gallina illa de qua paulò post dicitur. Pelli-
cula in vertice loco cristæ pauogallus, veluti paxillus quidam est, ut de Meleagride Clytus peripateti-
cus scripsit. illum aliquando multum demittit, ut totum rostrum contegat, & ad pectus vsq; interdum
porrigatur. Colli illa sub rostro appendix carnosæ, cum ab aue contrahitur, tuberculis quibusdam exa-
sperari apparet. In pectore medio veluti penicillus quidam è seris iubar equinæ inflexis, ab vno princi-
pio se extendens, ad duos circiter digitos longis, in mare præsertim, spectatur.

¶ Gallopauum aiunt vocem quandam ædere gallinacæ non dissimilem (*Gū Gū* clamitat, præ-
sertim iratus, non canit ut nostri galli) & in frigidis regionibus ægrè ali. minimum ex eis fructum esse,
sumtus in educando alendoq; & curæ multum requiri. in cibo lautissimos haberi, & principum men-
sis dignos. ¶ Catreus auis Indica in C. Elemento nobis descripta, cum pauogallo confinem naturam
habere videri posset, nisi canora & musica esse traderetur.

DE GALLINA INDICA.

INDICA Gallina, quam Philippus Traiectensium episcopus in delicijs habuit, cristata planè fuit,
(crista speciosa ornata) perq; omnia gallinæ similis, si colorem, quo psittaci in morem virebat, excipias.
Eam quanquam viuam non viderim, exuuiæ tamen, quæ Batauoduri in arce custodiebatur, indicant
gallinacæ generis auem, Gyb. Longolius. Quærendum an hic sit attagen Syluatici, quem scribit pennis
vario modo coloratis esse sicut gallina Indica, interdum tamen colore viridi & cœlesti inueniri. Pauo-
nes Indi (Gallopau) pulchritudine multum nostro pauone inferiores sunt, sed caudam suam similiter
mirantur in orbem conuersam. at contra gallinæ quas ego vidi Indicæ, nostris pulchriores sunt, pen-
nisq; pauonis decorantur: sed cauda ampla carent, quam nec in orbem erigunt. igitur non à coloribus,
sed operationibus ipsis species animalium sunt distinguendæ, Cardanus.

IDE M alterius etiam gallinæ Indicæ meminit hisce verbis: Gallina Indiæ occidentalis, imò po-
tius vulturis genus (nam cadauera & res corruptas sectatur) bene olet ob caloris vehementiam & sicc-
tatem temperie.

DE GALLINIS LANIGERIS VEL LANATIS.

Icon hæc desumpta est ex charta quadam Cosmographica.

FUCH ciuitas est maxima versus Orientem, in qua maximi galli nascuntur. Gallinæ sunt albæ

instar niuis, non pennis sed lanis rectæ vt pecus, Odoricus de Foro Iulij. In ciuitate *Quilinsu* in regno Mangi nomine, inueniuntur gallinæ, quæ loco pennarum pilos habent, vt catti, nigri scilicet coloris, sed oua pariunt optima, M. Paulus Venetus 2. 68.

DE OTIDE.

*Veterum
opinionēs
de Otide.*

DE OTIDE quoniam variæ sunt recentiorum sententiæ, primum ea seorsim conferibam, quæ apud veteres mihi lecta obseruauī: mox de illis etiam auibus priuatim acturus, quas vel otidem veterum simpliciter esse, vel genus aliquod otidis, vel alijs visum est, vel nobis videtur. Et quāquam gallinaceorum generi otidem adscribendam nemo adhuc monuerit, mihi tamen rectè ad id referri videtur. De tetraone quidem vel tetrace magno (quem nostri vrogallum vocant, & eruditi quidam congenerem otidi faciunt, quibus & ipso adstipulor) quin gallinarū generis sit, nemo qui auem ipsam viderit, dubitare potest.

*Otis &
otus di-
stinguun-
tur.*

Auibus quas tetraonas vocant, suus est nitor absolutaq; nigritia, in supercilijs cocci rubor. Harum alterum genus vulturum magnitudinem excedit, quorum & colorē reddit, &c. Proximæ eis sunt quas Hispania aues tardas appellat, Græcia otidas, Plinius. Hinc est quod Gaza etiam Aristotelis interpres pro otide tardam vertere solet. Otidem auem magnam & gallinacei generis, vt dixi, cum oto aue nocturna noctuæ simili veteres etiam authores confudisse conijcio. Est otus qui cum coturnicibus auolat, idem scops Aristoteli, non satis cognitus ei, vt fateatur: cum præteruolando tantum per biduum appareat: pinguis & esculentus alioqui. Hic apud Plinium libro 10. cap. 23. non rectè otis vocatur. nam & apud Aristotelem otus legitur: & in quibusdam Plinij codicibus, quanquam glottis & otis & cychramus legatur, paulò post tamen, otus bubone minor est, legitur. quod probo, quod ad nomen: de re ipsa verò iudicium meum adhuc cohibeo. neq; enim vlla nocturna auis auolare videtur. quod si quæ otus dicta auis cum coturnicibus auolat, illius forte descriptio apud authores non extat. Nam otis magna, si ea est vt docti credunt quam vulgò *trapum* vocant, non auolat, nisi fallor, ex nostris regionibus, (et si Heluetiæ rara est,) & hyeme etiam apud nos capitur interdū. *Vide mox in c.* De oto nocturna aue, plura scribam in Elemento O. Fieri sane facile potest, vt Aristoteles quoq; harum auium nomina & historias non satis discreuerit, nominum vicinitate deceptus, aut vulgi consuetudinem secutus. Sunt otides, quos & *otos* vocant, aues parum volaces, & quæ volando citò defatigantur nō aliter atq; perdices, Wottonus. Alexander Myndius otum vel otidē (vt scribit Athenæus, qui hæc nomina confundit, vel aliorum potius confundentium verba citat) etiā lagodiam (λαγωδίαν) nominari scribit. Mihi lagodiæ nomen à lepore factū, non otidi (de qua hīc agimus) sed oto noctuæ simili conuenire videtur, eò quod pedes plumis villosos & leporinis ferè similes habeat, qua ratione lagopodi etiam (quam nostri perdicem albam vel montanam appellant) inditum nomen. Εἰς ἡν σαρὶ δὲ καὶ ὠτίδες καὶ δορυχάδες, Xenophon libro 1. Anabaseos. Inuenio & ὠτίδες per o breue in prima, & ὠτίδες per & diphthongum scribi. Galenus in Glossis à Xenophonte lib. 1 Anabaf. ὠτίδα per omicron haberi testatur, apud Aristotelem per ω. quod & Varinus repetijt. Est & ὠτίς paroxytonum (malim oxytonum) in Hesychij Lexico.

Athabari est auis magna sicut anser, non multum volans, nota apud venatores Damasci, And. Bellunensis. Interpres Auicennæ tardam vertit. Fimum eius Auicenna ad impetiginem laudat, & oua ad denigrandos capillos, vt referam in G. quanquam hæc remedia de otide Græci non scripserint. *Clas*, id est tardus auis, Syluaticus.

*Quib. in
regionib.
reperian-
tur.
Descri-
ptio oti-
dis.*

Hispania otides producit, Strabo. Pascuntur circa Cephisum aues potissimum quæ otides sunt dictæ, Pausanias in Phocicis. Otus auis Athenæo (noctuarum generis vt videtur,) circa Alexandriam Libyæ maximè capitur. **O**tidis magnitudine Scythica quædam auis est, Aristot. & Plinius. *vide in* Aquila C. **O**tides perdicum similes sunt: præ obesitate autem corporisq; pondere, parum se alis attollunt, Volaterranus ex Æliano. Athenæus otidi colorem coturnicis tribuit tanquam ex Aristotele: ex quo hæc etiam citat: Otis auis fidipes est, tribus insistens digitis, magnitudine gallinacei grandioris, capite oblongo, oculis amplis, rostro acuto, lingua ossea, gracili collo. Nos horum nihil in ijs quæ extant Aristotelis legimus. sed hoc tantum, quod gula ei tota ampla sit, ingluuius nulla: appendices paucae quædam infra qua desinit intestinum. Synesius in epistolis otidem ab imperito aliquo pauonem existimari posse scribit.

*De otidis
rumina-
tione, &
volatu.
De eius-
dem in-
cubatione
& migra-
tione.*

Otides vel oti cibum ruminare dicuntur, Athenæus & Eustathius. Breui volatu vtuntur propter corporis sui grauitatem vnde fit vt vel manu capiatur, si quis celeriter instet, & canibus, vt in E. recitabo. **I**ncubat tarda tricenis diebus vt reliquæ etiam alites magnæ, vt aquila, anser, Aristot. Migrat & regionem mutat, Athenæus ex Aristotele. Aristoteles quidem de oto scribit, auolare eum cum coturnicibus: quem locū Plinius repetijt. in cuius codicibus & otus & otis legitur. ego non otum noctuæ similem, quamuis tum Plinius tum Aristoteles ita interpretetur eodē mox in loco, sed otidē de qua scribo auolare puto cū coturnicibus: sed corporis grauitate impeditū perscuerare non posse, & in locis pro-

ximis

ximis remanere, ut de glottide etiam legimus. Nocturnam quidem avem aut noctuæ similem nullam migrare arbitror.

D.

Attagen ceruum amat, perdix damam, otis equum, Gillius ex Oppiano. Et rursus, Otides circum pedes equorum concurrant. Itaque si quis pellem equinam sibi induat, facile quotquot libuerit capiet, Athenæus. Ægyptiorum sapientes hominem viribus imbecillum significaturi, qui fortiolem insequen- tem fugiat, otidem avem & equum pingunt. volat enim illa viso equo, (αὐτὴ γὰρ ἵπταται ὅταν ἴδῃ ἵππον,) Orus. Mihi huius avis & otidis pictura, melius ad sequentis hieroglyphici inscriptionem quadrare videtur, quæ est: Quomodo significant hominem qui ad patronum suum confugiens nihil ab eo iuuatur: ubi passerem & noctuam pingi legitur. sed ad eandem rem denotandam diuersas fieri picturas nihil obstat. ¶ Vulpes in Ponto sic otidas venatur, ut & sese auertens, & in terram abijciens, tanquam avis collum, sic caudam extendat: eæ autem hac insidiarum instructione seductæ, ad illam, tanquam ad suam gregalem accedunt: illa verò se vertens nullo negotio capit, Ælianus. ¶ Otis metuit sibi à cane, Philes. *vide mox in E.*

E.

Otides equis gaudent, & si quis equinam pellem sibi induerit, quotquot volet venabitur. nam sponte ad illum accedunt, Athenæus & Eustathius. Equum ubi aspexerit magno statim cum gaudio ad ipsum aduolat, Ælianus. Qui perdicum in ceruos, idem in equos otidum amor est, quamobrem huiusmodi industria falluntur. Retia aliquis prope fluuium aut stagnum idoneo loco erigit, angustoque per medium transitu relicto, quo eques vnus transire possit, equum auibus ostendit. Sequuntur illæ statim pennis omnibus expansis, donec equus ex loco illo angusto recedat, ipsæ verò inclusæ omnes irretiantur, Oppianus libro tertio de aucupio. ¶ Canem nulla non avis paruifacit. Vnam otidem excipio, (Oppianus attagenes etiam ceu parum volaces canibus posse capi meminit,) quæ propter corporis sui grauitatem, & tarditatem canem perhorrescit. Eam enim ponderosa corporis mole constri- ctam alæ non facile alleuant: iccircoque demisso atque humili volatu utitur, quia pondere deprimi- tur. Ex eo fit, ut nonnunquam à canibus capiatur: itaque conscientia suæ humilitatis perculsa, simul- ac canes latrantes audiuerit, in dumeta, aut paludes excursionem se impellit, quibus & protegatur, & ab instanti periculo seruetur, Ælianus. ¶ Otidum volatus brevis, Xenophonte teste, qui sic scribit: Otides si quis celeriter instet, capere poterit. breui enim volatu utuntur sicut perdices, & mox fatigan- tur. Verum autem esse quod Xenophon scripsit, Plutarchus ait: qui multas huius generis aues in Ale- xandriam ex adiacente Libya volare ait, capique eas hoc modo. Otus ad imitationem natum animal, earum præcipuè rerum quas ab homine agi viderit, aucupes etiam imitari solet. Stant illi è regione, & certo quodam pharmaco oculos sublinunt: & alia quædam glutinosa pharmaca parata proximè alicubi in paruis peluibus apponunt: quibus visis otis postea se illinunt, & conglutinatis oculis ac pal- pebris mox capiuntur, Athen. & Eustath. Sed cum otum ac otidem, ut dixi, confudisse veteres qui- dam videantur, hoc aucupandi genus non ad otidem, sed ad otum noctuæ similem pertinere mihi videtur. Est enim otus avis, ut & aliæ quædam noctuis similes, (scopes maximè,) omnino ad imi- tationem apposita, eoque nomine facilis deceptu. Otidem verò cum canibus & retibus facile sit vena- ri, hac machinatione nihil est opus.

F.

Hispania aues tardas appellat, quas Græci otidas, damnatas in cibis. Emissa enim ossibus me- dulla, odoristadium extemplo sequitur, Plinius. Atqui Xenophon, libro primo de expedit. Cyri, ci- tante Athenæo, otidum carnes suaues esse ait. Η' δὲ πρὸς τῇ ὀτίδῃ ἐδωκεν ὀρνέον ἐκτόπως ἡδύ, Synesius de. in epistolis. Otidum caro media est inter gruum carnem & anserum, non tam dura scilicet atque fibrosa quàm sit gruum caro. excrementosa est, ac proinde vitanda ijs qui salubri, id est tenui victus ra- tione uti volent, Galenus & Symeon Sethi. ¶ Æthyia, id est mergus, ad saturitatem vsque ab accipi- tre edi potest. suauißima enim eius caro est, & facilis concoctu: item otidis, Demetrius Constanti- nopolitanus.

G.

Phryges & Lycaones mammis puerperio vexatis, inueniẽre otidum adipem utilem esse, Plinius. *Remedia Alhabari*, id est tardæ avis simum impetigini medetur, Auicenna. Oua avis tardæ (*alhabari*, Bellu- *ex eadem.* nensis) sunt tinctura bona capillorum, ut fertur: quod quidem experimento apparere aiunt, de laneo eis inserto, & donec nigrescat relicto, Auicenna libro secundo in capite de ouis. & similiter oua *alochloæ* (*alochloch*) ut aiunt, Idem. Kiranides ciconiæ oua cum vino soluta capillos denigrare scribit: & oua cor- ui canos nigredine occultare, idem & Sextus. nec de aliarum auium ouis tale quid proditum inuenio.

H.

Onesicritus perdices conscripsit in India anserum magnitudine esse, Ælianus. hæc forte fuerint o- tides, vel eius congeneres. conuenit enim magnitudo anseris, vel maior potius, & color perdicis. ¶ V- na ex aquilarum genere quæ Iouis appellatur, carnes non attingit, sed ad victum ei herba satis est, Æ- lianus. ego nullam aquilam herbiuoram extare puto: nisi quis otidem aquilæ nomine dignetur, pro- pter magnitudinem & rostrum, ut in gallinaceo genere, non dissimile aquilino. etsi autem otis quoq; carnes edit, herbis tamen & frugibus etiam pascitur.

S

DE OTIDE QUID SENTIANT

recentiores.

Otis an
eadem sit
cū tarda.

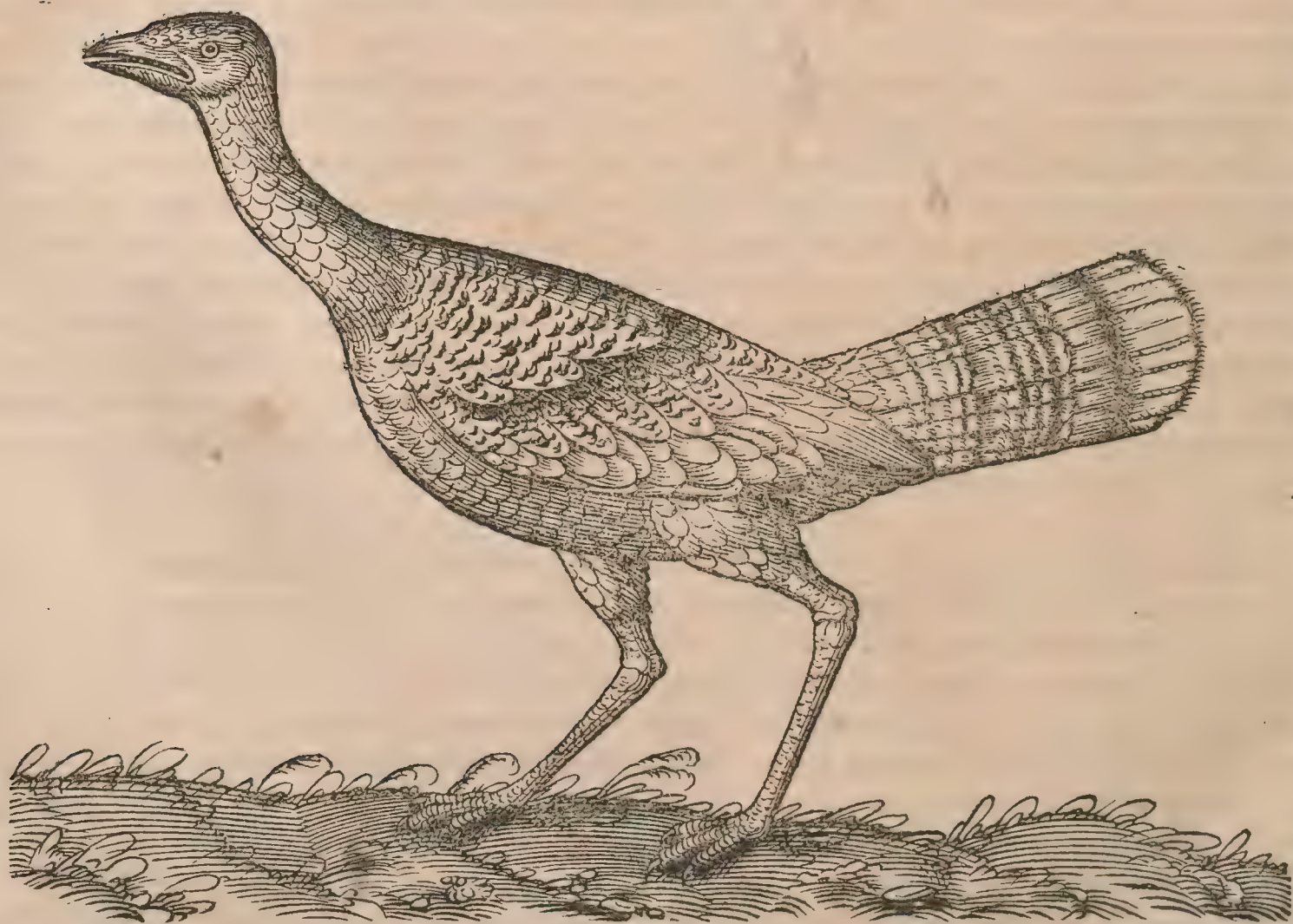
OTIDAS dici putant *stardas*, quasi tardos anseres, Cælius, & Budæus in Annotationibus in Pandectas. alij *tardas* scribunt. & Plinius, Tetraoni (inquit) proximæ sunt quas Hispania aues tardas appellat, Græcia otides. Otis nobis cognita perdici similis est: & tarda dicitur, quia tardè conspecta est Romæ, Niphus. Idem dubitat an auis illa Scythica, (cuius meminit Aristot. de animalibus 9. 33.) quæ oua sua in leporina aut vulpina pelle deponit, otidis genus sit, sed ab otide nobis nota diuersum. Ego tardæ nomen factum existimo, non quòd tardè conspecta sit Romæ, sed à corporis tarditate potius. Nam & Isidorus, Tarda (inquit) auis apud nos dicitur, eò quòd tardo & graui volatu detenta, nequaquam vt ceteræ volucres velocitate pennarum attollitur. Græcè autem gradipes (ego nec hanc nec aliam eiusdem significationis vocem de hac aut alia aue apud Græcos extare puto) vocatur.

An auis
corylorū
sit.
Orix.

Gyb. Longolius otidem interpretatur auem à corylis Germanicè dictam *ein Haselhun* / quam Itali *francolinum* vocant, cum Attagène nobis descriptam. Eam quo minus otidem esse credam, cum magnitudo tum aliæ notæ in Otidis historia positæ, prohibent. Orix Alberto genus est gallinæ syluestris, perdice maius, ferè colore perdicis, *Haselhun* dicta Germanis, Albertus. nomina quidem orix (quod apud nullum probatum authorem legitur) & otis collidunt: vnde Longolius fortè auem eandem esse coniecit, & forsitan etiam ex lagodiæ nomine (quod tamen, vt supra docui, oti potius quàm otidis est) ad eandem sententiam impulsus, ac si Germanicum quoque nomen à lepore potius quàm corylis factum esset, quod nobis non videtur. neque sanè ex nominibus certi quicquam constanter colligi potest. Longolium Eberus etiam & Peucerus secuti sunt.

TARDÆ VEL BISTARDÆ HISTO-

ria è recentioribus.

Nomina.

TARDAM vel bistardam auem quāuis otidem esse non dubitem, (& eandē quæ Germanicè *Trapp* appellatur, (propter diuersas tamen quorundā opiniones, (cū alij otidem alio vocabulo recentiorum interpretentur, vt proximè exposui: aliqui tardam seu trapū nostrum, alio vetere, tetracē vel tetraonem vocantes, vt deinceps dicam) veterū de otide scripta, & de tarda recentiorum, nostrasq; obseruationes separaui. Pygargum aquilæ genus Germanorum literatores (vt Murmellius) *trappum* interpretatur turpi lapsu, Turnerus. Sig. Gelenius in Lexico Symphono, auem *Trapp* Illyricè *drofa* vocari scribit (Poloni *trop* dicunt) & eam esse conijcit quæ in Lexicis Græcorū *πάφος* appellatur. *Πάφος*, aues quædam, Hesych. & Varin. sed cū nulla præterea raphi auis mentio aut descriptio extet, nos ex sola nominum vicinitate, eandem esse auem non asseremus. Kiranidi pelecanus alio nomine etiam *ramphos* appellatur, à rostro videlicet quod insigne & omnium latissimum habet. ¶ Tarda Gallicè nominatur *oustarde*, vel *hontarde*, vel *bistarde*. Auis tarda quæ bistarda vocatur, Syluaticus. Anglicè *a bustard*, vel *a bistard*. Germanicè *ein Trapp* / vel *Trappgans* / vel *Heckertrapp*.

¶ Trappus

¶ Trappus apud Aristotelem tetrax, (τέτραξ & ἑρπύξ) & Plinio tetrao est, Turnerus. Olaus Magnus in descriptione regionum Septentrional. trappum erythraonem nominat.

¶ De tarda, & otidis vel tetraonis tribus generibus Hermolaus Barbarus in Castigationibus Plin. *De tarda* nianis ita scriptum reliquit: Vbi vulgati codices habent, Decet & tetraonas suus nitor, Politianus simili- *& otidis* liter legit, ex Suetonio in Caligula, qui ait: Phoenicopteri, pauones, tetraones, Numidicæ, Meleagrides, *vel tetra-* Phasianæ. Et hercule codices antiqui ferè habent terragonas. quod & fortasse rectius est quàm tetrao- *onistri-* nas. quoniam Græci eas (vt conijcio) *tetracas* appellant. Tetracis enim meminit Aristoph. in Auibus. *bus gene-* Et Athenæus, In Mœsia (Myfia) & Pæonia, inquit, nascuntur tetraces porphyrioni similes, maximis gal- *ribus,* linaceis maiores, cristis (barbis) ex vtraq; auricula pendentibus, voce graui, forma cōspicua (florida) stru- *Hermolai* thionis sapore. Est & auiculæ, inquit, pusillæ nomen tetrax, Alexandro Myndio Epicharmoq;. Ergo *sententia:* tetraones siue tetragones, aut eadem sunt quæ & tetraces, aut valde similes. Merula non dissentit qui-
dē penitus: sed & erythraonas quoq; dici eas posse credit, scripta ad nos epistola his verbis: Peragraui, inquit, fines patrios. secus Æmyliā viam oblatę mihi sunt pascentes aues, haud ita multò anseres maiores: quarum ceruix quatenus alas contingit, rubro perfunditur. rubescunt item cilia, (atqui in nostris stardis seu trappis, quas ipse videre potui, cilia prorsus non rubescūt.) Rogati de nomine rustici, respōdēre star-
das appellari, & nidificare inter maturescentes segetes. præterea caudam in modum pauonis subrigere; quarum carnes qui comedēre non insuaues aiunt esse. eas contenderim erythraones Plinio vocari. tu quid sentias quando otium fuerit perscribe. Respondi ad hunc modum de erythraone: Si quæris de nomine, subdubito: cum propter illa Suetonij verba, qui tetraonas aues in Caligula appellat, tum quòd omnes Pliniani codices manuscripti retragones siue tetragonas habent, nullus erythraonas. sin-
dere, tecum sum: vt genus hoc intelligam, quod (vt scripsisti) Ligures stardas vocant. nam & Veronæ Aquileiæq; modo sterdas, modo trapos eas nomināt. Hispani tardas, à tarditate dictas vt arbitror. quo-
niam, vt inquit eodem loco Plinius, alterum earum discrimen vulturum magnitudine coloreque con-
spicitur. nec vlla, inquit, auis, excepta struthiocamelo, maius corpore implet pondus, intantum aucta, vt in terra quoq; immobilis prehendatur. deinde sequitur, Proximæ (inquit) eis sunt, quas Hispania aues tardas appellat, Græci otidas: vt tria videantur eius alitis fastigia. Sed vulgus differentias & interstitia tueri diu nescit, proindeque tria earum genera tanquam vnum eodem vocabulo significat, tardas ap-
pellando, Hæc Hermolaus.

¶ De tetrace, ex Dialogo Gyberti Longolij de auibus, quem is interpretatur Brhan Germani- *De tetra-* cē, id est vrogallum, vel gallum syluaticum maiorem: & cum trappo confundere videtur. mihi tetrax *ce quem* Athenæi, & Aristotelis tetrax, cuius verba recitat, vrogallus videtur, vt & Plinij tetraon siue erythraon: *cum trap-* Nemesiani verò tetrax, omnino idem qui trappus vel otis. Tetracem esse arbitror (inquit Longol.) quam *po cōsum-* Aristoteles etiam tetricem vocat: Athenæus porphyrionis speciem esse docet. Indicat autem porphy- *dere vi-* rionis vox nescio quid purpurascens, quem tamen colorem in vrogallinaceo nondum deprehendi. *tur, Lon-* Certè Athenæus tetracem ita describit, vt Mysiorum potius nomenclaturæ videatur tribuere, quod as- *goly sen-* ferit, quàm veritati. Nam ab indigenis ita vocatam auem dicit. Refert autem in Mysia sibi in sporta alla- *temia.* tum, magnitudine maximi gallinacei, specie porphyrioni perquam simile, vtrinq; ab auribus propen-
dentibus gallorum instar paleis, graui voce, floridoq; corpore. Certè vrus noster non paleas, verum ve-
stigia tantum palearum habet: neq; porphyrionis forma conspicitur, cum non adeò longo sit collo, sed
instar pauonis adducto & gracili, nullaq; virentium aut rubentium plumarum imagine spectabilis: Vt
tetracem tamen appellem, Nemesiani poetę authoritas, qui de aucupio Latinis versibus conscripsit, ine
adducit. Eos hinc recitare placuit. *Et tetracem Romæ, quem nunc vocitare taracem Cæperunt, auium est mul-*
to stultissima, nunquam (namq; forte) *Cum pedicas necti sibi contemplerit adstans, Immemor ipse sui, ta-*
men in dispendia currit: Tu vero adductos laquei cum senseris orbes, Appropera & prædam pennis crepitan-
tibus aufer: Nam celer oppressi fallacia vincula colli Excutit, & rauca subsannat voce magistri. Consilium, & læ-
ta fruitur iam pace solutus. Hic prope Pentinum radices Apennini Nidificat, patulis qua se sol obijcit agris. Persi-
milis cineri dorsum, (collū forte) *maculosaq; terga Inficiunt pulle* (nigræ, vt in perdice) *cacabantis imagine no-*
tæ. Tarpeia est custos arcis non corpore maior: Nec qui te volucres docuit Palamede figuras. Sæpe ego nutantem
sub iniquo pondere vidi *Mazonoim* (Mazonomilego) *puerum, portat cum prandia, cirro Quæ consul præ-*
tor ve nouus construxit ouanti. Principio poeta auem istam *stultam* vocat, quòd laqueum, quem sibi co-
rām parari videt, nō fugit, sed abeunte aucupe, mox accurrens, sese huic inuoluit. Denique *cacabantis colo-*
re & maculis persimilem asserit, hoc est, si quid sentio, perdici. etenim me legisse alicubi memini, *caca-*
bare perdicis esse vocem: neq; aliter etiam nunc sonant. Deinde de magnitudine quàm bene conuenit,
ad anseris pondus collata. Aristoteles tetracem (imò tetricem) nō recto sed aperto nido oua ponere scri-
bit, idq; plurimū in fruticibus. id quod nos etiam obseruauimus, & nidum eius congestum potius quàm
constructum vidimus. Idem ab Atheniensibus vragem nominari perhibet: vnde coniecerit aliquis ho-
die etiam à nobis vrum gallum dici, quod mihi tamen non videtur. asseruant hoc illi, quibus Germania
olim Græcissasse existimatur. Est & sanè vrus gallus etiam puluator, vt omnes propemodum frugile-
gæ. Nec alius videtur tetraon vel erythraon Plinij, quem è Germania vel Septentrione, anseris specie
nigricantem, (videtur hinc Longolius gallum vrum & trappum confundere, vt infra etiam in vrogallo

dicam. nam cum de vrogallo agat, eundem Plinij tetraonem nunc faciens, mox vulgò eundem anseris nomine venire scribit, quod trappo non vrogallo conuenit. illum enim *Trappgans*/appellant,) rubro paulò perfusum, venire asserit. Non enim speciem hic ad similitudinem, sed ad magnitudinem refero. Quòd rubro autem perfusum prædicat, id & in coturnicibus & perdicibus videre licet, & in nostro tetraone eundem colorem animaduerrere. Nam & is à perdice nulla propemodum ratione, præterquam magnitudine, qua vel quatuor propè gallinaceos etiam maximos vincit, distat. quin etiam & gregarius est, & puluerator, & frugilegus. Sub autumnum ad nos gregatim aduolat, agrum quem insedère, ouium grege occupatum diceret, tanta est volucris magnitudo, sepe mihi conspecta: nec ullam pestem magis odèrè holitores. nam ventrem rapis fulcit, & non mediocri præda contentus esse solet. At non video, cur vulgò anseris nomine veniat, cum nulla in tam magno corpore mica sit, quæ anseris speciem præbeat: nisi quia anserum modo gregatim volat. (*Vide infra in capite de recentiorum scriptis de Tetrace.*)

Tetraones & tetraones ¶ Tetraones, *τέτρανες*, *Trappen* German. colorem habent album, tendentem ad cinereum, alas nigricantes: magnitudine vultures vel æquant vel superant, Eber. & Peucer. Sed qui elegantissimus in nostris trappis color est per dorsum, caudam, & alarum partem, vt in ardea stellari vel perdice rustica distinctus, ab illis non memoratur. ¶ *Bistarda* auis est (inquit Albertus) bis vel ter saltum dans, priusquam de humo eleuetur, vnde & nomen ei factum, (quasi *bistardans* s. saltum.) Magnitudine & specie aquilam refert. rostro est curuo, vnguibus aduncis, alis & cauda alba, reliquo corpore varia. Carnibus vescitur vt aquila: volucres tamen non prædatur. sed cadauera forte inuenta comedit: vel animal innocens aut agnum aut lepusculum occidit. quod quidem sola facere non audet, sed à pluribus sui generis auibus adiuta. Herbis etiam in fame vescitur. ciceris, pisi & leguminum herbis præcipuè delectatur: quod rarum est in auibus carniuoris. Nidificat, non in sublimi, propter tarditatem: sed in terra parit, cum maturæ seges est, Albertus.

Trappus ¶ Trappus in regionibus nostris rarus est, in Alsatia & circa Brisacum oppidum non infrequens, vt audio. Memini ter quaterque apud nos captum, & in Rhætia circa Curiam, Decembri & Ianuario mensibus, nec apud nos nec illic à quoquam agnitum. Ego duos ex eis ponderare volui: quorum alter libras nouem duodecim vnciarum appendebat, alter libras tredecim cum dimidia. Eosdem cum diligentius inspicerem, descriptionem confeci huiusmodi. Trappi color parte prona (id est dorso & alis, collo excepto, quod cinereum est) talis est qualis grygalli (de quo infra scribetur) vel perdicis rusticæ, id est beccassæ, præferim minoris, vel etiam ardæ stellaris, sed magis rufus, nigris maculis vndantibus ferè eleganter distinctus. Rostrum gallinæ. Caput & collum cinereum. sed supina colli pars, ad album vergit: pectus quoque & venter, & crura quatenus plumis vestiuntur ad media vsque femora, alba sunt. Cauda digitos quindecim longa, hoc est palmos ferè quatuor: pennis pulchris, rufis, cum tenuibus quibusdam & maculis nigris, superiore interioreque parte albis, vt etiam in extremitate ornata. Collum dodrantale. reliquum corpus à collo ad orrhopygium, circiter quinque palmos longum. cauda tres palmos. alarum pennæ maiores candidæ, circa finem nigræ. Crura fusca: paulò breuiora duobus dodrantibus. digiti pedum & ungues vt in gallina. sed digiti terni tantum antrorsum tendunt, nullus retro. Vola vel pars interior retro densa torosaque est. Ventriculus magnus & herbis quibusdam (auricula muris, genere quodam vicæ syluestris, & dauci vel apij) refertissimus erat: vna cum duobus calculis albis. Alias etiam in ventriculo capti in maxima niue, lapillos tantum quosdam & cortices arborum inuenimus. In extrema gula ante stomachum seu os ventriculi, pars est capacior, & ex multis rotundis ferè carunculis compacta & intricata quodammodo. Intestinis diductis & extensis, id quod à fundo ventriculi ad aluum recta procedit, dodrantum est septem cum dimidio. appendices verò duæ ab aluo retrocedunt, quarum altera tenuior est, circiter tres dodrantes longa, altera amplior longa dodrantes duos cum dimidio. Tres isti meatus iuxta aluum in vnam capacitatem conueniunt.

Starna. ¶ Starna (à recentioribus dicta) vel est perdix minor, vel auis magna vt anser, grisea, cinerea, cuius caro laudatur, maximè cum iuuenis fuerit, Conciliator vt citat Antonius Gazius. sed hæc auis magna vt anser, starda vel tarda potius quàm starna dicenda est: quod nomen perdici nostræ vel Externæ aui conuenit.

De trappo ¶ Trappos permultos in Anglia esse audio, & locis gaudere aquosis. Syluaticus tardam auem in aqua degere scribit. In segetibus sæpe inueniuntur. euolare nisi vento iuuante non possunt: nec subito, sed præcedente tantum curriculo aliquo vel duobus tribus vel saltibus. Has aues perquam timidas esse audio, & pusillanimes, ita vt vel leuiter vulneratæ moriantur. ¶ Trappi à canibus capiuntur, præsertim cessante vento. item à falconibus & accipitribus. ¶ Trapporum pennæ à piscatoribus requiruntur, vt repræsentatas ex eis muscas pro inescandis piscibus, hamis suis annectant. Eadem vsum scribendi præbent, vt & anserinæ.

Laudantur in cibo. ¶ Laudantur à vulgo in cibo trappi, tanquam suaues & teneri. caro quidem eorum alba non est. Bistardi carnes vituperantur tanquam crassæ & difficiles concoctu. præferuntur tamen si vno die prius occisæ fuerint. Pectoribus & costis eorum allia passim inseri debent, cum pipere & aromatibus. Quòd si con-

si cōcoquantur, multum alunt. In nidis reperti maioribus præstant, sed debet ab eorum esu chalice mel-
litum sumi, & vinum bonum vetus cum zinzibere conditum, Elluchalem.

¶ *Anapha*, אֲנָפָה, veteres Hebræi exponunt genus milui, nostrates Iudæi vulgò trappum, Pau-
lus Fagius.

¶ IN Merchia Scotia regione nascuntur aues *GUSTARDES* vernaculo sermone dictæ, colore *Gustardes*
plumæ ac carne perdicibus non dissimiles, sed quæ holores corporis mole exuperant. Rara est ea auis, *Scotia a-*
atq; humanum aspectum plurimum abhorrens. nuda humo oua ponit, quæ si ab homine contrectata, *ues.*
aut eius anhelitu & afflatu vel leuiter imbuta senserit (quod facile naturæ beneficio dignoscit) extem-
plo veluti inidonea ad pullos procreandos relinquens, aliò ad oua parienda se confert, Hector Boeth.
Ego è Scotia auis cuiusdam palmipedis iconem accepi, tanquam gustardæ: quam posui supra post an-
feres feros, quoniam à gustarda siue tarda qua de hic scribimus, planè diuersa est, & in nomine fortas-
sis ab eo qui adscripsit, erratum est. Vera quidem tarda, gustarda dicta videtur è Britannis: quoniam
Gus anferem significat, ac si tardum anferem dicas. palmipes tamen non est, & præter magnitudi-
nem nihil cum anserem commune habet. ¶ Aliæ aues apud Albertum sunt gosturdi, nempe alaudæ *Gosturdi.*
cristatæ.

DE TETRACE, TETRICE, TETRAONE, ERY- throtaone, ex veterum scriptis.

DE Tetrace vel tetraone scripsimus nonnihil etiam supra in Tarda, præsertim ex Nemefiano,
cuius tetrax omnino non alia auis quàm Tarda est. Tetrax, quam Athenienses vragem vocant, nec ter-
ræ nec arbori suum nidum committit, sed frutici, Aristot. (Quo in loco Albertus pro tetrax habet *rado-*
ryz, quæ, inquit, species quædam picorum est, ferè similis turdo, &c.) Et alibi, Tetrax minus volat, eoq;
non in nido, sed frutice condenso prolem suam ædit, nidumq; auræ patentem habet. Ab imperatore
præfectus eram Mysiæ, (inquit Laurentius ille qui dipnosophilas inuitauit) cum tetracem primum vi-
di, & sic appellari à Mysijs & Pæonibus didici. At tetracem esse ex dictis Aristophanis recordatus sum.
Cum autem existimarem dignam auem esse, de qua mentionem Aristoteles faceret, tractatum illum
eius tot talentis estimatum legens, non de eiusmodi aue quicquam inueni. Itaq; gaudebam me habere
locupletissimum testem Aristophanem, qui recens ab illius ætate fuit. Ac nimirum cum hæc dixisset,
ingressus quispiam est, qui in calathio tetracem ferret: hæc maximè gallinaceum magnitudine supe-
rabat, & porphyryonis speciem similitudinemq; gerebat, ac quemadmodum galli barbular vtrinq; ab
auribus propendentes habebat. eius vox grauis erat. Cum autem floridam & pulchram auem admira-
ti fuisset, cocta nobis non multò post allata fuit, cuius carnes magnarum struthionum non dissimi-
les sæpe comedimus, Hæc Athenæus lib. 9. Sed eruditus quibusdam (vt Longolio & Turnefo) Aristote-
lis tetrax, de qua verba eius paulò ante recitauit, non alia quàm tetrax magna Athenæo descripta videtur,
quibus ego etiam facile assentior. ¶ Videri autem potest tetrax hæc ales magna à voce dicta. nam &
tetrax parua, spermologo, id est frugilegæ similis, per onomatopœiam sic appellatur, ὅτι τετραξεν τὸ πω-
νύ, quoniam cum oua peperit talem vocem emittit: de qua inter passeris scribemus. Tetrax, phlexis
& elasas aues nominantur in Auiibus Aristoph: nec à Scholiaste super ijs quicquam adfertur. ¶ De-
cet & tetraones (aliàs *tetrages*, vel *retragones*, vel *tetracones*, vt codices quidam antiqui habent. Poli-
tianus in Miscellaneis scribit in vetustissimo codice Mediceæ bibliothecæ haberi, Decet & traonas:
conijcit autem legendum *decet tetraonas*. Merula etiam *erythrotaones* legi posse suspicatur) suus nitor ab-
solutaq; nigritia, in supercilijs cocci rubor. Alterum eorum genus vulturum magnitudinem excedit,
quorum & colorem reddit, (hæc forsitan otis est Galeno atq; Aristoteli, & otus Athenæo, Wottonus:)
nec vlla auis, excepto struthiocamelo, maius corpore implēs pondus, in tantum aucta, vt in terra quoq;
immobilisprehendatur. gignunt eos alpes, & Septentrionalis regio: in auiarijs saporem perdunt. mo-
riuntur contumacia spiritu reuocato. Proximè eis sunt, quas Hispania *aves tardas* appellat, Græci otidas,
damnatas in cibis, Plin. Est in alpium montibus anserum (forte *anserum* legit aliquis, vbi Plinius habet,
Alterum eorum genus, &c. quanquam tetraces Nemefianitardas, Germani trappos anseres appellant)
genus, inter aues maximum præter struthionem: sed adeò ponderosum, vt manu capiatur, Author de
nat. rer. ¶ Cæterum vt apud Plinium diuersæ sunt lectiones vt dixi, ita apud Græcos etiam varijs mo-
dis hoc nomen scriptum reperio, quos omnes tamen ad alitem vnam referri conijcio. Iam supra tetrax
(vnde genitiuus tetragis, τετραξ, τετραγος: quemadmodum & cum pro passere accipitur) ab Athenæo
scribi ostendimus, quem & Eustathius sequitur: ab Aristotele tetrax, τετραξ (& ἑραξ.) Τετραδον, auis
quædam est Alcæo, Hesychius & Varinus. Phasianos aliqui tetraonas (τετραονας) nominant, Ptolemæus
libro 12. Commentariorum de regia Alexandriæ, apud Athenæum lib. 14. sed rursus idem Athenæus
lib. 9. phasianum ab Epæneto *tatyram* nominari scribit: & à Ptolemæo Euergete in secundo libro Com-
mentariorum τετραπον, vbi forte similiter τετραονα potius legendum. Vt autem phasianus olim tetraon
dicebatur, sic etiam tetraones nostri (præsertim minores. nam vrogallum nostrum tetraonem maio-
rem, siue simpliciter tetraonem Plinij esse conijcio) à quibusdam vulgò phasiani montani vocantur.

sunt enim utriusque gallinacei generis ut videtur. Olaus Magnus etiam in regionum Septentrionalium descriptione aues quasdam in niue degentes vocat Germanicè *Orhanen* (id est tetraonas) vel phasianos.

R V R S V S D E T E T R A C E V E L T E T R A O - ne, &c. scripta recentiorum.

VOLATERRANVS & **Gyb.** Longolius de tetraone Plinij verba recitantes, anseris specie eum esse dicunt, quod Plinius non scribit. Coniectura tamen est eum anseri congenere tetraonem ac otidem facere. libro 10. cap. 22. ubi cum de anseribus egisset, mox subdit, Anserini generis sunt chenalopeces & chenerotes. Et statim, Decet tetraonas suus nitor, &c. Idem tetraonas ex Plinio, rubro paulum perfusas esse scribunt, quod Plinius non dixit, sed in supercilijs cocci ruborem eis esse. Merula eandem auem tetraonem, (vel, ut ipse legere mauult, *erythrotionem*) & tardam (vulgò *stardam*) facit: & cilia eius rubescere scribit, (ut supra in Capite de tarda recitavi.) Tetrax Aristotelis, & Plinij tetrao, ea est avis quæ vulgò *trappus* dicitur, Turnerus. Ego in trappis illis vel, tardis tribus quos aliquando vidi, cilia (vel supercilia, ut Plinius de tetraone scribit) neutiquam rubere animaduerti: sed in ea aue potius, quam nostri vrogallum (*Orhan*) appellant: cui etiam nitor & absoluta nigritia conueniunt. In eadem sententia sunt, cum alij quidam viri docti, tum Ge. Agric. qui tetraonas interpretatur Germanicè *Pirckhüner* / *Auerhân*. Pauca aues (inquit idem) hyeme in syluis manent, ut tetraones, attagenes. Sigism. Gelenius vrogallum tetraonem esse nominum similitudine coniicit, quoniam Illyrica lingua hodieq; *te-trzew* vel *tetres* appelletur. Tetrax Athenæi nihil ad tetraones. hi enim à Plinio absoluta esse nigritia dicuntur, & quasi coccinis supercilijs: quidam tamen vulturum colore. tetracem verò porphyrii similem tradit Athenæus, eiusq; admiratur τὸ εὐανθές, quasi picturatum significans, & floridum, quod Hermolaus forma conspicua conuertit: tum pendere utrinq; ab auribus paleam ostendit, Politianus. Ego contra Politianum vel omnino eandem, vel maximè congenere aues esse dixerim, utrasq; scilicet in syluestri gallinaceorum genere maximas. ¶ Augustino Nipho Aristotelis tetrax, non magna aliqua avis, sed alaudæ species videtur, absq; crista, magnitudine & colore similis cristatæ. quod ego non probō, neq; enim id omisisset Aristoteles, cum alias ubi de cristata sentit, semper τὴν λόφον ἔχουσαν addere soleat. Quod si tetricis nomine paruam aliquam auem Aristoteles intellexit, ea non alia quam tetrax passerum generis fuerit, de qua suo loco scribemus. ¶ Capitur apud Moschouitas avis subnigra, puniceis supercilijs, magnitudine anseris: quæ pulparum sapore phasianorū superat dignitatem, Moschouitica lingua *tetrao* nuncupata, quæ Plinio *erythrotao* vocatur, Alpinis populis cognita, & maximè Rhætis qui saltus ad Abduæ amnis fontes incolunt, Paulus Iouius. Est autem hic omnino vrogallus noster.

D E V R O G A L L O.

Vrogallus idem est cum tetraone Plinij.

VR O G A L L V M imitatione Germanicæ vocis hæc auem gallinacei generis feri omnium maximam appellare mihi libuit: nam quo apud veteres nomine dicta sit, non conuenit inter recentiores. Mihi quidem omnino tetraon Plinij videtur. & quoniam alia etiam non dissimilis ei gallina fera reperitur in Helueticis Rhæticijsq; montibus, multò minor tamen, maioris minorisq; differentia addenda fuerit, ut illum de quo hic agimus vel vrogallum tetraonemve simpliciter appellemus, vel maiorem: alterum de postea scribemus, vrogallum minorem, vel tetraonem minorem. sic enim etiam montium incolæ Germanicè appellare solent, *kleine und grosse Orhanen*. Vide plura ad verum huius avis nomen pertinentia, supra in Tarda, & in Capite de Tetrace vel Tetraone recentiorum scriptis. Videtur autem Germanice *Orhan* vel *Orhan* dictus, (aliqui scribunt *Auerhan*) non quidem ab auribus, sed à magnitudine: ut in bouem etiam syluestrium genere maximum vocamus vrum, *Brochsi* / *Auerochsi*: ut pluribus in Vri historia docui. ¶ **Gyb.** Longolius imperitos quosdam Grammaticos Meleagrides pro vrogallis accipere scribit. Anserem (inquit idem) omnino corporis magnitudine equant, ut ob id vros (vrogallos) à Germanis dictos autumem. Etenim non aliter gallinaceos, ac vri boues nostros, pondere corporis superant. Et rursus, Vri (vrogalli) nostrates perdicis in morem dorso sunt vario, ventre subcandicante, (hec trappo, id est tetraci Nemesiani, non vrogallo nostro cōueniunt, ut & alia quedam notæ à Longolio hic recitatæ: ut duas aues diuersas confundere mihi videatur, ut supra etiam in Tarda scripsi, nimirum quod morte præuentus dialogo suo de Auibus extremam manum non imposuerit,) pedibus cruribusq; tuberosis quarundam columbarum in modum spectantur, capti animum despondent, cibumq; nisi longo post tempore non assumunt, Hæc Longolius.

Ortygometra an vrogallus sit.

¶ Albertus Magnus libro 7. de animalibus vrogallum ineptè putauit veterum ortygometram esse. Ortygometra (inquit) genus est gallinæ maximum, anseris magnitudine: pennis in pectore hyacinthi coloris, in dorso cinerei. Vocatur autem *Orhan* ab incolis alpium, in quibus maximè abundat. Incolit ipsa iuga montium: & ex glacie quæ illic perpetua est, aliquando crysallos deiecit: & inueniuntur aliquando parui crySTALLINI berylli in gulis (pappis) eius, Hæc ille. Sed vrogallus quem ipse obseruauit ac descripsi, dorso non erat cinereo.

¶ Vrogal-

¶ Vrogallus apud Italos diuersa habet nomina. nam circa Tridentum *cedron* vocatur: alibi, vt *Nomina* circa Vincentiam, *gallo sylvatico*, quo nomine qui circa Tridentum habitant, alterum syluestris galli genus domestico simile aut par appellant. alibi circa Rhetiam, *stolzo*, vel *stolgo*, vel *stolcho*: cuius vocis etymon videri potest Germanicum. nostri enim *stolz* appellant, quicquid magnificum aut superbum est: vt forte propter magnitudinem ac pulchritudinem ex adiectiuo nomine ei proprium factum sit. Illyrij *tetrze*, quasi tetracem vel tetraonem nominat. Germani *Orhan*/vel etiam *Pirckhun*/ quod nomen etiam alteri cuidam generi attribuitur, quod mox ab vrogalli historia memorabimus. Sunt qui phasianis adnumerent, atq; ita appellent, *Bergfasan*. Phasianus etiam in montibus Helueticis reperitur, perpulcra auis, & flauis pennis splendida. duorum est generum, maior & minor. reperiuntur autem quidam nigri, alij fusci, (vrogallos minores intelligo, quorum foeminae, vt & maiorum magis fuscae sunt quam mares, vt eadem auis sit phasianus maior,) & vrogallus minor, admixtis tamen diuersi coloris splendentibus pennis. Maximi phasiani alio nomine vrogalli vocantur, Stumpfius. *Dukiphat* Hebraicam vocem Iudaei quidam recentiores Germanice *Orhan* interpretantur, vt supra scripsi in Gallo syluestri in genere.

Descriptio vrogalli ab autore inspecti. ¶ Vrogalli quidam reperiuntur qui libras duodecim aut quatuordecim appendunt, Stumpfius: intelligit autem de libris nostris, quæ sedecim vel octodecim vnciarum sunt. ¶ Vrogallus à me inspectus huiusmodi erat. Collum dodrantale, plumis vestitum nigricantibus, sed cinereo diluto colore sparsim notatis. alarum longissimæ pennæ palmarum quinque nigricantes, aut fuscae potius, reliquæ in alis, minores dico & minimæ, castaneæ ferè colore, nigricantibus punctis distincte. caput nigrum, pars infra rostrum nigrior. Rostrum gallinæ, breue, gibberum, latum, validum. Supercilia & pellicula circa oculos rubra. Collum primum punctis cinereis varium, quibus pennæ virides succedunt. Pectus & venter colore nigro. In medio thorace ubi os pectoris maximè prominet, plumæ aliquot ab altera parte albæ, altera nigrae sunt. Minores plumæ sub alis albissimæ, præterquam in summo: reliquæ albicantes fusco admixto splendide. Cauda quinque palmos longa, aut paulò plus, pennis nigris condita, maculis paucis albissimis extremitates præsertim minorum pennarum & punctis variarum insignientibus. In metapreno (dorso superiore) plumæ castaneæ coloris, punctis aspersæ, ut in alis: in inferiore (dorso) cinereæ, magis variæ punctis quàm in collo, longè pulcherrimæ. Poplites & femora plumis albis vestiuntur, quæ in cruribus fuscae usque ad digitos pedum descendunt, ut in grygallo quoque, & vrogallo minore. quibus etiam digitos pedum similes habet, & appendiculas quasdam pectinatim utrinque à digitis sed breuiter eminentes, & alia ubique toto corpore multa similia, ut congeneres esse aues, magnitudine ferè tantum & colore distinctas, non sit dubitandum. Longitudo vrogalli à capite extensi ad pedes, dodrantes quatuor cum dimidio. Cauda extensa semicirculum reddebat, trium in circumferentia dodrantum. Ex albis in cauda maculis ætas conijcitur, quò enim iuniores sunt, eò pauciores illas habere feruntur. Marem à fœmina quod ad colorem nihil differre audio, nisi quòd fœmina minus nigra est.

¶ Versantur vrogalli in altissimis montium iugis. Albertus: aut altissimis potius syluis. Folia stirpium edunt, à quibus etiam nomen vulgare factum vrogallo minori, *Laubhan*.

Hoc auium genus coire. ¶ Species quædam syluestrium gallinarum nomen inuenit ab arboribus & patria ubi potissimum versatur, in *Birckhan* (betulam arborem nostri vocant *Birck*), dicitur & *Murhan*: forsitan ab aura, quam facillimè sentit propter rarissimum corpus: aut *Brhan* à senio longissimo: aut cauda, (quæ Græcis *vrà* est) aut magnitudine, quia reliquis gallinis maior sit. Hæc etiam coit ore mense Martio, sed multò aliter quàm bonosæ. Gallus huius speciei sperma ex ore tempore coitus in vère excreat & euomit, & voce magna aduocat gallinas ipsas, (sicut domesticus gallus aduocat gallinas inueto aliquo grano) quæ cum aduenerint, sperma eiectionum & excreatum à gallo in terram, ore legunt & reglutunt, & tali modo concipiunt. Quas deinde ludens gallus omnes ordine comprimit, (quasi verò illud comprimere non sit coire,) & quasi raturum facit semen comestum. at non coit, quod vidi: sicuti semina quorundam piscium tantum afflatu masculi, teste Plinio, rata redduntur, ut ita dicam. Nam super quas gallinas non ascendit, illæ oua hypenemia pariunt ut domesticæ gallinæ. Quicquid verò fugatis gallinis, casu aliquo remanet in terra de spermate galli excreato, hoc operante Sole nonnunquam, forsitan rore aut pluuia superueniente, & putrefacta materia, mutatur in vermes & serpentes quæ dicuntur à Germanis *Brhanschlängen* & *Birgshlangen* (id est vrogallorum serpentes, & montani serpentes.) harum copia est in sylua, quæ à Tangera fluuius nomen habet in veteri Marchia. Quicquid econtra remanet in terra de spermate excreato istius galli, pluuia non superueniente aut rore (non) coincidente, mutatur & coagulat in vesicam translucidam & candidissimam, & veluti lapidescit: & fit gemma quæ à pastori-
Serpentes & gemmæ generatur vrogalli generari. bus & venatoribus colligitur. & reperitur in locis ubi tali modo galli isti coeunt, *Auff dem palk plasel* tempore verno, *Wann ihr palk zeit ist*. Hæc illa ipsa gemma facta & coagulata ex spermate galli excreato, mirum in modum facit ad conceptum datum (data) mulieribus sterilibus incitat ad Venerem, & augget appetitum prolis. Gemmæ tales magnitudine & forma & candore margaritarum apparent. nonnunquam grana harenæ vnà coagulata in his reperiuntur, aut pulueres, Christophorus Encelius Salueldensis. Ego huic serpentium & gemmarum è genitura galli generationi, non facile crediderim. nam si huiusmodi res aliene prorsus naturæ ex auis semine nasci possent, ex aliorum quoque animalium semine, quod proculdubio sæpe in terram delabi cōtingit, multa & varia cur minus quàm è galli semine nascerentur? Præterea hoc auium genus ore coire quis credat? scribit quidem ipse Encelius ferè omnes gallinas syluestres ore coire, sed modo diuerso. Et paulò ante, Multæ aues ore (inquit) concipiunt & coeunt, ut sunt corui, exosculatone facta ut fit in columbis. licet hoc negat Aristoteles. nec ego admodum adfirmo, quia non vidi coeuntes. De graculis tamen siue monedulis mox adfirmans, Graculi (inquit) profecto ore coeunt tempore verno. Inter aquatilia etiam loligines, sepias, locustas, squillas, cancros, ore coire scribit. Ferunt & nostri quidam aucupes vrogallos coituos aream aliquam puram & planam in terra parare, in qua coeant: fœminam à coitu maris genituram quæcunque effluxerit deuorare & concipere.

Vrogallis audio interim dum gallinas voce alliciunt & inuitant (*falschen* / [vel *palschen* / etiam puto] Germani appellant, & *locken* /) visum & auditum intercipi: atque interim opus esse magna celeritate aucupis ut bombardæ globo feriat: alioquin enim auditum eius acutissimum esse.

Tetrao Latinorum est auis quam Itali hodie vocant *gallo cedrone*. Sabaudi gallum syluaticum, *un coc de bois*. hæc frequenter in altis Cretæ montibus videtur, duplæ magnitudinis ad caput macula utrinque iuxta

iuxta oculos supra tempora insignis, instar phasiani. colore tam atro ut tanquam palumbi collum resplendeat. nihil in ea albi, præterquam in alis. crura similiter ut attagenis hirsuta, Bellonius.

DE GALLO BETULÆ.

¶ ARISTOTELES de historia animalium 8.12, inter alias aves quæ auolantibus coturnicibus duces se præstant, cynchramum quoque numerat: à quo inquit reuocantur noctu, cuius vocem cum senserint aucupes, intelligunt parari discessum. Hunc locum reddens Albertus, *Fababorioz* (alias *fababoritz*, inquit,) est gallina quam vocamus gallinam fybicis, (vibicis,) quæ est arbor quam quidam nutricam (forte *myricam* scripsit. quanquam myrica alia arbor est) vocant. eò quod gallus huius generis in hac arbore insidens frequenter inuenitur, & cantat noctu sicut gallus domesticus, maximè quando discessum parat. Nos de cynchramo scripsimus supra in *Elemento C.* Cæterum arbor quam vibicem appellat, non alia est quam betula, Germanicè vulgo dicta *ein Birck*: è qua virgæ conficiuntur, quibus vibices & liuores in percussis excitantur. Sunt qui vrogallum maiorem etiam Germanicè nomenclant *Birckhun* / *Birck* vel ut Ge. Agricola scribit, *Birckhun*. Sed is potius Germanicè dici debet *Birghun* / id est mōtana gallina: hoc verò genus de quo nunc agimus, *Birckhun* / hoc est gallina betulæ, rectè appellatur: siue quod betulæ gemmis vescatur, siue quod inter has arbores latere solet, siue à colore ut Gyb. Longolius suspicatur. Nam supremum (inquit) à betula corticem si detrahas, qui albo subest, in nigroque rufescit, præcipuum huius gallinæ colorè imitatur. nam dorsum alioqui instar perdicis maculosum habet: Hec Longolius, qui hanc avem attagenem esse coniicit. Ego attagenem aliam esse puto, (quoniam à veteribus palustris describitur avis:) hanc verò betulæ gallinā, eandem esse quæ à nostris montium incolis *Spilhan* vocitatur, nos grygallum minorem appellabimus paulò post, ubi & gallina betulæ seorsim amplius describitur Longolij verbis. In libro quodam vulgari, in quo rerum nomenclaturæ varijs linguis enumerantur, avem Germanicè dictam *Birckhun* / Italicè *calmaza* (corrupta forsitan voce pro *gallinaza*) vocari inuenio.

DE VROGALLO MINORE,

vel *Tetraone minore.*

¶ AVIS hæc quam vrogallum minorem voco, vel tetraonem minorem, vulgus nostrum secutus, quod eandem in alpibus Germanicè sic appellat, *kleiner Orhan* / cum superiore multa communia habet, & post eandem inter sylvestres gallinas maxima est. Aliqui *Laubhan* appellant, à frōdibus siue folijs arborum & fruticum quibus vescitur, alij *Birgfasan* / id est phasianum montanum. alij *Grügelhan* / quasi grygallum dicas, à voce. Sed alius est grygallus, cuius historiam proximè subiiciemus: alius etiam *Spilhan* vulgò dictus, grygallo minor, nec aliud ferè differens. Imperiti quidam & vulgus hominum hæc nomina confundunt: sunt qui sexu tantum differre putent, sed falluntur. Ego enim ipse singula hæc genera diligenter inspexi, præter grygallū minorem, quem nondum videre potui: & à viris harum rerum peritissimis, præcipuè clarissimo viro Ægidio Scudo Claronensi, differentias eorum didici. Colores igitur & alia singulis peculiaria, in singulorum descriptionibus leges, hinc magnitudines comparasse sat fuerit. Est enim ad attagenem (sic voco gallinam coryli vel francolinum)

Grygallus minor,	ein <i>Spilhan</i> /	sesquialter:	} ad gallinam corylorum.
Vrogallus minor,	ein <i>Laubhan</i> /	duplus:	
Grygallus maior,	ein <i>Grügelhan</i> /	tripplus:	

Vrogallus maior, omnium maximus, qui etiam anserem quandoque excedat.

In Athesina regione gallinæ sylvestris genus capi audio, quod vulgò Germanicè *Bromhenn* nōminetur, fortè quod inter frutices & sentes latere soleat, villatica maius. quod ego vel vrogallum minorem nostrum, vel grygallum maiorem esse coniicio. nam maioris vrogalli nomen ubique idem est: grygallus verò minor infra gallinam villaticam est.

Vrogallus minor à me conspectus multò maiora supercilia è pellicula rubente, (cœrulea quandoque, ni fallor) quam vrogallus magnus habebat. plumas in vertice nigras. Rostrum nigrum, breue, longitudine tantum transuersi pollicis. Collum quinque aut sex digitorum longitudine, cœruleis vel Indicis plumis vestitum. Infra collum in medio dorso & alis plumæ nigricant. alarum tamen mediæ partes candidæ sunt, item interiores. Venter quoque nigris plumis integitur. post medium dorso, quod nigricare diximus, iterum caudam versus plumæ sunt Indicæ ut in collo. utrobique tamen non totæ plumæ huius coloris sunt, sed margines tantum earum & extremitates, ferè ut in pavonibus. Cauda pennis suis nigricat, quæ in medio multæ cūrtæque sunt, ita ut latè extendi possint: utrinque verò tres longiores extrorsum reflexæ, ita ut lilij figuram qualis depingi solet, cauda extensa quodammodo referat. Circa orrhopygium & poplites plumæ densissimæ, quæ ad digitos usque pedum extenduntur, quasi natura ipsos munire voluerit ne frigoris iniuria læderentur, ut & grygallum maiorem (nam minorem non vidi) & vrogallū maiorem, & maximè lagopodes. Digitis pedū squamatim compactis, utrinque squamosæ quedam

vel corticeæ appendices eminent ut in caudis cancrorum ferè, sicut in alijs etiam gallorum montanorum generibus. Magnitudo totius alitis, instar gallinæ villaticæ, vel paulò maior, & oblongior. Plumæ pedum nigricant, sed maculis albis distinguuntur: & tibiæ antè tantum, non etiam posterius, plumis induuntur. ¶ Fœmina in hoc genere, mari similis est, sed minus nigra, & magis fusca, ut & in vrogallo maiore.

¶ Italicè nominatur *fasàn negro*, vel *fasiano alpestre*, vel *gallo alpestre*, à montium incolis & vicinis. ¶ Phasianos sylvestres nigriores in alpibus capi, qui rubedinem quandam circa collum prope rostrum habeant, in schedis meis annotatum inuenio, haud scio an ex authore aliquo, an quòd ita audiuerim. ¶ Stumpfius etiam memorat phasianos quosdam montanos, nigros & fuscòs, veris phasianis maiores, qui non in summis montium altissimorum, ut vrogalli maiores, sed medijs plerunq; sylvis reperiuntur: de his

de his ipsis, ut video, vrogallis minoribus sentiens: in quibus nigrior mas est, fœmina dilutior. ¶ Vro- *Quomo-*
gallus minor rarò viuus capitur, ut scripsit ad me, qui misit olim amicus è montibus Claronæ: Capitur *docapian-*
enim laqueo, ita ut collo astricto suffocetur & instar furis pendeat. *tur.*

¶ Vrogalli minores in Septentrione (in Noruegia & finitimis regionibus) duobus aut tribus men- *De auib.*
sibus sub niue sine cibo latitant: interim tamen aliquando à venatoribus capiuntur, Olaus Magnus. Ex- *que hye-*
dem forte aut similes aues fuerint, de quibus Aristot. in lib. Mirabilium narrationum: In Ponto (inquit) *me nihil*
aiunt per hyemem aues quasdam reperiri, quæ neq; excernant, neq; cum pennæ eis euelluntur, sen- *sentiant,*
tiant, neq; cum veru transfiguntur, sed tum demum cum ab igne incaluerint. Nisi quis lagopodes po- *nisi abi-*
tius accipiat, quæ in summis & frigidissimis, ubi ne frutex quidem præ frigore vllus crescit, alpium iugis *gne inca-*
degunt. *luerint.*

DE GRYGALLO MAIORE.

AVIS hæc ad viuum depicta, in Helueticis alpibus, circa Claronam præcipuè, vocatur ein Grügel: Grügel: *han/*
han/ per onomatopœiā: quam ego secutus Latinè etiā grygallum dicere volui. Græcè etiam γε- *han.*
νόχουξ nominari poterit. à particula gry ad vocis imitationē facta, & verbo νόχουξ, quod voci gallina-
ceorum peculiariter tribuitur: vnde & orthriococcyx pro gallinaceo legitur. Quod si quis propter mi-
rificam colorū varietatem, qua attagenem & gallinaginem etiam superat, attagenem alpinū nominare
voluerit, præsertim cum delicatissimam esse in cibo existimem, non ineptè is mihi facere videbitur: etsi

magnitudine attagenes doctis plerisque existimatos (francolinos) ut præcedenti capite docui, triplo ferè excedat. ¶ A capite ad pedes extensa auis, quam vnicam in hoc genere vidi, longa erat tres dodrantes & palmum, rostro ut vrogallus maior, sed minore ac nigriore. Toto corpore perdicis ferè præsertim rusticæ, vel gallinaginis instar colorato & punctis distincta ubique; maculisque; nigricantibus, reliquus color rufus est vel ad castaneæ colorem vergens. est & cinerei aliquid, in collo præcipuè. sunt & albæ quædam alicubi maculæ. Iris oculorum rubicunda. Colore circa oculos, retro præsertim, rubente, angustius tamen quàm in alijs gallis sylvestribus, nisi fœmina hæc fortè fuit quam vidi. Ima colli pars prona rubet, intercedentibus lineis ex cæruleo virentibus. In ventre plurimum albi est. Crura pedesque; & digiti similiter ut in vrogallis. Varietas quidem colorum tam multiplex est, ut varietatem decoremque; eius verbis exprimere nequeam.

DE GRYGALLO MINORE.

Spilhan.

GRYGALLVS minor à me appellatur, qui vulgò in Helueticis alpibus, Claronæ præsertim, Spilhan/vel Spillhan/ nescio quam ob causam. Is à superiore, ut audio à viris harum rerum peritissimis, magnitudine tantum differt, dimidio scilicet minor, sesquialter verò ad attagenam quam coryli gallinam vocamus.

Birckhun Coloniensis.

¶ Haud scio an eadem auis sit quæ circa Coloniam & alibi Birckhun/ id est betulæ gallina, nominatur: quam Gyb. Longolius *attagân* esse putat. Perdici, inquit, persimilis est, sed maior. nomen Germanicum habet, non à montibus, sed ab arbore betula. densa enim loca & opaca, ut venatoris insidias, maximè bombardarum minas fugiant, petunt. quamobrem sæpe in betuleto latent: de quo subinde, si diligenter adsis, in fœnilia & fata callidissimè excurrere videas. at quòd nunc non eadem natalia obseruant, in causa est bombardarum frequens usus, qui multis præclaris auibus Germaniam spoliavit. Alioquin ego non tam à montibus, quàm à betulæ colore auem nuncupatam reor. Nam supremum à betula corticem si detrahas, qui albo subest, in nigroque; rufescit, præcipuum huius alitis colorem imitatur. perdice enim paulò magis subrufescit, ut de Attagène Alexander Myndius tradidit. dorsum quoque; instar perdicis maculosum habet, Hæc ille. Quærendum autem an hæc vel eadem sit cum grygallo minore nostro: vel fortè fœmina in eo genere quod *morhennam* appellant. talem enim omnino describit Turnerus, ut supra dictum est, & dubitat an sit attagen vel gallina rustica. marem verò in eodem genere totum nigrum facit. Fieri autem potest, ut vel Turnerus deceptus sit, (quod magis puto) talem huius galli fœminam existimando, ut vtrunque genus diuersum sit: vel Longolius talem huius fœminæ marem esse ignorauerit. Ego quidem in nullo animalium genere, fœminam mari colorum varietate & pulcritudine anteire puto. Plura de gallina betulæ vide paulò superius in Capite proprio.

DE ORDINE SEQUENTIUM GALLINACEI GENERIS, UT VVLGVS FERè appellat, auium: quæ omnes feræ sunt, gallinis villaticis aliqua ex parte similes, minores tamen, longis cruribus, &c.

De gallinellis vel gallinaginibus.

HACTENVS dictum est de illis auibus quas gallinacei generis mansueti aut feri esse, nemo dubitat, & quas veteres etiam eidem generi adscripserunt. Restat ut de cæteris etiam scribamus, quæ à vulgo nostro aliarumque; nationum (Italiæ & Galliæ præsertim, quod sciam) *gallinella* ferè (ab Italis) appellantur, (quo nomine communi etiam Latine dici poterunt, nisi quis *gallinagines* malit) quòd gallinis similes, sed minores sint, cruribus omnes longis, & rostris pleræque; longiusculis, fidipedes, digitis tribus ante, vno retrorsum extenso, in omnibus, ni fallor (nam inter aquaticas gallinellas Argentorati mihi depictas, duas [Schmirring & Koppriegerle] video posteriore isto carere, nescio an verè, an quòd pictor non expresserit, quod magis puto) minimè volaces, & ad cursum potius comparatæ. quamobrem crura eis longiora data sunt. Plumæ in cruribus ad media femora omnibus descendunt. omnes in delicijs mensarum habentur, carne suavi & tenera, sæpe etiam pingui. Differunt victu & locis in quibus pascuntur. Sunt enim aliæ aquaticæ, quæ in ripis, littore, glareæ, locis aut pratis palustribus victitant, multorum omnino generum. aliæ terrestres locis siccis, quarum pauca genera nouimus. hæc corpulentiores, illæ graciliores. Primum igitur de terrestribus agendum.

Duo generasunt gallinularum, terrestres & aquatica.

DE GALLINVLIS TERRESTRIBVS: ET PRIMVM de illis quæ vulgò Germanis Hegeſcharæ dicuntur, quarum

¶ icon hic expressa est.

Hegeſſchâr

AVIS hæc à nostris aucupibus vulgò Eggeſchâr appellatur, ab alijs Hegeſſchâr tribus syllabis, vel Heggſchâr duabus: quoniam turmatim iuxta sepes decurrunt, ubi post fœnifecia deprehenduntur. *heggam* enim vel *hagam* Germani sepe vocant, *ſcharam* verò gregem vel turmam. aut fortè pellentur. quoniam circa sepes terram fodiant. Verbum enim *ſcharren* nobis significat pedibus fodere, ut gallinæ solent. quod tamen an hæc aues faciant certum mihi non est. Sunt qui periphrastice nominant, *ein groſſer Waſſerhûnſel* / hoc est gallinellam aquaticam magnam, sed non propriè aquatica dici debere videtur.

Corpore

Corpore breui & crasso est: & reliqua specie sicut hîc pingitur. Vix vlli auium digiti pro sua magnitudine longiores, postremus etiam ad anteriores circiter dimidiam longitudinem obtinet. Colores non satis memini: puto tamen crura subuiridia esse: in dorso & alis colorem è subruffo fuscû, &c. Circa Verbanum lacû quidam mihi Italicè *polle* nominabant: quod nomen cum pullam seu gallinam significet, nimis generale est. ¶ Græcum aut Latinum nomen nullum habeo: poterit tamen *trochilus terrestris* *Trochilus dici* (nam alij sunt aquatici è gallinellarum similiter genere trochili) cum & genus cômune sit, & in cur-
terrestris su celeritas, vnde nomen à Græcis factum. quanquam & minimam auiculam regulû aliqui trochilum *dici po-*
appellant. Hegeschara quidem celerrimè per frutices currit, & aliquando ad latus salit. malè volat, & *test.*
ægerrimè in aërem se attollit. A falconibus aut accipitribus capitur, qui propter coloris obscuritatem (vt audio) difficiliter hanc auem quàm coturnicem eminus visu deprehendunt. ¶ Vocem eius esse *De voce*
audio asperam & ferratam, vt ita dicam, *ger, ger, ger,* (proferendo *g* consonantem vt Latini solent ante *eius.*
a) instar serpentium vocis quodammodo. itaq; etiam capi ab aucupe vocem eius imitante allec-tâ, dum
cultrum per aridum lignum crenatum deducit. (Sunt qui dicant hagescharam captam vocem instar
sciuri emittere.) ¶ Sed alios hoc idem de alia quadam aue referentes auditi: quæ mense Iunio & Ma-
io in pratis reperiatur, magnitudine turdi visciuari, colore ruffo instar perdicis, cruribus longis, cauda
nulla, die nocteq; obstrepera, voce mirabili, quam imperiti prætereuntes natricum (serpentium) esse

putent, non admodum dissimili anatū voci (der Enten reſſchen) ſed argutiore. Hæc (aiunt) inter herbas & gramen ſeſe abdit, vt rarò appareat. Deprehendunt eam tamen aliquando fœniſeces in nido. Quæ eius 12. aliquando inuenta ſunt, columbinis paulò maiora. Hæc nobis amicus quidā retulit, cui fœniſeces narrauerant. Apparet aut̃ hanc quoque, ſi alia auis eſt, inter gallinellæ terreſtres numerari debere. Quærendū an eadem ſit de qua Turn. Eſt apud Anglos (inquit) in Northumbria auis longis cruribus, cætera coturnici, niſi quòd maior eſt, ſimilis: quæ in ſegete & lino, vere & initio æſtatis nō aliam habet vocē quam *crex, crex*. hanc enim ſemper ingeminat, quam ego Ariſt. *crecem* eſſe puto. Angli vocant *dakerhen*, Germani *ein Schryck*. (Ea quam nos arquatam nominauimus, à Friſijs, vt audio, *Schrye* appellatur.) Sunt qui etiam ruſticulam minorem, voce ſua ita obſtrepere dicant, ac ſi quis cultrum per ferram duceret. ¶ Retulit etiam nuper mihi quidam ſimiles quaſdā *hegeſcharæ* aues ex India adferri, in Gallia à ſe viſas, quæ carnem & mures edant grandibus bolis, & oſſa magna deuorent, magnitudine gallinæ. ¶ *Hegēſcharam* Anglicè audio *ray* vel *rayl* nominari, & inter ſegetes capi, lautiffimam auem.

DE GALLINULA QVAM NOSTRI VO-

cant Brachhun: vel phæopode duplici, quarum alteram arquatam minorem vocauit.

HÆc auis circa Argētoratum nominatur *Brachvogel*/corpore nigricante paucis ruffis & ſubflauis maculis aſperſa, roſtro tenui, oblongo, nigricante, modicè inflexo, collo albicante, inferiore eius parte circa medium & infra ad flauū vel ruffum tendente, ventre albo, crurib. fufcis vel cinereis, vt pictura nobis oſtēdit. vnde phæopus cognominari poſſet. quē admodū etiā ea cuius figura proximè ſequetur, quā tamē arquatā minorem poti⁹ appellare viſum eſt. Eiuſmodi aues Mediolani *giraldellos* nomināt. ¶ Sed video etiā turdi genus paruum à Saxonibus *Brachvogel* vocari, quod Eber. & Peucer. collurionē faciunt. Turnerus etiam *batin* eſſe conijcit auiculam quæ vulgò vocetur *ſlein* *Brachvogelchen*/Anglis *ſtonchattera*.

CHRISTOPHORVS Encel. lib. 3. de re Metallica meminit auis quæ in Marchia regione Germaniæ vulgò nominetur *ein Brachhun*/ *Brachvogel*/ nomine ab agris quieſcentibus (*brach* vocāt) impoſito: coloris cyanei, optimi ſaporis, boni chymi. Hoc etiā genus, vt & alias gallinas ſylueſtres ore coire ſcribit circa æquino-

PHÆOPVS *Brachvogel*.

Etiam vernum, mare in os femellæ inferente rostrū & infundēte genituram, quod verisimile mihi nequaquam esse, supra in Vrogallo dixi. Nos autem *Brachuoegel* descripsimus in *Elemento A.* Arquatæ nomine, propter rostri figuram, de qua an sentiat Encelius quoq; incertus sum. color quidem cyaneus arquatæ nostræ non conuenit. Audio autem eam appellari *Brachuoegel* in quibusdam locis à mense Iunio quo aduentare ad illos solet: Encelius à quiescentibus & noualibus agris hoc nomen suæ *brachhen-na* factum ait. Arquatam nostram aliqui etiam *Regenuogel*/hoc est auem pluuiæ appellāt, alij venti vel *Regen-uoegel*. tēpestatis auem, *Windtuogel*/ *Betteruoegel*/quod tēpestatis future prognosticon ex ea sumatur. Sed vi-
deo hæc nomina parū certa esse: nam & aliæ quædam aues iisdem nuncupantur: quæ quoniam ad gal-
linaginum aquaticarū (vt omnino conijcio ex pictura) historiam pertinent, icones earū hīc adijciemus.

HANC auem, quam arquatā minorem dixerim, (de maiore scripsi in *Elemēto A.*) aliqui similiter vt maiore vocant *Regen-uoegel*/id est pluuiæ auem, (à qua tamē diuersa est quæ apud Gallos vna voce *plu-uer*, id est pluuiialis vocatur.) In Italia quidam *tarangolo*. Superiori (iam descriptæ) ferè similis est, cruribus vt illa cinereis, & ventre albo, & sub capite similiter, itemq; rostro, nisi quod paulò oblongius videtur. Alæ maculis albis asperguntur, alioqui ex ruffo fuscæ. sed longiores earū pennæ nigrae sunt, vt & dorsum & collum prouum nigricant. Collum supinum cum pectore nō nihil ruboris habet obscuri & valde diluti, plurimisq; maculis nigricantibus distinguitur. ¶ Arquata minor & ochropus magna, ein *Schmirring*/ quanquam gallinulæ aquaticæ sunt, aliter tamen ferè capiuntur, vt ex aucupe quodam Argentinensi intellexi: nempe alis duabus commissis, idq; in gramine, nō in ripa, alioqui dispositis vt mox in Capite de Gallinulis aquaticis capiendis in genere dicitur. Sed cum hæc duo genera præ ceteris adeò cauta sint, vt noctu in locis qui vndique aqua ambiuntur quiescāt, astutia opus est vt alis istis opportunè dispositis deprehendantur. Si quæ è retibus euaserint, tā altè clamant, vt spatio itineris ferme horè exaudiantur.

DE RALA TER- restri.

RALA vel *ralla*, nomen apud Anglos & Gallos in vsu, multis & diuersis auibis inconstanter, vt video tribuitur. nā & terrestres & aquaticæ quædā sic appellātur, omnes tamen gallinularū generis, & cruribus oblongis. Petrus Bellonius ortygometrā vulgò *rallā* dici interpretatur. Hengescharam nobis proximè descriptā, Angli (vt puto) *rayl* appellant. Perdix rustica vel rusticula Plin. (inquit Turn. in epist. ad me) ab Anglis vocatur *rala*. Est autē rala duplex, altera cibū è ripis fluminū petit, altera degit in ericeto in locis syluestribus. Aquaticam illam Colonię diu alui, & malè volare deprehendi, & egregiè pugnacem. Rostri & crura erant rubra, plumæ multis maculis resperæ. Montana verò illa & syluestris crura habet multò breuiora aquatili, & plumas vndiq; magis cinereas. sed rubra interim cru-

*Phaopus.
altera vel
Arquata
minor.*

*Arquata
minor &
ochropus
magna.*

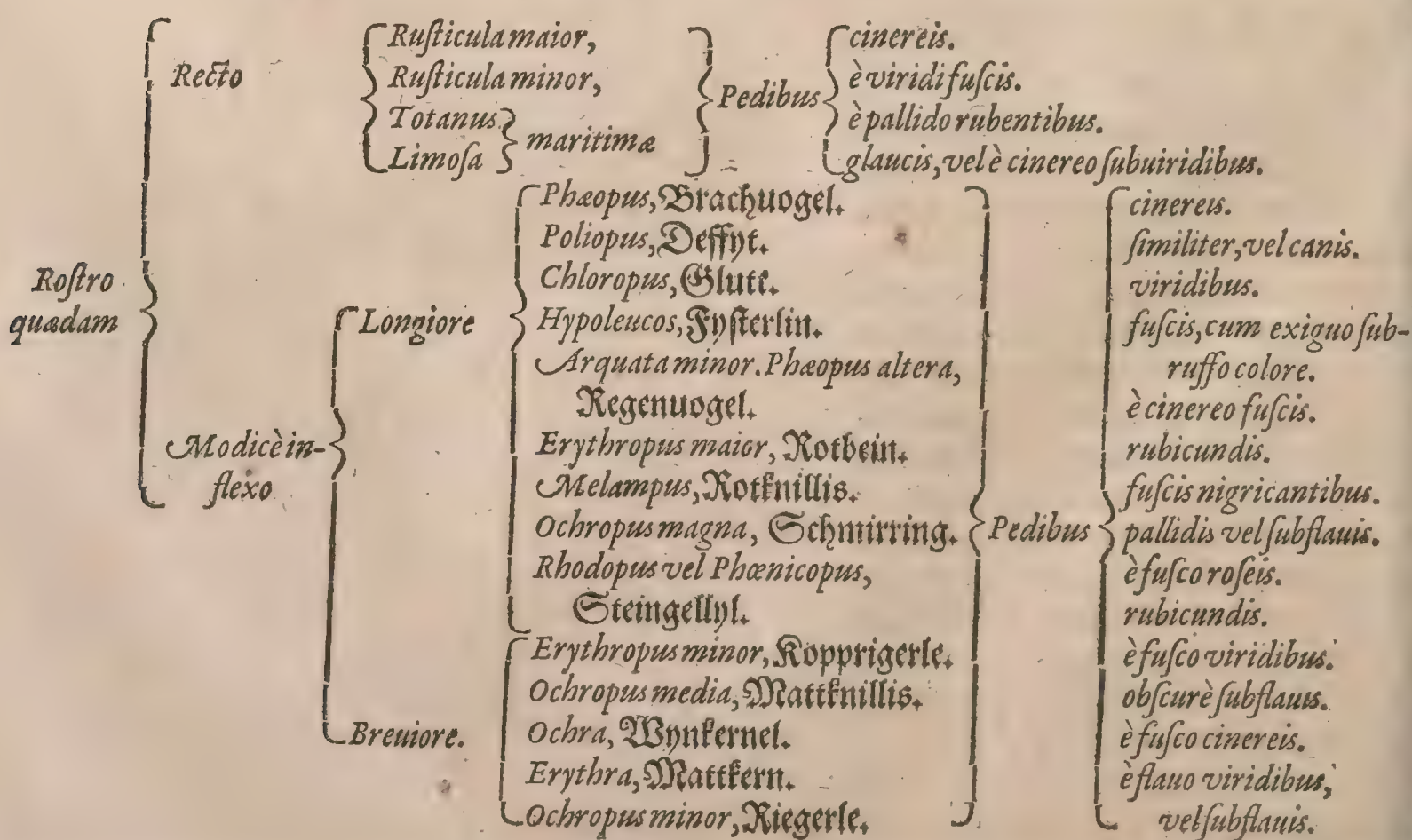
ra habet & rostrum. auis vtraq; apud nos regium epulum (*real* Itali regium vocant, Galli *royal* & forte hinc ductum est *ralæ* vocabulum. à colore crurum forte erythropus fuerit) vocatur, Hec ille. Ego rusticam perdicem vel rusticulam, non ralam Anglis, sed *Wodcockum* vulgò dictum. Gallis *beccassam*, interpretor. ¶ Quærendum an *rallæ* aues forte dici potuerint, quod longis cruribus tanquam grallis insistere videantur. Sunt enim grallæ (nostri *stelzas* dicunt) fustes furculas habentes, quibus nituntur qui super ijs ambulant, teste Nonio. Vnde grallatorius gradus, id est magnus, cuiusmodi solet esse grallatorum. Diuersi generis est ralus auis, vt quidam in Italia vocant, quem post fulicam descripsi.

DE AVIBVS SIVE GALLINVLIS AQUATICIS:

longis cruribus &c. quadam in genere.

PRIVS QVAM reliquas huius generis aues singillatim proponam, in genere prius quedam adferenda videntur. Dixi autem iam superius quoq; nonnulla toti huic generi tum terrestrium tum aquaticarum gallinaginum communia. ¶ *Girardelli* Mediolani, & alibi in Italia *giarioli* (vt audio) variæ aquaticæ gallinule nominantur, quasi glareolæ: quod in glarea (sic vocat loca sabulo & lapidibus plena circa fluuios & torrentes) versari soleant. Nostri ferè omnes huiusmodi aues in genere *Wasserhünle* id est gallinulas aquaticas nuncupant. Sunt aut innumera earum genera, vt ardearum etiam aquaticarum auium, quarum *μυρία εἶδη* esse author est Oppian. magnitudine præcipuè & coloribus discreta. Sed ardeæ maiores sunt & pisciuoræ, rostris omnes rectis, &c. Gallinulæ minores, neq; tam piscibus (ni fallor, nisi minimis fortè pisciculis) sed vermiculis potius & insectis circa aquas victitant. Aristotel. ortygometram τοῖς λυμναίοις, i. palustribus auibus corporis specie similem esse scribit. Idem τοὺς ὀρτυγας (malim ὀρνίθας) τῶν λιμναίων τειρόποδας (forte *τειρόποδας* legendū: hoc enim ad *συμπεφεγγυμένα* accedit: & alio nomine *τειρόποδες* dicuntur: vt non de gallinulis aquaticis, sed anatibus & mergis & huiusmodi palmipedibus loquatur.) esse scribit in Physiognomonicis, hoc est pedibus vel digitis pedum angustè cōiunctis, & naturæ timidæ: vnde homines etiam timidi esse conijciantur illi, οἷς τῶν ποδῶν τὰ δάκτυλα συμπεφεγγυμένα. Est autem, vt nos obseruauimus, hæc ferè species aquaticarum auium, vt crura oblonga habeant, quo cibum commodè circa aquam & in aqua quærant. non enim natant, quare palmipedes non sunt. digitum qui pro calce est perbreuem habent (quo quædā omnino carent, vt ea quæ *Schmirring* Germanicè, & altera quæ *Ropriegerle* vocatur, quantū ex pictura video) corpus gracile & adductum, non crassum nec in corpulentia extensum: caput pleræq; omnes puto proportionè parū: plurnas plerunq; varias, sub alis & in laterū partibus quas alæ occultant, coxisq; & femoribus, versus quosdam crispantes coloris varietate (albi vel alterius) redditos: caudam breuem. Rostrum est longiusculū, modicè flexum: præterquam in rusticula vtraq; & marinis quibusdam, quarum omnino rectum est rostrū. Partem capitis supinam, quæ inter rostrum & collum est, multis albère video ex picturis, vt etiam ventrem. sed hoc interest, quod venter alijs simpliciter albus est, alijs in albo maculis distinctus fuscis. Maxime alarum pennæ omnibus ferè nigræ aut nigricantes, ochra & erythra exceptis. Plurimæ etiam circa oculos maculas albas habent. Rostrum plerisq; nigrum. in ochra & poliopode aliquid punicei habet: & rubri nō nihil in erythra. in ochropode magna, pars dimidia quæ iuxta caput est, flauet, anterior nigra est.

EX GALLINVLIS AQUATICIS, QVAS NOVIMVS, SVNT

Gallinu-

Gallinulas hasce omnes ferè à crurum colore denominauimus, præter hypoleucon, à partis inferioris albedine. erythram & ochram, à totius corporis colore.

¶ Auem *Deffyt* à crurum colore Poliopodem vocauimus:) quamuis etiam gallinula quæ *Brachyopos* *Deffyt* potius sit quàm *Poliopus*: in ea quæ *Rotknillis* dicitur, magis nigricant è fusco, nec vllius in hoc genere nigriora, quare *Melampodem* cognominabimus. *Matkerna* verò etsi fuscus habeat pedes, à totius corporis tamen colore potius *Erythram* nominare placuit.) ¶ Item pleræq; omnes iam dictæ aues cum aquaticæ sint, & inter frutices ac arbuta riparum versentur, non alio ferè, quod sciamus, cibo quàm pisciculis aluntur. & initio autumnii plerunq; ad nos aduentant, & hyemis exitu denuo auolant, vt & aliæ quædam aues migrare solitæ. Aucupium earum mane ante Solis exortum fit, aut vesperi post occasum. Quando Interdum enim locis palustribus degunt, incipiente verò vespere tam sublimi volatu euehuntur, vt non Equaratione amplius appareant. Aucupes in ripa, quam frequentare solent, rete extendunt, ita vt versus aquam spectet. vtrinq; autem ad rete eius generis aues quas capere voluerint, aliquas mortuas, & circiter duas vi- cupanda uas disponunt: ad quarum allicientium vocem aues è sublimi se demittunt, & reti in aquam deiecto ca- sint hæ a- piuntur. Cæterum arquatæ minoris & ochropodis magnæ captura nonnihil differt, vt supra indica- ues. uimus.

¶ *Alcyonem* *Encelius* *Salueldensis* vulgò à quibusdam *Wasserhünse* id est gallinulam aquaticam, sed improprie appellari scribit.

¶ *Almenalbum*, seu *almebacalbum*, est illud quod *Ægyptij* vocant *albucalmum*, & est avis aquatica, *Almenca* quam habitantes infra terram *Ægyptij* in loco nominato *Alsemur* vocant gallum aquæ, vt docet *Gloss.* *bñ gallus* *sa Arabica* & *Sirasi*, *Andr. Bellunen*sis. Sunt qui etiam fulicam nostram (eius *Wöllhinen*) pullum seu gal- aqua. linam aquæ appellent. sed ea palmipes est & natat, nec longa habet crura vt gallinulæ de quibus hîc agimus, quarum nulla palmipes est.

DE AVIBVS QVARVM VETERES MENTIONEM

*fecerunt, quæ ad genus gallinaginum aquaticarum re-
ferri posse videntur.*

CALIDRIS & *CELEVS* aues suo loco dictæ sunt, *TROCHILVS* dicitur. Sunt autem trochili diuersi, ex quorum genere corythum (*κόρυθον*) etiam esse *Hesychius* & *Varinus* tradunt. *NUMENIS* post *Arquatæ* historiâ descripta est, & *ATTAGEN* quoque avis palustris in *A. Elemento*. *ELAPHIS* in *E. de GLOTTIDE* ultimo post *Gallinulas* loco agetur. *PHOENICOPTERVVS* avis palustris à puniceo colore pennarum dicta, in *P.* non omittetur. *Calidris.* *Celeus.* *Numenis.* *Attagen.* *Elaphis.*

TRYNGAS (*Τρύγας*) lacus & fluuios petit, caudam motitat, vt etiam cinclus, albicula & iunco. sed inter minores has maiuscula est. turdo enim æquiparatur, *Aristoteles*. *Tryngas* Germanicè dicitur *ein Wasserhenn* (id est gallina aquatica, Anglicè *a Water hen*, or *a mot hen*, (forte *a mor hen*,) *Turnerus.* *pterus.* *Tryngas.* Est autem avis (inquit) tota pulla, excepta ea caudæ parte, quæ podicem tegit. ea enim candida est, & tum cernitur cum caudam erigit. alis parum valet, atque ideo breues facit volatus. In stagnis, quæ nobilius ædes obducunt, & in piscinis apud *Anglos* plerunque degit. Si quando periclitatur, ad arundine- ta densiora solet confugere. Audio & *snyt* appellari apud *Anglos* auem longo rostro, magnitudine picæ, quæ semper iuxta aquam versetur, & caudam motitet: quæ cinclus, an *tryngas* sit quærendum est. ¶ *Tryngas*, *ein Wasserhenn* / nigra tota, fidipes, candido vertice ad rostrum vsque demisso, pedibus altis & nigris, caudam continuò mouet, & loca incolit aquosa, *Eberus* & *Peucerus*.

¶ Huc pertinet etiam avis quæ alicubi in *Heluetia*, vt *Claronæ*, *Wassertrostle* id est turdus aquaticus nominatur, rostro breui, cruribus altis, fidipes: quam non memini me videre, nec an *tryngas* sit asserere possum: nisi fortè merula aquatica est, de qua suo loco. *Turdus* *aquaticus.*

DE RVSTICVLA VEL PERDICE

rustica maiore.

A.

GALLINAGO dicta (*ascolopax*) per sepes hortorum capitur (*ἐν τοῖς κήποις ἀλίσκεται ἔρκεσι*, forte melius vertetur, in hortis capitur retibus. nam *ἔρκεσι* pro *διχύοις* *Sophocles* etiam dixit, vt *Varinus* habet) magnitudine quanta gallina est, rostro longo, colore attragenæ, currit celeriter, & hominem mirè diligit, *Aristot.* de anim. hist. 9. 26. in quo loco *Albertus* habet *ascolakos*. sed eiusdem libri cap. 8. circa finem *σκολόπαξ* habet *Aristoteles*, quod magis placet. *Scolopax* (inquit, *ὁ σκολόπαξ* *Gallinago* vertit *Ga-* *Scolopax.* *za*) ex auibus non volacibus, nunquam in arbore consistit, sed humi. Facile quidem fuit coniuncto articulo pro *ὁ σκολόπαξ*, *ἀσκολόπας* scribere. *Scolópax* fanè apud *Hesych.* etiâ & *Varin* legitur. videtur

autem sic dicta hæc avis quòd rostrum longum & rectum habeat instar pali. nam palum siue lignum longum rectumq; Græci scólopa nominant, σκόλοπα, omnibus syllabis breuib. cum Nemesianus penultimam producat, ut iam recitabo, apud quem prima per a scálopax scribitur, quasi σκαλώπαξ Græcè dici deberet. Volaterranus ineptè Aristoteli scribit hæc auem alectoridem dici, cum alectoris gallinam significet, cui magnitudine tantum comparatur ab Aristotele. Scolopacis avis Herodianus meminit, qui siluestrem perdicem interpretatur, ut & docti plerique rusticam perdicem à Martiali dictam interpretantur) quam & Nemesianus sic vocat, & eius venationem mox post otidem quibusdam notis similem statim describit, cuius hi sunt versus: *Cum nemus omne suo viridi spoliatur honore, Fultus equi niueis siluas pete protinus altas Exuijs. præda est facilis, & amœna scolopax. Corpore non Paphys auibus maiore videbis, Illa sub aggeribus primis quæ proluit humor, Pascitur exiguos sectans obsonia vermes. At non illa oculis, quibus est obtusior, etsi Sint nimium grandes, sed acutis naribus instat, Impresso in terram rostri mucrone sequaces Vermiculos trahit, & vili dat præmia gula.* Hæc Nemesianus citante Gyb. Longolio, qui hanc a-

Beccassa. uem non aliam facit, quàm quæ beccassa vulgò dicitur, ein Schnepff.

Rustica

¶ Eadem planè quæ scólópax Græcorum, Latinorum rustica perdix, vel rusticula esse videtur. *perdix vel Rustica sum perdix. quid refert, si sapor idem est? Carior est perdix, sic sapit illa magis,* Martialis sub lemmate **rusticula.** Rusticula. Rusticulæ & perdices currunt, Plinius. Rusticulam Scoppa interpretatur Italicè gallinam arceram, id est beccassam, ut & Gallicè quidam. Cæterum aliam esse auem quæ gallina rustica à Columella nominatur, & gallinæ villaticæ similis esse fertur, supra dictum est. Humi nidulantur perdices, & rusticulæ, quæ sunt nostrates perdices (quæ vulgò perdices vocantur, ab Italis *starna* vel *extertia*. nam propriè perdices sunt maiores, ut Hispanæ & Chienfes, & Siculæ, Niphus. Et rursus, Gallinago Aristotelis est, quæ vulgò *gallinella* dicitur. quamuis alij quidam, sed malè, (ut recognitor ille Papinij,) nostram perdicem intelligentes, dicant gallinellam rusticè dictam, esse rusticulam siue starnam, (externam.) Turnerus rusticulam illam auem esse putat, quæ Anglicè *rata* dicatur, duùm generum, aquatica & terrestri, ut supra recitavi in Capite de rata.

Gallina-

¶ Scolopacem Theodorus gallinaginem vernaculam vocem secutus (ita enim vulgò nominatur) interpretatus est, Hermolaus. Volaterranus & Niphus Italicè vulgò *gallinellam* dici scribunt. Efferatur & *gallinaza* à quibusdam, ut circa lacum Verbanum: ubi & *pola* à quibusdam, nimis generali vocabulo dicitur, id est pulla. Phasiani & turdi & gallinacea (de gallinagine intelligo) magis hyeme conueniunt, Arnoldus de Villanoua. *Arcia* circa Brixiam dicitur, ut audio, & alibi *gallina arceram*, teste Scoppa. alibi *pissacare*, circa Bononiam: & gallina rusticella, ni fallor, alicubi, sed impropriè: in Hetruria *accerrina* huius **avis.** Sunt aues quædam quæ gallinæ siluestres dicuntur, vulgò *gallinaceas* appellant, quæ ad naturam perdicis & temperamentum eius proximè accedunt, ut Michael Sauonarola testatur, Anton. Gazius Patauinus. ¶ Gallis nominatur *becasse*, vel *becasse grande*, à rostri longitudinè, ac si rostricem Latine dicas. nam *becco* rostrum appellat vulgus Gallicum, vocabulo Tolosano antiquo: quanquam id illis gallinacei rostrum significaret, ut author est Tranquillus in Vitellio. Fuerit autem & pico fortassis suum nomen à rostro factum, quod validissimum habet, ut *becassa* quasi *pica* longa. sunt qui scribant *bequasse*.

bequasse. Normanni *videcocq* appellant non diuersam, vt quidam putant, sed eandem auem. est autem ea vox Anglorum, qui *Wodcok* vocitant, nomine semigermanico & semigallico. nam *Wod* eis est silua, vt nobis *Wald*. *cok* gallinaceus, vt Gallis. quidam Germanici & Anglici sermonis imperiti, *videcocq* dictam suspicantur ridiculè, quòd rostrum instar virgæ genitalis gallinacei habeat. ¶ Germanica nomina varia sunt, nam vel simpliciter *Schneepff* appellatur, & *Schneepffhun* / & *Nietschneepff* / quòd humidis locis gaudeat ac palustribus: & ad differentiam minoris rusticulæ, *grosser Schneepff*. id est rusticula maior. Brabandis *Neppe* nominatur, (vnde Albertus & alij quidam *nepam* dixerunt,) à Flandris *Sneppe*: ab Anglis *snype*, vel *Wodcok* vt supra scripsi. à Turcis in Asia minore *tcheluk*. ¶ Græcis hodie vulgò *xylornitha*, id est gallina siluatica, Bellonius.

¶ Falluntur Britannici Ludimagistri, qui suum *Wodcoccum* (id est *beccassam*) attagenem faciunt, qui solis vescitur vermibus & grana nunquam attingit, Turnerus. ¶ Sunt qui auem (beccassam) cui à rostri lōgitudine à Germanis nomen rectè inditum est, veterum ortyometram esse putent, Gyb. Longolius. *Ethigoneta* (mendosè pro *ortyometra*) auis est similis perdici, sed longo rostro, Arnoldus Villanou. Sed de ortyometra post Coturnicem scripsimus. ¶ Albert. ficedulam, *nepam* vel *sneppam* Germanorum interpretatur, ea forsitan solùm ratione ficedulam eam vocans, quòd suauis & pinguis sit auis, & mensis plurimum quæsitā: nam veterum ficedulam aliam esse fatetur. ¶ Georgius Alexandrinus *becassam*, id est perdicem rusticam, cum gallina rustica confudisse videtur, vulgi fortè nomenclaturis deceptus, vt supra in Gallina rustica scripsi.

B.

Reperitur hæc auis in omnibus ferè regionibus: apud Heluetios quidem circa loca montaria & Descri- aquosa, etiam abundat, initio hyemis præsertim. Magnitudine paulò inferior est quàm villatica gallina. *ptio huius* Rostro longo: & ea propè crurum forma, qua *cynchramum* (cynchramum verò *scricam* Germanis di- *auis*. etiam facit, ein *Schrecke*) esse diximus. ingluvie caret, Gyb. Longol. *Nepa* rostrum oblongum habet, in dorso colorem perdiciis, in ventre nisi: linguam valde longam, quam procumbens in puluere procul extendit, & attrahit vermes, Albertus. Idem vbi Aristotelis libri de hist. anim. noni caput 26. interpretatur: Auis (inquit, nimirum ex Auicenna) *ascolacos* (ascalopas) vt Græci vocant, in hortis & pratis capitur, magnitudine galli (gallinæ Aristot. sed minor etiam quàm gallina est, vt columbis melius à Nemesiano conferatur,) rostro longo, colore vt attagen, qui declinat ad cinereum cum quodam rubore & flauedine distincta. Moratur autem in hortis. nam diligit loca hominibus vicina, propter semina quæ inuenit incubentis (in areis forte) herbarum hortorum. Sed siue hæc Albertus de suo adiecit, siue ex Auicenna mutuatus est, falsa videntur. non enim feminibus vescitur scolopax (id est *becassa* nostra) sed vermibus, vt neq; alia auis (quod sciam) cui rostrū sine latitudine oblongum est. Longolius tamen, vt in *E. referam*, inclusam farina fagotritici pinguescere scribit. ¶ Gallinago quam ipse inspexi instar paruæ gallinæ erat, eadem qua perdix nostra corpulentia, vnciarum fortè duodecim pondere. colore macularumq; varietate mirificè distincta, ex ruffo vel testaceo colore, albicante, nigro, & aliis. Rostro ab extremitate ad oculos quinque digitos aut amplius longo, antè nigricante & asperiusculo. Rostri pars superior vltra inferiorem extenditur. Lingua gracilis, oblōga, neruosa. Crura ferè rosei coloris.

C.

Ascolopax auis pulueratrix est, Gyb. Longolius. Versantur circa hortos, & circa domos etiam *In quibus* in vrbibus in Italia vt audio. alioqui circa riuos & locis humidis degere gaudent: & per diem ferè inter *locis ver-* arbuta latere, noctu in prata prouolare. ¶ Capiuntur Octobri mense ferè apud nos. Autumno ma- *setur hæc* ne & vesperi inter arbores volant, Albertus. In die quiescunt, in aurora & crepusculo volant, Idem. *auis*. Capiuntur in Anglia mane potissimum & crepusculo in siluis. nunquam apud nostrates nisi hyeme vi- *Quotem-* dentur. quare de prole & modo nidulandi nihil habeo quod dicam, Turnerus Anglus. Sæpenum- *pore appa-* ro aduentantibus turdis incipiente capitur autumnno in Gallia & patria nostra (circa Brixiam,) Aloisius *reat*. Mundella. Circa solstitia hyberna nobis vendi solet, Gyb. Longolius. Ficedula (sic vocat *sneppam*) à quibusdam locis Germaniæ nunquam recedit. In Sueuia enim semper inuenitur. sed à Germania in- *Quib. vè-* feriore Aquilonari, quæ multum est aquosa, recedit æstate, & redit in fine autumnni, Albertus. ¶ *Scatur*. *Snep-* pa solis vermibus vescitur, & grana nunquam attingit, Turnerus. Rostrium molli luto infigit, & cibum *scatur*. vermium requirit: & si aliquando profundius defixo rostro hæserit, pedibus lutum eruens se liberat, Albertus. In puluere procumbens longè extendit linguam & attrahit vermes, Idem. Sunt qui dicant gallinaginem spiritu immisso in caua, vnde sonus etiam quidam procul audiat, vermes extrahere: eosq; exire propter calorem aere ex inflatu auis calfacto. sonum autem reddi, si locus cauus, angustus & oblongus sit.

D.

Mirificè amat hominem, Aristotele teste, scolopax.

E.

Nepa in die quiescit, in aurora & crepusculo volat: & ideo tunc in altum eleuatis retibus capitur, *Quomodo* Alb. Mane & vesperi inter arbores volat. quare tunc expansis in altum retibus capitur: eò quòd exeūdo *do capia-* & intrando semper easdem vias sequi consuevit, Idem. Capitur apud Anglos diluculo potissimum & *tur*.

crepusculo in syluis, retibus in loco arboribus vacuo suspensis, & veniente aue dimissis. Rusticulæ capiuntur noctu ad ignem, tintinnabulo, & genere retis quod Galli coopertorium vocant. Ignis quidem fit è pannis veteribus siccis in seuum liquatum intinctis, tum contortis brachij crassitie longitudine pedis, accensisq; Rob. Steph. ¶ Scolopaces sæpe in ornithone mihi sagina plenos fieri, videre contigit. Hæc autem ex farina fagotritici cum aridis subacta ficubus paratur, quæ in labris paulò latioribus effusa, copiosius aqua conditur. eam rostris illi longissimis hauriunt potius quàm ducunt. Ab hac fartura, quòd magnis impensis fiat, multi abstinere. verùm illi mihi haudquaquã sapere videntur. Edunt enim omnium ferè minimum, vt quæ carnosæ admodum sunt, & ingluvie planè careant, Gyb. Longolius.

F.

Laudatur in cibis. Snepa carnem habet suauem, Albert. Habetur quidem in delicijs, minus tamen quàm perdix, & carne minus alba est & magis rubicunda quàm perdix. Gallinacea (id est becaffa) magis hyeme conuenit, Arnoldus de conseru. sanitate. in plerisq; quidem locis hyeme tantum reperitur.

G.

Remediũ ex eadem. Gallinaginem aliqui deplumatam exenteratamq; in furno torrent & cremant in olla figlina ad quoddam remedium, aduersus calculum ni fallor.

DE RVSTICVLA SYLVATICA.

ALIA est quæ simpliciter rusticula dicitur, vel rusticula palustris maior, de qua iam scripsimus: alia verò rusticula siluatica, de qua nunc agimus, quæ syluatica potius quàm palustris est, vnde à Germanis vocatur *Waldschneppf*/ *Holzschneppf*: maior superiore, cum gallinam ferè æquet: & colore simili quidem, sed saturatiore. cruribus cinereis, ventre albicante, rostro minus longo, vt pictura ostendit, quam ab Argentoratensi aucupe eodemq; pictore accepi. Tendiculis seu laqueis capitur.

DE GALLINAGINE SIVE RVSTI-
cula minore.

AVIS est apud Batauos eadem (quæ rusticula maior) forma rostri, capitisq; item corporis: nisi quòd longè minor sit, mensarum delicijs maximè nobilis. at hæc neque in auario, neq; in caueis viuere dignatur. neque mihi constat quo nomine hætenus à veteribus sit appellata. Aduena est secundum vèrum æquinoctium, neque à marginibus lacuum & stagnorum quoquam discedit, quare neq; pulueratix est (vt rusticula maior,) Gyb. Longolius. interpretatur autem Germanicè *Härsneff*. alij vocant *Heer schneppf*/ hoc est dominorum & nobilium gallinagem. alij *Grasschneppf*/ fortè quòd inter gramin a lateat: alij voce diminutiuu *Schneppflin*: alij nimis generali vocabulo *Wasserhünle*. Galli *becasson*. Sabaudi *becassepetite*, id est gallinagem minorem. Turcæ (vt audio) *ielue*. ¶ Ebero & Peucero *molliceps*. ab Aristotele dicta auis, eadem est quæ Germanorum *Harschneppf*: quod mihi nequaquam congruere videtur, quanquam Longolius quoque ante illos idem senserit. ¶ In rusticula maiore inferior rostri pars aliquantò breuior est superiore, non item in minore rusticula: in qua tamen anterior pars (si bene memini) multò quàm in maiore asperior est.

De huius
avis voce,
cibo, &
carne.

¶ Rusticulæ minoris vocem auditam pluviæ prognosticon quidam faciunt. Eandem aliqui talem esse aiunt, ac si quis cultrum per ferram ducat. quod tamen alij de alia quadam aue dicunt, de qua supra scripsi inter Gallinulas terrestres. In rusticulæ minoris ventre initio Decembris captæ, inveni scarabeos quosdam, & vermes albicantes, tenues, oblongos, quales farinarios nostri appellant. Caro eius tenera & suavis est.

De quibusdā auibus rusticulæ similibus.

Hæmatopus becaasse de mer.

Rusticulæ siue gallinagini maiori similes esse audio in Frisia aues quasdam. nam ea quæ *Wülp* nominatur vulgò, rostro & pennis colore illi confertur, sed magnitudine vincit. item *Grütte* dicta, rostro, &c. ¶ Hieronymus Tragus inter aues mensis requisitas meminit illarum quæ Germanicè dicantur *Bruchschneepflin* oder *Habergeißlin*: quæ forsitan non aliæ sunt quàm quas suprà inter Gallinulas terrestres *Brachvogel* (ab agris noualibus, rostro ferè becaassæ, sed arcuato) nuncupauit. ¶ *Hæmatopus*, id est pica marina vt Galli vocant, rostrum habet quatuor digitos longum, vt gallinago: vnde & gallinaginem marinam (*becasse de mer*) aliqui nominant, Bellonius.

DE DVODECIM GENERIBVS GALLINVLARVM AQVATICARVM, QVÆ

circa Argentoratum capiuntur: quarum nulli peculiare aliquod Latinum Græcūve nomen assignare possum. In genere verò nonnihil de eis dictum est suprà, pag. 498.

DE PRIMO GENERE,

quod vulgò Germanicè vocant *Rotbein* id est erythropodem.

LVCAS Schan Argentoratensis pictor diligentissimus, & idem auceps, captas à se aliquot gallinulas aquaticas egregiè depictas (nisi hoc aliquis improbet, quòd nō eo qui viuarum est corporis gestu, sed vt pingendas suspenderat reddidit) mecum communicauit. Ex his iam superius duas dedimus, gallinulam scilicet à noualibus agris dictam *Brachvogel* vt conijcio: (nisi ea potius terrestris est quàm aquatica) & alterā cui à pluuiā nomen *Regenvogel*. Reliquum est, vt ceterarum quoq; icones proponā, & breuissimas à coloribus pictis sumptas descriptiones. viuas enim aliquot earum nō vidi. Præponam autem illas ferè quibus rostrum longius est: quibus id breuius, postponam. Icones quidem ipsæ si colores non addantur, pleræq; parum inter se discernuntur.

¶ Primi huius generis Germanicū nomē à rubente crurum colore factum est, vt dubites an hæc sit erythropus cuius Aristophanes meminit. quanquam & *rula* Anglorum, tum terrestris tū aquatica (vtraq; inter gallinulas terrestres suprà nobis memorata) cruribus simul & rostro rubeat. ¶ Auis cuius hæc icon est, rostro est (vt apparet) oblongo & nigricante, per summū modicè inflexo. pennis fuscis, albo passim aspersis. vtre albo, fuscis per transuersum maculis intercepto. Meminit huius auis etiam Turnerus: Est apud Anglos (inquit) in locis palustribus auis quedam, longis, & rubris cruribus, nostra lingua *redshanca* dicta: cui an descriptio hæmatopodis Pliniani conueniat, qui apud Anglos degunt inuestigent, & examinet. Quòd si Anglorum *redshanca* (vt conijcio) eadem quæ Germanorum *Rotbein* est, cum vtrunq; nomen Germanicum sit & eiusdem significationis: nō poterit esse hæmatopus Plinij, cui rostrum simul & crura prælonga rubent, nostræ verò rostrum tantum. ∴

¶ Erythropodem alterum minorem Germanicè dictum *Roppriegerlin* inferius describam loco vndecimo.

DE

DE SECVNDO GENERE, QVOD

Glutt nominant, quasi glottidem.

HVicaui vulgare nomē est
 Glutt/fortē tanquam *glot-*
tis, cuius Aristoteles meminit;
 imposito à lingua oblonga no-
 mine. quod si illa non est, con-
 gener videri potest. nam cum
 rostro sit longo, linguam etiam
 ei longam esse verisimile est, vt
 & gallinagini in hoc genere,
 quæ cū vermibus pascatur, (sic-
 ut pleræq; omnes huius generis
 puto, (linguam exerit oblongā,
 vt in eius historia scriptum est.
 Sed de veterum glottide, siue
 alia siue eadem est, infra scribe-
 mus. Glottis hæc nostra colore
 fusco est, albo colore in alis mo-
 dicè asperso pennis extremis.
 alba est circa oculos, collo, pe-
 ctore & ventre toto. Rostrum
 nigrū est, crura ferè viridia, vel
 mixti è pallido & viridi coloris.
 Vocem instar fistulæ argutam
 ædit.

DE TERTIO GENERE, QVOD

Deffyt nominatur vulgò, à nobis Poliopus.

TERTIVM hoc genus nescio qua ratione Deffyt appellatum, cruribus est cinereis vel canis, unde poliopodem aliquis dixerit, rostro partim obscure roseo, partim nigricante, per collū supernè ac dorsum fuscus color ad subruffum accedit, qui in alis multò dilutior & albicantior est. in quibus etiam pennarum margines albi sunt, vt pectus quoque & venter totus.

OCHROPVs magnus, quem sic nō-
mino à luteo vel sulfuris instar sub-
flauo crurū colore, (qui in rostro etiam
ad dimidium vsq; vel vltra apparet. an-
terior enim eius pars nigra est,) Germa-
nicè Schmirring / per onomatopœiam
(vt conijcio) nuncupatur. Est autem in
hoc genere maximè varius, cū septem
in eo colores (vt pictura ostendit) discreti
apparent. nam præter subflauum quem
dixi, passim toto corpore rufus apparet:
in breuissimis alarum pennis extremis
etiam rubens vt in rubrica fabrili. albus
tum in capite & circa oculos, tum in me-
diis alarum pennis & ventre. Longissi-
mæ alarum pennæ nigræ sunt: & alibi
passim, in dorso, cauda, collo & alis ma-
culæ nigricant. Palpebrarum margines
color croceus tingit. Est & fusci vel cine-
rei nonnihil in alis. ¶ Digito posteriore
pedes carent, nisi pictura me fallit. ¶ Ni-
dificat inter fruticeta è musco & gra-
mine.

¶ Ochropodes aliæ duæ, media &
minima, inferius describentur, octauo
& duodecimo locis.

RHODOPUS avis, ut nos appellauimus, roseum vel amethysti ferè colorem in cruribus habet. rostro est nigro, corpore fusco, cinereæ per alas maculæ: ut per collum quoque, quod alioqui album est. venter absque maculis cander. caudam albam transversæ lineæ nigræ cingunt. rostrum est nigrum. Causa nominis Germanici ignota mihi est. Turnerus scribit tinnunculum etiam *accipitrem* ab Anglis alicubi *Steingall* vocari.

DE SEXTO GENERE GALLINULÆ AQUATICÆ,

quam Hypoleucōn cognomino: vulgus Germanicum appellat Systerlin!
nescio qua ratione.

HYPOLEVCON, hoc est subalbum, genus hoc gallinulæ cognomino, quod tota pars iustus col-
lum, pectus & venter, albi coloris puri & absq; maculis sit, præ cæteris huius generis auib. Reli-
quum corpus fuscum apparet, in alis dilutius. circa collum superius vtrique ruffum vel subflauum
non nihil admixtum est. Crura fusca cum modico colore ruffo: Rostrum nigrum modicè flexum
anteriorius.

GERMANICVM nomen *Rotfnillis* compositum videtur, à colore. est enim ruffo vel rubicundo colore cum maculis fuscis in collo hæc avis, & circa oculos. *Rnillis* verò nescio vnde facta vox communior est, cum alia etiam huius generis gallinula proximè describenda, *Matfnillis* dicatur. Nos à crurum colore *Melampodis* nomen finximus, quod *nigripedem* significat. nulla enim huius generis avis, quòd sciam, nigriora habet crura. Corpus fuscum est, cum maculis quibusdam sordidi coloris & obscuri. rostrum etiam nigrum est. alas maculæ albæ distinguunt.

DE Germanico huius avis nomine proximè retro dictum est. nos ochropodem medium nominavimus, à crurum colore luteo, vel subviridi obscure. nam ochropodem magnum supra loco quarto descripsi, minimum duodecimo descripturus. Rostrum ei nigricat, ut & tota superior pars corporis. alæ ad fuscum tendunt, præter pennas longiores nigras. fuscum est etiam pectus cum collo, ut pictura indicat. Vidi ego captam huius generis avem, initio Februarij, huic similem: sed rostro oblongiore paulò quam hic pingitur: dorso minus nigro, fusco potius: cui versus caput nonnihil cinerei coloris admixtum erat: in dorso verò posteriùs aliquid subruffi obscuri. cauda aliquatenus tota candida erat, sed circa finem duæ lineæ nigricantes spacijs albis distinguebantur. Apparebant & exigua puncta albicantia passim, præsertim in minoribus pennis alarum. venter candidissimus. collum cinereum maculosum. rostrum nigrum. pars capitis inferior candida. crura ferè ex viridibus fusca. lingua in oblongum mucronem desinens. Magnitudo totius quæ merulæ, sed corpus paulò gracilius, & collum oblongius.

CV R *Mattferm* à vulgo hæc avis dicatur ignoro: ego à totius corporis colore erythram vocavi. Et si
autem corpus totum ferè (ventrem albicantem rubro tamen suffusum, & crura leucophæa exci-
pio) rubicundum sit. obscurior tamen is rubor in dorso est, & maculis nigris interceptus: clarior in ala-
rum aliquot pennis: in quibus longissimæ ad rubricæ fabrilis colorem accedunt. in collo inferius
puncta quædam albicant. Rostrum nigricat. non absq; rubore, brevius quàm plerisq; alijs in hoc gene-
re. ¶ Inter arundines capitur laqueis, (mit Böglinen.) Vocem & clamorem ædit quo repræsentatur
sonus fullonum lanas ferientium. Er schreyet vnd schnurret wie die Wollenwäber wen sie die Wol-
len schlahend. ¶ Audio etiam ab alijs *Reinuogel* hoc est auem Rheni appellari: parvam quandam in
gallinularum genere, colore variam subfuscam, & alio nomine *Mattferm* dici.

DE DECIMO GENERE

*Gallinularum, cui Ochra nomen fecimus,
vulgò Wynfernell appellant.*

DE VNDECIMO GENERE

*quod Erythropodem minorem appello, vulgus
Koppriegerle.*

HVI v s etiam aus Germanici nominis rationem non assequor. *Kernella* quidem vulgò Germanorum dicta, in anatum quoq; ferarum genere est: & *Matkerna* inter gallinulas proximè dicta. ego ochram nominavi, à totius ferè corporis colore subviridi, sed sordido & obscuro, prona parte magis fusco. Caput, collum, pectus & alæ, punctis & maculis candidis insigniuntur. cauda albicat aliqua ex parte. rostrum partim nigricat, partim puniceum est. Crura vt in ochropodum genere, lutea.

GERMANI circa Argentoratum, vt proximè sequentem auem *Kiegerle* vocant: ita eam quam nunc describimus *Koppriegerle* nescio quã ob causam. Ego à pedum colore rubète erythropodem, adiecta minoris differentia. nam maiorem supra primo loco descripsi. Coloris est fusci, & nōnihil subruffum habet in alis præsertim & collo. Alas per medium lineam alba transversa distinguit. longiores earū pennæ partim nigræ, partim cinereæ apparent. cauda alba. rostrum nigricat. Digiti pedum posteriores nulli, vel breuissimi videntur, si pictura bene habet. Erythropodem maiorem supra primo loco descripsi.

VVLGO hanc auem *Kiegerle* vocant, (quasi motriculam dicas. verbum enim *Regen*, nobis moueri est. Nam cum aliquid circa aquam audierit hæc auis, statim mouetur, & exigua voce sua argutissime clamat,) vt superiorem *Koppriegele*. Minima quidem inter gallinulas videtur. Rostrum nigricat. collum album est, idq; altius quam in cæteris, idem linea fusca cæu torque ambitur inferius. Caput quoq; nigricat, in quo spatium supra oculos nigrum inter albas vtrinq; maculas continetur. Dorsi alarumq; color ad cinereum vergit. longissimæ alarum pennæ nigricant. Crura sublutea sunt, à quorum colore *Ochropodem minorem* hanc auem nominaui. magnum enim *ochropodem* iam prius descripsi loco quarto, medium octauo. Vidi paruam huius generis, hoc est, breui rostro, recto fere, pedibus pallidis siue è luteo viridibus: albis maculis toto fere corpore pulchrè conspersam. In dorso extremæ pennæ marginibus obscure ruffis erant: pars interior nigredine splendebat. Venter ex albo cinereus.

SPECI-

SPECIES DVAE GALLINARVM AQUATICA-
rum de nouo adiectæ.

HÆc auis ex genere gallinarum aquaticarum capta mense Decembri 1562. Posset *ein äschhünlin* (id est, gallina cinerea) nominari, quia ex inferiori parte fere tota, collo & pectore & ventre coloris est cinerei. Dorsum obscuro fumi colore est; eundem colorem habent plumæ, sed in medio nigricant. Similiter etiam minores alarum pennæ: maiores verò alarum pennæ sunt nigriores. Sunt autem breuiiores quàm in alijs auibus esse soleant, extremæ & longiores alarum pennæ: utpote non admodum factæ ad volatum. Crura fusci coloris, minimo roseo admixto. Colli longitudo, digitis quatuor. A collo totidem vel paulò plus ad orrhopygium. Cauda 3. digitos longa. Rostrum quatenus nudum est, vel à meatibus narium, longum est digitos duos, & paulò plus. Caput portione exiguum. Alis erectis pingere volui, non quòd ita volantem auem animaduenterim, sed ut colorum varietas sub ipsis alis, eademq; multò pulcrior minutioribus lineis transuersis per laterum partes quæ alis occultantur, appareret: quæ coxas etiam & femora ornat.

SP ECIES gallinæ aquaticæ hic capta 12. Nouembr. 1565. parua, breuis, crassiuscula, ventre non tam gracili vt ceteræ. Inter x i i gallinarum aquaticarum species ad me Argentorato missas ei similima est quæ *steingallila* nominatur. ex inferiori quoq; alarum parte maculis sparfa est. odorem habet grauiorem, & ex posteriori parte gramen aquaticum redolet. in femore plumæ sunt vsq; ad medium, & vltra, vt in alia specie quæ in *b.* pingitur. inter duos digitos maiores membranula perbreuis interiacet. λευκόπυγος est seu πύργος, id est albicante orrhopygio, ventriculus erat vacuus.

DE GALLINVLÂ QVAM ANGLI

Godwittam vel Fedoam appellant.

SI satis exploratum mihi esset attagenam auem palustrem esse, & variis maculis distinctam, vt Erasmus scribit, Anglorum *Godwittam* siue *fedoam*, attagenam esse, indubitanter auderem adfirmare. Est autem ipsa gallinagini ita similis, vt nisi paulò maior esset, & pectoris color magis ad cinereum vergeret, altera ab altera difficulter possit distingui. viuit in locis palustribus, & ad ripas fluminum: rostrum habet longum, sed capta triticum non secus atqui columbi, comedit. triplo pluri quàm gallinago apud nos venditur, tantò pere eius caro magnatum palatis arridet, Turnerus.

¶ Haud scio an illa quoque aus gallinularum generis sit, quam Frisij *TIRCK* appellant, peninis & rostro non dissimilem sturno, cruribus proceriorem.

GALLINAGINIS VEL GALLINVLÆ GENVS

nomine ignoto, quod Samethünse nomino.

GALLINVLARVM syluestrium, præsertim aquaticarum genus, multiplex est. inter cæteras ea quam hîc pictam exhibeo rara & insignis est, colore atro & ruffo per totum ferè corpus, (quantum memoria teneo,) nisi quòd venter albet, pulcherrimè distincta. Et quoniam color ater in ea holoserici instar splendet, Germanicum eius nomen fingere libuit ein *Samethünse*. crura alta & fusca sunt. digiti prælongi, sed postremus brevis: rostrum oblongum.

DE GALLINVLIS SIVE ARDEOLIS MARITIMIS,
quarum alteram Totanum, alteram Limosam circa Venetias vocant.

T O T A N V S.

TOTANVS & LIMOSA, vt Venetiis vocant, si bene memini, inter ardeolarum gallinarumq; naturam ambigere ferè videntur, quòd gallinulis maiores sint, ardeolis minores. Rostra eis recta & acuta, & ad victum è piscibus apta sunt. In Germaniæ maritimis has aut similes aues *Polschnepp* / vel *Pfuschnepp* nominari audio: hoc est gallinagines paludum, vt conijcio.

Descri-
 ptio tota-
 ni.

Totanus auis est aquatica, rostro nigricante, præsertim antè: posterius enim, & magis inferiore parte, rufum est, vertex cinereus, vt & reliqua pars prona. Alarum ima pars alba, extrema nigra est. reliquæ plumæ in ambitu variæ (*σποδαι*) sunt & albicantes. cauda palmi longitudine, transuersis lineis albis nigrisq; depicta, vt etiam Limosæ. Pennæ supra caudam ad medium dorsum vsque albicant.

Pars

Pars omnis supina alba est: in collo tamen & superiore alarum ambitu nigricantes maculae visuntur. Totius avis longitudo ab extremo (rostro) ad pedis extremum extensa, dodrantem cum duobus palmis aequat. Rostrum longitudo circiter tres digitos, colli totidem. Fides est: verum duo maiores digiti pedis aliquousq; membrana iunguntur, ut & Limosae. Pedes duos palmos longi ex pallido rubent, unguliculis muniti nigris. Corpus avis ea ferè crassitie est qua Mergulus noster rostri acuti.

¶ LIMOSA per dorsum coloribus arquata maiorem ferè refert, maculis varia tota parte *Limosae* prona, capite & collo praesertim. similis propè Torano iam descripto (in quo de hac etiam nonnihil le- *descriptio.* ges) sed paulò maior. rostrum ei vndiq; nigricat. Interna alarum pars variè maculosa est. reliqua pars

supina albet, in collo tamen maculis distinguitur. Pennæ alarum extremæ lateribus adiunctæ, extremitatem caudæ attingunt. Pedes longiores quàm superioris, glauci, vel ex cinereo subuirides. Totius à rostro ad ungues longitudo, dodrantes duo cum palmo: colli, palmus: rostri similiter.

DE GLOTTIDE.

Lingula-
ca. **Glottis**, Γλωττις, avis est Aristoteli, Gaza *Lingulacam* reddidit. Volui autem hanc quoque Gallinularum aquaticarum historiæ adiungere, quoniam eadem forma qua aues (gallinulas intelligo) lacustres est, ut ortygometra quoque, Aristotele teste. Lingulaca, quæ linguam exerit prælongam, otus & ortygometra, duces se præbent abeuntibus coturnicibus, Aristot. Glottis prælongam exerit linguam, unde ei nomen. Hanc initio blandita peregrinatione (cum coturnicibus) avidè profectam, poenitentia in volatu cum labore scilicet subit. reuerti in comitatam piget & sequi: nec unquam plus vno die pergit, in proximo hospitio deserit. verum inuenitur alia, antecedente anno relicta: simili modo in singulos dies, Plinius. Cæterum quænam hæc avis sit, & quo hodie appelletur nomine, non facile dixerim. nam & alias quasdam aues, lacustrium auium specie, cum coturnicibus auolare puto. Habent autem omnes illæ corpus gracile, crura & rostra longa, & pleræque etiam linguas longas, quas exerunt ad cibum vermium quibus vescuntur, ut inter cæteras de gallinagine vel rusticula constat. Est inter alias quæ **Glutt** Germanis appellatur, vocabulo ad Græcum accedente: de qua plura leges supra Loco secundo inter duodecim illas Gallinulas aquaticas quæ circa Argentoratum capiuntur. Est & **elaphis** apud Oppianum, quæ pennas in dorso omnes ceruinæ pelli colore similes habet: & lingua longissima in aquam protensa, sensim ad fauces deceptum aliquem piscem attrahit: quæ & ipsa glottidi Aristotelis cognata videtur. ¶ Albertus pro glottide ex Aristotele de animalium hist. 8. 12. picum linguosum habet. Niphus etiam lingulacam vulgò Italicè scribit *picum toccium* dici, qui longa lingua sua extrahat vermes & formicas. Sed utrunque deceptum apparet. neque enim soli pici longas linguas habent: nec auium lacustrium forma, qua glottis est, picorum generi conuenit. Picum *toccium* quidem non alium quam iungem esse puto.

¶ Lingulaca, piscis etiam nomen est, & herbæ apud Plinium. Glottis Atticum fuerit, commune glossis. Est aut γλωσσις etiam pars tibie Eustathio. Α'ηδονα, ὡδ'ιω' & γλωσσιδα, οἱ δὲ χελιδνα.

DE AVIBVS GARAMANTIDIBVS.

Sub æquatore ad orientem & meridiem versus reperiuntur variae punctisque distinctæ aues, quas quidam Garamantidas vocant, nomine à gente unde plurimæ afferuntur, eis imposito, Nicephorus Callistus.

¶ **GAVSALITES**, Γαυσάλιτης, avis quædam apud Indos, Hesychius & Varin.

DE GNAPHALO.

GNAPHALVS, Γνάφαλος, dicta avis, voce proba est, colore etiam pulcro: nec non ingenio valet in vitæ officiis, & speciem præ se fert decoram. peregrina hæc avis esse videtur, quippe quæ rarò nostris locis appareat, Aristoteles. Gaza hunc locum transferens nullam gnaphali mentionem facit (mendoso forte codice usus): & omnia quæ de gnaphalo scribuntur, ad veliam (ἐλέαν) cuius Aristoteles proximè meminerat, refert. Atqui nostri codices Græci gnaphali nomen exprimunt: & in veteri etiam traductione tanquam aues diuersæ ponuntur. Albertus pro gnaphalo habet *adepellus*. Eberus & Peucerus gnaphalum interpretatur fullonem, (nam & piscis γναφεύς est, quem fullonem Gaza interpretatur. *gnáphalon* quidem Græcis tomentum significat, & gnaphalus avis à plumis forte tomenti instar mollibus dici potuit) Germanicè *Seydenschwanz* / *Wipster*, hanc avem pulcræ esse aiunt, colorum varietate elegantem, rarò apparere, & hyberno tempore ferè cerni, ut videatur esse peregrina. Hæc infra post picas pluribus describetur Garruli Bohemici nomine.

DE GRACCVLIS VEL MONEDVLIS IN GENE-

re: & priuatim de illa specie quæ tota nigra est, rostro etiam & pedibus, quam Aristoteles lycon cognominat: & plerique hodie præ cæteris monedulam: unde & *dula* vel *tula* nomen vulgare apud nos factum: cuius iconem sequens pagina continet.

Grac-
culi nomē
generis. **Monedu-**
la verò
species e-
ius secūda. **GRACCVLI** coruini generis sunt, ut docui in Coruo A. Primitiuum graccus est, diminutiuum gracculus: & quanquam plurimi per c simplex has voces scribant: multi tamen ex eruditis c duplicat, quos sequi placuit, cum alias: nam & Graccho ab hac aue cognomē factum aiunt: tum ut semper produci eas in carmine ita certius sit. ¶ Græcis gracculus γρολλοῖς est, oxytona voce. Gaza ex Aristotele monedulam vertit, cuius tres species cum faciat Aristoteles, & primam rutilo rostro γροεακία nominet: Gaza eandem gracculū Latine vocat. Ego gracculum potius nomen generis fecerim: monedulā verò speciem eius secundam, quæ tota nigra est, rostro etiam cruribusque. ea enim præcipue monetæ rapax est, &

est, & talis, qualis ab Aristotele describitur secunda gracculi species. accedit & vernaculum Germanis eius nomen *tula*, quasi *dula*, vltimis duabus tantum de monedula syllabis seruatis. Deī. Erasmus etiam *κολοιδν* gracculum potius quàm monedulam vertit. Plinius tamen de iynge loquens ex Aristotele *κολοιδς* gracculos transtulit. Sed nonnunquam Græci etiam *κολοιδν* pro secunda specie priuatim ponunt, vt apud Constantinum Cæsarem de agricult. lib. 14. Nobiscum etiam doctissimi viri Turnerus & Wottonus sentiunt: Monedula (inquit hic) de secūda specie ab Aristot. descripta, nisi fallor, antonomastice dicitur: cui & Ouidius immensum illum auri amorem tribuit, cuius & hic versus: *Nigra pedes, nigris velata monedula pennis*. Ad agrum circa Larium lacum ciconiæ non permeant: sicuti nec octauum citra lapidem ab eo, immensa alioqui finitimo Insubrium tractu examina gracculorum monedularumq; cui soli aui furacitas auri argentiq; præcipue mira est, Plinius. apparet autem ex his eius verbis, gracculos & monedulas specie eum distinguere cum simul vtrasq; nominet: genere non item, cum mox in singulari numero subiungat, cui soli aui &c.

¶ De tribus gracculorum generibus diuersę sententiæ. Gracculorum tria sunt genera: Vnū quod

De Cora-
cia, primo
graculo-
rum genere.

De lupo
& scurra
secundo
genere:
quod La-
tinis mo-
nedula di-
citur.

De pal-
mipede,
tertio ge-
nere.

Tria a-
pud Rhe-
tos grac-
culorum
genera.

Stephani-
on genus
graculi.

Lenios.

Nomina
neoterica
& vulga-
ria.

coracias vocatur, magnitudine quanta cornix, rostro rotundo, rutilo. Alterum lupus cognominatum paruum & scurra. Tertiū, quod familiare Lydiæ, ac Phrygiæ terræ, idemq; palmipes est, Aristot. ¶ Ex his tribus ab Aristotele descriptis gracculi generibus, primum (inquit Fr. Massarius) pedibus & rostro rutilis, in Veronenſi agro maximè abundat. ibiq; *tacola* nominatur. Turnerus hanc auem eandem esse putat, cum pyrrhacorace Plinij, quæ cornice paulò minor est, rostro luteo, paruo, &c. Wottonus etiam in eandem sententiam inclinare videtur, nihil tamen affirmat. Nec aliter Eberus & Peucerus sentiunt. Et Albertus Magnus ubi interpretatur Aristotelis locum de hist. anim. 9.24. Coracias (inquit, quanquā Græca vocabula apud illum valde corrupta sunt) gracculorum generis, rubei rostri, *φοινικόρυγος* habet Aristot. id est, punicei rostri. Gaza vertit pro vna hac voce, rostro rotundo, rutilo, quod non laudo. In nostro quidem pyrrhacorace, quem Itali quidā *tacola* nominant, rostrum non puniceū aut rutilum, sed luteum est: & hæc est per omnia sicut genus monedula montanæ, Albertus. Vocatur aët pyrrhacorax à nonnullis monedula montana. Sed de pyrrhacorace seorsim agemus mox à gracculorum historia. ¶ Secundum gracculi genus, *λύκος* & *βωμολόχος* Aristoteli dictum, hoc est lupus & scurra, Latinis propriè monedula appellatur, ut supra etiam docui, Turnero & Wottono consentientibus. De voce quidem *βωμολόχος* nos plura iam supra in *Asione*. Lupus, genus graculi paruum, *ſcurapola* Venetis vocatur. tota hæc & pedibus & rostro nigra est, Fr. Massarius. *Λύκος* (*λύκος* potius) genus est graculi, Hesychius & Varinus. ¶ Tertium genus, cuius nomen Aristoteles nullum expreſſit, palmipes, phalacrocoracem Plinij esse suspicatur Turnerus, & ſecuti eum Eberus ac Peucerus. Sed quanquam ex Aristotele Gaza tres tantum species gracculi faciat: & Albertus quoq; ſimiliter: Græcum tamen contextum conſideranti, quatuor esse videntur. primum ſcilicet tres fidipedes, deinde quarta palmipes. Verba eius Græca hæc ſunt: *Κολοιδὴν δ' ἐστὶν εἶδη τρία. ἐν μὲν ὁ κορακίας, ὁ τὸς ὅστις κορώνη, φοινικόρυγος. ἄλλος ὁ λύκος καὶ ὁ βωμολόχος. ἐπὶ δὲ ὁ μικρὸς, ὁ βωμολόχος. ἐπὶ δὲ καὶ ἄλλο πέντε γένος κολοιδὴν πρὸς τὴν Λυδίαν καὶ Φρυγίαν, ὁ τετραπόδης ἐστὶν.* Gaza hæc verba, ἐπὶ δὲ, omiſit. quæ ſi legamus, gracculus ille paruus ὁ βωμολόχος alius fuerit quàm *λύκος*. ¶ Monedula alia ſunt maiuſculæ, ſimiliores cornicibus, niſi quòd nigriores. alia mediæ, quibus & roſtra & pedes rubent. alia minimæ, Perottus. ¶ Apud Rhætos tria gracculorum genera agnoſci audio: vnum quod *Tulla* voce Germanis communi appellent, capite cæruleo: alterum *Beena* dictum, inter Rhætos qui Germanicè loquuntur, & hanc eſſe monedulam vulgarem: tertium Germanicè *Taha* Italico verò ſermone quo Rhæti vtuntur *zorl*, pedibus & roſtris rutilis, in locis ſylueſtribus. Eandem eſſe puto quæ in Bauaria *Steintafel* / id eſt gracculus ſaxatilis appellatur, in Atheſina regione *Steinfræ* / id eſt cornix ſaxatilis. (& haud ſcio an eadem quoq; ſit Anglorum cornix Cornubiæ,) cuius iconem ab amico miſſam hîc adiunxi.

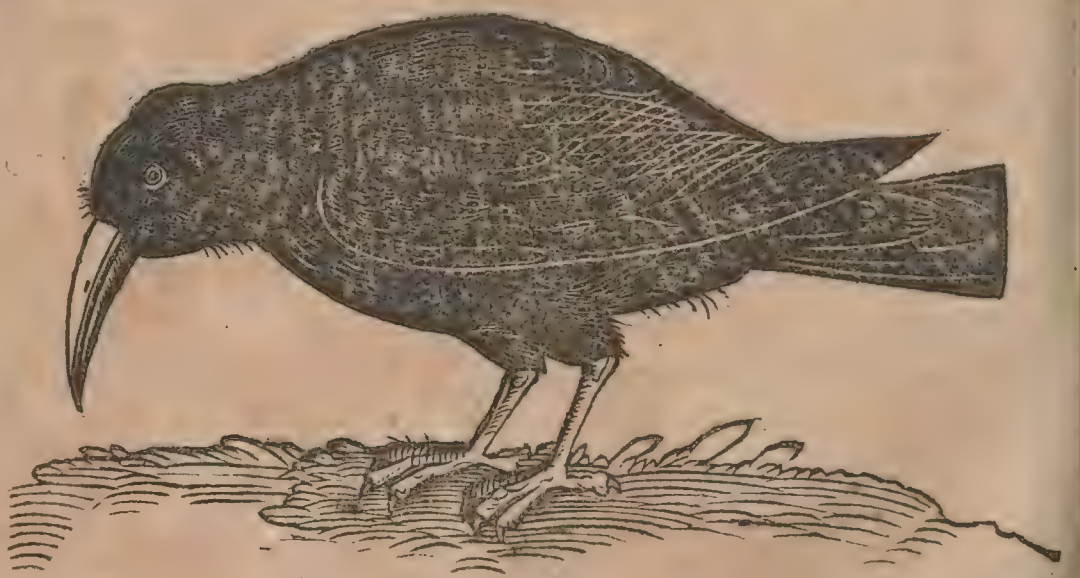
Roſtrum ei oblongius, rubrum, ut etiā crura. reliquū corpus vnde quaq; cōcolor, nigrū. Turres maximè in montibus incolit. cicuratur, & veſcitur ſimila è lacte, carne, pane, tritico, &c. mox quicquid illi apponitur deguſtans.

¶ Stephanion, *Στεφανίων*, genus graculi, Heſych. & Varin. hoc forte fuerit genus, quod in quibuſdā Heluetiæ locis reperiri audio, ut circa Tugium, cæteris ſimillimū, ſed albo circulo cololum ambiente diſtinctū. de quo tamen certi adhuc nihil habeo.

¶ Quæ *merula alpina* vocatur circa Verbanum lacum, nos Caryocatacten in Elemento C. nominaui-
mus, quærendum an graculi potius, picæve genus quàm merulæ dici mereatur. ¶ Wottonus ſper-
mologum quoq; auem cum monedulis numerat, nimirum ex Heſychio qui ſpermologum *κολοιδὴς*
ζῶν interpretatur, *ſpermomonum* quoq; vocans. Spermologum, id eſt frugilegam Aristotelis Longo-
lius coniecit eſſe cornicem graniuoram, roſtro albo, cætera nigram, quæ vulgò Germanis dicitur *cir*
Nûch. De ſpermologo paſſere inter paſſeres loquemur. Cornicem maiorem roſtro albicante aliqui
graculum vocant, Albertus.

¶ Auienus Arati interpres *κολοιδὴς* alicubi coruos interpretatur. Lenios ſpecies eſt monedula,
pedibus & roſtro nigra, Albertus ex Aristot. de hist. anim. 9.19. ubi Aristoteles non monedularum, ſed
merularum differentias enumerat. Idem alicubi cornicem cum monedula, alibi cum coruo confun-
dit: & alibi ubi Aristoteles *κολοιδὴν* habet, in Alberti translatione coruus legitur.

¶ Graculi vulgò *ciagula* dicuntur, Niphus Italus Sueſſanus. Ab alijs in Italia *tatula* dicitur, ab a-
lijs *tacola* (quanquam & pyrrhacoracem aliqui *tacola* vocant) ab alijs *cutta*, & *pola*, forte à *pullo*, id eſt
nigro

nigro colore. ¶ Hispanicè gracculus *gráo* vel *gráia* nominatur. ¶ Gallicè *chucas* vel *choca*, *chouette*, vel *gay*. Bellonius auem *gay* dictam Gallicè, interpretatur graculum: & multis coloribus latera eius variegata esse scribit: vnde suspicor hoc nomen Gallicum non graculo, quem hic describimus, sed generi picæ, (quod garrulum quidam vocant) conuenire. Sabaudi quoq; *gay* nominant, & alicubi etiam *chue*, ni fallor, à voce. ¶ Germani *Tul*, *Dole*. Saxones *Uelſe*, vel *Rayſe*, vel *Gacke* vt alij scribunt. sunt qui in Heluetia quoq; *Graacke* proferant. Hollandi, Brabandi & Frisij *Ra*, vel *Eau* vel *Chau*. circa Rostochium, vt audio, *Wachtel*, quod nomen alij omnes coturnici propriè tribuunt. Aliqui *Tahe*/ *Talhe*/ *Dale*/ *Dol*. Flandri, *Gaeu*/ *Hannekin*. ¶ Monedulā Angli vocant *a caddo*, *a chogh*, *aka*, Turnerus, Eliota Anglus interpretatur *a iay*. alij scribunt etiam *dawe*, *choughe*, *cadefſe*. ¶ Illyrij *kawka*, vt Turcæ *tſchauka*. Poloni *zegzolka*. ¶ Hebraicam vocem *anapha*, *אנפא*, quidam graculum interpretantur. vide in Ardea A. *Oreb* Hebræis plerunq; coruum significat: videtur autem continere omne genus coruinum, nempe cornices, graculos. vide in Coruo A.

B.

De gracculis quod ad corporis speciem partesq; attinet, & secundū eas differētijs, iam supra quoque in A. non nihil attulimus. ¶ Gracculus non facile comparet in Alexandria, Hesychius. In transpadana Italia ad agrum circa Larium lacum ciconiæ non permeant: sicuti nec octauum citra lapidem ab eo, immensa alioqui finitimo Insubiū tractu examina gracculorū monedularumq; Plin. ¶ Gracculus auis est parua, Suidas. Minor cæteris in hoc genere est, quæ *βαμολόχος*, id est scurra cognominatur, vt supra recitauimus. Monedula multo minor est pyrrhocorace, Turnerus. Cornici similis est gracculus, sed longè minor. Formosa est auis, quanquam nigra, & grata, Author libri de nat. rerum. Simocatus & alij dicunt τὸν κολοῖον ὑπάρχειν ὄρνιν πανευδρεπέστατον, Io. Tzetzes. ¶ Monedula vel gracculus auis est nigra, coruini generis, Albert. Superiore capitis parte aliquantulum in nigrum colorem vergit & cinereum nitentem, Idem. Nigra est per totum corpus. est enim de genere cornicis, Author libri de nat. rerum. *Nigra pedes, nigris velata monedula pennis*, Ouidius 7. Metam. Monedulas iam vidimus propter frigus habitationis nasci albas, Albert. In Noruegia monedulæ albicant, Gyb. Longolius, qui monedulam albam etiam visam sibi scribit. ¶ Monedula magno rostro est, albo vbi coniungitur capiti, Albert. Atro colore est ad Indicum vergente in luce, præsertim in capite & medijs alis. Colli & capitis pars retro oculos in lateribus, ad cinereum colorem inclinat. ¶ Monedulæ (gracculi Plinius) pro ingluuie gulam habent patientiorem propius ventriculum, Aristot. Atqui Albertus lib. 2. de animalib. tract. 2. cap. 2. quædam (inquit) aues os stomachi siue meri non habent latum, & papam (ingluuiem) tamen non habent, vt pica & gracculus. ¶ Monedulæ pedes nigri sunt, Ouidius & Albert. ¶ Iyngi vngues grandes ceu gracculis, Plinius.

C.

Monedula templorum turre incolit, & in earum latibulis (cauis) nidulatur. Gracculus libenter in altissimis nidificat: idq; in tanta multitudine, vt in vna sæpius arbore septem paria graculorum nidos construant, Author libri de nat. rerum. In altissimis arboribus (in syluis, & in cauis arboribus, Turnerus) nidos ciuilitate construnt, & sæpe complures in vna arbore, Albert. ¶ Gracculi aues sunt loquaces, minimè canoræ sed odiosæ garrulæ atq; obstreperæ. Clamosæ sunt, maximè tempore coitus, & pullo-
rum, Albertus & Author libri de nat. rerum. Loquacissimum genus est & vocibus importunum, Isidorus. Graculi à sono oris vocati sunt, Festus. vocem enim primæ nominis syllabæ correspondentem emittunt, Grapaldus. Gracculus fringit, Author Philomelæ. Græcis, vt Pollux docet de gracculorum voce, verba *κλώζειν* & *κολοῖεν* in vsu sunt. *Κλώζειν*, sono aliquo illudere alicui, à voce gracculorum, qui *κλώζειν* dicuntur, Varin. ¶ Exprimunt gracculi & humanum sermonem, vt dicam in D. ¶ Gracculus cadauer non tangit, Albert. Amant carnes & glandes, vt & genus picæ quod garrulum vocant, Hier. Tragus. Tradunt & monedulam condentem semina in thesauros cauernarum, eiusdem rei præbere causas, Plinius de insitione. Graculi forte dicti sunt à gerendo, quod iacta segetum semina plurimum gerant: vel quod ex oliuetis cubitū se recipientes duas pedibus baccas, tertiā ore ferāt, Festus. ¶ Varro
graculos dictos conijcit quod gregatim volitent. Sturni etiam, vt gracculi, aues sunt clamoræ & gregatim degentes, Eustathius. Graculos aues esse minimè solitarias, sed gregales, apparet ex Varrone de re rust. lib. 3. ¶ Rostrorū coniunctio coruis & id genus aibus solita est. quod in gracculis, quos man-
fuetos alimus, planum est, Aristot. Graculi clamosi sunt, præcipuè tempore coitus (quem in eis tempus excitat verum, Author de nat. rerum) & pullorum, Albert. Ore coeunt tempore verno, Christoph. Enceliius: qui & alia quædam animalia ore coire scribit, vt in Vrogallo maiore recitauimus. mihi omnino vllū animal ore coire verisimile nequaquam fit. ¶ Gracculi, merulæ, & aliæ aues lauri folio annuum fastidium purgant, Plinius.

D.

Graculi maximè inter se compatiuntur, Author libri de nat. rerum. Gregatim degunt ac se invicem diligunt, vnde natum proverbium, Semper gracculus affidet graculo, Scholiastes Homeri. Sui generis aues tantopere monedulæ amant, vt hic amor etiā perniciosus eis sit, vt referam in E. ¶ In columbaceo genere mares nō relinquunt suas coniuges vsq; ad mortē: & coniugū altero mortuo alter vi-

Quibus
in locis nō
compare-
ant grac-
culi.
Descri-
ptio grac-
culi &
Monedu-
la.
De monedulis al-
bis.

Quib. in
locis ver-
sentur &
nidificēt.
De grac-
culorū vo-
ce & lo-
quacitate.
Cibo.

Volatu.
Coitu.

De mutuo
eorum in-
ter se a-
more.

Coniugij
fide & ca-
stitate.

- duus manet. Idem & gracculi faciunt, Athenæus lib. 9. ex Aristotele. nos in ijs quæ extant Aristotelis nihil tale legimus. ¶ Monedula auis est grata, Albert. Aristoteles minimum genus gracculi βομολίχον, id est scurram cognominat: de qua voce Græca plura scripsi in Afione. ¶ Docilis est gracculus, & facile mansuescit, Textor. Graculi exprimunt etiam sermonem humanum, quo impensius delectant, & caueis emissi reuertuntur, Grapaldus. Voces imitantur humanas si adhuc pulli edoceantur. Mane quidem diligentius addiscunt, ut omnes alia aues, Albertus. mane oriente Sole citius, discretius & tenacius meminisse dicuntur, Author libri de nat. rerum. ¶ Gracculi πανουργία ἀλαφέρσαι τοσῶτον, Clearchus apud Athenæum. sed pro τοσῶτον legerim τέτων, scilicet ὀρτύγων, de quibus proximè dixerat. ut non simpliciter astuti gracculi, sed coturnicibus tamen astutiores sint, nec eodem quo illæ modo capi possint. Scribunt & alij quidam gracculum astutum esse, nec facilem captu. Surnos & gracculos aiunt cum vmbra propria pugnare, Eustathius. Vmbra quidem propriæ representatione in oleo capiuntur, ut referam in E. ¶ Huic soli aui (gracculos & monedulas proximè nominauerat) furacitas auri argentiq; præcipuè mira est, Plin. Quicquid monetae auri vel argenti inuenerit monedula, tollit & abscondit, Albert. Hinc est quod à moneta ei nomen factum est, secundo scilicet generi. non enim omnia gracculorum genera aurum furantur, Turnerus. ¶ Monedula gaudet fricari in capite, Albert. ¶ Aristoteles noctuam & cornicem inter se pugnare scribit: pro quo indocti Aristotelis interpretes, & qui eos secuti sunt, aliàs noctuam & monedulam inuicem pugnare reddunt, aliàs monedulam & bubonem aliàs *nicedulam* vel *incēdulam* & bubonem. monedulam enim cum cornice confundunt è Græco vel Arabico transferentes, ut cum noctua bubonem: librarij verò monedulam etiam in nicedulam peruerterunt. ¶ Pica, cornix, monedula & huiusmodi aues contra aquilam pugnant aquila enim deuorat illas, Albert. ¶ Gavia cum monedula amoris coniunctionem habet, Ælianus.
- E.
- Gracculum auem perastutam esse audio & perdifficilem captu. Cornicibus & monedulis capitis pelles detrahunt, faciuntq; ut viuæ videantur, ad allecandum alias. Non maiores tantum accipitres & falcones, sed parui etiam ut dendrofalcus & nifus siue speruerius interdum monedulas capiunt. ¶ Aduersus clamorosos gracculos (inquit Oppianus) venatio talis instituitur. Virga oblonga terræ infigitur, cui laqueus ad funiculum additur, & in medio ὕαλληξ, quæ circumactu suo vimina vtrinque sita contegat. In summam virgam oleæ bacca imponitur, cui è regione laqueus pender: quem vbi contigere gracculi, ὕαλληξ delabitur, & virga erecta laqueus ita attrahitur ut auium ceruices inhæreant. Similiter etiam picis insidiantur aucupes. Est & alius dolus gracculis capiendis accommodatus: Vas (ἀγῆς, κρατήρ Athenæus) oleo plenum eo in loco exponitur, vbi conspiciatur à gracculis. Illi suas in vase imagines intuiti, aliosq; gracculos esse rati, in oleum deuolant: & licet statim resiliant, madidi tamen in oleo ita pennis & membris omnibus grauantur, ut auolare nequeant, eoq; statim in loco comprehendantur, Hæc ille. Oleo quidem similiter eos capi Athenæus etiam refert lib. 9. dipnosoph. Graculi (inquit) quantumuis callidi, capiuntur tamen cratère olei pleno: cuius labris qui infederint, mox ad imaginem in eo apparentem se demittunt, (καταράτῃσι, sic enim legendum ex Eustathio. ἐμπρίτῃσιν, idem Eustathius ex alio authore. καταπάρῃσι, Oppianus) vnde pennæ eis oleo madidæ ceu glutino impediuntur. Sui generis aues vehementer monedulæ amant, quæ quidē res eas sæpe in perniciem inducit. nam si quis pelues olei plenas disponat in loco quem frequentare solent, curiosa bellè auicula eò profecta, in vasis labro confidet, & simul sese inclinans, suam ipsius vmbra despicit: & quod existimet aliam se monedulam videre, ad eam ipsam festinat descendere, eoq; ut est delapsa, olei crassitudine circumfusa, sine laqueis, sine retibus constricta tenetur, Ælianus.
- ¶ In Lemno insula gracculos colūt, aduerso volatu occurrentes locustarum exitio, Plinius. Monedularum se beneficiarios existimant Thessali, Illyrij, Lemnij, ob eamq; rem his victum vrbes publice præbendum esse decretum fecerunt, qui locustarum fruges vastantium oua perderent, earumq; sobolem perimerent, vnde magna ex parte locustarum multitudo veluti in nubem coacta minuebatur, frugesq; incolumes ad tempestiuitatem perueniebant, Ælianus.
- ¶ Theopompus Venetos inquit Adriam accolentes cum sementes faciunt, monedulis farinas oleo temperatas muneri idcirco mittere, ut eos permulceant, & cum ipsis tanquam fœdus sanciant, ne sementes refodiant, & grana sparsa legant. Lupus cum hæc vera esse fatetur, tum eisdem addit locos rubros eis proponere, & monedularū greges extra fines manere, ac nimirū duos aut treis ex vrbus tanquam legatos ad eos mitti solere, exploraturos hospitum multitudinem: qui ut eam perspexerunt, inuitant & reuertuntur. Eæ autem inuitatæ gregatim proficiscuntur. ac si offas obiectas comederint, se pacem & fœdus habere Veneti intelligunt: sin contempserint, & tanquam vilia non dignentur comedere, indigenæ sibi persuasum habent, illorum contemptū famem ostendere. Illæ enim tanquam muneribus incorruptæ, nec ex obiectis escis quippiam gustantes, in arationes inuolant, & cum maxima animi acerbitate inuestigantes, semina prædantur, Ælian. Eadem ferè Aristoteles scribit in Mirabilibus: non tamen offis aliquibus, sed omni frugum genere exposito à Venetis inuitari ait gracculos, quorum sæpe multæ myriades in eorum regionem inuolent. ¶ Fugabis gracculos vnum caprum suspendens. Cateri namq; videntes illum aufugient, nimirum illic putantes paratas esse retium insidias.

insidias. Graculos etiam accedere, ac præterea volucris omnia prohibebis, si veratrum nigrum, maceratum ex vino, cum hordeo disseminaueris. Commode tamen facies, si priusquam in aruum descendant, strepitu atq; fragore aliquo illos abegeris. Facileq; eos perterrefaciet, tum is qui à crepitaculis sit, tū qui à taurino tergo (ὑπὸ τῆς ταυρείας, scuticā intelligo,) editur sonus, Leontinus in Geoponicis.

¶ Prognostica. Graculi aduolantes sub tecta (nimirum ut protectionem quærant) & alas concutientes, (ut quæ aeris humiditatem sentiant. nam quæuis aues madefactæ alas concutiūt,) signum sunt pluuiæ, Aratus & Scholiastes. Graculi turmatim syluis valedicere identidem conspecti, sterilitatem ac triste nescio quid veteribus semper indicarunt, Gratarolus. Agmen coruorum in futurum, excidium retulerunt augures, ut & aliarum quæ cadaueribus vescuntur, vulturum, graculorum, &c. Niphus. Monedulæ volantes modo in sublime, modo deorsum versus, frigus & pluuiam monstrant, Ælianus. Graculi serò à pabulis recedentes hyemem prælagiunt, Plinius. quod Aratus dixit, Καὶ φύλα κολοίων Εἰς νομῶν, ἐρχόμενα πρᾶφερῶν ὅππῃ ὄψιν αὐλῶν. Et rursus, Καὶ ψέβοων τε κολοιοί, similiter inter hyemis (χειμῶνος, tempestatis) imminentis signa. Vbi Auienus sic habet, Hesperus æthra Cūm redit in numero si cantu gracculus instat. Et Ælianus, Gracculus (inquit) crepusculo vespertino vocalis, tempestatis aduētum prædicit. Illud verò quod iam recitavi Καὶ φύλα κολοίων Εἰς νομῶν, &c. Vergil. i. Georg. sic vertit, *Et è pastu descendens agmine magno Coruorum increpuit densis exercitus alis*: cum Græcè habeatur κολοίων, id est *graculorum*. Corui & graculi cum gregatim apparent, & similem accipitribus vocem ædunt, pluuiæ signum faciunt, Aratus. est autem accipitrum vox acuta, Scholiastes. Auienus sic transfert, *Agmine cum clauso circumuolare videtur, Gracculus & tenui cum stridunt gutture corui.*

F.

Pulli graculorum apti sunt ad cibū, si cum plumis & pelle fuerint excoriati, Albertus & Author *De eorum libri de nat. r.* Sunt apud nos qui fune à fenestris altarum turrium demittantur, ut pullos monedularum è cauis exemptos in saccum, quem annexum habent, recondant, cibi gratia. Monedula gaudet fricari in capite (tanquam pruriens:) & carnes etiam eius pruritum capitis inducunt, Albertus & Author libri de nat. rerum.

H.

a. Gracculus primam semper producit in carmine, etsi quidam per c simplex scribant, ut dixi *Etymon in A.* M. Varro graculum dictum putat ab eo quod gregatim volet, forte quasi gregaculum. Festus à gerendo, quod iacta segetum semina gerat, vel baccas oliuæ: aut à sono vocis, (ut Quintilianus quoq;) quod mihi quidem præ cæteris probatur. Sunt qui à gracilitate vocatos existiment propter paruitatem, Perottus. ¶ Monedula à *moneta*, quam furatur, denominata est: Alberto sic dicta videtur quasi monetam tollens vel diligens. Habet hæc vox antepenultimam longam, reliquas breues. *Nigra pedes, nigris velata monedula pennis*, Ouidius. ¶ Κολοῖς auis tumultuosa & clamosa est, denominata à verbo κολέω, vel verbo κλάω quod est φωνάσθαι κλάω: à quo etiam κλάωζεν & κλωγμός dicuntur. Eustathius & Etymologus. Κολοιοί, σιόπες, μικραὶ κορωνίαι, (malim κορωνίδες, ut Tzetzes habet) Hesych. & Varinus. Κολοῖς est cornix minor, ἢ μικροτέρη κορωνίς, Io. Tzetzes in Chiliadibus. Σκῶπες, aues quædam, vel graculi, & genus saltationis, Hesych. & forte supra quoq; non σιόπες, sed σκῶπες, legendum fuerit. videtur fanè scōpis nomē, quod genus quoddam noctuæ propriè significat, ridiculum & ad imitationē natum, monedulæ etiam ridiculæ & stolidæ aui potuisse attribui. Γῶπας, κολοῖδες, Macedones, Hesychius & Varinus. Κορακίας, Aristoteli genus est graculi primum, ut dictum est supra in A. ab Hesychio exponitur ὁ μέλας, καὶ κολοῖς, καὶ κορακίως ὁμοίως. Κορακίας, μέλας, Suidas. Κολοφῶν, κολοῖς, & piscis quidam marinus, Hesych. Celes, aliàs *celtos*, id est stragulus auis, Syluaticus. legendum conijcio, *Colæos*, id est graculus auis. Κολοῖς τε ψῆφος τε nominat Homerus, ut citat Suidas.

Homonyma & synonyma.

¶ Epitheta. Graculus frigulans, loquax, apud Textorem. ¶ Monedula lasciuia, apud eundem. Epitheta. ¶ Κολοιοὶ ὀξυβάαι, Oppianus. Κεραγέται, Pindarus.

¶ Icon. Hesychius admonet colophonem interdum dici graculum: quod, ut opinor, summis ædium fastigijs auis ea soleat imponi, velut admonens iuxta cornicē Hesiodiam, ut homines sibi componant nidos: neq; enim semper fore æstatem, Erasmus in prouerbio, Colophonem addidit.

Colophon cur dictus graculus.

¶ Alia auis est quæ κολοῖς, vel κολέος: alia item κελεός, alia verò de qua hîc agimus κολοῖός. Κολοῖός tumultum significat. Ἐν δὲ θεοῖσι κολωνὲν ἐλάυνετον, Homerus Iliados primo. Scholiastes hoc nomen à gracculo translatus ait, aue obstreperâ, tumultuaria & clamosa, (o breui scilicet in longum conuerso, & iōta subscripto vel adscripto.) Philoxenus vero deriuat à verbo, κλάω quod est κλάωζω, per paragogen neq; adscribit iōta. Sunt qui κολοῖον, ut dixi, à verbo κολάσθαι, quod est tumultuari, deducant. Verbum κολωῶν apud Homerum extat, κολωῖν apud Antimachum. Pollux de graculorum voce κολοῖαν verbum vsurpat, ut & κλώζην. Pindarus in Nemeis Bacchylidem vellicans, ut locutuleium impendio, ac humilem, sic ferè pronunciat. Κεραγέται δὲ κολοιοὶ παπφᾶν ἐμόνται, Cælius. Timæus historiarum conditor Agathoclem Sicilia tyrannū κολοῖον nuncupat & Ἰόρχην, id est graculum & buteonem: & graculum quidem fortassis oblatrocinia & furacem naturam. nam latrocinij eum incubuisse ante tyrannidē historia testis est, sed in concionibus quoq; perfacundus est creditus: quo nomine ab æmulis & inimicis gracculus videri potest appellatus: veluti loquax magis esset quàm eloquēs, uti de Atilio Palicano

Agathocles graculus cur dictus sit.

- Gracchi unde sic dicti sint.* pronuntiatum nouimus. nam & eadem ratione Gracchum apud Romanos cognominatum legimus: quamuis apud Varronem obseruatum sit, Gracchum ideo nūcupatum, quod cum mater mensibus duodecim in vtero gestasset, quia legitimum pariendi tempus esset supergressa. proinde ex iunioribus quidam etiam bene doctus, sine flatili scribendum censuit. quum Quintilianus olim quidem veteres aspiratione parcissimè vsos scribat, diuq; obseruatum ne consonantibus aspiraretur, vt in Gracis & triumphis. Sed hoc non perpetuum fuit, & priscis solis vsitatum, Cælius. A graco autē Gracchi cognomen principio ortum à facundia, quam æmuli loquacitatem vocabant, Perottus. Pusillos item statura κολοις, id est graculos dici consueisse, in Aristophane videor obseruasse. nam & auis hæc minutula est, vt quæ tota ferè pennis constet, Cælius. Verbum *Tullus* nostris in vsu est, pro eo quod est stultè imaginari, siue à gracculis factum, siue per allusionem nominis *Toll*/quod stolidum significat. De homine stolido dici hæc vox etiam videtur, iuxta illud Gregorij in epist. quadam ad Eudoxum, Τὸ πολλὸς εἰς χαίρειν, καὶ εἶναι κολοῖς πῆσιν αἰτὸς δοκιμάζοντας, hoc est, Sine valere vulgus, sine esse graculos, qui volatum aquilarum probent: vt Erasmus vertit, vbi pro αἰτὸς forte αἰτὸς legendum est.
- Colia piscis.* ¶ Sunt & colia pisces, dicti Theodoro monedula, Cælius. Κολία, piscis, ab aue eiusdem nominis, quam Galli vocant *un gay*, dicta, quod eius latera colia auis modo multis coloribus variegata conspiciantur, Pet. Bellonius. sed video eum per coliam auem genus illud picæ intelligere, quod aliqui recentiores garrulum appellant. ego nullam auem Græcè coliam dici memini. & κολοῖς gracculus est, non garrulus recentiorum. Vbicunq; gracculum piscem interpretes Galeni verterunt, coracinus scribi & intelligi debet, Bellonius. ¶ Gracculus numeratur inter Diogenis Cynici scripta, Laertius.
- Similia.* ¶ *b.* Bubo apud nos aquilæ magnitudinem habet, in Ægypto verò graculi, Strabo. Monedula simili specie est spermologus auis, magnitudine tetraci æqualis, vt author est Alexander Mynidius, Wottonus.
- ¶ *c.* Gracculorum epitheton à voce est κραγέται apud Pindarum, ὄξυβοῶν apud Oppianum. Κολοῖς ἔλον κεκλήροντες, Homerus. id est, Gracculi acuta vel densa voce clamantes: ὄξυβοῶντες ἢ πυκνόν. Graculi non sunt solitaria natura, Varro. Plinius examina gracculorum dixit, Homerus νέφη κολοῖων. Πολλοὶ γὰρ μῖσει σφεκατακράζουσι κολοῖοι, Aristophanes in Equitibus. videtur autem rhetores tanquam loquaces & tumultuantes nominare gracculos. & verbo κράζειν vtitur alludens ad gracculorum vocem de qua propriè κρώζειν dicitur. Κολοῖων κρωγμὸς, Antipater in Epigrammate.
- Adolescens a gracculo amatus.* ¶ *d.* Non plus aurum tibi quàm monedula committebant, Cicero pro Flacco. Adolescentem quendam in Sparta ob speciem gracculus amauit, Ælianus.
- ¶ *e.* Nam vbi illò adueni, quasi patricijs pueris aut monedula, Aut anates, aut coturnices dantur, quis cum lusitent, Plautus in Captiuis. Gracculis alijsq; auibus quæ domi aluntur, paxilli in parietibus figuntur, quibus inuolēt & insistant. vnde Aristophanes in Vespis, Οἱ δ' ὥσπερ κολοῖς αὐτῶ πατράδας Εὐκέρειν εἰς τὸν τοῖχον, εἴτ' ἐξήλετο.
- Pompeij apophthegma.* ¶ *h.* A Pharsalica pugna quum aufugeret Pompeius, dicente Nonio quodam superesse adhuc aquilas septem, nec dum animum esse despondendum. Rectè (inquit) moneres, si cum gracculis depugnandum foret, Cælius. ¶ Iupiter regem auium creaturus diem præscripsit in quo aues omnes parere deberent: & cum alia aquis sese abluerent, gracculus omnium deformissimus, defluentibus digressu auium pennis se exornauit. vnde pulcherrima omnium visus est: & regiam quoq; dignitatem adeptus fuisset, nisi noctua primum agnitam pennam vnā de suis euulsiſſet, & mox cæteræ aues similiter. Priuatus enim furtiuis pennis mox gracculus, vt initio erat, gracculus apparuit. Hæc fabula si- gnificat, multos rerum alienarum rapina & furtis vincere videri eos qui honestum natura & laboribus possident, Io. Tzetzes. Eandem fabulam describit copiosè & eleganter Theophylactus Simocatus in epistola quam fingit Themistoclis ad Chrysippum: Pennis alienis omnibus ablatis, inquit, gracculus iterum gracculus apparuit. Γέγονεν αὖθις ὁ κολοῖς κολοῖς. Hæc fabula Chrysippe, si veritatem spectes, ad magnam moderationē nos hortatur. Nam similiter nos homines quoq; nihil in hac vita proprium possidemus: sed breui quod hic agimus tempore, ornatu fictitio superbimus: morientes verò ijs quæ nostra non erant, priuamur. Fac igitur vt pecuniam & corpus negligas, & animam immortalem excolas. hæc enim æterna & immortalis est, cætera mortalia & ad breue tempus nostra, Hæc Simocatus.
- Metamorphosis Ar- tus.* ¶ Arne Sithonis in monedulam mutata fertur, vt refert Ouid. lib. 7. Metam. *Quamq; impia prodigit Arne Sithonis accepto quod auara poposcerat auro, Mutata est in auem quæ nunc quoq; diligit aurum, Nigra pedes, nigris velata monedula pennis.* ¶ Imperante Antonino Caracalla insedit obelisco vociferabundus gracculus, mirum dictu, succlamatum ab omnibus, ceu ex composito, Martiali salue, Martiali ab tempore multo te vidimus. Hæc autem non intelligenda est gracculi appellatio, sed eius erat nomen, à quo interemtus est mox Antoninus, Cælius. Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, vt & aliarum quæ cadaueribus vescuntur, vulturum, gracculorum, &c. Niphus.
- Prouerbia.* ¶ PROVERBIA. Æsopicus gracculus, Αἰσώπειος κολοῖς, dicitur qui aliena sibi vsurpat, aliorumq; bonis sese venditat. Vsurpat Lucianus in Pseudologista. Horatius, Moueat cornicula risum Furtiuis nudata coloribus. (Grammatici quidam Græci gracculum corniculam, id est cornicem paruam interpretantur.) Extat apologus (supra à nobis recitatus) inter alios qui Æsopi nomine circumferuntur, Erasmus.

Eras. Aquila inter graculos primas tenet, *Ἀετὸς ἐν κολοιοῖς ἀριστεύει*, vide in Aquila h. Pindar⁹ in Nemeis Aquila
 aquilā graculo cōparat, se vocans aquilā, Bacchylidem æmulū gracculū, quod illū immenso superaret *inter gras*
 intervallo: vt recitauimus in Aquila h. in prouerbio Aquila in nubib. ¶ Vetus adagiū est, Nihil cum fi-
 culos præ-
 dibus graculo, nihil cum amaracino sui: quod de ijs dicitur, qui se ijs rebus, quas ignorant, petulanti-
 us audent immiscere, vel de rebus suis nimium præsumunt. quale est illud, Sus Mineruam: vel quod *net.*
 dici solet, Asinus ad lyram, Perottus. ¶ Gracculus inter Musas, *κολοῖος ἐν ταῖς μούσαις*: Indoctus inter *Nihil cū*
 doctissimos, infantissimus inter eloquentissimos. Rectè dicitur & in homines ostentatione falsæ do-
 fidibus
 ctrinē sese iactitantes, & viris eruditis impudenter obstrepentes. est enim graculus auis minimè canora, *graculo.*
 sed tamen odiosè garrula atq; obstrepera. Huic confine est illud Vergilij, *Argutos inter strepit anser Graccu-*
olores, Eras. ¶ Semper graculus affidet graculo, *Ἀεὶ κολοῖος παρὰ*, alias *ποτὶ* κολοῖον ἰζάνει. Refertur *lus inter*
 à Diogeniano prouerbialis hic senarius: notaturq; ab Aristotele in Rhetoricis, vbi inter alia complu-
 musas.
 ra huius sententiæ prouerbia hoc quoq; commemorat. item libro Moralium octauo, *Καὶ κολοῖος ποτὶ* Semper
 κολοῖον, id est, Et graculus (inquit) ad graculum. Græcis est trochaicus dimeter, haud dubium quin ex po-
 gracculus
 ãta quopiam decerptus. Eleganter vsurpauit adagium Gregorius in quadam ad Eudoxium epistola, *affidet gra-*
 Κολοῖον δὲ ποτὶ κολοῖον ἰζάνειν καὶ τῆς παροιμίας ἀκρίβει, id est, Graculum autem affidere graculo, audis & à *culo.*
 prouerbio. Plutarchus in libro de polyphilia, *Οὐκ ἀγελαῖον ὄντιν δὲ κολοῖωδες*, id est, Non armentarium
 (gregarium potius) est, neque graculeum. Quin huic aui nomen inditum à *κολάω*, quod est conglutino,
 Erasmus. sed verbum *κολάω*, quod glutino significat per *λλ* duplex scribitur, nec ab eo quisquam *κο-*
 λοῖον dictum tradidit, sed potius à verbo *κολέω*, vt supra ostēdimus. Gregatim degunt & mirè se inui-
 cem amant: quare in vsum venit hoc prouerbiū de ijs qui cum sui similibus conuersantur, Suidas &
 Scholiaſtes Homeri. Eustathius conuenire ait de amicitia hominum vilium, *ὡς ἐὺ τελέει φιλίας*. Simi-
 le & Germani vsurpant, *Vogel von einen (einerley) fâderen / fliegen gern zūſamen*. ¶ Graculo magis *Graculo*
 obstreperus, in hominem importunæ loquacitatis prouerbialiter dici potest, authore Erasmo. *Vide su-*
 pra in a. itē illud quod habet Plutarchus in libro aduersus vsuram, *Ἀπιδανώτερος κολοῖος*: hoc est, Inepti-
 streperus.
 or ad persuadendum quàm graculus, vel vt Erasmus transfert, Homo cui minus fidei habeatur quàm
 graculo. ¶ De ijs qui circa rem aliquam planè nihil operæ & curæ ponunt, parcemia hæc Tzetæ lo-
 cum habebit, *Πῶς γὰρ ὄντι τοῖς κολοιοῖς φροντὶς τῆς βασιλείας*, hoc est, Quid enim graculi de regno curant?
 (In lemmate sic habetur, *Ὅ ποσον κολοιοῖς βασιλείας καθέστηκε μέλησις*, hoc est, Quantum graculi regnū
 curant) Io. Tzetzes. qui cum hanc suam esse parcemiam dicat, non vulgarem neq; ab alijs scriptoribus
 vsurpatam insinuat.

¶ Alciati Emblema, cuius lemma *Imparilitas*.
Vt sublime volans tenuem secatur æthera falco,
Sic summum scandit super æthera Pindarus ingens,

Vt pascuntur humi gracculus, anser, anas:
Sic scit humi tantum serpere Bacchylides.

Emblema
 Alciati.

DE PYRRHOCORACE.

ALPIVM peculiaris est pyrrhocorax, luteo rostro, niger, Plinius. Huic aui nomen à coloribus in-
 ditum apparet, quod rostrum ei *pyrrhon*, id est rufum vel luteum sit, reliquum corpus instar cōra-
 cis, id est corui nigrum. Perottus nomen pyrrhocoraci factum esse ait à colore rostri igneo, quod non

probo: alius enim *pyrrhos*. i. rufus vel luteus est quam igneus. Ab hoc primū gracculi genū quod Aristoteles coraciā vocat, rostro puniceo (etsi id in nostro pyrrhocorace luteum est, vt Plinius quoq; scribit. sed fieri potest vt per anni tempora aut ætatem quoq; color mutetur) non differre eruditis quibusdam videri, supra ostendi in Gracculis. A. Petrus Bellonius, Gracculus (inquit) cui rostrum & pedes rubent, Aristotelis coracias, Plinij pyrrhocorax, in altis Cretæ montibus abundat, incolæ *scrapola* nominant. Sed pyrrhocorax rostro luteo describitur, qualem nos hīc damus: gracculus verò coracias rostro puniceo, qualem supra dedimus: Non probo recentioris cuiusdam opinionem, qui pici genus maximum, quod Germani *Holfræ* nominant, pyrrhocoracem esse suspicatur: quanquam ea auis nigra sit, & magnitudine non multum infra coruum, & plumas in capite rubentes gerat. nos illam inter Picos describemus.

Nomina
varia.

¶ Pyrrhocorax noster ab Italis quibusdam *speluer* vocatur, circa Lucarnum & Veronam *taccola*, (quamuis alibi gracculum communem etiam *taccolam* & *tatulam* dici audio,) circa Bellinzonā *pasōn*, alibi etiam *zorl* vt audio. Apud Valesios qui ferè Gallica lingua vtuntur, *choquar* vel *chouette*, quæ tamen communia gracculorum generi nomina sunt. ¶ Germanicè qui loquuntur Valesij, vocant *Alp-rapp* id est coruum alpinum: circa Claronam Heluetij *Alpfachlen* & *wilde Tulen* id est monedulas syluestres. Aliqui *Steinhehen* id est garrulos (sic enim genus picæ recentiores vocant) saxatiles. Rheti qui Germanicè loquuntur *Beenen*: quanquam alij, vt audio, gracculos communes eodem vocabulo vocitāt, pyrrhocoraces verò *Tahen*. ¶ Primum Aristotelis gracculorum genus (inquit Turnerus) Plinio pyrrhocorax est: Anglis *a cornish choghe*, Germanis *ein Bergdöl*. cornice paulò minor est, rostro luteo, paruo, & in fine non nihil adunco. frequens est in alpibus, & apud Anglos in Cornubia. vocem habet monedula acutiorem & magis querulam, non parum etiam maior quàm monedula (minor tamen coruo.) Sunt qui huius generis rostrum & crura æstate admodum rubere dicant, hyeme verò lutea & pallida esse vt in merulis. pyrrhocorax quem ipse vidi, rostrum luteum, crura rubicunda habebat. Vocem eorum non admodum dissimilem merularum voci esse aiunt, & ad fistulæ sonum non nihil accedere. Cū in altum volant, frigus augeri: cum ad humiliora, remittere sperant: Noxij sunt agris frumento confitis, (quod granis scilicet vescantur vt etiam communes gracculi.) Alicubi apud Rhætos hyeme tantum cernuntur, alibi verò toto anno, ni fallor: circa altissimos tantum montes gregatim semper frequentes. ¶ In cibum non veniunt, nisi forte apud pauperes, & pulli præsertim, vt & reliqui gracculi. Quidam pyrrhocoracem præcipuo sapore esse scribit, ex Plinio. sed hæc verba Plinij, præcipuo sapore, ad lagopodem referuntur, de quo statim agit, non ad pyrrhocoracem.

Degrati-
calo.

GRAVCALVS, Γραυκαλός, auis cinerea apud Aristotelem, Hesychius & Varin. Nos apud Aristotelem pardalum legimus auem, totam cinerei coloris: de qua plura leges in P.

DE GRUE.

Nomina.

S V s, סוס, vel סיס, *sis*, nomen Hebraicum in vetere Testamento grus exponitur, ab alijs hirundo vel miluus, vt dixi in Equo. A. Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus non cognouit iudicium domini, Hierem. 8. interprete Hieronymo: qui vocabulum *sus* vertit hirundinem, *agur* (עגור) verò ciconiam. Munsterus eo in loco gruem interpretatur. Idem Esaiæ cap. 38. (vbi Hieronymi translatio habet, sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor vt columba,) pro *sus* vertit *gruem*, pro *agur* *hirundinem*. Hoc quidem ex locis iam citatis constat, *agur* auem esse aduenam, & voce vtentem lugubri. David Kimhi Hebraicam vocem *agur*, Chaldaicè interpretatur סנוכיתא, *senukita*, si rectè scribo: quam vocem à Thalmudicis vsurpatam R. Hai exponit Arabicè בטאת, *cataph*, vulgò ארונריבא, arundina, id est hirundo. Sunt qui auem putent loquentem voce humana גאזא, *gazah*, vulgo dictam, (id est picam, vel genus picæ.) Totidem verbis ferè Kimhi exponit Hierem. 8. vbi Arabicam vocem ponit בטאת, *kataph*. Salomon hirundinem putat. Septuaginta Esa. 38. prætereunt. Aquila & Theodotion habent *agor*, Symmachus inclusa. Rursus Hierem. 8. Aquila & Symmachus Hebraicū nomen *agor* relinquunt, Septuaginta vertunt ἀγροί περὶ θάλασσαν, id est *agri passerēs*. ¶ *Maracarae*, id est fel gruis, Syluaticus. ¶ Munsterus in Dictionario trilingui pro grue Hebraice scribit *sas*, סס, & *senunit*, סנונית: quorum posterius ad *senukita* prædictū accedit, quod tamē ponitur pro *agur*, id est hirundine.

Vipio

grus mi-
nor.

¶ Græcè γέρανος vocatur, quod proparoxytonum est nomen: idem nomen Græci hodieq; seruant, sed vltimam acuiunt. dicitur etiam γλαρός. ¶ Italis est *gru* vel *grua*. Hispanis *grúlla*. Lusitanis *ema*. Gallis *grue*. Germanis *Kran* vel *Krane* / quod nomen à Græco geranos desumptum videri potest. vel *Kranich* / *Kranch*: & nostris etiam *Krye*. Anglis *a crane*. Illyrijs *gerzab*. Polonis: *Zoraw*. ¶ Vipionem vocant minorem gruem, Plinius: vt pipionem pullum columbæ.

B.

De diuer-
sis gruum
generib.

In Tartaria circa ciuitatem Cianigainorum, quinq; gruum genera inueniuntur. quædam habent alas nigras vt corui: aliæ sunt albæ & candidæ, quarum pennæ veluti oculis aurei coloris distinguuntur, vt sunt apud nos caudæ pauonum. Rursum aliæ nostris non dissimiles. quartò, aliæ paruæ, quas pennæ vestiunt longæ & pulcerrimæ, rubeo ac nigro colore permixtæ. quinti generis sunt colore cinereo

cinereo (griseo) oculis rubentibus & nigris, valde magnæ, Paulus Venetus. Petrus Martyr in historia *De grue*
 Noui orbis, in pratis quibusdam Noui Orbis (in Cuba) gruum agmina nostratibus duplo grandiorum *Baleari-*
 Hispanos reperisse scribit. ¶ Pico Martio & grui Balearicæ natura cirros (in capite) dedit, Plinius. *ca.*

Virum tu hunc gruem Balearicum, an hominem putas esse? Laberius apud Nonium. In ciuitate *Halep*, quam aliqui olim *Hierapolim*, alij *Beræam* dictam putant, vidimus auem grui similem, minus crassam, margine circa oculos rubente, caudâ ardæ, voce minore quàm gruis. Hâc veteres gruem Balearicam appellasse credo, Bellonius.

¶ Apud Anglos etiam nidulantur grues in locis palustribus: & earum pipiones sæpissime vidi, quod quidam extra Angliam nati falsum esse contendunt, Turnerus. ¶ Gruum in senectute pennas nigrescere perspectum est, Aristoteles & Plin. Grues senescentes effici nigriores aiunt. cuius affectus causa esse potest, quod pennarum natura earum albicet, plusq; humoris senescentibus ijs constituitur in pennis, quàm vt facile putredini pateat: canicies enim efficitur putredine quadam, Aristot. de generat. 5. 5. Albertus quod in senecta grues è cinereis nigrescant, terrestrem naturâ humidi ipsorum causatur, quod à colore iam imminuto non satis concoqui ait. Grues in senectute fuluescunt, Solinus: cum tres iam citati authores eos nigrescere scribant. Grues aliquando albi videntur, vt oculatus quidam testis nobis narrauit. & albi coloris gruem se vidisse Gyb. Longolius quoq; testatur. Alii solent grues à nobilibus Polonię qui pennas caudę euellūt, & in caua vnde euulse sunt oleū infundūt, sic pennæ albæ subnascūtur arte (in paucis natura) quæ magno apud eos in pretio sunt, ad exornandos pileos. ¶ Gruibus rostrū porrectius est, Aristot. Arteria eorum cur angusta sit, quærit Aphrodisiensis problematū 1. 123.

¶ Grus quam hæc scribens inspexi, foemina erat, & oua gerebat. Longa sex pedes ferè viri medio-cris, extensa rectâ à summo rostro ad imos pedes. Pennæ quædam in alis retro versus caudam pulchræ & crispæ erant, quas aliqui auro vel aliter ornatas pileis addunt. Alarum alioqui maiores pennæ nigricant: superiores verò parvæ & cineræ sunt. Collum duos dodrantes longum. altitudo ab imo pedis ad tergum summum, quatuor ferè dodrantes. Pondus totius libræ medicinales duodecim. Cauda brevis longioribus alarum pennis occultitur. Plumæ crurum cineræ quinq; digitis supra genua desinunt. infra plumas cortice vestiuntur nigro. Digi-²ti humanis non breuiore. Anterior colli pars & ad latera nigricat: prona albet, reliqua omnia cinerea, præter maiores alarum pennas. Vertex niger cum macula rubente, quæ quidem in mare magis rubet.

C.

¶ Gruum vox cur rauca sit inquit Aphrodisiensis problematum 1. 123. *Paruus vt est cycni melior canor ille, gruum quàm Clamor in aetherijs dispersus nubibus austri*, Lucretius lib. 4. Grus gruit, Author Philomelæ. Grues nomen de propria voce sumpserunt, tali enim sono susurrant, Isidorus. Gruere dicuntur grues, vt sues grunnire, Festus. Κλάζειν verbum rectè dicitur de aquilis, κλαγγάζειν de gruibus, κλαγγή nomen de vtriusq; Pollux & Varinus. Latine clangere & clangorem dicemus. Κλάζειν verbum est proprium de sono vocis gruum, & auium simpliciter: abusuè verò etiā homines, & porci & arcus κλάζειν dicuntur, Eustathius. Grues κλάζειν dicuntur, non κράζειν, (clangere, non clamare,) Idem. Η' ὁ τε ἀρκυ κλαγγὴν γέγωνεν πέλας θρονόθι, Homer. Iliad. γ. de Troianis, qui clamore confuso temere in pugnam ruebant. Vox gruis ex alto quotannis clangentis (κεκλαγγήνης,) tempus arandi sub hyemem denotat, Hesiodus. Γέγωνος κράζουσα, Aristophanes in Auibus. Ε'χουσιν αἱ γέγωνοι τὰς ὀπίσσω ἐπισημαίνοντας ἐν τοῖς ἐχάτοις, Aristoteles. ¶ Aues quædam (ingrediendo) ante se pedes iaciunt, vt ciconiæ & grues, Plinius. *Perq; sabam repunt & mollia crura reponunt*, Ennius de gruibus, vt citat Seruius in illo Vergilij de equo, *Altius ingreditur & mollia crura reponit*. Audio gruem etiamnum implumem, tam celeriter tamen currere, vt homo non assequatur. ¶ Congruere dictum est à gruibus, quæ non se segregant, siue cum volant, siue cum pascuntur, Festus: Et rursus, Congruere, hoc est conuenire, à gruibus: quia id genus volucrum minimè soliuagum est. ¶ Frugibus & seminibus vescuntur, inuisæ eo nomine agricolis, vt dicam in E.

¶ Apud Anglos etiam nidulantur grues in locis palustribus, Turnerus. ¶ Non confidente humi foemina, sed stantes coeunt, Aristot. & Plinius. Pariunt oua non amplius quàm bina, Aristot. Grus inter duo oua quæ parit, lapidē (aliquoties, vt alibi addit) interponit, quod Colonia per annos aliquot in horto quodam experti sumus, Albertus. Et alibi, Grues domesticas quotannis vidimus lapidem inter sua oua collocare. sed hunc sine discrimine acceperunt de lapidibus fortuito inuentis. dubitari quidem potest, vtrum in libertate lapidem peculiarem quæsituræ fuissent & vtiliorem. ¶ Gruem hausta vitis lachryma interimit, Ælian. Κλείνει δὲ λίθαι τὰς γεγόνους ἀμπέλας, Philes. Grues & similes aues annuum fastidium purgant iunco palustri, Plinius.

DE VOLATV ET MIGRATIONE GRVVM.

¶ Quæ circa volatum & migrationem reuerfionemq; gruū obseruauimus, ea hunc in locum conscribemus omnia: Quando scilicet auolent, Vnde, Quo, Quomodo, Quàm altè, Quo ordine, Quibus ventis. Tum ducis eorum & custodum vigilumve historiam addemus: Et an lapides arenamq; gerant, & quâ ob causam, dicemus. Fessi quomodo descēdāt, & quomodo noctu quiescāt. Quando deniq; ad nos & quomodo reuertātur. Quod si quæ forte vnius argumēti nō vno pariter loco memorabimus, vel causæ non nihil subesse existimabit Lector æquus, aut festināti inter tātos lucubrādi labores calamo igno-

ignoscet. ¶ De gruum migratione nonnulla leges etiam supra in anseribus feris. Grues Septembri mēse discedere incipiunt, Aristot. Nos proximo anno Septemb. die vndecimo grues primum migrantes audiui, hora vna ante noctem. Anno verò 1561. migrantes vidi Octobris die 17. vesperi, hora 4. & nocte etiam hora nona, in aëre eas audiui. erat autem tempus id tepidius. Grus omnem terrarum orbem peragrat, nec diu in eadem regione permanet, Symeon Sethi. More regis Persarum æstiuæ ac hybernae conficiunt, Ælianus. Aues quædam non mutant locum apud nos, aut (vt) grues sunt continuæ & hyeme & æstate. licet regio nostra perquam frigida 47. ferè gradibus latitudinis ab æquinoctiali distet, Albertus. In insula nuper inuenta quæ Cuba dicitur, magnus numerus gruum videtur, vbi viuunt & nidificant, nec locum mutare solent, sed toto anno in ea manent. Ex lib. 17. cap. 5. historiæ Indicæ. Cum Thraciam grues relinquunt, defugiendo iniurias frigoris, frequentes congregantur in (ad) Hebrum fluuium Thraciæ, & in turmas ac ordines se disponunt. Cum verò iam proximum est vt auolent, hyberni circa Nilum victus desiderio incensæ, grus quæ inter alias extremo ætatis tēpore affecta fuerit, ter circa vniuersum gregem volans (ἡ εἰς ἀμύνειν κυκλοτερὴς, καὶ τὸν στρατὸν τηρῆσαι, Io. Tzetzes) discedit, supremumq; diem vitæ cōficit, (statim procidens mortua iacet, Tzetzes.) Hanc primò sepultura reliquæ afficiunt, rectà deinde in Ægyptum iter faciunt: neq; immensa pelagi spatia alarum robore transmittentes vsquam interquiescunt, Ælianus & Io. Tzetzes. Quum Thraciam relicturæ sunt, vna reliquas omnes lustrant, (ἀγνίζουσι) & exclamat. tum cæteræ auolant, ea quæ collectas aues lustrauit, sola remanente, Oppian. ¶ Grus altè admodum volat, vt nubes è proximo conspiciat, neq; tempestate agitetur, atq; ita altam agat quietem, Orus. Volant altè, vt procul prospicere possint: & si nubes tempestatemq; viderint, conferunt se in terram, & humi quiescunt, Aristot. Plinius & Oppianus. Cum nubes pluuijs grauidas prospiciunt, clamant & vociferantur, ac ducem suum celeriores captare volatus sollicitant, Isidorus. Grues multa prudenter faciunt. loca enim longinqua petunt, Aristotel. Gaza addit, sui comodi gratia. Grues Scythicæ plagæ hyemem fugientes ad loca circa Nili fontes se conferunt hybernatum, Herodot. lib. 2. Grues in Thracia nascuntur, vbi hyems solet esse atrox, & tempestas perfrigidat: idcircoq; eam, quòd ibi ortæ sint, amore prosequuntur, in qua æstiuo tempore patriæ sedis studio captæ, ætatem ducunt: medio autumno salutis ergò, frigoris vim non sustinentes, tanquam terræ ambitum, cæli mutationem temporumq; varietatem scientia & cognitione comprehendunt, frequentes in Ægyptum, Libyam, ac Æthiopiam proficiscuntur, Ælianus. Immensus est tractus quòd veniunt, si quis reputet à mari Eoo, Plinius. Post hyemem volare feruntur à montibus orientis, Isidorus, de earum ad nos (vt apparet) reditu loquens. Atqui cæteri authores omnes non ab oriente neq; ad orientem, sed à septentrione ad meridiem volare scribunt, cum à nobis discedunt: contrà, cum redeunt. Grus sensuum acrimonia valet, (εὐαίσθητος est,) & frigus facile præsentit. quare fugiens frigus & hyberna Thraciæ loca, ad calidiora & Oceanum meridionalem peregrinatur: vel secundum Aristotelem ab extremis ad extrema, nempe à Scythicis campis ad paludes è quibus fluit Nilus, Eustathius. ¶ Quando proficiscuntur, consentiunt, Plinius. Aduersus aquilas aliasq; aues (rapaces) se mutuò iuant & defendunt, Io. Tzetzes. Cum sese ab aquila impeti perspiciunt, in orbem consistunt, & contractæ in sinum falcataeq; existunt, atq; ordinatim tanquam in aciem structæ, speciem pugnae ostendunt. quare aquila regreditur. cæ ues rapaces ad tergum præuolantium collis & capitibus adnitentes, nonnullam requietem laboriosi volatus capiunt. itaq; laborem facilem efficiunt, Ælianus.

¶ Grues vt facilius aerem incidant, ordinē instituunt triangulum oxygonium, Io. Tzetzes. Trianguli figuram efficiunt, vt hac forma facilius aera aduersum secant. ex triquetra figura sexangulam auolando ædunt, Ælianus. Grues Cicero ait, cum loca calidiora petentes maria transmittunt, trianguli formam efficere: eius autem summo angulo aer ab ijs aduersus pellitur. Deinde sensim ab utroque latere tanquam remis, ita pennis cursus auium leuatur: basis autem trianguli quam efficiunt grues, ea tanquam à puppi ventis adiuuatur, Gillius. Vbi ventus exortus est maiori cum vi, & sæuit cælum, non quomodo cum est tranquillum frontatim ac lunato globi sinu volant: sed in cuneum momento se traducunt, (non falcatae, sed triquetrae volant, ne vel circumflante vento ordo conturbetur, vel etiam funditus de suscepto itinere depellantur, Gillius.) ac ipso mucrone ventum diuidunt, circum latera frustra luctantem, sic vt nihil acies turbetur, Plutarch. *Et cœtu cinxere polum*, Verg. 1. Æneid. de cynis volantibus. vbi Seruius, Plin. (inquit) in Nat. historia dicit, omnes aues colli longioris, aut recto ordine volare, vt sequens pōdus capitis præcedentis cauda sustentet: vnde & prima plerunq; deficiens relicto loco incipit esse postrema: aut in cœtu se omnes inuicem sustinere. Hoc autem volatu imitantur literas quasdam: vnde in Lucano, *Et turbata perit dispersis litera pennis*: Hæc ille in genere de auium longioris colli volatu, quæ mihi ad grues potissimum pertinere visa sunt. Grues vnā sequuntur ordine literato, D. Hieronymus ad Rusticum de vita Monastica. Syluestres anseres quoq; similiter omnes gregatim volando ordinem seruant literatum, Albert. *Vide supra in Anseribus feris C.* Turbabis versus, nec litera tota volabit, Vnam perdideris si Palamedis auem, Martialis de gruibus. Volantes ordinē quodam γ. (Ypsilon) literam faciunt: id quod Palamedem deprehendisse legimus, Grapaldus. Inter volandum litera Alpha (A) ab eis delineari videtur, vel vt alijs amplius arridet, Ypsilon. cuius inuentionem ex auium volatu Palamedi attribuunt, id quod indicare vel Philostratus aduertitur, Cælius: Recen-

riores quidam, vt Eberus & Peucerus, grues volueri suo ordine literam Λ , (Lambda) potius repræsentare putant. Illud inter omnes constat, Cadmū 16. literas è Phœnice in Græciam detulisse, A, B, Γ, Δ, E, H, I, K, Λ, M, N, O, Π, Σ, T, Υ. his Palamedem Troiano bello 4. adiecisse, Ζ, Θ, Φ, X. quas volunt simul cum ordine aciei à gruibus didicisse, Perot. Quod si, vt Perottus scribit, nec Λ , nec A, nec Υ literas, Palamedes inuenit, meritò aliquis dubitet, quomodo aliqua istarū Palamedis litera, aut grues ab eius figura Palamedis aues vocari possint. Mihi quidem quod ad ordinis figuram attinet, Λ literam magis referre videntur volantes hæ aues: volant enim (vt dictum est) trianguli oxygonij figura, siue tum solum cum venti vis maior vrget, vt Plutarchus scribit, siue aliàs quoq; vt alij. Videtur sanè hic ordo alias etiā commoditates habere, quod sic ducem videlicet omnes ex æquo prospiciant: & alter alterius prospectum non impediat, & vento secundo etiam ex æquo fruantur omnes. ¶ Prouectiores ætate in primum ordinem volando collocant, ne scilicet se fatigent nimium sequendo, si iuniores præcederent. Clamorem etiam ædunt, ne separentur nimium aliæ ab alijs. Si quam sensere defessam, aliæ duæ vtrinque alis subleuant, aut etiam super dorsis & pedibus ferunt. retrorsum enim cælo sereno pedes extendere solent, Oppianus. ¶ Volant flatu secundo, Aristot. rarò contra impetum venti, nisi fugiendo, nitentes, Albertus. Secundos ventos & retro flantes obseruare norunt, Ælianus. Quod de gruibus iactatur, eas volatum obuerrere contra ventos, id ipsum omnes pisces præclare intelligunt: semper enim contra fluctum natant, Gillius in Æliano, cōtra reliquos scriptores qui non aduersis sed secundis ventis grues volare tradunt. ¶ Ducem etiam habent, & eos qui clament (τοὺς ὀπιούμενους) dispositi in extremo agmine, vt vox percipi possit. Cū consistunt, cæteræ dormiunt, capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes: dux detecto (nudo) capite prospicit, & quod senserit voce significat, Aristoteles. Ducem quem sequantur eligunt. In extremo agmine per vices, qui acclament (qui vicissim acclament, ne qua deesse videatur, vt quidam citant,) dispositos habent, & qui gregem voce contineant. Excubias habent nocturnis temporibus lapillum pede sustinentes, qui laxatus somno decidens, indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes: dux erecto prouidet collo ac prædicit, Plinius. Cū in terram descenderint cibi gratia, dux earum caput in altum erigit in custodiam omnium: cæteræ verò securè pascuntur, Isidorus. Dux multum clamat, vt omnes conueniant: quod si nimio clamore raucescat, alius constituitur, Albertus. Castigat voce quæ cogit agmen: ea cū raucescit, succedit alia, Isidorus. Grues in tergo præuolantium colla & capita reponunt: quod quia ipse dux facere non potest, quia non habet vbi nitatur, reuolat, vt ipse quoque quiescat: in eius locum succedit alia ex sequentibus: eaq; vicissitudo in omni cursu conseruatur, Ælianus. Itineris iam experientes duces ad volatum constituunt: & natu grandiores, vt vero proximum est, ad regendum extremum agmen deligunt, minores natu mediæ sunt, Idem. Gruum gubernandi rationem hominibus regendi respublicas doctrinam dedisse ferunt, Idem. ¶ Custodes semper ac duces circumeunt, & siue homo siue fera accedat, exclamant, altaq; voce insidias indicant, vt reliquæ in tempore fuga sibi consulant, Oppianus. Vigiles constituunt, & decima quæq; custodit excubias, Albertus. In longissimis terræ tractibus noctu reliquæ omnes somnum capiunt, tres aut quatuor ad reliquarum custodiam aduigilant: & ne somno opprimantur, operoso labore ac molesto stant, nempe lapillum summa cautione sublimi pede continent, vt si quando somnus obrepserit, edito strepitu ex lapilli casu, expergiscantur, Ælianus. Quæ noctu excubant in terra, crurum alterutri corpore innituntur, altero adducto prehensum lapillum tenent. Igitur illa in retinendo iugitas obrepere diutius somnum non finit: sed statim vt remisere, decidens calculus excitat arguitq; negligentem. Itaque non est cur istuc Herculis adeò quicquam miretur, Quod alæ subdens arcum hærentem brachio, & Dextra clauam regens manu quiesceret, Plutarchus. Nocte excubias diuidunt, & ordinem vigiliarum per vices faciunt, tenentes lapillos suspensis digitis, quibus somnos arguant: quod cauendum est, clamor indicat, Isidorus: & Plinius ferè similiter vt superius recitauī. Ægyptiorum sapientes hominem sibi ab aduersariorum insidijs cauentem cū volunt significare, gruem vigilantem pingunt. hæ enim hoc seipsas præsidio custodiunt, tota nocte per vices excubias agentes, Orus. Cū lapis è pede alicuius vigilis exciderit, reliquæ sono percepto omnes clamant, quasi increpantes vigilum somnolentiam, Albertus.

¶ Migraturæ grues, lapidem pro se quæq; deuorant, & vt vnde prandere possint habeant, & aduersus incursiones ventorum firmamentum assequantur, Ælianus. Et rursus, Lapis quem deuorant, vt eo tanquam saburra firmentur volantes, auri index est: quem postquam eò vbi habitant se applicauerunt reuomunt. Quod de lapide narrant, falsum est. lapidem enim eas tenere fulcimento, quem, vbi deciderit, accipi vtilem ad auri probationem aiunt, Aristot. Idem Albertus quoque falsum esse ait. Lapis enim (inquit) è grege eorum cadens, à pedibus non ab ore cadit. Solent autem aliquando lapides pedibus complecti, cū digiti pedum eis incuruantur, vt super lapidem dirigant: in quem vsum nō peculiarem vllum lapidem, sed quemuis sine discrimine accipiunt: vt illum etiam quem ouis incubantes interponunt, nullo discrimine capiunt. Quamobrem ridiculum est quod Isidorus scribit: Fertur, inquit, grues post hyemem volantes à montibus Orientis, harenas aureas & aurichalcum lapidem deglutire: & postea in locis transmarinis reuomere. Vnde dixerunt qui experti sunt, lapidem quem grues euomunt, ignis vi conuerti in aurum. Certum est Pontum transuolaturas, primum omnium angustias petere,

Quibus
veteris vo-
lent.

De earū
ducibus.

Custodi-
bus, & vi-
gilibus.

An lapi-
dem deuo-
rent vo-
laturæ
grues.

tere, inter duo promontoria Criumetopum & Carambin, mox saburra stabiliri: cum medium transierint, abijci lapillos è pedibus: cum attigerint continentem, & è gutture harenam, Plin. Lapidibus non omnes inter volandum, sed quædam se onerant, quæ alijs velociore & leuiore sunt, ne reliquas celeritate volandi præueniant, & defessæ posteriores aciem deferant. Lapides quidem ab eis proijci deprehensum est à nautis, in quorum aliquando naues inciderunt, Albertus. Aristophanes Byzantius grues scribit deuorare lapides, vt cum bene sublimes volantes, & impetu quodam rectà antrorsum ad conficiendum iter attendentes, aspectum ad inferiora impeditum habent, de via fessæ eos deijciant, & ex lapidum casu percipiant, supra marè an terram subuolent. nam si ad mare lapides deferantur, iter susceptum facere pergunt: sin ad terram decidant, à volando requiescunt, Gillius è Scholijs in Aristophanis Aues: vnde Suidas etiam & Varinus descripserunt. Coturnices etiam mare traiecturas lapillis seminare Plinius & Oppianus scribunt. Grues lapidem deglutientes, Αἱ γέραναι λίθας καταπεπωκῆαι: Suidas ex Aristophane citat, ostendens dici solitum de ijs qui summa prouidentia gerunt negotium. idque inde in vulgi sermonem venisse, quod gruibus hic mos sit, vt quoniam admodum sublimes volant, & cætera. vt iam interprete Gillio recitauimus. Verba in Auiibus Aristophanis hæc sunt, Εὐκλύς γε Λιβύης ἦκον, ὥς τις μὲν γὰρ Γέραναι, μελίς γε καταπεπωκῆαι λίθας. hoc est, vt Erasmus interpretatur, Venire gruuum terdena fermè millia Lybicis ab oris, deuoratis maximis Saxis. In eadem fabula sycophanta quidam sic loquitur: Μὰ Δι', ἀλλ' ἴν' οἱ λησά γε μὴ λυπαδί με, Μετὰ τῶν Γεράνων ἐκείθεν ἀναχωρᾷ πάλιν, Ἀνθ' ἑμαῖος πολλὰς καταπεπωκῶς δίκας.

¶ Fessis aliquibus ad terram omnes descendunt, vt se inuicem expectent, Albertus. Omnes vno *Quod nocturne* crure innixæ dormiunt, & capita alis obuelant, Oppianus: duce & vigilibus exceptis, vt dictum est. *Et in terra* Cur grus & aliæ quædam aues dormientes vni tantum pedi innitantur, & caput humero alteri imponunt, Hieronymus Garimbertus quærit quæstione 51. Nocte superueniente ad fluuios festinant: & in *dant*, & medijs illorum collibus, quos amnis insularum instar circumfluit, resident: atq; hoc ad insidias cauendas faciunt, quòd insidiosæ feræ aut traicere flumen non possint, aut traicendo saltem strepitum *quomodo* ci-eant, quo ipsæ à somno excitæ aufugiant, Oppianus. *ubi dormiant.*

¶ Grues volucres aduenæ sunt, Varro. Audio ciconias cum gruibus iniurias frigoris fugientes, *Quando* mutatione cæli solum vertere, ac rursus hyberno tempore exacto, ad patriam sedem remigrantes, cum *ad nos* illas, tum has, sicut homines domum, probe nidos suos recognoscere, Ælianus interprete Gillio. Sed *deant.* quanquam vtræq; hæc aues frigoris iniurias fugiant, diuersis tamen temporibus auolare & redire solent. Ciconias è longinquo venire non dubium, eodem quo grues modo. illas hyemis, has æstatis aduenas, Plinius. Coturnices semper ante adueniunt quàm grues, Idem: Cum hybernum tempus in Lybia & Æthiopia traduxerint, lætissimiq; dies ac tranquilli illucescere cœperint, retrò ad Thraciam versus gradiuntur, Ælianus. Ab Æthiopia & Nilo migrant (ad nos redeunt) Ἀτλαγίος νιφόειτα πάρον καὶ χεῖμα φυγῶσαι, Oppianus. Cum reuertuntur ad nos (à meridie ad septentrionem) nullum ducem habent, abeuntes verò habent. tum enim timent sibi ab auiibus rapacibus & Pygmæis. in reditu non item, Albertus.

D.

Grues gregales sunt, Aristot. Grus est animal ciuile, & sub duce degit, Idem. Ad communem *Grus animal* ciuilem cooperantur, Niphus. Animalia quædam imitantur ciuilitatem in habitatione congregata & *mal gre-* defensione communi, sicut grus, Albertus. ¶ Quæcunq; grues circa migrationem prudenter & ad *gale* & admiratione digna faciunt, in C. retulimus. ¶ Grues inter se pugnant tam vehementer, vt dimicantes *uile.* capiantur. hominem enim expectare potius, quàm pugna desistere patiuntur, Aristot. ¶ Grus animal *Pugnax.* est timidum, Eustathius. Auis est ad ludum & derisionem facilis: nam syluestris etiam ad vocem hominis clamorem eius repræsentantis ludit & saltat, Albertus. Mansuetæ lasciuunt, gyrosq; quos *Ad ludū* dam indecoro cursu vel singule peragunt, Plinius. Aduenæ aues sunt, vt grues & ciconiæ, quæ certo anni tempore à nobis auolant, certo redeunt: quas cum in auario, amputatis pennis longioribus, cludi *Mansue-* mus, inter mansuetas & domesticas viuere discunt, feritatemq; exuunt, Gyb. Longolius. ¶ Grues *scit.* plurimum se inuicem diligunt & iuuant, Albertus. Aduersus aquilas aliasq; aues rapaces mutuò se iuuant, vt in C. dictū est. Grus mas & fœmina pro pullis ducendis inter se decertāt. nos quidē oculis *Grus mas* nostris vidimus gruem marem deicere fœminam gruem, & occidere rostro vndecim vulneribus infli *Et fœmi-* ctis, eò quod pullos quò minus ipsum sequerentur abstraxisset. hoc autem accidit Colonia vbi grues *na pro pul-* mansuetæ generare solent, Albertus. *lis ducen-* *dis certāt.*

¶ Grues ex Scythicis campis ad paludes Ægypto superiores, vnde Nilus profluit, veniunt, quo *De pugna* in loco pugnare cum Pygmæis dicuntur. non enim id fabula est, sed certe, genus tum hominum illic, *gruum cū* tum etiam equorum pusillum (vt dicitur) est, deguntq; in cauernis, vnde nomē Troglodytæ à subeun- *Pygmæis.* dis cauernis acceperunt, Aristoteles. Pygmæos sub terra degentes, supra Gangem posita loca incolere, & *An sint* sicut fama de ipsis prædicat viuere, non vanum est, Philostratus lib. 3. de vita Apollonij. Pygmæo- *Pygmæi.* rum & latrantium (ὕλακτῶντων) gentes in India & in Æthiopia reperiuntur, Idem. Pygmæi homines in Æthiopia sunt, tam parui, vt pueri septem vel octo annorum, &c. vt legimus in Hebraica epistola regis Æthiopū ad pontificem Romanum in Cosmographia Munsteri. Pygmæos Albertus genus quod-

Eorū de-
scriptio.

dam simiarum esse putauit, quod hominum gestus sermonemq; imitetur: & nos plura de eis scripsimus in Capite de Simijs diuersis. sed hīc quoq; nonnulla adijciemus, quæ illic desiderantur. Pygmæi (inquit Eustathius) statura sua ne cubitum quidem æquant: denominantur enim à pygone. est autem πυγώνος vel πυγύσιον interuallum, quod à cubiti flexu ad initium vsque parui digiti, vel ad manum extremam digitis in pugnum (quem Græci πυγμύ vocant, vt inde etiam Pygmæi à Pygme dicti videantur, quod eorum mensura non cubitum totum, sed ad pygmen vsq; tantum impleat) pertingit. De his traditur, quod cornua etiam sibi apponant, & arietum præ se ferentes speciem (ἐν χήμα πικριδὶν: nīsmalis ἐν χήμα πικριδὶν, vt arietibus eos in pugna inequitare intelligamus) vt Hecataeus ait, crepitaculis quibusdam sonent, & hoc modo grues suos hostes, (τὰς πυγμαγομάχας γεράνας,) qui breuitatem ipsorum contemnunt, vlciscantur. Sunt autem agriculturæ studiosi: & vt fertur ridiculè, securim in messem adhibent, (ἀξίην ἐχέουσιν ὅτι τὸν ἄσπερον.) Cæterum & aquilonares quosdam Pygmæos esse legimus, è regione Thules (Θούλης) circa Inclica (Ἰνδικά. Γίγλοι etiam nani exponuntur apud Grammaticos.) breui admodum corpore & vita quoq; breuissima, qui telis exiguis & in acus ferè tenuitatem exeuntibus vtantur. Nec desunt qui homunciones huiusmodi à se visos affirmant. Cæterum Pithecusæ dictæ insulæ non tales (homunciones) alunt, sed aliæ quædam feruntur, Hæc ille. Pygmæi homines parui sunt, qui cum gruibus bellantur, & perdices inequitant, Basilis apud Athenæum. At Menecles contrà apud eundem, Pygmæi (inquit) aduersus perdices & grues pugnant. Inducias habet gens Pygmæa abscessu gruū cum ijs dimicantium, Plinius. Gerania vrbs fuit Thraciæ, (in eo tractu quem Scythæ Arotères tenuère,) vbi Pygmæorum gens fuisse proditur, quos Catizos barbari vocant, creduntq; à gruibus fugatos, Plinius. Πυγμαίων τ' ὀλιγοδρανέων (βραχεσίων interpretor) ἀμυδιναὶ γένεθλα, Oppianus. Pygmææ mulieris in gruem mutatio describitur ab Ouidio libro 6. Metamorph. *Vide etiam infra in h.*

E.

De gruū
capienda-
rum ra-
tione.

Grues cum alijs modis, tum ita capiuntur. Cucurbita sicca & decollata excauatur, visco intus illinitur, iniicitur scarabeus, qui exitum quærens immurmurabit. eo sonitu excitata grus accurret, & capite inserto, captoq; scarabeo, ipsum etiam cucurbitæ vas oculis, capitiq; agglutinabit, vt eo pennis hærente iam neq; visu neq; progressu vti valeat, sed vno in loco cōsistat, donec ab aucupe manibus capiat. Si desit scarabeus, cepæ folium iniecisse in aluum cucurbitæ sat fuerit. Laqueis etiam facile capietur, si quis arundinem sectam vtrinq; perforet, & exiles festucas imponat, ac perforatum lapidem ab arundine suspendat. in media autem arundine ferreum acum figat, & fabam ei inserat, quam grus respiciens laqueo caput insinuet. Hac arrepta, iam retractura caput, collum illaqueatum sentiet: perceptoq; dolo, sursum euolare nitetur: sed lapidis pondus obfister, donec ab accurrente aucupe comprehendatur, Oppian. lib. 3. de Aucupio. Gruibus pedicas ponere per hyemem conuenit, Verg. i. Georgic. *Strymoniamq; gruem funda deiecit*, Idem ii. Æneid. de filia Metabi. Captæ vel pedica vel retibus in mensas transferuntur, Platina. Grues, cygni, &c. quomodo capiantur reci in ripis fluuiorum, pulcrè docet Crescentiensis io. 18. Pantheron retis genus est quo vtuntur Galli ad passerēs, sturnos, grues, Budæus. Ἀρκυὶ τε γλαυγερῶν λαμποπέδων γεράνων, In epigrammate quodam veteri. Aquila rapit anseres, grues, &c. Ælianus. Herodius (sic vocat aquilam germanam) altissimè volat. nam si aues magnæ (quas insectantur) altius supra eam euaderent, vt grues & ciconiæ, rostrorum acie eum interimerent, Albert. Falcones capiunt anseres, grues, &c. Crescentiensis. Galli falconem *gruier*, quasi gruarium, cognominat, qui ad grues capiendos institutus est. Vidimus accipitrem ex genere perdiciariorum palumbis magnitudine, gruem tractim deturbantem, visenda solertia oculis inuolatam, ita vt præda torpens & in terram decidens à cane leporario exciperetur, Budæus. Lanarius falco quomodo instituatur ad gruū venationem, supra in eius historia dictum est. Girofalcones capiunt cygnos & grues, Sigismundus Baro. Per grues domesticas aliæ capiuntur grues, Author libri de nat. rer.

Grues a-
gris nocēt.

Grues Ægyptios sementem facientes offendunt, & mensæ (vt ita dicam) in armis ciborum redundantia extructæ interueniunt, ac tametsi minus inuitatæ, hospitalis tamen mensæ iure fruuntur, Ælianus. Grues & anseres nocent agris, Verg. Georg. i. Γέρανοι γεωργὲ κατενέμοντο χόρτον ἐσπαρμένῳ νεώτῃ πνεύνῳ σίτῳ, Suidas in Πνεύνῳ. Plato in Ciuili in Thessalicis campis scribit esse χλωβοπότας & γερανοβοπότας, hoc est anserum & gruū pascua. Qui sibi metuit, noctu præsertim dormiens, à venenosis animalibus, nutriat secum grues & pauones, Auicenna & Rasis. Æthiopes ex Asia in locum clypeorum pelles gruū prætendebant, Herodotus lib. 7. Tibiæ primum ex gruū tibijs, vnde nomen habent, tum ex arundinibus factæ sunt, Perottus.

Prognostica.

Initium hyemis clangore suo migrantes in sublimi grues designant. *Quin & gaudebit arator Plebe gruū prima: gaudebit tardus arator Agmine pigrarum*, (&c. deest,) Auicenus. Obseruato quando gruis vocem quotannis altè in nubibus clangentis audias. hæc enim signum arationis adfert, & hyemem pluuiam prænunciat, Hesiodus. Cum grus crocicans in Libyam migrat, serito, Aristophanes in Auibus. Χαίρει καὶ γεράνων ἀγέλης ὁραῖος ἀροβέης ὁ δ' αἰὼν ἐρχομένης ὁ δ' ἀάριος αὐτίκα μάλλον, &c. Aratus. hoc est, Agricola qui messem celeriore (vel tempestiuè serere) desiderat, gaudet grues maturius migrantes apparere: contrà qui tardiore messem vel sementem (Theon utroq; modo exponit) optat, tardiore gruū aduentu lætatur. solet enim mox à gruū migratione hyems & pluuiæ ingruere, eaq; citius,

citius, si grues maturè & in magnis turmis appareant: tardius verò, cum serò & non in magnis turmis, sed per intervalla & pauciores, & passim moram diutius trahentes migrant. Grues ante blandam tranquillitatem (cum longam tranquillitatem futuram præsentunt) omnes simul ad eundem cursum (volatum coniunctum vno continuo ordine, & rectà extensum) ceu bona spe fretæ (ἀσφαλέως, tutæ à tempestatibus) pergunt, neq; retrò se conuertent in serenitate volantes, Aratus. Vbi Scholiastes Theon, Præsentientes (inquit) tranquillitatem aliquandiu duraturam, in sublime se efferunt, fiducia plenæ ad tam longinquum iter. Quòd si ventus & tempestas inciderint, retrò ferri solent, & ordinem turbare, & metum clamore testari. βῶσι δὲ πάλιν ὡς ἠδὲ μὲν, ὅταν εἰς τὰ θερμὰ τῆς τοπικῆς χειμῶνι γένωνται. hoc est, quanquam (non solum propter metum, sed) etiam gaudentes clangunt cum hyemis tempore ad loca calidiora peruenerint. Et mox, Cælo tranquillo licet interdum retrò & inordinatè volitent, æqualem tamen & continuum (λείον) volatum peragunt. Fieri quidem videtur, vt cum aër durior densiorq; (vt fit propter ventos & frigus & pluuias) occurrit, retrò vertantur grues: cum contra lenis, placidus & æquabilis est, rectà pergant. *Tunc & Strymonias circumvolitare* (forte rectà, volitare) *repente Suspiciens, & per apta* (versus est mutilus pro apta forte legendum aperta) *ubi mitior annus Sponte procellosum disiecerit aera cæli*, Auienus ex iam citato (ni fallor) Arati loco. Imminente tempestate, non solent in alto oblongi gruum ordines eodem ductu pergere, sed cōuersi retrorsum feruntur, Aratus. vbi Theon, Grues (inquit) aiunt, cum pluuiæ futuræ sunt, nec in sublime ferri, nec ita rectà pergere, sed retrocedere. Auienus ex Arato sic transtulit, *Si Threiciæ per aperta Sponte grues trepidant, nec sese audacius æthræ Committunt*. Grues nauta cum videt gyros agere, subindeq; reuolutare in medio maris intelligit, contrarijs ventis impellentibus illas, ab itinere instituto abstinere, auium discipulus factus, ad portum renauigat, & nauem incolumem seruat, Ælianus. Grues silentio per sublime volantes serenitatem, sic noctua in imbre garrula: at sereno, tempestatem, Plinius. Grues ex mari in mediterranea volantes, tempestatis atroces minas intelligenti significant: eadem silentio & quiete volantes, serenitatem promittunt, Ælian. Grues in mediterranea festinantes ventum præfagiunt, Plinius. Turbulentè clamantes acerbam tempestatem denunciant, Ælianus. *Nunquam imprudentibus* (hominibus) *imber Obsiit, aut illum surgentem vallibus imis Aeria fugere grues*, Vergilius Georg. I. Earum clangores pluuias accersere fama est, Ælianus. Quum nubes pluuias prospiciunt, clamant & vociferantur, ac ducem suum celeriores captare volatus sollicitant, Isidorus.

F.

Grues Polluci nominantur inter aues quæ in cibos veniunt. idem γεγενοσοίαι, id est gruum pa- De alimē-
scua à Platone nominata meminit, vt iam apud veteres grues cibi gratia anserum instar etiam domi & to ex gru-
in villis nutritas appareat. Balearibus insulis in honore mensarum est vipio. sic enim vocant minorem ibus, degs
gruem, Plinius. Cor. Nepos, qui diui Augusti principatu obiit, scripsit ciconias magis placere quàm earum ap-
grues: cum hæc nunc ales inter primas expetatur, illam nemo velit attigisse, Plinius. ¶ Gruis & anse- paratu.
ris caro conueniunt accipitri in cibo, sed absq; multo sanguine. nam si eo copiosiore vtatur accipiter, corde grauiatur, (tanquam homo ebrius vino,) & ad venationem ineptus fit, Demetrius Constantino-
pol. Valentissimæ materiæ est & plurimi nutrimenti, omnis grandis auis, vt anser, grus, Celsus. Gru-
um carnes calidæ sunt, siccæ & fibrosæ: & ideo post duos dies quàm iugulatæ fuerint, eas esse oportet. Sanguinem temperato crassiores & magis melancholicum gignunt, Symeon Sethi. Caro gruis cras-
sa est, neruosa & fibrosa, difficilis concoctu, & sanguinem atribiliarium parit, Rasis. Est hæc auis terre-
stris naturæ, carne dura, Albertus. grauiore quàm reliquarum auium, Author de nat. rerum. vitanda
illis quos hæmorrhoides, crebrò vexant & maximè pulsantes, Arnoldus Villanoua. Gruis caro à Theo-
dosio perhibetur frigida. Ioannes verò eam calidam ponit. mihi quidem frigida magis quàm calida vi-
detur. est enim crassæ substantiæ, difficilis concoctu, & sanguinem malum generat. vnde eam frigi-
dam & siccam esse conijcio: sicciorem tamen quàm frigidiorè. Eligenda est iuuenis, per falconem
aut aliam auem rapacem capta. Salubriores erunt, si antequam coquantur suspensæ à collo lapidibus
ad pedes alligatis per diem & noctem pendeant: item si aromatibus condiantur, & vinum generosum
superbibatur, Mich. Sauonarola. Elluchasem quoq; vno alterove die post interfectionem seruari eas
iubet lapidibus ad pedes alligatis suspensas, vt teneræ fiant carnes earum: deinde diu & diligenter de-
coqui. Post gruum carnem ingestam chalce mellitum sumi debet, & vinum bibi fuluum, (& cibi aut
potus) huiusmodi sumi, qui vt citius distribuuntur & excernantur efficiunt. sunt enim hæ aues neruo-
sæ (carnis,) & crassæ pinguedinis, Elluchasem. Ex gruib; cibaria quouis modo cocta, tardè coquun-
tur: atram bilem augent, & recrementi in se quàm alimenti plus habent, Platina. Grues torminosis in
cibo profunt, Marcellus. Otidum caro medium quendam locum habet inter anserum & gruum car-
nes, Symeon Sethi. Ciconiæ caro eadem ferè quæ gruis est, Platina. mihi quidem ciconiæ caro humi-
dior, gruis verò sicciior videtur. ¶ Ius gruum vocem clarificat, & femini genitali adijcit, Symeon Se-
thi. ¶ Ventriculi animalium non laudantur in cibo, præter ventriculum gallinarum, aut anserum, aut
gruis, Arnoldus de confer. sanat. Occisa grus in pennis iaceat (vel potius collo suspendatur, lapidibus
ad pedes alligatis, vt supra dictum est) æstate per diem vnum, hyeme per duos. sic enim caro tenerior
(& faciliior concoctu, Hali) fiet, Albertus. Grues & phasiani mactati biduo æstate, hyeme triduo serua-

ri debent, Arnol. de confer. sanit. Caro ex auibus habentibus duras carnes, (vt sunt turtures, grues, anates feræ, & huiusmodi) comedi debet à nece earum duodecim horis in hyeme, Auenzoar. vel potius 24. horis post, vt Isaac scribit, Ant. Gazius. Rasis simpliciter ad plures à mactatione dies gruem feruari iubet: Sym. Sethi duos dies postquam iugulatae fuerint nullo æstatis aut hyemis discrimine adnotato: ¶ *Mazonomo* (genere lancis, Aeron) pueri magno discerpta ferentes Membra grauis sparsæ sale multo non sine farre, Horat. Grus elixari debet, Platina. Eiusdem de porcello lactente condimentis quibusdam farciendo assandoq; verba recitauit in *Sue G.* Idem autem (inquit) fieri potest ex anser, grue, &c. Gruem cum coquis, caput eius aquam non contingat, sed sit foris ab aqua. cum cocta fuerit, sabano calido inuolues gruem, & caput eius trahe, cum neruis sequetur, vt pulpæ vel ossa remaneant. cum neruis enim manducari non potest, Apicius 6. 2. quo in loco varios grui & anati coquendis seu condien- dis communes apparatus describit, quos nos omnes in *Anate F.* recitauimus.

G.

*Remedia
ex grue.*

Grues torminosas in cibo præfunt, Marcellus. ¶ Ius gruum vocem clarificat & semini genitali adiicit, Symeon Sethi. ¶ Caput gruis, oculi, & venter siccentur, & tosta cum omnibus contentis redigantur in puluerem: quo sanantur fistulae, cancer, & omnia vlcera, Arnoldus Breuiarij 3. 21. Gruis collum, caput, rostrum ventriculorum & viscera aliqui calcinant in fornace & miscent medicamentis præseruantibus cancerum non vlceratum, ne augeatur. ¶ Galenus in opere de compos. medic. sec. locos, recitat compositionem quandam Andromachi ad vitia sedis, cui cætera cerebrum gruis immiscetur. ¶ Ex medulla cruris gruis fit *alcohol*, id est collyrium, Serapio 7. 33. Vide inferius in Felle. ¶ Turbera & quæcunq; molliri opus sit, efficacissimè anserino adipe curantur, idem præstat & gruum adeps. Gruis adeps remissus durities omnes soluit, Constantinus. Cum adipe anserino remissus, locorum durities & concretiones discutit, Sextus. Rigor cervicis adipe anserino, vel potius gruina perunctus, velocissimè mollietur, Marcellus. Pingue illud, quod cum coquuntur grues superfluitat, si auribus instilletur, auditus grauitati mederi creditur. tum & harum pinguedo cum scillitico aceto sumpta (*καμψυρόν*) in balneo lienis durities iuuat, Symeon Sethi. ¶ Iecur gruis vtile est contra dolorem renum & operationem (vox corrupta videtur) vesicæ, si aridum bibatur pondere drachmæ cum aqua cicerum, Rasis. ¶ Fel gruis medetur aduersus spasum oris. & si drachmæ pondere cum *zambac* immittatur in nares, Rasis. est autem sententia imperfecta, quæ fortè compleri potest ex aliorum scriptis quæ nunc subiiciemus. Fel gruis calidum subtile, si cum aqua famsuci naribus instilletur, paralyti prodest, & facit titillationem, (videtur aliquid corruptum,) Haly. Sunt qui tradant, si gruum fel cum *zambacelo* (quidam ineptè oleum baccharum oliuæ interpretatur) misceatur, memoriæ lapsui prodesse. Sunt & qui harum etiam felle ad oculorum morbos feliciter vtantur, Symeon Sethi. ¶ Gruis testiculi vtilissimi sunt ad albuginem oculorum, si findantur, & apponatur sal gemmæ: tum aridi terantur, & cum spuma maris & stercore lacertæ & saccharo imponantur oculis. contra ictum & plagam oculi abluc hoc totum, Rasis. ¶ Gruis & columbæ fimus eandem facultatem obtinet, vt in Antiballomenis Græcis legimus. Anseris, accipitris, gruum, & similium stercore, de quibus multa nugaces quidam fabulantur, inutilia esse experimento compertum est, Aetius 2. 117.

H.

Grues a. Grues masculino & foeminino genere dicuntur, vt Nonius & Seruius obseruatunt. *Strymoniaq; grues*, Vergil. 1. Georg. *Longior hic quam grus grue tota cum volat olim*, Lucilius apud Nonium. Virum tu hunc gruem Balearicum, an hominem putas esse? Laberius apud eundem. ¶ Grues etiā Naupliadæ volucres dicuntur, vt Textor annotauit, & *Palamedis aues*. quoniam Palamedes Nauplij filius ex earum ordinetres literas reperisse fertur. *Clangunt Naupliadæ volucres, & per uia pinnis Nubila conscribunt*, Politianus. vide supra in C. vbi de literato gruum ordine scriptum est.

ues cur di- ¶ *Γέγωνος* generis epicœni est, Suidas. Io. Tzetzes in masc. & in foeminino genere vtitur, Basilis & *Etasint*. Menecles apud Athenæum masc. genere. *Γέγωνος* semper in foeminino genere effertur, non masc. sicut *Cuius ge-* etiam *ἰππας*, si Atticè loqui volueris. *Γέγωνος* dicitur quasi *γῆγευος*, *ἀπὸ τῆς πλὴν γλῶσσης* (*τὰ δὲ γῆς ἀπὸ πλάτης*) *neris sit* *ἑρευνῶν*: hoc est, ab eo quod terræ semina perscrutetur. vnde & *ἀπὸ μολόγος* (frugilega) nominatur. semi- *γέγωνος*. na enim quæ terra non obruta fuerint in agris, colligit, Varin. & Eustath. de auicula exigua quæ spermotymon. logus similiter vocitatur, inter Passeres dicam. Aut forte geranos vocata est, quod colore cinereo & ferè cano tanquam *geron*, id est senex appareat. quin etiam in senectute color pennarum ad nigredinem ei mutatur. *Γέρων*, honorandus, *ἐν πῶς*, (vt & *γερώνιος*, & *γερῶς*), οἱ δὲ *γέγωνος*, Hesychius & Varin. legendū puto *γέγωνος*, id est grus, cum accentu in prima. nam & *γέρων* nonnullis grus foemina exponitur, (vt *σειρήν* mas) secundum Ælium Dionysium, citante Cælio. *Γῆς*, grus, Tyrrhenis, Hesych. & Varin. *Σειρήν*, grus mas, Idem: dictus forsan à voce. nam & Aristoteles grues in postremo migratium agmine *ἔσθισον* *ἐπὶ πτείναν* ait. *Σέρπτης*, grus, Polyrrhenijs, Idem.

Epitheta.

¶ Epitheta. Grues aeris, (id est, altius volantes) Vergilius 10. Æneid. Altiuola, Alciatus. Hyberna Rhodopes grus, Statius Sylu. 4. Strymoniam gruem, Vergil. Æneid. x 1. Seruius Thraciam interpretatur. Threicia grus, Ouidius 3. de Arte. Reperio & apud Ioan. Textorem hæc epitheta. Grues aduenæ, altiuolantes, Thracum volucres, rapidæ, querulæ, profugæ, granilegæ, vagæ. ¶ *Ἀρπύγαι* *ἀπὸ πλά-*

στέρματος ὑπέτι (aliàs ὑπέτιω, Suidas in Biston) βιστονίαν γέρανον, In epigrammate. Thracia olim Biston dicebatur, ut in Bifone dixi. Ἀριστεύου τε γλαυκῶν λαμοπέδαν γέρανων, In epigrammate. Ἡ εἰς γέ-
 ραναι, apud Homerum: Eustathius & alij interpretantur matutinas, vel in aere volantes. Vergilius quo-
 que grues aerias dixit. Κραπναί, Calabro. Ὑπέτις γέρανων χορὸς ἐρχέσθαι ἡεροφάνων, Oppianus. Λί-
 βυσσα γέρανος, Babrius apud Suidam. Ἡ μακράνχιλ ὄρνις, id est avis proceri colli, pro grue, Melanthius
 apud Athenæum. Πυγμαρχομάχοι γέραναι, Eustathius.

¶ Gruere dicuntur grues, ut sues grunnire: unde tractum est congruere, hoc est conuenire, quia *Congruere*
 id genus volucrum minimè foliagum est, Festus. Et alibi, Congruere dictum est à gruibus, quæ non *re dictum*
 se segregant, siue cum volant, siue cum pascuntur. Ingruere est simul gruum modo inuadere, Perottus. *gruibus.*

¶ Γέρανος, imber apud Cyrenæos, ὡς τὸ τίς γλῶσσην ῥήνειν, Varinus. Diades suis scriptis ostendit se inue-
 nisse coruum demolitorem, quem nonnulli gruem appellant, Vitru. *vide in Coruo a.* Sunt qui gruem *Homonym-*
 exponant machinā ad subleuanda onera, sic dictam quod in longum prominens collum gruis referat, *ma.*

cuius sepe meminerit Vitruuius. *Vide* Budæum in Pandectas. Tympanum, Græci etiam géranon ap- *Varietas*
 pellant, est rotæ ambitus magni genus, cuius circumactu calcantibus hominibus adfixas pro gradibus *chinari*
 regulas, axis fune obuoluitur, atq; ita onera extolluntur, aut sublata deprimuntur, Philander in Vitru- *species*

uium 10. 4. Nostri hanc machinam vocant ein Steinrad quod ad saxa potissimum eleuanda huius ro- *grues di-*
 tæ usus sit. Geranium vocatur lignum, quo ex puteis hauritur aqua, celoneum item nuncupatum: nam *et sunt.*

κέλον lignum est, νέειν adnuere, Cælius. Κηλόνειον, γέρανιον μικρόν, τὸ ἀνανεῦον, καὶ κατανεῦον, Varinus. *vide*
in Ciconia a. Γέρανος etiam est machina quædam quæ è sublimi demittebatur ad raptum corporis alicu-
 ius, quo vsa est Aurora cum Memnonis corpus raperet, Pollux libro 4. Γέρανος est vncus (harpax) in

scena paratus à mechanopœo, quo persona aliqua rapiebatur ἐξ ὅ (δὲ ὅ forte) ὁ ἐσκευασμένος ὑποκριτῆς
 παραγωγὸς (ἀρπάξας), Varinus. Dicebatur item γέρανος instrumentum ligneum in quo pistores farinam
 pinfunt: unde & farinas (τὰ ἀλφίτα) γέρανεια cognominant, Hesychius & Varin. Nos tale instrumen-

tum inter variam rei rusticæ supellectilem, depictū dedimus *in Boue H. e.* Simili etiam (pila scilicet, cum
 pistillo qui à fune pendet, funis autem alligatus est perticæ flexili quæ per transuersum tabulato superio-
 ri affixa est) figuli nostri vtuntur: & simili ferè puto molitores ad excorticanda & frangenda legumina.

nec ineptè aliquis etiam malleos istos quibus lintea ad vsum chartæ parandæ comminuuntur, grues di-
 xerit. ¶ Fuit & geranos saltatio, quam nostris literis dicere gruem licet. numerosa erat saltantium tur- *Geranos*
 ba, quadam volantium gruum similitudine. instituta hæc primū fertur à Theseo apud aram Deliam, *saltatio-*
 dum exitum de labyrintho imitatur, Cælius. Τὴν δὲ γέρανον καὶ πλῆθος ὠρχήνιο, ἕκαστος ἐφ' ἑκάστῳ καὶ εἰ- *nus genus.*

χον, τὰ ἄκρα ἕκαστέρωθεν τῆς ἡγεμόνων ἐχόντων, τῆς δὲ Θεσείας τῶν τῶν Δηλίων βωμὸν ἀπομιμησάμενων
 τὸ τὸ Λαβυρίνθου ἐξοδόν, Pollux lib. 4. Γερανὸς λχός, princeps & coriphæus chori & saltationis in Delo,

Varinus: quasi geranum, id est sequentem saltationem post se trahens. ¶ Geranóchrus, color est lanæ *Gerano-*
 à gruibus vocatus, Hermolaus. Apud Plin. in Epidico de geranio video mentionem haberi, corruptis li- *chrus.*

cet vulgatis codicibus: Cerinum, inquit, vel geranium: & epiphonema statim per annominationē sub-
 iungit, Gerræ maximæ. hanc verò (vestem) à colore gruis cinericio puto dictam, ut ea sit quam Græci

ποδδειδὴ vocāt, Cælius Calcagninus in Epistol. Γέρανιον χεῶμα pro cinereo colore, apud innominatum
 quendam Græcum recentiore reperit. ¶ Geranopipas legitur in scripto quodam Hieronymi ad Eu- *Gerano-*
 stochium, de sene quodam monacho: Huic, inquit, inimica castitas, inimica ieiunia, prandium nidori- *pipas.*

bus probat, & altilis γερανοπίπης, vulgò pipizo nominatur. Ipse (inquit Cælius Rhodig.) malim legere γέ-
 ρων οἰνοπίπης, id est *senex temulentus*, quem plebeia voce *pipizonem* dici solitum coniectamus. nam πιπί- *Gerano-*
 ζειν sugere significat. ¶ Plato in Ciuili γερανοβοσίᾳ esse scribit in Thessalicis campis: sed Pollux ex Pla- *botia.*

tone γερανοβοσίᾳ legit, per σ. ¶ Seleucus ad nos misit tigrin, & oportebat nos illi vicissim remittere τῇ- *Trigerā-*
 εῖον Τεργέρανον. & γὰρ γίνεσθαι τῆς αὐτοῦ, Philemon in Neæra apud Athenæum. ego quid per vocem τει- *nos.*

γέρανον significetur non assequor.

¶ Stirpes. Geranium, Γέρανιον, herba à Dioscoride (vel quisquis est qui nomenclaturas diuerfas *De stirpi-*
 adiecit) pelonitis etiam vocatur, (malim pelargitis: quod scilicet instar rostri vel gruis, vel pelargi, id est *bus à grue*
 ciconiæ, pericarpia sua veluti acus quosdam rigentes proferat,) & echinastrum (quod acus illi veluti spi- *denomi-*
 cula in echino rigeant) & geranogeron: cuius formæ viriumq; descriptio omnino eam quæ pecten Ve- *natis.*

neris appellatur quibusdam, referre mihi videtur: nec obstat quod eadem fortè caucalis alibi dicta vi-
 deatur. alia enim caucalis Dioscoridis esse potest, &c. Est & alterum geranium Dioscoridi, folijs maluæ

similibus, cui in coliculorum cacuminibus apices quidam prominent similitudine gruini capitis cum
 rostro, aut caninorum dentium, nullo in medicina vsu. Sunt in folliculo illo (pericarpio) geranij secun-

di cum viridi colores alij plures, præsertimq; cinereus, tam præsentī totius colli capitisq; & rostri gruini
 imagine, ut aptiore pictura ostendi à peritissimo pictore animalis eius tota ea pars non potuisset,

Marcellus Vergilius. Est & gruina inter secundi geranij nomenclaturas apud Dioscoridem. mihi
 quidem eadem nominis ratio à gruini rostri similitudine ad pericarpia in his stirpibus, in vtroque ge-

ranio conuenire videtur, etsi authores secundo tantum generi hos acus adscribant, cui folia ut maluæ,
 vulgò cognito, pedem columbinum vocant. Plinius geranij genus vnum folijs eicutæ facit, minutiori-

bus: alterum verò anemonæ folijs, &c. videtur autem mihi ex diuersis authoribus hæc descripsisse, &

vnum geranij genus (possunt enim eadem folia vel anemonæ comparari, vel cicutæ vt minora sint tamen) in duo distraxisse. Est & tertium apud nos geranij genus, folijs ferè pimpinellæ, sed magis diuisis, binis è regione, quam acum pastoris vulgò quidam nominant. *Herba Roberti* quoq; vulgò dicta, quam inter sideritides ponunt eruditi, & alia quædam sylvestris in montibus ferè nascens, radice sanguinea, (vnde nomen ei apud nos, *Blutwurzel*) apices acum instar habet eadem qua gerania effigie eminentes. Plinius id genus cui folia anemones, radicem inquit mali modo rotundum habere, cum Dioscorides simpliciter *ῥιζαν ὑποτροχύλον* dixerit, hoc est radicem subrotundam: ego oblongam & teretem accipio. Radix è geranio (inquit alibi Plinius) peculiariter secundis inflammationibusq; (lego inflationibus ex Dioscoride, & ipso Plinio in præcedentibus de geranio scriptis) vuluarum conuenit. Apud Hesychium & Varinum *γέρανιος* pro herba scribitur. ¶ Quinquefolium herbam aliqui Germanicè vocant *Kranfuß* id est gruis pedem, quasi *geranopodium*. ego inter lychnidis coronariæ nomēclaturas apud Dioscoridem *geranopodion* legere memini. ¶ *Γεράνεια*, quæ secundum aliquos hydna dicuntur, hoc est tubera, Eustathius. Cranium, tuber & fungus radice carent, Theophrastus 1.9. Græcè legitur, *ῥ'δνον, μύκης, πύξος, κράνιον*. sed Athenæus libro 2. pro duabus postremis vocibus, habet *πέζος & γέρανιον*. quanquam is locum Theophrasti citat non super carentibus radice, sed super habentibus corticem læuem. Hydnon est quod aliqui aschion vocant, Theophrastus primo, decimo. hîc etiam Athenæus pro aschion legit *γέρανιον*. Quærendum an tuberi appellatio cranij melius conueniat propter rotunditatem.

*Geranites
gemma.*

¶ Geranites gemma à gruis colore (aliàs collo) nomen habet, Plinius.

*Grus marina
gruis pi-
scis.*

¶ Grus marinus, piscis quidam ab Æliano descriptus, &c. *NE ROGV RVNO*, *νερογέρνο*, hoc est grus nigra, à Græcis vulgò dicitur (vt audio) auis quædam aquatica. Ardeam Hispani quidam *gron*, quasi gruem appellant, propter quandam corporis similitudinem.

Icones.

¶ Icones. Ægyptiorum sapientes hominem sibi ab aduersariorum insidijs cauentem cum volunt significare, gruem vigilantem pingunt. hæ enim hoc scipias præsidio custodiunt, tota nocte per vices excubias agentes, Orus. Idem syderalis scientiæ gnarū cum significant, gruem volantem pingunt. illa enim altè admodum volat, Idem. Typographi quidam pro insigni suo gruem habent pictum, qui pede altero attracto lapillum sustinet, vigilantia & diligentia monumentū. Gulosi hominis icon grui-

*Emblema
ex grue.*

no collo ab Alciato repræsentatur, cuius Emblema infra in fine huius historiæ ponam. Ludouicus Dominicus in Italica descriptione Theatri Iulij Camilli, inter imagines Ioui attributas: Sub Gorgonibus Iouis (inquit) erat imago gruis, quæ cælum volatu petens, rostro caduceum tenebat: & elabente è pedibus eius pharetra, sagittæ effusæ per aerem cadebant dispersæ. qualem memini iconem vidisse in auersa parte veteris cuiusdam nummi. Grus animum vigilantem significat, qui iam defessus & fastidians mundum eiusq; imposturas, tranquillitatis desiderio ad cælum euolat, caduceum hoc est pacem & tranquillitatem gerens. E pedibus verò pharetra cum sagittis excidit, hoc est curæ huius mundi relinquuntur. In hanc sententiam Psaltes: Quis dabit (inquit) mihi pennas sicut columbæ? & volabo, & requiescam.

*Nomina
propria à
grue de-
sumpta.*

¶ Propria. Gerana, *Γεράνα*, mulier quædam fuit, apud Pygmæos olim diuinis honoribus affecta, & à Iunone in auem gruem conuersa: vide infra in b. ¶ Gerania vrbs fuit Thraciæ, (in eo tractu quem Scythæ Arotêres tenuêre,) vbi Pygmæorū gens fuisse proditur, quos *Catizos* barbari vocant, creduntq; à gruibus fugatos, Plinius. Gerania locus est in Laconico agro, Idem 4.5. Geranthæ vrbs Laconicè est Pausaniæ, Stephanus. In ora Græciæ oppidum est Geranea, Idem. Gerania vocatur promontorium in Megaride (cuius meminit Lysias) in mediterranea vergens, ac oblongum, indeq; ab figura nuncupatum, Cælius. Stephano *Γεράνεια* mons est inter Megara & Corinthum, à quo se præcipitem dedit Ino cum fugeret Athamantem, (vt meminit etiam Scholiastes Pindari in argumēto Isthmiorum.) A primitiuo *Γέρανη* (inquit) deriuatur *Γεράνεια*. gentile *Γερανεύς* vel *Γερανειάτης*. Hunc montem Geraniam fuisse appellatum scribit Pausanias in Atticis, quia Megarus quidam in diluuiō ad volitantium gruum clangorem eum tranauerit. Geranidæ, *Γερανειῖδαι*, incolæ Phocidis, Hesychius & Varinus. Gerania, *Γεράνεια*, oppidum Phrygiæ, Stephanus.

*Similia ex
gruibus.
Philoxe-
nus gruis
collum o-
ptasse di-
citur.*

¶ b. GROMPHENAM auem in Sardinia reperiri narrant, grui similem, ignotam iam etiā Sardis, vt existimo, Plinius. Stymphalides aues ad gruum magnitudinem accedunt, Gillius. Ibis est cruribus gruinis, Valla apud Herodotum. Theophilus ait Philoxenum Euryxidis filium (*τὸν Εὐρυξίδος*) hominem gulæ præcipuè circa pisces mancipium, non satisfacisse suæ circa ingluuiem libidini, gruis collum optando: cum potius oportuisset eum omnino aut bouem aut camelum, aut elephantum fieri, vt & multum & multa cum voluptate ingereret, Athenæus lib. 1. cum paulò antè Philoxeni Leucadij & alterius Cytherij opso-phagorum, hoc est gulæ circa pisces obnoxiorum meminisset. *Φιλόξενος πρὸς τὴν ἐπιξίους ὁ ψοφάρος ὢν τὸν φάρυγγα αὐτῷ μακρότερον γέρανι γενέσθαι ἤθελετο, ὥς ἡ δόρυς τῇ ἀφῇ*, Aristot. in Ethicis 3. 10. Ego vtrobique *Κυθήριον* legere malim. nam & Machon Comicus apud Athenæum lib. 8. de Philoxeno Cytherio scribit, optasse illum sibi collum tricubitale: *Φιλόξενος ποτὶ ὡς λόγος, ὁ Κυθήριος Εὐξάτο πρὶν ἔχειν τὸν λάρυγγα πῆχυν, ὅπως κατὰ πίνω φησὶν ὅτι πλείστον χερόν, καὶ πάνθ' ἅμα μοι τὰ βρώμαθ' ἡδονῇ ποσῇ*. sed Philoxenum Eryxidis à Plutarcho quoq; memorari Cælius annotauit. quare nihil defini-

nio. Clearchus non Philoxenum, sed Melanthium quendam ait optasse sibi τῆς μακράν γενοῦς ὄρνιθος τὸν πρῶτον, ἢ ὅτι πλεῖστον τοῖς ἡδέσιν ἐν ἀλφειῇ, Athenæus. ¶ Ibis nigra in Ægypto pedibus est gruinis, Herodotus. ¶ Apion refert O Eneo in Menide regnante, bicipitem gruem apparuisse, tumq; Ægyptium feracem extitisse: atq; sub alio rege quadricipitem auem visam fuisse, & quanta antea nunquam Nilum alluione redundasse, frugumq; vbertatem mirificam fuisse, Ælianus.

¶ c. Parasitus quidam apud Athenæum, multa de se iactans, inter cætera nihilo se grue inferiori esse ait ad matutinam absq; calceis deambulationem: Ἀνὸς δὲ τοῦ ὄρνιθος ὁρθεῖν πατεῖν γέρονος. ¶ Capra quidem cytisum sequitur, lupus inde capellam, Ἀ' γέρονος τὸ ῥοζον, (id est grus verò aratrum,) ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν μεμνημένην, Theocrit. Idyllio 10. *Trahit sua quenque voluptas.* Ægirus agricola in epistolis Theophylacti Simocati, de gruibus cōqueritur Platano rustico, quod messes ipsorum inuadant & spem frugum consumant. ¶ Cattuza & Rhacole Stephano, regio est Pygmæorum, & incolæ Tussyli, vt Carres vocabant. Plinius Catizos hanc gentem appellauit. Ὅθεν δὲ τὰς γεράνας ὀρμᾶν, τὸ χεῖρον Ρ' ακώλιον παρὰ γορεύεσθαι, Stephanus. *Pendula ceu paruis moturæ bella colonis Thracia, cum tepido permutant Strymona Nilo, Ordinibus varijs per nubila textitur alis Littera, pennarumq; notis inscribitur aer,* Claudianus. Τῇσι δ' ἄρ' ἰπταμένησι καὶ τῆς εὐρέως ἑσμοῖ. Ἡ ἔρα τε σκιάσσι, καὶ ἄλλυλον ὄγμον ἔχουσιν, Oppian. *Clamorem ad sidera tollunt Dardanidæ muris: Quales sub nubibus atris Strymonia dant signa grues: atque æthera tranant Cum sonitu, fugiuntq; Notos clamore secundo,* Verg. 10. Æneid. Κλαγγή (clangor) propriè dicitur de gruuum voce. hoc vocabulo ab initio statim tertij Iliad. poeta ter vtitur, semel de clamore Troianorum pugnam ineuntium, bis de gruuum voce. est enim (inquit Eustath.) grus auis vocalis, φωνητική: vt timidiora animalia omnia φωνητικώτερον sunt animosis. Τῶν δ' ὅς' ὀρνίθων πετελυῶν ἔθνεα πολλὰ, Χλωῶν, ἢ γεράνων, ἢ κύκνων, δολιχοδείρων, Ἀ' σίω ἐν λειμῶνι Καυτέρῃς ἀμφὶ ῥέεθρα, Ἐ' νθα καὶ ἔνθα ποτ' ἔσται ἀγαλλόμενα πτερύγεσσι, Κλαγγιδὸν παρὰ χερσὶν ἔχοντων, σμαραγδαῖ δέ τε λειμῶν, Homerus Iliad. β. Ταῖ δ' ἐφέροντο Κλαγγιδὸν κραυγῇ σὺν ἐειδόμενα γεράνοισι, Calaber lib. 3. ¶ Gruem marinum piscem è semine gruuum per mare migrantium delapso nasci aliqui credunt, vt in Aquatiliū historia recitabo.

¶ d. Gruum genus quadam prudentia præditum videtur, Plato in Ciuili. Ad ciuitatem auium *De gruū* condendam è Libya venerant ὡς τρισμύρια Γέρανοι, θεμελίους καταπεπωκῆσθαι λίθους. Τότ' οὖν ἐτύκισον (ἐ- *prudētia.* ξον) αἱ κρέατες τοῖς ῥύγχεσιν, Aristoph. Μὰ Δί, ἀλλ' ἴν' οἱ λησταί γε, (piratæ) μὴ λυπώσιν με, Μετὰ τῆς γεράνων ἐκείθην (ab insulis & vrbibus) ἀναχωρῶ πάλιν, Ἀ' νθ' ἑρμῆος πολλὰς καταπεπωκῶς δίκας, Sycophanta apud Aristoph. in Auibus. vbi Scholiastes, Ἀ' νθ' ἑρμῆος, id est pro lapide. grues enim ore lapillos circumferunt, ne in transuersum rapiantur à ventis. ¶ Erasistratus præ nimio aduersus Hippocratem contendendi studio, ne communes quidem omnium hominum notitias obseruat, ἀλλ' ἐπὶ καὶ τῆς γεράνων ἀνοητότερος εὐρίσκεται, Galen. in lib. de phlebotomia cōtra Erasistratum. hoc est, Sed ipsis etiam gruibus minus mentis habere reprehenditur. ¶ Ἀλλ' ὅς' ὀρνίθων πετελυῶν ἀετὸς αἰθῶν. Ἐ' θνος ἐφορμάται ποταμὸν πάρα βοσαιομυδάων Χλωῶν, ἢ γεράνων ἢ κύκνων δολιχοδείρων, Homerus Iliad. ο. ¶ In brevis staturæ hominem (comma Iuliani: Ἀ' σφαλέως οἰκησὼν ἐν ἄστει, μὴ σε κολάσῃ Ἀἴματι Πυγμαίων ἡδὲ μύνη γέρονος.

¶ e. Gruum cerebrum quippiam amatorium habet, vtile ad conciliandam mulierum gratiam, si modò benè animaduertent qui hæc primi obseruarunt, Ælianus.

¶ f. In Cotyis Thracum regis conuiuiū apud Athenæum grus etiam appositus memoratur.

¶ g. Pulmonis vulturini dextræ partes venerem concitant viris ad alligatæ gruis pelle, Plin. Iecur *Magica* ranæ dryopetis, (alias *diopetis*) & calamitæ in pellicula gruis alligatum venerem concitat, Idem. Negant *vel super-* illos in villo labore lassescere, qui neruos ex alis & cruribus gruis habeant, Idem. *stitiosa.*

¶ h. Iocatur Epicharmus apud Athenæum ludendo circa voces ἔρανον & γέρονον. Ὁ Ζεὺς μὲ χαλέσσε Πέλοπι γ' ἔρανον ἐστίν. Ἡ παμπόνηρον ὄψον ὦ τῶν ὁ γέρονος. Ἀλλ' ὅτι γέρονον, ἀλλ' ἔρανον τοι λέγω.

¶ Apologus de grue, quæ stipulata mercedem os lupi gutturi inhærens immisso capite eduxit, *Apologus* *de grue lu-* relatus est in Lupo, in prouerbio, E faucibus lupi. Qui in conuiuijs gryphos inenarrabiles quodammodo probant, Æsopeam vulpem gruemq; imitari videntur, quarum vtraq; facetoso conuiuij apparatu *pi gutturi* *inhærens* alteram delusit ac dimisit incoenam, Cælius. ¶ Pygmæa in gruem mutata memoratur in descriptione *os extra-* telæ Palladis, apud Ouid. Metam. lib. 6. Bæus author est Cygnum regem Ligurum à Marte conuer- *hente.* sum esse in sui nominis auem: & cū ad Sybarin fluuium peruenisset coiuisse cum grue. Idem scribit, *Metamor-* insignem quandam mulierem apud Pygmæos fuisse (hæc ab Eustathio Γεράνα vocatur) quæ cū à ci- *phos in* *grues.* uibus deæ instar coleretur, veros deos ipsa contempserit, maximè verò Iunonem & Dianam. Quare *Prouer-* indignata Iuno in speciem informem, auis scilicet, ipsam conuertit, & Pygmæis, à quibus antea coleba- *bia.* tur, inimicam & exosam reddidit. Addit, ex hac & Nicodamante testudinem terrestrem natam esse, Athenæus. Meminit etiam Ælianus de animalib. 15. 29. ¶ Aues hominibus deorum sententiam nunciant, aquila Iouis, grus Cereris, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis.

¶ Prouerbia. Grues lapidem deglutientes: *Vide supra in C. & in d.* ¶ Gruibus stolidior, *Vide su-* *pra in d.* ¶ Ibyci grues, Αἱ Ἰβύκις γέρανοι, Græcis in prouerbium abierunt, quod dici cōsuevit, quoties *Gruib. sto-* sceleribus nouo quodam & improviso casu proditis, scelesti pœnas dant ijs quos læserunt. Id ex huius- *lidor.* modi quodam euentu natū memorant. Ibycus poeta quidam, cū in latrones incidisset iam occiden- *Ibyci* *grues.* dus, grues fortè superuolantes obtestatus est. Aliquanto post tēpore cū ijdem latrones in foro sederēt,

rursumq; grues superuolarent, per iocum inter se susurrabant in aurem, Αἱ τ' ἑὺ καὶ ἐκδιδοὶ τ' ἀπεισιν: id est, Adfunt Ibyci ultores. Eum sermonem assidentes in suspicionem rapuerūt, maximè desiderato iam pridem Ibyco. Rogati quidnam sibi vellet ea oratio, hæsitante atq; inconstanter responderunt. subiecti tormentis facinus confessi sunt. atq; ita velut gruum indicio pœnas Ibyco dederunt: ac (aut potius suo ipsorum indicio, ut dicitur, perierunt. Huiusmodi fermè Plutarchus in Commentario de futili loquacitate. Meminit huius adagij Ausonius in Monosyllabis: Ibycus ut periit? vindex fuit altiuolans grus. Extat super hac re Græcum Antipatri epigramma, (in Anthologio,) Erasmus.

Emble-
ma Alcia-
ti.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur *Gula*.

Curculione (Gurgulione) gruis, tumida vir pingitur aluo, Quilarum aut manibus gestet onocrotalum.
Talis forma fuit Dionysi & talis Apici, Et gula quos celebres deliciofa facit.

DE GRYPE, PRIMVM EX VETÈRIBVS, deinde recentioribus.

Grypes
aut gry-
phes an di
cendū sit.

G R Y P S generis masculini, in gignendi casu facit grypis, ut apud Græcos γρύψ, γρύπος (et si aliqui primam circumflectant in obliquis, quæ quidem apud Vergilium longa est, *Iungentur iam gryphes equis.* ego utroq; modo, alias cum acuto, alias cum circumflexo, in vetustis Græcorum codicibus scribi reperio) non γρύφος. multi tamen Latini, etiam veteres, gryphas per *ph.* scripserunt. nos utroq; modo utemur, et si absq; aspiratione grypem scribi magis placeat. Non desunt qui etiam gryphum scribant in secunda declinatione, quos non probârim: & minus illos qui gryphonem in tertia. Plinius tamen 7.2. gryphis dixit in datiuo plurali, in quem locum Hermolaus & Gelenius nihil annotarunt. Forte dicendum Latinos sæpe in plurali nominum à Græcis sumptorum terminationem in *bus* vitare: ut in poematis, edigrammatis, &c. Γρύπος, ὁ γρύψ, Hesych. & Varin. legitur autem apud Lycophronem, Λεύσσω γένετ' ἀ γρυών ἐπὶ πρῶτον. aliqui κορυμῶν, id est truncum vel stipitem interpretantur. Lycophron pro naui accipit, ut Cælius annotat. etiam si ad Alexandrum posse referri putat interpres. Picos veteres esse voluerunt, quos Græci γρύπας appellant, Nonius. Picos diuitijs qui aureos montes colunt. Ego solus supero, Strophilus inuenito thesauro in Aulularia Plauti. ¶ Hebraicam vocem *peres*, פֶּרֶס, aliqui gryphem interpretantur: nos potius *accipitrem*, Paulus Fagius. Deuteronom. 14. inter aues immundas Hebraicè *peres* legitur, in translatione LXX. interpretum γρύψ, & sic Procopius quoq; habet, (Α' ποφάσει ὁ νόμος τὸν ἀετὸν καὶ τὸν γρύπα,) & Hieronymus. & similiter Leuitici 11. alij hanc vocem aliter interpretantur, ut indicauimus supra in Capite de accipitribus diuersis. Est & *asnyh*, אַסְנִיָּה, Hebraicum nomen, quod ab alijs atq; alijs conuertitur accipiter, smerillus, halicetus, gryps. In Lexico trilingui Munsteri pro gryphe legitur etiam אַסְנִיָּה & אַסְנִיָּה, hoc est *bargesa* & *adia*, si rectè lego, nescio qua dialecto.

An sint
gryphes,
& ubi de-
gant.
Descri-
ptio gry-
phium.

¶ Gryphas volucres auritas in Æthiopia ad uncitatem rostri fabulosos reor, Plin. In Asiatica Scythia terræ sunt locupletes, inhabitabiles tamen. nam cum auro & gemmis affluent, gryphes tenent vniuersa, alites ferocissimæ, & ultra omnem rabiem sæuientes: quarum immanitate obfistente, aduenis accessus difficilis ac rarus est. Quippe visos discerpunt, velut geniti ad plectendam auaritiæ temeritatem. Arimaspi cum his dimicant, ut intercipient lapides, (gemmas,) Solinus. Gryphas Aristæas ait feras esse leonibus (equis, Leonicens in Varijs, Aristæam quoq; citans, non probo) similes, sed alis atq; rostro aquilæ, Pausanias. verum quæ capita cum incuruis rostris aquilarum more, sed aurita habeant, Leonicens. Grypibus (γρύψ) maculas ceu pantherarum inesse aiunt, Pausanias in Arcadicis. Aurum quod grypes effodere dicuntur, petrae sunt aureis guttis minutissimis conspersæ, quas hæc fera rostro discindit. Sunt enim huiusmodi aues in India, & Soli sacrae esse perhibentur: easdemq; quadrigæ iungunt qui Solis imaginem apud Indos pingunt. Magnitudine autem ac viribus leonibus pares illos esse tradunt: & ob petrarum cupiditatem sibi inuicem insidiari. elephantos quoque ac dracones superare. Volant autem non multum, sed quantum paruulæ aues, non enim pennatæ sunt, sed rubra pellicula alarum costæ, tanquam digiti (animalium scilicet steganopodum) connectuntur. Itaq; in gyrum delatæ aliquantum volare, & è sublimi pugnare possunt, Philostratus lib. 3. de vita Apollonij. Philostratus scribit grypes superare elephantos & dracones, (Ælianus cum cæteris quidem animalibus grypes pugnare ait, ab elephantis verò & draconibus vinci,) omnia deniq; animalia præter tigridem, quæ ob velocitatem ab ea aufugit: vultu quoque non multum ab humano differre, Volaterranus.

De eorum
volatu.

Pugna ad-
uersus ele-
phantos &
dracones.

Alter
eorundē
descriptio.
An aurū
effodiāt et
custodiāt.

¶ Gryphem Indicū animal audio similiter quadrupedem ut leonem esse, robustissimis item existere vnguibus, leonū similibus: tum esse posticis partibus nigrum (κατὰ πρῶτον. in nostro codice videtur κατὰ πρῶτον legendum) anticis verò rubrum: alas autem ipsas non item eiusmodi, sed albicantes ferunt. Ctesias eos ait (τὸν δὲ πικρῶτα ὁ δὲ πικρῶτα ὁ δὲ πικρῶτα id est, collum cæruleis pennis floridè distingui) aquilino ore esse, & capite cuiusmodi pictores fingunt: oculis autem igneis, nidosq; in montibus facere, utq; ætatis processu grandes non capi, ita earum pullos comprehendi posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri custodes esse, aurumq; effodere aiunt, & simul eo ipso nidos construere: quod verò auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri, quod veri quidem simile videtur, custodes esse negant. neq; enim gryphes auri egere. at contra ipsos cum ad colligendum aurum homines accesserunt.

acceſſerunt, hos de pullis ſuis maiorem in modum timentes, pro eis pugnare, atq; cum alijs etiam animalibus concertare, eaq; funditus vincere. Contra autem leones & elephantos nō ſtare, (atqui Philoſtratus has etiam belluas à grypibus ſuperari ſcribit.) idcirco indigenæ, quòd ab huiusmodi animalium robore timeāt, non interdium, ſed ad collectionem auri noctu proficiſci, quod ſe tum melius latere arbitretur. Locus ubi gryphes verſantur, ac ubi aurum effoditur, deſertiſſimus eſt. Quocirca aurum venari ſtudentes, mille, aut bis mille armati eò perueniunt, ſimulq; foſſoria & ſaccos afferunt, ſilentem lunam obſeruantes. Quòd ſi gryphes fallant, duplicem commoditatem aſſequuntur, quòd & eorum vita ab illorum atrocitate ſeruatur, & quòd etiam aurum Indi domum auferunt. Sin in furto deprehendantur, perierunt. Cum ſemel eò proſecti ſunt, domum non niſi triennij, aut quadriennij interuallo reuertuntur, *Ælianus*.

¶ Sphingem finxerunt vnguibus grypis, Scholiaſtes Lycophronis. Ad Septentrionem Europæ quàm plurimam auri vim eſſe conſtat. ſed quomodo fiat, pro comperto dicere non queo. Dicuntur tamen id à grypibus auferre Arimaſpi, viri vnoculi, quod quidem non crediderim, vt viri naſcantur vnoculi, cæteram naturam habentes alijs hominibus parem, Herodotus libro 3. Ariſteas Proconneſius in verſibus ſuis ſcriptum reliquit, grypes ob aurum cum Arimaſpis (qui omnes luſci naſcantur) ſupra Iſſedonos certare. aurum verò quod cuſtodiant terram proferre, Pauſanias.

¶ *Aucha* vel *ancha* (neſcio cuius lingue vocabulum, apud Raſim in libro de 60. animalibus cap. 39. *De aucha* auiſ eſt maxima, teſte Ariſtotele, (nihil tale apud Ariſtotelem extat) ex cuius alarum pennis pharetras *vel aucha* fieri aiunt, ad condendas ſagittas. & ex vnguibus eius vaſa potoria. Indigenæ vt eas capiant, duos boues *ane mon-* alligant in curru alligato lapidibus, iuxta currum verò tugurium eſt, in quo latet venator, qui in prom- *ſtroſa.* ptu ſecum habet ignem & aquam. Et cum aduenerit auiſ, & vnguibus in bouis corpus infixis nec illum auferre, nec vngues extrahere poteſt, venator igne alas eius accendit: iſſque conſumptis vt volare non amplius queat (ignem aqua reſtinguit, &) capit. Sunt ſanè animalia omnia in regionibus ab æquatore verſus meridiem tum corpore maiora, tum magis admiranda, vt elephantes & rhinocerotes, & alia monſtroſa. Cæterum in felle huius auiſ eſt quædam facultas mirabilis aduerſus comitalem, cum ad ſternutationem ciendam ſumitur drachma pondere, (nimium hoc pondus eſt: præſtat enim plus quàm *ocilece*, (vox mihi obſcura,) Hæc ille. Aues in Æthiopia tantæ reperiuntur, vt pedibus bouem vel equum integrum abreptum pro pullis cibandis auferant, Rex Æthiopix in epiſtola Hebraicè ſcripta ad pontificem Romanum in Coſmographia Munſteri. ¶ Indorum grypes & Æthiopum formicæ, quanquam ſint forma diſſimiles, eadem tamen agere ſtudent. nam aurum vtrobique cuſtodire perhibentur, & terram auri feracem adamare, Philoſtratus. Aurum à formicis aut grypibus apud Scythas erutum omittimus, Plinius.

¶ Grypi nomen impoſitum mihi videtur à roſtri & vnguium aduncitate, qua aquilam referre di- *Grypes* citur. grypum enim Græci aduncum vocant. Gryphes & ſtriges an extent in natura, Angelus Decem- *unde di-* brius querit parte 68. *Iungentur iam gryphes equis*, Vergil. *Ægl.* 8. Vbi Seruius, Hoc genus ferarum in Hy- *eti.* per boreis naſcitur montibus, omni parte leones ſunt, alis & facie aquilis ſimiles, equis vehementer inſeſtæ, Apollini conſecratæ. ¶ Grypæ, (Γρυπαί, ſecundum alios Γυπαί) dicuntur nidi vulturum, He- *Grypæ ni-* ſychyus. Γρυπῶν γευσοφυλάων οἰκησις, Eufſtathius. Gryphes Hyperborei, obunci, & Scythici apud *di vultu-* Textorem. Γρυπαίτες χαλκηλάτες, καὶ ῥήματα ἰσχυρότερα, Ariſtophanes in Ranis. Scholiaſtes interpre- *rum.* tatur γευπαίτες, peregrina (ἀλλόκοτα) ſcuti inſignia. aquilas enim (inquit) ſolebant in ſcutis pingere. Ca- *Epitheta.* nathra grypum imagines ſunt ac tragelaphorum ligneæ, quibus inſidentes puellæ circumferebantur *Icones.* in ſpectaculis, vt Xenophon indicat & Plutarchus exponit, Cælius. ¶ Scyles rex Scytharum habuit in vrbe Borithenitarum ædes magnificas, & circa illas è lapide candido ſphinges & grypes ſtantes, Herodotus libro quarto. Athenis in arce ſimulacrum eſt Palladis: cuius galeæ ad partem vtranq; gryphes ſunt additi, in medio imago ſphingis incumbit, Pauſanias. Πέρσας ἔχον (de lapidio picto) καὶ γευπαίτες ἐξώ- *λδς πινὰς τῆς Περσικῶν*, Hipparchus apud Athenæum.

¶ Grypus, naſus gibbus ſeu aquilinus, à gryphis ſimilitudine, Tortell. Apud Perſas plurimi ſunt *Homony-* grypi, γευποι, Scholiaſtes in Argon. Apollonij. Grypos, id eſt adunco naſo homines Perſæ amplexa- *ma.* bantur, & regiones opinabantur quòd eiſmodi fuiſſe Cyrum proditum ſit, Cælius. Γρύπες, pars de inſtrumentis nauis, & anchoræ, & genus animantis volucris quod γύπον (γύπον * ἐμέσιν, Heſych.) vocant, Varinus. Γρίφος, idem quod, γρίπος, genus retis piſcatorij, ὡς τὸ γρῶ τὸ ξύω. ἐλκόμενος γὰρ ξύδι τὸ ὑπο- *χειρδύλω ἀμμον*, Eufſtathius. hinc & griphus dicitur ſermo obſcurus, & intricatus inſtar ænigmatis, qui in conuiuium (inquit Eufſtathius) proponi ſolebat, propoſita in medium phiala vino plena, quam qui griphum ſoluiffet, pro mercede ebibebat. Agreſtes boues epigrypos eſſe dicunt Græci, id eſt rictu leuiter adunco. ¶ Perſina bouum armenta, & equorum, ouium, coturnicum ac grypum (γευπῶν) greges præmiſit, partim vt ex vnoquoq; horum animalium genere hecatomben adornaret, partim vt populus inde aleretur, Heliodorus libro decimo.

EX RECENTIORIBVS.

¶ *Q*uis gryphas auritos in Aſiatica Scythia habitare credat? Perottus. Plinius etiam (vt recitaui) *Gryphes* has aues fabuloſas exiſtimat. hinc eſt forte quod nullum eius in linguis diuerſis peculiare nomē reperi- *aves eſſe* *fabuloſæ.*

tur, sed nationes omnes vſitato Græcis nomine gryphem appellant. cur enim nomen rei nunquam viſa, aut nuſquam (vt ſuſpicamur) extanti, aut certè in ipſorum regionibus nuſquam, indere homines voluiſſent? Nam quod Græcorum vanitas indiderit mirum non eſt, quæ centauros etiam & ſphinges & alia huiusmodi nomina conſinxerit. Illyrica tamen lingua gryps appellatur *nob.* Græcis hodie vulgò *γρυψ*. Italis & Gallis *gryphon*, vel *griffon*. Germanis *Gryff* vel *Greiff*. Anglis *a grype* vel *gryffon*. ¶ Perperam Grammatici quidam vulturem gryphem nominant, vulturem & gryphem ineptè confundentes, Turnerus.

Descri-
ptio.

¶ Gryphus eſt auis quadrupes, capite & alis aquilæ ſimilis, ſed multò maior. In nido ſuo lapidem agathem ponit, Author libri de nat. rer. Animal pennatum & quadrupes eſt gryphus, (&c. vt Seruius.) Iſidorus. Gryphes aues ab hiſtoricis potius quàm philoſophis & rerum naturæ peritis memorantur. Aiunt autem eas antè, capite, roſtro, alis, & pedibus anterioribus, aquilam referre: poſterius verò, vt cauda & pedibus leonem. & in aquilinis quidem pedibus, longos habere ungues, in leoninis verò breues. ex maioribus (vt ex Raſi etiam ſuprà ſcripſi) cyphos potioris fieri. hinc eſſe quòd alij lōgos, alij breues gryphis ungues inueniri dicant, Albertus. Ioan. de Monteilla ſcribit corpus magni gryphi maius eſſe octo leonibus regionum noſtrarum. nam poſtquam bouem, equum, vel hominem etiam armatum occiderit, pleno volatu illum auferre, ungues eius tanquam cornua bouis eſſe, è quibus magni pretij pocula fiant: vt de pennis alarum eius arcus rigidi & miſſilia & ſagittæ ad iaculandum aptæ. Memini ego me videre apud aurifabrum in ciuitate noſtra cornu nigrum læue, & in ſummo aduncum, ferè vt in rupicapris, triplo fortè craſſius, cuius labris argentum inducturus erat aurifaber, vt pro poculo menſis adhiberetur. id fortè bouis alicuius peregrini, vt quem Indicum vocāt, aut bubali, cornu erat, ille verò pro gryphis ungue acceperat.

In locis ſe-
ptentrion-
alib. non
reperi
gryphos.

¶ Ad extremū ſeptentrionem Rhiphæos & Hyperboreos montes aliqui poſuerunt, quos illic nullos eſſe experientia cōſtat. Quin etiam in Iuhra & locis ſeptentrionis non effoditur aurū, argentum, nec alia metalla nec inueniuntur illic gryphi & magnæ aues prohibentes fodere & efferre aurum. Ego ſanè cōtra veteres authores gryphos nec in illa ſeptentrionis, nec in alijs orbis partibus inueniri affirmarim, Matthias à Michou in Sarmatia Aſiana. ¶ Ultra *Madaigaſcar* maximam & ditiffimam inſulam, aliæ quædam inſulæ ſunt, quæ propter velociffimū maris curſum difficilimè adiri poſſunt. In his certo anni tempore apparet mirabilis ſpecies auis, quæ *Ruc* appellatur aquilæ quidem effigie, ſed magnitudine im-
rabili quæ menſa. Aiunt qui illas viderunt aues, pleraſq; alarum pennas longas eſſe paſſus duodecim, ea craſſitie
Ruc dici- quæ longitudinis naturæ conueniat. Auem tanti roboris eſſe, vt ſola ſine aliquo adminiculo elephan-
tur: quæ tem capiat: & in ſublime raptum, ruſum ad terram labi ſinat, quo carnibus eius veſci poſſit. Ego Mar-
an gryps cus quum primum hæc de illa aue audiſſem, putabam eſſe gryphum, qui pennatus & quadrupes (ex
ſu dubita- recentioribus tantum aliqui gryphem quadrupedem faciunt, veterum nullus quod ſciam) fertur, leo-
ri poſſit. ni omni ex parte ſimilis, niſi quòd faciem habet aquilæ ſimilem. Sed hi qui aues illas viderant, conſtan-
ter aſſerebant, nihil illis commune eſſe cum vlla beſtia, & quòd duobus vt reliquæ aues incederent pe-
dibus. Habebat meo tēpore magnus Cham Cublai nunciū quendam, qui in inſulis illis tam diu captus tenebatur, donec incolis earum ſatiſfactum eſſet: & hic poſtliminio domum reuertens, mira retulit

De pede
gryphis in
tēplo Lu-
tetia ſuſ-
penſo.

de conditione illarum regionum, & de varijs animalium generibus quæ in illis inueniuntur, Paul. Venerus. ¶ Lutetiæ in templo quodam (Palatij, ni fallor) pes gryphis ſuſpenſus oſtenditur. eum quidam falſum eſſe ſuſpicantur, & ex ligno conſectum. Canonici verò illius loci, ex Melita vel Rhodo allatum eſſe aſſerunt à quodam huius ordinis equite.

De aue
Chym di-
ſta.

Avis *chym* vel *kym* (Græcè *χῡμ* legitur, id eſt offifraga) maior eſt aquila (vulture, ex Auicenna.) & hoc genus aquilæ quidam gryphem eſſe putant, Albertus. idem ruſus vocem *kym* pro vulture ponit. In Capite de Aquilis diuerſis quarum recentiores meminerunt, auem in Miſnia Germaniæ re-
pertam deſcripſi maximam, cuius crura leoninis maiora fuerunt, ungues inſtar digiti humani.

DE GYGE AVE.

GYGES auis eſt ſemper clamora & canora, (*ἀναβοᾷν αἰεὶ καὶ ἄδεν δοναδν*), vnde & nomen ei impoſitum. Hæc aues amphibias noctu deuorat. Linguam eius ære exectam ſi quis infanti (qui tardius loqui incipiat) edendam dederit, mox ſilentium eis ſoluetur vt ſari incipiat, Oppianus de aucupio 2. 19.

DE AVIBVS, QVARVM NOMINA H. LITERA INCHOAT.

DE HARPE.

Harpe
quæ auis.

HARPE auis rapacis nomen eſt inconfans. nam alij miluum, alij miluò ſimilem auem, alij aliam quandam faciunt. *Arpa* auis eſt, quæ in lingua noſtra vocatur *arpa*, ſimilis miluo, ſed vtcunq; maior, Syluaticus. Harpe (inquit Euthathius in Iliad. τ.) vel miluus eſt, vel alia auis aquilæ ſimilis, quæ eſt ſublimes

sublimi facile in quem voluerit locum cum impetu se demittit. alij autem marinam laro inimicam faciunt: quæ cibum (inquiunt) colligere solet & custodire in stipulis (ὅτι τοῖς κάρφεσιν) vt pullis suis suppeditet. *Harpe* auis, quam aliqui miluum vocant, alij ossifragam, Scholiastes in Iliad. τ. Io. Tzetzes etiam harpam cum miluo confundit, Aristotel. manifestè distinguit. Cretenses miluum ἀρπετόν vocant, Hesychius.

¶ *Harpæ* (inquit Oppianus) conspectui rarò se offerunt, rupium asperrimarum incolæ. Nidos enim pullis struunt in altis montium hiatibus. Precipitijs, vt reliquæ volucres truncis ac ramis, insidunt. Pullos amore miro prosequuntur, adeò vt si quis rusticus pullum harpæ latenter suffuratus fuerit, illa nidum deinceps, cibo neglecto, non relinquat, & locum omnem gemitu plorantis instar mulieris impleat, & lachrymarum defluxu genas madefaciat. Vestiuntur autem eis maxillæ & mentum tam frequentibus plumis, vt barbæ quandam speciem ad collum demissam repræsentent, (Plinius ossifragam quoq; barbatam dici scribit: & è Græcis Grammaticis quidam, *harpen* interpretantur *phenen*, id est ossifragam: & idem in pullos amor proq; illis amissis luctus vtriq; aui tribuitur: remedia etiam ferè eadem) & hæc eis inter omnes aues nota peculiaris est. Lapidibus vescuntur, & pridem mortuorum animalium ossibus. Quòd si deglutire possint, auidè, quod obtigerit, ingerunt: maiora verò vnguibus apprehensa, in sublime volantes, per saxa deiiciunt toties, donec frangantur edendoq; sint. Morbos hedera nigra sanant aut præueniunt, Oppianus libro 1. de Aucupio. *Harpæ* hederam nidis imponunt ad custodiam pullorum, (vel vt abigantur blattæ, Zoroastres in Geoponicis) *Ælianus*.

¶ *Harpa* cum *gauia* (laro) & *brentho* (Gaza *anatem* vertit, ex Plinio vt videtur) diffidet. quoniam omnes cibum à mari petunt, Aristot. *Harpe* inimica *phoix* est. victus enim earum est similis. Idem. Et rursus, *Harpa*, *pisex* & miluus amici sunt. vbi Albertus corruptè habet, *Archy* & *archytynos* (pro harpe & *phoix*) amicitiam colunt. *Harpe* & miluo communes inimiciæ contra triorchin sunt, Plinius. Et rursus, Diffident inuicem, aquaticæ, anates & *gauiæ*: *harpæ* & triorches accipiter. Sed Aristoteles sic scripserat: Diffident etiam inter se qui è mari viuunt, vt *brenthus* & *larus* & *harpe*: item triorches, rubeta & serpens. *Harpa* & erodius inimici sunt, *Ælianus*. *Harpa* auis montana impetens oculos effodit, Plinius: sed perperam (vt video) cum Aristotele de historia animalium. 9. 18. *phoici* (cui inimica harpe sit) peculiare præ cæteris esse scribat, vt oculos potissimum appetat. nec montanam esse harpen, sed alibi ex mari eam viuere ait.

¶ *Harpe* Oppiani videtur mihi genus vulturis illud, quod nostri à partis pronæ colore ruffo vocant eum *Goldgyr*/ id est aureum vulturem, cuius figuram cum vulturis historia ponam. nam & in altissimorum montium petris similiter agit: & sub mento (vt ita nominem) plumas barbæ instar demissas habet. Aristotelis verò harpe cum victum ex aqua (mari) petat, & propter eundem anati laroq; infesta sit, ea aut maximè congener videri potest, quæ Germanicè *Masw*/ id est miluus palustris nominatur, quòd è paludibus & lacubus anates & aues aquaticas rapiat, recto (ni fallor) deorsum impetu in eas delata.

¶ *Zaucos* vel *zenocos*, quidam *zingion*, alij harpen dicunt, species est vulturis alba, deuorantis cadauera, Kiranides 1. 6. Et rursus libro 3. *Harpe* (inquit) auis est rapax, similis vulturi, sed minor & rubicundior. Facultates quidem quas eo in loco ei attribuit, *phenæ*, id est ossifragæ ab alijs adscriptæ videntur: & Homeri quoq; Scholiastes, vt supra recitavi, harpen secundum quosdam *phenen* interpretatur. iam quòd harpen vulture minorem & rubicundiorē esse scribit, vulturi aureo nostro (quem paulò ante harpen Oppiani esse conieci) conuenit.

G.

Harpe species est vulturis alba, deuorantis cadauera. huius intestinum si cui in cibo dederis, rumpetur ingurgitatione. erit enim insaturabilis. Colenteron, id est maius intestinum eius si tritum alicui dederis in potu, aut assum in cibo, colicum perfectè curabit, Kiranides 1. 6. Adeps harpæ cum vnguento olei inunctus, quartanas expellit. Fimus lepras sedat cum aceto illitus. Iecur eius vtcunq; modicè datum, interiora omnia corrumpit, Ibidem. addit & phylacterium in quo harpe auis sculpitur, indignum relatu. ¶ Rursus idem lib. tertio: *Harpe* (inquit) auis est rapax, similis vulturi, sed minor & rubicundior. Huius venter aridus tritus & cum polenta vel farina sumptus dysuriam sanat, & lapides vesicæ frangit: ileon siue *condason* (forte, *chordapson*) lumborum sanat. Venter eius gestatus concoctionem summam promouet. Eadem ferè aut similia remedia ossifragæ etiam aui à veteribus adscribuntur: diximus autem supra, harpen aliquos non aliam quàm ossifragam auem facere.

H.

Harpe (ἀρπη) auem & falcem quoq; significat, Scholiastes Homeri. Δεξιτερῇ δὲ πτερόν ἐλαβὼν ἀρπύην, *Μακρῶ*, *καρχαρόδοντα*, Hesiodus. hinc harpedophorus (Suidas habet ἀρπηφόρος) dicitur falcifer. Α'ρπη εἶδος ἀρπαγῆς ὡς τὸ ἀρπάζω, Varinus. Α'ρπη falcem & ventum significat, Hesychius. sed pro vento *harpyia* potius scribendum videtur. ¶ *Harpe* Græca dictio (vt annotant Grammatici) ensem falcatum significat quo vitur Mercurius. Et subitus præpes *Cyllenida* sustulit harpen, Lucanus lib. 9. hoc est incuruum Mercurij gladium. Vertit in hunc harpen madefactam cede Medusa, Ouid. 5. Metamor. ¶ Α'ρπη ὄρεος, Lycophron de Phæacia insula, id est Corcyra: in qua sub terra latebat falx, qua lu-

Z

piter Saturnum castravit. vel quoniam in illa Ceres harpen, id est falcem à Vulcano accepit, messibus idoneam: & eam ob causam Corcyra *drepanon*, id est falx nominatur. est & in Sicilia locus Drepanon dictus, quòd in eo abscondita falx sit qua castratum fabulantur Saturnum, Varinus. ¶ Harpides (ἁρπιδες) calciamenta sunt, quæ item crepidas vocant, &c. Harpys, ἁρπυς verò amorem significat, Cælius. ¶ Η δ' ἁρπη εἰκὺν τὰν πτέρυγιν λιγυράν. Οὐρανὸς ἐκχέτε παλιν δὲ αἰθέρος, Homerus Iliad. τ. de Minerva. Τὰν πτέρυγιν magnas vel longas alas habentem interpretantur. Cæterum acutus clangoris sonus a-quilarum generi (Eustathio teste) proprius est. Harpam Mineræ attribuunt, Gillius.

Emble- ¶ Emblema Alciati, cui lemma, *Æmulatio impar.*
ma. *Altiuolam miluus comitatur degener harpam, Et prædæ partem sæpe cadentis habet, &c.*

DE HARPYIS.

Harpia E QUIDEM quæ de harpyis traduntur ficta esse atbitror, Perottus. Harpyiæ dicuntur aues quæ-
an & qua dam rapaces, Varinus. Harpyias aliqui fabulantur in Thracia fuisse, corporibus vulturum, auribus vr-
les fue- forum, faciebus virgineis: Isacius Tzetzes, & Varinus in Scylla, vbi pro κούρων legendum est κορών ex
rint. Tzetze. ¶ Sophocles in Phineo harpyias nominat catarrhactas, Varinus & Hesychius: quòd vehe-
menti scilicet ac præcipiti ad rapiendum aliquid in terra volatu ferrentur. ¶ Harpyias malas pro ne-
quissimis mulieribus veluti ex adagio vsurpasse videtur Apuleius, Cælius. Δράκαιν' ἀμύκλος, χίμαρα
πυρπνός, τριχάρος σκύλλα. πορτία κών, πηλώδ' ἁρπυῶν γέν, &c. nihil aliud quàm scorta fuerunt, vt

Quid per Athenæus libro 13. Anaxilæ versibus recitat. Qui harpyiarum fabulam historicè interpretantur, mu-
illas har- lieres fuisse aiunt ἀσώτους δαπανέας (si rectè scribitur,) Eustathius. id est *in luxum prodigas ac sumptuo-*
pyias sit sas. Sidonius Apollinaris pro cruentis sanguinariisq; raptoribus, qui pecuniæ vel immoriantur, har-
intelle- pyias vsurpasse videtur: In foro (inquit) Scythæ, in cubiculo viperæ, in exactionibus harpyiæ, &c. vt
tum. citat Cælius.

Variæ har ¶ ἁρπυγία, subita rapina, ἁρπαγή ἢ ἀγρία τάχος, Hesychius. Νῦν δέ μιν ἀκλειδὸς ἁρπυγίαν ἀντρείσαν-
pyiarum το, Homerus Odysseæ α. Grammatici (vt Scholiastes Homeri, Suidas, Varinus, Hesychius) harpyias in-
interpre- terpretantur rapaces deas vel dæmones, alij dæmones alatas fœminas, alij ventos rapidos, alij canes ra-
tationes. paces. Harpyiæ per allegoriam venti intelliguntur, Varinus. ἁρπυγίαν, αἵ τ' ἄν' ἀνέμων στροφαί, θυέλλαι,
Hesychius. ἁρπυγία, ἢ τὸ ἀνέμου καταγής, ἀνέμος καταγιδώδης, Eustathius. Harpyias Scholiastes qui-
dam Hesiodi flatus rapaces interpretatur, qui ex aquæ exhalatione nascantur. vnde nimirum Hesiodus
ex Electra Oceani filia ipsas natas fingit. quemadmodum & iris in nubibus ab exhalatione ortis appa-
ret, cuius quidem conspectum nemo non admiratur, vt meritò Thaumantis filia fingatur, quemad-
modum & venti omniâ penetrantes. Harpe auis, & falx, & ventus, Hesychius. sed vt ventum signifi-

Fabula de cet, harpyia potius scribi debet. ¶ Electra Oceani filia ex Thaumante peperit Irin, Η' ὑιόμυς θ' ἁρ-
ortu & ο- πίας, ἁελλώ τε, Ω' κυπέτω, τε Αἰ ῥ' ἀνέμων πνοῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἐποντο, Ω' κείας πτερυγέσσι, μετὰ χρο-
vine har ναι γὰρ ἄλλον, (ἄλλον, ἀντὶ τὸ ἔτρεχον, ἐπέποντο. χρόνον verò cælum vocabant, vt sensus sit, Cæli enim mo-
pyiarum. tum & cursum sequebantur,) Hesiodus in Theogonia. Harpyiæ dicuntur Ponti (Neptuni secundum
alios) & Terræ filiæ, vt ait Seruius, (vt quidem citant:) vnde in insulis habitant, partem terrarum, par-
tem maris tenentes. Fabulæ referunt etiam Phinei filias Eræseian & Harpyreian aues fuisse, quæ cibum
ab ore senis diripuerint, Varinus. *Strophades Graio stant nomine dictæ Infulæ Ionio in magno, quas dira.*
Celæno Harpyiæq; colunt aliæ, Phineia postquam Clausa domus, mensasq; metu liquere priores. Tristius haud
illis monstrum, nec senior vlla Pestis, & ira deum Stygijs sese extulit vndis. Virginei volucrum vultus, fœdissi-
ma ventris Proluies, unctæq; manus, (id est ungues vnci,) & pallida semper Ora fame, Vergilius 3. Æneid.
Vbi Seruius, Phineus (inquit) rex fuit Arcadiæ: hic suis liberis superinduxit nouercam, cuius instinctu
eos cæcauit. Ob quam rem irati dii ei oculos sustulerunt, & adhibuerunt harpyias. quæ quum ei diu
cibos abriperent, hic Iasonem cum Argonautis propter vellus aureum Colchos petentem suscepit ho-
spitio, cui etiam ductorem dedit. Hoc ergo beneficio illecti Argonautæ, Zeten & Calaim filios Boreæ
& Orithyæ, alatos iuuenes ad pellendas harpyias miserunt. Quas quum strictis gladijs persequeren-
tur, pulsæ de Arcadia peruenerunt ad insulas, quæ appellabantur Plotæ. & quum vltius vellent iu-
uenes tendere, ab Iride admoniti, vt abstinerent à Iouis canibus, suos conuerterunt volatus. Quorum
conuersio, id est τροφή, nomen insulis dedit, quod Apollonius exequitur plenissimè. Vt autem canes Io-
uis dicerentur, hæc ratio est: quia ipsæ furia esse dicuntur, vnde etiam epulas dicuntur abriperere, quod
est furiarum. vt, *Et manibus prohibet contingere mensas.* Vnde & auari finguntur furias pati, qui abstinent
partis. Item ipsas furias esse paulò post idem testatur, dicens: *Vobis furiarum ego maxima pando.* Fu-
rias autem canes dici & Lucanus testatur: vt, *Stygiasq; canes in luce superna, Destituunt.* & in sexto
Vergilius, *Visæq; canes ululare per umbram Aduentante dea.* Sanè apud inferos Furia dicuntur & ca-
nes, apud superos Diræ & aues, vt ipse in duodecimo ostendit. In medio verò Harpyiæ dicuntur: vn-
de duplex in his effigies. Has Vergilius tres dicit, Aëllò, Ocypète, & Celænò: Apollonius duas, quem
in duodecimo Vergil. sequitur: vt, *Sunt gemina pestes,* Hæc Seruius. Harpyiarum venter (inquit Dona-
tus eundem Vergilij locum enarrans) nō retinebat cibum, sed statim effundebat quicquid victus causa
recepif-

recepisset. vnde non tantum non satiebantur, sed semper patiebantur famem, atque ex ea pallor succedebat. -- *tunc littore curuo* (inquit Æneas libro 3. Æneid.) *Extruimusq; toros, dapibusq; epulamur opimis. At subitæ horrifico lapsu de montibus adsunt Harpyiæ: & magnis quatunt clangoribus alas, Diripiuntq; dapes contactuq; omnia fædant Immundo: tum vox tetrum dira inter odorem. Rursum in secessu longo sub rupe cauata Arboribus clausi circum, atque horrentibus umbris Instruimus mensas: arisq; reponimus ignem. Rursum ex diuerso cæli, cæcisq; latebris Turba sonans prædam pedibus circumuolat uncis, Polluit ore dapes, &c.* Sunt qui putent tribus Harpyis addi ab Homero quartam nomine Thyellam. Apollonij verò interpretes in illis poetæ verbis ex Argonauticôn primo, Ἀλλὰ θύελλαι Ἀντίαι ἀρπὰ γδ' ὅπισω φέρον. id est, At thyellæ aduersæ raptim retro ferebant, ita scribit: Thyellæ hyberni flatus & procellæ. vnde Homerus per synonymiam thyellas posuit, & harpyias, hoc est procellosos flatus. Ὡς δ' ὅτε Πανδαρέος κέραι ἀνέλοντο θύελλαι. Τόφρα δὲ τὰς κέραι, Ἀρπυιὰ ἀνιρέψαντο. Apollonius verò operis eiusdem libro secundo, Iouis magni canes harpyias dixit illis versibus: Οὐ θέμις ὦ υἱὲς Βορέος ξιφέεσσιν ἐλάσαι Ἀρπύιας, μεγάλοιο Διὸς κούρας. Et mox subiungit, fugatas à Zete & Calai coniecisse se in specu, quod in Creta visebatur sub Arginûnte. Sunt ex Græcis qui Irin harpyiarum sororem prodiderint, Cælius. Sunt qui Harpyiarum nomine Furias intelligant. vnde etiam epulas abripere dicuntur, quod est furiarum. Hinc eleganter Horatius gulam dixit rapacibus dignam harpyis: intelligi volens, gulones dignos videri, quibus harpyiæ furtim inuolantes edulia surriperent, in ipso edendi desiderio & epularum apparatu, sicuti Phineias diripuere dapes, Cælius.

¶ Ex harpyis vnam nomine Celæno (quæ seipsam apud Vergil. furiarum maximam vocat) Homerus Podargen nominat Iliad. π. & ex ea Zephyrū ventum Achillis equos, Baliū videlicet & Xanthum genuisse dicit: Τὼ ἅμα πνοιῇσι πετέσθω, Τὴς ἔτεκε Ζεφύρω ἀνέμω Ἀρπυιὰ Ποδάργη Βοσκομένη λειμῶνι περὶ ῥόον Ὡς κεανοῖο. Vbi Scholiastes, Harpyiarum (inquit) nomina sunt Ἀλλῶ, Ὡκυπέτη, Ποδάργη. sunt qui Harpyiam hîc armentalis equæ nomen faciant, cui à pedum albedine epitheton ποδάργη factum sit. Podargæ nomen proprium est Harpyiæ, vnde & Hectoris Pódargos denominatur. Dicit autem hæc poeta fabulosè propter nimiam istorum equorum celeritatem, quos & ποδινέμευς & ἀελλόποδας cognominat. Naturalis quidem ratio hæc est: Equæ concepta genitalibus suis aduersa Boreæ aura (aut etiam Zephyri) pullos generosiores pariunt, quales nimirum & Achillis equi fuerunt. Sed nomen etiam & etymologia equi velocis, quem Græci πόδας ἀργὸν vocant, ex Podarge harpyia natum esse, pulchrè colludunt, Eustath. Et rursus alibi, Harpyia (inquit) genus venti est: fingitur autem secundum fabulas dæmonium quoddam alatum, equiforme (ἰσποφυές) vt & Pegasus secundum eandem equus alatus. Quoniam enim violenti quidam venti etiam graui corpora infernè subleuant ac tollunt, conficte sunt harpyiæ venti quidam crassi (σωματοειδῆ πνεύματα) forma monstrosa, à quibus rapta dicuntur quæcunq; quomodo euauerint vel quo peruenerint ignoratur, (ὅσα γίνονται ἀφανή:) vt poeta etiam sentit, inquiens, Ἀρπυιὰ ἀνιρέψαντο. Et si verò cæteris Harpyis fabulæ manus attribuât ad raptum idoneas, ea tamen (Podarge) de qua Homer. hoc loco agit, manibus prædita videri non potest propter equinam speciem. Cæterum equi Achillis Xanthus & Balius æquales celeritate dicuntur flatibus (venti nimirum alicuius, vt Zephyri, aut harpyiarum ventorum, qui per allegoriam volare dicuntur,) & ungulis pares harpyis iuxta Harpinnam illam apud Lycophr. quod parabolicum est, & non simpliciter accipiendum. nimium enim audacis & mendacis foret equos illos simpliciter Harpes (Harpyiæ) & Zephyri sobolem esse asserere, Hæc ille cum alibi tum in primum Odysseæ. Sunt qui scribant, ideo virgines fingi, quod omnis rapina arida sit ac sterilis. ideo plumis circumdatas, quod quicquid inuaserit rapina, cælat. Volatiles autem, quod omnis rapina ad volandum sit celerrima. Dicitur enim aellò, quasi ἐλῶν μαζ' ὀνόλλο, id est alienum tollens, (etymologia est absurda:) ocypete, citius auferens. Cælenum verò Græci minis har nigrum vocant. vnde & Homer. i. Iliad. Rhapsodia, Ἀΐφ' αἰ τοῖς αἵμα κελαινὸν ἐρώησεν ὧδε δει. Quæ omnia harpyiarum. id demum significare agnoscimus, quod aliena cōcupiscimus primò, mox expetita inuadimus, postremò inuncata semel abscondimus illatebramusq; Sed & ipsum Harpyiarum nomen inditum à rapacitate videtur, siquidem eo nomine indicatur Græcis rapina. Vide plura apud Cælium 29. 27. Ἀρπυιὰ δ' ἔτλητον ὅτι φῶαν πνείεσκον: id est Harpyiæ putidum & foetidum odorem emittebant, Varinus: conijcio autem carmen esse Apollonij. Sirénas (Varinus corruptè habet Harpyias) Lycophron ἀρπυιογόνους vocat, ἀντὶ τῶ ὀρνιθογόνους ἀπὸ μέρους. erant enim alatae, & partes inferiores sicut aues habebant, (superiores virgineas, quod & Harpyis tribuitur. Vtrasq; sanè pro meretricibus meritò per allegoriam interpreteris,) Isacius Tzetzes. Εὐοικότες ἀρπύισι Καρπαλίμως ζεύγλῃσι μέγ' ἐνθορον ἀχαλῶντες, Calaber lib. 4. *Exterruit ales Aello*, Ouid. lib. 3. *Metam.* Ἀέλλος, furens, vel auis quædam, Hesych. & Varinus.

Recentiores veterum figmentis non contenti, plura in super commentis sunt: Harpyiam (inquit *Figmenta recentiorum* author de natur. rer.) primum hominem quem in deserto viderit occidere ferunt: & si postea fortuitò aquas inuenerit, (vel iuxta mare confederit,) faciemq; suam in eis contemplata fuerit, mox sui similem hominem occidisse se animaduertentem, immodicè tristari, & omni tempore vitæ suæ occisum lugere. Sed hæc (inquit Albertus) fabulosa videntur, tradita ab Adelino & Iorach. Harpyia quamuis rationis expers auis, aliquando tamen cicurata vocem exprimit humanam, Author de nat. rer. ineptissime mendacissimeq;: quasi non satis fuisset Vergilium poetam Harpyiarum vni sermonem humanum tri-

buisse, nisi illi etiam qui philosophi videri volunt, simiæ purpuratæ, huiusmodi nugas simpliciter ceu veras proponerent, quod hominis insanè deliri est. ¶ Penelope (Odyss. v.) duas Pandarei filias orbas à Venere educatas, iam nobiles ab Harpyis raptas & Furijs traditas ait, Eustathius: vbi Harpyiæ à Furijs distinguuntur, cum alij easdem faciant.

Homonyma.

¶ Harpyia, vrbs Illyriæ iuxta Encheleas, Stephanus. Harpyia etiam nomen est vnus è canibus Actæonis, apud Ovidium.

DE HELIODROMO.

HELIODROMOS est auis in India, quæ mox nata euolat ad Orientem versus Solem: & statim cum Sol vertit se ad Occidentem, rursus eundem sequitur. Annum vitæ vnum nō excedit. parit marem & foeminam. Hæc auis pota gratiam conciliat. Nam si quis eam aperuerit, & interiora eius gestaue- rit, passans (condiens, inueterans) eam myrrha, ditescet. In cibo etiam sumpta bonam valetudinem efficit. & qui gestaue- rit eam cum ab omni morbo tutus perpetuo, tum etiam diues reddetur, Kiranides.

¶ HEMIIONION, Ἡμιόνιον, herba & auis quædam, Hesychius.

DE HELORIO.

HELORIVS, Ἑλώριος, auis creci similis traditur, hic vt & trochilus & carulus, mari tranquillo littoribus aduolat, victum ex piscibus quærens, Athenæus. Non probo eos qui elorium sine aspiratione scribunt. videtur enim hæc auis (ardeæ vel ibidi similis) nomen ὠδὴ τὰ ἔλη, id est à paludibus accepisse quod circa eas nimirum degere soleat. ¶ Homerus, Ἑλώρια vocat ἐλυσματὰ ἢ παρὰ γματὰ: vt Iliados primo, Αὐτοὺς δ' Ἑλώρια τῶν χερσὶν κινέουσιν, ὠδὴ τὸ ἔλω τὸ φονεύω, ἢ ὠδὴ τὸ ἔλω.

DE HERCYNIAE SILVÆ AVIBVS.

*Aues quarum pennæ in tenebris lu-
ceant.*

IN Hercynio Germaniæ saltu inusitata genera alitum accepimus, quarum plumæ ignium modo colluceant noctibus, Plinius. Saltus Hercynius aues gignit, quarum pennæ per obscurum emicant, & interlucent, quamuis densa nox obtegat, & denset tenebras. Vnde homines loci illius plerunq; nocturnos excursus sic destinant, vt illis vtantur ad præsidium itineris dirigendi, præiac- tisq; per opaca cal- lium, rationem viæ moderentur indicio plumarum refulgentium, Solinus. ¶ Emeriæ (nomen corruptum apparet pro *Hercyniæ*) quæ noctu volantes pennis aërem illuminant, & in tenebris magis quàm interdiu lucent, sicq; produntur & capiuntur, Iorath. Author de nat. rer. & Albert. Magnus has aues lucidas à luce nominant. *Vide infra in garrulo Bohemico post picas.*

DE HIMANTOPODE.

PORPHYRIONIBVS rostra & prælonga crura rubent. hæc quidem & himantopodi, multo minori, quanquam eadem crurum altitudine nascitur in Ægypto. insistit ternis digitis. præcipue ei pabulum muscæ. vita in Italia paucis diebus, Plin. lib. 10. cap. 47. Dubitandum aut videtur, cum inquit hæc quidem & himantopodi, vtrinq; ne partem quæ in porphyrione rubet, hoc est rostrum & crura, an crura tantum intelligere debeamus. nam hic, pronomen cum de duobus dictum est, ad posterius referri solet. Wottono quidem & Bellonio vtrinq; partem in hac aue, similiter vt in porphyrione rubere placet. Scio hæmatopodas videri nominatas aues has, à colore pedum sanguineo. Cæterum multi codices Pliniani tam in Indice quàm hoc loco, Imantopodas habent, ex argumento pedum, quasi loripedes. ait enim crura ijs præalta esse. nam & populi Æthiopie, qui serpendo (id est, vt Solinus interpretatur, flexis crurum nisibus) ingrediuntur, Imantopodes Pomponio Plinioq; vocantur. In disputationem reuoco, non decido rem, Hermolaus in Plinium. Sed himantopodes cum aspiratione scribendum ijs facile constat, qui Græcè sciunt. Lentis cruribus esse Himantopodas scribit Mela Pomponius: tu interpretare loreis, ex nominis quoque etymo, Cælius. Himantopodes (ἱμαντόποδες) aues nomen à crurum tenuitate habent. hoc nouum in eis, quod maxilla inferiore fixa, superior solum ipsis moueatur, Oppianus libro secundo de aucupio.

*Hæmatopus.
Descriptio.*

¶ Inter aues omnes mihi cognitæ, nulla non 4. digitos in pedibus habet, præter pluuialem, & tres alias: quarum vnâ Galli vocant *Guillemot*, alteram *Canne petiere*, tertiam *pie de mer*, id est picam marinam, (*bistardam* ego addiderim, & charadrium nostrum) est autem pica hæc veterum hæmatopus, quæ in nostris littoribus raro quidem, conspicitur tamen aliquando. ea corporis mole est, quæ auis aigretta Gallis dicta, alis prædita instar gaudiæ (*muettam* Gallicè vocat. cuius alæ oblongæ sunt, & in acutum ferè desinunt) corpore phœnicopteri (quem Galli *flambant* nominant) rostro quatuor digitos longo, vt gallinaginis, vnde & gallinaginem marinam aliqui appellant. figura quidem ab omnibus aliarum auium rostris differt: nam circa finem planum & latiusculum est, & in acutum desinit, (*applati & agu par le bout*.) & modi-

& modicè nigrum in fine : cùm cætero tota rubeat. Caput totum & collum : & tota superior (prona) alarum pars per transuersum albet, vnde à picæ colore Galli nomen ei imposuerunt. In ventre etiam & sub alis alba est. Cauda in fine nigra, longa vt anatis. Digitos in pedibus duos habet coniunctos, & tertium interiorem separatim. calcis loco nullum habet retro paruum vt cætera aues aquaticæ habere solent. Pedes ei molles, non ita sicci & duri vt in alijs. Crura tres digitos (sic habet textus Gallicus, videtur autè corruptus, ne crura rostro breuiora sint) longa. digiti pedum breues, cum vngue vno flexo vt in bistarda. Caro eius improbatur, cùm sit dura & valde nigra. Gula prægrandis est, ampla & valida, Bellonius in Singularibus Observationibus libro I. cap. II. sed rursus lib. 2. cap. 32. Supra (inquit) scripsi de ibide nigra, hæmatopodem esse conijciens: sed nunc re diligentius animaduersa, ibidem nigram cuius *Ibis mi-*
Herodotus & Aristoteles meminerunt esse statuo. magnitudine est qua auis Gallicè dicta *corlis* (arqu- *gra.*
tam interpretor) vel paulò minor, tota nigra, capite phalacrocoracis, rostro versus caput plus quàm pollicari crassitudine, quod in acutius tendit, & modicè inflectitur, colore rubro : vt crura etiam, quibus alioqui ardeam stellarem refert. collo vt aigretta Gallorum, ita vt quum primum vidissem hanc auem corpore & habitu vel gestu ardeæ stellari simillima mihi videretur, Hæc ille. atqui supra (libro I. cap. II.) hæmatopodem, non hanc ibidem nigram (quæ mihi coruus siluaticus noster videtur) sed aliam auem esse coniecerat, quam Galli vulgò picam marinam à coloris varietate nominant: cùm ibis nigra, vt ipse scribit, tota sit nigra.

HÆMATOPVS, quem pingendum curavi ad sceleton, cuius iconem hic damus, à præstantissimo Lugdunensi medico Iacobo Dalechampsio, omnibus ingenij & doctrinæ virtutibus ornatissimo viro mihi donatum. Mitto (inquit) & do auem non admodum frequentem, à te nusquam memoratam in copiosissimo volumine De auibus, palustrem & aquas etiam profundas adeuntem, quod ex crurum altitudine intelligi potest. Hæmatopoda siue Himantopoda (nam utroq; modo apud Plinium in alijs atq; alijs exemplaribus legitur (cēset esse Benedictus Textor : nomine conuenienti; siue crurum sanguineum colorem, siue obsequiosam ferè lori modo flexilitatem spectemus, Hæc ille. Pliniana descriptio quam supra posuimus, ei quæ exhibemus aui omnino fauet. quod ad nomē, meliores codices non hæmatopodi, vt alij quidam, sed himantopodi habent. aliqui Hæmantopodi, quod ab Himantopode corruptū facile apparet: nam si ab hæma, quod est sanguis, deriuetur, litteram habere non potest. Nos etiam in Paraphrasi Ixeuticorum Oppiani Himantopodes legimus. Ἰμαντόποδες aues, inquit, nomen à crurū tenuitate habent. hoc nouum in eis, quod maxilla inferiore fixa, superior solū in ipsis moueatur, Sic ille. sed in aue hic proposita maxillarum motus nihil ab aliarum auium natura variat, vt ex articulis in sceleto apparet. Himantopodis quidem (hoc est Loripedis) nomen probō, rei etiam ipsius argumento: vix enim alius auiis tam procera crura cum tanta exilitate reperias: sanguinea verò plurium. ¶ Quod ad partium magnitudinem & colorem, sceletos sic se habet: Rostrum digitos ferè quatuor longū est, caput paruum: collum digitorum 5. reliquum corpus (quod leue & gracile est, instar auium palustrium ferè quas Gallinulas aquaticas vocamus) digitorum 6. cauda 4. crura 15. Alarum longitudo parum excedit dodrantem. Color rostri nigricat. in capite & collo prono fuscus: dorso & alis niger, pauco subuiridi admixto, si diligentius intuearis. cauda cinerea. Partes pronæ omnes, & latera quoq; , albi coloris sunt. Crura sanguinea: digitis duntaxat ternis, (sicut in Bistarda, OEnade Rondel. Morinello Caij, Struthocamelo, Pluuiiali, & Cana Petiera Bellonij, eiusdemq; Pica marina:) quorum medius longissimus est, breuissimus interior: iungitur autem medius cum exteriori breuissima membranula tanquam palmipedum. Poplitum cavitatis insignis est, articulo tam flexili vt in sceleto etiam tibia ad femur tota fa-

cillimè reflectatur. Videtur sanè non cursu tantum valere, sed etiam volatu hæc auis: quoniam oblongæ eius alæ sunt, ita ut longissimæ earum pennæ caudam seu orrhopygium duobus aut amplius digitis excedant. ¶ Alia auis est, quam pro Hæmatopode Bellonius exhibet lib. quarto, cap. 11. De auibus: quam à Gallis *Pie vel Becasse de mer*, id est Picam vel Scolopacem marinā vocari scribit: quod rostrum instar Scolopacis habeat: in alis verò transversam maculam albam ut picæ, &c. cruribus rubetibus quidem, sed brevioribus crassioribusq; quàm Himantopodis nostræ.

GERMANICVM nomen fingendum est, utpote auis peregrinæ. Ein frembder Vogel / wurde etwan in Frankreich gefangen / doch selten: mit roten / langen vnd gar dünnen Schenckeln: mag ein Kiemling genennet werden.

In Himantopodem Tetraſtichon nostrum.

Loripedem Graio vocitant me nomine: quanquam

Hæmatopun alij: nullo quæ nomine mallet

In ripis celeri curro citata gradu.

Nota ornithophagis vinere sola mihi.

Auis Anglica.

¶ Est apud Anglos in locis palustribus auis quædam, longis & rubris cruribus, nostra lingua *redshanca* dicta: cui an descriptio hæmatopodis Pliniani conueniat, qui apud Anglos degunt inuestigent & examinent, Turnerus. Ego hanc auem, de qua Turnerum sentire conijcio, primo loco inter duodecim Gallinularum aquaticarum genera descripsi, & Erythropodem maiorem nominaui. himantopodis quidem historia ei non conuenit. ¶ Eberus & Peucerus hæmatopodem & erythropodem non distinguunt, & fringillam rubram interpretantur nulla ratione: nam & communem fringillam sic vocant, *Rotsinck*.

Hippocamptus.

HIPPOCAMPTVS, ἵπποκαμπτός, auicula quædam, Hesych. & Varinus.

Hippos.

¶ HIPPOS auis alicubi apud Aristotelem nominatur, Gaza piponem vertit: alibi verò πῖπρον similiter piponem. Vide in Pico A.

DE HIRVNDINE DOMESTICA, ET in genere.

A.

HIRVNDINVM plura genera sunt. de apode seu cypselo scripsimus in *Elemento A.* de cæteris mox post præsentem historiam scripturi. in præsentia de hirundine urbana siue domestica, & si quæ de *Nomina.* hirundinibus in genere afferri poterunt, agemus. ¶ *Agur* Hebraicam vocem aliqui hirundinem interpretantur: alij picam, alij gruem esse malunt. Vide in *Grue A.* ¶ *Sus* vel *sis*, Hebraicè à quibusdam hirundo exponitur, (ut Hierem. 8.) ab alijs grus, vel miluus, ut dixi in *Equo A.* *Chauraf*, id est hirundo, Syluaticus. apud Serapionem legitur *thartaph*. apud Auicennam lib. 2. cap. 356. *chatas* vel *chataf*. Hirundo, *chauraf* & *algar daione* idem significant, Syluaticus. ¶ Græcè *χελιδών*, & hodie vulgò *χελιδόνι*, vel *χελιδών*. ¶ Italicè *rondine*, vel (ut alij scribunt) *rendena*, *rondena*, *rundina*, *rondinella*, *cesila*, *zisila*. *Rondone* verò Italicè dicta apud est, quæ & *binia* alibi. ¶ Hispanicè *golondrina*, *andorinha*. ¶ Gallicè *haron-delle*. Delphinatibus *hirondelle*. ¶ Germanicè *Schwalbe* / *Schwalb* / à nostris *Schwalm* / *Hauszschwalm*. Saxonibus *Swate* / Flandris *Swalwe*: Brabandis *arunde*, à Gallica voce. ¶ Anglicè *swallowe*. ¶ Illyricè *Wlastowige*.

B.

Definitio hirundinis.

Hirundines Thebarū tecta subire negantur, quoniam vrbs illa sæpius capta sit, nec Biziz in Thracia propter scelera Terei, Plinius. Hirundo est auis leuissima, rostro paruo, forma grata, nigredine decentissi-

centissima, modicam habet carnem & nigram, plumas multas, Author de nat. rerum. Cyanea, id est carulea hirundo cognominatur Simonidi apud Athenæum: Aristophani *πικίλα*, id est varia. Hirundinis pennæ præ nimio frigore interdum albescunt, Aristoteles. Idem in libro de coloribus aliam causam adfert cur hirundo & alia quædam animalia ante tempus albescant vel canescant, ut recitavi in *Ceruo B.* ex interpretatione Ruellij. sed præstat verba authoris Græca apponere. *καὶ μέλας (λευκός lego cum Ruellio) δὴ ποτε πέφινε καὶ ἑλαφός καὶ ἀρχίος. ὁμοίως δὲ τῶν τοῖς καὶ ὄρνυξ, καὶ σέριδιξ, καὶ χελιδών. ὅταν γὰρ ἀσθενήσωσι τῇ γενέσει πάντα τὰ τοιαῦτα, ἀπὸ τῶ ὀλιγότητος τῆς τροφῆς, παρ' ὥρας σκπετόμυα (forte σκπετόμυα) γίνεται λευκά.* Albæ hirundines aliquando apparent, sicut dicit Alexander Myndius, Ælianus. Hirundo alba non minor perdice in Samo apparuit, Heraclides. In Samo alba nascitur hirundo, Ælianus. ¶ Hirundo avis est parua, dorso & alis nigra, ventre alba, rubea sub gutture, Albertus. ¶ Hirundines domesticæ primi hirundinum generis sunt, sanguinolento pectore nobiles, Turnerus. Et rursus, Ad primum genus referri possunt hirundines illæ in domibus rusticorum semper nidificantes, quas à reliquis generibus, duæ sanguinolentæ maculæ, quas vtrinq; in pectore videas, distinguunt. *Hirundo Tecta subit, neque adhuc de pectore cadis Excesere nota, signataq; sanguine pluma est,* Ouid. *Et manibus Progne pectus signata cruentis,* Vergilius. Hirundines domesticæ nigræ sunt, Eberus & Peucerus. ¶ Ut pennis præualere, sic pedibus degenerare videtur hirundo, Aristot. Hoc differunt apodes ab hirundinibus tam agrestibus quàm domesticis, quòd tibiae habent hirsutas, Georg. Agricola. ¶ Hirundines caudam habent longam, bifurcatam, Albert. ¶ Sola hirundo ex his quæ ad uncus ungues non habent, carne vescitur, Plinius. ¶ Hirundini, ut auiculis omnibus, non gula amplior, nec ingluuies, sed ventriculus longior est, Aristot. Fel earum alijs ventri, alijs intestino adhæret vel in eodem hirundinum genere, Idem. ¶ Vidimus hirundinem albam in Taurinis, Scaliger.

C.

Hirundo sola auium non nisi in volatu pascitur, Plinius. Carne vescitur, etsi unguibus non sit ad- *De hirundinis cibo.* uncis, Aristot. Sola carne vescitur ex ijs quæ ad uncus ungues non habent, Plin. apibus iniuriam infert, Aristoteles. apes populatur, Plin. Muscis & apibus infidiatur, Albert. Capiunt cicadas, Plutarchus, Ælianus & Philes.

¶ Hesiodus testatur lusciniam solam auium somni expertem esse, & assiduam in vigilijs: hirundinem verò non prorsus semperq; vigilare, sed dimidium tantummodo somnum perficere, Ælianus in Varijs. *Vigilijs.*

¶ Hirundinum genera ut pennis præualent, sic pedibus degenerare videntur, Aristoteles. Volucrum soli hirundini flexuosi volatus, velox celeritas, quibus ex causis neque rapinæ cæterarum alitum *Volatu.* obnoxia est, Plinius.

¶ Volucrum pleræque à suis vocibus nominantur, ut hirundo, vlula, Varro. Drinsat (aliàs *Trin-* *Voce,* & *sat*) hirundo vaga, Author Philomelæ. *Regulus atq; merops, & rubro pectore Progne Consimili modulo zinzilulare sciunt,* Idem. *χελιδνας ψιθυρίζειν* apud Pollucem legimus. *Τιτυλίζει, ὡς χελιδών φωνεῖ,* Hesych. *tate.* & Varinus. *Τιτυλίζειαι, ποιὸν ἤχον ἀποτελεῖται. καὶ βάβειος,* Ε' πη *χελιδνός τῶν τῆς ἀνέσας μικρὰ τιτυλίζει* Suidas. Cantu valent hirundines, Ælianus. Nulla avis cum aut fame, aut frigore aut alia molestia afficitur, canit, ne ipsa luscinia quidem, aut hirundo, & vpupa, quam quidem aiunt præ dolore lugentem canere, Plato in Phædone. Hirundo garrula est, & diem præcinendo nunciat, Albertus. Hirundines auiculæ sunt loquaces & garrulæ, Ælian. Cum primum redierint vère, cantu pristinis nidis inuentis applaudere & sibi gratulari videntur, mirificè vario & quasi articulado, ut verbis etiā quibusdam gaudium suum testari videantur vulgò.

¶ Auium quædam perennes sunt ut columbæ, aliæ semestres ut hirundines, Plinius. A nostris ob- *Migra-* seruatum est aduenire eas Martio, abire Augusto. Fauonium quidam ad 6. Cal. Martij chelidonian vo- *tione.* cant ab hirundinis visu, Plinius. Discedunt ante hyemem, Aristot. hybernis mensibus, Plinius. Abeuntes eas aliquando palumbi aliqui comitantur, Aristoteles. Ciconiæ à nobis prius recedunt quàm hirundines, & hirundines quàm coturnices, Albert. Milui non ante hirundines abeunt, Plinius. Signum orientis Arcturi seruetur hirundinum abitus, nanq; deprehensæ intereunt, Idem 18. 31. Hirundo tamdiu hominum hospitio vitur, dum pullos ex sese pepererit ac aluerit: deinde ingrata in desertos recessus abstrusa latet, Ælianus. Hirundines (tam domesticæ quàm agrestes, Georg. Agricola) hyeme ad loca repidiora abeunt, si vicina sint: at si longè distent, non mutant sedem, sed se ibidem (in angustis montium locis, G. Agricola) condunt, Aristot. Iam visæ sunt multæ hirundines in angustijs conuallium nu- *Latita-* dæ, atq; omnino deplumes: milui etiam de huiusmodi locis euolasse, cum primum apparerēt, visi sunt, *tione.* Idem. In vicina abeunt, apricos (aliàs Africos) secutæ montium recessus: inuentæq; iam sunt ibi nudæ atq; deplumes, Plinius. Iam visum est quòd hirundines in plantis quibusdam concauis se abdiderunt: & hoc accidit in quadam sylua superioris Germaniæ, vbi incisa quercus putrida inuenta est plena hirundinibus, & fuit multus pulvis ligni putrefacti in quercu: & similiter visum est de miluis, Albertus. Idem hoc Pompeius Columba, vir maximus rerum naturæ rimator, in Germania se reperisse in cōcauo cuiusdam arboris in imo fluminis exortæ, testatus est mihi, August. Niphus. Comperi latere hyeme hirundines in nido suo tanquam mortuas. proinde non puto auolare eas. Totam hyemē habent secum

recentia oua, reuiuiscunt autem sub æstatem. Quare iudico mirabile quoddam opus esse, ac imaginem resurrectionis nostrorum corporum, Innominati authoris verba hæc sunt quæ recitat Gasp. Heldelinus in Encomio ciconiæ. Idem rursus in excauatis arborum truncis hirundines abscondi scribit. Hyematum Alexandriam hirundines, miluos cæterasq; volucres, pontum hyeme adueniente à nostris regionibus Europæis transuolantes, tendere cognoui, Petrus Martyr lib. 2. Legationis Bab. In Libya circa fontes Nili milui & hirundines perennant, (id est non recedunt inde, quòd regio admodum calida sit,) Herodotus lib. 2. Per ver ad nos veniunt, flare incipiente Fauonio, Grapaldus. Hirundo custodit tempus aduentus sui, Albert. Ab Arcturi sydere ad hirundinum aduentum, notatur cornicem in Minervæ lucis templisq; rarò, alicubi omnino non aspici, Plinius. Arcturi ortus & hirundinis aduentus à Columella coniunguntur, tanquam eiusdem temporis.

*Nidifica-
catione.*

¶ Hirundo tecta subit, Ovidius. Hirundines volucres aduenæ in tecto pullos faciunt, Varro. Intra domos hominibus habitatas nidificant, Albertus. Nidum hirundo confingit implicito luto festucis ad normam lutariæ paleationis: & si quando luti inopia est, seipsa madefaciens volutat in puluere omnibus pennis. stragulum sibi etiam more hominum facit, duriora primum subijciens, & modice totum consternens pro sui corporis magnitudine, Aristot. Nidum luto construunt, stramento roborant. Si quando inopia est luti, madefactæ multa aqua pennis puluerem spargunt. Ipsum verò nidum molli- libus plumis floccisq; consternunt tepesciendis ouis, simul ne durus sit infantibus pullis, Plinius. Si luti facultas sit, id hirundo vnguibus fert, nidumq; ex eo fingit: sin minus luti facultas ei detur, aqua se conspergit, atq; in puluerem se abijciens, alas luto mergit, idq; post alis agglutinatum rostro excut- tiens, nidificat, Ælianus. Primum festucis solidioribus ceu fundamento iactis, molliores insuper ad- figunt. Luti, quo cemento & veluti glutino nidum ædificandum relinunt, cum penuria est, ad lacum sinumve proximum aduolantes, summis alis sic stringunt aquas, vt humescant liquore tantum, nihil grauentur autem: mox concepto hoc puluere, illinunt aspera, hiantia glutinant, Plutarchus. Pulchrè intelligit hirundo, quòd si teneros, ex pennisq; nudos in duris fruticibus pullos requiescere sineret, non ferendis doloribus premerentur: quamobrem in ouium tergo confidens, floccos lanarum euellit, in- deq; suis pullis nidum quàm mollissime substernit, Ælianus. Hirundinum duo prima genera (nempe domesticum & quod in cauis riparum nidificat iuxta aquas) artificiosos nidos sibi construunt, grauia inferius, & leuia superius ponendo, & erigendo parietes. foramen in nido relinquunt, per quod intrent: interiora nidi, pilis plumisq; impositis, mollia & calida faciunt, Albertus. Omnes quæ in muris nidi- fiant, claudunt nidos præter foramen per quod intrant, Idem. Figuram operi, nec angulosam, nec mul- tifidam, sed æquabilem, & quantum id fieri potest sphæricam maximè inducunt. Hæc enim omnium est cum firmissima tum capacissima, & animantium insidijs minus pater, Plutar. Boreæ & ventorum qui ex Thracia spirant flatus non amant, & nidos inde auersos collocant, Oppianus. Redire quotannis vèrè ad eosdem nidos solent.

*Coitu.
Partu.*

¶ Auerse hirundines coeunt, contra atq; cæteræ aues, Ælian. Hirundo fœmina libidinis imagi- ne concipit aut puluere, Author de nat. rer. ¶ Hirundines bis anno pariunt, Plin. Cætera quæ carne vescuntur, non plus quàm semel anno parere exploratum est, hirundo vna bis anno nidificat, Aristot. Primi partus oua quandoq; propter hyemem (frigore. prima enim omnium parit) corrumpuntur, pos- teriora verò pullos proferunt, Physiologus: sed Aristot. de hist. 5. 13. de merula hoc refert: cum qua etiam hirundinem nominauerat, ea tantum ratione quòd similiter bis pareret. Non amplius quin- que ferre in vtero atq; parere solet, Ælian. Hirundines quæ in Italia pariunt, non in omnibus terris pariunt, Varro. Pausanias cum dixisset hirundines in Daulia non parere subiūgit. Nec in ipsa quoq; Terei Thra- cis patria, his verbis: Φωκείς δὲ λέγουσιν ὡς τῇ φιλομήλῃ καὶ ὀρνίθι ἔσῃ, Τηρώς ἐστὶ δῆμα, καὶ τῆς παρίδος ἀπέ- τη Τηρώς, Hermolaus.

*Pullorum
cacitate.*

¶ Hirundini cæci primò pulli, & ferè omnibus quibus numerosior partus, Plinius. Aues nonnullæ imperfectos & cæcos pariunt pullos, videlicet quæ cum paruæ corpore sint, multos progenerant, vt cornix, hirundo, &c. quamobrem si quis hirundinum nouellarum adhuc oculos præpugnat, rursus incolumes reddentur. cum enim fiunt, non facti iam, corrumpuntur. itaq; de- nuo oriuntur ac pullulant, Aristot. Hirundinum pullis, laceratis oculis subnasci alios nonnulli referunt, Aristot. Et rursus, Pullorum hirundinis adhuc recentium oculi, si quis stimulo (acu) eos vexarit, resan-escunt: & cernendi vim postea planè recipiunt. Serpentium catulis & hirundinum pullis si quis eru- at oculos, renasci tradunt, Plinius. Philosophi hos renasci tradunt, quòd imperfecti sint, medici dice- rent quòd humidiores sint, Cardanus. hoc si verum est, cur non omnibus renascerentur, cum natua humiditas pullis omnibus maximè abundet? quare magis placet Aristotelis ratio. nam quod læditur antequam perfectum sit, & interim dum crescit, facilius refarcitur. aliorum verò pullorum oculi sta- tim perfecti sunt. Hirundinum pullos plena Luna excæcant, restitutaq; eorum acie capita comburun- tur ad oculorum remedia, Plinius: quasi plena Luna excæcati facilius restituantur. Aristoteles in Sa- mo ait albam nasci hirundinem, cuius oculos si quis pupugerit statim quidem excæcatur, post verò vi- sum recipit: & sicut ille dicit, sic acute quemadmodum a principio videt, Ælianus interprete Gillio: quasi non in quauis hirundine (aut cuiusvis potius hirundinis pullis, vt alij authores scribunt, & Ari- stoteles ipse in libris de hist. & de gen. animalium. Nam in Mirandis narrationibus, albam quidem hi-
rundinem

rundinem in Samo nasci scribit, sed nihil aliud addit) sed in alba tantū in Samo hoc accidat. Hirundinis pulli (inquit alibi *Ælian.*) similiter atq; canum catuli, tardum visum accipiunt. Veruntamen eadem mater admota herba quadam visum eis adfert: & adhuc ex ætatis infirmitate alis hæsitantibus tremebundos, parumq; ad volandum habiles, è nido ad cibi inquisitionem profert. Huius herbæ homines quamuis compotes fieri summo cupiant opere, nunquam tamē in hac parte eorum studio satisfactum est, *Ælianus*. atqui alij authores pleriq; omnes chelidoniam, id est hirundinariam hanc herbam nuncupant. Chelidonia hirundines oculis pullorum in nido restitunt visum, vt quidam volunt, etiam e- *De Chelidonia pul-*
rum oculis illa medentes. Si quis hirundinum pullos excæcauerit, hirundinariæ herbæ rostro demor- *lis visum*
sa liquorem oculis infundunt, & noxam cæcitatis amoliuntur, Oppianus. Sed de hoc ex chelidonia *restituere*
remedio, an eo hirundines vtantur, nihil omnino certi constat, Niphus. Extrinsecus interdum si ictus *te.*
 oculū lēdit, vt sanguis in eo suffundatur, nihil commodius est, quā sanguine vel columbæ, vel palumbi vel hirundinis inungere. Neq; id sine causa fit, cum horum acies extrinsecus læsa interposito tempore in antiquum statum redeat, celeberrimeq; (celerrimeq;) hirundinis. vnde etiam locus fabulæ factus est, aut per parentes aut id herba (quidam legit, per parentes id herba) chelidonia restitui, quod per se fanescit, *Celsus*. Chelidonia herba in hirundinum stercore nascitur, quæ oculis plurimum suffragatur, *Marcellus*. ¶ Pullus hirundinis auidē clamat & ieiunus & de nocte, *Author de natura rerum*.

¶ In ventre hirundinum pullis lapilli reperiuntur candido aut rubenti colore, qui chelidoniij vocantur, *Plinius*. Nos quæcunq; de his lapillis obseruauimus, omnia in *G.* referemus.

D.

Hirundo hominis studiosa est, cuius cōubernalem se esse gaudet: cum ei rursus bonum videtur, *De hirundine*
discedit. Homines *Homeri* lege hospitalitatis eam tecto recipiunt: qui præcipit, hospitem præsentem *dinū cum*
 esse diligendum, discedere verò volentem dimittendum, *Ælianus*. Hirundines hominibus maximē *homini-*
 familiares & contubernales sunt, *Oppianus*. ¶ E volucris hirundines sunt indociles, è terrestribus *bus fami-*
 mures, *Plinius*. Hirundinem & murem animalia indomita esse dicunt: sed ego sæpe mansuefactas vi- *liaritate.*
 di, & ad manum volantes sicut aliæ aues aduolant, *Albertus*. Animalia complura nec placida, nec fera *Indociles*
 sunt, sed mediæ inter vtrunq; naturæ, vt in volucris hirundines, apes, *Plinius*. Ex animalibus duo, *sunt.*
 quæ hominum hospitio vtuntur, musca (mus *Plinio*, sed de vtroq; verum est) & hirundo nulla arte ad
 hominum tractationem mansuescere possunt: neq; nobis quicquam officij cum quapiam animigrati
 vel minima significatione compensant. nam musca quod sibi timeat negotium exhiberi, prehensari
 perhorret. hirundo verò sic homini diffidit, vt neque mansuefieri possit, neq; quicquam non periculi
 plenum ab homine expectare, *Ælian.* ¶ Hirundinibus aduersus blattas defensionem natura largita *Qua ra-*
 est. nam cum blattæ earum ouis perniciosæ sint, matres apij folia ante pullos projiciunt, ob idq; ab illis *tione ad-*
 ad pullos accessus fieri nequit, *Ælianus*. Quanta solertia earum in nidi extructione sit, dictum est in *uersus*
C. & quomodo pullorum oculis chelidonia herba medeantur. *blattas se*

¶ Hirundinem accipiamus maternæ sedulitatis in filios grande documentum, *Ambros.* In fœtu *defendat.*
 summa æquitate alternant cibum, *Plin.* In enutrienda prole mira tam mas, quā fœmina æquitate la- *De earū-*
 borat. Impartit pullis singulis cibum, obseruans consuetudine quadam, ne qui acceperit, bis accipiat, *dem erga*
Aristot. Iustitiam mater hirundo aduersus filios suos seruat, in distributione cibariorum suam cuiq; *pullos cu-*
 tribuens dignitatem. non enim vnica tantum cibi unctione omnes pascit, neq; enim posset, cum ea quæ *ra & se-*
 affert pusilla, & paxillula sint: primum in lucem editum primò pascit: deinde ab illo secundum: tertium, *dulitate.*
 tertio loco partum alit: sicq; deinceps vsq; ad quintum progreditur, *Ælian.* Pullos suos hoc ordine pa-
 scunt, vt illi qui cibo accepto locum mutauerit, nihil amplius largiantur, donec ad pristinum suum lo-
 cum redierit, *Oppian.* ¶ Notabili mundicia egerunt excrementa pullorum: adultioreq; circumagi
 docent, & foris saturitatem emittere, *Plin.* & *Aristot.* Lapillum dicuntur pullo excluso dare, *Plinius*.
vide infra in G. *Ægyptiorum* sapientes, omnes parentum opes filijs relictas volentes innuere, hirundi-
 nem pingunt. illa enim iam morti proxima, luto seipsam volutat, & pullis latebras (nidum, *vt in C. di-*
ctum est. quanquam alij non moribundam, sed quandocunq; nidificare voluerit, hoc eam facere, id est
 aqua se aspergere, tum in puluere volutari scribunt, cum luti inopia est) comparat, *Orus 2.32.* ¶ Hi-
 rundines & apes suas gregales extinctas eijciunt, *Ælian.* *Io. Tzerzes* cadauera sui generis hirundines
 sepelire scribit. ¶ Quomodo aggerem Nilo, quo minus inundet, opponant, *vide infra in Hirundine De inimi-*
 riparia. Hostilem in modum apibus insidias moliuntur hirundines, *Ælian.* ego non tanquam hostes, *citijs ad-*
 sed cibi gratia tantum apibus eas insidiari dixerim. Hirundines & passeris interficiunt se cum conue- *uersus a-*
 niunt in vna domo, *Auicenna*. *Albertus* hirundines illas quæ in muris exterius & lapidibus nidificant, *pes.*
 mirè cum passeribus dissidere scribit. *vide infra in capite de hirundinibus syluestribus.* ¶ Coluber ali- *Passeres:*
 quando hirundinis nidum inuadit, vt pullos eius deuoret: ea (parens) primum auolat lugubriter canens, *Colubri:*
 cum verò pullos iam perire animaduertit, superato metu ad colubrum aduolat, & circa eius maxil-
 las se voluit, donec ab eodem hoste conficiatur, *Oppianus libro quinto de piscibus.*

E.

Hirundo musicę reuerentia permotis non ab apiarijs occiditur, alioqui ad necandum facilis. satis

Hirundines ab aluearibus arcenda. enim est eas prope alueos nidificare prohibere, Ælianus. Hirundines apibus nocent, Idem, Aristot. & Florentinus in Geopon. quare nidos earum alueis propinquos apiarij tollunt, Aristot. Absint ab aluearibus meropes, aliæq; volucres, Et manibus Progne pectus signata cruentis, Vergilius. ¶ *Hospitio libenter suscipiuntur.* Vulgus hirundinum aduentu gaudet, & tanquam fortunatas aues hospitio libenter suscipit, vt nidos earum vastare plerisq; religio sit. ¶ *Nuncio-* Cecina Volaterranus equestris ordinis quadrigarum dominus, comprehensas in vrbe secum victorię nuncias amicis mittebat, in eundem nidum remeantes illito victorię colore. Tradit & Fabius Pictor in annalibus suis, cum obsideretur præsidium Romanum à Ligustinis, hirundinem à pullis ad se allatam, vt lino ad pedem eius alligato nodis significaret, quoto die adueniente auxilio eruptio fieri deberet, Plinius.

rum vice defuncta. ¶ Hirundo certa aduentus sui tempora obseruat, eoq; veris initium nunciat, Ælianus & alij. *Ver nunciant.* ¶ *Pluuiam præfagiunt.* Hirundo certa aduentum nidis cantat, Columella. Garrula est, & diem canendo prænunciat, Albertus. Vêre homines cantando excitat, Kiranides. ¶ Aratus inter signa pluuię (licet Theon Scholiastes χερσίν μῶνος signum faciat) ponit hirundinem circa lacus aque tam proximè volitantem vt etiam ventre contingat. Η λίμνη περὶ δὴ θὰ σιωχῆς χελιδόνες αἰσποῖσι Γαζέρι τὴν πύλασιν αὐτῶς εἰλυμένον ὕδωρ, id est aquam à vëto commotam. *Aut arguta lacus circumuolitauit hirundo,* Auicenna ex Arato. Hyemem (tempestatem) præfagit hirundo tam iuxta aquam volitans, vt penna sæpe percutiat, Plinius.

F.

De alimento ex hirundine. Hirundines à pauperculis quibusdam, vt apodes quoq; etiam in cibum admittuntur. Alimento ex eis nocuum & feruidum est, Baptista Fiera. Remedij quidem gratia sumi à medicis iubentur, vt referetur in G.

G.

Remedia ex hirundinibus. Efficaciores ad omnia quæ ex hirundinibus monstrantur, pulli syluestrium (hirundinum sunt) multò tamen efficacissimi ripariarum, Plinius. ¶ Linguae vlcera & labrorum hirundines in mulso (in melle vel mulso, Sextus. in mulsa, Constantinus) decoctæ sanant, Plinius. Ad morsum canis rabidi laudant hirundinis decoctum epotum, Plinius. Sunt qui hirundines totas censeant deuorandas aduersus quartanas, Plinius inter remedia à Magis prodita. Si hirundinum pulli tres tribus offis in fauces bouum (cum vino) deijciantur, toto anno eos valere quidam scripserunt, Plinius & Columella. ¶ *Aqua hirundinum quomodo fiat, & ad quid utilis.* Aqua hirundinum sic fit: Hirundines iuuenes tritas misce cum castoreo & pauco bono aceto, & destilla. Hęc aqua à ieiuno pota est vera medicina morbi caduci ex quacunq; causa oborti. & quamuis aliquis hunc morbum quinquennio passus fuerit, curabitur, idq; perfectè, si per dies quatuor huius aquæ parum biberit. phrenitin quoq; pota intra nouem dies curat. cerebrum corroborat magis quàm vlla medicina. ventriculum purgat. pectus emollit, neruos confirmat, & resolutionis eorum causas exterminat, genituram auget, & refrigeratos calfacit. Cum hyssopi decocto pota, hydropem ex causa frigida curat: item febres quotidianas, & capitis dolorem tollit, somnum facilem præstat, concoctionem iuuat, & vrinæ (alias alui) excretionem promouet. Sed abstinendo ea grauidæ, ne foetus in vtero periclitetur. Pilos remouet vbicunq; cuti puræ illinitur, ita vt nunquam renascantur, Lullius & Ægidius. ¶ *Ex hirundinibus assis vel elixis.* Hirundines comedæ (frequenter, Kiranid.) caducos sanant, Sextus. Pulli hirundinum vel assi, vel elixi, in cibo sapius sumpti, oculis caligantibus efficaciter profunt, Marcellus. Hirundines vti ficedulæ (paratæ) in cibo, aciei visus medicamentum præbent, Dioscor. Hirundo in cibo acuit visum: & aliquando exiccata (inueterata & trita) datur in potu aurei pondere, Auicenna. Verum hoc posterius remedium non ad visum acuendum, sed aduersus anginam à Dioscoride ponitur: quanquam id ipsum etiam aduersus anginam positum ab Auicenna repetitur, Salitur (inquit) & exiccatur, & bibitur aurei pondere aduersus synanchen. Vnde apparet illum in posteriore secutum Dioscoridem: in priore verò Galenum, qui tamen simpliciter non tanquam ad visum acuendum hoc remedium à nonnullis vsurpari scribit, &c. Et ipsæ & pulli exiccati (σκελετεύθεντες: Marcellus Vergilius vertit, sale inueterati, Plin. in sale seruati, Ruellius simpliciter exiccati) si drachmę pondere ex aqua bibantur, hos iuuant qui anginæ morbo conflctantur, Dioscor. Sunt multi qui cuiuscunq; hirundinis (domesticæ, syluestris, aut ripariæ) pullum edendum censent, ne toto anno metuatur anginæ malum, Plin. Vulgò audio, si quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari, Celsus. Pullus hirundinis syluestris, vel melius si ripariolæ, certè etiam domesticæ assus vel elixus comestus, anginam velocissimè certissimeq; sanat: adeò vt hominem ab hoc morbo per totum annum tutissimum præstet, Marcel. Aduersus anginam, Ius in quo hirundinum pulli cocti fuerint accipitur tepens, & intra fauces continetur, atq; aliquid inde transmittitur, Marcel. Laboranti vix diuturno labore hæc cura succurrit: Hirundinem viuam testa Africanæ cochleæ includes, eamq; phœnicio inuolutam lino circa collum subligabis, intraq; diem nonum omni molestia liberaberis, Idem. Ad gurguliones inflammatos & tonsillas, aiunt aliqui summè facere hirundinum pullos teneros valde, siue recentes, siue inueteratos assos & in cibo exhibitos. statim enim leuant suffocationem, Archigenes apud Galenum de compos. secundum locos. Hirundo comesta partum accelerat, Kiranides.

Ex crematis.

¶ Ex hirundinibus crematis remedia. Hirundines ad remedia sic rectè vrentur: Pullos hirundinum implumes in olla noua pones, & modicum salis superinijcies: & olla luto obturatam super prunas aut

aut in furno collocabis, donec cremati fuerint, Bulcasis. Hirundines ad remedium contra anginas (inquit Asclepiades apud Galenum de compos. sec. loc.) vruntur hoc modo: Pullos sale conspersos vnà cum pennis in fictile conijcimus, obturatumq; prunis imponimus. Gratia habenda est Asclepiadæ (inquit Galenus) ob id quòd tam diligenter describit, quomodo hirundinum pullos vri iubeat, & quòd ipsa animalia & non eorum recrementa in pharmaci (contra anginam) compositionem præparanda censeat. Leonellus verò Fauentinus remedia anginæ describens, hirundinem hoc modo comburi vult: Decolletur (inquit) & sanguine euacuato deplumetur, & saliat, deinde ponatur in vase vitreato oris angusti: & claudatur os vasis cum luto, & relinquatur in furno donec præ ariditate facile teri possit. Plinius ad oculorum remedia viuas hirundines cremari iubet: alibi vero ad anginam pullos strangulatos cum suo sanguine comburi. ¶ Vlcus etiam annosum coalescet si cineres hirundinis altæ ei inducas, Serenus. Hirundinis pullorum cinis cum lacte tithymalli spumaque cochlearum, pilos in palpebris incommodos euulsos renasci non patitur, Plinius. Sunt puto qui hirudini vstæ, non hirundini, psilothri vim tribuant. sed cum addiderit pullos Plinius, hirudini legere non possumus. Si spina vel aculeus in pede aliave parte canem leserit, extrahet illum impositus puluis hirundinellarum (cinerem de pullis hirundinum intelligo) in olla noua cum partibus intestinis (cum ipsis intestinis) combustarum: quod medicamentum tanquam saluberrimum in pyxide referuandum est, Albertus. Ego hunc cineris hirundinum vsum apud veteres non reperiò: cæterum hirundinis, quam phragmiten cognominat, radicem concisam per se, & vna cum bulbis illitam, furculos & cuspides extrahere, Dioscorides tradit. Contra canis rabiosi morsus prodest glebula ex hirundinũ nido illita ex aceto, vel pulli hirundinis combusti, Plin. Ad soluendam ebrietatem, Cineris hirundinum adustarum quantitatem sufficientem da ebrioso, Author Thesauri pauperum. Ad comitalem, *Aptus mustela cinis est & hirundinis vnà*, Serenus. Hi duo cineres misti comitialibus quotidie in potu dandi sunt, Plinius. Nuper amicus quidam noster remedium aduersus comitalem à medico quodam in Germania celeberrimo exhiberi solitum his verbis mihi descripsit: Cineri de quatuor hirundinum pullis combustis, drachmas duas castorei addebat. & vnciam aceti fortis. hæc mixta linteolo exprimebat, & expressum inde liquorem ægro ante vel mox post paroxysmum propinabat. Tam pullorum quàm matrum in fictili olla (ἐν χύτρεα, Auicennæ interpretæ habet in vitro) crematarum cinis cum melle (si ex eo fiat *alcohol* cum melle, Auicenna) oblitus, oculis claritatem adfert, Dioscorides & Kiranides. Hirundines viuas cremare, & cinere earum cum melle Cretico inungi caligines vtilissimum est, Plinius. Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines, Hirundinis pulli cinerem cum melle in oculos mitte, Sextus. ¶ Hirundinum pulli in cinerem combusti, faucium morbis medentur, Sextus vel Æsculapius & Constantinus. Hirundinum ripariarum pulli ad cinerem ambusti, mortifero faucium malo, multisque alijs morbis humani corporis medentur, Plinius. Cinerem ex hirundinibus aduersus anginam aliqui in potu dant, alij illinunt vel per se contingendo, vel cum melle, alij cum cannâ tenui inspirant. Vulgo audio, si quis pullum hirundinis ederit, angina toto anno non periclitari: seruatumq; eum ex sale cum is morbus vrget, comburi, carbonemq; (cinerem) eius contritum in aquam mulsam (quæ potui datur) infricari, & prodesse. Id cum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi possit, quamuis in monumentis medicorum non legerim, tamen inferendum huic operi meo credidi, Celsus. Anginis succurritur cinere hirundinis ex aqua calida potò. huius medicinæ auctor est Ouidius poeta. sed efficaciores ad omnia ex hirundinibus remedia pulli syluestrium sunt: multò tamen efficacissimi ripariarum. Strangulatos cum sanguine comburunt in vase, & cinerem cum pane aut potu dant. quidam & mustelæ cineres pari modo admiscent. sic & ad strumæ remedia, & comitialibus quotidie in potu, Plinius. Crematarum hirundinum cinis pro discutienda angina vtilissimus est, quem deinceps vtinam medici in vsum traherent, Amatus Lusitanus: an verò intra corpus sumi debeat, an foris adhiberi non exprimit. Palatum cinere hirundinis aduersus synanchen vtiliter tangitur, Auicenna. Hirundinum combustarum cinis cum melle Atticò mixtus, faucibusque inditus, & anginam reprimet, & vlcera si quæ arterijs inerunt contacta purgabit sanabitque, Marcellus. Præcipuè contra synanchen prodest, si hirundininos pullos viuos in nido prenas, & viuos incendas, vt puluis ex his fiat, die Iouis, Luna vetere. sed obserua vt impares in nido inuenias, & quanti fuerint exuras. horum in calida aqua puluerem bibendum dabis, & de ipso puluere digito locum synanches ab intro continges. miraberis remedium. sed in lotis manibus remedium facies, Idem. Hirundinum cinere cum melle commodè perunguntur anginæ, Dioscorides & Kiranides. Asclepiades & Andromachus pullorum cinerem anginis illinunt, Dioscorides verò tam matrum quàm pullorum cinere vtitur. Marcellus Empiricus cap. 15. remedium ad anginam describens compositum, hirundinum pullorum exustorum cinerem adijcit. & rursus alteri hirundinum syluestrium pullorum exustorum cinerem: quod quidem Liuiam Augustam semper compositum habuisse dicit, & reconditum in vasculo vitreo. facere enim mirificè aduersum anginam & synanchen. Eandem compositionem paululum variantem (vbi Galenus habet seminis *apij*, Marcellus habet *opij*, quod non placet) Galenus describit lib. 6. de compos. medic. sec. locos. vocat autem stomaticam illitionem ex *besasa*, hoc est semine rute syluestris. Celebre est (inquit & hoc pharmacum ab Andromacho descriptum. Id inter alia apud Galen. recipit cinerem hirundinũ recetem: apud Marcel. hirundinum syluestrium pullorum

cinerem. Hoc ipsum pharmacum (inquit Galenus) etiam Heras scripsit, ut parum absit quo minus penitus idem sit. de hirundinibus quidem ambo obscure tradiderunt, quanquam alij clare scripserint, nisi quod inter ipsos non conuenit. alij enim nidum vrere iubent, ex stercorebus hirundinum maximè compositum, alij ipsas hirundines, alij ipsarum pullos. Hi verò obscurius scripserunt: & Andromachus quidem cineris hirundinum recentis: oportebat autem ipsum apponere vstarum. tale enim quiddam cineris vox significat, nisi nidum ipsum terere ac læuigare iubet. Heras autem, hirundinum recrementi, non apponens vstarum. Forte igitur neuter vult comburi debere hirundinum recrementum, quemadmodum alij. In quibusdam tamen exemplaribus, sic scriptum est, Hirundinum tenerarum vnciam j. quemadmodum in alijs hirundinum à trabibus. Palàm est autem acre & discussorium hoc pharmacum esse ex hirundinum excrementis constans: quemadmodum etiam alia omnia omnium animalium stercorea, aliqua magis, aliqua minus: velut etiam ipsorum animalium vstarum cinis, Hæc Galenus. Aliud stomaticum, quod facit etiam ad anginas, Asclepiadæ: Hirundinum syluestrium vstarum cineris drachmas iij. croci drach. j. nardi Indicæ drach. j. melle excipe. mixtura fit quum iam sub manibus sunt affectiones. Pulli hirundinum cum pennis in fictili super prunas vsti diachelidonium (*διαχελιδόνιον* potius) stomaticum ad anginas Andromacho faciunt apud Galenum, Syluius. Stomaticum ex hirundinibus ad anginas ut Harpocras (scripsit, vel vsus est.) Pullorum hirundinum vstarum numero vndecim. mellis cyathum j. (alias j.) myrrhæ obolos tres. Omnia tere, & misce. Hæc duo præscripta pharmaca (inquit Galenus de compositione medic. libro 6. cap. i.) ex hirundinibus sunt absq; *befasa*. alia autem duo stomatica hæc præcedentia ex hirundinibus vnà cum *befasa* constant. Est autem & tertia coniugatio pharmacorum eiusdem generis, in qua ea quæ ex *befasa* citra hirundines præparantur, continentur. Eandem (nunc recitatam) ad anginas illitionem Nicolaus Myrepsus duoq; describit in Capite de illitionibus, interprete Leonhardo Fuchsio, sed variantem nonnihil, & ut iudico ex parte deprauatam: Pullos (inquit) hirundinum agrestium numero xi. succi myrti viridis, mellis Attici, ana cyathos ij. seminis myrti succi (forte *sicci* legendum, non succi. Galenus habet tantum myrrhæ) triobolum, misce. Electuarium diachelidonium Auicenna etiam describit primo quinti, & Mesue in curatione anginae, & Serapio inter Antidota 8. Ad anginam: Cinerem crematæ hirundinis, cum fimo canis ossibus pasti misce. hic puluis inspiretur in fauces & locum abscessus cum cannula subtili bis vel ter in die, Leonellus Fauens. ¶ Hirundinum cinere multi melle excepto vsi sunt ad affectiones quæcunq; circa fauces & vnam cum tumore fiunt, Galenus. Hirund. exustarum cinis vsq; ad periculum laboranti vna, cum melle mixtus potenter illinitur, Marcellus. Sic vna & tonsillarum inflammationibus succurri Dioscorides & Plinius scripserunt. Sic & faucium dolor mitigatur, Plinius. Ad gurguliones inflammatos & tonsillas, Hirundines integras vnà cum pennis vstas ac tritas cum melle illinito, Archigenes apud Galenum de compositione medic. secundum locos. Et rursus, Aut cinerem pullorum hirundinum implumium illine. Hirund. cin. cum melle inunctus vlcera in gutture & lingua, & omnia depascentia, & gangrænas perfectè curat, Kiranid. ¶ Ad oris putredines & crustas, Vstarum hirundinum cinerem ex melle illinito, Galen. Euporist. 1. 72. Aut hirund. vstarum & stercoreis humani (pueri, præsertim qui biduo ante lupinos edierit & vinum mediocre biberit, huius autem stercoreis exiccatum reponitur, Nic. Myrep.) parum modum cum melle illine, Idem ex Archigene lib. 6. de compos. med. sec. loc. ¶ Cinis hirund. raudines sanat cum melicrato potus, Kiranides.

Ex capite.

¶ Hirundinis matutino pascentis caput præcisum, maximè Luna plena, lineo panno adalligant capitis doloribus licio, Plinius. ¶ Hirundinum pullos plena Luna excæcant, restitutaq; eorum acie, capita comburuntur. hoc cinere cum melle vtuntur ad claritatem & dolores, ac lippitudines & ictus, Plin. & Marcellus. Hirund. capita vsta cum melle illita leucomata in equis curare in Hippiatricis Græcis legimus. ¶ Ex hirundinum pullis fit calliblepharion bonum, quod aspritudinem pruriginemq; oculorum potenter expurgat, nec patitur quicquam in his molestiæ concrefcere: humidus quoq; naturaliter oculos exsiccat, quod hoc modo componitur. Capita pullorum quàm plurima igne lentissimo comburuntur, & trita in puluerem tenuissimum rediguntur, quæ admixta recenti adipe gallinæ inunctioni maximè profunt, Marcellus.

Ex sanguine.

¶ Comitibus medetur hirundinum sanguis cum thure, Plinius & Serenus. Nicolaus Myrepsus sanguinem hirundinis miscet suffimento ad epilepticos experto. Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines, Hirundinis fel & sanguinem inungito, mirè prodest, Sextus. Sanguis eius de subala dextra medetur oculis, Albertus. Sanguine hirundinis recenti ac tepido inunctus oculus ictu læsus & cruore suffusus, statim sanabitur, Marcellus. Extrinsecus interdum si ictus oculum lædit, ut sanguis in eo suffundatur, nihil commodius est, quàm sanguine vel columbæ, vel palumbi, vel hirundinis inungere. Neq; id sine causa fit, cum horum acies extrinsecus læsa interposito tempore in antiquum statum redeat, celeberrimeq; (celerrimeq;) hirundinis. Vnde etiam locus fabulæ factus est per parentes id herba restitui, quod per se sanescit. Eorum ergo sanguis nostros quoq; oculos ab externo casu commodissimè tuetur, hoc ordine, ut sit hirundinis optimus, deinde palumbi, minimè efficax columbæ & illi ipsi & nobis, Celsus: quasi non hirundinis tantum oculi extrinsecus læsi, sed etiam columbæ ac palumbi vi interni ipsorum sanguinis per se sanescant: sed tardius quàm in hirundine, quod sanguis eius ad sanan-

sanandum efficacior sit tum sibi ipsi tum nobis, in illis infirmior. Sanguis hirundinis illitus podagricos dolores mirificè lenit, Trallianus lib. II. Hirundinus sanguis psilothrum est, Plinius.

¶ Hirundinum caro recens concepta contra serpentes auxiliatur, Plinius. Aduersus viperæ *Ex carne.* morsus in iumentis hirundinis pullos dissectos adhiberi consulit Pelagonius.

¶ Hirundinis cerebrum ad suffusiones facit, Plinius. Galenus in libro de Theriaca ad Pisonem *Ex cerebro.* ad idem remedium mei ei admiscet. Auicenna etiam & innominatus quidam apud Serapionem, idem remedium cum melle in suffusionis oculorum (aquam ipsi vocant) principio commendant.

¶ Hirundinis oculi fronti alligati ophthalmiam sanant, omnemq; rigorem febrium auferunt, *Ex oculis.* Kiranides.

¶ Corda hirundinum cum melle deuorari iubent Magi aduersus quartanas, Plinius. Hirund. *Ex corde.* cor recens deuoratum comitialibus prodest, Plinius. Cor mandito amomis Commixtum, ingenij vis tibi maior erit, Io. Vrsinus. Certissimum est (inquit Iacobus Oliuarius) quod ab Hieronymo Montuo medico præstantissimo didici, corda hirundinum augere memoriam, si cum cinnamo, amomo, & his quas elephanginas species vocant, sumatur. Hirund. cor potum morbos faucium curat, Æsculapius.

¶ Hirundinis fel psilothrum est, Plinius. Ad oculorum dolores & lippitudines & caligines, Hirundinis fel & sanguinem inungito, mirè prodest, Sextus. *Ex felle.*

¶ Ex ventre hirundinis medicamēta quædam leguntur apud Nic. Myrepsum Leonharto Fuch- *Ex ventre.* sio interprete: in quibus ego *nidum* potius legendum puto. nam in Græcis vocabulis facilis est mutatio. *vide* infra inter remedia è nido hirundinis. Ad omnem virulentum ictum in iumentis Eumelus pulli hirundinis ventrem, vel eorundem nidum contritum imponi iubet.

¶ Hirundinum sterminus acre est, & digerit, vt aliorum animalium (omnium) magis, minus, Sylui- *Ex stercore.* us (ex Galeno.) Celsus hirundinis sterminus inter adurentia numerat. Decoctum & potum aduersatur morsui rabidi canis, Plinius vt quidam citant. Ponzettus tum illitum tum potum conferre scribit. Aliqui (Magi) simum hirundinis drachma vna in lactis caprini vel ouilli, vel passi cyathis tribus ante accessiones aduersus quartanas propinant, Plinius. Potum nascentiam (*phyma*, id est furunculum vel similem tumorem intelligo) sanat, Kiranides. ¶ Ad faciendum capillos albos: Sterminus hirund. tritum cum felle taurino inunge, Galenus Euporiston 2. 82. Cum felle caprino mistum capillos tingit nigros & albos leprosos nigros sanat, Kiranides. Vt pili fiant albi, suffiantur sulfure vel stercore hirundinum, Elluchasem. Oribasius apud Aetium 13. 129. hirundinis sterminus ex aqua illini iubet ad nigras cicatrices inalbandas. Capillis nigrandis infectio optima: Hirundinum sterminus quantum sufficiat cum aceti sextario, mitte in fas fictile, atq; in fimo caballino per dies 35. suffosum habeto, ac sic macerato, atq; hoc medicamento rasum caput illinito in vmbra per peniculum pictoris: sed seuo ceruino faciem prius perunge, nequid inde destillet, & maculet: & dum siccatur infectio, oleum intra os teneto, ne & dentes inficiantur: ac postquam imposueris medicamen quarto die caput laurato, Marcell. ¶ Ad dolorem capitis & temporum: Hirund. sterminus priusquam terram attigerit simul cum luto nidi, in vasculo ligneo, aceto madefac, & illine frontem, Galenus Euporiston 2. 92. Mirificè medetur albugini oculorum quod iam expertus sum, Albertus. Sterminus hirund. calidum oculos excæcat, Albertus. Contigit aliquando vt fatigato Tobia à sepultura, venienti domum & obdormienti iuxta parietem, ex nido hirundinum sterminus calidum in oculos incideret, vnde excæcatus est. Stomaticæ compositioni ex *besasa*, aliqui hirundinum cinerem admiscet, alij hirundinum recrementum (simpliciter, alij eiusdem cinerem, vt Heras) vt supra recitauimus: mihi quidem cinerem ipsarum hirundinum addi magis probatur. Hirund. sterminus in cibo vel in potu sumptum, tribuit colo sanitatem, Marcellus. Idem apud Nic. Myrepsum miscetur medicamento ad difficultatem vrinæ & calculum & colum. Aluum cit & hirundinum simum adiecto melle subditum, Plinius.

¶ Oua hirundinis denigrant capillos & albugines, Kiranides libro 3. Elemento vltimo. Alij hanc *Ex ouis.* facultatem fimo hirund. attribuunt.

¶ Nidum hirund. cum vino vetere contritum aduersus viperarum morsus in iumento imponi- *Ex nido.* to, Pelagonius. Ad omnem quidem virulentum ictum in iumento Eumelus pulli hirund. ventrem, vel eorundem nidum contritum imponi iubet. Glebula ex hirund. nido illita ex aceto, morsui canis rabidi medetur, Plinius & Valerianus. Aetius Sermone 14. cap. 49. hirundinis nidum tritum & cribratum ac melle exceptum, contra erysipelata faciei commendat, tanquam remedium cito discutiens. Ad oculos sanguine suffusos & staphylomata in equo: Nidum hirund. integrum, vt nihil prorsus de eo amittatur, in vase cum aqua misce & turba, cola. & liquorem colatum iumento sitienti bibendum dato, aut etiam per cornu infundito, Eumelus. Terra nidi hirund. cum aceto cephalalgiam sedat, Kiranides. Hirundinum sterminus priusquam terram attigerit simul cum luto nidi in vasculo ligneo, aceto madefac, & illine frontem, Galenus Euporiston 2. 92. Stomaticæ compositioni ex *besasa* ad anginas aliqui hirundinum cinerem admiscet, alij nidum vrere iubent ex sterminibus hirundinum maximè compositum. Terra nidi hirundinum cum aqua soluta & inducta, colli & faucium tumores & synanchen curat, Kiranides. Anginæ nidus hirund. mederi dicitur potus, Plinius. Ad anginam valet emplastrum maturans & resoluens abscessum è nido hirund. quod ab Arculano describitur, Leonellus Fauent. Hoc tem-

pore medici pro angina curanda discutiendave emplastrum ex nido hirundinis collo imponunt, non sine magno & euidenti iuuamento. quanquam non desint aliqui, qui quum nidum ex terra & palcis compositum animaduertant, rebus, vt apparet, stypticis, illius admotionem timent, ac metuunt ne forsitan astrictione sua materiam intro repellat: quo fit vt solo nidi decocto vtantur, in quo ceteræ res anginam discutientes miscentur. sed reuera falluntur, quum omnia in hirundinis nido contenta, potius discutiendi vim quàm constrictoriam aliquam habeant, Amatus Lusitanus. *Vide* plura apud eundem lib. I. Curatione 40. Asclepiades apud Galenum de compos. sec. loc. medicamento cuidam ad laxatas columellas nidum hirundinum syluestrium aridum admiscet, vbi Galenus, Nidus hirund. syluestrium (inquit) multam discussoriã vim habet. Ad inflammatas tonsillas illini debet stercus columbæ & venter hirundinis, Nicol. Myrepsus. vbi Fuchsius *κοιλία*, id est ventrem quàm *χαλία*, id est nidum legere mauult, quod non probo. Tonsor meus cum ex tonsillis laboraret grauiter, & ijs tumentibus cum aliquo rubore vix iam diglutiret cibum, hirundinis nidum contritum miscuit cum melle & axungia (quod remediũ in vulgari puto Germanico de herbis libro inuenerat) quo appposito calido ter aut quater, mox & mirabiliter sanatus est. Angina etiam in latere colli tumido laborabat quidã nepos meus ita vt nihil deuorare posset: dolebat etiam post aurem & capite seu vertigine quadam: vena secta est cephalica eiusdem lateris (sub lingua enim non poterat, cum os non posset aperire) nidi hirundinis confusi partem cum pauco melle & adipe gallinæ veteris imponi iussi: post 2. horas melius habuit. Ad fluxionem gutturis, Nido hirund. trito ex aceto illinito, Galenus Euporiston 3. 283. Emplastrum ad pleuriticos mirabile (numero 80. apud Nic. Myrepsum.) Nidum (nam Græcus codex *χαλία* habet. Fuchsius *κοιλία*, id est ventrem legit, quod non probo) hirundinis vniuersum accipiens terito, & succo apij farinaq; fœnigræci imbuto & probè calefacto vttere. Contra calculos sumi prodest cinerem intestinorum palumbium ferorum cochlearibus tribus è nido hirundinum, Plinius. Vrticæ semen & hirund. nidum cum sapa terito ac illinito, Actius inter vnguenta podagrica 12. 44.

Ex lapide
chelido-
nio.

¶ Chelidonix lapilli (à recto chelidonias, vt apparet, *ὁ χελιδονίας λίθος*, quidam chelidonium lapidem, & chelidoniam gemmam dicunt) vulgò à nostris *Schwalmenstein* vocantur, id est hirundinum calculi. In ventre hirundinum pullis lapilli, candido aut rubenti colore, qui chelidonijs vocantur, magicis narrati artibus reperiuntur, Plinius. Et alibi, Chelidonix duorum sunt generum, hirundinum colore, & alia parte purpureæ, nigris interpellantibus maculis. Aspidi similis est gemma quam vocari chelidoniam inuenio, Idem 37. 11. vbi gemmas nominat quæ ab animalibus denominantur. vnde hanc aspidi chelidonix similẽ, nomẽ ab ea tulisse conijcimus, & ab ea cui hirundines nomẽ fecerũt diuersam. Genus quidẽ aspidũ vnũ est, quas chelidonias vocant, quæ circa ripas fluuiorũ præsertim Nili, latibula habet. Pulli hirundinis Augusto mense lapidẽ chelidoniũ gestant aliquãdo in hepate vel ventriculo. quem ego diuersorum inueni colorum. Fertur autem quòd pulli gestantes lapidem hoc signo cognoscuntur, quòd in nido sedent conuersis ad se inuicem vultibus. nam ceteri qui non habent lapidem, posteriora ad se conuertunt, Albertus & Author de nat. rerum. Lapilli sunt exigui, & tales iam vidimus à socijs nostris extractos è ventriculo hirundinum mense Augusto. tunc enim extracti efficaciores habentur. & frequenter duo simul in vna hirundine inueniuntur, Albert. Chelidonijs, qui in hirund. ventriculis reperiuntur, figura globi ferè dimidiati, semperq; intus caui. qua de causa admodum tenues existunt. in eminetia sunt plerumq; rauo, sed diluto colore, in caua cõuexitate purpureo, nigris interdũ interpellantibus maculis. atq; ob id duæ earũ species videntur esse, Georg. Agricola. Lapilli magnitudinis sunt vt ipse vidi, seminis lini, forma quoq; simili. ego nigros & rufos tales vidi lapillos, Christophorus Encelius. Vidi & ipse cum rufos lentis figura & magnitudine chelidonias: tum alios quosdam candidissimos non tamen perspicuos, quos in monte quodam Sedunorum abunde reperiri audio, in arena inter excelsas rupes. horum vnum cum fregissem dentibus multum renitentem, solidum deprehendi, non cauum. ¶ Idem aut simillimi chelidonijs hodie nominatis lapillis illi mihi videntur, quorum Strabo libro 17. mentionem facit, his verbis: Acerui quidam ex tritura lapidum ante pyramides (in Ægypto) iacent, in quibus lapilli & forma & magnitudine lentis inueniuntur, quidam vt hordei grana, quæ semiexpoliata excurrunt. dicunt reliquias ciborum qui operantibus supererant in lapidem induratas, quod quidem satis videtur verisimile. nam & apud nos collis quidam est oblongus, in campo situs, qui toti calculis in modum lentis plenus est, &c.

¶ Dissectis crescẽte Luna pullis hirundinis qui primo partu exclusi sunt, *ἐν τῇ πρώτῃ νεοσσοποιίᾳ*, è prima foetura,) in ventre eorum lapillos offendes. è quibus duos, vnum colore varium, alterum purum eximes: (quorum alter colorem vnum habet, alter plures, Auicenna.) ij priusquam terram attigerint, in iuuenæ corio, aut ceruina pelle brachio aut collo adalligati, comitialibus proderunt. & sæpe prorsus eos recreabunt, Dioscor. Sanant vel lapilli è ventre pullorum hirundinum sinistro lacerto annexi. dicuntur enim excluso pullo lapillũ dare. Quod si pullus is detur incipienti in cibo, quem primum peperit, cum quis primum tentatus sit, liberatur eo malo, Plinius. Lapilli in ventriculis hirund. reperti & brachio alligati, caducos perfectè sanant, Sextus. De collo puerorum suspensi ad comitiales morbos vtiles esse perhibentur, Ge. Agricola. Mirificum hoc ad comitiales remedium est. duo lapilli in hirundinum pullis dissectis inueniuntur: quorum vnus quidem niger, alter verò albus existit. comitali

collapso

collapso eos imposito, ac ipsum excitabis. nigrum verò cuti alligato. At hirundines dicuntur primo pullo hos lapillos dare, qui non facile inueniuntur nisi vniuersis pullis dissectis. Alexander Trallianus. Author Additionum in Breuiario Arnoldi antidoto cuidam contra epilepsiam lapidem hirundinis admiscet. Hirundinum pulli lapillos in ventriculis habere consueverunt, ex quibus qui albi maxime fuerint, si in manu etiam singuli teneantur, aut circa caput lino nectantur, veterrimos & diutinos capitis mulcent dolores, nisi contactu terræ lapillorum potentia minuatur, Marcellus. Et alibi, Hirundinis ventriculo scisso albi ac nigri lapisculi inueniuntur, qui si lupino aureo includantur, & collo suspendantur, omnem dolorem oculorum perpetuò auerterent. sed & contra quartanas profunt, croceo linteo vel panno inuoluti linoq; ad collum validiore suspensi. Adduntur ad oculorum collyria, Ge. Agricola. Si quid in oculos inciderit, imponuntur. nam cum minimi & læuissimi sint, nec mole obsunt, nec figura aut angulis: & palpebrarum compressione, id quod inciderit, emouere & elidere possunt, vt & alchorolphi semen. Dextro brachio suspensi hepaticos perfectè sanant; Kiranides.

¶ Quin & è nido earum lapillus impositus recreare (excitare) comitiales dicitur confestim, & adalligatus perpetuò tueri, Plinius & Serenus. Lapilli in nidis pullorum hirundinum reperti appensi que, à tussi tutum reddunt. sanant & columellæ vitia & tonsillarum phlegmonen, Galenus Euporiston 2. 44.

H.

a. Hirundo primam corripit. Aut arguta lacus circumuolit aut hirundo, Auienus. videri autem potest ab hærendo dicta, quoniam tectis ædium vel trabibus, vbi nidificat, adhæreat. Varro tamen à sua *Etymon* voce sic dictam conijcit. A poëtis vocatur Progne, vt à Vergilio: Pandionis ales, ab Ouidio ad Pisonē: *ἐν προση-* Atthis à Martiali, propter fabulam quam in *h.* referemus. Α' τὴν κόρα μελίθρεπτε, in epigrammate lib. 1. *διὰ νομι-* sect. 60. Brodæus hirundinem aut lusciniam interpretatur, ego hirundinem omnino eo in loco. illæ *nis.* quidem non vescuntur melle. ¶ Χελιδὼν penultimam producit, Arato, Theocrito, Aristophani, Oppiano. Vocatur autem χελιδὼν, ἢ ὡς τὸ τὰ χείλη δονεῖν, ἢ ὡς τὸ τὰ χείλη οἰδαίνειν, ἢ ὡς τὸ τοῖς χείλεσιν ἄδειν, Etymologus & Varinus. Dicitur & χελιδὼ, χελιδῶς, vnde vocatiuus ὦ χελιδῶ, Eustathius. Ποικίλα χελιδῶ, Aristophanes in Auib. Χελιδῶ, χελιδῶν, χελιδνίας, & piscis quidam, Hesych. Α' ἡδὼνα, *Synonymy-* ὡδῶν, καὶ γλωσσίδα, οἱ δὲ χελιδῶνα, Etymologus. Ο'ρνις δ' ὡς ἀνόπαια διέπτατο, Homerus: alij ἀνόπαια *ma.* legunt, & hirundinem interpretantur, alij aliter. vide supra in Capite de Aquilis diuersis. Α' δωνίης, χελιδῶν, καὶ ἡ θείδαξ, Etymologus. sed magis placet vt Hesychius habet, Α' δωνίης, ἢ χελιδὼν, καὶ ἡ θείδακίνη. Κεῖες, hirundo, Hesych. & Varin. Thebani, qui nouis rerum nominibus gaudebant, hirundines κοπιλάδας vocabant, Athenæus lib. 13. & Varinus in Λεξάδω. Κοπίλος, auis sic dicta, à qua etiam loquaces & adulantes vel decipientes κοπίλοι dicuntur: hirundo, Varinus. quanquam ab illo per λ duplex scribitur. Ο' λολυθῶνα apud Theocritum aliqui hirundinem interpretantur deslentē Ityn, alij aliter. vide in Acredula. Ω' κύπτερον Kiranide interpretis hirundinem exponit, alibi vero sparueriū, id est accipitrē minorem.

¶ Epitheta. Arguta, Vergilio 1. Georg. & Auieno. Garrula, 4. Georg. Vaga, Sereno, Veris præ- *Epitheta.* nuncia, Ouidio 2. Fast. Et apud Textorem Bistonis, peregrina, trinsans, Daulias, lasciuia, Pandione nata, vocalis. nam Agrestis & Rustica differentia potius sunt, & specie propriam constituunt. ¶ Ορηκία χελιδῶν, Aristophanes in Ranis. Εἰαρινὴ ζεύξω φρωτὰς γελῶς ὄρνις, Oppianus. Α' ἡλε κλυτὰ ἔαρος ἀδύοδμος, κυανέα χελιδῶ, Simonides apud Athenæum, & Aristophanis Scholiasten. Κεκροπίδες, in Epigrammate. Κοπίλη etiam epitheton esse potest, vt Latinis garrula. nam & ipsas substantiue Thebani κοπιλάδας vocabant. Hirundo κοπίλη appellatur Hesiodo, Anacreonti & Simonidi, Gyraldus. Cum sexaginta dies à solstitio brumali abierint, initio noctis Arcturus oritur. Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογῶν (alias ὀρθρόση) Πανδιονίς ὥρτο χελιδὼν Ε'ς φάος ἀνθρώποις, Hesiodus. Varinus ὀρθρογῶν exponit, πῶς μεγάλως θρῆνῶσαν, ἢ ὑπὸ τ' ὀρθρον ἡχῶσαν, id est magno vel matutino luctu insignem auem. Cognominatur & ὀρθόλαλος, (forte ὀρθρόλαλος;) Κερκίδα, ὀρθόλαλοισι χελιδῶσιν ἐκελοφώνως, vt Suidas citat. Πεδδίκης, χελιδόνιος σιωοίης, Αἰχύλος Τροφοίς, Hesychius & Varin. ego χελιδόνος legendum conijcio, vt πέδοικος (quod etiam μέτρον interpretantur) eius epitheton sit. Ποικίλα χελιδῶ, Aristoph. in Auib. Καταλθῆμενοι πρὸς χελιδόνος (alias χελωνίδος) πολυκρότη φόφως, Athenæus lib. 5. vide in Testudine a. Υ' παρόφιος. nam Theocritus hirundinis τέκνα ὑπαρόφια dixit. Ο'ρνις καὶ δῶμα συνέστιος ἀνθρώποισιν, Oppianus de hirundine. Α' τὴν κόρα μελίθρεπτε, λάλος λάλον ἀρπάξασα Τέτιγα πλανοῖς δῶτα φέρεις τέκεσιν. Τὸν λάλον ἀλάλοεσσα, τ' εὐπλερον ἀπέρεσσα, Τὸν ξένον ἀξίνα, ἀρινὸν ἡελινά, (forte εἰαρινά. nam Oppianus etiā εἰαρινῇσι χελιδῶσι dixit.) Οὐχὶ πάρος ῥίψεις; γὰρ θέμις, εἰ δὲ δίχμον Ο'λλυθ' ὕμνο πόλως ὕμνο πόλοις εἴμασιν, Incertus in Epigrammatum lib. 1. sect. 60. vbi Brodæus Atthidem puellam hirundinem vel lusciniam interpretatur, ego omnino hirundinē hoc in loco. cicadas quidem ab hirundinibus capi Plutarchus & Ælianus scribunt.

¶ Dic igitur metuam anaticulam, columbam, vel catellum, hirundinem, &c. Plautus. Est & hirundininus adiectiuum, quo vtuntur Plinius & Plautus in Rud. In nido seges est hirundinino, Martialis lib. 11. Ligneis securiculis (Galli hirundinis caudas vocant) cæra & amurca perfusis veteres in alligationibus (lapidum) vsos ipsa opera docent, Gul. Philander in Vitruuium 2. 8.

¶ Χελιδὼν, vngulæ concavitas in equis: & in canibus eodem modo secundum aliquos: & in homine pars supra cubitum, τὸ ἀνωθεν τῆς ἀγκυῶνος τὸ καὶ τὰς χαμπὰς, Hesychius, Suidas & Cælius. Vide in *Homonymy- ma.*

Equo B. Ornamenta in brachijs quædam ponebantur circa carpos, vt pericarpia, echini, ὄφεις, χελιδόνες (alias χελιδόνες, quibus utebantur Samij, vt scribit Athenæus:) sed ἀμφιδέες & χελιδῶνες (χελιδόνες potius, vel χελιδόνες vt supra: nisi vtrunq; rectè dicatur, & χελιδόνες, & per syncopen χελιδόνες) tum circa brachia, tum circa carpos nominantur, Pollux. Equorum impetigines sunt squammulæ anteriorum crurum sub armorum partibus in ipsis animalibus natæ. has Græci lichenas vocant, siue chelidonas nos verò impetigines vel hirundines, Cælius Aurelianus. ¶ Πρὸ χελιδόνων, Antehirundines, id est ante hirundinum aduentum, Aristophanes in Equitibus. ¶ Χελιδονιδεῖς, hirundinum pulli, Eustathius. Achæus durius dixit, Χάσκοντα λιμῶ μόρον ὡς χελιδόνος, pro νεοπτόν, ἴγυν χελιδονιδῆ, Idem. Χελιδόνειον μέλος, id est hirundinis cantus, Suidas. ¶ Fauonium quidam ad v i i. Cal. Martij (chelidonian) à recto chelidonias, ὁ χελιδονίας ἀνεμος) vocant ab hirundinis visu, Plinius lib. 2. Est & chelidonias vel chelidonium lapis, (ὁ χελιδονίας ἢ χελιδόνιος λίθος,) vel chelidonia gemma: de quo supra in G. scripsimus. nisi quis distinguendi gratia malit vt is qui nomen ab hirundine habet, chelidonium lapis vel chelidonia gemma dicatur, alter verò chelidonias, cui aspis similiter dicta nomen dedit. Chelidonium etiam gladij genus est caudā bifurca, Brodæus. nam & auis hirundinis huiusmodi cauda est. ¶ In Rhodo insula (Eustathij codex impressus in Homerum, non rectè habet Πρωμάων pro Πρωδίων) festum siue ludicrum solebat celebrari, in quo cornici aggregatio fiebat quædam hordei & id genus rerū aliarum. Vocabant autem carmina illa (τὰ ἀδιδύμνα, alias τὰ διδύμνα) coronismata. Eiusmodi quippiam & hirundinibus in eadem fiebat insula, vt est apud Theognin tercio de sacrificijs Rhodiorum. Id verò χελιδονίζην dicebant, quòd ita concinerent: Ἡ λθ', ἡλθε χελιδὼν χαλὰς ὥρας ἀγασσά, καὶ χαλὰς ἐνιαυτὸς, id est, Venit, venit hirundo pulcras ducens horas & annos pulcros, Cælius. Athenæus lib. 8. integra hæc carmina Doricè scripta sic refert, nos ex Eustathio quædam emendauimus, etsi is integra non referat. Ἡ λθ', ἡλθε χελιδὼν χαλὰς ὥρας ἀγασσά, καὶ χαλὰς ἐνιαυτὸς, ὅππῃ γὰρ ἔρεα λευκὰ καὶ πὶ νῶτα μέλαινα. Παλάθων τ' ὡρεπυκλῆς ἐκ πόντος οἴκῃ, (Eustathius habet, Εἴπα ὡς σιωφεί φάναϊ, & παλάθων ζητῆρδν, quod nō placet. exponit autem παλάθων, σύνων ὅπισσιν ὄντων.) Οἱ νῆ τε δέπατρον, τυρὶ τε κἀνατρον (forte κἀνιστρον, Eustathius omittit) καὶ πυρᾶν; Χελιδὼν καὶ λευκὴ ταν (placentam, à lecitho, id est vitello sic dictam) ὅτε ἀποθεῖται. Πότερ' ἀπίωμες, ἢ λαβώμεθα; Εἰ μὲν πὶ δώσῃς. (ἐλλειπτικῶς ἔχει· ἐπὶ δὲ καὶ παρ' ὑπόνοιαν. Eustathius) εἰ δὲ μὴ, ὅτε ἐάσομεν. Ἡ τὰν θύραν φέρωμες, ἢ θ' ὑποφύρον, Ἡ τὰν γυναιχά τὰν ἔσω καθεμύδα. Μικρὰ μὲν ὅτι ῥαδίως μὴν οἴσομεν. Ἀν δὲ φέρῃς πὶ μέγα δὴ π καὶ φέροις. Ἀνοίγ' ἀνοίγε τίς θύραν χελιδόνι. Οὐ γὰρ γέροντες ἐσομεν, ἀλλὰ παῖδια. Fiebat autem hæc collectio mense boedromiōne (Iunium interpretantur, quod hīc non conuenit. hirundinis enim aduentus vernus est) à pueris passim circum cundo cantillantibus: & primum eā instituisse in Lindo Cleobulus Lindius fertur, cum pecunia colligenda egerent, Hæc Athenæus. Qui hanc cantilenam decantabant, χελιδονιστᾶν vocabantur. (& cantus vel ludus ipse χελιδονισμός Eustathio) vt qui cornicis nomine stipem colligebant, κορωνιστᾶν, Eustathius & Hesych. Æschylus χελιδονίζην verbum vsurpat pro βαρβαρίζην, id est barbarè loqui: & Ion in Omphale barbaros, χελιδόνες nominat masc. g. (cum alioqui fœm. g. tantum efferantur) Herodiano teste, Scholiastes Aristophanis. vide infra in prouèrbio Hirundinum musæa. Vtuntur & per se succo (chelidoniæ maioris, etsi de vtraq; proximè locutus sit) in collyrijs, quæ chelidonia appellantur ab ea, Plinius. Apud Galenum de compos. sec. loc. 4. 7. collyriū chelidoniū inuenio, in quod chelidonia herba non recipitur, ab hirundinibus, vt apparet, dictum, quasi oculis hominum claritatem ita restituere possit, vt remedio quodam visum suis pullis ademptum reddere creduntur hirundines.

¶ Chelidonia herba est, quæ & chelidonium dicitur. Χελιδονία ἑοπέων, Oppianus. Dioscorides & alij medici χελιδόνιον gen. neutro proferunt. est autem duorum generum, maius & minus. recentiores quidam Latine *hirundinariam* nominant. Creditur chelidonium maius nomen sibi inuenisse, quòd hirundinum aduentu ex terra prodit: discedētibus verò ijsdem marcescit. Alij verò tradiderunt, si quis ex hirundinis pullis in nido excæcatus fuerit, matrem hanc herbam oculis admouētē, cæcitati eius mederi, (vt inde potius, quàm à tempore nominatum videatur,) Dioscorides. vide supra in C. Τὸ χελιδόνιον ἄμα τῇ χελιδονίᾳ ἀνθεῖ, id est chelidoniū cum aduentu hirundinis floret, Theophrast. de hist. 7. 14. interprete Gaza. Dioscorides nō florere tū, sed prodire scribit, ἄμα ταῖς χελιδόσι φανομένης ἀναφύεσθαι. Apud nos quidem chelidonium minus eo tempore & prodit & statim floret: marcescit idem mense Maio: chelidonium verò maius Iunio demum floret: vt Plinius non rectè scripserit, Florent aduentu hirundinum, discessu marcescunt: tanquam de vtroq; verè dicatur. Περί δὲ (circa fontem) γέλα πολλὰ πεφύκει, Κύανιόν τε χελιδόνιον, Theocritus. Dioscorides tribuit maiori chelid. folia colore subglaucis. ¶ Hanc capnon quæ nascitur in sæpibus chelidoniā phragmiten vocare moris est Actio, ad exinationes partium in iocinere curuarum vtilem: dictam, vt puto, quoniā succo discutit caliginē, vt chelidonia: & ob id in medicamenta oculorū additur: vt in collyriū Martiani eā chelidoniā capnitida cognominantis. Quod si eadem probetur esse cum cymbalari, vt quidam coniiciunt, etiā illa similitudo confluet, quod folium hederæ habuerit, quale chelidonio minori contigit. propterea considerari cupio, non quid non similis, sed eadem omnino sit capnos hæc cum chelidonio minore. multa certe paria cōperio, Hermol. Eruditi quidā chelidoniā phragmitin eam esse herbā coniiciunt, qua hæctenus pharmacopolæ in Germania pro aristolochia rotunda perperam vsi sunt. Chelidonium paruum inter fumarie

fumariæ etiam nomenclaturas apud Dioscoridem legitur: & chelidonium simpliciter inter vitis albæ & anagallidis purpureæ nomina. ¶ Est & apud Germanos alia ab hirundinibus dicta herba, nescio qua occasione, *Schwalbenkraut*/quam multi asclepiadem veterum esse putant. flore lacteo, ligustri ferè odore: folijs binis per genicula, lauri ferè, sed in angustum exeuntibus, radicibus albis multis implicatis, &c. quas aliqui ad ossa fracta consolidanda facere putant, ut eo quidè nomine *Wasswurz* potius quàm *Schwalmenwurz* dici deberet, ut & symphytum maius. ¶ Ficus chelidoniæ, *ἰχάδης χελιδνιοί*, ficus Atticæ sunt, quæ & chelidones vocantur, Pollux. Commendantur eadem ab Athenæo libro 14. qui eas colore *ἐρυθρομελαίνας*, id est ex rubro & nigro permixto esse ait. Purpureæq; chelidoniæ, Columella inter ficus. Nouissima sub hyeme maturatur chelidonia ficus, Plin. Grammatici quidam à Chelidonijs populis in Britannia dictas coniiciunt, nescio quàm rectè. Clemens in Pædagogo nominat *ἰχάδης χελιδνίς*, δι' ἧς εἰς Ἑλλάδα πεντακοσίαις ἔμα μνησάσιν ὁ θεοδότης ἐστὶ λατὸ Πέρσης. *Χελιδνεως*, (*Χελιδνεοί* potius) εἶδος ἰχάδων, Hesych. & Varin.

¶ *Χελιδνία λαγωί*, & *χελιδνίος δασύπτερος* leguntur apud Athenæum lib. 9. Eustathius chelidonias lepores interpretatur, qui superiore parte nigri sint, inferiore subalbi instar hirundinum. Frisij qui maritimam Germaniæ partem habitant, prænunciam hirundinum (*Schwälcken Borbott*, vocat autem de genere motacillæ. ¶ Est & *χελιδών*, id est hirundo marina, piscis Aristoteli. Volat hirundo (piscis) sanè perquam similis volucris hirundini, Plinius. Est & alius piscis chelidonias dictus, *χελιδνίας ὄ*, cuius Athenæus ex Diphilo meminit: ut & hirundinis piscis polypo similis. Alterum exocæti genus circa Byzantium quidam chelidonium vocant, Bellonius.

¶ Piscem Boreum (inter sydera) hirundinis præferre caput, proptereaq; à Chaldeis piscem nuncupari chelidoniam Theon scribit, Cælius. Cum LX. dies à solstitio brumali abierint, initio noctis arcturus oritur, post illum verò hirundo apparet, Hesiodus. *Χελιδών* etiam est numisma argenteum Perloponnesiacum, (vel *χελώνη* potius apud Pollucem.) Ægyptiorum sapientes omnes parentum opes filijs relictas volentes innuere, hirundinem pingunt. illa enim iam morti proxima, luto seipsam volutat, & pullis latebras (*φωλὸν*, nidum) comparat, Orus.

¶ Propria. Chelidonius ex Cleopatre mollibus patrimonium grande possedit, Seneca epistola 88. *Χελιδών* vocabatur Cleopatraz cinædus, Suidas in *Χελιδών* & in *Κίναδα*. Item vates quidā priscus, Idem. Et naus quæ in Massiliam traiecit, ἡ ναὺς ἥ ἐῖς τὰς εἰς Μασσαλίαν ἀφ' ἧς κομίσασα, Idem. Menippus quidam olim *Χελιδών* cognominabatur, Aristoph. in *Auibis*. vbi Scholiastes, Διὰ τὸ ἵπποτροφὸν εἶναι *διὰ τὸ καὶ παιτρεῖα τῶτον* (forte *καυτηρεῖα* τῶτον, scilicet *χελιδνί*) *χελιδνί*, ὅπως ὠνομάσθη. Chelidonem theologū quendam fuisse aiunt, qui obseruatis prodigijs collegerit rerū exitus. vide infra in Prouerbio, Audi chelidonem. Cic. lib. 3. Verrinarum de Chelidone meretrice agit, quam efflictim deperibat Verres. ea verò tum in Urbana tum in Siciliensi Verris prætura omnia moderabatur, transigebat, decidebat. chelidon quoq; hirundinem auem significat: omniaq; auspiciatò, & captatis augurijs Romani agebant, auguresq; & auspices & publicis & priuatis rebus adhibebant. Propterea ait Cicero: Nam ut Verres prætor factus est, qui cū auspiciatò à Chelidone surrexisset, fortè nactus est Urbaniæ prouinciæ, &c. Quibus verbis alludit simul & ad auspiciū, & meretricis concubitum & cubile, Gyraldus in libro *Ænigmatum*. ¶ Chelidoniæ insulæ sunt in initio oræ Pamphyliæ, Strabo lib. 11. Et lib. 14. Chelidoniæ insulæ in Pamphyliæ ac Lyciæ confinio iacent. Et rursus in eodem, Prope Hieram promontorium Lyciæ Chelidoniæ insulæ tres sunt, asperæ sanè, & magnitudine æquales, ad stadia quinq; inter se distantes, &c. Post Rhodum versus orientem *Χελιδνία γράασι*. Τρεῖς νῆσοι, μεγάλης Παταρηνίδος ἐνδοθέν ἄκρης, Dionysius Afer. Herodianus *Χελιδνία* legit cum acuto in vltima, Eustathius. Chelidoniæ insulæ nauigantibus pestiferæ, Plinius 5. 31. Hæ duæ sunt secundum Stephanum, quarum vna Corydela, altera Menalippea dicitur, contra Tauri promontorium similiter Chelidonium dictum sitæ. Stephanus has insulas, Chelidonias petras appellat. Chelidonij populi sunt Illyriæ, Stephanus. ¶ *Ενεχελιδών*, hippodromus Atheniensium, nō ab hirundine, sed ab Echelo heroë denominatus est, ut scripsi in Equo *H. e.*

¶ c. Supra corpus eorum volant noctuæ & hirundines, Baruc 6.

¶ Garrula quæ tignis nidum suspendit hirundo, Vergilius 4. Georg. Sicut grus & hirundo (*αγυρ*) sic garricam, Esaiæ 38. Tecto vaga plorat hirundo, Politianus. Τελευτή, Oppianus de hirundine. Ο'ταν ἦρος ὥρα κελαδῇ χελιδών, Stesichorus. & Aristophanes in Pace, Ο'ταν ἦεν ἄλγος φωνῇ χελιδών Ε'ξομυή κελαδῇ. Vlysses neruum arcus intendit, πρήσατο νευρῆς, Η' δ' ὑπὸ χελιδνίαις ἐκέλη αὐδυν, Odyss. φ. Εἰ τὸ σιμνεχῶς, ὅ πολλὰ, καὶ ταχέως λαλεῖν, Η'ν τῷ φρονεῖν τὸ δέσμιον, αἱ χελιδνεὲς Ε'λέγοντ' ἀν' ἡμῶν σφρονέσθαι πολὺ, Nicostatus apud Stobæum. Ο'ξὺ μὲν ἐκλαγὲν αἶψα, καὶ ἀνθορεν ὅξυ λακῶσα, Oppianus de hirundine. Τραυλὰ μινυρομυῖα πανδιονὶ κάμμορε φωνᾷ, In epigrammate authoris incerti. Et rursus Palladas, Τίπτε πανημέριος πανδιονὶ κάμμορε κέρη Μυρομυῖη κελαδεῖς τραυλὰ δ' ἀφ' ὀνόματι, Homerus merum infantem Ægyptijs parentibus ortum fabulantur, cū mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea nocte nouem voces diuersas ædidisse, hirundinis, pauonis, columbæ, cornicis, perdicis, porphyriionis, sturni, lusciniæ & merulæ, ut recitari in Columba lilia ex Eustathio. Οὐδὲ τὸσον θρῆνῃσεν ἀν' ὥρεα μακρὰ χελιδών, Theocritus Idyll. 19. Ε'φ' ὃ Δὴ χεῖλεσιν ἀμφιλάλοισ Δειν, ὅτι βρέμεται Θρηϊκία χελιδών Ε'πὶ βάρβαρον ἐξομυῖη πέταλον, Κελαδεῖ δ' ὅτι κλαυτοναήδον Νόμον, se dicitur.

Aristophanes in Ranis de Cleophonte, quem traducit tanquam peregrinum, imperitum, loquacem, ignobilem, barbarum & matre Thraffa genitum. videtur enim hæc omnia Threiciæ hirundinis appellatione comprehendere. Χελιδὼν δὲ ἀπαγευσία, Scholiastes.

Similia

ex hiru-
dine.

¶ Hirundo (sis Hebraicè scribitur) & ciconia (agur) custodierunt tempus aduentus sui: populus autem meus non cognouit iudicium Domini, Hieremiæ 8. Νεῦμαισι νεῦμαισι αὐτοῖς, ὥστε χελιδὼν, Homerus in Iresione apud Herodotum. Ὁ ῥάνα, χελιδὼν ὀροφῇ, id est hirundinum tectum, (nidus) fortè, Hesych. & Varinus. *Vere nouo cum tam tinnire volucres Incipient, nidosq; reuersa salutabit hirundo*, Calphurnius. Achæus poëta pullum hirundinis durius μόχον χελιδόνος dixit, Eustathius.

Poetica de

ingenio

et mori-
buss earū.

¶ d. Aristophanes in Auibus hirundines fingit lutum ore conferre ad extruendam auium ciuitatem. hoc enim faciunt (inquit Scholiastes) cum nidificant. ¶ Μάσταχα δ' οἷα τέκνοισιν ὑπαροφίοισι χελιδὼν Α' Ἰορρὶν ταχινὰ πέτεται, βίον ἄλλον ἀγείρειν, Theocrit. Idyl. 14.

Ὡς δ' ὁπότε ἀπ' ἰλῦ εἰσι φέρε βίον ὀρταλίχοισι

Οἱ δ' ἀπαλὸν τρύζοντες ὅτι θρώσκουσιν χαλῆν

Χείλος ἀναπύσσουσιν, ἀπαιδ' ὅτι δῶμα λέλκεν

Μήτηρ, εἰαρινὴ Ζεφύρου πρῶτ' ἡλὸς ὄρνις.

Γηθόσυνοι δὲ μῆτις, καὶ μείροντες ἐδωδῆς

Α' νεβρὸς ξεινοδόχοιο λίγα κλάζουσιν νεοσσοῖς,

Oppianus libro 3. de piscatione.

Hybernos peterent solito cum more recessus

Deprehendere nefas ad tempora verna reuerse,

Serò dedit pœnas, discerpi noxia mater

Atthides, in nidis una remansit auis.

Et profugam volucres diripuerunt sua.

Debuerat: sed tunc, cum lacerauit Itym, Martialis.

Πῶς δ' ὄρνις χελιδὼν σὺν ἑστίῳ ἀνθρώποισιν, Ἀρτίτοκος νεαροῖσι θεῖσιν αἰσῶσαι νεοσσοῖς Κίρκον ὑπὸ τέχεος κατεπάλαμνον ἀνθρώποισιν, Ὁ ἔνδρ' ἐκλαγεν αἶψα, καὶ ἀνθρεν ὅζυ λακῶσαι, Αὐχένα δ' ὑψόσ' ἀειρεν ἐς ἥρα γράσασσι, Καὶ πάσας ἐκείρας ἐξέφειξεν ἐθείρας, Καὶ πέρα πάντα χάλασε ποτὶ χθόνα. τοὶ δ' ἄρα δέλοϊ Τεῖχος ὑπὲρ πύργου πυλῆες τρύζουσιν νεοσσοῖ. Ἡ δὲ καὶ ἀφ' ἐφ' ὅσον, καὶ ἡλασεν ὄρνιν ἀναδῆν, Εἰρυμνὴ φίλα τέκνα, τὰ τ' εἰσέπινηπια φέρβει, Ἀπέρα λυσικόμων θαλάμων ἀπολύμνα δεσμῶ, Oppianus libro 3. de venatione. Οἷν δ' ἀμφὶ μέλαθρα μὲν ἀχαλώωσαι χελιδὼν Μύρεται αἰόλα τέκνα, τὰ πρὸς μάλα τετραγῶτα Αἰνὸς ὄφιν κατέδαψα, καὶ ἡκαχε μῆτερά κεδνύω. Ἡ δ' ὅτε μὲν χήρη θεῖα τέπταται ἀμφὶ χαλῆν. Ἄλλοτε δ' εὐτίκτοισι θεῖα πρὸς ὄρνιθι ποτῶτα, Αἶνὰ κυρομνὴν τεκέων ὑπὸ, Poëta quidam priscus, Apollonius (ut conijcio) aut Q. Calaber. Serpens quidam impetu subiturus nidum hirundinis ut pullos eius voraret, decidit in focum & igne perijt, ut legimus inter Epigrammata Græca 3. 24. Ἡ ἐπὶ εἰαρινῇσι χελιδόνι ἐγγὺς ἔκυρσε Μυρομνῆας ἐὰ τέκνα, τὰ τε σφίσι λήϊσαντο Εξ εὐνῆς, ἡ φῶτες ἀπ' ἰλῦ εἰσι, ἡ δὲ δράκοντες, Oppianus lib. 1. de Venatione.

Magica

et super-
stitiosa re-
media ex
ijsdem.

¶ c. Kiranides (lib. 3. in Hirundine) ex pullis hirundinum in ollam luto obfirmatam inclusis & affatis, &c. philtum siue τέρνητρον, & contrarium ei μίσητρον. superstitiosa & impia persuasione parare docet. Mulier ut non secedat a viro, iecur hirundinis vltum bibendum clam præbe ex vino, & non amplius de alio cogitabit viro, Nic. Myrepfus. Χελιδόνων φάρμακον, id est Hirundinum pharmacum apud Hipponactē memoratur, quod fit (τὸ ἀλγινόμυον) ἐπειδὴν χελιδὼνα πρῶτον πρὸς ἴδρι, Suidas. ¶ Ἡ μὲν χελιδὼν αὐτὴ (αὐτὸ) τέρπος ὡ γυνὴ λαλεῖ, Philemō apud Scholiasten Aristoph. Εἶτα χελιδὼν (ὡραν ἀποφάνη) ὅτε χελιδὼν πρὸς ἴδρι, καὶ λήϊδα ρίον πι (τρίστον, ἡ εὐτελὲς ἰμάτιον θεῶν) πείσασθαι, Aristoph. in Auib.

Auspicia.

¶ g. Hirundinis rostri cinis cum myrrha tritus, & vino quod bibatur intersus, securos præstabit a temulentia iuuevit hoc Horus Assyriorum rex, Plin. Hirundinum pullis pasce accipitrem, & citius mutabit pennas, Demetrius.

¶ h. Apologum de hirundinibus quæ cygnis obijciebant quod in solitudine canerent, cum ipse suos cantus in ciuitatibus publicarent, &c. recitavi in Cygno h. ¶ Hirundinum genus dijs penatibus & Veneri, quæ ipsa quoq; è numero penatium est, charum esse dicitur, Ælianus. ¶ Hirundines infauis ominis esse, & ancipitem afferre fortunam, multi prodiderunt. nam Pyrrhi tabernaculo, & in naui Antonij infidentes, suscepti belli infelicitatem & funestas clades portenderunt, Alexander ab Alex. In Pyrrhi pueri tabernaculo nidificans hirundo, rerum actiones quas susceperet, non bene & feliciter euenturas esse significauit. Et item Cyro altera nidum in huius tectis construens, quæ ei male casura essent prænunciauit. Contra enim Medos (Scythas, Alexander ab Alexandro) profectus, non reuertit ad

Fabula de

metamor-

phosi phi-

lomela in

lusciniam

et Pro-

cnes in hi-

rudinem

quæ tamē,

ab alijs a-

liter nar-

ratur.

suos: sed rebus male gestis, de loco quo iam se præcipitem deiecit. Dionysio priori arcem relinquenti nidificantes ibidem reditum præmonstrarunt, Ælianus. Cleopatraz naui, quæ Antonias dicebatur, signum habuit horrendum. nam cum sub puppi hirundines nidificassent, superuenire aliæ, & primis per vim expulsis, nidos destruxere, Plutarchus in Antonio. ¶ Isis in Byblo Ægypti nutriuissæ fertur reginæ (quam alij Astarten, alij aliter vocant) filium, digito ei in os pro mamilla inserto: & noctu quæ in corpore eius mortalia erant, adussisse: ipsamq; hirundinis specie circa columnam lugendo volitasse. donec regina aliquando noctu infantem amburi conspiciata clamore emisso, in immortalitatem ei ademit, &c. Plutarchus in libro de Iside.

¶ Homerus Odyssææ τ. lusciniæ fabulam, inquit Eustathius, aliter quàm recentiores memorat. neq; enim Pandionis, ut illi mentionem facit, (nisi Pandion forte alio nomine etiā Pandareos dictus sit) neq; Procnes, neq; Terei. & Itylum vocat illum, quem recentiores Ityn, quem Pandarei filia è Zetho peperit, καὶ πορ Ζήθοιο ἀνακτορ. alia lectio habet Ζήτοιο. Sunt & qui Itylum, Ἀΐτυλον esse nugentur.

& pri-

& prima litera adempta Η' τολον per η, ceu qui genus ab Aëte ducat, vt & pater eius Zetes Boreæ fili-
us. Ceterum recentiores sic tradunt: Pandionis Atticæ tyranni filia fuerunt Procne & Philomela. Ex
his Philomela (Φιλομήλα) Tereo Thraci nupsit, & sic ex Attica muliere facta est Thracia. Porro Te-
reum aliquando Athenas profecturum rogauit vt Procnen sororem suam secum adduceret. quod is
fecit quidem, sed in itinere puellæ vim intulit: & ne facinus sorori aperiret, linguam execut, Procne
verò in tela texendo iniuriam sorori prodidit. Philomela vindictæ cupida filium Ityn è Tereo sibi par-
tum, occidit, & patri coctum apposuit. Comedit ille, & ex minutis quibusdam reliquijs filium esse a-
gnouit. itaq; persequutus sorores occidere parabat, fugiunt illæ, & dijs imploratis, in aues mutantur,
Philomela hirundinis, Procne verò lusciniæ forma assumpta, (lego, Philomela lusciniæ, Procne verò
hirundinis forma assumpta.) Quamobrè hirundinis vox aspera & cantu insuauis est, vt cui lingua muti-
lata fuerit: & frequenter Terei ceu balbutiens nomen efferre conatur. lusciniæ verò ityn subinde suo
cantu repetit. Tereus deniq; in vpupam transformatus crebrò Vbi nam sunt, (Πῶ ἄρα εἰσιν,) exclamat.
Sic quidem recentiores fabulantur: alij verò Homerum sequuti, Pandarei (inquiunt) cui pater fuit Me-
rops Milesius, filia fuerunt Mérope, Cleothéra & Aëdon. Harum maxima natu Aëdon Zetho Am-
phionis fratri nupta, vnicum filium peperit Itylum: & cum inuideret numerosæ leuiri sui (τῷ δάερος, τῷ
ἀνδρᾷ δέλεος) Amphionis soboli, qua ille ex Niobe vxore Tantali & Hippomedusæ filia augebatur, Ity-
lum filium suum cum filijs Niobes ludere & vno etiam in lecto interdum dormire solitum, seorsim
cubare (vel, vt alij scribunt, in lecto interiore) iussit, vt ipsa intempesta nocte accedens, primum ex Am-
phionis filijs occideret, Amaleum nomine, (Ἀμαλέα:) sed cum Itylus vel oblitus esset vel non obtem-
perasset matri, ea noctu filium proprium, Amaleum esse rata, occidit, quo cognito præ nimio luctu vt
ex hominibus migraret, à dijs petijt. itaq; in lusciniam mutata, Ityli luctum retinuit, cuius nomē cantu
suo repetere solet. Alij Aëdonā mulierē non ignorantia, sed sponte Itylum filiū interfecisse dicunt. oc-
ciso enim (aiunt) Amphionis filio Amaleo, cum vxorem illius (Amphionis) timeret, mox suum quoq;
filium interemit, vt expectandam sibi ab inimica ultionem præueniret. Porro in sequente Rhapsodia
(Odyss. u.) reliquas duas Pandarei filias parentibus orbas, Penelope à Venere educatas ait: & cum iam
nubiles essent ab Harpyis raptas & Furijs traditas esse. Fortassis enim cum forma quidem excellere,
propter orbitatem tamen infelices, in prauam & furiosam aliquam (εἰς ὑποδύσκολον καὶ ὡς οἶον εἰπεῖν
ἐρινυῶδες ἦθος) vitam præ nimio luctu conuersæ, obscuræ perierunt, vt inde à ventis raptas & Furijs tra-
ditas fabulosè feratur, Hæc omnia Eustathius. ¶ Similiter hanc fabulam Varinus quoq; refert è Scho-
lijs Aristophanis in Aues, in vocabulo Ἰ' τυς. in hoc tamen differt, quòd Procnen Terei vxorem, & I-
tyn eiusdem è Tereo filium facit, non Philomelæ vt Eustathius. Procne (inquit) cum sororis Philome-
læ casum inrellexisset, mactatum Ityn filium Tereo edendum apposuit. quo ille cognito, gladio eas per-
secutus est, clamans πῶ πῶ, (vt solent quærentes.) Philomela verò præ metu Terei nomen efferebat.
Procne verò filium lugens Ityn, Ἰ' τυ Ἰ' τυ miserabiliter sonabat. Ioue autem miserato, Procne in luscini-
am, Philomela in hirundinem, & Tereus in vpupam mutati, easdem adhuc voces canunt, Hæc
ille. nos Philomelam potius in lusciniam mutatam dicimus, & Prognen (cum Ouidio) in hirundinem,
& huic vocem τηρεύς, illi verò Ἰ' τυ Ἰ' τυ conuenire. Aristophanes ipse Terei (sub persona Epopis) vxor-
em facit aëdonā, id est lusciniā, Io. Tzetzes etiam Hesiodi Scholiastes eandem fabulā similiter nar-
rat, Procnen scilicet Terei vxorem fuisse, & in lusciniā mutatam: Philomelam verò in hirundinem.
Tereum quoq; addit Philomelæ in Aulide Bœotiae vim intulisse, & huius fabulæ Sophoclem in Te-
reo meminisse. Procne ex Tereo binos liberos suscepit, & in hirundinē à Ioue mutata est, Proclus in
Hesiodum. Megaris non procul Hippolytæ Amazonis sepulcro, tumulus conspicitur Terei, qui Pro-
gnen Pandionis filiam vxorem habuit. Regnavit autem, vt Megarenses aiunt, Tereus in ijs Megatidis
partibus, quæ Pegæ, id est fontes appellantur. Sed vt mihi videtur, & certè adhuc coniecturæ extant, in
Daulide quæ supra Chæroneā est, Tereus regnavit. Olim enim Barbari, eius quæ nunc Græcia nomi-
natur, multas partes incoluerunt. Ob flagitia verò quæ Tereus in Philomelā, & mulieres in Itym com-
miserāt, subigere eos nō potuit. Atq; ideo manus sibi ipsi Megaris attulit: cui tumulū confestim excita-
runt, & adhibitis pro mola calculis, rem sacrā quotannis peragunt. Vpupam præterea auē primū ibi
apparuisse asserunt. Mulieres Athenas peruenerunt, ibiq; dum mala deplorāt, quæ passæ fuerāt, quæq;
ultionis causa ipsæ regefferant, lachrymando contabescūt. Vnam itē in lusciniā commutatā esse aiunt;
alterā in hirundinē, non aliam ob causam, vt puto, quàm quòd eadem quoq; auiculæ miserabilē can-
tum ædant & lamentis similem, Pausanias in Atticis. ¶ Aut vt mutatos Terei narrauerit artus: Quas illi
Philomela dapes, quæ dona pararit, &c. Vergilius Eclog. 6. vbi Seruius; Tereus rex Thracum Pandionis
Athenarum regis filiam Prognen duxit vxorem: & Athenas profectus vt sororem illi accerferet Phi-
lomelam, in itinere illam vitiauit & linguam abscidit. Illa tamen rem in veste suo cruore descriptam
misit sorori. Quare cognita Progne Itym filium interemit, & patri epulādum apposuit, postea omnes
in aues mutati sunt, Tereus in vpupam, Itys in phasianum, Progne in hirundinem, Philomela in luscini-
am. Et mox in illud Vergilij, Quas illi Philomela dapes, Atqui (inquit) hoc progne fecit, sed aut ab-
utitur nomine, aut illi imputat propter quam factum est. Idem rursus in quartum Georg. sibi aduer-
satur, enarrans illud poetæ, Et manibus Progne pectus signata cruentis, (id est hirundo:) Nomen (inquit)

posuit pro nomine. nam Philomela in hirundinem versa est: pro qua Progne, vel quasi sororem posuit: vel quasi eam, quæ fuerat illius sceleris causa. nam ipsa miserat Tereum ad adducendam sororem. Quod ait Seruius in Bucolicis, (inquit Erythræus in Indice Vergiliano,) Atqui hoc progne fecit, rectius quidem dixisset ex fabula: Atqui hoc pariter cum Progne fecit. Nam & apud Ovidium in 6. Metamorph. *Iugulum ferro Philomela resoluit: Itysq; caput Philomela cruentum. Misit in ora patris.* Tu illinc integram fabulam pete. Hanc quidam in auem sui nominis mutatam ferunt, quæ à Latinis lusciniæ appellatur. Progne verò in hirundinem. Quos aperte sequitur Martialis eo disticho, cuius est lemma, *Luscinia*. Ait enim, *Flet Philomela nefas incesti Tereos, & quæ Mutapuellæ fuit, garrula fertur avis.* Et alibi idem Martialis: *Multi sona feruet sacer Atthis de lucus.* Nam Atthis ab eo lusciniæ intelligitur, quasi Attica avis: quod declarat epitheton *Multi sona*, & verbum *Lucus*. In lucis enim multis modis canit lusciniæ: quum hirundo tecta frequentet. Et hoc a Græcis traxisse videtur, apud quos Tragicæ extabat Philochori de Philomela, quæ Atthis inscribebatur. In hac sententia fuisse videtur & illius carminis auctor, quod Philomelæ titulo circumfertur. Quod etsi omnino negligendum non sit, Ovidium tamē non refert. Probustamen, non reprobust Vergilij interpret, prodit, Philomelam in hirundinem, Progne in lusciniam conuersam. quod mihi verisimilius sit, propter garrulitatem hirundinis, quam ex amputatione lingue Philomelæ referat. quum ipsa lusciniæ mille modis cantum variet. A Probo stat M. Varronis auctoritas, cuius in 111. de orig. verb. hæc verba sunt: *Lusciola* (fortasse *lusciniola* ὑποκοριστικῶς legendum) quod luctuose canere existimetur, atq; esse ex Attica Progne facta avis, Hactenus Erythræus. Progne pro Græco *Procne* dicitur, ut cygnus pro cynus. Primam in Progne corripuit Petronius Arbiter, quem Quintilianus & Macrobius citant: *Atq; urbana Progne quæ circum gramina fusa*, Erythræus. Τὰ δὲ περὶ φιλομήλαι καὶ Πρόκνῃ ἐν Δαυλίδι μυθεύουσι, Θεοκρίδης δ' ἐν Μεγάροις φησί, Strabo. Fabulam omnē copiosius cæteris ex Ouidio (ut conijcio) Nic. Perottus in Cornucopiæ persequitur. Itys verò (inquit) in phasianam mutatus est: quæ avis picturatarū vestium colores seruat, quibus uti regij pueri solebant. Progne quæ facinus illud in filium perpetravit, & Ityn, in arce Athenis Alcámenes dedicauit, Pausanias. Hirundines aliqui ideo auersas coire putant, quod Tereum regem horreant, ne quando latenter irrepens, nouam tragicæ efficiat, Ælianus. Hirundines in aues mutatae sunt cum vir adhuc esset Thracius, ille Tereus: postquam verò & illum mutatum viderunt in aue, relicto omni auiū cōsortio, ad hominum domicilia confugerunt. Quinetiam neq; Boræ neq; ventorum qui ex Thracia spirant flatus amant: & nidos inde auersos collocant, Oppianus. Biziam in Thracia ingredi negantur propter scelera Terei, Plinius. Hesiodus testatur lusciniam solam ex omnibus auibus somni expertem esse, seduloque in vigilijs versari: hirundinem verò non prorsus semperq; vigilare, sed dimidiū tantummodo somnum perficere. Has autem poenas lūunt propter facinus in Thracia perpetratum in cœnam illam illicitam, Ælianus in Varijs lib. 12. Pandionis ales, Ovidius ad Pisonem, hirundinem intelligens aut lusciniam. nam Progne & Philomela filia fuerunt Pandionis. *Daulias & Getici tandem securam mariti Ales adest, plausuq; larem cantuq; salutat*, Politianus de lusciniæ, (vel hirundine.) *Deslet Threicum Daulias ales Itym*, Ovidius in epistola. nam Daulia vel Daulis oppidum fuit Phocidis sub ditione Terei regis Thracum. Daulidas aues etiamnum vocant, Plutarchus in Sympotiacis 8. 7. Cum hirundo in Gorgiam sophistam alui onus emisisset, directo in eam visu, Οὐ καὶ λὰ ταῦτα εἶπεν ὁ φιλομήλα, Idem ibid. Diluculo autem philomela inter frutices silentem Progne, inter aceres minurizantem, Sidonius 1. epistolarum, id est parua voce succinentem, cantillantem, quod & Græci μιννέζειν dicunt. Ἰ' τυλος, ὀρφανὸς, μόνος, νέος, ἀπαλός, Varinus. vocat autem Homerus Itylum quem alij Itymi. Itys quidem in prouerbio, Imodo venare leporem nunc Itym tenes, quid sibi velit, non facile dixerim. Prognēs apud epitheta. Textorem epitheta sunt hæc: Daulias, Querula, Impia, Rhodopeia, Pandionia, Getica, Sæua: Dura, Attica, Minuriens, Cruenta, Ismaria, Garrula, Domestica, Acerba, Cecropis. Eadem & Philomelæ attribuit, & insuper, Flebilis, Tristis, Dulcis, Garrula, Sibilans, Torua. ¶ *Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos*, Iuuenal. Sat. 7. Philomelides quidam Lesbi rex fuit.

Prouerbia. ¶ Prouerbia. Audi chelidonem, Πύθῃ χελιδόνος, id est in tempore curato tua negotia. Quidam à theologo quodam ortum autumant, cui nomen Chelidoni. nam aiunt huic fuisse morem obseruatis prodigijs colligere rerum exitus, (Α' πό πινος Χελιδόνος θεολόγος καὶ τερατοκόπος, καὶ περὶ τελετῶν διελγυμδός, Suid.) atq; huius opinionis author citatur Mnaseas Patrensis ἐν τῷ Περί πλῶ. Nonnulli malunt ad auem hirundinem referri, quod stridula sit avis, ac lugubris, siue quod vëris prænuntiet aduentum, Erasmus. Huc & illud facere videtur quod annotauit Suidas, Χελιδόνειον μέλος, Hirundinū carmen. est autem vox hirundinis (inquit) non luctus, sed cantus adhortans & incitans ad opera (ἄσμα ἐνδοπικὸν καὶ κελευτικὸν πρὸς ἔργα:) nam hyeme neq; volant neq; canunt, (sed tempore vëris adueniunt, & summo diluculo ad opera mortales excitant.) ¶ Hirundines sub eodem tecto ne habeas, Ο' μωροφίς χελιδόνας μὴ ἔχειν. Diuus Hieronymus Aristotelis auctoritatem secutus, interpretatur abstinendum à commercio garrulorum & susurronum. Verum hoc interpretamentum refellitur apud Plutarchum Sympotiacōn decade octaua, 8. 7.) Nam haud æquum videri (ait), ut auem domesticam & humani conuictus citra noxam amantem, perinde ut sanguinarias & rapaces (nam hoc etiam inter Pythagoræ symbola est, Γαμψοὺς χυνοῖκοι μὴ πρέφει) propellamus. quod enim de garrulitate causantur, id esse friuolum, cum

cum gallos, graculos, perdices, picas, cumq; his alias complurcis multò magis obstreperas non arceamus à domestico contubernio: imò nihil penè minus in hirundinem conuenire, quàm garrulitatem, (Μουσικὸν μὲν γὰρ ἦν καὶ χελιδὼνι μέτεσι, λαλιᾷ δὲ καὶ πολυφωνίᾳ καὶ μάλλον ἡκίτης καὶ πέρδιξι καὶ ἀλεκτορίσι.) Ne id quidem accipiendum videtur, quòd quidam Pythagoricum hoc symbolū ad tragœdiam quæ de hirundine fertur, referunt, quasi triste omen secum adferat. nam hac ratione philomelam item eijci oportere, vt quæ ad eandem pertineat tragœdiam. Itaq; vero propius videtur, ob id improbatam hirundinem, quòd eidem malo videatur obnoxia, quo infames habentur aues ad uncis vnguibus. Siquidem carnibus victitat, & cicadas, animal maximè vocale ac Musis sacrum venatur: præterea humi volans minutis animalibus infidiatur, deinde sola auium in tectis versatur, nullam adferens vtilitatem. Nam ciconia quum ne tecto quidē vtatur nostro, (ὅτε οὐκ ἔστιν μετέχων, ὅτε ἀλέας,) tamē haud quaquam mediocrem contubernij gratiam refert, bufones, serpentes, hostes hominum è medio tollens. Contrà hirundo, posteaquam sub nostro tecto suos educauit pullos, abit nulla relata gratia communicati hospitij. Deniq; quod est omnium grauissimū, duo duntaxat animalia domestica sunt, quæ nunquam humano conuictu mansuescunt, neq; tactum admittunt, neq; consuetudinem, neq; vllius rei aut disciplinæ communionem. Musca semper pauit ne quid mali patiatur, & ob hanc causam indocilis ac semiferæ. Hirundo item natura videtur hominem exosum habere, proinde nec cicuratur, vtpote diffidens semper, semperq; suspicans mali quippiam. His de rebus rectè Pythagoras conuictorem ingrati parumq; firmum, hirundinis symbolo monuit ablegandum, Huiusmodi fermè Plutarchus Erasmo interprete. Quibus illud vnum videtur addendum (inquit Erasmus) Ciceronem, seu quisquis is fuit, in Rhetoricis ad Herennium, infidæ amicitiae similitudinem ab hirundinibus mutuari, quæ vere ineunte præsto sint, hyeme instante deuolent: ita falsi amici, inquit, sereno vitæ tempore adsunt, simulatq; fortuna immutata est, deuolant omnes. Locum è Symposiacis Plutarchi de hirūdine hospitio non recipienda, Phil. Melanchton etiam conuertit. Hieronymus & Cyrillus & quidam alij, putant nos hoc symbolo moneri, ne garrulis & nugacibus fidem præstemus, néve eorum consuetudinem consortiumq; habeamus. Alij sic interpretantur vt cauendum dicant ab ijs amicis, qui infelicitatis tempore recedunt. Talis enim est hirundinis natura, vt garrula sit, & bono tempore, hoc est verno & æstiuo, nobiscum sit, malo verò & turbido, hoc est hyberno, demigret, proculq; à nobis recedat. Alexander quoq; Myndius & Dionysius Heliopolites, hirundinem in somnis malum significare prodiderunt. contrariū tamen sentit Artemidorus lib. 2. Onirocriticōn, vbi de hirūdine quædam scitu digna scribit, L. G. Gyraldus. Sub eodem tecto hirundines non habendas, id est mutabiles homines in amicitia non habendos, vel alienos in locum nostrum non habendos, Plutarchus in libello de symb. Pythagoricis interprete Gyraldo. Hirundo tandiu hominum hospitio vtitur, dum pullos ex sese pepererit, ac aluerit: deinde ingrata in desertos recessus abstrusa latet. quamobrem Pythagoras minimè tecto recipiendam censebat, Ælianus.

¶ Hirundinum musea Aristophanes in Ranis dixit. Ε' πυρρὶδες ταῦτ' ὅτι καὶ τωμύλματα, Χελιδόνων μουσεία, λωβηταὶ τέχνης. hoc est, Sunt ista folia, & stulta blateramina, Musea hirundinum, artis ac subuersio. Interpres admonet prouerbiū esse in impendio loquaces & obstreperos. hirundines enim inepto garritu plus tædij auditoribus adferre quā voluptatis. (Τὸ γὰρ χελιδόνων γένος πλέον ἀφ' ὅτι τὸ πολὺ τῆς ὥδης ἀνιᾶται ἀκούοντας, ἢ ἀφ' ὅτι τὸ μέλος εὐφραίνει, Scholiast. Aristoph. hoc est, magis nimio suo cantu auditoribus molestum est quàm suauitate iucundum.) Aptè dicetur in poëtas indoctos, oratores loquaces magis quàm eloquentes, aut in cœtum hominum ineptè loquacium, Erasmus. Sic & alibi Aristophanes, Οὐδὲ γὰρ λέσσι βρέμεται Ὀρνιθία χελιδόν. Contrario sensu sirénium & lusciniarum musæa legimus, Scholiastes Aristophanis & Varinus. Comicus tragicos poëtas hirundinum musæa vocat, quod barbaro & obscuro sermone vterentur, ὡς βαρβαροὶ καὶ ἀσωῦντα ποιῶνται, Hesychius & Suidas. Πολλοὶ δ' ἀνεῖρπε μοσὸς εὐφροῆς κλάδεις, Χελιδόνων μουσεῖον, Euripides apud Scholiasten Aristophanis. Homines barbari (οἱ ὑποβαρβαροὶ) & parum putæ orationis hirundinibus conferuntur, & hirundinum musæa cognominantur, Eustathius. Χελιδόνι ζῖν pro βαρβαρίδι. Æschylus dixit, & Ion barbaros χελιδόνας nominauit, Scholiastes Aristophanis.

¶ Noua hirundo, apud Aristophanem in Equitibus, (etsi Suidas ex Auibus citat, fallente, sicut opinor, memoria:) Σκέψασθε παῖδες, ὅχ' ὅραθ', ὧρα, νέα χελιδόν: id est, *hirundo*. Spectate pueri, non videtis ver, noua ecce hirundo. Interpres admonet prouerbiali figura dictum, ac perinde valere, quasi dicas initium veris, propterea quòd id temporis appareat hæc auis. Quemadmodum & Horatius, Zephyris & hirundine prima. Suidas ait dici solere, quoties verba darentur alicui. Sumptum à ioco puerili. nam hi data opera nouam hirundinem adsimulantes videre sese, ostēdunt alijs: deinde contemplantibus illis & intentis, interim quod volunt furripiunt, (sic quidem Aristophanes vsus est.) Proinde quadrabit in eos, qui falsa spe quapiam iniecta fallunt ac nocent, Erasmus: *5. Hirundo totos* qui apud Aristophanem distinguit post ὧρα, & νέα χελιδόν coniungit. codex noster ὧρα νέα coniungit. *do totos* sed Suidas pro ὧρα habet ἄρα, interrogandi aduerbium, ὅχ' ὅρατ' ἄρα; νέα χελιδόν, id quod placet. *6. Vna hi-* rundo totos schænos anteibit. Πρόσω πῆς χελιδόν ὅλως χοίνως παρείται. Vbi quis immenso vincit in- *anteibit.* *6. Vna hi-* teruallo. nam χοῖνος Græcis mensuræ genus est quæ sexaginta complectitur stadia Herodoto & Her- *rundo nō* mogeni: Plinius alicubi quadraginta stadia illi tribuit, alibi triginta, scribarum (vt videtur) vitio. *facit ver.* rum suspicor Chelidoneum hoc loco pro viro accipiendum, qui haud scio an cursu celeritateq; præcel- luerit, Erasmus.

¶ Vna hirundo non facit ver, Μία χελιδόν ἑὰρ ὅ ποιῇ. hoc est, vnus dies non fat est ad

parandam virtutem aut eruditionem. aut non vnum aliquod benefactum, benedictumve sufficit ad hoc, vt viri boni, aut boni oratoris cognomen promerearis. plurimis enim virtutibus ea res constat. Aut vt certum aliquid cognoscas, non satis est vnica coniectura. Siquidē fieri potest vt vna quæpiam hirundo casu maturius appareat. Sumptū ab hirundinis natura quæ veris est nuncia. Aristoteles libro Moralium primo, Τὸ γὰρ ἕα ρ' ἔτε μία χελιδὼν ποιεῖ, ἔτε μία ἡμέρα. id est, Ver enim nec vna hirundo facit, nec vnus dies. & beatum eodem modo felicemve nec vnus dies, nec breue efficit tempus. Aristophanes in Auibus, Δεῖσθαι δ' εἴκειν ὅκ' ὀλίγων χελιδόνων. id est, Multa videtur opus habere hirundine. Interpres indicat allusum ad proueabium quod modo retulimus, Μία χελιδὼν ἕα ρ' ποιεῖ. Huic affine videtur illud Sophocleon in Antigona: Πόλις γὰρ ὅκ' ἔσθ', ἥ τις ἀνδρὸς ἔσθ' ἐνός. Etenim quemadmodū vna hirundo non facit ver, ita nec vnus homo facit ciuitatem, nec vnus nummus diuitem, Erasmus. Sensus est huius parcemiæ, non posse vno die sapientē vel ad perfectionem peruenire, vel ad inscitiam, εἰς τελείωσιν ἐμβάλλειν ἢ εἰς ἀμαθίαν, Hesychius. Et quoniam hirundines veris nunciæ sunt, Aristophanes in Auibus ludens in quendam vetere & è varijs centonibus confuta veste indutum, appellat eum ποικίλαν χελιδόνα, id est variam hirundinem. Tum alius, Εἰς θοιμάπιον τὸ σχολιὸν ἄδ' ἢ μοι δοκεῖ. Δεῖσθαι δ' εἴκειν ὅκ' ὀλίγων χελιδόνων. id est, non vna hirundine, sed pleni iam veris tempore indigere videtur, quo multæ se profecerunt hirundines. ¶ Hirundo æstatem loquitur, Had. Iunius.

Emble-
ma.

¶ Alciati Emblema sub lemmate *Garrulitas*.

*Quid matutinos Progne mihi garrula somnos
Dignus epops Tereus, qui maluit ense putare*

Rumpis, & obstrepero Daulias ore canis?

Quam linguam immodicam stirpitus eruere.

DE HIRVNDINIBVS DIVERSIS.

ARISTOTELESTRIA tantum hirundinum genera facit: domesticas, apodes & falculas. Plinius autem quatuor genera facere videtur: domesticas, rusticas, apodes & riparias, Turnerus. Hirundinum quædam nidificant in domibus, quædam fenestris vitreis, quædam in abruptis montium. & hæ qualitate & quantitate differunt, Author de nat. rerum. Quatuor Hirundinum summa genera sunt nota nobis. Primum hoc vulgare, nigrum. Alterum simili forma sed suffuluum in ripis nidificans, cuius consimilis species nidos appendit artificio mirabili parietibus. Stridunt hæ quasi sibilo inter volandum. Godalios Vasconia vocat. Tertiū genus est, quater tanto grādius, toto corpore atrum, fœdissima facie, crurib. breuissimis, crassissimis, hirtis. Biuit appellatur à Liguribus Taurinis, ab Adriaticis Dardanelli. In cauis lateritiorum parietū nidificant. Quarti generis vnum tantū vidi, magnitudine Buteonis, sed facie nullo modo ab his dissimili. Cruribus tamen atq; vnguibus ad prædam & pugnam idoneis, nec minus rostri aduncitate. Captum vocabat Rondonem Maurellus Mediolanēsis, Galeacij vicecomitis aucupio præfectus. Dardanellos, humi si sint, non posse sese attollere, compertum habemus experientia, Scaliger. Hirundinum genera sunt quatuor: domesticæ: quæ in muris exterius: quæ in terra (ripis) iuxta flumina: & marinæ dictæ, Albertus, ¶ De apode siue cypselo, hirundinū generis aue, in Elemento A. scripsi. Cæterum marinas nullas agnosco. piscis enim est, non auis, quam hirundinem marinam veteres appellant. Nostri tamen auem meropi congenerem, vt conijcio, Seeschwalin, id est hirundinem marinam nuncupant: & Itali gauias hirundines marinas. aiunt enim earum alias nigras, alias albas esse, & piscibus viuere. Plinius apodes hirundinum specie toto mari cerni scribit, & semper comitari naues, haud scio quā rectē. fortassis enim aues illæ non apodes, sed gauiarum generis fuerint: quod considerabunt ij qui propius mare versantur. ¶ Auis quæ caput caprino simile habet, vocatur Latine apud vulgus caper hirundinis, Albertus.

*Auis quæ
dicitur.
Caper hi-
rundinis.*

DE HIRVNDINIBVS SYLVESTRIBVS.

HIRVNDINES quædam rusticæ sunt, quæ & syluestres & agrestes à Plinio nominantur: præter enim Pliniū nullus, quod sciā, ex veteribus earū meminit. Alterū genus hirundinū est (inquit) rusticarū & agrestium, quæ rarò in domibus, diuersos figura, sed eadē (qua domesticæ) materia cōfingunt nidos, totos supinos, faucibus porrectis in angustum, vtero capaci: mirum qua peritia occultandis habiles pullis, & substernēdis molles. In Ægypti Heraclotico ostio molē continuatione nidorū euagāti Nilo inexpugnabilē opponūt, &c. Sed hoc posterius ad riparias

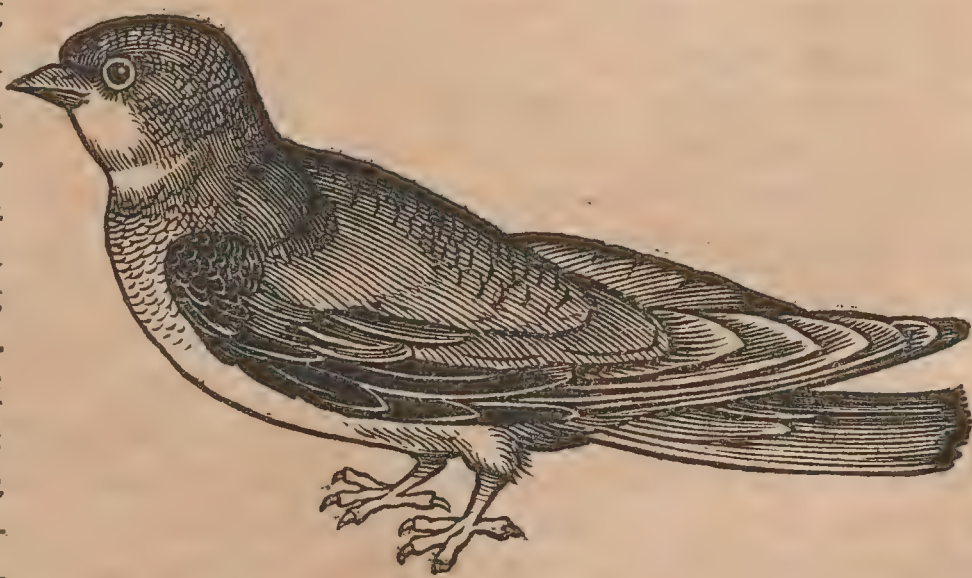
hirun-

hirundines, non ad syluestres simpliciter vocatas pertinere dixerim: quare ad illas differo, etsi dubitem ad vtras potius referri debeat. Et alibi, Anginis (inquit) succurritur cinere hirundinis ex aqua calida potio. Sed efficaciores ad omnia quæ ex hirundinibus monstrantur pulli syluestrium. (proinde cætera etiam ex syluestri hirundinum genere remedia, supra in domestica requires.) figura nidorum syluestres deprehendit, Hæc Plinius.

¶ Hirundines syluestres illas esse suspicor, quas Turnerus apodes minores vocat, quarum iconem posuimus. Apodes minores (inquit Turner.) voco, quæ in scopulis, templorum fenestris ædificioribus & summis turrib. nidos figunt. has Angli vocant *rok martnettes*, vel *chirchem martinettes*: Germani *Kirchschwalben*. Alij aliter Germanicè nuncupant, *Murspyren* / *Münsterspyrre* / *Murschwalben*, (vt Ge. Agricola:) *Bergschwalben* / *wysse Spyren*: eò quod in templis, & muris & montibus nidificent. Imo ventre ad collum vsq; albicant, reliquo corpore nigræ, Eberus & Peucerus. In muris veterum ædificiorum & cauernis ac scopulis montium nidificant, Matthæolus. Hirundinum genus tertium in parietibus murorum (in muris) exterius nidificat, & muscis est infestum. Idem cum passeribus pugnat. passer enim domicilium (nidum) eius præoccupat initio veris antequam veniant hirundines. tum hirundo conatur eum è nido eijcere. Et obseruatum est sæpius Colonia, hirundinem cum non posset eijcere passerem, stridore suo hirundines multas conuocasse. quæ simul cum impetu aduolantes, luto quod rostro singulæ gerebant, nidi foramen subito obstruxerunt: & passerem ita inclusum suffocarunt, Albertus. Et rursum alibi, Hirundines quæ in muris & lapidibus nidificant, concludunt luto nidum vsq; ad arctum foramen per quod intrant & exeunt. quod si passer intrauerit, & non citò exierit, hirundinibus collectis pluribus & luto obturantibus nidum suffocatur, postea reparato foramine hirundo ad quam pertinebat nidus, passerem mortuum eijcit. Auicenna hirundines (simpliciter) & passerem se interficere mutuo scribit cum in vna domo conuenerint. Hirundines omnes quæ in muris nidificant, claudunt nidos præter foramen per quod intrant, Albertus. ¶ Apodes hoc differunt ab hirundinibus tam agrestibus quàm domesticis, quod tibiae habent hirsutas, Geor. Agricola. Turnerus sanè eas quas nos syluestres hirundines facimus, apodes minores vocat, nullo antiquo nomine imposito: rusticas verò seu syluestres alias facere videtur, quæ scilicet in domibus rusticorum semper nidificant: quas à reliquis generibus (inquit) duæ sanguinolentæ maculæ quas vtrinq; in pectore videas, distinguunt: quod Ouidius his versibus pulchrè ostendit: *Altera tecta subit: nec adhuc de pectore cadis* Excessere notæ, signataque sanguine differant. *pluma est.* Hæc ille. refert autem has hirundines ad primum genus, hoc est ad domesticas, quas itidem sanguinolento pectore nobiles dixerat: vt Ouidij versus de pectore sanguinolento, ad domesticas simpliciter, vel ad vtrasque referri possint.

DE HIRVNDINIBVS RIPARIIS, ET PRIMUM de Drepanide.

DREPANIS Aristoteli memorata auis, à Theodoro falcula aut riparia conuertitur. videtur autem non alia quàm quæ riparia à Plinio nominatur, à Marcello Empirico ripariola voce diminutiua. est enim (ni fallor) in hirundinum genere minima, vnde & à Germanis quibusdam, vt circa Argentoratum *Rhynuoegel* / id est Rheni auicula, diminutiua formula dicitur: cuius figuram nos posuimus, quod alia riparia nondum nobis cognita sit. aut enim hæc riparia simpliciter est, aut certe ei cognata. Drepanis vt pennis præualet, sic pedibus degenerat, vt & hirundo & apodes. nam tria hæc genera & moribus & volatu (& specie) & specie (tum reliqua scilicet, tum paruitate pedum) proxima inter se conspiciuntur, Aristot. Æstate tantum apparet drepanis cum imber incessit. tunc enim & apparet & capitur. deniq; rara hæc auis est, Idem. Qui negant volucrum ullam sine pedibus esse, confirmant & apodes habere, & drepanin in eis quæ rarissime apparent, Plin. ex Aristotele. *Δρεπανίς* Hesychie & Varino cénchron, id est miliu significat. *δρεπανίδες* verò eisdem (lego *δρεπανίδες*, quanquam ordinis ratio apud illos hoc non admittat) genus auis est. ¶ Tertium hirundinum genus est quæ ripas excauant, atque ita internidificant. nidos enim (proprios) non faciunt: migrantq; multis diebus antè, si futurum est vt auctus amnis attingat, Plin. Ripariæ in riparum cauis nidificant, Idem. ¶ Alterum genus hirundinum est rusticarum & agrestium, &c. In Ægypti Heracleotico ostio

De drepanide.

De ripariis hirundinibus.

De hirun- molem continuatione nidorum euaganti Nilo inexpugnabilem opponunt stadij ferè vnus spacio,
dinibus quod humano opere perfici non posset. In eadem Ægypto iuxta oppidum Copton insula est sacra Isidi,
Ægyptia- quam ne laceret amnis idem, muniunt opere, incipientibus vernis diebus palea & stramento rostrum
cis nidos eius firmantes, continuatis per triduum noctibus tanto labore, vt multas in opere emori constet. Ea q;
Nilo in- militia illis cum anno redit semper, Plin. Conijceret autem aliquis hoc opus circa fluuios ad riparias
expugna- pertinere, quod illæ maximè in ripis fluuiorum versentur & pariant. Sed obijci potest quod alibi scri-
biles con- bit Plinius riparias non facere nidos proprios, sed in riparum cauis nidificare. itaq; tale opus quo Nilus
ficientib. inundare prohibeatur, non efficient. item quod hoc ipso in loco Plinius mox à rusticarū & agrestium
 hirundinum mentione hæc scripsit, tanquam illas tantum hoc opus perficere sentiens. Sed Albertus
 hirundines illas quæ in foraminibus riparum ædificant iuxta aquas, nidos artificiosos sibi construere
 asserit, nō minus quàm domesticas, vt in illis retulimus. quare rem in medio relinquo. Plutarchus qui-
 dem in libro de fluuijs (de Nilo scribens) hirundinibus simpliciter hoc attribuit. Generantur (inquit) in
 Nilo lapides *κόλλωτες* (nimirum à vi agglutinandi, vel glutinoso humore) quos hirundines colligunt
 cum imminuta est Nili aqua (*χρὶ τῷ ἀσέλει τῷ Νείλῳ*, locus videtur corruptus. ego pro *ἀσέλει* repo-
 nerem *μείωσιν* vel *χρὶ τῷ ἁλίῳ*, vel simile aliquod vocabulum) & chelidonium, id est hirundinum ap-
 pellarū murū construunt, qui aquæ impetū cohibet, & regionē inundari prohibet, vt Thrasylus in Æ-
Remedia gyptiacis tradit. ¶ Hirundinū quæ ripas excauant pulli ad cinerem ambulti, mortifero faucium malo,
ex iisdem. multisq; alijs morbis humani corporis medetur, Plin. Remedia quidē eadē omnia, eodē teste, ex hirū-
 dinum genere domestico, syluestri & ripario habentur: sed efficaciora ē syluestrib. ē riparijs efficacissima.
 ¶ Albertus in historia animalium libro i. cap. 3. pro ijs quæ Aristoteles de depranide scripserat,
 sic habet: Hirundinis quædam species non apparet nisi vno tempore anni post pluuiam in fine æstatis
 mense Augusto, cum Sol est in Leone: ea auis Græcè vocatur *abroycayn*, & quidam vocant eam *darya-*
chim (aliàs *dryacha*. voces sunt corruptæ à Græca drepanis.) Est autem admodum rara: & per totum an-
 num non nisi semel apparet, mense vno, quo etiam perit. quare generatio eius obscura est. Et rursus lib.
 23. *Dryacha* (inquit) auis est Aristoteli pedibus carens, (*χωρόπους* non *ἄπους*, Aristoteli est:) & cum ad ter-
 ram ceciderit, cubitis alarum & pectore repit ferè sicut vespertilio. Non apparet autem nisi post plu-
 uiam in principio æstatis. & eo tempore parit, cumq; pulli conualuerint moritur.

¶ Tertium hirundinum genus quod in ripis nidulatur, Angli nominant *a bank martnet*. Germa-
 ni ein *Überschwalbe* / aut *Speiren* / (aliqui *Wasserschwalme* / *Rynschwalme* / Turnerus. G. Agricola a-
 podem eandem cum hirundine riparia facit, (cui non assentior,) & Germanicè interpretatur *Speir-*
schwalben. Ego diuersarum hirundinum nomina in diuersis Germaniæ locis confundi puto. nostri
 spiras (*Spyren*) vocant apodes: inferiores verò Germani riparias sic nominant, vt dixi in Apode A. Ri-
 paria inter hirundines minimæ colorem habent fuscū ad cinereum vergentem, *Überschwalben* Ger-
 manis dictæ, Eber. & Peucerus. Scaliger facit secundum genus hirundinum suffuluum in ripis nidifi-
 cans. Eas etiam scribit stridere quasi sibilo inter volandum, & *Godaljos* in Vasconia nominari. In terra
 in foraminibus riparum iuxta aquas nidificant, & insidiatur bibionibus (culicibus) qui volant super a-
 quas, Albert. Hirundines quæ in altis ripis fluuiorum nidulantur, vt & cætera syluestres, ab Italis *ron-*
doni vel *tartari* dicuntur, Matthæolus Senensis. ab alijs, vt audio, *dardanelli*. a Gallis *martinet*, quod no-
 men etiam ad apodes seu cypselos pertinet. Dardanellos Scaliger facit tertium genus hirundinum ab
 hoc diuersum. *Vide supra De hirundinibus diuersis.* Volitant super aquas, & occursum mutuo infestæ vi-
 dentur, cum interim nihil aliud quàm muscarum venationem sibi proponant. Arena rostro allata ni-
 dificare eas aiunt. ¶ Auiculam, cuius figurā pro riparia posui, in Rhēni riparum cauis nidificare cer-
Descri- tum est. sunt qui foramina etiam ab ea excuari asserant. Eadem ab alijs Germanicè *Seelschwalme* no-
ptio hirū- minatur. caudam vt alia genera hirundinum bifurcatam non habet, quantum ex pictura apparet: ven-
dinis cu- tre albicat, vt in collo quoq; pectore fusca est.
ius icon
ante posi-
ta est.

¶ In genere item ripariarum est, cui nidus ex musco arido ita absoluta perficitur pila vt inueniri
 non possit aditus, Plinius 10. 33. cum proximè de alijs hirundinibus riparijs egisset: quare magis pla-
De hirun- cet ripariarū legi, quàm vt nonnulli codices habent parrarum. nam Gazam quoq; ripariarum legisse
dinū gene video. et si eo in loco Plinius non de certo auium genere, sed in vniuersum de auium in nidificando
re nidos solertia perscribat. Et mox, Argathylis appellatur eadem figura ex ligno / lino / intexens. Solerti porrò in-
ex musco genio argathylis (Græcus codex habet *acanthylis*: Gaza vertit *argathylis*, Plinij scilicet lectionem secu-
conficite. cutus. *acanthylis* quidem non alia auis quàm *acanthis* videtur: Helychius & Varinus *acanthyllis* per
 duplex scribunt, & genus passeris interpretantur) in ripariarum genere (Gaza hoc de suo addidit, Plin-
 nium nimirum sequi se ratus: cum tamen Plinius non argathylin ripariarum generis esse scribat, sed
 innominatam aliam de qua proximè egerat) suum instruit nidum. filis enim intexit lineis specie pilæ,
 aditu arcto, Aristot. 9. 13. Quærendum est an non parrarum, neq; ripariarum, sed parorum, id est ægi-
 thalorum generis sit, quæ ex musco arido nidificat. talis quidem pari species apud nos est, quàm à cau-
 dæ longitudine denominamus: sed nidus eius oblongus est, non pilæ forma. Ægithalus & argathylis
 nomina facile permutari potuerunt.

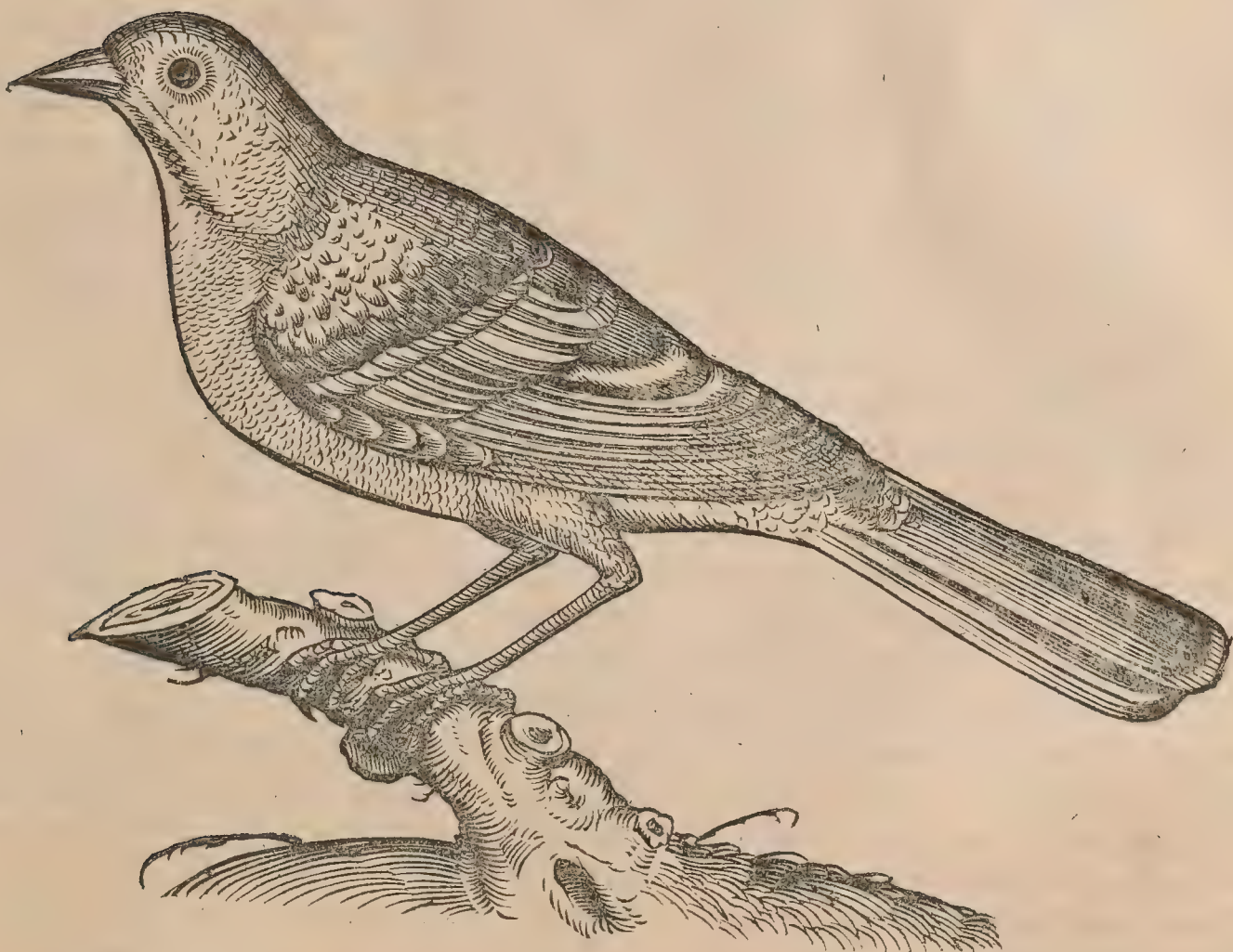
DE HORIONE ET HORTVLANA.

CLITARCHVS in India scribit volucrem amatorio affectu flagrantem, nomine *horionem*, si bene memini, nasci, magnitudine parem ardeæ, rubris similiter cruribus, oculis cæruleis, sic à musica instructa, ut naturæ munere tam suauiter canat, ut ipsas referat Sirenes, & dulcedine sua ad suauissimos hominum cantus, qualis in primis est hymenæi nuptialis, accedat, Ælianus. Ω'ε'ων syderis nomē, aut auis quædam, Hesychius. In nostro Æliani codice manuscripto prima huius nominis non aspiratur, ut neq; Orioni syderi.

¶ HORTVLANAM auiculam quandam in cibis expetitam & facile pinguescentem, Itali circa Bononiam vocant. Hortulanæ caro calida est, genituram auget, & renes calefacit ac impinguat, & menses prouocat, Rafis.

HORTVLANA, VT VVLGO IN ITALIA

vocant, circa Bononiam.

Huius auis effigiem Vlysses Aldrouandus, vir cum in re medica tum stirpium historia præstantissimus, ad nos misit. Est autem, ut pictura præ se fert, huiusmodi: Magnitudine alaudæ, rostro & cruribus rubicundis: iride oculorum alba, exteriori ambitu flauo. in collo & pectore partim flauus, partim viridis color est, discretus vterque. Venter croceus maculis distinctus cinereis: quo colore maculæ alibi etiam passim in eo videtur. Alarum & caudæ pennæ nigræ sunt. est tamen & rufi & cinerei non-nihil in eisdem.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT AB I. LITERA.

DE IBIDE.

A.

Nomina.

HEBRAICAM vocem *ianschuph* Leuit. II. & Esaia 34. Septuaginta & Hieronymus ibin interpretantur. doctiores multi noctuam, & auem nocturnam esse consentiunt, à voce *ianaph* (vel *nescheph* potius) quæ crepusculum significat: tum temporis enim apparet, ut Aben Ezra dicit, cum lucem interdiu ferre nequeat. Vide in Cygno supra, & Noctua infra. *Tinschemet* quoq; eiusdem linguæ vocabulum alij ibin, alij aliter exponunt, ut scripsi in Talpa A. Auicennæ interpres pro ibide habet *auschu*, sed Albertus legit *caseu*. Auis (inquit, de ibide sentiens) quæ ab Ægyptijs secundum Aristotelem leheras

B b

(alias *ieheras*) dicitur, secundum Auicennam *casenz* vocatur. ¶ Græcè Ἰβίς scribitur. ¶ Mentiuntur qui dicunt ibides esse ciconias: nisi dicant genus esse ciconiarum in orbe nostro ignotum. habent enim ciconiæ rostrum rectum. ibides aduncum, Author de nat. r. & Albertus. ¶ Ibidi forte cognata est auis quam Itali *falcinellum* vocitant: mox post Ardeas nobis descripta: cui rostrum longum & aduncum, id est modicè arcus aut falcis instar, inflexum. color pennarum subuiridis. *Tringo* dicta auis à vulgo Gallorum ad mediterraneum mare, quæ ciconiæ similis est & serpentibus vescitur, nondum mihi cognita est. ¶ Bellonius ibidem nigram facere videtur auem illam, quam nos Coruum syluaticum diximus. vide supra in Himantopode. ¶ Hieroglyphicam quandam picturam veterem gemmæ insculptâ accepi à D. Occone in qua exprimitur Ibis Ciconiæ persimilis, sed rostro arcuato. Germanicè dici posset *Ein Krummer storck* vel *ein Aegyptischer storck*.

*Ibis in
Ægypto
tantum
viuit.*

Ibis extra Ægyptum nunquam progreditur. quoniam cœli status illic vuidus est, (ὅτι νοτιωτάτη χώραν ἀπασῶν Αἰγύπτου ἔστιν. id est, quoniam Ægyptus magis quàm vlla regio ad meridiem sita est. quod cum verum non sit, Gillius *νότιον*, humidum transtulit, licet in ea significatione vsurpari non putem, nisi fortè à poeta aliquo:)& Luna omnium maximè planetarum humida (νοτιωτάτη.) Iam si quis vi atq; impetu eam ab Ægypto exportet, illa quidem ex insidiatoribus vltionem capit, vel cum magna sua perniciem. mortem enim sibi fame consciscens, raptoribus studium in se exportanda extra Ægyptum vanum esse ostendit, Ælianus. Circa Licham in extrema Africa lacus quidam dulcis est, & in eo loco ibes conspiciuntur, Strabo. Visam in alpibus ab se peculiarem Ægypti ibin, M. Egnatius Caluinus præfectus earum prodidit, Plinius. Scio ego in alpibus reperiri auē, quam nostri ciconiam nigram appellant: quam tamen ibin esse rostrum rectum non finit. vt neq; coruus syluaticus alpina auis nigra ibis esse mihi vide-

*Duo ibidū
Ægyptia-
rum gene-
ra.
Descri-
ptio ibi-
dis.*

tur, quanquam rostro adunco, quòd alia quædam non respondeant. ¶ Ibes Ægypti duplici genere distinguuntur. sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. candidæ apud Pelusium tantum non sunt, cum in reliqua tota Ægypto habeantur. nigræ contra apud Pelusium tantum, in cætera Ægypto nullæ, Aristoteles, Plinius, & Solinus. Rostrum non rectum, sed aduncum (ὀρθόσωπον ὀπίρρωπον, Herodotus) vel obliquum ibidi tribuunt Plinius & Pausanias. Stymphalides aues magnitudine grues æquant, sed ibibus sunt similes, rostra tamen habent firmiora, & non vt ibes obliqua, Pausanias in Arcadicis. Ibis nigra tota vehementer est, cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco, eadem qua crex magnitudine. pugnant autem nigræ cum serpentibus. At earum quæ pedes humanis similes habent (omittit hæc Wottonus. Græcè legitur, τὰν δ' ἐν ποσὶ μάλλον εἰλενδύων τοῖσι ἀνθρώποισι, ἢ τὴν κεφαλῇ (δηλονότι ἢ ἰδέειν) καὶ τὴν δ' ὀρθὴν πᾶσαι. id est, Illarum autem (ibidum quæ hominibus magis familiares sunt, & circa eos versantur, vel pedibus eorum se aduoluunt) caput ac collum totum glabrum est. pennæ cādidae præter caput ceruicemq; & extrema alarum & narium, quæ omnia vehementer nigra sunt: crura & facies (ὀρθόσωπον, rostrum) alteri consentanea, Herodotus libro 2. Crex auis marina ibidi similis, Hesychius. Ibis magnitudine & figura ciconiæ persimilis est. colore autem duplex. nam altera ciconiæ similis, altera tota nigra: & nullum Alexandria triuium non eis plenum est, Strabo. Ibes aues sunt excelsæ, cruribus rigidis, corneo proceroq; rostro, Cicero i. de nat. deorum. Qui Taricheæ bestiis præsunt, ibidis intestinum sex & nonaginta cubitorum esse affirmant, quod idem in Lunæ defectione comprimitur, Ælianus. hinc est nimirum quòd etiam decrecente Luna minus quàm augescente alimenti hanc auē capere apud eundem traditur. Ibis iuxta Nilum est varia, in Æthiopia (Pelusio malim) verò nigra: auis magna, in multis ciconiæ naturam referens, Albertus. Idem alibi ibidem scribit esse ciconiam totam nigram in dorso, & reperiri quoq; fuscā, (griseā.) Hæc auis, maius quam corporis magnitudo ei respondeat, cor habet. Idcirco veteribus Ægyptijs cordati hominis hæc volucris typus erat. Gaudent. Merula.

C.

*Ibis aquā
non in-
greditur.
De eiusdē
gressu.*

Ibis licet aquatica sit & super (iuxta) Nilum versetur, aquam tamen nunquam ingreditur, neque natare potest, Albertus & alij obscuri. Nocte & die semper iuxta litora (ripas) ambulat, Physiologus. ¶ Magna tarditate graditur: nec eam ocyus quispiam ingredi videat, quàm molli gradu & tardo, more lautarum mulierum, Ælianus.

Cibo.

¶ Cibus ibidis. Gaudet ibis alimento foetido, venenoso, & voracissima est, & inimica serpentibus, Simocatus. Apud Græcos Lexicorum conditores ibin ὀφιοφάγον ab esu serpentium, & ῥυπαροφάγον ab impuritate victus cognominari inuenio. Nullum Alexandria triuium non plenum est his auibus, partim vtiliter, partim inutiliter. vtiliter quidem, quia omnem serpentem, & omnes macelli immunditias colligit. inutiliter verò quia immunda est, & omnia comedit, nec facile à mundorum coinquinatio- ne arceri potest, Strabo lib. 17. Ibes nigræ anguium volucrum cateruas pestilentes intra Ægyptios

*Pugna
contra
serpentes.*

fines & ingredi prohibent, & pro terra sibi amica propugnantes, illud vniuersum agmen interficiunt, atq; consumunt. Aliæ vero ibes ex Æthiopia Nili alluuiionibus serpentes Ægyptum appetentes conficiunt, eorum conatibus obuiam euntes: quæ causa prohibet Ægyptios ex accessu serpentium perire, Ælianus. Serpentes (paruos, Mela) alatos ferunt initio vèris in Ægyptum volare, quos ibides aues occurrētes ad ingressum planitie intermāt: & ob id opus ibidē magno in honore Ægyptij habet, Herodotus. Ibes maxmam vim serpentium conficiūt. auertunt pestem ab Ægypto quum volucres angues

ex vasti.

ex vastitate Libyæ vento africo inuectas interficiunt atq; consumunt. ex quo fit, vt illæ nec morfu vi-
uæ noceant, nec odore mortuæ. Eam ob rem inuocantur ab ipsis Ægyptijs ibes, Cicero 1. De nat. de-
orum. Ibis serpentum populatur oua, gratissimamq; ex his escam nidis suis desert. Sic rarescunt pro-
uentus foetuum noxiorum. Nectum aues istæ tantum intra fines Ægyptios profunt. nam cum Ara-
bicæ paludes pennatorum anguium mittunt examina, quorum tam citum virus est, vt morsum antè
mors quàm dolor insequatur: sagacitate, qua ad hoc valent, aues excitatæ, in procinctum cunt vniuer-
sæ, & prius quàm terminos proprios externum malum vastet, in aëre occurrant cateruis pestilenti-
bus. ibi agmen deuorant vniuersum quo merito sacræ sunt & illæ sæ, Solinus & Ammianus Marcelli-
nus. Ibis Ægyptijs vtilissima est ad serpentes ac locustas bruchosq; delendos, Diodorus. Quod au-
tem calidissima sit natura, propterea vel pessimarum rerum conficientissima vorago est. siquidem ser-
pentes & scorprios exest, & conficit, atq; ex his partim facile & calore, quo permulto abundat, exerit, &
concoquit: partim nullo negotio excrementa excernit, atq; expellit: ægritudine perraro afficitur, Æli-
an. Ibis iuxta aquas colligit pisciculos & cadauera reiecta, & alia quæ inuenerit animalia, & maximè
serpentes. altiores quidem & puriores aquas, in quibus pisces puri degunt, refugit, Albertus & alij ob-
scuri. Catarrhactes, ibis &c. prohibentur. eò quòd aues sint piscium voraces, quorum rapinæ inhiant,
Procopius. Ibin audio crescente Luna copiosiore alimento vti quàm decrecente: & intestinum eius
in Lunæ defectione comprimi, Ælianus. In quidlibet vel sordidissimum, quamuis immittit rostrum,
vt quippiam illic inquirat, ex inquisitione tamen cibi cum se quieti tradit, cubile lauat, & purgat, Idem.
Ibis nunquam sordidā aut veneno infectam (medicatam aut insalubrē, Plutarchus) aquam bibit, Idem.

¶ Ore parit, Solinus. ore pariunt ibides. Gaudent. merula Ægyptij eam ferunt ore coire & pare- *De earum*
re: veruntamen ea de re mihi non facile persuadent, Ælianus. Aristoteles de generat. anim. 3. 6. contra- *coitu &*
dicit illis qui coruum & ibin ore coire putant, vt retuli in Coruo C. Ibis in palmis, ad euitandos feles, *partu.*
nidificat: non enim facile in palma, ob eminentem & cultellatum trunci corticem ij sæpe repulsi &
reiecti, sursum correpere possunt, Ælianus. Lunæ sacra est. tot enim diebus oua excudit, quot Luna
augetur & decrescit, Idem. Ibidis oua frangunt Ægyptij, quòd inde basilisci credantur nasci, Simoca-
tus. ¶ Ibis rostri aduncitate per eam partem se perluit, qua reddi ciborum onera maximè salubre est,
Plin. Purgationem qua ibis vtitur, falsuginem scilicet adhibens, aduertisse & imitati postea Ægyptij *Purgatio-*
dicuntur, Plutarchus & Ælianus. sed Ælianus falsuginis mentionem non facit. Vidi ego canem sæpe *ne.*
vomitu vtentem, & Ægyptiam auem clysterem imitantem, Galenus in libro de phlebotomia. ¶ Api-
on eam ait longissimæ vitæ esse. Atq; in eam rem Hermopolis sacerdotes citat sibi sanè immortalem *Vita lon-*
ibim ostendisse, quòd quidem ipsum huic nō minus procul à vero abesse videtur, quàm ab omni ratio- *gitudine.*
ne abhorreere existimo, Ælian. Ibis felle hyænæ interimitur, Ælianus.

D.

Mitissima (mansuetissima) auis est ibis, Strabo. Hæc auis prima clysteris vsum hominibus mon-
strauit, vt retuli in C. ¶ Crocodilum si ibidis penna tangas, immobilem reddes, Orus & Ælian. De ibi- *De ibidū*
dum pugna contra serpentes scripsi in C. Ibidis pennæ serpentibus aduersantur, Simocatus. Non mo- *pennis ser-*
uebitur serpens penna ibidis ipsi iniecta, Zoroastres in Geoponicis. & Florentinus Democritū citans *pentibus*
authorem. Quilibet serpens ibidis pennam vel intueri timet: si attigerit, obtorpescit: si comederit, ven- *infestis.*
tre dirupto moritur, Philes.

E.

Ibis etsi utilis est in Ægypto, vt quæ serpentes omnes, & omnes macelli immunditias absumat:
inutilis est tamen tanquam auis immunda, & quæ à mundorum etiam iniquatione non facile arcea- *Qua in*
tur, vt narraui in C. Iosephus Antiquitatum Iudaicarum 2. 10. Moses (inquit) cum ad bellum contra *re utilis*
Æthiopes ab Ægyptijs mitteretur, plectas ex papyro fecit in modum arcarū, easq; complens ibidibus *sit Ibis in*
secum portabat. hoc autem animal serpentibus inimicum est, fugiunt enim eas aduenientes: & cum se *Ægypto.*
celare voluerint, flatu velut ceruorum arreptæ deuorantur. Ibides autem sunt valde mansuetæ. & ge-
neri tantum serpentino feroces. Ibis apud Ægyptios sacra est & amabilis & innocua: ideo quòd nidu-
lis suis ad cibum suggerens oua serpentum, efficit vt rarecant mortiferæ pestes absumptæ, Ammianus
Marcellinus. Vescitur ibis scorpionibus & serpentibus, Ælianus. Ægyptijs vtilissima est ad serpentes
ac locustas bruchosq; delendos, Diodorus.

F.

Ibis, siue *tinschemet* Hebraicè dicta est, siue *ianschuph*, in vetere Testamento, cibis interdicitur. siue *De alimē-*
etiam neutro istorum nominum. impura enim videtur, cum serpentibus & cibis impuris tantum ala- *to ex Ibi-*
tur. Ibidum oua & caro venenosa sunt, quoniam deuorant serpentes, Albertus. Ibis, in Pentateucho, *de.*
auis Ægyptia, obscenitate oris immunda, quo aluum purgare consuevit, Eucherius. Ibidem, ciconi-
am & gruem Baptista Fiera in Cœna sua tanquam graues cibos improbat. *Ibis* (inquit) *in antiquos rede-*
atq; ciconia luxus. nos ciconiam quidem mensis receptam legimus, ibin verò nunquam.

G.

Ibidum oua & caro venenosa sunt, quoniam deuorant serpentes, Albertus. Oua earum fran- *Remedia*
gunt Ægyptij quòd in de basilisci credantur nasci, Simocatus. Si quis ea comederit, morietur. Author *ex eadē.*

de nat. rerum. Asa feras (serpentes, nidore scilicet) depellunt, Kiranides. Cinis ibidis sine pennis crematæ potus tormina sanat, Plinius. Ibidum pennæ vim serpentibus contrariam habent, (non tamen inter hominis remedia commendantur,) ut scripsi supra in D. ¶ Pro folijs erini, id est caprifici, simus ibidis vel folia mori in medicina substitui possunt, ut legimus in Antiballomenis Græcis quibusdam. sed folia mori aliâs proximè postponuntur, substituenda scilicet pro radice hibisci.

H.

a. Ibis in gignendi etiam casu ibis facit, vel ibidis. Cicero & Plinius *ibes* in multitudinis numero protulerunt. Inuenio & Ἰβυς per υ in vltima apud Athenæum, quod non probo. Ἰβυξ ὀρνέθ' εἶδος ἔ' Ἰβυς, Hesych. & Varinus. Ἰβίς avis est, cuius genitiuus Ἰβίδης, & accusatiuus (pluralis) Ἰβίδας, Varinus. quasi mascul. generis sit. Plutarchus in libro de Iside, & alij omnes (quod sciam) gen. fœmin. proferunt. Ἰβίξ (malim Ἰβυξ per υ) genus est avis clamosæ, à qua Ibycus nomen proprium factum est: καὶ Ἰβυκλῶσαι, ὅτι καὶ μεταφορῶν λέγεται βυκλῶσαι, Etymologus in Ibis. Videri autem potest Ibyx avis nomen per onomatopœiam factū, ut & Ἰβίξ apud nostros: quæ forsitan etiam eadem fuerit, cum & clamosa sit, & onomatopœia similis. ¶ Ybos vel ibis pro antho aue apud Albertum legitur, qui eam alicubi imperitè eandem ciconiæ facit. vide in Antho. Idem Albertus alicubi *ichneumonem* quadrupedem ex interpretis Auicennæ (opinor) translatione *anschycomon* & *thyamon* vocans, ibidem auem interpretatur indoctissime.

Icones.

¶ Ichneumonis & ibidis imago in statua reperitur Romæ in horto *Bélueder* in palatio Pontificis, Bellonius. ¶ Ægyptij cor volentes indicare, ibin pingunt, quod hæc avis Mercurio cordis ac rationis præfidi attributa sit, (ut dicemus in h.) Orus. Idem pro homine rapace & otioso, crocodilum pingunt cum ibidis penna in capite. hunc enim si ibidis penna tangas, immobilem reddes, Idem. De ibide aurea quæ in comestationibus Ægyptiorum circumferebatur, vide infra in h.

¶ Ibidis sanguis inter rubi nomenclaturas apud Dioscoridem legitur. item ibidis penna & ibidis vnguis pro quinque folio secundum Magos.

Nomina

propria

ab Ibide.

¶ Aristophanes in Auibus Lycurgum ibin cognominatum scribit: vbi Scholiastes ostendit Lycurgum à plerisque vel genere vel moribus Ægyptium esse creditum. ¶ Minutianus auctor est, Coruinum ab Ouidio appellatum fuisse ibin ex auis fœditate, cui ventrem rostro purgare insitum sit, & hoc ex Callimachi imitatione, Cælius. Callimachum inuenio Apollonium poetam ibin appellasse Ibis (ut Grammatici scribunt) à similitudine auis eiusdē nominis, pro inuido ponitur. vnde Ouidius conscripsit libellum in inuidum, quem in ibin vocauit. *Ibidis* (inquit) *interea tu quoque nomen habe.*

Ibis quare

Mercurio

sacra.

¶ h. In pugna gigantum contra deos Cyllenius (id est Mercurius) ibidis alis latuit, Ouidius s. Mercurio tam. ¶ Ibin orationis parenti Mercurio aiunt in amore esse, quia orationis speciem similitudinemq; gerat. namq; eius nigræ pennæ cum tacito, & nondum emissio sermone comparari queunt: nec dum vero prolata orationi, intimorum sensuum enunciatrici, candidæ possunt conferri, Ælianus interprete Gillio. sed aliter ex eodem Volaterranus: Ibis (inquit) à Mercurio diligitur, quod eius naturæ conueniat. nam quod nigra & alba in hoc genere reperitur, altera mentis tantum excogitata, tacitaq; notantur. altera verò nuncius auditi prolataq; sermonis extrinsecus significatur. Ægyptij dicunt ibin statim ab ouo excusam duas drachmas appendere, quantum & cor infantis nuper nati. Eadem pedum inter se & ad rostrum interuallis designatis trigonum æquilaterum (cordis quadam specie scilicet) constituit, Plutarchus in Symposiacis 4. s. & in libro de Iside. Illam ibidis etiam vim de Ægyptiorum libris accipi: eam nimirum cum in pennas, quæ sub pectus existunt, collum & caput abdiderit, cordis figuram exprimere. Socrates in Phædro Platonis, Audiui (inquit) circa Naucratem Ægypti priscorum quendam fuisse deorum, cui dicata sit auis quam ibim vocant, deo autem ipsi nomen Theuth. Eruditi *Thoth* vel *Theuth* deum, Mercurium interpretantur. Ægyptij cor volentes indicare, ibin pingunt. quod quidem animal Mercurio attributum ac dicatum est, cordis omnisq; rationis præfidi & moderatori. nam & ibis per se ipsa magna ex parte cordi adsimilis est, de qua re plurimi apud Ægyptios agitantur sermones, Orus i.

Luna etiā

cur sacra

sit.

¶ Ibis Lunæ sacra est. tot enim diebus oua excudit, quot Luna augetur & decrescit, Ælianus. In comestationibus (κομῳσίαις) Ægyptiorum, aurea deorum simulacra circumferunt: canes duos, accipitrem vnum, & ibin vnam. & quatuor hæc simulacrorū idola, quatuor literas vocant. canes duo mundi hemisphæria interpretantur, accipitrem Solem, ibidem Lunam. opacam enim Lunæ partem (τὰ σκιερά) nigro ibidis pennarum colori: splendidam albo conferunt. alij per canes accipiunt duos tropicos, per accipitrem æquinocetialem, per ibin deniq; zodiacum: quod hæc auis præcipuè in numeri & mensuræ

Apud Æ-

gyptios le-

ge cautum

est ne quis

ibidē in-

terime-

ret.

cogitationem Ægyptios induxerit, quemadmodum præ cæteris circulis zodiacus, Clemens lib. 5. *πρω-ματέων*. Ægyptij animalium quorundam figuras non sine humani generis emolumento dijs tribuere. nam cum eorum regio adeò serpentibus scateat, ut nulla maior pestis incolas soleat infestare, prouida natura Deusq; malorum depulsor aues quasdā illuc immisit ibes appellatas, quæ serpētes interimunt. quamobrem Ægyptiorū sapientes, ut homines Ægyptios ab interficiendis huiusmodi auibus suæ gentis conseruatricibus deterrent, (neq; enim deerant qui eis mortem molirentur,) lege cauerunt, ne cui liceret Ægyptiorum ibim interimere, subiecta causa, quod dijs si quibus apparerent, in ibium forma sese eis ostenderent, Alexander Aphrod. in 12. primæ philosophiæ Aristot. Ægyptij diuersa anima-

lia

lia colunt vel vsus vel symboli gratia: quædam etiam vtriusq; vt ibin. hæc enim reptilia mortifera interimit, hæc prima clysteris vsus in seipsa ostendit: & religiosissimi sacerdotum non alia lustrali aqua purgantur, quàm de qua ibis biberit. neq; enim vnquam illa insalubre aut venenatam aquam gustat, cum ne accedat quidem. hæc designatis inter se pedum gressu distantium & rostri interuallis triangulum æquilaterum efficit. Et nigræ eius pennis albis ita appositæ sunt, vt Lunam amphicyrton referant, Plutarchus in libro de Iside. Ipsi quorum vanitas ridetur Ægyptij, nullam belluam, nisi ob aliquam vtilitatem consecrauerunt: velut ibin, quod maximam vim serpentum conficiat, Cicero. *Vide etiam supra in C.* Inuocant Ægyptij ibes suas contra serpentium aduentum, Plinius. *Crocodilon adorant Pars hæc (Ægypti.) illa pauet saturam serpentibus ibin*, Iuuenalis Sat. 15. Πῶς αὖ μὲν ἐν σώσει ἱεὺς, (ἱεὺς potius,) ἢ κῶν; Timocles in Ægyptijs apud Athenæum. Ægyptiorum morem quis ignorat? quorum imbutæ mentes prauitatum erroribus, quamuis carnificinam potius subierint: quàm ibim, aut aspidem, &c. violent, Cicero. In Ægypto si quis aliquam de feris sacris volens occiderit, morte mulctatur: sin inuitus, plectitur ea multa quam sacerdotes statuerint. Ibin verò aut accipitrem quisquis necauerit, siue volens siue nolens, necessariò morte afficitur, Herodotus lib. 2. Diodorus Siculus tamen non accipitrem cum ibide, sed ælurum, id est felem in eodem honore ponit. ¶ In Ægypto sacerdotes non omni aqua se aspergunt, sed ea duntaxat, ex qua ibim bibisse credunt. nam planè sciunt hanc nunquã aquam impuram aut veneno infectam bibere. sacram enim diuinandi quandam vim in se habere hanc auem existimant, Ælianus.

¶ *Emblema Alciati in Sordidos: Quæ rostro (clystère velut) sibi proluit aluum Ibis, Niliacis cognita littoribus, Transit opprobrij in nomen quo Publius hostem Naso suum appellat, Battia desq; suum.* *Emblema.*

DE AVE INCENDIARIA SEV SPINTVRNICE.

IN AVSPICATA est & incendiaria auis (de bubone prius scripserat) propter quam sæpenumero lustratam urbem in Annalibus inuenimus: sicut L. Craſſo, C. Mario Co s s. quo anno & bubone viso lustrata est. Quæ sit auis ea nec reperitur, nec traditur. Quidam ita interpretantur incendiariam esse, quæcunq; apparuerit carbonẽ ferens ex aris vel altaribus, alij Spinturnicem eam vocant. sed hæc ipsa quæ esset inter aues qui se scire diceret non inueni, Plinius. C. Lælio, L. Danitio Co s s. auis incendiaria visa occisaq; Iulius Obsequens. Auis incendiaria secundum grammaticos quosdam dicta est quòd incendijs nascatur.

¶ INTURBA auis amari iecoris falso creditur à nonnullis in Vergiliano versu, primo Georg. *Et Intuba amarum intuba fibris*: quo doctissimus poeta ad genus illud intubi videtur alludere quod picris appellatur, *uis.* Hermolaus in Corollario.

DE ISPIDA.

A.

ISPIDA auis nomen apud recentiores, à sono vocis factum est, vt scribit Author libri de nat. rerum. *Italicè picupio, piumbino*, id est plumbina vocatur, & circa lacum Larium martinus piscator: & alibi

avis paradisi propter pulcritudinē scilicet. plumbina verò nominari videtur, vt Io. Ant. Clarius Ebolitanus ad nos scripsit, quoniā desuper deuolans in aqua, tanquam plumbū iactum, deorsumq; tendens, linea perpendiculari mergitur, vt inde pisciculos quibus vescatur, piscetur. Eandem ob causam etiam haliaetum auem piscium rapacem Italis *plumbinam* dici puto. Græci eadem ratione aues quasdam cattarrhaetas nominant. Rursus Itali quidam hanc auem piscatorem simpliciter nominant, circa Mediolanum: alij piscatorem regis, vt Angli quoq;: alij vitriolum, à vitrioli id est chalcanti colore, vt conijcio, circa lacum Verbanum: in Hetruria auē S. Mariæ. ¶ Hispani in Lusitania *aruela*. ¶ Galli *pescheur*, id est piscatorem: alij *martinet pescheur*, vt & Larij lacus accolæ: alij *tartarin* per onomatopœiam: alij *artre*, quodd *artras*, Gallicè dictas, id est tineas abigat. Circa Lutetiam audio *mounier* appellari, nescio quàm rectè. à nonnullis improprie etiam *piuerd*, id est picum viridē, à colore. ¶ Germani *Ysuoegel* vel *Eisuoegel* id est glaciei auem, vt Albertus Magnus quoq; interpretatur. nam hyeme etiam apud nos manet, & circa aquarum ripas glacie concretas degit. Pomerani *Ysengart*. ¶ Angli *the kynge's fisher*, id est regis piscatorem, vt & Itali quidam. ¶ Ispidam ex recentioribus quidam veterum alcyonem esse putant, vel simpliciter, vel fluuialem: qua de re sententiā meam exposui in Alcyone. A. Christophorus Encelius alcyonem ab ispida diuersam facit: sed illi quoq; vt huic Germanicū nomen *Eisuoegel* attribui scribit.

B.

Descriptio Ispidae.

Ispida avis parua est, sed pulchra & pennarum venustate clarissima: colore medio inter viridem & cœruleum, qui ad Solis radios sapphirum refert: color pectoris instar carbonum ardentium est. Binos tantum habet in pedibus digitos, ungues aduncos, rostrum paruum & rectum, Albertus & Author de nat. rerum. Ispida (ipse alcyonem fluuiatilem seu ripariam vocat) pectus purpureum est, collum & dorsum in viridi cœruleum, alæ fuscae: rostrum, vt etiam pedes, cinereum, Ge. Agricola. Ispida (ex nostra inspectione) rostrum est nigrum, rectum, in summo acutum, tres digitos longum. Venter totus, & minores sub alis plumæ, colore ferrugineo vel ruffo tali qualis ferè interiorum castaneæ tunicarū est. Pedes breues, rubicundi: in quibus duo longiores digiti ad mediam vsque partem connexi, postea finduntur. sunt autem articulati ab imo digiti multis minutis trāsuerfis lineis. Terni antierius sunt quorum breuior introrsum spectat. Plumæ genua tegunt, inferior pars nuda est. Per mediū dorsum, à principio eius vsque ea finem caudæ plumæ sunt cœrulei coloris diluti & ad album inclinantis, mirū in modum splendidæ, vt oculos etiam visu immorantes splendore suo offendant. Pronum caput cum ceruice videtur viridis coloris, trāsuerfis lineis ex albo cœruleis distinctum. Virent etiam alæ. sed interior pars plumarum in eisdem ad purpureum ferè tendit violaceo dilutum colorem, vt cœrularum quoque per medium dorsum. Asperguntur & alæ lucidis aliquot punctis. longiores earum pennæ exteriorem partem viridantem habent, interior nigricat. Lingua perbreuis est, latiuscula, ac subrubens cum faucibus palatoq;. Oesophagus valde longus. ventriculus in infimo corpore iuxta anum. adeps ruffa.

C.

Avis est solitaria. De eius cibo. Nido. Partu. Pelle.

Ispida maximè solitaria avis est. Manet apud nos etiam hyeme circa ripas glacie concretas, vnde & nomen ei à nostris impositum. Allata est mihi nuper Ianuarij initio capta. ¶ Piscibus viuit. vnde in varijs linguis alij piscatorem simpliciter, alij piscatorem regis, alij martinum piscatorem vocitant. Circa aquas volat, pisciculis infidiatur & vermibus, Albertus & G. Agricola. Terram circa aquas rostro cauat, ibiq; nidum congerit ac foetus facit, Author de nat. rerum. Audio eam in arena vel in scopulo aliquo iuxta aquam nidificare: nidum forma rotunda construere, eminente in angulum foramine exiguo, mollem, ex floribus harundinum. pullos interdum nouem in nido vno reperiri. ¶ Ispida cum pullis suis suauiter olet moschi odorati ferè instar, Hier. Tragus. Carō eius mortuæ non putrescit. Vulgò creditur pellem eius detractam (multi vnà cum carne seruant, intestinis tantum adeptis) & alicubi suspensam, pennas quotannis tanquam in viuo corpore mutare: quod ego falsum esse expertus sum in pluribus huius generis auibus per plures annos reseruatis, Albertus.

D.

Ali & mansuescieri posse hanc auem non puto.

E.

De usu eius in pannis à vineis conseruandis.

Qui pannos laneos vendunt, huius auis pellem cum pannis habere solent, quasi vi quadam peculiari aduersus tineas polleat. vnde & *artram* à Gallis quibusdam dici arbitrantur. hoc autem vt præstet, satis esse aiunt in eadem cella eam haberi, atq; hoc quidam per aliquot annos se expertos mihi retulerunt: ego vix fidem habuerim. Sunt qui negent fulgurari domum in qua fuerit nidus ipsius. Dicunt etiam auguria sectantes hanc auem conseruatam in thesauris, augere illos & amoliri paupertatem, Albert. Sunt & similes quædam circa alcyonem superstitiones, quas retuli in Alcyone H. e.

F.

Cornix aquatica Ispide ferè similis.

In cibo non probatur, Hieron. Tragus.

CORNIX aquatica apud Morpetenses Anglos dicta (quam supra inter Cornices descripsimus) rostro est paulò breuiore quàm ispida, ante volatum eiusdem more crebrò nutans. Voce eandem ita refert, vt, nisi videas, ispida esse iurares. In ripis etiam fluminum degit, & pisciculis victitat.

ITYX, ἰτυξ, auis quædam, Suidas. Sed forte legendum ἰτυξ, quod auis nomen commemoravi *Ityx*. supra in Ibide *H. 4.* aut ἰτυς. fertur enim Itys puer in phasianum mutatus.

IYNCO lacus & fluuios petit, caudam motitat vt & cinclus, albicula & tringa. quæ inter minores has maiuscula est. turdo enim æquiparatur. Iunco quidem alaudæ amicus est, Aristoteles interprete Gaza: qui pro Græca voce χοῖνικλος iunco transtulit. nam Græci iuncum χοῖνον nominant. & forte inter iuncos degit cum circa aquas versetur. Apud Hesychium & Varin. χοῖνικλος legitur sine lambda. Σχοῖνικλος, auriga Amphiarai, & auis quædam, & planta, Hesychius. ¶ Ego (inquit Turnerus) quum nullam aliam nouerim auiculam, iuncis & harundinibus insidentem, præter Anglorum passerem harundinarium, illum iunconem esse iudico. auis est parua, passere paulò minor, cauda longiuscula & capite nigro. cætera fusca, Turnerus. vocat autem hanc auem Anglicè *arede sparrow*, Germanicè *ein Neidenmüß* / (nostri potius efferrent *ein Nidemeiß* / id est parum palustrem. Nos plura de harundinario passere inter passerem, & de paro palustri (hic enim ab hirundinario passere differt, etsi Turnerus vnam auem faciat) inter paros dicemus: vt de motacillis quoq; diuersis in Elemento *M.* Eberus & Peucerus etiam Turnerum (vt plerunq;) secuti iunconem interpretantur Germanicè *ein Nidemeiß* / id est parum palustrem. Græcè ab iisdem scribitur χοῖνικλος vel χοῖνίω.

DE IYNGE.

A.

IYNX auis apud Aristotelem dicta, ἰύνξ, *torquilla* vertitur à Theodoro Gaza, tanquam vulgo (Italorum) sic nominetur. Idem ab antiquis turbinem appellatam scribit. ego nullum ex antiquis turbinis nomine pro aue vsum inuenio. A colli circumactu, reliquo corpore quiescente, collitorquis appellari potest, Cælius. Scaliger Verticolliam appellat. Italica huius auis nomina varia obseruauimus, *collotorto*, *stortacoll*, *capetorto*: & vt author Promptuarij habet, *vertilla*. Neapoli formicula dicitur, quoniam formicis vescitur. Hispanicè *torzicuello*, ad quod accedit Italicum *pico Boccinlo*. Vide supra in *Glottide* ad finem. Gallicè *terco* vel *turcot*: in Atho monte Græciæ alción nominatur, Pet. Bellonius. Germanicè *Windhals* / *Naterhals* / *Naterwendel* / *Naterzwang* / *Træhals*: quæ nomina omnia ei indita sunt quod collum circumagat, vel simpliciter, vel serpentis instar. Eberus & Peucerus meropem Germanicè *Krinis*, & *Windhals* interpretantur, quasi vel *Windhals* Germanicum vocabulum de duabus diuersis auibz in vfu sit, vel merops quoq; collum circumuoluat similiter, quod non puto. Idem motacillam, vel Græcè σείσπριδα eandem faciunt auem: Theocriti (vt video) Scholiasten & Suidam secuti. mihi hæc Grammaticorum opinio non placet: nec iynx nobis cognita, quæ absq; omni controuersia veterum iynx est, caudam motitat, quod equidem sciam aut obseruari, cum viuam dies aliquot aluerim. quanquam video Io. Tzetzen quoq; iyngem interpretari cinclida & σείσπριον: & in opere Galeni de compos. medic. sec. loc. iyngem etiam cinædum nominari. sed hoc est iyngem & motacillam confundere. Ioh. Langius eandem ab agricolis, ob mugitum *Wasserochs* & *Nhuerdromel* vocari scribit epist. 2. 59.

B.

Descri-
ptio Lyn-
gis.

¶ Lynx auium vna vtrique binos habet digitos. causa est quòd eius corpus minus quàm cætera-
rum propensum est in aduersum, Aristot. & Plinius. Atqui etiam aliæ picorum & nocturni generis a-
uium, binos vtrinque digitos habent, vt psittaci quoque. Lynx paulò maior quàm fringilla est, colore va-
rio. Habet sibi propriam digitorum, quam modo dixi, dispositionem & linguam serpentibus similem:
quippe quam in longitudinem mensura quatuor digitorum porrigat, rursusque contrahat intra rostrum.
Collum etiam circumagit in auersum (prorsum & retrorsum, Langius) reliquo quiescente corpore,
modo serpentum (vnde torquilla vulgò appellata est, quāquam turbo ab antiquis.) Vngues ei grandes,
& similes vt monedulis (κολοιδῶν, habet codex noster, & sic Gaza & Plinius legerunt: ego legerim κολιδῶν,
id est vt picis viridibus) exeunt: voce autem stridet, Aristot. interprete Gaza. Lynx linguam serpentium
similem in magnam longitudinem porrigit. Collum circumagit in auersum. Vngues ei grandes
ceugracculis, Plinius. Aristoteles torquillam fringillæ comparauit, quoniam coloribus similes sunt,
Niphus. nam quòd ad magnitudinem torquilla paulò maior est quàm fringilla. pictura quidem à no-
bis posita magnitudinem iustè exprimit. ¶ Turbo, vt Gaza nominat, fortè à corporis figura dictus fu-
erit. cauda siquidem (cuius pars postrema in icone à nobis posita patentior & latior esse debebat) rhom-
bi alteram partem quodammodo refert, & reliquum corpus cauda & capite dempto rhombum inte-
grum. Vngues vtrinque bini sunt, ita vt vtrobius longior alter cum altero breuiore coniungatur. Lin-
guæ aculeus tam acutus & validus est, vt hominis quoque cutem penetret instar aciculæ. lingua infra ar-
teriæ summum subit, & supra cranium reflexa naribus inseritur. est autem gemina vbi ab occipitio refle-
cti incipit. in sincipite rursus conueniunt partes utraque. Marem à fœmina discerni puto cum aliàs for-
tè, tum pectore magis flauo. ¶ Huius auis historiam nullus Latinorum aut Græcorum inquit Ioh. Lan-
gius in epist. tomo 2. epist. 59. præter Pyndari in Pithijs interpretem descripsit: ἰύγξ ὄρνεον πεποικιλμένον
τῇ τε αἰχμῇ, &c. id est, Lynx volucris versicolori pluma variegata, collo procero, linguam habet longe
exertam & prominentem, cum qua dum collum versatile circumagit crebro vibrat, ob id quoque tor-
quilla dicta, Hæcille.

C.

De huius
auis cibo.

Lynx lingua exerta magna celeritate formicas aculeo linguæ suæ transfixas (vt pueri ranas mu-
crone ferreo per arcum attracto emissasque; venari solent) vorat. nec vnquam illas rostro attingit vt cæte-
ræ aues suos cibos. Ego aliquando Aprili mense captam per quinque dies formicis alui: quæ deinde mor-
tua est. & haud scio an ali diutius possit. ægerrimè enim fert captiuitatem. nec alio præter formicas ci-
bo vescitur: vt diuersis vermiculis. asellis alijsque; ei obiectis experiri volui. Rostro lignum ferit & strepi-
tum ferè vt pici mouet. Iynges linguas prælongas, vt piscatores lineas extendunt, qua formicæ transe-
unt. accelerant illæ tanquam ad escam: & vbi iam plures infederint, paulatim iynges lingua retracta ca-
ptas deuorant, Oppianus in Ixeuticis. ¶ Si manu teneas caput circumagit in vtranque partem, non adeò
quidem vt rostrum ad medium dorsum omnino retrò spectet, sed aliquousque; vltius scilicet quàm vl-
la alia auis. ¶ Voce sua stridet, Gaza ex Aristotele. Græcè legitur τριζέει. Grammatici Græci iyngem
per onomatopœiam τριζέει dictam rentur. Vocis sono obliquam tibiā imitatur, Ælianus. ¶ Ni-
dificat in foraminibus arborum vt pici. aliquando etiam in domibus (rusticorum tantum puto.) Hye-
me, vt audio, non apparet, sed autumnò maximè. ego mense Aprili captam vidi & aliàs Iulio: quo tem-
pore etiam sobolem habebat. parit autem oua multa, circiter octo vel nouem.

D.

De eiusdē
moribus.

Iyngem mirabilem & stultam auiculam dies aliquot nutriui formicis. Ea homine accedente nō
facile refugiebat: irascebatur tamen, & collum in sublime erigens & rostro pinfens (sine morsu tamen)
acidem retrahens extendensque; per vices, tanquam minando, iram declarabat. plumis interim, præser-
tim capitis, rigebat. & caudam erigebat dilatabatque.

F.

In cibum etiam admittitur, vt Hieronymus Tragus scribit.

G.

Remedia
ex eadem

Antonij Musæ ad pilos pungentes in palpebris enascentes, trichiasim vocant: Fel auiculæ quæ ci-
nædus appellatur, (est autem iynx, vt ostendemus mox in H. a.) & aconiti dimidium eius, mixtis vtire.
hoc est euulsis pilis locū illine, Galenus de compos. medic. 4. 7. inter Asclepiadæ liquida medicamen-
ta ocularia. Aliqui etiam cinædi auiculæ felle per se vtuntur, vt eodem in capite legimus.

H.

Etymon
& syno-
nyma.

ἰύγξ auis debebat potius (φυσικώτερον) ἰύξ sine gamma vocari: à verbo scilicet ἰύξω, ἰύξω, vltima vo-
cali abiecta, Eustath. Lynx pro iynge, id est illecebra apud Sophoclem legitur, vt citat Athenæus lib. 13.
Τοιάυδ' ἐν ὄψι λύγχα θηρευτήσαν. Εἰρωτος ἀγραπλὴν τὴν ὀμμάτων ἐχέει. Lynx auis, id est vultur, Kiran. Scri-
bitur etiam ἰύξ apud Hesychium & Varinum, quod non placet. Μίνθον alij mentham interpretantur,
alij ἡνυχα, (fortè ἰύχα,) Varinus. Τύγχα, auicula quædam, Varinus. Lynx auis quæ & cynædoon (κυναι-
διδον. malim κυνάδιον cum Suida) vocatur, Hesychius & Varinus. Fel auiculæ quæ cinædus appelle-
tur (vt retuli in G.) medici contra pilos in palpebris pungentes illinunt. Kinædius, id est iynx: & piscis
marinus in cuius corpore translucido spinæ apparent, Kiranides. Apud Kiraniden libro 1. in Phoca,
nomina-

nominatur ad superstitiosum quoddam phylacterium formicarius & iynx, (lectio corrupta habet *itygos*;) puto autem pro iynge ab interprete formicarium redditum esse, & vtrunq; in textum ascitū. nam & Itali quidam hodie iyngem formiculam vocant.

¶ Pindarus ποικίλαν ἰύγχα dixit à varietate coloris. item τετρακναμον, propter causam inferius *Epitheta* explicandam.

¶ Iynx auis quoniam veneficis ad philtia & amatorias illecebras in vsu erat: iyngos etiam vo- *Homonyma* cabulum authoribus Græcis plerunq; ὀπιθυμία, πόθον ἢ θέλησιν (forte θέλξιν id est mulcimentum) significat: hoc est desiderium, cupiditatem, voluntatem, lenocinium, illecebram, & quicquid animum ad amorem ac desiderium trahit. vt Grammatici annotant, qui & hæc authorum anonymorum dicta citant: Ἰ'υγὴ πινι ἐλκομένη, Hesych. Τῇ σὴ ληφθέντες ἰύγχι, Suidas. Σοφίαν πινὰ καὶ ἰύγχα κίνησον ἐπ' αὐτὴν Αἰγυπία, Heliod. Η' δὲ Κλεοπάτρα ᾤετο ταῖς αὐταῖς ἰύγξιν αἰσθῆσθαι ἐν Κασσάρῳ καὶ Ἀντωνίῳ, καὶ μὲν τοὶ καὶ τῶν σεβαστῶν κρατήσιν βίβη. Καὶ αὐτῆς, τοιαύτη τις παρορμήσει ἰύγξ Διογένης τοῖς λόγοις τῶν κυνῶν, Suid. Troilus Achille πυρφόρῳ ἐβόλετο ἰύγχι. Τόξων, ἡ γυνὴ πυρφόρῳ βέλει. λέγει δὲ τῷ ἔρωτι. Τοιαύτ' ἐν ὁμοίᾳ λύγχα (sic citat Athen. lib. 13. θεορατῆριον. Ε'ρωτος ἀτραπὴν πν' ὁμοιάων ἔχει, Sophocles. Per illecebras mutuas, quæ magorum iynges nuncupantur, & sympathiam seu cognationem quandam rerum miracula consurgunt maxima, Cælius. Magi rerū naturalium sympathias, odia & illecebras, quib. cum astris consentiunt & conspirant, *iynges* appellantur, Lang. epist. 59. tom. 2. Est inter erotica infamis quoq; iynx. propter quod scitè admodum pro cupiditate vehementi dicitur iynx Pindaro: Ἰ'υγὴ δ' ἐλκομένη ἦτορ, νεμελὴς αἰγυπία, Idem. Qui vehementi & impotenti desiderio trahuntur ad aliquid, iynge trahi dicuntur, Erasmus in Prouerbijs, citans hoc Pindari è Nemeis hymno 4. Ἰ'υγὴ ἐλκομένη ἦτορ, id est, Iynge trahor animo. & illud Theocriti in Pharmaceutria, Ἰ'υγὴ ἐλκε τὸ τῶνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα. ¶ Iynges vocant philtia & quæcunq; ad illicitos amores parantur, ab iynge aue, qua ad hanc rem olim abusæ sunt veneficæ, vt Grammatici docent. hanc enim auem aiunt idoneā esse εἰς μαγείας, (μάγαντα interpretatur φάρμακα, μανχάματα,) Hesych. ¶ Sunt qui iynga fuisse antiquis citharā cantus prædulcis tradant, (vt Varinus recitat) vt inde omne quod expetas iucundius, rectè iynga dicas, Cælius. Iynx etiam fistulam significat ex vnico calamo compactam, vt quidam in Lexicon Græcolatinum retulit. Ἰ'υγῆς, λεπτοὶ πόροι καὶ αἱ τέλει, Suidas & Varin.

¶ Iyx potius dici debebat quàm *iynx*, à verbo ἰύζω, vltima vocali abiecta: à quo etiam ἰύγμος de- *Deriuata* ducitur, Eustathius. Ἰ'υγὴ, vox, clamor, Hesych. idem quod ἰύγμος. Ἰ'ύξιν legimus apud Homerum de canibus & venatoribus contra leonem clamantibus, Iliad. ρ. vbi Scholiastes: Ἰ'ύξιν ἀχαιοικῇ φωνῇ παροφύρονται, παροφύονσι. πεποιήται δὲ ἡ λέξις ὡς τὸ ἔσθ' ὀπίρρημα. Ἰ'υγῆς, Bacchus, Hesychio & Varino. fortè quod vinum homines ad se iyngis instar illicitat, quasi illecebrosus interpretèris. Hinc ego (inquit L. G. Gyrardus) putārim Pindarum quodam hymno Pyth. ad Arcesilaum Cyrenæum iyngem aue Bacchi nuncupasse. ¶ Babylone ex testudine loci vbi rex ius dicere solebat, iynges quatuor aureæ *Imagi-* pendebant, fatalem conditionem (Adrastiam) significantes, admonentesq; regem ne se supra homi- *nes* nem efferret. eas verò dicunt Magos cum in regiam venissent, iussisse fieri. Vocant autem ipsas deorū linguas, Philostratus lib. 1. de vita Appollonij.

¶ Myrus piscis colorem totum similem habet iyngi, tum intus, tum foris, vt scribit Aristoteles lib. 5. de animalib. Athenæus. sed Aristoteles libri iam citati cap. 10. aliter, ὅτι ὁ σκύρος ἐστὶν ὁ μόχθος καὶ ἰχθυός, καὶ τὸ χρώμα ὁμοίον ἔχει τῇ πίττει (Gaza vertit *larici*. non ἰ'υγί) καὶ ὁδόντας ἔχει καὶ ἔσθθαι καὶ ἔξθθαι. Hinc igitur Athenæi locus restituetur. Iyngem prima Venus fertur è monte Olympo ad homines detulisse, *Iynx vna* ac dedisse Iasoni, & docuisse eum incantandi artes, vt Medææ animum in sui amorem compelleret, *de incan-* Scholiastes Pindari in Pythijs Carmine quarto in Arcesilaum Cyrenæum. vbi hæc poetæ verba legi- *tationib.* mus, Πότνια δ' ὠκυτάτων βελέων Ποικίλαν ἰύγχα τε τετρακναμον ὀλυμπόθεν, Ἐν ἀλύτῳ ζεύξασα κύ- *torijs phil* κλω Μαριάδ' ὄρνιν Κυπαριγένειαν φέρει. Πρῶτον ἀνθρώποισιν, &c. Cognominat autem iyngem variā à co- *tris apta* lore: item τετρακναμον, hoc est quatuor tibijs vel quatuor radijs insignem. quoniam à veneficis hæc auis *dicatur.* ad circulum seu rotam alligari solebat, alis binis supernè, & pedibus binis infernè, vt ita quatuor radio- rum rotæ speciem præ se ferret. Potest & rota ipsa metaphoricè (inquit Scholiastes) iyngis nomine appellari, quatuor distincta radijs. sed poeta notanter ἰύγχα τετρακναμον dixit, non κύκλον. Iynx auis philtis est accommoda & excantaminibus amatorijs. pendēs enim ex rota agitur, aut cūm cerea ambūritur rota super ardētes prunas. Tradunt alij eius interaneā explicari rotæ circumuoluta, Cælius ex Varino vel Scholiaste Pindari. Langius in epistola 59. tom. 2. locū illum Scholiastis Pindari citans sic transtulit: Mulieres veneficæ hanc ad amatoriam philtia & ἐπωδὰς expedire aiunt, hanc arreptā quadrifariā alis & pedibus rotæ alligant, quam crebro versant. carmina quoq; occinunt, quale est, illud quod Sionetha apud Theocritum in Pharmaceutrijs adeo repetitum succinit, Ἰ'υγὴ ἐλκε τὸ τῶνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα, X' ὡς δινεῖθ' ὅδε ῥόμβος ὁ χαλκεὺς ἐξ Ἀφροδίτας, Ὡς κείνος δινεῖ τὸ ποτὶ ἀμετέρῃσι θύραισιν. id est, *Iynx* redde domum mihi Delphida, redde maritum, Aereus vt rhombus conuertitur ab Aphrodite, Sic princeps voluat- *tur ad hæc mea limina Delphis.* Alij asserunt viscera Iyngis exempta radijs rotarum implicare sagas, quibus versis, sollicitare ad reditum amantes, Hæc Langius. Ex iynge auicula caudam quatiente ad philtia vtuntur priuatim pennis quæ circa caudam sunt, priuatim etiam osse circa pectus labdoide figura, specie simili myopi seu calcari equitum. Collum etiam eius ad alia quædā prodest: & auis tota ad amores,

alis suis in aliqua rotula extensa & circumuoluta in nomen amantis, Io. Tzetzes Variorum II. 380. Iynx etiam paruum quoddam instrumentum est, quod veneficæ solebant circumagere, ceu ita sibi conciliaturæ eos quos amabant, Suidas. Ferunt iyn gem ipsam prius mulierem fuisse, filiam Pithus vel Echus & Panis quæ cum in Ioue Ius (I' & vt Scholiastes Lycophronis habet, & Cælius quoq; legit. Varinus non rectè habet H' & id est auroræ) amorem suis veneficijs excitasset, à Iunone fugata in auem mutata sit, Varinus. Iynx perhibetur filia Echus aut Pithus, aut Hieronices aut Veneris (sed Græcè legitur Ἰὺνξ Ἡ' & ἡ Πειθ' & ἡ Ἱερωνίχης & Ἀφροδίτης,) quæ cum Iouem suo veneficio affecisset, eam ob causam à Iunone in auem conuersa sit, Suidas. quamuis hic ἀπελιδόθη habeat, Varinus melius ἀπεπρεσθῆναι. Iyngis ope puella Theocriti ad alliciendum amatorem vitur.

¶ Emblema Alciati, quod inscribitur *Inuolabiles telo Cupidinis*, habet autē adiecta figura iyn gem in rotula extensam.

<i>Ne dirus te vincat amor, neu fœmina mentem</i>	<i>Diripiat magicis artibus vlla tuam:</i>
<i>Bacchica aus præstotibi motacilla paretur,</i>	<i>Quam quadriradiam circuli in orbe loces:</i>
<i>Ore crucem & cauda, & geminis ut complicit alis,</i>	<i>Tale amuletum carminis omnis erit.</i>
<i>Dicitur hoc Veneris signo Pagasæus Iason</i>	<i>Phasiacis ledi non potuisse dolis.</i>
¶ Nos quoq; olim in iyn gem iconem vinctam ad manum hominis lusimus his senarijs.	
<i>Cur vinctam iyn gem picta detinet manus?</i>	<i>Aus hæc amoris & voluptatis nota est,</i>
<i>Quæ sita philtris: fortè quod quouis agat,</i>	<i>Ante & retrorsus, colla, in orbem, libere.</i>
<i>Sic & voluptas corda agit mortalium,</i>	<i>Mirumq; torquet in modum quoquolibet.</i>
<i>Hanc tu nisi vinctam cum ratione rexeris,</i>	<i>Mentis peribit quicquid ac sensus habes.</i>
<i>Hoc fascinum putabis, atq; maximum</i>	<i>Philtrum, veneficiūq; quàm miserrimum.</i>
<i>Hoc torquet animos, turbat, & retro mouet.</i>	<i>Aut igitur omnem tu voluptatem fuge,</i>
<i>Aut si libet uti, vincla semper admoue.</i>	<i>Nunquam cicuratur, semper est vinclis opus.</i>
IZINES, IZINE Σ, οἰωνοί, ὀρνίθες, ὠκυχόοι, λέοντες, tripodes, Hesychius & Varinus.	

DE AVIBVS QVARVM NOMINA L. CONSONANS INCHOAT.

DE LAGOPODE.

Lagopus **A**LPIVM peculiaris aus est lagopus, præcipuo sapore. pedes leporino villo insignes ei nomen hoc dedere, cætero candidæ, columbarum magnitudine. Non extra terram in qua nascitur ea vesci facile: quando nec viua mansuescit, & corpus occisæ statim marcescit. Est & ALIA nomine eodem à coturnicibus magnitudine tantum differens, croceo tinctu, cibus gratissima, Plinius 10. 48. *Si meus aurita gaudet lagopode Flaccus*, Martialis lib. 7. In alijs exemplaribus *lagopice* legitur, quod quidam ancillæ nomen interpretatur, quàm rectè ipse viderit. in lagopode quidem prima brevis est, sed licentia produci potuit. *Pinguemq; vitijs albumq; nec ostrea, Nec scarus, aut poterit peregrina inuare lagois*, Horatius Sermonum 2. 2. vbi Acron, Aut (legerim, Lagois est aus quæ) carnem leporis habere perhibetur: aut genus piscis quod in mari Italo non inuenitur. *Λαγώϊνς*, aus quædam, Hesychius & Varinus, ¶ Oridem auem, de qua inter Gallinas scribemus, Alexander Myndius *lagodian* (λαγωδία) cognominari ait. ¶ Est *Lagodias*. & herba lagopus, de qua plura scripsi in Lepore a.

Lagopus ¶ Lagopus pedes habet leporinos, & villū pro plumis, & malè volat: & ideo in specubus sub terra viuit. quod si ad prædam aliquando profilit, mox ea capta ad antrum redit & comedit, Albertus: tum hoc ex Plinio addit, non mansuescere, captam mori, & citissimè putrescere. Sed ex eo quod illam è specubus ad prædam profilire scribit, nocturni generis auem existimasse videtur: sunt autem nocturnæ quædam aues pedibus ferè villosis & pluma contextis, non tamen inferius quoq; vt nobis cognita lagopus. ¶ Lagopis, quos francolinos vocant, ager Vicentinus abundat, qui optimi saporis bonitate fascianos & perdices superant, Zacharias Lilius. ¶ Eberus & Peucerus lagopodem *croceam* Germanicè interpretantur *Emmerling* / *Goldammer*, quod est genus passerum.

¶ Aus quam ego pro lagopode pinxi, à nostris & montium incolis Germanicè nominatur *ein Schneehûn* / *Schneeuogel* / *ein wylß Râbhun* / *ein wild wylß Hûn* / *Steinhûn*, circa Lucernam *Schrat-hûn*, quæ vocabula vel à colore candido facta sunt: vel à locis vbi degunt, niuibz scilicet & scopulis circa montium vertices. postremi significationem non assequor. Bellonius Gallicè vocat *perdrix blanche de Sauoie*, id est perdicem albam Sabaudicam. Ego in Sabaudia Vallesijs finitima *arbenne* vocitari accepi. cui proximum nomen est *urbian*, Italis in Lombardia vsitatum. Burmij in Rhætis Italicè loquentes appellant *rhoncas*, alibi *herbey*: alibi *perdice alpestre*: qui circa Tridentum habitant *pernise bianche de la montaigne*, id est, perdicem albam montanam. ¶ Cuius quidam Curia Rhætorum vir non indoctus perdices albas in montibus Rhætorum inueniri mihi affirmavit, nihil à vulgaribus nostris differentes, nisi quod colorem, quem æstate fuscum & nostris similē habeant, hyeme in candidum mutant, quemadmodum & lepores in iisdem montibus, quorum pedes etiam villosos perdices illæ repræsentent. aiebat autem totas esse candidas, præter minimas quasdam notas quæ circa aures nigricent. lagopodes vero

ro (die Schneevogel oder Berghäner) quamvis eadem magnitudine sint, non tamen esse perdicum generis: & in frigidissimis montium iugis vel cacuminibus morari, ubi ne frutices quidem vlli præ nimio frigore crescere possunt: perdices locis non adeo frigidis reperiri, & maximè inter iuniperos. Est in Pyrenæis montibus perdicis facie, cuius rubra crura tegit pluma columborum more: ipsa tota candida. Hanc equidem puto Lagopoda Plinianam. Vbi locis inferioribus liquantur niues, altiora, & soli auersa loca persequuntur, in quibus nix perennat. Idcirco raro capitur in campis. Tanti candoris est, ut à venatoribus hoc solo, quòd niues ipsas superat, visu deprehendatur. Latet enim homine conspecto: eoq; dissimulato, sese motu prodere cauet. Tanta ei fallendi fiducia, niuis similitudine. In summis iugis imminentibus ei valli, cui Arbusti cognomen est, qua fauces aperiunt iter in Tarraconensem,

frequentissima. Tantæ verò sunt simplicitatis, vt à venatoribus dispositam lapidum seriem transilire non audeant: sed secundum illam, quasi secus murum insuperabilem decurrentes in decipulas incidunt. Aiunt Norici medici earum carnes esse saluberrimas. quarum esu naturalis calor mirificè roboratur. Omnium carnum celerrimè corrumpuntur, Scaliger lib. de Subtil. ad Cardanum.

*Caro eius
in cibis
laudata.
Quaratione
capiatur.*

¶ Allata est ad me aliquando lagopus, initio Maij capta, magnitudine columbæ, tota candida, nisi quod pennæ in cauda vtrinque; nigræ erant. pedes & digiti vndiquaque; hirsuti, vt in lepore. rostrum quale galli corylorum dicti, quem attagenem interpretor. Auriculæ nullæ, nec aliquid aurium instar eminens, vt mireris cur auritam lagopodem Martialis dixerit. Amplius corpus mari, & à rostro oculos versus linea nigra, qua fœmina caret. Supercilia etiam, id est semicirculi supra oculos in mare magis rubent, in fœmina pallent. Æstate fuscam esse aiunt, non albam: eas verò quæ non ascendant in montes, ne hyeme quidem albescere. vocem ædere non dissimilem ceruinæ. prope niuem & glaciem degere in alpium verticibus tota hyeme. eadem in ijs quæ in perdicibus obseruari, quod oua humi pariunt, & quod gregatim volent nec in sublime. cauis equorum vestigijs per niuem aliquando insidere, vnde si quis forte accedat subitò euolent. viatores propè admittere, minimè suspicaces. capi interdum pane tantum obiecto, alio accedente à tergo. ¶ Gustauī aliquando assatæ lagopodis carnem, subamarā. gustu alioqui non ingrato, & delicijs quæsitam. cutis eius nigricat. ¶ Lagopus (quæ Germanicè *Steinhûn* vel *Schneehûn* dicitur) non procul volat: & facile capitur, tanquam simplex & stolidus auis hoc ferè modo: Lapidēs oblongo ductu disponuntur, tanquam ad muri extruēdi initium. eò cum peruenierint lagopodes, non transiliunt, sed iuxta illum subinde ascendunt descenduntq;: tum aucupes funem longum laqueis instructum iuxta eundem extrūdunt, & cum illic viderint aues, funem tandiu huc illuc trahunt, donec illæ collo illaqueentur, Stumpfius. Quin & simplicius interdum capiuntur: Aucupum alter pileum manu rotat, quem dum admiratur auis, alter cum longa arundine & laqueo accedit. Lagopodes hyeme fusci fiunt, æstate cādidi: habentq; crura & pedes albo pilo tectos. incolæ montium aiunt carnes earum cibum esse lautum, salubrem & calidi temperamenti. capiuntur hoc pacto: Lapilli disponuntur in longam seriem continui ad quam venientes aues cum non audeant transire metam positorum lapidum, ordine sequuntur murulum illum, donec in extremitate eius incidunt in laqueos & positas insidias, Munsterus. ¶ In Septentrione genus est auium niualium, quæ in fœuissima hyeme tantū & magnis niuibz prodeunt, turdi magnitudine & sapore, totæ candidæ, Olaus Magnus. Mihi quidem hæ aues vel lagopodes, vel eis congeneres videntur.

*Attagen
Creticus
lagopodi
similis.*

¶ Attagen vulgò in Creta *Taginari* vocatur: aliquibus attagas, vt Constantinopoli. Hæcauis nostræ quæ Gallis vulgò *canne petiere* dicitur, persimilis est. sed canna nostra non habet crura plumis intertecta: attagen habet, & rostrum nigrum, breue, præualidum, corpus quàm canna gracilius. Reliqua, vt color etiam, ferè similia sunt. Sed attageni color inconstans, reperitur enim totus candidus, quem conijcio nihil differre à perdice alba Sabaudorum, hoc est lagopode Plinij. Memini equidem Venetijs attagenem album videre. Itali siue albo siue alio colore insignem *francolinum* appellant, Bellonius.

DE LAGOPODE VARIA.

ALTERVM etiam hoc lagopodis genus in Heluetiæ montibus reperitur. Auis huius generis quam descripsi, mas erat. ventre candido, & alis quoque albiſſimis. à posteriori parte tamen pennæ aliquot partim fuscæ, partim variæ (πικραί) erāt. Caput, collū & dorsum plumis fuscis & maculosis distinguebantur. collum supina parte plurimum albi, nigri parum habebat: prona partim variæ, partim albas plumas. Pellicula supra oculos vtrinque semicirculi figura rutila eminebat. Rostrum perbreue,

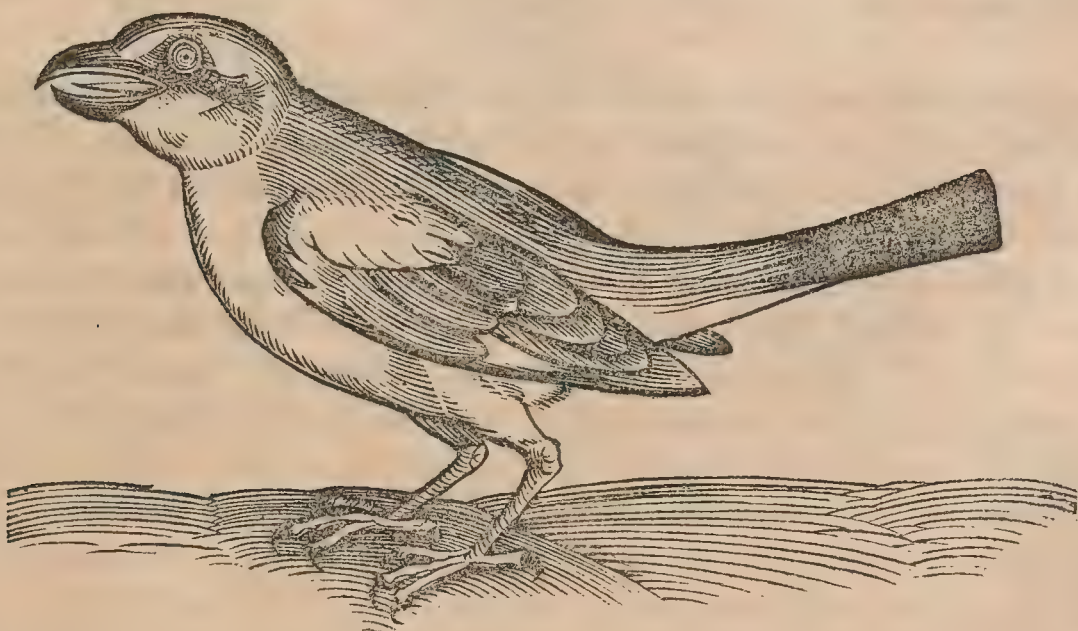
ue, nigrum: cuius pars superior incuruata, inferiorem canaliculatam in se recipiebat. Cauda digitos quinque longa duodecim pennis nigris constabat, & duabus in medio candidis, & tribus aut quatuor varijs. Circa coxas densæ & multæ erant albæ plumæ, ad imos usque digitorum ungues adnatæ, ita ut nihil planè nudum appareret exceptis unguiculis nigris. Vola pedis tantum & interna digitorum pars sine plumis erant. digiti tamen vndequeque cœuntibus plumis tanquam pilis integri poterant. Magnitudo columbæ aut paulò maior. longitudo totius circiter palmos quinque. ¶ Hanc auem circa Tridentum Italicè puto dici *otorno*, circa Verbanum lacū *colmeſtre*. Nostri priuatim *Steinhun*/ id est saxatile gallinam appellant: ut & præcedentem aliqui. sunt qui distinguendi gratia magnitudinis differentiam adijciant, (*flein oder groß Steinhun*.) conijcio autem secundum hoc genus paulò maius esse. De priore quidem genere dubium mihi non est, quin sit lagopus prima Plinij, candida, &c. hoc secundum verò et si dubitari fortè potest an secunda Plinij lagopus sit, quam à coturnicibus magnitudine tantum differre scribit, omnino tamen ad idem genus cum prima referri debet.

DE TERTIO LAGOPODIS GENERE.

Vidimus nuper tertiam quoque huius generis speciem, initio Septembris captam, vario prorsus & maculoso colore insignem, albido & nigricante ferè passim distinctam, vêtre tamen & maioribus alarum pennis candidis, magnitudine qua gallina sex mensium. Hæc forte attagen est Bellonij, aut ei proxima avis. hic enim attagenem lagopodis speciem facit. Est autem hæc inter lagopodes quod sciam maximè varia & maculosa.

¶ LALAGES, *Δάλαγες*, ranæ virides circa paludes, vel genus quoddam avis, Varinus. aliàs *Δάσαγες*.

DE LANIIS, ET PRIMUM DE CINEREO.

A.

LANIUM cinereum nostrum, alij aliter Latinè Græcève nominari posse coniecerunt. ego cum nullo veterum descriptioni satis eam accedere viderem, nouo nomine *lanium* appellare malui: quòd in alias aues non solum se minores sed maiores etiam aliquas laniando sæuire soleat. Germanica eius nomina habemus *Thorntræder*/ *Thornfreker*/ quasi torquispinum vel spinilanium dicas. ferunt enim aucupes insecta à se capta & auiculas eum spinis veprium infigere, & circumtorquendo occidere, simul etià rostro laniantem deuorantemque. Item *Nüntöder*/ *Nümmörder*/ hoc est enneaëtonos, apud Westphalos, Hessos & Turingos: quòd singulis diebus nouem alias volucres occidere credatur. Circa Friburgum Heluetiorum *Waldhåher*/ vel *Waldherr*. Angli vocant *ashrike a nym murder*. In Anglia (inquit Turnerus) sæpius quàm bis nunquam vidi, in Germania sæpissime. Nomen huius apud nostros (Anglos) neminem inueni qui nosset, præter Franciscum Louellum tam animi quàm corporis dotibus equitem auratum nobilissimum. Itali *regeſtola*, nescio quam ob causam (forte quasi *regazula* voce diminutiua. nam *gaza* & *regaza* iisdem pica est.) Circa lacum Verbanum *oreſta*. alij *regeſtola falconiera*, quòd prædandi natura falcones & accipitres imitetur. vnde alijs *gazaſperuiera* dicitur. circa Ferrariam *deſtoſo falconiero*. alij *gaza marina*. *gaza* quidem pica est. refert autem hæc avis picā aliquo modo, cauda præsertim, & in genus etiam quoddam picarum sequit. alij *passera gazera*, quam aiunt magnas etiam aues nido suo appropinquantes morſu repellere: nisi hoc nomen forte minori tantum generi laniorum, quod passeris magnitudinem non excedit, conueniat. Sabaudi *matagasse*: quibus etiam *agasse* picam sonat. alij *pie griayche*, id est pica Græca, vel *pie esrayere*. Galli quidam *arneat*: alij *pie ancrouelle*, quòd unguibus

suis passim adhæreat arborum truncis ita ut aliquando vix extricetur. Turcæ *gezegân*. Bellonius scribit vidisse se in Ægypto in sæpibus volantes aues illas, quæ Gallicè dicuntur *pies grieches* (id est picæ Græcæ) quæ (inquit) mures deuorant, ut tinnunculi.

¶ Turnerus in libro de Auibus Aristotelis tyrannum esse arbitratur, cui Aristoteles corpus non multò amplius quàm locustæ tribuit, cristam rutilam ex pluma elatiusculam, &c. indenimur quod propter sæuitiam in cæteras aues tyranni nomen mereri videatur. Quanquam Aristot. (inquit) vnum tantum tyranni genus faciat, Colonienſes tamen aucupes tria genera esse cõtendunt. Primum vocant *die groſſe Nimmörder*, quod Angli etiam *ſchricum* nominant: & ego Aristotelis mollicipitem esse conijcio. Iturnum magnitudine æquat, color eius à cyaneo ad cinereum vergit. Secundum genus eiusdem est coloris, cuius & superius, sed passerem magnitudine non excedit. Hoc genus etiã in aues sæuit. Tertium genus, quod Aristotelis tyrannus est, auicula est regulo paulò maior, cristâ rutila redimita, & cæteris generibus (si aucupibus credere fas sit) cede & corporis effigie non dissimilis. Secundũ & tertium tyranni genus apud Anglos hætenus nunquam videre contigit, & primum genus licet in Anglia sit, paucissimis tamen notum est: sunt tamen qui norunt, & *ſchricum* vocant. Primum genus ex istis à Turnero descriptis spinitorquus noster est, magnitudine merule, vel turdi ferè. alterum genus nostri appellant spinitorquum minore, specie, colore & natura simile, sed fringilla aut passere non maius. Tertium genus (quod Turnerus in lemmate historiæ tyranni Germanicè videtur *Goldhensin* appellare, nescio quàm rectè. Germani enim regulum ab aurea capitis nota *Goldhensin* appellant,) à Turnero positum, non putauerim laniorum generis esse: & Turnerus ipse non id se vidisse, sed ab aucupibus audiuisse insinuat. Vidi quidem in Italia minimum harum auium genus, vertice rubente, reliquo corpore cinereo, tenerum & molle tactu, in cibo laudatũ tanquã saluberrimum. (sed hæ non sunt quæ Germanis *Goldhensin* dicuntur.) Eadem vel minimis lanij paulò maiores sunt, quæ Italicè vulgò (circa Ferrariam) *verſſ* vel *verle* dicuntur, rostro, pedibus & colore maioribus lanijſ similes: ut *caſazui* etiã dicti, magnitudine media, magis ruffi dorſo, pectore varij, cætera similes, *σικτοί*.

Tria Laniorum genera ex Turnero.

¶ Eberus & Peucerus lingulacam, id est glottidẽ Aristotelis, *Dorëndreer* Germanicè interpretantur: quibus ego nullo modo assentior. Iidem mollicipitẽ, gallinaginem minorem faciunt, (ein *Hârſchneppf*), non ut Turnerus lanij nostri genus primum.

B.

Descriptio huius auis.

Auis quæ Germanicè non sine causa nominatur *Nimmörder* /huiusmodi est: Magnitudine minimum turdorum genus æquat, è longinquo contemplanti tota apparet cinerea. Propius autem inspicienti, mentum, pectus & venter alba apparent, ab utroq; oculo ad collum vsq;, longa & nigra macula, sed non nihil obliqua porrigitur. Capite tam grandi est, ut aui triplo maiori (modò rostrum longius & maius esset) proportionem suam satis responderet. Rostro nigro est, & mediocriter breui, & in fine adunco, sed omnium firmissimo & fortissimo, utpote quo manum semel meam duplici chirotheca munitam, fauciauerit, & auium ossa & capita confringat & conterat quàm ocysſimè. Ala utraq; nigra tota est, nisi quòd alba linea grandiuscula, mediam utrinq; alam transuersim distinguat. Caudam picæ similem habet, longiusculam nimirum, & variam. Tibias & pedes pro ratione corporis omnium minimos, & eos nigros: alas breues, & veluti per saltus sursum atq; deorsum volitat, Turnerus. Ore est firmo, paruo & rotundo, pennis inualidis, sed pedibus valet, Eber. & Peuc. Alarum pennæ multæ inferius albicant. pennæ in cauda nigrae sunt, sed extremæ utrinq; sitæ albæ, diuerso modo. nam prima extremarum tota albet, secunda minus quàm prima, & tertia minus quàm secunda, quarta deniq; minus quàm tertia, ita ut utrinq; ex quaternis pennis interior semper minus alba sit exteriore. superius tamen, hoc est circa orthopygium, omnes albicant. qui color etiam in ventre & inferiore colli parte spectatur. Rostrum, crura & ungues nigredine splendent. Rostrum aduncum est ut speruerio. eius pars superior valde inflexa deorsum duos angulos utrinque efficit. inferior verò pars modicè sursum curuatur. Os subrubet intrinsecus, & lingua extrema (ni fallor) in fibras quasdam diuiditur. Hæc ex obseruatione propria.

C.

De eius cibo.

Viuit ex scarabeis, papilionibus & grandioribus insectis: sed non solis istis, verum etiam, more accipitris, auibus. Occidit enim regulos, fringillas, & (quod ego semel vidi) turdos. Tradunt etiam aucupes hanc picas quasdam syluestres interdum iugulare, & cornices in fugam adigere. Aues quas occidit, non vnguibus, ut accipitres, volando perneciter assequitur, sed ex insidijs adoritur, & mox (quod iam sæpius expertus sum) iugulum petit & cranium rostro comprimit & confringit. Ossa comminuta & contusa deuorat: & quando esurit, tantos carnis bolos in gulã ingerit, quantos rictus oris angustia potest capere. Ossifraga dici posset, si eius illi magnitudo adesset. nam nec moribus, nec colore ab ea multum abludit. Præter morem quidem reliquarum auium, quando vberior præda contigit, non nihil in futuram penuriã reponit. Muscas enim grandiores & insecta iam capta in aculeis & spinis arbuſtorum figit & suspendit, Turner.

Nidificatione.

¶ Audio lanios nostros plerũq; versari inter frutices spinosos, & cum cõsident caudam erigere. in iſdem nidificare. fruticum & humilium arbuſtorũ summis surculis insidere. infanire nouies die: & singulo mense horis viginti quatuor ægrotare morbo, quem quidam S. Ioannis appel-

Morbo.

appellant, Itali malum terræ, quo tanquam mortui iaceant. nullo non die viuum aliquod animal peri- *Venatio-*
mere, aues scilicet aut vermes (vt iulos & erucas) præsertim hirsutos, quos circa spinam aliquā intorque- *ne.*
ant. cantillare, & varias auium modulationes imitari latentes in sæpibus, vt aues ad se alliciāt capiendas.
nam alioqui parum valent volatu. itaq; in ipso etiam aere operam dant vt volent sublimius, id est supra
illas aues quas capere conantur: & celeritatem illarum varijs vtentes ipsæ anfractibus impediunt, do-
nec defessas corripiant. sic turdis & similibus maiusculis auibus interdum potiuntur. alioqui muscas
captant.

E.

Lanij facile capiuntur. nam cum vident auem aliquam caueę inclusam, desuper volant inuasuræ, *Quomo-*
tacta verò decipula mox concidit. ¶ Cicurantur aliquando à pueris accipitrum instar & aliuntur, vt *do capia-*
passeres capent è nidis. Audio Franciscum Galliarum regē, cicurem habuisse lanium, eoq; ad manum *tar & ci-*
redeunte aucupari solitum. Omnium auium facilimè cicurantur, & mansuefacti carnibus aluntur, quę *curetur.*
si fuerint sicciore, aut prorsus exangues, potum requirunt, Turnerus.

F.

Hieron. Tragus lanios & alias aues rapaces in cibo improbari scribit. atqui minimum genus la- *Qualis in*
nioru in rubore verticis insigne, vt supra scripsi, in Italia delicatum & salubre habetur. *cibo.*

DE ALIO LANIORVM GENERE MAIORE.

SIMILIS hæc auis est superioribus lanijs, maiori præsertim: quam tamen duplo ferè vincit ma- *Warch-*
gnitudine, vt ad merulam ferè dupla sit. natura & species corporis eadem, nisi quòd alæ sunt ruffæ. *engel.*
Germanicè circa Argentoratum, Francofordiam & alibi *Werkengel* vel *Warkengel* nominatur, ne-
scio qua ratione. Sed Albertus Aristotelis de hist. anim. caput tertium libri octauī enarrans, hoc nomen
Germanicum præcedentibus lanijs tribuit, ita vt cōmune potius quàm vni speciei proprium videri de-
beat. Aristot. quidem eo in loco picorum genera duo facit, maius & minus. Albert. verò ineptè (vt solet)
propico auem *kya* vel *kyliam* nominat. *Kyliam* (inquit) Græcè est auis, quæ apud nos *Warchengel* voca-
tur: & habet rostrum non curuum (rostrum incuruum lego) nec vncos vngues, in quo genere species
maior, ad magnitudinem merulæ accedit, minor verò paulò infra sturnum est. vtrisque color cine-
reus, & maculæ duæ nigræ iuxta oculos. Venantur aues paruas, quas rostro capiunt. Idem Albert. alibi
(in Aristot. de hist. anim. 9. 17.) pro certhio aue (suo nobis loco descripta) habet *rarycheus*, & Germanicè
Warkengel interpretatur. Et alibi, Auis (inquit) Germanicè dicta *Warkengel* venatur paruulam auem
musicam, quam nos vinconē, quidam Germa. *sichendulam* vocāt (acanthidem intelligo, cin *Sinsle/By-* *Azēus a-*
schēn / (ab imitatione soni ipsius auis. Sed lanij nostri varias auiculas non acanthides tantum discerpunt. *uis quacā-*
¶ **M**EXVLIS affine quoddam genus est venaticum & capiosum, colore atrum, splendide ca- *tus sui sua*
norum, rectè ex eo venaticum (*Azēus*) appellatum, quòd ex auibus multas sui cātus permulsione ad se *uitate il-*
allicit, & capit: cuius ingenitæ sibi præstantiæ hæc auis non ignara, eo naturæ munere ad se voluptate & *lectas aues*
cibo explendam vti videtur. nam ex sui canrus auditione & bellissimas oblectationes habet, & aucupio *capit &*
& venatione proximè ad se accedentium auicularū exsaturatur. Quòd si quando quisquā hanc captam *laniat.*

concluserit in caueam, non modo canere omittit, verum pro seruitute sua à venatore pœnas silentio sumens, muta permanet, atque elinguis, Ælianus. videri autem potest hoc genus lanijs nostris cognatum, cum & magnitudo, & natura venandiq; modus aues cantu allectas, conueniant. solus color ater non conuenit. Bellonius in Observationibus suis Gallicis, Circa Gazam Syriæ (inquit) vidimus auem, quæ meo quidem iudicio suauitate cantus sui ceteras plerasq; vincit, veteribus, ni fallor, venatica dicta. Magnitudine paulò supra sturnū est, ventre albo, dorso cinereo, vt molliceps auis quam Galli vocant *gros bec* à magnitudine rostri: cauda nigra, quæ alas eius excedit vt in pica.

DE LARO.

A.

*Cepphus
& larus
quomodo
differant.*

Nomina.

*Trialaro-
rum ge-
nera.*

*Lari ae-
scriptio.*

*Vbi de-
gat.
De eiusde
cibo.*

*Natandi
peritia.*

*Nidifica-
tione &*

partu.

Morbo.

Cū quib.

amicitiā

& inimi-

citias ge-

rat.

CEPHVS est qui vulgò *larus* dicitur, Scholiaſt. Ariſtophanis & Suidas. Ego cepphum è larorum genere auem eſſe non dubito: quando & inter Grammaticos veteres id conuenit: & locus vbi degunt victusq; ratio, & ingenium, vt conferēti apparebit, non discrepant. Lari quidem nomen latius patēre dixerim, quum & marini & fluuiatiles lari ſint: cepphum verò & catarrhaeten, larorum marina duntaxat genera eſſe, quæ colore & magnitudine differant. *Lege* plura in Ceppho A. Larus vox Græca eſt, λάρος: Latinè *gauiam* reddunt, Gaza & alij. Larus in Pentateucho *gauiam* ſignificat, Eucherius. Hebraicam vocem *ſcharchaſ* aliqui larum interpretantur. *vide* in Fulica veterum vel in Bubone. Larus Hebraicè *ſchachaph* nominatur à morbo quo laborat. Hebræi vulgò cuculum ſic vocant, quòd hæc auis præ cæteris ſcabioſa appareat, P. Fagius. *Thachmas*, טחמס, Leuit. 11. exponitur auis quædam immunda & rapax. iuxta Thargum eſt genus accipitris. LXX. & communis translatio larum verterunt. quidam vulgò interpretantur luſciniam, vt ſcribit Munſterus. Deut. 14. LXX. γλαῦκα reddunt, Hieronymus noctuam. *Thargum* Hieroſolym. habet *chatuphita*, חטופיתא, quod ſonat raptorem aut harpyiam. Chaldaus *tarphta*, טרפחט, id eſt laceratorem. Arabs *cataph*, בטאפ. Perſa Hebraicam vocem retinuit. Perottus in Cornu copie, Græci (inquit) larum fulicam vocant: quæ auis eſt nigra aquatica, vulgò nota, paulò ſupra magnitudinem columbæ. quam ego eius opinionem non probo. Sed de fulica tum veterum tum recentiorum, ſuo loco ſatis dictum eſt. Albertus ex Ariſtotele de hiſt. anim. pro laro habet *alerotz*, ex Auicenna nimirum: & alibi *latrotz*. ¶ Larorum plura ſunt genera. Albi ſunt quidam, & minoribus columbis ſimiles. His alij maiores & robuſtiores ſunt, ac pennis denſius veſtiti. His rursus tertium genus maius eſt, albis itidem pennis, extremis tantum vnguibus & collo nigricans: ijsq; cæteri omnes lari de pascuis & ſede tanquam regibus concedunt, Oppianus de aucupio. Buphagus genus lari, ab inſigni voracitate dicti, nominatur Euſtathio.

B.

Cepphus auis marina eſt laro ſimilis, Scholiaſtes Nicandri. Lari leues ab Oppiano cognominantur, ob corporis leuitatem. nimirum quòd propter multas & denſas plumas (πικνὰ πτερά lari dixit Homerus) leuiorēs ſint corpore quàm appareant. Cataractes auis inſtar lari minoris eſt (αερόμοιος, id eſt ſimilis. ἴσος, malim, id eſt æqualis, ſcilicet magnitudine. quanquam & ſpecie corporis ſimilis eſt) robuſtior & colore candido, accipitri palumbario ſimilis, Oppianus. ¶ Larus coloris eſt cinerei. inuenitur tamen & albus, qui apud mare victitat, Ariſtoteles. Auis peralba illa *gauia*, Apuleius. Laris ſenſcentibus pennas cæruleus color inficit, Oppianus. *Vide* plura ex eodem ſuperius in A. Larus eſt nigra auis (ſine authore) lato oris rictu, hinc prouerbium *Larus hians*, Textor. *Gauia* gula tota ampla eſt & lata, Ariſtoteles.

C.

Lari alij circa dulces aquas, alij circa mare degunt, vt ſcripſi in A. *Gauia* illa peralba quæ ſuper fluctus marinos natat, demergit ſeſe propere ad Oceani profundum gremium, Apuleius. Larus cinereus lacus & fluuios petit: albus apud mare victitat, Ariſtot. Larus auis eſt rapax & vorax, Suidas & Varin. Cibus à mari petit, ideoq; cum anate & harpa diſſidet, Ariſtot. Lari aues vt Eudemus ſcribit, ſublimeis cochleas ſurripiunt, ac ex alto deiſcientes, magna vi ad ſaxa allidunt. itaq; eſculenta teſtis ſeiunctis eligunt, Ælianus. Delphini in littora eiecti à coruis, laris cæterisq; maritimis auibus exeduntur, Idem. ¶ Quod ad natandi velocitatem, vix auis vlla laro contenderit, Oppianus. ¶ Mergi & lari ſaxis maritimis oua bina ternave pariunt. ſed lari æſtate, mergi à bruma ineunte vère. & incubant cæterarum auium more: ſed neutra earum auium conditur, Ariſtoteles. *Gauia* in petris nidificant, mergi in arboribus. pariunt plurimum terna, ſed *gauia* æſtate, mergi incipiente vère, Plinius. Foetificant in petris, præcipuè à quibus potabilis aqua manat: vt foetus eorum victu quidem marino, aqua verò (in potu) dulci vtantur: donec adulti nidos relinquunt, quo tempore iam cibo ſimul ac potu ex mari vtuntur, Oppianus. ¶ Perit larus mali punici grano, Ælianus.

D.

Lari hominum amantiſſimi ſunt, & prope eos tanquam maximè familiares verſantur, ac vbi viderint piſcatores extrahere, ſua retia, ceu prædæ participes adiungunt ſe nauculis, & clamore partē aliquam ſi-

quam sibi postulant. Illi pisces aliquot proijciunt, quos lari statim vorant, & si qui alij fortè sagenas subterfugerint, promptè excipiunt, Oppianus in Ixeut. ¶ Larus cum monedula amoris coniunctionem habet, Ælianus. Harpen aliqui interpretantur animal marinum laro inimicum, (λάρω πολεμῖν,) Varin. Larus cibum à mari petit, ideoq; cum anate & harpa dissidet, Aristot. Aquaticæ, anates & gaviæ: harpe & triorches accipiter dissident, Plin. Ardea odit albos laros, Philes.

E.

Lari marinæ avis penna à piscatoribus pelamydum ad hamum lineæ annexum alligatur, ut ab occurrente aqua sensim & leuiter agitetur, Ælianus.

F.

Lari in cibum hominum non veniunt, cum impuræ habeantur tanquam aves rapaces, & piscibus & alijs etiam impuris (cadaueribus nimirum circa littora) viuentes. Prohibentur etiam in veteri testamento in translatione LXX. & Hieronymi. Homines inexpleriles legislator damnat, prohibitis in cibo passeribus & laris auibus, quæ cibos semper obuios (τὸ παρεμπιπτόν) colligunt, Procopius. ¶ Accipiter comedat inter alia cor lari cum sanguine & paucis de pectore carnibus, Deme- trius Constantinop. Et rursus, Lari cor tantum & iecur voret accipiter. cæteræ enim eius partes graues & virosæ sunt.

G.

In epilepsia dant aliqui cerebrum gaviæ fumo siccatum atque concisum, infantibus vel pueris odorandum, perfectis autem ætatibus bibendum ad modum cyathi cum mulso & aceto tribus cyathis, Cælius Aurelianus. *Remediū ex eodē.*

H.

a Larus avis nomen accepit à laris pisciculis quos appetit. ij verò sic appellantur & capiuntur in lacu quodam, qui Thessalonica distat itinere bidui, Siderocapsa verò dimidij diei, Bellonius. sed cum authorum nullus huic etymologiæ patrocinetur, mihi quoq; ea parum arridet. ¶ Λάρος pro aue paroxytonum est, & primam corripit. Σεύατ' ἐπειτ' ὅτι κύμα λάρω ὀρνιθιοικῶς, Homerus Odysse. cum verò suauem significat, oxytonū est & primam producit. Νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ λαρόν τε τυκώμεθα δόρπον, Homer. Et alibi, Λαρόν δὲ οἱ αἰμ' ἀνθρώπων. Dicitur autem λαρόν, τὸ ἄγαν ἀρηρὸς τῇ ψυχῇ, τὸ δὲ τὸ λα, & τὸ ἀρῶ, ὅ ἐστιν ἀρμόζω, κράσις τῆς δύσας εἰς α μακρόν. Hinc superlatius λαρώτατος, primam & secundam produ- cens apud Homer. præter canonem. nam secunda per omicron scribi debuerat, Eustath. ¶ Lycophro- nis interpres ἐρωδιὸν larum esse arbitratur, Cælius. sed erodiōs indubitatè ardea est. Κῆξ εἰναλίη, (Cex ma- marina,) avis est marina similis hirūdini, vel larus, vel mergus, vnde genitiuus κηκός. ὅθεν ἴσως τὸ κηκέξιν ὅτι βλασφημίας, Eustath. & Varin. Κῆκες, lari, Hesych. & Varin. Κῆξ, larus secundum Appionem: qui & καύηξ dicitur. Τινὲς καὶ ἐφύϊαν (sic habet codex impressus) ἀποδιδόσιν, οἱ δὲ κέπρον. οἱ δὲ ἀγαθέροντα ἀλ- λήλων, Hesych. Κάβηξ, larus Etymologo. In epigrammatis libro 3. titulo in naufragos legitur καύηξ per u. X' ὡ μὲν πρὸ καύηξ ἰνὴ ἰχθυόοις, λαεῖδεσι. Τετρίωνι, ἀπὸς εὐρεῖ ἐν ἀγία λῶ. versus sunt Leonidæ. Et rursus, Κῆξ μὲν ἀλιζώοις λαεῖδεσι Κέκλαυμα. Videtur autem λαεῖς, diminutiuum à λάρος. Ἡ ὕπερ καύηξ διούηες ἀλμυρὸν πέλαγος, Antimachus apud Scholiasten in Argonautica Apollonij. Videtur aut Græca vox καύηξ, per onomatopœiam facta: & similiter gavia apud Latinos, aut ad imitationem Græ- cæ. Καύαξ, larus, Hesych. & Varin. Καύηξ εἰνδ' παροκαθήμενος κλάδω, Lycophron. Et rursus, Καύηξ κυμάτων δρομεύς. exponitur autem à Scholiaste larus. Κάβηξ (Καύληξ, Varinus: quod non placet) la- rus, propter voracitatem. κέβη (καύη, Varinus) enim cibus est, Τῆς οὐδ' αἰθια, & δὲ κρυεροὶ κέβηκες, Eu- phorion, ut Suidas & Varinus annotarunt. Lycophron tres senes, Calchantem, Idomeneum & Sche- nelum καύηκας nominat, quod senes & albi (cani) essent instar larorum. Καύης (καύηξ) enim larū signifi- cat apud Ænians. vnde & Hipponax, Κίκων δ' ὁ παρθάλητος ἀμμορος καύης, Isacius Tzetzes. Κεάβος, larus, Hesychius & Varinus. Οἱ δὲ κορώνησιν (cornicibus marinis) ἵκελοι κύμασιν ἐφορέοντο, Homerus. di- cit autem Apion eandem esse auem quæ & larus, & æthyia vocetur, Etymologus. Vide in Cornice H. a. ¶ Fortè apodes illæ quæ toto mari cernuntur Plinio, & semper comitantur naues, gaviarum generis sunt: quod considerabunt ij qui iuxta mare habitant aut qui maria nauigant.

¶ Epitheta. Κεφοί τε λάροι, Oppianus. Λαεῖδεσιν ἀλιζώοις ἰχθυόοις, Leonides in Epigramma- tis. Κρυεροὶ κέβηκες, Euphorion apud Suidam. *Epitheta.*

¶ Larus pro homine rapace & fure accipitur, item pro parasito & pro stolido: ut ostendetur in- fra inter proueria.

¶ Larius lacus est Galliæ cisalpinæ vicinus alpibus, à fulicarum quæ ibi sunt multitudine appel- latus. Græci enim larum fulicam vocant, Perottus. nos fulicam à laro differre ostendimus. quare magis probō Catonis sententiam, qui in Orig. Larius lacus (inquit) dictus est, quia Hetrusci larunem (aliàs la- ronem. barones etiam pro viris fortibus quidam putant esse Latinum) vocant nobilem principem. Lari insulæ dictæ, Λάρος νησία, Aphricæ adiacent prope terram, Ptolemæus. Leuce insula dicta ab auibus al- bis, laris fortè aut ciconijs, Eustathius in Dionysium. *Larius la- cus unde dictus. Lari in- sula.*

¶ g. Larus eadem potest quæ alcyon. Huius cor tenens ad mulierem partu laborantem ingre- dere, & mox pariet. Recedes autem mox ut peperit, ne & aliud quid (ipse vterus) subsequatur. Venter quoque eius aridus potus & gestatus, concoctionem maximè confirmat, Kiranides. *Supersti- tiosa de la- ro.*

De quo-
rundam
laros me-
tamorpho-
si.

¶ *h.* Vulgò celebratur opinio laros olim homines fuisse, qui primi venationem & prædā mari-
nam exercuerint: deinde, sic volentibus dijs, in aues mutatos, iuxta vrbes & portus volitantes, veteris
etiamnum artis meminisse, Oppianus de aucupio. ¶ Aquam bibebat etiam Lamprus Musicus: de
quo Phrynichus ait, luxisse eum laros, inter quos mortuus sit argutus ille Musarum sophista. In Ponti-
ca insula, quæ Achillis insula vel cursus dicitur, multæ sunt aues, & inter alias innumeras lari, quæ Achil-
lis fanum colunt, vt scripsi in Æthya. Epicureus quidam (apud Athenæum) cum placentam nimis
calidam deuorasset, ἐξέφερετο, (euomebat.) quo viso Cynulcus ait, Ἀ' ποφέρεται ἐν τῆς βρογχῶν ἔξω τὰ
ξίως ὁ λάρος.

Larus
Mercurio
sacer &
Herculi.

¶ Homerus Odysseæ quinto Mercurium laro assimilat, non corpore, sed motu & volandi super
mare impetu. Verba poetæ hæc sunt: Σῶατ' ἐπειτ' ὅππῃ κῦμα λάρω ὄρνιθι εἰσικῶς, Ὅ' τε καὶ δεινὸς κόλπῃς ἄ-
λως ἀβυγέτοιο Ἰ' χθῆς ἀρξάσων, πυκινὰ πτερὰ δ' ἐύελα ἄλμῃ. Larus Mercurio cōuenit, vt pote auis alba deo
argiphonte. nam argon album significat. Ἀλγὸν τὸ λευκόν, ὃ ὅστιν ἐναργές, τῷ λόγῳ. commendatur autem o-
ratio cui præest Mercurius, cum perspicua & quasi candida fuerit. aut propter suauitatem, Ἀλγὸν τὸ λαρόν
καὶ ἡδύ. laron enim suaue est. oratio autem res suaui & iucunda, Eustathius & Varinus. Laro confer-
tur Mercurius Odysseæ quinto. vt inde sacer ei videri possit. sed Herculi magis conuenit hæc auis, siue
larus simpliciter, siue is qui buphagus nominatur. talis enim Hercules quoq; celebratur. nam Athe-
neus & alij tradunt fuisse eum βεβροχίαν, id est integri bouis deuorantem, inq; eo certamine Lepreum
vicisse, Eustathius. Herculi propter voracitatem sacer est laro, qui & βεβρόχος cognominatur, A-
thenæus ab initio libri decimi. Aristophanes quidem in Auibus eandem ob causam Herculi larum at-
tribuit: Si quis (inquit) ante hac Herculi bouem sacrificārit, pro eo iam laro plenas & bene factas pla-
centas (νατὸς μελιτὸς τῆς) immolet. ¶ Τὸς λάρους ἀπαξ εὐρόν ποτε ἐκβεβροχισμένους, καὶ τὰς ἀνέτηξας ἐν
τῷ δρυὶ ἱερῶν τῷ πλησίον τῷ θαλάσσης, Pastor apud Dionem Chrysostomum in Euboico.

Prouerbia
Cepphus,
larus.

¶ Prouerbia. Cepphus, laro: in garrulum ac vecordem dicebatur, præcipuè qui cuiusvis rei
cupiditate deceptus capitur, Erasmus. Vide plura supra in Ceppho *h.* Laros vocamus stolidos, (τοὺς εὐ-
θείς,) quemadmodum & cepphos & otos, Eustathius. Πεινῶντι λάρω ὄρνιθι εἰσικῶς, Matron parodus de pa-
rasito apud Athenæum. comparat autem parasitum laro propter insatiabilem in vtrisque voracitatem:
vel propter nominis similitudinem, tanquam à verbo λαρινεύεσθαι, quod est σιπίζεσθαι, id est pasci &
ali: vnde & boues & sues larini dici videntur, Eustathius. ¶ Larus hians, Λάρος κεχηνῶς, dicebatur vbi
quis auidius inhiaret prædæ. est enim laro auis auida voraxque. Λάρος κεχηνῶς ὅππῃ πέσας δειμνησθῶν,
Aristophanes in Equitibus, Cleonem ob rapacitatem larum vocans: quod quemadmodum auis in
scopulis obuersatur, si quid piscium possit venari, ita ille versaretur in reipub. negotijs administrādis (in
foro. τῷ δὲ πέτραι λέγει, Ἀλγὸν τὸ βῆμα τὸ ἐν τῇ Πρυκί, Scholiastes,) suum interim agens negotium. Re-
fertur hic trimeter apud Athenæum libro octauo. Ὁ ψοφάγος ὥστε τοὺς λάρους εἶναι Σύρους. Esse vti laros
opsoniorū auidos Syros, Erasmus. In Nubibus quoq; Aristophanes Cleonem vocat larum munerum &
furti, Κλέωνά τὸν λάρων δάρων καὶ κλοπῆς. Larus hians, in rapaces & furaces dicitur. nam & laro auis ra-
pax & vorax est, Suidas & Varinus.

Larus in
paludibus.

¶ Larus in paludibus, Λάρος ἐν ἑλεσι: Suidas scribit dictitatum de
ijs qui faciles sunt ad dandum. ductum à laro aue, quæ quia facile decipitur illiciturq; proinde prouer-
bio locum fecit, Eras. Παροιμία ὅππῃ τῶν ταχὺ ὑποδιδόντων, Suidas & Apostolius. mihi quidem Erasmi
interpretatio non placet, tanquam laro dicantur qui faciles sint ad dandum. neque enim talis est laro na-
tura, vt liberalis sit aut facile communicet: sed contra potius rapax voraxque est. quare vel mendum
in dictione ὑποδιδόντων inesse suspicor, & ἀπαταλῶν aut tale quid legendum: vel certè alio sensu ac-
cipiendum, vt de homine vorace, qui subinde ingerat egeratq;, vt ὑποδιδόναι, scilicet τῷ προσφύῳ,
pro eo quod est cibum egerere accipiat. ferè enim omnes pisciuoræ aues famelicæ sunt, & mox al-
tio reddunt quod acceperint. ¶ Larus parturit, prouerbiū apud Erasmus, quod potius efferri de
bet Cepphus parturit. vide supra in Ceppho *h.* ¶ Lari vitam viuit, Λάρος βίον ζῇ, Ælianus in epistolis de
mercatore perpetuò nauigante.

Larus
parturit.
Lari vi-
tam vi-
uit.
Emble-
ma.

¶ Gurgulione gruis, tumida vir pingitur aluo, Qui larum, (producit primam quæ correpta est,) aui
manibus gestet onocrotalum, Alciatus in Emblemate Gula inscripto.

DE LARORVM GENERIBVS DIVERSIS

quorum mentio fit apud recentiores.

An laro
de genere
milui dici
possint.

QVÆ de laris eorumq; generibus diuersis, (quæ magnitudine & colore differunt, & locis etiam
cum alij circa aquas dulces degant, alij circa mare,) apud recētiore obferuauit, vnum hīc in locum di-
gerere placuit, ita vt primum illa ponerem quæ ad laros in genere pertinere viderentur, deinde quæ ac-
genera singula priuatim.

¶ Larus est de genere milui, tam in aqua natans ad prædā, quā in aere volans, Albertus. Mi-
hi milui adnumerare aut cognatos facere laros nequaquam placet, cum palmipedes sint omnes mih
cogniti laro, rostro oblōgo & recto ferè, (vel in extremo modicè inflexo,) non breui & adunco vt milui.
magni-

magnitudine columbæ plus minus, alis oblongis & validis, quæ pari cum cauda longitudine extenduntur, colore in eisdem cinereo, reliquarum enim partium colores differunt, cruribus breuiusculis, corpore leuissimo, multis & densis plumis induti, multa circa pellem pinguedine, clamosi, volaces, famelici, pisciuori, &c. ¶ *Lagus* (corruptè pro *larus*) est auis aquatica, mergo utcumq; moribus cōtraria. Nam sicut mergus tempestatem maris fugit: sic *larus* in tempestate lædatur & ludit, *Iorath*. *Larus* est auis quæ & in aere volat, & in aqua natat, *Elicius* in *Leuit*. Vulgò vocatur *rasse*, Obscur. ¶ *Gauia* palustribus in locis per hyemem latent, *Gaspar*. *Heldelin*. videtur autem non *laros* (quos *Aristot.* latere negat. apud nos quidem non latere certum est) *gauiarum* nomine intelligere, ut debuerat, sed aues illas quas aliqui *vanellos* vocant, nostri *Gysis*: quæ *larorum* & magnitudine & leuitate sunt, & similiter clamosæ, vnde & per onomatopœiam vtriusq; idem auditum nomen: & à Germanis Oceani accolis *lari* etiam *Gysis* appellantur: sed alijs multis tum corpore tum natura differunt.

¶ *Larus* in *Creta* vulgò antiquum nomen Græcum retinet, *laros*, *Bellonius*. *Crocali* vel *crocayga* nig vulgò nominantur circa *Adriaticum* mare, aliæ albæ, aliæ cinereæ, (sunt qui *crocalos* mihi dixerint quibus à aues esse albas, in dorso aliquid fusci habere, rostro falcato, pedibus nigris:) in alijs *Italiae* locis, ut audio, *condenemarine*, id est *hirundines* marinæ, quæ & nigræ & albæ inueniuntur, & piscibus viuunt: alibi *he marine*, id est *anser*es marini, non à magnitudine, sed forte quòd similiter palmipedes sint. ¶ *Larus* *lari* nunc Gallicè vocatur *monette*, & alibi (ut ad *Oceanum* circa *Dieppam*) *manue*, *Bellonius*. alibi *gabian*, à Latine nomine *gauia*. Germanicè *Mewe* ut quidam putant, *Murmellius*. à qua voce etiam Gallica *manue*, detorta videtur. est autem onomatopœia: ut & *Mawen* de voce felium, quam *gauia* aliquo modo referunt. *Laros* est auis alba marina quam nos *melbam* (*menuam*) vocamus, *Albertus*. Sed video etiam *laros* qui circa dulces aquas viuunt *Mewen* vocari, ut commune hoc nomē sit: *marinos* verò *Seemewen* priuatim. Aues quædam palmipedes habent aliquando partem aliquam qua comprehendant ea quæ sunt in aqua, & collum illis est sicut *harundo* piscatorum, & ideo est longum: rostrum verò eis pro hamo, *Albertus* ex *Aristot.* de partib. anim. 4. 12. Et talis est (addit *Albertus* de suo) auis quæ *meba* Germanicè vocatur. Audio etiam alicubi *Meerschwaln* id est *hirundinem* marinam vocari, ut & ab *Italis* quibusdam: circa *Gandauum* *Miesen* tum fluuiatiles tum marinas *gauias*. ¶ *Illyricè* *Wlastowige* vel *morfka*. ¶ *Gauia* aduolantes ad piscatores qui retibus piscantur, copiarum piscium capiendæ spem faciunt. ¶ Imminente vento, sublimes in aère volitant & vento se obuertunt: quod & veterum quidam de cephis prodidit. Dicuntur etiam præcedere accessum maris clamantes, & vulgo accedentis maris signum seu nunciæ habentur.

DE LARIS QUI CIRCA AQVAS DVLCES DE-

gunt, & primum de cinereo, quem sic cognomino quòd plus cinerei habeat quàm reliqui.

GAUUA cinerea, quæ ad flumina & lacus ascendit, querula semper & clamosa est, pisciculos captat & vermes ad ripas lacuum, *Turner*. Hæc *Italicè* circa *Comum* *galedor* vocatur, circa *Verbanum* lacum & alibi *galetra*, *Gallis* *gauian* vel *monette*, vel *glauget*. *Sabaudis* *grebe*, vel *griaibe*, vel *beque*, vel *heyron*, quamuis *ardeæ* potius id nomen conueniat. Germanis *Meb* / *Mew* / *Mies* / nostris *Holbrod* / *Holbrüder* / circa *Acronium* lacum *Allenbock*. *Anglis* *secob*, *seegel*. *Turcis* *bahare*. Vide plura paulò ante de communibus *larorum* generi vocabulis. videntur enim pleraq; huic etiam generi quod circa dulces aquas degit vel simpliciter attribui, vel fluuiatilis differentia adiecta. quamuis non deesse puto è vulgo qui fluuiatiles etià *laros*, improprie *marinos* cognominent, (ut *Germani* quidam & *Itali* *hirundines* marinæ) propter speciei similitudinem. ¶ Apud *Frisios* audio hanc auem *Rabel* vel *Mew* vocitari, quæ rusticos arantes sequatur propter vermiculos: perquam φιλόσοφος esse in sobolem, oua terna parere, idq; in magnis gregibus, ita ut aliquando ducentæ trecentæve per interualla dispositos habeant nidos: oua colore & magnitudine similia esse ouis auium quas *Schrien* appellant. ¶ *Meauca* (aliàs *Meanca*) aues ab imitatione vocis nominantur, colore cinereo, &c. *Albertus*. Vide plura supra in capite De anatibus Germaniæ inferioris & maritimæ. *Eberus* & *Peucus* *gauias* cinereas Germanicè interpretantur *Kybiz* quæ colore (ut scribunt) cinereo propemodum nigricant, ventre albet, cristam capite gerunt, amnes & flumina petunt victus causa. Ego nullam *gauiam* cristatam circa aquas dulces versari adhuc cognoui. *Kybizam* quidem nos *vanellum* aliàs dictam auem vocamus, quæ cristata est, sed non *gauiarum* generis, colore viridi ferè, &c. interim scio idem *kybizæ* vocabulum ad *gauias* quoq; transferri. ¶ *Gauia* communior apud nos, huiusmodi est: Crura rubent, membranis digiti rubris sæpiuntur, rostrum quoque leniter incuruum rubet. magnitudo parum superat columbam, oblongior. alæ magnæ & oblongæ. color vndique albus, in dorso tantum & alis cinereus. extremæ & longiores alarum pennæ altero latere albæ sunt, altero partim albæ partim nigre. Tota levis est ac plumis abundat. parum carnis habet. Os etiam interius totum & lingua rubent. Linguae extremitas bifida est.

D E S T E R N A.

EIVSDEM generis est & alia parua avis, nostrati lingua *sterna* appellata, quæ marinis laris ita similis est, ut sola magnitudine & colore ab illis differre videatur: est enim iste larus, marinis minor & nigrior. Tota æstate tam improbè clamosa est, quo tempore parturit, ut iuxta lacus & paludes degentes, immodico clamore tantum non obtundat. hanc ego sanè auem esse credo, cuius improba garrulitas adagio, Larus parturit, locum fecit. volat ferè perpetuò super lacus & paludes, nunquam quiescens, sed prædæ semper inhians. Nidulatur hæc in densis arundinetis, Turnerus Anglus. Frisij quoq; hanc auem *Stirn*. *Stirn* appellant: & aiunt esse coloris fusci, clamosam, laro proximè descripto minorem, minus albam, *Spyrer*. vertice nigro. Cruribus & rostro rubet ut superior. Circa Argentinā *Spyrer* appellant, nostri *Schnir- ring*. capitur aliquando virgis visco illitis circa Limagum nostrum. ex alto ad prædam piscium se demittit. Volant aliquando frequentes, nimium clamosæ.

DE LARO PISCATORE

ET si larorum genus omne piscari & piscium præda victitare solet, hunc tamen priuatim piscato-
 rem circa Argentinam appellari audio, cin *Fischerlin*. Circa Oppenheimium eandem, aut aliam
 certè similem gauiarum generis auem vulgò *Sei* vocitant. albicare eam aiunt, vertice nigro. Minor *Fischers*
 est hic quoque laro cinereo, vertice nigro vt sterna, rostro & cruribus è fusco pallidis. volatus celerri-
 mi, & dum pisces captat etiam in aquam se mergens, quod larus cinereus non facit. Sunt qui etiam a-
 quilæ speciem quæ circa paludes ananibus ac piscibus insidiatur, piscatorem (*Fischer*) Germanicè no-
 minent.

DE LARO NIGRO.

LARVS hic niger est rostro, capite, collo, pectore, ventre & dorsi parte superiore saltem (neque enim ex pictura de toto iudicare licet) alis cinereis, ultra caudam extensis: cruribus leui rubore notatis. Circa Argentoratum *Meyuogelin* / id est avis Maij appellatur.

Meyuogelin. Haud scio an idem sit larus ille niger, qui in Germania inferiore, vt circa Gandauum, *Branduogel* nominatur, à colore nimirum. nam & ceruos & vulpes colore nigricantes Germani vocant *Brandhirs* & *Brandfuchs*. Laro cinereo maiorem esse aiunt, & homines perquam auersari. Alibi meum nigram appellant, *ein schwarzen Mew*. & forsan eadem fulica veterum fuerit. Albertus quidem fulicæ & mergi nigri appellatione non fulicam nostram, (*ein Bôlshinen* / quæ forte alia quam veterum fulica est, (sed larum nigrum accipere mihi videtur. *Vide supra in Fulica A. & in Capite de anatibus Germaniæ inferioris.*

Branduogel.

DE LARIS MARINIS, ET PRIMVM
de albo.

LARVS marinus Anglicè nominatur *seecob*, vel *seegell*: etsi Turnerus larum simpliciter ita interpretatur. Eberus & Peuc. laros albos marinos etiam Germanice *Seegallen* vocant, & *Albufen*. albæ sunt (inquiunt) hæ gauiæ, & in mari circunuolitant coniunctę fulicis. Gaiam albam à fulica parum differre arbitror, solo nimirum cirro & rostro, Turn. In petris & rupibus marinis nidificat, Idem. Aues quædam maritimæ ita callidæ sunt vt rarò capiantur, vt quam Græci *chikyloz*, nos melbam magnam vocamus: hæc enim valde cauet retia aucupis, cum verò capta est, optimè cicuratur, Albert. in Aristot. de hist. anim. 9. 12. vbi Aristot. hæc de cinclo scribit. Catarrhactes (de quo supra scripsimus) fortè ea species lari est, quæ apud Frisios vocatur *Seemew*/ id est larus marinus, maximus in larorum genere, miluo ferè æqualis: qui cadaueribus (etiam hominum) vescitur, & in fame etiam anates rapit: semper in mari volitat, oua apud Frisios nō parit. Alba quædam auis duorum generum, maior & minor, volat super aquam, & aliquando residet & natat in aqua: nostri *Mere* (lego *Mew*) vocant. pisces venatur, & cadaueribus aquę innantibus vescitur, Albert. Et alibi, Pisces captat auis alba marina quam nos melbam vocamus. ¶ Galancas, γαλανκας, vulgò hodie à Græcis vocatur, auis columba maior, quæ aquæ innatat, nec mergitur, albissima: hæc an gauiarum generis sit querendum.

¶ Gauiæ marinę, ab accolis Oceani Germanici (vt supra scripsi) *kybitzæ* per onomatopœiam nominantur, & generali vocabulo *See oder Meruoßel*. Has nautæ aiunt ventorum & tempestatis vi è suis locis procul impelli, & vt ipsi loquuntur in alia atq; alia maria peruenire. cuius autem singulæ regionis

Diuersa *gauriarum* *marinarum* *species.* sint alumne facile ex ipsa specie dignoscunt. Magna celeritate propter vim tempestatis urgentis aliquando ad maximas naues aduolant, ceu circa summos earum malos quiete & protectionem quaerant, & in ipsas aliquando naues incidunt. Videntur & clamore suo tanquam galli mutationem tempestatis praenunciare, unde nautae plerique de nauigatione sua consilium capiunt. Pleraque sunt albae, quaedam ad caeruleum vel cinereum colorem dorso & alis inclinant, ventre interim albo. Britannicis circulus rubicundus collum insignit, ut Danicis niger: Lusitanice paulo maiores ceteris capita acuminata & plumis cristata habent ferè ut pupae: Prussicarum capita partim albo, partim nigro colore distinguuntur.

DE LIBYO.

LIBYVS, Αἰγυῖς, & galgulus pugnans, Aristot. de hist. anim. l. 9. interprete Gaza. pro galgulo quidem Graecè κελεύς legitur, quam ego auem non galgulum, sed gallinulis aquaticis adnumerandam censeo. Rursum inferius eodem capite haec duae aues Αἰγυῖς & κελεύς inter amicas nominantur. causam addit philosophus. quoniam celeos iuxta fluuios & nemora degat, libyus (Gaza hic *ledus* vertit. Albert. translatio habet, *dedos* serpens manet in lapidibus & montanis) verò saxa & montes incolat. suisque locis uterque contentus degat pacifice. Quamobrem superiorem locum aut deprauatum, aut abundare iudico.

DE LINARIA.

Linaria *descriptio.* LINARIAM hanc auiculam appellauimus, imitatione Gallorum qui *linotam* vocant, quod lini seminibus potissimum vescatur. etsi Ruellius *linotam* vulgò dictam auiculam, miliariam interpretetur. dicuntur autem miliariae aues quaedam à rei rust. scriptoribus quòd inclusae milio ad cibum pinguescant: *vide* infra in M. Elemento. Ea quam nos hic pinximus passeris est magnitudine & specie, colore subrufo aut testaceo, passim etiam nigricans aut fusca, cum alibi, tum maximè cauda, alis extremis & dorso, venter testaceus colore maculis aspergitur fuscis. crura ferè punicea. A milio aues miliariae dicuntur, ut Varroni placet, quòd (ut arbitror) ad hanc frugem cateruatim se conferant, eoque vescentes pinguescant. Vulgus Gallicum *linotas*, vel melius *linarias* appellat. quia cum rarior apud nos sit usus milij, ad linum & cannabim turmatim aduolent, sicut cardueles ad carduos. inde nomen adhuc vulgò remansit, Ruellius. ¶ Italicè *fohonelo* dicitur, vel *fanello*, alicubi *canuarola*, nimirum à cannabi. ¶ Gallis, *linotte*. Sabaudis, *lynette*. ¶ Germanis, *Lynsine* / *Schöszlin* / *Henffling* / *Black'sfinck*. Frisijs priuatim *Rubin*. ¶ Anglis *linota*. ¶ Turcis *gezegen*. ¶ *Vide* quaedam in carduele ex Alberto.

¶ Eberus & Peucerus eleam siue veliam auem scribunt esse paruam, colore pulchro, infernè croceo, quae voce valeat, & aestate umbrosa, hyeme aprica loca petat. Germanicè interpretantur *Sigelschmiffing* & alteram eius speciem, cineream cognominantes, *Heidenhempsing*. mihi haec linariae species, his quidem nominibus, ignotae sunt. Eleam quidem auem, vel potius heleam à paludibus quas ab arundinibus summis inspectat dictam, neque linariam, neque aliquam eius speciem esse arbitror.

¶ Gyb. Longol. linariam siue miliariam esse ruberram (*bati* Aristotelis) putabat, quòd rubis crebro infideat. Sed quum Anglorum *buntinga* (Germanorum *Gersthämer*) in rubis tam frequens sit, quid vetat quò minus & ipsa quoque *batis* dici possit? nihil itaque de hac aue (*bati*) certum habemus, Turnerus.

¶ Suauiter canit linaria, eaque gratia ut carduelis alitur. Cibus apponitur cannabis, panicum & auena

auena fracta, inuicem permixta plerunq; Dum in caucis alitur, corripitur quandoq; comitali morbo. *De huius*
 ¶ Acanthides, cardueles & linariæ, cornu suspensum rostro trahunt: sed post potum temerè delabi si- *auis can-*
 nunt, Albertus. Cum in libertate adhuc est linaria, si accipitrem persequentem euaserit, mirificè cantu *tus suauis*
 sibi de salute gratulatur. ¶ Quomodo capiatur leges in Carduele *E.* ex Alberto. ¶ Est & linaria her- *tate, cibo*
 bæ nomen apud recentiores, cui folia lino similia. *& morbo.*

Auis quæ linaria seu canabicea, interpretatione vocabuli Germanici dicta, duorum est generum. Vnum mite, ein *Hensling* oder *Krauthensling*/ alterum magis ferum, quod nostri à lapide, ein *Stein-*
hensling appellant. Prima igitur inter ipsas differentia est naturæ, quod alterum altero magis domesti-
 cum. Altera colorum, primo enim secundū genus magis rubet in capite atq; pectore. Tertia vocis: nam
 primum genus excellit artificio imitandi, & cātus diuturnitate: quod etiam alijs quæ cura aluntur intra
 solet accidere. nam si alitur cum luscinia aut fringilla, earum voces propemodū exquisitè imitatur, opti-
 mē tamen omnium cantilenam fringillæ, quæ *Reithersu* appellatur. ad quam alludens Ioan. Stigelius,
 poeta præstātissimus ita canit, *Lingua nec obstabit nugacis garrula sturni, Quo fringilla minus carmen eque-*
stre sonet. Vtrunq; genus, cannabis, raporum, papaueris semine vescitur, sed quia cannabis pinguescunt
 nimium, ideo ei sal immiscetur. Si autem solo nutriuntur papauere, excæcantur, vt cardueles. Demp-
 ti è nidis implumes, aluntur iusculo trito cum aqua è papaueris & rapi seminibus, quod eis ligno instilla-
 tur, donec ad cibum capiendum vsu assuescant. Intra parietes, vt quidam existimant morbo corripiun-
 tur comitali, quo propter salacitatem laborare coturnices & passerres notum est: sed fortasse fideratio-
 ne extinguitur, subito enim concidūt vt & sturnus & fringilla, & alię quędam. Hæc de duob. generi-
 bus vulgaribus. Linarię tertium genus est quod nostri ein *Eschetscherle*/ nominant, à vocis sono, minus
 corpore, simplicius colore, asperius cantu. idq; non omni anno aduentat: quia autem sonorum admo-
 dum atq; garrulum, aucupes pro illicibus vtuntur, Georgius Fabricius in epistola ad Gesnerum.

DE LINARIA RVBRA.

LINARIAM rubram hanc auem vocare volui, quod
 linarię suprascriptæ congener videatur vel nomine a-
 pud nostros aucupes, etsi rarius capitur. *Schofferle* appel-
 lant. aliqui (ni fallor, vt circa Francofordiā ad Moenum)
Stoekhensting: Itali circa Verbanum lacum *finett*. Con-
 siderandum an hic forte sit Oppiani *aster*, nisi is carduelis
 vulgò dicta est. Cātū non adeo probatur vt superior. Ma-
 gnitudine & figura rostri ad ligurinū accedit, colore dif-
 fert. Cocci color in vertice saturatus. In pectore & supi-
 no collo, & vltimę dorsi pennę eundem colorem dilutio-

rem & non continuum habent: licet nonnullæ in pectore valde rubeant. Ventris color albicat, alę sub-
 nigræ. Ceruix & dorsum dimidium superius pennas è fusco ruffoq; mixti coloris habent. rostrum fla-
 uet, sed medius superioris partis angulus liuet, breue, ex lato in acutum desinit. ¶ Hæc auis Norim-
 bergæ, vt audio, *Eschtscherle* vocatur. Aduolant aliquando turmatim, & ferè pestilentia breui sequu-
 tura expectatur. *Lege infra in Salo.*

LINURGI aues, *Λινυργοί*, capiuntur laqueis (*παγίδες καὶ βρόχοις*) vt anates & cenchritæ, & alia anse-
 rum genera, celeresq; phelini & phalarides, Oppianus lib. 3. de aucupio. vnde nos facile linurgos aues
 aquaticas & palmipedes esse conijcimus, quæ forte lini seminibus obiectis pascantur illicianturq;, vt
 cenchritæ milio. mox enim subiungit poeta, aues iam nominatas aliasq; plurimas ex amphibijs, obie-
 ctis circa lacuum amnium veripas, hordei, olyræ aut milij seminibus decipi.

DE LOXIA.

HANC auem lingua Germanica *Krükuogel*/ id est cruciatā, vel *Krummschnabel*/ id est *curuirostram* Linurgi.
 appellat, Illyrica *krziwonoska*, id est nasicurua, à rostri figura vtraq;. Sola enim hæc auiū summas
 rostri partes ac mucrones inuicem transponit ac decussat, quare nos loxian ab obliquitate nominauim-
 us. Capitur apud nos interdum, sed frequentius vt audio circa Bernam, vel potius circa S. Gallidi op-
 pidum, vbi syluæ abietum plures sunt. magnitudine supra maximum parum, colore per corpus vario,
 quem tempore etiam & ætate mutat. Habui ego nuper Septembri captum nigricantem, qui sequente
 mense colorem mutabat in magis rubicūdum. Primum rubere solent pectore, vêtre, & collo inferius,
 deinde flauere. Cœruleus in vertice, ceruice, & circa oculos color apparet: in catida & extremis alis è
 subruffo nigricans. Crura rubicunda. Hyeme præsertim colorem mutat. Sunt qui colores eius quotānis
 mutari asserant, ita vt nunc ad flauum, nunc ad viridem, rubrum aut cinereum magis declinet. Frigo-
 ribus gaudet, & canit: æstate ferè silet cum ceterę aues canunt. Nidificāt Ianuario mense aut Februa-
 rij initio in abietibus, quarum nucleis etiam vescitur. pulli quidē eius multò ante capiuntur quàm a-

liarum auium. Vorax est auis, simplicis & stolidi ingenij, caueis inclusa rostro ac pedibus sursum deorsumq; reptitat. hominē ferē nihil reformidat. Cepi aliquādo manu syluestrem (nisi illa fortē alibi cicurata euaserit) quæ ad alteram quam in cauea alebam aduolauerat. Cannabis semine in primis delectatur. Cūm satis biberit, pocillū rostro reijcit, si extrahere possit: fortē quod imaginem sui cōspiciat. Cantillat interdum satis suauiter. Audio eam cadaueribus quoq; vesci, æstate non insuauiem esse in cibo. ¶ Quærendum an hæc sit Aristotelis chlorion: etsi illam potius, quam galbulam Latini vocant, hodie vulgò *regalbulum* circa Bononiam, chlorionem esse coniectem. ¶ Loxia reuera est quam nostri *erin* *Arinis* appellant: quia rostro crucem transversam exprimit: & colorem mutat: & in rotundis caueis, scandendo se rostro suspendit. Quidam eos continenter alunt superstitione persuasi, eas domos, in quibus sint, non conflagrare incendio, Georg. Fabricius in epistola ad Gesnerum.

DE LUSCINIA.

A.

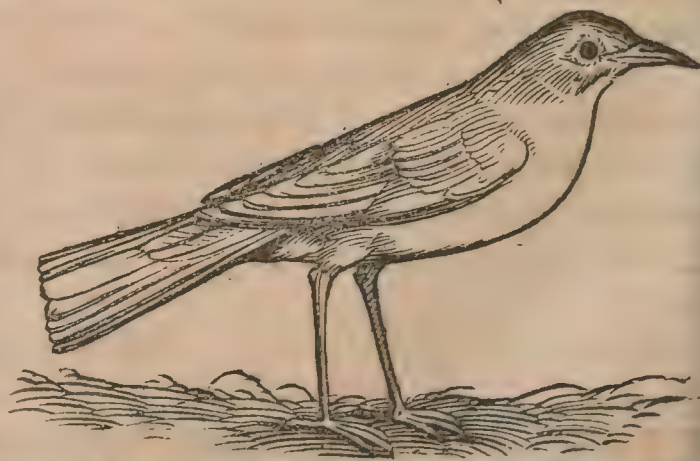
Nomina.

LUSCINIAM ex Latinis pleriq; alio nomine philomelam nuncupant, vt hirundinem Progen, propter fabulam quam in Hirundine retuli. Græcorum verò plerique philomelæ nomine non lusciniā, sed hirundinem accipiunt. Philomela dici debet non *philomena*, suffragante Pausaniæ autoritate, qui *Φιλομήλα* dicit, Cælius. ¶ *Thachmas* Hebraicam vocem, aliqui lusciniā interpretantur, alij aliter: vide in Laro A. sic & ranam, aliqui lusciniā, alij aliter. vide in Gallo syluatico. ¶ *Enondon*, rusciniolus auis, Syluaticus. vox corrupta videtur à Græca aedon, *ἄνδων*; quæ lusciniā significat: vt & *audon*, apud Auicennæ interpretem. *Odorbrion*, id est ruscignolus auis, Syluaticus. Hodie vulgò à Græcis *adoni* vel *aidoni* vocatur, Bellonius. scribunt autem *ἄδων* ἢ *ἄνδων* vel *ἄιδων*. ¶ Italicè *rosignuolo*, *roscignolo*, *ruscignuolo*, *roscignuolo*, *uscignuolo*, *luscignuolo*. Lusciniā æstate cūm colorem vocemq; mutauit, in Italia alio nomine appellatur, Aristot. Hoc nomen (inquit Niphus Italus) quo lusciniā æstate dicatur, nō est traditum à Latinis nec notatum: licet Albert. dicat apud Italos hyeme lusciniā dici vnisonum. ¶ Hispanicè *russennór*. ¶ Gallicè *rosignol* vel *rousignol*, quod tamen nomen (Bellonio teste) etiam phœnicuro attribuunt, appellantes illum *rosignol de mur*. ¶ Germanicè *Nachtgall*. ¶ Anglicè *nyghtyngall*. ¶ Illyricè *slawik*.

B.

Descriptio auis.

Lusciniarum color æstate mutatur, Plinius & Aristot. Lusciniā tum colorem tum cantum mutat, Ijdem & Clemens in Pædagogo. Poetæ hæc auem à ceruicis colore *χλωράν χερα* & *ποικιλόδειρον* cognomi-

gnominant: id est collo insignem vario, aut viridi, nisi synecdochicè per collum vocem accipias, quam variam & floridam edunt. Luscinia & atricapilla proprium est præter cæteras aues vt linguæ summo acumine careant, Aristot. Linguis earum tenuitas illa prima non est, quæ cæteris auibus, Plinius.

C.

Philomenæ vermibus victitant, formicas avidissimè legunt, & oua earum, & ex his conualescunt *De lusci-*
 infirmæ, Albertus. Plura de cibo earum leges infra in E. ¶ Nidificant ferè inter frutices & in sæpibus *nia cibo,*
 loco denso non procul à terra. nidum è folijs arborum, paleis & musco parant oblongum. ¶ Luscinia *Nidifica-*
 aliquando coit cum *xanthiuro*, (phœnicuro,) Christophorus Encelius. ¶ Parit æstate quinque aut sex *tione,*
 oua, Aristoteles. Vère primo parit, cum plurimum sena oua, Plinius. Minores aues, vt philomena & a- *Partu,*
 lauda, semel anno pariunt quatuor aut quinque oua, Albertus. ¶ Cuculus cum in aliarum auicula-
 rum, præcipuè curruce, tum in luscinie nido aliquando parit, vt audio. ¶ Hesiodus testatur lusciniam *Vigilia,*
 solam ex omnibus auibus somni expertem esse, seduloque in vigilijs versari, Ælianus in Varijs. Lusci-
 nia peruigil custos cum oua quodam sinu corporis & gremio fouet, insomnem longæ noctis laborem
 cantilenæ suauitate solatur, quò possit non minus dulcibus modulis (vt mihi videtur) quàm fotu corpo-
 ris oua animare quæ fouet, Ambrosius vt quidam citant. Neque quantum luscinia dormiunt, Ovid'
 ὅσον ἀνδρες ὑπνώσσι, (proverbium quod recitatur à Varino,) in eos conuenit qui somni parcissimi sunt.
 Luscinia minimum dormire feruntur, vel propter Ityn extinctum, vel ob timiditatem. Equidem ma-
 gis arbitror dictum, quòd luscinia vernis mensibus per omnem ferè noctem perpetuo cantu garriant,
 Erasmus Roter. Ἀνδρῶν ὅτι (ὅτι) μὴ ὑπὸ τὸ ἐλάχιστον, ὅτι δὲ λυπῆς τὸ σφοδρότατον, Hesiych. ¶ Luscinia *Latita-*
 æstate adulta non diu apparet. abdit enim sese & latet, Aristoteles. Hyeme non cernitur, Plinius. Con- *tione,*
 ditur ab autumnno vsq; ad vernos dies, Aristoteles.

¶ Cantus. Luscinia Græcis ἀνδῶν dicitur, vt Grammaticis placet, ἀπὸ τῆς ἀειδέειν, quòd sine in- *Cantu.*
 termissione ferè cum coepit, canat. Catrei auis vox acuta & concisa est, sicut luscinia, Ælianus. Εὐχομένη
 verbum de lusciniarum voce Pollux habet. *Scribere me voces auium philomela coegit, Quæ cantu cunctas*
exuperat volucres. Dulcis amica veni noctis solatia præstans, Inter aues etenim nulla tibi similis. Tu philomela
potes vocum discrimina mille, Mille potes varios ipsa referre modos. Nam quamuis aliæ volucres modulamina
tentent, Nulla potest modulis æquualere tuis. Insuper est auium spatij garrire diurnis: Tu cantare simul nocte
dieq; potes, Author Philomelæ. Luscinia canere solet assiduè diebus ac noctibus quindecim, cum sylua
 fronde incipit opacare. dein canit quidem, sed non assiduò. mox adulta æstate, vocem mittit diuersam,
 non iusuper variam, aut celerem, modulatamq; sed simplicem. colore etiam immutatur, Aristoteles.
 Colorem & vocem per æstatem in aliam speciem immutat. neq; enim sic cantum variat, distinguit, in-
 flectit, acuit, quemadmodum verno tempore, Ælianus. Luscinij diebus ac noctibus continuis 15. gar-
 rulus sine intermissu cantus, densante se frondium germine, non in nouissimum digna miratu aue. Pri-
 mum tanta vox tam paruo in corpusculo, tam pertinax spiritus. Deinde in vna perfecta musicæ scien-
 tia modulatus æditur sonus: & nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc variatur inflexo, nunc
 distinguitur conciso, copulatur intorto, promittitur reuocato: infuscatur ex inopinato: interdum & se-
 cum ipse murmurat, plenus, grauis, acutus, creber, extētus, vbi visum est vibrās, summus, medius, imus.
 Breuiterq; omnia tam paruulis in faucibus, quæ tot exquisitis tiliarum tormentis ars hominū excogita-
 uit: vt non sit dubium hanc suauitatem præmonstratam efficaci auspicio, cum in ore Stesichori ceci-
 nit infātis. Ac ne quis dubitet artis esse, plures singulis sunt cantus, & non iidem omnibus, sed sui cuiq;
 Certant inter se, palamq; animosa contentio est. Victa morte finit sæpe vitam, spiritu prius deficiente
 quàm cantu. Meditantur aliæ iuniores, versusq; quos imitentur accipiunt. Audit discipula intentione
 magna & reddit, vicibusq; reticent, (audit attenta discipula, redditq; vicibus cantum, vt citat Author de
 nat. rer.) Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quædam reprehensio. Ergo seruorum illis pre-
 cia sunt, & quidem ampliora quàm quibus olim armigeri parabantur. Scio sestertijs sex candidam (Ses-
 tertia sex, 150. coronati (alioquin, quod est prope inusitatum, vānisse, quæ Agrippinæ Claudij principis
 coniugi dono daretur. Visum iam sæpe, iussas canere coepisse, & cum symphonia alternasse: sicut ho-
 mines repertos, qui sonum earum, addita in trāsuerfas harundines aqua, foramen inspirantes, linguæ-
 ve parua aliqua opposita mora, indiscreta redderent similitudine. Sed ex tantæ tamq; artifices argutiæ
 à 15. diebus paulatim desinunt, nec vt fatigatas possis dicere aut satiatas. Mox æstu aucto in totum alia
 vox fit, nec modulata aut varia. Mutatur & color, Plinius. De luscinia Plinius falsò scribit quòd à coitu
 vocem deponat & mutet colorem. audiuius enim nos illam sæpe canentem dum oua adhuc incu-
 baret, Albert. qui Plinij verba non rectè animaduertisse videtur. Hæc auis mira modulatione atidien-
 tes exhilarat. gaudet ad ortum Solis, præitq; lætitia venientem. verno tantum tempore cantat, hyberno
 nunquam. Initio quidem vèris adeò suæ vocis amœnitate delectatur, vt rarissimè comedat. & hoc cum
 summa festinatione, Author de nat. rerum. Luscinia modulos suos pullos docere, versusq; quos imita-
 rentur tradere visa est, Aristoteles. Luscinia mares canunt perinde vt suæ fœminæ. fœmina tamē ces-
 sat cantu, cum incubat, pullosq; educat, Aristot. Auium quarundam maribus eadem vox quæ fœmi-
 nis, vt lusciniarum generi, Plinius. Cicadarum mares tantum canunt, non fœminæ, tanquam sic mo-
 nente natura mulieres decere silentium. nam & lusciniarum fœminæ ἀμελῆς (cantu priuatæ, Cælius

Rhodig.) sunt, Eustathius Iliad. 7. Luscinia longæ noctis tædia cum oua fouet dulcibus cantibus releuat, & cantu diem nunciat, & cantu oua viuificat, Albertus: & Ambrosius vt supra recitauit. Philomela inter incubandum cantat, & dixerunt aliqui Platoniorum oua eius non posse sine cantu parentis viuificari. id quod verum esse (aliqua ratione) videtur. nam spiritus lenis & calor eleuans sanguinem in talibus animalibus mouet in eis cantus iucunditatem, & desiderium gaudij. talis verò parentum calor incubando magis vitalis est quàm alius, Albertus. Petrus Aponensis Aristotelis problemata enarrans, philomenas Scotiæ scribit non tam suauiter canere quàm Italicas: & oblectari eas cantu humano. Luscinia domesticæ (præsertim mares) ineuntem brumam cantu admodum vocali, tacentibus reliquis produnt, Incertus. Charmidem Massiliensem audio dicentem, non modò musicæ perstudiosam esse lusciniam, verum gloriæ etiā cupidam. Cum enim in deserta solitudine sibi tantū canit, tum simplicem cantum & illaboratum edit: cum aut captiua tenetur, & non caret auditoribus, cantum variat, contendit, remittit, exprimit, obscurat, Ælianus interprete Gillio. Græcè legitur, πονήλον πᾶνα μέλινον, ὃ πακέρως ἐλίθειν τὸ μέλος. Κατὰ δὲ τὴν ἀνδρῶν ἐρημύαν χαρίων εὐτομότατα ὀρνίθων καὶ τορώτατα, Ælianus libro primo de anim. Atqui in cauea lusciniam minus bene canere Eberhardus Tappius inter sententias prouerbiales ponit, tanquam libertatis desiderium cantus earum suauitatem imminuat. Philostratus in vita Apollonij libro 7. adolescentem quendam scribit philomelas & merulas & alias aues docuisse hominum voces imitari.

*Narratio
mira de
luscinij
sermone
hominū i-
mitantib.*

¶ His adiungere libuit narrationem quam amicus quidam vir doctissimus & fide dignus ad me perscripsit. Quoniam de auibus perscripturus es Gesnere, dicam tibi de luscinij sermones hominum imitantibus mirabile quiddam, ac propemodum incredibile, quod tamen & verissimum est, & ipse his meis auribus audiui atque expertus sum proximis Comitij Ratisbonens. Anni 1546. cum istic in publico diuersorio ad auream Coronam agerem, habebat hospes tres luscinias separatim collocatas, ita vt singulæ singulis caueis opacis includerentur. Per id verò tempus vernum, quo alioqui continuò ac indefessæ cantare solent, aduersa valetudine ex calculo ita laborabam, vt quàm minimū mihi somno indulgere liceret. Tum circa, & post quidem mediam noctem, cum nihil vsquam turbatum esset, miras altercationes & æmulationes duarum lusciniarum Germanico sermone inter sese colloquentium audiui, planè hominum sermones imitantium, me ob admirationem propemodum obstupescēte. Promere enim ac conferre inter sese nocte silentio hominum facto, quicquid interdiu ab hospitibus colloquentibus inaudierant ac meditata fuerant. Duæ autem inter eas erant eius artis insignes atque præcipuæ, vix decem pedū spacio disiectæ, tertia longè remotior aberat, quam non ita lecto decumbens exaudire poteram. Sed duæ illæ mirum dictū quàm inuicem altera alteram laceffendo ac respondendo inuitabant, nec voces tamen simul confundebant, sed potius alternatim reddebant. Præter autem quotidiana & recenter à conuiuiis prolata, duas potissimum historias mutuò inter sese prolixè & à media nocte in auroram vsq; donec nullus hominum strepitus fieret, decantabant, & ea quidem modulatione sua natua & vario inflexu vocis, vt nisi intentus nemo hominum facillè ab illis bestiolis expectasset vel animaduertisset. Et quærenti mihi ex hospite num linguæ earum fortasse nouacula solutæ essent, aut aliquid loqui edoctæ, respondebat, minimè: num item animaduertisset, aut intelligeret quæ noctu occinerent, similiter negabat. Idem dicebat familia tota. Ego verò qui totas noctes sæpe dormire non poteram, auscultabam bestiolas auidius ac diligentius industriam earum & certamen profectò admiratus. Altera historia seu collocutio erat de pincerna seu oikete, eiusq; vxore, quæ postulantē maritum profecturum in bellum sequi noluerat. Conabatur enim maritus vxori, quantum ex auiculis aduerterebam, persuadere spe prædæ vt diuersorio eo seruitioq; relicto secum proficisceretur in bellum. Illa verò recusans sequi, vel Ratisbonæ mansuram, vel Norimbergam abituram se recipiebat. Fuerat vtrique magna & longa contentio, sed amotis (quantum intelligebam) arbitris atq; hero inscio hancq; totam reddebant auiculæ. Si quid etiam secretius tacendumq; magis inter disceptandum fortè euomuerant, illæ prodebant, ceu nescientes discrimen inter honestas & inhonestas voces. Et hanc quidem contentionem & altercationem bestiolæ sæpe noctu repetebant, vt quæ firmissimè, vt conijciebam, hærebat, ac probè meditata fuerat. Altera erat tunc imminentis belli Cæsaris contra Protestantes historia, & ceu præcinium quoddam. rem enim omnem, quæ paulò post accidit, velut præfagientes ac vaticinantes decantare visæ sunt. Tum & immiscebant ea, quæ antea contra ducem Brunswicensem gesta erant. Sed ego puto, auiculas illa hausisse omnia ex nobilium seu Capitaneorum quorundam priuato & clādestino colloquio, quod eo loci, vbi auiculæ detinebantur, tanquam in publico diuersorio, frequens esse potuit. Hæcq; nocte (vt dixi) & præsertim post mediam, cum profundius esset silentium, faciebant. interdiu ferè magna ex parte silebant, & nihil quàm apud se illa quæ fortè vel in mensa conuiuæ vel deambulando conferebant, meditari videbantur. Ego profectò nunquam Plinio nostro credidissem multa adeò miranda de auiculis illis scribenti, nisi ipse has bestiolas talia promentes & oculis vidissem & auribus hisce audiuissem. Neq; satis ex tempore tamen mi Gesnere iam ista ad te omnia perscribere possum, & singula comminisci longum esset.

D.

Philomelas gaudere cantu humano scribit Petrus Aponensis in problemata Aristot. Philomela vt exper-

vt expertus sum, aduolat ad cantantes, si bene cantent. & dum cantant, auscultat tacens, & postea qua- *Luscinia*
 si vincere conans canendo respondet. Et sic etiam seipsas mutuò prouocant ad cantum, Albertus. Ser- *cātu gau-*
 monem humanum addiscunt, vt referam in *E.* Luscinia tanquam amantissimæ suæ sobolis Oppia- *det huma-*
 nus meminit lib. i. de piscib. Aristoteles affirmat lusciniam quæ ad canendum pullum instituerat ob- *no.*
 seruata. Ad stipulatur certe, quod inconcinnius canunt, quascunq; matres ob exilitatem vocis aman- *Pullos ad*
 dant. docentur contrà quæcunq; degunt vnà, discuntq; non quæstus laudisve studio, sed quia modus *canendi*
 lari volupe est, tum quia magis elegantiam quàm vsum vocis amauere, Plutarchus. Dedit & luscinij *docet.*
 natura miram concentus suauitatem. hæ pullos suos ad cantum potius quàm temere educant: & quo- *Liberta-*
 rum putauerint esse genuinos cantus, illos omni diligentia curant: mutos autem occidunt, tanquam *tis aman-*
 indignam Atticis luscinij sobolem. Quinetiam libertatis amorem tantum pullis suis instillant, vt si ca- *tissima*
 piantur cantum omnino recusent ac elingues fiant, Oppianus de aucupio. Quod si capiatur iam con- *est.*
 firmata ætate, & inclusa asseruetur in cauea, idcirco se & cantu & cibo abstinet, & pro seruitute venato-
 rem silentio vlciscitur, quia omnium vehementissime auium libertatis retinens est. quarum rerum ex-
 perientes viri, iam ætate grandes capere omittunt, & pullos comprehendere student, Ælianus. Lusci-
 niæ pulli si qui capiantur adhuc cantandi rudes, interque homines alantur, ideo peius canunt, quod an-
 te legitimum tempus à magistris parentibus subducti fuerint. cum igitur aluntur cum parentibus, eru-
 diuntur & discunt, non ob quæstum, sed quod ex cantu mirificam voluptatem capiant, Gillius. atqui
 nostri aucupes luscinias omnes è nido eximi oportere vt ali possint, asserunt. adultiores cibum omnem
 detrectare. Lusciniam si se audiri sentiat suauius canere audio: serpentem timere, atque ideo fruteta
 spinosa quærere.

E.

Luscinia auis est stolidi & curiosa, ideoq; capti facilis. si quis in terra alicubi fossulam faciat, & *Qua ra-*
 discedat, aduolat illa curiosè. formicis vel ouis facile inescatur. Oppiani verba de merularum & lusc- *tione ca-*
 niarum aucupio, referam in Merula. ¶ *Cur me Donace formosa reliquit? Munera namque dedi, noster* *pianitur*
que non dedit Idas, Vocalem longos quæ ducit aedona cantus: Quæ, licet interdum contexto vimine clausa, Cum luscinia.
parua patuere fores, ceu libera ferri Nouit, & agresteis inter volitare volucres. Scit rursus remeare domum, te-
etumq; subire Viminis, & caueam totis preponere syluis, Alcon apud Nemesianum. Luscinia educandæ *Qua ra-*
 circa initium Maij nidis eximuntur. eliguntur autem mares, quorum color aliquatò obscurior est quàm *tione edu-*
 foeminarum. canere illi (pulli Maio exempti) incipiunt mense Augusto paulatim, canuntq; ferè anno *cada sint.*
 toto. Aluntur vermibus quibusdam aquaticis: vel melius farinarijs vermibus, qui apud pistorum repe-
 riuntur, & copiosius apud textores pannorum è lino vel cannabi. vtuntur enim illi miscela quadam è
 furfuribus aceto & axungia: qua destillante putrescenteq; vermes nascuntur, & conseruantur pro lu-
 scinijs in fufure. Edunt & carnem, corda bubula, crudam quidem libentius, vel coctam sed absq; sale,
 oua gallinacea cocta, & oua formicarum tempore vèris præsertim. Facile pinguescunt, vt etiam extin-
 guantur præ adipe. quare carnem crudam, ne nimis alat, dissectam vel contusam aqua interdum prius
 abluere solent. cibos pingues non dant. aquam in vase aliquando apponunt, vt si libuerit lauent. Domi-
 ni & loci consueti mutationem non facile ferunt. Dominum quidem suum agnoscere & amare viden-
 tur. Hyeme ob frigus facile pereunt: quæ in Italia vltra hyemem educatæ fuerint, magno vaneunt.
 ¶ Habebant Cæsares iuuenes (Drusus & Britannicus Claudij filij) luscinias Græco atque Latino ser- *Sermones*
 mone dociles: præterea meditantes in diem, & assiduè noua loquentes, longiore etiam contextu. Do- *humanos*
 centur secretò & vbi nulla alia vox misceatur, assidente qui crebrò dicat ea quæ condita velit, ac cibis *ediscunt.*
 blandiente, Plinius.

¶ Luscinia domestice, præsertim mares, ineuntem brumam cantu admodum vocali tacentibus *Ver cātu*
 reliquis produnt, Incert. Cantu diem nunciant, Albert. Veris nunciã lusciniam Sappho cognominauit. *prænun-*
ciant.

F. G.

Auiculas diuersas quæ Augusto mense & autumnò pinguescunt ficedulas Itali vocant eo tem- *Quib. v-*
 pore (becquefigas vulgò) & inter alias (vt audio) lusciniam quoq; vel potius auem luscinie similem, nimi- *tiles sint*
 rum curucam. Pro cachecticis in cibo laudantur alaudæ, luscinia, &c. Alexander Benedict. Helioga- *luscinie*
 balusæpe edit ad imitationem Apicij calcanea camelorum, & cristas viuis gallinaceis demptas, lin- *in cibo.*
 guas pauonum & lusciniarum, quod qui ederet ab epilepsia tutus diceretur, Lampridius. Carnes lu-
 sciniæ aiunt in cibo sumptas vigiliam promouere, Ælianus.

H.

a. Aëdon vox Græca vsurpatur etiam à Nemesiano poeta Latino. Luscinia incipiente vère non *Etymon*
 definit cantare dies ac noctes flebili & luctuosa voce, vnde etiam nomen accepit vt Grammaticis pla- *& syno-*
 cet. Lusciola (lego *lusciniola*) quod luctuosè canere existimetur, atq; esse ex Attica Progne in luctu facta *nyma.*
 auis, Varro de lingua Latina. Idem de re rust. 3. 5. ornithotrophion operosissimum describens, Intra rete
 (inquit) aues sunt omne genus, maximè cantrices, vt lusciniole ac merule. Plautus etiam in Bacchid.
 lusciniole dixit. Luscinia dicitur quasi *lucinia*, quæ cantu suo solet signare diei surgentis exortum, Isid.
 Luscinia à Cicerone acredula vocatur, Idem. sed Cicero acredulam vertit pro aue quam Aratus ὀλολυ-
 γόνα nominat. Pandionis ales: Ouidius ad Pisonem, hirundinem intelligens aut lusciniam. nam Pro-

gne & Philomela filia fuerunt Pandionis. Vide in Hirundine *H. h.* Luscinia nota est fabula. quapropter Philomena (*Philomela* potius) & Daulias & Pandaris à Græcis appellatur, Volaterranus. Daulias ales, id est luscinia, à Daulide oppido, Seneca in Hercule OEtæo. Daulia cornix, id est luscinia, Suidas & alij, ut copiose scripsi in Cornice *H. a.* Euboi, hoc est luscinia, echinus maris, Kiranid. i. 5. Acanthis avis est, quam alij lusciniam, alij carduelem esse volunt, Grammaticus quidam. nos nostram aliorumq; de acanthide sententiam, ab initio huius libri retulimus. Α'ηδών, genitium facit ἀηδόνος, Suidas: penultima breui. Reperitur & ἀηδός, contractè ἀηδῶς, poëtice apud Sophoclem: & vocatiuus ἀηδῶ, tanquam à recto ἀηδῶ, ut Αητώ. sic ἀηλιδών, χελιδῶς & χελιδῶι, Eustath. & Varin. Α'ηδών fit à verbo αείδειν, mutatione Æolica ei diphthongi in η, impropriam diphthongum, Eustath. & Etymol. Recētiore quidam deriuant ab αεί & ἄδω, quod sine intermissione ferè cum cœpit canat. Α'δόνες pro ἀηδόνες, Theocrit. Idyl. 19. Α'ῆδονα, ἀηδόνα, Hesych. & Varin. Τετραδύσιν, ἀηδόνα, Idem. Α'τθί κόρα μελίθρεπτε, &c. Epigram. lib. i. sectione 60. Brodæus eo in loco Atthidem hirundinem vel lusciniam interpretatur, ego hirundinem omnino. Α'δ' ὁ λαλῶν Τηλόθεν ἐν πυκνῇσι βάρτων τρύσεσκεν ἀκάνθα, Theocritus Idyl. 7. hoc est luscinia (vel hirundo) Ityn deplorans, Scholiastes & Varinus. sed alij aliter interpretantur, ut in Acredula & in Rana *C.* exposui. Α'ηδονεύς, luscinia, diminutium est patronymicæ formæ. Οἱοι ἀηδονίης ἐφεζόμενοι ὅτι δένδρων Πωτῶνται πτέρυγων πειρώμενοι ὅσον ἀπ' ὅς, Theocritus. Est & ἄδωνις apud eundem pro ἀηδονίς, Idyl. 19. ut ἄδωνες pro ἀηδόνες. Αἰπερόμοϊον Μυσίσοδι Δάφνις τᾶσιν ἀηδονίσι, Theocritus Idyl. 7. Α'ηδονίς, luscinie pullus, & pudendum muliebre apud Archilochum, & locus in quo cantabant, & officina, (ἐργαστήριον) Hesychius & Varinus. Α'ηδόνων γένος alicubi apud Aristotelem legitur, vbi Gaza alcyonem transtulit: quare in Alcyone *A.*

¶ Epitheta. Aëdon vocalis, Nemesianus. Epitheta quædam Philomelæ & Progne communia retulimus in Hirundine *h.* Aëdon & aëdonis apud Textorem inter epitheta Philomelæ, ipsam potius philomelam siue lusciniam significant. ¶ Α'ηδών εὐφωτος, ἀολόφωτος, Oppian. Η'ρος ἀγέλος ἡμερόφωτος ἀηδών, Sappho apud Suidam. Λιγύμυρος (apud Varinum λιγύμοχθος) ἀηδών ταυσιππηρε, Aristoph. in Auibus. Λιγεία, γένεσσι ἴ' τιν, ξυθα, Æschylus. Η'δυμελῆ ξύμφωνον ἀηδόνα μέσσις, Aristophanes in Auibus. Α'τονόες ὄρνις, Sophocles in Electra. Οἰκτεαὶ ὄρνιθος ἀηδῶς, Idem apud Suidam. Ποικιλόδειρος, Hesiod. Μελίγυρος, in epigramate Philippi. Χλωρηῖς ἀηδών, vel quod degat in locis viridibus, ἢ ὡς ἅμα τοῖς χλωροῖς φαινομένη. vere enim apparet. vel propter colorem, à quo & apud Simonidem ἀηδόνες χλωραὶ χερες cognominantur, Scholiastes in Odyss. τ.

Homonyma.

¶ Sunt in bombardarū genere, ut vocant hodie, quæ nescio quam ob causam luscinia dicuntur. ¶ Α'ηδόνες, Sirenes apud Lycophronem, propter suauem ac demulcentem earum cantum, Eustathius & Isacius Tzetzes. Α'ηδόνες ἀδελφαί, τὰς εὐάλας, Lycophron. Libyssa aëdon (apud authorem innominatum.) quoniam in Carthagine Libyæ mulieres sunt quæ filios suos nescio qua religione Saturno sacrificabant. aliqui ἐρημίαν, id est vastitatem (vel orbitatem) exposuerunt, non rectè, Hesych. Quidam in epigrammate cicadam aëdóna cognominat, hoc est musicam & suauiter cantillantem. Α'κρίδι τῇ κατ' ἄρσιν ἀηδόνι. Α'ηδών proglosside, id est lingula tibie per metaphoram legitur apud Euripidem in OEdipo: qui tibias quoq; alicubi λωτῖνας ἀηδόνες nominauit, Hesychius & Varinus. Α'ηδόνα, ὡδὴν γλωσσίδα οἱ δὲ χελιδόνα, Etymologus. Τὰν ἔδεν ἀλγύυσαν ἀηδόνα μέσσαν, Euripides in Palamede, ut citat Isacius Tzetzes. Κερκίδα τ' εὐποίηλον ἀηδόνα, τὰν ἐν ἐρείθοις βακχολίς εὐκρέτας (sic habet codex impressus) εὐδέκρινε μέγας, ut citat Suidas in Μίτος. Α'ηδών, Minerua apud Pamphylios, Hesychius & Varinus. Λάμπερος μινυρὸς ὑψοφοίτης μυσῶν σκελετὸς ἀηδόνων ἡπίαλος ὕμνος ἄδῃς, Phrynichus apud Athenæum. ¶ Α'ηδόνειος ὡδὴ καὶ ἀηδόνειον μέλος, Suidas & Varinus. Κελαδεῖ δ' ὅτι κλαυτον ἀηδόνιον νόμον, Aristophanes in Ranis, id est, Lugubri cantu perstreperit quali filium deflet luscinia Ityn. Α'ηδονίς, luscinia, & locus in quo canebant, Varinus.

Deriuata.

¶ Fabricius Luscinus, viri nomen apud Ammianum Marcellinum libro 3. videtur autem Luscinus à lusco potius quam à luscinia deriuatum. ¶ Aedon, Α'ηδών, vocabatur maxima natu filiarum Pandarei, ut retuli in Hirundine *h.*

Curuca luscinia similis.

¶ *b.* Curuca minor est luscinia, sed eadem corporis figura, colore subuiridi, Turnerus. Et rursus, Colore luscinia & corporis magnitudine auiculam illam proximè refert, quam Angli *lingettam*, & Germani passerem gramineum nominant. Audio in quibusdam Heluetiæ montibus, ut circa thermas Fabarias passeri specie & magnitudine non dissimilem auiculam reperiri, instar luscinia canoram, quæ & ipsa forsitan è curucarum genere fuerit.

De luscinia voce & cantu.

¶ *c.* Homerum infantem Ægyptijs parentibus ortum, fabulantur cum mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea nocte nouem diuersas ædidisse voces, hirundinis, pauonis, luscinia, &c. ut recitauit in Columba liuia ex Eustathio. Luscinie vocem aiunt esse ἴ' τ' ἴ' τ', tanquam amissum filium Ityn deflentis, ut in Hirundine *h.* retulimus. Agesiplus cum inuitaretur ad audiendum quendam luscinia vocem egregiè imitantem, recusauit, ipsam se lusciniam sæpe audisse dicens. Poëtæ cantiones, & carmina, ut quæq; dulcissima sunt, non alijs quam lusciniarum cygnorumque modulis comparant, Plutarchus. Nec querule cessant tenerum tinnire volucres, Fluctibus alcyone, densa philomela sub umbra, Politianus.

¶ T. Vc.

¶ T. Vespasiani Strozæ carmen in Philomelam libro sexto Eroticōn.

Æmula diuini suauissima carminis ales,
Mollibus & varijs quæ tot discrimina vocum
Munere pro tali tibi quid philomela rependam?
Dum vagus huc illuc hortis genialibus erro,
Hospitis officio tu protinus vsa benigni,
Nec procul hinc densis canis abdita frondibus alta
Verum hic iuniperi insidis mihi proxima trunco,
Et licet hac perstem tibi tam vicinus in umbra,
Nil tamen ipsa times, nec gutturi ista canori
Grata sed in longum lucore sonante querela
Nos verò tali quoniam dignaris honore,
Humanas auium, quæ mulcent cantibus aures
Vive diu, similisq; tui generata propago.

Quæ virides umbras & loca sacra tenes:
Flexibus humana dulcius arte refers:
Premia quæ tanto digna labore putem?
Miror & artificii culta vireta manu,
Fingis in aduentu carmina mille meo.
Ilicis in ramo populeis ve comis.
Non imitabilibus me venerata modis.
Deq; tua suauis garrulitate loquar:
Sedulitas ideo dulce remittit opus.
Ducitur, argutis continuata modis.
Dicimus in laudes hæc tibi pauca tuas:
Cedere carminibus carmina cuncta tuis.
Finiat extremum non nisi sera diem.

¶ Ως δ' ὅτε Πανδάρης κέρη χλωρῆς ἀηδῶν
Καλὸν αἰέδῃσιν ἑαυτὸς νέον ἰσαμύοιο,
Ἡ' τε θαμὰ τρωπῶσα χέει πολυχέα φωνῶν,
Κτεῖνε δὲ ἀφραδίας κέρων Ζήθοιο ἀνακτός,

Δειδρέων ἐν πετάλοισι καθεζομένη πυκνοῖσι,
Παῖδ' ὀλοφυρομένη ἰ' τυλὸν φίλον, ὃν ποτὲ χαλκῷ
Ως καὶ ἐμοὶ δίχα θυμὸς ὀρώρεται ἐνθα καὶ ἐνθα, Penelope

apud Homer. Odyss. τ. Πολυχέα φωνῶν, multifonam vocē, hoc est quæ multis mutetur ac variet modis interpretor. aliqui (inquit Ælianus) legunt πολυευκέα φωνῶν, τὴν ποικίλως μεμιμημένην, ὡς τὴν ἀδευκίδα: (aliàs ἀδευκέα) τὴν μηδόλας εἰς μίμησιν ὡς παρὰ πῆσαν. Pandaris ut quondam florente ætate puella Vere nouo ramis densa super arbore mæstum Ingeminans carmen varijs loca cantibus implet, Volaterranus ex Homero. Luscinia vere πολυήχως καὶ ποικίλως ἀδεί, Ælian. ¶ Αἰδῶνες αἱ πυκνοῖσιν ὀδυρόμεναι ποτὶ φύλλοις, Theocrit. Idyl. 19. Et rursus, Οὐδὲ τόσον πόκ' αἰεῖσιν ἐνὶ σκοπέλοισιν ἀηδῶν. Item Idyl. 12. Οἷον ἀηδῶν Συμπάντων λιγύφωνος αἰοῖδ' ἅττη πετελιῶν. Τόσον ἐμὲ εὐφρανας τὴν φανείας.

¶ Οὐδ' οἱ κέρως γόν' ὄρνιθος ἀηδῆς ἄσει δὲ θυμὸς. ἀλλ' ὄξυτόν τις ὦδ' ἀεὶ θρηνῶσει. χερὸς πληκτοὶ δὲ τέρνοις πεσθύνει δ' ὅποι, Sophocles apud Suidam. Et rursus, Αἰ' λ' ἐμεγ' ἀτονέας' ἀραρε φρένας, (Atticè, pro ἴση μοι ταῖς φρεσίν,) ἀ ἰ' τὴν αἴν' ἰ' τὴν ὀλοφύρεται, ὄρνις ἀτυζομένη Διὸς ἀγγελός. Dicit autem se imitari & æmulari lusciniam meritò lugentem Ityn: quam Iouis nunciam vocat, quòd ver prænunciet, vel diem: vel quòd suam ipsius calamitatem, illam vulgari sermone iactatam, nunciet. ἢ ἀγγελός, οἷον τέρας, τὸ παρ' αὐτῆς γινόμενον εἰς τερατείαν τὴ φύσεως, vt apud Suid. legimus. Ω' φίλη, ὅς' ἔσθῃ, ὦ φίλτατον ὄρνέων, Πάντων ζώνομε τῷ ἐμῷ, Ἰ' μιν ζώ' τροφ' ἀηδῶν, Ἡ' λθες, ἦ λθες, ὦ φθης, Ἡ' δὴ φθόγον ἐμοὶ φέρεις Σ' ἀλλ' ὦ χαλκίβοαι κέρως Σ' αὐλὸν, φθέγμα σινηενοῖς Αἰ' ρχ' τῷ ἀναπαύσων, Chorus ad Lusciniam in Auib. Aristoph. In eodem dramate Epops lusciniam sic alloquitur: Αἰ' γε ζώνομέ μοι παύσαι μὲν ὑπνός, Χῦσον δὲ νόμος ἱεραὶ ὕμνων, Οὐς Διὶ θεῖς τομάριος θρηνεῖς. Τὸν ἐμὸν καὶ σὸν πολύδακρυ ἰ' τὴν Ε' λελιζομένη (θρηνεῖσα) διεροῖς (διύχοις ἐκ τῷ δακρύων) μέλεσι. Γένυος ἔσθῃς καθαρά χωρεῖ (ἀπὶ τῆς χαρῆς) Διὰ φιλοκόμους σμίλακος ἡχῶ, Πρὸς Διὸς ἑδρας. ἴν' ὁ χρηστοκόμος Φοῖβος ἀκάνων, τοῖς σοῖς ἐλέχοις (θρηνοῖς) Α' ντιφάλλων ἐλεφαντόδενον φόρμιγμα, θεωνίτησι χορδῶν, Διὰ δ' ἀθανάτων τομάτων χωρεῖ Ζυμφονοςόμῃς Θεία μακάρων ὀλολυγή. Αὐλεῖ πῆς. Tum Euelpis subdit: Ω' Ζεῦ βασιλεῦ τῆς φθέγματος τερνίθις, Οἷον κατεμελίτωσε τὴν λόχμην ὄλιον.

¶ d. Qualis populea mærens philomela sub umbra, &c. Vergil. Georg. 4. vbi Seruius eum speciem pro genere posuisse ait, philomelam pro quavis aue. Nulla auis cum aut fame aut frigore, aut alia molestia afficitur, canit: ne ipsa luscinia quidem, aut hirundo & vpupa, quam quidem aiunt præ dolore lugentem canere, Plato in Phædone.

¶ e. Cor luscinia si quis ea adhuc palpitante cum melle transglutierit, & aliud cor eiusdem auis Superstitiosa cum lingua portauerit, suavis ad loquendum erit, & sonora vocis, & libenter audietur, Kiranides.

¶ f. Luscinias soliti impenso prandere coemptas, Horat. Serm. 2. 3. Luscinia plumas cum quidam detraxisset, & parum omnino carnis inuenisset, Vox tu (inquit) es, & aliud nihil, Plutarchus in Laconicis.

¶ g. Magi oculos earum (fortè eorum, scilicet cancrorum, de quibus proximè dixerat) cum car-nibus luscinia in pelle ceruina adalligatos, præstare vigiliam somno fugato tradunt, Plin. Si quis oculos luscinia abstulerit, eamq; viuam dimiserit, eosq; portauerit, nullo modo dormiet, quandiu portauerit. Fel autem eius cum melle illitum visum perfectè acuit, Kiranides.

¶ h. Extat Philippi cuiusdam carmen inter Epigrammata Græca 1. 40. de luscinia, quæ boream De luscinia à Delphino per mare uenit fugiens quum per mare volaret delphini dorso suscepta vectaq; sit, & illum nantem carminibus suis delectârit, vt vel hoc historiæ Arionis fidem faciat. ¶ In auibus Aristophanis luscinia personam gerit ti circumpositis:) vnde quidam dicit, Οἷον δ' ἔχει τὸν λευκόν, simul ad auis varietatem in collo, simul ad meretricis ornatum respiciens. Apologum accipitris & luscinia Hesiodo scriptum, retuli in Accipitre h. ¶ Pandareo filia fuerunt Merope, Cleothera, & Aedon. quarum hæc in luscinia mutata fingitur: secundū alios Progne in luscinia, & soror eius Philomela in hirundinem, vt copiose prosequuti sumus in

Hirundinis historia. Sunt qui contra Prognen in Hirundinem, Philomelam verò in lusciniam transformatam putent.

Auspicia. ¶ Picus Martius & lusciniæ efficaci auspicio habentur, prospera q; semper & felicia decreuerunt, Alexander ab Alex. Mira lusciniæ cantus suauitas, &c. vt non sit dubium hanc suauitatem præmonstratam efficaci auspicio, cum in ore Stesichori cecinit infantis, Plinius.

Prouerbia. ¶ PROVERBIA. Bubo canit lusciniæ, à Calphurnio Ecl. 6. prouerbij specie vsurpatur his versibus: *Nyctilon vt cantu rudis exuperauerit Alcon Astile, credibile est vt vincat acanthida cornix, Vocalem superet si dirus aedona bubo.* Videtur aut transtulisse ex isto Theoc. Idyl. 1. *Δάφνις ἐπεὶ ἤνυσκε, καὶ τὸς κύνας ὠλάφος ἔλκοι. Καὶ ἱρέων τοὶ σκώπες ἀηδοῖσι γάρυσαντο.* Et quanquam scops alia auis est quam bubo, vtraq; tamen nocturna & absone vocis est. Eiusdem sententiæ est etiam illud Theoc. Idyl. 5. Pica cum lusciniæ certat, *Οὐ γέμιτον Λάκων ποτ' ἀηδὸν κίονας ἐλίσσιν, Οὐδ' ἐποπας κύκνοισι.* ¶ Lusciniæ deest cantio: prouerbialis allegoria (inquit Erasmus) perinde quasi dicas, Mulieri defunt verba, poetæ versus, oratori color, sophistæ cauillum. Nulla enim auium æquè canora atq; lusciniæ, etiam fœmina, sicuti testatur Plin. 10. 29. Ego quoque pol metuo ne lusciniolæ defuerit (defuat) cantio, Plautus in Bacchidibus. Tappius etiam Germanis quibusdam vsitatum hoc ait, *Die Nachtegall fan nit singen.* ¶ Corui luscinijs honoratiores, cum indocti doctis præferuntur, &c. *Vide in Coruo h.* ¶ Lusciniarum musæa, *Ἀηδῶν μυσῆα*, apud Varinum ex authore innominato in prouerbio *Χελιδῶν μυσῆα*, id est Hirundinum musæa, cuius sensus contrarius videtur, de barbaris & loquacibus & molestis: quale scilicet hirundinum genus est, quod nimio cantu suo audientes magis molestat quam suauitate oblectet. lusciniæ verò etsi cum cœpere canant assidue, tanta tamen earum cantus & suauitas & varietas est, vt auditores mirificè capiat: vt hominum eloquentia & eruditione præstantium orationes, scripta, bibliothecas, vel etiam doctorum conuentus, pulchrè lusciniarum musæa appelles. Sic & Sirenium musæa dicuntur, eodem loco apud Varinum. ¶ Lusciniæ nugis insidentes, *Ἀηδῶνες λέχαις ἐγκαθημεναί.* Proximum illud (Hirundinum musæa, inquit Erasmus) ad imperitos & tamen garrulos conuenit, hoc ad eruditos qui tamen immodicè suo studio delectentur, quod genus sunt poetæ potissimum. Plautus in Bacchidibus ad puellam transtulit, Metuo (inquit) ne lusciniolæ defuerit cantio. Quanquam in Græco prouerbio iocosa deprauatio videtur inesse, vt pro *λόχμης* dictum sit *λέχαις*. Sumptum est autem ab incredibilem canendi tum studio, tum arte, quæ huic auiculæ tribuitur. *Λέχαι* loca dicebantur publica, in quibus colloquendi vel epulandi vel se calfaciendi gratia homines conueniebant: & quoniam plerique ijs in locis de rebus inutilibus sermones miscebant, factum est vt eadem dictio nugas significet. in hoc tamen prouerbio nugas interpretari non placet: cum non ad indoctam loquacitatem, vt Erasmus ipse testatur, sed eruditos sermones pertineat: vt idem nimirum sensus sit etiam superioris prouerbij Lusciniarum

6. **Neque quantum lusciniæ dormiunt.** ¶ Neque quantum lusciniæ dormiunt: *vide supra in C.* ¶ Lusciniæ vocalior, prouerbialiter vsurpari posse Erasmo placet. *Vocalem superet si dirus aedona bubo*, Calphurnius. ¶ Ioan. Tzetzes in Valeriijs 8. 244. cum parœmias duas commemorasset, Quantum graculi de regno curant, & Quantum aquilis leges Platonis curæ sunt, subdit: Hæc quoque similis est superioribus parœmia, Syllogismorum quæ cura est luscinijs? siue librorum qualiumcunq; Aristotelis? *Συλλογισμῶν γὰρ τῶν φροτῶν ὅτι τὰς ἀνδρῶν. Εἴτε καὶ βίβλων οἰασθῶν τῶν Ἀριστοτελείων;*

8. **Syllogismorum**

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIVNT AB M. LITERA.

que cura est luscinijs?

MAGNALES aues sunt Orientis valde magnæ, pedibus magnis (aliàs *nigris*, malim magnis,) & rostro (scilicet magno) hominibus non nocentes. Piscibus in fluminibus & stagnis insidiantur, quos deuorant, Albert. Eadem forsitan onocrotalis sunt.

Magnales.

MATTYËIS, dictio Macedonica, nomen auis, & *lágana* quæ è iure eius circumferuntur, Hesych.

Matteyis.

MELANDERS, *Μελάνδεις*, auicula quædam, Hesychius & Varinus: à colli scilicet nigro colore dicta.

Mellicus.

MELLICVS nescio quæ auis, suauiter canens per æstatem, Kiranides.

DE MEMNONIIS AVIBVS.

AVCTORES sunt, omnibus annis aduolare Ilium ex Æthiopia aues, & confluere ad Memnonis sepulcrum, quas ob id Memnonidas (Memnonias, Solinus) vocant. Hoc idem quinto quoque anno facere eas in Æthiopia circa regiam Memnonis, exploratum sibi Cremutius tradit, Plinius & Solinus. Circa Memnonis sepulcrum quinto quoque anno cum biduo circunuolatint, tertio die pugnam ineunt, & se rostris & vnguibus lacerant: deinde reuertuntur in Ægyptum, Albertus. ¶ Terram Mariandynæ aues aspectu nigras incolere ferunt, (Græcus codex noster manuscriptus habet, *Πῶ πῶ Παιάν καὶ πῶ γέγονα Κύζιον ὄρνιθας αἰκῆν μέλας, ἰδεῖν φασί*), quæ figura corporis & forma accipitribus similes esse videntur: ex vsu carniū cum se abstinēt, tum in omni victus ratione se continent, eis enim ad cibum semina satis sunt. Cum autumnus esse cœpit, Ilium gregatim aduolant. Eas autem idcirco

circo Memnonias vocant, quòd rectà ad Memnonis filij Auroræ & Tithoni sepulcrum proficiscantur. id enim vel etiam nunc à Troadis incolis ad ornamentum Memnonis conditum ibi fuisse dicitur, atq; Memnonis cadauer ex cæde à matre in Susa tantopere decantata exportatum fuisse, vt humatione afficeretur, eque dignitate illius exequiarum iusta ei persoluerentur. Aues igitur Memnonis gentiles (επω-
νύμους) quotannis eò proficisci, ibiq; primum in contrarias partes distrahi, deinde pugnam committere, eamq; summa contentione tamdiu pugnare, dum ex his media pars pereat, altera victrix discedat, Æ-
lianus. ¶ Memnones aues (Οἱ ὄρνις οἱ μέμνονες, malim Μέμνονος in genituo, id est, Memnonis aues. Sic
& Hesychius & Varinus, Antipsychi, inquit, vocantur Memnonis aues) genus à nigerrimis Æthio-
pibus ducunt. sed Æthiopia relicta, vt quæ nimio calore fœturam impediat, ne nidos quidem in ea
struunt (Sol enim statim oua omnia combureret) & Aquilonem versus ac Thraciam feruntur. Cùm
autem ad Hellespontum ac Troiam peruenerunt, super Memnonis sepulcro inter se tanta prælia mi-
scent, vt strepitus alarum scuta resonantia repræsentet. deinde cùm desitum est pugnare circa mon-
tem Æsepum (Æsepus est fluuius Lyciæ sub Ida, cuius meminit Homerus libro secundo & quarto Ili-
dis) se lauant, & in arena se volutantes puluere sparguntur, ac super Memnonis sepulcro alas ad Solem
ficcant, collectumq; pennis puluerem monumento inspergunt: vel hoc argumento, ni fallor, ex huma-
na in auium formam se transiisse, & neque regium honorem, neque belli meditationem à se negligi
declarantes, Oppianus in Ixeuticis. ¶ Ouid. lib. 13. Metamorph. Memnonides aues è fumo & fauil-
lis rogi in quo Memnon ab Achille occisus cremabatur, primum natas fingit, colore nigro, vnguibus
aduncis. Aues aliquas in Numidiam atq; Æthiopiæ sepulcra peti, Plinius reprehendit. Οὐδ' ἐξέπληθεν
αὐτὰς κύνες ποιῶν καὶ μέμνονας κώδωνοφ λαροπώλως, Aristophanes vt Varinus citat, in Κώδωνοφ. Οὐ τό-
σον ἡρώοισιν ἀγλαῖσι παῖδα τὸν ἄδης Ἰπιάμυρος παῖδ' ἰσάμα κινύρα, το Μέμνονος ὄρνις, Theocrit. Idyl. 19.

DE MEROPE, CVIVS EFFIGIEM EX PETRI

Bellonij peregrinationibus mutuati sumus.

A.

MEROPS, Μέροψ, auis nomen vsitatum est Boeotijs, Aristot. Meropès aues vocantur apiastræ, quia
apes comedunt, Seruius. Merops qui & apiafter, Gaza apud Aristotelem. Alberto eadem auis *mu-* *Nomina.*
scicapa nominatur, vt suspicor, sine authore. Aëropes vel aëropodes dicuntur parentes suos alere vt ci-
conia, Aristoph. Scholiastes & Suidas Aristotelem citantes: sed legendum apparet μέροπες tribus syl-
labis: quamuis Hesychio etiam & Varino αἰρόπες aues quædam sint. Eberus & Peucerus αἰρόπες di-
ci arbitrantur ab aëreo colore. nos aliam meropis etymologiam adferemus. *Alkemus* vel *ake-*
mus auis apud Rasim de LX. animalibus, capite XLVII. non alia mihi quàm merops videtur. scri-
bit enim eam apibus vesci, &c. *Marochos* pro merope apud Albertum legitur. ¶ In Creta vulgò

melissophago dicitur à comedendis apibus, Bellonius. A nonnullis Græcis hodie μελισσοφάγος. Meropes aues quæ & flori (φλωροί) dicuntur, Varinus: nimirum à floridis coloribus. sed alia avis est anthus, quam Gaza Latinè florum reddit. Phlorus, φλόρος, per obreue avis est, per o longum verò, φλώρος, proprium viri nomen, Suidas. Anthum auem à Græcis hodie vulgò *florum* dici Bellonius testatur. ¶ Meropes dicuntur aues, quas in Italia vocant barbaros, Probus in Georgica. ego *dardos* vel *dardaros* legirim. *darda* enim Græcis hodie apiculam sonat: & *dardo* circa Bononiam alibiq; meropem auem, quæ apes muscasq; vt hirundines ripariæ (quæ vulgò similiter Italis *dardani*, *dardanini* & *tartari* dicuntur) volando deuorant. Meropes aliter *gauli* vulgò Italico dicuntur, vt aiunt: & *ieuoli* Anton. Marcellus. Vulgo apud nos *grallum* appellant, Niphus. sed idem alibi galgulum quoque grallum interpretatur. Meropem Neapoli audio *lupo de l'api* vocitari: in Sicilia *picciaferro*, à ferrea rostri duritie. ¶ Hispanicè *auciuruco*. ¶ Gallicè dici posset *guespier*, Bellonius. ¶ Germanicum nomen fingere licebit, *ein Imbenwolff* vel *Imbenfras*.

¶ *Darharcaria* Latinè meroli (merops vocatur, & est picus viridis, Albert. Et alibi, Merops (inquit) est de genere picorum. Sed longè alia avis est picus viridis, vt historiam vtriusq; & icones conferenti facile erit animaduertere. ¶ Galli & Germani quidam putauerunt meropem esse auem quæ Gallicè *me-sange* appellatur, (ea parus est Latinorum,) quod falsum est, Bellon. Eber. & Peucer. auem Germanicè dictam *Krinis* vel *Windhals* meropem faciunt, quum ea omnino iynx sit.

Descri-
ptio auis.

B.

Avis est merops tam vulgaris in Creta, vt nusquam non in illa volare appareat: rara alibi, & ipsis etiam Græcis per continentem incognita, vix vnquam visa Italia, Bellonius. Nos in quibusdam Italia locis satis frequentè esse accepimus. Colore est lōgè pulcherrimo, quo vel cum egregio psittaco certat, paulò maior sturno, Bellon. Et rursus, Magnitudine sturni est, similis ferè ispidæ vulgò dictæ aui, (ipse ispidam alcyonem interpretatur.) *Muscicapa* avis est maior turture & columba, colore pennarum sicut lanarius, pedes & rostrum habet sicut hirundo, Albertus. hæc forte meropi non conueniunt. Meropes aues sunt virides. Seruius. Errat Seruius qui meropem inquit viridem esse, & viridiores pēnas habere, Perottus. Pennæ huius auis inferiores pallidæ sunt, superiores cæuleæ, vt alcyonis: postremæ pinulæ rubræ habentur, Aristot. interprete Gaza. Græcè legitur, τὰ δὲ ἐπ' ἄκρων τῶν πτερύγων ἐρυθρά: id est, in summis alis rubræ. Plin. ex Aristot. sic, Merops est pallido intus (*in ventre*, Isidorus: quod magis placeat) colore pennarum, supernè cyaneo, priori (Isidorus legit *pectore*. sed malo priori, cum Græcè sit, ἐπ' ἄκρων) subbrutulo. ¶ Meropes rubentibus sunt cruribus & ore prælongo, Textor. Græci hodie suum melissophagum rostro oblongo esse dicunt: Siculi durissimo, vnde & *picciaferrum* nominant. Rictum oris tantum habet muscicapæ, vt muscas multas in os eius gratia humoris insidentes capiat, Albertus. Oris rictum habet amplissimum propter muscas & ciniphes, quibus vescitur. rostrum tamen inter aues comparatione sui corporis habet minimum, & pedes similiter, Liber de natura rerum. sed meropis rostrum non videtur mihi corporis reliqui comparatione in eo minimum. Idem coloris esse flauui audio.

C.

De mero-
pis cibo,
Voce,

Meropes comedunt apes (inter volandum instar hirundinum, Bellonius:) vnde & apiastræ Latinis dicuntur, & Græcis vulgò melissophagi. Cicadas quoq; deuorant, Bellonius. Muscicapis nomen quia muscas capiunt, quibus solis & vermiculis vescuntur, Albertus. ¶ *Regulus atq; merops, & rubro pectore Progne Consimili modulo zinzilulare sciunt*, Author Philomelæ. Meropes sic dicuntur Græcè, quoniam earum vox multiplicem capit partitionem, à *merismo opos*, id est partitione vocis, Probus in 4. Georg. Longè auditur merops, ac vocem ædit quodammodo instar hominis, qui ore in rotundum clauso sonaret *grul gruru vrurul*, sono tam alto quàm oriolus, Pet. Bellon. ¶ Contra volat atq; cæteræ aues. aliæ enim omnes quasi sursum ad oculos versus: illa verò retro (ad caudam versus) volat. Et profecto naturam volatus admiratione & insolentia pleni, quem facit hoc animal, summo opere miror, Ælianus. Volat ferè cum alijs sui generis auibus, rarò solus, frequens circa montes thymi feraces vbi apes deuorat, Bellonius. Muscicapæ pigra est in volatu, Albertus. ¶ Solus merops subiens terræ cauernas facit cunabula, Aristot. Cunabula in terra facit, corporis grauitate prohibitus sublime petere. Nidificat in specu sex pedum defossa altitudine, Plin. Parit sex aut septem æstate, (ὡς τὴν ὁπώραν,) in præcipitijs mollioribus, intrò vel ad quatuor cubita subiens, Aristoteles.

D.

De eius-
dem auis
erga parē-
tes pieta-
te & gra-
titudine.
Astutia.

Sunt qui meropes quoq; item facere confirmant, quod ciconiæ, vicemq; reddi, vt parentes non modo senescentes, verum etiam statim, cum iam datur facultas, alantur opera liberorum: nec matrem aut patrem exire, sed in cubili manentes pasci labore eorū, quos ipsi genuerunt, enutrierunt, educarunt, Aristot. & Ælian. Genitores suos reconditos pascunt, Plin. Aëropes dicuntur parentes suos alere, & in pennis gestare vt ciconiæ, Aristoph. Schol. Meropes solliciti de pullis suis: & quando iam senescunt & volare nequeunt, pulli fouent eos & alunt quandiu viuunt, Iorath.

¶ Merops avis est astuta: quæ pullos ne quis capiat mutat de loco ad locū. ipsa quoq; cū aliquem suos pullos quærentē videt, ad loca diuersa se transmutat, ne forte cognoscatur vbi eos nutriat, Kiranid. Meropes

E.

Meropes apibus iniuriam inferunt, Aristoteles, Vergilius, Ælianus & Florentinus in Geoponicis. *Ratio me-*
Quare nidos eorum alueis propinquos apiarij tollunt, Aristoteles. ¶ Pulchritudo eorum inuitat pue- *ropis ca-*
ros in Creta vt cicadis eos capiant, sicuti apodes, id est hirundines maiores, hoc modo: Acicula instar *piende.*
hami curuata cicadā transfigunt, aciculam filō alligant, cuius ipsi extremitatem tenēt. Cicada sic trans-
fixa in aerem euolat. eam conspectam merops impetu petit, & deuorata filō hærente capitur, Bellon.

F. G.

Merops in cibo improbatur, Bellonius. Caro auis *alkemi* est austera, prauæ (difficilis) concoctio- *Alimen-*
nis: utilis tamen contra inflationes, Rasis. Si fel eius misceatur cum gallis, oleo omphacino, capillos de- *in & re-*
nigrat nigredine firma, Idem. *media ex*
eadem.

H.

a. Pro merope Auicennæ interpres habet *merum*. Merops, id est para auis, est omnino viridis, *Etymon*
quam quidem grangenam vocant, Kiranidæ interpres. Merops vocatur, eò quòd citò hominem ad *& synony*
amorem conciliet, Idem. *Μέροπες* hominum epitheton est apud poetas, aliquando autem absolutè si- *ma.*
ne substantiuo ponitur imperfectè, vt etiam *βροτοι*, Eustath. & Varin. *Μέροπες* homines dicuntur ab
eo quòd vocem articulatam habeant, & diuisam in dictiones, syllabas & literas: vel quia linguis & dia-
lectis vtuntur diuersis. *ὄπρ* quidem & *αὐδῶ* poetæ de hominum voce duntaxat efferunt, Eustathius &
Varinus. vel à Merope Coo qui ante Phaethontem fuit, Hesychius.

¶ Pandareum Meropis Milesij filium canem aureum in Creta furatum aiunt, &c. Eustath. Hu- *Nomina*
ius Pandarei filix memorantur Merope, Cleothera & Aëdon, &c. vt retuli in Hirundine *propria ab*
Còus ante Phaethontis tempora fuit, Hesychius. *Μερόπην*, nomen vnus Pleiadum, Eustath. Merope *hac auc*
fuit Atlantis & Pleione filia, quæ Sisypho nupsit, atq; ob id fingitur stella inter pleiades obscurissima, de *desumpta.*
qua Ouid. *Septima mortali Merope tibi Sisyphæ nupsit: Pœnitet, & facti sola pudore latet.* Eustathius refert
quòd Còs insula olim dicta sit Meropè & Meropeis, *Μεροπιδίς* (Suidas habet *μεροπιδίς*, vt & Plinius 5. 31.
Hercules Troia euerfa per Ægæum pelagus rediens vi tēpestatis actus est in Còn Meropidem, *ἐς Κῶν*
Μεροπιδίαν, Scholiastes Homeri in Iliad. 5.) quoniam populi quidam Meropes in ea habitant: deinde
Còs à Cò Meropis filia. Merops filius fuit Triopæ (Thessalorum regis) à quo Còi Meropes dicti sunt,
& insula ipsa *Μεροπιδίς*, Stephan. idem in dictione *Κῶς*, Vocabatur (inquit) hæc insula *Μέροπος* (lego *Με-*
ροπιδίς à Merope gigante, Còs postea dicta à Cò Meropis filia. Siphnus quoq; insula (eodem teste) olim
Merope dicebatur. Merops dictus est vnus ex terrigenis gigantibus illis, qui affectasse regnum cæleste
dicuntur: hoc est qui turrim Babel extruxerunt, in qua ædificanda cū interuenerit linguarum confu-
sio, vtrumq; diuisio, qui eam moliebantur, dicti sunt Meropes, id est diuersarum vocum, vt Gram-
maticus quidam annotauit. Meropem Coum fabulantur cū vxoris mortem deflere non desineret,
& in luctu hospitio Rheam suscepisset, in aquilam mutatum semper adesse Ioui: *Vide in Aquila h. ex Eu-*
stath. & Higino. Meropis Percosij vatis meminit Homerus Iliad. β. Aëropes populi in Træzene, & ge-
nus quoddam in Macedonia, Hesychius. scripsimus autem supra in *A.* meropem quoq; auem à non-
nullis aëropem vocari. Legitur & Aërope Atrei vxor, adulterio à Thyeste Atrei fratre corrupta. Me-
ropus, mons Græciæ iuxta Thessaliam, variis præruptus anfractibus, vnde & nomen habet. nam cū
ex varijs anfractibus, vndiq; referente Echo, voces diuersas reddat, ab effecto hanc appellationem for-
titus est, Grammaticus quidam.

¶ e. Si *akenium* auis decollata frigatur cum oleo, & inde manus alicuius inungatur, qui postea
eam in apes immittat, non lædetur, Rasis. ¶ Merops ad multa facit, sicut & alcyon, Kiranid. Cor eius
ad nimium amorem aptum est, Idem.

¶ g. Meropis cor in cibo cardiacos, ictericos & stomachicos iuuat, Kiranid. Fel eius cum melle
ac succo rutæ suffusionem oculorum sanat, Idem.

DE MEROPE ALTERO.

MEROPEM qui viderunt, aui quam hîc pictā damus non dissimilem esse aiunt, tum coloribus tum
corporis specie. Mihi quidem neutram adhuc videre contigit. Ea quam hîc ponimus ab aucupe
quodam & pictore Argentinensi (rarissimè tamen circa Argentinam conspicitur) expressa est, nomine
Geeschwaln/ id est marina hirundo. videtur enim partim forma corporis, vt pedum breuitate: partim
natura, vt volatu, & quòd inter volandum muscis pascitur, hirundinem referre. (Cælius Calcagninus
tamen alcyonem hodiè vulgò alicubi in Italia hirundinem marinam nominari scribit.) Versatur, vt au-
dio, circa aquas, crassior merope, vel sturno, (vt pictura ostendit:) rostrum habet oblongum, nigrum, &
eiusdem coloris lineam à rostro per oculum retro ad colli initium pertingentem: crura fusca, breuia,
dorsum ex flauo & viridi ferè mixtum: caudam & extremas alarum pennas virides. ventrem & pectus
cærulea. partem sub rostro flauam. synciput ei albicat, vertex & occiput rubent.

Ispidæ nostræ, cognata est auis. Merops (inquit Bellonius, Italis rarus, Gallis nullus, apiculis & ve-
spis vescitur, quas sequitur ad latera montium volitando gregatim, sicut & Græcè hodiè vulgò in Cre-
ta, vbi frequens est, Melisophago dicitur, Latine Apiafter. Magnitudine est Merulæ, in cibum non ve-

nit, ut nec Ispida à quibusdam dicta auis, cui persimilis est, & similiter terram excavat: plumis & coloribus tam eleganter vestitus quàm psittacus. pedibus etiam similiter digitatis, ita ut digiti bini retrorsum, & totidem antrorsum tendant. Lingua ei longa & gracilis est. Rostrum nigrum, oblongum, & falcis instar inflexum, quasiq; triangulum, cauda prorsus cærulea, ultra alas extensa. Crura brevia, ut ægrè super terra consistat, ut plurimum volans. Pars sub rostro & pectore pulchrè flava est: & utrinque linea nigra distinguitur. Magnitudo ei quæ Merulæ, quanta ferè hîc pingitur. Hæc certè descriptio, eam ipsam auiem, quam nos hîc pinximus, esse arguit. digiti quidem pedum in ipsius etiam pictura similiter ut hîc collocati sunt. Vox Meropi (inquit idem Bellonius) clara, & tam alta ut Orioli, similis ferè sibilo hominis, qui ore in rotundum aperto (lingua ad palatum reflexa) editur, ac si cantillaret *Crulguruurul*. Ab ea fortè Meropis nomen Græci ei fecerunt.

DE MERULA.

A.

Nomina. **M**ERULA fœminino genere tantum apud classicos authores, à recentioribus etiam *merulus* effertur, ut ab authore Philomelæ. quidam à nigro colore voce non Latina *nigretum* appellauerunt. *Archia*, id est merulus auis, Syluaticus: nescio quâ lingua. Cossyphos certè Aristoteles merulas intelligit, item cottyphos, Hermolaus. Κόψυχος auis, quæ κόσσυφος à nonnullis dicitur, Hesych. & Varinus. Suidas habet κόσσυφος per iôta in penultima, quod non placet. Κόψυχος, ἑπὶ ὀρνέων: κόσσυφος ἑπὶ ἰχθύων, Suidas absq; authore. proximè quidem scripserat κόψυχος εἶδος ἰχθύος. Κόψυχος, glossa (vox alicui genti peculiaris) est: κόσσυφος, cōmunius Eustath. Merula auis hodieq; Græcis κοτζίφος nominatur. Ab hoc Græco nomine corrupto leguntur, apud Syluaticum *coşefos* vel *coşifos*, *keşfos*: Apud Albertum *fastozoz* vel *farakoz*,

rakoz, cokoylos, folkynos, & chyricos, & focoton. ¶ Hæc quoq; barbara sunt, & nescio cuius linguæ, apud Syluaticum omnia, *Alfia*, merulus: Echus, idem: *Euchus*, meruli venter. *Nithosenchis*, Idem. item *edulcius* & *ethida*, pro merulo. Sed video omnia hæc vocabula corrupta esse ab æthyia Græcorum, quæ Latinè mergum non merulum sonat.

¶ Merula Italis dicitur *merlo*. Hispanis *mierla*. Lusitanis *melroa*. Gallis *merle*. Germanis *Umsel*. Merl in Germania inferiore, vt Colonia, in Hollandia, &c. quidam Flandricè scribunt *Merlaer* / vel *Meerel*. Hollandi etiam peculiare vocabulum vsurpant *ein Enster*. Anglis *a blak ofel*, *a blak byrd*. Illyrijs *kos*, quæ vox facta videtur à Græca *kossyphos*. Turcis *feluek*.

¶ Merularum genus vnum nigrum & vulgare est, Aristot. Nigra merula rostro rutilo est, colore *Diuersa* nigro & nitente, cætera non dissimilis turdo, Eber. & Peucerus. Merularū genus alterum vndiquaq; *merularū* nigrum est, (de fusco genere intelligo, cui rostrum quoq; nigricat: (alterum rostro cereo, *χρῶ τὸ χεῖλη* genera. *ποσειδώνος*,) idemq; magis canorum, Oppianus. ¶ Genus alterum candidū est, magnitudine quidem 1. *nigrum*. 2. *album*. compari, & voce simili: sed circa Cyllenā (montem) Arcadiæ familiare, nec vsquam alibi nascens, Aristot. in hist. anim. & Plin. In Cyllene *coffyphi* penitus albi reperiuntur: à comicis autem qui ita appellantur ex alio genere auium sunt, non canori, Pausanias in Arcadicis. In Cyllene Arcadiæ merulas albas gigni fertur, nec vsquam alibi, voce varia: ad Lunam progredientes, interdum verò, si quis experia- tur, captu difficiles esse. Aristot. in Mirab. & Eustathius in Iliados β. Gallinæ rusticæ in ornatibus publi- cis solent poni cum psittacis, ac merulis albis, item alijs id genus rebus inusitatis, Varro. Io. Carus qui cum Hispanis (in nouum Orbem) nauigauit albos coruos & merulas isthic se vidisse adserit, Gyb. Lon-

3. Fusc.

Tertij ge-
neris me-
rularum
descriptio.
De meru-
la magni-
tudine &
colore.

golius. In Noruegia merulæ & monedulæ albicant, Idem. In Heluetia etiam apud nos aliquando captae sunt albæ merulæ, rostro tamen flaunte. ¶ Est etiam ex hoc genere quæ similis nigræ sit, sed fusca colore, & magnitudine paulò minor. versari hæc in saxis & tectis (ὅτι τῆς περὶ μὲν) solita est: nec rostrum rutilum ut merula habet, Aristoteles. Quærendum an hoc genus sit quod nostri passerem solitarium nominant, de quo infra post Merulam torquatā priuatim agemus: vel genus illud merulæ quod Eberus & Peucerus *Birkamsel*, id est merulam montanam interpretantur: mihi animus inclinatur ad priorem. Vidi ego nuper Ianuario mense & initio Februarij hoc genus fuscum, in ventre ad cinereum colorem inclinans. mas paulò nigrior est & pectore magis ruffo & maculosiore quàm fœmina, rostro color idem in utroq; sexu. Autumno adueniunt, & ad cibum tanquam lautæ & opimæ probantur. nostri quoque vocant *Birkamslen* vel *Hagamslen*. Hanc esse puto cuius descriptionem olim confeci huiusmodi: Auis est paulò infra turdum maiorem. colore nigricat in capite, dorso & alis, ruffo quodam modicè admixto. cauda est atra. crura ex glauco nigricante ruffoq; compositum colorem habent. pectus obscurè maculosum ex plumis partim subfulvis, partim nigricantibus. os interius & lingua luteo seu melino colore sunt. rostrum nigrum & concolores digiti. ventris color ex nigro cinereoq; mixtis (constare videtur. Albertus enarrans Aristotelis de hist. anim. caput 19. libri 9. pro merula hac fusca ipse monedulam montanam interpretatur, cum merulam dicere debuisset) nomen leneos ponit, cui in Græco nihil respondet. nisi φῶς forte ita deprauatū sit. nā Theodorus φῶς legit quod est fuscus. codices vulgati φῶς habet, quod est paruus: quod nō probo, quū mox sequatur, magnitudine paulò minor.

B.

Aristoteles turdum *tricháda* merulæ æqualem facit, Athenæus. Merula tota valde nigra est, solo rostro aureo, Kiranides: nigra aliquatulum, fusca pectore, Albertus. Hyeme ex nigra redditur ruffa, (ruffescit, Plinius,) Aristot. Ζαυδὸς (ὡς Ζαυδός, Ælianus) ἐν μέλανος γίνεται, Aristot. & Clemens in Pædagogo. Varinus *cossyphon melanosticton* esse scribit. Hæc auis croceum quantulumcunque colorem habet in pectore, (rostro potius:) reliquum verò corporis occupat nigredo, Autho de nat. rerum. Rostrum & pedes crocei habet coloris & multum nitentis, Albertus. Rostrum anniculis in ebur transfiguratur, duntaxat maribus, Plin. Rostrum singulis annis mutant in candorem, Author de nat. rerum.

C.

Merula versatur in locis densis, confitis arboribus & spinetis, & in fissuris lapidum, Albertus in Aristot. de hist. anim. 9. 11. vbi Aristoteles hæc omnia de trochilo tantum scribit.

De eiusdē
cantu.

¶ Merulæ cantu valent, Ælianus. Dulcisonæ sunt, & æstate multum canunt, Kiranides. Merula dicebatur olim medula: quia mirabiles vocis modulos reddit, maximè cum vernum tempus imminere prospexerit. nam hyeme tacet, tantummodo balbutiens, Author libri de naturis rerum. Merula domestica dulce canit, & vocis amœnitate seipsam oblectat, Idem. Clausa ergastulis propter pinguedinē diutius cantat: & tunc contra naturā carnibus vescitur, & propter eas libentius cantat, Albertus. Cantui educatur, Volaterranus. *Et merulus modulans tā pulcris concinit odis: Nocte ruente tamen carmina nulla canit*, Author Philomelæ. Aues quædam per anni tempora tum colorem tum vocem mutant, ut merula quæ ex nigra ruffescit, & vocem cohibet, (τὸ φωνὴν ἔχει. Gaza vertit, vocem reddit diuersam.) canit enim æstate, per hyemem verò strepitat, & tumultuantem ædit vocem, Aristot. Gaza aliter, Strepitat enim per hyemem cum per æstatem tumultuans cantet. sed Græcè legitur: Εἰ μὲν γὰρ τῷ θερεὶ αἰεὶ, τῷ δὲ χειμῶνος παταγεὶ καὶ φθέγγεται θορυβῶδες. cui lectioni astipulatur etiam Ælianus, Κόσσυφος θερεὶ μὲν αἰεὶ, χειμῶνος δὲ παταγεὶ καὶ τεταραγμένον φθέγγεται. & Clemens in Pædagogo, Παταγμηκὸς ἐξ ὧν αἰεὶ γίνεται. Item Plinius qui sic transtulit, Canit æstate, hyeme balbutit, circa solstitium muta. Merularum genus alterum vndiquaq; nigrum est, (fuscum videtur intelligere:) alterum rostro cereo, quod & magis canorum est, Oppianus. In Cyllene cossyphi penitus albi reperiuntur: à comicis autem qui ita appellantur ex alio genere auium sunt, non canori, Pausanias in Arcadicis. Κοψίχης σίχης apud Pollucem legimus. Οἷα πικρίσι καὶ τρέχουσι ἀγακαραότες, Aristophanes in Auibus de merulis. Philostratus in vita Apollonij lib. 7. adolescentem quendam scribit philomelas & merulas docuisse hominum voces imitari.

Cibo.

¶ Merula domestica contra naturam carnes comedit, Author de nat. rerum & propter eas (pinguescens) libentius cantat, Albertus. iisdem quibus collurio vescitur, Aristot. Myrtis, lauris & cupresso confitis nemoribus gaudet: & læta populo, picea pinuq; frondosa, deniq; hedera se oblectat, Oppianus. Vermes & locustas edit, Elluchasem. Pomis sorborum, & orni sambuciq; acinis etiam vescitur. ¶ La-

Volatu.

uare amat, & plumas rostro purgat, Author de nat. rerum. ¶ Aues quædā saliant, ut passer, merulæ, Plinius. Merum, solum antiquis: vnde & auis merula, quod ioliuaga & solitaria pascitur, Festus: quod, mera, id est sola volitat, Varro. Hyeme volare vix potest propter pinguedinem, Author de nat. rerum.

Latita-
tione.

¶ Plumas non exuit sicut cæteræ aues, Idem. Pennas non mutat contra naturam auium, Albertus. ¶ Merula hyeme latet, Aristot. Quædam cum æstate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ, sicuti sturni, turdi, merulæ &c. Aristoteles. Ab-eunt & merulæ turdiq; & sturni simili modo in vicina. sed hi plumam non amittunt, nec occultantur, nisi sæpe ibi (aliàs, nisi spe cibi) quo hybernū pabulum petunt, Plinius. sed Platina sic legit, Occultantur hæc

hæc animalia sæpibus, ibiq; hyberno tempore pabulum quærunt. Merulæ aliquando in angustis montium locis latere consueverunt, Georg. Agricola. ¶ Parasitus quidam in Aristophontis Pythagorista apud Athenæum inter cætera de se gloriatur, si frigus sub dio ferendum sit, se *côpsichon*, hoc est merulam, esse. Ὁ παῖθεος χειμῶνα ἀγρύνν νόψυχος. ¶ Merula bis anno parit. sed eius primi partus intereunt frigore hyberno: omnium namque avium prima hæc parit. posteriorem autem partum educat, & feliciter ducit ad finem, Aristot. Merulæ bis anno pariunt, Plinius. Ante exactam hyemem foetificant, Oppianus. apud nos ferè Martio vel Aprili, ut aucupes narrant. *Fatator* (deprauatum nomen conijcio, nec aliam avem quàm merulam indicare) ante alias aves parit: sed oua eius prima frigore pereunt, secunda excludit & pullos educat, Author de nat. rerum. ¶ Nidum durum & quasi glutino quodam firmatum construit merula. ¶ Lauri folio fastidium annuum purgat, Plinius. ¶ Mali punici grano perit, Ælianus.

D.

Philostratus in vita Apollonij de adolescente quodam scribit, qui merulas docuerit sermonem humanum imitari. ¶ Merulæ & turdi (turtures, Aristot.) amici sunt, Plin. Rubeculam audio (cui à rubente pectore nomen vulgus imposuit) merulam amare, eamq; sequi, & noctu ferè iuxta merulam aut in proxima arbore quiescere. Merulam crex impugnat. nocet enim ipsi pullisq; Aristot. Merulas, turdos & garrulos (picarum generis) præcipuè infensas esse nocturæ aiunt, & ad eius clamorem mox aduolare.

E.

Accipitres capiunt merulas, turdos, &c. Crescentiensis. Merulas (inquit Oppianus in Ixeuticis) & canoras lusciniæ capere licebit laqueo inter densa fruteta collocato, quem bini orbes constituent, sub intortis sinibus retis latentes, & marinis retibus, quæ *ὑποχῆς* vocant, similes. Intenduntur etiam longissimi nerui bubuli, posita in medio virga, à neruis funiculus & laqueus suspenduntur. Ad hæc esca imponitur vermiculus aliquis, aut lubricus, qua inescata avis illaqueatur, & omnibus illis quæ ad capturam destinata erant, circumactis, detineatur. Cæterum in merulas alium etiam captionis modum adolescentes excogitarunt. Scrobem hyeme fodiunt, cum avis maximè cibi inops est, & oliuæ aut lauri baccam iniiciunt, ac propè testæ fragmentum vel lateris ponunt: scrobi item paxillum inserunt, quo testas binas intendunt. Apponitur & altera avis laqueo ligata. Sic omnino merula famelica aduolabit, & scrobem subibit, Hæc ille. ¶ Merula cantui educatur, Volaterranus. *vide in C. Varro de re rust. 3. 5. ad cantum.* ornithotrophion operosissime describēs, Intra rete (inquit) aves sunt omne genus, maximè cantrices, ut lusciniolæ ac merulæ, quibus aqua ministratur per canaliculū, cibus obijcitur sub rete. Merulæ quomodo clausæ saginentur, in Turdis leges. ¶ M. Varro principatum dat ad agros lætificandos turdorum (& merularum, ut ipse Varro habet 1. 38.) fimo ex auarijs, Plinius.

F.

Tum pectore adusto Vidimus & merulas poni, & sine clunepalumbes, Horatius 2. Serm. Galenus in libro de cibis boni & mali succi, merulas numerat inter cibaria laudata, & neq; tenuem neq; crassum succum gignentia. Merularum caro durior est quàm perdicis, columbæ, gallinæ, &c. Idem libro 3. de alimentis. Alium astringit, Celsus. Merulæ improbantur in cibo, eò quòd vermibus & locustis pascantur: vnde carnis acrimonia in eis percipitur, & odor ingratus. sed neq; colore placent, deteriores dis, (id est alaudis,) Elluchasem, ex quo etiam Mich. Sauonarola quædam repetijt. Turdorum & merularum carnes sunt calidæ & siccæ in fine primi gradus, vsque ad principium secundi, ut Iesus docet. Eligi debent pingues & laqueo vel retibus captæ secundum Baldach. nonnulli præferunt capias cum aue, (noctua.) Difficiles sunt concoctu: quod cauetur si in iure humectante decoquantur. Merulæ quidem turdis (ego turdos merulis prætulerim, quod & Volaterranus facit: merula sturnis) sunt meliores, Mich. Sauonarola Merulæ tardè concoquuntur, parū alunt, melancholiā augent, Platina. Mèdici Salernitani inter aves laudatas eam numerant. Arnoldus tenerā eligit. Alexander Benedictus etiā pestilentia tempore eam laudauit. Arnoldus interdicat eius cibo illis quos hæmorrhoides crebrò vexant, & maximè pulsantes. ¶ De merulæ coctura, dicetur aliquid in Pauone. Merulas assabis: sed & si elixentur cum pipere & saluia, non insuaues videbuntur, Platina. ¶ Ad artocreas è merulis: Accipe caseū optimum, & indito in auem medullam bubulam, lardum minutatim incisum, & gingiber, Coquus Gallicus.

G.

Merule torminosæ in cibo profunt, Marcellus. Turdus inassatus cum myrti baccis dysentericis medetur: item merulæ, Plinius. Oleum vetus in quo merula discocta est donec dissoluatur, inunctum opisthotonon & ischiadem curat, Kiranides. Merularum (sturnorum potius, quos oryza pasci ut fimo eorum crocodilea adulteretur, Dioscorides meminit) qui oryza vescuntur, fimo tritus & cum aceto mixtus, morpheæ nigræ impositus & lentiginem quoq; extirpat, Hali.

H.

¶ a. Merum solum antiquis, vnde & avis merula, quòd soliuaga est, & solitaria pascitur, Festus. Isidorus merulam ait antiquitus *medulam* vocatam eò quòd moduletur. Merulæ nomine fœminino mares quoq; sunt, Varro. Τῆς, merula, Hesychius & Varius. Brenthum aliqui merulam interpretan-

E c 2

tur, idem. vide in Brentho supra inter Anates. *Sisofigius* auis merula, Syluaticus. mihi potius motacilla videtur, voce corrupta à Græco σισοφυγίς. Pausanias Bœoticarum gallinarum duo genera describit, quorum alterum cossyphos, id est merulas appellat, à colore scilicet atro.

Homonyma.

¶ Fungos qui riguis prodeunt, longo pediculo, callo corporis in turbinem mucronato, Galli vulgò *merulios* vocant, non à merula aue, sed à metæ figura, quasi *metulios*, vt Ruellio placet. ¶ Est & merula saxatilis piscis Plinio, nimirum à colore auis dictus, quem Græci ab eadem aue cossyphon nominant. A merula merulatim pro solitariè dicimus, Grapaldus. ¶ Cornelius Merula consulari familia ortus nominatur à Varrone de re rust. 3. 2. Georgius Merula Alexandrinus vir inter vtriusq; linguæ cognitione claros floruit circa annum Salutis 1494. ¶ Merula fluuius est qui Albingæ ciuitatis latus alluit, alio nomine Centena dictus, quia centenis amnis augeatur.

¶ b. Caprimulgi appellantur aues grandioris merulæ aspectu, Plin. Merula sandaricino colore, Næuius apud Festum. sed color sandaracæ rostro merulæ duntaxat conuenit.

Historia de merula nouem voces exprimente.

¶ c. Euolare merulas, Cicero 5. de finibus. ¶ Κόασυφοι ἀχεῦσι ποικιλόπτεαυλα μέλη, Incertus in epigrammate. ¶ Ferunt merulam quandam olim adeò excelluisse in nouem modis vocum, quibus omnis cantilena componitur, exprimendis, vt nullus hominum perfectè illam imitari potuerit: eamq; quasi ostentantem sæpe in præsentia hominum nouem ordine notas formasse, Albertus & Author de nat. rerum. Homerum infantem Ægyptijs parentibus ortum fabulantur, cum mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea nocte nouem voces diuersas ædidisse, hirundinis, pauonis, columbæ, merulæ, &c. vt recitauit in Columba liuia ex Eustathio. ¶ Herbarum quas à radicis figura testiculos & satyria vocant, ex spermate turdorum & merularum nasci videntur, Hieron. Tragus.

¶ In merulam quercui insidentem Argentarij epigramma.

Μηκέτι νυῦ μινύειζε τῷ δῶδ' δρυϊ, μηκέτι φάνη

Ε' χθρόν σιιτόδε δένδρον. ἐπεὶ γεοδ' ἀμπελος ἐνθα

Κείνης τὰ ρσὸν ἔρειπον ὅτι κλάδον ἀμφί τε κείνῃ

Δρῦς γὰρ ἐπ' ὀρνίθεσσιν ἐφ' ἑρπύλλον ἀνὰ ρσὸν ἰξόν.

¶ e. Archiæ epigramma in merulam quæ è reti euasit turdis detentis.

Αὐταῖς σὺ κίχλησιν ὑπὸ φραγμοῖο διωχθεῖς

Καὶ τὰς μὲν σιωπῆσιν ἀνέδρομος ὥχμασε θάμνι γέ,

Ἰόν, ἀοιδὸν πόλων ἔτυμον γένος. ἢ ἄρα πολλὴν

Κλωνὸς ἐπ' ἀκροτάτῃ κόασυφε κεκλιμῆτος.

Α' ντέλλει, γλαυκῶν σύσκιος ἐν πετάλων.

Μέλπε, λιγυρὴ πρὸς χέων ἐν τόματος κέλαδον.

Ἡ δὲ, βότρυς. τέργῃ δ' ὑμνοπόλεις βρόμος.

Κόασυφος ἡερίης κόλπον ἔδυ νεφέλης.

Τὸν δὲ μόνον πλεῖστ' αὐθι μεθῆκε λίγων,

Καὶ κωφὰ πτηνῶν φροντίδ' ἔχχει πάγα. Extat

hoc libro 1. Anthologij, vbi etiam aliud Pauli Silentarij eiusdem argumenti legitur.

¶ Testudo fit magna, in qua millia aliquot turdorum ac merularum includi possint, Varro.

¶ Τοῖς τε κοψίχοισιν εἰς τὰς ρῖνας ἐγχεῖ τὰ πτερά, Aristophanes in Auibus. vbi Scholiastes, Merulæ (inquit) cum oua pariunt, pungunt ea. quamobrem aucupes pennas eis inferunt, vt rostra pennarum mollitie hebetent. vel ne pituita laborent, (ἵνα μὴ κορυζῶσι. lego κορυζῶσι.) aut iugulatis pennas inferunt, vt ab illis suspensæ ab omnibus conspiciantur.

¶ f. Apud Nicostratum quidam emi ad cibum iubet, νηθία ὃ κοψίχης. Κομφία, carnes merularum, Hesych.

¶ h. Σὺ κοψίχῳ γ' εἰσὶν σκάριον ἄπο τε πλῆρω, Aristoph. in Auibus. Scaphium (inquit Scholiastes & Suid.) tonsuræ genus est, κατὰ τὴν γῆν. ὃ δὲ κῆπος, τὸ πρὸς μετώπῃ κεκοσμηθῆναι.

¶ V E N A T R I X auis (A' γεῦς) venatica & captiosa, colore nigro. merulis affinis est, &c. vide supra post Laniorum historiam.

Caprimulgus merularum genus.

¶ Est quoddam merularum genus quod CAPRIMVLGVS vocatur. Albertus. Aristoteles magnitudine tantum merulæ caprimulgum confert, ita vt paulò maior sit. alioqui auis nocturna est.

De aue venatrice allectas suo cantu auiculas inuadete.

¶ Est etiam merulis affine genus quoddam venaticum & captiosum, colore atrum, splendide canorum: rectè ex eo venaticum appellatum, quòd ex auibus multas sui cantus permulsione ad se alliecit, & capit: cuius ingenitæ sibi præstantiæ hæc auis non ignara, eo naturæ munere ad se voluptate & cibo explendam vti videtur: nam ex sui cantus auditione & bellissimas oblectationes habet, & aucupio & venatione proximè ad se accedentium auicularum exsaturatur. Quòd si nando quisquam hanc captam concluderit in caueam, non modo canere omittit, verum etiam pro seruitute sua à venatore pœnas silentio sumens, muta permanet atq; elinguis, Ælianus.

Merula aurea Brabandis. Merula alpina Italica. Merula nonalium Germanis dicta.

¶ Brabandi vulgò aues quasdam totas lutei vel aurei coloris, vt audio, Goldmerles / hoc est MEVLAS aureas vocant, vel OLIMERLES. Ego hanc auem esse puto quæ obiculis quibusdam Latinis scriptoribus *oriolus* dicitur, quam Plinius videtur picorum generi adnumerare. sed ea nigrum colorem in alis habet, non tota aurea est.

¶ Verbani lacus accolæ Italico sermone MERVLAM alpinam nominant auem, merle alpadic, quam nos supra Caryocatacten appellauimus. sed merulam torquatam potius sic vocadam conijcio.

¶ Auis quædam Germanis vocatur Brachvogel vel Brachamsel, id est MERVLANOUALIVM, quòd in noualibus agris ferè degat, & circa loca palustria, rostro & cruribus oblongis, corporis reliqui specie vel magnitudine non dissimilis merulæ puto. vide supra in capite de Gallinulis terrestribus.

MERVLÆ tertia quædã species à Gallis vocatur *merle au collier*. habet enim lineam albã sub gutture versus pectus: quæ totum eius collum ambit. Hoc genus maximè abundat in valle Morienna & vallibus Sabaudia, Bellonius. Apud nos etiam circa montes reperitur: & vulgò nominatur *Ringamsel* hoc est, merula torquata, vel *Waldamsel*, id est merula syluatica. Magnitudine ferè & colore turdi est, inter collũ & pectus parte prona plumas habet albas duorum digitorũ latitudine. reliqua pars tota inferior varia & maculosa est, nigris in medio pennis, ambitu albis, rostrum inferius subflauum, tota pars superior fusca, alarum pennæ margine extrinseco albicant, præsertim quæ in medio sunt. Avis barbata est vt turdus. Nomina ei apud nostros diuersa, *Birgamsel*/ *Steinamsel*: hoc est, merula montana, merula saxatilis. *Rosamsel*, quod in syluis vermiculos quærat in fimo equino. *Rureramsel*, forte quòd circa Curiam Rhætorum in montibus degat. sed *Birgamsel* vocatur etiam merula fusca non canora, de qua supra in Merula A. Italis quibusdam *merulo alpestro*. Quidam vir doctus monuit me per literas hanc auem quam merulam torquatam nomino, in Frisia vocari *ein Krametsmerle*/ quòd cum turdis quos *Krametsuogel* appellant aduolare & discedere credatur. nusquã enim in regionibus Frisiz finitimis nidus eius reperitur, & nisi memoria fallit, non habet in collo torquem, sed in pectore maculam albam prægrandem. Testatur etiam se primo vere audiuisse in Frisia suauiter cantantem.

DE PASSERE SOLITARIO.

EST etiam ex merularum genere quæ similis nigræ sit, sed fusca colore, & magnitudine paulò minor. versari hæc in faxis & tectis solita est: nec rostrum rutilum vt merula habet, Aristot. Merula fusca, id est nec nigra nec alba, passer solitarius est à recentioribus dictus: quoniam foliua est, & tecticola, & faxicola, Niphus: cuius sententiæ ego quoq; astipulor. conueniunt enim, genus merulæ, color, magnitudo, & habitatio. Alia, sed huic congener, vt conijcio auis est, de merularum & ipsa genere, in faxis habitans, vnde petrocossyphus, id est merula faxatilis à Græcis vulgò dicitur, à Germanis *Blawuogel*, similiter propter cantum

Blawuogel.

pretiosa, de qua supra in Cyano scripsimus. Est & alia merula fusca, non canora, de qua supra diximus in Merula *A*. ¶ Passer solitarius circa Tridentum merulus solitarius nominatur. Romani merulum stercorolum vocant, quia habitat in latrinis antiquis & rimosis, Albertus. Germani nomen Latinum seruant *Passer solitari*, ab Italis nimirum acceptum. in Germania enim hæc auem nasci non puto, sed ex Italia tantum mitti, vel Rhætia nobis transalpina, quæ Italiam spectat. circa Larium lacum in dumosis rupibus nidulatur: & solitarius degit, non cum alijs auibus, vnde nomen: nec mirum, cum de genere merularum sit, quibus inde nomen quoddam meræ id est solæ volitent. Posset autem vocari *ein Steinamsel*: vel *ein grawe Steinamsel*. Cyanus verò *ein blawe Steinamsel*. Mediolani & Geneuæ in foro aliquando has aues vendi aiunt magno pretio. Passer solitarius Geneuæ si mas fuerit, & cicur, & canere nouerit, nummo aureo venit. Grapaldus imperitè carduelem putat esse passerem solitariū 30 suauiter cantillantem. ¶ Passer solitarius auis est nigra, (fusca,) merula minor, canora: & dicitur solitarius, quia cum nullo sui generis vnquam congregatur nisi tempore generationis. Versatur in parietibus, & cum alijs passeribus coniungitur, & cum eis volat ad pastum, eos qui sui generis sunt omnino cōtemnens, Albertus. Apud eundem falconarius Federici Imperatoris ad remedia quædam vtiuit fimo passeris Indici siue solitarij, vel loco eius passeris communis. Vidi ego iuxta Larium lacum passerem solitarium vel montanum vt vocabant, foeminam ni fallor: quæ eadem cum merula habebat communia quæ cyanus auis, nempe rostrum, pedes, & magnitudinem. caput cinereum ferè: dorsum, ventrem & pectus cœrulea, (versus Solem præsertim:) alæ & cauda vno colore nigricabant. ¶ Passer solitarius, *πρὸς θύον μονάζον* auis aliquanto grandior passere ac subnigrior, solus per domorum culmina incedens, cantu suauis, Calepinus. ¶ Passer solitarius in tecto, Hebraicè (*Zippor boded al gug*.) Psalmo 102. 40 hinc factum puto vt recentiores passerem, quem solitarium cognominant, nomen imposuerint. neque enim apud veteres reperitur.

DE MERULA AQUATICA.

AVIS hæc à nostris appellatur *Wasseramsel* / *Bachamsel*, hoc est merula aquatica vel riuialis. Lucarni & circa Verbanum lacum nomen ei *folor*, vel *folun d' aqua*, Bellinzonæ *lerlichirollo*. Mense Nouembri aliquando captam & in cibum paratam gustavi, saporis erat mediocris, non admodum grati. Vescitur vermiculis aquaticis, illis præsertim quos nostri vocant *Rerderle*: haud scio an etiam pisciculis. ¶ Eandem aut congenerem esse conijcio, quam Turnerus in Alcyone describit, cornicem aquaticam 30 nominans, sturno paulò minorem, & c. cuius verba recensui supra post Cornicem variam. Cognata etiam illa videtur, quam cinclum Turnerus facit, Germani puto *Lyßlister* appellant, cuius effigies inter Motacillas ponetur. ¶ Nostra quidem merula aquatica capite & dorso fuscis est: alis partim nigra, partim cinerea: collo & pectore alba: ventre rubicundo, cum maculis quibusdā albis aut cinereis. cruribus roseis, cauda nigra breui. rostro non longiore ferè quam merularum, nigro: fidipes. ¶ Cæterum Eberus & Peucerus etiam palmipedem auem, minimam in mergorum genere, quam vrinatricem veterum esse putant, Germanicè interpretantur *Wasseramsel* & *Schwarztücherlin*, id est merulam aquaticam & mergulum nigrum. ¶ Georg. Agricola merulam interpretatur *Amsel* & *Sehamsel*, merulam quandam marinam vel maritimam quoq; reperiri insinuans.

Methydrides.

¶ METHYDRIDES, *Μεθυδρίδες*, paruæ quædam aues, Hesych. & Varinus.

DE MILIARIA.

Hac effigies nimis crassa est. Rostrum etiam retius esse debebat, non adeo gibbum, nec ita curvum in summo, sed lenissime, nec ita crassum.

MILIARIA à cibo dicuntur, quòd milio fiant pingues, Varro de lingua Lat. In ornithone præter alias aues quidam alunt miliarias ac coturnices, quæ pingues vaneunt carè, Idem de re rust. Coturnix est avis miliaris, hoc est milio vt plurimum vescitur, Al. Mundella. & sanè licebit coturnicem hoc modo miliarem dicere, si adiectiuè accipias: si verò substantiuè, miliaris nomen est auis à coturnice diuersæ, Varrone, vt iam recitauì, distinguente: quæ nimirum præ cæteris auibz milio maximè farciri soleat: vt quæ hortulanus vulgo ab Italis hodie nuncupatur, *ortelano*. hanc enim alaudæ non dissimilem esse audio, etiam colore, minorem. autumnò captam per mensem milio ali, & mirè pinguescere. Ruellius *linariam* auem vulgò dictam, *miliariam* facit, de qua in *L. Elemento* nobis scriptum est. ¶ Wottonus an eadem sit auis miliaria cum cenchramo dubitat: ego planè diuersas puto, *Cenchramus* quamquam & cenchramus apud Græcos ab eadem fruge nomen inuenisse videatur: sed alij cynchramum scribunt, &c. Diuersa etiam cenchris est, nempe tinnunculus accipiter, *κερχεῖς*: nimirum à varietate punctorum milij instar. cenchritæ verò auium aquaticarum genus milio inescatum capitur. Vide in Accipitre tinnunculo *H.* ¶ Eubulus inter strutharia hoc est auiculas nominat acanthylides, bittacos, spinia, & *κερχηῖδες*: à recto *κερχηῖς*. quæ forte eadem miliaria Latinorum fuerit. quamquam sic etiam scripta hæc vox alibi tinnunculum significet, qui tamen cum parua auis non sit, non potest apud Eubulum intelligi.

DE MILVO.

A.

MILVVM Plinius ex accipitrum genere esse scribit. Vocatur & Miluius. ¶ *Daah*, *איה* & *איה* *aiab*, nostrates Iudæi interpretantur pro generibus miluorum. & *daah* miluum simpliciter exponunt. *aiab* verò miluum rubeum, vulgo *כסלמ*. nostri interpretes vulturem reddunt. Chaldaicè *טרפיתא* *taraphitha* dicitur, videlicet à rapacitate. nam *taraph* rapere significat. Quidam ex Hebræis sentiunt *aiab* à notis insulis quas inhabitet sic vocari. *אי*, *ai* enim Hebraicè insulam significat, *איימ*, *ijm*, insulæ, Paul. Fagius. *Aiab*, *איה*, Rabino Kimhi auis est quæ vulgò *gaza* vel *agassa*, id est pica dicitur, Deut. 14. & Leuit. 11, vbi Chaldaus interpres *taraphitha* transtulit, hoc est vulturem: Arabs *zeda*, *ذرة*. Persa *mar antih*, *مراان سیه*. Septuaginta *κατιν* & *κατινα*, id est miluum. Hieronymus vulturem. *Daiah*, *דאיה*, nomē auis, miluus, Deut. 14. in plurali *daioth*, *דאיות*, Elia 34. Munsterus. *Daiah* auem Elias Leuita suspicatur di-

etiam ab atrore. Deuter. 14. Chaldaeus vertit *daietha*, vel *da-iatha*. Arabs *cheda*, *חרה*. Persa *an-dih*, *אנ דיה*. (vox quidem *dih*, accedit ad Germanicam *Wih*.) Septuaginta prætereunt. Esaiæ autem 40. *ἐλαφοί* (aliàs *ἐλαφοι*, cerui) reddunt pro *douoth*, *דווית*. Hieronymus miluus. Eodem cap. Esaiæ Kimhi interpretatur vulgari lingua *אולטול*, *aultul*. (nimirum *au-stour*, quod Gallis est vultur.) R. Salomon *al torisch*, *אל טורש*, vulturem interpretatur. *Daah*, *דאה*, miluus, auis ob pernicipem volatum sic vocata, Munsterus. à verbo sci-

licet *daah*, quod est volare. hoc nomen in Leuitico cum delta (rectius nimirum,) in Deut. cum rho scribitur. Deut. 14. Chaldaeus vertit *bath kanepha*, *בת כנפא*. Arabs *gadach*, *גדח*. Persa *mar an daah*, *מר אנ דאה*. Septuaginta *gyps*, id est vultur. Hieronymus miluus. Chaldaeus in Leuit. *daietha*, item in Deut. R. Abraham probat eos qui volunt idem esse nomen cum *raah*, *רה*. *Alhada* est auis quæ dicitur miluus, And. Bellunenſ. ¶ *Hasida* vel *chafidah*, Hebraicam vocem Thalmudistæ aliqui *daiah lebano*, id est miluum album interpretantur: & sic dictum volunt quod faciat gratiam siue pietatem cum sodalibus suis, distribuendo eis cibos. vide in Ciconia A. ¶ *Sus* vel *sis* Hebraicè grus exponitur, vel hirundo vel miluus, vt docui in Equo A. ¶ *Anapha*, *אנפא*, veteres Hebræi exponunt genus milui irritabile, quasi deductum nomen sit à verbo *anaph*, quod irasci significat, vt etiam Aben Ezra explicat. nostrates Iudæi vulgò *Trapp*/P Fagius. vide in Ardea A. ¶ *Ardrias*, *burdo* & *aētiros*, nescio quæ vocabula, singula Syluatico miluum significant. postremum à Græco *ictinos* corruptum apparet.

¶ Miluus Græcis *ἰκτῖνος* vel *ἰκτὴν* vocatur. Io. Tzetzes cum de ictino, id est miluo scripſisset, multos hoc nomen ineptè cum ictide (id est viuerra) confundere subiungit. Harpe auis rapax alijs miluus est, alijs miluo similis auis, alijs alia quædam. vide in Harpe A. Miluus auis est quam vocamus harpam, Tzetzes. Harpetos, *Ἀρπετός*, miluus est Cretensibus, Varin. & Hesychius. Aristoteles & Plinius harpen à miluo manifeste distinguunt. Miluus hodie à Græcis vulgò *λῦπι* dicitur, nimirum à lupina rapacitate, Varinus in *ἰκτῖνα*. Bellonius tamen *licadurum* hodie vocari scribit. ¶ Miluius auis Italicè *lo nichio*, *milnio*, Scoppa. *Nibius* corruptè vulgò dicitur, Niphus. Inuenio & *nibbio* scriptum, & *niggo*. *Poyana* quoq; Italicum vocabulum est, quasi *pullana*, ni fallor, à raptu pullorum, haud scio miluus an buteo potius. ¶ Hispanicè, *milano*. Miluos quosdam Hispani regales appellant, Pet. Martyr. ¶ Gallicè *milan*, & *escorffle* quoq; Roberto. ¶ Germanicè *Wy*/Weye: vel vt Peucerus & Eberus scribunt, *Weiser*. Flandris *Wuwe*. Genus quoddam milui Saxonice *Küttelwy* dicitur: Paulus Fagius scribit *Kötelswy* / & miluum rubeum interpretatur. Vulgus nostrum miluum furem pullorum appellat, *Hünerdieb*. Miluus *Wei* vel *Hüuerarh*/ Ge. Agricola. Angli verò accipitris generi, quem rubetarium esse conijcit Turnerus, à dilaniandis gallinis nomen imposuerunt, *hen harroer*. Ego circum accipitrem priuatim gallinis insidiari legisse memini. ¶ Anglicè, *aglede*, *aputok*, *akyte*, Turnerus. ¶ Illyricè, *luniak*.

De varijs
miluorū
generib.

¶ Degeneribus miluorum. Duo miluorum genera noui, maius & minus: maius colore prope modum ruffo est, apud Anglos frequens, & insigniter rapax. Pueris hoc genus cibum è manibus in vr-bibus & oppidis eripere solet. Alterum genus est minus, nigrius, & vrbes rarius frequētans. Hoc genus vt in Germania sæpissime, ita in Anglia nunquā me vidisse recordor, Turn Et rursus in epistola ad me, Miluostales habemus in Anglia, quales nusquā aliàs vidi. Nostrates sunt Germanicis multò maiores, clamosiores, ad albedinem magis vergentes, & multò rapaciores. Tanta enim est nostrorū miluorum audacia, vt panem pueris, pisces fœminis, & sudaria sepibus, & virorum manibus eripere audeant. Imò sæpe pileos hominum capitibus, eo tempore, quo nidulantur, vi auferre solent. Miluorum duo sunt genera: alteros tempestate nostra regales, (nimirum *Kötelswyen* Germani. Hispani etiam regales quoddā miluos appellant. Niphus regalem aquilā quandam à quibusdam pygargum existimari scribit.) alteros nigros, qui & robustiores sunt, Belisarius. ¶ Albertus pro ictino perperam habet *acrinoz* & *lartinoz*: quod (inquit) paruum genus est milui, & vocatur apud nos miluus risus. Ego conijcio illum Germanicam vocem *Sachwy* / sic voluisse interpretari. quæ sicubi in vſu est, cur à risu deriuetur rationem nullam video. etiamsi *sachen* Germanis ridere significat. quin potius suspicor harpam vel milui genus circa aquas & paludes versari solitum, quod *Maswy* nostrum vulgus appellat, id est palustrem miluum, alicubi *Sachwy* vocitari. paludem enim Germani & *Mas* & *Sachen*/quasi lacum, appellant. Eodem in loco vbi Aristoteles (de hist. anim. alicubi) habet, *γαλλυ, κελων, λβουον* imperitè miluorum

miluorum generis facit, barbaris quibusdam vel Græcis potius corruptis nominibus vtens. sic & pro chlorione aue, habet glaro, & genus milui parui exponit. Corone, id est cornix, occidit tapynum, Aristot. Albertus pro tapyno miluum habet. Nostri nescio quod milui genus vocant *орливы*. ¶ Aquilam percnopterum ab alarum notis vel colore dictam, fortè non imperitè ait Albertus miluum esse, Niphus. ego imperitissimè dictum puto. ¶ Astures ex genere infimo aquilarum vel miluorū esse putamus, Paulus Iouius.

B.

Milui ex accipitrum genere magnitudine differunt, Plinius. Miluus ex accipitrum genere ijs- *Descri-*
dem & magnitudine & pennis respondet, Ebe. & Peuce. Buteonem aliqui natura formaq; miluo non *ptio mil-*
dissimilem esse putant. Miluo magnitudo est accipitris, pennæ ruffæ, vngues & rostrum adunca simi- *ui.*
liter, Albert. sed alas curuas & non rectas habet, in quo ab illis differt, Author de nat. rerum. Ictericorum oculi pallidi (*ωχροι*) & nigri sunt, sicut ictinorum, id est miluorum, Suid. Niuosis in locis milui cā-
didi reperiuntur. Scal. Miluo ventriculus est feruentior, Aristot. Iecori eius simul & intestino iungi-
tur fel, Aristot. plerisque toto intestino continetur, sicut accipitri, miluo, Plinius. Fel quibusdam disper-
gitur in hepate, ventre, & intestino inferiore inuoluto primo, vt accipitri & miluo, Albertus. Miluis, vt
magnæ parti auium, lien adeò exiguus est, vt propemodum sensum effugiat, Aristot. Ælianus scribit
marem miluum non inueniri, &c. Volaterranus Ælianus authorem citans, sed falsò. nam Ælianus 2.
45. de vulturibus hoc scribit, de miluis verò mox alia quædam.

C.

Oculos miluinos pro acutissimis Politianus dixit. ¶ Miluum quidam conijciunt fictitio nomi- *De milui*
ne dictum a voce quam ædit. Iugere milui dicuntur cum vocem emittunt, Festus. *Accipiter pipat, mil-*
uis hiansq; lepit, Author Philomelæ. ¶ Milui videntur artem gubernandi docuisse caudæ flexibus, in *voce.*
cælo monstrante natura, quod opus esset in profundo, Plinius. Sunt qui miluum à molli volatu dictū *Volatu.*
putent. *Rahaph*, *רחפ*, motus quidam est, quali scilicet miluus in aërem mouetur immotis alis, &c. Mun-
sterus. Horam integram aut plus eo miluos obseruauimus, non iactatis alis captare prædam, interea
dum Tomaclariæ mulieres scruta lauant ad Garumnā. Hoc Itali aucupes *tendere* vocant, Galli *planare*.
Elata namq; ea ex parte paulisper ala, motum aëris in reliquum etiam corpus excipiunt. atque ita susti-
nentur. ¶ Rapacissima & semper famelica hæc auis est, Plinius. carniura, Aristot. Insidiatur auibus *Rapacita-*
domesticis, maximeq; pullis gallinaceis & anserinis, & quos incautos viderit, statim rapit. Sectatur et- *te & cibo.*
iam cadauera, quare circa coquinas & macella volitat, vt si quid carnis crudæ projiciatur foras, mox ra-
piat, Albertus & alij. Nullum genus falconum cadaueri insidet sicut faciunt aquilarum & miluorum
genera, Albert. Miluus auis est quam vocamus *harpam*, rapiens pullos gallinarum, Io. Tzetzes. Miluus
cubitus (videtur vox corrupta) cum à nido egreditur, perfectis iam alis, aues magnas venatur: & cum
validior fuerit, debiliores tum capit. tandem cum ad summum vigorem peruenit, muscas, culices, ac
lumbricos terrestres captat, & tunc fame moritur, Iorath. Fertur etiam vulgò miluum primo anno
adeò audacem esse, vt nihil mortuum gustet, secundo nihil viuum præ metu, tertio fame mori. Ve-
scuntur & glande aues quædam vncorum vnguūm, pomisq; multæ, sed quæ carne tantum non vi-
uunt, excepto miluo, Plinius. In Ægypto palmulis etiam vescuntur, teste Bellonio. ¶ Miluus quan- *Potui.*
doq; visus est bibere, sed rarò, Aristot. Miluum aiunt ex solis aquis pluuiialibus bibere, eo solum tem-
pore quo pluuia cadit, Io. Tzetzes. Punicæ malo nunquam eos insidère ferunt, & ne aspectum qui- *Quare*
dem eius sustinere. Fertur autem, si credere dignum est, virum quendam amissa vxore, ex qua fili- *milui pu-*
am nomine Siden (*sic* etiam malum punicum significat) suscepit, libidinis affectu in filiam arsisse. *nica malo*
illam verò ne à parente contaminaretur super materno sepulchro sese iugulasse. postea verò dijs hunc *non insi-*
casum miseratis, terram de sanguine arborem produxisse: & patrem mutatum in miluum, calamita- *deant.*
ris suæ monumenta refugere, nec insidere huic arbori, Oppianus. ¶ Milui hyeme ad loca tepidiora *Fabula de*
abeunt, si vicina sint: at si remota fuerint, non mutant sedem, sed se ibidem condunt. Iam enim de *patre Si-*
angustijs vallium euolasse, cum primum apparerent, visi sunt. Sic & hirundines, Aristot. Miluis *des in mil-*
de genere vncò paucis quibusdam diebus latet, & noctua, Idem. Hybernis mensibus latent, non ta- *uum mu-*
men ante hirundines abeuntes, Plin. In libya circa fontes Nili milui & hirundines perennant, He- *tato.*
rodorus libro secundo. id est non recedunt inde per hyemem, quòd regio admodum calida sit. Ac- *De eiusdē*
cidit in quadam sylua superioris Germaniæ, vbi incisa quercus putrida, inuenta est plena hirundinibus, *migratio-*
& fuit multus puluis ligni putrefacti in quercu. & similiter visum est de miluis. miluus enim ad bre- *ne & la-*
ue tempus latet, ita vt multi ipsum latere nesciant. Aues sua tempora norunt, quando scilicet ad ca- *titatione.*
lida loca festinantes, rigorem hyemis debeant declinare, & principio veris ad regiones solitas redi-
re. Vnde scriptum est, Miluus non apparet nisi in æstate, sicut ne turtur & hirundo. In hyeme nan-
que manent in nido, vel latent in cauernis arborum, vel ad alia loca calidiora se transferunt, Author
Glossæ in Hieremiam. Hyematum Alexandriam hirundines, miluos (quos *regales* Hispani appellant)
cæterasq; volucres, pontum hyeme adueniente à nostris regionibus Europæis transuolantes, tendere
cognoui, Pet. Martyr. Cuculi tempus habent & ipsi veniendi miluorum scapulis suscepti propter
breues & paruos volatus, ne per longa aëris spacia fatigati deficiant, Isidorus. Milui in Ægypto ni-

Partu. nascant dum absunt à nostris regionibus. & illic adeò mausueti sunt, vt ad fenestras vsq; domuum aduolent, & dactylis pascantur. Æstate in Europam transeunt, vt Solis æstû declinent, Bellonius. ¶ Pariunt milui bina magna ex parte: interdum tamen & terna, totidemq; excludunt pullos. sed qui ætolius nuncupatur, vel quaternos aliquando excludit, Aristot. Sed Plinius 10. 60. *ægolius* legit, quod est vlula, non ætolius. Singulos ferè parit, nunquam plus ternos, is qui ægolos vocatur quaternos, Plinius ibidem: cuius loci lectionem nos ex Aristotele sic restituiamus, *Miluis binos ferè parit, nunquam plus ternos*, &c. Vicenis diebus incubat, Aristot. & Plinius. Nilui rhamnum nidis suis imponunt ceu fascinationis remedium, (vel nescio contra quas noxas,) Ælianus. ¶ Traduntur à solstitijs affici podagra, Plin. *Morbis.* Arthritica auis est & podagrica, ideoq; timida: & latet aliquando, circa solstitia frequentius, quòd tunc morbo (podagræ) magis obnoxia sit, Albertus. Certo anni tempore magnum in pedibus dolorem patitur, Oppianus.

D.

De eiusdē auis audacia. Impudentissimi omnium milui sunt, qui etiam ad hominum vsq; manus prouolant, Oppianus. Buteones paulò minus audaces miluis sunt. remotius enim à domibus prædantur, Stumpfius. Viribus & audacia destituitur miluus, nisi quòd pullis domesticis insidiatur, Albertus. Aquilæ quædam non solum aues viuas, sed etiam mortuas degustant: & hæc declinant ad naturam & ignobilitatem miluorum, Albertus. Miluus audax est in paruis, timidus in magnis. fugatur à niso, quamuis triplo maior illo, Author de nat. rerum. Primo ætatis suæ anno animosior esse fertur, deinde paulatim timidior fieri, ita vt tertio anno etiam fame intereat. *vide supra in C.* ¶ Notandum in miluis, nihil eos vnquam esculenti rapere ex funerum ferculis, nec Olympiæ ex ara, ac ne ferentium quidem manibus, nisi lugubri municipiorum immolantium ostento, Plinius. Miluus in rapinas faciendas eminensissimus si superior extiterit. carnes è macello rapacissime aufert: ex Olympiæ tamen aris (de carnibus Ioui sacrificatis, in Græco legitur, nulla Olympiæ mentione) eas nunquam attingit, Ælianus. Meminit & Pausanias in Eliacis: & Aristoteles in Mirabilibus, Miluos (inquit) esse aiunt in Elide, qui carnes ab illis qui per forû gerunt rapiant, sacrificatis verò abstineant. ¶ Cum harpa miluus amicitiam seruat, Aristot. & Ælianus. Communes inimiciæ harpæ & miluo contra triorchin, Plinius. Habent & cuculi veniendi tempus miluorum scapulis suscepti, propter breues & paruos volatus, ne per longa aëris spatia fatigati deficiant, Isidorus. Vulpem & miluum inimicitias exercere aiunt: forte quia ambo rapiunt gallinas, Stumpfius. Miluus cum coruo dissidet. eripit enim miluus à coruo quicquid tenet, vt qui & vnguibus sit præstantior, & volatu. ita fit, vt eos quoq; victus ratio faciat inimicos, Aristot. plura leges in coruo D. 3. Gallus cum cantu suo terreat leones, & basiliscos exanimet metu, miluum tamen timet, Ælianus. Gallus contra serpentes & miluos pro gallinis dimicat.

E.

De miluorum venatione. Milui capiuntur vt accipitres: lege in Accipitre E. Quomodo irretiantur milui & aquilæ, & aliæ aues quæ cadauera appetunt, Crescentiensis præscribit 10. 22. Miluorum venationem primus demonstrauit Alfonsus rex Neapolitanus patrum nostrorum memoria, commissa in aëre falconum (magnum accipitrum & falconum, Volaterranus) cum eis pugna, Niphus. Volatilis aucupij (per accipitres & falcones) studiû hodie flagrantissimû est, ita vt nec ardeæ nec milui intra nubes conditi, euadere humanas manus possint, Budæus. Milui nigri regalibus vulgo dictis robustiores sunt, vt quamuis etiâ ad terram vsq; capti, & à sacris falconibusq; circumacti, per aëra descendant, à falconum tamen manibus quandoq; euadant. Capiuntur autem præcipuè à sacris qui bini se inuicem iuuant, Belisarius. ¶ Coruorum & miluorum pulli apud Indos quomodo cicurentur & instituantur ad prædam hominibus adferendam, leges in Aquila E. ex Æliano. ¶ Milui olim veris ineuntis signum erant: *vide infra in Prouerbio*, Prouolui ad miluos. ¶ Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, vt & aliarum quæ cadaueribus vescuntur, vulturum, miluorum, &c. Niphus. Milui ludentes & spatiantes in aëre, alter cum altero volando, significant calorem, siccitatem, aërisq; serenitatem, Gratarolus. ¶ Reptilia abiguntur si milui fimus cum styrace suffiatur, Florentinus in Geoponicis.

F.

De alimentis. Auicenna miluinam carnem crassam esse scribit: & alibi, duræ carnis. ¶ Miluus in sacris Deuter. 14. & Leuit. 11. cibo interdicitur. Moses in Lege miluum inter alias aues rapaces mensis Hebræorum abdicauit, innuens (vt Barnabas exponit) non oportere coniungi vel assimilari hominibus illis, qui non labore ac sudore victum comparant, sed rapto & iniquitate viuunt, Clemens Stromat. 6. & Pædagogi 3.

G.

Remedia ex yssidem. Surculus ex nido milui puluino subiectus dolentis capiti prodest, Plinius & Marcellus. Ceruicis neruis & opisthotono ex milui nido surculus vitis adalligatus auxiliari dicitur, Plinius. De miluo quidam affirmant, si inueterato tritoq; quantum tres digiti capiant bibatur ex aqua, podagram sanari. aut si pedes sanguine miluino aut palumborum vrtica trita permixta illinantur: vel pennis eorum cum primum nascuntur tritis cum vrtica, Plinius & Marcellus. Milui caput aiunt podagricos iuuare, si quis eius siccati absq; pennis, quantum tribus digitis capitur, ex aqua biberit, Galenus ad Pionem. & Ægineta

neta lib. 7. in κεφαλαί.) Ad comitalem, Milium in olla cremato viuentem, cineremq; propinato, & sanabis, Galenus Parabilem. 2. 3. ¶ Milui iecur ad inunctiones oculorum vitiorum laudatur, Plinius. *Ex iecore.* vt quidam citant. Ad comitales prædicatur iecur milui deuoratum, Plin. Ad comitalem, Milui iecur exustum & tritum ex aqua potui dato, Galenus Parabilem 2. 3. Aridum tribus obolis in aquæ mul-
 sæ cyathis tribus potum opisthotonos fieri prohibet, Plinius. ¶ Qui in Venerem infirmior erit, testi- *Ex testi-*
 culos millonis (miluum vel buteonem videtur intelligere. *vide in Buteone G.*) ex aqua fontana quæ *culis.*
 perennis est, cum melle decoctos edat ieiunos per triduum, statim remediabitur, Marcel. Fimus mil- *Ex fimo.*
 uorum articulorum doloribus illinitur, Plin.

H.

a. Miluus dicitur quasi mollis auis, scilicet viribus & volatu, Isidorus. quidam fictum hoc no- *Etymon.*
 men ab eius voce putant. ¶ Ἰκπινός legitur media producta in Auibus Aristophanis. Sæpe proparoxy-
 tona hæc vox mihi reperta est: sæpe etiam penanflexa. Eustathius in Iliados ρηὸ, Ἰκτινὸν inquit viri no-
 men esse, quod similiter vt auis nomen & scribatur & penanflexatur. Ἰκπινὰ significat auem quam
 Græci vulgò *lupam* vocant, ὡς τὸ ἰκνέμεν. Plato proparoxytonum facit, vt Aristophanes quoq; in
 hoc senario Ἰκπινὰ παντόφθαλμον, &c. Varinus. sic & Clemens tertio Pædagogi Ἰκπινὰ nominat à recto
 Ἰκπιν. Ἰκπινὲς penanflexum, apud Pausaniam in multitudinis numero. Ἰκπινός, Ἰκπίνος, Pergæis, Hesych. *Synony-*
 Harpe etiam & harpetos nonnullis miluum significat: *vide in A. Βαθυρρήγῳ*, miluus Lydis, Hesych. I- *ma.*
 tali & Hispani hodie genus miluorum infirmius regales nominant. Δίκτυς, miluus apud Lacones, He-
 sychius & Varinus. Sunt & dictyes semel Herodoto nominatæ, quadrupedes viuiparæ, vt conijcio, de
 quibus alibi diximus. Εἰλανός, miluus, Hesych. & Varinus. Κασαυθήριον (Varinus duplici scribit) mil-
 uus, Idem. Item σκίλλος apud eosdem. ¶ Albertus epilaidem auem genus milui temere interpreta-
 tur, & tympanum genus milui parui.

¶ Epitheta. Rapidissima volucris miluius, Ouidius 2. Metamor. *Hinc præpè summa rapax mil-* *Epitheta.*
uus in astra volat, Martialis. *Raptor ab æthere miluus*, Politianus. Ἰκπινὰ παντόφθαλμον ἄρπαγα τέφρων, A-
 ristophanes vt citat Varinus.

¶ Miluus de homine rapaci dicitur per translationem. Plaut. Rud. Vidi petere miluium, etiam *Deriuata.*
 quum nihil auferret tamen. Idem Penul. Tene sis me arctè mea voluptas, malè ego metuo miluos,
 Mala ista bestia est, ne fortè me auferat, pullum tuum. ¶ Miluinus, adiectiuum, quod milui est, Ma-
 dida quæ mihi apposita mensem miluinam suggerant, Plautus Menæh. Miluinus pullus, per translat.
 Cicero ad Q. Fratrem. Hieracites gemma alternat tota, miluinis nigricans veluti plumis, Plinius. Aqu-
 linus, quod ad aquilam pertinet, aut quod est aquilæ simile. An tu inuenire postulas quenquam cocum,
 Nisi sit miluinis, aut aquilinis vngulis? Plautus Pseud. id est rapacibus. ¶ Miluina, genus tibiæ acutissi-
 mi soni, Festus.

¶ Pes miluinus herba à Columella in vsum colligi & reponi iubetur, sed qualis sit non explicuit. *Pes mil-*
 Ruellius cornu ceruinum hodie vocatum eandem suspicatur. Nam extremum folij in articuli aut mil- *uinus,*
 ui pedem articulatur. Nos cornu ceruinum supra coronopodem interpretati sumus in Cornice. Pes *herba.*
 milui herba alio nomine pepanus dicta, folia habet diuisa satis & subalbida, cum flore & capitello ob-
 longo sicut cauda animalis, Syluaticus. sed alia est Plinij pepanus, buglossi folio, pulmonaria Latine di-
 cta, &c. Aliqui dicunt sinonum esse pedem milui, alij *alexandrum* (olusatrum.) sed falsò vtriq; nam pes
 milui seu pepanus folia satis maiora & pinguiora habet, & flores à floribus sinoni satis differentes, mul-
 tos, albos, & simul coniunctos in summo caule, apparentes instar caudæ felis: folia vt Valeriana. Sino-
 num verò floret sicut petroselinum commune, &c. Syluaticus cap. 648. Pes milui similis est aro folijs,
 nisi quòd aron folia cornuta fert, pes milui varia, Obscurus quidam in Synonymis medicinalibus. Pes *Caudæ*
 milui, id est cetrach, Idem. ¶ Hieracium minus rura nostra alicubi vocant *Wyenschwang*, hoc est *milui,*
 caudam milui. *herba.*

¶ Ἰκτινὸς cognominatur quartum genus lupi, à rapacitate nimirum, vt secundum etiam circus.
 sunt enim hæc aues rapaces. ¶ Auis quæ vulgò à nostris *Μασίω*, id est miluus palustris vocatur, vide- *Miluius*
 tur Aristotelis harpe. ¶ Est & miluus piscis Plinio, qui Græcis ἰρηνξ, id est accipiter dicitur, à volatu, *piscis.*
 quem repræsentat, harum auium nomina sortitus.

¶ Propria. *Audit cum magno blateras clamore furisq;* *Mulius*, Horatius lib. 2. Sermonum: vbi *Propria*
 Acron legit *Miluius*, qui parasitus fuerit: Calepinus mulium in eo loco pro mulione accipit. ¶ Miluiū *nomina à*
 pontem Subliciam interpretatur Hermolaus Barbarus. ¶ Ἰκπινὰ, nomen proprium, Suidas. ¶ Ἰκτινὸς, *miluo de-*
 Ἰκπινός Eleusinæ Cereris fanum mysticum apparauit, Strabo lib. 9. meminit huius opificis Eustathius *sumta.*
 quoq; & Græcè Ἰκπινός penanflexum scribi docet. *Parthenon*, id est Mineræ templum fuit fanum ad
 Acropolin curante Pericle conditum, ab Ἰκτινὸ architecto, vt est apud Strabonem. Ἰκτινὸς meminit &
 Vitruuius, Hermolaus.

¶ b. Quod si omni tempore similes miluijs sint stymphalides atq; aquilis, aues mihi videntur *De milui*
 Arabicæ, Pausanias in Arcadicis. Catanances vsus ad amatoria tantum. electa est ad hunc vsum conie- *rapacita-*
 ctura, quoniam arescens contraheret se ad speciem vnguuium milui exanimati, Plinius.

¶ c. Εἰ πὶ ποῖον ἱερεῖον καλεῖς Ἀλῆαίτης καὶ ῥῖπας Οὐκ ὀράς ὅτι Ἰκπινός εἰς αὐτὸ το οἶχρον ἄρπασας; Ari- *te.*

Demilui stophanes in Auib. Solent milui (οἱ ἰκτινοὶ) si quid incustoditū fuerit & rapere, & cum rapuerint in tutum rapacita- aliquem locum secedere priusquam deprehendantur, Xenophon in Hipparch. Miluus in gyrum volat, te. subitoq; se demittit cum in gallinas aut columbas inuolat. *Ducitq; per aeragynos Miluius*, Ouidius Eleg.

2.6. ¶ Miluus thryon comedit, Philes: tanquam remedium scilicet aduersus aliquos morbos.

Similia.

¶ e. Quia non rete accipitri tenditur, neq; miluio, Qui male faciunt nobis, illis qui nihil faciunt tenditur, Terentius in Phormione. Sunt autem verba Parasiti, qui sibi non metuit insidias aut vim ab eo qui eam faceret maiore suo periculo, quā alieno. Aues capiuntur vel gulæ gratia, vel delectationis. tale nihil in miluo aut accipitre, qui ad cibum non expetuntur, quosq; nemo alere vult, quia sunt nimis edaces: nemo habere cupit, quia malefici. Ideo autem tutiores sunt, quia in illis & fructus perditur, & opera luditur.

¶ h. Ut sibi diceret miluium vadariet, Plautus Aulularia. ¶ Arbor erit anima scilicet e corpore migrans apud Platonem, illius qui nutritioni deditus die noctuq; torpuerit: miluus, qui raptu viuet per concupiscentiam, Cælius. Οὐ γὰρ οἱ μὲν ῥάδιον ἐν γῆρα μεταπιθεῖν ὡς ἀφ' αὐτοῦ τὸν λεγόμενον ὡς τὴν ἰκτίναν μῦθον ὅς ὁρνις ὢν ἐπιθεῖται τῷ χρεματίζῃ, ἀμφοῖν ἡμάρτε, ἀρεσκίας τε ἅμα καὶ δεξιότητος, Suidas in Ἰκτι- vos ex autore incerto: in eum qui rationem viuendi in senectute immutat vt videtur. ¶ De patre Si-

Auspicia.

des puellæ in Miluum mutato, vide supra in C. ¶ Εὐχεσθε τῇ Εἴᾳ τῇ ὀρνιθείᾳ, Καὶ τῷ ἰκτίνῳ τῷ ἐπίσχω, Aristophanes in Auibus. ¶ Vescuntur & glande in hoc genere (vncos vngues habentium auium) pomisq; multæ, sed quæ carne tantum non viuunt, excepto miluo: quod ipsum in augurijs dirum est, Plinius. Miluij qui potissimum inter aues gaudent rapinis, sacrificantes in Olympia nulla afficiunt iniuria. Sin autem aliquando rapiantur à miluijs intestina aut carnes, signum inauspicatum sacrificanti putatur oblatū, Pausanias in Eliacis. Vide in D. supra. C. Valerio, M. Herenio Coss. miluus in æde Apollinis Romæ comprehensus est, Iul. Obsequens. Agmen coruorum in futurum excidium retulerunt augures, vt & aliarum quæ cadaueribus vescuntur, vulturum, miluorum, &c. Niphus. Miluus diri maliq; ominis, semperq; infortunia præmonstrare creditus, Alexander ab Alexan. Anno 1442. mense Martio tempore belli Tigurini, cum Badenæ de pace tractaretur, miluus descendens ab æere, notario publico in frequenti foro pileum coloris albi de capite vnguibus violenter surripuit & auolauit, Malleolus.

Prouerbia.

¶ Prouerbia. Quantum non miluus oberret: prouerbialis est hyperbole, de homine supra modum locuplete, cui tantum sit agrorum quantum nec miluus peruolet. Persius de Vectidio: *Dives arat*

1. *Quantum non Curibus, quantum non miluus oberret.* Id imitatus Iuuenalis Satyra nona: *Tot miluus*, inquit, *intra tua pat-*

um non scua lassis, Erasmus. *Quantum non miluus oberret*, Persius dixit: vel secundum prouerbum, quo dici so-

let, *Quantum non milui volant*: vel ὡς ὁλοκῶς ex prouerbio, tantam dicit regionem, quam volans oberret. miluus circumire non possit, Hæc vetus Persij interpres. ¶ Milui & columbæ adulterium. Horatius

2. *Milui in Epodo*, Mirus amor, iuuat vt tigres subsidere ceruis, Adulteretur & columba miluio. παραίμια ἐκ

ὁ colum- τῶ ἀδωάτε, pro summa discordia & naturali impotentia: primū quod aduersum animal columbæ

ba adul- fit miluius: deinde quia columba nulli alij succumbere dicitur, quā cui semel se iunxit, vt inquit Por-

terium. phyrio interpres, & copiosius enarrat Plinius. ¶ Non rete accipitri tenditur, neq; miluio. vide supe-

3. *Non ruius in e.* ¶ Prouoluitur ad miluios, Προκυλινδεῖται ἰκτίνῳ, id est, Adorat miluium. Initio veris prodeūt

rete acci- miluij, quare læti tenues quod iam hyeme sint leuati, prouoluuntur, eosq; velut adorant. Accommo-

pitri ten- dari potest in eos qui noua spe gestiunt. Suidas prouerbij loco commemorat. Item Iuuenalis, *Durate*

ditur neg- atq; expectate cicadas. Sumptum est autem ex Auibus Aristophanis προκυλινδεῖται τοῖς ἰκτίνοις, Cau-

miluio. sam adscribit interpres, docens quatuor partes anni per aues denunciari hominibus, ver attribuit mil-

4. *Prouo- uis*, Erasmus. Ἰκτινος ἐν τῷ Εἰλλύων ἦρχε τότε, καὶ βασιλεύει, καὶ κατέδιδξε γ' ὁ πῶτος βασιλεύων, Προ-

lentur ad κυλινδεῖται τοῖς ἰκτίνοις, Aristophanes in Auibus. vbi Scholiastes, Ineunte vere (inquit) apud Græcos

miluios. miluus apparet, ad cuius conspectum lætati homines, tanquam certum hyemis exactæ signum, inge-

nua ceu adorantes procidebant, sicuti reges adorantur. itaq; icinum regem olim fuisse fingit. Sed hic

honos temporis mutationi potius quā aui habebatur. Et rursus in eadem fabula Aristophanes, Ἰκτι-

vos φανείς ἐτέρων (ἐὰν ὦν) ὥραν ἀποφάνει.

Emble- ¶ Emblemata Alciati, inscriptum *Emulatio impar.*

Altiolam miluus comitatur degener harpā, Et prædæ partem sæpe cadentis habet.

¶ Eiusdem aliud, sub lemmate *Male parta, male dilabuntur:*

Miluus edax, nimia quem nausea torserat esca, Hei mihi mater ait viscera ab ore fluunt.

Illa autē, quid fles? cur hac tua viscera credas, Qui raptu viuens sola aliena vomis?

DE MOLLICIPITE.

MOLLICEPS (Μαλακοκρανὲς, à cranei mollitie) eodem in loco semper sibi statuit sedem, atque ibidem capitur. grādi & cartilagineo capite est, magnitudine paulò minor quā turdus, ore firmo paruo, rotundo, colore totus cinereo. depes (codices nostri habent ἐν πῆξι, quod est pedibus valens) & pen-

nis inualens est. Capitur maxime per noctuam, Arist. Molliceps auis ea est, quæ Lutetiæ vocatur *un-*

gros

gros bec, à magnitudine rostri, à qua etiam nomen in monte Atho nomen sortitur: & alibi in Gallia *un pin- Gros bee.*
son royal, id est fringilla regalis, dorso cinereo, quemadmodum & venatica dicta avis, Bellonius in Sin- *Pinson*
 gularibus. Coccothraustē nostro si color conueniret totus cinereus, molliceps videri posset. ¶ Lon- *royal.*
 golius mollicipitem esse putauit auem illam quam nos supra rusticulam minorem vocauimus, ein
 Hārschneppf: quem Eberus etiam & Peucerus sequuntur. ego minimè probo. ¶ Turnerus auis illius
 quam nos lanium appellauimus & Germani vocant ein Nūnmörder, genus vnum mollicipitem esse
 conijcit. mihi quidem secus videtur. Lanios nostros ipse tyrannos vocat communi vocabulo, præci-
 pue verò minimum ex eis, crista rutila insignem, Aristotelis tyrannum esse arbitratur. maximum verò
 mollicipitem: qui sturnum (inquit) magnitudine æquat colore è cyaneo ad cinereum vergente. Idem
 de passere magno, vt Actuarius vocat, scribens mollicipitis ex Aristotele descriptionem magna ex par-
 te ei conuenire ait. ¶ Gallinaceos pugnaces fieri aiunt apud Alexandriam ex ouis quibus aues Mo-
 NOSIRI bis aut ter incubarint, Cælius.

DE MORINELLO AVE ANGLICA.

MORINELLVS Anglorum, cuius effi-
 giem & descriptionem Io. Caius Anglus ad me
 dedit: Mitto (inquit) ad te etiam Morinellum a-
 uem, nobis cum Morinis communem. Stulta
 admodum est, sed in cibis delicata, & apud nos
 in summis delicijs. Capitur noctu ad lumen cā-
 delæ pro capientis gestu. nam si is expandit bra-
 chium, extendit & illa alam: si is tibiam, & illa
 itidem. Breuiter quicquid gerit auceps, idē fa-
 cit & illa. ita humanis gestibus intenta auis, ab
 aucupe decipitur, et rete ob velatur. Auis parua
 est, magnitudine sturni: tribus tantum digitis
 anterioribus, posteriori nullo. vertice nigro: ge-
 nis candidis, Coturnicis ferè colore, si cinericei
 parū admisceas, potissimum circa collum. Mo-
 rinellum voco duplici de causa, & quod auis est
 apud Morinos frequētissima, & quod auis sto-
 lida est, quæ stultitia Græcis *μωρότης* dicitur: eam ob rem nostri Doterelle vocant.

GERMAN. Ein vogel gemein in Engelland/ Doterelle genannt: möchte von seiner thorheit wägen
 ein Thor genannt werden/ &c.

DE MOTACILLIS, ID EST CAVDAM MOTITAN-
 tibus diuersis auibus: & primum quædam in genere.

MOTACILLÆ nomen auibus diuersis conuenire videtur, cum plures sint quæ caudā irrequi-
 etè motitant. Græca aliqui transferentes, cinclum motacillam verterunt, alij *sisopygida*, alij *inyngem*. nos
 non solum de Græcis istis diuersis siue diuerforum, siue vnus interdū auis nominibus separatim age-
 mus: sed de alijs quoq; aliarum linguarum. ¶ Motacilla dicta est quod semper moueat caudam, Var- *Motacilla*
 ro. Motacillæ formiculis pascuntur, Arnobius contra gentes 7. Bacchica auis præstò tibi motacilla *undi di-*
 paretur, Alciatus de iynge sentiens. ¶ Pleræque caudā mouentes aquaticæ aues sunt muscis quidem *etia.*
 vesci commune omnibus, quamobrem vbi illæ abundant, vt circa aquas & circa pecora, versari solent. *Motacil-*
 ¶ *Σεισοπυγίς*, est passer qui iuxta riuulos aquarum & torrentes inuenitur, caudā semper mobili, *larum ci-*
 Kiranides. *Κίλλυρος, σεισοπυγίς*, Hesychius & Varin. *Cillere* Latinis mouere est, vnde (& cilia forte dicta: *bus mu-*
 &) furcillæ, quibus frumenta cillentur, Seruius in Georg. 2. Quidam cinclum & *sisopygida* pro eadem *scæ.*
 aue accipiunt, vt apud Hesychium & Suidam legimus. Iyngem quoq; aliqui cum *sisopygide* confun- *Σεισοπυ-*
 dunt. Iynx auis quæ *sisopygis* dicitur, Suidas. *vide* in Iynge *A. Iynx* quæ & cinclis dicitur, caudæ mo- *γός.*
 tu insignis auicula, quam & *σφοπύγιον* ab argumento (*σφρωνύμω*) vocamus, Io. Tzetzes 11. 380. Iyngem *Iynx in-*
 aiunt suis carminibus Iouem in Iūs amorem pellexisse: quare à Iunone in hanc auem conuersam fuisse *ter mota-*
 quæ *sisopygis* etiam, à nostris autem motacilla nuncupatur. addit Hesychius *cinædion* etiam (similiter *cillas* *μη-*
 scilicet à clunium motu,) appellatam, Gyraldus. A Syluatico imperitè *sisofygus* scribitur, & imperitius *meratur.*
merula exponitur. in Lexico Græcolatino etiā *σεισρα* scribitur, idem quod *σεισοπυγίς*. *Σισρα* & *κολο-* *Σεισρα.*
σεισα nomina sunt Græciæ nostro tempore vsitata. colosusam interpretor *ὡς τὸ τὸν κόλον ἡγαν πυγὰς*
σεισιν. Si quis *sisopygida* cum pennis suis ollæ inclusam cremarit, & puluerem illum mulieri in potu de-
 derit, faciet eam dissolui præ amore & liquefcere. Summus enim & inuictus hic amatorius potus est,

Nomina Kiranides. ¶ *Iideon*, יִידֵעוֹן, vel *ijdeoni*, 1. Regum 28: & Deut. 18 R. Salomōn diuinum intelligit, qui
motacil- vtitur osse animantis, quod *iadu*, יָדוּ, vocatur. ita Kimhi etiam. sunt qui motacillam putent. ¶ *Mo-*
larum a- tacilla Italicè nominatur *la cogiuuarella*, *codatremula*, *la codacinciola*, *cotretola*, *titi spisa*, auctore Scoppa. In-
pus gētes. pud diuer uenio & *conatremola*, *squafacoa*, & *balarina*. etsi hoc postremum aliqui ad motacillam albam priuatim
referunt. ¶ Hispanicè *pez pitalo*, & *aguzaniene*, (hoc est auis niuis, ni fallor.) Eadem est, vt conijcio,
quæ Venetijs quoque *Vcciello di neue* vocatur, id est auicula niuis, *pispissa* Siculis per onomatopœiam.
hyeme per vicos apparet, nunquam quiescit, cauda semper tremit, colore vario, æqualis passeri aut
minor, gracilis. Eandem & Nic. Massa describere videtur in Epistolis, cuius verba mox recitabo in-
ter Remedia ex caudatremula ad calculos. ¶ In Gallia Narbonensi *guignecue*: alibi *battemare*.

Cauda-
tremula
quæ auis
fit: cuius
cipis ad-
uersus cal-
culū mirè
prodest.

¶ *Tragulidunes* Arabicè, Græcè *safurion*, Latinè *caudatremula*: auis est omnium minima, quæ la-
pidem de renibus & vesica expellit, &c. Syluaticus cap. 674. Apparet autem non caudatremulam vel
motacillam hanc auem esse, sed omnino passerem troglodyten Aetij. nam troglodyten corruperunt in
tragulidunes, (vetus interpretes Auicennæ *adruculudidos* habet.) & *struthon* vel *struthion*, id est passerem, in
safurion, vel *safarahun*. Et cum Aetius scribat circa sæpes & muros versari, ipsi (imperiti Arabum secta-
tores) circa piscinas & parietes reddiderunt: & cum caudam erigere dicere debuissent, mouere dixe-
runt. hinc natus est error, vt motacilla vel caudatremula crederetur. Andreas Bellunenensis apud Aui-
cennam lib. 2. tract. 2. cap. 659. legit *safarahun*. Recentiores authores celebrant inter calculi remedia
cinerem motacillæ: putamus ex Pauli sententia troglodyten voluisse dicere, Alexand. Benedictus. Cau-
datremulæ cinis in medicina administratur, Nicolaus. ¶ Lapidem educit puluis crematæ auis quæ
caudatremula dicitur, Leonellus Fauentinus. Aduersus lithiasin prodest auis quæ caudatremula di-
citur, cuius mira vis in atterendo calculo. Ea pennas habet circa dorsum colore auri, (imò, vt Aetius
refert, passer troglodytes regulò similis est in multis, nisi quòd in fronte auricolores pennas non habet,
&c.) & in cauda puncta alba. Et quidam putant quòd sit parix. Sed potius videtur illa quæ vulgò di-
citur caudatremula, & præparatur sic: Auis hæc cum pennis suis, vel vt aliqui volunt absq; pennis (Aeti-
us cum pennis) ollæ obstructæ inclusa in furno torretur. Eius pulueris drachma vna vel altera datur
cum aqua saxifragiæ: aut vino albo generoso, Leonellus Fauentinus. Vide etiam Nic. Florentinum in 5.
de cura lapidis, & Montagnanæ Consilio 182. Serapionem & Auicennam 18. 3. item in Alauda G. quo-
modo quæuis auis ad remedia cremari debeat. Inter aues quæ eduntur sunt etiam caudatremulæ, quæ
frequentissimè ad nos (Venetias) per hyemem accedunt. Non sunt autem illæ quas medici lapidem in
vesica & renibus frangere dicunt. hæc enim rarò ad nos aduolant. inueniuntur tamen aliquando nimi-
rum hyemis tempore, cum boreales venti vigent, & sunt paruo corpore. colore cinereo, alis rubro ac
nigro hinc inde colore distinctis. (Vide superius inter nomina variarum gentium.) Quare videant qui
has aues ad frangendū lapidem venantur, ne similitudine decepti incassum laborent, N. Massa in Epi-
stolis. Ad calculum etiam vesicæ, motacillæ genus quod à luteo colore denominatur Germanis (*Bäl-
bachstelschen*), in olla vitur pariter cum plumis: tum sanguis ceruinus similiter in olla tostus admiscetur,
& è vino potente propinatur vtiliter, Ex libro Germanico manuscripto. Medici quidam in Gallia cir-
ca Monspeffulum, vt audio, ad calculi remedium ispidam auem (quam alcyonem fluuiatilem quidam
esse putant) comburunt. arbitror autem illam quoq; caudam mouere, vt & alcyon marina fortè mo-
uet. nam cinclus (inquit Ælianus) caudam semper mouet, quemadmodum cerylus (sic vocatur alcyon
mas) apud Archilochum. Ego non admodum referre conijcio quænam auis comburatur: cum cine-
ris prope omnium vis eadem videri possit. prætulerim tamen illa auium genera, quæ insectis vescun-
tur, muscis, formicis, &c. Cinis quidem etiam ex alijs quàm plurimis remedijs in animalium & stirpi-
um genere, ad lithiasin commendatur. Plura vide infra inter Passeres in Troglodyte. ¶ Arnoldus Vil-
lanou. in capite de calculo renum, laudat hanc auem, & ego quoq; mirabilem eius experientiam vidi.
Reperitur autem apud nos frequens æstate ac hyeme. sed æstate non versatur in ciuitatibus. hyeme ve-
rò ciuitates & piscinas frequentat. Lombardis vulgò *caudatremula*, aliquibus *benerina* Author Lumi-
naris maioris.

DE CINCLO SEV MOTACILLA MARITIMA.

Cinclus ¶ *Lacvs* & fluuios petunt iunco, cinclus, albicula (in Græco nihil est quod voci albiculæ re-
auis aqua- spondeat) & tringa: quæ inter minora hæc maiuscula est. turdo enim æquiparatur. omnibus his cauda
tica. motitat, Aristot. Et alibi, Cinclus apud mare vitam traducit. is astutus & capi difficilis est. sed captus
omnium maximè mitescit. Læsus est, & incontinens parte sui posteriore. Suidas quoque auem ma-
rinam facit cinclum tum in voce *Ημεεινά*, tum in *Κίγκλος*, legendum *Κίγκλος*. Cinclus volatilis bestia
Homines quod posteriore sui parte debilis sit, ideo suapte natura, & per se dicunt non posse nidū fingere, & con-
inopes struere, sed in alienis parere: eamq; ob rem bonorum inopes (qualem Catullus describit Furiū, cui neq;
quare cin- villula fuerit, neq; domus, neq; arca. hoc genus homines Græci *ἀνετίδς* vocant, hoc est expertes pena-
cli appel- tium, Erasmus) in rusticorū prouerbio cinclos appellari solere. Hæc semper caudam mouet, Ælianus
lentur. & Suidas. Cinclus est auis quæ subinde clunes mouet, quam aliqui *σφοπυρίδα* vocant. est autem per-
tenuis.

tenuis. vnde prouerbiū Cinclo pauperior, Πτωχότερος κύγκλος. quo Menāder in Thaide vsus est, Suidas. Cincalus, Κύγκλος, auis est tenuis & minimè carnosā, à qua factū est prouerbiū, Mendiciōr leberide atq; cincalo, Πτωχότερος εἰ λεβηίδος καὶ κύγκλος, Idem vt Erasmus legit, qui hunc Menandri in Thaide versum esse ait. videtur autem alpha insertum carminis implendi gratia. ¶ Non placet quod aliqui κύγκλος oxytonum scribunt. ¶ Volaterranus falsò & sine auctore cinculum auiculam esse palmipedem scribit. Idem memoria lapsus Plinio quædam de cinclo verba attribuit, quæ Aristotelis sunt. ¶ Iynx auis est, quæ & cinclis dicitur, κύγκλις oxytonum, Io. Tzetzes. Eandem aliqui σφοπρίδα esse putant, Idem & Hesychius. ¶ Ab hac aue fit verbum κύγκλιζεν, quod est ἀγασείεσθαι, Hesychius. Κύγκλις Erasmus interpretatur commoueri & obstrepere. sed actiue accipiendum videtur. Κύγκλιζεν, σαλεύειν, μοχλεύειν, κινεῖν, ἥχον ποιεῖν, Varinus. Cincli auis Aristophanes etiam in Amphiarao meminit: Ο' σφινδ' ἐξ ἀκρων ἀγὰ κύγκλισον. id est, Lumbis cæueto summis. Et, Οὐτε κύγκλου ἀνδρὸς παροξύνει: id est, Neq; cincli (pauperis nimirum & infirmi) hominis senis. Et in Geralordo, (forte, Gerytade. huius enim nominis fabulā Aristophanis Athenæus citat,) Κύγκλιοβάταν (κύγκλοβάταν) ῥυθμόν, hoc est cinædicum & cæuentem ingredienti vel saltandi modum. Et Autocrates in Tympanistis: Οἷα παύσει φίλαι παρθέναι αὐλῶν κόραι καὶ φαπηδῶσαι κόμας, καὶ ἀνακρῆσαι χερσὶν, Ε'φείαν παρ' Ἀ'ρτεμιν, καὶ λίσσ' ἀν καὶ τοῖν ἰχθίοις τὸ μὲν χέτω, τὸ δὲ αὖ εἰς ἄνω ἐξάγρσαι, οἷα κύγκλος ἀλλεται. hoc est, Vt gratæ ad tibias puellæ saltitant Leuiter, comasq; iactitant, manus mouent, Dianæ in festo, natibusq; motitant Sursum deorsum sese, ita vt cinclus salit.

¶ Turnerus cinculum auem Anglicè interpretatur a water swallow, (quasi dicas hirundinem aquaticam,) Germanicè ein Steinbeisser/ (sed nostri aliam auem, coccothrausten nostrum, Steinbeisser huius auis appellant,) Auicula (inquit) quam ego cinculum esse puto, galerita paulò maior est, colore in tergo nigro, apud vaventre albo, tibijs longis, & rostro neutiquam breui. Vère circa ripas fluminum valde clamosa est & rias gētes. querula. breues & crebros facit volatus. ¶ Huic Turneri descriptioni cognata videri potest merula aquatica nostra: magis verò illa, quam circa Argentoratum Lysflicter appellant: quam non similem modo Turneri cinclo, sed prorsus eandem esse conijcio, cuius figuram sequens pagina continet. De eadem, ni fallor, Eberus quoq; & Peucerus sentiunt: similiter enim Germanicè interpretantur Steinbeisser & Steinbicfer/ (quasi lithocopon dicas: quòd nimirum in ripis calculos rostro feriat dum muscas & vermiculos petit.) Magnitudine (inquiūt) ruticillæ est, ex cinereo albicans, caudam mouet. Nostra, cuius iconem damus, rostro recto, nigro & longiusculo est, vêtre albo, pectore cinereo, cauda breui, ita vt eadem alarum longitudo sit. alis dorsoq; fusca. cruribus ex ruffo ferè luteis, vt pictura repræsentat. ipsa enim auem non memini videre. Videtur etiam eadem à Bellonio dici alouette de mer, id est, alaunda maritima.

¶ Βυκολίνη, cinclus,) κύγκλος perperam scribitur,) Hesychius & Varinus. apparet autem nomen hoc à bucolijs, id est armentis factū, quòd hæ aues pecora ferè sequantur, propter muscas nimirum. nam & apud nos genus motacillarū vnum esse audio, quòd à bobus Ninderschysser appelletur. ¶ Κέγκλις auis quædam marina, Suidas & Varinus. eadem cinclo nimirum. In Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæū nominantur cigni, grues, κύγκλοι, κύγκλοι legerim. ¶ Κύγκλισμός, βραχέια (καὶ) συνηγὴς κίνησις, à cinclo animali, Galenus in Glossis in Hippoc. Κύγκλις ianua est biforis vel bialuis, &c. Varin.

Βυκολίνη.

Κέγκλις.

Κύγκλισμός.

DE CERCIONE.

IN India auis ad sturni magnitudinem accedens, varijs coloribus picta, nascitur, quæ & humanam vocem effingit, & psittacis vocalior, & maiore est docilitate & ingenio, non tamen humanum victum æquo animo sustinet, sed libertatis desiderio famem potius quam seruitutem cibis refertam amplectitur. Vrbes quas Alexander in India excitauit, ideo cercionem appellant, quòd similiter caudā (Græci κέρκον vocant) atq; cinclus mouet, Ælian. Græcè κερκίων scribitur per iōta acutum in penultima. Κερκίων verò cum γ in penultima, oxytonum, nomen viri est Eustathio.

¶ TRINGA lacus & fluuios petit, caudam motitat, vt etiam cinclus & I V N C O. sed tringa inter minores has maiuscula est. turdo enim æquiparatur, Aristot. Græcè legitur penultima per γ. ὁ τρύγας, tryngas in prima declinatione. ¶ De iuncone scripsi supra in Elemento I.

DE MOTACILLA, QVAM NOSTRI

albam cognominant.

Nomina
variarū
gentium.

MOTACILLA alba nostra vno nomine albicula vel albicilla vocari poterit. Cinclus, iunco, albicula (sed quod huic nomen in exemplaribus nostris Græcis respondeat nullum est) & tringa, quæ inter minores has maiuscula est. turdo enim æquiparatur, Aristot. interprete Gaza. Germanicè appellatur *ein wyffe oder grawe Wasserstelz* oder *Bachstelz*: *Quiffstels* / id est alba au- fusca motacilla. à S. Hildegardi *Begesters* / vel *Wegesters* / cuius temperamentum illa calidum & humidum esse scribit. A quibusdam *Kloster-*

fräuwle / id est monialis, ab albi & nigri colorum distinctione. Anglicè *Wagtale*. Italicè *balarina*, & cir- calacum Verbanum *geron*. Lusitanicè *aueloa*, quanquam alij motacillam flauam sic appellare malūt. Sabaudicè *colapa*. Gallicè circa Monspeffulum *enguane pastre*, fortè quia ad pecora quæ pascuntur pro- pius accedit, vt ad hominem quoq; vt audio. ¶ Cuculus aliquando visus est parere in nido auiculæ aquaticæ, quæ mouens caudam vocatur, Albertus. Aucupes nostri cuculi pullum à motacilla alba ali- quando nutritum obseruarunt. ¶ Motacillæ albæ autumnò auolant, flauæ non item. ¶ Pecora a- mare existimatur, quod propè ea, forte propter muscas, circumuolet. ¶ In cibum etiam venit, teste Hieron. Trago.

Culicile-
ga an hac
motacilla
alba sit.

¶ Turnerus in libro de Auibus *Cnipolôgon* Aristotelis (id est culicilegam interprete Gaza) hanc auem esse putat. Culicilegam (inquit) esse iudico auiculam, quam aliqui motacillam nuncupant. est autem illa albo & nigro variè distincta: cauda longa, quam semper motitat. degit plurimum ad ripas fluminum, vbi muscas captat & vermiculos. quin & aratrum vermium caussa sequitur, quos versat & exhibet cum gleba aratrum. Sed postea in epistola ad me, Culicilegam Aristotelis (inquit) in terra Bergenfi vidi. tota cinerei ferè coloris est, & speciem habet pici Martij. illa verò quam culicilegam esse putabam, est variola, nisi fallor. ¶ Culicilega, Germanis *Fligenstecher* / differt à motacilla, Eberus & Peucerus. Vide supra in Culicilega.

DE MOTACILLA FLAVA.

Descri-
ptio.

MOTACILLÆ quam flauam à colore ven- tris imi appellamus, nomina cōueniunt quæ- cunq; superiori, flauæ tantum differentia adiecta. Priuatim tamen à Gallis nominatur *battequene*, nonnullis *battelsifue*, *battemara*. Italis *cotremula*. Sabaudis *aussene*, vel *haussene*. Turcis *belbék*. Germanis *gale Wasserstelz*. Auis est magnitudi- ne pari maioris. caudam semper mouet, quæ ei bi- furcata est, reliquo corpore multò longior, pennis longioribus octonis condita, quarum duæ extre- mæ vtrinq; tres discretos colores habet, plurimum albi, minus nigri, minimum lutei. interiores verò,

itidem vtrinq; duæ nigricant cum paucissimo luteo. sunt & paucae in medio breuiiores. Rostrum lon- giusculum, rectum, gracile, nigricat. Cranium mollissimum. Venter albicat cum paucissimo luteo. qui color initio caudæ inferius intensior est: vt & superius infra orrhopygium color ex luteo & viridi mixtus spectatur. Caput & dorsum fusca sunt. Pennæ in alis nigricant, in medio per transversum albi- cant, præter extremas quæ totæ nigrae sunt. Alæ sunt breues, caput pro portione paruum, cruscula fusca.

¶ Motacillas albas autumnò migrare audio, flauas manere. Vtræq; armenta & pecora amant, nimi- rum propter muscas quibus victitant. ¶ Ab accipitre persequente si euaserint, egregie cantant, tan- quam sibi de salute gratulantes. ¶ Caueis non includuntur: in hypocausto tamen vel diæta liberius volantes ali aliquandiu possunt. ¶ Ad remedium aduersus calculum motacilla torretur ollæ inclusa in furno, vt supra scripsimus in Motacillis in genere. Sunt qui flauam in hoc remedio præferant.

De diuer-

sis auibus

caudā mo-

titantib.

Ryserle

& Rins

dersehys

ser.

¶ Albertus cum ex Aristotele mouētes caudas aliquot aquaticas aues nominasset, addit: Et sunt apud nos quædam fortissimi volatus & bonigressus, & velociter currentes in ripis fluuiorum & maris.

¶ MOTACILLÆ quædam vulgò *Ryserle* & *Kinderschyffer* dicuntur, genus (ni fallor) ab alba & flaua motacilla diuersum: quod & ipsum caudam motitat, & pecora præ cæteris amat, quod muscæ circa ea abundant: colore mixto è fusco & viridi, vt audio. Bucoline Hesychio auis eadem quæ cin- clus

clusus est, bucoliorum scilicet, id est armentorum amans, & caudam quatiens. Sunt & budytæ auiculæ Oppiano dictæ à bobus, quos subeunt scilicet, & circumuolant. *vide supra in Elemento B.*

PRÆNUNTIA Hirundinum vulgò in Frisia appellatur, *Schwâlcken vorbot*, cui cauda semper *Schwâl* agitatur, caput vtrinque rubet linea medium nigra transeunte. magnitudo fringillæ, sed pedes & cauda *fen vor* longiores. Nidificat in haris nido tignis affixo, pascitur in stercoretis. *bott.*

¶ Dicuntur & AVEs quædã Germanicè *Todtenvogel*, nescio quam ob causam, nisi fortè quòd *Todten* rarius appareant & ferè imminente peste. hæ quoque caudis mouendis nunquam quiescunt, rubeculæ *vogel*, magnitudine, albicantes circa caudam. Aliqui *Muggenstecher*, id est myiocopos vel myiophagos appellant. folis enim muscis vescuntur. Rostra eis veluti hirundinum. Augusto & Septembri aliquando capiuntur. Sed non degunt circa aquas, ut pleræque ceteræ motacillæ. figuram habes in Appendice.

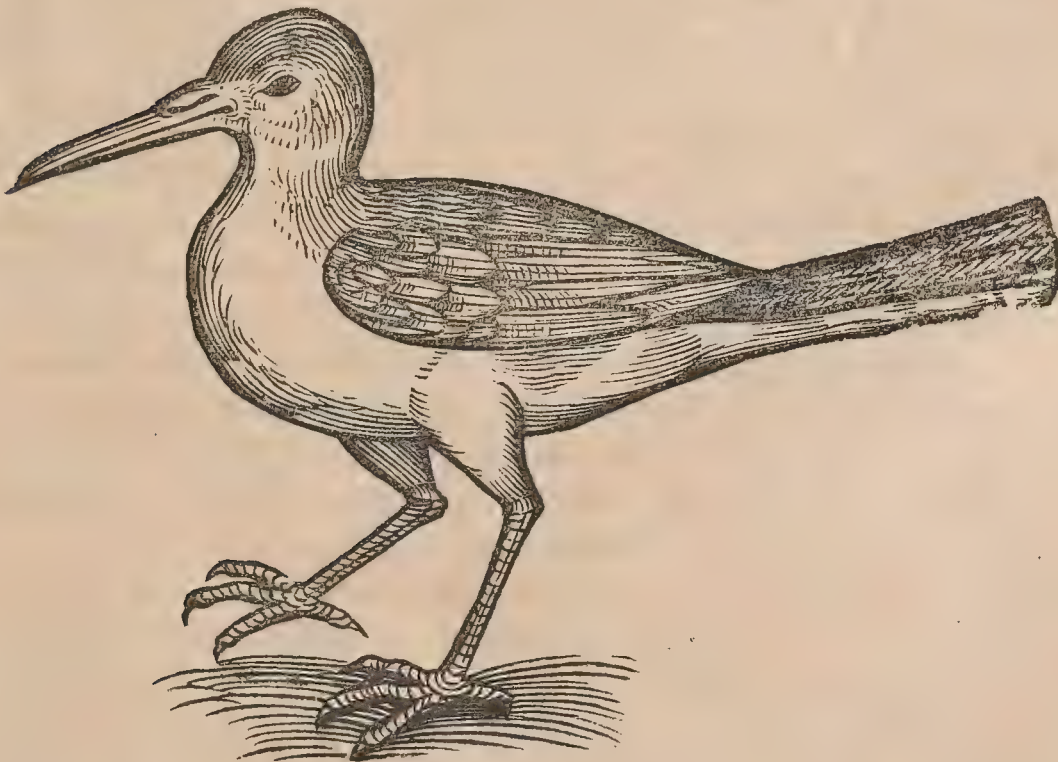
¶ PHOENICVROS etiam *die Hupfrotele*, caudis motitare obseruauimus.

¶ Auis Anglicè dicta *ASNYT*, longo rostro, magnitudine picæ, ut fertur, semper ad aquas consistit, & caudam agit. Hæc an forte sit tryngas Aristotelis quærendum est. *Phænicuros.*

¶ TREMVIVS in Regimine Salernitano inter aues bonas & salubres nominatur, cum per-dice, phasianus, columba, &c. Arnoldus Villanouanus, Auis est, inquit, quæ solet degere iuxta mare, gal-lina minor, colore fusco, altè clamans & velocissimè volans: & quando ingreditur super terra, caudæ eius semper tremat, & super capite plumas habet longas. Non est autem parua illa auis longam habes caudam, quæ à medicis caudatremula nominatur, Hæc ille. Quærendum an hæc auis aliquod genus fulicæ sit, utpote cirrhata & circa mare velociter volans & clamosa: aut fortè vanelli, de quo in *V. Elemento* scribemus. *A Snyt.*

DE MOTACILLÆ GENERE, CUIVS ICONEM

Io. Kentmannus, descriptionem Ge. Fabricius ex Misnia ad me dederunt.

AVIS quæ à Germanis in Misnia *ein Pilsweckgen*/vel *Pilwegichen*/vel *Pilente* nominatur, caudam sine intermissione mouet, ut motacilla. Primum nomen Germanicum compositum est à sono vocis, & ab agitatione caudæ: alterum à quadam similitudine cum anate impositum. quamquam hæc auis palmipes non est, & rostrum longum (molle & colore cinereum) ac alta crura habet. Eius duo genera sunt, maius & minus. Minus est, cuius picturam hîc damus, magnitudine merulæ: tergum cinereum, venter albus, alæ & cauda superiore parte cinereæ, inferiore cum albo distinctæ. Flumina colit, & in ripis hac illac vagatur, nidificat & incubat arenis: & aut in iisdem, aut inter saxa, oua ponit, eaq; ut & hirundines ripariæ, nullis stipulis aut herba tegit. Supra octo pullos non excludit vno tempore. Vescitur muscis, vermibus, pisciculis: domi verò cum alitur, pane, & malorum putaminibus. In muscis capiendis arte utitur. lento enim suspensoque gradu accedens, rostro eleuato primum designat, tum captam prædam deglutit. Mansuescit non difficulter, & conclauia ab araneis purgat. Æstate capitur in nassis, in quas propter escam se immergit: hyeme, perticis glutine (visco) illitis: pedicis verò è pilis equorum factis, quouis anni tempore. Vocem noctulachrymantis aut lamentantis instar ædit. A pueris aliquando delectationis causa alitur. Quærendum an hic sit *Schoenicius*, id est iūco Aristotelis, vel tryngas, cui turdi magnitudo tribuitur.

Myttex.

¶ MYTTEX, מוטח, avis quædam, Hesych. & Varinus.

DE AVIBVS QVAVRVM NOMINA N LITERA INCHOAT.

Nertos.

¶ NERTOS, Νέρτος, avis apud Aristophanem in Choro auium, quæ sit non constat, nec adferunt quicquam scholiastæ.

DE NOCTVA.

A.

NOCTVA à tempore noctis dicta quo canit vel volat, Festus. Quanquam verò multa nocturnarum auium genera sint, hæc vna tamen præ cæteris apud Latinos nomen à nocte accepit, ut vespertilio apud Græcos nycteris. Albertus tamen videtur noctuam ad omnes aves nocturnas generale vocabulum facere. ¶ Hebraicū nomen *kos*, כוס, noctuam interpretantur, cui finitima est Germanica vox *Kuß*: alij nycticoracem, alij aliter. vide in Bubone A. Pro voce *iaanah*, יענח, Leuitici 11. Septuaginta verterunt *glaux*, id est noctua: item Deuteronomio 14. vbi communis etiam translatio noctuam habet: alij nycticorax. Munstero *iaanah*, secundum Abraham Iob 39. est avis quæ ponit oua sua in terra, & vulgò vocatur *struza*, id est struthio. ¶ *Ianschuph*, יושפ, omnes Hebræi sentiunt esse avem nocturnam, à *ianaph* (*nesciph* potius, נשפ) quod crepusculum significat. tum temporis enim apparet, ut Aben Ezra dicit, cum lucem interdiu ferre nequeat. nostri (& Septuaginta Leuitici 11.) ibi exponunt, P. Fagius. Munsterus Deut. 14. noctuam. Vide supra in Cygno A. Noctua (*ianschuph*) & coruus habitabunt in ea, Esaia 34. Munstero interprete. hoc est, desolata reddetur. exponunt autem hoc loco etiam Hebræi *ianschuph* pro nocturna aue. ¶ *Tachmas*, טחמס, avis quædam impura & rapax Leuit. 11. Septuaginta larum interpretantur, Deuteronomij verò 14. γλαῦξ, Hieronymus noctuam. vide in Laro A. *Tachmas* est nycticorax, sic dictus quod rapiat & spoliet cæteras aves. vnde Thargum Hierosolymitanum habet *hathuphita*, à rapacitate. *hataph* (חטף) enim rapere significat. Idem quoque *hamas*. Chaldaicè dicitur *zizia*, ציצא, ab elatis plumis, P. Fagius. ¶ *Tinschemet*, alijs noctuam, alijs aliud animal significat, ut scripsimus in Talpa A. ¶ *Lilith* interpretantur lamiam, onocentaurum, noctuam, ut annotauimus in Onocentauro. & fortè vlulam significat, alludente vocabulo. ¶ *Kipod* non noctua, nec aliud animal est, ut quidam suspicantur, sed omnino erinaceus. ¶ In trilingui dictionario Munsteri alia etiam noctuæ nomina inuenio: nempe *kimus*, קימוס: & *kiphupha*, קיפופה.

¶ *Allakaliki*, id est aues nocticulæ, Syluaticus. videtur autem noctuas intelligere. Albertus noctuam *halathron* inquit Græcè dici, imperitissimè: videtur autem Persica vel Arabica ea vox esse ex Auicenna. Idem Albertus noctuam & Bubonem in Aristotelis de animalib. scriptis non semel cōfundit.

¶ Noctua Græcè γλαῦξ nominatur à glauco oculorum colore. & per onomatopœiam ciccaba, & cicymis. vnde etiam vox κυμβαῶ conficta est apud Aristophanem in Auibus. Κάπτ' ἀγὰθὴ κυμβίς, Callimachus, ut citat Scholiastes Aristophanis. vnde gignendi casus κυμβίδος. Hinc & cicumæ nomen. Latinum fortè Gaza finxit, quo nycticoracem interpretatur ex Aristotele. Volunt autem aliqui nycticoracem eandem esse avem cum noctua, ut Isidorus: alij diuersam, ut Albertus & nos quoque. Nycticorax noctua est: multi bubonem esse contendunt. sunt etiam qui adferunt esse orientalem avem, quæ nocturnus coruus appelletur, Eucherius. Κυμνήϊς, noctua, Hesych. malim Κυμβίς. Κυβίως, γλαῦξ, lidem. Κοκκοβαρή, noctua, Hesych. & Varin. hodie etiā vulgò Græcis κυκκοβάγια dicitur. Homerus noctuam à dijs chalcidem dici scribit, nimirum quod eius pennæ æs colore referant: ab hominibus cymindin. Χαλκίδα κυκλήσκεισι θεοί, ἄνδρες δὲ κύμινδιν, Homerus Iliad. e. accedit autem cymindis vox ad cicymis. Vide in Cymindide inter accipitres. ¶ Βῆφοι, noctuæ apud Symeonem Sethi. vide in Bubone A. Τυτὼ, noctua, Hesychius & Varinus, per onomatopœiam ut conijcio: fortè à voce *tu tu*, ut Plautus habet. Κέγμ, noctua, vel dæmones, idola, lidem. ¶ Σιῖθον alij noctuam, alij picam aut accipitrem interpretantur, lidem. ¶ *Glastus* (*glaux* potius) avis Palladi sacra, coronam in capite pennatam habet, oculos ut nycticorax magnos, in agris degit, Kiranides.

¶ Fr. Alunnus noctuam Italicè interpretatur *nottola*, bubonem verò *cinetta*, nescio quàm rectè. Ego bubonis alia Italica nomina suo loco attuli, *cinettam* non aliam quam noctuam arbitror. Scribunt alij *zinetta*, *zuetta*, *ziguetta*, & magnæ paruæque differentiam addunt, à sexu nimirum petitam ut fit in gene-

in genere vncunguium. nam & alteram quæchio ab ipsis dicitur, & noctua minor est, similiter in maiorem minoremq; distinguunt. *Gimus* & *gimeta* quoq; apud Crescentiensem 10. 16. non alia mihi videtur auis quàm noctua maior & minor. ¶ Noctua Hispanis appellatur *lechúza*. Lusitanis *mocho*. ¶ Gallis *hibou* & *chatuant*, vt Rob. Stephano placet, nisi is potius bubo est. noctua verò circa Lugdunum nominatur *suette*, alibi *chouette*, *houette*, *zoetta* Auinione, & *cheueche* quoq; ni fallor, alicubi. ¶ Germanis *Ruß* voce Hispanicæ finitima. Alij pleriq; vt Turnerus, Ge. Agricola, Eberus & Peucerus, noctuam Germanicè interpretantur *ein Eul/Nachteul/Schleiereul/Stocheul/Steineul*/quæ quidem vocabula omnia vlulæ potius mihi tribuenda videntur. ¶ Anglis *an owl*, or *an howlet*, Turnero interprete. ¶ Illyrijs *kalus*, vel *kalans*. ¶ Polonis *szowa*. ¶ Turcis *baigus*.

¶ Noctuarum quatuor sunt genera. Vnum cui pluma aurium modo eminet, quod maximum *De quâ* est, & alio vocatur (*ôtus* Græcis.) Alterum eximij candoris in gutture & ventre, alioqui candidis & luteis maculis alternis distinctum. Tercium paruum, quo (vt etiam quarto) aucupes venantur aues. Quartum minus illo, quod in rupibus saxisque versatur. hoc, sicut & tertium, cinereis & candidis maculis *neribus* variat, item alternis, Ge. Agricola. Auis *Ruß* vel *Rußlin* apud nos dicta, magnitudine turturis est, quæ è Gallia cisalpina & locis circa Mediolanum ad nos adfertur, tetradrachmi ferè in singulas pretio: colore subflauo, oculis elegantibus, clavis. noctu musculos venatur, aucupijs quæsitæ. ¶ Noctuam auritam (*ein Oruß*) audio vocari auem paulò minorem, sed longiorem, vlula communi, subruffam, *Noctua* circa oculos albicantem: oculis nigris, ambitu flauo, cruribus ad imum vsq; pluma intectis. Hanc *aurita*. tum vel asionem esse dixerim. ¶ Noctuarum generis est etiam *Steinuß*, id est saxatilis. *Noctua* dicta auis, (eadem forte illi quam Eberus & Peucerus *Steineul*, vocant: qui hanc scopem esse conijciunt: *saxatilis*. quod non placet, cum scops auritus sit.) Magnitudo ei columbæ: crura & digiti pedum hirsuta plumis albidis. imi tamen digiti ad terram nudi sunt. ungues nigri, adunci. Color ei tota parte prona fuscus, modico ruffo permixtus, albicantibus maculis distinctus. caput ad reliquam magnitudinem pregrande, iris oculorum flaua & oculi magni, rostrum breuissimum, aquilinum, quæ pleraq; cum alijs noctuini generis aibus communia habet. In aue extincta rostrum superius rubebat, cum prius non videretur rubere. Inter oculos & rostrum pennulæ quædam ceu pili aut barbulæ rigent. in ventre plus albidum habet quàm cæteris partibus. In montanis & saxosis locis eam versari puto, ideoq; ad frigus cauendum plumas cruribus digitisq; induisse, (nã aliæ noctuæ non sunt hirsutis pedibus, colore ruffo è fusco) sicut & lagopodes & aliæ quædam. Speciem eius sequens pagina continet. Italicis noctuis saxatiles istas nostras similes esse audio, sed minus alacres, interdum ferè cæcas. ¶ Adferuntur & ex inferiore Germania noctuæ quædam, *Niderländisch Rügen*.

¶ Quærendum an scôpes sint minimæ in noctuarum genere, auritæ, quas nostri paruas noctuas *Scôpes* an Italicas vocant, *kleine frembde oder Wälsche Rügele/Röppele*. Itali *chus* vel *zus* in agro Patauino, alibi ex *nochio* per onomatopœiam, quod noctu talem ædat vocem. harum caudas maculis varias esse aiunt. His *ctuarū* gē simile genus est apud nos, quod vulgus nominat *Tschaytle* (ab Italico *cinetta* forte corrupto nomine *sint*. net) exiguum, Italicis *albins*, cauda longiore, auriculis altioribus. Audio apud nos noctuam aliquando captam ætate perfectæ, magnitudine alaudæ, drachmis vndecim venisse. Eberus & Peucerus scôpis *Noctua* genus quod semper apparet *Rußlin* interpretantur. *perfecta*, *nō maior*

B.

Noctuam Creta non habet: & si inuehatur, emoritur, Plinius, Solinus & Ælianus. Noctuæ neq; *alauda*. maiores neq; minores in alpinis Heluetiæ regionibus inueniuntur, præter aduectas è Longobardia, *Noctua* vel Germaniæ ad Rhenum inferiore tractu, Stumpfius. ¶ Noctua auis est varia. varietas autem eius *vbi potis* ad albedinem vergit. crura habet plumosa, caput ingens, rostrum curuum. maior est niso, oculis glaucis, *simum re*. Albertus. magnis & glaucis oculorum pupillis, Ambrosius *Zuetis* (id est noctuis) & bubonibus collum *periatur*. perbreue, (pro sua magnitudine,) Albert. Noctua appendices paucas quasdā habet infra quā definit in *Descri*. testinum, Aristot. Otis (lego Otus) bubone minor est, noctuis maior, Plin. Noctuæ pars inferior gulæ *ptio earū*. paulò latior est, Aristot. Noctuis vt magnæ parti auium lien adeò exiguus est, vt propemodum sensum effugiat, Aristot. Vncos ungues & nocturnæ aues habent, vt noctuæ, bubo, Plinius. *Zueta* cauda breui est, vt & bubo, Albert. Noctua è genere adunco est, Aristot.

C.

Noctua vagatur noctu Aristot. Nocte volat, Albertus. Dicta est à tempore noctis quo canit vel *Noctua* volat, Festus. quo canit ac vigilat, Varro. ¶ Noctuas nouem voces habere tradit Nigidius, Plinius. *aus no*. Nomen ei quia noctu canit, Varro & Festus. Habet & noctua cantus suos, Ambrosius. *Seros exercet no*. *cturna*. *ctua cantus*, Vergilius. Vox ei rauca, Albertus. Noctuæ cognitionem habent cum bubone & vlula *De eius*. la: sed differunt voce. nec enim vlulant, verum ædunt sonum, quem Aristophanes *κικηλαῖ* nomina- *voce* & uit, Ge. Agricola. A sono quidem *κικηλαῖ* ipsam quoq; noctuam Græcis ciccabam dici Aristophan- *cantu*. nis Scholiastes meminit. Noctua lucifuga cucubat in tenebris, Author Philomelæ. *Γλαῦκας* vñ *Ἰφ* author est Pollux. Cum mulier in Menæhmis Plauti, palla è domo subrepta, ad Menæhmum quem surripuisse suspicabatur, semel ac iterū diceret tu, tu (surripuisti) & Peniculus idem diceret, adderetq; amicæ Erotio eam detulisse, quærit Menæhmus, Egon' dedi: Tū Peniculus, Tu tu inquam. vin' afferri no-

Noctua
saxatilis.

Visu. • tuam, quæ tu tu, vsq; dicat tibi: nam nos iam nos defessi sumus. Hinc & τῦτῶ forte nomen noctuæ apud Græcos confictum. Serus & intortus noctuæ cantus est, Apuleius. ¶ Noctua & nycticorax magnis & glaucis oculorum pupillis nocturnarum tenebrarum non sentit horrorem: & quò fuerit obscurior nox, eò crebrior volatus exercet inoffensos. Die autem videre non potest: quia exorto splendore visus eius hebetatur, Ambrosius. Noctuæ visum in tenebris valere aiunt, interdum obcæcari, propter nimis ficcum & tenuem oculi humorem non ferentem vim luminis, Varinus ex Eustathio. Bubonem quoq; audio per diem nihil ferè videre, minus quàm noctuam. Noctuæ & cicumæ & reliqua, quæ interdum nequeunt cernere, noctu venando cibum sibi acquirunt. Verum non tota nocte id faciunt, sed vespertino & matutino. Venantur autem mures, lacertas, verticillos, & eiusmodi alias quasdam bestiolas, Aristot. Noctua mures & bruchos noctu capit, Albert. De cibo noctuarum nonnihil adferretur etiam in E. ¶ Noctua & miluus ex vnco genere auium paucis quibusdam diebus latent, Aristot. & Plin. Noctuas sexagenis diebus hyemis cubare tradit Nigidius, Plin. ¶ Hylas tradit noctuam, bubonem, &c. à cauda de ouo exire: quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouendam matri applicent, Plinius. hoc fieri Alberto non probabile videtur. *vide* in Bubone C. ¶ Noctuam aiunt solam inter vncungues & carniuoras non parere cæcos, propter igneam eius oculis insitam vim, quæ tenebras etiam penetrat. quare etiam luna silente videt, (αἴτι' τὸ πᾶσι τὰς ὀφθαλμοὺς πυρρᾶδες, ὁ τρυπικὸν ὄν, διαρρεῖ τὴν θέαν. διὸ καὶ ἐν ταῖς σκοτομυῖαις ὁρᾶ,) Eustathius & Varinus.

De noctua soler

tia in abi-

gendis for-

micis.

De eiusdē

cum cæte-

ris auib.

disidio.

D.

Noctuæ cum formicas à suis pullis abigere cupiunt, vespertilionis cor in nido habent: tanquam formicis sua etiam latibula deferentibus, si quis cor vespertilionis imposuerit, Oppianus. ¶ Noctuæ oues oderunt & infestant, Idem. ¶ Dissident noctuæ & cæteræ minores aues, Plinius. Noctuarum contra aues solers dimicatio. Maiore circumdatæ multitudinem (auium quæ eas deplumare conantur) recum cæte- supinæ pedibus repugnāt, collectæq; in arcum, rostro & vnguibus totæ teguntur, auxiliatur accipiter collegio quodam naturæ, bellumq; partitur, Idem & Albertus. ¶ Cum noctua cornix dissidet, inuicēq; oua furātur, hæc interdum, illa noctu. plura *vide* supra in Cornice D. ¶ Passer aliquādo dum aucupum

pum venatione petitur, ad noctuam accurrit tanquam auxilium sperans, à qua mox opprimitur, Orus. ¶ Noctua cum orchilo dissidet. nam is quoq; oua exedit noctuæ. Sed die vel cæteræ auiculæ omnes noctuam nimirum circumuolant, quod mirari vocatur, aduolantesq; percutiunt. Quineriam qui rex auium appellatur, priuatas contra eandem inimicitias gerit, Aristot. Vix vllam auem tam citò noctuā aggredi audio ac picæ genus quod garrulum quidam vocant. Quomodo cæteræ aues per noctuam ab aucupib. capiatur leges in E. ¶ Noctua apibus cōtraria, & vespis crabronibusq; & sanguisugis Plin.

E

Otus, quem aliqui asionem Latinè vocant, capitur haud difficulter vt noctuæ (quodam genere Noctua saltationis,) intenta in aliquo circumeunte alio, Plinius. Fœminæ præferuntur masculis, vt inter o- quomodo mnes aues rapaces. Gimeta optime habetur in aliquo columbario vel simili loco, Crescent. Si bene ci- capiatur. curata fuerit gimeta, optimè capiet mures in domibus, Idē. Gimus & gimeta viuunt de quibilibet car- Gimus & nibus, præcipuè de muribus noctu. & cum semel saturatæ fuerint, duobus, tribus, vel quatuor diebus Gimeta. postea ieiunant: gimus quidem vel ad nouem dies abstinens non læditur. Edunt etiam lacertas & ranas, & omnia carnem habentia, Crescent.

¶ Mulieribus veneficia & cantiones exercentibus similis est noctua, captiosum animal. Hæc Vsis no- enim capta, suos in primis aucupes sic captionibus suis in se elicit, vt eam velut ludicrum quoddam in etuariū ad humeris circungestent. Noctu quidem vigilat, & voce quasi quibusdam præstigijs ac illecebris aues cæteras a- allicit, easq; sibi assidere facit. Interdiu verò alia aucupij inductione vtitur, auibus illudit, nimirum in ues deci- aliam atque aliam speciem vultum conuertens: quibus aues per adolentes in admirationem raptæ, piendas. manere apud eam perseverant, maximo eorū in quæ se format timore percussæ, Ælianus. Auiculæ omnes noctuā circūuolant, quod mirari vocatur, aduolantesq; percutiunt. quapropter aucupes ea constituta, auicularum genera multa & varia capiunt, Aristot. Septembri mense in amitibus apparetur aucupium noctuæ, cæteraq; instrumenta capturæ, vt circa calendas exerceatur Octobris, Palladius. Noctua in apside area exposita, auceps funiculum subinde attrahens, & circumpositas vndiq; virgulas visco illinens, aduolantes ad noctuam capiendam alaudas capit, Oppianus. Noctua ab aucupibus ponitur iuxta retia, vt per eam aues cæteræ capiantur, (alliciantur,) Albertus. Passer maior agrestis maxime capitur noctua, Actuarius. Gimus & gimetta (inquit Crescentiensis 10. 16. quidam Germanicè vertit Eulen vnd Rugen, malim Rug vnd Rüg) sunt eiusdem naturæ, animalia scilicet nocturna potius quam diurna. nam earum oculi noctu melius quam interdiu vident. Cum igitur deformia sint, & raro ab alijs animalibus videantur, admirantur eas reliquæ aues & videre cupiunt, ceu rem nouam ac insolitam. Quamobrem homines videntes alias volucres circūuolare gimo & gimetæ, & eas cum auiditate plurima intueri, excogitauerunt nouum aucupij modum: nempe vt his auibus ad spectaculum propositis allectas cæteras visco aut retibus sibi quærant. Aues capiuntur cum gimetta & capite cattæ (super amite,) Idem

¶ Noctua in imbre garrula, serenitatem præfagit: at sereno, tempestatem, Plinius & Ælianus. Prognostica tem- καὶ νυκτεῖν γλαυῆς Ἡ σιχρὸν αἰεῖδ' ὅσα μαρτυροῦντες χειμῶνός τινέσθω τοι σῆμα. hoc est, Et nocturna no- ctua quietè canens tempestatis deficientis tibi signum esto, Aratus inter signa serenitatis. Noctua signi- pest itū ex ficat pluuiam, si cecinerit post Solis occasum, Seruius in illud poetæ 1. Georg. Solis & occasum seruans de noctuis. culmine summo Nequicquam seros exercet noctua cantus.

¶ Contra grandinē, noctua pennis patentibus extensa suffigitur, Palladius. ¶ Ebriosis oua noctuæ per triduum data in vino tædium eius adducunt, Plinius. vide in G.

F.

Damnantur in lege Mosaica (Leuit. 11.) noctis ac tenebrarū amicæ aues, noctua, vespertilio, &c. Noctua nam tales mala faciunt. ait enim Christus, omnem qui mala perpetret odisse lucem, Procopius. ¶ No- in cibo im- ctuæ caro frigida, sicca & crassa est, Rasis. Carnes pullorum accipitris & noctuæ, sunt saporis boni, quæ probāda. corroborant animam, & profunt melancholicis & mente perturbatis, R. Moses in Aphorismis: si rectè translatum est.

G.

Contra pituitam gallinarum prodest cibus aqua perfrictus, in qua lauerit noctua, Plin. ¶ Noctuæ Vsis no- sanguinem aliqui orthopnoicis vilem dicunt, quos reprehendit Galenus de medic. simplic. 10. 27. vt etuæ in recitauit in Ciconia G. inter remedia è fimo eius. Cum aduersus spirandi difficultatem multa parabilia medica- pharmaea habeamus, nihil sanguine noctuæ indigebimus. cuius aliqui sanguinem propinant, alij co- mentis. ctam ipsam edi iubent in iure simplici. Sanguinem verò aliqui aquæ instillant, alij vino miscent. Ego cum à quodam hunc sanguinem mulieri frequenter anhelosæ commendante interrogarem, quamnā spirandi difficultatem hoc remedio curatam sciret, nullam huius affectionis differentiam agnoscebat. & cum mulier eo vsa esset, nihil profecit, Idem cap. 3. eiusdem libri. Aetius 1. 319. noctuæ sanguinem numerat inter psilothira, quæ palpebris post euulsos pilos adhibentur. ¶ Noctuæ carnes paralyticos curant, vt quidam è Plinio citant. Vide supra in F. ¶ Capitis doloribus remedio est noctuæ cerebrum in cibo sumptum, Plinius. Noctuæ maris cerebrum in collyrio adhibendum, aufert prauitatem videndi de nocte (nyctalopiam,) Rasis. Cerebrum eius vel iecur cum oleo infusum auriculæ aut

parotidi vtile est, Plin. Noctuæ iecur diligenter seruatum atq; ex vnguento nardino trito auriculis subinde infusum, celeriter parotidum vitium omne persanat, Marcellus. Ad parotidas conuenit noctuæ cerebellum butyro mixtum adponi. discutit enim ferè eas sine dolore & molestia. oportet autem per aquam marinam feruētē, nouis spongijs illic demersis, & linteo vel sabano intorto, vtrinq; expressis, vaporare eas, atq; ita oblinire hoc medicamētum, superq; tegere lana sulphurata totā maxillam. Anginis succurritur cerebro noctuæ, Plinius. ¶ Fertur cum decollatur noctua, oculum eius alterum apertum manere, alterum claudi: & si clausus supponatur capiti non dormientis, dormiturum: si verò apertus, vigilaturum, Rasis. ¶ Iecur vel cerebrum noctuæ, auriculis & parotidi prodest. *vide* in Cerebro. Iecur noctuæ siccum in potu sumptum inducit colicam, & difficultatē solutionis, & frigiditatem stomachi, Rasis Aristotelem citans. ¶ Oua noctuæ diuersæ sunt naturæ. nam ex medullio (medio) primi quod pepererit, si inungatur pars aliqua, eradicantur pili & non renascuntur. & ex secundo ouo si ponatur in loco nudo pilis, producit pilos, Rasis. Ebriosi oua noctuæ per triduum data in vino, tædium eius adducunt, Plin. Philostratus de vita Apollonij lib. 3. Cum quidam apud Indorum sapientes (inquit) conquereretur, filios quidem sibi nasci, sed cum primum bibere vinum cœpissent, omnes mori: sic respondit Iarchas: Melius cum illis agi quod moriantur. si enim superstites essent, omnes euasuros infanos, quòd ex semine (vt apparet) minus calido procreati essent. Vino igitur abstinendum est filijs vestris, ita vt ne cupiditate quidem ipsius moueantur. Si qui igitur posthac filij nascentur, obseruare oportet vbi noctua nidum faciat, & illius oua mediocriter elixata infanti comedenda præbere. si enim illa comederit, (priusquam vinum biberit) vinū oderit, & modestius deget, quia temperatior fiet naturalis calor. Proditum est si infantes noctuæ oua assumpserint, perpetuò vinum odisse: & id non modo non bibere, sed & temulentos formidare, vt Philostratus auctor est, Gyraldus.

H.

*Etymon
& syno-
nyma.*

a. Et coeunt (Bacchæ contra Orpheum) vt aues, si quando luce vagantem Noctis auem (noctuam) cernunt, Ouidius xi. Metamorph. ¶ Γλαῦξ nomen, inquit Euphronius, Attici circumflectunt, Dores acuunt, Aristophanis Scholiastes. communiter acuitur, Atticè circumflectitur, Varinus & Eustathius. Γλαῦξ, νυκτόβας, auis nocturna, Hesychius. Στέγλος auis quæ & νυκτόβας dicitur: alij nycticoracem reddunt, Idem. Strix quidem etiam Latinis auis nocturna est. Nyctimene puella in noctuam mutata fertur: & pro noctua vsurpatur. *vide* infra in h. Varia in diuersis dialectis noctuæ nomina retuli supra in A.

Epitheta.

¶ Epitheta. Noctua lucifuga, Seruius & Author Philomelæ. An mage noctiuola tibi traditur alitis vsus, Martianus Capella. Noctis auis, & Palladis ales (apud Ouidium 2. Fastorum) apud poetas pro noctua vel tanquam epitheta, vel per antonomasiam vsurpantur. Item apud Textorem, Garrula, solicana, noctiuida, improba, fera, prænuncia fati. ¶ Νυκτερινή γλαῦξ, Aratus.

Homonyma & derivata.

¶ Γλαῦξ inter saltationum genera nominatur apud Athenæum lib. 14. in qua fortassis gestus & circumactus colli noctuæ aliquis imitabatur. nam & ipsa noctua genere quodam saltationis capitur, teste Plinio. ¶ Γλαυκίον ὄν, id est noctuinū (vt Nic. Perottus & Erasmus reddūt) ouū, Suidas. ¶ Glaux, γλαῦξ, stirps quædam, Hesychius: quæ à Dioscoride describitur. Eustathius habet γλάξ, quasi γάλαξ. lactis enim copiam facere dicitur. ¶ Auis quæ glaucium dicitur, γλαυκίον, ab oculorum colore glauco, anati similis est, (paulò minor, Athenæus,) Eustathius. ¶ Est & glaucus piscis quidam. & glaucus, γλαυκός adiectiuum coloris nomen. Dionysius Afer beryllum glaucam, ὕδαρ, id est humidam dixit: quòd corpora glauca nimirum humida esse videantur propter perspicuitatem, (vt laminæ cornu scilicet:) quinetiam muris epitheton est glaucus, Eustathius. Byssi tinctura vt pulchrior reddatur glauca miscetur crocus, γλαυκή κρόκος, secundum Empedoclem, Plutarchus in libro De oraculis defectis. In tragædijs homines calamitosi, & præcipuè exules, induebantur ἡ λευκὰ δυσπινὴ, ἡ φαιὰ, ἡ μέλανα, ἡ μίλινα, ἡ γλαυκίνα, Pollux. ¶ Γλαυκώπης, qui oculos glaucos habet, g. masc. vnde glaucôpis, γλαυκῶπις, fœmininum. sic autem Minerua cognominabatur poetis, quòd ὄπας, id est oculos tum colore glaucos, tum insuper terribiles haberet: sic & leones glauci cognominantur, & dracones glaucôpes, Eustathius. Plura reperies apud Gyraldum Syntagmate xi. de dijs. Hinc & glaucopiū dicta, quæ ei sacra erat arx Athenis, Idem. Γλαυκίον apud Homerum qui visu ardente & veluti igneo intuetur: a verbo γλαῦσσω, a quo etiam γλαῦξ, Varinus. Γλαυκίαν, oculos vertere, & quod in eis glaucum est ostendere, (ὑποφαίνειν,) Idem. Γλαυκίαν τὸ βλέμμα, καὶ ἐρεχθὸν ἄμα καὶ γοργὸν πρὸς βλέπων, Heliodorus lib. 7. Εἰ γλαυκῶσαι, ἐμβλέψαι, Hesych. & Varin Γλαυκίζειν, τὸ ἀμβλυώπειν, hallucinari, cæcutire, lidem. Εἰ πλίζειν, oculis conuiuere, quod propriè noctuarum est, eò quòd die non cernant, Varinus. Aues quæ noctuam specie & natura referunt, γλαυκῶδεις Græcè dicuntur, & superiore palpebra conuiuent. Wottonus. ¶ Κίκνμος, λαμπτήρ, ἡ γλαυκός, ὁμοίως καὶ κίκνθος, Hesych. & Varinus. Κικνύσκειν, τυφλώπειν, δυσβλέπειν, lidem. Κιτμίνα, (malim Κικύμινα, etsi literarum ordo repugnet,) γλαυκὰ, Hesychius. ¶ Nostri hominem stolidum & improbum plebeio conuicio appellant εἰν ξυβ, id est noctuam. Noctuam in magna Italiæ parte vulgò ciuettam vocant, eodemq; vocabulo hominem nihili & lucifugam. est enim noctua auis omnibus auibus contemptui & ridicula, Lil. Greg. Gyraldus.

Icones.

¶ Icones. Ægyptij hominem qui ad proprium patronum confugiat, nec eius subleuctur auxilio,

lio, monstrare cupientes, passerem & noctuam pingunt. hic enim dum aucupum venatione petitur, ad noctuam accurrit, à qua mox opprimitur, Orus. Minerua plerumq; cum noctua effingebatur. *Vide infra in h.* Noctua Mineruæ sacra est. quam obrem in eius honorem (Athenienses) noctuam in nummis effingebant, Scholiastes Aristophanis. Et alibi, In nummis tetradrachmis noctuam formabant, & nummos etiam ipsos noctuas nominabant. Vnde Aristophanes in Auibus: *Γλαῦκες ὑμᾶς ἔπειτ' ὅτι λείψαι Λαυριωτῆς, Ἄλλ' ἐνοικήσουσιν ἐνδόν, ἔντε τοῖς βαλλαντίοις Εὐνεοφείσουσι, κακλέψαι μικρὰ κέρματα.* hoc est, Noctuæ non vos relinquent Laurioticæ, sed hæc Ædibus aderunt in ipsis, inq; loculis nidulos Sibi parabunt, nummulosq; paruos excudent: Atheniensium scilicet auaritiam notans. Et rursus, Nomisma tum temporis quatuor drachmas appendens, noctua dictum est. erat enim eius insigne noctua & facies Mineruæ, cum priores nummi duas tantum appenderent drachmas, & pro insigni bouem haberent. Noctuæ Laurioticæ, statères erant argentei (ἀργυροστατήρες) in Laurio enim (vt Pausanias meminit) metalla erant argentea, Hesychius. appendebat autem etiam stater drachmas quatuor. Diobolis nummis noctuæ signum erat Athenis cum Iouis facie. nam tetrobolum duas habuisse noctuas compertissimum est, Cælius ex Polluce. Apud Suidam & Varinum legimus noctuam in Attico nomismate aureo impressam fuisse. Sunt qui tradunt noctuæ imaginem in nummo triobolo, id est hemidrachmio fuisse, (alii *diobolo* legunt, sed tres oboli in dimidia drachma sunt,) cum Iouis effigie ab altera parte. Noctuæ Laurioticæ: Hoc velut ænigmate pecuniarum vim significabant. Laurios enim Atticæ regio est auri venis frequens, &c. Erasmus. L. G. Gyrardus in Ænigmate: Multæ sub tegulis cubant noctuæ: Athenienses (inquit) nummum quem tetradrachmon vocabant, noctua & Mineruæ capite signare solebant, cum antea didrachmos fuisset bouis imagine notatus: qua de re in nono Iul. Pollux. Atque hinc illud frequens apud Græcos emanauit, Bos est in lingua: quod in eum dicitur qui pecunia corruptus vel silet, vel loquitur. A tetradrachmo igitur nummo noctua signato, serui illius ænigma emanauit, qui cum domini furtum indicaret: Multæ (inquit) sub tegulis cubant noctuæ: hoc est, pecuniæ sub tegulis oblectæ sunt. Historiam scribit Plutarchus in vita Lysandri.

¶ *Propria.* Eustathius meminit Glauci Anthedonij in dæmonem marinum mutati, & Glauci Potnici ab equis discerpti, & aliorum eiusdem nominis: & Glauconis suffocati in dolio mellis. Glau-
cus Hippolochi filius memoratur Homero Iliad. 8. Fuit & Glauco quidam Samius vel Libycus, à quo factum est prouerbiū Glauci ars. *Γλαυκέτης*, viri nomen in Pace Aristophanis. De his partim, & alijs eiusdem nominis plura in Onomastico reperies. Glaucē nomen Nereidis, Eustathius. ¶ Glau-
cus nomen fluuij Phæsin ingredientis apud Eustathium in Dionysium Afrum. Glaucia, oppidulum Ioniæ, Stephanus.

¶ *b.* Otus auis similis est noctuæ, sed non nocturna, Athenæus.

¶ *c.* *Ædes emit Aper, sed quas nec noctua vellet Esse suas, adeo nigra vetusq; casa est,* Martialis. Cum Archippe meretrix Sophocli iam seni adhæreret, Smicrynes qui illam prius amauerat à quodam interrogatus quid ageret Archippē, respondit: *Ὡς ὅτ' αἱ γλαῦκες ὅτι τὰ φονεῖται.* id est, Tanquam noctuæ ad sepulcrum sedet, Athenæus lib. 13. Super hoc extat Emblema Alciati recitatum in Bubone. Cuculus atq; noctua (Hebraicè pro noctua legitur *kippod*, quod est hericius, vt rectè vertit Hieronymus) pernoctabunt in superliminaribus eius, Sophonia 2. ¶ Si homines colant aues, tum vites eorum nullam experientur iniuriam parnorum: Ἄλλὰ γλαυκῶν λόχος αὐτὰς καὶ κερχνήδων ὅτι τρέψῃ, Aristophanes. ¶ *Εὐὼ δ' ὑπὸ τῷ γλαυκῶν γετάλαιν' ἀπόλλυται* Τῆς ἀρρεπνίας κακὰ βίζουσ' αἰ, Idem in Lysistrata.

¶ *d.* Noctuæ viuas volucres etiam eiusdem generis inuadunt atque interimunt, Plutarchus in vita Romuli.

¶ *e.* Contra formicas, si in horto habent foramen, cor noctuæ admoueamus: si foris veniunt, omnino horti spatium cinere aut cretæ candore signemus, Palladius. ¶ Si cor noctuæ magnum ponatur supra sinistram mamillam mulieris dormientis, confitebitur quæ fecerit bona vel mala, Rasis.

¶ *h.* *Τὴν γλαῦκα παθάζουσι πύδαι, ἀπὶ ταύτῃ,* Suidas ex innominato. ¶ *Αἰὶθ' ὄφελος θανεῖν ἢ παύσασθαι ὀρχήσασθαι. ἐπειδὴ τὴν γλαῦκα ὅταν λάβωσι τὰ παιδία διελάγουσιν. ἢ δὲ μὴ βλέπεσαι δι' ἡμέρας ὥς ὅτ' ὀρχεῖται ἢ ὅταν πληγὴ τελευτῶσα ἐφέρεται ὥς ὅτ' ὀρχημύνη.* Καλλίμαχος ἐν Ἑκάλῃ λέγει περὶ αὐτῆς, Suidas in Αἰθε.

¶ Leucippe, Aristippe & Alcithoë, sorores dictæ Myniades. mutatae finguntur, vna in cornicem, altera in vespertilionem, tertia in noctuam, Ælianus lib. 3. Variorum. *Vide in vespertilione h.* ¶ Nyctimene postquam cum patre (Nycteo) concubuit, & agnouit facinus, in syluis se abdidit, & lucē refugit, vbi deorum voluntate conuersa est in auem quæ tanto scelere omnibus auibus est admirationi, Seruius. Metamorphosis istam describit Ouidius lib. 2. Metam. *Vide Nycteus in Onomastico.*

¶ Noctua sacra est Mineruæ, quam obrem abundat in Attica, & in honorem deæ noctuam in nummis repræsentat, Scholiastes Aristophanis. De numis noctuæ imagine insignibus, leges supra inter Icones. Minerua Græcè *Ἀθηνῆ* dicta videtur *ἀπὸ τῆς ἀθρεῖν*. hoc est, à videndo, ceu quæ prouideat quæ sacra. veluti in tenebris quæq; futura sunt. sic & *γλαυκὸν* nomē deriuatur à *γλαῦσθαι*, quod est *θεωρεῖν*, video, significās id quod subalbū & facile visu est. Quod si *γλαῦσθαι* & *ἀθρεῖν* verba eiusdē significationis sunt, ea

Noctua
in nummi-
smatis A-
thenien-
sum cur
efficta.

Multa sub
tegulis cu-
bant no-

ctua. Pro-
uerb.
Nomina
propria
à noctua
desumpta.

Supersti-
tiosa.

etiam.

Noctua
Minerua

etiam quæ ab eis deriuantur nomina cognationem inter se aliquam habebunt. Itaq; visus glaucus Mineruæ tanquam visu pollenti conuenit: & ipsa glaux, id est noctua auis ei sacra habetur, non modo quod noctu videat, quemadmodum prudentia in rebus obscuris rectè præuidet & consulit: verum etiam propter similitudinem deriuationis, vt diximus: cum duo illa verba γλαύσω & ἄθρῶ, à quibus nomina γλαύξ & Ἀθῶν deriuantur, synonyma sint: quod & in alijs nonnullis auibus, quæ alijs dijs consecrantur, obseruatum animaduertimus, &c. Eustathius. *Palladis ales* pro noctua, Ouid. 2. Fastorum. Mineruæ sententiam hominibus crex & noctua denuntiant, Porphyrius libro tertio de abstinendo ab anim. Solebant prisci aues vnicuique deo sacras in capite eius simulachri collocare. Mineruæ verò Archegetidis simulachrum noctuam manu tenebat, Scholiastes Aristophanis. Minerua plerunque cum noctua effingebatur, nunc ad pedes, nunc in capite: sed & cum dracone. Quare cum in exilium iret Demosthenes, dixisse fertur, Mineruam tribus immanibus oblectari feris, noctua, dracone, populo, Lilius Gr. Gyraldus. Minerua habuit in sua ægide pictam ad pectus suum noctuam & gorgonem: hanc, vt metuendam prudentiæ vim: illam, vt consiliorum profunditatem ostenderet. Nihil enim tam abditum, tam obscurum, quod prudentia non percipiat: quemadmodum noctuæ oculi obscurissima nocte visu non destituuntur, Io Tzerzes. Videbatur mihi Minerua ex vrbe venire, & noctua ei insidere, Aristophanes in Equitibus. ¶ Noctua auis inuisa fuit Baccho, vtpote cui vitem denegârit, solamque à suis racemis abegerit, quod mortalius vinum criminata sit. Quin & illud proditum est, si infantes noctuæ oua assumerint, perpetuò vinum odisse, Gyraldus. ¶ Si animantium cruore afficiuntur superi, cur non mactatis illis accipitres, noctuas? Arnobius 7. contra gentes.

Baccho
inuisa.

Auspicia

ex noctu-
is.

Noctua
volat.

Prouerb.

¶ Auspicia. Oscines aues Appius Claudius esse ait, quæ ore canentes faciant auspicium, vt cornix, noctua, Festus. Oscinum tripudium est quod oris cantu significat quid portendi, cum cecinit cornix, noctua, &c. Idem. Noctua non semper infortunia facit: namque volans insignem de hoste victoriam quandoq; apportauit, Alexander ab Alexandro. Noctua volat, Γλαύξ ἵππατος siue ἵππατο: prouerbium (apud Zenodotum & Suidam) quod rebus feliciter atque ex animi sententia succedentibus dici consuevit. Priscis Atheniensibus noctuæ volatus victoriæ symbolum existimabatur: propterea quod auis hæc Mineruæ sacra crederetur, quæ quidem dicta est etiam malè consulta Atheniensium bene fortunare. Non illepide dicetur volasse noctua, quoties res non viribus, sed pecuniarum interuentu confecta creditur, quod Atheniensium nomisma noctuam haberet insculptam. vnde & illud, Laureoticæ noctuæ. Plutarchus in vita Periclis tradit illi è superiore naui tabulato concionanti, noctuam ad dextram aduolasse, ac malo insedisse: quod omen effecit vt omnes irent in illius sententiam, Erasmus. Γλαύξ ἵππατο, Noctua volauit. Antè pugnam in Salamine noctuam præteruolantem aiunt victoriæ omen fecisse, Hesychius. Aiunt reuera noctuam victoriæ nunciam per exercitum Atheniensium volasse, cum bellum eis contra barbaros esset, Aristophanis Scholiastes. Ἀν γλαύξ ἀνακράγη, δεδίδχαμιν, Menander. hoc est, Si noctua clamauerit, timemus. Accedenti ad feriam actionem homini occurrentem noctuam inauspicatam significationem dare aiunt. Cui quidem rei testimonio fuit Pyrrhus Epirotarum rex: cum enim in illius Argos proficiscentis hasta quam erectam ferebat, hæc auis sedisset, ei malum auspicium dedit. nam Argos ingressus, valde ingloria atque ignobili morte occubuit. Quare mihi Homerus (libro 10. Iliad.) præclarè intellexisse videtur, auem hanc mali auspicij esse, cum Diomedi ad castra Troianorum exploranda proficiscenti, Mineruam facit auspicato mittentem erodium, non noctuam, Ælianus. Diuitibus supremus honos, prænuntia fati Noctua præcedit, Architrenius. Nocte (vt vulgus opinatur) mortes hominum prænuntiare videtur vocibus importunis, Author de nat. rerum. Noctuas in Creta non nasci, & inuertas etiam mori aiunt, quamobrem Euripides inconsideratè fingere videtur Polyidum (in hac insula glauce, id est noctua conspecta) coniecturam & auspicium sibi concipere de inueniendo etiam Glauco defuncto Minois filio, Ælianus.

Prouer-
bia.

1. Aquilæ
noctua

comparas.

2. Noctua

as Athe-

nas.

¶ PROVERBIA. Aquilam noctuæ comparas. vide in Aquila h. ¶ Noctuas Athenas, Γλαύξαις εἰς Ἀθῶνας, (Erasmus non rectè, *Vlulas Athenas*.) subaudiendum portas aut mittis. Conueniet in stultos negotiatores, qui merces eò comportant, vbi per se magis abundant: vt si quis in Ægyptum frumentum, in Ciliciam crocum inuectet. Venustius fiet, si metaphora ad res animi trāsferatur: vt si quis doceat doctiorem, carmina mittat poetæ, consilium det homini consultissimo. Cicero ad Torquatum, Sed rursus γλαύξαις εἰς Ἀθῶνας, qui hæc ad te. Idem ad fratrem, Et tibi versus quos rogas, hoc est Athenas noctuam mittam. Aristophanes in Auibus, Τί φης, τίς γλαύκ' Ἀθῶνας ἤγαγε; id est, Quid ais? quis, oro, vehit Athenas noctuam? Vsurpat idem atq; exponit Lucianus in epistola ad Nigrinum. Porro paræmia inde fluxit, quod noctua in Attica plurima est, ei regioni quasi peculiaris. Demon quidem apud Aristophanis interpretem existimat, non ob id solum dici, Noctuas Athenas, quod Athenis noctuarum sit copia, sed quod in nummis etiam tum aureis tum argenteis Atheniensium noctua insculpi soleat vnà cum facie Mineruæ, (sed probabilius videtur ab auibus tantum illic abundantibus ortum esse adagium) Erasmus. Conuenit hoc prouerbium in eos qui potentioribus & nullarum rerum indigis aliquid mittunt, Io. Textor. Hesychius exponit, de illis qui aliquid frustra faciunt, &c. Vari-

nus ὅτι τῆς συμβαλλόντων ἐνθα μὴ χρεῖα συμβολῆς· ἢ ὅτι τῆς γαμιζόντων, ἐνθα πολὺ τοῖς τὸν πλῆθος. Οἱ δὲ παλαοὶ φασὶ καὶ ὅτι τὸ γλαῦκας Ἀθλιάς, ἀρμόττει ὅτι τῆς ἀλλοθεν μάττω τὰ πλεονάζοντα ὡς ἀνιάτινα ἐμπορευομένων· ὃ καὶ εἶναι ὁμοίον τῷ Πύξον (Varinus perperam habet Πύξον) εἰς Κύτωρον ἡγάγες, ἢ ἰχθυὺς εἰς Ἐλλάσποντον, Varinus ex Eustathio: apud quem etiam sic effertur, Γλαῦξ εἰς Ἀθλιάς: ut apud Aristophanis Scholiasten, Τίς εἰς Ἀθλιάς γλαυκὸν ἐννοχεῖς. ¶ Γλαῦξ ἐν πόλει, Noctua in ciuitate, παροιμία τῆς ἀληθείας. ἀνέκειο γὰρ ὑπὸ Φαίδρου ἐν τῇ ἀκροπόλει, Hesych. hoc est, Et prouerbio dicitur, & reuera Phœdrus in arce noctuam consecrauerat. ¶ Noctua aliud sonat, aliud cornix, in dissidentes & quibus male inter se conuenit. *vide* in Cornice D. ¶ Noctua inter cornices, hodie vulgò dicitur, vbi stupidior aliquis in homines petulantes ac dicaces incidit: simile illi apud Græcos, Asinus inter simias, Erasmus. Germanicè effertur, *Ein Eule vnter einem hauffen Krähen*. Vocabulum autem *Eule* vlulæ potius quàm noctuæ conuenit. ¶ Noctuinum ouum, Γλαύκειον ὠόν, refertur à Nicolao Perotto in Copiæ cornu prouerbij loco, nec explicatur tamen. Fortassis antiquitus abstemium & à vino abhorrentem hoc adagio significabant. Philostratus enim oua noctuæ infantibus data vini odium in eis excitare scribit. Sunt qui negent noctuinum ouum inueniri. Prouerbium itaq; quadrabit vel in hominem nihili, nullius frugis, iuxta fabulamentum Æliani, (sed ex Æliano quædam hoc in loco transferens Erasmus, nycteridem imperitè noctuam vertit:) vel in rem raram inuentu iuxta horum sententiam, Eras. ¶ Noctua 3. Noctua in ciuitate. 4. Noctua inter cornices. 6. Noctuinum ouum. 7. Noctua volat. *vide* supra inter Auspicia. ¶ Noctuæ Laureoticæ, prouerbium iam inter icones explicatum est: & illud, Multæ noctuæ sub tegulis latitant, ibidem. ¶ Noctuæ quid commune cum Minerua? *vide* 8. Noctua Laureotica. 9. Noctua quid commune cū Minerua. Emblema. Charadrius videtur species noctuæ, Niphus. sed noctuæ nomen nimium extendere videtur. non enim omnem nocturnam auem rectè noctuam appellabimus. ¶ Asio noctuarum genus est maximum, quibus pluma aurium modò emicat, Plinius. Græci quandoq; scôpas vocant, aliquando nycticoracas, id est vlulas: & quandoq; otos quasi auritas, Hermolaus. *Vide* supra in Elemento A. ¶ Apud Nigritas reperiuntur vespertiliones & noctuæ magnitudinis trium palmorum, Cadamustus.

DE NYCTICORACE.

NYCTICORAX genus auis solitariæ, Varinus: Νυκτὶ πετόμενος, ὁ νυκτικόραξ, Idem & Hesychius. *Nomina.* Obscurus quidam ineptè nycticoracem scribit, & bubonem interpretatur. Eucherius, Isidorus, & Ambrosius noctuam & nycticoracem pro vna aue accipiunt. *vide* in Noctua A. Nycticoracem multi bubonem esse contendunt. sunt etiam qui asserunt esse orientalem auem, quæ nocturnus coruus appellatur, Eucherius. *Aduduc* est nycticorax, & secundum alios est auis quæ dicitur bubo, Vetus glossographus Auicennæ. *vide* in Bubone A. Γλαῦκες, id est noctuæ & nycticoraces, nominantur ab Aristotele de hist. anim. 9. 34. vbi Albertus, Auis autem quæ *hein* vocatur, & ea quæ *glaux*, sunt genera bubonum, & aliæ quædam genera sunt noctuarum. Et alibi (in librum 8. c. 3. hist. anim.) coruum nocturnum Græcè ait *kanen* vocari. quæ vox fortè Arabica aut Persica est, & ab Auicenna vsurpata. nihil minus enim quam Græca est. Nycticorax dicitur etiam cicuma. Sunt qui otum dicant nycticoraca, Hieronymus noctuam, Cælius. Theodorus apud Aristotelem in oti auis descriptione pro nycticorace vertit *vlulam*, quod non probo. alibi verò *egolion* vlulam interpretatur, nycticoracem cicumam. Festo cicuma est auis noctua, nisi fortè legendum est *nocturna*. Græci etiam noctuam cicymida nominant, per onomatopœiam ut videtur. *Vide* in Cymindide inter accipitres. Chaldæus Psalmo 102. pro Hebraico nomine *kos*, vertit *kiphupha*, קִיפּוּפָה. (noctuam quidam interpretantur:) quod ad cicumam Latinum accedit: & ad *cucupha* Ægyptiacum, quod est vpupa: nam & *kos* vpupam aliqui reddunt. Asiones noctuarum genus maximum Græci scôpas vocant, aliquando nycticoracas, id est vlulas: & quandoque otos quasi auritas, quoniam plumeas eminentes habent aures, ut inquit Plinius, Hermolaus. Scoppa nycticoracem Italicè *barbaiane* interpretatur: quæ vox vlularum generis auem significat, ein Schleiereul. Audio & *nitoran* esse Italicum nomen auis nocturnæ, peregrinæ & similis *cicæ* ab Italis dictæ. videtur sane *nitoran* nomen à Græco nycticorax factum. Georgius Agricola Germanicè *Nachtrabe* / id est coruum nocturnum: cuius iconem hîc posuimus. Στίγλος auis quæ & νυκτολόα dicitur: alij nycticoracem reddunt, Hesychius. Strix quidem etiam Latinis auis nocturna est. Γλαῦξ, νυκτολόα est, auis nocturna, Idem. Sunt qui nycticoracem velint esse vespertilionem, Niphus. ¶ Ego noctuam, bubonem, vlulam

Nyctico-
rax non
veterū sed
vulgò sic
dictus
circa Ar-
gentinā,
avis pisci-
uora.

& vespertilionem, quatuor diuersa auiū genera esse sentio: & quintum ab eis diuersum nycticoracem. ¶ Hebraica nomina *kos* & *tachmas* aliqui nycticoracem transferunt: de priore *vide* in Bubone *A.* de altera in Noctua. *Schalak*, Deut. 14. in translatione Græca & communi Latina nycticorax vertitur: *vide* in Mergo in genere. Septuaginta Regum 1.26. *kore* vocem Hebraicam faciunt nycticoracem, alibi perdicem. *vide* in Perdice *A.*

B.

Cicuma avis est nocturna, vnguibus aduncis, carniuora, Aristot. Ad imum intestinum appendices paucas habet, Idem. vulgati quidem codices Latini corruptè *ciconiam* habent pro cicuma. Nycticorax hoc est coruus nocturnus niger est, vt alterius generis coruus, sed eo plerunq; minor, Georg. Agric. Nigræ varietatis est, minor quàm noctua, Albert. Magnitudine turturis Alberto, colore niger, Niphus. Caput habet ingens, nec vt aues cæteræ formatum, rostrum aduncum vt nifus, vngues hamatos & asperos, Author de natura rerum, à noctua hanc auem non distinguens.

C.

*Quibus
in locis
degit.*

Nycticorax est avis loca deserta amans & ruinosa, & fugiens habitata, Suidas & Varinus. In domicilijs & parietibus, præcipuè rimosis quæ sine tecto sunt, libenter habitat, & pullos suos fouet. humanis vocibus delectatur. mures & omne genus eorum persequitur, Author de natura rerum, hanc auem cum noctua confundens. Avis est vigil, teter coruus noctis, habitans in ruinis, vbi parietes stant sine fundamento: vnde scriptum est, Factus sum sicut nycticorax in domicilio, Author glossæ in Psalterium. Noctuæ & nycticoraces, (apud Athenæum mutila est lectio, *cōraces*) & reliqua quæ interdum nequeunt cernere, noctu venando cibum sibi acquirunt. Verum non tota nocte id faciunt, sed vespertino & matutino. Venantur autem mures, lacertos, verticillos & eiusmodi bestiolas, Aristoteles. ¶ Nycticoracis vox est *eho*, (aliàs *choho*,) & quum vocat (*volat*, legit Niphus) reuoluit se conuertendo in aere. consuetudo ei & venatio eadem quæ noctuæ, & est similiter lucifuga. Pedes ei debiles sunt, vt omnibus ferè nocturnis auibus, volatus autem velocissimus. Rarò videtur, & plerunq; circa edificijs diruta ac templa apparet, augurijs infausta avis, bis visa nobis, Albertus. Niphus sibi nunquam visam ait. Nycticorax mortem significat. quemadmodum enim hic derepente pullos noctu, sic & mors homines nec opinatò inuadit atq; opprimit, Orus.

Cibus.

Vox.

Volatus.

Auspiciū.

Otusa-

E.

Otus auis laudata & saltans capitur, velut nycticorax, Ælius Dionysius apud Eustathium.

G.

Albugines oculorum tinges illito nycticoracis ouo, Archigenes apud Galenum de compos. sec. *Medicamentum*
locos. & Galenus Euporiston I. 43.

¶ b. Extat facetum Lucillij distichon in citharædum infelicem huiusmodi: Νυκτινόραξ ἄδει γὰρ - ex ouo e-
νατηφόρον. ἀλλ' ὅταν ἄσῃ Δημόφιλος, γνήσκει καὶ τὸς νυκτινόραξ. *iusdem.*

¶ T V R N E R V S in literis ad me missis caprimulgum auem se vidisse scribit prope Bonnam, *Descri-*
(Germaniæ ciuitatem ad ripam Rheni, supra Coloniam,) vbi à vulgo appelletur *Nachtrauen* / id est *ptio auis*
coruus nocturnus. Nos in præcedente pagina effigiem adiecimus auis quæ circa Argentoratum, vt *cuius effi-*
audio *Nachtram* / alibi *Nachtrab* nominatur. quæ tamen neq; caprimulgus, neq; nycticorax mihi vi- *gies supra*
detur, cum iuxta aquas & inter arundines eam versari audiam, vbi nocte clamet voce absone & tanquã *posita est.*
vomiturientis. Nidificat in altis arboribus. oua terna aut quaterna parit. piscibus vescitur.

DE AVIBVS, QVARVM NOMINA O. LITERA INITIALI
scribuntur.

O C E N aliqui legunt apud Plinium vbi ita scribunt: Qui negant volucrem vllam sine pedibus
esse, confirmant & apodas habere; & ocen (Hermolaus non ocen sed *nycterin* legit) & drepanin in eis
quæ rarissimè apparent. Sed cum locus translatus sit ex Aristotelis historia animalium I. I. vbi oce pror-
sus (vt nec vsquam alibi apud vllos authores) non nominatur, sed nycteris tantum, nos cum Hermolao
omnino *nycterin*, id est vespertilionem, legemus: aut potius nycterida vel nycteridem.

DE O E N A N T H E.

D E O E n a n t h e aue quæ Aristoteli statos latebræ dies habet, exoriente Sirio occultata, ab occasu e-
iusdem prodiens, Gaza *vitifloram* vertit: scripsimus nonnihil supra in Capite de Columbibus feris, è
quarum numero est auis etiam quæ cénas appellatur. Nulla auis in Creta magis abundat, quàm cui
Gallicum nomen est *pinoin*, quæ per humilia fruteta volat. Ea quoniam parua auis est, capite, cauda &
parte corporis nigra, multis vulgò asprocolos nominatur, quasi albicilla à podice albo, contraria signi-
ficatione. (nam alia quædam auis propriè albicilla (*cul blanc*, Gallicè) vocatur, cénanthe Græcorum, La-
tinè vitifloram dixeris.) Sunt qui *pinoinam* nostram congruentius melanocephalon, hoc est atricapil-
lam nominent, vt veteres Græci melancoryphon. est autem auis eadem sycalis, Gallis *papafiga* vel *beca-*
figa, Latinis ficedula, Bellonius in Singularibus obseruationibus. ¶ Italis circa Ferrariam auis quæ-
dam *chullo* (*culo*) *bianco* appellatur vulgò, quæ vermibus, muscis & alijs insectis vescitur, vt audio: & de-
git in agris proscissis.

¶ Circa Argentinam auiculam quandam ficedulæ magnitudine, vt pictura ostendit, vulgò
Bürstner appellant, quam vis pinguescere audio: Inter condensa fruticum degit, infrequens alioqui,
oua ferè vt curuca humi fouet. color ei fuscus, pars supina alba, maculis aliquot aspersa cinereis. par-
tem etiam sub cauda albere puto. longiores alarum pennæ nigricant. rostrum longiusculum modicè
inflectitur. Sed cum de occultatione eius nihil cognorim, cénanthen esse non assero. Speciem eius in
præsentè pagina adiecimus.

Icon hæc onocrotali est, capti in Heluetia in lacu prope Tugium, quem ipsi inspeximus.

Onocrotali caput, à pictore quodam olim nobis communicatum.

Onocrotali figura ex tabula Septentrionali Olai Magni.

A.

HAN C. auem à Latinis *truonem* appellari Verrius Flaccus scripsit: vnde Cæcilius Comicus (vt citat Festus) irridens quendam ob nasi magnitudinem dixerit: Proh dii immortales, vnde hic prorepfit truo? *Kaath* Hebraicam vocem, קאא, interpretantur alij cuculum, alij onocrotalum, pelecenum, mergulum, vpupam: vt diximus supra in historia Mergi in genere. Esaïæ 34. numeratur inter aues solitudinis, vbi onocrotalum Hieronymus vertit, Septuaginta simpliciter ὄρνις, id est aues. Leuitici x i.

Septua-

Septuaginta primum, deinceps reliqui interpretes Græci & Latini, onocrotalum trāstulerunt: & Deuteron. x i i i. Dum pisces venatur ingluuie repleta aqua per oris spiramenta illam reuomit, atque ita præda vescitur. ab hoc aquæ vomitu *kaath* Hebræis dicta existimari potest. nam verbum *kaah* vomere significat. In medio Assur cuculus (*kaath*, Hieronym. onocrotalum vertit,) atq; noctua (*kippod*, id est hericius) pernoctabunt, Sophoniæ 2. Similis factus sum pelicano (*kaath*) deserti, Psal. 102. *Kaath* in Thalmud (teste R. David Kimhi) auis esse dicitur solitaria, in locis maritimis degens, quæ alio nomine *kik*, קִיק, appelletur. Iudæi vulgò *kra*, id est cornicem interpretantur, Paul. Fagius. Sunt qui chasida etiam Hebraicum auis nomen onocrotalum vertant. *vide* in Ciconia. ¶ Græcè onocrotalus, ὄνοκρόταλος, appellatur propter absonam vocem, qua rudentem asinum refert: quod nomen etiam hodie Græcia feruat. Italicè *grotto* & *agrotto* secundum Matthæolum Senensem, vel *grotto molinaro*, vel *grotto marino*: alii *ocello d' el ducha*, id est auem ducis. Albert. aliquoties hanc auem vulgò *volinare* dici scribit, nec addit qua lingua. ego nomen Italicè linguæ *molinaro* corruptum puto. sic quidem Itali hodie molitorem vocant, cui quid cum hac aue conueniat nescio. Nomē *grotto* ab onocrotalo corruptum videtur. ¶ Hispanicè *cróto*. ¶ Gallicè vel Sabaudicè potius circa Lausannam *gouttreuse*, quasi gutturosa, ab ingluuie quæ strumē instar propendet. ¶ Germanicè *Schneegans*/vt Ge. Agricole placet: nos anseri fero hoc nomen tribuimus. Aliqui, vt audio, *Meergans*, id est anserem marinum appellant. ferè enim peregrina à mediterraneis *marina* vocantur. & quanquam in dulcibus etiam aquis reperiatur onocrotalus, magis tamen frequentat marinas. Machliniæ in Germania inferiore, vbi publicè iam supra quinquaginta annos onocrotalus alitur, ficto nomine vulgò nominatur *Vogelheine*. In Austria, vt audio, *ein Onuogel*/quasi dicas auem absurdam, & à communi auium natura multum diuersam, vt hominem absurdum vocamus *ein Bunnensch*. Possent etiam fingi nomina, *Eselschreier*/à voce asinina: *Kropffuogel*/ab ingluuie prominente. ¶ Turcicè *sackagusch*.

¶ Bellonius onocrotali nomine se intelligere scribit non boues tauros, id est ardeas stellares: neque aues Gallicè dictas *pales*, (plateas interpretor:) sed quas Aristoteles pelecans nominet. Gaza quidem vbicunque Aristoteles pelecans nominat, Plinium imitatus, plateas vertit. Ego quoque plateas à pelecans non distinxerim. onocrotalum verò genus diuersum iudicò, licet recentiores quidam confundant, & ex antiquioribus etiam Oppianus. *Vide* infra quoque in Pelecano. A. Amicus quidam iam senex mihi narrauit, adolescentem se Romæ vidisse onocrotalum à nostro diuersum, rostro antèrius lato cochlearij æmulo, sed cauo instar conchæ alicuius, dependente ab eo vtre non nudo, sed plumis tecto: multò minorem cygno, paulò maiorem anserè, colore albo & nigro vel fusco distinctum. Quòd si is rectè meminit, hæc onocrotali species propter rostri formam pelecano vel plateæ congener fuerit.

¶ Onocrotalos vocant aues rostro longo, quorum duo sunt genera, Isidor. Albert. genus vnum aquaticum, alterum syluestre facit. ¶ Osina est auis alba, cygno maior vel æqualis, quam nostri quidam volinarum vocant, Albert. Matthæolus Senensis non osina, sed ossifraga apud Albertum legit, describens hanc auem in suis in Dioscoridem commentarijs, onocrotalum interim esse nesciens. Sed au- thor etiam de natura rerum osyna habet, adiuncta descriptione quæ omnino onocrotali est.

¶ In prouincia Manzi vel India superiore, præcipua ciuitas est *Censcalan*. in hac anseres habentur pulchri, duplo maiores nostris, toti albi, cum ossè supra caput vnus breui (sic habet codex manuscriptus) quātitate, colore sanguineo. Sub gula pellis per semissem pendet. pinguiissimi sunt, Odoric. de foro Iulij. Apparet sanè hanc auem vel onocrotalū ipsum esse, vel alterum eius genus. Sed & Celam auem Æliano memoratam, cui nomen à cela, id est struma vel vtre à gutture prominente, onocrotalum Indicum dixerim. *Lege* supra in Elemento C. Magnales quoq; Orientis, vt scribit Albert. maximæ, pedibus magnis (aliàs nigris) & rostro, hominibus innoxia, piscibus in fluminibus & stagnis insidiantes: nisi onocrotali fuerint, vt sanè videntur, quò referam nescio. ¶ Onocrotalum eandem auem cum botauo, quæ ardea stellaris est, arbitrantium, crassior est error, quàm qui pluribus refelli debeat. nihil enim his auibus præter soni absurditatem, quo hæc mugit, illa rudit, commune.

B.

Onocrotalos Gallia septentrionalis proxima Oceano mittit, Plinius. Circa Lausannam Sabaudia, (in lacu Lemano nimirum,) semel tantum anno apparere audio, & peregrinum esse. Martialis Rauiennatem onocrotalū cognominat, à ciuitate Italiae circa quam cōspicitur, (in paludibus scilicet,) quam Bellonius Gallia & Italiae incognitum esse scribit, nisi quòd interdum in lacu Mantuæ videatur. Reperitur & in Benaco lacu interdum. Sed Matthæolus Senensis, In Hetruriæ maritimis (inquit) vulgaris est omnibus, præsertim his qui circa Argentarium promontorium habitant. nam circa Herculis portum & Vrbecelli stagnum, frequens reperitur, incolæ *agrotto* nominant. In Heluetia rarissimus est. ego semel tantum captum memini circa finem Februarij, in lacu prope Tugium, omnibus ignotum & facie & nomine. Circa Strymonem fluuium abundat, Bellonius. Circa Gazaram Ægypti ciuitatem vidimus greges onocrotalorum versus mare volantes, Idem. In flumine Physon inuenimus aues albas, magnis rostris, vt sunt aues Pattauia insulæ Danubij, quæ rostra in vsu sunt ad aquam è nauibus projiciendam, Innominatus qui Italicè scripsit de Terra sancta. Circa Fortem insulam in Nouo orbe con-

spectus est onocrotalus ingens, Petrus Martyr. Author de nat. rerum auem esse scribit, quæ loca ad Orientem incolat. In Holela lacu Finlandiæ, quæ pars est Scandinaviæ regionis vel insulæ ad Septentrionem remotissimæ, (item in lacu albo Biarmiæ regionis in eodem tractu) avis reperitur (inquit Olaus Magnus) magnitudine anseris, faccum sub rostro habens, in quo partem cibi recondit, & magnum clamorem edit instar botauri avis. Nos figuram ex tabula Olai depictam supra posuimus. adscribitur autem in tabula illius vox Surpessi, quasi nomen illarum auium eo in loco.

De eiusdē
avis ma-
gnitudi-
ne.

¶ Plinius onocrotalum oloris similitudinem habere scribit: nec distare (inquit) æstimaretur omnino, nisi faucibus inesset alterius vteri genus: non solum colore specieq; corporis similem, sed etiam magnitudine parem innuēs. Recentiorum aliqui cygno equalem, vel etiam maiorem esse scripserunt: Ant. Nebrissenis duplo maiorem: Petrus Martyr vulture maiorem. Olaus Magnus anseri comparat. ¶ Avis quædam alba est cygno maior, cuius extensio alarum excedit quantitatem extensionis brachiorum hominis in vtraq; parte, Albertus. ¶ Duos onocrotalos mihi videre contigit: alterum cominus in foro Bononiensi, (*croton* vocabant) ad vulgi spectaculum publicè expositum: alterum eminus ad Anæ fluminis ripam, ad cuius volantis monstrosam magnitudinem visendam, multi mortales concurrerunt. æquiparabat sanè mole sua agnum anniculum, Antonius Nebrissenis.

De inglu-
vie mira
capacita-
te.

¶ Onocrotali nihil ab oloribus distare existimarentur, nisi faucibus ipsis inesset alterius vteri genus, miræ capacitatis, Plin. Cygnis aliquo modo persimilis est. Plin. qui dem quid per vterum hinc intelligat satis liquet. nec tamen per (hoc) nomen (proprie) significatur quod ipse vult, hoc est ingluvies, quæ à Græcis *ερόλος* dicitur. hæc in onocrotalo mirum in modum est ampla, quippe quæ amphoræ mensuram aut non multò minus capiat. de qua Martialis lib. II. *Turpe Ravennatis guttur onocrotali.* nam turpe guttur, pro *magna ingluvie* posuit, Ant. Nebrissenis. Vteri qui huius avis faucibus hæret, tanta est capacitas, ut ipsi viderimus ingentis stature hominem ocreatum pedem vsque ad genu in fauces immittentem, eximentemque sine læsione, Perottus. Vidi & ego qui bombardæ occisæ huius avis siue gulam siue ingluviem appelles, capiti suo instar cuculli imposeret, reliquo corpore à tergo pendente. Rostrum hæc avis magnum habet, prælongum, & validum: & à gutture vsque ad pectus instar sacculi (magni sacci, ante guttur & pectus, ex rostri inferiori parte ante pectus pendens) receptaculum longum & amplum, rubicundum, foras prominens, radici linguæ eius annexum. In hoc cibus receptus primum emollitur: & inde ad stomachum digerendus transmittitur. alia cibi receptacula non habet, & ideo aquis vivere dicitur, Albertus & partim Author de natura rerum. Quidam in onocrotalo viuo ingluviem illam latere mihi retulit, præterquam cum cibum cepit aut capere parat: ego mortuum tantum vidi. Rursum alius in Italia onocrotali hanc partem albam, non rubicundam vidisse se narravit: & fit nimirum ut per ætatem mutetur. ¶ Albertus onocrotali genera duo faciens aquaticum & sylvestre,

Descri-
ptio corpo-
ris.

utrumque solum inter aves splene carere scribit. ¶ In Rhodo vidimus onocrotalum cicurem, per civitatem circumeuntem: paulò minorem cygno, multò maiorem anseri, vndiquaque album: cruribus cygno similem, ut etiam pedibus, sed colore cinereo, dura pelle intactis. Rostrum ei largum & instar canalis est, acutum & recurvum in fine. plumas à vertice retrò tendit, ut vanellus suam cristam, Bellon.

Onocro-
tali Ma-
chlinien-
sis descri-
ptio.

¶ Onocrotalus Machliniensis, quæ *Vogelshain* à Brabandis vocatur, quinquaginta annis, ut ipsi ferunt, Machliniæ vixit, cygno maior est. pennæ foris albicant, in fundo verò rubrum quiddam ostendunt. collum duas spithamas longum est, aut paulò longius. rostrum, quod rubrum habet, dodrantali longitudine est & quatuor uncias longius, & in fine hami propemodum more incurvum, & versus finem latius latiusq; proturbinatur. crura anserinis similia, brevia, nimirum pro magnitudine tanti corporis: in pectore magnum habet veluti sacculum protuberantem. Alis est longissimis, & ipsis in summa extremitate nigris, Guil. Turnerus in epistola ad me. De eadem ave Io. Culmannus Goppingensis, vir eruditus & mihi amicissimus, in hæc verba ad me scripsit, iconem etiam missa: Avis quam Mechliniæ mihi conspectam *Vogelshain* appellant, cygno vel anseri similima est, sed magnitudine superat, colore albo omnino, præter pennas quas in alis subtus gerit, nisi quod præ senectute iam rubeſcere paulatim incipit. rostrum habet oblongum & latum aliquatenus. sub rostro strumam amplam quæ interdum inflatur. De ea dicunt huius regionis homines fide digni, octogenariam esse, & Cæsaris Maximiliani castra aliquot annis præcessisse, & quasi castris locum signavisse. idem etiam temporibus Philippi huius Imperatoris parentis factum autumant. Postea in aula reginæ aliquaudiu dum per ætatem volare potuit, semper ex præparatu aulicorum profectionem adornari cognovisse dicitur. Itaq; quandiu per ætatem licuit, reginam quasi avis cicurata sequuta esse fertur. nunc quod ego vidi impensis regijs à quadam vetula illic alitur, quatuor nummis quos *stufferos* vocant in singulos dies ei decretis. pascitur nunc piscibus, & cibis liquidioribus ut pane ex iure, &c. Et rursus, Hæc avis ab anu quam dixi, eiusque patre, annis quinquaginta sex nutrita est. De ætate ipsius & vnde advenit non constat. Alarum extensarum spatium quatuor vlnas Brabanticas æquat, hoc est quinque Helueticas ferè. Ante viginti annos tam sublimi in aerem volatu quandoque euehebatur, ut hirundine nihilo maior appareret. Ab eo tempore non nisi rarò ex ædibus ubi asseruatur in aulam Cæsaris, quæ ferè contigua est, volavit. Iam rostrum & pedes colore cæruleo & quasi subflavo videntur, cum olim ruberent, propter senectutem. Piscibus tantum vivis alitur, parcius nunc quàm olim, Hæc ille.

¶ Ceterum onocrotalus quem ipse captum vidi circa finem Februarij, in lacu ad Tugium, duo- *Alterius-*
bus Tiguro miliaribus nostris distante, cuius integri iconem dedimus, talis erat. Rostrum ad oculos vf- *onocrot-*
que duos dodrantes longum, circiter tres digitos latum. Rostro diuariato ab vna extremitate ad alte- *li ab autho-*
ram duo pedes spatij intererant. Margines rostri vtrinq; admodum acuti. Longitudo ab initio rostri ad *re visi de-*
pedes vltimos extenſe auis, hominis proceritatem equabat. Latitudo inter extrema alarum circiter de- *scriptio.*
cem pedes. Color crurū & pedum fuscus vt in cynis. Totus erat albus, præter maiores alarum pennas
fufcas. Pondus totius auis libræ duodecim vnciarum, viginti quatuor. Magnitudo & latitudo fupra cy-
gnum. Ingluuius rubicunda ad croceum inclinans, dodrantis longitudine à posteriore rostri parte re-
ctà deorfum: tam ampla vt brachium cum pugno facillimè procul infereretur. Lingua nulla. Arteria
aspera in ingluuiem ad ſex digitos pertingebat. Ingluuius ipſa toti roſtro adhæret, anguſtior ad extre-
mum roſtrum, & paulatim profundior ad trianguli ferè figuram. Plumis munitur denſiſſimis, vt omnes
ferè aquaticæ aues. Lien exiguus & ſubrotundus erat, quanquam huic aui lienem Albertus neget. ie-
cur magnum, vt etiam cor. ventriculus anguſtus & oblongus, in quo ſuccus quidam viridis contineba-
tur & vermiculi quidam. Veſicam quoque nescio qua corporis parte (alius enim qui exenterauerat vi-
ſcera ad nos miſit. puto autem circa ventriculi principium ſitam fuiſſe, collum verſus) continebat, tenui
membrana conſtantem, cylindri forma, diametro ambitus palmari: nescio in quem vſum, niſi fortè vt
commodius nater ac minori labore.

¶ Bononiæ viſus eſt mihi onocrotalus (verba ſunt ex epiſtola Angli cuiuſdam amici ad me) plu-
mis cinereis tectus, cygno maior, palmipes, capite mergi, roſtro quatuor palmos ferè lōgo, & in fine ad-
unco, collo deplumi, ampliſſimo, vt anatem deuorare poſſet. Captam aiebant in lacu Benaco.

C.

Onocrotalus auiſ eſt aquatica, Albertus. palmipes enim eſt & aqua vt anſer vtitur. Fluiuos ac *Onocrota-*
pifcinas inhabitat, Author de natura rerum. Paſcitur tum in falſa tum in dulci aqua, Bellonius. In Æ- *lus auiſ a-*
gypto vidimus volantes onocrotalos, qui à Septentrione verſus meridiem tendebant: ab ijs autem lo- *quatica.*
cis hyeme reuertuntur, (ad mare ſcilicet,) Bellonius. Ciconiæ quæ æſtatem in Europa tranſigunt, circa
Antiochiam parte hyemis degunt, ſicut etiam in Ægypto, item onocrotali, Idem. ¶ Onocrotalus *De eius*
auis eſt rapax, longo roſtro, quod in aquam vel terræ lutum ponit & inſigit: & quaſi cornu ſonans hor- *voce &*
ribilem vocem emittit, Albertus. inſtar rugitus, Author de natura rerum. inſtar botauri vel ardeę ſtella- *rugitu.*
ris, Olaus Magnus. Onocrotalus dicitur quòd collum aqua mergens, ſpiranſque, veluti ruditum aſini
ædat, Perottus. ¶ Nunquam hæ aues niſi in aqua diffuſiori & piſcibus abundanti habitant. paruam e-
nim aquam citiſſimè, etſi piſcibus copioſam, ingluuiſ ſua euacuant, Author de natura rerum & Alber-
tus. Omnia inexplẽbile animal in genus illud vteri, quod faucibus ineſt, congerit, mira vt ſit capacitas. *De eiufdẽ*
mox perfectã rapina (poſtquam omnia ingurgitauit) ſenſim in os reddita in veram (aliàs, inferam in) al- *cibo & vo-*
uum ruminantis modo refert, Plinius. Ingluuiem aqua explet, atque ore aperto piſcibus ſe obiectat. *racitate.*
quos cum ſentit deprehenſos intra ingluuiem, aquam per oris ſpiramenta euomit, atque ita præda ve-
ſcitur. Ab hoc aquæ vomitu, ego ſuſpicor ab Hebræis auem cognominatam, *caath*, quod vomitum in-
terpretantur, Antonius Nebriffenſis. Cicuri ſi quis piſcem libralem aut maiorem (audio enim eos pi-
ſces vel trilibres deuorare) in os imponat, ita inuertunt vt roſtro præmiſſo deglutiant. Piſces intra in-
gluuiem colligit donec paulatim glutiendo digerat, Albertus. In faucibus folliculum (vtrem quen-
dam) habet, in quo primum cibum concipit, & poſt horam in ventrem ſuum mittit ac digerit, Author
de natura rerum. Amplam piſcium copiam in vtrefaucium reponit, vt ſcilicet in tanta mole diffuſa
natura non egeat, paulatimque digeſtis in ventre cibus inueniat paratum quod præbeat, Idem. Solis
viſitat piſcibus, & bis tantum anno bibit, Turnerus. Eum qui Mechliniæ cicur alitur, liquidiorẽ e-
tiam cibo, vt pane è iure, veſci diximus. Cibus ingluuiſ receptus primum emollitur: & inde ad ſtoma-
chum digerendus tranſmittitur. alia cibi receptacula non habet, & ideo aquis viuere dicitur, Albertus.
Piſces, præſertim anguillas, auidiſſimè vorat botaurus auiſ, Turnerus. idem amicus quidam de ono-
crotalo ad me ſcripſit. ego onocrotalum quidem hoc facere non dubito: de botauo dubitari poſſet,
præſertim cum multi etiam non indocti cum onocrotalo eum confundant. Onocrotalus conchas de-
uorat, quas calore interno apertas reuomit, & carnem ab oſtreis ſeligit, Bellonius. Veteres de peleca-
no tantum hoc ſcribunt: quem Bellonius eundem onocrotalo facit. ego diſtinguo quidem, ſed fieri poſ-
ſe coniicio vt aui� vtraque hoc faciat. Nam & Oppianus *pelecino* (ſic vocat, non pelecenum) hoc adſcri-
bit. conſtat autem ex verbis ipſius pelecinum ab eo pro onocrotalo ſumi. Pelecini (inquit) non minus
quàm lari voraces, non toto tamen corpore merguntur. ſed vt ſolent qui ſe in caput præcipites voluunt,
colla, quibus vlnæ (*ὀρυγνᾶς*) proceritas eſt, ſubinde demittunt, dorſis interim ſupra mare prominentibus.
piſcem obuium quenque ampliſſimis faucibus exceptum deuorant. Sinus (*κόλπος*) quidam ante pe-
ctus dependet, in quem cibum omnem tuburcinantes aliquantisper recondunt, & ne teſta quidem
intectis abſtinent, (*ὅτε τέκνων*, fortè *τελλίων*, ὅτε *σεληρῶν μὲν ἀπεχόμενοι*;) ſed vnà cum teſtis primum
quod ſe obtulerit deglutiant: deinde mortua in os reuocant, & reiectis teſtis pulpam vorant. Nam
quæ dum viuerent occluſæ erant conchæ, vita ſpoliatæ aperiuntur ac dehifcunt. ¶ Cum volat, ſonum
alarum icu ciet inſtar cygni, Bellonius.

D.

De eius a-
nimofita-
te.

Auis est alacris & animosa, capite recto & sublimi, Bellonius. Aues ignotæ (sunt autem onocrotali vt figura addita indicat) aliquot in Misnia & Thuringia anno 1561. visæ & sclopetis percussæ sunt. Vna ex his tacta quidem bombardæ globo, sed parte non lethali, rustico qui percussisset (accurrenti nimirum vt caperet) omni conatu, mordicus impetendo, alis explicatis, & faucibus apertis (collo inflato) fortissimè restitit, & impetum curriculò in ipsum fecit: rusticus autem bombardæ ceu baculo se defendit, non cessit tamen auis, donec bombardæ in fauces eius inserta, suffocata est. Auis erecta staturam hominis æquat: rostrum ad 2. dodrantes longum. alæ explicatæ orgyiam æquant aut superant: struma tam ampla vt aliquot tritici mensuras continere possit. Facile cicuratur, vt in B. diximus.

E.

Vfus pel-
lis onocro-
tali & e-
iusdē in-
gluuii.

Pelle gutturis onocrotali, quæ longè amplissima est, (fortè dimidiæ vlnæ amplitudine,) fenestras alicubi (in Italia, vt audio) integuntur. transparent enim tanquam membrana. Eiusdem detracta pellis cum plumis, substernitur puerorum lectis. non læditur enim vrina. aliqui eandem vestibus subdi & affui curant. ¶ Multi piscatores Nili in nauiculis suis non aliud aquam exhauriendi instrumentum habent, quàm onocrotali ingluuiem rostro suo tanquam ansæ hærentem, ea figura quæ reticulum quo in pile ludo vtuntur refert. nam si rostra posteriore sui parte quæ versus caput est ligantur, circulum ingluuiæ repræsentat. humiditate quidem non vitatur, & longo tempore durat.

F.

Qualis in
cibo.

Onocrotalus assus in cibo mihi gustanti grauis & ferini odoris, nec grati saporis visus est, etsi prius in aqua & vino pariter mixtis elixus fuerat, conijcio autem annosum fuisse.

H.

Truo pro
onocrota-
lo.

a. Prò dij immortales vnde hic processit truo? Cæcilius irridens magnitudinem nasi, Perottus. *Trua* nomen est vasis, quod à transuolando aliqui dictum putant, quod transuolet ex ea aqua. vnde & truo auis dicta est, ob colli magnitudinem, quod per id aqua transuolet, Perottus. ¶ Rauennatem onocrotalum Martialis dixit. licebit & turpem, rudentem, pisciuorum, voracem, & longæuum cognominare.

¶ c. Nostri sæculi quidam monachos imperitos non ineptè phalacrocoraces & onocrotalos nominauit.

Emble-
mata.

¶ h. *Gurgulione gruis tumida vir pingitur aluo. Qui larum, aut manibus gestet onocrotalum, Alcibius in Emblemate Gula inscripto.*

¶ Eiusdem aliud in garrulum & gulosum:

Voce boat torua, præ largo est gutture, rostrum

Instar habet nasi multiforisq; tubæ:

Deformem rabulam, addictum ventrig; gulaq;

Signabit, volucer cum truo pictus erit.

Ophioma-
chus.

OPHIOMACHVS auis est dimicans in serpentes; vnde accepit nomen, Io. Rauisius. ego ophiomachum, vel ophiomachen locustarum generis tantum esse inuenio, absque pennis. Paulus Venetus scribit aues epimachos dictas pulcerrimas in prouincia Abasiæ inueniri.

Epimachi
aues.

OPHIVRS, Ὀφίερος, auis quædam in Æthiopia, Hesychius & Varinus. apparet autem nomen illi à cauda serpentina inditum, qualis nimirum basilisco, quem vulgus appellat, tribuitur.

Ophiurus.

OPILO, genus auis, Festus.

Opilo.

ORCHILVS oua noctuæ exedit, Aristoteles. Καὶ ὀρχίλος, ἢ καὶ ἐριθεὺς Διῶων ἐς κοίλας ὀρχαίς,

Orchilus.

Aratus inter signa tempestatis. hoc est, Orchilus & eritheus cum caua terræ foramina subeunt. Scholiastes nihil quàm auium genera esse dicit. Auienus quoque interpres Latinus nomina Græca reliquit,

Orchilus

his versibus: *Orchilos infestus si floricomis hymenæis Imāpetit terræ, si denique paruus eritheus.* Conijcio au-

& trochi-

tem non alia ratione hymenæis infestam hanc auiculam eum dixisse, quàm quia tempestatem indicat:

lus an ea-

cum nuptiæ sereno tranquilloq; cælo gaudeant. Ego orchilum non aliam quàm trochilum auem esse

dem sit a-

puto. cum vtranq; paruam auiculam esse, & foramina subire legamus: vtranq; noctuæ inimicam. facile

uis.

autem vulgus vel negligentia, vel ioco (ad ὀρχαίς, id est testes, alludens) trochili nomen in orchilū mu-

tauit. Alius est trochilus auis quæ iuxta aquas degit, & celeriter currit, inde nomine imposito, multorū

generum. ¶ Ὅσον τὸ πλῆθος κατέπεσεν τῶν ὀρχίλων; Aristophan. in Vespis de filijs Carcini poetæ: quos

ceu paruos (vt orchilus auis parua est) & libidinosos (à testibus quos Græci ὀρχαίς nominant) traducit;

vel tanquam magna habentes genitalia, vel saltationi deditos. nam ὀρχαῖσαι saltare est, vt Scholiastes

admonet. Idem in Auibus, Si quis Ioui (inquit) sacrificauerit arietem, rex nunc est orchilus auis, βασι-

λεὺς ἐστὶν ὀρχίλος ὄρνις. solebant autem Ioui κριὸν ἐνορχιν, id est arietem marem non castratum sacrificare.

Ioui quidem orchilus auis facere adscribitur, tanquam libidinoso & adultero, Ἀλλὰ τοὺς ὀρχαίς, id est à

testibus, à quibus poeta hoc nomen confinxit, vt scribit Scholiastes, & repetit ex eo Varinus. Præterea

cum trochilus auis Aristotele teste, alijs nominibus rex & senator (βασιλεὺς, ἀρχεὺς) appelletur, nimi-

rum eandem auiculam non immeritò orchilum faciemus; quæ hîc Ioui regi tanquam & ipsa rex at-

tribuitur. Aristoteles tamen historiæ 9. 1. cum orchilum noctuarum oua exedere scripssisset, subiun-

git, etiam ἀρέσβις ei esse inimicum: vnde pro diuersis eum habuisse apparet. ¶ Ὀρχίλος, auicula vilis,

quæ ab aliquibus σαλπυγτῆς dicitur, Hesychius.

IN Hic-

De Oto. A. B. C. D. E. Lib. III. 635

IN Hieroglyphicis Ori 1. 4. de O R Y G E legitur tanquam aue, τὸ το μόνον τῷ πῶν. sed perperam, & ὄρνις fortè aut κλέων legendum. oryx enim quadrupes est, & piscis. orygem verò auem nemo tradidit, & eo etiam in loco pro quadrupede accipi certum est.

DE OTO.

A.

OTUS & otis aues sunt lōgè diuersæ. De otide inter gallinas feras scripsimus. otus verò noctuæ simili- *Discrimē*
lis est, sed maior, ut bubone minor, auribus plumeis eminentibus, unde & nomen illi. quidam La- *inter otie*
tinè asionem vocant, teste Plinio. Sed cum Gaza ex Aristotele scōpem Latine asionem interpretetur, & oti-
nos quoque scōpis historiam in Elemento A. sub Asionis nomine posuimus: & obiter quædam de oto *dem.*
tradidimus, hinc non repetenda: præsertim quod otus Latine asio verti debeat, secundum Plinium, qui
etiam asionem noctuarum genus maximum esse scribit: scops verò, qui noctua minor est, Latinum
nomen quod sciam non habet. Item quod authores aliqui otum cum otide confundere videantur,
ut Athen. Aristotel. Plinius: nisi ea librariorum alicubi culpa est, de qua repluribus etiam in Otide scri-
ptum nobis est. ¶ Otus (Ὠτος, prima circumflexa: quanquam codices impressi ultimam acuunt)
noctuæ similis est, pinnis circiter aures eminentibus, unde nomen, quasi auritum dicas. nonnulli ny-
cticoracem appellant, (Gaza vertit, nonnulli vlulam eum appellant, alij asionem,) Aristotel. Asiones
noctuarum genus maximum, quas Græci quandoq; scōpas vocant, aliquando nycticoraces, id est vlur-
las: & quandoq; otos quasi auritas, Hermolaus Barb. in cuius verbis nos reprehēdimus: Primum quod
asionem Græcorum scopem esse dicit: alterum quod nycticoracem interpretatur vlulam, in utroq; se-
cutus Gazam. Asio noctuarum genus maximum est, cui pluma aurium modo emicat, Plin. Quidam
otum vocant bubonem, Obscurus. Otum lagodiam vocari (à lepore nimirum, quod pedes plumis vil-
losos habeat,) Alexander Myndius author est apud Athenæum.

¶ Otus Hispanis, ut audio, dicitur *mochuelo*, Gybert. Longolius, item Eberus & Peucerus Ger- *Nomina.*
manicè interpretatur *Schleiereul* / ut ante eos Turnerus, qui etiam aliud nomen Germanicum adfert
Kanpeul: & Anglicum *a horn owl*: ut Eliota *a shryche oule*. Sed avis quam nostri vocant *ein Schleiereul*
aurita non est, vlularum generi in V. elemento à nobis adnumerata. Ego potius otum eam auem esse
conijcio, quam aucupes nostri vulgò vocant *ein Urhuwel*. ¶ Otus bubonis figuram habet, & ideo à *Descri-*
multis bubo vocatur, aures habere videtur, plumis instar aurium erectis. vox eius est *huhu*, tãquam ho- *ptio totius*
minis frigore nimio affecti, Albertus. Avis est quæ vulgò (Gallis puto) *huans* dicitur à sono vocis *huhu*, *avis.*
quam noctu horrificam emittit, improprie vocem humanam simulans, ita ut hominem contractum
frigore clamare credas. sed certæ regiones sunt, in quibus huiusmodi voces profert, in cæteris ut pluri-
mum muta: bubone minor, noctua maior: rostro ac pedibus vncis, plumis circa aures eminentibus. no-
cte volat, præda viuit, carnibus vescitur, mures persequitur, & ab auibus cæteris odio habetur, Author
de natura rerum, & partim Albertus.

B.

Quod ad partium oti descriptionem, nonnulla iam in A. retulimus. Pinnulæ ei circa aures emi- *Descri-*
nent, unde auritus vocatur: ut & buboni & aluconi minori, & scopi vel noctuæ minimæ. quanquam *ptio par-*
Plinius scribat buboni tantum & oto plumas velut aures haberi, cæteris cauernas ad auditum. Athe- *tium.*
næus oto magnitudinem columbæ tribuit, & formam humanam (nimirum quod ad faciem,) tanquam
ex Aristot. apud quem nos nihil tale reperimus. Otum vncis vnguibus esse apparet ex lib. 8. historiae a-
nimalium cap. 12. propè finem. Reddens enim causam quod otus planipes & imitator sit, subdit: O-
mnes deniq; aues vncæ breui sunt collo, & lingua lata, aptæq; ad imitandum. Quin & noctuæ similem
esse testatur, habet autem noctua vncos vngues.

C.

Otus noctuæ similis est, non nocturna tamen, Aristoteles citante Athenæo. ego nihil tale apud A-
ristotelem inuenio, & otum quoq; nocturnam auem esse puto.

D. & E.

Otus est blatero, & hallucinator & planipes, (κόβαλος καὶ μιμητής, vide in Asione, ubi vocem κό- *De huius*
βαλον copiose explicui, &c.) saltantes enim imitatur. capitur intentus in altero aucupe, altero circum- *avis stoli-*
cunte, ut noctua, Aristot. Avis est imitatrix ac parasita, & quodam genere saltatrix. capitur haud diffi- *ditate, at-*
culter ut noctuæ, intenta in aliquo, circumeunte alio, Plin. Otus imitatur omnia quæ homines faciunt: *que homi-*
quos saltantes cum imitari conatur, capitur, (ἀντορχὸς μὲν ἀλίσκοιται.) In aucupio illarum, qui saltandi pe- *nes imi-*
ritissimus fuerit, saltat in conspectu earum, & simul ipsos contra aspicientes ad saltationem inducit, (καὶ τὰδι cupi-
τὰ ζῶα βλέποντες εἰς τὸν ὄρχος μὲν νεύουσιν αὐτῶν.) Alius à tergo latens voluptate imitandi captas compre- *ditate,*
hendit, idem & scopes facere aiunt, &c. Athenæus. Otus laudata & è regione saltans capitur, sicut & *qua fit ut*
nycticorax: quamobrem etiam homines stolidos & ambitiosos otos appellabant, Æl. Dionysius apud *facilimè*
Eustathium. Orus in Hieroglyphicis turturem quoque saltatione ac tibia capi scribit. Capiuntur *capiuntur.*

& otides venatorum imitatione oculos aqua è pelui inungentiū, & aque loco in altero vase relinquentium viscum, siue otides verè id faciant, siue pro otis ab authoribus nominentur: Quere in Otide E.

G.

Glaucmata magi dicunt curari felle recentia sionis, Plinius.

H.

Otus quasi aurita.

Otus vel ὠτίον auricula est. habent autem auriculas solæ quadrupedes viuiparæ. Sed quoniam in oto aue plumæ vtrinque in capite auricularum instar eminent, Græci otum quasi auritam dixerunt, vt hodie aliqui cornutam hanc auem esse dicunt. ¶ Otus auis laudata & saltans capitur, (vt scripsimus in E.) vnde otos item dicimus qui nullo negotio decipiuntur, aut gloriæ vanitatem affectantes, Cælius. χῶνυς καὶ κειοδός οὗτος ἐκάλουν, Ælius Dionysius apud Eustathium & Suidas. Qui fraudibus expositi sunt, ac negotio propè nullo insita simplicitate decipiuntur, otia à comicis vocantur, ex auis natura, quæ ac faciles. quum imitatrix sit inde ab aucupibus facile capitur, Cælius. Qui facile à quouis falluntur, otia dicebantur. aptius quidem illi, qui solo auditu nulla ampliore cura consideratis verbis decipiuntur, sic dicerentur, Eustathius. Vt cepphus, sic & otus hominem stolidum vel simplicem imposturis expositum indicat. Quare & Comicus traducens Athenienses ceu qui facile dictis quæcunque audirent fidem habentes deciperentur, ὁ μόνος ὧτοι τῶν ἐλλώων, dixit, Idem.

Fabula de Oto & Ephialte.

¶ Otum (ὠτίον) & Ephialten Aloeï & Iphimediæ filios fuisse aiunt & Martem ligasse: cuius fabulæ expositionem requires apud Eustathium in Iliad. e. Maximi hi fratres fuisse feruntur, & bellum cælo ac superis inferre ausi, in quo Apollinis sagittis confecti sint: alij in venatione imprudentes inuicem se iaculis transfixisse aiunt Dianæ consilio, &c. Eisdem primos Musis sacra fecisse aiunt.

Emblema.

¶ Emblema Alciati *Fatuitas* inscriptum:

*Miraris nostro quod carmine diceris otus,
Aurita est, similes & habet ceu noctua plumas,
Hinc fatuos, capti & faciles, nos dicimus otos,*

*Sit vetus à proavis cum tibi nomen Otho.
Saltantemq; auceps mancipat aptus auem.
Hoc tibi conueniens tu quoque nomen habe.*

DE AVIBVS QVARVM NOMINA P. LITERA INCIPIT.

DE PARADISEA, VEL PARADISI AVE.

PARADISEAM vel paradisi auem, vel apodem Indicam appello illam cuius figura sequens est, à clarissimo viro & doctissimo I. C. felicis memoriæ Conrado Peutingero nobis comunicata: qui & mortuam similem sibi visam testabatur, vt & alij multi fide digni homines alij alias se vidisse mihi testati sunt. Et nuper charra quædam Norimbergæ excusa, quæ huius auis simillimam nostræ iconem continet, ad nos missa est, his verbis adiectis: Paradisea vel apus Indica magnitudine est turdelæ, miræ leuitatis, alis prædita oblongis, teneris & visui peruijs, & pennis (si pennæ dici debent, potius quàm setæ, deplumes enim sunt. in nostra effigie non expressæ) duabus longis, angustis, nigris, duritie cornea. pedes nulli, perpetuò volat, nec vsquam quiescit nisi in arbore aliqua (ab altera de longis illis setis ramo implicata pendens.) Nulla naus tam celeriter in mari pergit, aut tam procul à continente, quam non circumuolet. Callida est, præsertim circa victum. Magni pretij propter raritatem. primates in militia galeis pro crista inferunt. Ostentatur Norimbergæ apud Io. Kramerum, & numis argenteis octo drachmarum ferè, (quos à valle Ioachimica denominant,) centenis indicatur.

Manucodiata.

¶ In Moluchis insulis sub æquinoctio (inquit Hier. Cardan. lib. 10. operis de Subtilitate) auis mortua in terra aut mari colligitur, (*manucodiata* vocat, vocabulo linguæ indigenarum) quæ viuens nunquam videri solet, quoniam pedibus careat: tametsi neget Aristot. auem vllam pedibus carere. Hæc igitur, quam ter videre iam cōtigit, sola vt ita dicam ob id pedibus caret, quod in sublimi aere atque procul ab omni visu humano habitet. Corpus eius rostrumque magnitudine & forma simile hirundini: pennæ alarum & caudæ accipitrem magnitudine dum alas extendit superant, æquant verò fermè aquilam. Pennarum crassitudinem excogitare potes. tanta enim est, qualem pro auiculæ paruitate conuenire ratio docet. Sunt igitur tenuissimæ, & persimiles præter tenuitatem pennis pauonum fœminarum ex toto. neque masculorum pauonum pennis assimilantur, quod non sint oculatæ, vt quæ in masculi pauonis cauda cernuntur. Masculi dorsum auiculæ huius sinuatur intus, in eamque cavitatem oua fœmina facere ratio ipsa docet, cum & ipsa fœmina cauum habeat ventrem, vt sic vtraque cavitatem possit oua incubare. Masculo hæret in cauda filum longius tribus palmis, coloris nigri, medium inter quadratum rotundumve, neque crassum, neque admodum tenue, verum ei non absimile quo crepidas cerdones confuere solent. Hoc existimamus dum fœmina oua incubat alligari firmitus illam masculo. Neque mirum est in aere perpetuò habitare. nam cauda & alis in orbem extensis haud dubium est sponte sustineri. Vicissitudo etiam si quid est lassitudinis illam excutere potest. Cibum nullum esse puto præter cæli rorem, qui simul sit cibus & potus, & ita natura prouidisse diligenter tanto miraculo videtur, vt in aere habitare posset. Vesci autem aere puro haud verisimile est, quod nimis tenuis sit. Vesci animalculis: neque id, quod ibi non fiat congregatio ad generationem illorum haud dubiè necessaria: neque in auium ventribus

ventribus illa cernuntur, qualia in hirundinum. sed tamen hoc non cogit, cum manucodiatas solo senio confici credendum sit. at nec vapore, cum infra copiosior sit, unde descendentes viderentur. vapor etiam nonnunquam perniciosus est. rore igitur per noctem vesci verisimile est, Hæc ille. Et rursus in struthiocameli mentione. Sunt qui ob raritatem nunc manucodiatæ tum alas tum caudam in cristas figant, addita etiam superstitione qui secum habeat in bello non vulnerari.

¶ Sunt qui hanc avem Germanicè *Luffvogel* appellēt, hoc est avem aeris: siue quod in aere semper ferè degat, siue quod eo etiam vivere vulgò existimetur. Quidam receptaculum putant sub alis habere sceminam, ubi oua foueat. ¶ Reges Marmin (in Moluccis insulis) paucis antè annis immortales animas esse credere cœpere: haud alio argumento ducti, quàm quod auiculam quandā pulcerrimam

Luffvogel.
Reges insularū Mo

lucrarum nunquam terræ aut cuiquam alij rei quæ in terra esset insidere animaduertent, sed aliquando ex sum-
huius auis mo æthere exanimem in humum decidere. Et cum Mahumethani qui ad eos commercij causa com-
argumen- mearent, hanc auiculam in paradiso ortam, paradysum verò locum animarum quæ vita functæ essent,
to inducti attestarentur, induerunt hi reguli Mahumeti sectam, quòd hæc de hoc animarum loco mira pollice-
sunt cre- retur. Auiculam verò *mamuco diata*, id est auiculam dei appellant: quam adeò sanctè religioseq; habent,
dere im- vt se ea reges tutos in bello existiment, etiamsi suo more in prima acie collocati fuerint. plebei autem
mortali- caphræ, id est gentiles sunt. Reges harum insularum auiculas numero quinq; , singuli singulas dono
tatem a- ad Carolum V. miserunt, Maximilianus Transsylvanus.

nimarū. ¶ Milites in aula Turcarum imperatoris quos Genissarios appellant, cum multa superbè faciunt,
Mamuco tum pennis struthionum se ornāt, & rhyntacis auibus, quas Arabes vendunt exiccatas carne adempta,
diata. ita vt pellis tantum superfit, à qua pennæ procedunt pulcherrimæ in vnum ceu manipulum collectæ,
Rhynta- ea crassitie quæ capi est. Hanc aliqui recentiorum *apodem* vocant, ego *phænicem* veterum esse conijcio,
ces aues. Bellonius. Nos de Phœnice & Rhyntace auibus infra suo loco dicemus.

¶ Hæc iam perscripseram, cum Melchioris Guilandini Borussi (doctissimi iuuenis, & incōpara-
Paradisea bilis circa simplicium medicamentorum indagationem doctrinæ ac diligentia) literæ Patauio missæ
descriptio ad me peruenerunt, in quibus paradiseam auem his verbis describit: memoria ac literis (inquit) prodi-
ex Guilā- tum est, apud eos qui integra de Hispanorum nauigationibus in alienum & tot iam sæculis incognitum
dino. orbem, volumina condidēre, in Moluccis insulis auiculam quandam pulcherrimam oriri, mole qui-
 dem corporis exiguam: verum pennarum ob causam, quæ ei sunt longissimæ inque orbem digestæ, ita
 vt amplioris circuli describant ambitum, primo aspectu videri maximam. Auicula est corporis magni-
 tudine & penè forma coturnici similis, pennarum ambitu discolore, verum venusto admodum & de-
 coro, visuq; iucundissimo vndique exornata. Caput quale hirundinis maiusculum, pro corporis am-
 plitudine. Pennæ superiorem eius partem à prima ceruicis vertebra ad rostri vsq; initium exornantes,
 breues sunt, crassæ, duræ, spissæ, coloris lutei insigniter splendentis, & auri purissimi modo, radiorum ve
 solarium instar fulgentis. Cæteræ quæ mentum contegunt, & molliores, & tenuiores, atque ex cyaneo
 mirè equidem virides deprehenduntur, haud planè colore ijs absimiles, quas in anatum masculorum
 capitibus, dum lucidissimo obuertuntur syderi, conspiciamus. Rostrum item quàm sit hirundini proli-
 xius. Pedes nulli. Pennæ alarum ardeis forma pares, tenuiores tantum longioresque, colore fusco, in-
 ter ruffum & nigrum, fulgentes. Verum cum omnes, tum quæ alas constituunt, tum quæ caudam ef-
 formant, in orbem extendantur, rotæ similitudine, etenim cuti animantis veluti infixæ hærent spicula,
 immobiles planè, mirum videri non debet, sponte sustineri, neque vnquam in terris quoad in viuis est
 conspici, quando & pedibus vsus nullius in aere existentibus, prorsus destitui, (quod tamen placitis A-
 ristotelis scholæ Peripateticorum summi principis refragatur, auem vllam pedibus carere negantis,)
 paulò ante dictum sit. Cæterum exoriuntur iuxta singulas maiorum pennarum, alas constituentium,
 origines, aliæ quoque minores, neq; sanè pauce pennulæ, quæ supra maiorum principia extensæ, ea ob-
 tegunt, dimidio quisquiliatæ, ruffæ, coccineæve, reliqua parte croceæ, & fuluo auri colore splendidæ,
 multum hercule gratiæ ac venustatis auiculæ ob eximiam illam & singularem colorum disparitatem
 conciliantes. Corporis reliqua moles tota, pennis fuluis in ruffum vergentibus obducitur ita tamen vt
 aliquid adhuc inter eas discriminis animaduertas. Nam quæ in pectore & ventre collocantur, & fre-
 quentissime sunt, & pariter latissime, duorum triumve digitorum amplitudine, colore fuluo, & eo qui-
 dem nitidissimo, haud sanè alio, quàm iecur ipsum splendent. Quæ verò dorso infixæ sunt, rariores
 neq; ita frequentes esse apertè cognoscimus: & insuper amplis diuisuris hiare, pennarum omnino ar-
 dearum tergo adhærentium similitudine, clarè videmus. Neq; etiam ad tam insignem latitudinem ac-
 cedere, aut præstantem illum hepatis colorem adæquare, quin puniceo potius colore, carni æmulo
 obscuriore etiamnum relucere, plenissimè perspicimus. Porro pennæ hæc simul omnes, tum quæ à
 ventre suam trahunt originem, tum quæ à dorso enascuntur, caudam, cum sint longissimæ, cōstituunt,
 quia ea cæterarū auicularum more minime exornatur. Nec id equidem mirum, quando & alæ ipse di-
 uersa sint ratione concinnatæ, quippe quæ in arctū contrahi, vel latum diffundi, pro animantis libitu,
 nequeant, sed naturaliter vno tantum eodemq; modo perpetuò consistent. Præterea masculi huius au-
 culæ dorsum omni ex parte depressum inflexumq; est, adeò vt sinum quendam foueamq; efformet. In
 eam cauitatem oua foeminā deponere ratio ipsa claro est argumento, quum & femina ventrem cauum
 obtineat, vt hoc pacto oua facilius possit incubare, ac tandem pullos excludere. Deniq; adnectuntur
 maris dorso fila gemina, nigra, cornuum modo vtrinq; in rectum extensa, tres & amplius palmos longa,
 neq; rotunda exactè, neq; etiam perfectè angulata, sed figura inter quadratum & rotundum media, nec
 crassa valde, nec summe tenuia, verum, sutorio filo haud planè dissimilia. Horum vsum talem esse, cum
 cæteris sæculi huius viris eruditissimis existimo, quo nimirum foemina, dum oua incubat, mari firmitus
 alligetur, copuleturve. Cibus eis nullus præter cæli rorem, qui simul est cibus & potus. interiora si spe-
 ctes, inane nihil reperiās, verum continua ac perpetua pinguedine auiculam totam expletam videas.
 Hæc auiculæ ipsius integra & certa historia, cui neotericorum peritissimi quique calculum vno ore om-
 nes adijciunt, præter vnum Antonium Pigafetam, rostro prolixo, & pedibus palmi vnus longitudine
 donari,

donari, falsissime affirmantem, quum hoc me hercule longe ab omni veritate sit alienum, quod ipse aliter se rem habere, iam bis (neq; enim pluries videre contigit) oculis manibusq; proprijs liquidissime deprehenderim. Hæc Guilandinus ad nos. suspicatur autem hanc esse rynthacem auem, cuius in vita Artoxerxis Plutarch. meminit: de qua nos suo loco in R. elemento scribemus. ¶ Sunt qui hanc auem, vt Ispidam vulgò dictam vestibis apponi scribant aduersus tinearum iniuriam. ¶ Ptereugotyrannei auis Indicæ Varinus meminit, quæ fortè paradisea nostra est. *vide infra mox post Psittacos.*

¶ S V N T & alię aues paradisi dictę, vt author de nat. rer. scribit (apud Ægyptios, Albert.) non quia ex paradiso veniant, sed ob insignem pulcritudinem: qua ita excellunt, vt nullus eis color deesse videatur. magnitudo eis anserum, vox mirè dulcis & blanda. captæ gemere non desinunt donec in libertatem restituantur. Super Nilum habitant, qui de paradiso profluere perhibetur, rarę aliàs repertu.

¶ Nauigando in flumine Physon inuenimus aues quæ aues paradisi nominantur, mirabili colorum varietate conspicuas: ita vt si quis propius intueatur, nimio earum splendore visum propè amittat, Author incertus, qui de Terra sancta Italicè scripsit.

¶ A L I Æ præterea in Ægypto aues eodem nomine veniunt, fusci coloris & subrutili, monedulis minores. aues autem paradisi vocantur, quia vbi nascantur, vnde veniant, & quò se recipiant, nescitur. non enim coitus earum videtur: sed certis temporibus collectæ terras quas habitant transiturae relinquunt, Albertus & Author de natura rerum.

¶ Ispidam quoq; auem propter pulchritudinem colorum, nonnusquam in Italia auem paradisi vocari audio: & similiter vpupam Venerijs.

D E P A R D A L O .

P A R D A L V S, Πάρδαλος, etiam auicula (ὀρνέον, auis) quædam perhibetur, quæ magna ex parte gregatim volat, nec singularem hanc videris. colore tota cinereo est, magnitudine proxima mollicipiti, (qui paulò minor turdo est, etiam ipse totus cinereus, pedibus valens, pennis non item: etsi Gaza pro εἰπας, legit ἀπας, vt neq; pedibus neq; pennis valeat) sed pennis ac pedibus bonis. vocem frequentem (πῶλλω) nec grauem emittit, Aristot. Pardalis, Πάρδαλις, auis quædā, Hesych. Graucalus, Γραύχαλος, auis cinerea, Idem & Varin. suspicor autem corruptum esse vocabulum pro pardalo, quæ Aristoteli colore tota cinereo est. quanquam & caucalias auis quædam iisdem Grāmaticis memoratur. ¶ Gilbert. Long. eumq; secutus Turnerus, vt hunc Eber. & Peuc. pardalū auem vulgò pluuialem dictam interpretantur, ein Pusuer/ de qua infra priuatim scribemus. Pardalo nomen fortè à maculis factum est, sicut & pisces vel ceto pardalidi: aut à rapacitate & laniatione, vt lanius, qui etiam cinereus est, conueniat, vt & magnitudo, si is gregalis esset.

¶ P A R O N I S auis Festus meminit, ni fallor: vt & varonis & rupicis ex Lucilio.

D E P A R R A .

P A R R A, vel vt alij scribunt *para*, per simplex r. (vt & Hermol.) auis est, quæ oriente Sirio (ipso) die non apparere, donec occidat traditur, Plin. Arist. hæc eadem de cœnanthe scribit, vt auis vna existimanda sit. Sed alia videtur inauspicata illa Horatij parra, cuius meminit Carminum 3. 27. his verbis: *Impios parræ recinentis omen Ducat, & prægnans canis, &c.* In capite paucis animalium, nec nisi volucribus apices: alijs aliter, phasianæ corniculis, præterea parræ, Plinius. alij *paro* legunt, Hermolaus *parco*: quæ verò sit auis parcus fatetur se ignorare. *vide infra in Vanello.* Festus duobus in locis parram numerat inter oscines aues, quæ ore canentes faciant auspicium. ¶ Author libri de natura rerum parram cum regulo confundit. Regulus (inquit) qui & parra, quasi auis parua dicitur, multa est prole & garriu.

D E P A R I S D I V E R S I S , E T P R I M V M I N G E N E R E .

A.

A E G I T H A L V S, Αἰγίθαλος, auis Aristoteli memorata, cuius tres species describit, nos plures agnoscimus, à Gaza vertitur parus, recentioribus eadem parix est, Alberto & alijs. In Campania & alijs regionibus *parula* vocatur auicula, cuius vertex nigricat coronæ specie, quæ an parus veterum sit nondum perspexi, Hermolaus Barb. mihi quidem eandem esse dubium non est. sed & alia pari species est cœruleo vertice, nigro tres aut plures. Parus vulgò *parizola*, rusticè apud nos *patafcus*, Niphus Italus. In alijs Italiæ locis *parrusa*, in alijs *zinzîn*, & *orbesina* nominatur parus communi pluribus speciebus vocabulo. ¶ Gallicè *mesange* vel *sparuoczolo*, Bellonius. Iacobus Syluius etiam *mesangam* vocat. Sabaudicè *mayenche*. ¶ Germanicè ein *Mayse* vel *Mayß*. ¶ Anglicè *a tit mouse*. ¶ Illyricè, ni fallor, *sykora*. ¶ Galli & Germani quidam putauerunt meropem esse auem, quæ Gallicè *mesang* appellatur, quod falsum est, Bellonius.

B.

Descri-
ptio.

In capite paucis animalium, nec nisi volucris, apices, alijs aliter, phasianæ corniculis, præterea parra, Plinius. aliàs *paro*. Hermolaus legit *parco*. vide infra in Vanello. Paro maximo pectus luteum est, &c. cæterorum corpora albo, nigro, pallido & cyaneo coloribus distinguuntur, Turnerus. Pari omnes ferè iuxta oculos maculas albas habent.

C.

De pari
cantu.

Pari gregatim volitant. ¶ *Parus enim quamvis per noctem tinniet* (aliàs *tinninet*) *omnem*, At sua vox nulli iure placere potest, Author Philomelæ: tanquam parus noctu canat, quod fortè para vel parra facit.

Cibo.

¶ Parus vermiculis vescitur, Arist. & Albert. Iniuriam apibus infert, Aristot. & alij. vnde apiastram aliqui esse coniecerunt, quæ tamen merops est. Vescuntur pari non solum vermibus: sed & carrabino semine & nucibus, quas rostris suis acutioribus solèt perforare, seuo duo priora genera (parus magnus, &

Vnguibus.

montanus) delectantur, Turn. ¶ Pari omnes vnguibus suis reptare & facillè ubi volunt adhærere possunt: ita ut ad nucem a filo eis suspensam adhærescentes comedant. ¶ Capiuntur apud nos etiam media hyeme. ¶ In cauis arborum nidificant, Albert. Ova plurima ædere feruntur, Aristot.

Nidifica-
tione &

D.

partu.

Parus avis est animosa, & ad se defendendam strenua, pro sua magnitudine: vocalis, clamosa, velatu impetuosa, præsertim maior. Noctuam odit.

Mores

eius.

E.

Ratio eas
capiendi.

Gregatim volant: quare sæpe complures capiuntur per noctuam. Gustatu farinæ vino dilutæ primum inebriati capite grauantur, deniq; cadunt, & abiecti volare non queunt, & facile tolluntur ab apianis. nocent enim apibus, Ælianus. Paros & lusciniæ audio stultas esse aves & facile capi, quod propter curiositatem mox ad eum locum accedant à quo aucupes abierint.

F.

Veniunt etiam in cibum pari apud nos, etsi non admodum delicati.

G.

Vtuseius
in medica
mentis.

Sunt qui paro eandem facultatem tribuant, quam veteres ictero vel galgulo aui, ut scilicet regium morbum aspectu patientis in se recipiat, ille sanetur.

H.

Aĩḡθα-
λος, an ca-
primul-
gus dici
possit.

Aĩḡθαλος, nomen avis, & saltationis genus, Suid. & Varin. Aĩḡθαλος & αĩḡλος herbæ sunt, Varin. Aristophani in Auibus ægithallus scribitur / duplici: ubi Scholiastes, Ægithalus avis est de genere accipitrum, sic dicta quod capram fugat, ὅθεν τὸ ἐξ αĩḡθὸς πεθιλακέας, ut quidam putant. Sed quæ capram fugere fertur avis nocturna est, αĩḡθῆλας Græcis dicta, id est *caprimulgus*. quæ forsitan para vel parra Latinorum fuerit: ægithalus verò parus, non à capra dictus, quam Græci æga vocant, sed ab impetu fortassis quo vitur volando. nam & αĩḡδα, qui flatus est impetuosus, à verbo αĩḡσειν deriuari suspicor. Sed video Oppianum quoq; lib. 3. de aucupio ægithalum pro caprimulgo accipere: fortè quod heroicum carmen quo vsus est ægothelæ vocabulū respiceret. Ægithalum (inquit) capturus capræ papillam visco circumlinat. Ceterum avis caprinum lac haustura, cum ultra sepes in stabulum peruolauerit, & fugere capram inceperit, effuso ei ad pedes vsq; visco deprehenditur. ¶ Pari piscis meminit Bellonius de piscibus lib. 1. cap. 1. item Wottonus. ¶ Vt Græci struthópoda, hominem cuius crurum tenuitatem notare voluerint, sic nostri à pari cruscus *Meysenbeinse* nominant.

DE PARO MAIORE.

Fringilla-
go.

PAR genus quod maius est *fringillago* vocatur, αĩḡθαλος πιζίτης, quippe quod fringillam æquet, Arist. Genera parorum plura sunt, quamvis Aristotel. tria tantum refert. *fringillago*, maxima omnium, pulcra, inferius ex luteo virescens, in vertice nigricans, quæ Germani vocant *Spiegelmeiß* / *Rolmeiß* / Eberus & Peucerus. Longolius etiam & Turnerus parum maiorem *Rolmeiß* interpretatur, hoc est parum carbonarium, ab atro colore capitis, qui vtrinq; etiam à collo descendit per pectus & ventrem medium, longiore in

Nomina
varia.

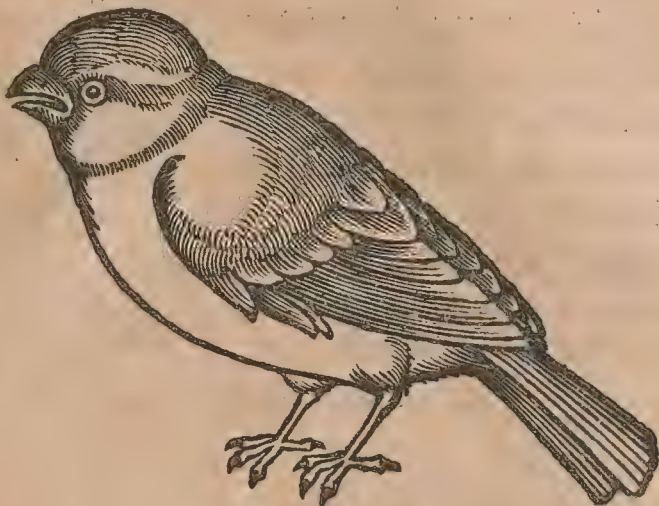
maribus, breuiore & angustiore in fœminis spatio: nostri partem hanc nigram *bracham* appellant die Bruch. Sed nostri aucupes parum alium minorem vertice nigro *Rolmeiß* appellant: maiorem verò *Spiegelmeiß* à colorum pulcritudine quibus distinguitur. eundem Germani quidam, *Brandtmeiß* / similiter

similiter ab atro colore: aliqui *grosse Meiß*/id est parum magnum. Brabant *masenge*, vt Galli *mesange*. Sabaudi *maienze*. Angli *the great titmou*s, or *the great oxei*. Itali *parisola* vel *parussola*, *orbesina*, quanquam communia hæc nomina etiam alijs paris videntur: vel *parisola domestica*, & circa alpes *tischir nabó*. alicubi etiam *capo negro*, quod nomen ficedulæ potius vel atricapillæ conuenit. Lusitani *tintilaum*. Turcæ *alá*. Ex ægithalis alter (quasi duo tantum genera sint) à nonnullis *ἐλαγος* vocatur, ab alijs *πείλας* (vox videtur corrupta, Wottonus legit *πυελάς*;) & sycalis, id est ficedula tempore quo ficus maturæ sunt, aliàs *melancoryphus*, Athenæus. vide in Ficedula, & in Elea. Sed & alij pari, præter cœruleum, omnes *melancoryphi* sunt. propriè verò *melancoryphus* dicta auicula, id est atricapilla, tempore tantum à ficedula differt, à paris plurimum. ¶ Parus maximus ineunte statim vère cantuunculam quandam breuem, nec admodum iucundam exercet, aliàs mutus. huic pectus luteum est, intercurfante linea nigra maiuscula, Turnerus. Pari magni à quibusdam in ædibus aluntur, & muribus quoq; vescuntur cute tantum detracta obiectis: & cantillant interdum. ¶ Aduersus calculum renum motacilla seu caudatremula vulgò dicta, furno siccata, efficacissima creditur. item quæ vulgo Gallorū *messengua* dicitur, Jac. Syluius. Vide in Motacilla. Easdem quas veteres galeritæ auiculæ vires ad colicos & nephriticos cruciatus, easq; probatissimas, tribuunt aliqui pulueri auiculæ quam vulgus *mesenguam* vocat, Ant. Mizaldus.

DE PARO CÆRULEO.

PARVS alter monticola cognomine est, quoniam in montibus degat, cui cauda longior. tertius magnitudine sui exigui corporis discrepat, quanquā cætera similis est, Aristot. Turnerus parum secundū facit qui Germanicè dicitur *ein Meelmeisse* / (Anglicè *the less titmou*s. sed hæc eadem est, quam nos *Blawmeiß* vocamus, id est cæruleum parū, qui cæteris minor est, & solus cæruleo insignis capite, quod in alijs omnibus nigrū est vel totum vel ex parte. atqui secūdus Aristotelis parus caudam habet longam præ cæteris paris, quamobrem eum nos esse putamus qui à nostris *Psannenstil* nūcupatur, cuius iconem infrà dabimus. ¶ Tertium parum (inquit Turnerus) Angli *nonnam*, à similitudine quam cum velata monacha habet, nominant. Sabaudi parum cœruleum nostrum *moyne* vel *moynetou*, hoc est monialem: atque hoc tertium pari Aristotelis genus esse nobis videtur. alij in eadem regione, ni fallor, *lardera*. Gallis *marenge*. Itali *parussolin*, vel *parozolina*. Hispani & Lusitani *chamaris*, ni fallor, vel *alionine*, vel *milheiro*. Nostri *Blawmeiß*: circa Norimbergam *Bymmeisse*/quod apiculas deuoret. Parus minor vulgò nominatur *ein Pinspelmeiß* oder *Meelmeiß*/ Gyb. Longolius. ¶ Genus hoc pari vt alijs plerisq; minus, ita etiam manuetioris ingenij est & minus impetuofum. ¶ *Titmou*s Anglorum oua ferè sedecim parit: vnde & paruas mulieres fœcundas eiusdem auiculæ nomine vulgò appellant.

Monticola.

DE PARO ATRO.

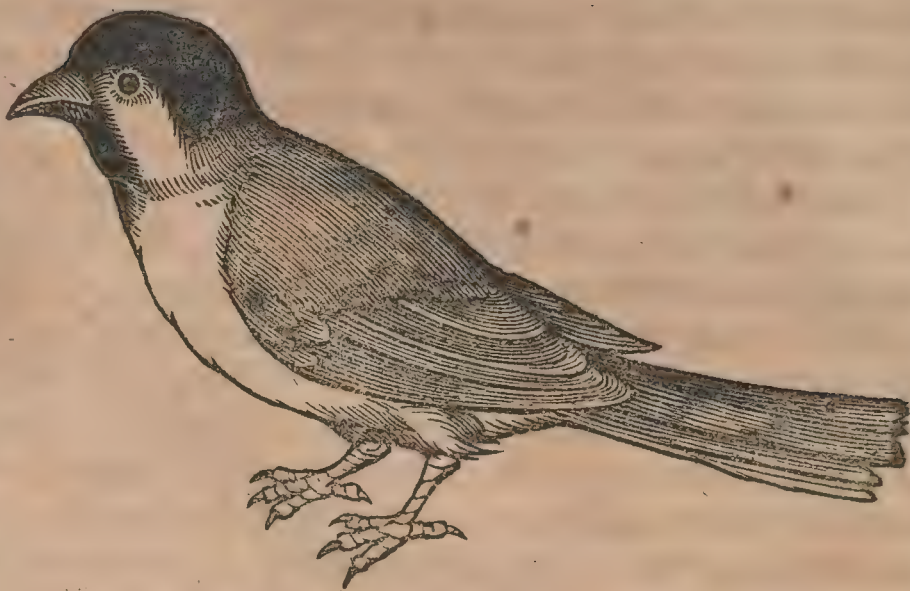
PARVM atrum appello, quem pleriq; Germani *Rolmeiß*/ id est parum carbonarium nominant, quanquam etiam Parum maiorem Saxones & alij quidam similiter appellant. Alba macula ei infra oculos est, & alia in occipitio, reliquum caput atrum, venter luteus, crura fusca. ¶ Nostri non hoc, sed palustre genus pari, de quo iam dicetur, carbonarium cognominant.

DE PARO PALVSTRI.

PARVS palustris, Germanicè *ein Murmeiß* oder *Kietmeiß*/ oder *Reitmeiß*: nostris *Rolmeiß*/ cū alij genus præcedens sic appellant: capite prorsus nigro est: cū superior in medio per occipitium maculā albam habeat. Pectus & ven-

ter albicant, crura rosea sunt, vt pictura indicat. Dorsum & cauda fusca, aut ferè cinerea: vnde etiam *Aeschmeisfle* à quibusdam appellatur: ab alijs *Kaatsmeisfle*/ fortè quòd circa coenum & paludes degat. Habet etiam aliquid ruffi in supremo dorso: vt pictura *Argentoratensis* prae se fert. Ego cum captum nuper parulum carbonarium siue attricapillum nostrum inspicerem, deprehendi illum paulò minorem esse coeruleo parulo, corpore fusco ad cinereum vergente: macula nigra continua per totum caput medium insignem, vtrinque candicantem: ventre è cinereo albicante, cauda magis quàm vertex nigricante, crurculis ad coeruleum inclinantibus. *Turnerus* hanc auem *Aristotelis iunconem* (*schæniclon*) facere videtur, & à passere harundinario non distinguere.

DE PARO CRISTATO.

PARUS cristatus nigro est capite cū paucis punctis albis, crista retro extensa, corpore prono fusco, pectore albo, cruribus cinereis. Germani à crista vocant *Kobelmeis*/ *Strußmeislin*: vel *Heubelmeis* / & *Heydenmeis* / vt *Eberus* & *Peucerus* interpretantur. Galli *mesange hupée*. Minor est paro maiore, montano par magnitudine, *Eberus* & *Peucerus*.

DE PARO CAUDATO.

PARUM caudatum hanc auem voco, quòd caudæ longitudine paros cæteros excedat. hæc esse videtur parus alter *Aristotelis*, monticola cognomine, quoniam in montibus degat, cauda longiore. Caudæ longitudo nomen ei apud nos fecit, *Schwanzmeislin* oder *Pfannestil*: vt loca montana quæ frequentat, *Bereckmeisfle*. Parus *αὐώνιος*, minimus quidem omnium in genere parorum, sed longissimam habet caudam, *Zagelmeis*/ *Pfannestiglik*/ *Eberus* & *Peucerus*. Niger est parte prona, albus supina, in medijs alis rubet, vt & circa ventrem imum sed dilutius. ¶ Tempore verno vocem ædit inconditam, *guickeg*, *guickeg*. Gregatim ferè volant, deni aut duodeni. Vescuntur vermibus, araneis, fortè & gemmis arborum. Fœcunda est auis: nam octo, decem aut duodecim ferè pullos educat. Rarò inuenitur nisi tempore frigido. Nidum struit duos ferè palmos cum dimidio longum ex musco & filis (araneorum, vt videtur) compositum, aditu semper angusto, inter frutices. facit autem oblongum, propter caudæ longitudinem. In genere ripariarum *Plinio* auis est, quæ nidum è musco arido struit, non quidem oblongum, sed pilæ figura tam absolutè vt inueniri non possit aditus.

DE PARO SYLVATICO.

Hic quoque parus perquàm exiguus est, macula per medium verticem rubente conspicuus, partibus vtrinque nigris, crurculis fuscis, alis nigricantibus, & cauda quoque extrema: reliquo corpore viridis,

dilutius in ventre. Nostri à syluis in quibus degit, præsertim circa abietes & iuniperos, vocant *Waldmeisler* / *Thannmeisler*: aliqui minus propriè *Waldzinsler*. alij à voce *Zilzelperle*. cantillat enim *zul zil zalp*. Turcæ, vt audio, *agulgusün*. Auceps quidam apud nos aliquandiu aluit, sed mutam.

¶ Audio & *mounier* apud Gallos nominari quandam pari speciem, exiguam, atro capite, reliquo corpore subcœruleo vel cinereo: quæ nidum rotundum aditu gemino ad arboris alicuius truncum suspendat, & multa oua pariat.

Mounier.

DE PASSERE.

A.

PASSERIS nomen etiam si ad omnes ferè minores aues extenditur, (*vide infra in H.a*) priuatim tamen speciem certam significat, de qua præcipuè hîc scribimus. ¶ *Zipor* Hebraicè, צִפּוֹר, secundum aliquos est generale vocabulum auium, tametsi translatio nostra sæpe vertat passerem: & inuenitur in utroque genere. Kimhi dicit quòd aliquando capiatur pro certa auium specie, nempe Psalmo 84. pro aue parua quæ vulgò vocetur passer. Pluralis numerus est *ziparim*, Esaiæ 31. Secundum Moysen Gerundensem auis est quæ mane ad ascensum auroræ incipit cantare, Munsterus. *Zipor* Deuter. 14. dicitur de omnibus auibus mundis. Chaldaus eo in loco habet *zipar*. Arabs *taer*, تَائِر. Persa *gongescheck*, گونگشچک. Nominantur autem aues omnes ab vnguibus (*ziparen* vnguis est) *ziparim*, vt à volatu *ophim*, Leuitici 14. vbi de mundatione leprosi agitur, Chaldaus pro passere habet *zepar*, צִפּוֹר. Arabs, *azbur*, عَزْبُور. Persa etiam retinet generale vocabulum *gongescheck*. Lxx. ὀρνίθα ponunt, Hieronymus passerem. *Agur* etiam Hebraicam vocem aliqui passerem interpretantur: *vide in Grue supra*. *Alhassafir*, id est passerum, Andr. Bellunensis. *Stupion* (*Struthion* legerim) passer, Syluaticus. *Lesan alhassafir* (aliàs *alafafir*) id est lingua passerum, de fructu fraxini vel orneoglossi arboris legitur apud Arabicos medicos. *Babebot* est auis quædam omnium calidissima, Venerem stimulan, mihi ignota, Syluaticus videtur autem esse passer.

¶ Στρεθία, omnes auiculæ: sed στρεθός propriè qui τρωγλίτης dicitur, Varinus. Στρεθός ex Aristotelis descriptione auis illa videtur, quæ vulgò τρωγλίτης dicitur, specialiter accipiendo. nam alioqui generale nomen est, Eustathius si bene memini. *Xuthros*, alijs *struthos*, vel pyrgites, alij trogliten vocant, Kiranides. Passerculus in Creta vulgò *sporguitis* appellatur, Bellonius. sunt qui τρωγλίτης vel ἀτρωγλίτης vulgò vocari mihi retulerint. videntur autem hæc nomina corrupta à prisca voce τρωγλίτης: quòd hoc genus auium circa turres versari soleat. Στρεθοὶ τρωγλίται, id est passeres turricolæ, Galeno de sanitate tuenda libro sexto capite decimosexto dicuntur, qui in turribus quæ in locis excelsis sunt nidulantur. Alaudæ cristatæ aues sunt similes passerculis, vt inquit Galenus, qui pyrgitæ ac troglitæ nominantur in oppidorum muris ac turribus frequentes, extra quàm galero quo illi carent, Hermolaus. nos idem legimus apud Aetium 9. 31. Troglitæ quidem dicti mihi videntur domestici passeres, quòd pas-

sim in ædium troglis, id est cauis versari ac nidulari soleant: (vt & troglodytæ ab his diuersi in cauis terræ circa sæpes præcipuè) & iidem quoque pyrgitæ, nisi quòd circa turres & loca excelsiora degunt, quare etiam salubriores habentur. In paruorum passerum (ad differentiam nimirum τῶν μεγάλων πτερυγίων, hoc est struthocamelorum) numero πύργιαι etiam sunt, Galenus libro tertio de alimentis. Cyprius Psellus in libro de victus ratione trogletas nuncupat, quia in foraminibus & cauis ferè latent, Cælius. Laudat quidem Psellus in cibo passeret & troglatas (vt Georgius Valla transfert) quæ hirundinibus similes, pedibus curtis, foraminibus turrium solum se committunt. Ego verò hæc verba, hirundinibus similes, pedibus curtis, à Valla imperitè adiecta existimo, vt sic quas ipse aues troglatas esse putaret interpretaretur. illas sanè hirundinibus similes aues apodes & cyptelos appellant Græci, quas in cibum admitti nullis equidem hominibus nisi fame coactis existimem. quare Psellum de passeribus troglitis & pyrgitis sensisse dixerim. nam & alibi inter attenuantes cibos cum perdicibus & auiculis montanis trogletas nominat. Ego non trogletam neque troglatam, sed troglitam per iôta in penultima scribendum censeo. Vulturem odit πωγλίτης, Philes. Est & fimi πωγλίτης mentio apud recentiorum quendam Græcum, qui de morbis accipitrum scripsit.

Nomina
variarū
gentium.

¶ Italicè *passara*, vel *celega*, vel *passara cazarenga*. Passerculum pullatum vulgus *cilegam* dicit modo, vt coniecto, quasi spicilegam, siue frugilegam: quod genus spermologon nuncupant Græci, Cælius ex Hermolao. ¶ Hispanicè *gorrion* vel *paxáro*. Gallicè *monieau*, *moucet*, *passé*, *passereau*, *passerat*, *passeteau*. ¶ Germanicè *Spar*/*Spas*/*Hußspar*. Saxonibus *Sperck*/*Sperlingk*. alijs *Lüningk*. Germanis inferioribus *Müschel*/*Spähe*. ¶ Anglicè *sparrow*. ¶ Illyricè *Wrabecz*.

Duo esse
passerum
genera.

¶ Alexander Myndius duo passerum genera esse dicit, alterum mansuetum, alterum ferum, Athenæus. Struthocameli quoque passeret feri, ἀγριοί πτεροί dicuntur, Eustathio teste. ¶ Passer duorum est generum, vnum griseum (cinereum aut fuscum,) quod in tectis degit & nidificat: & alterum minus, rubeum in vertice, in cauis arborum nidificans, Albertus.

B.

Descri-
ptio passe-
ris.

Passer est auis parua, cinerea, Albertus. Fœminæ vbique sunt coloris cinerei, Idem. Color *καρυμνός*, id est testaceus, passeris est & plerisque pulueratricibus, Gibertus Longolius. Passeris pennæ quoties frigora vrgent acriora interdum in albas transeunt, Aristoteles. qui alibi etiam passerem quandoque album conspectum memorat: audio & nostra memoria eodem colore visum. Vidimus passerem album in Taurinis, Scaliger. In Insula sancti Thomæ Passeret virides sunt, canori. Idem fortè sunt chlorides vel Canariæ. Nigrities quæ est in rostro vel mento æstate incipit, cum vêtis initio nondum spectetur: vide infra in C. de vita passerum. Passeri, vt auiculis omnibus, non gula, nec ingluuiet, sed ventriculus longior est, Aristoteles. Ad imum intestinum appendices paucas habet, sed perexiguè, Idem. Passeribus alijs ventri, alijs intestino fel iungitur, Idem. Mares guttulis nigris & albis distinguuntur, Albertus. Mas nigredinem habet circa os, fœmina verò albedinem, Obscurus. Alexander Myndius fœminas dicit rostro esse colore magis (quàm in maribus) corneo, facie verò nec admodum alba neq; nigra, Athenæus. ¶ Domestici syluestribus corpore paulò maiores sunt, & capite pro corporis portione satis magno, Longolius.

C.

De passe-
rum voce.

Passer vocem sibi peculiarem habet, sicut & turtur, Obscurus Aristotelem citans: apud quem nihil eiusmodi extare puto. *Pessimus at passer tristia flendo pipit*, Auth. Philomelæ. Pipire pullos gallinaceos Columella dixit, pipare gallinas Var. Sed circumfiliens modò huc modò illuc, Ad solam dominam vsque pipilabat, Catullus de passere Lesbæ. *Πιπίζειν* verbum fictum est ad imitationem vocis auium, Suidas & Varinus. videtur autem passeribus præcipuè conuenire. Titos palumbes dici interpretor expasserum salacitate, qui solent *πιπίζειν*, Cælius. Et rursus, Passerculi creduntur *πιπίζειν*, id est titillare: ex quo titis corriuatur, vt scribit Æl. Dionysius, auiculæ species, aut etiam auis quælibet minutior. Draco deuorat passerculos *ἐλεεινὰ πτερυγίους*, Iliados β. alioqui *πιπίζειν* verbum proprium est voci vespertilionum. Qui stridunt potius quàm canant, *πτεροί* Græcè dicuntur, quod Latine enunciare licet struthillare: ex passerum voce qui struthi vocantur verbo deflexo, Cælius. ¶ Passer vermiculis vescitur, Aristoteles & Albertus. Muscas venari fertur, Obscurus. Hordeum præ cæteris in cibo amat, & corticem celeriter à grano separat: & si quando nimium auidè paleam cum grano deuorauerit, suffocatur, Albertus. Vescitur & acinorum quorundam granis, vt sambuci, Tragus. Mox digerit quicquid deuorauerit, vnde corpus eius cibo non pinguescit, sed sustentatur tantum, Author de natura rerum. Auicula est naturæ perquam calidæ, (omnibus auibus calidior, Author de natura rerum.) libidinosa & multi motus, quas ob causas non obesatur, Albertus & alij. ¶ Stercus eius calidissimum est quando emittitur, sed mox refrigeratur, Author de natura rerum. Passertum lauare tum puluerare solet, Aristoteles. ¶ Aues quædam saliant, vt passeret, merula, Plinius. ¶ Passer gregatim ad pastum volat, Author de natura rerum. ¶ In tectis habitat & in altis locis, in petræ foramine nidificat, Obscurus. Pyrgitæ passerculi nominantur quòd circa turres versari soleant. Passeret domestici in ædium & turrium cauernulis, quin etiam capsulis pensilibus nidum collocant, Gibertus Longolius. Passer griseus in tectis degit & nidificat: alterum verò genus in cauis arborum nidum struit,

Cibo.

Stercore,

Nidifica-
tione.

Alber-

Albertus. Conscientia vel suæ infirmitatis, vel sui corpusculi exiguitatis, passeret in ramorum cacuminibus, modò ab ijs sustineri queant, nidos contexunt, sæpeque numero ea machinatione sibi factas à venatoribus insidias declinant: eò sanè ij propter rami tenuitatem ascendere non queunt, *Ælianus*: passerum nomen fortè communius pro auiculis quibusvis paruis vsurpans. ¶ Passer supra modum libidinosus est, *Author de natura rerum*. hinc illud, Passere salacior, *Erasmus* prouerbij specie vsurpari posse ait. Passer animal est libidinosum & fœcundum. quare *Terpsicles* eos etiam qui passeribus in cibo vtuntur, ad res venereas ait procliuiiores fieri. Perdices mares, vt & passeret, genituram remittunt, non solum conspectis fœminis, sed etiam voce earum audita, *Eustathius* ex *Athenæo*. Passer pyrgites immodica ira & copia seminis ductus (*ὑπὸ ὀργῆς* [fortè *ὀρμῆς*] καὶ πολυσπερμίας ὀχλὸς) septies in hora fœminam init, copiosum confertimque semen effundens, *Orus*. Passer adeò salax est, vt in vna hora fortè vigesies coeat, *Albertus*. Aliqui eum trecenties die coire aiunt, *Vrsinus*. Sunt qui passerum etiam mares anno diutius durare non posse arbitrentur, argumento quòd veris initio nulli mentum habere nigrum spectentur, sed postea, tanquam nullus anni superioris seruetur. fœminas verò hoc in genere esse viuaciores volunt. capi enim has cum nouellis, cognoscique labrorum callo (duritie quadam) asseuerant, *Aristoteles* de historia animalium. Et in libro de longitudine vitæ, Mares (inquit) si salaces fuerint, breuioris vitæ sunt quàm fœminæ, vt in genere passerum. Passeri minimum vitæ, cui salacitas par (vt columbis & turturibus) mares negantur anno diutius durare, argumento quia nulla veris initio appareat nigrigedo in rostro, quæ ab æstate incipit. fœminis longiusculum spatium, *Plinius*. *Aristoteles* scribit passerem marem vno anno tantum viuere, quod de passeribus Orientis credimus. nam & illa nigredo de qua dicit quòd sit in collo (mêto) masculi, non est in eis qui sunt apud nos, scilicet in Europa, *Author de natura rerum*. Ætas passeris apparet in rostro, quia iuuenis habet illud cinereum, & circa fauces croceum, senex verò durum & nigrum, *Idem*. Mares parum viuunt propter coitum & nimium motum, quæ exiccant in eis humidum vitale, *Albertus*. *Alexander Myndius* ait fœminas maribus infirmiores esse, *Athenæus*. Mares hyeme perire, fœminas verò durare *Aristoteles* putat, probabiliter ex colore hoc conijciens immutato, *Idem*. *Albertus* passerum vitam computat à tempore coitus. dicit enim nullum passerem viuere à tempore coitus plus vno anno. *Ephefius* fortasse magis ad verba *Aristotelis* attendens, computat annum à tempore natiuitatis, asserens nullum passerem viuere à tempore suæ natiuitatis plus vno anno, *Niphus*. ¶ Passer bis anno vel ter parit, in singulas vi- ces septena, vt plurimum, vt minimum quaterna oua, *Albertus*. Parit ad summum octona, *Athenæus* *Aristotelem* citans. Aues nonnullæ imperfectos & cæcos pariunt pullos, videlicet quæ cum paruæ corpore sint, multos progenerant, vt passer, hirundo, *Aristoteles*. Cuculi oua passeris in nido reperia deuorant & sua subijciunt: hic post illa suscepta fouet & nutrit, *Isidorus*. ¶ Passer comitalem morbum, imò & lepram pati creditur, *Iac.* *Oliuarius* absq; authore: quanquam *Author de natura rerum*, In quibusdam regionibus (inquit) morbum caducum hæc auis patitur: nimirum quia semine hyosciami pascitur, vt *Aristoteles* credit. Ego nihil huiusmodi apud *Aristotelem*. *Plinius* verò de coturnice, elleboro eam vesci, & solam præter hominem comitali obnoxiam esse tradit.

D.

Passer est auicula, valde circumspecta, Obscurus. Passeris pulli cum euolare debent, vicini passeret cum eorum parentibus conatus ipsorum euolantium comitantur, vt imbecilles si necesse sit plurimum constipatione adiuuentur, *Author de nat. rerum*. In furorem citò concitantur, sed nulla morâ discordiæ, *Idem*. ¶ Passer dum aucupum venatione petitur, ad noctuam accurrit, à qua mox opprimitur, *Orus*. Apud nos pica aliquando deuorat passerem iuuenem, *Albertus*. Hirundines & passeret discant. interimunt se mutuò cum conueniunt in vna domo, *Auicenna*. vide in Capite de Hirundinibus syluestribus. Vulturem timet troglites, *Philes*.

E.

Passeret syluestres facilius capiuntur, domestici difficulter. ¶ *Struthi* (id est, auiculæ in genere) diuersi visco capiuntur, & ramis duobus myrti colligatis annexo funiculo, &c. vt scribit *Oppianus* de aucupio 3. 3. Capiuntur visco passeret & cæteræ aues paruæ vel magnæ, si virgulæ inuiscatæ ponantur in locis vbi pasci vel morari consueuerunt, *Crescentiensis*. Et rursus, Capiuntur passeret præcipuè iuuenes minus sagaces cum faxe seu brechoëllo, quæ est quædam cauea ex iuncis constructa, de qua exire non possunt, cum ad passerum pullos impositos ingressi fuerint. Coturnices, perdices, & passeret, quàm sint libidinosæ aues, & quomodo libidinis earum tempore speculo proposito, capiantur, recitauimus in Coturnice C. Pantheron retis genus, quo Galli ad passeret, sturnos, & grues vtuntur, *Budæus* describit in Annotationibus in *Pandectas*. Accipitres capiunt passeret, & alias aues diuersas, *Crescentiensis*. Enidis quos in parietibus habent mustelis aut viuerris cicuribus immixtis extrahuntur. Aues etiam quas nos lanios appellauimus pueri cicures alunt, vt passeret è nidis capient.

¶ In Media (aliquando) adeò ingens passerum inoleuit copia, iacta absumentium semina, vt homines malo acti ad alia migrarint loca, *Diodorus Sic.* lib. 4. de fabulosis ant. gestis. ¶ Passer clamans manet tempestatem significat, *Gratarolus*.

Quaratione passerum
Medos è regione sua expulerunt passeret.

F.

De alimē,
to ex pas-
seribus.

Passeres & turdi in delitijs habentur præ ceteris cibis, Suid. Auiculæ (omnes scilicet minores, ut præcipuè passeres) & *cuzardi* (alaudæ) improbantur. nam si parum de ossibus eorum deglutiatur, gula & intestina aliquando exulcerantur. Quòd si de pullis harum auium fiat *frosa* (edulium) cum ovis & cepis, promouent coitum. Iura earum ventrem soluunt, carnes astringunt, maximè si macræ sint. Deteriores ex eis sunt, quæ saginantur in domibus, Elluchasem. Caro passerum calida est vsque ad tertium gradum, & sicca ferè in eodem, difficilis concoctu, corporibus tēperatis insalubris. aliarum quoque auicularum carnes declinant ad caliditatem, sed magis ad siccitatem. quamobrem de cæteris (auiculis, non passeribus) præferuntur pingues. harum enim caro laudabilis est, & boni nutrimenti, facilis concoctu, & conualescentibus salubris, Michael Sauonarola. Paruorum passerum, inter quos & pyrgitæ sunt, caro durior est quàm gallinarum, perdicum & similium, Galenus. Psellus trogletas laudat & attenuare scribit. Trallianus tympanicis concedit ex minutis passerculis illos qui pingues non fuerint.

¶ Ex auibus laudantur perdices cum montanis omnibus passeribus, deinde gallinæ, phasiani, &c. Galenus de ingenio sanitatis cap. 2. quo in loco Conciliator per passeres se intelligere scribit aues minutas, & non passeres propriè dictos, qui (inquit) calidissimi sunt, (teste etiam Rasi) & libidinem incitant. Passerum ac palumbium caro dura & difficilis concoctionis est, malique nutrimenti, sanguinem calidum & siccum generans, Haliabbas S. Theoricæ, capite vigesimo secundo. Et paulò post, Omnino vitandi sunt passeres domi nutriti. procreant enim sanguinem pessimum. Passeres auium calidissimi sunt, & præ cæteris auiculis astringunt, & sanguinem acendunt, Isaac. Et alibi, Calidi & sicci sunt, stomachum corrumpunt. quamobrem rarò sunt admittendi. calfaciunt enim, & facile in nidorosos vapores & bilem rubeam conuertuntur, præcipuè syluestres & macri. concoctioni sua siccitate obfistunt, & ventrem astringunt. Passeres omnes calidi & sicci sunt in fine caloris, Auerrois. Hæc omnia ex recitatione Antonij Gazij.

¶ Passeres omnes mali sunt, Auicenna. Passeres & ipsi salaces sunt, & vescentes eis procliuiiores in Venerem fieri Terpsicles prodidit, Athenæus. Vide etiam in G. & de cerebellis passerum ad eundem vsum parandis, Ibidem. ¶ Pastillus à passerculis: Cape bubulam aut vitulinam, & adipem vituli incisum minutatim, & caseum optimum, aromata & crocum, Coquus Gallicus.

¶ Omnia quidem oua, sed præcipuè passerum, rem Veneream promouent, Auicenna. Venerem conciliant oua passerum in cibo, Plinius & Marcellus. Passerum oua cæteris calidiora sunt, & sanguinem feruidiorem generant, Antonius Gazius.

G.

Vfus pas-
serum in
medica-
mentis.

Passer assus in cibo sumptus delectationem facit & mouet Venerem, Kiranides. Passeres in cibo Venerem conciliant, Plinius & Marcellus. In libro Secretorum qui Galeno attribuitur, compositio quædam præscribitur ad coitum promouendum: qua cum (inquit author) passeres quandoque decoquantur. A salacioribus inuentum est passeres pinguiusculos commanducare, Alexander Benedictus. Vide etiam in F. ¶ Cinis passerum farmentis crematorum cochlearibus duobus in aqua mulsa (potus) morbo regio resistit, Plinius. Similiter crematorum passeris pullorum cinerem ex aceto aduersus dentium dolorem vtiliter infricari tradunt, Idem. ¶ Passeris adeps ponitur in emplastro Nicol. Myrepsi ad tofos seu poros, numero 70. ¶ Cibarium factum ex capitibus passerum & maximè mafculorum, adiuuat coitum, R. Moses. Cerebella animalium quomodo reponi debeant, docetur ex Bulcasi in vulgari & barbara æditione Nic. Præpositi libro 1. cap. 13. Peculiariter verò cerebella auium (inquit Bulcasis) quorum ad remedia vsum est, accipi debent de auiculis quæ nidificant in domibus, tempore autumnii aut vèris. quibus decollatis exempta cerebella ponantur in vase mundo, & purgantur à ventriculis (membranis) ambientibus. pro singulis verò cerebellis decem, vitellum oui recentis nati ex gallina à gallo compressa addes: & mixta siccabis in patella super cinere calido: deinde insolabis ut amplius desiccantur, aut iterum ad ignem pones. Sunt qui sine vitellis hoc medicamen faciant, aliqui cerebellis mox recentibus vtuntur. alij cerebellis & ovis parum mellis admiscunt, & ad ignem coagulata reponunt. Cerebella passerum vère occisorum lauantur, purgantur. Ex his decem cum vitello oui subacta, parum igni friguntur, deinde Sole vel igne siccantur: adiecto, si liber, pauco melle, ad Venerem incitandam parantur, alij vt adipem & medullas parant, Syluius. ¶ Passeris fel pondere *danic* solutum in *zambacelæio* pondere aurei, virgæ testibus & inguinibus inungitur, ut vim ad Venerem confirmet, Rasis. ¶ Passeris fimus à lentigine purgat faciem: quod si sputo hominis varices illinantur, extirpat eas, Hali. Dolorem dentium statim abire tradunt fimo passerum cum oleo calefacto, & proxime auriculæ infuso, pruritus quidem intolerabilem facit, Plinius. Stomacho exoluto & nauseabundo passerum stercus aridum velut polentam, siue aquam biberint, siue vinum, inspergito, Archigenes apud Galenum de compos. medic. sec. loc. Passeris stercus cum vino potum erectionem facit magnam: cum adipe verò porcino inunctum alopeciam sanat & explet, & carbunculos frangit, Kiranid. Remedijs contra accipitrum & falconum lumbricos aliqui passeris (aliàs *passeris Indici* vel *solitarij*: vel, si is desit, communis) stercus admiscet. Troglitæ fimū vel carnem cum vino aut melle accipitri cōtra morbum quēdam dari iu-

H.

¶ Epitheta. *Arguto passere vernat ager*, Martialis. *Leuis passerculus*, Varro apud Nonium. *Pas-* Epitheta.
fer saltitans, cantillans, soliuagus, apud Textorem. ¶ Ὠρέες πρῆτοι, παχεῖς, ἐωπρεπεῖς, κερφοί, Hesy-
chius & Varinus.

¶ Passer ille Catullianus allegoricòs, vt arbitror, obscœniorem quempiam cœlat intellectum, *Passer Ca-*
quem salua verecundia nequimus enunciare. Quod vt credam, Martialis Epigrammate illo persua- *tullianus*
det, cuius hi sunt extremi versiculi: *Damihibasia, sed Catulliana, Quasi tot fuerint, quot ille dixit, Dona-* *quid signi-*
bo tibi passerem Catulli, Politianus. Strutheum Latinè, vt est apud Festum, à salacitate passeris, mem- *ficeret.*
brum virile significat, præcipuè in mimis: vt qui passerem in Martialis & Catulli versibus aliter acci-
piunt, nihil mihi dixisse videantur: ne quis in ea re Politianum, quia sine authore loquitur, somniasse
cauilletur, Hermolaus in Corollario. Dic igitur me tuum passerculum, gallinam, coturnicem, &c.
Plautus in Asinar. ¶ Σπρθός, homo salax & libidinosus, Hesychius. Σπρθός, ὁ λεωλεηνός, Suidas. Σπρθός
Οἱμοιχαλὸς αἰμων, σπρθός ἀνὴρ γίνεταί. Ἐκπλήσειαι. πρὸς πρὸς τι μοι τὸ δύναιον; Aristophanes in Vespis. vbi *pro homi-*
Scholiastes senem, inquit, quia saltat, famulus passerem fieri ait. Idem in Auibus Philocratem τὸν σπρ- *ne libidi-*
θιον(inquit) si quæ auis occiderit, talentum accipiet. vbi Scholia, Ἀ' νῶ εἰπεν ἐν τῷ ὀρνέων. Σπρθίον δὲ εἰ- *nofo.*
πεν ὡς μήλιον. In eadem fabula Cleocritus quidam traducitur ὡς σπρθόπυς, τὸ τέτι μεγαλόπυς, (à strutho-
cameli pedibus fortassis: vel à passerinis per antiphrasin: ἢ ὡς τὴν ὀψιν σπρθώδης, Scholiastes. Ego strutho- *Strutho-*
poda eum dixerim cui pedes & crura exigua fuerint, vt nostri *meisenbeinle*: Sic & Plinius: Eudoxus (in- *pus.*
quit) author est in meridianis Indiæ, viris plantas esse cubitales: fœminis adeò paruas, vt Struthopodes
appellentur. Plautus cruscula todila dixit, citante Festo, cui *todus* est genus auis parux. Monstruosi partus
in vtero fiunt, vel parte aliqua magnitudine excedente, ὡς τὰ μεγαλοκέφαλα (scilicet τέρατα:) vel defi- *σπρθονέ-*
ciente, ὡς τὰ σπρθοκέφαλα, Author Definitionum medicinalium quæ Galeno attribuuntur. habet au- *φαλα.*
tem & struthiocamelus quoque caput proportionem exiguum. Σπρθί ζειν verbum à nomine σπρθός, quod Σπρθί ζειν
est passer, deriuatur, & cantum vilem ædere significat, τὸ ἐντελός (aliàs εὐτελός, quod placet) πῶς ἄδεν,
Eustathius. Quæ stridunt potius quàm canant σπρθί ζειν Græcè dicuntur, ex passerum voce, Cælius. *Poculum*
Σπρθί ζειν, πρὶ ζειν, Suidas. Poculum quoddam Persicum σπρθίον dictum Athenæo, à quibusdam struthis *Persicum*
(passeribus) denominatum sit non constat, Eustathius. Struthio herbæ folium oleæ est, quod à medi- *σπρθίον*
cis aureum poculum vocatur. ab hac similitudine pоторium quoddam vasculum fortasse struthion *dictum.*
appellatum sit, Hermolaus. Strutheum, in mimis præcipuè, vocant obscœnam partem virilem, à sala- *Strutheii*
citate videlicet passeris, (etiã si *anseris* in codicibus plerisque scriptum est, Hermolaus) quæ Græcè σπρ- *membrum*
θός dicitur, Festus.

- Passer ma-* ¶ *Passer marinus*, quem vocat vulgus *Struthiocamelum*, Festus. Græci *στρουθίον* simpliciter pro
rinus. *struthiocamelo* ponunt, vt supra ostendi: aliquando *ἀρχαίον*, vel *λίβυον*, vel *μεγάλιον* cognominant.
 Est & *passer marinus* piscis, Græcorum *ψῆτα*.
- Struthiū* ¶ *Stirpes.* *Struthium* à nostris (vt Plinio) radícula vocatur: spinosa herba, non tamen acanacea:
herba. Flos spectabilis estatibus, sine odore, caule lanuginoso, semen nullum, radix magna, quæ conciditur pur-
 gâdis lanis, mirum quantum conferens candore mollitiâq; &c. Smyrneâ mulier Galena florem hunc
 nō *struthion*, sed *strythion* vocauit, Hermol. *Στρυθιον*, radix herbæ lanis eluendis apta, Hesych. E' *στρου-*
σμήνα Græcis dicuntur *struthio* herba repurgata (velleri,) Cælius. Dioscor. ad cæsypū laudat lanas *ἀστρου-*
θίνας, hoc est illotas & radícula non curatas. Medicis hodie & orbi nostro, in quo prouenire etiam non
 puto, *struthium* ignoratur. Serebatur olim passim. Spōte verò nascitur in Asia Syriaq; & trans Euphra-
 tem. Hippocrates commendat nascens in Andri insulæ littoribus. ¶ Alterum sylvestris papaueris ge-
Papaueris nus *heraclion* vocatur, ab alijs aphron, folijs (si procul intuearis) speciem passerum præsentantibus, semi-
genus fo- ne spumeo. Ex hoc lina splendorem trahunt æstate, Plinius 20. 19. Dioscorides huic papaueri folia
lia speciē tribuit *σφόδρα μικρά, στρουθίω ἐοικότες*: id est, minima vel breuissima, *struthio* similia, herbæ videlicet, non
passerum passeribus. tribuunt autem quidam *struthio* herbæ folium oleæ: vt lapsus videatur Plinius. nam Theo-
repræsen- phrastus quoque de historia pl. 9. 13. (vnde & Dioscoridem & Plinium mutuatos apparet,) Papauer
tantia ha- Herculani (inquit, interprete Gaza) folio constat *struthi*, quo splendorem linteis tribuunt. τὸ φύλλον
bens. *Mâla stru-* ἔχουσι οἷον στρουθίον, ὃ τὰ ἰθύνια λευκάζουσιν. ¶ *Mâla struthia*, *μῆλα στρουθία*, *στρουθίμυλα*, è cotoneorum gene-
thia. re, minori amplitudine, & serotino prouentu, odoratius vibrant. Aetius verò *struthia* vocat, quæ ma-
 gna sint & luauiora, minoriq; placeant acerbitate. Nominat *struthium* etiam Macrobius inter malo-
 rum genera 3. 19. Et Callistruthis, roseo quæ semine ridet, Columella ficuum genera enumerans. co-
Passerina. dex noster habet *Challistruthis*. ¶ Errant qui passerinam vulgò dictam florem candidum ferentem,
 anagallida existiment, Hermol. Passarina, inter leucoij nomenclaturas, apud Dioscorid. *Ticedillo*, id est
Lingua herbæ passerina, quam ignoro, Syluat. Centumnodia, lingua passerina, Idem. Lingua passerina, vt quidā
passerina. vocant, genus minus lithospermi, quod in aruis reperitur, radice inutili, Tragus. ¶ Auicen. 2. 435. *lesan*
alahfir, vel *lesan alhassafir*, (linguam auis interpretantur, Bellunens. linguam passerū) arborem quandam
 vocat, quæ Græcis recentioribus *orneoglosson* est. videtur autem fraxinus vel fraxini species, in cuius fili-
Stercus quis medulla inest lingue auis similis, &c. Syluat. c. 703. *vsnen* herbam interpretatur *stercus passerum*,
passerum. vel herbam *kali*, & c. albam esse aiunt, & pannose ea lauari ac dealbari. quærent diligentiores *struthio-*
herba. ne an papaueri spumoso descriptio eius conueniat. mihi ad *struthium* potius accedere videtur.
- Icones.* ¶ *Icones.* Ægyptij hominem qui ad proprium patronum confugiat, nec eius subleuetur auxilio,
 monstrare cupientes, passerem & noctuam pingunt. hic enim dum aucupum venatione petitur, ad no-
 ctuam accurrit, à qua mox opprimitur, Orus. Idem hominem semine abundantem volentes designa-
 re, passerulum pyrgiten pingunt, Idem.
- Nomina* ¶ *Propria.* M. Petronius Passer nominatur apud Varronem de re rust. 3. 2. *Στρεΐας*, *Struthas* sa-
propria à trapæ regij nomen est apud Xenophontem rerum Græcarum lib. 4. ¶ Passer, nomen loci, cuius me-
passere de- minit Martialis: *Non mollis Sinuessæ, feruidiq; Fluctus Passeris, aut superbus Anxur*.
sumpta. ¶ *b.* Ilia passeris, Horatius 2. Serm. *Σπίζαν* auiculam passeri similem esse tradunt Hesych. & Vari-
Similia. nus: item *παράσιον*. Corydalis passerculus est, similis passerulis quos pyrgitas à turribus, & troglitas
 ab antris & cauernis appellant, sed maior & cristatus, Aetius. Sirènes superne specie sunt *στρουθῶν*, id est
 passerum, Gyraldus. Ο' *ἄνεχες στρουθῶν πανομοίῳ*. ἢ ῥά σε Κίρκη Ε' *πτερυγία μετέθηκε φύσιν κυκλώνα πτόντα*,
Passer Distichon Iuliani. Passerem quadrupedem circa paludes Liberde oppidi in Lusatia captum, Georgius
quadru- Fabricius nobis significauit.
pes. ¶ *c.* Ε' *κολάκευσε* ὃ *συμπέσει* (α' τὸ τόμα ὡς περ πολέμιος, ἀλλὰ τοῖσι στρουθίοισι χωνύσαι ὁμοίως, Co-
 micus quidam apud Eustathium. videtur autem significare quandam alicui assentatam ore non com-
 presso, sed pleno & hiantē, vt hiare solent auiculæ. ¶ In Domino confido. quomodo dicitis animæ
 meæ, auola (de) monte vestro (sicut) passer? Psalmo decimo. Et passer quolibet vadens, Prouerbiorum
 26. Factus sum sicut passer solitarius in tecto, Psalmo centesimo secundo. Aristophanes passerum nu-
 bem dixit, (*στρουθῶν νέφος ἄρθεν ἐκ τ' ἀγρῶν τὸ πτέρυ' αὐτῶν ἀναχέψαι*. Illic (in arboribus) passerēs (*ziparim*,
 aues, Munsterus) nidificabunt, Psalmo centesimo tertio. in translatione Hieronymi. Passer inuenit si-
 bi domum, Psalmo octuagesimo tertio. a.
- ¶ *d.* Passer aliquò strepitum magnum faciens volat, ne laqueo venantium capiatur: vnde inquit,
 Anima nostra sicut passer, &c. Glossa in Psalmum 124. ¶ Τὸ *στρουθίον* δειλὸν ὄρνειον ὃν ὑπὸ ἀγωνίας ἐλαύ-
 νει τὸν ὕπνον, Suidas in *Nycticorax*.
- ¶ Passeres duo nonne asse vaneunt, & vnus ex illis non cadet super terram sine patre vestro? Mat-
 thæi decimo. Passeres quinq; nonne vaneunt dipondio? Lucæ 12. Καὶ γὰρ πόσω ἁλλοίον ἵκετεύω πρέφειν
 Ἀ' *νθρωπὸν ἐς' ἄνθρωπον, ἂν ἔχη βίον*, ἢ *στρουθῶν, ἢ πτίθηκων*; Eubulus apud Athenæum. Pestem a milio atque
 panico sturnorum passerumve agmina scio abigi herba, cuius nomen est ignotum, in quatuor angulis
 fegetis defossa: mirum dictu, vt omnino nulla auis intret, Plinius. Multi ad Milij remedia, ruberam no-
 ctu aruo circumferri iubēt, priusquam sarriatur, defodiq; in medio inclusam vate fictili. ita nec passerem
 nec ver-

nec vermem nocere: sed eruendam priusquam metatur, alioqui amarum fieri, Idem.

¶ h. Χρῶν ὁ θεὸς Ἀ' εὐδοκίᾳ τῷ Κυμαίῳ ἰκέτας τοὺς πρῶτους αὐτῷ ἐφη εἶναι, Porphyrius libro quarto de abstinendo ab animatis.

¶ Apollonius cum Ephesios doceret, oportere eos sese mutuò nutrire atq; nutriri, passerēs for- *Historia*
tè in arbore quadam taciti confidebant: vnus autem ex ipsis tanquam alicuius rei nuncius vocem emi- *de passere*
sit, qua visus est aliquid cæteris prædicere. Eo audito cæteri clamorem tollentes post ipsum volarunt. *alios ad ci-*
Tunc aliquandiu tacuit Apollonius, sciens quidem quam ob causam passerēs volitassent, nondum ta- *bium euo-*
men auditoribus id enarrans. Vbi verò omnes in se conuersos, & quasi portentum aliquod admiran- *cante atq;*
tes aspexit, tunc rupto silentio sic est locutus: Puer quidam effusum frumentum in arcam manibus de- *Apollonio*
mittens, cum negligenter illud collegisset, abiit, multà grana passim in angiporto sparsa relinquens: quæ *eius vocē*
cum passer ille inuenisset, cæteris (vt vidistis) nuncians, inuentum cibum communicauit. His verbis per- *intelligē-*
multi commoti, ad hoc visendum cucurrere. ipse verò his qui manserunt, cœptum sermonem de com- *te.*

muni societate seruanda prosequutus est. Postquam verò qui visum ierant cum clamore atq; admiratione summa reuersi sunt: Videtis (inquit Apollonius) quo pacto passerēs mutuā de se curam habeant, quantumq; communi gaudeāt societate, nos autem homines eam colere dedignamur, &c. Philostratus lib. 2. de vita Apollon. Draco quidam terribilis octo pullos passeris vnā cum matre deuorat, & mox *Auspicia.*
à Ioue in lapidem conuertitur, Iliados secundo: quod prodigium Calchas interpretatur, fore vt Græci circa Ilium nouem annis pugnent, vt draco passerēs nouem deuorârât, & decimo demum obtineant. Ex passerum numero belli Troiani annos auguratus est Calchas, Cicero primo de Diuinat. Et rursus, Cur autem de passerculis coniecturam facit, in quibus nullum erat monstrum? Sic Apollonius apud Philostratum (libro primo de vita Apollonij) ex læna capta, in cuius ventre cæso octo catuli reperti erant, annuam & mensium octo futuram prædixit, &c. ¶ Στῆθὸν κρατῶν φεύγοντα προσδόντα βλάβειν, Senarius onirocriticus apud Suidam, id est, Passerem fugientem si comprehenderis, damnum expecta.

¶ Passer auicula parua est, Veneri sacra, tum propter fœcunditatem eius in tantillo corpore, tum quòd *Passer Ve-*
libidinosa sit auicula, Eustathius. Passeribus Venerem subuehi Sappho cecinit, Cælius. ¶ Qui purifi- *neri facer-*
catur, offerat duos passerēs viuos, Leuit. 14.

¶ Prouerbio celebratur apud Italos passerem vetulum non illaqueari. *Passaro vecchio non trase in Prouer-*
gaio vel gaiola: vt apud Latinos Annosa vulpes non capitur laqueo, & Simia non capitur laqueo, in eum *bium.*
qui longa ætate, multaq; rerum experientia est callidior quàm vt dolis capi possit, Scoppa.

Passer ve-
tulus non
illaquea-
tur.

DE PASSERE SYLVESTRI PARVO. sive torquato.

PASSERES quidam in arborum truncis, qui longo situ foraminosi sunt, nidificant, vitæ quàm domestici diuturnioris, corporeq; multò minores. horum colla plumæ candidæ, veluti torques aliqua, circundant. vnde & apud nostrates nomen inueniêre (Ringelspaz:) qui per hyemem ferè omnes auolare cōsueuêre. G. Long. Passer torquatus non solum torque albo à communi passere differt, sed & voce & modo nidificandi. Hoc genus in Germania frequens est, sed apud Anglos rarum, Turnerus. atqui Eberus & Peucerus passerem in harundinetis nidificantem, de quo mox priuatim scribemus, torque albo insigniri aiunt. ¶ Hieronymus Tragus passerem quendam syluestrem vocat Waldspaz id est passerem syluaticum. ¶ Est & alius syluestris passer maior, quem mox describemus.

DE PASSERIBVS DIVERSIS. QVORVM scriptores Græci meminērunt.

ACANTHYLLIS, genus est passeris, Hesychius.

CORYDALVS, κορύδαλος passerculus, similis est passerculis, quos *pyrgitas* à turribus, & *troglias* ab antris & cauernis appellant, sed maior & cristatus. Aëtius in cura colicæ.

HIPPOCAMPTVS, passerculus quidam, Idem & Varinus.

PITYLVS, Πίτυλος, auicula quædam syluestris, ὀρνιθᾶειον πῖττιον, Idem.

SPARASION, Σπαράσιον, auis passeri similis, ἐνιοισίη, Idem.

SPERGVLVS, Σπέργυλος, auicula syluestris, Hesych. & Varin. Ab hac voce corruptum videtur Πέργυλον, quod idem interpretantur ὀρνιθᾶειον ἄργει λευκόν.

PASSERES pyrgitæ & troglitæ à Græcis cognominati. nihil opinor à passeribus domesticis differunt. solent enim domestici passerēs vel circa domos in cauis se abdere & nidificare, vnde troglitæ dicuntur: vel altiùs circa turres, vnde pyrgitæ dicti. *vide supra in Passere A.*

PSARIS, Ψάρις, genus est passeris, Hesychius & Varinus.

DE PASSERE SYLVESTRI MAGNO.

Descri-
ptio.

PASSERIS sylvestris (magni, non superiois qui parvus est) caro neq; redundans, neq; concoctu difficilis est, sed si quæ alia boni succi. Testatur autem Tragon medicus cerebellum eius proprietate quadam comitialibus auxiliari. Est autem passer (hic) magnus, terrestris: neq; in arboribus neq; domibus habitat: verum in summis fruticum furculis desidet, voce nimis quàm garriens, (κελαίζων.) pascitur autem in triticum hordeumq; ferentibus agris, & nidum in terra collocat. colore & magnitudine alaude similis. hyeme non visitur. capitur verò maximè noctua, Actuarius libro secundo Regalium sermonum, vt Gybertus Longolius citat enumeratis etiam verbis Græcis. ¶ Passerem magnum Actuarij varijs de causis Anglorum buntingam, & Germanorum *Gersthammer* esse suspicor, Turnerus in libro de Auibus. in margine etiam adjicit huic passeri mollicipitis apud Aristotelem descriptionem magna ex parte conuenire. ¶ Passer magnus solitarius est, paulò minor merula, Germanis *Gersthammer*/ Eberus & Peucerus.

DE TETRACE PARVA.

TETRACEM auem magnam in Gallinaceo genere descripsi. sed alia tetrax est auicula, passerum generis, vt mihi videtur, quoniam mentio eius apud authores cum spermologo fit & passere. magnitudo enim his tribus, ni fallor, ferè eadem, & victus similis, è granis vt plurimum: neq; cantu nobiles sunt, vt eo nomine à passerum vilium auicularum genere eximi debeant. Tetrax auicula est à voce dicta, quam oua pariens emittit, (ὅτι τετραίξει τὴν φωνήν. ego τετραίξω verbum per onomatopœiam accipio, nec probò illum qui vocem quadruplicem ab hac aue cum peperit ædi reddidit.) Plumis color macularum forde varius, perpetuisq; (μεγάλας γραμμάς, lineis magnis) lineis, magnitudine spermologi, Hermolaus ex Athenæo: qui colorem tetracis κερραμεῖν esse ait, id est ruffum qualis est lateris vel testæ coctæ, figlinum dixeris. & carpophágon esse addit, id est frugibus vesci, ex Alexandro Myndio. Athenæus ipse auiculam minimam esse ait. Epicharmus apud Athenæum, Λαμβάνοντα γὰρ ὄρυγας, πρὸς τε καὶ κορυδαλλὰς φοινικοείμονας τέτραγας, σπέρματολόγος τε: vbi epitheton φοινικοείμονας ad alaudas angaleritas referri debeat, dubitari potest: & an σπέρματολόγος pro aue sui generis accipiendum, an tanquam epitheton tetragum: vtrunq; enim fieri potest. Et rursus, τέτραγός τε καὶ σπέρματολόγος. ¶ Τετραῖον, ἰρνιθάειόν τι, id est auicula quædam, Hesych. & Varin. ¶ Apud Aristot. τέτραξ scribitur, Gaza Græcam vocem reliquit. Alauda & tetrax condense frutice prolem muniunt, Aristot. Niphus hanc auem esse conijcit quæ vulgò *calandrella* vocetur, congenerem alaudæ, magnitudine etiam & colore similem, absq; apice. Aristot. quidem alibi genus alaudæ non cristatum describens, nullum ei peculiare nomen tribuit, sed *calandrella* alterum alaudæ non cristatæ genus est.

DE SPERMOLOGO PARVO.

SPERMOLOGVS nomine auis alia maior est, de genere graculi vel cornicis, de qua superius scripsi inter cornices. alia verò auicula exigua, quam ad passerum genus referre volui, propter causas iam proximè in Tetrace paruo assignatas, cui magnitudine confertur ab Alexandro Myndio. Epicharmus pro spermologo spermatologum dixit, vt citavi in Tetrace. Τότε γὰρ πρὸς τὸν νῆφον ἀρθεῖν, καὶ σπέρματολόγον ἐκ τῆς ἀγρῶν τὸ σπέρμα αὐτῆς ἀνακείψαι, Aristophanes in Auibus. Scholiastes spermologos auiculas dictas ait Ἀφ' οὗ ὀρύττειν τὰ σπέρματα καὶ ἐοδίειν, (ἀναλέγειν, Suidas) hoc est, ab eo quod semina in agris eruat & deuoret. Frugilega vermiculos petit, Aristot. Spermologum nos spicilegam siue frugilegam vocare possumus: quanquam frugilega (καρποφάγον nimirum) nomen generis est, ita victum quærentis apud Aristotelem. *Rura* (Italiæ) ipsum passerculum vocant spicilegam, detrita modò priore syllaba, Hermolaus. ¶ Nuper quidam spermologum auem specie simili monedulæ esse scripsit, magnitudine tetraci æqualem: sed is aues diuersas pro eadem accepit. ¶ Quærendum an spermologus sit genus illud passeris, quod vulgò nostri *emmerizam* vocant, cuius iconem paulò post ponemus. ¶ Eberus & Peucerus picam glandariam nostram, garrulum ipsi vocant, Græcorum spermologum esse putant, à quibus ego longè dissentio. ¶ Gruem Græci géranon vocant quasi γίρεινον, ab eo quod terræ semina scrutetur: & aliter σπέρματολόγον, id est frugilegam, quòd frugum semina quæ humo non obruta fuerint, ab agricolis depascatur, Varinus. ego spermólogum, potius epitheton gruis esse dixerim, quàm ipsam gruem.

¶ Ο' λατοί, σπέρματολόγοι, καὶ ὀλατοί, Hesychius & Varin. videtur autem ὀλατός hæc auis dicta quasi hordearia, (vt miliariam dicimus.) ὀλὰς enim & ὄλας, hordeum interpretantur. quòd hac fruge pasci gaudeat. Σαρκαῖν, σπέρματολόγος, Idem. Aristophanes in Auibus, auium quædam genera à victu cognominat κοπινοτέρα, alia κριθοτέρα & σπέρματολόγα. ¶ Spermologus auis est quæ frugibus nocet, quæ & σπέρμονός dicitur. ab ea spermologos vocabant Attici homines (inopes) circa emporia & fora comorantes, & ea quæ de mercibus fortè deciderent (τὰ ἐκ τῆς φορτίων ἀφ' οὗ πιπτοντα) colligentes. Per tro-

pum etiam

pum etiam spermologi dicuntur homines nullius pretij, (nullius solidæ doctrine) qui ex collectitia quadam & passim emendicata consutaq; eruditione gloriam sibi aucupantur. vnde & verbum *σπερμολογῆν*, ἀπὸ τῆς ἀμεθόδως ἐκ τῶν μαθημάτων ἐκτινων ὡς ἀκαχοσμάτων ἀλαζονεύεσθαι, Eustath. A' πρὸς ῥήσων 8^{ον} καὶ αἰθέραι καὶ τὰ ἀκροάματα βωμολοχίας καὶ σπερμολογίας πολλῆς γέμοντα, Clemens lib. 10. τρωματ.

DE PASSERE TROGLODYTE.

AETIUS libro XI. cap. XI. quod communia remedia aduersus vesicæ & renum calculos continet: Passer troglodytes (inquit) est passerulus minimus, iuxta sapes & muros victum quaritans. estq; hoc animalculum omnium auicularū minimum, ea excepta quæ regulus appellatur. similis est autem regulo in multis, præterquam quod in fronte auricolores pennas non habet. eodem paulò maior est, & nigrior, caudamque semper subrectam, & albo colore retro interpunctam habet. magis item garrulus quàm regulus est: & sanè iuxta summum alæ lineamentum cinerei amplius coloris, (ἡρότερος, id est magis varij coloris, Wottonus.) breues item volatus facit. Naturalem autem vim aduersus calculum omnino admiratione dignam habet. Itaq; sale conditus & crudus in cibo acceptus, morbum perfectè sanat: & noui adeò quosdam ob eius vsum

nunquam amplius ab affectione vexatos. Conditur autem optimè pennis euulsis, atq; inde largo sale *Vsus in* adobrutus, & postquam fuerit arefactus comeditur, & affectionem perfectè sedat. Melius autem est *medica-* etiam aliter ipsos edere si plures contigerint, coctos nimirum, eius præsertim generis quod per hyemē *mentis.* ubiq; apparet. Exhibetur autem & alio modo. Passerculus non deplumis in ollulam conijcitur, ac deinde operculo addito vritur, animaduersione assidua habita, ne fallaris, quum in cinerem sit redactus, & (ne) in aërem exhalans per exustionem totus consumatur. consuevit enim hoc contingere tum ipsi, tum alijs quæ vruntur. quapropter præstat ollæ operculum non oblinire, vt per interualla quædam operculo adempto vstionis modum intueamur. Exhibendus est autem semel omnis vnus passeruli vsti cinis per se, aut modico phyllo & pipere admixto (καθ' ἑαυτὸν, καὶ μετὰ πεπερέως καὶ φύλλου συμμέτρεσθαι, εὐκρατομέλιτος πινομένη ἡ τέρεα, Ægineta) quò saporis iucunditate ori commendetur. Vstus itaq; passerulus peregre proficiscentib. commodus est, licetq; melle cocto exceptum in promptu habere. Melior autem mihi videtur condiendi modus. atq; adhuc dictis præstantior, si quis præeuulsis pennis viuum passerulum sale adobruat. quod & ego facio, inquit Philagrius. Arbitror enim & sanguinis naturam quiddam in se complecti, quod minimè vulgariter prodest: cui amplius stercoreis efficacia accedit, quam exustione debiliorem reddi planè credo. Proderit etiam eis qui abundant assatos edere integros, ita vt nihil ex eis præter pennas abijciant. ¶ Eadem verò breuius scribit Paulus Ægineta lib. 3. c. 45. Troglodytes (inquit) paulò maior est regulo, & colore illi similis inter cinereum & viridem, rostro tenui, &c. mihi hic inter cinereum & viridem color non troglodytæ, sed regulo tantum conuenire videtur.

¶ Nihil est in Aetij descriptione quod non ad amussim auiculæ cōueniat, quam Angli *sepiarium*, Hæc auis Colonienfes aucupes *koelmuschum* nominant. Vocatur apud Anglos *an hedge sparrow*, hoc est passer sepiarius, & *a dike smouler*, hoc est, in sepibus delitescens. Vulgus Colonienfe hunc passerem *cin Grass-* à Germanis *musch* (nostri curucam vel atricapillam hoc vocabulo nominant) appellat. verum peritiores quiq; aucupes *cin Roelmusch* (nostri parum minorem capite atro, alij maiorem *Rolmeiß* / vel *Rolmusch* ap- *glis voce-* pellant, (hoc est passerē in foraminibus vel cauernis degentē, nuncupant. Hic Germanos monitos vo- *tur.* lo, quum duæ sint aues, *grasmuchi* sua lingua vocatæ, illam solā esse troglodyten, quæ per totū annum regulo similis cernitur: & non illam quæ circa fauces plumosa ineunte statim hyeme discedit. Nidum huius passeris semel humi factum inter vrticas vidi: & pullos antequam volare possunt, relicto nido, inter herbas fruticesq; reptitantes, sæpius obseruauī. Vermibus pascitur, & paulò ante vesperum solet impensius strepere, & omniū ferè auium postrema ad somnum se recipit, Turnerus. Currucam in cu- *Curruca* ius nido cuculus parit, conijcimus esse Anglicè dictum passerem sapium, *an hedge sparowe*, Eliota. *à quibus-*

¶ Troglodyten esse credo hunc quem Germanorum vulgus regulum vocat, sæpius obuolanda esse tem crebrò, vnde & *Zaunschlipfflin* cognomento appellant. Siquidem huic ipsi descriptio Aetij per- *creditur.* bellè congruit: & doctissimus Fanstetterus Collimitius remedium extroglodyte ad hunc modum, *Ab alijs* quem Aetius præscripsit, comperit & expertus est in aliquot calculosis, efficacissimum, Io. Agricola *regulus.* Ammonius. Audiui & ipse à fide digno homine, qui nonnullos feliciter remedio ex hac auicula v- fos mihi asserebat. Quomodo autem quæuis auis aut aliud quoduis animal rectè ad medicinam vri debeat, scripsimus in Alauda G. Recentiores quidam medici, & Arabes, vel eorum interpretes po-

tius, pro troglodyte passere caudatremulam ineptè interpretantur, & nomine corrupto tanquam Arabico *tragulidunten* appellant. Auicenna *safarahun*, alij *safurion*: & remedium aduersus calculum ex caudatremula parât, vt copiosius in Motacilla scripsi. *Safarahun* est auis (parua, Bellunensis) sic dicta in Francia, Auicenna lib. 2. cap. 659.

Troglodytes unde dicta sit hac auis. Nomina eiusdem apud varias gentes.

¶ Troglodytes auis, *τρωγλοδυτης*, nomen habet a subeundis *trogliis*, id est cauernis, vt & Troglodytae populi. trogites verò, vulgò apud recentiores Græcos dictus, passer communis domesticus est. Et quoniam passer troglodytes auicularum minima est, ac regulo similis, multi populi regulum appellant. Itali *reatin*, *riatino*: circa Verbanum lacum *aryotin*. circa Florentiam *fiorrancio*, id est flos calendule (nisi hic fortè verus regulus est, qui aurei calendule floris colorem maculis vtrinque in vertice refert.) Scoppa Grammaticus Italus regaliolum interpretatur *reillo*, & *scricciola*, quæ nomina ad troglodyten pertinere puto, vide in Regulo. *Perchia chagia* Siculis est auicula minor passere, sæpes perforas, inde nomen, non alia puto quàm troglodytes. ¶ Gallis *roy*. alibi *beurichon*, alibi *farfonte*. Normannis *rebetre*, quasi *roybetre*. Sabaudis *roy des oiseaux*, *roytolat*, *rezeto*, *redoyell*: & alibi *conta fasona*, quòd saltitando videatur numerare fasciculos. ¶ Germanis *Zunschlipfle*, in Saxonia *Thurnfönick* / *Schnyffünig* / *Zunftünig*. circa Rostochium *Nesselfünig* / *Winterfünig*. alicubi *Neußfönig*, & *Dumeling*. id est pollicaris à paruitate. Flandricè *Runingsen*. ¶ Anglis *Wren*. ¶ Polonis *krolík*. ¶ Turcis *bilbil*. ¶ Eberus & Peucer. trochilum interpretatur, *ein Zaunfönig* / *Schneefönig* / qui troglodytes noster est, (sed trochilus idè qui regulus est, à troglodyte diuersus.) Passerem verò troglodyten passeruli genus faciunt, qui Germanicè nominetur *Baumsperling*, vel *Moßsperling*, id est passerulus arborum vel palustris. in arborum (inquiunt) cavitatibus nidificat, supernè fuscus, sed varius & transuersis albis lineis distinctus, infernè cæsius, vertice purpureo, sub collo nigris candidisq; maculis eleganter variatus.

De eiusdè nidificatione, cibo, cantu, & partu.

Remedia ex eadem.

¶ Passerulus troglodytes noster iuxta parietes domuum & sæpes nidulum è musco struit, plumis etiam impositis. Vide infra in Reguli nidificatione ex Turnero. Araneas venatur. Mira eius in cantu suauitas, sed ali non potest. Maio præcipuè cantillat, vt ferunt. ¶ Regulus bis anno parit, circiter nouem oua vno tempore, Aibertus. videtur autem reguli nomine passerem troglodytem intelligere.

¶ Antidotus ad difficultatem & stillicidium vrinæ mirifica: Passerulum quem troglodyten nominant (Græcè *πλιπιδά* scribitur, voce haud dubiè barbara. intelligit autem passerem troglodyten, Fuchsius. vide an Græcum nomen corruptum sit pro *πλοπιδά*, quòd nomen motacillam significat, quam recentiores ad idem remedium pro troglodyte accipiunt) integrum cremato, & sumpto cinere ac tenuiter contrito bibendum ex mero dato, quantitate cochlearij, (minoris, quod pendet drachmam vnam, Fuchsius.) Si autem volueris admisceto etiam farinæ prædictarum cicadarum quartam cochlearij partem, & ieiuno ex vino præbeto, Nicolaus Myrepsus antidoto 60. ¶ Aetius cam præscripsisset remedium efficax ciendæ Veneri, nempe vt passer troglodytes dictus in cibo acciperetur, subdit: Verū his qui frequentius & supra quàm conuenit inde coeunt, vrinam capræ bibendam præbe. Cerebellum passerum in antidotum diasatyrion alteram, numero 66. apud Nic. Myrepsum recipitur: & rursus in aliam numero 68. cerebellum simul & oua. hæc quidem apud Æginetam lib. 7. etiam in vnguentum entaticon immiscentur.

Fabula de troglodyte.

Prognostica.

¶ Narrant quidam (ex Italis) de hac auicula, deplumatam quoq; ligno (veruculo) infixam ad ignem, paulatim aliquoties per se conuerti. Albertus hoc de regulo scribit. ¶ Galli fabulantur troglodyten in festo trium magorum, omnes quos eo anno educauerit pullos congregare, & cum eis cantillare. addunt, regem esse auium, quoniam cum conuenisset inter aues vt rex esset quæ altissimè volasset, hæc aquilæ tergo clam insidens, cū illa iam defessa altius volare non posset, paulò sublimius euolatit, regno quod viribus nequibat arte sibi comparato. Hoc alij de regulo scribunt, vt infra recitabo. ¶ *τρωγλοδυτῆν* verbum caernas subire significat. ¶ Angli hanc auiculam (troglodyten) vulgò aiunt esse fœminam, & marè eius rubeculā esse, quod falsum est. Vtraq; imminentem pluuiam voce prædicit ¶ Troglodytae Herodoto populi sunt Æthiopiarum.

DE PASSERIBVS QVIBVSDAM, ILLIS PRÆSER- tim quorum nomina Germanica tantum nobis cognita sunt. Et pri- mum de passere harundinario.

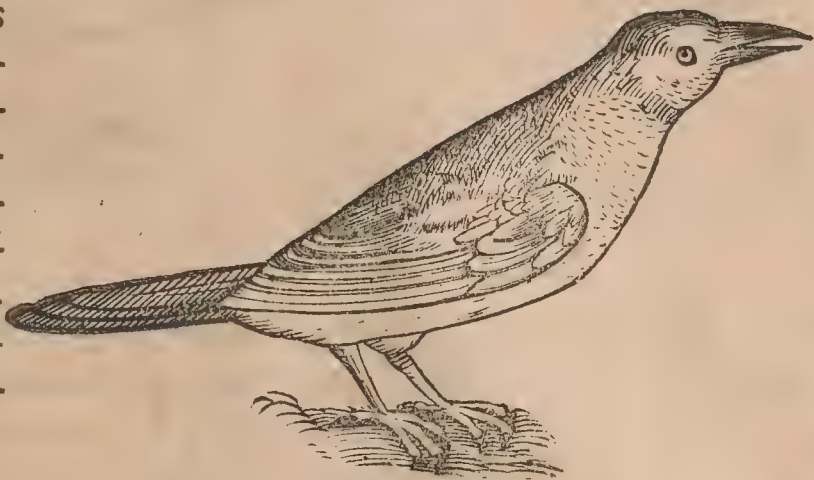
Scœniclos seu Iunco an passer sit harundinarius. Passer aquaticus.

SCœNICLOS auis Aristoreli est (quam Gaza iunconem vertit,) quæ ad ripas lacuum & fluminum victitat, & caudam frequenter motitat, turdo minor. Turnerus, Ego (inquit) quum nullam aliam auem nouerim iuncis & harundinibus insidentem,) atqui hoc Aristot. non scribit, sed ex etymologia probabile est, (præter Anglorum passerem harundinarium, Anglicè *a rede sparrow*,) illum iunconem esse iudico. Auis est parua, passere paulò minor, cauda longiuscula, & capite nigro, cætera fusca, Hæc ille. nominat autem Germanicè etiam alio nomine cui *Reydmus*. quem parum palustrem esse conijcio, de quo supra priuatim scripsi. De iuncone supra postispidæ historiam egimus. ¶ Passer aquaticus

ricus in harundinetis nidificat domestico cætera similis, nisi quòd collum albus cingit torques, *Rhor- Passer a-*
sperling/ Eberus & Peucerus. nos de passere torquato supra priuatim scripsimus. Auis *Rhorspåle* eti- *quaticus.*
 am Hier. Tragus meminit. Vocatur & à nostris *Rhorspar* / minor passere, ventre fusco, torque albo,
 &c. Circa Argentoratum aliud passeris genus *Rhorgys* / vel *Rhorgeus* dicitur, in quo (vt pictura loqui-
 tur) venter albus est, pectus cinereum, mentum nigrum, vt & vertex & pars circa oculos, sed non con-
 tigua. hæc enim figlini coloris est, vt alæ etiam, sed nigris maculis variantibus. longiores earum pennæ
 prorsus nigræ sunt. dorsum fuscum, partim cinereum. cauda partim nigricat, partim obscure testacei
 coloris est. crura rosea. retro oculos & in parte colli albus est color. nostri aucupes vocant *Wydenspax* /
 id est passerem salicum. autumnò in frutetis reperitur. ¶ Calamodyten auem cedri folium perdit, *Calamo-*
 Ælianus. apparet autem ex etymologia hoc quoque nomen passeris esse vel alterius auis inter arundi- *dytes.*
 nes degentis.

DE PRVNELLA.

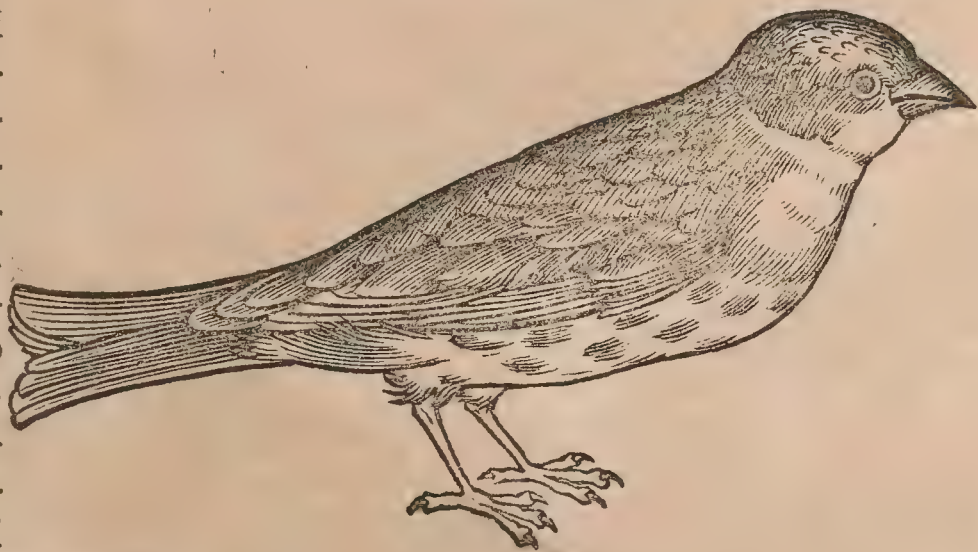
PRVNELLAS aucupes nostri vocant auiculas
(prunellen) à colore qui obscure rufus est, vel fi-
 glinus saturatus. quidam linarijs eas comparant, a-
 lij passeribus, quibus minores sint, colore simili fe-
 rè. canoras esse audio, & cantillare instar troglo-
 dytæ passeruli, nunquam auolare. ali à quibus-
 dam in caueis propter cantum. Crura rosea sunt.
 color circa collum & pectus ad cæruleum incli-
 nans, in ventre dilutior. retro oculos macula figli-
 na, rostrum nigrum.

DE EMBERIZA FLAVA ET ALBA.

Icon hæc Emberiza flaua est.

DE passere spermologo paulò antè
 scripsi: idem verò aliquando mihi
 visum est hoc genus, quod nostri *Em-*
bris / vel *Emmeris* appellant, alij *Em-*
mering / vel *Emmerling*. Circa Rosto-
 chium *Gålgensifen*. In Brabantia *Za-*
sine, à colore flauo, qui Gallis est *iaune*.
 Alibi *Gilbling* / vt in Brisgoia Helue-
 tiæ *Gilberschen* / vel *Gilwertsch* / ab
 eodem colore. Circa Claronā *Rorn-*
uogel / ab eo quòd granis frumenti pa-
 scitur. Alicubi *Geelgorst* / (in Germa-
 nia inferiore puto.) *Galgulum* aliqui
 esse putant Germanorū *Emmerling* /
 (vt Ge. Agricola, qui cum aspiratione
 scribit *Hemmerling*;) alij *Widewol* vulgò dictam auem (id est oriolum) nos eam esse conijcimus cui
 vulgare nomen *Geelgorst* / Eberus & Peucerus. lidem lagopodem interpretantur *Emmerling* / *Got-*
dammer. Ego eandem auem ab alijs Germanis *Emmerling* / ab alijs *Geelgorst* appellari existimo. Gyb.
 Longolius chloreum interpretatur *Geelgôrß*. ¶ Turnerus auem *Geelgorst* / Anglicè vocari scribit
a yellowham, *a yowlring*: & eandem Aristotelis chloreum vel luteum luteamve esse suspicatur. ¶ Itali-
 ca nomina varia esse audio, nempe *cia meglarina*, *verzerot*, *paierizo*: & circa Bellinzonam *spaiarda*.
 ¶ Gallica *bruyan*, *verdun*, *verdrier*, *verdereule*, *verdere*. ¶ Illyrij, ni fallor, *stnad* appellant.

¶ *Gelgorsta* auicula Turnero passere paulò maior est. maris pectus & venter lutea sunt. foeminae *Gelgorsta*.
 verò pectus luteum, & venter pallidus est. in capite, dorso, & alis, pennis fuscis luteæ intermiscentur.
 Rostrum vtrique firmum & breue, in quo tuberculum quoddam dentem mentiens, reperias, præter
 vermes, hordeo & auena libenter vescitur. Cauda huius auiculæ longiuscula est, & frequenter moti-
 tans, Hæc Turnerus. conuenit autem hæc descriptio emmerizæ nostræ: quam alij etiam *Goldhammer*
 vocant, quasi aureolam dicas, à colore. ¶ Hyeme hanc auem in stercorebus equinis alimentum quæ-
 rere audio. Turmatim volitant, vt passerès, circa villas, horrea & stabula. vescitur enim granis hordei,
 tritici, pane, &c. Includitur à quibusdam caueis ad cantum. ¶ Apud nos plerunq; inueniuntur cucu-
 li in nidis auicularum, *grasemuscha* (id est curucæ:) & citrinæ cuiusdam auis quam alij *gursam*, ame-

Gursa vel *ringam* vocant, Albertus. Hinc natum est prouerbum de homine beneficijs ingrato, *Du lohnest mir wie der Guck auch dem Gorse!* (alij scribunt, *wie dem Guck auch die Gorse*.) Eam mihi mercedem reddis quam cuculus *ameringæ* nutrici. Genera *vinconum* (*carduelium*) & *auis Gurse* dicta, animal nullum attingunt: edunt verò semina spinarum albarum & rosarum, & herbarum, & maximè semen papaueris & lappæ, & huiusmodi, Albertus.

Emmerling vel *mer* appellant. alij *Gollammer* scribunt, alij *Gaulammer*/quo nomine missa ad me Argentorato effigies à nostra *emmeriza* vel *emmerlinga* differre videtur. est enim rostro, colore, & reliqua specie dissimili. natura verò, vt conijcio, simili. volat enim cateruatim, auenæ & aliarum frugum seminibus pagentinen- scitur. nidificat inter fruteta, & terna vel quaterna oua parit. Tota pars supina flauet, superior nigricat, per alas medias & dorsum medium ruffa est.

DE EMBERIZA ALBA.

EMBERIZA alba quæ mihi demonstrata est media hyeme apud nos capta, (*ein wisse Emberiz*.) maior est superiore, rostro breui, latiusculo, flauo nihil habet, colore similis alaudæ, alioqui dissimilis, ventre albicante, à quo etiam albam cognominauimus. In superiore rostri parte retro mucronem tuberculum intus conspicitur. Digiti fusci sunt, crura album & puniceum colores mixtos præ se ferunt. ¶ Italis *ciamontanina* vocatur, vt audio. ¶ Quærendum an hic sit passer magnus, de quo supra scripsimus.

DE EMBERIZA PRATENSI.

EMBERIZAM pratensem voco, quam aucupes nostri *Wisemmerh* à pratis in quibus versari solet, appellant. hæc, ut pictura indicat, colore est testaceo seu figlino, cruribus, pectore, ventre, alis, & cauda media: vtrinque enim in ea nigrae sunt pennae. Dorsum quoque nigricat. & in alis superius maculae nigrae sunt subrotundae: inferius verò margines pennarum secundum longitudinem nigricant. rostrum fuscum, vertex niger. infra quem vtrinque macula albicans retrorsum tendit: tum rursus aliae duae nigrae & albicantes per intervalla sequuntur. Hanc auem circa lacum Verbanum *ceppa* vocant.

DE PASSERE MUSCATO.

India mittit muscatum passerem, quem qui volentem viderit, tum ob celeritatem, tum ob paruitatem, crabronem aut vespam iure existimet. pennis aureis viridibusque, aliisque versicoloribus ornatur, magnitudo ape paulò maior. rostro velut acus est tenuissima. totus cum nido grana tritici *xxiii*. vix pondere aequat. hunc è cotto conficit. audax est, & nidum petentibus oculos inuadit, celeritate & paruitate tutior. Constat itaque auem hanc tenuissimae esse substantiae, calidamque, ob id & audacem, nam cum rostrum, pedes, linguam, alas, viscera, plumam, ungulas, cerebrumque habeat, tum alia multa, subtilè substantiam illius, ac bene elaboratam esse oportuit, atque ut reor hæc est auium omnium minima, Cardanus. Coniecerim ego muscatum dictum, quod instar muscae ferè sit, paulò maior scilicet ape.

DE PASSERE STULTO.

AVIVM solertissima in India habitat, quam stultum vocant passerem, contrario sensu. Nigra *Passer stultus* est avis, intermicantibus pennis albis in collo, turdi magnitudine. quæ aduersus caudatas simias, quæ ibi numerus est incredibilis, hoc modo se munit, ut nec homo tot commoda aduersus periculum trario sen inuenire queat. Eligit primò arborem excelsam, ac spinis obsitam, ut metu terreatur ob altitudinem, & su dicitur à spinis arceatur ob incòmodum. Ramis huius arboris maximè aculeatis suspendit nidum prædurum, ne propter so frangi ab inimico possit: instruit aditum angustum, ut hostis arceatur, ipsa sola possit ingredi: latum in lertiam e- imo, ut commodè cum pullis degere possit, tum maximè quòd in eodem excrementa illorum colligere ius. cogitur, nullo exitu patente alio quàm per quem in suprema parte est ingressus. Verum quia hostem uti nouit manu non secus quàm hominem, nidi longitudinè ad quatuor palmos extendit, ut cum manum immiserit etiam procul absit ab imo, atque ea ratione ova vel pullos qui intus latent tueatur, Cardanus.

DE ALIIS PASSERIBVS QVIBVSDAM, PRÆ-

*sertim quorum Italica tenemus nomina, de antiquis Latinis
aut Graecis dubitamus.*

DE passere solitario, supra post merulam scripsimus. Italis vulgò *passara solitaria* dicitur. Reme- *Passer so-* dijs contra lumbricos accipitrum & falconum, aliqui passerum sterces admiscunt: alij *PASSERIS In-* litarius. dici vel solitarij, vel si is desit, communis.

- Tyrannus.* TYRANNVM auiculam Auicenna & Albertus inter passerces numerant. nos (Itali) vulgò *vesci- uillum* nuncupamus, Niphus.
- Passarinus.* PASSARINVM Italicè vocant passerulum capite coloris ruffi vel spadicei. idem fortè est, qui alibi *passorono* dicitur. Est & *passara montanina*, id est montanus passer quidam apud Italos dictus: & *passara valina*, à vallibus nisi fallor.
- Boarina.* BOARINA vel *buorino* apud Italos avis est æqualis regulo, ut audio, dorso eodem colore, quo rubecula.
- Pagolino.* PAGOLINO apud eosdem vocatur auicula mirabilis, magnitudine & colore passeris, nisi quòd caput eius magis inclinatur ad colorem quem Itali *pauonaceum* vocant. & rostrum eius est instar nerui subtilis, qui tractus extenditur, remissus contrahitur, ut ligulæ corio subtiles & molles, res fermè incredibilis, cuius etiam Aluigius Pulcius meminit in libro Morgante inscripto Italicè.

DE PAVONE.

A.

PAVO avis, etiam pauis dicitur, & fœm. gen. pava. Hebraicè *tuk*, תוק, quamvis eam vocem aliqui simiam interpretantur. vide in Cercopitheco. *Ranan*, רנן, aliàs verbum est, & cantare ac vociferari significat: aliàs nomen, quod pauonem interpretantur, alij struthionem vel lusciniam. vide in Gallo sylvestri. Similiter *neelasa*, נעלסה, vocem Hebraicam alij pauonem, alij gallum ferum transferunt, alij struthionem: de qua itidem plura scripsimus in Gallo sylvestri. R. Kimhi Iob 39. *neelasa exponit טורס*, *taos*, quod est pavo. *Hoben*, הובן vel הובן, Ezech. 27. unde pluralis num. *hobanim*. D. Kimhi super huius vocis significatione varias opiniones recenset. Sunt qui animal putant ex cuius ossibus conficiuntur opera,

pera, vt ex ebore. (Munsteris aliquos elephantem interpretari scribit.) Syrus interpres reddit *tauasim*, טאויס, pauones. Magistri quoq; Thalmudici, טאויס, *tauasa*, pauonem vocant, vt Arabica lingua, teste Kimhi, *tauas*, טאויס, nimirum voce mutuo accepta à Græco *ταῶς*. Alij lignum intelligunt quod vocant יבנים, *ebenum* nimirum. LXX. εἰσαγαγόντες. Rectius Kimhi in Ezechiele lignū dicit, quod Arabicè vocatur *abnus*, אבנור, & Hieronymus ligna ebeni ex India, quæ nigri coloris pretiosissima sint. ¶ Vt pauo vel pauus Latinis, sic Græcis *ταῶς* vel *ταὺς* dicitur. vide infra in H. a. Vulgò hodie *παρόν*, vel *παρόν*. ¶ Italicè *pauon*, *pauone*, *pagone*, foemina priuatim *pauonessa*. ¶ Hispanicè *pauón*. ¶ Gallicè *pauon*. ¶ Germanicè *Pfaw* / foemina *Pfäwin*. Flandricè *Pauw*. Saxonice *Pagelum*. ¶ Anglicè *apecock*. ¶ Illyricè *Paw*.

B.

Pauo rara olim auis fuit, vt Antiphanes & Eubulus indicant, nostro verò tempore ita abundant *Pauones* Roma, vt vel coturnicibus nihilo rariores sint, Athenæus. Theophrastus tradit inuectitios esse in Asia olim rari, pauones, Plinius. Pauo ex Barbaris ad Græcos exportatus esse dicitur, Ælianus. In India omnium nunc frequentissimi qui vbiq; sunt pauones nascuntur, Ælianus. Pauonum greges agrestes transmarini esse dicuntur in insulis Sami in luco Iunonis. item in Planasia insula M. Pisonis, Varro. Pauus è Samo præstantior est, Gellius lib. 7. Paui Iunoni sacri sunt, vt scribit Menodotus Samius in descriptione templi Samie Iunonis: & forte (inquit) in Samo primum & nati & educati sunt, ac inde in alia loca distributi, vt recipiantur. Athenæus. Babylonia pauones plurimos colore vario distinctos nutrit, Diodorus: tanquam illic maior pulchriorq; eorum varietas sit quàm alibi, vt Cælius accipit. Clemens in Pædagogo homines gulosos pauonem Medum celebrare scribit. ¶ Pauo auis varia est toto genere, Aristot. Colores (varios) incipit fundere in trimatu, Plinius & Ælian. Albos pauones duos vidi: vnum in Vasconia. alterum in hac vrbe qui extat etiam, Scaliger. Pauonis pennæ magnum quidem ornamentum habent, sed is sine corpore existit, Ælian. Auis est pulcherrima, & pulchritudinis studiosa, Author de nat. rerum. Pauoni natura formæ è volucris dedit palmam, Varro. ¶ Pauonis apicem crinitæ arbusculæ constituunt, Plinius. Auis est paruo capite, & quasi serpentino, & longis pennis coronato, ruffo, Albertus. Pluma ei in capite instar coronæ vel potius cristæ, Author de nat. rerum. Collum longum, sapphiri colore, Idem & Albertus. Pauonum ceruix, quoties aliquò deflectitur, nitet, Seneca lib. i. nat. quæst. Pedes quoque colore sapphiri est, lucidum. alæ ruffæ: dorsum cinereum, ad ruborem declinans, Albertus. Pedes fissi, Aristot. apud Athen. Aues non volaces, vt pauones, gallinæ, vropygium (caudam pennis conditam) ineptum habent, (non aptum flecti qua parte cum cute coalescit,) Aristot. Cauda pauoni ad ornatum data est, Cicero 3. de finibus. Cauda mari est longa, pennis plumosis, & in fine pennarum habet orbes ex viridi quasi chrysolithi splendore, & auri & sapphiri coloribus distinctos, Albertus. Cauda quoque pauonis larga cum luce repleta est, Consimili mutat ratione obuersa colores: Qui quoniam quodam gignuntur luminis ictu, Scire licet sine eo fieri non posse putandum, Lucret. lib. 2. Miraris quoties gemmantibus explicat alas? Et potes hunc seu tradere dure coco, Martialis. Pauonis caudæ pennarum oculos & gemmantibus colores Plinius dixit, vide in D. Nullam auem pulchriorem pauone nostro fingere naturam posse credam, nisi cum videro, tot oculis in cauda tam longa atq; densa plumis, tanta colorum varietate, tanto nitore, tam selectis etiam colorum generibus, vt album ac nigrum, quorum vnus per se tristis est, alter reliquos alios obscurat, colores deuinentur, Cardanus.

¶ Gyb. Longolius scribit se pauones albos aliquando tanquam rem raram admiratum Colonia, De pauone postea verò frequentiores illos factos esse: aduectos primum à mercatoribus è Nortwegia. Nam cum spectaculi causa (inquit) pauones varij à nostris essent in regionem istam inuecti, primò genti fuere miraculo, numero deinde per seminium aucto, cum penitus in frigidiora loca commearent, iamq; matres in ipso vere ouis incubantes niuosa illa montium iuga perpetuò ob oculos viderent, ex ouis iam animatis albos pullos excluserunt. Produunt nonnulli & in animalibus alba nasci, ex genitoribus alba imaginantibus, sicuti relatum de pauonibus est, Cælius. Inueniuntur in locis humidis & frigidis albi pauones, qui dictos (caudæ) colores quasi per pannum albū præferunt, Albertus. In Medera insula pauui quàm plurimi syluestres sunt, colore ad albedinē inclinato, Aloysius Cadamustus. Curiana regio noui orbis pauones habet, sed non pictos aut vericolos. discrepat à foemina parū masculus, Pet. Martyr.

C.

Pauo etiam, vt pleræq; volucres, à sua voce dictus est, Varro. Pupillat pauo, Author Philomelæ. De pauonis voce. ¶ Pauo cum ad libidinem extimulatur, semetipsum velut mirantem caudæ gemmantibus pinnis protegit: idq; cum facit rotare dicitur, Columella. Gemmantibus suas pinnae ipse miratur, illis semetipsum Pennarū protegens quum rotari dicitur, Cælius. vide infra in D. ¶ Pauo (mas, vt quidam addunt) amittit pennas cum primis arborum frondibus: recipit cum germinibus earundem, Aristoteles. Cauda annuis vicibus amissa pudibundus quarit latebram, donec renascatur, Plinius. Colores varios fundere incipit in amissione. (à) trimatu, Idem. Aristot. & Ælian. ¶ Pauo est *παροδός*, hoc est gramine victitat, Aristot. apud Athenæum. De pauonū tum aduolutorum tum pullorū cibo, leges infra in E. ¶ *Λίγον δὲ ταῶς τοῖς νεοῖς βύσσας* Cibo. φέει, Philes loquens de auibus quibusdam quæ res diuersas vel edunt, vel in nido imponunt. ¶ Coeunt

- Cœtu.* vère, Aristot. Pauo cum calcat, (coit)clamat: & postquam coierit in posteriora recedit. solum autem vère calcat, Kiranid. Pauones ab idibus Februarijs calere incipiunt, Palladius. Pauonem & alias quasdam aues quidam falso concipere sine coitu putant, Albertus. Mares singuli quinis sufficiunt coniugibus, &c. Plura de partu & incubatione eorum, leges infra in *E.* ¶ Partus breui à coitu agitur, Aristot. Semel tantum modo anno parit oua duodecim, aut paulò pauciora, nec continuatis diebus, sed binis ternisve interpositis. primiparæ octona maximè ædunt, Idem. Irrita & subuentanea oua pauones etiam nonnunquam pariunt vt gallinæ, Idem, Ælian. & Plinius. Pariunt maximè à trimatu, Idem. Pauo primo anno vnum aut alterum ouum parit, sequenti quaternà quinaue, cæteris duodena, non amplius: intermittens binos dies ternosve: & ter anno, si gallinis subijciantur incubanda. ¶ Excludit pauo diebus tricenis, aut paulò tardius, Aristot. Partus excluditur diebus ter nouenis, aut tardius tricesimo, Plin. Pauonis & anseris oua ad vicesimam nonam diem excluduntur, Florentinus. Ter septenis diebus opus est gallinaceo generi: at pauonino & anserino paulò amplius ter nouenis. quæ si quando fuerint supponenda gallinis, prius eas incubare decem diebus alienigenis patientur. Tum demum sui generis quatuor oua, nec plura quàm quinque fouenda recipient. sed & hæc quàm maxima. nam ex pusillis aues minutæ nascuntur, Columella, & partim Varro. Gallinis subijciunt incubanda oua pauonia: quoniam mas dum fœmina incubat, aduolans ea frangat, quàm ob causam & syluestres nonnullæ aues pariunt fugientes marem, & incubant. Subijciuntur maximè bina cum plura suo incubitu nequeant aperire. curaq; adhibetur vt cibus assit, ne desiderio eius discedens gallina, intermitat fouendi operam, Aristot. Mares oua frangunt desiderio incubantium. quapropter noctu & in latebris pariunt, aut in excelsis cubantes: & nisi molli strato excepta franguntur. ¶ Mortui paui caro nec marcescit, nec fœtet, sed manet tanquam condita aromatibus, Kiranides. ¶ Pauo viuut annos viginti quinque, Aristot. ¶ Pullus paui si totus madescat & polluetur, aliquando perit, Albertus.

D.

De eiusdē pulchritudine suæ admiratione. Inter alites (id est magnas aues) pauonum genus reliquas præcedit, cum forma, tum intellectu eius & gloria. Gemmantes laudatus expandit (cum iactatione, Platina) colores aduerso maximè Sole, quia sic fulgentius radiant. Simul umbræ quosdam percussus cæteris qui in opaco clariùs micant, conchata quærit cauda: omnesq; in aceruum contrahit pennarum, quos spectari gaudet oculos, Plinius. Formam ipse suam pauo miratur, & si quis formosum appellauerit, mox floridas & auricomas pennas expandit, & veluti pratum floribus refertum erigens ostentat, & oculis ipse lustrans in orbem circumducit. Ad eò cauda ei tanquam stellata nitet: ac si quis eum laudauerit de pulchritudine, ambitiosius se geret: si verò reprehenderit, cauda recondita quasi calumniatorem odio sibi esse testabitur, Oppianus. Erecto pennarum flabello seipsum miratur, Textor. *Pendentemq; alas caudamq; ad terga rotantem. Pauonem spectare.* Tristatur suis pedibus pauo, cauda gloriatur, Petrus Aponensis. Caudam laudatus extendit, & si pedum deformitatem viderit, mox deponit. Quod si à tacito spectetur, pennas omnes quas spectari gaudet, contractis oculis abscondit. Noctē experrectus, cum se in tenebris constitutum intueri non potest, clamans pauidè, suam pulchritudinem amisisse se putat, Author de nat. rerum. Sentit pauo pulchritudinem suam, exclamatq; dum pedes intuetur, deformitatē eorum aspernatus, caudamq; in rotam erigit, exponitq; Soli vt pulchrior videatur, gaudetq; hominū admiratione qui illam intuentur: ob id vsq; ad lassitudinem eam continet, Cardanus. Hoc quod Cardanus scribit quod conspectis cruribus vociferetur, irridet Scaliger ac anicularum fabellas esse ait. Quis enim hoc, inquit, palam fecit? Quoties ipse sibi crura obtuetur. quare non semper, sed aliquando luget inuisum à natura decus. Quoties euenit ei vt pascatur, nec crura conspiciat sua? &c. At ei spectaculo cum sit à primis assuetus annis, quid noui patitur in veteri memoria? Hactenus Scaliger. Pauo se non ignorat ex auibus formosissimum esse, verum etiam vbi formæ sita sit pulchritudo, præclare tenet, atq; ea elatus & ceruiculam iactat: & ex pennis, quæ ei non mediocri ornamento afferunt, maximos spiritus sumit: his enim spectatoribus metum inijcit, & æstiuo tempore natiuum & non accersitum habet tegmentum. Quod si quem velit exterrere, pennas primum explicat, deinde ad inijciendum terrorem his concrepat, capitisq; elatione ac superbo supercilio velut triplicem cristam iactat. Cum refrigeratio ei necessaria est, tum passis pennis & in anteriorem partem reflexis, ex sese corpus suum opacans, caloris vim frangit & propulsat. Si retro atque à tergo ventus fiat, alas paulatim pandit, atq; ventus interspirans auras & molles & suaves ei afflat, vnde is refrigeratur. Quod si laudatur, tanquam formosus puer aut mulier pulchra, corporis præstantiam belle ostentat, sic is ipse pennas ornatè & ordine erigit, vt vel florido prato, vel variæ picturæ similis esse videatur. Ac verò ante pictorum oculos se ad imitandum exponens, abunde sui pingendi potestatem facit, & spectatorem conspectu suo expleri facile patitur. Et quaqua versus conchatam caudam intorquens, & gemmatorem & variam magis quàm sint Medorum Persarumve vestes, suam stolam ambitiose admodum & elatè ostentat, Ælianus. *Laudatas homini volucris Iunoni pennas Explicat, & forma multa superbit aus.* Ouid.

Inuidum animal. ¶ Pauo pulchritudinis (puritatis) studiosus, gradu composito incedit ne maculetur: & dum est pullus, madidus aliquando totus & pollutus expirat, tanquam impuritatis impatiens, Albertus.

¶ Pauones inuidi, & ornatus ac pollituræ studiosi sunt, Aristot. Ab authoribus non gloriosum tantum

tantum animal hoc traditur, sed & maleuolum, sicut anser verecundum. quoniam has quoque quidam addiderunt notas in his, haud probatas mihi, Plin. Pauones simum suum resorbere traduntur, inuidentes hominum utilitatibus, Idem. Pauo cauda annuis vicibus amissa cum folijs arborum, donec renascatur iterum cum flore, pudibundus ac mœrens quærit latebram, Plinius.

¶ Pullos suos tanquam alienigenas persequuntur, priusquam illis cristarum nascatur insigne, *De eiusdē* Palladius. Retulit mihi quidam obzelum pauonum oua quandoque frangi. pugnant enim pauo & *erga pul-* paua pro incubatione ouorum præ nimio in sobolem amore, Albertus. Clearchus author est in Leu- *los studio* cadia pauonem tantopere adamasse virginem, ut ea defuncta commoreretur, Athenæus lib. 13. Eusta- *& amo-* thius & Cælius. ¶ Amici sunt pauones & columbæ, Plin. ¶ Phasiani capti recens ita ferociunt, ut *re-* ne pauoni quidem parcant, quin mox ore dilacerent, Gyb. Longolius.

E.

Pauones prisce etiam domi cicures aiebant, Athenæus. In hortis Indiæ pauones & phasiani man- *De edu-* suetialuntur, *Ælianus.* *candis pa-*

¶ Pauo ex Barbaris ad Græcos exportatus esse dicitur. Primum autem longo temporis interual- *uonibus.* lo rarus: deinde studiosis elegantiae & pulchritudinis, pretio spectatus fuit Athenis, & viros & mulieres *De pauo-* admittentes ad huiusmodi spectaculum, ex eo quæstū fecerunt: atque, ut in oratione contra Erasistra- *num an-* tum Antiphon inquit, marem & foeminam mille drachmis aestimarunt. De Pauonibus (inquit Me- *tiqua ra-* rula apud Varronem) nostra memoria greges habere cœpit, & veniēre magno. ex his M. Aufidius Lur- *ritate &* co H-S sexagena millia numūm in anno dicitur capere. eundem Plinius scribit ex hoc quæstu redditus *pretio im-* sestertium sexagena millia habuisse. Seius à procuratore ternos pullos exigit: eosque cū creuerint, quin- *mensō.* quagenis denarijs (hoc est, libris decem Turonicis, Rob. Cenalis Gallus) vendit ut nulla ouis hunc asse- quatur fructum, Varro. Pauonum pretia multi extulerunt ita, ut oua eorum denarijs veneant quinīs, ipsi facile quinquagenis, grex centenarius facile quadragena millia sestertia ut reddat, ut quidam Al- butius aiebat, si in singulos ternos exigeret pullos, perfici sexagena posse, Idem. Hunc locum citans Macrobius in Satur. 3. 13. Ecce res (inquit) non admiranda solum, sed & pudenda, ut oua pauonū quinīs denarijs vaneant, quæ hodie non dicam vilis, sed omnino nec veneunt.

¶ Numidicarum gallinarum eadem est ferè quæ pauonum educatio, Columella.

¶ Pauones nutriri possunt in septis villæ affixis, Varro. Et rursus, In auarijs stabulantur turdi *Qua ra-* ac pauones. Pauones nutrire facillimum est, nisi fures, aut animalia inimica formides: qui plerun- *tione edu-* que per agros vagantes sponte se pascunt, pullosque educunt, & altissimas vespere arbores petunt. Vna *cadi sint.* vero his cura debetur, ut incubantes per agrum foeminas, quæ hoc passim faciunt, à vulpe custodias. Ideo in insulis breuibz meliori sorte nutriuntur, Palladius. In insulis potissimum manufactis, mul- tisque herbis & floribus luxuriantibus, educantur pauones, Didymus. Pauonum educatio magis vr- bani patrisfamilie, quam tetrici rustici curam poscit. Sed ne hæc tamen aliena est agricolæ captantis vndique voluptates acquirere, quibus solitudines ruris eblandiantur. Harum autem decor auium etiam exteros, nedum dominos oblectat. Itaque genus alitum nemorosus, & paruulis insulis, qua- les obiacent Italiæ, facillimè continetur. Nam quoniam nec sublimiter potest, nec per longa spatia volitare, tum etiam quia furis ac noxiorum animalium rapinæ metus non est, sine custode tutò vaga- tur: maioremque pabuli partem sibi acquirit. foemina quidem sua sponte tanquam seruitio liberatæ studiosius pullos enutriunt. Nec curator aliud facere debet, quam ut diei certo tempore signo dato, iuxta villam gregem conuocet, & exiguum ordeī concurrentibus obijciat, ut nec auis esuriat, & nume- rus aduenientium recognoscatur. Sed huius possessionis rara conditio est, quare mediterraneis locis maior adhibenda cura est, eaque sic administretur. Herbidus, syluestrisque ager planus sublimi clau- ditur maceria, cuius tribus lateribus porticus applicantur: & in quarto duæ cellæ, ut sit altera custodis habitatio, atque altera stabulum pauonum: sub porticibus deinde per ordinem fiunt arundinea septa in modum cauearum, qualia columbarij tectis superponuntur. ea septa distinguuntur velut clatris in- tercurrentibus calamis, ita ut ab utroque latere singulos aditus habeant. Stabulum autem carere de- bet vligine: cuius in solo per ordinem figuntur breues paxilli, eorumque partes summæ ligulas edola- tas habent, quæ transuersis foratis perticis inducantur. hæ porro quadratæ perticæ esse debent, quæ paxillis superponuntur, ut auem recipiant adsilientem. sed idcirco sunt exemptiles, ut, cum res exigit, à paxillis deductæ liberum aditum conuerrentibus stabulum præbeant, Columella. Seius pauonum oua emit, ac supponit gallinis, à quibus ex his excussos pullos refert in id tectum, in quo pauones habet, quod magnum pro multitudine pauonum fieri debet: & habere cubilia discreta, tectorio læuata, quò neque serpens, neque bestia vlla accedere possit. Præterea locum habere ante se, quo pastum exeant diebus apricis. Vtrunque locum purum esse volunt hæ volucres. Itaque pastorem earum cum batillo circumire oportet, ac sterco tollere, ac conseruare, Varro.

¶ Hoc genus auium cum trimatum expleuit, optime progenerat. si quidem tenerior ætas aut *Qua æta-* sterilis, aut parum foecunda est, Columella. Foemina pariunt trimulæ. iuniores autem vel excludunt *te generet* vel enutriunt pullos, Didymus. Ad greges constituendos parantur bona ætate, & bona forma. Huic *vel pari-* enim natura formæ è volucribus dedit palmam. Ad admissurā hæ minores bimis non idoneæ nec iam *ant.*

maiores natu, Varro. Vegeti & validi à languidis separandi sunt. quandoquidem hos illi opprimunt maximè, Didymus.

Decorum salacitate & libidine. ¶ Aliquanto pauciores esse debent mares, quàm fœminæ, si ad fructum spectes: si ad delectationem, contrà. formosior enim mas, Varro. Mares, singuli quinque sufficiunt coniugibus, Plinius & Palladius. cum singulæ aut binæ fuere, corrumpitur salacitate fœcunditas, Plinius. Masculus pauo gallinaeam salacitatem habet, atq; ideo quinque fœminas desiderat. nam si vnam, vel alteram fœtam sæpius compressit, vix dum concepta in aluo vitiat oua, nec ad partum finit perducere, quoniam immatura genitalibus locis excidunt, Columella. Ab idibus Februarijs calere incipiunt, Palladius. Ferè locis apricis ineundi cupiditas exercet mares, cū Fauonij spirare cœperunt. id est tempus ab idibus Februarijs ante Martium mensem, Columella. Fabaleuiter torrefacta in libidinem prouocantur, si eis quinto quoque die tepida præbeatur. Sex cyathi vni sufficiunt, Palladius. Signa sunt extimulatæ libidinis, cum semetipsum veluti mirantem caudæ gemmantibus pinnis protegit: idq; cum facit, rotare dicitur, Columella. Cupidinem coeundi masculus confitetur, quoties circa se amictum caudæ gemmantis incuruat, & singularum capita occulta pennarum locis suis exierit cum stridore procurrens, Palladius. ¶ Masculi oua & pullos suos persequuntur velut alienigenas, priusquam illis cristarum nascatur insigne, Idem.

Quomodo fœminatæ parituri incubatæ stranda sint. ¶ Post admissuræ tempus confestim matricem custodiendæ sunt, ne alibi quàm in stabulo fœtus ædant, sæpiusq; digitis loca fœminarum tentanda sunt. nam in promptu gerunt oua, quibus iam partus appropinquat. itaq; includendæ sunt enitentes, ne extra clausum fœtum ædant: maximeq; temporibus ijs, quibus parturiunt, pluribus stramentis exaggerandum est auarium, quò tutius integri fœtus excipiantur. nam ferè pauones, cum ad nocturnam requiem venerunt, prædictis perticis insistentes, enituntur oua, quæ quo propius ac mollius deciderint, illibatam seruant integritatem, Columella. Parturientibus per totam mansuenculam fœnum aut stramen est substernendum, ne confringantur oua cadentia. Stantes siquidem pariunt anno semel atq; iterum oua emittentes, eaq; omnino duodenum numerum non transcendentia, Didymus. Gallinis oua pauonia subiiciunt incubanda, quoniam mas dum fœmina incubat, aduolans ea frangat. Subiiciuntur maximè bina, cum plura suo incubitu nequeant aperire: curaq; adhibetur vt cibum adsit, ne desiderio eius discedens gallina, intermittat fouendi operam, Aristot. Quotidie diligenter mane temporibus fœturæ stabula circumeunda erunt, & iacentia oua colligenda: quæ quanto recentiora gallinis subiecta sunt, tanto commodius excluduntur: idq; fieri maximè patrisfamilias ratione conducit. nam fœminæ pauones, quæ non incubant, ter anno ferè partus ædunt: at quæ fouent oua, totum tempus fœcunditatis aut excludendis, aut etiam educandis pul-

De ouis pauoninis gallinis supponendis. ¶ Primus est partus quinque ferè ouorum. Secundus quatuor. Tertius aut trium, aut duorum. Neq; est quod committatur vt Rhodiæ aues pauoninis incubet, quæ ne suos quidem fœtus commodè nutriunt. sed veteres maximè quæq; gallinæ vernaculi generis eligantur: eaq; nouem diebus à primo lunæ incremento nouenis ouis incubent, sintq; ex his quinque pauonina, & cætera gallinacei generis. Decimo deinceps die omnia gallinacea subtrahantur: & totidem (quot ablata sunt) recentia eiusdem generis supponantur, vt trigesima luna (hoc est expletis triginta diebus) quæ est ferè noua, cum pauoninis excludantur. Sed custodis cura non effugiat obseruare desiliantem matricem, sæpiusq; ad cubile peruenire, & pauonina oua, quæ propter magnitudinem difficilius à gallina mouentur, versare manu: idq; quo diligentius faciat, vna pars ouorum notanda est atramento, quod signum habebit auariis an à gallina conuersa sint. Sed, vt dixi, meminimus cohortales quammaximas ad hanc rem præparari: quæ si mediocris habitus sunt, non debent amplius quàm terna pauonina, & sena generis sui fouere. cum deinde fecerit pullos ad aliam nutricem gallinacei debebunt transferri, & subinde qui nati fuerint pauonini ad vnam congregari, donec quinque & viginti capitum grex efficiatur, Columella, Palladius & Didymus. Natos pullos si ad vnam transferre à pluribus velis, dicit Columella vni nutrici vigintiquinque sufficere. Mihi verò, vt bene educi possint, videntur quindecim satis esse, Palladius. Vltima parte hyemis concitantibus libidinem cibus vtriusq; sexus accendenda Venus est. maximè facit ad hanc rem si fauilla leui torreas fabam, tepidamq; desieiunis quinto quoque die: nec tamen excedas modum sex cyathorum in singulas aues. hæc cibaria non omnibus promiscue spargenda sunt, sed in singulis septis. quæ arundinibus intexi oportere præposueram, portione seruata quinque fœminarū & vnius maris ponenda sunt cibaria: nec minus aqua, quæ sit idonea potui. quod vbi factum est, mares sine rixa deducuntur in sua quisq; septa cum fœminis, & æqualiter vniuersus grex pascitur. nam etiam in hoc genere pugnaces inueniuntur masculi, qui & à cibo, & à coitu prohibent minus validos, nisi sint hac ratione separati, Columella.

De pauonum tum adultiorum tum pullorum cibo. ¶ Pascuntur omne genus obiecto frumento, maximè ordeo. Itaq; Scijs his dat in menses singulos, ordeum singulos modios, ita vt in fœtura detur vberius, & antequam salire incipiant, Varro. Pauonū singulis dare conuenit in nutrimentum, hyeme quidem, fabarum torrefactarum in prunis sex cyathos, idq; ante alium cibum aquamq; purissimam exhibere. Sic enim fœcundiores reddentur, Didymus. Cū erunt editi pulli, similiter vt gallinacei primo die non amoueantur, postero die cum educatrice transferantur in caueam. primisq; diebus alantur ordeaceo farre vino resperso: nec minus ex quolibet frumento cocta pulicula, & refrigerata: post paucos deinde dies huic cibo adiiciendum erit concisum porrū

Taren-

Tarentinum, & caseus mollis (recens) vehementer expressus. nam serum nocere pullis manifestum est. Locusta quoque pedibus ademptis vtilis cibandis pullis habentur. atque ijs (ita) pasci debent usque ad sextum mensem. postmodum satis est hordeum de manu præbere (solenniter.) Possunt autem post quintum, & trigessimum diem quam nati sunt, etiam in agro satis tuto educi, sequiturque grex velut matrem gallinam singultientem. ea cauea clausa fertur in agrum à pastore, & emissa ligato pede longa linea gallina custoditur, ad quam circumuolant pulli: qui cum ad satietatem pasti sunt, reducuntur in villam persequentes, ut dixi, nutricis singultus. satis autem conuenit inter autores non debere alias gallinas, quæ pullos sui generis educant, in eodem loco pasci. nam cum conspexerunt pauoninam prolem, suos pullos diligere desinunt, & immaturos relinquunt, perosæ videlicet, quod nec magnitudine, nec specie pauoni pares sint, Columella & Palladius. Primis duobus diebus alimenti nihil est offerendum pullis. tertio autem die, hordei farina subacta vino & tritico (πυρρὸν ἡλιόθεν, ut Cornarius legit, cui assentior) & zea decorticata madefactaque ex aqua, pascuntur, Didymus.

¶ Pituitas & cruditates ijs remedijs submouebis, quibus gallina curatur. Maximum illis periculum est, cum incipit crista produci. nam patiuntur languores infantum similitudine, cum illis tumen- *Quomodo curan-* res gingiuas denticuli aperire nituntur, Palladius. Vitia quæ gallinaceo generi nocere solent, eadem *di sunt* has auis infestant. sed nec remedia traduntur alia, quam quæ gallinaceis adhibentur. nam & pituita, & *pulli.* cruditas, & si quæ aliæ sunt pestes, iisdem remedijs, quæ præposuimus, prohibetur. Septimum deinde mensem cum exceßerunt, in stabulo cum cæteris ad nocturnam requiem debet includi. sed erit curandum, ne humi maneant. nam qui sic cubitant, tollendi sunt, & supra perticas imponendi, ne frigore laborent, Columella.

¶ Pauo clamore suo serpentes deterret, & omnia animalia venenata depellit: nec facile prope *Pauonis clamor* morari audent, ubi vox illius frequenter auditur, Author de nat. rerum.

¶ Pauo quum altè ascendit, pluuiæ signum est, Author de nat. rerum. Cognito apparatu vene- *venenata* nosi medicamenti, ad locum prodeunt, clamitant, sequi ipsos expandunt, & medicamentum ex vasis *animalia* dispergunt, aut etiam effodiunt, si quidem sit sub terram defossum, Incertus. Rasis & Auicenna eos *depellit.* qui sibi à venenosis animalibus timent, pauones & mustelas nutrire iubent. Pauones, ut Theophrastus asserit, cum paucitant, (ultra solitum clamant,) pluuiam indicant, præsertim noctu, Incertus & *Prognostica tempestatum.* Gratarolus.

¶ Marium pennæ sunt pulchræ, ideoque puellis pro fertis & alijs ornamentis aptæ, Crescentien. *De usu* ¶ E caudæ pennis muscaria artificiosa & elegantia conficiuntur, quale describemus in H. e. *Lambere quæ pennarum,* turpes prohibet tua prandia muscas, Alitis eximia cauda superba fuit, Martial. ¶ E plumis pauonum con- *stercoris* textum pannum pulcherrimum vidi apud Baronem de Zimmern. ¶ Stercus pauonum ad agricultu- *et ouoris* ram idoneum est, & ad substramen pullorum, Varro. ¶ Pauonis oua ad aureum colorem faciendum *pauonis.* conducunt, sicut & anserina, Kiranides.

F.

¶ Pauones primus Q. Hortensius augurali cœna posuisse dicitur, quod protinus factum tam lu- *Pauo in-* xuriosi quam seueri boni viri laudabant, Varro: vel (ut Macrobij quidam codices habent in Satur. 3. 13.) *ter ciboris* quod potius factum tam luxuriose quam seuerè. (vel quod factum luxuriosi potius quam seueri & bo- *delicias* ni viri laudabāt, Ο' πτήσιος ὁ Π' ὠμῆτος καὶ ἄδύσας ὅτι δέινω ἑσὼν ὁ πρῶτος ἐνεῖθη, Ælianus lib. 5. c. 21. Et cru- *habitus* dum pauonem in balnea portas, Iuuenal. Sat. 1. Veniat ante omnes aues ad patinam pauo: & quoniam viuis gloria delectatur, mortuus quoque eiusdem sit particeps, Platina. Ditissimorum mensis duntaxat pauones ac phasiani nati sunt, Idem. Sanius pauus numeratur inter cibos electiles, Cælius. Heliogabalus exhibuit palatinis ingentes dapes extis illorum refertas, & capitibus fasianorum & pauonum, Lapidius. Heliogabalus sæpe edit ad imitationem Apicij linguas pauonum, &c. Idem. Inter lautitias numerantur quæ habuit Vitellius in sua patina, ut scarorum iecinora, phasianorum & pauonum cerebella, linguas phœnicopterum, murænarum lactes. Text. in offic. 2. 609. ¶ Pauonis caro cocta non perit, Augustinus de ciuitate Dei. Pauo triginta annos integer incorruptusque seruatur. calor enim non facile compactam exiccatamque naturam potest dissoluere, neque rursus humorem expellere naturalem, Herm. Barbarus. Extincti pauonis caro nec marcescit, nec foetorem contrahit, sed manet tanquam *Pauonis* condita aromatibus, Kiranides. Pauonis caro tam dura est, ut putredinem vix sentiat, nec facile coqua- *caro in* tur, Isidorus. Olim amicus quidam pauonis carnem per tres menses integram se asseruare mihi signi- *plures an-* ficauit: à quo tempore quandiu seruauit nondum rescui. *nos incor-*

¶ Pauo occisus per biduum seruari debet: vel si annum ætatis exceßerit ut minimum triduo, ut *rupta ser-* durities carnis eius remittatur, Arnoldus de Villan. æstate per diem relinqui debet, hyeme duobus vel *uari dici-* tribus, Isaac. Pauones & alia duræ carnis animalia, postquam interfecta sunt, per duos aut tres di- *tur.* es relinquere oportet suspensa, pedibus ad pedes eorum alligatis, Haliabbas. quidam sinunt eos suspen- *De pauo-* sos sine pondere per decem dies, Mich. Sauonarola. Bene decoqui debent, Elluchasem. Pauones ve- *rum ap-* teres hyeme magis conueniunt, Villanouanus. Pauonem, phasianum, &c. assabis. hæ quoque aues si *paratu-* elixentur cum pipere & salvia, non insuaues videbuntur, Platina. ¶ Ut pauo coctus viuis videri possit: Necatur pauo, aut penna supernè in cerebrum demissa, aut iugulatur ut hæduli solent quo sanguis exeat.

A gutture deinde vsq; ad caudam pellis leniter scinditur, scissaq; cum proprijs pennis à toto corpore ad caput trahitur, quo abscisso cum pelle reseruato cruribusq; pauonem ipsum aromatibus ac odoriferis herbis refertum, veru assabis, infixis tamen prius per pectus caryophyllis, inuolutoq; collo linteo albo, continuè aqua humectato, ne omnino desiccetur. Coctum pauonem ex veru exemptum, propria pelle integes, & vt pedibus stare videatur, virgulas ferreas infixas tabulæ ad hoc fabrefactas per crura, ne cernantur, per corpus ad caput & caudam adiges. Sunt qui ad ludum & risum camphoram cum lana ori indant, ignemq; vbi ad mensam fertur, inijciant. Inaurare etiam pauonem assum & aromatibus cōspersum, bracteis aureis licet ad voluptatem & magnificentiam. Idem etiam fieri de phasianis, gruibus, anseribus, capis, ac cæteris auibus potest, Platina. Apicius lib. 6. cap. 5. iura quædam describit pro diuersis auibus, turdis, ficedulis, pauo, &c. vt inscriptio habet, quanquam in contextu orationis nulla harum auium nominatur. Idem lib. 2. cap. 2. de pauo (inquit) ificia primum locum habent, ita si cocta fuerint vt callum vincant. secundum locum habent de phasianis.

De quali-
tate ali-
menti quod
ex carne
pauonis
accedit
corpori.

¶ Caro pauonis incorrupta seruatur, vt diuus Augustinus experientia comprobauit: nec im-
merito quidem, quoniam (Galeno authore) dura & fibrosa caro est: frigida nempe & sicca, & propter
duritatem (Galeno teste de alimentis 3. 18. & de dissolutione continui) difficilis concoctionis, sed gustu
iucundissima, (satis bona, Crescentien.) Incertus. Pauonum caro fibrosa seu neruosa est, & superuaca-
nea, & difficilis concoctionis, & mali etiam succi, (quod & Rasis testatur,) Symeon Sethi. Sunt qui ve-
lint pauonis carnem crassi & modici alimenti esse, ac difficilis concoctionis, atramq; bilem augere: cu-
ius naturæ etiam struthiocameli caro habetur, Platina. Pauonis caro propter duritatem vt putredinē
vix sentit, ita non facile coquitur, Isidorus. Hepaticis ac spleneticis nocet, Platina. Omnis grandis a-
uis valentissimæ materiæ est, & plurimi nutrimenti, vt pauo, anser, Celsus. Auicenna etiam inter aues
carnis duræ pauonem numerat. Pauones calidi sunt & humidi circa secundum, iuxta recentiores
(Mich. Sauonarolam) & sanguinem melancholicum generant: non admittendi in cibum nisi domi
nutriti sint, vt author est Isaac. & quanquam (inquit idem) plus nutriant anatibus, reliquis tamen auibus
duriores & grauiores sunt, sicut etiam grues, Ant Gazius. Est cibus malus eis qui vtuntur quiete, & bo-
nus (magis conueniens, Elluchasem) vtentibus exercitio. Præparentur ita vt in Grue dictum est, aroma-
tibus condiantur,) & vinum generosum superbibatur, Mich. Sauonarola. Vino bono vetere superpo-
to, facilius concoquuntur, Elluchasem. Multum (aliàs, melancholicum, quod placet) sanguinem gignunt,
præsertim vetustiores, Idem. qui etiam odoratas eorum carnes esse scribit. Eis quos hæmorrhoides
crebrò vexant, diligenter vitandæ sunt grues & pauones, &c. Arnoldus Villanou. ¶ Inter oua princi-
patum tenent pauonina, Athenæus. Pessima omnium sunt pauonis oua, propter horribilem odorem
carnis eorum. Ant. Gazius.

G.

Vsuspau-
onis in
medica-
mentis.

Fumum de pennis pauoninis, oculis exceptum, lippis vel rubentibus oculis mederi inuenio in li-
bro Germanico manuscripto. ¶ Fel pauonis similiter vt perdicis, &c. vt indocti quidam è Dioscoride
citant, qui nihil tale habet. ¶ Pauonis fimus potus, caducos mirabiliter sanat, Sextus & Kiranides.
hinc fortè est quod fimum suum hominum vtilitati inuidens resorbere fertur. Idem feruorem poda-
græ dicitur mitigare, vt quidam nescio ex quo Hieronymo citant. ¶ Ad Insaniam, Recipe cruorem
pauonis & da ad bibendum insanis & sanabuntur. ¶ Anserina & pauonina oua, idem quod gallina-
cea præstant, Kiranid. ¶ Ferunt pauonis ius quadam peculiari proprietate pleuriticos sanare, præfer-
tim si pingue sit. Pauonis adeps cū rutæ succo & melle, affectus colicos ex humore frigido factos, opti-
mè tollit. Eius autem ossa adusta, & in aceto trita & illita, lepras & vitilignes emendant, Symeon Sethi.

H.

Paua.
Iunonis
auis.

a. Paua fœmina pauonis ab Aufonio dicitur, tamen Columella semper pauonem fœminam di-
cit. Iunonis auem pro pauone Iuuenalis & Martialis dixerunt. *Explicat atq; suas ales Iunonia pennas,*
Ouidius Eleg. 2. *Gemmata volucris Iunonia cauda,* Statius Sylu. 2. *Sydereas Iunonis aues,* Idē Sylu. 7. ¶ Ταοι
nominantur apud Pollucem, & à Menodoto vt Athenæus citat. Ταός, ταῖς dicitur, & ταῶν, ταῶνος; &
Atticè ταῶς, ταῶ, circumflexum, Eustathius. Ο ταῶς Antiphon rhetor in suo de pauonibus sermone,
duabus syllabis inflectit. Attici verò cum dicant ταῶνι, indicant rectum esse ταῶν. quare & rectus plura-
lis variat, in quo numero rari sunt obliqui. Herodianus cum ijs quæ in ων desinentia circumflectuntur, s
vt Ζενοφῶν, hæc duo etiam, τυφῶν & ταῶν enumerat, eaq; sola per υτ declinari negat, quoniam & alte-
ram terminationem habeant, nempe ταῶς & τυφῶς, Idem. Ταῶς (Ταῶς) dicitur à caudæ extensione.
Etymon τῶς ταῶς. aliqui à voce ταῶς deducunt, o breui in longum verso, & mutato accentu. quod non recipimus. nam
ταῶς, vt ait Herodianus per o breue non est vsitatum Græcis. Sunt qui (si à ταῶς deduceretur) ταῶς potius
proferendū fuisse dicant, λεῶς à λαῶς. Nonnulli Ταῶς vltima aspirata scribunt, Varin. Ταῶς δὲ τῆς τα-
σεως τῆς περῶν, id est ab expandendis pennis, Athenæus: apud quem etiam Seleucus hanc vocem (vlti-
mam huius vocis) ait Atticè præter rationem aspirari & circumflecti, ταῶς: cuius scriptionis Tryphonē
quoq; testem citat: & sic apud Eupolidem legi ait. item apud Aristophanem in Auibus: Τηρεὺς γὰρ εἰς
ὑποπτερον ὄρνιν, ἢ ταῶς. In datiuo etiam ταῶνι efferunt Attici, vt Aristophanes ibidem. Antiphōn rhe-
tor sermonem condidit ἐν ταῶνι, id est de pauonibus inscriptum: in quo tamen nulla huius nominis
mentio

mentio fit, aues verò varias (ὄρνεις ποικίλεις) sæpe in eo nominat, Athenæus. atqui Eustathius δὲ τὰς inquit duabus syllabis inflectitur ab Antiphōnte, fortè ex libri inscriptione tantum ita sentiens, quæ est *Περσικὴ αἰς*. Persicam auem, *Περσικὸν ὄρνιν*, apud Aristophanem in Auibus, aliqui interpretantur lautissimam quamuis: quoniam pretiosa omnia quibus solus rex utebatur Persica dicerentur. aliqui gallina-
ceum, alij pauonem, τὸν ταῶ, Scholiastes. Medica auis, *Μηδικὸς ὄρνις*, pauo, Suidas. alij gallum interpre-
tantur. *vide* in Gallo B. Ex Argi sanguine ortus est pauo, Theocritus Idyll. 20. vitur autem periphrasi
tali, *Ὁ ὄρνις ἀγαλλόμηνος πτερύγων πολυαυθῆϊ χειρῇ, Τὰρσὸν ἀναπλώσας, ὡς εἴτε τις ὠκύαλος νῆυς, Χρυσοῖο
ταλάραιο πείσκειπε χεῖλα ταρσοῖς. Τοῖος ἐὼν τάλαρος ὤειχαλλέος Εὐρωπείης.*

¶ Epitheta. Gemmei pauones, Martialis. Picti, Ouid. 2. Metam. Et apud Textorem, Volucris Sa-
turnia, Laudatus, Iunonius, Auis Iunonis, Pythagoreus, Crinitus, Eximius, Sydereus, Regius, Rotans,
Speculosus, Pupillans, Oculeus, Samius, Superbus, Inachius. *¶ Η' δ' ἐν Σάμῳ Η' ἔα τὸ χρυσὸν φαίνει ὀρ-
νίθων γένος Τὸς καλλιμόρφους καὶ ὤειχλέπιδας ταῶς (ἐχθρῶς) Antiphanes apud Athenæum. Ταῶς εὐπλήγης, ὁ
Μηδικὸς καὶ χρυσόπτερος, καὶ ἀλαζονικὸς ὄρνις, Suid. Ο' δὲ ταῶς εὐπλήγης χλωρὸν ἀεὶ βόσκοιτο χεῖμα τὸς ποίω,
Babrius apud eundem.*

¶ Pauoninus adiectiuum est, vt pauoninum ouum. Pauonius, idem, Varroni: qui oua pauonia
dixit, sed castigatiora exemplaria habent pauonina. Aceris genera plura sunt, quod Gallicum voca-
tur: & alterum crispo macularum discursu, qui cum excellentior sit, dicitur pauonium, à caudarum pa-
uoninarum similitudine, (*vide* infra in b. ex Plinio.) Martialis de lecto pauonino, *Nomina dat sponda pi-
ctis pulcherrima pennis Nunc Iunonis auis, sed prius Argus erat.* hoc in Istria Rhætiaq; præcipuum est, Pe-
rottus. In Belgica prouincia candidum lapidem serra qua lignum, faciliusq; etiam secant ad regularum
& imbricum vicem: vt si libeat ad quæ pauonacea vocant tegedi genera. quo in loco doctiores legunt,
pauimentata tegendi genera, hoc est pauimentorum more cōstructa, cuiusmodi permulta hodie vide-
mus. ¶ Phœniceus siue puniceus color, flagrat velur viola flammea: atq; ita à multis olim purpura
vocata fuit violacea, hodie penè nomē seruat (apud Italos.) nam paonacius, quasi puniceus dicitur: etsi
aliqui vocem hanc vernaculam à pauonis colore factam volunt, Ant. Thylesius. Color pauonis id est
color azurus, Andr. Bellunensis. A pauonis natura Itali verbum *Pauoneggiare* deduxerunt, pro eo quod
est seipsum mirari. ¶ Ταῶς, id est pauones appellant Græci nitidius cultos & versicoloribus amictos, *quasi pu-
(vt attagās seruos stigmatias,) Erasmus. In vestitu si nimium splendorem & varietatem affectes, non de-
clinabis scomma quale apud Lucianum lectitatur, Ε' ἄρ' ἡδὲ, καὶ πότεν ὁ ταῶς, Iam ver adest, & vnde nā
pauo? Cælius. Α' ῥομα τοῖς ταῶσι, τοῖς τ' ἀλαζονεύμασιν, Aristophanes, hoc est, Molestè fero pauones
& fastum. Pauones interpretantur sinus (vestium) varios, à varietate colorum pauonis. ἢ ὅτι πορφύρας
ἡγεῖντο καὶ πάρους, Suid. in Α' ῥηδῶν.*

¶ In Hyphasi fluuio Indiæ pisces quos pauones appellant oriri perhibent, nec alibi vsquam. Vo-
cantur autem eodem quo & aues nomine, quia ipsis etiam cœruleæ sunt cristæ, squamæ autem versi-
colores, cauda verò aurea in quamcunq; voluerint partem versatilis, Philostratus. Pari piscis meminit
Bellonius ab aue dicti lib. i. de piscibus cap. i. vbi paui legendum coniecissem, nisi pauones etiam pisces
separatim nominaret. ¶ Persicariam vulgò dictam herbam, Germanicè quidam nominant *Ψαλ Pauonina
wenfraut*, vel *Ψawenspiegel*, id est pauoninā herbam, vel pauonum specula. quod folia eius ita nigris
insigniantur maculis, ceu speculis oculisve, vt pauonum caudæ: vnde & molybdænam, id est plumba-
ginem Plinij quidam esse voluerunt. Fungi seu boleti genus quoddam globosum, sessile, terræ locis syi-
uestribus hærens, quod initio album vegetumq; reperitur, deinde in aridissimum puluerē nigrum re-
digitur tenui membrana nigricante inclusum, Galli *crepitum lupi*, nostri *Ψawensyst*, id est pauonis fi-
nimum appellant. puluerem illū chirurgi quidā à venæ sectione inspergūt ad sistendum sanguinem: *vide* *simus her-
ba.* in Lupo H. a. ¶ Ταῶς gemma pauoni est similis, Plinius. Kiranidi taῶς lapis est de capite pauonis.

¶ Icones. Iunonis templum quindecim stadijs ad læuam Mycenis distat: vbi inter cætera do-
naria pauonem vidi, quem (quia Iunoni sacram hanc auem esse credunt) ex auro gemmisq; splenden-
tibus Hadrianus imperator consecrauit, Pausanias in Corinthiacis. In numis etiam pauonis effigiem
sculpebant Samij, quod Iuno, cui hæc auis sacra habetur, peculiariter apud eos coleretur, Athenæus.
Diuerfas nummorum figuras pauonibus insignes, in Iunonis honorem effictas videre est apud Gui-
liel. de Schul. de religione antiqua Romanorum. Kiranides in tao, id est pauone lapide, pauonem auem
sculpi iubet, tenentem turturem (τρυγόνα) marinum piscem, &c. ad superstitiosos vsus.

¶ Fircellius Pauo Reatinus nominatur apud Varronem de re rust. 3. 2.

¶ b. Classis regis Salomonis ibat per mare in Tharsis cum classe Hiram, ferens aurum & argen-
tum, dentes elephantinos, simias & pauones, Regum 3. 10. & Paralip. 2. 9. Antiphōn rhetor apud Athe-
næum author est pauones (Athenis) aluisse δῆμον τὸν ὤειχάμπους, & multos è Lacedæmone etiam ac
Thessalia ad hæc aues spectandas confluisse, & vt oua sibi compararent operam dedisse. Admitte-
bantur autem, inquit, spectaturi in nouilunijs tantū, idq; per annos plus quàm triginta factitatū. Quod
verò ad speciem eorum, sic scribit: Εἴ τις ἐθέλει καταβαλεῖν εἰς πόλιν τὸς ὀρνίθας, οἱ χίσονται ἐκ ἀπλάμμοι ἐὰν
δὲ τῶν πτερύγων σποτέμῃ, τὸ χεῖλος ἀφαιρήσεται. καὶ πλεονὰ γὰρ αὐτῶν τὸ χεῖλος ἐστίν, ἀλλ' ὃ τὸ σῶμα. Ego
sic verterim, Quod si qui (Athenis acceptas) has alites in aliam ciuitatem transferre velit, pristinum

locum volatu repetent, pennis verò amputatis, (ne auolare queant,) decor omnis amittitur: qui sanè non in corpore eorum, sed in pennis totus est positus. ¶ Pauonis magnitudine est catreus auis, &c. *Similia.* Ælianus. Otidem autem imperitus aliquis conspectam, pauonem dixerit, Synesius in epistolis. Tuo palato clausus pauo nascitur Plumato amictus aureo Babylonico, (id est tapetum Babyloniorum instar ornato,) Petronius Arbiter.

Οἷον δὴ νῦν ταῶνες ἐὼν δόμον (δέμας) ἀγλαόμορφον

Τῶν δ' ἐν μερόπεσσι Διὸς τεχνήσατο μῆτις

Τοῖον ἐπ' ὀρνίθεσσιν ἀριζήλοισι ἀμαρύσσει

Γιαπλὶν ἑπιοκιάσιν ἀριωρεπὲς ἀολόνωτον.

Φαειρότερον, περπνοῖσιν ἐν ὀμμάσιν εἰσσεύαοθαί.

Χρυσῶ πορφυρέετι μεμιγμένον αἰθόρμον πῦρ,

Oppianus lib. 2. de venatione. Et rursus libro 3. Τόσον δ' ἐν θήρεσσι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο τίγρις, ὅσον ἐν ἡερίοισι τὰς χαλὰς οἰωνοῖσι. *Melibæa, fulgens Purpura Thessalico concharum tecta colore Aurea pauonum rident imbuta lepore,* Lucret. lib. 2. Solonis dictum de pauonum pulcritudine, vide in Phasiano b. *Anzadarahec*, est arbor folia habens lucida, vt penna pauonis, semper virens, Syluaticus. Theombrotion Democritus scribit triginta schœnis à Choaspe nasci, pauonis picturis similem, odore eximio, Plin. Corydalus (id est galerita) auicula in vertice cristam habet instar pauonis, Ægineta. Aceris genus alterum crispo macularum discursu, qui cum excellentior fuit, à similitudine caudæ pauonum nomen accepit, in Istria Rhætiaq; præcipuum, Plin. Et alibi, Sunt & vndatim crispæ mensæ, maiore gratia, si pauonum caudæ oculos imitentur. Pantheræ maculas ὀπώπας vocat Oppianus, Plinius oculos vt & in pauonis cauda aliqui.

¶ *c. Vocat Iunonius ales Consortem thalami, & speculosa volumina versat. Cauda micat, medijs fulgent sua sydera pennis, Venit amans, cupidis miscent simul oscula rostris. Iungit amor geminos geminataq; gaudia 2* *Pauonis* *vox ab* *Homero* *infante* *edita.* *Supersti-* *tiosum.* *Laus &* *descriptio* *muscarij* *artificiose* *ex pennis* *pauonina* *caudæ cō-* *cinnati.* *gliscunt,* lo. Textor, ex nescio quo poeta. ¶ Homerum infantem Ægyptijs parentibus ortum, fabulantur cum mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea nocte nouem voces diuersas ædidisse, hirundinis, pauonis, &c. vt recitauit in Columba liuia ex Eustathio.

¶ Οὐ τῶς ἐν ἄβρωτό μῦθος τῷ ἑαυτῷ χέλλει, τοῖς ὀρώσι τὴν ἑρὰν ἐξ ἀπλῶν ἀποδιδύνει, Varinus.

¶ *e.* Pauonis cerebrum amatorium poculum est, & cor eius gestatum beneuolentiam ac felicitatem præstat, Kiranides. ¶ Cum amicus quidam mihi olim muscarium ex pennis pauoninæ caudæ faberrimè concinnatum donasset, ego tum vt illi gratias agerem, tum vt ingenium in elegantissimi

muneris descriptione exercerē, hanc ad ipsum epistolam dedi: Accepi pulcherrimum munus tuum muscarium pauoninum, pro quo maximas tibi gratias habeo. Video & admiror in illo summam artem, & manuum tuarum dexteritatem artificiosissima illa pennarum in capulo implexione, nodis & internodijs elegantissimè confectis. Tu verò non contentus artificio tuo, & natia pennarum pulcritudine, ornamenta etiam alia addidisti, filis distinxisti aureis, sericisque discoloribus, & villos bombycū textorij operis mollissimæ instar fluxæque comæ puellaris ad basin capuli appendisti. Caput eiusdē instar Gordij nodi pennarū caulibus ita implicasti, vt nec initium vllius neq; finis appareat. Quod idem in cæteris quoq; nodis capuloq; toto mirificè à te præstitum est. Artificiosissimum verò illud est in omni opere, si ars quàm maximè occultetur: neque ex initio aut fine partium operis, ratio eius & constructio prædatur. ea enim quorum modum & rationem videmus, admirari desinimus. Iam cum caules in nodis crassiusculi sint, per internodia verò in subtiles & tenuissimas fibras extensi secundum capuli longitudinem, hoc quoq; admirationem auget. Has strias tanquam stamen in tela, transuersis & obliquis filorum è serico auroque ductibus veluti subtegmine intertextis, operis Musæici & Phrygionum qui acu pingunt emulatione felici, rhombis alijsque figuris & labyrinthis distinxisti, cancellasti, totumque varium & iucundissimum visu opus perfecisti. Hoc scilicet non modo conatus, sed assequutus etiam mihi videris, vt cum ipsa natura contenderes, & (si dicere fas est) superares quoque. Quid enim in ipso pauone, & elegantissima eius parte, quam toties tanquam hinc se laudari intelligens, non sine summa ambitione & ipse in se admiratur, & spectatoribus expandit ostentatque: quid in hac inquam, tam pulcrum, splendidum, varium & admirabile est, qui oculi, quæ gemmæ, aut quouis modo appelles, quod non in ornatissimo flabro tuo vel par vel superius spectetur? Fila caudæ plumata in opere tuo vt ex pennis minutissimè sectis constant, in multam longitudinem promissa, sic leuissimo etiam impulsu auram copiosam citant, nec ventilando tantum refrigerant, sed muscas, culices & omne volucrum insectorum genus abigunt, gratissimo per æstatem beneficio, vt Hercule musciperda, cui in Olympijs olim Græci sacrificabant, nihil ad hanc rem opus sit. Sed desino tecum certare, hoc est verbis exprimere velle speciosissimum donum tuum, cuius artificio ne Cicero quidem disertissimus, & cum Roscio mimo contendere solitus, ipsene verbis rem eandem magis variare posset, an Roscius histrio gestibus corporis, satis pro merito depinxerit. Cedo itaque tibi tuæque arti, & me vincifateor.

¶ *f.* Num esuriens fastidis omnia præter pauonem rhombumq; Horatius Serm. 1. 2. citat etiam Seneca ad Lucilium. *Vix tamen eripiam posito pauone, velis quin Hoc potius, quam gallina tergere palatum, Corruptus vanis rerum, quia vaneat auro Rara auis,* &c. Horat. Serm. 2. 2. Apud Alexidem Comicum quidam negat se tantum argenti consumere potuisse etiam si pauones elisasset, (ceu longè pretiosissimā auem,) vt Athenæus recitat.

¶ *g.* San-

¶ g. Sanguis pauonis potus dæmonia expellit, Kiranid. Interiora eius & fimus suffitu omne ma- *Magica.*
lum abigunt. ipse dysentericos sanat, Idem.

¶ h. Pauo quondam Argus erat, qui conuersam Io in vaccam, Iunonis ira, custodiebat, à Mer- *De meta-*
curio demum interfectus: ex cuius cadauere tellus auem protulit, in qua etiamnum signa cētum quos *morphosi*
habuit oculorum apparent, Oppianus. Vide Ouidium Metam. lib. 1. Argum aiunt in pauonem con- *Argus in*
uersum esse. quamobrem Aristophanes ait, Πότερον ὄρνις ἐστὶν ὁ λεγόμενος Τηραύς; id est, Num tu auis illa *pauonem.*
es quæ Tereus dicitur? à verbo τηρεῖν, quod est custodire: eò quòd Argus custodiuerit Iò vaccam, Va-
rinus. ¶ Valle Banæres nota, & vix credenda poetis, Sed quæ de vera proditur historia Fæmineam in speciem
se vertit masculus ales, Pauag, de pauo constitit ante oculos, Ausonius Sectione 1. ¶ In Leucadia virginem
in tantum adamauit Pauo, vt ea mortua commoreretur, Textor.

¶ Alexander Macedo eiusmodi aues apud Indos videns, earum admiratione commotus, in eos *Pauonem*
qui has occiderent, grauem pœnam constituit, Ælianus. Pauo sacer erat in Libya, ita vt quisquis huius *occidere*
generis auem læsisset, non ferret impune, Eustathius. ¶ Iunoni pauo & anser dicabantur. De pauone *aliquādo*
fabula est apud Ouidium in Metam. & Athenæum, Gyrald. Ingreditur liquidum pauonibus aera pi- *capitale*
ctis, Ouidius de Iunone Metam. 2. Iunonis volucrem quæ cauda sydera portat, Idem 13. Metam. Didicit iam *fuit.*
diues auarus Tantum admirari, tantum laudare disertos, Vt pueri Iunonis auem, Iuuenalis Sat. 7. Iunonis *Auis est*
templum quindecim stadijs ad læuam Mycenis distat: vbi inter cætera donaria pauonem vidi, quem *Iunoni sa-*
(quia Iunoni sacram hanc auem esse credunt) ex auro gemmisq; splendentibus Hadrianus imperator *cra.*
consecrauit, Pausanias in Corinthiacis. ¶ Μηποτε θρέψω ὧδε Φερσεφόνη τοῖονδε ταῦν, ὃς πρὸς Ἄδοντα (for-
te εὐδοντα) ἐγείρει, Eupolis apud Athenæum. ¶ C. Caligula eò vefaniæ processisse traditur, vt sibi tan-
quam numini sacro phasianos & pauones mactari iusserit, Gyraldus.

¶ Prouerbia. Laudant vt pueri pauonem. Prouerbij faciem habet quod scripsit Iuuenalis in a- *Prouer-*
uaros, qui carmina laudant duntaxat, nihil autem largiuntur poetæ. Didicit laudator auarus Tantum *bia.*
admirari, tantum laudare disertos, Vt pueri Iunonis auem. Idem alibi, Probitas laudatur & alget. Notior *Laudant*
est metaphora, quàm vt oporteat explicare. Ouidius alicubi de pauo, Laudatas ostendit auis Iunonia pen- *vt pueri.*
nas, Si tacitus spectes, illa recondit opes, Erasmus. ¶ Coquus quidam apud Athenæum lib. 3. varijs & di- *panonem*
uersis cibis in sartagine coniectis Ε'ποίησατ' αὐτὸ (τὸ πάγιον) ποικιλωτέρων τὰς. hoc est sartagine *Pauone*
reddidit pauone magis variam. Erasmus in Prouerbio, Magis varius quàm hydra, hunc senarium ci- *magis va-*
rans non rectè legit αὐτὸν, ad hominem referens. Pauones cognominabant Græci hominem vestitu *rium.*
nimis splendido & vario vtentem: vt supra in H. a. inter deriuata exposui. ¶ Tanquam pauo se circun-
spectans, Had. Iunius.

PEGASVS ales est Æthiopici cœli: quæ præter aures equinum nihil habet, Solinus. Plura leges Pegasus.
in Equo H. h.

DE PELECANO.

A.

Pelecanus vt vulgò à pictoribus effingitur.

PELECANVS auis à nobis nominabitur, per l simplex, & e breue
in vtrifq; prioribus syllabis, declinatione secunda, quoniã à Græ-
cis quoq; πελεκάν dicitur, quam recentiores quidam pelicanum di-
xerunt, vt Eucherius: alij pellicanum (per l duplex) vt Albertus: & eru-
diti quidam pelecânem à recto pelecân, imitatione Græcorum vt
Hermolaus. Pelicanus siue pelicanis, vt ab Aristotele in 8. (lib. hist. a-
nim. cap. 12. vbi tamen πελεκῆνες legimus, vt etiam libro 9. cap. 10.
Gaza plateas vertit Plinium imitatus) appellatur: à Plinio (10. 40.) pla-
tea dicitur, à Cicer. in 2. de nat. deorum platea, Volaterran. Cice-
ro non plateam, sed platealeam tradit hanc vocari, vt in ipso forte Ci-
ceronis codice sit error, Hermol. Oppianus de aucupio 2. 7. non pe-
lecanum, sed pelecinum (πελεκίνον) hanc auem nominat. Aristopha-
nes verò in Auibus pelecanum & pelecinum simul nominat, tanquam aues diuersas. Et rursus in ea-
dem fabula tetracis auis cum porphyrione & pelecino meminit. ¶ Hebraicum nomen kaath, קאא, *Septuaginta*
Septuaginta Leuit. 11. pelecâna vertit, & Psalmo 102. Dominus ponet Niniuen sicut desertum, & per-
noctabunt in superliminaribus eius cuculus (kaath) atq; noctua, Sophoniæ 2. Munstero interprete. qui
tamen Esaia 34. kaath interpretatur pelecanum. Pelicanus (inquit propheta) & vlula, noctua & coruus,
habitabunt in ea. loquitur autem de syluestribus & solitarijs auibus, vt kaath etiam talis sit, non a-
quatica. Plura de nomine kaath scripsi in Mergo in genere, & in Onocrotalo. Chasida quoque He-
braicam vocem, aliqui pelecanum, alij onocrotalum, alij aliter interpretantur. vide in Ciconia.

Pelecani seu plateæ nostræ figura.

Quid sen-
tiendū sit
de pictura
qua pele-
canus ro-
stro pe-
ctus sau-
ciare &
sanguine
pulos irri-
gare fin-
gitur.

¶ Alberti ex Aristotele translatio alicubi *falakynes*, alibi *kalakanez* pro pelecane habet. Auicen-
na autem (inquit) appellat *balazub*. Ramphius avis est quæ dicitur pelecaneus, Kiranides: nimirum
à magnitudine rostri, quod Græci rhamphos nominant. Sunt & *πάφοι* aves quædam Hesychio &
Varino. ¶ Pleræque gentes pellicani nomen tanquam peregrinæ & incognitæ avis, quam pro ar-
bitrio pictores hæcenus finxerunt, adunco ut videtur rostro pectus sauciantem, & effluentem sub ea
sanguinem hiantem ore excipientibus pullis: cum nulla talis, opinor, in rerum natura avis sit, nisi quis
Ægyptios de vulture hoc verè tradere putet, quod Orus literis mandavit, eum ne fame pulli pereant,
femori suo vulnus infligere, & emanantem sanguinem ab illis exorberi. Verum pelecaneum cuius ico-
nem

nem posuimus, Itali quidā hodie appellant *becquaroueglia*. ¶ Galli *pale, trouble, poche*, à palæ vel cochlearis figura, quam rostri latitudine refert. vox *poche* Burgundis cochlear magnum significat. ¶ Germani *Löffler / Löffelgaß*: hoc est cochleariam, vel anserem cochlearium. circa Coloniam *Lessler* proferunt. Frisij *Lepser*. ¶ Angli *aschofter*, vel *shouelard*. nostri proferrent *Schuster*. palam enim vel batillum *Schufel* appellamus. ¶ Sigis. Gelenius pelicanum Germanicè *Fauser* interpretatur, nomine mihi ignoto: Illyricè *bucacz*. sed hæc ardea stellaris nostra est, non onocrotalus.

¶ Videtur sanè mihi pelecans noster ardearum generi adnumerandus, à quo non tam alio in- *Pelecanus* signi quàm rostri latitudine differt. quanquam Aristoteles etiam ardæ albæ rostrum latum & por- *ardearū* rectum tribuit. ego albardeolas in Italia vidi rostro non lato, sed cæteris simili. Albardeolam si non vi- *generi ad-* dissem in Italia, Anglorum *shouelardam* albardeolam esse iudicarem, Turnerus. Albertus etiam auem *numera-* quam cochleariam vocamus, ardæ albam esse putauit. hæc ardea (inquit) tota alba est, & figura simi- *mus.* lis cinereæ, sed melius pennata, collo longiore, & rostro antèius rotundo, tanquam circulo vno super alterum imposito.

¶ Aues quas Aristoteles pelecans, Plinius onocrotalos appellat, Bellonius. *vide supra in Ono-* crotalo A. Duo dicuntur esse pelecans genera: vnum aquaticum quod piscibus: alterum terrestre, *Duo pele-* quod serpentibus & vermibus viuit, & dicitur delectari lacte crocodilorum, quod crocodilus spargit *canorum* super lutum paludum: vnde fit vt pelecans crocodilum sequatur, Albertus. Quidam ex D. Hiero- *genera.* nymo recitant pelicani duo esse genera, vnum volatile, alterum aquaticum. Pelicanus auis est parua quæ solitudine delectatur. Est & aliud pelicanorum genus in Nilo, penè cygnis simile, nisi quod paulò maiores sunt. quidam ita & onocrotalos vocant, Eucherius. Oppianus quoq; pelecans (ipse *pelec-* *num* appellat) ab onocrotalo non videtur distinguere. cum sinum ei ante pectus dependere scribat, *κόλ-* *πον ἐξερτνόμενον* *τὸ πρὸς τῷ στήθει*. Nos cum de onocrotalo abunde scripserimus supra: in præsentia de illa quæ scribemus cuius iconem posuimus, & quam veterum pelecana vel plateam esse non dubitamus. ¶ Pelecans aliqui cum porphyryone confundunt, vt in Porphyryone ostendam.

B.

Pelecanus auis secus Nilum & in paludibus Ægypti moratur, Kiranid. Auis est Ægyptiaca, ha- *Pelecanus* bitans in solitudine Nili fluminis, vnde & nomen sumpsit. nam canopos Ægyptus dicitur, Isidorus. In *auis est* tabulis quibusdam quæ orbis terrarum descriptionem continent, pelicanum auem totam albam in *Ægyptia-* Africa circa Ægyptū degere inuenio. ¶ Rostrum (*rhâmpnos*) habet magnū, Scholiastes Aristoph. hinc *ca.* scilicet etiam rhampnius à Kiranide nominatur: & à rostri latitudine platea vel platea à Græcis, à no- *Descri-* stris cochlearia, à Gallis *pala*. ¶ Oppianus pelecino suo collum vlnæ (orgyæ) proceritate tribuit, & si- *prio eius-* num ante pectus propendentem: quæ ad onocrotalum, non pelecans nostrum pertinent. Aristote- *dem.* les pelecans ingluuiem tribuere videtur, *τὸν περὶ τῆς κοιλίας τόπον* nominans, hist. anim. 9. 10. ¶ Pel- licanus dicitur quasi pellem habens canam, id est plumas albas, (ridicula etymologia, quanquam res vera est.) hæc auis semper macie afficitur: & quicquid glutit, citò digerit. quia venter eius nullum habet diuerriculum, quo cibum retineat. solum enim visceris (intestinatorum) habet ductum, qui ab introitu oris vsq; ad secreta naturæ pertingit, Author de nat. rerum. Nos nostræ plateæ intestina multis anfra- ctibus inuoluta reperimus. Rarò apud nos capitur, frequentius (vt audio) in Bohemia, & apud Anglos in littore maris. ¶ Capta apud nos platea prope urbem in ripa lacus, circa finem Septembris, ad me allata est, candida pennis omnibus, præterquam vltimis & maximis alarum, quæ ex parte inferiore nigricant. pedes & crura nigra sunt. magnitudo parum infra anserem. lingua breuissima, vel signum potius & initium linguæ. collum digitos longum circiter decem. oculi glauci. cauda brevis, quinque aut sex digitos longa. crurum altitudo paulò infra duos dodrantes. inter digitos pedum aliquid membranæ est, idq; amplius inter duos maiores. ungues breues, nigri, acuti. Obesâ admodum erat, multa circa cutim pinguedine vndiquaq; intestina admodum inuoluta, præpinguia. fel viride. In ventriculo herbas quasdam aquaticas virides reperiẽbam, & ramenta quædam radicum geniculata, harundinum puto. In aquam immissa natabat, & quærebat aliquid immerso rostro in fundo. Irascens adeuntibus rostro aperto collisq; sonitum ædebat. Pediculis quibusdam latis infestabatur.

C.

Platea nostra, vt audio, circa mare præcipuè degit, & innatat quoq; rarò circa dulces aquas, Ari- *Auis est* stot. tamen historiæ anim. 9. 10. pelecans fluuiatiles memorat. Capitur in Anglia in littore maris: & *aquatic.* cicurata piscibus vescitur, intestinisq; gallinarum & alijs culinæ reiectamentis. Sunt qui ranis quoq; *De eiusdē* & serpentibus eam vesci referant. Pelicanus lacte crocodili viuit, quod utiq; bestia præ nimia mam- *cibo.* larum abundantia in aliquo palustri loco copiosè fundit: vnde & crocodilum libenter pelicanus sequitur, Author de nat. rerum, & Albertus. Pelecans fluuiatiles (*οἱ πελεγκῆνες οἱ ἐν τοῖς ποταμοῖς γινόμενοι*) conchas maiusculas læuesq; fodiendo erutas deuorant: & quum iam multas ingesserint, ingluuiemq; sua coxerint, euomunt, vt hiantibus iam testis carnes lectas deuorent, Aristot. in historia animalium & in Mirabilibus narrationibus, & Ælianus, & Cicero 2. de nat. deorum. Platea (aliàs *Platea*) nominatur aduolans ad eas quæ se in mari mergunt, & capita illarum morſu corripiens, donec capturam extorqueat. Eadē cum deuoratis se impleuit conchis, calore ventris coctas euomit, atq; ita ex ijs escu-

Conchas lenta legit testas excernens, Plinius & Cicero. Vt conchas pelecaneus quas deuorant, ventris calore dis-
integras cuneatas reuomit, & pulpam à testis seligit: sic erodius (ardea) ostrea testis obducta vorat, & ingluuie
ab eo de- concalefaciens tandiu custodit, quoad calore stomachi discluduntur. postquam verò iam diductas
uorari ac senferit testas, eas euomit, & carnem ad sustentandum se retinet, Ælianus, Plutarchus & Philes. Op-
post testis pianus quanquam pelecini nomine onocrotalum, vt dixi, intelligat, eadem tamen de eo scribit. Pele-
dehiscen- cini (inquit) non minus quàm lari voraces, non toto tamen corpore merguntur, sed vt solent qui se in
tibus re- caput præcipites voluunt (οἱ κεφαλὴν ὑπερβαίνοντες,) colla quibus vlnæ (ὀρυγνῆς) proceritas est, subinde demittunt,
uomi vt dorsis interim supra mare prominentibus. piscem obuium quenq; amplissimis faucibus exceptum de-
pulpam uorant. Sinus quidam ante pectus dependet, in quem cibum omnem tuburcinantes aliquantisper re-
seligat. condunt: & ne testa quidem intestis abstinent: sed vnà cum testis primum quod se obtulerit degluti-
 unt: deinde mortua in os reuocant, & reiectis testis pulpam vorant. Nam quæ dum viuerent occlusæ
De eius erant, vita spoliatae aperiuntur ac dehiscunt, Hæc ille. ¶ Cum vt aliæ aues in locis à terra altis pelecaneus
nidula- nidum construere possit, tamen imprudentia quadam in scrobe, quem in terra facit oua ex sese
tionem. parit, Orus. Pelecaneus etiam migrant, & de Strymone amne ad Istrum aduolant, prolemq; ibi faciunt.
Migra- abeunt vniuersæ, ac priores expectant posteriores, propterea quod vbi montem superarint, videri prio-
tionem. res à posterioribus nequeant, Aristot.

D.

In Anglia plateas cicures alii audio: ego Ferrariæ in Italia mansuefactam vidi, quæ culinæ reliquijs
De pele- vescitur. ¶ Ciconias & pelecaneos postquam consenuerunt pulli proprii alunt, & ingressum vo-
canorum latumq; eorum promouent, Io. Tzetzes. Herodios & pelecaneos similiter vt ciconias in pullis suis enu-
in paren- triendis, singulari beneuolentia vt audio: nempe vt cum aliunde cibus non suppetit, esculenta quæ
tes pieta- prius ederant, euomant, & in educandos fœtus conuertant: & ad volandum pullis imperitis duces sint,
te. Ælianus. Pullos suos tantopere amat, vt dum ignem circa nidum ab aucupibus excitatum extingue-
De eorum realis ventilando conatur, illas sibi adurat, vt in E. referemus. Pelicani cum suos à serpente filios occi-
dem cura sos inueniunt, lugent, seq; & sua latera percutiunt, & sanguine excusso, corpora mortuorum sic reui-
erga pul- uiscunt, Hieronymus in epistolis. Pulli pelecaneorum vbi parum adoleuerint, mox parentes suos
los suos. percutiunt in faciem: cuius illi iniuriæ impatientes pullos colaphizant (cedunt ceu colaphis rostrorum)
De pele- & interficiunt. deinde miserti eorum lugent (per triduum, secundum aliquos obscuros.) Eadem (Ter-
canis pul- tia, secundum alios) verò die mater sua latera dilanians aperit: & sanguinem super filios suos mortuos
los suos effundens viuificat eos. resurgunt autem quodam naturali modo, Kiranides, Isidorus, Physiologus, Au-
interfici- thor de nat. rerum, & Albert. Post sanguinis verò effusionem adeò debilitatur, vt exire de nido non va-
entibus ac leat, & pulli pro sua ac matris cibatione euolare cogantur. Sed horum quidam propter ignauiam vel
post san- impietatem in matrem exire nolunt, (& pereunt. quidam autem seipso quidem pascunt, sed matrem
guine suo penitus negligunt. Mater vbi conualuerit pios filios nutrit: impios verò abijcit & contemnit, Author
uiuifica- de nat. rerum) hos cum voluerit (valuerit) abijcit, & prouidentes sibi se sequi permittit. Sed hæc a qui-
ribus. busdam literis prodita, nullo affirmari experimento possunt, Albert. Ægyptij etiam vulturem arden-
 tissimè suos pullos amare aiunt, & per centum ac viginti dies in terra commorando ita vt nusquā hu-
 mo tollatur, sic in alendam prolem incumbere, vt non se ex pullorum loco commoueat: ac si quando
 nutrimenti facultas desit, ne fame pulli pereant femori suo vulnus infligere, & effluentem sanguinem
De disti- eis exorbendum dare. ¶ Pelecaneus de coturnicis exitio acerbè & crudeliter cogitat. rursus coturnix
dio pele- ab ea vehementer dissentit, Ælianus & Philes. Pugnam ciconiarum & pelicanorum aduersus corni-
cani cum ces, coruos, vultures aliasq; carniuoras aues descripsimus in Ciconia C. ex Kiranide.

E.

quibusdā Pelicanus nidificat in scrobe in terra: quod non ignorantes aucupes, bubulo stercore locum cir-
alijs auib. cum linunt, ignemq; succendunt. ea verò fumum aspiciens, aggreditur ignem alis restinguere. verun-
Quara- tamen ei tantum abest ad extinguendum astutia, vt magis magisque sua tanquam ventilatione incēdat,
tionem ca- idcircoq; alis exustis capiatur, Orus.

De usu

F.

eius in ci- In Cotyis Thracum regis conuiuio apud Athenæum nominatur in cæteras aues pelecaneus. Ibis, por-
bis. phyrio & pelecaneus prohibentur mensis (in vetere testamento) eò quod aues sint voraces piscium, quorum
 rapinæ inhiant, Procopius. Ægyptiorum sacerdotes pelecaneum, quod pro liberis in discrimen se con-
 iiciat, (dum ignem circa nidum accensum alis ventilando extingui conatur, vt in E. retuli) non edunt.
 Multi tamen ex Ægyptijs eo vescuntur, vt qui eum dicant non iudicio ac prudentia quadam vt vulpan-
 ferres, sed beneuolentia duntaxat & mira in sobolem pietate certamen hoc suscipere, Orus. ¶ Platea
 nostra aliquando mihi gustanti grata, & anseri non dissimilis visæ est. apud Anglos in delicijs haberi
 audio.

G.

De usu in Fel pelecaneus cum nitro mixtum, nigros albos sanat: & cicatrices nigras eiusdem coloris cum re-
medica- liqua carne facit: & argentum obscurum splendidum reddit. omnem deniq; nigredinem pellit & ab-
mentis. stergit, Kiranides.

Πελεκάνος

H.

Πελεκάνοxytonum: πελεκᾶνος, penultima in obliquis circumflexa, (et si Grammatici quidam acutuant, nisi librariorum is error est,) lingua communi dicitur, (ut apud Aristotelem, Ælianum, Orum.) πελεκᾶν, πελεκᾶντες Attica (apud Aristophanem in Auibus:) πελεκᾶς, πελεκᾶ, Dorica, Suidas, Varinus, & Aristophanis Scholiastes. Idem Scholiastes dubitat utrum casus rectus penultimam potius acutere debeat, ut πελέκας scribatur sicut ἀλίβας. Οἱ ῥιθες ἴσαν τέκπες Σοφώτατοι, πελεκᾶντες, οἱ τοῖς ῥύγχεσιν Α' πεπελέκησαν τὰς πύλας, ἡ δ' ὀκλύπος Αὐτῶν πελεκᾶντων (malim πελεκᾶντων participiū) ὡς ἐφ' ἐναυπηγίᾳ, Aristoph. in Auibus. Πελεκᾶντες, ὡς τὸ πελεκᾶν τὸ ξύλα, ut pulcrè iocatus sit poeta, & Etymol. vocabuli allusione, & rerum quoq; similitudine. habet enim hæc avis rostrum magnum latumq; & instar πελέκας seu dolabræ apium dolationi. ¶ Est quando pelecàn, non auem de qua scribimus, sed Homonymicum significet, iuxta Grammaticos. nam apud authores nusquam sic vsurpari puto. Πελεκᾶν ὄρνειον τὸ καλάπιν καὶ πρυπῶν πρὸ δένδρα, Suidas & Hesychius. ἀφ' ὃ καὶ δένδρο καλάπιν καλεῖται, Varin. ¶ Sunt & ex anatium genere syluestres lato admodum rostro, quas Galli & Angli pochardas, id est cochlearias appellant, quemadmodum ab eadem rostri figura plateæ nomen & illi & nostri indiderunt. ¶ Fr. Alunus Italus pelicanum etiam piscis nomen facit, sine authore, & eadem quæ alij pelicano aui attribuit. ¶ Σπέλεκτος, pelecàn, Hesych. Βαλυνῆς, pelecânes, Idem & Varinus. Synonyma.

¶ Pelecînus apud medicos Græcos genus est herbæ, cuius semen πελέκως, id est securis speciem refert. est enim in siliquis cornutis latiusculum è parte altera crassiore versus alteram paulatim tenuius. Pelecînus Inter cepe genus condimentarium Græci gethyon, nostri pallacanam vocant, Plinius. ¶ Πελεκᾶν, genus poculi lignei, vel peluis lignea, ὡς τὸ πεπελεκῖσθαι, Hesych. & Varinus: inde dictum quod non torno, sed dolabra factum sit. dolare enim Græcis est πελεκᾶν, πελεκᾶν, πελεκῖζεν. Πέλεκος, ὁ τῷ πελέκας σιελῶς, ὡς τὸ πεπελεκῖσθαι, Scholia in Iliad. v. ¶ Pelicanum chirurgi vocant organum quo dentes apprehensi extrahuntur: & chymistæ genus vasis vtrinque canalibus in orbem tanquam ansis extensis. ¶ Πελεκᾶνες, οἱ ἐνδοξοί. ὡς δὲ Σύροις οἱ βελευταί, Hesychius. ¶ Ægyptij pelecano picto amentem ac imprudentem significant, Orus. non enim in alto nidum struit, sed in scrobe in terra parit: & ignem ab aucupibus circa nidum excitatum dum alis extinguere conatur, seipsum amburit. Inter hieroglyphicas notas quibus Ægyptij utebantur, Pellicani forma insidiantem significabat, Text. offi. 2. 717. ¶ Atilium Palicanum loquacem magis quàm eloquentem fuisse legimus, Cælius. Pelecania nomen est loci inter Cephisum & Melanam, Theophrastus de hist. plant. 4. 12. dicti fortè à pelecaneis auibus. nam & lacum illic esse meminit.

PELORIS, Πελωρίς, genus est auis à magnitudine dictæ. nam πέλωρον Græci magnum vocant, Peloris. Varinus. Cum verò aliorum nemo peloridem auem memoret, facile conijcio non εἶδες ὄρνεις, sed εἶδες ὄφεις legendum: hoc est genus conchæ. peloridem enim concham apud bonos authores legimus.

DE PERDICE.

A.

PERDIX eodem nomine Latinis appellatur, & Græcis πέρδιξ. recentiori Græciæ περδίκη vel περδίκη. Hebraicæ kore, קרע. nam Kimhi Hiere. 17. & 1. Reg. 26. קרע, perdrise, Gallica voce, id est perdicē exponit. Chaldaeus 1. Reg. 26. habet korea, קרע. & Hierem. 17. koriah, קרע. R. Salomon alibi perdicē interpretatur, alibi vulgari lingua (Gallica) coquin, קרע. coquin Gallicè cuculum vocant. Nicolaus Lyranus auem vulgo dictam coquin, quæ insequatur muscas & alias res viles. Septuaginta Reg. 1. 26. nycticoracem, Hieronymus perdicem, ut & Hierem. 17. ubi Septuaginta quoq; perdicem verterunt. ¶ Scriptores Arabici vel eorum interpretes ea de auc cubeth scribunt, quæ Græci de perdice. In Auicennæ translatione historiæ animalium quæ circumfertur, pro perdice cubes legitur, & alibi cunteg. Cubata Auicennæ perdix est, Albertus. Altiungi vel alteingi est auis quæ dicitur perdix: alij phasianum interpretantur. alij, ut Ebenbitar, asserunt auem similem esse coturnici in omnibus, nisi quod sub alis habet quasdam pennas nigras & albas, Bellunensis. Vide in Phasiano A. Theingi vel teyuz sunt perdices, Idem. Cubugi (Cabegi, Bellunensis) auis est cui attuiugi communicat in formis suis, Auicenna 2. 186. malim altiungi, cum al articulo. In capite de ouis, oua alchabegi & altheingi, id est vtriusque perdicis, comparat ouis gallinæ. Et alibi, inter aues (inquit) præstat caro alduragi, (attagenis:) & gallinarum est subtilior ea: & non sunt cum nutrimento carniū alchabagi & atheiz, (Bellunensis pro atheiz legit altaiaigi) Altei, vel alteiem, vel alteiei, est perdix masculus, Syluaticus & vetus glossographus in Auicennam. Alereze, perdix mas, Syluaticus. Alcubi, perdix vel phasianus, Idem. Diuerfas barbaras voces Aduranti, Altinagi, Roselbageli, Bonion, omnes ab eodem pro perdice exponi reperio. Politicum, id est parua starna, Idem.

¶ Perdix, cuius iconē damus, ab Italis quibusdam perdice dicitur: ab alijs pernissette, (circa Verbanum lacū pernigona) id est perdix minor: ut maior pernise, de qua priuatim postea: ab alijs starna. Starna

est perdix minor, Syluaticus: quanquam aliqui starnæ nomine auem accipiunt magnitudine anseris cineream, vt Ant. Gazius annotat: quæ quidem mihi non *starna* sed *starda* vel *tarda* potius vulgò dicta videtur. Sunt qui starnas veterum attagenas esse putarint, quos reprehendit Volaterranus. Starnæ enim potius (inquit) aues externæ vocantur. Hieron. Accorombonus medicus quoq; externas aues esse scribit, quas vulgus perdices vocet. Aduenerunt bellis Bebriacensibus ciuilibus in Italiam aues externæ, quæ adhuc nomen retinent, paulum infra columbas magnitudine, turdorum specie, sapore gratæ, Plinius. ¶ Hispanicè, *perdiz*. Lusitanicè *codornix*, quod vocabulum tamen ad coturnicem pertinere apparet. ¶ Gallicè *perdris* simpliciter, vel *perdris gringette* aut *griesche*, vel *perdris des champs*, vel *perdris grise* (à colore) vel *perdris goache*, teste Bellonio. Circa Montempestulū *rascle* per onomatopœiā. ¶ Germanicè *Rābhūn* / *Wāldhūn*. Flandri Gallico nomine vtuntur *Pertrijis*. ¶ Anglicè *apertrige*. ¶ Illyricè *kuroptwa*. Polonicè *koropathwa*. ¶ Turcicè *zil*.

¶ Rusticulæ (Plinio dictæ) sunt nostrates perdices. etenim propriè perdices sunt maiores, vt Hispanæ, & Chienfes, & Siculæ, Niphus. De perdice non satis compertum nobis est, quo nomine nostra ætate indicetur hæc auis: tam multiplex est diuersis locis earum auium genus & seminium, Marcellus Vergilius. ¶ Quas nos perdices vocamus, scioli quidam quibus nihil vulgò acceptum placet, perdices *sis* *perdicū* esse negant. Atqui cum pro regionum varietate, differentes quoq; non forma modò, verum etiam *generib.* no & moribus aues eiusdem generis videantur, id ipsum sanè in perdicibus animaduertere maxime licet. Athenæus miratur in Italia perdices rostris non esse cinnabarinis, cum in Græcia eo colore quotquot sunt spectabiles sint. Germania nostra vtrunq; genus habet. Nam & vulgares istas nemo est qui ignorat, & qui rostro cinnabari colorato sunt, sæpe in hac vrbe (Coloniæ) videntur, Longolius. Intelligit autem perdicem maiorem, cui rostrum rubet & crura, de qua postea seorsim agemus. Et alibi, Perdices (inquit) cacabare dicuntur à veteribus, neq; aliter etiam nunc sonant. Quæ Aristoteles & Ouidius de perdice scribunt, omnia nostræ perdicti vulgari conueniunt. nempe volandi nidulandiq; ratio, astutia, circa prolem sollicitudo, corporis grauitas, & vocis stridor, à quo etiam nomen accepisse videtur, Turnerus in epistola ad nos. Perdicum in Italia genus alterum est, corpore minus, colore obscurius, (*ἀμαυρόν τῇ πτερύσσῃ*, Wottonus vertit, volatu in composito, Gillius infirmo volatu,) rostro non cinnabarino, (Wottonus negationem tollendam suspicatur, quod non probo,) Athenæus. Otides perdicum similes sunt, præ obesitate autem corporisq; pondere parum se alis attollunt, Volaterranus ex Æliano. In hydrope ascite conueniunt turtures, perdices, & quæ rostro pedibusq; rubris, phoeniceis alis, frequenti in Creta & Cypro insula sobole, domestica etiamnum mansuefactis foetura, perdices ab incolis vocantur, Alexand. Benedictus. Ex his facile est colligere, perdicum genus duplex esse, alterum minus alterum maius. Nos hîc & de minore priuatim, & de vtroque in genere scribimus: de maiore postea.

Quib. in
regionib.
perdices
reperian-
tur.

B.

Portus Indorum rex Augusto dona misit perdicem vulture maiorem, Strabo lib. 15. Et rursus, Oniscritus author est perdices in India anserum magnitudine esse. Apud Troglodytas perdices gallinacei

nacei magnitudine. Quibusdam rostrum & crura lutea, alijs rubra, alijs fusca. Sapor qui & nostratibus. In Allobrogibus sunt Perdices quas nominant Gallias, mediocri pullo non minores. Cirrhæi (Circa Cirrham, Athenæus) perdices neq; ad certamina valent, nec suauiter cantant: ne verò cibi gratia capiuntur, allia deuorant & carnem planè insuauem reddunt, Ælianus. Perdices non transuolant Bœotiae fines in Attica, (in Atticam lego,) Plinius. in Bœotia sui iuris non sunt, sed in ipso aere quas transire non audeant metas habent. inde vltra notatos iam terminos nunquam exeunt, nec in Atticū solum transmeant, Solinus. Bœotij perdices in Atticam non transeunt, vel si transierint vocis mutatione agnoscuntur, Athenæus. Cum quidam perdices duas in Anaphen immisisset, tanta perdicum vis illi exorta est, vt incolæ de insula relinquenda periclitarentur. Apud Heluetios perdices multæ capiuntur, non quidem in montibus, sed in vallibus & agris, Stumpfius. Perdix Americæ, Maconanna incolis dicta, maior nostra est, Thecetus.

¶ Perdix coloris est rufi, nigris interpiectis longis maculis, Albert. Otis est colore coturnicis, secundum alios perdicis, Athenæus. Color testaceus communis est ferè pulueratricibus, vt alaudæ, perdici, &c. G. Longolius. Perdix visa est aliquando alba, Aristot. in libro de coloribus. In Allobrogum alpibus & perdices albas & lepores esitauimus, Scaliger. Perdici ingluuies præposita ventriculo est, Idem & Plinius. Perdix ad imum intestinum appendices paucas habet, Aristot. In Paphlagonia bina perdicibus corda, Plinius. Idem à Theophrasto proditum Athenæus & Gellius testantur. Coitus tempore testes habent magnitudine insignes (præ cæteris auibus propter salacitatem,) aliàs verò omnino obscuros: ita vt hybernis mensibus ne villos quidem testes in his haberi nonnulli arbitrètur, Aristot. Perdici nostrati color omnino varius, nec facilis descriptu. Rostrum subfuscum est. crura è fusco albicant. Sinciput, partes circa oculos & prora capitis cum initio colli inferioris, ruffo colore simplici insignantur. reliquum caput superius è ruffo fuscum est. singulæ autem plumæ per medium maculis distinguuntur ruffi coloris diluti. Collum & pectus cinerea sunt, exiguis maculis nigris quasi per versus crispas & vndantes interstincta, qualis in sciuris ponticis color apparet. In medio ventre vtrinq; pennæ quædam ruffi coloris ad fuscum tendentis sunt. Inferiora ventris & crura modicè supra genu plumæ albicantes subfuscae vestiunt. Dorsum caudæ & alæ, varios alternis colores ostendunt. nã in dorso caudæq; nigricantem, subflauum & ruffum saturum colores videas, per transuersum alternatim dispositos. minimum autem nigri est, & quasi per puncta versuum vndantium. In alis pennæ maiores fuscae sunt, maculis ruffis maiusculis per transuersum aspersæ. In iisdem minores superioresq; pennæ magis variæ & splendidæ sunt, eodem ferè quo per dorsum colore, sed singulas linea media albicans elegantissime distinguit. Latera etiam cinereo colore sunt vt in collo & pectore, sed maculæ aliquot latiusculæ ruffæ per trasuersum intercipiunt. Longitudo caudæ digiti quatuor, & colli similiter vel paulò minus, &c. Et talis quidem mas erat, ni fallor, mihi hæc condenu inspectus: scemina fortè nonnihil differt, vncias appendebat duodecim cum dimidia.

C.

Perdix auis est terrestris, Athenæus. Perpaucæ aues hyemè in agris manent, quarum in numero sunt perdices, G. Agricola. Perdices multæ capiuntur in Heluetiorum vallibus & agris, non etiam in montibus, Stumpfius. Frequenter eas inter iuniperos degere audio.

¶ Vox. Dicta est perdix à sono vocis, Albertus. Garrula perdix, Serehus. Caccabat hinc perdix, hinc gratitat improbus anser, Author Philomelæ. Perdicum alij caccabant, alij strident, Aristoteles cuius verba hæc Græca sunt, Οἱ μὲν κκκκβίζουσιν, οἱ δὲ τσιζσι. Perdicum vox nunquam eadem, sed varia & multiplex est, alia Athenis vltra vicum Corydalensium, alia citra. Harum variarum vocum quæ sunt nomina Theophrastus explicat. In Bœotia & Eubœa idem sonant, ac (vt sic dicam) eiusdem sunt linguæ, Ælian. Theophrastus in eo opere quod conscripsit de varia voce auium eiusdem generis, Athenis, inquit, perdices citra Corydalum vicum versus urbem κκκκβίζειν, vltra illū verò πηυβίζειν, Athenæus, negans perdices omnes caccabare. Perdix à strepitu & voce stridente nomen accepisse videtur. quæ enim auis verius stridet, & ferræ stridorem magis imitatur, quàm perdix nostra? Turnerus in epistola ad me. Coturnicibus in pugna vox, perdicibus ante pugnam, Plinius & Aristot. Perdices non modo canunt, verum etiam strident, & voces alias quasdam emittunt, Aristot. Perdices vocat caccabas (alij caccabidas) Alcmenes, qui genus cantuiculae composuit Caccabidum, profitens se id à perdicibus cantare didicisse. Itaq; Chamæleon Ponticus dicit antiquos musicam excogitasse ex auibus in solitudine cantantibus, Gillius. Bœotiae perdices aut non transeunt in Atticam: aut si transierint, vocem mutant, (& caccabant, Gillius,) Athenæus. Τίτβιζειν (Athenæus τ duplex habet) de perdicibus quibusdam dicitur, vt de alijs κκκκβίζειν, (Eustathius habet κκκκβάζειν, quod non probò. vnde, inquit, apud Comicum aduerbium κκκκβᾶν habetur.) vnde apud Comicum κκκκβᾶν, Cælius. atqui apud Comicum (Aristophanem) nusquam κκκκβᾶν, sed κκκκβᾶν aduerbium de voce noctuæ legere memini. Apud Pollucem perdices πηυβίζειν (lego πηυβίζειν) aut κκκκβύζειν, (lego κκκκβίζειν,) legitur. Varinus verbum πηυβίζειν etiam de voce hirundinis vsurpari docet. Κακκβᾶ, & κκκκβος, perdix, Varinus. Perdices quædā vocis contentione & cantu valent, Ælianus. Grammatici quidam perdicem dictam putant τσιζσὶ τὸ κκκκβᾶν ἄδδν. Perdici porrum prodesse ad vocem sonoram apud Aristot. legitur

Quib. in locis degat.

De eius voce.

Docilitate ad ediscendum sermonē humanū. problematum 11.39. Plutarchus in libro aduersus vsuram, quendam proscindens, illum dicit ἀφωρότερον πέρδικος, id est perdice magis mutum, Cælius. Perdicem videtur Papinius docilem intellexisse, aptumq; sermoni humano enūtiando, cum Syluula quadam libri 2. de psittaco Melioris ita canit: *Quig; refert iungens iterata vocabula perdix.* Domitius interpret ingenij longē præcellentis, eius rei rationem poetæ ipsi excutiendam reliquit. Id quod reprehendent fortē aliqui, ac referendum putabunt non ad auis docilitatem, sed ad vocis sonum, qui auis eius est genuinus. Est autem χακχαβίζειν: indeq; ob syllabæ repetitionem, quæ in eo verbo est, à poeta dictum videri, iterata vocabula à perdice referri. Est sanē id verbum perdicum voci peraccommodum, sed non omnium, vt qui loci ratione differant. χακχαβίζουσιν, οἱ δὲ τρίζουσιν. Verum hæc etsi vera sint, nihil tamen ad Papinium, à quo ex tantum recensentur aues, quæ humani sermonis enunciationi sufficiunt. Sic autem habent ipsius carmina: *Plangat Phæbeius ales, Auditasq; memor penitus dimittere voces Sturnus, & Aonio versæ certamine pica, Quig; refert iungens iterata vocabula, perdix, Et quæ Bistonio queritur soror orba cubili,* (lusciniā, non hirundinem intelligit.) *Fertē simul gemitus.* Plutarchus quidem in Symposiacis perdicis loquacitatem non tacuit. quin esse vocalem ac discere comprobat idem alibi. Sed & in Laconia haberi perdices vocales, monstrauit in Dypnosophistis Athenæus, Cælius. Plura ad hunc locum vide supra in Cornice C. Περδικῆς ἀδύφωνοι δὲ ὡς χαλὴ τὸν ὄρνυγα, πλὴν εἰ μὴ πῶδ' αὖ τοῖς Φλιασίοις ἢ τοῖς Λάκωσι φωνάεντες, ὡς χακχαβίζουσιν, Athenæus.

Cibo.

¶ **Cibus.** Perdices comedunt limaces, Aristot. Perdices in Sciatho insula cochleas edunt, Athenæus. *Vide in Ardea D.* Helxinen herbam aliqui perdicium vocant, quoniam perdices ea præcipuē vescantur, Plin. Perdices circa Cirrham allia deuorant, vt caro eorum ad cibum ingrata putetur, gnari se cibi duntaxat gratia peti ab aucupibus, non ad cantus neq; certamina, Ælianus. Porrum eis ad vocem sonoram prodest, Aristot. problem. 11.39.

Curſu & volatu.

¶ Aues quædam currunt, vt perdices, rusticulæ, Plinius. ¶ **Perdix** pulueratrix est. non enim altē volat, Aristot. Terræ propinqua volat, spatijsq; breuibus, vnde Ouidius: *Nec facit in ramis altoq; cacuminenidos, Propter humum volitat, ponitq; in sepibus oua.* Auium quædam breuis volatus sunt, vt perdix, Xenophonte etiam teste, Athenæus. Χαμχαπετὲς τὸ ζῶον, καὶ μὴ πεδινέσθαι ἐν ἀέρι διωάμενον. vnde & perdicem vocari quidam coniiciunt πῶδ' αὖ τὸ πέδιον, id est ab humo. Pennis plaussit, Ouidius de perdice 8. Metam.

Libidine.

¶ **Libido** perdicum, præcipuē marium. Vsque adeò tum perdices tum coturnices copia libidinis gaudent, vt in aucupantes corruant, & sæpenumero capitibus eorum residant, Aristot. Rabie quidem tanta feruntur, vt in capite aucupantium sæpe cæcæ metu sedeant, Plinius. Quomodo hæc aues libidinis tempore proposito eis speculo capiantur, recitauit in Coturnice C. Ad libidinem Veneris inflammatisissimi sunt perdices: idcirco cum fœminis assiduē versantur, Ælian. Secernuntur verno tempore de grege per cantum & pugnam, coniugatim mares cum fœminis, quamcunq; sibi quisq; fortē acceperit, Aristoteles. Depugnant inter se propter Venerem, ad quam tempore veris præcipuē mouentur, & cum gregatim per nemora pascentibus eis fœmina se offert, dissidium pugnamq; cient, cedit autem fœmina victori. e protinus tanquam præclarus aliquis bellator auro aut puella, aut alio honorario munere donatus, exclamat, Oppianus. Illum autem qui viribus videtur antecelluisse, in posterum sequuntur fœmellæ omnes. Qui quidem superbiens & iactabundus detrectat victum antagonistam. Qui sanē reliquum temporis in ordine fœminarum etiam victorem sequitur, Berytius. Fœminis præsentibus acrius inter se certant, vt in D. referemus, vbi dicitur de pugna perdicum, qua cicures inter se committuntur. Oua mares quæ compererint peruoluunt, (proruunt,) & frangunt præ sua salacitate, ne fœmina incubet, Aristot. incubas enim marem non admittit, Athenæus & Plutarchus. Illæ quidem & maritos suos fallunt: quoniam intemperantia libidinis frangunt earum oua, ne incubando detineantur, Plinius. Oua fœminis incubare non permittunt, eaq; ob nouum Veneris desiderium suffurantur. quanquam & ipsæ matres nonnunquam præ libidine pullitiem negligunt, Oppianus. Cum

De vene- diffugerit fœmina vt incubet, mares tumultuant, clamitant, pugnamq; inter se conferunt, quos cœlibes *re mascu-* (viduos) vocant. qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris Venerem patiens, nec ab alio, nisi à suo victore subigitur. sed si à comite principis, aut quouis vulgari vincatur, clam à principe ac furtim subigitur. Verum hoc non ita fieri semper, sed certo tempore anni planum est. Hoc idem à coturnicibus quoq; agi animaduertimus, Aristot. ex quo Athenæus etiam citat, & eadem ab Alexandro Myndio proditatur. Tunc (incubantibus clam fœminis) inter se dimicant mares desiderio fœminarum. victum aiunt Venerem pati. id quidem & coturnices Trogus inquit, & gallinaceos aliquando. perdices verò à domitis feros & nouos, aut victos, iniri promiscuē, Plinius. Perdices vidui se inuicem abutuntur, Orus. Perdices mansueti iam & domestici subigunt feros, & spernunt, contumelioseq; tractant, Aristoteles. Phocylides in animantium brutarum genere masculam Venerem reperiri negat. Ælianus quidem ichneumonem quoq; huic turpitudini obnoxium esse scribit. Pulli etiam ipsi subiguntur à mare statim cum procedunt, Aristot. Sæpe & fœmina incubans exurgit, cum marem fœminæ venatrici attendere senserit, occurrensq; seipsa præbet libidini maris, vt satiatus negligat venatricē, Idem. Adeò vincit libido etiam fœtus charitatem, vt fœmina perdix furtim & in occulto incubans, cum sensit fœmi-

foeminam aucupis accedentem ad marem, recanat reuocetq; & vtrò præbeat se libidini, Plinius. *Vi- de* plura in *E.* de aucupio perdicum per allectatores mares aut foeminas eiusdem generis.

¶ **Conceptio.** Perdix foemina eo tempore quo libidine incitatur, si contra marem steterit, aura *De conce-* ab eo flante fit prægnans, atq; extemplo inutilis aucupijs. olfactum enim esse exquisitum perdicibus *ptione* creditur, Aristot. hist. anim. 6. 22. quem locum Niphus enarrans, Videtur (inquit) Ephesius hoc quod *quæ sit nō* Aristoteles dicit de conceptione facta ex aura flante à mare, intelligere de ouis subuentaneis, quibus *tantum* impleri ait præ nimia libidine. Quam expositionē Albertus probauit, asserens se non credere eam con- *receptio-* ceptionem posse esse foecundam, nisi fortasse ad ouum, & non ad pullum. quoniam, vt inquit, ad pul- *ne semi-* lum necessaria est receptio seminis corporea. Præterea se obseruasse ait domesticas perdices coire *ut* *nis, sed et-* cæteræ aues faciunt. Insuper euaporatio seminis non habet præfinitum motum in vuluam foeminæ, *iam ven-* cum multiplicetur circulo ab mare perdice, qui est veluti centrū circularis euaporationis. Sed Alberti *to flante à* & Ephesij sententiæ aduersantur verba Aristotelis lib. 5. (quæ mox referemus:) vbi apertissimè Aristo- *mare, imo* teles exposuit, perdices non solum ad oua, sed ad pullos concipere per contrapositionē maris. Si enim *& solo* Aristot. intelligeret de conceptione ad ouum, & non ad pullum, non solū perdis conciperet in contra- *maris o-* positionem maris, sed etiam nullo mare inspecto, nec audito. quare cum hæc expressè asserat in perdi- *dore per-* ce, & in nulla aliarum auium, fit, vt perdis sola, ea ratione concipiat & ad ouum & ad pullum. Et quan- *cepto vel* quam Albertus dicat ad conceptionem quæ est ad pullum, necessariam esse corpoream seminis rece- *voce au-* ptionem: negaret tamen hoc Aristoteles, quoniam in solius perdis cōceptione aliquando, præ nimia *dita.* libidine, sufficit spiritalis genituræ receptio. Quin nos etiam obseruauimus perdicem bifariam con- cipere posse, aliquando receptione seminis corporea, cum non nimia libidine agitur: aliquando sola spiritali conceptione, cum furit præ nimio amore. Nec obstat quod affert de circulari euaporatione: tum quia spirante vento à mare, diffunditur vapor seminalis per sphæram conuersam in rectum: tum etiam, quoniam perdis foemina tunc concipit spiritali receptione seminis, cum nimio amore exardet, & inuenitur intra circulum euaporationis: Hæc ille, pluribus etiam in libris de generatione se hac de re dicturum pollicitus. Perdices si aduersæ maribus steterint: ventusq; inde afflet, vbi mares stant, con- ciunt, & maritantur. plerunq; etiam voce marium vtero ingrauescunt, si gestiunt, ac libidine turgēt. volatu quoq; superne marium effici idem potest: videlicet dum mas ipse in foeminam foetificum spiritum demittit, Aristoteles: In cuius verbis Ephesius foetificum spiritum interpretatur vaporem, qui de- fert calorem eleuatum à genitali semine maris: quiq; susceptus per meatus perdis penetrat ad meni- strua illius, & sic conceptio euenit, vt Niphus recitat. Perdices foeminæ, & quæ nondum coierunt, & quæ coierunt (quarum vsus est in aucupijs) cum olfaciunt marem, (vel conspiciunt, Athenæus & Eu- stathius,) vocemq; eius audiunt, alteræ implentur, alteræ statim pariunt. Est hoc auium genus sua na- tura libidinosum, vt leui egeat motu cum turget, citoq; secernat, vt in ijs quæ non coierint, subuētanea consistant: in ijs quæ coierint, oua breui augeantur & perficiantur, Aristot. & ex eo Athenæus. Aristo- teles dicit perdicem foeminam, ὅταν καὶ νῶπα (forte καὶ ἄνεμον. nam Aristoteles habet ὅταν καὶ πνευοῦται τῷ ἄρρενος) γένηται τῷ ἄρρενος, ἐγκύμονα γίνεσθαι φύσιν πρὶν ἄρρηται, Ælian. Si cōtra mares steterint foeminæ, aura ab his flante prægnantes fiunt, Plin. odore, Solinus. Perdices, vt Archelaus scribit, voce maris au- dita concipiunt, Varro. Mares quoq; non solum visis foeminis, sed etiā voce earum audita, genituram fundunt, Eustathius. Quod Auicenna dicit perdicem foeminam concipere ex vento flante à mare, & voce maris, & commisceri eos per linguas in coitu, nec Aristoteles dixit, neq; verum est. sed potius hæc tria (ventus à mare, vox & lingua exerta) libidinem ante coitum excitant: & postea coeunt sicut gallus & gallina: vt sæpissimè in Germania visum est, & nos quoq; in domesticis perdicibus obseruauimus, Albert. Et alibi, Perdices & alias quasdam aues quidam falsò concipere autumant sine coitu. libidinem quidem sentientes ad se inuicem conuertuntur, & confricando mares ad coeundum excitant, sicut & columbæ, coeunt enim & semen inferius sicut aliæ aues recipiunt: & coitus tempore foetent. Hiantes exerta lingua per id tempus æstuant, concipiuntq; superuolantium afflatu, sæpe voce tantum audita masculi, Plin. Ore hiante exertaq; lingua & mares & foeminæ coeunt, Aristot. Libidinis tempore hi- antes volant, linguaq; exerta in vtroq; sexu, Athenæus ex Alexandro Myndio.

¶ **Nidus.** Nidificant humi mares & foeminæ, singuli locum sibi peculiarem parantes, (οἱ ἄρρενες *De nidu-* καὶ αἱ θήλειαι, διεκόμενοι ἕκαστον [forte διεκόμενοι ἕκαστοι] οἶκον,) Athenæus ex Alexandro Myndio. Bina ouo- *landi ra-* rum receptacula faciunt perdices: in altero foemina incubat, in altero mas: excluditq; sua vterq; & edu- *tione.* cat, Aristot. Perdices spina & frutice sic muniunt receptaculum. (receptus suos, Solinus,) vt contra fe- ras abunde vallentur, Plin. Perdix in condensis spinarum nidificat, Albertus. *Nec facit in ramis alto-* que cacumine nidos *Propter humum volitat, ponitque in sepibus oua,* Ouidius. Septem diebus nidum con- texit, Ælian. Perdices cum sunt vicinæ ad pariendum, aream (ἀλων, Aristoteles vocat κοίτην ἐν λείῳ) molliter puluere substernunt, atq; fruticibus & furculis circumspiciunt. Contextus areæ cauus est, & ad incubandum accommodatus. cum enim puluerem infixerunt, & molle quiddam velut cubile effecerunt, in idipsum ingrediuntur: post sese desuper fruticum inuolucris occultantes, contra auium rapacitatem, hominumq; insidias in multa pace incubant, Ælian. Et rursus, Incubantes locum frutici- bus & aliter ita muniūt, vt & ipsæ lateant, & rorem ac imbrem humoremq; omnē auertant. oua enim

humefacta sterilefcunt, nifi mox à parente iterum concalfiant. Perdix non nido, fed in condenso frute-
to parit, minus enim volat, Aristot. *Vide fuprà in Coturnice C.*

De partu. ¶ Perdices in pariendo dies feptem confumunt, Ælianus. Oua plurima pariunt, Plinius & Ari-
stot. Pariunt oua non pauciora quàm decem, fed fæpius fedecim, (quindecim & fedecim, Athenæus,) Aristot. Α' θρόα καὶ πεντεκαίδεκα ὡς ἀποτίκτεi πέριξ, Ælianus. Perdix bis anno parit, quindecim aut
quatuordecim oua, vno partu octona, & altero totidem aut paulò minus, Albertus. Cum quidam duas
perdices in Anaphen inuexiffet, tanta perdicum vis enata eft, vt incolæ de infula relinquenda pericli-
tarentur, Athenæus. Perdicũ oua candida funt, Aristot. & Plin. Pariunt & hypenemia interdũ, lidem.

*Incubitu & exclu-
fione.* ¶ Incubitus & exclusio. Refouent fuos pullos fub fe ipfæ ducendo more gallinarum, & cour-
nices, & perdices. nec eodem in loco & pariunt, & incubant, ne quis locum percipiat longioris tempo-
ris mora, Aristot. Incubat perdix & educat pullos ficut gallina, Athenæus ex Aristotele. Ouis ftragu-
lum molli puluere contumulant, nec in quo loco peperere: neue cui frequentior conuerfatio fit fufpe-
cta, transferunt aliò, Plin. Clanculo reuertuntur, ne indicium loci conuerfatio frequens faciat. Ple-
runq; fœminæ transferunt partus, vt mares fallant, qui eos (eas) impatientius affligunt, fepiffime adulā-
tes, Solinus. Mares oua quæ compererint, peruoluunt, & frangunt præ fua falacitate, ne fœmina incu-
bet, quod ne accadat fœmina emolienſ, clanculum diffugiens parit. fed fit fæpius, vt præ turgore partu-
riendi quolibet loco ædat, & mare præfenti. verum vt oua feruentur, nunquam ex eo quo peperit loco
difcedit. & fi ab homine viſa, ita fe ab ouis aſtutè quemadmodum à pullis fubtrahit, labans ante hominis
pedes, dum dimoueat, (de qua aſtutia plura leges in D.) Aristoteles. Non vni loco oua committunt, fed
quaſi migrantes ea in alium locum important: in magno enim timore funt, ne quando deprehendan-
tur fi in eodem loco diu commorentur. Itaque alio loco nidificantes, rurfus pullos etiam nũc teneros

*Perdix a-
liena oua
fouere di-
citur.* ¶ Inuehunt, fouentq; & fuis alis tepefaciunt, pennisq; tanquam fasciolis quibuſdam inuoluunt: non eos
quidem lauant, fed puluere reſpergentes nitidos efficiunt, Ælian. ¶ Perdix aliena oua tanquam pro-
pria fouet. verũ mox cum pulli nati fuerint, ad proprios genitores reuertuntur, & quæ eos fouerat,
defertam relinquunt, Kiranid. Perdix incubauit oua quæ non peperit, parauit diuitias non iuſtè: in me-
dio dierum fuorum eas deferit, & in fine erit infipiens, Hieremias propheta. quem locum explanans
Hieronymus, Perdix (inquit) & aliena oua calefacit, fi furto propria amiſerit. fed quum creuerint in ni-
dis pulli, euolant, & ad parentes fuos redeunt, ementitum omittentes. Huic opinioni aſtipulatur etiam
Kimhi, niſi quod non addit alienæ perdicis oua eã fouere, fed ſimpliciter auiculæ alterius (quærendũ
an curuæ hoc potius conueniat: vel vtriq;) Perdix eſt auis aſtuta, quæ alterius perdicis oua diripēs, cor-
pore ſuo fouet: fed fraudis ſuæ fructum habere non poteſt, quia cum pullos fuos eduxerit, eos amittit.
Vbi enim voces illius audierint, quæ oua generauit, relictæ ea ad illam ſe naturali quodam munere & a-
more conferunt, quam veram ſibi matrem cognofcunt, Ambroſius & Albertus. Perdix ſiccum cere-
brum habet præ alijs auibus & ideo fit obliuiola, & amittit oua ſua, quæ per aliam perdicem fouentur.
Pulli autem quum genitricis vocem audierint, ad matrem reuertuntur, & illam quæ fouit relinquunt,
Incertus. Perdix oua perdit: fed eius mos eſt ouorum perditorum damna reſarcire, alterius matris oua
furripiendo, Obſcurus. Perdicum fœtus intra ouum etiam nunc circumplicatione teſtarum compre-

De pullis. henſi, à parentibus ſui exclusionem ex ouis minimè expectant, fed per ſe ipſi tanquam fores pulſantes,
oua elidunt, & iam foras eminentes ſeipſos impulſu ſuo impellunt, oui q; etiam nunc tegumento circũ-
ueſtiti, currunt, atque ex dimidiâ teſtæ parte, ſi adhuc tergo adhæreſcat, ſemet expellentes, velociffimè
ad cibi inquisitionem proſiliunt, ac poſtquam pedes extra oui teſtam poſuerunt, ſtatim curſu maximè
valent, vt anaticularum pulli, primum vt lucem aſpiciunt, continuo à partu natant, Ælianus. Aues
quæ volaces non ſunt, vt attagen, perdix & huiuſmodi, mox natæ ingredi poſſunt & plumis veſtiuntur,
Theophrast. apud Athenæum. & cibum per ſe capiunt. Perdix ſeptem diebus pullos enutrit, Ælian.

*De coitu
mixto cũ
alterius
generis
auibus.* ¶ Aues quædam ſalaciores generis diuerſi coeunt inter ſe, & ſobolem educunt, vt perdices &
gallinæ, Aristot. Et alibi, Ex perdice & gallinaceo primi fœtus communi generis vtriuſq; ſpecie gene-
rantur. fed tempore procedente diuerſi ex diuerſis prouenientes, demum forma fœminæ (id eſt primæ
genitricis ſuæ) inſtituti euadunt.

¶ Noctu conuerſis poſterioribus perdices ſedent, Author de nat. rerum. Tempore quo non co-
eunt caudas ad ſe inuicem conuertunt, & ſunt multi ſtercoris, Albertus.

¶ Quædam non pingueſcunt, vt lepus atq; perdix, Hermolaus. ¶ Perdices lauri folio annuum
faſtidium purgant, Plinius. ¶ Pro amuleto & custodia pullorum, perdix arundinis gramen (arundinis
bulbum, vel *φopβύ*: forte *φόβω*, id eſt iubam, Zoroaſtres) nido imponit, Ælian. Philes arundinis co-
mam à perdice contra faſcinum non nido imponi, fed edi ſcribit.

*De vitæ
longitu-
dine.* ¶ Vita. Perdicum vita ad fedecim annos durare exiſtimatur, Plin. Amplius quàm ad fedecim
annos, Aristot. hiſt. anim. 6. 4. quo in loco cum de columbaceo genere agat, ſuſpecta eſt dictio *πέριξες*.
& tradunt aliqui, vt Niphus annotauit, in verioribus codicibus legi *πέλειαι*. Perdix viuut annos quindecim:
fœmina etiam pluribus. nam in auium genere fœminæ maribus viuaciores ſunt, Athenæus ex Ari-
stot. Porro alibi apud Aristot. legimus huic aui vitam ad quinq; & viginti annos extendi, errore forſitã
exemplaris Græci aut ſcriptoris, vt Wottonus ſuſpicatur.

D.

In regione circa Trapezuntem, quæ Pontus olim dicebatur, vidi hominem ducentem secum *Historia* supra quatuor millia perdicum. Is iter faciebat per terram, perdices per aerem volabant: quas duce- *de quodā* bat ad quoddam castrum nomine Thanega, quod à Trapezunte distat trium dierum itinere. Hæ *qui ingen* perdices, cum duci ipsarum homini quiescere aut dormire libebat, omnes quiescebant circa eum tan- *tē perdicū* quam pulli gallinarum: & sic ducebat eas Trapezuntem vsque ad palatium imperatoris. Cum verò sic *multitu-* quiescebant circa eum, capiebat de ipsis quantum volebat numerum, reliquas ad locum in quo prius *dinem se-* erant reducebat, Odoricus de foro Iulij. *cum duce*

¶ Perdix cum in multis astuta sit, in hoc dicitur esse fatua, quod capire alicubi occultato, credat *bat.* se totam latere, & cum neminem videat, à nemine quoque videri, Obscurus. ¶ Dicitur ficci esse cerebri, & ob hoc obliuiosa, & nidi proprii obliuiscens. sed hoc falsum est, & non philosophicè dictum. memoria enim in sicco firmior est: & perdix ipsa ad nidum reuertens, ostendit se nidi sui meminisse, Albertus. ¶ De perdices docilitate ad enunciandum sermonem humanum scripsimus supra in C. ¶ Perdices aiunt & ciconias & palumbos vulneri accepto origanum imponentes ad sanitatem redire, Ælianus.

¶ Malitiosa astutaq; avis hæc est, Aristoteles. Perdices vafricia in prouerbum abiit. Quàm va- *De perdi-* frè quidem & sibi & pullis contra aucupum insidias prospiciat, iam referemus. Qua cura quidem & *cum astu-* astutia circa incubationem vtatur, dictum est in C. alio enim loco pariunt & incubant: & ne frequens *tia qua i-* conuersatio suspecta sit, oua aliò transferunt. sic & mares fallunt qui oua earum frangere solent. ¶ In *psæ cōtra* vniuersum dolosæ sunt: adeò vt pulli quoque accedentem aucupem decipere calleant, frondibus aut *aucupum* ramis aut alia materia se occultantes: qui dolus etiam polyporum est proximæ cuiusque petra, colo- *insidias,* rem simulantium, Oppianus. Perdices festucas pedibus arripiunt, & ita se supinas abijciunt, ijsq; te- *& se in* ctæ periculum declinant, Aristophanis Scholiastes. Pullos, quantisper fugitare per ætatem non licet, *pullos suos* assuefaciunt, vt quoties venator instet, supini sternant sese, gleba festucisve (*συρφετῶ*) corpori veluti *tuentur.* integumento superingestis. ipsæ venatorem aliò abducunt interim. circumagunt enim se, ac impedite volant, tantumq; non deficere cursu simulant, captarum hoc pacto speciem tantisper præbentes, dum procul à pullis hominem auellant, Plutarchus in libro Vtra animalium, &c. & in libro de amore in sobolem. Si ad nidum auceps cœperit accedere, procurrit ad pedes eius foeta, prægrauem aut delumbem sese simulans, subitoq; in procursu aut breui aliquo volatu cadit (tanquam) fracta aut ala aut pedibus: procurrit iterum iamiam prehensurum effugiens, spemq; frustrans, donec in diuersum abducatur à nidis. Eadem in pauore libera, ac materna vacans cura in sulco resupina gleba se terræ pedibus apprehensa operit, Plinius. Sed Solinus Plinij simia aliter posteriorem partem legit, vt ex verbis eius coniecto: Si quis hominum (inquit) vbi incubant propinquabit, egressæ matres venientibus sese sponte offerunt, & simulata debilitate vel pedum, vel alarum, quasi statim capi possint, gressus fingunt tardiores. hoc mendacio sollicitant obuios & eludunt, quoad prouentilongius à nidis auocentur. Nec in pullis studium segnius ad cauendum. cum enim visos se persentiscunt, resupinati glebularum pedibus attollunt, quarum obtectu tam callidè protegentur, vt lateant etiam deprehenfi, Hæcille. Perdix si ab homine visa est ita se ab ouis astute, quemadmodum à pullis subtrahit, labans ante hominis pedes dum dimoueat, Aristoteles. Cum ad nidum quis venando accesserit, prouoluit sese perdix ante pedes venantis, quasi iam possit capi, (*ὡς ἐπιληπτός ἐστι*) atque ita allicit ad se capiendam hominem, eoque dum pulli effugiant: tum ipsa auolat, & reuocat prolem, Idem & recitans ex eo Athenæus, Ælianus, & Aristophanis Scholiastes. Quod si Pisæ filius portas vult prodere infantibus, *πέρδιξ γενέσθω τῷ πατρὸς νεότητιον. Ὡς παρ' ἡμῖν ἔδεν ἀχρόν ἐστιν ἐκ περδικίσου*, Aristophanes in Auibus, id est, perdix, & versutus similiter vt pater, fiat. Decipere enim (vel fugere & exulare) nihil apud nos turpe est. Educit pullos in pascua, quod si hominem viderit, sibi id illis significat: qui confestim resupinos se collocant: adeò vt ne si palpitando quidem periclitèris, aduertat. Mox vbi venator quadam tenus est progressus, rursus pater sibilat. at illi euolant pro- *Εκ περδικί-* tinus. Hoc igitur est *ου*, Cælius ex Aristophanis Scholiaste. Idem Scholiastes, *Εκ περδικί-κισου* quid *σιν* (inquit) pro fugere vel exulare accipi potest, vt Pisæ filius tanquam exilio mulctatus traduca- *sit.* tur. nam perdices sua vaficie facillè ab aucupibus euadunt, sæpe se resupinantes & festucis integentes. *Εκ περδικίσου*, astu & dolo effugere, *ἀεθράναυ πάντως*, metaphora à perdicum ingenio sumpta, Suidas, Etymologus & Varinus. *Διαπερδικίσου, ἀεθαλῆσαι* (lego *διολιθῆναι* ex Apostolio) *ἀεθυγῆν*, Hesychius & Varinus. Erasmus in prouerbijs, *Εκ περδικίσου* (inquit) Græci prouerbiali metaphora vocant elabi ac suffugere: ab auibus quæ nonnunquam elabuntur è retibus seu laqueis. Chenalopex etiam, quam Angli *bergandrum* vocant, vt Turnerus scribit, dum teneri adhuc pulli sunt, si quis eos captare tentet, prouoluit sese ante pedes captantis, quasi iam capi possit, atque ita allicit ad se capiendam hominem, donec pulli effugiant, tum deinde reuocat prolem. Idem de vanello refertur.

¶ Perdices si ad hoc fuerint vt capiantur, similem sibi colore lapidem quarunt, & inibi supinos se componunt, Cælius.

De pugna perdicum ¶ Pugna. Perdicem venatorem dux syluestrium primus inuadit, pugnamq; obuiam conferit, &c. vide in *E.* hic enim de illa perdicum pugna potius scribimus, ad quam ab hominibus vtrunque committuntur. Homines qui perdices ad certamen alunt, cum eos ad pugnam inter se incitare volunt, suam cuique vxorem praesentem esse curant. hac enim machinationis commentatione perdices cum timiditas repellitur, & mala pugna vitatur. nam male pugnando victus nunquam in conspectum, nec ad amatam, nec ad coniugem audet venire, ac potius morte occumbit, quam commissam pugnam non summa contentione pugnata amica videat. quocirca ne quid à se turpe commissum illa videat, atque vt amicæ suæ probetur, omnes neruos contendit, *Ælianus*. Perdicibus vox est ante pugnam dum suos aduersarios prouocant, *Aristoteles* & *Plinius*. Perdices & coturnices pugnaciores fieri putant in cibum eorum additis adianti ramulis, *Plinius*. Palumbes & perdices bene inter se sentiant, *Ælianus*. Perdices damarum amose tenentur, *Gillius* ex *Æliano*. Et rursus, In damarum dorso perdices alas explicantes se refrigerant. Perdices amicæ & familiares sunt doreis, & propè pascuntur, & propè cubant. quare & capiuntur dorcis allectæ: & contra etiam dorci perdicibus alliciuntur, *Oppianus* libro secundo de venatione. *Gillius* dorcos vertit damas, malim capreas. Perdices mirifice ceruos amant, & pasci cum eis gestiunt: nec vsquam discedere volunt, sed comitantur, & vnà currunt, & dorsis insidentes pilos eorum vellicant. quare etiam facile capiuntur ab aucupe, qui cerui imaginem eis ostenderit, *Oppianus* de aucupio 1. 9. ¶ Perdici hostis testudo est, *Ælianus* & *Philes*. ¶ Parui illi homunculi qui cum gruibus belligerantur, perdicibus inequitant, (*περδιξιν ὀχλήμασι χερσίν ταις*) vt *Basilis* scribit: *Meneclès* verò tam cum perdicibus quam cum gruibus eis pugnam esse, *Athenæus* & *Ælianus*.

E.

De perdicibus saginantis. Perdices neque propter fecunditatem, neque propter suauitatem saginantur, sed sic pascendo fiunt pingues, *Varro* de re rustica, si rectè legitur. De perdicibus nutriendis & saginandis, leges in *Phasiano E.* & in *Turdo*. ¶ De pugna perdicum qua inter se cicures committuntur, scriptum est in *D.*

De earum aucupio. ¶ Aucupium. Vsque adeo perdices copia libidinis gaudent, vt in aucupantes corruant, & saepenumero capitibus eorum residant, *Aristoteles*. Quam vafre perdices aduersus aucupum insidias & ipsæ sese & pullos tueantur, dictum est abundè in *D.* Ex perdicibus qui vocis contentione & cantu valent, & linguæ facultati confidunt, quiq; pugnaces & ad certamen habiles sunt, se minimè dignos credunt, qui ad extruendas mensas capiantur: vnde fit, quia minus contra venatores de sua libertate depugnent, vt comprehendantur, sibi praesidentes quod à cæde studiosè ad cantus & certamina seruabuntur. Reliqui autem perdices, & potissimum qui nuncupantur *Cirrhæi*, sibi conscij, quod nec ad certamina valent, neque pulchrè cantare sciunt, qui si capiantur, erunt his prandium qui ceperint. itaque naturali quadam machinationis commentatione seipso macie conficiunt: nimirum cum ab omni alia esca, quæ ad pinguetudinem eos perducere queat, se sua sponte abstinere, tum vt ne idonei sint ad hominum mensas, cupidè alijs vescuntur: cuius rei experientes, his praeteritis, aliò venationem conuertunt. Qui verò hoc ipsum ignorant, eos si facultas sit capiunt. quicumque autem ipsos captos decoxerit, eorumq; insuauis carnes expertus fuerit, se iam & tempus & operam cognoscit in his venandis perdidisse, *Ælianus*. Capiuntur perdices pugnacitate libidinis, contra aucupis indicem exeunte in prælium duce totius gregis. Capto eo procedit alter, ac subinde singuli. Rursus circa conceptum foeminæ capiuntur, contra aucupum (aliàs *aucupem*) foeminam exeuntes, (aliàs foemina exeunte,) vt rixando abigant eam (aliàs *abigat eum*.) neque in animali alio par opus libidinis, *Plinius*. Perdicem venatorem dux syluestrium primus inuadit, pugnamq; obuiam conferit, quo capto compage (*ἐν τῷς πηλῶς*) alter occurrit, tum alius, atque ita singulis dimicatur, si mas sit, qui venatur. Sed si foemina est, quæ venatur & canit, vbi dux ad eius vocem occurrerit, cæteræ vniuersæ eum inuadunt, feriunt, fugant ab ea foemina, invidentes quod non sibi, sed illi accesserit. hic tacitus ob eam rem saepe accedit, ne voce percepta oppugnetur. nonnunquam marem ad eum efficere, vt foemina obmutescat, ne re cognita pugnare cum cæteris maribus cogatur, periti referunt, *Aristoteles*: cuius verba Græca, *Τὸν ἄρρενα προσιόντα φασὶ τὴν θήλειαν καὶ αἰσινάζειν*, duobus modis accipi possunt, vt vel mas foeminam filere faciat, vel foemina marem. posteriorem sensum *Athenæus* sequitur, qui hæc verba tanquam *Alexandri Myndij* recitat: *Εἰς ὅτε ἡ θήλεια τὸν ἄρρενα προσιόντα κατὰ σινάζει*. priorem *Gaza* interpres, cui & ipse assentior. foemina enim est, ἡ θηρεύουσα καὶ ἄδουσα, secundum *Aristotelem*. Producitur perdix venator in capturam, ad illiciendos feros, & ante retia (*τῇ πάγῃ*) propositus, cantum addit eos laceffentem ad pugnam, eisdemq; vt ex insidijs in laqueos inferat incitantem, contra cantans. syluestrium dux suum gregem præcurrens, obuiam procedit, cum hoc luctaturus. cicur autem per malitiam semper insidias instruens, pedem refert, se timere simulans: alter verò spe atque animo inflatus, simul & sibi iam victoriam spondens, impetum facit, sed mox captius compage tenetur. Quod si venator perdix, qui ad illecebras venatorio instrumento assidet, mas sit, cæteri gregales ei ipsi captiuo opem ferre conantur: sin qui positus est in insidijs foemina est, captiuum ipsum omnes feriunt, vt qui libidine incensus, in seruitutem ceciderit, *Ælianus* interprete *Gillio*. cuius verba Græca posterius sic

rius sic sonant : Καὶ ἐὰν μὴ ἢ ἄρ' ἔτι ὁ τοῖς θηράτοσι παλαιῶν, περιπατῶν ὅτι περὶ οἱ συνόμοι τῶ ἐα-
 λωκόπ, &c. (id est, vt ego interpretor: *Quod si perdix venator mas fuerit, tum (fero perdici) capto cete-
 ri gregales auxiliari conantur. sin fœmina venatrix fuerit, perdicem captum omnes ferunt, alius aliunde. Si
 pugnans (ὁ παλαίων, malim παλεύων, id est perdix allecatrix & venatrix) sit fœmina, ne mas inci-
 dat, fœminæ quæ sunt extrâ, illum ex casu in compagem propinquo seruant, suo cantu tanquam a-
 matorio quodam retractum, Idem. Perdices sibi insidiantur, etsi afferunt illos ad syluam qui eos ha-
 bent, vocem emittunt absconsi, sicque veniunt cæteri, ac in retia præcipitantur, plusque pedibus quàm
 pennis fugiunt aucupantes, Cælius. Aucupes fœminam includunt in cauea quæ maculas habet, per
 quas à mare fero conspicitur: & habet receptaculum in quod potest intrare in vna parte: mas igitur
 ferus ad eam ingressus capitur, & aliquando plures intrant. duce quidem capto cæteri sequi solent,
 Albertus.*

¶ Aues gregariæ gregatim etiam capiuntur, Cardanus. Perdices capiuntur retibus, aut instru-
 mento aucupatorio quod *πηλιδας* vocant, (Aristoteles *πηλιδας* nominat, Gaza compagem. videtur la-
 queorum vel tendicularum genus esse. nam Ælianus *παγίω* dixit:) aut voce perdicis, aut prouocatæ ad
 pugnam, aut ceruina pelle. Vehementer enim ceruos amant, & pelle decipiuntur hoc modo. Si quis
 pellem cerui indutus cornua capiti imponat, & furtim accedat, illæ verum ceruum esse ratæ, suspiciunt,
 coluntq; eum: & accedente gaudent adeò, vt discedere ab eo nolint, ac si familiarem aliquem & coæ-
 taneum adolescentem à longa peregrinatione reuersum viderent. Hac beneuolentia & amore nihil
 quàm laqueos aut plumbata retia lucrantur, ac vt pro ceruo venatorem detecta fraude aspiciant, Op-
 pianus. Vt ceruis, ita etiam dorcis (capreis) gaudent, eorumq; imagine allecæ capiuntur, vt in *D. retu-
 li* ex Oppiano. Fictis equis quidam perdices illaqueant, Gybertus Longolius. Robertus Stephanus in
 Appendice dictionarij Gallicolatini bouis imaginem ex linteis fieri scribit, quæ ab aucupe gestetur, ita
 vt post imaginem lateat: & sic decipi perdices. Et rursus, Quidam (inquit) ad aucupium perdicum (*a la
 tonnelle, ou tomberel* Galli vocant) vtuntur vaccæ effigie è ligno, aut equi coloribus additis, & ita effigiem
 ceu animal viuum paulatim admovent, donec perdices tendiculis ante effigiem dispositis implicen-
 tur. Perdices citò venaberis, si farinam illis vino exceptam obieceris, Anatolius. Perdices (Starnæ) ir-
 retiendi modos duos Crescentienſis præscribit libro decimo, capite decimo octauo. & rursus alium ca-
 pite 24. Quomodo laqueis è pilis caudæ equinæ capiantur, ex eodem scripsi in Coturnice *E.* Supra e-
 tiam in Gallinagine *E.* modum perdices noctu ad ignem capiendi reperies. Perdices, coturnices &
 passerès, quàm sint libidinosæ aues, & quomodo libidinis tempore speculo proposito capiantur, recita-
 uimus in Coturnice *C.* Accipitres & falcones capiunt perdices, Crescentienſis. Accipiter mas perdi-
 ces capit, Tardius. Sunt qui nisorum etiam genus, quorū pectus maculis rubris insignitur (rote *Sper-
 ber*) ad perdicum capturam laudant. De perdicothera vel perdicario accipitre leges in capite de accipi-
 tribus diuersis. Canes sagaces è longinquo persentiscunt feras, perdices & lepores, aduerso vento eo-
 rum odorem captantes. Equidem ipse sæpe admiratus sum perdicarios & campeſtres canes, quum cur-
 su præcipiti in longum contendere spatium eos cernerem, non aliter atque si obiectam prædam ocu-
 lis sequerentur, quoad viderem emicantes inde & euolantes perdices quò illi contenderant, Budæus.
 Quomodo vtendum sit accipitre & cane aduersus perdices, pluribus ex Demetrio Constantinopolita-
 no scripsi in Accipitre *E.*

¶ Propter perdicum & phasianorum aucupium principes aliquando facinorosos quosdam &
 ob alia scelera mortem commeritos se suspendere fingunt, & harum volucrum pennis circumdari iu-
 bent, vt ita rusticos ab earum aucupio deterreant, Ant. Brasauolus.

¶ Quum Astypalensis quidam duas perdices inuexisset in Anaphen, tanta perdicum vis in Ana-
 phe nata est, vt incolæ de Insula relinquenda periclitarentur, Athenæus & Eustathius. Samij cum in
 Sybarin nauigassent, & Sirîtin regionem occupassent, perdicum euolantium strepitu deterriti fuge-
 runt, & in naues regressi aliò se contulerunt, Hegesander apud Athenæum.

¶ Scribit Æl. Lampridius Heliogabalum non facile cubuisse in culcitris seu accubitis, nisi quæ
 leporinum pilum haberent, aut perdicum plumas subalares.

F.

Ponitur Ansonijs auis hæc rarissima mensis: Hanc in lautorum mandere sæpe soles, Martialis de perdi-
 ce. Homines circagulam exercitati in perdicibus alas præcipuè laudant. Perdici pectus cum supe-
 rioribus perquam sapidum est, inferior pars non æquè, Isidorus. ¶ Perdices Cirrhæi (circa Cirrham) *De usu
perdicum
in cibis.*
 carnem minimè esculentam habent propter pabulum, Athenæus. Perdices aliæ quæruntur cantibus,
 aliæ certamini: quæ verò vocantur Cirrhæi, sibi quodammodo conscij, nulli virtuti se esse idoneos,
 degustatis allijs de industria marcescunt, vt ab aucupè ne quidem cibo dignentur (propter maciem &
 odoris virus,) Volaterranus ex Æliano.

¶ Perdices veteres debent vt minimum per diem naturalem adseruari (suspensi) antequam præ-
 parentur ad cibum, Arnold. Villanou. Recens quidem maclatas non esse edendas Galenus etiam scri-
 bit in libro de attenuante victu. Post diem vnum aut alterum comedi debet. sic enim amittit quod du-
 rum est, Symeon Sethi. Hyeme magis conuenit in cibo si prouectior ætate fuerit, Arnoldus. Obser-
*De appa-
ratu earū-
dem.*

uandum est in omni carne assanda, & peculiariter in perdicebus, ne nimium siccentur & torreantur, Idem. Phasiani eduntur vt plurimum assi, & aliquando elixi, aspersi aromatibus temperatis: & similiter perdices, Nicolaus Massa. Præstare mihi videtur vt perdices elixentur potius quam vt communiter sit assentur, vt ex humiditate aquæ siccitas earum non nihil temperetur, nisi corpora sumentium humida fuerint. Eligi autem debent iuuenes & pingues, (atqui Plinius perdicem pinguescere negat,) Antonius Gazius. ¶ In perdice & attagena & turture, ex Apicio. In elixis. Piper, ligusticum, apij semen, mentham, myrrham & baccas, (fortè myrti baccas) vel vuam passam: mel, vinum, acetum, liquamen & oleum: vtêris frigido. Perdicem cum pluma sua elixabis, & coctura madefactam depilabis perdicem. concisa perdix potest ex iure coqui dum indurescat, si iterum ferbuerit, elixa condiri debet. Aliter in perdice & attagena, & in turture. Piper, ligusticum, mentham, rutæ semen: liquamen, merum & oleum calefacies, Hæc Apicius.

¶ Perdicem assabis. elixa etiam cum pipere & salua non insuauis videbitur, Platina. Patina Castellonica in perdices: Perdicis assæ ac propè (probè) coctæ alas & pulpam circunquaq; abscindes, indesq; in locum modicum salis, aromatum, caryophyllorum contusorum. Succus citri aut malarantij. quò melius simul hæreant, misceri his debet. Inuoluatur tamen citò necesse est, ac calida deuoretur oportet. Edulium cum pectore perdicis ab eodem describitur 7. 49. Ex perdice ius consumptum quomodo paretur, in Capo leges. ¶ Artocreas de perdice: Impone perdicti lardum minutatim incisum, & insperge zinziber tritum cum caryophyllis, Coquus Gallicus. ¶ Perdix minor in cibo minus laudatur maiore. huius enim carnes albicant, illius subfusæ sunt.

Qualis
sint ali-
menti.

¶ Galenus in libro de cibis boni & mali succi, cibarijs laudatis, & neq; tenuem neq; crassum succum gignentibus, perdices adnumerat. Idem has aues coctu faciles esse, & sanguinem generare laudatissimum scribit lib. 3. de alim. facultatib. Boni succi esse, præsertim iuuenes, in libro de remedijs paratu fac. Montanas edendas in victu attenuante, in libro de vict. atten. Conuenire eas stomachicis, lib. 8. de compos. sec. loc. siccis, sexto de sanitate tuenda, & septimo Methodi med. calidis & siccis, octauo Methodi. Idem alicubi lupum piscem perdicti comparat. Sanguinem tenuem gignit, & si sanguinem crassum cōtingat, extenuat, & præsertim alæ, quæ reliquo huius volucris corpore facilius sunt concoctionis. Pro sunt verò otiosis in exercitatisq; , ac ijs qui imbecilliores sunt & inualidi, & qui tenuioris diætæ esse dicuntur, quiq; humido sunt stomacho, Symeon Sethi. Ex volucrum genere gallinæ atiles omnibus præstant, Aetius in cura colici affectus phlegmatici.

¶ Ventrem sistit perdicum caro, Symeon Sethi, Rasis & alij: propter siccitatem suam, Isaac. siue assa, siue elixa, Auerrois. Auicenna idem de cubugi, hoc est perdice maiore scribit. R. Moses de statna. Aues autem quæ siccis temperamenti sunt, non debent edi nisi atiles & saginatae fuerint, vt turtures & perdices, Isaac. Caro pullorum perdicis leuis est, vt caro coturnicis, Rasis. Caro perdicis masculi tenuior (leuior) est carne aliarum auium, & citius concoquitur, Idem. Et rursus, Caro perdicis maris calida est & humida, inflat, Venerem promouet, obefat, calfacit, & sanguinem multum auget. conuenit conualescentibus quorum corpus refrigeratum & imminutum fuerit. Auicenna de cubugi, id est maiore perdice eadem ferè scribit. Auium laudatissimæ perdices declinant parum ad frigiditatem & siccitatem: & similes sunt gallinis deserti, Auerrois. Rasis quoque eas frigidas & siccas esse alicubi scribit, cum alibi perdicem marem calidum & humidum faciat, vt citat Antonius Gazius. Multum nutriunt perdices. humiditatem stomachi exsiccant, & putredinem arcent, maximè si cum succo pomorum dulcium coquantur. Retinent (astringunt) & roborant virtutem. Ius etiam earum temperatum est, bonique odoris & saporis, Rasis. Starnæ caro in auium genere leuissima est, & victui subtili conueniens. deinde caro coturnicis (vulgò Italis dictæ, id est perdicis maioris:) quæ parum excrementi relinquit, nec admodum calida est, & probiorem quam gallinæ sanguinem gignit, & genituram auget. perdicis verò caro crassior est, & ventrem constringit, Idem Rasis vt citat Antonius Gazius, quasi tres diuersæ aues sint, perdix minor, & coturnix Italarum, id est perdix maior, & perdix simpliciter. ¶ Starnæ, id est perdices minores, naturæ sunt temperatæ, sed ad caliditatem declinant. pingues ex eis humide sunt. conueniunt conualescentibus. ventriculo frigido nocent. noxa earum emendatur si præparentur cum fermento. sanguinem temperatum generant, & hominibus temperatis conueniunt, Elluchasem. Et rursus, Sarnæ phasianis natura proximæ sunt. Quod ad temperamentum & subtilitatem, primo loco starnæ habentur: deinde phasiani, tertio perdices (maiores) propter vim exiccandi earum. (in quibus verbis ego primum locum accipio de ijs quæ minus talia fuerint, vt aliquid primo gradu calidum dicimus.) His cibis sani vt non debent, & maximè qui exercentur. Coturnices eiusdem temperamenti sunt cuius perdices, sed paulò siccioris. probè nutriunt, Nicolaus Massa coturnices quales interpretans. ego hæc non de qualeis, sed de coturnicibus Italarum verè dici asseruerim. Perdix nutrimentum mediocre, sed aliquatenus subtile præbet, teste Isaac: cuius hæc sunt verba, Inter aues starna subtilior est, ac pulli perdicum & pulli gallinacei. deinde perdix, phasianus, & gallina. Et in Vniuersalibus, Starnæ (inquit) & perdicis pulli sunt subtiles in tertio gradu subtilitatis, Hæc ille vt citat Antonius Gazius. Phasiani caro magis nutrit quam perdix, minus tamen imbecilles particulas roborat. caro enim phasiani media est inter perdicem & pullam gallinaceam, (inter perdicem & capum,

& capum, Platina) Brudus Lusitanus. Inter aues perdicis caro parum recrementi, nutrimenti multum in se habet, cerebri vim & genituram auget, Platina. Carnes temperamento proximæ, vt starni (starnæ) pulli, citò concoquuntur, & faciliè venas penetrant, ac sanguinem generant laudabilem, omniq; ætati & temperamento congruunt: sed quoniam citò dissoluuntur particulas corporis parum corroborant: quare ad tuendam sanitatem potius quàm vires augendas faciunt, Isaac. Sani perdicibus & huiusmodi (delicijs) vesci non debent, vt superueniente morbo habeant aliquid quod vltra consuetudinem comedant, Mich. Sauonarola. ¶ Pulli perdicum quia solum autumnno reperiuntur, eo tempore ad cibum magis congruere dicendi sunt, Arnoldus Villanou. ¶ Iure perdicum stomachus recreatur, Plin. *Vide in G.* ¶ Aretæus inter cibos elephantiacorum perdices omnes laudat.

¶ Heliogabalus exhibuit palatinis ingentes dapes extis illorum refertas, & perdicum ouis, Lampridius. Oua, præsertim vitelli, valde roborant cor: nempe ex gallina, perdice, phasiano, starna. sunt enim naturæ temperatæ, & velociter in sanguinem conuertuntur, & parum excrementi relinquunt: & eorū appa sanguinem subtilem clarumq; generant: hoc est conformem sanguini quo nutritur cor, Auicenna in *ratio* libro de medicinis cordialibus. Oua gallinæ & perdicis sperma augmentant, & ad coitum incidunt, Rasis. Auicen. in capite de ouis, oua *alchabegi* & *altheingi* (id est vtriusq; perdicis) comparat ouis gallinaceis. Oua perdicum sunt subtiliora ouis gallinarum, & minoris nutrimenti. Probè autem apparabuntur, si elixentur in aqua bulliente cum sale & aceto, ita vt superficies aquæ æquetur extremæ superfici ei ouorum. Nec minus laudatur modus præparationis cum oleo, muri (garo) & modico vino, in vase operto & suspenso in caldario continente aquam calidam. Frixæ in oleo, mala sunt. gignunt enim calculos, & fastidium mouent, & colicam. in aqua verò cocta, meliora sunt, Elluchasem.

G.

Perdix cocta cum malis cydonijs & esitata, iusq; potum cum vino styptico, celiacos & stomachi- *Remedia* cos sanat, Kiranid. Medici quidam pulpas caponum aut perdicum medicamentis quibusdam miscent *ex perdi-* ad restaurandas deiectas ægrorum vires, quod nullus ferè eruditorum probat. ¶ Iure perdicum sto- *ce,* machus recreatur, Plin. Ad iecoris dolorem ius perdicis sumitur, Seren. Ileo resistit ius perdicum, Plin. *Ex iure,* item regio morbo, vt quidam citant ex eodem. Perdicis medulla si cum vino hauriatur ictericos sanat, Symeon Sethi. ¶ Perdicum, columbarum, turturum, palumbium sanguis, oculis cruore suffusis exi- *Sanguine,* miè prodest, Plin. *Vide* plura in Columba G. inter remedia ex sanguine columbino. Earundem auium *Cerebro,* sanguis nyctalopas sanat, Plin. Visum acuiens pulchrum, mirificum admodum. Perdicis iunioris san- *Ventricu-* guinem cum melle ex equo subactum illine, Myrepsus. ¶ Cerebrum perdicis è vini cyathis tribus po- *lo,* tum, morbo resistit regio, Plinius, Sextus & Constantinus. ¶ Ventriculus perdicum per se contritus, *Iecore,* ex vino nigro resistit ileo, Plin. ¶ Perdicis iecur aridum tritumq; potum, comitali morbo laboran- *Felle.* tibus confert, Hali & Symeon Sethi.

¶ Si singulis mensibus felle perdicum tempora perungantur, memoriam facit, Symeon Sethi.

¶ Fel inter aues præstantissimum perdicis, aquilæ & gallinæ albæ, Dioscor. Gallinarum & perdicum fella, ad medicinæ vsum præstant, Galen. præcipuè ad remedia aduersus hebetudinem visus, & incipientes suffusiones. Fel perdicis recipitur in compositiones quasdā ad omnem visus hebetudinem, & cicatrices & incipientes suffusiones, apud Galenum de compos. sec. loc. 4. 7. & apud Aetium 7. 111. Compositioni cuidam Asclepiadæ exacuenti visum & ad glaucedinem apud Galen. de comp. sec. loc. miscetur fel perdicis sylvestris, (id est non atrilis,) sed aliàs legitur *succi herbe perdicij.* Fel perdicum suffusionibus oculorum à principio valde prodest. facit & ad ipsorum hebetudinem, Sym. Sethi. Fel perdicum cum mellis equo pondere ad claritatem oculorum laudatur, Plin. vt quidam citat, & placet, quam apud ipsum Plinium ita refertur, ac si contusis oculis medeatur, & sic Wottonus quoq; recitat. Perd. fel cum æquali melle Attico caliginem tollit, si oculis assiduè infundatur, Marcel. Ad albugines sæpe comprobatum remedium: Perdicis masculi felle ex melle illinito, Galen. Euporist. 3. 14. Fel perd. cum melle & opobalsamo & succo marathri visum acuit, Kiranid. Ad caliginem, incipientem suffusionem & leucomata, (glaucomata, Marcellus:) Hæc est compositio vera, vehemens, quod frequentius ipsi experti sumus. Perdicis fellis vesicula quicquid habuerit, ad hæc commiscens opobalsamum cyatho vno, cyprum Sydoniæ (cyperi Sidonij, Marcel.) cyatho dimidio, in se commixtum contere diligenter, (ad summam leuitatem, Marcel.) & reponere in pyxide stannea siue argentea, (plumbea, Marcel.) & inde inunges, miraberis. Et licet quòd prorsus non videat, sed tamen si pupillam integram habet, sine difficultate curabitur. Hoc nos ipsi frequenter tentauimus, Sextus. Eadem descriptio apud Constantinum Africanum legitur, sed deprauatior. ¶ Ad difficilem auditum & surditatem, perdicis fel calidum instillato, Nicol. Myrepsus.

¶ Ad apoplexiæ periculum cauendum, remedium inuenio traditum in libro quodam manuscripto Germanicè, si fiat suffitus è cumini sylvestri genere, quod consolidam regiam vocant, pennis *Pennis.* perdicis, & thure albo. Sunt qui aduersus vteri strangulationem crematas perdicum pennas in linteo- lo ad olfaciendum porrigant.

¶ Oua perd. soluta cum melle, visum acuiunt, partum quoq; accelerant, Kiranides. In vase æreo *Ouis.* decocta cum melle, vlceribus oculorum & glaucomatis medentur, Plin. Oua perd. in cibo sumpta, Ve-

nerem incitant. sunt autem amatorius potus, Kiranides. Aetius etiam eis qui re Venerea uti non possunt, inter cetera ut perdicum ouis vescantur cōsultat. Oua perdicum si sorbeantur, foecunditatem facere putant, & lactis copiam, Plinius. Cum adipē anterino soluta mammisq; nutricum inuncta, copiam lactis educunt, Kiranid. Ut castigentur (constringantur) papillæ: Aut ouum illitum tulerit quod garrula perdix, Seren. 20. Ouorum perd. putaminum cinis, cadmiæ mixtus & ceræ, stantes mammas seruat, Plin. & Kiranid. Putant & ter circumductas ouo perdicis mammas non inclinari, Plin.

H.

Etymologia perdis.

a. Perdix & masc. genere dici potest. Varro Admirandis, Perdicas Bœotios, Nonius. Perdix dicta est à sono vocis, Albertus. ¶ Πέρδιξ ὡς τὸ πέρδιξ αἰδίν, ἢ ὡς τὸ πέρδιξ ἀπὸ τὸ πέρδιξ εἰς τὸ πέρδιξ ὡς διωκόμενος καὶ φεύγων. ἢ ὡς τὸ πέρδιξ, ὃ σημαίνει τὸ χαμῶ, τίς γὰρ. χαμῶ πετὲς γὰρ τὸ ζῶον, καὶ μὴ σφόδρα εἰς ὑψὸς ἀνέρχεται, μὴ δὲ πέρδιξ αἰδίν, ἐν ἀέρι διωκόμενος, Etymologus & Varinus. O' πέρδιξ masculino genere, frequens est apud probatos authores. Aliqui corripunt iōta in casibus obliquis, ut Archilochus, Πέρδιξσαν ὥς τε πέρδιξ: ut ὄρνιθα, χρίνιθα. Attici plerumque producunt, ut Sophocles, Ὀρνίθος ἢ λθ' ἐπώνυμος πέρδικος ἐν Κλεινοῖς Ἀθλασίων πάροις. & Pherecrates, Εἴσιον ἄκων δ' εὖρο πέρδικος πέσπον. & Phrynichus, Τὸν Κλεόμωρον τὸν τετὶ Πέρδικος ὕψιν, Athenæus. Perdix à voce per onomatopœiam χαῖα (χακχαῖα potius) etiam & χακχαῖος dicitur, ut Varinus habet. Vocantur perdices à nonnullis χακχαῖοι: ut ab Alcman sic dicente: Εἴ πῃ γε δὲ χακχαῖος Ἀλκιμῶν, εὐρέτε γλωσσάμενοι (forte γλωσσόκομοι) χακχαῖοι δὲ ὄνομα συνθέμενος, σαφὲς ἐμφανὲς ὅτι ὡς τὸ πέρδιξ τῆς περδίκων αἰδίν ἐμάθηται, Athenæus. Carthago etiam aliquando χακχαῖη dicta est, Eustathius in Dionysium. Πῆλιξ, perdix apud Creteneses, Hesych. & Varin. Σισίλαρος, perdix Pergæis, Idem. Κήπιδος σκέλος, τὸ πέρδικος, Hesych. & Varin.

Synonyma.

χαῖα (χακχαῖα potius) etiam & χακχαῖος dicitur, ut Varinus habet. Vocantur perdices à nonnullis χακχαῖοι: ut ab Alcman sic dicente: Εἴ πῃ γε δὲ χακχαῖος Ἀλκιμῶν, εὐρέτε γλωσσάμενοι (forte γλωσσόκομοι) χακχαῖοι δὲ ὄνομα συνθέμενος, σαφὲς ἐμφανὲς ὅτι ὡς τὸ πέρδιξ τῆς περδίκων αἰδίν ἐμάθηται, Athenæus. Carthago etiam aliquando χακχαῖη dicta est, Eustathius in Dionysium. Πῆλιξ, perdix apud Creteneses, Hesych. & Varin. Σισίλαρος, perdix Pergæis, Idem. Κήπιδος σκέλος, τὸ πέρδικος, Hesych. & Varin.

Epitheta.

¶ Epitheta. Garrula perdix, Serenus. Aprica, Idem. Picta, cacabans, apud Textorem. Sodomitica, Grapaldo. ¶ Πέρδικες ἴεροί, πυράδες, ἀολόδειροι, Oppianus.

Atticoperdix.

¶ Athenæus (lib. 3.) Aristomenem Atheniensem, Adriani libertum, dici à patrono solitum (scribit) Atticoperdica, quum esset comœdiæ veteris histrio, Cælius. ¶ Πέρδικιον pro perdice parua dixerunt Menippus Cynicus, Anaxandrides & Antiphanes, apud Athenæum. Πέρδικιδεῖς, pulli perdicum, Eustathius. a recto singulari περδικίδης, Varinus in Λαγῶς. forma est patronymica. Πέρδικειος (Πέρδικιον) χάρα, καὶ περδικειος πῶς, Suidas. Perdicotheras, Πέρδικοθήρας, accipiter perdicarius. Οἰκίσκος περδικικός nominatur apud Aristophanem, & περδικόσφοειον apud Hyperidem, Pollux.

Deriuata.

¶ Helxinen aliqui perdicium vocant, quoniam perdices ea præcipuè vescantur, Plinius. Et alibi, Perdicium & alię gentes quàm Ægyptij edunt. nomen dedit auis, id maximè eruens. crassas plurimasq; habet radices, Plinius. Herbaceorum pleraq; radices habent grâdes & carnosas, ut spalax, crocum, perdicium, sic dictum quod perdices se ad id volutent, Theophrastus historiæ plant. l. ii. Apud Apuleium perdicalis inter helxinæ nomenclaturas est. ¶ Perdicitin siue *perdiciatin* lapidem ad omnes duritias pollentem, requiri inuenio in compositionem illam quę pamplethes & diacinnabareos vocatur ab Ægineta Paulo, (lib. 7.) Hermolaus in Corollario. In tractu Hildesheimio quā itur versus occasum à fossa moeniorum urbis septentriones spectante, reperitur lapis qui exprimit strijs & colore perdicum pennas quas in pectore habent, Georg. Agricola.

Perdiciū herba.

¶ Helxinen aliqui perdicium vocant, quoniam perdices ea præcipuè vescantur, Plinius. Et alibi, Perdicium & alię gentes quàm Ægyptij edunt. nomen dedit auis, id maximè eruens. crassas plurimasq; habet radices, Plinius. Herbaceorum pleraq; radices habent grâdes & carnosas, ut spalax, crocum, perdicium, sic dictum quod perdices se ad id volutent, Theophrastus historiæ plant. l. ii. Apud Apuleium perdicalis inter helxinæ nomenclaturas est. ¶ Perdicitin siue *perdiciatin* lapidem ad omnes duritias pollentem, requiri inuenio in compositionem illam quę pamplethes & diacinnabareos vocatur ab Ægineta Paulo, (lib. 7.) Hermolaus in Corollario. In tractu Hildesheimio quā itur versus occasum à fossa moeniorum urbis septentriones spectante, reperitur lapis qui exprimit strijs & colore perdicum pennas quas in pectore habent, Georg. Agricola.

Perdicites lapis.

¶ Perdicitin siue *perdiciatin* lapidem ad omnes duritias pollentem, requiri inuenio in compositionem illam quę pamplethes & diacinnabareos vocatur ab Ægineta Paulo, (lib. 7.) Hermolaus in Corollario. In tractu Hildesheimio quā itur versus occasum à fossa moeniorum urbis septentriones spectante, reperitur lapis qui exprimit strijs & colore perdicum pennas quas in pectore habent, Georg. Agricola.

Icones.

¶ Icones. In Rhodo Iouis Colossus vnum ex septem miraculis fuit. iuxta columnam Protogenis picturæ erant Ialysus ac Satyrus: super columna perdix, ad quam ita homines hiabant, cum nuper tabula esset posita, ut illam solam admirarentur, Satyrum verò contemnerent, quanquam perfectissimum opus. Augebant admirationem perdices mansuetæ, quæ à nutritoribus allatæ, & contra pictas appositæ, caneant ad picturam & congregi gestiebant. Protogenes videns rem præter opinionem euenisse, ædituos rogat, ut se delere permittant, quod & ita factum est, Strabo lib. 14. In Rhodo erat pulcher ille perdix, celebre illud Protogenis parergon, Eustath. in Dionysium. Perdices in Ægyptiorum literis contumeliosos monstrare videntur: quoniam istiusmodi aues lenio confectæ (videtur pro χιουέωσιν ineptè legisse γηρεύωσιν apud Orum, cuius verba iam recitabo) contumelia se afficiant, Cælius. Perdix auis ad libidinis denotationem symbolicè vsurpatur. Ægyptij obscœnum puerorum amorem designantes, geminos perdices pingunt: qui cum vidui sunt se inuicem abutuntur, Orus 2. 96.

Perdix vir quidā claudus sic dictus.

¶ Propria. Πέρδιξ μὲν εἰς χάπηλος ὀνομάζεται, Aristoph. in Auibus: ubi Scholiastes: Prius dictum est Perdicem illum claudū fuisse: à quo etiam factum aiunt prouerbiū, Perdices crus, in valde leptópodas, id est pedum prætenuium. Et rursus, Perdices (viri) claudi etiam in Anagyro meminit, & alij mul-
ti. Πέρδικος χάπηλειον. Perdix vir quidam erat claudus & mutilus, à quo etiam natum aiunt prouerbiū, Hesychius: apud quem πηρὸς lego, non πηλός. Erasmus Rot. hoc prouerbiū à Perdice caupone claudio ortum scribit, & conuenire in crura gracilia distorta q; Refertur (inquit) à Suida Πέρδικειος πῶς, id est, Perdices pes. In loripedes quadrat. Κήπιδος σκέλος πηρὸς μωδὲς ὡς, τὸ πέρδικος σκέλος, Hesych. & Varin.

Perdices templum Athenis.

¶ Perdices templum (Athenis) iuxta Acropolin erat. Eupalamo enim liberi fuerunt Dædalus & Perdix. (ἢ Πέρδιξ.) Perdices filius Calos, (Κάλος:) quem Dædalus propter inuidiam artis ab Acropolis deiicit. propter quod Perdix seipsam suspendit. Athenienses verò ei honores decreuerunt. Cæterum Sophocles in Comiciis, Perdicem (non Calon) illum quem Dædalus occiderit vocatum fuisse scribit. Proditum è mythicis est, Perdicem fuisse venatorem, qui sit matris infando amore correptus. dum verò vtrin-

rò vtrinque immodesta libido ferueret, & noui facinoris verecundia reluctaretur, consumptus, atque ad extremam labem (tabem) perductus memoratur. Hunc primum inuenisse ferram scribunt nonnulli. nam primi cuneis scindebant fissile lignum. Fenestella Martialis scriptum reliquit, hunc Perdica fuisse initio venatorem, cui cum cruentum institutum & solitudinis studiosa meditatio displicere coepisset, eo studio desito agriculturæ se totum mancipasse: quo nomine terram, quasi matrem omnium genitricem fertur adamasse. quo labore consumptus, ad maciem prolapsus dicitur. Quod verò cunctis venatoribus detraheret, ferram, veluti linguæ virulentiam dicitur excogitasse. Matri eius indidère nomen Polycaste, quod interpretantur Polycarpem, à fructuum numerositate quos humanis vñibus terra parens producit, Cælius. *Vide infra in h. de metamorphosi perdicis.*

¶ *b.* Perdices ἀολόδειροι, Oppianus. Inter aues aquila ἀρρενωπός est, perdix verò θηλύμορφος, Adamantius. Cleanthes Tarentinus nihil non inter pocula versibus efferebat, ut: Εἴ γ' ἔχει πτεῖν μοι καὶ τὸ πέρδι-κος, οὐκέλος, Α' μίδα δότω πρὶν ἢ πλακῆναι πρὶς δότω, Athenæus.

¶ *c.* Homerum infantem Ægyptijs parentibus ortum, fabulantur cum mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea nocte nouem voces diuersas ædidisse, hirundinis, pauenis, columbæ, cornicis, perdicis, &c. ut recitauit in Columba liuia ex Eustathio.

¶ *d.* Nos aliquando Carthagine perdicem cicurem quæ aduolauerat aluimus, & temporis progressu adeò familiarem effecimus, ut non modò adulari, colere nos & colludere videretur, sed nostræ etiam voci occurrere, & quantum fieri poterat, respondere alio quodam tenore, quàm quo se inuicem perdices vocare solent, Porphyrius lib. 3. de abstinentia à carnibus. Perdices volunt vincere, Galen. lib. 5. de decretis Hippocratis. Flet viduus perdix, Politianus in Rustico. Οἰκογενὴς αἴλαρος ἐμὲν πέρδιχα φαγῶσα, Ζῶεν ἡμετέροις ἐλπίται ἐν μεγάροις, Suidas in Οἰκογενὴς.

¶ *e.* Aristippum aiunt iussisse aliquando perdicem 50. drachmis emi. & tantum luxuriæ grauitè ferenti cuidam respondisse, Tu istam obolo non emerēs? & cum annuisset ille, Mihi verò, inquit, 50. drachmæ tantum valent, Laertius. Α' φροδισίαν ἄρξαν apud Sophoclem aliqui perdices interpretantur, qui apti sint ad expiationem, perdice femina cicure exposita capti. (τῇ δὲ θηλείᾳ παλεύοντες αἴρουν αὐ- τὰς.) Sed hos alij reprehendunt, porcum dicentes & agnum expiationibus adhiberi, non perdicem, 50. drachmis emi, Hesychius in Α' φροδισία.

¶ *f.* Lautorum dubijs perdix Sodomitica cænis Aptior, agrotis in scula sæpe dedit, Grapald.

¶ *h.* Talus (Κάλας fortè secundum Græcos. vide supra inter Propria) puer ferræ circiniquè inuen- tor in perdicem mutatur apud Ouidium Metam. 8.

¶ Οὐκέτ' αὖ ὑλῆεν δρύος (ut legit Suidas in Δρύος, quod est τόπος σιυδένδρου. aliàs ὑλῆθεν δρυὸς) εὐσκιον ἀρξότα πέρδιξ. Ἡ χῆσις ἀνείς γῆραι σπὸ σώματος θηρεύων ἀρξίδης σιωμῆλαις ἐν νομῶ ὕλης. Ωίχεο γὰρ πυμάταν εἰς Α' χέροντος ὁδόν, Simmias Anthologij lib. 3. sectione 24. Ibidem leguntur epitaphia duo Agathiae Scholiastici, & vnum Damocratis Grammatici, in perdicem à fele occisum.

¶ Perdix sacra est Ioui & Latonæ, Ælianus. ἄθυρμα τῷ Διὶ καὶ Λητοῖ.

¶ PROVERBIA. Perdicis crura, supra inter Propria: & Εὐκωφδίκησαι, supra in D. exposita sunt. Α' φανόπερος πέρδικος, id est, Magis mutus quàm perdix, Plutarchus in libro aduersus vsuram. Perdicis vafritia in proverbium abiit, Cælius. quàm vafre autem & sibi & pullis contra aucupum insidias prospiciat, dictum est supra in D. Perdicis libidinem vsurpari posse adagio scimus, pro efferata, turpi atque infami, demumque perniciofa, Cælius. Perdix diuitias congregat, Had. Iunius.

DE PERDICE MAIORE, QVAM ITALI

vulgo Coturnicem vocant.

A.

PERDICEM maiorem voco auem cuius hæc delineatio est, quod plerunque perdice nostra vulgari, de qua superius scriptum, maior sit, quanquam Bellunensis magnitudine parem faciat. Athenæus miratur in Italia perdices cinnabarinis rostris non haberi, cum in Græcia omnes eo colore spectabiles sint. quamobrem Gybertus Longolius perdicem hanc Græcam nominat. In Creta & Cypro vulgò simpliciter perdices dicuntur, Alexander Benedictus. *Vide plura de eis in præcedenti capite de perdice simpliciter inscripto, in A. præsertim: quanquam & alia pleraque de perdice simpliciter scripta & huic (id est maiori) & illi communia esse videntur.* Coturnix Italis dicta (vulgò hodie, aliqui scribunt *chotronisse*) in Creta etiam *coturno* vocatur. nam perdices nostræ vulgò Gallis *grises* vel *goaches* cognominatæ in Creta non sunt, Bellonius. Coturnix vulgò dicta est species perdicis maior, Antonius Gazius. *Flet viduus perdix, queritur peregrina coturnix Inclusi caueis*, Politianus in Rustico. Circa alpes & in Lōgobardia *pernisia* vel *pernisia* dicitur. ¶ Sabaudis *perdris* gaye vel *gaille*, vel ut aliqui scribunt *gaule*, id est diuersorum colorum. quidam circumloquuntur, *perdris aux pieds rouges*. Pernisse apud Sedunos tum illos qui Sabaudicè, tum qui Germanicè loquuntur. ¶ Germanicè *ein Pernissen* / oder *Parniss* sen. *Ein Weltsch Kabbun*. *Ein Nothun* / circa Coloniam. *Ein rot Kabbun*. ¶ Arabicè ut perdix minor *cubeth* dicitur, sic hæc maior *cubegi*, vel *cubegi*, *cabegi*, vel *cabagi*, aliqui primæ litteræ *c* aspirant: plerunque etiam articulus *al* præponitur. *Alchabegi* seu *alchubugi* sunt coturnices, quarum rostra & pe-

Fabula de perdice venatore in aue mutata.

Homerus infans perdicis vocē edidit. De mira perdicis cicuris familiaritate.

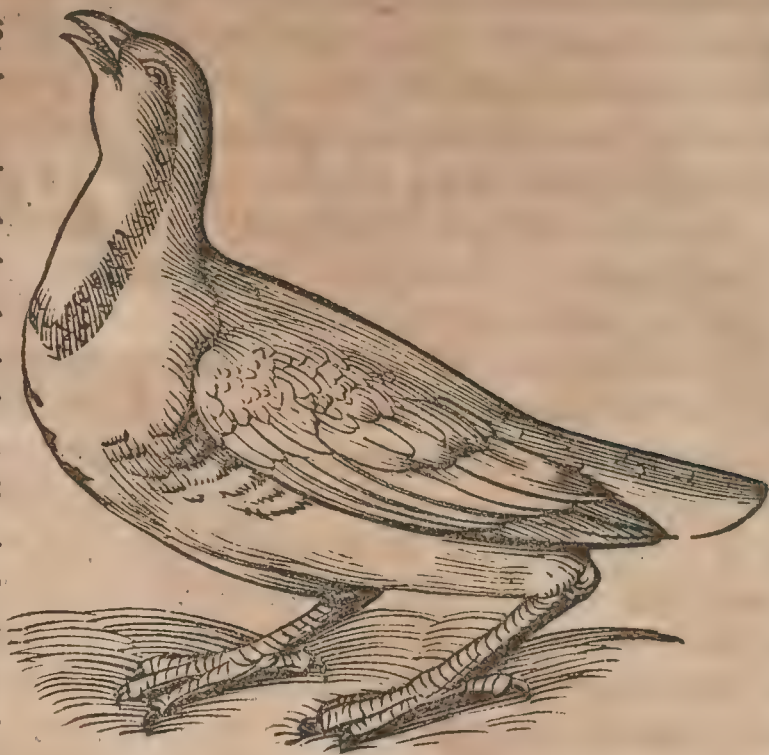
Apophthegma Aristippi perdicem 50. drachmis emi.

De metamorphosi perdicis.

Proverbia. Perdicis crura. Magis mutus q̄ perdix. Perdicis vafritia.

des rubent, magnitudo par est perdici: & vulgò à Venetis *coturnices* appellantur, Bellunensis. Vetus Auicennæ glossographus *alcubigi* malè interpretatur alauidam cristatam.

¶ Perdices, sunt perdices magnæ cum pedibus rubeis, Syluaticus. atqui idem alibi attagênem interpretatur coturnicem, vulgò dictam, (quæ scilicet perdix illa est pedibus rubeis.) Vide supra in Attagene A. ¶ Porphyriónē esse crediderim eam auem, quā Siculi & Romani vernacula lingua coturnicē appellant. nam aliam esse à phœnicoptero, ex pennis rubentibus nomen adepto, certo certius est, Grapaldus: cuius ego sententiam posteriorem laudo, priorem minimè. ¶ Coturnicē quæ vulgò appellatur, non esset fortè admodum absurdū gallinaginis aliquā speciem esse putare, siue auis Numidicæ, quam quidam deserti gallinam vocant, Aloisius Mundella. Nos quid de gallinagine, quid de aue siue gallina Numidica sentiamus, supra suo loco docuimus.

B.

Vbi reperiatur
hæc auis.
Eius descriptio
per partes.

Perdix maior reperitur in alpibus Sedunorum, Rhætorum, & versus Longobardiam, & Sabaudorum. Non tam altis nec tam sylvestribus locis ut lagopodes, Stumpfius. In vinetis montanis circa Coloniam Agrippinam, Gyb. Longolius. Coturnix vulgò (Italis) dicta, perdice maior est, eiusdem ferè coloris, pedibus & rostro rubeus, Arnoldus Villano. Genæ, rostrum & pedes rubent, reliqua pennarum facies ad leucophæum vergit, magnitudo aliquantulum supra perdicem, Aloisius Mundella. Rostrium in hac aue (ut ipse manibus tractans obseruauit) cocci colore, pedes minus rubent. color cinereus per dorsum, pectus & caput. Ab oculis linea nigra retrò per collum tendit: inde reflexa per pectoris partem supremam semicirculum facit. quod intra eam est albicat. Oculorum quoque palpebræ marginibus rubent. Venter subrufus est. Vtrinque ad latera pennæ varijs coloribus distinguuntur, albo, subrufo, & nigro splendente. Magnitudo & rostri figura quæ columbæ. ¶ Corporis species, breuitas & crassities ad perdicem accedit, magnitudo par vel paulò plenior, Stumpfius. ¶ In India liuiæ columbæ sunt virides, quarum labra & crura colore Græciæ perdicibus sunt similia, Ælianus.

C.

Vbi degat.

Quis sit
eiuscibus.

Perdices cinnabarini rostri sæpe etiam circa Coloniam visuntur. In vinetis ferè victitant, sed ijs, quæ in montibus sita sunt, & arbustum aliquod densum sibi vicinum habent. Ego illos primùm propè arcem nobilem, quam à speciositate situs *Chorostepanon* (Landshron) vocant, haud ita multùm à Regiomago distantem, conspexi. Nulla dies erat, qua non ad excelsissima usque mœnia gregatim scandebant. gaudebant enim elutabulo, quo sordes culinariæ profluebant, Gyb. Longolius. ¶ Indigena & stataria auis est, (non aduena & peregrina ut veterum coturnix,) & in alpibus nobis vicinis moratur, Aloisius Mundella Brixienfis. Granis seu frugibus & seminibus, ut & perdix minor, vescitur.

D. & E.

De eius
mansuetudine.

In Creta & Cypro insula frequentes sunt, domestica etiamnum mansuefactis foetura, Alex. Benedictus. Cum in Burmijs (Rhætorum) medicum agerem, nostratium coturnicum marem & foeminam in domo atiles habui: quæ adeò cicures & mansuefactæ redditæ sunt, ut postea cum domesticarum gallinarum corte promiscuè habitarent, simulque vescerentur, Aloisius Mundella. Si à prima ætate ab homine alantur, planè cicures & amabiles aues redduntur, Stumpfius. Alui & ipse olim è Sedunis allatam huius generis auem, quam feles domestica præsentē aliquo homine nō lædebat: sed se morderi etiam & abigi ad illa patiebatur. mordax enim & pugnax auis est. tandem verò nemine præsentē dilaniavit.

F.

De usu
eius in
cibus &
qualitate
alimenti.

Cabegicaro est de subtilioribus carnibus. impinguat, abstergit cor (stomachum, Bellunensis:) leuis est, ventrem astringit, & Venerem promouet, Auicenna 2. 186. Et rursus cap. 221. scribit carnem auis *duraz* præferendam esse carni auis *cubugi* & *alsuachat*, (quod est genus turturis Bellunensi.) Vide etiam supra in Perdice minore F. Coturnix vulgò dicta grati est saporis, quod intelligens Rasis carnes eius post carnes starnæ (perdicis minoris) præfert, Arnold. Villanou. Nostri ferè primùm locum attagēni siue gallo corylorum nostro tribuunt, secundum perdici maiori, tertium minori, quartum gallinagini, has quatuor scilicet aues inter se conferendo. Perdici rubente rostro carnes in hydropē ascitæ conueniunt, Alex. Benedictus. Arabes quidem siccandi astringendiq; vim in perdice maiore efficaciorē esse aiunt, quàm in minore. ¶ Coturnicem nostram, quantum iudico ex gustu, & odoratu & loci natura, in quo continuè commoratur, & ex ijs quibus pascitur (nam illa grati admodum sunt odoris) si probè à nobis conficiatur, boni & laudabilis esse alimenti existimo, & propterea in cibus meritò expectandam

tendam esse. Verum utile esse ducerem, si postquam interempta fuerit, sub dio per aliquot dies ad gelu relinqueretur (quemadmodum narrat Galenus de multis volucris, quæ alas fibrosas, & vniuersam carnem huiusmodi habent) priusquam eam aqua coquas aut asses, vt magis tenera & friabilis reddatur illius caro, quæ paulum quidem solida est. accidet enim vt facilius deinde à ventriculo concoquatur, Aloisius Mundella.

¶ Oua *alchabegi* & *altheingi* (id est vtriusque perdicis) gallinarum ouis comparat Auicenna in Capite de ouis.

G.

Inter fella auium laudatur fel galli, *duragi* & *cubugi*, (id est, attagæ & perdicis maioris,) Auicenna. De usu in Perdice maioris caro magis siccare, magisque astringere ventrem traditur quàm minoris, vt supra in *medicamentis*.

DE PERDICIBVS DIVERSIS.

SYROPERDIX (*Συροπέρδιξ*) in Antiochia Pisidiæ lapides exest & conficit, (*καὶ σιτῆλαι καὶ λίθες*) Syroperdix minor est, niger item est, excepto rostro, quod rufum spectatur: non māsuescit vt perdix communis: sed semper perseuerat ferus esse. eius carnes & densiores sunt quàm cæterorum, & suauiore cibi vsum præstant, *Ælianus*. Volaterranus non rectè transtulit cibo inutilem esse.

¶ SCOLOPAX auis memoratur ab Herodiano, syluestrem perdicem interpretante: vt docti *Scolopax*. plerique hodie rusticam perdicem. Rustica sum perdix, quid refert, si sapor idem est? Carior est *Rustica* perdix, sic sapit illa magis, *Martialis* sub lemmate *Rusticula*.

¶ LAGOPODES aliqui hodie perdices albas vocant. Sunt qui perdices nostras vulgares hyeme in altis montibus, vt & lepores albescere scribant: & alias esse quàm lagopodes vel aues niuium à *alba*. *Rhætis* dictas, vt pluribus scripsi in Lagopode. *Bellonius* lagopodem, perdicem albam Sabaudia interpretatur: Itali quidam *perdicem alpinam* vocitant, vt Galli vel Sabaudi quidam *perdicem montanam*.

¶ COTURNICES Theophrastus fortè perdices nanos dicet. sic enim per omnia perdicem imitantur, vt præter exiguitatem & pressitudinem corporis planè nihil distent, *Gyb. Longolius*. *Perdices nani*.

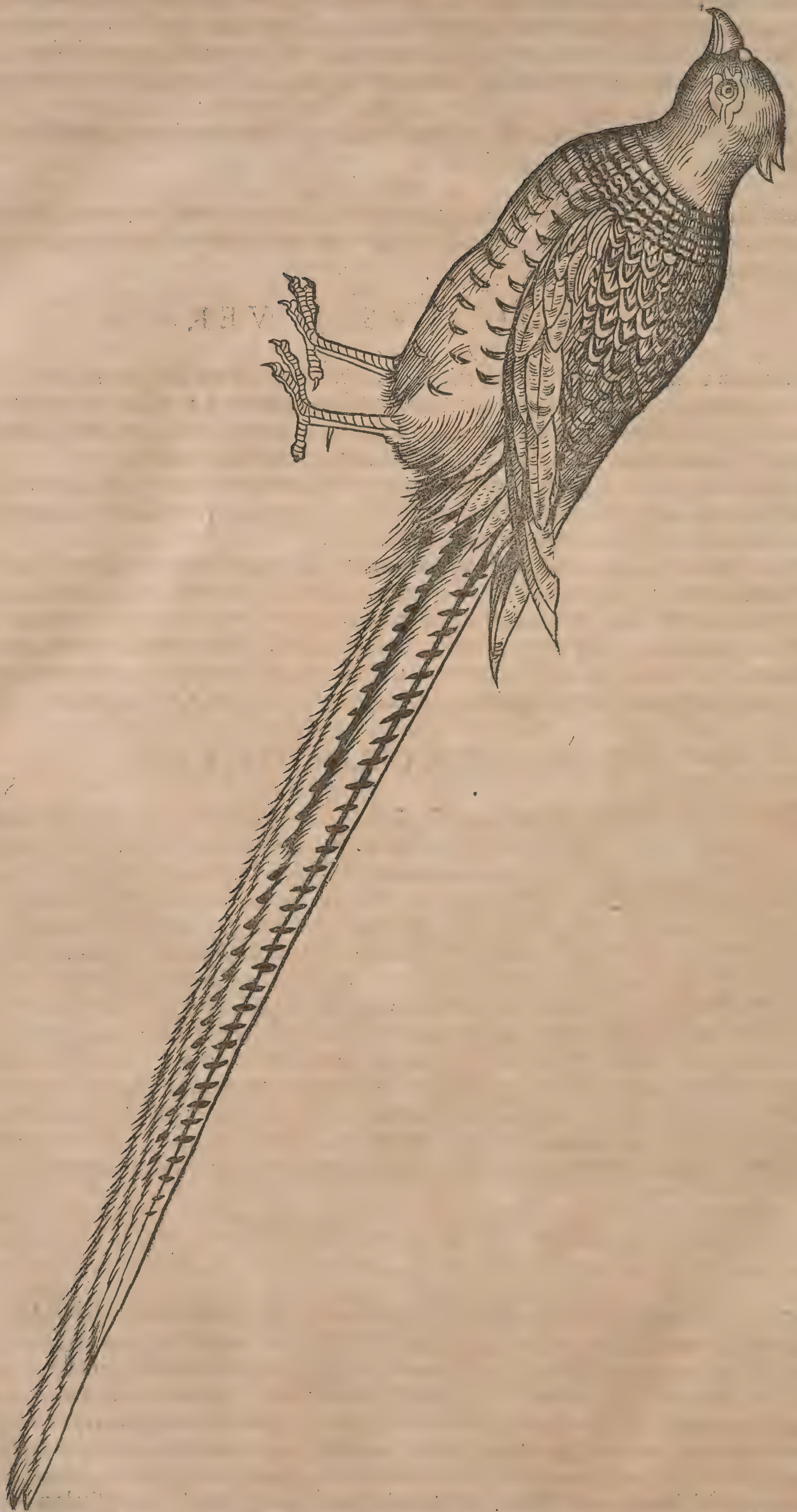
DE PHALACROCORACE.

QVÆDAM animalium naturaliter caluent, sicut struthiocameli, & corui aquatici, quibus apud *Coruus a-* Græcos nomen est inde, *Plinius*. Vnde apparet *Plinium* phalacrocoracem Latine voluisse coruum *a-* quaticum nominare. an verò idem sit coruus aquaticus *Aristotelis*, dubitari potest. *Vide supra* mox *Nomina* post *Corui* historiam in Capite de *Coruis* aquaticis. *Phalacrocoraces* aues per alpes etiam capiuntur, *huius auis* *Balearium* insularum peculiare, *Plinius*. Hispani hanc auem, vt audio, coruum caluum appellant, *apud va-* *cuerno caluo*, Græci vocabuli significatione expressa. Galli, vt *Rob. Stephanus* interpretatur, *ung corbe-* *au d' eaue*, *ung cormorant*, *corbeau pescheret*. Angli *cormerant*. *Eliota* Anglus eam esse auem conijcit quæ *tes*. Anglis dicatur a *Water crowe* (id est, cornix aquatica,) vel illa quæ vulgò a *coote* nominatur. Germani inferiores *Schwenmergenß* hoc est anserem natatem, si rectè interpretor. huic maculam (caluitium) esse aiunt in medio capite. Nuper *Gallus* quidam nobis narrauit *cormorants* vulgò dictas aues esse latiusculo rostro, instar anatum rostri: magnitudine inter anatem & anserem ferè. Eodem nomine apud Anglos auis, anguillas edit (vt audio) quas integras deuorat. Illæ mox per intestina rursus elabuntur, ita vt vel nouies aliquando auis vna eandem anguillam deuoret priusquam retineat. ¶ Nostri sæculi factus quidam monachos imperitos non ineptè phalacrocoraces & onocrotalos nominauit.

DE PHASIANO.

A.

PHASIANVS auis à Phasi vel Phaside amne apud Colchos dictus est, quod illic abundet: vel ab *Phasia-* Argonautis inde in Græciam primum aduecta sit, teste *Martiali*. *Φασιαννός ὄρνις* ab *Aristophane* no- nus unde minatur: qui & ὄρνις φασιαννός dixit: alij ferè *φασιαννός* absolute, vt *Aristoteles* & *Speusippus* apud A- nomē ha- thenæum. Ὀρνιθες φασιαννοί, *Pollux*. Phasianum *Epænetus tatyran*, *Ptolemæus tétarton* & *tetráona* vo- beat. cari dixit. Vt autem phasianus tetraon, sic etiam tetraones nostri præsertim minores, à quibusdam vulgò phasiani montani vocantur. Sunt quidem vtriq; gallinacei generis, & per onomatopœiam sic dicti, vt cōijcio, *ἄλλ' τὸ τετραῖον τῇ φωνῇ*. *Vide supra* in tetrace. Phasianus auis vocatur alicubi *τατύρας*, vt *Pamphilus* scribit, (sic & *Hesychius* & *Varinus* habent:) & alibi *τέταρτος* (fortè *τετραῖον*) vt *Ptolemæus* *Euergetes*, *Athenæus*. *Lampridius* phasianum scribit per *f* ab initio. *Plinius* phasianam fœminino genere. ¶ Hebraicum nomen *schelan* aliqui phasianum interpretantur: alij coturnicem, quod magis probo. *vide in Coturnice A.* *Munsterus* in lexico trilingui *piseon*, פִּיסוֹן, habet pro phasiano.

¶ *Atedenim & aditrigi* barbaras voces Syluaticus phasianum interpretatur: item *adrungi*. *Altedarigi* sunt phasiani aues, Bellunenſ. Adempto quidem *al* articulo reliqua vox ad *tetarton* vel *tetraonem* nonnihil accedit. Alibi *alderariz* apud Auicennam legitur, vbi Bellunenſ. reponit *altedarigi*, vt alibi pro *atederaz*:

atederaz: & alibi *atadrogi*, vbi Bellunen. *altdarugi*. ¶ *Altaiugi*, vel *alteingi*, est avis quæ dicitur perdix: alijs phasianus: alijs, vt Ebenbitar, avis similis coturnici in omnibus, nisi quod sub alis habet quasdam pennas nigras & albas, Bellunensis. *Altamegi*, vel *altaihegi*, id est fasiani, Syluaticus. *Tueingi*, id est fasianus, Idem. Ego his vocibus *altaiugi* & similibus, solam perdicem accipio. *Alcubi*, id est perdix, secundum alios phasianus, Syluaticus. nos supra non *cubi*, sed *cubeth* pro perdice scribi ostendimus. ¶ *Forador*, quem nos phasianum dicimus, Albertus in Aristot. de hist. anim. 6.16. vbi Græcè *κόρυδος*, id est alaunda legitur. Alibi enim *foraydeck*, phasianum interpretatur.

¶ Phasianus ytpote peregrina avis in plerisq; linguis nomen vnum retinuit. Italicè *fasan*, *fasano* *fagiano*. Hispanicè *faisan*. Gallicè *ung faisant*. Germanicè *Fasan* / vel vt alij scribunt *Fasian*: & apud Flandros *Fasant*. Anglicè similiter *a fesan*, vel *fesant*. Illyricè *baziant*. Polonis *basant*. Turcis *suglum*.

B.

Phasianus avis dicta est, quod apud Phasianos populos abundet, Eustathius. Accersebatur olim *Quib. in* è Media, Athenæus. Phasianos circiter ducentos Fridericus Saxoniae dux in Saxoniam immisit, & ve- *regionib.* tuit capi, itaque hoc tempore nunc multiplicati dicuntur. Phasianos siue gallos syluestres in quibus *reperian-* dam Scandinaviae locis ad plures menses sine cibo sub niue latitare, Olaus Magnus prodidit. Helue- *tur pha-* tici montes phasianos quàm plurimos alunt, Stumpfius. Mihi hætenus nullos vsquam apud Helue- *siani.* tios videre contigit, quamuis plurima loca montana inuiserim. In regnis Ergimul & Cerguth Magno Cham tributarijs, maximi phasiani reperiuntur, qui caudas habent longitudinis decem aut octo pal- morum, Paulus Venetus.

¶ Phasianæ in capite cornicula sunt, Plinius. Et alibi, Phasianæ in Colchis geminas ex plumis *Descri-* aures submitunt subriguntque. Fel renibus & parte tantum altera iungitur intestino in coruis, pha- *ptio pha-* sianis, Idem. Phasianis nunquam quicquam speciosius contemplatus sum. Valeant pictores omnes. *siani per-* ipse Appelles si rediuius foret, varietatem & splendorem pennarum plumarumque imitari non *partes.* possit, Gybertus Longolius. Phasianus est gallus syluaticus, avis perpulchra, pennis coruscis instar ignis. Cœruleus interdum ac viridis, (fortè, Cœruleis interdum ac viridibus) rubeisque pennis in- ter scribitur nitor, Author de natura rerum. Igneis & rubentibus pennis, & interdum viridibus in capite decoratur, Albertus. Aures geminas videtur habere in capite plumis extantibus, quas subrigit cum libet atque submittit. Cristis in capite, & spiculis in cruribus caret, Author de natura rerum, & Albertus. Azurini (cœrulei) coloris est in collo, & in corpore: & aliquando cœrulei coloris ad terre- um inclinantis, Albertus. Non citò rubricatas habent barbas, vel in pedibus calcaria sicut galli do- mestici, sed tractu temporis, Obscurus Aristotelem citans. Gallina in hoc genere minus speciosa est, Albertus.

C.

Fasiana pulueratrix est, haud enim altè volat, Aristoteles. Auium illæ quæ brevis volatus sunt, vt *De eiusdē* gallus, perdix, fasianus, mox ab ouis exclusæ & ingredi possunt, & plumis vestiuntur, Theophrastus *volatu.* apud Athenæum. Seminibus & granis vescitur hæc avis. Auena delectatur, Albertus. ¶ Ptolemæus *Cibo.* eam *tetarton* & *tetraona* vocari dixit, per onomatopœiam vt conijcio. Celo pluuio tristatur, & in rube- *Pennarū* ris ac syluis se abdit. Pennas præ pinguedine mutat, iterumque sæpe renouat, Obscurus Aristotelem ci- *mutatio-* tans. ¶ Phasianus solus inuenitur in prima parte hyemis loca mutare & de sylua ad syluam. At non *ne.* mutat regionem apud nos, sed instabilis est, per syluas distantes discurrens: & in illo discursu aliquando *Hyeme lo-* quiescit in hortis hominum, in villis & ciuitatibus. Et iam quidem sæpius in horto nostro Coloniae in- *ca mutat,* ter saluiam & rutam quiescens est inuentus, lassus ex volatu, Albertus in Aristotelem de historia anim. *per va-* 8.12. vbi Aristoteles nihil tale habet. ¶ Phasiani tantum libidinis tempore simul degunt, cæteris verò *rias syluas* temporibus separatim, Obscurus Aristotelem citans. Oua quædam punctis distincta sunt, vt meleagri- *discurrit.* dum & phasianarum: rubrum tinnunculi est, Aristoteles de historia animalium 6.2. interprete Gaza: & *De eius li-* sic etiam Græcus contextus habet: vt non rectè verterit Plinius, si ita vertit vt in codicibus nostris legi- *bidine.* tur, nempe: *Ouorum alia punctis distincta sunt, vt meleagridum: alia rubri coloris, vt phasiani, cenchridis.* Pha- *Ouis.* siani semel in anno foetus creant. viginti ferè ouis pariendi ordo concluditur, Palladius. Trigesimus *Partu.* (fortè *Vicesimus*) dies maturos pullos in lumen emittit, Idem. Phasiani oua non aliter quàm gallinarum *Exclusio-* ad vicesimam primam diem excluduntur, Florentinus. Phasiani cicures ad gallinas gallinaceas admitti *ne.* possunt. *vide in Gallina E.* ¶ Pediculis intereunt nisi se puluerent, Plin. & Aristot. *Morbis.*

ALTERA PHASIANI FIGVRA QVAM DOMINICVS MONTHIS AVRVS AD
nos misit, quæ cum eo melius congruit quàm Bellonius pingit capite non cristato, nec cauda tam longa, sed
eadem qua corpus eius, collo & capite demptis, longitudine, &c.

D.

Phasianus rostrum in terra figens, abscondit se, & se totum latere putat, Obscurus tanquam ex A- *De eiusdē* ristot. Struthiocamelum aiunt cum delitescendum habet, caput solum planè totum in condensum ab- *stolidita-* scodere, reliquã se in aperto relinquere: ita dū in capite secuta est, nuda qua maior est capitur tota cum *te.*

capite, Tertullianus. Et idem, At nos phasianas aues hoc facere videmus. ¶ Quamquam & in capite crista, & in cruribus spiculis careat, animosa tamen & audax avis est, Author de nat. rerum. Phasiani capti recens ita ferociunt, vt gallinis non parcant, sed ne pauoni quidem, quin mox ore dilacerent, Gyb. Longol. ¶ Lachrymantur equi & phasiani, Cardanus de Subt.

E.

In hortis Indiæ pauones & phasiani mansueti aluntur, Ælianus. In phasianis nutriendis hoc seruandum est, vt nouelli ad creandos foetus parerentur, id est qui anno superiore sunt editi. veteres enim fecundi

cundi esse non possunt. Incunt foeminas mense Martio, vel Aprili. Duabus vnus masculus sufficit, quia cæteras aues salacitatenon æquat. Semel in anno foetus creant. Viginti ferè ouis pariendi ordo concluditur. Gallinæ his melius incubabunt, ita vt quindecim phasianina oua nutrix vna cooperiat, & cætera sui generis supponantur. In supponendo, de luna & diebus quæ sunt in alijs dicta seruētur. Trigessimus (fortè, *Vicesimus*, vide suprà in C.) dies maturos pullos in lumen emittet. sed per quindecim dies discocto ac refrigerato leuiter ordeï farre pascentur, cui vini imber aspergitur. Post triticum fractum præbebis, & locustas, & oua formicæ. Sanè ab aquæ prohibeantur accessu, ne eos pituita concludat. Quod si pituitam patientur phasiani, alio cum pice liquida trito rostra eorum debebis assiduus perfrire, vel vitium, sicut gallinis fieri consuevit, auferre. Saginandi hæc ratio est, vnus modij triticea farina in breuissimas offulas redacta clauso phasiano per xxx. dies ministrata sufficiat: vel, si ordeaceam farinam præbere volueris, vnus & semissis modij farina per prædictos dies saginam replebit. Obseruandum sanè est, vt offulæ ipsæ oleo leuigentur asperso, & ita inferantur faucibus, ne sub infima lingue parte mergantur: quòd si euenerit, statim pereunt. Illud quoq; magnoperè curemus ne præbeatur noua alimenta, nisi digestis alijs, quia eos facillimè onus cibi hærentis extinguit, Palladius.

¶ Quomodo educentur phasiani, Numidicæ, perdices & attagenæ, verba Varronis, vt in Geoponicis Græcis recitantur: Hæ aues (inquit sunt educandæ, quemadmodum & pauones educandos esse docuimus. Saginantur enim optimè inclusæ, sic vt prima die nihil accipiant pabuli. At secunda hydromel, aut vinum est offerendum. Cibus porrò sit farina hordei aque infusione subacta. Quæ quidem offeratur non simul, sed vicissatim, adiiciendumq; illi paulatim est. Dein verò lomentum fabaceū, hordeum, & milium minimè infectum, (κέγχρον ὕμν,) ac deniq; lino spermon elixans, polentæq; hordeaceæ permiscens, adiiciensq; oleum, atq; ex omnibus tandem faciens pulticulas, (μαζα, id est offas,) eas ipsis vt expleantur in alimentum apponito. Sunt qui ad quinque dies aut sex, porrigant fœnogræcum, euacuare aues purgareq; studentes. Pinguescunt autem vt plurimum diebus sexaginta. Genera harum auium curantur remedijs dictis illic vbi de gallinis domesticis mentionem fecimus.

¶ E phasiano mare & gallinis gallinaceis quomodo phasianis similes gallinæ procreentur: quæ deinde ad patrem admissæ foetum parenti omnino similem ædant, copiose scripsi in Gallina E.

¶ Phasiani quomodo capiantur laqueis ex pilis caudæ equinæ, item quomodo retibus, verba Cressentienſis leges in Coturnice E. Circa vesperam vel auroram phasianus de sylua egreditur, & facile capitur, Obscurus tanquam ex Aristotele. Et rursus, Phasianus sic capitur: Aliquando auceps panno in quo hæc auis depingitur coopertus, phasiano se ostendit: qui sequens coopertum, nec fugientem, nec retrocedentē, tandem à socio aucupis in insidijs latitante reti inuoluitur. Auis fatua est, & facilè decipitur. Si enim pannus albus quadrangulus inter quatuor virgas vel baculos inde flexibiliter distensus pictum in se phasianum rubei coloris præferat, adeo phasianus miratur picturam, vt non aduertens venatorem retrorsum in rete contrudatur. Adhuc longè præparatum rete etiam per modum dictum quadrangulum erigitur, & baculo sustentatur, ita quòd leui motu cadere potest: & in baculo sustentante chorda est sub niue vel folijs ad latibulum protensa aucupis: & sub illo reti cibus auenæ, qui est pabulum phasiani positus, & super congregatos ibi phasianos rete deijcitur. Capitur autem etiam laqueis in vijs per quas de sylua vadit ad aquam distensis, Albertus. Quo pacto accipitris aucupio aduersus phasianos vtendum sit Demetrii Constantinop. verba retuli in Accipitre E.

¶ Phasianorum pennis piscatores aliqui nescio quod genus muscarum certis anni temporibus repræsentant, quibus hamo infixis pisces decipiant. F.

Ditissimorum mensis duntaxat pauones ac phasiani nati sunt, Plat. Phasianus ponebatur Alexan. De eorum Seuero in maioribus tantum festis, Lamprid. Pertinax imperator nimium illiberalis, phasianū nunquam de usu in priuato conuiuio comedit, aut alicui misit, Iulius Capitolinus. Inter lauticias numerantur quæ habuit cibus laudatissimo. Vitellius in sua patina, vt Scarorum iecinora, phasianorum & pauonū cerebella, linguas phœnicopterum, murenarum lactes, Text. offic. 2. 609. Ptolemæus rex lib. 12. operis de palatijs regijs Alexandriae & animalibus quæ in eis nutriuntur, fatetur se phasianum nunquam gustasse: sed tanquam κειμήλιον (rem pretiosam. ἐχέμελον γὰρ οἱ παλαιοὶ αὐτοῖς ὡς ἀγάλμασι) quoddam aues has reseruasse. Nostrium verò singulis (inquit Athenæus dipnosophista) apud Laurentium Romæ conuiuantibus singuli appositi erant phasiani.

¶ Phasiani occisi, æstate biduo, hyeme triduo seruari (suspendi) debent, priusquam parentur ad cibum, Arnoldus Villanou. Phasianum assabis: quòd si etiam elixetur cum pipere & salvia, non insuauius videbitur, Platina. Editur vt plurimum assus: & aliquando elixus, aspersus aromatibus temperatis, ratu. Nicolaus Massa. Esitium ex carne abdominis porcini aut vitulini cocta ac concisa, cum casei veteris parte dimidia ad carnem, pauco pingui, herbis odoriferis & aromatibus, paratur. sunt qui etiam pectus capitunsi, vel phasiani, non incommodè addant, Platina. Ex eodem in Capo scripsimus, ius consumptum quomodo ex capo aut phasiano fiat. Phasiani coctura, vide in pauone. Apicius lib. 6. cap. 5. iura pro diuersis auibus describit, vt inscriptio quidem habet, pro pauo, phasiano, &c. sed harum auium nulla priuatim in contextu descriptionum nominatur. De pauo isicia primum locum habent, ita si cocta fuerint vt callum vincant: secundum de phasianis, Apicius 2. 2.

De quali-
tate ali-
menti.

¶ Phasianum auem omnium libri decantant, quam primam ferè in mensis esse iudicant propter carnis bonitatem, à qua medicinæ professores veluti à scopo de temperamentis ciborum iudicia auspicantur, Gyb. Longol. Huius auis caro, quod ad concoctionem & nutrimentum attinet, gallinarum carni similis est, suauitate verò in edendo superior, Galenus & Sethi. Idem Galenus phasianum adnumerat cibarijs laudatis, & quæ neque tenuem neq; crassum succum gignunt. Phasiani probè concoquuntur & facilè, boniq; succi sunt, & bonum sanguinem gignunt, Sethi. Phasianos non pingues purulentis in cibo Trallianus concedit. Phasiani caro magis nutrit, quàm perdix, minus tamen imbecilles particulas roborat. media enim est inter perdicem & pullam gallinaceam, Brudus Lusitanus. Medium inter perdicem & capum obtinet: licet Auerrois hanc auem in cibo cæteris anteferat, Platin. ¶ Inter aues excellit caro *alduragi* (attagenis:) & gallinarum est subtilior ea: & non sunt cum nutrimento carniū *alchabegi* & *altaiaigi* & *altedarigi*, (id est perdicis maioris & minoris & phasiani, Auicenna. Inter aues starna (perdix minor) est subtilior, (leuior,) pulliq; perdicis & pulli gallinacei: deinde perdix, phasianus & gallina, Isaac. Elluchasem quoq; phasianos minus subtiles facit, minusq; temperatæ naturæ quàm perdices. Inter aues syluestres (inquit Conciliator) phasiani præferuntur ad sanitatem pariter & robur: & fortè etiam domesticis, cum gallinis proximè sint, & eiusdem speciei ferè: sintq; illis siccioris aeris ac alimenti, & exercitij amplioris. Sequuntur eos perdices, starnæ, &c. Phasianus cibus est salubris, subtilis, pullis (gallinis) affinis: corroborat heclicos (extenuatos,) & eos qui à morbis consumpti sunt: & vi quadam singulari confirmat facultatem concoquendi, & corruptos in ventriculo humores præparat, (emendat,) Rasis. Phasiani caro temperata est, (tenera, valde alba, & temperata, Albert.) & multum nutrit, nocet autem his qui validè exercentur. eligendus est iuuenis & pinguis, Mich. Sauonarola. Starnæ, phasiani, perdices, proxima inter se natura sunt: & consequenter se habent quod ad temperamentum & subtilitatem. nam starnæ primo loco sunt, phasiani secundo, tertio perdices, propter siccitatem earum. His quidem sani vti non debent, vt superueniente morbo aliquid vltra consuetudinem comedant, Elluchasem vt Sauonarola citat. Gallus syluestris, id est phasianus, sicciore est altili, Syluaticus. Phasiani magis conueniunt hyeme, Arnoldus de Villanoua.

De ouis
corundè.

¶ Oua gallinarum & phasianorum præstantiora sunt, Galen. 3. de alim. Oua gallinæ sequuntur oua auium quæ cursu eius procedunt, vt *altedarigi*, (id est phasiani,) &c. Auicenna. Vide supra in Perdice F. circa finem. In Gallina quidem quæcunq; de ouis, quod ad alimenti rationem, dici possunt, exposuimus: quæ omnia gallinaceis & similis naturæ auium, vt perdicum phasianorumq; ouis cōmunia sunt.

G.

Remedia
ex iisdem.

Medulla arietis non castrati inter venena numeratur, humanæ naturæ adeò contraria, vt memorie functionem aboleat. resistunt ei carnes phasiani, Arnoldus in libro de dosib. theriacal. Leonellus Fauentinus medicamento cuidam ad phthificos restaurandos adijci iubet carnes testudinis, aut phasiani, aut cancrorum fluuiialium. Remedium ad tortiones: Phasianum viuum in vino necabis, dabisq; ex eo vino bibere ei qui patitur tortiones, confestim remediabitur, Marcellus. ¶ Phasiani sanguis antidotum est cōtra venenum: adeps, tetanicis prodest & matricis passioni: fel, visum acuit: stercus inunctum vel potum, erectionem facit, Kirani. Adeps anseris & phasiani miscentur discutienti emplastro *diapyranu* apud Paulum Æginetam.

H.

Etymon
phasiani.

a. Phâsis, penultima longa, fluuius est dictus à Phaside patre Colchi: cui ciuitas eiusdem nominis adiacet, & Phasiana regio. inde & phasiani aues dictæ videntur, ceu quæ illic abundarint, Eustathius in Dionysium. *Argo primum sum transportata carina: Antè mihi notum nil nisi Phâsis erat*, Martialis sub lemmate *Phasianus* vel potius *Phasiana*. Πλήθος δὲ ὀρνίθων τῆς καλεσθῆναι φασιανῶν ποίτῃ τῷ φῶνι χαίρειν, ὡς τὰς ἐμβόλῃς τῆς τομάτων, Agatharchides Cnidius de Phasi fluuiio scribens. Aues vltra Phasidem amnem peti Plinius vituperat. Philostratus lib. 8. de vita Apollonij, à Phaside Mæoniæ aduectas aues inter delicias numerat. *Iam Phasidis vnda Orbata est auibus*, Petronius in Satyris. Homines gulæ ac ventri dediti non desinunt celebrare ὀρνείους τοὺς ἀπὸ Φάσιδος, Clemens in Pædagogo. Phasidis ales, id est phasianus, Statius lib. 4. Silu. *Si Libycæ nobis volucres & phasides essent, Acciperes: at nunc accipe cortis aues*, Martial. Α'λεξζυόνων τε νεοασοί, ὡς δίκων φασεῶν τε χύδαν, Philoxenus apud Athenæum. *Non magni corporis ingens Phasiacis robur profuit alitibus* (contra impetum accipitris,) T. Vespasianus Stroza. Gallus syluestris, phasianus vocatur, Albert. In Theriacæ ratione gallum syluestrem nominat Galenus: id interpretatus Auicenna phasianum marem eo nomine intelligendum prodit, Cælius. Vide supra in Gallo syluestri in genere. Φασιανοί, ἀλεξζυόνες, καὶ ὀρνείους τινές, Suidas & Varinus. Malim ego Φασιανοί ἀλεξζυόνες, ὀρνείους τινές, id est Phasiani galli, aues quædam. Licebit enim in phasiani genere marem, phasianum gal- lum nominare: & fœminam, phasianam gallinam. Itys etiam pro phasiano ponitur, vt recentior quidam scribit. quoniam Itys puer in hanc alitem mutatus fertur.

Itys pro
phasiano.
Epitheta.

¶ Epitheta. Phasianus Scythicus, Phasiacus, Phasius, apud Textorem. Sed dicendum potius Phasiacam auem, aut Phasiam aut Phasidem, per periphrasin dici pro phasiano. Scythicum verò epitheton esse posse concedimus. Sed Iuuenalis Satyra quinta. Scythicas volucres periphrasticè pro phasianis dixit.

¶ Φασια-

¶ Φασιανός, Phasianos apud Aristophanem, alij aues interpretantur: alij equos habentes insigne (χάραγμα) phasiani (in femore, Suid. inustum, Cælius:) vel à Phaside fluuio Scythiæ, vbi egregij equi nascebantur, Varinus. Phasianus quidem adiectiuum & gentile nomen est. nam & Phasiana regio dicitur. quare & phasianum alitem, & phasianam auem, ita canem equumq; phasianum dicere possumus. Apud Stephanum gentilia sunt Φασιάτης, Φασιαῖκος (fortè Φασιανικός) & Φασιανός, vnde foemininum Φασιανή. apud T. Vespasianum Strozam Phasias pro Medea ponitur. Idem Phasiacas alites dixit. Fortè & Phasis aliquando adiectiuè accipitur, Φασίς scribendum cum acuto in vltima; vt differat à proprio fluuij & ciuitatis Φάσις, quod penanflexum est: vt si quis Phasidē, auem id est Phasianam auem dicat. Phasiani, aues quædam, alij Ponticos (populos scilicet in Ponto ad Phasidem amnem) interpretantur, Hesychius. ¶ Phasianum (Φασιανικόν) Aristophanes in Auibus quendam appellat, nimirum quasi Φασιανός sycophantam traducens, ὡς δὲ τὸ φαίνειν. Et in Acharnensibus, Μὴτ' ἄλλος ὅστις φασιανός ἐστ' ἀνὴρ. Scholia-
 stes exponit sycophantam, ὡς δὲ τὸ φάσιν, ὃ ὅτι φαίνειν. ¶ Phasianarius, qui phasianos pascit. Paulus Iu-
 reconsultus, Phasianarij autem & pastores anserum non continentur. ¶ Vrogallum minorem nostrū, genus galli montani, Italicè quidam alpium accolæ, *fasanellam*, alij *montanum phasianum*, aut nigrum appellant. In Scotia auis est phasiano carne ac magnitudine simillima: sed nigra pluma, rubentibus ad-
 modum palpebris, syluestrem agri gallum Scoti vocitant. vicitat autem frumento, Hector Boethius. *De Pha-
 siani pul-
 chritudi-
 ne admi-
 randa.*
 ¶ b. Profectò nunquam ego credidissem, naturam rerum parentem eam pulchritudinem ex-
 cogitare potuisse. Neq; mihi admiratione dignus posthac Solon est, quem de Græciæ sapientibus ma-
 ximum ad regem Cræsum in regali solio diademate & purpura auroq; superbum, interrogantemque,
 nunquid speciosius quidquam spectasset, dixisse ferunt, phasianos & pauones venustiores sibi videri:
 quoniam naturali ornamento decoratæ, non ascititio fucò spectabiles essent, Gyb. Longolius. *De luxu*
 ¶ f. Heliogabalus habuit istam consuetudinem, vt vna die non nisi de phasianis tantum ede-
 ret: item alia die de pullis, &c. Lampridius. Et rursus de eodem, Psittacis atq; fasianis leones paut & a-
 lia animalia. Καὶ φασιανός ὅποτε πλὴν ὅς κελεύει, Mnesimachus apud Athenæum. *Helioga-
 bali.*
 ¶ h. De phasi (phaside) auc T. Vespasiani Strozæ carmen legitur, lib. 4. Eroticôn. Ityx, Ἰ' τυξ a-
 uis est, Varinus. querendum an Itys potius legendum, vt phasianus auis intelligatur: in quam Itys (qui &
Itylus secundū aliquos) puer Procnès vel Philomelæ ex Tereo filius, mutatus fertur, vt Seruius & Per-
 ottus scribunt. Nos fabulam integram prolixè in Hirundine *h.* exposuimus. I modò venare leporem,
 nuncitym tenes, prouerbium in Lepore nobis declaratum. Alij Itylum scribunt filium fuisse Zethi ex
 Ædone coniuge, quem mater noctu per errorem interfecerit, putans eum esse Amalea Amphionis fi-
 lium. inuidebat enim Amphionis vxori, eò quòd illi sex essent filij masculi. Hanc errore cognito cùm
 mori optaret, deorum commiseratione in carduelem versam Itylum deflere aiunt. ¶ Caius Caligula
 eò vesaniæ processisse traditur, vt sibi tanquam numini sacro phasianos, phœnicopteros & pauones ma-
 ctari iusserit, Gyraldus. ¶ Εἰ δόεις γέ μοι Τὸς φασιανός & τρέφει Λεωγόρας, Aristophanes. Hoc est, Non si
 mihi phasianos dederis quos alit Leogoras. Scholiastes tanquam prouerbialiter dictum interpretatur,
 in eos qui quouis pretio aliquid se facturos negarint, ὅτι τῷ εἰς τι ὡραῖον ἀπαγορεύοντων. interpretantur
 autem hîc phasianos, vt suprà quoq; monui, alij equos, alij aues. *Phlexis.*

DE PHOENICOPTERO.

PHOENICOPTERVS, φοινικόπτερος, auis est palustris à puniceo colore dicta in Auibus Aristophanis. Superiorem rostri partem mouet vt scribit Menippus in libro de homine, Rondeletius. Auis
 quam Galli vulgò picam marinam vocant, corporis mole similis est aui ab eisdem vocatæ *aigrette*, alas
 habet vt larus, & corpulentiam auis quam Galli vocant *vn flammbant*, Latini phœnicopterum, Bellon. in
 Obseruationibus Gallicis I. II. Audio auem *flammbant* (vel *flamman*) vulgò dictam in mediterraneo ma-
 ri Gallico non procul à litore gregatim natate, magnitudine ciconiæ vel paulò maiorem, rostro sesqui-
 altera ferè longitudine ad ciconiæ rostrum, colore rubro instar sanguinis, superius crasso & tuberculis
 quibusdam aspero. cruribus rubris, ea proceritate qua in ciconia sunt, vel procerioribus: palmipedem. *Descri-
 ptio auis
 quæ Gal-
 lis dicitur*
 pennis albis parte prona: rubentibus per collum, pectus, ventrem, & alas. pisciuorum esse, in cibum ve-
 nire. Hæc mihi amicus quidam, quantum meminisse poterat, narrauit. Ego Gallicum nomen à rubro flammbāt.
 & flammeo rostri, crurum, pennarumq; in aliquibus partibus colore inditum cōiecerim: aut fortè quo-
 niam ex Flandria hyeme ad Narbonensis prouinciæ maritimam volat. nam Flandrum Galli *Flamman*
 appellant. vel à corporis proceritate, quali solent esse Flandri. Phœnicopterus, Belgis *vn Flamman*: dum
 volat Soli obuersus, alæ eius rubræ flammeæ videntur. Coldebergus. Rursus alius quidam retulit auem
 (*vn flaming*) non procul à Monte Pessulano capi, similem ciconiæ, sed rostro recuruo, breuiore dimi-
 dio: totam albam, præter illas in alis partes rubras quæ nigræ sunt in ciconijs. ¶ *Dat mihi penna rubens
 nomen, sed lingua gulosis* Nostra sapit. quid si garrula lingua foret? Martialis. Phœnicopteri linguam præci-
 pui saporis esse Apicius docuit nepotum omnium altissimus gurgēs, Plinius. *Nomenq; dedit quæ rubenti-*

bus pennis, Martialis lib. 3. Solis animal est phœnicopteros, habens alas puniceas, Kiranides 1. 7. Avis est Nili, Heliodorus lib. 6. Phœnicopterum ingentem Iuuenalis nominat Sat. 11. inter cibos lautiores. Auem quam Itali vulgò coturnicem appellant, aliam esse à phœnicoptero ex pennis rubentibus nomen adepto, certo certius est, Grapaldus.

Phœnicopterus, qualem doctissimus Rondeletius mihi transmisit, & cuius iconem hîc damus, degit in medijs stagnis marinis. Vescitur cochleis pisciculisq; &c.

¶ Mirum est huius tam pulchræ & eximiæ auis nomen ab Aristotele taceri, cum Aristophanes, qui vixit eadem ætate, meminerit. sed Græcis etiam raram esse hanc auem puto. Nam Heliodorus Nili incolam eam facit. Bellonius quidem eandem Aristotelis Glottidem esse suspicatur: ego verò ijs quas Gallinulas aquaticas nostri vocant auibus Glottidem adnumero, quæ omnes fidipedes sunt.

GERMANIS ignotam puto auem, sicut & Gallis ad Oceanum Bellonio teste, quare fingo nomen interpretatum ex vetere Græco eius, Latinis etiam recepto nomine: *Mag ein Rotseck oder Rotvogel genennet werden/dan er rot ist am schnabel/schenckeln/vnd secken/außgenomē die schwingfedern/welche schwarz sind/ze.*

Scaliger in lib. de Subtil. ad Cardanum de Phœnicoptero sic scribit. Rarior Phœnicopterus, sed cognitu facillimum efficiunt notæ multæ peculiæ. Rostrum neq; rectum planè, sed neq; aduncum habet. Scythici arcus partem potius imitatur. Cinereum colorem nobilitant alarum puniceæ pennæ: à quibus & nomen. Earum quoq; nonnihil ad caudam, quam huius generis longicruris breuissimam habet, ac veluti præcisam. Sub rostri initium ad colli commissuram sinus turgidus est, qualis & in ardeola. Crura, pedesq; alis habet concolores: sed adeò breues, vt cum in homine Galenus agnouerit longissimos, huic omnium, quæ nota sunt nobis, animalium breuissimos attribuere potuerit. Magnitudo ei Ardeæ. Flammant ei nomen in Prouincia.

¶ F. Philostratus in vita Apollonij libro octauo. phœniceam auem (φοινικειὸν ὄρνιθα) (videtur Phœnicopterus autem phœnicopterum intelligere) inter delicias numerat. Heliogabalus exhibuit palatinis ingentes pterus indapes extis illorum refertas, & cerebellis phœnicopterorum, & c. Lampridius. ¶ Phœnicopterum ter mēsa-elixas, lauas, ornas: includis in cacabum. adijcies aquam, salem, anethum, & aceti modicum, dimidia rē delicias coctura alligas fasciculum porri & coriandri vt coquatur: prope cocturam defrutum mittis, coloras: *numera-* adijcies in mortarium piper, cuminum, coriandrum, laseris radicem, mentham, rutam, fricabis: *suf-* fundis acetum: adijcies caryotam: ius de suo sibi perfundis: reexinanes in eundem cacabum, amylo *De eius* obligas, ius perfundis, & inferes. Idem facies & in psittaco. Aliter. Aſias auem: teres piper, ligusti- *apparatu.* cum, apij semen, sesamum defricum, petroselinum, mentham, cepam siccam, caryotham: melle, vino, *Phœnico-* liquamine, aceto, oleo & defruto temperabis, Apicius. *pteros*

¶ Ο'ρνιθα φοινικώπτερον Cratinus nominat. ¶ Phœnicopteron inter phœnicis herbæ nomencla- *herba.* turas apud Dioscoridem legimus. ¶ Caius Caligula eò vesaniæ processisse traditur, vt sibi tanquam *De Calig-* numini sacro phasianos, phœnicopteros, & pauones, mactari iusserit, Gyraldus. Idem pridie quàm *la vesa-* periret sacrificans, respersus est phœnicopteri sanguine, Suetonius. ¶ Phœnicopterus auis circa la- *nia phæ-* cus & paludes victitat, visu pulchra, & colore decora purpureo. Videtur autem insigni esse magni- *nicopte-* tudine, ex Suetonio in Caligula. Hostiæ erant (inquit) phœnicopteri, pauones, erythraones. non *ros sibi* tamen inter maximas aues numerandus, sed inter mediocres magnitudine potius videtur ex Cornel. *mactari* Celso, Wottonus. Omnis grandis auis valentis materiæ est, & plurimi alimenti, Celsus. Et mox, Aues *iubentis.* omnes à minimis ad phœnicopterum, mediæ materiæ seu mediocris alimenti sunt. *De huius*

¶ PHRYGILVS, Φρυγίλος, genus est auis Scholiastæ Aristophanis. Comicus quidem Bacchum *auis ma-* ioco sic vocat, quod à Phrygibus coleretur. *gnitudi-* *ne.*

DE PHOENICE.

Phrygilus

ÆTHIOPEs atq; Indi discolors maximè & inerrabiles ferunt aues, & ante omnes nobilē Ara- *Descri-* bia phœnicem, haud scio an fabulosè, vnum in toto orbe, nec visum magnopere. Aquilæ narratur ma- *ptio phæ-* gnitudine, auri fulgore circa collum, cætera purpureus, cœruleam roseis caudam pennis distinguenti- *nicis ex* bus, cristis faciem (fauces, Solinus: quod non placet) caputq; plumeo apice cohonestante, (cohonest- *Plinio.* ta.) Primus atq; diligentissimus togatorum de eo prodidit Manilius, neminem extitisse qui viderit ve- *Vita lon-* scentem: sacrum in Arabia Soli esse: viuere annis sexcētis sexaginta, (quadraginta & quingentis, Solin.) *ginitudo.* senescentem casia thurisq; furculis construere nidum, replere odoribus, & superemori. Ex ossibus *Qua ra-* deinde è medullis nasci primo ceu vermiculum, inde fieri pullum. Principioq; iusta funeri priori red- *tione* dere, & totum deferre nidum propè Panchaiam in Solis urbem, & in ara ibi deponere. Cum huius ali- *mortuus* tis vita magni conuersionem anni fieri prodit idem Manilius, iterumq; significationes tempestatum *renasca-* & syderum easdem reuerti. hoc autem circa meridiem incipere, quo die signum Arietis Sol intrauerit. *tur.* Et fuisse eius conuersionis annum prodente se P. Licinio, M. Cornelio Coss. ccxv. Plinius. Cum phœnicis vita magni anni fieri conuersionem, rara fidēs est inter authores: quamuis plurimi eorum magnum annum, non quingentis & quadraginta, sed duodecim millibus noningentis quinquaginta- quatuor annis constare dicant, Solinus. Cor. Valerianus phœnicem deuolauisse in Ægyptum tradit. *Allatus* Q. Plautio, Sexto Papinio Coss. Allatus est & in Urbem Claudij principis censura, anno vrbis dc *semel Ro-* cc. & in comitio propositus, quod actis testatum est, sed quæ falsa (aliàs, *quem falsum*) esse nemo dubita- *mā fuisse* rit, Plinius. Anno octingentesimo vrbis conditæ iussu Claudij principis in Comitij publicatus est: *dicitur* quod gestum, præter censuram quæ manet, actis etiam vrbis continetur, Solinus. Phœnic-

Claudij tē sub Claudio Cæsare Ægyptijs comparuisse, *Ἀπὸ τετραράρον, καὶ ἑξ ἑτάων*, Suidas. Claudij Tiberij temporibus in poribus visus est apud Ægyptum phœnix, quam ferunt volucrem anno quingentesimo ex Arabia in Ægypto moratos locos aduolare, S. Aurelius Victor.

visus. ¶ Est in Ægypto volucris sacra, nomine phœnix, quam equidem nunquam vidi, nisi in pictura. *Ex Hero-* Etenim perrara ad eos com meat, quingentesimo quoq; (vt aiunt Heliopolitani) anno, & tunc demum, *doto.* & cum pater eius decessit. Is si picturæ assimilis est, talis tantusq; est: Pennæ coloris partim rubidi, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine similimus aquilæ. Eum aiunt (quod mihi non fit verisimile) hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentem in templum Solis, gestare patrem myrrha obuolutum, &

Quomodo iustapa- in eo templo humare: Sic autem gestare: Primum ex myrrha ouum componere, quantum ipse ferre possit: deinde ferendo illud experiri. Hoc expertū, ita demum ouum exenterare, atq; in illud parentem *renti de-* inferre: & qua parte ouum exinaniuit, patremq; intulit, eam partem alia myrrha inducere. Et cum tantundem ponderis imposito parente effectum sit, obstructo rursus foramine baiulare illud in templum *functo reddat.*

Ex Ouid. Solis. Hæc facere hanc auem commemorant, Herodotus lib. 2. ¶ *Vna est quæ reparet, seq̃ ipsa resemnet ales, Assyri phœnica vocant, nec fruge, nec herbis, Sed thuris lachrymis & succo uiuit amomi. Hæc ubi quing. suæ compleuit sæcula vitæ, Ilicis in ramis, tremulæq; cacumine palma Vnguibus & duro (aliàs puro) nidum sibi construit ore: Quò simul ac casias & nardi lenis aristas, Quassaq; cum fulua substrauit cinnama myrrha, Se super imponit, fœnitq; in odoribus æuum. Inde ferunt totidem qui viuere debeat annos, Corpore de patrio paruum phœnica renasci. Cum dedit huic ætas vires, oneriq; ferendo est, Ponderibus nidi (per appositionem) ramos leuat arboris altæ, Fertq; pius cunasq; suas, patriumq; sepulchrum: Perque leues auras Hyperionis vrbe potitus, Ante fores sacras Hyperionis ade reponit, Ouidius Metamorphoseon decimo quinto.*

Ex Philo- ¶ Auem phœnicem esse p̄credimus, quæ quingentesimo quoque anno in Ægyptum veniens hanc ipsam Indiam superuolat. Aiunt aut̃ vnicam tantum hanc auem esse, & ex se radios emittere, atq; auri colore fulgere. Magnitudine verò formaq; aquilæ in nido confidere, quem prope Nili fontes ex aromatibus ipsamet sibi construxit. Hæc verò quæ de ipsa decantant Ægyptij, quo pacto in Ægyptum deferatur, ipsi etiam Indi testificantur, sermoni consentientes, quo dicunt, phœnici in nido liquefcenti propempticos hymnos decātari oportere, Iarchas Indus apud Philostratum in vita Apollonij libro tertio. Sed aliter Io. Tzetzes Variorum 5.6. Philostratus (inquit) in vita Apollonij, phœnicem auem per omnem vitam vnicam esse scribit, quæ pauone formosior sit, & maior citra collationem, & auri colore splendidior. nidum ex aromatibus compingere in arboribus. Ex hoc mortuo vermem gigni, qui Sole calfactus, rursus in phœnicem excreseat. migrare eum in Ægyptum, mori in Æthiopia, Hæc ille. Volaterranus etiam eundem Philostrati librum citans, phœnicem scribit annos viuere sexcentos.

¶ E cinere phœnicis in suo nido combusti vermem enasci, & ex eo phœnicem alterum fieri, qui in Ægyptum è regione incognita deuolet, Suidas quoque tradit authore non nominato. ¶ Phœnici apud Indos (vt perhibent) longissima & secunda vita contigit. cum nullis hominum insidijs petatur, non sagittis, non lapidibus, non calamis, non denique laqueis. Mors ei initium vitæ. Nam vbi iam per ætatem ad volatum debiliorem se, aut aciem oculorum obtusam senserit, collectis in excelsa rupe cremijs & festucis, rogi sibi mortalem, vitalem autem nouæ proli nidum construit: qui à solaribus radijs, infidente aue, incensus conflagrat. Sic illa consumpta, altera noua phœnix è cinere surgit, & pro more patrio iisdem in locis vitā degit. Res mira, sine genitore, sine genitrice, solo splendore Phœbæo auem hæc pro-

Ex Oro, creari, Oppian. ¶ Ægyptij instaurationem diuturnam, & quæ post multa fiat sæcula, volentes indicare, phœnicem auem pingunt. Hic enim dum nascitur, rerum vicissitudo fit & innouatio. Gignitur autem hunc in modum: Iam iam moriturus phœnix, in terrā sese summo impetu proijcit, vnde & vulnus accipit. Ex sanie verò defluente alius gignitur: qui simul ac pennæ ei natæ sunt, cum patre Heliopolim, quæ in Ægypto est, proficiscitur: quò cum peruenerit, pater illic, simul ac Sol ortus est, moritur: post cuius mortem pullus in propriam redit patriam. At phœnicem hunc defunctum Ægyptij sacerdotes sepulturæ mandant, Orus. Et rursus, Quin & eum innuentes qui longo tempore peregrinatus, tandem in solum natale remeet, phœnicem pingunt. Hæc enim in Ægyptum, cum tempus mortis instat, quingentesimo demum anno regreditur. vbi si naturæ debitum persoluerit, magna solennitate ac ritu funeratur. Quæcunq; enim in cæteris sacris animantibus religiosè obseruant Ægyptij, & ea phœnici tribui debent. fertur siquidem Sole magis apud Ægyptios gaudere, quàm apud cæteras gentes: ideoq; Nilum ipsis ex huius dei calore inundare. Animam quoq; quæ diutissimè in hac vita moram traxerit, aut inundationem cōmonstrare volentes, eandem auem pingunt. Animam quidem, quòd omnium quæ toto orbe sunt animantium, hoc maximè diuturnæ vitæ est. Inundationem verò, quòd velut signum Solis sit phœnix: quo nihil in orbe maius, cū omnia subeat, omnia scrutetur & disquirat, Hæc omnia

Quandiu Orus. ¶ Phœnix viuut sex annis & septem milibus, & moritur in Ægypto, vt scribit Charemon Ægyptius sacrarum literarum scriba, Io. Tzetzes. ¶ Phœnicem aiunt trecentis quadraginta annis viuere solitariam. Caput ei tribuitur pauonis. Cum se grauem ætate senserit, construit nidum in alta & abdita super limpidum fontem sita arbore, ex varijs aromatibus. in hoc radijs feruentibus Solis se obijcit, quos etiam resplendentibus pennis suis multiplicat, donec ignis elicitur: cuius mox vi in cinerem vertitur.

Ex Alberto. ¶ Verum aiunt in cinere nasci, qui alis die tertia assumptis, intra paucos dies in auem pristinae figuræ

figurę commutatur, & auolat, & Albertus. Conuersus ad Solis radios alarum plausu volutarium sibi incendium nutrit, Isidorus. ¶ In terra mea est phœnix auis, cuius anni vitæ sunt trecenti. hæc prope finem vitæ tam altè versus cælum euolat, vt accendatur à Sole. tum descendens & nido suo se ingerens, totus comburitur. è cinere verò subnatus vermis, in aliam eiusdem generis auem excrescit, Rex Æthiopix in epistola ad Pontificem Romanum, quam Cosmographiæ suæ Munsterus inseruit. ¶ Et Tyriogis Æthiopix adpō-

¶ Ex Lactantij etiam poematio, quod Phœnicem inscripsit, ea quæ præcipuè ad hanc auem pertinent, excerpta subiungemus. Primum igitur locum describit, paradisum vt videtur, ad Orientem situm, in quò cælum sit clementissimum, nec vlla caloris frigorisq; intemperie, nec alijs tempestatum mutationibus noxium, nullis corporum morbis, nullis fortunæ luctibus, nullis deniq; animorum vitijs te quod aut peccatis infamem. *Illic planities tractus diffundit apertos, Nec tumulus crescit, nec caua vallis hiat. Sed Phœnicē nostros montes, quorum iuga celsa putantur, Per bis sex vlnas eminet ille locus. Hic Solis nemus est, & consitus arbore multa Lucus, perpetuæ frondis honore viret. In medio fons est, quem viuum nomine dicunt, Perspicuus, lenis, dulcibus uber aquis.* Hunc lucum incolit auis vnica phœnix Soli sacra. Cum primum enim aurora surgit, *Ter quater illa pias immergit corpus in vndas, Ter quater è viuo gurgite libat aquam.* Tum in altissimam arborem euolans Solis ortum expectat: qui cum apparere incœperit, *Incipit illa sacri modulamina fundere cantus, Et mira lucem voce ciere nouam.* Cum verò iam totus apparet, *Illa ter alarum repetitò verbere plaudit, Non errabilibus nocte dieq; sonis. Atq; eadem celeres etiam discriminat horas; Igniferumque caput ter venerata; silet.* Quæ postquam vitæ iam mille peregerit annos, locis sanctis relictis, *Dirigit in Syriam celeres longæua volatus, Phœnices nomen cui dedit ipsa vetus. Tum legit aerio sublimem vertice palmam, Quæ gratum phœnix ex aue nomen habet:* super qua in summa aeris tranquillitate nidum ex omni genere aromatum construit: in eo æstuans corpus & aereo de lumine concipiens ignem *Flagrat, & ambustum soluitur in cinerem.* E cinere nascitur vermis colore lacteo. *Creuit in immensum subito cum tempore certo, Seq; oui teretis colligit in speciem. Inde reformatur, qualis fuit ante figura: Et phœnix ruptis pullulat exuijs.* Nullo nostri orbis cibo vescitur. *Ambrosios libat caelesti nectare rores, Donec maturam proferat effigiem.* *Ast ubi prima æua cœpit florere iuuenta, Euolat ad primas iam reditura domos. Ante tamen, proprio quicquid de corpore restat, Ossaque, vel cineres, exuiasque suas, Vngvine balsameo, myrrhaque, & thure soluto Condit, & in formam conglobat ore pio. Quam pedibus gestans contendit Solis ad ortus, Inque ara residens ponit in æde sacra.* Et mox de forma eius: *Principio color est, qualis sub sydere cali, Mitia quem croceo punica grana legunt. Qualis inest folijs quæ fert agreste papauer, Cū pendens vestit Sole rubente polus. Hoc humeri petusque decens velamine fulgent: Hoc caput, hoc ceruix summaque terga nitent, Caudaque porrigitur fuluo distincta metallo, In cuius maculis purpura mista rubet. Clarum inter pennas insigne est desuper, iris Pingere ceu nubem desuper alta solet. Albicat insignis misto viridante Smaragdo, Et puro cornu gemmea cuspis hiat. Ingentes oculos credas, geminosque hyacinthos: Quorum de medio lucida flamma micat. Æquatur toto capiti radiata corona, Phœbei referens verticis alta decus. Crura tegunt squamæ flauo distincta metallo: Ast vngues roseus pingit honore color. Effigies inter pauonis mista figuram Cernitur, & mistam phasidis inter auem. Magniciem, terris Arabum quæ gignitur ales, Vix æquare potest, seu fera, seu sit auis. Non tamen tarda est, vt aues magni corporis: sed leuis & velox. Ad huius spectaculum Ægyptus conuenit. Protinus in scalpunt sacro in marmore formam, Et signant titulo remque diemque nouo. Contrahit in cætum sese genus omne volantum, Nec prædæ memor est vlla, nec vlla metus. Alitum stipata choro volat illa per altum: Turbaque prosequitur munere letapio. Fæmina, vel mas hæc, vel neutrum sit mage, felix, Felix, quæ Veneris fœdera nulla colit. Ipsa sibi proles, suus est pater, & suus heres, Nutrix ipsa sui semper alumna sibi, Huc vsque Lactantius.* ¶ Extat & Claudiani de phœnice carmen in Epigrammatis. Phœnix decantatissima illa volucris sub æquinoctiali ad orientem & meridiem reperitur, Nicephorus Callistus.

¶ Phœnicem haud esse penitus fabulosum, legimus in Commentarijs nauigationum. In mediterraneis Indiæ reperiri. Semenda vocatur ab incolis, Scaliger.

H.

a. Φοῖνιξ in recto iōta vocalem breuem habet, positione quidem longam, in obliquis verò natura, Phœnix Eustathius. De palma arbore (quam Græci phœnicem vocant) mirum accepimus, cum phœnice aue, arbor. quæ putatur ex huius arboris argumento nomen accepisse, iterum mori ac renasci ex se ipsa, Plinius: & Phœnix partim Lactantius, vt suprà recitauī. Phœnix auis dicta est eò quòd colorem phœniceum habeat: vel auis cur quòd sit in toto orbe singularis & vnica. nam Arabes singularem & vnicam phœnicem vocant, Isidorus. Claudianus in Epigrammatis Titanium alitem pro phœnice dixit: & rursus alitem longæuam lib. Titanius secundo de raptu Proserpinæ. *Quòd semper castaque cinnamoque, Et nido niger alitis superbæ Fragas, ales.* Martialis libro sexto.

¶ Epitheta eius apud Textorem sunt, Reparabilis, Viuax, Nobilis, Pharius, Longæuus, Vnicus, Epitheta. Auis Solis, Gangeticus, Rarus, Assyrius, Soligena.

¶ Φοῖνιξ arborem quoq; palmam significat, (vide supra in a.) & fructum eius. item colore ruffum, Homonyma. vnde Φοῖνιξ ἰσῆος in Iliade: & tincturæ genus, & populum, & organum quoddam Musicum apud ma.

Athenæum, Eustathius. Phœnix collyrium Apollonij, describitur apud Galenum de composit. secundum locos 4.7. ¶ Est & phœnix herba apud Dioscoridem, à colore opinor dicta. ¶ Hygrophœnix, ὑγρὸς φοῖνιξ, piscis quidam maris rubri est Æliano, ac si humidum phœnicem dicas, ad aeris & volucris nimirum differentiam. Conijcio autem phœnicis nomen ei communicatum, quod coloribus similiter ferè ut auis distinguatur varijs & elegantibus.

Propria nomina à phœnice desumpta. Cinamomum ex nidis auis decuti creditur.

¶ Phœnix apud Homerum nomen proprium est pedagogi Achillis: & eiusdem nominis statuarius Plinio: & fluuius quidam Herodoto. Et nomen vnus ex equis Cleosthenis Epidamnij Pausania. ¶ c. Cinamomum & casias fabulosa narrauit antiquitas, princepsve Herodotus, auium nidis & præcipuè phœnicis, in quo situ Liber pater educatus esset, ex inuijs rupibus arboribusq; decuti, carnis quam ipsæ inferrent pondere, aut plumbatis sagittis, Plinius. Cinamomum quidem Hebraicæ vel Arabice originis vocabulum mihi videri, à voce *קן, ken*, quæ nidum significat, quod è nidis auis vel phœnicis, vel cinamomi decuti à quibusdam traditum sit, exposui supra in Cinamomi auis historia. Quæ sibi præsternat viuax altaria phœnix, Statius 3. Sylu. in propemptico Metij Celeris. Martialis libro quinto Erotio puellæ comparatum facit inamabilem sciurum, & frequentem phœnicem. *Et viuax phœnix vnica semper auis*, Ouidius 2. Amor. Eleg. 6. De ætate phœnicis, cornicis, cerui & corui, versus Hesiodi Græcos, & innominati veteris Latini recitauit in Cornice C. Phœnix semel anno quingentesimo nascitur, Seneca alicubi. ¶ Inter prima proditæ sunt etiam (à magis) ex cinere phœnicis nidoq; medicinæ: ceu verò id certum esset atq; non fabulosum. Irridere est vitæ remedia post millesimum annum reditura monstrare, Plinius.

Phœnix Heliopoli sese incendens ac reuiuiscens visus fertur.

¶ h. Heliogabalus fertur promississe phœnicem conuiuijs: vel pro ea libras auri mille, ut in prætorio eas dimitteret, Lampridius. Fertur iam aliquando in Heliopoli Ægypti ciuitate accidisse, ut phœnix super lignis ad sacrificia compositis aromata congerens se incenderet: vnde in conspectu sacerdotis primum vermis natus sit, deinde auis ex illo facta auolârit. Plato quidem author est non decere nos calumniari ea quæ libris sacrorum delubrorum conscripta referuntur, Albertus. Doceat nos phœnix exemplo suo resurrectionem credere, quæ sine exemplo & sine rationis præceptione sibi insigni resurrectionis instaurat, Ambrosius.

Resurrectionis exemplum in phœnice ab Ambrosio nobis proponitur.

¶ Phœnice viuacior. Ἡ νῦν φοῖνικος ἐπιβίωη, Lucianus in Sectis. id est, Ni phœnicis annos vixerit, ut citat Erasmus inter proueria. Phœnicis etiam raritas (inquit) prouerio fecit locum, Phœnice rarior. quale est illud, Coruo quoq; rarior albo. Negant enim phœnicem esse nisi vnica, si qua fides scriptoribus. Idem alibi, Phœnice rarior, φοῖνικος σπανιάτερος, prouerio (inquit) dicitur, de rebus aut etiam hominibus inuentu perquam raris. Phœnicis instar reuiuiscere, Had. Iunius.

DE PHOICE.

Proueria.

*1. Phœnice viuacior.
2. Ni Phœnicis annos vixerit.
3. Phœnicer rarior.*

PHOIX, Φῳίξ, (vel potius Φῳίξ penultima circumflexa,) inimica Harpæ est: quoniam victus similis est. peculiare ei præ cæteris, ut oculos auium deuorare potissimum appetat, Wottonus ex Aristotele. sed Aristot. de hist. anim. 9. 18. de phoice scribit, *μάλιστα εἶναι ὀφθαλμοβόρον τῶν ὀρνίθων*: hoc est, præ cæteris auibus oculos eam appetere vel deuorare. quid si ὀφθαλμοβόλον legas? Videtur sanè ardearum generis, cum statim post ardeas illic ab Aristotele nominetur: & piscibus victitare. nam & harpe cibum à mari petit. Harpa auis montana impetens oculos effodit, Plinius. sed deceptus videtur, cum Aristoteles (ex quo transfert) de phoice, cui inimica est harpe, hoc scribat. Sunt qui phoicem vocent phoicum, rustice quoq; aliqui dicunt *fraudium*, Niphus. Πῳύξ auis est quædam Aristoteli in historia animalium, Hesychius & Varinus. sed in codicibus nostris phoix tantum est, *ποyx* nullus.

DE PICA IN GENERE, PRAECIPVE VERO

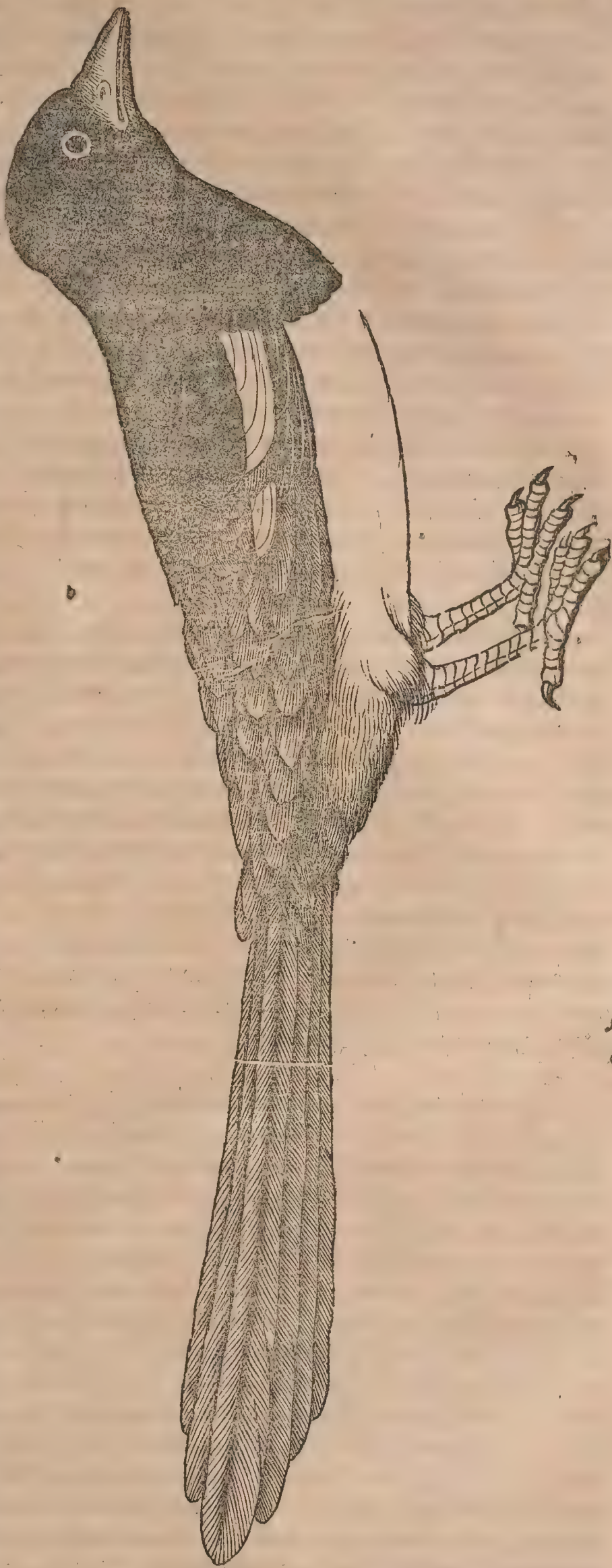
de illa quæ varia & caudata, à caudæ longitudine cognominatur, cuius iconem sequens pagina continet.

A.

PICA auis veteribus Græcis *πίκα* dicta, hodie quoq; nomen retinet in Græcia. Hebraicum nomen *raham*, *רהם*, vel *rahamah*, *רהמה*, auem esse docent dictam ab eo quod pia & benigna sit in pullos suos. Leuitici cap. 11. translatio vulgaris porphyrionem habet, Munsterus picam vertit. sic enim Iudæi nostrates interpretantur. Deuteronomij 14. Septuaginta *vpupam*. Vide supra in Ossifraga inter Aquilas, & in Gypæto. Ego planè nec picam nec porphyrionem hoc vocabulo significari asseruerim, sed aquilæ genus aliquod aut vulturis. Eiusdem linguæ dictionem *agur*, *אגור*, variè exponunt, hirundinem, picam, gruem, ciconiam, passerem, Esaia 38. vide in Grue. Item *aiyah* vocem, alij picam, alij vulturum aut miluum, ut leges in Miluo. Munsterus in Lexico trilingui pro pica ponit nescio cuius dialecti vocabulum *serakrak*, *סרקרק*. Auicennæ interpretes barbarus pro *πίκα*, habet *cacha*, obscuri quidam *kiches*: & Alberrus *aschytahez*, qui videtur numerus pluralis à singulari *aschyta* corrupto nimirum à Græco voca-

co vocabulo, vt prima litera abundet, vel articuli loco sit. ¶ Italicè *gazzuola* vel *gazzara* dicitur. item *gazza*, *regazza*, *putta* & *picha* apud Alunnum: qui & *ghiandaica* Italicum auis nomen, alibi Latine auem glandarem, alibi picam interpretatur. Sed pica glandaria alterum picæ genus est, quod glande vescatur dictum: ad cuius differentiam ea de qua hîc scribimus, varia vel caudata à caudæ lōgitudine cognominatur. quanquam glandaria etiam varia est, præcipuè in alis, quam ob causam aliqui confundere videntur. Apud Crescentiensem alicubi gaza auis nominatur, alibi *aregaza* vel *aregata*, nisi corrupti sunt codices nostri vt suspicor: alibi *gaza* auis cauda longa. Kiranidæ interpretes Cremonensis *cittan* vertit *gaiam* vel *gazam* vel *glandariam*. sed *gaia* & *glandaria*, alterius tantum picæ nomina sunt, de qua postea priuatim agemus. *gaza* verò commune nomen ad vtranque. ¶ Hispanicè *pigaza*. ¶ Gallicè, *pie*, *jaquette*, *dame*, & *agasse*: quod postremum Sabaudicæ vsitatus est. ¶ Germanicè à nostris *Uegerst*/ ab alijs *Uglaster*/ *Ugelaster*/ *Ulgaster*/ (quod ad Sabaudicum *agasse* accedit: id verò ab Italico *gazza* deriuatum videtur. Gelenius *Ugerluster* scribit Germanicè quasi agrilustram cui non assentior.) ab alijs *Uelster*/ *Ugel*. Flandricè *Uexter*. ¶ Anglicè *a pie*, *a py*, *ora piot*. ¶ Illyricè *strakauel*, *krzistela*.

¶ Nuper & adhuc tamen rara ab Apennino ad urbem versus cerni cœpere picarū genera quæ longa insignes cauda variæ appellantur, Plin. Idem facilius ait sermonem humanum addiscere picas quæ glande vescuntur, & quinos habent digitos in pedibus: eas nunc Itali glandarias vocant. Picam quæ pręnantium fastidio & appetitioni absurde nomen fecit, credimus eam esse quæ à Plinio longa insignis cauda describitur, & varia, id est non sibi cōcolor, sed quæ alias plumas & pennas candido, alias nigro colore ostendat. Nulla enim in picarum genere lōgiore cauda est. Quæ enim versicolores sunt, glandariæ ab eodem Plinio & ab alijs manifestè dicuntur. scribentesq; Græcorū medici in pręgnatibus *cissan* vocari *Ἀγ. τὸ ποικίλον τὸ ζώον*, id est ob varietatem auis, facillè persuaserunt eam esse quam Plinius, vt diximus, variam appellat: gens nostra priuatim *gazam* nunc vocat: Marcel. Verg. aliam picam variam, aliam versicolorem & glandariam faciens, quo cum etiam Perottus Sipontinus sentit. Pica (inquit) auis est alis vario colore, & præsertim cæruleo depictis, verba proferens ad similitudinem humanæ linguæ. Est & alia pica sub ventre alba, superius nigra, quæ varia appellatur, rara olim (circa urbem,) nunc frequentissima per omnem Italiam. Plinius duo picarum genera facere videtur: posterius hoc genus Plinij, picarum genus esse videtur, quod passim in Germania & Anglia longa cauda præditum, oua & pullos gallinarum populatur. Aliud genus picæ, tam longa cauda ornatum, quàm hoc est, non noui. nostra quoq; pica vulgaris caluescere quotannis solet. Alterum autem picæ genus diu sanè dubitavi quodnam esset, & adhuc non satis teneo. Cùm essem in Italia ad ripam Padi, ambulanti mihi, & itineris mei comitibus, auis quædam picæ similis, lingua Britannica *iaia*, & Germanica *mercolphus* appellata, cōspi-

De diuersis
picarū
generib.

ciendam sese commodum obtulit, cuius nomen Italicū quum à monacho quodam, qui tum fortè aderat, percontarer, *picam granatam* (fortè, glandariam) dici respondit. Quare cum apud Italicum etiam vulgus non solum pristinae linguae Romanae, sed & rerum scientiae, non obscura vestigia adhuc superesse deprehenderem, suborta est mihi hinc suspicio, auem hanc è generibus picarum esse: & quòd scirem eandem, altera vulgari pica, multò expressius humanas voces imitari, ita suspicionem meā auxit, ut parum absit, quin credam hanc esse alterius generis picam. nam & glandibus vescitur magis omnibus alijs auibus, Turner. eiusdem opinionis Perot. quoq; authorem citans. ¶ Eber. & Peuc. picæ genera duo faciunt, vnum urbanum, garrulum, cecos pariens, vocem subinde mutans, caluescens quotannis: alterum sylvestre, toto corpore varium, pennis candidis, cinereis, cœruleisq; mixtis, alis verò nigris, quas Plinij varias esse putant: & Germanicè interpretantur *Heidenelster* / *Krigelster*. (Querendum an hæc sit cornix illa cœrulea, cuius figuram supra dedimus.) Picam verò glandariam nostram, quam cum recentioribus garrulum appellant, Græcorum spermologum esse putant, quod minimè probo. ¶ *Achani* est auis omnibus nota, & vocatur *pica achani*, Syluaticus. Sunt qui picam Latinos à Græco *ποικίλις* deriuasse coniectent: cum & nomen conueniat, & res ipsa, videlicet *ποικίλον*, hoc est coloris varietas. Hesych. & Varin. simpliciter *ποικίλις* auis quædam est. Aristot. semel tantum pœcilidum auium meminit (*varias* Gaza reddit) ab alaudis eas dissidere scribens. Theocr. Scholiast. in Idyl. 7. acanthidem auiculam esse docet canoram & vario colore, ideoq; *ποικίλιδα* etiam dictam. Gelenius noster picam variam Græcis *ποικίλιδα* dictam arbitrabatur, eandemq; *ἀγέστρα* apud Græcos recentiores (vocabulo nusquam mihi reperto) cui Germanicum nomen *Aglaster* accederet.

B.

Descri-
ptio for-
ma.

Picis forma non vulgaris est, quamuis nō spectanda, Plinius. Aristot. turdum maximum pisciuorum, picæ equalem facit. Pica auis (ut quidam scribunt) magnitudine est columbæ, alis vario colore, & præsertim cœruleo depictis. Auis est varia ex albo & nigro colore: sed in cauda niger color splendescit in viridem cum sapphirino permixtum, Albert. Latior est ijs lingua: omnibusq; in suo cuiq; genere quæ sermonem imitantur humanum, Plin. & Suid. in Psittaco. Auium quæcunq; similem habent linguam & maxillarum positionem (*ἀγέστρα*), humanum apte sunt imitari sermonem, ut pice, psittaci, & similia, Suid. & Varin. Nuper, & adhuc tamen rara, ab Apennino ad urbem versus cerni cœpere picarum genera, quæ longa insignes cauda variæ appellantur, Plinius. Quædam aues os stomachi non habent amplum, & ingluuiem tamen non habent, ut pica & graculus, Albert. 2. 2. 2. Pica garrula breuitatem alarum cauda longiore recompensat, Obscurus. ¶ Picas albas in Septentrionalibus terris reperiri quidam tradit. Picarum genus quod glande vescitur, & in eo magis illæ quibus digiti quini in pedibus, sermonem exprimunt humanum Plin. Solin. & Apuleius eum secutus, psittacis quinos digitos tribuunt, cum Plin. quem imitantur, omnino hæc de pica non de psittaco scribat. Fertur & porphyrio pentadactylus, nec alia auis quod sciam.

C.

Picam variam, de qua scribimus, Eberus & Peucerus urbanam faciunt.

De picarū
voce &
diuersorū
animaliū
voci imi-
tatione.

¶ Vox. Pica voces plurimas commutat. singulis enim ferè diebus diuersam emittit vocem, Aristoteles. imò, ut nos obseruauimus, eadem die ac eadem hora vocem variat. Albertus addit picam huiusmodi vocum mutationem facere potissimum tempore coitus. nos verò obseruauimus hanc mutationem vocum eam facere omni tempore. imò aliquando per hyemem ita fingit vocem venatoris, ut canes moueat ad se, Niphus. Picæ in vocis imitatione singularem naturam, & quàm diuersa animalia repræsentet, quis facile dixerit? Ego aliquando garrientem picam audiens hœdi vocem arbitrabar, qui à matre separatus iuxta arborem eam requireret, cui clamans pica insidebat. Et iterum ædito mugitu, vitulum referebat. deinde ouis instar balabat. postremò fistulam siue sibilum pastoris imitabatur, quo ille post pascua oues ad potum ducit. Vix verò tandem pica per ramos saliente conspecta miratus sum tanta cum in cæteris rebus, tum in auibus, diuinæ largitatis dona splendere, Oppian. *κίτας κίτα-
Cίς* legimus apud Pollucem. Scimus picas loquaces esse Ælianus. *Pica loquax varias modulatur gemitu-
re voces*, *Scurrili strepitu quicquid & audit, ait*, Author Philomelæ. Pica cum alias voces, tum maximè humanam imitatur, Ælianus. Statius etiam picas inter aues humani sermonis imitatrices nominat. Pice minor quàm psittaco nobilitas, quia non ex longinquo venit, sed expressior loquacitas certo generi picarum est. Adamant verba quæ loquuntur. Nec discunt tantum, sed diligunt: meditantesq; intra semet, cura atq; cogitatione intentionem non occultant. Constat emori victas difficultate verbi, ac nisi subinde eadem audiant, memoria falli: quærentes mirum in modū hilarari, si interim audierint id verbum. Nec vulgaris ijs forma, quamuis non spectanda. satis illis decoris in specie sermonis humani est. Verum addiscere alias negant posse. quàm quæ ex genere earum sunt, quæ glande vescuntur. & inter eas facilius quibus quini sunt digiti in pedibus, ac ne eas quidem ipsas nisi primis duobus vitæ annis, Plinius. *Pica loquax certa dominum te voce saluto. Si me non videas, esse negabis auem*, Martialis. Augustus Cæsar picam, à qua salutatus erat, emi iussit, Macrobius Sat. 2. 4. *Πάντα δὲ τὰ τῆς ζώων εὐγλωττα καὶ διηρθρωμένα ὅτι τὴν φωνὴν, καὶ μιμεῖται τοὺς τῆς ἀνθρώπων καὶ τῆς ἄλλων ὀρνίθων ἡχούς, ὡς ἂν ψιττακὸς καὶ κίτα*, Athenæus. quid si legas? *Πάντα δὲ τὰ πλατύγλωττα τῆς ζώων, εὐγλωττα, &c.* nam & Plinius sic habet: La-

bet: Latior picis est lingua: omnibusq; in suo cuique genere, quæ sermonem imitantur humanum: quanquam id penè in omnibus contingit. *Τὸν πικρὸν ὅσα πρὸς πλησίαν ἔχει τὴν γλῶτταν, καὶ τὴν τῆς γένων ἀφθεῖν, τὴν τῆς ἀνθρώπων δυνάμει μιμῆσθαι ἀφελείον, οἷον κίττα, καὶ ψιττακοί, καὶ τὰ ὅμοια.* Suidas. Tonfor quidam (inquit Plutarchus in libro Vtra animalium, &c. ex multis Græcis Romanis- *Historia* que hominibus, ijsque qui interfuere memorabilem hanc historiam se accepisse præfatus) officinam *de pica* Romæ habens ex aduerso templi quod forum Græcum vocant, picam prodigiosè streperam & loqua- *quadam* cem, humana verba, ferarum sonos reddere, instrumentorum omnium garritus & strepitus effinge- *tibicinū* re, idque nullo cogente, sed sponte sua assuefacientem sese, ac nihil indictum imitatumque relinque- *cantum* re gestientem, habebat. Accidit autem vt hâc diues quispiam ingenti tibicinum strepitu efferretur. hi *imitate.* quia nobilitati fama erant, & canere iussi fuerant, moram istic fortè, vt fit, diutius hominum studijs se dando canendoque traxerunt. pica postridie muta elinguisque fuit, adeò, vt nec quam inter quotidiana- nas necessitates vocem solita fuerat, mitteret: Præbuit his qui norant antea, silentium subitum admirationem ingentem, tum illis ipsis qui adire hæc loca consueuerant, muta ac perturbata omnia cernentibus, tristitiam incussit. Venenum alij per eiusdem opificij homines datum, plerique tubarum voce auditum obstupefactum, vnaque vocem extinctam suspicabantur. Sed neutrum fuit, apparabat. quippe omni ingenij studio intrò reuocato, vocem sic quemadmodum organum aptabat instruebatque. Subitò enim redijt illuxitque spectatori- bus suis, non consueta illa veteraque imitamenta, sed tubarum cantum iisdem prorsus periodis sonans, transitus omnes insuper, omnes numeros eodem plane pacto seruans.

¶ Cibus. Pica & aliæ quædam aues glandes reponentes obruunt terra, Theophrastus de cau- *De earum* sis plant. 2. 23. Glandes cum deficiunt colligit, & in repositorio abditas reseruât, Aristoteles. Deglan- *dē cibo.* dibus maturis cibum sibi sufficientem colligit, Author de natura rerum. E suum alueis interdum vescitur. Sermonem humanum addiscere picas alias negant posse, quàm quæ ex genere earum sunt, quæ glande vescantur, Plinius: tanquam non omnes picæ hoc fructu vescantur. priuatim quidem *glandarias* hodie Itali appellant genus alterum, de quo dicemus proximè. Pica fructibus (acrodryis) gaudet, sed mox fastidit quos gustârit, & alios quærit in diuersas subinde arbores transuolans, Varinus. Auis est gulosa (*ὄρνειον λιχνότατον*) & ad libidinem maximè procliuus, Idem. Vorax est, & varia curiosè degustat, Idem. Audio picas etiam teneris gallinarum pullis insidiari. Viscum satum nullo modo nascitur, nec nisi per aluum auium redditum, maximè palumbis & turdi, Plinius 16. 4. 4. Theophrastus non turdos sed picas, id est citras ponit. atq; ita Theodor. interpretatur. forteq; deprauatum id in Theophrasto fuerit, vt pro *cichla*, quod turdum significat, *cittam* librarius asscripserit, Hermolaus.

¶ Nidum in arboribus facit ex pilis & lana, Aristoteles. Nidum cum duobus foraminibus *Nidifica-* construit, per quorum vnum intrat, per alterum caudam emittit, Obscurus. Nidum extrinsecus *tione.* spinosum facit & tegit. & duo foramina in oppositis lateribus in nido ad intrandum & exeundum construit, & frequenter duos habet nidos, vt aspicientes decipiat, & dubitari faciat in vtro sint oua, Albertus. Nidum inter loca spinosa constituit, eumque terra interius, & spinis exterius in circuitu sub- tus ac desuper diligentissimè sæpit ac munit. arctissimum enim tantum foramen per quod ingredia- tur in laterem relinquit: & hoc eo loco, quo nidus inaccessibilior est: quem cum ab homine visum sen- serit, oua transfert aliò, commoditate digitorum iuuante, Author de natura rerum. ¶ Pica parit no- uenos, Plinius. circiter nouem numero, Aristoteles. Auium nonnullæ imperfectos & cæcos pa- riunt pullos, videlicet quæ cum paruæ corpore sint, multos progenerant, vt cornix, pica, passer, Idem. *Partu.* ¶ Pica pennas paulatim exuit, non vno tempore simul vt accipiter, Albertus. ¶ Picis varijs, longa insignibus cauda, proprium caluescere omnibus annis cum feritur rapa, Plinius. Rapa quidem duas habet sationes. feritur enim & vère ante calendas Martias, & Augusto, ex Plinio, Columella & Pal- ladio. Plinius de secunda satione, quæ mense fit Augusto, intelligere videtur, Wottonus. Nostra *Caluitie.* quoque pica vulgaris caluescere quotannis solet, Turnerus. Picas epilepsiam quoque sentire ferunt, Aloisius Mundella.

D.

Picæ pulli educati & ad volatum roborati, pascunt parentes suos in senectute, faciuntq; eos ma- *De picarū* nere in nidis absq; vlllo labore, Author de nat. rerum. ¶ Pica est auis calidissima, Author de natura re- *pietate in* rum. derisua, Albertus. Picæ cum diligentius visum ab homine nidum sensere, oua transferunt aliò, *parentes.* Plinius: commoditate digitorum iuuante, Author de natura rerum. Ferunt picam oua sub digitis pe- *Callidita-* dum aliquando de nido ad nidum ducere, Albertus. De calliditate eius circa nidum, leges supra in C. *te.* *Institerant ramis imitantes omnia pica,* Ouidius quinto Metam. Pica auis est sagax, imitans vocem ho- minis, Kiranides. *Picasq; docuit nostra verba conari,* Persius. ¶ Apud nos pica aliquando comedit pas- ferem iuuenem, Albertus. Apud nos pugnant cum aquila cornix, pica, monedula, & huiusmodi aues. quoniam aquila deuorat eas, Albertus. *vide supra in Aquila D.* Picas aluco & vlula venantur, Aristot. *A quibus* ¶ Vidi aliquando picam aduolantem ad auem *bassie* in quodam loco ligatam: & cum illa frustula car- *disideat.* nis comedere vellet, pica sua cauda ea remouit: vnde picam auem esse aliarum auium derisuiam co- gnoui, Auicenna in nonum Aristot. hist. anim.

E.

De earū
dem au-
cupio.

Pica quomodo capiatur vna ab altera, scriptum est nobis in Cornice. Reti quomodo capiantur, Crescentiensis docet 10. 20. & quomodo oliuę fructu illectæ laqueo intricentur, in Graculo ex Oppiano. Accipitres capiunt *regazas*, (id est picas) & glanderas siue *gazas*, Crescentiensis. Picarios accipitres Budæus nominat, qui picas captant. Speruerij generosi etiam picas captant. ¶ Pica gallinarum pullis insidiantur. ¶ In hoc laudantur, quod horto vel loco in quo nidificant, prospiciunt. multo enim clamore fures produnt, & sæpe illos à proposito auertunt, Obscurus. ¶ Pica auis, quæ & pluuiæ auis veteribus dicta est, amplius solito stridens, certò imbrem indicat, Gratarolus.

F.

Prognosticū tem-
pestatis.
De usu
earum in
cibis.

Picæ in cibum non veniunt, sed pulli earum interdum nidis exempti, à pauperibus eduntur. E-
sus pullorum picæ assiduus, visum auget, Plinius. sed nisi excoriati prius fuerint, non facile concoquun-
tur, Author de nat. rerum & Albertus. Picæ caro est calida, valde abominabilis: & est in ea subtilitas,
Rasis. Accipitribus picæ omnis caro vtilissima est, Demetrius Constantinop.

G.

Remedia
ex iisdem.

Picam viuam dissectam aliqui imponunt articulis laborantibus. Auis pica (*picus*, apud Kirani-
dem (assa elixave comesta, citò sanitatem restituit ægrotis, & incantatione ligatos soluit & sanat, &
prosperitatem tribuit, Gilbertus apud Arnoldum. Liquor stillatitius è pullis picarum chymico vase
collectus, visum infirmum & hebetem roborat & acuit, Ioannes Gœurotus. Ryffius (ex Brunsvi-
censi nimirum) liquorem ita exceptum è picis minutatim incisis, oculis rubentibus & obscuris prodes-
se scribit: & oculorum leucomata vel pterygia tollere: ignem sacrum (quem S. Antonij vocant) restin-
guere, linteolis ex eo madentibus sæpe impositis. E-
sus pullorum picæ assiduus, visum auget, Plinius. recentiores quidam excoriari iubent, vt facilius concoquantur. Pica combusta in olla sigillata quo-
cunque modo data contra noctilupam, & cardiacam, & melancholiam de causa frigida, & cancrum
in virga virili curat locum cum licio, Author Additionum ad Breuiarium Arnoldi. Pica cocta & esitata
reparat spiritus visuos. Item pica deplumetur & exenterata decoquatur in vino albo vsq; ad vini con-
sumptionem, & separationem carnis ab ossibus. & tunc simul cum iure teratur, ac Soli per triduum ex-
ponatur. & cum opus est cum carpia vel linteo subtili oculis imponatur. oculorum enim asperitatem,
obscuritatem, ruborem & dolorem tollit, & spiritus temperat, Idem. Picam vnā vel plures integram
pones in olla noua vitreata, luto diligenter obducta clausaque: & in furno torrebis, vt facile in pulue-
rem vertatur, nec aduratur tamen. hic puluis oculis immittatur, aut fiat ex eo collyrium, aut sumatur
per se. hæc enim peculiaris picæ vis est, vt quocunq; modo sumpta vel adhibita visui conferat, Gordoni-
us in capite de imbecillitate visus. Io. Gœurotus oculis caliginosis hunc pollinem cum aqua fœniculi
instillari iubet. ¶ Picæ fel vtile est immissum oculis ambulantium per niuem, Rasis. ¶ Oua eius
sicca trita oculis immissa contra albuginem medentur, Idem.

H.

Etymon.

a. Picumnus est auis Marti dicata, quam picum vel picam vocant, Nonius. sed authores qui ex-
tant omnes, quod sciam, picum duntaxat Marti sacrum faciunt, & à pica diuersum. Pica dicitur quasi
poetica, eò quod verba in discrimine vocis vt homo exprimat, Isidorus. Sunt qui vocabulum Græcæ o-
riginis rentur, ὡς τὸ ποικίλον, id est à colorū varietate. ¶ Κίσα commune est, κίσα Atticum. Κίσα
ἐτυμολογῆται ὡς τὸ κίειν, καὶ μετὰ σφοδρότητος σέυεσθαι πρὸς σωσσίαν, Varin. Apud Lacones κείσα, 4
dicitur, Hesychius & Varinus. Iisdem βᾶσιλλος picam significat: item κραζών. Σίτιον aliqui noctuam,
alij picam, vel accipitrem interpretantur, Idem.

Epitheta.

¶ Epitheta. Pica loquax, Martialis & Author Philomelæ. Improbæ, Martialis. Et apud Textorem, Garrula, saluatrix, disertæ.

Homonyma.

¶ Olim multis hominibus nomina imponebantur auium, vt Chærephonti Vespertilio, Syracu-
fano Pica, Aristoph. in Auibus. Scholiastes Syracusanum istum in foro versari solitum scribit, & ab Eu-
polide eum tanquam loquacem traduci. Argò nauim Lycophron vocat ἀλάληθρον κίσα, est enim pica
auis loquax, & carinam Argûs loquitur aliquando ferūt. ¶ Κίσα, ὡς ἄνθρωποι, Hesych. & Varin. ¶ No-
stri picæ oculum vocant (ein Aegersten aug) verrucæ genus, quod Latini *clauum* appellant, ni fallor. cu-
ius generis *gemur* (a etiā Festo dicta videri potest. tuberculū est (inquit) sub minimo digito pedis, dictum
quod gemere faciat eum qui gerit. ¶ Picarios accipitres à capiendis picis Budæus dixit. ¶ Citta sin-
dicunt Græci, quum ab racemis dilapsi acini pereunt, Cælius. Apud Theophrast. 5. 3. de causis legitur

De Citta
seu pica
morbo

κρείττωσις & κρείττωσις. Gaza *exuperantiam* vertit, malim *varices*. ¶ Gallis verbum *gazoniller* est cor-
nicari, ineptè garrire: nimirum à pica aue, quam Itali *gazam* vocant.

mulierū

¶ Citta, id est pica morbus prægnantium. Malacia prægnantium (inquit Cælius) Plinio (lib. 33.)
est mollities quedam & defectio, quum languētes modo hoc, modo illud appetunt, adeò vt terrā quoq;
vorare appetant nonnullæ, carbones etiam extinctos, aut cimoliam, inquit Paul. Medicinæ 1. quæ res
nuncupatur. κίσα (κίσα) id est pica. Nam & gethyllidas (*gethyum* vel porrum capitatum interpretantur)
Latonæ sacras scribit Athénæus, quoniam prægnans id cibi expetisset genus. Prouenit incommodum
id ab conceptu mense potissimum tertio, nequeunte fœtu interim delata in vuluam omnia ratione
alimen-

alimenti absumere, insita imbecillitate, proindeq; in stomacho multorum facta redundantia. ex qua etiam absurdorum sese promit appetentia. Indidem quoq; nomen nata effectio est, *αἰχὴ τὸ ποικίλον* τῆς ζωῆς τῆς κίττης; id est ex auis varietate. Vel, ut scribit Paulus Ægineta, quod malo id genus (pica auis) corripiatur frequentius, Hæc Cælius. Et rursus alibi, Galenus (inquit) in libro De dignoscendis locis affectis, affectionem illam scribit qua malos affectant cibos mulieres, *κίτταν* aut *κίττησιν*, id est picam & picationem vocari. contingere verò hæc secundo aut tertio à conceptu mense, quod appetentiæ organum (id verò os ventriculi est) sit oblæsum, infanti non suppetente vi ad alimenti consumptionem. *Κίττα*, id est pica, in prægnantibus dicitur. quoniam auis illius variæ modo solent varia appetere. nam & crustas (ut cætera taceam) ex fluminibus in escam petunt nonnullæ, Grapaldus. *Κίττην*, id est picare, quidam denominant à pica aue, ut Gaza suppleuit: quod prouerbiū demonstrat, quod de eo qui varia cupit, dicitur, videlicet (veluti) pica prægnans, Niphus. Citta in prægnantibus circa secundū aut tertium mensem fit. à prauis humoribus vteri ad stomachum euectis, unde absurda quædam appetunt, testas, lapides, carbones, labruscas, Varinus. Sunt qui definiant languorem & molliem dissoluti & cuncta fastidientis stomachi in grauidis: quod picæ aues quoq; varia appetere soleant cum sunt prægnantes. *Οἱ κίττωντες τῆς ἐπιθυμίας*, Aristophan. in Pace. id est, auidè desiderantes pacem. est enim pica (inquit Scholiastes, & ex eo Suidas) auis vorax, omniuora, & curiosè varia degustans. unde & de mulieribus prægnantibus, ciborum absurdorum appetentia laborantibus, & de alijs hominibus auidè aliquid desiderantibus, *κίττην* verbum usurpamus. *Οὐτο κίττω* *αἰχὴ τῆς σαπίδος* μετὰ *χοιρίνης* *ᾧ ἐλεῖν*, Aristoph. in Vespis. Vbi Scholiastes, *Κίττω*, *ἐπιθυμῶ*, *γλίχμα*. *Ἐπὶ τῆς ἀρτίων πικτουσῶν* (fortè *ἀρτίως* *κυσῶν*) *γλυκαῶν*, *καὶ ἐπιθυμῶν* *πικρῶν*. nam pica auis fructus arborum (*acródrya*) appetens, mox fastidit quos gustauerit, & diuersos subinde appetens, in alias atq; alias arbores transuolat. Polemon apud Athenæum scribit, Latonam in vtero gerentem appetisse gethyllidem, *κίττησαι γιθυλλίδος* Hanc in mulieribus grauidis affectionem Arabicè vocari inuenio *alguaham*, vel (ut alij scribunt) *alguama*, vel *algaham*. Acidam citri partem Dioscorides à mulieribus edi dicit *πρὸς τὴν κίτταν*, id est aduersus fastidia quæ ipsis prægnantibus superueniunt: quorum Aristoteles quoq; meminit, libro de animalium hist. septimo, Manardus. Potus è vitium folijs expressus succus iuuat *κίτταν*, Dioscorid. id est absurda in cibo appetentes mulieres. Vbi Marcellus Vergilius, *Κίττα* (inquit) & *κίττην* verbum, vehementiores & impetus magis quàm appetitus propositarum rerum in gerentibus vterum significant, quæ quotidianos cibos fastidientes, absurda & insueta homini comedisse tunc cupiunt: carbones, terram, cæmenta, & asperrimi acerbique saporis cibos. Deinde Hermolaum reprehendit, qui hoc in loco, à conceptu mulierum defectiones reddiderit: & Ruellium etiam, qui malaciam stomachi. sed Ruellius Plinium imitatus rectè excusatur. Et mox, Credimus picam quæ huic malo nomen fecerit, non glandariam esse, sed illam quæ à Plinio longa insignis cauda & varia describitur. Plura de hoc affectu leges apud Aetium 16. 10. vbi admonet quosdam ab hederæ similitudine, quam Græci *cittan* vocant, *cittan* hoc morbi genus appellatum sensisse. nam sicut illa diuersis plantis quæcunq; occurrerint, variè implicari solet, ita mulieres pica laborantes diuersissima edulia appetūt, præsertim opposita, quæ tum voluptatem tum tristitiam gustantibus afferunt. Memini ego in muliere quadam hoc malum in grauiditate ortum, à partu etiam ultra annum durasse, nec scio quousq; pallida erat, phlegmatica, macra, menses ferè detinebantur. fluore albo infestabatur. infans breui interijt. Grammatici (Suidas, Varinus) verbum *κίττην* interpretantur etiam cum voluptate concipere, à pica aue, quæ gulosa admodum sit, & ad libidinem procliuius. sed hoc sensu in sacris tantum literis hoc verbum reperiri puto. *Ἰδὲ γὰρ ἐν ἀνομίᾳς συνελήφθην, καὶ ἐν ἀμαρτίαις ἐκύσθησέ με* (poterat etiam legi *ἐκύθησέ με*) *ἡ μήτηρ μου*, David psal. 51. *Κίττος*, id est hederæ, circumuolui solet proximis quibusq; arboribus, ædificijs, alijs. hinc factum verbum *κίττην* de muliere, pro eo quod est cum voluptate concipere, Varin. *Ἐγκύσθησιν, συλλέβωσιν, ἐπιθυμήσωσιν. ἐγκύσθησις, ἡ ὄχουσις*, Suid.

¶ *Κίττα*, auis & piscis, Hesychius. ¶ Itali quidam auem, cui nos lanij nomen finximus, *gazam* De *quimarina*, id est picam marinam vocant, quod coloris varietate & caudæ longitudine ferè picam rebusdam rat: alij *gazam sperueriam*, quod prædandi natura accipitrem minorem imitetur: alij *regeftolam*, quod non alijs auib. men fortè diminutium à *regazza* est, sed detortum. alij *passera gazera*, hoc est passerem picarium. Sa- ab hac aue baudi *matagasse*: est autem *agasse* eisdem pica. alij *pie griayche*, quasi picam Græcam. Galli quidam *pie an-* nomina *crouelle*, quod vnguibus suis passim adhæreat arborum truncis. In Palæstina vidi aues similes illis quas *summentib.* picas Græcas (*pies griesches*) nominamus, quæ deuorant mures sicut tinnunculi, Bellonius. Pica marina alia est Gallicè vulgò dicta, similiter (ut arbitror à coloris distinctione,) rostro quatuor digitos longo ut gallinago, unde gallinaginem (beccassam) marinam aliqui nominant, Bellonius. vide in Hæmatopode. Eadem an diuersa sit pica marina Anglorum (*a sepy*) auis milui quantitate, ut audio, nondum comperi. Nostri genus pici picarium cognominant (*ägersten specht*) albo nigroq; colore ut pica ferè distinctum.

¶ Minutius Pica nominatur Varroni de rust. 3. 2. ¶ Dicunt Macedones Caranum Macedoniae Nomina regem pugna superasse Cisseum, qui in vicina regione principatum obtinebat, Pausanias in Bœoticis. propria Cum Alcimedontis herois filia Phillò, Herculem Phigalij aiunt concubuisse. Ut verò peperisse eam ab eadem sensu Alcimedon, in montem exposuit, ut vnà cum puero interiret, quem Æchmagoram appellat Ar- aue de- cades. Puerum itaq; exposuitum pica auis & plorantem audiuit, & ploratū est imitata. Caterum Her- sumta.

cules, cum fortè illac transiret, audita pica, vocem non volucris, sed infantis ploratum esse ratus, rectè ad vocem deflexit. Re itaq; cognita, ipsam vinculis soluit, & puerum seruauit. Ex eo fons vicinus Cissa, id est Pica dicitur, Pausanias in Arcadicis. ¶ Cissa est fluuius Ponti Cappadocij, auctore Ptolemæo.

¶ b. Aues quæ vt plurimum mergi vocantur, variæ sunt vt pica, Albertus.

¶ d. *Inde salutatus pica respondet arator*, Martialis. Corui & pica homines (voce) imitantur, & eorum quæ audierint meminerunt, Porphyrius lib. 3. de abstinendo ab animatis. ¶ Iacobi Micylli epigramma de mirabili historia quadam duorum falconum & pica recitavi in Falcone d.

¶ f. Cotyis Thracum regis conuiuium describens Athenæus, inter cæteras appositas aues, picas quoq; nominat.

Supersti-
tiosa.

¶ g. Pica cor gestatum cum radice cissi, id est hederæ, contractas mulieres sanat: similiter & dyfuriam curat, Kiranides.

De pica à

cancro in-
terfecta.

De Pieri

filiarum

in picas

transmu-

tatione.

Pica Bac-

cho sacra.

Prouer-

bia.

1. Pica cū

lusciniæ

certat.

2. K. r. a. v.

3. Pica su-

os saltus

relinque-

re non po-

test.

¶ h. Pica epitaphium, auctore Archia, legitur Anthologij Græcilib. 3. sectione 24.

Audire picam etiam cancris vesci: & contigisse aliquando vt cancer à pica in arborem sublatus, collo eius suis forcipibus compresso eam interemerit. ¶ Pieri filia nouem cum Musis ausæ cantu de-

certare, in id genus auis mutata sunt, vnde Statius: *Et Aonio versa certamine pica*. Ouidius lib. 5. Me-

tam. hanc fabulam prosequitur: *Pierus has genuit Pellais diues in oris, Peoris Anippe* (inde Anipides, per-

syctolen, cognominatur ab Ouidio in eodem libro) *mater fuit, &c.* Et circa finem lib. 5. *Plangere dumq;*

volunt per brachia mota leuata, Aere pendebant nemorum conuicia pica. Nunc quoq; in alitibus facundia

priscæ remansit, Raucaq; garrulitas, studiumq; immane loquendi. ¶ *Improba Cecropias ostendit pica querelas,*

Martialis. ¶ Baccho loquacitatis ratione picam esse sacram prodidere, Cælius. Picam auem nugacem

huic deo consecrarunt, vt Phurnutus prodit, Gyrard.

¶ PROVERBIA. Pica cum lusciniæ certat: vide in Cygno H. c. vbi de Cygnea cantione scripsi-

mus. Οὐθεμιπὸν Λάκων ποτ' ἀνδρὶα κίονας ἐξέσδεν, Οὐδ' ἔπποας κύννοιοι, Theocritus Idyl. 5. ¶ K. r. a. v.

verbi vsus prouerbialis esse videtur, de ijs qui magna auiditate quædam ita desiderant, vt nisi potiantur

de aliquo animi corporisve deteriore statu periclitentur. vide supra in H. a. Sic nostri desiderium hu-

iusmodi significantes, abortiendi periculo aliquid appeti dicunt, etiam de viris, (*Das er nit vmb das*

Rind fomme) metaphora à grauidis sumta mulieribus. ¶ Germanis (inferioribus) vsitatum est illud,

Die Egster kan jr hüppen nicht lathen / Pica suos saltus (saltationes per interualla) relinquere non potest:

de ijs qui nunquam mutaturi sunt ingenium. quicquid enim natium, id haud faciliè mutatur, vt Æ-

thiops non dealbescit, Tappius. ¶ Nihil temere vulgò dictitari, & aliqua saltem ex parte verba aut ser-

mones rebus conuenire iisdem innuentes, nullam esse picam dicunt, quæ non aliqua macula aut va-

rietate sit insignis: *Es ist kein Aßel* / sie hab dann etwas bundtes.

DE PICA GLANDARIA, VEL GARRVLO AVE.

A.

PICAS negant sermonem humanum addiscere alias posse, quàm quæ ex genere earum sunt quæ glande vescantur. & inter eas facilius, quibus quini sunt digiti in pedibus: ac ne eas quidem ipsas, nisi primis duobus vitæ annis. latior ijs est lingua, Plinius. Mihi quidem Plinius picas simpliciter vocare videtur illas quæ glandibus vescuntur, quas Itali *glandarias* hodie vocant, de quibus in præsentia scribimus: varias verò, & longa insignes cauda cognominare, de quibus supra scriptum est nobis: has suo tempore raras circa urbem, illas vulgares. Omnia sane quæ de picis veteres scripserunt, glandarijs non minus quàm varijs attribui possunt, ni fallor: quædam etiam magis, vt variarum vocum & sermonis humani imitatio. Plura lege supra in Pica. A. ¶ Italicè *gaza* vocatur. etsi id nomen potius vtriq; picæ commune esse iudico. & à glandibus alibi *ghiandaia* vel *ghiandara*, Crescentiensis *glandera* vel *glandara*. alibi *gaza verla*, ad differentiam alterius. alibi *berta*. ¶ Gallicè *gay*. Sabaudicè *gaion*. Germanicè apud nos *Häher*. alibi *Häsel* vel *Häster*: quod nomen accedit ad alterius picæ nomen *Aßel*, vt id quoq; ad Italicum *gazza*. alibi *Baumhäsel*. circa Friburgū Heluetiorum, *Herrenvogel*. alibi *Här* per syncopen, pro *Häher*. In Sueuia ein *Jäck*. Alibi deniq; *Marggraff*: item *Marcolfus* / *Holschreiber*, vt Eberus & Peuc. 5 interpretantur. Brabantis *Girau* vel *Richau*. ¶ Anglis *aiay*. ¶ Illyricè *soyka*. ¶ Græcis hodie vulgò *καεκα* dicitur, vt audio, pica varijs distincta coloribus, caudam assidue quatens. ¶ Bellonius auem Gallicè dictam *un gay*, graculum interpretatur, cuius ego opinioni non assentior.

¶ Garrulus auis est à garrulitate dicta, quam Germani *Heher* vocant, Albertus. Hanc nonnulli falso opinantur eandem esse cum graculo. sed graculus alia auis est vnius coloris: garrulus verò colore distinguitur ex diuersis plumis, dictus à garriendo, Author. de nat. rerum.

De garru-
li pluma-

rum va-

rietate.

C.

Garrulus tanta plumarum varietate distinguitur, vt nullus ei cæterarum auium color deesse dicatur. in alis quidē versus inferiorē partē colore nitet pulcherrimo cœruleo, Albertus & Author de nat. rerum.

rerum. Garruli dorsum ad cœruleum colorem tendit: alæ cœruleo & plurimis alijs venustissime coloratæ sunt. venter purpurascit, & velut *ὑακινθίου*, (hyacinthi colorem repræsentat,) Eberus & Peuce-
rus. ¶ Ego aliquando manibus tractans hanc auem, descriptionem reliqui huiusmodi: Magnitudine *Descri-*
est columbæ, (palumbæ, Perottus,) colores per totum corpus varios habet. rostrum breue, nigrum, ro- *pio eius-*
bustum. pedes sine colore certo, ex albo ferè, fusco ruffoq; æquali mensura mixtis. digiti pedum mul- *dem.*
tis articulis flectuntur. cristam in capite ex plumis erigit, antè partim albidam partim nigram: re-
trorsum versus mixtus est ex ruffo cæsiusq; color. similiter per totam partem pronam, nisi quod in dor-
so minus ruffi, plus cinerei admiscetur. Pennæ ab orrhopygio ad caudam candidæ extenduntur. Cau-
da pennis constat nigris, tam longa ab orrhopygio retrorsum, quanta ab orrhopygio ad caput longi-
tudo est. Alarum pennæ oblongæ & validæ sunt, partim prorsus nigræ, partim candidæ, partim ex ni- *De huius*
gro albicante, & cœruleo coloribus ordine distinctis variantes. Supina pars eiusdem ferè coloris est *avis gar-*
cum prona. sed remissioris: & quo propius caudam fuerit, eò magis ad album vergit. A rostro plumæ *rulitate,*
aliquot atræ retrorsum subtus oculos tendunt. *documq;*
aliarum

C.

Garrulus dicitur à garriendo. non enim eum quispiam transire potest, contra quem non garriat. *imitatio-*
Caterarū quidem auium voces vel modulos nō ad delectamēta lætitiæ, sed tantum ad garriendū dici- *ne.*

tur imitari. Captus in iuuentute clauditur, vt articulata verba loqui videatur: quæ etiam vbi didicerit, magis garrire gestit. & quandoq; dum garrulitati intendens sibi non prospicit, a niso inopinatè rapitur, Author de nat. rerum. Omnes inclamat, & omnium voces imitatur, (vt pote auis derisiva, & veluti illudens aliarum auium vocibus, vt nostri aucupes aiunt,) propter quod etiam à quibusdam marcolfus vocatur. In caueis autem detenta etiam articulas voces hominum nonnunquam imitatur, Albert. Vide etiam suprà in *A.* ab initio, & in *Pica*. (nam quæ de picæ vocetum aliàs, tum circa sermonis humani imitationem veteres tradiderunt, glandariæ aut æquæ aut etiam magis conuenire videntur. ¶ Garrulus fructibus arborum vt glandibus vescitur, Eberus & Peucer. carnes & glandes amat, Tragus. Audio etiam passeret & alias auiculas ab eo deuorari. ¶ Frequenter insanire (præ iracundia adeò furere) dicitur, ita vt plerunq; inter furcatis arborum ramos se suspendens perimat, Albert. & author de nat. rerum. Sunt qui epilepsia eum corripiafferant.

D. E.

Aucupio.

Noctuæ infestus est, & ad eius clamorem statim aduolat, & adoritur præ cæteris ferè auibus. ¶ Accipitres capiunt *aregazas*, & *glanderas* siue *gazaras*, Crescentiensis. Idem lib. 10. cap. 20. de his auibus scribit quomodo reti capiantur.

F.

Vsu in cibo.

Garruli à pauperibus tantum eduntur.

H.

Prodigio.

h. In historijs quibusdam Germanicis legitur anno à nato Domino 1482. picarū & garrulorum examina copiosa apparuisse volantia in aere, & per spatium miliarium aliquot inter se vehementer depugnasse, secuti cuiusdam prælij præsagium.

Generib.

diuersis.

¶ GARRVLO RV M tria genera esse nostri aucupes narrant: ex quibus vnū *Mussbacher*, id est garrulos nucum (iuglandium) appellitant, sturni ferè instar maculosum, &c. Hos nos suprà *Caryocacten* nominauimus, & gracculis potius quàm garrulis siue picis adnumerandum ostendimus.

DE GARRVLO QVI CIRCA ARGENTORATUM *Roller* appellatur.

AVIS hæc cuius figuram ponimus, circa Argentoratum *Roller* vocatur per onomatopœiam, vt audio, in aëre perquam altè volat: multis & varijs ornata coloribus, alis præcipuè varia, ita vt suprà cæruleo puniceus color splendens admisceatur. circa medium color viridis dilutus est. In longioribus pennis pars superior partim albicat, partim ad cæruleum colorem tendit: inferior nigra est. Caput & collum virescunt. Colli infima pars & dorsum rufi coloris sunt, sicut & pars alarum inferior corpori adiuncta. Circa orrhopygium cæruleus color est, qualis ferè in summis alis. In cauda pennæ partim fuscae sunt, partim obscure liuideq; virent: quædam in extremo etiam albicant. Alarum pars supina superius & in medio ex albo viret: inferius autem cæruleo colore est: etsi pro diuerso ad lucem obtutu variat sicut & alij ferè in hac aue colores. Reliqua pars supina, capitis, colli, & ventris tota virescit: sicut

sicut & plumæ crurum ad genua vsq;. Tibiæ & digiti pedum pallido colore liuent. Plumæ quidem tum quas cæruleas, tum quas virere diximus, in superficie intrinsecus ad subruffum colorem tendunt. Capta est apud nos anno 1561. Augusti medio, à nemine agnita. Hanc auem memini me videre aliquando Bononiæ in Italia, *gaze* nomine, quod commune est generi picarum.

DE GARRULO BOHEMICO.

GARRULUM Bohemicum appello auē hanc, cuius picturam ab Argentoratēsi pictore accepi, qui nomen eius ignorabat, sed ab alijs postea didici hac specie auem circa Norimbergam vocari *Behemle*, id est *Bohemicam*, (quanquam & turdi genus minus aliqui similiter nominant.) Corporis quidem forma & colores fermè ad garrulum communem nostrum accèdere mihi videntur. Alij alio Germanico nomine *Zinzerelle* vocitant, haud scio an à vocis imitatione. Rari sunt plerisq; in locis, & cum apparent pestilens aeris mutatio expectatur. Plumeus in capite apex retrò spectat, ruffi coloris, cum pen- nis aliquot cinereis. Collum antèrius nigrum est, vt etiam posterius. latera colli ruffa. In pectore & ventre roseus ferè color est, dilutus, fuscis quibusdam & cinereis intermixtis pennis. Alæ superius è ruffo nigricant, tum color cinereus sequitur, tertio candidus, quarto maculæ quinæ egregiè rubentes, quas natura corneas esse quidam mihi retulit. longiores alarum pennæ nigræ sunt, maculis aliquot è viridi subflauis distinctæ. Cauda nigra est, extremitas verò in ruffo flauescit. Rostrum nigricat. crurum color fuscus ad cœruleum accedit. Hæc fortè aues fuerint quæ in Hercynia sylua noctu ignium modo collu- cent, si verè veteres quidam prodiderunt. Hæc dum scriberem, Germanus quidam mihi asseruit, se in patriæ suæ Votlandiæ Bohemis vicinæ syluis, auem quandam vidisse turdi minoris magnitudine, colo- re partim cœruleo, partim aureo siue croceo, quam noctibus lucere fama esset: se tamen neque lucen- tem vidisse, neque nomen nosse aiebat. Addebat aliam auem, non maiorem carduele, alaudæ ferè co- lore, & canoram, circa Norimbergam vulgò *Behemle* vel *Beemerle* nominari: & earum aduentum pestilentiam ferè subsequi. ¶ Garruli Bohemici anno Salutis M D L I I. inter Moguntiam & Bin- *Prodigiū.* gam iuxta Rhenum maximis examinibus apparuerunt in tanta copia, vt subito qua transuolabant, ex umbra earum veluti nox appareret: & in plurimis circa Moguntiam locis capti, in cibum venerunt. Hoc veluti prodigium annotatum, & excusa auis icone (absq; nomine tanquam ignotæ) à typographis publicatum est. Magnitudo eis ferè quæ merulæ attribuitur. Hæc auis omnino videtur esse *Seidenschwan* à Georg. Fabricio missa, cuius & supra mentionem feci in *gnaphalo*. Sic autem eam describit Fabricius. *Seidenschwan* quem in *gnaphalo* numeras, est magnitudine turdi: sed rostrum habet bre- uius, & pedes breuiore, corporis color puniceus (*braun*). In capite exigua cristula vix vt obseruetur. Alarum extremitates candidæ, rubræ, flauæ. cauda nigra & in flauum desinens. Post quintum aut se- ptimum annum semel turmatim aduolat: vt & linariæ genus tertium quod nostri à sibilo atq; stridore vocis ein *Tschetscherle* nominant. Arborum fructibus viuit, quarū baccæ rubræ sunt. capitur hæc auis facillime & mansuescit facillime. Adhibetur lautorum mēsis, & in primis iecore laudatur.

DE PICIS MARTIIS ET PICORVM GE-

nere in uniuersum.

A.

DRYOCOLAPTEN (Δρυκολάπτης) ex Aristotele picum Martium conuertit Theodorus Gaza. genera eius plura sunt, vt dicemus: & in victu quidem conueniunt omnia, à quo & nomen apud Græcos habent. rostro enim arbores ferunt (τὰς δρύες κολλάτῃσι) dum vermiculos & formicas quærant. pleraq; etiam specie corporis. rostrum omnibus rectum validum: ungues plerisq; bini antè & totidem retrò. Dicuntur autem vel pici simpliciter, vel pici Martij, tum quia sacri sunt Marti, tum fortè vt à pica diuersa aue discernantur, & à gryphe, quem veteres Latini picum nominabant. ¶ Dryocolaptæ tria genera sunt, vnum minus quàm merula, cui rubidæ aliquid plumæ inest. alterũ maius quàm merula. tertium non multo minus quàm gallina, Aristot. Obserua vbi Aristot. duo tantum picorum genera facit, (vt vbi pipram maiorem & minorem describit, & vtranq; dryocolaptē appellari ait,) ibidem cum galgulum (καλὸν) describere: & vbi tria facit eundem omittere, Turnerus. Δρυόποι nominaur Aristoteli in opere de partibus animalium, huius generis aues: Gaza *roborifeci* generis aues transfuit. Postquam hæc edidissē, scripsit ad me vir quidam doctus è Frisia de picorum generibus his verbis: Præter tria illa picorũ genera quæ tu rectè ex Aristot. sententia depingis: tria alia genera, nisi vnũ forte Torquilla sit, quam *Windhals* appellas (culicilega hæc esse videtur) vidisse me in Germania credo. Duo priora genera varia sunt, sed multo minora, quàm varius ille, quem post viridẽ depictum exhibes. Maior varium tuum in omnibus refert, nisi quod minor sit, & lineæ transuersæ multæ in tergo ductæ mirifice ipsum intuentibus commendent. Minor fringilla paulo amplior est, & vocem valde exilem edit. Tertium genus totum cum fusco cinereum est multis maculis respersum. passere domestico maius non est. Hanc auẽ *culicilegam* siue *κνιπόλορον* esse iudico. ¶ Hebraicum nomen *anapha* aliqui picum interpretantur: Vide in Ardea A. Auicennæ interpret in hist. animalium pro pico alicubi habet *belschiat*. Inuenitur genus vnum dura siue pici, quod vocatur *koduron* Græcè: quod quidam vocant *kafraheos cyboleth*: sub quo etiam comprehenditur aliud genus quod vocatur *ruboz*, quod maximè perforat ligna, Albertus in Aristotelis hist. anim. 9. 9. Καλοτύπος, δρυκολάπτης, Hesych. & Varin. quod *calon*, id est lignum & arbores rostro tundat ac feriat. Scribitur & *drymocolaps* apud Hesychium, cuius hæc sunt verba, Ἰ' ππα, ὁ δρυμοκόλας ἐνικῶς, & Η' εα. Aristot. lib. 9. cap. 21. cyanum auem inquit crura habere breuia τῇ ἰππῶ παρόμοια: Gaza hippon *piponem* vertit. Lutea & pipra (πίπρα) dissidēt, oua enim inuicem exedunt, Aristot. hist. anim. 9. 1. Gaza piponem vertit, vt alibi quoq; vbi Aristot. piprā maiorem minoremq; facit: quorũ vterq; dryocolaptes vocetur. Pipo (ἰππος) inimica ardeolæ est. oua enim & pulli ardeolæ violantur à pipone, Aristot. Πίπῳ, ὄρνεον πολεμικόν, ὡς πνεύς, ἐρωδίδης, (lego ἐρωδιῶ,) Hesych. Alia est ibos auis Alberto & Authori de nat. rerum, anthus scilicet Aristotelis vocem equi imitans: unde illi etiam hippon, id est equum dicere voluisse videntur, vt pluribus in Antho scripsi. Est & πῖπῳ auis quædam marina, pulcra & decora, vt Lycophronis interpret & Varinus accipiunt. Lycophron quidem Hesionem sic appellat, quod pulcra esset virgo & in littore maris belluæ exposita. est sanè anthus quoque Aristoteli auis pulcri coloris, & circa aquas & paludes degens.

¶ Pico Græcis hodie *καρχινίτης* vocatur. ¶ Italis *pico*, *picchio*. ¶ Hispanis *bequebó*, ni fallor. ¶ Gallis *un pic*, vel *pimar* (aliàs *pieu mart*) vel *befche bos*, à pungendis arboribus. ¶ Germanis *Specht*. In Carinthia *Baumhecker*. Flandris *Spicht*. ¶ Anglis *aspecht*, vel *a Woodpecker*, vel *raynbyrde*. ¶ Polonis *dzieziol*. ¶ Turcis *segarieck*. ¶ Sunt qui iynge cum pico confundant.

Descriptio pici.

B.

Picus Martius in Tarentino agro negatur esse, Plin. ¶ Pici Martij paruæ sunt aues, Idem. ¶ Cirros (Antias, Perottus) in capite gerit, Idem. ¶ Roborifeci generis auibus robustum & prædurum rostrum est, Aristot. Pico rostrum est validissimum. Kiranides. aptum ad perforandas arbores, Albertus. Aelianus tribuit ei *ράμος ὀπίκυρτος* lib. 1. cap. 44. Gillius vertit incuruatum & aduncum. nos pici omnibus rostrum rectum esse obseruauimus. *Duro fera robora rostro Figit, & iratus longis dat vulnera ramis. Purpuream chlamydis* (Pici, qui in sui nominis auem mutatus est) *pennæ traxere colorem: Fibula quod fuerat, vestemq; momorderat aurum, Pluma fit: & fuluo ceruix præcingitur auro*, Ouidius 14. Metamorph. ¶ Pico linguam maiusculam & latiusculam habet, (πλατεῖα καὶ μεγάλη,) Aristot. verus quidem interpret vertit, longam & latam, vt Wottonus annotat. Nos longam & acutam linguam in genere picorum animaduertimus, & per occiput verticem versus extensam, ita vt cum exeritur in longum inde reuoluta extendatur, sicut etiam in torquilla. Vide infra in Pici varijs circa finem. Aues quædam compositam linguam habent, posterius è carne, antè ex cornu acutissimo, sicut picus niger, qui infigit linguam in lignum, & pungendo extrahit vermes, Albertus. ¶ Cyanus auis crura habet breuia τῇ ἰππῶ παρόμοια, (similiter vt pipo, Gaza,) Aristoteles. ¶ Pico Martius ungues habet vncos, Plinius. commodiores quàm monedula, ad tutiorem arborum reptationem. his enim affixis ascendit, Aristot.

Aristot. ¶ Pauca genera auium duos tantum digitos habent antè in pede, & duos postèrius, vt & apud nos bubo tantum & genera picorum, Albertus. (picus tamen cinereus, *cin* *Chlân*, & oriolus qui nidum ab arbore suspendit, digitos anteriores ternos habet, pro calce vnum.) Hæc enim dispositio digitorum apta est scansioni arborum: & habent digitos valde coniunctos, vt firmiter apprehendant arborem quam scandunt, Idem.

C

Picus auis aliquando perfectè loquitur: Albertus, citans illud Martialis, *Parua loquax volucris*, &c. quod tamen ad picam pertinet, non ad picum Minor in genere picorum est altioris vocis quàm maior: & sunt isti pici cinerei coloris, Albertus. sed Aristoteles, Drycolaptes (inquit) maior & minor similes inter se sunt, vocemq; similem ædunt, sed maiorem qui maior est. Pulli picorum in syluis clamantes longè audiuntur, & immaturi adhuc existimantur quandiu clamant.

¶ Picus rostro quercus (*δρυς*, id est quasuis arbores) tundit, vnde à Græcis dryocolaptes appellatur, Ælian. Pascitur formicis & coſſis, (vermibus, *σκώληξι*.) cum coſſos venatur, tam vehementer excava- re vt sternat arbores dicitur. Iam verò mitescens quidam amygdalum, quod rimæ inseruerat ligni, vt fixum constanter ictum reciperet, tertio ictu pertudit, & nucleum edit, Aristoteles. Picus omnis caput formicas & vermes, qui sunt in lignis & corticibus arborum: & in capiendò perforat arbores fortiter: ita quòd exiccat ramos earum: & Auicenna quidem dicit picum nigrum aliquando vno ictu exiccare ramum arboris, Albertus. Picus rostro tam duro est, vt amygdalum in foramine arboris pos- tum perforet, & comedat nucleum. Et hoc sapius experti sumus, ponendo amygdalum in foramine quod picus fecerat. rediens enim perforavit illud nobis videntibus, & fractò osse comedit nucleum, non quòd illum in cibum appetat: sed foramine quod fecerat obstructo, præ auiditate quærendi ver- mes, deuorat nucleum amygdali & vermes sub eo quærit, Idem. Vermes lingua sua ferè cornea & acuta transfixos extrahit, Symp. Campegius. Picus vermium & culicum causa quercus tundit, vt exeant. recipit enim egressos lingua sua, Aristoteles: è quo Gaza *σκυπας* culices vertit. Vide suprà in Cni- pologo aue. Omne genus picorum victitat vermibus qui in cortice lignorum nascuntur, Albert. Percussi corticis sono pabulum subesse intelligunt, Plinius: è sono nimirum coniectura de soliditate fa- cta: ferè enim partibus non solidis vermes insunt. ¶ Martius picus humi nunquam consistere patitur, Aristot. In saxi non confidet ne aciem vnguium retundat, Albert. Seandit per arborem omnibus modis: nam vel resupinus more stellionũ (*χράωρ οἰσκαλαβῶται*) ingreditur, Aristot. vt Gaza & Her- molaus interpretantur. Plinius ascalabotas hîc feles reddidit: Pici (inquit) arborum cauatores scandunt in subrectum felium modo. illi verò & supini. Vide in Stellione A. Picum in arboribus ingredi aiunt ascalabotarum instar, etiam supinum, & in ventrem, (*Καὶ ὑπὸν καὶ ἐπὶ τὴν γαστέρα*.) Aristot. in Mirabili- bus: nimirum non modo sursum per arborem reptando, sed etiam deorsum, & sub ipsis ramis pedibus & ventre sursum, tergo deorsum versus terram conuerso: id quod ὑπὸν dicere videtur, & per epexege- sin etiam in ventrem. Niphus verò aliter pici ingressum accipiens, Resupinus (inquit) ascendit arbo- rem, id est humeris iuxta positus ad arborem, & pedibus (similiter) versis ad arborem: rostro vero & pe- ctore conuersis ad contrarium arboris. Vngues etiam habet commodiores quàm monedula, ad tuti- orem arborum reptationem. his enim affixis ascendit, Aristot. ¶ Nidulatur picus in arboribus cum alijs tum oleis, Aristot. Pici genus nigrum apud nos, cæteris maius, paulò infra gallinam, semper nidi- ficat super arbores, & præcipuè oliuas in regionibus vbi illæ proueniunt: apud nos verò omnia picorum genera in arborum cauis nidificant, Albertus. Pullos in cauis (arborum) educant auium soli, Plinius & Kiranirantes. (Aristoteli etiam vpupa stipites arborum subiens in cauis parit.) In arbore locum exca- uant, in quem tanquam nidum pullos imponunt: ad nidi instructionem non ferulis inter se connexis egent, neq; ædificatiunculis, Ælianus. Alcyonis nidus non facillè ferro secatur propter artificiosam ma- teriæ constructionem: vt neq; pici nidus, qui construitur è lignis inter se confertis & innexis: quin potius nidi huiusmodi & ligna è quibus constant manibus separantur: vt & nux pinea è lignis inuicem valide confertis constat, quæ facilius manu auferuntur quàm ferro scindantur, Albert. Picum audio pullos septem vel octo educare. Hyeme in cauis arboribus latet, Ge. Agricola.

D.

Picum etiam mitescere apud Aristotelem legimus. ¶ Adactò cauernis eorum à pastore cuneo; admota quadam herba ab his, elabi creditur vulgò. Trebius auctor est clauum cuneumve adactum De soler- quanta libeat vi arbori, in qua nidum habeat, statim exilire cum crepitu arboris, cum insederit clauo tia pici aut cuneo, Plinius. Si quis lapide (aut ligno) immisso ei foramen nidi obstruxerit, ille ex his coniectura insidias affecutus insidias sibi oppositas esse, herbam lapidi contrariam affert, eamq; contra lapidem ponit. la- nido suo pis velut offensus, & non facillè ferens vim herbæ, exilit, atque rursus foramen pico aperitur, Ælianus oppositas & Oppianus. Hanc herbam qui nôrit, nullo negotio ianuarum etiam seras resoluet, Oppia- herba cu- nus & Kiranides. Quæ Theophrastus historiæ libro 9. capite 9. de præonia scribit, &c. vide in H. e. insdam vi ¶ Lutea & pipo (pipra) dissident. oua enim inuicem exedunt, Aristot. Et rursus, Pipo (ἵππος) inimica ar- vitantis deolæ est. oua enim & pulli ardeolæ violantur à pipone. vbi Albertus habet, Auis *hycyppo* pugnat cum ac repel- aue arodyca, (erodio.) Πίπῳ, ὄρνειον πολεμικόν, ὥς τινες, ἐρωδίου (lego ἐρωδίου,) Hesychius. lentis.

E.

Pici sono suo (de quo nostri verbum *rossen* vsurpant) prognosticon pluuiæ faciunt.

G.

Vsus in
medici-
na.

Ad eminentias intrinsecas & extrinsecas ani, Picum Martium torrefactum cum sale applicato, Aetius.

H.

Ratio no-
minis.

a Picum Martium ideo appellatum constat, quia Marti sacer est, Perottus. Quærendum an picus à rostro dici potuerit. Tolosani enim olim rostrum vocabant *beccum*. vnde *beccasse*, id est gallinæ apud Gallos nomen. Picum Plinius non solet simpliciter nominare: sed vel arborarium, vel arbores cauantem cognominare. Aliqui picum aiunt dictum à Pico rege quem in hanc auem fabulantur conuersum de quo plura scribemus infra. Picumnus est auis Marti dicata, quam picum vel picam vocant: & deus qui sacris Romanis adhibetur. Higinius, Picumnus est parua veste picus Martis. Fabius Pictor rerum gestarum libro primo, Et simul videbant picum Martium, Nonius. *Δρυοκολάπης* auis quæ rostro *δρῦς*, id est quercus & quasuis arbores *κολάπει*, id est ferit: quæ & *drycolaptes* à Comico tribus syllabis dicitur, Eustathius. *Δρῦς* apud veteres non modo quercum, sed arborem quamuis significabat, Scholiast. Aristophanis. (vnde *δρυτόμος*, &c.) apud quem & *δρυοκολάπης* scribitur, per η in secūda, perperam vt iudico. Colaphus dicitur *ὑπὸ τῇ κολάφαι τὸ μέρος τὸ πληθόμηνον*, id est à quatiendo illud quod percutitur. vnde *δενδρικόλαφος*, id est picus Martius, quia rostro arbores quatiat, Meletius de natura hominis. Pelecàn non modò plateam auem lato rostro insignem, sed etiam picum significat Varino. vide in Pelicano H.a. *Σπέλεκτος, πελεκῆν*, Hesychius. Germanicum sanè nomen *Spacht*, ad Græcum spēlectos accedit.

Epitheta.

Epitheta pici apud Textorem, Martius, Mauortius, Rostricauus. nam læuus non epitheton est, sed differentia in volatu auspiciibus obseruata.

De herba

qua picus
retulimns,
(à pico) exiliret
cuneus à pastoribus
arbori adactus. Quæ
etiam si fide carent,
admirationem
tamen implent:
coguntq; confiteri
multum esse, quod
vero supersit,
Plinius. Hanc
herbam qui nō
tit nullo negotio
ianuarum etiam
seras resoluet,
Oppianus. Omne
genus pici
foramen nidi
obstructum
herba quadā
aperit: quam
adhuc sibi
cognitā nullus,
quod sciam,
professus est,
Albert. Plura
leges supra
in D. Ferunt
aliqui picū
excutere quicquid
nido eius infixū
fuerit, admota
herba quam
putant Lunariā
maiores dici,
folijs sampuchi,
cœruleis: crescentem
& decrecentē
cum Luna. sunt
qui addant,
radices eius
& flores quoq;
coloris flauī
esse. Sed hæc
& nobis incom-
perta sunt, &
nullo certo
authore ni-
tuntur. Plinius
Æthiopidem
herbam vocat,
cuius tactu, vt
quidā (magi)
scripserunt,
clausa omnia
aperiuntur.
Ælianus vpupam
quoq; cauum
parietis in quo
versatur luto
obstructum
herba quadā
admotā
aperire auctor
est. Nos plura
de lunarijs
diuersis aliquando
in Stirpium
historia doce-
bimus.

Picos veteres esse voluerunt quos Græci *χρύπας* appellant. Plautus Aulularia, Picos diuitijs qui aureos montes colunt Ego solus supero, Nonius.

De muta-
tione Pici

nominis
in aue sui
nominis.

Picus Canentis nymphæ filix Iani maritus, cum Circen ipsum amantem audire nollet, in sui nominis auem ab ea conuersus est, vt describit Ouidius lib. 14. Metam. Picum (auem) quidam dictum putant à Pico rege Aboriginum, quo dissolutus sit, Festus. Huic aui nomen dedit Picus, quem Saturni filium fuisse finxerunt. Ouidius, *Picus in Ausonijs proles Saturnia terris*. Vergilius, *Fauno Picus pater, isq; parentem Te Saturne refert*. Fertur Pomonam deperisse pomorum deam: propter quod à Circe, quæ amore eius ardebat, in picum auem esse conuersum. cuius figmenti ratio est, quia Picus rex Latinorum, Fauni pater, & Latini regis auus, auguriorum peritissimus fuit, & in primis hac aue vsus est in auspicijs, eiq; nomen dedit, Perottus. *Picus equum domitor, quem capta cupidine coniunx Aurea percussit virga, versumq; venenis Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas*, Verg. 7. Æneid. Picus (Πῆκος) qui & Iupiter dicebatur, cum Occidentis imperium filio Mercurio tradidisset, obiit post vitam annorum centum & viginti: & corpus in Creta insula humari iussit, cum inscriptione, Hic conditur defunctus Picus Iupiter. Meminerunt autem sepulchri huius plurimi in suis libris, Suidas. Vide plura apud Gyraldum de dijs. Picumnus dicebatur deus, qui in sacris Romanis adhibebatur. Æmilius Macer in Theogonia, *Et nunc agrestes inter Picumnus habetur*. Fabius Pictor Iuris pontificij libro tertio, Pilumno & Picumno, vt Nonius citat. Vide Pilumnus in Onomastico nostro, & Gyraldum de dijs. Est & Martius Picus nomen viri vel dei apud Antiatē in secundo historiarum, cuius verba recitat Arnobius in quinto: Numam, inquit, regem, cum procurandi fulminis scientiam ei noscendi cupido esset, Ægeriæ monitu castos xii iuuenes apud aquam cælasse cum vinculis, vt cum Faunus & Martius picus ad id locorum venissent haustum, inuaderent, colligarent: sed quo res fieri expeditius posset, regem pocula non parui numeri vino mulsoq; compleſſe, circaq; accessus fontis insidiosam venturis opposuisse fallaciam, &c. Picena regio, in qua est Asculum, dicta quod cum Sabini Asculum proficisceretur, in vexillo eorum picus confederit, Festus. Piceni à Pico aue Marti dedicata nomen acceperunt, Strabo.

Picumnus
deus.

Martius

picus no-

men viri

vel Dei.

b. Linguae penè similitudinē habet ea glossopetra nigricans, quam Germani *matricis linguam* vocant, cui similis non est, sed magis linguae pici, Ge. Agricola.

c. Hylas

¶ c. Hylas qui de augurijs scripsit, tradit picum arbores cauantem à cauda de ouo exire: quoniam pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouendam matri applicent, Plinius. vide in Bubone C.

¶ e. Pici Martij rostrum secum habentes non feriuntur ab apibus, Plinius. Et alibi, Eos qui arborarij pici rostrum habeant, & mella eximant, ab apibus non attingi quidam scripserunt, ¶ Glycysidam noctu effodiendam præcipiunt. nam interdiu, à pico Martio visus quispiam, fructum quidem legitiosa. gens, oculis periclitabitur: radicem autem secans sedem procidet, Theophrast. de hist. 9. 9. Glycysidas tradunt noctu effodiendas, quoniam pico Martio impetum in oculos faciente, interdiu periculosum sit, Plinius. Et alibi. Pæoniam præcipiunt eruere noctu: quoniam si picus Martius videat, ruendo in oculos impetum faciat.

¶ g. Picus auis affata vel elixa & comesta, sanitatem agris celeriter reddit: & incantatione (& in- Magica. carceratione, aliàs additur) ligatos soluit & sanat, & prosperitatem tribuit, Kiranides. idem aliqui recentiores de pica scribunt, suo scilicet vel librariorum lapsu, quibus facile fuit picam pro pico legere. Pici oculi gestati visum acuunt, Kiranides. Rostrum eius ad collum suspensum, omnem dentium dolorem & vuluæ & anchiadæ (lego antiadum, id est tonsillarum) & synanches curat, Idem.

¶ h. Romulo & Remo infantibus expositis lupam ferunt præbuisse vbera: ad hæc picum accessisse, qui simul pueros nutriret custodiretq; Putantur verò ea animalia Marti sacra esse. picus quidem Latinis semper à Latinis summo cultu & honore est habitus, Plutarchus in vita Romuli. Quid est quòd Latini picum colunt, & omnes ab hac aue mirum in modum abstinent? An quia Picum (τὸν Πίκον) dicunt phar- *Picus cur* *Latinis* *auis sacra* *habeatur.* macis mulieris in sui nominis auem mutatum oracula reddere & vaticinari interrogantibus? An hoc fabulosum & fide indignum est: verisimilior verò fabula, quæ Romulum & Remum infantes expositos narrat non à lupa solum lactatos esse, sed etiam à pico aduolante pastos: nam nunc quoq; in locis nemorosis & circa montes (ὕπνωσις καὶ δρυμνόςδεσι) vbicunq; picus apparet, ibi etiam lupus, vt Nigidius scribit. Siue potius quòd vt aliæ auium alijs dijs, ita hæc Marti sit sacra. est enim fortis & animosa, (εὐδαρὸς καὶ γαῦρος,) & rostri robore tanto, vt arbores etiam subuertat, quarum tundendo medullam attigerit, Plutarchus in rerum Romanarum quæstionibus cap. 21. ¶ Οὐκ ἀποδῶσθαι τὰ χέως οὐ Ζεὺς τὸ οὐκ ἔσθαι τῷ δρυκολάπῃ, Aristophanes in Auibus, vbi Scholiastes, locatus est (inquit) Comicus circa quercus nomen, quæ arbor Ioui sacra est. vel quoniam sceptrum è ligno fit. *drys* verò apud veteres quoduis lignum significabat. & drycolaptes auis in quercubus (arboribus) reperitur. Hæc si feceris, aquila in nubibus fies: Si verò nō dederis, Οὐκ ἔσθαι τρυγῶν, & δ' αἰετὸς, & δρυκολάπῃς, In eadem fabula in oraculo Bacidis.

¶ De Pici mutatione in auem, lege suprâ inter Propria nomina in 4.

¶ Pici Martio cognomine insignes in auspicijs magni sunt, Plinius. Et rursus, Ipsi principales Lat- *Auspicia.* tio sunt in augurijs, à regē qui nomen huic aui dedit. Oscines aues Appius Claudius esse ait, quæ ore canentes faciant auspicium, vt coruus, & c. alites autem quæ alis ac volatu, vt buteo, & c. Pica aut Martius (lego, *Picus autem Martius*) Feroniusq; & parra, & in oscinibus & in alitibus habentur, Festus. ego picum feroniam nusquam legi. Feronia quidem dea est quæ in Italia colebatur. Idem Festus alibi quoque picum inter oscines numerat. Picus rex Latinorum (de quo supra scripsimus) auguriorum peritissimus fuit: & in primis hac aue vsus est in auspicijs, Perottus. Picus rex ideo fertur in picum Martium mutatus, quia augur fuit, & domi habuit picum, per quem futura noscebat, quod pontificales indicant libri, Seruius. Martium ideo cognominatum constat, quia Marti sacer est. siquidem proficiscentes in bellum non nisi auspiciatò urbem egrediebantur, Perottus. A dextra coruus, & à sinistra cornix vel picus, spem non ambiguam & ratum auspicium fecere, Alexander ab Alexandro. Picus & cornix est ab læua, coruus porro ab dextera, Plautus Asin. *Tegs, nec læuus vetet ire picus, Nec vaga cornix,* Horatius Carm. 3. 27. Picus Martius & luscinia efficaci auspicio habentur, prosperaq; semper & felicia decreuerunt, Alexander ab Alex. In vexillis Sabinorum insidens felix augurium fecit, Idem. Picena regio dicta est, quòd cum Sabini Asculum proficiscerentur, in vexillo eorum picus confederit, Festus. In capite prætoris vrbanus L. Tiberonis in foro iura pro tribunali reddentis, sedit ita placidè, vt manu apprehenderetur. Respondere vates exitium imperio portendi si dimitteretur: at, si examinaretur prætori. Et ille auem protinus concepsit: nec multo post impleuit prodigium, Plinius. Pedius Pætus cum esset prætor vrbanus, & sedens in sella, curulius diceret populo, picus Martius aduolauit, atq; in capite eius assedit, Nonius.

DE PICO MAXIMO VEL NIGRO.

ARISTOTELES pici Martij tria genera faciens, tertium ex illis non multò minus quàm gallinam esse ait. Hoc genus (inquit Turnerus) Anglia non nouit: Germani autem craspechtam (*Kraspecht*) id est cornicinum picum appellant, quòd cornicem plumarum colore & magnitudine etiam penè æquet. Pici quidā nigri sunt, valde magni, Albertus. Picus quidā niger est, magnitudine cornicis & rostro intra cortices siccarum & putrescentium arborum infixò sonum terribilem instar tubæ ædit,

Idem. Et rursus, Pici genus nigrum apud nos est, maius cæteris, paulò infra gallinam. hoc semper nidificat in arboribus, & præcipuè in oliuis, (Aristoteles hoc de picis simpliciter scribit,) si regio ferat: in nostris verò terris omnia picorum genera in arborum cauis nidificant. ¶ Plumas habet hic picus (ut nos inspicientes annotauimus) in vertice coccino vel flammeo colore resplendètes: cætera niger, parue gallinæ magnitudine, rostro parui digiti lōgitudine, valido: cuius superior pars eminet, & binas vtrinque strias habet, ut foliū cyperi ferè. superior eiusdē iuxta caput pars lata est & valde crassā. lingua ut in picorum genere oblonga, dura & aspera extremitate. Crura plumis induta multis ad digitos viq; pedū dependentia. Ungues vnci. Vocatur à nostris *Holfrâc*/vel melius *Holshfrâc*/id est cornix syluatica. ab alijs non rectè *Holshûn*/id est gallina syluatica: & per periphrasin, *ein grosser schwarzer Specht*/hoc

hoc est, picus magnus niger. Ab Italis, ut audio, *una sgaia*. Ab Hispanis *bequebó*. etsi id commune picorum nomen esse conijcio. ¶ Eberus & Peucerus *Holstræ* cornicem feram interpretantur. est autem non alia avis quam picus maximus. Ge. Agricola scribit *Holstræ*, & coruum interpretatur cuius caput rubra macula sit in signe, qui propterea pyrrhocorax à Græcis nominetur. nos de pyrrhocorace, qui in alpibus nostris gregatim volat, aliter sentimus. Hanc etiam avem, ut picum, hyeme in cauis arboribus latere idem Agricola tradit.

DE PICORVM GENERE VARIO

ex albo & nigro.

SUNT pici Martij tria genera, vnum minus quam merula, cui rubidæ aliquid plumæ inest. alterum maius quam merula. tertium non multò minus quam gallina, Aristot. Primum pici genus Angli *spechtam*, & *Wodspechtam*, Germani *Elsterspecht* (id est picariū vel picæ instar albo nigroq; distinctū picum. nostri proferunt *Aegerstspecht*) nominant: Secundum genus Germani picum viridem nuncupant, Turnerus. Sed forte & primum & secundum genus ab Aristotele memoratum ad picos varios pertinet. nam picus viridis etsi de picorum genere ac merula maior sit, priuatim tamen colios ab Aristotele nominari mihi videtur, ut & ipsi Turnero alibi. Picorum minimus qui pipo dicitur, (atqui pipo vel pipra potius Aristoteli, idem quod dryocolaptes est: hoc est, nomē & paruo & magno pico commune,) corpore merula inferior, varius, ex nigro alboq; commixtas pennas habet, Germanis *Bunterspecht* / *Elsterspecht*, à colore. Est & alius minor, *Grasspecht* Germanicè, id est picus graminis dictus, Eberus & Peucerus. Pici genus aliquod est paruulum, varium, Albertus. Et alibi, Sunt apud nos tria genera picorum variorum, maiora & minora. & aliud genus pici maius isto, (*istis*, fortè,) quod apud nos *Motol* (videtur vox corrupta. arbitror autem hunc picum esse maximum, de quo supra scripsimus) vocatur. & hoc robustius est in perforando: cuius garritum & volatum obseruant augures. Picos varios, nostri, ut dixi, vocant *Aegerstenspecht*: aliqui *Wyßspecht*, id est picos albos: vel periphrasticè *gespreggelte Specht* oder *Spechtle*, hoc est varios picos. & vel duo vel tria eorum genera faciunt, magnitudine tantum diuersa: quorum minimum paro conferunt magnitudine, rarius magnis. ¶ Minores pici varij circa arbores inferius volitant, ut audio, & auellanis vescuntur. memini ego huius generis avem in fine Nouembris apud nos captam, quæ obiectos iuglandium nucleos edebat. In dissecta aliquando obseruaui linguam per occipitium extensam versus sinciput reuolui bipartitam. nam in faucibus statim bifurcatur: & per caluam, quam proximè nudam attingūt, reuolutæ antrorsum utræq; partes in medio oculorum spatio rursus in idem coeunt, & fermè os caluæ illic subire videntur. Lingua attracta partes illæ bifurcatæ sequuntur. Existimo autem in cæteris etiam pici linguam similiter sitam diuisamq; esse.

¶ Epops, id est vpupa, nominatur Aristoteli historiæ anim. 6. 1. vbi Albertus picum marinum no-

Picus marina minat. & est (inquit) picus varius, qui improprie marinus cognominatur. Idem alibi cum de alcyone scripsisset, mox subiungit: Alia autē auis est quæ vocatur Græcè *fauorath*, quæ est picus marinus & agrestis, maior aliquantulum passere, &c. Sed hæc quoq; non alia quàm alcyon est, ut faciliè ex illis quæ subiicit apparet. Fieri quidem potest ut epopem existimauerit meropem Albertus, aut quem sequitur Auicennæ interpres. merops autem non ineptè (puto) picus marinus appellabitur, rostri præsertim ratione. ¶ Hier. Tragus picum varium Germanicè nominat *Uzelspecht* inter aues quæ edendo sint.

DE PICO VIRIDI.

Kολιός
videtur
esse picus
viridis:
κολιός ve
rò *Galgu-*
lus.

ARISTOTELES aues lignipetas, hoc est quæ pabuli gratia rostro arbores tundunt feriuntq; ut vermiculis potiantur, enumerans, primum picos nominat: deinde *κολιόν*, quam auem totam viridem esse ait, (*χλωρόν* enim hîc viride potius quàm luteum, ut Gaza, interpretor,) lignipetam admodum, magnaq; ex parte more picorū ad ligna (arbores) viuere, magnitudine turturis, voce magna. incolā maxime Peloponnesi esse. Quod si hæc auis picus viridis à nobis dictus non est, quæ sit ignoro. Gaza *galgulum* vertit pro Græco nomine *κολιός*, ut alibi etiam pro nomine *κελεός*, quæ tamen diuersa est auis, ut supra ostendi in Celco in Elemento C. *Galgulum* crex impugnat, lib. 9. historiæ anim. cap. 1. Græcè est *Κολέω κρέζ πολέμιος*, ubi *κολέος* per e in penultima scribitur. *Galgulus* quidem mihi icterus auis potius videtur, de quo suo loco scripsimus. Omnia quæ Aristoteles hæctenus colio siue *galgulo* tribuit, Anglorum *huholo*, & Germanorū *grunspecht*, si incolam maximè esse Peloponnesi exceperis, (mihi hoc quoq; nihil impedire videtur,) conueniunt. nam turturem ferè magnitudine æquat, lignipeta est, maceriem (*materiem* potius, id est ligna) contundit, & vocē grandem emittit. Sed nihil hîc definitio, inquirō tantum, Turnerus. Vidi in alpebus abieti insidentem auem, magnitudine turturis, viridibus veluti maculis in luteo distinctam, quæ tota corporis effigie picum Martium retulit. sed caput reliquo corpori (secus atq; in pico fit) colore fuit simile. rostrum longiusculum. An hæc *galguli* species fuerit, nihil statuo, sed fuisse suspicor, Idem.

¶ Apud Germanos Grammatici non indocti sunt, qui *grunspechtum* suum meropem esse doceant, sed Aristotele & Plinio reclamantibus, Turnerus. Auis quæ Græcè *darharcaria*, Latinè meroli (merops) vocatur, picus viridis est, cuius vocē & volatum multum obseruant augures. similiter autem auis quam obarcham Græci vocant, oua parit in foramine terræ quod rostro suo construit, Albertus exponens verba Aristotelis de hist. anim. 6. 1. ubi apud Aristotele solum meropis nomen legitur, quem ut cum pico viridi confundit, sic Græca quæ citat nomina nulla sunt. Omnes picicæ vermibus qui in cortice arborum nascuntur, viuunt: ut is etiam qui Latinè merops dicitur (Aristot. nihil hîc de merope) Græcè *kaloz* (*κολιός*) cui magnitudo est auis *taringen* (turturis,) Albertus in Aristot. de anim. hist. 8. 3. ¶ Auis quædam *fraudius* Græcè est *σίπηλη*, Gaza (*sittam* legit) nomen habet, quod fraudulenta & callida sit, ingenij tamen mansueti & bonorum morum. pullos multos educat: & ab aliquibus putatur esse merops.

merops. est enim avis pulcra, viridis, numerosæ sobolis, de abscissione arborum (ὕλοτομῶσα) viuens: quam valde sequuntur necromantici & augures, eo quòd de multis rebus certiores eos facit magis quàm cæteræ aues, Albert. in Aristot. de hist. anim. 9. 17. Nos de sitta aue picorum generis, vt videtur, alia tamen quàm viridi pico, in Pico cinereo mox dicemus.

¶ Picum viridem Hispani nominant *pico verde*. Galli *un piuert*. sed ispidam etiam aliqui in Gal- *Nomina.*
lia per imperitiam eodem nomine vocitant, à coloris nimirum & rostri aliqua similitudine. Nostri
Grünspecht. Angli *hulola*. Poloni *zotna*. Itali *pigozo*.

B.

Picus viridis capite cocci colore est, croceo pectore, collo dorsoq; viridi, alis cæruleis, merula *Descri-*
maior, Eberus & Peucerus. Pennæ eius superiores virides sunt, inferioresq; (nisi malè memini) luteæ, *ptio.*
aut saltem pallidæ, Turnerus. Ex genere picorum pulciores (ac maiores, Author de nat. rerum) sunt in
vertice ruffi, in pectore crocei, circa collum virides, in alis cærulei, in cauda corusci, Albertus. Hæc
dum scriberem inspectus mihi picus viridis, mas an fœmina nescio, huiusmodi erat. In vertice rubor
cocci. Collum ac dorsum viride. Alæ etiam virides: sed maiores in eis pennæ fuscæ, albis per interualla
distinguentibus maculis, latus earundem angustius, subuiridi colore. Pectus & venter è subuiridi albi-
cabant. Circa orrhopygium tantum croceus color. Cauda pennis denis condita fuscis. ex quibus qua-
tuor mediæ per interualla maculosæ erant, maculis minus fuscis: in fine in mucronem fere tendebāt.

C.

Picus viridis nidum sibi rostro suo in arboribus facit. vbi enim picus arborem tundens, illam ex
sono subcauam esse deprehendit, instante tempore partus, eam in qua postea nidulaturus est, rostro
perforat, Turnerus. Apud nos nidum aliquando facit in cauernis veterum arborum putrefactarum,
Albertus vbi meropem picum viridem interpretatur, qui in cauernis terræ nidificat. ¶ Nulla vsquam
arbor tam alta est, quam impediende vlla corporis grauitate non volatu traicere possit, Turnerus.

E.

Nuper quidam cum Aprili huius auis clamores apud nos audiuiisset, niuem adhuc metuendam
prædixit. æstate enim eam ferè filere aiunt.

G.

Ad calculum renum remedium huiusmodi in libro quodam Germanico manuscripto reperi:
Ossa pici viridis in pollinem redacta (tosta nimirum prius vel vsta) poculo suo è quo vinum album bi-
bat ægrotus immittito.

¶ Pici Martij genus alterum maius quàm merula est, Aristot. Hoc genus (inquit Turnerus) An-
gli *huholam*, hoc est foraminum dolatorem, Germani grünspechtum nuncupant, (id est viridem pi-
cum.) Ego verò viridem picum καλὸν Aristotelis esse conijcio, vt dixi. alterum verò picorum genus
eiusdem, non aliter quàm magnitudine à primo differre, & vtrunq; ad picos varios pertinere. quan-
quam Eberus etiam & Peucerus cum Turnero sentiant: quibus vt hoc concedatur, picum viridem ta-
men propriè picum Martium Latinorum esse, absq; authore asserunt.

DE PICO CINEREO VEL SITTA.

MINOR in genere picorum est al-
tioris vocis quàm maior, (atqui
Aristoteles dryocolaptæ maioris vo-
cem quoq; maiorem esse ait:) & sunt
isti pici cinerei coloris, Albertus. vide-
tur autem de aue illa picorum gene-
ris sentire, quæ à nostris *Chlân* appel-
latur. plerisque enim huius generis a-
uibus minor est, & cinerei ferè parte
supina coloris, vel cærulei diluti. Tur-
nerus hanc sittam Aristotelis esse con-
ijcit. Sunt aui quæ *sitta* dicitur (σίπηλη.
Gaza legit σίτη. Albertus habet frau-
dius auis, quòd callida & fraudulen-
ta sit. hanc inquit, multi putant esse
meropem, [picum viridem.] est enim viridis de abscissione arborum viuens) mores pugnaces, sed
animus hilaris, concinnus, compos vitæ facilioris. rem maleficam ei tribuunt, quia rerum callet co-
gnitione. prolem hæc numerosam, felicemq; progignit. viuit materiem contundens, (ὕλοτομῶσα,) *Nomina*
Aristoteles. Sitta & trochilus cum aquila dissident. sitta enim oua aquilæ frangit. aquila tum ob eam *varia.*
rem, tum etiam quòd carniuora est, aduersatur, Idem. Apud Nigidium subis appellatur auis, quæ a-
quilarum oua frangat, Plinius. hæc an eadem quæ sitta sit dubitari potest. Vbi sittæ meminit Aristo-
O o

Chlân.

teles lib. 9. cap. 1. ibi Albertus, Camulgum (inquit) Latine dicunt vocari, psittacum Græcè: sed imperiti-
us quàm ut refelli sit opus. Auicula, inquit Turnerus, quam Angli nuciperam vocant (*anut iobber*) &
Germani *meispechtum* (*ein Meyspecht*, id est picum Maij: alij *ein Nuss-hacker* a tundendis nucib.) paro
maximo paulò maior est, pennis cyaneis, rostro longiusculo, & per arbores eodem modo quo picus
ascendit, & eadem victus gratia contundit. nuces rostro etiam perforat, & nucleos comedit. nidulatur
in cauis arboribus more pici. voce valde acuta & sonora est. Eberus etiam & Peucerus sittam vel sip-
pam auem interpretantur Germanicè *ein Nuss-hacker* vel *Nuss-haer*. Sitta (*ἡ σίτη*) & aliæ quædam a-
ues dextræ (à dextra volantes,) felix amoris auspiciū faciunt, Didymus Aristophanis Scholiastes.
qui & hæc verba citat ex authore innominato, *Εὐχὴ μὲν ὡς Λευκίππη δὲ ἔτι σίτη*. videtur autem aliquid
in eis corruptum aut mutilum. *Σίτας*, auis quædam, aliqui psittacum interpretantur, Hesych. *Σίτη*,
auis quædam, picus secundum aliquos, Idem. ¶ Auis apud nos dicta *Chlân* ab alijs (ut audio) vocatur
ein Tottler vel *Rottler* in Suevia. circa Argentoratum & alibi *ein Nuss-bicker*. (Auis quidem Germa-
nicè dicta *Nuss-bickel* à Trago numeratur inter aues mēsis nō improbatas.) alijs periphrastice *Blaw-
spechte*, id est picus parvus cœruleus, præsertim in Carinthia: in Saxonia *Baumhecker*: circa Norim-
bergam *Kläber*. Ab accolis Verbanī Italice generali nomine *pic*, & circa Bellinzonam *ziollo*. à Turcis
agascakân.

B.

Descri-
ptio.

Picus cinereus noster magnitudine fringillæ vel parū maiore paulò excedit. rostrum ei nigrum,
directū, & longiusculū ut in picis. Color in ore & lingua albicat. lingua antè fissa est, & similiter ut in
alijs picis per occipitium versus sinciput reuoluitur, non tamen ad verticem usque peruenit (nisi fal-
lor, fieri enim potest ut inter secandū linguam in ore nimis attraxerim) cum in cæteris ultra verticem
extendatur ad medium inter oculos spacium. In capite, dorso, initio alarū & cauda color cinereus ad
cœruleum inclinat. A rostro maculæ nigræ retrò tendunt. In cauda præter subcœruleas pennas quæ-
dam nigræ sunt, maculis antè albis. Supinæ partis color subflauus est, ex albo ruffo flauoq; ferè per-
mixtus: pedum verò ex glauco nigricante & modico flauo.

Mores.

¶ Rostro validè ferit, & specularia vitrea aliquando, & caueas ligneas quibus includitur, frangit.
Muscas persequitur. Arbores scandit ut cæteri pici, etsi digitos non ut cæteri binos antè, sed ternos ha-
beat: retrò vnum. hyeme etiam hortis ciuitatum apparet. In arbore si foramē amplum inuenerit, quod
incolere libeat, terra & limo obstruit solidissimè, angusto tantum aditu sibi relicto.

Blind-
chlân.

AUDIO etiam *Blindchlân*, quasi chlanium cæcum (chlanium enim picum cinereum appellat)
nominari auem picorum naturæ quæ per arbores tanquam cæcæ raptare soleat, idem an diuersum ge-
nus haud scio. quærendum an hæc sit certhius Turneri, *Baumfletterlin*.

DE PICO MVRALI.

PICVM muralem nomino hanc auem, quod
muris ita adhæreat, turrium præcipuè, ut pici
propriè dicti arboribus. vnde à nostris appellatur
Murspecht & *Klätterspecht*. Per hyemem, ut
audio, maximè apud nos inuenitur, semper circa
muros in ciuitatibus, vbi vermiculos & fortè ara-
neas querit. alas semper motitat: magnitudine in-
fra merulam, vnguibus acutis. *Pitschat* Sabaudicè
circa Neocomum vocatur. Italis communi no-
mine *pico*, id est picus. Rostrum est oblongum &
tenuè, pectus candidum: dorso color cinereus: ut
& alis partim, quæ versus ventrem rubent, longiores in eisdem pennæ nigræ sunt, ut & dorsum infe-
rius, cauda, venter, crura & rostrum ferè, ut ex pictura notaui, quanquam & auem ipsam aliquoties vi-
di & habui.

DE PICIS DIVERSIS.

Craugus.

CRAVGVS, *Κραυγὸς*, genus pici, Hesych. & Varinus. *Κραυγὸν*, auis quædam, idem.

Cnipolo-

DE CNIPOLOGO, quæ auicula minima est, & picorum videri generis potest, scripsimus in

gus.

Elemento C.

Dryops.

DRYOPS, *Δρύοψ*, auis quædam est à dryocolapte diuersa, Hesych. & Varin. nominatur in Aui-
bus Aristophanis, nec explicatur à Scholiaste quæ sit. ¶ Dryopes populi sunt circa Pythonem, Suidas.

GENVS auium piscosum, (piscosum lego,) rostri magnitudine & corporis celebre in occidenta-
li India est ALCA TRAZ dictum, cinerea croceaq; pluma distinctum, rostro duorum palmorum in
acutum tendente, cum tamen parum ab hac magnitudine absit rostrum tum ciconiæ tum gruis. Sed

PICV-

PICVTO rostrum maius est toto corpore: corpus autem coturnice paulò maius. Rostrum igitur longius, latum ubi capiti iungitur tribus digitis, aduncum, quo terebrat arbores: atq; ibi à caudatis similijs arte ac rostro, quāquam pusillus, se tuetur pulchrè. Illud in eo mirum, quòd pennam habeat loco lingue, vnde à natura aliarum auium multum dissidet. Sibilat vehementer. Hunc etiam eadem terra alit quæ *alcatraz*, Cardanus.

¶ GLOTTIS auis Aristoteli linguam prælongam exerit. Hæc (inquit Albertus) apud nos picus *Glottis*. linguosus vocatur, quòd linguam habeat cæteris picis longiorem: & rarò inuenitur nisi in recessibus magnarum & veterum sylvarum. Ego neq; picum hoc cognomine agnosco vllum, neq; omnino glottidem picorum generi adnumero, sed auium vel gallinularum palustrium potius. Glottis vel lingula ca est, qui vulgò picus tocciulus dicitur, lingua oblonga extrahens vermes & formicas, Niphus Italus.

¶ PICVS alius est marinus, alius sylvestris: vterq; cauat cortices arborum, pabulum subesse sperans, Albertus. sed video picum marinum eius, vel interpretis Auicennæ, non aliam esse quàm alcyonem, vt scripsi in Alcyone A.

¶ TETRIX, quam Athenienses *vraga* vocent, nominatur Aristoteli de hist. anim. 6.1. Vbi Albertus sic habet: *Radoryz* (inquit) species quædam picorum est, ferè similis turdo, &c. quod approbari neutiquam potest.

¶ SVNT qui lingua vernacula nostra alios etiam picos mihi ignotos nominent: vt picū rubrum, *Picus ruber* & *ni-* *ein Rotspecht*: & picum paruum nigrum pectore rubro, *Ein schwarß Spechtlin mit roter Brust*. & picum paruum aquaticum coloris mixti è cæruleo & viridi, *Ein grün blau wasserspechli*.

DE ORIOLO, VEL PICO NIDVM SVSPENDENTE.

GALLI auem cuius hæc effigies est, vulgò nominant *orio* vel *loriot*, Author de nat. rerum & Albertus oriolum, siue à sono vocis, vt ipsi aiunt: siue ab aureo colore quem iidem ei tribuunt. Quòd si *chlorion* hæc auis esset, vt quidā conijciunt, orioli vocabulum originis Græcæ esse suspicari quis posset. Guil. Budæus quidē chlorionem esse putat, quæ Gallicè *lorion* (*loriot* potius) dicatur, eius deinde sententiā secutus est Turnerus, vt Turneri Eberus & Peucerus. Nos de Chlorione supra scripsimus. Orioli sunt de picorum generibus, & apud Germanos *Widewali* vocantur, Albertus. Picorum aliquis nidum suspendit in furculo primis in ramis cyathi modo, vt nulla quadrupes possit accedere, Plin. Turnerus nullam aliam auem præter vireonem (*chlorionem*, quem *Widewalum* nostrum interpretatur) ita nidulari in Europa se nosse scribit.

¶ Germanicum huius auis nomen alij aliter scribunt vel efferunt: nempe *Witwol*/ *Weidwail*, vt Turnerus habet: *Widwol*, vt Eberus & Peucerus. *Widwal*, vt Tragus. *Widdewal*, vt Albertus Magnus. *Wedewäl* vt Longolius, *chlorionem* interpretans. Nostri ferè *Wittewalch*. Sunt & alia eius nomina vt circa Francfordiam ad Moenum *Bierolff*/ *Brüder berolff*. In Hallia *Gerolff*. In Saxonia *Byrolf*, & *Tyrolf*, Ebero & Peuc. authorib. Circa Coloniam *ein Kerserise*, à maturitate cerasorum, quo tempore apparent frequentiores. ijs enim vescuntur. In Germania inferiore *Goldmerle*, id est merula aurea. sunt enim merulis ferè pares, vel paulò maiores, colore aureo. In Brabantia *Olimerle*. Species quædam meropis *braacya* dicitur, & vocatur à quibusdam *Widdewal*: quæ non est merops, sed species quædam eius, Albertus. Anglis quoque, vt Germanis vocatur *a Witwol*, Turnero teste. ¶ *Galgulum* (vel *galbulam*) quidam auem Germanicè dictā *Widwol* esse putant, Eberus & Peucerus. Hispanus quidam *galbulam* sua lingua mihi interpretatus est *Oroyéndola*, hoc est oriolum vt mihi videtur

Oriolus circa Vincentiam & Venetias *becquasiga* & *brusola* vocatur: in Longobardia *galbedro*. huius enim nominis auem totam flauam esse aiunt præter alas. & iuniores magis subuirides esse, annuas omnino flauas. Ego galbulam auem diuersam arbitror: propter magnitudinis verò & colorum similitudinem, cum oriolo à nonnullis confundi: & becquefigam quoq; vtranq; nominari, quòd ficubus delectentur. Vocatur & *garbella* alicubi in Italia, nimirum quasi galbula. eam enim auem merula paulò maiorem esse aiunt. alas (saltem maribus) esse nigras, corpus reliquum fuluum, rostrum rubrum. ficos & cerasa edere: nidum instar corbis suspendere.

B.

Forma. Vide quædam superius in A. Oriolus coloris est aurei per totum, excepto quòd in alis habet peninas quasdam cœrulei (crocea, Albertus) varietate distinctas, Author de nat. rerum. Digi- ti pedum (non ut in cæteris picis) terni antè, & singuli retrò sunt.

C.

Vox. Oriolus dictus est à sono vocis, Author de nat. rerum. sic enim ferè cantillat orio, *loriot*. Sed variat vocem, & aliquando instar fistulæ canit, præsertim imminente pluuia. ¶ Venit ad nos plerunque Maio mense, vel circa decimum Aprilis: in calidioribus locis prius apparet, ut in quibusdam Galliarum Martio. ¶ Nidum in ramis arborum minutissimis mira subtilitate suspendit, ita ut in aere solo pendere videatur de terra cernentibus. Ipsum quoq; nidum aduersus imbrem camerat ac densa fronde protegit, Author de nat. rerum. De lanugine nidum tanto artificio construit, ut bureti (bireti fortè, id est pilei: vel biretarij qui pileos facit. Plinius nidum ab eo suspendi scribit primis in ramis cyathi modo, ut nulla quadrupes accedere possit: ego ita humilem aliquando vidi, ut ferè attingerem, inter duos arboris ramos) artem videatur imitari: & chordis (funiculis) suspendit ad extremos furculos ramorum arborum, ita ut in aere videatur pendere: & per omnia nidus speciem refert testiculorum arietis: & relinquit in eo canalem, in quo est porta introitus sui, Albertus. Sunt qui dicant in nido orioli sericum reperiri: nidificare eum plerunq; non procul ab aqua: nidum è musco, & quibus eum suspendat funiculos è pilis equinis contexere. Ego nidum eius è scœno & culmis contextum vidi instar calathi vel corbis ficarij è iuncis intexti. culmis & filis quibusdam furculis toto circuitu annexum, ita ut fila non dependent, sed furculis planè annexa essent. Vincula autem illa non seligere eum puto, sed obuia quæq; arripere, ut culmos, iuncos, fila è lino aut serico, pilos equinos. Psittaci & in India occidentali passer stultus nidos suos suspendunt à ramis arborum, oriolus alligat potius quàm suspendit. ¶ Orioli fructibus arborum vescuntur, nempe cerasis, ficubus.

D.

Mores. Oriolus circa nidi sui locum aues omnes abigit. Fabulantur aliqui pullos eius in quatuor partes diuisos nasci, easq; à parente herbæ Iulix dictæ vi consolidari.

E.

Aucupii. Capitur noctua. ¶ Cum ad nos aduenerit, quod fit aliquando circa decimum Aprilis, bona spes est pruinas non amplius futuras. Imminentem pluuiam præfagit quum voce fistulam refert: item quum ad domos propius aduolât.

*pestatis.**Vsus in**cibo &**medici-**na.**Auguria.**Piphallis.**Piphinx.**Ploas.*

Hieronymus Tragus oriolum inter aues numerat quæ in cibum hominis veniunt.

G.

Widewallus curat icterum, & ipse flauescit Hildegardis. hoc veteres de ictero aue vel galgulo scribunt.

¶ h. Viteualli vocem & volatum præ omnibus auibus non rapacibus obseruât augures, Albert.

¶ PIPHALLIS, Πιφαλλίς, πίφινξ, Hesychius & Varin. *Piphinx*, Πίφινξ, alauda, idem. *Piphix*,

Πίφινξ auis à verbo πίω. gaudet enim aquis, Varinus & Etymologus. *Pifex*, harpa & miluus amici sunt, Aristot. scribitur autem Græcè πίφινξ per n in vltima.

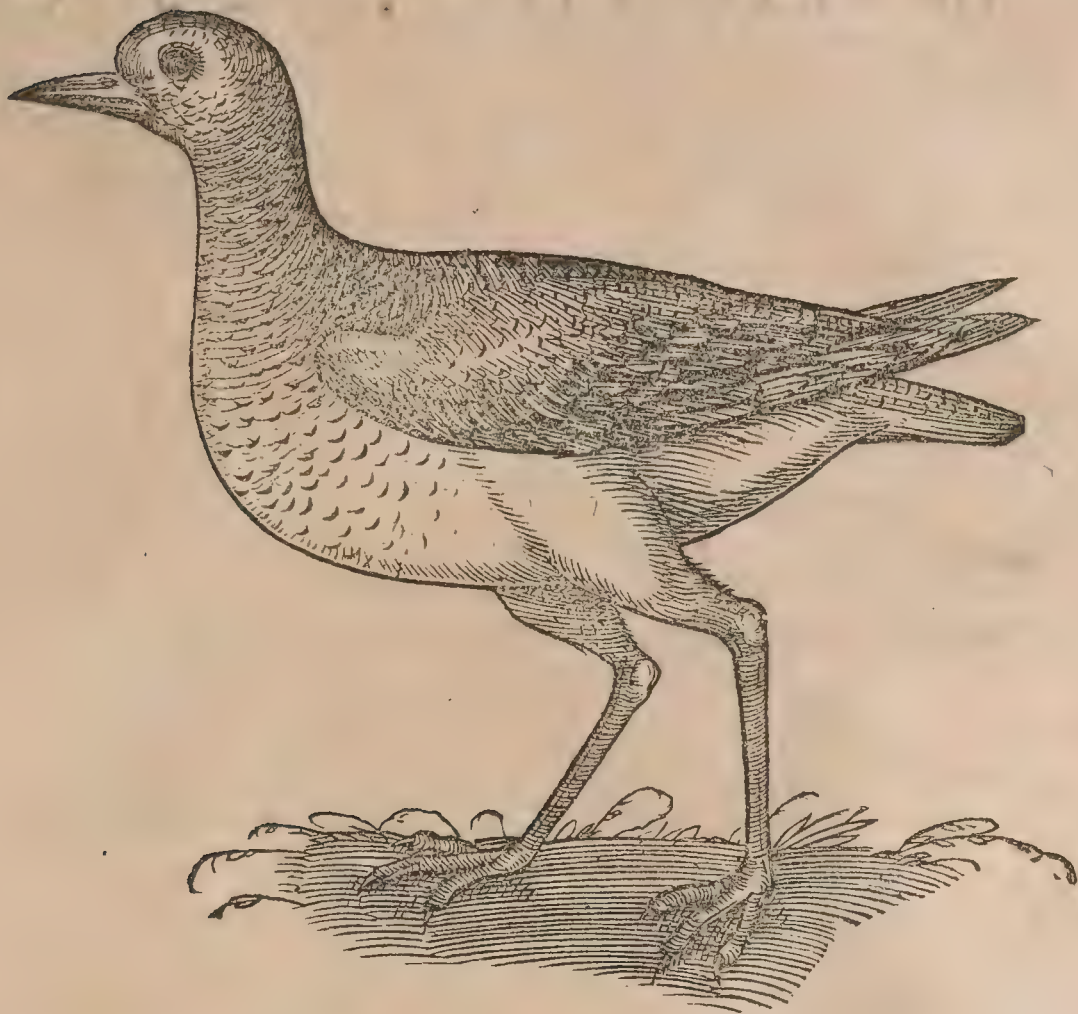
¶ PLOAS, Πλωάς, genus auis magnæ, Varinus. apud quem etiam πλώας paroxytonum legitur pro aue: sed magis placet oxytonum.

DE PLUVIALI.

HVIUS auis figuram Guil. Rondeletius vir doctissimus (quod vel libri eius de piscibus nuper æditi egregiè testantur) è Gallia ad nos misit. Gallicum eius nomen est *un pluvier*. Gybertus Longolius Germanicè vocat *ein Puluier*. Turnerus *ein puluer*. Eberus & Peucerus *ein Puluier* vel *Pulros*. Heluetijs incognita aut certè rarissima hæc auis est. appellari autem potest *ein graver Gysis*. hoc est vanellus fuscus. nã Angli etiã, ut audio, vanellum auem subuiridem, nominât pluuialem viridem, *agrene pluer*.

¶ Longolius & Turnerus hanc auem Aristotelis pardalum esse suspicantur. ego nondum assentior, neq; enim pluuialis colore tota cinereo est, ut pardalus.

¶ Viuit plurimum circa lacus, quanquã & in agris quoq; sæpe capiatur, præclara ista auis quam Romano nomine à puluere fortè Germani appellât. est enim pulueratrix. Coloris est cinerei, magnitudine

rudine paulò turture minor. gregatim volat, neq; temere à quoquā singularis cōspicitur. vocē emittit frequentem & minimè grauem: sed eo ferè modo quo illa nostratibus appellatur. quanquam autem cinerei coloris sit, pennas tamen luteis iisque obscuris maculis conspersas habet, vnde à Græcis pardalus appellatur, (tāquam pardi instar sit maculosus.) quanquam Aristoteles minimè aduenam *Pardalus* hāc auem, sed semper cōspiciam vt coruos & cornices esse testatur: id quod fortè verum est in Græcia, *an pluuiaregione longè feruentiore quàm nostra.* nam apud nos nulla propè auis est, quæ per hyemem aut *lo-* *lis sit.* cum non mutet, aut non lateat, Gib. Longolius.

¶ Si auis illa pardalus sit, quam esse suspicor, celerrimè currit: & sibilum quem pastores & auri-
garum pueri labijs porrectis ædunt, voce imitatur. Pennas habet ad cinereum colorem proximè ver-
gentes, quarum singulæ singulis flauis maculis sunt resperse: & ea auicula, quam mollicipitem (auis
illius quam nos lanium appellauimus genus vnum mollicipitem esse conijcit Turnerus) esse conijcio,
multò maior est. Fieri potest vt eius auis plures sint species, Turnerus. Pluuialis auis est propè ad ma- *Aere so-*
gnitudinē perdicis, varijs pennis ornata, croceo & albo nigroq; distincta. Aëre solo viuere dicitur. huius *lo viuere*
argumentum est, quòd licet pinguescat, nihil tamen vnquam in eius visceribus inueniri potest, Au- *dicatur.*
thor de natur. rerum. Pluuiiales aues quanquam præpingues aliqui solo aere viuere putant, quoniam
in ventribus earum nihil inuenitur. Sed eius rei causa est, quia intestinum ieiunum solum habent, in
quo nunquam aliquid inuenitur. & hoc in multa animalia cadit, vt alibi ostendimus. Aer certe pu-
rum elementum nutriendo corpori accedere non potest, Albertus. Ex auibus omnibus mihi notis,
nullam vidi quæ non quatuor digitos haberet, excepta pluuiali, & pica marina vt vulgò vocant: & alijs
duabus quarum altera Gallis vulgò *Guillemot* dicitur, altera *Canne petiere*, quæ de genere lagopodum
est, Bellonius. Ego pluuialem vanello congenerem existimo. nam & nomen commune ambabus tri-
buitur apud Anglos, adiecta tantum coloris differentia. sed differunt etiam quòd vanellus cristam ha-
bet, pluuialis non habet: & digitis pedum. Pluuialis enim posteriorem nullum habet, vanellus bre-
uissimum.

¶ Sunt qui excrementa lumbricorum ab his auibus edi asserant.

E.

Hæ aues dicuntur capi dum plumbatæ sagittæ (baculi plumbati) vltra eas (altius) in aere proijci- *Aucupii.*
untur. sic enim territæ humiliter volant, & in retia iuxta terram expansa incidunt, Albertus & Author
de nat. rerum. capiuntur autem gregatim.

F.

Lautæ sunt in cibo & in magnis delicijs: & viridibus, quos aliqui priuatim vanellos vocant, lon- *Vsus in*
gè præferuntur. In hominem delicati cibi nimium appetentem, ne pluuiali quidem apposita conten- *cibo.*
tum fore, alicubi tanquam proverbio dicitur. Sunt è vulgo qui negent eam cibo solido vesci, & pro-
inde ne exenterandam quidem existimant, vt & alias quasdam lautas & opimas aues.

¶ An hæc Plutarchi rhyntacæ esse possit, & an eadem sit quam Itali quidam *piuier* nominant (per
onomatopœiam, in pratis palustribus degentem auem, corpore fusco, pectore albo, vt audio,) diligen-
tiores inquirent.

DE ALTERA PLUVIALIS SPECIE.

HÆC auis cuius iconem hic damus, ad lacum Tigurinum capta fuit: Videtur autem pluuiialis esse species.

DE PORPHYRIONE.

A.

Anis est rara. **P**ORPHYRIO auis haftenus nobis ignota est: cuius picturam Io. Culmannus amicissimus meus è Montepessulo misit, viri in vniuersa rerum naturalium historia doctissimi Guil. Rondeletij beneficio. Quid sit Porphyrio non constat, Nyphus. Porphyriones à nobis visi sunt in agro Patauino allati ex Hispania, quos ibi *telamones* vocant, siue quia statuæ viriles, quibus mutili & coronæ sustinentur, ita nominantur: siue quasi thalamorum & pudicitiae custodes. etenim scribit Athenæus volucrem hanc sensum adulterij habere, &c. nisi quis telamones quasi nutriculas esse dictos putet. ita enim Græci altrices vocant, Hermolaus in Corollario. ego telamonum vocem de his auibus potius barbaram quàm Græcæ originis existimarim. Quod verò telamonem Græcis nutriculam significare scribit, non probo, nisi thelamòn cum aspiratione scribat, nimirum ἀπὸ τοῦ θηλάζειν. nam & θηλάστρια, τροφὸς exponitur. Θηλαμῶν, τὰ φος, ἢ τροφὸς, τὸ δὲ τὸν θήσω μέλλοντα, ὃς διλοῖ τὸ θηλάσω. τὸ γὰρ θῶ (sic legendum, non θύσω. Vide in Θῶ & in Θῆσθαι) δύο σημαίνει, τὸ ποιεῖν, καὶ τὸ θηλάζω, Varinus. Hesychius nihil habet, quàm Θηλαμῶν, τὰ φος. suspicor autem librariorum culpa pro τροφὸς scriptum fuisse τὰ φος.

¶ Hebraicum nomen *dukiphat* Septuaginta Deuteronomij 14. porphyrionem interpretantur: Leuitici 11. *epopem*, id est vpupam, quod magis placet. vide supra in Gallo syluestri in genere. ¶ Sic & *raham* vel *racham* Deuteronomij 14. vulgaris translatio porphyrionem verit, Septuaginta vpupam. neutrum

neutrum probo. omnino enim aquilæ aut vulturis aliquod genus hac voce significatur. Lege suprà in Gypæto, Ossifraga & Cygno. Sunt qui porphyrionem cum Pelecano confundant, eandem auem arbitrati, eo quòd Septuaginta alicubi pelecantum reddiderint, vbi Hieronymi translatio porphyrionem habet. Munsterus in Lexico trilingui porphyrionem Hebraicè nominat *racham* & *ierakreka*. ¶ *Tinschemet* quoq; Hebraicum vocabulum variè interpretantur, vespertilionem, porphyrionem, talpam, cygnum, noctuam, ibin. Vide in Talpa & Cygno. Iudæi doctiores ferè vespertilionem accipiunt. ¶ *Chasida* Hebraicè avis est, quam translator noster vocat miluum & porphyrionem, Munsterus. vide suprà in Ciconia.

¶ Grapaldus non rectè porphyrionem credit esse auem quam Itali vulgò *coturnicem* appellant, cum ea perdix maior sit.

B.

*Vbi repe-
riatur
hæc avis.
Descri-
ptio.*

Porphyrones laudatissimi in Comagene, Plinius lib. 10. cap. 43. Et rursus cap. 49. Nobiliorem etiam supradicto (è Comagene scilicet misso) porphyrionem Baleares insulæ mittunt. Vltima Syriæ fert porphyrones, Diodorus Siculus. Alexander Myndius Libycam auem esse ait, Athenæus. ¶ Porphyrionem Aristoteles scribit colore cœruleo esse, (vel cœruleum imitante,) pedes habere fissos, crura longa, rostrum puniceum, (ρύγχος ἡργυρόν ἐκ τῆς κεφαλῆς ποινικόν,) magnitudine esse gallinæ: quinque pedum digitis, quorum maximus sit medius, Athenæus. Porphyrio animal est quod tum formæ pulcritudine excellit, tum nomini suo maximè respondet, Ælianus. ὁρατότατόν τε ἅμα καὶ φερωνύμιατόν ἐστι ζῷον. Tetrax avis magna porphyrionis speciem similitudinemq; gerit, Laurētius apud Athenæum. Porphyrio vocatur à puniceo rostri colore, Eustathius. Porphyrio, cui à colore nomen, rostrum habet rubicundum: & in capite veluti cristam, qualem faciunt & gestant sagittarij Persæ: par magnitudine gallinis altilibus, sed crura ei longiora, Oppianus. Rostra ijs & prælonga crura rubent, Plinius. Hamatopus multò minor est quàm porphyrio, quanquam eadem crurum altitudine, Wottonus. Guttur (ingluuiem) quo merguntur recentia aues quædam habent, vt gallinæ: aliæ carent, sed gula patientiore vtuntur, vt gracculi, corui. quædam neutro modo, sed ventrem proximum habent, quibus prælonga colla & angusta, vt porphyrii, Plinius. Porphyrio, vt & reliquæ aues longi angustiq; colli, ingluui ei gulæq; amplitudine caret: longitudine autem admodum proluxa vitur, Aristot. Ardeolæ & porphyrones vropygium (caudam) parum aptum receperunt, Aristot. in libro de com. anim. gressu. ¶ Fortè & horion Indica avis porphyrii cognata fuerit, cum herodio similis & rubris cruribus describatur, sed distinguitur cantus suauitate qua mire celebratur.

¶ Recentiores porphyrii quædam præter veterum auctoritatem attribuunt, vt Isidorus: Porphyrio (inquit) est avis, cui hoc peculiare quod pedem vnum habet latum ad natandum, alterum verò fissum ad ambulandum. In quo notatur quod vtroque elemento gaudet, & in aqua natans vt anates, & in terra ambulans vt perdices. Idem Albertus scribit, sed tanquam de aue sibi ignota, & ipse etiam fidem non adhibens. Alij recentiores huiusmodi pedes auriphrygio suo vel haliaæto adscribunt. Meliores in hoc auium genere sunt quæ rostrum habent magnum & crura prælonga: Albertus & Isidorus, ex male intellectis, vt apparet, Plinij verbis. ¶ Huic Porphyrii cuius iconem hîc apposuius, cæruleus toto corpore est color. media caudæ extremæ pars in cinereo albicat, oculi nigri sunt. Rostrum & crura purpureo rubore splendent. Digitos quaternos tantum pictura ostendit, ita dispositos vt in picorum genere, non quinos, vt veterum quidam scripserunt. Rara est avis, ni fallor, in Narbonensi Prouincia, frequentior Hispaniæ.

C.

Pulueratio.

Porphyrio est avis fluuiialis, quia in fluminibus abundat, Kiranides. ¶ Puluerulentis volutationibus non mediocriter gaudet: in locis vbi columbarum lauatio esse solet lauatur, Ælianus interprete Gillio. Græcè legitur, Χαίρει κονιόμυθος, ἥδη δὲ καὶ λέγεται τὸ τῆς δειτερώς λεγόν. Non prius tamen se vel in puluerem vel lauationem dat, quàm in ambulationem veniens certa spatia confecerit, Idem interprete Gillio. Sed aliter Athenæus ex Polemone: Non prius (inquit) cibum capit, quàm locum aliquem sibi commodum inuenerit in quo deambulet: peracta deambulatione (μεθ' οὗ, lego μεθ' οὗ) pulueratur, tum lauat, postremò cibum sumit. Solus auium morfu bibit, Aristot. & Plin. Σχεπτὸν δὲ πίνει, Athenæus: lego δάκνων. Idem est (edit) proprio genere, (suo quodam & peculiari modo,) omnem cibum aqua subinde tingens, deinde pede ad rostrum veluti manu afferens, Plin. Hic solus præter psittacum pede suo instar manus aquam suscipiēs (hauriens) ad rostrum defert & portat: seq; humano modo pascit. quia cum omni cibo bibat oportet & cum solo morfu. aliter enim cibum ei propter appetitus debilitatem non descenderet, Isidorus & Albert. Sed video eos Plinij sensum non satis assecutos. neq; enim cum omni cibo vel bolo, vt Albertus habet, bibit porphyrio iuxta Plinium: sed cibum omnem in aquam intingit, intinctum pede rostro admouet: aliàs verò cum bibit, morfu bibit. Cum digitos quinque habeat hæc avis, (quatuor tantum pictura nostra ostendit sed aptos apprehensioni, cum bini ante ac totidem retro sint, vt in psittaco & picorum genere) commodius pede loco manus uti potest. διὸ τῆς λαμβανομένων εἰς τὸν πόδα ταμιεύεται μικρὰς τὰς ψαμίδας, Polemon apud Athenæum. hoc est, De cibo autem quem pede apprehenderit paruas buccellas decerpit. quanquam ταμιεύεται an hoc sensu accipiatur, dubito. Leonicens in varia hist. ex hoc loco scribit: eum pedib. comminuta frustra ad futurum vsum seruare, quod non placet. Ταμιεύεται τὴν πύχην, quidam interpretatur, pecunijs parcè uti, hoc est non vno tempore multum vel omnia consumere. ita & hæc avis nimirum non vorax, sed parca exiguas subinde buccellas sibi decerpit. Cum pascitur, se testes sui prandij habere dolet. itaq; secedit, & latens in occulto comedit, Ælian. & Eustathius. Callimachus in libro de auibus porphyrionem ait cibum ita capere, vt ab hominibus non videatur. odio enim haberi ab eo illos qui ad cibum eius accesserint. Pisces deuorat, Procopius Gazæus. ¶ Alui excrementum, vt & reliquæ aues longi angustiq; colli, humidius quàm cæteræ solent, reijcit, Aristot. ¶ Ardeola & porphyrio vropygium (caudam) parum aptam habent, & ad volatum dirigendum loco vropygij pedes protendunt, Idem. Volans non sublime fertur, Ælianus.

Volatus.

In ho-

D.

In hominum conspectu nunquam coniugi suæ miscetur. natura enim adeò castus est, ut ne ma-
ritum quidē vxori concumbentem videre sustineat: & si adulterium deprehenderit, nimio dolore cō-
tabescit, Oppianus. Acerrima rivalitate ardet (porphyrio qui in domo alitur,) & mulieres quæ sunt sine
viro obseruat, (τὰς ἀνὰ ἄνδρας τῆς γυναικῶν, ut codices nostri habent, & Gillius quoq; legit: fortè quòd il-
læ ad concubitum cum viris procliuiores & magis expositæ videantur. sed malim ὑπὸ ἄνδρας, hoc est vi-
rorum libidini se supponentes, ex Athenæo.) Adulteria sensu quodam naturæ deprehendit: & si de ijs
suspiceretur, vita laqueo finita crimen domino præmonstrat, (si cum matrefamiliâs stuprum viri cogno-
uerit,) Ælianus. Auis tam studiosa est castitatis, ut conspecto tantum scorto moriatur, Io. Tzetzes.
Quemadmodum adulteris obtreçtet & inuideat porphyrio animal etiam prudentissimum, non mo-
do moderatissimum, alibi (ut iam recitauimus) me dicere memini, Ælianus. ¶ Porphyrio præter-
quam quòd & rivalis est, & obtreçtator, ea sanè etiam naturæ indole præditus est, ut eorum quibus-
cum usu coniunctus est, amantissimus esse dicatur. Eum ipsum & gallum in eodem versari domicilio
percepi, easdemq; ambulationes & æqualia spacia conficere solitos, eisdem vesci cibis, communiter
puluerulentis uti volutationibus, mirificumq; ex his rebus amorem inter se mutuum contraxisse. At
enim cum vtriusq; dominus festo quodam die cum sodalibus, ut epulare sacrificium faceret, gallum
occidisset, porphyrio conuictore priuatus, tantum doloris accepit, sibi ut inedia mortem conscisceret,
Ælianus. ¶ In obscuro loco cibum capit, & accedentes ad cibum ipsius odit, Eustathius.

E.

Porphyrioni capiendū neq; viscum neq; retia adhiberi opus est: sed vbinam solus confideat ob-
seruare, & saltando paulatim accedere. Saltationis enim spectaculo tantopere delectatur, ut licet acce-
dentem magis magisq; hominem viderit, non tamen auolet: sed ipse etiam se moueat & ad saltan-
dum membra componat, donec capiatur, Oppianus. ¶ Porphyrio gratus est hominibus, quamob-
rem caute & studiose ipsum alunt. itaq; magnificis ædibus pro ludicra delectatione est: vel in templo
aliquo sacro nutritur, & liberè oberrat, & sacer intra claustra circumit: Ælianus, ut nos conuertimus,
quòd Gillij translatio non placeret.

F.

Porphyrio Iudæorum mensis interdictus est, quòd auis sit vorax piscium, quorum rapinæ inhiat, Prohibi-
Procopius. Pro *tinschemet* Hebraica voce Septuaginta porphyrionem verterunt, qui inter immu-
das aues reputatur quòd luxuria (libidine) insignis sit, ut quidam scribunt, Paulus Fagius. Porphyrio-
nem cibi gratia in cœnis apposuisse hominem scio neminem, nec Calliam, nec Ctesippum viros A-
thenienses, nec Hortensium Romanum, quos è multis lurconibus paucos mihi commemorasse satis
fuerit, Ælianus. Quòd si in cibum non veniunt, miror cur Plinius laudatissimos è Comagene, nobilio-
res è Balearibus insulis mitti scripserit.

H.

a. Aristophanes in Auibus mentionem fecit tetracis auis (magnæ) cum porphyrione & peleci-
no. ¶ Porphyrio & auis & piscis cuiusdam nomen est, Hesych.

¶ Sisyphi filij fuerunt Almos & Porphyrio, Scholiastes in tertium Argonaut. Apollonij. Al-
cyoneus gigas Purpurei (aliàs *Porphyrionis*) frater ab Hercule telis est confossus. *Nomen habet magni gygas.*
volucris tam parua gigantis: Et nomen Prasini Porphyrionis habet, Martialis lib. 13. Constat inter gigantes
principatum obtinuisse Porphyrionem & Alcyoneum. Prasinus quoq; auriga, cuius in Nerone Tran-
quillus mentionem facit, Prasinus Purpurio dictus est, Perottus. Ω κελεύονα καὶ Πορφυρίων, exclamat
quidam in Auibus Aristophanis: scitè autem Cebrionæ & Porphyrionis gigantum nomina coniu-
xit, præsertim cum eadem duo etiam auium nomina sint. conuenit & argumento, nam ut gigantes illi
deos olim impugnaverunt, ita & aues in hac fabula eos impugnare moliuntur. Porphyrio quidem
gigas à Venere victus fertur. Scholiastes & Varinus in Cebrione. Πέμψω δὲ πορφυρίωνα εἰς τὸν ἔργον
Ὁρνίς ἐπ' αὐτὸν παρδαλᾶς ἐνημιθύς, Aristoph. in eadem fabula. Minatur autem quidam se aduersus
Iouem cælo immissurum porphyriones, siue aues siue gigantes accipias. Typhōs & Porphyrio gigan-
tes in Pythijs Pindari Carmine 8. memorantur, tanquam vtriq; fulmine icti. Scholiastes monet Ty-
phōn tantum fulminatum, Porphyrionem verè Apollinis sagittis occisum. Eundem ait Herculis bo-
ues per vim abducere conatum fuisse.

¶ c. Homerum infantem Ægyptijs parentibus ortum fabulantur, cum mel aliquando ex Ægy-
ptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea nocte nouem auium voces diuersas ædidisse, & inter cæ-
teras porphyrionis, ut recitauit in Columba liuia ex Eustathio.

e. ¶ Multos pueros quos amabant muneribus deceperunt amatores, donata alius coturnice, a-
lius porphyrione, Aristoph. in Auibus.

¶ P o y x, Πῶξ, auis quædam Aristoteli de animalibus, Hesychius & Varinus. Ego hoc nomen *Póyx*.
apud Aristotelem legisse nō memini. Phoix quidem (Φῶιξ) apud eum inimica harpæ est, & ardearum
generis mihi videtur, ut supra scripsi. Sunt & πῶδες mergi, aliàs *búnges* dicti, à voce & clamore, πῶξ
πῶξ βοῶ καὶ πῶξ ἰούω, Varinus.

Porphy-
ris.

¶ PORPHYRIS, Πόρφυρις, auis nominatur apud Aristophanem in choro Auium. Est autem alia quam porphyrio, vt Callimachus in libro de Auibus testatur. Ibycus auis quasdam λαθιπόρφυρας nominat, cuius hæc verba apud Athenæum legimus: Τῶ μὲν πετάλοισιν ἐπ' ἀκροτάτοις ξανθοῖσι ποικίλαι πάνελοπτες ἀγολόδροι, πορφυρίδες, καὶ ἀλκυόνες τανυσίπτεροι. quasi vt alcyones & penelopes, ita etiam porphyrides marinæ quædam vel maritimæ aues sint. Et rursus, Αἰεὶ μ' ὦ φίλες μετανύπτερος ὡς ὁ καπορφυρίς. locus videtur corruptus, & legendum fortè, ὡς λαθιπορφυρίς. Porphyrides ex auium sunt genere, à porphyronibus diuersæ: sicut ab utroq; latiporphyrides, siue adiporphyrides & latiporphyræ, Hermolaus in Corollario. apparet autem ipsum ex Athenæo hæc mutuatum, & de lectione dubitasse.

Psiphæon.

PSIPHÆON, Ψιφᾶϊον, velum vel stoream significat: vel auiculam paruiam, Hesychius & Varinus.

DE PSITTACO.

Psittaci genus cetera sequenti simile coloribus, nisi quod per medium alarum plurimum flauī coloris habet, nonnihil etiam in cauda, quare ERYTHROXANTHVM nominabimus. nam cerulei multo minus habet quam sequens.

A.

¶ PSITTACVS auis humanam vocem reddit. hæc mittit India, & *sitacem* vocat, viridem toto corpore, &c. Plinius. Hermolaus legendum conijcit hoc in loco psitacen, ex Aristotele, vt ait. qui item non masculino (inquit) sed fœminino genere pronuntiat hanc alitem. Cæterum in Indica historia, quam Arriano sunt qui tribuant, *sittacen* per σ, non per ψ legimus initio vocatam. Est Aristoteli auis sitta, sed omnino alia, Hæc Hermolaus. Ego psittace (Ψιτάκη) apud Aristot. in nostris codicib. per τ duplex scribi inuenio, vt & apud alios Græcos authores omnes semper τ duplex, siue psittacus, siue psittace, siue sittacus ab illis scribatur. Arrianus quidem in Indicis (vt nostri codices habent) σιτᾶκον scribit, sittacum, non vt Hermolaus citat *sittacen*. Ψιτᾶκος & σιτᾶκος oxytona sunt & masculina: Ψιτάκη fœmininum paroxytonum. Latini quidam, persertim recentiores (Gaza, Volaterranus, Grapaldus) psitacum per τ simplex scribunt, quod non placet. poetæ primam semper producant. Sittas, Σιτᾶς, auis quædam. aliqui psittacum interpretantur, Hesychius & Varinus. Sitta auis gen. fœm. supra inter picos nobis descripta est. Sittas masculinum fuerit, sed pro eadem, vt conijcio, aue accipiendum. ¶ *Hastialga* (vocabulum vt conijcio Perficum, quanquam Albertus Græcum esse ait, vir Græcæ linguæ imperitus) est auis parua de genere psittaci, &c. Albert. in Aristotelis de hist. anim. 8. 12. vbi Aristoteles psittaci simpliciter meminit. ¶ Græcè vulgò παπαγάς hodie vocatur. ¶ Italicè *papagallo*. ¶ Hispanicè *papagáio*. ¶ Gallicè *papegay*: vel *perroquet*. Sed aliqui genus quoddam maius & cerulei coloris priuatim *perroquet* nominant. ¶ Germanicè *Pappengeij* / *Sittich* / *Sickust*. ¶ Anglicè *a popiniay*, vel *a popingey*. ¶ Illyricè *pappausssek*. Polonicè *papuga*. Turcicè *dudí*. ¶ Plurimis quidem linguis *papagalli* nomen commune est. Psittacus, qui vulgò *papiagabio*, id est principalis seu nobilis gabio dicitur, Obscurus.

Quibus
in regio-
nibus re-
periantur
psittaci.

¶ Vltima Syriæ fert psittacos, Diodorus. Apportantur ad nos ex regionibus sub æquinoctiali ad Orientem & Meridiem sitis, Nicephorus Callistus. Inueniuntur in Thebaide Ægypti, & in India, Kiranides.

*Aliud genus Psittaci parte supina rubet, alis superius in flauo viridibus, cetero cern-
leis, cauda partim rubra partim cerulea, ut pictura ad nos missa indicat, in qua pars prona
non apparet, caput etiam cum collo undiq; rubet, nisi quod color candidus circa oculos est.
Nos eum à præcipuis coloribus ERYTHROCYANVM cognominabimus.*

nides. Plinius ait insulam esse Gaguaudem in Æthiopia, inde primum visos esse psittacos à Neronis ex-
ploratoribus. Sola India mittit psittacum, Plinius & Pausanias. Regio quædam Lusitanis in Indiam na-
tigantibus reperta, abundat psittacis multijugi coloris, tantæq; proceritatis, ut cum gallinis magnitu-
dine contendat, Aloisius Cadamustus. Est varietas psittacorum in coloribus magna, vnde pulcerri-
mi etiam apud Indos existimantur. nam præter colorum aptam varietatem illam, splendor etiam qui-
dam affulget, Cardanus. Circa Pego urbem Indiæ psittacos vocaliores habent quàm vsquã alibi offen-
derim, eosdemq; pulciores, Ludouicus Romanus. In regione circa Tarnafari Indiæ urbem, psittaci
omnium pulcerrimi spectantur, albicantes septeno colore præsertim distincti, Ludouicus Patricius.
Hispanæ insulæ psittaci, alij coloris præsini, alij fului sunt, alij verò Indis non absimiles, id est torque mi-
niato, Christophorus Columbus. Hispani (ex Hispaniola insula & vicinis) psittacos, quorum alij virides

erant alij flauī toto corpore, alij similes Indicis torquati minio, vti Plinius ait, quadraginta tulerunt, coloribus viuacissimis & lætis maximopere, Pet. Martyr. In regno Senegæ apud Nigritas tota regio scattet psittacis, qui triplici colore distinguuntur, subcinericeo, viridi ac veneto, Aloisius Cadamustus. In Calechut reperiuntur alij prasini coloris, alij scutulati, alij purpurei, Ludouicus Romanus. Supra Caput Bonæ Spei Lebegio vecti vento Lusitani, nacti sunt nouam tellurem quam appellarunt Psittacorum. quoniam inibi inueniuntur alites huiusmodi incredibilis proceritatis, utpote qui brachium & dimidium longitudine excedant, multijugi coloris, ut scribit quidam in Noui orbis historia. Psittacos nunc ex Lusitania insulisq; vicinis Æthiopicis præstantissimos adduci videmus, varioq; colore discriminatos, Volaterranus. Gracchana Noui orbis insula fert psittacos phasianis multò maiores, nec alijs similes. nam alas habent versicolores, cætera rubei, Christophorus Columbus. Prouincia Abasiæ psittacos habet, Paulus Venetus. Psittacorum genus peculiare audio à Gallis *parroquet* vel *perroquet* vocari, viridibus maius, rostro magis adunco, vocalius, maiorisq; pretij. Species à magnitudine. Quidam haud multo maiores hirundine. Alij Gallinis haud minores. Quadragesimus nunc agitur annus cum apud mercatorem vidimus vnum tantæ magnitudinis, ut clatrata fenestræ spatium pene impleret. Nonnulli pulcerrimi, cauda longissima, haud multo maiores turdo. Maiusculis, qui frequentes habentur, cauda minus longa in imo rubet. Torquem rubrum item illis minusculis: quo primum apparente, negant eos quicquam præterea discere. Quod falsum comperimus experimento. Vnus enim acceptas è via voces publicitus aliquas haud ita multo post reddidit. A colore etiam distinguuntur. In Tarnasserī albi sunt. In Terenati Molucarum vna, & Brasilia rubri. Badan insula est ad Iauam: in qua psittacorum species tres. Duæ columbi magnitudine, altera rubra luteo rostro: altera versicolor. Vtraq; dicitur ab ipsis *Æor*, id est Lucida. Tertia candida Gallinæ magnitudine, *Cachi* vocatur, quod significat pretiosum. Ferunt eos, non solum discere, sed etiam intelligere, & ad quæstiones respondere, Hæc omnia Scaliger lib. de Subtil. ad Cardanum. ¶ Psittaci è Brasilia, quem pictum habeo, collum, alæ & dorsum viridis ferè coloris sunt: sed dorsum ad cæruleum inclinatur, cauda similiter, in qua longiores pennæ rubent: longiores in alis nigræ sunt. in viridibus earundem maculæ quædam vel puncta rubent. caput cinereum est, venter coloris flauī. ¶ Cinereum quoq; vel subcæruleum toto corpore, pictum habeo, in cauda tantum rubentibus pennis, parte circa oculos candida. hunc ex Mina ciuitate diui Georgij adferri aiunt.

B.

Descri-
ptio for-
mæ & co-
lorū va-
rietatis.

Quibus in regionibus reperiuntur iam supra dictum est. ¶ India (sola, Solinus) mittit psittacum 3
auem, viridem toto corpore, torque tantum miniato, (puniceo, Solinus,) in ceruice distinctam. Magni-
tudine & coloribus diuersi reperiuntur, ut in A. ostendimus: prisci viride genus tantum agnouisse vi-
dentur. In India liuiæ columbæ virides pennas habent, ut is primo aspectu, qui sit rudis in scientia au-
um, psittacum non columbam dicat, Ælianus. Psittacus Indiæ auis est. instar illi minimo minus
quàm columbarum, sed ne colorum (non colores) columbarum. Non enim lacteus ille, vel liuidus,
vel vtrunq; (utrunq;) subluteus, aut sparsus est: sed color psittaco viridis, & intimis plumulis & extimis
palmulis, nisi quod sola ceruice distinguitur. Enimuero ceruicula eius circulo mineo, (minij colore) ve-
lut aurea torqui, pari fulgoris circumactu cingitur & coronatur, Apuleius Florid. 2. Viredo in toto cor-
pore psittaci lutea, præter collum miniato distinctum torque, Eberus & Peucerus. Auis est tota viridis,
sed rostro & pedibus rubet, Kiranides. In feruentissima Æthiopia, vltima India, tum psittaci tum ele- 4
phanti candidi reperiuntur, Scaliger. Similis est aliquantulum obelo (vox videtur corrupta) & falconi:
virides habet plumas, pectus rotundum, rostrum aduncum, tantæ fortitudinis ut caueæ suæ virgas fer-
reas vi frangat, Obscurus. Rostro vel ferrum rumpit, Kiranides. Capitis ossa durissima psittacis, Plini-
us. Capiti psittaci duritia eadem quæ rostro, Idem. quare cum discit sermonem hominis, radio verbe-
ratur ferreo: & cum deuolat, rostro se excipit, propter pedum infirmitatem, ut in G. dicitur. Rostrium
quod nulli alij contingit, qua collo committitur, infernè sub faucibus apertum est. Cibus digitis ca-
ptum non introrsum conuertit ad os sed extrorsum. Solus cum Crocodilo rostrum mouet superius,
Scaliger. ¶ Omnes aues vnæ breui sunt collo, & lingua lata, aptæq; ad imitandum. nam & psittaca
auis Indica talis est, Aristot. Lingua ei lata, multoq; latior quàm cæteris auibus: vnde perficitur ut ar-
ticulata verba penitus eloquatur, Solinus & Apuleius. Hinc est quod *αἰθρῶπος γλωττιον* dicunt, quasi 5
humanam linguam referentem, Wottonus. ¶ Inter nobiles & plebeios discretionem digitorum fa-
cit numerus. qui præstant, quinos in pede habent digitos: cæteri ternos, Solinus & Apuleius. Sed Plini-
us lib. 10 cap. 42. de picarum genere hoc scribit, non de psittacis, nempe facilius discere sermonem
humanum illas quibus quini sunt digiti in pedibus. Habent psittaci digitos binos ante & totidem re-
tro, ut picorum genera. Pedum species ei rara est & cum Verticollia (Iynga sic appello) tantum com-
munis est, Scaliger.

C.

Cibus.

Cnici vel cneci, ut vocant, semine vescuntur psittaci: & saccharo delectantur. In Calechut tanta ha-
rum auium copia est, ut exhibendi sint custodes seruandæ oryzae in aruis, ne eam depascantur, Ludou-
icus Romanus. Pede seipso pascunt & ori admouent escas, ut manu homo, Author de nat. rerum.

¶ Dum

¶ Dum bibit, pedibus stans, caudam in altum, & caput deorsum ad aquam extendit. caudam enim diligenter custodit, & saepe rostro componit, Albert. ¶ Quemadmodum pueri erudiuntur, sic ratio. psittaci ex tribus Indiae generibus omnes humanæ vocis usum addiscunt. In sylvis inconditam vocem, *Vox & ser* cuiusmodi aues indoctæ edere solent, mittunt: non autem expressum os & explanatum habent, *monis hu-* nus. Vox eius naturalis est valde sonora, Albertus. Imitatur voces hominum omniumq; animalium, *manim* Kiranides. Animum quæcunq; linguam consimilem (humanæ) habent, & maxillarum dispositionem (a- *tatio.* uibus pro maxillis rostrum est) humanum aptæ sunt imitari sermonem, ut psittaci, picæ, & similes, Suidas. Psittacen autem *ανθρωπογλωττον* dicunt, quasi humanam linguam referentem, Wottonus. De lingua eius vide supra in B. *Psittacus à vobis aliorum nomina discam: Hoc didici per me dicere, Cæsar aue, Mar-* tialis. *Psittacus humanas depromit voce loquelas, Atque suo domino χαίρει valeq; sonat,* Author Philomelæ. Articulata verba penitus eloquitur. quod ingenium ita Romanæ deliciæ miratæ sunt, ut barbari psittacos mercem fecerint, Solinus. Omnes aues vncæ breui sunt collo, & lingua lata, aptæque ad imitandum. nam & Indica avis psittace, quam loqui aiunt, talis est, & loquacior (*ακολαφίερος*) cum biberit vinum redditur, Aristoteles. Plinius vocem *ακολαφίερος* vertit lasciuior. recentiores quidam ad libidinem referunt. mihi quidem Aristoteles hoc vocabulo intemperantiam linguæ maximè significasse videtur. Super omnia humanas voces reddit psittacus, & quidem sermocinatur. imperatores salutat, & quæ accipit verba pronunciat, in vino præcipuè lasciua. Capiti eius duritia eadem quæ rostro. Hæc cum loqui discit, ferreo verberatur radio, (ferrea clauicula Solinus & Apuleius,) non sentit aliter ictus, Plinius. Dum pullus est atq; adeo intra alterum ætatis suæ annum, quæ monstrata sunt & citius discit, & tenacius retinet. Maior paulò segnior est, & obliuiosus & indocilis, Solinus & Apuleius. sed Plinius hoc de pica, non de psittaco scribit libro decimo, capite 42. Ad disciplinam humani sermonis facilius est psittacus, glande qui vescitur: & cuius in pedibus, ut hominis, quini digituli numerantur. non enim omnibus id insigne, Apuleius. sed hoc quoque apud Plinium eodem in loco ad picas non ad psittacos pertinet. Id quod dicit psittacus, ita similiter nobis canit vel potius eloquitur, ut vocem si audias, hominem putes. Nam quidem si videas idem conari non eloqui. Verum enimvero & coruus & psittacus nihil aliud quàm quod didicerunt pronunciant. Si conuitia docueris, conuiciabitur, diebus ac noctibus perstrepsens maledictis, Apuleius. Augustus Cæsar picam à qua salutatus erat, item psittacum emi iussit, Macrobius Satur. 2. 4. Non silebo parte hac miraculum insigne nostris visum temporibus: Psittacus hic fuit Ascanij Cardinalis Romæ, aureis centum comparatus nummis, qui articulatissimè continuatis perpetuò verbis Christianæ veritatis symbolum integrè pronuntiabat, perinde ac vir peritus enunciaret, Cælius. Sturni coruiq; & psittaci, quoniam loqui discunt, & vocis spiritum tam sequacem, tam æmulum, pensandum formandumq; docentibus præbent, ea ipsa docilitate adesse patrocinariq; cæteris animalibus videntur, & tantum non voce testari, etiam cæteris omnibus proferendi sermonis, & vocis articulandæ vim natura concessam, Plutarchus. ¶ Cum deuolat, rostro se excipit, illi inni- *Rostri du-* titur, leuioremq; se ita pedum infirmitati facit, Plinius. Rostri tanta durities est, ut cum è sublimi præ- *rities.* cipitur (præcipitat, Apuleius) in saxum, nisi se oris excipiat, & quodam quasi præsidio utatur extraordinariæ firmitatis, Solinus. rostro se velut anchora excipit, Apuleius. Qui memoria nostra terras anti- *Industria* quis ignotas peragrarunt, (ut Aloisius Cadamustus, apud quem hæc similiter leguntur) mirifica animi *in nido cō* solertia in construendo nido psittacos esse affirmant. Etenim procerissimam inuestigant arborem, te- *struendo.* nuibus ramis, & intolerabilibus ad quiduis graue sustinendum: ad quorum cacumina pensilem furculum alligant, ex quo nidum affabre & callidissimo artificio factum suspendunt, pilæ modo rotundum, sanè quàm exiguo ad aditum & exitum relicto foramine. Quod quidem ipsum eos moliri asserunt, ut serpentium insidijs viam obstruant. non enim ex tam subtilibus ramis pensilem nidum serpentium natio corpore grauis inuadere audet, Gillius. Est & oriolus dictus picorum generis, qui nidum à ramis suspendit, (vel potius alligat,) & passer stultus in India occidentali. ¶ Psittacus aquas alias quocunq; mo- *Pluvia* do patitur, sed pluvia moritur. idcirco in montibus Gelboe nidificare fertur, in quibus raro vel nun- *moritur.* quam pluit, Albert. Multa humiditate in cuti eius abundante moritur, Obscurus.

D.

Psittacus inter aues ingenio sagacitateq; præstat, quod grandi sit capite atq; in India cælo sincero *Mores* nascatur: vnde etiam didicit non solum loqui, sed meditari. meditantur ob studium gloriæ. participes *& inge-* enim sunt & huius & amoris: vnde memoria non vulgaris illis, Cardanus. Amat hæc avis loqui cū pue- *nium.* ris, à quibus etiam cæteræ aues facilius loqui addiscunt, Albertus. Caudam suam summo studio custodit, pennasq; rostro suo frequentius extergit, Author de nat. rer. Miræ etiam calliditatis est in excitando risum. Homines quoq; osculari domesticos consuevit. Admoto speculo propria forma deluditur, & nunc gaudenti nunc dolenti similis efficitur. Aspectu virgineo multum delectatur, & vino inebriatur, Obscurus. In vino præcipuè lasciuus est, Plinius. Vidi ego psittacum mire amantem pueros imberbes. Gaudent sanè hæ aues conuersatione puerorum, & sermonem humanum coram eis exprimere. Nuper etiam quidam fide dignus mihi asseruit, nouisse se hominem adeò amatum à psittaco, ut ob discessum eius semper lugeret auis, & æmulatione erga alios psittacos duceretur, Auicenna. Fuscum psittacum mediocris magnitudinis obseruauimus, cum ei affectata adblandiremur tractatione accendi libi-

dine solitū, mihiq; vltro offerre osculum: adeoq; obturbari, vt ex ingluuie in os cibus redundaret. Doctrinæ aptiores virides, ac memoria tenaciore, quidam pertinacius arbitrantur: fusciorum sermonem expressiorem. Illud vulgatum: virides clamosiores, atq; mordaciores: fœminas stolidiores, Scaliger. ¶ Psittacus & lupus simul pascuntur. semper enim viridem hanc auem amant lupi, Oppianus 2. de venat. Turturibus amici sunt, Plinius & Ouid. vide in Turture D.

E.

Cur &
in quibus
caueis alā-
tur.

Quib. in
locis fru-
ges dena-
stent.

Cauis inclusi aluntur psittaci, vt tum aspectu suo colorisq; gratia & formæ raritate, tum sermone humani imitatione oblectet. Gallinæ rusticæ in ornatibus publicis solent poni cum psittacis ac merulis albis, Varro. Seruare eos non in ligneis sed ferreis caueis (κλωβοῖς) oportet, Oppianus. ¶ In regno Senegæ apud Nigritas tota regio scatet psittacis, quos Nigritæ plurimum oderunt. quoniam totam plagam ferè circunuolitantes, fruges & præsertim legumina deuastant, Aloisius Cadamustus. In Calechut tanta eorum copia est, vt collocandi sint custodes seruandæ oryzae in aruis, ne eam depascantur. Vocales sunt admodum, ac vili pretio, vtpote gemino denario, id est media solidi parte singuli vaneunt, Ludouicus Romanus.

F.

Vsus eorū
in cibo.

Gracchana insula psittacis mirè abundat. incolæ eos saginant & in cibatu gratissimos habent, Christophorus Columbus. ¶ Phœnicopteri apparatus ex Apicio supra scripsimus. idem autem facies (inquit) & in psittaco.

G.

Vsus in
medicina.

Psittacus potest quæcunq; & anser, Kiran. In cibo iuuat quosuis ictericos. & phthificos sanat, Idem.

H.

Sittacus
idem qui
Psittacus.

a. Sittacum & psittacū veteres dixerunt. nam σ & ψ inter se permutantur quandoq; sic & σίττα & ψίττα effertur, quæ acclamatio pastorum est ad boues, capras aut sues. Sitta auis diuersa memoratur Aristoteli 9. 1. vbi Albertus, Camulgum (inquit) Latine dicunt vocari, psittacum Græcè. sed & psittacus auis alia est, (licet apud Hesychium legatur, Σίττας auis est, quam nonnulli psittacum faciunt,) & camulgus Latina vox non est. ¶ Viridis auis, id est psittacus, per antonomasiam vel periphrasin. Semper & à viriditurtur amatur aue, Ouidius. Et si qua loquendi Gnara, coloratis viridis deseritur ab Indis, Claudianus in Eutropium.

Epitheta.

¶ Epitheta. Psittaci epitheta apud Textorem sunt, Ales, Canorus, Dux volucrum, Garrulus, Imitator, Loquax, Viridis. Psittacum ἀνθρωπογλωττον dicunt, quasi humanam linguam referentem, 30 Wottonus. Βροτόμιος, Philippo in Epigrammate.

Propria.

¶ Ψιττακία, genus calciamenti muliebris, Hesych. & Varinus. Psittacion emplastrum numero 24. describitur apud Nicolaum Myrepsum.

¶ Propria. Psittacum Alcæus γάρριον, id est ventri deditum vocat, Pollux vt nostri codices habent. sed Pittacum legēdum conijcio. ¶ Terra psittacorum alicubi in Nouo orbe nominatur, vbi maximi psittaci variorum colorum reperiuntur. ¶ Psittacene, Ψιττακην, regio Persidis, Aristoteli in Mirabilibus. ¶ Psittace, Ψιττακη, vrbs est iuxta Tigrin, vbi psittacia fructus (quos alij pistacia vocant) nascuntur. hinc psittacius & psittacenus, Stephanus. Psittaces Persicæ Ælianus alicubi meminit in Historia animalium.

¶ b. Tu poteras virides pennis hebetare smaragdos, Tineta gerens rubro punica rostra croco, Ouidius 4 in psittacum.

Historia
de psitta-
cis A-
psephan
Deū esse
clamare
edoctis.
Altera
historia
de alte-
ro psitta-
co in flu-
uium de-
lapso ac
mercede
liberatori
pollicete.

¶ c. Vide quædam in h. Πάντα τὰ τῆς ζώων ἐγγλωττα, καὶ διηρησμένα ἐστὶ τὴν φωνὴν, καὶ μιμεῖται τοὺς τῆς ἀνθρώπων καὶ τῆς ἄλλων ὀρνέων ἤχους, ὡς περὶ ψιττακὸς καὶ κίττα, Athenæus. malim, Πάντα δὲ τὰ πλατύγλωττα τῆς ὀρνέων, ἐγγλωττα, &c. Apsephās rex Lybiæ fertur instruxisse psittacos, vt per aerem volantes sonarent, A' ψεφᾶς θεός ἐστιν: vt quidam annotauit in margine ad orationem Dionis Chrysostomi de regno: vbi Dion scribit hominem improbum non posse esse verum regem & dominum, neq; sui nec aliorum, etiamsi non solum homines eum admirentur, eique obediant: sed etiam aues volantes & feræ in montibus. Nuper amicus quidam recitauit nobis iucundam de psittaco historiam: quem aiebat Londini in Angliā palatio regis Henrici octauī in præterlabentem fluuium Thamesim decidisse, & voce consueta ijs qui quantocunq; pretio (vt in periculo aliquo constituti, aut alij etiam ioco) portitorem ex opposita ripa vocant, a bot a bot for twentye pound: quod est, Cymba cymba vel pro viginti libris, quam sæpissime enunciari audierat, & tum commodissime meminerat, exclamasse. Ea excitatum portitorem quendam, propere ad nauigasse & sustulisse auem, & regi (ad quem pertinere agnoscebat) reddidisse, tantum mercedis sperantem, quantum auis promiserat. Rex pactus est vt quam auis interrogata denuo mercedem dixisset, acciperet. Placuit. Respondit auis, Gibe the knabe a grott: id est, Da nebulo ni solidum.

¶ e. At tibi quanta domus rutila testudine fulgens? Connexusq; ebori virgarum argenteus ordo? Argutumq; tuo stridentia limina cornu? Et querule iam sponte fores? vacat ille beatus Carcer, & angustiusquam conuicti tecti, Statius 2. Sylvarum de cauea Psittaci mortui. ¶ Rostrum psittaci gestatum daemones abigit, Kiranides.

¶ f. Helio-

¶ f. Heliogabalus exhibuit palatinis ingentes dapes refertas capitibus psittacorum & fasiano-
rum, &c. Lampridius. Psittacis atq; fasianis leones paut & alia animalia, Idem. In hortis Indiæ regijs
psittaci aluntur, & sursum deorsum vltro citroq; circum regem versantur: nec psittacum idcirco Indo-
rum quisquam, etsi eorum magna illic multitudo sit, edit, quod eos sacros putent, & Brachmânes qui-
dem ex auibus plurimi hunc existiment: vt qui solus humana verba vocis conformatione consequa-
tur, Ælianus.

¶ g. Rostrum psittaci gestatum, omnem rigorem febrium curat, Kiranides.

¶ h. Anthologij libr. i. elegans Philippi in psittacum epigramma legimus, quod recitare libuit.

Ψιττακὸς ὁ βορὸ γῆρος, ἀφ' οὗ λυγροτέρη ἀκὺρτον
Αἰεὶ δ' ὀκμελεῖσθαι ἀπ' ἀσμάσι Κασσάρη κλεινὴν,
Ἐδραμε δ' ὠκυδίδας ἅπας οἰωνὸς, ἐρείζων

Ἡ λυθεὶς εἰς δρυμὶν ἀνθοφυῖ πτέρυγι.
Οὐδ' ἀν' ὄρη λήθην ἤγαγεν ἐνόμαλος.
Τίς φθινῶν δυνάσται δάμοι χαῖρ' ἐπέειν.

Carmina
in psitta-
cos.

¶ Ouidius Elegiarum 2. 6. in mortem psittaci his carminibus lufit.

Psittacus eo is ales mihi missus ab Indis
Omnes, quæ liquido librat in aere cursus,
Plena fuit vobis omni concordia vita,
Non fuit in terris vocum simulantior ales,
Plenus eras minimo, nec præ sermonis amore
Nux erat esca tibi, causæq; papauera somni,

Occidit, exequias ferte frequenter aues
Tutamen ante alias turtur amice dole.
Et stetit ad finem longa tenaxq; fides.
Reddebas blaspō tam bene verba sono.
In multos poteras ora vocare cibos.
Pellebatq; sitim simplicis humor aqua, &c.

¶ Extat & Statij Epicedion in psittacum Melioris Atedij Sylu. 2.

Psittace lux volucrum, domini facunda voluptas,
Occidit aeris celeberrima gloria gentis,
Quem non geminata volucris Iunonia cauda
Ille saluator regum, nomenq; loquutus

Humana solers imitator psittace lingua, &c.
Psittacus ille plagæ viridis regnator eoa:
Vinceret aspectu: gelidi non phasidis ales.
Cesareū, & queruli quondā vice functus amici,

&c. Legimus etiam in psittacum vocalem carmen T. Vespasiani Strozæ lib. 6. Eroticæ. ¶ Psittacos
in India sacros existimari, & idcirco non venire in mensas, paulò ante in f. ex Æliano recitaui.

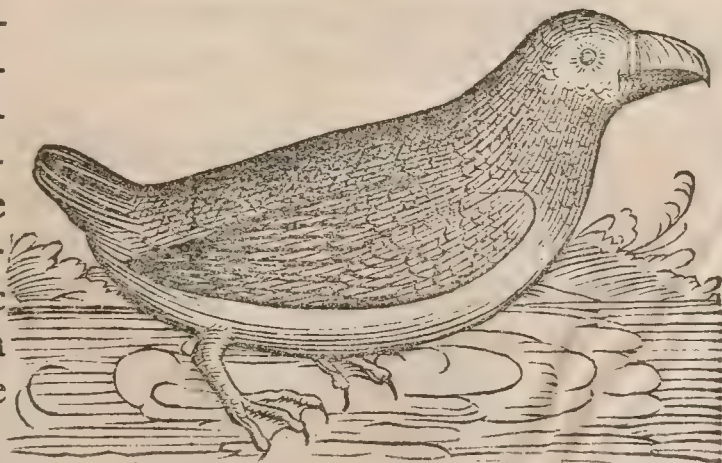
¶ PROVERBIA. Alia voce psittacus, alia coturnix loquitur. vide supra in Coturnice h. ¶ E-
ra. Rot. in adagio Senis mutare linguam: Ne hoc quidem (inquit) prætermittendum, quanquam vul-
gò iactatum: Senex psittacus negligit ferulam. Et mox recenset Apuleij verba ex secundo Floridorum
de psittaco, cui sermonem nostrum addiscenti ferrea clauicula (loco ferulæ) caput à magistro tunda-
tur. Discit autem (inquit Apuleius) statim pullus vsq; ad duos ætatis suæ annos. senex autem captus &
indocilis est & obliuiosus. Quæ posteriora verba (quòd pullus vsq; ad biennium facile discat, senex in-
docilis sit) Apuleius, vt video, à Solino mutuatus est: hic à Plinio. & quanquam Plin. hæc de pica non de
psittaco scribat, possunt tamen fortassis huic etiam conuenire. sin minus, ratio saltem prouerbij non
impeditur. ¶ Vsitatum est apud Germanos quosdam prouerbium, Arbitrium (libertas) auro præfe-
rendum est, aiebat psittacus cauea inclusus. Wille gehet für Gold / sprach der Vapegeye / da saß er im
Korbe. Tale est & illud, In cauea minus bene canit lusciniæ.

¶ PTERYGOTYRANNVS, Πτερυγοτύραννος, (malim Pterygotyrannus, vt ordo etiam litera-
rum scribi postulat apud Hesychium,) auis est quædam in India Alexandro data, Varin. Quærendum
an hæc esse possit auis paradisi dicta, vel apus Indica: quæ cum pedibus careat, & alis pennisq; suis per-
petuò in sublimi vehatur, non immerito Pterygotyrannus appellabitur: tanquam principatum inter a-
ues obtinens quod ad remigium alarum.

DE PVPHINO ANGLICO.

PVPHINVS vulgò ab Anglis dictus, auis marina, cu-
ius iconem & descriptionem Io. Caius medicus An-
glus ad nos misit, anatis parua magnitudine. Vox illi na-
turalis, Pupin, est: à qua Pupinus melius diceretur. In pi-
scis vsu est apud Anglos, vel in solenni ieiunio: carne
& gustu Phocæ haud dissimilis. gregalis, carne, si do-
mi nutriatur, libentius quàm pisce vescitur, & c. Hanc
prius adhuc incognitam, ficto Picæ marinæ nomine in
Paralipomenis Historiæ auium in præcedenti editione
descripseramus his verbis:

Avis quædam marina est (inquit Io. Caius Anglus, qui pariter etiam iconem misit) anatis ma-
gnitudine & figura corporis, pedibus palmatis & rubescentibus, ad posteriora magis positus quàm cæ-
teris palmipedibus: rostro tenuiore magis latitudine se demittente, quàm longiore processu se exten-
dente, quatuor incisuris rubris à summa, duabus ab ima parte sulcato, in colore pallentis ochræ. Quod
inter has & caput est, subcœruleū est, & ea figura, qua luna est, cum exacti dies decem sunt à coitu. per
summa corporis totius nigrescit, nisi qua oculi sunt, qui in albo constituti sunt: per ima exalbescit tota,

nisi summo pectore, qua nigricat. viuit ex mari. Latitat in cauernis, vt charadrius. eam ob rem educata è cuniculi cauea auis est, loco non procul à mari posita, à venatore quodam immissa viuerra. Si animo conceperis totam hanc auem albam esse, ac dein superinductam illi vestem nigram cucullatam, tum si aliud nomen desit, fratercula marina rectè ex argumento dici posset.

DE PYRALIDE.

PYRALIS, Πυραλῖς, auis nominatur apud Aristot. histor. anim. 9.1. vbi Gaza ignatiam vertit. Pyralidem (inquit) turtur impugnat. locus enim pascendi victusq; idem eorum est. nec alibi vsquam eius meminit. Turtur & pyralis dissident, Plinius. Quod si Callimacho fides est adhibenda, palumbus, pyrallis, πυραλῖς (per duplex λ.) columba & turtur, nihil habent inter se simile, Ælianus in Varijs. Πυρραλῖς (per duplex ρhō & lambda simplex) auis quædam, Hesychius & Varinus. Pyralis auis est quædam, quæ etiam rusticè sic vocatur, Niphus Italus. ¶ Est & pyrrhulas auis. Gaza *rubicillam* vertit, de qua in R. elemento scribemus. Item PYRIS, Πυρίς, secundum aliquos apud Aristophanem. *vide* supra in Ceblepyri.

¶ Oppianus de aucupio libro tertio, cap. 10. cum merularum capturam præscripsisset, subdit: Eodem etiam modo capiuntur PYRRHIÆ aues, αἱ (forte οἱ) πυρρίαι. Pyrrhiæ vocabantur serui qui in comedijs introducebantur, Eustathius.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA INCIPIT R. LITERA.

DE REGVLO VEL TROCHILO EX VETERIBVS.

A.

TROCHILVS vocatur alijs nominibus senator & rex, Aristot. Gaza interprete. Græca nomina sunt, τροχίλος, ἀρτίστος, βασιλεύς. Trochilus rex appellatur auium, Plin. ¶ Eadem etiam orchilus dicitur, vt docui supra in O. elemento. ¶ Trochilos in Ægypto vocatur, rex auium in Italia, parua auis, quæ crocodili in somno hiantis os & dentes repurgat, Plinius. sed trochilus ille Niliacus & crocodilo familiaris longè alia auis mihi videtur, gallinarum aquaticarum generis, sub quo species diuersæ continentur, vt in T. elemento dicemus. ¶ Regulus Græcè tum βασιλεύς vocatur, tum voce diminutiva βασιλίσκος Aetio, Æginetæ & Aristophani in Auibus. ¶ Regaliolus quoque non alius quam regulus videtur: etsi quidam pro galgulo accipiant. *vide* in Galgulo. Pridie easdem Idus (antequam Cæsar interficeretur) auem regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ se inferentem, volucres varij generis proximo nemore prosequutæ ibidem discerpserunt, Suetonius in Iulio Cæsare.

B.

Forma.

Passerculus troglodytes auicula omnium minima est regulo excepto: quo paulò maior est & nigrior. similis est autem ei in multis, præterquam quod in fronte auricolores pennas non habet, &c. & iuxta summum alæ lineamentum cinerei amplius coloris, (Græcè legitur ὑπερτέρος, id est magis varij,

Habita-
tio.

Wotton.) Aetius. Troglodytes paulò maior est regulo, & colore illi similis, inter cinereum & viridem, (μεταξύ τε φθῆ καὶ χλωρῆ. mihi hic color non troglodyte, sed regulo tantum conuenire videtur. Wotton-

Vox.

nus suspicatur legendum μεταξύ τε φθῆ καὶ ὀχρῆ.) rostro tenui, Ægyneta.

Cibus.

Infirmi-
tas viriū
& inge-
nij soler-
tia.

Trochilus fruteta incolit & foramina, Aristot. ¶ Passerculus troglodytes magis garrulus quam regulus est, Aetius. *Regulus atq; merops & rubro pectore Progne Consimili modulo zin zilulare sciunt*, Author Philomelæ. ¶ Regulus vermiculos edit, Aristoteles.

D.

Inimici-
tie cum

Trochilus fugax atq; infirmis moribus est, sed victus probitate & ingenij solertia præditus. vocatur idem & senator & rex. quamobrem aquilam cum eo pugnare referunt, Aristot. Idem hist. anim. 9.1. trochilum cum aquila pugnare scribit. Aquile & trochilus, si credimus, dissident. quoniam rex appellatur auium, Plin. ¶ Rex auium priuatas contra noctuam inimicitias gerit, Aristot. Alibi etiam orchilum noctuæ infensum tradit: quem nos eundem trochilo esse ostendimus.

Prognosti-
con tēpe-
statis.

Capi difficile potest, Aristoteles. ¶ Orchilus subiens caua terræ signum facit futuræ tempestatis, Aratus.

Immuscu-
lus.

H.

Trochilus
ἐπὶ τῷ
τροχίλῳ.

Immusculus auis genus, quam alij regulum, alij ossifragum dicunt, Festus. Plura de immusculo leges in capite de aquilis diuersis. In Auibus Aristophanis cum auis quædam seruus Epopis, quænam esset non diceret, sed tantum ad domini sui mandata subinde se τρέχειν, id est currere: subiicit quidam: Es igitur τροχίλος auis, alludens ad verbum τρέχειν. vbi Scholiastes, Trochilus, inquit, fertur esse auis acris, ὄρνεον

ὄρνεον δριμύ.) volunt autem aliqui mediam syllabam acui debere: quasi in textu τροχίλος scribatur. sed codices nostri τροχίλος paroxytonum habent. Et rursus cum quidam dixisse se currere ὅτι πορεύω: alius subdit: Hic avis est trochilus. abi igitur ὁ Trochile & dominum nobis accerse. ¶ Κόρθιλος, avis quam aliqui βασιλικόν vocant, Hesych. & Varin. ¶ Ρόδιλος, basiliscus avis, Idem. ¶ Τεῦκος, auicu- Basiliscus & basilica avis. la quædam, & rex apud Eleos, Idem. ¶ Acalanthis, nobilissimi canis nomen: quidam tamen eo nomine aves intelligunt, quas nonnulli basilicas nuncupant, Cælius. ¶ Πρέσβυς apud Aristot. historiæ anim. 9. 1. vbi Albertus *basit* habet, quod ex Græco corruptum videtur ut pleraq; apud ipsum. *basit* (inquit) Arabicè, apud nos autem senecta vocatur. ¶ Hesychius orchilum auiculam vilem ab aliquibus σαλπικίλω dici refert, nimirum à voce qua forsitan tubæ imitatur sonitum.

DE EADEM AVE QUID PRODIDERINT ALBERTUS, & eiusdem sæculi scriptores.

REGVLVS, qui & parra, quasi avis parua dicitur, multa est prole & garritu, Author de nat. rer. Trochilus est avis minima omnium, quam regulum vocant: quæ licet paruo sit corpore, ausu tamen magno contra aquilam pugnare conatur. Solitaria volat. pullis fœcunda est. nam plurimos vno fœtu producit. vno specu vel antro in hyeme multi conduntur, ut ad calorem turba cōferente calor qui paruus est in tam minimis corporibus augeatur, Albertus & Author de nat. rerum. Vermibus & araneis vescitur, Author de nat. rerum. Est etiam avis musica, & præcipuè cantat tempore magni & sicci frigoris in hyeme, Albert. Regulus bis anno pullificat & facit 9. oua in vna pullificatione aut circiter, Idem. Avis minima est, sed quanto minor, tanto velocior, adeoq; animosa, ut etiam contra aquilam aliquid conari audeat. Homines quoque deludit. nam cum se proximè quasi manu capiendam obtulerit, casto hominis conatu & labore impigra profugit, Author de nat. rerum. ¶ Conuenerant aliquando aves inter se, sicut fabula refert, ut illa pro rege haberetur, quæ sublimi volatu omnes alias vinceret: cumq; aquila omnes alias aves transcenderet, exiliens parra quæ sub ala eius latuerat, insedit aquilæ capiti, & inde se esse victricem asseruit, Author de nat. rerum. Si deplumatus regulus in veru paruo exponatur igni, voluit seipsum, ut nos experti sumus, Albertus. ¶ Hæc illi de regulo: an verò aliquid ad passerem troglodyten potius pertinens, (quem vulgò in plerisque vulgaribus linguis regem auium nominant, & recentiores etiam aliqui cum regulo confundunt) regulo adscripserint, ut mihi quidem videntur, considerandum relinquo.

ADHVC DE EADEM AVE EX SCRIPTORIBVS nostræ memoriæ, & observationibus proprijs.

A.

REGVLVS omnino ea avis mihi videtur, cuius hîc figuram posui, id quod primum ex doctissimi medici Ioan. Agricolæ Ammonij scriptis me cognouisse profiteor. Reguli (inquit) in Bauaria plerisque locis turmatim volant, auricoloribus pennis, quibus in capitibus loco aurearum coronarum insigniuntur: appellantq; Germanicè eam ob rem *Goldhendlin*. hi cum bruma est gelidissima in vrbus, reliquo verò tempore in syluis conspiciuntur. & vbi nidificat sex aut septem oua tam parua quàm est pisum ædunt. Femellas inter eos percipimus pallidioribus capitis pennis, loco coloris aurei conspicuas esse, Hæc ille. Italicè *fior rancio*, id est flos calendulæ appellatur, à macula verticis nimirum aurea. ab alijs *ochio bouino*, id est oculus bouinus, à magnitudine, ni fallor: ut etiam Germanis *Schfeneuglet* id est ocellus bouinus: quanquam alij (in Bauaria, & circa Argentoratum & Francfordiam ad Mœnum) *Goldhendlin* nominant. circa Bernam in Heluetia, *Strüßle*. aliqui *Thannmeißle* id est parum vel parulum abietum, sed improprie. ¶ Turcæ *Sercé*.

¶ Avis regia est quam nos vocamus regillum, Syluaticus Italus. Trochilus, *loreillo*, Scoppa Italus. Regaliolus avis, *reillo*, *scricciola*, Idem. Quidam Italicè regulum *rectino* interpretantur. ¶ Gallicè aliqui *rottolet*, *roytolat*, *petit roy*. ¶ Flandricè *Röningfin*. Polonicè *Krolík*. Sed omnia hæc nomina in diuersis linguis à rege denominata passerem troglodyten significant, quem cum regulo multi confundunt.

Nomina recentiorum apud diuerfas gentes.

Regulum
quidā pro
passere
troglody-
te accipi-
unt.

Tyrānus
quorun-
dāidem
est qui no-
ster regu-
lus.

¶ Trochilus (Turnero) est auium omnium minima, cauda longa & semper erecta, rostro longiusculo, sed tenuissimo, colore ferè fuluo. nidum facit foris ex musco, intus ex plumis aut lana, aut floccis, sed plurimum ex plumis. Oui erecti & in altero suo fine consistentis, formam nidus habet, in medio veluti latere hostioium est per quod ingreditur & egreditur. In posticis ædibus & stabulis stramine tectis, interdum nidum construit, sed sæpius in syluis. auis est etiam foliuaga, & gregatim nunquam volat, imò quoties alium sui generis offendit, mox illi bellum indicit, & conflictatur. Quare aues illæ, quæ in Bauaria pennis auricoloribus, quas in capitibus ceu coronas aureas ferunt, in syluis æstate degentes, & gregatim ad vrbes hyeme aduolantes, reguli non sunt sed tyranni Aristotelis, Hæc ille. mihi quidem hæc quæ scribit omnia passeri troglodytæ conuenire videntur, corporis forma, cauda semper erecta, nidificatio, volatus solitarius. Quod autem regulus Agricola Ammonij & noster gregatim volat, hoc non obstat, vt ipse putat, què minus sit regulus. neq; enim veterum aliquis regulos solitarios esse prodidit, sed Albertus Germanus, qui passerulum troglodyten, vt Germani vulgò, pro regulo accepisse videtur. Aucupes quidam nostri auiculas Goldhensle/ non gregatim, sed paucas simul volitare mihi retulerunt. Turneri de trochilo sententiam Eberus & Peucerus comprobant: & inter Gallos Belonius, qui in libro Gallico Singularium Observationum suarum, Auis (inquit) quam nos *roitelet* vocamus Græci (in Creta) vulgò *trilato* vocitant, voce accedente ad veterem Græcam trochilus. Atqui Gallorum *roitelet* passer troglodytes est, vt dixi: & trilato vox Græca à troglodyte per syncopen mihi facta videtur. Hæc verò minor auis (mox subdit) *tettigon* ab iisdem vulgò vocatur, (à magnitudine puto, qua cicadam vix excedit): à Latinis (ab Aristotele) tyrannus: Gallis *un poul* vel *soucie* vel *sourcicle*, (à supercilijs.) habet enim plumas in capite flauas vtrinque; instar cristæ, quæ oculos eius inumbrant vt supercilia in nobis: nec multò maior est locusta, Hæc ille. ego omnino regulum esse puto, quam ipse tyrannum, in regulo autem nostro non vtrinque; plumæ illæ capitis aureæ habentur, sed in medio tantum. Mihi *soucie* Gallis dici videtur non tanquam *sourcicle* à supercilijs (quo fortè nomine corrupto vulgus vititur) sed à simili in vertice colore floris calendulæ, quam Galli vulgò *soucie*, quasi *solisiam* vel *solsequiam* appellant: præsertim cum Italicè quoque; hæc auicula alicubi *fior rancio*, id est flos calendulæ appelletur. Tyrannus minutissima auium, paulò supra locustam, cristam gerit rutilam. color corporis ex citrino rubescit supernè, infernè cæsius est: ὀρνέον αὐχὰς καὶ εὐρυθμόν, ein Goldhensle/ Eberus & Peucerus. Nostram de regulo & passere troglodyte sententiam nuper etiam Melchior Guilandinus Borussus, iuuenis doctissimus & in longinquis regionibus peregrinatus, in sua ad me epistola confirmauit. Scaliger libro de Subt. sic de his auibus scribit: Sed neq; minima est auis Regulus. Alia lōge minor, quam Tyrannum vocant. Nitidissima pluma lutea cetero corpore, rubra verò in vertice ad cristæ modum. Proxima Regulo exiguitas Troglodyte: cuius meminit Paulus in septimo: solus quod equidem meminerim, eius author historiae. Vfus, vt ille canit, ad calculum, Hæc ille.

¶ Reguli nostri autumnno ferè capiuntur: auiculæ colore subuiridi, verticis colore partim luteo partim flammeo, pallidiore in fœminis. muscis, vermiculis & coxis vescuntur. Sunt qui eos muscis adeò ingurgitari dicant, vt aliquando de vita periclitentur. ¶ Regulus qui & bitriscus dicitur, Io. Saresb. in Polycrat. Gerhard. Cremonen. pro charadrio apud Kiranidem vertit regulum (legendum puto regalbulum. sic enim charadrium aliqui interpretantur) vide in Charadrio A. ¶ Inter iuniperos degit regulus noster, vt audio. Niphus tamen regulum rubrum esse scribit, præparuum, & in ripis riuorum agere. Minima auium apud nos est regulus, qui per dumeta volitat, passerulo dimidio minor, Cardanus. ¶ Aucupum nostrorum alij regulos perennare apud nos aiunt: alij hyeme auolare, post omnes alias aues quæ migrare solent. ¶ Regulus bis anno parit, oua circiter nouem vno tempore, Albert. videtur autem is reguli nomine passerem troglod. intelligere.

¶ Baltasar Stendel, qui de arte coquinaria Germanicè scripsit, lib. 6. cibarium quoddam (ex butyro, ouis, farina) describit, quod eodem quo regulum Germani nomine Goldhändle nominat.

¶ Nos deum putamus ardeis, trochilis & coruis vti, vt harum auium voce aliquid significet, Plutarchus in lib. De eo quod Pythia non amplius carmine respondeat, an verò trochilos intelligat regulos, vel eiusdem nominis aquaticas aues, non habeo quod asseram.

Rhaphi.

¶ RHAPHI, Ράφοι, aues quædam sunt, Hesychius & Varin. Kiranides pellicanum *ramphon* vocat, nimirum propter rostri (quod Græci *ramphos* appellant) magnitudinem.

Rhinoceros.

¶ RHINOCEROS, Ρινόκερος, fera quadrupes, & auis quædam in Æthiopia, Hesych. & Varin.

Rhyntaces.

¶ RHYNTACES, Ρυντάκης, parua auicula (μικρὸν ὀρνίθιον) in Persis nascitur, cui excrementi nihil est, sed totum corpus interius pinguedine plenum: quam obrem vêtō & rore eam ali existimant. Hanc Ctesias prodidit cultello altero latere veneno illito Parysatim (Artoxerxis matrem) diuississe, dimidiam partem veneno infecisse, & quæ veneno intacta atq; incorrupta erat, ipsam in os iniectam exedisse, Statiræ (uxori Artoxerxis) autem venenatam partem porrexisse. Sed Dinon ab hoc parumper dissentiens, ait non Parysatim, verum Melantam partitum cultello Statiræ infectam partem apposuisse, Plutarch.

Rhyndace.

in vita Artoxerxis. ¶ Rhyndace, Ρυνδάκη auicula æqualis columbæ ὀρνίθιον ἵλιον παρὰ τὸν ποταμὸν, Hesych. & Varinus. Pluuiialis quidem auis lautissima, de qua in P. scripsimus, cibo solido vesci negatur à nonnullis, quoniam nihil in ea reperiatur. itaque non exenteratur. magnitudine est columbæ. sed rhyntacem esse

tacem esse non assero. Bernicla quoq; auis, (de qua inter anates egimus,) quæ ex arbore aut ligno nasci vulgò creditur in Britannia & Flandriæ quibusdam locis, superflui aliquid non habet, vt neque arbores, Obscurus. Sed rhyncacem aliqui eam esse auem coniungunt, quæ auis Paradisi appellatur, vt in Elemento P. scriptum à nobis est.

¶ RUBETRA vermiculis alitur, Aristot. histor. anim. 8. 3. nec alibi huius auis meminit. Legitur autem Græcè βατὶς oxytonum, fœminino genere, Gaza rubetram vertit. Niphus ait esse auem quæ vulgò ab Italis *barada* dicatur. ¶ Rubetra Aristotelis quænam auis sit, prorsus diuinare non possum. Gybertus Longolius linariam siue miliariam esse rubetram putabat, quòd rubis crebrò infideat. Sed quum Anglorum *buntinga* (ea est auis quam Germani vocant *Gersthammer* vide in Passere maiore & in Linaria) in rubis tam frequens sit, quid vetat quò minus & ipsa quoq; batis dici possit? Nihil igitur certi habemus, quod nomen Britannicum aut Germanicum sit huic aui imponendum. Sed quum auium supra cōmemoratarum, altera (miliaria) seminibus herbarum vescatur, altera (*buntinga*) hordeo & tritico, & batis Aristotelis vermiuora sit, deligenda est auicula quæpiam quæ solis vermibus pascitur: qualis est auicula Anglis *stonchattera*, aut *mortettera* dicta, & Germanorum *flein Brach vogelchen*. hæc si batis non sit, mihi prorsus ignota est, Turnerus. ¶ Ebero & Peucero rubetra minima est turdorum generis, rubi fructu & sambuci victitans. Atqui Aristoteles nihil quàm vermiuoram esse scribit. ¶ Est & βατὶς, piscis lati genus.

DE RUBECULA ET RUTICILLA, VEL ERITHACO & PHœNICURO ex veteribus.

A.

ERITHACUS, Ερίθακος, auis pro Gaza rubeculam reddit, nimirum à rubro colore pectoris: alibi verò syluiam, (fortè, quòd in syluis degere soleat per æstatem: hæc verba ex Nipho fortè aut alio recentiore nobis descripta sunt. Gaza nusquam nominat syluiam, quòd sciam, sed histor. anim. 8. 3. syluiam (per i scribens) cum rubecula nominat inter aues quæ vermiculos petunt, vbi Græcus codex noster nomen quod syluiæ respondeat nullum habet. hyeme cum propius ad domos accedit phœnicurus dicitur, vt Aristot. scribit. Rubeculæ (inquit) & quæ ruticillæ (phœnicuri) appellantur, inuicem transeunt. estq; rubecula hybernici temporis, ruticilla æstiuæ. nec alio ferè inter se differunt, nisi pectoris colore & caudæ. Erithacus hyeme, idem phœnicurus æstate, Plinius. Quædam certis temporibus transformari videntur, vt erithacus, & qui vocantur phœnicuri æstiuæ, Constantinus in Geoponicis 15. 1. Phœnicurus, Φοινίχρος, proparoxytonum. Erithacus auis quæ & ερίθεος dicitur, Hesychius & Varinus. Erithacus auis à plerisque dicta, à nonnullis ερίθεος, ab alijs ερίθυλος vocatur, Scholiastes in Vespas Aristophanis.

C. & D.

Erithacus auis est solitaria, (ὄρνειον μονήρης καὶ μονότοπον, Varinus,) quæ nunquam ferè in eodem saltu nisi vna reperitur. vide infra in prouerbio Vnicum arbutum, &c. Rubecula vermiculis vescitur, Aristot. ¶ Corui, picæ & erithaci, homines imitantur (scilicet voce,) & meminerunt eorum quæ audierint, Porphyrius lib. 3. de abstinentia ab animatis.

E.

Orchilus aut eritheus, (ερίθεος, prima breui, sequentibus longis,) caua terræ subiens, signum facit tempestatis futuræ, Aratus. ab Auieno conuertitur, paruus eritheus. Rubecula auis stabula circumiens, & habitata loca lustrans, ex aduentu tempestatis se fugere declarat, Gillius.

H.

Αἴσακος, erithacus auis, Camers. Idem & Hesych. æsacum interpretantur ramum lauri, quem Synonyma manu tenentes hymnos deorum dicebant. Δανδαλος, erithacus auis, Hesych. & Varin. scribitur autem ab illis ερίθακος oxytonum, (vt & à Varino in Αἴσακος, in Erithaco verò pro paroxytonum, quod placet) nisi librariorum erratum sit. ¶ Εἰθακίς, mulier pro mercede laborans, Eustath. Proprium hoc nomen puellæ videtur apud Theocritum Idyl. 3. ¶ Εἰθοί agricolæ, quòd éran, id est terram colant: ab ma. usiue verò etiam ἐρίθροί, id est qui circa lanam laborant vel mercenarij, Hesychius.

¶ Vnicum arbutum haud alit duos erithacos. Zenodotus author est hoc adagio notatos illos, qui ex rebus minutis festinant ditescere. Mihi videtur non intempestiuitè dici posse in eos, quibus parum conuenit, nec in eodem munere concorditer versari queunt. Est autem erithacus auis quædam solitaria, vt eodem in saltu non temere nisi vnam inuenias. Thomas Magister ait à quibusdam ερίθεα vocari, ab alijs ερίθυλον, à plerisque ερίθακος. Aristophanes eleganter ad hoc alludit adagium in Vespis, Οὐ γάρ ἂν ποτε Τρέφειν δυνάιτ' ἀνμία λόχμῳ κλέτῃα δύο. Non enim fieri potest Fures vt vnquam saltus alat vnus duos. Non omnino dissimile est huic quod dixisse fertur Alexander magnus: Mundum non capere duos Soles, Eras. Rot. Eiusdem sententiæ est illud Germanis quibusdam vsitatum, vt Tappius scribit, Duobus gallis in vno sterquilinio, duobus stultis in vna domo non conuenire. Zween Hanen auff einem Mist vertragen sich nit. Item, Zween Narren tügen nit in einem Haus.

Emble-
ma.

¶ Emblema Alciati inscriptum, Paruam culinam duobus ganeonibus non sufficere: *In modicis nihilest quod quis lucretur, & unum Arbustum geminos non alit erithacos.* Aliud: *In tenui spes nulla lucri est: unoq; residunt Arbusto gemina non bene ficedula.*

DE RUBECULA, HOC EST AVE QVAM

plerique à rubicundo pectoris colore denominant, scripta recentiorum.

A.

Eri-tha-cū & phœni-curū ean-dem auē non esse ut vete-res existi-marunt.

CVM Aristoteles tum Plinius (inquit Turne-rus) de erithaco & phœnicuro scripserunt, transire videlicet has aues in se inuicem, hanc hy-berni, illam æstiu temporis esse. Quam in re vter-que aucupum relatibus magis quam sua experi-entia nixus, à veritatis tramite longissimè aberrauit. nam vtraq; auis simul conspicitur, & rubecu-læ domitæ & in caueis alitæ (idem nostri aucupes affirmant) eandem perpetuò formam retinent. quin & eodem tempore nidulantes, sed modis longè diuersis, sæpissime in Anglia vidi. Rubecu-

Qua ra-
tione ru-
becula ni-
dū suum
cōstruat.

Qua item
ratione
phœnicu-
rus seu ru-
ticilla.
In quibus
differant
Phœnicu-
rus & Ru-
becula.

Nomina
huius auis
apud di-
uersas gē-
tes.

la, quæ non secus æstate quam hyeme rubrum habet pectus, quàm possit longissimè ab oppidis & vr-bibus in densissimis vepretis, & fruticetis ad hunc modum nidulatur. Vbi multa querna reperit folia, aut quernis similia, ad radices veprium, aut densiorum fruticum, inter ipsa folia nidum construit: & iam constructum, opere veluti topiario folijs contegit. Nec ad nidum vbique patet aditus, sed vna tan-tum via ad nidum itur. ea quoque parte, qua nidum ingreditur, longum struit ex folijs ante hostium ni-di vestibulum, cuius extremam partem pastum exiens, folijs claudit. Hæc, quæ nunc scribo, admodum puer obseruaui, non tamen inficias iuerim quin aliter nidulari possit. Si qui alium nidulandi modum obseruaerint, ædant, & huiusmodi rerum studiosis, & mihi cum primis non parum gratificabuntur. Ego, quod vidi, alijs candidè sum impertitus. Phœnicurus, quem ruticillam vocat, in excauatis arbo-ribus & (quod sæpe expertus sum) in rimis & fissuris murorum, posticarum ædium, in medijs vrbibus, sed vbi hominum minor frequentia concursat, nidulatur. Phœnicurus mas nigro est capite, & cauda rubra, cætera fœminæ, nisi quod subinde cantillat, similis. (Rubeculam æstate cantantem nunquam audiui.) Caudam semper motitat vterque. Phœnicuri fœmina, & proles adeò rubeculæ pullis similes sunt, ut vix ab oculatissimo discerni possint. Verum motu caudæ dignoscuntur. Rubeculæ licet cau-dam moueant, postquam tamen submiserint, statim erigunt, nec tremunt bis aut ter more ruticilla-rum. Ruticillæ enim simul atque caudam mouere cœperint, non cessant donec ter aut quater simul leuiter mouerint, ut alas, iuniores auiculæ cibum à matribus efflagitantes, motitant. Rubeculæ in æ-state, vbi in syluis satis superque alimenti suppetit, nec vllò infestantur frigore, (quæ res cogit illas in hyeme ad vrbes, oppida & pagos confugere) cum prole ad desertissima quæque loca secedunt. Qua-re minus mirandum est, rubeculas in æstate non passim occurrere. Ruticillas quid miri est in hyeme non esse obuias, quum per totam hyemem delitescant? Adhæc cum rubeculæ pulli, in fine autumnii perfectam ferè in pectoribus rubedinem nacti, ad pagos & oppida propius accedunt: ruticillæ, quæ an-tea per totam æstatem cernebantur, disparent, nec amplius in pròximum vsque ver cernuntur. Quæ cum ita se habeant, quid Aristoteli aut illi hoc referentibus erroris ansam præbuerit, facile quiuis po-test colligere, Huc vsq; Turnerus.

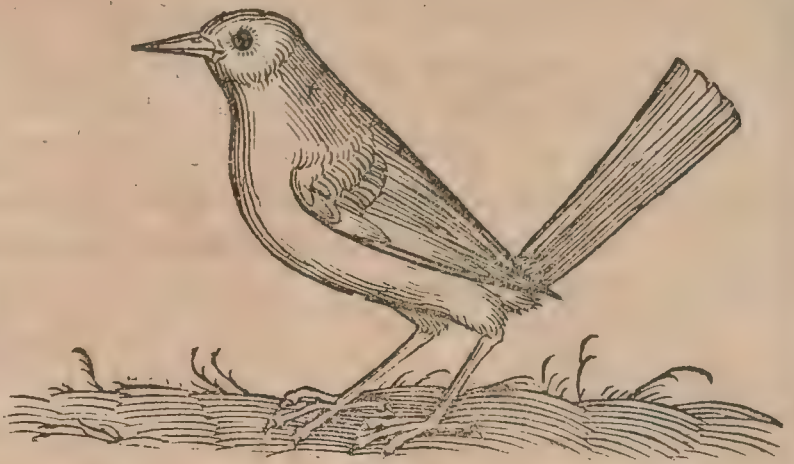
¶ Erithacus hyeme, phœnicurus æstate, auis est quam vulgò pectus rubeum vocant, Perottus. Vulgò ab Italis *petto rosso* dici inuenio, ab alijs per syncopen *petusso* pro *pettorusso*. Ab alijs *peccietto*, (quæ vox pectusculum significat,) vel *pechietto*, vel ut nos proferremus *petschetto*. alibi *ferbot*. ¶ Lusitanis *pitiroxo*. ¶ Gallicè, ut Bellonius scribit, *rubeline* vel *gorge rouge* nominatur. Ab alijs *rouge gorge* vel *berée*. Eadè fortè fuerit Sabaudis dicta *rouge bourse*. Germanicè *Kötele* / *Winterkötele* / *Kotbrüstle* / *Waldtrötele* / *Kotkropff* / *Kotkropfflin* / & apud Saxones *Kotfelchyn* / ut Eberus & Peucerus annotant. ¶ Anglicè *arobin*, *aredbreste*, Turnerus & Eliota. (Sed Eliota alibi frigillam interpretatur *aruddocke*, or *robin*, *redbrest*;) alibi *arobbyn rock*. Passerem troglodyten Angli vulgò fœminam tantum esse aiunt, & marem eius *arobbyn rock*. ¶ Illyricè *czierwenka*.

B.

Forma.

Rubeculæ rubro sunt pectore, vnde & in plerisque linguis nomen sortiuntur. dorso & capite fusco. Veteres colorem eius hyeme mutari putarunt, & ruborem è pectore in caudam transire, vnde & nomen mutetur in phœnicurum, qui rursus æstate in erithacum, id est rubeculam transeat: sed aues has esse semper diuersas, nec ex alterius mutatione alteram fieri, in A. iam scripsimus ex Turnero.

Derube-

C.

Derubeculae nido, & quomodo caudam moueat aliter quam phœnicurus: & quod æstate in sil-
uis ac locis desertis degat, in fine autumnus ad oppida & pagos propius accedat, Turneri verba recitauimus in A. ¶ Rubecula vescitur apibus, Bellonius. Domi captiua muscis, micis panis & nucleis iuglan- *Cibus.*
dium cōcisis alitur, & per hyemem quoq; cantillat, phœnicurus non ante vernum tempus. ¶ Comi- *Morb.*
tiali interdum corripitur, qui morbus in alijs etiam auiculis inclusis quandoque obseruatur.

D.

Domi si duæ aut plures simul alantur, pugnare inuicem solent. vnde in siluis etiam eas esse pu- *Pugnaci-*
gnaces verisimile est, & vt prouerbiū habet, Arbustum (Frutetum) vnum non alere duos erithacos. *tas.*
¶ Rubecula, vt audio, merulam amat, eamq; sequitur, & noctu ferè in proxima arbore quiescit. *Amor*
ergame-
rulam.

E.

Nocturæ infensa est. ¶ Imminentem pluuiam voce prædicit.

DE RUTICILLA SEV PHOENICVRO ITE-

rum copiosius, ex recentioribus.

Progn-
sticom

A.

ERITHACI & phœnicuri inuicē
transeunt. estq; erithacus hyberni
temporis, phœnicurus æstiuus. nec alio
ferè inter se differunt, nisi pectoris co-
lore & caudæ, Aristot. Nos aues esse
diuersas, nec inuicem transire suprā o-
stendimus. ¶ Φοινικεῖος proparoxy-
tonum Græcè scripserim, Latine phœ-
nicurus penanflexum. Φοινικεῖος ali-
cubi apud Aristotelem non rectè legi-
tur. ¶ Italicè nominatur *renezôl*, qua-
si rubicellus vel rubicilla. alibi *corossolo*
à cauda ruffa. ¶ *Galliroussignol* vocat
tum lusciniā, tum phœnicurum, qui
circa muros seu parietes degit, Bello-
nius. Ego phœnicurum nō simpliciter *roussignol* à Gallis appellari audio, sed *roussignol de mur*, hoc est lu-
sciniā murorum. ¶ Germani, vt nostri, *Musfrötele* / quod est rubecula domorum. nam circa domos
& hortos volitat. vel *Summerötele* / id est rubecula æstiuā, quod hyeme appetente auolet vel lateat.
Alibi *Kotschwenkel* / à cauda rubra, vt circa Francfordiam ad Mœnum *Kotsägel*. Eberus & Peucerus
interpretantur *Kotsferz*. Murmellius *Kotsfert*. Audio etiam *Weinvögele* alicubi nominari, quasi am-
pelidē à vineis: quum tamen vuis non vescatur. ¶ Angli *aredetale*.

¶ Circa Argentoratum alia quæ-
dam auis *Kotschwenkel* à cauda ruben-
te, minus tamen & obscurius quàm su-
periori, nominatur, cuius iconem ad-
iungimus. Transuersa etiam per alas ma-
cula obscure rubet. Fuscus color capi-
tis & dorso est. maiores alarum pennæ
nigricant, vt in dorso quædam, & ro-
strum. Crura fusca. superior alarū pars
subruffi coloris sordidi est. Pectus &
venter albet. Pars circa oculos in fu-
sco albicat, vt pictura demonstrat. nam
auem ipsam nondum vidi.

B.

Phœnicurus magis nigro est capite
& cauda rubra, cætera fœminæ similis,
Turnerus. Differt à ficedula, (ficedulam Germanicè interpretantur *Schnepffli* / *Wüstling*) quæ ci- *Descri-*
nereo tota & obscuro colore constat, Eberus & Peucerus. ¶ Phœnicurus (vt aliquando considera- *ptio for-*
ui captum in fine Iunij) macula alba rotunda insigne habet sinciput, pennæ sub rostro nigræ sunt, ca- *ma.*
put cum dorso cinerei vel fusci coloris. Alarum pennæ fuscae modicè ad ruffum inclinant. Ruffus color
est in pectore, ventre & cauda. sed venter imus magis albicat. cauda pennis octonis cōstat. Magnitudo

totius infra parum (maiores) est, rubeculæ æqualis. Rostrum nigricat, tenue, oblongum, rectum. (Retitudo & tenuitas in icone nostra non bene expressæ mihi videntur.) Crura nigricant.

C.

- Cibus.* In fine autumnu auolat, ut nostri aucupes aiunt, aut se abscondit, verno tempore ad nos redit. ¶ Quod si domi alantur, per hyemem non cantillant ut erithaci, sed vere primum. aluntur autem difficiliter, & sæpius pereunt. vescuntur iisdem quibus rubeculæ, nempe muscis, micis panis, & nucleis iuglandium concisis: item ouis formicarum, & (ni fallor) araneis quoque. Auceps quidam non imperitus phœnicurum victu eodem, quo curruca (ein Grassmuck) uti mihi retulit: & natura ferè illi cognatam esse, nisi quod non inter harundines nidificat. ¶ Mas subinde cantillat, Turnerus. Canit ferè in sublimi aliquo ædificio, ut pinnaculis, summis caminis. Primo diluculo præcipuè suauiter cantillat. Pullis iam exclusis, ut & philomela, non canit: sed inter incubandum. Prætereunte aliquo clamat.
- Cantus.*
- Cauda motus.* ¶ Caudam subinde motitat, sed aliter quàm rubecula, ut supra ex Turnero scripsi. ¶ Nidificat, ut audio, in muris vel parietibus, vel iuxta domorum tecta, vel in foraminibus arborum. Plura de eius nido
- Nidificatio.* leges supra, ab initio Historiæ de rubecula ex recentioribus, verbis Turneri. Oua bina aut terna parit. Nutrit & cuculi pullum aliquando: quem nuper in phœnicuri nido in ripa riui cuiusdam constructo
- Partus.* quidam sibi deprehensum retulit.

E.

Noctuæ infensus est, ut erithacus quoque.

H.

- Pyrrhulas.* a. Pyrrhulas eadem videtur quæ phœnicurus: quanquam Theodorus rubicillam interpretatur, cum phœnicurum rutilicillam vocet: si cui secus videatur, non contendo, Wottonus. ¶ Sigismundus Gelenius noster psittaci etiam genus quoddam cauda rubente phœnicurum vocabat. Encelius Saluendensis phœnicurum videtur *xanthiurum* appellare, lusciniam quandoq; cum xanthiuro coire scribens.

DE AVIBVS DIVERSIS RVBECVLÆ AVT

Phœnicuro cognatis.

- Râtschrottele.* PHOENICVRVM curruca (Grassmuscho nostro, vel atricapillæ) cognatum esse superius scripsi. ¶ AUCUPES nostri genus quoddam rubeculæ Râtschrottele nominant, (per onomatopœiam, ut puto,) colore fuscum, quæ primè auium adueniant verno tempore, & sub hyemem primæ recedant. Hyeme in altis montibus latere aiunt.
- Schnepffli.* ¶ EBERVS & Peucerus ficedulam Germanicè interpretantur Schnepffli vel Wüßling. huic (aiunt) Latinum nomen inde factum est, quod cum ficus maturescunt, tum primum ferè prodit & conspicitur: cognata phœnicuro vero, adeò similis, ut nisi cauda differrent, quæ illi rubea, huic cinerea est, vix possent dignosci. Schnepffli verò inde nominatur, quod audissimè hiantibus faucibus muscas capiat & culices, Hæc illi.
- Wüßling.* RVBECVLARVM generi cognatæ fuerint forsan etiam aues duæ, quarum alterum Wüßling Germani vocant, alteram Wegflecklin, hanc in appendice describemus, illam iam supra cum Oenanthe descripsimus.
- Wegflecklin.*

DE RVBECVLA SAXATILI.

CYANVM Aristotelis Bellonius à Græcis hodie *petrocossyphum* appellari scribit, de eo copiosè supra in C. elemento scripsimus. Rhæti circa Curiam (ubi interdum capitur hæc avis, sed rarè: & magno venditur, vterque sexus drachmis octonis aut pluris) *Steinrötele* id est rubeculam saxatilem, vel

Steintroz

Steintrostel id est turdum vel turdelam saxatilem appellant. Hanc circa Clauennam Rhætorum captam, vir doctissimus & poeta insignis Franciscus Niger olim ad me misit, & Italicè *corossolo* appellauit, quod nomen haud scio an rutilillæ potius conueniat. circa Bellinzonam *crosseron* vocant. Nidulatur in rupibus. Natura & specie ferè & canendi suauitate merularum generi, in primis quidem passeri solitario, cognata videtur. ¶ Auis est toto corpore varij coloris, maximè nigro, ruffo & albicante distincta, plurimum albi in ventre, plurimum ruffi circa orrhopygium & in cauda. circa collum cinereus color est, ad cæruleum inclinans. Ventris plumæ ruffum & album notis in medio nigris distinguuntibus eleganter pinguntur. Rostrum est merulæ, corpus paulò minus.

DE RUBICILLA SIVE PYRRHULA.

A.

RUBICILLA vermiculos edit, Aristoteles semel in hist. anim. nec alibi eius meminit vsquam. Græcè *πυρρὺς λαγ* scribitur, Gaza rubicillam vertit. Hæc auis (inquit Niphus) rusticè à nostris (Italis) *rubecius* vocatur: licet rubicilla & rubecula iuxta versionem Gazæ non sint idem. ¶ Pyrrhulæ eadem videtur quæ phœnicurus: quanquam Theodorus rubicillam interpretatur. si cui secus videatur, non contendo, Wottonus. ¶ Pyralis etiam semel tantum nominatur ab Aristotele, quæ cum turture pugnet, eò quòd locus pascendi victusq; idem eorum sit. Gaza vertit ignariam. Hanc à pyrrhula diuersam esse apparet ex eo quòd victus est diuersus.

¶ Pyrrhulam Turnerus esse conijcit, auem quæ à Germanis *Blutfinck* nominatur, ab Anglis *bulfinche*, cuius hæc est figura. Rubicillam (inquit Turnerus) Aristoteles inter eas aues cõnumerat, quæ vermibus vescuntur: sed pluribus verbis eam nō describit. Ego nominis etymologiam sequutus rubicillam, Anglorum *bulfincham* esse conijcio. Nam omniū quas vnquam vidi auium mas in hoc genere pectore est longè rubidissimo: fœmina verò pectore toto est cinereo, cetera mari similis. Sed vt facilius omnes intelligat, de qua aue scribam. Magnitudine passeris est, rostro breuissimo, latissimo & nigerrimo. lingua latiore multò quàm pro corporis magnitudine. Pars ea linguæ, quæ cibi sapores dijudicans, oris cœlū tangit, carnea & nuda est, reliquæ partes cornea pellicula obducuntur. Supremam auis partem plumæ cyaneæ contegunt. cauda nigra est, & capite etiam nigro. Vescitur libentissimè primis illis gemmis ex arboribus ante folia & flores erumpentibus, & semine canabino. auis est in primis docilis, & fistulam voce sua proximè imitatur. nidulatur in sæpibus, & oua quatuor excludit, vt plurima quinq; eundem colorem per totum annum seruat, nec locū mutat. Quæ quum ita se habeant, non potest hæc atricapilla esse, vt quidam volunt, (Gyb. Longol. melancoryphum hanc auem esse putabat) vtcunq; extremo linguæ acumine carere videatur, Hæc Turnerus.

Descriptio rubicillæ ex Turnero.

¶ Auis cuius iconem in præsentī pagina damus, Italicè nominatur *suffuleno*, vel *franguel*. Nomina. *lo montano*, id est fringilla montana: quamuis & aliæ quædam aues fringillæ montanæ vocentur. & alibi circa alpes *franguel inuernengk*, id est fringilla hyberna. ¶ Gallicè *piovine*, quanquam & ficedulæ vel atricapillæ idem nomen attribuit Bellonius. Lotharingis *pion*. ¶ Germanicè *Gügger* apud nos per onomatopœiam: alibi *Blutfinck* / id est fringilla sanguinea, à rubro colli, pectoris & ventris superioris colore. alibi *Gutfinck* / *Brommeiß* / *Bollenbeisser* / *Rotvogel* / *Hail* / *Goll*: in Austria *Gympe* / in Brabantia *Pilart*: Rostochij *Thumbherr*. Eberus & Peucerus hanc Aristotelis *chrysomitrin*, id est auriuitem esse putant, quod non probârim. inuitauit illos nimirum Germanicum nomen *Goldfinck* (id est fringilla aurea) alicubi vlitatum. adferunt & alia nomina, *Laubfinck* / (quasi fringilla frondium. fortè quòd frondium gemmas deuoret,) *Thumbpfaff* / (quod nescio quomodo sacerdotis canonici habitum præ se ferat, & *Gumpel*. Fœmina (inquiunt) priuatim *Quetsch* vocatur à voce quam ædit. Idem rubicillam vel pyrrhulam Germanicè interpretantur *Buchfinck* / (nos fringillam simpliciter ita nominamus,) *Quecker* / *Blutfinck*. ex quibus penultimum nomen mihi ignotum est: vltimum quidem non fringillæ, sed aui de qua hîc scribimus conuenit & attribui solet. itaque cum hac aue fringillam confudisse videntur quod ad nomina. Eandem auem esse puto quæ circa Francfordiam ad Mœnum *Pfaffin* dicitur. aiunt enim auem esse fuscā, pectore rubro, vertice nigro. hinc nimirum etiam *Thumpfaff* dicitur, quòd nigrum habeat circa caput quasi cucullum. ¶ Illyricum ei nomen est *dlask*.

¶ Quidam apud nos non indoctus hanc auem Plinij taurum esse conijciebat, à voce dictam, sed taurum cum Bellonio potius senserim botaurum vulgò dictum siue ardeam stellarem esse.

B.

Forma.

Auis est magnitudine ferè alaudæ, colore fusco, vel cinereo in alis superioribus & dorso, capite, alarum parte inferiore & cauda nigris. post oculos, collo & pectore rubra, qui color ventrem versus dilutior est, imo ventre albicat, nigro circa caput veluti cucullo insignis. rostro breui, crasso, nigro, & ferme triangulo, quo se etiam excipere solet. *Vide supra in A. descriptionem ex Turnero recitatam.* ¶ Fœmella in hoc genere tota cinerea est, (pectore non rubro vt mas, sed cinereo,) vertice tamen nigro vt mas, Eberus & Peucerus.

C.

Cibus.

Vescitur semine cannabis, & primis arborum gemmis, Turnerus. Gemmas præcipuè florum mali aut piri priusquam se aperiunt, deuorat: ad quod aptum & bene comparatum habet rostrum, unde & nomen ei apud Germanorum aliquos *Bollenbeisser*: inde & aliam auem (coccothrausten nostrum, den *Steinbisser*) aliqui *Bollebick* nominant, hoc est *nymphocopon*. nymphas enim appello flores priusquam dehiscant. Nuces etiam edit: & acinos quorundam fruticum, rubentibus præcipuè, vt sambuci aquaticæ, & solani perpetui cognominati, siue aliàs etiam, siue per hyemem tantum, cum cibos alios non inuenerit.

Cantus.

¶ Auis perquam docilis est, & fistulam voce sua proximè imitatur, Turner. Fœminam audio non minus quàm marem canere, quod in alio auium genere non fit. Eruditus quidam apud nos hanc auem taurum Plinij esse suspicabatur ex voce. nos taurum potius ardeam stellarem facimus. Docetur exprimere omnes cantus auium, vt audio, sibilando & quasi canendo: interdum etiam, sed raro, humanum quoq; sermonem. Lingua enim ei lata est. Fœmina priuatim Germanicè *Quetsch* appellatur à voce quam ædit, Eberus & Peucerus. Mas quoque per onomatopœiam vocatur a nostris *Gügger*. ¶ De nido eius & ouis, leges supra in A. in verbis Turneri.

D. & E.

Capiendi ratio.

Hyeme ad domos aduolant & capiuntur facillè. Ego in decipula lignea aliquoties non paucos cepi in circuitu sparsis rubentibus solani perpetui acinis. ¶ Cicures admodum euadunt, ita vt domi etiam pariant & educunt interdum.

DE AVIBVS QVAVM NOMINA INCIPIT S. LITERA.

Salpinx.

SALPINX auis, Σάλπιγξ, tubæ sonitum imitatur, Ælianus. ¶ Hesychius orchilum auiculam vilem ab aliquibus σαλπικτιών dici meminit. ¶ Ο δὲ ἀγίθαλος, ὅτ' εἰσάλπιγξ, Callimachus apud Scholiast. Aristoph. in Aues. Η' εἰσάλπιγξ, auis quædam, Varin. ¶ Picus quidam niger est, magnitudine cornicis, qui infixio rostro intra cortices siccarum ac putrescentium arborum sonum edit terribilem, sono tubæ non dissimilem, Albert. Sic & ardea stellaris rostro in cœnum aut foramen aliquod iuxta paludem inserto, tubam voce repræsentat, à qua diuersa ei nomina Germani posuerunt.

DE SALO SIVE ÆGITHO AVE.

ÆGINTHVS nomen est auis apud Aristotelem, Gaza salum conuertit, Plinius habet ægithus sine n. litera, vt & Aristot. hist. anim. 9.1. Αἰγίνθος ἢ & αἰγίνθιος ὁ legimus in Ixeuticis Oppiani 1.10. & rursum αἰγίνθος ὁ. 3.11. ¶ Salus (Græcè legitur αἰγίνθος, malim αἰγίνθιος) vitæ commoditate & partus numero commendatur: sed alterius pedis clauditate cedit, Aristot. historiæ anim. 9.15. Græcè legitur, Τὸν δὲ πόδα χλωρός ἔστι. Alberti translatio habet, ægithum habere pedes citrinos, vt interpretes aliquis pro χλωρός legerit ὠχρός vel χλωρός. Plinius non hanc auem, sed Circum scribit claudum esse altero pede. est autem circus de genere accipitrum: sicut æsalon quoque: & sane recentiores quidam, vt Albertus & alij salum auiculam cum æsalone accipitre confundunt. Ego Aristotelem hanc auiculam pedibus infirmis esse sensisse arbitror, non altero tantum, sed vtroque. nam & cyano pedem magnum esse scribit, per synecdochem scilicet. Salo prælium cum asino est, propterea quod asinus spinetis sua vlcera scabendi causa atterat, (scabendi causa atterens nidos eius dissipat, Plinius.) tum igitur ob eam rem, tum etiam quod si vocem rudentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram. itaque ob eam iniuriam aduolans, vlcera eius rostro excavat, Aristoteles & Oppianus in Ixeuticis 1.10.

Cur salus asino sit inimicus.

De odio mutuo inter ægithū, florū, & spinū. Quaratio nec capitur.

Acanthis in spinis viuit, idcirco asinos & ipsa (vt ægithus) odit flores spinæ deuorantes, Plinius. ¶ Ægithus, florus (anthus) & spinus, odium inter se exercent: & nimirum sanguinem ægithi & flori misceri non posse dicitur, Aristoteles. Ægithum anthus odit intantum, vt sanguinem eorum non credant coire, multisq; ob id beneficijs infament, Plinius. Spini & sali sanguis in eodem vase non possunt misceri, vt Aristoteles ait. hunc sacrum esse aiunt genijs qui præsunt hominibus itinera ingredientibus, Ælianus. *vide in Acanthide D.* ¶ Æginthus capitur cauea, (καλὸς), cui alius pridem captus ad alliciendum voce includitur. Fores vtrinque binæ. circa nux ponitur, aut vermiculus, aut aliquid aliud, cui voce illecta auis aduolet. Has quidem fores laqueus (ὕαλληγξ) ambiat, ne ingressus ægithus iterum euolet, Oppianus in Ixeuticis.

¶ Pro

¶ Pro egypto Alberti translatio aliàs simpliciter passerem habet, aliàs voces à Græca corruptas, *ar-gicis, agyrthus, habynoz.*

¶ Salus auis parua est, vt quidam aiunt, magnitudine passeris, aliquantulum ruboris habens su- *Descri-*
pra caput. hæc enim est quæ asino est hostis: quoniam eius rudore abortit oua, & pulli è nido excutun- *ptio for-*
tur, Niphus. Eberus & Peucerus salum interpretantur Germanicè *Ḡōtscherlin*/colore cinereo, magni- *ma.*
tudine luteolæ, vertice miniato. Hæc nimirum est auicula superius nobis descripta Linariæ rubræ no-
mine, quam nos *Schöfferte* nominamus. Gybert. Longolius ægithum auiculam eandem curucæ fa-
cit, Germanis dictam *ein Graßmusch.*

¶ IN VRBE Calechut sunt quædam alites *Sarau* nomine, psittacis nonnihil inferiores, si proce- *Sarau, a-*
ritatem respicias, concentu tamen longè suauiores amœnioresq; Ludouicus Romanus. *ues Indi-*

¶ SARIN, *Σαριν*, genus auis simile sturno, Hesychius & Varinus. *ca.*

¶ IN SCYLLÆ auis ventre chloriten gemmam herbacei coloris magi inueniri dicunt, Plinius. *Sarin.*
De Scylla Nisi filia in auem, quam aliqui cîrin vocant, mutata, abunde scripsimus supra in Accipitrum *Scylla a-*
historia, mox post circum accipitrem. *uis.*

¶ SCIPS, *Σκίψ*, videtur auis esse nomen. nam apud Varinum legitur *ḡparasion* auis esse passeri *Scips.*
similis: secundum aliquos scips. Scnipes quidem vel cnipes, insecta quædam volucris sunt, vt culices. *Seleuci-*

¶ SELEUCIDES aues vocantur, quarum aduentum ab Ioue precibus impetrant Casij mon- *des aues.*

tis incolæ, fruges eorum locustis vastantibus. Nec vnde veniant, quove abeant, compertum, nunquam
conspicis (conspicæ) nisi cum præsidio earum indiget, Plin. lib. 10. Seleucis, *Σελευκίς*, auis est locu-

stis vascens, Hesych. & Varin. Auis est ventriculi multum & facile concoquentis, insatiabilis, maligna
vel astuta, (*ὄρνειον εὐπεπτον καὶ ἀκόρεστον καὶ πανδύρην*) & locustis deuorandis maximè inhians, Suidas. acci-
pit autem *εὐπεπτον* actiue præter consuetudinem. ¶ Voracissima auis est Seleucis, & agricolis maximè

exoptata, cum fruges locustis infestantur. Has enim partim deuorant, partim vel vmbra sui enecant. In-
gestas nullo negotio per aluum excernunt. Aduentum sane ipsarum peregrinorum militum subsidio

rectè comparauerit aliquis. nisi tamen gratitudinis aliquod specimen in ipsas mutuò referatur, conser-
uatas à se fruges populantur. Iam si quis mentis parum compos Seleucidem interfecerit, reliquæ ad de-

defendendas à locustarum iniuria fruges in regionem non reuertuntur. Auiculæ quas nostrates in Asia
Seleucidas vocant, iugiter locustas edunt, easq; celeriter excernunt, Galenus lib. 6. cap. 3. de locis affe-

ctis. ¶ De harum auium genere videtur auis marina quæ in Apulia *Gaina* vulgò dicitur, quæ bruchos
ijs locis mimiū abundantes deuorat, & ouis eorum foetibusq; vescitur. Vide Ant. Galat. de Iapygiæ situ.

¶ Seleucis genus est poculi à rege Seleuco dicti, Athen. Hesych. & Varinus. item calciamentum
muliebre, Hesych. & Varin. Pocula quædam vnicum fundum habent: alia duplex, vt ooscyphia, can-

tharia, Seleucides, &c. illorum fundum vasis corpori continuum fabricatum est: in his præterea alte-
rum, quod è figura angustiore in ampliorem extenditur, cui poculum insistit, Athenæus. Seleucia ciui-

tas est prima Syriæ, vel Ciliciæ Tracheæ, quam Seleucus Nicanor condidit. item alia vrbes eiusdem
nominis. Mesopotamia quoq; aliàs Seleucia dicta est. vide Onomasticon nostrum.

¶ SIALENDRI, *Σιαλενδρίς*, auis quædam est apud Callimachum, Hesych. & Varinus. *Sialendris.*

¶ SIALIS, *Σιαλὶς*, auis nomen Athenæo. Is enim lib. 9. cum de voce coturnicis scripsisset, sub- *Sialis.*

dit: Sialis quoq; forsan à voce, vt Didymo placet, nominata fuerit, vt auium pleræq; Est & *σιαλὶς* piscis
idem qui blennus apud Grammaticos.

¶ TARTARIÆ regio Camandu habet aues, quæ sincolinæ dicuntur, permisti coloris, albi sci- *Sincolina*
licet & nigri, quarum pedes & rostra rubescunt, Paulus Venetus 1. 22. *anes Tar-*
taria.

DE SIRENIBVS, QVAS ALATAS ET SEMI-

uolucres fingunt plerique veterum.

SIRENES ab aliquibus etiam inter nymphas connumerantur, (inquit Gyraldus,) quæ & à patre *Sirenes*
Acheloides cognominatæ fuerunt, de quibus Homerus in Odys. 12. & Orpheus in Arg. itemq; Apol- *nympha*

lonius in quarto, (ne Latinos commemorem,) in Commentarijs Tzetzes in Hesiodum, quod & ipse in *dicuntur.*
Musis retuli. Filia dicuntur Terpsichores seu Melpomenes & Acheloi, (vel Acheloi & Steropes Amy- *Filia A-*

thaonis filia, Eustath.) Seruius tamen Calliopes ait. Quidam tres commemorant, Parthenopen, Leu- *cheloi.*
cosiam, & Ligiam. (*Παρθενόπη, Λίγεια καὶ Λευκωσία* apud Stephanum.) Alij duas tantum, & sine nomi- *Quot esse*

ne, vt Eustathius notat. alij quatuor: nec qui quinq; scripserint defuere. Græci tradunt Grammatici *dicuntur.*
Sirènes à pectore habuisse ad superiora *ἑρῶν*, id est passerum, speciem: inferiora verò mulierum. De *Descri-*

his ita propemodum Seruius: Sirènes secundum fabulam tres, in parte virgines fuerunt, & in parte vo- *ptio earū*
lucres, Acheloi fluminis & Calliopes Musæ filia. harum vna voce, altera tibijs, alia lyra canebat. & pri- *ex Seruio.*

mò iuxta Pelorum, post in Capreis insula habitauerunt: quæ illectos suo cantu in naufragia deduce-
bant. Secundum veritatem, meretrices fuerunt, quæ transeuntes quoniam ducebant ad egestatem, his

factæ sunt inferre naufragia. has Vlysses contemnendo deduxit ad mortem. Buccatius ex Albrio igno-
bili scriptore, eis virgineum corpus vmbilicotenus attribuit, & gallinaceos pedes. Quidam eas in pratis,

- vbi multa essent mortuorum corpora statuerunt: vel, vt Vergilius cecinit (*Æneid.* 5.) *Iamq̃, adeò scopulos Sirenum aduecta subibat*, *Difficiles quondam, multorumq̃, ossibus albos*. In Bœoticis est à Pausania proditum, Sirenas ab Iunone impulsas, vt cum Musis canendo certarent: quas cum cantu facillè Musæ vicissent, eis pennas euulserunt, fertaq̃; ex ijs sibi effecere. Stephanus & Apteram (*Ἀπτερά* potius neutro genere, numero plurali) urbem in Creta ex re appellatam scribit, quo loco certamen fuit. Strabo de Sirenis lib. 1. agit, deq̃; earum sacello, & Sirenuſis insulis, quæve loca ipsæ incoluerint. Prætermitto quæ traduntur à Palæphato, & à Fulgentio, ne nimius sim: si vacat, eos legito, Hæc omnia Gyraldus.
- Sirenuſa insula.** ¶ Lycophron Harpyias (Sirenes lege ex Isacio Tzetze) vocat *ἁρπυγιόνας*, quasi *ὀρνιθογόνας*, erant enim alatae, & partes inferiores sicut aues habebant: quas cum Musæ cantu vicissent, pennas earum coronatae sunt, excepta Terpsichore quæ mater erat Sirenum. hæc circa Cretam gesta aiunt. vnde & *Ἀπτερά* dicta est Cretæ vrbs, quod illic victæ Sirenes pennas amiserint. Erant autem Sirenes (vt diximus) infra aues, superius homines, & circa Tyrrheniam habitabant, Varinus in Harpe. ¶ Nec Sirènes impetrauerint fidem, licet affirmet Dino, Clitarchi celebrati autoris pater, in India esse, mulceriq̃; earum cantu, quos grauatos somno lacerent, Plinius. ¶ *Monstra maris Sirènes erant, quæ voce canora* Quaslibet admissas detinuere rates, Ouidius. ¶ Sirenuſæ, *Σειρωῖσαι*, memorantur insulae in Italia iuxta fretum Siculum, in ipso promontorio loci auulsi sitæ: qui locus intra sinus suos continet Cymen & Posidoniam, vbi etiam templum Sirenæum est in magna veneratione. Meminit Stephanus. & Strabo lib. 5. Athenæum siue Prænussum promontorium iuxta sinum Posidoniaten, in quo templum Mineruæ est ab Vlyſſe conditum, circumflectenti, exiguae tres (inquit) occurrunt insulae, saxosae atque desertæ, quas Sirenas appellant, &c. ¶ Surrentum, *Συρέρτιον*, Campaniæ oppidum à Græcis conditum, quod alio nomine dicitur Petræ Sirenum. Meminit Plinius lib. 3. cap. 5. his verbis, Surrentum cum promontorio Mineruæ, Sirenum quondam sedes. De hoc & Vergilius *Æneid.* 5. *Iamq̃, adeò scopulos Sirenum aduecta subibat*.
- Surrentum oppidum quod Sirenuſe tra dicitur.** ¶ Eustathius in commentarijs suis in *Odysſeæ* 12. de Sirenibus scribit ex Hesiodo, ventos etiam ab eis demulceri in fabulis tradi, ita vt mare tranquileretur. (Et alibi, vnam ex eis Ligeiam dictam *ἡ Λίγηρ* *τὸ λιγυρύνειν*.) Et quod cum vitam virginæam sibi delegissent, per iram Veneris in aues conuersæ, (*ὀρνιθογενῆσαι*) in Tyrrheniam auolarint, & Anthemusam quandam insulam incoluerint in mari Tyrrheno. Homerum *Σειρωῖσιν* protulisse in duali numero tanquam duæ tantum Sirenes fuerint, quarum aliqui nomina dicunt Aglaophème & Thelxiepeia. alios tres facere, Parthenopen, Ligeam & Leucofiam, vt Lycophron: & Parthenopes tumultum apud Neapolitanos esse. ijdem (inquit) alatas faciunt, non item Homerus, facturis eas alioqui sequentes & aduolantes ad fugientem Vlyſſis nauem. Addunt aliqui veterum, eas præ dolore quod solus Vlyſſes cantu earum inuictus præteruectus esset, in mari se præcipitaſſe, & vndis eiectas esse in loca ab eis denominata. Sunt qui natas eas dicant è sanguine qui manarit è cornu Acheloî cum lucta ab Hercule victus esset. Sirenum & ceræ Plutarchus etiam in *Symposiacis* meminit. Sirènes etiam astra dicuntur, vt scribit author Lexici Rhetorici, à verbo *σειεῖν*, quod est fulgere, lucere, inflammare, vnde & Sirius (canis fidus) priuatim & per excellētiam ita dictus. Est qui *σειεῖν* verbum interpretetur, *σπέρειν, πινάσκειν*, (quod factum conijcio à nomine *σειρά* catenam significante.) Est & apud Aristotelem animalculum insectum quod siren masc. genere vocatur. videtur autem illud quoque ædere vocem quandam *σημειῶδη*, (id est futurum aliquid significantem.) *Κηληδόνες* quædam à Pindaro memorantur, quæ suauitate cantus sui ita demulceant (*κηλεῖν* Græcis demulcere est) auditores, vt alendi corporis obliui contabescant: quo ille nomine Sirénasne an alia quædam dæmonia canora significarit, incertum. Meminit Athenæus.
- Sirenuſa fabule interpretatio allegorica.** ¶ Sirenum fabulam variè interpretantur, allegoricè, historicè, physicè. Per allegoriam enim significare videntur illam philosophiæ partem quæ contemplationi rerum incumbit, cum aliarum, tum naturalium, & historiæ & matheseos cognitioni, quieta & ab actionibus remota. Itaque canunt apud Homerum omnia se nosse, & historiam belli Troiani & quæcunque in terra euenerint, vt quisquis ipsas audierit, illum tum latiore ex voluptate percepta, tum cognitione sapientiore abire. Quanquam autem hæc philosophiæ pars & voluptatis & eruditionis multum habeat, ita vt hominem vix à se dimittat, & ad officia actionesq̃; humanæ vitæ necessarias, vt circa res in familia aut republ. gerendas, progredi vix patiatur, (vnde etiam ligatus fingitur Vlyſſes, tanquam ad omnem actionem impeditus,) philosophum tamen qui per Vlyſſem indicatur, non nimium his studijs immorari decet, sed contentum hanc voluptatem se degustaſſe, nec omnino talium rerum cognitionis se expertem esse, ad ea quæ in hominum vtilitatem administranda & prudenter gerenda sunt pergere, vinculis quibus agere prohibebatur solutis, vt non sibi tantum, sed alijs quoque natus videri possit, & perfectus esse philosophus cum parte illa quæ contemplatur, tum altera quæ agit & mores ac virtutes officiaq̃; exercet. ¶ Sunt qui Sirénas psaltrias quasdam & meretriculas fuisse conijciant, quæ transeuntes viaticis priuatos, non mori quidem (hæc enim fabulosa hyperbole est) sed miserè in posterum vivere effecerint. ¶ Alij senserunt fuisse loca caua, è quibus continuus quidam spiritus emitteretur, qui per fistulas quasdam ab incolis appositas sonum tam suauem reddiderit, vt prætereuntes ad se alliceret & in admirationem aliquandiu immorantes traheret. Et sanè constat huiusmodi veluti cantum sponte

sponte naturæ multis in locis edi, non modo cauis ore angusto (ὅ μόνον ὅτι σφόδρα τὸ πῶν) sed in littori-
bus etiam modicè cauis, ad quæ vndæ per motus diuerfos allisæ sonum non ingratum eliciunt. ¶ A-
thenæus coqui cuiusdam facetè per Sirenum fabulam iocantis hæc ferè verba recitat: Si semel culinam *Iocus co-*
meam arte instituerò, id planè futurum videbis, quod olim circa Sirenes contigit. Præ suauitate enim *qui cuius-*
nidoris nullus per proximum vicum transire poterit: sed accedens quiuis hians ad fores tanquam affi- *dam.*
xus stabit, donec alius quispiam naribus obturatis adcurrrens eum abstraxerit, Hæc omnia Eustathius
in duodecimum Odysseæ, ex tempore à nobis conuersa.

¶ Sirenes existimare conuenit illecebrosas & fraudulentas esse voluptates: quæ delicatis, blandis *Moralis*
mellitibusq; præstigijs omnes homines grauitè irretiant, quicunq; præsentem vitam tãquam mare quod- *interpre-*
dam nauigant. Has voluptates ille superabit, qui exemplum Vlyssis imitatus, animæ facultates & sen- *tatio eius-*
suum instrumenta connata, diuinis rationibus actionibusq; veluti cera referferit, ita vt inani nullo reli- *dæ fabula.*
cto spatio, illæ frustra occinentes admitti experiantur: corporeos aut impetus robustissimo philosophiæ
vinculo compescuerit, externisq; machinis inexpugnabiles effecerit. Hoc enim pacto licet sentiens
non sentire videbitur, & audiens obaudire. Etenim voluptates simpliciter expertum esse, non statim a-
nimam corrumpit, sed per omnem vitam ipsis adhærere velle temperantiæ optimarum actionum im-
memorem, hoc verò est quod præsentem animæ internecionem affert, Author incertus qui morales
interpretationes errorum Vlyssis condidit, quas nos aliquando è Græcis Latinas fecimus.

¶ Apollonius Argonautas scribit mare nauigantes vidisse insulam Anthemoëssam (sic & He- *Ex Apol-*
fiodus vocat,) in qua Sirenes fuerint. Εἴθα λίγεια Σειρῶνες σίνοντ' Ἀχελῷδες ἠδείησι θέλγασαι μολ- *lonio-*
πῆσιν, ὅ, τις πάρα πῆσιν βάλωσι. Addit eas Acheloi & Terpsichores filias esse, & comitatas aliquando
Proserpinam adhuc virginem, aliàs auibus, aliàs virginibus similes aspectu. Nomina earum à Scholia-
ste annotantur hæc, Thelxiópe vel Thelxinóe, Molpè, & Aglaóphōnos.

¶ Siren vel firena, vt recentiores quidam Grammatici scribunt, monstrum maris est sic dictum *Sirenes*
ἀπὸ τῆ εἴρειν, quod connectere vel retinere significat. Vel à σείρα quod est catena, eò quod libidinis vin- *unde di-*
culum Sirenes fuerint. vel à σύρω quod est traho, vnde quidam per ypsilon scribunt, sed perperam. vel *et sint.*
à verbo σείω. Sed friuolæ istæ Grammaticorum coniecturæ sunt, quarum vna si mihi recipienda foret,

ἀπὸ τῆ σείρας, id est à fune vel catena Sirenes fuisse dictas præ cæteris probarim: quod audientes scili-
cet voce illarum capti ab ea tanquam fune penderent, & tanquam alligati traherentur, vt ab Herculis
Gallici ore procedente catena vincti quidam illum sequuntur apud Lucianum, quod ad demonstnan-
dam eloquentiæ vim confictum est. Nec displicuerit si quis à *sar* Hebraico verbo deriuat, quod canere
& psallere significat. Eisdem *zar* ligare est, vnde σείρα fortè dicitur, quod est funis & vinculum. ¶ Σει-

ρῶνες, αἱ τῆ ψυχῆς ἐναρμόνιοι καὶ μετὰ δυνάμεις, Suidas: apud quem etiam Σειρῶν μέλος legimus. Si- *Ex Suid.*
renes fabulantur fuisse specie muliebri à thorace & suprà, inferius verò auitia, Idem. Et rursus, Σειρῶνες

φασὶ θηλυτὸ ὄσωπα ὀρνίθια εἶναι, &c. hoc est, Sirenes aiunt aues quasdam facie muliebri fuisse, quæ præ-
ternauigantes vocis dulcedine demulso meretricio cantu deceiverint, & tandem mori compulerint.
Rei autem veritas est, esse locos quosdam marinos (τόπος θαλάσσης, in ipso scilicet mari voragines,
non in littore) in angustum redactos inter colles quosdam eminentiores, (ὄρεσι πινυμένω μέγας, quales
nimirum circa Syrtes sunt, vbi colles seu tumuli arenarum sub ipso mari sunt. nisi quis malit angustias
maris inter scopulos aliquos montium instar vtrinque extra mare eminentes intelligere) in quibus vn-

dæ marinæ compressæ & conflictantes argutum quendam sonum ædunt, quo percepto præternau- *Interpre-*
gantes, & fluctibus se credentes, vnà cum nauibus intereunt. Cæterum Sirènes & Onocentauri apud *tatio fa-*
Esaiam dæmones quidam sunt, certa quadam corporis figura assumpta, ad desolationem ciuitatis ali- *bulæ phy-*
cuius, ira numinis. Syri verò cygnos interpretantur. Hi enim loti ex aqua sursum in aerem volant, & *sica.*
suauem quendam cantum edunt. Vnde Iob. trigésimo: Frater factus sum Sirenum: (לְתַנְיִם *letanim*

draconum, Hieronymus & Munsterus) & socius passerum, (στρουθῶν, struthocamelorum, vt hoc in loco
Suidas accipit.) Hoc est calamitates meas cano, quemadmodum Sirenes, Hucusque Suidas: qui illud
etiam ex Græco quodam epigrammate citat: Καὶ τὸ λάλημα κείνο τῶ σείρῶν γλυκύτερον. Habitabuntq;
ibi filix struthionis (*iaana*) & pilosi (dæmones, *seirim*, satyri,) Esaiæ decimotertio. Vox quidem *seirim*
accedit ad firenes. Sed Septuaginta pro *ieanim* vertunt firenes. vide in Struthione Α. Σειρῶνες, οἱ μὲν
ἐξ ὧ γυναικας φασὶ μελωδῶσας, ὁ δὲ Ἀκύλας στρουθοκάμηλον, Hesych.

¶ Vobis Acheloides vnde *Pluma, pedesq; auium, cum virginis ora geratis?*
An quia cum legeret flores Proserpina vernos, *In comitum numero mixta Sirènes eratis?* *Ex Ouid.*
Quam postquam tota frustra quæsisit in orbe, *Protinus ut vestram sentirent aquora curam,*
Possè super fluctus alarum insistereremis *Optastis, facilesq; deos habuistis, & artus* *Error eo-*
Vidistis vestros subitis flauescere pennis. *Ne tamen ille canor mulcendas natus ad aures,* *rū repre-*
Tantaq; dos oris lingue deperderet usum, *Virginis vultus, & vox humana remansit,* *heditur*

Ouidius lib. 5. Metam. vnde apparet malè quosdam scripsisse postremam Sirenum corporis partem in *qui Sire-*
piscem definere, autoritate Ouidij: cum hoc neque Ouidius, neq; alius quisquam veterum scripserit, *nas pisces*
etiam si pictores aliqui nostri temporis Sirénas inferius pisces faciant, decepti nimirum vocabulo vul- *inferius*
gi, quod huiusmodi monstra marina virgines marinas vocitat. itaque superius virgines pingunt, & in- *faciunt.*

ferius pisces, quoniam in ipso mari eas degere putant atq; natare: ad quod piscium non auium forma requiritur. Sed hæc forma Nereidum potius quam Sirenum fuerit, de quibus inter Aquatilia nobis scribendum est. ¶ Siren, Σειρῶν, dicitur etiam genus tunicae tenuis & perspicuae, qualem scilicet sub Sirio (id est in magno aestu) gestari conuenit, Suidas. videri autem potest talis tunica serica esse cum & res & nomen conueniant. ¶ Nescio quis in Lexicon Græcolatinum retulit, firenem etiam auiculam Serin Gal quandam esse, quod ego apud nullum hætenus probatum authorem legisse memini. Galli quidem vulgò canoram quandam auiculam & suauissimè argutam sua lingua *serin* appellant, fortè quasi fire- fortè à si- nem: est autem ea veterum acanthis.

rene. ¶ Βίρα ἐν ὥσπερ ἀπὸ τῆς Σειρῶν ὀπιχόμιμος τὰ ὦτα, οἱ χρυσοφύγων, Plato in Symposio. Οἱ τέτι- γες ἐὰν ἰδῶσιν ἡμᾶς ἀφ' αὐτοῦ λέγοντες, καὶ τὸ πλεόντως σφᾶς ὥσπερ Σειρῶν ἀκλήτες, ὁ γέρας ἔχουσι τὸ πλεόν- ἀνθρώποις δίδοναι, τὰ χ' ἀνδοῖεν ἀγαθόντες, Idem in Phædro.

- Sitaris.* SITARIS, Σιταρίς, auis, Varinus. De sitta aue inter picos diximus.
- Smerin- thus.* SMERINTHVS, Σμήρινθος, auis quædam, & funiculus, Hesychius & Varinus.
- Sodes.* SODES, (Σῶδες, αἱ,) visco decipiuntur, Oppianus Ixeut. 3. 3.
- Sparasio.* SPARASION, Σπαράσιον, auis passeri similis, secundum aliquos scips, Varinus.
- Spergulus.* SPERGVLVS, Σπέργυλος, auicula agrestis, Hesychius & Varinus.
- Sphicas.* SPHICAS, Σφίκας, genus auis, vt quidam in Lexicon Græcolat. retulit, sine authore.
- Spyngas.* SPYNGAS, Σπύγας, auis, Hesychius. dicta nimirum à vocis sono.
- Spinturnix.* SPINTURNIX est auis genus turpis figuræ, occuratrix, vnde artificum perditas. Spinturnix ea Græcè dicitur, vt ait Santra, σπίνθασις, Festus. est autem locus obscurus & mutilus. Eandem incendia- riam vocant. Vide suprà in Elemento I. Græci σπινθήρα & σπινθαρυα scintillam vocant. Incendiaria au- tem auis dicenda putatur quæcunque ex aris vel altaribus carbonem (ardentem nimirum & scintil- lantem) rapuerit.
- Stethias.* STETHIAS, Στήθιας, auis quædam, Hesychius & Varinus. nomen ei à pectore factum apparet, quod fortè insigni aliquo colore in ea conspicuum est: vt à ruffo pectoris colore rubeculam Itali *pe- chietto* quasi pectorinum vocitant.

DE STRIGE.

An sint striges. VOLUCRVM vespertilio tantum mammas habet. fabulosum enim arbitror de strigibus, vbera eas infantium labris immulgere. Esse in maledictis iam antiquis strigem conuenit: sed quæ sit auium, constare non arbitror, Plin. Ouidius libro sexto Fastorum tradit Ianum cum Crane nympa concubuisse, & pro concubitu ius cardinis ei donauisse, vt à cardinibus scilicet & foribus noxia & infausta omnia depellere posset: & eo munere illam striges nocturnas aues, quæ Procam infantem infestabant, & corpore vnguibus laniato sanguinem eius exorbeabant, adhibitis precibus, ceremonijs, sacrificijs & virga de spina alba, abegisse. Ipsas autem striges his versibus describit:

Descriptio earum ex Ouid. Sunt auidæ volucres, non quæ Phineia mensis Guttura fraudabant, sed genus inde trahunt.
Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinae, Canices pennis, vnguibus hamus inest.
Nocte volant: puerosq; petunt nutricis egentes, Et vitiant cunis corpora rapta suis.
Carpere dicuntur lactentia viscera rostris, Et plenum poto sanguine guttur habent.
Est illis strigibus nomen, sed nominis huius Causa: quod horrenda stridere nocte solent.
Sine igitur nascuntur aues, seu carmine fiunt, Neniāq; (sic habet codex noster. nenia quidē gen.

Strix auis fœm. carmen est lugubre.) in volucres falsa figurat anus: In thalamos venere Proca, &c. Est igitur, aut fin- gitur, strix auis nocturna, inauspicata, à stridore dicta, vel, vt Festus ait, à stringendo: fortassis quod noctu pueros constringere existimentur. Quod trepidus bubo, quod strix nocturna queruntur, Lucanus lib. 6. Plumamq; nocturnæ strigis, Horatius. Infausta strigis omen triste, Seneca Herc. fur. Semper & è tectis strix violenta canat, Tibul. lib. i. Eleg. Strix nocturna sonans, & vespertilio stridunt, Author Philomelæ. La- præcipuè mias puerorum esse terri culamenta vel ex Apuleio satis constat. sunt qui striges putant, quæ infantium in cunis sanguinem sugunt, Gyraldus. Sed de lamijs abundè scriptum nobis est in Quadrupedum viuip. historia.

De ratione striges abigendi, ac infantum ab ijs fasci- natos sanandi. ¶ C. Titinius poeta fabulas togatas scripsit. ex huius sententia Q. Serenus puero qui sit à strige fasci- natus, allium præcepit annecti, quod eo præsidio & amuleto seruetur, his carminibus: Præterea si fortè premit strix atra puellus, Virosa immulgens exertis vbera labris, Allia præcepit Titini sententia necti, (nostri codices non rectè habent, Vecti, tanquam nomen proprium, vt Gyraldus monet.) Qui veteri- tes ab ijs claras expressit more togatas. ¶ Si vtrunque oculum viuentis hyænæ extraxeris, & alligaueris vtrique fasci- natos brachio in purpureo panno, abiges omnem timorem nocturnum, & strix quæ necat infantes & partu- sanandi. bus insi- liatur, & omnis dæmon fugiet, Kiranides.

¶ Striges dicuntur inauspicatae aues quæ sŷrnia Græcè nuncupantur, à quibus nomen inditum maleficis mulieribus, quas (vt ait Festus) volaticas etiā dicebant. Itaq; solent (inquit) eas auertere ijs ver- bis: Σύρνια πομπεύειν νυκτί κομα, ἐρίγαι δ' τ' ὀλοὸν ὄρνιν ἀνάνυμον, ὠκυπόρον τε πνίγαι, (codex noster impressus, πνίγαι

πνίχα per u habet, non probo.) Hæc ideo appolui, quòd erant in Festo deprauatissima: nec ante diem hunc quisquam ea verba legit, nedum vt intelligere potuerit, literis mutilatis & malè consequentibus. Est autem sensus, Vt syrnia noctiuaga, strigesq; detestabiles inauspicati nominis, & velocis offocationis alites abigantur, Hermolaus. Ego tres aues diuersas, omnes inauspicatas, in verbis istis Græcis nominari dixerim, cum suis singulas epithetis: nempe syrnia νυκτινομα, (sic enim potius legerim quàm νυκτινομα,) & strigem perniciosam abominabilem auem, & pnica (vel pniga) ὠκυπόρον, id est velocem vel celerem. Et fortè pnix auis quædam credita fuerit, quæ noctu πνίγειν, id est suffocare dormientes conaretur: quemadmodum & incubus, pnigalion Græcis vel ephialtes dictus, (item ἡπίαλος vel ἡπιόλης,) eiusdem maleficij monstrum siue spectrum nocturnum vulgò creditur, nostri vocat das Schrätztele: alij Schreßlin/ Jochimcken/ Nachtmännle. Angli mare, id est equam. Nisi quis syrnum tantum & strigem pro auib. accipiat, πνίχα verò pro incubo spectro. Medicis pnix hysterica, suffocationem ex vtero significat.

¶ Στείγξ, pro strige apud Wottonum reperio, ex Festo nimirum, qui στίγξ nominat in accusatiuo. Στείγλος, τὰ ἐν τῷ τῷ κέρεος, νυκτιόφυτον, (legendum videtur ὄρνεον νυκτιόφοιτον:) καλεῖται δὲ καὶ νυκτιό-Strinx p
Strige.
Góα, οἱ δὲ νυκτιόρεα κα, Hesychius & Varinus. De nycticorace plura diximus suo loco. Noctua etiam à nonnullis νυκτιόρεα dicitur, quasi νυκτιόρεα nimirum. Strix auis Græcè σίαργος dicitur, si rectè nescio quis hoc vocabulum Ambr. Calepini dictionario adiecit: quod ego apud authorem nullum reperio, vt neq; simile aliud præter σέρπιον apud Festum. A strige aue nocturna striges appellamus mulieres pueros fascinantes suo contactu, & lactis munerumq; oblatione, Calepinus. Striges non à stringendis infantium mulierib.
corporibus, vt quidam falsò existimant, (atqui Festus eas à stringendo dictas ait,) sed à stridore nomen veneficis
habent, Perottus. unde di-

¶ Striges aues sunt nocturnæ, sic etiam vulgò appellatæ, Volaterranus. Italicum vulgus strigas etæ sint. vel magas vocat vetulas, quæ transformantur in feles & alias formas animalium diuersas, & sanguinem infantium sugant, Fr. Alunus. Scoppa. Italus Grammaticus strigem interpretatur la iannara, fattureia, la strea, stria. Et alibi lamiam quoq; la ianara, strea, la magara. Nomen quidem strea videtur accedere ad Germanicum Schrettele/ quo incubum significamus. ¶ Gryphes & striges an extent Angel. Decembrius quærit parte 68. sed certi nihil adfert. ¶ Strix à vulgo ama (amma, Albertus per m duplex. sic autem Germanicè vocatur nutrix quæ lactat infantem,) vocatur eò quòd pullos amat. & (vel) sic dicitur, quòd sola inter aues pullis humorem lacteum instillat, Author de natura rerum & Albertus. atqui veteres strigem non suis pullis, sed pueris & infantibus noctu lac instillare ex vulgi opinionem tradunt.

¶ Strygis, Στρυγίς, ἡ, frumenti genus apud Hippocratem, quod tritico leuius est, & ventrem magis Strygis soluit: sunt qui dubitent an pro trago accipiant. Grammatici quidam recentiores, striges interpretantur frumenti
tura olera vilia apud Plautum, cuius hæc in Pseudolo verba sunt: Et homines cœnas sibi coquunt: quum genus
condiunt, Non condimentis condiunt, sed strigibus. Sed quærendum an hîc etiam striges genus illud frumenti indicetur, quod strygis Hippocrati dicitur, vilius nimirum cæteris. ¶ In columna striata pars Stryx in
eminula dicitur stria, pars caua strix, Vitruuius lib. 10. Striæ in columnis partes, & (vt ita dicam) femo- columna.
ra sunt quæ prominent, exochas Græci vocant: sicut ipsa caua, hoc est canaliculi strigles (striges fortè) ab quid sit.
eodem Vitruuio dicuntur lib. 4. Circa strigliam (strigum) inquit caua & angulos striarum. item lib. 7.
canaliculus earum qui striglix (fortè strix) appellatur: Hæc ita citat Hermolaus in glossematis suis in Plinium. Hinc nimirum strigiles dicuntur canaliculi è ligno aut ferro dentati, quibus pellis animalium per- Strigiles,
stringitur & abstergitur. ¶ Striga est ordo rerum inter se continuatè collocatarum, vt ait Festus, quòd Striga.
vnà sint constrictæ. Similia & Germanis vocabula sunt, ein Strich/ ein Strym: hoc est ductus rectus, oblongus, latitudinis nullius vel modicæ plerunq;. Strigosa animalium corpora dicimus (præsertim in pecore & equo) malè habita & gracilia. hæc enim strijs & rugis deformantur. Sunt qui strigosum dictum putent, quasi à strige exhaustum, Perottus.

DE STRUTHOCAMELO.

A.

STRUTHOCAMELVS nomen Græcum est, quod etiam Latini receperunt, Plinius & alij: etsi qui- Nomina
dam struthiocamelum sex syllabis scribant, quod non probo. Recentiores Latini struthionem dicunt, Græca &
vt Hieronymus & eo posteriores: (apud Iul. Capitolinum struthiones Mauros legimus: sexcentorum Latina.
struthionum apud Lampridium) quos etiam docti quidam imitantur, Gaza & alij. Et quoniam Græci στρυθθὼν μεγάλην vel Λιβυκὴν, hanc auem vocant, plerunq; foeminino genere. (Aristoteles tamen στρυθθὼς
ὁ ἐν Λιβύῃ, masc. gene. Gaza struthionem Africam dixit, & alibi struthionem Libycum.) recentiorum
quoq; nonnulli foem. gen. struthionem magnam vel Libycam dicunt. Non desunt etiam ex recentioribus qui struthium efferant, vt Valla in translatione Herodoti lib. 4. vt & apud Philostratum in vita Apollonij στρυθθὼι πολλά. Gaza ex Theophrasto de hist. plant. 4. 4. struthum inquit generari in parte Africae qua nō pluit, vbi etiam Græcè στρυθθὼν simpliciter legimus κατ' ἐξοχὴν. Struthionem magnam Sextus

Pompeius & Aufonius passerem marinum appellant, Gillius. Passer marinus quem vocat vulgus struthiocamelum, Festus. Sipontinus *stritomellum* legit, & auis genus esse dicit, quod non probo. Est & passer marinus inter pisces Plinio. Persa apud Plautum curriculo volare iussus, responder: Istuc marinus passer per circum (facere) solet. quo ego de struthocamelo acceperim, non de pisce. ¶ Στρεβὸς μεγάλη Aristophani in Auibus nominatur. Struthocameli nomen veteribus inusitatum est, qui has aues στρεβὸς μεγάλας appellant, Galenus lib. 3. de alimentis, cap. 19. Ælianus quoq; passim στρεβὸν μέγαλιν vocare solet. Λίβυσα ὄρνις, id est Libyca auis, eadem struthocamelo, vt in hoc carmine: ἀλλὰ Λίβυσα Στρεβὸς ἀλισκομένη πλάζε καὶ ἀμφοτέρως, Varinus. Afra auis, struthio, Acron in Horatium. Græcè hodie vulgò στριποχάμιλος dicitur.

¶ *Azida* iuxta physiologum, auis eadem est quæ struthio, Obscurus. *Asida* à quibusdam Græcè *Nomina* vocatur, ab alijs cameleon, Albertus. sed pro cameleon, scribendum struthocamelus. *Asida* verò Hebraica
braicum nomen (non Græcum) esse videtur, non tamen *asida* sed *chasida* ab Hebræis profertur, (vide in & varia-
Ciconia A.) & nominatur Iob 39. vñ cum *neelasa* aue, quam Kimhi pauonem, Chaldæus gallum syl-
uestrem interpretatur. R. Abraham putat esse *סטריצא*, *struza*, id est struthionem. *בת יענה*, *batbiaana*,
Dauid Kimhi ponit in themate *ain*, *עין*, & exponit aues degentes in solitudine, quæ vocem lugubrem
emittant. Item ait *bath*, *בת*, minorem esse: *ieanim*, *יענים*, maiores. Esaiæ 13. Septuaginta Sirènes tran-
ferunt. Hieronymus struthiones. Animal esse aiunt semper solitudinis appetens: quod cum pennas ha-
bere videatur, tamen de terra altius non eleuetur, & hoc struthioni conuenit, vt & Scripturæ loci o-
mnes, in quibus huius animantis fit mentio. Deuteron. 14. (& Leuitici 11.) Chaldæus interpres habet
בת נעמיחא, *bath naamitha*. Arabs *نعمايه*, *neamah*. Persa prætermisit, nimirum eandem vocem posi-
turus, vt per versum totum fecit. Septuaginta interpretes *στρουθίς*, Hieronymus struthio. Struthio auis est
deserti, Hebraicè *iaenah*, ab vlulatu sic dicta. *iaenah* enim vlulare est aliquando Hebræis: vnde est quod
quidam vlulam interpretantur. Dicitur *bath iaenah*, id est filia struthionis, eò quod homines foemella
ferè vesci solent, & cum adhuc parua est, teste R. Dauid Kimhi in libro Michol, P. Fagius. *Iaanah* Iob
39. secundum Abraham est struthio. vide in Noctua A. Iob inquit se factum esse fratrem sirenum, & so-
cium *στρουθίων*. *στρουθίς* autem dicit quos nos struthocamelos vocamus, Suidas in Sirenibus. Sirenes ethni-
ci (*οἱ ἑξω*) interpretantur mulieres quasdam muscas, (*μελωδίσσας*), Aquila verò struthocamelum, He-
sych. Habitabuntq; ibi filia struthionis, (*iaenah*), Esaiæ 13. interprete Munstero. Esaiæ etiam cap. 34. *iaa-
nah*. Sunt qui *ranan* quoque Hebraicam vocem, struthionem transferat. vide in Gallo syluestri. *Thalim*,
id est struthio mas, Syluaticus. Vetus glossographus Auicennæ legit *Thaliz*. codices nostri Auicennæ
2. 719. *Thalium* habent. *Thalium*, inquit, explicauimus in capite de struthione. Vox fortè Persica fuerit.
Naam, id est struthio auis, Syluaticus. Codex noster Auicennæ 2. 523. habet *naham*: Bellunen-
sis legit *Nham*: & est, inquit, auis struthius. alia lectio, *nacham*, quæ est auis magna palustris. ¶ Græcum nomen
vt Latina, sic linguæ aliæ pleræque seruant, vtpote auis peregrinæ. ¶ Italicè nominatur *struzzo*, vel
sturzo apud Scoppam. ¶ Hispanicè *auestrú*. Lusitanicè *ema di gei*. *ema* enim simpliciter gruem eis
designat. ¶ Gallicè *autruche* vel *austruche*. ¶ Germanicè *Strauß* / *Struuf*. ¶ Anglicè *an oistris*
vel *ostrige*. ¶ Illyricè *pfros*. Polonicè *strus*.

Apud Afros pastorales ad orientem reperiuntur struthij subterranei, (*στρουθὶ καὶ τὰ γαίῃ*, nimirum *Vbi repe-
riantur.*) quod non volent vt cæteræ aues, nec à terra tollantur non quod sub terra degant,) Herodotus lib. 4. in-
terprete Valla. Parte Africæ qua nunquam pluit struthum gigni aiunt, Theophrastus de hist. plant. 4.
4. Struthiocamelos Africos & Æthiopicos Plinius nominat. Struthi magni in Arabia non pauci sunt,
Xenophon lib. 1. Anabaf. Diodorus Siculus etiam in Arabia has alites gigni scribit. Apollonius dextra
Gangen, sinistra verò Hyphasin fluuios habens ad mare descendit: in quo itinere struthiones multi ei
occurrerunt, Philostratus libro tertio de vita Apoll. Prouincia Abasiæ struthiones grandes habet, asi-
nis haud minores, Paulus Venetus 3. 45. In nostras terras rarò aduehuntur, Venetias aliquando &
Antuerpiam.

¶ Struthio Africus eodem modo (vt vespertilio) partim auem, partim quadrupedem refert: quip- *Descript.*
pe qui vt non quadrupes pennas habeat: vt non auis, sublimis nō volet, nec pennas ad volandum com- *Strutho-*
modas gerit, sed pilis similes, (*πτερό πτερόδι*.) item quasi quadrupes sit, pilos habet palpebræ superioris: *cameli.*
& glaber capite & parte colli superiore est, itaque cilia habet pilosiora. sed quasi auis sit, infra pennis in-
tegitur. Bipes etiam tanquam auis, bisulcus tanquam quadrupes est. non enim digitos habet, sed vn-
gulam bipartitam: quarum rerum causa, quod magnitudine non auis, sed quadrupedis est. Magnitu-
dinem enim auium minimam esse, propè dixerim, necesse est. corporis enim molem sublimem moue-
ri nequaquam facile est, Aristot. in fine lib. 4. de partib. anim. Auium grandissimi sunt & penè bestia-
rum generis struthiocameli Africi vel Æthiopici. altitudinem equitis insidentis equo excedunt, cele-
ritate vincunt: adhuc demum datis pennis vt currentem adiuuent. Vngulæ ijs ceruinis similes, (instar
vngularum arietis, Obscurus,) comprehendendis lapidibus vtilis, quos in fuga contra sequentes inge-
runt pedibus; Plinius. Struthiocamelus alitum sola, vt homo, vtrinque palpebras habet, Idem. Te-
traonum genus alterum, vulturum magnitudinem excedit: nec vlla auis, excepto struthiocamelo, ma-
ius corpore implet pondus, Idem.

¶ Hæctria ex minimis euadunt maxima animalia: ex aquatilibus, crocodilus: ex volucris ma-
gna struthio: ex quadrupedibus, elephantus. *Τῆς ἡτοι μέγεθος μὲν ὡς ἑλὼν, ὅσον ὡς θε Νώτοις εὐρυτά-
τοισι φέρειν νεοθηλέα κέρρον, &c.* Oppianus. hoc est, Magnitudo ei eximia. dorsum tam latum, vt puerum la-
tentem sustinere possit, (vel, vt quidam Italicè scripsit etiam hominem adultum insidentem,) Crura
alta, similia cruribus camelorum, crebris corticibus ceu squammis intecta, vsq; ad geminos duos po-
plites. In altū porrigit, caput quidem exiguum, ceruicem verò magnam & proceram. Collum (inquit
Gillius) longum & cyanei coloris est, oculi magni, rostrum breue acutumq; molles plume, vngula fissa.
¶ Arabia fert animalia quædam naturæ duplicis, vt struthiocamelos, qui è struthione camelisq; con-
stant, magnitudine ad cameli nascentis modum. capite sunt pilis minutis, oculis crassioribus nigrisque.

non dissimili forma & colore camelis. collo oblongo. rostro breui atq; acuto, elati, mollibus pennis, duobus cruribus, vngulis bifidis, vt terreſtre ſimul volatileq; animal videatur, Diodor. Siculus lib. 3. de fabuloſis antiquorum geſtis. Struthocamelus auis quidem eſt, ſed pedes & collum aſini habet, Suid. in Sirenes, neſcio quàm rectè. quod ad pedes quidem aſinus ſolipes, ſtruthocamelus biſulcus eſt. Struthiocamelus præ cæteris auibus pennas alarum vndiquaq; æquales habet, Orus in Hierog.

*Struthio
per ironiā
dicitur.*

¶ Struthiocamelus à terra non diſcedit vnquam, vt auem dicere non poſſis, niſi ad formam reſpicias. Nomen, vt reor, ſumpſit, quòd colli & crurium longitudine camelum imiteretur. eſt enim homine ipſo paulò procerioris ſtaturæ. Struthio autem paſſerculus dicitur Græcè, (στρουθιον,) quaſi per ironiam nomine compoſito, velut ſi quis pygmæum gigantem diceret ſimul, vel homunculū gigantæum. E paſſeris genere eſt ſtruthiocamelus, ſed cameli magnitudine: collum, roſtrum, oculi, caput, anſeri, ſed pro magnitudine propria reſpondent. alæ & cauda pennis verſicoloribus, cœruleis, candidis, rubris, nigris, viridibus: nec vlli auium in pennis tanta iucunditas aut pulchritudo, ob id galeas milites non aliis ornant. Corpus igitur raris plumis, rarioribus crura teguntur, adeò vt humana crura non auis videantur. nam magnitudine rotunditateq; ac quod in anguſtum, nec admodum, ſed ſenſim iuxta genu finiantur, humanum femur, quodq; plumis careant, candida carne, imitantur. Pedes bifidi vt bobus, cum vngulis, crus vt anſeri, ſed pro magnitudine, Cardanus lib. 10. operis de Subtilitate. At Scaliger reprehendens hunc locum Cardani ait, Primum perridiculè eum agnoſci in cenſu paſſerum: deinde etiam ridicule aſſeri hoſce colores quos in galeis infigūt, natiuos eſſe ſtruthiocamelis. Omnes enim, inquit, è fuſco & albo picti ſunt: vt mihi dixerunt multi mercatores Africani. Quod vt melius intelligerem Ciconici colori comparabant. Nominis autem rationem ſubtilius eruere licet è veterum monumentis. στρουθιον priſci non Paſſerem vocabant, ſed Gallinam. Id quod etiam ex Nicandro qui de ſitarum affectauit vſum vocum, deprehendes. Et fortasſe aues omnes, quas βαρβαρὰς dicit Ariſtoteles. Sanè commodius στρουθιον, ſpeciei priuata appellatione, quàm ὄρνις vocabulo totius generis debuit Gallina deſignari, Hæc Scaliger. Alibi etiam pilos hanc auem habere ſcribit Cardanus in ſuperiore palpebra. Alitum ſola vtrinq; genas habet & palpebras, Perottus. Et rurfus, Præter hominem & ſtruthiocamelum nulli animali ſunt palpebræ, niſi quibus & in reliquo corpore pili.

¶ Struthio ingens eſt corpore, rara in plumis, Author de natura rerum. ¶ Struthio alta eſt à pedibus ad dorſum circiter quinque vel ſex pedes. collum habet longiſſimum, caput anſerinum, & roſtrum reſpectu ſui corporis valde paruum, iuuenis (primo anno) cinerea eſt, & tota bene pennata, ſed pennis mollibus inualidis. ſecundo anno & deinceps paulatim in coxis, collo & capite pennas prorsus amittit (naturaliter caluet, Plinius) denudato corpore, ſed duritie pellis contra frigus munitur. Pennæ dorſi nigerrimæ & inſtar lanæ redduntur. coxas habet prægrandes, crura carnoſa pelle alba, & digitos in pede ſicut camelus. item ſpicula quædam in cubitis interioribus alarum, quibus ferit eos quibus inſilit, Albertus. Officulum paruum ſub alis habet, quo ſe in latere purgat (pungit) & agit, quum prouocatur ad iram, Author de natura rerum. In extremis alis, vt audio, offei quidam mucrones extant, quibus ceu calcaribus inter currendum ſe incitat, inſligendo eos coxis vbi deplumis eſt, vt in pleriſque alijs partibus corporis. Caput ei exiguum, cerebrum ferè nullum. ¶ Corpus habet ferè ad magnitudinem aſini ſtaturæ mediocris. in pectore magnum os & latum, ad protectionem tanti corporis, Author de natura rerum. Scriptor quidam Italicus hanc alitem equi grandis altitudinem æquare tradit. ¶ Beſtia quædam magis quàm auis, licet pennata, breui capite, protracta ceruice, cætera altegradia, Tertullianus. ¶ Multæ huius auis partes anſerinis conferuntur, niſi quòd magnitudine excedunt: vt collum, roſtrum, oculi, caput, crus: nulla alteri alicui auium, ſed quædam quadrupedum partibus, præcipuè cameli. quare chenocamelum (vt chenalopeca) potius quàm ſtruthocamelum curioſus aliquis dixerit. ¶ Quidam pictura noſtra inſpecta, roſtrū aiebat latius debuiſſe exprimi, anſerinum ferè: & pedes magis biſulcos, vt vituli, eoſdemq; breuioreſ, & latioreſ. Iudicent teſtes oculati. mihi enim hanc auem nondum videre contigit. ¶ Struthiocamelus anſerem forma refert, verum collo & cruribus adeò longis vt nonnulli bicubitalem altitudinem excedant. Corpus habet denſum, & in alis pennas grandes albi & nigri coloris, quibus volatu inutilis ad curſum crebra alarū & caudæ agitatione iuuatur, Deſcript. Africæ libro nono.

C.

*De huius
auis cibo,
ventriculi
liq. calidi-
tate tanta
vt ferrū
cōcoquat.*

Vocem eius nunquam audiui, Cardanus. ¶ In ſtruthionis ventre incifo, expurgatis ſordibus. lapides inueniuntur, quos hæc poſteaquàm deuorauit, in omaſo prope reticulum diu aſſeruatos concoquit, Ælianus. Ferrum deuoratum concoquit. quia calidiſſimæ naturæ eſt, Author de natura rerum. Ferrum concoquere aiunt: quod ob caliditatem vehementem, & ventriculi contingit craſſitudinem, Cardanus. Struthiocamelis mira natura coquendi quæ ſine delectu deuorârint, Plinius: vt ferrum & oſſa veruecum integra, Syluius. Struthiocamelum volunt aliqui (non proprietate vlla, ſed) vi ſui caloris ferrum concoquere, quod abſurdum penitus. Leo enim qui longè quàm ſtruthiocamelus calidior eſt, ferrum concoquere non poteſt: Aphrodiſeus in præſatione ſua in primum librum problematum, ex quo etiam Cælius Rhodiginus repetijt. Struthocamelum ferunt ferrum edere & concoquere, quod ego non ſum expertus. nam ferrum à me pluribus huius generis auibus obiectum eſt, quod illæ deuorant: noluerunt: oſſa tamen magna in breues partes truncata, & lapides, auidè comederunt, Albert.

Struthio-

Struthiocamelus animal est simplex & surdum, & quicquid inuenit absq; vilo delectu ad ferrum vsq; deuorat, *Descrip. Afr. lib. 9.* Caput huic aliti exiguum, cerebrum ferè nullum. hinc absq; delectu quicquid tetigerit vorat, lintea, ferrum, lapides. Verum hæc inconcocta & integra in eius ventriculo manent: & si nimia fuerint, tandem animal ad mortem vel ad tabem deducunt, vt in dissectis apparuit.

¶ Non bene volat propter corporis molem, Obscurus quidam Aristot. citans. Struthiocameli Africi vel Æthiopici altitudinem equitis insidentis equo excedunt, celeritate vincunt: ad hoc demum datis pennis, vt currentem adiuuent: cætero non sunt volucres, nec à terra tolluntur, Plin. Propter grauitatem neq; altius extolli, neq; volare potest, sed velociter terra graditur, Diodor. Sic. Non volat, sed alis erectis currit vt equus, adeò celeriter, Cardan. Lentè incedit, Idem: nimirum cum non libet festinare, nec est quod vrgeat. Auis est densa pennis, (multis pennis, Oppian.) sed in altum volare non potest: currit tamen celerrimè, & vtrinq; in alas ingruens ventus, tanquam vela eas extendit & sinuat, Ælian. Adeò velox est, vt vel cum alite volante contendere possit, Oppian. ¶ Pedibus pugnat quibus hominem quoq; prosternit, Grapald. *vide in E.* ¶ Ferunt eam oculo altero cælum intueri, altero terrā, Obscur.

¶ Non coeunt struthiocameli vt aues, sed auersi vt cameli Bactrianæ, Oppianus. Multum coeunt & multum excrementi habent, sicut Gallina & perdix, Obscurus quidam tanquam ex Aristotele citans. Pedibus nidum ex sabulo architectans, in solo humilem nidum fingit, & construit, cuius medium concavum efficit: labra ambientia alte exaggerat, actanquam muro circummunit, vt munitio eminens pluuiam in nidum influere, & pullos etiamnum teneros alluere prohibeat. Amplius octoginta oua ex sese parit: non tamen vno eodemq; tempore ex ouis pullos excludit, sed ex his partim iam in lucem proferuntur, partim intra oua informantur & conglutinantur, partim etiam fouentur, Ælian. Et rursus, Et si permulta oua parit, non tamen omnia ad frugem perducit. sed foecunda ab infoecundis secernit, tantumq; frugiferis incubat, simul & ex ijs pullos excludit, & sterilitate affecta, eis ipsis editis pullis alimenta præbet. Plurima ædit oua struthio Africa, post ipsam attricapilla, Aristoteles. Et alibi, Multiparæ sunt quædam quæ sepe pariunt, sed non multa, vt gallinæ, perdices, struthio Lybicus. Plurima pariunt struthiocameli, gallinæ, Plin. Ouum parit maximum, durissima & quasi lapidea crusta munitum, Oppian. Oua eius tanta sunt, vt ex transuerso secta, vasa patoria fiant. *vide in E.* Propter duritiem & spissitudinem testè non facile franguntur, Albert. Caput infantis magnitudine referunt, rotunda, cum senescunt ebur effingunt, Cardan. ¶ Struthio solo visu ita fouet oua sua in arena recondita, vt ex eis pulli egrediantur in lucem, Obscur. & Cæl. Rhod. Variorum 20. 5. Oua mense Iulio parit, & in sabulo abscondit, quæ calore Solis excuduntur, vt alia multa oua animalium: & ideo ad ea nō reuertitur, quòd nudo corpore ea fouere non possit: & (subinde) respicit ad locum in quo condita sunt, vnde falsò aliqui crediderunt quòd visu ea foueat, Albert. de anim. lib. 23. Et rursus lib. 6. Struthionis (inquit) oua sub arena calore Solis viuificantur & exeunt. & ideo prouerbiū est (vulgò fertur) quod ducatur (afficiatur) ad oua tanquam non sua. Exeuntes enim pullos non pascit, qui nati per se statim comedunt. Inutiliter quidem incubaret mater, neq; calore profutura ferè deplumis, & pondere suo grauatura. Iam quòd ea visu fouere perhibetur, falsum est. nullum enim animal hoc facit. & fortè rarò ea intuetur propter custodiam: vnde vulgus imperitum videndo eam sua oua fouere putat. Non oculis fouet oua, verum obseruat. calore enim Solis pulli educuntur, Cardan. Habitat in desertis in aquosis, atq; oua numero decem aut duodecim in arena emittit, quorum singula tormentarij globi magnitudine plus minus quindecim libras pendent, ac breuissimæ cum sit memoriæ, loci confestim obliuiscitur. Quare foemina in hæc oua incidens, siue propria, siue aliena, excubat & calefacit. pulli verò quāprimum nati sunt, per campum escam quæsituri vagantur, & priusquam illis nascantur pennæ, cursu adeò valent vt consequi vix possint, Author descript. Afr. lib. 9. ¶ Struthiocameli naturaliter caluent, Plinius.

D.

Struthio foetus suos tanto amore prosequitur, vt peracutas etiam ferreas cuspides circa nidum suum à venatoribus defixas, negligat, atq; ita transfixa morte afficiatur, vt referetur in E. Fertur de natura huius auis quòd matres semper volent, ac pullos suos relinquant, qui ob inopiam cibi flent atq; vlulant. ad quod sæpe alludit scriptura, vt Michæ 1. Faciam planctum sicut dracones, & luctum sicut filie ianah, id est vlulæ siue struthionis. item Threnorum 4. Filia populi mei crudelis caieenim, id est sicut vlulæ & struthiones, P. Fag. Struthio relinquit oua sua, Iob 39. ¶ Illa quam vidi mitis erat, reliquorum mores ignoro, Cardan. ¶ Mira huius auis stoliditas in tanta reliqui corporis altitudine, cum colla frutice occultauerit, latere sese existimantis, Plin. Idem aliqui de perdice ferunt, & inter quadrupedes de bubalo veterum seu bubalide, inter pisces de sciæna. Quum effugere venatores non potest, inter arbusta sæpius aut vmbrosa loca caput abscondit, non naturæ desidia, ne videatur aut conspiciatur ab alijs vt quidam putant, sed quia corporis pars ceteris debilior vmbra sibi pro tutela parat, Diodor. Siculus. ¶ Struthio equum naturaliter odit, & miro modo prosequitur. equus etiam illam in tantum odit ac retinet (timet), vt eam intueri non sustineat, Author de nat. rerum.

E.

Struthum Arabicum nemo capere potuit: & equites qui persequebantur mox desistebant. aufugiens enim procul abducebat, pedibus scilicet ad cursum, & alis simul erectis instar veli vtens, Xenocratiōe.

*Qua ra-
tione sese
aduersus
insequen-
tes tuea-
tur.*

phon Anabasi. Capitur non ut ceteræ aues visco aut calamis: sed equis, canibus & retibus, Oppian. In cursu deficiens lassitudine comprehenditur ab equitibus. etenim in orbem currit. verum equites ei orbem præcidentes, currendo defessam assequuntur, Ælian. interprete Gil. Græcè sic legitur. Θεῖ μὲν γὰρ εἰς κύκλον, ἀλλ' ἐξωτέρω διεθεῖσσι. οἱ δὲ ἰσχυροὶ τῷ ἐνδοτέρῳ ὑποτέμνοντα κύκλῳ, καὶ ἐλαττον διεξιόντες ἀπειπῶσιν τῷ δρόμῳ ἀρκεύουσιν αὐτὸν χεῖρον. Quæ verba hoc sonare videtur: currit enim in orbem, sed patientiorem & extrinsecum: equites verò persequentes interior & breuiore via (ὑποτέμνοντα pro ὅτι τέμνοντα fortè) circumeunt, donec defessam demum comprehendant. Hanc aiunt cum delitescendum habet, caput solum planè totum incondensum abscondere, reliquam se in aperto relinquere: ita dum in capite secura est, nuda qua maior est capitur tota cum capite, Tertul. vide supra in D. Quod si quis eam infectetur, propter corporis grauitatem volando effugere nequit, sed duntaxat explicatis alis, gressu ipso effugere aggreditur: sin prior facta est, ut capiatur, obuios lapides sic pedibus retrò ad hostes versus tanquam funda iaculatur, Ælian. & Diodor. Sic. Ungulæ ijs ceruinis similes, quibus dimicant, bisulcæ, comprehendendis lapidibus viles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus, Plin. Pedibus pugnat, quibus hominem quoque prostermit, Grapal. Elephantum cum venatores inuadunt, aures patulas intendunt & pandunt, more magnarum struthionum, quæ vel dum fugiunt, vel dum inuadunt, explicatis alis feruntur, Ælian. Capitur struthio (inquit idem) ad hunc quoque modum: Cum ipsam sic incubantem (ut in C. relatū est) vir eius venationis bene peritus animaduertit, peracutas ex ferro cuspidas spiculorum more rectas circū nidum defigit, & alicubi prope in occulto latens, ex insidijs rei euentum acerrimè expectat. Struthio verò quoniam amore, quem erga fœtus suos acerrimum habet, flagrans sitienter cum eis versari cupiat, ex inquisitione pastus reuertitur, ac nimirum priusquam in nidū introeat, huc illuc versans oculos, circumspicit, quod metuat ne quis sese speculetur. Deinde ardentissimo pullorum studio victa, etsi ferrum splendescit, ita tamen alis passis (tanquam velis contento fune explicatis) intra nidū mirabiliter ingreditur. nam cuspidato ferro transfixa, acerbam mortem afficitur. Venator vero repentinus eò accedit, & simul cum matre pullos capit.

*De auib.
ceruinis
quæ cum
struthocame-
lise adesse
videtur.*

¶ Supra Elephanthophagos in Arabia sunt Struthophagi, gēs non admodum magna: apud quos aues dicuntur esse, ceruorum magnitudine, quæ volare non possunt, sed celeriter currunt quemadmodum struthocameli. Nonnulli eas arcu venantur, nonnulli pellibus struthorum recti. nam dextrā manum pelle colli operiunt, atque eam sic mouent, quemadmodum animalia collum. sinistra verò semina spargunt è suspensa pera eductum, eò autem allicientes, in conualles detrudunt, ubi viri animal circumfistentes obtruncant. Atque hi huiusmodi auium pelles induunt & substernunt, Strabo libro 16. Mihi quidem aues istæ ceruinæ non aliæ quàm struthocameli videntur, quum in tota descriptione conueniant omnia, nihil aduersetur: & ipsi scilicet struthophagi dicti sunt, quod struthis siue struthionibus quas capiunt, non alijs quibusdam auibus vescantur. adde allici eas à venatore struthionis pelle induto. conuenit autem aues easdem ab ijsdem allici. Ea etiam quæ de hisce auibus ceruinis Diodorus Siculus scribit, cum struthocamelis per omnia congruunt. Sic autem ille libro 4. de fabulosis antiquorum gestis Pogio Florentino interprete. Populi (inquit) qui partes Æthiopie supra Ægyptum ad hesperum pertinentes habitant, Æthiopes simi: ad meridiem spectantes Struthophagi cognominantur. Est apud eos auium species naturæ terrestribus animantibus mixta, unde & aues ceruinæ nominatæ sunt. Hæ magnitudine sunt magni cerui, collo oblongo, rotundis lateribus atque alatis, capite tenui oblongoque, cruribus ac iuncturis firmissimis, fixo pede. Altè volare propter grauitatem nequeunt: verum ocyssimè summis pedibus terram tangentes, præsertim quum flans ventus alas veluti nauem extentis velis impellit, currunt. Venatores feriunt lapidibus, firmè lateris magnitudine, pede iactis. Cessante vento, alarum præsidio destitutæ, cursuque victæ,prehenduntur. Harum quum magna sit multitudo, varijs artibus plurimas barbari facileque capiunt: & carnes quidem edunt, pellibus verò pro vestibus vtuntur ac lectis. Ab ijs verò quos simos Æthiopes dicunt, sæpius venatione laceffitæ, rostris se tuentur: quæ quum magna sint & ad incidendum apta, magno sunt incolis vsui, quum haud parua habeatur horum animantium copia, Hæc ille.

*Vsus pel-
liū huius
auis, plu-
marū &
ouorum.*

¶ Arabes struthocamelorum (στρουθαῖν) pellibus loco thoracum & scutorum muniebantur, Pollux. Æthiopes captos à se struthiones excoriant, & carnem in cibo absumunt, pelles verò cum plumis suis referuant ut mercatoribus vendant, qui eas in magna copia Alexandriam venales aduehant: inde per alia loca distribuuntur. Nam Turcæ etiam pileos suos vel galeas his pennis ornant, Bellonius in Singularibus. Cristas galearum ex olorinis pennis colligere moris fuit apud antiquos, quom hodie ex struthiocamelo plurimum petantur, Nic. Erythræus. Componebantur olim etiam ex equinis setis hæ cristæ, unde galea hippuris cognominata Græcis. In Gallia audio esse artifices qui non alia quàm huius alitis pennas adornandi arte victitent. Præmia, ex struthiocamelis conos bellicos & galeas adornantes pennæ, Plin. ¶ Oua propter amplitudinem pro quibusdam habentur vasis, Plin. Ex transuerso secta vasa fiunt patoria, Auth. de nat. rer. Caput infantis magnitudine referunt, rotunda, cum senescunt ebur effingunt. Suspendi solent in templis. diu enim manent, quod durissima sint, humoreque exempto quasi ossea redduntur, Cardanus. ¶ Vrina struthionis atramenti lituras abluit, Hermolaus: tanquam vlla sit auis vrina præterquam vespertilionis.

Struthio

F.

Struthio tanquam auis immunda cibo interdicitur Leuit. II. & Deuter. 14. ¶ *Bathiaenah*, id est *vsus eius*. filia struthionis Hebraicè dicitur, eò quòd homines scemella ferè vesci solent, & cum adhuc parua est, *dem in co-* teste R. David Kimhi in libro Michol, P. Fagius. Struthophagi Arabiae populi sunt, *vide infra in H.a. Æ-bo.* thiope captis à se struthionibus vescuntur, Bellonius.

¶ In struthione elixo: Piper, mentham, cuminum assum, apij semen, dactylos vel caryotas: mel, acetum, passum, liquamen & oleum modicè: & in cacabo facies vt bulliat, amylo obligas, & sic partes struthionis in lance perfundis, & desuper piper aspergis. Si autem condituram coquere volueris, alicà addis, Apicius 6. 1. Aliter in struthione elixo: Piper, ligusticum, thymum aut satureiam, mel, sinape, acetum, liquamen & oleum, Idem. *Apparatus.*

¶ Tetracis magnæ caro magnorum struthionum carni (quam & ipsam sæpe gustauimus) non dissimilis est, Athenæus. Sunt qui velint pauonis carnem crassi & modici alimenti, ac difficilis concoctionis esse, melancholiamq; augere. eiusdemq; naturæ struthij, caro habetur, quem Africa peculiariter nutrit, Platina. Caro struthionis omnium crassissima iudicatur, eam ob causam vitanda, Rasis. Ex grandibus struthis membra omnia dura, excrementosa & concoctu difficilia sunt, Galenus de cibis boni & mali succi, & lib. 3. de aliment. facult. Alæ eorum non sunt deteriores cæterarum auium alis, Idem. Carnem *nham* quidam medici magnificè laudauerunt: quam scribunt esse calidam, pinguem, appetitum excitare, confirmare corpus, & laudabilem esse quando concoquitur. sed est mali saporis & (Vetus translatio, est debilis & vacua) crassa, & (non facile) concoquitur. coitum promouet, Auicenna. 2. 5 2 3. Carnes habet præcipuè circa coxam viscosas ac foetidas, quibus vescuntur Numidæ: nam iuuenulos capiunt & saginant. Cum in Numidia degerem, eius carnibus vescebar, neq; mihi harum gustus omnino displicuit, Auth. descript. Afr. lib. 9. ¶ Heliogabalus struthiones & camelos exhibuit in cœnis aliquoties, dicens præceptum Iudæis vt ederent, Lampridius. Et rursus de eodem, Sexcentorum struthionum capita vna cœna multis exhibuit ad edenda cerebella. ¶ Oua struthionum in Arabia se non insuauiter comedisse Aloysius Cadamustus scribit. Oua struthocameli comedens, gustum quendam sapidum habere inueni, Brasauolus. Gallinarum & phasianorum oua præstantiora sunt, deteriora verò anserum & struthocamelorum, Galenus tertio de alim. Inter oua sicciora sunt oua anseris & struthij, Auicenna. Oua struthionum crassa sunt & difficilia concoctu: qui eis vesci voluerit, vitellis tantum vtatur, Tacuinus. *Qualitas alimenti.*

G.

In struthionis ventre inciso lapides inueniuntur, quos hæc deuoratos tandem concoquit. ij sanè ad efficiendam oculorum medicinam salutare sunt, Ælianus. Græcè legitur, *ἐπειδὴ αὐτῶν τοι καὶ ἀνθρώπων ὁ ψεῦδος ἀγαθόν.* vbi *καὶ* coniunctio, similitudinem aliquam cum præcedentibus insinuat, & rei ipsius natura *πᾶσι* potius quàm *ὁ ψεῦδος* legendum dicat: vt lapides in ventriculo animalis omnia concoquentis in homine etiam concoquendi vim promoueant & confirment: (Hæc scripseram cum Kiranidem quoq; lapidem è ventriculo struthionis collo suspensum bonam facere concoctionem scribere legi.) Quæ ratione etiam echinus siue interior membrana gallinarum in cibo sumpta, tanquam illi etiam vis concoquendi lapillos insit: & exteriores pelles animalium quorundam voracium foris applicatæ, cum suis plumis aut pilis, mergi, cygni, lupi, bonam facere concoctionem existimantur. quod si faciunt, calori forsan per illas aucto adscribendum fuerit, non occultæ cuiuspiam proprietati. poterat autem similiter alijs quoq; calidis aut calfacientibus impositis augeri. Struthocameli ventriculus falsò laudatur ceu medicamentum quod iuuat coctionem, Galenus 3. de alim. facultatibus. Struthiocamelis mira natura coquendi quæ sine delectu deuorarint, vt ferrum, & ossa veruecum integra. vnde & pelles eorum cum plumis mollioribus concinnatas stomachicis applicant, Syluius. Struthiocameli ventriculus, & aliarum auium similiter, cochleariorum duum mensura ex vino potus febris absente, præsentem verò ex aqua, ventris profluvio medetur, Galen. Euporist. 2. 46. Cortex interior ventris struthionis sumptus confert stomachicis & calculum dissoluit, R. Moses. eadem vis echino seu interiori membranæ ventriculi gallinarum attribuitur. ¶ Struthionis adeps & nerui auxilium & salutem neruis hominum afferunt, Ælianus. ¶ Cum auctio regia per Catonem Vticensem fieret, seuum struthiocamelinum sestertijs octoginta vænijt, efficacioris ad omnia vsus quàm est adeps anserinus, Plinius. Nicolaus Myrepsus adipem struthiocameli miscet acopo ex vulpe in oleo decocta, item vnguento 12. ad arthriticos. Eundem Paul. Ægineta inijcit in emplastrum diacinnabareos ad tofos aliosq; tumores induratos. ¶ Vrina puerorum impubium Salpe illinit Sole vsta, cum oui albumine, efficacius struthiocameli, binis horis, Plinius. Struthocameli oua podagricis inuncta profunt, Kiranides. *Remedia ex hac a-ne.*

H.

a. Struthius auis est grandi corpore & graui, scemina vocatur struthio, Textor Rauisus: sed absq; authoritate. *Vasta ales* pro struthocamelo, Claudian. in Eutropium libro primo. Afra auis pro struthione, *vide infra in h.* Aues ceruinas dictas, easdem struthocamelis esse, in E. docuimus supra. ¶ Μεγάλα πρῶτοι dicebantur etiā Λιγυαὶ πρῶτοι, & πρῶτοι separatim, vt Α' φείθη ἐλεφάντων ἄρματα καὶ σωείδες πᾶσι γων, ἐξήκοντα πρῶτων, οὐκ ἴα, Eustath. (ex Athen.) Σπῆρτοι οἱ Α' ἐλάσιοι, Heraclid. Σπῆρτος, ὁ κατωφερὴς καὶ λάγνος.

A' τῆκοι δὲ τὰς στρουθοκαμήλους, Hesychius. Αἰγίαι, στρουθοκάμηλος, Idem & Varinus. sed locus videtur mutilus, & legendum, Αἰγίαι στρουθοί, αἱ στρουθοκάμηλοι, vt Ælius Dionysius habet citante Eustathio. Αἰγίαι πλερόεν βοτάνῃ ἀγκυλόδειρον, Oppianus lib. 4. de piscat. Μετὰ στρουθοῖο κάμηλος, Idem. Vespertilionem in gripho auem non auem vocant, videtur autem struthio quoque auis non auis posse appellari, cum licet auis non volet, & multis partibus ad quadrupedes accedat.

Epitheta.

¶ Epitheta. Αἰγκυλόδειρος, Oppianus. Quod si Græcè στρουθὸν per excellentiam pro struthocamelus accipias, epitheta fuerint, Αἰγκυλή, μεγάλη, αἰγία.

Deriuata.

¶ Seuum struthiocamelinum Plinius dixit. Nostri hanc auem vocant ein Struß. & quoniam pennis eis pilei & galeæ ornantur, deducitur inde nomen ein Strüßle pro quauis crista, & verbū strüßsen/pro eo quod est superbè se erigere.

Icones.

¶ Icones. In libro Notitiarum Orientis & Occidentis, qui insignia diuersarum Romani imperij prouinciarum continet, animalia quædam pinguntur inter Arabiæ insignia, serpentes, struthio, & aquila aut phœnix. Ægyptiorum sapientes cum eum qui ius æqualiter omnibus impertiatur significare volunt, struthiocamelum pennam pingunt. hoc enim animal præter cætera pennas alarum vndique æquales habet, Orus in Hieroglyph. Est in Helicône Arsinoæ imago, quam frater eius Ptolemæus duxit. Arsinoën gestat struthio (στρουθὸς) ænea, de genere magnarum illarum auium quæ propter magnitudinem & grauitatem volare non possunt, Pausanias in Bœoticis. Extat Gordiani sylua memorabilis, picta in domo rostrata Cn. Pompeij: in qua pictura etiam nunc continentur, struthiones Mauri miniati trecenti, onagri triginta, &c. Iulius Capitolinus.

Struthocamelus herba.

¶ Struthocamelus inter struthij herbæ nomenclaturas legitur apud Dioscoridem.

¶ Albertus in opere de animalibus ex Auicenna nominat chychelinches aues ex anseres & struthione compositas, vbi chenalopeces, id est vulpanferes legendum, vt monui in Anseres C.

¶ De Struthophagis populis diximus supra in E.

¶ b. In India gignitur arbor quædam cui folium specie prælongum, simile pennis struthiorum, quæ super galeis imponuntur, longitudine duorum cubitorum, Theophrast. de hist. plant. 4. 5. Struthionis penna similis est pennis herodij & accipitris, Iob. 39.

Testimonia ex sacris literis de struthione.

¶ c. Habitabuntq; ibi filia struthionis, Esaiæ 13. & Hierem. 50. Et socius struthionum, Iob 3. Exit cubile draconum, & pascua struthionum, Esaiæ 34. Filia populi mei fidelis quasi struthio in deserto, Hierem. Thren. 4. Faciam planctum meum velut draconum, & luctum quasi struthionum, Micheæ 1. Struthio quando oua sua derelinquit in terra, tu forsitan in puluere calefacies ea, Iob. 39. Struthio cum tempus fuerit, in altum alas erigit, Ibidem.

¶ d. Struthio dura est in suos pullos, quasi non sint sui, frustra laborauit nullo timore cogente, Iob. 39. Struthionem deus priuauit sapientia, non dedit illi intelligentiam, Ibid.

Magicæ.

¶ e. Struthiorum pennæ super galeis imponuntur, Theophrast. Firmius imperator vectus est ingentibus struthionibus, Textor in offic. 573. ¶ Struthiocamelus habet in ventriculo echinum, quod dicitur suffuchium, (nomen videtur corruptum,) aridum hoc tritum & datum in potu occultè, amorem & libidinem excitat, Kiranides.

Struthiones inter luxus in strumēta.

¶ f. Heliogabalus habuit istam consuetudinem, vt vna die non nisi de phasianis tantum ederet, item alia die de pullis, alia de porcis, alia de struthionibus, Lampridius. Regi Persarum inter cæteras animantes quotidie etiam struthi Arabici mactabantur, Heraclides.

¶ g. Lapis de echino, id est ventriculo struthiocameli, cum grano (pondere grani) satyrij tritus, & datus in cibo vel potu latenter, magnam facit intentionem, maximè frigidis & impotentibus ad concubitum. Ipse etiam lapis solus ad collum suspensus, bonam concoctionem facit (vide supra in G. ex Æliano,) & intentionem ad concubitum, Kiranides.

¶ h. Glorificabit me bestia agri, dracones & struthiones, Esaiæ 43. Aristophan. in Auibus Rheæ matri deorum struthiocamelum comparat propter eius magnitudinem.

Afra vel

Lybica a-

uis. Pro-

uerbium.

¶ PROVERBIUM Afra vel Lybica auis, Αἰγκυλὸν ὄρνειον, refertur à Suida de prægrandibus, quod ex ea regione deportentur aues immani magnitudine. Horat. de prælauta vsurpauit. Non Afra auis (Meleagridem hinc vel Numidicam gallinam, non struthionem acceperim) descendat in ventrem meum. Incundior, quàm lecta de pinguis Olinarum arborum. Nam gallinas prægrandes olim mittebat Africa, quas easdem Numidicas aues appellant. Acron videtur de struthione sentire, quæ & ipsa auis mira mole corporis esse fertur. Mea quidem sententia non ineptè iacietur & in hominem peregrino cultu notabilem. Et Plaut. alicubi Pœnum auem vocat, ob manicas alarum instar vtrinque pensiles. Proverbium extat in Auibus Aristoph. Interpres indicat conuenire in barbaros ac meticulosos. Sunt enim homines prægrandes ferè timidiore. Terentius, Hic nebulosus magnus est, Erasmus.

DE STVRNO.

STVRNVS auis à quibusdam parum Latine sturnellus dicitur, vt Italis vulgò sturnello. Græcè στέρνα, vel στέρνος, vt bis habet Aristoteles: item Galenus & Varinus. E' στέρνα (alij aliter interpretantur, nos omnino

omnino ardeam,) Ambrosius sturnum transfert, quem tamen Græci non *erodion*, sed *psara* dicunt, Cælius. ¶ *Sarsir* Hebraicam vocem nonnulli astarem vel sturnum aiunt significare, alij aliud animal: vide in Aquila *A.* *Alzarazir* sunt aues apud Arabes, turdorum ferè magnitudine, sed colore diuerso. habet enim plumas & pennas nigras aliqua insignes albedine, & apud Venetos dicuntur *stornelli*, And. Bellunen. Auicenna meminit fimi *alzarazir* oryzam edentiũ: vbi vetus interpres nõ rectè turdos transfultit. Serapio de remedio ex eodem fimo citans Galeni verba, pro sturno *zezir* habet: & eadem ex Dioscoride transferens ineptè turturem pro sturno posuit. Napellus (Cicuta) venenum (imò cibus) est *zaratro*, id est sturno, Auerrois interpres. Sturnelli qui dicuntur *azuri*, Interpres Auerrois. *Alseuden* est auis nigra, rostro luteo: secundũ aliquos sturnus, And. Bellunensis. sed videtur potius merula. ¶ Sturni Italicum vulgare nomen est *storno*, *stornello* vel *sturnello*. ¶ Lusitanicum *sturnino*. ¶ Gallicum est *ourneau*. ¶ Germanicum *Staar*/quod nomen à Latino effectum est: *Kinderstaar*/quod circa boum armenta versari solet. Alij scribunt *Står*/*Stör*/*Starn*. Circa Argentoratum & Francfordiam ein *Sprehe*. Flandris *Spreuwe*/Brabantis *Sprue*. ¶ Anglicum *asterlyng*, *astarll*, *astare*. ¶ Illyricum & Polonicum *spaczek*, vel *spatzek*.

B.

Sturnus varius est, (Gaza vertit: niger est, albis distinctus maculis,) magnitudine merulæ, Aristot. de hist. anim. 8. 16. Auis est variij coloris, omnibus nota, Kiranides. Nigra est, aliquantulum in cinereo pallescens (cinereis maculis pallidis) respersa, Albertus. Linguam habet latam, Idem. Auis parua est, fusco nitens colore, Author de nat. rerum. Forma.

C.

Dum turdus trutilat, sturnus tunc pisitat ore, Sed quod mane canunt, vespere non recolunt, Author Philomelæ. Sturnus pisistrat & isitat voce, F. Aluinnus, nescio quàm rectè. Sturni vt & graculi aues clamoræ & gregariæ sunt, Eustath. *Τὸν δ' ὥστε φαρδὸν νεφὸς ἔρχεται, ἢ ἐκ τοιοῦτον, οὐλον κεκλήροντες (ὁ δὲ βοῶντες ἢ πυκνὸν) ὅτε παρὶ δῶσιν ἰόντα. Κίρκον, ὅτε μικρῇσι φόνον φέρει ὀρνίθεσσιν*, Homerus in fine Iliados ρ. Dicit autem Troianos turmatim Hectorem & Æneam ducem secutos esse persequendo Græcos: & in hoc quidem simile est, quod turmatim feruntur: dissimile verò quod Troiani Græcos fugāt, sturni circo accipitre conspecto fugiunt. Audio sturnos qui ab homine aluntur valde canoros esse, & aliarum quarumuis auium voces imitari. Sturnus linguæ est latæ, & perfectissimè loquitur, Albert. Cæsares iuuenes (Drusus & Britannicus Claudij filij) habebant turdum imitantem sermones hominum, item sturnum, lusciniæ Græco atq; Latino sermone dociles. Plin. Sturni loqui discunt, vide suprà in Psittacis ex Plutarcho. Papinius etiam sturnum inter humani sermonis imitatrices nominat. Sturnus in sibilo propius accedit ad loquutionem. Etiam elementum illud caninum optimè vibrat, Scaliger. ¶ Sturni in arenis & paludibus (& pratis aquosis) assiduè versantur, & cum armentis vaccarum etiam propter pascua quæ de stercorebus colligunt, Albertus. vnde & nomen eis nostri à bobus induunt, *Kinderstaren*. In agros milio & panico confitos agminatim inuolant, Plin. Sunt qui sturnos captos oryza tantum pascunt, vt eorum fico crocodileam adulterent, Idem. Magno impendentis vindemiæ damno veniunt, Volaterranus. Sambuci acinis grana insunt sesamacea non ingrata turdis sturnisq; Ruelius. Cerasa etiam amant & vuas: milio & panico plurimum nocent. Cicuta sturnis alimentum est, Vox & cantus.

Sermonis
humani
imitatio.

Cibus.

vt elleborus coturnicibus, vtrunq; homini venenum, Galenus in opere de temperam. & in libro de theriaca ad Pisonem: item Kiranides. Elleborus venenum (imò cibus) est coturnicibus, & napellus (cicuta) Zaratro, id est sturnello, Auerrois vel eius interpretes potius. Aduersus napelli venenum (inquit Ant. Gainerius) darem puluerem musconum (muscarum vel culicum) napellum depascentium, vel puluerem coturnicis seu turdi. Sed apparet illum deceptum ab Arabibus vel eorum interpretibus, qui coturnices napello vel aconito pasci scripserunt, cum sturnos (non turdos) conio, id est cicuta non aconito pasci scribendum fuisset, vt copiose in Philologia de lupo exposui, de aconito scribens. Cicuta quidem pinguescunt etiam sues Æliano teste. ¶ Sturnorum generi proprium (cum abeunt è nostra regione) cateruatim volare, & quodam pilæ orbe circumagi, omnibus in medium agmentendentibus, Plinius. Gregatim volant & compressè quasi ad aciei centrum, propter timorem accipitris. hunc enim supernè vel à latere accedentem alis euertant, (vento alarum coniunctarum repellunt:) & subtus volantem stercoribus opprimunt, Albertus. Sturni aues se inuicem amant & gregatim degunt, sed mutuo se iuuare (propter infirmitatem, contra aues rapaces) non facile possunt, Eustathius. Maximè gregatim volant, modò in aciem directi, modò globatim condensati, tanta multitudine atq; impetu, vt nubem facere & tempestatis more sonare primo volatu videantur: & pulchrè Homerus *Ἰαπὼν νέφος*, id est sturnorum nubem dixit. Vespere aggregantur & immensis turmis commurmurant, nocte silent, aurora rubente murmur excitant. demum verò diuisi per turmas ad cibum volant, Author de natur. rerum. Noctu in locis palustribus super arundinibus pernoctare gaudent. ¶ Ter anno pariunt, vt audio: vno tempore septem vel octo oua. ¶ Sturnus hyeme latet, Aristot. ¶ Abeunt & merulæ turdiq; & sturni simili modo in vicina. sed hi plumam non amittunt, nec occultantur, visi sæpe ibi, quo (aliàs, nisi spe cibi quo) hybernium pabulum petunt, Plinius. Aliter legit Platinæ: Abeunt merulæ (inquit) & turdi, similiter ac sturni, sed in vicina loca. occultantur hæc animalia sæpibus, ibiq; hyberno tempore pabulum quærunt. Aues quædam cum æstate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ, vt sturni, turdi, &c. Ge. Agricola. Et rursus, In angustis montium locis latere aliquando consueuerunt turdi, sturni, &c. ¶ Sturno allij semen mortiferum est, Ælianus.

Mortifera.

D.

Animalia quædam imitantur ciuitatem in habitatione congregata & defensione communi, vt grus, sturnus, anas, Albertus. Sturni quidem natura *φιλάλληλοι & συναγελαστοί* sunt: vt Eustathius & Io. Tzetzes scribunt. vide supra in C. vbi hoc etiam annotauimus, sturnos accipitrem fugere, & quomodo aduersus eum se tueantur: & quod humano etiã sermone dociles sint. Ad quemlibet impetum accipitris comprimuntur in aere, & vento alarum coniunctarum repellunt accipitrem: qui si infra eos volet, stercoribus eorū inquinatur ita vt appropinquare non possit, Albert. ¶ Hoc experientia depressum est, sturnum sibi ipsi medicinam facere. Cum enim quidam lusciniæ simul & sturnum aleret, & huic pes luxatus esset, oua formicarum, quib. vescuntur lusciniæ, sturnus rostro minuit: & deposita sub alis atq; calefacta, rostro ad pedem attriuit. Qua ratione intra paucos dies integer, vt antea, incessit, vt G. Fabricius suis ad nos literis testatus est. ¶ Canem à sturno abhorrere fertur, Blondus.

E.

Animalia quæ gregatim degunt, facilius decipiuntur ab aucupibus. positis enim quibusdam suæ speciei auibus, vel imaginibus auium iuxta retia, statim accedunt & capiuntur, vt anates, sturni, Albertus. Pantheron. retis genus quo vtuntur Galli ad passeret, sturnos, &c. Budæus describit in Annotationibus in Pandectas. Funiculis longis inuiscatis capiuntur sturni, qui valde gregatim volant, cum habetur aliquis sturnus ad cuius pedem ligatur funiculus inuiscatus, & manu tenetur. dimittitur autem cum grex sturnorum propè videtur. tunc enim cum funiculo dimissus ad gregem accedit, & cum ipso strictè (quàm proximè & contiguè) volitat: multiq; tangentes funiculum inuiscantur, & ad terram simul cum eo ruunt, Crescentien. In quibusdam Italiæ locis, mustelis domesticis (vt audio) vtuntur, vt aues è nidis extrahant, passeret, sturnos, &c. Capiuntur in volatu, Eberus & Peucerus. Facile eos aiunt capi hyeme laqueis quibusdam (in *Böglinen*) in pratis aquosis. Audio & in arborum cauis angusto aditu eas nidulari, vt quercubus fere: & aucupes caua illa excindere solere vt eximant. Præterea circa Mure canobium non procul vrbe nostra aiunt esse aucupem, qui nassas vimineas (qualibus pisces capiuntur) impositis ceras in arundinetis, vbi pernoctare solent, disponit. Illæ ingressæ capiuntur, centum aliquando vna nocte, maiores nati simul & minores. Vbi verò iam præterijt tempus ceraforum, non amplius. ¶ Sturnus domi vt parasitus educatur, Volaterr. Est apud nos qui sturnum octauo iam anno domi alit: & auceps qui septimo: ait autem is valde canorum esse, & aliarum quarumuis auium voces (quas scilicet in eadem domo subinde audit) imitari. ¶ Magno impendentis vindemiæ damno veniunt, Volaterranus. Pestem à milio atq; panico sturnorum, passerum ve agmina scio abigi herba, cuius nomen est ignotum, in quatuor angulis segetis defossa, mirum dictu, vt omnino nulla auis intret, Plin. ¶ Starnes (Sturni conijcio legendum) si mane volauerint congregatæ, mane erit tempestas: si autem tardè, tarde & multo tempore erit tempestas: & si reuertantur volantes, tempestatem significant, Gratarolus ex authore barbaro.

Prognostica tempestatis.

Sturni

F.

Sturni carnes habent siccas & sapidas, Albertus. Sunt quibus videantur ferinum quid resipere, *De alimē-*
quod nostri dicunt Wilsen. Non laudantur in cibo, Nic. Massa. Sturni quos vulgò diabolicam car- *to ex stur-*
nem habere dicimus, omnino ab obsonijs lautorum rejiciantur, Platina. Galenus lib. 6. de tuenda va-
lerud. inter perdices, turdos, merulas, & huiusmodi, quæ quidē boni succi esse ab omnibus existiman-
tur, & hoc est sturnos, etiam commemorat, quia multis illaudabilis esse nutrimenti iudicantur.
 Cui obiectioni sic occurri posse arbitror: Galenum in eo libro in calculi renum vitio sturnos tanquam
 tenuis alimenti approbasse, similiter & palumbes turritosve passerculos, quos Græci *πυρίτας* appel-
 lant: vel sturnos non ita fortasse improbi succi esse, præsertim iuuenculos, vt vulgus putat. quædam
 10 namq; animalia in tenella adhuc ætate boni succi sunt, vt vituli & hædi: si verò annosa fiant, prauī. hæc
 enim (vt ait Galenus in tertio de alim. facult.) carent & concoctionis & boni succi, & nutritionis laude,
 Aloisius Mundella epistola 6. Medicinalium. Et paulò post, Nec obstiterit (inquit) quò minus boni
 succi sint quòd cicuta interdum pascantur, vt neq; coturnicibus quòd elleboro. Et rursus dialogo 4.
 Medicinalium, Galenus (inquit) lib. 6. de tuenda valetud. sturnos inter attenuantis optimiq; alimenti
 cibos connumerat, qui tamen ab omnibus ferè qui de illis tradidere, & prauī succi & saporis ingrati
 habiti sunt. Et fieri quidem potest vt vox illa psaros, id est sturnus, ab alio Galeni contextui, non ab ipso
 authore addita fuerit. Vel Galenum ibi de sturnis iuuenculis locutum fuisse dicemus, qui nimirum te-
 nelli adhuc succi laudabilioris fuerint quàm adulti, &c. Vel potius existimabimus illum intellexisse de
 sturnis qui in montibus degunt, non autem qui circa paludes & loca campestria versantur: quos sanè
 20 si comedas, cum præsertim nouellæ sunt ætatis, adeò miram cibi illius suauitatem senties, vt vix illos
 à turdis discernere possis, Hæc illæ. Sturni sunt calidi, Galenò libro 3. de alim. facult. ac commodi siccis,
 lib. 6. de sanit. tuenda. non aduersantur renibus, Ibidem. Sturnos tanquam melancholicum & vitiosum
 generantes humorem rejicimus, quum & cicuta illi nutriantur, Amatus Lusitanus in Curatione vlce-
 ris cancræsi. Sturni caro crassior est quàm pulli (gallinæ) vel coturnicis. ventrem astringit, & multum
 nutrit, Rasis vt quidam citat. Sturni phasianis natura proximi sunt, Elluchasem: sed titulus habet, Per-
 dices paruæ seu sturnæ: lego *sturnæ*. sic autem Itali vulgò vocant perdices minores. Sturni & *alchata*
 (species palumbium) habent in se superfluitates, & sunt malæ concoctionis, maliq; nutrimenti: & san-
 guis ex eis generatus est calidus & fuscus, Elluchasem. Sturnelli sunt calidi & sicci, difficiles concoctu,
 crassi succi, Auerrois. Eis quos hæmorrhoides crebrò vexant, & maximè pulsantes, expedit vt diligen-
 30 ter euitent grues, sturnellos, &c. Arnoldus de cons. sanit.

G.

Sturnus in cibo sumptus iuuat omnes qui mortiferum aliquid biberunt: & si quis prægustauerit, *Remedia*
 omnino non lædetur, Kiranides. ¶ Crocodileam adulterant amylo aut cimolia, sed maximè (stur- *ex iisdem.*
 norum fimo) qui captos oryza tantum pascunt, Plinius. Plura de huius fimi vsu ad faciem ornandam
 ex Dioscoride, Plinio & Galeno, attuli in Scinco G. Ad alphos conuenit crocodilea & fimus sturnorū
 cum oryzam comederint, Aegineta. Stercus turdorum (*alxaraxir*, id est sturnorum) edentium *rizi*, con-
 fert ad pannum & morpheam, Auicenna. Stercus *xezir* (sturni) oryza pasti, impetigines efficaciter ab-
 stergit, Serapio citans Galenum. atqui Galenus lib. 10. de medic. simplic. fimum crocodili terrestris cu-
 tim abstergere & siccare scribit, vt & sturnorum oryza pastorum, qui tamen multò imbecillior sit: cro-
 40 codili verò terrestris tam efficax, vt ephelides etiam & alphos, & lichenes tollat. Eiusdem Serapionis in-
 terpres ex Dioscoride transferens, pro fimo sturni, imperitè posuit turturis.

H.

¶ a. Psaros, id est sturnus auis, Syluat. qui & paros alibi habet pro sturno, sed mutilam dictio-
 nem. Græcè in recto singulari *ψαρος* effertur, vt *λόγος*: vel *ψαρ*, vt *Κάρ*, inde obliqui *ψαρος*, *ψαρι*, oxy-
 toni: etsi non meminerim illos apud authores legere. pluralis quidem numerus *ψαρες* voce paroxyto-
 na, & *ψαρων* circumflexa, non infrequens est. *Ψήρες* poeticum est, Eustathio teste: quod cum penanfle-
 ctatur, miror *ψαρες* etiam non penanflekti præsertim cum primam producat Homero, vt in hoc ver-
 su: *Τῶν δ' ὅτε ψαρων νέφος ἔρχεται ἡ ἐκ κολοιδῶν.* *Ψαρες* dicuntur *ὡς τὸ ψάριον.* *Ἀρχαῖοι γὰρ τὰ ὡς ἀπὸ* *Ετυμον.*
πλὴν τὰ οἱ ψαρες ἐν τῷ ἀρχαῖοις (fortè *ἀρχαῖοις*) καὶ *ζητεῖν τροφὴν πῶς καὶ πῶθεν*, Eustath. hoc est, ab
 50 eo quòd terram pedibus mouent & radunt, & obuia quæque verrunt dum alimentum sibi quærunt,
Ψαρες, genus auis. sunt qui dicant hanc vocem apud nullum authorem reperiri, Hesych. & Varinus.
Ψαρις, genus auis, (*γένος τριῶν*), vel triremis, Ibidem. *Ὅρνις θήληα, ψαρες*, Antiphanes apud Athenæum.
Ψήρες, genus auium, Hesychius & Varin. Suidas interpretatur *ψαρες*, id est sturnos, & citat illud Ho- *Synony-*
meri, Κολοιδῆς τε Ψήρες τε. Ὅπερ ἐγὼ καὶ Ψήρες, καὶ ἀρπάζειραν ἐρύκων Σπέρματος ὑψιπετῆ Βιστονίαν γέ-
ρανον. Suidas ex Epigrammatis. *Ἀτραλὸς, ὁ ψαρος*, (malim *ὁ ψαρος*, oxytonum,) Thessali, Hesych. & Va-
 rinus: inde forsan quòd punctis ceu stellis quibusdam insigniatur. *Βύτθα*, sturnus, Ibidem. *Γόλμυς*, stur-
 nus, Ibidem. *Targula* barbaris scriptoribus quibusdam turtur est: aliqui (inquit Albertus) sturnum inter-
 pretantur. sed locus qui ex Aristotele transfertur, turturem esse ostendit.

¶ Epitheta. Sturnus edax, pisitans, Textor.

Epitheta.

¶ Sturni proprium habent cateruatim volare: vnde sturnatim, sicut graculatum, Grapaldus.

¶ *Ψαρόνιππον*, Aristoph. in Nubibus. Scholiastes & Suidas interpretantur celerem, ὑπὸ τῷ ψαρόνι, unde & αἰψήρως deducatur. vel qui colore tali sit. Scribitur autem ψαρός adiectiuum oxytonum, pro *Homonyma* aue paroxytonum. A sturno aue varia, quæ dicitur ψάρ, in genitiuo ψαρός, equus similiter varius, καὶ ὡς εἰπεῖν βαλὶός, ψαρός cognominatur, Eustathius. Ψαροὶ ποικίλοι, καὶ εἶδος χρώματος, Varinus. Ψαρόν de turdi in collo colore Gaza apud Aristot. hist. anim. 9. 49. vertit murinum, Plinius concolorem. neutrum probo. malim enim varium vel maculosum. Passerculus troglodytes similis est regulo, sed iuxta summum alæ lineamentum ψαρόπερος, Aetius, id est magis varius. quidam vertit, cinerei amplius coloris. Lapis hic quem ex Plinio à maculis sturni *psaronium*, vel (quod ex lapidicinis Thebanis excidatur) Thebaicum nomino, supra omnes lapides duriori corporis callo constat, Bellonius de operibus antiquis cap. 8. ¶ Sunt & ψαρί pisces, (vt quidam putat) à varietate coloris nimirum dicti, sicut & equi ψαρί, quod sturnorum instar maculosi sint. Sed authorem non inuenio. Græci hodie vulgo in compositis quibusdam nominibus hac voce tanquam simpliciter piscem significante vtuntur, vt in Christoparo, Petropsaro, &c. quæ tamen non à ψαρο, sed potius opfario, quod piscem significat, composita videri debent. ¶ Sturnini, Italiæ populi, Plinius 3. 11.

¶ *b. Σαείν*, auis genus sturno simile, Hesych. & Varin. Frigelli aues sturnis similes in vineis reperiuntur & vis inebriantur, Arnoldus de Villanoua.

¶ *c.* Homerum infantem fabulantur, cum mel aliquando ex Ægyptiæ nutricis vberibus in os eius manasset, ea nocte nouem auium voces diuersas ædidisse, hirundinis, pauonis, sturni, &c. vt recitauit in Columba Liuia ex Eustathio.

¶ *d.* Ἰθυσεν δὲ Δῖος μεγάλων ἱρήκη ἐοικώς ὧς κεί, ὅστ' ἐφύβησε κολοῖς τε ψήρας τε, Homer. Iliad. π. 20.

¶ *f.* *Sturne peregrinas mendices aridus vuas, Socratici cæna nolumus esse tua*, Bapt. Fiera. *Nunc sturnos inopes, fringillarumq; querelas*, Mart. lib. 9.

DE STYMPHALI AVIBVS SEV STYMPHALIDIBVS.

Stymphalides in homines grassantur. Ad aquam Stymphali fama inualuit aues quondam fuisse enutritas, quæ humanis carnibus vescebantur. Has sagittis confecisse Hercules dicitur. Pisander verò Camirensis aues ab Hercule occisas negat, sed crotalorum strepitu fuisse abactas. Arabia quidem deserta feras exhibet tum alias, tum aues Stymphalides nomine, quæ non minus in homines grassantur quàm leones aut pantheræ. Ad has capiendas si qui proficiscantur, in eos volatu feruntur, rostrisq; vulneratos occidunt. Si quæ homines gerant ex ære facta aut ferro, ea aues perforant, sin autem vestem phloinam crassam contexant, rostra Stymphalidum ea veste non aliter quàm minorum auium alæ vitico detinentur. Magnitudine grues æquant, sed ibibus sunt similes. rostra tamen habent firmiora, & non vt ibes obliqua. Vtrum autem mea etiam ætate Arabicis auibus, idem cum illis quæ in Arcadia olim fuerunt, nomen, forma verò sit diuersa, exploratum non habeo. Quod si omni tempore similes miluijs sint Stymphalides atq; aquilis, (vt Læscherus vertit. Græcè legitur, Εἰ δὲ τὸν πάντα ἀνὴρ καὶ τὰ αὐτὰ ἔραξι καὶ αἰτοῖς καὶ Στυμφαλίδεις εἰσὶν ὄρνιθες, &c. hoc est, vt ego verterim, Quod si Stymphalides aues semper in rerum natura sunt, vt aliæ auium species, accipitres videlicet & aquilæ,) aues mihi videntur Arabicæ. Et fieri potest vt pars quædam ex illis in Arcadiam Stymphalum transuolarit: Arabes autem alio eas nomine principio, non Stymphalidas appellauerint. Sed Herculis gloria, & qui Barbaris semper fuerunt prælati Græci, in causa fuerunt vt & illæ in Arabia deserta, Stymphalides nostra ætate vocarentur, Pausanias in Arcadicis. ex quo transferentes Gillius & Læscherus ἐσθῆτα φλοῖνιν corticeam vestē verterunt, Nicolaus Lonicerus in Varijs multiplicē pannosamq; tunicam. sed *phlūs* vel *phleos* genus est stirpis Theophrasto, ex qua phloinæ vestes conficiebantur, quarū & Pollux meminit. Stymphalides aues innumeras ex Stymphalide palude Hercules abegit, Diodorus Siculus. ¶ Stymphalides aues Herculem necule aenei abigere potuisse, nisi crotali (crepitaculi) ærei sonitu perterrefactas, quod à Vulcano fabrefactum Minerua acceperit & donauerit Herculi. Stymphelus quidem (Στύμφηλος) Arcadiæ oppidum est, & Stymphalis lacus, Στυμφαλὶς λίμνη: circa quem Stymphalides aues fuerunt ploidēs etiā dictæ (πλωίδες) Apollonio in Argonaut. Seleuco & Charoni, eo quod in lacu isto natarēt. Priuatim Mnaseas author est Stymphali cuiusdā herois & Ornithos mulieris filias fuisse Stymphalides, quas Hercules occiderit, quod ipsi hospitium negassent. & Molionas suscepissent. Pherecydes verò non mulieres sed aues fuisse ait, ab Hercule interfectas. Similiter & Hellanicus: qui addit Stymphalidem lacum per voragines quasdam (Δῖα βερέθρων) emissum exaruisse. Has aues scribit Apollonius circa Aretiadem insulā fuisse, quam primum ab Otrera Martis filia habitā ferunt. sunt autem his alitibus pennæ ferreæ. Meminit earum Timagetus, & Pisander in Scythiam eas auolasse tradens, vnde etiam primò venerint, Scholiastes Apollonij. Canit aut Apollonius Argonauticorum secundo, missiles earum pennas fuisse, quibus tanquam sagittis homines vulnerarint. ¶ In capite paucis animalium, nec nisi volucris apices: phasianæ corniculis, stymphalide cirro, Plinius 11. 37. Equidem quæ de harpyis & stymphalidibus traduntur ficta esse arbitror, vt de plerisq; alijs auibus, Perottus. ¶ In Stymphalide palude aues quædam fuerunt tantæ magnitudinis vt Solis radios obumbrare dicerentur, omnem Arcadiam deuestantes. has

has Hercules non sagittis, ut quidam putant, sed sonitu ahenei crepitaculi fugauit, & usque ad insulam Aretiada propulit, Grammatici quidam. *Stymphalides pepulit volucres discrimine quinto*, Vergilius de laboribus Herculis. ¶ Author obscurus qui de naturis rerum scripsit, vanellum auem vulgò dictam stymphalidem Plinij esse arbitratus est, non alio ut apparet argumento persuasus, quàm quòd stymphalidi Plinius cirrhum tribuit, & vanellus quoque cirrhatus est: sed eadem ratione felem Mineruam feceris, quòd cæsij utriusque oculi. ¶ Stymphalis alijs onocrotalus noster, alijs ciconia nigra. Vide Constantini Lexicon.

SUBIS appellatur auis apud Nigidium quæ aquilarum oua frangit, Plin. Aristoteli fitta quodque aquilarum oua frangit. *Subis.*

HISTORIÆ AVIVM, QVARVM INITIALIS LITERA T. EST.

TAVTASVS & TENGYSVS, Ταύτασος, Τεγγύρος, auium esse nomina apud Hesychium & Varin. *Tautasus. Tegyus.*

TELEAS, Τελέας, viri nomen in Auibus Aristophanis, qui traducitur tanquam inconstans, auis instar. Symmachus tamen auis nomen esse putauit, citans alium poetæ locum, Τελέα καὶ τετραδί, καὶ παδί, καὶ βασιλίσκω, Scholiastes. Est & eléas auis, de qua in Elemento E. iam scripsimus. *Teleas.*

THOVS, Θωός, auis quædam, Hesychius & Varinus. *Thous.*

THRACES, Θράκες οἱ, aues mergorum generis sunt marinæ, de quibus in A. Elemento Oppiani verba retulimus. *Thraces.*

THRATTA, Θράττα, mulierem in Thracia natam significat. est etiam piscis & auis nomen, Stephanus Grammaticus in Θράκη. *Thratte.*

TIPHIA, Τίφια, aues quædam palustres, ὄρνεα τὰ ἐν τοῖς ἐλασι γινόμενα, Hesychius & Varin. *Tiphia.*

TITYS, parua est auicula à sono vocis dicta, ὅτι τὸ τίττειν, (aliàs πτύττειν.) aut fortè quælibet parua auicula à veteribus ita vocatur. quidam per onomatopœiam vel mimesin dictam scribit, Varin. Seruius in Bucolico ludico titos scribit dici columbos, non Latinè quidem, sed multorum auctoritate tanquam Latinè. Titos verò palumbes dici arbitror ex passerum salacitate, qui solent τίττειν, id est titisfare. hinc fortè titis deriuatur, ut scribit Dionysius, auiculæ species, aut etiam auis quælibet minutior, Cælius.

TITII sodales sacerdotes extra urbem habitabant, & in tugurijs certa auguria seruabant, quoniam ad id deputati à Pont. erant. Nomen inditum est ab auibus, ut Varro ait, quas in augurijs certis obseruare solebant. horum meminit & Lucanus, *Septemuirque epulis festus, Titique sodales*, Gyraldus. Sunt qui hos sacerdotes Apollinis fuisse scribant. *Titij sacerdotes.*

TITYRVS, Τίτυρος, Satyrus, calamus, vel auis quædam, Hesychius & Varinus. pro aue quidem & calamo siue harundine, cuius pro fistula vsus erat, nomen ad soni imitationem factum videtur. cum fistulis autem etiam Satyri pingebantur. Vergilio pastoris nomen est. *Tityrus.*

TITYRAS, Τίτυρας, auis quædam, ὄρνις ποιοῦς, ἢ πτυρώδης, Idem. Athenæus phasianum à nonnullis τὰ τίτυραν nominari scribit. *Tityras.*

Equidem & TRAGOPANADEM, quam plures affirmant maiorem aquila, cornua in temporibus curuata habentem, ferruginei coloris, tantum capite phœniceo, fabulosam reor, Plin. Videtur tragopanadē dicere à recto tragopanas, quod Græcè scripserim τραγοπαναῖς genere fœminino, ut Παλλάς: nimirum quòd cornuta sit hirci instar vel Panòs dei pastorum. apud Solinum tamen *tragopa* legitur: Æthiopica (inquit) auis est tragopa, maior aquilis, cornibus arietinis proferens armatum caput. ¶ Auis certè cornuta alia nulla legitur. nam Claudianus lib. i. in Eutropium, Profert iam cornua vultur, dere minimè verisimili dixit. *Tragopanas.*

TODI genus auium paruarum. Plautus, Cum extortis talis, cum todilis crusculis, Festus. Græci Todi. struthopodem dicunt cui cruscula sint gracilia, ut nostri *Weisenbeimle*.

TRICCVS, Τρίκκος, auicula quædam, & rex apud Elienses, Hesychius & Varin. Fieri potest ut *Triccus*. regulum auiculam hoc nomine aliqui vocarint.

DE TROCHILIS AQUATICIS.

TROCHILVS (Τροχίλος) aquas adamat, Aristot. Crocodilis hiantibus trochili aues inuolantes depurgant dentes, (inhærentes hirundines rostro in fauces inserto extrahunt, Ælianus,) quo munere & ipsi aluntur, & crocodilus sentiens commodè secum agi, nihil nocet. sed cum egredi auem vult, ceruicem mouet, ne comprimat, Idem. Plura leges in Crocodilo D. Alius est trochilus, qui regulus vel rex auium alio & frequentiore nomine appellatur: cuius historiam in R. Elemento abfoluimus. Non est fabula de auicula, quam Trochilum Græci nominarunt. Eam quoniam Plinius Regulum nostrum existimauit, describenda est, ut ex hac narratione veritas deprehendatur. Candidam aiunt, Turdi magnitudine, cristata pluma, acuta, plicatili: quam surrigit, ut bellus palatum figat, si claudatur intus, Sca-

Idē croco- liger. Trochilus auis est è genere palustrium, & iuxta ripas fluuiorum oberrat, vbi obuia quæque le-
dilum ab gens depascitur: nutritur verò etiam à crocodilo, hoc est hirundinibus quæ faucibus eius inhærent, cui
Ichneu- etiam se gratum ostendit. nam dormienti crocodilo ichneumon insidiatur, & sæpe ceruicē eius (mor-
mone in- dicus) inhærens strangulat. Trochilus clamat, & crocodili nasum ferit, & excitatum aduersus hostem
fidiantē irritat, Ælianus. Iam tamen non pauca sint trochilorum genera, & nomina, quæ sanè quidem quo-
excitan- niam dura sunt, & ab aure religiosa & terete auersa, prætereo: haudquaquam cum ijs omnibus fœde-
do libe- re deuincitur, amicitiamq; colit crocodilus, sed cum solo nuncupato cladororyncho societatem, atque
rat. amicitiam facit. Enimvero nulla hic offensione hircines ei legere potest, Idem interprete Gillio.
Hic tro- Hermolaus in castigationibus in Plinium *cladarorynchum* legit. Κλαδάρορυγχος, τροχίλος εἶδος, Hesy-
chilus cla- & Varin. Videtur autem sic dictus à motu & concussione rostri. nam κλαδίσαι exponunt σείσαι, id est
daroryn- concutere, pro κλαδίσαι nimirum. Sic & κλαδάρομματα, οἱ εὐστρεῖ τὰ ὄμματα.

chus vo- ¶ Sunt etiam ex amphibijs auibus trochili dicti. hi per littora discurrent, tanta sæpius celeritate,
catur. vt cursus eorum volatu etiam perniciosior sit: atq; hinc nomen eis apud Græcos meritò impositum. Pi-
De trochi- sces magnos non aggrediuntur: cancellis, & si quæ fluctibus ad littora propelluntur, contenti. Mares
li cursu. seorsim à fœminis, fœminæ à maribus pascuntur. Ineunte vère, priores fœminæ sollicitant mares ad
Cibo. coitum. sequuntur enim, & prope eos peculiari quodam cantu strident: quo vix tandem allecti mares
Coitu. accedunt. mox iterum fœtu procreato separantur, & ad sua sexus vterq; pascua seorsim reuertitur. Tūc
Cura cir- mares omnem fœturæ & Veneris curam relinquunt: fœminis labor solis incumbit: eumq; illæ inter se
ca fœtum partiuntur. Iam aliæ oua in nidis fouent, aliæ fouentibus cibum congerunt, & sic alternis oua suis plu-
fœminis mis concalfacere pergunt. Pullos iam adultos ad littus producant, vbi mares versari solent: ibi fœmel-
relicta. læ etiam ex pullis cum suo sexu remanent, masculi vtrò separantur. sic oues inter pascendum mixtæ
 à pastoribus secernuntur, Oppianus lib. 2. de aucupio. Helorius, trochilus, & carulus mari tranquillo
 littoribus aduolant, victum ex piscibus quærentes, Athenæus. Τροχίλος auis à currendo dicta est, Va-
 rinus: cui paroxytonum hoc nomen est, vt & Athenæo, Æliano, & alijs plerisq; apud Herodotum pe-
 nanflectitur: proparoxytonum est Hesychio in Numenio. Aristophanes in Pace inter lautitias cibo-
 rum enumerat, χλῖας, νῆπας, φάπας, τροχίλος. Et in Acharnensibus inter Bœotorum delicias, φαλαέ-
 δας, τροχίλος, κολύμβας, &c. ¶ Albertus autoritate Auicennæ asserit trochilum esse auem similem
 picæ, sed aquaticam & variam, cuius rostrum simile sit rostro anatis, Niphus. nos huius anatis, vel poti-
 us mergi genus vocamus ein *Kynende oder wysser Merch*. Ego verò trichilos non anatum aut mergo-
 rum generis, quibus velocitas in cursu non conuenit, sed gallinularum aquaticarum esse dixerim, quas
 in ripis & arenis celeriter currere notum est, cum cursu magis quàm volatu valeant, eoq; cruribus sint
 oblongis, caudis vero perbreuibis.

Trochilo- ¶ Trochilorum genera non pauca esse testatur Ælianus, & inter alia *cladarorynchum*, crocodilo
rum gene- familiare, vt supra retuli. Sisophelos etiam, Σεισόφελος, trochilorum generis est apud Hesygium &
ra esse va- Varinum. Corythus, Κόρυθος, vnus de trochilis, Hesygius. Hæc fortè cirrhata aut cristata est, & inde
ria. Græcum nomen sortita auis. Numenius, Νεμεινός, ὁ ὃς τροχίλος, idem qui trochilus, Hesygius. Vide su-
 præ in Arquata A.

Trogon. HYLASATOR est TROGONEM, cornicem & alias quasdam aues, à cauda de ouo exire: quoniam
 pondere capitum peruersa oua posteriorem partem corporum fouedam matri applicent, Plinius. hoc
 cum in bubone non probabile videatur Alberto, ne in cæteris quidem videbitur.

DE TVRDIS IN GENERE: ET PRIVATIM

de illo quem pilarem Gaza nominat, Aristot. tricháda, cuius figu-
 ram sequens pagina continet.

A.

Tria Tur- **T**VRDORVM Aristoteles tria genera facit: vnum visciuum, magnitudine picæ, quod à nostris e-
dorum ge- tiam à visco denominatur ein *Misler*: alterum tricháda vocat, pilare Gaza vertit, quod (inquit) so-
nera ex nat acutè & magnitudine merulæ est. hoc nostri auem iuniperorum nominant, quod earum baccis
Aristo- pascatur. tertium quod iliacum quidam vocant, minimum inter hæc, minusq; maculis distinctum.
tele. hoc esse conijcio auem quæ Germanis *Winsel* vel *Beemerle* nuncupatur. Est insuper eiusdem generis
 quam aliqui turdelam tanquàm Latine nominant, Germani ein *Trostel*, præ cæteris musica. Sed de
 alijs infra suo loco priuatim agetur: hinc verò partim de turdis in genere, partim etiam de turdo trichade,
Turdus vbi id exprimitur, ne quid confudisse videamur. hoc quidem genus cæteris ferè in cibo præfertur; &
pilaris magis peregrinum est, vt Varro per aduentitios turdos hoc maximè genus intellexisse videatur.
quo sensu ¶ Præfertur turdorū genus quoddam reliquis maiusculum pectore albo, nigrantibus maculis
à Gaza di- variegato, quod merulæ magnitudine per hyemem iuniperi baccis enutritum, præsertim montana
catur. mittere sub pilaris nomine consueuerunt, Grapaldus. Ego pilaris nomen non vulgare esse puto, sed
 Latinum

10
 20
 30
 40
 50
 Latinum à Gaza confectum, v̄t Græcum *τρίχας* exprimeret. *τρίχας* enim Græci pilum dicunt. scribit
 autem Gaza pilarem per *l* simplex. qua ratione autem à pilis hoc turdi genus dicatur non video: &
 fortè non inde sed per onomatopœiam inditum illi hoc nomen est à Græcis. Porro an illam auiem,
 quam nos hic pro pilari delineatam dedimus, pro pilari Grapaldus quoque accipiat, dubito. neque
 enim pectore albo est. Veteres quidem hoc ei non attribuunt. ¶ Turdi Græcè *κίγλας* dicuntur: & *Nomina.*
 vulgo *schinopoulli*, id est aues lentisci vocantur: ab alijs *myrtopoulli*, quòd harum stirpium fructibus pa-
 fcantur, Bellonius. Sunt qui turdi nomen Græcis hodie vulgare mihi esse affirmarint *κύχλας*, alij *τρί-
 χλας*, alij *πίσος*. ¶ *Alchamari*, id est turdus auis, Syluaticus. Cichlæ leguntur apud Aristotelem historiæ
 anim. 6. 1. vbi Alberti translatio habet *triangel* & *aulones*. *Alzarāzir* Auicennæ interpres turdos conuer-
 tit, cūm sturnos debuisset.

¶ Turdus pilaris quia corpus & rostrum acutum habet, rusticè apud nos dicitur *schiron*, Niphus
 Italus. In alijs Italiæ locis, v̄t Lombardia, *viscada* vocatur: quamuis alius sit à turdo visciuro Aristotelis,
 quem ipsi *dresso* appellant. vtrunq; genus visco pabulum quærere audio. Scoppa Grammaticus nescio

quomodo Dauliam auem interpretatur Italicè *maluizo*, *tordo*. sed *tordo* est quæ à nobis *Trostel* vocatur, *maluiccius* verò, vt Nipho placet, *Iliacus*, hoc est minimus turdorum. ¶ Hispanicè *tórdo* vel *zor-zól.* ¶ Gallicè *une griue*, *vn tourd*, *ouoiseau de nerte*, Rober. Stephanus. Bellonius turdos Gallicè exponit *griues*, *mauui*, *trasles* & *touretz*. sed turdum maiore propriè *griue* dici ait, minore *mauuis*: & pilarem, mediæ magnitudinis *litorne*. ¶ Germani turdum pilarem appellant *Krametuoegel*, vel (vt alij scribunt) *Krameſuoegel*/ *Kranwituogel*, nostri *Reckolteruoegel*: alij *Wachholteruoegel*/ *Wechholterziemer*. nam *Ziemer* nomen commune turdorum est. ¶ Angli *a feldefare*, vel *a feldfare*, vel *a filfar*. ¶ Illyrij *kwicziela*, (vt Doris *κικίλα*.) Poloni *gluch*, *iemioluchá*.

¶ Turnerus, & secuti eum Eberus ac Peucerus, turdi genus minus & canorū, quod nostri *Trostel* appellant, turdum pilarem esse putarunt: quibus non assentior. Verum Turnerus post æditum de auibus librum in suis ad me literis, non hanc amplius auem, sed Germanorum *Krametuoegel*, mediæ magnitudinis turdum, (quem prius collurionem esse putarat,) turdum pilarem se existimare scripsit. ¶ Turdones pro turdi, apud Arnoldum Villanou.

B.

Aduenerunt bellis Bebriacensibus ciuilibus in Italiam aues externæ, quæ adhuc nomen retinent, paulum infra columbas magnitudine, turdorum specie, sapore grata, Plin. ¶ Turdus pilaris magnitudine merulæ est, Aristot. & citans ex eo Athenæus. ¶ Mutat & turdus colorem: quippe qui collo æstate varius, (*ποικίλος*), hyeme murino distinctus, (*μαύρος*) spectetur, Aristoteles interprete Gaza: quem Gillius etiam in transferendo Eliano sequitur: cuius hæc verba Græca sunt: *Κίχλη χιμῶνος ὅτι φαιώτε-ρα* (lego *φαρύτερα* ex Aristotele) *δὲν, θέρους δὲ τὸν αὐχένα ποικίλον ὅτι δὲ ἔκινυσι*. Turdis color æstate circa collum varius, hyeme concolor, Plinius. De vocis *μαύρος* significatione scripsimus in Sturno A. ¶ In Germania hyeme turdi maximè cernuntur, Plinius. In Italia temporibus quidem diuersis, sed aliàs alijs locis, vide in C. Apud nos in Heluetia per hyemes abundant plerunq; præsertim circa Tigurum nostrum.

¶ Turdus auis est cinerei coloris, non magno corpore, Albertus. Turdus trichas nigris quibusdam in cinere maculis distinguitur, Gyb. Longolius. Auis quam collurionem esse puto, (de turdo nostro pilari loquitur,) turdum (videtur turdum visciurum vel maiore intelligere) magnitudine æquat, sed caudam habet longiorem, & magis mobilem, & pectus maculosum, Turnerus. ¶ In regionibus ad Septentrionem remotis turdi albi reperiuntur, teste Olao Magno. ¶ Turdus pilaris corpus & rostrum acutum habet, Niphus.

Turdi al-
bi.

Descri-

ptio exa-
cta turdi
pilaris.

¶ Turdum pilarem nostrum curiosius olim inspectum his verbis descripsi: Rostrum ei subilatum in extremo nigricat. tota ferè magnitudine & figura est merulæ. os etiam intrinsecus & linguam flauus color, sed dilutior quàm in merulis pingit. collum prouum cinereum est, vt etiam caput, sed nigris maculis aspersum. dorsum charopum seu ruffum obscure, & per medias pennulas nigricans. Pars circa orrhopygium rursus cinereis plumis obtegatur, caudam pennæ nigræ constituunt. Collum supinum & pectus varia sunt. nam flauescens in eis plumas nigræ distinguunt maculæ. Alæ interiores albæ sunt. Latera etiam intra alas (sub alis) in extremitate plumarum albicant, inde lineis rufis distinguuntur: intima parte latius nigrescunt. Plumæ ventris albæ. Ungues digitiq; pedum nigricant. Pennæ alarum partim nigricant, partim rufo colore, vt dorsi, minores præsertim & breuiores, apparent. Sexus in hoc genere non facile distinguitur. Intestinum eius appendices non habet: nec gula versus stomachum dilatatur, nec ingluuiem (ni fallor) superius habet.

C.

Quo an-
ni tempore
& quibus
in locis re-
periatur.

Turdi à tarditate vocati sunt, hyemis enim confinio se referunt, Isidorus. In Germania hyeme turdi maximè, æstate in nostris montanis locis: autumno, in plano & collibus inueniuntur. Hyeme præterea loca maritima, & iuniperis ac myrtis abundantia, etiam apud nos frequentant, Platina Italus. In æstate apud nos aut rarò aut nunquam videtur turdus pilaris. in hyeme verò tanta copia est, vt nullipariatur. us auis maior sit, Turnerus Anglus. Turdi & turtures trimestres sunt, Plinius. id est tribus tantum mensibus manent. Turdus hyeme latet, Aristot. Merulæ, turdi & sturni, in vicina abeunt. sed hi plumam non amittunt, nec occultantur, nisi spe cibi, quo (aliàs, visi sæpe ibi, quo) hybernum pabulum petunt. (Platina aliter, Occultantur hæ aues sæpibus, ibiq; hyberno tempore pabulum quærunt.) Itaq; in Germania hyeme maximè turdi cernuntur, Plin. Quædam cum æstate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ, vt sturni, turdi, &c. Ge. Agricola. Et rursus, In angustis montium locis conditi aliquando turdi reperiuntur. Turdi sunt de genere auium aduentitio, ac quotannis trans mare in Italiam aduolant circiter æquinoctium autumnale, & eodem reuolant ad æquinoctium vernal. & alio tempore turtures & coturnices immani numero. Hoc ita fieri apparet in insulis propinquis, Pontia, Palmaria, Pandataria. ibi enim in prima volatura cum veniunt, morantur dies paucos requiescendi causa. idemq; faciunt cum ex Italia trans mare remeant, Varro. Pilares apud nos postremi adueniunt. Versantur turdi in glebis agrorum quiescentium, Albert. ¶ Turdus pilaris sonat acutè, Aristot. Alius ei hyeme color, alius æstate: voce tamen eadem est, Idem. Dum turdus trutilat, sturnus tunc pisitat ore. Sed quod mane canunt, vespere non recolunt, Author Philomelæ. Tur-

Vox.

dus

turdus quidem per onomatopœiam dictus videri potest. Turdus pilaris gregatim volat, & inter volandum obstreperus est, Turnerus. Merula & Turdus tanquam è modulis sermocinantur, Scaliger. Turdi loquacissimi sunt, Erasmus Rot. sunt tamen qui mutum, item qui surdum faciant turdum, vt paulò post dicetur. Agrippina coniunx Claudij Cæsaris turdum habuit (quod nunquam antè) imitantem sermones hominum, cum hæc proderem. habebant & Cæsares iuuenes, (Drusus & Britannicus Claudij filij,) item sturnum, luscinias Græco atq; Latino sermone dociles, Plin.

¶ Turdum audio vermiculis & muscis vesci. Ab transenna hic turdus lumbricum petit, Plautus Bacch. de amatore loquens. Si homines colant aues inter alia ab eis commoda hoc etiam lucra buntur, ὅτι οἱ κνίπτες καὶ ψιλλοὶ αἰετὰς συχνῶς καταδόνται, Ἀλλ' ἀναλέξει πάντας καθαροὺς αὐτὰς ἀγέλην μὴ καχλῶν: hoc est, Ficos eorum non semper deuorabunt culicum genera, sed omnes illos vel vnus turdorum grex absument, Aristoph. in Auibus. Turdus pilaris baccis aquifoliæ arboris, sorbi minimæ & similia arborum vescitur, Turnerus. Pascuntur apud nos cum alijs arborum fructibus, tum sorbi alpinae, & orni, (ornum appello arborem quam nostri *Wieselschen*/alijs *Walsbaum*/) nucleos nimium excerpentes. Fagi glans turdis expetitur, Plin. Turdi pilares præcipuè iuniperi baccis delectantur, vnde & nominantur à Germanis. & in vulgari ænigmati quaeritur quæ sit auis quæ pabulo trimo pascatur. iuniperi enim baccæ tertio demum anno maturescere creduntur. Ego in pilaris turdi ventriculo dissecto reperi baccas iuniperi, & ossa spinæ albæ fruticis, (quam oxyacantham interpretantur,) & berberi vulgò dicti granorum semina. *Non sic destructa macrescit turdus oliua, Vt Lycidas domina sine Phyllide turbidus erro*, T. Calphurnius. In sambuci fructu grana insunt sesamacea, non ingrata turdis sturnisq; Ruellius. Turdi Græcis vulgò *schinopoulli* dicuntur, ab alijs myrtopoulli, id est lentisci vel myrti aues, quòd baccis earum pascantur, Bellonius. *Turunda turdis esca solis cognita*, M. Ant. Flaminus. De turdis saginandis leges infra in E. Lombardi turdum pilarem *viscadam* appellant à visco: nostri verò turdum maiorem à visco denominant *ein Mistler*. vtrunq; genus visco pabulum quaerere audio. Aristoteles maiorem duntaxat turdum visciuum cognominat, quod non nisi visco ac resina vescatur. Turdela quasi maior turdus dicitur, cuius stercore viscum generari putatur, Isidorus. Viscum satū nullo modo nascitur, nec nisi per aluum auium redditum, maximè palumbis, (οἰνάδος Athenæus,) & turdi. Hæc est natura, vt nisi maturatum in ventre auium non proueniat, Plinius 16.44. Theophrastus non turdos, sed picas, id est *cittas* (aues) nominat, quarum fimo gignatur viscum, atque ita Theodorus interpretatur. forteque deprauatum id in Theophrasto fuerit, vt pro *cichla* quod turdum significat, *cittam* librarius ascripserit, Hermolaus. Viscum non putredine aliqua nascitur, nec prouenit nisi semine, vbi aues quæ fructum deuorauerint, excrementum in arbore egresserunt, Theophrastus de causis plant. 2.13. O Enadem ferunt si deuorato visci semine aluum exonerant, viscum nasci, Athenæus libro 9. Vnius plantæ ramus sæpe innascitur & succrescit alienæ arbori. Causam cur id fiat Theophrastus, abstrusas rerum naturas perscrutatus, affert: Aues enim arborum fructum comedentes, posteaque in arboribus confidentes, excrementa egerere, semenque in cauernas delapsū pluuia irrigatum enasci & pullulare, itaque in oliua ficum, in alijsque alias ingenerari, Ælianus. Turdus ipse sibi malum cacat, Κίχλα (κίχλη melius) χέζει αὐτῇ κακόν. prouerbiū (inquit Erasmus) in eos dici solitum, qui sibi ipsis ministrarent exitij causam. Siquidem viscum non prouenit nisi redditum per auium aluum: cuius rei meminit & Seruius in sextum Æneid. Quoniam autem visco capiuntur aues, ipsæ sibi malum cacant videlicet. Plautus paulò diuersius extulit: Ipsa (inquiens) sibi auis mortem creat. quanquam equidem non dubitem affirmare à Plauto cacat, non creat fuisse scriptum: deinde locum à quopiam Græcanici prouerbij ignaro deprauatum. In hos igitur quadrabit parœmia: aut in eos, qui potentes sibi generos asciscunt, à quibus postea per vim opprimantur, Hæc ille. ¶ Surdior turdo, Κωφότερος κίχλης. Zenodotus ex Eubuli Dionysio citat, adscribens surditatem huic aui peculiarem, cum sit loquacissima, vel prouerbio teste. (Ego non de turdi, sed trygonis, id est turturis loquacitate prouerbiū legisse memini.) Vnde concinnè dicetur in eos, qui perpetuò blaterantes ipsi non auscultant quid vicissim ab alijs dicatur, quod vicium in multis licet deprehendere, Erasmus. Κωφότερος κίχλης παρ' Εὐβούλου ἐν Διονυσίῳ λέγεται ἀφωρότερος κίχλης, Suidas & Varinus. hoc est, apud Eubulum in Dionysio legitur, non surdior sed magis mutus quam turdus. Nos de voce & loquacitate turdi diximus supra. ¶ Turdi oua decem à conceptu diebus pariunt & fouent, Albertus. ¶ Turdi nidos ex luto, vt hirundines, faciunt in excelsis arboribus, ita deinceps continuato opere, vt quasi catena quædam nidorum contexta videatur, Aristot. In cacuminibus arborum luto nidificantes, penè contextim, in secessu generant, Plinius.

D.

Turdos aliquando sermones hominum imitari, scriptum est supra in C. ¶ Palumbes laurum intermedit contra fascinationis noxam, turdis myrti comam, Philes. myrti ramum, Ælianus. Zoroastres in Geoponicis turdum hoc facere scribit contra blattarum iniuriam. ¶ Merula turturem amat, Aristot. Merulæ & turdi amicæ sunt aues, Plinius. fortè autem turdi non rectè scriptum est pro turtures.

Mutuus

inter me-
rulam &
turdum
amor.

E.

De turdo-
rum au-
cupio.

Tempore hoc perhumiles sylvas, & baccis foecunda virgulta ad turdos, & cæteras aues capien-
das, laqueos expedire conueniet. Hoc vsq; in Martium mensem tendetur aucupium, Palladius in
Decembri mense. Tenuis est laqueus dictus à tendicula. Plautus Bacchidibus, Nunc ab trāsenna hic
turdus lumbricum petit: Pende bit hodie pulchrè, ita intēdi tenuis, Nonius. *Dum turdos visco, pedica dum
fallit alaudas*, Alciatus in Emblematis. *Pellaci cantu deceptus ab aucupe turdus*, Politianus in Rustico. Acci-
pitres cū alias aues tum turdos capiunt, Crescentienfis. *Μακρύον*, retis genus quod turdis tenditur, *μακρύον*
λὰ quibusdam dictum, Hesychius & Varin. Turdis regio Heluetiorum quibusdam annis abundat, vt
circa Tigurum: vbi aucupes sunt periti, qui fundis in sublimi aere longo spacio (ad iter horæ interdum
aut amplius) has aues persequuntur, donec ad descensum coactos retibus non supra hominis staturam
erectis cateruatim implicēt, Stumpfius. Oppianus lib. 3. de aucupio cap. 10. modum quendam merulas
capiendi præscribit, eodemq; turdos etiam capi ait. *Vide in Merula E.*

De turdis
nutriēdis
& sagi-
nandis.

Lucillum turdos æstate in auarijs alere solitum scribit Plutarchus, Volaterranus. Cor. Ne-
pos, qui diui Augusti principatu obiit, turdos scribit paulò antè cœptos saginari, Plinius. In auarijs sta-
bulantur turdi ac pauones, Varro. In prima parte ornithōnis sint aues. terra modo contentæ, vt sunt
pauones, turtures, turdi, Idem. ¶ In villa materiteræ meæ in Sabinis, ad quartum & vicesimum lapi-
dem via salaria à Roma, ornithon est, ex quo vno quinq; millia scio vānisse turdorum denarijs ternis,
vt h-s sexaginta millia ea pars villæ reddiderit eo anno, bistantum quàm tuus (Axiū alloquitur) fun-
dus ducentorum iugerum Reate reddit, Varro de re rust. 3. 2. Et rursus sequenti capite, Non dissimu-
labo, quod volo de ornithōne primum, quòd lucri fecerunt hoc nomen turdi. h-s enim sexaginta mil-
lia fircellina ex candere me fecerunt cupiditate. Et mōx, Ornithōnis alterum genus fructus causa est,
quo genere macellarij, & in vrbe quidā habent loca clausa, & rure maximè conductā in Sabinis, quòd
ibi propter agri naturam frequentes apparent turdi. Impensa curaq; (vt par est) adhibita, M. Terentius
ternis sape denarijs turdos singulos emptitatos esse significat auorum temporibus, quibus qui trium-
phabant populo dabant epulum. At nunc atatis nostræ luxuries quotidiana fecit hæc pretia, propter
quæ ne rusticis quidem contemnendus sit hic reditus, Columella. Turdi si alieno tempore saginentur,
(id est eo tempore quo non reperiuntur vt capi possint) & voluptatem cibi & reditum maximum præ-
stant, paritati beneficium ministrante luxuria, Palladius. turdis maior opera & impensa præbetur, qui
omni quidem rure, sed salubrius in eo pascuntur, in quo capti sunt. Nam difficulter in aliam regionem
transferuntur, quia caueis clausi plurimi despondent, quod faciunt etiam cum eodem momento tem-
poris à rete in auaria coniecti sunt. itaq; ne id accadat, veterani debent intermisceri, qui ab aucupibus
in hunc vsum nutriti, quasi alletores sint captiuorum, mœstitiamq; eorum mitigent interuolando.
Sic enim consuescent & aquā & cibos appetere feri, si mansuetos id facere viderint, Columella. Clau-
dantur illæsi, & recenter capti mistis aliquibus antè nutritis, quorū societate ad capiendos cibos pau-
dam nouæ captiuitatis mœstitudinem consolentur, Palladius. Dicam, quod te malle arbitror Axi, de

De forma
ornitho-
nis in quo
turdi sa-
ginandi
sunt.

hoc ornithōne, quod (quem) fructus causa faciunt: vnde nonnulli sumuntur pingues turdi. Igitur te-
studo (vt peristylum tectum tegulis, aut rete) fit magna, in qua millia aliquot turdorum, ac merularum
includere possint. Quidam cum eo adiiciunt præter eas aues, alias quoq; quæ pingues vāneunt care,
vt miliariæ ac coturnices. In hoc tectum aquam venire oportet per fistulam, & eam potius per canales
angustas serpere, quæ facile extergeri possint. Si enim latè ibi aqua diffusa, & inquinatur facilius, & bi-
bitur inutilius, & ex eis caduca quæ abundat & exit per fistulam, facit vt luto aues laborent. Ostium
habere humile, & angustum, & potissimum eius generis, quòd cochleam appellant, vt solet esse in ca-
uea, in qua tauri pugnare solent. Fenestras raras, per quas non videantur extrinsecus arbores, aut aues,
quòd earum aspectus ac desiderium macrescere facit volucres inclusas. Tantū luminis habere oportet,
vt aues videre possint, vbi assidant, vbi cibus, vbi aqua sit. Tectorio tecta esse leui circum ostia, ac fe-
nestras, ne qua intrare mus, aliave quæ bestia possit. Circum huius ædificij parietes intrinsecus multos
esse palos, vbi aues assidere possint. Præterea & perticas inclinatas ex humo ad parietem, & in eis trans-
uersas alias gradatim modicis interuallis annexas, ad speciem cancellorum scenicorum ac theatri. De-
orsum in terram esse aquam, quam bibere possint. Cibatu offas positas: eæ maximè glomerantur ex
ficis & farre misto. Diebus viginti antè quàm quis tollere velit turdos, largius dat cibum, & aquæ plus
ponit, & farre subtiliore incipit alere. In hoc tecto, caueaq; tabulata habeant aliquot ad perticæ supple-
mentum. Contra hoc auarium est aliud minus, in quo quæ mortuæ ibi sunt aues, vt domino numerum
reddat, curator seruare solet. Cum opus sunt ex hoc auario, vt sumantur idoneæ, excluduntur in mi-
nusculum auarium, quod est coniunctum cum maiore ostio, & lumine illustriore, quod secluforium
appellant. Ibi cum eum numerum habet exclusum, quem sumere vult, omnes occidit. Hoc ideo in se-
cluforio clam, ne reliqui, si videant, despondeant animum, atq; alieno tempore venditori moriantur.
Non enim vt aduenæ volucres faciunt pullos, vt in agro ciconiæ, in tecto hirundines, sic aut hic, aut il-
lic turdi, Varro de re rust. 3. 5. Turdi locum æque munitum, & apricum, quàm columbi desiderant,
sed in eo transversæ perticæ perforatis parietibus aduersis aptantur, quibus insidant, cum satiiati cibo
requiescere volunt. eæ perticæ non altius à terra debent subleuari, quam hominis statura patiat, vt à
stante

stante contingi possint, Columella. Sub columbario cubicula duo subijciantur, vnum quo turtures claudantur, &c. aliud verò cubiculum turdos nutriet. Sit autem locus mundus & lucidus, & vndiq; læuigatus. Transuersæ in hoc perticæ figuntur, quibus possint post inclusum volatum sedere. Rami etiam virides sæpe mutantur, Palladius. Turdi in calida domo victitant. ipsius autem muris domunculæ, perticæ inferendæ sunt, ac lauri furculi, alteriusve cuiuspiam circa angulos collocandi, Didymus in Geoponicis. Cibi ponuntur ferè partibus his ornithonis, quæ super se perticas non habent, quo mundiores permaneant. semper autem arida ficus diligenter pinfit, & permista polline, præberi debet, tam largè quidem, vt supersit. hanc quidam mandunt, & ita obijciunt. Sed istud in maiore numero facere vix expedit. quia nec paruo conducuntur qui mandant, & ab ijs ipsis aliquantum propter iucunditatem consumitur. Multi varietatem ciborum, ne vnum fastidiant, præbendam putant. ea est cum obijciuntur myrti & lentisci semina: item oleastri, & ederaceæ baccæ, nec minus arbuti. Ferè enim etiam in agris ab eiusmodi volucris hæc appetuntur: quæ in auiarijs quoq; desiderium detergent fastidia, faciuntq; auidiorem volaturam, quod maximè expedit. nam largiore cibo celerius pinguescit. Semper tamen etiam canaliculi milio repleti apponuntur, quæ est firmissima esca. nam illa, quæ suprà diximus, pulmentariorum vice dantur. Vasa quibus recens & munda præbeatur aqua, non dissimilia sint gallinarijs, Columella & Palladius. Caricæ tunfæ mistis pollinibus largissimè præbeantur, Palladius. Pabulum in loco pauimenti mundiori ponitur: hoc est, arida ficus perfusa aqua macerataq; immò etiam minutim scissa farinæq; mista, aut etiam polentæ hordeaceæ. baccæ præterea myrti, lentisci, fructus hederæ, (item lauri & oleæ, Cornarius,) atq; omnia id genus turdis pascendis sunt. Pinguioribus tamen eos reddit milium atq; panicum, nec non limpidissima aqua, Didymus in Geoponicis Andrea Lacuna interprete.

¶ Ad agrum stercorandum præstare arbitror stercus ex auiarijs turdorum ac merularum, quod *De usu* non solum ad agrum vtile, sed etiam ad cibum ita bubus & suibus, vt fiant pingues. itaq; qui auiaria *stercoris* conducunt, si caueat dominus stercus vt in fundo maneat, minoris conducunt, quam ij quibus id ac- *turdorū* cedit, Varro. M. Varro principatum dat ad agros lætificandos turdorum (& merularum) fimo ex aui- *ad agros* arijs: quod etiam pabulo boū suumq; magnificat, neq; alio cibo celerius pinguescere asseuerat. De no- *impin-* stris moribus bene sperare licet, si tanta apud maiores fuere auiaria, vt ex his agri stercorarètur, Plinius. *guandos.*

¶ Turdorum greges qui non rari & sparsi, sed turmatim volitent, aliqui imminentis pestilentiae præsagium faciunt.

F.

Turdus boni & præcipui saporis est, Albertus & alij. Præ cæteris auibus inter lautitias habetur, *De alimē-* Aristophanis Scholiastes. *Nil melius turdo*, Horatius i. Epist. *Inter aues turdus, si quis me iudice certet, In-* *to ex Tur-* *ter quadrupes gloria prima lepus*, Martialis. *Texta rosas fortasse tibi, vel diuite nardo, At mihi de turdis fa-* *dis.* *Et a corona placet*, Idem. Et alibi, *Illic coronam pinguibus grauem turdis videres.*

¶ Galenus in libro de cibis boni & mali succi, cibarijs laudatis, & neq; tenuem neque crassum succum gignentibus turdos adnumerat. Ex auibus quæ volatu fidunt firmioris sunt nutrimenti, quæ grandiores quàm quæ minutæ, vt ficedula & turdus, Celsus 2. 18. Bapt. Fiera pinguem merulam turdo præfert: ambo (inquit) sistunt, sed turdus calidior est, & grauius redolet. ab aucupe tamen laqueo vel reti captum non minus quàm merulam probat. *Vide suprà in Merula F.* An turdi salubre præbeant alimentum disputatur à Mathiolo epist. libro i. Tympanicis, ex auibus præponi debent ferè mansuetis, vt palumbus, turdus, Trallianus. Eis quos hæmorrhoides crebrò vexant, & maximè pulsantes, expedit vt diligenter euitent turdos, grues, Arnoldus de conseru. sanit.

¶ Turdos, merulas, &c. affabis. hæ quoq; aues, si elixentur cum pipere & saluia, non insuaues videbuntur, Platina. In turdo: Vbi turdum assaueris eo modo quo conuenit, amygdalas bene tufas, saleq; insperfas, cum agresta & iusculo miscebis, modicumq; gingiberis & cinnami insperges. Mixta hæc omnia per cribrum setaceum in cacabum transmittes: Vbi modicum ebullierint, in ollam in quam turdos assos reposueris, infundes. Sunt item qui satius dicunt in assos turdos vel malarancia exprimere, vel aromata dulcia inspergere, Idem. Apicius lib. 6. cap. 5. titulum habet, Iura in diuersis auibus, turdis, ficedulis, pauo, phasianis, anseris: sed in contextu nullius harum auium priuatim mentio fit præterquam anseris. Ab Alexandro Benedicto laudatur tempore pestilentiae in cibo turdus biduo maceratus aceto. Pectora turdorum in patinam Apicianam conijciuntur libro 4. cap. 2. Apicij Magiricæ. Helioabalus exhibuit Palatinis ingentes dapēs extis illorum refertas, & cerebellis turdorum, &c. Lamprius. Porcellus dimidia parte assus & dimidia elixus, apud Athenæum lib. 9. fartus erat turdis & ventriculis gallinaceis, &c. item lib. 4. porcus assus apponebatur, turdis & ficedulis fartus. Turdi quomodo parentur cum iccore ouillo *vide in Oue F.* De pastillis è pullastris in Gallo. *F.* Baltasaris Stendelij verba recitauimus: similiter autē inquit pastillos etiam è turdis fieri, quos nō vltra horā coqui iubet.

G.

Turdos edisse cum baccis myrti prodest vrinæ, Plin. Et rursus, Turdus inassatus cum myrti bac- *Remedia* cis dysentericis medetur. ¶ Puluerem coturnicis vel turdi Ant. Gainerius aduersus napellum com- *ex ijsdem.* mendat, deceptus nimirū ab interpretibus Arabū, & ijs qui napellum, aconitum, & cicutam ferè con-

fundunt: cūm sturnos non turdos conio, id est cicuta pasci veteres testentur. ¶ Stercus turdorum (alzarazir, id est sturnorum) edentium oryzam confert ad pannum & morpheam, Auicenna.

H.

Etymon.

a. Turdi à tarditate vocati sunt. hyemis enim confinio se referunt, Isidorus. mihi per onomatopœiam potius dicti videntur. Turdi cūm sint nomine mares, re vera fœminæ quoq; sunt, Varro de re rust. Turdi masc. sunt generis, vt plerunq; lectum est: fœminini apud Varronem Quinquatribus, Nonius. ¶ Albertus turdorum species enumerans ex Aristotele, turturem pro turdo imperitè ponit: vt & Auicennæ interpret alicubi, vt testis est Aggregator. ¶ Κίχλα aliqui & πρίγλα efferunt, non rectè. nam fœminina in λα omnia debēt habere λ duplex (secundum Atticos,) vt κόλλα, σκίλλα, βδέλλα, &c. quæ verò λ simplex habent per η scribuntur, vt πύλη, δούλη, &c. Varinus, qui Herodiano etiam hunc canonē placere ait. Κιχίλας, turdi, Hesychius & Varin. Κιχίλας pro κίχλας Doricum esse aiunt, apud Comicum & Epicharmum. Syracusani quoq; κιχίλας vocant, tanquam & ipsi δουρίζοντες, Athenæus & Varinus. Κιχίλας per pleonasmum pro κίχλας. Κρεαντορνίθια (lego, Κρέα τ' ὀρνίθια) κιχίλων, Varinus. Ἰ'χλα, ἡ κίχλα, Suidas & Hesychius. Ἰ'χάλη piscis quidam vel turdus auis, Hesych. & Varin. Ἰ'συλαί, turdi, & melotæ (pelles) caprinæ, lidem. Cicla & clice voces à Græca κίχλη corruptas Syluaticus turdum interpretatur. Κίλλα, animal volucre, Varinus non suo loco, sed vbi κίχλα scribi deberet.

Epitheta.

¶ Epitheta. Turdos pingues & crassos Martialis dixit. Obesus turdus, Horat. i. epist. apud Textorem turdi epitheta sunt, Edax, Auidus, Vagus, Trutillans (ex authore Philomelæ,) Aduena, Raucus. ¶ Epicharmus ἐλαρόφιλοφάγος κιχίλας dixit, Varinus: quanquam apud Athenæum ἐλαροφυλλοφάγος perperam legitur.

Deriuata.

¶ Deriuata. Turdarium, locus in quo turdi saginantur. Verba ex verbis ita declinari scribunt, vt verba literas alia assumant, alia mutant, alia commutent. (fortè amittant,) vt fit in turdo, & turdario,

Turdis
piscis.

turdeditio, M. T. Varro. ¶ Turdis piscis est Columellæ, Plinio & Quintiliano. Piscem a sellum non à corporis similitudine, sed à colore dicimus, vt vmbra atque turdum, author M. Varro. Sic & apud Græcos κίχλη tum auem turdum, tum piscem marinum significat, Hesychio & Varino. Κίχλη auis est, & piscis similiter varietate punctorum insignis, ὡς τὸ κόκκυφος μελαρόστιτος, Varin. ¶ Κιχλισμὸν risum interpretantur, non quemuis, sed tenuem, (id est tenui voce emissum,) exiguum, (alij contra vehementem, immoderatum,) muliebrem, meretricium. sed quoniam alij aliter & interpretantur & scri-

Κιχλι-
σμὸς quid
sit.

bunt, singulorum verba enumerabo. Κιχλισμὸς, ὁ λεπὸς καὶ ἀκόλατος γέλως, Suidas. Varinus similiter scribens exponit μικρὸν γέλωτα, ἢ πολὺ καὶ ἀκοσμον: & rursus, muliebrem risum. Apud eundem & Hesychium κιχλισμὸς per η in penultima, risus vehemens est. item κιχλισμὸς, risus simpliciter, lidem. Κιχλιασμός, risus muliebris & meretricius, Clemens in Pædagogo. Κιχχλισμὸς, risus turpis & immoderatus vel lasciuus, ἀίχρὸς γέλως μετὰ ἀπαξίας, Hesych. & Varin. Γιγλισμὸς, vel γιγλισμός, vel γιγλισμός, γάργυλισμὸς ἀπὸ χάρων, κιχλισμὸς γέλως, lidem. Ego ex diuersis istis scribendi modis nullū probatim, præter vnum κιχλισμὸς. Homerus Odysseæ antepenultimo ancillas turdis cichlis & columbis comparat: illud fortè propter risum immodestum (ἀφ' ὅτ' οἱ κιχλισμὸν [lego κιχλισμὸν] τῶν γελώντων) hoc verò propter libidinem ad quam columbarum genus procliuè est. Κιχλίζειν prouerbio dicebantur qui pinguibus coturnicibus aut turdis vescerentur: aut qui riderent lasciuè parumq; decore. Proinde & κιχλισμὸν risum mollem & impudicum appellant. Quadrabit igitur vel in liguritores & cupedijs addictos, vel in lasciuus ludentes, Erasmus: qui vocem κιχλίζειν coturnissare vertit. nam Aristophanis

Κιχλί-
ζειν.

interpret in Nubibus idem verbum interpretatur pro eo quod est pingues coturnices aut turdos esitare, aut indecore & immoderatè ridere, ex quo Suidas etiā & Varinus reperunt. Sed cūm cichla turdum non coturnicem significet, turdari potius vertendum fuerat. Comicus ipse in Nubibus simul nominat ἰσοφαγεῖν, κιχλίζειν, (Athenæus lib. 8. legit κιχλάζειν,) καὶ ἰχθὺν τὸν πόδ' ἐναλλάξ. Multæ puellæ iu- bent me sibi colludere noctu, Κιχλίζοντι δὲ πασαι, ἐπὶ τῷ αὐτῶν ὑπακοίσω, Cyclops apud Theocritum. Κιχλίζεις, χρεμέτισμα γὰρ μετὰ πρὸς ἐλευθὸν ἰεῖσα, Suidas ex epigrammate. Varinus κιχλίζειν verbum interpretatur etiam pro eo quod est moueri & agitari, σαλεύεσθαι, κινεῖσθαι: in qua significatione ego κιχλίζειν scripserim. id enim Hesychio est κινεῖν, σαλεύειν, μοχλεύειν, πρὸς ἑαυτὸν. quanquā & κιχλίζειν & κιχχλίζειν apud illum scribitur, corruptè vt arbitror. Idem à cincto aue, quæ caudā subinde mouet, κιχλίζειν verbū factū ait, pro eo quod est ἀφ' ὅτ' ἐκείνη, concuti. Videntur & κιχλίδες θύραι ab hoc verbo dictæ, quod circa cardines suos moueantur. Et fortè κιχλισμὸς (sic enim scribere malim quàm κιχχλισμὸς vel γιγλισμὸς) risus tam vehemens fuerit, qui totum agitet & concutiat corpus: sed κιχλισμὸν potius dixerim à turdis: quod homines saturi cibis præsertim delicatioribus, ad risus lasciuos dissolutiores sint. Habent Germani verbum Rixere non dissimile Græco, & eiusdem ferè significationis. Κιχλίζειν, quod & καχλάζειν, affatim ridere, ἀθρόως γελάειν, per translationem ab vndis & fluctibus cūm attolluntur & æstuant, Varinus. Κιχλίσκειν, γελάειν, μειδιᾶν, ridere, Hesych. & Varinus. Ταγαπίζων, κιχλίζων, lidem. Epicichlides carmen dictum quod in Homerum refertur authorem à quibusdam, quoniā dum id pueris præcineret, turdis donabatur, Athenæus & Cælius. ¶ Κιχληβόπις, portulaca herba, Hesych. & Varin. Onocichle herba composito nomine ab asino & turdo, quæ particulatim floreat, memoratur Theophrasto historię plant. 7. 10. (Gaza turdariam vertit) & Plinio 17. 16.

¶ Turde-

¶ Turdetani & Ficedulenses nominantur in Captiuis Plauti. Turdetania regio quæ vulgò Andelucia dicitur, Scoppa.

c. *Si mihi Picena turdus palleret oliua*, Martial. 9. 55. pascitur enim oleæ & oleastri baccis turdus, ac inde pinguior & præpingui pallidior, id est magis cereus euadit. hinc turdos ἐλαμοφιλοφάγους Epicharmus dixit, vt rectè legit Varin. nam Athenæi codices impressi nō rectè habent ἐλαμοφυλλοφάγους. ¶ Pœciliæ pisces turdi volucris vocem ædere dicuntur, Pausanias. Herbæ quas satyria & orches appellant, videntur nasci è genitura turdorum & merularum, Hieron. Tragus.

¶ e. *Subdola tenduntur crassis modo retiaturdis*, Martialis. Archiæ epigramma in merulam quæ è reti euasit turdis detentis, retuli in Merula H. e. ¶ Philocrates ὁ Σβῆθιος φουσὼν τὰς κίχλας δέικνυσι καὶ λυμύμεται, In Auibus Aristophanis. venditurus scilicet inflabat vt pingues apparerent.

¶ f. *Turdus, Siue aliud prium dabitur tibi, deuolet illuc*, *Res vbi magna nitet domino sene*, Horatius Serm. 2. 5. Tiberius Cæsar Afellio Sabino H. s. ducenta donauit pro dialogo, in quo boleti & ficedulæ & ostreæ & turdi certamen induxerat, Suetonius. Aristophanes in Pace inter lautissima cibaria nominat amylos placentas & turdos aues. Τίλλειν τε φάτας καὶ κίχλας ὁ μὲν ἀπίνους, Ephippus apud Athenæum. Philoxenus cum mentio incidisset quod turdi essent pretiosi, & fortè adesset Corydus, qui se adolescentem prostituerat: at ego memini (inquit) Corydum (corydus Græcis alaudam quoq; sonat) obolo venisse, Athenæus. Cui nunc tam parum palatus sapit, vt principem locum turdo adiudicet? Gillius. Gulæ dediti quidam turdos Daphnios laudauerunt, Clemens in Pædagogico. Οὐ πῶς δὲ κίχλας μετ' ἀμυγνίσκων εἰς τὴν φάρυγγ' εἰσπετόντο, Teleclides de veteri beata vita. hoc est, Turdi affina cum placentis in fauces eis inuolabant. Κίχλας ἐκκαίδ' ὁ λόκληροι μέλιτι ὀξυμεμυγμένα, Plato Phaone apud Athenæum. Οὐ πῶς κίχλας ἀνάβρατ' ἥρτυμένα, Pherecrates. Et rursus, Κίχλας τ' ἀναβάτρου, melius ἀναβράτρου.

¶ DE PROVERBIIS, Turdo surdior, & Turdus malum cacat sibi, leges suprâ in C. Κίχλιν, vide suprâ in H. a.

DE TURDO VISCIVORO PRIVATIM.

A.

30 DE Turdis in genere multa scripsimus, inter quæ multa etiam visciuoro priuatim dicto conueniunt, quem Aristoteles ἰξορόρον, Athenæus ἰξοφάρον nominat. Hic magnitudine picæ est Aristoteli, nec nisi visco atq; resina vescitur. vide suprâ in C. in Turdis in genere: vbi turdum pilarem quoque visco pasci scripsimus: vnde ab Italis vulgò *viscada* vocatur vel *viscardo*: hic verò, de quo nunc agimus, *dresso*: quem & ipsum non visco solum, sed etiam baccis iuniperi vesci aiunt. Turdella turdi genus alterum est, (non alterum Aristotelis, sed simpliciter diuersum,) quod in Venetia prouincia *drexanos* vulgò nominant, in Liguria priscum nomen retinent: maiores turdo sunt, penna subtus varia, Hermolaus in Corollario. Turdela maior est turdo, Monachi in Mesuen Itali. Turdela quasi maior turdus dicitur, cuius stercore viscum generari putatur, Isidorus. ¶ Turdus visciuorus maior alijs, *une grue* Gallicè, Bellonius. *Grue sifalle* apud Sabaudos (vt amicus quidam ad me scripsit) turdus maior est, colore columbino, rostro merulæ, nidum facit ex musco in pariete. oua quaternâ parit. Turdum verò pilarem ijdem simpliciter (ni fallor) *grue* nuncupant. ¶ Germanicè *Wistler* & *Wistelfinch* in Heluetia, à visco: alibi *Ziering*. Carinthijs *Zerrer*, Bauaris *Schnerrer*. Gyb. Longolius, qui circa Coloniam in Germania vixit, Primum (inquit) turdi genus, quod picæ magnitudine est, nondum, quod sciam, in nostra regione conspexi. ¶ Anglicè *apouler*. ¶ Illyricè *prskawecz*. ¶ Turcicè *garatauk*.

B.

Turdus visciuorus noster maior est cæteris turdis. paulò infra columbam: capite, alis & ventre *Forma*. fuscus. plumis tamen iuxta caudam aliquid flauis admixtum apparet. cutim intra rostrum pallidus & subruher color mixti tingunt. Pedes digitiq; flauescunt, præsertim posteriore neruo tibiæ. Ungues & rostrum nigricant. Collum parte prona venterq; totus nigris punctis in albicantibus plumis & alibi flauis variant. Plumæ sub alis candidæ sunt.

C.

Vescitur turdus visciuorus noster non visco tantum & resina, vt Aristot. scripsit, sed vis quoq; & iuniperi ligustriq; baccis. Cicuratur etiam, & pascitur omni genere ciborum, pane, casco, &c. *Æsta- Cibus*. te (vt audio) in syluis se abdit. Nidificat in nostris regionibus.

D. E.

Noctuam odit, (vt & iliacus turdus,) & ea clamante aduolat: sed nō proximè ipsam, nisi arbor aliqua prope sit. Turdos huius generis singulos singulas visci feraces arbores occupare aiunt, & semper *Aucu-* proximè eas versari, neq; admittere alias, sed persequi & depellere. quod eorum ingenium etiam in *pium*. causa est vt faciliè capiantur. Aucupes enim caueam cui auis vna huius generis sit inclusa & reti obiecta vt conspici possit è sublimi, cū decipula superstructa, ad arborem aliquā viscum ferentē vnco ligneo

prælongo suspendunt. mox turdus ferus conspecto incluso, impetu in illum delapsus, ut de arbore sua depellat, decipulæ operculo cadente capitur. & sic deinceps ad arbores multas caueam eandem suspendunt. ¶ Vtuntur hoc turdo etiam aucupes ad accipitres capiendos in attega, amiti imposito. nam cum accipitrem viderit, clamat. ¶ A rusticis quibusdam accepi, si turdus visciuosus circa finem hyemis in cacumine alicuius arboris insidens, & supra arborem eminens cantillet, hyemis diuinius durastatum. turæ signum esse: si verò in medio arboris confidat, ita ut non appareat, aut ægrè, æstatem propinquam significari.

F.

Usus in
cibo.

Visciuosus turdus minoris apud nos pretij est, minusq; in cibo lautus habetur quàm pilaris.

DE TURDO MINORE, QVEM ILLA- dem vel tyladem cognominant.

TURDI genus tertium est, quod iliacum (ἰλιάδα quidam vocant) minimum inter cetera (minus pilari & visciuoro) minusq; maculis distinctum, Aristot. Turdi genus tertium & minimū illas vocatur:

catur: vel, vt Alexander Myndius scribendum arbitratur. *tylas*, (τυλας.) proinde Theodorus qui non *illáda* sed *iliáda* (Athenæus etiam ἱλιάδα habet) legerat, iliacum turdum conuertit. sed erat commodius *illadicum*, Hermolaus. Alexander Myndius apud Athenæum dicit hoc genus gregale esse & nidificare vt hirundines. Cleomenes apud eundem nominat τυλάδας πεντάκις μωρίας, χέννια τειχερά μύρια. Ἰλλάς etiam genus vinculi est Eustathio, ex loris & viminibus, à verbo εἶλω vel ἴλω, quod est contorqueo.

30 Turdus iliacus (id est minimus) Italicè vulgò dicitur *maluiccius*, (*maluizo*,) Niphus. Alibi (vt *Nomina*. audio) *cion* vel *cipper*, vt circa lacum Verbanum. Gallicè *vn mauuis*, minor alijs, magnitudine sturni, in ventre & sub flexu alarum magis flauus, Bellonius. Sabudicè *gruette*, id est turdulus. Germanicè *Winsel* vel *Winge* apud nos à voce sua. Claronæ in Heluetia *Bergtrostel*/ alibi *Boemerle*/ *Bömerlin*/ *Beemerziemar*, vel *Behemle*, quasi Bohemica auis, vel turdulus Bohemicus. in Bohemia enim nidificare fertur. (sed alia quoq; auis est Bohemica vulgò à quibusdam dicta, cui nihil cum turdis commune, cuius icon in Appendice dabitur.) Alibi *Wyntrostel*/ id est turdus vinearum, fortè quòd vuis pascatur: & *Kottrostel*, id est turdus ruber, ad differentiam alterius turdi minoris, quem nostri *Trostel* simpliciter, alij *Wyßtrostel*/ id est turdum album vocitant. Turdus iliacus qui reliquis minor est, & gregatim plerunq; victitat, in dumetis & inter humiliores sylvas, iuniperos & aquifolias degit: cui vulgus Germanicum (circa Coloniam) ab amaritudine nomen indidit, (*ein Bitter*,) Gyb. Longolius. Circa Basileam nomen habet *Girerle*/ per onomatopœiam, vt conijcio. Iliacus turdus cinereus est ad fuscedinem vergens, sed minus varius, Germanis (Saxonibus) *Weindruschel*/ *Weingartuoegel*, Eberus & Peucerus. Anglicè *a filfar* vel *felfare*. quod nomen turdis omnibus commune in Anglia esse putato. Illyricè *gikawecz*.

40 Turdus *Winsula* nostra per totum dorsum fusca est. pectus ei varij coloris, medius venter albicat, rubet vtrinq; vt etiam pars subalis. Interiora oris penitus flauescunt. Deniq; similis est tum specie tum magnitudine illi quam *Trostel* nominamus. In ventriculo dissectæ *Winsela* Nouembri mense reperi baccas spinæ albæ, quam oxyacantham interpretantur. Peregrinæ sunt aues, neq; apud nos nidificant, sed in Bohemia (vt audio) vel Vngaria. Aduolant ad nos initio hyemis per xiiij. ferè dies ante turdos pilares: circa Pascha recedunt. Laqueis capiuntur (in *böglinen*) sed difficilior quam pilares. nam si laqueus sit albus, remouent, vt transgrediantur.

50 Tertiū turdi genus ab Anglis *a Wyngthrushe* & à Germanis *ein Weingaerdsuoegel* nūcupatur. Hic turdus vtrinq; iuxta oculos, & in pectore & in ipso alæ flexu, intus & foris maculas habet latiusculas rubras. Huius nidum nunquam vidi: nec mirum, quum per æstatem apud nos nusquam videatur. primum genus non nisi hyeme in Anglia cernitur, aut si videatur, rarum est.

Auceps quidam apud nos auem dictam *Behemle*, id est turdulum Bohemicum. aliam à *Win-Beehèle* *Winsula* nostra esse mihi asseruit, sed similem: quam ipse aliquando in cauea cerasis aridis aluerit. quorum ossibus integris ab aue redditis aluo in subiectam caueam delapsis, coccothraustes (*ein Steinbysser*) illi *Winsula* nostra inclusus nutritus sit.

DE TURDO MINORE ALTERO, QVEM

Itali turdum simpliciter, nostri Trostel vocitant.

A.

TURDELA auis est quæ vulgò *Droschele* vocatur, Albertus. Sed Itali quidam hodie, vt in Liguria, turdelam appellant turdum maiorem visciuorum, vt suprà docuimus. Author Philomelæ hanc auem, nescio qua lingua, *palaram* appellat: cuius hoc carmen est, *Dulce palara sonat, quam dicunt nomine drostam.* ¶ Itali simpliciter turdum appellant, *turdo, tordo, tuordo.* ¶ Galli, ni fallor, *trasle.* ¶ Germani *Trostel*/ quod nomen ab Italico turdela factum videri potest. Alij aliter scribunt & efferunt: Gyb. Longolius, qui Coloniae scripsit *Droessel*: Turnerus qui ibidem, *Drossel* vel *Durstel.* Hieron. Tragus *Trossel.* Murmellius *Trusel.* Eberus & Peucerus *Sangdruschel*/ id est turdum musicum, ad differentiam turdi iliaci superioris, (quem aliqui *Rottrostel*/ id est turdum rubrum appellant: hunc verò, de quo scribimus, *Wyßtrostel*/ id est turdum album: quòd nō admodum nisi colore quarundam partium differant.) Iidem trostelam nostram, Aristotelis turdum pilarem faciunt, quod non probo. ¶ Angli *a troffel*, aut *a mauis*, Turnerus. (sed Itali maluicium vocant turdum minorem rubrum, de quo suprà egimus: & Galli eundem *mawis*.) alij *a thrushe*, quod nomen tamen primo & maximo turdorum generi Turnerus Anglus adscribit. ¶ Illyrij & Poloni *drozd.*

B.

Forma. Magnitudine & ferè colore turdum refert: & est coloris cinerei, declinans in pectore ad varietatem croceam, Albertus. Pectore est valde maculoso, Turnerus. Auis est varia & maculosa, magnitudine merulæ, Eberus & Peucerus. ¶ Magnitudo & species huic generi (ex inspectione nostra) eadem ferè quæ turdo minori proximè descripto. crura ei albicant, pectus, ventrem, & latera puncta nigra insigniunt. Venter alioqui candidus est, vt caudæ etiam pars supina in minoribus pennis. pectus subflauo & ruffo colore in vnum mixtis. idem sub alis color merus & absq; maculis in minoribus pennis est. Tota pars prona vno ferè & simplici colore, nempe fusco. Alæ fusco ruffum miscuerunt, & maculas subflauas habent. Sexus, vt audio, non facile discernitur, nisi cantu.

C.

Mansuetudo. Per totum annum apparet, & cantus sui gratia à multis in cauis alitur, Turnerus. Probe admodum cicuratur, Albertus. Auis est musica, canens vere, vocis multiplicis, Idem. *Dulce palara sonat, quam dicunt nomine drostam,* Sed fugiente die nempe quæta silet, Author Philomelæ. Vocem ædit acutam cum obscura quadam fuscedine, Eberus & Peucerus. Nidum intus ex luto aut lignorum carie liquore mixta, & artificiosè læuigata, foris ex musco in ramis arborum aut fruticum facit, Turnerus. superficies nidi intus solida, læuis & dura est. Martio mense apud nos vel Aprili ouis incubant.

D.

Turdus hic, vt etiam visciuosus, noctuam odio habet.

F.

Qualis in cibo. Caro eius bona est, & ad cibum expetitur, Albertus.

De auib. que turdis cognata sunt. ¶ Turdus Iliacus, quem nostri *Winsel* appellant, alibi vocatur, *Bergtrostel*/ id est turdela montana: alibi *Weintrostel*/ quod vuis vescatur, ni fallor.

¶ Apud Carinthios auis dicta *Leyntrostel*/ cognata est turdis minoribus, sed pedibus albis.

¶ Auis ex turdorum genere minima est, quæ Germanicè (Saxonicè) *Ziepdruschel* vocatur, figura alioqui & colore iliaco turdo (*Winselæ* nostris dictæ) similis. circa rubos viuit & versatur. deletur enim fructibus eorum & sambuci baccis, Eberus & Peucerus: qui hanc Aristotelis batin esse conijciunt. quoniam bátos Græcis rubus est. ¶ Apud nos turdi genus exiguum, tertia ferè parte turdelis vel iliacis minus, *Waldtrostel* vel *Kleintrostel*: hoc est turdelam syluaticam vel minorem vocat. Eberus & Peucerus turdum quendam paruum, minorem merula, maiorem fringilla, acuto rostro, breuib. pedibus, Germanicè *Klein zimner*/ id est turdum paruum nuncupant: & Aristotelis cyathum, id est cœruleum esse conijciunt. Nos de cœruleo opinionem nostrā in C. elemento protulimus.

¶ In Heluetia alicubi, vt circa Claronam, *Steintrostel*/ id est turdelas rupium nominant aues, quæ ab alijs *Steinrötele* dicuntur, ab alijs, ni fallor, *Blawvogel*, id est cœruleæ aues: de quibus copiosè in Cœruleo scriptum à nobis est. Ibidem (circa Claronam) *Wassertrostel*/ id est turdelæ aquaticæ vocantur, aues quæ dā cruribus oblongis, breuib. rostris, fidipedes, quæ iuxta aquas degunt: eadem fortè merulis aquaticis. ¶ In multis Germaniæ regionibus, vt Misnia, Turingia, Hassia, merulam torquatam nostram audio nominari *ein Meerischedrueffel*/ id est turdum Martium, quod mense Martio canere incipiat.

Tortue. ¶ Sabaudis *grinet* turdus pilaris est: & alia turdi species paulò nigrior, *vnē tortue.*

Halbvogel. ¶ Circa Francfordiam (si bene memini) *Halbvogel*/ id est dimidia auis nominatur, quam inter turdos vendi aiunt, cum tamen non sit turdus. Hinc vulgò apud aucupes hoc dictum celebratur Germaniam

maniam quinq; aues habere cum dimidia, ein Krametuoget/ein Entuoget/ein Yhuoget/ein Brach- Bra h-
uoget/ein Speiuoget/der flüget vber sy all/vnd ein Halbuoget. uoget.

¶ Ex turdorum genere est auis Germanicè (Saxonicè) dicta Brachuogel: quæ capitur sub hyemem maximè, nec figura nec magnitudine multum dissimilis merulæ: colore fusco, terreò, obscuro, vt humi sedens vix agnosci & à terræ colore discerni possit, Eberus & Peucerus: qui hanc Aristotelis collyrionem faciunt. Turnerus quidè cum in libro suo de Auibus turdum pilarè nostrū collyrionem esse coniecisset, postea in epistola ad me missa turdelam nostram (ein Trostel) iam potius collyrionem sibi videri scripsit, Porro Germanicū nomen Brachuogel, vagū & incertū est. nam & arquata & generi cuidam gallinaginis tribuitur: quod hæ aues in noualibus & quiescentibus agris immorari soleat.

10 ¶ Venère in Italiam Debriacensibus bellis ciuilibus trans Padum externæ aues (ita enim adhuc vocantur) turdorum specie, paulum infra columbas magnitudine, sapore grata, Plinius.

¶ TYMPANVS (Τύμπανος) à cornice occiditur, Aristot. hist. anim. 9.1. nec alibi quod sciam e- Tympan-
ius meminit. ¶ Tympanus est de genere paruorum miluorum. in nonnullis codicibus τῆτινος, qui nus.
etiam rusticè sic appellatur. Sed ex sola nominis similitudine argumentum idoneum nullum est: neque vllum milui genus à cornice occidi verisimile. Apparet autem Niphum secutum esse translationem Alberti, in qua pro tympano legitur, miluus qui dicatur Græcè cochyno.

DE TYRANNO.

20 TYRANNO auiculæ corpus nō multò amplius est, quàm locustæ, crista rutila ex pluma elatiuscula. est & cætera elegans cantuq; suavis hæc auicula. Vescitur vermiculis, Aristoteles. Tyrannū auiculam Auicenna & Albertus inter passeris numerant. nos rusticè *vesuillum* nuncupamus, Niphus.

¶ Turnerus eumq; secuti Eberus & Peucerus tyrannum auiculam Germanicè interpretantur Goldshendlin. Sed Turnerus etiam aliud Germanicum nomen adfert ein Nünmürder, quod conuenit generi auium quas lanios appellauit, quod in cæteras aues etiam se multò maiores laniando & cædibus sæuiant: est autem inter illos quoq; species quædam minima, vertice rutilo insignis. ¶ Trochilo (vel passere troglodyte potius) minor est auis (inquit Bellonius) quæ à Græcis vulgò *tettigon* vocatur (nimirum à magnitudine qua cicadā vix excedit:) a Latinis, (ab Aristotele,) tyrannus: Gallis *unpoul*, vel *sourcie* vel *sourcicle*, (à supercilijs.) habet enim plumas in capite flauas vtrinq; instar cristæ, quæ oculos eius

30 inumbrat, vt supercilia in nobis: nec multò maior est locusta. Bellonius in Gallico libro Singularium. Tyrannus regulus esse vi-
ego omnino regulum esse puto quam ipse tyrannum: nec vtrinq; plumas illas capitis aureas haberi, detur.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA AB V. LITERA INCIPIVNT.

DE VANELLO.

A.

40 VANELLV hanc auem nominant author de nat. rerum & Albertus, Gallici (vt apparet) nominis imitatione *vn vanneau*. quanquam per *n* simplex. Idem hanc auem veterum Stymphalidem esse putant, nimium leuiter hoc vno, quantum video, decepti argumento, quoniam vanellus cirrhatus est: tribuit autem cirrhos etiam Stymphalidi Plin. Vanellus (per *n* duplex) à barbaris dicitur auis, Vanellus
eo quòd inter volandum magnum strepitum ædat, Turnerus: fortè quòd alis instar vanni aut ventila- cur di-
bri commotis strepitum excitet. Auis quæ in compluribus Galliæ locis vocatur *dixhuiet*, (per onoma- etus.
topœiam. sic etiam vocant numerum octodecim. similiter Cretenses cuculum auem vulgò nominant
decocto, quòd suo cantu tale quid sonare videatur,) & Parisijs *vn vaneau* (& circa Montē pessulanum:) *Parus*.
quamq; Romani veteres *parcum* vocarunt, Itali hodie *paoncello*, Græcis vulgò *æx* (αἶξ) dicitur antiquo *Parus*.
nomine, id est capra: eo quòd subinde vocem caprinæ similem ædit. ab alijs *παὸς ἀργίος*, hoc est pauo *Capra*.
50 syluestris, eo quòd cristam in capite erigat instar pauonis vel alaudæ cristatæ, Bellonius. Aristoteles
quidem nihil aliud de capra aue scribit, quàm circa lacus & amnes eam versari. In capite paucis animalium, nec nisi volucris, apices: alijs aliter, phasianæ corniculis, præterea parræ, (alias *paro*,) Pli- *Parræ*.
nius 11.37. Hermolaus pro parræ, habet *parco*. quod quidem nomen nondū hætenus se legisse fatetur, vt mirer Bellonium scribere nomen parci apud Romanos veteres extitisse. sed vt *parcum* legas, non tamen vanellum auem eo nomine accipi licebit, cum cornicula illi non conueniant. non enim instar phasianæ cornicula habet vanellus noster, sed apicē simpliciter, vel ex plumis cristam simplicē à medio vertice retrò extensam. cornicula verò vtrinq; eminet, vt in bubone, & alijs quibusdam nocturnis auibus. quamobrem parræ potius legerim, vt codices nostri habent, (vel *paræ* per simplex *r*.) quæ & nocturna auis est. & alijs quoq; authoribus memorata. Imposuit fortè Bellonio, quod in Corollario Hermolaus scribit, his verbis: Differt ab alauda & parus, etiam si quidam negant. (confuderunt for-

tē aliqui eò quod vtriq; apex tribuatur. sed Plinius ipse siue parcum siue parram legas, loco iam citato, 50
à galerita liquidò secernit.) Est autem parcus auicula palumbo minor aliquanto, subrus candida, cæ-
tero pavoni similis, & crista quoq;. Vanellum quidē his verbis ab eo significari non est dubiū. ¶ Va-
nellus circa Patauium in Italia *paonxino* nominatur, quasi paruus pavo, à colore & crista. Venetijs
paon, id est pavo. ¶ Lusitanis *a bybe*. ¶ Germanicè apud nos *ein Gysis*, ab imitatione vocis. alibi *Gy-
uitt*/vel *Gybyz*. Murmellius scribit *ein Ruuis*, alibi *ein Zweiel*, *ein grüner oder blaugrüner Gysis*/ad
differentiam pluuiialis. ¶ Anglicè *a lapuuing*, ab implicatione alarum frequenti, vt audio. nam *Wing*
illis est ala, *lap* implicare. ¶ Illyricè *czieyka*. Turcicè *gulgurúk*.

¶ Literatores pleriq; omnes Britannici, vpupam eam nominant auē, quam barbari ab alarum
strepitu vanellū nuncupāt, & ipsi sua lingua lapuuingam vocāt, Turnerus. Sunt etiam (inquit idem) in
inferiore Germania literatores aliqui, qui fulicam *kyuittam* suam esse volunt, ex eo forsan opinionem
suam

suam astruentes, quòd apud Plinium fulicæ cirrum tribui legerint. sed cum *kyuitta* nec auis marina sit (Vergilius enim marinam facit) nec aquatica, satis liquet eam non esse fulicam. Sunt quidem vanelli larorum & magnitudine & leuitate, & similiter clamosi, vnde & per onomatopœiā vtrifq; inditum nomen. nam à Germanis Oceani accolis lari etiam *Gyffis* appellantur: qui tamen alijs multis & corpore & natura à vanellis differunt. è larorum autem genere etiam fulica veterum est.

B.

Vanellus auis est satis pulchra, colubina magnitudine, cristato capite vt pavo, in collo viridi colore & luceti, reliquo corpore varia, Author de nat. rer. & Albert. Cornice minor est, plumis ferè viridibus & nigris per totū dorsum & caput & collū: vtre albo: lōga & semper erecta in capite crista plumea, alis obtusioribus, Turnerus. ¶ Ego ex præsentī inspectione olim descriptionē huius auis reliqui huiusmodi: Coloribus est elegantissimis, per totū dorsum viridi, maculis quibusdā purpureis vtrinq; alæ partim virides, partim cœruleæ sunt. extremæ verò & lōgiores earū pennæ nigræ, quæ inuerset præ atro colore splendēt. Venter & alarum interior pars plumas habēt albas. cirrhi à capite retrorsum tendūt ex plumis nigris oblongis conditi. Rostrum nigrum sesquidigiti longitudine. Sunt etiam plumæ subrufæ circa caput & ceruicem. sub rostro & prona colli parte albicant. In pectore color ex viridi nigro cœruleoq; mixtus videtur in plumis, sed earum quoq; extremitates per quosdā ordines albicant. Totius auis longitudo est circiter dodrantem & palmum manus mediocris, qui sunt digiti x v i.

C.

Germanicum nomē *Gyffis* vel *Kyuit*, & Gallicum *dixhuiet*, per onomatopœiam huic aui indita sunt. Bellonio vocem caprinæ æmulam ædit, inde *ex*, id est capra Aristoteli, & hodie vulgò Græcis dicta. ¶ Circa nidum suum subinde circunuolare solet. *Lapuinga* Anglis dicitur ab implicatōne alarum frequenti. Alis est obtusioribus, & inter volandum magnum strepitum ædentibus: vnde & vanellus à barbaris dicitur. Aquis vermium gratia, quibus solis victitat, appropinquat, sed ipsas non ingregitur. In planis & in locis erica consitis plurimum degit, Turnerus.

D.

Cum hominem etiam à longè nido suo appropinquare senserit, egressa statim de nido cum clamore occurrit, sicq; stulta dum hominem à nido suo repulsuram se sperat, ipso clamoris indicio nidum prodit, quem progressus homo spoliare contēdit, Author de nat. rerū & Albertus. Sunt qui dicāt hanc aūē dum pullos fouet, ad hominē à quo nidū inquiri suspicatur proximè accedere: & veluti de conditionem simulare, donec paulatim à nido abducatur: quod idem de perdicibus & chenalopecce fertur.

E.

Capiuntur vanelli gregatim, vt audio. ¶ Ad depopulandum vermes Angli eos sæpe in hortis alunt, Turnerus.

F.

In cibo commendantur, sed minus quàm pluuiiales quibus cognati sunt. Mihi aliquando gustanti & boni saporis, & alimenti probi, sed levis ac tenuis (propter assiduum volandi exercitium nimium,) huius auis caro visa est.

H.

a. Hieronymus Tragus inter aues quæ in Germania edantur nominat *Higihen* / haud scio an vanellos intelligens. ¶ *I'Giz* (apud Hesychiū vltima per ypsilon scribitur *Ι'Gυξ* & *Ι'βις*.) genus est auis *I'Giz* clamosæ, vnde & Ibycus nomen propriū, & *Ιβυλιώσαι: ὅσῳ κατ' ἀφάρσειν λέγεται βυλιώσαι*, Etymologus. legendum suspicor, *ὅσῳ κατ' ἀφάρσειν λέγεται βυλιώσαι*: aut si legendum est per metaphoram, *βυλιώσαι* in fine abundabit. Vide *Ιβυλινώσαι* apud Hesychium: quanquam nihil est quod ad ibyn aut ibycem auem pertineat. Hæc sanè auis per onomatopœiam dicta videtur: & cum clamosa sit, ac vocis similitudo accedat, de genere vanelli forsitan fuerit. ¶ Mulieres per contumeliam aliqui in Gallia *vanneaux*, id est vanellos vocant, vagabundas puto & inconstantes: aut fortè clamosas.

DE AVIBVS VANELLO COGNATIS.

VANELLOS etiā candidos reperiri audio, (*kyuittas* candidas:) nisi fortè de laris candidis id accipiendum est. Item vanellos sine crista: quales aliquando colore fusco & maculis varios Brugis in Heluetia vidi: nec satis memini an eadem sit pluuiialis Gallorum, de qua in P. elemento egimus. nam & illa de genere vanelli est, sine crista, colore quo diximus. quamobrem vtrunq; aliqui Germanicè *kyuittam* appellant: sed vanellum, viridem: pluuialem verò, fuscā. Itali puto *pinier* pro pluuiali efferūt. ¶ Quærendum an eiusdem generis sit auis *TREMVLVS* dicta in Regimine Salernitano, quæ inter aues salubres numeratur. Hæc vt plurimū propè mare versatur, (inquit Arnoldus in suis Annotationibus,) minor gallina, coloris fusci, altè clamans & velocissimè volans: quæ cum super terra incedit, semper tremit cauda, vnde ei nomen.

¶ *VARIÆ* aues, (vt Gaza vertit ex Aristotele de hist. anim. 9. cap. 1. pro Græco *Ποικιλίδες*, cum alaudis pugnant. nec alibi earum meminit. Sunt & Variæ picarum generis, de quibus suo loco diximus. *Ποικιλίδα* Theocriti interpret acanthidem interpretatur, auem variam & argutam.

Varones.

¶ Varonum ac rupicum squa in incondita rostra, Lucilius apud Festum in dictione Squarosi. quænam verò hæc aues sint nusquam explicatum inuenio. Petrones rustici ferè dicuntur propter vetustatem, & quòd deterrima quæq; ac prærupti iam agri petrae vocantur: vt rupices iidem à rupinis, (à rupibus,) aliter à petrarum asperitate & duritia dicti, Festus. sed locus videtur corruptus. Gaza charadriū alicubi rupicem vertit.

DE VESPERTILIONE.

A.

VESPERTILIO nomen habet quod vespere & noctu volare soleat: & Græcis etiam νυκτεῖς à nocte dicitur, Græca voce Plinius quoq; vlicubi vtitur: quamobrem à Leoniceno notatur, quasi auem à vespertilione diuersam putarit. Vulgò Græcè νυκτεῖδα dicitur. Nuper quidam vespertilionem in Græcia hodie γλαύκη & κερκσβάγια nominari scripsit: quæ tamen nomina alibi rectius noctuæ attribuit.

¶ Tinschemeth Hebraicam vocem variè reddunt, vespertilionem, cygnum, talpam. vide in Cygno & in Talpa. Ataleph, אטלפ, vespertilio, reptile alatum, Leuit. 11. vnde pluralis numerus atelaphim Isaia 2. & capitur pro imaginibus vespertilionum, Munsterus accedit sanè hæc vox ad Græcam atelabus, quod reptile est alatum. D. Kimhi interpretatur ataleph murem alatum nocte volantem, id est vespertilionem. Chaldaus Deut. 14. habet atalepha, אטלפא. Arabs baphas, بفاث, Persa an seberack, ان شبراک. Septuaginta νυκτεῖς. Hieronymus, vt & Leuitici 11. hic & illi. Sunt qui vpupam interpretantur nomen Hebraicum ataleph. quod non laudo. In die illa projiciet homo idola argenti sui, & simulacra auri sui, quæ fecerat sibi, vt adoraret talpas & vespertiliones, Esa. 2. in translatione vulgari. Munsterus sic reddit, In die illa projicientur aurei & argentei dei in fossuras talparū & vespertilionum. Hebraicè pro talpis legitur peras, pro vespertilionibus laatalephim. Abrahā Esra Esa. 2. cheporperat legit, quam vocē alij disiungunt, & aues noctu volātes exponunt. vide in Talpa A. Auicenna lib. 2. cap. 739. vespertilionem chafas nominauit. inde puto corrupta esse vocabula cafesci apud veterem Auicennæ glossographū & apud Syluat. cafekso & caifese, vtrunq; pro vespertilione. Sizarach est lac vespertilionis, vel secundum alios vrina vespertilionis, And. Bellunensis. quam ego vocem reor esse Persicā: quam Persa Deut. 14. pro Hebraica ataleph, id est vespertilione, verterit sepperak, voce non admodum differente. Hinc corruptæ videntur voces Scetazirach pro vespertilione apud Syluaticum. Secranrach apud eundem, & Sceirazirai apud veterem Auicennæ glossographum, vtrunq; pro lacte vel vrina vespertilionis. Alcionetus, id est vespertilio, Syluaticus nescio qua lingua.

¶ Vespertilio Italicè dicitur notula, vel nottola, quam vocem aliqui noctuam non rectè interpretantur. Alibi portegliono, vt Scoppa scribit. alibi rattopenugo (in Lombardia rattopenago, id est mus pennatus) vel barbastello: item pipistrello, vipristello, vilpistrello. ¶ Lusitanicè morcego, vel murziégalo, id est mus cæcus. ¶ Gallicè chauuefouriz, vel fouris chaulue, si rectè scribo, quasi mus caluū & glaber; vel rattevolage, vel ratte saunage. ¶ Germanicè Fladermauß. Hieronymo Trago Spectmauß, quod laridum corrodat. ¶ Anglicè a bal, areare mous. ¶ Polonicè nietopersz. Illyricè netopyr. ¶ Sunt qui nycticoracem velint esse vespertilionem, Niphus.

B.

Ad Catigam insulam maris Sur vespertiliones, quanta Aquila, esitantur ab indigenis Gallinæ sapore. In specubus Atlantis montis sunt vespertiliones, quorum corpora Columbos æquant nostros. Ad flumen Gumbra ternos palmos explent, Scaliger.

Vesper-

Vespertilio animal est mediæ cuiusdam inter auem & em speciei, vt mus alatus dici possit. *Descriptio.*
 Animal est volucre, biforme, de quo Varro in Agathone: Quid multa? factus sum vespertilio, neq; in *ptio auis.*
 muribus planè, neq; in volucris sum, Nonius. Vituli marini & vespertiones, quoniam ambigunt,
 illi cum aquatilibus & terrestribus, hi cum volucris & pedestribus, ideo participes & vtrorumq; &
 neutrorum sunt. Vespertiones quidem pedes vt volucres habent, sed vt quadrupedes non habent. *Pedes.*
 cauda etiam tam quadrupedis quàm volucris carent. nam quia volucres sunt, cauda quadrupedis va- *Cauda.*
 cant: quia pedestres, volucris: quod ijs necessariò accidit. habent enim cuteas pennas. nullum autem
 volatile caudam habet, nisi penna scissa volatile sit. genus enim id caudæ ex penna eiusmodi constat.
 cauda verò quadrupedis generi volatili adiuncta, vel impedimento eius pennis proculdubio esset,
 Aristot. de partib. anim. lib. 4. in fine capitis penultimi. Vespertilio est quasi mus volucris, caput enim *Caput.*
 habet muris. sed canini etiam capitis speciem refert, & inuenitur aliquando cum auribus quaternis. *Aures.*
 Dentes habet ferratos (in vtraq; maxilla) non vt mus, in quo duo anteriores oblongi sunt sed potius *Dentes.*
 vt canis, qui caninos dentes longos habet. Voce etiam canis potius gannitum quàm sibilum muris *Vox.*
 imitatur. Corpus habet pilosum fuluo pilo. alas membraneas: & in cubitis (flexibus) alarum digitos *Ala.*
 singulos cum vnguibus acutis, quibus se retinet quum parietibus adhæret, Albertus. Volucrum nulli *Digit.*
 dentes, præter vespertilionem, Plinius. Volucrum animal parit vespertilio tantum. eadem sola volu- *Lac.*
 crum lacte nutrit vbera admouens, geminos volitat amplexa infantes secumq; deportat, Idem. Parit
 vt quadrupes, & lactat pullos, Kiranid. Formatos pullos parit & nutrit lacte quos generat, Macrobi-
 us. Sola volucrum & lac in mamillis habet, & mox æditum foetum lactat, Suidas. Animalium sola *Mamilla.*
 mamillas in pectore habent, homo, vespertilio, & elephas, Pollux. Vespertilio in pectore mamillas ha-
 bere deprehendi per anatomen earum in magna pyramide Ægypti, & intra labyrinthum Cretæ fa-
 cta: vbi etiam matres vidi lactare suos foetus ad motus vberibus, Bellonius. Mulierem lactantem ac
 bene nutrientem vbi pictura exprimere volebant Ægyptij turturem pingebant. Sola enim inter om-
 nes volucres hæc dentes ac mammas habet, Orus in Hieroglyphicis 2. 53. Legitur autè Græcè etiam
 νυκτερίδα, id est turturem. sed omnino apparet legendum νυκτερίδα, id est vespertilionem. Vespertili-
 onis vulua dum partum gerit acetabula habet, Aristot. est enim viuipara. ¶ Vespertilio non habet au- *Vulua.*
 res, (lego pennas vel plumas,) sed est pilosa, Alber. Et rursus, Et quia accedit ad naturam quadrupedis,
 ideo habet aures (auriculas) sicut quadrupes in superiori parte laterum capitis sui: cum homo & cætera
 bipeda aures vel earum meatus habeant in inferiori parte lateris capitis suorum retro articulum
 maxillæ. ¶ Vespertilio volat quidem pellitis alis, sed inter volantia non habendus est, Macrobius.
 Pennis (Alis) cuteis volat, Aristot. Pinnæ (Alæ) membranaceæ huic vni (volucrum,) Plinius. vni,
 aliàs non legitur, quod placet. non enim hæc sola cute volat, sed etiam alópex, id est vulpecula, Aristoteli.
 quam obrem ὀπρεὰ δερμὸν πτερεῖα dicuntur. Vespertilio etsi pennas (πτερεῖα. quidam non rectè vertunt
 alas) non habet, volat tamen, Orus. ¶ Animal quod volucre tantum sit, nullum nouimus. nam & quæ
 alis cuteis volant, ingredi possunt. vnde vespertiloni etiam pedes sunt, Aristot. hist. anim. l. i. vnde e- *Pedes.*
 tiam Plinius transferens: Qui negant (inquit) volucrem vllam sine pedibus esse, confirmant & apodas
 habere & nycterin. vbi quidam legunt ὀcen & nycterin, quod non probamus. ego ocen omiserim,
 aut legerim ὀ alopecem & nycterin. Vespertilio est animal quadrupes, Kiranides. Quatuor pedibus
 graditur, Macrobius. mihi nullis ingredi pedibus videtur, ne posterioribus quidem qui perfectiores
 sunt. semper enim aut volat alis, aut toto corpore iacet, aut digitis alarum (quos digitos potius quàm
 pedes dixerim, quòd imperfecti & singuli sint, veluti vinci alarum) adhæret & affigitur ædificijs, saxi,
 arboribus. Si quis consideret naturam Vespertilionis, contemplabitur illum bipedem volantem: qua-
 drupedem perreptantem potius quam ingredientem. Et quod subtilius est, cruribus volantem, alis
 ambulantem. Quam ob causam Quadrupedem philosophus agnoscit eum. &c. Scaliger. Vespertilio
 licet non habeat nisi duos pedes in membrana suæ caudæ, habet tamen duos pedum digitos in cubitis
 alarum, quibus vitur loco duorum pedum. quare cum cadit excipit se alis, Albert. ¶ Coxendix huic
 aui vna traditur, Plinius. Vespertilio tam inter pennata & membranata est medius quam inter fori-
 cem & hirundinem, inter bipedes & quadrupedes. Nam & coriaceam membranam habet & pro plu-
 ma pilum, Scaliger.

C.

In monasterio quodam deserto Misniæ, tantam vespertilionum copiam vidi, vt de excremento- *De por-*
 rum acervis carrhi aliquot onerari potuissent, Amicus quidam in epistola ad nos. *tentosa*
vesperti-

¶ Vox. Strix nocturna sonans & vespertilio stridunt, Author Philomelæ. Vespertilio non tam voce *lionum*
 resonat quàm stridore, Isidorus. *copia.*
 Minimam pro corpore vocem Emittūt, peraguntq; leui stridore querelas, vespertilio-
 Ouidius. Vespertilio imitatur voce exili grunnitum (gannitum) & latratum canum potius quàm sibi- *Vox ve-*
 lum murium, Albertus. ¶ Τείζειν (verbum ὀνομα τοπεπομιδόν) est tenui voce instrepere, qualis est ve- *nis.*
 spertilionum sonus, ὅς ἐστιν verò per ypsilon de turturum voce (asperiuscula, Cælius) dicitur, Eustathius *vesperti-*
 & Varinus. inde nomen τεισιμός, stridor vespertilionum vel murium, Eustath. *lionū so-*
 author est Pollux. *nus.*

Ως δ' ὅτε νυκτείδες μυχῷ ἄντρ' ἀπασιόιο
Ὀρμαῖς ἐκ πέτρης, ἀνά τ' ἀλλήλησιν ἔχοντα·

Τριζῶσαι ποτέοντα, ἐπεὶ κέ τις ἀποπέσῃσιν
Ὡς αἰ(αὶ τῶν μνηστῶν ψυχῶν) τετραγῶν αἰμ' ἡΐσαι,

Homerus Odysseæ ultimo. Vbi Eustathius, Conuenit (inquit) τριζῶσαι, id est stridor & tumultuatio quædam animis articulo sermone iam priuatis: & animas in nocturnum abeuntes locum νυκτείδων, id est nocturnis auibus vespertilionibus poeta conferre voluit. Troglodytæ Æthiopes lingua nulli alteri simili vtuntur, sed vespertilionum more strident, τετραγῶσαι, Herodotus. Τείζειν etiam est stridere vel frendere dentibus præ iracundia. & nix cum calcatur, τείζειν dicitur. Quin & iugum bilancis aliquando τείζει, de quo poeta aliàs κείζειν, Eustathius. Τετραγῶναι dicuntur auium pulli, & vespertiones & nix, cum pedis latitudine calcatur, Idem. Inuenitur etiam de elephanti voce verbum τείζειν.

Cibus.

¶ Cibus, &c. Vespertiloni in cibatu culices gratissimi, Plinius. Cibus eius sunt muscæ & culices: quem nocte volans inquit. vescitur etiam carnibus, & lardum vel succidiam suspensam, corrodit, Albertus. quamobrem à quibusdam Germanicè *Speckmauß* appellatur. Cum capti clauis affiguntur parietibus, sine cibo multos dies viuunt. ¶ Vrinam quoq; reddit sola auium. Andreas Bellunens. *sz-zarach* (Perficam puto vocem) lac vel vrinam vespertilionis interpretatur. ¶ Noctu videt, interdiu ferre nihil, Aphrodiensis problematum 1. 66. Ab Hispanis *morcego* vel *murziégalo*, id est mus cæcus appellatur. ¶ Ferunt hanc auem strepitum quærere, Isidorus. ¶ Parasitus adulandi studio vigilans vespertiloni apud Athenæum comparatur. Si frigus (inquit parasitus) sub dio, merula sum: si ne minimum quidem dormiendum, vespertilio aut lepus, &c. ¶ Vespertilio etsi pennas non habet, volat tamen, Orus. Cute (alis cuteis) volat: vide in B. Volat vt hirundo, Kiranides. Noctu vagatur, Aristot. Nomen ei, quod vespere se ad volatum præparat noctis, Nonius. Vespertilio dicitur, eo quod lucem fugiens vespertino crepusculo circumuolet præcipiti motu acta, Isidorus. *Teetaz, non syluas celebrant, lucemq; perosa Nocte volant, seroq; tenent à vespere nomen*, Ouidius. De volatu huius auis, gressu & affixione, leges quædam superius in B. Non stat neque sedet sicuti alia animalia: sed cum non volat, aut suspenditur in parietibus & rimis obscuris, aut later in cauernis, Albertus. Vlysses Odysseæ μ. fingitur ramis arboris adhærescere instar vespertilionis, siue (vt inquit Eustathius) ad ostendendum robur ramorum arboris, à quibus Vlysses non tanquam grauis corpore heros, sed tanquam leuis vespertilio adhæresceret: siue quod hæc auis super ramis ingredi non solet, sed ab eis pendere. Τῶ(ἐλατῶ) προσως ἐχόμεν, ὡς νυκτεῖς, ὅδε πη εἶχον, Οὐτε σπείζαι ποσὶν ἐμπεδόν, ὅτ' ὅτι βλάται. Proprium vespertilionum est, vt Homerus etiam canit (vide supra ab initio huius capitis C.) continuata quadam serie (ὀρμαθιδόν) inter se cohærere, Eustathius. ¶ Volucrum animal parit vespertilio tantum, Plinius. Volantia vniuersa de ouis prodeunt, excepto vespertilione, qui incertæ naturæ est: qui formatos pullos parit, & nutrit lacte quos generat, Macrobius. Volucrum vespertilio tantum mammas & lac habet, Plinius. Vespertilionem pullos suos lactare, gripho Germanico celebramus, *Ein Vogel ohn Zungen/ Der ander saugt seine Jungen*. De lacte huius auis, quodq; eo pullos alat, leges supra quoq; in B. Nidum non construunt, sed in aere suspensi vncis alarum (digitis) pullos similiter pendentes ad fornicem (vel parietem) lactant, Bellonius. ¶ Salamandra & vespertilio fœtus suos ædunt viuos, sed nulla inuolutos tunica, (nullis secundis. eò nimirum quod oua in eis concipiantur initio:) & similiter vespertilio, quod non fit in muribus, talpis, & huiusmodi animalibus quibus illa similis est, Idem. ¶ Vpupa dormit hyeme, sicut & vespertilio, Albertus. ¶ Vespertiones hederæ suffitu moriuntur, Zoroastres in Geoponicis.

Vrina.

Visus.

Vigilantia.

Volatus.

Partus

viuus &

volans.

Lactatio

pullorum.

Nidus

nullus.

Deijs que

vesperti-

lionibus

aduersan-

tur easq;

occidunt

vel abi-

gunt.

Adquid

utiles

sint.

Auis im-

pura.

Hederæ suffitus (exusta odor) perimit vespertiones, Africanus & Zoroastres in Geoponicis. Platani aduersantur vespertilionibus, Plinius. Ne vespertiones ingrediantur. (inuolent.) Ad ingressus omnes platani folia suspendito, Africanus. Ciconia & vespertilio inimicæ sunt. hæc quidem ciconiæ oua solo contactu sterilia efficit, ni cauerit illa impositis in nidum platani folijs, quæ accedentibus vespertilionibus torporem inferūt, Ælianus, Philes, & Zoroastres in Geoponicis. Est & formicarum genus venenatum, non ferè in Italia. *solipugas* Cicero appellat, *salpugas* Bætica. Iis cor vespertilionis contrarium, omnibusq; formicis, Plin. Noctuæ cum formicas à suis pullis abigere cupiunt, vespertilionis cor in nido habent: tanquam formicis sua etiam latibula deserentibus, si quis cor vespertilionis impo fuerit, Oppianus. Vespertilionum pennis (Græcè πτερὰ legitur, id est alæ: quas tamen non habet hæc auis, sed alas) ad formicarum nidos admotis nulla ex ipsis egreditur, Orus. ¶ Crepusculo vespertino si quis gladium nudum & micantem in sublime porrigat, vespertiones ad illum aduolare, & offensi interdum decidere solent. ¶ Locustæ tractum aliquem infestantes locum subiectum transuolabunt, si quis vespertiones venatus, elatioribus, ipsius regionis arboribus eos alligauerit, Democritus in Geoponicis. ¶ Perseuerabunt columbæ si caput vespertilionis posueris in columbarij fastigio, Didymus in Geoponicis. ¶ Vespertiones si vesperi citius & plures solito volarint, signum est calorem & serenitatem postridie fore, Gratarolus.

F.

Auis est impura, non solum lege Iudaica, sed vel aspectu abominabilis. Ad Catigam Insulam maris Sur, vespertiones, quanta Aquila, esirantur ab indigenis Gallinæ sapore, Scaliger.

Vesper-

G.

Vespertilionē decola (decolla) & arefactū tere, inde propina (cum syrupo & aceto) quantū trib. digitis cōprehenditur. Aut septem vespertiones pingues decollatos repurga, & in vase vitreato acetum forte eis superinfunde: & vas luto obstructū in furnū impone vt decoquātur. Tum vase extracto & refrigerato, vespertiones in aceto digitis dissolue. inde propinabis quotidie pōdus drachmarū duarum. Remedium enim hoc experimento constat, Auicenna de curatione scirrhi lienis. ¶ Psilothrum: Vespertiones plures viuos pone in bitumine, & dimitte vt putrefiāt, & vnge quēcunq; vis locū, Galenus Euporiston 2.85. ¶ Ad podagrā: Vespertiones tres aquæ pluuiali incoquito, deinde hæc adijcito: lini feminis triti vnc. iij. oua cruda tria. olei cyathū j. bubuli stercoris, ceræ vtriūsq; vnc. iij. Omnia in vnū corpus redacta subigito, & cubitum eunti semel atq; iterum applicato, Idem Euporist. 3. 248. ¶ Arthriticis doloribus vtile est oleū vespertilionū, quod ita paratur: Accipe vespertiones duodecim, succi *al-marmacor* (*marmacor* vel *marmanzi* est herba quam Veneti vulgò appellant herbā *S. Ioannis*, cuius semē est semen *maru*, Bellunenſ. Monachi qui Mesuæ compositiones interpretātur, *marmacor* ab alijs aliter exponi docent, ipsi melissophyllon esse potissimū approbant. negant autē esse herbā quæ herba *S. Ioannis* dicatur in ditione pontificis Rom. quam ipsi eupatoriū Mesuæ faciūt. à vulgo quidē in diuersis regionib. diuersę herbe *S. Ioan.* appellātur) & olei veteris (ana) librā β. Aristolochiæ, castorei, ana drach. iij. costi drach. iij. Decoquantur simul vt consumatur aqua (succus herbæ) & remaneat oleū, Auicen. 3. 22. 2. 11. ¶ Iumentorum vrinę tormina vespertilione adalligato finiuntur, Plinius. ¶ Ad epilepsiam accipitris, Vespertiones captos coque, & in cibo præbe, curabitur, Demetrius Constantinop. Accipitri flenti & querulo obijce vespertilionem edendum, qui tria staphisagriæ grana deuorarit, & conto eum alligato. quod si non statim concoxerit, flebit per biduum, postea verò desinet, Idem.

¶ Attritis medetur cinis vespertilionis, Plinius. De vespertilionibus ad medicinam vrendis, scribit *Bulcas* tractatu 3. Cinis vespertilionis acuit visum, Auicenna. Remedia ex cinere.

¶ Sanguis. Magi sanguinem vespertilionis cum carduo contra serpentium ictus inter præcipua laudant, Plinius. Sanguis ex vespertilionibus sic extrahitur, decollatur sub aure: & sanguis calidus, vt fluit, illinitur, vt auferat pilos ad tempus: vel in perpetuum, si illinatur sæpius fricando, Arnoldus in libro de ornatu mulierum. Sanguinem vespertilionis scribunt quidam, si virginum vberibus illinatur, plurimo ea tēpore ab extuberatione tueri, quod falsum est: veluti & quod enasci sub alis pilos prohibeat, id quod rectē Xenocrates tanquam mendacium calumniatus est. Verum ipse censet post illius vsum aut chalcanthon inspergendum, aut semen cicutæ. aitq; vbi hoc factum erit, aut prorsum pilos non prodituros, aut certē lanuginosos: ceu leue atq; exile medicamentum adderet cicutæ semen, ac non per sese sufficiat strenuē refrigerare partes quibus fuerit impositum. Sunt qui & puerorum pudendis sanguinem vespertilionis illinunt, credētes ita diutissimē, eas partes à pube seruari posse immunes. atqui non oportebat putare diutissimē, verum perpetuò fore tales, velut existimant & alas. Sanē ex refrigeratione partis vehementi, eiusmodi quippiam posse contingere, non est à ratione alienum. non tamen adeò frigidæ facultatis est vespertilionis sanguis. Nam in totum nullus sanguis frigidus est, Galenus de simplic. medic. 10. 4. In Auicennæ translatione legitur vnguentum vespertilionum prohibere ortum pilorum, quod falsum sit: & incrementum mamillarum in puellis. sed legendum est sanguinē vespert. inunctum vel illitum hoc præstare perhiberi. Tribuuntur etiam similes effectus falso, sanguini *alharbe*, id est chamæleonis, & ranunculi viridis. *vide* in Ranunculo viridi in Historia quadrup. ouiparorum. Vespert. sanguis psilothri vim habet: sed malis puerorum illitus non satis proficit, nisi erucæ vel cicutæ semen (erucę semen nihil ad psilothra. quare hoc vel omiserim, vel legerim chalcanthum vel cicutæ semen, vt Galenus habet). postea inducatur. Sic enim aut in totum tolluntur pili, aut non excēdunt lanuginem. idem & cerebro eorum profici putant. est autem duplex, rubens vtiq; & candidum. Aliqui sanguinem & iecureius admiscent, Plinius. Ad vitilignes vespertilionum sanguinem illini iubent, Idem. ¶ Pilos oculis molestos diligentissime velles, atq; eorum loca vespertilionis sanguine recenti inlines, Marcellus. & non renascentur alij pili, Kiranides. Si oculi infestentur pilis palpebrarum. *Ergo locum crinis vulsi continge cruore, Quem dat auis, tremulis simulat quæ pellibus alas*, Serenus. Ad idem incommodum trichiasin vocant, Archigenes apud Galenum de compos. medic. sec. locos 4. 8. vespertilionis sanguinem alijs quibusdam miscet, vt & Ant. Musa præcedenti ibidem capite. Sanguis nycteridum cum succo rhamni & melle illitus, visum acuit, & curat suffusionem, Kiranides. Magi vespertilionis sanguine contacto ventre in totum annum caueri dolorem tradunt, Plinius. Grauiſſimum vitium ileos appellatur. huic resisti aiunt discerpti vespertilionis sanguine, etiam illito ventre subuenire, Idem & Marcellus. Quotiens dolor & contractio intestinorum ventris orietur, vespertilionis sanguine ventrem manu perfricato, & ad præsens subuenies, & in totum annum medebere, Marcellus. Si Vespertilionis sanguine ventrem oblinas torminosi, in omne tempus dolore releuabis, Idem. ¶ Psilothrum: Cerebrum vespert. misce cum lacte mulieris, & vnge, Galenus Euporist. 1. 85. Fel Herinacei psilothrum est, vtiq; mixto cerebro vesperti. & lacte caprino, (canino fortē,) Plinius. Marcellus idem hoc remedium renibus impositum prodesse scribit. *Vide* in Echino terrestri, G. Cerebrum vesp. duplex est, rubens vtiq; & candidum: & vim psilothri habet similiter vt sanguis, Plin. *vide* superius inter remedia è sanguine. Cerebrum hirundinis aut vespertilionis cum melle ferunt

Ex cerebro.

Ex felle. mederi principio aquæ descendens in oculum, (suffusionis,) Auicenna. ¶ Si mus araneus iumentum
Ex iecore. momorderit, fel vespertil. cum aceto imponitur, Plinius. ¶ Vesp. sanguis psilothri vim habet, aliqui
Ex sterco- & iecur admiscunt, Plinius. ¶ Sercus vesp. aliquando excæcat oculos, Arnoldus Villanov. ¶ *Seei-*
re. *razirac* (Bellunenſis legit *Sizarach*) est lac vel vrina vespertilionis: quod abstergit, valde calefacit, & cu-
Ex lacte rat vngulam & albuginem, Auicenna.

vel vri- ¶ Caput vespertilionum scilicet tertiarum necat statim quod *bemasar* & verificat de lactante. Ex
na. totum continens, qui comederit linguam vel cor ipsius, morietur hydrophobicus nisi curetur, Arnol-
 dus Villanov. in libro de venenis. sunt autem omnia planè corrupta. nos ita recitauimus vt codex im-
 pressus habet. Alibi etiam, si bene memini, morsum eius venenatum facit. nos de letifero morsu ve-
 spertilionum Indiæ scribemus infra. ¶ Vrina vespertilionis vulgò apud nos venenosam quandam &
 septicam vim habere existimatur. ego aliquos ea sine noxa aspersos fuisse audio.

H.

Etymon a. Vespertilio animal biforme, dictum quòd vespere se ad volatum præparat noctis, Nonius. Di-
& Syno- eta est quasi vespere alis vtens, Albertus. Plinius, Macrobius & alij eruditi masc. genere efferunt: recen-
nyma. tiores quidam, vt Albertus, foeminino. Victorinus vespertilionem foricis nomine appellat. *vide infra*
in h. Auis, tremulis simulat quæ pellibus alas, periphrasis vespertilionis apud Serenum. ¶ Nycterin
 & drepanin Plinius dixit: *nycteridem* malim & *drepanidem*, quoniam rectus eorū oxytonus est. Φάλη
 squalor comæ, & vespertilio, Hesychius & Varinus. Romphæa est auis nycteris, id est vespertilio,
 (quamuis interpretes noctuam reddit) omnibus nota, Kiranides. i. 17. Νυκτάλας & φιλέαπερος pro ve-
Griphus spertilione leguntur apud Philen. Griphus studio ac cura componitur, ænigma lusum potius habet. 2
de aue nō Griphum alio vocabulo ænum dicunt, quod ex Eustathio est: vt apud Clearchum, Vir non vir, auis
aue per- nec tamen auis, lignum non lignum, lapis non lapis. Significantur verò hæc, eunuchus, vespertilio, fe-
cussa à vi- rula, pumex. Qui de his plura nosse cupit Athenæum adeat Dipnosophistarum decimo, Cælius. Ver-
ro non vi- ba Athenæi hæc sunt: Καὶ τὸ Παιαρκὲς δέστι τοῖς τοῖς, ὡς φησι Κλέαρχος ἐν τῷ περὶ γρίφων, ὅτι βάλοι ξύλω
ro, &c. τε καὶ ξύλω, καθημένω ὀρνίθα καὶ ὄκ ὀρνίθα, ἀνὴρ τε καὶ ὄκ ἀνὴρ, λίθω καὶ ἔ λίθω. Suidas etiam in Αἴνος
 sic habet, Αἴνος τίς ἐστίν, ὡς ἀνὴρ τε καὶ ἔκ ἀνὴρ, Ὀρνίθα καὶ ὄκ ὀρνίθα* (forte πετρελίδω, aut tale quid) δ' ἔ-
 μως, Εἰ πὶ ξύλω τε καὶ ἔ ξύλω καθημένω, Λίθω τε καὶ ἔ λίθω βαλὼν διάλεσεν. In his non probo quod ny-
 cterida καθημένω, id est sedentem legimus: neque enim sedere aut stare instar aliarum auium solet:
 sed volare tantum aut adhærere. Νυκτελίδος αἴνος ἀνιγματοδῶς δηλοῖ περὶ νυκτελίδος, Suidas. Strutho-
 camelus etiam auis non auis dici possit.

Epitheta. ¶ Epitheta vespertilionis nulla occurrunt apud Latinos, esse tamen possunt, biformis, ambi-
 guus, &c. Græcum esse potest δερμώπτερος, ab alis cuteis.

Nomina ¶ Olim multis nomina erant auium, vt νυκτελὶς Chærephōnti, Aristoph. in Auibus. Scholiastes
propria Chærephontem Socraticum magno (procero) & tenui corporis habitu fuisse scribit: & apud alios
ab hac aue quoq; nycteridem vocari. Et rursus, Chærephon non ineptè vespertilio vocatur. quoniam neque hoc
desumpta. animal interdum apparet, vt neq; philosophi. latent enim & philosophantur. Chærephontem lego So-
 cratis per familiarem fuisse ἰχρόφωρον: & quia simul nigricantis erat coloris, interfuso pallore, nycterida
 cognominatum: atq; item pyxinon, id est buxum, Cælius. Nihil natura (corporis habitu) à Chære-
 phonte differes, Οὐδὲν διοίσεις Χαιρεφώντος τὴν φύσιν, in homines pallidos & graciles. talis enim corporis
 specie erat Chærephon, utiq; philosophiæ studiis exhaustus, vnde & nycteris nominabatur, Suidas in 4
Nycteris Διοίσει. Vespertiones quoniam dici possint prouerbialiter, *vide infra in h.* ¶ Nycteridem herbam,
herba. quam vnguentum Helenes appellant, oleo decoquito, & per diem vnā in oleo manere finito, per-
 colatoq; & illinito, Aetius 12. 1. in curatione ischiadis. Idem lib. 7. cap. 39. remedia quædam ad cica-
 trices oculorum & albugines subigi iubet cum succo herbæ nycteridis & melle. Ruellius anagallidem
 hoc nomine intelligendam conijcit, quoniam hæc eius appellatio inter cæteras apud Dioscoridem
 legatur. Codices nostri Dioscoridis inter anagallidis nomenclaturas nycteritin ponunt, tanquam ita
 à magis appelletur. Est & nyctegreton Plinio herba coloris ignei, folijs spinæ, nec à terra se extollens.
 eruitur post æquinoctium vernum radicitus, siccaturq; ad lunam triginta diebus, ita lucens noctibus.

Vesperti- ¶ *Hamerocæta* siue callionymus piscis, supra caput habet oculos: interdum in arenis semper iacet, noctu
lio piscis. tantū excitatur & errat, ex quo nomen traxit vt vespertilio vocetur, Gillius ex Oppiano. Niphus ve-
 spertilionem marinum facit, qui non solum natare, sed etiam volare queat. videtur autem piscem a-
 liās hirundinem dictum intelligere. habet enim pinnas grandes, oblongas, & fere cuteas vt vespertilio.

Icones. ¶ Icones. Mulierem lactantem ac bene nutrientem significaturi Ægyptij, turturem (βουβόνα. vi-
 detur omnino legendum νυκτελίδα, id est vespertilionem) pingebant. sola enim inter omnes volucres
 hæc dentes ac mammas habet, Orus in Hieroglyphicis 2. 53. Idem imbecillum hominem & temere
 audacem monstrare volentes, vespertilionem pingunt. hæc enim etsi pennas (πτερά. melius πτερυγας, id
 est alas) non habet, volat tamen, Idem.

¶ b. Vespertilionum alis similes processus quosdam in hominis cranio apud medicos leguntur.
 ¶ *Dumq; petunt tenebras paruos membrana per artus Porrigitur, tenuesq; includunt brachia pennæ,* Ouid. 4.
 Metam. *Non illas pluma lenauit, Sustinuere tamen se perlucentibus alis,* Ibidem.

¶ c. Volu-

¶ c. Volucrum solus vespertilio (σαρκοτῆλαι) carnem parit, id est viuiparus est, ceteræ ouiparæ, Sui- Volucris
das. In lapidicinam seu Pseudolabyrinthum Cretæ inter Gnosum & Cortynam, cum candelis ingredi solus ve-
opus est ducibus incolis. sed in eo tot vespertiliones stabulantur, vt nisi quispiam sibi ab eis caueat, dum spertilio
obuolant, suis alis faces extinguant. In lapidicinæ autem centro magni reperiuntur stercorum vesper- viui-
tilionum acerui, tenelliq; adhuc eorum catuli pendentes. Patres cum volare defierint, se nec parietibus
affigunt, nec in pedes stant, sed illic in trabe pendent, quod nostri in lignorum rimis faciunt, Bellonius De ingēti
in libro de Operibus antiquis. vesperti-

¶ e. Sculptatur nycteris in rhinocerote lapide (qui est in extremo cornu rhinocerotis) & ad pedes lionū co-
eius raphis, id est acus piscis, & sub lapide radix herbæ immittatur. Hoc gestatum dæmonia fugat. & si pia in la-
10 posueris ad caput alicuius nescientis, non dormiet, Kiranides. Similiter & caput nycteridis viuentis ab- pidicina
scissum si ligaueris in pelle nigra, & apposueris læuo brachio alicuius, nunquam dormiet donec aufe- Cretensi.
ratur, Idem. Vespertilionis caput aridum adalligatum, somnum arcet, Plin. Cor etiam eius gestatum, Magica
magnam vigiliam præstat, Kiranid. ¶ Huius generis (id est magicæ vanitatis, qualia proximè de bu- & super-
bone dixerat) propè videri possunt, quæ tradunt & de vespertilione: quod si ter circumlatus domui vi- stitiosa.
uus per fenestram inuerso capite infigatur, amuletum esse: priuatimq; ouilibus circumlatus toties, &
pedibus suspensum sursum in superliminari, Plin. Tarchon vt fulmina prohiberet, suas sedes percinxit,
vitibus albis. Hinc, Amythaonius docuit quæ plurima Chiron, Nocturnas crucibus volucres (vespertilio-
nes vt conijcio, quas nycterides Græci, id est nocturnas appellant) suspendit, & altis Culminibus metuit
(vetuit) feralia carmina flere, Columella. ¶ Maleficia quædam fiunt de characteribus scriptis cruribus
20 vespertilionis, Arnoldus Villanou. Vespertilionis corde, sanguine, alijsque membris ad veneficia v-
ti dicuntur mulieres maleficæ.

¶ g. Magi tradunt vespertilionis sanguinem collecto flocco, suppositumq; capiti mulierum,
libidinem mouere, Plin. Si sanguinem eius quis susceperit in panno, & fœmina nesciente posuerit sub
capite, & concubuerit cum ea, mox concipiet. Habet & alios vsus, quos non oportet publicare, Kir-
nides. Magi perungi iubent febrientes, crematis tritisque cum oleo cristis & auribus & vnguibus galli-
naceorum, cum Geminis Sol transit: si Luna, radijs barbisque eorum. Si Sagittarium alteruter, vesper-
tilionis alis, Plinius.

¶ h. Mineides vel Mineiades, Alcithoë & duæ sorores, quod Bacchum eiusque orgia contem- Meta-
psissent, in vespertiliones mutantur apud Ouidium Metamorph. quarto. At non Alcithoe Mineias or- morphosis
30 gia censet Accipienda dei, &c. Finis erat dictis, & adhuc Mineia proles Vrget opus, spernitq; deum, &c. Et Mineidū
triplices operire nouis Mineidas alis. Ælianus in varijs lib. 3. Minyades scribit (per ypsilon in antepenulti- in vesper-
tima) tres sorores fuisse, Leucippen, Aristippen, & Alcithoen: quarum vna in cornicem mutata sit, al- tiliones.
tera in vespertilionem, tertia in noctuam. ¶ Auibus, cunctis exulare aliquando iussis edicto, vesper-
tilio dixit se murem esse: rursus alio super exilio murium promulgato, auem se esse dixit. ¶ Victori- Vesperti-
nus in lib. de Orthographia vespertilionem foricis nomine appellat, propter stridorem vocis forsitan. lio Sorex
ait enim foricem auem ab auguribus Saturno attributam: quia tarditati & vetustati & senectuti conue- dictus.
nit, quod & in veteranis versetur locis, & noctium sit, & maximè noctis primæ: quod Georgius Fabri-
cius nos admonuit.

¶ P R O V E R B. Vespertiliones videntur appellari, (inquit Erasmus,) qui grauati ære alieno, luce Prouerb.
40 domi se continent, ne à creditoribus appellentur, noctu prodeunt. Vlpianus lib. Pandect. 21. tit. De E. Vesperti-
uictionibus. Si quis ita stipulanti spondeat, sanum esse, furem non esse, vespertilionem non esse, &c. liones qui
Quidam hoc loco pro vespertilione legunt vespillonem, aut versipellem. Alciatus inter iureconsultos vn- dicatur.
dequa; doctissimus, in Commentarijs suis de rerum significationibus, putat vespertilionem dictum,
quemadmodum modo diximus, qui metu creditorum interdum latitat, noctu prodit. Adagium esse
sumptum videtur ex apologo quopiam, siue Æsopi, siue alterius illum imitati (nam Æsopo videtur in- Apologus
dignus,) qui narrat vespertilionem mergum & rubum inisse societatem, vt conflatis sordibus pariter de socie-
negociarentur: Vespertilionem contulisse pecuniam à fœneratoribus mutuò sumptam, mergum a- tate ini-
liud quippiam, rubum vestem. Quum omnes è naufragio nudi enataissent, vespertilionem metu cre- ta inter
ditorum interdum latitare, noctu volare tantum: mergum obsidere littora, ac subinde collum demitte- vesperti-
50 re in fundum, sicubi reperiatur merces suas, vel eiectas in littus, vel in fundo hærentes: rubum prætereun- lionem
tium adherere vestibus, si quam fortè reperiatur. Poterat videri parum quadrare, seruum ære alieno gra- mergū &
uatum esse: quis enim credat seruo? nisi legeremus apud Terentium, Dauum Getæ quod debebat red- rubum.
didisse. Mihi tamen videtur vespertilionis nomen & in fugitiuum seruum competere, qui noctu ab he-
ro solitus sit subducere sese, latitatq; ybi periculum est ne agnoscatur. Nam inibi mox proximo capite
pro vespertilione ponit errone ac fugitiuum: Quum quis, inquit, stipulatur furem non esse, fugitiuum
non esse, errone non esse. Prisci tamen ea voce secus vsi sunt, videlicet pro homine ancipitis fidei, qui
nec huius ordinis sit, nec illius, cum vtroq; tamen colludat: eò quod vespertilio sic est vtrunq; vt nec in-
ter volucres, nec inter mures habeat locum. Vnde Varro in Agathone, Factus sum vespertilio neq; in
muribus planè, neq; in volucris sum. Vespertilionis conuicium torqueri poterit & in amantes qui
noctu volitant: quos Plautus in Trinummio vocat tenebricolas. Elegans, inquit, despoliator, latebri-

colarum hominum corruptor, Hec omnia Erasmus. ¶ Chærephôn Socraticus philosophus cur vespertilio cognominatus sit, leges supra in *a*.

¶ ALBERT. lib. I. de anim. ex Auicenna *abasic* interpretatur genus vespertilionis: sed perperam. nam Aristot. eo in loco apodis tantum & hirundinum meminit. *Vide* in Apode *A*.

De vesper
talionibus

Ægyptijs
caudas ha-
bentibus.

¶ IN amplissima Ægypti pyramide multos offendimus vespertiones, nostris in hoc dissimiles quod caudam habent ut mures oblongam, multum (quatuor digitis: cum in nostris cauda non excedat alas, ut in Gallico libro Singularium scribit) extra alas prominentem: qui cum vnicum, interdum binos pepererint catulos, hamis, quos in alis habent, de lapidibus suspendunt: eos deinde vberibus lactant, quæ in pectore hominum more posita habent, Bellon. in lib. de Operib. antiquis.

Vesperti-

liones Bor-

sippa in e-

sum con-

diuntur.

De feris a-

uibus ve-

spertilioni

similibus

casiam me-

tentes ar-

centibus.

Vesperti-

liones In-

dici colū-

bæ magni-

tudine.

In India

quibusdā

locis homi-

nes noctu

mordent

& in vita

discrimen

adducunt.

Vulpecula

avis vesper

tioni co-

gnata.

¶ BORSIPPA vrbs est Babylonæ, quæ Mesopotamiæ coniuncta est, inter Euphratis conuersio- nes, in qua maximum lanificium est, & maxima vespertilionum multitudo, qui longe maiores sunt, quam qui in cæteris locis capiuntur, & in esum condiuntur, ex Strabonis lib. 16.

¶ VESPERTILIONIBVS similes feræ alata, stridore diro, & viribus praualentibus in Arabia degunt in palude & circa paludem in qua casia (bitumen, verus Persij interpres) nascitur: quam qui collecturi sunt, cum reliquum corpus, tum faciem præter oculos corijs obligant, alijsq; pellibus, & feras ab oculis arcentes sic casiam metunt, Herodot. lib. 3. Casiam fabulosa narrauit antiquitas, princeps vespertilionum Herodotus (colligi) circa paludes, propugnante vnguibus diro vespertilionum genere, aligerisq; ferpentibus, his commentis augentes rerum pretia, Plinius.

¶ VESPERTILIO in calidis regionibus maior est quam in frigidis. nam in India, ut in epistola Alexandri legitur, magnitudine columbæ sunt, & inuadunt facies hominum percutiendo & vulnerando, ita ut interdum partes aliquas (nares, aures, & alias) mutilent, Albertus & Isidorus.

¶ APUD Nigritas reperiuntur vespertiones & noctuæ magnitudinis trium palmorum, Cada- mustus. In Dariene Noui orbis regione Hispani noctu vespertilionum moribus torquebantur. quæ si dormientem fortè momorderint quempiam, exhausto sanguine trahunt in vitæ discrimen: & mortuos fuisse nonnullos ea tabe compertum est. Si gallum aut gallinam sub dio noctu vespertiones deprehenderint, in cristam aculeo fixo, interimunt, Pet. Martyr Oceanæ decadis tertiæ lib. 6.

IN Paria siue Indiæ plerisq; locis Hispani inuenerunt vespertiones, turturibus non minores: quæ ad ipsos acri furore, primo noctis crepusculo, volitabant: & venenato morfu ad rabiem vsq; læsos trahebant, ita ut aufugere inde, velut ab harpyis fuerint coacti, Idem Oceanæ Decadis 1. lib. 10.

IN Vraba Noui orbis amplissima insula maximus est fluuius, ex cuius paludibus vespertiones inquit prode noctu, turturibus non minores, morfu lethali nostros (Hispanos) infestantes. Id aliqui ex ijs qui morsus experti sunt, testantur. Ancisus prætor eiectus, interroganti mihi de vespertilionum venenato morfu, retulit se fuisse inter dormiendum a vespertilione demorsum in talo pedis æstate ob calorem detecti: nec magis nocuisse, quam si alterius animalis non venenosi dentibus læsus fuisset. Dicunt alij venenosum esse morsum, sed aqua marina illico lotum curari, Idem Oceanæ decadis secundæ libri quarti.

¶ VULPECULA (Αλώπηξ) & vespertilio volant cute, Aristot. vnde apparet hanc auem vespertilioni cognatam esse, & similiter non pennis, sed cuteis alis volare. Niphus aliquos non auem sed vulpem marinam accipere ait, quæ cuteis alis volet. ego Aristotelem omnino de aue sensisse conijcio. Arnold. Villanou. *harbe* animal vulpæ interpretatur, vespertilionem (ni fallor) intelligens. nam & Itali quidam *vilpistrello* nominant, etsi id nomen corruptum videri potest a vespertilione, & ab alijs aliter efferatur. Sed *harbe* vox Arabica chamæleontem propriè significat.

DE VLVL A.

A.

THEODORVS ἀγῶλιν ex Aristot. vlulam interpretatur: in oti verò descriptione, dicente Aristotele otum a nonnullis nycticoracem vocari, ipse nycticoracem vertit vlulam, cum nycticoracem a libi cicumam transferat. *vide* in Nycticorace in Elemento *N*. Ætoli alicubi apud Aristot. scribitur perperam ut iudico pro ἀγῶλιν, ut dicam in *C*. Ε' πολὺς genus auis nocturnæ, Suid. apud quem hoc nomen similiter scribitur in vocabulo Η' μερῶ. ego vtrobiq; ἀγῶλιν legerim.

¶ *Iim*, איים, Hebraicum nomen, variè transferunt, onocentauros, vlulas, bubones: *vide* in Quadrupedum viuip. hist. in Onocentauro. Vlulæ Esaia 13. ab omni translatione nomine ipso Hebræo *Iim* appellantur. Septuaginta tantum interpretes pro his onocentauros in translatione posuerunt. Sunt qui vlulas putent aues esse nocturnas. ab vlulatu vocis, quas vulgò *cauarnos* dicunt, Eucherius. *Lilith* interpretantur lamiā, onocentaurū, noctuam, ut annotaui in Onocentauro: & fortè vlulam significat, alludēte vocabulo. Struthio Hebraicè *iaenah* dicitur ab vlulatu: *iaenah* enim vlulare est aliquando Hebræis: vnde est quod quidam vlulā interpretantur, Paul. Fag. lege in Struthocamelo & in Noctua. *Kipod* non vlula, nec aliud animal est, ut quidā suspiciatur, sed omnino erinaceus, quod in historia eius demonstrauit.

¶ Vlula

¶ Vlula apud Italos aliquos nomen seruat, vt audio, ab alijs vulgò *barbaiano* dicitur. Scoppa nyctitoracem *barbaiano* interpretatur. alludit nonnihil hoc nomen ad Hebraicum *iaenah*, & *bathiaenah*.
 ¶ Lusitanis *corusa* dicitur, nomine forsan à coruo deducto, vt sit idem nyctitoraci. ¶ Gallis *cheueche*,
 40 vel *hibou* secundum alios, Robertus Stephanus. alij scribunt *hybon* (sed *hybon*, alijs *bubo* est) vel *grimauld*,
 vel *machette*, vt Auinione. ¶ Germanis *Bwel* / *ül* / *Eul* / *Nachteul* / *Stocheul*. quanquam aliqui hæc
 nomina etiam noctuæ tribuunt, sed improprie. nam siue per onomatopœiam, siue à Latino nomine
 facta sunt, vlulam non noctuam (cuius vox est diuersa) significant. Georg. Agricola vlulam Germanicè
 interpretatur *Huhu*. ¶ Anglis *an owl*, *an howelt*: vel, vt alij scribunt, *an owele*, *an oull*. ¶ Illyrijs *sowa*.
 ¶ Polonis *Puszyk*.

B.

Aluco maior gallinaceo est, vlula compar, (id est æqualis gallinaceo,) Aristot. Wottonus vocem *Forma*.
 ὡς πλῆσιος non ad magnitudinis comparisonem refert: sed ad formæ similitudinem, veterem in
 hoc interpretem secutus. ego quanquam aluconem & vlulam aues specie non dissimiles esse fateor, A-
 50 ristotelem tamen hoc in loco magnitudinem vtriusq; ad gallinaceum comparasse (cui æqualis sit vlula,
 aluco maior) non dubitarim. Vlula, asio, aluco simili specie constant, Idem alibi. Vngues habet ad-
 uncus, Idem & Plinius.

¶ Vlulæ (*Nachtülen*) apud Heluetios abundant, Stumpfius ¶ Vlulæ genus quod aliquando *Descri-*
 inspexi, huiusmodi erat: Magnitudo gallinæ vel supra. color rufus nigro conspersus. rostrum albicans, *ptio parti-*
 breue, vt in genere noctuarum, aduncum, ita vt superior pars multò longior sit. oculi magni, nigri, *cularis e-*
 pupilla obscurè ruffa. margines palpebrarum rubicundi. membrana nictanti supernè obducebatur. *iisdem.*
 Pinnulæ inter oculos & rostrum multæ, densæ, cinereo ferè colore. Collum agile multum retrò. Cru-
 ra albicantia, punctis conspersa liuidis, hirsuta ad pedes vsque. Pedum digiti bini ante, totidem retrò,
 quod in illo genere cuius picturam in præsentì pagina damus, non contingit: sed in altero, cuius histo-
 ria proximè sequitur.

C.

Cibus.

Visus.

Vox.

Parvus.

Vlula avis est lucifuga, Albert. Nocturna est, carniuora, picas venatur vt etiam aluco, Aristot. Nocte vagatur ac pascitur, die raro apparet. colit hec etiam saxa & speluncas. victus enim gemini est. pollet ingenio ac industria in vite muneribus, Idem. ¶ Oculi earum interdum hebetes, vt & aliarum nocturnarum auium, Plin. ¶ Vlulam Varro à sua voce dictam scribit. Ast vlulant vlulæ lugubri voce canentes, Auth. Philomele. Seruius nominatam ait *ὑπὲρ τῶν λολυζῶν*, quod est vlulare ac flere. Avis luctifona est & funebris, Textor. A planctu & luctu nominatur. clamans enim aut fletum imitatur aut gemitum, Isidor. Quibusdam auibus breuem & temporarium natura cantum commodauit, hirundinibus matutinum, noctibus serum, vlulis vespertinum, bubonibus nocturnum, Apul. 2. Floridorum. vbi etiam querulum vlulæ carmen appellat. Noctue cum bubone & vlula cognationem habent: sed differunt voce. nec enim vlulant, verum ædunt sonum quem Aristoph. *κικλαζῶν* nominat, Georg. Agricol. ¶ Qui ægolijs vocatur, quaternos ferè parit, Plin. 10. 60. ex Aristotelis historiae anim. 6. 6. vbi *αἰγώλιος* τ pro γ perperam legitur, quod Gaza non animaduertit.

D.

Vlula colarem rapit, cæteriꝫ adunci, vnde his oritur bellū, Aristot. qui alibi vlulam & aluconem cittas, id est picas venari scribit, vt suspicer nomen colarem fortè corruptum esse, præsertim cum nec ipse Aristot. alibi, nec alius quisquam eius meminerit: cittan aut *κολοῖον* malim, aut collurionem.

G.

Remedia

ex eadem.

Vlula avis cocta in oleo, cui liquato miscetur butyrum ouillum & mel, ad vlcera sananda valet, Plin. Vlulæ fel prædicatur ad albugines, suffusiones, caligines: adeps similiter ad claritatem, Idem.

H.

¶ a. Onocrotalus est avis illa quæ fixo in palude rostro horrendè clamat, & vulgò butorius dicitur (hæc ardea stellaris est, non onocrotalus,) quæ etiam in Esaia vocatur vlula, Obscurus, tres aues longè diuersas in vnam confundens.

¶ c. Certent & cygnis vlula, sit Tityrus Orpheus, Vergilius Ecl. 8.

¶ d. Est sine letitia volucris, altera sine sanguine, vt fertur in enigmate quodam Germanico: vlulam & apiculam interpretantur.

Auspicia.

¶ h. Avis est luctifona & funebris, Textor. Apud augures, si lamentetur, tristitiam: si taceat, ostendere fertur prosperitatem, Isidorus. Vlula clamans, tristitiam: tacens autem & contra dextram sedens altè, vel ad dexteram volans & tacens, prosperitatem denunciat, Albert.

Prouer-

bia.

¶ PROVERBIA. Noctuas Athenas vertendum fuerat ab Eras. Rot. vbi conuertit, Vlulas Athenas. Vide in Noctua. ¶ Inuenio Germanica quædam prouerbia apud Eberhardum Tappium: Ein Gule hecket seinen Blawfuß. Ein Gule hecket kein Falckē. Ein yden dunckt das sein Gul ein Falck sey. Ein Gul vnder einem hauffen Krähen. Primis duobus Latinum illud opponit, E squilla non nascitur rosa, tanquam eiusdem sententiæ. Tertio illud, Suus rex reginæ placet. Quarto illud, Asinus inter simias, vbi stolidus aliquis incidit in homines nasutos & contumeliosos.

DE ALTERO GENERE VLVLÆ, QVOD

quidam flammeatum cognominant.

FIGVRA hæc est generis cuiusdā vlulæ, quod Germani circa Argentoratum vocant *Schleiereul*/id est vlulam flammeatā, quod nescio quomodo plumis circa faciem mulieris peplo seu flammeo obuoluta caput & faciem referat. Flandri *Kirchul*/id est vlulam templorum. Hollandi *Kansulle*/nescio quam ob causam. ¶ Facies & tota ferè pars supina ei albicat, vt pictura ostēdit, quā à pictore & eodem aucupe Argentoratenſi accepi. nam ipsam auem nondum vidi. Prona pars omnis ad cinereum inclinat, maculis & lineis aspersa nigris passim: per alas etiam ruffis maculis. quarum vna per transuersum oblonga est. Frontem transuersam linea plumis condita flauis insignit. Crura fusci vel cinerei coloris, binos ante digitos & totidem retrò habent. ¶ Turnerus & secuti ipsum Eberus ac Peucerus otum interpretantur Germanicè, *Schleiereul*/Kansēul: Anglicè Turnerus etiam *a hornoul*. Ego otum diuersum facio, vt in eius historia ostendi. Primus omnium Gyb. Longolius otum noctuam flammeatam interpretatus est, sed diuersam ab ea quam nos sic nominamus, auem intelligens. nam plumas eam circa aures erigere scribit, aurículasꝫ veras imitari. & de eadem fortè etiam Turnerus intellexit, quoniam Anglicè nominari tradit *a hornoul*, id est vlulam vel noctuam cornutam. ¶ Nuper amicus quidam eruditus hanc auem, cuius figuram posuimus, à Gallis cisalpinis vulgò *damam*, id est matronam nominari mihi retulit, eandem ob causam propter quam nostri flammeatam appellant. noctuæ similem esse aiebat, sed maiorem: cuius etiam digitum demonstrabāt vngue magno & nigro munitum, pilis obtectum subruffis vsque ad vnguem, quod in eo genere quod pictum nos damus non apparet: vt duæ forsan eiusdem generis species sint.

Voisgra.

VOISGRA auis quæ se vellit, augures *fecilitram* appellant, Festus.

DE VPV-

DE VPVPA.

A.

EPOS, Ε' πος, Græcè dicitur avis, quæ Latinis vpupa, utroque per onomatopœiam nomine facta: quanquam Latinum à Græco deriuari potuit. ¶ *Kaath*, קאט, Hebraicum nomen Munsterus alicubi vpupam exponit, ut & Iudæi recentiores ferè. alij aliter, onocrotalum, pelicanum, cuculum. *vide* in Mergo in genere, & in Onocrotalo. *Cos* etiam, כוס, variè interpretantur, noctuam, vpupam, &c. lege in Bubone. Item *ataleph*, אטלף, aliqui vpupam, quod non probo, alij vespertilionem, ut in vespertilione scripsimus. *Racham*, רחם, omnino genus aliquod aquilæ aut vulturis genus est, quanquam Septuaginta vpupam transtulerint. *vide* in Gypæto & Ossifraga inter aquilas. *Anapha* etiam & *chasida* Hebraicas voces non defunt qui vpupam vertant. de hac plura leges in Ciconia, de illa in Ardea. *Dukiphat*, דוקיפת, Leuit. 11. R. Salomon exponit gallum siluestrem duplicata crista, vnde etiam nomen sit quasi *du cephot*, id est duas cristas habens. Septuaginta vpupam transferunt, & Deuteronomij 14. porphyriionem. vocatur sanè etiam vpupa à quibusdam Græcè *alectriōn agrios*, id est gallus silvestris, ut ab Italis quibusdam *gallus paradisi*. Lege suprà in Gallo silvestri in genere. Huic finitimum est vocabulum *cucupha*, quod Ægyptiacum videtur. Kiranides sanè lib. 1. cap. 7. *cucufam* pro vpupa interpretatur. Orus in Hieroglyphicis 1. 55. *Cucupha*, Κούκφα, (inquit) parentibus senio confectis nidum extruit, pennas eorum euulsis, &c. hoc alij de vpupa referunt, pietate eius in parentes celebrata. Sed videtur Orus, aut eius interpres potius aliquis Græcus *cucupham* ab vpupa auem diuersam existimasse, cum hinc *cucupham*,

alibi verò lib. 2. epopem nominet. ¶ *Alhudud* seu *alhedud* est avis quæ dicitur vpupa, vulgò apud Patuinos *gallus paradisi*, Bellunens. *Fitomos*, id est vpupa avis, Syluaticus. *Garesol*, id est vpupa, Idem. *Hakocoz* apud Albertum inuenio pro vpupa. ¶ Vpupæ à voce sua vulgò apud Italos *buba* nomen inditum: alij ad vpupam antiquam alludentes *vpega* vocant, (vt circa Vincentiam:) & à crista, qua insignis spectatur tertio nomine *gallo de paradiso* dicitur, (circa Venetias,) Erythræus in Indice Vergiliano. Alicubi in Italia *galleto de magio*, Bellizonæ *puppula*. Siculis (ni fallor) *cristella*. ¶ Hispanis *abubilla*. Lusitanis *pópa*. ¶ Gallis *huppe*, vel *hupe*. Et in quibusdam locis *putput*, à foetore. Circa Montempeffulanum *lupege*. Sabaudis *etpie*, ni fallor. In valle Augusta, *putta*. ¶ Germanis *Wydhopff* / *Widchopffe* / *Rathaan*, id est Gallus stercorarius: circa Rostochium *Wedehoppe*. Flandris *Hupetup*. Brabantis *Huheron*. ¶ Anglis *ahowpe*. ¶ Illyrijs *dedek*. Polonis *dudek*. Turcis *ibik*.

¶ Litera-

¶ Literatores plerique omnes Britannici, vpupam eam nominant auem, quam barbari ab alarum strepitu vannellum, & ipsi sua lingua *lapuuingam*, Turnerus.

B.

Vpupa mutat faciem tempore æstatis & hyemis, sicut cæterarum quoque agrestium plurimæ, *De mutatione coloris pro tempore ratione.* Aristoteles. Et rursus, Vpupa cum colore, tum verò specie immutatur, vt Æschylus poeta satis carmine suo exposuit.

Τὸν δ' ἐπὶ πῶς ἔποπα τῷ αὐτῷ χακῶν
Θρασύ περ αἶνον ὄρνιν ἐν παντευχίᾳ.
Κίρκης δ' ἐπ' ἄλγος δύο γὰρ ἔν μορφᾷ φαίνει,
Νέας δ' ὁπώρας ἠνίκ' ἀνέξανθ' ἑσάχους,

Πεποκίλωκε, καὶ σποδὶ λώσας ἔχει
Ὅς ἦεν μὲν φαίνοντι ἀπαλλεῖ πλεόν,
Παῖδος τε αὐτῆς ἠδ' ὕος μιᾶς ἀπο.
Τίχλει νιν αὐθις καμφομίση πέρυξ.

ris pro tē-
poris ra-
tione.

Hos versus Theodorus ita transtulit: *Quin fert sui spectantem, & epopem mali, Colore speciem multimodo pingens suam. Saxicolam & improbum arma gestantem alitem. Adulii infantis forma hic sese refert. Nam vere candicans ubi extitit nouo. Æstate tum deinde, vt recanduit seges. Alas repente varius maculatas quatit.* Nos Græcè non nihil quàm in impressis codicibus nostris habentur, melius descripsimus: prorsus quidem restituere absq; codicis melioris autoritate nec libet nec licet. Apparet sanè Æschylum mentionem facere Terei in vpupam mutati, & in hac facie suam ipsius calamitatem inspicere, vbi ludit in vocabulis ἐπὶ & ἐπὶ πῶς. tanquam ita diceret, Iupiter (aut quisquis Tereum mutauit in auem) effecit eum suorum spectatorem malorum, & pennis insigniuit varijs, & ferocem illum antea in sua panoplia, auem cum eadem (nam rostrum longum pro ense est, crista pro galea) reddidit timidam. Cōiicio enim legendum σποδὶ λώσας per ει, non per η. vt σποδὶ λῶν verbum significet δαλὶν ποιεῖν, sicut ποικίλῃ ποιεῖν. Pro verbo φαίνει fortè φύει legendum, vt carmen constet, sensu eodem. pro καμφομίση, fortè καμφοίενυσιν, hoc est, & vestit vel induit: vt sensus sit, eam tempore vèris plumas amittere, messe denuo iisdem vestiri. De cæteris obscuris non habeo nunc quod dicam. Quædam temporis ratione mutari videntur, vt accipiter, vpupa, & similes volucres, Theophrastus historiæ plant. 2. 6. Mutat & vpupa colorem, vt tradit Æschylus poeta, auis crista visenda plicatili, contrahens eam subrigensq; per longitudinem capitis, Plinius. Vpupa auis est magnitudine paulò supra coturnicem: in capite verò ei plumæ instar cristæ subriguntur, ἐς λόφος χῆμα, Pausanias. *Vertitur in volucrem, cui stant in vertice cristæ, Prominet immodicum pro longa cuspide rostrum. Nomen epops volucris, facies armata videtur,* Ouidius 6. Metamorph. D ximus & cui plicatilem cristam dedisset natura, per medium caput à rostro residentem, Plinius. Vpupa est septicolor, regimen (cristam) habens in capite altitudine digitorum duorum, quod aperitur & contrahitur: estq; quatuor colorum, conueniens ad quatuor tempora anni, Kirahides. Auis est cristis extantibus galeata, Isidorus. Galeam de pelle (lego, *de plumis vel pennis*) habet in capite, toto reliquo corpore varia & pulchra, Albertus. Auis est perpulchra, Author de natu. rerum. ¶ Nusquam in tota Britannia vpupa (quod ego scio) reperiri potest, apud Germanos tamen frequentissima. Ea est magnitudine turdi, alis per interualla fuscis, albis & nigris pennis distinctis, crista in capite ab ea parte rostri, qua capiti committitur, ad extremum vsque occiput in longitudinem porrigitur, quam pro adfectibus suis aut contrahit, aut dilatat, vt equus aures arrigit aut demittit. tibijs est valde breuib; alis obtusioribus, Turnerus. Color in vpupa reperitur cinereus, albus & nigricans. Rostrum ei nigrum, oblongum. pennæ albis & nigris maculis alternatim distinctæ. Crista ruffa, in summo tamen nigra.

Descri-
ptio for-
mæ.

C.

Vpupa à sua voce dicta est, Varro. Pollux ἐποπας ποπιζειν scribit. Vpupæ vocem quidam esse *Vox.* aiunt *pu pu*, quod Græcis sonat, Vbi, vbi: quod Tereus qui in hanc auem mutatus est, dum Procnem & Philomelam iugulaturus quæreretur, hac voce fit vsus, vt in Hirundine h. recitauimus. *Torotinx* in Aui- bus Aristophanis alij vpupæ, quod non placet: alij alterius cuiusdam auis innominatæ vocem esse aiunt. Vpupa vna tantum voce, sicut & cuculus, importuna est, Author de nat. rer. Hyemelâtet muta: & vèrè vnus est vocis, clamosa, Albert. Quidam dicunt vpupā alia voce per æstatem sonare, alia per hyemem. Auicenna tamen (vt Aristot. quoq;) colorem potius quàm vocem his temporibus ab ea mutari ait, Albert. Vpupa si ante vitium tempus cecinerit, bonitatem & copiam vini promittit, Orus. ¶ Auis est pa- *Cibis.* stū obscœna, Plin. Semper in sepulchris & humano stercore (nimirum propter vermiculos) commorans, foetenti pascitur fimo, Isidorus. Aristophanes in Aui- bus vpupam myrti baccas & serphos (vermes quosdam, vel formicis similia animalcula) deuorare facit. Apiculas deuorant, Philes. Audio eas formicis vesci inter cætera. Ex nido paruam habui quam nutriuui ouis coctis insertis in ostium ouis formicarum, quæ sponte appetebat, formicas verò reijciebat. Vpupa si vix pastu læsa fuerit, adiantum ori inferens circumambulat, Orus. ¶ Lentè admodum volat, Turn. ¶ Montes incolit & siluas, Aristot. *Volatus.* Vagatur hæc semper fastidiens locos. Deserta quærit nemorū & inuias plagas, Æschylus apud eundem *Habita-* Gaza interprete. Græca verba sic habent, Α' εἰ δὲ μισεῖ τὸν δὲ ἀπ' ἄλλων εἰς τόπον. Δρυμὸς ἐρήμους ἀπάγῃσ' *tio.* σποκίσις. Quæ quoniā corrupta sunt, nec vllum genuinū sensum exprimunt, sic fortè legere poterimus. Α' εἰ δὲ μίση τῶ γεωαρκείῃ γένει Δρυμὸς ἐρήμους ἀπάγῃ (vel ὑπάγει, etsi neutrum carminis ratio admittat) σποκίσιον. hoc est, Semper aut propter odium muliebris generis, in siluas solitarias cōfert se habitatura.

Nam & Ælianus sic scribit: Δοκῶσι μοι οἱ ἔποπες τῶν περὶ τῶν ἀνθρωπικῶν ἐν μνήμῃ καὶ μὲν τοὶ καὶ μνήμη τῶν γένεσ τῶν γυναικῶν ὑποπλέκειν τὰς χαλῖδας ἐν ταῖς ἐρήμοις, καὶ τοῖς πλαγίαις (lego πάροις. nam & Volaterranus vertit in desertis altisq; montibus: & Æschylus auem hanc petræam, id est rupicolam nominat. págos autem rupes est, vel mons saxosus) τοῖς ὑψηλοῖς. ¶ Vpupa nidum potissimè è stercore hominis facit, Aristot. inde apud Germanos Raathane/id est gallus stercorearius appellatur. Nidum luti loco hominis stercore circumlinit, vt intolerabili odoris foeditate homines à nido & pullis depellat, Ælian. Humano stercore nidum struit, & ideo iuuenis foetet. Albert. Industria quadam naturali materiam nido suo conuenientem colligit sterco hominis. quia id vim quandam venenis aduersam habet, quod & leopardus & leo agnoscunt, Idem. Auis est spurcissima, semper in sepulchris & humano stercore commorans, Isidorus. Vpupa vna suo in genere (τῶν καὶ ἑαυτῶν νεοττεινόντων) non nidificat, sed stipites arborum subiens, parit sine vlllo stramento in cauis, Aristoteles. non in ipsis puto stipitibus, sed subtus. nam picus Martius solus, Plinio teste, in cauis arborum nidificat. Terna ferè oua parit, vt audio. ¶ Postquam pullos compleuit, in eodem nido plumas commutans exuit: & interim à pullis alitur, Albert. vide infra in D. Hyeme latet & nuda est, vè prodiit, Author de nat. rerum. Οἱ ἔποπες εἰσὶν ὀρνίθων ἀπλωέσαιοι, Ælianus. Gillius vertit vpupam auium inimicissimam esse, (legerat fortè ἀπλωέσαιον: malim, maxime nudam. hoc est, præ ceteris auibus plumis ac pennis eam nudari. aut si quis mauult, minimè volacem. est enim alis obtusioribus, & lentè admodum volat, authore Turnero. Dicuntur autem propriè ἀπλωέες auium pulli inuolucres adhuc. vt à positiuo ἀπλω, superlatius fiat ἀπλωέσαιος, sicut à σῶφρων fit σῶφρονέσαιος. Hyeme latet muta, Albert. Dormit hyeme, sicut & vespertilio, Idem. Vpupa, sturni, &c. in angustis montium locis latere consueuerunt, Ge. Agric. Et rursus, Vpupa quædam hyeme latent in cauis arboribus, siue autem in arboribus, siue in montibus latuerint (quæcunq; in eis latere solent aues) ea de causa verno tempore deplumes solent conspici. Quædam cum æstate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ, sicuti palumbes, vpupa, &c. Idem. Aues quædam trimestres sunt, (id est tribus mensibus nobiscum degunt,) vt turdi & turtures: & quæ cum foetum eduxere abeunt, vt galguli, vpupa, Plinius. ¶ Procopius Gazæus vpupam inter aues noctis ac tenebrarum amicas numerat cum erodio, noctua & charadrio; nescio quàm rectè. Isidorus eam semper in sepulchris & humano stercore commorari scribit. ¶ Dorcadis adeps vpupam interficit, Ælianus & Philes.

D.

Pietas v- Vpupa aduersus parentes existimantur piæ, Ælian. Ægyptij gratum indicantes animum, cucu- 30
pupa erga pham pingunt: propterea quod solum hoc ex mutis animantibus, posteaquam à parentibus educa-
parentes tum fuerit, iisdem senio confectis parem refert gratiam. Quo enim loco ab ipsis enutrita est, eodem ni-
senescen- dum ipsis extruit, pennis eorum euulsis: cibumq; subministrat, donec renatis pullis parentes sibi ipsis o-
tes. pem ferre queant. vnde & diuinorum sceptrorū cucupha in signe atq; ornamentum apud eos esse solet, Orus. Vpupa parentes senescentes inter pullos iam adultos in nido plumas exuunt, & interim à pullis pascuntur, donec vires plumasq; recuperent. Cum enim senio visum amiserint, pulli notam naturaliter herbam colligunt, & excæcatis oculis illitu visum restitunt, Auth. de nat. rer. & Alb. Vpupa pulli cum parētes senuisse viderint, ita vt neq; volare neq; videre queant, vetustissimas eorum plumas euellunt, & oculos eorum illinunt, fouentq; ipsos sub alis, donec eis pennæ renascantur, & oculorum renouetur acies: sicq; mutuam vicem parentibus reddunt, Obscur. Parentes suos fouentes anhelant super oculos 40
iporum, vt visum recuperent, Iorath. ¶ Vpupa gramen edit aduersus Βασκανίαν, (id est fascinationem, vel nescio quas iniurias,) Philes. Ælianus adianton, id est capillum Veneris, vpupam contra fascinationes nido suo imponere scribit. In Geoponicis Græcis 15. 1. authore Zoroastre hoc remedium ab eis contra blattas fieri fertur. perperā autem amianton pro adianto legitur. Vpupa si vua esitata læsa fuerit, adiantum ori inferens circumambulat, Orus. ¶ Cum aliquādo in parietis diruti & deserti rima vetustate acta peperisset vpupa, id ipsumq; parietis curator animaduertisset, luto rimam expleuit & obstruxit. V-
obstructū, pupa verò rediens ac videns recessum ac latebram suam clausam, herbam attulit, qua ad lutum admo-
herba qua ta, dissolutum est lutum & defluxit. illa in cauum ad pullos suos ingressa est. & cum postea ad inquiren-
dam rese- da cibaria rursus proficisceretur, homo ille iterum parietis cauernam oblinens obstruxit. auis verò ea-
rante & de ipsa herba rimam aperuit. quod ipsum tertio factum est. Cuius factum parietis curator intelligens, 50
aperiente. herba illa è luto sublata, non quidem ad eos vsus, ad quos vpupa, utebatur, sed ad resignandos thesauros ad eum nihil pertinentes, Ælian. Idem alibi author est picum quoq; herba quadam allata foramen suum lapide aut ligno immisso obturatum aperire.

E.

Prognosti- Vpupa si canat ante vitium tempus (antequam vites germinent) insignem simul bonitatem ac co-
con. piam vini prænunciari aiunt, Orus.

F.

Prohibita Vpupa quocunq; nomine Hebraico appelletur, auis impura haberi debet, vel eo nomine quod
in cibis. in stercore moretur: & si verum scribit Isidorus, etiam in sepulchris. Procopius inter aues noctis ac tenebrarū amicas, ideoq; abdicandas mensis eam numerat. Auis est lugubris & luctum amans: quāobrem
in lege

De Vpupa. G.H.a.b.c.d. Lib.III. 779

in lege prohibetur, quia seculi tristitia mortem operatur, Author Glossæ in Leuiticum. ¶ Vpupæ caro austeræ est, Rafis.

G.

Colum sanat cum pinnis vpupa exusta, & ex vino cinis eius potui datus, Marcellus. In puluere v- *Remedia*
pupæ est remedium contra morsum cancri, (canis.) decollatur autem & scinditur, & fit cataplasma su- *ex eadem.*
per locum, Rafis. ¶ Sanguis vpupæ illitus homini dormienti dæmoniaca gignit phantasmata, Pytha-
goras in libro Romanorum, vt citat quidam obscurus. Pennæ verò positæ super caput hominis, sedant
sodam, id est dolorem capitis, Idem. Pennarum vpupæ suffitus vermes expellit, Rafis. ¶ Lingua eius
suspensa super hominem nimis obliuiosum, prodest ei, Pythagoras in lib. Rom. ¶ Vpupæ cor in late-
ris doloribus laudatur, Plinius.

H.

a. Vpupa Græcè dicta est (epops,) eò quòd stercora humana consideret, & foetenti pascatur fi- *Etymon.*
mo, Isidor. Nobis probabilius est à voce sua dictam, vt Varroni placet. ¶ Epops auis est multorum no- *Syno-*
minum. nam & σιήτω eam vocant, & ἀλεξούνα, & γέλασσον, Hesych. & Varinus. E' ποπα, ἀλεξούνα δ- *nyma.*
γχιον, Idem non suo loco, nempe post E' πώνυμοι. E' ποψ, auis quædam, Idem. conijcio autem vocem
esse corruptam, & legendum vel μέροψ, vel ε' ποψ, etsi ordo literarum apud illos neutrum admittat. Syl-
uaticus alauidam auem cum vpupa confundit, nimirum quoniam vtraq; cristata est. Idem *hanabroch*,
(alij *kambrab* vel *kanabir* scribunt,) quæ vox Arabica alauidam significat, imperitè vpupam interpreta-
tur. Albert. alicubi ex Aristot. (de hist. anim. 6. 1.) pro epope picum marinum, vel picum varium posuit.

¶ Epitheta. Epops est auis sordida & cristata, Textor. Obscena pastu, Plin. ¶ Τριλοφία nomi- *Epitheta.*
nat eam Aristoph. quasi triplicem habeat in galea cristam, vti in scholijs habetur. forsitan ab insigni cri-
sta sic dicta fuerit, Wottonus. Μακροστέφανος ε' ποψ, & κορυθαίολος etiam à cristâ capitis cognominatur
(à poetis,) Hesychius & Varin. Θρασύ περσών ὄρνιν, Æschylus apud Aristotelem, id est, Audacem sa-
xicolam auem. Videri autem potest audax & minax, quòd instar militis galeata siue cristata sit.

¶ Vpupa pro meretrice. Plautus Captiuis, Itidem huc mihi aduenienti vpupa, quæ me delectet,
data est. ¶ Aristoph. in Auib. Philoclé vpupæ nomine traducit, tanquam ὀξύκεφαλον vel περσέφαλον. *Icones.*
¶ Icones. Cucupha apud Ægyptios picta (propter gratitudinem huius auis in parètes, vide in D.)
gratum animum significat. Diuinorum etiam sceptrorum apud eosdem insigne atq; ornamentum esse
solet, Orus. Prælagium quoque copię vini significantes, vpupam pingunt. hæc enim si ante vitium
tempus cecinerit, insignem vini bonitatem simul ac copiam prænunciat, Idem. Vux esu offensum &
fese curatè notantes, hanc auem pingunt & adiantum. hæc enim si vua comesta læsa fuerit, adiantum
ori inferens obambulat, Idem.

¶ b. Vpupa magnitudine coturnicem paululum excedit. in capite autem pennas habet cristæ-
rum instar in sublimè elatas, Pausanias. Τίς ἡ πέρωσις; τίς τρέπος; τριλοφίας, Euelpis de epope quærens
apud Aristophanem in Auibus. vbi Scholiastes, Mirantur (inquit) tanquam peregrinam auem. pennis
enim vestitur densis, & tres in cristâ apices habet. Vpupam Megaris, vbi Tereus sibi manus attulit, pri-
mum apparuisse asserunt, Pausanias. *Tres in cristâ api-*

¶ c. Nulla auis cum aut fame aut frigore, aut alia molestia afficitur, canit. ne ipsa luscinia quidem,
aut hirundo & vpupa, quam quidem aiunt præ dolore lugentem canere, Plato in Phædone. ¶ Fœtet *Fœtet vt*
vt vpupa, dictum apud Italos vulgare. Lapis *quirin*, (aliàs, *quiricia*) vt scribunt Euax & Albertus, inueni- *vpupa,*
tur in nido vpupæ aliquando, quæ tota est auis præstigiola & auguralis, (aliàs, & multa augurans,) vt fe- *proverb.*
runt magi & augures. Hunc lapidem aiunt secreta prodere, & phantasias promouere, impositum pe-
ctori dormientis, Syluaticus.

¶ e. Vpupæ adhuc viuæ & palpitantis cor exemptum deglutito conuersus ad Solem, initio horæ
primæ vel octauæ, die Saturni, Luna Orientali existente, & superbibito lac vaccæ nigræ cum modico
melle ex cōpositione recitanda. Vide vt sanum & integrum deuores cor, & eris præsciis eorum quæ in
cœlo, & quæ in terra (fiunt:) & quid cogitent homines cognosces, & res quæ in locis remotis geruntur,
& futuras. Deinde mellis compositionem recitat, quam meliorem esse ait si cor & iecur vpupæ immit-
tatur. sed inde periculum esse ait phthiriasis, id est pedicularis morbi, qui ne superueniat remediū sub-
iungit, Harpocratio vt citat author Kiranid. Kiranus autem (inquit idem) partim conueniens, partim
discrepans, addidit de vpupæ gustu, præscientiam ex eo fieri omnium mundañarū rerum. Mox & ma-
gico cuidam gestamini vpupæ cor & hepar & capitis coronam adiungi iubet, Hæc ille libro 1. elemen-
to 1. & rursum similia elemento 2. de corde & sanguine vpupæ. Et lib. 2. in Talpa, In pelle vpupæ auis
(inquit) cum duobus oculis eiusdem auis si quis suspenderit vel ligauerit cor aspalacis, omnia præsciet,
(quandiu gestauerit eā castus. Quod si cor huius auis gestauerit interius, magnus & potens erit. Si Luna
noua decollaueris vpupam, & cor eius palpitans deglutiueris, scies omnia quæ fiunt, & mentes homi-
num, & multa cœlestia, Arnold. Villan. Fertur si suspendatur dens hominis & ala vpupæ dextra ad caput
hominis dormientis, non expergisci illum donec auferantur, Rafis. *Magica vel super-*

¶ g. Corium vpupæ impositum dolenti caput, sedat dolorem, Rafis. Tempora inuncta sangui-
ne vpupæ quando dormiendum est, faciunt terribilia videri somnia. Vpupam etiam ipsam, & eius

membra, præcipuè cerebrum & linguam & cor multum quærunt incantatores, Albert. Lingua vpupæ suspensa super obliuiofum, reducit ad memoriam ea quæ oblitus est, Rafis. Si oculus eius suspendatur supra leprosum, curatur lepra, Rafis.

Fabula de Metamor- ¶ *h.* Tereum Thracum regem fabulantur mutatum in vpupam, militaremq; abhuc in capite cristam gerere, & rostro oblongiore enssem referre, quo habitu vxorem (Procnem & Philomelam) insequatur: & quasi adhuc filiū quæriraret sonare ω̃ ω̃. Vide copiosissimè in Hirundine. ¶ Indicam Vpupam duplo maiorem nostra & formosiorē Indorum rex amores & delitias suas circumgestat, & eius venustatem summa admiratione frequenter intuens, magnam lætitiā voluptatēq; capit. Brachmānes verò fabulam huiusmodi de ea narrant. Regi Indorum (inquiunt) olim filius fuit minimus natus, quem fratres ceteri maiores cum planè improbi & iniqui essent, propter ætatem contempserunt. Cum verò parentes quoq; iam senectute graues contumeliosè ab eis tractarentur, vt improbitatem eorum declinarent, assumpto filio minimo discedūt ac fugiunt: & propter laborem in itinere moriuntur. Defunctos filius in sui capitis vulnere, quod ense sibi inflixerat, sepelit. Insignē hanc eius pietatem conspicatus admiratusq; Sol, puerum in auem formosam admodum & viuacem conuertit, cristā supra caput eius erectā, de sepultis ab eo parentibus eadem in parte monumento. Talia quædam de alauda etiam fabulantur Athenienses, vt in Auibus Aristoph. apparet, (vide in Alauda:) qui fortè hanc de vpupa Indorum fabulam, non satis quænam auis esset intelligentes, ad alaudam (quæ & ipsa cristata est) transferunt, Ælianus.

Animal sacrum. ¶ Vpupa animal est sacrum, Kiranides. Ægyptij vpupis honorem habent, quod aduersus parentes existimentur piæ, Ælianus.

Prouerbiū. ¶ PROVERBIUM, Vpupa cum cygnis certat, vide in Cygno H.C. in Cygnea cantione.

DE VULTURE.

A.

AI A H, איה, Hebraicè vulturem interpretantur, vt Hieronymi & Munsteri translatio habet. Deuteron. 14. & Leuit. 11. item *daab* vel *daiah* eiusdem linguæ vocabula, דאב, דאיה, vnde *daioth* Esaiæ 34. pluralis numerus, nonnulli similiter vulturem. nos de his omnibus plura diximus in Miluo A. Legitur & *raah*, ראה, Deuteron. 14. inter aues impuras, quæ vox ad *daab* proximè accedit. auem esse aiunt acuti visus, (nimirum inde nomen sortitam. nam *raah* videre est.) Munsterus vulturem reddit in translatione sua (vt & Septuaginta ῥάπα) in Dictionario verò miluum. interpretatio communis *ixon*. obscurus quidam in historia animalium *xyon* scripsit. auis est (inquit) impura secundum Legem, cuius natura non satis est nobis nota. est autem, vt legitur & Albertus quoq; tradit, de genere vulturum, sed minor quàm vultur. *Rachame* vel *rocham* Arabicis scriptoribus vultur est, vt colligo ex interprete Auicennæ & Serapione. vide inter Aquilas in Gypseto & in Ossifraga: itē in Cygno. Auis quæ dicitur *machame*, (lego *rachame*,) vultur est, Auicennæ interpretes. Inuenio & *aradam* (aliàs *aridam*) pro vulture apud Albert. vbi *aracham* fortè scribendum. *Kipoz* quoq; Hebraicum nomen alij ericium, alij vulturem interpretantur. vide in Echino terrestri. Item *chafida*, vpupam, vulturem, vel vulturem candidum, alij aliter, lege in Ciconia. Item *anapha*, vulturem, miluum, ardeam, &c. vt in Ardea scripti. ¶ *Rescheph*, רשפ, vnde pluralis numerus *reschaphim*, Dauid Kimhi carbonem intelligit, & filios (carbonum) scintillas. Abraham Estre Iob 5. & Deuteron. 32. auem sentit, vt & Moses Rambam Iob. 5 Hieronym. Abacuc 3. Iudaicam fabulam exponit, demonem qui decepit homines in paradiso auem & volatile nuncupari: Septuaginta vertunt in Deuteron. ἐρπίων. Cant. 8. ὠψάρες, Iob 5. ῥάπα, Abacuc 3. πείδιον. Psalmo 76. κράτη. Psalm. 78. πεί. Hieronym. quoq; mirè variat interpretationem: diabolus, exterminator angelus, auis, volucris, volatilia, lampades, ignis. Propriè quidem (vt vir huius linguæ doctissimus nobis dictauit) hæc vox carbonem significat: sunt autem scintillæ filij carbonis: per tropum verò iacula ignita, & morbos vehemētissimi ardoris, atq; inflammationes pestilentes. ¶ *Tauī*, vel *tagi*, vel *taram*, est auis habens dentes in palato, vultur secundum aliquos, Syluaticus. Albert. (Auicen. nimirum secutus) *prophene*, id est ossifraga, alicubi habet *chym* vel *kym*. alibi verò *kym* ponit pro vulture. ¶ Aristot. & alij quidam philosophi aquilam & vulturem ad idem genus auis referunt, Albert. nos neq; apud Aristot. nec alium vllius auctoritatis scriptorem hoc legimus. sed ipse Albertus & alij quidam recentiores indocti vulturem cum aquila confundunt, & pleraque aquilæ propria vulturi adscribunt, ita vt Albertus alicubi vulturem verum pro aquila vera dicat. ¶ Vulturis nomen apud Græcos veteres est ῥάψ, apud recentiores ῥάπας. Lynx auis exponitur egips apud Kiranidem 1. 11. ego pro *egips* puto legendum *gyps*, vel *egyptios*. quanquam alijs lynx est iynx. Italicum *auoltoio*. ¶ Gallicum *vantour*, vel *vaultour*. Sabaudicum *vanteur*. Germanicum *Gyr/Geier*. ¶ Anglicum *a geir*. ¶ Illyricum *sup*. Polonicum *semp*, vel *sep*.

¶ Harpe Oppiani (in H. elemento descripta) videtur mihi genus vulturis illud, quod nostri à pectore ruffo vocant *ein Goldgyr* id est aureum vulturem: cuius figuram posuimus. *Zaucos* vel *Zeuocos*, quidam *Zingion*, alij harpen dicunt, species est vulturis alba deuorantis cadauera, Kiranides 1. 6.

¶ Vultu-

Figura hac est vulturis, quem in Heluetia aureum cognominari audio Goldgeyr.

¶ Vulturum duo genera sunt, alterum paruum & albicantius: alterum maius ac multiformius, *De varijs vulturum generib.* Aristoteles. Quo in loco Albertus: Vulturis (inquit) genus vnum maius est, cinerei coloris, quod vocamus vulturem griseum: alterum paruum, & hoc est albius, & saepe apparet sedens in rupibus Rheni fluminis & Danubij, & ab incolis Germaniæ vocatur vultur albus. De genere albicante minores sunt qui vocantur Fischgeyer / Eberus & Peucerus. sed quærendum an iidem rectius Bißgeir / id est albi vultures nominentur, ut Albertus habet: quàm Fischgeir / id est piscium vultures, ut illi album quidem & piscis similibus vocabulis apud Germanos, (præsertim inferiores qui in plerisque consonantem proferunt,) efferuntur. Vultures vndiquaque; albos in nonnullis Heluetiorum montibus, ut circa Claranam, interdum reperiri audio. ¶ Vulturum prævalent nigri, Plinius: viribus scilicet & robore. nam

Vultur quem Germanici vocant *Ußgyr* vel *Hafengyr*.

alibi minus virium esse nigris scribit, in usu medico, ni fallor, intelligēs, ut pennarum nidore ad abigendos serpentes. Vultures tum coloris Bētici tum nigri crebri sunt in montibus Cretæ, Bellon. ¶ *Tóρρος* genus est vulturis sanguinem sorbētis: & vultur ipse apud Siculos, Hesychius & Varinus. *Tόρριον* mons est in Sicilia, in quo nidificant vultures, à quo ipsi etiam torgi dicuntur, Varin. *Tόρρος* pro vulture sanguinario (*hæmatorrhopho*, id est sanguisorbo) apud Lycophronem legitur. Astorgium pro asture, id est accipitre maiore apud Pausaniam legi Volateranus annotat: quem ego Pausaniæ locum hætenus non inueni. ¶ Ex ossifragis vultures progenantur minores, & ex ijs magni qui omnino non generant, Plin. *vide* in Aquila C.

¶ Aus apud Heluetios dicta *Stembrüchell* videtur nonnullis esse genus vulturis. *vide* in Ossifraga. ¶ Accipitrem fringillarium Eberus & Peucerus interpretantur *Rote lgeyer* / id est vulturem rubicundum. ¶ Apud Saxones vulturis genus audio nominari *een Stosgyr* / id est vulturem ferientem, qui non perinde magnus sit, sed animosus, & gallinam vno rostri impetu feriens prosterнат.

¶ Vulturis genus vnum minus est, magisq; albicat, ut diximus: alterum maius, & *αυδαιδετερον*, (id est magis cinerei coloris,) ut *Hafengeyer* & *Ußgyer*. sagacissimè hi odorantur, & biduo triduove antè circumuolitant loca, in quibus cadauera futura sunt, Eberus & Peucerus. Ego hoc genus Germanicè *Ußgyr* / id est cadauerum vulturem rectè nominari puto: vnde & *Reibgyr* dicitur, ab alijs *Rosszyr* / ab equis: nimirum quòd eorum cadauera appetat. ab alijs (ut circa Claronam Heluetiorum) *Hosgyr* / nescio qua ratione, nisi fortè deprauatum est nomen ab *Ußgyr*, alibi *Steingyr* / à rupibus in quibus nidificat. Agnos & hœdos rapit, ut audio: & nimirum lepores quoq; ut inde illi factum sit nomen *Hafengyr* / *vide* infra in C. Pectore non ita fuluo est hic ut vultur aureus noster, magnitudine inferior, id quod mihi videtur. sunt enim qui hunc maiorem esse dicant. Agnos, hœdos, & in rupibus hinnulos rupicaprarum rostro impetens ferit, & si collabantur, iacentium corpora depascitur. De hoc simplicitèrne vultur sit, quod magis puto: an ex vulture & aquila compositum genus, quale Græci *gypætum* & *ægyptium*, nomine ab utraq; alite composito, iudicent alij. Veterum quidem *gypætus*, qui & *oripelargus* dicitur, cuius iconem inter aquilas posui, multum ab hoc differt. Iconem eius Germaniæ nostræ ornamentum Georg. Fabricius ad me misit, hac etiam descriptione adiecta. Vultur, quem Germani *ein Hafengeier* appellant, rostro est obunco nigro, fœdis oculis, corpore firmo & magno, alis latis, cauda longa & directâ. colore in rutilo nigricante, pedibus flavis. Stans aut sedens cristam quasi cornutam in capite erigit: quæ in volante non apparet. Alæ extensæ mensuram orgyæ excedunt: incessu, duorum palmorum spatio, gradum facit. Ex auibus persequitur omne genus: ex feris venatur lepores, cuniculos, vulpes, hinnulos: nec non piscibus insidiatur. Non mansuescit feritate. Nec solum volatu, ex præcipiti, verum etiam cursu prædam insequitur: volat magno & sonoro impetu. Nidificat in densis & desertis siluis, & in altissimis arboribus. Pedibus nonnulli vtuntur, ut ijs imponât candelabra. Pascitur carnibus & extis animalium, ne à cadaueribus quidem abstinens: famem quatuordecim dierum spatio tolerat, quamuis vorax. Eiusmodi vultures duo capti in Alsatia, M. D. X I I I. mense Ianuario, in ditione Gerolceckēsi. superioribus annis vnus Rotachi in Francis montanis: proximo & hoc ipso anno, plures ex nido, in altissima quercu constructo, inter arcem nouam Mauricij principis, & Misenam oppidum. Vulgus opinatur esse aquilas, neque aliter de Alsaticis in Chronicorum libris suspicatur Hedio: cuius descriptio cum ijs vulturibus, quorum tres hîc vidimus, maxima ex parte conuenit.

B.

Descriptio vulturis communis.

De vulturum coloribus diuersis: & de nonnullis eorum corporis partibus, suprà in A. nonnihil scripsimus: vbi etiam integram vulturis cadauerum siue leporarij à nostris cognominati descriptionem reperies. Vergilius 6. *Æneid.* vulturem rostro obunco dixit. Mihi quidem vulturum genus ab aquilarum & accipitrum falconumq; genere, quod ad rostri figuram, differre videtur in hoc maximè, quòd non statim ut illis in vncum flectatur, sed rectum primo, ad duos vel amplius digitos sit, deinde curuetur deorsum, ut apparet in vulture aureo pariter & leporatio, quorum hîc picturas exhibuimus: & in *gypæto*,

gypæto, quem inter aquilas posuimus: nam cum vultures ferè cadauera tantum aggrediantur, non similiter ad unco & ita valido rostro fuit opus, vt rapacibus cæteris quæ viuas plerunq; inuadunt, & rapiunt animantes. Crura in aureo vulture ad pedes vsq; hirsuta sunt, vt etiam in illo genere aquilæ, cuius iconem in Aquilæ simpliciter dictæ historia delineauimus: nimirum quod horum generum alites, in altioribus & niuosis montium iugis ac rupibus degant: quare aduersus tempestatum ac frigoris iniurias natura has in eis partes plumis induit, vt etiã in alijs quibusdam montium aut saxorum incolis auibus, lagopode, gallinis montanis diuersis, attagena nostra, & nocturnis quibusdam. ¶ Vultur est magnitudine & pondere insigni, Albert. ¶ Niuis in locis, vultures candidi reperiuntur, Scaliger.

¶ Vulturis aurei pellem ad nos aliquando ex Rhætis Alpibus missam, rostro adhuc & cruribus hærentibus cum contemplerer, hoc modo descripsi: Multa hic vultur communia habet cum genere aquilæ alpinæ, (cuius figuram supra posui in historia aquilæ, descriptionem daturus infra inter Parali- pomena:) sed per omnia maior est. longus à rostro ad extremam caudã sex dodrantes & paulò amplius ad extremos ungues v. dodrantes aut paulò minus. longitudo superioris rostri, quantum eius aperitur, septem ferè digiti transuersi. Caudæ longitudo circiter tres dodrantes. Tota pars supina, id est collum inferius, pectus & venter & pedes quoq; ruffo colore sunt. Alarũ penna longissima 4. ferè dodrantes æquat. Subnigricant seu fuscæ sunt omnes alarum pennæ, vno ferè colore: paruulæ tamen supremæ in alis nigriores sunt, & per medium aliæ subruffis maculis, aliæ subalbidæ circa imum distinguuntur. eò nigriores autem sunt, quo propiores dorso, vbi præ nigredine splendent. Pennæ per medium dorsum nigræ sunt, splendentq; in earum medio cauliculi albi, præsertim quæ circa medium dorsum sunt & dimidia colli parte. reliqua enim colli pars pennas ex albido ruffas habet. Caudæ pennis idem color est qui alarum, nempe fuscus.

Iacobus Dalechampius, medicus Lugduni longè doctissimus, Ossifragam veterum hanc auem esse iudicat. Pelliones (inquit) nostri adhuc vocant *un Feneau*, quasi Feneau, ad æmulationem Græci nominis *Φήνη*. Sequani vocant Briseos, Ossifragam exprimentes. In ventriculo dissecti repertus est Bo- uis pes. Ex inferiore rostri parte, barbæ non nihil propèdet. quamobrem Aquilã barbatã olim vocauerunt. Hæc omnia monstrant Ossifragam esse, non Vulturem, cuius exuuiæ frequentes hinc in tabernis pellionum visuntur, à Vulturis pennis magnopere diuersæ. Hæc ille. Bellon. Ossifragam suam longè aliter pinxit. Phenæ suæ Aristot. colorem cinereum tribuit: qui Vulturi aureo à nostris dicto non conuenit. Ossifragam habere barbam, colligimus ex verbis Plinij: Sex Aquilarum generibus (inquit) quidam adijciunt genus Aquilæ quam barbatam vocant, Tusci Ossifragam. at *Φήνη* barbatam esse. Græcorum (quod sciam nemo scripsit. Oppianus tamen, Harpæ suæ ceu barbam attribuit: & alia quedam quæ alij authores Latini Ossifragæ, Græci verò Phenæ, *τῇ Φήνῃ*, & Grammatici quidam Græci, Harpen interpretantur Phenem. Quamobrem Dalechampij sententiæ acquiescemus, donec aliquis meliora proferat.

C.

Dum clangunt aquilæ vultur pulpares probatur, Author Philomelæ. Clangorem aquilarum & vulturum Gillius ex Æliano dixit.

¶ Vultur est auis rapax, utpote rostro & pedibus vncis. Vultures carniuori sunt, Aristoteles. *ὅρ- Cibus & rapacitas.* *να σαρκόφάγα καὶ νεκροφάγα*, Hesych. hoc est, aues quæ carne viuunt & cadauera sectantur. Cadauera appetunt, & exercitus sequuntur, futuram hominum stragem præsentientes, (vt infra alicubi copiosius dicetur,) Ælian. Vulture edacior, prouerbialiter vsurpari potest, vt Erasmo placet. *ὄρνις καὶ κόρακες ὡς νεκρὸς νέμονται*, Scholiastes Aristophanis. In hominum cadauera vultures infestissimi feruntur, in quæ incurrentes tanquam hostilia inuadunt, ac hominem vicinum ad moriendum quando supremum vitæ diem agat, diligenter obseruant, Ælianus. Herodotus Ponticus testis est, vultures esse omnium animalium innocentissimos, quia nihil prorsus attingant eorum, quæ ferant homines, plantent, alant: animalium præterea nullam interimant: volucris quoq; vel mortuis abstineant, (quodam cognationis intellectu,) Plutarch. in vita Romuli. Vultur etiam maiores aues rapaces, vt accipitrem, insequitur, Obscurus. Vultur infestissimo animo cætera persequitur atq; interimit, Orus. Vultures crebri sunt in montibus Cretæ, vbi rapiunt agnos, hœdos, & lepores quos sub dio deprehenderint, Bellon. In altis etiam Helueticæ montibus, vt in Ammano prope lacum Riuarium, agnos à vulturibus rapi audio: alibi etiam lepores (vnde nimirum leporarij cognomen, ein *Nasengyr*) hinnulos ceruorum & capreatum, & alia animalia infirma vel nondum adulta. Vultur etiam vulpemprehendit, Obscur. Aristot. citans, qui de aquila hoc, non de vulture prodit. sic & Albertus ineptè vulturem à meridie vsq; ad noctem venari scribit, & à matutino tempore vsq; ad meridiem quiescere, quum hoc etiam de aquila tantum Aristoteles tradat. Sefelis vel Selis vel filis Cretici semen esse & vultures dicuntur, Plin. lib. 20. Deme- trius Constantinopolitanus in libro de remedijs Accipitrum, *γυπαρόμιν*, herbam aliquoties nominat, & interpretatur *σίλιον τὸ λεγόμενον*, hoc est, quod vulgò *sil* vel *siler* scribatur. vtitur ea alicubi ad lumbricos, &c. & herbã grauis esse odoris insinuat. apparet primam per γ. scribi oportere, & à vulturum pastu inditum esse nomen. ¶ Quædam cum æstate æuum degant in syluis, hyeme demigrant in finitimos locos apricos, montium recessus secutæ: sicuti vultures milui, &c. Georg. Agric.

Volatus.

¶ Vultur & ferè grauiores, nisi ex procursu aut altiore tumulo immiffæ, non euolant: cauda reguntur, Plin. Vultur à volatu tardo nominatus putatur: propter magnitudinem quippe corporis præperes volatus non habet, Isidorus. Tardè volat: sed cum à terra se eleuauerit, bene & altè volat: & ideo docent quidam à volando vulturem vocatum, Albertus. Auis est magna & grauis. quare tribus saltibus vel pluribus vix à terra eleuatur: & ideo antequam eleuetur, frequenter capitur, Idem.

Visus.

¶ Ex omnibus animantibus perspicacissimi visus est vultur, vt qui oriente quidem Sole in occasum, occidente verò in ortum prospiciat: atq; è longissimo interuallo quæ sibi vsui sint comparetendula. quamobrem Ægyptij aspectum significantes vulturem pingunt, Orus. Seder vultur in altissimo loco, tum vt inde facilius prouolet, (à terra enim difficulter euolat:) tum vt loca remota circumspiciat. quamobrem fertur solum vulturem esse auem Dei, Obscurus.

Odoratus.

¶ Vultures sagacius quàm homines odorantur, Plin. *Nos aper auditu, lynx visu, simia gustu, Vultur odoratu præcellit, aranea tactu*, Distichon vulgare. Vultures, sicut & aquila, vltra maria cadauera sentiunt. altius quippe volantes, quæ multa montium obscuritate celantur ex alto illi conspiciunt, Isidor. *Mellis apes quamuis longè ducuntur odore, Vulturijq; cadaueribus*, Lucret. Vulturum odorandi vis mirifica ab auctoribus traditur classicis. nam & in Magia significat Apuleius: Si verò (inquit) naribus nidorem domesticum præsensit, vincit idem sagacitate odorandi canes & vultorios. Scribit diuus Thomas per quingenta millia passuum ab vulturibus (addit Hieronymus etiam ab aquilis) præsentiri cadaueris putorem, sed & eo amplius. Illuc autem vsq; odorem, vel corporalem euaporationem pertingere, prorsus absurdum, præsertim quum sensibile mediū immutet, vndiq; secundum eandem distantiam, nisi præpediatur. neq; enim sufficeret ad tantum spatij occupandum, etiam si in fumidam resolveretur euaporationem integrū cadauer, &c. Cælius Rhodig. & Hieron. Sauonarola in lib. de anim. Vmbrius tradit vultures triduo aut biduo antè volare, vbi cadauera futura sunt. *vide infra in h.*

*Generatio**absq; coitu.*

¶ Vultures dicuntur sine concubitu concipere & generare, Ambrosius. Inter vultures mas non est. gignuntur autem hunc in modum: Cum amore concipiendi fœmina exarserit, vuluam ad Boream ventum (ἀνέμων, lego ἀνέμων) aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinq; quibus nec cibum nec potum omnino capit, fœtus procreationi intenta. Sunt porro & alia vulturum (γυτῶν, lego ὄρνις, vt & Basilus videtur legisse, cuius mox verba recitabo) genera quæ ex vento concipiunt quidem, sed quorum oua ad esum duntaxat ipsorum, non item ad fœtum suscipiendum ac formandum sunt accommodata. At eorum vulturum quorum non est subuentaneus duntaxat & inefficax coitus, otia ad gignendam tollendamq; sobolem sunt in primis idonea, Orus. Auctor est in Hexaëmero Magnus Basilus, subuentanea oua in cæteris irrita esse ac vana, nec ex illis fouēdo quicquam exciri. at vultures subuentanea ferè citra coitum progignere fertilitate insignia, Cælius. Πέντε δ' ἡμέρας πρὸς πυλὸν πετόμενοι ἀνέμοις, (lego πρὸς πυλὸν πετόμενοι ἀνέμοις), Κυβίως συλλαμβάνουσιν ὅντιν ἐπιπνεύειαν. Io. Tzetzes 12. 439. Vulturem non nasci marem aiunt, sed fœminas omnes generari. quam rem non ignorantes hæ bestia, pullorumq; solitudinem ac inopiam timentes, ad gignendos pullos talia machinantur. Aduersæ Austro volant: vel si Auster non spirat, ad Eurū ventum oris hiatu se pandunt. spiritus venti influens, ipsas implet, Ælian. interprete Gillio. Græcè legitur, Ἀντίπαραροι τῷ νότῳ πετόμενοι, καὶ χίνασιν: hoc est, aduersus Austrū volantes, hiant. ego vtero potius quàm ore hiantē & aperto, ventum eas concipere dixerim, vt Orus etiam sentit. In Geoponicis hæc tanquā Aristot. verba legimus, Τὸς γυτῶν μὴ συγγίνεσθαι, ἀλλ' ἀντιπαραρῶν τῷ νότῳ πετόμενους ἐγκυμονεῖν, καὶ ἀπὸ πνεύματος ἐκείνου τέλειν. Tertio à conceptu anno pariunt:

*Partus**qui tertio**à conceptu**anno fit,**iuxta**quorūdā**sententiā.*

nec nidū struunt, vt fertur. sed ægyptij mediæ inter vultures & aquilas naturæ, etiam mares sunt (vtriusq; sexus) vt audio, & nigri colore: eorumq; nidi ostenduntur. vultures verò non parere oua, aiunt, sed statim pullos, eosq; mox à natiuitate volucres, Idem vt nos vertimus, aliter quàm Gillius. Vultures triennio gerunt vterum. nullus enim est mas inter eos: sed fœminæ ore aperto (vide ne in Græco χείροντες tantum sit) extensisq; alis, zephyrum, aut eius loco Eurum hauriunt, ac inde concipiunt materiam quandam, quæ ob sui tenuitatem plurimo tempore eget ad animalis perfectionem. animal enim, non ouum pariunt, Simocatus. Aiunt eos sæpe sine coitu parere ex vento & calore ac radijs Solis, Varinus in Oivōs. Vultures quidam temere dicunt animalia parere, & lac & mamillas habere, & cætera talia. ego verò vt tigrides omnes mares esse inuenio, (apud authores:) sic & vulturum genus omne fœmineū, Io. Tzet. Annum significantes Ægyptij vulturem pingunt. quoniam animal hoc trecētos illos ac sexaginta quinq; dies quibus cōpletur annus ita distribuit, vt centum quidē ac viginti diebus pregnans (ἐγκυος, non ἑμείς vt Gillius legit: qui alia etiam huius loci non rectè transtulit) maneat, totidem pullos enutriat: reliquis verò centum ac viginti sui curam gerat, neq; vterum ferens, neq; alendis addictum liberis, sed seipsum duntaxat ad aliam parans conceptionem. Quinq; autem illos qui supersunt anni dies in venti, vt iam dictum est, compressionem & coitum infumit, Orus. Sed varians non nihil Tzetzes Chiliade 12. cap. 439. Oua (inquit) subuentanea procreant centum & viginti diebus: & totidem alijs excudunt ac pullos producant: deniq; alijs totidem vsq; ad volandi facultatem eos educant. per quinq; verò dies ex vento concipiunt. Haliaeti suum genus non habent, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. Id quidem quod ex ijs natum est, in ossifragis genus habet. è quibus vultures progenerantur minores: & ex ijs magni, qui omnino non generant, Plinius ex Aristotele in Mirabilibus. *vide in Aquila C.*

¶ Pariunt

¶ Pariunt vultures oua bina, Aristot. Et alibi, Ædunt non plus quàm vnum ouum, aut duo complurimum. Fœtus sæpe cernuntur ferè bini, Plin. Et rursus, Vmbricius haruspicum in nostro æuo peritissimus, vulturem parere tradit oua tria: vno ex ijs reliqua oua nidumque lustrare, mox abijcere. Immuſſulum aliqui vulturis pullum arbitrantur eſſe, Plinius. Plura de immuſſulo leges in Capite de Aquilis diuerſis.

¶ Vultur nidificat in excelsissimis rupibus: vnde fit, vt rarò nidus & pulli vulturis cernantur. Quo- *Nidula-*
circa Herodotus Bryſonis rhetoris pater, vultures ex diuerſo orbe nobis incognito aduolare putauit, *tio.*
argumento, quod nemo nidum vidiffet vulturis, & quod multi exercitum ſequentes repente appa-
reant. ſed quanquam difficile nidum eius alitis videris, tamen viſus aliquando eſt, Ariſtoteles. Et rursus,
10 Vulturis vel pullum vel nidum à nemine viſum adhuc nonnulli aiunt. & nimirum ob eam rem Hero-
dotus Bryſonis rhetoris pater, aliunde ſitu eminentiore quodam venire dixit: argumentumq; affere-
bat, quod breui tempore multi apparerent, & tamen vnde, conſtaret nemini. Sed cauſa huius rei eſt,
quod rupibus inaccessis pariat: neq; locorum plurium incola auis hæc eſt. Vulturum nidos nemo atti-
git, ideo etiam fuere qui putarent illos ex aduerſo orbe aduolare falſò. Nidificant enim in excelsissimis
rupibus, fœtus quidem sæpe cernuntur, ferè bini, Plin. In montibus qui ſunt inter ciuitatem Vangio-
num, quæ nunc Wormacia dicitur, & Treuerim, ſingulis annis nidificant vultures, ita vt magnus vn-
diquaque fœtor ex congeſtis cadaueribus ſentiat. Quod autem fertur quosdam vultures non coire, *Albertus*
falſum eſt. nam illic quoq; ſepiffime permifceri videntur, Albert. Niphus etiam in Italia ſe vulturis ni- *refutat o-*
dum vidiffe ſcribit. Vultures, aquilæ & falcones nidificant in Creta, non in arboribus vt cæteræ aues, *pinionem*
20 ſed in difficilibus rupium præcipitijs ſuper mare propendentibus, ita vt videri vix poſſint, nec pulli eo-
rum nidis eximi, niſi quis fune à rupibus demittatur, Bellonius. Aiunt vultures non nidificare, Ælia-
nus ſi bene memini. ¶ Ex Hieronymo compertum nobis eſt, vulturem cum cœperit oua ædere, *abſq; coitu*
quippiam ex Indico tractu afferre, quod eſt tanquam nux, intus habens quod moueatur, ſonumque *concipere*
ſubinde reddat. Id verò ſibi vt appoſuerit, multos fœtus producere, ſed vnum tantum remanere, qui *exiſtimât.*
immuſſulus à plerisque dicitur. Maſurius verò pullum aquilæ eo nomine intelligit, priuſquam albicet
cauda, Cælius. Hoc quidem quod ex Indico tractu affert inſtar nucis, &c. ætiten lapidem eſſe dixe-
rim, quo aquila etiam ad partum promouendum vtitur, vt quidam credunt: de quo copioſè ſuo loco
ſcripſimus. Aquilæ quidem & vulturis hiftorias recentiores ferè confundunt. ¶ De vulturibus a- *Vita lon-*
pud Ambroſium comperi, naſci eos abſque coitu: & ita natos in multum ſupereſſe æui, adèò vt ad an- *gitud.*
30 num centeſimum vitæ ſeries producat, Cælius. Vultur fertur penè uſq; ad centum annos procedere,
Iſidor. In extrema ſenectâ quidam adèò roſtrū eius incuruari ſcribunt, vt præ fame moriatur: ſed hoc
veteres de aquila. Africanum Vulturem tandiu in Lybia, & Atlante monte, vbi eum *Sner* vocant, aiunt
viuere, quoad nudus pennis à ſuis alatur pullis. A capite glabritiem incipere, &c. Scaliger. ¶ Vultur
hepatis dolore affectus venatur aues magnas, & hepata earum vorat, Rasis & Albert. ¶ Vultures & *Lethifera.*
aliæ quædam aues mali punici grano pereunt, Ælian. Animalia quædam ab his quæ nobis ſuauiſſimè
olent perimuntur, ceu vultures ab vnguentis, & canthari roſis, Theophraſt. 6. 4. de cauſ. & Ariſtot. in
Geopon. Et rursus in lib. de odoribus, Animal nullum ſuaui odore per ſe delectari videtur, ſed tantum
quatenus is cibo coniungitur: quædam etiam offenduntur, ſi verum eſt quod de vulturibus & cantha-
ris fertur. Vulturibus vnguentum perniciem infert, Ælian. & Zoroaſtres. Odorum & vnguentorum
40 ſuauitas vulturibus morrem affert, Ælian. Vultures vnguento qui fugantur, alios appetunt odores:
ſcarabei roſam, Plin. ſed locum à librarijs corruptum apparet. Hermolaus legit ſcarabei roſa, ſcilicet fu-
gantur. Roſam interpretor vnguentum roſaceum. videtur autem *ρόδον* in ſingulari numero, vt roſa a-
pud Celſum, pro rhodino accipi, non item in plurali. etſi quidam ſcribant vultures interire *τῇ ὀσμῇ*
τῶν ῥόδων, vt in Geoponicis Ariſtot. & Theophraſtus, *οἱ κάθαρτοι ὑπὸ τῶν ῥόδων ἀναρῶνται. Οἱ γυπτεῖς*
καὶ κάθαρτοι ῥοδίνῳ χειρότεροι μύρω τελευτῶν λείπονται, Clemens 2. Pædagogi. Vultures aiunt odore vn-
guentorum perire, ſi quis vel inunxerit, vel cibum vnguento illitum obtulerit, Ariſtot. in Mirabilibus.
Cadauerum fœtore gaudent, & tantopere auerſantur vnguenta, vt ne armenta quidem mortua, quo-
rum carnes vnguento illitæ fuerint, attingant, Oppianus.

D.

50 Vultur prægrandis quidem auis eſt, ſed pigra & ignobilis, Albert. Vultures ſoli vncunguium gre- *Auis eſt*
gatim degunt, ita vt aliquando quinquaginta in vno grege appareant, vt in Ægypto ſe obſeruafſe ſcri- *pigra, gre-*
bit Bellon. Vulturem animalium omnium innocentiffimū, Hermodori (Herodori, vide etiam infra inter *galis, in-*
Auguria ex vulture circa principiū) Pontici ſententia pronuciauit: quia nil prorsus attingat eorum quæ *nocens.*
ſerant homines, plantent, alant. animantium præterea nullam interimat. volucris quoq; vel mor-
tuis abſtineat, quodam cognationis intellectu, Cælius. ¶ Miſericordem ſignificantes Ægyptij, vultu- *Miseri-*
rem pingūt, quod quibuſdam forſan videbitur alieniſſimum, præſertim quum hoc animal infeſtiſſimo *cors & pia*
animo cætera perſequatur atq; interimat. Sed vt hoc pictura vulturis innuerent, eo impulſi ſunt, quòd *in pullos.*
centum (& viginti) illis diebus quibus ſuos educat, penè nunquam euolet, (*ὅτι πλέον ἢ πενήντα*) ſed o-
mnem curam ac ſolicitudinem illis alendis adhibeat. quod ſi eo tempore cibus non ſuppetat, quo eos
ſuſtentet, proprio femore vulnerato ſorbendum eis exhibet & impertitur ſanguinem, vt ne cibi penu-

ria atq; inedia conficiantur, Orus. Hanc in pullos pietatem recentiores quidam pelecani non vulturi attribuunt. ¶ Vmbricius haruspex vulturem parere tradit oua tria: vno ex ijs reliqua oua nidumq; lustrare, mox abijcere, Plinius.

*Quib. in-
festa.*

¶ Vultur & æfalo inuicem inimici sunt. vngues enim vtrique vnci habentur, Aristot. Vultures & aquilæ pugnare, Idem, Ælianus & Philes. Iustæ magnitudinis accipitres & integræ ætatis, sæpenumero etiam contra aquilas & vultures pugnare aiunt, Gillius. Clangorem quidem aut aquilarum aut vulturum facile columbæ spernunt, non item circi & marinæ aquilæ, Ælianus.

E.

*Qua ra-
tione ca-
pian-
tur
vultures.*

Vultur propter sui corporis molem, vix tribus aut pluribus saltibus à terra eleuatur, & ideo antequam euolet frequenter capitur. & ipse aliquando vnum persequendo cepi. sed is satur erat cadauere, & eò grauior, Albertus. Scythæ, & maximè inter eos qui carne humana vescuntur, & Melanchlani & Arimaspi, aquilarum & vulturum ossibus pro tibijs vtuntur, Pollux. Gratius describens retis genus quod pinnatum vocant, eò quòd pennæ ei ad terrendas feras imponantur: *Sunt (inquit) quibus immundo decerpta vulture pluma, Instrumentum operis fuit, & non parua facultas: Tantum inter niuci iungantur vellera (id est pennæ) cygni, &c.* Et mox, *Ab vulture dirus auaro Turbat odor syluas, meliusq; alterna valet*

*Vsus pen-
narum &
pellium vul-
turum.*

res. Vultures in montibus Cretæ à pastoribus capiuntur, tum quia agnos & hædos eorum rapiunt: tum vt pennas eorum venundent opificibus, qui illas sagittis accommodant: pelles verò pellificibus, qui illas præparatas satis magno pretio vendunt, Bellonius. Sic & aliarum magnarum alitum pelles præparantur, tanquam ventriculo salubres, vt impositæ concoctione promoueât. Vulturinæ pennæ literis etiam exarandis idonee sunt si apte parètur. ¶ Penna vulturis si scalpantur dentes, acidū halitū faciunt, Plin. 20

¶ Tradunt aliqui vultures duos aut tres, aut etiam septem dies, futuram hominum in bellis præsentire stragem, & illuc aduolare vbi cadauera futura sunt. *vide infra in h.*

F.

*Vsus eorum
prohibi-
tus in ci-
bo.*

Vultur in lege Mosaica inter aues impuras censetur: nec immeritò, vt scribit author Glossæ, vt qui bellis & cadaueribus gaudeat. Vultur, aquila & similes aues prohibentur, quòd sublimi suo volatu (humilia enim oderunt) superbiæ symbolum sint, Procopius. ¶ Vulturis caro neruosa, tardæ concoctionis est, & prauos humeros gignit, Rasis.

G.

Vultur eadem omnia potest quæ aquila, sed inefficaciùs. ita & accipiter eadem quæ vultur, sed hic quoq; infirmiùs, Kiranides.

¶ *Zaucos* vel *zeuocos*, quidam *zingion*, alij *harpen* dicunt, species est vulturis alba deuorantis cadauera, Kiranid. 1. 6. remedia quæ ibidem illi adscribit recensuimus suprâ in Harpe.

¶ Contra comitalem morbum vulturem in cibo dari iubent, & quidem satiatum humano cadauere, Plinius.

*Remedia
ex vultu-
re.*

*AD ELEPHANTIASI AFFECTOS, CARCINOMATA, PODAGRAM, ARTICULAREM MORBUM, STRUMAS, CONDYLOMATA & CONUULSIONES NERUORUM,
ex Aetij libro 13. cap. 124.*

Vulturis cerebrum vnà cum capitis ossiculis & plumis ac carnibus capitis accipito, & in vino dulci coquito. atque excolata quidem illa projcito: cum iusculo verò ipso euphorbij, croci, atramenti Indici, piperis albi, castorij, zingiberis, cuiusq; sextantem coquito. & foliorum rubi, seminis satyrij, picis, cuiusque quadrantem. succi mandragoræ, cedriæ, cuiusque vnciam vnâ. fel tauri aut capræ integrum. vermes ex lignis putrescentibus & marcidis numero tres addito. Hæc sanè omnia in vini dulcis sextarijs nouem simul coquito. Hoc iuramento adstrictus accepi, ne cuipiam reuelarem. Hic apparatus ad illitionem in nouem dies sufficit, & eminentias ipsas exterit. Ceterum cum penna vulturis etiam illinatur.

*ALIUD (EX EODEM LOCO) AD ELEPHANTIASIN, ABSCESSVS, CONDYLOMATA, STRUMAS, eminentias corporis, steatomata, paronychias, bronchocelas,
adq; omnes malignas eminentias quacumq; corporis parte,
multo experimento cognitum.*

Vulturem viuum accipito, eumq; in vini dulcis aut sapæ sextarijs nouem aut sex suffocato: aut vulturinum gallum eodem modo tractato, & à vespere vsq; ad matutinum tempus ad vitis ligna coquito. Ceterum egrum tenui victu connutrito: sæpe etiam inedia perferre iubeto, & per subscriptum medicamentum purgato, perq; dies septem ex marina aqua lauato. Postquam verò vultur coctus fuerit, ac excolatus, ossa ipsius contrita cum ægri sudore, præsertim qui à Sole prolectus est, caniedenda projcito. massas verò septem inde formatas cani dato: Vulturem autem ipsum per triduum à vespere vsq; ad matutinū tēpus, ne ab aurora conspiciatur, coquito, atq; id similiter tertia die facito, probèq; coniectū omni

omni die mane in domo tenebricosa reponito. Atq; vbi tandem ita percoctum ac excolatum habueris, ad iusculum in nocte, minimè verò in die sequentia addito. Salis fossilis marini in petris condensati trientem, (alij vnciam j. habent.) atramenti futorij, (chalcanthum legit interpret. alia lectio habet *galbani*) opopaniacis, vtriusq; sextantem. colophonix, picis, vtriusq; quadrantem. euphorbij, castorij, sanguinis capræ, ammoniaci thymiamatis, cuiusq; trientem. foliorum semperuiui numero septem. catanancæ herbæ scrupulos tres. amianti scrup. j. polypodij herbæ quæ per contrariam affectionem Luna deficiente auxiliatur, lapidis gagatæ, cedriæ, singulorum quadrantem. bituminis Iudaici sextarium j. artemisiæ herbæ, chamæmeli herbæ, cuiusq; sextantem. Hæc omnia cum iusculo, vt dictum est, apparato. probè trita committito & vnito. Ceterum vulturem primum vnà cum pennis vsq; ad pedes excoriato, atq; ita in sapam coniectum suffocato. Pellem autem ipsam cum pennis myrrha conditam, & in fumū suspensam exiccari finito. Pedes verò in oleo coquito, & cum oleo podagricos, per vulturis etiā pennam, illinito. Nervos verò ad pedes podagrici pro amuleto appendito, & ab affectione eum liberabis. Porro purgatiuum cuius mentionem feci hocce est: Aloës vnciæ dimidium, gari, aceti, parem mensuram vnito, & octauam sextarij partem bibendam præbeto.

DE RELIQUIS E VULTURE REMEDIIS.

Vulturis ossa combusta & trita, inspersa, sanant omne vlcus, & contra dolorem profunt cum vino *Ex ossib.* perfusa, (colluta,) Kiranid. ¶ Ossa è capite vulturis adalligata (suspensa collo, Sextus) capitis dolorem sanant, Plin. & Marcel. Ossa capitis de pullo vulturis filo purpureo ad cubitum suspensa cephalalgiam sanant & veterem scotomiam, Kiranid. Ad hemicraniam: Aquilæ capitis os, simile simili, vt dextrum latus dextro, appende: perinde & vulturis, Galenus Euporist. 3. 34. ¶ Ad pediculos & phthiriasin: Vulturis viui excisam medullam cōtritā cum vino dabis bibere, prodesse dicimus, Sextus. ¶ Penna *Ex medulla.* vulturina subiecta pedibus, adiuuat parturientes, Plin. efficit vt sine labore partum edant, Sextus. Apud *la.* nos etiā vir quidam hac in re credulus, tantam vulturinæ pennæ pedibus subiectæ ad partum educendum vim esse, vt nisi tempestiuè auferatur, vteri etiam detrahendi periculum sit, mihi aliquando (qui *Ex pennis.* minimum huiusmodi remedijs tribuo) affirmavit. Penna vulturis si scalpantur dentes, acidum faciunt anhelitum, Plinius. Vulturis pennas si comburas fugabis serpentes, Sextus & Æsculapius & Samonicus. Ex volucribus in auxilio contra serpentes primum vultur est. annotandum quoq; , minus virium esse nigris. pennarum ex his nidore, si vrantur, fugari eas dicunt, Plinius. Pennæ vulturis suffitæ lethargum & suffocationem vteri, & phreniticos sanant, Kiranides. ¶ Ægrè concoquentes aliqui pellem *Ex pelle.* vulturinam stomacho adplicant, Alexander Benedictus. Super vulturis pelle bene calida desidere, salutare esse ferunt podagricis & qui defluxionibus aliquibus tentantur, Rasis. ¶ Adeps vulturis dissoluit, sicut adeps asini syluestris, Rasis. Adeps vulturinus cum ventre arefactus, contritusque cum adipe *Ex adipe.* suillo inueterato, neruorum dolores tollit & nodis medetur, Plinius. *Si vero occultus neruos dolor vrit inertes, Vulturis excisos adipēs, rutamq; remitte, Aut ceram & talirecreabis languida fotu,* Serenus. Adeps vulturis mixtus cum porcino adipe iuuat arthriticos, tremulos, refrigeratos, podagricos, stomachicos, paralyticos, & eos qui nimia euacuatione patiuntur spasmus, Kiranides. Vulturis adeps & ventriculus cum axungia contritus & perunctus, omnem neruorum dolorem tollit & articulorum emendat, Sextus. Adeps vulturis dolorem oculorum (articulorum potius) sanat, & dolores neruorum euacuat, Æsculapius. Neruis & arthritidi adeps vulturina cum felle eiusdem, & axungia vetere ac melle, malagmatis more apposita medetur, Marcel. ¶ Sanguis (fel potius, vide infra in Felle) vult. cum succo *Ex sanguine.* marrubij caliginem oculorum sanat, Æsculap. Vulturinus sanguis cum chamæleonis albæ, quam herbam esse diximus, radice & cedria tritus, contactusq; brassica, lepras sanat, Plin. ¶ Medicamentum *Ex neruis.* podagricum quod pedes & manus præseruat: Nervos vulturis ex cruribus ac summis pedibus collectos ad talos ægri alligato, curans, vt nervos dextri pedis vulturis, dextro ægri pedis alliges, & sinistros sinistro. Similiter etiam cubitorum, manuum, & humerorum nervos, alasq; Trallian. lib. ii. ¶ Ad dolorem capitis: Cerebrum vulturis terens vnge caput & tempora, Galenus Euporist. 2. 91. Cerebrum *Ex cerebro.* vulturis si commisceas cum oleo cedrino, & inde nares frequenter tangas, capitis dolorem auferit, Sextus & Plin. Vulturis cerebro paululum cedri (cedriæ) si immiscueris, & nares inde intrinsecus caputq; perfricaueris, omnes capitis dolores statim minues, Marcellus. Cerebrum eius cum cedria solutum & oleo veteri, & inunctum temporibus, omnem cephalalgiam sanat, Kiranides. Fama est vulturis cerebrum in cibo sumptum, morbum comitalem discutere, cuius ego periculum non feci, Areteus. Si vulturis cerebro mulieris venter & viri liniantur, sterilitas inducitur, Kiranides. ¶ Pulmonis vulturini *Ex pulmone.* dextræ partes Venerem concitant viris adalligatæ gruis pelle, Plinius. Sanguinem reijcientibus pulmo vulturinus vitigineis lignis combustus, adiecto flore mali punici ex parte dimidia, medetur, Idem. Obscurus quidam recentior aduersus epilepsiam commendat cor & pulmonem vulturis arida trita, in potu. ¶ Cor pulli vult. ligatum in pelle omnem fluxum sistit, Kiranides. Cor pulli vulturini adalligatum aduersus comitalem morbum prædicatur. quidam pectus eius bibendum censent, & in cerrino calice, Plin. Contra epilepsiam, Cor & pulmonem vulturis arida propina, Obscurus recentior. Ex posterioribus nonnulli de corde vult. scribunt, si in corio lupi adalligetur, tedium Veneris afferre, Alexander

Exiecore. Benedict. ¶ Iecur vulturis tritum cum suo sanguine ter septenis diebus potū. (per dies septem, Sextus & Æsculap.) aduersus comitalem morbum prædicatur, Plin. Luscius vescatur beta, vulturis iecore affato, eiusq; felle illinatur, Archigenes apud Galen. de compos. medic. Seren. ad iecoris dolorem, vulturis iecur commendat. Idem iecur (Plin. cor.) exectum de vulture gestari iubet ceu prophylacticum aduersus serpentium morsus. Ex ventriculo vulturis remedium diximus in Adipe superius.

Ex felle. ¶ Luscius vescatur beta, vulturis iecore affato, eiusq; felle illinatur, Archigenes apud Galenum de compos. sec. locos. Vulturis fel ex aqua dilutum, albugines sanat oculorum, Plin. lib. 19. vt quidam citant. Fellis gallinacei vel vulturini, quod longè magis prodest, scrupulum & mellis optimi vnciam, bene trita coniunges, atq; in pyxide cuprea habebis, & opportunè ad inungendum vtêris. hoc nihil potentius caliginem releuat, Marcel. Ad caliginem oculorum profunt vulturis attri *Fella, chelidonia fuerint* 10 *queis gramina mista. Hæc etiam annos poterunt succurrere morbis*, Serenus. Nubeculae & caligationes suffusionesq; oculorum, inunguntur aquilæ felle, quam diximus pullos ad contuendum Solem experiri, cum melle Attico. eadem vis & in vulturino felle est cum porri (melius, marrubij, vt alij etiam auctores habent: & facile Plin. prafon, id est porrum, pro prasio, id est marrubio, deceptus accipere potuit) succo & melle exiguo, Plinius. Omnem oculorum obscuritatem incipientemq; suffusionem curat fel vult. cum marrubij succo & melle Attico: cuius si nulla sit copia, tenero ac molli vtère. esto autem tum succi marrubij, tum mellis dupla ad ipsum fel portio, Galen. Euporiston 1. 44. Sanguis (Fel, potius) vult. cum succo marrubij, caliginem oculorum sanat, Æsculap. Vult. fel mixtum cum succo marrubij omnem caliginem discutit, incipientem suffusionem pariter infistit, Sextus. Fel pulli vult. cum melle & succo prasij suffusionem oculorum sanat, Kiranides. Et alibi, Vult. fel cum succo prasij, & opobalsamo & melle solutum, omnem colliquationem (caligationem) oculorum & suffusionem summè sanat. *Comitali Prodest cum veteri Baccho fel vulturis ampli, Sed cochlear plenum gustu tibi sufficit uno*, Serenus. In Germanico quodam manuscripto codice vulturis fel cum sanguine eius è vino diebus decem potum, inter comitalis remedia inuenio. Neruis & arthritidi adeps vulturina cum felle eiusdem, & cum axungia vetere ac melle, malagmatis modo adposita medetur, Marcellus.

Ex renibus. ¶ Tonillis renes vulturini aridi in melle triti vel decocti, mirum remedium præstant, si pro emplastro adponantur, Marcellus. ¶ Vulturini fimi nidore partus excuti produntur, Dioscorides. **Ex fimo.** *cus arachamati (alrachame, Bellunenf.) facit abortum suffitu, Auicen.* Vulturem autem intelligit. Vt facile pariat mulier, steruus supponunt vulturis attri, Serenus.

H.

Etymon & synonyma. a. Vultur, auis, masc. gen. & Vulturis, vulturis. Ennius, *Vulturis in siluis miserum mandebat hominem*. Et Vulturius, vulturij, apud Lucretium, Catullum, & alios. Crinitus scem. gen. protulit ex Varro- ne. Cicero vulturium dixit, & Plaut. in Curculione vulturios quatuor. Vultur à volando quibusdam dictus videtur, Albertus: vel à volatu tardo, vt alij. Propter corporis grauitatem in terra libentius sedet quàm in arbore, nisi timeat: vnde ab antiquis grapides (vox videtur corrupta) vocabatur, Albert. Ales auida, pro vulture, Senecæ in Hercule Furente. Perperam Grammatici quidam vulturem & gryphem confundunt, Turnerus. ¶ Γύψ, τὸ πρὸς τὸ γυρεύειν τὰ ἐν ὕλῃ, Varinus. Γύπες prima producta effertur, admonente Eustathio, vt in illo Homeri Iliad. Σ. Πολλὰς δὲ κύνες γύπες ἐδόντο Τρώων. Cipes, id est vultur, Syluaticus: ineptè, cum gyps vel gypes scribere debuisset. Orus in Hieroglyphicis sceminino tantum genere τὸ γύπα effert, quod vultures omnes sceminas arbitretur: alij pieriq; masculino tantum vtun- 40 tur. Οἰωνοὶ dicuntur omnes aues carniuoræ, vt vultures, corui, Varinus. Οἰωνός dicitur vultur τὸ πρὸς τὸ οἶον τὸ μόνον: eò quod solitaria in suo sexu & sine coniuge auis sit. aiunt enim aliqui eam absq; coitu sæpe numero ex vento & calore & Solis radijs cōcipere, Idem. Αὐτοὺς δ' ἐλάτεια (ἐλκύσματᾶ, παρὰ γαμῖα) τεύχευέσσιν, Οἰωνοῖσι τε πᾶσιν, Homerus Iliad. α. vbi Scholiastes annotat accipere eum per οἰωνός aues carniuoras, vt vultures, coruos. Οἰωνοῖσι τε δαΐτα, Idem alibi. Non tibi parentes claudent oculos mortuo, ἀλλ' οἰωνοὶ ὧ μνηστῆρ' ἔρυσσι πρὸς πτερά τ' ὀνυχὰ βάλοντες, Iliad. λ. Ἀλλ' ἄρα τὸν γε κύνες τε καὶ οἰωνοὶ κατέδαξαν, Odyss. γ. Μὴθ' ὑπ' ὤμῃσιν ἀνικυῶν Εἴας ὀλέσθαι, μὴθ' ὑπ' οἰωνῶν τινός, Sophocles Antigone. Οἰωνοὶ δὲ πρὸς πτερά, ἢ γυναικες, Iliad. λ. Memorabile est quod tomo De idcis primo, vbi πρὸς τὸν οἰωνότῃος 50 λόγῳ differitur, Homogenes adnotauit, quosdam appellare solitos vultures, τὰ φθγς ἐμψύχες, id est animata sepulchra. Παρὰ δὲ τοῖς ὑποζύλοις τέτοισι σοφισαῖς πᾶμπολλα εὖροισ' ἄν. τὰ φθγς τε γὰρ ἐμψύχες 50 τὸς γύπας λέγουσιν, ὧν πέρ εἰσι μάλιστα ἄξιοι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ψυχρῶν τῶν πᾶμπολλα. id est, Apud subli- gneos verò hosce sophistas plura inuenias utiq; quippe vultures dicunt sepulchra esse animata, quibus digni sunt ipsi maximè: & frigidiora his alia non pauca, Cælius. Mari sepeliri dicitur, qui in id demersus fuerit: & ventribus belluarum, ab eis deuoratus. sic & vultures illum quos laniarint deuorarintq; ven- tribus suis tanquam sepulchris condunt. quare etiam sepulchra viua nonnulli eos appellare ausi sunt, Varinus in Τυμβέωσιν: in cuius verbis pro ὅσα καὶ πινων ταύρων, lego ὡς καὶ πινων τέφρων.

Epitheta. ¶ Epitheta. Vulturem amplum Samonicus cognominat. Attrum, Idem & Iuuenalis. *Ab vulture dirus auaro Turbat odor siluas*, Gratius. Auido vulturio, Catullus. Ales auida pro vulture, Seneca in Herc. furente. Dirus vultur, Samonicus, & Valerius 4. Argonaut. Edax, Ouid. 2. Amorum. Immanis obuncro rostro, Verg. 6. Aeneid. Immundus, Gratio. Tardus, Samonico. Et præterea apud Textorem, Aui-

inueniantur: de quo & Marcellinus Ammianus in Rom. historia scribit, & Plutarch. item Chæroneus, Crinitus. Mineruam quoque ac Iunonem vulturis pictura eis significat: quoniam videtur apud Ægyptios Minerua quidem superius cæli hemisphæritum occupasse, Iuno verò inferius. Quæ & causa est vt absurdum censeant cælum masculino genere efferre: quippe cum & Solis & Lunæ cæterorumque siderū genitura in eo perfecta sit, qui nimirum fœminæ actus est. Complectitur autem vulturum quoque genus fœminas tantū. Quam ob causam & cuius fœminei sexus animanti Ægyptij vulturem, vt in eo sexu principem ac primarium, apponunt. ex quo & deam omnem, ne singillatim vnāquāq; percurrentis prolixior sim, significant Ægyptij. Similiter etiam innuentes *ἑρνια*, hoc est cælum (neque enim placet ipsis, vt dixi, masculino genere *ἑρνὸν* dicere) quoniam horum omnium generatio inde est. Duas deniq; drachmas vulture picto denotant, quod apud Ægyptios duæ lineæ vnitas est. Vnitas verò cuiuslibet numeri ortus est ac principium. Optima itaq; ratione duas drachmas indicare volentes, vulturem pingunt, quod generationis ipse sibi author materq; ac principium, quemadmodum & vnitas, esse videatur. Postremò Vulcanū indicantes, scarabæum & vulturem pingunt: Mineruam verò vulturem & scarabæum. solis enim his, non etiam masculis, mundus videtur consistere. Vulturem autem pro Minerua pingunt, quod hi soli ex dijs apud ipsos mares sint simul ac fœminæ.

Propria
nomina
ab hac aue
desumpta.

¶ Propria. Vultur mons est in Apulia, vt quidam annotant. ¶ Vulturum, Βούλτερνον, Campaniæ oppidum est, cum fluuio eiusdem nominis, vt scribit Plin. lib. 3. cap. 5. Pōponius Mela lib. 2. *Fluctuq; sonorum Vulturum*, Silius lib. 8. Fluuius quidem non neutro gen. vt oppidum, sed masculino Vulturinus dicitur. hic per Campaniā labens, haud longè ab Cumis mergitur. *Amnisq; vadosi Accola Vulturini*, Vergil. 7. *Æneid.* Seruius fluuium esse scribit qui iuxta Cumas cadit in mare. *Delabitur inde Vulturinusq; celer*, &c. Lucan. lib. 2. Meminit eius etiam Strabo. ¶ Est & Vulturum Hetruscorum oppidum, teste Liuiο lib. 4. ab Vrbe. ¶ De Vulturno vento scripsi suprā inter deriuata. ¶ Vulturna vel Voltunna celebris Hetruscorum dea fuit, cuius non semel meminit T. Liuius, &c. Gyraldus.

De lapide
qui in ce-
rebro vul-
turis repe-
riri dici-
tur.

¶ b. Decet tetraones suus nitor absolutaq; nigritia. alterum eorum genus vulturum magnitudinem excedit, quorum & colorē reddit, Plin. Porus Indorum rex Augusto inter cætera dona misit perdicem vulture maiorem, Strabo. Percnopterus aquila vulturina specie est, &c. Plin. & Aristot. Phlegyam apud Hesiod. aliqui interpretantur auem vulturi similem. Harpyiæ in Thracia habent vulturum corpora, aures vrsinas, & facies *κύρκων*, (lego *κορκών*, id est virginum,) Varin. in Scylla. ¶ Lapis *quandros* aliquando inuenitur in cerebro vulturis, (coloris candidi, vt quidam addit,) cui vis tribuitur cōtra quoslibet noxios casus, & replet mammillas lacte: authores, Euax, Albert. Syluaticus.

¶ c. In canere requiritur vulturina sagacitas, Budæus. ¶ *Et qui vulturibus seruabat viscera Dacis Fuscus*, Iuuenal. Sat. 4. *Lingua exerta auido sit data vulturio*, Catullus. ¶ Δέρπον Græcè aliqui rostrum interpretantur. eo autem quæcunque ederint lancinant vultures. *τέρτων δὲ Δερπόνσιν ὁ ἀνέστησιν οἱ γυπες*, τῇ κρῆσει τὸ ῥάμφος, Varinus. *Οἱ δανισταὶ τοὺς χρεώτας γυπῶν δίκην ἔδωκαν καὶ ὑποκείρουσιν αὐτοὺς* Δέρπον εἶσω δυνόντες, Plutarchus in libro de non accipiendo mutuo pro fœnore. *Γυπε δὲ μιν ἐκάτερθε παρημύων ἢ παρ' ἐκείρον* Δέρπον εἶσω δυνόντες, Homerus de Tityo. *Οἱ δ' ὅτι γαίῃ Κεῖατο γυπεσσιν πολὺ φίλτεροι ἢ ἀλόχοισιν*, Iliad. λ. Πολλὰς δὲ κυύες καὶ γυπες ἔδοντο Τρώων, Iliad. Σ. Τάχα κέν ἐ κυύες καὶ γυπες ἔδοντο, Iliad. X. Τῷ σ' ἐνθάδε γυπες ἔδοντο, Odyss. X. Εἰ πὶ ποῖον ἱερεῖον χαλεῖς Ἀλκίμεδους καὶ γυπας; ὅχ' ὁρᾷς ὅτι Ἰκλινος εἰς ἀντὶ τοῦ οἱ χροὶ ἀρπάσας; Aristophanes in Auibus, *Μηδὲ τεκῆσαι κυοὶ ῥίφη καὶ γυπὴν ἐλῶρα*, Phocylides. *Τῷ σε χρεὼτα δαΐτα δεδελγμένον εὐφροσύων* θυμῷ Πίνην· μηδὲ βορῇ κεκακωμένον ἢ τε γυπαῖ· *Ἡδὲ πλεμύροντα λελασμένον εὐφροσύων*, Panyasis apud Stobæum. Vulturem aliqui sepulcrum viuum dixerunt. vide suprā in a.

Magica
& super-
stitiosa,

¶ e. Oculum vulturis si quis manu dextra gestet, gratiam & fauorem omnium quibus cum versabitur, sibi conciliabit, Obscurus. ¶ Os eius vel rostrum cum lingua gestatum facit ad itinera nocturna. fugat enim dæmones & feras & omne reptile, & cuncta animalia. & viriliter dicamus omnem victoriam, & rerum abundantiam, sermonum facundias, & causas, & gloriam ac honorem portanti acquirit. Porta ergo cum lingua & oculos, & seruabis corpus tuum ab omni castitate, Kiranid, ¶ Cor vulturis habentes, tutos esse ferunt ab impetu non solum serpentium, sed etiam ferarum latronumq; ac regum ira, Plin.. Cor vulturis ligatum in pelle lupina, si circa brachium habeas, nullum medicamentum nocere tibi poterit, nec serpens, nec latro, nec vlla malicia, nec quidem phantasma senties, Sextus. Eum qui gestauerit cor pulli vulturis, omnia dæmonia fugient, & maxime fere. habebit autem is quoq; gratiam cum apud omnes homines, tum mulieres, & locuples viuet. idem gestatum rebus in omnibus victoriæ compotem reddit, Kiranid. Adulti vulturis cor elixum & datum in cibo latenter, aut siccum datum in potu mulieri, magnam amicitiam & desiderium lasciuum eius facit, Idem. ¶ Eiusdem pedes gestati ad facundiam sermonum & lucrum, & taciturnitatem inimicorum, & victoriam ab aduersarijs summè faciunt, Idem. ¶ Vngues eius combusti, & cum vino vetere soluti, toti q; corpori inuncti & poti ad victoriam de inimicis summè faciunt, Kiranid. Qui pedem vult. in mensa habuerit, tutus est à veneno, Obscurus. Sunt qui hac spe ducti candelabra è vulturinis pedibus conficiant. arbitrantur enim si venenum in mensa superuenerit, extinctū iri candelam quæ inserta fuerit tali candelabro, ita vt infima candelæ pars vulturis pedem attingat. nam pars (sinus) superior cui inseritur candelæ ex metallo

tallo additur. ¶ Si quis cum modico verbenacæ herbæ & fimo vulturis fumum fecerit super siccario (sic habet codex noster manuscriptus) decident folia, Kiranid. i. 10.

¶ g. Si mulier cerebro vulturis liquefacto inunxerit ventrem suum per 7. dies, & viri etiam ventrem inunxerit, non concipiet omnino, Kiranides. Vulturis crus si ablata carne suspendatur supra crus excoriatum, auferetur dolor, & sanabitur, Rasis. Corium cauillæ eius si applicetur podagrigo, dextrum lateri dextro, sinistrum sinistro, prodest manifestè, Idem.

¶ h. Inimicus si quid delinquas inhæret affixus scrutaturq; & profectò vulturum exprimere videtur mores. hi quippe tabida tantum consecretantur cadauera, nam pura beneq; habentia ne sentiunt quidem. Consimiliter inimicum vitæ modò labes mouet, ægra illum excitant ac quæ computruerint, Cælius ex commentariolo Plutarchi de vtilitate ab inimico capièda. Creditores in foro debitores tanquam loco miseris assignato vulturum instar exedunt & arrodunt, rostro in eorum corpus inserto, δέροντες εἶσω δυνόντες, Plutarchus in libello de non accipiendo, mutuo pro scenore. De vulturis scitus admodum narratur apologus aduersum scenore sese illaqueantes: Vulturius quidam vehementer agitated vomere amplius cœpit, simulq; etiam queri, ac sese afflictere, quòd intestina eiectione videretur. Pax sit rebus, inquit alter: non est quòd ægro sis animo. neque enim tui euomis quippiam, sed cadaueris portiones, quod nuper conscidimus. Eadem ratione scenore adobruti non agros euomunt distrahuntq; proprios, sed sceneratoris, quem ijs dominum præfecerunt, Cælius.

¶ Fulgentius in Mythologico Promethei iecur apud inferos non ab aquila, sed à vulture corroditur, & perbellè interpretatur, cui & Petronius Arbiter in his hendecasyllabis congruit: Cui vultur iecur ultimum pererrat, Et pectus trahit, intimasq; fibras, Non est, quem tepidi vocant poetæ. Sed cordis mala, liuor atque luxus. Vide in Aquila h. ¶ Ales auida, pro vulture iecur Tityi iugiter exedente, Seneca in Herc. furente. Vulturis atri pœna, Iuuenalis Sat. 13.

Necnon & Tityon terræ omniparentis alumnum

Porrigitur, rostroq; immanis vultur obunco

Viscera rimaturq; epulis, habitatq; sub alto

Cernere erat, per tota nouem cui iugera corpus

Immortale iecur tondens, sæcundaq; pœnis

Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis, Vergilius 6. Æneid. vbi Seruius, Tityus (inquit) secundum aliquos filius Terræ fuit, secundum alios à terra nutritus. vnde elegit sermonem poeta quo vtrunq; significaret: nam alumnum dixit. Hic amauit Latonam, propter quod Apollinis telis confixus est. Damnatus est autem hac lege apud inferos, vt eius iecur vultur exedat. Quanquam Homerus vicissim dicat duos vultures sibi in eius pœnam succedere: vnde hæc canit de Tityo:

Καὶ Τιτυὸν εἶδον γαίης ἐκκυδέος ἕδον,

Γυπε δὲ μιν ἐκεί τε περὶ παρημύω ἥπαρ ἔκειρον,

Κεῖ μιν ἐν δαπέδῳ. ὃ δ' ἐπ' ἐννέα κῆτο πέλεθρα.

Δέρσον εἶσω δυνόντες. Per hoc quod porrigi eum canit ad nouem iugera, quantum ad publicam (primam) faciem, magnitudinem ostendit corporis: sed illud (aliud) significat, quia de amatore loquitur, libidinem latè patère. Sanè de his omnibus rebus mirè reddidit rationem Lucretius, & cõfirmat in nostra vita esse omnia, quæ finguntur de inferis. dicit enim Tityon amorem esse, hoc est libidinem: quæ secundum phisicos & medicos in iecore est, vt risus in splene, iracundia in felle. Vnde etiam exesum à vulture, dicitur in pœnam renasci. etenim libidini non satisfit re semel peracta, sed recrudescit semper: vnde ait Horatius, Incontinentis aut Tityi iecur, Hæc Seruius. Cui vacat, adeat etiam Eustathium. ¶ Eurynomus dæmon, quem mortuorum carnes arrodere fingunt, ita vt nihil præter ossa relinquat, colore pingitur inter cœruleum & nigrum, qualis est muscarum quæ carnibus insident: & dentes exerit, & pellis vulturis ei substernitur, Pausanias.

¶ In Onirocriticis scribit Artemidorus in Italia veteri lege vultures à nemine solitos necari: quin & illis insidias concinnantes ἀσεβείς (inquit) opinabantur, Cælius. Marti sacros censuit vultures veterum auctoritas, vt scribit Phurnutus, quoniam plurimi visantur vbi sint πλώματα πολλά ἀρνηφάτα, Cælius. Easdem volucres Iunoni sacras Ægyptij ducunt, atq; earum pennis Isidis caput, & vestibulorum fastigia ornant, Ælianus. in Græco manuscripto codice nostro legitur, ὅτι τῆς θεῆς πλάτων ὁρόφοις ὑπε-τόρευσαν γυπῶν πτέρυγας. hoc est, sub fastigijs vestibulorum alas vulturum eos insculpsisse. Vultur pictus Mineruam & Iunonem significat Ægyptijs, imò deam omnem, Oris. vide supra in a. inter Icones. Vulcanum indicantes Ægyptij, scarabæum & vulturem pingunt: pro Minerua verò vulturem & scarabæum, vt supra inter icones docuimus. ¶ Quòd si animantium cruore afficiuntur superi, cur non macatis illis canes, vulturios? &c. Arnobius contra gentes.

¶ Accolæ Phasidis fluminis homines quosdam facinorosos in voraginem impiorum dictam (αἰς τὸ καλὸν τὸ μὲν τῆς ἀσεβείας) iniiciunt. ea ferè rotunda est, & puteo consimilis: & quod iniectum fuerit post trigessimum diem in Mæotin paludem vermibus iam refertum eructat. vbi vultures subitò & ex improviso inuolantes dilaniant, authore Ctesippo in Scythicis, Plutarch. in lib. de fluuijs. ¶ Barcæ gens Hesperia ex aliquo morbo mortuos, vt muliebriter & ignauiter defunctos, ad notandam mortis ignominiam igni cremant: eos verò qui in bello morte occubuerint, vt summa virtute ornatos, vulturibus deuorandos obijciunt: quòd eas aues sacras existiment, Ælianus. Diogenes dicebat, si mortui ipsius corpus à canibus lacerari contingeret, Hyrcaniam fore sepulturam: sin vultures, ἀπείων, vt Stobæus annuntiāda prætauit. vbi pro ἀπείων voce deprauata, fortè βαρκαίων legendum fuerit. quanquam non hos solum, sed ijciunt.

Auguria.

Indos etiam & Iberos & Caspios corpora defunctorum vulturibus lancinanda proposuisse legimus.

¶ Auguria ex vulturibus. Quid est quod Romani vulturibus ad auguria maximè vtuntur? An quia etiam Romulo urbem condenti vultures duodecim apparuerunt? Vel quoniam auium omnium hæc minimè frequens & consueta homini est. neq; enim facile quisquam in vulturis nidum inciderit. derepente enim & inopinatò aduolant alicunde è longinquo. quo fit vt eorum aspectus semper aliquid significet. Vel hoc etiam ab Hercule didicerunt, siquidem omnium maximè, si verè dicit Herodorus, (aliàs *Herodotus Ponticus*, vt legitur in vita Romuli,) vulturibus gaudebat Hercules qui circa rerum gerendarum principia comparuissent: vt qui vulturem inter cunctas carniuoras auès iustissimum existimaret. Primum enim nullum animal viuum attingit, neque animatum vllum interimit, quod aquilæ, accipitres & nocturnæ aues faciunt. sed extinctis tantum corporibus pascitur: & inter ea etiam suo generi parcat. nunquam enim volucrum aliquam gustare visus est vultur, cum aquilæ & accipitres cognatas maximè aues persequantur & feriant. atqui iuxta Æschylum auis auem deuorans pura esse non potest. Deinde hominibus etiam ferè minimè nocet, cum neque fruges consumat aut vastet, neq; stirpes neque animantes mansuetas lædat. Quod si, vt Ægyptij fabulantur, omne genus eorum fœmineum est, & hausto subsolani flatu concipiunt, vt arbores fauonio, prorsus firma certaque ab eis signa colligi probabile fuerit: cum in cæteris auibus ex libidinis motu, rapinis fugis, & persecutionibus, magnam turbationem & inconstantiam oboriri necesse sit, Plutarch. in *Quæstionib. rerum Romanarum* 89. & partim in vita Romuli. Vulturius à Festo numeratur inter alites volatu auspicia facientes. Vulturum conspectum Aristot. & Plin. semper in malum retulerunt, Niphus. Hic vultur, hic luctifer bubo gemit, Seneca de palude Cocyti. Vulturem auem in augurio infelicissimam: id est, innocuos (an quia vultur non nocet viuus?) homines facile esse infelices, Plutarchus in *Symbolis Pythagoricis*. Vulturemque frequenti foro in tabernaculum deuolasse, Liuius 7. belli Punici. Sepe vulturem in adem Iouis aut deorum volasse prodigij loco receptum, ideo velut portentum maliq; auspicij procuratum fuit, Alexander ab Alexandro. P. Crasso, Q. Scæuola coff. vultures canem mortuum laniantes occisi ab alijs & comesi vulturibus, Iulius Obsequens. L. Sylla, Q. Pompeio c o ss. Stratopedo, vbi senatus haberi solet, corui vulturem tundendo rostris occiderunt, Idem. Dareio accipitrum visio duo vulturum paria vellicantium, omen fuit quod è coniuratis sumpto supplicio, haud multò post Persarum regno potiretur, Alexander ab Alexandro. ¶ Romulus & Remus urbem condituri, conuento inter se sequundis auibus dijudicare litem (de loco vrbs,) diuersa loca ad inaugurandum capiunt. Priori Remo augurio venisse ferunt sex vultures, cum duplex numerus Romulo se ostendisset. Sed dicitur à quibusdam verè Remum vidisse, Romulum verò esse euentum: sed cum accessisset Remus, tunc Romulo duodecim apparuisse: inde mansisse morem Romanis ex vulture augurandi. Meminit etiam Plinius de viris illustribus capite 1. Scripsit Varro Terentius in libris *Antiquitatum* (inquit Petrus Crinitus in opere de honesta disciplina 16. §.) fuisse Romæ Vectium inaugurandi disciplina nobilem, eumque affirmasse futurum Rom. imperij terminum, post M. & C. annos: si modò, inquit, verum foret quod in historijs annalibusque Romanis traditur de duodecim vulturibus, quas poeta Ennius corpora sancta appellat. Sic autem Varro, Si verum est quod de Romuli augurio traditur in condenda vrbe, deq; XII. vulturibus, ad M. & C. annos Romanus populus perueniet, cum CXX. annos incolumis præterisset. Quia in re factum est quidem iudicium ex numero alitum, vt singulæ vultures centenos annos porterent. Censorinus verò in perquirendis veterum monumentis vir diligens, & qui M. annos ab vrbe condita vixit, minimè ad suum iudicium pertinere asseruit hoc ipsum dijudicare, ne in re parum comperta minus prudenter posteritati faceret imposturam: quod his ferè hominibus accidit, qui maiore studio quàm consilio fortunæ aleam pensant, temporumque varietatem considerant. Cæterum tali sententiæ Vectij videtur annorum numerus conuenire. siquidem C. annis post authorem Censorinum adiectis, imperantibus Cæsaribus Constantijs, Romana illa dignitas consumpta est, quæ Italiæ fines egressa Byzantium urbem se recepit. Nam ingruentibus in Italiam Vnnis, Vandalisque & Gothis, tum maximè Rom. imperium cladibus multis affectum est atque deletum. Quod autem XII. vultures auspicij felicitatem Romulo prænotassent, cum historiæ multorum testantur, tum Q. Ennius in annalibus: qui Romulum inquit ipsum in Auentino monte secessisse, ad auspicium capiendum de vrbe condenda & nomine imponendo. itaque studijs summis de hoc inter eos peractum refert. Certabant urbem Romamne Remamve vocarent. Omnibus cura viris vter esset induperator, Hec omnia Crinitus. Eadem partim Cælius Rhodiginus repetit *Lectiōum antiquarum* 27. 8. & insuper, Scribit (inquit) libro decimo sexto Paulus Diaconus, Adouacrem cum fortissima Herulorum manu Italiam irrupisse, quo percussus terrore Augustulus purpuram sponte deposuit: ac ita conditæ vrbs anno millesimo ducentesimo vigesimo nono, Occidentis imperium finem est assequutum, anno ab incarnatione Verbi quadringentesimo quinto. Cæterum quod vultur vnus, vt Crinitus tradit, annos centum significasse existimetur in auspicio Romuli, inde forsitan sumptum est, quod vita singulorum centesimum ferè annum attingere putatur. quanquam Ægyptij vulture picto annum vnum duntaxat significarint, propter causam in C. expositam: nempe quia annū totum hæc ales in conceptu, in partu & incubitu ouorum & pullorū educatione consumat. In somnis apparens vultur annum significat, Io. Tzet. Romulus

Romulus in Palatino colle ex duodecim vulturibus optima auguria egit. Nam ex auium numero commutatione in duodecim homines facta, principes totidem Romanos, quot aues perspexisset, virgis antecedere iussit, Ælian. Cæsar quum in campum Martium exercitum deduceret, sex vultures apparuerunt. conscendenti deinde rostra, creato consuli, iterum sex vultures conspecti, veluti Romuli auspicijs nouam Vrbem condituro signum dederunt, Iul. Obsequens. Octauio Augusto primo consulatu augurium capienti, duodecim se vultures, vt Romulo ostenderunt, Suetonius. Auctor est historicus Dion post Cæsaris cædem Octauio in campum Martium descendenti vultures sex augurium fecisse, mox verò apud milites concionanti duodecim: vnde ab eo coniectatum Romuli monarchico se principatu constanter potiturum, Cælius.

- 10 ¶ Quòd stragem designent exercitus quem sequuntur. Vultures tradunt futuram stragem præ-
fensione quadam mirè percipere: & comprobatur in Hexaëmero magnus Basilus, Cælius. Expeditos in
bellum exercitus præfensione quadam consequuntur, planè scientes & quòd ad bellum proficiscun-
tur, & quòd omnis pugna strages edere solet, Ælianus. Traditur ingruentis mali certissimum habere, ac præ-
ri præfagium, vbi exercitum vultures insequantur, Cælius. Si vultures, corui, & (aut) aquilæ in v-
num coirent, cædem haud dubiam interpretabantur, Alexander ab Alexandro. Huius quidem (ex
vulturum præfensione) augurij rationem scrutari difficilimum censuit Albertus, ni stellarum potesta-
te occultiore fieri, collibeat credere, Cælius. Auium quarumuis quæ cadaueribus vescuntur, (vt sunt
vultures, aquilæ, cornices, gracculi, milui,) agmen cum in aliqua regione apparuerit, ac per aliquot
dies ibi sederit, esse futuri excidij signum, consentiunt omnes, Niphus. Solent vultures mortem ho-
minis quibusdam signis annunciare. cum enim lachrymabile bellum acies inter se instruunt, multo
vultures sequuntur agmine, & eo significant, quòd multa hominum multitudo bello casura sit, futura
præda vulturibus, Ambrosius. Communis hominum opinio est vultures in exercitibus gregatim vo-
lantes esse futuri excidij præfagium. Vultures enim & aquilæ vltra maria cadauera sentiunt. altius e-
nim volantes, quæ multa montium obscuritate cælantur, ex alto conspiciunt: & non modo præsentia;
verum etiam (vt Plinius inquit) biduo aut triduo futura, Niphus. Vmbricius haruspex vultures tra-
dit triduo ante aut biduo volare eò, vbi cadauera futura sunt, Plinius. Hoc quidem (inquit Niphus)
experientia constat: & in excidio Troianorum ita accidisse meminit Aristoteles in augurijs. Iam qua-
si vulturij triduo prius prædiuinabant, quo die esuriturus sient, Plautus Trucul. Limitem significantes
Ægyptij vulturem pingunt, quòd cum belli conficiendi tempus instat, locum vbi pugna committenda
sit, septem antè diebus ad eum accedens præfiniat & circumscribat, Orus. Et mox, Præfagium quoq;
eodem picto repræsentant, tum eandem ob causam, tum etiam quòd ad eam exercitus partem sese
conuertere soleat, vbi maior sit futura clades, sibi ex cadaueribus alimentum seponens, ac in futurum
prouidè reseruans. Vnde & prisci reges exploratores mittebant, per quos in vtram aciei partem respe-
xissent vultures cognoscerent, indeq; vincendos ac internecina strage delendos colligerent, Idem &
Ælianus. Vulturum, & aliarum alitum quibus strages cadauerum pabulo est, ingens vis, exercitum
aduolauit, Iul. Obsequens.

- ¶ PROVERBIA. Si vultures, cadauer expecta, prouerbiu vsurpatum à Seneca in Epistolis Prouer-
15. 96. Captatores testamentorum (inquit Erasmus) & hæredipetæ, vulgata metaphora vultures ap-
pellantur, quòd senibus orbis ceu cadaueribus inhient. Nam huic aui proprium, cadaueribus tantum
40 viuere eorum quæ sponte interierunt vel ab alijs relicta sunt: non fruges, non viuum quicquam attin-
gere, & à sui generis, hoc est auium cadaueribus abstinere: hoc minus nocens, quàm sint homines isti
diuitum funeribus imminentes. Vnde mirum est hanc auem innocentissimam apud homines tam
malè audire. Proinde qui diuites audent aut accusare, aut veneno tollere è medio miluij vocantur:
qui verò duntaxat obsequijs & adulationibus aucupantur, vt misceantur testamento, vultures prouer-
bio dicuntur. Martialis libro sexto, *Amisit pater unicum Silanus. Cessas mittere munera Oppiane? Heu cru-*
delenefas, maleq; Parca, Cuius vulturus hoc erit cadauer? Diogenianus in Collectaneis meminit huius
adagij, sed alia figura, Α' ὄψ' ὄπες, id est vulturum ritu. admonet autem dictum de ijs, qui vel ob hære-
ditatis, vel alterius alicuius emolumenti spem insidiantur cuiquam. ¶ Vulturis umbra, Γυπὸς οὐδ', de Vulturis
nullius precij homine dicebatur. Refertur à Diogeniano. Mihi magis quadrare videtur in hereditetas, umbra.
50 aut alioqui rapaces inhiantesq; prædæ. Respōdet illi, *Si vultures, cadauer expecta.* Eras. Γυπὸς οὐδ', ἀπορ-
μία ὅτι τῆς μηδὲν λόγος ἀξίον ἔσθ' ὅθ' ὄψ' ἀπ' ὅντων, Hesych. & Varin. Suidas verò simpliciter, ὅτι τῆς
δενὸς λόγος ἀξίον. ¶ Profert iam cornua vultur, Claudian. lib. I. in Eutropium dere minimè verisimili.
Sola quidem auium tragopanas cornuta scribitur à Plin. sed fabulosa vt arbitratur. ¶ Vulture edacior, tur.
tanquam prouerbiale memoratur Erasino. idem Germani sic efferunt, *Gräßig wie ein Gyr.*

¶ Leæna & aper dum certant, vultur spectator prandia captat, Alciatus in Emblematis.

¶ Emblemata eiusdem quod inscribitur *Opulenti hereditas.*

Patroclum falsis rapiunt hinc Troes in armis

Hinc socij atq; omnis turba Pelasga vetat.

Obtinet exuias Hector, Græciq; cadauer:

Hæc fabella agitur cum vir optimus obit.

Maxima rixa oritur, tandem sed transigit hæres,

Et cornis aliquid vulturijq; sinit.

Vulturee-
dacior.
Emble-
mata.

APPENDIX DE AVIBVS

NONNVLIS IGNOTIS, VEL INNOMINATIS,

VEL QVARVM NOMINA IN DIVERSIS LINGVIS EXTRA GRÆ-

cam & Latinam reperimus: & de quibus, an ulli auium suprâ à

nobis descriptarum ceu cognatæ adiungi pos-

sent, incerti eramus.

A' υθοισιν, ὀρνίθις, Suidas.

¶ Γράπιν, genus auis, & cicadæ vel serpentis exuium, Hesychius & Varin. Poterant quidem hæc duo auium nomina, in præcedenti volumine ordine literarum suo collocari, sicut & alia non pauca posuimus, ordinis literarum duntaxat respectu habito, etsi ad quod genus quamve cognationem referri deberent, incertum esset. Eæ verò quæ sequuntur volucres, cum & innominate sint, & genere etiam suo nobis ignotæ, non alio quam hoc loco memorari potuerunt.

Eumeli

filia.

Arabica

alites.

Aues bici-

pites.

Aues In-

dica quib.

hominū

aspectus

insolitus

erat.

¶ Eumeliq, domum lugentis in aere natam Respicit, Ouidius 7. Metam. sentiens de Eumeli filia in volucrem innominatam mutata.

¶ Aspilatem gemmam Democritus in Arabia gigni tradit, ignei coloris. eam oportere cameli pilospleneticis alligari, inueniriq; in nido Arabicarum alitum, Plinius.

¶ In Insula Sylan aues sunt bicipites, magnitudine anserum, Odoricus de Foro Iulij.

¶ In insula Ascensionis dicta vidimus complures aues, anatum nostrarum magnitudine: verum adeo simplices doliq; expertes, vt quo minus (vt cominus) manibus eas corripere liceret nauim circumuectas. Sed vbi corripueris, ferociam præ se ferunt incredibilem, cum prius quam caperentur veluti stupidi ad omnem conspectum nos instar miraculi cuiuspiam intuerentur, vnde coniciebamus hominum aspectum eis plane insolitum esse. insula enim inhabitabilis est, Ludouicus Romanus Nauigationum suarum lib. 7. cap. vltimo.

¶ In tabula regionum Septentrionalium Olai Magni circa B. literam in lacu quodam auis pingitur, magna, vt videtur, rostro oblongo serpentem tenens, capite cristato. Sed neq; nomen eius neque historiam vllam in Tabulæ explicationibus reperio.

DE AVIBVS QVARVM NOMINA ITA-

lica tantum audiui.

ARZAVOLA, Chorchalone maior & minor. Cholanze: Chorchalle diuersorum generum, albæ & nigrae: Chonaduri, Fangarolla, Felizete aut Souige, Giuara, Guachi albi & nigri, Lagan, Penazi, Piueri, Sporzana, & Strapocino, omnes circa Ferrariam reperiuntur & piscibus viuunt. Inter has corcalles fortè cepphorum siue larorum generis sunt. Cochalli ab alijs vocantur aues, gallina maiores, albissimæ, quæ piscibus victitare videntur: assidue enim circa aquas tum marinas tum fluuiorum (Padi, Ticini & aliorum magnorum) volitant. In cibum veniunt tum ipsi, tum oua eorum, quibus magnitudo quæ anserinis. Vide supra in Capite de larorum generibus diuersis apud recentiores. Pinero forsitan ea est auis, quam Galli & Germani quidam pluuialem vocant.

¶ BARELLO auis ad prædam in manu gestatur.

¶ Vermibus & muscis & alijs insectis vescuntur el chullo biancho (quasi albicillam dicas à cauda alba, vide supra in Oenanthe) auis quæ degit in agris aratro profcissis, oenanthe forsan: la reze stolla (fortè rege stula) alba & cinerea & ruffa: item Pendolina, omnes circa Ferrariam sic dictæ. ¶ Ibidem Spargadollo & Langanino aues granis & seminibus vescuntur.

¶ FORSANELLI vulgò Patauij dicuntur aues turdorum magnitudine, rostro duos digitos longo rubroq; pectore cinereo, palustres, vt suspicabatur qui nobis retulit.

¶ GARDE, auis sic vocata, Syluaticus. ardea fortassis.

¶ NITORAN auiculæ inescantur melle & scaiola: quod granum esse aiunt panico æquale, oblongius, cortice similiter tectum vt panicum, ex Hispania vehi.

¶ PAIPO de valle, paruus & magnus, circa Ferrariam.

¶ PAIPO, auis cauda bifurcata, parua, ibidem.

¶ PANEDRA piscibus viuit.

¶ QVARO, albus & niger, qui volat per campos, circa Ferrariam.

¶ TOTONE Patauij dicitur auis à voce quam ædit, & Ferrariæ rundine di mare, id est hirundo marina. est enim hirundini similis, sed duplo maior, plumis in capite nigris vt audio. Querendum an cepphi aliquod genus sit. Nos inter gallinas aquaticas totani Italicè dicti auis diuersæ iconem dedimus.

¶ Auis

¶ Auis quædam habetur circa Patauium magnitudine gallinæ, rostro tenui, palmum longo: tota ferè ex cinereo coloris ferruginei, ventre albo, tibijs longis, lacustris, vt quidam ex Italia reuersus nobis dictauit. Hanc equidem inter gallinas aquaticas numeratim cum totano & limosa vulgò dictis.

DE AVIBVS QVARVM GALLICA TANTVM

nomina ad nos peruenerunt.

AIGRETTE nominatur à Bellonio.

BIEN auis quædam Sabaudis.

BLEREAU auis apud Gallos, vt quidam nobis retulit, cum *melem* alioqui, id est taxum, sic appellant Galli.

BVBO auicula cantillatrix, quæ Chamberiaci in cauea nutriri solet, & singulæ denario aureo vaneunt, à bubone nocturno toto genere diuersa.

CANNEgrigne, genus anatis minoris puto.

CANNEpetiere Bellonio auis est, cui circulus ambit pectus sicut in merula torquata & perdice Damascena. Vide mox in aue Guillemot.

CHARGAIS auis apud Sabaudos fusca & alba, quaterna parit oua. Eadem, ni fallor, alio nomine *torcu* appellatur, auis vulgò maledicta, & minimè musica. vide an iynx.

CHEVALLIER, id est eques, cuius meminit Bellonius in Singularibus.

CRIBLETTÆ dictæ Sabaudis aliæ albæ sunt, aliæ cœrulei coloris & *criblette marina* cognominantur.

CROCHERANT per onomatopœiam Sabaudicè dicta est à voce *crot crot*.

GROLLE auis similiter nomen meruit à voce *grol grol*, apud Sabaudos: rostro ruffo, & pennis pellucidis.

GVILLEMOT Gallicè dicta ternos tantum in pedibus digitos habet, vt pluuiialis etiam, & *canne petiere*, (quod genus est lagopodis attageni simile,) & pica marina vulgò Gallis dicta, Bellonius in Singularibus.

MARGAIRES à Sabaudis vocatæ aues albæ sunt, aliæ ruffæ, aliæ nigræ.

PEREGRINAS quasdam auiculas vulgò appellant, Budæus in Pandectis.

QVINSON auicula est Sabaudis, magnitudine passeris.

TORCOLA auis quædam iisdem: iynx forte, quæ collum torquet.

DE AVIVM QVARVNDAM NOMINI-

bus Germanicis.

Büchbiffer.

Flügelschlapp.

Gickerlin vel Guckerlin vel Grienuogelin/auicula muscis victitat: quamobrem circa pecora & armenta versari solet, quod muscæ circa ipsa abundant. Ante hyemem plurimæ collectæ auolant. Color per dorsum fuscus, (vt pictura indicat) partim ex fusco subuiridis, vt in lateribus quoque & parte alarum. pectus nigris maculis distinguitur in albo, venter sine maculis albicat, in cauda superius, & maiores alarum pennæ nigricant. crurum color roseus. rostrum rectum, & reliqua species vt in icone apparet, quam vt à pictore Argentoratensi accepi hîc apposui. Milio quoq; pinguescit, vt audio.

Hünckel nescio quæ auis memoratur ab Hier. Trago.

Defener Francfordiæ ad Moenum auicula quædam minima, & suauiter canora ni fallor.

Wamber, si bene memini, alicubi nescio cuius auis nomen est.

Wegflectlin, auis circa Argentoratum dicta, magnitudine & specie phœnicurum seu rutilillam refert, collo & pectore cœrulei coloris diluti, maculis distincti nigris: capite, cauda superius & maioribus alarum pennis nigricat, reliqua pars prona fusca est. sed circa orrhopygium, & in cauda supina & ventris superiore parte color rufus est, reliqua pars supina albicat. rostrum fuscum, longiusculum: crura rubicunda, ut ex pictura Argentorati expressa descripsi, quam hîc exhibeo. Vidi & ipse aliquando

apud nos (raram alioqui) Septembri mense captam hac auem, pectore cœruleo, parte inter pectus & ventrem media ex flauo subrufa: qui color etiam in pennis caudæ (supinis) non vsq; ad extremum tamen, & circa orrhopygium ei erat. rostrum paulò breuius quàm hîc exprimitur. venter cinereus, non albus ut in Argentoratensi pictura. crura fusca, non ruffa ut in eadē: & plumæ sub rostro statim non cœruleæ, ut in eadem, sed fuscæ & variæ. Quærendum autem an hæc differentia ad sexum, aut ætatem, aut speciem forte eiusdem generis diuersam referenda sit. Germanicum nomen partim à vijs ei impositū est. nam circa vias, itinera & agrôs versatur: & inde, ut conijcimus, vermiculos & alia in terra obuia (semina) ad cibum legit. partim à cœrulea pectoris macula, quantum coniectura assequor. 30

Wydenkücherlin / circa Argentoratū auiacula est minima, colore partim fusco, ut parte prona, partim subflauo ut supina, partim albicante, ut per latera & iuxta collū, cruribus subruffis, cuius hæc figura est, Argentorato ad nos missa. Capitur apud nos etiā interdū, & alijs nominib. vocatur *Wyderle* / à salicib. quas amat, ut ferunt, quāuis aquatica nō sit: & *Zilzepfle* à frequēti voce *zilzel* / vel *tiltapp*. muscis & araneis, alijsq; circa salices (vermiculis) vescitur: quib. ut fruatur, alias auiaculas abigit. Vidi captā Iulio mense, rostro gracili, recto, &c.

Wiggügel / auis circa Francfordiam ad Moenum, pulcerrimis est coloribus, ut audio.

Wißfern / circa Francfordiā, si bene memini, auis, coccothraustæ nostro similis, colore fusco: cantu ut auis *Gerle* vulgò dict.

Zierolf ibidem vocatur auis coloribus varia, magnitudine fringillæ.

A VICULA parua aliquando circa urbem nostram capitur, rostro tenui, recto, acuto, nigricante: minor paro. colore fusco. alis, cauda & cruribus nigricantibus. in alis tamen medijs maculæ transuersæ albæ sunt. species tota huiusmodi. Aucupes quidam nostrates nominant eam *Todtenvögele*. fortè quòd imminente pestilentia frequentiores & propius ciuitates appareant: & *Flügenscheherlin*, id est, muscipetam. solis enim muscis victitat ut hirundines, quibus etiam rostrum simile gerit. Solitaria semper est: & alas subinde motitat, per arbores semper irrequieta volitans.

QVÆ circa Argentinam *Gyntel* nominatur auiacula, seminib. vescitur, ut linaria, papaueris alijsq;. Gregatim volat. Oua terna aut quater-

na parit, eo colore quo linaria. Per dorsum, caudam & caput fusca est, cruribus rubicundis: pectore ruffo, fuscis distincto maculis: ventre inferiore albicat, ut pictura præ se fert.

CIVIS quidam noster aliquando mihi narrauit, Tiguri sibi visas aues à rustico allatas omnibus ignotas, multis & varijs coloribus insignes: in quibus cornei quidam processus flammeo colore rubentes digiti ferè transuersi longitudine, crassitie pennæ anseris qua scribimus, eminuerint nescio qua parte alarum. Hæ fortè aues illæ fuerint quæ in Hercynia sylua noctu ignium modo collucent, si verè veteres quidam prodiderunt. nam nostro tempore nihil tale audimus, ne ab ijs quidem qui circa eam syluam habitant. Quærendum an hic sit garrulus Bohemicus, quem inter picas descripsimus, adiuncta etiam icone.

AVIS KYBURGENSIS.

KYBURGVN antiquissimum castrum in Heluetia, Tigurinorum ditionis est. Eò fortè aduenit noua & nostris hominibus incognita auis anno 1559. ingruente iam hieme. Hæc fenestra forte fortuna aperta, vltro hypocaustum arcis inuolat, modulatione quadam submissiori hospitium flagitans. Excepta est cum admiratione, à multis visa à nemine verò cognita. Forma aliqua ex parte æquabat, magnitudine verò superabat fringillam montanam, quam nostri *Waldfinck* vocant, rostrum lusciniæ, alas turturi similes, guttur albū & rubicantes pedes habuit. Cantus erat suavis scilicet submissior. Obseruatum est sæpe circa festum domum cathedræ D. Petri meditatum antehac cantum variata mo-

dulatione persecutam fuisse. Vescebatur canabis semine, leguminibus & nucibus. Homines nihil re-
formidat quasi cicurata esset. Adduxit sæpe sociam auem, sed eam (iucundam visu) stationem seu se-
dem quam primò sibi adoptarat in hypocæusto cum sequens occupare vellet, deturbauit. Nec prius
abitum parat, apertis etiam fenestris ac sereno cælo, si naturali nimirum instinctu quodam, niuosam &
duriorem aliquam tempestatem, aut aëris inclemētiorem constitutionem, (quæ etiam temperatis re-
gionibus circa festum diui Gregorij sæpe incidit) quæ forte iter impedire posset, præsenferit. Ergo au-
gur est futuræ alicuius pruinosæ & niuosæ tempestatis. Serenitate verò confirmata ocyus auolat, &
alias sedes quærit, vsq; ad sequētem hyemem: atq; hoc quasi refugium repetijt vsq; ad annum 67. For-
san fuerat augurium futuræ sterilitatis frugum, & rerum omnium caritatis quæ in his regionibus ali-
quot annis grauissima fuit. Anno 1574. circa festum natiuitatis Christi & kalendas Ianuarij, arcem cir- 10
cumuolare cum alijs visa & agnita est: sed nec hypocæstum more recepto, nec ad hoc comparatam
decipulam seu caueam ingredi voluit. Secutus est longè fertilissimus annus. At quia manere noluit, o-
minosum videbatur multis: nam insequenti anno 1576. in ipso die D. Oswaldo sacro grandine pro-
strata sunt vineta omnia longè lateq;: eamq; ob causam rerum omnium pretium rursus creuit. Anno
demū 1578. ipso Natalitio die summo mane, tres aliæ, priori omni ex parte similes redeūt, & desertum
hospitium repetunt, idq; ad præsentem annum 85. quo hæc scripsimus. Ab ijs quibus prior nota erat
facile agnoscebantur. Et quamuis à multis visæ fuerint à nemine tamen hætenus, è quorum genere
auium sint, agnosci potuerant. Ante triennium mercator quidam Lugdunensis hac transiens existi-
mabat similes sibi Lugduni sæpe visas, ac eam esse auē quam Galli *vn passere au sur la terre*, id est passe-
rem terrestrem vocant, cuius mentio facta est, Tit. de passere Syluestri magno. Sed quia nulla appo- 20
fita est figura, nihil hic certi statuendum est. Nam descriptio quam Actuarius profert, non omni ex
parte conuenit huic nostræ. Illa non in arboribus nec domibus, sed in terra habitat: hæc domus prin-
cipum vltro ingreditur. Illa voce nimis quam garriens. Hæc suaui sua modulatione grata. Illa hyeme
non visitur: Hoc vnicum Kyburgensi conuenit, quia æstiuas sedes deserit, & in hoc Hybernium asylum
refugit, æstiuo verò tempore repetit: Sed de his docti iudicare possunt. Hæc omnia ex virorum fide
dignorum relatione descripta sunt.

AVIS IGNOTA A D. PIPERINO MISSA.

Avis talis & tanta fere, anno 1565. missa est mihi à D. Christophoro Piperino, pro ignota. Ma-
gnitudo eius est quanta fringillæ: caput cinerei coloris: venter niueus: itidemq; cauda, nisi quod ea in
extremitate nigrior est, lineaq; atra per medium diuiditur: dorsum murini coloris: alæ in medio can-
didæ, sed in vtroq; latere nigrae. Videtur laniorum esse generis, quamquam rostri forma abest, forte è
passere & lanio, id est *Thornfräßer*, vel è passere & pica miscellum genus est. Aucupes quib. ostendi,
eam non norunt.

A No-

¶ A NOPE in Anglia auis est magnitudine ferè passeris, magno capite, in cuius summitate pili nigri sunt, vtrinque sub oculis maculis nigris: pectore flauo, pertransiente nigra linea ab ingluvie vsq; ad caudam. In collo plumis virentibus, in tergo ex albo purpurascens. cauda, alisq; passeri similibus cæruleis. rostro nigro: per arbores repit, ibiq; victum quærit, easq; excavat: cibus est, glandes, nuges & cerasa. Dicunt eam noxiam esse aluearijs. Hæc Anglus quidam amicus noster ad nos perscripsit. videri autem potest hæc auis picorum generis, illi præsertim cognata quem cinereum vel cæruleum picum nominauimus.

DE NOMINIBVS QVIBVSDAM AVIVM ARABICÆ

Persicæve, aut aliarum fortè barbararum linguarum.

ABENAGI, auis quædam, Vetus glossographus Auicennæ.

ADORAM nomen loci, & auis ab eodem sic dicta, quæ non reperitur in nostris regionibus, Syluaticus.

AFABYHVC auis confirmat vim retinendi, Rasis.

ALBASACH, vel *basich*, auis rapax ignota nominatur ab Auicenna 2. 614. Eadem fortè est *basi* Hebraicè, *albasi* Arabicè dicta auis.

ALBEGATH, sunt aues magnæ, quæ semper volant iuxta terram, Andreas Bellunensis. haud scio quasuisne aues magnas & pulueratrices intelligens, an genus aliquod peculiare.

ALKALKAN, apud Rasim in libro de 60. animalibus auis esse videtur. nam fimo eius easdem vires esse scribit, quæ sunt columbino. Caro eius (inquit) frigida est, austera, & meatus corporis obstruit. cibus ex ea lepram inducit: quinetiam ex odore iuris in quo decocta fuerit periculum est ne lepra contrahatur. Cerebrum eius, ut philosophus quidè tradidit, pondere trium aureorum in cibo datum, hominem stupidum reddit. Carnes eius & melangias quæ semen habent si pariter subacta dederis mulieri cum micis panis vel iure calido, vterum eius corrumpes. Folliculus fellis eius supra oculum suspensus salutaris est. Item pellis citrina de iecore eius mouet partum: & fimo eadem sunt vires quæ columbino.

ALKARAVEN, vide *Aztor* paulò inferiùs.

ALMELIKI, est auis magna aquatica, Andreas Bellunensis.

ANACANATI, id est auis mouens caput, Syluaticus.

ASSIKAKAK, multum sunt citrini, in cibo sumti assi, & frangunt lapidem in renibus. idem facit cinis eorum, si crementur, potus, Rasis.

AZEDARAZ, auis quædam, Vetus glossographus Auicennæ.

AZTOR, vel ALKARAVEN apud Rasim de 60. animalibus. cap. 42. auis (inquit) multam habet carnem, modicum habentem abominationis, temperamenti calidi: & cibus ex ea nō est validus, Venerem tamen confirmat. Adeps eius calefacit renes, & mouet libidinem: quam ob causam reges eam inquirunt. Cerebrum eius cum æquali pondere piscis sagittæ (scinci) misceatur, & melle colato excipiat: adiecto butyro vaccino ad pondus omnium. hoc remedium est Veneris incitatum. Aues omnes venaticæ, ut *aztor*, aquila & similes, carnes habent crassas, neruosas & duras: & adipem sicciorem calidioremq; quàm aliarum auium vel etiam quadrupedum: & similiter fel. Sunt qui tradant carnem *aztor* mederi aduersus morbum capitis quem *ouum* appellant. Fel eius prodest contra vehementem hemicraniam naribus immissum pondere vnus vel alterius grani cum lacte mulieris masculum nutrientis. Cum contigerit *aztor* tela in oculo, præpara ei lac muliebre, Hæc ille. Nomen quidem *aztor* accedit ad nomen astur, quod accipitrem maiorem significat, & similiter auis rapax est. sed accipitri ea remedia non tribuuntur ab alijs autoribus, quæ Rasis huic aui adscribit.

CAPTILVS, id est auis quam venatur draco cum debiliior est quàm ut hœdos & arietes venari possit: & hepate eius deuorato vires ac appetitum recuperat, Syluaticus.

CHERVIM, *כרובים*, à singulari *cherub*, *כרוב*, formæ quibus angelorum figura in tabernaculo repræsentabatur. Hebræi animalia quædam volucra esse suspicantur, Iosephum & veteres illos synagogæ magistros secuti. Hieronymus ad marcellam, In Exodo cæterisq; locis vbi describuntur vestes arte plumaria contextæ, opus Cherubim, id est varium atq; depictum esse factum describitur: ita tamē ut *van* literā cherubim non habeat. quia vbicunq; cum hac litera scribitur, animalia magis quàm opera significat. Quid si (ut eruditus quidā apud nos conijcit) vehiculū & currus triumphales eo nomine significantur? quoniam in laudibus diuinis celebratur & hoc, quod dominus sedeat super cherubim.

CVMEN dictæ auis caro humidiorē gignit sanguinem & subtiliorem quàm perdix, Rasis.

FETIX, auis bis per æstatem parit, & plurimos pullos æstate educat. est enim corpore parua, & brevis vitæ: cuiusmodi animalia fecunda esse solent, & semen copiosum emittere, Albertus.

GENGES auis caro ventrem astringit, Rasis.

HABERI auis membrana interior ventriculi arida peculiari vi prodest aduersus aquā in oculum descendentem, (suffusionem), admixto antimonio, R. Moses.

KOMOR auis quinquies vel sexies anno parit.

MADION, id est auis diuersorum colorum, Vetus glossographus Auicennæ.

PA, AVIS INIDCA.

IN Insula *Madagascar* quæ iam *S. Laurentij* dicitur, (vt scribit Andreas Theuetus in Gallia Antartica descriptione cap. 23.) reperitur auis quædam similis rapaci, rostro aquilino, auribus enormibus ad guttur vsq; dependentibus, capitis summitate in pyramidis formam assurgente, pedibus ac cruribus sicut & toto reliquo corpore, hirsutis, pennis ad colorem argenteum tendentibus, præter caput atq; aures, quæ subnigrescunt. Hæc auis lingua barbarorum PA, Persicè, *pes* vel *tibia* vocatur: Serpentibus quibus ea insula abundat, vescitur.

SAR SAR, auis est, Syluaticus. Vetus interpres apud Auicennâ lib. 2. cap. 660. *sar sar* ferrum interpretatur: Andreas Bellunensis gryllum insectum, quod probo. Scribit enim Auicenna, si oleum cui *sar sar* incoctus fuerit destilletur in aurem, dolorem & pulsationem eius remoueri. nisi quis malit asellos seu multipedes interpretari.

SPV MOS, id est stringulus auis, Syluaticus.

TOVCAN SEV PICA BRESSILICA.

PICA Bressilica, cuius rostro Io. Ferrerius Pedemontanus summæ eruditionis vir me donauit, quod hic expressi, reliquum corpus ex Gallia Antartica descriptione Andrea Theueti Gallicè edita adieci. Rostrum hoc permagnum (inquit Ferrerius) auis est cuiusdam ex Bressilla regione allatum: nō maioris (vt referunt qui ex illis locis ad nos reuertuntur) Pica nostra. Is qui mihi hoc rostrum pertulit, eam auem refert nutriri pipere: quo quidem voracissimè repletur, & non digerit, sed statim egerit. atque eius piperis egesti magnum apud illius regionis incolas esse vsum, potius quàm alterius ex arbore recenter collecti. Persuasum etenim habent, vim piperis illic maximam, sic ab auicula domari, vt minus vtentes eo lēdat. Et pleraq; alia de eadem aue referunt, quæ omnia an vera sint, non facillè dixerim. Hec ille, qui postea etiam pellem de pectore cum plumis aureo vel croceo colore splendidissimo pulcherrimoq; insignibus, (reliquum corpus nigrum est, nisi quod caudæ initium & extremitas rubent,) ad me misit. Rostrum ei ferè crassius & longius esse quàm reliquum corpus tradit Andreas Theuetus: quod eò facilius credimus, quoniam tenuissimum instar membranæ, & ferè pellucidum, leuissimumq; & cauum est, aërisq; interni capax: quamobrem hoc etiam ei peculiare, quod odorandi meatu careat. in tanta enim tenuitate vt facilius penetrant odores: ita si quid apertum fuisset, facillè frangi potuisset rostrum. quod idcirco etiam denticulatum à natura factum videtur, vt minore vi aliquid secaret. An verò etiam aër obiter circa hos veluti dentes, quibus rostrum penitus claudi prohibetur, se insinuat ad fauces & arteriam? Auis ipsa ab hac rostri magnitudine Burhynchus aut Ramphestes (sicut & pisces quidam) appellari poterit, *Toucan* ab America incolis vocatur. Lege Theuetum cap. 47 libri iam citati, vbi scribit hanc auem magnitudine referre pipionem seu pullum columbarum. Esse tamen alteram speciem quæ picam referat. Vtranq; pennis nigris, præterquam circa caudam, vbi quædam

dam pennæ nigris permixtæ rubent, sub pectore plumas flavescere, nec colorem flauum eo præstantiorem reperiri posse, in extremitate caudæ pennulas sanguineas apparere. Ambrosius Paræus scribit hanc auem, corpore plumaq; coruo similem esse, rostro verò subflauo, perlucido, leuissimo, ferratim dentato, & ea quam diximus longitudine & crassitie. Huius autem auis effigies duas hic expressimus, vnā conuenientem descriptioni quam Io. Ferrerius cum rostro ad me misit, alteram similem illi quam & Theuctus & Ambrosius Paræus in libris suis expresserunt.

*Hac icon conuenit cum rostro & descriptione à Io.
Ferrerio ad me missis.*

*Altera icon eiusdem auis ex Andrea Theucto &
Ambrosio Paræo.*

De Auibus

DE QVIBVSDAM ALIIS AVIBVS

AMERICAÆ, QVARVM MEMINIT ANDREAS THEVETVS IN SVA GALLIÆ ANTARCTICÆ DESCRIPTIONE.

Avis est quædam in America quæ picum martium magnitudine refert, cristam prolixam, fulviam ac instar auri rutilantem in capite gerit, cauda nigra, reliquis verò pennis fulvis & nigris, diversisq; coloribus vndantibus, genis rubicundis, eo verò interuallo quod est inter rostrum & oculos, purpureo. Versatur autem circa arborem quæ apud Americanos *Peno-absou* vocatur, quòd vermibus in ea arbore natis vescatur ac nutriatur.

Aves pul- Inter plurima avium genera, inquit Thevetus, quæ produxit natura, nullum est quod perfe-
cerrimæ ctione formæ excellat eam avem quæ in America reperitur, atq; à Barbaris *Carinde* vocatur. Hæc avis
de genere magnitudine coruum non excedit: plumæ eius à ventre ad guttur aureæ. alæ & cauda quam longissi-
psittaco- mam gestat, cæruleæ sunt. Huic aui similis est alia magnitudine, sed diversa colore, siquidem plumæ
rum. quæ in superiore aurei seu fulvi sunt coloris, huic rubescunt. Hæc aves species sunt psittacorum, ijs capi-
Carinde. te, rostro & pedibus similes: adeo autem cicures & mansuetæ, ut toto die in arboribus confideant cir-
cum Barbarorum domunculas. Cum verò ad vesperas cit, sese vel in illas domunculas vel in sylvas re-
cipiunt: crastino verò die redeunt non secus ac columbi nostri domestici.

Alia avis Est & alia avis species in eadem regione, quæ magnitudine & colore corvos paruos refert, ni-
Panon di- si quòd pectoris pars anterior instar sanguinis rubescit, vocaturq; *Panon*, rostrum eius est cinerei colo-
cta. ris, nec alio cibo vitur quam Palmæ specie quæ *Ierabuua* dicitur.

Quiapia Reperiuntur & aliæ aves magnitudine merulos nostros æquantes, totæ rubræ instar sanguinis
avis alte- draconis, quas sua lingua *Quiapiam* vocant.

ra. Aliud est avis genus magnitudine passeruli, totum nigrum, cuius mira est vivendi ratio. Cū
Annon sese formicis ac quibusdam alijs vermiculis satiauerit, quandam arbusculam conscendit in qua inde-
altera spe- sinenter à summo ad imum, ac de ramo in ramum volitat. Barbari *Annon* vocant.

cies. Inter aves illius regionis, est quædam, quam Barbari vlla de causa nec occidere nec lædere au-
Avis que- derent. Eius vox est fragosa & luctuosa instar vocis Noctuæ. aiuntq; miseri illi cantum eius amico-
dam lu- rum mortuorum memoriam ipsis renovare, existimantq; has aves ab amicis illis defunctis ad ipsos
ctuosâ. mitti, omen ipsis faustum, hostibus verò infastum adferentes. non est maior palumbe, coloris cinerei,
vescitur fructu arboris *Hinourâhe* dictæ.

Gouâbuch Est & altera avis *Gouambuch* dicta magnitudine scarabæum aut muscam grandiore non
avis. excedens: quæ quamvis pusilla sit, visu tamen pulcherrima est. Rostrum eius longiusculum ac tenue,
color cinereus. Ac etiam si avis sit omnium (ut puto) minima, nihilominus suavissime canit, estq; eius
cantus auditu iucundissimus.

PARALIPOMENA QVÆ
CONTINENT AVIVM ALIQVOT
FIGVRAS ET DESCRIPTIONES IN PRÆ-
CEDENTIBVS SVIS LOCIS OMISSAS.

ANAS INDICA.

Anatis Indicæ rara quædam species, cuius eiconem Io. Thanmullerus F. chirurgus egregius Augusta Vindelicorum ad memisit. Caput ei albicat, vt pictura ostendit. Rostrum, crura, cauda, & extremæ longissimæ alarum pennæ, atri coloris sunt. reliquum corpus, concolor fermè, ruffum aut rubricæ fabrilis colore, (non qui rubricæ est, sed lineæ ex ea ductæ,) alarum tamen partes quædam albicant: in masculo aliquid etiam punicei & viridis coloris per alas spectatur. Collum supremum angusta linea nigra ambitur.

GERMANICE Ein besondere frembde art der Indianischen Enten.

Anas Indica alia, cuius picturam doctissimus Cardanus misit. Corpus vndiq; nigris pennis integitur, candidis alarum maculis exceptis per transversum & secundum longitudinem: & candidis in capite, collo ac pectore punctis: sicut in icone à prælo statim apparet, nullus à pictore coloribus inductis. sed crurum & rostri color cinereus vel corneus est. Pars oculis subiecta, & rostri posterior pars cum tuberculo illo rotundo, vt apparet, egregiè rubent. Anatis iam descriptæ figuram integram posui: alterius verò quam Rondeletius misit, caput duntaxat cum collo expressi. Maritima est (inquit ille in epistola ad me) in stagnis degens, & cristata, satis rara apud nos. nec aliud addit, nisi quòd ex Anatum genere

esse suspicatur. in quo facile ei assentior, cum palmipes Anatum instar sit, & rostrum simile habeat: cui hoc peculiare in Anatum genere quod resimul est: tuberculum rotundum cum Indica ei adiuncta commune habet, à quo *globirostrum* aut *sphærorynchum* cognominare licebit, distinguendi causa ab alijs Anatibus. Crura etiam ei pro portione quam alijs proceriora videntur. ea roseo (rosæ sylvestris) ferè colore rubent, sicut & rostrum cum tuberculo. Caput nigricat, non sine viridibus exiguis maculis. In pectore color rubricæ fabrilis est: albus in collo: reliquum corpus albo fuscoq; distinctum.

DE HALIÆETO SEV AQUILA MARINA CVIVS

facta est mentio, pag. 201.

HALIÆETYS, id est Aquila marina: quæ plurimum damni adfert sua piscium voracitate, in aquis marinis præsertim. Est genus Aquilæ paruum, inquit Albertus, quod Aquila piscium vocatur (à Germanis.) Huius pes alter digitos membranis iunctos habet, ad natandum idoneos: alter fillos, ad ap- 40
prehendendum, &c. Idem recentiores quidam parum Latini de Aurifrigio aue scribunt: quod nomen ab Ossifrago corruptum suspicor, (sicut & Gallicum eius nomen,) non quod auis eadem sit, sed quia similis. Memini & Burgundum audire, qui idem de Coruo piscatore Burgundis dicto referebat. Sed an Haliæetus in Burgundia inueniatur, dubitari potest. In eicone quam damus à Io. Caio Anglo medico præstantissimo communicatam, similiter in utroq; pede fissi sunt digiti, nullis iuncti membranis: quod itidem in Bellonij pictura apparet. ¶ Haliæetos (inquit Io. Caius) id genus aquilæ est, quod ex mari lacubusq; prædam quærit, vnde nomen inuenit. Is magnitudine Milui est, capite albis & fuscis distincto lineis, ut melino: rostro aquilino: oculis in medio nigris, in ambitu aureis. lingua ferè humana, nisi quod ad radicem utrinq; habet appendicem. colore per summa asturis, per ima albo: gutture maculis notato ruffis ut & ventre, pectore medio purè candido: crure crasso & squamoso. pede vncū- 50
gui & cœruleo. digitis quatuor per superna ad dimidiam longitudinem etiam squamosis, ad reliquam incis, per inferna asperis & aculeatis tenacitatis causa: & his tam validis, ut flexos vix vlla vi extendas. Prædator is est piscium, discussis decidentis corporis impetu aquis, ex eisq; viuit. & quamvis ex pisce viuit, fidipes tamē est utroq; pede, non altero palmipes ut vulgus putat. Supra magnitudinem corporis alæ longitudo est, quæ ad pedes Romanos duos & digitos vndecim extenditur. Inoleuit opinio istic apud nostrum vulgus in Britannia, eam inesse vim naturalem huic aui, ut quem conspexerit piscem, eum se quàm mox resupinare & conuertere, atq; ad summam aquam ascendere, in eaq; fluitare ut sopitum, quod facilius præda sit volanti. ideoq; eius adeps studiosius asseruatur à nostris piscatoribus, quod eandem vim habere creditur. frequentes sunt apud nos in maritimis locis & Vecti insula. nostri an Osprey vocant. Moribus placidus est & tractabilis, & famis patientissimus. vixit enim septem dies sine cibo,

ne cibo & in alta quiete: nisi si hoc non mos fecit sed fames, quæ omnia domat. Carnem oblatam recusavit: piscem non obtuli, quod eum ex hoc vivere didici. caro illi nigra est.

ITALICE *Aguista piombina*, id est Aquila plumbea, ab eo quod è sublimi in aquam præceps plumbi instar recta feratur, quod in mediterraneis etiam circa stagna facit Aquila anataria dicta.

GALLICE *Orfraye*, vel *Offraye*, ab Ossifrago nimirum corrupto nomine sicut diximus. Poterit etiam *Aigle de mer* vocari. A Burgundis audio *Crot pescherot*, id est Coruum piscatorem dici.

ANGLICE *Osprey*, corrupto nimirum Gallico nomine.

GERMANIS maritimis *Bissharn* / nostri scriberent *Fischarn* / *Fischadler* / id est Aquila piscium. *Mag auch ein Meradler genennt werden.*

DE BRANTA VEL BERNICLA, CVIVS HISTORIA habetur supra pag. 109.

BERNICLÆ vocabulum quid sibi velit non habeo quod dicam: conijcio quidem è veteri Britannica lingua, quæ hodieq; Wallorum in Anglia, Britonum verò in Gallia est, relictum esse, quoniam Armorici, id est, Britones, eo etiamnum vtuntur. At Brantæ nomen (Caius Brendinum anserem mihi vocauit) originis Germanicæ videtur, Anglosaxonibus in vsu, ab atro ceu titionis colore factum: qui & ceruis & vulpibus quibusdam apud Saxones nomen fecit. Ater enim hic color in capite eius, rostro, cruribus, collo, dorso, pectoris parte caudaq; insignis est: in alarum parte & ventre cinereus: post oculos maculæ albæ sunt: pectoris etiam pars & laterum interior candicat. Anates Oceani Britannici (inquit Iulius Cæsar Scaliger, enarrans librum primum Aristotelis de plantis,) quas Aremorici partim *Crabans*, partim *Bernachias* vocant. Eæ creantur è putredine naufragiorum, pendētq; rostro à matrice, quo ad absolutæ decidunt in subiectas aquas, vnde sibi statim victum quærant: visendo interea spectaculo pensiles, motitantesq; tum crura tum alas. ¶ Non verò in maritimis tantum tractibus Berniclæ inueniuntur, sed in mediterraneis quoq; vt Sonnewaldi in ditione illustis comitis Sulmensis, sex miliarium interuallo distante Torga Misenorum: vbi in arborib. nidulantur, vt doctissimus Kentmannus noster obseruauit. ¶ Bellonius Historiæ auium lib. 3. cap. 5. eandem auem describit, quanquam rostrum longius pingit, & an sit *Crauaut* Aremoriorum dubitare videtur. ego omnino eandem esse auem absq; dubio dixerim, conueniente prorsus descriptione, &c. (Nomen quidem *Crauaut*, Germanicum

videri potest, quasi *Grauent*, id est *Anas fusca*.) Oua tamen eas parere & pullos excludere se obseruasse ait, & falsam esse persuasionem, quod ex malis nauium putrescentibus oriantur. à veteribus quidem *Chenalopeces*, id est, *Vulpanseres* dictas putat, cum in Singularibus mergi genus quod Galli *Fibrum* nominant, (ipse in Historia auium *Vriam*.) *Chenalopecem* appellauerit. Est autem *Chanalopex*, vt emaculatiores (ni fallor) *Plinij* codices habent, in summis Britannorum delicijs: *Bernicla* (*Turnero* teste) insuauior est, & diuitibus parum expeditur.

DE CYANO VEL CÆRVLEO, CUIVS DESCRIPTIONEM HABES SUPRÀ PAG. 277.

CYANI Aristotelis iconem Godefridus Seilerus Augustanus, admodum adolescens & suprà ætatem eruditus, (Geryonis Seileri nobilissimi medici & Archiatri Augustæ, maximæ spei filius, & Raphaëlis L.C. præstantissimi, Comitissq; Palatini frater,) ad me misit, ad viuum depictam, vnà cum descriptione, quam hîc subijcio. Cœrulea auis (*der Blauvogel* / *oder Eysvogel*: sed posterius nomen, *Alcyoni* fl. vt quidam vocant potius conuenit) vescitur grossiori illo & minus contrito quod à farina hordeacea seiungitur, ac cum lacte recenti commixto. Cantu suaui admodum atq; iucundo, varijsq; generis. multos enim maximeq; varios sonos à cæteris auibus quibus cum fuerit, exiguo temporis spacio, si præcipuè tenella ac nuper è nido recepta sit, discere solet. atq; ita cantus eius multiplex est, vt ad certum quoddam genus referri nequeat. Qui pullos è nido suffurari conantur, obuelare penitus faciem coguntur propter parentes: qui suos tueri strenuè conseruareq; student, cui rei dum intenti omni studio sunt, & hostem depellere conantur, oculos tantummodo eius obseruant: quos si vel minimum attingere liceat, gaudent ac victores sese agnoscunt. oculos enim hominis confodere rostro conantur.

IDEM Godefridus Seilerus Augustanus, vnà cum Cyano superius exhibito, *CHLORIDIS* peregrinæ etiam, quæ è Canarijs insulis aduehitur, imaginem dedit. quâ hoc loco posuissẽm, nisi per omnia *Chloridis* illam speciem, quam vulgò *Citrinam* nostri cognominant, suprà à nobis positam, coloribus, figura, magnitudine, & (ni fallor) etiam voce cantuq; ita referret, vt vix distinguas. Vescitur (inquit) auicula hæc femine lini vel papaueris apud nos: in natali autem solo, saccharo incocto pascitur. Cantus ei omnium dulcissimus: vox valde canora, ac mirum in modum sonora: qua inter omneis alias similes excellit.

FINIS.

ENVME.

ENVMERATIO AVIVM, EO ORDINE QVO
IN HOC VOLVGINE DESCRIBVNTVR. NVMERVS
adiectus paginam indicat.

A.	Alcyon	85	Colymbus & colymbis	alij quidam vocant, Æ-
A CANTHIS, quam	Aluco	95	vel vrinatrix. itē Thra-	lianus <i>chrysaeton</i> & <i>stel-</i>
Gaza spinum vel	Ampelis	<i>ibid.</i>	ces & Dytini	<i>larem</i> 168
ligurinum vertit	¶ Anas cicur & in gene-		Vria	Aquilæ diuersæ quarum
¶ Accipiter in cuius hi-	re	96	Phalaris	veteres meminerunt
storia multa insunt cō-	Anates feræ, & primum		Mergi aliquot, quorum	195
munia omnibus auibus	in genere	102	nomina vulgaria tan-	Aquila anataria, quā &
vncorum vnguū quæ	Boscas duplex, & pha-		tū nobis cognita sunt:	clangam seu plangam,
ad prædam auium nu-	scas	104	primum in genere, de-	& morphnum appel-
triuntur & instituun-	Querquedula & similes		inde de mergis varijs,	lant 196
tur, accipitrum, falco-	aves, hoc est anati simi-		hoc est albo nigroq; di-	Anopæa Homeri 199
num & aquilarum ge-	les, sed minores	105	stinctis, ex quibus est	Aquila alba siue cygnea
neris	Glaucium	108	anas Rheni vulgò dicta	<i>ibid.</i>
Accipitrū genera & dif-	Penelops	<i>ibid.</i>	<i>ibid.</i>	Aquila quā percnopte-
ferentiæ	Capella auis	109	Alij eiusdē generis mer-	rum, & oripelargū, &
Æsalon	Bréthus anatis aut mer-		gi, ex Ge. Fabricij de-	gypeetum vocant <i>ibid.</i>
Buteo	gi species, & alia eiuf-		scriptione 133	Haliæetus, id est aquila
Subbuteo	dē nominis auis mon-		Cæteri mergi eiusdē ge-	marina, Nisus veterū
Circus accipiter	tana	<i>ibid.</i>	neris, hoc est anatiformes,	201
Cîris vel cirrhis	Branta vel bernicla	<i>ibid.</i>	rostro latiusculo	Melanæetus seu valeria-
Accipiter fringillarius	& iic, iic		anterius adunco, & al-	aquila 203
Accipiter palumbarius	Puffinus Anglicus	113	bo nigroque distincti:	Ossifraga <i>ibid.</i>
<i>ibid.</i>	Anates feræ in Heluetia		sed collo breviorē mul-	Pygargus 205
Sparuerius vel nisus rē-	communes, quarū no-		tō	Aquilæ diuersæ apud re-
centiorum	mina Latina nobis in-		Mergus cirrhatus siue lō-	centiores 206
Tinnunculus	certa sunt: & primum		girostra maior: & ille	Aquila heteropus 207
Chalcis vel cymindis,	de anate fera torquata		qui à thymallis piscibus	¶ Ardeæ historia in ge-
quam & hybridem &	minore	<i>ibid.</i>	vorandis nomen apud	nerē, vbi cum cæteris
pryngem vocari putant	Anas fera torquata ma-		Germanos habet 134	ardearum generibus,
56	ior	114	Mergi magni, Mergāser,	tum pellæ in primis si-
Accipiter Ægyptius	Anas fera fusca vel me-		Gulo, Scheledracus, &	ue cinereæ vulgò dictæ
¶ Falco in genere	dia, id est mediæ ma-		Morfex 135	pleraque conueniunt
Falcones diuersi	gnitudinis	116	Carbo aquaticus, & Ma-	<i>ibid.</i>
Falco sacer	Anas muscaria	117	gnales	Ardea pulla siue cinerea
Hierofalchus	Anates platyrhynchi, id		Colymbi maiores	211
Falco montanus	est latirostræ	118	Trapozordē vel mergu-	Ardea alba 213
Falco peregrinus	Anas fera marina	120	li	Ardea stellaris minor,
Mediani	Aliæ quædā anates, quas		¶ Anser domesticus, &	quam botaurū vel bu-
Gentiles	Ge. Fabricius apud Mi-		de anseribus quædam	torium recentiores vo-
Falco gibbosus, & ille	senos nobis descripsit,		in genere 141	cant 214
qui semper tanquam	& lacus Acronij	121	Anseres feri in genere	Ardea stellaris maior
volaturus alas extendit	Anas Indica mas	122	158	218
72	Anates quædam Ger-		Vulpanser	Ardeæ diuersæ <i>ibid.</i>
Falco niger	maniz inferioris & ma-		Anserum genera diuer-	Alia quædam ardea 219
Falco albus	ritimæ, Meanca, Tela,		sa	Falcinellus 220
Falco rubeus	Slub, & c. anate fera mi-		Anser Bassanus siue Sco-	Arquata siue numenius
Falco cui pedes cœrulei	nores	<i>ibid.</i>	ticus	221
74	¶ Mergi in genere, quid-		Gustarda auis Scotica	¶ Asilus 223
Lithofalcus & dendro-	que ab anatibus diffe-		164	Asio 224
falcus	rāt: & seorsim de Mer-		Capricalca Scotis vulgò	¶ Attagen 225
Lanarij	go apud Latinos vete-		dicta	Francolinus 228
Falcones mixti	res, & Æthyia apud		¶ Anthus	Gallina corylorum seu
¶ Acredula	Græcos	123	¶ Apus	bonosa Alberto dicta
Alaudæ, cristata & sine	Rursus de æthyia	126	¶ Aquila germana, quā	<i>ibid.</i>
crista	Mergi diuersi	128	herodium Albertus &	Gallus palustris 231

Enumeratio.

¶ Auosetta	<i>ibid.</i>	nas	<i>ibid.</i>	diuerſi	388	minores tamen, longis
Auriuittis	232	OEnas	307	Fringilla montana	<i>ibid.</i>	cruribus, &c. 496
B		Liua columba	<i>ibid.</i>	Fulica veterum	<i>ibid.</i>	De gallinulis terrestri-
Baritæ	233	Palumbes maior & mi-		Fulica recentiorum	390	bus, & primum de illis,
Bethylus	<i>ibid.</i>	nor	310	Fulicæ nostræ aues simi-		quæ vulgò Germanis
Bubo	<i>ibid.</i>	Turtur	316	les, vt cotta Anglorum,		Hegescharæ dicuntur
Budytæ	240	Contilus	320	& Rallus Itatorū	390	<i>ibid.</i>
C.		Coraphus	<i>ibid.</i>			De gallinula quam no-
Calamodytes	242	Corcora	<i>ibid.</i>	G.		ſtri vocant Brachhūn:
Calidris	<i>ibid.</i>	Corinta vel Cornica				vel de arquata maiore
Capra vel capella auis		<i>ibid.</i>		Galbula vel galgulus		& phæopode duplici,
243		Cornix	321	393		quarum alterā aqua-
Capriceps	<i>ibid.</i>	Cornices diuerſæ & pri-		¶ De gallo gallinaceo &		tam minorem vocauit
Caprimulgus	234	mū de frugiuora	<i>ibid.</i>	ijs omnibus quæ ad		498
Carduelis	235	Cornix varia	332	Gallinaceum genus in		Rala vel ralla terreſtris
Caryſtiæ aues	244	Cornix aquatica & ma-		genere pertinent	394	499
Caryocatactes	<i>ibid.</i>	rina	333	Capus	427	De auibis ſiue gallinulis
Caspia vel Indica auis		Cornix cœrulea	<i>ibid.</i>	De gallina: & de ouis tū		aquaticis: longis cruri-
246		Coruino generi commu-		gallinaceis tum in ge-		bus, &c. quædam in ge-
Catarractes	<i>ibid.</i>	nia quædam	334	nere	430	nera cum tabella diui-
Catreus	248	Coruus	<i>ibid.</i>	Pulligallinacei.	558	ſionis, & particulatim
Alcatraz	<i>ibid.</i>	Corui diuerſi, aquaticus,		De gallinis ſylueſtribus		quædam 500
Caucalias	<i>ibid.</i>	pyrrhocorax, incendu-		in genere, ac de non-		De auibis quarum vete-
Ceblepyris	<i>ibid.</i>	la	350	nullis etiam particula-		res mentionem fece-
Cebrion	<i>ibid.</i>	Coruus ſyluaticus	351	tim	475	runt, quæ ad genus gal-
Cela	<i>ibid.</i>	Coturnix	352	Gallina ruſtica	477	linaginum aquaticarū
Celeus	249	Ortygometra	360	Meleagris	478	referri poſſe videntur
Cepphus	<i>ibid.</i>	Crex	362	De Meleagride recenti-		ſor
Certhias	252	Cuculus	<i>ibid.</i>	orum opinionones	479	Ruſticula vel perdix ru-
Charadrius	<i>ibid.</i>	Cureus	370	Gallina Africana ſeu		ſtica maior <i>ibid.</i>
Chloris	258	Curruca	369	Numidica	481	Ruſticula ſyluat. 502
Citrinella	260	Cygnus	371	Gallopauus vel Gallus		Ruſticula ſiue gallinago
Serinus	<i>ibid.</i>	Cynchramus	380	Indicus	<i>ibid.</i>	minor 503
Chlorion ſeu Chloreus				Gallina Indica diuerſa		¶ De duodecim generi-
261		D.		483		bus gallinularū aqua-
Ciconia	262	Dacnas	381	Gallinæ lanigeræ	<i>ibid.</i>	ticarum, quæ circa Ar-
Ciconiæ ſimiles aues		Dicææ Indicæ auiculæ		Otis	484	gentoratum capiuntur,
273		<i>ibid.</i>		De otide quid ſentiant		quarum nulli peculiare
Ciconia nigra	<i>ibid.</i>	Diomedææ aues	<i>ibid.</i>	recentiores	486	aliquod, Latinum Græ-
Cinamomus auis	274	Dryops	383	Tardæ vel biſtarde hiſto-		cūmve nomen assigna-
Cindapſus	275	E.		ria è recentioribus		re poſſum. in genere ve-
Cinopeon	<i>ibid.</i>	Edolius	<i>ibid.</i>	<i>ibid.</i>		rò non nihil de eis dictū
Cinyris	<i>ibid.</i>	Elaphis	<i>ibid.</i>	De tetrace, tetrice, tetra-		eſt ſuprà. ego Græca
Cnipológos, culicilega		Eléas	<i>ibid.</i>	one, erythrotaone, ex		confinxi à coloribus,
Gazæ	<i>ibid.</i>	Elafas	<i>ibid.</i>	veterum ſcriptis	489	præcipuè crurum. Et
Cliuina	<i>ibid.</i>	Enthyſcus	<i>ibid.</i>	De tetrace vel tetraone,		primum de erythropo-
Coccothrauſtes	276	Epimachus	<i>ibid.</i>	&c. ſcripta recentiorū		de 504. Rotheim
Cœruleus	277	Erythropus	<i>ibid.</i>	490		Glottis, vulgò dicta
Colaris	278	Ermacos	<i>ibid.</i>	Vrogallus	<i>ibid.</i>	Glutt 505
Collurio	<i>ibid.</i>	Erythrotaon	<i>ibid.</i>	Gallus betulæ	493	Poliopus 506 Deſſye
Columba domeſtica, &		Externæ	<i>ibid.</i>	Vrogallus minor, vel te-		Ochropus magnus 507
in genere quæ ad colum-		F.		traon minor	<i>ibid.</i>	Schnurring
baceum genus pertinent		Ficedula & atricapilla		Grygallus maior	495	Rhodopus 508
279		384		Grygallus minor	496	Steingallus
Colūbaceo generi vni-		Fringilla ſiue ſpiza &		De ordine ſequentium		Hypoleucos 509
uerſo communia	305	phrygilus	386	gallinacei generis, vt		Hyſterlin
Columbæ feræ in genere		Quæ de fringilla recenti-		vulgus ferè appellat, a-		Melampus 510
306		ores ſcripſerunt	387	uium: quæ omnes feræ		Roſenillis
Columbæ feræ quædam,		Fringillæ ſeu vincones		ſunt, gallinis villaticis a-		Ochropus medius 511
porcellana, ſaxatilis, cœ-				liqua ex parte ſimiles,		Matſenillis
						Erythra

Auium.

Erythra	512	Hirundines diuerſe	564	Merops alter	601	Parus ſyluaticus	<i>ibid.</i>
Matſſern		Hirundines ſylueſtres		Merula	602	¶ Paſſer	643
Ochra	513	<i>ibid.</i>		Merularum ſpecies, vel		Paſſer ſylueſtris paruus	
Wynſernmel		De hirudinibus riparijs,		eis cognatae, aues	605	ſiue torquatus	649
Erythropus minor	<i>ibid.</i>	& primum de drepani-		& 606		Paſſeres diuerſi quorum	
Koppriegerſin		de	565	Merula torquata	607	Græci meminerunt	
Ochropus minor	514	Horion	567	Paſſer ſolitarius	608	<i>ibid.</i>	
Kiegerſe		Hortulana vt vulgo in		Merula aquatica	<i>ibid.</i>	Paſſer ſylueſtris magnus	
Species duæ Gallinula-		Italia vocant, circa Bo-		Miliaria	609	650	
rum aquaticarum de		noniam	<i>ibid.</i>	Miluus	<i>ibid.</i>	Tetrax paruus	<i>ibid.</i>
nouo adiectæ, quarum		I		Molliceps	614	Spermologus paruus	
prior Gallina cinerea		Ibis	567	De Morinello aue An-		<i>ibid.</i>	
ein ſchhünſin	515.	Incendiaria auis ſeu ſpin-		glica	615	Paſſer troglodytes	651
tera ei ſimilima eſt, quæ		turnix	571	de Motacillis, i. caudam		Paſſeres quidam, illi præ-	
Steingællila nomina-		Iſpida	<i>ibid.</i>	motitantibus diuerſis		ſertim quorum nomi-	
tur	516	Ityx	573	auibus: & primum quæ		na Germanica tantum	
Godwitta vel fedoa An-		Iunco	<i>ibid.</i>	dam in genere	<i>ibid.</i>	nobis cognita ſunt. Et	
glorum	517	Lynx	<i>ibid.</i>	Cinclus	616	primum de paſſere ha-	
Gallinaginis vel gallinu-		Izînes	575	Cercion	617	rundinario	652
læ genus nomine igno-		L		Motacilla quam Ger-		Prunella paſſer	653
to, quod Samethünſe		Lagopus	575	mani albam cognomi-		Emberiza flaua duorum	
nomino	<i>ibid.</i>	Lagopus varia	578	nant	618	generum	<i>ibid.</i>
Totanus & Limofa ſic		Lalages	<i>ibid.</i>	Motacilla flaua, & aliæ		Emberiza alba	<i>ibid.</i>
dictæ aues circa Vene-		Lanius cinereus	579	diuerſæ	<i>ibid.</i>	Emberiza pratensis	655
tias. ſunt autem mariti-		Thornfreſer		Motacillæ genus quod		Paſſer muſcatus	<i>ibid.</i>
mæ ſiue gallinulæ ſiue		Lanius maior	581	Germani quidam Wil-		Paſſer ſtultus	<i>ibid.</i>
ardeolæ	518, 519	Warkengel		wegichen vel Wilente		Paſſeres alij, præſertim	
¶ Glottis veterum	520	Larus	582	nominant	619	quorum Italica tene-	
Gnaphalus	<i>ibid.</i>	Larorum genera diuer-		Mytex	620	mus nomina, de anti-	
De gracculis vel mone-		ſa quorum mentio fit		N		quis Latinis aut Græcis	
dulis in genere: & pri-		apud recentiores	84			dubitamus	655
uatim de illa ſpecie quæ		De laris qui circa aquas				¶ Pauo	656
tota nigra eſt, roſtro e-		dulces degunt, & pri-		Nertos	621	Pelecanus ſeu Platea	
tiam & pedibus, quam		mum de cinereo	585	Noctua	<i>ibid.</i>	665	
Ariſtoteles lycon co-		Mew/Holbrot		Noctua ſaxatilis	622	Perdix	669
gnominat, & plerique		Sterna	586, Störn	Steinfuß		Perdix maior	681
hodie præ cæteris mo-		Spyrer		Nycticorax	627	De perdicibus diuerſis	
nedulam	520, 521	Larus piſcator	587	O		683	
Gracculus vel cornix		Fiſcherlin/Zel		Oce	629	De Phalacrocorace	<i>ibi.</i>
ſaxatilis	522	Larus niger	588	OEnanthe	<i>ibid.</i>	Phaſianus	<i>ibid.</i>
Steintahen		Meyuögelin.		Onocrotalus	630	Altera Phaſiani figura	
Pyrrhycorax	527	de Laris marinis, & pri-		Ophiomachus	334	686	
Grus	528, 529	mum de albo	589	Ophiurus	<i>ibid.</i>	Phœnicopterus	<i>ibid.</i>
Gryps, ex veterib.	540	Seemewen		Opilo	<i>ibid.</i>	Phœnix	691
Ex recentiorib.	541	Libyus	590	Orchilus	<i>ibid.</i>	Phoix	697
Gyges auis	542	Linaria	<i>ibid.</i>	Oryx	635	¶ De Pica in genere,	
H		Schöſſlin		Otus	<i>ibid.</i>	præcipuè verò de illa	
Harpe	542	Linaria rubra	591	P		quæ varia & caudata à	
Harpyiæ	544	Schöſſerle		Paradiſea vel paradifi a-		caudæ longitudine co-	
Heliodromus	546	Linurgus Oppiani	<i>ibid.</i>	uis	636	gnominatur	<i>ibid.</i>
Helorius	<i>ibid.</i>	Loxias	<i>ibid.</i>	Pardalus	639	Pica glandaria, vel Gar-	
De Hercyniæ ſilvæ aui-		Krüſuogel		Parra	<i>ibid.</i>	rulus auis	700
bis	<i>ibid.</i>	Lufcinia	592	¶ De Paris diuerſis, &		Garrulus qui circa Ar-	
Himantopus	546, 547	M		primum in genere	639	gentoratum Koller ap-	
Hippocampus auicula		Magnales	598	Parus maior	640	pellatur	703
548		Mattyeïs	<i>ibid.</i>	Parus cœruleus	641	Garrulus Bohemicus	
Hippus auis	<i>ibid.</i>	Melanderus	<i>ibid.</i>	Parus ater	<i>ibid.</i>	<i>ibid.</i>	
Hirundo domeſtica &		Memnoniæ aues	<i>ibid.</i>	Parus paluſtris	<i>ibid.</i>	¶ De Picis Martijs, & pi-	
in genere	<i>ibid.</i>	Merops	599	Parus criſtatus	642	corum genere in vni-	
				Parus caudatus	<i>ibid.</i>	uerſum	704

Enum. Auium.

Picus maximus vel niger 708	Rubecula & Ruticilla : Erithacus & Phoenicu- rus	Stethias Strix	<i>ibid.</i> <i>ibid.</i>	Turdus minor alter ; Trostel vulgò	762
Picorum genus varium ex albo & nigro 709	Deijsdem ex recentiori- bus 720, 731, 732	Struthio, Struthiocame- lus 739		Tyrannus V	763
Picus viridis 710	Rubeculae aut Phoenicu- ro cognatae aues diuer- sa 732	Sturnus 746		Vanellus, Vannellus	763
Picus cinereus vel fitta 711		Stymphalides 750		Vanello cognatae aues 765	
Picus muralis 712		Subis 751		Varones <i>ibid.</i>	
Pici diuerfi , Craugus, Dryops, Alcatraz, Pi- cutus, &c. 712, 713	Rubecula saxatilis, cya- nus <i>ibid.</i>	T		Vespertilio 766	
Oriolus, Picus nidu sus- pendens 713	Rubicilla siue pyrrhulas 733		Tautasus 751	Vespertilioes diuerfi, Vulpecula 772	
Piphallis 714	Salpinx 734	Tengyrus <i>ibid.</i>	Vlula <i>ibid.</i>	Vlulae genus alterum, quod quidam flamme- atum cognominant 774	
Ploas <i>ibid.</i>	Salus vel Aegithus <i>ibid.</i>	Teleas <i>ibid.</i>		Voisgra <i>ibid.</i>	
Pluuialis <i>ibid.</i>	Sarau peregrinae aues 735	Thous <i>ibid.</i>		Vpupa 775	
Porphyrio 716	Sarin 735	Thraces <i>ibid.</i>		Vulpecula 772	
Poyx 719	Scylla <i>ibid.</i>	Thratta <i>ibid.</i>		Vultur 780	
Porphyris 720	Scips <i>ibid.</i>	Tiphia <i>ibid.</i>			
Psiphæon <i>ibid.</i>	Seleucis <i>ibid.</i>	Titys <i>ibid.</i>			
Psittacus <i>ibid.</i>	Sialendris <i>ibid.</i>	Tityrus <i>ibid.</i>			
Ptereugotyrannus 725	Sialis <i>ibid.</i>	Tityras <i>ibid.</i>			
Puphinus Anglicus <i>ibid.</i>	Sincolina 735	Tragopanas <i>ibid.</i>			
Pyralis 726	Sirènes <i>ibid.</i>	Todus <i>ibid.</i>			
	Sitaris 738	Triccus <i>ibid.</i>			
	Smerinthus <i>ibid.</i>	Trochili aquatici <i>ibid.</i>			
	Sôdes <i>ibid.</i>	Trogon 752			
	Sparasion <i>ibid.</i>	Turdi in genere, & priuatim de illo quem Aristoteles trichada nominat, Gaza pilarem 752			
	Spergulus <i>ibid.</i>	Turdus visciuosus 759			
	Sphicas <i>ibid.</i>	Turdus minor, illas vel tylas 760			
	Spyngas <i>ibid.</i>				
	Spinturnix <i>ibid.</i>				
Regulus, Trochilus 720					
Rhaphus 728					
Rhinoceros auis <i>ibid.</i>					
Rhyntaces, Rhyndace <i>ibid.</i>					
Rubetra 729					
		</			

INDICES

INDICES ALPHABETICI QVI A-
VIVM HVIVS VOLVMINIS NOMINA IN DIVER-
SIS LINGVIS CONTINENT, HEBRAICA, PERSICA, GRÆ-
ca vetera & noua, Latina, Italica, Hispanica, Gallica, Germanica,
Anglica, Illyrica, Turcica.

HEBRAICA quibus etiam Arabica & Chaldaica adiunximus, & recentiora quadam ex
vulgarib. linguis, & alia quadam incognita dialecti, sed Hebraicis literis in Rabinorū libris scripta.
Arabica Hebraicè scriptis plerisq. Ar syllabā apposuimus: Latine verò scriptis, quæ plurima in medi-
corum libris leguntur, notam nullam adiecimus, præsertim cum de non paucis Arabicane essent du-
bitaremus. articulum al vel à qui frequenter Arabicis dictionibus præponitur, quod ad literarū ordi-
nem plerunq. negleximus. Ch. nota Chaldaicum designat. Quod ad literarum ordinem & Or-
thographiam in plerisq. mihi incognitam, coniecturis usus sum: & Latine scripta quæ abs incipie-
bant, ad ו retuli, quæ àt vel th ad ה, &c. Arabum quidem interpretes multas voces è Græcis ita
peruerterunt, ut cuius sint linguæ, non facile appareat.

א

אבן	208	בוחא	Ch.	371	ר	harbe	233	
abka coruus	336	baltat		96	ראה	59,609,610,780	alhassafir	643
abenagi	799	belez		204	digegi vel digedi	431	hastaialga	721
adicalugeg	395	balazub	Ar.	666	רוביפה	476		
aduduc Auicennæ	233,	belschiat		704	dorache	353	זין	476
627		banchem		363	dura	704	זמג	Ar. 124
adoram	799	באבש	Ar.	766	alduragi	225	זרויר	4,170,394
aduzaruzegi	395	באזי	Ar.	4	duram	316	ח	
adduuta	96	albazi Auicennæ		4,70	duraz	225,316	alchabegi	681
אזון	Ar. 142	bar		96	רואמה	Ar. 279	alchubugi	ibid.
אזניה	202,540	ברבור		395	דיה	609,780	alchaugi	385
achal	170	ברגוז		540	דיהרגזניה	207	הרא	Ar. 610
אטלקהא	Ar. 279	barar		96	דירה	Ch. 251,610	הרוזחא	Ch. 263
אטלופא	Ch. 766	barbaium Auicennæ of-			dic Saracen.	395	הוריחא	ibid.
אי	233	fistaga		205	darharcaria	600	הטופיחא	Ch. 583
איה	609,610,780	beseher		96	alderariz	683	chym	542,799
איים	772	Wofzhe Saracenis		136	¶ Euchem	362	alchilim Auicennæ pro	
akeuius	600	albasach		799	ה		haliaeto	202
alacona	335	bat vel bath		96	הבן	656	chame	280
anacaniti	799	בתיענה		741	חבור	395	חמאטה	279
אנפה	256,489	בחבנפא	Ch.	610	haberi	799	alchamari	Ar. 752
afabyhuc	799	בהנעמיחא	Ch.	740	alhabari	270,483	חסירה	208,263
azuri	747				alhada	610	chafas	766
azedaraz	799	א			alhedud	776	chorab, Vide in Ain.	
aztor	ibid.				הרהר	Ar. 476	הוריחא	Ch. 263
aridam vel aradam	170,	גארה	Ar.	610	alhudud	776	cheren	86
799		גבר		395	הרבן	656	chauraf	548
ascebate	96	גברא	Ch.	ibid.	hudubub Auicennæ	233	alchata	312
alafafir	644	gagila		170	hachoach Alberto pro		chataf	548
affikakak	799	gigeg		395,431	cornice		chatas	ibid.
אשטורגל	169	algadem		321	החפא	476	ט	
		gezeid Auicennæ		79	הורון	208	טאורס	Ar. 656
		guarascen, vide in ע			hakik	362	טאיר	Ar. 643
		algardaione		548	hacokoz	780	taëra Ismaelitarum lin-	
באשק	Ar. 372	genges		799	haukeb	170	gua, columba	280
babebot	643	alguesim		310	hamam	280	טורס	476
בבגה	Ar. 208	גרול		280	hemame Saracen.	ibid.	טורסא	Ar. 657
albegath	799	giazjudiuch		395	hamen	ibid.	טורסין	ibid.
albucalmum	503	guidez		321	hanabrochi	79	theiugi	696
buracher	96	gaudes		ibid.	har	96	טורש	610

Index.

טלז	169	תרביס	799	Gorab	Ar.	333	ר			
thalim, thaliz vel thali-		alkarauen	ibid.	alchorab	86,335,350		ראה	59,618,786		
um	740	casekfo	766	algerab vel algorab	351		רהמה vel רהם	204,		
טראת	208	alcathia	311	Guarascen, guarefcen,			371,994			
טרביתא	609	alcatraz	248,712,713	Guariscen	310,316		rocham	200		
				alurasen	310		alrachme	ibid.		
ירוש	616	ל		vrefan	ibid.		arachamati	200		
ירעון	ibid.	ladach ciconia	263	alursan	ibid.		rachame vel rachamat			
יון	279	allakaliki	620	aluers	ibid.		ibid.			
יונה	ibid.	lacialit Serapioni	263	ocke Saracenis	142	רפס	Ar.	371		
Ouvā Syrorum & He-		lalath ciconia	ibid.			רנן		476		
bræorum lingua co-		laaman	280	מ		רשה		780		
lumbā cenadē signifi-										
cat, Tzetzes	280	מ		alfuachāt vel alfuachet		ש				
יונתא	Ch.	ibid.		311		שאח	Ar.	233		
ייבן	233	almebacalbum	501	alfuachet	315	fabech		42,52		
יושות	371,546	madion	800	furogi vel furogigi	395	alseudeni		747		
יושת	624	macha Auicennæ, cor-		פוסין	Ar.	683	שהח	4,233,582		
יענה	629,741	uus aquaticus	350	פלסון	233	fchachepha	Ch.	233		
ירקריקא	Ch.	מחררתא	263	fengarion	96	שבור		395		
ב	371,716	almeliki	799	פסיונין	Ch.	352	alfecrah Damasci	263		
cabagi	669,681	almencalbum	501	alfrach	280,474	שלו		552		
cabegi	ibid.			פרס	4,43,74,170,202,	שלוה		ibid.		
kabin Auicennæ ossifra-		naam	740	540		אלשלוה	Ar.	ibid.		
ga	204	נבא	Ch.	4	פרך	Ar.	280			
cabarum Auicennæ of-		בגרשרא	Ch.	476	alfethi gallinæ	431	שילונא	Ch.	352	
sifraga	ibid.	nham	740		ז		124			
בגר חורא	476	alnuaheb	Ar.	280	צרא	Ar.	610	Seman Auicennæ	352	
cubata	681	נרצה	4	צרא	371	שנה		233		
alcubi	682	nacham	740	צורלחא	316	spumos		800		
cubegi	685	נישרא	Ch.	169	ציגוניא	263	alsafanin 316. simile est			
alcubigi	ibid.	נסר	Ar.	ibid.	ציצא	Ch.	202	Chaldaicum nomen		
cubugi	669,681	נצאמה	Ar.	741	zimmiach vel zūmach		fafarahun		652	
cubes	681	נעלסה	656	aquilæ genus	169, 206	fafurion		552,614		
cubeth	ibid.	napam Syriacè	170	צבור	643	שפוניא	Ar.Ch.	316		
cumen	799	נץ	4	צפרא	Ch.	ibid.	farfar		800	
komor	ibid.	גרגל	395	zezir	747	שרקרק	Ar.	694		
eunteg	681	נשר	169	צקר	Ar.	263	ח			
בוס	58,207,620,233	ס		alzarazir	747	tagi		780		
בורבא	Ar.	סוס	528	zaratro	ibid.	atederaz		587		
בוהא	Ch.	פוס	ibid.			altedarigi		ibid.		
בטאח	528,571	סבורי	395	ק		altedarugi		352,683		
kym	204,523,780	סבויא	ibid.	קאח	124	taui		382		
cyfred pro ossifraga Al-		סליא	352	קאקאחא	362	חור		316,656		
berto	204	סליו	ibid.	קאח	640,124,208,246,	חחיפיתא		202		
בבל	352	סנוכיתא	Ch.	321,669		תחמס		582,620		
akakamati	200	סנונית	ibid.	קריא	Ch.	233	altaiugi		352,683	
cekar	204	סס	528	קוליא		352	alteiugi		681,669	
clas	483	ע		קוז		233	altheiugi		ibid.	
alkalkan	799	עגור	263,528	קוק	Ar.	124	altaiaigi		669	
kambrah	79	עריא	540	קורא		669	reyuz		ibid.	
camberi Damasci	ibid.	עיקאב	Ar.	41	קוריא	Ch.	ibid.	atheiz	669	
cambura Damasci	79	עוניח	45	קוריאה	Ch.	669	חושמח		371,567	
alcamer	280	עטלח	166	קטאח		529	tefefe		431	
alkemus	600	עאבור	Ar.	643	קימוס	Ar.	620	חר		
canaberi Damasci	79	עצפור	Ar.	233	קיפומא	Ch.	233,372,	taram		
alcanabiri, aliàs alcana-		עקאב	Ar.	34	627			חרוגולברא	Ch.	476
bir Damasci	ibid.	ער	Ch.	170	קיק	124,321,352,631		חרוגולא		395
kanen	627	ערב	335	קקי		142		חונגולח		431
cafefci	788	Oreb	320	קחא	Ch.	124		חשולח		124

PERSI-

Index.

PERSICA.

PERSICA.	ἀετός λαγωφόνος	203	βελουλίμη	617	θεῖα	128
	ἀετός μέλας	ibid.	βέταλις	234	θεῖα	751
מר אבז	4 ἀετός νεβροφόνος	205	βεταμάρι	127	θραυπίς	242
mar an baz	70 ἀετός οὐρύλας	195	βῆφος	620	θωός	751
גונגש	643 ἀετός ὠρνυφόρος	200	βρέθος	109	ἱ'βις	568
מר אבז	610 ἀηδών	592	βύας	233	ἱβυς	570
אבז	ibid. ἀθληίδες	130	Γαυσαλίτης	520	ἱβυξ vel ἱβιξ	ibid.
הבוס	233 ἀγίαστρα	680	γέρας	528	ἱέραξ	4
hamoni	204 ἀγίαστρος	639	γλαυκίον	108	ἱζίνες	576
הסידה	262 ἀγίαστρος σιζιτίτης	640	γλάπιν	794	ἱκλιν, ἱκλίνος	610
מר אבז	298 ἀγινθος, ἀγινθίος	734	γλαυκίος	528, 639	ἱλλας	760
ישות	371 ἀγίποψ	195	γρυκίον	495	ἱμαντόπιδος	546
בבית הבאר	280 ἀγροθήλας	241	γρυός	540	ἱππα	704
אבז	208 ἀγροκέφαλος	ibid.	γρύψ	ibid.	ἱππάριον	134, 138
אבז	476 ἀγροπύος	195	γύγης	552	ἱπποί, pulli	474
בבית	279 ἀγρολός	772	γυπαίετος	199	ἱπποκίμπος	548
המורג vel אבז	352 ἀθια	123	γυποτρίοργος	48	ἱππος	704
טומי	43 ἀξ' ὄρνεος	119, 127, 240,	γύψ	780, 782	ἱτυξ	573
אבז	169 732		Δάκτια	381	ἱύγξ	ibid.
קאק	124 ἀσακος	729	δακνὰς ἢ δακνίς	ibid.	Καλαμοδύτης	240, 653
קאק	371 ἀσάλων	44	δ'ανδαλος	729	κακία	240
אבז	766 ἀταλός	774	δίκαμος ἢ δίκμος	381	καλίδρις	ibid.
fchachepha	233 ἀκαθίς	1, 242	διομίδης ὄρνεα	ibid.	καλοτύπος	704
תהר	316 ἀκμων	195	δραπεινίς	564	καουνοκατάκτης	241

VARIA ET I-
gnota quædam

cafcium, pro columba	279	αλεκτορίς	431	δρυοκολάπης	ibid.	καυπαλίας	248
fachari falco Auicennæ	67	αλεκτορίσκος	474	δρύοψ	712	καύηξ	252
feph Babylonij & Affy- rijs	66	αλεκτρυνόνιον	ibid.	δύπης	127	κέβλη	248
femy	ibid.	αλέκτωρ, αλεκτρυνών	396	δύπινος	128	κεβλήπυρις	ibid.
hynaïre	ibid.	αλκυών	85	Εἰδωλός	383	κεβρίωνης	ibid.
dicærus Indica lingua	381	αλιαίετος	201	εἰδαλός	ibid.	κεγχεῖς	56
manuco diata in Molu- chis infulis Noui or- bis	637	αλώπηξ ὄρνεον	772	εἰδωλός	ibid.	κεγχεῖται	162
barbax 4. accipiter, Li- bycè	800	ἀμπελὶς ἢ ἀμπελιών	95	ἐλαμός	383, 641	κελαμός	249
Pa, auis Indica	800	ἄνθος	165	ἐλασσός	ibid.	κελεός	ibid.
Toucan, seu pica Bressi- lica	ibid.	ἀνόπαμα	199	ἐλαφίς	ibid.	κειρίς	50
		ἄπας	166	ἐλέα	384	κέρυλος	ibid.
		ἄρπετός	543	ἐλεᾶς	ibid.	κήλα	248
		ἄρπη	ibid.	ἐλείας	384	κήξ	127, 249
		ἄρπηγα	544	ἐλεός	95	κήρυλος	87
		ἄσίδα	263	ἐλώριος	546	κήρυξ	50
		ἄσις	224	ἐνθύσιος	383	κήυξ	87
		ἄσκαλώπας	501	ἐπιλαΐς	370	κέσφορς	249, 362, bis
		ἄσηρ	242	ἐπολός	772	κέρδιος	251
		ἄστραγαλίνος	ibid.	ἐποψ	775	κερκάς	362

ÆGYPTIACA.

		ἀπαγωγὴ, ἀπαγωγὰς, ἀπα-	ἐριθυλός	<i>ibid.</i>	κερχυῆς	55
baydach	42,52	γὰς	225		ἔρμακον	384
cucufa-	775	Βαριταγ	233		ἐρυθρόπης	383,504
thauſtus	4	βασιλεύς	726		ἐρωδιός	208
					κίγκλος	616

GRÆCA.

		Βήθυλος	233	ἐρωδιδὸς λευκός	214	κίλλυρος	615
Δ' ἡρ Cyprijs	170	βιτλακός	ibid.	ἐρωδιδὸς ὀπελλός	212	κίναμδος	573
ἀγρεὺς	581	βοίας	234	Ἡλιοδρόμος	546	κινάμωμος ἢ κιννάμωμος	
ἀείσκωψ	223	βόσκας ἢ βοσκάς	104	ἡμιόνιον	ibid.	275	
ἀετός	170	βῆγες	124, 127	ἡμισάλπιγξ	734	κινθαφός	ibid.
ἀετὸς vel ἄϊτὸς	172	βεδύται	240	Θεοκρόνος	42	κιννυεῖς	ibid.

Index.

κινώπειον	<i>ibid.</i>	λάλαγες	579	πάρδαλος	<i>ibid.</i>	σαλειδεῖς	<i>ibid.</i>
κίεις	50	λάρος	582	πελειάδες	280	σιαλῖς	<i>ibid.</i>
κίρκος	49	λάσαγες	579	πελειὰς vel πέλεια	308	σίαργος	739
κίρρις	50	λευκεράδιος	213, 214	πελαργός	263	σκήψ	735
κίρυλος	<i>ibid.</i>	λίβυός	590	πελεκάν	665	σκολόπαξ	501
κίσσα	694	λιναργός	162, 590	πελεῖας	669	σκώψ	223
κίττα	<i>ibid.</i>	λόχαλος	95	πελεῖνος	665	σμήεντος	738
κίχλη	752	λόφονέχουσα	79	πελωῖς	669	σίππη	682
κίχλη ἰλιάς, ἰλιάς, τυλαῖς		Ματθυσίς	598	πέρδιξ	<i>ibid.</i>	σισορα	615
761		μεθυδέιδες	609	ῥεῖτερα, vel ῥεῖτερος		σιταῖς	738
κίχλη ἰξοδόρος, ἰξοφάρος		μαλακοκρανέως	614	278		σιτῆκος	720
759		μελαναίετος	203	ῥεῖτερα οἰκιδία καὶ νομαί,		σίττας	711, 720
κλάγος	194	μελαγκόρυφος	385, 629,	ἡ βοσκὰς	280 bis.	σίτη	711
κλαδαρόρυγχος	751	641		ῥεῖτερα πυργίτις	280	σίτης	620
κνιπολόγος	275	μελάνδειρος	599	ῥεῖτεριον, ῥεῖτερίδιον,		σπαράσιον	649
κοκκοθεύτης	276	μελεαγρίς	478. 482	ῥεῖτεριδὺς	<i>ibid.</i>	σπείλετος	669
κόκυξ	363	μέμνονες ἢ μέμνονος ὄρνεις		πέρκνος vel ῥρκνός	196	σπέργυλος	649, 738
κόλαεις	275	598		πινέλοψ	108	σπερμολόγος	332
κολέος	710	μέροψ	599	πίωρα	704	σπερμολόγος σπρθός	650
κολιός	249, 704, 710	μωρότης	615	πιπῶ	<i>ibid.</i>	σπερμονόμος	<i>ibid.</i>
κολλυεῖων	278	μύτηξ	620	πείας	641	σπίζα	387
κολοσσά	615	Νέβρακες	474	πίτυλος	649	σπιζίας	51
κόλυμβος, κολυμβίς, κο-		νεοαστοὶ ὄρνιθες	<i>ibid.</i>	πιφαλλίς	614	σπίνθας	738
λυμβαῖς	128	νεοτίδες ἀλεκτορίδων	475	πίφηξ	<i>ibid.</i>	σπίνος	387
κόνπιλος	320	νέπτος	620	πίφινξ	<i>ibid.</i>	σπύγας	738
κόραξ	325	νίσσα 4. Pro nez He-		πλάγος	196	σφαγίων	522
κόραξ (ένυδρος)	136	braico 70. interpretes		πλώας	614	σθίδας	738
κόραξ στεγαίοποις	350	ἡσασα	96	πλώιδες	751	σρίγλος	624, 739
κόραφος	320	ἡσασαῖα	109	πνίξ vel πνύξ	739	σρίγξ	739
κόρθιλλος	727	νίσσακες	474	ποικιλῖς	242, 695, 766	σρθία	643
κόρκορα	320	νιμίλιος	321, 752	πορφυεῖς	720	σρθίον μινάζον	608
κόρυδος vel κορυδαλός	78	νυκτεῖς	766	πορφυεῖων	716	σρθοκέρμηλος	740
κορύδων	79	νυκτικόραξ	624	ῥεῖσος	726	σρθός μεγάλη ἢ Λιβυκή,	
κόρυθος	352, 752	νυκτόβας, νυκτοβόα	627,	πύγξ	56	σρθός ὅ ἐν Λιβύῃ	739,
κορυλλίων	267	739		πύργος	205	740	
κορώνη	321	Ξάνθοι	791	πυρσοκελῖς 140. mergul ^p		σρθός	643
κορώνη θαλασσία 126, 334		Οἰνάνθη ὄρνειον	306	πυραλῖς	726	σρθοὶ πυργίται	<i>ibid.</i>
qua & κορώνη simpli-		οἰνάξ	<i>ibid.</i>	πυργίτις	643	συμφαλίδες	750
citer	126	οἰνιάξ	<i>ibid.</i>	πυραῖς	7	συχάλῖς	384
κόρυθος	602	οἰσρος ὄρνειον	223	πυεῖς	726	σύρνια	739
κότυφος	<i>ibid.</i>	ὀλατοὶ, ὀλαπτοὶ	650	πυρρίας	<i>ibid.</i>	συροπέριξ	683
κκκφά	775	ὀλολυγών	77	πυρρέλας	733	χοῖνιχος vel χοινίων	573
κκπίς	320	ὀνοκρόταλος	631	πώγες	124, 127	σφίγας	738
κόφινος	602	ὀξύπτερος	44	πῶξ	694, 719	σῶδες	<i>ibid.</i>
κραυγός	712	ῥεῖτελαργος	200	Ράφος	486, 666	Ταγλιάριον	225
κρέξ	362	ὄρνιθες νεοαστοὶ	474	ῥινόκερος ὄρνις	728	ταγλιώ	<i>ibid.</i>
κρίνη	620	ὄρνις	430, 431	ῥόβιλλος	728	τάειρα	280
κύανος	277	ὀροασίτης	388	ῥυδάλκη	728	τάπιμος	763
κυβιύνη	620	ὀρτάλιχοι	476	ῥυτάκης	<i>ibid.</i>	τατύρας	683
κύγχεαμος	380	ὀρτυγομήτρα	360	ῥωδῖος	208	ταύτασος	751
κύμινδης	56	ὀρτυξ	351	Σαλπικητής	727	ταῶς, ταός	657
κυπαείσσια	476	ὀρχίλος	634	σάλπιγξ	734	τεγύρος	751
κύχεαμος	380	ὀπίς	484	σαεῖν	735	τελέας	<i>ibid.</i>
κύφελος	166	οὐνῶ	280	σφοπύγιον	615	τέταρτος	683
κωνωποθήρας	275	οὐραξ	489, 469	σφρίλλες	737	τετράδων	489
κῶψ	224	οὐεία	129	σφοπύγιον	573	τετράγιον	650
Λαγυθήρας	203	οὐπίς	484	σείσρα	615	τέτραξ σρθός	649
λαγωδίας	635	ὀφίςρος	634	σφοπυγίς	573, 615, 616	τετράων	489, 683
λαγωῖνης	576	Πάππης	142	σφοφέλος	752	τέτειξ, τέτραξ	489, 650
λαγώποις	<i>ibid.</i>	πάρδαλις	639	σελευκῖς	735	πτύρας	751
						πίτυρος	

Index.

πίτυρος	ibid.	χλωεῖς	259	Νύκτεῖδα	766	falconum aut aquilarū
πίτυς	ibid.	χλωεῖων ἢ χλωρεῖς	261,	Ξευτεῖ	52	generis.
πίφια	ibid.	378		Ξυλόρνιθα	502	accipitrum genera & diffe-
τόρρος	782	χευσάετος	168	Ο'ρνιθόπυλα	575	rentia 41
τραγοπανίας	751	χευσομίτης	232	ὄρνις ἢ ὄρνιθα	431	accipiter Aegyptius 57
τήρων	308	χέρραβος	262	ὀρτύκη vel ὀρτίκη	352	accipiter Aethiopicus 43
τεκκος	626,751	Ψάρ, ψάρος	746	Παγόνι	657	accipiter circus 49
τερόρης	45	ψάρις	649	παπαγὰς	720	accipiter fringillarius vi-
τροχίλος	726	ψιτάκη	720	παπίτζα ἢ πάππος	96,	detur sparuerius Alber-
τροχίλος ὁ παρ' ὕδασι	751	ψιτακός	ibid.	142	to, Smerill ^o Nipho 43,51	accipitres ignobiles, villani
751		ψιφαῖον	ibid.		263	76
τρυγὰς	501,617	Ω'κύπερος	44	ῥοδίκη vel πέριδικα	669	accipiter levis & rubeta-
τρυγών	306	ωείων	567	ῥεῖτερά vel ῥεῖτεῖ	280	rinus 43
τρωγλίτης	643	ῶπς	484	ῥεῖτερόπυλον	ibid.	accipiter marinus 175,201
τρωγλοδύτης	652	ῶτος	223,635	πετροκόουφος	277,732	accipitres mediani 71
τυλάς	760			πίτσο	752	accipiter minor mas 52
τύμπανος	763	GRÆCA VVL-		Σκλόπα	235	accipiter palumbarius 51
τύραννος	ibid.	garia.		σχεράπυλα	527	Albertus asturem facit.
τυτώ	622			σασσέρδα	276	accipiter qualearius 51
Υ'βεις	56	Α'δόνι	592	σινίδια	387	accipiter stellaris 41. bis,
υ'πάετος	200	αἰδόνι	ibid.	σπορροῦπς	643	& 42
υ'ποθυμῖς	370	αἶξ	763	σπέρηπτες	ibid.	accipiter perdicotheras 43
υ'πολαῖς vel υ'πολαῖς,		ἀλέκτωρ ἢ ἀλέκτορας		σιλιπιπίς	652	accipiter tanypteros ibid.
υ'ποληῖς	ibid.	395		σπιφοχάμιλος	740	accipiter chiluo 43
υ'ποτερόρης	49	ἀλκίον 573.	ἵγξ	συκοφάρος	393	accipiter læios 42
Φαβοκίονος	51	ἀρδιόλη	208	Ταῶς ἀχίος	763	accipiter φρυνολόχης ibid.
φαβοτύπος	ibid.	ἀσπργίης	643	τετρίγων	725,763	accipiter πιζίας 42
φαλακροκόραξ	350,351,	ἀσπρόκολος	725,385	τζίχλα	753	accipiter πέρκος vel περ-
681		ἀσάρανδος	259	τριγόνι	316	κνος, vel μορφνός 43
φαλακτόνιος	51	Βετακίδι	124	τριλάτο	732	accipiter πέρνης, permix Ga
φάλαεις	389	βῆφος	235	τρελίτης	78	ζα ibid.
φαλαεῖς ἢ φαληεῖς	130	Γαλαγκάς	589	τρυγόνι	316	achani 696
φάλκων	58	γαρδέλι	243	Φάσσα	307	acmon, genus aquile 195
φασιανός	683	χεράκι	4	Φλόρος	166	acredula 77
φασκάς	105	γερανός	528	Φρεγίλος	387	aedon 540
φάσσα	310	γίπας	780	Φειγίλαρο	387, & 388	alius 65. falco sacer
φασσοφόνος	51	γλαύκη	766	Χαμοχίλαδος	78	ægithalus 241,639
φάττα	310	γῆφος	224	χελιδόνι, χελιδώνη	548	ægithus 734
φάψ	ibid.	Δεκοκτώ	363	χίωα	96,142	athyia 123,126
φέλινοι	162	Καλκατζῆ	124,127	χίνα	ibid.	aeriphilus 65. falco sacer
φιύνη	203	καρακάξα	700			aeropes vel aerópodes 599
φιλάδελφος 170.	aqui-	κόρακας	335	LATINA VOCA-		
la genus		κοτέρνο in Creta	681	bula, quibus etiam bar-		
φλεγύας	198	κῆκβα	224	bara quædam admixta		
φλέξις	689	κῆκβάγια	620,766	sunt, sed vsurpata ab ijs		
φλόρος	165,600	κῆκβανιτής	704	qui vtcunq; Latine		
φλώρος 600.	μέροψ	κῆρβνα vel κῆρβνα	321	scripserunt.		
φοινικεῖος ὄρνις	690	κῆτῆχλα	78	A		
φοινικόπτερος	689	κῆφος	224			
φοινίκερος	729,731	κυτρίνος 372.	κύκνος	A		
φοῖνιξ	691	κύχλα	753	Canthis vel acanthy-		
φρυγίλος	387,691	Λάκη	208	lis 1,242		
φωίξ	694,719	Λάρος	585	acanthylis 567,649		
Χαλάνδρα, χάλανδρος	80	λικαδῆρος	610	accipiter 1. Insunt autem		
χαλκίς	56	λῆπη	610	in eius historia multa		
χαμῆζηλος	80	λῆφα	390	communia omnibus a-		
χεράδριος	252	Μακρίμυτο	223	nibus uncorum ungui-		
χελιδών	548	μελασκέφαλος	385	um qua ad prædam au-		
χίω	142	μελίσσοφάρος vel μελίσ-		um nutriuntur & in-		
χίωαλώπηξ	101	σοφάς	600	stituantur, accipitrum;		
				albifrons 130. vulgo Italīs		
				quibusdam dicta. fulica		
				nostra videtur.		
				albardeola 213,214		
				albicilla 718,629		
				albicula Gazæ 214,617		
				alcatraz 248		
				alcedo 86		
				alcyon 85		
				alectoris 502		

Index.

aluco	95	anser alpini, vel tardi	archia merula	602	xima in Misnia capta	
amarcellus, genus anatis		163	de ardeis in genere	207	206	
107		anser aquosus Alberti	ardea diuersa	218	auis Medicapano	396
ampelis vel ampelion	95,	162	ardeola	207	auis Persica gallus	ibi-
385		anser arborum Alberto	ardea alba, maior & minor		dem.	
anas alticrura (mergorum		159, 163	213, 214, 647		auis tarda	483
generis)	133	anser Bassanus siue Scoticus	ardea magna cristata	219	auosetta	231
anas caudacuta	121	163	ardeola marina, Limosa &		aureola	260
anas cicur & in genere		anser cinereus minor	Totanus	518, 519	aurifrigius	203
96		anser ferri in genere	ardea pella, pulla siue cine-		auriuitis	233
anas circia	106	158	rea dicta	211	azida	740
anas cicur mas	121	anser grandinis vel niuis	ardea stellaris maior	218,		
anas cirrhata	120	Alberto	219			
anas clangula	119	anser Hispana insule	ardea stellaris minor	214		
anates fera, & primum in		163	ardea Venerea	218		
genere	102	anser Indicus	argatilis vel argathylis			
anas fistularis	121	anthus	566			
anas fuligula	120	apiafter vel apiastra	arquata	221		
anas fera fusca vel media,		apodes maiores	arquata maior	498		
id est media magnitu-		minores	arquata minor	499		
dinis	116	apodes minores	ascalaphus	223		
anates quadam Germania		apus vel apes	asilus auis	ibid.		
inferioris & maritimæ		aquilarum genus, vide Ac-	asio 223, 620. bis. 635			
123		cipiter	asionem esse otum potius			
anas graminea vel iuncea		aquila diuersa quarum ve-	quam scopem contra Ga-			
115		teres meminerunt	Zam	224		
anates fera in Heluetia cõ-		aquila diuersa apud recen-	aster	243, 591		
munes, quarum nomina		tiores	astragalinus	242		
Latina nobis incerta		aquila alba siue cygnea	astrolinus, astrogallus	ibi-		
sunt	113	199	dem.			
anas Italica	135	aquila anataria	astur, id est accipiter ma-			
anates Hispaniola insule		aquila germana vel nobilis	ior	3		
121		269	atricapilla	370		
anas latirostra maior		aquila heteropus, id est cu-	attagen vel attagas, vel at-			
120		ius crus unum ab altero	tagena	225		
anas Indica	122	differt colore	attagen an sit genus galli-			
anates latirostra	118	aquila hinnularia	naginis quod Angli			
anas logirostra minor	133	aquila hongylas	Godwittæ vel Fedoam			
maior	134	aquila Iouis sola carnes non	appellant, Turnerus du-			
anas magna	114	attingit	bitat	517		
anas marina rostro breui		aquila leporaria	attagen albus, qui idem la-			
& lato	121	aquila marina	gopodi albo videtur: &			
anas quadrupes	122	aquila percnopterus	aliorum colorum	578		
anas muscaria	117	aquila regalis	attagen alpinus	496		
anas mustelaris	132	aquila genus validum in	atthis	574		
anas raucedula	133	Scandinauia	aucha anser	142		
anatis schellaria Germano-		aquila stellaris	aucha vel aucha, auis ma-			
rum icon	118	aquila truncalis	xima apud Rasim	541		
anas strepera	121	aquila valeria, eadem pulla	auis alba	214		
anas fera torquata minor		vel fulua Gaza	auis bicipites	794		
113. maior	114	aquila in pelle leporis aut	auis insule Ascensionis			
anati similes aues, sed mino-		vulpis oua sua inuoluens	ibid.			
res, ut querquedula, &c.		175	auis Pharaonis	479		
105		aquilis maiores aues Indica	auis (anates vel anseres) ex			
ancha vel aucha, auis ma-		206	putredine in marina-			
xima apud Rasim	541	aquila genus in Rhaticis	scentes	162		
anopea Homeri	199	& Helueticis alpibus	auis Caspia vel Indica			
anser	142	168	243			
anserum genera diuersa		Arabica alites	auis cohortalis	430		
162		arba	auis rapax omnium ma-			
		542	caca	240		
			cadon			

B

Barbates vide Branta	
barita	234
barliata 109. vide Bran-	
ta	
basilica anes	727
bernicla vel branta Bri-	
tannorum	110
berneca, vide Branta	
bethylus	234
betule gallus	493
bistarda	486
bitriscus	729
bittacus	234
bohemea auis	761
bonosa	228
borositis, cornix Kiranide	
321	
boscas maior	104
bosca vel boscas	ibid.
boschades vel boschides Co-	
lumella	ibid.
botaurus	214
branta vel bernicla Bri-	
tannorum, alias barlia-	
ta & barbates, vel ber-	
neca: auis e ligno putre-	
scente crescentes 109,	
110, 111	
brenthus anatis aut mergi	
species, 109. & alia e-	
iusde nominis auis mon-	
tana	ibid.
bubo	233
bubo & noctua Alberto	
confunduntur	235
budyta	240
buffus	231
buphagus lani genus	582
buteo	45
butio	217
butorius	214

C

Index.

cadon Arnoldo Villan. 310	cinædus 573	colymbus, colymbis, vel colymbas 128.	cycnus 371
calamodytes 240, 653	cinclis 573, 616	lymbas 128.	cygnus ibid.
calandris 80	cinclus 616	parua ibid.	cynchramus 380
calidris 240	cinnamomus, vel cinnamolgus auis 274	colymbi maiores 138	cymindis 36
canaria ibid.	cindapsus 257	colymbi maioris cornuti alterum genus 134	cypselus 166
caper hirundinis Alberto 564	cinnamomus, vide Cinamomus	colymbus maximus 149	D
captilus 799	mus	contilus 320	
capra, capella auis 240, 763	cinnyrus 275	coraphos ibid.	dendrofalcus 75
capra vel capella auis 109	cinopeon ibid.	corcora ibid.	dicærus 381
capricerca auis Scotica 165	cnipologos ibid.	corinta recentioribus barbaris, aliàs cornica ibid.	diomedæ aues ibid.
capriceps 241	circa 49	cornica, vide Corinta	drepanis 565
caprimulgus ibid.	circanea ibid.	cornix 321	dryacha pro drepanide 566
capus vel capo 427	ciris 50	cornicem, monedulam & coruum confundit Albertus ibid.	dryocolapta tria genera 704
carbo aquaticus 136	cirrhis ibid.	cornices diuersæ 332	dryops 383, 712
carduelis 232, 242	circus accipiter 49	cornix aquatica 333, 609	dytini 128
carulus 87	citrinella 260	cornix cærulea 333	E
caryocatactes 344	chalandra 80	cornix cornubiæ 334	
carystia ibid.	chalcis 56, 621	cornix fera & sylvestris 332	edolius 383
caspia auis 246	charadrius 252	cornix frigida ibid.	elaphis ibid.
casita 79	chenalopex 161	cornix hyberna, quæ & varia & marina 333	elasas ibid.
cataraetes vel catarrhaetes 246, 381	chenerotes 109, 169	cornix marina, eadem æthyia, Arriano diuersa 123, 333	elæas 384
catarrhaetes Alberto genus mergi magni 136	cherubim 799	cornix varia 332	elorius 546
catreus 248	chloreus 258	coruus 335	emberiza alba 654
caucalias ibid.	chlorion vel chloreus 261, 713	cornix aquaticus 125, 132, 133, 683	emberiza flaua 653
caudatremula 616	chloris 258	coruus marinus 127. bis 351	emberiza pratensis 655
ceble 248	chyrrhabus 262	coruus syluaticus 351	emeria 546
ceblepyris ibid.	cladarorynchus 751	corythus 352, 752	enneactonos, lanius 578
cebriones ibid.	clamatoria 276	coturnix 352	enthyscus 384
cela ibid.	clanga vel clangus 196	coturnix vulgò dicta Italica 691	epimachus ibid.
celeus 249	clinina 276	peregrina Politiano ibid.	epops 775
cenchrantus 380	coccothraustes ibid.	coturnicum rex 361	erithacus 728, 729
cenchrite 162	cocix Alberto cornix frigida 332	craugus 712	erna Anglorum 206
cepphus 250, 389, bis. 582	cæruleus 277	crex 362	erna Frisorum, genus aquilæ nigrum 203
ceramides pro chenalopeces aliqui apud Plinium legunt 108	colaris 278	cristatela, falconis genus 67	erythra 512
cercion 617	collitorquis 573	cuculus 363	erytropus 384
cercis 251	collurio 278	cucullus ibid.	erytropus minor 513
cercuris 106	de columba domestica, & in genere de ijs quæ ad colubaceum genus pertinent 279	cuculus ibid.	erythrotaon 384, 485, 486
certhius 251, 276, 713	columba vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.	cucuba 224	Eumeli filia in volucrem 794
ceruina, ceruia aut ceruaria 383	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.	cucupha 775	externæ aues 384,
ceruus aquaticus 124	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.	cuculega Gazæ 275	F
ceyx 87	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.	currelius, coturnix 353	
ciccaba 622	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.	curuca 370	facator 384
ciconia 262	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.	cuzardi 79	falcinellus Italica dictus 220, 221
ciconia montana 199	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.	cygnus 380	falco in genere 58
ciconia nigra 263	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.		falconum genus, vide Accipiter
ciconia similis auis innominata, cuius Oppianus meminit. vide in Ciconia D. eadem similis est Onschwal Germanicè dicta 273	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.		falcones diuersi 64
cicuma 628	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.		falco albus 73. rubens ibid.
cilla 248	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.		falco ardearum 65
cinædion 614	columbae vulgaris icon ibi. Anglicæ vel Russicæ ibid.		falco cæruleis pedibus 74
			falco gentilis 71
			falco gibbosus 72
			falco grunni 65
			falco ignobilis, lanarius 76

Index.

<i>falcones mediani</i>	71	<i>fulicare recentiorum</i>	389	<i>alia</i>	515	<i>grygallus minor</i>	496
<i>falcones mixti & bige-</i>		<i>fulica veterum</i>	ibid.	<i>gallinula sine ardeola ma-</i>		<i>gryps</i>	549
<i>res</i>	77	<i>fulica nostra similes aues</i>		<i>rina, Limosa & Tota-</i>		<i>gryllus vel gryllodus auis</i>	
<i>falco montanus</i>	69		392	<i>nus</i>	518		261
<i>falco niger</i>	71	<i>fulsa pro fulica Arnoldo</i>	391	<i>gallopauus</i>	481	<i>gulo, mergus magnus</i>	135
<i>falconobilis</i>	71, 72	<i>fulix</i>	389	<i>de Gallo gallinaceo, & ijs</i>		<i>gurgulio auis pro genere</i>	
<i>falco peregrinus vel com-</i>			G	<i>omnibus quæ ad galli-</i>		<i>alanda</i>	79
<i>means</i>	66	<i>gaia</i>	695	<i>naceum genus in genere</i>		<i>gurgulus auis Alberto</i>	80,
<i>falco sacer vel Britannicus</i>		<i>galbula</i>	393, 713, 714	<i>pertinent</i>	394		371
<i>65. velaereus, aerinus</i>		<i>galcrita</i>	79	<i>gallus pro capo</i>	428	<i>gustarda auis Scotica aqua-</i>	
<i>66</i>		<i>galgulus</i>	393, 710	<i>gallus aquæ</i>	4	<i>tica</i>	164
<i>falco Tunisus</i>	65	<i>gallina</i>	430, 431	<i>gallus betule</i>	704	<i>gyges auis</i>	542
<i>falco qui semper tanquam</i>		<i>gallina Africana, vel Nu-</i>		<i>gallus Mauritanus vel Nu-</i>		<i>gypætus</i>	199
<i>volaturus alas extendit</i>		<i>midica, vel Libyca</i>	479	<i>midicus</i>	480	<i>gyrofalculus</i>	67
<i>72</i>		<i>gallina aquatica genus Pa-</i>		<i>gallus palustris</i>	231, 476	<i>gyrola</i>	260
<i>falcula</i>	167, 565	<i>tauij</i>	794. in fine.	<i>gallus sylvestris Scoticus</i>			
<i>fasianus</i>	683	<i>gallina Adriatica vel Ha-</i>			477		H
<i>fatator</i>	384	<i>driana</i>	396	<i>galli Tanagræi, pugnaces,</i>		<i>hematopus</i>	547
<i>fecetola proficedula</i>	ibid.	<i>gallina corylorum</i>	225,	<i>& cossyphi</i>	396, 397	<i>halcedo</i>	86
<i>fetix</i>	384, 799		226, 228	<i>gallus spado, id est capus</i>		<i>haliaetus</i>	201
<i>ficedula</i>	384, 629	<i>gallina deserti</i>	479		428	<i>harpe</i>	198, 542
<i>filacotona</i>	311	<i>gallina Hierosolymitana</i>		<i>ganza Morinis</i>	142	<i>harpe Aristotelis</i>	543
<i>finora Rasi</i>	79	<i>ibid.</i>		<i>Garamantis</i>	774	<i>harpe Oppiani</i>	ibid.
<i>florus</i>	165	<i>gallina Indica cristata, &</i>		<i>garrulus auis</i>	700	<i>harpyia</i>	544
<i>florus pro merope</i>	599	<i>viridis</i>	483. Alia Indica	<i>garrulorum tria genera</i>	702	<i>Hercynia sylva aues</i>	546,
<i>francolinus, attagen. & a-</i>		<i>ibid. Alia</i>	803	<i>garrulus Bohemicus</i>	703		796
<i>lius piscibus viuens</i>	225.	<i>gallina Indica</i>	397, 483	<i>garruli genus quod circa Ar-</i>		<i>hegeschara</i>	496
<i>& alius Neapoli sic di-</i>		<i>gallina lanata</i>	488	<i>gentinam Roller appel-</i>		<i>heliodromos auis Kiranid.</i>	
<i>ctus, ibid. Vide etiam</i>		<i>gallina Lyde</i>	396	<i>latur</i>	702		546
<i>228</i>		<i>gallina magna, Medica</i>		<i>gauia</i>	582	<i>helorius</i>	546
<i>fraudius</i>	711. bis	<i>vel Patavina, vulgò Pul-</i>		<i>gauia alba</i>	589	<i>hemionion auis</i>	ibid.
<i>frigellus parum Latine</i>	387	<i>ueraria</i>	396. & rursus	<i>gauia cinerea</i>	585	<i>herodius falco recentiorib.</i>	
<i>frigelli Arnoldo Villan.</i>		<i>de Medicis inferius</i>		<i>gausalites</i>	520		67
<i>96</i>		<i>ibid.</i>		<i>gaza</i>	695	<i>herodius Alberti & alio-</i>	
<i>frigilla, vide Fringilla</i>		<i>gallina Monosira</i>	ibid.	<i>gimeta</i>	623	<i>rum, id est aquila ger-</i>	
<i>fringilla vel fringilla</i>	386. &	<i>gallina Rhodia, Chalci-</i>		<i>gimus</i>	ibid.	<i>mana</i>	67, 68. alij hero-
<i>rursus quæ recentiores</i>		<i>dica, Alexandrina</i>		<i>girifalco</i>	67	<i>dium hierofalchum fa-</i>	
<i>de ea scripserint, seor-</i>			397	<i>glancium</i>	107	<i>ciunt, & c. lege in Hiero-</i>	
<i>sim</i>		<i>gallinarustica</i>	477	<i>glottis</i>	520	<i>falcho</i>	
<i>fringilla etiam verminora</i>		<i>gallina sylvestres in genere</i>		<i>glottis Germanorum Glutt</i>		<i>hierofalchus</i>	67
<i>387</i>			479		505	<i>himantopus</i>	546
<i>fringilla diuersa</i>	388	<i>gallina Tuneti Africa</i>		<i>gosturdi</i>	79, 506	<i>hipparion</i>	134, 138
<i>fringilla Italica</i>	ibid.	<i>ibid.</i>		<i>de gracculis in genere</i>	520	<i>hippocampus</i>	546, 649
<i>fringilla montana</i>	389	<i>gallinacei pulli</i>	474	<i>gracculus bomolochos, id est</i>		<i>hippolais</i>	370
<i>fringillago</i>	640	<i>gallinago, Rusticula</i>	500	<i>scurra</i>	523	<i>de hirundine domestica &</i>	
<i>frogellus id est muscetus</i>		<i>gallinagines vel gallinula</i>		<i>gracculus coracias</i>	522, 524,	<i>in genere</i>	548
<i>52</i>		<i>aquatica in genere</i>	500,		527	<i>hirundines diuersa</i>	564
<i>frugilega gracculorum ge-</i>			501, 502	<i>gracculus lupus</i>	520, 521	<i>hirundines agrestes, rustica,</i>	
<i>neris</i>	522	<i>gallinago vel Rusticula mi-</i>		<i>gracculus palmipes</i>	522	<i>sylyestres</i>	166, 167, 564
<i>frugilega cornix</i>	332	<i>nor</i>	502	<i>gracculus saxatilis</i>	522	<i>hirundines marina</i>	565,
<i>fulca pro fulica Arnoldo</i>		<i>gallinagines aquatica ve-</i>		<i>graccus</i>	520		622, 623
<i>392</i>		<i>teribus memoratæ</i>	500	<i>graculus</i>	520. vide Graccu-	<i>hirundo marina nautis I-</i>	
<i>fulica Gaza, cephus</i>	249	<i>gallinella</i>	502	<i>lus</i>		<i>talia dicta</i>	86
<i>fulicas alias marinas esse,</i>		<i>de gallinulis aquaticis, lon-</i>		<i>gradipes apud Albertum</i>		<i>hirundines riparia</i>	565
<i>alias dulctum aquarum</i>		<i>gis cruribus, & c. quedâ</i>			486	<i>hirundinum prænuncia</i>	618
<i>390</i>		<i>in genere</i>	500	<i>graucalus</i>	528, 639	<i>hongylas</i>	196
<i>fulica minor, nostra com-</i>		<i>gallinularum aquaticarum</i>		<i>grifalchus</i>	67	<i>horion</i>	567
<i>munis</i>	390. maior, (forte	<i>genera 12. quæ circa Ar-</i>		<i>grus</i>	528	<i>hortulana</i>	567, 609
<i>phalacrocorax vel coru</i>		<i>gentoratum capiuntur</i>		<i>grus Balearica</i>	529	<i>hybris</i>	56
<i>aquaticus Aristot.) ibid.</i>		<i>513. Earundem species</i>		<i>grygallus maior</i>	495		

Index.

hypoleucos	509	lithofalcus	75	mergus ruber	133	ochra	513
hypothymis	370	loxias	591	mergus thymallos pisces de-		ochropus magnus	507
I.		lucida	526	uorans	134	ochropus medius	511
Ibis 567.		lupus gracculus	520, 584	mergus varius	132	ochropus minor	514
ibis nigra Bellonij 351.		luteus vel lutea Gaze	261	merillus, vide Meristio.		ocnus	217, 218
uus syluaticus noster		luscina	592	meristio vel merillus acci-		œnanthe auis	306, 629
ichneumon aquila species		lycos gracculus	520, 521,	pter	45	œnas	306
196		522, 523		merops	599	ololygo pro alucone	95
immussulus; immustulus,		M.		merops alter	601, 602	onocrotalus	630
immusculus, immiussulus		Magnales	136, 598	merula	602, 603	opilo	634
196		mamuco diata in Nouo or-		merula aquatica vel rinalis		ophiomachus	ibid.
icterus	393	be, id est Anicula Dei 636		608		ophiurus	ibid.
incendiaria	571, 738	marochos pro merope	600	merula fusca	ibid.	orchilus	ibid.
incendula pro monedula a-		matthyëis	598	merula torquata vel sylua-		oriolus	713
pud Albertū legitur	350	meanca pro laro	585	tica	607	oripelargus	200
incubus	738	meanca Alberti	123	merulus	602	orix	249
Indica auis	246	meba pro laro	584	merulus stercorosus	608	ortygometra	361
intuba auis quibusdam cre-		mediani accipitres seu falco-		methydrides	ibid.	oryx	635
dita	571	nēs	71	miliaria	60, 609	osina	631
ismerlus	45	melampus	510	milion tanquam Latinum		ossifraga vel ossifragus	
ispida	571	melanætus	203	pro aquila	170	203, 544	
Iouis auis	242	melanderus	598	miluus	609	ossifraga imperitè pro osina	
ityx	573	melba pro laro	584	milui regales	610	onocrotalo	630
iunco	573, 652	melba magna	589	miluirisus	ibid.	otis	484
ixon	780	meleagris	479, & 481	molliceps	614	de otide quid recentiores sen-	
iyx	573, 615	mellicus	598	de monedulis in genere	520	tiant	486
izines	576	memnonides vel memno-		monialis fusca, mergorum		otus 223, 621 bis. 635. vide	
K.		nia aues	ibidem	generis	134	Asio.	546
Kokis pro cornice	321	mergulus	140	monofiri	615	de ouis tum gallinaceis, tum	
L.		merguli genus alterum	140	montifringilla	388	in genere, 430. & deinceps	
Lagodias	635	mergulus niger	141	morfex Alberti 136.		mer-	
lagoines	576	mergus Latinorum vete-		gus quidam magnus		P.	
lagois	ibid.	rum	123	morinellus auis Anglica 615		Palâra	762
lagopus duplex	576	mergi in genere, & quid ab		morphnus	197	palumbus ferus 310. dome-	
lagopus varia 578. eadē &		anatibus differant	ibid.	motacilla, id est caudā mo-		sticus vel cellaris	ibid.
alia varia	579	mergi diuersi	128	titantes diuersæ aues: &		torquatus	ibid.
lagus corruptū pro laro	585	mergi quorū nomina vul-		primum quedam in ge-		palumbes Gaze pro duabus	
lalages	578	garia tantum nobis co-		nere	615	Gracis diuersis, phaps &	
lanarij	76	gnita sunt 131, 132. &		motacilla alba	618	phassa	311
lanij aues	579	deinceps		motacilla flaua	ibid.	palumbus (maior,) palum-	
lanius cinereus	597	mergi reliqui anatiformes,		motacilla in Misnia genera		ba, palumbes	310
lanius maior	581	rostro latiusculo, anteri-		duo	410	palumbus minor	308
larus	582	us aduco, & albo nigroq;		muscetius vel muschettus 4		palumbes noui orbis	312
lari diuersi ex Oppiano	583	distincti, sed collo breuior-		muscicapa	599	pandionis ales	546
lari diuersi apud recentiores		re	133	myttex	620	papagallus	721
584, 585		mergus albus	134	N.		papiagabius	ibidem
lari aquarum dulcium	585	merganfer	ibid.	neuia	196	para	639
larus cinereus	ibid.	mergus anseri similis; in		nepa vel Sneppa Germano-		paradisea, paradisi auis	636
lari marini 589. albi & alij		Heluetia Merrach] ibid.		rum	503	paradisi aues diuersæ	637
diuersi	ibidem	mergus cirrhatus	ibid.	nertos	620	parcus	763
larus niger	588	mergus cornutus 124, 128		nifus pro haliaeto	201	pardalus	639, 714
larus piscator	587	mergus glaciei vel bruma-		nifus recentiorum 51. id est		parix	639
libyus	590	lis	132	sparuerius		paro	640
ligurinus	1	mergi magni	134	noctua	620	parra	639, 727
limosa Venetis	518, 519	mergus magnus niger	136	nucipeta	713	pari diuersi, & primum in	
linachos pro haliaeto	201	mergus niger	128, 133	numenius	241, 752	genere	639
linaria	590	mergus niger Alberti, non		nycticorax	627, 596	parus ater	641
linaria rubra	588	fulica nostra; sed larns		O.		parus carbonarius	ibid.
lingulaca auis	520	niger videtur	391	Oca 142. anser		parus caudatus	642
linurgi	162, 591	mergus Rhemi	131	oce	629	parus cæruleus	641

Index.

parus cristatus	642	phlexis	689	psittacus in genere	ibid.	ripariola	ibid.
parus maior	640	phœnicopterus	ibid.	psittacus erythrocyaneus	721	rhodopus	508
parus minor	641	phœnicurus ex veterib.	730.			rhyndace	782
parus monticola	ibid.	ex recentioribus	731	psittacus erythroanthus	720	rhyntace	ibid.
parus palustris	573, 641,	phœnicuro cognata	732			rhyntaces	ibid.
652		phrygilus	691	ptynx	56	roboriseci generis aues	
parus syluaticus	642	phœnix	ibid.	puffinus Anglicus	114,	705	
passer	643	phoix	694, 719			rubecula ex veteribus	729,
passeres diuersi, illi præfer-		planga vel plangus	197	pullaster, pullastra	474	ex recentioribus	730
tim quorū nomina Ger-		platalea	665	pulleiacium	ibid.	rubecula æstiuæ	731
manica tantū nobis co-		platea	ibid.	pullicenus vel pullicinus pro		rubecula saxatilis	732
gnita sunt	619, 652	de pica in genere, præcipue		pullo gallinaceo	ibid.	rubecula cognata	732
passer aquaticus vel harun-		verò de varia & cauda-		pulli absolute pro gallinaceis		rubetra	728
dinarius	652	ta	694	ibidem		rubicilla	733
passer gramineus 370. cur-		pica achani	695	pullus aquæ Alberto	390	ruc auis omnium maxima	
ruca		pica glandaria	695, 700	pulli gallinacei	474	542	
passeres Indici, muscatus		pica marina vide puphinus		pygargus aquila 205. pygar-		rusticula	501
655. stultus	ibid.	Anglicus.		gus ardea	ibid.	rusticula	670
passer marinus, Struthioca-		de picis Martii & picorum		pyralis, pyrallis	726	rusticula vel Gallinago mi-	
melus	739	genere in uniuersum	704	pyrgites	643	nor	504
passer muscatus	655	picus progryphe	541, 704	pyris	726	rusticula syluatica	405,
passeres pyrgita	649	pici diuersi	712	pyrrhias	ibid.	506	
passer solitarius	608	picus cinereus	711	pyrrhocorax	335, 350,	ruticilla	729, 731
passer syluestris magnus	650	picus cornicinus	707	522, 527			
passer syluestris paruus siue		picus linguosus Alberti	521	pyrrhulas	732	S.	
torquatus	649	picus marinus & agrestis					
passer stultus	655	Alberto	86, 713				
passer troglodytes	651	picus maximus vel niger				Salus	734
passeres troglita	650	707				salpinx	ibid.
pauo, pauus, paua	656	picus muralis	712	Qualea, coturnix	353	sanqualis	205
pauo Indicus	482	picus nidum suspendens		qualia Italus pro querque-		saran aues in Calechut	735
pegasus ales	665	713		dula	105	sarin	ibid.
pelecan, pelecanus	631,	picorum genus varium ex		quaquila vulgo Italus pro		scalopax	501
665		albo & nigro	709	coturnice	353	scheledracus	136
pelecinus	665, 666	pici varij minores	ibid.	quiscula, coturnix	ibid.	schaeniclus	652
pelicanus	665	picus viridis	710	querquedula 105. bis & ter-		scips	735
penelops	108	picutus	713	tio de eadem ex professo.		scops, vide Asio.	
percnus	196	pifex	714			scylla	735
perdix	669	piphallis	ibid.	R.		sclencis	ibid.
perdices diuersæ	683	pipinx	ibid.	Rala, vide Ralla		femiramis	306
perdix Græca 681. Damasci		pipia	278	rala Anglorum	384	semperasio	223
306		pipo	704	rala vel ralla terrestri		serinus	260
perdix minor & maior		pipra	ibid.	499		sialendris	735
681		pitulus 649. ploas	714	ralla vel rala	361	sialis	ibid.
perdix maior	682	ploides	751	rallus Italarum	389	sincolina, aues in Tartaria	
perdix rustica maior	501	plumbina 550. ispida		ramphius	666	735	
perdix syluestris, scolopax		plumbina, mergulus	140	regaliolus	727	sirènes	ibid.
502		pluvialis	714	regillus	ibid.	sifophelos	752
peregrina auicula Gallis		pnigalion	739	regulus	726	sitace	720
762		pnix	ibid.	regulus pro troglodyte	650	sitaris	738
persica auis 397. gallus		poliopus	488	de Regulo quid Albertus		sitta	711
phaopus duplex	500	porphyrio	716	& eiusdem sæculi scri-		sittace	720
phalaris	130, 389	porphyris	720	ptores prodiderint	727.	sittas	ibid.
Pharaois aues	479	poyx	694, 719	De eodem ex scriptori-		smerinthus	738
phasas	105	Progne	550, 562, 592	bus nostra memoria &		jodes	ibid.
phasianus	683	prunella passer	653	obseruationibus propriis		sparasion	649, 738
phalacrocorax 350, 351, 652,		psaris	649	ibidem		sparuerius	51
683		psiphæon	720	rhinoceros auis	728	spergulus	649, 738
phelini	162	psitace	ibid.	riparia	166	spermologus vel spermono-	
philamela	560, 592	psittace	ibid.	ripariae hirundines	564	mus, graculorum gene-	
						ris	522
						spermo-	

Index.

<i>spermologus parvus</i>	650	<i>thratta</i>	751	<i>da oblonga</i> 772. Baby-	<i>anadre</i>	96
<i>spermologus passer</i>	953	<i>thraupis</i>	242	<i>lonici qui in esum con-</i>	<i>anatre</i>	<i>ibid.</i>
<i>sphicas</i>	738	<i>tinnunculus accipiter</i>	54	<i>diuntur, ibid. Indici &</i>	<i>anitra</i>	96
<i>spinitorquus</i>	579	<i>tiphia</i>	751	<i>alij in Novo Orbe</i> <i>ibid.</i>	<i>anghiron</i>	208
<i>spinturnix</i>	571, 738	<i>titij</i>	<i>ibid.</i>	<i>vespertilioes vel similes eis</i>	<i>aquila</i>	170
<i>spinus</i>	1	<i>tityras</i>	<i>ibid.</i>	<i>aves in Arabia</i> <i>ibid.</i>	<i>aquilaastro</i>	199
<i>spiza</i>	386	<i>tityrus</i>	751	<i>vinago</i>	306	<i>arcase</i> 211
<i>spyngas</i>	738	<i>titys</i>	<i>ibid.</i>	<i>vincones diuersi</i>	388	<i>arcera</i> 502
<i>starda</i>	486	<i>todi</i>	<i>ibid.</i>	<i>vipio, grus minor</i>	520	<i>arcia</i> <i>ibid.</i>
<i>stephanion</i>	522	<i>torquilla</i>	573	<i>vitiflora</i>	629	<i>aregaza</i> 695
<i>sterna larus minor</i>	586	<i>totanus Venetis</i>	518	<i>vlula</i>	772	<i>aryotin</i> 652
<i>stethias</i>	738	<i>traguliduntes, pro troglody-</i>		<i>vlula genus alterum, quod</i>	<i>arzanola</i>	140, 794
<i>struthio, struthius</i>	739	<i>te</i>	615	<i>quidam flammeatu co-</i>	<i>auoltoio</i>	780
<i>stritomellus</i>	740	<i>tragopanas</i>	751	<i>gnominant</i>	774	<i>auosetta</i> 231
<i>strix</i>	242, 738	<i>trapa xorola</i>	140	<i>voisgra</i>	<i>ibid.</i>	
<i>struthocamelus vel struthio</i>		<i>tremulus</i>	619, 765	<i>vpupa</i>	775	B.
<i>camelus</i>	739	<i>triccus</i>	751	<i>vrax</i>	489	
<i>struthos</i>	643	<i>tricellus, vide Tertiolus</i>		<i>uria</i>	129	<i>balarina</i> 616, 618
<i>sturnellus</i>	746	<i>tringas, melius Tryngas</i>		<i>uria maior</i>	138	<i>barada</i> 729
<i>sturnus</i>	<i>ibid.</i>	<i>triorches</i>	45	<i>urinatrix</i>	128	<i>barbaian</i> 236, 627
<i>stymphalides, Stymphalia-</i>		<i>trizolus, vide Tertiolus</i>		<i>vrogallus, tetraon Plinij</i>		<i>barbaiano</i> 773
<i>ues</i>	750	<i>trochilus veterum</i>	726	490		<i>barbaro</i> 600
<i>subaquila</i>	200	<i>trochilus aquaticus</i>	751	<i>vrogallus minor</i>	493	<i>barbastello</i> 766
<i>subbuteo</i>	50	<i>trochilus, arquata vel simi-</i>		<i>vulpanser</i>	161	<i>barello</i> 794
<i>subis</i>	711, 751	<i>lis</i>	221	<i>vulpecula auis</i>	772	<i>beccoroella</i> 231
<i>syluia</i>	728	<i>trochilus terrestris</i>	497	<i>vultur</i>	780	<i>beccostorta</i> <i>ibid.</i>
<i>synia</i>	739	<i>trochilus Alberti mergorū</i>		<i>vultur albus</i>	544, 782	<i>becquasiga</i> 713
<i>syroperdix</i>	683	<i>generis</i>	132	<i>vultur aureus</i>	544, 781	<i>becquesigo</i> 385, 393
		<i>troglites</i>	643			<i>becquaroneglia</i> 65, 667
		<i>troglodytes passer</i>	649	X.		<i>berta</i> 700
		<i>trogon</i>	753			<i>biui</i> 548
		<i>truo</i>	630	<i>xercula, id est cornix</i>	321	<i>boarina</i> 656
<i>tantalus pro ardea</i>	208	<i>tryngas</i>	501, 617, 618	<i>Syluaticus</i>		<i>brusola</i> 713
<i>tarax Nemesiano</i>	490	<i>turbo</i>	573	<i>xuthros</i>	641	<i>buba</i> 776
<i>tarda auis</i>	486, 489.	<i>turdela</i>	762	<i>xyon</i>	780	<i>bucciario</i> 45
<i>per totum</i>		<i>turdo</i>	752			<i>buso</i> 235, 236
<i>targula</i>	316	<i>turdulus Bohemicus</i>	762	Z.		<i>buorino</i> 656
<i>taurus auis</i>	217	<i>de Turdis in genere: & pri-</i>				
<i>tautasus</i>	751	<i>uatim de Trichade, quē</i>		<i>zaucos</i>	544, 782	C.
<i>telamon</i>	716	<i>pilarē Gaza vertit</i>	752	<i>zena</i>	242	
<i>teleas</i>	<i>ibid.</i>	<i>turdorum tria genera</i>	<i>ibid.</i>	<i>zenocos</i>	544, 782	<i>calandrella vel chalandra,</i>
<i>tengyrus</i>	<i>ibid.</i>	<i>turdus illas vel tylas</i>	759	<i>zingion</i>	<i>ibid.</i>	<i>chalandrella</i> 80
<i>terraneola</i>	79	<i>turdus iliacus minor</i>	760			<i>calmaza</i> 493
<i>tercellinus</i>	4	<i>turdus minor alter</i>	762	ITALICA.		<i>canibello</i> 54
<i>tertiolus, tricellus, trizolus,</i>		<i>turdus visciuosus</i>	759			<i>canuarola</i> 590
<i>id est accipiter vel falco</i>		<i>turtur</i>	316	A.		<i>capelluta</i> 75
<i>mas</i>	3	<i>tympanus</i>	763			<i>capetorto</i> 573
<i>tetrao Moschouitis</i>	490	<i>tyrannus</i>	656, 763			<i>capo nero vel capo negro,</i>
<i>tetraon</i>	487			<i>aieta</i>	45	<i>capifuscula Nipho</i> 385
<i>tetrao, tetrax, ex recentio-</i>				<i>aigeron</i>	281	<i>capo negro, parus maior</i>
<i>ribus</i>	489	V.		<i>airone</i>	208	641
<i>tetraon minor</i>	493	<i>vanellus, vannellus</i>	763	<i>airon negro</i>	211	<i>capon, capone</i> 429
<i>tetrax, tetrax, tetraon, ex</i>		<i>vannellus fuscus</i>	727	<i>agiron</i>	208	<i>caranto</i> 246
<i>veterum scriptis</i> 489. <i>ex</i>		<i>varie</i>	765	<i>agnistapiumbina</i>	202	<i>cardellino</i> 243
<i>recentioribus</i>	490	<i>varones</i>	766	<i>agrotto</i>	631	<i>carzerino</i> <i>ibid.</i>
<i>tetrax passerum generis</i>	650	<i>velia</i>	383	<i>aguglia</i>	170	<i>cedron</i> 491
<i>tetrax</i>	79, 650	<i>venator auis, vel venatica</i>		<i>alba frons</i>	389	<i>celega</i> 644
<i>theocrónos</i>	42	582		<i>aliodola</i>	78	<i>ceppa</i> 655
<i>thopios vel thops</i>	225	<i>vespertilio</i>	766	<i>aliodetta</i>	<i>ibid.</i>	<i>cercedula</i> 104
<i>thous</i>	751	<i>vespertilioes Ægyptij cau-</i>		<i>alochio</i>	95	<i>cercenolo</i> <i>ibid.</i>
<i>thraces</i>	128					

Index.

cesana	372		gallina	431	L.		
cesila	548	D.	gallina arcera	510	lagan	794	
ceson genus anatis, aliàs cy-			gallina d' India	482	langanino	ibid.	
gnum significat	113	dardanelli	566	gallina rustica vel rusticella	lequila	260	
chapelina	79	dardano	166	477	legora vel legorin	1	
charlot	221	dardaro	600	gallinaza	500	lerlichirollo	608
chio	622	dardo	ibid.	gallinella	ibid.	leucaro	1
cholanze	794	destolo falconiero	579	gallo	395	limosa	518, 519
chorchalle	ibid.	dresso	753, 759	gallo alpestre	494	locala	224
chorchalone	ibid.	drexano	759	gallo cedrone	492	lodola	78
chotronisse	681	duco vel dugo	235	gallo de paradiso	776	lodola campestra	80
chouaduri	794			gallo syluatico	491	lodora	78
chus	224, 621	F.	garbella	714	loyette	52	
cia	653		garde	794	lucaro	95	
cia montanina	654	fagiano	685	gardellin vel gardelino	luganello	1	
ciagula	522	falcinello	220, 221	243	lugaro vel lugarino	ibid.	
ciccur	261	falcon, falcone	58	gardello	ibid.	luocalo	95
cigno	372	falcon montanaro	69	garganey	134	lupo de l' api	600
cigogna	263	falcon pelegriano	70	garganello	106, 134	lsiginiuolo	592
cilega	643	falcon zafiro	74	gargea	214		
cino	372	falconello	579	garietto	ibid.	M.	
cion	760	fanello	590	garza	208		
cipper	ibid.	fangarolla	794	garza bianca	214	magun	138
cipperina	79	fartagnia	80	garzeta	208	maluiccio	754
citrinella	259	fasan, fasano	685	garzetta	214	maluizo	760
cinetta	620	fasan negro	494	ganinello	54	martino pescatore	571
cochalli	799	fasanella	218	gaulo	600	megliarina	653
codacinciola	616	fasiano alpestre	494	gazza	695	melesiozallo	393
codatremula	ibid.	felizete	794	gazza falconiera	597	mergon	124
cogiuanella	ibid.	ferbott	731	gaza ghiandaia vel ghian-	merle alpadic	244	
collotorto	573	fierrancio	652, 727	dara	701	merlo	603
columbo	280	fohonelo	590	gaza marina	579	merulo alpestro	607
columba, colomba	ibid.	folega	389, 390	gaza speruiera	ibid.	merulo solitario	608
colmestre	579	follata	391	gazza verla	700	merulo stercoroso	ibid.
columbofauaro	310	follega maior & minor		gazza	695	milnio	609
columbo saxarolo	280	ibidem		gazzuola	ibid.	morgon	132
corbo	335	folor vel folun d' aqua		geron	618	mulacchia	332
cornacchia, cornachio	608	formicula auis, iynx	573	ghiandaica	695	munacchia	ibid.
321		forfanelli	794	giarioli	500	muschette	45
cornice	ibid.	francolino	225, 228	girardelli	498		
corossolo	731, 733	franguello, franguoglio	225,	girono	214	N.	
coruo	335	387		guara	794		
coruo marino	124	franguel inuernengk	733	gyuen	132	nibbio	610
coruo syluatico	357	franguel montagno	276,	gracchia	321	nichio	ibid.
coruo spilato	ibid.	733		grallo	393, 600	niggo	ibid.
coru	251	frangolini columbarum ge-		grotto, grotto molinaro,	nitoran	627, 794	
cotremula	618	neris	306	grotto marino	631	nottola	620, 766
cotretola	616	frenguelo	387	gru, grua	528	notula	ibid.
couarella	79	fringuello	ibid.	guachi	794		
conatremola	616	frinson	257	guo vel guo	224, 231	O.	
cristella	775	frison	276				
croay, crocalo	584	frusone	ibid.	H.		ocello d' el ducha	631
crosseron	733			herbey	576	ochamarina 163. grossa, ba-	
cucco	363	G.		hoche marine	584	letta	ibid.
cuchio	ibid.	galbedro	393, 713			ocha syluatica	158
cuco	ibid.	galber	393	I.		ochasterna	163
currucula	370	galedor	587			ocharella	ibid.
culo vel cullo bianco	629,	galetra	585	ienolo	600	ochio bouino	727
794		galieto de magio	776	iurár	139	ocho	142
cutta	522					orbesina	639, 641
						oresta	

Index.

oresta	579	picha	695	rondinella	ibid.	tordo	754
ortelano	609	pico	599,712	rondone	ibid.	tordo	762
otorno	579	pico tocciulo	520,713	rondoni	566	torquaro	208
		pigeon	280	roscignuolo, roscignolo, ro-		torquilla	573
P.		pigozo	711	signuolo	592	totano	519
		pillar	752	rubecchio	733	totone	794
pagolino	656	piombin	140	rundine	584	trapazorola	140
pagone	657	pipistrello	766	ruscignuolo	592	tristarello	54
paierizo	653	pisfissa	616	ruffey	218	tristinculo	ibid.
paipo duplex	794	piuero	794.bis			trumbono	214
palumbella	30	piuier	714,765	S.		tschirnabó	641
palumbo	281,310	piumbino	571			tudon	214
palumbo giandaro vel tor-		pizamosche	371	sartagnia 370. curuca		tunes	479
quato	308,309	poyana	46,609	sartella 105. genus ana-		tuordo	762
panedra	794	pola	503,522	tis, bis		turdella	759
paon	764	pollastro	503	scartzerino	260	turdo	762
paoncello	763	polle	497	scauolo	106		
papagallo	720	pollo	472	schiron	753	V.	
papara, paparo, papero		polono	137	scricciola	652,727	ucciello di neue	616
142		polun	390	scurapola	522	uccello d' oro	260
parisola	641	pulcin	476	serin	260	ucello del paradiso	571
parizola	639	pullon	390	sgaia	09	ucello di santa Maria,	
parisola domestica	641	puniono	280	smergo	124	ibidem	
parozolina	ibid.	puppula	776	smerlo vel smeriglio	44	verderro	259
parusola	641	putta	695,776	sonige	794	verdmontan	ibid.
parussolin	ibid.			spaiarda	658	verdon	259
parrúza	639			sparauiero	5	vertilla	573
parula	ibid.			spargadollo	794	verzerot	658
pason	528	quaglia	353	sparuiero vel sparauier, spa-		vesimillo	655,763
passara, passara cazarenga		quaiotto	218	rauiero, sparauero	52	vilpistrello, vipistrello	766
644		quallia	353	spelmier	528	viscada, viscardo	753,759
passera gazera	579	quaro	794	sperga	138	vitriolo	571
passara montanina	656			spinzago	221	vpega	776
passara solitaria	655	R.		spinzago d' aqua	231	vrblan	576
passara valina	656			sportegliono	766	uscignuolo	592
passarino, passorono	ibid.	rallo	390	sporzana	794		
patafcio	639	raparino 243. carduelis		squasacoa	116	Z.	
pauon, pauone	657	ratto penugo vel penago		starna	670,692	Zaranto	259
pauonzino	764	766		stolzo, stolgo, stolcho		zerifalco	67
peccietto, pechietto	730	rauvarino 243. carduelis	491	storno, stornello	747	zigognia	263
penazi	794	re de qualie	361	stortacoll	573	ziguetta	620
perchia chagia Siculis	652	reatin	727	strapozino	794	zinzin	639
perdice	669	rectino	261	struzzo	741	ziollo	714
perdice alpestre	218,576	regalbulo	695	sturnello	747	zifila	548
pernigona	669	regazza		sturzo	741	zinetta	620
pernis alpedica	228	regestola, regestola falconie-		suffuleno	733	Zorl genus graculi	522,
pernise bianche de la mon-		ra	579,794			528	
taigne	576	regillo	727	T.		Zueta	620
pernisette	669	regio	79			Zus	224,621
perniso, pernisa	681	reigalbulo vel reigalbero		tacola vel taccola	522,		
pescatore, pescatore del re		393		529			
572		reillo	652,727	tarabuffo	214	HISPANICA ET	
petronella	79	rendena	166,537	tarangolo	499	Lusitanica.	
petto rosso	730	renezòl	731	taranto	259	A.	
petusso	ibid.	rezestolla	794	tarlino	221		
pic	712	rhoncas	576	tartari	566		
piccastiga	371,385	rigey	261,393	terlino	221	Abubilla	776
picciaferro	600	rondena	548	terrabusa	214	adam Lusit.	140
picchio	704	rondena marina	585	terzolo	5	aden Lusit.	96
piccione	280	rondine	548	titispisa	616	aguila	170

Index.

aguzaniene	616	M.	arbenne Sab.	576	chassetont	235
alionine	641	melroa Lusit.	603	arneat	579	chat huant 235, 795
anáde	96	mierla	ibid.	artre, ispada	572	chaune souriz 766
andorinha	548	milano	610	auberet Sab.	44	cheualier 795
ansár bráuo	158	milheiro	641	aussécue Sab.	618	cheueche 621, 773
ansaron	142	mócho Lusit.	235, 621	austour	5	choca 523
arrexáquo	166	mochuêlo	635	austruche	741	choche pierre 276
aruêla Lusit.	572	morcego Lusit.	766	autruche	ibid.	cocheuis 79
aueiurúco	600	mürziégalo	ibid.	B.		choquar Valesius 528
auêloa Lusit.	618			battelésifue	618	chouette 523, 621
auêstruz	741	O.		battemare	616, 618	chouette Valesius 528
		oroyéndola	713	battequeue	618	chucas 523
B.				becasiga, becasigo	384,	chue Sab. ibid.
bequebó	704, 709	P.		629		cicogne 263
bybe Lusit.	764	palóma	310	becasse grande	506.	petite cigogne ibid.
bufo Lusit.	235	palóma torcáz	ibid.	505		cinit 1
buho	ibid.	papagáio	720	becasson	505	coc de bois Sab. 492
		pauon	657	becquesigue	384	cochet 476
C.		pauón de las Indias	482	belleque Neocomi	390	cocou 363
calandra, chalandra, cha-		paxáro	644	bequasse	503	cocq 394
landria	80	perdiz	670	beque Sab.	585	cog ibid.
cercéta	106, 250	pezpitalo	616	berée	732	colapa Sab. 618
cernicalo	54	pigáza	695	bergeronnette	276	colombe 280
ciguenna	263	pintacilgo	246	beschebos	704	columb biset 306
cisne	372	pitiroxo Lusit.	730	beurichon	652	columb grand ibid.
chamaris	641	pópa Lusit.	776	bieure Vulpanser	161	columbe passagiere vel ro-
codornix Lusit.	670	R.		bijen	795	cheray 280
cornéia	321	ruiffennór	592	blereau	ibid.	conta fasona Sab. 652
corusa Lusit.	773	S.		boudrée	200	coquu 363
cróto	631	sielecolore	243	bonsat Sab.	47	corbeau 335
cuaderniz	353	sirguerito	ibid.	bousat de mer Sab.	202	corbeau crochereyx Sabau.
cucillo	363	sturnino Lusit.	747	boutor	215	138
cuerno	335	T.		bruant	165	corbeau d' eau 350, 683
cuerno caluo	683	telamon	717	bruyan	653	corbeau pescheret 550, 683
cuerno marino	350	tintilaum Lusit.	741	bubo	795	corlis 221, 222
		tórdo 752.	316	buysart	45	cormorant 124, 137,
		tortola	ibid.	buzart	ibid.	683
E.		tortole	ibid.	C.		corneille 321
ema Lusit.	741	tortore vel tortora	ibid.	caille	353	corneille de mer Lotharin-
		torzicuello	573	canard	96	gis 351
F.		turtura	316	caniard	87	coulon 280
faisán	685	V.		cane	96	coulon ramier 310
Francello	51	Vencéio	166	canne grigne	795	criblettes 795
		Verdelha	259	canne petiere	206, 546,	crocherant ibid.
G.		Z.		578, 715, 795		croiseau 308
gállo	395	zernícalo	54	canon, canichon, anaticu-		crot pescherot Burgundis
gallina enána	394	zorzól	752	la	96	202. i. cornus piscator 350
gallina Morisca	481			castagneux, mergulus qui-		cul blanc 385, 629
garza	208	GALLICA ET		dam	141	cygne 371
gatrhas Lusit.	140	Sabaudica.		cassenoix	376	cyne 372
ganiam	46			cedrin	262	D.
gazola	215	A.		cercelle, cercerelle	104, 105,	
golondrina	548	Aelyon	65	106		dama Gallus Cisalpinis 774
gorrion	644	agasse 695. Sab.		cercerelle	54	dame 695
graio vel graia	523	aigle	170	cerisin	1	diable 391
grou 209. pro ardea		aigle courte Sab.	205	chahuban	235	dixhuiet 763
grulla	528	aigle de mer. Sab.	202	chapon	427	duc Sabaudis 235
		aigrette	690, 795	chardonneret	243	
H.		airon Sab.	208	charderaulat Sab.	ibid.	E.
halcón	5	alebranda genus anatis	106	chargais	795	effraye 242
		alouette	79			emerillon
L.						
lechúza	621					

Index.

emerillon	44	H.	oustarde	486	poulfin	475	
enguane pastre	618	harondelle	548	oyard	142	poussin	ibid.
escorffle	610	haussequeue	618	oye	ibid.	putput	776
esmereillon Sabaud.	44	heron	208	oyon	142		
esperuier velesparuier	52	heyron Sab.	208, 585	oyson	ibid.	quercerela	54
estourneau	751	hibou	208, 621, 773			quinson	795
etpie Sab.	776	la grande hirundelle	166	pale	631, 667	quinson Sabaudis	387
		houtarde	486	paon	657		
F.		huans	635	papafiga	629	R.	
faisant	685	huard	198	papafigo	385	ramier	311
farfonte	652	hupe	776	papegay	720	rascle	670
faulcon	58	huppe	ibid.	pasle	644	rasle	361
faulcon haultain, & alter de		hybon	773	passerat	ibid.	rasse	584
repaire 65. & passager				passerau	ibid.	ralle de genet	361
vel de passage ibid. abier		I.		passeteau	ibid.	ratte saunage	766
ibidem		iaquette	695	perdris	670	ratte volage	ibid.
faulcon de marest, de rinie-		iars	142	perdrix blanche des Sauois		rebetre	652
re	65	iodelle	391	ibid.	576	redoyell Sabaudis	ibid.
faulcon pelegrin	70	ioudarde	ibid.	perdris de champs	670	rezeto Sabaudis	ibid.
flambant	546, 689	L.		perdris gaye, vel gaille, vel		rossignol	592
flamman	689	lardera Sabaud.	641	gaule Sabaudis	681	roy	652
foucque	391	lauandiere	276	perdris gringette ou grie-		petit roy	727
foulcre	ibid.	linotte	590	sche	670	roy des cailles	361
foulque	ibid.	litorne	754	perdris grise ou goache, ibid.		roy des oiseaux	652
francolino	225, 229	loere 133 Sabaudis		perdris de montaigne	228	roitelat Sabaudis	650, 727
freyanno Sabaud.	205	loriot	713	perdris aux pieds rouges		rottolet	727
fresaye	242	lucherant	235	681		rouge bourse Sabaudis	730
frinson	382	lupege	776	pernisse Sedunis qui Sabau-		rouge gorge	ibidem
		lynnette Sabaudis	590	dicé loquuntur	ibid.	roussignol	592
G.		M.		perroquet	720	roussignol de mur	731
gabian	584	machette	773	pescheur 572. ispida		rubeline	730
gaion Sabaud.	700	maienze Sabaudis	641	phaba Gallis Aquitanis 310.		S.	
Gal	395	marenge	ibid.	palumbes		sacre	65
Gay	523, 700	margaires	795	pic	704	sarcella genus anatis	106
gau	395	martelet	166	pie	695	scenicle	I
geau	ibid.	martinet	166, 567	pie ancrouelle	579	serin	ibid.
geline (d' eau)	391	martinet pescheur	572	pie escrayere Sabaudis	ibid.	serrant	259
geline vel gelinote de boys		ispida		pie grièche	ibid.	siricach	54
228		matagasse Sabaudis	579	pie griayche Sabaud.	ibid.	suette	621
geline vel gelinote sau-		maue	585	pie de mer	546, 690	soucie	728, 763
uage	ibid.	mauiz	754, 760, 762	pieu mart	704	sourcicle	728, 763
genillete Sabaud.	431	mayenche Sabaudis	639	pigeon paté	280	souette	621
gerfau	67	milan	610	pigeon ramier	310	souriz chaue	766
glaumet	585	merle	603	pimar	704	sparuoc Zolo	639
gorge rouge	730	merle au collier	607	pion Lotharingis	733		
gouttreuse Sabaud.	631	mesange	639	pinson	387	T.	
grailat	321	mesange houpée	642	pinson d' Ardaine	389	tarin	260
graille	ibid.	moineau	644	pitschat Sabaudis	712	tartarin, ispida	572
grebe Sabaud.	585	moyne vel Moyneton Sa-		piuerd 711. pro ispida	572	terco	573
griaibe Sabaud.	ibid.	baudis	641	pioine	391, 629, 733	tiercelet	5
grimauld	773	montan	389	plongeon vel plonget	124	tirin	259
grue	754, 759	morillon genus anatis	106	plumier	499, 714	torcol	795
grue sifalle Sabaud.	759	moucet	644	poche	667	tortorelle	316
grinette Sabaud.	760	mouette	585, 586	pol	474	tortue Sabaudis, turdi ge-	
grolle	795	mounier	572, 643	polaille	ibid.	nus	762
grue	528			pollet	ibid.	tourd	754
guespier	600	O.		poul	728, 763	tourret	ibid.
guicgnecue	616	offraye	202, 205	pouille	431	tourte	316
guillemot	546, 715,	oiseau de nerte	754	pouille d' eau	3	tourterelle	ibid.
795		ophraye	202, 205	pouille d' Inde	482	trasle	754, 762
guinson	387	orfraye	202, 205, 242				
		orio	713				

Index.

<i>trincos</i>	272	<i>bachstelz</i>	616, 618	361, 498. bis. 499, 763	<i>dul/ such Tul</i>	
<i>tringo</i>	568	<i>baumfalck</i>	75	<i>brachuogel</i> auis eruribus	<i>dumeling</i>	652
<i>truble</i>	667	<i>baumgenß</i>	113, 114	<i>proceris maior & mi-</i>	<i>durstel</i>	762
<i>turcot</i>	573	<i>baumheckel</i>	252	<i>nor</i>	<i>duue Saxonice</i> 280. co-	
V.		<i>baumhägel</i>	700	<i>flein brachuogelche</i> 498,	<i>lumba</i>	
<i>vateur Sabaudis</i>	780	<i>baumhecker</i>	704, 713	729	<i>düchel</i>	138
<i>verdeyre Sabaudis</i>	259	<i>baumfletterlin</i>	240, 251,	<i>brandmeiß</i>	<i>düchelin</i>	194, 140
<i>verdier</i>	259, 653	712		<i>brandtuogel</i>	<i>düfack in Fland.</i>	142
<i>verdon pro curruca</i>	370	<i>baumlerch</i>	80	<i>breitschnabel / anatis ge-</i>		
<i>verdrier, verdere, verde-</i>		<i>baumsperlingf</i>	652	<i>nus</i>		
<i>rule</i>	653	<i>beemerle</i>	703, 752	<i>brommeiß</i>	<i>ebher Saxonibus</i>	273.
<i>verdun</i>	ibid.	<i>beemeziemar</i>	761	<i>bromhenn</i>	<i>ciconia</i>	
<i>videcocq</i>	503	<i>beenen pyrrhocoraces</i>		<i>broburen</i>	<i>eggenschär</i>	496
Z.		528		<i>bruchschnepplin</i> 241, 506	<i>eisvogel</i>	572
<i>zoetta</i>	621	<i>beena Rhætis monedula</i>		<i>bruder berolff</i>	<i>elbs</i>	372
		<i>vulgaris</i>	522	<i>buchbyffer</i>	<i>elps</i>	ibid.
GERMANICA,		<i>begesterz</i>	618	<i>buchfinck</i>	<i>elster</i>	695
<i>quibus cognata quæ-</i>		<i>behemle</i>	703, 761	<i>bulfinche</i>	<i>elsterspecht</i>	709
<i>dam etiam inter An-</i>		<i>beinbrecher</i>	205	<i>bundtekräe</i>	<i>wyffe Emberis</i>	654
<i>glica reperies.</i>		<i>belch</i>	390	<i>bunterspecht</i>	<i>embris</i>	653
U.		<i>belchinen</i>	ibid.	<i>bürstner</i> 371, 629, 732	<i>emmeris / emmering / em-</i>	
<i>Udebar circa Rostochiū</i>		<i>bergdul</i>	528	<i>busant / busshard / bus-</i>	<i>merling</i>	576, 653
264.2		<i>bergent</i>	161	<i>ahrn / buse / busheñ</i> 45	<i>engelchen</i>	I
<i>adler</i>	170	<i>bergfasan</i>	491		<i>ent vel ende</i>	96
<i>ägerst</i>	695	<i>berghun pro lagopede</i>		<i>catul auis circa Oceanū</i>	<i>wilde blawe Ent</i>	113
<i>ägerstspecht</i>	699, 709	578, 56		<i>Germanicum</i>	<i>wilde grawe</i>	116
<i>älgussz</i>	136	<i>berghun</i>	235	<i>chau / vide ka</i>	<i>entenstößel</i>	198. bis
<i>älße monedula Saxoni-</i>		<i>bergmeißle</i>	642	<i>chlän</i>	<i>entrich vel entrach</i>	96
<i>bus</i>	523	<i>bergschwalben</i>	464	<i>claufrapp</i>	<i>erdbüll</i> 216. <i>ardea stel-</i>	
<i>änte vel ände Fland.</i>	96	<i>bergtrostel</i>	761, 762	<i>coote</i>	<i>laris.</i>	
<i>ärn</i>	170	<i>bierolff</i>	713	<i>corracken Saxon. coruus</i>	<i>erdhennle</i>	396
<i>äschene</i>	134	<i>bymeisse</i>	641	<i>minor</i>	<i>ern</i>	170
<i>äschhünle</i>	515	<i>byrole</i>	713	<i>crackasona genus anatis</i>	<i>erpell Saxonibus, anas</i>	
<i>äschmeißle</i>	642	<i>birgamsel</i>	607	107	<i>mas</i>	96, 2
<i>äster Fland.</i>	695	<i>birgfalck</i>	69	<i>croisi Brabant. palumbus</i>	<i>eselschreyer</i>	631
<i>aglaster / agelaster</i>	ibid.	<i>birgfasan</i>	49	<i>minor</i>	<i>eul</i>	621, 773
<i>albuf</i>	589	<i>birghun / à betula, vel à</i>		D.		
<i>alenbock</i>	585	<i>montibus</i> 490, 491,		<i>däsehünle</i>	<i>fädemle</i>	260. <i>serinus</i>
<i>algaster</i>	695	493, 496		<i>dale / monedula</i>	<i>falck</i>	58
<i>alpfachlen</i>	529	<i>birckilgen / anatis genus</i>		<i>daucher. Such taucher /</i>	<i>grosser Falck</i>	67
<i>alprapp</i>	528	106		<i>daucher</i>	<i>roter Falck</i>	73
<i>amfel</i>	603	<i>bitter</i>	761	<i>deffyt</i>	<i>fasan / fasian /asant</i>	685
<i>ant</i>	96	<i>blasuß</i>	74	<i>distelfinck</i>	<i>fauser</i>	667
<i>antuogel</i>	ibid.	<i>blassent</i>	113	<i>disteluogel</i>	<i>fel</i>	587
<i>ar / arn / are</i>	170	<i>blawspechte</i>	712	<i>döl / monedula</i>	<i>feelschwaln</i>	566
<i>arhn</i>	44	<i>blawmeiß</i>	641	<i>dole</i>	<i>finck / Rotfinck / Buch-</i>	
<i>ärnt vel arent Fland.</i>	170	<i>blawuogel</i>	277, 762	<i>domphorn vel domps-</i>	<i>finck</i>	388
<i>arfeuoet / Holland. mer-</i>		<i>bleß</i>	391	<i>horn ardea stell.</i>	<i>fischarn</i>	202
<i>gulus</i>	140	<i>bleßing</i>	ibid.	<i>dorendreer</i>	<i>fischer</i> 198. <i>genusa-</i>	
<i>arßfuß / mergulus</i>	ibid.	<i>blindchlän</i>	712	<i>doterelle</i>	<i>quilæ</i>	
<i>arunde Brabant.</i>	548	<i>blutfinck</i>	733	<i>weisser drittuogel</i>	<i>fischerlin</i>	587
<i>äpgyr</i>	782	<i>bölch / bölhene / böllhine</i>		<i>droschel</i>	<i>fischgeyer</i>	781
<i>äkel</i>	695	130, 391		<i>droessel</i>	<i>fysterlin</i>	509
<i>äkelspecht</i>	710	<i>böllhinen</i>	391	<i>drossel</i>	<i>flachßfinck</i>	590
<i>aurhan / vide Orhan.</i>		<i>bömerlin</i>	761	<i>drostel vel durstel</i>	<i>flädermauß</i>	766
<i>awerhan</i>	490	<i>bollebieck</i>	276, 734	<i>merzische druessel</i>	<i>fliegenstecher</i>	275
B.		<i>bollenbyffer</i>	733	<i>duchentle</i>	<i>florn</i>	391
<i>Bachamsel</i>	608	<i>brachamsel</i>	361	<i>ducher</i>	<i>fluder mergus quidam</i>	
		<i>brachhun</i> 498. bis		<i>duchene</i>	<i>magnus</i>	140
		<i>brachuogel</i> 221, 277, 279,		<i>ducher</i>	<i>flügelschlapp</i>	785
					<i>flügen-</i>	

Index.

flügenstecherlin	796	grawer gysis	714	henn	431	fahle/genus anatis	121
G.		griel	252	brüthennen	ibid.	fayfe Saxonibus mone-	
gabich/Mifenis	246	grienuogelin	795	fluckhennen	ibid.	dula	523
gacke/monedula	523	griffuogel Freisl.	122	merzhennen	ibid.	papaun	428
gaey Fland. monedula		grynerlin	77	groß Wetsch oder Lomz		faphan	ibid.
ibidem		grossent	114. bis	hardisch hennen	396	fappaun	ibid.
galgenregel	333	grütte Friesland.	505	herrenuogel	700	fathaun	776
gälgenfiken	653	grüyarquata	221	herrschnepf	505	feibgyr	782
gäluogel	1	grüner oder blau-grüner		herzog	235	fernbeiß	279
gan vel ganner	134	gysis	764	heubellerch	79	fernbeysfer carduelis ma-	
gans	142	grünfinck	259	heubelmeiß	642	ior	243
ganfer vel ganferich,	ib.	grünling	ibid.	himmelgeiß	241	fernell genus anatis	107,
wilde gans	158	grünspeche	711	himmellerch	79	131	
gaulaner	654	grügelhan	495, 497	hirengryl / hirngryl / fäz		fersenryse	715
gauf	142	gucker	363	demle	252, 261	feuslin	223, 622
geelgorst	653	guckerlin	795	hirsfinc	248	fybis	584, 586
geir	780	gugckuser	363	hirfuogel	259	filchenspyr	166
gelbling	393	guggauch	ibid.	holbrot	223, 585	firchschwalben	565
gerfaleck	67	gul	395	holbroder	585	firchüle Flandr.	774
gerolf	713	gumpel	733	holkräe/holkrähe	332, 708	firfeschneider	276
gerschwalut vel geyr,		gus Friess.	141	holshun	ibid.	firshfinck	276
schwalb	166	gutfinck	733	holsträe 708. Wilde	709	firshfinck pro genere car-	
gersthanner	650, 729	gurse	654	holzlerch	79	duelis maiore	243
gybys	764	güggel	39	holzschnepf	505	fyuutte	765
gickerlin	619, 795	gügger	233, 733	holzschreyer	700	fyuutz	764
gielfincke Friess.	394	gümpel	233	holztauben	308	fläber	712
gierfaleck	67			großholztaub	311	flettenspeche	ibid.
gysis/gyuite	764	habergeißlin	241, 506	hortybel ardea stell.	216	fleinent	106
gyfizen lari marini	585	habich	5	hokgyr	782	fleppe	276
gilberschen	653	habspurger	43	houare Fläd. ciconia	263	flinger anatis genus	119
gilbling	ibid.	hächle	5	huher on Brabant.	776	flosterfröumle	618
gilwertich	ibid.	häger	701	huhu	773	fobellerch	80
gympel	733	hänffling	590	großhuhu	235	fobelmeiß	642
gyntel	796	här	700	hünerarh	43, 610	fock of vel focküüt Fland.	
gyr	780	härneff	505	hünerdieb	ibid.	363	
girau Brabant.	700	hähel/hähler	700	hünerdieb	ibid.	föningfin Flandr.	727
gyrle	260	haffin Flandris accipiter		hänle	474	föppe	224, 622
girlis serinus	ibid.	mas	5	hun	396, 431	folckraben Saxonib. cor-	
girerle	761	hagelgans	159, 391	Indianisch oder Kalez		uus maior	535
gluggeren	431	hagent	114	futtisch/ oder Wälsch		folfaleck	72
glutt	505	hail	733	hun	481	folmeiß 640. bis. pari ge-	
goldanner	576, 653	halbuogel / turdi genus		wiltweißhun	576	nus	
goldfinck	233, 279	762		huppetyr Fland.	776	folmeiß troglodytes	640
goldgyr	543, 780	haleckregel	334	hausprotele	619, 731	folmusch troglodytes	650
gorse	270, 654	han/haushan	395	huw	235	fopera	80
goldhendlin / goldhendli		hanitens Hollandis, ar-		huncfel	474, 795	foppriegerle	513
580, 727, 763		quata	221	hürchele	140	fornuogel	653
goldmerle	606, 713	hannckin Flandr. mone-		hüru	235	fottler	712
goll	733	dula	523			fräe	321
gollammer	654	hapch	5	I.		hußfräe	ibid.
graacke. monedula	523	harschnepf	580	iack	700	fräye	ibid.
gragans	159	haselhun	225, 228	iasine Brabant.	653	schwarzfräe	ibid.
graschnepf	505	hasengeyer	782	imbenfras	600	fräspeche	707
graspspeche	709	heergans pro ardea	208	imbenwolff	ibid.	frähe	321
grasnmugg / grasnmuck /		heidenhempfling	590	iochimfen	739	R.	
grasnmusch / gras-		heidenmeiß	642			frametuogel	754
muckle	371, 385	heidenelster	334, 696	fa vel fau vel chau Belgis		fran/franc	528
grasnmusch / pro troglo-		heidlerch	79	monedula	523	franich/franch	ibid.
dyte	950	heggeschär	496	faatmeißle	642	franwituogel	754
grawentle	106	hemmerling	653	fabel Friess.	585	frautent	122
				fäferentle mergulus	140	frewelberger	43

Index.

frichentlin	106	masenge Brabant.	641	murschwalben	565	parnyffe	681
frye	528	maß / vel potius moß / id		murspeche	712	pauw Fland.	657
friel	396	est palus. inde compo-		murspyren	565	passer solitari	608
frischdune Flandr.	311	sita nomina auium re-		muschet Fland.	52	pernyssen	681
frigelster	698	quire in Moß		muttuogel	130	pertrijss Fland.	670
frigente	106	mattkern	362, 512	münchlein	385	petter Friessland. cardue-	
frinix	573	mattknillis	510	münsterspyren	565	lis	243
iyx	600	nieß 587. such Mew				pfäfflin	733
fropfuogel	631	meelmeisse	641			pfaff	391
fruckentle	106	meercoot Hollandis fuli-				pfannenstiglitz	642
frumfschnabel	591	ca nostra	390	nachteul	621, 773	pfannenstil	641, 642
früsuogel	ibid.	meerel 603. merula		nachtgall	592	pfaw	657
fufuf	363	meerent	129	nachtmännle	739	pfeiffent	121
füningsen Fland.	652	meerganß	631	nachtrabe	627, 628	pfulschnepf	518
fuppe	65	meerrind	216	nachtram	241, 630	pfurzi 140. mergulus	
furhenn	331,	meerschwalmlarus	584	nachtrap	241	pickart 222. ardea stel-	
fureramsel	607	meeruogel	589	näbelfräe	332,	laris	
futtuogel chleris	259	meew Friessland. 588. such		naghtraue	241	pilart Brabantis	733
fus	621	Mew		naterhals	573	pilente	619
niderlendisch fügen	ibid.	meysse	639	naterwendel	ibid.	pylstert Holland.	133
fuzlin	ibid.	grosse Meiß	641	naterzwang	ibid.	pilwegichen	619
fuzle / kleine frembde oder		meyspeche	712	neppe	503	pilwenckgen	ibid.
Wetsche	224, 621	meyuogelin	588	nesselkönig	652	pimpelmeiß	641
		merch	122, 131, 134	nesselscharb	136	pirckhun 494, 495, 496	
		weisse Merch	134	nünmörder	579	pittouer 216. ardea stel-	
		merg	ibid.	nunnen mergorum ge-		laris	
lachwy	610	merl 603. merula		neris	134	plochtub	311
lammerzig / aquilæ aut		meerlaer Fland. 603. me-		grawe Nunn	133	polschnep	518
vulturis genus	206	rula		nusßbicker	244, 712	prunellen	652
langfschnabel 133. mergi		merrach	134	nusßbrecher / nusßbretscher		pulros	714
genus		merkent	113	ibidem		pulnier	ibid.
laubhan	492	meusßkönig	652	nusßhacker	ibid.	pundterfräe	333
leewercke Flandris & Sa-		meew / mewe / mewb	123,	nusßhaer / nusßbäher	ibid.		
xonibus	39	585		nünmörder	579, 763		
leffer	667	weisser Mewe	123, 250	nüntöder	579		
leihenue	396	miesß / miese	585				
leymerostel	762	mirgigeli 141. Misenis					
leiner genus anatis	121	mergulus					
lepler Frisiis	667	mirle	44	ochseneugle	627	rab	335
lerch	78	mistelfinck	759	odeboer circa Rostochiu		rábhun	670
leurick Holland.	ibid.	mistler	ibid.	263. ciconia		rot Rábhun	681
linfinck	590	mittelent 104, 117. bis		oefener	795	welsch Rábhun	ibid.
lyßflicker	617	moor genus anatis 121. &		olimerle Brabant.	713	weiß Rábhun	578
lyster Hollandis 603. me-		ardea stellaris	216	onschwal	218, 274	regenuogel	499
rula		mosent	118	onuogel	631	rayer 211. ardea	
lobfinck	734	moshum	45, 94	orhan vel vrhan	490,	ranscul	774
lochtuben	308	mosku	216	491, 492		ransulle Holland.	ibid.
loßfelganß	667	moshochß	ibid.	ölb vel ölbsch	372	rapp	335
loßfler	ibid.	mosreigel	ibid.	orliwy	711	rappfinck	259
lorrind	216	mosßperlingel	652	kleiner Orhan	493	rarg Friessl. 211. ardea.	
lünings 644. passer		moswy	45, 198	orhüwel	635	raue Fland.	335
lusttuogel	637	motol	709	orkus	621	reck	130
lurlen	79	mütsche Belgis	644	osgeyer	782	reckolsteruogel	754
		müßerfalten	64			regenuogel	221
mayß	639	muggenstecher	619			reidommel Freisl.	216
mansau Brabant.	311	muggent	118	pagelun Saxonibus	657	ardea stellaris	
marcol Frisiis genus fuli-		murent	118, 121	pappengen	720	reidmuß	573, 652
ca maius & marinum		murentle	106	Teutscher Pappagen		reiger vel reigel	211
333, 390		murhan	331	334		blawer oder grawer reiz	
marcolfus	700	murmeiß	641	paradisuogel	636	gel	210
margraff	ibid.					weisser	

Index.

weisser Reiger	214	rotvogel	733	schulieren	136	sprehe	747
reigerfalt	65	roßgägel	731	schwäderle 260.	serinus	spreuwe Fland.	ibid.
reisher	208	rowert	389	schwälken vorbott Freisl.		sprink	52
reynschwalb	166	rubin Friessl.	590	619		sprinkel	ibid.
reinvogel/rynvogel	512	ruch cornix frugiuora		schwalbe	548	sprinkle	ibid.
retschchen / retschent anas	140,332,522	ruggelen	140	schwaln / hausschwaln		sprinkling	ibid.
mas	97,113	rusgen anatis genus	220	ibid.		sprue Brabant.	747
richau Brabant.	700	rüttelwy	45,610	schwan	372	staar	ibid.
riegerle	514	S.		schwanzmeißlin	642	stär/stör/starn	747
riegher Fland. 208. ardea		sacker	65	schwarzer Mew	588,589	steinamsel	607
riethanen	476	samethänle	517	schwarzkopff	371,385	steinauff	235. in Carin-
rietmeiß	573,641	sangdruschel	762	schwemmergans	124,	thia	
rietschnepf	501	sanglerch	79	163,683		steinbeisser / steinbyffer	
rinderschyffer	240,617,	scalueren	136	scholucheren	136, mergus	276,617	
618		scharb	124,136	magnus		steinbicker	617
rinderstaar	747	scheldrack	136	screcke	361,362,380	steinbrüchel	205,
ryneut	131	scheller 351. coruus sylua-		seefluder	136. mergus	782	
ringamsel	607	ticus		quidam magnus		steineul	621. bis
ringelspaz	649	schiltent 119. anatis ge-		seegall	589	steinfalck	75
ringeltub	311	nus, & aliud eiusdem		seegens	162	steingällyl	508
rinnenkläber	252	nominis	ibid.	seemew	246,589	steingall 54. Saxonibus	
rynschwalme	566	schiltkräe	332	seeschwaln	601	tinnunculus	
ryserle	618	schyrfruyt	334	seuogel	589	steingyr	782
roeff 333. cornix frugi-		schlageaub	311	seuogel anatis genus	120	sterngans	163
uora		schlagtauben zam	280	sickust	720	steinheken	528
rötele	730	schleiereul	627,635,774	sißgen 1. Friessland. zinsle		steinhun	576
fätschrötele	746	schellent	119	sittich	720	steinhun klein/groß	579
rötelwy	609,610	schleiereul	621	slup / slub / schlub Friessl.		steinkräe	334
rogis 133. mergus qui-		schluchtente	133	121. genus anatis		steinfus	224,621
dam		schmilent	115	smearit Friessl. 120. genus		steinlerch	80
roller	702	schmirring	499	anatis		steinrapp	351
rordump/rordumpf/ror-		schneefinck	389	smirle	44	steinrötele 277,278,732	
dummel	216	schneegans	159,631. bis	sneppe Fland.	503	steinschmias 54. tinnun-	
rorgens/rorgys	652	schneehun	576	socken / anatis genus par-		culus in Saxonia	
rorhennle/belch	390	schneekönig	652	uum	106	steintahen	351,522
rorreigel	216	schneepf	361,503	sockerfalck	65	steintaub	280,306
rorspaz	240	schneepfhun	503	sofer	202	steintrostel	732
rorpar/rorspähle	653	schneepflin	503,731	sorentle	106	steineul	224
rorsperling	ibid.	schuerr	759	spähe	644	stern	586
rortruß	216	schneeuogel	576	spar/spaz/hußspar	ibid.	stigelis	232,243
rosdam ibid. ardea stel-		schnyfünig	652	specht	704	stirn	586
laris		schnirring	586	großer schwarzer specht		stockahri	65,203
rosamsel	607	schoslin	343,590	708		stocker	65
rosgyr	782	schösserlin	243,591,735	spechtlin	709	stockeul	621,773
rotbein	381,506	scholucheren	157. mer-	speiren	566	stockhenfing	591
rotbrüstle	730	gus magnus, alias scha		speirschwalb	ibid.	storck vel storch	263
rotelgeyer	51,782	luchorn		speckmauß	766	schwarzer Storck	274
rotsinck	384	Schott henne	396	sperck	644	storkent vel storent	114
rothals anatis genus 108,		schrättele	739	sperling	ibid.	stoßfalck	66
116		schrathun	576	sperwer vel sperber	52	stoßgyr	782
rothun	476,681	schreslin	739	spicht Fland.	704	strauß/struß	741
rotkelchyn	730	schrye Friessl. 221,362,498		spiegelene	114	sträße	727
rotknillis	510	Arquata		spiegelmeiß	640	strußmeißlin	641
rotfogel Rostochij car-		schrick	361,362,498	spilhan	493,496	summerötele	731
duelis	243	schüffel vel schuffen	230,	spyr	166, bis. 565	swale Saxonibus hirun-	
rotfropff / rotfropflin		236		wyffe Sypren	565	do	548
730		schuffaus vel schuffans		spyrswalb	166,167	schwarztücherlin	609
rotschwengel 731. & alia		236		spyrer	586	I.	
eiusdem nominis ibid.		schustler	667	spischwanz/genus ana-		täschennul anatis genus	
rotstern/rotstert	731			tis	121	119	

Index.

tahe/taha/genus graccu- li 522, 523. pyrrhoco- rax 528	überschwalbe 566, 567	166,	wei weicker weidwai weye weiher 610. miluus	610 258 713 610	zierolf zigelhempfling zilzelperlin zilzepfle klein Zimmer	796 590 641 796 277, 762
talhe 523. monedula taube 280. vide Tube taubenfalck 52 taucher pro fulica nostra 391. such Teucher schwarztaucher 391. pro fulica nostra	veldböck veldhun veldtuben vho in Saxonia vhu ibid. vinche visgeir vispharn 202. nostri dice- rent Fischarn	281 670 280 235 388 781	weindruschel weingartuoegel werckengel wetteruoegel wickel Friessland.	761 ibid. 581 221, 499 52	zinsle zinzerelle zyschen zysle zitrynle zötscherlin zuckeruögele zunkönig zunschlipfle zweiel	I 703 I ibid. 260 735 240 652 371, 650 764
teling Friess. 106, 122 teucher 124. such Lau- cher roter Teucher 133 schwarzer Teucher ibid. thannfinck 389 thannmeißlin 642, 727 thornfrezer 579, 798 thornträer 579 thumherz 733 thumpfaff 233, 733 thurnkönig 652 tirck Friess. 517 tyrolt 166, 713. florus qui- busdam todtenuogel 619, 796 tottler 712 touch Alberto 332. cor- nix frugiuora. lego Ruch trächalß 572 trapp/trappgans/acker- trapp 163, 486 trypuogel gen ^o anatis 121 triel 252 trößlen/ anatis genus par- uum 106 trossel 762 trostel ibid. klein Trostel ibid. rot Trostel 762 weiß Trostel ibid. (duelis truns Rhatis 243. car- trusel 76 tschaupfle 233, 621 tschütscherle 591 taub 280 ghöflet Tauben ibid. kleine wilde Tauben 308 Welsch Tauben 280 weiße Tuchen 112 tucher 124. such Taucher tul 522 tulla ibid. wilde Tulen 528 turtel/ turteltaub 316 tutter 259. chloris schwarz Tucherlin 129 tüchterli 149	ül vogelheine vollent üten schwalb vrhan 490. vide Orhan vrrind W. wachholsteruoegel wachtel wachtel circa Rostochiū monedula wachtelfünig wäglerch waldamsel waldfinck 389, 797 waldhäger/waldherz 579 lanius waldlerch waldmeißlin waldrapp waldrostele waldschnepp waldspaz waldtrostel waldzinßlin wamber wanenwäher/wädwäher wannwehen warfengel/ warchengel 581 wasseramsel 129, 608 wasserhenn wasserhun/belch 391, 392 wasserhünle 496, 500 wasserhünle pro alcyone 86 wasserhünle groß 496 wasserrabe 350 wasserochß 216 wasserschwalme 566 wasserstels weiß od gram 618. gälb ibid. wassertrostle 501 vuchtarß/ fuchtarß 136 mergus magnus wechholsterziemer 754 wedehoppe 776 wedewal 713 wegesterß 618 wegflecklin 732, 796	773 631 120 218 Orhan 216 754 353 523 361 79 607 389, 797 579 80 642 351 730 505 649 762 642 795 54 581 129, 608 502 391, 392 496, 500 pro alcyone 86 496 350 216 566 ibid. 501 136 754 776 713 618 732, 796	wy wiggügel windhalß winduoegel 221, 499, 221, 499 weinkernell 513 winsel 279, 752, 762 winterfinch 389 winterfräe 321 winterfüninck 652 winterrostele 730 winthals 599 weintrostel 704, 761 winze 761 weinuoegle 731 wiselgen 132. gen ^o mergi wisemmerß 655 wisfern 796 wyßspeche 709 wittewalch 713 witwol ibid. wüßling 731 wonis Saxonibus 721 vwel 773 wülp Freiss. 506 wüwe Fland. 610. miluus	54 610 796 573 221, 499, 221, 499 513 279, 752, 762 389 321 652 730 599 704, 761 761 731 655 796 709 713 ibid. 731 721 773 506 610. miluus	ANGLICA ET Scotica. A. Arlyng 277 B. bal 766 balbushard 198 bank martnet 566 barnacle 110 bauncok 396 bergander 161 bistard 486 bittour 216 blak byrd 683 blak ofel ibid. blokdoue 311 bramling 389 busharda buffard 46 buntinga 729 bustard 486 buttour 216 C. cadde 523 cadesse ibid. capercalze Scotis 196 capon 428 chyk 581 chirche martnettes 564 chogh 523 choughe ibid. clakis Scotis 112 clotburd 277 cok 396 blak cok, Scotis 476 cok of kynde 396 blak cop 249 cormorant 124, 136, 683 cornish choghe 528 cootte, cote 129, 391, 392 coushot 311 crane 528 crepera	

Index.

crepera	251	a Kok of Inde	482	redbreſt	388,727	Wodlerck	80
cryelheron	214	kurlu vel kurlen	221	redeſparouu	573,652	Wodpecker	704
crouu	321	kut	391	redetale	731	Wodſpecht	709
crouue	335	L.		redſchanca	506,548	Wren	652,727
cukkouu	363	lapuuing	764	ringed done	311	Y.	
culuer	280	laſk	78	ringtal	49,206	yelouuham	653
D.		lauerock	ibid.	robyn	388,730	younlring	ibid.
dakerhen	363,498	lerck	ibid.	robyn rock	730		
daune	523	Wilde lerc	79	rok martinettes	564	ILLYRICA ET	
dob chekin	140	lyke foule	231	ruddocke	388,730	Polonica.	
done	280	lingetta	370,371				
duck	96	linota	590	S.		baſant Poloniſ	685
E.		M.		ſchafffinche	388	baziant	ibid.
egle	170.	a right egle, mare	738	ſcheldrake	119	boczan Poloniſ	263
ibidem		martlettes	166	ſchoſter	667	bukacz	216
erne	206	mauiſ	762	ſeecob	229,585,589	bunk Poloniſ	ibid.
F.		myre dromble	214	ſeegell	585,589	byalozor Poloniſ	67,68
fedoa	225,517	morehen, morhen	228,	uuhite ſemaun	229	cziap	263
feldefare	754,761	501, 477, 479		ſchouelard	667	cziepie	208
feſan, feſant	685,686	mortettera	729	ſhrike	579	czieruuenca	730
filſar	754,761	muuyrcok	231	ſhryche oule	235,335	czieyka	764
finch	388			ſiſgin	1	cziſſ	1
G.		N.		ſchelappel	388	cziſek Poloniſ	ibid.
geir	780	nyghtyngall	592	ſmathe	277	dedek	776
glede	610	nynmurder	579	ſnype	511	dinnuoky	311
gul	135	nonna	641	ſnyr	501,619	dlask	733
guſtardes Scotiſ	489	nope	799	ſolendgenſ, ſolandis, ſolend-		drozd	762
goduuita	214,517	nut iobber	713	guuys, Scotiſ	111,163	droſa	486
goſe	142			ſparhanke	51	dudek Poloniſ	776
gouke	363	O.		ſparrou	644	dzieziol Poloniſ	704
grenefinche	259	oiſtris	741	ſpecht	704,709	dzika Poloniſ	391
H.		oſprey	202	ſpink	388	genſy	142
hanke	5	oſtrige	741	ſriche, vide Schryche		gerzab	528
hedgeſparouue	371,651	oull	773	ſtare	747	gerzabek	228
hen	431	ouuele	ibid.	ſtarll	ibid.	geſtrzab	4
hennes of Genny	479	oull	622	ſteincheck	277	gikaunecz	761
grey Hen	476.	great Oxci	773	ſteyngall	54	gluch Poloniſ	754
henharroer	43,610		641	ſterlyng	747	golub	280
heron	208	P.		ſtocdone	308,311	hauuran	335
the blue Heron	211	pecok	657	ſtonchattera	498,729	hrdlicze	316
duuarſ Heron	214	pertrige	670	ſtorke	263	huſ	142
cryel Heron	ibid.	py	695	ſuallouue	548	iemiolucha Poloniſ	754
uuhite Herouu	ibid.	pie	ibid.	ſuan	372	kaczier	96
hethcok	477	piot	ibid.		T.	kacza Poloniſ	391
hethlerck	79	pittour	ibid.	tela vel teale	106	kaczka Poloniſ	396
hobbia	51	pocharda	216	truſhe	762	kauuka	523
hobie	5	poluer	104	titlinga	370	kaluſ, kalauſ	622
horn oul	635,774	popingey	759	titmouſe	639	kiczot	67
houulet	621,774	popiniay	720	great Titmouſ	641	kokot	396
houupe	776	puffin	ibid.	leſſ Titmouſ	ibid.	koropathuma Poloniſ	670
huholo	710	puttok	113	troſſel	762	koſ	603
I.		quayll	610	turtell	316	kretzet Moſchouit.	67
iaay	523,700			V.		krolik Poloniſ	652,727
K.		R.		vaſgtale	618	krziepelka, krzepelka	353
ka	523	ray, rayl	352	Water crouue	683	krziunonoska	591
kaſtrell	54	raynbyrde	498,499	Water hen	501	kuroptuna	670
keſtrell	ibid.	rala	704	Waterſuallouu	617	kuniczela	754
kifſtrell	ibid.	rauen	499	Wigena	104,106	labut	372
kyte	610	reare mouſ	335	Wituuol	713	lelek	95
			766	Wodcok	503	luniak	610

Index.

lyska	350,391	slounick Polonis	388	zierzgle	363	ibik	776
morska	585	sokol Polonis	52,58	zorauu Polonis	208,528	ielué	503
netopyrz	766	souua	773	zotna Polonis	711	ingargen	280
nietopers Polonis	ibid.	soyka	700			karabatak	141
orel	170	spatzek Polonis	747	TVRCICA.		leglék	263
orzil	ibid.	sspaczek	ibid.			sackagusch	631
ostrziß	202	steglick	243	agascacán	712	sagarieck	704
pappaussek	720	strakael	695	agulgusín	643	saré	260
papuga Polonis	ibid.	strnad	653	alá	641	schaháu	198
pauu	657	strus Polonis	741	baharé	585	sercé	727
pienige	371	sup	780	baigús	621	suglún	685
pienkauna	388	sykora	639	dudi	720	tschanka	523
pinkauna	ibid.	szouua Polonis	621	balaczél	208	ugú	235
prskaunecz	759	tetres	490	belbék	618	utlugan	1
pstros	741	tetrzeuu	490,491	bilbil	652	zeluk	231
puszyk Polonis	773	trop Polonis	486	feluek	603	zil	670
rorayg	166	uulastouuige	548,585	gargá	244		
roreycz	ibid.	uurabecz	644	garatauk	759	VNGARICVM.	
raroh	74	uurana	321	gelue	208		
zierziabek	228	uuyr	235	gezegan	590	tschafarmadár	228
sczigil Polonis	243	zastrzamp Polonis	5	gezegen	ibid.		
sempvelsep Polonis	780	zeglolka	259	gulgurúk	764	Finis Indicum.	
slauuk	592	zegzolka Polonis	523	iabantau	228		

FRANCOFVRTI

Excudebat Ioannes Wechelus,

Impensis Roberti Cambieri.

M. D. LXXXV.

VW
350.-

SMITHSONIAN INSTITUTION LIBRARIES

3 9088 01689 9429

